זכור...

יזכר...

פרשיות חייהם ומותם
של הנופלים במערכות צה"ל

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

מיום פרוץ מלחמת יום הכיפורים
י' בתשרי תשל"ד – 6.10.1973
ועד יום חתימת הסכם הפרדת הכוחות בחזית סוריה
ב' באייר תשל"ד – 24.4.1974

YIZKOR

IN MEMORIAM

BIOGRAPHIES AND PHOTOGRAPHS OF THE FALLEN IN THE RANKS OF THE ISRAEL DEFENCE FORCES BEGINNING WITH THE BREAK-OUT OF THE YOM-KIPPUR WAR (6.10.1973) UNTIL THE DAY OF SIGNATURE OF THE DISENGAGEMENT AGREEMENT ON THE SYRIAN FRONT (24.4.1974)

Published by

THE STATE OF ISRAEL

MINISTRY OF DEFENCE

Digitized by Project Zikaron
Touro University-NY Libraries
www.zikaron.tourolib.org
2024

©
כל הזכויות שמורות
All Rights Reserved

תשמ"א–1981

מספר קטלוגי 561 015 819
סודר והודפס במפעלי דפוס פלאי בע"מ
PRINTED IN ISRAEL

יזכּר...

יזכֹּר

עם ישראל את בניו ובנותיו
חיילי צבא ההגנה לישראל
הנאמנים והאמיצים אשר חרפו נפשם
במלחמות ישראל:

יזכֹּר ישראל ויתברך בזרעו ויאבל על זיו
העלומים וחמדת הגבורה וקדושת
הרצון ומסירות הנפש אשר נספו
במערכות הכבדות:

יהיו גבורי הדרור והנצחון חתומים
בלב ישראל לדור דור.

העורך

יאיר בורלא

המערכת

רמה פלינט־גור חנה פינטו

כותבי הביוגרפיות

אהרוני מרדכי, אור משה, אלוני אורי, ארקין דן, בורלא עדי, בן־עמי תרצה, גלוסקה מרדכי, לובין אורלי, לרייה יוסי, מרגלית אופירה, סדומי אילנה, פיינברג ענת, פינס רוני, פרי סמדר, קיסרי גיל, שילה יוסף, שניאורסון עזה

הביאו לבית־הדפוס

משה ונעם אור

משרד הביטחון – אגף השיקום
המחלקה להנצחת החייל

כרך שני

מפתח
השמות

כ

כבודי, מנחם (אדמונד) 1405
כבודי, נתן 1406
כבשנה, אורי 1407
כהן, אביב 1408
כהן, אברהם בן דינה ועזרא 1409
כהן, אברהם בן חסיה ומרדכי 1410
כהן, אברהם בן יפה ומרדכי 1411
כהן, אברהם־אלברט בן רחל ושמעון 1412
כהן, אברהם בן תמרה וחיים 1414
כהן, אהרן 1415
כהן, אורי 1415
כהן, איתן 1416
כהן, אלי בן לאה ומנחם 1417
כהן, אלי בן שושנה ואמיל 1419
כהן, אלק 1420
כהן, אמיל 1422
כהן, אמנון בן אסתר ואליהו 1422
כהן, אמנון בן חנה ושלמה 1424
כהן, בנימין 1425
כהן, בן־ציון 1427
כהן, גיל 1428
כהן, דב־ישישכר 1429
כהן, דוד 1430
כהן, דוד־יואל 1431
כהן, דרור 1433
כהן, הרצל 1435
כהן, חנניה 1436
כהן, יאיר 1436
כהן, יהודה 1438
כהן, יהושע 1439
כהן, יובל 1440
כהן, יוסף בן לאה ושלמה 1441
כהן, יוסף בן תמר ויצחק 1442
כהן, יעקב 1444
כהן, יצחק 1445
כהן, ישעיהו 1446
כהן, ישראל 1447
כהן, ליאון 1448
כהן, מאיר בן מסעודה ואברהם (אלברט) 1449
כהן, מאיר בן מרים ונחום 1450
כהן, מוריס 1451
כהן, מיכאל 1452
כהן, מרדכי 1453
כהן, משה בן אסתר ואברהם 1454
כהן, משה בן ביה וזקן 1455
כהן, משה בן ויקטוריה ויהודה 1456
כהן, משה־יחיאל בן ברכה ושמעון 1457
כהן, נדב 1458
כהן, נפתלי 1460
כהן, עזר 1461
כהן (ערקי), עזרא 1462
כהן, עמוס (ר׳ טנא, עמוס) 1269
כהן, עמיר 1463
כהן, עמנואל 1465
כהן, ערן 1466
כהן, פאול 1467
כהן, ראובן 1468
כהן, רוברט 1470
כהן, רחמים 1471
כהן, רם 1473
כהן, רפאל בן אריקה והלמוט (אורי) 1474
כהן, רפאל בן זוהרה ויעקב 1475
כהן שלום 1477
כהן, שלמה בן אדית ואליהו 1478
כהן, שלמה בן אסתר וויקטור 1479
כהן, שלמה (סלומון) בן לאה ומאיר 1480
כהן, שלמה בן לונה ויצחק 1481
כהן, שלמה בן שרה ואברהם 1482

כהן, שמואל בן מדלן ואיזידור 1484
כהן, שמואל בן פלורה ויעקב 1485
כהן, שמעון בן ג׳וליה ויחזקאל 1486
כהן, שמעון בן סימה וחנניה 1487
כהן, שמשון 1489
כהנא, גד 1490
כהנא, שאול 1491
כהן־הלל, יעקב 1492
כהנוביץ, אריה 1493
כהן־טוויל, אליהו 1494
כוכב, שמשון 1495
כופר, רוני 1497
כותא, דניאל 1498
כחלון, יוסף 1499
כחלון, משה 1500
כחלון, רפאל 1501
כל־טוב, דוד 1502
כליפה, אדמונד (ר׳ בנישטי, אדמונד) 459
כלפה, אליעזר 1502
כלפון, אליהו 1503
כנען, חנוך (ר׳ רכלס, חנוך) 2604
כספי (זילברברג), אליעזר 1504
כספי, אריה 1505
כספי, משה 1506
כספין, שמואל 1507
כפיר, גדעון 1509
כפתורי, אמיר 1510
כץ, אברהם־דוד 1511
כץ, אריה 1513
כץ, דוד 1514
כץ, זאב (לופו) 1515
כץ (טבוריצקי), יצחק 1516
כץ, ישעיהו־יהודה 1517
כץ, לאון (אריה) 1518
כץ (טבוריצקי), ליאון 1519
כץ (הלוי), מוריס (משה־דוד) 1520
כץ, מנחם 1521
כץ, מרדכי־יהודה 1522
כץ, ניסן 1523
כץ, רמי נורמן 1525
כרמי, נדב 1526
כרמל (קליקר), שלמה 1527
כרמלי, בן־ציון 1527
כרסנטי, יהודה 1530
כרסנטי, משה 1531
כר־שני (פישמן), אורי 1532
כתריאל, רחמים 1534

ל

לב, ארלוזור (זוריק) 1535
לב, יעקב 1536
לב, רפאל 1537
לבבי, עמית 1538
לביא, אריה 1539
לביא (לוינטל), זאב 1540
לביא (לוינסון), גיל 1541
לביוב, אהרן 1543
לבנון, ארז 1544
לבני, נתן 1545
לבנת (ביאנקו), זאב 1546
לבקוביץ, ראובן (סנדר) 1547
לדרמן, מיכאל 1547
להב, אבינועם 1549
להב, איתן 1550
להב (קמינקובסקי), אליהו 1551
להבי, יצחק 1553
לוביא (מהלל), יוסף 1554
לוגסי, יצחק 1555
לוגסי, משה 1556
לוגסי, נסים 1557
לוגסי, סלומון (שלמה) 1558
לוונברג, רימונד 1558
לוזון, נתן 1560
לוזון, פביאן 1561
לוזיה, מרדכי 1562
לוטנברג, איתן 1563
לוטקר, צבי (ר׳ בן־סירה, צבי) 480
לוי, אברהם 1565
לוי, אוריאל 1566
לוי, אליהו בן עדה ובנימין 1567
לוי, אליהו בן קורין ודוד 1569
לוי, בנימין בן רבקה והרצל 1570
לוי, בנימין בן רבקה ויוסף 1571
לוי, דוד 1572
לוי, דורון־צבי 1573

לוי, חיים 1574
לוי, חנניה 1575
לוי, יגאל 1576
לוי, יהושע בן אהובה וחיים 1577
לוי, יהושע בן וידה ושמואל 1579
לוי, יהושע בן שפיקה ואברהם 1580
לוי, יוסף 1581
לוי, יעקב בן אמה ויצחק 1582
לוי, יעקב בן דינה ואליהו 1583
לוי, יעקב בן ויזה וליאון 1584
לוי, יעקב בן לידיה ושלמה 1585
לוי, ישראל 1587
לוי, לוי 1588
לוי, מאוריציו־גבריאל 1589
לוי, מסעוד 1590
לוי, מרדכי 1591
לוי, משה בן מרים ואברהם 1592
לוי, משה בן פלורה ושלום 1593
לוי, עזיז 1594
לוי, רפאל 1595
לוי (אהרון), שאול 1596
לוי, שמואל בן מרים ושלמה 1597
לוי, שמואל בן פרידה ויעקב 1599
לוי, שמעון 1600
לוי (מדהלה), שלמה 1601
לוין, רם 1602
לוין, שמעון 1604
לוינגר, יצחק 1605
לוינטל, זאב (ר׳ לביא, זאב) 1540
לוינסון, גיל (ר׳ לביא, גיל) 1541
לוינשטיין, צבי 1606
לונדון, יעקב 1607
לונץ, מנחם 1609
לוסטיג, יהודה 1610
לופו, אלי 1611
לופו, יעקב 1612
לופס, נסים 1613
לזר, אבי 1614
לזר, אלימלך 1615
לזראה, מרדכי (מרסל) 1616
לזרוביץ, דוד 1617
לזרוביץ (רון), עמיר 1618
ליבוביץ, יחזקאל 1619
ליבוביץ, רפאל 1620
ליבזון, ראובן (ר׳ בן־ארי, ראובן) 413
ליברייך, צבי 1622
ליברמן, אליהו 1623
ליברמן, דורון 1624
ליברמן, משה 1625
לידני, עזרא 1626
ליזר, נתן־דוד 1627
ליטן, גלעד 1628
ליטני, יניב 1629
לייבוביץ, דלי 1630
לייטנר, אליעזר 1631
לינדנבאום, אברהם 1632
לינדר, בנימין 1633
ליניק, יונה 1634
לינצנברג, אלון 1635
ליסיצקי, ברוך 1636
ליפשיץ, אליעזר־מאיר 1638
ליפשיץ, אלכסנדר 1639
ליפשיץ, ידידיה 1640
ליפשיץ, ראובן 1642
ליקורמן, יאיר 1643
ליש, יהודה 1643
לנג, נפתלי 1645
לנגזם, חיים 1646
לנגסנר, יוסף 1647
לניאדו, יצחק 1647
לניאדו, נחום 1648
לניאדו, שלמה 1649
לניר, אברהם 1650
לנס, עפר 1652
לנצ׳נר, ברוך 1653
לנקרי, רפאל 1655
לפידות, הלל (ר׳ מעוז, הלל) 1813
לפידות, יורם 1656
לצטר, יורם 1657
לקואה, יוסף (יוסי) 1658
לקס, משה 1659
לקר, יגאל 1660
לרבוני, משה (מוריס) 1661
לרר, אוריאל 1662
לשם (פליישמן), יעקב 1663
לשצ׳ק, יצחק 1664

מ

מאור (מרוקו), יצחק 1665
מאושר (מושר), יוחנן 1666
מאושר, משה 1666
מאיו, אברהם 1667
מאירון, עודד 1668
מאירזוף, מרדכי
(ר׳ מאירי, מרדכי) 1670
מאירי (מאירזוף), מרדכי 1670
מאמיה, אברהם 1671
מבה, קרול־חיים 1672
מבורך, יצחק 1672
מגורי־כהן, ציון 1674
מגיד, דרור 1675
מגיד, שמעון 1676
מגל (גולדנברג), דוד 1677
מגן, קלמן 1679
מגן־אהרן, הומיון (שלמה) 1680
מגנהיים, יעקב 1681
מדהלה, שלמה (ר׳ לוי, שלמה) 1601
מדין, מרדכי 1681
מדר, אחיהוד 1683
מהלל, יוסף (ר׳ לוביא, יוסף) 1554
מודריק, יגאל 1684
מוזס, אברהם (ר׳ אברהם, אברהם) 38
מוזס, גד 1685
מוזס (בסטקר), סימון 1686
מוטיעי, דוד (ר׳ גולן, דוד) 674
מויסה (משה), יוסף 1687
מולדובן, משה־אפרים (אנדרי) 1688
מולקנדוף, אהרן 1689
מונהייט, יהודה (יורק) 1690
מוסיוב, איתן 1691
מוסינזון, עדו 1693
מוסקוביץ, אברהם־יוסף
(ר׳ סביר, אברהם־יוסף) 1936
מוסקוביץ, יעקב 1694
מוסרי, יוסף 1695
מועלם, אברהם 1696
מועלם, אליהו (ר׳ מור, אליהו) 1703
מועלם, עזרא 1697
מוצניק, משה (קלאודיו) 1698
מוצפי, חיים 1699
מוקוטוב, מיכאל 1700
מוקמל, איתן 1702
מור (מועלם), אליהו 1703
מור (מררו), דגי 1704
מור (שמוקלר), חיים 1705
מור־יוסף, אורי 1706
מור־יוסף, מאיר 1707
מורגנשטרן, יעקב
(ר׳ שחר, יעקב) 2697
מורדוך, סלמן 1708
מורדי, מנשה 1709
מורדיש, אבינועם 1709
מורוצ׳ניק, אריה
(ר׳ אלוני, אריה) 197
מורי, שמעון 1711
מושינסקי (ארז), יובל 1712
מושקוביץ, דוד
(ר׳ הראל, דוד) 946
מושר, יוחנן
(ר׳ מאושר, יוחנן) 1666
מזור (מזורביץ), חיים 1713
מזור, שלמה
(ר׳ מזרחי, שלמה) 1723
מזורביץ, חיים
(ר׳ מזור, חיים) 1713
מזרחי, אהרן 1714
מזרחי, אילן 1715
מזרחי, דוד 1716
מזרחי, דניאל 1717
מזרחי, יוסף 1718
מזרחי, יצחק 1720
מזרחי, מאיר 1721
מזרחי, צבי 1722
מזרחי (מזור), שלמה 1723
מזרחי (אברהם), שמואל 1724
מחבר, חנוך 1725
מחבר, משה 1726
מחלב, אלי 1727
מייזלר, גיורא 1728
מיכלוביץ, משה 1729
מילדינר, משה 1730
מילוא, חיים
(ר׳ מילר, חיים) 1734

מילים, יצחק 1731
מילנוב, אליעזר 1732
מילס, שלמה 1733
מילר (מילוא), חיים 1734
מילר, יוחנן
(ר׳ מנור, יוחנן) 1795
מילר, עמוס 1735
מילר, שאול 1736
מימון, אורי 1738
מינא, יצחק 1739
מינדז׳יגורסקי, זאב 1741
מינטוס, שמואל 1742
מינץ, אבי (אברהם) 1743
מינצברג, יורם 1744
מיקא, יצחק־שמואל 1745
מיראן, גרשון 1746
מירברג, גדעון 1747
מירמוביץ, שי (שבתאי) 1748
מישליבורסקי, מאיר
(ר׳ יערי, מאיר) 1354
מישר (סלומונוב), ישי 1750
מכלוף, דוד 1751
מלול, אורי 1752
מלול, דוד 1754
מלול, סלומון 1755
מלחי, אליהו 1756
מלחי, אריה 1758
מלינצקי, אריה 1759
מלינרסקי, עמירם 1760
מליק, מיכאל־יצחק 1761
מלכה, דוד 1762
מלכה, יהודה 1763
מלכה, יוסף 1764
מלכה, יעקב 1765
מלכוב, שמואל 1766
מלכין, איתן 1768
מלכסון, ישעיהו 1769
מלצר, יצחק 1770
מלצר, ישראל 1771
מלצר, עמוס 1772
מלק, יהודה 1773
מלקר, חנן 1774
ממון, משה 1775
ממן, אורי (אהרון) 1776
ממן, יוסף 1777
ממן, מימון (רחמים) 1778
ממן, מקס (מרדכי) 1780
ממן, נסים 1782
מן, יצחק 1783
מנגר, זאב 1784
מנדל, ישי 1785
מנדלוביץ, מאיר 1786
מנדלזיס, יעקב־יהודה 1787
מנדלסון, יאיר 1789
מנדלסון, ישראל 1789
מנדלר, אלברט (אברהם) 1790
מנדלר, רפאל־יהודה 1792
מנוליו, דן 1793
מנור, ברוך 1793
מנור (מילר), יוחנן 1795
מנחם, ישעיהו 1796
מנחם, מאיר 1797
מנחם, נמרוד 1798
מנטקה, יוסף 1799
מני, שלמה 1800
מנינג, מקס (ר׳ מרום, מקס) 1827
מנסבך, צבי 1801
מנסור, מנסור 1802
מנצור, אבנר 1803
מנצור, בנימין 1803
מנצור, עזרא 1805
מנצור (דוריב), צדוק־עובדיה 1806
מנצ׳יק, יז׳י־יעקב 1807
מנקר, שמחה 1808
מנשה, יוסף 1809
מנשנפרוינד, יעקב (ר׳ רעי יעקב) 2610
מסינגר, יצחק־מאיר 1811
מסלטון, אליהו 1812
מעוז (לפידות), הלל 1813
מעין, עמיקם 1814
מצגר, אשר 1816
מצלאוי, צדיק 1817
מצליח, ציון 1817
מצליח, קמל 1818
מצפון, רפאל 1819
מצרי (שוקרי), שבתאי 1820
מקוביצקי, ישעיהו 1821
מרגל, אהרן 1822

מרדיקס, ירון 1824
מרדכי, נדיב 1825
מרדכי, רפאל 1826
מרדר, ראובן (ר׳ אבידר, ראובן) 18
מרום (מנינג), מקס 1827
מרוק, יצחק־יואל 1828
מרוקו, יצחק (ר׳ מאור, יצחק) 1665
מרט, בארי 1829
מרי, יוסף 1831
מרכוס, יהונתן (ר׳ אגר, יהונתן) 61
מרנין (מרצ׳בסקי), יאיר 1832
מרנין (מרצ׳בסקי), פנחס 1833
מרסיאנו, בנימין 1834
מרצ׳בסקי, יאיר (ר׳ מרנין, יאיר) 1832
מרצ׳בסקי, פנחס (ר׳ מרנין, פנחס) 1833
מרקו, גד 1835
מרקוביץ, גיורא (ר׳ שחר, גיורא) 2693
מרקוביץ, יוסף 1836
מררו, דגי (ר׳ מור, דגי) 1704
מרשאל, מיכאל־פיטר 1837
מרשיק, גבריאל 1837
משה, אליהו 1838
משה, יוסף בן צרנה ובויום
(ר׳ מויסה, יוסף) 1687
משה, יוסף בן קליר ומשה 1839
משה, ששון 1840
משה־זדה, אהרן 1841
משולם, אברהם 1842
משולם, יצחק 1844
משעלי, אברהם 1845
משעלי, מנחם 1845
משעני, מרדכי 1847
מתיוביץ, אהוד (ר׳ מתניה, אהוד) 1847
מתניה (מתיוביץ), אהוד 1847

נ

נאור (הולדנגרבר), יוסף 1849
נבו (רוזנברג), דרור 1850
נבו, טל 1851
נבון, איתן 1852
נגאוקר, בנימין 1853
נגושבר, שמעון 1853
נגר, יחיאל 1854
נגר, משה 1855
נדל, יעקב 1857
נדם, נסים 1858
נהון, שבתאי 1859
נובגאוקר, אליהו 1860
נובוסלסקי, אהרון 1861
נודלמן, עמיחי 1862
נודלמן, רודולף 1863
נוה, יוסף 1864
נווה (יונש), יששכר 1866
נוי (אופנהיימר), ניצן 1867
נויווירט, איתן 1868
נוימן, דניאל 1868
נוימן, לביא 1870
נוימן, קלמן 1871
נוימן, רפאל־אהרן 1871
נוימרק, יורם (ר׳ נעמן, יורם) 1915
נויס, גד־שמעון 1873
נויפלד, יעקב 1874
נומקין, יהושע 1876
נוסבוים, צבי 1877
נורי, בנימין 1878
נוריאן (ניראון), דוד 1879
נזר, מאיר 1880
נח, שלום 1881
נחום, אברהם בן גיזל וג׳ול 1882
נחום, אברהם בן כלימה ועמוס (כמוס) 1883
נחום, חיים 1884
נחום, עובדיה 1885
נחום, עמוס 1886
נחושתן (ורשבסקי), בועז 1887
נחלון, אלעזר 1888
נחמיאס, דוד 1889
נחמני, אמתי 1890
נחשון, ניסן 1891
נחשוני, חיים־יהושע
(ר׳ רזמיבש, חיים־יהושע) 2580
נטל, ירמיהו 1892
ניידס, צבי־יוסף 1894
נימן, מוניק־משה 1895
ניסים, יפה 1896

ניסנבוים, אפרים 1897
ניסני, ראובן 1898
ניצן, אריה 1899
ניר, איתן 1900
ניר (סופונרו), מיכאל 1901
ניר, עמוס 1902
ניר (שטקל), משה 1903
נירון, דוד (ר' נוריאן, דוד) 1879
נישטיין, אברהם 1904
נכט, דן־תאודור 1906
נכט, עמיאל 1907
נמט, דניאל (אביגדור) 1908
נסים, אברהם 1909
נסים, יחזקאל בן ג'ולייט ועזורי 1910
נסים, יחזקאל בן עזיזה וסלח 1911
נסים, מאיר 1912
נסים, עודד 1913
נעים, מזל 1914
נעמן (נוימרק), יורם 1915
נעמן, עוזיה־דוד 1916
נפה, יהודה 1917
נפשי, רמי (רחמים) 1918
נפתלי, ישראל 1919
נפתלי, נחום 1919
נצחון, שבתאי 1920
נצר, יהושפט 1922
נצר, יורם 1924
נצר, מנחם 1925
נתן, דניאל 1926
נתן, משה 1927

ס

סאלם, מנחם 1928
סאלם, ציון 1928
סאסי, יעקב 1929
סבג, אברהם 1930
סבג, ציון 1931
סבח, אורי 1933
סבח, יוסף 1934
סביליה, יוסף 1935
סביר (מוסקוביץ'), אברהם־יוסף 1936
סבן, דוד 1937
סבן, יהודה 1938
סבן, צמח 1939
סבתו, שבתאי 1940
סגל, אורי 1941
סגל, איתן 1942
סגל, יצחק 1943
סגל, משה 1944
סגל (סקל), שאול 1945
סגלשטיין, זאב־אברהם
(ר' שגב, זאב־אברהם) 2638
סדי, שלמה 1946
סדן, אהוד 1947
סדן, מוטלה 1948
סדן, צבי 1949
סהר (קרוסהר), אמנון 1950
סובה, אבנר 1951
סובוטניק, ניסן 1952
סווט, יאיר 1953
סוזי, יוסף (ר' דרורי, יוסף) 881
סויסה, אליהו 1954
סויסה, ארמונד 1955
סויסה, יעקב 1956
סויסה, משה 1957
סויסה, ציון בן פיבי ושלמה 1958
סויסה, ציון בן תמר ויצחק 1959
סולומוביץ, שלמה 1960
סולומון, צפניה 1961
סולומינסקי, אליהוא
(ר' דגני, אליהוא) 802
סולימאני, יעקב 1963
סולימנוב, רחמים 1964
סולניצה, ירחמיאל־דב 1965
סוסאן־שושן, יצחק 1966
סוסן, שלמה 1967
סופונרו, מיכאל (ר' ניר, מיכאל) 1901
סופיר, כמוס 1968
סופר, הרצל 1969
סופר, יעקב 1970
סופר, יצחק 1971
סופר, משה 1972
סופר, רחמים 1972
סוקולובסקי, ד"ר ראובן 1973

סורסקי, דב 1975
סחייק, יצחק 1976
סחר, יוסף 1977
סטולוב, יעקב 1978
סטניסלבסקי, אברהם 1979
סטרול, אנדרי־חיים 1980
סטרנין, יואש 1981
סיגלר, יוסף 1982
סידון, רם 1983
סידרר, אשר 1984
סידרר, נפתלי 1986
סילבוביץ, דוד־יהונתן 1987
סילוק, אברהם 1988
סיני, משה־אבוטבול 1989
סיסם, דוד 1990
סיצ׳וק, מיכאל 1991
סלומון, אליהו 1992
סלומון, אלי־מיכאל 1993
סלומון, ברוך 1994
סלומונוב, ישי (ר׳ מישר, ישי) 1750
סלוצקי, זאב (ר׳ עמית, זאב) 2085
סלוצקין, מאיר (ר׳ סלע, מאיר) 2002
סליקטר, דוד 1995
סלם, יעקב 1996
סלם, מנחם 1996
סלמן, זאב 1997
סלמן, יהודה 1998
סלנט, יהודית 1999
סלנר, משה 2000
סלע (בדק), יורם 2001
סלע (סלוצקין), מאיר 2002
סלע (ספנסקי), שמואל 2003
סמדג׳ה, ארמון־נסים 2005
סמדר, דורון 2006
סמו, רמי 2007
סמואל, בנימין 2008
סמוך, יצחק (ר׳ שני, יצחק) 2787
סמוק, גד 2010
סמייה, יעקב 2011
סמרנו, יהושע 2012
סנדובסקי, יוחנן 2013
סנדלר, אליאב 2015
סנדרוב, חנוך 2016
סנדרס, גד 2017
סנדרס (ישראלי), הלל 2018
סנקר, אהרון (ר׳ אהרון, אהרון) 72
סעדד, אליהו 2019
סעדה, אלן 2020
סעדון, דניאל 2021
סעדיאן, מרדכי 2022
סעדיה, יצחק 2023
סעיד, אריה 2024
סעיד, ישראל 2025
סעיד, ראובן (ישראל) 2027
סער (פרידמן), גבריאל 2027
ספיניה, אילן 2029
ספיר, דן 2030
ספיר, יוסף 2031
ספנסקי, שמואל (ר׳ סלע, שמואל) 2003
ספקטור, צבי 2032
ספרבי, דני 2033
סקיטל, שלום 2034
סקרבינסקיס, פבלו 2035
סקל, שאול (ר׳ סגל, שאול) 1945
סרוטה, נחום (נורברט) 2037
סרוסי, נסים 2038
סרור, אריה 2039
סרי, חנן 2040
סתוי, יגאל 2041
סתוי (שתבוי), יוסף 2042

ע

עאמר, מונהאל 2044
עבדאללה, עזרא (ר׳ עובדיה, עזרא) 2053
עבדו, יחיאל (יחיא) 2045
עברי, איל 2046
עגיב, ראובן 2047
עדינו (שרעבי), משה 2048
עובדיה, אליהו 2049
עובדיה, ג׳ורג׳־גרשון 2050
עובדיה, יחזקאל 2051
עובדיה, מצליח (מצי) 2052
עובדיה (עבדאללה), עזרא 2053
עוזיאל, משה 2054
עוזיאל, שלמה 2055

עוזר, בנימין 2056
עוזר, יעקב 2057
עוזרד, ישי 2058
עוזרי, יוסף 2060
עוזרי, משה 2060
עוזרי, שמואל 2061
עוזרי, שמעון 2062
עופר, אורל (ר' הרשקוביץ, אורל) 971
עופר, יצחק 2063
עזוז, דוד 2064
עזיז, מנשה (ר' בר־יוסף, מנשה) 564
עזר, רמי 2065
עזרא, יגאל 2066
עזרא, יורם 2067
עזרא, רפי 2068
עזריה, ויקטור חי 2069
עזריה, יוסי (יוסף) 2070
עזרן, אברהם 2071
עטיה, צבי 2072
עידו, אסא 2073
עין־גל, שלום 2074
עיני, אורי 2075
עמדי, יורם 2077
עמידן, בועז 2078
עמיחי (חיימוביץ), אבינעם 2079
עמיחי (צ'יפרוט), ניסים (ודרי) 2081
עמיצור, חנניה 2082
עמיר, אילן 2083
עמית (סלוצקי), זאב 2085
עמית (פרוינד), צבי 2086
עמר, ג'ילברט 2088
עמר, יעקב 2089
עמר, עמרם 2090
עמר, שלמה 2091
עמרם, אליהו 2092
ענבר, יאיר 2093
ענבר (ברקוביץ), מיכאל 2095
עניא, אליאב 2095
עפגין, עמירם 2097
עפר, דוד 2098
עפרי, רני 2100
עצמון, עמרי־יעקב 2101
עצמון, ראובן 2102
עקביה, אורי־מיכאל 2103
עקיבא, יוסף 2104
ערגי, אהרן 2105
ערמן, שלמה 2106
ערקי, עזרא (ר' כהן, עזרא) 1462
ערקי, חיים 2107
עשור (אסור), יעקב 2108

פ

פאוזי, עמי (ר' חבה, עמי) 1138
פאוסטר, משה 2110
פאר, זאב 2111
פאר (פתחי), פנחס 2111
פאר־לי, שמואל־דוד 2113
פדידה, אברהם 2114
פדלון, הרצל 2115
פדן, בועז (ר' פרידמן, בועז) 2258
פוגל, דן 2117
פוגל, משה 2118
פוזניק, מרדכי 2119
פוזנרסון, מרדכי־חנוך 2120
פוחצ'בסקי, ניר 2121
פוטחלבניק, מנדל (מנחם) 2121
פוטשניק, אלישע (ר' פלג, אלישע) 2192
פוירשטיין, מרדכי־יהודה 2123
פולטהיים, אבנר 2124
פוליטי, ראובן 2125
פולק, אברהם 2127
פולק, דניאל 2128
פומס, יאיר 2129
פומרנץ, ניצן (ר' הדר, ניצן) 900
פונדק, אורי 2130
פונק, גרשון 2131
פונק, חגי 2132
פופלוביץ, גדליהו (ר' פלג, גדליהו) 2193
פוק, חיים 2133
פוקס, משה בן אהובה ואברהם 2134
פוקס, משה בן עליזה ומיכאל 2135
פורגץ', מרדכי 2136
פורז, מעוז 2137
פורטנוי, אמיר 2138
פורטנוי, אריה 2140

פורמג'ו, מנדל 2141
פור־מן (פורמן), אליהו 2142
פורמן, אליהו (ר' פור־מן, אליהו) 2142
פורמן, רודי 2144
פורת (פרינטה), יואל 2145
פז, אורי 2146
פז, אורן 2147
פז, יחיאל 2148
פחימא, אברהם 2149
פחימה, שלום 2151
פחימה, שמעון 2152
פטל, ציון 2153
פטר, מיכאל 2154
פטרוניו, יהודה 2155
פיגלרצ'יק, מרדכי 2156
פיגנבאום, אביהו (ר' אילן, אביהו) 170
פיורנטינו, שלמה 2156
פייביש, טוביה 2157
פייביש (פלד), מנדי 2158
פייג, אליהו (ר' שגיא, אליהו) 2640
פייט, דניאל־דוד 2160
פיין, מרדכי 2161
פיין, עוזי 2162
פיינשטיין, חנוך (הניך) 2164
פיינשטיין, משה־שמואל 2165
פיינשטיין, עזרא 2166
פייסט, ראובן 2167
פייקס, יונתן 2169
פיירברגר, מאיר 2169
פיירברגר, משה (ר' בן־געש, משה) 417
פיכטנבאום, איתן 2170
פילמן, ראובן 2172
פינבלט, מנחם 2173
פינגר, זאב (ר' יוגב, זאב) 1297
פינדלינג, ד"ר יואב (ישראל) 2174
פינטו, מאיר 2175
פינצי, מאיר 2177
פינקל, משה 2177
פינקלשטיין, יהושע (ר' יהלום, יהושע) 1295
פיסקי, מירה 2178
פיפנו, רוני־אהרון 2179
פיקאר, ברוך (ז'אן־בנואה) 2180
פיקסמן, יוסף 2181
פיקרש, אבי־יוסף 2182
פירסט, יאיר־יששכר 2183
פישטיין, שמואל 2185
פישלר, שמואל (ר' דגני, שמואל) 807
פישמן, אורי (ר' כר־שני, אורי) 1532
פישמן, נתן 2186
פישקוב, דב 2187
פישר, יעקב 2188
פישר, משה־שבתאי 2189
פכר, יחזקאל 2190
פלאומן (זומר), יצחק 2191
פלג (פוטשניק), אלישע 3192
פלג (פופלוביץ), גדליהו 2193
פלג (פלק), יגאל 2194
פלד, דני 2196
פלד, יעקב (ר' וידנפלד, יעקב) 1000
פלד, מנדי (ר' פייביש, מנדי) 2158
פלדברג, אבינעם־יעקב 2197
פלדמן, אברהם בן אדית ובצלאל 2198
פלדמן, אברהם בן אהובה ואהרון 2200
פלדמן, דוד בן אידה ויוסף 2201
פלדמן, דוד בן רבקה וזלמן 2202
פלדמן, דורל 2203
פלדמן, יצחק 2204
פלדמן, ראובן 2206
פלונסקי, איתן־צבי 2208
פלוצקר, דני (ר' פרימור, דני) 2278
פלט, יאיר 2209
פלטי, שי 2211
פלטקביץ, יעקב 2212
פליישמן, יוסף 2213
פליישמן, יעקב(ר' לשם, יעקב) 1663
פליישר, שמואל 2214
פליכס, אבנר 2216
פלינקר, יצחק־מרדכי 2217
פליקר, אלי 2218
פלנטר, אופיר 2219
פלסר, עודד 2221
פלצר, חיליק 2222
פלק, יגאל (ר' פלג, יגאל) 2194
פלק, יוסף־יהושע 2223
פלק, שאול 2225
פנחס, יגאל 2226

פסו, ניסים־יגאל 2227
פסח, דן 2229
פסקל, אדריאן 2230
פסטרנק, חיים (ר׳ אילון, חיים) 165
פצ׳ניק, יוסף 2231
פקולה, יהודה־ליב (יוליאן) 2233
פראג, צדוק 2234
פרבמן, רפאל 2235
פרבר, חיים 2237
פרבר, עודד 2238
פרג׳י, יהודה 2240
פרגמנט, משה 2241
פרויד, דוד 2242
פרוינד, צבי (ר׳ עמית, צבי) 2086
פרושנובסקי, שלמה 2243
פרח, אפרים 2245
פרחי, חיים 2247
פרטוש, אברהם 2248
פרי, יוסף 2249
פריאנטה, יעקב 2250
פריאנטי, חיים־יצחק 2250
פריד, דב 2252
פריד, ניל 2253
פריד, עמוס 2254
פרידלנדר, אילון 2255
פרידמן, אברהם 2257
פרידמן (פדן), בועז 2258
פרידמן, גבריאל (ר׳ סער, גבריאל) 2027
פרידמן, יהונתן 2260
פרידמן, יואל 2261
פרידמן, יעקב 2262
פרידמן, מיכאל 2263
פרידמן, מרדכי 2264
פרידמן, סיני־יוסף 2265
פרידמן, עמירם 2266
פרידמן, צבי 2267
פרידמן, שלום 2269
פְּרִידפרטיג, שלמה 2270
פרידקס, נחמיה 2271
פרידריך, אברהם־יוסף 2272
פרייברג, מיכאל (ר׳ הראל, מיכאל) 947
פרייזלר, אברהם־יעקב 2274
פריינטי, יוסף־לוי 2275
פרייס, אברהם־יצחק 2276
פרילינג, אברהם 2277
פרימור (פלוצקר), דני 2278
פרינטה, יואל (ר׳ פורת, יואל) 2145
פרישברג, פנחס 2280
פרישתא, איוב 2281
פרל, שבתאי 2282
פרלמוטר, עמירם 2283
פרלמן, בנימין־יעקב 2284
פרנד, ד״ר אורי־ישראל 2285
פרנס, אורי 2287
פרנקו, רחמים 2288
פרנקל, דוד (ר׳ שגב, דוד) 2637
פרנקל, משה 2289
פרץ, אברהם 2290
פרץ, אמוץ 2291
פרץ, דוד בן אליס ויוסף 2292
פרץ, דוד בן שמחה ויצחק 2293
פרץ, יצחק 2294
פרץ, מסעוד 2295
פרץ, נפתלי 2296
פרץ, ציון 2297
פרץ, ראובן 2298
פרקש, דן 2299
פרקש, יהודה בן אילנה ומנחם 2300
פרקש, יהודה־אריה בן רחל ומשה 2300
פרשטנדיג, משה־שבתאי 2302
פתאל, דוד 2303
פתחי, פנחס (ר׳ פאר, פנחס) 2111

צ

צאיג, משה 2304
צבי, אליהו 2305
צביון, אבא 2306
צדוק, יורם 2307
צדיק, בן־ציון 2308
צדיקיאן, הרצל 2310
צ׳ובוטרו, יעקב־ישראל 2311
צודקוביץ, עופר (ר׳ צידון, עופר) 2323
צוובנר, יהונתן 2312
צולחיאני, גבריאל־יחזקאל 2313

צולמן, מאיר־שמואל 2314
צולעי, איתמר 2315
צוק, ניר 2316
צוקר, רפי 2318
צוקרמן, ברוך (ר' צור, ברוך) 2319
צור (צוקרמן), ברוך 2319
צור, גיורא 2320
צור־מגן, דוד 2321
צורף, יאיר 2322
צידון (צודקוביץ), עופר 2323
ציוני, שלום 2324
צימבל, גדעון 2325
צימר, צבי 2326
צימרבליט, שמואל 2328
צימרמן, משה 2328
צין, אדם 2330
צינס, גדליהו 2331
ציפין, דוד 2332
צ'יפרוט, ניסים (ודרי)
(ר' עמיחי, ניסים) 2081
צלמון, דוד 2333
צפורי, שלמה 2335
צ'צקי, חיים (ר' חוצב, חיים) 1160
צרויה, משה 2336
צרום, גדעון 2337
צ'רסקי, אלן 2338
צרפתי, רוני 2339
צרפתי, רפאל 2341

ק

קאופמן, אפרים 2343
קאקון, משה (ר' אפרתי, משה) 265
קבלי, אפרים 2344
קדוש, מאיר 2345
קדוש, ציון 2346
קדוש, שלמה 2347
קדושי, יוסף 2348
קדש, בנימין 2349
קהלני, עמנואל 2350
קהת, עמי (עמישלום) 2351
קובדלה, שמעון 2352
קוברי, גדליהו 2353
קוהל, חגי 2354
קוזמה, גדעון 2355
קוזניק, יוסף 2357
קוטאי, יוחנן 2357
קוטלר, מנחם 2358
קויומג'סקי, משה (ר' זהבי, משה) 1070
קויפמן, חנוך 2360
קוך, יעקב 2361
קוכן, שמואל 2362
קולטון, מרדכי 2363
קולן (קולניק), אריה 2365
קולניק, אריה (ר' קולן, אריה) 2365
קולס, זלמן 2366
קולסקי, אוריאל (ר' קידר, אוריאל) 2401
קולר, רענן 2368
קומה, יעקב 2369
קומיי, יוחנן 2370
קוממי, יהודה 2372
קוממי, מרדכי 2373
קונדה, חיים 2374
קונדו, דוד 2375
קוסמן, גדי 2376
קופיט, יצחק 2377
קופל (קידר), יצחק 2378
קופר, ד"ר ישראל 2379
קופרמן, דוד 2381
קופרמן, נדב 2382
קופרשטיין, אברהם 2383
קוקוי, יעקב 2384
קוקוש, שמואל 2385
קור, דוד 2387
קורב, מוטי (מרדכי) 2388
קוריאל, שלמה 2389
קורין, אברהם 2390
קורין, יעקב 2391
קורליקר, יוסף 2393
קורמס, יגאל 2394
קורן (קרצנל), יהושע 2395
קורצברג, גבריאל 2396
קורקוס, שמואל 2397
קושניר, דרור 2398
קטן, יהודה (ר' רז, יהודה) 2575

קטן, יחזקאל 2399
קטני, יעקב 2400
קידר (קולסקי), אוריאל 2401
קידר, יצחק (ר' קופל, יצחק) 2378
קיטאי, דוד 2403
קיטאי, מרדכי־אילן 2404
קיי, טרנס 2405
קימה, עובדיה 2406
קימוביץ, זלמן־צבי 2407
קין, גדעון 2408
קינן, יצחק 2409
קינן (קלינמן), עוזי 2411
קלה, אשר־אהרן 2413
קלוג, אברהם 2414
קליגר, יוסף־אריה 2415
קליין, אברהם־ארוין 2416
קליין, אפרים 2417
קליין, גד 2418
קליין, דוד 2419
קליין, דן 2420
קליין, זאב 2421
קליין, יוסף 2422
קליין, יעקב בן חנה ושמואל 2423
קליין, יעקב בן מגדלנה והגו 2424
קלינגר, אביהו 2425
קלינוט, שלמה 2426
קלינמן, עוזי (ר' קינן, עוזי) 2411
קליקר, שלמה (ר' כרמל, שלמה) 1527
קליש, אליהו 2427
קליש, יעקב 2428
קלמר, אורן 2429
קלפר, יוסף־מנדל 2430
קלקודה, מרסל 2431
קלר, אלי י.א. 2432
קלר, ינקו 2434
קלר, יעקב 2434
קלרספלד (בר־שדה), יצחק 2435
קמחי, עלי 2436
קמינסקי, יורם 2437
קמינקובסקי, אליהו (ר' להב, אליהו) 1551
קנזה, אליהו 2438
קנטרוביץ, יואב (ר' קנת, יואב) 2442
קניאזלר, יצחק 2439
קניג, עמירם 2440
קנת, דוד 2441
קנת (קנטרוביץ), יואב 2442
קסטיאל, שמעון 2443
קסטנבוים, אהרן 2444
קסטנבוים, יעקב־נחמן 2445
קסלר, אריה־מאיר 2446
קספו, אברהם 2447
קפטל, זליג 2448
קפטן, גדעון 2449
קפלן, חיים 2450
קפלן, יהונתן 2451
קפלן, נתן 2453
קפלר, מיכאל 2454
קצב, עזרא 2456
קצבי, זבולון 2457
קצין, בנימין 2458
קצין, חיים 2460
קרו, ישראל 2461
קרויטורו, אריה 2462
קרונגרד, אהרון־יהודה 2463
קרוננפלד, מיכאל 2465
קרוסהר, אמנון (ר' סהר, אמנון) 1950
קרופל, אליהו־יהודה 2465
קרוק, עודד 2467
קרח, אלחנן 2468
קרימר, שלמה 2469
קריספין, שמעון 2471
קרמן, אבישי 2472
קרמסר, דב 2473
קרמר, יורם 2474
קרמרסקי, יעקב 2475
קרן, אילן 2476
קרן (קרנקנורטר), משה 2477
קרנקנורטר, משה (ר' קרן, משה) 2477
קרנר, משה 2478
קרנר, שלום 2479
קרס, מתתיהו 2480
קרפ, מרדכי 2481
קרצנל, יהושע (ר' קורן, יהושע) 2395
קרקש, גד (ר' רשף, גד) 2617
קשטן, דוד 2481
קשת, דוד 2483

ר

ראדה, מאיר 2485
ראובני, יונתן 2485
ראובני, יעקב 2486
רבי, משה 2488
רביבו, דוד 2489
רבינוביץ, יעקב 2490
רבינר, דורון 2491
הבנר, יגאל 2492
רגולסקי, אליהו 2494
רדבינוביץ, דב 2495
רדזינסקי, שרגא 2496
רדלר, עפר 2497
רואש, ציון 2499
רוביו, ז׳ק (יעקב) 2500
רובין, אריה 2502
רובין, רמי (אברהם) 2503
רובינגר, משה (מריוס) 2505
רובינוב, שלומית 2506
רובינפלד, ד״ר גדעון 2507
רובינשטיין, אליעזר 2508
רובינשטיין, חיים־משה 2510
רובינשטיין, יגאל 2511
רוגוז׳ינסקי, שלמה 2512
רודה, משה 2513
רודשבסקי, משה (ר׳ רז, משה) 2576
רוזן, חנן 2514
רוזן, יעקב 2515
רוזן, מרדכי 2516
רוזנבוים, מאיר 2517
רוזנבלום, יגאל 2518
רוזנבלום, ישראל 2520
רוזנבלום, סלומון 2521
רוזנברג, אברהם 2522
רוזנברג, אפרים־צבי 2523
רוזנברג, דרור (ר׳ נבו, דרור) 1850
רוזנברג, טיבריו (אברהם) 2524
רוזנברג, יחיאל 2525
רוזנברג, מנחם 2526
רוזנברג, נחום 2527
רוזנהק, ולריו (ר׳ אבנאן, ולריו) 91
רוזנזפט, שלום (ר׳ רז, שלום) 2578
רוזנטל, אלברט 2528
רוזנטל, גדעון 2529
רוזנטל, דב 2530
רוזנטל, יעקב 2531
רוזנמן (אורנן), יהונתן 2532
רוזנסל, חגי 2533
רוזנפלד, יהודה 2534
רוזנפלד, נתן 2536
רוזנפלד, שלום 2537
רוזנצוויג, דוד 2539
רוזנצוויג, משה 2540
רוזנצוויג, יצחק 2541
רוזנר, אריה 2542
רוזנשטיין, אלכסנדר 2544
רוזנשטריין, יצחק 2545
רוחס מורנו, אלברט 2546
רוט, יצחק 2547
רוט, נחום (ר׳ רותם, נחום) 2574
רוט, עמוס 2549
רוטהנדלר, אדם־יגנסי 2550
רוטמן, ראובן 2551
רוטנברג, דוד 2552
רוטפלד, חיים 2554
רוידר, איטה 2555
רויטר, יצחק 2556
רוימי, יהודה 2557
רויף, רמי 2558
רומנו, דוד 2560
רומנו, עמוס 2560
רון, אבנר 2562
רון (רייס), איתן בן דינה ושלמה 2563
רון, איתן בן זיוה וטוביה 2564
רון (וסרמן), פנחס 2565
רון, עמיר (ר׳ לזרוביץ, עמיר) 1618
רוניס (גרינוולד), אבי 2566
רונן, דן 2567
רונן (דובובסקי), יהודה 2569
רונן (בוחבוט), יצחק 2570
רוסטובסקי, שמואל 2571
רוקח, ישראל (ר׳ רכאח, ישראל) 2602
רוקח (רכאח), שמעון 2572
רוקטלי, יעקב 2573
רותם (רוט), נחום 2574

רותם, עופר 2574
רז (קטן), יהודה 2575
רז (רודשבסקי), משה 2576
רז, רפאל 2577
רז (רוזנזפט), שלום 2578
רזינסקי, דני 2579
רזמיבש (נחשוני), חיים־יהושע 2580
רזפורקר, חנוך 2581
רחומה, שאול (ויליאם) 2582
רחמים, אליהו 2583
רחמים, שלמה 2584
רטי, בנימין־יעקב 2585
רטס־כרמל, משולם 2586
רטר, מרדכי 2588
ריבק, דוד 2589
ריחני, יחזקאל 2591
רייבנבך, יצחק 2592
רייבר, פסח־חנוך 2593
רייזנר, יהודה 2594
רייך, רוברט 2595
רייכמן, גד 2596
ריימונד, יחזקאל־יהודה 2597
ריינהולד, יורם 2598
ריינהרץ, ישראל 2599
רייס, איתן (ר' רון, איתן) 2563
רייס, יצחק 2600
רימון (גרינבוים), אמנון 2601
רכאח (רוקח), ישראל 2602
רכאח, שמעון (ר' רוקח, שמעון) 2572
רכטר, רם 2603
רכלס (כנען), חנוך 2604
רמון, אבינועם 2605
רמון, יעקב־שמואל 2606
רמי, יחיאל 2607
רן (ויצמן), אליהו 2608
רעי (מנשנפרוינד), יעקב 2610
רפאל, דוד 2611
רפאל, שלום 2611
רפאלי, גבי 2612
רפאלי, יעקב 2614
רפפורט, משה 2615
רשלבך, דוד 2616
רשף (קרקש), גד 2617
רשף, שלמה 2618

ש

שאול, אמיר 2619
שאול, דוד 2620
שאול, ניבה 2621
שאולי, עדי 2622
שאקי, יצחק 2623
שאקי, משה 2624
שאשא, אפרים 2625
שבדרון, עמיחי 2626
שביט (שושיצקי), איתן 2627
שביט (שושיצקי), רן־שמואל 2629
שביט, שי 2630
שבייד (שווייד), צבי 2631
שבילי, דניאל 2632
שבירו, יחזקאל 2633
שבת, אפרים 2634
שבת, אפרים (סמיר) 2635
שבתאי, אריה 3636
שגב (פרנקל), דוד 2637
שגב (סגלשטיין), זאב־אברהם 2638
שגב, יצחק 2639
שגיא (פייג), אליהו 2640
שדה, דב 2642
שדה, זאב 2643
שהם, יחזקאל 2644
שהרבני, דוד בן אספרנס ויצחק 2645
שהרבני, דוד בן סלימה ואהרן 2646
שואט, אבנר (ר' שי, אבנר) 2729
שואף, חיים 2648
שואקה, יצחק 2648
שוהם, גיורא 2649
שווייד צבי (ר' שבייד, צבי) 2631
שוץ, מיכאל 2651
שוורץ, אביגדור 2652
שוורץ, חיים (ר' שחר, חיים) 2694
שוורץ, ישראל 2653
שוורץ, מארק 2654
שוורץ, משולם 2655
שוורץ, סולי־שלום 2656
שוחט, ידיד 2657
שוחט (שכטמן), רן 2658
שולב, אבישי־יעקב 2659
שולבה, עופר 2660

שולמן, אריה 2661
שומך, גד 2662
שומרוני, משה 2664
שונרי, יחיאל 2664
שוסהיים, יואל 2666
שוסטר, משה 2667
שוסטר, שאול 2669
שוקרי, שבתאי
(ר' מצרי, שבתאי) 1820
שור, דני 2670
שור, מיכאל 2671
שור, שלמה־זלמן 2672
שורץ, אהוד (ר' שלח, אהוד) 2758
שורץ, מיכאל 2673
שורץ (שני), מרדכי 2674
שורץ, שמעון 2675
שורצבורד, יעקב (ר' שחר, יעקב) 2695
שורצברג, דוד 2676
שורצמן, מאיר־ישראל 2677
שורק (זביב), עדי 2678
שורר, זיו 2679
שושא, ראובן 2680
שושיצקי, איתן
(ר' שביט, איתן) 2627
שושיצקי, רן־שמואל
(ר' שביט, רן־שמואל) 2629
שושן, יצחק בן הלן ושמעון
(ר' סוסאן, יצחק) 1966
שושן, יצחק בן רוזט ויעקב 2682
שחורי, משה 2683
שחם, איל 2685
שחם (שטיינברג), חיים 2687
שחם, יואל 2688
שחם, שי 2690
שחק (שטרק), יאיר 2691
שחר (מרקוביץ), גיורא 2693
שחר (שוורץ), חיים 2694
שחר (שורצבורד), יעקב 2695
שחר (מורגנשטרן), יעקב 2697
שחרור, אמנון 2698
שטהל, עמנואל 2700
שטוסל, יצחק
(ר' בן־יוסף, יצחק) 448
שטיאסני, אלי 2701
שטייגר, מאיר 2702
שטיין, אילן
(ר' אבני, אילן) 31
שטיין, מאיר 2703
שטיין, מיכאל 2704
שטיין, נחמי 2705
שטיין, ראובן־חיים 2706
שטיין, שרגא (פבלו) אומר 2707
שטיינבוק, פישל (זאב) 2709
שטיינברג, אליהו 2710
שטיינברג, חיים
(ר' שחם, חיים) 2687
שטיינברג, יעקב 2711
שטיינברג, מרצל 2712
שטיינמן, זכריה 2713
שטילמן, אליעזר 2714
שטלצר, עדי 2715
שטנדר, זאב 2717
שטנר, אבינועם
(ר' שרון, אבינועם) 2835
שטקל, משה
(ר' ניר, משה) 1903
שטרית, אפרים 2718
שטרן, אדיר 2719
שטרן, איל 2720
שטרן, יערי (יעקב־אריאל) 2721
שטרן, רפאל־אלחנן 2723
שטרנברג, יצחק־מאיר 2724
שטרנברג־שגיא, שלמה 2726
שטרק, יאיר (ר' שחק, יאיר) 2691
שטרקשל, מיכאל 2727
שטרר, שמואל 2728
שי (שואט) אבנר 2729
שיבק, שרגא־יוסף 2730
שיטרית, יצחק 2732
שילוני, יגאל 2732
שילנסקי, יוסף־משה 2734
שינד, אברהם
(ר' שרון, אברהם) 2838
שינדל, צבי 2735
שינדלר אברהם (ר' שניר, אברהם) 2794
שינדלר, ישראל 2736

שינהורן, אורי 2738
שיף, בן־ציון 2739
שיפלדרים, אהרן 2741
שיצר, מנחם־מנדל 2742
שירי, בנימין 2743
שירי, משה 2744
שכטמן, רן (ר' שוחט, רן) 2658
שכטר, אבינועם 2746
שכטר, אורי 2747
שכטר, גרשון 2748
שכטר, מנחם 2749
שלו, גיל 2750
שלו (המבורגר), ירון 2751
שלו, שאול 2752
שלום, יחזקאל 2754
שלום, יצחק 2755
שלום, שמעון 2756
שלזינגר, חיים 2757
שלח (שורץ), אהוד 2758
שלי, יוסף 2759
שליט, יואל 2760
שליט, משה 2761
שלם, צלח 2762
שמאכה, מרדכי 2763
שמואל, אברהם 2764
שמואל, נעים 2765
שמואלי, אביאל 2766
שמולביץ, אלכסנדר 2768
שמולה, יואב 2769
שמוקלר, חיים
(ר' מור, חיים) 1705
שמחון, רחמים 2771
שמי, אבנר 2772
שמיר, דן 2773
שמיר, מרדכי 2774
שמעה, יוסף 2775
שמעוני, אברהם 2776
שמעוני, שמואל 2777
שמעיה, אילן 2779
שמקה, שמעון 2781
שמר, נחום 2782
שמש, אבינועם 2783
שמש, אליהו 2784
שמש, יעקב 2785
שמש, עובדיה־חיים 2786
שנדל, גדעון (ר' שנן, גדעון) 2796
שני (סמוך), יצחק 2787
שני, מרדכי (ר' שורץ, מרדכי) 2674
שני, נעמן 2788
שניאור, אפרים 2789
שניאור, צבי 2790
שנידר, גד 2792
שניידר, שלמה 2793
שניר (שינדלר), אברהם 2794
שניר, זיו 2795
שנן (שנדל), גדעון 2796
שנער, יואש 2798
שנק, נתן 2799
שעובי, גבריאל 2800
שעני, אורי 2801
שער, אבישי 2802
שפייזר, אלי 2803
שפילברג, דניאל 2805
שפיר, דב 2806
שפירא, אדריאן־יוסף 2807
שפירא, אילן (חיים) 2808
שפירא, אמנון 2809
שפירא, יאיר 2811
שפירא, יגאל (יעקב) 2812
שפירא, מרדכי 2813
שפירא, נטע 2814
שפירא, עתניאל 2815
שפירא, רפאל (סרפים) 2816
שפכט, אליעזר־זליג 2817
שפס, זאב 2818
שפקרמן, יצחק 2819
שפר, דוד־מיכאל (דייויד) 2820
שפרינגר, שמעון 2821
שץ, אבנר 2823
שץ, יורם 2824
שצ'ופקביץ, בנימין 2825
שצר, רון 2826
שקד, מריו 2827
שקלניביץ, אלכסנדר
(ר' יניב, אלכסנדר) 1338
שקלר, איתן (ר' שרון, איתן) 2839

שר, משה 2829
שרביט, מאיר 2830
שרביט, מיכאל 2831
שרבף, שמואל 2832
שרגא, יצחק 2833
שרגאי, יעקב 2834
שרון (שטנר), אבינועם 2835
שרון, אברהם 2836
שרון (שינד), אברהם 2838
שרון (שקלר), איתן 2839
שרון (בן־משה), דוד 2840
שרון, נמרוד 2841
שרון (שרעבי), יוסף 2843
שרון, רומן 2844
שרוני (המלט), דן 2845
שרטר, משה 2845
שריג, יוסף 2846
שריון, מיכאל 2848
שרל, חיים (קורנל) 2849
שרמה, מרדכי 2850
שרמן, בנימין 2851
שרעבי, אהוד 2852
שרעבי, אלעזר 2853
שרעבי, יואל 2854
שרעבי, יוסף (ר' שרון, יוסף) 2843
שרעבי, משה (ר' עדינו, משה) 2048
שרף, יעקב 2855
ששון, אדמון 2856
ששון, אליאס 2857
ששון, אליהו 2858
ששון, הרצל 2859
ששון, זאב 2860
שתבורי, יוסף (ר' סתורי, יוסף) 2042

ת

תאי, רחמים
(ר' אברהמי, רחמים) 51
תובל, מרדכי 2862
תור, חגי 2863
תורגמן יוסף (ר' תורן יוסף) 2873
תורגמן, מיכאל 2864
תורג'מן, עמרם 2865
תורג'מן, קלוד 2867
תורי, שמעון 2868
תורן, אריה 2870
תורן (טרון), טוביה 2871
תורן (תורגמן), יוסף 2873
תם, יוסף 2874
תמיר, אברהם 2875
תמיר, אורי 2876
תמיר, בן־עמי 2877
תמיר, יצחק 2879
תמר, יגאל 2880
תמרי, מיכאל 2881
תנעמי, זכריה 2882
תפוחי, יצחק 2882
תרדיון (אלמליח), אליהו 2883
תרשיש (הלברשטט), יגאל 2884

כ–ת

כבודי, מנחם (אדמונד)

מנחם, בן זכיה ושלום, נולד ביום כ"א בניסן תש"ד (14.4.1944) בתורכיה ועלה ארצה עם משפחתו באותה שנה. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "דיסקין" בירושלים, שם גדל וחונך בתנאי פנימייה. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי־דתי "הודיות" וסיים את לימודיו בישיבת "חב"ד" בלוד. כשהיה מנחם בן שלוש נפטר אביו ועובדה זו השפיעה על מהלך חייו. בארץ נאלצה משפחתו להסתגל לתנאים החדשים מתוך מאבק בתלאות הנובעות ממעבר עולים מארץ לארץ. התקופה הייתה תקופת צנע והמשפחה, שהתגוררה במחנה עולים, חייתה בדוחק. מנחם נאלץ לעזוב את הבית ולצאת ללמוד בתנאי פנימייה. כך עברו עליו שנות נערותו, עד שהגיע לגיל שבע־עשרה והחליט להפסיק את לימודיו ולהתגייס לשירות בצה"ל.

מנחם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1961, בהקדימו את המועד המתוכנן לגיוסו. הוא הוצב לחיל התותחנים ולאחר הטירונות הוכשר כנהג זחל"ם ושימש כנהג מרגמה כבדה מתנייעת. בתקופת שירותו הסדיר השתתף בפעילות המבצעית של חיל התותחנים ואף נטל חלק בפעולת התגמול בנוקייב.

בסוף אפריל 1964 שוחרר מנחם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. הוא נטל חלק בקרבות לכיבוש גוש־עציון, חברון, רמאללה ושכם. חבריו ליחידה סיפרו עליו שהיה חייל מסור ונאמן, ומקובל על חבריו ועל מפקדיו, בזכות חביבותו ונכונותו לסייע לכל חבר לנשק. לאחר השחרור עבד כנהג וכמסגר־מכני, ולבסוף הקים מכבסה וניהל סניף לקבלה ולמסירה של כבסים. הוא נשא לאישה את חברתו ורדה, ויחד עמה הקים את ביתו ברמת־גן. בספטמבר 1967 נולדה בתו עדינה. מנחם חילק את זמנו בין העבודה לבין המשפחה. כאדם שחייו בארץ החלו בתנאים של מצוקה, ידע כי עליו לעמול קשה כדי לפרנס את משפחתו וכדי לבסס את מעמדו. הוא עבד שעות ארוכות עד שהצליחו, הוא ואשתו, לרכוש דירה ויחד הפכו אותה לבית חם ופתוח לידידיהם ומכריהם. הוא אהב את משפחתו והקדיש לה זמן רב, ונהג לבלות שעות ארוכות במחיצת אשתו ולהשתעשע עם בתו הקטנה. בשעות הפנאי הרבה לעסוק בספורט, היה שחקן כדורגל מצטיין ואהב לצפות בתחרויות כדורגל. מנחם אהב את מולדתו ואת עמו. במכתבים שכתב בתקופות של שירות במילואים ובעת מלחמת ששת הימים, ניכרת דאגתו הרבה לגורל העם והמדינה. הוא חרד לחבריו הלוחמים ונפילתם בקרב של חברים לנשק גרמה לו דיכאון עמוק. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני והוא שימש בה נהג זחל"ם ומוביל תחמושת. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפגע בהתקפת מטוסי האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אדמונד היה אחד

מאותם נהגים אמיצים, שנהגו במשאיות התחמושת תחת אש עזה והביאו את הפגזים, שהיו חיוניים כל כך בקרב לבלימת האויב. אנחנו, חבריו, לא נשכח לעולם את אדמונד ואת חיילינו האחרים, שנפלו במלחמה הקשה הזאת".

כבודי, נתן

נתן, בן יטי ושלמה, נולד ביום כ' בטבת תש"ח (2.1.1948) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי "ישורון" בחולון ובבית־הספר הממלכתי־דתי "בר אילן" בתל אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "ישיבת תורה ומלאכה" בתל אביב, במגמה של חשמל. בבית־הספר היה נתן תלמיד טוב ופעיל, שארגן וגיבש את כיתתו. תמיד נכון היה לסייע לזולת ולא אחת גייס את תלמידי הכיתה, כדי לעזור לתלמיד שנקלע למצוקה או שהתקשה בלימודים. הוא היה חבר בתנועת "בני עקיבא", ותרם ממרצו ומכישרונו לפעילות בה. הוא התקין את מערכות החשמל במועדון התנועה ובנה את תפאורות הבמה לטכס הכרזת הגרעין. כל תחביביו היו קשורים באהבת הארץ, לרבות החי והצומח בה. הוא הרבה לצלם, לדוג ולטייל בארץ. במשך שנה עשה בקיבוץ "מעלה הגלבוע" ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר להנדסאים "יד סינגלובסקי" ביד אליהו, במגמה של חשמל.

נתן גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1966 ובמסגרת הנח"ל עבר הכשרה בקיבוץ שדה אליהו. בגלל מלחמת ששת הימים נפסקה פעילותו של נתן בקיבוץ והוא נשלח לחזית הצפון. כאשר הסתיימה המלחמה נשלח, יחד עם חבריו בגרעין "מגשימים", לקיבוץ "מעלה הגלבוע". בפברואר 1973 נשא נתן לאישה את חברתו נעמי ושניהם עברו לגור בפתח תקוה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח נתן עם יחידתו הלוחמת לגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), צורף נתן לכוח חרמ"ש שיצא לפרוץ את הדרך למוצב "בודפסט" המפורסם ונהרג בקרב אכזרי שהתחולל בין חיילינו לבין חיילים מצריים שהתמקמו במארב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חברו של נתן, ורד גפני, כתב כעבור זמן למשפחה השכולה ותיאר את אחד הרגעים המרגשים שהיו לו בחברתו של נתן: "יום שישי לפנות ערב. כבר שבוע למלחמה. לא הרגשתי בכלל שיום שישי היום. כולם מתארגנים ליציאה. נתן מופיע עם בקבוק יין וקורא לכולם ל"קידוש". הוא מאלתר כוסית מפקק הבקבוק. כולם עומדים. שקיעה אדומה של סיני באופק, סביבינו עשן והדי התפוצצויות ונתן עומד ומקדש על היין. תמונה זו חרוטה בי היטב וכך אזכור את נתן עד סוף ימי..."

כבשנה, אורי

אורי, בן שרה ואבנר, נולד ביום ח׳ בסיון תש״ט (5.6.1949) במושבה כנרת והוא דור שלישי לבני המושבה. את חוק לימודיו העממיים סיים בקבוצת כנרת הסמוכה למושבה ואחרי־כן השלים את הלימודים התיכוניים בבית־הספר המקצועי של רשת ״עמל״ באפיקים. בחור חסון ויפה תואר היה אורי, בעל מבנה אתלטי ואוהב ספורט בכל לבו. הוא היה חבר במועדון השיט של עמק הירדן, שיחק בכדורסל והתעניין גם בטניס. מתמיד בלט בעצמיותו ומילדותו ראו בו ״טיפוס״. פניו היפות היו חמורות־סבר וכאשר חייך, הייתה בחיוכו תמימות רבה. אורי הצטיין ביושר רב, ביחס עמוק לקרקע, שהיה קשור אליה מאוד, ובאהבה גדולה לארץ, לגליל ולכנרת בפרט. הוא אהב לשוט לבדו על הכנרת במפרשית וידע להשתלט על מימי האגם ההפכפך ולאסור לרצונו את הרוח המשתנה. חבריו העידו עליו, שאופיו השקט והמרוסן עוצב במידה רבה תוך כדי השיט שאהב.

אורי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1967 וכיוון שהיה בוגר בית־ספר מקצועי, הוצב לחיל החימוש. אולם הוא דרש להציבו לחיל קרבי, ואכן אחרי שסיים את האימון הבסיסי השלים קורס צניחה וקורס מ״כים. באפריל 1969 נשלח לקורס קציני חי״ר ולאחריו השלים קורס קציני תול״ר. בכל הקורסים שעבר בצה״ל הגיע לציונים טובים מאוד ומפקדיו גמרו עליו את ההלל. אורי התנדב לפעולה בכראמה והשתתף בקרבות רבים ונועזים, אך צנוע היה וחבריו לא הצליחו להוציא ממנו סיפורים על פעולות אלה. כשהיו שואלים אותו דבר עליהן היה מושך בכתפיו ומתחמק. חוות הדעת שמסרו מפקדיו לקראת השחרור היו: ״קצין ומפקד למופת, מילא את תפקידו על הצד הטוב ביותר, משמש דוגמא אישית לפקודיו ולמפקדיו״. הידע הטכני הרב שלו צוין גם הוא בחוות הדעת של המפקדים.

בתחילת חודש אוקטובר 1970, שוחרר אורי מהשירות הסדיר, חזר למושבה כנרת והקים בה את ביתו. הוא אהב את עבודת האדמה בכל לבו, כפי שאמר: ״אני מרגיש שאני רוצה לעבוד את האדמה ממש, בידים, עבודה פיזית. אני מרגיש שאני מאוד אוהב את האדמה ואיני יכול להתנתק ממנה״. בשנת 1972 הצטרף לקואופרטיב ״אגד״ בטבריה ועבר עם אשתו ובנו הפעוט לגור בעיר. אולם תמיד אמר: ״יבוא יום ואשוב להיות חקלאי ואגור בכנרת״. מי שלא הכיר את אורי מקרוב לא יכול היה לשער שבאותו ״פייטר״ טמונה אהבה עמוקה כל כך לחיי עבודת האדמה השלווים. ״אני רוצה״, נהג לומר, ״לגדל במו ידי צמחים באדמה. פה בכנרת נולדתי ופה גדלתי, אני קשור למקום כמו בשורשים. זה המקום שלי ואני רוצה שצור (הבן) יגדל כאן גם הוא״. אורי היה חבר מסור ונאמן בסניף ״אגד״ בטבריה, הוא מילא את המוטל עליו ברצון ובמסירות רבה. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אורי לסניף שהיה בכוננות. הוא לא חדל לטלפן ליחידתו, עד שהשיג את הקשר המיוחל. אחרי־כן פלט ״שלום ולהתראות״ ואץ להצטרף אל יחידתו. הוא ריכז את אנשיו וירד אתם לראס־סודר, ובראש יחידתו נקלע לקרבות עזים נגד הכוחות המצריים. באחד הקרבות, ביום

י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) יצא אורי לבדו כדי לבדוק את השטח, ושם נתקל במארב אויב ונפל חלל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכנרת. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

כתבה עליו ידידת משפחה: "בזכות אותם בחורים נפלאים כמו אורי ניתן יהיה להמשיך ולגדל בנים גאים וזקופים, שאינם מורידים את ראשם, אינם יראים־נרתעים מלהלחם בים סוער של האיבה שמסביבנו". ועוד הוסיפה: "האמונה צריכה לחזק אתכם כהורים, כי אתם גידלתם בן לתפארת, שלא אכזב בימי סער ומבחן". גם שר הביטחון, במכתבו למשפחה האבלה, ציין את אופיו ואת פועלו של אורי, כקצין צנחנים למופת, שניחן בכושר הדרכה ומעש, והוביל אחריו את פקודיו בתבונה ובגבורה.

דברים לזכרו של אורי פורסמו בספר "לחברינו" שיצא לאור לזכרם של חללי "אגד", בביטאון ארגון עובדי הסוכנות היהודית "מבע" ובחוברת שהוצאה לאור לזכרם של בני עמק־הירדן ורמת הגולן, שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

כהן, אביב

אביב, בן רבקה ויצחק, נולד ביום כ"ט באדר א' תשי"א (6.4.1951) בבת־ים. עד שנתו העשירית למד בבית־הספר "ראשונים" בבת־ים, וכשעברה המשפחה לחולון למד בבית־הספר הממלכתי על־שם גורדון. ילד חביב היה, עליז ויפה תואר. מנעוריו היה חניך בתנועת ה"שומר הצעיר" ונחשב שחיין מעולה. כשסיים את לימודיו בבית־הספר העממי, הוענקה לו מלגה ללימודים במוסד החינוכי בקיבוץ מזרע. שם התגלו כישרונותיו האמנותיים והוא עיצב עבודות־מתכת אמנותיות ועסק בגרפיקה, שהייתה שטח שרצה להתמחות בו וראה בו את ייעודו. בתקופת מלחמת ששת הימים היה אך נער ואחיו הבכור שירת בצה"ל. אז כתב אל אמו: "מלחמה כעת, כל החברים במשק מגויסים והפיקוד במשק עבר לנוער. אולם אם את מפחדת להישאר לבדך, אני טס הביתה לשמור עליך". על כך ענתה לו אמו: "בשומרך על המולדת אתה שומר גם עלי".

אביב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לנח"ל. אחרי שעבר את האימון הבסיסי בנח"ל, השתלם בקורס קשר וצורף לסיירת "שקד".

לאחר תקופה של שירות מסור ללא־רבב שוחרר אביב והוצב ביחידת מילואים. עם השחרור חזר אביב למשק ולעיסוקים האהובים עליו — מסגרות וגרפיקה. סיפרה עליו גיסתו, רותה: "אביב, אחיו הקטן והאהוב של בעלי, היה אחד האנשים התוססים שהכרתי. כשהיה פוקד את ביתנו היה הבית לובש רוח צעירה ועליזה... אביב היה נער יפהפה, תמיר ובעל עינים כחולות, חכם ומוכשר... הוא אך הגיע לגיל שכישרונותיו החלו לשאת פרי". אביב נשא את חברתו, אתי, ארבעה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים ועבר להתגורר עמה בירושלים. השנים תכננו לנסוע לארצות הברית, כדי ללמוד שם גרפיקה ועיצוב־פנים. בתקופה שעשה בירושלים התפרנס מעבודות

שונות, והיה גם סבל ואח בבית חולים. כחודש לפני שיצאו לנסיעה המיוחלת עברו בני הזוג להתגורר עם האם בחולון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא חיכה אביב לצו הקריאה. הוא השאיר על שולחנו פתק לאמו: "אמא, לא יכולתי לחכות שיבואו לקרוא לי והלכתי". הוא הצטרף ל"כוח נתי" ועלה עם אנשיו לרמת־הגולן כמש"ק קשר בנגמ"ש פיקוד. במהלך הקרב של הכוח ליד כפר נסג', ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע נגמ"ש הפיקוד ואביב נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקד היחידה כתב למשפחה השכולה: "...אביב ז"ל שירת ביחידת שריון ושימש מש"ק קשר בנגמ"ש פיקוד. בזמן אשר יקירכם שירת אצלנו הוכיח את עצמו כלוחם, כאדם וכבעל מקצוע. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם על מות יקירכם".

דברים לזכרו של אביב כלולים בספר שהוציאה החטיבה לאור לזכר חלליה במלחמת יום־הכיפורים.

כהן, אברהם

אברהם, בן דינה ועזרא ז"ל, נולד בשנת 1941 בחלב שבסוריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1942. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגן דוד" ובבית־הספר התיכון "דעת" בירושלים, השלים את לימודיו בכוחות עצמו ובבית־הספר על־שם מיטשל בירושלים סיים שלב ד' בהנהלת חשבונות. אברהם היה תלמיד טוב, למרות תנאי החיים הקשים ששררו בבית, ועל אף שנאלץ לעבוד כדי להתפרנס בתקופת לימודיו, לאחר מות אביו. אברהם היה רגיש ליופי, לדייקנות ולניקיון, היה חובב אומנות, הֵטיב לצייר והקדיש מזמנו הפנוי לאומנות הצילום. יסודי היה בכל מעשיו והמידע שרכש היה מבוסס על כתובים ועל מסמכים. עליז ושמח היה בחלקו, חביב וחברותי ופתוח לבריות. הוא אהב לעזור לזולת ונמנע מלבקש טובות, היה אהוד על חבריו, שכינוהו בשמות חיבה "אבי" ו"אברם". אדם ריאלי, רציני ומציאותי בגישתו לחיים, ועם זאת בעל חוש הומור, אוהב לצון ותוסס. כל דקה היתה יקרה לו. היה קפדן בעבודתו, נקי ומסודר במעשי ידיו ובהופעתו החיצונית. בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. את עבודתו במשרד המשפטים החל כשליח, עוד לפני שגויס לצה"ל. לאחר שחרורו חזר למקום עבודתו והתקדם יפה, עד שנתמנה למנהל מדור משכורות וזכה להערכה ולאהדת חבריו לעבודה והממונים עליו.

אברהם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השלים קורס מ"כים וקורס נק"ל והוצב לחטיבת "גולני" בתפקיד מ"כ חי"ר, והוענקה לו דרגת סמל.

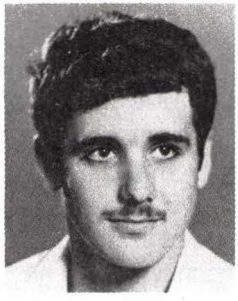
לאחר השחרור נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף במלחמת ששת

הימים והוענק לו "אות ששת הימים". היה מפקד טוב וחבר מסור ואהוד על פקודיו ועל מפקדיו. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), היה אברהם במילואים והגיע למוצב "לחצנית" שעל גדות תעלת סואץ עם תחילת ההתקפה המצרית. חיילי המוצב המעטים, ואברהם ביניהם, נלחמו בגבורה נגד החיילים המצרים הרבים שהגיעו למוצב. אברהם נפל בהתקפה בשטח הנמצא בשליטת האויב, והוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לאחר שנמצאה גופתו וזוהתה, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובן, אחים ואם, שנפטרה מצער לאחר יום האזכרה הרביעי. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

באחד ההספדים כתב מנהל משרד המשפטים לשעבר, מר צבי טרלו, דברים לזכרו אשר הדגישו את מסירותו של אברהם לעבודתו.

צה"ל ומשרד הביטחון נטעו עץ לזכרו ביער המגינים; כן הונצח באנדרטה לזכר גדוד 68, ביער השלום בירושלים; הנהלת משרד המשפטים וחבריו לעבודה הנציחו את זכרו בספר הזהב.

כהן, אברהם

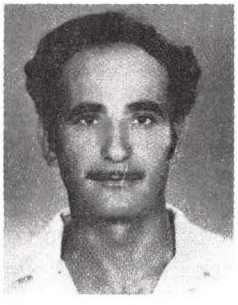
אברהם, בן חסיה ומרדכי, נולד ביום ו' בשבט תשי"ג (23.1.1953) בקיבוץ רמת השופט. עד שהגיע לגיל שש־עשרה למד במוסד "הרי־אפרים". את כיתה י"א עשה בבית־הספר "טכניקום" בחיפה וסיים כ"חניך השנה". מכיוון שהרגיש שרמת בית־הספר אינה הולמת את כישרונותיו, עבר לבית־הספר התיכון־מקצועי "שפרינ־צק" בחיפה וסיים שם את לימודיו כאחד התלמידים המצטיינים. אברהם, או אברמל'ה — כפי שקראו לו במשק, לא מצא את מקומו בחברת הילדים. רק משהתבגר "החל להתאזן", כפי שאומרת חברתו דורית. הסביר חברו חנן: "הבעיה שלו הייתה המסגרת שלא התאימה לו, דרישות שלא יכול היה לעמוד בהן, מבחינת אופיו וכישרונותיו. כל מה שנלמד בכיתה שעמם אותו. הוא היה קולט הרבה יותר מהתלמיד הממוצע, ולכן לא הופיע לבית־הספר לעתים קרובות. הוא היה מופיע רק לשעות המבחנים, ואותם היה עובר תמיד בציונים טובים". מגיל צעיר ניחן אברהם בכישרונות מפתיעים במקצועות הריאלים. את רוב זמנו הקדיש לבניית מטוסים ולנסיונות שונים בתחום האלקטרוניקה. סיפר גלעד: "מה שנוגע לבניית מטוסים — אברהם היה האלוף. התערוכות שלנו תמיד היו מאוכלסות בדגמים היפים שלו". אברהם, שהיה נער מסוגר בטבעו, בילה את רוב ימי ילדותו בחדרו — האזין לתקליטים, צייר, כתב שירים וכאמור — עסק במטוסים שלו ובבניית מקלטי רדיו. סיפרה דורית: "אברהם היה שונה מאתנו. רק בגיל מאוחר החל לגלות את עצמו ואז — הוא התגלה גם לנו עם מגוון כישרונותיו והפוטנציאל הטמון בו". במשק עבד בפלחה, ענף שהיה אהוב מאוד עליו, עד כדי כך שהנציח אותו באחד משיריו. כמו כן תרם לקיבוץ מכישרונותיו

בשטח האלקטרוניקה, כאשר התקין לוח תוצאות חשמלי על מגרש הכדורסל המקומי – והלוח פועל עד היום הזה. במשך שנים הייתה משאת נפשו להיות לטייס בבוא היום, אך במבדקים התגלה שהוא עיוור צבעים ולכן נפסל.

אברהם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. בחיל עבר קורסים שונים: קורס תותחני טנק, קורס מקצועות טנק, קורס מש"קי טנק וקורס מפקדי טנקים. בתחילת שירותו סבל מיחסם של אחדים מן החיילים. הוא היה עדין נפש מכדי להסתגל לקשיחות של חיי הצבא. אך לאט ובהדרגה כבש לו מקום ביחידה. הוא החל נקשר אל הטנק ואל אנשי השריון, למד להסתדר עם הכל בדרכו החייכנית, ואף נחשב לאחד המפקדים הטובים ביחידה. במלחמת יום הכיפורים היה אברהם עם יחידתו בסיני. כשיעף ה"סוחויים" הראשון חלף מעל החיילים, צעק אברהם לחבריו להתניע את הטנקים. כך החלה המלחמה שלו. חמישה ימים עברה היחידה קרבות קשים, ולדברי רמי "לא פעם היו במצבים כאלה, שממש בנס יצאו מהם". ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) הגיעה היחידה לגבעת העמודים, שם נערך קרב קשה עם האויב. אברהם, ששימש כמש"ק טנק, עלה עם רכבו לעמדה שלוש פעמים, ובפעם השלישית נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת השופט. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם השתתף בקרב הקשה והאכזרי, שבו נבלם האויב המצרי. אנו, רעיו, זוכרים את אומץ לבו ואת מסירותו. עד רגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה".

לזכרו הוציא הקיבוץ לאור חוברת, ובה מדברי חברים וקטעים משיריו. כמו כן תרמו הוריו להקמת מועדון לחובבי רדיו בבית־הספר התיכון לטכנאים שבקרית שפרינצק, אשר עם בוגריו נמנה אברהם.

כהן, אברהם

אברהם, בן יפה ומרדכי, נולד בשנת תרצ"ה (1935) בקהיר שבמצרים. הוא למד בבית־הספר היסודי "גודולה" בקהיר ואחרי־כן סיים, באותו מוסד, את לימודיו בבית־הספר התיכון. בשנת 1953 עלה ארצה במסגרת "עליית הנוער". בני משפחתו הצטרפו אליו בשנת 1955. בשנת 1956 עזב את הקיבוץ מקום שם התחנך ויצא לקרית־שמונה כדי לעזור לאחותו, שבעלה חלה ולא יכול לעבוד. הוא עבד בעיר, שהייתה אז בשלבי התפתחותה הראשונים, ובעבודה מייגעת פרנס את המשפחה.

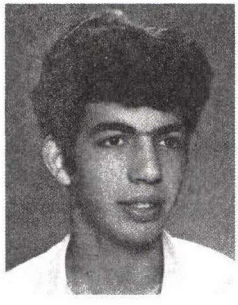
אברהם גויס לצה"ל בסוף אפריל 1956 והוצב לחיל התותחנים. הוא הוכשר כאיש צוות מרגמה ונשלח לשרת בגדוד מרגמות כבדות. ביחידתו העריכוהו כאיש מקצוע מעולה וכחייל מסור וממושמע. הוא השתתף במלחמת סיני עם יחידתו שהשתתפה בקרב באבו־עגילה.

בסוף אוקטובר 1958 שוחרר אברהם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים

של חיל התותחנים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמסגרתה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ומלחמת ההתשה. על זאת הוענקו לו "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי". בינואר 1973 הוסב מקצועו והוא הועבר ליחידה של חיל הרגלים כרובאי. גם ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. אברהם נשא לאישה את לילי ויחד עמה הקים את ביתו בשכונת פרדס־כץ ליד בני־ברק. בביתם החם והנעים גדלו את שלוש הבנות ואת הבן שנולדו להם ברבות הימים. הוא היה מסור למשפחתו והקדיש את כל מרצו ואונו כדי לפרנס אותם באושר, בכבוד ובשמחה. בזמן המועט שנותר לו הרבה לקרוא ספרים והעשיר את ידיעותיו. אברהם, שנקרא בפי כל – נינו, גדל וחונך ברוח המסורת היהודית. הוא דבק באמונתו באלהי ישראל וכדי להעמיק את ידיעותיו בתורה ובהלכה, הצטרף לארגון "בני־ברית", שבמסגרתו עסק בלימודי קודש. הוא היה אדם תמים, צנוע וטוב לב. מקורביו מעידים עליו שהיה אוהב אדם והרעיף חום ואהבה על בני משפחתו ועל ידידיו. הוא עבד בעבודה קשה ומפרכת כתפסן בניין בחברת "לומיד" והצליח לקדם את משפחתו ולהביא לביסוסה. בעבודתו הגיע לסיווג מקצועי א־א וחבריו לעבודה חיבבוהו מאוד. אברהם דאג לבני משפחתו וכשהיו נתקלים בקשיים, היה זונח את עיסוקיו ומקדיש את זמנו לסיוע להם. הוא לא מצא מרגוע עד שלא סילק כל מכשול שהטריד את בני משפחתו. במלחמת יום הכיפורים עסקה יחידתו בפעולות אבטחה ושמירה באזור אופירה (שארם א־שייך). במחצית דצמבר 1973 נקרא אברהם לשירות מילואים והצטרף ליחידתו, שעסקה בפעילות מבצעית באזור אופירה. ביום י"ח בטבת תשל"ד (12.1.1974), נפטר בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות ובן, שני אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם כהן היה חייל מסור לתפקידו ומסור לחבריו. הוא היה בעל מזג טוב ועשה את המוטל עליו בנאמנות וביעילות. גיוסו במלחמת יום הכיפורים והדרך שמילא את תפקידו, תרמו להצלחת צה"ל במערכה נגד צבאות ערב".

כהן, אברהם־אלברט

אברהם (אלברט), בן רחל ושמעון, נולד בשנת תשי"ג (1953) במרוקו. בשנת 1957 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בבית־שאן. אחרי מספר שנים עברה המשפחה להתגורר בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעיינות" בבית־שאן ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר סבא, כשהתגורר בפנימייה לחינוך תיכון "שטיינברג" במקום. אברהם נתקל בקשיי קליטה, כפי שקורה לפעמים לעולים חדשים המגיעים לארץ חדשה. אולם הוא הצליח להסתגל, למרות התנאים הקשים, והשתלב במהרה בכל חברה שנקלע לתוכה. חוסר הכנה מתאימה לא מנע אותו מלהיות אחד התלמידים המצטיינים בבית־הספר התיכון. הוא הציב לעצמו אתגר —

לרכוש ידע והשכלה. לכן שקד על לימודיו והגיע להישגים מעולים. בתחילת דרכו בפנימייה היה בישן והסתגר בתוך עצמו. הוא השקיע את כל מרצו ואונו בלימודים ונמנע מהשתתפות בפעילות החברתית של בני גילו. אולם כשהתבגר גדל ביטחונו העצמי והוא הפך דמות מרכזית בחיי החברה בפנימייה, והיה אף ראש וראשון למעשי הקונדס ולתעלולים שעשו חניכי המוסד. הוא התקבל למגמה הריאלית של בית־הספר, שבה למדו התלמידים הטובים ביותר ועובדה זו נסכה בו תחושת ביטחון בכוחו. הוא התגלה כספורטאי מצטיין, בעיקר במשחק הכדורגל והפך לאחד מעמודי התווך של קבוצת הכדורגל בפנימייה. יותר מכל ניכרו כישרונותיו בתחום הדרמה והמשחק. הוא התגלה כשחקן תיאטרון מצויין, ומשנמוגה אימת הקהל עליו, היה לשחקן הראשי בהצגות, שהועלו בבית־הספר. מוריו וחבריו מעידים עליו כי היה נער חביב, צנוע ונעים הליכות. בכל תקופת היותו בפנימייה הרבה לדאוג למתרחש בביתו. משפחתו עברה מבית־שאן לנהריה ונאלצה להתמודד עם קשיי המעבר והקליטה במקום החדש. אביו נאלץ להסתגל למקום עבודה חדש ואף אמו יצאה לעבוד, כדי לסייע בפרנסת המשפחה. אברהם היה שרוי בדאגה תמידית לנעשה בבית, ולעתים גבר רצונו לצאת לעבודה, כדי לסייע להוריו ולהקל עליהם את מעמסת הפרנסה של המשפחה מרובת הנפשות. יחד עם זאת ידע כי כדי להצליח בחיים עליו לסיים את הלימודים בהצטיינות. מוריו מציינים את התנהגותו הטובה, למרות שהיה שרוי במתח בגלל דאגתו לבני ביתו. מחשבותיו לא הפריעו לו להתרכז בלימודים ולהשתתף בפעילות החברתית.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורס נהגי טנקים ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. הוא נשלח לשרת בחטיבת השריון 7 והשתתף באימוני החטיבה ובפעילות מבצעית ענפה. הוא היה חייל מסור וממושמע, איש צוות למופת ובעל מקצוע מעולה. הוא הכיר את הטנק שלו על בוריו וידע להקנות מהידע הרב שלו לפקודיו. הוא התגלה כמפקד טנק מעולה והיה מקובל על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. עוד בהיותו בשירות הסדיר הועלה לדרגת סמל־ראשון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה החטיבה שלו בקו האש ברמת הגולן והשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים. בכל ימי המלחמה, כמו בימי מגוריו בפנימייה, דאג אברהם למשפחתו ולשלוות נפשה לכן הקפיד לכתוב להם ולהרגיעם. ביום ה־17 באוקטובר כתב להוריו: "פה המצב שקט והכל נמצא בשליטתנו, כך שפה יותר בטוח מאשר בנהריה. שמעתי שנפלו קטיושות". שלושה ימים לפני נפילתו כתב להוריו: "הביאו אותנו לבית ההארחה בכפר בלום... אין לכם מה לדאוג. אם מאפשרים לנו לבוא לבית הארחה, סימן שהמצב הוא טוב". בקרב לכיבוש תל־שאמס ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע הטנק של אברהם בהפגזה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, אברהם ז"ל, הוכיח את יכולתו האישית והמקצועית כמפקד טנק ועמד בגבורה לנוכח האויב הסורי".

כהן, אברהם

אברהם, בן תמרה וחיים, נולד ביום כ"ג באב תשי"א (25.8.1951) בקרית־מלאכי. בשנת 1952 עברה משפחתו להתגורר בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "כצנלסון" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל", במגמה למסגרות מכנית, ועמד בהצלחה בבחינות הגמר. אברהם, שהיה ידוע בכינויו אבי, היה נער נמרץ ורב פעלים. הוא יזם פעולות רבות במסגרת ארגוני הספורט בנהריה ובמסגרת הגדנ"ע. אבי היה תלמיד מצטיין והעדיף את לימוד המקצוע מסגרות־מכנית, על פני לימודים עיוניים. הוא הצטיין בעבודתו, אהב אותה והקדיש לה שעות ארוכות. הוא תכנן תכניות רבות לעתידו, אולם לא זכה להגשימן. אבי היה בעל מבנה גוף חסון ובעל כושר גופני מעולה. הוא השתתף בתחרויות ספורט בבית־ספרו ובגדנ"ע ונמנה עם הספורטאים המצטיינים. כן היה בעל נפש רגישה ואת חוויותיו הביע בכתיבת שירים. כמו כן למד לפרוט על גיטרה והיה מלווה את שירתו בנגינה. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של שירים שכתב, המעידים על כשרונו הרב ועל נפשו הרגישה. הוא היה נער חביב ומקובל על מוריו, בזכות שקדנותו והמשמעת העצמית שלו. הוא היה אהוד על חבריו, הרבה לעזור ולסייע להם בעצה ובמעשה ככל יכולתו.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס לחמשי צריח טנק. אחרי כן נשלח לשרת כמכונאי טנקים בסדנא גיסית של חיל השריון. הוא היה חייל מסור ומילא בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו. בעבודתו נתגלה הידע הרב שרכש בבית־הספר והוא הוכיח כי אכן ניחן בכישורים טכניים וביכולת מקצועית מעולה. בתחילת אוגוסט 1973 סיים אבי את השירות הסדיר והתנדב לשרת במסגרת צבא הקבע. הוא המשיך לשרת בסדנא הגיסית והועלה לדרגת סמל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאו אבי וחבריו לסדנא לסיני, כדי לסייע בתיקון הטנקים שנפגעו בקרבות. הם פעלו לצד הכוחות הלוחמים, כשהם מנסים להחזיר את הטנקים הפגועים לפעולה ולאפשר בכך את שובם של הטנקים ליחידות הלוחמות. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע אבי בהפגזת אויב על כוחותינו שחצו את תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם סמ"ר אברהם ז"ל שירת ביחידת שריון ומילא את המוטל עליו כחייל מצטיין ומסור. במשך שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו, התחבב על מפקדיו ועל חבריו ושימש דוגמא במסירותו ובהתנהגותו".

כהן, אהרן

אהרן, בן רמונד ושמעון, נולד ביום ט"ו בניסן תשט"ו (7.4.1955) בטבריה. הוא למד בבית־ספר יסודי בטבריה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ מחניים. לאחר שסיים שתי שנות לימוד, הפסיק את לימודיו והחל לעבוד בעיר הולדתו כמסגר־רתך. אהרן היה תלמיד עירני ומוכשר, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא ניחן בתפיסה מהירה ונחל הישגים מרשימים כאשר שקד על תלמודו. הוא היה שובב, אך אפילו מוריו סלחו לו על שובבותו בזכות קסמו האישי הרב. תמיד היה מחייך וצחוקו העליז הדביק את הכל. הוא היה תוסס ונמרץ, ראש ומנהיג לבני גילו בבית־הספר ובשכונה. מנעוריו היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ונטל חלק פעיל בכל פעולותיה. אהרן היה חובב ספורט והצטיין בענפי אתלטיקה שונים. הוא ניחן בכישרון לציור ואהב לצייר בשעות הפנאי. מאז ומתמיד היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

אהרן גויס לצה"ל במחצית מאי 1973 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח להשתלמות בקורס נהגים, אך לא הגיע לסיומו בגלל פרוץ מלחמת יום־הכיפורים. בצבא דבק בו כינוי־החיבה אורי – וכך נקרא בפי כול. כשפרצה המלחמה הגיע אהרן עם גדודו לחזית תעלת־סואץ. ביום־הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע בהתקפה אווירית ונהרג במקום. תחילה הוכרז כנעדר ולאחר שנתגלתה גופתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר חללי היחידה. וכך כתבו על אהרן: "...'אורי' התחבב על כולנו. הוא אהב את החיים כמות שהם – על הטוב ועל הרע שבהם. הוא אהב את הכול — והכול אהבו אותו".

כהן, אורי

אורי, בן שרה ואהרון, נולד ביום ח' באדר תשי"ד (11.2.1954) בפתח תקוה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר "הוברמן" בפתח תקוה, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "ברנר" בעיר גנים, ליד פתח־תקוה. כאן סיים שלוש שנות לימוד, ואת השנה האחרונה השלים בבית־הספר "טכניקום" בתל־אביב. הוא היה תלמיד טוב, שקדן, התייחס אל הלימודים ברצינות והיה מתמיד בהכנת שיעורי הבית ובשינון החומר שלמד. בתקופת הלימוד בבית־הספר היסודי היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ואחר־כך עבר לתנועת "השומר הצעיר". הוא היה בעל תחום תחביבים והתעניינות רחב ועסק בבנית מכשירים אלקטרוניים, בגידול דגים באקווריום

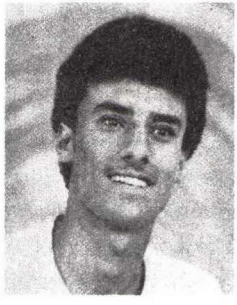
ובטיפוח יונים. כמו־כן אסף צמחים שונים, שעליהם למד בחוברות "מדע" של מכון ויצמן. תחום הביולוגיה משך את לבו מאוד והוא בילה זמן רב בהרחבת ידיעותיו על חיות, על ציפורים ועל צמחים. הוא גם נרשם כחבר ב"חברה להגנת הטבע" והשתתף בטיולים ובמסעות רבים להכרת הטבע בחלקי הארץ השונים. את זמנו חילק בין לימוד הטבע לבין עבודה בסניף "מגן דוד אדום" בפתח תקוה, שם עבד בהתנדבות וללא ליאות שעות רבות, בהקדישו מזמנו לעזרה לזולת. הוא היה נער סגור, הרבה לשבת בבית, ללמוד ולעסוק בתחביביו השונים, בניגוד לרוב חבריו בני גילו, שהקדישו את רוב זמנם הפנוי למשחקים ולהתפרקות מעומס הלימודים.

אורי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973. בתחילה הוצע לו לשרת ברבנות הצבאית כמשגיח כשרות, משום שהיה אדוק בדתו. אולם הוא סירב באומרו שלנגד עיניו ניצבת המטרה לשרת את המדינה בצורה הטובה ביותר, שהיא גם הקשה ביותר לגביו – וכך התנדב לחיל הצנחנים. למרות שהיה חלש מבחינה גופנית, עמד בכל האימונים המפרכים והיה לצנחן לוחם בסיירת "חרוב". הוא היה חייל טוב, מסור לתפקידו ותמיד השתדל לבצע את המוטל עליו בנאמנות ובדייקנות. ביחסיו עם חבריו לפלוגה הצטיין בחביבותו ובצניעותו והיה אהוב על חבריו. רוב תקופת שירותו עברה עליו בבקעת־הירדן. בשבוע השלישי של מלחמת יום־הכיפורים הועברה יחידתו לסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), במהלך הקרבות לכיבוש העיר סואץ, נפגע רכבו פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "אורי נפל במערכה בעת מילוי תפקידו, בקרב על העיר סואץ. בנכם מילא את תפקידו בנאמנות והיה מקובל על חבריו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק. מי יתן ולא תוסיפו דאבה עוד".

להנצחת שמו תרמה משפחתו של אורי ספר תורה לבית הכנסת בשכונת שעריה בפתח־תקוה, הקימה ספריה וחדר־טבע בבית־ספר "הוברמן" והקימה גלעד בחצר בית־הספר.

כהן, איתן

איתן, בן שולמית וסעדיה, נולד ביום י"ח בניסן תשי"ב (13.4.1952) בפתח תקוה. הוא למד בבית־ספר יסודי, והשלים את לימודיו בבית הספר התיכון־מקצועי "עמל" בפתח תקוה, במגמה לחשמלאות מטוסים. איתן היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" והיה פעיל במועדון הנוער בשכונת מחנה יהודה, בפתח תקווה. תחביביו העיקריים היו בתחום החשמל ובתחום הספורט. הוא אהב לפרק מכשירים, לבודקם ולהרכיבם מחדש; בספורט עסק באתלטיקה, בקליעה למטרה ובסיוף. בתחרויות סיוף אף זכה במדליות

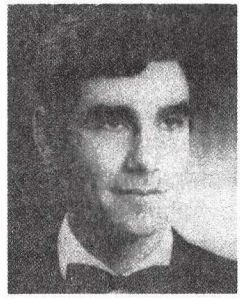
זהב. סיפר עליו מחנכו מבית־הספר היסודי: "הכרתי את איתן כתלמיד מסור, ממושמע וצייתן. הוא היה מאוד מקובל על רעיו ואהוב בחברה. גיבור שבגיבורים היה איתן, עשוי ללא חת, שומר סוד ואיש אמונים. מעולם לא התפאר במעשיו; לאחר שנים שמעתי את תהילתו מפי מפקדיו בצבא".

איתן גויס לצה"ל במחצית מאי 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. במסגרת שירותו השלים קורס צניחה, קורס צלפים, קורס מש"קי צלפים, קורס מ"כים חי"ר וקורס מ"כים רובאים. במשך שלוש שנים יצא עם יחידתו – יחידת צנחנים מובחרת – לפעולות מעבר לקוי האויב, ואף השתתף אתה בפשיטה על ביירות. סיפר עליו חברו לשירות, דני: "איתן היה בחור רציני ואפילו חיוכו העיד על רצינות. הוא היה בחור חרוץ ושנא את הבטלה – טיפוס יסודי, שביצע כל דבר שלקח על עצמו בצורה מושלמת". אמרו עליו חבריו לנשק: "איתן שמר על עקרונותיו והיה נאמן לאתגרים שהציב לעצמו. עקרונותיו באו לידי ביטוי ברגעים ובמצבים הקשים ביותר. כאשר היינו במצב רוח מדוכדך, היה הוא מעלה את המורל, על־ידי בדיחה או בדברי עידוד. יחודו היה בזה שהיה חבר אמיתי, בחור תמים וישר, עליז ומלא שמחת חיים. אך לעומת זאת היה רציני מאוד, כאשר נגע הדבר לביצוע משימה; אהבנו אותו בשל אין ספור התכונות הטובות שהתמצו בו; אבל בעיקר – בשל עזרתו ונאמנותו לחבריו. כדי לעזור לחבריו היה מוכן לעבור באש ובמים. איתן היה עניו ונחבא אל הכלים. מעולם לא התגאה במעשיו ולא גילה שמץ של התנשאות. עדין־נפש היה ויחד עם זאת חזק ואיתן ברוחו". במלחמת יום־הכיפורים התנדב איתן, כדבר מובן מאליו, ליחידת סיור מובחרת, שהוטלו עליה משימות מסוכנות. תפקידו ביחידה היה מש"ק צלפים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) יצא יחד עם כוח סיור מראס סודר לכיוון צפון. היחידה נתקלה במארב של חיילי קומנדו מצרים, ואיתן נפל בקרב נגדם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "איתן היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

לזכרו תרמה המשפחה פרוכת ונברשת לבית כנסת בפתח תקוה.

כהן, אלי

אלי, בן לאה ומנחם, נולד בשנת תש"ח (1947), בעיירה סוק־אל־ארבע, שבמרוקו. הוריו עקרו למרוקו בתקופת מלחמת העולם השנייה וכך זכה אלי לחינוך יהודי בבית־הספר היסודי "אליאנס" שבעיירת הולדתו. בשנת 1956, בהיותו כבן תשע, עלה עם משפחתו ארצה. סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי והמשיך בבית הספר התיכון־המקצועי "עמל", בעיר מגורי המשפחה – באר־שבע. התאקלמותו של אלי בארץ הייתה מהירה וקלה. החינוך היהודי שקיבל בבית־הספר היסודי במרוקו, שכלל גם לימוד עברית, הקל עליו את התערותו בחיים בארץ ישראל. המשפחה הגדולה, שכללה עוד שישה

אחים וסבתא, הייתה לו משען שבו מצא עזרה ועידוד בשעות קשות. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, ולמרות הצפיפות בבית הקפיד בהכנת השיעורים והגיע להישגים רבים בבית־הספר. הוא קנה לו ידידים לרוב בין חבריו ללימודים וזכה להערכת מוריו. כולם ידעו להעריך את המאמצים שהשקיע בבית־הספר ואת התמדתו. הוא לא נכנע לתנאים הקשים שנאלץ ללמוד בהם, והחלטתו לסיים גם את הלימודים בבית־ספר תיכון הייתה כל כך נחושה, עד ששום דבר לא היה עשוי לעצור בעדו. את זמנו הפנוי הקדיש לפעילות במסגרת מועדון הנוער השכונתי של הגדנ״ע ולפעילות ספורטיבית בכל התחומים. במיוחד אהב לשחק בכדורגל ואף השתתף בקביעות במשחקי קבוצות נוער שונות. בזכות אופיו הנוח והחברי מצא לו חברים מחוגים שונים. הוא ניחן בכישרון מיוחד להתחבב על הבריות ולרכוש את אמונם תוך דקות מספר, וכל מי שהכירו חיבב אותו וביקש את קרבתו. אחיו מעידים שבית המשפחה המה תמיד מחברים וידידים, שבאו לבקר אצל אלי ולבלות אתו שעות ארוכות. אלי היה מאזין נבון ומבין, שידע להקשיב לזולת בתשומת לב ובכבוד. הוא עורר באנשים אמון רב כל כך עד שרבים נהגו לספר לו סודות כמוסים ואישיים ללא מבוכה ומעצורים. רבים גם היו באים להתייעץ אתו בבעיותיהם האישיות, כיוון שסמכו על שיפוטו ועל שיקול דעתו. נישרונותיו בתחום החברתי באו לידי ביטוי שלם בבית־הספר התיכון, שם היה בין ראשי המתווכחים בשיעורי החברה ובין המארגנים של כל מסיבה או אירוע. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר בהצלחה רבה וזכה בציונים משובחים בתעודת הבגרות שלו. משסיים את חוק לימודיו נקרא לשירות בצה״ל.

אלי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, נשלח לקורס־יסוד במקצועות השריון ובמסגרתו השתלם כמכונאי רכב בנזין וכמכונאי טנקים. לאחר שסיים בהצלחה את הקורס הוצב ליחידה טכנית של אחד מגדודי השדה של החיל. גם בצבא התחבב במהירות על חבריו לעבודה ועל מפקדיו. עד מהרה רכש ניסיון רב בעבודה וכיוון שניחן בידיים טובות ואמונות, התבלט ביכולתו ובכשרונותיו המקצועיים. לאחר תקופה קצרה יחסית, התמנה לסמל של היחידה הטכנית, שהפכה תחת פיקודו לאחת החוליות המוצלחות שהיו לגדוד. בתפקיד זה השתתף במלחמת ששת הימים, שפרצה בחודשי השליש האחרון של תקופת השירות הסדיר שלו. במלחמה זו הצטיין גם כלוחם מעולה, שאינו מאבד את תושייתו ברגעים קריטיים ובעל אומץ לב נדיר. בדרך נס ניצל מספר פעמים ממות בטוח.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים ולפרנסתו החל עובד כנהג משאית כבדה. לאחר שנתיים של עבודה קשה ומאומצת, שרובה נסיעות בכל רחבי הארץ ובכל מזג אוויר, הצליח לחסוך סכום כסף, שהעניק לו הרגשה שהנה עלה על דרך המלך. הוא נשא לאישה את חברתו מרים ויחד בנו השניים את ביתם בבאר שבע. ברבות הימים נולדו להם שני ילדים, בן ובת, והם ראו אושר רב בחיי המשפחה שלהם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אלי יחד עם יחידתו בקרבות הבלימה בסיני, ובקרבות הפריצה אל עבר הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), הופגזה יחידתו קשות, והוא נפגע מרסיסי פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ושישה אחים.

כהן, אלי

אלי, בן שושנה ואמיל, נולד ביום כ״ה בתמוז תשי״ד (26.7.1954) בחיפה. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״עלייה״, בשכונת בת־גלים, שם למד עד כיתה ג׳. אחרי־כן השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״מצדה״. הוא החל ללמוד בבית־הספר התיכון עירוני ג׳ ואחרי שתי שנות לימודים עבר לבית־הספר התיכון בסמ״ת ולמד שם במגמה לכימיה. לבחינות הבגרות למד בכוחות עצמו ועמד בהן בהצלחה. אלי היה נער שחרחר בעל עינים כהות, גדולות ועירניות, שכבשו את לב רואיו. הופעתו השקטה הביעה טוב לב וצניעות כה רבה, שגבלה לעתים בביישנות. הוא היה נער אציל נפש, סמל לענווה ומופת למעשים טובים. הוא רכש ידידים וחברים רבים בזכות נכונותו להקדיש מזמנו וממיטב מרצו ואונו כדי לסייע לחבר שנזקק לעזרתו. מעולם לא התחשב בצרכי עצמו ולא חס על זמנו, כשהיו הדברים אמורים בסיוע והקלה לזולת. חבריו וחברותיו זוכרים אותו כצעיר עדין ובעל נפש רגישה ומבינה. הוא היה אוהב אדם, חבר מסור ורֵע נאמן. הייתה באלי מזיגה מופלאה של כישרון וכוח רצון. הוא היה תלמיד מצטיין, בעל דרך חשיבה בהירה ויסודית. היה לו שיקול דעת רציני ובוגר ויכולת להבחין בין טפל לעיקר. הוא ידע להתמקד בתחומים שנראו בעיניו חשובים והכרחיים, והעמיק לחקור וללמד אותם מעבר לנדרש ממנו בבית־הספר. כדי להרחיב את ידיעותיו בתחומים אלה היה מרבה לחפש בספרים ובמקורות אחרים. הוא היה תלמיד אחראי ומסודר, שהצטיין בכתב ידו הברור והבהיר, בסדר הרב ששרר בספריו ובמחברותיו ויותר מכל, בידענותו. הוא היה נער שאפיינוהו רצינות בוגרת בצד שובבות נעורים, ותמיד ידע להתאים את התנהגותו לנסיבות. בבית־הספר היה שקט וממושמע, ויחד עם זאת לא נמנע מליטול חלק במעשי הקונדס של חבריו ללימודים. בעליזותו הרבה וחיוכו הכובש קנה אלי את לבם של חבריו, שאהבו להיות בחברתו ולבלות את זמנם יחד עמו. בתקופת לימודיו בבית־הספר התרחשה פרשת אלי כהן בסוריה, שהשפיעה רבות על אלי, כפי שהעידה אחת ממורותיו: ״תחושת הקרבה של אלי כהן שלנו לאדם גדול זה הייתה בלתי־משוערת. נדמה שלא הוזכר שם זה בכיתה ולו רק פעם אחת, בלי שתתעורר אצלו נימת הזדהות; ואז עיניו היו מבריקות, מתרוצצות כאילו במחשבות עמוקות וחיוך עצוב היה עולה על שפתיו. ואנו, מוריו, משהרגשנו בכך, נמנענו במידת האפשר מלקרוא שם זה בשלמותו. כאילו לא רצינו לחייב אותו להיות כמוהו; כאילו פחדנו שאנו מטילים עליו עול גדול מדי״. אלי היה ספורטאי מצטיין, פעיל במסגרת הגדנ״ע וחבר סגל קבוצת הכדורגל של ״מכבי״ נוה־שאנן. אלי הציב לעצמו אתגרים והיה משקיע מאמצים רבים כדי להגשים את המטרות שקבע לו. הוא החליט כי רצונו לזכות בתעודת־בגרות ולכן למד במרץ וללא ליאות, והצליח לעמוד במשימה בכוחות עצמו. ערב גיוסו לצה״ל רצה ברשיון נהיגה, ולאחר תקופת לימודים קצרה הצליח גם בכך.

אלי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1973 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר אימון לוחמי חרמ״ש וקורס נהגי זחל״מ. הוא נשלח לשרת בפלוגת חיל רגלים

משוריין, שעסקה בפעילות מבצעית בגזרת תעלת סואץ. מעולם לא התלונן על קשיי האימונים והפעילות המבצעית, תמיד השרה אווירה של ביטחון ושלווה ועודד את חבריו ברגעים הקשים ביותר. הוא התגלה כבעל רוח חזקה ואיתנה ונסך מביטחונו הרב בחבריו, שהעידו כי בזכותו הצליחו אף הם להתגבר על הקשיים הרבים. גם בעת שירותו בצבא התנדב להגיש עזרה וסיוע לכל דורש ובזכות זאת התחבב במהרה על חבריו ועל מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו בקו האש בגזרת תעלת סואץ. בצהרי יום הכיפורים יצאו חיילי היחידה לעבר העיר קנטרה, כדי לחלץ את הלוחמים שהיו נצורים במעוזים שעל גדת התעלה. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נהג אלי את הזחל״מ שלו תחת אש כבדה, בניסיון לחלץ חברים פצועים. בפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת ״שער עליה״ שבבית־הספר ״שפרינצק״; חבריו ללימודים בבית־הספר התיכון עירוני ג׳ הוציאו לאור חוברת לזכר תלמידי בית־הספר שנפלו במערכה, ובה מדברי מורים וחברים על דמותו.

כהן, אלק

אלק, בן בטי ומשה, נולד ביום כ״ח בניסן תשי״ג (13.4.1953) במנצ׳סטר שבאנגליה. בשנת תשי״ח עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה בקיבוץ מעגן מיכאל. אלק עבר את כל שלבי הגידול של ילד במשק, ואף כי בתחילה נתקל במחסומים, שהקימו ילדי הקיבוץ לכל זר מרחוק בא, הרי במשך הזמן ובעקשנות מרובה, כבש לו את מקומו בחברת הילדים. סיפרו עליו חבריו למשק: ״אלק רצה מאוד להשתלב בחברתנו כאחד מכולם, אך יחד עם זאת סירב להתפשר וליותר על קווים שייחדו את אופיו ואת דרך חייו. כשהציעו לו לעברת את שמו סירב בתוקף ואמר: ״קוראים לי אלק, וזהו!״ לעומת זאת לא ניאות להשתתף בלימוד האנגלית והתעקש לדבר עברית ורק עברית. אלק היה עקשן גדול. הוא עמד על עקרונותיו וכל עניין שלקח לידיו, טיפל בו ביסודיות. מה שאצל האחרים היה ״שיגעון של שבועיים״, אצל אלק היה נושא לשיחה, להתעניינות ולהתמודדות של שנים. נחישות דעתו נשתקפה בפניו, בשפתיו הקמוצות, בכתפיו הרחבות ובגופו המוצק. עקשנותו לא הייתה מרידה במוסכמות, אלא עמידה בתוקף על אמיתותיו שלו, כפי שגיבש אותן לעצמו – שמירה קפדנית על ״חוקי המשחק ההוגן״ בין אדם לחברו, ללא נכונות לפשרות. אלק הקדיש לעיסוקיו המיוחדים מחשבה רבה, לימוד יסודי וזמן. היה לו אוסף מטבעות שלוקטו במשך שנים באזור נחל התנינים – מטבעות מהתקופות ההלניסטית, הביזנטית, הצלבנית והערבית.

האוסף נבדק, הוגדר והוערך על־ידי ד״ר יעקב שורר. אלק אהב היסטוריה והיה בולע ספרי גבורה, ניצחון, מסעות וקרבות. על אהבתו זאת מספרים חבריו לכיתה: ״בתחילת לימודינו יחד לא למד אלק לקרוא. נדמה היה ששום לחץ לא ידרבן אותו

למאמץ בכיוון זה. אולם יום אחד הסתבר לו שההיסטוריה מכונסת גם היא בספרים, ואז לפתע פתאום התברר שאלק יודע לקרוא, וסתם לקרוא? הוא התחיל בולע ספרים במסות עצומות. יכול היה להשתרע על שולחן בכיתה ולנמנם, אך בשעה שהיינו דנים באיזה מאורע היסטורי, היה מרים פתאום את ראשו המנומנם ומעדכן תאריכים, מסביר מהלכים אסטרטגיים, מוסיף מספרים מדויקים ומדריך אותנו בפרטים בלתי ידועים". הרישום היפה ביותר שציירו חייו של אלק, היו הקשרים היפים שהיו לו עם הוריו ועם אחותו. שותפים מלאים היו לעיסוקיו השונים, להצלחותיו ולכישלונותיו. טבעי היה כשהחליט ללמד את אחותו את תורת הרכיבה על אופניים, הקדיש לכך שעות ארוכות בכל יום. לעתים היה יושב ושר לאמו, בטי, את "שועלי שמשון" ושירים אחרים שאהב, ויחד עם אביו היה יוצא לדוג בנחל.

אלק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס רובאים, בקורס טען־קשר, בקורס מקצועות טנק ובהכנה לקורס קצינים בסיסי. במלחמת יום הכיפורים שימש כטען־קשר ביחידת טנקים שלחמה בחזית הדרומית. סיפר מפקדו, סגן אליעזר: "את אלק היכרתי במוצאי יום הכיפורים במחנה רפיח. כשהתברר שחסרים אנשי צוות, הגיעו החבר'ה הסדירים ונעמדו מולי. ראיתי ביניהם בחור עגלגל ומוצק פוסע צעד אחד לפניהם ושותק, כאילו ברור היה לו שאותו אקח. אלק עלה לטנק שלי. תוך כדי תנועה התוודענו אחד לשני. אלק היה הטען־קשר בטנק. הוא הכיר היטב את הטנק ואת ציודו. כל כלי או מכשיר שנזקקנו לו, היה אלק מוצא ומביא. אלק החליף אותי בתצפית ואת יעקב בנהיגה. התקרבנו לתעלה ואז שמענו את פקודת ההסתערות: "המטוסים באים. זאת ההזדמנות שלכם – להסתער על המים!" הגדוד יצא להסתערות כשהטנקים נפרשים בשטח והמטוסים שלנו מעל. עד מהרה מצאנו עצמנו במלכודת אש, שניחכה עלינו מכל הכיוונים ומכל סוגי הנשק. ירינו כמו משוגעים וזרקנו רימונים. כשראיתי את הטנק שמשמאלנו נפגע, אמרתי לנהג שיגש לטנק. הוא פנה שמאלה ואז חטפנו זעזוע. הכל השחיר. כשנמוג העשן גליתי שאלק נפגע ונפל. היה זה ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973)". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעגן מיכאל. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלק הלך בדרך בה האמין – זאת הדרך של ההולכים לפני המחנה. אלק היה בחור שקט ורציני, היה אהוב על כולנו ומילא את תפקידו ללא דופי".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו.

כהן, אמיל

אמיל, בן יוליה ואברהם הכהן, נולד בשנת תש"ח (1948) בביזרטה שבטוניס. בשנת 1957 עלה עם משפחתו לארץ והמשפחה קבעה את מושבה בבאר־שבע, שם למד אמיל בבית־הספר היסודי "צאלים". בגלל מחלתו של האב, נאלץ אמיל לצאת לעבודה בגיל צעיר, כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא החל לעבוד עם קבלני בניין והתמחה במיוחד בעבודות שיש בבניינים. הוא היה בחור טוב־לב ורחמן, אהב לעזור לזולת, טיפל במשפחה, עזר לאביו החולה ובנה מתקנים שונים בבית הוריו, כדי לשפר את מראהו החיצוני. בשעות הפנאי אהב לעסוק בספורט הג'ודו.

אמיל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס נגד־אפסנאי, קורס מחסנאי־פקיד, קורס חבלנים וקורס מש"קי אפסנאות. במסגרת שירותו השתתף במלחמת ששת הימים. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר נאמר עליו: "בעל יכולת טובה בארגון מחסנים, ממושמע ואהוד על סביבתו".

במחצית פברואר 1969 השתחרר אמיל מהשירות הסדיר. במלחמת יום הכיפורים שירת כחבלן בחזית הדרום. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו: "אמיל היה חבר יקר ומסור"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אמיל היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על הכל".

כהן, אמנון

אמנון, בן אסתר ואליהו ז"ל, נולד ביום כ"א באלול תש"ז (6.9.1947) בירושלים, הצעיר בין ששת אחיו וחמש אחיותיו. אמנון נולד בתקופת מצור ומחסור בירושלים וכתינוק היה חולני וְאושפז בבית־חולים ואחרי־כן במוסד של ויצ"ו. בן ארבע היה כשהוחזר לבית משפחתו, והוא ילד חולני שהלך בקושי. אך הוא התגבר על חולשתו, יצא בזמן לבית־הספר והצטיין בלימודיו. אף שהיה בן זקונים להוריו וחביב אחיו ואחיותיו, לא היה מפונק והשתתף ככל יכולתו בהקלת עומס הפרנסה על ההורים. אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר "מוריה", למד אמנון בבית־הספר "הימלפרב". הוא היה חבר בתנועת "בית"ר", הדריך בתנועה והיה מאוהדיה של קבוצת הכדורגל "בית"ר" ירושלים. כבר בהיותו תלמיד בבית־הספר התיכון עסק אמנון בכל מיני עבודות כדי לממן את לימודיו. הוא עזר בבית וסעד את הוריו בחוליים.

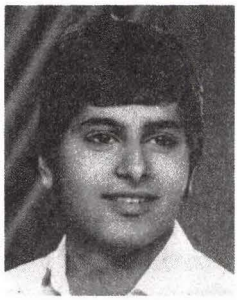
אמנון גויס לצה"ל בסוף יולי 1965. הוא הוצב לנח"ל וסיים את הטירונות במסגרת החיל. אחרי־כן עבר קורס מ"כים וקורס רגמים והוסמך כמש"ק מרגמות. במלחמת ששת הימים שירת בסיני ובמלחמה זו נפל אחיו זאב. אמנון לא טען ולא התמרמר על שהדבר נודע לו רק מן העיתון. מתוך הכרת המצב באותה שעה, הבין שהדבר היה בלתי נמנע. חודשים אחדים לפני תום שירותו בצה"ל שוחרר אמנון, כיוון שהתקבל ללימודים באוניברסיטה של ירושלים. בתעודת השחרור שלו צוין: "בעל תפיסה מהירה ויכולת ארגון וביצוע טובים. הוא היה חייל למופת". סיום שירותו של אמנון נדחה לתקופה של שלוש שנים, עד לאחר שיסיים את לימודיו לתואר הראשון. אותו זמן היו רוב אחיו ואחיותיו מטופלים במשפחות, ועובדים במקומות מרוחקים ואמנון היה היחיד שנטל על עצמו את הטיפול באביו החולה. לא היה אדם מלבדו, שידע לגשת אל החולה האנוש, להרגיעו, לטפל בו ולדאוג לכל צרכיו; והוא עשה זאת בנאמנות ובאהבה רבה. רבים מאוד בירושליים הכירוהו וחיבבוהו, שכן היה צנוע, חביב וטוב־לב.

את לימודיו באוניברסיטה מימן אמנון בעצמו. הוא למד, עבד וטיפל באביו, ואחרי שלוש שנים זכה בתואר הראשון ב.א. בכלכלה. אחר־כך עמד להמשיך בלימודיו לתואר במינהל עסקים. אחרי שסיים את לימודי התואר הראשון עזרו לו אחיו ואחיותיו לצאת לטיול בחוץ לארץ. הייתה זאת בשבילו חוויה נפלאה; הוא גילה את אוצרות האמנות והארכיטקטורה והוסיפם לתחום עיסוקיו הרבים. נוסף להיותו פעיל בתנועתו, התעניין מאוד גם בפוליטיקה. אך יותר מכל אהב אמנון את ירושלים והיה קשור אליה בכל נימי נפשו. בתום שלוש השנים הוחזר להמשך שירותו בצה"ל, והוצב ביחידה סמוכה לבית, כדי שיוכל להמשיך ולטפל בהוריו החולים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אמנון בשירות מילואים באזור התעלה בסיני. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) הוכרז אמנון כנעדר. הוא לחם במעוז אורקל ג' ובנסותו להתחבר עם חבריו במעוז סמוך, נפגע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "...אמנון, נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל" שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תשאר תמיד עמנו".

המשפחה תרמה לעילוי נשמתו ספר־תורה, פינה בבית־הספר התיכון שלמד בו וספרייה במעוז בית"ר בירושלים; חניכיו של אמנון, שהתגייסו לנח"ל, קראו את הגרעין שלהם על שמו "גרעין אמנון".

כהן, אמנון

אמנון, בן חנה ושלמה, נולד ביום י״א באדר ב׳ תשי״ד (16.3.1954) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״אושא״ ברמת־גן ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר העירוני ה׳ בתל־אביב, שם למד והוסמך בתואר טכנאי־בניין. אמנון היה ילד שקט, עדין־נפש וצנוע בהליכותיו. מטבעו היה רודף שלום וצדק ומעולם לא הסתכסך עם איש. חברו מילדות מספר עליו, שתמיד השתדל להתרחק מריב, שמא ימצא עצמו מעורב. מעולם לא הרים את קולו וודאי שלא איים על אדם בהרמת־יד. הוא היה ישר מאוד ודובר אמת, ואם נקלע לצרה או לאי־הבנה, בחר בדרך הקשה: הוא אמר את האמת ובלבד שיהיה ישר עם עצמו. תמיד חיפש דרך להיטיב עם הזולת. בכל ערב, לפני עלותו על יצועו, נהג לעשות חשבון־נפש עם עצמו ולסכם את מאורעות היום שחלף, כדי ללמוד משגיאותיו ולשפר את מעשיו. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו ועשה ככל יכולתו כדי לשמחה. כך השתדל להצליח בלימוד השפה האנגלית, שהייתה קשה עליו, כדי לשמח את אמו, שהשקיעה מאמצים רבים כדי להקנות לו את הלימוד הדרוש. כמעט בכל יום היה סר לבית המלאכה של אביו, כדי לסייע לו בעבודה ולהקל עליו במעט. אמנון היה חניך בגדנ״ע־אוויר ובמשך שלוש שנים הטיס טיסנים ולמד אווירונוטיקה. אחרי שסיים לימודיו בבית־הספר התיכון בקשוהו שימשיך ללמוד וידחה את מועד הגיוס לצה״ל. אביו אף הבטיח שיקנה לו מכונית, ובלבד שימשיך ללמוד. אבל אמנון רצה לשרת בצה״ל. לאחר היסוסים רבים החליט בכל זאת לדחות את המשך הלימודים עד לאחר שישתחרר מהשירות הצבאי.

אמנון גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר קורסים שונים, לרבות קורס תותחנות טנקים, והצטיין בקליעה מדויקת במטווחים, הוענקה לו תעודת תותחן מעולה. הוא נשלח לחטיבת שריון ששירתה בסיני והוצב באחת מיחידותיה בגיזרה הצפונית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אמנון באחד ממוצבי הגזרה. יחד עם אנשי המוצב נלחם נגד שפעת הכוחות של המצרים. בשעות אחר הצהרים נתקבלה פקודה לסגת מהמוצב. במהלך הנסיגה, ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו באש מהמארב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול, והוטמן לצד אחיו, שנהרג אף הוא במלחמת יום הכיפורים בסיני. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אמנון שירת ביחידה בתפקיד תותחן. הוא היה אהוד מאוד על חבריו ועל מפקדיו. ביום הכיפורים היה אמנון עם מחלקתו במוצב הצפוני, בקו התעלה. לאחר קרבות קשים במקום, ולאחר שמפקד המחלקה נהרג, נסוג הטנק מהמעוז. בדרך הנסיגה נפגע הטנק ואמנון נפל. בשמי ובשם חיילי היחידה אני מביע את צערנו העמוק ואת השתתפותנו באבלכם״.

משפחתו תרמה ספר תורה לבית הכנסת ״ישרים״ ברמת־גן, להנצחת שמם של אמנון ויאיר אחיו, שנפלו במלחמה על עצם קיומה של מדינתם.

כהן, בנימין

בנימין, בן מרים ושמואל, נולד ביום ט׳ בתשרי תש״ד, (8.10.1943) בתל־אביב. את השכלתו היסודית רכש בבית־הספר ״המנחיל״ ברמת גן. בגיל צעיר הצטרף לתנועת ״הנוער העובד״ ונמנה עם הפעילים בה. את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר התיכון־עירוני ״אהל־שם״ ברמת־גן. בהיותו בכיתה השמינית השתתף בתחרות חיבורים ארצית בנושא ״גבורת ישראל״, ועבודתו על ״קרבות לטרון במלחמת הקוממיות״ זיכתה אותו בפרס נשיא המדינה. באותה שנה הוכרז כ״גדנ״עי מצטיין״ בבית־הספר.

בנימין גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1961. אחרי שעבר את האימון הבסיסי נשלח לקורס מ״כים ואחר־כך לקורס סמלי־סיור ושירת ביחידת סיור.

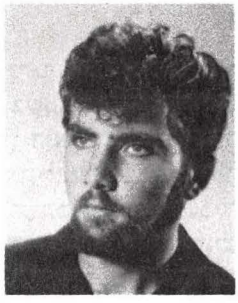
בתום השירות הסדיר התחיל בני ללמוד כלכלה ומדעי־המדינה, בשלוחה של האוניברסיטה העברית בתל־אביב. בתום שנת הלימודים הראשונה נשא לאישה את חנה, בחירת לבו עוד מבית־הספר התיכון, והשניים השתקעו ברמת־גן. במלחמת ששת הימים לחם בני עם יחידת הסיור בגזרה הדרומית של הגדה המערבית. מאז מלחמת ששת הימים שירת תקופות ארוכות כחייל מילואים בגזרות שונות של בקעת הירדן ורמת הגולן. אחרי שהוענק לו התואר ב. א. בשנת 1969, המשיך בני בלימודיו לתואר השני — מ.א., בבית־הספר למוסמכים במינהל עסקים, באוניברסיטת תל־אביב. עד מהרה הצטרף גם לסגל ההוראה של הפקולטה כעוזר הוראה בשטח המימון — בקורס למשחק עסקים, שהוא אחד הקורסים המרכזיים בלימודי המ.א. במינהל עסקים. בשנת 1973 הוענק לו תואר מ.א. והוא התעתד להמשיך בלימודים לדוקטורט במינהל עסקים. חבריו ללימודים בפקולטה נזכרים: ״הדבר הזכור מכל הוא כושר ההתמדה ויכולת הביצוע שלו. תרומתו האישית לעבודת הצוות הייתה רבה... הרשים בעיקר הרצון שלו ללמוד על מנת להבין, לחדור לעומקו של הדבר ולא לקבל את הדברים כפשוטם, גם אם אין זו הדרך הקלה. בידיעתו המעשית הרבה את הכלכלה הישראלית, לא היו רבים שהשתוו אליו. בין הדברים שהרשימו אותנו היה יושרו האישי, שלא ניתן לפשרות״. כבר בשנת הלימודים השנייה באוניברסיטה התחיל בני לעבוד במכון למחקר כלכלי וחברתי של הוועד־הפועל של ההסתדרות. הוא השתתף בעריכת סקר על משק העובדים בשנים 65—67, וערך בו את פרקי החקלאות, הבנקאות, השירותים והייצוא. בשנת 1969, עם קבלת התואר הראשון, עבר בני עם צוות מצומצם מחברת העובדים לחברה להשקעות של בנק הפועלים בע״מ. הוא עבד בחברה זו מיום היווסדה, במשך חמש שנים — עד ליום נפילתו. בעיקר התמחה בבדיקת תחשיבי כדאיות השקעות בתחומי שיווק מחשבים, מלונאות והשכרת ציוד לתעשייה. אחת מתכונותיו הבולטות ביותר הייתה מרצו המיוחד במינו. בני ניחן במרץ רב וביוזמה ובעזרתם התגבר על כל המכשולים. תמיד השרה סביבו אווירה של ביטחון, דאג ועזר לכל אדם. בזכות מרצו הרב הספיק הכל — בעת ובעונה אחת: למד באוניברסיטה, עבד גם בחברה להשקעות וגם באוניברסיטה והקים משפחה למופת. בשנת 1968 נולד בנו עמיחי, ובשנת 1972 נולדה בתו תמר. תמיד מצא זמן לעזור

בבית ולשחק עם הילדים, שעליהם היתה גאוותו. בהתלהבותו ובמרצו מילא את הבית חיים. בלימודים ובעבודה הצליח מאוד, מתוך ששילב את הידע התיאורטי שרכש באוניברסיטה עם הנסיון המעשי שקנה בעבודתו. כתב עליו פרופסור זאב נוימן, דיקן בית־הספר למוסמכים במינהל עסקים: "בני הרשים אותי בגישתו הרצינית ובסקרנות האינטלקטואלית שלו, ובאי השלמתו עם דברים שלא נראו לו ברורים עד תום". הוסיף מנהל החברה להשקעות, שבה עבד בני: "בני היה האיש העיקרי בנושאים של בדיקת תחשיבי כדאיות. בדיקתו הייתה מהירה מאוד וברמה שלא רגילים למצוא אותה במשרדים... הייתה לו יוזמה ומדי יום היה מביא רעיונות חדשים עם נתונים ובדיקה. בכל סיטואציה נשאר שקט ואופטימי. תמיד היה מרוצה ומעולם לא היו לו בקשות אישיות". ביום הכיפורים תשל"ד מלאו לבני שלושים שנה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויסה יחידתו בעיצומו של החג והוחשה לרמת הגולן. בני שירת מתחילת המלחמה ועד יום נפילתו בחזית רמת הגולן, כסמל מחלקת סיור בחיל השריון. לאחר קרבות הבלימה השתתף בפריצה למובלעת הסורית ושירת במשך המלחמה בגזרות השונות של המובלעת. מיד עם הגיעו למקום הכיר היטב את כל האזור וכדרכו – דאג לנוחיותם של אנשי מחלקתו ולרווחתם, על אף השלגים, הסופות והקור העז ששררו שם. בפברואר שוחררה המחלקה לחודש ימים ובמחצית מרס גויסה שנית ונשלחה למזרעת בית־ג'אן, שבצפון המובלעת הסורית. על הסיירים הוטל לשמש קציני תצפית קדמיים ותחת אש כבדה ובלתי פוסקת כמעט ארגן בני את עבודות השיפוץ במוצב שלו. ביום כ"ד באדר תשל"ד (18.3.1974) הוצב בני בעמדת התצפית הקדמית והחשופה ביותר – "עמדת הקרון". נפתחה עליו אש אויב כבדה ומטווחת היטב, בני השיב אש והתרומם מתוך העמדה כדי להשקיף על הגזרה הסורית ולטווח את מרגמותיו. באותו רגע פגע פגז מרגמה 160 מ"מ בעמדה ובני נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחות.

במכתב למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...בנכם ז"ל שירת ביחידת הסיור והיה מעמודי התווך בה. דמותו שמשה תמיד דוגמה ומופת לחיילי היחידה. זכרו לא ימוש מלבנו לעולם ועד. בחייו ובמותו היה בנימין ז"ל גיבור ולנצח יישאר".

המשפחה הקימה לזכרו של בני פינת זיכרון במרכז הקהילתי על־שם ז' שז"ר בגבעתיים; בספר "נזכור", שיצא לאור לזכרם של עובדי בנק הפועלים, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, כלול פרק, "סמל הסיור בעל תואר המ.א.", לזכרו של בני; ביום השנה השלישי לנפילתו יצא לאור הספר המדעי "שיטות אנליטיות בבנקאות – מבחר קריאות לזכר בנימין כהן", בעריכת פרופסור יאיר אורגלר, ובו מבחר מאמרים מפרי עטם של מורים ובוגרים מהפקולטה לניהול שבאוניברסיטת תל־אביב. את הספר פותח מאמר שנכתב על־ידי בני בנושא חכירה פיננסית.

כהן, בן־ציון

בן־ציון, בן זיסל ומשה, נולד ביום ג׳ בכסלו תש״י (29.11.1949) ברומניה, וכשהיה בן שלוש שנים, בשנת 1952, עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בבני־ברק. המשפחה, שהייתה שומרת־מסורת, שלחה את ילדיה ללמוד בבית־הספר היסודי־דתי ״תלמוד־תורה״ בבני־ברק. את לימודיו התיכוניים השלים בן־ציון בישיבה התיכונית ״הדרום״ ברחובות, שם עשה שנתיים. כשהיה בן שבע־עשרה החליט בן־ציון – או בנצי, כפי שנקרא בפי כל – להתגייס לצה״ל. כל הפצרותיהם של ההורים לא הועילו. הם נאלצו לוותר לשמע תחנוניו, ובבסיס הקליטה הסכימו לקבלו לגיוס מוקדם.

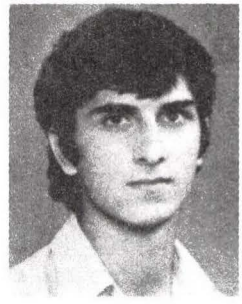
בן־ציון התגייס לצה״ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר סדרה של קורסים, לרבות קורס למקצועות הטנק וקורס מט״קים. במלחמת ששת הימים שירת בחטיבה 7 המפורסמת, בפיקודו של גונן (גורודיש), אשר כבשה את האזור הצפוני של סיני. בתעודת השחרור שלו נרשם: ״מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו״.

במחצית נובמבר 1969 שוחרר בנצי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, וכפעם בפעם היה נקרא לשירות מילואים. משיצא לחיים האזרחיים, החליף כמה עבודות, למד את מקצוע ליטוש היהלומים, עד שמצא את מקומו כפקיד ״בנק לאומי״ בתל־אביב. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו לאה, ובשנת 1972 נולדה לזוג הצעיר בתם הבכורה, חן. בנצי הקדיש לה את רוב זמנו הפנוי, והיה יושב עמה שעות ארוכות, שר לה שירים, מספר לה סיפורים ומחכה ליד מיטתה עד שתירדם. במלחמת יום הכיפורים שירת בנצי כמפקד טנק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. במשך ארבעה ימים עבר עם יחידתו קרבות קשים. בקרב שנערך באזור אחמדיה ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע הטנק שלו בפצצת מרגמה ובן־ציון נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת, בן — אביעד, שנולד לאחר מותו, אב ואם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״בן־ציון היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו״; ומפקדו כתב: ״בנצי שימש דוגמה ומופת לחבריו״.

בספר החטיבה, שיצא לאור לאחר המלחמה, כלולה רשימה לזכרו של בן־ציון ז״ל.

כהן, גיל

גיל, בן אסתר ויהודה, נולד ביום ד׳ בסיון תשי״ג (18.5.1953), באורן, שבאלג׳יר. בשנת 1961 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״רמות״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בעפולה, במגמה של חשמל־אות. גיל חונך ברוח התרבות הצרפתית והיה צעיר נעים הליכות ובעל נימוסים נאים. הוא שפע קסם אישי והיה בעל טעם מעודן. כשהגיע ארצה, השתלב במהרה בחברת בני גילו והפך לאחד מהחבורה. עד מהרה נראה כ״צבר״ לכל דבר ויחד עם זאת לא זנח את נימוסיו הטובים. הוא רכש לעצמו ידידים רבים והפך לחביבם של בני המקום, בזכות אישיותו הקורנת וכנותו. חבריו אהבו להיות במחיצתו וליהנות מחוש ההומור שלו ומיכולתו לבדר אותם בסיפורים עליזים ובחיקוי אישים מפורסמים. גיל הרבה לעסוק בספורט, היה אתלט מצטיין וזכה בתחרויות רבות, שבהן גבר גם על גדולים ממנו. כמו כן הרבה לשחק בכדורגל. הוא הקדיש זמן רב למשפחתו, שיחסו אליה היה מלא חום ואהבה. הוא נהג מצוות כיבוד אב ואם והיה מדריך ומחנך לאחיו הצעירים. כשהיה בן 18 נפטר אביו והוא נטל על עצמו את הדאגה למשפחה ויצא לעבוד כדי לסייע בפרנסתה. את מרבית זמנו הפנוי עשה בבית כדי להקל על אמו בבדידותה ולטפל באחיו הצעירים, שלגביהם מילא את מקום אב המשפחה.

גיל גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס חשמלאי־טנקים והוצב לסדנא מרחבית של חיל החימוש ברמת הגולן. במקצועו, חשמלאי טנקים, ניצל את הידע שרכש בלימודיו בבית־הספר התיכון. הוא היה איש מקצוע מעולה וחייל למופת, שביצע בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. ביחידתו היה מקובל על מפקדיו וחביב על חבריו בזכות קסמו הרב ונימוסיו הטובים. בתקופת שירותו הרבה לבקר בבית כדי להיות עם אמו וכדי להמשיך ולטפל בבני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים צורף גיל לחוליה טכנית של חיל החימוש, שיצאה לסייע בתיקון טנקים פגועים. הוא וחבריו יצאו לאזור הקרבות ברמת הגולן ותחת אש כבדה עבדו והחזירו טנקים רבים לפעולה. בקרב שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע גיל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אם, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״הוא היה חייל ובעל מקצוע טוב, מסור ונאמן. היה אהוב מאוד על חבריו ועל מפקדיו. הוא עשה את כל הנדרש ממנו ואף למעלה מזה ובהצלחה מרובה. הוא מילא את תפקידו ביעילות ושימש מופת ודוגמא לחבריו. כמו־כן שמענו אותו מדבר על ביתו באהבה ובהבנה והיינו ערים לבעיותיו״.

כהן, דב־יששכר

יששכר־דב, בן פנינה וישראל, נולד ביום כ״ב מרחשון תש״ה (8.11.1944), בתל־אביב כבן למשפחה שומרת מסורת. משגדל נהיה ילד אוהב ספר, שהתמיד בלימודים לשמם ולא לשם הציון, ובמאמציו שלא להתבלט בין חבריו, הפך למנהיגם בזכות טוב־לבו ויכולתו להבין את הזולת. יישא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ביל״ו״ והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון עירוני־דתי ב׳, בכיתה התורנית. הוא שקד על לימודים תורניים וגם חילוניים, ביום לימודים שנמשך עד לשעות אחר הצהרים. בבית המשיך ללמוד, ״בלע״ ספרים ואף מצא זמן לעיסוקים חברתיים. הוא היה חבר בתנועת ״בני־עקיבא״ וכתלמיד הכיתה השמינית היה חבר בגרעין ״גלבוע״.

יששכר גויס לצה״ל בסוף יולי 1962 והוצב לנח״ל. אחרי שסיים את האימון הבסיסי נשלח לקורס מ״כים, שבמסגרתו גם עבר קורס צניחה. את שירותו בצה״ל קיבל ברצון ובאהבה ומעולם לא התלונן. הוא גם לא סיפר על קשיים בשירות, או על האימונים המפרכים; לגביו ״הכל הסתדר מצוין״.

בסוף ינואר 1965 שוחרר יששכר מהשירות הסדיר, מספר חודשי השירות שנותרו לו נדחו עד לגמר לימודיו באוניברסיטה של תל־אביב, שם התקבל למגמת כלכלה ומינהל עסקים. הוא היה סטודנט מבריק, מוכן תמיד להשקיע מאמצים רבים להשגת מטרותיו ומוכן להתמיד בלימודים ביסודיות בלתי מתפשרת. תמיד ידע לחלק את זמנו ביעילות ומתוך דאגה לכל הקרובים ללבו. הוא היה קשור לאמו ולאביו קשר מיוחד והקפיד מאוד בכבודם. מעולם לא היה עסוק מדי, מכדי לעזור לאמו כאשר נזקקה לו, ונהג לסייע לה, ככל שנדרש, בחיוך ובשמחה. במלחמת ששת הימים השתתף יישא בקרבות לשחרור ירושלים. הוא השתתף בקרב על בית־הספר לשוטרים ועל גבעת התחמושת והיה בין הראשונים שנכנסו לעיר העתיקה דרך שער האריות. הוא לא הרבה לספר על מוראות המלחמה. רק מכנסיים שנקרעו במכת פגיון, שבדרך נס לא פצע אותו, שימשו עדות לאשר עבר עליו. אחרי המלחמה הוענק ליישא תואר בוגר בכלכלה והוא המשיך בלימודיו לתואר מוסמך במינהל עסקים. יום אחד, כך קיווה, יסיים את לימודיו, יתבסס, יקדיש עצמו ללימודי ספרות והיסטוריה, לא כקרדום לחפור בו אלא כלימוד לשם לימוד. יישא השתלב בעבודה במשרד לייעוץ כלכלי. הכלל ״לא המדרש עיקר, אלא המעשה״ הוא שהנחהו, וכאשר עמדה לפניו הבחירה בין המשך הלימודים לתואר דוקטור לבין העיסוק ביצירת הקשר הישיר, המעשי, בין העבודה לבין ההחלטות המתקבלות במציאות – בחר בדרך השנייה. בזכות מסירותו, אורך רוחו ויכולתו לשקול ולהחליט תוך ראיית דברים לאשורם, הטילו עליו מעסיקיו יותר ויותר ביצוע פרויקטים. הוא הכין עבודות רבות בתכנון ובמחקר בשטח הכלכלה האורגנית, כלכלת רווחה, פיתוח מוסדות למפגרים ואספקטים כלכליים שונים של פיתוח תעשייתי. אחרי שנות עבודה אחדות הגיע יישא למעמד של מרכז מקצועי עצמאי ושותף מלא בתפקיד בכיר במשרדו. השתתף בחוג לגמרא של בני־עקיבא בתל־אביב. בשמחת תורה, יום לפני שנפל, שוחח עם

חברו תחת מטר כדורים, ואמר לו כי לדעתו צריך היה החוג להתקיים בימי חול, ולא כפי שהיה נהוג, בימי שישי בערב, משום ש"החבר'ה" מתחתנים ומתפזרים וקשה להם להתאסף בימי שישי. יישא רצה לעבור להוראה ולחינוך, בגלל חשיבותה הגורלית של מערכת החינוך לעתידנו. לדעתו צריך להפנות להוראה כוחות רעננים ויוזמות חדשות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח יישא לחזית הדרום. את הגשר שעל התעלה חצה ברגל, מהלך לו בנחת, וכשקראו לו חבריו לרוץ השיב להם: "אין צורך. לכל כדור יש כתובת". בליל הכ"ז בתשרי תשל"ד (21/22.10.1973) יצא למארב שאבטח את המעברים על תעלת המים המתוקים בארץ גושן בואכה איסמעיליה. בחגורתו היו התפילין מזומנים למצוות תפילת־השחר. בהתקלות עם כוח אויב, בערב ההכרזה על הפסקת האש, נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב למשפחה השכולה כתב עליו מפקד הגדוד: "יששכר נפל תוך כדי היתקלות עם חולית חיילים מצריים, בהגנה על גשר האבנים על פני תעלת המים המתוקים; גשר חיוני, שאיפשר לשריון שלנו לעבוד מגדה לגדה ולתגבר את כוחותינו בכוחות רעננים ובאספקה. משיחותינו ומשיחות עם חברים לנשק, עולה ומצטיירת דמותו של יששכר, דמות מופלאה של אדם חרוץ ומוכשר, בעל אהוב לאשתו ואב מסור לבתו, חייל למופת ולוחם אמיץ. מי ייתן והיינו מתברכים ברבים שכמותו..."

המשוררת עליזה טור־מלכא הקדישה לשם יששכר כהן את שירה "שיח לוחם לאביו"; משרד האדריכלים ומתכנני ערים י' הרץ, שבו היה יישא שותף בכיר, הקדיש לו את עבודת תכנון יהוד, שהמחקר הכלכלי בהכנתה נעשה על ידו. בהקדשה נאמר: "העבודה על שיקום מרכז יהוד הוותה גולת־כותרת לעבודתו של יישא... העניין והמסירות שגילה בעבודה זו, עשתה אותו לאחד האנשים המרכזיים בצוות. הפיתרונות המוצעים, שליישא חלק נכבד בפיתוחם וניסוחם, מאפשרים את ביצוע השיקום הלכה למעשה בהדרגה, בדרך שהייתה כה אופיינית למסכת פועלו של יישא"

כהן, דוד

דוד, בן שרה ואליעזר, נולד ביום י"ג באלול תשי"ב (3.9.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "פני הגבעה" ברמת־גן, אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר היסודי "רוקח" ביד־אליהו ובבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, השתלם בקורס לדרמה. דוד היה תלמיד שקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היטיב להתיידד עם אנשים והצליח לרכוש לעצמו חברים רבים. תמיד השכיל לעודד את מקורביו ברגעים קשים ולרומם את רוחם. הוא השתתף במופעים שונים בבית־הספר ובתנועת "הנוער העובד", ושילב בהם פזמונים, שגם התמליל וגם הלחן שלהם היו מפרי עטו. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ונטל חלק

פעיל בכל פעולותיה, בעיקר בתחומי התרבות והבידור. הוא ארגן את ערבי השבת בתנועה וכן ארגן חוגים שונים. מנעוריו היה חובב ספורט, ובמיוחד כדורגל, והתאמן זמן־מה במשחק הכדורסל. שלוש שנים עשה בגרעין נח"ל של "הנוער העובד", תחילה בקיבוץ גרופית שבערבה (תודות ליוזמתו הצטרפו לגרעין בגרופית צעירים רבים), אחרי־כן בקיבוץ ארז שבנגב. כשעשה בגרופית, נשלח על־ידי הקיבוץ להשתלם בקורס נוי ובתקופה שעשה בארז היה רכז התרבות של הגרעין.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל. לפני הגיוס נבחן במבחני־כניסה ללהקה צבאית, עבר אותם בהצלחה, אך לא התקבל – בגלל פרופיל רפואי גבוה. לאחר הטירונות ולאחר תקופת אימון, התמנה לטען־קשר בטנק "סנטוריון משופר". אחרי כן החל להשתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון משופר", אך לא זכה לסיימו בגלל פרוץ מלחמת יום־הכיפורים. בערב שלפני פרוץ המלחמה, נשלח דוד עם חניכי הקורס ועם גדודו לרמת־הגולן. ביום־הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב בתל־ג'וחדר והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כהן, דוד־יואל

דוד־יואל (דודי), בן רחל ואליהו, נולד ביום כ"ב בטבת תש"י (13.12.1949) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "נוה־נרחב" בפרדס־חנה, המשיך ללמוד שנה בבית־הספר התיכון־אזורי בפרדס־חנה וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקיף א' בבאר־שבע, אליה עקרו הוריו כשהיה בן שש־עשרה. כ"תוצר" של מיזוג־הגלויות – האב ממרוקו והאם מפולין, ניצולת השואה – התמזגו באישיותו של דוד־יואל ("דודי" בפי כול) הטוב והיפה שבשתי התרבויות. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, נבון וערני, אהוב על מוריו ועל חבריו. פעיל היה בחברה, ובמסיבות הכיתה נהג לפרוט על מנדולינה. חלק ניכר מזמנו הפנוי הקדיש להאזנה למוסיקה. הוא היה חובב טבע מושבע ואהב לגדל בעלי־חיים. כן היה חובב ספורט והרבה לשחק בטניס ובמשחקי־כדור אחרים. דודי היה עלם יפה־תואר, בעל עיניים בהירות, חולמניות. על פניו הייתה נסוכה ארשת של טוב־לב, תקווה ואמונה בעתיד טוב. הוא היה נמרץ ועקשן – דבק בתפקידים שקיבל על עצמו בחברת בית־הספר ובאתגרים שהציב לו, ועמד על דעותיו בתקיפות, כשהיה משוכנע בצדקתו. עם זאת היה צנוע, בעל דרך־ארץ ומסביר פניו לכל אדם. הוא ניחן בחוש־הומור דק ביותר, והשתמש בו לעתים קרובות כדי ליצור אווירה טובה ונוחה. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ולימד בחינם תלמידים נחשלים בשיעורים פרטיים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, קשר קשרים אמיצים עם בני משפחתו ובעיקר עם אחיו היחיד, הצעיר ממנו.

דוד־יואל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום

הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "פטון" ובקורס מפקדי טנק "פטון", התמנה למפקד טנק. אחרי־כן השתלם בקורס קציני ובקורס קציני שריון, והתמנה למפקד מחלקת טנקים בגדוד שריון, שלחם בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ במלחמת־ההתשה. עקב הצטיינותו בקרבות ההתשה, התמנה כעבור שלושה חודשים לסגן מפקד פלוגה, ובתפקיד זה שימש גם ביחידת המילואים שהוצב בה לאחר ששוחרר. חלק מתקופת שירותו עשה דודי במקביל לשירותה של חברתו, לימים רעייתו, חני, ששמשה כקצינת־סעד ונפגעים באוגדה שבה שירת דודי. הוא אהב את חיי הצבא והצטיין כקצין מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמה לפקודיו במזגו הטוב, בסבילותו, בשקדנותו ובצייתנותו. מפקדו העיד עליו, כי ניחן בידע מקצועי ובשליטה מעולים בטנק, שביטאו אהבה ממש לכלי.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר נרשם ללימודי הכלכלה באוניברסיטת "בן־גוריון" בבאר־שבע. בתום שנת הלימודים הראשונה, שסיים בהצלחה ניכרת, התחתן ועבר עם רעייתו לגור בתל־אביב. הוא המשיך את לימודיו באוניברסיטת תל־אביב ובאותו זמן עבד בשירות הביטחון. הוא אהב עבודה זו, התמסר לה והשכיל לשלבה בלימודיו. לקראת פתיחת שנת הלימודים השלישית, כשתוכניות רבות עדיין לפניו, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשהחל הגיוס ביום־הכיפורים, עוד בטרם פרצה המלחמה, לא המתין דודי לצו־קריאה, אלא התייצב מיד במשרדי הקישור של יחידתו, ומשם המשיך לבסיס בדרום. הוא השתתף בקרבות־הבלימה הקשים וביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב המר על הקמת ראש־הגשר, למעבר כוחותינו לגדה המערבית של התעלה. תחילה לא נמצאה גופתו והוא הוכרז כנעדר ואחרי כן כנעלם. משנמצאה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובת — תמר, שנולדה שמונה חודשים לאחר נפילתו, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל על לחימתו בקרב שבו נפל. וזה נוסח התעודה: "בליל 15 באוקטובר 1973 נע עם מחלקתו בראש הטור הפורץ בציר 'לכסיקון־טרטור' לעבר תעלת־סואץ. למרות המצב הקשה אליו נקלע הכוח, פיקד עליו בקור־רוח ובתושייה עד לנפילתו בקרב... במעשיו אלה גילה אומץ־לב ודבקות במטרה".

רעייתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברים שאמרו בני־המשפחה וחברים על דמותו; משפחתו נטעה חורשה לזכרו ליד צומת משמר־הנגב; בט"ו בשבט תשל"ז הוקדשו על שמו של דודיק מגרש ספורט ואנדרטה, מטעם חברי המושב.

כהן, דרור

דרור, בן מטי ואשר, נולד ביום ז׳ באלול תש״ז (23.8.1947) במושב בית־חנן. היה זה בעיצומם של ימי המאבק לשחרור, לעצמאות ולעלייה, ועל־כן נקרא שמו דרור. ילד יפהפה היה, ירוק עיניים, שובב ומלא חיים, אהוב על מוריו ועל כל חבריו. מוריו ציינו תמיד שהוא בעל נתונים להיות תלמיד מצטיין, אולם חיוניותו ועליצותו קדמו לשקדנותו. בכיתה אהב להשתעשע, אולם מעולם לא נתפס כשאינו עוקב בדריכות אחרי הנאמר בשיעור, גם אם ניסו להכשילו בכך. הוא היה בשני עולמות בעת ובעונה אחת; דרור היה הרוח החיה של הכיתה, יוזם התעלולים ומעשי הקונדס, ועם זאת חבר מסור ואוהב וספורטאי מעולה. באחד מטיולי בית־הספר לים, החל אחד הנערים טובע בים הסוער ומציל, שחש לעזרתו, לא יכול להיאבק בגלים הגועשים. דרור קפץ למים כשגלגל הצלה בידיו, והצליח למשות את הטובע והוא אז רק נער. מאהבתו העמוקה אל האדמה עוד משחר ילדותו, החליט להמשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר החקלאי ״כפר סילבר״, אחרי שסיים את הלימודים בבית הספר היסודי בבית־חנן. ב״כפר סילבר״ הצטיין דרור בנאמנותו לחבריו; במלחמתו למען הצדק היה מוכן לשאת בכל עונש, אם הרגיש שנעשה עוול לחבר ותמיד יצא חוצץ להגנתו. בשנת הלימודים האחרונה, לפני קבלת תעודת הבגרות, התברר לדרור, שלאחד מחבריו לא תינתן התעודה, כיוון שידו אינה משגת לשלם חוב של שכר לימוד. הוא ארגן חברים אחדים והקבוצה הלכה לעבוד בתקופת החופשה שבין גמר הלימודים לגיוס לצה״ל, כדי לעזור לחברם לשלם את חובו.

דרור גויס לצה״ל בסוף יוני 1965 והוצב לנח״ל. אחרי שסיים את האימון הבסיסי, נשלח לקורס מ״כים ואחרי־כן לקורס קצינים, שבסיומו החליט לשרת בחטיבת ״גולני״. כעבור זמן השתלם בקורס קציני מק״ב ואחרי־כן בקורס צניחה, שבסופו הוענק לו סמל הכנפיים. דרור אהב את שירותו בצה״ל ופקודיו העריצו את מפקדם החסון, גבה הקומה ויפה התואר. במלחמת ששת הימים לחם בקרבות הרמה הסורית בתל־פאחר והשתתף בכיבוש רמת הגולן. בחוות הדעת שכתבו מפקדיו עליו נאמר בין היתר: ״בעל כושר מנהיגות טוב, מסור, אהוד על פקודיו, בעל מקצוע מעולה״.

בסוף יולי 1968 שוחרר דרור מן השירות הסדיר וכעבור חמישה חודשים נקרא לקורס קציני סיור של חיל השריון, במסגרת שירותו במילואים ואחרי כן הוצב לחיל השריון. עוד בהיותו בנח״ל התארח דרור באחת מחופשותיו אצל אחיו בהיאחזות אלמגור בכורזים. המקום שבה את לבו בנופו הנהדר והוא החליט מיד, שעם סיום השירות בצבא יבוא לגור באלמגור יחד עם חבריו מבית הספר. הוא דחה כל הצעה להמשיך את הלימודים אחרי השחרור וגם דחה הצעות להתיישב באזור השפלה. בלבו גמלה ההחלטה להתיישב במקום שאהב – אלמגור. הוא ערך את טכס נישואיו לחברתו יהודית בין שרידי בית־הכנסת העתיק בכורזים, והם בנו את ביתם במושב החדש. דרור החל לעבד את אדמתו מיד. הוא סיקל את האבנים, זרע והשקה והצליח

להפיק יבולים מצוינים ומוקדמים של עגבניות, פלפלים, מלפפונים ואבטיחים. אמונתו הייתה גדולה ומלאה: "יהיה טוב. יש סיכויים נהדרים למקום – ורחב, רחב לי בלב!" דרור נרתם גם בעול העשייה למען הציבור, בפעולות החברתיות במושב. בעיניו היה אלמגור ישוב אלוהי, שאין כמותו עלי אדמות. לקום בבוקר, לחזות בזריחה, לראות את השדות ואת הכנרת – זו הייתה ארוחת הבוקר הנפלאה ביותר בשבילו. רכוב על סוסו היה מוציא את העדר למרעה ופונה משם אל חלקות הירק או אל המקשאה שאהב. בערבים היה בא לישיבות בחדר המזכירות, מאזין לדברים בשקט ונראה כאילו הוא נרדם, אבל קולט היה הכל ונזעק לתקן כל עוול. יושרו בענייני ציבור היה ידוע בקיצוניותו. הוא רחק מקטנוניות והתגלה כבעל נפש רגישה ועדינה, שכולה סובלנות ואורך־רוח. דמות של אדם גאה ומאושר, שופע כנות, שביעות־רצון וחריצות נפלאה. דרור ריכז את ענף הבקר לבשר של המושב ועליו הייתה גאוותו. לצדו עזר רועה ערבי והוא יצר עמו קשר הדוק. בין השניים צמחה ידידות כנה, כי הוא האמין בכל לבו שאנו צריכים ויכולים לחיות עם שכנינו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה דרור בשירות מילואים בבקעה, ומשם נשלח עם יחידתו דרומה. הוא השתתף בקרבות הדמים באזור התעלה ועבר עם יחידתו בנתיבות האש הנוראה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), אחרי ששככו הקרבות, יצא למשימת פטרול בעיר סואץ, ואז פגע בו צלף של אויב והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של בית־חנן. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושני אחים. בגלויה שכתב לאשתו ביום נפילתו ולא הספיק לשולחה, נאמר: "הלו, אשת חיקי הנצחית!... פה זה כבר הולך להיגמר ואם הגענו עד כאן בשלום, מסתבר שכבר נגמור את זה בשלום. סיפורים למכביר אספר בבית... נשיקות חמות לך ולברק".

כתבו עליו ידידיו למושב: "אתה, הגדול, המוצק והחסון, דמות שקשה להאמין כי בך יפגע משהו... אך המוות אינו מתחשב באיכות, בגודל ובאופי. הלב ממאן להאמין והמוח אינו מסוגל לקלוט. חבר – מלה רבת משמעות ונרדפות רבות לה: ידיד, רע, עמית – ואם היו עוד מילים יפות, הרי שאת כולן אפשר היה לשייך אליך"; ועוד כתבו עליו: "היה לי חבר, גבוה, יפה, כחול־עיניים, בתלתליו בהיר – כמו בשיר. היה לי חבר – גבר נאה, ואב ובעל טוב ומסור – כמו בסיפור. היה לי חבר – אהב רעיה וילד ונוף של ירדן, רכב על סוס בגדה – כמו נסיך באגדה. היה לי חבר שחלם גם נלחם, אהב את החיים והציל גם אחרים – כמו בספרים. היה לי חבר רגיש ואוהב, עדין, חזק ואמיץ. לא, לא סיפור ולא שיר ואף לא אגדה – כי, אכן היה לי חבר..."

מושב אלמגור הוציא לאור חוברת לזכרו.

כהן, הרצל

הרצל, בן עמס ושלמה, נולד ביום י"ט באב תשי"א (21.8.1951) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ב' בנס־ציונה ואחרי־כן המשיך שם בלימודים בבית־הספר התיכון, במגמה הריאלית. הרצל היה תלמיד טוב וחרוץ, התייחס ללימודים ברצינות, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. מורתו סיפרה עליו, שהיה "בעל תפיסה טובה, מסודר ושקדן". הוא נמנה עם חניכי הגדנ"ע והשתלם בקורס למפקדי כיתות. כמו כן היה חבר בתנועת "הנוער העובד" בנס־ציונה, והיה חובב ספורט. הוא אהב בעיקר כדורגל וכדוריד, ונמנה עם נבחרת בית־הספר במקצועות אלה ואף השתלם בקורס למדריכים זוטרים בכדורסל. הוא אהב לטייל והיה רוכב אופניים מעולה. שעות רבות מזמנו הקדיש לאוסף הבולים הגדול שלו. הרצל היה מרצני ושופע חיוניות, עקשן ועומד על דעתו, ובעל ביטחון עצמי רב. הייתה לו יכולת ריכוז גדולה וזיכרון מצוין, ובאופיו היה סקרן, ביקורתי ומורד במוסכמות. בעבודה היה דייקן מאוד והקפיד לעשות את מלאכתו באמונה. מעולם לא היסס לומר דברים בגילוי לב. הוא לא הלך רכיל וידע לשמור סוד וביחסו עם הבריות היה ישר־דרך, בעל מצפון, חברותי ונוח. הכל הכירו אותו כאדם נעים הליכות ואיש שיחה מעניין. אופטימי מטבעו, שמח ובעל חוש הומור מצוין. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד רב ודאג לשלומם ולרווחתם.

הרצל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למשנים טכניים, בקורס למודדים ובקורס מ"כים. מאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קצינים והשתלם בקורס קציני חת"ם ובקורס פקחי אוויר־יבשה. הוא היה קצין מצוין, נמרץ, בעל יכולת שליטה, יזמה וכושר מנהיגות. תמיד שאף לבצע הכל בשלמות, ואת שאיפתו זו החדיר גם בלב פקודיו. עמדת התותחים שפקד עליה הייתה העמדה המצטיינת בכל הסוללה. הוא אהב אתגרים והיה מוכן תמיד להתנדב למשימות. ביחידתו העריכוהו כקצין אחראי ומסור לתפקידו, ששימש דוגמה במזגו הטוב ובסבילותו. הוא הרבה לדאוג לחייליו והם אהבוהו מאוד. בעבור חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". לאחר תום תקופת שירותו הסדיר, המשיך לשרת בצבא הקבע אך היו לו תוכניות ללמוד מזרחנות ומשפטים באוניברסיטה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח לחזית ברמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל בקרב על מורדות החרמון. הוא נהרג מיריות צלף סורי, בשעה שהלך בראש טור של חייליו, לאחר שהתנדב לעלות כדי לכבוש את החרמון מידי הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הרצל היה קצין למופת, חייל בעל אומץ לב בלתי רגיל, שנלחם בעוז ובגבורה עד לרגעיו האחרונים".

כהן, חנניה

חנניה, בן רחל ויוסף, נולד ביום כ"ח בטבת תשי"ג (15.1.1953) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "נצח ישראל" בפתח־תקוה, והמשיך את לימודיו התיכוניים בישיבות: "מאיר", "פורת יוסף" ו"חברון". לדברי מוריו הצטיין חנניה בהבנה ובהתמדה בלימודיו, ונהג בדרך־ארץ וביראת־שמים. ציוניו היו תמיד טובים, וללימודיו הקדיש תשומת לב ורצינות רבה. נוסף על לימודים אלה השתלם חנניה, או חנן כפי שקראו לו לעתים, בקורס לאלקטרוניקה, וכמו כן השתלם בקורס "המציל החובב". בשעות הפנאי עסק גם בצילום. חנניה התעניין מאוד בתורה ובהלכה ונהג לרכוש ספרי קודש יקרים, מדמי הכיס שנתנו לו הוריו. כמו־כן כתב חוברת בשם "חידושים בהלכה", שזכתה להערכה רבה מצד מחנכיו. היו לו חברים רבים, שאהבו לבלות במחיצתו, ואתם היה מתדיין בענייני הלכה שהעסיקוהו.

חנניה גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס לנהגי־טנק וקורס למקצועות טנק. במלחמת יום הכיפורים היה עם יחידתו בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע חנניה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים וארבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "חנניה היה חייל וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו"; וכתב מפקדו: "ביום הכיפורים יצא חנניה עם צוותו, במסגרת היחידה, לבלום ולהדוף את האויב. מפקד המחלקה, שהיה מפקד הטנק, נפצע קשה והצוות קפץ מהטנק ונפגע. גם חנניה נפגע מאש האויב ונפל. ביחידה שירת כנהג טנק ועשה את מלאכתו באמונה ובמסירות. חנניה היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

משפחתו תרמה לזכרו נברשת, פרוכת, שטיח וארון עם ספרי קודש רבים לבית־כנסת בפתח־תקוה.

כהן, יאיר

יאיר, בן חנה ושלמה, נולד ביום י"ז בטבת תשי"א (26.12.1950) בתל־אביב. הוא סיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר היסודי "גאולים" ואחרי־כן עבר לבית־הספר "אושא" ברמת גן, שם סיים את לימודיו היסודיים. כן סיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון "דביר" ברמת־גן. אב המשפחה היה בעל כריכיה, ויאיר חפץ לעזור לו לשאת בנטל העבודה והחל לעבוד בבית־המלאכה. במרץ וברצון רב נרתם לעבודה הקשה, ועשה

רבות להקלת המעמסה על אביו החולה. הוא אף למד הנהלת חשבונות, כדי לקנות בקיאות בנוהלי העבודה ובכל הקשור בהזמנות ובחשבונות, למען יוכל לנהל את העבודה בעת הצורך ללא תלות באביו. יאיר השתוקק לשרת בנח"ל. לפיכך הצטרף לגרעין של תנועת הנוער העובד והלומד ובתחילת 1968 יצא עם גרעין "רביבים", לשל"ת בקיבוץ רביבים שבנגב.

יאיר גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1968 ויחד עם חברי גרעינו עבר טירונות והוכשר להיות לוחם. אחרי־כן עבר קורס צניחה ובסיום הטירונות נשלח לסיני, לגזרת תעלת סואץ. בד בבד עם מילוי תפקידו כלוחם עסק יחד עם חבריו בהפיכת היאחזות נח"ל־סיני משממה וחול ליישוב חקלאי פורח ומשגשג. חבר ששירת אתו כתב עליו: "יאיר היה בחור חרוץ, לא התחמק מעבודה, תמיד חייך והיה במצב רוח מרומם. גם לאחר שהשתחררתי, המשכתי להיפגש עם יאיר והוא ניסה לעזור לי למצוא עבודה. תכונה שאפיינה אותו הייתה הרצון התמידי לעזור לזולת". לאחר זמן מה נשלח לקורס מש"קי אפסנאות וכשחזר לגדודו דאג תמיד שלא יחסרו לאנשיו ציוד ותחמושת בעת מלחמת ההתשה.

בספטמבר 1971 שוחרר יאיר מהשירות הסדיר וחזר לבית הוריו ולכריכיית אביו. הוא עבד ביום וארגן את בית המלאכה למופת, ובערב למד ב"מישלב", כדי לסיים את בחינות הבגרות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח לסיני. הוא צורף ליחידת תותחנים ועבר אתה את מוראות קרבות הבלימה. כתב עליו אחד מחיילי היחידה: "מהרגעים הראשונים התיידד והתחבב על כולם. הוא היה בחור חברותי ואחראי. הוא לקח על עצמו את התפקיד להכין אוכל לחבריו ולדאוג לכל מחסורם. בעת התקפות לא שלט בו הפחד. להיפך – הוא עודד וחיזק את ידי חבריו וניסה להסיח לבם מפחד המלחמה". ליאיר היה אח צעיר ממנו, ששירת באותו זמן בסיני, כלוחם בחיל השריון. יאיר דאג לאחיו ואף ניסה לחפשו, וכשנפגע אחיו במלחמה ונהרג, נשלחה הוראה למפקדו של יאיר לשחררו. אבל אז כבר היה מאוחר מדי. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בשעות הערב המוקדמות, החרידה התפוצצות אדירה את יחידת התותחנים שהתפרסה על ציר "ספונטני". התומ"ת של יאיר התפוצץ והוא נהרג, שבעה ימים לאחר נפול אחיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול, ונטמן לצד אחיו, אמנון. שני האחים נפלו בשומרם על גבולות מדינת ישראל. הוא השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

סיפר עליו מפקדו במכתב תנחומים, שכתב למשפחה השכולה: "יאיר שימש ביחידתי כתותחן. בעת בלימת הצבא המצרי בגזרה הצפונית של תעלת סואץ התפוצץ התותח ויאיר נהרג. ההתפוצצות אירעה בעת הירי לבלימת התקפות המצרים, שמנע את הפריצה לעומק סיני. יאיר היה חייל חדש ביחידתי, אך הכרתיו כחייל טוב ואמיץ".

ספר תורה, שנכתב לזכרם של יאיר ואמנון, נתרם לבית הכנסת "ישרים" ברמת גן, לזכרם ולהנצחת שמם.

כהן, יהודה

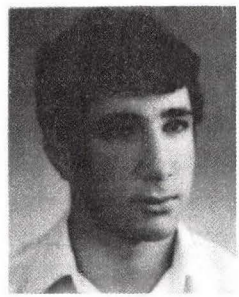
יהודה, בן יקוט וסעדיה, נולד ביום ט׳ בסיון תש״ז (28.5.1947) במרוקו. עד גיל מצוות למד בתלמוד תורה והיה בין התלמידים המצטיינים. לאחר שנכנס בעול מצוות, עלתה המשפחה ארצה בשנת 1962 והלכה לגור במעברת ״חצרים״ בבאר־שבע. יהודה המשיך את לימודיו במרכז הנוער על־שם אלינור רוזוולט בבאר־שבע. היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״. יהודה היה אמור להתגייס לצה״ל בשנת 1964, אך מאחר שאחיו הבוגר התחתן, ביקש יהודה דחייה כדי לעזור בפרנסת המשפחה. כשקיבל את מבוקשו לא ידע נפשו מרוב שמחה על האפשרות שניתנה לו לעזור לפרנסת הוריו. הוא החל לעבוד בכל מיני עבודות ומטרתו היחידה לעזור ככל שיוכל למשפחתו, עד שיגיע זמנו להתגייס.

כשהגיע זמן גיוסו לצה״ל התלהב מאוד, כי הזכות להיות חייל בצה״ל נחשבה בעיניו כדבר גדול. לאחר גמר הטירונות נקבע תפקידו כתותחן־שדה והוא הוצב בגדוד נ״מ על ג׳יפים. עם יחידה זו השתתף גם במלחמת ששת הימים. בעת שירותו הצבאי היה יהודה פקיד־מחסנאי בחיל התותחנים. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל טוב, מסור, אחראי ומילא את תפקידו כראוי.

באוגוסט 1967 סיים את שירותו הסדיר בצה״ל. לאחר השחרור שב לדאוג לפרנסת הוריו והחל לעבוד בכל מיני עבודות לסרוגין, במסגרות ובבניין, עד שלמד טפסנות בניין והתמחה במקצוע זה. יהודה היה חביב על כל חבריו בגלל אופיו וטוב לבו. אדיב היה, נדיב ומסור לחבריו כפי שהיה מסור למשפחתו. סיפר עליו ידידו הקרוב שמעון פחימה: ״את יהודה הכרתי לפני גיוסו לצה״ל. עוד באותו יום שהכרנו, גיליתי שהוא אדם טוב, עליז ושמח. ומיד נקשרנו אחד לשני כאחים. יהודה אהב לבלות וליהנות מהחיים. בכל מקום עשה שמח וכולם אהבוהו והעריכוהו״. בשנת 1969 הכיר יהודה את עליזה ובשנת 1971 נישאו בני הזוג. בגלל בעיות דיור עברו להתגורר בקרית־גת ושם גם נולדה בתם טלי. אך שאיפתם הייתה לחזור לגור בבאר־שבע, קרוב להורים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יהודה ליחידתו. הוא נשלח לסיני וסופח לגדוד אחר, שעמו עבר את כל ימי הקרבות. חבריו סיפרו שיהודה עודד אותם ברגעים הקשים, הקפיד על הופעה מסודרת ונהג באומץ לב. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בעת חציית התעלה, נסע בשיירת תחמושת בין ההרים, ממערב לפאיד. תוך כדי נסיעה נפגע יהודה ונהרג מירי מהמארב על הנגמ״ש שבו נסע. השאיר אחריו אישה ובת (בתו השנייה נולדה לאחר נופלו ונקראת על שמו — יהודית), הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת על־שם רבי דוד משה זצ״ל בבאר־שבע; כמו־כן הוציא הגדוד שלו לאור ספר בשם ״סיפורו של גדוד תותחנים״, ובו כלולים גם דברים לזכרו של יהודה.

כהן, יהושע

יהושע, בן מרים ויצחק, נולד ביום ה' בתמוז תשי"ג (18.6.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "בר יוחאי" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "מורשת". יהושע גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. בביתם הצנוע של הוריו לִמד להכיר את ערכי היהדות, ואת לימודיו עשה בבתי־ספר שחינכו את תלמידיהם ברוח זו. הוא היה תלמיד מצטיין ועשה חיל בלימודיו. כשרונו וחביבותו כבשו את לב מוריו וחבריו ובזכותם היה לדמות ידועה ומקובלת בבית־הספר. יהושע היה צנוע ונעים הליכות, חבר נאמן וידיד אמת. תמיד היה מוכן לעזור לכל אדם שנזקק לסיוע. הוא היה אדם נעים שיחה, בעל קול שקט ובוטח, שקנה את לב שומעיו בכל ויכוח וחילופי דברים. הוא השרה סביבו אווירה נעימה ולכן אהבו חבריו להיות במחיצו וליהנות מחברתו.

יהושע גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971, התנדב לחיל הרגלים והוצב לגדוד "הבוקעים הראשון" בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. הוא היה לוחם מעולה וחייל מצוין, מילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו, היה אהוד על חבריו ליחידה ומקובל על מפקדיו. הוא השתתף באימוני החטיבה ובפעילות המבצעית בסיני וברמת הגולן. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) השתתף יהושע בקרב המר והקשה לכיבוש מוצב החרמון. בשעה שטיפס על המצוקים התלולים והמטיר אש על החיילים הסורים נפגע יהושע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד שלו: "מלחמת יום הכיפורים הייתה ללא ספק הקשה במלחמות ישראל והייתה מלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

כהן, יובל

יובל, בן נעמי ועוזיאל ז"ל, נולד ביום ה' בתשרי תש"ו (12.9.1945) בקיבוץ עברון. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בעברון ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון במוסד "אשרת"; כמו־כן למד בבית־הספר הטכני "יד נתן" בעכו. יובל היה פעיל בתנועת הנוער "השומר הצעיר" וחברים מספרים עליו, שהצטיין בכל הקשור במחנאות. הוא היה בעל ידי זהב, וניחן בסבלנות ובדבקות במטרה. במחנות הנוער עמד תמיד בראש מקימי המתקנים, והיה אלוף הכפיתות והקשרים. כאשר רצה מדריכו בתנועה להקים מתקן בצורה מושלמת, שם את יובל בראש צוות המקימים. יובל היה חובב ספורט ושיחק בנבחרות הכדורסל והכדורעף של הקיבוץ. מתחביביו ניכר עליו שהיה איש עבודת כפיים. הוא עסק בפיסול במתכת ובעץ, על־ידי גילוף ועל־ידי הלחמה. כמו־כן עסק בצילום ובעזבונו יש צילומים אמנותיים רבים. הוא היה גם חבר בלהקת הריקודים של איזור הגעתון. מתמיד היה קשור מאוד למשפחתו ומשהתבגר התפתחו בינו לבין ההורים יחסי רעות נאמנה. הוא כבדם מאוד והיה תמיד בן מסור למופת.

יובל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964. לאחר סיום הטירונות הוצב לחיל הקשר והשתלם בקורס חילי. הוא היה חייל לדוגמא, חרוץ ומסור לתפקידו. כל ימי שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא הרבה לספר על קשייו בצבא.

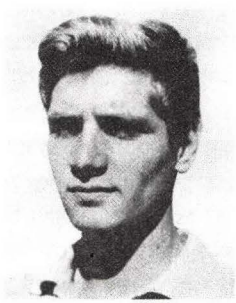
בתחילת אוקטובר 1966 שוחרר יובל מהשירות הסדיר, חזר לקיבוצו, נכנס לעבוד במפעל והקים במו ידיו את מחלקת המסננים. ברבות הימים הועמד בראש המחלקה שהקים בבית־החרושת "ברמד" להשקאה אוטומטית, ועשה הרבה לשיפור תהליך הייצור ולהשבחת המוצרים, שכן התמצא היטב בתהליכים הטכנים. הוא היה קפדן וכל עבודה שביצע יצאה מושלמת מתחת ידיו. לאחר השחרור נשא לאישה את אולה, מתנדבת שבאה לקיבוץ משויצריה. לאחר נישואיו חל שינוי ניכר בהתנהגותו. יובל השתקן והרציני הפך איש חברה, עליז ומלא הומור, ואפילו למד שוויצרית והיה שר שירים בשפה זו לבתו, שנולדה לאחר נישואיו. בטיולים שערך עם אשתו ועם חברים ברחבי אירופה, לא הסתפק באתרי התיירות המקובלים, אלא התענין יותר באנשים, באורח חייהם ובנופים שונים. את כל אלה גם הנציח במצלמתו. יובל היה אב ובעל מסור למשפחתו. הוא תכנן ובנה למען בתו הקטנה כלים וצעצועים שונים, לרבות לול ונדנדה. למרות שהיה אדם סגור מטבעו, הרי במחיצת בתו היה משתעשע כמו ילד, ואפילו זוחל על ארבע כדי לבדר אותה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יובל לשירות ונשלח לחזית. הוא עבר את כל מוראות המלחמה ללא פגיעה, אך ביום 6.2.1974 נפצע בעת מילוי תפקידו והוחש לבית החולים "רמב"ם" בחיפה. לאחר שבועיים של מאמצים, שהשקיעו הרופאים כדי להציל את חייו, נפטר יובל ביום כ"ט בשבט תשל"ד (21.2.1974). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עברון. השאיר אחריו אישה ובת, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משפחתכם אבדה את יקירה,

אך גם אנו אבדנו בן למשפחה גדולה ומפוארת, משפחת הלוחמים, ששכלה בנים כה רבים על־מנת לתת חיים לנשארים. משפחה זו תישא לנצח את זכרו כאחד מטובי בניה".

משפחתו וקיבוצו של יובל הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדבריו ומדברי חברים על דמותו.

כהן, יוסף

יוסף, בן לאה ושלמה, נולד ביום ח' באלול תש"ט (2.9.1949) בקיבוץ פרוד והיה התינוק הראשון שנולד בקיבוץ זה. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוצו, המשיך את לימודיו במכינה להנדסת־ייצור בטכניון בחיפה. יוסף היה תלמיד חרוץ וצמא־דעת ולדברי מוריו, היה ראשון הבאים לכיתה, כדי לתפוס את המקום הקרוב אל שולחן המורה. הוא נשא נפשו למקצועות הריאליים והשיג בהם הישגים טובים ללא־מאמץ רב, בניגוד למקצועות ההומניים, שלא היו חביבים עליו. הוא הצטיין גם בלימוד הלשון האנגלית ושנה בלבד לאחר שהחל ללמוד כבר שימש מתורגמן לכיתה בטיול השנתי שלה. הוא אהב ספורט והצטיין בעיקר במשחק הכדורסל ובשחייה. מטבעו היה עליז, נלהב והחלטי בצורת דיבורו ובמסקנותיו. בנעוריו נהג להתפרץ, אך ברבות השנים למד לשלוט ברוחו. כלפי חוץ נראה מחוספס, אך בתוכו היה רגיש ורגשני מאוד ונוח לבריות. יוסף היה אדם חברותי ופעיל בכל חוג שאליו נקלע. ידיד ורע נאמן היה, וידע לקיים קשרי־חברות עם רבים. הוא היה חסון, יפה תואר, בעל שיער בהיר ועיניים חומות. נערות אהבוהו והכל כינוהו בכינויי חיבה "יוסי" או "ג'וס".

יוסף גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות שריון ובקורס מפקדי־טנקים, עשה חיל בתפקידו ולפיכך, נשלח לקורס קצינים. אחרי־כן השתלם בקורס קציני שריון והוצב ליחידת שריון בתפקיד מפקד מחלקת טנקים ודרגתו סגן־משנה. עד מהרה הוכר ביחידתו כקצין יעיל, מסור, ישר, הגון ובעל יכולת, שהצטיין גם בהדרכה וגם בתפקידי־פיקוד והוא הועלה לדרגת סגן. הוא היה גאה מאוד בחיל־השריון והיה קשור אליו.

גם לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, היה שש להתייצב לשירות־מילואים ביחידתו. מפקדו כתב עליו: "קראנו לו ג'סי. שובבות, עליזות, חדוות־חיים ועם זה אחריות בביצוע משימות המוטלות עליו. עשיתי הכל כדי לקבלו לפלוגה, אף כי הגיע לחטיבה לאחר הקמתה והיה בתחילה קצין בעתודה. ואמנם משהצטרף לפלוגה – לא הצטערתי על כך אף לרגע. הוא בלט ביחסי־החברה שלו, היה תמיד משרה אווירה טובה סביבו – בתדריכים, בעבודות ובאימונים. חייליו אהבוהו, כי מעולם לא דרש מהם דבר שלא עשה בעצמו. לי, כמפקדו, הייתה הרגשה טובה תמיד, שיוסי הוא אחד

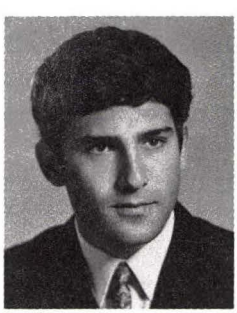
המ״מים אצלי ויש על מי לסמוך. תכונתו ליצור רוח צוות ואווירה חיובית הייתה נכס יקר לפלוגה״.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר חזר לעבודתו במשק. הוא עשה בחריצות את מלאכתו כרכז ענף־המדגה, הקדיש לעבודתו הרבה מחשבה ותיכנון והיה חדור אמונה בעתידו של הענף. במאמציו הרבים הצליח לשפר במידה ניכרת את מצבו של הענף. כה קשור היה לעבודתו עד כי באחד הימים, כאשר הורעלה הבריכה ודגים רבים מתו בה – עמדו דמעות בעיניו. יוסי היה בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו, לא־פעם בילה שעות ארוכות בחברת הוריו, החליף עם אביו אמרות־כנף באידיש, מתוך ידיעה כי הדבר גורם לו נחת. הוא היה בין היחידים מבני הדור הצעיר בקיבוץ, ששמרו בקביעות על קשר הדוק עם בני הדור הקודם. כזה היה יחסו גם לילדים, שרחש להם אהבה עמוקה, ביקש להיות בחברתם וזכה ליהנות מאהבתם. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) לחם יוסי בראש־מחלקתו במסגרת כוח־הפריצה שהבקיע לגדה המערבית של תעלת סואץ, לאחר עשרה ימים של קרבות בלימה קשים. בקרב המכריע פרץ הטנק של יוסי בראש הכוחות הקדמיים, פילס דרך לכוחות הצליחה ונכנס לקרב־לילה ארוך, אכזרי ונועז. בקרב זה נפגע הטנק של יוסי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בקיבוץ פרוד. השאיר אחריו הורים ואחים.

על לחימתו כתב מפקדו: ״הוא הצטיין במילוי תפקידו ובידע מקצועי, במסירות ובאחריות, ובאומץ־לב עילאי״. ובמכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב: ״גיליתי כי זכות גדולה נפלה לידי, שיוסי היה מ״מ בפלוגתי״; אחד מחבריו כתב: ״את יוסי הכרתי בשני אספקטים: האחד כמפקד, השני — כחבר. בשניהם הוא היה אותו אדם״.

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים, מכרים ומפקדים על דמותו. חברו כתב: ״בחור שקט וצנוע, אולם כבר מיפי־מבטו אתה עומד על אותה דינמיות, אותה פעלתנות פנימית, המניעה גלגליו. פיקחותו ויושרו האישי היו לשם דבר בקרב החברים. כוחו התבטא לאו דווקא בשריריו אלא ברצונו, רצון חזק, מוחלט ובלתי־ניתן לפשרות, שמעטים הדברים שעמדו בפניו״.

כהן, יוסף

יוסף, בן תמר ויצחק, נולד ביום כ״ז בטבת תש״ה (12.1.1945), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״עממי א׳״ וסיים בו את לימודיו במחזור ל״ה. אחרי כן המשיך ולמד בבית החינוך התיכון וסיים כבוגר מחזור י״א. יוסי היה בן למשפחה ענפה, שבה עוד חמישה אחים ושתי אחיות, גם מבוגרים וגם צעירים ממנו, כולם ילידי הארץ, דור חמישי בה. בבית־הספר היה יוסי תלמיד חרוץ ושקדן, והצטיין ביחוד במקצועות הריאליים. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון היה ברור לכול שעתידו מובטח לו בטכניון. הוא ניחן בכישרון לראות בעיות בבהירות וביכולת לפשט שאלות מסובכות

למדי ולהגדירן בנוסחאות פשוטות. הוא גם בורך ביכולת אסוציאטיבית נדירה, שבעזרתה ידע להבחין ולהגדיר את הקשר בין מדעים שונים עד לפרטי פרטים. לגביו לא היו המתמטיקה והפיסיקה מקצועות נפרדים אלא חלק ממערכת אחת – גילויים שונים של אותם חוקי טבע. בבית־הספר התיכון הצטיין יוסי גם כספורטאי מצליח בענף האתלטיקה, בעיקר בקפיצה לגובה ולמרחק. היה לו מבנה גוף של ספורטאי – דק גזרה, גמיש וקפיצי. שעות רבות הקדיש גם לפעילות בגדנ״ע ואף נבחר לייצג את בית ספרו בקורס מפקדי־כיתות, שסיים בהצטיינות. כשחזר לבית הספר נעשה יד־ימינו של מדריך הגדנ״ע. מורהו לחינוך גופני חזה לו עתיד מבטיח למדי בספורט, אך יוסי העדיף לימודים על הספורט. למרות שעיסוקיו הרבים תפסו את רוב זמנו, היה יוסי מעורה בחיי הבית, שעמדו בסימן קשרי אהבה חזקים בין בני המשפחה. לגבי דידו, הבילוי הטוב ביותר היה בילוי שעה ארוכה בחיק המשפחה. בני משפחתו וידידיו מעידים עליו, שהיה עדין־נפש, בעל גישה אנושית ומלא הבנה לבני אדם. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם ומעולם לא השיב פני איש ריקם. מוריו העריכו אותו כתלמיד וכאדם, וחבריו ללימודים אהבוהו בזכות היותו ידיד אמת, נאמן ורגיש.

יוסף גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, השלים קורס־יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. הוא סיים את הקורס בהצלחה מרובה ונשלח לקורס גבוה יותר של מדריכי מקצועות השריון. תקופה מסויימת שימש מדריך בבית־הספר לשריון ואחר־כך השתלם בקורס לזיהוי מטוסים והוצב באחד מגדודי החיל. מפקדיו היו מרוצים מעבודתו והוא היה גאה בחיל השריון.

מיד עם שחרורו מהשירות הסדיר החל יוסי בלימודיו בטכניון. גם כאן הצטיין בשטח הספורט ועד מהרה תפס מקום נכבד בנבחרת האתלטיקה הקלה של הטכניון. הוא הגיע להישגים מכובדים ביותר וביחוד הצטיין בתחרויות אס״א, שבהן הגיע למקום השני בקפיצה לרוחק ולמקום הראשון בקפיצה לגובה. בסוף שנת הלימודים הראשונה הכיר את יפה, שעתידה הייתה להיות אשתו. לאחר שסיים את לימודיו והוענק לו התואר, נשא אותה לאישה והחל בונה את עתידו. כזוג צעיר, שהחל את דרכו מבראשית לאחר שנות לימודים ארוכות, עשו שניהם מאמצים להתבסס מבחינה כלכלית וחברתית. בשנת 1969 הוסמך יוסי כמהנדס בנין ונתקבל לעבודה כמהנדס בחברת בנייה פרטית בתל־אביב, מהגדולות בארץ, והחל מתקדם במהירות. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו, כפי שמספרת יפה אשתו, דרוך וממתין לצו הקריאה. כשהגיע הצו נפרד מיפה ויצא עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה ובקרבות הפריצה אל תוך המובלעת הסורית כמפקד טנק ״סנטוריון״. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) פרץ עם יחידתו לכפר מזרעת בית ג׳אן. בקרב זה נפגע הטנק שלו מפגז והתפוצץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כהן, יעקב

יעקב, בן אניטה ודוד, נולד בשנת תש"ה (1945) במקנס שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1954. הוא למד בבית־ספר יסודי במרוקו, בבית־ספר יסודי ביבנה, בחוות בית־דגן ובבית־הספר בקיבוץ גבעת־חיים. אחרי־כן המשיך את לימודיו במוסד "נעורים" בקורס לציוד מכני כבד. משפחתו של יעקב, שתמיד הייתה שומרת מסורת, כמהה מתמיד לעלות לישראל. לאחר שעלתה ארצה, נשלחה לכפר־יבנה שליד רחובות. מצבה של המשפחה מרובת־הילדים היה קשה ויעקב נשלח להתחנך בקיבוץ גבעת־חיים. אחרי שלמד מקצוע, הפעלת ציוד מכני כבד, עבד בבניין במקומות שונים וסייע בפרנסת המשפחה. יעקב היה חובב כדורסל וכדורגל. הוא היה נמרץ ומלא חיים ושאף להתקדם. היו לו ידידים רבים והוא אהב לשוחח אתם על חוויותיו בעבודה.

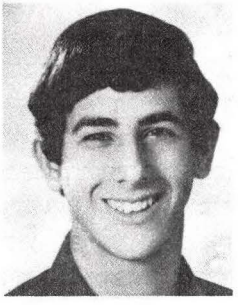
יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם כפלס והוצב בגדוד הנדסה. כעבור זמן הועבר לגדוד־סער וברבות הימים נקבע תפקידו כמפעיל צמ"ה. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא ממושמע ויודע לבצע את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, השתתף יעקב במלחמת ששת הימים בפיקוד הדרום, ואחרי־כן הוצב לשירות מילואים כמפעיל צמ"ה בגדוד הנדסה משוריין. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה יעקב בבית־הכנסת ומשם נקרא ליחידתו. הוא חזר מיד לביתו, ארז את חפציו ונפרד ממכריו בחדווה, כאילו לא למלחמה הלך. במלחמה השתתף עם גדודו כמפעיל ציוד מכני כבד, וביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע יעקב ונהרג בהפגזה באזור "מצמד", באגם המר הקטן, בשעת הצליחה לעבר המערבי של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב שירת בגדוד במסירות ובהקרבה. הוא היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוב וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת דוגמא ומופת".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת על־שם רשב"י ביבנה.

כהן, יצחק

יצחק (איציק), בן רוחמה ויהודה, נולד בקזבלנקה שבמרוקו, ביום ד׳ בסיון תשי״ג (18.5.1953). שלוש שנים למד בבית־ספר יסודי בקזבלנקה, ובשנת 1962 עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בקרית־מוצקין שליד חיפה, שם סיים יצחק את לימודיו בבית־הספר היסודי ״וייצמן״. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בקרית ביאליק, שם השתלם במגמה של מסגרות מכנית. איציק, שלפעמים קראו לו גם ז׳קי, היה בן מסור להוריו והרבה לעזור להם. במיוחד אהב את אמו והיה נוהג לספר לה הכל. סיפרה אחותו: ״לא במלים יסופר על אהבתו הגדולה של איציק למשפחתו. תמיד היה חיוך על פניו, על אף תנאי החיים הקשים שהיינו שרויים בהם, ותמיד עזר לכולם – אם בעבודת הבית ואם בעזרה בלימודים. גם כשהתגייס לצבא, הקדיש את חופשותיו הקצרות לעזרה בבית״. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, וברבות הימים אף הפך למדריך בקן. כמו כן הרבה לעסוק בספורט, בעיקר בהרמת משקולות ובשחייה, ונהג להשתתף כל שנה בצליחת הכינרת ובצעדה הארצית. אחותו אומרת שהוא ״אהב טיולים ומסעות יותר מכל, ולא החמיץ גם אחד מהם. היה לו כושר פיסי מעולה וסקרנות מרובה לראות ולהכיר פינות ארץ חדשות״. נוסף על עיסוקים אלה ניגן איציק בגיטרה, שרכש בכסף שהרוויח, צייר בשעות הפנאי ועיצב בתבונת כפיו תכשיטים וכלי בית.

יצחק גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח״ל המוצנח. במסגרת שירותו השתלם בקורס צניחה ובקורס רגמים. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן, כרגם ביחידת חיל התותחנים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), במהלך הקרב הקשה על תל־א־סאקי, יצא איציק עם כוח חילוץ לשדה הקרב ושם נפגע ונהרג בהיתקלות במארב של חיילים סורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״יצחק היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

כהן, ישעיהו

ישעיהו (שעיה), בן שרה וחיים, ממייסדי קיבוץ גבת, נולד ביום א׳ בתשרי תרצ״ח (6.10.1937) בקיבוץ ושם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחר־כך סיים גם את לימודיו התיכוניים בבית־הספר שבמקום. שעיה גדל בקבוצת הילדים והיה ילד עירני ותלמיד מצטיין במשך כל תקופת לימודיו. במיוחד אהב את המקצועות הריאליים, אך התעניין גם בספרות והרבה לקרוא ספרים ולצפות בהצגות תיאטרון. הוא היה חברותי ורחב־לב ותמיד נחלץ לעזרת הזולת. מנערותו אהב את החיים על כל הנאותיהם, הצטיין בחוש הומור מיוחד והיה הרוח החיה בכל פעילות בחברתו. הוא ראה באהבת הארץ ובאהבת האדם ערכים חשובים, ולאורם הדריך נוער במעברת עולים במגדל העמק. לפיכך עשה את תפקידו במסירות ובאמונה וחניכיו היו כרוכים אחריו. הוא היה חובב ספורט והקפיד לטפח את הכושר הגופני. כמו כן אהב לצפות במשחקי כדורגל וכדורסל, והיה מתרגש מאוד אפילו בשעת צפייה במשחקים בטלויזיה. חובב טבע היה והרבה לצאת למסעות ולטיולים ברחבי הארץ. שעיה התייתם מאמו כשהיה בן אחת־עשרה, ומתמיד היה בן למופת לאביו ואח אוהב מאוד לאֶחיו, אלישע ז״ל, עמי ונעמן.

ישעיהו גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1956 והוצב לחטיבת גולני. לאחר הטירונות השלים קורס מש״קי סיור וקורס צניחה. במשך כל תקופת שירותו היה חייל טוב וביצע כל מה שנדרש ממנו במסירות, ביעילות ומתוך הכרה וגאווה על יחידתו.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר הוצב לשירות־המילואים ביחידת סיור של חיל השריון ושירת בה עד יומו האחרון. הוא עשה בה תקופות מילואים ממושכות ועמה גם לחם במלחמת ששת הימים, בקרב על העיר שכם. חברים שהכירוהו היטב מאותה תקופה של מלחמה, שהאדם מתגלה בה כמו שהוא, מספרים שהייתה בו חוכמת חיים בוגרת, תבונה של ניסיון והכרת החיים על כל צדדיהם – היפים והמכוערים. הם גם מספרים על טוב לבו ועל נכונותו לעזור תמיד, בקטנות ובגדולות, החל מהתחלקות בכריך שנותר בתרמיל, וכלה בנשיאת חבר כושל או פצוע.

לאחר השחרור חזר שעיה למשקו וכעבור שנה יצא לשנת שירות בקיבוץ יד חנה סנש. הוא עבד שם בכרם ונרתם רובו ככולו לגיבוש המשק הצעיר מבחינה כלכלית, חברתית ותרבותית. הוא גם שאף להישאר שם באורח קבע, שכן האמין שיוכל לתרום הרבה יותר במשק צעיר ומתפתח. אולם תכנית זו לא יצאה לפועל והוא שב לגבת והחל עובד כנוטע עצי־פרי. בשנת 1962 נשא לאישה את חברתו צפורה ויחד הקימו בית חם לשלוש הבנות שנולדו ברבות הימים, והיו משפחה למופת. הוא היה פעיל מאוד בחיי המשק אך את עיקר זמנו הקדיש לחיי התרבות בו, היה אחראי להבאת הצגות מחוץ למשק, הנחה במסיבות ובחגיגות וקרא בהן פליטונים בכישרון רב והשתתף בהופעות שירה בקולו הערב. יחד עם זאת דאג שיישאר לו פנאי רב למשפחתו ולביתו, ומעל לכל – לבנותיו. הוא היה אב גאה ומאושר והתמסר כולו לחינוכן. ערב ערב, בגשם ובסערה, עבר בין בתי הילדים להשכיב את בנותיו עם

סיפור ונשיקה. ומדי בוקר היה משכים ובא לומר בוקר־טוב. גם בצהרים היה בא לעזור להן בהכנת שיעורים, ללוות בשיעור פסנתר, ללמד שחייה או רכיבה על אופניים, או סתם לפטפט עם הבנות. ביתו היה בית חם ופתוח, בו נהגו להתאסף מידי ערב זוגות רבים, כדי ליהנות מהאווירה הנעימה ומשיחה על עניינים שברומו של עולם. בשנת 1969 עבר לעבוד במפעל "פלסטרו" ואהב את עבודתו שם, הצליח בה ושאב ממנה סיפוק רב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס שעיה עם יחידתו – למרות שיכול היה להצטרף ליחידה אחרת מפאת גילו – והשתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) התפרסה היחידה לקראת קרב ההבקעה לרמת הגולן ואז נקלעה להפגזה קשה, שבה נהרג שעיה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גבת. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אב ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סמל ישעיהו ז"ל, שירת ביחידת שריון והיה חייל טוב ונאמן. הוא ביצע בדבקות את כל המוטל עליו והיה אהוד על כל פקודיו ומפקדיו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

כהן, ישראל

ישראל, בן דבורה ויהודה, נולד ביום כ"ה באלול תש"ח (29.9.1948), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית טבעון ושם גם המשיך ולמד בבית־הספר התיכון על־שם ח' גרינברג. הזיכרון הראשון העולה אצל אנשים שהכירו את ישראל בחייו, הוא דמותו של נער פעלתני, עירני ומלא חיות, הנמצא כל הזמן בתנועה מהירה, כאילו רוצה להספיק דברים רבים, וזמנו קצר מכדי להוציאם אל הפועל. מגיל צעיר היה עמוס בעיסוקים שונים ובעיקר היה פעיל בתחום החברתי. אחד ממוריו, שליווה אותו לאורך כל דרכו בבית־הספר התיכון, ואשר נפשו נקשרה בנפש תלמידו, סיפר כיצד בלט ישראל בכיתה ובבית־הספר מבחינה חברתית: "הוא היה תמיד במרכז העניינים, כאילו קיבל מינוי קבע לשאת באחריות על הכיתה ועל הנעשה בה". ישראל היה אוהב אדם וחברה. את כל שעות הפנאי שלו בילה עם חברים או עסק בענייני ציבור. הוא היה הרוח החיה מאחורי כל אירוע, מסיבה, טיול או כל פעילות אחרת, שדרשה ארגון והפעלה. תמיד היה מוכן לקחת את האחריות על כתפיו והקדיש שעות רבות מזמנו הפנוי להבטחת הצלחתו של האירוע. היה בו הכישרון להתחבב במהירות על האנשים שבאו אתו במגע. כבר לאחר דקות מעטות של שיחה נוצר אתו קשר לבבי. חבריו לכיתה וגם מוריו, ראו את פעלתנותו כדבר מובן מאליו וסמכו עליו בכל. בלי שיתמנה לכך, היה מוכן תמיד לכל תפקיד ציבורי. עם זאת לא היה "עסקן" במובן המקובל של המלה. הוא לא נדחק, לא נאם ולא הטיף. הוא עשה – פשוטו כמשמעו – ועשייתו נתקבלה בטבעיות אצלו ואצל זולתו. גם בחופשות הקיץ הארוכות לא התבטל ותמיד

היה מוצא לו עיסוק ועניין לענות בו. בבקרים היה עובד כמחלק דואר ואחרי־הצהרים היה מקדיש זמנו לארגון הפעילות החברתית במועדון "הנוער העובד" שבשכונתו. הוא היה צעיר אחראי ומלא ביטחון עצמי. מעולם לא חשש לשאת באחריות על מעשיו ולכן תמיד סמכו עליו במועדון והטילו עליו תפקידים אחראיים, והוא מילא אותם באהבה ובהתלהבות. כל מעשיו עמדו בסימן של אופטימיות בוטחת, שאין בה הקלת ראש בקשיים, אלא הכרת ערך עצמו וביטחונו שיכול הוא להתגבר על כל קושי, אם יינתנו הכלים בידיו. כשקרב ובא מועד גיוסו לצה"ל היה ברור לכול שישראל יישא בעול במלוא הרצינות, היכולת והאהבה.

ישראל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס יסוד במקצועות השריון ובקורס מש"קי טנק "סנטוריון". הוא סיים את הקורסים בהצלחה ולאחר תקופה קצרה נשלח לקורס מפקדי טנקים. הוא לא הספיק להתבסס בתפקידו החדש וכבר פרצה מלחמת ששת הימים. הוא השתתף במלחמה כמפקד טנק, ומאחר שהצטיין כלוחם וכמפקד, נשלח לקורס קצינים של החיל. הוא הצליח מאוד כקצין וחוות הדעת התקופתיות של מפקדיו עליו מלאות שבחים על כישוריו, על יכולתו ועל אישיותו.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר ולאחר תקופה קצרה נשא לאישה את חברתו רותי. ישראל שקע בעיצומו של תהליך בניית ביתו וביסוס מעמדו. הוא רצה לרכוש השכלה גבוהה במדעי המחשב, אך העדיף להמתין עד שרותי תסיים את לימודיה, אלא שלא זכה לממש את תוכניותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה הקשים בסיני, בתפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (8.10.1973), יצא להתקפה עם מחלקתו על כוחות האויב בפירדאן. בקרב זה נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית טבעון. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ואחות.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "אוהל משה" בקרית טבעון.

כהן, ליאון

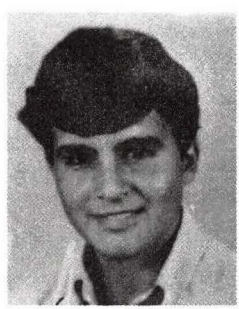
ליאון, בן סולטנה ויצחק, נולד בשנת תשט"ו (1954) באיסטנבול שבתורכיה. כשהיה בן שנתיים עלתה משפחתו ארצה. שמונה חודשים התגוררה בקרית־מלאכי, ואחרי־כן העתיקה את מושבה ללוד. ליאון סיים את לימודיו בבית־הספר הממלכתי הרצליה, ואחרי כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון לאזור רמלה־לוד. עלם חביב ונעים הליכות היה ליאון, ובן מסור להוריו, שנהג לעזור בכל והיה ידוע כבעל "ידי־זהב". כל אשר ביקשוהו לעשות, עשה כמיטב יכולתו. ליאון נהג לקרוא ספרים בלהיטות רבה ובמהירות גדולה. לא היה נושא שלא התעניין בו ולכן קרא וחקר מכל הבא ליד בספרייה העירונית־איזורית בלוד. גם מספורט לא משך ידו, היה שחקן טניס־שולחן מצטיין ושיחק בכדורגל בקבוצת חובבים. הוא היה חבר מועדון הנוער ב"בית לזרוס"

בלוד, שם היה חביב ומקובל על כל חבריו. כאשר סיים את לימודיו התקבל ליאון לעבודה בבית חרושת לייצור תנורי חשמל, שם למד את המקצוע, הצטיין בעבודתו והיה גאוות מעבידיו.

ליאון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי השתלם בקורס למקצועות הטנק, והוצב בתפקיד טען־קשר ביחידה של חיל השריון באזור הדרום. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים היה מוצב בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), שמונה חודשים אחרי שגויס לצה"ל נפל בקרב. גופתו לא נמצאה עד היום, ומקום קבורתו לא נודע. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה השכולה כתב עליו שר הביטחון, משה דיין: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם ליאון, זכרונו לברכה. ליאון כהן ז"ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא נפל בחזית הדרום במלחמת יום־הכיפורים, ביום י"א בתשרי תשל"ד. ליאון ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. ליאון היה אהוב על כל מי שהכירו. זכרו של טוראי ליאון כהן ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

כהן, מאיר

מאיר, בן מסעודה ואברהם (אלברט), נולד בחודש אייר תשי"ד (מאי 1954) בקזבלנקה שבמרוקו, ובה בשנה עלה עם בני משפחתו ארצה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יאנוש קורצ'אק בקרית־שמונה, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם דנציגר בקרית־שמונה, במגמה למסגרות, ואחרי־כן למד בפנימיה הצבאית בכפר־סבא. מאיר היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע ובפנימיה הצבאית היה חניך מצטיין, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה חובב מוסיקה ואהב לשיר בקולו הערב והנעים. כן הצטיין בתיפוף, והיה חבר בלהקת הקצב של בית־הספר. מאיר היה אדם טוב־לב, חברותי וקל להתיידד. תמיד מוכן היה לעזור לכל ידיד שפנה אליו בבקשת עזרה במעשה ובעצה. כל מה שעשה הקפיד להצניע, לא התפאר בו ולא התרברב. חבריו ידעו שאפשר לסמוך עליו שישמור סוד והם סיפרו לו על כל בעיותיהם. הוא היה ביישן במקצת, מסתגר ומכונס בעצמו. תמיד חיפש את השלמות ועשה את מלאכתו באמונה, כשהוא מתעמק ומתכנן אותה עד לפרטי־פרטיה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

מאיר גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1972 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות השתלם בשני קורסים של החיל והיה בהם חניך מצטיין. הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. מפקדיו ידעו שניתן לסמוך עליו, וכי ימלא היטב כל משימה שתוטל עליו. ביום כ"ה באדר תשל"ד (19.3.1974) נפל בעת מילוי תפקידו בצומת ירוחם, כאחיו אליהו שבע

שנים קודם לכן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאיר ז"ל נתגלה בכישוריו עוד בהיותו חניך והיה בקורס חניך מצטיין. הוא רכש לו ידידים רבים מקרב חבריו והיה מסור לתפקידו, שכן ידע בבירור שתרומתו לצה"ל היא בעלת חשיבות עליונה. מאיר עסק בעבודה שהצילה חיי רבים".

כהן, מאיר

מאיר, בן מרים ונחום, נולד ביום ח' בשבט תשי"ד (12.1.1954), באור־יהודה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הלל" באור־יהודה ואחרי כן למד בבית־הספר התיכון "בויאר" בירושלים. מאיר היה בן מסור ונאמן להוריו ואהב את משפחתו אהבה עזה. הוא הבין היטב את צרכיה של המשפחה מרובת הנפשות והחליט לוותר על הלימודים ולצאת לעבודה. לאחר שנת לימודים בירושלים, שב לביתו והצטרף לאחיו, שעבדו כקבלני טיח. את כל מרצו ואונו הקדיש לעבודה והיה עובד מסור ואחראי ובכך סייע לפרנסת המשפחה. את זמנו הפנוי הקדיש לדיג, והרבה לצאת לים ולחופי נחלים כדי לדוג. בתחביבו זה מצא סיפוק והנאה רבים וגם מפלט מטרדות היום־יום. הוא היה אהוד ומקובל על צעירי אור־יהודה. היו לו ידידים רבים שיחד עמם בילה את זמנו הפנוי. חבריו אהבו להיות במחיצתו, בזכות חביבותו הרבה ונכונותו לעזור לכל דורש. ערב גיוסו לצה"ל למד לנהוג וקיבל רישיון לנהיגת רכב משא.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים בהצלחה קורס תותחני טנקים ונשלח לשרת בחטיבת "ברק" ברמת הגולן. הוא השתתף באימוני החטיבה ובפעילות המבצעית. מפקדיו מעידים עליו כי היה איש מקצוע מעולה וחייל מצוין, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא היה איש צוות למופת ושימש דוגמא אישית לחבריו ליחידה. מלכתחילה השתלב היטב בעבודה הקשה של יחידת חיל שריון ואט־אט הצליח לרכוש לו ידידים רבים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נצבה חטיבת "ברק" בקו האש ברמת הגולן. מאיר וחבריו לגדוד "סופה", יצאו לבלום את התקפות הסורים. היחידה השתתפה בקרבות הבלימה הקשים והמרים וסבלה אבדות כבדות, אך לבסוף הצליחה במשימתה והאויב נבלם. בקרב שהתחולל ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) בכיבוש תל־שאמס, נפגע הטנק של מאיר והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת באור־יהודה. גן לזכרו ניטע ליד בית־הספר שבו למד.

כהן, מוריס

מוריס, בן דיזי ויוסף, נולד ביום כ"ו בשבט תש"י (13.2.1950) בבגדד שבעירק. בשנת תשי"א עלה לארץ עם הוריו, אחיו ואחותו. בארץ למד בבית־הספר היסודי "הכרמל" בתל־אביב, והמשיך בלימודים על־יסודיים במגמה ביולוגית בבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. נער עירני ושמח בחלקו היה מוריס, שנקרא גם "מוסה" בפי מיודעיו. בבית־הספר היסודי עשה חיל בלימודיו, וזכה להערכת מוריו ומחנכיו, שכן היה תלמיד חרוץ, שלא נח ולא שקט עד אשר השיג את המטרות שהציב לעצמו. גם בבית־הספר התיכון נודע כנער שקדן וממושמע. לא אחת היה מרותק שעות ארוכות לספרי הלימוד שלו. על אף שחומר הלימודים לא היה קל כלל התגבר מוריס על כל הקשיים בכוח ההתמדה שלו. נער חברותי היה, ומכריו מעידים עליו, שתכונת יסוד באופיו הייתה נכונותו הכנה לעזור לזולת. שוב ושוב היה אומר, שכאשר טוב לזולת — טוב גם לו. "הוא אהב לשמח אחרים, להסב להם קורת־רוח ואהב ליהנות מכל רגע בחיים" אומרים בני משפחתו. מוריס לא היה חבר בתנועת נוער. הוא העדיף לבלות בחיק משפחתו ולשמח את הוריו בנוכחותו. בשעות הפנאי עסק בבניית מכשירים מתוחכמים, הרכיב מטוסים ועסק בעבודות עץ שונות. יחד עם זאת, תמיד השתתף במסעות ובטיולים, שנערכו מטעם בית ספרו, ולא ויתר על השתתפות במסיבה כיתתית או באירוע חברתי בבית־הספר. בן מסור להוריו ואח דואג היה מוריס. קשור היה בכל נימי נפשו אל הבית, ואהב במיוחד פגישות משפחתיות בימי חג ומועד. ערב גיוסו לצה"ל היה נער גבה־קומה ומוצק. מעיניו נשקפו תבונה וטוהר. עלם בוגר היה, נכון למלא כל משימה למען שלום משפחתו ושלום מולדתו.

מוריס גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק והוסמך כתותחן טנק. הוא היה חייל מסור ותותחן מצוין, התחבב מאוד על מפקדיו ועל רעיו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. גם ברגעים קשים של מצוקה נפשית או סבל גופני לא התלונן. הוא ביצע כל אשר הוטל עליו ללא דופי, וזכה בהוקרת האחראים עליו. מוריס הרבה לבקר בבית, הקפיד לטלפן ולשלוח מכתבים להוריו. ביודעו מה רבה דאגתם לשלומו ולטובתו, הקפיד לחלק עמם את רשמי הקורות אותו, וכשבא הביתה לחופשה נמנע מלספר להם על קשייו. במהלך שירותו בצבא שירת מוריס בקו התעלה בימי מלחמת ההתשה ולמד להכיר מקרוב את אימת הקרבות ואת תחושת החרדה.

בראשית אוגוסט 1972, כשהשתחרר מהשירות הסדיר נאלץ לדחות מימושו של חלום נעורים. הוא שאף "לראות עולם" קצת ואחר־כך ללמוד פיזיקה, אך לא יכול היה להגשים את משאלת לבו, כי נאלץ לסייע לאביו שהיה חולה, בנשיאה בנטל הפרנסה. שנה תמימה עבד בחנותו של האב בתל־אביב. מזמן לזמן היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובאחת מהן הוענקה לו תעודת תותחן מעולה. הוא צבר 93.3 נקודות מתוך 100 אפשריות, בירי טנקים במטווח של חיל־שריון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא מוריס ליחידתו. הוא לא השתהה ולא היסס להצטרף ליחידתו במהירות. הוא נשלח לחזית הדרום ולחם כתותחן טנק בסיני. חבריו מעידים על עוז רוחו ועל דבקותו

במשימות שהוטלו עליו. הוא נלחם ללא חת והיה בטוח בניצחונו של צה"ל על האויב. אור ליום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל מוריס בקרב על הקמת ראש־הגשר בציר "טרטור" שבגזרה המרכזית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב סגן מפקד הגדוד: "מעשיו וכושר התמדתו של מוריס במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. מוריס היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו".

כהן, מיכאל

מיכאל, בן יעל וחיים, נולד ביום ו' בתמוז תשי"ד (11.7.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי דתי על שם אלקלעי בכפר־שלם. לאחר שסיים את לימודיו, החליט ללמוד מקצוע. תחילה למד חרטות ואחרי־כן למד חשמל. מיכאל הצטיין בלימודי המלאכה. הוא היה פעיל מאוד בחברת בית־הספר ומקובל על בני כיתתו. חבריו ראו בו מנהיג ונהגו לקבל את מרותו ואת עצותיו. הוא אהב לעזור לחבריו וידע להשכין ביניהם שלום כשרבו. תמיד התייצב לצד החלש. נכונותו לעזור לזולת ניכרה כבר בהיותו מדריך במועדון־הנוער בכפר־שלם. לתפקיד זה התמסר בכל לבו וזכה להערכתם של חניכיו ושל הממונים עליו. הוא הקדיש את מרבית זמנו הפנוי להדרכה ולספורט שאהב. מיכאל התברך בתבונת־כפיים ואהב לעסוק בעבודה יוצרת. במקצועות שהשתלם בהם – חרטות וחשמלאות – הצטיין בתפישה מהירה ובביצוע מעולה. הוא עשה כל מלאכה בנאמנות, בדייקנות ובצורה מושלמת ככל שיכול. מיכאל היה עלם חסון, רחב־כתפיים ויפה־תואר. הוא היה אופטימי ועליז ובעל פנים מחייכות. הוא אהב את בני משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו וקשריו עם בני־ביתו היו לבביים וחמים. הוא עשה כמיטב יכולתו כדי להושיט עזרה להוריו ולסייע בפרנסת המשפחה. בכל דרכו היה מיכאל נאמן לערכים הדתיים, שספג בבית ובבית־הספר. כשהתקרב מועד גיוסו לצה"ל, המתין בקוצר רוח לבואו. הוא ראה בשירות בצבא מקור לגאווה ולסיפוק.

מיכאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "סנטוריון", התמנה תותחן בטנק "סנטוריון". הוא היה אהוד על חבריו לנשק ועל מפקדיו וביצע את כל המוטל עליו במסירות ובנאמנות. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה. בחופשותיו נהג לבלות בעיקר בחיק המשפחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה מיכאל עם יחידתו ברמת־הגולן והשתתף בקרבות־הבלימה המרים נגד התקפות הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונהרג בקרב בתל־פארס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. הניח אב, אם, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו, הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית הכנסת בכפר שלם.

כהן, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן אסתר ואהרון, נולד ביום ה׳ באדר תש״א (4.3.1941), במליה אשר בספרד. בני משפחתו עלו ארצה בשנת 1947, אך כיוון שחלה, נאלץ מוטי להשאר בצרפת, שהייתה תחנת הביניים בדרך עלייתם. בצרפת נשאר כארבע שנים ובהיותו כבן עשר עלה ארצה עם משפחתו המאמצת בשנת 1951. את שנתו הראשונה בארץ עשה יחד עם משפחתו, שגרה במעברת חדרה. כעבור שנה עקרה המשפחה לפרדס חנה, ושם החל מוטי את לימודיו בבית־הספר היסודי־דתי ״ישורון״. בשנת 1955 הצטרף לחברת הנוער בקיבוץ עין חרוד ושם גם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. מוטי הגיע ארצה אל משפחתו הענפה, שמנתה עוד אחים ואחיות מלבדו, ואז החל תהליך ההיקלטות בארץ החדשה, בעלת המנהגים הזרים והשפה הקשה. תוך שנה הצליח להתאקלם ונכנס בעול לימודים סדירים. בזכות אופיו הנוח, חביבותו ונימוסי ׳חוץ־לארץ׳ שלו קנה לו במהירות חברים רבים במולדת החדשה. לשיא פריחתו הגיע לאחר שעבר לחברת הנוער בקיבוץ, שם נקלט מיד והפך לאחד מן החבורה. זמן קצר לאחר שהגיע לא היה דבר שיבדיל אותו מיתר חבריו ׳הצברים׳.

מרדכי גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1958 והתנדב לנח״ל כחבר גרעין. לאחר שירות של שנתיים בנח״ל הוצב ליחידה אחרת.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הצטרף למשק ״אלומות״ אך בשנת 1961 התפרק המשק ומוטי חזר לבית הוריו בפרדס חנה. במשך שנתיים עבד כמנופאי במפעל ״איטונג״ המקומי, אך לאחר שנשא לאישה את מרים חברתו ולאחר שנולדה בתם הבכורה, אתי, החליט לעזוב עבודה זו, שלא גרמה לו כל סיפוק ומנעה ממנו סיכוי לקידום. בחיפושיו אחר מקום חדש לבנות בו את ביתו נתקל בשם ערד, ורעיון העיר המוקמת ״במדבר״ כבש את לבו. מרים ומוטי עברו בהצלחה את מבחני הקבלה והתקבלו כ׳חברים׳ בעיר החדשה, שעמדה אז בשלבי הקמתה הראשונים. תחילה מצא עבודה כנהג בחברת ״סולל בונה״, בהובלת פועלי החברה בקו באר־שבע–ערד. לאחר שנולד בנו דוד החל מוטי עובד כנהג מונית. כעבור שנה פרצה מלחמת ששת הימים ומוטי התייצב לשירות, למרות שלא נקרא. הוא הגיע בכוחות עצמו למחנה של יחידתו ושירת שם בתפקיד סמל רכב במשך כל המלחמה. ההתעוררות הגדולה שפקדה את העם לאחר המלחמה אחזה גם בו. כשראה מה גדול המחסור בכוח אדם בצה״ל, החליט להתנדב לשירות בצבא הקבע. לאחר תקופה של שירות פעיל בסיני השתחרר וחזר אל משפחתו, אשר סבלה מאוד מהעדרו עקב תפקידו. בשנת 1968 הוצב ליחידת מילואים בחיל השריון. הוא התקבל לעבודה בחברת התיור ״תור־ערד״ והסיע טיילים בסביבות ערד ובסיני. בשנת 1970 התפרקה החברה ואז החל עובד כנהג אמבולנס בערד. הוא עבר השתלמויות מקצועיות בתל־השומר וראה ברכה רבה בעבודתו החדשה. מוטי היה איש חברה חביב ונעים הליכות, ידע להכניס אורחים וקנה לו ידידים רבים. מטבעו היה פעיל ובעל דמיון יוצר, והרבה משעות הפנאי שלו הקדיש לתחביב של ריקוע בנחושת. יצירותיו בתחום זה מעידות על טוב־טעם

וכישרון והן ממלאות את ביתו כיום ומצויות בהרבה בתים של חבריו בעיר ערד. במלחמת יום הכיפורים השתתף מוטי בקרבות הבלימה הקשים בסיני. על פעולותיו במלחמה הוענק לו ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל, שנאמר בו: "הוא שימש כחובש של יחידת נגמ"ש, אשר הסתערה, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), על גבעת טילים באזור "מרור". לאחר שהכוח שלנו התבסס במקום, רץ מרדכי להביא תחמושת לחיילינו, על אף אש־ארטילריה ואש הנק"ל שנתכו על המקום. בהפגזה זו נהרג. במעשה זה גילה מרדכי אומץ לב, יזמה ורוח התנדבות". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס־חנה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, אחיות וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כהן, משה

משה (מוסה), בן אסתר ואברהם, בן יחיד להוריו, נולד ביום י"ט בחשון תשי"ב (18.11.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמות", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם שפרינצק ובבית־הספר "נהלל". משה היה תלמיד טוב וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. עיקר עניינו היה בלימודי הטבע. הוא הרבה לקרוא בתחום זה והרבה לטייל ברחבי הארץ ולתור את נופיה ואת אתריה. משה היה שתקן ומסוגר מעט, מכונס בעצמו ואינו מרבה להתרועע. מעטים היו ידידיו, אך ככל שיכול, סייע בכל עת והטה להם אוזן קשובה. היה בו ביטחון עצמי, והוא לא ידע פחד מהו. קשה היה לכעוס והתרחק מריב וממדון. היה לו חוש הומור וידע להתבדח בשעת הצורך. בזכות כוחו הגופני הרב היה פעלתן, תמיד מצא לו עניין לעסוק בו ומעודו לא ישב בטל. הוא אהב מאוד את הוריו, היה להם בן מסור ורחש להם כבוד רב.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1970. כיוון שידע היטב את הלשון הערבית הוצב לחיל המודיעין. שנה וחצי לאחר גיוסו השתלם בקורס קצינים בסיסי ובקורס לקציני מודיעין. את מרבית ימי שירותו הצבאי הסדיר עשה ברמת־הגולן. הוא היה קצין טוב ואהוד על פקודיו. הוא שימש דוגמה לחבריו בכושרו הגופני ובסבילותו. חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל משה בקרב על מורדות החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

הוריו הקימו לזכרו חדר טבע בבית־הספר "רמות" ברמת שאול בחיפה.

כהן, משה

משה, בן ביה וזקן, נולד ביום כ"ח באייר תשי"ג (13.5.1953) באשקלון. ימי ילדותו הראשונים עברו עליו במושב ברכיה שליד אשקלון, שמה נדדו הוריו מירושלים, כדי להקים יישוב חדש בארץ. משה היה התינוק הראשון שנולד במשק, ובמשך שש שנות חייו הראשונות קיבל שם חינוך דתי בגן הילדים. כשקבעה המשפחה את מושבה באשקלון, החל ללמוד בבית־הספר היסודי "רמב"ם", וסיים את לימודיו בציונים גבוהים. את לימודיו התיכוניים עשה בישיבת בני עקיבא "אור עציון" בשפיר. בזכות החיים בפנימיה התפתחה וגדלה עצמאותו, וכפי שסיפר אחיו: "הוא החל להיות אדון לעצמו במידה שאדם יכול להיות אדון לדרך חייו. משה תמיד ידע את אשר רצה ורצה את אשר עשה. הוא היה אדם מעוצב כבר משחר ילדותו". משה היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" והצטיין בשטח הספורט. הוא הרבה לעסוק באתלטיקה קלה, השתתף במירוצי גוש־עציון, ואף זכה באליפות "אליצור" והגיע במקום השני בריצה למרחק 1500 מטר.

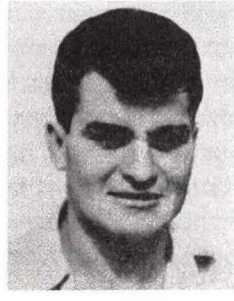
משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. כתלמיד ישיבה יכול היה לשמש כסמל דת, אך הוא החליט לתרום לצה"ל את כל יכולתו – הפיסית והרוחנית, ולכן בחר להתנדב לשירות בחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס מקצועות טנק, קורס תותחני טנק, קורס מש"קי טנק וקורס מפקדי טנקים. לבסוף הוצב לשורותיה של פלוגה ל' המהוללת, אשר לחמה את מלחמת ההתשה מתחילתה ועד סופה. משה, שבלט כחייל וכמפקד מעולה, זכה בתעודת הצטיינות מנשיא המדינה דאז, זלמן שזר, ואף היה כלול בין מאה ותשעה־עשר החיילים המצטיינים בצה"ל לשנת 1971.

בשלהי אוגוסט 1971 סיים משה את שירות החובה והחל ללמוד במכינה הקדם־אקדמית של האוניברסיטה העברית בירושלים. גם שם, כמו בבית־הספר ובצבא, נתגלו רצונו ויכולתו של משה להתקדם ולהצליח. ציוניו היו מהגבוהים ביותר, והוא הספיק גם לעבוד בעת לימודיו, כדי לממן את המשכם. במלחמת יום הכיפורים שימש משה כתותחן־טנק בחזית הדרום. יחד עם חבריו עבר את הקרבות הקשים והמרים ביותר של המלחמה, ולפי עדותם של אנשי היחידה: "משה לא ידע לירות שני פגזים על מטרה. כל טנק אויב שעלה לו על הכוונת, נפגע בפגז ראשון. משה היה גיבור מלחמה עד הרגע האחרון". ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), יצאה החטיבה להתקפה על הארמייה השנייה בשטח "מיסורי", מדרום־מזרח לאיסמעיליה ומצפון מזרח לאגם המר הגדול. בהתקפה שנהדפה על־ידי המצרים, נלכדה פלוגתו, פלוגת החוד, במארב טילים, וכל שריוני הפלוגה נפגעו זה אחר זה. משה הצליח להיחלץ מהטנק הפגוע ולעבור לטנק שני, וכשזה נפגע עבר לטנק שלישי, אך כאן בגד בו מזלו. בעומדו על הטנק, יורה ב"עוזי" על חיילי האויב, שהסתערו עליו ועל חבריו, – נפגע באש האויב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בהר־הזיתים שבירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "משה היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוב על כל מי שהכירו".

לזכרו כתבה המשפחה ספר תורה שהושם בבית הכנסת "הרמב"ם" באשקלון ומשם הועבר לבית הכנסת "תורת משה" שנקרא על שמו של משה ז"ל, במקום מגוריהם החדש של הוריו בברנע־אשקלון.

כהן, משה

משה, בן ויקטוריה ויהודה, נולד בחודש טבת תש"ו (ינואר 1946). כשמלאו לו שנתיים עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה קבעה מושבה בעיר באר־שבע, שם למד משה בבית־הספר היסודי "מצדה", המשיך בבית־הספר התיכון ואחרי־כן למד בבית־הספר להנדסאים, במגמה של אלקטרוניקה. כאן עשה משה שנתיים של לימודים. משה, או מושון – כפי שנקרא בפי חבריו ורעיו, היה בחור נעים־הליכות, חביב וחברותי. ידידיו היו רבים מאוד. בבית־הספר הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים: מתמטיקה, פיסיקה וכימיה. הספורט היה קרוב ללבו ואף בתחום זה הגיע להצלחות לא מבוטלות. הוא הצטיין בזריקת כדור הוקי וכדור ברזל והיה חובב מושבע של הכדורגל. אהבה זו הוריש גם לבנו אריאל. משה עשה גם כמדריך חשמל ואלקטרוניקה בשני מועדוני נוער – מועדון "מרגליות" ומועדון "נעורים". בתקופת בחרותו היה חבר בתנועת הנוער "הצופים" ועסק בהדרכה. בזכות אישיותו האינטואיטיבית, יושרו והערכתו לאדם באשר הוא, נבחר פעמים רבות לשמש כחבר בועדות למיניהן. בבית־הספר היה אהוד ומקובל על חבריו ועל מוריו כאחד.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. במהלך שירותו עבר קורס מ"כים רובאים, קורס מ"כים חרמ"ש, קורס מ"כים חי"ר וקורס מש"קי חרמ"ש. בעת שירותו בצבא התנדב לשרת בחטיבת "גולני", וזכה בה להשתתף בפשיטות רבות וקשות מעבר לגבול.

בראשית אוקטובר 1966, כששוחרר מהשירות הסדיר, החל לעבוד כהנדסאי אלקטרוניקה. בערבים הפנויים למד והרחיב ידיעותיו בתחומים הקרובים ללבו – חשמל ואלקטרוניקה. לימודים אלה לא מנעו ממנו לעסוק בתיקון מכשירי חשמל לאנשים מעוטי יכולת. באותה תקופה נשא לאישה את לאה חברתו ולזוג נולד בן, אריאל. משה היה בעל אוהב, חבר ואב מסור. חבריו לעבודה אהבוהו והוא זכה להערכת הממונים עליו. בתקופה זו ביקש ללמוד הנדסת אלקטרוניקה בטכניון ואף עמד בהצלחה בבחינות המיון. במלחמת יום הכיפורים שירת משה כמש"ק חרמ"ש בחזית הדרום. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), לחם בקרבות שנערכו על מחנות אבו סולטן. הזחל"ם שלו נפגע ומשה נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובן, אב, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה לוחם אמיץ ומפקד מעולה, אשר פיקד על אנשיו בגבורה. תמיד ביצע את המוטל עליו בשלמות וללא דופי. הוא היה חביב על אנשיו ועל מפקדיו, והדאגה לשלום חייליו הייתה בראש מחשבותיו".

כהן, משה־יחיאל

משה־יחיאל, בן ברכה ושמעון, נולד ביום כ"א באלול תשי"א (22.9.1951) בבאר־שבע. בילדותו עקרה המשפחה לרחובות ומשה למד שם בבית־הספר היסודי "תלמוד תורה". הוא המשיך בלימודים על־יסודיים בישיבת "היישוב החדש" בתל־אביב. חמש שנים למד בישיבה תורה, משניות וגמרא וגם רכש השכלה כללית. נער יפה תואר, ירא־שמיים ושומר מצוות היה משה. בבית־הספר היסודי נתגלה כתלמיד מוכשר, שקלט בנקל לימודי קודש ולימודי חול. מחנכיו הבחינו אצלו עירנות רבה, שכן עיניו היו פקוחות לראות ואזניו כרויות לשמוע. כשהלך לישיבת "היישוב החדש" בתל־אביב, לאחר שהשלים שמונה שנות לימודים־יסודיים, כבר היה עלם בוגר ורציני בגישתו לחיים. נזכר אחד מחבריו בישיבה: "ביום הראשון ללימודים, עמד בהיכל הכניסה עם אביו יבדל"א. מבויש היה ושקט, מכונס בתוך עצמו ועל פניו חיוך, החיוך שהיה נשקו האישי, חלק בלתי נפרד מדמותו". עד מהרה התבלט משה בתכונותיו היחודיות. היה לו כוח התמדה בלתי רגיל. לילות כימים עשה בשקידה עצומה. חבריו לישיבה כינוהו "צַלָם", שכן ישב ולמד ללא ליאות עמודי גמרא וחידושי תורה, וידעם בעל־פה. ידיד יקר היה משה לחבריו. כיבוד הורים ושמירת המצווה "ואהבת לרעך כמוך" היו חרוטים על לוח לבו. הוא היה בן מסור ואוהב להוריו, שסבלו הרבה תלאות בתקופת השואה. בשקדנותו ואהבתו הרבה למסורת ישראל ביקש לשמח אותם ולקיים את מסורת לימוד התורה, שעברה כחוט השני במשפחתו מדורי־דורות. אך טבעי הדבר, שבתום חמש שנות לימוד בישיבת "היישוב החדש", יבקש לשלב לימוד תורה וגמרא במילוי החובה הצבאית.

משה גויס לצה"ל בשלהי ינואר 1971 והתנדב לשרת בנח"ל. לאחר סיום הטירונות למד בישיבת "שעלבים", שליד רמלה. במקביל השתלם בקורס למקצועות טנק וזכה בציון גבוה (85!). משה שירת כטען־קשר ביחידת שריון, ונודע כחייל מעולה ומסור. מפקדיו ידעו שיבצע ללא דופי כל משימה שתוטל עליו. הוא עשה זמן מה ב"מחנה נתן", אחר כך שב לישיבה ולמד בה שנה, ובקיץ תשל"ב ירד לסיני ועשה חודשים אחדים במוצב "הכפר", שבקו התעלה. כתום שירותו שם הוצב בשארם־א־שייך, ובשלהי קיץ תשל"ג שב לישיבה. "מוישה רצה לשרת את העם ואת המדינה, ורגיל היה לומר, שמן הישיבות יוצאים חיילים מעולים", סיפר אחד מידידיו בישיבת "שעלבים". משה שאף לטבול בים הפירושים, לצלול לנבכי סברות ולטחנן עד דק; יחד עם זאת, נכון היה לאחוז בשלח כל אימת שיתבקש. אמר הרב מאיר שלזינגר,

ראש הישיבה: "אצל משה תמיד הרגשת קרבת אמת. כן וישר היה בקשריו לבני אדם, משקיע כוחותיו הגדולים בלימודיו, בהשפעה על אחרים ובגמילות חסדים". אכן, דמותו של משה משמשת דוגמא ומופת לחייל נאמן ולתלמיד ישיבה צמא דעת. זמן מה לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, כששב משה לישיבת "שעלבים" כדי לסיים את שנת הלימודים הרביעית מתקופת ה"הסדר", כבר נשא עמו תכניות לעתיד ורקם חלומות. אך הכל נגוז באחת, ביום הכיפורים תשל"ד. כראוי למדקדק במצוות התחיל משה־יחיאל במצווה מיד עם צאת החג. הוא נפרד מהוריו וממשפחתו, הצטרף ליחידתו ונשלח לחזית הדרום. בתפקידו כטען־קשר לחם במרחבי סיני ובגדה המערבית של התעלה. כשנמצא לו רגע פנוי, ישב וכתב מכתבי עידוד להוריו. "עברו כבר כשבועיים מתחילת המערכה, וב"ה המצב משתפר והולך לטובתנו", כתב והוסיף: "הרואה את ההיסטוריה של העם היהודי רואה, שבכל דור ודור רצו להשמידנו, ובכל זאת יש תקומה לעם ישראל: כלל ישראל מושגח. עמים אחרים נפלו לאחר חבטות מועטות. מאידך, עם ישראל חי וקיים לנצח..." בשחר שלמחרת שמחת תורה עבר משה־יחיאל עם הכוחות את קו המים. נפעם היה, כולו מלא חדווה וגיל לנוכח המחזה המרהיב: "אז ישיר משה" – הייתה ההגדרה למראה עיניו על שפת המים. משה נלחם באומץ לב וללא חת עד שנפל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973). פגז שירו המצרים שם קץ לחייו בכביש סואץ–קהיר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "בנכם הוא חברנו, אשר עמד יחד אתנו בקרב, חסם בגופו את פריצת שריון האויב".

ישיבת "שעלבים" הוציאה לאור ספר בשם "מים חיים", לזכרם של תלמידי הישיבה שנפלו במלחמת יום הכיפורים. בספר כלולים פרקים על דמותו ועל דרכו של משה־יחיאל כהן, וכן רשימות תורניות פרי־עטו, מתקופת לימודיו בישיבה; ברחובות הוקם בית־מדרש לנוער על שמו של משה־יחיאל ז"ל, וליד בית־המדרש נוסדה קופת גמילות־חסדים בשם "גמ"ח אחים", להנצחת זכרו.

כהן, נדב

נדב, בן רבקה וישראל, נולד ביום ו' באב תשי"ג (18.7.1953) בקיבוץ דורות, ולמד בבית־הספר האזורי "שער הנגב". חייו וחינוכו של נדב היו שזורים בחיי המשפחה, החברה ומרחבי השדות של היישוב הקיבוצי. כאן, באווירה ובסביבה זו גם ספג את אהבת המולדת והעם. שטחי התעניינותו היו רב־גוניים מאוד, ובכל נושא שעסק בו, השקיע את מיטב מרצו, בהתמדה ומתוך גישה של אחריות ורצינות. גם הלימודים בבית־הספר לא היו בשבילו בבחינת הכרח כפוי. הוא אהב ללמוד, במיוחד את המקצועות הריאליים, וסיים את לימודיו בציונים גבוהים. נדב היה גם ספורטאי מצטיין בשחייה, במשחק

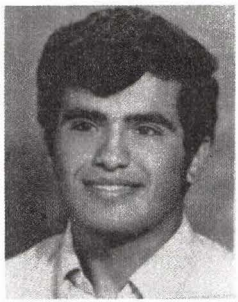
טניס השולחן, בהתעמלות, בטניס, ובמיוחד – בכדורסל. הוא השתתף בנבחרת הכדורסל של המשק ואף הדריך קבוצות כדורסל אחרות. כשהיה בן עשר החל לפרוט על פסנתר והמוסיקה היתה בשבילו עולם ומלואו. שעות ארוכות היה יושב ומתאמן ליד הפסנתר, האזין לתקליטים של מוסיקה קלסית ודחה בביטול את שירי הפופ, שהיו אהובים על חבריו. לא רק במוסיקה התעניין נדב. הוא אהב לקרוא ספרות יפה, אם כי לא היה תולעת ספרים, אהב לטייל בשדות ולהנות מיפי הנוף ואף אהב את העבודה. סיפר אביו: "נדב היה ישר וכן. תמיד חיפש טעם והגיון בכל דבר, החשיב מעל לכל את ערך האדם ורדף צדק. קשה היה לו לסרב לבקשה כלשהי וחסרו לו ה"מרפקים" התקיפים כדי להסתדר בחיים". ספרה עליו חברתו תמי: "קשה להביע במלים כיצד אהבנו את נדב. הוא היה שונה מכולנו, מרוחק, מיוחד; גם שמר על ייחודו, אולי לא מתוך רצון, אלא משום שהתקשה למצוא־לו שותפים, שיתעניינו בכל אותם נושאים שמילאו את עולמו. בעוד אנו מפטפטים, ישובים על מדרגות שכונת הנעורים, היה הוא מנגן בפסנתר, או פותר בעיות מתמטיות. המסירות בה הקדיש עצמו לכל נושא, וההצלחות שהיו פירותיה, הביאו אותנו ליחס של מעין הערצה ואהבה רחוקה, ערטילאית כמעט".

נדב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל המוצנח. במהלך שירותו עבר קורס רובאים וקורס מ"כים. סיפר עליו חברו לשירות, דוד: "נדב היה מוכן תמיד לעזור לכל. אהבתי לצאת אתו לפעולות, כי היה חייל מצוין וזהיר בסיורי הסיירת. חיילים אהבו לשבת אתו בתצפיות, כי עם נדב לא הרגישו שהוא מפקדם. הוא היה כאחד מהם. דרש מעצמו בדיוק מה שדרש מהם. לכן העריכוהו מאוד". וספרו עליו חבריו לגרעין: "נדב, שהיה בעת שירותנו מ"כ צעיר, התחבב עלינו מהרגע הראשון שראינו אותו. כשחשנו את היחס הטוב כלפינו מצד נדב, עשינו כל עבודה מרצון טוב. תמיד עזר לנו לבשל ולשטוף את הכלים, למרות שעבודה כזאת לא הייתה כלל מחובתו של מפקד. באחד הימים חכינו לביקור של קצין בכיר. היינו צריכים להכין הכל ולהכשיר את השטח לקראת בואו. היינו עייפים והלכנו לנמנם מעט. נדב החל בסידור המקום ובשל טוב לבו לא העיר אותנו עד שארגן הכל לתפארת. מאוד הערכנו זאת". מלחמת יום הכיפורים מצאה את נדב ואת חבריו במוצב שעל שפת התעלה – המוצב של אלי. כשנראו מרחוק סירות הקומנדו של המצרים, נכנסו אנשי המוצב לקרב מר עם האויב, שבו אבדו חלק גדול מכוחם. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), היום השני למלחמה, נפל נדב בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ דורות. השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נדב היה מסור לרעיון הגשמה חלוצי. הוא היה חייל אהוד ואהוב על חבריו ומפקדיו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה קטעי מכתבים מפרי עטו; כמו־כן נכתב עליו פרק בחוברת שהוציא לאור קיבוץ דורות לזכר נופליו.

כהן, נפתלי

נפתלי, בן רומיה ויחיא, נולד ביום א׳ בתמוז תשי״ג (14.6.1953) במושב משען, סמוך לאשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב, ולאחר שסיים ח׳ כיתות, בחר להמשיך את לימודיו במגמה חקלאית, במוסד להשכלה תיכונית ״בן שמן״. ילד עירני, שמח וטוב־לב היה נפתלי. בבית הוריו, יוצאי תימן, לא זכה בדברי מותרות, אך רכש נימוסים נאים וערכים אנושיים. תלמיד חרוץ היה, ואת לימודיו בבית־הספר היסודי בכפר מולדתו סיים בהצטיינות. שעות ארוכות שקד על ספרי הלימוד, הסתגר בחדרו והתרכז בחומר הלימודים. נחוש היה בדעתו לבצע בלא דופי כל משימה שיטילו עליו מוריו. גם במוסד החינוכי ״בן שמן״ היה נפתלי דוגמא ומופת. סיפר עליו אריה סימון, מנהל כפר הנוער: ״נפתלי כהן היה מבחירי חניכינו. אני רואה אותו לפני: רחב, גברי, חיוך טוב על פניו ובעיניו, איתן ונאמן, ישר והגון, כולו מעורר אמון. היה בו מן השורשיות היונקת מעבודת האדמה, מכפר במולדת, ומדורי דורות של יהדות שומרת ברית קדומים״. אחד ממחנכיו של נפתלי במוסד החינוכי מציין, שנפתלי היה אחד הנערים הבודדים, שהבינו היטב את מטרת החינוך. נפתלי השתתף בשיעורים כתלמיד בעל עקרונות מוסריים, ושאף להעמיק בחומר הלימודים, בשיעורי מקרא ואזרחות. אך לא רק בלימודים הצטיין נפתלי. כבר בבית־הספר היסודי התגלה כילד חברותי, שאינו משיב ריקם בקשתו של ידיד. במוסד החינוכי ״בן שמן״ התגלה כאדם בוגר ואחראי, שהדריך צעירים ממנו בסבלנות ובתבונה. ״נפתלוביץ׳״ — כך כינוהו בחיבה רעיו ומכריו. הם אהבו אותו, הוקירו את מסירות נפשו והעריכו את סגולותיו היחידאיות. סיפר עליו מחנכו: ״נפתלי היה תלמיד בעל ייחוד בכיתתו, והצליח לעורר את כולנו לעיון ולדיון בנושאים שונים מהיבטים חדשים״. נפתלי היה חובב ספורט, והיה פעיל במסגרת הגדנ״ע. במסגרת זו השתלם בקורסים אחדים והיה למפקד כיתה. כשבא הביתה אל הוריו ואל אחיו ואחיותיו, סייע בעבודות הבית השונות ודאג לכל. הוא היה נער רציני בגישתו לחיים, בן מסור ונאמן ואח אוהב.

נפתלי גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971, ולאחר סיום הטירונות התנדב לסיירת שריון. הוא השתלם בקורס סיירי שריון ובקורס מש״קי סיור, ושירת כמפקד סיור שריון. תכונותיו המצוינות התגלו גם בעת שירותו בצבא. חייל מסור היה ומפקד מעולה, שהצטיין בכושר ארגון וביזמה והיה חביב על מפקדיו ועל פקודיו. בחופשות הקצרות שעשה בבית הוריו הקדיש כל רגע לעבודה. הוא עזר בעבודות משק הבית, דאג לעגל רך וטיפח את גינת הנוי. להוריו ולמכריו סיפר על תכניותיו לעתיד: הוא ביקש ללמוד רפואת בהמות, ואמנם התקבל ללימודים באוניברסיטת חיפה. אך כל התכניות הושמו לאל. בראש השנה שלפני המלחמה ביקר נפתלי בפעם האחרונה בבית הוריו במושב משען. כדרכו דאג לשלומם, ביקש לשמוע את הקורות אותם ואף ביקר אצל אחדים מחבריו הטובים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו בחזית הצפון, ונפתלי פעל כמפקד סיור־שריון על הרי הגולן. שלושה ימים נלחם נפתלי עם אנשיו בחירוף נפש ובקור רוח. רוחו לא נפלה בקרבו והוא האמין בניצחון

כוחותינו על האויב. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע נפתלי ונהרג בקרב נגד מארב של האויב באזור בוקעתה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמל־ראשון נפתלי ז"ל, שירת כמש"ק בסיירת שריון. הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה, וחירוף נפשו בקרב".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת במושב משען; מורים ותלמידים במוסד החינוכי בבן שמן, הוציאו לאור חוברת לזכר בוגרי המוסד, שנפלו במלחמת יום הכיפורים. בחוברת כלולים גם דברי חברים ומחנכים על דמותו ועל דרכו של נפתלי.

כהן, עזר

עזר, בן יקותא ומסעוד, נולד ביום כ"ג באלול תשי"ג (3.9.1953) בצפת, ולמד בבית־הספר היסודי־דתי ובישיבת צפת. עזר היה תלמיד מצטיין, כיבד את הדת ואת מצוותיה, אך התעניין גם בתרבות חילונית. הוא הרבה לקרוא ספרי פילוסופיה ומיסטיקה, כתב שירים, שאחדים מהם התפרסמו בעיתונות, כתב גם חיבורים רבים בנושאים שונים, ובשעות הפנאי עסק בספורט. אמר עליו הרב שמואל זילברמן מישיבת צפת: "עזר אהב מאוד את הישיבה והרגיש בה כבביתו. גם כשהיה בצבא, פקד את הישיבה בחופשותיו. ערכי הדת, החתירה לשלמות המידות ולגילוי היפה והטהור שבחיים – אלה היו הערכים, שנטבעו בנפשו ואשר אותם ניסה להגשים בכל אשר הלך. נשמה גדולה קיננה בו, האירה את חייו והדליקה את לבבו. הפשטות שלו, יושרו, הליכות חייו, כל אלה שבו את לב הבריות והקרינו אור ורוח גדולה. וכשם שאהב את הישיבה, כך גם היה אהוב עליה. היה לו קסם אישי מיוחד. חוט של חן היה משוך על פניו והיה חביב על כל מכריו וחבריו. שתקן היה מטבעו, תמים ורציני, ויחד עם זאת מחונן בחוש הומור שובבני ולבבי. הייתה בו חוכמת חיים מאוד מאוזנת וריאלית, ובצדה נשמה תוססת ומלהיבה. אנחנו ראינו בו את אחד ממגשימיו של חזון הישיבה. עזר היה מטובי בניה". על דברים אלה הוסיף חברו אריה: "עזר הקפיד על יחס חם ועזרה הדדית לחבריו. כולם הכירוהו כידיד נאמן. רבים העריצוהו והוקירוהו בשל דעתו האיתנה והיציבה, וכמובן גם בשל כשרונותיו המגוונים. החלפת דעות עמו הייתה בבחינת מוסר השכל, שכן עזר היה בקי בנושאים רבים משטחי החיים. תמיד עמד במוקד ההתרחשויות ובכל אירוע נטל חלק פעיל. עזר היה גם עניו מאוד. כאשר רצו שיקרא את ברכת המחזור בסוף שנת הלימודים, התעקש ואמר שכבוד זה מגיע לטובים ממנו. הוא האמין באמונה שלמה, שניתן לתקן את העולם רק בעזרתה של התורה, ורצה להקדיש את חייו ללימוד התורה". בשיח חברים נזכרו ידידיו: "נמוך

וצנום, שקט ומופנם מעט, חביב ונעים הליכות – כך מצטיירת דמותו לעינינו. הוא היה אהוד ומקובל על כולם, ומעולם לא פתח בריב. אם קרה שאחרים רבו, מיהר הוא להשכין שלום. הוא העמיק מאוד בכל נושא שלקח על עצמו, ורמת האינטליגנציה שלו הייתה גבוהה, ללא ספק. יחד עם זאת היה ספורטאי מעולה. בכדורגל קשה מאוד היה להדביק את תנועותיו המהירות והמדויקות, וכמו־כן בכדורסל. עזר בורך בכל המעלות, שאדם חפץ בהן ואשר אחרים חפצים למוצאן אצל הבריות".

עזר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל הרפואה, שם השלים קורס חובשים וקורס חובשים קרביים. על תקופת שירותו סיפר הרופא החטיבתי ד"ר יעקב: "כל תפקיד שהוטל על עזר, בוצע באופן מושלם. את כל אשר עשה, עשה בשקט, ביעילות, ללא שאלות מיותרות וללא טרוניות. הוא גם נהג להתנדב לעתים קרובות ולעזור במקום שצריך". והוסיף הרב הצבאי, סרן שניאור: "עזר היה שייך לטיפוס של אנשים נעימים ומוצלחים, שתמיד אתה רוצה להיזכר בהם. עזר ידע לשמור על המצוות בעת שירותו, ויחד עם זאת לא התנזר ממפגשים עם שאר החיילים. מפגשים כאלו לא השפיעו עליו לרעה, אלא להיפך: לעתים גם השפיעו על האחרים לטובה. עזר היה חייל 'יקר ערך' ליחידה". במלחמת יום הכיפורים שירת עזר כחובש קרבי ברמת הגולן. על מהלך הקרבות מספר רופא החטיבה: "היינו בטרנג'יה, שבתוך סוריה, כאשר קיבלנו הודעה באלחוט על נפגעים רבים בדרך למזרעת בית ג'אן. לקחתי עמי את אחד החובשים ועליתי לאמבולנס, לנוע לכיוון המקום. עזר, שראה אותנו מתכוננים לצאת, הגיע בריצה וביקש להצטרף. מכיוון שלא היה מקום באמבולנס, עלה על הזחל"ם ופקד על הנהג לנסוע אחרינו. כשהגענו למקום היו שם פצועים רבים. עזר החל לטפל בהם תחת הפגזה קשה". ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפגע ונפל תוך כדי טיפול בפצועים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו אב, אם, שלוש אחיות וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת שכלולים בה דברי חברים על דמותו וכמו כן שירים מפרי עטו.

כהן (ערקי), עזרא

עזרא, בן מזל ויוסף, נולד ביום י"ז בניסן תש"י (4.4.1950) בעין שמר. הוריו, שעלו בעליית "על כנפי נשרים" מתימן, התיישבו בשכונת נווה־עמל בהרצליה, ושם עברו על עזרא שנות נעוריו. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי "יסודי־התורה" ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר הדתי "שביב". מוריו ומחנכיו בבתי־ספר אלה זוכרים אותו כתלמיד שקט ושקדן, שהשתדל לעשות את המוטל עליו. כתב עליו אחד ממוריו: "עזרא חש תמיד לעזרתם של החלשים, ניסה לעזור להם ולעודדם מבחינה מוראלית. זוכר אני את חיוכו המלבב, חיוך שלא מש מפיו". מורה אחר מציין כי עזרא "הצטיין בהתנהגותו

הטובה וביראת השמיים, שהייתה נסוכה על פניו... היה בין הראשונים לבוא בבוקר לתפילה בבית־הספר, וישב תמיד בספסל הראשון". את לימודיו המשיך במגמה של מסגרות־מכנית בבית־הספר המקצועי בכפר בתיה, ועוד שנתיים למד במגמה של מזכירות, בבית־הספר האקסטרני "אמירים" בהרצליה. הנכונות לעזור לזולת הייתה לו כטבע שני והוא התנדב לסייע לנהגי האמבולנסים בתחנת "מגן־דוד אדום", בהרצליה.

עזרא גויס לצה"ל באוגוסט 1968, אך לאחר שסיים את הטירונות חלה הרעה במצבו הגופני. הוא שוחרר מהשירות הסדיר והוצב להג"א.

עזרא לא השלים עם רוע הגזרה. הוא שלח מכתבי מחאה רבים ודפק על דלתות רבות עד שהצליח לשנות במקצת את ההחלטה. אמנם לא הוחזר לשירות, אולם לא הוצב להג"א, אלא נשלח לקורס חובשים מחלקתיים בצה"ל, ולאחר שסיים את האימונים בהצלחה, הוצב כחובש בגדוד תותחנים. כדי להרחיב את השכלתו נתקבל ללימודים בבית־הספר לאחים־מעשיים, שליד בית־החולים "דונולו" ביפו. את פרנסתו מצא בעבודה בחברת "חירות" בתל־אביב. עזרא היה איש נעים ועסק במסירות בהצלת חיי חברים לנשק. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע עזרא ונהרג בהפצצת מטוסי "מיג" סוריים, תוך כדי מילוי תפקידו בהצלת חיי אדם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו, כי עזרא "בהתנהגותו ובאישיותו הצנועה והמלאה נכונות חברית, מצא מיד את־מקומו בקרבנו. בימי הקרבות הראשונים והקשים של המלחמה ראינו אותו נושא נרתיק חובשים, מעודד את חיילינו הלוחמים... הוא, שנועד להביא רפואה וחיים לאחרים, נפל חלל בין ראשוני לוחמינו".

משפחתו הנציחה את זכרו בהקמת קרן לגמילות־חסדים הנושאת את השם "אגודת קופת גמ"ח ע"ש עזרא כהן־ערקי".

כהן, עמיר

עמיר, בן צפורה וישראל, נולד ביום ט' בטבת תשי"ג (27.12.1952) בקיבוץ ראש הנקרה. כשהיה תינוק רך, עברו הוריו לגור בתל־אביב ועמיר למד בבית־הספר היסודי על שם דוד בלוך. אחר כך נדדה המשפחה דרומה, השתקעה באשדוד ועמיר למד שם בבית־הספר התיכון המקיף א', על־שם רוגוזין. בקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. תקופת ילדותו של עמיר במשק ראש הנקרה הייתה קצרה, אך הטביעה עליו את חותמה. עמיר הרך קשר קשרי רעות אמיצים עם ילדים בני גילו במשק, ושנים רבות לאחר שעזב את הקיבוץ, עדיין נהג לבקר בו ולהיפגש עם ידידיו. לא פעם נהג לומר בעת שיחות עם חברים: "אנחנו הקיבוצניקים..." אין ספק, שאהבתו לנופים, לבעלי חיים ולצמחים למיניהם, נרכשה עוד בראשית דרך חייו, בקיבוץ. בבית־הספר היסודי התגלה עמיר

כתלמיד חרוץ וכנער חברותי. "הדב הלבן" – היה הכינוי שנלווה לשמו. עמיר היה פעיל במסיבות כיתה, אהב לצאת עם בני כיתתו לטיולים ולמסעות ברחבי הארץ והצטיין בעבודות־צוות. אך נער היה, ויחד עם זאת מודע לתעלומות החיים: "הנרות שוב דלקו כבכל השנים / אך אותם בחורים שנפלו גיבורים / אי אפשר לשכחם, ניצבים מול עיניים" – כך כתב במחברת עברית שלו, בעודו תלמיד בכיתה ג'. לא קל היה המעבר למקום מגוריה החדש של משפחת כהן באשדוד, עיירת עולים מתפתחת, שהציבה בפניו אתגרים: חברה חדשה, אורח חיים בלתי מוכר, ואלה בצד לימודים מפרכים בבית־הספר התיכון. בתקופה זו, "תקופת ההסתגלות" כפי שקרא לה, נאלץ לצמצם קשת פעולותיו הרחבה ואף נטש את תחביב הטיסנאות שכה אהב. ברם עד מהרה החלו נסיונות ההתערות שלו בחברת נערי אשדוד לשאת פרי. העיד עליו אחד מידידיו של עמיר בתקופת בגרותו: "לכאורה בחור רגיל שברגילים, משהו לא מיוחד: שמנמן, נחמד, חייכן, אחד מהחברה; אך למעשה – עמיר שהוא עולם ומלואו. אחד מאתנו, ובכל זאת – קצת שונה. דומה כאילו התבייש בכך וניסה להסתיר זאת כשנחבא בצל החבורה הרעשנית". היו אלה קווי האופי היחידאיים של עמיר, שמשכו אליו, ככוח מגנטי, ידידים צעירים ומבוגרים. "בימי שישי, בשעות אחר הצהרים, היה הבית מלא ידידים", ספרה אמו של עמיר. בכל מקום שהיה עמיר, שם היו ידידים וחדוות חיים. עמיר היה חובב ספורט מושבע, שיחק בכדורסל וגם השתלם בקורס שופטי כדורסל. ערב גיוסו לצה"ל היה עמיר עלם גבה־קומה ויפה תואר, שעיניו החומות דמויות השקדים, שקפו בגרות נפשית, טוהר מידות ותבונה.

עמיר גויס לצה"ל בראשית ינואר 1971, ולאחר הטירונות ביקש להתנדב לחיל האוויר. ברם כשנאמר לו שיוצב לצוות קרקע בחיל האוויר, בחר ללכת לחיל השריון, השתלם בקורס למקצועות טנק וסיים בהצטיינות (95). עמיר שירת כנהג וכמש"ק טנק, השתלם בקורס מפקדי טנקים ובקורס מדריכי שריון, ונודע כחייל מעולה וכמדריך אהוב על פקודיו. השריון הפך לגביו סמל לגבורה ומקור לגאווה ולאהבה. בחודשים ששירת במחנה והיה קרוב לבית הוריו, ראה עצמו כ"משתמט" וביקש שינתן לו "ללכת עם כולם, אל הקווים". אך כל אימת שהוטלה עליו משימה, ביצע אותה במסירות וביעילות. "עמיר היה לוחם אמיתי", העיד אחד מרעיו לנשק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, שימש עמיר מדריך בבית־הספר לשריון. "היו אלה ימי ה'ספירה לאחור', לקראת השחרור". אומר אביו בכאב. עמיר קיבל על עצמו תפקיד פיקודי ויצא עם הכוחות דרומה, לחזית סיני. הוא לחם בגזרה הצפונית של קו התעלה, כמש"ק טנק. בעיצומם של קרבות הבלימה, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), חש עמיר לחלץ יחידה, שהסתבכה בקרב נגד האויב בציר טסה — איסמעיליה, ולא חזר. תחילה הוכרז כנעדר ובראשית ינואר 1974 נקבע כחלל שמקום קבורתו לא נודע. כאשר זוהתה גופתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באשדוד. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

חבריו וידידיו של עמיר הוציאו לאור חוברת, שכלולים בה פרקי זיכרונות ודברים על דמותו ועל דרכו; בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה על פעילותו של עמיר כהן בימי הקרבות בחזית סיני.

כהן, עמנואל

עמנואל (מנו), בן רות ובנימין, נולד ביום כ׳ באדר תש״ג (25.2.1943) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם סמילנסקי ובבית־הספר התיכון המאוחד ״תמר״ ברחובות. מנו היה תלמיד חרוץ ומתמיד וניחן בכוח רצון עז. בכיתה היה סגור ומכונס וממעיט בדיבור ואף־על־פי־כן נמנה תמיד עם חברי ועד הכיתה. בזכות יושרו הקיצוני־כמעט, פיקחותו וענוותנותו, התחבב על מוריו ועל חבריו. למנו היה אוסף גדול של בולים ושל מטבעות. הוא אהב לשחק בשחמט ואף זכה באליפות השחמט לנוער בחיפה. בנערותו כתב שירים וסיפורים, אך פעם, בכעסו על שהוריו קראו בהם בהיחבא, שרף את כולם ונשאר אך סיפור אחד לפליטה. הוא אהב לקרוא ולעיין בספרים בתחומים מתחומים שונים.

עמנואל גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1961 והוצב לנח״ל. לקראת סוף שירותו הסדיר עבר לחיל הקשר והשתלם שם בקורס קשרים. הוא היה מפעיל טלפרינטר ורדיו אחראי ומסור, ומקובל על חבריו.

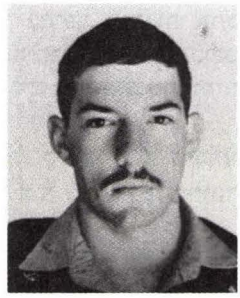
מנו היה איש משפחה, חם לב, גאה בבני ביתו ומסור להם ונאמן. בשנת 1965 נשא מנו לאישה את חברתו חנה וברבות הימים נולדו להם שני בנים ובת. את ילדיו חינך מנו ברוח אהבת העם והמולדת וביקש לטעת בלבם אהבה עזה כאהבתו לירושלים, ולקשרם בקשר אמיץ למקורותיו של העם ולשורשיו העמוקים לארץ. הוא אהב מאוד את הארץ, את הצומח בה ואת מראותיה. לכן הרבה לטייל ברחבי הארץ ונטל עמו את משפחתו, להתבונן בנופיה ובאתריה ולהגדיר כל צמח נדיר שנקרה לו. יותר מכל שקד על ניקיון המקום ששהה בו, ואת הרגלו זה ביקש להקנות גם לבני משפחתו ולחבריו. לבו נמשך ללמוד כימיה באוניברסיטה, אך לאחר שטיפל במעבדה בחומר מסוכן ונכווה בידיו, החל ללמוד בלחצה של אשתו, ביקורת חשבונות. הוא עבד ביום ולמד בשלוחת האוניברסיטה העברית בתל־אביב, בפקולטה לביקורת חשבונות בשעות הערב, בעמל רב אך בשקידה למופת. הוא סיים בהצלחה את הבחינות הקשות, ולאחר שהוענק לו רשיון, הקים משרד גדול רב־לקוחות. הייתה בו פשטות; הוא רחק מן ההידור, מן ההתפארות ומן ההתנשאות והופעתו כולה אמרה צניעות. הוא לא היה איש רעים ולא היה קל להתיידד; אך לחבריו המעטים היה ידיד אמת, מסור בלב ונפש, מוכן לעזור ולסייע תמיד ולהטות להם אוזן קשובה. הגם שהיה ממעיט בדיבור, היה איש שיחה מבריק, שנון ומרתק. בעל חוש הומור היה וידע לשבות את לב הכל בסיפורים ובזיכרונות. דעותיו המדיניות היו קיצוניות. לפני שפרצה המלחמה החל בפעילות פוליטית וחברתית, הקים חוג רעיוני בגדרה, ששם לו למטרה לפעול לחידוש פני המועצה המקומית שם, כדי שיונהגו שינויים, בעיקר בתחום החינוך והתרבות. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מנו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום 10.10.1973 נפצע עמנואל פצעים אנושים בהפגזה של הסורים ליד צומת אל־על. הוא נפטר מפצעיו למחרת, ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה,

שני בנים ובת, אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמנואל היה אחד הקשרים הוותיקים והטובים ביחידה. תמיד הצטיין בידיעת החומר והיה חרוץ ויסודי במילוי תפקידו ובכל המשימות שהוטלו עליו, הוא היה חייל מסור ומקובל על כל חבריו ומפקדיו".

הוריו ורעייתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זכרונות, דברי שיר, מכתבים ותצלומים.

כהן, ערן

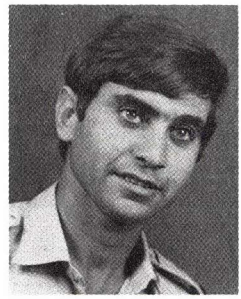
ערן, בן בטי ושלמה, נולד ביום כ"ט בשבט תש"י (16.2.1950), בקיבוץ דגניה א'. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית החינוך המשותף בדגניה א' ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון הקיבוצי בבית־ירח. כבר מילדותו התבלט ערן בקבוצת בני גילו במשק, כאחד הילדים המחוננים ובעלי הכישרונות. מתמיד הייתה לו זיקה מיוחדת לענייני רוח והיא גברה והתחזקה בתקופת נעוריו, בימי לימודיו בבית־הספר התיכון, שם בחר במגמה ההומניסטית. חיבוריו מתקופה זו עוררו תמיד עניין רב. הם הצטיינו ביכולת הפשטה ובבגרות שכלית, שחרגו הרבה מהמקובל לגבי בני גילו. את כל מעשיו עשה במסירות ומתוך רגש אחריות ושאף תמיד לשלמות. עקשן היה וידע לעמוד על דעתו ולהיאבק בקשיים שקמו בדרכו. ידידיו הקרובים זוכרים אותו כאדם נעים הליכות ואיש שיחה. הייתה בו מידה של ביישנות ושל התאפקות, אולם את דבריו ניסח תמיד בבהירות ובתקיפות, והם עוררו מחשבה והוסיפו להעסיק את בני שיחו עוד שעות רבות לאחר השיחה. ערן היה בעל חוש ביקורת מפותח. גישתו אל החיים ואל החברה הייתה מחמירה אולם הוא ידע גם שעות של עליצות ושמחה. בחגיגות ובמסיבות ידע לשמוח בכל מאודו והיה רוקד עד לאפיסת הכוחות. הבחור הרציני תמיד, בעל המחשבה המעמיקה היה הופך פתאום עליז ושמח עד כדי השתוללות. ערן ידע לקשור קשרים הדוקים עם הבריות. כל מי שפגש בו חש מיד באווירה של אמון ואהדה, שאפפה אותו. קשרים מיוחדים במינם היו בינו לבין בני משפחתו. המכתבים שכתב לכולם במשותף ולכל אחד מהם לחוד, מעידים עד כמה היה יחסו חם, עמוק ואישי. לאחר שסיים את לימודיו בבית ירח נמצא מתאים להשתתף בקורס טיס. לבטיו לא נמשכו זמן רב, וכשקיבל את צו הגיוס כבר החליט על דרכו לעתיד.

ערן גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1968 והתנדב לחיל האוויר. הוא השתתף בקורס טיס ועבר את מרבית שלביו, לרבות קורס צניחה וקורס קצינים, אך לפני תום הקורס הוצע לו לעבור לקורס נווטים. הוא נענה להצעת מפקדיו וסיים בהצלחה גדולה קורס נווטים במטוסי "פנטום". בהערכות מפקדים נכתב עליו שהוא "בעל אופי נוח אך דינאמי, מקריב הרבה על מנת לשפר ולייעל וממלא תפקידו בהצלחה רבה". בחוות הדעת התקופתיות, הנהוגות בצה"ל לגבי קצינים, זכה ערן תמיד להערכה חיובית

ביותר ברוב הסעיפים. הוא הוגדר כקצין בעל הצלחה יוצאת מן הכלל בתחום השליטה והמנהיגות, מסור ואחראי ביותר, מזדהה באופן מלא עם אנשי צוותו ובעל ידע מקצועי מעולה. בזכות כישרונותיו ואישיותו עלה במהירות בסולם הדרגות. תוך כדי עבודתו בטייסת הכיר את רותי, אשתו לעתיד. לאחר נישואיהם החלו לתכנן את דרכם לעתיד כשהם מתלבטים לגבי בחירת המקום שיבנו בו את ביתם. אך הם לא הספיקו לממש את תכניותיהם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ערן בקרבות הבלימה בשתי החזיתות, הסורית והמצרית, בתפקיד נווט במטוס "פנטום". הוא השתתף בגיחות רבות אל עומק שטח האויב וניצל פעמים רבות בנס ממערכי הטילים הצפופים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), כאשר שב מהתקפה על מטרות ליד מנסורה שבמצרים, ולאחר פעולה מוצלחת של ניתוק כל התקשורת הפנימית והחיצונית של מצרים, נפגע מטוסו באש מטוסים והוא נהרג. ערן נעדר עד היום. מצבתו עומדת בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בין מצבות הגיבורים הנעדרים. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

המשפחה, ידידים וחברים הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מכתבים ודברי חברים על דמותו.

כהן, פאול

פאול, בן שושנה וסלומון, נולד ביום י"ט בכסלו תש"ט (21.12.1948), עלה לארץ בשנת 1961 וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי־ממלכתי א' באילת ובבית־הספר־התיכון המקיף באילת. פאול היה תלמיד מצטיין ושקדן. כישרונותיו בתחומי הלימודים העיוניים, ובעיקר במתמטיקה, בלטו כבר כאשר היה תלמיד בבית־הספר בעיר הולדתו באלג'יר, ואחרי־כן בבתי־הספר באילת. כאשר היה תלמיד בבית־הספר התיכון, לימד מתמטיקה לתלמידים צעירים ממנו. פאול היה ספורטאי חובב וכן אהב אמנות ומלאכות־יד. הוא אסף מטבעות ובולים והשאיר אחריו אוסף נאה של יצירות. הוא היה פעיל בתנועת הצופים גם כחניך וגם כמדריך. מטבעו היה פאול אופטימי, עליז ואוהב חיים, לפיכך היה אהוב מאוד על חבריו הרבים. הוא התכונן להמשיך בלימודים אקדמיים וחלומו היה ללמוד מתמטיקה ופיזיקה. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, היה בן מסור ונאמן להוריו, ואח טוב ועוזר לאחיו ולאחיותיו.

פאול גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורסים למקצועות הטנק והשלים בהצלחה קורס מפקדי טנקים וקורס קצינים, והגיע לדרגת סגן. פאול היה קצין מצטיין. הכל הכירוהו כמפקד שדאג תמיד לחייליו והשרה עליהם ביטחון וקור־רוח באימונים ובקרב. במלחמת יום־הכיפורים לחם פאול כמפקד מחלקה בפלוגת טנקים ברמת הגולן. הוא השתתף בכל קרבות הבלימה נגד הסורים ואחרי־כן השתתף בהבקעה לתוך שטח סוריה, מעבר לקו הירוק.

ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) נפגע פאול ונהרג בהפגזה ארטילרית, בכניסה לכפר מזרעת בית ג׳אן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת. השאיר אחריו הורים ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי להערכת מפקדיו היה פאול קצין מצוין, שביצע את תפקידיו בצורה יפה, היה נאמן למפקדיו, ממושמע, דייקן ואהוב.

כהן, ראובן

ראובן, בן ז׳וז׳ה (צפורה) ואביגדור, נולד ביום כ״ט באדר ב׳ תש״ו (2.3.1946) בעפולה להוריו, חברי קבוצת אבוקה בעמק בית־שאן. המשק סבל מבעיות חברתיות וכעבור שלוש שנים וחצי הוחלט על פירוקו. ראובן ומשפחתו הצטרפו לקיבוץ כפר־מנחם. בעודו קטן התגלה אצל ראובן כישרון לאמנות הציור ולאמנות הפלסטית. עוד לפני שהפכה האמנות לעיסוקו, אהב לצייר והוציא מתחת ידו ציורים מרהיבים וקריקטורות נפלאות, שבהן התגלה חוש ההומור המצוין שלו. מגיל צעיר אימץ לעצמו את האיש הקטן, המתפקע מצחוק, כמין־חותמת שלו בדמות עצמו. כשגדל החל לעסוק באותה התלהבות גם בספורט הכדוריד ובנגינה בחצוצרה. בשעות שלאחר הלימודים עזר ליד אביו עם הצאן וגם סייע לו בהכנות למסיבות ולחגים בקיבוץ, בעיקר בתחום ההומור והקריקטורה. לאמו רחש ראובן הרבה חום וחיבה, ונהג לפתוח את לבו לפניה, ביודעו שאצלה יזכה תמיד להבנה עמוקה. ראובן גדל והיה לעלם יפה תואר, עליז וחביב על כל חבריו. כ״איש המצחיק״ של המשק ידע לחתום בהומור כל אירוע, לרבות אירועים רציניים. צבעיו ורישומיו פיארו את המשק ונגינתו שעשעה את יושביו. כספורטאי היה חבר קבוצת הכדוריד של ״הפועל״ כפר־מנחם ולימים עמד בראשה.

ראובן גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1964 והתנדב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי השלים קורס תותחני ״שרמן״ וקורס מפקדי טנק ״שרמן״ וזכה באחרון בציון גבוה. לפני תום שירותו הסדיר נשלח לקורס קצינים ולשם כך חתם על המשך שירות בתנאי קבע. בתקופת שירותו בצה״ל צייר קריקטורות לעת מצוא ובהן אפשר להבחין בקשיים ובמאמץ הרב, שראובן ידע להציגם בחיוך רחב, סלחני ואוהב. אחרי שהשלים קורס קצינים נשלח לקורס קציני שריון ועם סיומו מונה מ״מ בגדוד טנקי ״שרמן״. בתקופת שירותו בצבא הקבע עברה עליו הכוננות, שקדמה למלחמת ששת הימים, ובמכתביו מאותו זמן ביטא את ביטחונו בניצחון, אף כי נפשו סלדה ממלחמה. באחד ממכתביו גם נרמז על האפשרות שייתכן כי לא יחזור עוד מן המלחמה. כשפרצה מלחמת ששת הימים נשלח ראובן – טקסס בפי חבריו – לחזית סיני והטנק שלו השמיד שלושה טנקי אויב. פעם, כשנחת פגז מרגמה על הטנק שלו, נפגעה חביונת שמן שהייתה צמודה עליו והשמן שניתז שטף את פני ראובן. לרגע נדמה היה לו שהתעוור, אולם ״בדיקת נזקים״ גילתה שזו הייתה רק שטיפת שמן.

פעם אחרת ניצל כשהבחין ממש ברגע האחרון בחייל מצרי מטפס על הטנק, והרגו.

בסוף אוגוסט 1967 השתחרר ראובן מהשירות הסדיר. לאחר שובו למשק נשלח ללמוד עיצוב ב"בצלאל" בירושלים ואחרי תום הלימודים הצטרף לאביו במפעל הקרמיקה של המשק. שם התגלה כבעל כישרון ארגוני בולט בצד הכישרון האמנותי הגדול שלו. עיצובי הקרמיקה שלו מביעים את הקשר שבין האתמול למחר, עבודותיו מלאות דמיון, צבעיהן עזים ועיטוריהן, הלקוחים ממוטיבים עתיקים, משתלבים היטב בשימושיות של הכלי וכל אלה מלאים קלילות ויופי רב. בשנת 1971 פגש ראובן בנערה בשם אתי, שבאה לביקור מקרי במשק. היא נשארה במשק והשניים נישאו. ההזמנות לחתונה עוצבו על־ידי ראובן ועליהן צייר את עצמו – גבה קומה וארך רגליים, נישא בצווארונו על־ידי אתי הקטנה בעלת הצמות. בקיץ של 1972 נשלח ראובן לתקופת הכשרה במפעל הקרמיקה המפורסם בדלפט שבהולנד. מכתביו משם מלאים הומור כדרכו, וקריקטורות, מהן אחת, שבה הישראלי – ראובן – מגיע לנמל ובו מתנוסס השלט: "סנוב, באילת כבר היית?", הישראלי מריע – "כן"! עם שוב בני הזוג מהולנד, שב ראובן גם לפעילותו הספורטיבית, עמד בראש קבוצת הכדוריד של המשק וארגן חוג לקליעה באקדח וברובה אוויר. אחד החניכים כתב כתבה על החוג בשם: "לכה דודי לקראת קלע..." וראובן עיטר אותה בקריקטורות. הכתבה ראתה אור בשבועון של הקיבוץ הארצי אחרי נפילתו של ראובן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שכב ראובן חולה במיטתו, לפי הוראות רופא, בגלל פגיעה בגרונו בשעת אימון במשחק כדוריד. הוא נזעק ממיטתו ומיהר אל יחידתו ברמת הגולן. הטנק שלו לא היה במצב תקין, ולכן נפרד מן היחידה והוביל אותו לסדנא. ביום רביעי, י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), צורף אל שני טנקים אחרים, כדי לשמש חיפוי ליחידת מרגמות. בעברם לפני מוצב הגבול, נפגעו שלושת הטנקים מאש נ"ט כבדה של הסורים והצוותים נטשו אותם ותפשו מחסה מאחורי גדרות אבני הבזלת, שהיו מפוזרות בשדה. ראובן חיפש מסתור טוב יותר וניסה להגיע אל מבנה אבן סמוך. כשחצי גופו היה כבר בתוך המבנה, נפגע מפגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מנחם. השאיר אחריו אישה, הורים ואח.

קיבוץ כפר־מנחם ערך טורניר כדוריד לזכרו של ראובן והוציא לאור חוברת לזכרו, שבכל דף מדפיה ניכרת דמות האמן השופע הומור. בחוברת כתב חברו משה סעודי על ראובן האמן: "גם על מצבים קשים ורציניים ידע ראובן להגיב בבדיחות הדעת, ולגבור עליהם בחיוך על השפתיים. גם בוויכוחים מרים ונוקבים ביותר בחר לדבר ברוך ובנועם. ידענו שהוא בראשית הדרך, שהוא ניצב בפתחו של נהר העולם, נהר היופי והאמנות. המחשבה של ראובן רצה לפני הידיים, והידיים אינן מדביקות את כושר ההמצאה. ברא דברים מלא־כלום, ידע ליצור יש מאין. אצל ראובן – בין קו לקו נולדו צורות, שיכלו לשוחח ביניהן. צורותיו חיו זו עם זו בשלווה ובהרמוניה מלאה".

כהן, רוברט

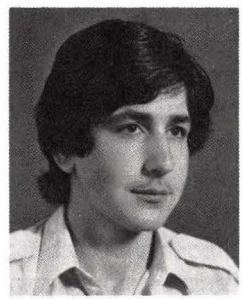
רוברט (חיים), בן לולה ושמעון, נולד ביום י״ט בתמוז תשט״ו (9.7.1955) בטוניס שבטוניסיה, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו בשנת תשט״ז (1956). הוא למד בבית הספר היסודי ״מעלות״ שבעפולה עילית, וכשסיים שמונה שנות לימוד, הלך לפנימיית ״שדה יעקב״ ושם למד שנה אחת. ילד עירני ושמח בחלקו היה רוברט. ימי ילדותו עברו עליו בעפולה עילית, שם השתקעה המשפחה עם עלייתה ארצה. הוא התחנך במעון שהיה סמוך למקום עבודתה של אמו, ואחר כך הלך לגן הילדים. בבית־הספר היסודי התגלה כנער סקרן ותלמיד חרוץ. ביקש תמיד לדעת עוד ועוד, לא הסתפק בתשובות פשטניות ושאב מידע ודעת מספרים שקרא. חביב היה על מוריו, שהעריכו הן את שקדנותו והן את נימוסיו הנאים. גם ידידיו הצעירים לספסל הלימודים אהבו אותו. נער חברותי היה, השתתף בטיולים שנערכו מטעם בית־הספר, במסיבות ובמשחקים שונים. רוברט היה חבר בתנועת הנוער העובד ובשעות הפנאי שיחק בכדורגל. חבריו ספרו, שרוברט היה כדורגלן מעולה. הוא אהב את המשחק, היטיב לשחק וגם הקפיד לשמור על רוח ספורטיבית והוגנת. כשמלאו לו י״ג שנים, נחוג טקס הבר־מצווה שלו ברוב פאר והדר בבית הכנסת שבעפולה עילית. שנה אחר כך, בסיימו את חוק לימודיו היסודיים, עשה זמן מה בפנימיית ״שדה יעקב״ וגם למד גמרא ותורה בישיבת ״דיסקין״ שבירושלים. נער בן חמש־עשרה היה כשהחליט, שעליו לעזור לאמו לשאת בנטל הפרנסה. רוברט נטש את ספסל הלימודים ועבד בכל עבודה שהוצעה לו. את משכורתו נהג לתת לאמו, ולעצמו הקציב סכום זעום. בעל מצפון ולב רגיש היה, ולא יכול לעמוד מן הצד בעוד אביו ואמו נאבקים על קיומם. לימים, כשנישאה אחותו מרסל, עזב את בית הוריו והתגורר עמה ועם בעלה. רוברט עבד אז כטייח וכבנאי, ולא נעדר אף יום אחד ממקום העבודה.יותר משנתיים ימים עשה רוברט בבית אחותו, והיא ספרה על העזרה החומרית והרוחנית שהגיש לה ולבעלה, ועל התנהגותו הנאה. כשנולד למרסל בן בכור ורוברט הפך דוד — לא ידע נפשו מרוב שמחה. הוא סירב לבשר על הולדת הבן באמצעות הטלפון ונסע בעצמו להודיע זאת להוריו, לאחיו ולאחיותיו. ״רוברט היה האח הקטן, האהוב עלי מכולם״, אומרת מרסל. ״ערב גיוסו לצה״ל היה עלם יפה תואר. ידענו שאפשר לסמוך עליו״.

רוברט גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973, ולאחר הטירונות הוצב לחיל הים. חבריו לשייטת מספרים, שהיה חייל מסור ושימש דוגמא לכל במזגו הטוב ובסבילותו. סיפר מפקדו: ״נוכחתי לדעת, שרוברט הוא 'בחור זהב' במלוא מובן המלה. הוא לא חסך מאמץ למילוי תפקידו במסירות כנהג ביחידה קרבית, שעל גלגליה נסע במרחבי הארץ, מן הצפון עד סיני והתעלה״. בימי שירותו בצבא הקפיד רוברט לכתוב אל הוריו, אל אחיו ואחיותיו, ודאג לשלומם. כשבא הביתה לחופשה קצרה, ביקש לשמוע מבני משפחתו את כל החדשות. הוא עצמו לא הכביר מילים ומעולם לא התלונן. הוא הבין היטב ללב הוריו והשתדל שלא להדאיג אותם. במלחמת יום־הכיפורים שימש רוברט כנהג ביחידתו וביצע את המשימות שהוטלו עליו בלא דופי. לילות כימים עשה

בשליחות מפקדיו וחסך תנומה מעיניו כדי לסייע לכוחות הלוחמים. ביום י"ז בחשון תשל"ד (12.11.1973) נספה בתאונת דרכים בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, ציין מפקד היחידה שלו את תכונותיו היחידאיות, והדגיש את מסירותו. "מופת זה של רוברט ז"ל הוא ביטחון ישראל ומקור גאווה, שבו תוכלו למצוא תנחומים", חתם המפקד את מכתבו להורים השכולים.

הוריו של רוברט תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בבת־ים.

כהן, רחמים

רחמים (רמי), בן שמחה ומשה, נולד ביום ב' בכסלו תשט"ו (27.11.1954) במרוקו, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו, בקיץ תשט"ז. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי "ארזים" במעלות ומשהגיע לכיתה ו', עבר לבית־הספר הממלכתי הדתי "נתיב מאיר" שבעיירה, בגמר הלימודים היסודיים, הלך רחמים לבית־הספר התיכון־הדתי במעלות, ולמד שם שנתיים ימים. רחמים היה הבן השישי והצעיר של בני הזוג כהן. ילד טיפוחיהם היה, משוש לב כל בני המשפחה. תינוק בן שנתיים היה כשהגיעה המשפחה ארצה ממרוקו והשתקעה במעברת "מעלות" שבגליל. לא קלים היו חייה של משפחת כהן, ועל קשיי פרנסה נוספו קשיי קליטה והסתגלות לחיי הארץ. ההורים ושש ילדיהם עברו לגור בעיר עכו, אך מקץ זמן מה שבו למעלות וקבעו בה את ביתם. רמי הקטן התחנך בגן הילדים במעלות, ועד מהרה התגלה כילד עירני, שעינו פקוחה ומתבוננת בסקרנות על סביבותיו. כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי נתלווה אל הסקרנות הטבעית גם כוח התמדה: תלמיד שקדן היה רחמים. שעות רבות הקדיש ללימודיו ולא נלאה. יחד עם זאת היה פעיל מאוד בחברת הילדים. סיפר אחד ממוריו: "רחמים היה ראשון בין ראשונים. עוד בהיותו ילד התבלט בכושר מנהיגותו. הוא יצר סביבו אווירה נעימה, חמימה ורגועה. תמיד סמכנו עליו, ידענו שהוא יבצע כל משימה ביעילות ובלא דופי". רחמים היה הרוח החיה בכיתתו. הוא סייע בארגון הטיולים והמסעות, יזם מסיבות ופעולות ספורט, וטיפח רוח ספורטיבית. מחנכו מציין, שהתנהגותו השלווה והמנומסת של רחמים עוררה התפעלות גם אצל מבקרים, שפגשו בו בפעם הראשונה. באחד מביקוריו בעיירה מעלות, נפגש האלוף מרדכי גור עם תלמידי בית־הספר ועם סגל המורים. "עם בני נוער כמו רחמים אפשר לשנות את פני מעלות", אמר האלוף גור שעה שהצטלם עם הנער. לא רק בחיי בית־ספרו נטל רחמים חלק פעיל. בגיל צעיר הצטרף לנבחרת הכדורגל של בני הנוער בעיירה, והיה אחד משחקניה המצטיינים. לימים, כשהיה תלמיד בית־הספר התיכון, למד בחוג לצילום ולפיתוח תמונות, במסגרת מועדון הנוער. שעות רבות נעדר מן הבית. הפעוּלות השונות העסיקו

אותו בשעות היום וגם בערבים. אך במחיצת הוריו, אחיו ואחיותיו, נתגלה כבן מסור ודואג וכאח אוהב. רחמים היה קשור מאוד אל בני משפחתו ואהב ימי חג ומועד, עת התכנסה המשפחה באווירה חמימה וחגיגית. לאחר שנתיים של לימודים במגמה של מסגרות מיכנית בבית־הספר התיכון במעלות, החליט רחמים לנטוש את ספסל הלימודים ולהתנסות במלאכת כפיים. בעל מצפון היה ולא יכול לעמוד מן הצד ולצפות כיצד נושאים הוריו ואחיו בעול הפרנסה. רחמים עבד במפעל גדול בנהריה, המשיך לשחק בכדורגל בשעות הפנאי, בילה עם חבריו וחברותיו וסייע במלאכות הבית השונות. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם חסון ומוצק, רציני ומפוכח. כשהודיע לחבריו על מועד גיוסו, ערכו לו מסיבה גדולה. גם במפעל שעבד בו נערכה אז מסיבה לכבודו; עמיתיו נתנו לו מתנות וברכוהו, והוא הבטיח לחזור אליהם עם תום שירותו בצבא.

רחמים גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק, סיים אותו בציון גבוה (86) ושירת כנהג טנק ביחידת שריון, שעשתה במרחבי סיני. חייל מצוין היה רחמים; מפקדיו וחבריו לנשק ידעו, שאפשר לסמוך עליו. במזגו הטוב שימש רמי דוגמא לאחרים, ומעולם לא השיב פני ידיד בצרה ריקם. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, שיגר מכתבים הביתה וטילפן כשהיה הדבר באפשרותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה יחידתו של רחמים פרוסה לא הרחק מקו התעלה. רחמים לחם באומץ לב כשהוא נוהג את הטנק שלו אל עבר קו המים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע רחמים ונהרג מפגיעת טיל נגד טנקים, שנורה לעבר הטנק בגזרה המרכזית של התעלה, סמוך ל"חווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים להורים השכולים, ציין מפקד היחידה את לחימתו המופלאה של רחמים בפרטו את מהלך הדברים: "בנכם, רחמים ז"ל, שירת ביחידת שריון כנהג טנק בפלוגה שיצאה להדוף את הכוחות החוצים של האויב. במהלך התנועה לעבר האויב, עלה הטנק על מארב ואנשיו נלחמו בחירוף נפש, עד שנפגע מפקדם. הצוות נטש את הטנק והמשיך להילחם לבדו בשטח, וביקש להתחבר עם כוחותינו. בשלב זה נפגע רחמים ונפל. צר לי על רחמים".

הוריו של רחמים תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במעלות.

כהן, רם

רם (רחמים, רמי), בן צפורה וציון, נולד ביום ט״ז באדר א׳ תש״ו (17.2.1946) על הר הצופים בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד רמז ביהוד ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי ״אורט״ ביפו, במגמה של חשמל. רמי נמנה עם חניכי תנועת הנוער העובד והלומד, והיה חבר פעיל, המתנדב לכל משימה. הוא היה חובב ספורט נלהב ובעיקר אהב אתלטיקה קלה וקליעה למטרה. הוא הרבה לעסוק במלאכת־יד, בהתקנת מכשירים, בהרכבתם ובפירוקם. אך יותר מכל אהב לצלם. מימי מלחמת ששת הימים נאספו באלבומו תצלומים רבים, שצילם בשעת הקרבות. הוא עבד ביחידת התחזוקה במלון ״אוויה״, והממונים עליו שיבחוהו על מסירותו, על נאמנותו, על אחריותו ועל מרצו הרב. רמי היה חברותי מאוד, קל להתיידד, אוהב חברה ומכניס אורחים. ותרן היה וסלחן, רחק מריב וממדון, ושקד על השכנת שלום בין ידידיו. הוא היה צנוע ונחבא אל הכלים, סלד מהתנשאות, ואהב את הפשטות. את בני משפחתו אהב מאוד, והיה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב את ילדיו.

רמי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור, ואהוד על חבריו. בתעודת השחרור שנתנה לו לרגל שחרורו מהשירות הסדיר, ציינו מפקדיו כי רמי מילא את תפקידיו לשביעות רצונם המלאה.

במלחמת ששת הימים גויס והשתתף בקרב ההבקעה ברפיח. בעת הלחימה נפגעו מספר זחל״מים ביחידתו, החלו לבעור ותחמושתם החלה להתפוצץ. הוא התנדב לחלץ את הפצועים מתוכם, ומפקדיו שיבחוהו על אומץ־לבו ועל רוח ההתנדבות שלו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התגייס רמי, נשלח לחזית בסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) בקרב על טיהור הדרך למעוז ״בודפשט״ בגזרה הצפונית, נפל רמי בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. על כי גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף־נפש, הוענק לו ״עיטור העוז״. וזה תיאור המעשה: ״ביום 15 באוקטובר 1973 שירת סמל רם כהן ז״ל בתפקיד סמל מחלקת זחל״מים, אשר נעה על הציר למעוז 'בודפשט'. תוך כדי תנועה נתקלה המחלקה במארב מצרי ומפקד המחלקה נפגע. סמל רם כהן ז״ל נטל את הפיקוד על הזחל״ם ופינה בו את מפקד המחלקה הפצוע. הוא שב מיד עם הזחל״ם למקום המארב והחל לפנות פצועים אל נקודת הפינוי, וכל זאת תחת אש יעילה של האויב, מטווחים קצרים. סמל רם כהן ז״ל המשיך בפעולת פינוי הפצועים תוך שהוא מפעיל נשק הזחל״ם, מכוון את הנהג ומסייע לפצועים לעלות על הזחל״ם. פעולות אלה ביצע מספר פעמים. בפעם האחרונה, כשהגיע למקום המארב לפנות פצועים נוספים, נפגע תוך־כדי ירי ונהרג. במעשיו אלה גילה סמל רם כהן ז״ל עוז־רוח, יזמה ואחוות־לוחמים״.

כהן, רפאל

רפאל, בן אריקה והלמוט (אורי), חברי מושב כפר ידידיה, נולד ביום כ"ז בשבט תשי"א (24.2.1941). הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר ידידיה, ואחרי כן המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון־האזורי בעמק חפר. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "כדורי". דמותו של רפאל — שחבריו בבית־הספר "כדורי" כינוהו בשם רפי — התפתחה ועוצבה בכפר ידידיה והושפעה מהאווירה המיוחדת, ששררה בבית המשפחה. בכפר רכש את האהבה העזה לטבע ובעיקר — לחי ולצומח. הוא הרבה לסייר בארץ ולמד להכיר את נופיה המיוחדים, את בעלי החיים ואת הצמחייה. בזכות בקיאותו הרבה בידיעת הארץ נמצא מוכשר לשמש כמורה דרך לבני נוער וכמוביל בטיולים, שערכה התנועה, ובבית־הספר "נוף ים", מקום שם לימד. אהבתו העזה לטבע השפיעה על מהלך חייו והדריכה אותו בבחירת עיסוקו ומקום מגוריו. מאביו, שנפטר כשרפאל היה בן שנתיים, ירש את האהבה למוסיקה, וכבר מגיל תשע ניגן בכינור. אך מאחר שהעדיף כלי־נשיפה, בחר באבוב וידע להביע בנגינתו רגשות עזים וחמים. רגשות כאלה שררו גם בינו ובין מורהו ועל אחת כמה וכמה, בינו ובין רעיתו. אכן קשר חם נשמר עד היום בין מורהו ובין המשפחה שנותרה. רפאל המשיך לנגן יחד עם חבריו מוסיקה קאמרית גם כשהיה מפרנס וראש משפחה. כשלמד בבית־הספר החקלאי "כדורי" נמשכה נטייתו לספורט, שכבר החלה כשהיה כתב ספורט ברדיו, בתכנית לנוער והוא אז בן שתים־עשרה. הוא אהב את הספורט העממי, שבו יכול היה לשלב את אהבתו לטבע ולנופי הארץ עם פעילות לשיפור הכושר הגופני. הוא השתתף במפעלי ספורט רבים ובהם: מירוץ הקפת התבור, צעדת ארבעת הימים וצליחת הכנרת לאורכה ולרוחבה. את הכנרת צלח לאורכה יחד עם חברו הטוב ביותר, השומר עד היום קשר עם המשפחה. רפי נהג לפי מצוות "ואהבת לרעך כמוך". הוא אהב חברה, היה ידיד של אמת לחבריו וסייע לכל מי שנזקק לעזרתו. ביתו היה פתוח לאורחים, שנהנו מהכנסת אורחים חמה ולבבית ומבלוי עם רפי ומשפחתו.

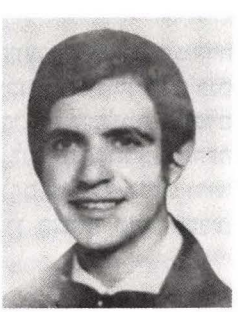
רפי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1960 והתנדב לחיל הצנחנים. בכך הגשים חלום ישן ושאיפת ילדות, להימנות עם יחידה נבחרת של צה"ל. לאחר סיום הטירונות שירת בגדוד צנחנים וביחידת הסיור של הצנחנים. הוא היה גאה על היותו חייל בחיל הצנחנים והאמין כי בכך הוא מיטיב למלא את חובתו לעם ולמדינה.

במחצית מאי 1963 שוחרר רפי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים בתפקיד רגם של מרגמה בינונית. לאחר השחרור נשא לאישה את חברתו גילה. הם הקימו את ביתם בבאר־שבע, ואז נתנה לו ההזדמנות לנגן כאבובן בתזמורת הצעירה של העיר. התזמורת הוקמה זמן קצר לפני כן והוא היה גאה להשתתף בקונצרט הראשון שלה. כל אותה תקופה קננה בו שאיפה עזה לעזוב את העיר, שלא היו בה שיח וירק ולעבור אל הכפר, כדי להיות קרוב לטבע. הוא ורעייתו רצו להימנות עם מקימי מושב אלמגור הנשקף אל הכנרת, אולם הקשיים הרבים, שהיו כרוכים בהקמת המקום, דכאוהו ביותר, ולכן הגיע לכפר סבא — שם נולד בשנת 1965 בכורו — אורי. רפי השלים את

לימודיו ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות, שלא השלים בבית־הספר החקלאי "כדורי", גם משום שלא נערכו שם וגם מסיבות שהזמן גרמן. אחרי כן הוסמך כמורה לחקלאות – מקצוע שאהב ביותר, והשקיע בו את כל אהבתו ומרצו, כפי שהעידו תלמידיו. בשנת 1967 נולדה בתו ענבל ובשנת 1969 נולדה בתו הצעירה יפעת. הן גדלו יחד עם בנו אורי אחיהן הבכור בקן משפחה חם ואוהב, שהקים בכפר סבא. לצד ביתם הייתה חממה לגידול צמחי־נוי וצמחי בית, וגינת פרחים. רפי המשיך לעסוק בתחביביו: הנגינה, הספורט ובעיקר הטיולים בארץ, שאליהם צירף את בני משפחתו. בשנת 1969 עבר עם משפחתו להדסים, שם שימש מורה לחקלאות בבית־הספר. לאחר עבודת יומו היה נוסע לאוניברסיטת תל־אביב, שם למד בחוג לגיאוגרפיה. אט־אט החל להתגבש במוחו של רפי הרעיון להצטרף לקבוץ, שכן ידע ששם יוכל לעסוק בעבודת האדמה וילדיו יוכלו ליהנות ממרחבי השדות והירק. המשפחה עקרה לקבוץ האון, וכעבור שנתיים עברה לקבוצת דגניה ב' – שם חש רפי כי הגיע אל המנוחה ואל הנחלה. למרות שהיה חדש במקום, האמינו הכל כי רפי היה חלק בלתי נפרד מדגניה. הוא השתלב בעבודה במשק החקלאי, הקים חממה לגידול צמחי־בית ועמד לסיים את לימודיו באוניברסיטה, שהתמיד בהם בעקשנות האופיינית לו. אך לתעודת הגמר, שכה שאף, לא זכה להגיע. בקיבוץ מצאו רפי ובני משפחתו את המקום שחלמו עליו שנים כה רבות. הם נהנו מהחופש, מהמרחבים ומהקרבה לטבע. התקופה המהנה בדגניה הייתה קצרה, שכן חודשיים אחרי שהגיעו למקום נפל רפי בקרב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התייצב רפי ביחידה עוד לפני שהגיע אליו צו־הקריאה. הוא וחבריו השתתפו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני, במסגרת אוגדת האלוף שרון. בקרב לפריצת הדרך לתעלת סואץ, שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בצומת "לכסיקון – טרטור", ליד "החווה הסינית", נפגע רפי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדגניה ב'. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם, אב חורג, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו לימי הילדות, מוריו בכפר ידידיה וחבריו בדגניה ב', הוציאו לאור חוברות לזכרו, ובהן דברים על דמותו.

כהן, רפאל

רפאל (רפי, בבר), בן זוהרה ויעקב, נולד בשנת תש"ח (1947), בעיר ראבאט במרוקו. בשנת 1955, בהיותו בן שמונה, עלה ארצה עם משפחתו שהלכה להתיישב בבאר־שבע. בעיר זו השלים את השכלתו היסודית בבית הספר היסודי "מעלות" ואחרי־כן המשיך ללמוד ורכש מקצוע בבית־הספר המקצועי "מפתן". בבר, כפי שכינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו הקרובים, היה ילד עליז ועירני, שעיניו היו פקוחות לכל המתרחש סביבו ואוזניו קשובות תמיד לקלוט דברים חדשים. הוא היה בן למשפחה ענפה, שהיו בה

מלבדו עוד תשעה אחים. המשפחה שוכנה בדירה קטנה, שלא הותירה די מרחב לכל בניה. למרות תנאי הצפיפות בדיור לא התלוננו וניסו להסתדר כמיטב יכולתם. בבר, שניחן ברצון רב ללמוד והיה תלמיד חרוץ ושקדן, קיבל את כל העזרה האפשרית. כולם עודדו אותו ברגעי משבר ודאגו שלא ייכנע וימשיך בלימודים. מגיל צעיר הגיע להכרה שאין עתיד לאדם שלא למד ולא רכש מקצוע כדי להתפרנס בכבוד. לכן היה מוכן להשקיע בלימודים ולהתאמץ, ולמרות התנאים שהקשו עליו בדרכו, הצליח להתקבל לבית־הספר המקצועי, למגמה של מסגרות, וגם לסיים את הלימודים בהצלחה. בבר היה נער חביב ולבבי, שבורך בכישרון להתקשר בקלות אל בני אדם. הוא גם ניחן בחוש הומור ותמיד ידע לספר בדיחות, שהצחיקו את כל חבריו. בזכות אופיו הנוח קנה חברים וביתו היה מלא ידידים, שביקשו את קרבתו. במשך הזמן חדלו השכנים להתרעם על הקריאות "בבר, בבר", שנשמעו מן הרחוב במשך כל היממה. הוא ידע כיצד להקשיב לאנשים מתוך תשומת־לב רבה. היה נעים להיות במחיצתו והיו לו חברים שאהבו לבלות אתו שעות ארוכות. בבר אהב מאוד ספורט ולא זו בלבד שהיה אוהד מושבע של שחקני כדור־רגל נערצים, הוא הרבה גם לשחק בעצמו בקבוצות של השכונה. היו משחקים שלא החמיץ בעד כל הון שבעולם, והיה מוכן לנסוע ולעבור מרחקים גדולים כדי לחזות בהם. הוא היה מארגן חברים מן השכונה וכולם היו נוסעים יחד לחזות במשחקה של הקבוצה הנערצת. קשרים יציבים ועמוקים נקשרו גם בינו לבין שאר בני המשפחה. הוא חי בתוך משפחה מלוכדת ואוהדת, שידעה להעניק הרגשה של בית דואג ומבין. בבר היה קשור מאד למשפחתו ותענוגו הגדול היה לבלות בחיק המשפחה. מצוות כיבוד אב ואם הייתה בעיניו זכות ולא חובה, והוא הקפיד במילויה והיה זהיר מאוד בכבודם של הוריו ושל אחיו הבוגרים. אחיו היו חבריו הטובים והאינטימיים ביותר. הפרידה הראשונה מן הבית לתקופה ארוכה חלה רק כשהגיע מועד גיוסו לשירות סדיר.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1965 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות היסוד של החיל, אשר הכשיר אותו כלוחם הנדסה קרבית. הוא השתלם במקצוע פלס והוצב בתפקיד זה באחת מיחידות השדה של חיל ההנדסה. לפני סיום שירותו הסדיר פרצה מלחמת ששת הימים. הוא השתתף בקרבות בסיני והצטיין כלוחם טוב שאפשר לסמוך עליו תמיד. גם בצבא התחבב במהרה על כל מי שהכירו. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק כאחד, הוא הכיר אישית את רוב חיילי יחידתו והיה מעורה במתרחש בה.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר והחל עובד במקצועו כמסגר. עד מהרה עשה חיל רב והחליט לשאת לאישה את חברתו שולמית. כעבור שנה נולד להם בנם בכורם יוסף־טל. במלחמת יום הכיפורים השתתף בבר בקרבות הבלימה הקשים שהתחוללו בסיני ובקרבות הפריצה הנועזים אל מעבר לתעלת סואץ, לגדתה המערבית. ביום ז' במרחשון תשל"ד (2.11.1973), עלה הזחל"ם שלו על מוקש והוא נהרג בהתפוצצות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ותשעה אחים.

כהן, שלום

שלום (שלומי), בן שרה ויוסף, נולד ביום י״ז בתשרי תשט״ו (14.10.1954) באשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יצחק בן־צבי בשכונת שמשון שבאשקלון, והמשיך בלימודים על־יסודיים במוסד החינוכי של כפר סילבר. ארבע שנים למד במגמה הומאנית חקלאית ובקיץ תשל״ב עמד בהצלחה בבחינות בגרות־חיצוניות. ילד עירני, בעל עיניים כחולות ושובבות היה שלום. כבר בגן הילדים היה מלא סקרנות לגבי כל דבר סביבו. הרצון להכיר ולהוסיף דעת התעצם בימי לימודיו בבית־הספר. הוא היה תלמיד מסור וחרוץ. כושר הריכוז שלו הפליא אף את מוריו, וחבריו הרבו לשבח את ידענותו. כשנתנה לו תעודה מצוינת, בתום ח׳ כיתות בית־הספר היסודי, כבר היה נחוש בדעתו להמשיך את לימודיו במוסד החינוכי בכפר סילבר. ואכן עד מהרה נקשר אל בעלי החיים ואל נופי הכפר. הוא אהב מאוד את העבודה ברפת ובלול, חיכה בקוצר רוח לשיעורי הטבע, שעסקו באורחות חייהם של בעלי חיים שונים, והתנדב בשמחה לעבודות הקטיף בפרדסים. מוריו של שלום העריכו את נכונותו ללמוד ולהרחיב את אופקיו, וחבריו הוקירו את יחסו החם והלבבי אליהם. חבר נאמן היה שלום, ומעולם לא השיב פני ידיד ריקם. למן ילדותו היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, היה פעיל בתנועה כחניך ואחר־כך כמדריך. בבית־הספר התיכון נרתם במסירות רבה לפעולות הגדנ״ע, ושימש כמפקד כיתה. שלום היה חובב ספורט. עוד בהיותו תלמיד בית־הספר היסודי אהב את שיעורי ההתעמלות. הוא הצטיין בפעילות ספורטיבית, ביצע להפליא תרגילי התעמלות שונים ועשה חיל במשחקי הכדורגל. כשבגר, שיחק בכדורגל ב״מכבי״ אשקלון, היה לראש קבוצת הכדורגל של המועדון ונמנה עם שחקני נבחרת הנוער של ישראל. אך לא רק אל ענף הספורט נמשך לבו. הוא הצטיין בידיעה רבה בספרות, והרבה לקרוא ספרות יפה, ספרי מדע והיסטוריה. שלום סייע להוריו בעצה ובמעשה, ובחופשות הקיץ עבד במקומות שונים, כדי להקל את נטל הפרנסה של המשפחה. שלום, שהיה הבן השני במשפחה, טיפל באהבה רבה באחיו ובאחיותיו הקטנים. הוא ביקש להקנות להם דעת, לסייע להם בראשית דרכם בחיים, וללמדם דרך־ארץ ומנהגים טובים. ערב גיוסו לצה״ל היה נער חסון ונאה, עלם רציני נבון ומפוכח, שהיה מקור גאווה להוריו.

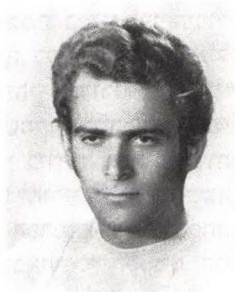
שלום גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות הוצב ביחידת חיל רגלים והשתלם בקורס צניחה, אשר בסיומו הוסמך לענוד כנפי צנחן. הוא היה חייל מעולה ומסור. חבריו ליחידה, שנתנו לו את הכינוי ״ג׳אנגו״, מספרים על דמותו בחיבה רבה. ג׳אנגו הפליא אותם בידע שלו בתחומי החקלאות והמדע. שפת דיבורו הייתה יחידה במינה ואישית מאוד. הוא תיבל את העברית שבפיו בביטויים מן האנגלית ומן העיראקית. ״כולנו אהבנו והערצנו את בעל הזקן ועיני התכלת. אחרי אימונים מפרכים, כשכל החבר׳ה היו עייפים ורצוצים, היה שלום מרתק את כולם בבדיחות ובסיפורים על חייו האזרחיים. חייו היו מלאי עניין והרפתקות. כל מי שהאזין לסיפוריו — נדמה היה לו שהדברים קרו לו עצמו...״ דמותו של שלום הייתה דוגמא

ומופת לחבריו ביחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח שלום לחזית הדרום ולחם שם כרובאי בקרבות הבלימה. לפי עדויות חבריו ללחימה, פינה נפגעים במסירות רבה. הוא לא נרתע מאש האויב, גם מרגמותיו לא הפחידו אותו. בשלווה מופתית עשה את המוטל עליו. הוא הקפיד על משלוח מכתבים להוריו, שכן ביקש להרגיע אותם, ודאג לשלום אחיו ואחיותיו שנותרו בעורף. "אני מרגיש מצוין ומקווה לבוא הביתה בקרוב", כתב במכתבו האחרון, וסיים בדרישת שלום חמה לכלבה האהובה עליו, ג'יני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל שלום מאש המצרים במהלך הקרבות על "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "שלום ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. שלום היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

לעילוי נשמתו ולהנצחת זכרו תרמו הוריו של שלום ספר תורה לבית הכנסת "עזרא הסופר" באשקלון; משפחת כהן והנהלת בית־הספר היסודי על־שם יצחק בן צבי, שם למד, הנציחו את זכרו בקריאת חדר עיון על שמו ובהנחת מצבה על שמו ברחבת בית־ספר זה. יהי זכרו ברוך ותהי נשמתו צרורה בצרור החיים.

כהן, שלמה

שלמה, בן אדית ואליהו מניצולי השואה, נולד ביום ב' בחשון תש"ז (27.10.1946) במחנה הריכוז לשעבר באינרינג שבגרמניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק ובבית־הספר התיכון מקצועי "אורט" בנתניה. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "מבואות ים" במכמורת. שלמה היה חובב ספורט ואהב ביחוד את משחק הכדורגל. גם לקרוא אהב – ספרי שירה וספרי עיון בעיקר בתחום הפסיכולוגיה. את רוב זמנו הפנוי הקדיש לאוסף הבולים שלו, שבמשך שנים רבות ליקט בו בולים מרחבי העולם. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון שירת בצי הסוחר הישראלי.

שלמה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964, התנדב לשרת בחיל הים, והשתלם בקורס לטירוני־ים ובקורס לבקרה. הוא היה ימאי טוב וממושמע, היה אהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים של חיל ההנדסה. לאחר שחזר לחיים האזרחיים החליט להשתלם בקורס מזורז של קציני־ים, אולם תקופה ארוכה של שירות מילואים קטעה את לימודיו. שלמה היה אדם טוב־לב, נדיב ורחב יד. היה לו חוש הומור מצוין והוא הרבה לצחוק. מטבעו היה חברותי מאוד וקל להתיידד, והכל הכירוהו כאיש חברה נעים־שיחה, מכניס אורחים ונוח לבריות.

מתמיד הצטיין באורך רוח ובסבלנות רבה. היה אדיב ומנומס, ואהוב על כל מכריו. נכונותו לסייע לזולת, כנותו ויושרו היו לשם דבר בקרב חבריו. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו צפורה והיה בן נאמן להוריו, בעל אוהב לאשתו ואב למופת לבנו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני ושם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) עסק בהפעלת דוברה ליד דוור־סוואר, לא הרחק מן האגם המר. בהפגזה ארטילרית נפגעה הדוברה פגיעה ישירה ושלמה נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובן, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה זכה להימנות עם אנשים שעמדו במרכז המאמץ העיקרי של צה"ל במלחמה זו. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו להעביר את המלחמה לאדמת האויב ולהדוף את הסכנה מעל ארצנו. הוא היה חייל למופת וחבר נאמן".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בנתניה.

כהן, שלמה

שלמה, בן אסתר וויקטור, נולד ביום כ"ה בניסן תשי"א (1.5.1951) ביהוד. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהודה הלוי" ביהוד, ולאחר שסיים ח' כיתות, למד מסגרות מכנית בבית הספר המקצועי "עמל" בנוה־עוז. ילד עירני ושמח בחלקו היה שלמה, הגם שלא קלים היו ימי ילדותו. הוריו, יוצאי טורקיה, חיו בדוחק רב בצריף רעוע ביהוד, בטרם עברו לגור במעונם הקבוע. שלמה הנער נפל פעמים רבות למשכב, ודומה היה כאילו דבקו בו המחלות. יחד עם זאת, רחפה תמיד בת־שחוק על שפתיו, ועיניו החומות נצצו באור תקווה. "שלמה המלך" – זה הכינוי שהצמידו ידידים ומכרים לנער. כי אכן היה חביב על כולם, ישר ואוהב לעזור לזולת. שלמה סייע לאמו בעבודות הבית השונות, אהב לבשל, דאג לניקיון החדרים וסייע לאביו בעצה נבונה. כשבגר ביקש לסייע להוריו הלכה למעשה בנשיאה בעול הפרנסה. לא במקרה בחר ללמוד מסגרות מכנית. הוא ידע כי לימוד מקצוע מעשי יקל עליו בהשגת מקום עבודה. בעל מצפון היה, ולא רצה לקחת מהוריו דבר. "ידי זהב היו לשלמה", העידו הוריו. שעות רבות היה מסתגר בחדרו ועוסק במסגרות מכנית. הוא אהב את מקצועו, וכשסיים את לימודיו עבד במפעל למכניקה עדינה ביהוד. גאה היה על יכולתו לתרום לפרנסת משפחתו. נער חברותי היה שלמה, אהוב על בני שכונתו ועל חבריו בבית־הספר היסודי. הוא היה פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד" ביהוד, השתתף במסעות ברחבי הארץ, ולימים נטל חלק פעיל גם בפעולות מטעם הגדנ"ע. ערב גיוסו לצה"ל היה שלמה נער גבה־קומה ומוצק, אחראי ומסור, משוש לב הוריו, אחיו ברוך ואחותו חיה.

שלמה גויס לצה"ל בראשית מאי 1969, ולאחר סיום הטירונות התנדב לחיל

השריון. בתחילת שירותו בצבא היה מסגר מכני ורובאי, אך באוגוסט 1969, ארבעה חודשים בלבד לאחר גיוסו, נשלח בהמלצת מפקדיו להשתלמות בקורס למקצועות הטנק. כשסיים את לימודיו במסגרת הקורס, היה לתותחן־טנק. בגאווה סיפר להוריו על הצלחתו בקורס ועל תפקידו החדש, וביקש להוכיח למפקדיו, שלא טעו כשנתנו בו אמונם. אכן חייל מסור ותותחן מעולה היה שלמה. הוא הקפיד במילוי ההוראות והיה נכון לבצע כל משימה שתוטל עליו. במהלך שירותו הצבאי פעל כתותחן טנק באזור תעלת סואץ בימי מלחמת ההתשה, ולמד מקרוב את אימי המלחמה.

בראשית מאי 1972 השתחרר מהשירות הסדיר ושב אל בית הוריו. הוא חזר במרץ לעבודתו האזרחית – מסגרות מכנית – וסייע להוריו בעצה ובמעשה. שלמה חלם על הקמת בית ומשפחה בישראל, ובקיץ 1973 התייצב עם ארוסתו במשרד הרבנות ביהוד. מועד החתונה נקבע לחודש ינואר 1974. איש לא שיער, שכל תכניותיו יושמו לאל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא שלמה ליחידתו. הוא לא השתהה ולפני צאתו את בית הוריו אימץ את ידיהם. לא היה ספק בלבו, שצה"ל יכה את האויב בכל החזיתות. שלמה נשלח לחזית הדרום והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה כטען־קשר בטנק. חבריו לנשק מעידים על אומץ לבו ועל דבקותו במשימות הקשות. ללא חת נלחם והתנדב לבצע משימות קשות במיוחד. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפל שלמה בקרב בגזרה המרכזית, כשהטנק שלו נפגע מאש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם, שלמה ז"ל, שירת ביחידת שריון ויצא לקרב כטען־קשר בטנק. בנכם גילה אומץ־לב, תושייה וקור־רוח בלחימה נגד טנקי אויב ומערכי חיל־רגלים. בנכם נפל כאשר הטנק שלו נפגע בעת חילוץ פצועים מטנק פגוע אחר. דמותו של שלמה תיחרט לעד בזכרוננו, חבריו הלוחמים".

כהן, שלמה (סלומון)

שלמה (סלומון), בן לאה ומאיר, נולד בחודש שבט תש"י (ינואר 1950), בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. בארץ למד בבית־הספר היסודי בבית־הגדי. שלמה התגורר בבית שמש ועבד כחרט מנועי סילון במפעל "מנועי בית שמש". הממונים עליו שיבחוהו על עבודתו הנאמנה, על חריצותו ועל דייקנותו. במפעל היה מוכר כאחראי, מסור, ישר והגון. מטבעו היה צנוע, מכונס בעצמו, מסתגר וממעיט לדבר על עצמו, אבל הכל ידעו שהוא אוהב אדם, נוח לבריות, ומתרחק מריב. תמיד חיפש פשרות והיה ישר דרך ובעל מצפון, אדיב ונעים הליכות. שלמה היה מוכן תמיד לעזור לזולת. מעודו לא ישב באפס מעשה. בשעות הפנאי טרח במשק הוריו, במושב זרועה, ועסק בכל מיני עבודות בשדה ובלול. הוא עשה מלאכתו באהבה וביסודיות רבה, ותמיד

חיפש רעיונות חדשים כיצד להקל על הוריו בעבודתם הקשה ולהרחיב את המשק.

שלמה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לצוותי תותחים 20 מ"מ, בקורס מ"כים חרמ"ש ובקורס לנהגי "זלדה", שהיה בו חניך מצטיין. את כל תקופת שירותו הצבאי הסדיר עשה בסיני, בימי מלחמת ההתשה. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא סיפר להם דבר על הקורות אותו ועל האימונים המפרכים וחיי השדה הקשים. במלחמת יום־הכיפורים השתתף שלמה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), ליד כביש טסה – איסמעיליה, פגע טיל בנגמ"ש שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתיבות. השאיר אחריו אם, חמישה אחים ושלוש אחיות.

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב זרועה.

כהן, שלמה

שלמה, בן לונה ויצחק, נולד בשנת תרצ"ט (1939) בחלב שבסוריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת ת"ש (1940). הוא למד בבית־הספר היסודי בגן־יבנה, ואחרי־כן המשיך ולמד שנה בבית־הספר המקצועי "אורט" ברחובות. לאחר עלותה ארצה השתקעה משפחתו של שלמה בגן־יבנה, ובמקום זה עשה שלמה את מרבית שנותיו. בתקופת לימודיו היה חבר בתנועת "הנוער העובד". אחרי שסיים את הלימודים בבית־הספר המקצועי, החל שלמה לעבוד בחקלאות במשקו של אביו.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1959 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "שרמן", הוצב שלמה כתותחן טנק בגדוד שריון. במהלך שירותו השתתף שלמה במלחמת ששת הימים, בקרבות בדרום, ונפצע ביום הראשון למלחמה. לאחר שקיבל טיפול רפואי חזר לשדה הקרב.

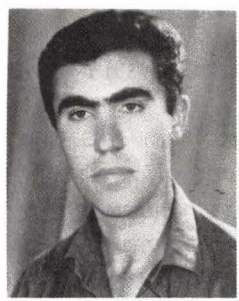
לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים ביחידת טנקים בחטיבת שריון, וביחידה זו שירת עד שנפל. אחרי השחרור עבד שלמה בחקלאות ואחרי־כן פתח חנות מכולת בגן־יבנה. בבחירות בשנת 1969 היה פעיל ברשימת רפ"י לכנסת ולמועצה המקומית גן־יבנה. בשנת 1969 נשא שלמה אישה והזוג עבר לגור בגבעתיים. שלמה החל לעבוד ב"תעש", תחילה כאפסנאי באחד המפעלים הכימיים. עד מהרה התקדם בעבודתו ועבר למחלקת הפיקוח על הייצור. לדברי מנהל המחלקה, היה שלמה עובד מוכשר ועצמאי; הוא לא זלזל בפרטים קטנים ומילא את תפקידו בצורה הטובה ביותר. אחרי שנולד בנו, הרבה שלמה לעבוד שעות נוספות, כדי להגדיל את הכנסתו. אהבתו של שלמה לבנו הייתה לשם דבר, והוא לא חדל לספר עליו, ומרגע שהיה

מגיע בערב הביתה, לא מש שלמה מהילד עד שזה נרדם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה שלמה בבית־הכנסת עם בנו. הוא הספיק לעזור בניקוי המקלט בבית מגוריו, לפני שנקרא ליחידתו. הוא נשלח עם יחידתו לסיני והשתתף בקרבות הבלימה כטען־קשר בטנק. בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) בגבעות מול קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, פגע טיל בצריח הטנק שלו ושלמה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובן, (בנו השני נולד לאחר שנפל ונקרא על־שמו — שלמה), הורים, שבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: ״שלמה הצטיין במסירותו ובעזרתו לחבריו ושימש להם דוגמא ומופת״; בחוברת ״בתעש״ — עלון התעשייה הצבאית — מפברואר 1974, שהוקדשה למלחמת יום הכיפורים פורסמה רשימה עליו.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת הספרדי בגן־יבנה; בית־ספר ״אורט״ ברחובות, ששלמה למד בו, הנציח את שמו.

כהן, שלמה

שלמה (סולימן), בן שרה ואברהם, נולד ביום ט״ו בשבט תש״ה (29.1.1945) בטהרן שבפרס, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו בשנת תש״י (1950). תחילה למד בבית־הספר היסודי במושב טל־שחר שבעמק שורק, ואחר־כך למד בבית־הספר התיכון בקיבוץ חולדה. כתום י״ב כיתות, עמד בהצלחה בבחינות בגרות חיצוניות. שלמה, שכונה גם ״סולי״, היה בנם השלישי של בני הזוג כהן, יוצאי פרס. בן ארבע היה כשהגיע ארצה, ועד מהרה התאקלם בחיי המושב טל־שחר, שם קבעה המשפחה את ביתה. שקט היה סולי בילדותו והעדיף את המשחקים שהמציא בכוח דמיונו על משחקי־הילדים המקובלים. מילדותו אהב את המשק. בסקרנות ובחיבה התבונן בפרות ובתרנגולות, וביקש להכיר מקרוב את עולם הצומח. אחותו נזכרת כיצד פעם, כשחילק פרורי־אוכל לאפרוחים בבית האמון, דרך בשוגג על אפרוח בן יומו, שגווע ומת. שלמה לא ניחם על האבידה, האשים עצמו במות האפרוח, וערך לו קבורה בחצר הבית. נער מסור היה ולא דחה מעולם כל בקשה שבקשוהו. הוא קם עם הנץ החמה וטיפל בפרות, נהג את הפרדות ואת הסוסים ועזר במלאכות הבית השונות. בבית־הספר היסודי היה תלמיד חרוץ וכשסיים את לימודיו שם המשיך ללמוד, כאמור, בקיבוץ חולדה. הדרך מטל־שחר לחולדה לא הייתה סלולה כהלכה, אך שלמה רכב על אופניו, בימי קור וגשם סוחף כבימי שרב, והגיע לכיתה בעוד מועד. הוא עשה חיל בלימודיו וגם היה פעיל בחיי החברה. בקסם אישיותו ליכד סביבו את חבריו במושב, ובבית־הספר ארגן מסיבות וטיולים, השתתף בפעולות ספורט שונות והיה פעיל במסגרת החוג הדרמטי. לימים הצטרף סולי למשמרת הצעירה של תנועת העבודה ונטל חלק בפעולותיה. לאחר

שעמד בהצלחה בבחינות הבגרות עבד שישה חודשים כשומר במטע תפוחים. כשערכה המשטרה ביקורת במטע ונתקלה בנער החמוש, חקרה אותו על מעשיו. סולי הצעיר לא התבלבל והסביר, שלא רצה ללכת עד מועד גיוסו. "אתה השומר הכי צעיר באזור", השיבו השוטרים בחיוך. גבה־קומה היה סולי ויפה תואר, משוש לב הוריו, אחיו ואחיותיו.

שלמה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1963 ולאחר סיום הטירונות הוצב לחיל הרגלים. הוא השתלם בקורס מ"כים ואחר כך בקורס מש"קי מרגמות, ונודע כחייל בעל מזג טוב, המבצע כהלכה את המשימות המוטלות עליו.

במאי 1966, לאחר שסיים שלמה את שירותו הסדיר, שב למושב ילדותו, אל טל־שחר. עוד בטרם השתחרר מצה"ל מונה מזכיר המושב. בעיתון "דבר" נכתב אז, ששלמה כהן הוא המזכיר הצעיר ביותר במושבי הארץ. אכן צעיר היה, מלא מרץ ונבון. ארבע שנים תרם ממרצו ומן הידע שלו לארגון חיי המושב. בטקס הסדר בשנת תשל"א עלה בידו לשכנע את מר רענן וייץ להקים ברכת־שחייה במושב, כתמורה לאפיקומן הגנוב. בד־בבד עם פעילותו למען הכלל, הקים שלמה משפחה בישראל: הוא נשא לאישה את חברתו, שרה, והיה לאביהן של שתי בנות; שירלי נולדה במרס 1970 ו־ורדית – באוקטובר 1971. כשתמה תקופת כהונתו כמזכיר המושב, שימש כמנהל מכון התערובת במפעל "תַדְמִיר", ותכנן הקמת מכון תערובת גדול, חדיש ויעיל באזור בית־שמש. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא שלמה ליחידתו בחיל התותחנים, ונשלח לחזית הדרום. שבועיים ימים לחם סולימן באומץ לב ובמסירות בקרבות הבלימה והפריצה, והקפיד לשגר מכתבים לאשתו ולהוריו. "אל תדאגו", כתב, "הכל יהיה בסדר". אחד מרעיו לקרב מספר: "במלחמה גיליתי סולימן אחר. הוא הקפיד מאוד שדברים ייעשו כהלכה, ולא ויתר גם על העניינים הטפלים. כמו שֶׁד עָבַד, מהר וטוב ובמחשבה צלולה. דווקא במלחמה הושיט ידו לעזרה, והיה לבבי מאוד". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), יום הולדתה של הבת הקטנה, ורדית, נפגע שלמה ונהרג מרסיס פגז בציר הגידי, שבלב סיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד הגדוד שלו: "שלמה היה חייל מסור, רציני ואהוב על חבריו. דאגתו לענייני הכלל הייתה קו האופי המיוחד שלו".

כהן, שמואל

שמואל (שמוליק), בן מדלן ואיזידור, נולד ביום י״ד בכסלו תשי״ג (2.12.1952) בהרצליה. שמוליק למד בבית־הספר היסודי ״גורדון״ בהרצליה, והמשיך את לימודיו העל־יסודיים במגמה לאלקטרוניקה בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם מקס פיין בתל־אביב. נער חביב, בעל נימוסים והליכות טובות היה שמוליק. בבית־הספר היסודי התגלה כתלמיד שקדן, שלא נח ולא שקט עד אשר השיג את היעדים שהציב לעצמו. גם בציור שלח ידו וציוריו קשטו את קירות חדרו ואת קירות חדר כיתתו בבית־הספר. אחד ממחנכיו זוכר עדיין כיצד, בראשית שנת הלימודים, התוודע אל שמואל באמצעות ציור, שהגיש לו התלמיד החדש. ״המורה, ניסיתי כוחי בציור״, אמר שמוליק בביישנות והושיט למחנכו דיוקן פניו של המשורר הלאומי, חיים נחמן ביאליק, שאת שיריו למד. שמואל היה פעיל בחיי החברה בבית־הספר, נבחר כחבר בוועדת הקישוט והשתתף בחגיגות ובמסעות. ביישנותו וצניעותו הקנו לו ידידים רבים, מבוגרים וצעירים. מסור היה שמוליק ונכון תמיד להושיט עזרה לזולת, מאופק בגילוי רגשותיו. מורו מספר כיצד פעם אחת, בעת הזרקת זריקות חיסון לתלמידים, חש שמואל ברע, אך לא הרהיב עוז בנפשו לבקש רשות לצאת החוצה. שמוליק ידע כי חובה יש למלא, וכשנטל המורה את ידו ויצא עמו החוצה לשאוף אוויר צח, הסביר הנער, שלא רצה לרפות את ידי חבריו הנפחדים ממילא. חבר טוב ונאמן היה שמוליק. חיוכו הלבבי שיקף תמיד הלך רוח של שלווה פנימית. גם בבית־הספר התיכון עשה שמוליק חיל. הוא בחר ללמוד במגמה אלקטרונית, שכן עוד בטרם השתלם כטכנאי אלקטרוניקה, עסק בשעות הפנאי במלאכת־יד ובעבודות חשמל. בשנות הלימודים בבית־הספר התיכון התמסר מאוד ללמוד מקצוע החשמל, ביקש להכיר את סודותיו של מדע האור, אך לא זנח את אמנות הציור. יתר־על־כן, ציוריו של שמוליק נשלחו לתערוכות נוער, שנערכו בירושלים, וזכו לדברי הערכה חמים. שמוליק היה חבר בתנועת ״הנוער העובד״, השתתף בפעולות ספורט ובטיולים, שנערכו במסגרת התנועה, ולימים היה פעיל מאוד במסגרת הגדנ״ע. ערב גיוסו לצה״ל היה נער בוגר, רציני בגישתו לחיים, אח אוהב לאחותו היחידה, אורה ובן מסור ונאמן להוריו.

שמואל גויס לצה״ל בראשית פברואר 1971, ולאחר סיום הטירונות הוצב בחיל הקשר. כבוגר המגמה לאלקטרוניקה ביקש לתרום לצה״ל מהידע שרכש. שמוליק הצטיין בתפקידו והשתלם בשני קורסים לטכנאי קשר. ביחידתו נודע שמוליק כחייל מעולה וחבר מסור. סיפר אחד מידידיו לשירות בצבא: ״שמוליק השתייך לסוג האנשים, שכל מי שנקלע לחברתו, יכול היה להבחין מיד ברצונו לשתף פעולה ובנכונותו להטות שכם. גם כאשר הייתה העבודה קשה, בלתי נעימה, בלתי מהנה — לא הסתייג ממנה והיה נכון למלא כל משימה שתוטל עליו״. החבר מציין מקרה אחד, המעיד על אופיו המיוחד של שמוליק. הדבר היה כאשר הרחיבו חיילי היחידה את מעבדת הקשר שלהם. שמוליק נטל חלק בכל העבודות — בבנייה, בהתקנת מכשירי החשמל ובסיוד. מתחת לענן אבק, בין טיפות הסיד שנטפו על פניו — אפשר היה

להבחין בחיוך שריחף על שפתיו. היה זה שמוליק שהתנדב למשימות מיוחדות. ביודעין בחר לעצמו את התפקידים היותר קשים. "טוב, אז אני אעשה", נהג לומר, כשהסביר המפקד את דבר המטלה החדשה. "לא מתוך תמימות או טפשות נהג כך שמוליק, כי אם מטוב לב", סיפר חברו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו של שמוליק בחזית הצפון. עוד בערב יום הכיפורים נתקבלה הוראה להציב טכנאי אחד בכוננות. שמואל התנדב להישאר תורן ליד מכשירי הקשר. כשפרצו הקרבות שימש שמואל כטכנאי קשר ובמהלך המלחמה התנדב לפעול כאיש צוות תותחנים, מתוך ההכרה, שעליו להחליף חבר עייף או חייל פצוע. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע שמואל מאש נגד טנקים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בהרצליה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "שמואל ז"ל נפל בקרב על קיומה של מדינת ישראל, שהועמדה בפני השמדה. סמל־ראשון כהן שמואל ז"ל היה חייל מסור ונאמן. בשגרה כבקרב היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

כהן, שמואל

שמואל בן פלורה ויעקב, נולד ביום ו' באב תש"ז (27.7.1947), בקהיר שבמצרים. בשנת 1950, בהיותו בן שלוש, עלתה המשפחה ארצה דרך צרפת והתיישבה בכפר סלמה, בפרברי תל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בבת־ים, ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ביפו. שמוליק, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה הבן הראשון שנולד במשפחה, לאחר שלוש בנות והשמחה עליו הייתה רבה. המשפחה ראתה תלאות וטלטולים רבים עד שזכתה להתיישב בצריף קטן בשכונת הפרברים של תל־אביב. לאחר תקופה לא ארוכה הצליחה לעקור לבת ים. שמוליק היה ילד שובב ועירני שמצא עניין בכל מה שראו עיניו ושמעו אוזניו. הוא היה תלמיד טוב בבית־הספר וכיוון שמילדותו ניחן ב"ידי זהב", שהפליאו בתיקון כלים פגומים, החליט ללמוד בבית־ספר מקצועי. הוא לא הסתפק בלימודי המקצוע בבית הספר ואחת לשבוע היה נוסע למוסך "אגד" בחולון, כדי לעבוד שם עבודה מעשית. חבריו מספרים שהיה מלא אהבת חיים, ולא פעם בילו יחדיו עד לשעות הקטנות של הלילה. ביחוד אהבו החברים להתאסף סביבו על הספסל השכונתי, ולהקשיב לסיפוריו ולרעיונותיו. מטבעו היה נדיב־לב ומוכן לעזור לכל אדם. "הוא היה עובד ללא ליאות, אך ורק כדי לעזור לחבר, או לכל מי שנזקק לו", העיד עליו "עובי", חברו הטוב מילדות. באותן שיחות נתגלה שמוליק כבעל דעה מוצקה, כשהדברים היו אמורים בעניינים חשובים כגון: עתיד, אישה, ילדים ומשפחה.

שמואל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1965, והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס־יסוד במקצועות הארטילריה והשתלם בתפקידי איש צוות של

תותח־שדה. אחרי־כן השתלם בקורס קשרי תותחנים ושימש בתפקיד קשר באחד מגדודי השדה של החיל במשך תקופה מסוימת. לבסוף הועבר לחיל החימוש ועבר הסבה כעובד סיכה ובמקצוע זה שירת בצה"ל עד יום שחרורו מהשירות הסדיר.

מיד לאחר השחרור החל לעבוד בחריצות ולתכנן את עתידו. הוא לא הלך בטל אפילו יום אחד והיה מוכן לעשות כל עבודה. תחילה למד את מקצוע ליטוש היהלומים והחל עובד באחד המפעלים, אבל העבודה לא סיפקה אותו. אחרי־כן עבד בסבלות ונהנה מהפעלת גופו המוצק והשרירי בעבודה זו הדורשת כושר פיזי רב. בשנת 1970 הכיר את ירדנה, שעתידה הייתה להיות אשתו. הוא המתין לה בסבלנות עד שסיימה את לימודיה בבית־הספר התיכון ולאחר שגם היא מלאה חובת שנת שירות סדיר בצה"ל, נשא אותה לאישה. הזוג הצעיר נכנס לדירה שכורה ושמוליק החל עובד כנהג משאית, כדי לחסוך כסף לקניית דירה משלהם. ואכן, לאחר כשנה של עבודה מאומצת ובעזרת הלוואות, הצליחו לרכוש דירה משלהם. באותה תקופה גם נולדה בתם בכורתם נורית. שמוליק זכה ליהנות מבתו רק חמישה חודשים קצרים, ואל ביתו החדש נכנס עשרה ימים בלבד לפני פרוץ המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמוליק בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים ברמת הגולן. הוא עשה לילות כימים בתיקון רכב פגוע ובהחזרתו לתקינות כדי להחזירו ללחימה בשדה הקרב. בסדנא המרכזית בקוניטרה מנע מעצמו אוכל ושינה במשך ימים ארוכים, שקוד על תיקון הרכב הפגוע, שזרם ללא הפסק אל הסדנא מן החזית. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), הופגזה הסדנא על־ידי הארטילריה של הסורים והוא נפגע ונהרג בהפגזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, חמש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כהן, שמעון

שמעון (שימי), בן ג'וליה ז"ל ויחזקאל, נולד ביום י' באייר תש"ט (9.5.1949) בבני־ברק. את חוק לימודיו העממיים סיים בבית־ספר "לפידות" בבני ברק ואחר מכן עבר לקיבוץ יפתח שבגליל. הוא היה נער יפה נפש ונעים הליכות, ידידותי וחביב על כל חבריו. בקיבוץ היה תלמיד טוב וספורטאי מעולה, והצטיין ברכיבה על סוסים. היו לו יחס מיוחד וגישה נבונה ומעמיקה לגבי סוסים והוא נחשב מבחירי הרוכבים בקיבוץ, בעיקר בענף המשוכות. שימי נודע גם בנכונותו הכנה לעזור לכל אדם בעת צרה ובמאמציו לעשות למען הזולת כמיטב יכולתו. כשסיים את חוק לימודיו בקיבוץ יפתח חזר שימי לעירו ועבד שם כדי לחסוך כסף לתקופת שירותו בצבא.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת מאי 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים את האימון הבסיסי נשלח לקורס מקצועות טנק "סנטוריון משופר" בבית־ספר לשריון. הוא השלים סדרת קורסים ובכולם זכה בציון מעולה. במלחמת ששת הימים שירת בחזית הדרום, ועם תום המלחמה נשלח לקורס מפקדי טנקים, שגם בו זכה בציון גבוה

כחניך מצטיין. בחוות הדעת שכתבו עליו מפקדיו נאמר: "מפקד טוב מאוד, אחראי וממושמע".

בתחילת חודש מאי 1970 שוחרר שימי מן השירות הסדיר בצה"ל. בשובו לחיים האזרחיים עסק שימי במשלחי־יד שונים, הוא עבד כנגר, כנהג טרקטור וכצבע. אך בכל אשר שלח ידו עשה חיל וראה ברכה. כחודש אחרי ששוחרר נשא לאישה את חברתו נעמי. השנים גרו בתחילה בדירה שכורה, אך נרשמו לשכון לזוגות צעירים והשקיעו הרבה מאמצים בביסוס מעמדם הכלכלי. כן דאגו היטב לעתיד ילדיהם, יחזקאל ושלום, שנולדו זה אחר זה. שימי היה בעל למופת לאשתו ואב מסור לשני בניו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה שימי בביתו, שכן ליבו אמר לו שיום כיפורים זה לא יועד לישיבה בבית הכנסת. צו הקריאה הגיע אליו והוא יצא מיד ליחידתו בדרום, והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בגזרת התעלה, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. חודשים ארוכים לא היה הדבר ידוע בוודאות והוא הוכרז כנעדר. המשפחה צפתה לידיעות מן השבי, או לכל ידיעה שהיא, אך לשווא. לימים נתגלתה גופתו והתברר ששימי נפל יחד עם כל צוותו של הטנק. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אשה ושני בנים, אב, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו אסף יגורי: "...בנכם סמל־ראשון כהן שמעון ז"ל שירת ביחידת שריון תחת פיקודי. היכרתיו תוך שירות מילואים כבחור אמיץ לב, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו תוך גילוי גבורה עילאית וחירוף נפש. הוא היה חביב על כל מפקדיו וחבריו לנשק, ונפילתו היתה אבדה כבדה ליחידתנו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק ומשתתף באבלכם הכבד. אני מקווה שמלחמה עקובת דם זו תסלול את הדרך לשלום אמת, אשר בו תמצאו את נחמתכם".

דברים לזכרו כלולים בספר "ההולכים ראשונה" – חטיבת נתקה, ובספר שהוציאה לאור המשפחה לזכרו.

כהן, שמעון

שמעון, בן סימה וחנניה, נולד ביום כ' בשבט תשי"ד (24.1.1954), במרקש שבמרוקו. בשנת תשכ"ד (1964) עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בפתח־תקוה. הוא החל ללמוד במרוקו וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "נווה־כיבוש". אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "ברנר" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אבוקה". כשהיה שמעון בן שנה נפטר אביו והדבר השפיע עליו מאוד. הוא גדל ללא אב, וטבעי הדבר שמיהר להתבגר בהתנהגותו ובגישתו לחיים. בכל תחום ביקש להוכיח את יכולתו ומשום כך הצליח לרוב להיות ראש וראשון בכל. עוד בהיותו ילד, בארץ הולדתו – מרוקו, הצטיין ברגשות לאומיים עזים ולא אחת יצא להגן על כבודו כיהודי. הגם

שהיה רק בן 10 שנים, הוא הוא שהביא לכך שמשפחתו תעזוב את מרוקו ותעלה לישראל. עד מהרה הסתגל לתנאים במולדת החדשה והשתלב היטב בחברת בני גילו, עד כי מוצאו לא ניכר כלל. מתוך רצונו להוכיח את ידיעותיו הרבות הפך לתלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים בלימודים. שמעון היה בעל כושר מנהיגות ויכולת ארגון, הצטיין בביטחון־עצמי רב והצליח להפעיל את חבריו ולהמריצם להשתתף בפעילות חברתית. הוא היה בעל מרץ ויזמה ובזכותו התקיימו טיולים, מסיבות ומפגשים חברתיים, שלהם היו שותפים צעירים רבים. שמעון הצטרף לתנועת "הנוער העובד והלומד" והפך לאחד הפעילים בקן התנועה בנווה־כיבוש. אחרי שנות פעילות אחדות השתלם בקורס למדריכים ונעשה מדריך במסגרת התנועה. בעבודת ההדרכה נכרו כישוריו הרבים ויכולתו הארגונית. חניכיו מעידים כי בתקופה שהיה מדריך, הייתה הפעילות עשירה ומגוונת. הוא הבין ללב חניכיו הצעירים וידע להטות אוזן קשבת לבעיותיהם. החניכים בטחו בו והיו באים לשטוח בפניו את אשר העיק עליהם ולרוב היה שמעון מסייע בידם לפתור את הבעיות לשביעות רצונם. בשנת 1971 החל להתעניין במסלול השירות בנח"ל. הוא כתב חיבור מקיף על תולדות הנח"ל, יעודו ומשימותיו. יחד עם חבריו למחזור הקים גרעין, שמטרתו הייתה להשתלב בהתיישבות העובדת ולהצטרף לאחד הקיבוצים. הוא היה חבר במזכירות הגרעין ומן החברים הפעילים בו. פעילותו החברתית והארגונית הייתה ניכרת גם בבית־הספר. הוא היה חבר במועצת התלמידים ושימש כנציגם ודוברם של התלמידים בפני ההנהלה והמורים. שמעון היה זה שהקפיד לדרוש את קיום זכויותיהם של התלמידים. הוא יזם עריכת ימי ספורט, טיולים ומסיבות, שכל תלמידי בית־הספר שותפו בהם. רעיונותיו המבורכים שמשו בסיס ויסוד לפעילות החברתית הענפה שהתקיימה בבית־הספר. כשהיו התלמידים נתקלים בבעיה הכרוכה בארגון הפעילות, היו פונים לשמעון כדי שיסייע בפתרונה. שמעון אהב את ארצו אהבה עזה. בתנועת הנוער ובבית־הספר היה ראש וראשון למטיילים. להיטותו לצאת לסיורים להכרת נופי הארץ לא ידעה גבולות ומעצורים, ומעטים המקומות שכף רגלו לא דרכה בהם. בטיולים ובמסעות התגלה לא רק כמנווט וכמורה־דרך, אלא גם סחף את חבריו לשירה ועשה כדי לרומם ולשפר את מצב הרוח. הוא השתתף בצעדות רבות והשאיר אחריו אוסף גדול של מדליות ותעודות המעידות על כך. שמעון היה פעיל במסגרת הגדנ"ע. הוא היה קלעי מצטיין ובשנים תשל"א ותשל"ב זכה במקום הראשון בתחרויות הקליעה, שנערכו במועדון בראש־העין. כמו כן השלים קורס מפקדי כיתות במסגרת הגדנ"ע והשתלם בטופוגרפיה ובניווט. הוא היה ספורטאי מצטיין והשתתף בתחרויות בסיוף ובטניס־שולחן ובתחרויות קבוצתיות בכדורעף. פעילותו הענפה לא הפריעה לו להעשיר את השכלתו בתחום האמנות והוא הרבה לחזות בהצגות תיאטרון ובסרטי קולנוע. שמעון אהב את ביתו ואת בני משפחתו והגם שהרבה לצאת לעיסוקיו השונים, ידע לשוב הביתה בזמן, כדי להיות לצד אמו ולסייע בידה. דלת ביתו הייתה פתוחה בפני חבריו, שבאו לשאול בעצתו. הוא ניחן בסבלנות רבה וביכולת להאזין ולהבין את בני שיחו. הוא עשה כמיטב יכולתו כדי לסייע לכל ידיד, וחבריו מעידים כי כל מי שהיה שרוי במצוקה תלה בשמעון את מבטחו. הוא היה בעל השקפות ורעיונות מגובשים בתחומי החברה והמדיניות, והביע אותם בכל ויכוח. הוא ידע גם להגן עליהם בדבקות, עד שהיה משכנע את הזולת בצדקתו.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 וביקש לשרת בחיל השריון. הוא קיווה כי במסגרת החיל יוכל להתוודע למרחבים ולנופים חדשים, שטרם הכיר. לאחר סיום הטירונות השלים קורס נהגי טנקים והוצב לחטיבת השריון 7. גם בעת שירותו בצבא התגלה שמעון כמנהיג בקרב חבריו ליחידה. הוא היה חייל ממושמע ומסור וידע לעורר את חבריו לקיום ערבי הווי ומסיבות, שתרמו להעלאת המורל ביחידה. בשעות הקשות של אימונים ושל פעילות מבצעית ידע לשמור על קור רוחו ונסך ביטחון רב בחבריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה שמעון בבית־הספר לשריון, בקורס מפקדי טנקים. הוא וחבריו צורפו לכוחות הלוחמים בסיני נגד המצרים. בקרבות אלה התגלה כאיש מקצוע מעולה וכאיש צוות, שכל מפקד שאף לצרפו אליו. בקרבות שהתחוללו בגזרת תעלת סואץ ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע הטנק של שמעון והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "שמעון היה חניך מסור ושקדן, והצליח להגיע לרמה גבוהה בכל מקצועות הטנק. במלחמה השתתף שמעון כאיש צוות ונהג טנק וביצע את תפקידיו ללא דופי, תוך גילוי יזמה, דבקות במשימה, כושר מקצועי ואומץ לב".

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת בפתח־תקוה. בני משפחתו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברים על דמותו מפי מורים, מפקדים, חברים לספסל הלימודים וחברים לנשק.

כהן, שמשון

שמשון (שימש), בן ראשל ודוד, נולד ביום ח' בשבט תשי"ד (29.1.1954) בבני ברק. הוא למד בבית־הספר היסודי "אגודת ישראל" והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בכפר־חב"ד. שמשון היה הרביעי בין ששת אחיו ואחיותיו והיה אח חביב להם ובן מסור להוריו, וכן היה תלמיד מצטיין. בהיותו בכיתה ו' החל ללמוד נגינה, וכנגן בחצוצרה השתתף באירועים מוסיקליים שונים עם תזמורת בית־הספר ואהב גם לשעשע את חבריו בנגינתו. בכפר חב"ד למד "שימש" במגמה של נגרות וסיים את לימודיו בציונים טובים מאוד. מאז ומתמיד היה חביב על הכל בזכות מידותיו הטובות ויחסו החם לזולת. הוא ידע ללמוד ממוריו וממחנכיו וזכה לשבח ולתהילה בפי כל.

שמשון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972. כנגן חצוצרה היה ברור שיבקשו להציבו לתזמורת צה"ל, אולם הוא העדיף להתנדב לשרת בחטיבת "גולני". לאחר שהשלים את קורס האימונים הבסיסי הוצב ליחידה של החטיבה. ביחידתו היה אהוב מאוד על חבריו בזכות מעשיו הטובים ובזכות טוב לבו. כאשר בקשו חבר מחבריו לעמוד בשמירה שעה נוספת, היה עושה זאת ברצון ובמאור פנים. נאמן לדתו, היה

מתפלל בכל בוקר, ואם נשאר בשבת במחנה, היה טורח לכנס כמה חיילים למניין, כדי שהתפילה תהיה מושלמת. בתקופת שירותו בצה"ל עמד לשאת לאישה את חברתו ברכה וחתונתם תוכננה ואף נקבע לה תאריך. במלחמת יום הכיפורים השתתף שימש בקרבות המרים לכיבוש החרמון. ביום כ"ב בניסן תשל"ד (14.4.1974) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות.

במכתבו למשפחה האבלה כתב מפקדו: "בנכם נפל בעת מילוי תפקידו. שמשון שירת את הגדוד למעלה משנה וחצי ולחם בשורותיו במלחמת יום הכיפורים, מלחמה קשה וארוכה, שבעצם טרם נסתיימה והיא נמשכת יום יום. שמשון היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור, ומילא את כל שהוטל עליו בצורה טובה. אין מלים בפי לנחם משפחה ששכלה את בנה, אולם קבלו את רגשי הערכתנו והשתתפותנו בצערכם. בשם "גדוד הבוקעים הראשון" – מפקד היחידה".

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

כהנא, גד

גד, בן צפורה וברוך, נולד בחיפה ביום כ"ב בטבת תשי"ג (9.1.1953). למד בבית־הספר היסודי "אילנות", המשיך בבית־הספר התיכון־עירוני ה' על הכרמל וסיים את לימודיו בבית הספר הריאלי העברי בחיפה, במגמה הריאלית בשנת תשל"א 1971 – והוא בוגר מחזור נ"ב. גדי היה חניך ומדריך בתנועת הצופים ובגדנ"ע. עוד בזמן שלמד בבית־הספר הריאלי העברי בלט בידיעותיו, בשכלו החריף והצטיין בכושרו הגופני. הייתה לו רגישות ליופי ובמיוחד ליפי הטבע והנוף. את זמנו הפנוי הקדיש לטיולים במרחבי ארצנו.

גד התגייס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והתנדב לשרת בסיירת "שקד". בחוברת שיצאה לאור אחרי המלחמה, ובה מדברי חיילי הסיירת על חבריהם לנשק שנפלו, נכתב על גד: "הנער רחב הכתפיים וגבה הקומה, דומה שכל הישגיו באו לו ללא כל מאמץ נראה לעין. אף שלא היה דברן, הספיקו מספר משפטים לאדם שלא הכירו, כדי שיביט בו בענין פתאומי, ובהמשך יכיר בכל שאר מעלותיו וילמד לחבב אותו. מצטיין בכל ששלח ידו. חובב מושבע של מוסיקה קלאסית, ידיעת הארץ וריצות ארוכות. היה תאב קריאה ובלע כבכורה בטרם קיץ ספרי אסטרונומיה, הגות, מתמטיקה וספרות לשמה. כחייל – היה מהימן ואחראי, דבק במטרה, שקדן לבצע ונכון לעזרת חברים. כמפקד – הקדיש עצמו בקנאות לטיפוח חייליו, כושרם, היקף ידיעותיהם ואף בעיות שבתחום הפרט. לקורס קצינים סירב ללכת, לדאבון לב מפקדיו, העדיף להישלח לקורס מדא"גים והשלימו בהצטיינות יתרה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף גדי לפלוגתו המבצעית, שלחמה בחזית הדרום. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) השתתף גדי בפריצה לאזור החציה לכיוון תעלת־סואץ. במהלך הקרב פגע טיל בזחל"ם שלו וגד נהרג במקום. גד הובא למנוחת־

עולמים בבית־הקברות הצבאי בחיפה. בן 20 היה בנופלו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "גד היה מנבחרי היחידה — מן המעולים שבלוחמיה ומן הנפלאים שברעים. היה פאר המחזור והתבלט בכל פלוגה ובכל קורס. חיוניותו, כושרו הגופני והגיונו המפוכח תרמו בכל תחום שנדרש. כשיצאה פלוגתו לטיהור אזור הפריצה, היה ברור שלא ייפקד מקומו, ואמנם הוא נע ראשון עם ראשונים, בזחל"ם מפקד הפלוגה. לא היו לו ספיקות בקשר לחיוניות הלחימה עבור עמנו והוא פעל מתוך הכרה בצדקת דרכו. עם מותו שכלנו את היקר בבנים, ובכך הצטרף לשרשרת לוחמי ישראל, שנתנו נפשם למען חירותנו..."; מנהל בית־הספר הריאלי העברי בחיפה, שבו למד גדי, כתב להורים השכולים: "עם נפילת גד נלקח מאתנו אחד מטובי בוגרינו, שנועד למלא תפקידים חשובים בחיי המדינה"; בדברי חבריו ליחידה נאמר: "במבט לאחור נראה שלא הכרנו את גד דיינו. יפה נפש ויפה גוף, גד היה במישור אחר, מעלינו, תחושה שלא התאמץ להחדיר — היא פשוט נוצרה מאליה. בנפילתו נלקחה אישיות גדולה".

כהנא, שאול

שאול, בן שרה וחיים, נולד ביום כ"ה באדר ב' תשי"א (2.4.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ליאו־בק ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "חוגים" בחיפה. כבר משחר ילדותו היה שאול מאותם תלמידים, שאינם זקוקים למאמץ מיוחד כדי ללמוד, לקלוט ולהבין את הנלמד בבית־הספר. הוא עבר את שנות הלימוד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון ללא כל קשיים ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות.

שאול גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1969 והיה ברור לו כי מקומו ביחידה קרבית. הוא התנדב לחיל השריון ולאחר השתלמויות בבית־הספר לשריון, הוסמך כמפקד טנק. מפקדיו ניסו להשפיע עליו שילך לקורס קצינים, אולם שאול סירב בטענה כי עליו להשלים תחילה את לימודיו. למרות סירובו התייחסו אליו מפקדיו הקצינים כאל שווה בין שווים, ושיתפו אותו בדיונים ובהחלטות שנגעו למבצעים שונים. הם אף הטילו עליו תפקידים, שהיו מקבילים לפי מעמסת האחריות לתפקידי קצין, בעוד ששאול היה עדיין חוגר. גם בימי שירותו בצבא, הרחק מן הבית, הרבה שאול להקדיש זמן למשפחתו. הוא כתב הביתה וחלק ניכר מהזמן בחופשותיו בילה במחיצת בני משפחתו. אחד מידידיו הקרובים, שהיה בן־בית אצל הוריו של שאול, אמר: "מעולם לא שמעתי אותו מרים קול בבית, או מדבר בגסות אל הוריו. תכונות שאין אנו מוצאים כיום אצל רוב בני הנוער..."

שאול ראה צורך להמשיך את הלימודים, כדי להבטיח את עתידו. לאחר ששוחרר משירות החובה בצה"ל בדרגת סמל־ראשון, התקבל לפקולטה לכלכלה באוניברסיטת חיפה ללא כל קושי, למרות שהתכונן לבחינות הכניסה תוך כדי שירות ברמת הגולן,

בחורף עז ובתנאים קשים. לאחר שנה של לימודים באוניברסיטת חיפה, החליט כי הוא "לא יכול להרשות לעצמו את הלוקסוס הזה" של לימודים בלבד. בחופשת הלימודים עבד בחברת אי.בי.אם. ולצורך העבודה בחברה זו עקר לתל־אביב, ולמד בקורס למחשבים. לאחר שהשתלם בקורס התקבל לעבודה במקצוע וגם עבר בהצלחה את הבחינות באוניברסיטה. בעל כוח רצון חזק היה שאול וכשהציב בפני עצמו אתגר – תמיד היה משיג את מטרתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיהר שאול להצטרף לכוחות הלוחמים, בלי שקיבל צו קריאה. לכן לא לחם בחטיבה שלו אלא ביחידת שריון בגזרה הצפונית של רמת הגולן. כמעט שבוע השתתף בקרבות הבלימה המרים, עד שביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה בקרב ליד מזרעת בית־ג'אן, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה.

כהן־הלל, יעקב

יעקב (ג'ק), בן אדלה ואברהם, נולד ביום י' באדר תשי"ב (7.3.1952) בבירות שבלבנון ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ח (1958). הוא למד בבית־הספר "אליאנס" של "חברת כל ישראל חברים" בבירות, המשיך בלימודים בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בתל־אביב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הרצליה" ובפנימייה הצבאית שלידו. יעקב היה תלמיד טוב, שקדן ומתמיד. הוא היה מראשי הדוברים בכיתה והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב לטייל והרבה לנסוע עם אחייניו ברחבי הארץ. יעקב היה חברותי וקל להתיידד, אוהב חברה ומכניס אורחים, מאיר פנים לכל אדם, איש ברית ובעל סוד נאמן. טוב־לב היה ובעל יד רחבה. תמיד היה שמח בחלקו ונוח לבריות. הוא רחק מריב וביקש את הפשרה. מטבעו היה אופטימי, שמח ובעל חוש הומור, והרבה להתבדח ולהתלוצץ. ביחסו לבריות היה גלוי־לב, ישר־דרך ובעל־מצפון, והצטיין בנימוסיו ובעדינות נפשו. הוא היה נקי ומסודר מאוד, אנין טעם ומקפיד בלבושו. להוריו היה בן נאמן ומסור, רחש להם כבוד רב והתחשב בדעתם.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970, והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מקצועות טנק "סנטוריון משופר" ובקורס מפקדי טנקי "סנטוריון משופר". כעבור זמן נשלח לקורס קצינים ולאחר סיומו נשלח לקורס קציני שריון. בתום הקורס הוענקה לו דרגת קצינות הוא מונה מפקד מחלקה בשריון. כעבור זמן הוטל עליו תפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים. הוא נחשב קצין אחראי ומסור לתפקידו, בעל רצון ויכולת רבה, יעיל ומסוגל לעמוד במצבים קשים. הוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו, דאג לחייליו והיה אהוד עליהם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן והוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחם יעקב בקרב שהתחולל באזור ג'וחיידר. במהלך הקרב פגע פגז

בראשו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, שני אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הגימנסיה העברית "הרצליה" הוציאה לאור חוברת לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ויעקב בתוכם.

כהנוביץ, אריה

אריה, בן סוניה וחיים ז"ל, נולד ביום ט"ז בכסלו ת"ש (28.11.1939) בכפר ויתקין, ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בכפר. אריה, שכונה אריק בפי משפחתו וידידיו, היה תלמיד חרוץ, והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. כמו כן היה ספורטאי מצטיין. אריק השקיע הרבה זמן ומרץ בהדרכה בהתנדבות. במשך שלוש שנים רצופות, מגיל חמש־עשרה עד גיל שמונה־עשרה נסע פעמיים בשבוע להדריך בני־נוער בעמק חפר ובשרון. הוא היה חבר בחטיבת הנוער של "בני המושבים", ארגן פעולות נוער במושבי עולים ולקראת סיום לימודיו בבית־הספר התיכון, הקים עם חבריו גרעין נח"ל. אולם הוא לא שירת בנח"ל, כיון שסבור היה, לדבריו, שעליו לשרת "בחיל אפור וקשה כשריון".

אריה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957 והתנדב לחיל השריון, בימים שעדיין לא היה חיל זה מקובל כל־כך בקרב בני הנוער המתגייסים לשורות צה"ל. הוא היה חייל ממושמע ומסור, וכל מפקדיו וחבריו העריכו אותו מאוד. במהלך שירותו השלים שורה של קורסים, לרבות קורס צניחה, קורס קצינים וקורס קציני שריון.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, השלים קורס מפקדי פלוגות שריון וקורס סיור מתקדם. במילואים היה מפקד פלוגת טנקים והגיע לדרגת רב־סרן. לאחר השחרור יצא אריק ללימודים. הוא למד בטכניון בחיפה בפקולטה להנדסה־חקלאית והתמחה בתחומים התיאורטיים והפיסיקליים של ההידרולוגיה. לימים סיים בהצטיינות את לימודיו בטכניון בחיפה, הוענק לו תואר ראשון והוא השתלב בעבודת האגף להידרולוגיה בתה"ל, כחבר בצוות מחקר הכינרת. במלחמת ששת הימים לחם אריה עם פלוגתו בקרבות הקשים בעמק דותן ובג'נין. שנים רבות ופוריות הקדיש למחקר הכינרת, שהייתה אהובה עליו לא רק כנושא למחקר וללימודים. עליה נסבו עבודות המחקר־המדעי הרבות שפירסם, כגון: ההתאדות של מי הכינרת, תחזית מפלסי ים המלח, זרימת המעינות המלוחים של הכינרת, ההידרולוגיה של אגן ההיקוות של הכינרת. אין אלה אלא מקצת ממחקריו של אריק, שראה בכינרת מקור המים החשוב ביותר של המדינה. הוא התכונן לכתוב עבודת דוקטורט בנושא האקולוגיה והזיהום של הכינרת והתמחה גם במיפוי ובפיענוח של אזור הכינרת, בעזרת תצלומי לוויינים באינפרה־אדום. בשנים האחרונות היה אריק מנהל בפועל של צוות המחקר לכינרת. נושאי המחקר ועבודותיו המדעיות היו לגביו לא רק עבודה, אלא גם הנאה ותחביב. בימי חופשה נטל את רעייתו ואת בנותיו וירד עמם לחופי הכינרת האהובים, כדי

להתפעל מהנוף ולתכנן מחקרים לעתיד. אריק סיים את לימודי התואר־השני בטכניון ועבודת־הגמר שלו לתואר מגיסטר, הוזמנה על־ידי הצי האמריקני וזכתה לשבחים רבים מפי מזמיניה. במשך השנים שירת אריק תקופות ארוכות כקצין מילואים וכמפקד בשריון. מחמת צניעותו לא התהדר בדרגתו הגבוהה ומיעט ללבוש מדים. אולם ביחידתו היה מוכר כקצין מעולה וכאדם הגון, בעל יזמה ומסור בכל לב לחייליו. הוא ניסה תמיד לפתור את הבעיות האישיות של החייל, להבין ללבו, לנחמו ולעודדו בשעות קשות, באימונים או במלחמה. אריק היה איש משפחה למופת, דואג ומסור לרעייתו ולשתי בנותיו. תמיד שמר אמונים לכפר הולדתו, כפר ויתקין, שהיה אהוב עליו מאוד. לימים תכנן לבנות בית בחופית, סמוך לכפר ויתקין, אך לא זכה לכך, ומשפחתו הגשימה את חלומו זה. במלחמת יום הכיפורים היה אריק מפקד פלוגת טנקים, שלחמה ברמת הגולן. הוא לחם בראש פלוגתו בקרבות הקשים באזור הג׳וחדר, שבדרום הרמה. במלחמה נסך בחייליו אמון וביטחון בעצמם בשקט הנפשי שלו, באופטימיות, ברוח הטובה ובכושר הפיקוד המעולה שלו. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), נפגע אריק ונהרג בעת הפריצה אל תוך השטח הסורי בדרום רמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ויתקין. אריק נפל בתל־חנוט, לא הרחק מהמקום, שם עסק בעבודתו המדעית האחרונה — חישובים הידרולוגיים של מעיינות בוטמייה שברמה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם, אחות ושני אחים.

כהן־טוויל, אליהו

אליהו, בן מרים וחיים, נולד ביום י״ד בתמוז תשי״ג (27.7.1953) בלוד ולמד שם בבית־הספר היסודי ״הרצליה״. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״, שם השתלם במגמה של חשמלאות. משסיים את חוק לימודיו, עבד תקופה קצרה במקצועו החדש.

אליהו גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס מש״קי מקלעים, קורס מ״כ רובאים וקורס מ״כים חי״ר. הוא אהב מאוד את שירותו ועשה אותו בנאמנות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עם יחידתו ברמת הגולן. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), יצא עם חוד הכוח שפרץ אל מערכי האויב. בקרב שהתחולל באזור תל ורדה נפגע אליהו ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אליהו היה מהמובחרים שבלוחמים, ובעת הקרבות ביצע את תפקידו על הצד הטוב ביותר״; כמו כן כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״אליהו היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו״.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת ״הרמב״ם״ בלוד.

כוכב, שמשון

שמשון, בן טוני וגיאורג־יצחק ז"ל, נולד ביום י"ד באדר ב' תרצ"ה (17.2.1935) בעפולה. אביו, שהיה משפטן מחונן, נפטר כשהיה שמשון ילד. הוא נשלח לתל־עדשים וגדל כבן אצל משפחת ארליך. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בתל־עדשים, עבר עם אמו לעין־חרוד ולמד בבית־הספר התיכון המשותף בקיבוץ. מילדותו למד הנער לאהוב את הארץ, את נופיה ואת הצומח והחי שבה. הוא הרבה לסייר ברחבי הארץ ויצא גם לטיולים מסוכנים במקומות מרוחקים, מודרך על־ידי הרצון העז לראות, לחקור וללמוד. יחד עם מאיר הר־ציון הקים את "האחוזה" בעין־חרוד, שאליה נהגו להביא גוזלים וגורים מטיולים. הוא אהב לחפש ולהגדיר צמחים נדירים והציף את פרופ' מיכאל זוהר בהצעותיו לתיקונים במגדיר הצמחים. כבר בנערותו הפך שמשון לאגדה מהלכת. רבות דברו בו כחוקר וכמדען צעיר ומחונן, וגם פעילותו החברתית הייתה גורם להערצת צעירים ומבוגרים כאחד. הוא הדריך את בני הנוער במשק, טיפל בהורי חברים והיה יוצא אתם לטיולים וכנער השתתף בועדת הטיולים של הקיבוץ. הוא הרבה לכתוב לעלון של חברת הילדים וגם חרז חרוזים להנאתו על דברים שונים, על חבריו ואפילו על מחקריו.

שמשון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1953 והוצב לנח"ל. כשנה לאחר גיוסו התנדב לשרת בנח"ל מוצנח.

במחצית פברואר 1956 שוחרר שמשון מצה"ל בדרגת סמל וחזר לעין־חרוד, שם עבד שנתיים ברפת. בשנת 1957 שבר את זרועו בעת תרגיל צניחה, בהיותו בשרות מילואים, ובשעה ששכב בבית החולים הכיר את איילה, האחות שטיפלה בו, ותקופת חברותם הייתה רצופה מכתבים מלאי הומור, שמחת חיים ואהבה עדינה. השניים נישאו ועברו לקרית־עמל ומשם למושב אלראי. נוסף לניהול המשק שלו, עבד בסמינר "אורנים" בטיפול בפינת החי. בשנת 1962 נולד בנו הבכור ניר, ובשנת 1966 נולד בנו גלעד. שמשי היה צנחן מצטיין וסייר מעולה. במסגרת שירותו במילואים השתתף במבצע "קדש", במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. גם לאחר שנפצע בגבו ועבר ניתוחים, המשיך לצנוח ולא הסכים לשינוי הפרופיל הרפואי שלו, אף שנאלץ לישון על הרצפה. בשעת כיבוש ניצנה נפצע שמשון בנסיבות מיוחדות במינן: הוא נכנס עם חיילי צה"ל לניצנה בשעה 04.00 לפנות בוקר. בעת סריקת מאהל של האויב גילה חייל ערבי פצוע באחד האוהלים. הוא הוציא אותו מן האוהל כדי להשקותו ובעת שתמך בו ועזר לו, ירה בו חייל ערבי אחר ופצעו. הכדור חדר לירכו ושיתק את רגליו. הוא שכב זמן רב בבית החולים בתל־השומר ויום אחד, כשבאה אליו אמו לביקור, ביקש לקחת אותו בכסא גלגלים, לראות את הפצוע הערבי שהציל. כשנשאל פעם מה עשה ביחידה 101 בפעולות התגמול, ענה: "נכנסנו לכפרים, ובזמן שכל היתר התעסקו בכל מיני דברים אחרים, אני אספתי תרנגולות". שמשי התקבל ללימודים בפקולטה לביולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, והמשפחה עברה לבירה והתגוררה בקרית־יובל. את בחינות הבגרות סיים בתוך שנת הלימודים

השלישית באוניברסיטה. מורהו, פרופ׳ זהרי, אמר לו פעם: ״הזהר שלא יהיה לך פרס נובל לפני שיש לך תעודת בגרות״. עבודות המחקר שלו הצטיינו בייחודן ובשנת 1971 פרסם בכתב־עת מדעי מאמר בנושא האמבריולוגיה, שהוא תחום התמחותו. הוענק לו התואר הראשון ואחרי כן התואר השני והוא שקד על לימודיו לתואר דוקטור. הוא לימד בפקולטה למדעי הטבע באוניברסיטה, ופעמיים נשלח מטעם האוניברסיטה לסיורי מחקר בחוץ לארץ – להולנד, לבלגיה וליוגוסלביה. לאחר נופלו הוענק לו התואר דוקטור לפילוסופיה בשנת 1976 על עבודתו בתחום האמבריולוגיה של עופות. שמשי אהב מוסיקה, ספרות ואמנות. מנערותו אסף שירים עבריים מימי העלייה הראשונה עד מלחמת העולם. הוא היה פעיל בכל תחומי העבודה הציבורית, וביחידתו בצבא היה דמות מרכזית, מעין ״קמע״ של היחידה. הוא ידע לדאוג לאנשיו ונהג בהם בסמכות, אך מתוך חברות וידידות והרבה הומור, שהיה מיוחד לו. הוא היה אומר: ״אני הקמע של היחידה, מסתכלים עלי כמו על פלקט. איך אני יכול לאכזב אותם ולא ללכת? ובכלל, כשיש מלחמה התפקיד שלי לדאוג לסניטציה. אם אני לא הייתי יוצא עם היחידה שלי, אז לכולם היתה דיזינטריה״. שמשי היה אב מסור, מורה ומחנך מעולה לשני בניו. אחרי נפילתו אמר בנו הבכור, ניר – ״הנורא ביותר לאחי הקטן הוא, שלא יוכל לקבל כל מה שאבא העניק לי״. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, ושמשי אז בן שלושים ושמונה, לא נכלל שמו ברשימת המגויסים. בכל זאת לא ויתר, עד שהממונים עליו נעתרו לו והחזירוהו ליחידתו. בגלויה האחרונה לאמו כתב: ״אני חייב לעזור ולהיות עם חברי, שאתם הייתי קשור עשרים שנה... אנו יכולים לעזור איש לרעהו...״. בליל הצליחה לגדה המערבית של תעלת סואץ, התנהל קרב קשה על צומת ״טרטור־לכסיקון״, מדרום ל״חווה הסינית״. הצומת והציר היו חיוניים ביותר, בגלל הצורך להעביר את גשר הגלילים דרכם. בשעה שלוש לפנות בוקר, ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), נצטווה כוח של גדוד הסיור, שבמסגרתו פעל שמשון, לפרוץ לצומת ולטהר את ציר ״טרטור״ ממערב למזרח. לאחר שהצליח הכוח לעבור את הצומת נפתחה עליו אש כבדה מכלי נשק שונים. בקרב שהתפתח תוך ניסיון להיחלץ מהאש, נפל שמשון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני בנים ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

האוניברסיטה העברית בירושלים קיימה עצרת לזכרו של שמשון, שסופר בה על אישיותו הרב־צדדית, הוקראו שירים מן האוסף שלו ״שירי מולדת״, והוקרן סרט טלביזיה שהשתתף בו. בעצרת דובר על סגולותיו הרוחניות, על יעילותו, על כושר הארגון שלו, ובעיקר על אהבת האדם שלו; ספר על שמשון שיצא לאור בירושלים, מעלה ביריעה רחבה את עבודתו המדעית ואת אישיותו הקורנת; בספריית המחלקה לזואולוגיה באוניברסיטה העברית, נפתח בשנת תשל״ה חדר קריאה לסטודנטים על שמו של שמשון. כמו־כן נוסדה קרן להענקת פרסי־לימוד לסטודנטים, העוסקים בשטחי מחקר קרובים לתחומי התעסקותו של שמשון.

כופר, רוני

רוני, בן חוה ויעקוב, נולד ביום ט״ו בחשון תשי״ד (24.10.1953) בכפר ברוך. תחילה למד בבית־הספר היסודי בנהלל ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עיוני על־שם ח׳ גרינברג בקרית טבעון. הרצון ללמוד ולהוסיף ידע, היה המניע החזק ביותר אצל רוני בתקופת נערותו. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים בנהלל, יכול היה להמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון הסמוך. אולם נראה היה לו שבמשנה־מאמץ יצליח להגיע להישגים טובים יותר בבית־ספר תיכון אחר. הוא התקבל לבית־הספר התיכון בטבעון ומדי יום ביומו – בקיץ הלוהט ובחורף הגשום – היה נוסע הלוך וחזור, מכפר ברוך לבית־הספר בטבעון. כאשר ניתנה לו תעודת הבגרות – לא היה גאה ממנו.

רוני גויס לצה״ל במחצית ינואר 1972 ונשלח כמועמד לקורס טיס, אולם כעבור חודשיים נשר מהקורס. אז החליט להצטרף לחיל קרבי. הוא התלבט בבחירה בין חיל התותחנים לבין חיל השריון. לבסוף החליט להצטרף לחיל התותחנים. מיום שהגיע לשורות החיל, עבר סדרה של קורסים שונים, כשהוא הולך ומתקדם בידע ובסולם הפיקוד. הוא עבר קורס תותחנים וקורס מפקדי כיתות ולבסוף נשלח לקורס קצינים. ״רוני היה מבוגר בגישתו לבעיות, שהתעוררו תוך מהלך הקורס״, כתב, כעבור זמן, מפקד יחידתו למשפחה השכולה: ״תמיד ידע לנתח את הבעיות ולהבחין בין טפל לעיקר. התרשמתי גם מן הרצון שלו להמשיך כרגיל במהלך הקורס, ויחד עם זאת לנצל כל חופשה כדי לחזור הביתה ולטפל במשק החי. הוא הצליח לעשות זאת ללא כל בקשה להקלות או להתחשבות מיוחדת״. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, נותרו לרוני חודשיים בלבד להשלמת קורס הקצינים. אולם בגלל הנסיבות שובשו התכניות והוא הצטרף ליחידתו, שהוצבה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), באחד הקרבות הקשים שהתנהלו ליד תל־פארס, נתקל הכוח שלו במארב טנקים של הסורים ורוני נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ברוך, כפר הולדתו. בן עשרים היה רוני בנופלו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה.

משפחתו וידידיו הוציאו לאור חוברת זיכרון להנצחת שמו.

כותא, דניאל

דניאל, בן מרים ומאיר, נולד בשנת תש"ז (1947) בעדן שבתימן, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). המשפחה השתקעה בנתניה ודניאל למד שם בבית־הספר היסודי "סיני". דניאל, שנקרא בפי כל דני, היה בן מסור להוריו ומורה־דרך לאחיו ולאחיותיו. בגלל דאגתו הרבה למשפחה יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה לאחר סיום לימודיו. הוא מצא את פרנסתו בעבודה כמלטש יהלומים. אדם טוב לב היה, נעים הליכות ונוח לבריות והשרה סביבו אווירה טובה. הוא שפע קסם אישי, שקרב אליו ידידים רבים, ובני משפחתו אהבו להיות במחיצתו. דני היה אוהב חיים ונמרץ. הוא נהג לבלות את זמנו הפנוי בשירה ובנגינה על גיטרה. היה לו קול ערב ובכל המסיבות והפגישות החברתיות היה מזמר להנאת הנוכחים. דני הרבה להאזין למוסיקה וערך מסיבות ומפגשים רבים לחבריו. הוא היה חובב ספורט נלהב, הצטיין כשחקן כדורגל בקבוצת "בית"ר" נתניה והרבה לחזות במשחקי כדורגל. דני ניחן בשיקול דעת רציני ובוגר, ברצון עז ובהחלטה נחושה. הוא ידע את אשר לפניו, ובחר בתבונה ובפקחות את הדרך שילך בה. היו לו שאיפות רבות והוא תכנן תכניות רבות לעתיד, אך את מרביתן לא הצליח להגשים. חייו התנהלו בנתיב ברור של עבודה קשה ומאומצת למען משפחתו, חיי משפחה וחיי חברה מלאי פעילות והנאה.

דניאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מפקדי־כיתות ונשלח לשרת ביחידת חי"ר כמפקד כיתה. ביחידתו היה ידוע כמפקד טוב, שדאג לכל מחסורם של חייליו. הוא היה ידיד וחבר לפקודיו, האזין בסבלנות לבעיות שהעלו בפניו ועשה כמיטב יכולתו כדי לסייע בפיתרונן. חייליו רחשו לו אמון ובטחו בו. רבים מהם שמרו על קשרי ידידות עמו גם אחרי שסיימו את שירותם המשותף. יחד עם חייליו לחם דני בקרבות מלחמת ששת הימים.

בתחילת אוגוסט 1967 שוחרר דניאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים. בשנת 1969 עבר קורס, שבו הוסב מקצועו למפקד כיתה בחיל הרגלים המשוריין. הוא הועבר לחיל השריון והוצב לתפקיד מפקד כיתה בחרמ"ש. דני נשא לאישה את חברתו מרים ויחד הקימו את ביתם בנתניה. היה זה בית חם ונעים שדלתו הייתה פתוחה בפני בני משפחה, ידידים וחברים. כולם אהבו לבקר בביתם, שאווירה לבבית שררה בו והכנסת אורחים נאה. דני אהב את ילדי המשפחה, נהנה מהמשחק עמם ונהג להעניק להם תשורות. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), תקפה היחידה כוח קומנדו מצרי, שחסם את ציר הגישה למעוז "בודפסט" הנצור. לאחר קרב קשה וממושך הצליחו חיילי היחידה לפתוח את הדרך למעוז ואפשרו את חילוצם של חיילי צה"ל, שהיו נצורים בו. בקרב זה נפגע דני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בן שנולד אחרי נפילתו ונקרא דניאל על־שמו, הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דני היה אהוב, אהוד ומסור. נתן דוגמא לחייליו והשפיע באישיותו ובעליצותו על חבריו. הוא נפצע פצעים אנושים לאחר שלחם בגבורה וסייע בהשמדת הכוח המצרי הגדול, ופונה לבית־החולים, אך למרות מאמצי הרופאים מת מפצעיו. תקצר היריעה ואין בפינו מילים כדי לתאר ולספר על דני היקר, על פעילותו ועל אומץ לבו. זכרו יהיה חקוק בלבנו תמיד".

הוריו הקימו לזכרו בית־כנסת בנתניה.

כחלון, יוסף

יוסף (יוסי), בן ג'וליה ואהרון, נולד ביום כ"ד באלול תשי"ג (4.9.1953) בכפר יונה. הוא למד בבית־הספר היסודי "עוזיאל" באשקלון, ואחרי־כן המשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הדתי המקיף על־שם רוגוזין באשקלון, אולם לא הספיק לסיים את כל שנות הלימוד. למרות רצונו העז להמשיך בלימודים תיכוניים ובלימודים גבוהים, נאלץ יוסי לפרוש מבית־הספר ויצא לעבוד כדי לעזור בפרנסת משפחתו מרובת הילדים. תקוותו הייתה שביום מן הימים יוכל להשלים את בחינות הבגרות ולהשתלם כמורה־דרך לתיירים. תקופה ארוכה היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", בתחילה כחניך ואחר־כך כמדריך.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים את הכשרתו בבית־הספר לשריון הוסמך כתותחן טנק. למרות הבעיות המשפחתיות המרובות, שהטרידו אותו, אהב יוסי את תפקידו הצבאי ומילא אותו ללא דופי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים – היה יוסי בין חיילי השריון שהוחשו לחזית הדרום. על ימיו האחרונים סיפר לאחר זמן ידידו הקרוב, ישראל דוידוביץ: "שים פס, אנחנו ננצח! אלה היו מלותיו האחרונות של לוחם עז, אשר אפילו ברגעיו האחרונים, כאשר גופו שתת דם, לא שכח את עמו ואת מולדתו. מילותיו האחרונות של גיבור. הוא לא שכח את משפחתו ולמענה השאיר את הצוואה האחרונה, שהיא התקווה והביטחון בניצחונו של עם ישראל. אולם הכל החל ארבעה ימים קודם לכן, בערב יום הכיפורים. את כולנו הזעיקו מהבית, ויוסי, שנשאר בבסיס, קיבל את פנינו. למחרת הלכנו לבית־הכנסת ויוסי רצה להיות חזן, כי ידע לסלסל בגרונו. אולם לא הספקנו להאזין לתפילה, כי צופר האזעקה בבסיס הוציא אותנו מבית־הכנסת. במשך כל הלילה היינו עסוקים בהכנת הטנקים ותוך כדי כך פנינו אל מפקד אחת הפלוגות בבקשה, שיצרף אותנו לאחד מצוותי הטנקים. אולם התקן היה מלא. העבודה וההכנות נמשכו עד שחר יום ראשון ואז פנינו למפקד החטיבה, בבקשה לתת לנו לרדת לסיני להילחם. רק אז קיבלנו טנקים ויצאנו לדרך". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), במהלך הקרב על ציר "עכביש", נפגע יוסי והועלה על טנק חילוץ. אולם משהגיע הטנק לתחנת פינוי הנפגעים, הסתבר שיוסי נפל ממנו בדרך. במשך זמן

מה נחשב כנעדר ואחרי כן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע, עד שנתגלתה גופתו בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים, שני אחים וחמש אחיות. בן עשרים היה כשנפל. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כחלון, משה

משה, בן ברוריה ודוד, נולד ביום כ״א בתשרי תשי״ג (13.10.1952) בחדרה. ילדותו ונעוריו עברו עליו בנתניה, שם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מוריה״ ואחר־כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״נעורים״ בעיר מגוריו. משה היה ילד ביישן ונוח לבריות, בעל עינים שחורות וגדולות, שהיו מחייכות תמיד. הוא היה נער עליז, אוהב צחוק ולצון ולכן תמיד היה מוקף חברים וידידים, שאהבו להיות במחיצתו. מטבעו הצטיין באהבת הבריות, גדולים וקטנים כאחד. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם. ברז דולף, תקלה במערכת החשמל – ומשה נחלץ לעזרה, ילד כי יבכה – ומשה מרגיעו. בשעות הלילה המאוחרות היה מוכן לרוץ להזעיק רופא למען שכן חולה, אפילו נאלץ ללכת מרחק רב, לאחר יום עבודה מפרך. משה אהב את החיים, תוסס ועירני היה, והעניק תחושת ביטחון לסובבים אותו. אף־על־פי־כן נשאר בנעוריו ביישן כפי שהיה בילדותו וכשמישהו היה מדבר בשבחו, היה מסמיק כולו ומחפש מקום להסתיר את מבוכתו. תחביבו החשוב ביותר היה ה״ווספה״ שלו. שקוד היה מאוד על שלמותה ועל תקינותה, ומעין יחסי ״ריעות״ נקשרו ביניהם. אפילו כינויי חיבה נתן לה ולפעמים נדמה היה כי לגביו יצור אנושי היא.

משה גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים, ובכך הגשים חלום ילדות ישן. הוא אהב מאוד את הצבא ואילו נתאפשר הדבר, היה מקדים את מועד גיוסו. אין זאת אומרת שהיה שואף מלחמות. ביומנו כתב פעם, שהוא בעד שלום מכובד ובטוח עם עמי ערב. אך כל עוד אין שלום כזה, מוכן הוא למות למען הגנת מולדתו. יחסיו עם בית הוריו היו הדוקים מאוד. כשהיה מגיע לחופשה, היה הבית השקט כרגיל, מתמלא אורה ושמחה. הטלפון לא חדל מלצלצל וחברים רבים היו יוצאים בו ובאים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה משה בביתו. ללא שהייה יצא על גבי ה״ווספה״ שלו לגייס את חבריו, ועד מהרה יצא לחזית. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973) באזור ״החווה הסינית״ נפגע משה ומת מאבדן דם, לאחר שלא הייתה אפשרות לחלצו שעות ארוכות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

כחלון, רפאל

רפאל, בן ניצה וגבריאל, נולד בשנת תש״י (1950) בטריפולי שבלוב, וכשהיה ילד קטן עלה עם משפחתו לארץ. הוא למד בבית־הספר היסודי ״פרדסיה״ ובבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ – שניהם בנתניה, מקום שם קבעה המשפחה את מקום מגוריה. בעודו נער נאלץ רפאל, או פלא – כפי שכינוהו מיודעיו, לוותר על המשך הלימודים כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא עסק בעבודות שונות, לרבות עבודת בניין. את כל אשר הרויח נתן להוריו, ותמיד שמר לעצמו מעט כסף כדי לקנות מתנות לאמו האהובה. רפאל אהב את העבודה והצטיין בחריצותו. הוא התגאה גם על מעמדו כמפרנס המשפחה ואהב להפתיע את אחיו ואת אחיותיו במתנות קטנות, ככל שהייתה ידו משגת. אם כי לא שפר עליו חלקו כנער, ובשעה שחבריו המשיכו בלימודיהם, החל הוא בחיי עבודה מפרכים, היה עליז וטוב מזג מטבעו, קיבל הכל באהבה וידע לראות את הטוב והחיובי בכל עניין. את שעות הפנאי בילה עם חבריו הרבים, והם היו הולכים לרקוד במסיבות יחדיו. הוא היה איש חברה ולהוט היה מאוד אחר הבריות.

רפאל גויס לצה״ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל הרגלים. הוא עשה את תקופת שירותו בצה״ל בנאמנות ובמסירות. במסגרת שירותו השתלם בקורס צניחה.

בראשית פברואר 1971 השתחרר משירות החובה והוצב ביחידת מילואים. משיצא לחיים האזרחיים, החליט לקבוע את מושבו באילת. שם החל לעבוד כפועל בנמל, ובשעות הפנאי עסק בדיג תת־מימי. רפאל ידע והכיר את קשיי החיים, ובבגרות יוצאת דופן לגבי גילו הצעיר, החליט לעשות הכל כדי להבטיח לעצמו עתיד טוב, אפילו יהיה הדבר כרוך בעבודה מפרכת. הוא שאף להקים לו בית ולהוליד ילדים רבים, אך לא הספיק להגשים את חלומותיו. במלחמת יום הכיפורים היה רפאל רובאי ביחידת חיל הרגלים, שלחמה ברמת הגולן. בעומדו על משמרתו בליל כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״רפאל היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בנתניה.

כל־טוב, דוד

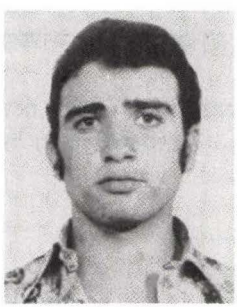
דוד (דודי), בן רחל ויעקב, נולד ביום י״ד בכסלו תש״ח (27.11.1947) בחיפה, ולמד בבית־הספר היסודי ״הרצל״ בהר־הכרמל. אחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי ״אורט״ בחיפה ועבד כחניך בבית חרושת לייצור ציוד חשמלי תעשייתי, לוחות פיקוד ובקרה. דודי היה ישר דרך, טוב לב, נאמן – אהוד על כל מוקיריו ובעיקר היה אמיץ ללא חת. הוא היה מסור למשפחתו ולחבריו והתחנך בבית אשר ביטחון המדינה היה בו ערך מקודש.

דוד גויס לצה״ל בספטמבר 1966 והתנדב לצנחנים, אך בגלל מצב בריאותו הלקוי של אביו, ביקש להעבירו לבסיס קרוב יותר לבית. הוא השתלב יפה בהווי הצבאי, השתלם בקורסים שונים והתקדם בסולם הדרגות. הוא הצטיין באומץ לבו ופעם, כאשר התפוצץ מחסן נשק ביחידה הסמוכה ליחידתו, התנדב הוא לגשת ולאסוף את הגוויות.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, מיהר דודי ליחידתו וצורף כרגם ליחידת חיל־רגלים משוריין. ביום י״ד בתשרי (10.10.1973), במהלך קרב שהתפתח בגזרה הצפונית בסיני, נפגע הנגמ״ש בו לחם דודי והוא נהרג במקום. במשך חודשים ארוכים הוגדר דודי כנעדר ואף כחייל שמקום קבורתו לא נודע. רק בסוף חודש יולי 1974, נמצאה גופתו בשטח האויב והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בחיפה. בן 26 היה בנופלו.

״דודי היה סמל לטוב־לב ולביטחון עצמי״, ספד לו חברו אבי ינקלביץ. ״לא היה דבר שהפחידו. תמיד ידעתי שאם אבקש מדודי משהו, אקבל זאת בתוספת חיוך. לכן אהבו אותו כולם...״

כלפה, אליעזר

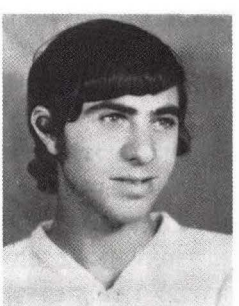
אליעזר, בן בלהה ויוסף־מאיר, נולד ביום י״ח בתמוז תשי״ג (1.7.1953) במושב צרופה ולמד בבית־הספר היסודי־דתי בניר עציון ובבית־הספר התיכון־אזורי ״אורט״ בימין־אורד. אליעזר היה תלמיד מצטנע ושקט, ולפיכך לא התבלט, אולם בזכות שלוותו וענוותנותו התחבב על כל מכריו. בגלל קשיים כלכליים בבית החליט לנטוש את לימודיו והחל לעסוק במקצוע המסגרות, שלמד בבית־הספר ״אורט״. כך התפרנס בעצמו ואף סייע בפרנסת המשפחה. הוא היה חבר בחטיבת הנוער הלומד והעובד שבתנועת המושבים והשתתף בפעילותה. למרות שבהיותו בן שנתיים לקה בדלקת־ריאות קשה וניצל בנס ממוות, גדל אליעזר והתפתח לנער יפה, חסון וחזק, גבה־קומה, רחב־כתפים ובעל חזות גברית. הוא היה ספורטאי מצוין והשתתף בקביעות בתחרויות

כדורגל, היטיב לרכב על סוסים והיה שחיין מעולה. בזכות זאת גם הציל את אחותו מטביעה בים. אליעזר היה חברותי, שש לסייע לזולת ולעסוק בעבודות למען הכלל, כגון בניית המועדון של המושב וטיפול בגינה. הוא היה מקובל על חבריו, שראו בו מנהיג, ונתחבב על ילדי המושב. הכל הוקירוהו וכינוהו בשם־חיבה "עזר", וארוסתו כינתה אותו בשם חיבה "עזי". הוא היה בן מסור למשפחתו ונהג תמיד לסייע לאביו בכל עבודה. הוא הרבה להפציר בהוריו שלא יעמלו ויניחו לו לעשות כל עבודה קשה למענם. תמיד עודד אותם והבטיח להם כי יעשה למען שיפור מצבה הכלכלי של המשפחה בעתיד.

אליעזר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מש"קים נשלח לחטיבת "גולני" בתפקיד מחסנאי ומש"ק המשטרה הגדודית והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל טוב, על אף הבעיות האישיות שהטרידוהו רבות בתקופת שירותו. מפקדו כתב עליו: "מבצע את תפקידו על הצד הטוב ביותר ומשתלב היטב בתפקידו. התנהגותו והמשמעת שלו – טובות". ביום כ"ו תשרי תשל"ד (22.10.1973) השתתף אליעזר עם יחידתו בקרב לכיבוש מוצב החרמון. הג'יפ, שבו יצא לחלץ פצועים תחת אש באזור הקרבות, עלה על מוקש והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקיבוץ לוחמי־הגטאות. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נפילתו הועלה לדרגת סמל.

מפקד היחידה כתב עליו כי הוא "לחם באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה". הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית הכנסת של מושב צרופה.

כלפון, אליהו

אליהו, בן שולמית ודוד, נולד ביום י"ט בשבט תשי"ד (24.1.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "קישון" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־ריאלי בעיר־הולדתו. אליהו היה תלמיד חרוץ ושקדן ובעיקר הצטיין במקצועות הקשורים במזרחנות: ערבית ותולדות המזרח התיכון. בזכות ידיעותיו ובקיאותו עמד בבחינות מיוחדות במסגרת צה"ל, וקיבל אישור להמשיך את לימודיו במקצועות אלה באוניברסיטה העברית, במסגרת העתודה האקדמית. אלא שהוא שינה דעתו במפתיע והודיע, כי הוא מעדיף לשרת בצה"ל מיד בהגיע מועד גיוסו. אליהו היה נער חברותי והשתלב יפה בחברות ובחוגים שונים, אפילו היה שונה מבחינת אופיו ומוצאו. הוא היה חביב על כל מכריו ובמיוחד על בנות המין היפה, והכל כינוהו בשמות־חיבה "אלי" ו"כליף". הוא היה בן טוב ומסור למשפחתו ותמיד מוכן היה לעזור לאחיו.

אליהו גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1972 והוצב לחיל־המודיעין. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם באולפן לערבית, סיים קורס מש"קים והוצב ליחידת־שדה בסיני, בתפקיד שלשמו הוכשר, והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור

וחבר נאמן ועשה חיל בתפקידו. עתידו היה מובטח לו במסגרת שירותו הצבאי, והוא אהב את התפקיד ואת האזור שבו שירת. לדברי מפקדיו, כשפרצה המלחמה הקדיש את כל מאמציו למלא את המשימות שהוטלו עליו ועשה אף יותר מדרישות התפקיד. הוא השקיע מאמץ רב ולא נרתע מקשיים. ביום כ׳ בחשון תשל״ד (15.11.1973), נפל אליהו בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כספי (זילברברג), אליעזר

אליעזר, בן פנינה ומשה, נולד ביום י״ד בטבת תש״ד (10.1.1944), בלודז׳ שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״ז (1957). הוא למד בבית־הספר על־שם י״ל פרץ בלודז׳, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר החקלאי ״כפר סילבר״ ליד אשקלון. אליעזר (שפּוּנה ״לייזר״ וגם ״לובה״) היה מוכשר מאוד, ואף־על־פי שלא היה תלמיד שקדן ולפעמים היה שובב גדול, הצטיין בלימודים, בעיקר במקצועות הריאליים. יחד עם זאת היה חובב ספרות מושבע וקרא כמעט את כל הספרים היותר מפורסמים. גם את לימודיו ב״כפר סילבר״, שם התקבל במסגרת ״עליית הנוער״, סיים בציונים טובים מאוד. מנעוריו התעניין בתחומים רבים: ממכונות ומטוסים ועד חסידות והיסטוריה. כן היה חובב ציור נלהב. הוא ידע שפות אחדות והיה איש שיחה מעניין. כשהגיע זמנו להתגייס נדחה שירותו בצבא בשנה, כדי שיוכל לסייע בפרנסת משפחתו. הוא עבד בעבודות שונות: נתן שיעורים פרטיים, עבד כעוזר לטכנאי ייצור במפעל פלסטיקה בבני־ברק, ועוד. אם כי כלפי חוץ נראה לייזר קשוח במקצת, היה לו לב זהב ותמיד היה מוכן לעזור. הוא היה מסור מאוד למשפחתו.

אליעזר גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1963 והוצב לחיל הרגלים, לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס קציני חי״ר, הוצב כמפקד מחלקה בגדוד ״ברק״. מפקדו העריכו כבעל רצון חזק ואמביציה, מסור לאנשיו, בעל כושר הדרכה, ממושמע ונאמן. כעבור זמן מונה לסמ״פ בגדוד ואחרי־כן הועלה לדרגת סגן. גם בתפקידו זה הוערך כקצין טוב, בעל יזמה רבה, מסור לעבודה ויעיל, אחראי, הגון, עצמאי, נאמן, בעל תושייה ויכולת מקצועית טובה, המצליח להטיל מרות על פקודיו. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, התנדב אליעזר לשרת בצבא הקבע. הוא עבר קורס צניחה וקורס לוחמה זעירה ומונה ממלא מקום מ״פ בבסיס אימונים של החטיבה. אליעזר השתתף במלחמת ששת הימים כממלא מקום מ״פ בגדודו הקודם ונלחם ביהודה ובשומרון ואחרי־כן ברמת־הגולן. לאחר המלחמה הועלה לדרגת סרן ואחרי־כן מונה קצין מבצעים במפקדת עזה וצפון סיני. גם כאן ראו בו מפקדיו קצין טוב, מסור, הגון, ממושמע וחרוץ, הממלא את תפקידו ביעילות רבה. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי פלוגות חי״ר, מונה אליעזר כסגן מפקד נפת צפון סיני והצטיין בתפקידו. בסתיו 1969 השתתף בסיור קצינים זוטרים באירופה.

בשנת 1971 עבר הסבה לחיל השריון. כעבור זמן הועלה לדרגת רב־סרן ומונה מ״פ חרמ״ש בגדוד ואחרי־כן מונה מ״פ טנקים. כשלושה חודשים לפני נופלו השתלם בקורס מפקדי פלוגות שריון. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו זיוה והזוג התגורר בבני־ברק, סמוך לבית הוריו. הוא שאף ללמוד באוניברסיטה, אך לא זכה לכך. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הייתה פלוגתו של אליעזר מהראשונות שיצאו לבלום את התקפת המצרים. ביומיים הראשונים נלחם כמ״פ טנקים באזור ״פירדאן״, נגד טנקים וכוחות־חי״ר רבים של האויב, ולאחר שרוב הטנקים של פלוגתו נפגעו, המשיך להילחם עם שני טנקים בלבד. במהלך הקרבות, תוך כדי התקפה על תעוז ״טלביזיה״, נהרג המג״ד ואליעזר נטל לידיו את הפיקוד על הגדוד ולפי הוראותיו בוצעו משימות הגדוד באורח מושלם, לדברי חבריו לנשק, היה אליעזר מפקד למופת. מתוך הטנק שלו פיקד וניהל את הפעולות בכל הגזרה, תוך כדי לחימה בלתי פוסקת, שהטנק שלו השמיד בה הרבה מאוד טנקים של האויב. במשך כל ימי המערכה לא איבד את שלוות־נפשו והיה קר־רוח ושקול. לאחר שאיבד כמעט את כל פלוגתו, נאבק קשות כדי להרכיב פלוגה חדשה וחזר עמה למערכה. תושייתו עמדה לו ברגעים הקשים ביותר וכדי להתגבר על קשיי הספקת תחמושת היה מחמש עצמו מטנקים פגועים. בליל י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), כשהוביל את פלוגתו בהתקפה על ״החווה הסינית״, נפגע אליעזר ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ לב, עוז ודבקות במשימה. על מעשיו אלה הוענק לו עיטור העוז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אליעזר היה לוחם אמיץ ונבון והנהיג את פלוגתו בתבונה רבה. ידעתי תמיד שבמקום שנמצא אליעזר, אני יכול להיות שקט. אליעזר היה נערץ על חייליו וחייליו סמכו עליו״.

בשבועון ״במחנה״, מיום כ״ח באייר תשל״ח, פורסמה רשימה בשם ״תחמושת מהשטח״ מאת עמנואל בר־קדמא, המתארת את לחימתו של אליעזר.

כספי, אריה

אריה, בן רבקה ז״ל וצבי, נולד ביום י״ז באב תרצ״ה (16.8.1935) בגבעתיים, ולמד בבית־הספר היסודי בנחלת יצחק ובבית־הספר התיכון־מקצועי ״פיטמן״ בתל־אביב. אריה היה תלמיד חרוץ, בעל הבנה ויחס עמוק לספרות ולאמנות. במשך כל חייו הייתה הקריאה המעמיקה בספרים אחת ההנאות הגדולות שלו. הוא לא ויתר על קריאת ספר אפילו בשעות מאוחרות, אחרי עבודת לילה מאומצת. מגיל צעיר היה אריה חניך בתנועת ״הנוער העובד״ בשכונת בורכוב בגבעתיים. כאשר התבגר החל להדריך בני נוער בתל־ברוך ובגבעת עלייה. כמדריך היה אהוב מאוד על חניכיו. הוא טיפל בנוער במצוקה ובנוער שוליים, הקדיש מזמנו הפנוי לטיפול אבהי בבני נוער אלה והקפיד לערוך ביקורי־בית אצל חניכיו בשעות הערב, נוסף לעבודת יומו הרגילה, ולרוב –

בהתנדבות. אריה היה בעל טעם משובח בספרות והצטיין ברגישות ליופי אמנותי. הוא אהב קולנוע ותיאטרון ונהנה הנאה עצומה מסרט טוב, או מהצגה משובחת.

אריה גויס לצה"ל בסוף מאי 1955 והוצב לחיל הקשר. הוא היה חייל למופת, מילא את כל תפקידיו בנאמנות ובמסירות והיה אהוב מאוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים ועמה השתתף במלחמת ששת הימים ובפעולות צבאיות רבות. אריה היה אדם שקט ורציני, איש משפחה מסור לרעייתו ולשני בניו ואהוב על חבריו לעבודה בעירית רמת־גן. בחיים האזרחיים ובצבא מעולם לא התלונן ולא דרש דרישות. איש המעשה היה, איש העבודה. במלחמת יום הכיפורים פעל אריה בתפקיד קוון בגדוד הקשר של אחת מאוגדות השריון, שלחמה בסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים, אחרי שסירב להישאר בבסיס עורפי, והיה בין אנשי הקשר של האוגדה, שלחמו קשה בקרב צליחת התעלה. עשר דקות לפני תחילת הפסקת האש, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע אריה ונהרג בהפגזה על גשר ברוך בתעלת סואץ, בעומדו על משמרתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אריה היה בחור שקט, נוח לבריות ואיש צוות למופת, שביצע את תפקידו בדייקנות ובצניעות. הוא היה "עמוד התווך של מחלקת הקווים" ביחידתו. מפקד אחר כתב, כי אריה היה אחד מטובי חייליו הוותיקים בגדוד הקשר של האוגדה. כולם ציינו את מסירותו ואת יחסי החברות, הראויים להערכה, שקיים עם מפקדיו ועם חבריו.

כספי, משה

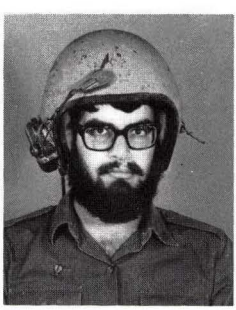
משה (מודי), בן נעמי ואפרים, נולד ביום י"ז בניסן תשי"ג (3.4.1953) וגדל במושב תימורים. מודי למד בבית־הספר היסודי "מבואות" בבאר טוביה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית הספר התיכון־אזורי בבאר טוביה. הוא היה תלמיד טוב ורציני, ואפיינו אותו היסודיות והמחשבה המסודרת. לדברי מוריו לא נהג להאריך בדיבורים או בכתיבה; כתב לעניין בכנות, בפשטות ובקיצור, ללא מלים מיותרות. הוא ניחן ברגישות עמוקה והיה בעל חוש ביקורת מפותח, שהשתמש בו בחיוך ובנימה של שובבות. הוא הצטיין במקצועות ההיסטוריה והכלכלה. מודי, נכד לוותיקים ממייסדי נהלל ובן להורים אנשי מושב, ספג מינקותו אווירה של חקלאות ואהבת הארץ. הוא למד לאהוב את הטבע והקדיש את זמנו הפנוי לטיולים ולתצפיות בציפרים ובעופות־מים. כהשלמה לתחביב זה עסק בצילום אומנותי בצבעים של נופים, צמחים ובעלי־חיים. כדרכו בכל דבר למד את הנושא ביסודיות, בעזרת ספרי מדע, והקפיד לשכלל את תצלומיו ולהתמקד על פרטים, בשאיפתו להנציח את היופי אשר אהב. מודי היה חבר פעיל בקבוצת הנוער הציוני, ושחקן בנבחרת הכדורסל של האזור. כל שנותיו

עברו עליו במושב תימורים, שמה עברה משפחתו שנה לאחר הולדתו. יחד עם אחותו זכה לחינוך אוהב ומפנק ולטיפוח ערכים כן ואמיתי. יחסו למשק היה יסודי ביותר. הוא אהב לעבוד במשק ושקע במעורבות גדולה בבעיות המשק והמושב. כן עסק במלאכות שונות, לרבות כל תיקוני החשמל הדרושים בבית, במכשירים ובנגרות ושאף לטיפוח הבית וסביבתו.

משה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס נהגי טנקים והמשיך להשתלם כסייר שריון. אחרי־כן השתלם בקורס מפקדי טנקים בבית־הספר לשריון, בקורס קצינים ובקורס קציני שריון. הוא הוצב כמפקד מחלקת טנקים באחת מחטיבות השריון. מודי היה קצין בעל תושייה, קור רוח ואומץ־לב. בהיותו ביקורתי, הקפיד להגיב על ליקויים שראה ושאף תמיד לתיקונם, מראשית דרכו בצה"ל ועד לעת היותו קצין ומפקד. ביום רביעי י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), הוא היום החמישי למלחמה, נפל מודי מפגיעת פיצצת מרנ"ט. הוא עמד אז חשוף בצריח,לאחר שהטנק שלו נפגע, וחיפה על אנשיו מפני חי"ר סורי, למרגלות תל יוסיפון ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתימורים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה, נוסף לדברי אוהביו וידידיו, גם צילומים שצילם וקטעים ממכתביו ומעבודותיו; המועצה האזורית של באר טוביה הוציאה לאור חוברת בשם "אלה הבנים", לזכר בני האזור, שנטלו חלק במערכות ישראל, ומודי ביניהם; בית־הספר התיכון־אזורי הוציא גם הוא לאור חוברת בשם "אלה הבנים", לזכר תלמידיו, אשר נפלו במערכה, ובה מדברי מחנכיו וחבריו על דמותו ודברי זכרונות.

כספין, שמואל

שמואל, בן מלכה ומשה, נולד ביום כ"א באייר תשי"ג (6.5.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" ובבית־הספר התיכון־עירוני ג' בנוה שאנן. הוא היה תלמיד מעמיק ובעל מחשבה בוגרת בענייני חברה ומדינה. מטבעו היה ביישן במקצת ומסוגר. לא הרבה בדיבורים והשתתף בשיעורים בעיקר כשהיו פונים אליו. לדברי מורתו "היה שמואל מאותם תלמידים, שרק חלק קטן מאישיותם בא לידי ביטוי בין כותלי בית־הספר". הוא היה מוסיקאי מצטיין והפליא לנגן בגיטרה כבר בבית־הספר, ובעיקר ניגן מוסיקת "פופ". כתב עליו ידידו: "מוסיקאי בעל נפש של אמן, גיטריסט בחסד־עליון. ציר־חייו: המוסיקה. מאזין, מנגן, לומד מוסיקה, משתלם בנגינה אצל מיטב המורים. בכל רגע של פנאי, אפילו בתקופת שירותו בצבא, היה נוטל את הגיטרה ומנגן. עתידו היה ברור לו: לימוד מוסיקה, ברמה הגבוהה ביותר ובצורה הרחבה והמעמיקה ביותר, תוך התרכזות על גיטרה". הוא היה אינדיבידואליסטן קיצוני, מופנם, מסוגר בתוך עצמו, נוטה לנתק עצמו מענייני החברה, אוהב להתבודד, מרבה במחשבה ובהגות.

כתב חברו: "בעל גישה חברתית כמעט אנרכיסטית, יש בו אמונה פנימית חזקה בעובדת היות האדם יצור טוב מיסודו ועל בסיס זה, ולאחר שלמד את הנושא בצורה מעמיקה, יצר וגיבש לעצמו ראייה חברתית יוצאת דופן". עם זאת היה בעל הומור וברגעים שנחה עליו הרוח היה מסוגל לשעשע ולהצחיק את כל חבריו, שאהבוהו וקראו לו בשם חיבה "מוליק". הוא היה תמיר וענק בקומתו, רחב־כתפיים, ממושקף ובעל זקן עבות ושפם גדול.

שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר שהצטרף לגרעין בקיבוץ כפר־החורש, שירת בשל"ת, עבר טירונות־נח"ל, שירת בהיאחזות מצפה־שלם, השתלם בקורס שריון ובקורס רגמים ונשלח לחטיבת שריון ברמת־הגולן בתפקיד נהג־טנק. הוא לא אהב את חיי־הצבא ולא חיבב את הטנק, אך מילא את תפקידו באמונה ובמסירות. לאחר תקופה קשה של הסתגלות להרגשה של הסתגרות בטנק החל לתפקד כהלכה ולדברי מפקדו "ביצע פקודות בצורה חיובית והגיע לביצועים לגמרי לא רעים". לפני פרוץ המלחמה ניתנה לו אפשרות לעזוב את חיל־השריון ולחזור לשל"ת, אולם על אף שנאתו לטנקים ולמלחמות, העדיף שלא לנטוש את הדרך המשותפת עם חבריו. ביום הכיפורים תשל"ד (6.10.1973) השתתף שמואל עם יחידתו בקרב שנערך בצומת ג'וחאדר ברמת הגולן. הטנק שלו נקלע למארב של סורים ונפגע פגיעה ישירה ושמואל נספה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו כתב עליו: "הוא הוכיח את יכולתו הרבה ואת עוז־רוחו נוכח פני האויב".

חבריו מגרעין קינ"ן ובית־הספר התיכון־עירוני ג' הוציאו לאור חוברות לזכרו ובהן מדברי חברים על דמותו. חברו־מנוער כתב: "בעל נפש רגישה ומעודנת מאין כמותה ועם זאת חם־מזג, חריף מחשבה וחד־לשון. יצר לעצמו כסות נוקשה, עטף עצמו במעטה של חיספוס. אך דווקא הוא, יותר מאחרים, היה פתוח וער לבעיות של פרטים בחברה, בדרכו שלו". ועוד נכתב עליו: "לא היה מי שישווה לו בטוב־הלב ובחוש ההומור הנפלא שלו. כספין היה ללא ספק משכמו ומעלה מכל הבחינות"; "כספין העשיר אותנו בתוכנו, על־ידי שגילה לפנינו טפח מעולם המוסיקה העשיר והנפלא. תמיד היה קרוב לסובלים ולנדכאים: ברגישות נדירה, כשבקבוק משקה לצדו, גיטרה בידו, ידע להפוך אָבֶל לחוגג". כן מובאים בחוברות דברים מפרי־עטו של שמואל עצמו: "אני רואה למטה / זוג הולך מחובק / הנקבה עם שמלת מיני דבוקה / מדי כמה צעדים הם / נעצרים ומתחבקים חזק / היא נשענת עליו / אני לא מקנא / אבל גם אני רוצה..." עוד כתב, בבטאון בית־ספרו: "...הטלביזיה והסרטים – למסתפקים במועט, כלומר לאנשים לא־משכילים ביותר. ואילו הספרים מיועדים לאלה הרוצים לחדור יותר לעומקם של הדברים, אנשים משכילים, וכאלה אינם חסרים".

כפיר, גדעון

גדעון, בן שרה ויוסף פרוסט, נולד ביום א׳ באלול תש״א (31.8.1941), בתל־אביב. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״חשמונאים״ בתל־אביב ובהיותו בן תשע עבר לבית־הספר החקלאי במגדיאל. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון־חקלאי ״אלוני יצחק״ ובמסגרתו אף קיבל את תעודת הבגרות. כנער היה גדעון עליז, מלא שמחה ואופטימי. למרות שנאלץ לעזוב את ביתו בגיל צעיר יחסית, ידע להיקלט בחברה והיה חביב לכל אדם ונעים הליכות. הוא השתלב במהירות בחברת בני גילו במגדיאל ועשה חיל בלימודים. מאחורי חזותו החיצונית, נצבה אישיות עדינה וטובת־לב. הוא היה אציל נפש, ישר וענוותן, לעתים עד כדי בישנות, אך כיון שניחן במזג נוח, קנה לו ידידים רבים. אנשים למדו להכירו לאט. תחילה כמעט לא שמו לב אליו, משום שהיה שקט ונחבא אל הכלים, אך לא היה עובר זמן רב והיו ׳מגלים׳ אותו. הוא היה מוכן תמיד לעזור לכל אדם ועשה למען הזולת בצנעה, כמעט בהיחבא. כתלמיד היה שקדן וחרוץ. הוא אהב את השיעורים העיוניים אך עוד יותר אהב את השיעורים המעשיים בשדות בית־הספר. חיבה מיוחדת רחש לכל הקשור לטבע. הוא אהב בעלי חיים וצמחים ותמיד גידל איזו חיית בית או טיפח צמחים שונים. כאמור, היה עליז ומלא שמחת־חיים, אך לגבי עצמו היה רציני וביקורתי. הוא הקפיד בדרישותיו מעצמו, ובכל אשר עשה בבית־הספר ובכל מקום אחר, ניסה להגיע לידי שלמות. מעולם לא הניח מידיו מלאכה אלא אם כן ספקה את דרישותיו. גדעון הרבה להתלבט לגבי עתידו. הוא ידע היטב מה רצונו לעשות ומה יכול הוא לעשות, ובכל זאת רק זמן קצר לפני גיוסו לשירות סדיר בצה״ל גילה את המקצוע שבמסגרתו יוכל להגיע לידי ניצול מלוא יכולתו. בתקופה זו עבר ללמוד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר והשתלם במקצוע חשמלאות מטוסים.

גדעון גויס לצה״ל בתחילת מאי 1959 וכיוון שכבר רכש הכשרה מקצועית מתאימה, הוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות החל עובד במקצועו כחשמלאי מטוסים באחד מבסיסי חיל האוויר. עד מהרה נתגלו סגולותיו כחייל וכאיש מקצוע ומפקדיו החלו שמים לב אליו ועוקבים אחר התפתחותו. הוא נשלח לקורסים שונים לשם קבלת סיווג מקצועי גבוה יותר במקצועו והצליח להגיע לסיווג גבוה מאוד. מפקדיו העריכו אותו מאוד ובחוות דעת תקופתית, ציין אותו מפקדו הישיר כ״חייל מעולה ויעיל מאוד בתפקידו, מזדהה כליל עם עבודתו ומתמסר לה מאוד, רציני ואחראי ומעוניין בקידום העבודה ובשיפורה״. עוד כתב עליו מפקדו, שאפשר לסמוך על עצמאותו במילוי תפקידו, וכי הוא תופס ומבין במהירות כל דבר חדש ויודע להשתמש בביטחון בכל מה שלמד. גדעון התגלה גם כמנהיג בין חבריו והיטיב להשתלט על כל מצב ולהשתלב בכל חברה, ולפיכך, מינו אותו מפקדיו למדריך באחד הקורסים המתקדמים של צוותי הקרקע. הוא מילא תפקיד זה בהצלחה רבה עד תום מועד שירותו הסדיר, ולבקשת מפקדיו אף התנדב לשרת תקופה נוספת בשירות הקבע.

לאחר ששוחרר משירות הקבע החל ללמוד ראיית חשבון באוניברסיטת תל־

אביב, ולמרות שבמשך שעות היום עבד במשרה מלאה, הצליח לעמוד בהצטיינות בבחינות ההסמכה לתואר הראשון ואף התקבל ללימודי התואר השני. באותה תקופה גם נשא לאישה את חברתו דליה וכעבור שנה נולד בנם בכורם הראל. כשנתיים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים הוצב לחיל התותחנים במסגרת המילואים ומונה למשנה טכני באחד מגדודי המילואים של החיל. במלחמת יום־הכיפורים השתתף גדעון בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. הוא שימש משנה־טכני ביחידת מרגמות כבדות מתנייעות, שהתמקמה בתל־פארס. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) הופגזה יחידתו קשות על ידי הארטילריה של הסורים, ובהפגזה נפגע גדעון מרסיסי פגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

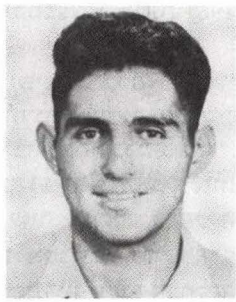
כפתורי, אמיר

אמיר, בן פנינה ושמעון, נולד ביום ז׳ בחשון תשי״ג (26.10.1952) בקרית־חיים. למד בבית־הספר היסודי ״גורדון״ בקרית־חיים, והמשיך את לימודיו בבית הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ קרית־ביאליק. אמיר היה בחור עירני, תאב־דעת, חרוץ ומסור מאוד למשפחתו. עדינות, טוב־לב ואהבת הזולת אפיינו אותו תמיד. אמיר היה דייקן ומסודר מאוד. כל מעשה בכל שטח שהתעניין בו, השתדל לעשות על הצד הטוב ביותר. עיקר תחביבו היה הצילום, האזנה והקלטת מוסיקה, טיולים בארץ ודיג.

אמיר גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. משסיים את הטירונות נשלח לקורס והוסמך כנהג טנק. כל תקופת שירותו עברה עליו בסיני. אחרי שחלה בצהבת הועבר לשרת בפלוגת מפקדה, נשלח לקורס משקי אפסנאות וסיים שם בציון גבוה. ביחידתו רכש אמיר מעמד והיה אהוב על מפקדיו ועל חבריו. ביום ז׳ בחשון תשל״ד (2.11.1973) בדיוק ביום הולדתו העשרים ואחד נפצע אמיר מצרור בבטנו. הוא נותח בבונקר ברפידים והועבר לבית־החולים ״אסף־הרופא״. שבעה שבועות נאבק אמיר על חייו. בגבורה אשר לא תיאמן השתדל לא להסגיר את סבלו וכאביו. כוח סבלו והתנהגותו המופלאה היו סמל לכל הסובבים אותו בבית־החולים. ביום כ״ז בכסלו תשל״ד (22.12.1973), נר שלישי של חנוכה, מת אמיר מפצעיו, חודש לפני שאמור היה להשתחרר מצה״ל.

כץ, אברהם־דוד

אברהם־דוד (דב), בן נטי ושמואל־שלמה (סם), נולד ביום כ״ג בניסן תרצ״ט (12.4.1939) בבוקסבורג שבדרום־אפריקה, ועלה ארצה בשנת 1958. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר מולדתו, ובאוניברסיטה שבווטווטרסרנד – עברית, פילוסופיה, אנגלית, סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. דוד היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות המתמטיקה וההיסטוריה. תשוקתו ללימודים הייתה עזה, והוא ביקש להרבות לדעת ולהבין בתחומים שונים. לכל עניין שנחשב בעיניו הקדיש ימים רבים כדי להעמיק בו. דוד נמנה עם חניכי תנועת ״בני עקיבא״ בדרום אפריקה, וברבות הימים היה לאחד מראשי מדריכיה ודבריה ומרכז התנועה ביוהנסבורג. הוא יזם את תכנית ״השיעור השבועי״ לכל חניך והגה את רעיון הקמת ״ישיבת בני עקיבא״. בישיבה זו, שראשיתה ארבעה תלמידים, לומדים כיום מאות בני־תורה. דוד היה ירא שמים, בן תורה גאה ביהדותו, המבקש לקרב את הבריות לאמונת ישראל ולתורת ישראל בדרכי נועם, בלא לכפות את דעתו. בשיחה ובמעשה ביקש להוכיח לכל, שאין כל קושי להיות יהודי מאמין וְדבק בדיני התורה, על כל תג שבהם. אדרבא, דרך חיים זו, המדגישה את אהבת הבריות ואת אהבת השלום, מנחילה אך אושר למחזיקים בה. דוד היה איש־אמת, כן וישר־דרך. חברו כתב עליו, שהיה ״כה מוסרי, עד שהיה קשה לו להשלים עם העובדה, שלא כולם מתנהגים ביושר ובאורח מוסרי״. הוא היה אוהב אדם, אוזנו קשובה לכל, ונכון היה לשמוע יותר מאשר להשמיע. הוא מיעט לספר על עצמו ולא חשף את עולמו הפנימי, כמו לא רצה להטיל על הזולת את מעמסת בעיותיו האישיות. טוב־לב היה ונדיב־רוח. עוד בימי נעוריו היה מחלק בין עניי עירו השחורים את דמי הכיס שקיבל מהוריו. נכונותו לסייע לזולת ולחוש לעזרתו ברוח טובה, הייתה לשם דבר בקרב חבריו. ענייני הציבור וענייני הפרט היו בראש מעייניו והוא הקדיש להם הרבה מכוחו וממרצו. בכל אדם ביקש לראות את נקודות האור ואת החיוב שבו. מעודו לא דן אדם לכף חובה, לא סנט ולא עלב בו, ורחק מלשון הרע ומדברי רכיל. היו בו אורך־רוח וסובלנות. הוא היה נעים־סבר וקשה לכעוס, אוהב שלום ורודף שלום, סלחן וותרן. איש פשרות היה וידע לגשר בין השקפות מנוגדות. הוא ביקש לשכנע את ידידיו, אך לא לכפות את דעתו. רק עם עצמו לא ידע להתפשר; שוב ושוב היה מעמיק ומנתח את דרכו. תמיד ביקש לשמש דוגמה אישית ומופת בהתנהגותו. צנוע היה, עניו ונחבא אל הכלים, לא רדף מותרות, וערכים חומריים לא נחשבו בעיניו. דוד היה איש רעים נעים־שיחה. ידידיו אהבוהו מאוד ורחשו לו כבוד רב. היה לו חוש הומור מצוין והוא הצטיין בחידודי לשון, בחיבור חרוזים משעשעים ובמעשי ליצנות וחקיינות. דוד היה מסודר, דייקן, זריז, מאורגן ושיטתי בעשייתו.

דוד גויס לצה״ל בסוף יוני 1960, והתנדב לנח״ל, במסגרת גרעין בקבוצת שלוחות. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, וכל שהוטל עליו מילא בנאמנות רבה. חבריו ביחידה אהבוהו מאוד. מפקדו מספר עליו: ״מצב רוחו העליז, האופטימיות המופלאה שלו, ומעל לכל בת־צחוקו, השרו אווירה טובה ונינוחה על

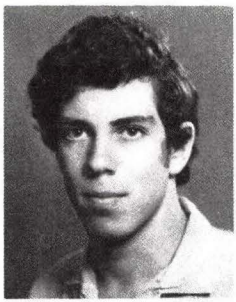
כולנו". על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בשנת 1961 נשא לאישה את חברתו אסתר.

לאחר ששוחרר משירות סדיר המשיך בלימודיו בישיבת "כרם ביבנה" ובאוניברסיטה העברית בירושלים בחוגים לסוציולוגיה ולחינוך לתואר הראשון ולתואר השני. על אף תנאי המגורים הקשים בתקופה שלמד בישיבת "כרם ביבנה", הגיע שם להישגים שנשתבח בהם בפי רבותיו: "הוא היה חריף ופיקח מקשה קושיות מצוינות ומתרץ היטב". באוניברסיטה העברית שימש עוזר הוראה במחלקה לסוציולוגיה והשתתף בעריכת שני מחקרים: "סטודנטים אמריקנים בישראל" ו"ישראלים ויהודים – רציפות הזהות". הוא היה מדריך בסמינריונים של המחלקה ושל בית־הספר לעבודה סוציאלית. מורהו כתב עליו: "תמיד יכולתי לסמוך על מהימנותו ועל חוש האחריות שלו. היו בו פשטות, יושר ונועם הליכות". במסגרת עבודתו ב"מכון למחקר חברתי שימושי" פרסם עבודות מחקר אחדות בתחום הפסיכולוגיה החברתית. עיקרם מוקדש להיבטים השונים של נושאי העלייה והקליטה, תחום שהיה קרוב לו. בנושא זה אף הרצה באוזני חניכי "המכון למדריכי חוץ־לארץ" ובאוזני מנהלי מרכזי קליטה. שבועות אחדים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים הגיש לעיון את טיוטת עבודת הדוקטורט שלו בנושא "ציפיות, מציאות והסתגלותם של עולים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה דוד במוצב "כתובה" בסיני, מדרום לפורט־סעיד. כעשרים שעות רצופות לחמו חיילי המעוז בניסיון לבלום את המצרים שחצו את תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לפני הצהריים, פגע פגז של טנק מצרי בעמדתו של דוד ופצע אותו אנושות. מאמצי החובשים להצילו עלו בתוהו והוא מת מפצעיו, כששפתיו ממלמלות "שמע ישראל". תחילה הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושלוש בנות, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "למרות הסתערות כוחות אויב עדיפים, לחם דוד בגבורה רבה, חשף את גופו לאש, והמשיך ללחום מעמדתו, תוך כדי דיווח שוטף למפקדו, עד אשר נפגע".

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו בשם "יהודי, אדם וסוציולוג", ובו דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור ספר לזכר בוגריה שנפלו במלחמה, ודוד בתוכם.

כץ, אריה

אריה, בן בלה ומרדכי, נולד ביום כ״א בכסלו תשי״ד (28.11.1953) בתל אביב ולמד בבית־הספר היסודי על־שם יצחק בן־צבי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם עמוס דה שליט ברחובות. אריה היה תלמיד חרוץ ושקדן, אבל מצא עתות־פנאי גם לפעולות חברתיות – ארגן פגישות בין חבריו וביתו הפך למקום־מפגש קבוע לצעירים בני־גילו. הוא היה חבר ב״מכבי הצעיר״ וברבות־הימים הדריך בקן־התנועה ברחובות, לאחר שסיים בהצלחה קורס ארצי למדריכים מטעם התנועה. בזכות הצלחתו בתפקידי הדרכה ניתן שמו למגן, המוענק למחלקה המצטיינת בקורס־המדריכים הארצי. הוא היה עלם יפה, גבוה וחזק, שקט וחייכן. מטבעו היה חברותי, נכון לסייע לזולת תמיד וחבריו כינוהו בשם־חיבה ״אריק״. אריה היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. בתקופת שירותו בצבא לא חדל לחשוב על הבית ובתום כל חופשה, כבר החל להרהר בביקורו בבית בחופשה הבאה.

אריה גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1971 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לסיירים, השלים קורס צניחה וקורס מ״כים, הוצב בסיירת ״שקד״ והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מצוין, מוכשר ומהימן, וברבות הימים שימש כרס״פ, על־אף גילו הצעיר. חייליו ראו בו מפקד נוקשה, אך הוגן, שהקפדתו הייתה דרך להשגת המטרה שהציב לעצמו. הוא הצליח גם בתפקידים מינהליים. כשהוחלט ביחידתו להנציח את ההווי היומיומי, הופקד על המשימה אריק, שנתבקש לנהל ספר־פלוגה והוא עמד בכך בהצלחה: הספר היה מסודר, ערוך בטוב טעם ומעוטר בצורה שנונה. מפקדו כתב עליו: ״בעל כושר־תפיסה, שנון, חריף ובעל חוש הומור מפותח ודק – רוחו הטובה לא עזבתהו מעולם״. מפקד־היחידה כתב עליו, כי ״המחלקה בה שירת אריק הייתה מהאחראיות ביותר, וחרף המתח והאחריות שבהם הייתה שרויה – היא הייתה גם המחלקה העליזה ביותר. לשני היבטים אלה של המחלקה תרם אריה תרומה נכבדה, הן בעבודתו המסורה והן בעליצותו המתמדת״. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אריה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) לחם אריה עם יחידתו באזור ״החווה הסינית״, כמקלען בזחל״ם המ״פ. הזחל״ם פרץ בראש הכוח לאזור־החצייה של תעלת סואץ ונפגע מטיל שנורה מן המארב. אריה נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי ברחובות. מפקדו כתב על נפילתו: ״הוא נלחם כאריה, תוך ירי מתמיד מהמקלע״. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אריק היה מאלה המהווים את המסד הבריא, התשתית האיתנה לכל יחידה. הוא היה אמין ומהימן על כל מפקדיו וביצע ביעילות כל מה שהוטל עליו. לאחרונה נשלח להדריך ומילא את תפקידו בהצלחה וזכה לשבחים מפי מפקדיו ולהערכת חניכיו״.

יחידתו הוציאה־לאור חוברת לזכר חייליה שנפלו במלחמה ובה כלול פרק

המוקדש לאריה. אחד ממפקדיו כתב עליו: "זכרו ישאר כמפקד החלטי, חייל מהימן ורע קרוב".

כץ, דוד

דוד, בן רבקה ויוסף, נולד ביום ג' בניסן תשי"א (9.4.1951) ברמת־גן ולמד שם בבית־הספר היסודי "פרדס" ובבית־הספר התיכון "בליך". כתלמיד בבית־הספר התבלט דוד, או דודו – כפי שכינו אותו הכל, בכישרון הארגון שלו, ובמיוחד הצטיין בכשרונותיו הדרמטיים. כבר בהיותו בן שתים עשרה, זכה לקבל את התפקידים הראשיים בהצגות, שנערכו בבית־הספר. הוא המשיך בפעילותו האמנותית גם כשעבר ללמוד בבית־הספר התיכון. חבריו שעמדו על תכונותיו בחרוהו למועצת התלמידים.

דוד גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1969. לפני גיוסו פנו אליו מפיקוד הנח"ל ובקשוהו לארגן גרעין מתוך תלמידי בית־הספר, אשר יצא לשל"ת בקיבוץ חמדיה. הוא עשה כן וגם נבחר להיות מזכיר הגרעין. לאחר שעשו אנשי הגרעין פרק זמן בקיבוץ, יצאו לטירונות. הייתה זו תקופת מלחמת ההתשה והגרעין התבקש לספק ארבעה מתנדבים לעבודות גידור בתעלה. דוד היה בין המתנדבים. כאשר שאל אותו אביו: "מדוע אתה מתנדב לכל פעולה?" ענה דודו: "אם אני לא אלך, וגם האחרים לא ילכו, מי ילך?" לאחר הטירונות עבר הגרעין להיאחזות נח"ל בסיני, ושוב נבחר דודו להיות מזכיר ההיאחזות. כעבור זמן־מה הגיעה בקשה לשלוח שני מתנדבים לסיירת עזה. דודו התנדב ובעת שירותו בסיירת, השתתף בלכידתו של אבו נימר – אחד מראשי הכנופיות בעזה. בהשפעת מפקדו, שהיה נערץ עליו, החליט דודו לעזוב את ההיאחזות ולהתנדב לחיל התותחנים. בחיל זה עבר קורסים רבים: קורס מש"ק מרגמות, קורס קשר חי"ר, קורס רגם מכמ"ת, קורס סמלי חת"ם וקורס קשרים גדודיים. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר נאמר: "חייל טוב. מבצע תפקידו תוך הבנה. בעל רצון לביצוע מושלם".

בשלהי אוקטובר 1972 השתחרר דודו משירות החובה ויצא לחיים אזרחיים. כשהשתחרר היו לו תכניות רבות. הוא החליט ללמוד באוניברסיטה, לעבוד ולחיות. דודו אהב לבלות, אהב להיות בחברת אנשים, אהב ספורט ובעיקר כדורגל, אהב אמנות וטיולים, אהב הכל וביקש לשבוע מכל אלה. כדי לממן את לימודיו האקדמיים, החליט להירשם לסמינר למדריכי־נוער בבית ברל. עוד כשהיה נער עסק רבות בהדרכה בימי החופש, וגם בעת שירותו בצבא מילא את מקומם של מורים חסרים בעת חופשותיו. לכן היה מקצוע ההדרכה קרוב ללבו מאוד. את לימודיו בסמינר סיים בציונים טובים ביותר ונשלח לארגן את סניף "ערד" של תנועת "הנוער העובד והלומד". דודו התלבט בתחילה אם לקבל על עצמו את התפקיד ונסע לערד ברגשות מעורבים. אך ברבות הימים התאהב במקום ובתושביו, היה מוקסם מהנוער המקומי ופעל למענו בהתלהבות ובחום. הסניף שעמד בראשו זכה במקום הראשון בכל מחוז

הנגב. סיפרו עליו חניכי הקן: "אהבנו אותו. הוא לימד אותנו הרבה דברים חדשים. היה לו חוש הומור מפותח מאוד והוא שפע אהבה. עם דודו הרגשנו כמו עם חבר. היה לו כוח ארגון יוצא מן הכלל ובעיקר – חיוך תמיד על שפתיו" דוד החליט לקשור את עתידו עם ערד. הוא נרשם ללימודים באוניברסיטת הנגב והמשיך לעבוד במקום, אך שהותו שם לא ארכה ימים רבים. במלחמת יום הכיפורים השתתף דודו בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. הוא שימש מש"ק מרגמות ביחידת תותחנים ובקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), נפגע בהפגזה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי שבקרית־שאול, השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הזדמן לי לפגוש את דוד זמן קצר בלבד לפני שנפל, כי בתקופת שירותו הסדיר לא הייתי ביחידה. אולם הרביתי לשמוע מידידיו ומפקדיו על הצטיינותו כחייל ועל היותו חבר למופת. דוד השתתף אתנו בחלקה המר והקשה ביותר של המלחמה, ונתן יד למאמץ האדיר של בלימת המתקפה הסורית. בדבקות בלתי נלאית במשימה, באומץ רב ובתושייה, הוסיף דוד מבקיאותו ומנסיונו העשיר לשיפור ביצועי היחידה".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה מדברי חברים על דמותו.

כץ, זאב (לופו)

זאב, בן לאה ואוזיאס הכהן, נולד ביום ט"ז באייר תרפ"ז (18.5.1927) ברומניה. בארץ הולדתו למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון ריאלי, ושם עברו עליו ועל משפחתו תלאות מלחמת העולם השנייה. בתום המלחמה, בשנת תש"ח, עלה זאב ארצה ומיד הצטרף ללוחמים למען תקומת מדינת ישראל.

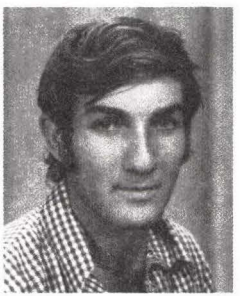
זאב גויס לצה"ל בתחילת מרס 1948 והוצב כלוחם בגדוד 21 בחטיבת "כרמלי". הוא לחם בשורות החטיבה בקרבות לשחרור הגליל המערבי והגליל העליון. כאשר הגיע זמנו להשתחרר החליט כי השירות לעם במסגרת הצבא הוא יעוד חייו, והתנדב לשירות בצבא הקבע. זאב הועבר ליחידת נ"ט כמש"ק רכב. הוא המשיך בתפקידו זה ביחידות שונות והועלה לדרגת סמל. כאשר השתחרר מהשירות הסדיר נרשמה בתעודת השחרור שלו העדות הבאה: "בעל יזמה למופת, עצמאי בתפקידו, בעל אחריות ומעוף נרחבים. מסור ומהימן. שימש דוגמא לפקודיו בכל מעשיו".

בסוף דצמבר 1956 השתחרר זאב ופנה לעסקים פרטיים, פתח לו מוסך ואף שימש כנהג משאית. אולם געגועיו לצורת החיים בצה"ל גברו והוא החליט לחזור לצבא. ביוני 1959 התקבל שוב לצבא הקבע – הפעם כקצין רכב, ומונה אחראי לכל רכב החירום ביחידה בפיקוד הצפון. בתפקידו זה הצטיין בבקיאות וביזמה רבה ונחשב קצין רכב מעולה. הוא נשא אישה וקבע את מקום מושבו בנהריה. בשנת 1967, עקב ירידה בפרופיל הרפואי, נאלץ להשתחרר משירות הקבע, אך נתקבל לעבודה כאזרח

עובד צה"ל. הוא מונה לתפקיד קצין רכב במפקדת חטיבה צפונית ומילא את תפקידו בהצלחה. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים חויל לצה"ל ועשה לילות כימים בהחזרת כלי רכב פגועים לתקינות מבצעית. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפל רב־סמל זאב בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובת.

מפקדיו הביעו את הערכתם למעשיו בציינם כי "בתקופת שירותו בצה"ל – כאיש צבא וכאזרח – ביצע תפקידו במסירות ובאחריות, והקדיש מיטב שנותיו לעבודתו בצבא".

כץ (טבוריצקי), יצחק

יצחק, בן גניה וחיים, נולד ביום י"ב בניסן תשי"ב (7.4.1952) בלובן שבפולין להוריו, מניצולי השואה. האב, חיים, איבד בפולין את כל משפחתו בשואה, אך הצליח למלט את נפשו ולהקים מחדש משפחה בישראל. בשנת תשי"ז (1957) עלתה המשפחה לארץ, ויצחק למד בבית־הספר היסודי בשכונת עיר גנים בירושלים, שם ישבה המשפחה. יצחק, הבן השני, היה צעיר מאחיו ליאון בשלוש שנים. אם כי נולד בנכר, היה צבר לכל דבר, שכן רק מעט זכרונות ילדות עמומים שרדו בו. אבל בעוד שאחיו היה מסתגר בחדרו וקורא ספרים, יצא איציק לטיולים רבים ברחבי הארץ, השתתף במרץ רב בפעולות תנועת "הנוער העובד והלומד", ואף שימש מדריך תיירים, כשהוא נעזר באידיש השגורה בפיו. אם כי היו שונים באופיים, היו שני האחים קשורים זה לזה בלב ונפש ותמיד עזרו איש לאחיו. משסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, הלך יצחק בדרכי אחיו ולמד מכונאות בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בירושלים.

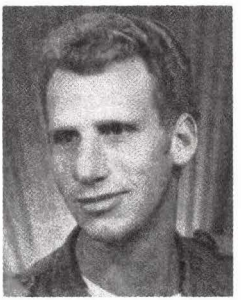
יצחק גויס לצה"ל בשלהי יולי 1970. כיוון שהיה חבר גרעין "מי־טל", יצא עם חבריו להקים את היאחזות הנח"ל נערן בבקעה. שם הכיר את חברתו ירדנה, שנשאה לאישה כחודש לפני המלחמה. במסגרת שירותו השתלם בקורס תותחני־טנק ובקורס למקצועות טנק. בשנת 1970 מתו עליו אמו האהובה וסבתו, והבית שהיה הומה מדייריו הרבים – התרוקן. איש לא צפה אז שעתיד הוא להתרוקן כליל.

משסיים את שירות החובה, עבר איציק עם רעייתו לגור בגבעתיים, שם החל לעבוד כמכונאי. במלחמת יום הכיפורים שירת כתותחן־טנק בחזית הצפון. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע מפגז ונפל בקרב, שנערך בקרבת מזרעת בית ג'אן. שישה ימים אחר־כך, ביום כ"א בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפל האח הבכור, ליאון, בעת חציית תעלת־סואץ. שני האחים הובאו למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. יצחק השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו לנשק".

כתבה על שני האחים, אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו, פורסמה בעיתון "מעריב"; כמו כן פורסמה רשימה לזכרם בעלון "מבע" שיצא לאור מטעם הסוכנות היהודית לזכר הנופלים מקרב משפחות עובדיה, שכן אביהם של האחים הוא מעובדי הסוכנות.

כץ, ישעיהו־יהודה

ישעיהו־יהודה (יהושע, שוקה), בן פרידה ומנדל, נולד ביום כ"ג בחשון תש"י (15.11.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה־ים" בחוף הכרמל ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "גלים". שוקה היה תלמיד טוב, חרוץ ומתמיד ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי תנועת הנוער העובד והלומד, היה חובב טיולים והרבה להשתתף בצעדות, אהב מוסיקה וניגן באקורדיון. הוא היה חבר נאמן, טוב־לב ונדיב. כשמוריו ביקשוהו ללמד תלמידים חלשים ולסייע להם בשיעורי עזר, תמיד היה מוכן לעזור. הרבה שקד עמם עד שידעו את תלמודם ומוריו שיבחוהו על שידע לעשות את מלאכתו באמונה. הוא היה צנוע וביישן מעט, עניו ואוהב את הפשטות. עם כל אדם נהג בסבר פנים יפות והיה מכניס אורחים ברוחב לב. תמיד ביקש לראות בכל את החיובי ואת הרצוי שבו.

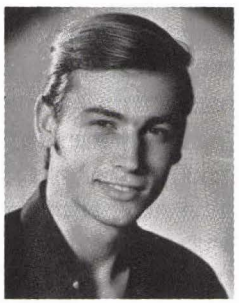
ישעיהו גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968, והתנדב לסיירת "שקד". לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים ובקורס מ"כים חי"ר, וברבות הימים השלים גם קורס קציני חי"ר וקורס מפקדי פלוגות חי"ר. בקורס האחרון היה חניך מצטיין והוענק לו בו ציון גבוה (95). בתקופת שירותו הוערך כמפקד מצטיין, וכקצין מעולה ובעל יזמה. תמיד היה אחראי ומסור לתפקידו, דאג לחייליו, והיה אהוב וחביב על מפקדיו ועל פקודיו. לאחר תום שירות החובה שלו המשיך ושירת בצבא הקבע.

לאחר שהשתחרר נכנס לעבודה בחברת "אל על" כקצין ביטחון והתכונן ללמוד כלכלה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא הרבה בנסיעות, ובחודש מאי 1973, נפצע באמסטרדם בקרב יריות עם שודדים. הוא עמד עם אנשי צוות המטוס באולם ההמתנה של אחד מבתי המלון והתכונן לצאת לנמל התעופה. לפתע נכנסו שודדים שלופי אקדחים וירו לכל עבר. ישעיהו נפצע תוך כדי ניהול קרב עם היורים, כיוון שסבור היה שהם מחבלים. הוא נפצע קשה מאוד, ומבחינה קלינית אף נחשב למת. בטיפול נמרץ ובניתוחים הוא ניצל ממות ולאחר שהבריא חזר לעיסוקו בחברת התעופה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי (16.10.1973) על גדות תעלת סואץ, נפגע ישעיהו ונפל. מלכתחילה סירב צה"ל לצרפו לכוחות הלוחמים, משום שלא החלים לחלוטין מפציעו ומשום שחברת "אל על" הייתה זקוקה לו באותם ימים. אך הוא התנדב להשתתף בלחימה ואף יצא לנווט את כוח הצליחה בראשותו של אלוף אריאל שרון. בקרב נפגע הטנק שלו והוא החל

לחלץ מתוכו את הפצועים. כשחילץ את הפצוע הרביעי נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנווה־ים. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ישעיהו היה מהמעולים במפקדים שידעה היחידה. הוא תרם רבות לבניין כוחה של היחידה במרצו הרב ובתבונתו השקולה. פקודיו העריצו אותו וחבריו אהבוהו והעריכו אותו. מפקדיו בטחו בו מעומק הלב, ועליו הייתה גאוותם. חייכנותו וביטחונו נסכו ביטחון בלב כולם"; ומפקד אחר כתב: "במעשיו נתגלו אומץ לב, קור רוח ותושייה רבה".

כץ, לאון (אריה)

לאון, בן קזימירה ואדמונד, נולד ביום ו' בתשרי תשי"ג (25.9.1952) בליגניץ שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). בארץ למד בבית־הספר היסודי "רביבים" ואחרי־כן בבית־הספר התיכון בקרית חיים. הוא היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות ריאליים. גם כאשר הקטין מעט את מתח־הלימודים, עדיין הצליח יפה וזכה בציונים טובים. לאון היה פעיל בגדנ"ע־אוויר וברבות הימים גם שימש מדריך בגדנ"ע. הוא היה ספורטאי מצויין והקדיש רבות משעות הפנאי שלו לספורט. הוא שיחק בעיקר בכדורסל, בכדורעף ובטניס, אך עסק גם בהרמת משקולות ובשחייה ונהג לבלות שעות רבות על שפת־הים. כן אהב להאזין למוסיקה מודרנית. לאון היה חברותי ובעל כושר הסתגלות לכל סביבה, וחבריו כינוהו בשם חיבה "רצי". אחת מחברותיו כתבה עליו: "למרות לבביותו והשתלבותו בקלות בחברה, היה רצי אדם סגור מאוד, הקיף עצמו בחומת־מגן עבה וחשף את תוכו היפה רק למקורביו האמיתיים. התנהגותו השאירה רושם של בחור שקט וביישן להפליא. כדי לשמור על שלמות קליפתו, נהג לבחון בדקדקנות וביסודיות את זולתו ותוך כדי מבחן, מלא חן וקסם, חדר אל תוכו של בן־שיחו". הוא אהב את החיים, ביקש למצות כל רגע וכל הנאה, והיה אהוב על הנשים, שכן היה יפה־תואר, תמיר, חזק, גבה־קומה ודק־גיזרה. תוכניות רבות היו לו לעתיד והוא התכונן ללמוד בטכניון אחרי שיסיים את שירותו בצה"ל.

לאון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות, השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים ובקורס מש"קי מרגמות. לבסוף הוצב בבסיס־הדרכה בתפקיד סמל־מבצעים והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חבר מסור וחייל מצוין ואהוד ובעל ידע רב. חברו לנשק כתב עליו: "הוא השתלב יפה וכאשר חיפשו אדם רציני, כדי להיות אחראי על החדר החשוב שלנו – נבחר לתפקיד זה אריה". הוא השתתף בפעולות שונות של יחידתו ובעיקר חזר מלא־רשמים מהפשיטה ללבנון בשנת 1972. במלחמת יום הכיפורים השתתף לאון בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) בגזרת המיתלה, לחם כמפעיל מ.א.ג. בהיתקלות נגד כוח שריון וחי"ר

של המצרים. לדברי חברו־לנשק, "ירה לאון כמטורף באויב, שאיים לשטוף אותנו, ונאלצתי להעיר לו כי כדאי להוריד את הראש". במהלך הקרב נפגע לאון ומת מפצעיו למחרת היום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו כתב עליו כי הוא "לחם בגבורה והתנהג למופת".

כץ (טבוריצקי), ליאון

ליאון, בן גניה וחיים, נולד ביום י"ד באייר תש"ט (13.5.1949) בלובן שבפולין להוריו, מניצולי השואה. בפולין סיים כיתה ראשונה של בית־הספר היסודי, ובשנת תשי"ז (1957) עלה עם הוריו לארץ. בקרית מנחם המשיך את לימודיו היסודיים והיה תלמיד מצטיין. הוא העדיף קריאת ספרים על פני בילויים ומשחקים. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר המקצועי "אורט" בירושלים ובחר במקצוע המכונאות.

ליאון גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. מאחר שהיה בעל מקצוע, הוצב לסדנת השריון והשתלם בקורס מכונאי־טנק, בקורס בוחן־שדה ובקורס מפונאי־טנק – מרכב. בצבא, כבכל מקום בחייו, היה שקט וממושמע וביצע את תפקידו במסירות.

בראשית אוגוסט 1971 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. משיצא לחיים האזרחיים, החל לעבוד כמכונאי במוסך ואחרי־כן עבר לעבוד באגף המנועים בתעשיה האווירית. את מלאכתו עשה בשקט כדרכו, ובחופשותיו מיהר לבוא הביתה. את אחיו יצחק, אשר נפל אף הוא במלחמת יום הכיפורים, אהב בכל נפשו, והשניים היו קשורים מאוד זה לזה. "ליאון היה הכל... היה נהדר", סיפר אביו. כאשר התחתן אחיו יצחק, הצעיר ממנו, הבטיח לו: "אל תדאג. האח הגדול יעזור לך". ואכן האחים עזרו זה לזה תמיד, אם כי היו שונים באופיים. ליאון היה יושב בית ושקוע בספריו, ויצחק היה תוסס ומלא חיים. בשנת 1970 מתה על שני הבנים אמם האהובה וסבתם, ואושרה של המשפחה התערער. אך האסון הנורא, שפקד את בני הבית, הגיע לשיאו במלחמה. במלחמת יום הכיפורים שירת ליאון כמכונאי רכב בחזית הדרום. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), שישה ימים לאחר שנפל אחיו יצחק, יצא ליאון עם חולית מכונאים לתקן טנקים פגועים. החוליה עבדה באזור גשר דואר־סואר תחת הפגזה קשה. סיפר חבר מהיחידה: "ליאון קרא לי, 'הבורג לא נפתח. בוא עזור לי'. ביקשתי ממנו את המפתח, הכנסתי את ראשי וחלק מגופי לתוך הטנק ואז התפוצץ הפגז לידי. לפני שאיבדתי את ההכרה הספקתי לומר לו 'אל תדאג. יאספו אותנו'. אז עוד לא ידעתי שליאון נפל". שני האחים הובאו למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "המחלקה בה שירת ליאון הייתה מהמחלקות היותר אחראיות ביחידתנו, ועם כל המתח והאחריות הכרוכים

בעבודת מחלקה זו, היא הייתה גם המחלקה העליזה שבמחנה. אין כל ספק שלשני היבטים אלו של המחלקה תרם ליאון חלק נכבד, הן בעבודתו המסורה והן בעליצותו".

כתבה על שני האחים, אשר בחייהם ובמותם לא נפרדו, פורסמה בעיתון "מעריב"; כמו כן פורסמה רשימה לזכרם בעלון "מבע", שיצא לאור מטעם הסוכנות היהודית, לזכר הנופלים מקרב משפחות עובדיה, שכן אביהם של האחים הוא מעובדי הסוכנות.

כץ (הלוי), מוריס (משה־דוד)

מוריס, בן סילביה ואנדריי (קיי), נולד ביום כ"ב בניסן תשי"ב (17.4.1952) באדינבורו שבסקוטלנד, ועלה ארצה בשנת תשל"א (1971). הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר הולדתו. כשהיה מוריס בן שלוש־עשרה הצטרף לתנועת "המכבי" וברבות הימים היה יושב־ראש סניף הבוגרים. אחרי־כן נמנה עם חניכי תנועת "בני־עקיבא", ולאחר חמש שנים, שנה קודם שעלה ארצה, היה מדריך בתנועת "הבונים". ידידים שהכיר השפיעו עליו להעמיק את קשריו עם היהדות והציונות. לפיכך החליט להצטרף לאחת מתכניות ההכשרה לבני נוער מחוץ־לארץ, הנערכות מדי שנה בקיבוצים הדתיים, מטעם "בני־עקיבא". לאחר שעשה שנה אחת בקיבוץ לביא בעבודה, בלימודים, בסמינריונים ובטיולים, חזר לבשר להוריו על החלטתו לעלות ארצה ולוותר על הלימודים באוניברסיטה של אדינבורו. שמחה שלקובסקי מקיבוץ לביא סיפר עליו: "היה בו שקט נפשי והוא לא הגביה את קולו. כשניצב לפני החלטה חשובה, שעשויה הייתה להשפיע על מהלך חייו, ביקש לשמוע עצה מפי רבים, אך לבסוף החליט כאשר החליט וידע לעמוד בעקשנות על דעתו. ועוד תכונה הייתה לו – ההתחשבות בזולת והרצון להקל את סבלו".

מוריס גויס לצה"ל במחצית ינואר 1972 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין "מוריה", שהתעתד לעלות להיאחזות "משואה". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, ובקורס מ"כים חי"ר, שהיה בו חניך מצטיין. על השתתפותו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". פעמים אחדות פנה לשלטונות הצבא בבקשה להתיר לו לנסוע לבקר אצל הוריו בסקוטלנד, אך הביקור נדחה כפעם בפעם, ועד שאושר פרצה המלחמה ומוריס לא זכה לנסוע. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחו מוריס וחבריו, חניכי קורס המ"כים לחזית סיני והשתתפו בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), כשפעלה יחידתו באזור ציר "מסכה", פגע פגז קטיושה ישירות בשוחה שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ לביא. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חשים אנו, מפקדיו וחבריו לנשק, את הכאב שבשכול. הכרנו את מוריס גם בטרם קרב – כאדם, כחייל, כחבר. משלנו היה ויקר לכולנו. אנו, שזכינו, לא נשכח את אלה שנפלו".

עם המכתב הראשון ששלח מוריס מן החזית למשפחת שלקובסקי בקיבוץ, שלח עוד מכתב, שביקש למוסרו להוריו בסקוטלנד, אם לא יחזור מן המלחמה. המכתב פורסם בעיתונים יהודיים רבים בכל רחבי העולם. וכך כתב: "אבא ואמא היקרים. מכתב זה תקראו רק אם יקרה לי דבר. אני רוצה שתדעו, שאינני מתחרט על אשר עשיתי והייתי עושה זאת שוב. אני מצטער על שגרמתי לכם, במה שעשיתי, שברון לב, אך עשיתי את שהרגשתי, שחייב אני לעשותו. אני גאה על־כך ואני יודע שאף אתם גאים בי. ארץ־ישראל זקוקה לאנשים. רק כאשר יימצאו כאן אנשים, היא תהיה בטוחה. אני מקווה, שכל שעשיתי ימריץ אתכם, ואנשים אחרים, לבוא הנה. אני רוצה שתדעו שאני אוהב אתכם ואני מצטער מאוד שלא נפגשנו מאז שעליתי ארצה. אנא, למען שרון (אחותו), למענכם ולמעני, אל־נא תהיו מדוכאים. היו־נא גאים, צחקו ושאו את ראשכם בגאון. משונה, אך איני יודע כיצד לסיים מכתב זה. אין זה מן המכתבים שאדם כותב מדי יום, ואיני יודע מה הנוהג. אולי מוטב שלא אסיים כלל. רק אכתוב – הרבה אהבה. בנכם מוריס".

כץ, מנחם

מנחם (נחי, נשיק), בן צפורה (ניוּנְיה) ויואב, נולד ביום ג' בניסן תרצ"ח (3.4.1938) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית־חינוך צפון" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "שלווה" בתל־אביב. מנחם היה ספורטאי נלהב, בעל כושר גופני טוב וגוף מוצק. הוא אהב את הים והקדיש לו כל שעה פנויה. בנעוריו הצטרף לקבוצת השייטים של אגודת "הפועל", ואף זכה פעמיים באליפות הארצית בתחרות של שיט מפרשיות. הוא ניחן בתבונת כפיים, הרבה לתקן, לפרק ולהרכיב מכשירים שונים וידע להפיק את מלוא ההנאה מכל פעילות. גם לצייר ידע, לפסל ולגלף. ציירים מידידי המשפחה שיבחוהו על ציוריו, ואמרו כי "הצטיינו בבגרות ובעמקות, כיאה לאמן בוגר ובשל. בציוריו נתגלתה התסיסה הפנימית המתמדת שבו, וכן כושר ההתבוננות שלו בנעשה סביבו". מנחם היה חברותי, אך ידע לבחון היטב את חבריו ולהעריך כל אחד מהם לפי מעלותיו ולפי כישוריו. הוא ניחן בנפש רגישה, בכנות, ובחוש צדק שהיו לשם־דבר בקרב ידידיו. היו לו עיניים ירוקות ופיקחיות, מלאות ביטחון עצמי, טובות ומחייכות. היה לו חוש הומור וכישרון להשרות אווירה טובה ונעימה. הוא היה רחב־לב, נדיב ומלא שמחת חיים. סיפר עליו חברו: "היה ניגוד מפתיע בין ממדיו ותנועותיו ההחלטיות, לבין הרוך בהתנהגותו. תגובותיו המהירות ועירנותו נטעו בסובבים אותו תחושה, כאילו יש לו תשובה מוכנה לכל אפשרות. תגובותיו הזריזות הקדימו, לפעמים, אף את השיקול ההגיוני, עד כי מצא עצמו, מדי פעם, במצבים עדינים. אך תושייתו, שנינותו וכושר האלתור שלו גברו על הכל".

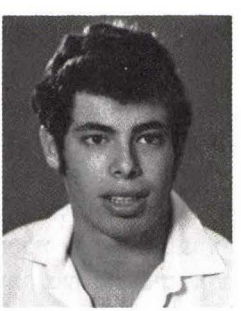
מנחם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1956 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס למדריכי טופוגרפיה, בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר והיה חייל אחראי ומסור לתפקידו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר והוצב למילואים, הועבר לחיל השריון. תחילה היה סייר ואחרי־כן נתמנה למפקד סיור. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נהרג מנחם מאש האויב בציר "בלוזה־קנטרה". הוא התנדב לצאת לבדו בג'יפ סיור, כדי להחזיר נהג משאית שטעה בדרך. על גילוי גבורה במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו "עיטור העוז". וזה תיאור המעשה: ביום 10 באוקטובר 1973 הבחין סמ"ר מנחם כץ ז"ל בתצפית במוצב 'מרתף', במשאית אספקה שלנו, שחצתה בטעות את קווי האויב, לכיוון קנטרה. הוא התנדב לדלוק אחרי המשאית, כדי להחזירה לתחומנו, ונכנס לעומק של כ־3 ק"מ לתחום המצרי. כאשר נראה היה שאי־אפשר להחזיר את המשאית, ניתנה לו הוראה לחזור לתחומנו, אולם הוא האמין שיעלה בידו להשיג את המשאית, והמשיך לדלוק אחריה. כשראה שאפסה כל תקווה להחזירה, בהיותו מוקף בכל עבר בחיילי אויב, ניסה לחזור לתחומנו – אך בדרך נפגע ונהרג. במעשהו זה גילה אומץ־לב רב, קור־רוח ודבקות במשימה". מנחם הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מנחם היה בעל רוח עליזה, בעל תושייה וסייר מעולה, היודע למצוא פיתרון לכל בעיה. אהוב היה על שום העזרה והסיוע שנכון היה להושיט לכל אחד מהחיילים. למנחם לא ניתנו פקודות, היות שתמיד ביצע מרצון ובמסירות את המוטל עליו, עד לרגעיו האחרונים".

משפחתו וחבריו יזמו שיוט מפרשיות שנתי לזכרו של מנחם והפסל יגאל תומרקין – ידידו של מנחם – עיצב גביע נודד, שמוענק לזוכה במקום הראשון בשיט; לאחר שהוענק למנחם "עיטור העוז", פורסמה ב"במחנה" רשימה עליו בשם "להחזיר נהג תועה".

כץ, מרדכי־יהודה

מרדכי־יהודה (מוטי), בן שרה ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ה באדר תשי"ד (29.3.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם הרמב"ם ובבית־הספר "מוריה", ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "יבנה" בחיפה, במגמה הריאלית. מגן הילדים נכנס מוטי הישר לכיתה ב' והוא אך בן חמש שנים וחצי. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, מתמיד ומעמיק, והצטיין בעיקר במקצועות המתימטיקה והפיסיקה. מזכירת בית־הספר היסודי מעידה עליו, שהיה "תלמיד טוב וממושמע, שעשה את כל שהטילו עליו באחריות ובדייקנות. עניו היה, נעים הליכות ועדין־נפש. עיניו הנבונות הקרינו חום ואהבה לזולת. החיוך לא מש משפתיו וחן רב היה נסוך על פניו. הוא חתר אך ליושר ולצדק ומוכן היה תמיד לעזור לחבריו". מנהל בית־הספר התיכון כתב: "הוא היה תלמיד מצטיין, חריף ותפיסתו מהירה. הוא היה אהוב ומקובל על מוריו ועל חבריו,

בשל מזגו הנעים ונכונותו להתנדב לכל משימה". הוא הרבה להתנדב לפעולות ציבוריות, כגון: ביקורי חולים בבתי־חולים. מוטי נמנה עם חברי תנועת הצופים וברבות הימים היה מדריך. הוא היה חובב ספורט ונלהב מאוד למשחק הכדורגל ולג'ודו; כמו כן נמנה עם חניכי הגדנ"ע והצטיין בקליעה למטרה. הוא אהב לקרוא ספרי שירה. מחשבתו הייתה מחשבה עצמאית, הוא הרבה להרהר, להתעמק, להתפלפל ולהתווכח, לא קיבל את המתרחש סביבו כמובן מאליו, ואהב להתבונן בעובדות ולחקור את טיבן. כך רצה להבין את פשר אמונתו הדתית, ושקד לבקש את האמת, את הדין ואת טעם המנהג. מוטי היה אופטימי ועליז, חייכן והרבה להתבדח ולהתלוצץ. הוא אהב את החיים, כמו כן היה גא על היותו חי, ורצה למצות כל רגע מהם ולא הוציא אפילו שעה לבטלה. הוא אהב את היפה ואת השמחה, אהב ללבוש בגדים נאים, אהב לרקוד, לשמוח ולשיר. הוא היה חברותי וקל להתרועע, היה ידיד נאמן, איש ברית ובעל סוד. נוח לבריות היה וקשה לכעוס, אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. הוא אהב את משפחתו והיה בן נאמן ומסור להוריו.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. תחילה ביקש לשרת בחיל־האוויר, אך נתגלה שהוא עיוור־צבעים ולא יוכל להיות טייס. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. בקורס היה חניך מצטיין והוענק לו ציון גבוה (95). הוא השתלם גם בקורס לקציני חי"ר וגם בו היה חניך מצטיין. בשלהי שנת 1972 נמנה עם הכוחות שפשטו בלבנון. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו, והרבה לדאוג לחייליו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) ממערב לתעלת סואץ, בגזרת שלופה, אל מול "החווה הסינית", התפוצץ צינור־מטען (בונגלור) ומרדכי נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

הוריו וחבריו הנציחו את זכרו בחוברת וכן מתקיימים שעורי משניות לעילוי נשמתו.

כץ, ניסן

ניסן, בן בלה ואליהו, יוצאי קיבוץ כפר־החורש, נולד ביום ט' בניסן תש"ח (18.4.1948) ברעננה. הוא למד שבע שנים בבית הספר היסודי־ממלכתי א' ברעננה והשלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "חיה זיו" בחיפה, שמה עקרה המשפחה. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "בסמ"ת", במגמה של הנדסאות בניין. כבר מילדותו הצטיין ניסן בסקרנות ובהתעניינות בכל הסובב אותו, היה מרבה לשאול שאלות, ובגן נחשב "ידען" גדול. תכונה זו ניכרה בו גם בשנות הלימודים בבית־הספר, שם היה תלמיד שקדן וחרוץ. הוא היה אהוד על מוריו ועל חבריו, לא רק על שום חריצותו, אלא גם על שום

חביבותו ויכולתו לרכז את חבריו סביבו. למרות הקשיים שנתקל בהם במעבר לחיפה מרעננה, נקלט עד מהרה בחברת הילדים וכונה בפיהם בחיבה "כצל'ה". כשהיה תלמיד כיתה ז' הצטרף ניסן לתנועת "הנוער העובד" ואחר כך לתנועת "הבונים" והיה פעיל בהן במשך שלוש שנים. בבית־הספר התיכון היה בין התלמידים המצטיינים והיה אחד הנבחרים, אשר הוחלט לאפשר להם ללמוד לתואר "הנדסאי". הוא עמד בהצלחה רבה בכל הבחינות, והפרויקט שהגיש לסיום לימודיו בבית־הספר – תכנון בניין משרדים – זיכה אותו בציון 90. שתי נטיות נוגדות, לכאורה, שלטו בניסן: מצד אחד היה בולע ספרים אין־ספור, ומהצד האחר היה פעיל ונמרץ, נלהב לפעולות ספורט ולהוט אחרי הכדורגל. פעלתנותו הרבה מצאה לה אפיקים בתקופת מלחמת ששת הימים, בעודו תלמיד בבית־הספר התיכון. ניסן התנדב לעבודה בקיבוץ מעין ברוך ולאחר ששב משם המשיך לעבוד בחיפה, בעבודות התנדבות שונות.

ניסן גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967. לאחר סיום הטירונות הוצב לחיל השריון. התקדמותו בחיל הייתה מהירה. הוא השתלם בקורס מפקדי טנקים, בקורס קציני ובקורס קציני שריון. את רוב ימי שירותו הצבאי עשה בסיני על גדות התעלה, בתקופת מלחמת ההתשה. הוא זכה להוקרתם הרבה של מפקדיו, כשבחודש יוני של שנת 1970 חילץ את אנשי מחלקתו ממארב של המצרים ואף הצליח להשמיד נגמ"ש של האויב. ניסן היה קצין טוב ובעל יזמה. ביחסו החם לחייליו קנה את לבם והצליח להפעילם ביעילות. ביחידתו הוכר כקצין מסור ואחראי, בעל רצון נחוש ואיש מקצוע, ששימש דוגמא לחייליו והיה אהוד על מפקדיו.

בסוף אוגוסט 1970 שוחרר ניסן משירות החובה בצה"ל והתקבל ללימודים בטכניון. גם שם הצליח מאוד. ציוניו היו מהמעולים, ועל־פי בקשת אחד המרצים, שימש לו אסיסטנט שלא מן המנין במשך סמסטר־קיץ אחד. יחד עם הלימודים עבד גם במשרד תכנון, שבעליו העריכו מאוד ונתן בו אמון מלא, כיוון שהכיר בו מהנדס לעתיד. במלחמת יום הכיפורים השתתף ניסן בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בגזרת התעלה, עמד ניסן חשוף בצריח בזמן התקפת טילים, כדי להנחות ולחלץ את אנשי מחלקתו משדה מוקשים, שנקלעו לתוכו. תוך כדי פעולה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "...המחשבה כי ניסן אינו עמנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו 'להתראות במילואים הבאים', קשה מנשוא. דעו כי כאבכם הוא כאבנו ותמיד יישאר זיכרו של ניסן חקוק בלבנו. מי ייתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזיכרו".

הוריו תרמו לזיכרו ספר תורה לבית־הכנסת "היכל אליהו" בקרית שפרינצק; בחוברת לזכר הנופלים, שיצאה לאור על־ידי הטכניון, כלולה רשימה על דמותו.

כץ, רמי נורמן

רמי, בן מילי ומקס, נולד ביום ט"ז בניסן תש"ט (15.4.1949) ביוהנסבורג, דרום אפריקה. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר עממי ותיכון ביוהנסבורג, ואז התגייס לצבא דרום־אפריקה שם שירת בחיל הרפואה כשנה. מילדותו שאף לעלות ארצה בעקבות אחיו גדעון שגר עם משפחתו באשקלון. רמי עלה ארצה בפברואר 1969 והגיע לאולפן שאורגן ע"י הפדרציה הדרום־אפריקאית בשיתוף קיבוץ נחשון. במהרה נקלט בנחשון שנהפך להיות ביתו. הקשר שלו עם המשפחה המאמצת – אריק ושלומית – היה חזק ואמיתי. רמי אהב את השדות, את הנופים בסביבה, את העבודה והילדים בקבוץ. הוא עבד במסירות ובנאמנות והתחבב על הכל. מטבעו היה רמי אדם רגיש ואוהב זולתו, ישר, בעל מצפון וחברותי מאוד. הכל הכירו אותו כ"איכפתניק" שאינו מתחמק מעבודה קשה, ומוכן לסייע לכל אדם כל אימת שעזרתו נדרשה. בדצמבר 1971 היה לחבר בקבוץ נחשון ובו החליט לחיות את חייו.

רמי גויס לצה"ל בנובמבר 1972 והתנדב לשרת בשריון. בקורס תותחנות היה לחניך מצטיין. לאחר סיום הקורס הוצב לגדוד שריון בסיני והחל שם בתקופת האימונים והתעסוקה. מפקדיו אהבו אותו והעריכו אותו כחיל מצטיין ובעל כושר מנהיגות טבעי, שקט וקר רוח, שנוכחותו משרה ביטחון על סביבתו. בפלוגה שלו היה רמי המבוגר והכל ראו בו מעין אח גדול, מדריך ומכוון. אך הוא לא ניצל את מעמדו לרעה וחבריו ליחידה ספרו שמעולם לא נהג בהם יוהרה או זלזול, לכן הם העריכו אותו ונהגו לבקש את עצתו כ"בעל הנסיון". למרות שהיה שקט ומכונס בעצמו למדו חבריו להכירו והצליחו ללמוד מעט על עולמו הפנימי. מתמיד היה אוהב ספר ואף בעת שירותו בסיני מצא זמן לקריאה. לילות ארוכים היה יושב רכון על ספריו וקורא לאור הנר. הוא שמר על קשר עם הוריו ומשפחתו ועם חבריו בארץ ומחוצה לה, והקפיד לכתוב להם לעיתים קרובות ולספר להם על אורח חייו, על מחשבותיו ועל תוכניותיו לעתיד. ככל שהלך וקרב יום שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל נראו חלומותיו ותוכניותיו מציאותיים יותר ויותר. אך הוא לא זכה להגשימם. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היה הגדוד בו שירת רמי בפעילות מבצעית מול תעלת סואץ והיה בין הראשונים שהשתתפו בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב בטיל נ"ט ורמי ואריק ניצן (מפקד הטנק) נהרגו במקום. זמן רב נחשב כנעדר ורק לאחר ארבע שנים, בנובמבר 1977, הוחזרה גופתו ארצה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ציירת מקבוץ נחשון הציגה תערוכה לזכרו; חברים מיחידתו כתבו שירים עליו; בערב שנערך לזכרו בקבוץ אמרו חבריו: "פתאום גילינו שבמקום הזה, שהוא ביתך, יש חברים שאינם מכירים אותך. המקום הזה שהוא ביתך ועשית אותו לבית תוך לבטים וגעגועים. לא בית מכח הטבע של זה שנולד פה, אלא בית השייך לזה שבא אליו ונאבק על זכותו לחיות בו. על כל הרגשות המעורבים של מי שהגיע מרחוק

והותיר אחריו בית ראשון וארץ ראשונה – כל־כך מלא אהבה וכל־כך מוכן להתחלק בה... רצינו שערב זה לא יהיה קפוא ושחור, כי ידענו שתהיה רוגז עלינו. רצינו שיהיו בו שירים שאהבת, רצינו לספר על אהבתך העזה לנו, לנחשון, לנוף, לפרחים ולפרפרים. לא יכולנו".

כרמי, נדב

נדב, בן נירה ונתן, נולד ביום י' בכסלו תשי"ג (28.11.1952) בקיבוץ סער. הוא למד בבית־הספר היסודי "הבונים" בקרית־ביאליק ואחרי־כן המשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית, שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. נדב היה תלמיד מצטיין, הן בבית־הספר היסודי והן בבית־הספר התיכון, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הללו כינו אותו "עורך דין", על שום שתמיד לחם את מלחמת הצדק של תלמידי הכיתה, הגן עליהם, תיווך וביקש את הפשרה ככל שיכול. בימים שלמד בבית־הספר היסודי נמנה עם חברי תזמורת הנוער של עיריית קרית־ביאליק. מוריו בפנימייה הצבאית שיבחוהו הרבה על חריצותו ועל שקדנותו, והעניקו לו מכתב הוקרה ותעודה מיוחדת על הישגיו. נדב היה חברותי מאוד וידע לקרב אליו ידידים רבים בהומור שלו, בטוב לבו ובאהבתו לעזור ולסייע. הוא היה מעמיק חשוב ובוחן כל ענין לכל פרטיו ודקדוקיו. איש נעים־שיחה היה ותחומי התעניינותו רבים. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש כבוד רב להם ואהבה נפלאה לאחיותיו. הוא היה חובב ספורט ונלהב בעיקר למשחק הכדורסל. גם לטייל אהב, וטרם שגויס ערך טיול גדול ברחבי הארץ ובכמה ממדינות אירופה.

נדב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. בקורס הצניחה השתלם כאשר למד בפנימייה הצבאית. למחרת גיוסו, ירד להשתלמות קורס מ"כים על גדות תעלת־סואץ. את רוב ימי שירותו עשה על גדות תעלת־סואץ וברמת־הגולן, בגדוד צנחנים. השתלם בקורס קציני חי"ר וסיים אותו כחניך מצטיין פלוגתי. השתתף ברוב פעולות התגמול בעת שירותו. מפקדיו אמרו עליו, שהיה קצין אחראי ונבון, ממושמע ותקיף, יוזם, החלטי, מסור ויסודי, בעל יכולת, אהוד ומשמש דוגמה ומופת לחייליו. הוא היה חרוץ, בעל רצון להתקדם ובעל כושר גופני יוצא מן הכלל. הוא נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. ב־3.5.1973 הועלה לתפקיד סמ"פ בכיר בתקן סרן. בימי המלחמה הראשונים עשה נדב בטסה, להגן על האזור מפני חיילי הקומנדו המצרי. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בשעות הצהריים, בקרב טיהור ליד סרפאום, בדרך לאיסמעיליה, נפל נדב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סרן.

כרמל (קליקר), שלמה

שלמה (אבו), בן רבקה ואהרון, נולד ביום כ״ב בשבט תש״ה (5.2.1945) באז׳מר שבהודו ועלה ארצה בשנת תשכ״ה (1965). בבומביי למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד ששון. לאחר שעלה ארצה, התגורר שלמה בקיבוץ יד מרדכי, אך חיי הקיבוץ היו קשים עליו והוא עקר לדימונה. תחילה עבד אצל קבלן פרטי ולאחר שהשתלם בקורס לחרטות, עבד בקריה למחקר גרעיני. הממונים עליו אהבוהו ושבחוהו על חריצותו ועל התמדתו וסמכו עליו בזכות אחריותו ודייקנותו. שלמה היה איש צנוע ועניו, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. שקט היה, ביישן ומסתגר מעט. מעודו לא קבל ולא רטן, וקיבל כל דבר בשוויון נפש. אורך הרוח שלו וסבלנותו הרבה היו לשם דבר בקרב חבריו, שהכירוהו כאדם הממעט לכעוס וקל להתיידד. הוא הרבה לטרוח בהכנסת אורחים ביד רחבה ונדיבה, במאור פנים, באדיבות ובנימוס. עדין נפש היה, נעים הליכות, נוח לבריות, ומוכן תמיד לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך בקושי ובאי נוחות.

שלמה גויס לצה״ל בסוף דצמבר 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס למרגמות כבדות 120 מ״מ. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. אהוב היה על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו.

בשנת 1971 נשא את חברתו רבקה לאישה. הוא היה בן טוב ונאמן למשפחתו, בעל מסור ואב אוהב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפל שלמה בקרב באזור טסה, על ציר ״עכביש״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה ובן, אב, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלמה ז״ל היה מסור לתפקידו ומילאו ללא חת. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו והיה נאמן לצוותו״.

כרמלי, בן־ציון

בן־ציון (בנצי), בן אסתר ופנחס, נולד ביום כ״ג באדר תרצ״ז (6.3.1937) בבני־ברק. אביו עלה ארצה מפרס כדי להכין את בואה של המשפחה ואמו נדדה בעקבותיו בדרך־לא־דרך ובתנאים קשים מאד, כשהיא נושאת בזרועותיה את יהודה, אחיו הבכור, שהיה אז בן שישה חודשים. עם הגיע השיירה ארצה נתפשה והעולים הושמו במעצר, אך כעבור שלושה חודשים שוחררה אמו של בנצי, והמשפחה שאוחדה עברה לבני־ברק, שהיתה אז מושבה מוקפת פרדסים ועצי אקליפטוס. בגלל המצב הכלכלי בבית לא יכלו

הילדים ללמוד לימודים סדירים והרבו לשוטט באזור ולשחק. כנער עבד בנצי כמכונאי במוסך וכחרט בבית־חרושת לאופנועים ואת הכסף הראשון שהשתכר נתן להורים. אמו סיפרה כי תמיד שמח לתת לה את כל אשר השתכר. כבר מגיל צעיר ניכרו אצלו נטייה להרפתקאות ושאיפה לעצמאות. הוא נהג לטפס על עצים ולהתקוטט עם נערים ערבים בסביבה. כעבור זמן למד בישיבה בבני־ברק ואת חוק לימודיו התיכוניים סיים בשיעורי־ערב. בנצי היה קשור מאוד למשפחתו, כיבד את הוריו והשתדל להקל עליהם ככל יכולתו. יחסיו עם אחיו ועם אחיותיו היו לסמל ולדוגמה. בגלל כישרונותיו הרבים התקשה בבחירת דרכו לעתיד, מה גם שניחן בכישרון משחק ועולם הבמה משך אותו. כשנה לפני גיוסו למד בבית־ספר לאמנות הבמה של משה הלוי והשתתף בהצגות תיאטרון "דוכן", שהועלו בכמה מקומות בארץ.

בן־ציון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1955. אחרי שהשלים את מסלול האימון הבסיסי, עבר קורס סיירים והוסמך כסייר. הוא נפצע בפשיטה על משטרת קלקיליה ערב מבצע "קדש", והייתה זאת הפעם הראשונה מתוך פעמים רבות, שנפצע בעת שירותו הצבאי. את כל פציעותיו השתדל להעלים מידיעת משפחתו, כדי שלא להדאיגה. לימים הוצב לגדוד שריון שהיה אז הראשון בסוגו בצה"ל. עם גדוד זה עשה בנצי את כל דרכו בצה"ל. בקורסים במקצועות השריון היה מהחניכים המעולים. בזכות השילוב של החברות והחמימות שלו עם מיומנותו, כסייר מעולה ושריונאי למופת, היה לאחד המפקדים המיוחדים במינם בצה"ל. כשקצין היה מצליח בתרגיל ניווט מסובך, היו אומרים בסיכום: "הוא כמעט כמו בנצי". הוא עבר קורס צניחה והשתתף במבצע "קדש" כסייר בגזרת אבו־עגילה. בחודש אוגוסט 1960 סיים קורס קצינים. מאז ראה בצבא את עתידו והחליט להצטרף לצבא־הקבע. כדרכו מנוער נתן גם הפעם את משכורתו הראשונה להוריו, כדי שישלמו חובות בגין הדירה שבנה להם אחיו הבכור יהודה. אז אמר: "יהודה בנה ואני משלם את החוב". את קורס מפקדי הטנקים השלים בנצי בהצטיינות ועם שובו ליחידתו השתתף בפעולות סיור ובפשיטות מעבר לגבול, באזור הר־חברון. מקורס קציני שריון חזר בנצי כקצין טנקים והקים את מחלקת הסיירים הגדודית, ששימשה בסיס לסיירת השריון, וממנה עבר להיות סגן מפקד פלוגת טנקים מדגם "אמכס". באימונים נפצע מכדור שפגע בחזהו והובא לבית החולים בבאר־שבע. חבריו שבאו לבקרו סיפרו עליו, שלמרות מצבו האנוש לא סר ממנו מצב רוחו השובבני אף לרגע ותמיד היה מוקף אחיות מצחקקות. חודש אחרי שהחלים מפצעו נפצע שנית בתאונה וחזר לבית החולים, הפעם כשרגלו מרוסקת. כששכב על שולחן הניתוחים הספיק עוד לומר לרופא: "אל תקטע לי את הרגל" והתעלף. ואכן, בכוח רצונו העז והתמדתו העיקשת חזרה רגלו המרוסקת לתיקנה והוא חזר לשירות פעיל. עם שובו לגדוד מונה קצין מודיעין גדודי, הקים את פלוגת הסיור של חטיבה 7 ונתמנה לעמוד בראשה. הוא עבר בין יחידות הגיס, שוחח עם מפקדים וגיבש תורת לחימה. הוא אסף את מיטב החיילים והמפקדים והקים פלוגת סיור לתפארת, שפעלה לפי תורת הלחימה שגיבש. לאחר שנשא אישה, הסכים לעזוב את שירותו בצה"ל. שלוש שנים היה מחוץ לצבא. הוא היה קבלן בנייה והצליח במעשיו, אולם הגעגועים לצבא גברו והוא החליט לחזור לשירות. חצי שנה לפני שפרצה מלחמת ששת הימים חזר לצבא והיה למפקד פלוגת טנקים מסוג "פטון". במלחמת

ששת הימים הוביל את החטיבה לתוך מתחמי חאן־יונס, אך כדור שפגע בראשו הוציא אותו מן הקרב. הזחל״ם שהעבירו לתחנת האיסוף נפגע וצוותו נטש אותו. גיסו של בנצי, שהיה מפקד יחידה באותו קרב, בא לחלץ את הנפגעים. במקרה הסתכל לתוך הזחל״ם וגילה בו את בנצי נטול ההכרה. לאחר שהועבר לבית החולים החל מאבק איתנים על חייו. חודש ימים נאבק על חייו, כשאשתו אינה זזה ממיטתו. שלושה ניתוחים נעשו בראשו והוא יצא בשלום. לאחר שהוטב לו מעט, נהג לעבור בחדרי הפצועים נשען על אמו, לשוחח עם הפצועים ולעודד את רוחם. הוא עזב את בית־החולים בלוויית אשתו פרידה, לאחר שנקבעה לו נכות של 76 אחוזים. אז הוצע לו להשתחרר מצה״ל אולם הוא סירב בתוקף. את סירובו הסביר מפקדו דאז, האלוף גונן: ״בנצי לא העלה זאת על דעתו. הוא מבין שהוא נכה רק 76 אחוזים ועדיין יש בידיו חזקה על 24 אחוזי שארית של כושר, והוא איננו מבין מדוע איננו יכול לשרת ביחידה לוחמת״. הוא נאבק – ויכול. תחילה מונה לתפקידי מטה שונים במפקדת גייסות השריון, דבר שהיה בניגוד לאופיו ולרצונו. לאחר תקופה ארוכה של הפצרות ושכנוע מפקדים, ובניגוד לחוות דעתם של הרופאים, שדרשו כי ישוחרר מצה״ל, הצליח בנצי לקבל תפקיד פיקודי בבקעת הירדן. אחר־כך התמנה מג״ד טנקים סדיר בגולן ומשם הועבר לשארם־א־שיך. כאשר מונה האלוף גונן למפקד אוגדה בדרום, דרש תפקיד באותה אוגדה ומונה מפקד גדוד סיור. במשך תקופה זו המשיך בנצי לקבל טיפול ועבר עוד ניתוחים בראשו. על אישיותו של בנצי כתב אחיו יהודה: ״השקפת עולמו של בנצי הייתה תמיד אופטימית ומלאת ביטחון. שום מגבלות ומכשולים לא היה בכוחם לערער ביטחון עצמי חזק כשלו. הוא היה אמיץ לב ועשוי לבלי חת ובאותה מידה חסר כל שמץ של ראוותנות והתחזות. שמחת החיים, עליזות הנעורים וההומור המשחרר והכובש בהם הצטיין, לא הפחיתו מגישתו הרצינית והאחראית למילוי חובה ותפקיד״. על שובבותו כתב עליו חבר לנשק: ״עניין הפרצופים של בנצי היווה בעיה. לעתים היה מקדיר את פניו בהבעה של רוגז, רק כדי שכעבור שנייה ישתפך עליהם חיוך עצום מאוזן לאוזן״. כתב עליו סגן־אלוף הרב אפרים צמל: ״מהיכן שאב בנצי כוחות נפש אדירים כל כך, אצילים כל כך? ודאי שמתוך עצמו, בעמל שנים של הכרה תוססת, ודאי גם מקן משפחתו, לצד רעיה, שהייתה לו עזר כנגדו בהבנה מזדהה; אולם דומה כי בעיקר ינק משורשי בית אבא וגרסת ילדות. בית ההורים – כולו ספוג מרוחה של תורת ישראל, תוך נכונות למלא אחרי כל מצוותיה״. במלחמת יום הכיפורים, ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), עמד סגן־אלוף בן־ציון כרמלי בראש גדודו על רכס ״חמדיה״. הוטל עליו לבלום את התקדמות האויב, שעה שיתר כוחות האוגדה הופנו לעבר קטע אחר של החזית. הגדוד, ובנצי בראשו, הצליח להחזיק ברכס ובציר ״עכביש״, שעליו הייתה מתוכננת הצליחה. במהלך הקרב נפל, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים, אח ושתי אחיות.

אריק שרון, מפקד האוגדה שצלחה את התעלה, אמר בדברי ההספד על בנצי: ״בנצי נפל עת פיקד על גדודו, שהחזיק ברכס גבעות בעל חשיבות עליונה מול התקפות המצרים... את הגדוד השארנו שם כדי לבלום את המצרים... והם עשו זאת. הם עשו זאת באותו יום והמשיכו בכך עד לסיום המלחמה... גדוד זה היה מהטובים שביחידות צה״ל... בנצי בנה את הגדוד, טיפח אותו, אימן אותו ועמד בראשו...

באומץ לבו, בדוגמא האישית שנתן, בדבקותו במטרה, בצניעותו וברוח הלחימה שהייתה בו, יכול וצריך בנצי לשמש מופת לכולנו"; בציון לשבח שהוענק לו מטעם הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור נאמר: "הנני לציין לשבח את סגן־אלוף כרמלי בן־ציון ז"ל על גילוי רוח התנדבות, אומץ לב, רצון לחימה ודבקות במשימה. להלן תיאור המעשה: "במלחמת יום הכיפורים פיקד סא"ל כרמלי ז"ל על גדוד סיור בחזית סיני. סא"ל בן־ציון כרמלי ז"ל, שהיה נכה ממלחמת ששת הימים, שאף בהתמדה עיקשת לפקד על כוחות לוחמים, למרות מגבלותיו הגופניות. ב־8 באוקטובר 1973 השתתף הגדוד בקרבות הבלימה באזור "כישוף". סא"ל בן־ציון כרמלי ז"ל פיקד על גדודו תחת הפגזות כבדות וגילה את כוונות האויב על האזור. כשהוברר כי האויב פנה לאזור "מכשיר־חמדיה", נע סא"ל בן־ציון כרמלי ז"ל עם הטנק שלו לעבר אותו אזור. תוך כדי תנועה ניהל קרבות והשמיד טנקי אויב. בקרב זה נפגע ונפל. סא"ל בן־ציון כרמלי ז"ל גילה במעשיו אלה רוח התנדבות, אומץ לב, רצון עז ללחימה ודבקות במשימה".

המשפחה הקימה לזכרו של בנצי בית־מדרש בשם "מעלות קדושים" בבני־ברק, וקרן מלגות לתלמידים בני משפחות מעוטות יכולת; גדוד הסיור שעליו פיקד הוציא לאור לזכר נופליו חוברת בשם "חברים לנשק", ובה דברים עליו ולזכרו.

כרסנטי, יהודה

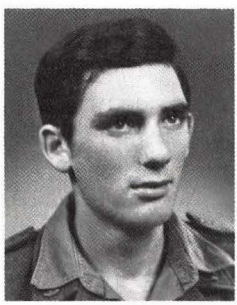
יהודה (יהוד'לה), בן שרה ואהרון, נולד ביום א' בניסן תשי"ד (4.4.1954) בראש־פינה. הוא למד בבית־הספר היסודי בראש־פינה, בבית־הספר "עמל" בצפת ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר לחניכים "עמל" בקרית־שמונה, במגמה של מכונאות. יהודה היה בעל "ידי זהב". הוא אהב לפרק מכשירים ולהרכיבם, לבחון ולבדוק את קרביו של כל כלי. בשיעורי המלאכה בבית־הספר הצטיין בחריצותו ובדייקנותו, ועבודות עץ רבות ותמונות מעשה־ידיו, מעטרות את קירות הכיתות שלמד בהן. אהבתו הגדולה הייתה הטבע, המרחבים והגליל. הוא הרבה לטייל בכל עת מצוא, לבדו ובלוויית חברים, ברגל או רכוב על סוס או על חמור, ותמיד היה שיר על שפתיו. מורתו סיפרה עליו: "הוא הכיר כל פינה חבויה ונסתרת בראש־פינה, והרבה לתור בגליל – בוואדיות שבו, בנקיקי הסלעים ובהרים. הוא היה בקי בשמות הצמחים שנמצאו בדרכו ובטיבם, ואהב ללקט פטריות. תמיד שקד על תיקון כל מה שהיה טעון תיקון. אם ביקשת למצוא את קיום המצווה 'אהבת הזולת', ביהודה'לה מצאת. ראשון היה למושיטים את היד לעזרה לחבר ולזר". יהודה אהב מאוד בעלי־חיים ואסף לביתו כלבים וחתולים עזובים. הוא היה חובב ספורט, אהב בעיקר כדורגל ונמנה עם שחקני נבחרת "הפועל" צפת. יהודה היה שקט ומסוגר מעט, לא רברבן, ותרן ואהוב על כל מכריו. היה לו חוש הומור וצחוק מתגלגל וקונדסי, וכששרתה עליו רוח של שובבות, ידע לגרוף את כל הסובבים אותו למעשי ליצנות, משובה ומשחק. הוא אהב את בני משפחתו, היה מסור מאוד להוריו ורחש להם כבוד רב.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון משופר". מפקדיו אהבוהו ואמרו עליו, שהיה חייל מסור וחבר למופת. הוא היה גאה ביחידתו והרבה טרח ויגע על תקינותו של הטנק שלו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו להשתתף בבלימת ההתקפה של כוחות הסורים ברמת הגולן. ביום הראשון ללחימה, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל יהודה בקרב ליד חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש־פינה. השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהודה ז"ל שירת ביחידת שריון. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו, וביצע את כל המוטל עליו בנאמנות ובמסירות".

המועצה המקומית של ראש־פינה הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ויהודה בתוכם.

כרסנטי, משה

משה, בן תקוה וגבריאל ז"ל, נולד ביום י"ב בשבט תש"ח (23.1.1948) בטבריה להוריו, דור שמיני בארץ, ממייסדי המושבה מגדל שעל גדות הכנרת. את חוק לימודיו העממיים סיים בבית־הספר הממלכתי על שם אביגדור במושבה והמשיך ללמוד בבית־הספר "עמל" בטבריה. תמיר וגבה קומה היה משה, ירוק־עינים וחייכן, בעל חוש הומור דק וספורטאי מעולה. מושיקו אהב בכל לבו את הגליל ואת הכנרת שלחופיה גדל.

משה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי נשלח לבית־הספר לשריון ושם הוסמך כנהג טנק. הוא השתתף במלחמת ששת הימים כאיש צוות טנק באוגדתו של אריק שרון. מושיקו לא הרבה לספר על תקופת שירותו, אבל לימים סופר על מסירותו הרבה לחבריו ועל האומץ הרב שגילה בשעת הקרב.

בתחילת מאי 1969 שוחרר משה מהשירות הסדיר. כאשר חזר הביתה ביקש להגשים את משאת נפשו – לעבוד את האדמה, אלא שהמציאות כפתה עליו לחפש פרנסתו בעיר. אחרי שנשא לאישה את חברתו שרה עבר הזוג להתגורר בטבריה ומושיקו התקבל לעבודה כנהג שכיר ב"אגד". הוא התמסר לעבודתו בהתלהבות האופיינית לו, ובהיותו בחור חביב ומקסים, אי־אפשר היה להתעלם מנוכחותו והוא רכש לו עשרות ומאות ידידים. היה בו קסם כובש לב וחיוך מלבב; נוסעיו וחבריו אהבו אותו ונהגו לחפש את העלם העליז ירוק העינים, שבאהבתו את הגליל הדביק את הכל. מושיקו היה בן למופת. מדי שבת בשבתו בילה בחברת הוריו. הוא עבד קשה כדי להקים את ביתו. אחרי שלוש שנים של עבודה ב"אגד" כשכיר, נקלט כשכיר קבוע, שלושה חודשים לפני מלחמת יום הכיפורים. אך משאת נפשו לא חדלה להיות

בית ופרדס במושב, שכן היה איש של שקט, של שיח ושיג עם האדמה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא מושיקו לכוננות לקראת נסיעה צבאית והוא המתין בסניף "אגד" להוראות. בשעות הצהרים של י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) קיבל צו קריאה ויצא מיד לרמת הגולן לשמש כנהג טנק של המ"פ. בקרב שהתחולל באותו יום נתקל הטנק שלו במארב של חיילים סורים בסביבות חושניה. הטנק נפגע ואנשי צוותו קפצו החוצה. מושיקו נפגע מיריות נשק קל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדל. השאיר אחריו אישה ובן, אב שלא יכול לעמוד בצער ושלח יד בנפשו, אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...משה ז"ל נפל במערכה בעת מילוי תפקידו באזור נפח, במוצאי שבת י' בתשרי תשל"ד. משה ז"ל שירת ביחידת שריון וביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות רבה. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הננו מביעם את צערנו העמוק ומשתתפים באבלכם בנפול יקירכם".

דברים לזכרו ראו אור בחוברת "לחברינו" לזכר חללי "אגד", ובספר "החטיבה במלחמת יום הכיפורים".

כר־שני (פישמן), אורי

אורי, בן שולמית וחנן, נולד ביום כ"ו בכסלו תש"י (17.12.1949), ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "סמילנסקי" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" במגמה לאלקטרוניקה. אורי היה בעל דרך חשיבה בהירה ויסודית, גיבש לעצמו השקפת עולם וניהל לפיה את חייו. הוא הגן בלהט עד כדי עקשות על עמדותיו, היה חסר פשרות לגבי הדרך שבחר ללכת בה ופעל בדבקות ובהתמדה להגשמת המטרות שהציב לעצמו. גישתו ללימודים ולעבודה הייתה רצינית ובוגרת. הוא רצה לרכוש ידע ולהכשיר את עצמו לעסוק באלקטרוניקה לכן הקדיש את רוב זמנו ללימוד המקצועות הריאליים. מתמיד הצטיין בכל הקשור בתכנון, בהרכבה ובתיקון של מכשירים חשמליים. כשהיה תלמיד החליט לנסות בבוא היום להתקבל לקורס טיס של חיל האוויר ולכן התעניין באווירונוטיקה, קרא ספרים רבים בתחום זה ועסק בבניית דאונים וטיסנים. התכונה שייחדה את אורי הייתה אהבת האדם והנכונות לעזור לזולת. מעולם לא סירב לחבר שביקש את עזרתו, נהג להאזין באורך רוח לבעיות שהטרידו את ידידיו וסייע להם בעצה ובמעשה. בזכות גישתו הישירה והכנה וקסמו האישי רכש ידידים רבים, שאהבו להיות במחיצתו. דלת ביתו הייתה פתוחה בפני כל חבר, בהכנסת־אורחים לבבית וחמה. אישיותו כבשה את לב כל מכריו והם נתנו אמון ביושרו ונהנו מהאווירה הנעימה במחיצתו. אורי היה צעיר תוסס, נמרץ ורב פעלים. הוא לא בחל בעבודה קשה וגם את ימי החופשות שלו הקדיש לעבודה ולסיוע למשפחתו. הוא היה ספורטאי מצטיין, עסק באתלטיקה־קלה והיה חבר סגל קבוצת הכדורסל של "מכבי" רחובות. כמו־כן היה חבר בתנועת הנוער "המכבי הצעיר" בסניף רחובות.

אורי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל־האוויר. הוא התנדב לעבור קורס טיס והשלים בהצלחה את השלבים הראשונים והקשים של הקורס, ואף זכה ליהנות מחווית הטיסה. אולם לבסוף לא סיים את הקורס, אלא הועבר לחיל השריון. בחיל זה השתלם בקורס סיור ובקורס מש"קי־סיור ונשלח לשרת ביחידת הסיור של חיל השריון, במסגרת חטיבה 7. אחרי תקופת שירות השלים בהצלחה קורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל, ואחריו קורס קציני סיור בבית־הספר לשריון. לאחר שהוענקה לו דרגת סגן־משנה, שב כמפקד מחלקה ליחידת הסיור, שבה החל את דרכו בחיל השריון. לאחר ששימש כמפקד מחלקה הועלה לדרגת סגן ומונה לתפקיד סגן מפקד הפלוגה. אורי היה איש מקצוע מעולה, שדרש ביצוע מדויק ומושלם של פקודות הצבא. הוא הקפיד על פרטים קטנים כגדולים והצליח, בתום ימים ארוכים של אימונים קשים, להביא את היחידה לרמה מקצועית גבוהה. הוא הצטיין בכושר ארגון ובתפקידו כסמ"פ הצליח לפקח על ניהול היחידה ודאג בעיקר לתנאי השירות של חייליו. אורי האמין כי יחידה־לוחמת צריכה להיות מושתתת על מערכת יחסי־אנוש הוגנים ועל רעות והבנה בין מפקדים לחיילים. הוא הצליח לגבש רוח יחידה ואחוות לוחמים. היחידה שבפיקודו נודעה כמשפחת לוחמים מגובשת, ששוררים בה יחסי חברות נאמנה והכל נעשה בה מתוך תחושת ייעוד והבנת הצרכים והמטרות. אורי השתדל להקל על חייליו ולשפר את תנאי השירות שלהם. הוא ידע להאזין לבעיות שהטרידו אותם וניסה לעשות כמיטב יכולתו כדי לסייע בפתרונן. בשנת 1971 סיים אורי את השירות הסדיר והתנדב לשרת בצבא הקבע. הוא אהב את חיי הצבא ואת הכרוך בהם. הוא רצה לשאת בנטל האחריות של ניהול יחידה לוחמת, העוסקת באימונים ובפעילות מבצעית, וחש כי בתחום זה יוכל לתרום הן לעצמו והן לצה"ל. בפברואר 1973 סיים בהצלחה קורס מפקדי־פלוגות בשריון ומונה לתפקיד מפקד פלוגת סיור. בכך ראה את שיא פעילותו בפלוגה זו, שבה החל את דרכו בחיל השריון כחייל מן השורה, ועבר את כל שלבי הפיקוד. באוגוסט 1973 נטל חופשה קצרה ממקום שירותו בצה"ל, כדי לשאת לאישה את חברתו יעל, שהייתה קצינה בחטיבה שלו. הם הקימו את ביתם בבאר־שבע, כדי שאורי יוכל להיות קרוב ליחידתו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. חיילי הסיירת נהלו קרבות בלימה מרים ועקשים נגד השריון של הסורים, שהיה עדיף בכמות. אך למרות עדיפות זו הצליחה היחידה לבלום בגזרתה את התקדמות הסורים לתוך רמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע אורי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה, הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי כר־שני ז"ל שירת כמפקד סיירת שריון. הוא פיקד על היחידה תוך גילוי הקרבה, נאמנות, אחריות ותוך חירוף־נפש בקרב".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו; חבריו לנשק בסיירת הוציאו לאור חוברת, שכלולים בה דברים על דמותו.

כתריאל, רחמים

רחמים, בן נעמי וסעדיה, נולד ביום י׳ באדר א׳ תש״ח (20.2.1948) ברעננה ולמד בבית־הספר היסודי ״יבנה״ בעיר־הולדתו. הוא היה תלמיד טוב אך נאלץ להפסיק את לימודיו לאחר בית־הספר היסודי ולצאת לעבודה כדי לסייע לאביו בנשיאת נטל פרנסת המשפחה. הוא היה חובב־ספורט ובמשך כשלוש שנים שיחק בקבוצת הכדורגל של ״הפועל״ פרץ־רעננה וכן הרבה בשחייה. הוא היה עליז ונוח לבריות, חברותי ונעים־הליכות, וחבריו כינוהו בשם־חיבה ״רמי״. תמיד מוכן היה לעזור לזולת בעצה ובמעשה. באופיו היה נועז ואמיץ ולא חשש להתמודד עם חזקים וקשוחים, אך נמנע מקטטות ותגרות לשמן. הוא עבד כנהג־משאית ב״חברת ארגון נהגים ברעננה״, עמל קשה לפרנסתו והרבה לנסוע בכבישי הארץ לאורכה ולרוחבה. חבריו לעבודה שיבחוהו כ״אחד הנהגים המוכשרים והנאמנים, שביצע כל תפקיד שהוטל עליו ללא טענות ומענות. תמיד היה מוכן לעזור ולהתנדב למען הזולת״.

רחמים גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס השכלה לחייל, נשלח לקורס נהגים, שבסיומו הוצב ליחידת תותחנים. הוטל עליו תפקיד נהג משאית־נושאת־תחמושת והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו־לנשק. הוא היה מוכן תמיד לבצע כל משימה שהוטלה עליו ומעולם לא התלונן. לאחר תום שירות החובה שלו שירת עוד קרוב לשנתיים בשירות קבע בדרגת סמל.

במלחמת יום הכיפורים השתתף רחמים בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) פעלה הסוללה שלו באזור צומת טסה והופצצה מן האוויר. רחמים נפגע בהפצצה ומת מפצעיו למחרת היום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי ברעננה. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים, אח ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רחמים היה מאותם נהגים אמיצים, שנהגו במשאיות־התחמושת תחת אש עזה והביאו את הפגזים, שהיו חיוניים כל־כך בקרב לשם בלימת האויב. אנחנו, חבריו, לא נשכח לעולם את רחמים״.

לב, ארלוזור (זוריק)

ארלוזור (זוריק), בן לאה ונחמיה, מראשוני הישוב, נולד ביום כ"ז באלול תרצ"ג (17.9.1933) בכפר ביל"ו. הוא נקרא על־שם חיים ארלוזורוב, שנרצח באותה שנה. זוריק למד תחילה בבית־החינוך ברחובות, אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־המאוחד ברחובות וסיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי "כדורי". הוא היה תלמיד מצטיין, וכפי שמספרים חבריו: "הלימודים והעבודה במשק לא היוו אצלו שום קושי. בקלות עמד ברמת הלימודים הנדרשת, ובמשק תפס מייד מקום מרכזי. הוא היה דמות מרכזית בחברה, בעל מעמד ומצליח בכל".

זוריק גויס לצה"ל בספטמבר 1951 והתנדב לנח"ל. כעבור זמן התנדב לקורס טיס ולאחר שסיימו בהצלחה המשיך לשרת בחיל האוויר גם בשירות חובה וגם בשירות קבע. הוא התקדם במהירות בסולם התפקידים והדרגות ולפני מבצע "קדש" נשלח על־ידי חיל האוויר להשתלמות בצרפת, ונמנה עם הטייסים שהביאו לצה"ל את ה"מיסטרים", את ה"סופר־מיסטרים" ואת ה"מיראז'ים" הראשונים ואף נלחם בהם במבצע קדש ובמלחמת ששת־הימים. זוריק התקדם במהירות בסולם הדרגות ובמרוצת הימים פיקד על שלוש טייסות־קרב. בתחילה פיקד על טייסת "אורגנים", שגם השתתף בהבאתם ארצה, אחר־כך פיקד על טייסת "סופר־מיסטרים" ואחריה, על טייסת "מיראז'ים". הוא היה מהבולטים בטייסי חיל האוויר ומפקדיו, ומילא תפקידים בכירים גם במטה חיל האוויר. חברו, בן כפר ביל"ו, סיפר: "אתגר ועוד אתגר, משימה ועוד משימה — אלה הם פרקי חייו של זוריק; דבקות במטרה, תחושת אחריות לבצע בשלמות את שהטיל על עצמו, היו הקו המנחה בחייו. עולמו שפע יעדים ומצוות, מצוות שבין אדם לחברו, מצוות הדאגה לזולת, שמירת ערך המשפחה כנכס עליון בחברה האנושית, כיבוד המסורת היהודית, ומעל לכל — אמונה בעם ובמדינה. חבריו של זוריק ופקודיו נדלקו ונסחפו במחיצתו, ללמוד ולדעת, לפעול לטוב ביותר ולתת מבלי לקבל. הוא התחבב על כל הסובבים אותו: על פקודיו, על מפקדיו, על חקלאים, על רבנים, על קבלנים, על עובדי ניקיון ועל שומרים". בשנת 1968 החל ללמוד כלכלה ומנהל־עסקים באוניברסיטת בר־אילן וסיים את לימודיו בהצטיינות. זוריק נשא לאישה את חברתו טלי ויחד הקימו בית חם ונעים, וברבות הימים מנתה המשפחה שישה ילדים. הוא היה אב מושלם ובעל אוהב וגם נערץ. בדרגתו האחרונה, אלוף־משנה, שימש כמפקד בסיס מבצעי של חיל האוויר אי־שם בארץ. ביום הרביעי למלחמת יום הכיפורים, הוא י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצא אלוף־משנה זוריק לגיחה מבצעית באזור פורט־סעיד. בשובו מהיעד נפגע מטוסו; הוא נפל ומקום קבורתו לא נודע. השאיר אחריו אישה, שישה בנים ובנות והורים.

בביטאון תנועת המושבים — "תלמים" פורסמה רשימה עליו, על דמותו ועל מפעלו בחיל־האוויר.

לב, יעקב

יעקב, בן אילנה ועמנואל, נולד ביום ב׳ בתמוז ת״ש (8.7.1940) בבלז׳ש שברומניה. בשנת 1951 עלה לארץ ולמד בבית־הספר היסודי ׳מצודות׳ בקרית שמונה, בבית־הספר התיכון־חקלאי ״עין כרם״ בירושלים ובסמינר בנהלל. בשנים הראשונות של בית־הספר היסודי למד יעקב בעיר מולדתו שברומניה ואף היה חבר בתנועת נוער שם. בהיותו בן 11 עלה לארץ עם בני משפחתו והמשפחה התיישבה בעיירת העולים קרית שמונה, שם המשיך בלימודיו. הוא היה תלמיד חרוץ ואוהב ספר. בכל רגע של פנאי קרא כל ספר שנפל לידיו. כן אהב את הטבע, הרבה לטייל בנופי הגליל העליון וצילם מראות ואתרים שהלהיבוהו. יעקב היה חבר ומדריך בתנועת ״הנוער העובד״ בקרית שמונה והיה פעיל בגדנ״ע בעירו. הוא היה חובב ספורט והצטיין בשחייה ובמשחקי כדור שונים, אך את רוב זמנו הפנוי הקדיש, כאמור, לקריאה, לצילום ולטיולים. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי עבר יעקב ללמוד בבית־הספר החקלאי בעין כרם בירושלים, שם למד שנה אחת. אחרי־כן הצטרף לקבוצת חברים במסגרת ״עליית הנוער״ בקיבוץ חפצי־בה, שם עשה שלוש שנים. הוא אהב מאוד לעסוק בעבודת כפיים ובחקלאות, השתלב יפה בחברת הנוער וראה שנים אלו כיפות בחייו.

יעקב גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1958 והוצב לחיל השריון. אחרי סיום הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים שונים והיה לתותחן טנק. הוא היה בין ראשוני הצוותים שקלטו את טנקי ה״סנטוריון״ בצה״ל ובגאווה רבה נסע בטנק ה״סנטוריון״ שלו במצעד צה״ל ביום העצמאות. בכל תקופת שירותו היה חייל מסור ונאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר כמפקד טנק בדרגת סמל, הוצב לשירות מילואים. בתקופת שירותו במילואים השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים בגזרה הצפונית של סיני וכן במצרי הגידי והמיתלה. אחרי השחרור שב יעקב לקרית־שמונה וכדי לסייע להוריו בפרנסת המשפחה שלח ידו תחילה בכל מיני מלאכות – זמן־מה היה דוור, אחר־כך עבד בפרך בשדות הכותנה, עד שהשתלם בהוראה בסמינר ולימד בבית־ספר אזורי בנגב. לבסוף עזב את ההוראה והצטרף לעובדי התעשייה האווירית. כל ימיו היה יעקב מסור מאוד להוריו, אח טוב לאחיו ובעל ואב למופת לרעייתו ולשני ילדיו. במלחמת יום הכיפורים לחם יעקב כטען־קשר בטנק, באחת מיחידות האוגדה, שבלמה את התקפת הסורים בדרום רמת הגולן. אחרי קרבות הבלימה עברה יחידתו להתקפת נגד. יעקב נפגע ונהרג ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בקרב ההתקפה על תל ענתר שבמובלעת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואח. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אנו, חבריו של יעקב ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור, אשר חירף את נפשו למות ובמותו העניק לנו את החיים״.

לב, רפאל

רפאל (רפי), בן חוה ויעקב ז"ל, נולד ביום כ"א בניסן תש"א (18.4.1941) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ יגור וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ. רפי היה תלמיד נבון וערני, חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא ניחן בסקרנות מדעית עצומה, ובזכות זאת הצטיין במקצועות הריאליים. יחד עם התעניינותו ובקיאותו במדעים, לא משך ידו מאמנות יפה. הוא היה חובב ציור ועבודותיו במכחול הצטיינו ברגישותן ובעדינותן. כמו כן גילף בעץ ועסק בסוגים אחרים של מלאכת־יד. רפי היה שקט וצנוע והשרה סביבו אווירה שקטה ותרבותית. הוא לא נהג להרבות במלים, אמר רק מה שחשוב באמת ועם זאת ירד תמיד לעומקן של בעיות: שאל, חקר, בדק, התווכח – וידע גם לקבל את דעתו של חבר, אם זה היה בקי יותר ממנו בתחום מסוים. הוא לא ניסה להתבלט, אך עם זאת היה בעל סמכות ומקובל כמנהיג על חבריו. הוא שאף תמיד לבחון את עצמו ואת כושרו בתחומים שונים. למרות שלא הצטיין במיוחד בספורט, התאמץ והשתדל להגיע להישגים בתחום זה. לפני שגויס לצבא עבר בהצלחה מבדקי כניסה לקורס־טיס. תחילה היסס אם להתנדב לתפקיד, שכן אביו נפטר זמן קצר לפני כן, אך לבסוף גמר בדעתו לשרת כטייס.

רפאל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1959 והתנדב לשרת בחיל־האוויר. לאחר שהשתלם בקורס־טיס הוסמך כטייס. אחרי כן השלים בהצטיינות קורס מדריכי טיס והתמנה למדריך טיס. בתפקיד זה עשה גם בשירות־קבע עד ראשית ינואר 1965.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד במפעל "לגין" למוצרי־פח בקיבוצו. במלחמת־ששת־הימים השתתף בקרבות כטייס מטוס־קרב ומטוסו הופל באש נגד־מטוסים, אך הוא הצליח לצנוח מהמטוס בטרם התרסק, לתוך מערך של הצבא המצרי. שם נרדף במשך יממה על־ידי חיילים מצרים ובחילופי־אש עמם, נפצע פצעים נוספים עַל אלה שספג כשהתפוצץ מטוסו באוויר. לבסוף הצליח להתקשר עם כוחותינו וחולץ על־ידם. סיפור המעשה כולו פורסם בשעתו בעיתונות. אחרי מלחמת־ששת־הימים קיבל מקיבוצו אישור, שלו המתין שלוש שנים, ללמוד בפקולטה לפיסיקה בטכניון. הוא סיים את לימודיו לתואר הראשון בשנת 1971 ובאותה שנה החל ללמוד לתואר שני. עבודת־המחקר שלו עסקה בפיתוח שיטה מקורית באחד מתחומי הפיסיקה הגרעינית. עבודה זו נערכה בחלקה במרכז למחקר גרעיני בשטרסבורג שבצרפת. בד־בבד עם לימודיו החל רפי לעבוד כטייס־ריסוס בחברה לריסוס של גידולי־שדה, וכך שמר על כושרו כטייס. כשעמד על סף סיומה של עבודת ה"מגיסטר", פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה, גויס רפי מיד והשתתף כטייס מטוס "סקייהוק" בקרבות הבלימה המרים ברמת־הגולן. הוא וחבריו עמלו קשות כדי לעצור את התקדמות הסורים ולהדפם על־ידי השגת עליונות אווירית. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונהרג כאשר הופל מטוסו על־ידי טיל קרקע־אוויר. תחילה הוכרז כנעדר ולאחר שזוהתה גופתו, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביגור. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן (שנולד שמונה

חודשים לאחר נפילתו), אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

מנחהו של רפי בטכניון, ד"ר יעקב דַר, ערך את עבודת ה"מגיסטר" שהכין רפי והגיש אותה לטכניון. בטקס חלוקת התארים מטעם הטכניון, שנערך בקיץ של שנת 1974, הוענק לרפי תואר "מגיסטר" בפיסיקה גרעינית בהצטיינות. התעודה על כך נתנה למשפחתו.

לבבי, עמית

עמית, בן דינה ומשה, נולד ביום ז' באב תשי"א (10.8.1951) בצפת. כשהיה ילד עברה המשפחה להתגורר בחיפה, שם למד בבית־הספר היסודי "מעלה הכרמל". כשהיה בן עשר, נשלח אביו בשליחות הסוכנות היהודית לשרת שלוש שנים באיטליה ושנתיים בברזיל. בארצות אלה למד עמית על בורין אנגלית, צרפתית, איטלקית ופורטוגזית. כאשר שב לארץ, והוא בן חמש־עשרה שנים, נכנס ללמוד בבית־הספר התיכון "אליאנס", וסיים את לימודיו בציונים מעולים. בזכות כישרונותיו בתחומי הכלכלה, ההיסטוריה והפוליטיקה, חלם עמית על קריירה בתחום הדיפלומטיה. הוא רצה ללמוד מקצועות אלה באוניברסיטה, ואף זכה להמלצה מידי מוריו להתקבל לעתודה האקדמית, אך הוא העדיף לסיים קודם לכן את שירותו בצבא.

עמית גויס לצה"ל בנובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים בהצטיינות סדרה של קורסים, לרבות קורס למקצועות טנק וקורס מט"קים. בזכות הישגיו המצוויינים נשלח בהמשך שירותו לקורס קצינים ולאחר שהשלימו בהצלחה, נשלח לקורס קציני שריון. בחוות־דעת של מפקדיו נאמר עליו: "קצין בעל ידע מקצועי רב, יעיל בעבודתו, בעל ביטחון עצמי".

במחצית מאי 1973, משסיים את שירות החובה, נרשם לאוניברסיטה העברית בירושלים. בימים שהמתין לתחילת הלימודים, עבד כפועל בניין, כדי לחסוך כסף למימון לימודיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא המתין לצו הקריאה ועם הישמע אות האזעקה מיהר לבסיסו המרוחק. ואמנם, היה אחד הראשונים מאנשי המילואים שהגיעו לבסיס. אמרו חבריו: "זה טבעי שעמית הגיע ראשון". במלחמה השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. במהלך הקרבות ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), הגיעה פלוגתו למעבר הגידי. הפלוגה התמקמה על הגבעה, ועל הגבעה שמנגד ישבה יחידה מצרית. על נסיבות נפילתו של סרן עמית בקרב אותו יום, סיפר מפקדו ביחידת השריון: "עמית נפל בפקדו על פלוגת טנקים, תוך גילויי מנהיגות ואומץ־לב ובהיותו מופת למסירות ולחברות טובה לכל חיילי פלוגתו ולמפקדי הגדוד. תודות לעמית ולשכמותו הצליחה יחידתנו במשימת הבלימה של כוחות אויב עדיפים, אשר ניסו לפרוץ את קווינו בציר הגידי". סיפרו החיילים שהיו עם עמית בתוך הטנק: "עמית שם לב כי חי"ר מצרי זוחל לעבר הטנקים שלנו מתוך 'שטח מת' (שלא נראה מתוך הטנק). הוא דיווח על־כך למפקדה וזו חשבה תחילה, שאלה חיילים שלנו. עמית

חזר על השערתו וטען כי המצב יהיה מסוכן אם המצרים יתקרבו עוד יותר, ועל כן הוא יוצא מן הצריח לסקור את השטח. ניסינו לעצור בעדו, משום שהמשימה הייתה מסוכנת למדי. עמית טען כי מישהו חייב לעשות זאת, והואיל והוא המפקד, עליו מוטלת החובה... אכן, זחלו לעברנו כ־250 חיילים מצרים והגיעו כדי 20 מטרים מהטנקים שלנו! עמית גילה אותם בהתרוממו מן הצריח עד למותניו ובהטיחו לעברם כמה צרורות אש. באש הנגדית ספג שני כדורים – אחד בפה ואחד בלב... "דרסו אותם, בטנקים!" היו מלותיו האחרונות ואמנם דרסנו אותם! אלמלא גילה אותם עמית, איש מאתנו לא היה נשאר בחיים. הוא נהרג והפלוגה ניצלה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "עמית הוגדר כקצין טוב, מסור, אחראי, בעל ידע מקצועי רב, יעיל ואהוד על חבריו".

לביא, אריה

אריה (אריק), בן שושנה ומרדכי, נולד ביום י"ז בתשרי תש"ג (28.9.1942) בקיבוץ שדות ים. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו ובקיבוץ מעין צבי. אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "אורט" בקיבוץ אפיקים. אריק היה תלמיד שקדן, שקט וצנוע. כבר בצעירותו היה בעל חוש טכני מפותח ואהב להמציא "פטנטים" למיניהם. הוא היה בולט בדמותו, גבה קומה ורחב כתפיים, ולימים עטור זקן מרשים. תכונותיו העיקריות היו פשטותו וטוב־לבו. הוא ניחן בשכל ישר ובבינה רבה והיה בעל קסם גלוי לעין וניכר בחיביותו הרבה. הוא הצטיין גם בדוגמה אישית, תמיד היה מוכן לעזור לזולת ולהטות אוזן קשבת לכל נזקק, בפנים מאירות ומתוך רצון טוב. אריק היה בן משק טיפוסי, חקלאי ואיש שדה ברמ"ח אבריו. אהבתו לאדמה מצאה ביטוי בריכוז ענף גידולי המשק והשדה. תפקיד זה ביצע בכישרון מיוחד וידע לבצע את כל סוגי העבודה, מן הפשוטה ביותר ועד למסובכת ביותר.

אריה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1961 והוצב לחיל החימוש. תחילה ביקש להתנדב לחיל הצנחנים ואחרי־כן רצה לעבור לחיל־הים כצוללן, אך המשיך ועשה את שירותו בחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם במספר קורסים ומקצועות: רובאי, מכונאי כלי־רכב ומכונאי רק"ם "סנטוריון". כעבור זמן השתלם בקורס קציניים בסיסי ולאחריו בקורס השתלמות לקציני חימוש והוצב כקצין החימוש בחטיבה 35. הוא הוסיף והשתלם בקורס צניחה, בקורס פקחי אוויר ובקורס נהיגה. לאחר שנסתיימה תקופת שירות החובה שלו, שירת בצבא הקבע כחמישה חודשים. מפקדיו העידו עליו שהיה קצין בעל אומץ ויזמה.

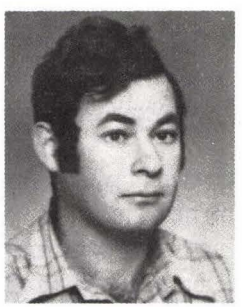
לאחר השחרור התקבל אריק לטכניון שבחיפה וסיים את לימודיו בפקולטה להנדסת ניהול וייצור. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות לשחרור ירושלים, ועל

זאת הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר שסיים את לימודיו בטכניון, השתלב אריק במפעל ה"צבי" של המשק וקיבל על עצמו את ניהולו של המפעל. חבריו לעבודה מעידים עליו, שהצלחותיו במפעל נבעו לאו דוקא מהידע המקצועי שרכש, אלא מיכולתו ונכונותו הנפלאה להתמודד עם כל בעיה, אף המורכבת ביותר, מדבקותו במטרה ומסירותו הרבה. הוא היה בעל מסור לאשתו ושותף לכל החוויות שעברו על ילדיו. במלחמת יום הכיפורים הוטל על חטיבתו של אריק לחדור בין מערכי האויב ולכבוש ראש־גשר. היה זה שלב חשוב בפעולת כוחותינו ולאריק נועד בו תפקיד חשוב. בהיותו קצין החימוש של החטיבה, הוטלה עליו האחריות לריכוז כלים משוריינים ואספקה אחרונה של תחמושת לגייסות. כשהחלה החטיבה בהקמת ראש־הגשר, איתרו המצרים את המקום והחלו להפגיז את כוחותינו ללא הפוגה מספר ימים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע אריק מפגיעה ישירה בהפגזת קטיושות, שניחתה על חטיבתו ונפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוץ מעין צבי. השאיר אחריו אשה ושלושה ילדים, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. מפקדיו וחבריו לקרב מעידים עליו, כי היה מפקד נאמן ומסור, שהשרה אווירה של ביטחון ושלווה בין הלוחמים. אחד ממפקדיו אמר עליו: "נועם הליכותיו ותמימות דרכו, מבטו הגלוי והמבטיח יושר, השרו אווירה של נועם בין כולם".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, לאלמנתו ולילדיו, כתב מפקדו: "אריק היה אהוב על כולנו, מפקדיו, ידידיו ופקודיו. ראינו בו את סמל הטוב והיושר, האחריות ואומץ הלב".

קיבוץ מעין צבי הוציא לאור חוברת בשם "עם הבנים", לזכר ארבעת בני הקיבוץ, שנפלו במערכה, ואריק ביניהם. בחוברת כלולים דברי חברים על דמותו, זכרונות, מכתבים ותצלומים.

לביא (לוינטל), זאב

זאב, בן רבקה ויעקב, נולד ביום כ"ט בשבט תש"ג (4.2.1943), בפתח־תקוה. לאחר שמשפחתו השתקעה במושב בצרון, למד בבית־הספר היסודי המשותף לגן־יבנה ולבצרון. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון החקלאי "כנות". בשנת 1960 עבר ללמוד בפנימייה הצבאית של חיל הים, שם למד עד מועד גיוסו לצה"ל. בתקופת לימודיו בפנימייה ובעת שירותו בגדנ"ע, נוצר הקשר העז בין זאב לבין הים, קשר שלא נותק גם לאחר שזאב סיים את שירותו הסדיר בצה"ל והשתחרר.

זאב גויס לצה"ל בסוף מאי 1961 והוצב לחיל הים. לאחר הטירונות הוכשר לשמש מכונאי אניות קיטור והוצב לשרת באניית חיל הים "אילת". מפקדיו ציינו אותו כאיש מקצוע מעולה וחייל מסור וממושמע, הממלא את תפקידו בדייקנות ובשלמות. הוא היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו לצוות האניה.

בסוף אוקטובר 1963 שוחרר זאב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הים. שירותו הצבאי במסגרת יחידת המילואים, השתלב בעבודתו בצי הסוחר. בשנת 1963 הצטרף לצי הסוחר ושירת במשך שלוש שנים כמכונאי על אנית סוחר. בתקופה שעבד כימאי שילב את אהבתו לים עם כישוריו המקצועיים ומיומנותו כמכונאי. תקופה זו הייתה עשירה בחוויות, שכן הוא ביקר בארצות רבות וראה הרבה מקומות חדשים. זאב היה קשור מאוד לביתו ולמשפחתו. גם כשהיה מרוחק מהם בהפלגותיו בימים, שמר על קשרי מכתבים. הוא בילה את חופשותיו בבית וניצל את הזמן לעבודה במשק של המשפחה. כך הייתה העבודה במשק החקלאי לאהבתו השנייה. הוא לא ידע ליאות בכל הקשור בטיפוחו ובעיבודו של המשק המשפחתי. לאחר מלחמת ששת הימים הועבר זאב לחיל השריון והוכשר לשמש כקשר. הוא הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון ובמסגרת שירותו השתתף בקרבות מלחמת ההתשה. זאב נשא לאישה את חברתו זמירה והקים יחד עמה את ביתם בבצרון. ביוני 1973, ארבעה חדשים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נולדה בתו ברכה. זאב, שהיה ראש משפחה מסור ואב אוהב, לא הספיק לזכות בהנאות הכרוכות בחיי המשפחה. נפילתו בקרב נטלה אותו מעם משפחתו ומעם בתו, שלא זכתה להכירו. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור שבין רומני ובלוזה, בגזרה הצפונית בסיני, לחם הגדוד שלו בכוח של קומנדו מצרי. בקרב זה נפצע זאב פצעים אנושים. הוא מת מפצעיו ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבצרון. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד, סא"ל אסף יגורי: "סמ"ר זאב ז"ל שירת כקשר ביחידת שריון תחת פיקודי. הוא היה חייל מצטיין ואיש קשר מעולה, אשר ביצע את כל המשימות שהוטלו שעליו בנאמנות ובדייקנות. מפקדיו וחבריו אהבוהו כלוחם וכאדם ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

בני משפחתו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בבצרון.

לביא (לוינסון), גיל

גיל (ג'ינג'י), בן שולמית ואברהם, נולד ביום י"ט בסיון תר"ץ (5.6.1930) בעין חרוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק, אחרי־כן למד בסמינר "אורנים" בטבעון ובאוניברסיטת תל־אביב. הראשון שכינה את גיל בשם "הג'ינג'י" היה וינגייט, שעשה באותה תקופה בעין־חרוד ופקד על "פלוגות הלילה" שלו. גיל היה אז בן שמונה ושימש מעין קמע לחיילים הבריטים של הפלוגה. וינגייט היה ידוע בחיבתו לילדים וגיל בילה בחברתם של אנשי הפלוגה יותר מאשר בילה בכיתה. החיילים הוולשים בפלוגה כינוהו בשם "קֶלְט", בחושבם אותו לוולשי כמותם, בגלל שערו

האדמדם והנמשים הרבים בפניו. לגיל היה דמיון עשיר וכוח המצאה מיוחד במינו. שובב גדול היה, תעלולן ואוהב הרפתקאות. הוא ניחן בחוש הומור דק מן הדק, אהב להתלוצץ ולהתבדח ולבדיחותיו היה גון של חקיינות. חבריו מספרים, שקונדסיות וערמה היו משמשים בערבוביה במעשיו. מעולם לא ראוהו עצוב ועצבני; הייתה בו שלווה וביטחון עצמי, אך רחוק היה מן ההתנשאות והגאווה. הוא היה נמרץ מאוד, עירני ושופע חיוניות, עקשן מאוד ומקפיד למלא כל משימה ולהצליח בכל אתגר שהציב לעצמו. סקרן היה, ביקורתי ומורד במוסכמות, נבון מאוד ובוחן כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה.

גיל החל את שירותו הצבאי בשורות ה"הגנה" והשתתף במבצע "חירם" לשחרור הגליל. הוא גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1950 והשתלם בקורס נהגי זחל"ם, בקורס סמלי חי"ר ובקורס מפקדי סיור. הוא היה חייל מצטיין, אחראי ומסור לתפקידו ואהוד על מפקדיו ועל חבריו.

במהלך שירותו במסגרת המילואים השתתף ב"מבצע קדש" והוענק לו "אות סיני" וכן השתתף במלחמה בשנת 1967, והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1954 נשא לאישה את חברתו איה, וברבות הימים נולדו להם שני בנים ובת. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לילדיו. לגיל היו תחביבים רבים. הוא היה חובב ספורט נלהב ואהב מאוד התעמלות על מכשירים, רכיבה על סוסים, שחייה וצלילה. הוא הרבה לקרוא ספרים בתחום מדעי הטבע ובעיקר בזואולוגיה. גם לרקוד אהב, אך יותר מכל אהב לטייל, בארץ ובחוץ לארץ, במקומות נידחים, לשוטט ולהתבונן בנופים ובאנשים שנקרו לו בדרכו. כל אדם – אמר פעם – הוא גילוי חד־פעמי ולכן יש בו עניין מיוחד. במשק היה גיל מרכז המכוורת והשקיע בה הרבה מרץ והרבה שעות עבודה. מטעם המחלקה לשיתוף בין־לאומי נשלח לסנגל והיה שם ארבע שנים מדריך בענייני גידול דבורים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה גיל בטיול עם משפחתו ועם חבריו בשארם א־שייך. הוא חש מיד ליחידתו ובמוצאי יום־הכיפורים התייצב בה ונשלח לחזית ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים, ובקרב שהתחולל ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) מזרחית להר יוסיפון, פגע פגז פגיעה ישירה בנגמ"ש שלו וגיל נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין חרוד. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אב, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גיל היה חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

לביוב, אהרן

אהרן (אריק), בן אסתר ואנטול, נולד ביום ג׳ בתמוז תש״ט (30.7.1949) בבקו שבברית המועצות. הוא סיים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים בבתי־ספר בעיר מגוריו. במסלול הלימודים העל־תיכוניים החליט ללמוד הנדסת חשמל, ובמשך חמש שנים למד בערבים ועבד בשעות היום כדי להתפרנס. משפחתו, שנסתה לשמור על צביון חיים יהודי בגלוי, נתקלה באיבתם ובלחצם של נציגי השלטון הסובייטי, אך לא נכנעה. בני המשפחה לא נתפסו לרוח ההתבוללות והקפידו לקיים את המסורת היהודית. עוד כשהיה אהרן ילד צעיר לימד אותו סבו את תולדות העם היהודי, מנהגיו ומצוותיו וחינוך זה הטביע את חותמו על אופיו ועל השקפת עולמו. כתלמיד בבית־הספר עשה אהרן רבות כדי לקרב את חבריו היהודים למסורת עמם, סיפר להם על תולדותיו וניסה להקנות להם תודעה יהודית ואהבה לעם ישראל. מאבקה של משפחתו למען העלייה ארצה החל כבר בשנת 1966, אך רק בשנת 1971 ניתן להם היתר יציאה. אהרן עמד אז לפני סיום לימודיו העל־יסודיים ולא נותר לו אלא להגיש עבודת גמר, כדי לזכות בתעודה, שלמענה למד חמש שנים. אך הוא העדיף לצאת בהקדם ארצה. לפני העלייה ארצה שאלה אותו אמו: ״ידוע לך שאנו נוסעים לארץ, שאין בה מרגוע והמלחמה פקדה אותה פעמים רבות וסכנת המוות נשקפת לך שם״. על זאת השיב בקצרה: ״אמא, המוות למען המולדת הוא אושר״. אהרן עלה ארצה בשנת 1971 ותחילה נכנס לאולפן ללמוד עברית. אחֵרי־כן החל לעבוד בחברת־החשמל ובאותו זמן החל גם להכין את תעודת הגמר שלו בטכניון בחיפה. התואר מהנדס־חשמל הוענק לו בשנת 1973.

אהרן גויס לצה״ל במחצית יולי 1973. לאחר סיום הטירונות הוצב לחיל התותחנים והשתלם בקורס תותחני תומ״ת. עוד בטרם הספיק לסיים את הקורס פרצה מלחמת יום־הכיפורים והוא נשלח עם יחידתו לרמת הגולן והשתתף שם בקרבות הבלימה. חבריו ספרו, שבשעות הראשונות, כשהמצב היה בכי רע, נפלה רוחם של אחדים מהלוחמים, אך אריק עודדם ושכנעם שהמפנה קרוב וכי המצב ישתפר במהרה. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) בשעות הבוקר המוקדמות נקלעה היחידה למארב טנקים של הסורים והתותח שלו נפגע פגיעה ישירה. אריק לא נפגע ונטש את הרכב הפגוע, אך כשהתעכב בדרכו ליד חבר פצוע, נפגע תומ״ת אחר סמוך אליו, ובהתפוצצות נהרג אריק. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אהרן נפל בקרב להדיפת האויב הסורי, קרב שנערך על קיומה של מדינת ישראל. הוא וחבריו הגנו על גבולות המדינה בחירוף נפש ובאומץ עילאי, מעטים מול רבים, ויכלו להם. אהרן היה חייל מסור ונאמן בשגרה ובקרב, אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו״.

לבנון, ארז

ארז, בן שמחה ובניהו, נולד ביום ט"ז בתשרי תשי"ב (16.10.1951) בקיבוץ גדות. כיוון שהיה הילד היחיד במשק, עזבו הוריו את הקיבוץ ועברו לקיבוץ פלמחים כשהיה בן שנה. שם למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. ארז היה תלמיד טוב. מורתו מספרת עליו כי "הצטיין בלימודיו, בלי האמביציה להתבלט יותר מדי ובהרבה־הרבה חן". הוא הקדיש ללימוד זמן רב ומאמץ. עיקר עניינו היה בנפש האדם, באופיו ובמנהגיו. בשנת לימודיו האחרונה כתב חיבור גדול, שנושאו "החינוך בשואה". הוא התכונן ללמוד פסיכולוגיה באוניברסיטה. היו לו לארז כמה וכמה תחביבים. בימים שביקר בגן הילדים למד לשחק בשחמט ומאז נמשך לבו למשחק והוא התמיד ואף העמיק בו. הוא נמנה עם חברי מועדון השחמט בראשון לציון, ומאז מלאו לו שתים־עשרה שנה שיחק בנבחרת הנוער של ראשון לציון, ליד הלוח השני. סגנונו היה תחבולני מאוד ורב־הקרבה. חיבתו לשחמט הייתה גדולה מאוד. גם בימי שירותו בצבא נשא עמו תמיד קופסת כלי שחמט, ובכל הזדמנות שנקרתה לו שיחק בתחרויות סימולטניות ובמשחקים סמויים. ארז אהב את הים. הוא נמנה עם חברי החוג לימאות בפלמחים ולקראת סיום הלימודים בחוג השתתף בהפלגת לימודים לאיי יוון, ובשדות־ים השתלם בקורס למפקדי סירות. הוא אהב מוסיקה והעריץ את שיריה של חווה אלברשטיין. כן אהב מאוד בעלי־חיים והיה לו כלב שטיפל בו במסירות רבה. ארז היה עצמי בדעותיו, בעל תושייה, נבון ובעל רצון עז. פעם אמר לחברו: "אני רוצה לרעוב ללחם, לישון על ספסל ובלבד שאצור בעצמי את צורתם של חיי". על אף היותו תכליתי ועניניי, הייתה חבויה בו, מתחת לכסות זו, נשמה פיוטית של קורא־שירים־בסתר, ובערה בו תשוקה עזה להתנסות בחוויות מיוחדות, לחוש אותן ולמצותן עד תומן. היה לו חוש הומור. הוא הרבה להתבדח ולחייך ולעתים גם עשה מעשי שובבות ותעלולי קונדסות. הייתה בו מידה קלה של יהירות, שנבעה מביטחון עצמי ומיכולת מנהיגות. הוא אהב מאוד את בני משפחתו ורחש להוריו כבוד רב.

ארז גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970. לאחר הטירונות החל את שרותו כחניך מצליח בקורס טיס, אך באחת הבדיקות השגרתיות נתגלה פגם קל בבריאותו. הוא נאלץ להפסיק את השתתפותו בקורס, והתנדב לחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק "פטון", בקורס למפקדי טנקים, בקורס בסיסי לקצינים ובקורס לקציני שריון. אחד ממפקדיו כתב עליו בחוות־דעתו: "קצין צעיר בעל ביטחון עצמי רב". במלחמת יום הכיפורים השתתף ארז בקרבות הבלימה נגד המצרים בגזרה הדרומית, שעל גדות תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל ארז בקרב מצפון למוצב "כפר". הוא נפצע בחזהו מאש נ"ט חזקה, שירו חיילי חי"ר מצרים, שצלחו את התעלה, ובדרך לתאג"ד מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפלמחים. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ארז היה קצין מצטיין, שקט ואחראי והוביל את חייליו בהשקט ובבטחה".

מדי שנה בחג הסוכות, ביום הולדתו של ארז, נערכת לזכרו אליפות שחמט של ילדי בתי־הספר; קיבוץ גדות נטע לזכרו חורשה ובה עשרים ושניים ארזים, כמספר שנותיו של ארז בנופלו; הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

לבני, נתן

נתן, בן חנה ומתתיהו, נולד ביום כ״ז בחשון תשי״ד (5.11.1953) בקיבוץ מעין צבי. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוצו ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר גלים. הוא אהב את בית־הספר ושקד על הלימודים, ותמיד השתדל למלא את חובותיו לשביעות רצונם של מוריו ומדריכיו. כילד היה מעורה בחברת הילדים והנוער והתעניין בכל המתרחש במשק. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון עסק בהדרכת נוער בקן ״הנוער העובד והלומד״ בזכרון יעקב וייחס חשיבות רבה לעבודה זו עם נוער מבני משפחות מעוטות יכולת. בתום הלימודים בבית־הספר התיכון יצא לשנת שירות כמדריך בקן ״הנוער העובד והלומד״ ברמת הטייסים. לחבריו סיפר כי נהנה מאוד מן ההדרכה ומצא סיפוק באפשרות לגבש קבוצת צעירים ולנסות לכוון את דרכם לעתיד. הוא היה נער חברותי, חובב ריקודים וספורט וכל מעשיו היו מלאים חן ונועם. מתמיד היה בן מסור להוריו, דואג למשפחתו, ישר ובעל מצפון.

נתן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1972. לאכזבתו נודע לו כי מאחר שהוא נזקק למשקפיים, נבצר ממנו להתנדב ליחידות המובחרות שאליהן שאף להגיע. לאחר סיום הטירונות ביקש להצטרף לחיל השריון. הוא נשלח לאחת מיחידות חיל השריון באזור הדרום והשתלם בקורסים מקצועיים ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. במהלך השירות בצה״ל השתדל שלא להדאיג את הוריו ושמר על קשר מכתבים עם בני משפחתו. מעולם לא התלונן על קשיים ובחופשותיו נהג לספר בבית כי הוא גאה לחבוש את כומתת השריון וכי הוא מאמין ביכולתם של הטנק ושל השריונאי. במלחמת יום הכיפורים השתתף נתן בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), בקרב שהתחולל לאחר חציית תעלת סואץ, נפגע הנגמ״ש שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ מעין צבי. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״נתן היה חניך מסור ושקדן והצליח להגיע לרמת טנקאות גבוהה בכל מקצועות הטנק. במלחמה מילא נתן תפקיד של איש צוות טנק וביצע את תפקידו ללא דופי, תוך גילויים של יזמה אישית ודבקות במטרה, כושר מקצועי ואומץ־לב. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו לבלום את ההתקפות הכבדות של האויב ולפתוח בהתקפה, שבמהלכה נטלנו את היזמה בידינו. דמותו תשמש לנו אש־תמיד, אשר לאורה נחזק ונאמן דורות של מפקדי טנקים צעירים״.

לבנת (ביאנקו), זאב

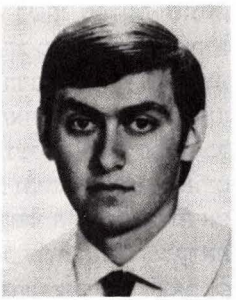

זאב, בן סלין ומשה, נולד ביום כ"ה בתשרי תש"ד (24.10.1943) בקהיר שבמצרים. הוא למד בבית־הספר האנגלי בקהיר, ובשנת 1956, לאחר מבצע סיני, עלתה משפחתו ארצה והשתקעה ברמת־גן. שם סיים זאב לימודיו היסודיים בבית־הספר "יהלם". "וולפי" (שם החיבה של זאב בבית) המשיך את לימודיו בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל", והתמחה שם בענפי החקלאות השונים – בעיקר בתחום הפלחה והמשתלות.

בשנת 1962 גויס זאב לצה"ל כחבר גרעין "ניר־און" במסגרת הנח"ל. לאחר הטירונות השתתף בקורס חובשים קרביים, שסיים בהצטיינות, והועבר לחיל הרפואה לתפקיד הדרכה. מכאן נשלח לקורס קצינים. לפני סיום הקורס נפצע זאב בעת תרגיל באש חיה ונגרמה לו נכות בידו הימנית. לאחר שהחלים הוענקה לו דרגת סמל והוא המשיך בתפקיד בכיר בבסיס ההדרכה. בפנקס השחרור צוין זאב כחייל ממושמע, בעל כושר מנהיגות ושיקול דעת, הממלא ביעילות את תפקידיו.

במילואים הוצב כחובש קרבי בבית־חולים שדה. מיד לאחר השחרור נשלח זאב לניג'ר שבאפריקה, כנציג "מגן־דוד־אדום" ומשרד החוץ. בזכות שליטתו באנגלית ובצרפתית, מילא את תפקידו על הצד הטוב ביותר. במלחמת ששת הימים מילא את תפקידו בדרום וצוין על־ידי מפקדו כחייל מסודר, חברותי, רציני ובעל ידע ונסיון רב בתחום המקצועי. מיד לאחר המלחמה נשא זאב אישה ועבר לתפקיד בכיר ב"מגן־דוד אדום" כמנהל התחנה בפתח־תקוה. עקב תפקידו העתיקה המשפחה את מגוריה לעיר זו, וכאן נולדו שני בניו. במשך הזמן החליט להקים שירות אמבולנס פרטי, הנושא את שמו. נסיונו המקצועי הרב וידיעותיו עזרו לו להצליח כעצמאי. לפני מלחמת יום הכיפורים הועלה זאב לדרגת סמל־ראשון ובדרגה זו השתתף במלחמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא זאב ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), שעה שהגיש עזרה לפצועים באלי־עד, נפגע זאב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים – רונן וליאור, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

לבקוביץ, ראובן (סנדר)

ראובן, בן רוזה ומשה, נולד ביום י״ז באב תש״ו (18.8.1946) בפולין, שם גם למד בבית־הספר ״תחכמוני״. הוריו, מניצולי השואה, רצו לעלות ארצה. הם ידעו שבארץ מתחוללות מלחמות ובנם עלול להיפגע, אך למרות הכל החליטו לעלות ארצה. בשנת 1958, כשהיה ראובן בן אחת־עשרה וחצי עלתה משפחתו ארצה. כאן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״טכניקום״ במגמת שרטוט והיה תלמיד טוב ומצליח. למרות קשיי השפה החדשה, התאקלם עד מהרה וזכה בציונים טובים.

ראובן גויס לצה״ל בתחילת מאי 1964 והוצב לחיל התותחנים. הוא עבר מספר קורסים מקצועיים והוכשר למלא תפקיד תותחן. ביחידתו נחשב חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. ביחסו אל חבריו ביחידה הצטיין בנכונות וברצון לעזור לזולת, ולכן היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד.

בתחילת יולי 1966 שוחרר ראובן מהשירות הסדיר וחזר לבית הוריו בתל־אביב. הוא יצא לעבוד במקצועו ושימש שרטט בקריה. עד מהרה נודע כבעל מקצוע מעולה. כפעם בפעם היה יוצא לתקופות של שירות מילואים וממלא את חובתו כאזרח בנאמנות וברצון. במלחמת ששת הימים לחם בקרבות ליד ירושלים. במסגרת שירות המילואים שלו עבר מספר קורסים, לרבות קורס הסבה לחיל השריון, שבמסגרתו הוכשר לתפקיד מפקד זחל״ם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ראובן בחו״ל. כששמע שפרצה מלחמה שב מיד ארצה, התגייס ונשלח לחזית הצפון. הוא השתתף בקרבות הקשים לבלימת התקפות הצבא הסורי ולחם ללא ליאות עד יומו האחרון. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973), בקרב לכיבוש החרמון מידי הסורים, נפגע ראובן בהתפוצצות רימון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

לדרמן, מיכאל

מיכאל, בן יפה ויצחק, נולד ביום ח׳ באדר תש״ד (3.3.1944) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם בורוכוב ואחר־כך המשיך בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט טכניקום״, שניהם בגבעתיים. מיקי, כפי שקראו לו בחיבה בני משפחתו וידידיו, נולד כילד חלוש, קטן ורזה, אך יפה תואר. הוא ניחן בקסם אישי מיוחד במינו, ומעטים יכלו לעמוד בפניו. הכל אהבו אותו ולא היה איש מסוגל לסרב לבקשתו. בגין האהבה והמחמאות שקבלו הוריו בזכותו, זכה לתשומת לב מיוחדת מכל בני הבית. מגיל צעיר מאוד נתגלו כשרונותיו וגישתו המיוחדת למכונות ולסוגים שונים של אבזרים מכניים. וכעבור זמן

בלטה גם אהבתו הרבה לקריאה והוא נהג להחליף ספרים בשתי ספריות שונות, הספרייה הציבורית בגבעתיים וספריית "סולל בונה". כנער אהב מיקי לטייל והשתדל לבקר בכל פינות החמד של ארץ ישראל. הוא היה שתקן ולא הרבה לשוחח על עצמו, תמיד בלט במעשיו ולא בדבריו. בכל מקום שהיה, כמו פעל מאחורי הקלעים. ב"קן" התנועה שהיה בה חבר, הייתה לפעמים הרגשה כאילו יד נעלמה מסדרת את כל הדברים... מיקי היה בא עם הראשונים לארגן את המסיבה, והיה אחרון הנשארים לנקות ולהשיב את הסדר לקדמותו. רק בסוף הכיתה הששית החלו החברים לגלות את כוחו ואת אישיותו ובאופן טבעי בחרו בו לתפקידים מרכזיים בועדות החברה. לקראת סוף הלימודים בבית־הספר התיכון החלו הלבטים לגבי המשך הדרך ומיקי בחר לצאת עם חבריו כגרעין לנח"ל ולנסות ולחיות חיי קיבוץ — בקיבוץ צרעה.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1962, ולאחר הטירונות נשלח לקורס צניחה, שלא הצליח לסיימו, עקב פציעה ברגלו. הוא לא אהב במיוחד את חיי הצבא ולא התלהב מן הפעילות הצבאית, אך למרות זאת מילא את כל התפקידים שהוטלו עליו באותה דייקנות ובאחריות מלאה, כפי שהיה מורגל בחייו האזרחיים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הצטרף מיקי לחבריו בקיבוץ צרעה, ושם נשא לאישה את גילה חברתו. ברבות הימים נולדו להם שני בנים — רז וערן. כשסיימה גילה את לימודיה יצא מיקי ללמוד באוניברסיטת באר־שבע, במגמה להנדסת־מכונות שבחסות הטכניון, והוסמך כמהנדס מכונות. כולם ציפו לרגע שאף הוא יסיים את לימודיו והמשפחה תוכל לחיות יחד חיים שלווים. אך הגורל רצה אחרת. מיד עם תום לימודיו והחזרה לצרעה — יצא מיקי לשירות מילואים (שירות שנדחה עקב בחינות הסיום) — וממנו לא שב עוד. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מיקי בקרבות הבלימה האכזריים, שהתחוללו במוצבינו לאורך תעלת סואץ. עם פרוץ הקרבות היה מיקי במוצב "אורקל א'" ויחד עם קומץ לוחמים אחרים ניסו להגן על המוצב. לאחר קרב עקוב מדם החלו הנשארים לסגת בשני טנקים ובזחל"ם. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בעת הנסיגה מהמוצב, בהיות הזחל"ם שמתוכו נלחם מיקי, בקילומטר השבעה־עשר מן התעלה, עלתה השיירה על מארב של חיילים מצרים והזחל"ם נפגע פגיעה ישירה. מיקי וחברים אחרים נהרגו, והמעטים שנותרו נפלו בשבי. תחילה הוכרז מיקי כנעדר ואחר־כך כחלל, שמקום קבורתו אינו ידוע. לאחר החזרת גופות חללינו, שנותרו בשטח המצרי, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא לחם בגבורה רבה. אנו מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

הוריו וחברי קיבוצו הוציאו־לאור חוברת לזכרו ובה ממכתביו ומדברי חברים על דמותו.

להב, אבינועם

אבינועם, בן חנה ונפתלי, נולד ביום כ״ג בשבט תרצ״ט (13.2.1939) ברמתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר מל״ל ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון בכפר־סבא. אבינועם, שנקרא אבי בפי כל, היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים. התקדמותו בלימודים הייתה כה מהירה עד כי עבר מכיתה ד׳ הישר לכיתה ו׳ בבית־הספר היסודי. הוא היה אהוב על חבריו, בזכות נכונותו לסייע להם תמיד בכל הקשור בלימודים ולעזור להם כשהתקשו. הוא הצטרף לתנועת ״השומר הצעיר״ והדריך בקן התנועה במקום מגוריו. אבי היה מדריך בעל כושר מנהיגות, וידע להקנות לחניכיו את הערכים שהאמין בהם. יחד עם חבריו לגרעין יצא להגשמה בקבוץ ניר־עוז ונשאר חבר קבוץ גם אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר בצה״ל.

אבינועם גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1956 ועבר עם חבריו לגרעין את מסלול השירות ביחידת נח״ל מוצנח. את ההכשרה החקלאית עשה בקבוץ ניר עוז ואחרי כן סיים בהצלחה קורס צניחה וקורס מפקדי כיתות.

במחצית ינואר 1959 שוחרר אבי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. כחייל בשירות המילואים עבר הסבה מקצועית והוכשר להיות לוחם חרמ״ש. בתפקידו, כמפקד בחיל הרגלים המשוריין, הועלה לדרגת סמל־ראשון. אבי שאף להתמחות בתחום הקשור בחקלאות, ועל כן למד הנדסת מים בטכניון בחיפה. הוא סיים את לימודיו בהצטיינות יתרה והצטרף לשורות עובדי משרד החקלאות. בקבוץ ניר עוז נשא לאישה את חברתו רפאלה ושם נולד ברבות הימים בנו בכורו. לפני צאתו לשליחות השלים את לימודיו לתואר מוסמך. אבי הצטיין באהבה עזה לחיים. הוא היה אדם שמח בחלקו, מצא סיפוק רב בעבודתו ואהב להיות בחיק משפחתו. בשנת 1969 יצא עם משפחתו בשליחות משרד החקלאות לארצות דרום־אמריקה. ארבע שנים עשה בברזיל ובגואטמלה בסיוע ובהדרכה למומחים לעניני חקלאות באותן ארצות. בתום שלוש שנים של פעילות פוריה שב ארצה עם משפחתו, כדי שילדיו יתחילו את לימודיהם בבית־ספר בארץ. הוא עצמו חזר לדרום־אמריקה לתקופה נוספת, כדי להשלים את שליחותו שם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר לחזור ארצה והצטרף ליחידתו, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים, בסיני. אחרי שהסתיימו הקרבות המשיך לשרת שירות מילואים פעיל. ביום כ״ב בשבט תשל״ד (14.2.1974), יום אחד לאחר יום הולדתו השלושים וחמישה, נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, אב, אח ואחות. נפילתו בקרב קטעה מהלך חיים של אדם, שתכונתו המיוחדת הייתה — הרצון העז לחיות ולהפיק מן החיים את מירב ההנאה והסיפוק.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״הכרתי את אבי גם בתפקידו כסמל מחלקה בגדוד וגם כמהנדס מים במחלקת התכנון של הקבוץ המאוחד. הוא עשה את עבודתו באופן יסודי והשקיע מאמצים רבים כדי לבצעה על הצד הטוב ביותר, ובצניעות רבה״.

חבריו לנשק תרמו פרס מיוחד לזכרו, שיועניק לזוכה בתחרות לכתיבת עבודות בנושא: "חידושים בתכנון וביישום שיטות השקיה".

להב, איתן

איתן נולד ביום כ"ד באלול תשי"ב (14.9.1952) בנהריה וגדל בקיבוץ בית העמק, בו עבר את כל שלבי החינוך בקיבוץ — למן הפעוטון ובית־הספר היסודי ועד לסיום בית־הספר התיכון. מילדותו ניכר בהתעניינותו ובאהבתו לכל דבר חי. תמיד היה אוסף חרקים וחיות קטנות, היה משוטט בשדות, הופך אבנים ומחפש רמשים שהסתתרו תחתן. סיפר חברו טוני: "איתן ישן בחדר שלי. הילד הזה היה משוגע לכל דבר חי. לילה אחד אני מתעורר צמא, ומחליט ללכת לשתות. לפתע אני שומע רשרוש. פחדתי פחד מוות. בכל זאת אזרתי אומץ וצעדתי קדימה. ואז ראיתי אותו: סרטן ענק. בפינת החדר עמד דלי לבן, מתנדנד מצד אל צד. הסתכלתי פנימה וגיליתי שם עוד חמש חתיכות כאלה. לא ישנתי יותר..." במשק התבטאה אהבתו לטבע בטיפוח הדשא הרחב שליד בית הנעורים, שם נטע ושתל, ואף אילץ את שאר חבריו לעשות כמוהו. איתן אהב גם לעבוד בבָּנָנות. כאשר היו משלחים אותו מהשיעור, והדבר קרה לא פעם, היה יורד לכביש לתפוס את עגלת הבננות של בית העמק, ובה היה נוסע לעזור בפריקת הבננות בבית האריזה. איתן אהב מאוד לצייר וגם ניגן בכינור בהתלהבות רבה. כשנפתחה כיתה לאגרו־מכניקה בבית־הספר התלהב ממלאכת הריתוך והיה עושה פסלים מברזל. גם בשרטוט ידע לעבוד נקי מאוד והצטיין בתפיסתו בתחום המתמטיקה. אמנם לא אהב ללמוד, היה שובב גדול והעדיף טיולים בשדות על פני הלימוד בכיתה, ובכל זאת היה תלמיד טוב ועשה חיל ללא מאמץ רב. בהיותו נער החל להתעניין בבניית טיסנים ודאונים, וכבר אז התעוררה בו השאיפה להיות טייס בבוא היום. סיפרו עליו חבריו: "החדר של איתן היה תמיד המועדון. כל הפעילות וההווי הסתובבו איכשהו סביב איתן. דרך התקליטים, הקפה, הדהירה על הטרקטורים, נסיעות "הכיף" לנהריה או סחיבת אבטיחים. בשבתות היינו נפגשים אצלו על הדשא. אף אחד לא חשב, שאפשר גם להיפגש אצל מישהו אחר. הוא הצטיין בכדורגל והיה בוכה כשהקבוצה שלנו הייתה מפסידה. איתן היה רגיש מאוד, ביחוד רגיש באשר לבנות המין השני". כשהיה נער מתבגר עזבה המשפחה את הקיבוץ ועברה לגור ברמת השרון, אך איתן היה אומלל מאוד בעיר. הוא ביקש, הפציר והתחנן, ולבסוף התירו לו הוריו לחזור למשק. על התקופה הקצרה שעשה בעיר סיפר נתי: "כשאיתן הגיע אלינו, הוא הכניס אותי לעולם אחר — לעולם הקיבוץ, העולם של בית העמק. הוא הביא אלינו את העולם הפשוט והלא־מלאכותי. הוא שיזם ערבי הווי וטיולים בטבע — דברים שלפני כן לא עשינו".

איתן גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1970 והוצב לחיל האוויר, שם הגשים את שאיפתו מימי ילדותו — להיות טייס. במסגרת שירותו עבר קורס צניחה, קורס טיס

מכין, קורס טיס ראשוני, קורס טיס בסיסי וקורס טיס מתקדם. משהגיעה עת שחרורו במחצית אוקטובר 1972 התנדב לשירות קבע והספיק לעשות בו שנה אחת בלבד. חברו נתי סיפר עליו: "אני זוכר את היום הראשון בבית־הספר לטיסה. הורידו אותנו ברחבה ואיתן נבחר להיות חניך תורן. הרגשתי שיש בו דמות של טייס. לא היו לי קריטריונים, אבל אמרתי לעצמי – הוא יגמור. הוא נראה לי דמות רצינית מאוד". סיפר עמוס: "הייתי עם איתן בשלב המכין. זו תקופה קשה מבחינה גופנית; הרבה מסעות וחישול פיסי. כאן התבטא היושר של איתן. לא היה מוכן לעזור לעצמו באמצעים בלתי כשרים כדי לעבור ולהצליח. הוא היה הבחור הטוב של הכיתה. הוא היה שקט ואם היו לו בעיות – לא ידעו עליהן. איתן היה חבר טוב". הוסיף חברו גדי: "איתן מטבעו היה פסימי. לא היה בטוח בכישרונותיו וחשש שמא לא יעבור את קורס הטיס. אבל זה היה רק בהתחלה. אחר־כך הרגיש את עצמו כטייס טבעי. היו לו ידיים טובות מאוד. נדמה לי, שידע כי הוא שייך לשליש העליון של החברה, אבל תמיד השאיר לעצמו איזה פתח לנסיגה". בבוקרו של יום הכיפורים כבר היה ברור בטייסת שעתידה לפרוץ מלחמה. "המלחמה עומדת להתחיל בכל רגע", נאמר לטייסים. הייתה התרגשות גדולה בכנף, וביחוד בקרב הטייסים והנווטים הצעירים, שזו הייתה להם המלחמה הראשונה. בשעה 13.50 הוזנקו המטוסים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) בגיחה שערך איתן באזור הצפון נכנס מטוסו לפתע לצלילה, נפל על צלע החרמון ואיתן נפל עמו. בבדיקה של מקרה האסון טענו אנשי צוות הקרקע, אשר היו מיודדים מאוד עם איתן, שאינם מאמינים שהייתה זאת טעות. הם הכירו אותו כטייס שליו, בוטח ויודע את אשר לפניו. לבסוף נקבעה הסברה כי הוא נפגע מטיל־כתף.

הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ בית העמק. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז משה דיין: "איתן היה קצין טוב, ממושמע, יעיל וחבר נאמן".

קיבוץ בית העמק ובני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

להב (קמינקובסקי), אליהו

אליהו, בן חנה ומשה, נולד ביום ב' בטבת תש"י (22.12.1949) בכפר־סבא. הוריו, מניצולי השואה, היו עצורים במחנה בקפריסין ואחרי ששוחררו התגוררו ברמלה. אליהו היה בן שנתיים וחצי כשהמשפחה עברה לרמת־גן. הוא למד בבית־הספר "יבנה" ברמת־גן. הוריו העניקו לו חינוך יהודי מסורתי כיון שרצו שבנם יכיר את דתו ואת מסורתה. הוא היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" ואחרי־כן הצטרף לתנועת "הצופים" כן השתתף בתזמורת הנוער של רמת־גן. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החליט

ללכת לפנימיה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. הוא התייצב לבחינות הכניסה, עמד בבחינות העיוניות בהצלחה, ואת בחינות הכושר הגופני הצליח לעבור בזכות כוח רצונו העצום ובזכות דבקותו במטרה. התקופה הראשונה הייתה קשה עליו אבל בזכות עקשנותו והתמדתו עבר את המשבר. לדבריו, הגיע לפנימייה בכוח החלטתו הוא, ועליו לעמוד בכך. שלוש שנים למד שם עד שהחליט כי צבא־הקבע איננו יעודו והוא עזב את הפנימייה. מאז למד בבית ותוך שנה עמד בבחינות הבגרות האקסטרניות במסגרת המכללה לאלקטרוניקה. בהיותו חניך בפנימייה הצבאית היה אלי מדריך בתנועת הצופים ובמסגרתה הצטרף לגרעין נח"ל.

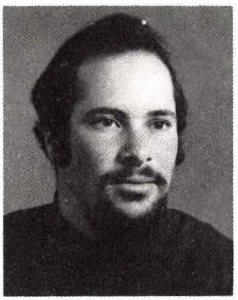
אליהו גויס לצה"ל בסוף יולי 1967 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות התנדב לעבור קורס צנחנים, סיים אותו בהצלחה ויצא עטור כנפי צנחן והדור בכומתה האדומה. הוא הוסיף ועבר קורס חובשים קרביים, קורס קשר וקורס מש"קי קשר. במשך כל תקופת שירותו בצה"ל שמר אלי על קשר הדוק עם הבית. בכל הזדמנות היה מתקשר הביתה להודיע על שלומו ולהרגיע את הוריו הדואגים. אחרי כל פעולה מבצעית שהשתתף בה מיהר להודיע להם שהכל עבר בשלום. בעת הצורך לא נמנע מלקחת חופשה כדי לעזור להם וכדי להרגיעם היה קופץ הביתה לעתים למספר שעות. אז היה אומר: "אכפת לכם שאתרחץ ואוכל אתכם ארוחת ערב?"

בתחילת אוגוסט 1970 שוחרר אלי מהשירות הסדיר. ימים מספר אחרי השחרור נסע אלי לאיטליה כדי ללמוד רפואה. הוא התקבל ללימודים באוניברסיטה של פביה, ופעמיים בשנה היה בא הביתה לחופשה. תמיד לאחר סיומה של חופשה, נסע בעצב חזרה. בפביה היה יו"ר אגודת הסטודנטים הישראלים. בקיץ של שנת 1973 הגיע אלי הביתה, וכשפרצו קרבות מלחמת יום־הכיפורים הזדרז להציע את שירותו בבתי־חולים ונדחה. בלילה טלפנו אליו להודיעו שהוא יכול לטוס לאיטליה, אבל החלטתו הייתה נחושה: "אני לא יכול לנסוע. אני יכול לתת כל־כך הרבה והם כל־כך צריכים אותי", אמר. למחרת היום חזר אל המחנה ולא זז משם עד שגויס כחובש ונשלח לסיני. כדרכו, לא חדל לדווח להוריו ששלומו טוב ושהוא רחוק מן הסכנה. במהלך הקרבות נשלח אל "החווה הסינית", ושם נפגע ונפל בהגישו עזרה לפצועים ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתב עליו מפקדו: "אליהו ז"ל נפל בעת שהגיש עזרה רפואית וטיפל בנפגעים תחת אש כבדה והפגזה כבדה ביותר. צה"ל וחיל הרפואה אבדו חייל יקר. אנו משתתפים בכאבכם על אובדן בנכם היקר, אשר הקריב את חייו לטובת הזולת ולטובת עמו כולו".

חבילת מזון ששלחה לו אמו לחזית, חזרה מסומנת במלים "אין כזה", לאחר שנפל. בעקבות זאת כתבה אמו: "אני זוכרת איך מלימודים לחופש בא / מלא תוכניות ועמוס תקווה / תווי פניו ענוגים וצוהלים / ממלוא שמחת נעורים / עכשיו אומרים לי אין כזה".

להבי, יצחק

יצחק (איצי), בן גוטה ואוריאל, נולד ביום י״ח באייר תש״ז (8.5.1947) במרחביה. הוא למד בחברת הילדים בקיבוץ ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם צבי ורדי במרחביה. יצחק היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורהו מעיד עליו, שהיה נער ישר וצנוע. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״השומר הצעיר״, היה פעיל בוועדות שונות במשק, במיוחד בוועדת התרבות, ותרם לה הרבה מיכולתו וממרצו. במשק עסק בגידול בקר והיה ממרכזי ענף הרפת. חובב טבע היה, הרבה לטייל ולצלם מראות ונופים, והקדיש הרבה משעות הפנאי שלו להאזנה למוסיקה קלאסית. מטבעו היה עליז, אוהב חיים ובעל חוש הומור, ולעתים נהג להתבדח בשנינות רבה. רוחו הייתה טובה עליו תמיד, והחיוך לא מש משפתיו. שקט היה ובוטח, בעל נפש עדינה ולב רגיש. מילדותו ניחן בתבונת כפיים והיה חרוץ, בעל יזמה ודייקן, מסור מאוד לעבודתו ומלא מרץ וחיוניות. על אף שהיה בעל ביטחון עצמי רב, נועז ואמיץ לב, לא נתפס לרברבנות והיה רציני, נבון ומהיר תפיסה.

יצחק גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקים ובקורס למקצועות טנקי ״סנטוריון״. ביחידתו נחשב חייל אחראי ומסור לתפקידו, ובקי במקצוע התותחנות. תקופה מסוימת היה מדריך בבית־הספר לשריון והצטיין במילוי תפקידו. הוא דאג לחייליו והם אהבוהו מאוד. בשנת 1967 השתתף בקרבות בסיני, באוגדתו של אריאל שרון והועלה לו ״אות מלחמת ששת הימים״. כן השתתף בקרב בכארמה. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, והרבה לכתוב הביתה, אך מעולם לא התאונן על האימונים הקשים, כדי למנוע צער מהוריו.

לאחר תום שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים וחזר לחיים האזרחיים. בקרב כל מכריו היה יצחק ידוע כאדם גלוי לב, ישר, דובר אמת ועומד בדיבורו. היו לו ידידים רבים, שכן היה אוהב חברה, מכניס אורחים ואהוב על הבריות. הוא ידע לכבד את רגשות הזולת. לנהוג סובלנות והבנה בכל אדם, ולהאזין בסבלנות ובהבנה לדברי זולתו. תמיד מוכן היה להיענות לכל בקשה ברצון ובמאור פנים. בשנת 1971 נשא את חברתו אסנת לאישה, והיה לה בעל נאמן ואוהב, כשם שהיה בן מסור למשפחתו. שלושה חודשים טייל ברחבי ארצות הברית ושב משם גדוש חוויות ורשמים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. בקרב שהתחולל בין נחל גשור לבין תל־פארס מול חושנייה, ביום 9.10.1973, נפגע הטנק של יצחק והוא נפצע אנושות בראשו. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (13.10.1973), מת יצחק מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במרחביה. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. בנו, שנולד לאחר נפילתו, נושא את שמו סיון־יצחק. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יצחק שימש דוגמה ומופת לחבריו ולפקודיו, ומילא את תפקידו במסירות ובנאמנות״.

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

לוביא (מהלל), יוסף

יוסף (יוסי), בן שרה ז"ל ושלום, נולד ביום כ"ב בכסלו תש"א (22.12.1940) בצנעא שבתימן, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1943. הוא חונך ולמד בכפר הנוער בן־שמן והמשיך את לימודיו שם בבית־הספר החקלאי. כשיוסי היה בן שלוש מתה עליו אמו, והוא עלה ארצה עם אביו. בהעדר אם לילד קשה היה לאביו לגדלו ולטפל בו וכעבור שנה הכניסו למוסד של "עליית הנוער" בפרדס חנה. אחרי־כן הועבר למוסד בכפר ויתקין ומשם נשלח לבן־שמן. כשפרצה מלחמת השחרור הוחזר יוסי לבית אביו ונשלח לבית־ספר "נוה שאנן" בתל־אביב. משם עבר לבית־יתומים בירושלים, אשר מנהלו, ד"ר יוחנן לוביא, אמצו לבן. לבסוף חזר לבן־שמן ושם למד חקלאות והיה אחראי לפלחה. יוסי הצטיין בכושר טכני ועוד בגיל צעיר היה מפעיל מכונות וטרקטורים, מתקן בעצמו את הדרוש תיקון ואף משפץ ומשכלל את הכלים. כך בנה לו שובך ליונים ומבנה לארנבות שם גידל אותן במסירות רבה. הוא היה חובב ספורט נלהב ואהב מאוד את הים. לימים עבר בהצלחה קורס לצלילה תת־ימית והצלילה נעשתה אצלו תחביב שהרבה לעסוק בו. הוא נהג לצלול בציוד מלא של איש־צפרדע ונהנה מאוד לשתף חברים בצלילה. כמו־כן הקדיש מזמנו הפנוי לדיג ולשיט.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959 והתנדב לשרת בקומנדו הימי. הוא הוסמך כצולל, עבר אימונים בשייטת והשתלם בקורס צניחה. כעבור שנה החליט לעבור מחיל־הים ליחידה מובחרת. ביחידה זו שירת כרובאי ועבר קורס לנהגי משאית. בתעודת השחרור שלו צוין, שבתקופת שירותו הצטיין כחייל טוב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר עבד יוסי כשלושה חודשים בקידוחי־נפט ואחרי־כן עבר לעבוד ב"סולל בונה" כמפעיל מכונות קידוח. כעבור זמן החליט להתמסר לבניית מכונות־קידוח כעצמאי. בעזרת מסגר החל לבנות מכונות קידוח, לפי תכנית ששרטט קודם לכן. בקיץ 1962 נסע לטיול לארצות אירופה. בשנת 1963 נשא לאישה את אילנה חברתו והזוג עבר לגור בנתניה יחד עם אביו־מאמצו, שעמו קשר קשרי ידידות עמוקה. הוא אהב מאוד את משפחתו והרבה לצאת עם אשתו ועם ילדיו לטיולים ולפיקניקים בחיק הטבע. ברבות השנים רכש לו סירת מירוץ והיה יוצא עם בני משפחתו לשיט לאורך חופי הארץ. הוא הקדיש הרבה מזמנו לחינוך ילדיו והרבה לטפח את החצר ואת הגינה ליד ביתו. בשנת 1970 הקים יוסי את השותפות "קודחי השרון בע"מ", הצליח בעבודתו והיה מאושר בה. לקוחותיו העריכוהו וביקשו שרק הוא יעבוד עמם. העסק התרחב ונוספו לו פועלים וציוד. יוסי השתדל לתקן בעצמו את הציוד ולשם כך השתלם בקורס לריתוך. שלושה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים השתלם יוסי בקורס נהגי זחל"ם, במסגרת שירותו במילואים. כשפרצה

המלחמה נחפז להתייצב ביחידתו ונשלח לרמת־הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה ובפריצה לשטח סוריה. בהתקפה של כוחותינו על הכפר מזרעת בית ג'אן ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), פגע פגז בזחל"ם של יוסי והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות (בת שלישית, שנולדה לאחר שנפל, נקראה על שמו "אביטל־יוספה") ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יוסי בלט בהתנדבותו לבצע כל עבודה ומשימה מבלי לחשוב פעמיים. במשך הזמן התבלט בכושרו הטכני וניצל אותו לצורך ייעול אמצעים שונים, שבהם השתמשנו בצבא. יוסי היה בעל כושר גופני מעולה, שאותו ניסה להעמיד בפני אתגרים שונים, תוך משיכת חבריו לתחרויות שונות. לכל אורך השירות, בסדיר ובמילואים, בלטה מסירותו לכל דבר שבו עסק. כאחד החיילים הוותיקים ביחידה, היה ממעצבי דמות הלוחם ביחידה ואחד הראשונים, שתודות לעבודתם הגיעה היחידה ליכולתה המבצעית הגבוהה ולתרומתה החשובה לביטחון מדינת ישראל".

אשתו תרמה לזכרו ארון־קודש לבית־הכנסת "שיבת־ציון" בנתניה.

לוגסי, יצחק

יצחק, בן חנה ומכלוף, נולד ביום ב' באדר א' תשי"א (8.2.1951) בטירת הכרמל. הוא למד בבית־הספר היסודי "יוספטל" במגדל־העמק, ואחרי־כן המשיך ולמד שנה אחת בבית־הספר המקצועי "נעורים" בכפר ויתקין, במגמה של מסגרות. בשנת 1955 עברה משפחתו של יצחק מטירת הכרמל למגדל־העמק, שם גדל הנער והתחנך. כשלמד בבית־הספר "נעורים" היה פעיל בגדנ"ע. יצחק היה טוב־לב, עליז ושובב בחברה. הוא אהב את החיים והשתדל להפיק מהם כל אשר יכול. אף־על־פי שהיה הבן השלישי במשפחתו מרובת־הילדים, נהג יצחק כבכור, שעליו רובצת האחריות, והרבה לעזור להוריו ולאחיו הצעירים ממנו. הוא היה חרוץ ובעל מרץ רב. לפני שגויס עבד כפועל במפעל "בגד־עור" במגדל־העמק.

יצחק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוצב כאפסנאי במפקדת גדוד סיור, ואחרי־כן הועבר לפלוגת סיור אחרת.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר והוצב במילואים, השתלם בקורס רגמים והוצב לשירות מילואים כרגם חרמ"ש בגדוד תותחנים משוריין. לפרנסתו עבד כמסגר בחברת "כימיקל" בחיפה וברמת־גן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יצחק חולה ואף עמד לעבור ניתוח, אך מיד כשנקרא התייצב ביחידתו. הוא נשלח עמה לסיני והשתתף בקרבות כרגם חרמ"ש. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), באזור קנטרה, נפגע יצחק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדל־העמק.

השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.
המועצה המקומית של מגדל־העמק הוציאה לאור חוברת לזכרם של בני מגדל־העמק, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובחוברת כלולים גם דברים עליו.
הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

לוגסי, משה

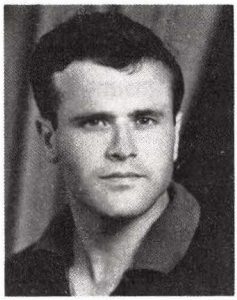
משה, בן מרים ואליעזר, נולד ביום ב׳ בשבט תשי״ד (6.1.1954) בחיפה. הוא סיים שמונה שנות לימוד בבית־הספר היסודי ״כרמלי״ בחיפה, ואחר־כך עבר לבית־הספר התיכון־עירוני א׳ בחיפה, שם למד שנה אחת. בתום שנת הלימודים עבר קורס פקידות והחל לעבוד. במשך שנה עבד בחברת ״לים״ בחיפה כפקיד. הוא עבד גם באוניברסיטת חיפה וכן עבד כמלפף מנועים. הוריו של משה סבלו ממחלות ראומטיות והיו זקוקים לעזרה והשגחה. סמוך למועד גיוסו לצה״ל ביקש לעבור קורס נהגות קדם־צבאי, בתקווה שלאחר הגיוס ישובץ ביחידה עורפית, קרוב לבית, כדי שיוכל לסעוד את הוריו בעת הצורך. משה היה נער טוב ואהוב על בני משפחתו ועל כל חבריו. מטבעו היה ביישן, אך היה חביב על הבריות ומעולם לא הרע לאיש.

משה גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, כשהיה לחייל קרבי, הוצב ביחידת שריון בדרום הארץ. את תפקידו כנהג ג׳יפ של מפקד פלוגת חרמ״ש מילא במסירות ובאחריות. חבריו ומפקדיו אהבוהו בזכות אופיו הטוב, נכונותו לעזור לזולת ויחסו החברותי לכל אדם בפלוגה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו באזור רפידים בסיני. ביום שני, י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) בשעות הבוקר, הפציצו מטוסי האויב את אזור רפידים ובהפצצה זו נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״משה נפל במערכה בעת מילוי תפקידו. משה שירת ביחידת שריון, במהלך הקרב דבק בתפקידו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא״.

משפחתו הנציחה את זכרו בתרומת אבזרי־קודש לבית הכנסת.

לוגסי, נסים

נסים (מישל), בן חנה ואברהם ז"ל, נולד בשנת תש"א (1941) במוגדור שבמרוקו, למשפחה בעלת אמצעים ומקובלת על הקהילה היהודית במקום. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "אליאנס" בקזבלנקה, ואת לימודיו התיכוניים סיים בקולג' "אקול דה סנטר" באותה עיר. מישל, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, היה ילד ערני, ששעשע את בני הבית במעשי השובבות שלו. כשגדל מעט התחבבו עליו הריקודים, והיה מבלה את זמנו הפנוי בחוגי ריקוד ובמסיבות ריקודים. מישל התעניין בספורט ובמיוחד הצטיין בשחייה. הוא גם זכה במדליה על הישגיו באחת התחרויות. כשגמר את לימודיו נסע לפאריס, שם השתלם בתורת החשמל בבית־הספר "אורט". הוא גר שם עם אחיו עד שהוריו בקשוהו לחזור הביתה, עקב קשיים משפחתיים שנתעוררו בבית. בשנת תשכ"ב (1962) החליט מישל לעלות ארצה, ובחודש יוני של שנת 1962 הגיע לקיבוץ אפיקים, שם עשה כשנה. הוא למד את השפה העברית ואף החל מקליט שירים משלו בעברית. מישל, כפי שזוכרים אותו חבריו, היה אדם עליז ושופע חיים, שאהב "לעשות שמח" בכל הזדמנות. הוא אהב את עבודת האדמה, את הטבע ואת הארץ בכל מאודו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והיה ותרן גדול, אך ידע לעמוד על שלו בעקשנות, כשידע כי הצדק עמו.

נסים גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1962. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחבלנים, בקורס לצניחה ובקורס למפעילי מקלעים, הוצב באחת מיחידות הנח"ל המוצנח כחבלן. יום אחד נפגע באזור הלב מכדור תועה שירה חייל מיחידתו. הוא נותח בהצלחה והתגבר על פצעו. בתקופת שירותו הסדיר היה מישל אהוד על החיילים ששירתו אתו ביחידה, וקנה לו ידידים חדשים רבים. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובחופשותיו הרבה לבוא לבקרם. תמיד השתדל להקל עליהם את קליטתם בארץ, עד כמה שהרשה זמנו, ולא הרבה לספר להם על קשייו ומצוקותיו, כדי שלא לצערם. גם על הישגיו לא הרבה לדבר, והיה שתקן לגבי כל אשר עבר עליו.

לאחר תום שירותו הסדיר עבר מישל לגור עם הוריו בקרית־גת, ושם עבד במקצועו כחשמלאי. לימים התחתן עם חברתו קולט ונולדו להם ארבעה ילדים: הבת הבכורה עדנה, התאומים רן ואמיר, ולבסוף אבי. מישל הקדיש לילדיו ולאשתו את כל כוחו ומרצו. הוא עבד שעות נוספות ולא חסך מאמצים כדי לספק להם את כל מחסורם. הכל הכירוהו כבעל וכאב מסור, שחינך את ילדיו לאור ערכי הצדק, אומץ הלב, היושר ואהבת המולדת. משעברה המשפחה לגור באילת, הרבה לטפל בגינה סביב ביתו, ושמר על קשרי שכנות טובים. כל ימיו חלם על עתיד של סופר ומוסיקאי, אך הגורל רצה אחרת. במלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו לרמת הגולן, והשתתף שם בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים. ביום כ"ג בשבט תשל"ד (15.2.1974) נפגע נסים בקרב ונהרג באש שנורתה עליו מהמארב בתל־ענתר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, אחים ואחיות.

חבריו לעבודה סיפרו עליו שהיה אדם חרוץ ואמיץ, חבר טוב ועובד נאמן. הוא נהג לקחת על עצמו עבודות מסוכנות כדי למנוע סכנה מחבריו. הם זוכרים אותו כאדם ישר מאוד, בטוח בעצמו ועז נפש. לדבריהם לא ידע פחד מהו והאמין שלו לא יאונה רע.

לוגסי, סלומון (שלמה)

סלומון, בן סמי ומקסים, נולד ביום ל' בשבט תשט"ו (22.2.1955) ברבט שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1967. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו וכשקבעה המשפחה מושבה בקרית־גת סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקיף בקרית־גת. אחרי־כן למד ועבד כמכונאי טכסטיל במפעל "פולגת" בקרית־גת. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח נאמן לאחיו ולאחיותיו.

סלומון גויס לצה"ל במאי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס תותחנים וסיימו בהצלחה, נשלח לבסיס חיל התותחנים בדרום הארץ. הוא היה אהוב ואהוד על חבריו ליחידה, ומפקדו מעיד שהיה "מסור ומילא את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו". במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפל סלומון בקרב על ראש הגשר, ליד תעלת סואץ, בהפגזת קטיושות על הסוללה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־גת. השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "סלומון ז"ל שירת בחיל התותחנים. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. זכרו – קודש, ונצרנו בלבנו בגאון".

לוונברג, רימונד

רימונד, בן נעמי וראובן, נולד ביום י"ד בניסן תש"ז (4.4.1947) ביוהנסבורג שבדרום־אפריקה ועלה ארצה בשנת 1969. הוא למד בבית־הספר היסודי "אורנג' גרוב" ובבית־הספר התיכון "נורתווי" ו"גרינסייד" בעיר הולדתו וסיים את לימודיו באוניברסיטת "וויטווטרסרנד" ביוהנסבורג, שם הוענק לו תואר "בוגר" בכלכלה ובמשפטים. הוא היה תלמיד מצטיין בכל שלבי־הלימודים; בבית־הספר היסודי "הוקפץ" לכיתה גבוהה יותר, את לימודיו בבית־הספר התיכון סיים בהצטיינות ובאוניברסיטה הוענק לו תואר ראשון בכלכלה כשהיה בן תשע־עשרה. הוא היה ספורטאי, הצטיין כטניסאי ושיחק בנבחרת של בתי־הספר שלמד בהם. כמו כן היה מוסיקאי והיטיב

לנגן בגיטרה, הלחין לחנים וחיבר שירים וסיפורים. מטבעו היה נעים־הליכות ואציל־נפש, ונשא את לבו לאחווה ולשלום ואף נתן לכך ביטוי בשיריו. לאחר שבעבר כבר בא ארצה כמתנדב בשנת 1967, אחרי שסיים את שירותו הצבאי בדרום־אפריקה בתפקיד קצין־משפטים, הוא חזר לארץ־הולדתו ועבד במשרה טובה בחברה גדולה ביוהנסבורג, אבל העדיף את חיי הקיבוץ ועלה ארצה. שנה עשה בקיבוץ מעיין־צבי ואחרי־כן הועסק בעבודות־עפר בסיני, לפני שהשתקע בקיבוץ עין דור. הוא אהב את עבודתו במטעים והיה חברותי ואהוד על חבריו, שכינוהו בשם חיבה "רפי". הוא נהג לעזור לזולת, התנדב תכופות לעשות עבודתם של אחרים, וביקש תמיד לעודד את חבריו, בדברים או בשירה, בפרטו על הגיטרה, שלא נפרד ממנה מעולם. בשנת 1972 נשא לו לאישה את בת־ארצו, נסטה, והחל לעבוד במטע, לאחר שגמר קורס במדרשת־רופין.

רימונד גויס לצה"ל בסוף אפריל 1973 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות עבר קורס־תותחנים והוצב ביחידה בסיני, בתפקיד תותחן ומפעיל מרגמה. הוא היה חייל מסור ואהוד על חבריו, שהקיפוהו תמיד ואהבו להיות במחיצתו. חבריו ליחידה, כולם צעירים ממנו בשבע־שמונה שנים, כתבו עליו: "הוא היה כזה שקט, לא מתבלט. בתחילה לא ידענו עליו מאומה, ואפילו לא שהוא מיטיב לפרוט על גיטרה. משנודע לנו הדבר במקרה – שוב לא נתנו לו מנוח. הוא היה בשבילנו יותר טוב מצוות־הווי או להקה צבאית. כשהיה קצת עצוב על הלב היינו מתרכזים סביבו ושרים, או סתם מקשיבים לו". ביום הכיפורים תשל"ד (6.10.1973) לחם רפי עם יחידתו כאיש צוות־מרגמה במוצב "בודאפשט", שעל שפת התעלה. המוצב הותקף עם פתיחת המתקפה של המצרים ובהפגזה נפגע רימונד פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־דור. חברו־לנשק, שלחם לידו, כתב: "רפי היה עם הגיטרה כשפתאום התחילה ההפגזה. הסוללה שלנו נפגעה מיד. ראינו את המצרים צולחים ומתקרבים, והיו גם טנקים. רצתי עם רפי למרגמה. היינו רק שנינו, אבל עבדנו כמו מטורפים. סחבנו תחמושת וירינו בלי־הפסק. לא נאלצנו לדבר בינינו כי ידענו בדיוק מה מוטל עלינו. בכל פעם הלך מישהו אחר להביא תחמושת. לפתע נפל פגז לידנו, פגיעה ישירה. רפי מת". מפקד היחידה כתב, כי רפי נפל בגבורה. הוא השאיר אחריו אישה והורים, המתגוררים בהודו. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רעייתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו. חבריו כתבו עליו: "קשה לספר על רפי, שהוא כל כך שלנו ועם זאת כל כך של עצמו, של השירים, של השתיקות, עם המקטרת והחיוך בעיניים, העברית העסיסית והקול השקט. רפי שאהב לאכול ולשתות טוב. כשצריך היה לעשות משהו והחבר'ה התעצלו – תמיד היה רפי מתנדב לעשות זאת. הוא היה כל כך מאורגן, שנתנו לו להיות אחראי למשימות שונות. איך לספר על רפי והוא לא אהב להכביר מלים, והעדיף תמיד את כובד־השתיקה, שחרור הצחוק וקשר החיוך? רפי דיבר למען עצמו – הוא שר למען עצמו". בחוברת יש גם שירים מפרי־עטו של רפי. בשיר המוקדש לשלום כתב: "יום אחד אולי יבוא שלום, אבל העולם אינו מוכן כיום; לא רוצה לסמוך עליו, לא יכול לסבול אותם. אל תשיר לי את שיריו, אני שונא אותם. מלחמה נובעת ממך, ומהם ומכולנו. וכל עוד תשלוט שנאה לא יהיה שלום, לא יהיה שלום... השלום תלוי רק ברצון שבכולנו, בבוא היום של אהבה – אז יבוא שלום, אז יבוא שלום".

לוזון, נתן

נתן, בן עליזה וציון, נולד ביום א׳ בכסלו תש״י (22.11.1949) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״עמישב״ בגבעת אולגה ובבית־הספר התיכון ״מוסד נעורים״ בכפר ויתקין. נתן היה תלמיד חרוץ, אהב ללמוד, העמיק בכל נושא עד לפרטי־פרטיו והקפיד על הכנת השיעורים. הוא קרא הרבה מאוד בתחומים רבים, וסגנון כתיבתו היה נאה. כמו־כן אהב לסרטט להנאתו ובשעות הפנאי נהג לפתור תשבצים וחידות. בכל עניין היה דן במחשבה שקולה, נמנע מלהחליט בפזיזות יתרה והפך בדברים עד שבא לידי מסקנה. הוא היה חברותי מאוד, אהוב ומקובל על חבריו ונוח לבריות. מתוך טוב־לב היה נכון תמיד לעזור לזולת, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. מנערותו הצטיין באהבת המולדת, התעניין בתחומי מדיניות הפנים ומדיניות החוץ של המדינה, היה רגיש למעשי עוולה והתמרמר על תופעות של מרמה ושחיתות. מטבעו היה צנוע ועניו, לא נהג להתבלט ורחק מראוותנות. בכל דרכיו לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

נתן גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1967 והתנדב לסיירת ״אגוז״. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים ובקורס לנהגי זחל״ם. את רוב תקופת שירותו הסדיר עשה ברמת־הגולן והשתתף במרדפים רבים אחר מחבלים. ביחידתו נחשב חייל טוב, ממושמע, אחראי ומסור לתפקידו. גם חבריו וגם מפקדיו אהבו אותו וראו בו דוגמה למזג טוב, לנאמנות ולחברות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו לאה. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, ולאחר שהקים משפחה לא היה כמוהו בעל מסור לאשתו ואב אוהב את בנו צח. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש ליחידתו ונשלח לחזית ברמת־הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בשעות הצהריים נפל נתן בקרב ליד תל־אל־חנזיר, צפונית לנפח. שיירת הזחל״מים של כוחותינו נעה מזרחה. כשעלתה על מארב טנקים של האויב נפתחה עליה אש כבדה. נתן עצר את הזחל״ם והחיילים ירדו לתפוס מחסה מאחורי גל אבנים. הסורים הבחינו בהם, פתחו לעברם באש חזקה ונתן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״נתן היה מן הנהגים המצטיינים ביחידתנו. את תפקידו מילא לשביעות רצונם של כל מפקדיו, ואת המשימות שהוטלו עליו ביצע מתוך הרגשת חובה ואחריות״.

הוריו תרמו לזכרו תיבת תפילה ונברשת לבית־הכנסת ״אוהב שלום ורודף שלום״ ברמלה; עיריית חדרה הוציאה לאור חוברת בשם ״בכל מאודם״, לזכר בני העיר שנפלו במלחמה, ונתן בתוכם.

לוזון, פביאן

פביאן, בן מרגו ויוסף, נולד ביום ט"ז בשבט תשי"ד (20.1.1954) בתוניס שבתוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יצחק בן־צבי ובבית־הספר היסודי על־שם ארלוזורוב באשקלון. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר להכשרה מקצועית באשקלון. פביאן היה תלמיד חרוץ וטוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי תנועת "השומר הצעיר" בקן אשקלון, היה חובב טבע, הרבה לקרוא בעיקר ספרי מתח, אהב אמנות והאזין הרבה למוסיקה. הוא הקדיש את זמנו הפנוי לתחביביו – מלאכת יד, תיקון מכשירי חשמל, מעשה נגרות ובניית גופים שונים ממתכת. הייתה לו תבונת כפיים והוא הצטיין כפחח, כמסגר וכמכונאי גם יחד. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו ודייקנותו, על אחריותו ועל כוח התמדתו. הוא היה בעל יזמה ובקי בעבודתו, וידידיו סיפרו עליו, שהיה רציני בגישתו לחיים, לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. אוהב אדם היה, וידע לכבד את רגשות הזולת. הוא ניחן בהבנה ובסובלנות וידע להטות אוזן קשובה לידידיו, תמיד נענה לכל בקשה ברצון, ועשה כל מה שנתבקש שלא על מנת לקבל פרס. בשל ביישנותו היה מסוגר ונמנע מלספר על עצמו, אך בתוכו תססה נפש רגישה. הוא היה איש אמת ועומד בדיבורו, כן והגון ורגיש מאוד למעשי עוול. את הוריו אהב והיה מסור להם מאוד.

פביאן גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל ההנדסה. ביחידתו היה מוכר כחייל אחראי ומסור לתפקידו, סייע הרבה לחבריו והתנדב לכל משימה. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל פביאן בקרב במוצב "חיזיון" שבסיני. הוא התנדב לפעול כמקלען ובעת חילופי היריות עם האויב נפגע ונהרג. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אב, אם וחמישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "פביאן היה חייל למופת וגילה עוז רוח מול פני האויב"; מפקד אחר אמר עליו, ש"היה מסור, ממושמע וצייתן, נדיב לב ושתקן".

הוריו תרמו לזכרו נברשת לבית־הכנסת באשקלון.

לוזיה, מרדכי

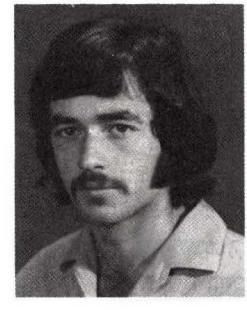
מרדכי, בן צפורה ורפאל, נולד ביום כ״ה בסיון תשי״ג (8.6.1953) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם משה שרת במושב סגולה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר על־שם דה־שליט ברחובות. משפחתו של מוטי, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, עלתה להתיישבות במושב סגולה כשהוא היה בן שלושה חודשים. בביתו ספג ערכים של אהבת מולדת ואהבת עבודת אדמה. כל שנותיו עברו עליו בכפר, באוויר הפתוח ובחיים בטבע. מוטי היה תלמיד שנון ופיקח, ולמד לא מתוך רדיפת ציונים גבוהים אלא מתוך יצר הדעת וסקרנות. בכיתה נהג להקשיב בשקט לכל אשר נאמר, והצטיין בכושר הקשבה מופלא, בסבלנות וביכולת קליטה של דברי מוריו. בדַברו, ידע להסביר את עמדתו בשלוה נפשית, ללא צעקות וויכוחים. רצונו לדעת ולהבין חרג הרבה מעבר לתחומי הלימוד בכיתה, והוא השתדל, וגם הצליח, לרכוש השכלה כללית רחבה. הוא התעניין בתחומים רבים ואת הידע שלו רכש בעיקר מקריאה רבה. כאוהב־ספר לא היה בררן, אך העדיף ספרי מדע וגילה בהם בקיאות רבה. דברים רבים הטרידו את מחשבתו והעסיקו אותה. תחומי התעניינות רבים אלו הפכו את מוטי לאישיות רב־גונית ומעניינת ביותר. מתוך אהבתו לספרות התפתחה אצלו תשוקה נסתרת לכתיבה, שאולי הייתה באה לידי מימוש, שכן הוא ניחן בכושר ביטוי בכתב. מוטי היה נער מופנם, שבילה את עיקר זמנו בעיון ובלמידה. הוא לא הרבה להתבלט בחברה, אך יחד עם זאת לא נמנע מליטול חלק בפעולותיה השונות. הוא יצר עם אנשים רבים קשרים עמוקים ויפים, וידידיו ראו בו חבר נאמן ומסייע, הנכון לעמוד לצד ידידיו בעת שמחה ובעת צרה. ערכי אהבת המולדת ואהבת האדמה, שהיו יסוד איתן בנפשו, שמשו קרקע לצמיחת אישיות שקטה, תמימה וישרה. הטבע, החי והצומח היו חלק בלתי נפרד מישותו, והפכו בסיס לאהבת המולדת והארץ. אחת מתכונותיו הבולטות של מוטי הייתה יושר קיצוני, שהגבול בינו לבין תמימות נטשטש לעתים. אמנם הוא ידע שיושרו פוגע בו במובן זה, אולם נשאר נאמן לעקרונותיו ולדרכו. היושר וחוש הצדק הקיצוני שלו הדריכו אותו בתחומים רבים בחייו. מוטי היה בן אהוב במשפחתו, והוא מצדו אהב את בני משפחתו אהבה רבה. הוא היה מסור ביותר להוריו ולאחיו, וכן למשק שגדל בו ושממנו באה פרנסתם, והוא סייע ככל שיכול בעבודת המשק ובעבודות השוטפות בבית, והיה מעורב בכל אשר התרחש בקרב בני משפחתו. לקראת גיוסו לצה״ל בחר מוטי להתנדב לשרת ביחידה קרבית, למרות שהיה נער עדין וסלד מאלימות, הן בחיי היום־יום והן לפי השקפותיו.

מרדכי גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות באו חיי השגרה הקשים של החיל הרגלי, הרצופים אתגרים ומבחנים אישיים, משברים והישגים. עצם ההליכה ליחידה קרבית הייתה לגביו אתגר אישי קשה, בעיקר בשל ההבדל החריף בין אורח החיים הצבאי ביחידה קרבית לבין חייו בביתו. בראשית דרכו נתקל בקשיי קליטה, אולם עד מהרה התגבר והסתגל, והפך אהוד על חבריו ליחידה, שהעריכו אותו בעיקר בשל ערכיו ועקרונותיו. הוא המשיך

להיות אותו בחור שהיה לפנים, עם אהבתו העמוקה לקריאה ולשיחות רציניות על דברים העומדים ברומו של עולם. הוא לא ויתר על שום עיקרון מאלה שהנחו אותו בחיים האזרחיים, ועדיין ניכר ברדיפת הצדק שלו וביושרו הרב. מוטי היה חייל מן השורה, והקפיד לבצע כל משימה שהוטלה עליו, מתוך הכרת החובה שבעצם השירות ומילוי תפקידו של חייל. בתקופת שירותו בצבא הרבה לעזור במשק הוריו, ויחד עם משפחתו עשה דברים רבים בבית. משהתקרב מועד שחרורו התלבט מוטי לגבי הדרך שיבחר לעתיד בחיים האזרחיים. הוא חשב על המשך הלימודים, אך עדיין לא רצה להתחייב בעניין זה. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו של מוטי בקרבות הבלימה ברמת הגולן. בקרב שניטש במוצב החרמון ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע מוטי באש ממארב סורי, בשעת הנסיגה מהמוצב שנכבש. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הנציחו את זכרו בהקמת אגף ספרים על שמו בספרייה הציבורית במושב סגולה. כמו כן הוציאו הוריו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים על דמותו; בחוברת שפורסמה מטעם גדוד "גדעון" לזכר חלליו, כלולה רשימה לזכרו של מוטי, ובה מדברי חברים על דרכו הצבאית.

לוטנברג, איתן

איתן, בן חנה ויוסף, נולד ביום י"ג בתמוז תשי"ד (24.7.1954) בתל־אביב. למן תחילת דרכו בחיים, ולמעשה משעה שניתן היה לעמוד על אופיו וייחודו, התבלט איתן כבעל אישיות מורכבת ובלתי שגרתית. היטיבה לעמוד על כך מורתו בבית־הספר היסודי "הקליר", שסיפרה: "בכל דרכיו אפיינה אותו המקוריות. כמעט תמיד הציג עמדה בלתי מקובלת, אנטי־תיזה לתיזה, אם בעניינים העומדים ברומו של עולם ואם בענייני דיומא, כמעט תמיד הציע פתרונות בלתי שגרתיים, כשהוא מבסס דעותיו בהגיון, בנימוקים ובראיות. לא אחת, בדיונים שנגעו לענייניה הפנימיים של הכיתה, הביך את המורה ואת חבריו ברדיפת הצדק הבלתי מתפשרת שלו. לא תמיד זהה היה הצדק שלו עם זה של אחרים, אולם לא יכולת שלא לחוש רגשות הערכה וכבוד כלפי תלמיד שהתמודד בעקביות, ללא כניעה, על עקרונות שנראו בעיניו צודקים... יכולת לראות בעין כי לעולם לא יטושטש בתוך המון. תמיד יהיה אחד בתוך הכלל, ואף־על־פי כן לא מנותק ממנו, כי אוהב חיים ואוהב חברה היה מאין כמוהו". ואכן, אהבת החיים והרצון העז ללמוד להלך בנתיבותיהם העקלקלות, הם שנצבו בפניו תמיד כתמרור דרכים. "חכם היה", כותב מחנכו בבית־הספר התיכון־עירוני א', "טיפוס מובהק של חכם שביקש לדעת. זמן רב היה מכונס בכיתה במין התכנסות מיוחדת, רבת ריכוז, ולפתע החל שואל ושואל, ונעים היה לשמוע אותו ולהקשיב לשאלותיו, שהיו שאלות חבריו כולם, ומשום כך הקשיבו הכל בדומיה לקולו". אולם

יחסו של איתן לחיים לא הצטמצם בשאיפה, החיובית כשלעצמה, ללומדם על בורים. יותר מכך היה עניינו באדם, וליתר דיוק ביחסים הנקשרים בין הבריות, אשר בהנהגתם על דרך המוסר ראה את המפתח לחיים ה"שלמים", כפי שהתבטא לא פעם. במישור האישי באה השקפה זו לידי ביטויה המלא בקשריו המיוחדים במינם עם חבריו המרובים. "חבר" – מציינת אחת מידידותיו – "הייתה עבור איתן המלה החשובה ביותר. הוא לא היה יכול לראות או לשמוע על בוגדנות של חבר, על מעשה מכוער בין חברים, הוא ממש שנא את זה, כי הוא אהב את החברים", ומשלימה חברתו הקרובה במשך מספר שנים – "הוא היה חבר טוב. הוא ידע מה פירוש להיות חבר טוב ותאמינו – זה לפעמים הרבה יותר מאשר אח, קרוב או הורה". בזכות אישיותו המקורית ותכונותיו המרשימות, הפך איתן עד מהרה למוקד בית־הספר התיכון ולמקור הערצה לחבריו, שהכירו במנהיגותו הטבעית וקיבלו ללא ערעור את דעותיו ועצותיו, המתובלות בהומור רב ובפקחות בוגרת, אשר קשה שלא לתמוה על מקורה אצל נער צעיר שעדיין לא צימח זקנו. נזכר אחד מחבריו הטובים: "בפני איתן כל השטויות של גאווה וכבוד עצמי היו נעלמות. הייתי מרגיש עצמי שפוף לבי בפני אדם המבוגר ממני בשנים, אשר מטען רב של ניסיון מאחוריו. הייתי חש כאפס לעומת פיקח, חכם ובעל נסיון רב". אולם אם התמונה המתקבלת עד כה, היא של נער מבוגר, רציני ואחראי, מסתבר כי אין בה כדי לשקף נאמנה את מגוון אישיותו של איתן, משום שהיה גם צד אחר (אך לא פחות משמעותי) באופיו — להט נעורים, שובבות שאינה יודעת גבול ומעשי קונדס ממזריים, אשר הדירו שינה בלילות ארוכים מעיני המורים והמחנכים. "לוטי" – זה היה כינויו בפי החברה – "שיער שחור ארוך, גיטרה, הצלחה וצחוק". ודומה כי אין טובות ממלים אלה כדי לצייר בכמה משיכות מכחול עזות את דיוקנו לאלה שלא הכירוהו, כשם שאין מהימנות ממלותיו שלו, להמחשת אותו הומור מפורסם בו ניחן ביד כה נדיבה. סמוך למועד גיוסו לצה"ל עמד איתן בפני הבעיה המסורתית של כל חייל עירוני ממוצע — התספורת. במכתב לידידה בצבא הוא מתאר את הרגשתו לאחר "טקס הגז" – "מצב הרוח הוא בשפל... תרמה לכך לא מעט התדמית החדשה שפיתחתי לי בעזרת תספורת צבאית קצוצה. כרגע המצב הוא כזה שאני משתדל לעבור מה שפחות ליד חפצים שמשתקפת בהם תמונה (זכוכית, ראי וכיו"ב), בכדי למנוע מעצמי אי נעימות. אתמול בערב יצאתי לסיור פרידה מרגש מכל מיני מכרים ודודים וכולם נראו לי שמחים לאידי, אבל אני חייכתי באומץ ורק בלילה ליטפתי בהסתר את המקום בו היו פעם שערות ראשי..."

איתן גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות נשלח לקורס טיס, אולם לאחר מחצית השנה נאלץ להפסיקו. משהועמדה בפניו הברירה בין המשך השירות בתפקיד עורפי בחיל האוויר לבין הסבה לשריון, בחר באתגר החדש כדרכו מתמיד. האימונים קשים, מצב הרוח ירוד בתחילה, לאחר הפרידה מהחברים הרבים שרכש בקורס הטיס, אך עד מהרה חוזר ומתגלה ממד הנוקשות ונחישות ההחלטה שבו, וכפי שהוא מסכם "מסתבר שכשהחברה קורעים את ה... ביחד, מתגבשים ויוצרים הווי מיוחד, ולי, שהדברים האלה מאוד חשובים, זה עוזר להתגבר". איתן הוסמך כנהג טנק והצלחתו "בהכנעת מפלצת הפלדה האדירה" כדבריו, מעניקה לו תחושת סיפוק משכרת. אולם יחד עם זאת, אין המסגרת הצבאית מקהה את רגשותיו ואף אינה מצליחה לדכא את תחושת ההומניות, התופשת מקום

כה נכבד בין מרכיבי אישיותו. בקטע פיוטי משהו, הוא מתאר בפני נערה עמה נהג להתכתב, יום אימונים אי שם בלב במדבר: "עכשיו חייל אחד נכנס לתוך הטנק ונוסע אחורה כנראה כדי לבדוק אותו. יש פה חולות והוא מקים ענן אבק. תארי לך, ענן דוהר בחול וברקע השמים הכחולים, ממש כמו בסרטים. מצד שני שלי יש שדות של ערבים בדווים, אשר עובדים מהבוקר בשדות, בכל מיני אמצעים פרימיטיביים... תגידי, חשבת פעם איזה ניגודים יש בזה – מצד אחד טנקים וחיילים, ומצד שני פלאחים המעבדים את שדותיהם ומסגד ברקע. ממש תמונה שלווה, המעוררת רצון לחרוף קצת ופתאום כל זה נחתך על־ידי גדרות תייל, שמפרידות בין הבסיס לשדות ומגדלי השמירה..." כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו של איתן להתייצב נגד כוחות של המצרים, שחצו את התעלה, ולנסות ולחבור עם המעוזים שהותקפו. בקרב שהתחולל באותו לילה באזור הביצות של קנטרה, נתקל הכוח במארב ובמכת האש שהונחתה עליו נפגע צריח הטנק שאיתן נהג בו. הוא נותר החייל היחידי הכשיר לפעולה מבין ארבעת אנשי הצוות. במשך כל אותו לילה ניהל איתן מלחמת יחיד בעשרות המצרים שסובבו בשטח, כשהוא מסרב כדרכו מתמיד, לנטוש את חבריו הפצועים ולהימלט על נפשו, ומבקש תוך גילוי שליטה עצמית מושלמת, הוראות לפינוים לנקודות איסוף הפצועים הקרובה. באנדרלמוסיה הנוראה ששררה באזור, הוא לא נענה. שרידי הכוח התוקף נסוגו, ועם עלות השחר, לאחר קרב רימונים נואש נפגע איתן ונהרג. על לחימתו בה "גילה אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה" צוין איתן לשבח על־ידי הרמטכ"ל. לאחר שמונה חודשי סיוט בלהות ארוך וממושך, בהם הוכרז כ"נעדר", חודשים שבהם נטלטלה משפחתו בין יאוש לתקווה, ולאחר מכן בין יאוש ליאוש גדול יותר, נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול, כשהוא מותיר אחריו בית בלי אור, הורים המומים, אח ואחות תמימים מכדי לעכל. ואולי ייטיב משפט סתמי אחד, שנאמר כמעט כבדרך־אגב, בשיחה שנערכה לאחר המלחמה, בין מורה בבית־הספר התיכון, שם למד איתן, לבין אחד מתלמידיו, לבטא את גודל האבידה —"...ואיתן — זה היה ממש פירמה. אתה זוכר בעצמך מי זה היה איתן. זאת מין הרגשה שבנאדם כזה פשוט לא יכול להעלם, הוא פשוט קיים..."

לוי, אברהם

אברהם, בן זכיה ועזרא, נולד ביום י"ב באייר תש"ג (17.5.1943) בתל־אביב, וסיים לימודיו בבית־הספר היסודי "תורת משה" בתל־אביב. אברהם היה תלמיד צייתן בבית־הספר היסודי, אלא שלא יכול להמשיך בלימודים בבית־ספר תיכון, כי משפחתו נזקקה לעזרתו לצורך פרנסה. לכן יצא לעבוד ולמד חשמלאות כחניך בבית־מלאכה. עד שגויס לצבא עבד יותר משנתיים כחשמלאי מתקנים. אברהם היה בעל מזג טוב ונוח לבריות; תמיד היה עליז ושמח בחלקו, פניו מאירות ועיניו צוחקות.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת מאי 1961 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ואחרי שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, הוצב כמ"כ בגדוד של חטיבת "גולני". כעבור זמן הוצב כמ"כ בפלוגת טירונים בחיל התותחנים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בחיל התותחנים. במסגרת זו השתלם בקורס מש"קי מרגמות 120 מ"מ, הוסמך כמש"ק מכמ"ת והוצב בגדוד תותחנים. עם גדוד זה השתתף גם במלחמת ששת הימים. בשנתיים האחרונות לפני שנפל, שירת כמש"ק מכמ"ת בגדוד מרגמות כבדות. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, נשא אברהם אישה והחל נושא בעול משפחה. הימים היו ימי מיתון ואברהם מצא עצמו מובטל. הוא החליט ללמוד ליטוש יהלומים, החל לראות ברכה בעמלו, ובמקצוע הזה עבד עד מותו. הוא אהב מאוד את הטבע והרבה לצאת לטיולים ולפיקניקים בחיק הטבע עם משפחתו, נהנה להקים אוהל, לבשל ארוחות בחוץ ולהשתולל עם ילדיו, כאילו היה אחד מהם. הוא אהב מאוד ילדים והיה מאושר ביותר כשנולדו ילדיו. תמיד היה בן נאמן, בעל מסור ואב למופת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב אברהם ביחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני כסגן מפקד צוות של מרגמה 120 מ"מ. עד לרגעיו האחרונים עודד את חבריו והרבה לספר בדיחות, אף שאש תופת ניתכה עליהם. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), תוך מילוי תפקידו באזור ציר "טליסמן" בסיני, נפגע מהתפוצצות קנה מרגמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אם, אב, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם שימש בידע רב ובתבונה בתפקידו כסגן מפקד צוות והרשים אותנו תמיד בחושו הטכני וברוב תושייתו. הוא היטב לקיים יחסי רעות וידידות עם חיילי הגדוד ומפקדיו והיה מבורך בחוש הומור לבבי. אברהם נפל תוך עמידה אמיצה בתנאי ירי קשים ותוך כדי ביצוע מלא של המוטל עליו".

לוי, אוריאל

אוריאל, בן סולטנה ונסים, נולד ביום א' בשבט תש"א (29.1.1941) באיזמיר שבתורכיה. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949 ולמד בבית־הספר היסודי הממלכתי א' בלוד. אוריאל היה חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד" ופעיל במועדוני הנוער בלוד. הוא היה חובב ספורט נלהב ורב־פעלים; היה מנהלה של קבוצת הכדורגל של "הפועל" לוד, שפט במשחקי כדורגל, השתתף בצעדות רבות, במשחים ובמירוצים, שבגינם הוענקו לו תעודות ומדליות. בשעות הפנאי שקד על האוספים שלו – אוסף מטבעות ואוסף בולים ומעטפות.

אוריאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1960 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות השתלם בקורס למחסנאים ופקידים טכנים. הוא היה חייל ממושמע מאוד וצייתן,

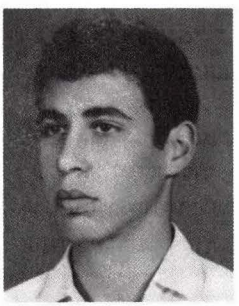
מסור לעבודתו ובעל מקצוע מעולה. ברבות הימים נתמנה למפ"ט־קשר ראשי בפלוגה. אהוב היה על מפקדיו ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב ובהתנהגותו.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר עבד בחברת "אורם" לאלקטרוניקה, כפקיד רכש. הממונים עליו שיבחוהו על מסירותו הרבה, על דייקנותו ועל חריצותו, וכל עובד בחברה ידע שאוריאל מבצע בנאמנות כל מה שמוטל עליו. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא היה חברותי מאוד, נוח לבריות ואיש סוד נאמן. אוהב אדם היה וידע להאזין באורך רוח ובסבלנות לכל מי שפנה אליו. הכל הכירו אותו כאדם אדיב, עדין נפש ונעים הליכות, איש שיחה נעים היודע לדבר בהיגיון ובטעם. כל עניין ידע לבחון במחשבה צלולה ובתבונה, והקפיד למלא במסירות כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. הוא ניחן בביטחון עצמי רב, אך מעולם לא התרברב ולא התנשא. איש צנוע היה. אהב את הפשטות ותמיד הסתפק במה שיש לו. בעירו נמנה עם העסקנים הפוליטיים והיה מועמד מטעם מפלגתו לתפקיד סגן ראש־העיר. בשנת 1972 נשא את חברתו נלי לאישה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו, ואב אוהב את בתו שלומית, שנולדה חמישה חודשים לפני שפרצה המלחמה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אוריאל ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם עברו עליו מוראות קרבות הבלימה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע אוריאל ונהרג בציר "מאדים", בגזרה הצפונית בהתקפה של מטוסי "מיג" על הסדנה שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אוריאל היה מבוניה וממעצביה של פלוגת הקשר. את תפקידו ביצע ביעילות רבה, וזאת תמיד במצב רוח טוב ובחיוך".

יחידתו הוציאה לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה", לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ואוריאל בתוכם.

לוי, אליהו

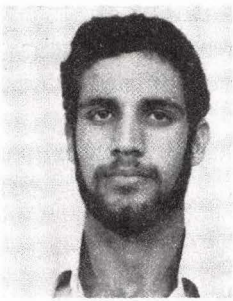
אליהו, בן עדה ובנימין, נולד ביום כ"א בתשרי תשי"ג (4.10.1952) באלרואי, בקרית טבעון. הוא למד בבית־הספר היסודי "יבנה" בטבעון והמשיך ללמוד בבית־הספר לצוערים של משטרת ישראל בחיפה. אלי לא זכה לילדות מאושרת. בהיותו בן שלוש בלבד נפרדו הוריו והוא התגורר יחד עם אחותו ואחיו הגדולים בבית אביו, שם גודל על־ידי האב בעזרת סבתו מצד האב. במשך הזמן נישא אביו בשנית ולמזלו נשא אישה טובת־לב ונוחת־מזג, אשר דאגה לילדים כאילו היו ילדיה שלה. השפעה רבה נודעה לנוכחות הסבתא על אלי הצעיר. סבו ז"ל היה מראשוני השומרים בחדרה והאחראי על הגנת כל הפרדסים באזור. סבתו הייתה בת למשפחת רופאים מפורסמים, וביניהם רופא בית־המלכות הפרסי. אלי אהב לישון בחדרה של סבתו ולאכול מידיה וממנה למד

מידות טובות ואצילות־הליכות. מסבו ירש את הגאווה בעמו ובמולדתו. אביו מעיד שהוא היה דואג לו ומנחם אותו בצערו. תמיד דאג להנעים את זמנו והיה מקפיד גדול במילוי מצוות כיבוד אב. לימים, כאשר התבגר, החל מבקר אצל אמו, אשר בינתיים נישאה גם היא בשנית, וילדה לו עוד אחים. הוא קשר קשרים הדוקים עם אחיו החורגים והרבה להתרועע אתם. כיוון שגדל בסביבה מרהיבה ביופיה, לרגלי יער אלכסנדר, הנשקף אל שפך נהר הקישון, אהב מילדות לצאת לטיולים. יחד עם אביו ואחיו היה יוצא לטיולים ולסיורים בכל פינות הכרמל. אט־אט הכיר את כל האזור ולא הייתה פינה שנשארה זרה לו. הוא ואחיו היו יוצאים יחדיו למסעות, ששולבו בהם אימוני קליעה למטרה ברובה זעיר ובאקדח, ופעמים רבות היו גם יוצאים למסעות ציד. אלי בורך בכישרונות רבים. הוא הפליא לנגן במנדולינה מזרחית ונהג ללוות בנגינתו את שירת אביו. כן היה ספורטאי מעולה וְניחן בגוף חזק וקל תנועה. הוא היטיב לשחות, ובמיוחד הצטיין בצלילה. בתום לימודיו החל עובד כמסגר, עשה חיל בעבודתו והפליא את חבריו בעבודות המתכת שהיה מבצע. כשבגר, החל משתף פעולה עם אביו ועם דודו, שעסקו בשכלול המצאות שונות, ועזר להם בהמצאת גז לבישול בעל תכונות בעירה מצוינות. כמו כן השתתף אתם בייצור חומרים כימיים שונים ובייצור מקררים. הוא ניחן בכישרונות טבעיים בשטח הטכנולוגיה והמדע השימושי, והרבה לשפר מכשירים ושיטות עבודה. בעיסוקיו אלה התמיד עד למועד גיוסו לשירות הסדיר.

אליהו גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כנהג זחל"ם. הוא המשיך ועבר עוד קורס־נהגות, לרבות קורס נהגי "זלדה" וקורס נהגי משאית. לאחר שסיים את הקורסים השונים בהצלחה הוצב ליחידת שדה של החיל. הוא היה חייל טוב והצטיין כלוחם מעולה בקרבות מלחמת ההתשה, שניהלו המצרים נגד כוחותינו לאורך תעלת סואץ. מפקדיו העריכו אותו מאוד והוא זכה לשבחים רבים על הישגיו במילוי תפקידו. כמו בחיים האזרחיים כך גם בצבא, התחבב במהירות על חבריו לנשק. הם אהבו לבלות במחיצתו והרבו להזמינו אליהם. לא היה אירוע או מסיבה שאלי החמיץ. מלחמת יום־הכיפורים פרצה חודשים ספורים לפני מועד שחרורו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף אלי בקרבות הבלימה בסיני, מצפון לציר "אושה־לכסיקון". אלי נלחם באומץ לב ובמסירות יוצאים מן הכלל, ועל מעשיו במלחמה זכה לציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד. בתעודת הציון לשבח נאמר: "בליל י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), שימש אלי כנהג נגמ"ש בכוח שנע באזור "החווה הסינית". סמוך לשעה 0100 יצא הכוח למשימת סריקה. במהלך פעולה זו נפגע הנגמ"ש של אלי. הוא נחלץ ממנו תחת אש כבדה של האויב, והמשיך בלחימה מהקרקע מול כוחות אויב עדיפים, עד שנפגע ונהרג". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב אלרואי. השאיר אחריו אב ואם, שני אחים ואחות.

אביו תרם לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "מגן דוד" שבמושב אלרואי.

לוי, אליהו

אליהו, בן קורין ודוד, נולד ביום י״ט בתשרי תשי״ד (28.9.1953) בעכו. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי ״גורדון״ ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון ״דרסקי״, שם למד שלוש שנים. את שנת הלימודים האחרונה עשה בבית־הספר התיכון בקרית־חיים, במגמה העיונית. אליהו היה תלמיד למופת, תלמיד שכל מורה מייחל שיהיו לו רבים כמותו. הוא היה חבר טוב ונאמן והיה מוכן תמיד לעזור לחבריו. לפני בחינות היה הבית מלא חברים, שבאו להיעזר באלי והוא, בחיוכו המבוייש, הפליא ביכולתו ללמוד וללמד. בכל אספת הורים היה האב קורן מנחת, כי אלי היה הטוב שבתלמידי המחזור. תנאי החיים בבית לא היו מן הקלים, אך אלי מצא דרך להתמסר ללימודים בלי שיכביד על המשפחה. תמיד מצא את דרכו וטיפח את חלומו – המשך לימודים בטכניון בחיפה, במגמה של הנדסת בניין. עלם גבה קומה ויפה תואר היה אליהו, בעל מבט חודר וחיוך מבויש קמעה. הוא כיבד את הוריו בכל לבו והיה קשור אליהם בכל נימי נשמתו. חבר נאמן וטוב היה ואח יקר. כל שעת פנאי הקדיש לקריאה בעברית ובאנגלית, אהב להאזין למוסיקה וגם הרבה לעסוק בספורט. בקומתו הגבוהה היה מן הטובים בנבחרת הכדורסל בבית־הספר וגם הרבה לשחק בכדורעף ובכדורגל.

אליהו גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל הרגלים. אחרי שעבר את האימון הבסיסי השתלם בקורס קשרים גדודיים ושירת בתפקידו בגדוד ״הבוקעים הראשון״ של חטיבת ״גולני״. באוגוסט 1973 התקבלה בקשתו להיות מועמד לקורס קצינים. אותו זמן שקד אלי על ספריו כדי להשלים מספר בחינות לתעודת הבגרות, למען יוכל להתקבל ללימודים בטכניון. הוא אהב את השירות בצה״ל בכל לבו ובמכתביו הביתה סיפר על כך. כשהיה בא הביתה לחופשה כמו התמלא הבית אור. שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אלי מוצב עם יחידתו ברצועת עזה. חלום שחלם הותיר בו רושם עמוק עד־כדי־כך, שהתקשר אל אמו וסיפר לה עליו. בחלומו, נסע למרחקים, והאם, לאחר ששמעה זאת היה לבה כבד עליה והיא התמלאה דאגה עמוקה, שצלה לא הרפה ממנה גם כאשר טלפן אליה בערב יום־הכיפורים והודיע שהנה הוא עומד לבוא לחופשה ממושכת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה החטיבה שלו ברמת הגולן. בקרבות הנוראים שבהם ניטשו העמדות שעל החרמון, ובקרבות שהתחוללו אחרי־כן, הצטיין אלי ביכולתו הרבה ובדבקותו במטרה. הוא ידע למען מה הוא נלחם וביצע את כל המשימות שהוטלו עליו במסירות למופת. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) בקרב ההסתערות על החרמון כדי להחזיר את המוצבים לידי צה״ל, נפגע אליהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: ״...מלחמת יום־הכיפורים הייתה ללא ספק הקשה במלחמות ישראל והייתה מלחמה על חיינו בארץ הזאת. הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות

ובהקרבה. לא ננסה, כי לא נוכל, לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו בגדוד "הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן בן לוחם, הרגשה המלווה הרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה. יהי זכרו ברוך".

דברים לזכרו של אליהו כלולים בספר "לא המלים מדברות על המוות", שיצא לאור לזכרם של חללי גדוד "הבוקעים הראשון" בחטיבת "גולני".

לוי, בנימין

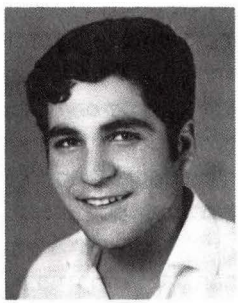

בנימין, בן רבקה והרצל, נולד ביום י"ג בחשון תש"ו (20.10.1945) בסופיה שבבולגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי "ויצמן" ביפו ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "שבח" בתל־אביב. בנימין היה תלמיד מעולה. לדברי מחנכו הצטיין במקצועות הספרות וההיסטוריה. הוא אהב לקרוא ספרות יפה, מקורית ומתורגמת, ואת מרבית זמנו הפנוי הקדיש לעיון בספרים בתחומים אלה. מנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים" ואחרי־כן הצטרף לתנועת "צופי־ים". תחילה היה חניך וברבות הימים אף הדריך בקן התנועה ביפו – עד לגיוסו לצה"ל. מטבעו היה בנימין אופטימי, עליז ושמח בחלקו. הכל זוכרים אותו כאדם חברותי ומוכן לעזור לזולת, ישר דרך ובעל מצפון. מאז ומתמיד היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. עקב המצב הכלכלי הקשה בבית, נאלץ להפסיק את הלימודים בבית־הספר והחל לעבוד. את פעילותו בתנועת "צופי־ים" לא הפסיק והמשיך להדריך קבוצות של בני נוער.

בנימין גויס לצה"ל בסוף יולי 1963 והצטרף לגרעין הצופים, שעשה הכשרתו בקיבוץ אילת־השחר. במסגרת הגרעין נשלח לקורס חובשים ובתום הקורס ביקש לעזוב את הגרעין ושירת כחובש ביחידות שונות בצה"ל. הוא היה חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו נהגו לציינו כדוגמא לפני חבריו ביחידה על מזגו הטוב, סבילותו וצייתנותו. לאחר ששירת כחובש במשך כשנה, נשלח לקורס קצינים. בתום הקורס שימש כמדריך בבסיס ההדרכה של חיל הרפואה ובאותה תקופה התחייב לשרת בצבא הקבע בתום שרות החובה. במלחמת ששת הימים שירת באוגדתו של האלוף אברהם יפה והיה אחראי על חלק מפעולות חיל הרפואה באוגדה ובתום המלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר המלחמה נשא לאישה את חברתו אסתר. במסגרת השירות בצבא הקבע הוצב בבסיסים שונים של צה"ל, מן הרמה בצפון ועד באר־שבע בדרום, ומילא תפקידים שונים במסגרת חיל הרפואה. את כל תפקידיו עשה לשביעות רצון מפקדיו. כשנה לפני נפילתו נשלח בנימין לשרת בגייסות השריון, כקצין ארגון והדרכה של חיל הרפואה. בתום תפקידו תיכנן לצאת לשנת לימודים להשלמת תעודת הבגרות, כדי להתכונן ללימודי היסטוריה באוניברסיטה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בנימין בקרבות הבלימה והפריצה נגד

המצרים בסיני. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (17.10.1973) חצה את התעלה במסגרת תפקידו ועל גשר דוור־סואר נקלע להפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

לוי, בנימין

בנימין, בן רבקה ויוסף ז״ל, נולד ביום י״ט באייר תשי״ג (4.4.1953) בפתח־תקוה והוא צעיר־אחיו ובן טיפוחים להוריו. כשהיה בן שלוש נפטר אביו והפעוט גדל מוקף אהבת אחים וקשור בכל לבו אל אמו, שלא חסכה ממנו דבר. בני סיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי־דתי בעמישב ואז החליט ללמוד בבית־ספר מקצועי, כיוון שמאז היותו ילד נמשך לבו למכוניות ואחיו, שהיו נהגים, הניחו לו להתבונן במעשיהם. כאשר תיקנו מנוע, היו ידיו הקטנות והזריזות של בני עוזרות לא אחת בכל אשר יידרש. בבית־ספר ״עמל״ בפג׳ה למד במשך שנתיים ואחר־כך המשיך את לימודיו במוסד החינוכי־מקצועי על־שם ב״צ מוסינזון במגדיאל. אחרי שנת לימוד אחת, ובהתקרב מועד גיוסו לצבא, החליט להפסיק את לימודיו ולצאת לעבודה עד שייקרא לשירות. הוא הודיע לשלטונות צה״ל שהחליט להקדים את מועד גיוסו. בין חבריו היה בני הידיד החביב והיקר והמנהיג שבחבורה: שקט, מכבד את זולתו וצנוע, שחיוכו המשובב חימם לב כל. הוא היה הראשון בין חבריו שהתגייס לצה״ל והם נהגו לחכות לו בכליון עינים, כשבא לחופשה הביתה, כדי לשמוע את סיפוריו על חוויותיו ועל ניסיונותיו. לאחר שהתגייסו גם הם הייתה החבורה מתכנסת בכל הזדמנות, והשמחה וסיפורי החוויות, שבמרכזם עמד בני, נמשכו כל הלילה.

בנימין גויס לצה״ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל החימוש. אחרי שעבר את האימון הבסיסי הוצב ביחידה של החיל כמכונאי רכב. עבודתו הייתה נאמנה ואחראית והתנהגותו ללא רבב. בחודש אוגוסט 1972 עבר קורס מכונאי רכב זחל. בין חבריו ליחידה הצטיין תמיד בידע הרב שלו ובמסירותו לחיל. הוא חתם מראש על המשך שירותו בתנאי קבע, והוצב בסיירת שריון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה בני עם יחידתו ברמת הגולן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) יצא עם כוח למשימת סיור באזור בוקעתה. הכוח נתקל במארב נ״ט ובחילופי האש נפגע בני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אם, ארבעה אחים ואחות. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: ״...בנימין ז״ל שירת כמכונאי בסיירת שריון. הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף־נפש בקרב. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם הכבד בהלקח בנכם במלחמה זו, אשר בה ידענו לעמוד מעטים מול רבים והשמדנו את האויב הסורי שפלש למדינתנו״; במכתבו של שר הביטחון

משה דיין אל המשפחה נאמר: "...בנימין ז"ל היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".
המשפחה הנציחה את שמו בלוח שנקבע בבית הכנסת.

לוי, דוד

דוד (דודו), בן מלכה ובנימין, נולד ביום י"ז בסיון תשי"א (21.6.1951) בבני־ברק, ולמד שם בבית־הספר היסודי־דתי "מעלות" ובבית־הספר התיכון המקצועי. מוצא משפחתו מאנוסי משהד ואביו, מוותיקי ירושלים, שעבר עם משפחתו לבני־ברק בימי מלחמת העצמאות, היה חייל ולחם במלחמה. דוד היה תלמיד טוב וממושמע, הקפיד על הכנת שיעוריו והיה אהוב על מוריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת "בני־עקיבא" בבני־ברק, והיה חבר פעלתן מאוד ומקובל על חבריו. הוא קבע עתים לתורה ואהב מאוד לעיין בספרי היסטוריה ובספרי קודש. כמו כן אהב לצייר, לטייל, להתבונן במראות הטבע והנוף סביבו וכן חיבב מאוד בעלי־חיים. אהבה גדולה ומיוחדת נודעה ממנו לילדים קטנים והוא הרבה לשחק עמם ולשעשע אותם במעשי קונדס ובמעשי חקיינות. דוד היה מוכן תמיד לעזור ולסייע לכל אדם בשעת הצורך. מעולם לא הקפיד עם זולתו ומעודו לא עלב בו. אוהב אדם היה וידע להטות אוזן קשובה לכל פונה. מטבעו היה ותרן וסלחן ומתרחק מריב וממדון, אוהב שלום ורודף שלום ועושה להשכנת שלום בין ידידיו. צנוע היה ונחבא אל הכלים. לכל אדם האיר פנים והיו בו מידות של דרך ארץ, אדיבות, עדינות־נפש ונועם הליכות. הוא היה נעים־שיחה, ישר־דרך ובעל מצפון, איש אמת העומד בדיבורו. דוד היה מחמיר עם עצמו בקיום מצוות התורה וחרד לקיימן על כל פרטיהן ודקדוקיהן, והקפיד למלא מצווה קלה כחמורה. הוא אהב מאוד את הוריו ונהג בהם כבוד רב.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1969 והוצב לנח"ל. הוא שירת במסגרת גרעין "חלמיש" של צעירי אגודת ישראל, במשק החרדי קוממיות. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו וביצע את כל אשר הוטל עליו.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר, היה יוצא מדי פעם לשירות מילואים ובמוצאי יום הכיפורים תשל"ג, שנה לפני שנפל, ניצל בדרך נס מיריות צלפים כאשר שירת ביחידת מילואים על גדות התעלה. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים, שהקפיד לכתוב הביתה, לא סיפר דבר על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דוד ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, להשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע דוד ונהרג. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד שירת ביחידת שריון, היה איש צוות־טנק מצטיין ואהוב על חבריו".

לזכרו תרמו הוריו לבתי כנסת בבני־ברק פרוכת, ספרי קודש רבים ומנורה גדולה; ביום השנה לנפילתו לומדים במספר ישיבות יום שלם לעילוי נשמתו.

לוי, דורון־צבי

דורון־צבי (אוני), בן רחל וישראל, נולד בחודש טבת תשי"ב (ינואר 1952) ברחובות. הוא למד בעיר הולדתו בבית־הספר היסודי ד' על־שם יבניאלי, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". דורון היה תלמיד חרוץ וממושמע, הקפיד על הכנת שיעוריו והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הרבה לקרוא וסגנון כתיבתו היה נאה; הדברים שכתב על חיים ויצמן, נבחרו להיקרא באוזני אלמנת הנשיא הראשון ביום השנה למותו. חובב ספורט היה, הרבה בפעילות גופנית, נלהב למשחק הכדורסל ולשחייה ואהב לרכב על סוסים. דורון היה חברותי מאוד וקל להתיידד, אוהב חברה, מכניס אורחים ונוח לבריות. מטבעו היה סלחן ומתרחק מריב וממדון. תמיד מוכן היה לעזור לזולת אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. היה לו חוש הומור, ולעתים נהג להתבדח ולעשות מעשי קונדס. הכל הכירו אותו כדובר אמת וְעומד בדיבורו, אדם גלוי, ישר ובעל מצפון, ורגיש מאוד למעשי עוול. הוא לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

דורון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין הנח"ל שעשה בהיאחזות בגלגל. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס לחובשים קרביים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. אהוב היה על מפקדיו ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב, בהתנהגותו, בצייתנותו ובסבילותו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה לא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים, כדי שלא לצערם.

שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נשא דורון־צבי לאישה את חברתו דייזי, ועמד להקים עמה בית בישראל. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. כשפרצה המלחמה גויס דורון ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד, בחג שמחת תורה (18.10.1973), נפל דורון בקרב ליד "החווה הסינית". בעת הפריצה לביסוס ראש הגשר על הגדה המזרחית, נפגע הנגמ"ש שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "במעשיו ובכושר התמדתו

במלחמה ארוכה זו שימש לנו, חבריו, מקור כוח. דורון היה אהוב על כולנו, מפקדים וחברים כאחד".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ודורון בתוכם.

לוי, חיים

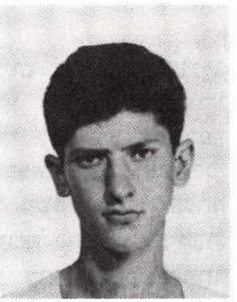
חיים (הרי), בן מזל ומשה, נולד ביום א' באדר א' תש"ו (2.2.1946) בסופיה שבבולגריה. בשנת 1948 עלה ארצה עם משפחתו, אשר התיישבה ברמלה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי "מענית" ברמלה, והמשיך את לימודיו בבית־הספר "עמל" במגמה של נגרות. תחילה עבד בנגרייה בתל־אביב ואחרי־כן המשיך לעבוד בנגרייה ברמלה. ברבות הימים התקדם חיים במקצועו, פתח עסק פרטי משלו והתבסס בו. חיים היה חובב נלהב של כדורגל ובגיל צעיר אף הרבה לשחק במשחק זה. הוא ידע כמה שפות: מלבד עברית ובולגרית, דיבר גם ספניולית ואידיש.

חיים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1964 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס צניחה, נקבע תפקידו כרובאי בגדוד צנחנים. לאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר מונה מפקד כיתת רובאים. הוא החל להשתלם בקורס למדריכי אימון גופני, אולם לא סיים את הקורס מפאת מחלה. אחרי־כן חזר לגדודו לתעסוקה מבצעית והשתתף בפעולות תגמול רבות. כעבור זמן מונה כנגד רובאי.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הוצב חיים לשירות מילואים בגדוד צנחנים. הוא השתתף עמו במלחמת ששת הימים בקרבות ירושלים והיה בין ראשוני החיילים ששחררו את העיר והגיעו אל הכותל המערבי. על השתתפותו בשחרור ירושלים הוענקו לו מדליה ותעודת קלף מידי המפקד, מוטה גור. בשנת 1970 נשא חיים לאישה את חברתו שפרה והזוג המשיך להתגורר ברמלה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, יצא ליחידתו בלי שקיבל צו קריאה. הוא השתתף עמה בקרבות בסיני בפיקודו של דני מט, והיה בין הראשונים שחצו את התעלה. לאחר הפסקת האש, החזיק הכוח שבו שירת חיים במוצבים הקדמיים בעברה המערבי של תעלת סואץ, מול כביש איסמעיליה – קהיר. ביום כ"ז בחשון תשל"ד (22.11.1973) הופעל טרקטור ליד המוצב "פקאן", והמצרים פתחו באש לעברו. חיים, שהתכוון להטיל רימון־עשן כדי לחפות על נסיגת הטרקטור, הציץ מעל העמדה, ואז נפגע מכדור צלף בראשו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "חיים התבלט בכושרו, במנהיגותו, ובעיקר באומץ לבו. הכרנוהו כלוחם למופת, אשר ידע לנסוך אומץ לב ויזמה בלב רעיו. אבד לנו לוחם אמיץ ומעולה וידיד נאמן".

לוי, חנניה

חנניה, בן ניחה וישראל ז"ל, נולד ביום כ"ט בתשרי תש"ו (6.10.1945) בבריסל שבבלגיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ג (1953). את שתי שנות לימודיו הראשונות עשה חנניה בבלגיה, ואחר־כך המשיך ולמד בארץ. את הלימודים עד הכיתה החמישית סיים בבית־הספר היסודי "מרכז רמת גן" והשלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "שילו" ברמת־גן; אחרי־כן החל בלימודים תיכוניים בבית־הספר התיכון "אהל־שם" והמשיכם בבית־הספר "הדסים", שם סיים במגמה הביולוגית. במהלך הלימודים עסק חנניה בספורט, והקדיש לכך את רוב שעות הפנאי שלו ואת מרב מרצו. הוא היה חבר ב"הפועל" הדסים, ושני תחביביו האחרים היו משחק השח־מט והפעילות בגדנ"ע אוויר, שבמסגרתה השלים מספר קורסים והשתלמויות. הוא אהב מאוד את הארץ ובכל הזדמנות היה יוצא לטייל בה.

חנניה גויס לצה"ל באוגוסט 1963 והוצב לחיל המשטרה הצבאית. לאחר הטירונות השתלם בקורס לשוטרים צבאיים והגיע להישגים מצוינים. מפקדיו העריכוהו מאוד ושלחוהו לקורס חוקרים פליליים. בקורס הזה הוענקו לחנניה ציונים גבוהים בכל המקצועות. לאחר שהצטיין גם בתחום חדש זה נשלח להשתלם בקורס לסמלי חיל המשטרה הצבאית והוסמך כמש"ק משטרה צבאית. מפקדיו העריכוהו כחייל ומפקד ישר, הגון ומסור, והיו שבעי רצון מאוד מעבודתו ומהישגיו במילוי תפקידו.

בתום שירותו הסדיר הוצב חנניה ליחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים המשיך בלימודיו באוניברסיטה. ביום כ"ה בכסלו תשל"ד (20.12.1973) נפגע חנניה בתאונת דרכים קטלנית באזור ג'בל לבני ונפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה — אילה, אם, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד מצ"ח: "סמ"ר חנניה ז"ל... היה אחד מטובי חיילינו וידידינו. הערכנו את אישיותו הנפלאה ואת דבקותו ומסירותו ללא גבול לתפקידו".

לוי, יגאל

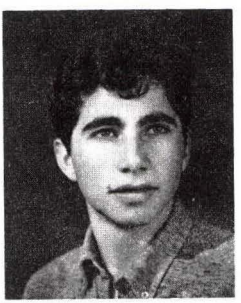

יגאל, בן יהודית ונעים, נולד ביום כ״ח באב תשי״ג (13.7.1953), בפתח תקוה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״רמת ורבר״, למד עוד שנה בכפר הנוער על שם יוהנה ז׳בוטינסקי בבאר יעקב ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי של רשת ״עמל״ בפתח תקוה. יותר מכל דבר אחר ידע יגאל כיצד להיות חבר. ״הוא היה חברי הטוב ביותר״, הוא המשפט החוזר בדברי כל ידידיו ומכריו. יגאל השכיל להקנות הרגשה טובה של קרבה אינטימית לרבים מידידיו. הוא היה חבר שעמד לצד ידידיו בכל עת ובכל מצב, בשמחה ובעצב, בעת שלווה ובזמן מצוקה. צד אחר בולט באופיו היה הכבוד העצמי. הוא הקפיד למלא בדקדקנות את הבטחותיו. הוא ניחן גם בחוש צדק מפותח והיה מוכן להילחם בכל אדם שהפר את כללי היושר והנאמנות. מתמיד הצטיין בכנותו וביושרו, ונהג לומר את דעתו על כל דבר בגלוי ובמישרין. כמובן גרמה גישה כזו לחיכוכים רבים, אך כאשר ניסו דורשי טובתו להסביר לו, שלא תמיד זו הדרך הנכונה, היה מתכעס ועונה: ״מה שהורי החדירו בי במשך תשע־עשרה שנה, אתם מנסים לשלול ממני?״. כמו נערים אחרים בני גילו אהב יגאל לצפות בסרטי קולנוע ולקרוא רומנים ארוכים, וכן היה חובב ספורט נלהב ואהב להשתתף במשחקי הכדורגל בשכונה ובתנועה. במיוחד אהב להאזין למוסיקה והגרמופון היה פועל בחדרו ללא הפסקה. מבין הזמרים העדיף את יהורם גאון ואת אלטון ג׳ון, ומבין להקות הזמר העדיף את להקת הנח״ל, שאת תקליטיה אסף בשקדנות. אהבתו לתקליטיה של להקת הנח״ל הייתה קשורה באהבה אחרת, שהייתה חשובה וקובעת בדרך חייו. יגאל היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ מאז היה תלמיד בכיתה ג׳. את החלק העיקרי של חייו הקצרים הקדיש לתנועה, ותמיד היה במרכז העניינים. כיוון שניחן בכושר מנהיגות טבעי, הפך במהרה למדריך והדריך את קבוצת ״גולן״. תמיד היה בין מארגני הטיולים, פעיל בכל הנעשה, מתנדב לפעולות שונות ודוגל בהגשמת הציונות. המושג ״שעות עבודה״ לא היה קיים אצלו. מלא היה נכונות ורצון לעזור לזולת. ככל שהתבגר כן העמיקה זיקתו הלאומית. מושגים כמו ׳מולדת׳, ׳ארץ׳, ׳עם׳, ׳חירות׳, ו׳עצמאות׳ היו לגביו בעלי משמעות מציאותית, ברורה וחד־משמעית. דרכו הייתה דרך המעשה והוא השתדל להקנות זאת גם לחניכיו. כך הפך להיות הרוח החיה בארגון גרעין ״שמל״ת״ – שנית מצדה לא תיפול – שהתעתד להצטרף לקיבוץ מסדה.

יגאל גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס מפעילי מקלעים כבדים והוצב, יחד עם חברי גרעינו, לאחת מיחידות הנח״ל, בתפקיד מקלען. תקופת השל״ת בקיבוץ מסדה הייתה המאושרת בחייו. תוך זמן קצר השתלב בחיי המשק והפך מכר ומודע למרבית חבריו. כאשר הגיעה תקופת השירות המבצעי והאימון המתקדם, היה מנסה בכל חופשה ל׳קפוץ׳ למסדה. במשך שנים נתן יגאל את רובו וכולו בכל התחומים. מעולם לא שמעו ממנו טענות ומענות ותמיד מצא דרך להתגבר על כל הקשיים. הייתה בו רגישות יוצאת מן

הכלל לחברתו ולחבריו. מצוקתו של כל חבר מחבריו הפכה להיות בעייתו האישית. כשהיה מדובר בשמירה על אחדות החברה בגרעין, לא נרתע מקשיים ומעבודה כדי להחזיר את הסדר על כנו. הייתה בו אהבה עמוקה ואמיתית לתנועת הנוער ולחבריו. תמיד רב את ריב החברים, וכשנדרש היה נוסע למזכירות התנועה ומשיג שם את הדרוש להם. לקראת תום תקופת שירותו הסדיר החל יגאל מתכנן את עתידו במסגרת תנועת ההתיישבות, אך המלחמה קטעה תוכניות אלה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יגאל בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע ונהרג מכדור אויב, לאחר שעות ארוכות של לחימה נגד האויב המסתער על מוצבו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לוי, יהושע

יהושע, בן אהובה וחיים, נולד ביום ה׳ באלול תשי״ב (26.8.1952) במושב מגשימים והצטרף לשתי אחיותיו ולשני אחיו. שוקי היה תינוק יפהפה, בעל עיניים גדולות, ירוקות וחיוך משגע. אהוב על כולם ומפונק מאוד. שוקי גדל באווירת הכפר ואהב את צורת החיים בו, את אווירתו ואת עבודת היצירה. אהב מאוד פרחים ובעלי־חיים. הייתה לו גישה מיוחדת לטבע ועין חדה בגילוי תופעות טבע שונות. תמונות רבות באלבומו מעידות על השתתפותו בהצגות בית־הספר במגשימים, בחנוכה, בפורים, בנטיעת עצים בט״ו בשבט וכו׳. שוקי התחיל ללמוד בבית־הספר היסודי במגשימים וסיים, כמו כל ילדי מחזורו, בבית הספר ״קרול״ בפתח־תקוה. שוקי השתתף בכל הפעילות החברתית של בני גילו, רכש את לב חבריו והתבלט כמנהיג. בחוויות רבות התנסה באותה תקופה, כגון: ״סחיבת״ אבטיחים ואפרסמונים, שהיו אהובים עליו במיוחד, מבצע גילוח השיער, בניית טיסן ראשון ושני, שבנה כחבר מועדון תעופה במתנ״ס יהוד ועוד. תמיד היה ילד ער, רציני מאוד ומוצא עניין בכל דבר. בחוג המשפחה מעולם לא דרש לעצמו זכויות יתירות: עזר לאבא בצרכניה, סייע לאמו בגינה שטיפחה והצטרף לאחיותיו ולאחיו הגדולים בהקמת המשק, בבניית הלול ובשמירה על הילדים. בניין חדש נבנה במשפחה? שוקי נמצא שם ועוזר. תמיד מצא זמן לעזור לכול. הוא המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ביהוד, ובתעודת הבגרות שלו התנוססו ציונים גבוהים במקצועות הריאליים. תמיד היה תלמיד מעולה ושקדן. בתקופה זו נשא שוקי את נפשו ללמוד אגרונומיה וטיפח חלומות לעזור בפיתוח המשק החקלאי בארץ, לחקור, להמציא... אז גם תכנן יחד עם חבריו הטובים לצאת להתיישבות באזור פיתוח, ולהתחיל משק מבראשית. הוא הרבה לחלום על עתיד טוב ושיתף בחלומותיו את הקרובים לו. במשך ארבע השנים שלמד בבית־הספר התיכון נרקמו יחסים מיוחדים, מבוגרים וחמים בינו לבין מנהל בית־הספר ומוריו. שוקי השתתף בכל הפעולות במסגרת בית־הספר: צלח את הכנרת, טייל לשרם־א־שיך מיד לאחר מלחמת

ששת הימים, היה חבר פעיל ב"נוער לנוער" ובמסגרת זו נסע לאירופה, וביקר בגרמניה ובדנמרק. שוקי היה גם יושב־ראש מועצת התלמידים בבית־הספר. "אני לא רוצה להיות כמו כולם" אמר; ואכן, שוקי לא היה כמו כולם. אף־על־פי שהיה הצעיר באחיו ובאחיותיו, ידע לתת את העצה השקולה והבטוחה ביותר לבני משפחתו, שנהגו לפנות אליו בבקשת עזרה בפיתרון בעיות. הוא שימש דוגמא לחבריו ולמשפחתו במעמד שרכש לו, בתבונתו ובהשקפת עולמו המבוגרת.

יהושע גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970, ובבסיס קליטה ומיון התנדב לצנחנים. אך אחרי־כן שינה את דעתו והתנדב לשריון, באומרו: "השריון הוא העתיד של המדינה". הוא עבר קורסים במקצועות השריון בציונים גבוהים ובחודש נובמבר 1971 השלים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. שירותו של שוקי בצה"ל היה ללא דופי ומפקדיו גמרו עליו את ההלל. הוא שימש דוגמה לפקודיו ביכולתו המקצועית והיה מפקד טנק מעולה. שלוש שנים עשה בסיני, וכמו שאמר: "אני אוכל, שותה ונושם חול". חופשות קיבל לעתים רחוקות והצפייה לבואו הביתה היתה רבה, בכל פעם מחדש. כנבחר בין חבריו המט"קים הגיע, לקראת סוף שירותו, לתפקיד רב־סמל פלוגתי, ומילא אותו בצורה יעילה, אחראית ואנושית ביותר. יחסים לבביים נרקמו בינו לבין אנשי הסגל והמפקדים בפלוגה. כולם אהבו אותו וכבדוהו מאוד. חודשיים לפני שחרורו מהשירות הסדיר יצא מטעם משרד הביטחון ללמוד באוניברסיטת "בר־אילן", במכינה למתמטיקה–פיסיקה. הוא שקד על למודיו והיה נוהג לשבת שעות בספריית האוניברסיטה וללמוד. לא אחת גם לא הודיע למשפחה שהיה בחופשה, כי לא רצה לצער אותם על שלא בא הביתה. הוא ידע ללמוד בצורה יסודית ומעמיקה ולא מצא מנוח עד שלמד את העניין לעומקו. הוא למד בעקשנות ובהתמכרות ולכן נהג ללמוד לבדו. אך עם זאת הרבה לעזור לחבריו. הוא לא הניח למרצים עד שהבהירו לו את הדרוש הבהרה וכך, בכוח־הרצון האפייני לו סיים את לימודיו במכינה בהצלחה. "יותר מכולם היכרתיו...", כתב ד"ר קוה, ששוקי היה אצלו אחד מתוך שישים בחורים באותה מכינה של שישה שבועות. "לקראת סוף הקורס הצלחתי", סיפר ד"ר קוה, "לסחוט חיוך מתוך מעטה רצינותו, כאשר הודעתיו כי המחלקה לפיסיקה החליטה לקבלו כתלמיד מן המניין. חיוכו כאילו אמר לי: 'היה לי ברור שכך תחליטו'..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, בעיצומו של הצום, כשאך נשמעה צפירת האזעקה כבר היה שוקי בבית השריון ואץ מיד ליחידתו בסיני. במהלך קרבות הבלימה ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בהסתערות על גבעת־העמודים בציר עיטפה (מיתלה), השתתפו ארבעה טנקים, כשעל אחד מהם פקד יהושע. שוקי התקדם על הציר עצמו, ואילו חבריו היו באגפים. כאן נפגע הטנק של שוקי מטווח קצר במטח פצצות ר.פי.ג'י., והוא עלה בלהבות. שם נהרג שוקי. מיד לאחר שהטנק של שוקי נפגע פקד מפקד הכוח "לדלג לאחור". הגבעה נכבשה רק בערבו של אותו יום על־ידי חבריו (בשיתוף עם חרמ"ש). באחד ממכתביו הרבים, ששלח אל חברתו, כתב: "אל תשאלי איזו מלחמה הולכת בינינו, בין אוהדי הטנק "פאטון" ובין אוהדי ה"סנטוריונים". כל אחד מהלל את הטנק שלו ומאחלים אחד לשני להתייבש בסיני או לקפוא ברמת הגולן. בחורצ'יק אחד דתי אמר, שדבר ראשון שהוא עושה זה לקבוע מזוזה בטנק..." שוקי הובא לקבורה בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, לוי יהושע ז"ל, שירת ביחידתו כמפקד טנק והשתתף בקרב הקשה והאכזרי שהיה ליחידתו בגזרה הדרומית, שבו נבלם הצבא המצרי. בנכם היה שותף לניצחון זה ובמערכה זו נפל. אנו, רעיו של יהושע ז"ל, זוכרים את אומץ־לבו ומסירותו, דבקותו במשימה, אשר לא נטשה אותו עד רגעיו האחרונים. דעו, הורים יקרים, כי כאבכם כאבנו, ותמיד יישאר זכרו של יהושע חקוק בלבנו. אנו, שהכרנו אותו, נשתדל ללוותכם גם בעתיד ככל שנוכל, ומי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו"; אמו של חברו מילדות כתבה: "בהיר עיניים ומבט / טוב־רואי ויפה־הנפש / כה נבון וכה נכון / זקוף קומה וישר הדרך / עלם בין הבחורים / טהור מכל הטהורים / תום ושקט דמותך / כנף־שכינה תסוך עליך.../"

לוי, יהושע

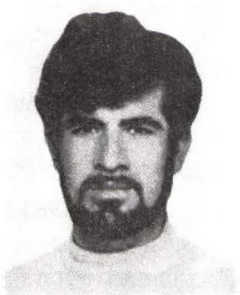
יהושע, בן וידה ז"ל ושמואל יבדל"א, נולד בשנת תש"ט (1949) בתורכיה. את שנות הלימודים הראשונות עשה בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו בתורכיה. בשנת 1961, בהיותו כבן שתיים־עשרה, עלה עם משפחתו ארצה. בארץ השלים את לימודיו בבית־ספר יסודי ביפו. קשים היו חיי המשפחה בתחילת דרכה בישראל. עדיין לא הספיקו בניה להתאקלם בארץ ולהתערות בחיי תושביה וכבר היכה בהם אסון כבד. בשנת 1963, פחות משנתיים לאחר הגיעם ארצה, נפטרה אם המשפחה, לאחר מאבק קשה וממושך במחלה שקיננה בגופה במשך מספר שנים. האב, שנותר אלמן, ניסה למלא את תפקיד האם החסרה, נוסף על נסיונותיו להתבסס במקום עבודתו החדש. מאבקיו לפרנסת המשפחה לא הותירו לו זמן פנוי להקדיש לילדיו. יהושע ואחותו, קורין, גדלו בגפם ולמדו לסמוך איש על רעותו. באותן שנים התהדקו מאוד הקשרים בין השניים וחוזקו ברגשות עמוקים וקבועים, שעצבו את מערכת היחסים המיוחדת, אשר נרקמה ביניהם בשנים הבאות. בשנת 1966, כשלוש שנים לאחר פטירת האם, נשא האב אישה בשנית. הגברת סיניורה נאום, אשר נישאה לו, הביאה אתה שני ילדים מנישואיה הקודמים וכן בת נשואה. המשפחה התרחבה בבת אחת ומנתה עתה שש נפשות. למרות שעול הפרנסה גדל בבת אחת, חש אביו של יהושע הקלה גדולה בראותו את משפחתו שלמה, מלוכדת ועליזה. הילדים למדו במהרה לחיות זה עם זה ולאהוב איש את רעהו. הם הרבו לשתף זה את זה במשחקיהם ובחוויות שעברו עליהם, וחשו עצמם כבנים לאותה משפחה לכל דבר. עם זאת, למרות התקדמותו של האב בעבודתו, קשתה עליו מאוד פרנסתה של המשפחה הגדולה. לא פעם הספיקה המשכורת בקושי לכיסוי ההוצאות השוטפות. לכן נאלץ יהושע לצאת לעבודה בתום לימודיו בבית־הספר היסודי, כדי לעזור לאביו בכלכלת הבית. יהושע נתגלה אז כבן מסור ואוהב. את כל שכרו היה נותן לאביו ופעמים רבות אף לא ראה להותיר לעצמו דמי־כיס. באורח חיים זה התמיד עד למועד גיוסו.

יהושע גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שסיים

בהצלחה את הטירונות נשלח לקורס נהגי זחל"מים. בתום הקורס הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל. יהושע היה חייל ממושמע ונאמן וחבר טוב. הוא היה אהוב על חבריו לנשק ומפקדיו העריכו וכבדו אותו. במשך כל תקופת שירותו מילא את חובותיו באמונה ובהקרבה. הוא לא התלונן על תנאי השירות הקשים בשדה והיה גאה ביחידתו ובצה"ל.

בתום שירותו הסדיר השתחרר וחזר לעבודתו. לאחר תקופה קצרה נשא לאישה את יפה לבית לוי. לאחר כשנה נולדה בתם הראשונה – חיה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהושע בקרבות הבלימה בסיני ואחר־כך לחם בקרבות הפריצה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע הזחל"ם שלו בפגיעה ישירה בקרב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לוי, יהושע

יהושע, בן שפיקה ואברהם ז"ל, נולד בשנת תש"ט (1949) בבגדד שבעיראק. בשנת 1951 עלתה משפחתו ארצה ונשלחה למעברת חירייה, שם התגוררה בתנאים קשים ביותר עד שעברה לצריף. בשנת 1955 עברה המשפחה לשכונת סלמה ג' ושנה לאחר מכן התייתמו יהושע ואחיו מאביהם. יהושע היה תלמיד בבית־הספר היסודי "אחוה" ברמת־גן, ונחשב תלמיד שקדן. הוא אהב את הלימודים והיה גאוות אמו ומוריו, בבגרותו ובחוש האחריות שלו. עוד מכה נוראה ניחתה על המשפחה כאשר האח הצעיר שלו נהרג בתאונת דרכים. יהושע סבל מאוד מן האסון ועבר זמן רב עד שהצליח להתאושש. ואף־על־פי־כן לקח יהושע על עצמו את האחריות לאחיו וטיפל בהם במסירות ללא גבול. מכיוון שאם המשפחה עבדה במשמרת לילה, נהג יהושע להכין אוכל לאחיו ולטפל בהם בבית. מיד לאחר שסיים את חוק לימודיו היסודיים יצא יהושע לעבודה, כדי להקל על אמו את עול פרנסת הבית. הוא עבד במסגרייה ובשעות הערב למד בבית־הספר לחניכות של "אורט". את רוב זמנו הפנוי הקדיש לספורט ובעיקר לכדורגל. הוא נהג לאסוף ספרים וכתבות בנושא זה ולימים גדל גם אוסף המדליות והמגינים שזכה בהם. הוא התקבל כחבר נבחרת הכדורגל של "מכבי" רמת־השקמה, והיה מן הבולטים והמצטיינים שבשחקניה. עלם יפה תואר היה, חרוץ וחביב, ומעולם לא השיב ריקם בקשה לעזרה. הוא היה בן נאמן לאמו ואח מסור, וכל אנשי השכונה הכירו את דמותו הזקופה, את בלוריתו השחורה ואת סבר פניו הנעימות.

יהושע גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את מסלול האימון הבסיסי והשתלם בקורסי נהיגה ותותחנות טנק, שירת כאיש צוות טנק באחת מיחידות החיל וגם השתתף בפעולה בכראמה ובקרבות מלחמת ההתשה. באחת

הפעולות נפצע, אך לא הודיע דבר בבית, כי לא רצה להדאיג את אמו. רק אחרי שהחלים ובא לחופשה, סיפר כבדרך אגב שהיה פצוע.

במחצית פברואר 1970 סיים יהושע את שירות החובה שלו בצה"ל והוצב ביחידת מילואים של החיל. לאחר השחרור התקבל יהושע לעבודה במפעל למוצרים פלסטיים. הוא עבד במשמרות ועשה מלאכתו נאמנה. בשעות הפנאי המשיך בפעילות ספורטיבית, במסגרת קבוצת הכדורגל של "מכבי" רמת־השקמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, רץ יהושע הביתה מיד עם השמע הצפירה, ארז את חפציו וחיכה בקוצר רוח לצו הקריאה. וכשהגיע הצו נשק לאמו ואמר "תשמרי על עצמך". הוא היה בין הראשונים במקום הריכוז וכשראה שהיציאה משתהה רץ הביתה עוד פעם להיפרד. הוא נשלח לחזית סיני והשתתף שם בקרבות המרים לבלימת המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב באזור "החווה הסינית" ויהושע נהרג. חודשים ארוכים היה ספק מר אם אכן נפל, וארבעה חודשים לאחר הקרב הוכח בודאות שיהושע נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהושע ז"ל נפל בעת מילוי תפקידו בחזית הדרום. הוא שירת ביחידה בתפקיד טען־קשר והצטיין ביכולת, במסירות, באחריות ובאומץ־לב עילאי. יהושע להם עם היחידה במשך כל שלב הבלימה, ואחר־כך נטל חלק בפריצה הנועזת, אשר נועדה להעביר את המלחמה לגדת התעלה המערבית ולהכריע את הצבא המצרי. בקרב זה נע עם ציודו בראש כוחות הפריצה, אשר פילסו את הדרך לכוחות הצליחה שמאחוריהם, ואשר אפשרו את הכרעת הצבא המצרי. בקרב זה נפל. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את השתתפותנו באבלכם וביגונכם הכבד. יהי במותו צו המשכיות ותקומת העם לנו, החיים".

המשפחה השתתפה ברכישת ספר תורה שנתרם להנצחת שמו.

לוי, יוסף

יוסף, בן שרה ומכלוף, נולד ביום י"ח בכסלו תשט"ו (13.12.1954) בטנג'ר שבמרוקו, עלה לארץ בשנת תש"ך (1960) וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "שמשון" בבית־שמש. יוסף היה תלמיד חרוץ ומגיל צעיר הצטיין בפעילות עם בני נוער. הוא היה חברותי, מיהר לקשור קשרים עם אנשים בני גילו ועם מבוגרים ממנו. בנערותו היה פעיל בגדנ"ע וכן היה חניך וגם מדריך בתנועת "הנוער העובד והלומד". בגלל מסירותו לעבודה בתנועה התמנה לתפקיד מרכז קן התנועה בבית שמש. הוא היה קשור מאוד למשפחתו ולבני עירו, שרבים מצעיריה היו חבריו לספסל הלימודים, או חברים לתנועה וחניכים בה. לפני גיוסו לצה"ל עבד יוסף במפעלי שרשראות בבית שמש.

יוסף גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורסים במקצועות הטנק והוסמך כנהג טנק, כתותחן וכטען־קשר. הוא היה חייל

טוב ומסור, אהוד מאוד על מפקדיו ועל חבריו. במלחמת יום הכיפורים הייתה יחידת הטנקים של יוסף בין היחידות, שיצאו לבלום את הסתערות האויב בסיני, אחרי שחצה את תעלת סואץ. בקרב שהתחולל באזור "החווה הסינית" שבגזרה המרכזית, נפגע הטנק של יוסף, המפקד נפצע והוא וחבריו המשיכו בלחימה על הקרקע, כאנשי חיל רגלים. יוסף נפגע ונהרג בקרב זה מתקיפת מטוסים מצריים ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יוסף ואנשי הצוות לחמו בקרב תוך גילוי אומץ־לב למופת, וכי יוסף היה חייל ולוחם מסור ונאמן.

לוי, יעקב

יעקב, בן אמה ויצחק ז"ל, נולד ביום ט' בכסלו תש"ז (2.12.1946) באלסנדריה שבמצרים. בן ארבע היה כשעלה עם הוריו ואחותו הבכורה ארצה והמשפחה השתקעה בבני־ברק. יעקב החל ללמוד בבית־הספר היסודי "רמז" ועד מהרה התגלה כתלמיד מעולה, בעל יכולת תפיסה וניתוח טובה מהמקובל, וכנער שהלימוד חביב עליו ואינו גורם לו קשיים כלל. שקט היה ואהוב על כל חבריו; מעולם לא מנע מהם עזרה בלימודים וניאות לחלק עמם את הידע הרב שרכש בבית־הספר, ויותר מזאת – בקריאה ובעיון. בשעות הפנאי אהב לגלף בעץ ויצר דברים יפים מאוד, מגיל צעיר ידע להפיק צורות נפלאות מעץ, הייתה לו תחושה לגבי החומר ובסבלנות רבה עבד והוציא מתחת ידו מלאכת מחשבת להנאת משפחתו וחבריו הרבים. במבחן שערכו לו בעודו תלמיד בבית־הספר, התגלה כנער מחונן, בעל כישורים מעולים. באותה עת הוקם בבית הכרם בירושלים המוסד הראשון לחינוך תיכון לתלמידים מחוננים ויעקב היה אחד התלמידים, שזכו במקום של כבוד במוסד שקלט נערים ונערות מכל רחבי המדינה. אחרי ארבע שנות לימוד במגמה הביולוגית, שבהן לא נפל ביכולתו הרבה מחבריו המחוננים, היה בין בוגרי המחזור הראשון של בית החינוך.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1965 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי נשלח לבית־ספר לשריון שם הוסמך כנהג טנק. אחרי־כן שירת בחטיבה 7 ובמסגרתה לקח חלק במלחמת ששת הימים. כעבור זמן הועבר לבית־הספר לשריון ומילא תפקידי הדרכה ולקראת סיום שירותו הסדיר הוצב ביחידת הכנה ללימודים אקדמיים בטכניון. בחוות הדעת של מפקדו עליו נאמר: "חייל שקדן וממושמע מאוד, בעל כישרון רב וכושר תושייה. חייל צנוע ובעל אופי ישר ביותר".

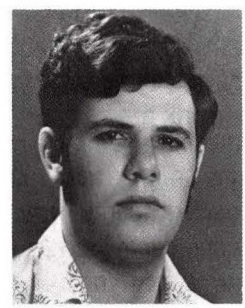
במחצית אוגוסט 1967 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. אחרי השחרור התקבל ללימודים בטכניון בחיפה, במגמה להנדסה כימית. הוא הצטיין בכישרונו הרב וביכולת הקליטה המדהימה שלו ובאוקטובר של שנת 1969 התקבל

לעבודה כמפעיל במרכז למחקר גרעיני בנחל־שורק. לאחר נישואיו בתחילת 1972 עבר עם אשתו הצעירה, מינה, להתגורר בראשון־לציון. את עבודתו מילא יעקב במסירות ובנאמנות כדרכו תמיד ובשעות הפנאי המשיך בתחביבו מנעוריו — עבודות בעץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח יעקב עם יחידתו לסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. אחרי יומיים של לחימה, כאשר נסתה יחידתו לפרוץ דרך לעבר גשר פירדאן, ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: ״...יעקב ז״ל, ששירת כאיש צוות טנק ביחידת שריון, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי״.

בספר שהוציאה לאור חטיבה 7 לזכר חייליה, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, כלולים דברים לזכרו של יעקב.

לוי, יעקב

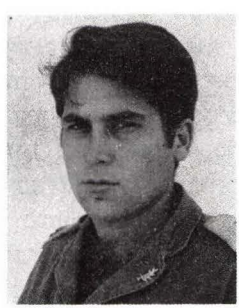

יעקב, בן דינה ואליהו, נולד ביום כ״ט בשבט תש״י (16.2.1950) בירושלים. את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר ״בית הכרם״, המשיך בבית־הספר ״אגרון״, וסיים בבית־הספר הממלכתי ג׳ בירושלים. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״ברנדיס״, במגמה למכניקה עדינה. יעקב היה חניך בתנועת הנוער ״השומר הצעיר״, ולאחר שהחל בלימודים התיכוניים היה חניך בתנועת ״הנוער העובד והלומד״. הוא השתתף בכל הטיולים שהתקיימו במסגרת תנועת הנוער. הטיולים היו הספורט האהוב עליו, והוא אהב גם את ההליכה ברגל וגם את השהייה באוויר החופשי והטיול בטבע. עוד מילדותו אהב יעקב את הטבע והתעניין בו, ובעיקר אהב את הקשר הנוצר עם הטבע תוך כדי טיולים וחיים בטבע. הוא אהב את הארץ ואת נופיה, ולגביו סימלה גם את יפי הנוף בהתגלמותו וגם את הקשר עם המולדת והמדינה. בכל טיול היה מתפעל מחדש מיפי הארץ. הוא אהב את המדינה והעריץ את דור מקימיה, ובראשם דוד בן־גוריון. הערצה זו הביאה אותו לפעילות במסגרת מפלגת ״רפ״י״. הוא התווכח ארוכות עם חבריו על המדינה ועל ערכיה, וחבריו הגדירוהו כ״בן של המדינה״. במסגרת עיסוקיו הספורטיביים אהב יעקב בעיקר את משחקי הטניס והבאולינג, והקדיש שעות ארוכות לפיתוח המיומנות במשחקים אלה. היו לו שלושה אוספים גדולים, שהקדיש להם שעות רבות עוד מילדות: אוסף בולים, אוסף שטרות כסף ומטבעות ואוסף עתיקות שונות. הוא השקיע מאמצים רבים באיסוף פריטים, מיונם וסידורם, וטיפל בתשומת לב ובזהירות ברכוש הרב, שצבר בתחומים אלו.

יעקב גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק, ותקופה מסוימת שירת כנהג טנק וכתותחן טנק. אחרי־כן השלים קורס למפקדי טנקים ושירת כמש״ק טנק. את רוב תקופת שירותו

בצבא עשה יעקב באזור תעלת־סואץ, לרבות תקופת מלחמת ההתשה. תקופה זו נחרתה עמוק בלבו ובנפשו והשפיעה עליו עמוקות. בחופשות שניתנו לו בתקופת שירותו נהג לעבוד בחברת שמירה, בתפקידי שמירה שונים.

עם תום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ליחידת מילואים, שבמסגרתה היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור החליט יעקב ללכת ללמוד לימודים אקדמיים. מאחר ולא הייתה בידו תעודת בגרות, שכן למד לימודים מקצועיים, הלך למכינה ב"בית־ברל" ושם השלים את הלימודים לתעודת הבגרות. שנה למד במכינה בכפר סבא וזכה בציונים טובים. בתקופה זו רכש ידידים וחברים רבים. הוא עצמו היה חבר טוב ונאמן תמיד, והאמין ביחסי־ידידות בין חברים. תמיד נהג לומר, שחבר טוב חשוב יותר מאח טוב. הוא קיים זאת הלכה למעשה בנכונותו לתת ולהעניק לחבריו ככל אשר יכול. הוא עודד את חבריו במכינה ללמוד ולהשקיע את כל מאודם בלימודים בלבד, והיה מוכן לסייע לכל מי שנזקק לעזרה בלימודים. שעות ארוכות היה יושב – לעתים עד אחרי חצות – ועוזר לידידיו להבין ולשנן את השיעורים. במסגרת עבודתו בחברת השמירה, עבד יעקב גם במעון לקליטת עולים, ושם הכיר קבלן שעלה מארצות הברית. כבר בימי שירותו בצבא נקשרו בין השניים יחסי ידידות ואמון, ולאחר שסיים את לימודיו ב"בית ברל" התקבל לעבודה אצל אותו קבלן. הוא עבר לגור בפתח תקוה, שם השלים את לימודיו בקורס למנהלי עבודה בציונים גבוהים, ואף השלים הקמתם של ארבעה בניינים גדולים. יעקב היה אהוב על מעבידו, שנתן בו אמון מלא וטיפל בו כאילו היה בנו. אפילו בתקופה הקצרה שעבד כמנהל עבודה הצטיין כעובד אחראי וזריז, והקבלן רצה לשלוח אותו לחופשה בחוץ לארץ. באותה תקופה נרשם ללימודים באוניברסיטת "בר אילן" בתחום הכלכלה, וההודעה על קבלתו ללימודים הגיעה לביתו ביולי של שנת 1974. במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בקרב שהתחולל באזור תעוז "טלביזיה", נפגע הטנק שלו והוא נהרג. כעבור חודש נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, ורק לאחר ארבעה חודשים של חששות, התרוצצויות ותקוות, נודע שנפל חלל. ביום ז' באדר תשל"ד, יום פטירתו של משה רבנו, הובא יעקב למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לוי, יעקב

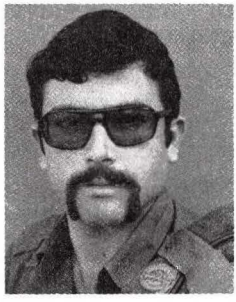
יעקב (יקי), בן ויזה וליאון, נולד ביום ב' בניסן תש"ט (1.4.1949) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "יונה הנביא" ביפו ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־חקלאי "מקוה ישראל" בחולון. בימי ינקותו היו חייו נתונים בסכנה והרופאים כמעט אמרו נואש, אך לאחר שנותח החל להתאושש, התגבר והתחזק. גם בנערותו חלה מאוד ושוב נותח וניצל. יעקב היה תלמיד טוב, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו, בזכות חוש ההומור שלו, רוחו הטובה

והאופטימיות שלו. הוא היה חברותי וקל להתיידד, אדיב וישר. תמיד רדף צדק ואמת ונשמע למצפונו. בעניינים עיקריים היה נוקשה ועמד על דעותיו. הוא אהב מאוד את הוריו ורחש להם כבוד רב.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לצנחנים, כיוון שביקש לשרת ביחידה קרבית, שהאתגרים למשרתים בה רבים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. מאחר שהצליח יפה בתפקידיו, המליצו מפקדיו לשלוח אותו לקורס קצינים. הוא השתלם בקורס לקציני חי"ר, בקורס לפקחי אוויר ובקורס למפקדי פלוגות חי"ר. במהלך שירותו השתתף בפשיטות רבות אל מעבר לקווי הגבול, לרבות הפשיטה לטריפולי שבלבנון. בכל אשר עשה נחשב קצין טוב, מסור לתפקידו, בעל יזמה ורצון עז להתקדם, בעל כושר שליטה, מנהיגות ותפיסה טובה. מפקדו בקורס מפקדי הפלוגות כתב עליו: "יעקב הוא חניך טוב, בעל יכולת טובה, מוכשר ונמרץ". חבריו סיפרו עליו: "הוא היה מפקד עקשן וקשוח, ששאף שפלוגתו תהיה הטובה בפלוגות, ואכן הצליח בכך. הוא היה מסור לצבא בכל נימי נפשו והקדיש לו את כל מרצו ואת כל מאודו. הצבא היה כל עולמו והוא אהב את תפקידו. פקודיו העריצוהו ואהבוהו מאוד, כמפקד וכחבר לעת צרה". הוא אהב את חיי השדה ושעות רבות היה שקוד על תכנון תכניות אימונים. לאחר תום תקופת שירות החובה שלו המשיך לשרת בצבא הקבע. בשנת 1969 נשא את חברתו צילה לאישה וברבות הימים נולדה לו בת. במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל יעקב בקרב באזור "החווה הסינית", בגזרה המרכזית. הוא פרץ ראשון בראש פלוגתו אל מתחם החווה. בשעת הקרב נפצע וחבש את עצמו. אחר־כך נפצע שוב ונחבש אך סירב ללכת לטיפול בעורף והמשיך להילחם עד שנפגע ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בעיתון "במחנה" ו"ידיעות אחרונות" נתפרסמו כתבות על הקרב, שיעקב נטל בו חלק.

לוי, יעקב

יעקב, בן לידיה ושלמה ז"ל, נולד ביום כ"ד בטבת תשי"ד (30.12.1953) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "א"ד גורדון" בבת־ים, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון־עירוני א', אף הוא בבת־ים. ג'קי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד מוכשר, שאהב לשיר ולדקלם עוד בהיותו בפעוטון. הגננת הצטערה שעליה להיפרד ממנו אחרי שנתיים של היכרות וחיבה ביניהם, ולכן הציעה לאמו של ג'קי להשאיר אותו שנה נוספת אצלה. כשהלך לבית־הספר היסודי כבר היה מוכן ומזומן ללמוד, לאחר שלוש השנים שבילה במשחקים, והוא הקדיש את

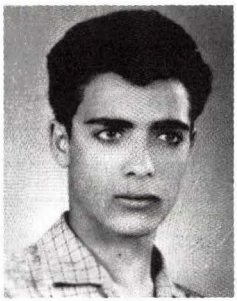
עצמו כולו לאתגר החדש. לג׳קי הייתה דרך משלו להכנת השיעורים: הוא נהג להשתרע על השטיח, ראשו שעון על הרצפה מתחתיו. מחברותיו הצטיינו בסלסולים ובקישוטים. בהיותו בן שמונה שנים בלבד, הצטרף לתנועת־הנוער ״הצופים״ והיה משתתף פעיל בכל המתרחש ב״קן״ התנועתי. כשהיה בן תשע החל מנגן בגיטרה. את שיעוריו קיבל בשעות הפנאי שלו, ובהן היה גם מתאמן. לג׳קי היו גם תחביבים אחרים: הוא אהב לצייר ולכתוב חיבורים ואהב לרוץ למרחקים ארוכים, במיוחד במסלול 800 המטר. הוא הצטרף כחבר ל״הפועל״ ובמסגרת זו השתתף בפעולות ספורט רבות, לרבות שחייה ממושכת בים הפתוח ורכיבה על אופנים. ג׳קי סיים את לימודיו היסודיים בהצטיינות, ואופקיו התרחבו כשעבר לבית־הספר התיכון. בבית־הספר התיכון הצטיין בלימוד השפות אנגלית, ערבית וצרפתית. הוא אהב דקדוק והצטיין גם בהיסטוריה. בינו לבין המורה להיסטוריה נתפתחו יחסים של הערכה הדדית עמוקה, שהתבטאה בויכוחים ארוכים ורציניים. איש לא הרים את קולו בויכוחים אלה וג׳קי היה שוקל כל מילה שאמר, וכך עשה גם המורה. את תעודת הבגרות שלו עשה במגמה של מזרחנות, ונרשם לעתודה האקדמית למגמה זו. חברים רבים היו לו, עמם נהג לשתות בירה — כשהיה אסור עדיין. עמם הלך לערבי הווי, לשיר בלווית הגיטרה שלו ולבלות. הם היו ״השלישיה הסודית״. חבריו זוכרים במיוחד את צחוקו המידבק. הם כינו צחוק זה בשם ״צחוק הבובה הסינית״, במבחר המלים שיצרו לשימוש החבורה. זמן ממושך נותר לג׳קי עד גיוסו, וכל בקשותיו להתגייס הושבו ריקם, על שום גילו הצעיר. לכן פנה ביזמתו לנח״ל והופנה ל״גרעין יתרת״, שבקיבוץ צרעה. כך התנדב לשרת בנח״ל, כדבר הטבעי והמובן ביותר, שכן לכך חונך מילדות. ג׳קי מצא חברים בגרעין והשתלב מיד בחברה החדשה. בשנת 1970 מת עליו אביו.

יעקב גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חובשים קרביים ובקורס צניחה, הוצב לשרת בתפקיד רובאי וכן בתפקיד חובש קרבי בנח״ל המוצנח. גם כאן יצר קשרים חברתיים רחבים ומסועפים, ובמיוחד התיידד עם הרופא במרפאה. הם נהגו לשוחח ארוכות, ובהגיע הרגע שג׳קי נאלץ ללכת עם חבריו — נפרד ממנו הרופא בצער רב. בחופשותיו מן הצבא נהג ג׳קי לקפוץ הביתה ולדרוש בשלום האם והאח, ומיד המשיך הלאה לקיבוצו, אל ״החבר׳ה״ שלו מן הגרעין. ג׳קי לא נהג לשתף את משפחתו בבעיות שהעסיקו אותו ותמיד הראה עצמו בריא ושמח. רק מחבריו שמעו בביתו את הסיפור על המצנח שלא נפתח מעליו יום אחד, וסיכן את חייו. במלחמת יום הכיפורים יצא ג׳קי בנגמ״ש לחלץ פצועים והרוגים מתל א־סאקי שברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) בהסתערות על התל נפגע חברו צביקה. ג׳קי רץ אליו ובהגישו לו עזרה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ צרעה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״היכרנו את יעקב כאדם וכחייל, כחבר־משלנו, היה יקר לנו״.

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו.

לוי, ישראל

ישראל (ישרוליק), בן נעמי ושלום, נולד ביום א׳ בתשרי תשי״א (12.9.1950) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גלים״ בחפצי־בה, בבית־הספר ״מוריה״ בנוה־חיים ובבית־הספר ״אחד־העם״ בחדרה. אחרי כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־דתי ״תחכמוני״ בחדרה. ישראל היה חניך בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ בחדרה, היה חובב ספורט נלהב, בעיקר למשחק הכדורגל ונמנה עם שחקני נבחרת ״הפועל״ נחליאל. הוא אהב מאוד את הים והרבה לצאת לדיג, ובכל שעה של פנאי שנזדמנה לו קרא בספרים, בספרי עיון ובספרי מתח והרפתקאות גם יחד. ישראל היה חברותי, אוהב חברה ומכניס אורחים. עליז ושמח היה, אהב לבלות במסיבות ריקודים, לספר בדיחות ולהתלוצץ. היה לו חוש הומור, ובמעשי הקונדס שלו ובצחוקו המתגלגל, שעשע את כל המסובים. הוא היה טוב־לב ובעל יד רחבה, נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים, ונכון תמיד לסייע לזולת, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. נמרץ היה מאוד, שופע חיוניות והיה בו כוח התמדה רב ודבקות למלא בשלמות כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. אדיב היה ומנומס, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. מאז ומתמיד היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

ישראל גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים צבאיים והיה לנהגו של אחד המפקדים הבכירים בחיל. הוא היה חייל טוב וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, וביצע כל אשר הוטל עליו בדייקנות מרובה. אהוב היה על מפקדיו ומקובל על חבריו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר התגייס למשמר הגבול ושירת בו כשישה חודשים. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים הרבים, שהקפיד לכתוב הביתה, לא התאונן על חיי השדה הקשים ועל האימונים המפרכים. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו רבקה והיה לה בעל אוהב ומסור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני והשתתף שם בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) בין בלוזה ורפידים נפגע ישראל ונפל. תחילה נחשב כנעדר, ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה, אם, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בשכונת חפצי־בה בחדרה; עיריית חדרה הוציאה לאור חוברת בשם ״בכל מאודם״, לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, וישראל בתוכם.

לוי, לוי

לוי, בן יונה ושלמה, נולד ביום ה׳ בטבת תשי״א (14.12.1950) בראש העין. ילדותו הייתה מאושרת. אביו, שהיה פועל בניין, עסק בתורה וגם הורה אותה. כבן למשפחה מסורתית ואוהבת היה לוי ילד חביב וחברותי, נעים ויפה תואר. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״אגודת ישראל״ בראש העין. אחר־כך הצטרף לאביו כפועל בניין ועזר לו כדי להקל עליו את נטל כלכלת המשפחה בת שבע הנפשות. הוא היה פועל מצוין ומסור, שימש יד ימינו של אביו והצליח לחסוך די כסף כדי לרכוש לו קטנוע. מספר שנים עבד כפועל בניין ואחרי־כן הצטרף אל אחיו ואל דודו ועבד במלטשת יהלומים בפתח־תקוה. כל הזמן התגורר בבית הוריו והיה להם בן מסור ואוהב.

לוי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1969 והוצב בחטיבת גולני. אחרי שסיים את האימון הבסיסי, השתלם בקורס לנהגי זחל״ם בבית־הספר לשריון. במשך כל ימי שירותו היה חייל למופת ונהג מעולה. בתעודת השחרור שלו מן השירות הסדיר צוין: ״התנהגות טובה מאוד, חייל אחראי וממושמע״.

בתחילת פברואר 1972 סיים לוי את שירותו הסדיר והוצב ביחידת מילואים. לאחר השחרור חזר לוי לעבוד במלטשת־היהלומים, והיה אהוב שם על הכל משום שרחש כבוד לכל אדם באשר הוא אדם. תמיד שאף למצוא את דרך הישר ולהיות טוב בעיני אלוקים ואדם. מעולם לא ביקש להשיג דבר בכוח, ותמיד השתדל לחתור להגיע אל האמת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לוי ליחידתו ונשלח לסיני, שם השתתף בקרבות נגד המצרים. הוא לא חדל לדאוג למשפחתו וגם בעיצומם של קרבות נגד האויב שלח גלויות הביתה כדי להרגיע את אוהביו. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), כשהביא תחמושת במשאיתו לאזור איסמעיליה, נפגעה המכונית מפגז אויב ולוי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שלושה אחים ואחות.

במכתב לאלמנה הצעירה ולמשפחה השכולה כתב מפקדו: ״חיילי ומפקדי הגדוד מרכינים ראשם לזכרו של רב״ט לוי לוי ז״ל, שנפל בעת שירותו בגדודנו במלחמת יום הכיפורים. נזכור כולנו את לוי כחייל, כנהג טוב, וכבחור חביב, שהיה מסור לתפקידו ללא גבול ובעת מילוי תפקידו כמוביל תחמושת, נפגע פגיעה ישירה על־ידי פגז. יהי זכרו ברוך״; כתב עליו אחיו הצעיר, רחמים, ״...יש אדם שאת השלמות שלו הוא משיג רק בגיל מאה ועשרים שנה, ויש מי שמשיג את שלמותו בגיל שבעים. אני בטוח שאחי הגיע לשלמות שלו בזמן המלחמה, ואז מסר את נשמתו לאלוקיו״.

המשפחה תרמה ספר תורה לעילוי נשמתו.

לוי, מאוריציו־גבריאל

מאוריציו (מאו), בן ליאה ואניו, נולד ביום כ״ג בשבט תש״ו (25.1.1946) במילנו שבאיטליה זמן קצר לאחר ששוחררה מהכיבוש הנאצי. בגיל חמש החל ללמוד בבית־ספר יסודי יהודי במילנו, המשיך עוד שנתיים בבית־ספר ממשלתי, למד חמש שנים בחטיבת הביניים וסיים לימודיו בבית־ספר תיכון בהיותו בן שמונה־עשרה. עוד בהיותו ילד נמשך לבו למכוניות. הוא היה מחקה קולות של מכוניות ומסובב הגה ״בלתי נראה״. כשהיה נער צעיר למדי, החליט להיות נהג מירוצי מכוניות. הוא ידע שהדבר למורת רוחם של הוריו, לכן חסך לו כסף לקנות מכונית בכוחות עצמו. הוא אף השתמש בשם בדוי, כמו יהודה המכבי, או השהב״י (השנה הבאה בירושלים הבנויה), כדי שהדבר לא יפגע בהוריו. לאחר שהיה לבר־מצוה הלכה וגברה התעניינותו בדתו והוא החל מבקר בכל יום שישי בבית־הכנסת שליד הבית. הוא היה עוזר לחזן בשירה והיה אהוד על כל באי בית־הכנסת. הוא היה אחד המעטים שידעו את התפילות בעברית. מאוריציו היה בעל לב זהב. הוא ידע ללכת בנועם עם זקנים ועם ילדים. הוא אהב את כולם ועזר בכל לבו למי שנזקק לעזרה. יותר מכל אהב את הספורט לכל ענפיו: סקי שלג, סקי מים ומירוצי מכוניות. הוא אהב גם מוסיקה קלסית וביחוד העריץ את בטהובן. כשהיה בן שמונה־עשרה נרשם לפקולטה להנדסה ולמד בה שלוש שנים. הוא לא המשיך בתחום זה ועבר ללמוד כלכלה ומדעי המדינה. באותו זמן גם התחיל לעבוד עם אביו בבית החרושת של המשפחה. הוא עבד ברצון והכל אהבו אותו. כשפרצה מלחמת ששת הימים מיהר לבוא ארצה והתנדב לשרת בצבא. כאן שירת כנהג רכב קרבי בסיני. פגישתו זו עם מדינת ישראל הייתה לו חוויה עצומה. במכתביו להוריו משנת 1967 ביטא את התפעלותו מכל מה שראו עיניו. הוא היה בודד בארץ חדשה לו, ולמרות זאת רכש חברים וידידים רבים, שאהבם והם אהבו אותו. הוא שירת חודש בסיני ומפקדיו ציינו את חריצותו ואת יעילותו. כשחזר לביתו באיטליה, לאחר המלחמה, הודיע שכאשר יסיים את לימודיו יעלה ארצה. הוא ביקש מאביו להקים מפעל בארץ, שאותו ינהל בעצמו; וכך קם רעיון הקמת בית־החרושת ״נילית״ שבמגדל העמק. מאוריציו הקדיש לו את כל שנותיו האחרונות. בינתיים אף סיים את לימודיו לתואר הראשון במדעי המדינה במילנו. בכל ימי שהותו במילנו, מאז חזר מישראל, חיפש חברה ישראלית, ובבית סטודנטים מישראל אף הכיר את אשתו לעתיד. הוא עלה ארצה בשנת 1972 וכשהתגייס לצבא ניצל את כל קשריו כדי להגיע לחיל השריון.

מאוריציו גויס שנית לצה״ל בתחילת נובמבר 1972. במשך תשעה חודשים עבר אימונים וסיים אותם כנהג טנק. הוא השיג הישגים מצוינים והצטיין בכל מעשיו. תוך שירותו בצבא נשא אישה ובתום השירות יצא לבלות את ירח הדבש באיטליה, בחיק משפחתו. משפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר ויצא לבית השריון, בלי שנקרא. עוד באותו לילה כבר היה מאורגן בצוות כנהג טנק ויצא עם חבריו לעבר סיני. מאחר שלא היו ״מובילי טנקים״ נסעו כל הטנקים על זחליהם, דבר הדורש מאמץ מנהג הטנק עוד בטרם לחימה, גם מבחינת נהיגה וגם מבחינת השמירה על כשירות הטנק. כשהגיעו

לבלוזה יצא הטנק של מפקד הפלוגה מכלל שימוש והוא בחר לעבור לטנק של מאוריציו. בהמשך הנסיעה נתקלו בכוח אויב מהארמיה השנייה, שתקף בהמוני טנקים וטילים נגד טנקים. סוג לחימה כזה דרש פעולה מהירה ואומץ, כדי לחמוק מהטילים. במצב כזה נדרשו מפקד הטנק והנהג לעבוד בתיאום, אך מאחר שמפקד הטנק היה גם מפקד הפעולה ופקד על כל הטנקים האחרים, הוטל על מאוריציו תפקיד נהג הטנק ומפקדו גם יחד. התותחן של הצוות, שסיפר על מלחמתם באותם ימים, אמר שלמאוריציו הדביקו את הכינוי "פנתר". זה ממחיש יותר מכל את צורת לחימתו הנועזת והעיקשת. היותו נהג מירוצים מעולה בעבר, עזרה לו הן בתמרון הטנק והן ביכולתו לתקן כל מה שדרש תיקון בשעות המנוחה המעטות שהיו לו. ביום הרביעי ללחימה נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה, ששמה קץ לחייהם של מאוריציו ושל מפקד הפלוגה. בן עשרים ושמונה היה בנופלו. הוא הובא למנוחת־עולמים ב־12.10.1973 בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, חניתה, הורים באיטליה ואח, שעלה לישראל. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לוי, מסעוד

מסעוד, בן סוליקה ואברהם, נולד בשנת תשי"א (1951) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). בארץ למד חמש שנים בבית־הספר העממי במושב אליקים, ועוד שנתיים בבית־הספר במושב שדה יהושע. בגלל רגש האחריות שלו ובגלל מצב בריאותם של הוריו, שהיו מטופלים במשפחה גדולה, החליט לנטוש בשלב זה את הלימודים ולצאת לעבודה, למרות כישרונותיו ויכולתו הרבה בלימודים. הוא החל לעבוד בעבודות בנייה שונות וברבות הימים נהיה בעל מקצוע ממדרגה ראשונה. כשנפטרו הוריו – תחילה האב ואחרי־כן האם – הפך מסעוד לאב ואם לשלושת אחיו וחמש אחיותיו, טיפל בהם והדריך אותם בדרכם.

מסעוד גויס לצה"ל במאי 1969 ובזכות כישוריו הטכניים הוצב לחיל ההנדסה. בחיל זה מצא את יעודו, הצליח בתפקידיו ועלה מדרגה לדרגה. לאחר שסיים בהצלחה גם את הטירונות וגם קורסים מקצועיים שונים, הוסמך כמנהל עבודה. לא היה גאה ממנו כאשר נשלח, בהמלצת מפקדיו, לקורס להשכלת יסוד לנגדים וסיימו כמצטיין בציון 95. מסעוד היה אהוד מאוד על מפקדיו ועל פקודיו ובזכות הצטיינותו במילוי תפקידו אף הומלץ לצאת לקורס קצינים. מפקדיו לא חסכו ממנו דברי שבח בעל־פה ובכתב, ובהערכותיהם עליו כתבו: "משמש כמנהל עבודה וממלא את תפקידו במסירות ובהצלחה"; מפקד אחר כתב עליו כי מסעוד "שימש אחראי מחנה וכמש"ק־משמעת בעל רצון חזק ומבצע את המשימות המוטלות עליו על הצד הטוב ביותר. מסעוד הוא חייל אחראי ומסור, המבצע את תפקידו במסירות". עם תום שירות החובה שלו התנדב לשרת בצבא הקבע. בתקופה זו אף נשא לאישה את חברתו מדלן, ושניהם הקימו את ביתם בעיירת־העולים בית־שמש. בתקופת מלחמת ההתשה

ומלחמת יום הכיפורים שירת מסעוד בקווים הקדמיים והוענק לו "אות השירות המבצעי". ביום ח' בשבט תשל"ד (10.2.1974), נפל מסעוד בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־שמש. השאיר אחריו אישה, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה כתב מפקדו כי מסעוד "היה אחראי ומסור לחייליו וכאח בכור לאחיו טיפח את היחידה, דאג להופעה נאה של החיילים, טיפל ופתר בעיות שהתעוררו אצל החיילים, עליהם היה ממונה בתוקף תפקידו"

לוי, מרדכי

מרדכי, בן צביה וזכריה, נולד בשנת תשי"א (1951) בשעריה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי בגני־תקוה ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "עזתה" בבאר־שבע, בבית־הספר "אונים" בכפר־סבא, ובבית־הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. מרדכי היה תלמיד חרוץ ונבון. הוא ניחן בתבונת־כפיים והצטיין בלימודי המלאכה. כן היה חובב ספורט נלהב, ושנים אחדות היה חבר קבוצת־הכדורגל במקום מגוריו, גני־תקוה. כבן בכור למשפחה תימנית מסורתית היה מרדכי מסור ונאמן להוריו, שימש כרוח החיה בבית והדריך את אחיו בכל מעשיהם. כל זאת עשה בשיקול־דעת רב ובהיגיון בריא. הוא היה חברותי, הרבה לחייך ולצחוק ובצחוקו הדביק את הסובבים אותו ושבה את לבם. מטבעו היה ישר ובעל מצפון ומוכן תמיד לעזור לזולת, וכן היה רציני בגישתו לחיים ושאף להתקדם ולהגיע להישגים בתחום האלקטרוניקה שבו השתלם ועסק גם בשירותו בצבא, כחניך בית־הספר הטכני של חיל־האוויר.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל־הקשר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס טכנאי קשר, הוסמך כטכנאי קשר. הוא היה חייל מעולה, אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מרדכי עם יחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה הקשים, בצליחת התעלה ובפריצה לתוך שטח מצרים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע הנגמ"ש שלו בהפגזה, בקרבת פאיד שממערב לתעלה, ומרדכי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לוי, משה

משה, בן מרים ואברהם ז"ל, נולד ביום ה' בסיון תש"י (21.5.1950) באבן יהודה והוא הצעיר בין אחיו ואחיותיו. בטרם מלאה לו שנה נפטר אביו והמשפחה הרעיפה על משה הרבה חום ואהבה כדי למלא את חסרון האב, שמעולם לא הכיר. הוא היה ילד עליז, שובב ופיקח. קשור היה בכל נימי נפשו אל אמו, שלא חסכה עמל כדי להעניק לו, לאחיו ולאחיותיו מכל טוב. משה נהג להביא חברים לביתו והאם קיבלה אותם בסבר פנים יפות וטרחה תמיד למענם, והוא החזיר לה ביחס הוגן ובהרבה אהבה. מטבעו היה אדיב וחביב לכל אדם, מעולם לא הרים את קולו על איש ויחסו הלבבי התגלה בייחוד בקשריו עם ילדי השכונה, שתמיד הקיפו אותו בשמחה. משה מעולם לא חסך מהם תשומת־לב, חיוך ומלה טובה. משה למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "שבזי" באבן יהודה וכאשר סיים את לימודיו, לא עלה בידה של אמו לשלוח אותו לבית־ספר תיכון. לכן יצא לעבוד וללמוד במוסד "נעורים" ליד נתניה, שם רכש מקצוע כמכונאי. נער עליז ומלא חיים היה, רקדן מחונן ואהוב על חבריו, שרבו ביניהם על הזכות להיות במחיצתו. מנעוריו אהב ספורט ובייחוד כדורגל, והיה מחסידיה ואוהדיה של קבוצתו אבן־יהודה. כן היה שחקן שחמט מוכשר.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. אחרי שעבר את האימון הבסיסי שירת כנהג ביחידתו. הריחוק מבית אמו גרם לו סבל רב. הוא רצה להיות קרוב אליה, שכן הייתה המפרנסת היחידה של המשפחה והוא רצה לעזור לה. בגלל תנאי השירות נמנע הדבר ממנו ולא אחת היה מדוכא בשל כך. אולם כשנענו מפקדיו להפצרותיו והעבירו אותו ליחידה סמוכה לביתו לא היה קץ לאושרו והוא נהיה אחד החיילים המעולים והיעילים ביחידתו. בחוות הדעת של המג"ד עליו נאמר באותה תקופה: "חייל לדוגמא ולמופת. מבצע את כל תפקידיו מעל ומעבר ומאציל על חיילים חדשים, שלא לסטות מדרכי הצבא".

במחצית מרס 1972 שוחרר משה מהשירות הסדיר בצה"ל והוצב ליחידת מילואים של החיל. ארבעה חודשים אחר־כך עבר בהצלחה רבה קורס קשרי שריון. לאחר ששוחרר מהשירות נשא משה לאישה את חברתו מנעוריו רוחמה ושניהם עברו לגור בבית אמו. משה הקדיש את כל זמנו ומרצו לעבודה כדי להגיע לדירה משלו ולהקים בה את משפחתו בבוא היום. עם זאת הרבה לצאת עם חבריו, לעודד את קבוצת הכדורגל של אבן־יהודה, לעקוב אחרי עלייתה בליגה ולעזור לאמו ככל שיכול. הוא עבד במפעל למוצרי חשמל "אלקו" ברמת־גן והתבלט שם במרצו הרב ובאישיותו החביבה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הזדרז והצטרף ליחידתו והוצב כאיש חימוש ברכב־חילוץ. הגדוד השתתף בקרבות הקשים של הבלימה ובצליחת התעלה. בקרב שהתחולל ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) במבואות העיר סואץ פגע פגז ברכב שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית יהושע. השאיר אחריו אישה ובת, מושית, שנולדה אחרי מותו, אם, אח, ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "בנכם היה חייל מצטיין וממושמע. הצטרף לכוח הלוחם והגיש עזרה לטנקיסטים אפילו תחת אש ובאחת מהפעמים שהגיע עד לקו האש – בעיר סואץ – הוא הוכרע מהפגזה שהונחתה על הכוח ונהרג"; ובמכתב שכתב לרוחמה, אלמנתו הצעירה כתב המפקד: "משה ז"ל היה לוחם מצוין ובעל לב זהב, ובזכות זאת התחבב על חיילי היחידה...".

להנצחת זכרו תרמה המשפחה ספר תורה לבית־הכנסת "פועלי צדק" באבן יהודה, שבו נהג להתפלל גם אביו המנוח.

לוי, משה

משה (ג'ימי), בן פלורה ושלום, נולד ביום כ"ז באדר תש"ב (16.3.1942) בטנג'יר שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. הוא למד בבית־ספר יסודי במרוקו, ואחרי־כן למד שנתיים בבית־ספר תיכון וסיים את לימודיו בבית־ספר תיכון־מקצועי בראבט שבמרוקו, במגמה של סרטוט בניין. לאחר שסיים את לימודיו, עבד במשך שנתיים כסרטט בניין. אחרי שעלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בירושלים, עבד במקצועו אצל אדריכלים שונים וגם במחלקת מהנדס העיר ירושלים. כמו־כן עבד בתכנון בניין הכנסת ובאוניברסיטה העברית. ב־1965 החל משה לעבוד כמורה לסרטוט בניין בבית־הספר התיכון־מקצועי, ב"בית אלישבע", והיה הראשון שפיתח את המגמה לסרטוט בניין בבית־הספר ואף תרם רבות לקידומה. הוא סייע לתלמידות גם לאחר שסיימו את לימודיהן, ובעזרת קשריו עם אנשי המקצוע מצא להן מקומות עבודה. כן ייצג את בית־הספר בכינוס השנתי שנערך בכפר־ויתקין. משה אהב לצייר ולנגן בהרמוניקה. הוא היה חובב ספורט ועסק בשחייה, ובעיקר בחתירה במשוטים. אף־על־פי שלא למד אדריכלות ולא היה אדריכל לפי תוארו, תכנן כמה וכמה וילות יפות במבשרת ציון, בית־ספר בן עשר כיתות בקסטל, וילה של סגן ראש העיר לשעבר, ועוד. הוא אהב מאוד טיולים ומסעות, ובכל יום חופשה היה יוצא עם אשתו ובניו לטיולים ולבילוי בחיק הטבע. אוהב חיים היה, וניחן בחוש הומור נפלא ובכישרון לספר בדיחות. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ומעולם לא ציפה לתמורה. מטבעו היה פעיל מאוד, מלא מרץ ותבונה, השתדל לנצל כל רגע, ידע לעבוד קשה והיה מתמיד בכל מה שעשה. כשהתגורר בשיכון לזוגות צעירים בתלפיות היה חבר בועד השכונה, וכשעברה משפחתו לנווה יעקב, נבחר לשמש יושב־ראש של ועד בניין מגוריו. משה היה בן, בעל ואב לדוגמה. הוא דאג מאוד להוריו, היה מסור לאשתו, ואף־על־פי שהיה עסוק מאוד, תמיד מצא זמן להקדיש לבניו.

משה גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967. בגלל גילו ומצבו המשפחתי שוחרר מהשירות הסדיר, לאחר אימון בסיסי של שלושה חודשים, והוצב לשירות מילואים כרובאי בגדוד חיל־רגלים.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה משה בשירות מילואים במעוז "אורקל".

מחמת עצמת התקפות המצרים נאלצו מגיני המעוז לנטוש את המעוז ביום הראשון למלחמה. בעת הנסיגה, ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), יצא משה לסיור בזחל״ם על ציר ״אשר״, בין ״אורקל״ ל״לחצנית״. הזחל״ם נתקל במארב של חיילים מצרים ובחילופי האש נפגע משה ונהרג. הוא זוהה רק כעבור שלושה חודשים והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה : ״משה לחם בגבורה רבה. מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת״.

הספרייה בבית־הספר התיכון־מקצועי ב״בית אלישבע״ בירושלים נקראת על־שמו.

לוי, עזיז

עזיז, בן זלפה ושאול, נולד ביום כ״ב בניסן תשט״ו (20.3.1955) במעוז ציון. שמו קורא לו על־שם אחיו הבכור, שנפטר בהיותו צעיר. עזיז, הצעיר והאהוב במשפחה, גדל מוקף חמימות ואהבה רבה והיה קשור אל משפחתו בכל נימי נפשו. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אריאל״ במעוז ציון ועוד בהיותו ילד רך, התגלה כושרו הארגוני הרב. מחנכו מספר שאם כי לא היה מן המצטיינים בכיתתו, הצטיין בארגון מסיבות כיתה ובפעולות חברתיות. הוא היה מנהיג טבעי, הרוח החיה בכל פעילות וחבר וידיד אהוב על הכל. אחרי שסיים את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי, החליט עזיז לעבוד כדי לעזור בכלכלת המשפחה ולהקל את העומס מעל הוריו, שמצב בריאותם לא היה שפיר. אחרי שניסה ידו במספר עבודות, התקבל לעבודה בבית החרושת לטקסטיל ״ישראנול״. חבריו לעבודה מספרים עליו שהיה בחור עליז ואוהב לצחוק, וכי השתלב בפעולות החברתיות של המפעל ולא אחת אף השתתף בארגונן. בעבודה לא היה שני לו במסירות, בדייקנות וברצינות. עזיז היה אח וחבר שניתן לסמוך עליו. הוא ניחן בחוש טכני לא רגיל, ולא הייתה תקלה שעזיז לא מצא דרך לתקנה. לגבי המשפחה היה עזיז כוח מלכד ועצם נוכחותו העניקה להם ביטחון ושלוה. את רוב שכרו נהג לתת לאמו ועזר לה בכל. לאחותו הבכורה היה קשור באהבה רבה וילדיה העריצו את דודם, שלא חסך מהם דבר.

עזיז גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל הרגלים. אחרי שעבר את שלבי האימון הבסיסי הוצב בחטיבת ״גולני״, בפלוגה א׳ של גדוד ״גדעון״. באמונים הצטיין בכושר גופני מעולה, היה נושא משאות, עוזר לחבריו ומעודד אותם תמיד. הוא היה בחור שאכפת לו, נהג להתעניין בכל נושא, ובזכות כושרו הארגוני וחביבותו נחשב ביחידתו כחייל מעולה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עזיז במוצב החרמון. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) בשעות הצהריים, פתחו הסורים בהפגזה כבדה ובשעה חמש אחרי הצהרים, כאשר החלו חיילי המוצב לסגת, נתקלו

במארב של חיילים סורים. בהתקלות זו נפגע עזיז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "בנכם, עזיז, ביצע תפקידו כרובאי במוצב החרמון ובפלוגה א' של גדוד "גדעון", בחטיבת "גולני", בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו. עזיז נפגע בגזרת החרמון, תוך כדי נסיון להדוף את האויב הסורי. הנני מביע את צערי ואת צער הגדוד בנפול בנכם עזיז. זכר גבורתו יינון לנצח בדברי ימי עמנו ושמו יהיה חרוט על אדמתה וסלעיה של הארץ הזאת לדור ודור".

דברים לזכרו פורסמו בחוברת "חללי גדוד גדעון במלחמת יום הכיפורים".

לוי, רפאל

רפאל (רפי), בן חביבה ויצחק, נולד ביום כ' בניסן תשי"ב (15.4.1952) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו במאי 1962, בהיותו בן עשר. המשפחה, שהיא שומרת מסורת השתקעה במגדל העמק ושם סיים רפאל את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי־דתי על־שם האר"י. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "משה שרת" במגמה למסגרות מכנית, אך הפסיק את לימודיו בשנה השלישית כדי להתגייס לצה"ל. רפאל, גבה־הקומה ומתולתל השיער, היה בחור שמח ועליז. את שעות הפנאי אהב לבלות בחיק משפחתו הענפה, או אצל משפחת חברתו רותי, אשר התגוררה בשכנותו. רפאל, או 'רפי', כשם שקראוהו הכל על דרך החיבה, היה דמות אהובה מאוד ומקובלת על כל אדם. הילדים חיבבוהו ובקשו את חברתו ותמיד משכו אותו למשחקי הכדורגל שארגנו. גם המבוגרים בקשו את חברתו בזכות עליזותו, והוא אהב לשבת אתם בצוותא ולספר בדיחות, וביחוד אהב לשיר והיה מרבה להנעים קולו לפניהם.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים בבית־הספר לשריון בהצלחה סדרה של קורסים שהכשירוהו להיות נהג טנק וטען־קשר. אחרי־כן הוצב לגדוד שריון בסיני. בן מסור ואוהב היה רפי, השתדל לבקר אצל הוריו לעתים מזומנות ובחופשותיו היה נוהג לעבוד בעבודות שונות כדי לעזור למשפחה וכדי שלא להזדקק לדמי כיס מהוריו. את שירותו הצבאי הסדיר השלים במאי 1973 ובתעודת השחרור שלו ציינו מפקדיו: "חייל טוב, מילא תפקידו כראוי".

לאחר שחרורו עבד לסירוגין כמסגר ביפעת, כפקח בנמל חיפה וכמסגר בנהלל. בקיץ של שנת 1973 ארס לו את חברתו רותי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה רפי בבית־הכנסת, נושא תפילה בציבור עם בני משפחתו. משנודע על התקפת הערבים בכל החזיתות, לא התמהמה ולא המתין לצו קריאה אלא קם והצטרף ליחידתו, אך עדיין הקפיד על שמירת הצום. יחד עם חבריו ליחידה נשלח לאזור

התעלה בסיני ושם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביומה הרביעי של המלחמה, ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו בקרב. מפקד הטנק ציווה על כל אנשי הצוות לנטשו ולעבור לטנק החילוץ. באש הכבדה שנתכה עליהם כשנטשו את הטנק, נהרג רפי. במשך חודשים היה בחזקת נעדר ואחר־כך הוכרז כנעלם, עד אשר הוחזרה גופתו על ידי המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדל העמק. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בני משפחתו הנציחו את זכרו ברכישת ספר תורה חדש שנתרם על שמו.

לוי (אהרון), שאול

שאול, בן כתון ועבדול־נבי, נולד ביום ו׳ בניסן תש״ח (15.4.1948) בעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי בחולון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם הולץ בתל־אביב, במגמה של מכונאות מטוסים. שאול היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״הצופים״. מנעוריו נמשך לבו לענייני תעופה והוא הרבה לקרוא בנושא זה. הוא היה נבון ומהיר תפיסה, בוחן כל דבר ביסודיות, בעל כוח רצון ועקשן, ומקפיד למלא כל משימה ולעמוד בכל אתגר שהציב לעצמו. מלא מרץ היה, נועז ואמיץ לב, והצטיין בביטחון עצמי רב, שלא הייתה בו שחצנות, אלא קור־רוח והתנהגות שקולה. מטבעו ניחן בפשטות ובכנות, בשמחת חיים ובאהבת החיים. אדיב היה, מנומס ונעים־הליכות. חבריו חיבבוהו מאוד בזכות יושרו, כנותו ומצפוניותו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

שאול גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1965, והתנדב לשרת בחיל־האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס נווטים, ובקורס זה היה חניך מצטיין. הוא שירת כשישה חודשים כנווט בטייסת תובלה (במטוסי ״נורד״) ואחרי־כן שירת כנווט במטוסי ״ווטור״. הוא נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967, הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בתחילת שנת 1969 נשלח לארצות־הברית כדי להשתלם בקורס לנווטים במטוסי ״פאנטום״ ובאותה שנה נשא לאישה את חברתו דובה. כשחזר ארצה היה מראשוני טייסת ה״פאנטומים״ הראשונה, מראשוני מדריכיה, וסגן שני למפקד הטייסת. לפניו לא זכה נווט בטייסת למלא תפקיד בכיר כזה. הוא היה קצין אחראי ומסור לתפקידו, דאג לחייליו והיה אהוב עליהם מאוד. בימי מלחמת ההתשה, בשנת 1970, הצליח להנחית באחד מבסיסי החיל בדרום הארץ מטוס שנפגע והחל לבעור. הוא התכונן ללמוד בטכניון בחיפה, בפקולטה לאלקטרוניקה, וכבר עמד בבחינות המיון לשנה האקדמית תשל״ד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח שאול לגיחות מבצעיות, כדי לסייע בבלימת כוחות האויב ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל בקרב. הוא

תקף במטוסו סוללת טילים בסוריה, נפגע באש האויב ונהרג במקום. על גילוי גבורה במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו "עיטור העוז". וזה תיאור המעשה: "סרן שאול לוי ז"ל היה נווט במטוס "פאנטום", שסגן־אלוף אהוד חנקין ז"ל היה טייסו. ב־7 באוקטובר 1973 הם הובילו מבנה של מטוסי 'פאנטום' לתקיפת סוללת טילים בסוריה. במהלך זיהוי המטרה הם גילו אותה במקום שונה מהמתוכנן וקרוב מאוד למטוס. למרות זאת, ביודעם את חשיבות המבצע, החליטו לצלול, כדי לתקוף את המטרה. אולם בגלל הירידה לרום נמוך מדי, נפגע כנראה מטוסם מאש נגד־מטוסים והתרסק. סגן־אלוף אהוד חנקין ז"ל וסרן שאול לוי ז"ל גילו בפעולה זו אומץ־לב, קור־רוח ודבקות במטרה". תחילה נחשב שאול כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אב, אם, אח ושתי אחיות, בנו השני נולד אחרי מותו, ונושא את שמו יניב־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן. לאחר שהוענק לו "עיטור העוז" פורסמה בעיתון חיילי ישראל "במחנה" רשימה לזכרו בשם "הפאנטום פגע ונפגע". ביום חיל־האוויר תשל"ה ראה אור בעיתון הערב "ידיעות אחרונות" הראיון עם שאול, שהיה אמור להופיע בשנת 1970, אך קטעים ממנו נמחקו בשל סיבות ביטחוניות.

לוי, שמואל

שמואל (זיגי), בן מרים ושלמה, נולד ביום ט' בחשון תשי"ג (28.10.1952) בראש העין. הוא למד בבית־הספר היסודי "אוהל שלום" בראש העין, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון "עיינות". כבוגר המגמה החקלאית עמד בקיץ 1970 בהצלחה בבחינות הגמר. בן בכור להוריו היה שמוליק, אהוב ויקר. בבית־הספר היסודי היה תלמיד שקדן ותאב־דעת. מתמיד היה חביב על מוריו ואהוב על חבריו לספסל הלימודים. הוא ידע לרכוש חברים רבים בזכות מזגו הטוב ונכונותו לסייע לזולת תמיד. "קראנו לו בשם החיבה שלו, זיגי", סיפר אחד מידידיו והוסיף: "זיגי היה עליז תמיד, סייע לכל אחד ולא הבדיל בין חבר לחבר. כשהיה מדובר בערבי הווי ובידור, במסעות ובטיולים, היה זיגי ראש לחבורה העליזה". הוא היה מנהיג בחברתו, וניצח על כל פעילות חברתית ביד אמונה ובדמיון רב. שמואל היה חובב ספורט, הרבה לשחק ולחזות במשחקי כדורגל, והשתתף בתחרויות לאתלטיקה־קלה, שנערכו בבית ספרו. כתום ח' שנות לימודים, בחר זיגי להמשיך בלימודיו בבית־ספר תיכון חקלאי־דתי. הוא הקפיד במצוות והיה ירא שמים. אחיו, יואב, מספר שמדי ערב שבת, כששב שמוליק מבית־הספר, זימר את תפילת קבלת שבת כאילו היה חזן. שמוליק אהב את הלימודים החקלאיים ואת חברת התלמידים. גם כאן התגלו אופיו הנוח ונכונותו לעזור לזולת. סיפר אחד מידידיו: "אפשר לומר ששמוליק קיים את האימרה 'נפש בריאה בגוף בריא'. חוסנו הגופני סייע לחוסן נפשו, והוא בחור חסון וגברי היה. אני רוצה לציין, שבכוחו הפיזי השתמש רק כדי לעבוד היטב ולהפיק תנובה מרבית מחלקת הגן של

בית־הספר. מעולם לא התמרמר זיגי, גם להתרגז לא ידע, וכשערכנו מסיבה בבית־הספר, שר שמוליק וכרכר על הבמה להנאת כולנו. תמיד חייך, כאילו החיים נועדו לו". ערב גיוסו לצה"ל היה זיגי מדריך רוחני לחמישה אחים וארבע אחיות. סיפר יואב: "אבא ואמא היו טרודים ועסוקים בבית ובעבודה, וזיגי רשם אותנו לבתי הספר, סייע לנו בחומר הלימודים והדריך אותנו בעצה טובה ונאמנה. לפעמים היה נדמה, שהוא עצמו כלל איננו ילד. כה מבוגר היה, נבון ואחראי!" בתקופת ההמתנה עד מועד גיוסו, עבד זיגי וסייע להוריו בפרנסת המשפחה. משוש לב כל רואיו היה שמוליק, עלם גבה־קומה, חסון ונאה.

שמואל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971, ולאחר הטירונות התנדב לחיל הצנחנים. הוא השתלם בקורס צניחה, והוסמך לענוד "כנפי צנחן". בהמלצת מפקדיו נשלח גם להשתלמות בקורס מ"כים, וסיים את ההשתלמות בציון גבוה (85). זיגי נודע בין רעיו הלוחמים כחייל טוב, אחראי ויעיל. במהלך אימונים מפרכים, ובשעות שגברו געגועי חבריו לבתיהם, ידע לעודד את רוחם ולהסיר צער מלבם. סיפר אחד מחבריו לנשק: "זיגי היה צנחן טיפוסי. היתה בו תחושה של אחוות לוחמים, של שייכות לצוות". זיגי השתתף בפעולות קרביות שונות ובפשיטות אל מעבר לגבול. "תמיד היה ראשון, תמיד התנדב", העידו מפקדיו. כשבא זיגי הביתה לחופשה קצרה, לא נח ולא שקט. הוא סייע להוריו, לאחיו ולאחיותיו, שמע את הקורות אותם בתקופת היעדרו, וטווה יחד אתם חלומות לעתיד. משאלת לבו הייתה להמשיך בלימודים במסגרת אקדמית. אולם חוט חייו נקטע בבת אחת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא התמהמה, נפרד מהוריו ומאחיו, והצטרף אל חבריו הלוחמים, כשרובהו בידיו. שמואל נשלח לחזית הדרום, וחמישה ימים לחם בעוז רוח עם חבריו נגד כוחות המצרים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע שמואל ונהרג במהלך קרב עקוב מדם, שעתיד היה לקבוע את שליטת צה"ל במעבר המיתלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "שמואל ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. שמואל היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

מרים ושלמה לוי תרמו לבית הכנסת "אחים ורעים" בראש־העין ספר תורה לזכר בנם שמואל ז"ל.

לוי, שמואל

שמואל, בן פרידה ויעקב, נולד ביום ו׳ באב תש״י (20.7.1950) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״הבונים״ בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך וגמר את לימודיו בבית־הספר התיכון ט׳ בתל־אביב. שמואל היה מסוג התלמידים שכל מורה היה רוצה למצוא בכיתתו. כבר בבית־הספר היסודי הבחינה המורה בטוב לבו וברצינותו והייתה מושיבה על ידו את התלמידים ה״סוררים״, כדי שתוכל לנהל את השיעור בשקט ובהקשבה. שמואל היה משקיט אותם ולא עונה להם, כאשר פנו אליו בשעת השיעור, ולמרות שהפריעו לו, לא חשב אפילו לבקש את המורה להחליף מקום, כי רצה למנוע ממנה סבל וטרדה. שמואל היה טוב לב מטבעו, ולא היה צורך להסב את תשומת לבו כדי שיקום באוטובוס, לפנות מושבו לאדם מבוגר, שכן עשה זאת כדבר המובן מאליו. כשהיה בן עשר שאלו אותו אם הוא אוהב כסף, והוא ענה: ״כן, בשביל לתת לאחרים, הנזקקים לו״. על שמואל בבית־הספר התיכון כתב מחנכו במכתב תנחומים למשפחתו, אחרי נפילתו: ״הכיתה שבה למד הייתה גדולה באוכלוסיית תלמידיה ובעלת מתח חברתי רב, שנבע מאי־שווין ברמת התלמידים ומתחרות הבלטת ״חברמניות״ יתרה. כל אלה יצרו קשיים בחינוך הכיתה ובניהול השיעורים בה. אבל שמואל היה שונה מרוב התלמידים, כאילו לא שייך למסגרת הזאת. על רקע כיתתו הגועשת בלט שמואל בשלוותו הבלתי־רגילה, שהייתה מהולה לפעמים בחיוך מבויש של השתתפות בצער, צערו של המחנך. קשיי הזולת, ובמקרה זה של המורה, נגעו תמיד ללבו והוא היה מוכן לעזור. לעתים פניתי לתלמידים מסוימים בכיתה וביקשתי מהם לעזור לתלמיד זה או אחר בהכנת השיעורים, בהסברת החומר וכו׳. לשמואל לא הייתי צריך לפנות כלל, כי הוא היה ידוע בהושטת העזרה לכל מי שיחפוץ בה. טוב לבו הקנה לו ידידים רבים, ויושר לבו יצר לו מעמד מיוחד בכיתה. הוא היה מעין שופט בלתי רשמי, הפוסק בסכסוכים ומיישר את ההדורים. יודע אני כי ניתן לומר, ללא שמץ של מליצה ריקה, כי עם מותו נהיה עולמנו דל יותר, שהרי דוקא בזכותם של אותם מעטים אצילי־הנפש, ששמואל נמנה עמם, יש מן היופי וממידת הרחמים והחסד בעולם זה. נפילתו של שמואל במערכה ממצה את דרכו בחיים. הוא הקריב את היקר לו ביותר – את חייו, למעננו, כדי שנוכל להמשיך לחיות, להוליד, ליצור ולבנות. יהי זכרו ברוך״. שמואל היה חובב מוסיקה והרבה לנגן בעתות הפנאי. אהבתו למוסיקה לא הייתה מוגבלת לתחום אחד. הוא אהב מוסיקה קלסית, ג׳ז ופופ, ואף סיים קונסרבטוריון בלימוד נגינה באקורדיון.

שמואל גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס תותחנות טנקים ובקורס מפקדי טנקים, הוצב בחטיבה 7. הוא היה חייל לדוגמא בהתנהגותו ובמסירותו לכל תפקיד שהוטל עליו. הוא השתתף במלחמת ההתשה בחזית תעלת סואץ ובקרבות בבקעת הירדן. גם בהיותו בצבא הצטיין בחוש־צדק ובטוב־לב, וכאשר ראה שנעשה מעשה עוולה, או חש שנעשה אי־צדק למישהו, לא היסס לומר את אשר עם לבו, אפילו בפני מפקד גבוה כמפקד החיל.

במחצית אוגוסט 1971 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. הוא נרשם ללימודים אקדמיים באוניברסיטה העברית בירושלים. בשנה הראשונה למד כלכלה וסוציולוגיה, ובתום השנה החליף את לימודי הכלכלה בלימוד מדעי־המדינה. בשנה השנייה המשיך את לימודיו ויחד עם זאת התקבל למשטרת ישראל ושירת במטה הארצי בירושלים. את שעות הפנאי המעטות שבין הלימודים לשעות העבודה, הקדיש שמואל לחבריו הרבים והיה מבקרם ומשתדל לא לקפח אף אחד מהם. ביום הכיפורים תשל"ד בא לביתו בתל־אביב, כדי לצום ולהתפלל עם בני משפחתו בבית־הכנסת השכונתי. כאשר נודע כי פרצה המלחמה אותו יום, ושמואל טרם גויס, החליט להתייצב מיזמתו והגיע ליחידתו בצפון בכוחות עצמו. לאחר שהתארגנה היחידה, עלה כל הכוח לרמת הגולן כדי לבלום את התקפת הסורים. היחידה התפרסה בעמדות חסימה לאורך ציר הנפט, ובקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), באזור הכפר נפח, נפגע הטנק של שמואל וארבעה מתוך חמשת אנשי צוותו ושמואל בתוכם נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל שירת ביחידת שריון והיה אחד החיילים המצטיינים בה. אהבת הצדק, העליזות, הרגשת החובה והאחריות, היו תכונות שאפיינו אותו בימי שירותו הצבאי והן שעשוהו חייל למופת. שמואל היה אהוב על כולנו, מפקדיו וחבריו, ודמותו האצילה תשאר לעד בלב כל אלה שהכירוהו".

משפחתו של שמואל הוציאה לאור ספר לזכרו, שכלולים בו מדבריו ומדברי חברים על דמותו.

לוי, שמעון

שמעון, בן אסתר וברוך, נולד ביום ג' בחשון תשי"ג (27.10.1952) במרוקו ועלה ארצה עם בני משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי "רמב"ם" באשדוד, שם השתקעה משפחתו. ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "רמב"ם" באשדוד, במגמה של נגרות. שמעון גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלוהי ישראל. על כן בחר ללמוד בבתי־ספר, שהרבו ללמד בהם לימודי קודש. בבית־הספר התיכון ניתן לו לשלב לימודי קודש בלימוד מקצוע הנגרות. הוא אהב את עבודת הכפיים, וניחן בכישרון רב ובמיומנות במקצועו. הוא אהב את העבודה ונהג יחס מיוחד בחומרים ובכלים. הרהיטים הרבים מעשי ידיו, שהשאיר אחריו, מעידים על כישרונו הרב. הוא התעתד לפתוח בית מלאכה לנגרות, אך נפילתו בקרב שמה לאל את הגשמת שאיפותיו. מוריו העידו עליו, כי היה תלמיד חרוץ ושקד על לימודיו. הוא היה ידוע באופיו השקט, בצניעותו ובסדר המופתי ששרר בכל אשר עשה. כן היה

ידוע בטוב לבו ובנכונותו לסייע לכל דורש. שמעון הקדיש זמן רב לביתו ולמשפחתו, נטל על עצמו להיות מורה־דרך לאחיו הצעירים והמריץ אותם ללכת בדרכיו ולהיות כמוהו, תלמידים מצטיינים ובנים מסורים להוריהם. מזמנו הפנוי הקדיש הרבה לבילוי עם חבריו במועדון הנוער, על שפת הים ובטיולים ברחבי הארץ.

שמעון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות הוכשר בקורס למפעילי מרגמות. לאחר תום תקופת ההכשרה הוצב לפלוגת חיל רגלים משוריין, במסגרת גדוד טנקים בסיני, שם עשה את שלוש שנות שירותו בצה"ל. בנובמבר 1973 עמד לסיים את השירות הסדיר ולצאת לחיים האזרחיים. במלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לבלום התקפה של חיילים מצרים, שחצו את תעלת סואץ. שמעון היה בנגמ"ש של מפקד הפלוגה שיצאה לטהר את אזור העיר קנטרה. **ביום י' בתשרי תשל"ד** (6.10.1973), במהלך הקרב, נתקל הכוח במארב של האויב והסתער עליו. בקרב שהתפתח נורתה על הנגמ"ש אש עזה ושמעון, ששימש כמקלען, השיב אש בדייקנות ובאומץ־לב, עד שנפגע ונהרג. היה זה ימים ספורים לפני יום הולדתו העשרים ואחד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "שמעון ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. שמעון היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

העיר אשדוד הוציאה לאור חוברת לזכר בניה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו; חבריו ללימודים הקימו אנדרטה לזכר תלמידי בית־הספר התיכון המקיף באשדוד, שנפלו בקרב.

לוי (מדהלה), שלמה

שלמה, בן סעידה ולוי, נולד בשנת תש"ט (1949) בחידאן שבתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. בהגיעה ארצה שוכנה משפחת לוי במעברת גבעת ברנר. מצבה הכלכלי של המשפחה היה ירוד ותנאי חייה קשים עד מאוד. שלמה למד בבית־הספר היסודי "אוהל מאיר" בקרית עקרון, ולמרות התנאים הכלכליים הקשים, ומצבה הכספי של משפחתו, סיים את לימודיו היסודיים ועבר לבית־הספר התיכון בישיבת "בני עקיבא" באשדוד. אולם לאחר שנת לימודים אחת בישיבה החליטה הנהלת בית־הספר לפרק את כיתתו של שלמה והוא החליט להשלים את לימודיו העל־יסודיים והלך לישיבת "קרית וולפסון" בבאר שבע. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים ועמד בהצלחה רבה בבחינות הבגרות, החליט שלמה להגשים את חלומו וללמוד את מקצוע ההוראה, כדי להיות מורה. אז הלך לסמינר למורים "ליפשיץ" בירושלים ונרשם ללימודי ההוראה. שלמה הצטיין מאוד בלימודיו, במיוחד בעבודה מעשית, דהיינו: הוראה בכיתה ובלימודי החוג שלמד – תלמוד ומחשבת ישראל. מורו של שלמה בחוג לתלמוד

סיפר עליו כי "מעולם לא ישב בכיתתי תלמיד בעל מחשבה בהירה, ראש מבריק, ושכל מפולפל כשלמה". ואכן הוא סיים שם את לימודיו בהצלחה והוענקה לו תעודת הוראה. כאשר תמו שנות לימודיו והיה מוסמך להוראה, נצבו בפני שלמה שתי אפשרויות: לשרת בצה"ל או ללמד ביישוב־סְפר, במקום השירות הצבאי. שלמה בחר לשרת את המדינה ולהתגייס לצה"ל. מנהל הסמינר הזמין אותו לשיחה בעקבות החלטתו להתגייס וניסה לשכנעו שיבחר באפשרות ללמד ביישוב־סְפר, כי ידע שחלומו של שלמה היה ללמד ולעסוק בחינוך. אך שלמה אמר: "תחילה אשרת את עמי ואתגייס לצה"ל, וכשאסיים את השירות, אלך ללמד ביישוב־ספר".

שלמה גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים טירונות וקורס תותחנות טנקים, הוצב עם יחידתו בקו החזית באזור תעלת סואץ. במהלך שירותו הצבאי נפצע שלמה פעמיים, ופעמיים הורד הפרופיל הרפואי שלו, אבל הוא החלים וחזר ליחידתו, לשרת עם חבריו בקו הראשון.

במחצית אוגוסט 1971 שוחרר שלמה מהשירות הסדיר, וחזר לישיבת "קרית וולפסון". הפעם חזר כדי להקנות לתלמידיו את התורה אשר כה אהב. בד בבד עם עבודתו כמורה ומחנך, החליט שלמה ללמוד ולהרחיב את ידיעותיו בשטח החינוך ונרשם ללימודים באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע. שלמה הספיק לסיים רק שנה אחת בלימודיו האקדמיים, כשפרצה מלחמת יום הכיפורים. הוא נקרא לשירות מילואים, הוצב בתפקיד שמילא בתקופת השירות הסדיר – תותחן טנק, והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. באחד הקרבות שהתחולל באזור "החווה הסינית" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע שלמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל. רק לאחר שנפל נודע למשפחתו, כי שלמה שירת בגדוד הסיור של אריק שרון, גדוד לוחמים שהורכב מבחירי חיילי השריון, שכל חייליו היו מתנדבים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו של שלמה: "מעשיו וכושר התמדתו במלוזמה שמשו לנו, חבריו, מקור כוח. שלמה היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו. זכרו של שלמה ודרך לחימתו, הנם חלק בדרך היסורים של מדינה זו לביטחון ולשלום".

משפחתו של שלמה תרמה ספר תורה לזכרו.

לוין, רם

רם, בן דבורה ויצחק, נולד ביום כ"ד בתשרי תשי"א (5.10.1950) בבידגושץ' שבפולין, ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי בנוף ים וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר על־שם דוד רמז בבני ברק. אחרי־כן המשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־עירוני בבני ברק. לימים המשיך את לימודיו במחלקה לביולוגיה באוניברסיטת תל־אביב, אולם הספיק להשלים שתי שנות לימוד בלבד. אהבת

הטבע – החי והצומח – מלאה את חייו של רמי. מאז ימי ילדותו ועד יומו האחרון, התמקדה התעניינותו בעולמם של בעלי החיים וצמחי השדה. בכל מוסדות החינוך, שלמד בהם, הצטיין בלימודי הביולוגיה וגם תחביביו היו קשורים לטבע. הוא היה חבר באגודת "צער־בעלי־חיים" וב"חברה להגנת הטבע", והתנדב לשרת בבית־ספר שדה בבר־גיורא, שם עסק בהדברת מזיקים לחקלאות. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון התעניין מאוד גם בתעופה ואף היה מדריך בחוג לבניית טיסנים של מועדון התעופה ב"בית־עמנואל" שברמת־גן. חלק מזמנו הפנוי הקדיש רמי לכתיבה. הוא כתב ספר שקרא לו "אני אוהב" ובו סיפר את סיפור אהבותיו לבני אדם ולבעלי חיים. אחד הקטעים המרגשים בספר, נסב על כלבו הראשון של רמי, רקס. כלב שהיה חלק מחייו במשך שלוש־עשרה שנה. "אחד הדברים שגרם לתפנית בחיי בגיל שמונה, ולמשבר עמוק בגיל עשרים ואחת, הדבר ששינה את חיי וכל עולמי סבב סביבו, היה רקס", כתב רמי. "חלוקת התפקידים בינינו, בשאלת מי הכלב ומי האדון, הייתה ברורה. כאשר הוא רצה לאכול, הייתי נותן לו את האוכל שלי. כאשר רצה לטייל, אפילו אם הייתי קודח מחום, הייתי הולך אתו. כאשר טיילנו יחד והוא היה מתעייף, הייתי לוקח אותו 'שק קמח' עד שנשבר לו ושוב היה יורד והולך לבדו... כשנפל למשכב, כאבנו את כאבו. הרגשנו את הכאב גם כאשר היה כבר קבור תחת עץ הלימון... כאשר שאלו קאנופיל (אוהב כלבים) אחד, אם אין הדבר נורא, שכלב נפרד מבעליו לאחר כ־15 שנה, ענה: 'טוב שהדבר קורה רק אחרי 15 שנה. הרבה יותר גרוע היה לו הדבר היה קורה אחרי מספר שנים רב יותר'..." גם כעבור זמן, כאשר כבר היה רמי חייל בצבא, היו מכתביו נחלקים לשני נושאים: ענייני המשפחה וחוויות הטבע. באחד המכתבים, למשל, תיאר את התנאים השוררים במקום שירותו: "אם אתם חושבים שהמקום כאן מת מבחינת בעלי־חיים, אתם טועים. כשמתרגלים רואים שהמקום שורץ בעלי חיים. החל מאלה החיים עם האדם, כמו עכברים, כלבים, חתולים, כלבים ועופות... וכלה בזוחלים, שעד עתה ראיתי רק מעטים מהם, ולא הצלחתי לתפוס".

רם התגייס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והוצב לחיל השריון. הוא עבר הכשרה בבית־הספר לשריון, בתחילה כטען־קשר, ואחרי־כן מונה מפקד־טנק. "הגדולה שאני מצאתי בו, הייתה יכולתו להתעלות מעל כולם. להתייחס לדברים ברצינות", סיפר אחד מידידיו של רמי וחברו לנשק. "עוד כשהיה חייל מן השורה, התאמן ברצינות כשאחרים ניסו לסבן. כמפקד טנק אימן את צוותו במסירות. הוא ידע כיצד לקשור יחסי ידידות טובים עם פקודיו, כך שיכול היה להשיג מהם את המקסימום כמעט, ללא כל הורדת פקודות..." במהלך שירותו הסדיר השתתף במלחמת ההתשה ואף מילא בה תפקיד של מפקד מחלקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, קיבל רמי את הפיקוד על צוות הטנק שלו וירד עם כוח שריון לסיני. בקרבות הבלימה הקשים עסק ללא הרף בלחימה ובפינוי נפגעים. באחד הקרבות נפגע הטנק של מפקד היחידה ורמי חילץ אותו תחת אש. לדברי מפקדו "מילא רמי במלחמה תפקיד של מפקד מחלקת טנקים, אף על פי שהיה סמל, ועשה זאת "בצורה מופתית, תוך גילוי דוגמה אישית ומנהיגות למופת". ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), תקפו מטוסי האויב את כוחותינו באזור "החווה הסינית". רמי מיהר לצריח הטנק והפעיל את מקלע הנ"מ. תוך כדי כך פגעה רקטה בצריח הטנק שלו ורמי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענק לו "עיטור העוז",

וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 10 באוקטובר 1973, באזור המעוז "מכשיר", יצא סמ"ר לוין ז"ל לאזור חשוף לאש האויב – כדי להביא משקפת לאנשי־צוותו, בהעדר ציוד אופטי בטנק שלחם ממנו. באותו יום, במהלך ההתקפה על התעוז "מכשיר", נפגע טנק המ"מ. סמ"ר רמי לוין וחייל אחר יצאו תחת אש לחלץ את הטען־קשר שנפצע, והסיעו אותו לתאג"ד. לאחר־מכן חזר סמ"ר רמי לוין ז"ל לשטח ופינה שני פצועים נוספים אל התאג"ד. ב־16 באוקטובר 1973, באזור "החווה הסינית", התנדב סמ"ר רמי לוין ז"ל לצאת לחלץ נפגעים, תחת אש נ"ט. ב־18 באוקטובר 1973, במהלך הקרב על "החווה הסינית", נפגע מטיל טנק המ"מ. סמ"ר רמי לוין ז"ל ואנשי־צוותו כיבו את הדלקה. באותו יום הועבר סמ"ר רמי לוין ז"ל לטנק המג"ד. כשהחלה לפתע תקיפה של מטוסים מצרים, קפץ לצריח כדי לירות במטוסים. תוך־כדי פעולה נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה סמ"ר רמי לוין ז"ל אומץ־לב ותושייה, מופת ואחות־לוחמים ומנהיגות בקרב".

לוין, שמעון

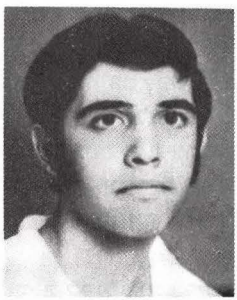

שמעון (סניה), בן שרה ויצחק, נולד ביום ט"ו בניסן תש"ט (15.4.1949) במוסקבה שבברית־המועצות, ועלה ארצה בשנת 1972. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון במוסקבה. אחרי־כן המשיך ולמד ארבע שנים במכון טכני במוסקבה, בתחום הנדסת המחצבים. לאחר שעלה ארצה, המשיך את לימודיו בתחום זה בטכניון בחיפה. שמעון סימל את התופעה המופלאה של הנוער היהודי בן זמננו בברית־המועצות: צעירים הנושאים בגאון את זהותם הלאומית הייחודית ומנהלים מאבק ללא־פשרות נגד משטר הדיכוי הסובייטי. אמו מתה עליו בלדתה אותו, אביו נישא בשנית והוא התגורר והתחנך רוב שנותיו אצל סבו וסבתו. כבר בצעירותו החל להתעניין ביהדות ונהג לבקר בבית־הכנסת הגדול במוסקבה בחגים ובמועדים. באחד מביקוריו פגש במר יחיאל אברמסון, מורה לעברית באולפן מחתרתי, אשר הזמינו להצטרף לאולפן. שמעון נענה מיד ועשה חיל בלימודיו. אך הדבר גונב לאזני השלטונות והם גירשו אותו מהמכון הטכני. אז גמלה בליבו ההחלטה הסופית לעלות לישראל. הוא הגיש לשלטונות בקשות חוזרות ונשנות להיתר עלייה, אך נדחה בלך־ושוב. באותו זמן עבר להתגורר בבית מורהו לעברית, בגלל התנגדות הוריו לעלייתו ארצה. לבסוף נשאו מאמציו ומאמצי מורהו פרי – והשניים עלו ארצה. לאחר שהשתלם בעברית באולפן בת־גלים שבחיפה, החל ללמוד בטכניון. שמעון היה עניו, צנוע ומסתפק במועט. הוא אהב את הארץ ואת התרבות היהודית והעברית, ובזמן הקצר שחי בישראל גברה זיקתו ליהדות. הוא התמיד לבקר בבית־הכנסת בחגים ובמועדים, וזכה להערכה רבה מצד המתפללים בזכות התמדתו ורצינותו. הוא אהב ספרות ואמנות ואת מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרים.

שמעון גויס לצה"ל במחצית יולי 1973 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות

החל להשתלם בקורס תותחים מתנייעים, אך במהלך הקורס פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה, הועבר עם חניכי הקורס לרמת־הגולן והשתתף בקרבות להדיפת הסורים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נקלעה הסוללה של שמעון למארב טנקים ובחילופי האש הוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לוינגר, יצחק

יצחק (איציק), בן אורנה ומרדכי, מניצולי השואה, נולד ביום י״ב בסיון תשי״ג (26.5.1953) בבית־שאן. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גלבוע״ בבית־שאן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״עמל״ באפיקים, במגמה של מסגרות מכנית. איציק היה ילד טוב מאוד להוריו, למשפחתו ולחבריו. לדברי מחנכו היה דיבורו שקט ולעניין, עיניו הביעו תבונה והוא היה בין התלמידים הטובים בכיתתו. הוא אהב ללמוד ולאחר שהתגבר על ביישנותו בעידוד מורתו, הצליח בלימודים ותפס עמדה ראויה לו בכיתה. הוא הצטער כשהילדים הפריעו למורה בשיעור, שכן רצה ללמוד והיה צר לו על המורה. היו לו הרבה חברים טובים בבית־הספר וכל אשר אמר היה קודש בעיניהם. מגיל צעיר היו לו חברות; הבנות העריצוהו ורבו ביניהן על ידידותו. איציק היה רודף צדק, תמיד בא לעזרת החלש ולא יכול היה להבליג כשראה שמציקים לחברו. אם כי בכיתה היה צייתן ושקדן, הרי בחוץ היה עליז ושובב וראשון למעשי קונדס. מילדות היה לו חוש טכני ונטייה לתקן דברים, לפרק מכשירים ולראות איך הם פועלים, ללמוד ולחקור איך הם בנויים ולהרכיבם מחדש. משום כך, אחרי שסיים את לימודיו היסודיים, החליט ללמוד בבית־ספר מקצועי. כשלמד בבית־הספר ״עמל״ באפיקים, התגורר בפנימייה בקבוצת כינרת. הוא אהב מאוד את בית־הספר והיה מרוצה מאוד מהחיים בקבוצה. שקדנותו בלטה גם בבית־הספר המקצועי; הוא ישב והכין את שיעוריו עד שעות הלילה, שרטט ודקדק בכל פרט. במשק עבד בגן הירק ורכז הענף הרבה להללו כעובד חרוץ ומסור, שעבד יותר מאשר היה צריך לעבוד. איציק הצטיין בספורט, ולדברי חברו היה הרץ הטוב בכיתתו בריצה למרחקים קצרים, והצטיין בקפיצה לגובה. אף־על־פי שאיציק אהב ספורט והיה זריז מאוד במשחק, לא סבל את הרעש וההמולה המלווים משחקים קבוצתיים, כמו כדורגל וכדורסל. הוא הקדיש את שעות הפנאי שלו לקריאת ספרים ולתיקון מכשירים שונים. כן היה חובב בישול ונהנה להכין ולבשל מאכלים שונים. איציק אהב את ביתו, לא אהב להשתולל במסיבות והעדיף לשבת בבית. הוא לא הרגיש עצמו טוב בנסיעה במכונית, אבל הרבה לטייל באופניו. כך השתתף בטיול באופניים, שערכה כיתתו לכל אורך בקעת הירדן, מבית־שאן עד עין־גדי. הביישנות לוותה אותו במשך כל חייו, אולם לאמו ולאחותו היה מספר את סודותיו. הוא היה מסוגר ושקט מאוד וכמעט שלא היה אפשר לדובבו. מטבעו היה צנוע, לא אהב להתבלט ומעולם לא התפאר במעשיו. אף בדיחות היה

מספר חרש וברוח טובה. הייתה לו עין חודרת ונבונה ולב פתוח לשמוע ולעזור לזולת. הוא שנא מריבות והתרחק מהן. איציק עזר למשפחתו בשעת הצורך. הוא העריץ את אחיו הבכור, בינו ובין אחיו ואחותו שררה אהבה רבה ומעולם לא רבו ביניהם. איציק חלם, שכאשר יסיים את שירותו הסדיר, יפתח בבית־שאן מוסך קטן ויעבוד כעצמאי בתיקון מכוניות.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מכונאי טנקים, הוצב כמכונאי טנק "סנטוריון" בסדנה מרחבית ברמת־הגולן. אחרי־כן הועבר למוסך של מפקדת חטיבה ובראשית שנת 1973 הציבוהו בגדוד שריון בקווים הקדמיים. איציק נהנה מאוד מעבודתו בתיקון טנקים. היה לו יחס אישי לכל טנק והוא שמח על יכולתו לתקנם ולהחזירם לכשירות. הממונה עליו חיבב אותו מאוד והשתדל ללמדו ולקדמו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מילא איציק את תפקידו כמכונאי טנקים ברמת־הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כשפלוגתו השתתפה בקרבות הבלימה באזור חושנייה, נפגע יצחק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "בנכם יצחק היה מכונאי טנקים מעולה וחייל בולט".

המועצה המקומית של בית־שאן הוציאה לאור חוברת "לזכר בני בית־שאן" שנפלו במלחמת יום הכיפורים. בחוברת כלולים גם דברי בני המשפחה, מורים וחברים על יצחק ומכתבים שנשלחו למשפחתו לאחר שנפל.

לוינשטיין, צבי

צבי, בן רחל וגדליהו, נולד ביום ז' בסיון תשי"ד (8.6.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוגמא" על־שם הנרייטה סולד ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בתל־אביב. מגיל צעיר התבלט צביקה כתלמיד שקדן ובעל כוח רצון חזק וכתלמיד מצטיין זכה בציונים מעולים. הוא היה חובב ספורט והגיע להישגים טובים בתחרויות אתלטיקה שונות, שייצג בהן את בית־ספרו. ככל שהתבגר, התפתח כושר המנהיגות שלו והוא שימש תמיד דוגמא לחבריו כתלמיד שקדן וכנער ישר ובעל מצפון. מנעוריו אהב להאזין למוסיקה קלאסית ונהג לבקר בקונצרטים. הוא התעניין במדעים המדויקים ואף היה קשור למכון וייצמן למדע. הוא בנה בכוחות עצמו טלסקופ, ליקט חומר על הטיסות אל הירח ואף נהג לבקר במצפה ברמת־גן. כשהחל ללמוד בבית־הספר התיכון, התגבשה אצלו החלטה נחושה "לעשות הכל" כדי לזכות בתואר אקדמי במדעים המדויקים. לפיכך בחר ללמוד במגמה הריאלית ועשה שם חיל רב. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון הלך והתגבש כאישיות חזקה ותקיפה. הוא לא היה מבזבז זמן לריק ואת שעות הפנאי בתום הלימודים הקדיש

לאחד משטחי התעניינותו – לפי סולם עדיפויות שקבע לעצמו. צבי היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו. קשור היה מאוד לאמו ונהג לשוחח עמה ועם אביו בנושאים שונים שהעסיקוהו ובדבר תכניותיו לעתיד. כשהיה בן שבע עשרה נסע לחו"ל והתארח אצל משפחה יהודית באנגליה. אחרי שחזר לארץ קיים קשר מכתבים הדוק עם מארחיו בחו"ל.

צבי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ותקופת הכשרה נשלח לשרת באחת מיחידות החיל באזור הדרום. הכל הכירוהו כחייל מצוין וממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, ששימש דוגמא לחבריו ביחידה במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד על כתיבת מכתבים. מעולם לא התלונן על קשיים, כדי שלא לצער את הוריו, ואת כל חופשותיו נהג לבלות בחברת בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה צביקה בסידרת חינוך בפתח תקוה. יחד עם אנשי יחידתו הועבר לאזור הקרבות בסיני. בלילה הראשון למלחמה נפגע הטנק שלו והוא נפצע קשה והועבר לבית־החולים "הדסה" בירושלים. שבועיים ימים נאבק על חייו אך כל מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: בנכם צבי הי"ד שירת ביחידת שריון כאיש צוות טנק. למן תחילת הקרבות במלחמת יום הכיפורים הוא הוכיח עצמו כאיש צוות מעולה והטנק שבו לחם גרם לאויב אבדות קשות ובלם את תנועתו. זכרו של סמל צבי הנו קודש וננצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

לונדון, יעקב

יעקב, בן חנה ושמואל, נולד ביום י"ז בכסלו תש"א (17.12.1940) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "חשמונאים" ברמת־גן ואחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר "תיכון חדש" וסיים במגמה הביולוגית. הוא היה תלמיד שהצטיין מאוד בידיעותיו היסודיות והמעמיקות בשטחים רבים, בעיקר במדעי הטבע, ומוריו ניבאו לו עתיד מזהיר. משחר ילדותו אהב סיפורים והיה מאלץ את הוריו לספר לו עוד ועוד, ובזכרונו המצוין ידע סיפורים רבים בעל־פה. כשהיה תלמיד בכיתה ב' כבר קרא ספרים בעצמו והיה "גומר" ספר כמעט מידי יום ביומו. בולמוס הקריאה שלו שימש מקור לחיכוכים עם הוריו, שכן היה נוהג לקרוא עד השעות הקטנות של הלילה. היו ספרים שהיה שב וקורא בהם מדי שנה בשנה, כדי להטיב להבינם. יחד עם זאת היה נער עליז וחברותי, שאהב לבלות בחברת בני גילו. הוא היה טוב־לב ועדין־נפש וחלם להיות רופא, כדי לעזור לאנשים סובלים. מילדות התעניין מאוד בבעלי־חיים ואהב אותם. כבר מגיל הגן היה אוסף בדרכו חרקים מחרקים שונים, כדי להראותם לחבריו, ומשגדל היה

ממלא את הבית בבעלי־חיים, כגון: אוגרים, ארנבות, עורב, שפן וכלב. הוא טיפל בהם במסירות והיה קשור אליהם מאוד. בנעוריו אהב יענק'לה לצייר, אך לימים זנח את המכחול לטובת המצלמה והחל לעסוק בצילום אומנותי, ובמיוחד אהב לצלם נופים, בעלי חיים, דומם ואת בני משפחתו. גם בספורט התעניין מאוד ורבות משעות הפנאי שלו בילה במשחק הכדורגל.

יעקב גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס למקצועות הטנק היה לטען־קשר ואחד מהראשונים שהפעילו את הטנקים מסוג "סנטוריון". הוא היה חייל טוב ומסור ומילא את תפקידו במסירות ובהכרה.

בשנת 1962 שוחרר מהשירות הסדיר והחל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב בפקולטה למיקרוביולוגיה. באותה שנה הקים לו בית ונשא לאישה את חברתו פרחיה. לאחר שסיים את לימודיו לתואר הראשון, עבר ל"מכון רוגוב" שבבית־החולים בילינסון, כדי ללמוד לתואר השני. העבודה שם נעשתה בהדרכתם של ד"ר חיה קליבנסקי ופרופסור א' דה־פריז, בנושא "פעולת פוליחומצות אמינו־בסיסיות סינטטיות על הממברנה של כדוריות אדומות ולבנות". בשנת 1969 קיבל מלגת השתלמות מטעם ממשלת הולנד ונסע עם אשתו ושתי בנותיו, כדי ללמוד באוניברסיטת אוטרכט לתואר דוקטור. גם שם הצטיין בלימודיו ופרסומיו בשטח המחקר זכו להערכה רבה בקרב המדענים. במאי 1973 הוענק לו התואר דוקטור ולמרות שהוצעו לו שם הצעות עבודה רבות, החליט לשוב ארצה לביתו האמיתי. מיד עם שובו התחיל לעבוד במכון ויצמן במחלקה לאמיונולוגיה אצל פרופסור סלע וזכה מיד להוקרה ולחיבה בקרב חבריו לעבודה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים ניסה יעקב ליצור קשר עם יחידתו, אך הסתבר שבגלל הלימודים בחוץ־לארץ הועבר ליחידת־מעבר זמנית. לכן צורף ל"כוח נתי" ונשלח ללחום ברמת הגולן. הוא לחם בעוז רוח ובחירוף נפש, עד שנפגע ונהרג ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמל־ראשון לונדון יעקב ז"ל, שירת ביחידת שריון ושימש כטען קשר. יעקב נפגע מרקטה של מטוס "מיג" סורי. במשך הזמן ששירת ביחידה הוכיח את עצמו כלוחם וכאדם".

לונץ, מנחם

מנחם, בן דובה ויוסף, נולד ביום כ"ח בשבט תש"י (15.2.1950) בפתח־תקוה, וגדל וחי בכפר־סבא. את ארבע שנות לימודיו הראשונות סיים מנחם בבית־הספר "יבנה" ברמת־גן, ואת לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "ברנר" בכפר־סבא. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים במסגרת הפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. במשך שנות לימודיו היסודיים היה מנחם חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד". מקטנותו נהג תמיד להתעמק בכל בעיה ולנתח חוויות שעברו עליו ולהגיע למסקנות משלו בכל עניין ועניין. את מסקנותיו מכל אשר חשב וחקר, ניסה ליישם בחיי היום־יום. מנחם אהב מאוד ספרות ושירה, והיה מעמיק בכל ספר שקרא, עד שהגיע למיצוי כל המשמעויות מן הדברים. עם סיום לימודיו היסודיים בחר להמשיך דווקא בלימודי המגמה הריאלית, שכן ראה במקצוע המתמטיקה אחת מנקודות החולשה שלו, וכהרגלו בחר בדרך הקשה כדי להתגבר על מגבלותיו.

מנחם גויס לצה"ל באוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורס למקצועות "סנטוריון" והוסמך כתותחן בטנק נשלח לקורס מפקדי טנקים. לאחר שסיים מונה מש"ק טנקים, ובתפקיד זה שירת במשך כל תקופת שירותו בצבא. לדברי מפקדיו הצטיין מנחם בכושר מנהיגות ובתושיה והתחבב על פקודיו ועל מפקדיו. הוא אהב את השריון והקפיד על כל הקשור בחיי השגרה בחיל זה – החל מטיפול מדוקדק בטנקים ועד למילוי כל המשימות הכרוכות בחיי היחידה. בתום תקופת שירותו הסדיר, התנדב מנחם לשרת עוד שנה בשירות קבע.

בשנת 1972, שוחרר מנחם מהשירות והוצב ביחידת מילואים. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל ביחידה זו. לאחר השחרור החל ללמוד בטכניון בחיפה, בפקולטה להנדסה כימית. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו רבקה. בבחרו שוב במקצוע ריאלי, נענה עוד הפעם לאתגר שבהתגברות על דרך קשה. את אהבתו כאיש רוח לספרות, טיפח בתקופה זו בהקמת אוסף ספרים גדול. במלחמת יום־הכיפורים גויס מנחם ונשלח לחזית סיני, שם השתתף בקרבות נגד המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב באזור קנטרה מאש נ"ט ומנחם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לוסטיג, יהודה

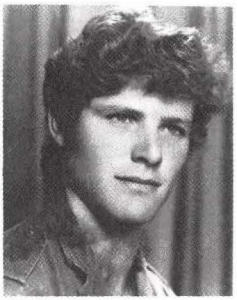

יהודה, בן בטי ומרטין, נולד ביום י"ג באדר א' תש"ח (23.2.1948) בגלזגו שבסקוטלנד, שמה נסעה משפחתו מן הארץ לרגל לימודיו של אביו. כשהיה בן שנה חזר. שמו נקרא נקרא יהודה, כי זה השם שחשבו לקרוא למדינה העתידה לקום. הוא למד בבית־ספר יסודי בבאר־שבע ובבית־הספר היסודי "פינס" בגדרה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון המאוחד ברחובות, במגמה הריאלית. הוא היה בן הזקונים במשפחה ובהיותו ילד יפה וערני מאוד, הפך עד מהרה לילד השעשועים והתפנוקים של בני משפחתו. יהודה החל ללמוד בבית־הספר בגיל צעיר מאוד, משום שסירב ללכת לגן. הוא היה ער והרבה להסתובב על הקורקנט שלו ברחבי באר־שבע, מקום מגורי משפחתו. לאחר שסיים את לימודיו בכיתה א', השתקעה המשפחה בגדרה ושם גדל ורכש חברים. יהודה היה חבר באגודת "מכבי". הוא אהב את החיים וידע ליהנות ולשמוח. לפני שגויס לצבא, עבד חודשים אחדים בבניין.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, הוצב באחת החטיבות בתפקיד מש"ק חרמ"ש. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות ברמת־הגולן וניצל ממות בנס. לאחר המלחמה הועבר לגדוד שריון והשתתף במלחמת ההתשה. יהודה לא אהב את המסגרת הצבאית, אך רצה לשרת ביחידה קרבית והיה גאה מאוד בהיותו חייל.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוא הוצב לשירות מילואים בפלוגת סיור של חיל השריון, וכשהוקם גדוד הסיור, הצטרף אליו מתוך רצון להיות בין ההולכים בראש הלוחמים. במסגרת הגדוד עבר יהודה קורס הסבה למ"כים חרמ"ש. באחרונה שימש כמפקד נגמ"ש במחלקת סיירים, ולדברי מפקדו, הצטיין יהודה בשלבי הקמת היחידה, ומילא את תפקידו לשביעות רצונו המלאה של המפקד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא יהודה ליחידתו. כשנפרד מהוריו, ניסה להרגיעם באומרו שעד שיגיע לשדה־הקרב, תיגמר המלחמה. הוא השתתף בקרבות הבלימה בסיני כמש"ק חרמ"ש ובקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בתעוז "אבו־כתירה" על גבעת "החלוץ", בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע הנגמ"ש שלחם מתוכו בשני טילי־כתף. יהודה וחמישה לוחמים שהיו עמו נפגעו ונהרגו. הנגמ"ש נותר בשטח שכבשו המצרים וגופתו של יהודה הוחזרה רק כעבור חודשים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרה. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לופו, אלי

אלי, בן יונה ודוד, נולד ביום ט׳ באלול תשי״א (10.9.1951) במושב חניאל שליד נתניה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם עמי אסף במושב בורגתא. אלי היה נער יפה תואר ובעל הופעה מרשימה; גבוה, חסון, בעל שיער בלונדיני ועיניים ירוקות. ׳בחור יפה וחזק׳ אמרו הבנות תמיד, כשפגשו אותו. הופעתו החיצונית עמדה בניגוד גמור לאופיו הרך והטוב, ולמזגו שהיה נוח מאוד. אלי לא החמיץ הזדמנות לעזור לחברים ולסתם אנשים, שנזקקו לעזרה. מי שעבר בחברתו ברחוב שמע לעתים קרובות את הקריאה ״אלי, בוא תעזור פה, אלי בוא תעזור שם״. אלי לא סירב מעולם. בחיוך רחב ניגש לעזור ועשה את עבודתו בהנאה ובהתלהבות. אי אפשר היה שלא לחבב אותו. הוא היה אדיב, סבלני וסובלני. חבריו אינם זוכרים שראו אי־פעם אותו מתגרה, מקלל או פותח בתגרה. תמיד היה שקט ומשתדל לפשר בין יריבים בחיוך טוב. אלי היה גם בן מסור ואוהב למשפחתו הגדולה. כבר מגיל ארבע־עשרה החל לעבוד בעבודות שונות, כדי לעזור בפרנסת הבית. הוא עבד בפרדס, בתחנת טרקטורים ובכל עבודה אחרת, בלא להתלונן ובלא להיות בררן. למזלו ניחן ב׳ידי זהב׳ והצליח יפה בכל מלאכה. בתנועות בטוחות ומהירות היה מתקן מגהץ מקולקל, מנוע מכונית שחדל מפעולתו, סדקים בקירות הבית ושאר עבודות, שדרשו תבונת כפיים. הוא לא בז לשום מלאכה: את בגדיו היה מתקן במו ידיו במכונת התפירה של המשפחה ופעמים רבות בישל ארוחות, ניקה את הבית ועזר בשטיפת הכלים. למרות שכבר מגיל צעיר נאלץ לצאת לעבודה, לא הזניח גם את כישרונותיו האחרים ונהג לבקר בקביעות בשיעורי הערב, בבית־הספר התיכון על־שם רופין. שם השתתף בחוגים שונים, כגון החוג לקרמיקה, החוג לריקוע נחושת והחוג לספורט. הוא הגיע להישגים יפים ורבים מבני משפחתו וחבריו זכו ליהנות ממעשי ידיו, שחילק לכולם בנדיבות לבו. למרות הכוח הגופני הרב שניחן בו, היו באלי עדינות ורכות מפליאים. הוא נהג לאסוף הביתה בעלי חיים פצועים וטיפל בהם בדאגה ובמסירות. אחותו לאה סיפרה מעשה המעיד על אופיו. פעם, כאשר ארעה לאמו תאונה נשא אותה אלי על כפיים מהאמבולנס אל חדר המיון בבית החולים, ולא הניח שישאו אותה באלונקה.

אלי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לצנחנים. לאחר סיום הטירונות עבר קורס צניחה שבסיומו הוענקו לו כנפי צניחה. אחר כך עבר קורס נהגים ולאחריו הוסיף והשתלם בקורס נהגי רכב כבד. למרות ששירת בתפקיד של אחראי על הרכב ביחידה היו מדיו מגוהצים תמיד ונעליו מבריקות כראי. כדי לעזור לחייליו להתגבר על ״השעות המתות״ בערבים, כשהם יושבים בבסיס מרוחק, ארגן אלי חוגים להרמת משקולות וחדרו שימש מקום ריכוז ומשיכה לחייליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אלי בחופשת שחרור, כשהוא מתכנן לבנות חממות במושבו. הוא התייצב ביחידתו מיד, ללא צו קריאה והשתתף בקרבות נגד המצרים בסיני. יחד עם יחידתו צלח את התעלה לאפריקה ושם שימש מפקד מאהל מסור ומוכשר. הוא דאג לכל – לעוקבי מים, למצרכי מזון, לסיר קפה חם לשומרים בלילות ולחלוקה צודקת

של התורנויות ושל החופשות. מאז ומתמיד הקפיד על הצדק וכל חייל קיבל את המגיע לו. המוראל ביחידה הקטנה והמבודדת היה גבוה בזכותו של אלי. ביום כ״ו בכסלו תשל״ד (21.12.1973), יצא אלי לחופשה, שממנה לא חזר ועקבותיו לא נודעו. רק כעבור חודשים, כאשר נחשפה חולית מחבלים בשכם, נתברר כי בין יתר מעלליה, חטפה את לופו בדרכו לביתו, ורצחה אותו באכזריות. ביום כ״ו בכסלו תשל״ד (21.12.1973), נפל סמל־ראשון לופו בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושלושה אחים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״נזכור תמיד את רוחו האיתנה ואת עבודתו המסורה והנאמנה. חבריו ומפקדיו ביחידה ישאו את זכרו של אלי בגאווה כחבר לנשק וכחייל מסור״.

חבריו ליחידה הוציאו לזכרו חוברת ובה דברים על דמותו.

לופו, יעקב

יעקב, בן חסיה וישראל, נולד ביום ט׳ בטבת תשי״ד (15.12.1953) בגדרה, וסיים שם את חוק לימודיו היסודיים. הוא היה מסור מאד להוריו, והבין היטב את מצבם הכלכלי הקשה. לכן החליט לא להמשיך בלימודים אחרי סיום בית־הספר היסודי, ולצאת לעבודה כדי לסייע להורים. בכל המקומות שעבד בהם, אם כחניך למכונאות רכב במוסכים שונים באזור התעשיה ברחובות ואם כעוזר דפס בבית דפוס, קשר קשרי ידידות עם חבריו לעבודה. הוא היה גם חבר בגדנ״ע ושם התחבב על נערים בני גילו וקנה לו חברים הרבה. לפני גיוסו עבד בתחנת דלק ונתן את רוב משכורתו להוריו.

יעקב גויס לצה״ל בסוף מאי 1972 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבסיס האימונים של גייסות השריון ושם הוכשר כלוחם חרמ״ש, נהג טנק ונהג נגמ״ש. אחרי כן הוצב באחת מיחידות החיל ועד מהרה עמדו מפקדיו על כישרונותיו הארגוניים ועל חוש הסדר שלו, ומינוהו לתפקיד אפסנאי בפלוגת המפקדה. אולם הוא סבר כי יש ביכולתו לתרום יותר לעמו ולארצו, ולכן הגיש בקשות להעברה ליחידת צנחנים לוחמת. כל בקשותיו הושבו ריקם, כיוון שלטענת מפקדיו ״הוא חיוני בתפקיד שהוא ממלא״. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע יעקב ונהרג בהפצצת מטוסי האויב על מחנהו שבאזור הגידי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו כי ״רעיו של יעקב ז״ל זוכרים את אומץ לבו ומסירותו. עד לרגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה״; שר הביטחון ציין במכתבו למשפחה כי ״יעקב ז״ל היה חייל מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

לופס, נסים

נסים, בן חנה ויעקב, נולד ביום א׳ באב תש״ח (6.8.1948) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אליאנס״ ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון ״כרמיה״. לקראת בחינות הבגרות למד והתכונן בכוחות עצמו, ללא עזרה, ועמד בהן בהצלחה. נסים היה תלמיד מצטיין, לא הסתפק בחומר הנלמד בבית־הספר והרבה לקרוא ספרי מדע, בעיקר בתחום המכניקה. בהיותו נער התגלה אצלו כישרון למלאכת כפיים, כשבנה מכשירים אלקטרוניים עדינים ומורכבים ובעיקר מכשירי רדיו. אחרי שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון החליט כי יוכל ללמוד לבחינות הבגרות ללא סיוע, ועל כן עזב את בית־הספר התיכון והמשיך ללמוד בערבים, ואילו בשעות היום יצא לעבוד ועסק בתחומים הדורשים גם יכולת גופנית וגם ידע והבנה. נסים הרבה לעסוק בספורט, לפתח את גופו ולחשל את עצמו, כדי שיוכל לעמוד במשימות הדורשות כושר גופני מעולה. הוא עסק בהתעמלות ולמד את תורת ההיאבקות והג׳ודו.

נסים גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1967 והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. לאחר הטירונות סיים קורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. אחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות וקורס מש״קי מקלעים. בזכות הצטיינותו כמפקד כיתה נשלח לקורס קצינים ולאחר שסיים אותו בהצטיינות והוענקה לו דרגת קצינות, שב לשרת ביחידה של חיל הצנחנים כמפקד מחלקה. הוא השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ובפעולות הצנחנים והוענק לו ״אות השירות המבצעי״ כעבור זמן הועלה לדרגת סגן. נסים היה מפקד מעולה, שביצע בשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו ושימש דוגמה אישית לפקודיו. הוא היה בעל כושר גופני מעולה, פרי האימונים והחישול בתקופת נערותו, והצליח לשלב את יכולתו הפיזית עם הבנה ומקוריות של מפקד רב תושייה.

במחצית אוקטובר 1970 שוחרר נסים מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. לאחר השחרור עמד להתחיל בלימודים בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, אולם בגלל פטירתו של אביו, שהכתה אותו בהלם, נאלץ לצאת לעבודה ולשאת בעול הדאגה לפרנסת המשפחה. הוא התקבל לעבודה כקצין ביטחון בחברת ״אל על״, עבודה שמצא בה סיפוק רב, משום שיכול היה לשלב את האתגר והעניין שבמקצוע עם סיורים וטיולים במקומות חדשים ומעניינים. אחרי שנה וחצי של עבודה קשה ומאומצת יצא יחד עם חברתו לסיור ממושך בארצות־הברית. במשך שלושה חדשים תרו את היבשת לאורכה ולרוחבה והתוודעו לאורח החיים המיוחד לתושבי ארצות־הברית. נסים הקדיש את מרבית הזמן ללימוד שיטות העבודה ודרכי הפעולה של קבלני בניין וחברות בנייה. לאחר שובו ארצה הקים את חברת הבנייה ״בומרנג״. ההתחלה הייתה צנועה וחסרת יומרות, אך נסים התגלה כאדם רב ניסיון ובעל כישורים, הן בתחום הבנייה והן כמנהל עסקים, וכאדם המעורה בענפי המסחר. החברה החלה להתפתח ולשגשג והעסיקה עובדים רבים, שנתנו אמון במנהלם ושירתו את החברה בנאמנות ובמסירות. החברה קבלה לביצוע משימות גדולות ועמדה בכל התחייבויותיה, לשביעות רצונם של הלקוחות. אחרי שנת עבודה

מאומצת, כשהחברה החלה לבסס את מעמדה, החליט נסים לשוב לספסל הלימודים וללמוד כלכלה, כדי להסתייע בידע שירכוש לקידום עסקיו. הוא עמד לשאת לאישה את חברתו זה שש שנים ושאף להקים עמה בית ומשפחה. אולם נפילתו בקרב מנעה את הגשמת תכניותיו וקטעה את מהלך חייו של אדם צעיר וברוך כשרונות, שעתידו היה לפניו. במלחמת יום הכיפורים השתתף נסים עם יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), באזור מחנות אבו־סולטן בגדה המערבית של תעלת סואץ, יצאה הפלוגה שלו לתקוף מתחם מבוצר של האויב ולחלץ שני טנקים ונגמ"ש שנפגעו והיו נתונים לאש האויב. תוך כדי תנועה לכיבוש היעד נפגע הנגמ"ש שלו ונסים, בנסותו לחלץ את עצמו, נפגע מאש נשק קל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "נסים ז"ל שרת כקצין מילואים בחיל הרגלים. הוא היה בוגר קורס קציני חיל הרגלים. נסים הוגדר כקצין בעל יכולת, ממושמע, הגון, נוח לעבודה ואהוב על הכל".

לזר, אבי

אבי, בן חנה וחיים, נולד ביום כ"ז באייר תשי"ד (30.5.1954) בחיפה. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "אורים" ו"גנים" בחיפה ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" בחיפה. אבי היה ילד נבון ופיקח. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בהצטיינות, התקבל ללימודי אלקטרוניקה בבית־הספר התיכון־מקצועי. גם כאן סיים את לימודיו בהצלחה והתמסר במיוחד ללימודי המתמטיקה והאלקטרוניקה. בתום הלימודים ביקש להצטרף לעתודה האקדמית וללמוד הנדסת חשמל בטכניון. הוא קיבל תשובה חיובית מן הטכניון, אולם שבוע ימים לפני תחילת הלימודים קיבל מכתב מן הצבא ובו הודעה על דחיית בקשתו להצטרף לעתודה האקדמית, כיוון שהיה דרוש לצה"ל. אבי היה חבר בתנועת הצופים והשתתף בפעולות חברתיות שונות שאורגנו במסגרת התנועה. כמו כן היה חובב ספורט, אהב לשחק בכדורגל ובכדורסל, ואף היה חבר בקבוצת הכדורגל של "הפועל" בחיפה. בזמנו הפנוי אהב לפתור תשבצים ובעיות במתמטיקה ושיחק שחמט. כשהיה בן שבע־עשרה, זכה במקום שני בתחרות שחמט לנוער, שהתקיימה בחיפה. היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. בן מסור להוריו, בעל מצפון ואוהב לעזור לזולת.

אבי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל האוויר. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס לאלקטרוניקה בבית־הספר הטכני של חיל האוויר. בתום הקורס הוסמך כטכנאי אלקטרוניקה תעופתית ונשלח לשרת באחד מבסיסי חיל האוויר, באיזור המרכז. ביחידתו היה אבי חייל מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו ורכש לו ידידים רבים ביחידה. במהלך

שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית, הקפיד לטלפן ושמר על קשר מכתבים עם בני המשפחה. במלחמת יום הכיפורים שימש אבי בתפקיד טכנאי מערכות אלקטרוניות. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) יצא לטיסה מבצעית והמסוק שטס בו הופל על־ידי טיל של האויב, מעל אדמת סיני. תחילה נחשב אבי כנעדר אולם בנובמבר של שנת 1973 נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לזר, אלימלך

אלימלך (אלי), בן דבורה ויהושע (אלכסנדר), מעולי קפריסין, נולד ביום ט"ז באלול תשי"ד (14.9.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם הרב הרצוג ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקיף העירוני־דתי ח' בתל־אביב, במגמה הכלכלית. אלימלך היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן. מנהל בית־הספר היסודי שלמד בו כתב: "הייתה בו זריזות מחשבה וזריזות פעולה. בכל פעם שהיה צורך בהתנדבות למעשה כלשהו, למען הכלל – היה אלי נכון. תשובותיו היו מנוסחות תמיד במיטב השכל הישר". מורתו בבית־הספר היסודי כתבה כי "היה ילד מחונן במידות אצילות והיה בעל כושר עבודה למופת". מנהל בית־הספר התיכון שלמד בו מעיד עליו, שהיה "בעל כישרונות וכושר לימוד. מידותיו היו מידות תרומיות והליכותיו נעימות והרבה לעסוק במעשי חסד ובעזרה לזולת". מורהו אמר עליו, כי "דעותיו היו שקולות ותשובותיו נאמרו בשלווה ובנחת וניסוחן היה ברור". רב השכונה אמר כי "על אף מיעוט שנותיו היה אוצר בלום של תורה ומעש". אלימלך היה חבר בתנועת "בני עקיבא". הוא ניחן בשמיעה מוסיקלית ובזיכרון מופלא. היה לו קול נעים, והיה עובר לפני התיבה בשבתות ומועדים, ויש שהיה בעל־קריאה ("בעל־קורא"). הוא היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם, מדקדק במצוות ומקפיד על כל קלה כחמורה. אלי אהב לעסוק בענייני ציבור והיה הגבאי בבית־הכנסת של התלמידים. הוא הרבה לקרוא בתחומים שונים וכתב דברי שיר. הייתה בו צניעות וענווה ודרכו שהיה נחבא אל הכלים. הוא היה חביב ואהוב על חבריו, והם רחשו לו אמון רב, העריכוהו וכיבדוהו, כי על כן ידע להשרות שלווה בכל מצב בשקט הנפשי שלו ובעדינותו. איש אמת היה, טהור־לב ואציל נפש. נאה דורש ונאה מקיים, ונוטל על עצמו כל תפקיד וכל משימה ומבצע אותם בכוח האמונה העזה.

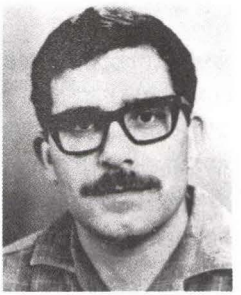
אלימלך גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972, והתנדב לשרת בחטיבת גולני. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים, שנסתיים בערב יום־הכיפורים תשל"ד. הוא היה חייל טוב, ממושמע וצייתן ומילא כל פקודה בלא ויכוחים ובלא טרוניות. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולא סיפר להם דבר על הקורות אותו בצבא. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל אלימלך בקרב על ציר הפריצה לתל־חדר. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. אמו נפטרה ביום א׳ באדר תש״מ (18.2.1980). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אלימלך היה מופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע המשימות בגדוד״; מפקד המחלקה אמר כי ״היה החייל הטוב ביותר במחלקתו״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי הספד, זיכרונות, דברי־שיר, מכתבים ותצלומים; הם גם תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ״שלום — היכל יצחק״ בצפון תל־אביב, וכן זוגות של תפילין.

לזראה, מרדכי (מרסל)

מרדכי, בן עישה ויעיש, נולד ביום כ״ד במרחשון תש״א (25.11.1940) באורון שבאלג׳יר. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר יסודי באלג׳יר. עם סיום לימודיו החל מרדכי לעבוד עם אביו בחנותו, חנות לתפירת שקים, כדי לסייע בפרנסת המשפחה, והגיע עד מהרה לידי כך שיכול היה לנהל את העסק בעצמו. מכיוון שנבצר ממנו להמשיך ללמוד בצורה מסודרת, הקפיד מרדכי לרכוש השכלה באופן עצמאי בכל האמצעים שעמדו לרשותו, ובעיקר על־ידי קריאת ספרים בתחומים שונים. הוא היה פעיל ביותר בתנועת ״דרור״ באלג׳יר, והיה גזבר התנועה במשך תקופה ארוכה, עד עלותו ארצה. עוד בהיותו ילד היה תמיד בין המארגנים, היוזמים והפעילים ביותר בכל מבצע, משחק או פעולה. לאחר תקופת עבודה בחנותו של אביו החליט מרדכי לעלות ארצה במסגרת גרעין איילת, דרך צרפת. בצרפת נתקל בקשיים ולאחר עיכוב קצר הגיע לארץ, והצטרף מיד לקבוצתו בקיבוץ בית אורן. לאחר שעשה זמן מה בקיבוץ בית אורן, עבר הגרעין של מרדכי לקיבוץ רגבים ומרדכי עבד שם בענף הרפת. לאחר עלותו של מורדי, כפי שקראו לו בני משפחתו, עלו רוב בני משפחתו ארצה.

מרדכי גויס לצה״ל בסוף ינואר 1960 והוצב עם הגרעין לנח״ל מוצנח ואחר הוצב לחיל ההנדסה. בתקופת שירותו הסדיר הוכשר והוצב ביחידה בתפקיד פלס.

במלחמת ששת הימים השתתף במסגרת שרות מלואים בקרבות לשחרור ירושלים. לאחר ששוחרר חזר מרדכי לקיבוץ רגבים, שם המשיך לעבוד בענף הרפת. הוא נשא לאישה את חברתו עליזה וברגבים נולדה גם בתו הבכורה — עדית. מרדכי נקלט היטב במשק והיה אהוב על חברי הקיבוץ ועל שותפיו לעבודה. לאחר הולדת בתו הבכורה החליטו הוא ואשתו לעזוב את הקיבוץ ולעבור לגור בערד, והוא החל לעבוד בסדום, ב״מפעלי ים־המלח״. מרדכי היה איש משפחה מסור ונאמן ביותר, ותכנן את כל חייו למען אושרם של אשתו וארבעת ילדיו — עדית, הדס, יוחאי ומיכל. הוא שאף לתת להם את הטוב ביותר, ובמרוצת הזמן עברו מדירתם הקטנה לדירה גדולה יותר. כעבור זמן הצליח מרדכי לקנות וילה בערד, שתספק מרחב למשפחתו וגינה ומקום משחקים לילדיו. בשלב מסוים רצה מרדכי לנסות, למען ילדיו, לחזור לקיבוץ רגבים, מתוך אמונתו ששם יזכו לחינוך טוב בחיק הטבע, אולם

הדבר נדחה למועד אחר ובינתיים פרצה המלחמה. מרדכי היה מסור ביותר גם למשפחתו הרחבה יותר, להוריו ולאחיו, וניסה לסייע להם ככל האפשר, הן מבחינה כלכלית והן — ובעיקר — מבחינה נפשית. במסגרת עבודתו התקדם מרדכי במהירות, וגם יזם כמה וכמה שיפורים מוצלחים. הוא זכה בהערכת חבריו ובאמון ללא סייג מצד הממונים עליו. עד מהרה הגיע לתפקיד של מנהל משמרת. הוא השתדל ללמוד הרבה ככל האפשר על ים המלח ועל המפעלים, כי ראה באזור זה גם את עתיד ילדיו. הוא שוחח ארוכות עם חבריו על ערד העיר ועל מפעלי ים המלח, ניסה להבין כל שלב בעבודה והיה מלא אמון ותקוות לגבי פיתוח המקום. מרדכי הצטיין במסירותו, בדייקנותו ובתפישתו המהירה ורכש את לבם של חבריו לעבודה, בעיקר בזכות תכונתו הבולטת ביותר — אהבה לזולת. הוא היה מסוגל להאזין לכל אדם, ותמיד עמד לצד כל מי שנזקק לעזרה, גם בעבודה וגם מחוצה לה. מטבעו היה שתקן, ממעט לדבר, שקט וצנוע. הוא התמסר בעיקר לעבודתו, וכל משימה שהוטלה עליו — בחיים האזרחיים או בצבא — ביצע במסירות ובדייקנות. למרות שתקנותו נקט בויכוחים עקשנות רבה, ומעולם לא ויתר על דעותיו ועל השקפת חייו. הוא היה שלם עם עצמו ועם עקרונותיו. תחומי התעניינותו היו מגוונים ביותר וכללו בעיות חוץ ובעיות פנים, אך בעיקר התעניין בנושאים מדעיים כלליים. במשך כל השנים הקפיד להרחיב את אופקיו ולהעמיק את ידיעותיו, ותמיד מצא זמן לקריאת ספרים. גם בתקופות של שירות המילואים בילה את כל זמנו הפנוי בקריאה. ביום א׳ בטבת תשל״ד (26.12.1973) נפגע מרדכי ונהרג מיריית צלף מצרי ליד תעלת סואץ, אל מול הארמייה השלישית בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, הורים ואחים.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה; בביטאון ״מפעלי ים המלח״ פורסמה רשימה לזכרו של מרדכי, ובה דברים על דמותו.

לזרוביץ, דוד

דוד, בן בלנקה ושמואל, נולד ביום ט׳ באדר תש״ט (10.3.1949) בקיבוץ גבעת־ברנר ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. כבר בילדותו הפתיע דוד את הכל בכושר הזיכרון המופלא שלו. כשהיה בן שנתיים זכר בעל־פה סיפורים רבים שקראו לו והיה מסוגל לחזור עליהם ממש מלה־במלה. כאשר היה בגן הילדים, ידע לזהות את שמותיהם של ילדי־הגן מתוך הכרה־ציורית של התוויות, שהיו מודבקות על חפציהם האישיים. כשהתחיל את לימודיו בבית־הספר היסודי, למד לקרוא מהר מאוד והיה בין התלמידים המצטיינים בכיתה. התחביבים הרבים שהיו לו, העידו על שילוב נדיר של תכונות הומאניות וריאליסטיות. מחד גיסא טיפח באהבה בעלי חיים, כגון יונים וכלבים והקדיש זמן רב לצילום. מאידך גיסא הצטיין בכישרון טכני בבניית מכשירים שונים. הוא אהב את נוף הארץ והרבה לצלם מראות טבע ונוף. מעשים של אי־צדק

קוממו אותו והוא הרבה לדבר בגנותן של רודנות ומלחמות. בגיטרה מצא פורקן לנטייתו המוסיקאלית.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967. הוא ביקש לשרת בחיל השריון ונשלח לבית־הספר לשריון, שם השתלם במקצועות הטנק. במיוחד התעניין דוד בצד הטכני של הטנק, שהכיר אותו על בוריו. בחידון בנושא הטנק, שנערך על ידי החטיבה, זכה במקום השני. מפקדיו, שהשגיחו בהתמצאותו המופלגת של דוד בתחום השריון, קדמו אותו מהר בסולם הדרגות.

גם לאחר שסיים את שירות החובה, היה נקרא לעתים תכופות לשירות מילואים, והוא מילא את חובתו בהתלהבות וללא כל היסוסים. במשקו עסק דוד במסירות בעבודות הרפת ואף התנדב לעזרת קיבוץ אל־רום שברמת הגולן, שם עשה כשנה. תקופה קצרה עבד באבו־רודס, כדי לחסוך כסף לטיול בחוץ לארץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים ירד דוד עם כוח שריון לגזרת התעלה, כדי להשתתף בבלימת התקפות המצרים. שבוע ימים לחם דוד בקרבות העזים, עד שביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נהרג בהפגזה ארטילרית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ גבעת ברנר. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בדברי ההערכה שכתב מפקדו של דוד, הוא ציין כי דוד היה "תותחן למופת וחייל למופת בקרב".

לזרוביץ (רון), עמיר

עמיר, בן עליזה ואוגן ז"ל, נולד ביום י' בניסן תשי"א (16.4.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגן" בנוה־מגן, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בנוה־מגן וסיימם ב"קולג' תיכון" (אקסטרני) בתל־אביב. עמיר היה תלמיד עירני ונבון. מוריו סיפרו עליו, כי היה רציני בגישתו ללימודים והצטיין ברצון ובנכונות להתמודד עם הבעיות שהיו כרוכות בלימודים. הוא היה מוכן תמיד לעזור לזולת ומסירותו לחבריו הייתה לשם ולמופת בין ידידיו. לכן היה אהוב על הכל והיה מעין "כומר וידוי" לחבריו שסיפרו לו את בעיותיהם ואת מצוקותיהם. הוא ידע לסייע להם בשלוותו, בתבונתו, ברוחו הטובה ובהומור שלו. מטבעו היה נעים־הליכות, מנומס, מסביר־פנים ומסודר בהופעתו. הוא היטיב לרקוד ולהתלבש, התעניין ואף הבין בגסטרונומיה. כפעם בפעם נהג להפתיע את חבריו בהצעות בלתי־שגרתיות ובכך שבה את לבם. אוהב ספר היה והקדיש את מרבית זמנו הפנוי לקריאת ספרים. כמו כן היה חובב ספורט נלהב, הצטיין בענפי אתלטיקה שונים ובסקי־מים. כל ימיו היה בן נאמן ומסור לאמו וקיים עמה קשר מיוחד במינו.

עמיר גויס לצה"ל בראשית פברואר 1970 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנק "פאטון",

התמנה למש"ק טנק "פאטון". אחרי כן השתלם בקורס קציני שריון, התמנה למדריך התמחות טנקים ואף השתלם בקורס חבלה. הוא היה קצין מעולה, בעל יזמה וידע מקצועי רב, אהוד על מפקדיו, על פקודיו ועל חבריו לנשק. הוא שימש דוגמה לחייליו במזגו הטוב, במסירותו ובסבילותו והיה כתובת לכל הזקוקים לעצה טובה ולסיוע בכל תחום שהוא.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, יצא באוגוסט 1973 לטיול בחוץ־לארץ עם חברו הטוב. מסע זה תוכנן לשמונה חודשים, אך נקטע באמצע, כי הידיעה על פרוץ מלחמת יום־הכיפורים השיגה את השניים בשוודיה והם החליטו לוותר על חלום חייהם ולשוב מיד ארצה. כאשר שמעו על הקשיים בהשגת מקום טיסה ארצה, עשו מאמצים רבים והפעילו את כל הקשרים כדי להשיג מקום במטוס. ואמנם ב־11 באוקטובר הגיעו השניים לישראל והתייצבו מיד ביחידותיהם. עמיר הצטרף ליחידת שריון שלחמה בחזית־התעלה, והוטל עליו תפקיד מפקד מחלקת טנקים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב באזור "החווה הסינית" שממערב לתעלה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם גילה אומץ־לב, תושיה וקור־רוח בלחימה נגד טנקי האויב".

אמו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני־המשפחה וחברים על דמותו.

ליבוביץ, יחזקאל

יחזקאל (חזי, חזקי), בן מרים וברוך, נולד ביום ב' בתמוז תשי"א (6.7.1951) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי בצופית והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בכפר־סבא, במגמה של מכשירנות. יחזקאל היה אהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו מספר עליו שהיה "שקדן וענוותן. הייתה בו ביישנות שבענווה, שנתלוותה אליו בכל אורח חייו. לימודיו ועבודתו בבית־הספר נעשו בצנעה וביסודיות. הוא היה בעל חוש הומור – הומור בריא, המזוקק מתפלות ההומור של בני דורנו". יחזקאל נמנה עם חניכי גדנ"ע אוויר, השתלם בקורס לטיסנאות והיה בו חניך מצטיין. היו לו "ידי זהב". הוא היה סרטט מצוין, בנה טיסנים ודגמי אווירונים, אסף בולים, הרבה לשחק בשחמט, אהב לשחות ואהב לצלם. הוא קרא ספרים הרבה, בעיקר ספרות יפה, והאזין למוסיקה. יחזקאל היה אדם ישר, בעל מצפון, הגון, צנוע ומסתפק במועט. הכל הכירוהו כעובד חרוץ, מסודר ונקי מאוד. מטבעו היה גלוי לב, עדין נפש, שקט ונחבא אל הכלים, והצטיין בזיכרון טוב. כל מיודעיו חיבבוהו על שתמיד נכון היה להושיט יד עוזרת, ולהטות אוזן קשבת לכל אדם שנזקק לעזרה. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

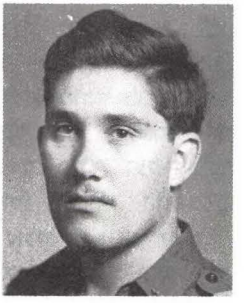
יחזקאל גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1969 והוצב לחיל חימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחמשי צריח טנק "סנטוריון". לאחר תקופה של שירות

מצוין נשלח לקורס קצינים, סיים בהצלחה והוצב ליחידה בדרגת קצין. הוא היה קצין יעיל, מסור, מוכשר ואהוד. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "בעל ידע מקצועי רב, חביב ומקובל על חבריו, ומבצע את המוטל עליו בנאמנות וביסודיות". בתום תקופת שירות החובה שלו המשיך לשרת שנה אחת בצבא הקבע. סיפר מפקדו: "יחזקאל היה אדם, מפקד וחבר כאחד. דרך עבודתו השקטה והמסורה השרתה אווירה טובה על מפקדיו ועל פקודיו. הרצינות שבעשיית הדברים הביאו את חייליו ליטול חלק פעיל בעשיית העבודה, גם בשעות קשות של עייפות או בשעות לילה מאוחרות". ומפקד אחר אמר: "הוא היה חסון, רגוע ונבון. היה לו שקט נפשי, חיוך מבויש משהו וחוש הומור עדין". מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף יחזקאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל יחזקאל בקרב במעוז "לחצנית", בגזרה הצפונית בסיני. תחילה הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו אב, אם ואחות. שלוש שנים ושבעה חודשים וחצי לאחר נפילתו נערך טקס גילוי המצבה על קברו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נכונותו לבצע כל שהוטל עליו הייתה מעבר למקובל. מעולם לא נשמע מפיו פקפוק או דבר סירוב. נכון היה לבצע תמיד כל משימה, קלה או כבדה, כמו הייתה זו ערך עליון".

הוריו הוציאו חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

ליבוביץ, רפאל

רפאל (רפי), בן גינה ודוד, נולד ביום י"ז בחשון תש"ד (15.11.1943) ברחובות. כשהיה רפי בן ארבע וחצי שנים נתייתם מאביו שנפל במלחמת השחרור. אחיו דוד שנולד מספר חודשים אח"כ נקרא על האב.

רפי גדל והתחנך ברחובות. מגיל 12 היה חבר בתנועת "הצופים" בה היה פעיל כחניך וכמדריך, בתקופה זו רכש לעצמו ידידים רבים. רפי אהב את הזולת והיתה לו סבלנות וכשרון נדיר ליצור קשר עם אנשים, והיה זה אך טבעי שחברים מצאו תמיד אוזן קשבת, לב חם, ובית פתוח אצל רפי. כזה היה, פתוח, ישר ונאמן ומעל הכל מסור למשפחתו בכל מאודו.

בפברואר 1962 גויס לצה"ל. לאחר סיום קורס מ"כים הוצב בחיל מודיעין ובמסגרת זו השלים קורס מש"קי מודיעין. לאחר סיום קורס קצינים המשיך לשרת בתפקידים שונים עד לשחרורו בקיץ 1966.

את עבודתו הראשונה כאזרח החל דוקא בתקופת המיתון הקשה, בסניף "דבר" ברחובות. כאחראי על מחלקת המודעות, הפצת העיתון והספרים שבהוצאת "דבר", עשה רפי עבודה יפה, רכש לעצמו ידע וניסיון רב ביחסי אנוש, נהול וארגון.

ביוני 1967 בפרוץ מלחמת ששת הימים השתתף רפי במסגרת יחידת המילואים שלו כסמ"פ של יחידת חרמ"ש, ולחם בקרבות ברצועת עזה וצפון סיני.

בינואר 1969 נשא אישה. באותה עת עבר לעבוד כמרכז חטיבת הנוער העובד והלומד המסונפת למועצת פועלי רחובות. ללא לאות ובמסירות רבה, דאג לארגונו של נוער השוליים ולמציאת מסגרת נאותה עבורו ע"י פעילות חברתית שוטפת, טיולים, ומציאת מקום עבודה מוסדר לנערים. זאת חרף קשיים טכניים, סרבול בירוקרטי והזנחה מצד הממסד. רפי נאבק על עקרונותיו מתוך אומץ לב וראיית הנולד. משעלו מאמציו בתוהו נאלץ לעזוב בלב דואב את עבודתו, בה ראה לא רק תפקיד אלא יעוד ואתגר.

רפי היה פטריוט אמיתי, וזה בא לידי ביטוי בהשקפת עולמו ובמעשיו. ב־1970 כשיצאה הקריאה להתנדבות לשרות קבע, בתקופת מלחמת ההתשה, לאחר לבטים עמוקים אך בהחלטה נחושה, חזר רפי לשרות פעיל והוצב בחיל השריון. זמן קצר לאחר מכן הועלה לדרגת סרן. מרבית שרותו זה עשה בסיני ותקופות ארוכות נעדר מביתו. בלחץ משפחתו השתחרר משרות קבע לאחר תום שלוש שנות שרות.

ביולי 1973 נפתח פרק חדש בחייו, כשהחל לעבוד במפעל "מנועי בית שמש" בתפקיד בטחוני ומנהלתי בכיר. לא פעם אמר כי התפקיד כאילו "נתפר" עבורו, אכן כך היה. ללא לאות וללא מסגרת של שעות עבודה מקובלות הקדיש את עצמו לאתגר במלוא המרץ והאהבה. המפעל ועובדיו הפכו להיות חלק אינטגרלי מעולמו באותה עת, אך ימיו במקום היו ספורים. מקץ 3 חודשים פרצה מלחמת יום הכיפורים.

למרות שלא נקרא, התייצב מיד כבר במוצאי יום כיפור ונאבק על שיבוצו ביחידה לוחמת. בתום הקרבות, שמענו מפי חבריו לנשק כי רפי הצטרף לפלוגת חרמ"ש בגדוד שריון שעשה דרכו צפונה אל הגולן. למרות היותו בכיר בדרגתו לא היסס לקבל עליו כל תפקיד על אף שלא תאם את תפקידו ודרגתו.

ביום ב', י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בשעות אחה"צ נתקלה יחידתו במארב כוחות שריון וחרמ"ש סוריים, בסמוך לרמת מגשימים. בקרב שניטש, תוך כדי הסתערות על כוחות האויב נפגע רפי ופונה במסוק לעורף, אך מאמצי הרופאים להצילו בעת הטיסה עלו בתוהו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב בין השאר מפקד האוגדה האלוף משה פלד: "...אמנם היה סרן רפי זמן קצר בגדוד, אולם חבריו מרבים לדבר בו, על אומץ רוחו, על כושר שיפוטו ומנהיגותו, על סגולותיו כחייל וכאדם".

בימים שלאחר המלחמה למדנו גם להכיר את רפי "האחר" זה שמצידו השני של המתרס המשפחתי. בפגישות שנערכו בחיק המשפחה בישיבה בצוותא שמענו מפי חבריו לנשק, פקודיו ומפקדיו וידידים שעבדו במחיצתו במסגרת האזרחית, על רפי "האדם והרע". "אציל רוח ונדיב לב מאין כמוהו" — כך הגדירוהו "אשר מעולם לא חסך מילה טובה או מאמץ לסייע לחבר".

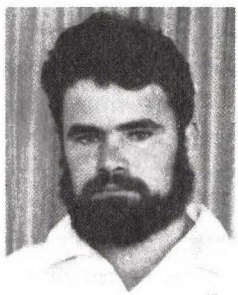
סיפר עליו מנהלו במפעל למנועי בית שמש — המקום ממנו יצא לדרכו האחרונה: "מרגע שדרכה כף רגלו במשרדי ידעתי שהוא האיש אשר חיפשתי. בשיחה ראשונה עימו ראיתי כי טמון באדם זה פוטנציאל עצום, וללא היסוס הצעתי לו את המישרה. כבר בראשית צעדיו במקום נוצר קשר הדוק בינו לבין עובדי המקום הותיקים ממנו. תוך פרק זמן קצר יחסית למד להכיר את הנהלים ובעיות המפעל תוך שהוא מדגיש חשיבות רבה לבעיות אנוש ומקדיש לכך מאמץ נכבד אשר לדעתו הווה גורם ראשוני להצלחה. ואכן בקסם אישי רב ובתבונה עילאית ידע להפיח רוח חיים

חדשה בקרב העובדים תוך שהוא רותם אותם באותה התלהבות האופיינית לו למשימות חדשות ופעילות יצרנית שוטפת. בכוח אישיותו המקרינה ובנצול מירבי של כשוריו הטבעיים ידע להנהיג צוות עובדים באחריות ומוסריות מעולה תוך מתן דוגמה אישית למופת".

כזה היה, נעים הליכות, פשוט וצנוע, חיוך לא מש משפתיו וידו טופחת על השכם, כזה מין חברה'מן, כך ישאר עמנו רפי לעד.

שנה לאחר נפלו הובא רפי למנוחת עולמים בבית העלמין ברחובות ונטמן בחלקה הצבאית מספר פסיעות מאביו. הניח אחריו אישה, אם ואח.

ליברייך, צבי

צבי (צביקה), בן חיה ויוסף, נולד ביום י"ג בסיון תש"י (29.5.1950) בלוד. הוא החל ללמוד בבית־הספר הממלכתי־דתי במגדיאל וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "שפרינצק". בילדותו היה צביקה ילד עירני ומהיר תגובה. הוא אהב ללמוד מתוך רצונו לרכוש דעת וניצל כל הזדמנות לשקוד על השיעורים. בשעות הפנאי היה מטייל באזור מגוריו, שכן רחש אהבה רבה לטבע. צביקה היה חבר בתנועת "המכבי" ואחר־כך עבר לתנועת "הנוער העובד". לפני גיוסו עבד זמן־מה בקיבוץ גבעת ברנר ואורח החיים בקיבוץ מצא חן בעיניו.

צבי גויס לצה"ל בסוף ינואר 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוסמך כנהג טנק. הוא אהב את הטנק שלו, דאג לכל פרט בו וטיפל בו במסירות. מפקדיו סמכו עליו בכל והעריכוהו מאוד. בתעודת השחרור צוינה התנהגותו כ"טובה מאוד".

בסוף ינואר 1971, לאחר ששוחרר, הצטרף צבי כחבר לקיבוץ משאבי־שדה. בקיבוץ עבד במטע הנשירים ואחר־כך עבר לעבוד במסגריה. מטעם הקיבוץ נשלח להשתלמות ב"מדרשת רופין" שבעמק חפר בקורסים להשקיה ולריסוס. הוא רכש חברים רבים בקיבוץ והם כינוהו בחיבה בשם "ג'ימס". חבריו מספרים כי היה בו טוב־לב אין סופי וכי עזר לכולם בכל אשר יכול, ברוח טובה ומתוך שמחה ורצון. היו לו "ידי זהב" ותמיד נשא עמו "לכל מקרה" תיק ובו כלי עבודה ומפתחות. הוא הוצב לשירות המילואים בגדוד מרגמות כבדות מתנייעות ועבר עמו תקופות מילואים רבות. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים גויס הגדוד ונשלח לחזית הדרום. צביקה השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני במסגרת גדודו, שעסק בלי הפסק בהנחתת אש על המצרים. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (13.10.1973), בעיצומו של קרב בציר הגידי נפגע התותח של צביקה והתפוצץ. צביקה נהרג במקום והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדיאל. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה כתב מפקדו: "קשה לתאר במלים את תכונותיו הנפלאות של בנכם היקר צביקה, תכונות שהפכו אותו לסמל חדוות החיים, נכונות להקרבה ומסירות ללא גבול. ללא ספק הוא היה דמות שהלכה והאירה. טוב לבו היה ניכר בכל מעשה שעשה ובנופלו אבד לגדוד אחד מטובי לוחמיו".

ליברמן, אליהו

אליהו, בן זיסל (נעמי) וזינדל (בן־ציון), מניצולי השואה, נולד ביום כ״ז באדר תשי״ב (24.3.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״עציון״ והמשיך את לימודי בית־הספר התיכון בישיבת בני עקיבא ״נחל יצחק״ במושב נחלים. בתום בחינות הבגרות החליט להמשיך בלימודים בישיבה גבוהה, בד בבד עם שירות צבאי קרבי בצה״ל. נחוש בהחלטתו זו הצטרף אליהו לישיבת ״הכותל״ בירושלים, שהיא ישיבת הסדר. אלי, כפי שכינוהו בחיבה ידידיו הרבים, אהב מאוד את הלימודים עוד מנעוריו. בגיל שמונה התחיל ללמוד שיעור בתלמוד מפי רב בשעות אחר הצהרים, ומאז לא פסקה התעניינותו הרבה בסוגיות ובאגדות חז״ל. באותה תקופה גם התחיל ללמוד נגינה בכינור והתמיד בנגינה עד יום מותו. מתוך סיפורי חבריו ועדויות הקרובים אליו, מצטיירת דמות יחידה במינה, שנתקיימה בה מזיגה נדירה של תכונות. בגיל עשרים ואחת שנה, כבר נכרה בו שלמות, המתגלה רק אצל אנשים שמאחוריהם ניסיון־חיים ארוך ומגוון. אלי היה ישר מאוד, כן ובעל אמונה איתנה בבחירת דרכו הרוחנית. הוא היה לא רק תלמיד־חכם מבריק, אלא גם מימש במעשיו את הערכים החברתיים והאנושיים שהתחנך עליהם. הוא עשה חיל רב בלימודיו בישיבה והרבה לפרסם מאמרים בתחום מחשבת ישראל, בחוברות שהישיבה נוהגת להוציא לאור. את אהבתו לישראל, לאלוקים ולתורה הפך לקו השולט באישיותו והמנחה אותו בחייו. הוא דקדק כקוצו של יוד בקיום המצוות, מתוך שמחה והתלהבות אמיתית, בכל תנאי ובכל מצב. רבים שזכו להתפלל במחיצתו, מעידים שזו היתה חוויה נדירה. ״אפשר היה למשש את האהבה שהייתה בתפילתו, את נימת הביטחון השופע והאמונה ואת התרוממות הרוח״ כתב גיסו, ישעיהו טישלר. אלי אהב מאוד את משפחתו והקפיד ביותר על מצוות כיבוד הורים. הוא נהג לבקרם בכל הזדמנות והרבה לכתוב אליהם, כדי לספר להם על מעשיו ולשאול לשלומם.

אליהו גויס לצה״ל בסוף יולי 1971 והתנדב לנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס במקצועות השריון הוצב לחיל השריון. כפי שהצטיין בישיבה, כך גם בצבא. הוא הפתיע בכושרו הגופני, בציונים הגבוהים שהשיג בקורסים השונים וביכולתו כלוחם. צוות הטנק, שעמו נמנה, היה המצטיין בגדוד. התנאים הקשים באימונים לא מנעו אותו מלהתמיד בתלמודו, בקיום המצוות ובקיום אורח חיים המבוסס על ערכי אהבת האדם והקב״ה. קשה היה לעמוד בפני קסמו של אלי. בפגישותיו עם צעירים לא דתיים, הצליח בדרכו הנעימה, שאינה מסיונרית, לעורר בהם תודעה יהודית ולגרום להם לשקול ולהעריך באור חדש את יחסם לדת ישראל. אכן קשה היה להישאר אדיש למראהו של אלי הלומד, בעיצומם של קרבות הבלימה המרים בסיני, פרקי אבות בתוך הטנק. לאחר הקרבות, סיפר מפקד הפלוגה, בהתרגשות רבה, כיצד במשך שנים־עשר הימים שעשה במחיצתו של אלי התערערה לחלוטין כל השקפת עולמו האנטי־דתית. שלוותו של אלי, קור רוחו, ביטחונו ואמונתו העצומה בנצח ישראל היו כסלע איתן, שלמוראות המלחמה אין שליטה עליו.

במלחמת יום הכיפורים, השתתף אלי בקרבות הבלימה והפריצה בסיני, בתפקיד תותחן טנק "סנטוריון". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בעת חציית תעלת סואץ, נפגע כלי השייט מהפגזה ארטילרית ושני הטנקים שהיו עליו נפלו למים. אלי הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבבית־הקברות על הר־הזיתים בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות, לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ליברמן, דורון

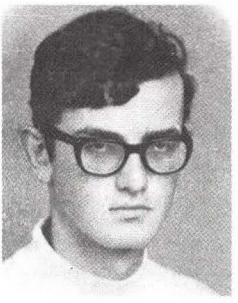
דורון, בן בלומה ויצחק, נולד ביום כ' בתמוז תשי"ג (3.7.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "זכרון־יוסף" והמשיך בבית־הספר התיכון לטכנאים על־שם א' שוב במגמה של מסגרות מכנית. אחרי־כן עבר לבית־הספר הטכני של חיל האוויר, שם למד חשמלאות וציוד־עזר למטוסים. הוריו של דורון, מניצולי השואה, עלו ארצה לאחר מלחמת־העולם השנייה, אף־על־פי שקרוביהם באמריקה הציעו להם להגר לארצות־הברית ולהצטרף אליהם. הם התעקשו לבנות את ביתם בארץ ולגדל בה את ילדיהם. מצבם הכלכלי היה קשה, אך הם השתדלו לתת לילדיהם ככל שהשיגה ידם. דורון ואחיו הבינו את המצב וידעו להסתפק במועט ולא לדרוש כל מה שראו אצל חבריהם. יתר־על־כן, תמיד השתדלו לעזור בבית והתחשבו מאוד בהוריהם. כבר מימי ילדותו הקפיד דורון לשמור על הסדר והניקיון והיה עוזר לאמו בעבודות הבית. ברבות השנים, כשגדל והיה לנער, השתדל שלא לקחת כסף מהוריו ולצמצם את צרכיו. וכשהיה בצבא עשה ככל יכולתו שלא להדאיג את הוריו והיה מצלצל לעתים תכופות כדי להרגיעם ולשאול לשלומם. הוא היה קשור מאוד לכל בני משפחתו, אך במיוחד אהב והעריץ את אמו. הוא דאג לה תמיד, זכר את ימי הולדתה, הרבה לכתוב לה וכיבד את דעתה. הוא נהג לומר שהוא מאחל לעצמו ולחבריו הטובים אישה כמותה. דורון היה נער צנוע, מנומס, עדין־נפש ורגיש. הוא היה חברותי מאוד וחבריו אמרו עליו ש"למען חבר מוכן היה לטפס על הרים ועל גבעות". חבריו הקרובים והוא היו חבורה מגובשת – יחד למדו, יחד שיחקו בכדורגל ויחד יצאו לבלות. גם בתקופת שירותם בצבא השתדלו לשמור על הקשר ביניהם ולהיפגש לעתים קרובות.

דורון גויס לצה"ל בתחילת יולי 1971 והוצב לחיל־האוויר. שירותו במסגרת זו היה המשך ללימודיו בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. הוא עבר קורסים שונים והוסמך כחשמלאי ציוד־עזר למטוסים וכחשמלאי ציוד־קרקע. חבריו ליחידה מספרים עליו, שתמיד עבד במרץ רב, הצטיין בהישגיו והשתדל לעשות יותר מהנדרש ממנו בכל התחומים. כעבור זמן נתאפשרה הצבתו ביחידה סמוכה, כיוון ששם נתנו חופשות תכופות יותר והוא רצה להיות הרבה בבית, כדי לסייע להוריו, אולם הוא ויתר על זכותו ועבר ליחידה אחרת במרש"ל. גם ביחידה זו מילא את תפקידו במסירות ובנאמנות והיה אהוב ומכובד על הכל. במלחמת יום הכיפורים שירת דורון בדרום סיני, באזור מרש"ל, וביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע ונהרג

בהתקפה אווירית של האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת "לזכרם – סיפור חייהם ומותם של ארבעה חללי חיל־האוויר" כלולים מדברי משפחתו וחבריו עליו: "כלפי חוץ היה יפה־תואר ודמותו הביעה קשיחות מסוימת, אולם כמי שהכירו, ידעתי היטב שהוא רגיש... אחת מתכונותיו הנפלאות הייתה היותו חבר טוב... לעולם לא אאמין שלא יחזור, שלא נשמע אותו שוב..."

ליברמן, משה

משה, בן גוטה (גוסטבה) ושלמה (סטיפן), נולד ביום כ"ב בסיון תשי"ב (15.6.1952) בלודז' שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. הוא למד בבית־הספר היסודי "תל־נורדאו" בתל־אביב ובבית־הספר היסודי "פיק"א" בפתח־תקוה. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם בפתח־תקוה. משה היה תלמיד מצטיין, חרוץ ושקדן, ועשה את כל אשר הטילו עליו באחריות ובדייקנות. בבית־הספר היסודי דילג על כיתה, ובבית־הספר התיכון הצטיין במקצועות הריאליים. הוא היה חובב שחמט נלהב, ונמנה עם נבחרת העיר פתח־תקוה ועם נבחרת חיל־השריון בשחמט והשתתף באליפות הארץ ובאליפות צה"ל בשחמט. הוא הקדיש רבות משעות הפנאי שלו לבניית דגמי מטוסים, והשאיר אחריו אוסף גדול של כשלוש־מאות דגמים. הוא ניחן גם בכישרון לציור והרבה לצייר. בציוריו ביטא את מאווייו ואת לבטי נפשו. אוסף גדול של ציורים נותר אחריו. משה הגה תמיד בשיפורים טכניים וביקש לסייע לבני משפחתו ולידידיו בהמצאות קטנות. כל עניין היה בוחן במחשבה מעמיקה, לכל פרטיו, אך נמנע מלדבר על רעיונותיו, עד אשר השלים את מלאכתו. הוא ניחן בתבונת כפיים, ברצון ובהתמדה וידע לסיים בהצלחה כל דבר שהתחיל בו וכל משימה שהוטלה עליו. על אף שהיה מסתגר, ביישן, ומעלים רגשותיו, כחושש לחושפם לעיני זר, תססה בו נפש רגישה והוא ידע ליהנות הנאה מרובה ממשחק שחמט רב־תחבולות, כמו היה זה מעשה אמנות. באורך רוח ובסבלנות רבה היה מנתח משחקי שחמט נודעים כדי להוסיף ידע וניסיון. הוא היה ותרן וסלחן ורחק מריב וממדון. בן נאמן היה ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. תוכניות רבות היו לו לעתיד והוא התכונן ללמוד באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע לאחר שישוחרר מהשירות הסדיר.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למדריכי מקצועות השריון; אחרי־כן מונה מדריך מקלענים במדור התותחנות. הוא המציא מתקן לאיפוס תותחים ללא־רתע, תכנן מקלע בינוני חדש ובעל יתרונות הפעלה חדשים, ואף הנהיג שיפורים בשיטות ההדרכה בהפעלת התול"ר. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. עם פקודיו וחניכיו לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש מהם ביצוע מדויק של הוראותיו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק

לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בהתקפת נגד באזור קנטרה ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו ישירות בטיל "סאגר" ומשה נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה גבר שקט וצנוע, נעים הליכות ולוחם ללא חת".

הוריו תרמו לזכרו פרוכת לבית־כנסת בפתח־תקוה, והעניקו גביע בתחרות שחמט שנערכה לזכרו.

לידני, עזרא

עזרא, בן מזל ודוד, נולד ביום ט"ז באדר ב' תשי"ד (21.3.1954) בראש העין ולמד בבית־הספר "בית יעקב" שבשכונת מגוריו. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים, עבר ללמוד בישיבה התיכונית "נחלת ראובן" בפתח תקוה. את בחינות הבגרות עבר בבית־הספר "אבוקה" בפתח תקוה. "הוא היה יושב מולי, בשורה הראשונה, וקולט בצימאון דברי תורה ומוסר", סיפר מורו של עזרא בישיבה התיכונית. "הייתה בו חיוניות מיוחדת ודברי מחנכיו חדרו עמוק בנפשו הרגישה. חמימות ושמחה היו תכונות היסוד של עזרא ובזכותן התחבב על כל ידידיו. חלק ניכר משקידתו והתנהגותו המנומסת נבע מרצונו לשמח את לב הוריו. די היה להזכיר לעזרא שהוריו חרדים להתפתחותו והתקדמותו, כדי שיתמלא מחדש במרץ־לימודים". עם התקרב מועד גיוסו לצה"ל, ניסו הוריו לשכנעו לשרת ביחידה לא־קרבית, קרוב לבית. אולם עזרא עמל לשכנעם בדיוק ההיפך. הוא רצה בכל מאודו לשרת בצנחנים ולבסוף שכנע את הוריו בצדקתו. "לכל אדם יש אורך חיים מוקצב", נהג לומר. "לכן לא חשוב אם ישאר ליד סינור־אמא, או ישרת בצבא ביחידה קרבית..."

עזרא גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 ולאחר שסיים את אימוני הטירונות, הגשים את אחת משאיפותיו הגדולות, כשהשלים בהצלחה קורס צניחה. בתקופה הקצרה ששירת בצה"ל, פחות משנה, נשאר עזרא אותו נער חייכני, מנומס וטוב לב. כל חופשה שקיבל, הקדיש לבילוי משפחתי עם הוריו ושתי אחיותיו. מדי הגיעו הביתה, נהג לפשוט את המדים וללבוש בגדים אזרחיים. "אני לא רוצה שיגידו שאני מנסה לעשות רושם", היה מתרץ בחיוך. "חוץ מזה, המדים נועדו אך ורק למילוי התפקיד, וברגע שאני בבית, אני אזרח רגיל. מן ההגיון הוא שאדם יתאים עצמו תמיד לסביבתו..." במלחמת יום הכיפורים, היה עזרא בכוח הרגלים הראשון שהגיע לקו החזית בסיני והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה העקובים מדם. במהלך קרב שהתחולל ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע עזרא ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

ליזר, נתן־דוד

נתן־דוד (נתי), בן לאה ומתתיהו, נולד ביום ט' בסיון תש"י (25.5.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תל־חי" בחיפה. אחרי־כן המשיך בלימודים בבית־הספר התיכון־עירוני ג' על־שם זלמן ארן בחיפה ובבית־הספר התיכון החדש בחולון. נתן היה תלמיד חרוץ ושקדן. מורהו מספר עליו, כי "יחסו לסובב אותו היה יחס רציני. הוא מיעט בדיבור והיה ממלא את המוטל עליו בנאמנות ובאהבה. הייתה בו נאמנות לא־רגילה לדברים שאהב ומזגו הנוח הפכו לאהוד ולמקובל ביו ידידיו וחבריו". הוא היה ספורטאי מצטיין, נלהב מאוד לכדורגל, וייצג את בית־ספרו בתחרויות ובאליפויות. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ, לסייר באתרים ארכיאולוגיים ולהתבונן בנופים. הוא ניגן בגיטרה להנאתו, אהב מוסיקה והיה בקי מאוד בתחום זה. חבריו מרבים לספר על נאמנותו לידידיו, על כנותו ועל רגשנותו. אך עם שהיה בעל לב רגיש, היה עקשן, ידע לעמוד על דעתו וסלד מן הפשרה. גם שאפתן היה ונאמן להחלטותיו. תמיד לחם באומץ למען כל עניין שנראה לו צודק, וטרח הרבה להסביר ולשכנע את הזולת בצדקת מעשיו. נתי היה צנוע ונחבא אל הכלים, ובעל חיוך מבויש קמעא. שתקן היה ונמנע מלספר על עצמו. חבריו ביקשו תמיד לקרבו אליהם, משום שהיה נוח לכולם וידע לכבד רגשותיו של כל אדם. הם אהבוהו על שום שרחק מן הגאוותנות וסלד מההתנשאות, ובשל ותרנותו וטוב־לבו. גם בקרב בני משפחתו היה טוב ומיטיב והשרה בביתו שמחת חיים ואהבת חיים. היה בן אוהב ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. הוא התכונן ללמוד בפקולטה למדעי החברה באוניברסיטת תל־אביב, ועסק במלאכות שונות כדי לאסוף כסף ללימודים.

נתן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ומקובל על חבריו. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו, לכן מעולם לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים, והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. במלחמת יום הכיפורים השתתף נתי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), יום קודם שנכנסה הפסקת האש לתוקפה נפל נתן בקרב באזור "בוצר" שעל גדות תעלת סואץ. בעת הסתערות פגע פגז בטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בית־הספר התיכון־עירוני ג' על־שם זלמן ארן בחיפה הוציא לאור חוברת לזכר תלמידיו, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ונתן בתוכם.

ליטן, גלעד

גלעד, בן אלישבע ויצחק, נולד ביום א׳ באב תשי״ב (23.7.1952) בקיבוץ גשר הזיו. הוא למד בבית־הספר היסודי על שם ויצמן בנהריה, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־חינוך תיכון־אזורי, בגליל המערבי. גילי – כפי שקראו לו הכל – היה איש הטבע. הוא אהב את האדמה שרגליו דרכו עליה והרבה לטייל ברחבי הארץ עם ידידיו, עם בני משפחתו ובעיקר עם חניכיו בתנועת הצופים. את הטיולים הכין בקפדנות, והיה הולך קודם וסוקר את המסלולים המיועדים לטיול. הוא קיווה לעסוק בחי, בצומח ובאדמה, לאחר שיתפנה ממילוי חובותיו למדינה. אהבתו השנייה של גילי הייתה – הים. הוא היה בן שתים עשרה כאשר הצטרף, יחד עם אביו, לימייה של ״הפועל״ ולמד להשיט סירות בים. הוא הרבה לשחות ואף השתתף במשחים ארוכים. גילי היה חבר פעיל בתנועת ״הצופים״ ויחד עם צוות המדריכים, העמיד קבוצה גדולה של חניכים, שראו בו סמל ומופת. מרשימה במיוחד הייתה הידידות שנרקמה בין החברים בצופים, ידידות שלא נותקה גם לאחר שהתפרקה החבילה וכל אחד יצא לשרת בצה״ל. גילי זכה לנסוע פעמיים לחוץ לארץ. בפעם הראשונה יצא במסגרת קבוצה, שאורגנה על־ידי עיריית נהריה ונשלחה לכנס־נוער בינלאומי בברלין המערבית. גילי רכש שם ידידים רבים, נורווגים, אנגלים וגרמנים וביניהם גם כומר צעיר, שהרבה לשוחח אתו. בשנייה נסע בשליחות הצופים לג׳מבורי ביפן, שם בילה גם שבוע ימים בטיולים ברחבי הארץ. ״טוב להיות ישראלי בחו״ל״, כתב גילי מן המזרח הרחוק. ״מקבלים אותנו בכל מקום בכבוד ובאהבה״.

גלעד התגייס לצה״ל בסוף ספטמבר 1971 והוצב לחיל האוויר. הוא הוכיח כי הוא מסוגל להתמיד במאמץ לימודים מרוכז והצליח לעמוד במשך שבועות ארוכים בלימודים העיוניים, שדרשו ריכוז ומחשבה. לבסוף הגיע גילי לסיירת, שם מצא פורקן גם ליצר הטיולים שלו, שלא מצא את סיפוקו בחיל האוויר. הוא נהנה מחישול גופו באימונים הקשים ורכש לעצמו ידידים רבים, בזכות נכונותו תמיד לעזור לזולת ובזכות מסירותו הרבה לתפקידים שהוטלו עליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה גילי עם כוחות החי״ר ברמת הגולן. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) יצא עם יחידתו לכבוש מחדש את מוצב החרמון שנפל בידי הסורים. המערכה החלה בשעה שתיים לפנות בוקר, תחת אש חזקה של הסורים. גלעד נפגע בפעולה זו וכעבור זמן מת מפצעיו. בן עשרים ואחת היה גילי בנופלו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל והוענק לו ״עיטור העוז״. בתעודה שנתנה להוריו נאמר: ״ביום 8 באוקטובר 1973, בקרב הראשון על החרמון, חיפה גלעד ליטן ז״ל על נסיגת הכוח מן הרכס. כשהתברר שחייל אחד נעדר, התנדב גלעד ליטן, יחד עם חייל נוסף, לעלות שנית לחפש את הנעדר. לאחר שנתקלו באש עזה ולא מצאו את החייל, חזרו לכביש. ב־12 באוקטובר 1973, בזמן פריצת דרך־גישה למוצב, התנדב גלעד ליטן להיות־הראשון שיבדוק את הדרך. כשגילה מוקשים, סימן אותם וארגן את מעבר השיירה דרכם. ב־22

באוקטובר, בקרב השני על החרמון, קפץ גלעד ליטן כדי לגרור לאחור את מפקדו שנפצע. בזמן הקפיצה נפגע ומאוחר יותר מת מפצעיו. במעשיו אלה גילה אומץ־לב למופת, רוח התנדבות, יזמה ואחוות־לוחמים".

ליטני, יניב

יניב, בן רות ויצחק ז"ל, נולד ביום י' באלול תש"ט (4.9.1949) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון בפתח־תקוה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד סינגלובסקי" בתל־אביב. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר בלטה אצלו תכונה מיוחדת לו: להציב לעצמו אתגרים קשים ולעמוד בהם. הוא בחר במסלול לימודים ארוך, ברמה גבוהה – מסלול ההנדסאים. כאשר היה בן ארבע־עשרה נפטר אביו, אך למרות האסון המשיך יניב בלימודים ואף נעשה רציני ואחראי יותר. הוא סיים את לימודיו בהצלחה והוענקה לו תעודת הנדסאי אלקטרוניקה. עוד קו־אופי היה אצל יניב – התעסקות בתחומים רבים. מנערותו אהב ספורט, בעיקר כדורסל, ושיחק בקבוצת הכדורסל של "מכבי" פתח תקוה, בנבחרת בית־הספר "אורט" ובנבחרת ארגון הסטודנטים בבאר־שבע. הוא בנה מכשירי־חשמל ואלקטרוניקה וניתנה לו תעודת חובב־רדיו. בתקופה שהיה סטודנט, הקדיש עניין רב למחשבים ובילה חלק ניכר משעות הפנאי שלו בביתן המחשב. תמיד היה אופטימי ועליז. היה לו חוש הומור מיוחד, שלפעמים נחשב בעיני הבריות חריף מדי. אך מי שהכירו היטב ידע, כי מאחורי החזות הזאת מסתתר אדם כן ואמיתי. הוא שאף להפיק מהחיים את מרב ההנאה ועשה זאת בהאזנה למוסיקה, בבילויים ובטיולים בארץ עם חבריו ובפעולות חברתיות שונות. שאיפתו הייתה לטייל בעולם ולהכיר אנשים חדשים, לאחר שישוחרר מצה"ל ויסיים את לימודיו באוניברסיטת באר־שבע.

יניב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והתנדב לקורס טיס. הוא השלים בהצלחה את ההכשרה כטייס קרבי ואחר־כך גם הדריך בבית־הספר לטיסה. הוא היה נלהב לטיסה ונהנה מכל רגע שעשה באוויר. תמיד נהג לספר כיצד הוא נוהג לטוס מעל מקומות שאהב לטייל בהם ברגל וכמה נפלא נראית הארץ מלמעלה. "יניב היה אחת הדמויות הבולטות של מדריך ואדם, אשר ידע מה שרצה", כתב עליו, כעבור זמן, מפקד בית־הספר לטיס. "הייתה בו שובבות, עצמאות רבה, וביטחון בכוחו ובכושרו לרתום עצמו לדברים שחשבם לרציניים". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נחפז יניב לטייסת ומיד יצא לגיחות־קרב. ביום השלישי למלחמה חזר מגיחה בחזית הסורית עם מטוס, שזנבו היה שרוף לגמרי – אך נחת בשלום. את הגיחה סיכם בצחוק האופייני לו: "איזה טילים. לא רציני. פוגעים במטוס ולא מפילים אותו..."

ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצא יניב לגיחה בחזית המצרית, לאחר שהפציר במפקדו שירשה לו לצאת לקרב, בטענה שלא יצא דיו לגיחות־קרב. המשימה שהוטלה עליו הייתה לשבש את מהלכן של שיירות האויב, והוא ביצע אותה בהצלחה. בדרכו חזרה לבסיס, נפגע מטוסו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

לייבוביץ, דלי

דלי, בן פני ויעקב, נולד ביום כ"ד בסיון תשי"ד (25.6.1954), בעיר סבני שברומניה, ובשנת 1966 עלה עם משפחתו לארץ. את לימודיו היסודיים התחיל בבית־ספר בעיר הולדתו, ובארץ המשיך בבית־הספר הממלכתי "אילנות" באשדוד. אחרי כן למד בבית־הספר התיכון "רוגוזין" באשדוד, שם השתלם במגמה הריאלית. בשנות נעורותו היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", השתתף בחוג לגדנ"ע אוויר, בחוג לפיסיקה, שנערך ב"מכון וייצמן למדע", ובחוג לחקר השואה. דלי היה פעיל מאוד בבית־הספר. הוא ערך תערוכה לזכר השואה, ועסק במאבק להגנת האסירים הפוליטיים היהודיים בברית המועצות, ואף גרר אחריו את כל חבריו. סיפר עליו מחנכו: "צנוע ושקט היה דלי, בעל היגיון בולט ואינטליגנציה גבוהה. למרות נטיותיו הברורות למקצועות הריאליים, גילה התעניינות בכל שטחי החיים. דעותיו והערכותיו היו תמיד מעניינות ומעמיקות, דלי היה חניכי וידידי, ושפה משותפת הייתה בינינו. נעים הליכות היה, חביב על כולם, בעל אופקים רחבים, חרוץ לאין גבול ופעלתני תמיד". הוסיף חברו גבי: "בדלי היו הכישרונות, הרצון וההתמדה של איש מדע. מעולם לא שקט ולא נרגע עד שמצא פיתרון לבעיות מתמטיות בהן נתקל, והוא היה המקור הראשון אליו פנתה הכיתה, כשהתעוררו קשיים. גם במקצועות אחרים היו לו רעיונות מקוריים, שזכו לתשבחות רבות. דלי אהב גם ספורט – את הריצה והשיוט, הוא אהב לצלם ולפתח את תמונותיו, היה לו חוג של חברים קרובים, שבחר בקפידה ולהם היה חבר נאמן ומסור עד בלי די. מבחינות רבות היה דלי מבוגר מבני גילו; היו לו דעות ברורות מאוד, ותמיד חיפש את הצדק המוחלט. סבורני שהאמין בלב שלם בקיומו הממשי של המושג המופשט הזה". סיפר חברו נחמן: "ספק אם יהיה לי אי־פעם חבר נאמן כמו דלי. זכורני כאשר דלי סיים את בחינות הבגרות בהצלחה, ישב שעות ארוכות ואסף את כל חומר הלימודים, שאירגן לעצמו בתקופת לימודיו, בטענו שאומנם הוא גמר ללמוד, אך יש חברים שעדיין לא סיימו ואולי עבודתו תהיה להם לעזר. הוא האמין תמיד שהאדם חייב ומסוגל לעזור לזולת. דלי תמיד שאף להצליח ולהצטיין בכל שטח, ויחד עם זאת היה עניו, נוח לבריות וידידותי".

דלי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס תותחני טנקים ואת שניהם סיים בציונים גבוהים. סיפרו עליו חבריו ליחידה: "דלי היה תותחן מקצועי, שעינו חדה כעין העיט.

למרות שהיה אוהב שלום בטבעו, למד להכיר את הטנק ואת דרך הפעלתו ונהג בו כמו ברכבו הפרטי. הוא היה מהטנקיסטים המצטיינים שלנו. בהיותנו בקו, היה יושב בלילות וקורא את תורות הפיסיקה והמתמטיקה הגבוהה. בכל דבר הצטיין – במטווח תותחים קיבל את הציון 98.5! תמיד סיפר לנו, שתקוותו הגדולה היא להגיע לתואר גבוה בשטח האווירונאוטיקה ולהיות מדען בבסיס שילוח של טילים או של חלליות". מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית סיני. על לחימתו בימי הקרבות סיפרו חבריו: "דלי לא איכזב. הוא פגע בכל המטרות, לחם בעוז וללא התרגשות והשמיד טנקים רבים. לא לחינם היה התותחן המצטיין שלנו. הוא הוכיח במלחמה, שהיה חייל מעולה ואפשר היה לסמוך עליו בכל מצב. כאשר אמרנו לו 'כל הכבוד, דלי' ענה בצניעותו האופיינית 'אה, אל תגזימו'. דלי נהרג כגיבור". בקרב שהתחולל ליד תעוז "שדה" ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע מטיל נ"ט ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דלי היה תותחן מעולה, חייל מוכשר ואמיץ, נבון מאוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו, וקטעים מרשימותיו ומעבודותיו במסגרת החוגים הרבים שהשתתף בהם.

לייטנר, אליעזר

באיזה שהוא מקום חרדתי לו תמיד, ולא מפני שהיה חולני או חלש. להיפך, היה בריא וחסון, גבה קומה ורחב כתפיים. היה בו חן כזה, חביבות, מאור פנים, עליזות סוחפת. כאשר היה נכנס לחדר היה החדר מתמלא אורה. היה לנו טוב אתו, תמיד ויתר, עזר, הרגיע וכשיש לך אבן־חן כזו אתה חושש לאבד אותה. אליעזר נולד בזכרון יעקב ביום י"ט בחשון תש"ח (2.11.1947), דור רביעי למתיישבים הראשונים במקום מצד אביו, ומצד אמו מצאצאי רבי יצחק אלחנן ספקטור, הגאון מקובנא. סבו, אברהם קפלן, היה מורה ומחנך ידוע בנוה־שאנן בחיפה. מה שבלט באלי הייתה המזיגה בין הכוח הפיזי הרב והנפש הפיוטית והעדינה. בזמנו הפנוי אהב לקרוא את האידיליות של דוד שמעוני, שירי טשרניחובסקי ושירת רחל, האזין הרבה לתקליטים, או שהיה יוצא לשחות בים, קיץ וחורף, ולשחק בכדורסל. את שנות ילדותו, עד גיל עשר וחצי עבר בכפר, במושבות זכרון־יעקב ובנימינה, שם ספג את האהבה לחקלאות ולטבע. ב־1958 עברנו לגור בבת־ים שם סיים את לימודיו בבית־הספר העממי "ראשונים". ההמשך היה כמובן בית־הספר החקלאי "מקוה ישראל" בו התמחה בגידול בקר ועצי פרי. כבר כאן התבלט כנער חברותי ובעל מזג נוח והיה חביב על מוריו ועל חבריו.

ב־13.2.1966 גויס לצה"ל, סיים קורס מפקדי טנקים והיה למדריך בקורס זה. שירותו הצבאי היה גדוש פעילויות: קרב סמוע, התקריות עם הסורים על מקורות

המים, מלחמת ששת הימים, שבה ניצל בנס כאשר כיפת הצריח של הטנק עליו פקד נפגעה והמקלע הועף מפגיעת פגז מצרי, בעת שאלי התכופף לשתות מים בתוך הצריח. בהמשך נטל חלק במלחמת ההתשה והשתתף, לקראת סיום שירותו הצבאי, **בקרב על כראמה. בכל קרב וקרב איבד אלי מטובי חבריו והקפיד לבקר אצל המשפחות השכולות ולשמור על קשר אתן. כחצי שנה לפני מועד שחרורו נתבקש לצאת לקורס קצינים, אבל סירב. במטרה לשכנעו לצאת לקורס מינו אותו מפקדיו למפקד מחלקת טנקים. הוא מילא תפקיד זה ללא דופי, אף־על־פי שלא עבר קורס קצינים.**

לאחר שחרורו מהצבא, בשנת 1969, התחיל לעבוד בתור מזריע בשירות להזרעה מלאכותית בבית דגן. ב־ 7.7.1970 נשא לאישה את רותי ספירו. כעבור שנה נולדה בכורתו סיון, וכעבור שנה נוספת – יעל. במשך כל השנים האלה המשיך אלי בעבודתו בשירות להזרעה. הצטיין בעבודה והיה מקובל על חבריו לעבודה ועל בעלי המשקים, את אמונם רכש בעזרת מזגו הנוח וחוש ההומור שלו. מעל כל אלה הצטיין אלי‌עזר בפשטותו ובצניעותו. היה בן, אח, בעל ואב מסור ואוהב ללא גבול. במכתב שכתב לו המנהל במקום עבודתו, כשנה לפני נפילתו, נאמר: "...בתקופה הקצרה של עבודתך עמנו הוכחת כושר מקצועי מעולה, מסירות ונאמנות בעבודתך ומעל לכל הצלחת לטפח יחסים טובים, הן עם חבריך לעבודה והן עם בעלי המשקים... לעובד כמוך תמיד יימצא מקום בין כותלי המוסד".

אלי נפל ברמת הגולן, באזור חושנייה, בלילה שבין י' ל־י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) עת שעט עם חבריו בגדוד המילואים הראשון של השריון שעלה לרמה במלחמת יום הכיפורים, לחסום את התקדמות האויב.

חוברת לזכרו ולהנצחת שמו הוצאה לאור על־ידי חבריו לשירות ובה מדברי המשפחה, חברים וידידים על דמותו; כן נקראת על שמו חורשה ב"יער המגינים" הנמצא ליד מושב בקוע.

לינדנבאום, אברהם

אברהם־משה, בן לאה ויצחק, נולד ביום ט' בטבת תש"ט (9.1.1949) בירושלים. למד בבית־הספר היסודי "חורב" ובבית־הספר התיכון "ליפשיץ" בירושלים. בגיל שש עשרה הפסיק את לימודיו בבית־הספר התיכון והשלים את בחינות הבגרות באופן עצמאי, תוך כדי שילוב לימודים ועבודה במפעל הלבשה משפחתי. היה בן, אח, בעל ורע מסור, חביב ומשרה שמחה על סביבתו. עליצותו וחדוות החיים שלו דבקו ברעיו ובמכריו. אברהם אהב מאוד את הארץ על נופיה ומרחביה. כמאמין וכשומר מצוות מתוך הכרה עמוקה, היה אידיאליסט ופטריוט בהשקפותיו. חיבה מיוחדת נודעה ממנו להווי יהודי, ובעיקר חסידי.

את שירות החובה בצה"ל החל אברהם בחיל השריון. בהמשך הוכשר כחובש קרבי ואת מרבית שירותו עשה ברמת הגולן. את תפקידו מילא במסירות ובנאמנות.

גם כאן עמדו לו תכונות אופיו והיה חביב על חבריו לנשק ועל מפקדיו ומקובל על הכל.

אברהם שוחרר משירות החובה כסמל בשנת 1970. הוא חזר לירושלים למשפחתו, הקים וניהל מפעל הלבשה. גם בשירות המילואים מלא תפקיד חובש. בשנת 1973 נשא לאישה את חיה. מלחמת יום הכיפורים פרצה כמחצית השנה לאחר נישואיו. בימי המלחמה שירת בצוות זחל"ם רפואה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נשלח עם יחידתו לקרב בעיר סואץ, מעבר לתעלה. הוא נהרג בקרב קשה, אליו נקלע עם חבריו, ברחובות העיר. אברהם הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שעל הר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ושתי אחיות.

לינדר, בנימין

בנימין (בני), בן מינה וברוך, נולד ביום ב' בטבת תש"ג (10.12.1942) ברחובות. מגיל רך נמשך בני אל הטבע. בחצר בית הוריו היו לול, שובך יונים וכלב, אהב את החיות, שמח אתן וכאב את כאבן. הוא הרבה לטייל בסביבת רחובות, חקר את הטבע ולמד אותו, ידע כל צמח בשמו והכיר את מקורו של כל שיח. בני היה מהמצטיינים בבית החינוך. הוא שילב את לימודיו בפעילות ב"תנועה המאוחדת" וכאשר סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי נעשה מדריך ואחר־כך מרכז קן התנועה ברחובות. עם סיום לימודיו היסודיים רצה בני להמשיך בבית־הספר החקלאי "כדורי", כי ראה את עתידו כחקלאי. אולם הוא שוכנע על־ידי מוריו והוריו וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המאוחד ברחובות כתלמיד מצטיין. עיסוקיו הרבים של בני כללו איסוף צמחים ופרפרים, טיולים במסגרת תנועת הנוער ו"החברה להגנת הטבע", מוסיקה, שאהב בכל מאודו, וספורט. הוא שיחק בנבחרת הכדורסל של בית הספר וכשחקן כדור־יד היה הראשון בין חבריו, ששיחק בנבחרת הבוגרים של "הפועל" רחובות. הוא ביצע בדרך המעולה ביותר כל תפקיד שנטל על עצמו. חבריו מספרים על רגש החובה שלו, שכאשר ירד שלג בארץ בשנת 1952, היה בני הילד האחד שהגיע לבית־הספר בבוקר, שכן לגביו "קמים בבוקר והולכים לבית־הספר, וזהו!"

בנימין גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1960 והתנדב לנח"ל המוצנח. הוא השלים אימון בסיסי ואימוני צניחה, וכעבור זמן סיים כחניך מצטיין קורס פלחה במסגרת הנח"ל. כחבר גרעין "יובלים", שהתעתד לעלות על הקרקע ביודפת, עשה בני את השירות בשגב שבגליל המערבי, שם קיבל הגרעין את הכשרתו. כל הנסיונות שעשו מפקדיו של בני לשכנעו שיעבור לצוות הפיקוד של היחידה, נתקלו בחיוך ובהינף־יד מבטל. לגביו החשיבות של השירות בצה"ל הייתה ההכשרה לעלייה על הקרקע.

בסוף אפריל 1963 השתחרר בני מהשירות הסדיר ויחד עם חבריו עלה להתיישבות ביודפת. הוא נשא לאישה את חברתו צביה, והשניים נשלחו לשנת לימודים בירושלים. כאן גם הכיר לראשונה את בצלי הפרחים. בבצלי הפרחים מצא

בני את יעודו. הוא היה חופר בידיו, כי חשש שמא יפגע מכשיר בבצלים העדינים ובתום שנת הלימודים בירושלים הביא ליודפת את ענף גידול הבצלים לפרחים. הוא נכנס לתחום זה ראשו ורובו והיה הראשון בארץ שהביא את הענף לידי שגשוג. משטח אדמה קטן, הלך שטח הגידול והתרחב ובני הפך למומחה הגדול במקצועו. הוא נעזר ב"מכון וולקני" בבית דגן ולימים הפך התלמיד למורה. הוא נשלח להולנד ולארצות באירופה, לקשור קשר עם המגדלים שם, ויודפת החלה לשווק בצלי פרחים בארץ, ואף לייצא אותם, שכן איכותם הייתה מן הגבוהות בעולם. במלחמת ששת הימים לחם בני ברמת הגולן, במסגרת שירותו במילואים. עם תום הקרבות הקדיש את כל מעייניו לאיסוף בצלי פרחים מן הרמה. הוא הביא שק שלם והצליח לפתח סוגי פרחים נדירים, שאיש לא ידע על מציאותם באזורנו. בצלי הפרחים נקלטו באזורי הארץ השונים, ובני נהג לנסוע ולבקר את בני טיפוחיו בחלקות השונות, בדרומה של הארץ ובמרכזה. הייתה לבני גישה נדירה משלו במשא־ומתן עם המוסדות. הוא נהג להביא את הנציגים אל החלקות, לסייר עמהם בשטח ואחר־כך להביאם אל ביתו החם והנעים, ואמנם תמיד הצליח בהשגת מטרותיו. בני ניחן ביכולת לעשות כל דבר, בנכונות מלאה ולהשקיע את כל מאודו בעקשנות ובעקביות. חבריו מספרים עליו, שבתחום העבודה היה הוא כוח עצום והצטיין בהספק גדול ובביצוע מושלם – וכל זאת ברוח טובה. הביקורת שלו הייתה חשובה לעובדים אתו, כי ידעו שמאחוריה עומד ידע רב ועמוק. עם שכניו הערבים יצר בני קשרי שכנות חמים וקרובים, מה גם שעמדה לו שליטתו בשפה הערבית, חביבותו וחיוכו החם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא בני מבית־הכנסת ונחפז אל יחידתו ברמת הגולן. בשמחת תורה הביא אחיו את הידיעה שביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נהרגו בני ועוד שנים־עשר מחבריו בקרב על חאן ארנבה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביודפת. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים לזכרו פורסמו בספר "נתיבים בשדה", לזכר שלושה־עשר חללי פלוגת חה"ן של חטיבת הצנחנים; קיבוץ יודפת הקים בית תרבות לזכרו של בנימין, המשמש כספרייה וכמרכז פעילות לילדים במשק.

ליניק, יונה

יונה, בן דורה וחיים, נולד ביום י"ד באב תשי"ג (26.7.1953) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "פיק"א", ואחרי־כן סיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בפתח תקוה והוכשר כמסגר מכני. בבית־הספר היסודי היה יונה תלמיד מהיר תפיסה מאין כמוהו. בשל כך נוצר לפעמים אצל מוריו רושם מוטעה, כאילו אין הוא מתעניין בנעשה בכיתה. ימים אחדים לפני בחינות ה"סקר", אמר יונה להוריו: "בכיתה לא למדתי הרבה, אבל תראו איך אני עובר את בחינות הסקר..." ביום

האחרון שלפני הבחינות הסתגר בחדרו משעות אחר־הצהריים עד חצות והתכונן לבחינה. כאשר הגיעו תוצאות המבחן, ומחנך כיתתו של יונה החל לקרוא את התוצאות, הוא פתח במילים: "ילדים, חזיז ורעם! יונה ליניק עבר בהצלחה את הסקר...!" כאשר סיים יונה שלוש שנות לימוד בבית־הספר המקצועי וקיבל תעודת הסמכה כמסגר מכני, הציעו לו מוריו להקדיש את השנה הרביעית ללימוד לבחינות בגרות אקסטרניות, מאחר שבמסגרת בית־הספר לא נערכו בחינות כאלה. יונה קיבל את ההצעה, אולם לא הספיק להשלים את הלימודים, שנקטעו בעקבות הגיוס. בקרב חבריו לספסל הלימודים היה יונה אהוב ומקובל. אחד מידידיו התוודה פעם: "אני לא יכול להסביר את זה, אבל אפילו כשאני רב עם יונה, אני לא יכול לשנוא אותו...". תחביבו הגדול של יונה היה הציור. את רוב ציוריו חילק בין חבריו ורק חלק קטן מן האוסף נותר בביתו. הוא היה קשור אל המשפחה קשר הדוק, אהב לשחק עם אחיו ולהשתתף עמם במעשה קונדסות – אבל לעומת זאת היה יושב לא אחת עם אביו לשיחה רצינית על הבעיות החומריות שלו ועל עתידה הכלכלי של המשפחה.

יונה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לשרת בחטיבת "גולני". מי שהכיר את יונה מקרוב, לא התפלא על שבחר לשרת ביחידת־רגלים קרבית. הוא היה מחוסן בפני כל פחד. כשאביו ביקש ממנו פעם "לא להסתכן יתר על המידה ולהיות חייל רגיל", השיב יונה: "בשביל מה השקיעו בי המדריכים כל כך הרבה מאמץ? בשביל להיות חייל רגיל...?" כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יונה בבית הוריו, בחופשת חג. כשחזר אביו מבית־הכנסת וסיפר לו כי מגייסים אנשים, השיב: "זה בטח החברה שלי עושים איזו פעולה". הוא מיהר ללבוש את מדיו וחזר ליחידתו שברמת הגולן. במשך עשרה ימים השתתף יונה בפעולות נועזות בחזית הסורית. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) יצא יונה עם יחידתו לטהר מוצב, שנכבש על־ידי הסורים. הכוח השלים את משימתו בהצלחה, אולם בדרך בחזרה נפתחה עליו אש ויונה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. בן עשרים היה בנופלו. השאיר אחריו הורים ושני אחים שממשיכים להתאבל עליו. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לינצנברג, אלון

אלון, בן שושנה ושלמה, נולד ביום י"ח באב תשי"ב (8.8.1952) בחיפה. הוא למד תחילה שנה אחת בבית הספר הריאלי בחיפה, אחרי־כן סיים שבע שנות לימודים יסודיים בבית־הספר היסודי "רמת חן", ושב ללימודיו התיכוניים לבית־הספר הריאלי בחיפה בפנימייה הצב־איתי. חבריו של אלון לפנימייה מספרים כי קשה היה להאמין שאלון שנכנס לפנימייה, הוא אותו אלון שיצא ממנה. "כשהגיע, היה נחבא אל הכלים, מעולם לא התבלט ועשה הכל בשקט ובמסירות, שהיו אופייניים לו", סיפר חברו גיורא. "הוא בחר לעצמו אתגרים קשים להתמודד אתם – אם בלימודים, אם באימונים – ומעולם לא אמר נואש. מן הפנימייה הצבאית יצא מחושל, כך שטבעי הדבר שבחר

לשרת ב"גולני"..." אלון ניחן בכושר מנהיגות טבעי, תכונה שהתבלטה בכל מסגרת חברתית שהיה בה – בתנועת הצופים, בבית־הספר ובפנימיה הצבאית. עוד בבית־הספר היסודי, בכיתה א', נבחר לתפקיד רמטכ"ל במסיבת יום העצמאות, אשר בה נחלקו הילדים לפי מבנה צה"ל וחילותיו. אלון היה חובב אמנות, אהב מוסיקה ושירה והשתתף במקהלת בית־הספר. כישרונו הטכני מצא אף הוא אפיקים לתחביבים שונים של מלאכה ויצירה והוא שמח לעזור בתיקון כל קלקול או תקלה. עוד בבית־הספר יצר מגבס את מפת פרשת־המים של ישראל, שהייתה מלאכת מחשבת.

אלון גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1970. בילדותו חלם על טיס והטייסים היו לו סמל ודוגמא להערצה. אך כשהגיע מועד גיוסו, בחר אלון בחטיבת "גולני" בטענו כי הכשרתו בפנימייה הצבאית, הועידה אותו לשרת בחיל הרגלים. "התרשמתי מאד מביטחונו העצמי, מכושר הארגון ומהצורה שבה טיפל בפלוגה", סיפר מוטי פרדר, אחד הקצינים ששירת עם אלון. "באימון הקיץ, כאשר לעתים היינו נתפסים למצבי־רוח — בא אלון עם העליזות האופיינית לו ועם קלות הדעת, כביכול, שהסתירה רצינות וכושר עבודה נדירים, והרים לנו את המוראל..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיהר אלון למפקדת יחידתו בבונקר הפיקוד בקוניטרה. "השעה הייתה 6 בערב ביום הכיפורים", תיאר יגאל טל, מפקד הפלוגה המסייעת, את רגע בואו של אלון לקו החזית. "פתאום נפתחה הדלת ואלון התפרץ פנימה, תרמיל על גבו ועל פניו חיוכו המיוחד. הוא הציף אותנו בעשרות שאלות ומיד הייתה הרגשה שדמותו ממלאת את כל הבונקר. הוא נכנס מיד לתפקיד, ארגן את חלוקת המזון והתחמושת, אחר כך החליף את אודי בן־גרא הי"ד, כמפקד מוצב 109". ביום חמישי, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) כשעסק יחד עם פקודיו בהתבצרות, נפתחה הפגזה כבדה והוא נפגע מרסיסי־פגז שהתפוצץ לידו. הוא פונה מהמקום בעודו בהכרה מלאה, אך כעבור זמן־מה נפטר מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בפתק שנמצא כעבור זמן בארנקו של אלון, היה כתוב: "להורים! במידה ופתק זה יגיע אליכם – וזה יקרה במקרה אחד... סליחה שזה קרה, אבל לא הייתה ברירה..."

ליסיצקי, ברוך

ברוך (ברי), בן אסתר וליטמן, נולד ביום ז' באייר תשי"ד (10.5.1954) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "אורים" בקרית־אליעזר בחיפה. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הריאלי בחיפה, במסגרת הפנימייה הצבאית. ברי, כפי שקראו לו הכל, היה תלמיד מצטיין בבית־הספר היסודי. הוא נטל חלק פעיל בכל הפעולות והיה חבר בועד התלמידים ודובר שלהם. בכיתתו נחשב למנהיג הכיתה, והיה אהוב על תלמידים ועל מורים כאחד. כשרצו חבריו לכיתה להתפאר בתלמיד מתלמידיה, היה ברי התלמיד. במשך כל שנות לימודיו נחשב ברי נער חושב ומגיב, שאינו מחשה

למראה אי־צדק, שואל שאלות, מתעניין ואף מתווכח ומשכנע בדרך המיוחדת לו – בחיוך וללא כל רוגז. ברי בחר ללמוד בפנימייה הצבאית בעקבות מלחמת ששת הימים, שהשפיעה עליו ביותר. כבר בגיל צעיר אהב לשמוע סיפורי גבורה, והגיבורים התנ"כיים הנערצים עליו היו שמשון ודוד המלך במלחמתו נגד גלית. משלמד לקרוא הקדיש שעות ארוכות לקריאה, ובעיקר אהב לקרוא על גיבורים וגבורה בעם היהודי. משהתבגר החל להתעניין בספרות צבאית מכל העולם, והרבה לקרוא על כלי־נשק, על חומרי נפץ, על מטוסים ועל טנקים. בתקופת הלימודים בבית־הספר היסודי היה ברי חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד", השתתף בכל הפעולות, הטיולים והמחנות, שאהב במיוחד, וברבות הימים היה אף מדריך נוער. מילדותו היה ברי מבוגר משאר חבריו. היה בעל אידיאלים נשגבים וידע מה הוא רוצה. לכן בחר ללכת לפנימייה הצבאית והיה שלם לגמרי עם בחירתו. בהיותו בן ארבע־עשרה שנה עזב ברי את הבית ונכנס למסגרת צבאית סגורה, אולם מעולם לא התלונן והכל נראה לו טוב ויפה. שאיפתו העיקרית הייתה להצליח בלימודים ובתחום הצבאי ולהיות בין הראשונים, ואמנם סיים את הפנימייה הצבאית כחניך המצטיין במחזורו. הוא היה תלמיד לדוגמה ואיש מהמורים ומהמדריכים בפנימייה לא השמיע דבר ביקורת נגדו. הצלחתו הרבה בשני התחומים נבעה מכוח רצונו העז, ומכושר הסבילות וההתמדה שניחן בהם. ברי היה חבר טוב, ותמיד היה מוכן לעזור לכל אדם ולארח את ידידיו בביתו. הוא התנדב לכל עשייה, והמדריכים בטחו בו ונתנו לו להדריך את החמישיות במשך תקופה ארוכה. בחירתו כחניך המצטיין התקבלה על דעת הכל ללא עוררין. ברי היה מנהיג מטבעו, שדעתו התקבלה ברצון – אך יחד עם זאת היה סובלני, ומוכן תמיד לקבל את דעת הזולת ולכבדה. לסיום הלימודים בפנימייה הכין ברי עבודת גמר בבוטניקה, והיה החניך הראשון בפנימייה הצבאית ששוחרר מבחינת בגרות בזכות עבודת הגמר. נושא העבודה היה בעיות במחזור החיים של ינבוט השדה.

ברוך גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מפקדי טנקים, הוצב בתפקיד מש"ק טנק ביחידת שריון. הוא הצטיין במילוי תפקידיו ונשלח לקורס קצינים. הצבא היה לגבי ברי המשך ישיר ללימודיו, והוא הצטיין גם במסגרת זו, ולא שינה מהתנהגותו. מעולם לא היו לו בעיות משמעת, והוא שימש מקור גאווה למפקדיו. בכל התפקידים שעשה, ניכר בידע המקצועי שלו ובלחימה הצטיין באומץ־לב למופת. במלחמת יום הכיפורים השתתף ברוך בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע ברי ונהרג בקרב באזור "החווה הסינית". כשבועיים אחרי־כן נמסרה למשפחתו הודעה כי הוא נעדר, ובמשך ארבעה חודשים הייתה המשפחה שרויה בדאגה ובחששות, בתקווה ובריצות. לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־משנה וכן הוענק לו ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל, במשכן הכנסת בירושלים "על גילוי רוח התנדבות, אומץ־לב ודבקות במשימה". ברוך וחבריו לטנק היו בין הראשונים בשדה הקרב. בליל כל־נדרי התארגנו כצוות והכינו את הטנק ולחמו בו עשרה ימים רצופים, עד ליל הפריצה. לפי דברי מפקדו, נפצע ברוך בידו מרסיס אך סירב ללכת לעורף לטיפול. למחרת בבוקר הסתבר כי התפתח זיהום בפצע וידו התנפחה, אך כשהציעו לו עוד הפעם ללכת לטיפול רפואי, סירב והמשיך

להילחם. רצון זה להמשיך ולהילחם לצד חבריו היה אחד מדפוסי התנהגותו במשך כל ימי הלחימה. הוסיף מפקדו ואמר: "תמיד אזכרנו כלוחם ללא חת, שאינו ירא קרב".

פרס לימודים על־שם ברוך ז"ל מוענק כל שנה בבית־הספר הריאלי בחיפה לתלמיד הפנימייה הצבאית המצטיין בלימודי המדעים המדוייקים; בעיתונים "הארץ" ו"מעריב" פורסמו כתבות על גבורתם של ארבעה חברים, וביניהם ברי, שהיו צוות של טנק אחד בזמן המלחמה ונפלו בקרב.

ליפשיץ, אליעזר־מאיר

אליעזר־מאיר, בן הזקונים של רוזלי ונפתלי, נולד ביום ט"ו באייר תש"ט (13.5.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "כרמל" בחיפה והמשיך בלימודי קודש בישיבת "בני־עקיבא" בכפר הרא"ה, במגמה הריאלית. אליעזר־מאיר היה חבר בתנועת "בני עקיבא" ואף הדריך בה. כבחור דתי מתוך הכרה עמוקה, הקפיד על קלה כחמורה. הסידור, הטלית והתפילין, שקיבל לבר־מצווה, ליוו אותו בכל דרכיו – עד יומו האחרון.

אליעזר־מאיר גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1967, ויחד עם חבריו לגרעין בתנועה התנדב לשרת בנח"ל. יחד אתם עבר את הטירונות, סיים בהצלחה קורס צניחה ויצא לשל"ת בקיבוץ בארות־יצחק. כאשר חזר לתעסוקה מבצעית, השלים אליעזר־מאיר קורס קשרי חי"ר. בכל תקופת שירותו היה אליעזר־מאיר אהוד על חבריו ועל מפקדיו ובתעודת השחרור מהשירות הסדיר אף צוינה התנהגותו כ"טובה מאד".

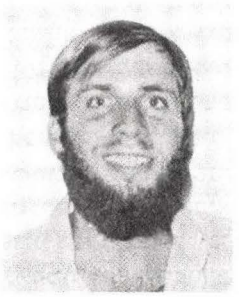
בסוף ספטמבר 1970, לאחר ששוחרר מהשירות, המשיך אליעזר־מאיר בלימודיו בבית־הספר הגבוה לטכנולוגיה בירושלים, במגמה של אלקטרואופטיקה. לפרקים היה נקרא לשירות מילואים ועשה אותו כקשר בפלוגת סיור של חטיבת צנחני־מילואים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אליעזר־מאיר ליחידתו ויחד עם חבריו־לנשק השתתף בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד המצרים בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), כאשר התכוננו כוחותינו לצליחת התעלה היה אליעזר־מאיר קשר של חולית סימון לזחל"מי פלוגת הסיור. בהגיעם למרחק חצי קילומטר מהתעלה החלו המצרים להנחית אש מרגמות על חולית הסימון. פצצת מרגמה פגעה באליעזר־מאיר והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו, שהיה יחד עמו בעת ההפגזה, כי "מאיר ז"ל היה חרוץ ושקדן, מלא מרץ ויזמה. כל תפקיד ביצע במסירות ועם כל הלב ותמיד סחף אחריו את כל הסובבים אותו. גאה אני בזכות הגדולה שזכיתי בכך שהוטל עלי לפקד על חיילים מעולים כמאיר וחבריו, ושותף אני בתוגה וביגון על חברינו, שמסרו נפשם ולא שבו מהקרב הנורא".

עץ לזכרו ניטע ביער המגינים על־ידי משרד הביטחון – המחלקה להנצחת

החייל; לאחר נופלו הוקדש לזכרו הספר "מלחמת יום הכיפורים" של הרב מ"מ כשר; בית־הספר הגבוה לטכנולוגיה הוציא לאור לזכרו ספר בשם "יד ראם", הכולל כתבים שהשאיר אליעזר־מאיר, מאמרים והערכות לזכרו; חבריו יסדו וקראו על שמו את "מכון מאיר", שמטרתו להביא את דת ישראל ומסורתו לכל שדרות העם. המכון משגשג ומקיים שיעורים וקורסים בביתו בירושלים ובסניפים ברחבי הארץ.

ליפשיץ, אלכסנדר

אלכסנדר (אלכס), בן מרים ובנימין, נולד ביום ו' באייר תשי"ג (21.4.1953) בחיפה. הוא למד שנתיים בבית־הספר א"ד גורדון בקרית־חיים לימודים יסודיים, וסיים בבית־הספר "בארי" בנוה שאנן בחיפה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר העירוני ג', במגמה הריאלית. אלכס, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה חביב ונוח, מתון בהליכותיו, צנוע ושקט. בבית־הספר היה תלמיד טוב והגיע להישגים טובים בכל המקצועות ההומניים. הוא היה תלמיד מוכשר, ער ופעיל, ונוסף ללימודים השתתף בפעילות החברתית בבית־הספר, והיה מראשי המארגנים של הפעילות התרבותית. בעיקר התרכז אלכס בלימודי המתמטיקה והתעמק בהם הרבה יותר מהמקובל בבית־ספר תיכון. לסיום לימודיו הכין אלכס עבודת־גמר בנושא "תורת המידה של קבוצת קוויות חסומות". בגישתו לכל עניין בלטו יכולת הביקורת הצלולה שלו וחיפושו התמידי אחר האמת. אלכס התעניין בתחומים רבים. מלאכת הציור קסמה לו והוא השתלב בחוג שהתקיים במרכז הקהילתי בשכונה. הוא שיחק בשח והתמיד בהעשרת ידיעותיו בסיוע ספרי־עזר בתחום זה. זמן רב ומחשבה הקדיש לשני אוספיו – אוסף בולים ואוסף מטבעות ישראליות. ומלבד כל אלה אהב להאזין למוסיקה מודרנית. אולם תחביבו העיקרי היה הקריאה – גם פרוזה וגם שירה. הקריאה עוררה אותו לתהות ולהעמיק חקור בנושאים רבים. אלכס היה חניך בתנועת הנוער "השומר הצעיר", וברבות הימים אף הדריך בה. את משימתו כמדריך מילא ברצון ובכישרון, ורכש ידע ומיומנות בשטח זה בסמינרים, שנערכו בחופשות הקיץ, ובעבודה מעשית. הוא היה אהוב ביותר ואף נערץ על חניכיו, והשתדל תמיד לשמש להם דוגמה בכל. במסגרת התנועה ושלא במסגרתה טייל וסייר בארץ לאורכה ולרוחבה; שביליה היו נהירים לו ועד מהרה הפך לסייר מנוסה והדריך את חבריו. הוא לא הסתפק בהנאה מהנוף ומהטיול עצמו, אלא התעניין גם בארכיאולוגיה של האתרים השונים, בצמחיית הארץ בכלל ובצמחיית הכרמל – מקום מגוריו – בפרט. את אהבתו לטבע ביטא ברישומים שצייר. אלכס האמין בערכי התנועה, ואלה הובילו אותו להגשמה חלוצית. התכונה הבולטת ביותר אצלו הייתה התעניינותו בתחומים רבים ושונים. תמיד שאף להכיר תחום נוסף, לדעת ולהרחיב אופקים. הוא התעניין בנושאים שונים ורחוקים זה מזה: גרפולוגיה, פילוסופיה, פסיכולוגיה, פיסיקה, כימיה, תורת הזן ועוד. עם כל אדם מצא נושאים משותפים לשיחה, ודבריו היו תמיד הגיוניים,

שקולים, מעמיקים ומיוחדים במינם. שעה שדיבר האזינו לו הכל, ביודעם שיש לאלכס תמיד דבר מעניין וחשוב לומר. אלכס היה אינדיבידואליסט מובהק, בעל דעות פוליטיות מוגדרות ומבוססות.

אלכסנדר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לנח"ל. הגרעין שלו יועד לקיבוץ גבולות. לפני תחילת שירותו הצבאי עשה אלכס שלושה חדשים בקיבוץ, ועבד שם בענף הפלחה. לאחר סיום הטירונות יצא לשנת הדרכה במסגרת חל"ת, שבה הדריך וריכז את קן "השומר הצעיר" בקרית שמונה. כחלק מהאידיאולוגיה שלו, הציב לעצמו אתגר – לעבוד בעיירת פיתוח. הוא הקדיש את כל כולו לעבודה בקן, סייע לחניכיו בהכנת שיעוריהם, העסיק אותם במועדון, והצליח לשכנע הורים לאפשר לילדיהם לצאת לטיולים בהשגחתו. באותה תקופה יזם השתלמות עצמית בתודעה היהודית והרב המקומי בא לעזרתו בתחום התעניינות נוסף זה. כמו כן נרשם וביקר במכללה האזורית בתל־חי, והיה תלמיד שלא מן המניין בלימודי הפילוסופיה. כך סיגל לעצמו עוד שני תחומי עיסוק – חוכמת ישראל ופילוסופיה. עם תום שנת ההדרכה התנדב אלכס ליחידת נח"ל מוצנח – על אף התנגדותה של אמו, שהיא מניצולי השואה – ובמסגרתה השתלם בקורס צניחה. בכוח רצונו העז התגבר על כל המכשולים והמשברים במהלך השירות הצבאי הקשה. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלכס בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך קרב קשה שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור תל א־סאקי, נשלח עם כיתת חיילים להחיש תגבורת לעמדה מכותרת. הכוח נתקל במארב של חיילים סורים ובחילופי האש נפגע אלכס ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות.

קיבוץ גבולות הוציא לאור לזכרו חוברת מיוחדת במסגרת עלון הקיבוץ "עלי בשור", ובה מדברי חברים על דמותו, על אופיו ועל דרך חייו. **הדברים** האלה פורסמו גם במדור שהוקדש לזכרו בחוברת "לזכרם", שיצאה לאור בהוצאת בית־הספר העירוני ג', לזכר חללי מלחמת יום הכיפורים; זכרו הונצח גם בתרומה לקרן מלגות תמידית בטכניון (במקצוע המתמטיקה) על־ידי הוריו, ובתחרות שנתית לגביע בכדורעף – על־ידי קן "השומר הצעיר" בנוה שאנן.

ליפשיץ, ידידיה

ידידיה, בן רות ואריה־צבי, נולד ביום י' באב תרצ"ז (29.7.1937) בירושלים. הוא סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־הספר הדתי "חורב" בירושלים. לימים היה חניך בתנועה הדתית "עזרא" ואף שימש מדריך בה. הוא היה גם חבר בארגון הספורט "אליצור" ועסק בעיקר בענף השחייה בהצטיינות רבה, ובענף הקפיצה לרוחק. הוא למד גם בישיבת "קול תורה", כדי להעמיק את ידיעותיו בתחום היהדות, והקדיש הרבה מזמנו הפנוי לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ. הוא אהב לתור ולהכיר מקומות ונופים חדשים וכך

להרבות ידע על הארץ ואתריה. דידי, כפי שנקרא בפי כל, היה נער נעים־סבר, צנוע, אהוב על הבריות ופשוט בהליכותיו, תמיד ידע לכבוש את יצרו ולמשול ברוחו בכל מצב, וגם כאשר פגעו בו והעליבוהו, ידע להבליג ולא לבזות את מעליבו. הוא היה מסביר פנים לזולת ומוכן תמיד לעזור לחבר שנזקק לעזרה. מטבעו היה ישר והגון, מעולם לא התחמק מאחריות למעשיו, תמיד אמר את אשר בלבו והכל ידעו כי כל דבר שאמר וכל דעה שהביע היו שקולים ואמיתיים. אפילו שמו מעיד על אופיו: ידידיה – ידיד ה׳ ואכן, כן היה; ידידיה ירא ה׳ ומקפיד בקיום מצוותיו.

ידידיה גויס לצה״ל בסוף יולי 1956 והתנדב לנח״ל. לאחר שהשתלם בסדרת קורסים, היה לחייל לוחם בנח״ל המוצנח.

בשנת 1959 שוחרר ידידיה מהשירות הסדיר והתחיל לעבוד כמנהל בית־קפה בירושלים. בד בבד עם עבודתו התחיל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, היסטוריה של עם ישראל ומדע המדינה. ברבות הימים נשא אישה והקים משפחה ובית בירושלים, נולדו לו בנים והוא חינך אותם למצוות ולאמונה בה׳ אלוהי ישראל. הוא היה אב ובעל למופת, אוהב את משפחתו, מסור ונאמן לה בכל לבו. כפעם בפעם היה יוצא לתקופות של שירות מילואים ובמלחמת ששת הימים השתתף עם חטיבתו – חטיבת ירושלים – בקרב על הר הזיתים ועל חברון. ביום 23.9.1973 גויס ידידיה לשירות מילואים ונשלח למוצב ״ליטוף״ שעל גדות תעלת סואץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הותקף המוצב על־ידי כוחות המצרים, ואנשי המוצב נערכו להגנה על מעוזם. הם נלחמו כאריות, מעטים מול רבים, אך כוחם לא עמד להם ומשכותר המוצב נאלצו להיכנע וללכת בשבי המצרים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בהולכם בשבי, הבחינו החיילים שכמה מחבריהם חסרים וידידיה ביניהם. ביום 20.10.1973 הוכרז ידידיה כנעדר ובסוף ינואר 1974 הוכרז כנעלם. באוגוסט 1974 נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״ידידיה נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז ״ליטוף״, שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם; דמותו תשאר תמיד עמנו״.

משפחתו תרמה סכום כסף לבניית חדר־רופאים בבית־החולים ״שערי צדק״ בירושלים, שהוקדש לזכרו ולהנצחת שמו של ידידיה.

ליפשיץ, ראובן

ראובן, בן לאה ואלימלך, נולד, הוא ותאומו עמי, ביום כ״ו בחשון תרצ״ט (20.11.1938) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ בתל־אביב ובבית־הספר ״בר־אילן״ בכפר־סבא, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ״ישורון״ בפתח־תקוה, ואחרי־כן למד שנה אחת באוניברסיטת ״בר־אילן״. ראובן היה תלמיד חרוץ וממושמע, הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים, וסייע לילדי השכונה בלימודיהם ובהכנת השיעורים. בימי נערותו היה סולן במקהלת בית־הכנסת, שליד בית־הספר ״תחכמוני״, ובשבתות היה מנעים בקולו למתפללי בית־הכנסת. לראובן היו תחביבים רבים. הוא שקד על פיתרון בעיות חשבוניות סבוכות ועל פיתרון בעיות שחמט. הוא אהב לגלף בעץ, לשחק בכדורגל, לנגן בחליל ובהרמוניקה, לחבר תשבצים ולפתור תשבצים. היו לו ״ידי זהב״ והוא נהג לבנות בעצמו כלים ומכשירים. פעם הרכיב מחרטה ובעזרתה יצר פמוטים, וגם נול הרכיב ובעזרתו ארג שטיחים. ראובן היה מוכן תמיד לעזור לזולת, שלא על מנת לקבל פרס. לכל מי שפנה אליו נענה ברצון ובמאור פנים, אפילו היה הדבר כרוך בטרחה יתירה. אנשים שהיו שרויים במצוקה ביקשו את עזרתו, והוא הפריש ממשכורתו למשפחות נזקקות, לאלמנות וליתומים. הוא לא הרפה מהם, ובמסירות רבה היה מבקר אצלם ומרבה במתן בסתר. ראובן היה טוב־לב, צנוע, אדיב, עדין נפש ונעים הליכות. היו לו ידידים רבים, שכן היה קל להתיידד, קשה לכעוס ומתרחק מריב וממדון. מעודו לא התלונן על מעשי עוול שנעשו לו וידע, באורך־רוחו, לסלוח ולוותר. הוא אהב מאוד את בני משפחתו ורחש להוריו כבוד רב.

ראובן גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1956 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לטענים קשרים בטנקים, ואחרי־כן היה לתותחן בטנק. הוא היה מקובל על חבריו ושימש להם דוגמה במזגו הטוב, באורך רוחו, בצייתנותו ובסבילותו. תמיד השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והרבה לכתוב מכתבים הביתה, ובימי שירותו לא סיפר דבר על האימונים הקשים והמפרכים, כדי שלא לצער את הוריו.

במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) נפל ראובן בקרב במוצב ״הברגה״, בגזרה המרכזית בסיני, מול גשר פירדאן. טיל פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ראובן ז״ל לא שש אלי קרב, אך מרגע שהתייצב לתפקידו, נרתם במלוא הרצינות לעשות את המוטל עליו. חדור הכרה בצדקת מעשינו, יצא אל הקרב, שממנו לא שב״.

הוריו כתבו לזכרו ספר תורה.

ליקורמן, יאיר

יאיר, בן חסיה ומנחם, נולד ביום כ"ז באב תש"י (30.7.1950) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "הכרמל" ואחרי־כן עבר לקיבוץ החותרים ולמד שלוש שנים בבית־ספר בקיבוץ שלחוף הים. שם הלכה וגדלה אהבתו לים ומשחזר לתל־אביב הצטרף לאגודת יורדי־הים "זבולון" ואף השתתף מטעמה בשיט סירות לקפריסין.

יאיר גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון ושם השלים בהצלחה קורס נהג טנק וקורס תותחן טנק ולבסוף הוסמך כטען־קשר. את רוב תקופת שירותו עשה בסיני בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא מילא את תפקידו במסירות ועשה ככל יכולתו למלא את המשימות שהוטלו עליו בנאמנות ובקפדנות.

בחודש אפריל 1972 שוחרר יאיר מהשירות הסדיר והחל לעבוד בתעשייה הצבאית. שם קנה לו ידידים רבים שחיבבוהו ואהבו להיות בחברתו. תמיד שמר אמונים ליחידתו הוותיקה וביקש שיציבו אותו בשורותיה גם בשירות מילואים. ואמנם נקרא לתקופות של שירות מילואים ביחידה זו. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה העקובים מדם נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) לא הרחק מצומת "מיסורי" נפגע הטנק שלו מטיל והוא נפל. תחילה הוכרז כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה ציין מפקדו, כי לולא מלחמת הגבורה של יאיר וחבריו לא הייתה לנו תקומה.

ליש, יהודה

יהודה, בן לאה ובנימין, נולד ביום א' באדר תש"א (28.2.1941) בקיבוץ אפיקים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר באפיקים, ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר האזורי בבית ירח, שבעמק הירדן. יהודה'לה, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה "מלך" הכיתה בבית־הספר היסודי. הוא היה שותף למעשי־קונדס רבים, והיה דמות מרכזית בכל פעולותיה של חברת הנוער. רבים ביקשו את קרבתו של יהודה, והוא היה אהוד ומקובל עליהם, בעיקר בזכות צניעותו וחביבותו. חיוכו הלבבי, נכונותו לעזור לזולת תמיד וצניעותו הכנה, רכשו לב כל אדם – צעירים ומבוגרים

כאחד. נכונותו לסייע לכל אדם התבטאה בעיקר בתשומת הלב שהקדיש לזרים ולחדשים, ובכל אשר עשה כדי לסייע להם להיקלט בחברה ובקיבוץ. יחסו הלבבי והאמיתי לחבריו התבטא ברבות הימים בשמירת הקשר עם כל בני כיתתו וידידיו באשר היו. כבן משק היה שותף פעיל בחיי העבודה בקיבוץ, וכבר מגיל צעיר הצטרף עם חבריו לעבודה בחקלאות. כבר אז הצטיין במסירותו ובחריצותו, ביושרו ובנכונותו לעבוד. אהבתו הגדולה ביותר של יהודה הייתה הטבע, לרבות הטיולים להכרת הארץ. הוא היה חבר בחוג מטיילים ובגדנ"ע־סיירים, תר את הארץ לאורכה ולרוחבה והכיר את כל שביליה הנסתרים ביותר. הוא דאג לארגן את הטיולים, לסדר ולהכין את כל המדרש, וכן היה מדריך את המטיילים. מלבד התעניינותו באתרים ובנופיהם התעניין יהודה גם בארכיאולוגיה ובגיאולוגיה של המקומות השונים ושל הארץ בכלל. באהבתו לטבע השתלבה גם אהבתו הרבה לבעלי־חיים. הוא השתדל ללמוד את החי בארץ לסוגיו, ובעצמו גידל יוני דואר, במבצע אילוף וגידול שהיו שותפים לו רבים מבני כיתתו.

יהודה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1959 והתנדב לסיירת הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס לסיירים ובקורס צלפים, הוצב בסיירת של חיל הצנחנים. הוא בחר לשרת ביחידה זו על אף הקושי והמאמץ הכרוכים בכך ועמד בכבוד בכל האתגרים והמבחנים שהועמדו לפניו. כמו בקיבוץ כן גם ביחידתו בצבא, היה "האורים והתומים" בעיני חבריו בכל הנוגע לידיעת הארץ.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש העיר העתיקה ואחר כך לחם בקרבות רמת הגולן. עם תום שירותו הסדיר חזר יהודה לקיבוצו, אפיקים, ועשה שם כשנה. אחרי־כן ירד לשנת שירות בקיבוץ יטבתה, שליד אילת. בתום שנת השירות ביטבתה יצא לחופשה מיוחדת ועבד כימאי באנייה "פלמ"ח" של הקיבוץ המאוחד, בקווי הים־התיכון ובריטניה. שמונה חודשים עסק בעבודה זו ועם שובו לארץ חזר לקיבוץ אפיקים והחל לעבוד בענף הכרם. גם כאן הצטיין במסירותו ובנכונותו להשקיע בעבודה הרבה מעבר לנדרש, ועד מהרה נעשה מרכז הענף. במקביל עסק בהדרכה בחברת הילדים המקומית, ובעיקר הדריך בטיולים של בני נוער וחברי הקיבוץ. בעבודתו כמדריך הקדיש, כדרכו, תשומת־לב לכל פרט ופרט בכל פעולה ובעיקר ביציאה למחנות ולטיולים. יחד עם זאת מצא זמן להקשיב לכל חניך, והקדיש תשומת־לב לכל בעיה שהעלתה בפניו, בשנת 1971 נשא לאישה את שולה, חברת יטבתה, שהצטרפה אליו לאפיקים, ולאחר כשנה נולדה בתו, כרמית. שם זה ניתן לה בגלל אהבתו העמוקה לכרם שעבד בו. באותה שנה החל יהודה ללמוד ב"מכון אבשלום" לידיעת הארץ, שליד אוניברסיטת תל־אביב. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה בקרבות הבלימה והצליחה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע יהודה ונהרג בהפגזה ממערב לתעלה, בצומת מחנות אבו־סולטן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באפיקים. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו וידידיו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי ידידים על דמותו ומכתבים ששלח לחברים בתקופות שונות בחייו; המשפחה וקיבוץ אפיקים, בשיתוף עם "מכון אבשלום", הוציאו לאור חוברת בשם "גשרי הירדן", מתוך חומר שנמצא בעזבונו של יהודה וצריך היה לשמש יסוד לעבודתו הסמינריונית בנושא זה.

לנג נפתלי

נפתלי, בן חנה ובנימין־ברוך, נולד ביום כ״ט בשבט תש״ט (27.2.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי, ״אושא״ ברמת־גן ואחרי־כן סיים את לימודיו בישיבה המקצועית בכפר סיטרין. נפתלי היה בעל כושר ניתוח ובקיאות בתחומים רבים. מוריו מעידים עליו שאהב לקרוא ולעיין, היה בעל כושר ביטוי, ואהב להתווכח בנושאים אקטואליים שונים, ובעיקר בענייני מדינה ודת. נוסף על חברותו בתנועת ״בני עקיבא״, היה חובב ספורט, ועסק בשחייה, במשחקי כדורסל, כדורגל וטניס, והרבה להתעמל ולדוג. כמו כן היה חבר ב״חברה להגנת הטבע״ ויצא במסגרתה לטיולים רבים ולמסעות. נפתלי היה נבון ומהיר־תפיסה, רציני בגישתו לחיים וסקרן. כל עניין בחן במחשבה שקולה. הוא שאף לשלמות, וניחן בכוח התמדה, שבזכותו הצליח לסיים כל דבר שהתחיל בו. נחוש החלטה היה וידע לעמוד על דעתו, בעל ביטחון עצמי, מרץ וחיוניות רבה, בלא שחצנות ורברבנות. הוא היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת אדם, איש אמת, ישר דרך ובעל מצפון, נאה דורש ונאה מקיים. חבריו אהבוהו וכיבדוהו מאוד בזכות נכונותו לעזור לכל אדם וביחוד לחלשים. תמיד היה נענה ברצון ובמאור פנים וידע להטות אוזן קשבת לכל אדם, לעודדו במצוקתו ולעוץ לו עצה טובה. הוא היה אופטימי, שמח ובעל חוש הומור, אהב להשתעשע ולספר בדיחות. היתה בו פשטות טבעית, שמחת חיים ואהבת חיים, ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. הוא אהב סדר ודייקנות, היה בקי בעבודתו והקפיד לעשות את מלאכתו באמונה.

נפתלי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל החימוש. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

בתום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ליחידת מילואים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף שם בקרבות הבלימה נגד המצרים. במהלך הקרבות בגזרה הצפונית נפצע קשה בהפגזה ארטילרית, הוחש לבית החולים ע״ש בילינסון ושם נאבק על חייו שלושה שבועות. ביום י״ז בחשון תשל״ד (12.11.1973) נפטר ובו ביום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״נפתלי ז״ל היה גבר שקט, צנוע ונעים הליכות. הוא מילא את תפקידו במסירות ובנאמנות, תחת אש ומבחנים קשים״.

לנגזם, חיים

חיים, בנם־בכורם של ינטה ויהושע, נולד ביום ב׳ בתשרי תש״ט (5.10.1948). בתל־אביב. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר ״נר עציון״ בפתח־תקוה, ובמסגרת בית־הספר זכה במלגה בתחרות ללימוד תורני, על שמו של ר׳ שלמה יצחק שטמפפר ז״ל. את לימודיו התיכוניים עשה בישיבת ״נחל יצחק״ במושב נחלים שליד פתח־תקוה, שם השתלם במגמה הריאלית. בתקופת לימודיו היה חבר פעיל בתנועת הנוער ״בני עקיבא״. בחודשים שנותרו עד גיוסו לשורות צה״ל, למד הנהלת חשבונות ואף נתנה לו תעודת־גמר.

חיים גויס לצה״ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל הרפואה. במסגרת שירותו עבר קורס חובשים וקורס חובשים קרביים. במלחמת ששת הימים שירת בחטיבת גולני, שלחמה ברמת־הגולן.

במחצית פברואר 1970, משסיים חיים את שירות החובה, הלך לאוניברסיטת תל־אביב ללמוד מתמטיקה ופיסיקה. יחד עם הלימודים האקדמיים, למד בקורס לתכנות מחשבים ואף עבד בשטח המחשבים. בשנת 1972 התחתן ועבר להתגורר ברחובות. ערב מלחמת יום הכיפורים, ביום 5.10.1973 – הוא יום הולדתו של חיים עצמו, נולדה לו בת. ביום הכיפורים עלה לתורה לרגל הולדת בתו, שנקרא שמה רויטל ובמוצאי אותו יום הצטרף ליחידתו שהוחשה לחזית סיני. בתפקידו כחובש קרבי הוצב בסיירת שריון והשתתף בקרבות הבלימה המרים נגד המצרים. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), בשעה שטיפל בפצועים תחת אש, נפגע בהתפוצצות פגז ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב הרב ברוך שמעון, ראש הישיבה ״נחלת דוד״: ״חיים מיזג בקרבו תכונות הלב עם כלי החכמה, כי אהב הספר והלימוד ובעל לב טוב ומטיב היה. וכל זה על פניו נראה בבחינת ״חכמת אדם תאיר פניו״. זכורני איך בשיעור השבועי בגמרא, היה חיים שואל ומשיב כעניין וכהלכה, בהבנה עמוקה. עם זאת לא היה מתנשא, באשר ענוותן וצנוע היה ולא החזיק טובה לעצמו. אהוב ומקובל היה על יודעיו וחבריו, כי נהג על פי הכלל הגדול בתורה ״ואהבת לרעך כמוך״, וכבוד חברך חביב עליך כשלך. רבים יספרו איך העדיף טובת חברו על שלו״; במכתב תנחומים שכתב מפקדו למשפחה נאמר: ״מעשיו של חיים וכושר התמדתו שימשו לחבריו מקור לכוח. חיים היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו״.

לזכר תלמידי הישיבה שנפלו במלחמה, וביניהם חיים, נכתב ספר תורה, שהוכנס לבית הכנסת בישיבת ״נחל־יצחק״ במושב נחלים ונפתחה גם ספרייה תורנית; מידי שנה בשנה מעניקה אוניברסיטת תל־אביב מלגה לסטודנט, על שמו של חיים ז״ל.

לנגסנר, יוסף

יוסף, בן חנה־שרה ודוד, נולד ביום א׳ באדר תרפ״ח (22.2.1928) ברומניה ועלה ארצה בשנת 1956. יוסף גדל והתחנך בארגנטינה, שם למד בבית־ספר יסודי. כשסיים את לימודיו היסודיים החל לעבוד כנגר וכרפד בבית־חרושת לרהיטים, ואחרי־כן עבד כנהג טרקטור. לאחר שעלה לישראל התיישב בכפר אביאל והמשיך לעסוק בחקלאות. כעבור זמן התחתן עם חברתו חנה וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים. לאחר שעשה תקופה מסוימת במושב יצא לזכרון יעקב, ואחר כך התגייס למשמר הגבול.

לפני שפרצה מלחמת ששת הימים התפטר משירותו במשמר הגבול וגויס לצה״ל. במהלך שירותו בצבא עבר קורס חבלנים והועבר לרמת הגולן עם ראשוני החיילים שעלו שמה. יוסף היה חייל ממושמע ואהוב על מפקדיו, וביצע את תפקידו במסירות ובאחריות, לשביעות רצון הממונים עליו.

מידי שנה היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והיה גאה בתפקידו ובהיותו חייל מילואים. בשנת 1968, לאחר מלחמת ששת הימים, עבר עם משפחתו להתגורר באילת והוא עצמו עבד במכרות תמנע במסירות וביעילות עד שפרצה מלחמת יום הכיפורים. ביום כ״א בטבת תשל״ד (15.1.1974) נפטר יוסף בעת שירותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באילת. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לניאדו, יצחק

יצחק, בן לילי ומשה, נולד ביום י״ג באלול תשי״א (4.9.1951) בבני־ברק. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״קוממיות״ בבני־ברק, ואחרי־כן למד שנה אחת בבית־הספר לקציני־ים בעכו. את לימודיו התיכוניים סיים בבית הספר ״אורט״ בבני ברק. איציק, כפי שקראו לו בני משפחתו ומכריו, היה תלמיד מצטיין מילדותו. הוא סיים את לימודיו היסודיים בהצטיינות, וגם בלימודים התיכוניים נחשב תלמיד מוכשר, ותמיד היה חביב הכיתה. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, וניהל שם חיי־חברה ענפים. הוא אהב מאוד לטייל, השתתף בכל טיולי התנועה ואף יצא ביזמתו שלו לטיולים רבים. נוסף על זאת עסק בספורט לענפיו השונים, ומאחר שאהב שחייה, היה גם מציל חובב. חלק נכבד משעות הפנאי הקדיש לריקודי עמים. הוא הכיר ריקודים רבים, אהב לבלות שעות ארוכות בריקוד והופיע במסגרת להקת רוקדים חובבים.

יצחק גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והתנדב לסיירת שקד. במסגרת הסיירת עבר טירונות קשה ביותר, שרבים לא עמדו בה. הודות לכוח רצונו העז, לאמונתו

ביכולתו ולעקשנותו עמד בכל קשיי הטירונות, ואחרי־כן השתלם בקורס לסיירים, בקורס צניחה, בקורס מש״קי חבלה, ובקורס לנהגי זחל״ם. במשך שירותו עסק איציק בשני מקצועות עיקריים: סייר ומש״ק חבלה במחלקת סיור. אחרי הטירונות הוצב ביחידה באזור ים המלח, ושם השתתף במרדפים אחר מחבלים ובמארבים למחבלים. כעבור זמן השתתף במירדפים אחר מחבלים גם באזור עזה, ובאחת הפעולות זכה באות הצטיינות אישי מידי מפקדו, כאות הוקרה להצטיינותו בפעולה. הוא לא סיפר עליה מעולם בבית, מתוך הכרה בחשיבות של שמירת הסודיות. איציק היה נערץ על כל חבריו ביחידה, וזכה להערכה רבה מצד מפקדיו. הוצע לו ללכת לקורס לקצינים ולהמשיך בשירות בצבא הקבע, אולם הוא סירב, משום שהשתוקק לחזור לחיים האזרחיים ולהתחיל לבנות את עתידו.

עם תום שירותו הסדיר החל איציק לתכנן את עתידו. הוא ירד לנואיבה ועשה כחודש וחצי עם חברתו, שעמה עמד להתחתן. החיים בנואיבה המתפתחת קסמו לו, והוא החליט לקחת חלק בבנייתו ובפיתוחו של אזור זה. הוא החליט לבנות שם את ביתו עם אשתו לעתיד, והגיש בקשה להתקבל כתושב במקום. במשך תקופה זו נקרא גם לשירות מילואים פעיל. אולם לפני שהספיק להגשים את שאיפותיו לבית, למשפחה ולחיים חדשים, פרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) נפגע יצחק ונהרג באש ממטוס אויב, תוך כדי פינוי נפגעים, ממערב לתעלת סואץ, באזור הנמצא מערבית לפאיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לאחר מותו כתב אחד מחבריו לשירות: ״...חייל בדם – זה אחד, שהדברים באים לו ב״טבעיות״. מה שלא תתן לו לעשות – תפיסת עמדה בשטח, שימוש בכל סוגי כלי הנשק, כולל נשק אויב, התמצאות בשטח, עזרה לחבר וכו׳ – הוא תמיד יעשה מנקודת ראות של חייל. איציק היה אחד כזה״.

הוריו תרמו לזכרו פרוכת וספר תורה **לבית־הכנסת** המקומי; חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכר כל חללי יחידתם, ואיציק ביניהם; אחד מחבריו כתב ספר בלדות, שעיקרו נסב על איציק, ואחת הבלדות – כולה עליו.

לניאדו, נחום

נחום (יוקי), בן פאוזיה וגבריאל, נולד ביום ד׳ בסיון תש״ט (1.6.1949) בעיר מוסול שבעיראק. בשנת תשי״א, כשהיה בן שנה וחצי, עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בטירת הכרמל. נחום למד שם בבית־הספר היסודי ״דגניה״ ובשל היותו ברוך כישרונות ובעל ״ידי־זהב״, נתקבל להמשך הלימודים לבית־הספר התיכון־מקצועי ״בסמ״ת״ בחיפה, וסיים בהצלחה את לימודיו במגמה למכשירנות. מטבעו נטה למקצועות ריאליים

ועשה בהם חיל. את שעות הפנאי שלו הקדיש לפעולות שונות במסגרת הגדנ"ע ובמסגרת המועדון המקומי, ועם חבריו למועדון השתתף בתחרויות שיט, שחייה וצעדות.

נחום גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורס לנהגי טנקים הוצב ביחידת שדה ושירת בחזית התעלה בתקופת מלחמת ההתשה. כאשר שקטה התעלה הועבר למלא תפקידי הדרכה שונים בבית־הספר לשריון. נחום היה חייל לדוגמא והתנהגותו בעת השירות צוינה כ"טובה מאוד".

בתחילת אוגוסט 1970 שוחרר מהשירות הסדיר ונתקבל ללימודים בטכניון, בפקולטה לתעשייה וניהול. כדי לממן את לימודיו עבד באותו זמן במפעל "מיכלי כרמל" בטירת הכרמל ושימש שם כעוזר מהנדס. לפני קבלת התואר מהנדס, ביולי 1973, נשא אישה ויחד תכננו להתיישב בעיירת פיתוח ולבנות בה את ביתם. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים הוזעק נחום ליחידתו והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. לאחר עשרה ימי לחימה החל צה"ל בהכנותיו לצליחת התעלה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב שניטש באזור צומת "טרטור" וכביש התעלה נפגע נחום ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נחום שירת ביחידה בתפקיד נהג טנק והצטיין ביכולתו, במסירות, באחריות ובאומץ לב עילאי. נחום לחם עם היחידה במשך כל שלב הבלימה ואחר נטל חלק בפריצה הנועזת והאכזרית, אשר נועדה להעביר את המלחמה לגדה המערבית של התעלה... בקרב זה נע עם צוותו בראש כוחות הפריצה... ובקרב זה נפל".

משפחתו הנציחה את זכרו בתרומת ארון קודש וספר תורה לבית־כנסת בטירת הכרמל; בספר "החטיבה במלחמת יום הכיפורים", שהוצא לאור על ידי החטיבה שבשורותיה נלחם ונפל, מובאת תמונתו ודברים עליו ולזכרו.

לניאדו, שלמה

שלמה (מומו), בן לינדה וגבריאל, נולד ביום י"ט בסיון תשי"ג (2.6.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "לדוגמה" על־שם הנרייטה סולד בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון עירוני ד' ובבית־הספר למסחר "פיטמן". שלמה היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "צופי־ים" וברבות הימים הדריך בקן התנועה בתל־אביב, שם היה הרוח החיה. הוא ארגן את הטיולים והמחנות, את האימונים ואת תחרויות השיט, ושקד על תיקון הסירות, ועל שיפוצן וצביעתן. הוא אהב את הים והיה יוצא לשחות בכל עונות השנה – בקיץ ובחורף. גם חובב צילום היה, ועסק להנאתו בעבודות יד. הוא הרבה לקרוא ספרים בתחומים

שונים ובשעות הפנאי האזין למוסיקה. הוא נמנה עם מכבי־האש המתנדבים. שלמה היה חברותי וקל להתיידד, וכאדם שידע לעמוד על טיבם של בני שיחו, לא הקפיד מעולם עם זולתו. תמיד רחק מריב וממדון ועשה ככל יכולתו להשכין שלום, כשהוא שוקד להסביר מה חשיבות יש לוויתור ולסלחנות. העזרה לזולת, הנאמנות ושמירת סוד היו לו בבחינת עיקרים שלא סטה מהם. טוב לבו היה לשם דבר בקרב חבריו. הוא נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים, אפילו היה כרוך הדבר באי־נוחות. שלמה אהב לשוחח ולדון בנושאים שונים, ודבריו היו ערוכים תמיד בהיגיון ובטעם, ומתובלים בהומור ובצחוק. גם את הדברים הקשים והמעיקים, שהשמיע באוזני חבריו, אמר בחיוך ובזהירות לבל יפגע בהם. הוא היה צנוע ושמח בחלקו אהב את הפשטות ולא ביקש להתבלט. חרוץ היה ושקדן, מעמיק ומתמיד, בעל יזמה ותבונת כפיים.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", היה בו חניך מצטיין והועלה לו ציון גבוה (95). אחרי־כן השתלם בקורס למפקדי טנקי "פאטון". זמן־מה לפני שפרצה המלחמה החל להשתלם בקורס לקציני חילות אג"ם. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו, דאג לפקודיו והם אהבוהו מאוד. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש מחייליו ביצוע מדויק. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. ביום 8.10.1973, נפגע הטנק של שלמה פגיעה ישירה בשני טילים, בקרב שהתחולל בגזרה המרכזית, מול איסמעיליה. הוא נכווה קשות ומת מפצעיו ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973). חבריו מספרים עליו, שלחם בקור רוח ועודד את פקודיו בחיוך. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

לניר, אברהם

אברהם (אבי), בן יעקב ומלכה, מחלוצי שנות השלושים, נולד ביום ט"ו בשבט ת"ש (25.1.1940) בהרצליה. הוא למד בבתי־ספר שונים, כיוון שאביו נאלץ, בתוקף תפקידיו, לעבור לעתים תכופות ממקום ישוב אחד למשנהו. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "אחד העם" בתל־אביב, המשיך בבית־הספר היסודי שליד הגימנסיה העברית בירושלים ובבית־הספר היסודי בנתניה וסיים בבית־הספר היסודי בשיכון דן בתל־אביב. כשהיה בן ארבע עשרה יצא אביו ומשפחתו בשליחות לארצות־הברית ואבי למד בבית־ספר תיכון בוושינגטון וסיים שם את לימודיו בהצטיינות. אבי גדל באווירה של אהבת ישראל ושל ההכרה בחובת ההגנה על העם ועל המולדת. אביו ואמו התפרנסו

מעבודת כפיים בפרדסים והיו חברים פעילים באצ"ל. כעשרה חודשים לאחר שנולד אבי התגייס אביו לשורות הצבא הבריטי, שלחם בנאצים, כך גדל אבי בקרב לוחמים, ואביו ביניהם, הנלחמים למען הגנת העם היהודי ולמען הקמת מדינת ישראל. ילדותו עברה באווירת מתח מתמיד; התקופה הסוערת, שגורלו השתלב בה, קבעה את דרך חייו ואפילו השפיעה על אורח חייו היום־יומיים. כשהגיע בשנת 1954 לארצות־הברית, התגבר במהירות על קשיי השפה הזרה והצליח לסיים את הלימודים בבית־הספר התיכון בהצטיינות, שזיכתה אותו בציון מיוחד מטעם בית־הספר. אבי הערני והנמרץ לא הסתפק באתגר שבלימודים והקדיש את כל זמנו החופשי לפעולות הדרכה בתנועת הנוער העברית בוושינגטון – תנועת "הבונים". תוך זמן קצר תפס את המקום הראשון בהנהגת התנועה ונבחר לעמוד בראשה. כשהיה בן שבע־עשרה שבה המשפחה ארצה, ואבי החליט לנצל את השנה שנותרה לו עד גיוסו לצה"ל כדי ללמוד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר במגמת האלקטרוניקה.

אברהם גויס לצה"ל בפברואר 1959 והתנדב לחיל האוויר. הוא עבר בהצלחה את מבדקי הטיס והתקבל כחניך בקורס הטיס. הוא סיים את הקורס והוצב לאחת מטייסות חיל האוויר, בתפקיד טייס מטוסי קרב. באוגוסט 1962 נשא לאישה את מיכל לבית ברזילי — בת למשפחת חלוצים, שהכיר באחד מבסיסי חיל האוויר. במשך כשנה התגוררו בירושלים וכשסיימה מיכל את לימודיה באוניברסיטה העברית מונה אבי לתפקיד בבסיס באזור הצפון ובני הזוג השתכנו בקיבוץ לוחמי הגטאות. בשנת 1965 נשלח ללמוד הנדסת אלקטרוניקה בטכניון בחיפה. כעבור זמן נולד בנו הבכור, נעם, ובאותה תקופה התפרסם אבי כשהשתתף בהפלת אחד משש ה"מיגים" הסוריים מעל לכנרת. אחרי־כן השתתף בשורה של קרבות אוויר, כמעט כולם בשמי סוריה, והפיל מספר מטוסי־קרב סוריים. לאחר שסיים בהצלחה את לימודיו בטכניון בשנת 1967, שוב העתיקה המשפחה את מגוריה לאחד מבסיסי חיל האוויר שם הוצב, ובשנת 1970 נולדה שם בתו נורית. כפעם בפעם היה נשלח לסיורים ולהשתלמויות בחוץ־לארץ ובשנת 1971 נתמנה למפקד טייסת 101 המהוללת, שבין מפקדיה היו עזר ויצמן, מוטי הוד ובני פלד. אבי נודע כאחד הטייסים הבכירים והמעולים בצה"ל וכמפקד מן השורה הראשונה. למרות עומס העבודה הכבד שהוטל עליו בתפקידו החדש, בין גיחות אימונים, מצא זמן לארגן את חגיגות ה־25 להיווסדה של הטייסת וזכה לשבחים רבים על הנשף הענקי ועל הארגון המופתי. במלחמת יום הכיפורים יצא לגיחות קרב רבות וביום 12.10.1973 הפיל מטוס סורי מדגם "מיג־17". ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) יצא אבי בראש מטוסיו להתקפת מטרות בשטח סוריה, ומטוסו נפגע מטיל קרקע־אוויר. אבי נראה צונח מעבר לגבול הישראלי, ונופל בשבי הסורי כשהוא בריא ושלם. כעבור כשמונה חודשים הוחזר ארונו על־ידי הסורים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחות. אבי זכה ב"עיטור העוז" על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. בתיאור המעשה כתב הרמטכ"ל: "ביום 13 באוקטובר 1973, בעת טיסה קרבית ברמת הגולן, נפגע מטוסו של סא"ל אברהם לניר ז"ל, והוא נאלץ לנוטשו בשטח האויב. סא"ל אברהם לניר ז"ל צנח והגיע לקרקע חי, נתפס ונלקח בשבי. סא"ל אברהם לניר ז"ל עונה למוות על־ידי חוקריו ולא חשף כל מידע. במעשיו אלה גילה סא"ל אברהם לניר ז"ל אומץ לב, נאמנות והקרבה עילאית".

לנס, עפר

עפר, בן רות ודן, נולד ביום ו׳ בטבת תש״ט (7.1.1949) בקיבוץ בית־אלפא. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר בקיבוץ, ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי בבית־אלפא. עפר היה חניך בתנועת ״השומר הצעיר״. כבן משק היה חלק נכבד מזמנו מוקדש לעבודה בענפי המשק השונים, וכבר מגיל צעיר התעוררה בו אהבה עזה לבעלי חיים, שהתבטאה באיסוף בעלי־חיים ובניית מתקנים שונים למגוריהם. עפר היה חובב ספורט, ובעיקר הצטיין בענף השחייה, וכנער בן ארבע־עשרה, היה אלוף המדינה בשחייה. עפר אהב מאוד להאזין למוסיקה ולקח גם חלק פעיל בביצועה, וכשהיה בן שש־עשרה ושבע־עשרה היה חבר בתזמורת בני הקיבוצים. עם סיום לימודיו התיכוניים יצא עפר לשנת הדרכה, במסגרת תנועת ״השומר הצעיר״ בקן יפו, שם עבד עם נוער משכבה חברתית שונה משלו, ולמד להכיר את אורח החיים בעיר, ובפרט בפרברים שלה.

עפר גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקים, בקורס לקצינים ובקורס לקציני שריון. אחרי־כן הוצב ביחידה כמפקד מחלקת טנקים. לפני שנשלח לקורס קצינים הספיק עוד לשרת כמדריך בקורס מט״קים. את רוב תקופת שירותו הצבאי עשה עפר באזור תעלת סואץ, שם עבר את מלחמת ההתשה. הוא סיים את שירותו כסמ״פ טנקים, בדרגת סגן. במשך כל תקופת שירותו נחשב עפר לחיל מצטיין ולמפקד מוכשר, ומשום כך ראו מפקדיו צורך לשכנע אותו לצאת לקורס קצינים ולשרת בצה״ל כקצין, אף־על־פי שהוא לא רצה בכך, והעדיף לחזור בהקדם לקיבוצו ולחיים האזרחיים במשק. אך משקל בדבר, שוכנע בחשיבות ההליכה לקורס, ואמנם הצליח יפה בקורס ואחרי־כן בתפקידו ביחידה, ואף שירת במסגרת צבא הקבע במשך כחצי שנה מיום סיום שירות החובה.

בתום שירותו הסדיר חזר עפר לקיבוץ בית אלפא, ושב לעבוד בענף המדגה, מקום שם עבד טרם יציאתו לשירות הצבאי. בתקופה זו היה תחביבו העיקרי קשור לבעלי חיים. הוא גידל בחדרו כלב, דרבן ושרצים למיניהם, והמשיך לאסוף חיות עזובות ולבנות למענן מתקנים שונים. לאחר שחרורו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במלחמת יום הכיפורים השתתף עפר בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) בגזרה הדרומית, מול מיצרי הגידי, נפגע הטנק של עפר מטיל אויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית אלפא. השאיר אחריו הורים ואחים.

לנצ׳נר, ברוך

ברוך, בן רבקה ודוד ז״ל, נולד ביום ה׳ בתשרי תש״ח (19.9.1947) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יהודה המכבי״, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ד׳. התכונה המיוחדת לו הייתה השאיפה להגיע לשלמות בכל תחום שעסק בו. תכונה זו הטביעה את חותמה על כל מעשיו ועל דרכו. הוא היה אדם שתכניותיו עמו, דעתו נחושה ונחרצת ודרך חייו ברורה. אלה קבעו את התנהגותו של ברוך, שהיה הרוח החיה בכל חברה, המנהיג הטבעי והמקובל של כל חבורה, בעל הסמכות ומורה הדרך. תכונות אלו ייחדו את ברוך כבר כשהיה חבר בתנועת ״הצופים״. כמדריך, שילב פעילות חברתית עם טיולים ומסעות ופעילות ספורט. הוא השקיע מאמצים רבים כדי ליצור גיבוש חברתי בקרב בני הנוער בתנועה. כושר המנהיגות שלו התגלה בהצלחתו לגשר בין עמדות שונות, לקרב את החניכים אלו לאלו ולהקנות להם ערכים שהאמין בהם, ובעיקר את אהבת ארץ ישראל ועם ישראל. ברוך הקדיש זמן רב לפעילות בתנועת הנוער. שמונה שנים היה יושב ראש ועדת החברים של התנועה. הוא היה מדריך נערץ על חניכיו הצעירים, שנסחפו אחר הלהט הרב שלו והלכו בעקבותיו, באמונה ובהכרה בכל פעולה שבצעו יחד.

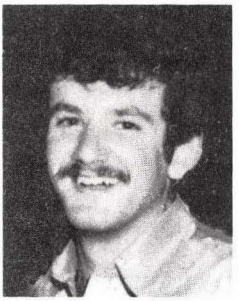
ברוך גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1965 והוצב לחיל השריון. כאדם שחונך לאהבת ישראל, היה קשור לצבא בכל נימי נפשו ומקורביו טוענים כי היה שב לשרת בצבא הקבע, שכן אהב את הצבא ואת השירות בו. הוא הוכשר לשמש כאיש צוות טנק, השלים קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה״ל, וסיים במרס 1967. במלחמת ששת הימים נבחר לשמש כמפקד הטנק של מח״ט 7, אל״מ גונן (גורודיש) והוא קצין בדרגת סגן־משנה. בכל ימי הלחימה ליווה ברוך את המח״ט, כמפקד טנק וכמפקד המחלקה האחראית לאבטחת החפ״ק של החטיבה. אחרי־כן שימש כמפקד מחלקה בחטיבה 7 וכסגן מפקד פלוגה והשתתף בפעולת כראמה ובקרבות מלחמת ההתשה. הוא סיים קורס מפקדי פלוגות שריון כחניך מצטיין והוענקה לו דרגת סגן. כושר המנהיגות של ברוך ודבקותו במטרה התגלו גם בעת השירות הצבאי. הוא היה מפקד שריון קפדן, שדרש ביצוע מושלם של כל פקודה והיה מקפיד על טיפול מדוקדק בטנקים ובכלי הנשק. דרישותיו מפקודיו היו קפדניות, אך הוא ידע לדאוג לענייניו של כל חייל ולטפל בכל בעיה שהתעוררה ביחידה.

בתחילת ספטמבר 1968 שוחרר ברוך מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון בה שימש כמפקד פלוגה ואחרי כן מונה לתפקיד סגן מפקד גדוד והועלה לדרגת סרן. חבריו ליחידה ציינו כי ניהל ״חיים כפולים״, באשר היה נכון לכל קריאה ושירת ימים רבים בשירות מילואים פעיל. אחרי השחרור החליט ללמוד הנדסת מכונות בטכניון בחיפה. גישתו ללימודים הייתה רצינית ובוגרת. ברוך נהג לרדת לשורשם של דברים, כדי להיטיב להבינם. הוא השקיע מאמצים רבים בביצוע ניסויים במעבדה, בכתיבת הדוחות ובפיתרון התרגילים. עבודותיו היו מקיפות

ומעמיקות והעידו על הבנה מעמיקה של החומר והקפדה עד כדי שלמות על כל פרט. חבריו לספסל הלימודים מעידים כי נהג ללמוד עד השעות הקטנות של הלילה. בתקופת הבחינות היה מנתק את עצמו מבני משפחתו ומחבריו ומשקיע את כל ישותו בלימודים. הוא הגיע להישגים מעולים וסיים את לימודיו בהצטיינות יתרה. למוריו ולחבריו היה ברור כי ברוך ימשיך בלימודים לקראת התואר מוסמך במדעים. הוא עבד בחברת "קידר" להתקנת מזגני אוויר וגם בעבודתו זו התגלה כעובד רציני ומסור. מעולם לא הקפיד על השעות שהקדיש לעבודה, נהג לבחון ביסודיות כל בעיה והיה מחפש בסבלנות את הדרך לפיתרון. באוגוסט 1970 נשא לאישה את ציפי, שהייתה חברתו עוד מתקופת תנועת הנוער. בתקופת לימודיו התגוררו בחיפה, שם נולד בנם, דוד. ברוך נטל על עצמו בשמחה ומתוך אהבה את עול הדאגה למשפחה. הוא הרבה להשתעשע עם בנו ונהנה מכל רגע שעשה במחיצת משפחתו. בגלל מחלת בנו עזבה המשפחה את חיפה ועברה להתגורר בראשון לציון. הוא היה אדם ישר דרך, רודף אמת וצדק, שלא עבר בשתיקה על מעשי עוול וקיפוח. מעולם לא חסך ביקורת מאנשים, שלדעתו היו ראויים לה. וביקורתו הייתה חריפה וגלויה. לא אחת הקימה לו מתנגדים, אך הוא המשיך בשלו ולא הסתפק בפשרות. אמר עליו האלוף טל: "אני רוצה לציין, שכל דבר הוא לקח בכזו רצינות, עד שלפעמים חשבתי שהבחור חי קשה מדי. ישנם מספר דברים, שצריכים לקחת אותם בקצת יותר קלות. אצל ברוך לא היה דבר כזה. כל דבר במלוא הרצינות, על מנת לעשות את זה על הצד הטוב ביותר". האלוף שמואל גונן, שהכיר את ברוך בשעות הקשות של הלחימה, עמד על תכונותיו: "יש מנהיגים שמשיגים שליטה באופן שקט ובשותפות מלאה. אני לצערי לא נמנה עם האחרונים. ברוך כן. הוא היה משיג שליטה מוחלטת, זאת אומרת, לא שהיה כופה את רצונו. היה משיג שותפות מלאה בדרך שקטה". אחד ממפקדיו ציין בתיקו של ברוך ז"ל: "אעשה כל מאמץ לראותו לצידי בקרב". על לחימתו במלחמת יום הכיפורים כתב אלוף פיקוד הצפון, רפאל איתן, בהעניקו לברוך ציון לשבח: "ביום 6 באוקטובר 1973 שימש רס"ן ברוך לנצ'נר כסמג"ד טנקים שנלחם בציר "סינדיאנה–חושניה" ברמת הגולן. רס"ן ברוך לנצ'נר ז"ל, כשבפיקודו 7 טנקים בלבד, ניהל קרב נואש נגד כוח אויב עדיף בכוח אדם ובאמצעי ראיית לילה. כשנפגע הטנק שלו עבר לטנק אחר והמשיך להלחם. ב־7 באוקטובר 1973 נשאר רס"ן ברוך לנצ'נר ז"ל בשטח עם טנק תקין יחיד והמשיך להלחם בסורים, כשהוא משמיד רבים מטנקי האויב, עד אשר נפגע פגיעה ישירה ונהרג. במעשיו אלה גילה רס"ן ברוך לנצ'נר אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה". ברוך הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "ברוך הוגדר כקצין מוכשר, מסור, אחראי, בעל יכולת רבה, שליטה מצוינת באנשיו, תפיסה טקטית טובה, דוגמא לאנשיו".

לנקרי, רפאל

רפאל (רפי), בן רובידה ומימון, נולד בשנת תשי"ב (1952) במקנס שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ג' ברמלה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "עמל" ברמלה. רפי היה תלמיד טוב וממושמע והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת הצופים ברמלה ונמנה עם חברי גרעין "יראון". חובב ספורט היה ונלהב מאוד לכדורגל ולכדורסל. הוא אהב מוסיקה מודרנית, האזין הרבה לשירים, כתב שירים וניגן בגיטרה. הוא היה אוהב אדם והרבה להתנדב לפעילות ציבורית. פעלתן היה ונרתם לכל משימה במלוא המרץ. כל שעשה, עשה בהתלהבות ובמסירות, כמו ביקש לנצל כל רגע בחייו. תכניותיו ורעיונותיו היו שקולים והוא בחן כל עניין במחשבה מעמיקה. הוא ידע להתעקש, לעמוד על דעתו בהחלטיות, ולא לוותר בעניין שנראה צודק בעיניו. אך כאשר נוכח שטעה, הודה בטעותו בחיוך של טוב לב. עם שהיה רצונו עז להגיע לשלמות במעשי ידיו, אהב את הפשטות ושמח היה בחלקו. חבריו נתנו אמון בדבריו ובהבטחותיו ומעולם לא אכזב אותם. אוזניו היו קשובות להם והם באו לשפוך את לבם לפניו ולמצוא פורקן בשעות מצוקה. בדברי בדיחה ידע לפייס בין יריבים ולעשות שלום ביניהם. הוא היה מלא מרץ ושופע חיוניות, ורוחו טובה עליו תמיד. בן מסור היה למשפחתו וכיבד את רגשותיהם הדתיים של הוריו. רפי היה אהוב ונערץ על הוריו ועל בני משפחתו כבן הזקונים. מילדותו הקסים יופיו את כל רואיו. הוריו עשו למענו כל אשר ביקש ומלאו את כל משאלותיו.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למדריכי מקצועות בבית־הספר לשריון, והדריך חניכים בקורסים. הוא היה חייל ומפקד טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ולא הקפיד עם חניכיו על גינוני משמעת, אך דרש ביצוע מדויק. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה, כדי למנוע מהם צער ודאגה. במלחמת יום הכיפורים השתתף רפי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. מהיום הראשון נלחם באומץ לב ופעמים אחדות החליף טנקים שנפגעו, עד שמפקד הגדוד לקח אותו לטנק שלו, בזכות היותו תותחן מעולה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בלילה שכוחות צה"ל צלחו את תעלת סואץ נפל רפי בקרב בגזרה המרכזית, אל מול "החווה הסינית". כתותחן בטנק של מפקד הגדוד, השמיד כלי שריון רבים של האויב עד שנקלע למארב של חיילים מצרים. פגז פגע בטנק שלו שהוביל בראש, והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אב, אם, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. מתוך מכתבים שכתב למשפחתו השכולה מצטיירת דמותו, דמות לוחם אמיץ ומסור, שלחם בעוז, בביטחון ובאמונה בניצחון צה"ל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רפאל דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא מול פני האויב".
הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ברמלה.

לפידות, יורם

יורם, בן תמר ויצחק, נולד ביום י' בסיון תש"י (26.5.1950) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ הזורע ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "שומריה" במשמר העמק. יורם היה תלמיד חרוץ ושקדן, מעמיק ומתמיד, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. על ימיו בבית־הספר סיפרה אחת ממורותיו: "יורם היה נער תם וישר. עיניים גדולות היו לו וטובות, חייכניות, המביעות תמיד רצון לדעת, להבין, להקשיב ולעזור; עיניים מבריקות, שגם האדיש שבמורים לא יכול היה להתעלם מהן. הוא לא היה מן המתפרצים והממהרים להפגין את ידיעותיהם. הוא היה מקשיב ושותק, אך אם היה צורך בכך, היה מוכן לעזור ולהסביר לכל אחד. בעל שקט פנימי בלתי־רגיל היה, מקרין סביבו הרגשת ביטחון ושלווה. אולי בשל כך אהבו אותו כולם וביקשו את קרבתו". יורם לא היה מן הדברנים. כל מעשיו עשה בשקט ובניחותא, כמו ניצב מן הצד. סיפר אחד מחבריו: "השקט שלו לא היה ראוותני. היכולת של יורם לשתוק, לצחוק, להגיע אל תוך לבם של אנשים, לישון, לשמוח, היו לי מקור לחיקוי. וכל אותן תכונות היו יסודיות, טבעיות ומשלימות. לא היה לו כל צורך להשתמש בכישרונותיו כדי לבנות דמות שונה ממה שהוא ולהציגה לראווה". היה לו חוש הומור דק וחיוך של בדיחות הדעת היה מסתתר בזויות עיניו. בכל שעשה כמו ביקש לגרום שמחה לסובבים אותו. הוא היה נוח לבריות ואהב את הזולת. היה לו כושר ביטוי ולשון ברורה. איש שיחה נעים היה, דבריו ערוכים בהיגיון ובטעם, תפיסתו מהירה, והיה בוחן כל דבר במחשבה שקולה ומעמיקה. רציני היה בגישתו לחיים, ותמיד שאף לשלמות וליושר לב. היה בו כוח התמדה ורצון לסיים בהצלחה כל דבר שהתחיל בו, וכל שהוטל עליו מילא בנאמנות ובאהבה. על כל אלה היה בן נאמן ומסור למשפחתו.

יורם גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והתנדב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס לטייסים מתקדמים ובקורס למדריכי טיסה. הוא היה טייס טוב, קצין מסודר ואחראי לתפקידו, מדריך טיסה וקצין בטיחות מצוין, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. הוא דאג לחייליו, לא הקפיד על גינוני משמעת אך דרש ביצוע מדויק. לאחר תום השירות הסדיר המשיך לשרת בצבא הקבע. כל ימי שירותו השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה, לא סיפר דבר מהעובר עליו בצבא, שיש בו כדי להדאיגם. במלחמת יום הכיפורים נשלח יורם במטוסו לתקוף כוחות של האויב שחצו את תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע מטוסו באש האויב מעל מימי התעלה, והוא נהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ הזורע. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבים, תצלומים ודברי שיר.

לצטר, יורם

יורם, בן עליזה (מרגוט) ויצחק (קורט), נולד ביום ז׳ באב תשי״ב (29.7.1952) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם חנקין ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ״תיכון־חדש״ בחולון. יורם היה תלמיד חרוץ ושקדן, מעמיק ומתמיד, הרבה במעשי התנדבות, סייע לחולים בבתי־חולים והשתתף במבצע של הושטת עזרה לתלמידים החלשים בבית־הספר. מנהלו כתב עליו, שהייתה בו ״מזיגה של מקורות, של תרבות ושל ערכים שספג בבית הוריו ושל צבר שנתחנך בישראל, ונשם אוויר מולדת חופשי. נער גאה, זקוף־קומה, עליז ומאושר״. יורם נמנה עם חניכי הגדנ״ע והשתלם בקורס מ״כים. חובב ספורט היה ונלהב לג׳ודו. הוא ניחן בחוש טכני ובחוש אמנותי, אהב לצייר והקדיש מזמנו הפנוי גם לצילום. יורם היה חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות וקשה לכעוס, מתחשב בזולת ואינו שומר טינה. אולם מעולם לא היסס לומר את שבליבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים, שכן הגון היה ורגיש מאוד לעוולות. הוא היה עקשן וידע לעמוד על דעתו. רציני בגישתו לחיים, נמרץ, נועז ואמיץ לב. היה בו ביטחון עצמי אך לא הייתה בו שחצנות, ועל הכל הייתה בו אהבת סדר ודייקנות.

יורם גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1970 והוצב לחיל השריון. בטירונות היה חניך מצטיין. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חרמ״ש ובקורס קציני חי״ר. מפקדו מספר עליו, שהיה ״קצין מוכשר ומצליח, ואהוד מאוד על פקודיו ועל מפקדיו. בעל יזמה ובעל רצון עז להצליח בתפקידו. הוא היה צנוע מאוד ושימש דוגמה אישית למופת. הוא הרבה לחייך ומעולם לא נשמעה טרוניה מפיו״. חברו מספר עליו שהיה ״מפקד תקיף שדרש הרבה מחייליו ומעצמו. הוא היה קצין מסור וממושמע, בעל ידע מקצועי רב ובעל יכולת רבה״. פקודיו מספרים כי ״היה לו מבט חם, עז ודואג, ובמבטו זה הקנה לחייליו ביטחון ואומץ״. מפקדיו העניקו לו את ״אות השירות המבצעי״ והוא התכונן להצטרף למשרתים בצבא הקבע. במכתביו, שהקפיד לשלוח הביתה, מיעט לכתוב על הקורות אותו בצבא ולא סיפר על האימונים המפרכים ועל תנאי השדה הלא־נוחים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), על ציר ״לכסיקון״ – כביש תעלת סואץ, צפונית ל״חווה הסינית״, נפל יורם בקרב. הוא יצא לסייר על כביש התעלה, והנגמ״ש עליו פיקד נכנס למארב אויב. לאחר קרב נואש וממושך נפגע יורם ונפל. על גילוי גבורה במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו ״עיטור העוז״. וזה תיאור המעשה: ״עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים שימש סגן יורם לצטר ז״ל כמ״מ חרמ״ש. ב־6 באוקטובר 1973, בשעות אחר הצהריים, יצא עם

נגמ"ש לחלץ נפגעים. בגמר פעולת החילוץ הצטרף לכוח, שיצא בליל 7 באוקטובר למשימת לחימה באזור "החווה הסינית". סמוך לשעה אחת אחר חצות נפגע הנגמ"ש של סגן יורם לצטר ז"ל. לאחר חילוץ האנשים מהנגמ"ש שלו ארגן את אנשיו ופקד עליהם בלחימה מהקרקע מול אויב עדיף. מרבית אנשיו נפגעו, אך הוא עצמו סירב למלט נפשו מהאזור המכותר והמשיך להילחם באומץ ובגבורה עד שנפגע ונפל". תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח.

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה ויורם בתוכם; בעיתון חיילי ישראל "במחנה" ובעיתון הערב "ידיעות אחרונות" פורסמו רשימות עליו.

לקואה, יוסף (יוסי)

יוסף (יוסי), בן עליזה וצדוק, נולד ביום י"ב בכסלו תש"ט (14.12.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר "ויתקין" בתל־אביב ובבית־הספר התיכון־עירוני ז' ביפו, במגמה חברתית. אחרי־כן המשיך ללמוד בשיעורי ערב לבחינות בגרות אקסטרניות. אביו של יוסי מת עליו בעודו ילד. אחרי שלמד שנתיים בבית־ספר תיכון יצא לעבודה ועבד תחילה כפקיד מיון בדואר תל־אביב. אחרי־כן עבד כפקיד תיוק ורישום בחברת הביטוח "הסנה". שנתיים עבד ב"הסנה" עד שגויס לצבא, ובאותו זמן למד בערב לבחינות בגרות אקסטרניות. יוסי היה חובב כדורגל ובנעוריו היה שחקן מעולה בקבוצת גדנ"ע בשכונת מגוריו, שכונת שפירא בתל־אביב.

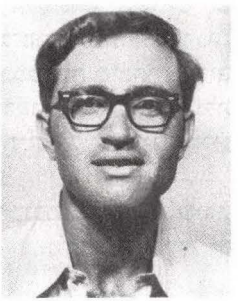
יוסף גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוצב כרובאי בגדוד בחטיבת "גולני". הוא השתלם בקורס מ"כים, ובעודו בקורס פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף בקרב על תל־עזזיאת ברמת־הגולן. לאחר שסיים את קורס המ"כים, הוחזר לגדודו כמ"כ רובאי. לאחר שעבר בהצלחה מבדקי קצינות, נשלח לקורס קצינים, אבל לא סיימו, והוצב כמ"כ בבסיס אימונים של החטיבה. כעבור זמן הוחזר לגדודו והשתתף גם במלחמת ההתשה. בתעודת השחרור שלו צוין כ"חייל מצטיין, בעל יזמה ואחריות בתפקידו".

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לחיל השריון ונקבע לו תפקיד מש"ק־חרמ"ש. לאחר השחרור עבד כטכנאי במרכזת הטלפונים במשרד התקשורת ושם ביקש לבסס את עתידו. בספטמבר 1972 נשא אישה והזוג חי באושר שנה אחת. כחצי שנה לפני מלחמת יום הכיפורים, הוצב יוסי כמ"כ רובאי בגדוד סיור. כשפרצה המלחמה התייצב יוסי ביחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה בסיני ובקרב ההבקעה והפריצה אל מעבר לתעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע יוסי ונהרג בקרב הפריצה להקמת ראש־גשר בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, ליד "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. יוסף היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

גדוד הסיור שלו הוציא לאור חוברת "לזכר גדוד סיור", שכלולים בה גם דברים על יוסי.

לקס, משה

משה, בן ליזה ויצחק, נולד ביום כ' באב תש"י (3.7.1950) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי "סיני" ברמלה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון "רמלה־לוד" בעיר מגוריו. בן בכור היה משה להוריו, אח אוהב לאריה ולמירה הצעירים ממנו. כבר מילדותו התעניין בכל דבר שנגלה לעיניו. הוא נהג להציג קושיות להוריו ולמוריו בבית־הספר, ושעות רבות היה שוקע בקריאת מאמרים, עיתונים וספרים. בבית־הספר היסודי נחשב לתלמיד שקדן והיה חביב על מוריו ואהוד על חבריו לספסל הלימודים. הוא הרבה להשתתף בפעולות שונות, אהב תחרויות ספורט והיה פעיל במסיבות ובחגיגות. גם למסעות ולטיולים ברחבי הארץ יצא בשמחה. בעל מרץ היה, ותמיד שמח בחלקו. משה היה בן מסור להוריו, ובהיותו הבן הבכור ידע כי אחריות רבה מוטלת עליו וסייע להוריו, לאחיו ולאחותו בעצה נאמנה ובמעשה. בין חבריו נודע משה כנער שקט וצנוע. סיפר אחד מרעיו: "משה לא אהב להתבלט יתר על המידה, אך יחד עם זאת ידע לבצע כל עבודה שהוטלה עליו היטב ובדייקנות. ככל שהיה שקט בהתנהגותו, כן היה נמרץ בעבודתו". שנה אחת למד משה בבית־הספר התיכון האזורי "רמלה־לוד", וכשנטש את ספסל הלימודים, לא התהלך באפס מעשה ומצא לו עבודה ב"ספריית פועלים" בתל־אביב. שלוש שנים עבד בהוצאת הספרים ועשה מלאכתו נאמנה. חברים לעבודה מעידים, שנהג לעשות את חובתו "עם כל הלב". הוא התקשר אל העוסקים במלאכת הספרות, אל סופרים ומשוררים, והתעניין בכל תחומי היצירה הספרותית. משה היה גבה־קומה, חסון ונאה. בלורית תלתלים התבדרה על מצחו, וטוב־לב נשקף מעיניו החומות.

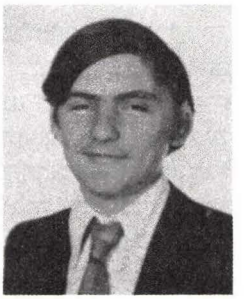
משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק, ושימש כנהג טנק. לימים הועבר לתפקיד מנהלתי ושימש כפקיד גדודי. סיפר ידידו לנשק, רפי: "אחריות רבה הייתה מוטלת עליו, בתוקף היותו פקיד גדודי, ולמרות זאת פזל משה תמיד אל חבריו הלוחמים, ורצה להצטרף לאחת היחידות המבצעיות. הוא לחם למען הגשמת משאלתו, אך דווקא תכונת האחריות בה ניחן, הייתה הפעם בעוכריו. מפקדיו סברו, שעל בחור אחראי כמשה יש להטיל עבודה הדורשת מסירות מרבית, וסירבו להעבירו לתפקיד אחר". על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי".

בקיץ 1971 לאחר שמשה שוחרר מהשירות הסדיר, החל לעבוד בדפוס "לוין־

אפשטיין" בבת־ים. הוא שימש כפקיד וכמגיה, והיה קרוב לתהליך הדפסת ספרים שאהב. כפעם בפעם נקרא לתקופות של שירות מילואים, ושירת כפקיד באחת הפלוגות המבצעיות של גדוד שריון. שנתיים ימים עבד בהוצאת "לוין־אפשטיין", ובראשית 1973 הצטרף לסגל עובדי חברת "פירר־גלר" בתל־אביב. משה היה עלם חרוץ, ישר ושקט. במלוא אונו היה כשנקרא אל הנשק. בעיצומו של יום הכיפורים נקרא משה אל יחידתו בחיל השריון. הוא הצטרף לפלוגתו, אך סירב לשמש בה כפקיד ויצא עם הלוחמים אל החזית בסיני. "הפעם לא ויתר", סיפרו ידידיו, "הוא היה נחוש בהחלטתו, ניצל את ההזדמנות, וקפץ על עגלת הלוחמים. משה ביקש להילוות אל הלוחמים בשעות הקרב הקשות". הוא שירת כנהג־טנק והשתתף בקרבות הבלימה במרחבי סיני. עשרה ימים נלחם משה באומץ לב ובמסירות מופתית. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע ונהרג בכיבוש "אורחה", מערבית לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם, משה ז"ל, שירת ביחידת שריון, והיה אהוד על חבריו בשל יושרו הרב ושאר תכונותיו החיוביות, הן כלוחם והן כאדם".

לקר, יגאל

יגאל, בן מגדה ויהושע, נולד ביום ט"ו בשבט תשי"ג (31.1.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגמנסיה העברית" בירושלים. אחרי כן המשיך את לימודיו התיכוניים באותו בית־ספר וסיים בבית־הספר על־שם לינקולן בבואנוס איירס, שמה נסע עם הוריו, שהיו בשליחות.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם השלים בהצלחה סדרה של קורסים לרבות קורס מט"קים. סיפר עליו ינון, אחד מידידיו הקרובים בבית־הספר לקציני שריון: "יגאל היה חבר שאינני מאמין שאמצא עוד אחד כמוהו. הוא ידע תמיד מתי צריך לעזור ואיך, ואני ידעתי שתמיד אפשר לסמוך עליו. כחייל הוא היה אחראי בצורה בלתי רגילה – עד כדי קיצוניות. אפילו היינו חוזרים מאימון בשעה ארבע בבוקר, הוא היה הולך לבדוק את הטנק ולמלא דוח תקלות. זאת למרות שהטנק שלנו היה שייך לסגן מפקד הפלוגה וכמעט לא השתתף באימונים ולמרות שלעתים הוא חנה במשטח המרוחק כקילומטר מאזור המגורים שלנו. היה ליגאל קור רוח מדהים. אני זוכר שפעם התהפכנו עם הטנק, וכשאני עוד הייתי מבולבל ולא ידעתי מה קורה אתי, כבר שמעתי את קולו של יגאל בקשר, בשקט האופייני לו..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יגאל באחד הטנקים שירדו מרפיח אל אזור התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק של יגאל, אך הוא ואנשי הצוות הצליחו להיחלץ. חברו של יגאל, ינון, שהיה במרחק רב ממנו,

איתר אותו בעזרת משקפת ומיהר לאסוף אותו. יגאל ואנשי צוות אחרים שהיו בשטח, עלו על טנק פגוע, שהיה עדיין מסוגל לנוע ועל פי הוראת מפקד הגדוד, החלו לסגת דרומה. לפתע ניתך על הכוח הנסוג מטח של טילים. הטנק שיגאל ישב בו נפגע והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל.

"יגאל היה בעל כישרונות, שקט וצנוע", כתב, לאחר זמן, מפקד הגדוד להורים השכולים. "בגמר קורס קציני השריון, כשחיפשנו מועמדים להדרכה, הוזכר שמו של יגאל כמועמד לתפקיד זה, וכמי שישמש דוגמא לחניכים הבאים בקורס..."

לרבוני, משה (מוריס)

משה, בן קלייר וויקטור, נולד ביום כ"ב בכסלו תש"ז (15.12.1946) באלכסנדריה שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. משפחתו של משה התיישבה בבאר־שבע לאחר עלותה ארצה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מצדה" בבאר־שבע ובבית־הספר היסודי "בארי" בבאר־שבע. הוא היה ילד שובב מאוד, אך בהיותו הבכור במשפחה מרובת־ילדים תמיד עזר להוריו בחינוך אחיו. משה גויס לצבא לפני שמלאו לו שמונה עשרה ועד אז עבד בעבודות שונות. בזמנו הפנוי אהב לשחק בכדורסל ומדי שבוע היה משחק גם בכדורגל עם חבריו לעבודה. הוא היה חובב נלהב של מוסיקת פופ ונהנה לבלות לפרקים עם חברים בדיסקוטק. למשה שכונה בפי חבריו בצבא "לאַרי" היה חוש הומור מפותח מאוד והוא הרבה להתבדח. הוא היה חביב, עדין וטוב־לב, ואהוב מאוד על חבריו. כן הצטיין בהגיון בריא וידע להסתדר במצבים שונים.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד פלס ושירת בגדוד הנדסה. לאחר שהשתלם בקורס מש"קים אפסנאים, הוצב בגדוד בתפקיד מש"ק־אפסנאי, ובתעודת השחרור שלו צוין שהיה מש"ק אפסנאי טוב ואחראי.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כפלס בגדוד הנדסה משוריין. הוא אהב לצאת למילואים ולפגוש את חבריו. במהלך השירות במילואים השתתף במלחמת ששת הימים. לאחר השחרור למד משה מסגרות בבית־הספר להכשרה מקצועית "עמל" בבאר־שבע. הוא סיים את הקורס בהצטיינות ומיד התקבל לעבודה כמסגר בתעשייה האווירית בבאר־שבע, שם עבד שבע שנים עד ליום מותו. בראשית 1972 נשא לאישה את דליה, חברתו משנים רבות. הוא רצה בילד ושמח מאוד כשהתבשר בימי המלחמה, לפני שנפל, שאשתו הרה ללדת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא משה ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973), נהרג משה בעת מילוי תפקידו מהתפוצצות מוקש ימי בקרבתו באגם המר הגדול. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובת (שנולדה לאחר מותו ונקראת על־שמו "מושית"), הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה שירת בגדוד הנדסה משוריין במסירות ובהקרבה. הוא היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה. דמותו משמשת לנו דוגמה ומופת".

אשתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת.

לרר, אוריאל

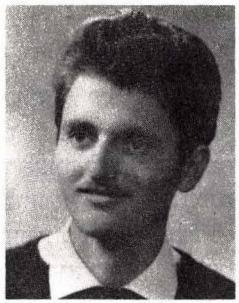

אוריאל (אורי), בן אסתר ומשה, נולד ביום ח' בתשרי תשי"ד (17.9.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמות" בחיפה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון החדש בחיפה, במגמה הריאלית. אוריאל היה תלמיד חרוץ ומתמיד, הצטיין בידיעת הארץ והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. בבית־הספר נמנה עם חברי החוג הדרמטי, הרבה לבקר בהצגות תיאטרון וידע רבות על מחזות ועל מחבריהם. מורהו מעיד עליו, שהרבה לקרוא והיה בעל ידע רב בתחומים רבים. הוא אהב להתווכח על נושאים שונים וניחן בכושר ביטוי מצוין. מתמיד אהב את המרחבים והרבה לטייל ברחבי הארץ ולהתבונן באתריה ובנופיה. היה לו אוסף גדול של מטבעות, של גלויות ושל אבנים. בעל גוף תמיר היה וזקוף, ונודע כאדם חברותי, קל להתיידד ואוהב חברה. מטבעו היה אוהב אדם, ידע לכבד את רגשות הזולת ולהטות אוזן קשובה לחבריו, שמצאו בו בעל־סוד נאמן. הוא ידע לעמוד על טיבם של בני־אדם וניחן באורך רוח ובסבלנות. אהוב היה ומכובד על חבריו וזכה להערכתם ולאמונם. מנעוריו היה רציני ואחראי בגישתו לחיים, נבון ומהיר תפיסה. סקרן היה ונהג לבחון כל דבר במחשבה שקולה. תמיד רחק מפשרות וידע לעמוד על דעתו. איש שיחה נעים וגלוי־לב היה, ורגיש מאוד למעשי עוול. כדובר אמת ובעל מצפון, מעולם לא היסס לומר גם דברים קשים ולא נעימים. הוא היה מלא מרץ, נועז ואמיץ והצטיין בפשטות ובכנות, בשמחת חיים ובאהבת החיים. עליז היה ובעל חוש הומור, רוחו טובה עליו תמיד, עיניו צוחקות ופניו מאירות. הוא התברך ביזמה, בתבונת כפיים ובכישרון היצירה, וידע להתמיד ולסיים בהצלחה כל דבר שהתחיל בו. אורי לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. כל ימיו היה בן אוהב, נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

אוריאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971, והוצב לחטיבת גולני. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים ובקורס למש"קי אפסנאות. ביחידתו נודע כחייל מסור ואחראי לתפקידו, אהוב על מפקדיו ומשמש דוגמה לחבריו בכל דרכיו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו, לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. במלחמת יום הכיפורים השתתף אוריאל בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל אוריאל בקרב על מורדות החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אוריאל נלחם כאדם היודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, בנאמנות, במסירות ובהקרבה".

לשם (פליישמן), יעקב

יעקב (יענקל'ה), בן שושנה ומשה, נולד ביום י"א בתמוז תש"ג (14.7.1943) **ברחובות. יענקל'ה גדל בבית דתי,** אצל הורים שומרי מצוות והתחנך באווירה דתית־מסורתית. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" ואחרי־כן בבית־הספר התיכון־דתי ברחובות. תמיד היה תלמיד חרוץ, וכעדות מחנכו הצטיין במקצועות המתמטיקה והפיסיקה. הוא שפע שמחת חיים ואהב לעזור לזולת ורק טבעי היה שיצטרף יחד עם חבריו לתנועת הנוער "בני עקיבא" ויהיה בה חניך פעיל. את מרבית חופשותיו מבית־הספר בילה עם חבריו בעבודה, במשקים הקיבוציים של תנועתו.

באוגוסט 1961, במלאת לו שמונה עשרה, גויס יעקב לצה"ל. הוא שובץ באחת מיחידות המשטרה הצבאית והוצב באזור המרכז, לא הרחק מביתו, אליו היה קשור ובו נהג לבלות את מרבית חופשותיו. כחייל שימש דוגמא לחבריו בסובלנותו, בצייתנותו ובהקפדתו על מילוי כל המשימות שהוטלו עליו.

בפברואר 1964, בתום שירותו הצבאי, חזר יעקב לעבוד במכון ויצמן, שם עבד כחניך לפני גיוסו. עד מהרה הוכיח לממונים עליו את יכולתו ומרצו. לאחר שהכיר וצבר ניסיון במחלקות שונות, עבר לעבוד במחלקת האספקה וקיבל לידיו את האחריות לטיפול במשלוחים המגיעים מחו"ל. על אף שתפקידו זה חייב נסיעות מחוץ לעיר, משא ומתן עם אנשים שונים ורבים ושעות עבודה בלתי שגרתיות, מצא יעקב זמן ומרץ להמשיך בלימודיו והשתלם בקורס לפקידי רישוי־מכס. הוא בלט ביושרו, בהגינותו ובמסירותו לעבודה, וזכה להערכת כל החוקרים והעובדים במכון. היה איש משפחה חם ומסור, חבר אוהב לאשתו ואב גאה לבניו – אסף ויובל. ביתו היה תמיד מרכז לחברים הרבים שרכש. אהב את ביתו וטיפח בו כל פינה במו ידיו, במיוחד את הגינה הקטנה שהכין. חלום חייו היה לרכוש בית עם חלקת אדמה, ויחד עם ילדיו לטפח גן ופינת חי. במלחמת ששת הימים נקרא לשירות פעיל ולחם באוגדת האלוף טל בסיני. במלחמת יום הכיפורים הצטרף יענקל'ה מיד אל אנשי יחידת המילואים שלו, שהשתתפה בפריצה אל מעבר לתעלה. לאחר ימים רצופי אש וקרבות, ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) בעת מילוי תפקידו כנהג־שוטר על הציר בין טסה ל"עכביש" ניתכה על השיירה הפגזה כבדה. יענקל'ה נפגע ונהרג. יעקב לשם הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעיר הולדתו ומגוריו, רחובות. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...עד רגעי חייו האחרונים יעקב דבק במשימתו ולא נטשה – על אף ההפגזה הכבדה. אנו חבריו לנשק נזכור את יעקב לעד".

לשצ׳יק, יצחק

יצחק (איציק), בן יונה ושמואל, נולד ביום י״ג בכסלו תש״ד (10.12.1943) בעפולה למשפחה שומרת מסורת. בילדותו התחנך במוסדות חינוך דתיים — למד בבית־הספר היסודי ״אוהל מאיר״ בעפולה, ובבית־הספר התיכון ״תורה ומלאכה״ בפתח־תקוה. כמו כן היה חניך ומדריך בתנועת הנוער ״בני עקיבא״, ובמשך תקופה מסויימת ריכז את סניף התנועה בעפולה. איציק היה ידוע בין חבריו כאדם המוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה פעיל בתנועת ״נוער לנוער״, התנדב לעזרה למשפחות נחשלות, ארגן עזרה בהכנת שיעורים לילדים מתקשים, והקים רשת משחקים לילדי השכונות מעוטי האמצעים. כאשר היה מישהו זקוק לעזרה, היו אומרים לו: ״גש אל איציק. הוא יעזור, ועוד עם חיוך״. מלבד פעולותיו הציבוריות האלה, היה איציק נער ככל הנערים — חובב ספורט וחובב טיולים ובילויים.

יצחק גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1961 והוצב לחיל החימוש. במסגרת שירותו עבר קורס נשקים. ביחידתו היה חביב על מפקדיו ועל חבריו בשל טוב לבו ונאמנותו לתפקידו ולחבריו.

בראשית מאי 1964, משסיים יצחק את שירות החובה, ירד לעבוד בכור בדימונה; בבקרים עבד ובערבים למד בטכניון־ערב בבאר־שבע. באותה תקופה גם נשא לאישה את לאה, חברתו, וברבות הימים נולדו לזוג שני בנים — תמיר ודורון. כדי להיות בקרבת בני המשפחה, עברו איציק ובני ביתו להתגורר בנתניה. בתחילה עבד במשרד הביטחון ליד חיפה, ואחרי־כן עבר לנהל מחלקה טכנית במפעל ״רפאל״ בתל־אביב. בעבודתו הצליח כל כך, שהממונים עליו רצו לשולחו לחו״ל מטעם המפעל, אך תוכנית זאת לא יצאה אל הפועל בשל האסון. איציק היה איש משפחה למופת — אב מסור לילדיו ובעל אוהב לאשתו. סיפרה אשתו: ״השנים אתו היו נפלאות. כל רגע היה יקר ושופע אהבה ורוך. מעולם לא ראיתי את איציק עצוב. תמיד היה מוכן חיוך על פניו״. במלחמת יום הכיפורים שירת כנשק ברמת הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״איציק מילא את תפקידו בנאמנות, והיה מקובל על חבריו״; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״הוא היה חייל מצוין וחבר למופת. יצחק היה אהוב על כל מי שהכירו״.

מאור (מרוקו), יצחק

יצחק (איציק), בן רבקה ונתן, נולד ביום ט׳ בניסן תש״י (27.3.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז בחיפה ובבית־הספר בגבת. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ״בסמ״ת״ ובבית־הספר ״נהריים״ בחיפה. איציק היה חבר בתנועת ״הצופים״, בשבט ״משוטטי הכרמל״ וברבות הימים הדריך בקן והקדיש לו את מיטב זמנו ומרצו. חובב ספורט היה, נלהב לשחייה, ואף צלח את הכינרת. הוא הרבה לטייל ברחבי הארץ, ברכב וברגל. חברו מספר עליו: ״יצחק היה אופטימי, בעל ביטחון עצמי ואהב לעזור לחבריו. עקשנותו והתמדתו בלימודים הביאוהו לכך, שתוך תקופה קצרה נהפך לאחד התלמידים המצטיינים״. הוא התכונן ללמוד בפקולטה להנדסת אזרחית בטכניון.

יצחק גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 במסגרת גרעין הנח״ל ״מגל״, שהתעתד להשלים את משק חצרים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים של הנח״ל בגליל והמשיך שם בצוות ההדרכה, ובקורס קציני חי״ר בבית־הספר לקצינים. הוא היה קצין מסור, חברותי ואהוד, בעל יוזמה, בגרות אישית, יכולת מקצועית וידע רב בנושאי חיל הרגלים.

במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד המצרים, שצלחו בהמוניהם את תעלת סואץ. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפל יצחק בקרב במעוז ״חיזיון״, ליד גשר פירדאן שלגדת תעלת סואץ. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ושני אחים. על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת, הוענק לו ״עיטור המופת״. וזה נוסח תעודת העיטור: ״סגן יצחק מאור ז״ל היה סגן־מפקד מוצב ״חיזיון״. מוצב זה עמד מול ראש־הגשר העיקרי של המצרים בגזרה המרכזית, כשנמצאים בו פחות ממספר אנשי מחלקה אחת של לוחמינו. בהתקפה הראשונה נפגע קשה מפקד המוצב. סגן יצחק מאור ז״ל נטל את הפיקוד לידו והצליח להדוף את ההתקפה הראשונה – ולכוחותינו אבדות רבות. כעבור זמן הצליח כוח מצרי לחדור למוצב והתפתח קרב פנים אל פנים. סגן יצחק מאור ז״ל בעצמו הסתער על המצרים ברימונים וניסה להודפם. המוצב, בפיקודו של סגן יצחק מאור ז״ל, החזיק מעמד עד יומה הרביעי של המלחמה, תחת עשרים־ואחת התקפות חוזרות ונשנות של המצרים, עד שנפל. במשך כל הקרבות גילה כושר מנהיגות מעולה ואומץ לב למופת״.

אחד מפקודיו כתב: ״כולנו אהבנו את איציק בשל טוב לבו ומזגו הנוח. אנו נזכרנו כאדם טוב, אדם חביב ולוחם קנאי בשעת הקרב״.

המרכז ללימודים קדם־אקדמאיים (המדור ללימודי־חוץ של הטכניון) הוציא לאור חוברת לזכר תלמידי המרכז, ויצחק בתוכם; חבריו נטעו לזכרו חורשה בחיפה והקימו, במו ידיהם, אנדרטה הנשקפת על הנוף היפה שאהב, נוף הכרמל; כאשר קיבל את ״עיטור המופת״ פורסמה בעיתון ״במחנה״ רשימה עליו בשם ״גל שאין לו סוף״.

מאושר (מושר), יוחנן

יוחנן, בן יונה וזכריה, נולד ביום ג׳ באדר א׳ תשי״א (9.2.1951) בהרצליה, וסיים את לימודיו בתלמוד־תורה בתל־אביב. הוא גדל בנחלת עדה שליד הרצליה ועד שגויס לצבא, עבד במקומות שונים.

יוחנן גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים חי״ר, הוצב כמ״כ רובאים בבסיס הדרכה. ברבות הימים השתלם בקורס מפקדי מרגמות מתנייעות 160 מ״מ וסיים בציון טוב. אחרי־כן הוצב לחיל התותחנים ונקבע תפקידו כמש״ק מרגמות 160 מ״מ בבסיס הדרכה של החיל.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בתפקיד זה, בגדוד מרגמות כבדות מתנייעות. לאחר השחרור, למד יוחנן שנה בקורס לחשמלאות רכב ואחרי־כן עבד ב״סולל בונה״. באחרונה עבד כקודח ב״מקורות״, במחלקת ציוד מכני באזור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יוחנן ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10. 1973), בציר הגידי, התפוצץ הטנק שלו תוך כדי ירי ויוחנן נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים וארבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו כסף להקמת קרן גמילות־חסדים על־שמו, למתן הלוואות ללא ריבית לנצרכים.

מאושר, משה

משה, בן שרה ושלום, נולד ביום כ״ז בתשרי תשט״ו (24.10.1954) במושב גאולים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בכר רוסו״ בצור־משה, ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון־מקצועי ״נעורים״ בנתניה. משה היה תלמיד ערני ונבון, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא התברך בתבונת־כפיים והצטיין בשיעורי המלאכה. כבן מושב חקלאי סייע לאביו רבות בעבודות־המשק, שאהב מאוד. יחד עם זאת עבד בנתניה כמסגר — מקצוע שרכש במסגרת לימודיו המקצועיים. הוא היה חבר פעיל בחטיבת הנוער ״השרון הצפוני״ של בני תנועת־המושבים. הוא היה חובב ספורט וכדורגלן מצטיין, ונמנה עם קבוצת הכדורגל של המושב. כמו־כן היה חובב מוסיקה קלה וספרות בלשית, ולשני תחומים אלה הקדיש את מרבית זמנו הפנוי. משה היה יפה־תואר, חברותי ואוהב־חיים. הוא הרבה לחייך ולצחוק, ובצחוקו הדביק את הסובבים אותו ועודד את רוחם ברגעי מצוקה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, קיים קשרי רעות ואחווה עם אחיותיו ועם

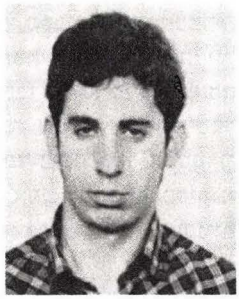
אחיו הצעירים ממנו והרבה לשעשעם ולהשתעשע בחברתם. הוא היה טוב־לב ותמיד מוכן היה לעזור לזולת. בזכות נדיבותו וקסמו האישי היה אהוב על הכל.

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות, ולאחר שהשתלם בקורס לנהגים, הוצב ביחידה, בתפקיד נהג משאית. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב הביתה. בחופשותיו נהג לעזור בבית ולבלות בחברת ידידיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה משה עם יחידתו בסיני ובו־ביום, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע בהפצצת מטוסי אויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה ז"ל היה חייל אמיץ ומסור, ועד רגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

מאיו, אברהם

אברהם, בן פורטונה ודוד, נולד ביום י' באדר תש"י (27.2.1950) ביפו. ילדותו עברה עליו בברזיל והוא למד שם בבית־ספר יסודי, ואחרי־כן למד שנה אחת בבית־ספר מקצועי לפקידות. אחרי שסיים את לימודיו, עבד שנתיים וחצי כפקיד בסאן־פאולו. בשנת 1969 חזרה משפחתו ארצה והשתקעה בנצרת עילית. עד שגויס לצבא, עבד אברהם בבית־החרושת לטקסטיל "בית־שאן" בנצרת עילית. כעבור זמן עברה המשפחה לנתניה.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהיגה, נקבע מקצועו כנהג משאית כבדה והוא הועבר לחיל ההספקה והוצב בבסיס הובלה. ברבות הימים השתלם בקורס לעברית ובקורס לנהיגת גוררים ואחרי־כן הועבר לבסיס הובלה אחר. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל טוב וממושמע ומילא את תפקידו לשביעות רצון המפקדים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב אברהם לשירות מילואים בחיל התותחנים, כנהג בגדוד מרגמות כבדות מתנייעות. לדברי מפקדו, הספיק אברהם, בזמן הקצר ששירת בגדוד המרגמות הכבדות, לרכוש את ידידותם של מפקדיו ושל חבריו. לאחר השחרור החל לעבוד בבית־החרושת לבירה "אביר". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא אברהם ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפצע אברהם, והרכב שפינה אותו נפגע בהפגזה בקרבת מזרעת בית־ג'אן, ואברהם נפגע שנית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מאירון, עודד

עודד, בן נועה ואפרים, נולד ביום ט״ו בתשרי תשט״ו (12.9.1954) בחדרה. יחד עם האב, איש צבא הקבע, עברה המשפחה מאזור לאזור בארץ ועודי למד חמש שנים ראשונות בבית־ספר יסודי באשקלון, שנה ששית בקיבוץ אפק ולאחר מכן שנתיים בבית־הספר הריאלי בחיפה, שם סיים את חוק לימודיו היסודיים. כאשר עברה המשפחה לגור בצהלה, התקבל עודי ללימודים במגמה הריאלית בבית־הספר התיכון החדש. הוא היה תלמיד טוב, חבר יקר, פעיל בגדנ״ע ואף עבר קורס מ״כים, כשהיה תלמיד בכיתה החמישית. על עודי כותבים חבריו: ״עודי פירושו חוש הומור ודמיון והתלהבות, שכל יום נולדים מחדש וסוחפים עולם ומלואו. ליטול אופנועים ולדהור על פני הכבישים ביד קשה ובוטחת, ובאותו ביטחון אך רכות לרכון אל כלבלב ולהתמסר לטיפול בו במלוא הלב, ומעל הכל – טיולים. אין כעודי מדריך, מורה־דרך ומסביר. הוא מתחרה בקלות בכל המדריכים המקצועיים. עודי מתכנן כל טיול במרץ, מוביל ועוצר ומסביר כל אתר ואתר וההתלהבות שלו סוחפת והופכת את הטיול לחוויה אמיתית. עודי אינו נשאר אדיש אף פעם, ובשיעורי חברה הוא מרכז השיחה והוויכוח״. לפני שסיים את חוק לימודיו התיכוניים החליט עודי לעזוב את בית־הספר ולעבוד מעט. הוא עבד בתענוג ובמסירות, ובשעות הערב למד בבית־ספר אקסטרני ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. עודי ניחן בכושר טכני; אהב להתעסק בתיקוני מכוניות, שעונים, מכונות וכדומה. עצם ההתעסקות וההתגברות על הבעיות הטכניות גרמו לו סיפוק.

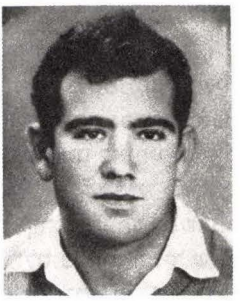
עודד גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. בחיל זה מצא סיפוק באתגר הטכני, בתרגילים וסיורים בשטח ובהפעלת השילוב של אדם ומכונה, בעוצמה ובתנופה הבאים לידי ביטוי ביחידת טנקים. את אימונו הבסיסי עבר בציון גבוה ביותר. הוא עבר בציון גבוה גם קורס מפקדי טנקים ושנה אחרי שגויס, היה מפקד טנק בדרגת סמל. במחצית אוגוסט 1973 נשלח עודי לקורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, ועודי אז צוער, נשלח לחזית הדרום כמפקד טנק. המלחמה קראה לו ולחבריו הצוערים והם הלכו, כשבלבם התקווה לשוב ולסיים את האימונים ולזכות בדרגת הקצין המיוחלת. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) בעת שפיקד על טנק בגזרה הדרומית בסיני, נפגע הטנק בטיל ועודי נהרג. הוא הובא לקבורה בקרית־שאול. השאיר הורים, אחות ואח, שנולד שלושה ימים לפני יום הכיפורים. עודי קיבל חופשה וראה את אחיו הקטן, שהיה בן יום.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב עליו מפקדו, אברהם בן־ארצי: ״...אי אפשר היה שלא לחוש בייחודו של עודד. חייכני ועליז על אף קשיי השעה... בקו המגע, שעה שניהלנו קרב עם כוחות חי״ר ושריון מצריים, גילה עודד תעוזה רבה ונכונות לאי־ויתור על קו העמדות שתפסנו. הוא השמיד טנק מצרי על צוותו קודם שפגע בו טיל...״ את מכתבו מסיים המפקד במלים: ״על נערים כגון עודד כואב הלב שבעתיים בנפלם ללא עת – כואב על מה שעתידים היו להיות, ולא רק על מה שהיו״;

עזרא, חברו לשירות של עודי, כתב עליו: "...את עודי פגשתי במוצאי שבת ברפידים. הוא הגיע מן הבית וסיפר לי על הולדת אחיו, אבל יותר מהכל הוא דאג לחברה..."; ד"ר י' פופוריש כתב עליו למשפחתו: "אחד אוהב הרפתקאות. אי מנוחה נפשית אינה מאפשרת לו חיי שגרה. המסגרת של כיתה נוקשה מדי בשבילו. נפשו שואפת למרחבים. ידעתי כי החיים עוד לפניו והוא ימצא בהם מקום מתאים לאופיו וסיפוק ממעשיו. אכן, בצבא מצא את מקומו. עלה לדרגת קצונה. בטוחני שהיה חייל מצטיין. נקצרו חייו..."; יקי, שהיה מפקדו ומדריכו של עודי בשלושה קורסים, כתב למשפחה האבלה: "... עודד היה אחד החניכים הבולטים... אם לא הבולט בהם... תמיד שאף לדעת יותר... להעמיק יותר, להכיר טוב יותר את מערכות הטנק... את בוחן המקצועות הוא גמר בציון גבוה, למעלה מ־80%, בניווטים היה השד שבחבורה"; חברתו של עודי, ברברה, כותבת במכתב אל הוריו מארצות הברית: "... לפעמים בתוך השתיקה והבדידות אני חשה כי אכן יש סיבה להמשיך ולחיות בעולמנו, ואני חדורה בביטחון, שאהבה ואושר באמת קיימים לא רק בחלומות ובתכניות לעתיד, ואז אני יודעת כמה הרבה העניק לי עודי, כי דבר מן הדברים האלו לא היה קיים עבורי לפני שהכרתיו..."; אהוד, שיחד עם עודד היה בקורס מפקדי טנקים, כתב על אותה תקופה: "...הצלחתו של עודי לא הוטלה בספק. שואף להצליח, בעל כישרון טכני מעולה... אולם יותר מזאת, אישיותו המורכבת והרב־גונית העמידה אותו בעמדת מפתח חברתית. לא יכולת להתעלם מעודד... התכונה שחיבבה אותו יותר מכל הייתה אהבת החיים, חוסר מנוחה, שמשתלב עם שובבות..."; ומנשה חבושה, חבר לקורס מפקדי טנקים כותב: "...האמת היא, שהאהבה העיקרית שלו בצבא מצא בטנקים. הידע הרב שצבר והרצון העז הקנו לו את התואר "הידען בטנקים". לא אגזים אם אומר שכל מפקד בפלוגה רצה שעודד יהיה בצוות שלו"; אמה של דורית, חברתו, כתבה על עודד: "... אני ראיתי בו דברים שאדם מבוגר או אמא רואים אותם. ראשית היה בנער הזה שכבש אותך, עודי, החיוך האצילי, המבויש, העיניים הגלויות והתחושה שעל נער זה אפשר לסמוך..."; עפרה, חברתו כתבה עליו בין השאר: "... עודי — חבר נהדר, נאמן, מוכן לעשות הכל כדי לעזור, להקל, וזאת מבלי שתבקש..." ובין הדברים שכתבה עליו חברתו מיקי נאמר: "...אנשים חיים בטעות אחת גדולה באמרם שהאמת והאהבה הם שני הדברים המסובכים ביותר בעולם. האמת היא כי אין זה כך. אין פשוט מהאמת ואין פשוטה מהאהבה. ציפור קטנה לחשה פעם באזני שלאהוב משמע לראות אותו כמו שאלוהים התכוון אליו. האם באמת התכוון אלוהים להוליך אותך בנתיבו?"

דברים לזכרו של עודד ראו אור ב"יובל" (מחודש פברואר 1974), ביטאון תלמידי בית־הספר "תיכון־חדש".

מאירי (מאירזוף), מרדכי

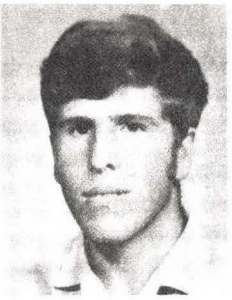
מרדכי (מוטקה, מארקה), בן חדווה (אלגרה) ויהודה־אריה, נולד ביום ז׳ בתמוז תרצ״ד (20.6.1934) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״לדוגמה״ בתל־אביב ובבית־הספר היסודי על־שם חיים נחמן ביאליק בנתניה. אחרי־כן המשיך בלימודיו, הקפיד מאוד על הכנת שיעוריו, וסייע רבות לחבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת הנוער ״השומר הצעיר״ ונטל חלק פעיל בפעולו־תיה. נוסף לכך הרבה גם לעסוק בספורט. בעיקר היה נלהב לשחייה, לצלילה, לדיג תת־מימי ולמשחק הכדוּרסל.

מרדכי גויס לצה״ל בסוף מאי 1952 והתנדב לשרת בחיל הים. במשך שירותו עבר אימונים שונים והוכשר במקצועות: טכנאי־קירור, בקר־אש וסיפונאי. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. כל אשר הוטל עליו ביצע ברצון, היה אהוב גם על מפקדיו, וגם על חבריו, בזכות מזגו הטוב, יכולתו הרבה וחברותו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר השתלם, כאביו, במקצוע קירור־וחימום, והשלים קורס בניהול עובדים ויחסי־אנוש, במכון לפריון העבודה והייצור. בתקופת ״מלחמת קדש״ שירת על סיפון משחתת חיל־הים ק/25, ועל זאת הוענק לו ״אות סיני״. מרדכי היה בעל נפש עדינה וידע לכבד את רגשות הזולת. הוא היה אוהב־אדם וידע לעמוד עד מהרה על טיבם של אנשים. מעולם לא הקפיד עם זולתו, ידע להקשיב באהדה לכל אדם, והיה מוכן תמיד לעזור ככל אשר יכול, בעצה טובה או במעשה. מטבעו היה אדם טוב־לב, אדיב, עדין־נפש ונעים הליכות. היה לו חוש הומור וכישרון לחיקוי והוא ידע לראות ולהעריך את הטוב ואת החיובי בכל מצב. נבון היה ושקול, וכשהיה צורך בכך ידע להיות עקשן ולעמוד על דעתו. הוא לא הלך בגדולות, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. בקרב בני משפחתו הוא זכור כבן מסור מאוד להוריו, בעל טוב ונאמן לרעייתו ואב אוהב ודואג לבנותיו. בערב פסח י״ד בניסן תשל״ד (6.4.1974), נפטר בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אנו נזכור את טוב לבו, את נכונותו לעזור לזולת, את החיוך המתמיד על שפתיו ואת עליזותו, שליווהו עד ליומו האחרון. תמיד ידענו שעליו נוכל לסמוך. ידענו שלכל בקשה ולכל פנייה ייעתר ללא היסוס״.

מאמיה, אברהם

אברהם (אברום), בן עליזה וציון, נולד ביום ו' בשבט תשי"ג (22.1.1953) בחולון. הוא למד בבית־הספר העממי־דתי "ישורון" בחולון, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "יבנה" בחולון. הוא היה תלמיד טוב והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. לדברי מנהל בית־ספרו היה אברום תלמיד מצטיין, בעל כישרונות רבים, מנומס וממושמע ומלא נכונות לעזור לחבריו. אברום היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" בחולון, ועל אף שלא התבלט בכושר מנהיגות, שימש דוגמא לחבריו לתנועה ביושר מעשיו וברצונו הטוב לעזור לזולת. אברום היה הבן השמיני להוריו והיה גם "בן הזקונים" של משפחתו. הוא היה אהוב מאוד על הכל, וביחוד על אחייניו הקטנים, שהקדיש להם מזמנו למשחקים ולשעשועים. אברום היה בעל חוש אחריות מפותח מאוד. מעולם לא הרשה לעצמו להתפנק יתר על המידה. עוד כשהיה נער יצא לעבוד ולהתפרנס למחייתו. בשעות הפנאי ובימי חופשה עזר למשפחתו בפרנסתה. הוא לא נרתע מעבודה והצליח גם לעבוד וגם ללמוד, בלי לפגום בזאת ובזאת. הוא היה דייקן מאוד, שקדן וצנוע, והצטיין במסירותו הרבה להוריו ובדאגתו הרבה למשפחתו. בין חבריו בלט אברום בקומתו הגבוהה ובגופו המוצק. חבריו מעידים עליו שיותר מכל היה בעל מצפון, ישר מאוד ומוכן תמיד לעזור לחבריו. הוא עשה כל זאת בצניעות רבה, בלי להתבלט יתר על המידה. מעולם לא אהב לשתף את הזולת במחשבותיו ובבעיותיו, והאמין שדברים רבים, יפה להם השתיקה.

אברהם גויס לצה"ל באוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס סיירי שריון והוצב בפלוגת סיור של חיל השריון. אחרי־כן השתלם בקורס מש"קי סיור והוצב כמש"ק סיור בפלוגת הסיור בסיני. כמו כן השתלם בקורס מש"קי מרגמות, סיים בהצלחה והוצב לפלוגת חרמ"ש, בה שימש כמפקד כיתה. מפקדיו מספרים עליו, כי חייליו אהבו אותו בזכות פשטות הליכותיו והעריכו את דאגתו הרבה להם. מפקדיו נתנו בו אמון רב בזכות רמתו המקצועית הגבוהה, דבקותו במטרה והקפדתו בביצוע המשימות שהוטלו עליו. בצניעותו הרבה לא הרבה לספר, לא על קשייו בצבא ולא על הישגיו. בחופשותיו הקצרות נהג להיות בבית ולעזור להוריו ככל אשר יכול. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל אברום בקרב, בעת נסיון שעשתה פלוגתו לחלץ קבוצה מחיילי החטיבה הירושלמית, שקראו לעזרה, בגבעות "חמוטל". הוא התנדב לצאת עם הפלוגה, בעודו פצוע מקרבות קודמים. בקרב המר שניהלה פלוגתו עם האויב באותו אזור, נפל עם רוב חבריו הלוחמים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ושבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה להוריו: "בנכם היה מפקד מעולה, שקט ומסור, ובלחימתו חילץ והציל הרבה מחבריו".

מבה, קרול־חיים

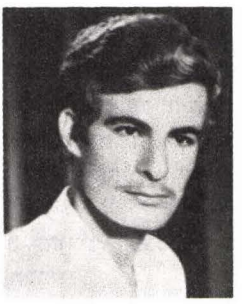
קרול־חיים, בן ציפורה ויעקב, נולד ביום ה׳ באב תרפ״ו (16.7.1926) בוינה שבאוסטריה. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר בעיר מולדתו. כשפלשו הנאצים לאוסטריה והשתלטו עליה ברחה משפחתו לפולין. שם תפסוה הרוסים ושלחו אותה לעבוד במכרות הפחם שבהרי אורל. שם נפטר האח הבכור. בשנת 1944 שוחררו בני המשפחה ונשלחו לאוזבקיסטן ושם נפטר האח השני. בכל ימי נדודיהם הוצרכה המשפחה לעמול קשה למחייתה וקרול נשא בעול הכבד. מאוזבקיסטן חזרו לפולין ומשם עברו לגרמניה. בשנת 1946 נספח לחיילי הבריגדה, שעשו על אדמת אירופה, כדי לעלות עמם ארצה. קרול עלה ארצה עם משפחתו על סיפונה של האנייה ״אלטלנה״.

לאחר שהשתתף בקרבות בדרום הארץ, התגייס לצה״ל והוצב לחיל חימוש.

קרול היה אדם טוב־לב ותמיד היה מוכן לסייע לכל מי שפנה אליו בבקשת עזרה. הוא היה אהוב על הבריות וקל להתיידד, מכניס אורחים ובעל יד רחבה. אדיב היה ומנומס, עדין־נפש ונעים הליכות. בשנת 1952 נשא לאישה את חברתו יהודית. וברבות הימים נולדו לו בן ובת, והוא חינך אותם לאהבת האדם ולאהבת הארץ. הוא היה בעל מסור ואב אוהב, ודאג תמיד שבני משפחתו לא יחסרו מאומה. קרול היה חובב ספורט ונלהב מאוד לכדורגל. בימים שהיה בגרמניה היה שוער בנבחרת כדורגל יהודית שהתארגנה שם. הוא הרבה לקרוא בתחומים שונים. גם לצלם אהב ובאלבומו ליקט תצלומי נוף מהטיולים שערך ברחבי הארץ. ביום כ״ו בחשון תשל״ד (21.11.1973) נפטר בעת מילוי תפקידו והובא, למחרת היום, למנוחת עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, ושתי אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״קרול ביצע את תפקידו במסירות, לשביעות רצון הממונים עליו. הוא היה אהוד על כל חבריו ומפקדיו״.

מבורך, יצחק

יצחק (איציק), בן שושנה ובנימין, נולד ביום ד׳ באייר תשי״ב (29.4.1952) בבאר שבע. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־ספר יסודי בבאר־שבע, ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקיף ג׳ בבאר שבע, במגמה הריאלית. איציק, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד שהקדיש את כל זמנו ללימודים. הוא התמסר ללמידה והתייחס לחומר במלוא הרצינות. עצם הלימוד עניין אותו תמיד. לכן, כדי לעודד גם את חבריו ללמוד, היה מוכן לסייע לכל מי שנזקק לעזרה והפך כתובת קבועה

לעזרה ולבירור שאלות. כשהיה ילד העדיף איציק לשחק לבדו על פני יציאה למשחק עם חברים. הוא לא התקשר אל כל אדם, אלא בחר את חבריו בקפידה. משמצא חבר לפי רוחו – היה נוצר ביניהם קשר עמוק ביותר. יחד עם זאת בלט איציק בחברה, לא כל כך בשל פעילותו, אלא דווקא בזכות צניעותו והיותו נחבא אל הכלים. הצניעות והעזרה לזולת הנחו אותו בדרך חייו: תמיד חיפש דרכים לתת ולהעניק, ועשה זאת מתוך הבנה, ושלא על מנת לקבל פרס. איציק היה נער סגור ומופנם, ולא שיתף זרים בבעיותיו ואפילו בתקוותיו ובחלומותיו. המאמץ הגופני היה קשה לו תמיד, אולם הוא התגבר הודות לכוח הרצון העז שלו. תמיד שאף להיות "בסדר", בכל מצב; לבחור בדרך הנכונה וללכת בה קדימה. איציק היה בן למשפחה דתית, וכל חייו נלווה אל אביו כשהלך לבית הכנסת. הוא היה מסור ביותר לבית ולמשפחה. בינו ובין אביו נרקמו יחסי חברות אמיצים, הנוצרים בין שני בני אדם האוהבים ומבינים זה את זה.

יצחק גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לסיירי שריון, בקורס לנהגים, ובקורס למש"קי סיור שריון, נמצא ראוי להיות קצין, ונשלח לקורס קציני חי"ר. משהשלים את הקורס בהצלחה נשלח לקורס קציני סיור ואחר כך הוצב ביחידה בתפקיד מ"מ סיור. כעבור זמן מונה לתפקיד סגן מפקד פלוגה. איציק היה אחד הקצינים המצטיינים שבפלוגה, ומחלקתו הייתה המחלקה הטובה שבפלוגה. יחסו לצבא היה רציני ביותר והוא ניסה לתרום לו את המקסימום שיכול להעניק. למרות שהיה קצין, עסק בכל עבודה שנדרשה, כגון שמירת הסדר והניקיון ובדיקת ציוד והכנתו. הוא היה אדם ומפקד בעל עקרונות ברורים ותפיסה צבאית מקיפה. מעולם לא היה מתפרץ ופועל מתוך דחף, ותמיד היה שקול ומחושב. הוא הקפיד בביצוע משימות, ותמיד דאג בעצמו לבצען, או לוודא שבוצעו. הוא לא היה רק נאה דורש – אלא גם נאה מקיים, וחייליו ומפקדיו העריכו אותו כלוחם מצוין וצלף מעולה. גם כשהיה מחמיר עם חייליו, היה מסביר להם תמיד את הנימוק להחלטותיו, כדי לשכנעם בצדקתו. יחד עם ההקפדה על משמעת, על רצינות בעבודה ועל דייקנות בביצוע, דאג איציק לחייליו והיה מסור להם. הוא טיפל בהם כמו אב, והם למדו לכבדו ולאהבו. הוא שנא שקר והעניש קשות חיילים ששיקרו לו, וידע להקנות לחיילים את הערכים שהאמין בהם, תוך כדי עבודה שגרתית ועל־ידי פיתוח מערכת יחסים מלאה אמון הדדי. את חופשותיו בצבא תכנן כך, שיוכל לבלות בקרב בני משפחתו במשך השבת, ולהיפגש עם חבריו הוותיקים רק עם צאת השבת. סמוך לתום שירות החובה שלו ניסו רבים לשכנעו שימשיך לשרת בתנאי קבע, אולם הוא סירב והעדיף לצאת לחיים האזרחיים ולהגשים את שאיפתו – ללמוד מתמטיקה שימושית. במלחמת יום הכיפורים השתתף איציק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), באזור בוקעתה, פגע טיל שנורה ממארב בנגמ"ש של איציק והוא נהרג. כעבור חודש נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. רק לאחר כשבועיים של חרדות ותקוות, נמסר שאיציק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן, והוענק לו "עיטור העוז" על גבורתו. בתעודת העיטור כתוב לאמור: "ביום 6 באוקטובר 1973 קיבל סרן יצחק מבורך ז"ל פקודה לעמוד עם נגמ"ש מדרום לתל־פארס שברמה הסורית. בשעה 1800 קיבל פקודה להצטרף לשאר הפלוגה. בדרכו חזרה, בשעות החשכה, גילה לפתע שטנק סורי מצודד אליו את

התותח. בלי לאבד את עשתונותיו פגע בטנק, חילץ את הנגמ"ש, ואף הספיק להזהיר את שאר הנגמ"שים שנעו בציר. ביום 9 באוקטובר 1973, בבוקעתה, נכנסה הפלוגה למארב של קומנדו סורי. סרן יצחק מבורך ז"ל ארגן מהר כוח־חילוץ ונכנס לסייע בלחימה ולפנות נפגעים. לאחר שכיתתו נפגעה פעמים־מספר המשיך להילחם ברגל, כשהוא מארגן ומטפל בחייליו הפצועים ואוסף את ההרוגים. בפגיעת נ"ט נוספת של הסורים נפגע ונהרג. בפעולותיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח, כושר מנהיגות ותושייה".

הוריו הנציחו את זכרו בחנוכת תיבת התפילה ושיפוץ היכל הקודש בבית הכנסת לעולי תורכיה בבאר שבע, בו נהג איציק להתפלל כל ימיו; ציבור המתפללים בבית הכנסת החליט פה אחד לקרוא אותו על שמו של יצחק, והוא נקרא: בית הכנסת לעולי תורכיה, על־שם יצחק מבורך ז"ל, מגיבורי מלחמת יום הכיפורים.

מגורי־כהן, ציון

ציון, בן נעמי וישעיהו (יעיש), נולד בשנת תש"ח (1948) בשבאם־כוכבאן שבתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי חב"ד בכפר־סבא, המשיך בלימודיו בישיבה התיכונית "ישיבת מרום ציון" בירושלים ובישיבה הגבוהה "הנגב" בנתיבות. אחרי־כן למד באוניברסיטת הנגב ע"ש דוד בן־גוריון בבאר־שבע, בפקולטה לפיסיקה ולמתמטיקה. ציון היה תלמיד מצטיין ושקדן, וזכה בפרסי לימודים על חריצותו והתמדתו. הוא היה חביב על מוריו ואהוב על חבריו. ראש המתיבתא העיד עליו, שהיה בחזקת עילוי, למדן מופלג ובעל סברה ישרה. לאחר שתי שנות לימוד ב"ישיבת הנגב", הצטרף ל"הסדר" של "ישיבת הדרום" ובמסגרת זו היה ארבע שנים מורה בבית־הספר של החינוך העצמאי בנתיבות. המפקחים וחבריו המורים שיבחוהו מאוד על חריצותו ועל שקידתו ותלמידיו העריצוהו הערצה רבה.

ציון גויס לצה"ל בסוף יולי 1968, והוצב לנח"ל המוצנח. אחרי־כן הוסב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, ולאחר שהועבר לחיל השריון השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו אהבוהו והוא שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. במשך תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, ובמכתבים שכתב הביתה לא סיפר דבר על הקורות אותו בצבא ועל האימונים הקשים והמפרכים, כדי שלא לצער את הוריו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר ציון ולימד בבית־הספר בנתיבות. הוא הניח אחריו מספר חידושי תורה על התלמוד, סיכומים אחדים בענייני הלכה ומאמרים בענייני השקפה ומסורת. הוא כיוון את צעדיו על־פי דרך התורה, ובכל עניין קשה נהג להיוועץ בגדולי התורה שבמקומו. הוא היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם. ותרן היה וסלחן, מעולם לא הקפיד עם זולתו וידע לכבד את רגשותיו.

טוב לב היה ומיטיב עם כל אדם. הייתה בו אהבת חסד וצניעות גדולה. הוא הרבה במתן בסתר, והזהיר וגזר על כל היודע לבל יפרסם את הדבר. האנשים שסייע להם אפילו לא הכירוהו בשמו, אלא בשם שבחר לו כפעם בפעם – לבל יתגלה העניין. לאחר נופלו נודע, שהקים לו קרן גמילות חסד פרטית. הוא דאג לשלוח לאלמנות ברוכות ילדים כסף לימי חג ומועד, דאג לרְשום ילדים ממשפחות הרוסות במוסדות חינוך שונים ולהחזקתם שם. כאשר נזקק אדם בדחיפות לסכומי כסף גדולים לצורכי ריפוי וכיוצא בזה, היה מכתת את רגליו ומחזר על הפתחים כדי לאסוף את הכסף. הוא רחש חיבה יתרה לילדים ומדי שבת נהג לערוך מסיבה לילדי השכנים, כדי להטעימם את טעם השבת. הוא חילק להם ממתקים, שר עימם שירים, בידר אותם ולימד אותם את פרשת השבוע. מטבעו היה פעלתן מאוד, נמרץ ושופע חיוניות. שמח היה ועליז ובעל חוש הומור דק. דיבורו היה שנון ודעתו שקולה. הוא היה אדם שדעת הבריות נוחה ממנו, חביב ונערץ על הכל. הוא אהב מאוד את משפחתו, וסייע לה הרבה בפרנסתה. תמיד היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ציון בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל ציון בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו אב, אם ושמונה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ציון היה איש צוות־טנק מצטיין והיה אהוב על חבריו״.

בנתיבות הקימו לזכרו בית כנסת ״שערי ציון״, והוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

מגיד, דרור

דרור, בן חנה ומאיר, נולד ביום כ״א בתמוז תשי״ד (22.7.1954) בנתניה, ולמד שם בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק ובבית־הספר התיכון על־שם שרת. עוד מימי נערותו ביקש להיות רופא, ולכן למד במגמה הביולוגית. הוא התעניין בחי ובצומח, קרא הרבה בספרות שבתחום זה, והקדיש שעות רבות לאוסף החרקים והפרפרים שלו. בסבלנות רבה תר אחרי חרקים נדירים, וערך מהם תערוכה נאה בחדרו. בימי לימודיו בבית־הספר התיכון עסק רבות גם בתחביבו האחר – הצילום. את חופשת הקיץ של שנת הלימודים תש״ל עשה בבית־ספר בברייטון שבאנגליה ובאירופה המערבית, וחזר משם גדוש חוויות, רשמים ושקופיות רבות. הוא הרבה לצלֹם את אחותו הפעוטה מיכל, ועקב במצלמתו אחר כל שלבי התפתחותה. דרור השתלם בקורס מ״כים בגדנ״ע, והיה מפקד כיתה של הגדנ״עים בבית־ספרו. הוא היה חובב ספורט ונלהב להתעמלות על מכשירים, אך יותר מכל אהב את הים ואת הדיג התת־מימי. דרור היה עדין נפש ונעים הליכות. רגיש וחברותי היה, אך ברר לו את חבריו בקפידה. ישר ודובר אמת היה, אפילו לא היו הדברים נעימים לשומעיהם. התכונות האופייניות לו – אחריות וכושר מנהיגות, עקשנות וכוח רצון עז לסיים כל דבר שעשה, במהירות וביעילות. צניעות וענווה,

אופטימיות ועליזות ציינו את דרך חייו. היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

דרור גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972. לאחר הטירונות התנדב לשרת בסיירת השריון. הוא השתלם בקורס מש"קי סיור. קורס זה נקטע בסופו בגלל המלחמה, ולדברי מפקדו, עתיד היה לסיימו כחניך מצטיין. בחודש נובמבר 1973 אמור היה להשתלם בקורס קצינים. חבריו לסיירת מספרים עליו: "דרור היה בעל מוטיבציה גבוהה ונמרץ מאוד, למרות שהיה טיפוס שקט, ביישן ומסוגר. דרור עשה הכול ביסודיות, והיה נקי ומסודר למופת. כחייל רציני, אחראי ובעל אופי חזק, ידע להתגבר על הקשיים שנערמו בדרכו. הוא אהב מאד לקרוא, וגם בימי האימונים המפרכים והמעייפים ביותר, נמצא עמו תמיד ספר, והיה מוצא לו זמן לעיין בו". במוצאי יום הכיפורים התנגש בו טנק סורי T-62, שניסה לדרוס את הנגמ"ש שלו. דרור נחלץ ממצב הביש בזריזות ובקור רוח, בשעה שמפקדו חיסל את מפקד הטנק. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) ליד בוקעתה, צפונית-מערבית לחרמונית שברמת-הגולן, נפל דרור בקרב. בבוקר אותו יום, חילצה הסיירת חיילים מחטיבת "גולני" ואנשי שריון, שעלו על מארב של "צעידי טנקים" בבוקעתה. בדרך לתאג"ד בשעות הצהריים נפל חלק מכוח הסיירת במארב ליד החרמונית. דרור נהג את הנגמ"ש של הסמ"פ עמוק לתוך השטח, כדי להציל את חבריו, ואף לאחר שתי פגיעות של טילי ר. פי. ג'י המשיך לנסוע לאורך התעלות ולדרוס את הסורים. בנסיונו לחלץ את הנגמ"ש הבוער עם חבריו הפצועים, הגיע כמעט עד הכביש, ושם התפוצץ הנגמ"ש על כל לוחמיו. ליד כביש זה ניצבת האנדרטה לזכר חללי סיירת חטיבה 7, והנגמ"ש של דרור משמש חלק ממנה. דרור הובא למנוחת-עולמים בבית-העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דרור מילא את תפקידו בדרך הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש".

בהוצאת החברים והמשפחות יצא לאור הספר "נערים בסיירת", לזכר חללי הסיירת של חטיבה 7.

מגיד, שמעון

שמעון, בן שרה (פלי) וגרשון, נולד ביום י' באדר תשי"ד (13.2.1954) בחדרה. הוא סיים את לימודיו בבית-הספר היסודי "ארלוזורוב" ובבית-הספר התיכון הכללי בחדרה. שמעון היה תלמיד חרוץ ומוכשר, חברותי ובעל מרץ ויזמה. תכונות אלה צוינו תמיד לשבח על-ידי מוריו בבית-הספר היסודי ובבית-הספר התיכון. מגיל צעיר נמשך לפעילות ציבורית ולעבודה עם בני נוער. הוא היה פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד", תחילה כחניך, ואחרי-כן כמדריך בתנועה. כמו-כן התמסר לעבודה ב"מגן דוד אדום", כמתנדב. בבית-הספר התיכון היה חבר בועד התלמידים במשך שנים רבות.

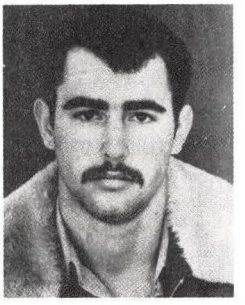
שמעון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

סיים בהצלחה קורסים במקצועות טנק "פטון" – והיה נהג טנק, תותחן ומש"ק. לבסוף נשלח לקורס מפקדי טנקים. הוא היה חייל ממושמע ומסור, אהוב על מפקדיו ועל חבריו ליחידה, בגלל אופיו הנוח והקפדתו הרבה בביצוע כל התפקידים שהוטלו עליו, או שהתנדב לבצעם. שמעון היה קשור מאוד למשפחתו. בחופשות מהצבא מיהר לביתו ובילה במחיצת המשפחה ובמחיצת חבריו לספסל הלימודים בעירו חדרה. במלחמת יום הכיפורים היה שמעון מפקד טנק "פטון" בחזית סיני. הוא וחבריו הפסיקו את לימודיהם ואימוניהם בקורס מפקדי טנקים בבית־הספר לשריון, וירדו דרומה לסייע בבלימת המצרים, שחצו את התעלה. יותר מעשרה ימים לחם שמעון בטנק שלו והצטיין בתפקיד תותחן. הוא השמיד ופגע בטנקים רבים של המצרים. בקרב שריון שהתחולל סמוך ל"חווה הסינית" ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע שמעון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי שמעון היה בחור טוב לב, רציני ואחראי ואהוד על חבריו. הוא עשה את המוטל עליו במסירות, תוך גילוי יזמה ולחם באומץ לב ותוך דבקות במטרה.

בחוברת "בכל מאודם" פורסמה רשימה על דרכו ועל דמותו של שמעון.

מגל (גולדנברג), דוד

דוד, בן חנה ומשה, מניצולי השואה, נולד ביום י"ד בכסלו תש"ט (16.12.1948) בקיבוץ גבת, ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. הוא היה תלמיד מצטיין ומעולם לא נתקל בקשיים בלימודיו. בעיקר הצטיין בלימודי הפיסיקה והמתמטיקה, שבהם גילה עניין רב. מילדות התבלט דודו (כך כינוהו בחיבה כל מכריו) בשטח החברתי. הוא אהב לארגן פעולות חברה לבני גילו ותמיד היה מלא רעיונות חדשים בתחום הפעילות החברתית. דודו התעניין מאוד בכל אשר התרחש סביבו והצטיין ב"איכפתיות" שלו. לבו היה פתוח לכל אדם שבא עמו במגע. תמיד היה לו פנאי לזולת ומעולם לא סירב לעזור לאיש שביקש את עזרתו. מטבעו היה עקשן גדול והרבה מאוד לדרוש מעצמו בכל אשר עשה. כיוון שניחן בכישרונות רבים, הצליח להגשים כמעט את כל מאווייו וכל משימה שהציב לעצמו, סופה שהגשים אותה. דודו היה חבר בתנועת "הנוער העובד" בקיבוץ ושם למד לראשונה להעריך את כוחו כמדריך. שנים אחדות הדריך במסגרת זו את הצעירים והצליח מאוד בתפקיד החינוכי שנטל על עצמו. בכך ניצל גם את אהבתו לארץ ולנופיה. בזמן קצר, יחסית, הפך מומחה בידיעת הארץ ובטיולים הרבים שיזם, למד להכיר מקרוב את הארץ על פינותיה וחמודותיה. הוא הרבה גם להשתתף בחידונים בתחום ידיעת הארץ והפיק מתחביבו זה הנאה רבה. למרות פעלתנותו ועיסוקיו הרבים, מצא פנאי גם לעסוק בספורט. הוא ניחן בגוף חסון ובריא והיה בעל כוח רב, אף שלא תמיד היה מודע

לעוצמתו. דודו היה בן מסור ואוהב להוריו. תמיד מצא זמן לביקור אצלם. מגיל צעיר היה דודו מודע למוראות השואה. הייסורים שעברו הוריו בגולה חזקו אותו בבחירת הדרך שקבע לעצמו בחיים, וגרמו להידוק קשריו עם הוריו ועם בני משפחתם, שנותרו חלקם בחוץ לארץ.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והתנדב לחיל האוויר. לאחר שעמד בהצלחה במבחני המיון הראשונים, נתקבל לקורס הטיס בבית־הספר לטיסה של חיל האוויר. לאחר שסיים בהצלחה מלאה קורס זה, המשיך בקורס־טיס מתקדם, שבסיומו הוענקו לו כנפי טייס. למרות שהיה אינדיווידואליסט ומתקשה בקבלת מרות, ולמרות שלא אהב במיוחד את אורח החיים הצבאי, התבלט עד מהרה כאחד הקצינים הצעירים המוכשרים ביותר בטייסת שלו. עד מהרה ניתן בידיו התפקיד האחראי של קצין בטיחות־טיסות בסיסי והוא מילא אותו בהצלחה לא־רגילה. בהערכות מפקדיו באותה תקופה נאמר, שלא רק שהיה מסור ביותר לעניין הבטיחות, אלא שגם דאג ליזום פעולות ולקדם את הדבר ביחידתו. גם בתפקידו כקצין ניווט התגלה כבעל ידע מקצועי מושלם וכבעל כושר אלתור ויישום, ברגעים שנודעת חשיבות גורלית להחלטה מהירה. לפיכך המליץ מפקדו להאריך את שירות הקבע שלו בתשעה חודשים, כדי שיוכל להוסיף ולסיים קורס מדריכי־טיסה. אהבתו הגדולה של דודו הייתה משפחתו, שהקים עם חברתו אירית, במשק שבו גדלו והתחנכו שניהם. הוא אהב את הנוף ואת האנשים בקיבוץ ונקשר אליהם בקשרי חברות נאמנה. גם לאחר שעבר להתגורר עם אירית באחד מבסיסי חיל האוויר, לא שכח את המשק, וכעבור זמן לא רב חזר אליו לצמיתות. במסגרת שירות החובה, ואחר־כך גם בשירות הקבע, השתתף לא פעם בפעולות חילוץ נועזות של לוחמים, שנלכדו בשטח האויב. בהערכה על אחד ממעשיו כתב מפקד חיל האוויר: "הנני להביע לך את הערכתי על ביצוע החילוץ של ניצולים בפעולה מבצעית במפרץ סואץ, בהיותך טייס משנה באחד ממטוסי החילוץ. החילוץ בוצע תחת אש אויב ולמרות תקלות הקשר, תוך הסתייעות במטוס אחר. בכך גיליתם תושייה, התמדה ורוח צוות".

לאחר שסיים את שירותו וחזר עם אורית לגבת, השתלב מיד בחיי המשק. הוא החל עובד במפעל לייצור צינורות מפלסטיק של הקיבוץ וחזר לארגן ערבי חברה והווי בשעות הפנאי שלו. הפעם ידע ששוב לא ינטוש את גבת. במלחמת יום הכיפורים השתתף דודו תחילה בקרבות הבלימה בחזית הצפון ואחר־כך בקרבות הבלימה בסיני. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), כשהשתתף כטייס בפטרול אווירי, נפגע מטוסו בטיל נ"מ והתרסק צפונית לאום חשיבה. דודו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גבת. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות.

הוריו וחברי קיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מכתבים של דודו ודברי חברים על דמותו.

מגן, קלמן

קלמן, בן הינדה ודוד, נולד ביום ג' בחשון תר"ץ (6.11.1929) בוינה שבאוסטריה. המשפחה עלתה ארצה והשתקעה בחיפה, שם התייתם מאמו בילדותו. למד בבית־הספר המקצועי שליד הטכניון בחיפה. כבר אז הצטיין בספורט. נסחף למאבק בשלטון הבריטי והצטרף לאצ"ל. עבר קורס מ"כים באצ"ל, נטל חלק במבצעי הארגון וישב במחנה המעצר בלטרון.

קלמן גויס לצה"ל ביוני 1948 ולחם בשורות "גבעתי". בתום המלחמה עבר קורס קציני קשר וקורס קצינים. הצניחה שבתה לבו ועבר לצנחנים. בגדוד שימש קצין קשר, מ"פ מפקדה וקצין ספורט. הצטרף לפעולות שונות מעבר לגבול. מן הצנחנים עבר לגולני. נתגלה כמפקד נמרץ, אך אהוב על פקודיו בזכות דוגמתו האישית, דאגתו לחייליו ועזרתו בפיתרון בעיותיהם המשפחתיות והאישיות. בתקופה זו נשא אישה ונולדו לו בן ובת. בשנת 1955 הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל משה דיין (עטור העוז) בשל חלקו בקרב ניצנה נגד גדוד מצרי, שחדר לשטח ישראל. בתיאור הרשמי של המעשה נאמר: "בקרב על מוצבי הסבחה ונחל סירם שימש סרן מגן דוגמא לפקודיו ולחבריו בגילוי מנהיגות ודבקות במשימה, בכך שהמשיך לפקד על יחידתו במשך כשלוש שעות לאחר שנפצע בירכו, ופונה רק לאחר פינוי אחרון פקודיו". עקב פציעתו זכה לממש את רצונו העז להמשיך לימודיו לבחינות הבגרות. מבצע "קדש" חל בסוף תקופת לימודיו ומשום כך שירת כקצין סיוע אוויר במוצב הפיקוד העליון. אחר מבצע "קדש" בחר בדרך חדשה והצטרף לגייסות השריון. כאן החל דרכו מחדש: שוב היה מפקד פלוגה, אחרי־כן מונה קצין ההדרכה של הגיס. לימים שימש סמג"ד ומג"ד בגדוד 82, הוא גדוד השריון הראשון בצה"ל. בתפקידיו אלה הצטיין כאיש ביצוע, היודע להלהיב את זולתו ולדבוק במשימות ללא ליאות. במשך כל דרכו בצה"ל לא הפסיק לעסוק ולהעסיק את חייליו ואת חבריו בספורט, בטיפוח הכושר הגופני ובאיסוף מדליות וגביעים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר לפיקוד ולמטה בשנת 1961 – מונה למפקד קורס קציני שריון. אחרי־כן מונה כקצין אג"ם במפקדת גיסות השריון. בתפקיד זה יצא שמו לפניו גם במטכ"ל כקצין ה"מצליח לפתור בעיות". במלחמת ששת הימים שימש קלמן בתפקיד קצין אג"ם של הגיס ושל "אוגדת הפלדה". בשנת 1968 מונה למפקד חטיבת שריון, שאחת ממשימותיה הייתה החזקת קו התעלה. חצי האי סיני היה לביתו השני. הוא התפרסם כבולדוזר של סיני, כמארגן מעולה, שאינו נח ואינו מחיר לאנשיו להרפות מהמלאכה. במשך כל תקופת מלחמת ההתשה היה עם חייליו בקו הקדמי. במאי 1969 נפצע שנית מפגיעת פגז נ"ט בקרב על פריצת הדרך למוצבי "טמפו". כוח הרצון סייע להחלמתו. עוד בטרם נרפאו והגלידו פצעיו שב לחטיבה שלו, שעמדה בקו האש. בקיץ 1970 מונה לסגן מפקד אוגדה בסיני והועלה לדרגת תת־אלוף. לאחר הפסקת האש בסיני שקע במלאכת ההתבצרות מחדש. ביולי 1971 יצא ללימודים אקדמיים. כעבור שנה מינה אותו הרמטכ"ל למפקד המכללה הבין זרועית לפיקוד ולמטה. בערב יום הכיפורים 1973 עמד קלמן להתמנות למפקד הכוחות

המשוריינים בסיני. מלחמת יום הכיפורים שבשה את המינוי. בתחילה פקד על הגזרה הצפונית. לאחר שהאלוף מנדלר נהרג מונה קלמן למפקד האוגדה ביום 13 באוקטובר והועלה לדרגת אלוף בעת המלחמה. עם אוגדתו פרץ ביום 18 באוקטובר אל מעבר לתעלה וסייע לכיתור הארמייה השלישית. הוא הגיע עם כוחותיו לנמל עדביה ולקילומטר ה־101. לאחר המלחמה הוצע לו לשמש כמפקד גייסות השריון, אך קלמן סירב להיפרד מאוגדתו. התמנה למפקד האחראי על כל הגזרה המצרית ועל ארגון הקו החדש. אך לא זכה לסיים מלאכתו. ביום ט"ז באדר תשל"ד (10.3.1974) נדם לבו לפתע בהיותו בסיני. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול.

שר הביטחון ספד ליד קברו: "אנו מביאים למנוחת־עולמים את אחד הדגולים מבין מפקדינו".

מגן־אהרן, הומיון (שלמה)

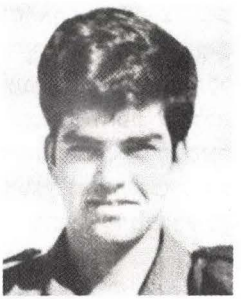

הומיון, בן אהרן ומרים, נולד בשנת תשי"ד (1954) בטהרן שבאירן ועלה ארצה בשנת 1970. הוא למד בבית־ספר יסודי בטהרן ולאחר עלייתו החל ללמוד בפנימייה של עליית־הנוער "הדסים" בנתניה. אחרי־כן המשיך ולמד שנה בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. הומיון היה דוגמא ומופת לנוער היהודי באירן, כאשר החליט לעזוב את בית הוריו ולעלות ארצה בגפו. למרות שהתקבל בזרועות פתוחות על־ידי בני משפחתו, התמודד בכוחות עצמו עם בעיות הקליטה הסבוכות, אך קשיי השפה היו לעתים בעוכריו. הוא היה עליז, חברותי ואוהב־חיים: אהב לרקוד, להאזין למוסיקה קלה ולפזמונים, להתבדח ולשעשע את חבריו. יחד עם זאת ניחן באחריות וברצינות לגבי לימודיו ועיסוקיו. הוא היה מסור ונאמן לקרוביו ולחבריו והגיש להם עזרה בלי לדרוש תמורה.

הומיון גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", הוסמך כנהג טנק "סנטוריון". לפני מלחמת יום הכיפורים ביקש הומיון לנסוע לבקר אצל משפחתו באיראן. הוא התגעגע אליהם מאוד וביקש חופשה מיוחדת ואמנם אושרה לו חופשה והוא התעתד לצאת לאירן לאחר החגים. לפתע פרצה המלחמה והוא התייצב ביחידתו, אף בלי להיפרד קודם לשלום מקרוביו. הוא השתתף בקרבות־הבלימה המרים ברמת הגולן וביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע בקרב־שריון בקרבת קוניטרה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "הוא היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. ביצע את המוטל עליו במסירות וביעילות רבה".

מגנהיים, יעקב

יעקב, בן יולן ואריה, נולד ביום כ"ח בכסלו תשט"ו (23.12.1954) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "יבנה" ברמת־גן ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "גימנסיה ריאלית" ברמת־גן, במגמה של אלקטרוניקה. יעקובי היה תלמיד נבון וחרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. הם מספרים כי האלקטרוניקה הייתה לגביו הרבה יותר מאשר מקצוע לימודים. היה זה תחביב ועיסוק, שמילא את מרבית שעות הפנאי שלו. לדברי מחנכו בכיתה היה ממושמע וצייתן, והקפיד למלא את כל המשימות שהוטלו עליו. מטבעו היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו, חברותי ומוכן לעזור לזולת. בעל מצפון היה וישר, בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

יעקב גויס לצה"ל בראשית ינואר 1973 ונשלח לקורס טיס. באחד השלבים הראשונים נאלץ לעזוב את הקורס. ידידיו ובני משפחתו יעצו לו לספר למפקדיו על מקצוע האלקטרוניקה שרכש בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון – אך הוא סירב. "אני אלך לשריון או לחיל הרגלים", נהג לחזור ולהצהיר בעקשנות, וטען כי הוא מעוניין לשרת "ביחידה קרבית". ואמנם, הוצב לבסיס שריון. במהלך הטירונות ובעת הביקורים בבית, היה חוזר ומספר בהתלהבות גדולה על החיל הנפלא ועל "הטנקים הנהדרים שלנו". מעולם לא התלונן על קשיים פיסיים או חברתיים. הכל נראה בעיניו קל ונעים. בתום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק וסיים כחניך מצטיין. חבריו ביחידה מספרים כי גם בשעות המנוחה היה נוהג להישאר ליד הטנק "שלו", לנקותו ולהבריק את חלקיו. במהלך השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית בעת חופשותיו והקפיד לטלפן ולכתוב מכתבים. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק שלו ועלה באש. זמן רב נחשב כנעדר, אולם בסוף מרס 1974 זוהתה גופתו ונמסרה לבני משפחתו הודעה על נפילתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מדין, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן שרה וקלמן, נולד ביום כ"ג בתמוז תש"ד (14.7.1944) בארגנטינה. כשהיה בן שש עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה התיישבה בקיבוץ אילון, ושם עברו על מוטי שנות ילדותו ובגרותו. את לימודיו עשה ככל ילדי הקיבוץ – תחילה בבית־הספר היסודי של הקיבוץ, ואחרי־כן במוסד החינוכי – התיכון האזורי. סיפרו עליו חבריו לקבוצת "רימון": "מוטי היה מסוגר. כלפי חוץ נראה פשוט וחסר בעיות, ומה שהתרחש אצלו

בפנים קשה היה לנחש. היו לו כישרונות במקצועות הריאליים, אך כשהיינו צריכים לכתוב חיבור בהומניסטיקה, מוטי היה עושה את זה בעשר דקות ועוד מקבל "טוב מאוד". הייתה בו איזו יסודיות, שאיפה לשלמות ויכולת לשלמות בלתי מובנות. הכל עשה בשקט, בשלווה ובהצלחה רבה. כאשר נתפס לנושא מסוים, נתפס לו ללא וותרנות, אך לעולם לא על חשבון אחרים. לכן לא הרגישו במידת ההחלטיות הטמונה בו. הייתה בו גם התלהבות פנימית בלתי מצויה. כלפי חוץ לא הפגין לא התלהבות ולא עליונות, אם כי בשטחים רבים היה הרבה מעל האחרים, אך מי שהכירו היטב ידע על החום הפנימי שבו. רק חיוכו הסגיר לעתים את הנפש הרגישה".

מרדכי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1963 והוצב לחיל התותחנים. לאחר סיום הטירונות עבר קורס מפקדי כיתות חי"ר, קורס קצינים, קורס קציני תותחנים, קורס קציני מודיעין, קורס צניחה קורס מפקדי סוללת שדה וקורס פקחי־אויר. בחוות דעת מפקדיו עליו נאמר: "קצין מעולה, בעל רצון רב לשרת את היחידה ואת צה"ל, מתנדב לכל תפקיד, מסוגל לבצע כל משימה שתוטל עליו, בעל יזמה, מלא מרץ, בעל ביטחון עצמי ומתמצא היטב בחומר". סיפרו עליו חבריו ליחידה: "כלפי חוץ היית רואה רק אדישות, כאילו הוא מזלזל, אבל כשצריך היה לעשות משהו...? בתרגילים שהיה צריך ללכת ברגל, סחב לבדו את החגור והנשק, למרות שהיה קשר מוקצב לכל קצין קישור. זה מה שאיפיין את הגישה שלו לדברים – לעשות אותם בעצמו. הוא היה צנוע מאוד וטוב לב מאין כמוהו. לא היו לו יריבים. על מוטי למעשה אפשר לספר רק טובות. אהבו את הבחור, נעים היה לחיות אתו וכולנו היינו ידידיו. אם כי היה אינדיווידואליסט מובהק, השתדל להיות אחד מהחבר'ה. הוא חי אתם – מין דמות אבהית, שאפשר להניח ראש על כתפה. מה שהיה מפליא אצלו, זה המעבר מתפקיד לתפקיד. מתפקיד של קצין קישור עבר לתפקיד של קצין מודיעין ולאחר מכן התחלף במפקד סוללה. בשבילו היו המעברים האלו טבעיים והוא נכנס לכל תפקיד כבעל ניסיון ותיק. מי שהייתה לו בעייה, מצא תמיד את מוטי עם לב פתוח, מאמין לכל אחד, עד שלפעמים היה צריך לומר לו: "אל תהיה תמים כל כך, מפני שלפעמים, יש כאלה שמסבנים". והוא היה עונה: "כל עוד אני לא יודע, וכל עוד אני לא רואה, אני מאמין לכל אחד". וזו הייתה דרכו – ולא מתוך תמימות, אלא משום שהעניק קרדיט לאנשים".

בראשית מאי 1966 סיים מוטי את שירות החובה ושב לקיבוץ, שם עבד במפעל למכונות חקלאיות כמסגר. מלבד עיסוקו כמסגר, עסק בשטחים ריאליים כמו מכניקה עדינה, אלקטרוניקה ועוד. היה לו כישרון טבעי בתחומים האלו. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו עמליה, ולזוג הצעיר נולד בן, שקראו שמו עוז. בשנת 1971 החל ללמוד במכינה לקראת לימודים סדירים בטכניון. את לימודיו אלה לא הספיק להשלים. על מוטי כאב וכבעל סיפרו מיודעיו. סיפרה ציפי: "את מוטי היכרתי לראשונה דרך עוז, בנו. הוא היה מאוהב בבן הקטן. עם כל צניעותו שלו, מבנו לא חסך שבחים. הוא תמיד נהג לומר: 'יש לי ילד כזה נהדר. ראית פעם ילד כזה?'". ענת: "עוצמת הרגשות שלו כלפי עוז הייתה כל כך חזקה, שהיה קשה לו לבטא זאת. אחת הסיבות שדחה את התחלת לימודיו, הייתה שקשה היה לו להיפרד מהילד". סיפרה עמליה אשתו: "מוטי היה תמיד אתי. אני ידעתי שתמיד הוא אתי — עם השקט הזה שלו ואמונת החיים הנפלאה שהייתה בו, והכוח שהיה אצור בשלווה". במלחמת יום הכיפורים

שירת כמפקד סוללה בחזית רמת הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפגע בהפגזה של האויב ונפל. סיפרו חבריו: "לאחר שנפל המטח הראשון ומוטי היה פצוע מריקושטים בראש, אמר לנו: 'סעו, אני אשאר פה ואדאג לכולם'. הוא הלך ברגל לתחנת הנפגעים. יכול היה להתפנות. הוא לא עשה זאת, כי ידע שנשארו בשטח עוד הרבה חבר'ה. הוא ניגש לכל פצוע שצעק ועודד אותו. אחר כך הגיע בעצמו לתחנה. לחובש ולרופא אמר: 'עזבו אותי. אני בסדר. טפלו באחרים'. אחר כך כבר לא היה במי לטפל". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ אילון. השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מוטי היה אהוב על מפקדיו ועל פקודיו. חביבותו ויושרו העמידוהו בשורה הראשונה של מפקדי הגדוד. עם נופלו אבד לנו קצין מצטיין"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מפקדיו הגדירוהו כקצין טוב, מתנדב לכל תפקיד, יעיל, מסור, אחראי, עצמאי ובעל יזמה. מרדכי היה אהוב על הכל".

המשפחה הוציאה לאור לזכרו חוברת ובה מדברי חברים על דמותו ולקט ממכתביו.

מדר, אחיהוד

אחיהוד, בן מרים וסעדיה, נולד ביום כ"ח בשבט תש"ד (22.2.1944) בנוה־חיים ליד חדרה ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון "תחכמוני" בחדרה. הוא היה תלמיד חרוץ וספורטאי חובב ושיחק בקבוצת הכדורגל של "הפועל" נחליאל בחדרה. מילדותו היה אחיהוד קשור מאוד למשפחתו וטיפל במסירות באחיו ובאחיותיו. הוא היה הבן השלישי בשבעת ילדיהם של מרים וסעדיה מדר. אחיהוד היה בעל תכונות אופי נדירות ומיוחדות במינן: לוחם מעולה, עובד חרוץ ואיש משפחה למופת. הוא הצטיין במסירות, בדבקות בכל משימה שנטל על עצמו או שהוטלה עליו, באומץ לב, בתעוזה וביחס חברי.

אחיהוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1961. הוא התנדב לצנחנים, השתלם בקורס צניחה ובקורסים למקצועות חיל הרגלים ושירת ביחידות מיוחדות של חיל המודיעין. בחודש מרס 1964 זכה בציון לשבח מטעם ראש המטה־הכללי דאז, רב־אלוף יצחק רבין, על "גילוי יכולת ביצוע מצוינת וכושר מעשה מעולה, גילוי מסירות וקור רוח תוך דבקות במשימה". בעקבות הציון־לשבח הזה העניק לו הרמטכ"ל את "עיטור המופת". כן נבחר אחיהוד בעת שירותו הצבאי כחייל מצטיין, שהוצג בפני נשיא המדינה זלמן שז"ר, ביום העצמאות השישה עשר למדינת ישראל. צניעותו של אחיהוד הייתה לשם דבר: לחבריו לא סיפר דבר על הצל"ש שהוענק לו על ביצוע למופת של פעולה צבאית. ביום חלוקת העיטור לא השתתף בטקס, כיוון שהיה עליו להשלים עבודה שהתחייב לסיים אז כטרקטוריסט.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר עבד כטרקטוריסט ובשנים האחרונות עבד כקבלן לעבודות חקלאות בעיריית חדרה. הוא השקיע בעבודה את כל מרצו כדי להבטיח את עתידם של בני משפחתו – רעייתו ושני ילדיו. בנו נמרוד נולד חודשיים לפני נפילתו. במלחמת יום הכיפורים היה אחיהוד לוחם ביחידה מובחרת, שלחמה בצפון רמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הקשים בכפר בית ג'אן, שם התבצרו כוחות גדולים של הסורים, עד שהכפר טוהר על־ידי לוחמי צה"ל. בקרב ההסתערות על הכפר נפגע אחיהוד ונהרג בהפגזה עזה של האויב ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אחיהוד היה אחד החיילים הוותיקים ביחידה המיוחדת וממעצבי דמות הלוחם בה. הוא היה אחד מאלה שבזכותם הגיעה היחידה הזאת ליכולתה המבצעית ולתרומתה לביטחון המדינה.

בחוברת "בכל מאודם" בהוצאת יד־לבנים, חדרה, פורסמה רשימה על דמותו של אחיהוד.

מודריק, יגאל

יגאל, בן טובה ומשה, מניצולי השואה, נולד ביום א' בשבט תשי"ב (28.1.1952) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "הלל" ברמת־גן ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. יגאל הצטיין בלימודים בבית־הספר היסודי, היה נער פיקח מאוד ותמיד ידע להסתדר היטב. הוא היה מהיר תפיסה, בעל מחשבה מקורית ויסודי מאוד, ולפיכך היה מקובל מאוד בין חבריו בני גילו, ואהוב על הכל. בשנות לימודיו היה יגאל חבר בתנועת "הצופים" ופעיל בגדנ"ע. הוא הקדיש את זמנו הפנוי לשיפור רמתו כשחקן שח־מט והיה מבקר מזמן לזמן בחוג השח של ההסתדרות ברמת־גן, שם שיחק עם מקצוענים. יגאל היה ספורטאי מצטיין. אהבתו לספורט התבטאה בעיקר בענף השחייה. הוא נהג לשחות בכל הזדמנות, בבריכה או בים, וכן השתלם בקורס למצילים חובבים והוענקה לו תעודת מציל חובב. יגאל היה מלא מרץ ותשוקת חיים, חינני ועירני מאוד, וחדור רוח התנדבות. בימי החופש הגדול נהג להתנדב לעבודה בקיבוצים ובמשקי ההתיישבות העובדת. הוא היה בחור יפה תואר וחסון, בלט בקומתו הגבוהה ובמבנה גופו הספורטיבי. יותר מכל אהב יגאל את הטבע ואת המולדת. הוא נהג לצאת לטיולים לאורכה ולרוחבה של הארץ וליקט אוסף של אבנים יפות מטיוליו. את האבנים סידר ועיבד לכל מיני צורות יפות. הוא אהב לעסוק במלאכת־יד והתקין לעצמו אבזרים שונים, לשימושו הפרטי ולקישוט ביתו.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים, הוצב במפקדת חטיבה. הוא הסתגל

עד מהרה לאווירה המיוחדת ששררה במפקדת החטיבה ומפקדו, שהכיר בתכונותיו המיוחדות, מינה אותו לתפקיד סמל מבצעים. מפקד החטיבה העיד עליו, שהיה מסור לתפקידו ובעל תכונות יפות כאדם, מקובל ואהוב על חבריו ליחידה. את חופשותיו הקצרות בתקופת השירות בצבא הקדיש יגאל לבית ולמשפחה. הוא לא הרבה לספר על עבודתו הרבה ועל פעילותו הצבאית. לעתים היה משתף את הוריו בחוויותיו מצניחות ומסיורים מיוחדים, ובעיקר השתדל שלא להדאיג את משפחתו ונהג להביא שמחה וחדוות חיים לביתו. עם פרוץ המלחמה נמצא יגאל במקומו הטבעי, בחבורת הפיקוד של החטיבה. בעשרת ימיה הראשונים של המלחמה לא ידע רגע של מנוחה. הוא עמד במעמסה הכבדה שהוטלה עליו בחפ"ק וידע לשאתה באחריות מלאה. לפני יציאתו לקרב האחרון הוריד את שעונו מהיד, כתב את כתובת הוריו ואמר לחייל שלא הכירו ואשר לא יצא לקרב: "במקרה שאפול בקרב, מסור את השעון להורי. תמסור את זה לאבא, שאמא לא תראה... אינני רוצה ששעון זה, שקבלתי מתנה מסבי לפני התגייסותי, יפול בידי ערבי". בתוקף תפקידו כסמל מבצעים היה עליו להישאר מאחור, אולם הוא דרש במפגיע שיצרפוהו ליחידה, ואחרי הפצרות רבות ניתן לו מבוקשו. בלילה שבין ה־16 ל־17 באוקטובר 1973 נכנסה החטיבה למלכודת אש ב"חווה הסינית", שקטלה בצנחנים. הם נאלצו לחזור פעמיים, ובפעם השלישית, כשיחידה קטנה של קצינים וחיילים ניסתה להתקרב לתעלה, להקמת הגשר, נתקלו במארב מצרי ובאש צפופה. בבוקר יום רביעי, בהושענה רבה, כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע יגאל על־ידי טיל ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי שבקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו של יגאל: "הכרנו את יגאל כאדם מיוחד ובלתי רגיל, אפשר אף, משכמו ומעלה, אך מעולם לא נישא מעל אחרים. הכרנו אותו גם כחייל ולוחם. לוחם למופת, שולט בכל כלי הנשק וחי את השטח. תמיד ידע להיות במקום בו מתרחשים הדברים החשובים ביותר, השתדל להיות לעזר לחיילים, עזר למפקדים וקבע יוזמות ראויות להערכה".

מוזס, גד

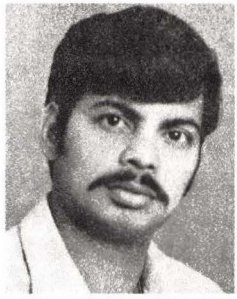
גד, בן מרגוט וקורט, נולד ביום ט"ז באדר תשי"ב (13.3.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר מל"ל ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בכפר סבא, במגמה של מסגרות מכנית. גד היה תלמיד טוב ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "מחנות העולים" והיה פעיל מאוד בקבוצתו. כמו כן היה חובב ספורט נלהב ואהב מאוד שחייה. בן נאמן היה והרבה לסייע להוריו במשקם ברמות השבים, והכל שיבחוהו על דייקנותו ועל יזמתו ושקידתו. גד אהב חברה והיו לו ידידים רבים, שאהבוהו ורחשו לו אמון רב. הוא היה להם ידיד מסור

וחבר נאמן, ותמיד "ארגן" בשבילם את המסיבות ואת הבילוי המשותף. עליז היה ושמח, חייכן ורוחו טובה עליו תמיד. חבריו סיפרו עליו כי "היה גלוי לב, איש אמת ועומד בדיבורו, הגון וכן ורגיש מאוד לכל אי־צדק ולמעשה קיפוח". הוא היה איש שיחה נעים, שידע להתבטא בבהירות ובתבונה. תמיד הצטיין בתפיסה מהירה, בסקרנות וברצון לדעת. מטבעו היה בעל רצון עז וכוחו עמד לו להשלים כל דבר שהתחיל בו. הוא שפע ביטחון עצמי רב, מרץ וחיוניות, ובכל זאת לא היה גאוותן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

גד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בסדרה של קורסים, לרבות קורס למפקדי טנקים, ואחרי־כן מונה מדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ומילא כל משימה שהוטלה עליו ביעילות ובנאמנות. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר כתב מפקדו: "גד הוא מפקד ישר, הגון וממושמע ובעל יזמה. הוא מילא ביעילות את כל תפקידיו".

במלחמת יום הכיפורים השתתף גד בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. הוא נפל בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), במוצב "טלוויזיה". תחילה נחשב כנעדר; לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות־השבים. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

מוזס (בסטקר), סימון

סימון, בן רחל ומוזס, נולד ביום כ"ט בשבט תש"ג (4.2.1943) בבומביי שבהודו וסיים את לימודיו בבית־ספר יסודי בבומביי. כל רגע של פנאי הקדיש לעיסוקים טכניים ובעודו ילד גמלה בלבו החלטה שיעסוק במקצוע טכני כלשהו. ואכן, כאשר סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בחר בלימודים טכניים, למרות שהוריו ניסו לשכנעו שישלים את לימודיו העיוניים. סימון למד חשמלאות רכב ותוך זמן קצר להפליא נעשה מומחה בשטחו ועשה חיל בעבודתו. רעיון העלייה ארצה עלה בלבו של סימון כאשר רבים מיהודי הודו החלו לעלות. סימון החליט לעלות ולהגשים בארץ ייעוד חלוצי, שעליו חלם זמן רב. המשפחה שנתנה לו חינוך ציוני התנגדה לעלייתו, והיותו בן בכור להוריו הוסיף קושי על קשייו. אולם דבר לא הזיזו מהחלטתו ובשנת 1965 עלה ארצה לבדו. מיד עם בואו דרש להישלח לאזור פיתוח וביקש קודם כל ללמוד את השפה העברית על בוריה. הוא נשלח על־ידי משרד הקליטה לדימונה ושם השקיע את כל מרצו ברכישת מקצוע בתחום הטכסטיל. הוא התקבל לעבודה במפעל הטקסטיל בדימונה כמפעיל מכונה ועד מהרה רכש ידע רב והגיע לידי שליטה מוחלטת בהפעלת כל סוגי המכונות במפעל.

סימון גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1967 והוצב לחיל התותחנים. אחרי שעבר את מסלול האימון הבסיסי השתלם בקורס לרגמים והוצב ביחידת מרגמות.

בסוף מרס 1968 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. אותו זמן היו כל מעייניו נתונים לקבלת בני משפחתו שעמדה לעלות ארצה מהודו ולהצטרף אליו. כשבאה המשפחה עבר סימון להתגורר באשדוד וללא כל קושי נקלט כעובד מומחה במפעל של חברת "אקרילן". סימון היה קורא נלהב, אהב מוסיקה וטיולים והיה הרוח החיה בקרב ידידיו. כשהתגורר בדימונה, שבה נמצא ריכוז גדול של עולים מהודו, הגה רעיון להעלות הצגה הודית על קרשי הבמה. מיד החל לעשות בהתמדה ובמרץ את כל הדרוש להעלות את ההצגה ולא חסך טרחה והוצאות עד שהגיע הערב המאושר. האולם היה מלא מפה לפה, וההצגה זכתה בהצלחה גדולה. לשאלות מכרים על רווחיו או הפסדיו בהצגה, ענה שאין זה עסק אלא תחביב ושום מאמץ או הוצאה אינם גדולים לגביו. תושבי דימונה לא ישכחו את סימון ואת מבצעו המרהיב. בחברת "אקרילן" באשדוד היה סימון פעיל בענייני העובדים, וועד העובדים פנה אליו לא אחת וביקש את עזרתו הנאמנה והמסורה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס סימון ונשלח לחזית סיני, שם השתתף בקרבות נגד המצרים. באחד הקרבות באזור טסה, ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...סימון ז"ל שירת ביחידת תותחנים והיה חייל מסור ובעל יזמה אישית. מפקדיו וחבריו העריכוהו מאוד כחבר וכחייל. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם. מי יתן ולא תדעו דאבה עוד".

מויסה (משה), יוסף

יוסף (יוסקה), בן צ'רנה ובויום, נולד ביום ה' בניסן ת"ש (13.4.1940) בבקו שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בעיר הולדתו ולאחר שסיים את לימודיו, עבד במאפייה והתמחה כאופה. לאחר שעלה ארצה נדד יוסף בארץ לתור אחר מקור פרנסה, עד שנתיישב בדימונה והיה שם לאופה. הוא היה בקי במלאכתו וידע לעשותה באמונה, בחריצות ובדייקנות. יוסף גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1963 והוצב לחיל השריון. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו, בהתנהגותו ובצייתנותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה לא סיפר על הקורות אותו, על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים.

בשנת 1965 נשא את חברתו יהודית לאישה. הוא היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב; בעל נאמן היה לאשתו ואב אוהב לילדיו, מרבה להשתעשע ולטייל עמם. יוסף היה חברותי מאוד, איש חברה ומארח למופת. ביתו היה פתוח לכל וידידיו אהבו לסור שמה וליהנות מחוש ההומור שלו, מצחוקו השופע ומבדיחותיו המשעשעות.

אדם נוח לבריות היה, בעל אורך רוח וסבלנות מרובה, קשב לכעוס, לא הלך רכיל והיה איש סוד נאמן. הוא אהב לעזור לזולת, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות, והתאמץ להיענות לכל בקשה, ולא השיב את פני המבקש ריקם. הוא היה אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל־מצפון, איש־אמת העומד בדיבורו. יוסף היה עקשן, בעל רצון עז, נמרץ מאוד ולא נרתע מכל קושי. היה בו ביטחון עצמי, אך לא הייתה בו שחצנות. הוא אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסף ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. לאחר שמונה־עשר ימי לחימה, ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), נפגע יוסף ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, הורים, שני אחים וארבע אחיות. בתו הקטנה נולדה לאחר שנפל ונושאת את שמו — יוסף. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מולדובן, משה־אפרים (אנדרי)

אנדרי, בן ליביה ואלכסנדר, נולד ביום כ״ד בטבת תשי״ג (11.1.1953) בטימישוארה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. לפני עלייתו למד בבית־ספר יסודי ברומניה, ובארץ למד בבית־ספר יסודי בקרית־גת ובבית־הספר ״עלומים״ בכפר סבא. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי במוסד ״נעורים״ בכפר ויתקין, במגמה של סרטוט־בניין. משפחתו של אנדרי השתקעה בקרית־גת. בשעה שלמד בבית־הספר המקצועי, היה אנדרי פעיל בגדנ״ע. הוּא הקדיש את שעות הפנאי שלו לתחביבו האחד, שבו שקע רובו ככולו: בניית מטוסים. גם כששירת בצבא, לא זנח את תחביבו. בחופשות היה עובד כחשמלאי ומוציא את כל שכרו על חומרים לבניית דגמי מטוסים.

אנדרי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. מובן מאליו שהוא ביקש שישלחוהו לקורס טיס, אלא שלא עבר את מבדקי הכניסה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״פטון״, וסיים בציון גבוה, הוצב אנדרי כתותחן טנק בגדוד שריון. אחרי־כן השתלם בקורס מט״קים, הועלה לדרגת סמל והוצב כמש״ק טנקים בגדוד שריון ששירת בקו תעלת סואץ בסיני. מפקדיו ניסו לשכנעו שיעבור גם קורס קצינים, אך הוא סירב, משום שהיו לו תכניות אחרות, אך לא זכה להגשימם. הוא עמד לשאת אישה בסוף אוקטובר 1973 והיה אמור להתגורר עמה בקרית־גת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אנדרי עם גדודו בקו התעלה. הוא השתתף בקרבות הבלימה כמפקד טנק, וביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב באזור קנטרה ואנדרי הועף החוצה, נפגע ונהרג. תחילה לא נודע מקום קבורתו ורק כעבור שמונה חודשים הוחזרה גופתו מהשטח שנשאר בידי המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־גת. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

המועצה המקומית של קרית־גת הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר בני קרית־גת שנפלו במערכות ישראל. בחוברת כלולים גם דברים על אנדרי ז"ל.

מולקנדוף, אהרן

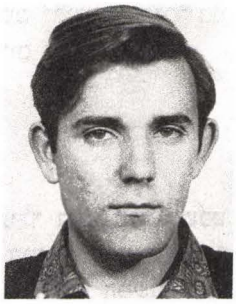

אהרן (רוני), בן דורה ואבנר, נולד ביום כ"ד בשבט תשי"ג (7.2.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר על־שם צבי שפירא בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "שבח" בתל־אביב, ולבסוף למד שנה אחת בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. רוני היה תלמיד ערני, שובב ונבון, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא התברך בתבונת־כפיים, בעיקר בתחום הנגרות, שבו השתלם כשלמד בבית־הספר התיכון ואף עבד בו לפני שגויס לצבא. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", נטל חלק פעיל בכל פעולותיה והקדיש לכך את מרבית זמנו הפנוי. הוא היה חובב ספורט נלהב והצטיין בענפי ספורט שונים. רוני היה נער עליז ואוהב־חיים. הוא השכיל למצות את מלוא התועלת מכל רגע בחייו ולהתחבב על הכל, בזכות עיניו המאירות וחיוכו המלבב. מטבעו היה סקרן וביקש לחקור ולתהות על מהותו של כל דבר שנקרה על דרכו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו והיה קשור למשפחתו בכל לבו. כשלוש שנים עשה בגרעין "אצבר" של "הנוער העובד", ובמסגרתו התגורר תחילה בקיבוץ ארז, אחרי־כן בהיאחזות קליה שבבקעת־הירדן, ולבסוף בקיבוץ נחל־עוז.

רוני גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפעילי מקלעים והתמנה למקלען, החל להשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". מלחמת יום־הכיפורים פרצה שבועיים לפני סיום הקורס. הוא היה חייל מסור ואחראי והתחבב מאוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק, שכינוהו בשם־חיבה "ציגי". במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לשמור על קשרי מכתבים וטלפונים עם הבית, כדי למנוע דאגה מבני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח עם חבריו לרמת־הגולן, שם השתתף בקרבות־הבלימה נגד הסורים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע בקרב בתל־ג'וחדר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

מונהייט, יהודה (יורק)

יהודה, בן דוד ואסתר, נולד ביום כ"ח באייר תש"ח (6.6.1948) בעיר דזירזיוניוב שבפולין. עם אחיו התאום, מיכאל, למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו, ובשנת 1956 עלתה משפחתו ארצה והתיישבה באשקלון. התאומים התקבלו ללימודים בכיתה ד' בבית־הספר על־שם גורדון. למרות שהיה כישרוני, לא מצא עניין רב בלימודים והעדיף להשתובב עם חבריו ועם אחיו, או לבלות שעות ליד אביו בהתבוננות במלאכתו של האב, שהיה מתקן מכוניות. ברבות הימים התברר שהוא נעשה בעל מקצוע מצוין מתוך הסתכלות זו בלבד. יהודה החליט להיות מהנדס־מכונות ולשם כך עבר לתל־אביב, אחרי שסיים את לימודיו בבית הספר היסודי, והתקבל ללימודים בבית־הספר המקצועי "אורט יד־סינגלובסקי". כשהתברר לו שבית־הספר הזה אינו מעניק תעודת בגרות, החליט לעזוב אותו וישב ללמוד לבדו בבית. הוא שקד על לימודיו מתוך ספרים והכין את עצמו לבחינות הבגרות האקסטרניות, ללא עזרת איש. לבסוף ניגש לבחינות והצליח. יהודה היה גבה קומה ויפה תואר, גברי ושובה־לב. לחבריו היה ידיד טוב, לאחיו ואחיותיו היה אח אהוב ולהוריו רחש הרבה כבוד והערכה. תמיד הקפיד לציין את האווירה הטובה ששררה בבית ואת הרצון הטוב שגילו הוריו כלפיו.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שעבר אימון בסיסי וקורס צניחה השתלם בקורס מש"קי־קשר ובקורס מ"כים. כאשר פרצה מלחמת ששת הימים נשלח עם יחידתו להשתתף בקרבות באזור עזה. בתקופת מלחמת ההתשה הוצב בבקעת הירדן והשתתף במרדפים וגם לחם במבצע כרמה. לאחר מלחמת ששת הימים שאלה אותו אמו: "לא פחדת?" והוא ענה לה: "מי שפוחד מת עשר פעמים ביום". באוקטובר של שנת 1968 עבר יהודה קורס קצינים, ואחר כך מילא תפקידי הדרכה בבית־הספר לחי"ר. כעבור זמן השתלם גם בקורס ללוחמה זעירה. מפקדיו העריכו אותו כקצין מעולה, המבצע את כל המוטל עליו בדרך הטובה ביותר.

בסוף מרס 1970 שוחרר יהודה משירותו הסדיר בצה"ל ומיד עבר לחיפה, שם החל ללמוד בטכניון בפקולטה להנדסת מכונות. את מבחני המיון עבר עוד בתקופת השירות . הוא נשא לאישה את חברתו רבקה בנובמבר 1971 ומאז סירב לקבל מהוריו עזרה חומרית. כדי לכלכל את עצמו ואת רעייתו וכדי לממן את לימודיו, עבד בעבודות שונות: נהג־מונית, מורה ואחרי־כן גם אסיסטנט בטכניון. בתפקידו במילואים עבר הסבה ליחידת הנדסה ומונה מפקד דוברה. יהודה ניחן בכושר למידה בלתי רגיל, בחביבות רבה וביושר־לב. מעולם לא פחד לומר את דעתו וגם בשיעורים היה נוהג להעיר או להשיג השגות בשם כל חבריו לכיתה. מטבעו היה בעל נפש עדינה ולב אוהב, ותמיד היה מוכן לעזור. תכונות אלה ניכרו בעליל בהבנה הרבה ובשפה המשותפת שמצא עם ילדים, באהבה הגדולה שרחש לאשתו רבקה, בפרחים שהביא תמיד לביתו ובעזרה בעבודות הבית שקיבל עליו ברצון וברוח טובה. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר יהודה ליחידתו ומשם נשלח בחזרה הביתה לחכות

לקריאה. הוא חיכה בחוסר סבלנות עד שנקרא ליחידתו, שהתארגנה ונשלחה לחזית הדרום, שם עבד ללא ליאות בהכנות לצליחה. בימים הראשונים חשש מאוד שמא לא יספיק לתרום את חלקו במלחמה, ואפילו תכנן לעבור ליחידה אחרת, עד שהגיעה ההוראה המיוחלת להתכונן לצליחה. אל מקום הכינוס הגיעו דוברות, ובשבת אחר הצהרים יצאו בדרכן לסיני, אל גדות התעלה. ליד טסה נתכה על היחידה אש תופת, החיילים התחפרו ויהודה רץ תחת מטר האש וחפף את אנשיו לשוחות, כדי שלא יפגעו. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), כאשר היחידות נעו במהירות לעבר התעלה מלוות הפגזות כבדות, הגיעה דוברתו של יהודה ללא פגיעה לחופי התעלה. שתיים מן הדוברות כבר היו במים, ובאש הכבדה שנתכה מכל עבר נפגעה דוברתו של יהודה. הוא הספיק לדחוף את אחד החיילים מן הדוברה, כאשר פגעו בה פגזים וטיל נ"ט והרגוהו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, שנולד שלושה ימים אחרי נפילתו, הורים, אחות ושני אחים.

כתב מפקדו אל המשפחה השכולה: "בנכם, סגן יהודה מונהייט ז"ל, שירת ביחידתי במלחמת יום הכיפורים ולפניה. ביום ד' 17.10.1973, בעת מבצע צליחת תעלת־סואץ, נפגעה הדוברה שעליה פיקד יהודה ז"ל פגיעה ישירה מפגז של האויב. חמישה מאנשי הצוות וביניהם יהודה ז"ל נהרגו במקום. שלושה אחרים נפצעו אנושות ונפטרו לאחר זמן בבתי־חולים שבעורף. איש לא שרד בחיים מדוברה זו. יהודה ז"ל זכה להימנות עם הלוחמים שעמדו במרכז המאמץ העיקרי של צה"ל במלחמה זו. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו להעביר את המלחמה לאדמת האויב, ולהדוף את הסכנה מעל ארצנו. היה מפקד מעולה, לוחם לדוגמא ואמיץ לב. קבלו נא את השתתפותי והשתתפות חיילי יחידתי באבלכם".

מוסיוב, איתן

איתן, בן שושנה ומשה, נולד ביום כ"ט בטבת תש"ז (21.1.1947) בתל־אביב. איתן, הבן השלישי ובן הזקונים לבני הזוג מוסיוב, יוצאי רוסיה, נולד חודשים ספורים לפני הקמת המדינה, וכשהיה בן שמונה חודשים, עקרה המשפחה – הוריו ושני אחיו, שמריהו ושמואל – לשכונת גרין בחולון. בית משפחת מוסיוב היה כשלוש מאות מטר מהעמדות הקדמיות של הערבים, והיה חשוף להן. ערב פרוץ מלחמת השחרור החרידו הדי־נפץ ירי ופגיעות ישירות בבית את איתן הרך, ולמחרת נאלצה המשפחה לעבור לגור בלב העיר חולון, אצל הדוד. האב, משה, אשר שירת במשטרת המנדט הבריטית ובצי המלכותי הבריטי במלחמת העולם השנייה, מטעם ה"הגנה", נקרא שוב לדגל וגויס לצה"ל. האם נותרה לבדה עם שלושת בניה. איתן גדל לקול שריקות הפגזים וטרטור המטוסים. כשחלף מטוס בשמי חולון, הצביע בידו הקטנה השמיימה וקרא "אה־אה..." כאומר "הסתלקו לכם מכאן"! לאחר שנכבשה יפו בידי כוחות צה"ל, שבה משפחת מוסיוב לביתה בשכונת גרין בחולון. בגן הילדים התגלה איתן כילד עירני

ונבון, ובבית־הספר היה חביב על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים ועל ילדי השכונה כולה. איתן היה רומנטי במידה מסוימת ובמידת מה היה "קשוח" היודע לסבול סבל נפשי וגופני כאחד, כשיצא לטיולים עם חבריו בחיק הטבע, במסעות על־פני הארץ. הוא גידל כלבים והשתולל עמם בחולות, אהב את השירה העברית ואת התיאטרון הישראלי, הקדיש עניין רב לציור ולקריאת ספרות טובה, האזין למוסיקה קלסית ולמוסיקת ג'ז של גדולי הנגנים בעולם, אהב את שירי "הגשש החיוור" ואת מערכוניו, וכששמע את שייקה אופיר היה מתמוגג. ברם לא רק בתחום חיי הרוח והבידור התעניין. בהיותו נער בן אחת־עשרה הצטרף לפלוגה הימית של "הפועל" בבת־ים עבר שלושה קורסים בגדנ"ע־ים ופעל כשש שנים בשיט מפרשיות. לימים הצטרף גם לקבוצת הנוער בכדורגל של "הפועל" חולון. עד מהרה התגלה כשחקן מצטיין. אהבתו של איתן לספורט הכדורגל ניכרה גם בהתעניינותו במשחקי הליגות הישראליות והאנגליות כאחת. נער חברותי ונמרץ היה איתן, בן מסור להוריו, ואח ורע לאחיו ולחבריו. עם כל זאת סייע בפרנסת המשפחה והיה עובד ביום בקופת חולים ובערב עשה בבית־הספר התיכון על־שם קוגל בחולון.

איתן גויס לצה"ל בשלהי מאי 1965 והוצב לחיל השריון. הוא עבר טירונות, קורס מקצועות טנקים, שירת כתותחן ומיד נשלח לקורס מפקדי טנקים. סיפר אחיו שמואל: "חרף האהבה ארוכת הימים שרחש איתן לים ולגלים, התאהב עד מהרה בכלי השריון. הוא התקשר מאוד ליחידה בה שירת ושקד על הכרת הטנק, על חלקיו ופרטיו, והרגיש ביטחון עצום מכושרו של הטנק ללחימה. איתן שירת זמן מה כמדריך תותחנות בבית־הספר לשריון ובימי מלחמת ששת הימים לחם עם חבריו מהטירונות בחטיבה של האלוף גונן. על פעילותו במערכה זו הוענק לו "אות מלחמת ששת־הימים". לקראת סיום שירות החובה שלו במרס 1968, השלים את לימודיו בקורס מיוחד במחנה מרכוס והתנדב לשירות קבע לחצי שנה, וכך סיים את שירות החובה שלו.

הוא מצא לו פנאי לבקר אצל חבריו לנשק, ובבית הורי חבריו שנפלו. הוא החליט להעסיק את עצמו בלימודים ולמד בקורס מיוחד לכרסום ב"בדק" בלוד, ואף נרשם ללמודי ערב במכללת "אלמגור" בחולון. הוא למד בשקידה מופתית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות תוך פרק זמן קצר, פרט למבחן באנגלית. הוא טען "מי שרוצה ללמוד אנגלית, חייב לחיות עם השפה". האב משה ז"ל שנפטר באותו זמן אמר לו: "איתן סע לאנגליה ולאירופה כולה". למרות שלא היה למשפחה כסף ולא היה מי שיוכל לעזור לאיתן, הוא ראה בכך מעין צוואה של אבא וגם אתגר, עבד ימים ולילות, שבתות, חגים ושעות נוספות ובמלאת שנה לפטירת האב נרשם לקורס באנגלית בבורמוס שבאנגליה. שם השתלם איתן בשפה האנגלית, הכיר שם חברים ונסע אתם לביקור בלונדון. איתן חזר ארצה כדי להשלים בחינה אחרונה בבגרות באנגלית. אך הוא לא הספיק להגשים את רצון לבו. הוא עבד קשה בסוכנות לביטוח, למד חודשיים (במקום שנתיים) ומיד ניגש לבחינות לקבלת תעודה ממשלתית שתאפשר לו לעסוק כמורשה לביטוחים (כל הסיכונים). הוא התחיל לעבוד והיה נקרא תכופות לשירות מילואים. לאחר שהוצב בגדוד צפוני, עבר עם הגדוד אימון מיוחד. בעיצומה של תענית יום הכיפורים נקרא אל הנשק. הוא לא היסס, נפרד מאמו, מסבתו ומכל בני המשפחה, צלצל לחבריו והרגיע את כולם באומרו שעוד ימים ספורים יחזרו הביתה. "יוצאים לפיקניק לכמה ימים ונחזור", אמר לכולם. איתן פעל כסמל מחלקת טנקים

בגדוד ועלה עם ארבעת הטנקים הראשונים שאוישו. ביום ראשון בבוקר עלה דרך גשר אריק לרמת הגולן (מדרום מערב לחושנייה) והם נכנסו מיד לקרב־מגע נגד מאות טנקים סורים, שהיו פרוסים לאורכו של ציר הנפט. איתן ביצע את כל המשימות ללא דופי. למחרת, ביום שני בבוקר נפתחה הפגזה ארטילרית והשטח כוסה ירי טנקים. חיילי חי״ר סורים היו בכל נקיק, מצוידים בנשק נ״ט ובשמים התחוללו קרבות אוויר. כוחותינו מבקשים סיוע אווירי, ברשת הגדודית נשמעת קריאה לעזרה. טנק סמוך נפגע ויש בו נפגעים. איתן נחלץ לעזרתם, יצא מהצריח והדריך את צוות הטנק שלו בפינוי הנפגעים. לפתע הגיח מטוס והמטיר רקטות ואיתן נהרג במקום. זה היה סופו, ביום שני י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) בשעה 11 בבוקר לערך. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בחולון, בטקס צבאי מלא. השאיר אחריו אם אלמנה ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״סמל איתן ז״ל שירת ביחידת שריון והיה חייל טוב ונאמן. הוא ביצע בדבקות את כל שהוטל עליו והיה אהוד על כל פקודיו ומפקדיו ביחידה״.

אמו ואחיו של איתן תרמו לזכרו פינה לַמוּל בה את בני ישראל הבאים לעולם, בבית הכנסת על־שם חללי צה״ל; כן נטעה חורשה ובה גל־עד לזכרו של איתן ועליו לוח פלדה, המסמל את מטרותיו ואת אופיו המוצק. על לוח הפלדה חרוטה צללית טנק המסמלת את אהבתו לטנקים, והמילים ״מנשרים קלו, מאריות גברו״. אלה הם חבריו שנתנו נפשם על מזבח המולדת. החורשה ביער ״בקוע״ של הקרן הקיימת לישראל בדרך לירושלים, תסמל את אהבתו לעם ולמדינה.

מוסינזון, עִדו

עִדו, בן אסתר ויגאל, נולד ביום ט״ו בטבת תש״א (14.1.1941) בקיבוץ נען. כשהיה בן שמונה עקרה משפחתו את מגוריה למושב בית־שערים, וכשהיה בן שלוש־עשרה עבר לכפר הירוק. מנעוריו אהב את הטבע והיה מרבה לצאת לבדו לטיולים. כן אהב את פלאי הטכניקה מעשה ידי אדם, ובחדרי חדרים עסק וטרח בבניית מכשירים אלקטרוניים. בעודו תלמיד התעניין בקולנוע ובתיאטרון והרבה להשתתף בהצגות תלמידים, שנערכו בבית־הספר.

כשגויס עִדו לצה״ל נתקבל ללהקת חיל השריון, שהייתה פופולרית מאוד גם בצבא וגם בקרב הקהל האזרחי, ובמסגרת הלהקה הגיע כישרון המשחק שלו לידי ביטוי מלא.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה לשחקן מקצועי והשתתף במחזות רבים בתיאטרונים, לרבות התיאטרון הקאמרי. עִדו ניחן בנפש עשירה ובאישיות מוסרית מיוחדת במינה, שהיטיב להגדירה אחד מחבריו הטובים: ״התכונה הבולטת באישיותו והמניעה את מגעיו עם הזולת היא ללא ספק סגולת הנתינה שנתברך בה... יכולתו

לתת בלי לחשוב על תמורה, בכל מצב ולכל אדם... נוכחותו המוסרית הייתה כה חזקה וכה משכנעת באמת שבה... אף אחת מדרכי התנהגותו לא הייתה פעולת־ראווה חיצונית, ואישיותו הגדולה הורכבה מפרטים יום־יומיים קטנים, מהתנהגויות בין אדם לאדם... ביחסי אנוש לא חיפש את החד־פעמי, החולף, אלא את השגרתי, הקבוע, הבלתי־משתנה, ורק שם הביא לידי הגשמה מלאה את יכולתו הפנימית". עדו הגיע לארצות־הברית במסגרת סיבוב הופעות של ההצגה "שלמה המלך ושלמי הסנדלר". בתום הסיבוב החליט להישאר שם לצורכי לימודים ועשה בניו־יורק כשנתיים, בלימוד צילום לקולנוע. כשפרצה מלחמת ששת־הימים מיהר לחזור ארצה אך "החמיץ" את המלחמה. הוא התקבל כשחקן מן המניין ב"תיאטרון הקאמרי" ושיחק בו עד שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. בתקופת המלחמה יכול היה לשרת במסגרת התיאטרון, בהופעות לפני חיילי צה"ל, אך הוא בחר להצטרף ליחידה קרבית, שהיה מסופח אליה כחייל. כשפרצו הקרבות נשלחה יחידתו, גדוד מרגמות 120 מ"מ, לרמת הגולן. במשך שלושה ימים סייע הגדוד ליחידות שריון בהדיפת התקפות הסורים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), היום הרביעי למלחמה, שעה שהסורים נסוגו עמוק לתוך שטחם, הותקף הגדוד על־ידי מטוסי האויב, שפגעו בעמדת המרגמות שבפיקודו של עדו. לא איש מלחמות היה עדו; אך כשצריך היה ללכת – הלך, והמלחמה תבעה אותו כקורבן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול.

אמר עליו חברו: "כאמן לא השאיר אחריו רכוש אומנותי, ספרים, ציורים וכדומה, אך אני מאמין שאת מפעלו האומנותי, את האמת הקיומית שבו, הוא יצק בעקיפין בלב כל מי שבא עמו במגע... וזהו העיזבון היקר שהותיר אחריו כשהסתלק – עיזבון שלא יישכח".

יהי זכרו ברוך.

מוסקוביץ, יעקב

יעקב, בן טובה ואהרן, נולד ביום ל' במנחם־אב תש"ז (16.8.1947) בחדרה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "בר־אילן" בכפר־סבא, המשיך את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי "יסודי התורה" בתל־אביב ואחרי כן בבית־הספר הממלכתי־דתי "אסף" באשקלון. יעקב היה תלמיד חרוץ, בעל יזמה ופעיל בחברה בבית־הספר. הוא היה טוב־לב, מוכן תמיד לעזור לזולת ובן נאמן ומסור להוריו. אחרי שעות־הלימודים עסק בעבודות שונות מכל הבא ליד, כדי לסייע להוריו בפרנסת המשפחה. מטבעו היה עליז, חברותי ואהוב על כל מי שהכירו. כשהיה בן תשע־עשרה נשא לאישה את חברתו רבקה וכעבור שנה נולד בנו בכורו. הוא נשא בעול המשפחה בכוחות עצמו, ללא כל עזרה, היה בעל נאמן ואב מסור ודואג לילדיו. בחריצות שאינה יודעת גבול עבד בהובלת סחורות, במשך רוב שעות היממה, וזכה להערכת רעיו ומכריו.

יעקב גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לחיל־הרגלים.

לאחר הטירונות שוחרר מהשירות הסדיר עקב מצבו המשפחתי, והוצב ליחידה בחטיבת ירושלים. במסגרת שירות המילואים השתלם בקורס רגמים והתמנה לרגם מרגמות בינוניות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עשה יעקב בשירות מילואים פעיל במעוז "אורקל", בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ. הוא סופח ערב המלחמה לגדוד 68, שחייליו החזיקו במעוזים לאורך תעלת סואץ וספגו את הנחשול העצום של התקפת המצרים. יעקב וחבריו הגנו בגבורה על המעוז מפני חיילי צבא מצרים, שתקפוהו גלים־גלים, עד נפילתו בידי האויב. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), יום הנפילה, נפגע יעקב מרימון באיישו עמדת לחימה ונהרג. תחילה הוכרז כנעדר ואחרי־כן כחלל שמקום קבורתו לא נודע. רק במאי 1975 הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב לחם בגבורה רבה ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ושל לוחם למופת".

מוסרי, יוסף

יוסף, בן גרציה ורפאל, נולד ביום א' בכסלו תש"ט (3.12.1948) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה" בירושלים וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "כל ישראל חברים", במגמה של מסגרות מכנית.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות הוכשר בקורס למכונאי טנקים ונשלח לשרת בחולית החימוש בחטיבת טנקים. הוא היה חייל מסור וממושמע, שמילא את תפקידו בדייקנות ובשלמות והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה.

בתחילת אוגוסט 1970 שוחרר יוסי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. יוסי נשא לאישה את עליזה והקים יחד עמה את ביתו בירושלים. הוא היה ראש משפחה מסור ואוהב ויחד עם רעייתו בנה קן משפחה חם ששרתה בו אווירה טובה ונעימה. בדצמבר של שנת 1973 נולדה בתו קטי. הוא לא ניתק את קשריו עם בית הוריו ונשאר מסור ונאמן להורים ודואג לשלומם ולרווחתם. יוסי, גילה מיומנות רבה במקצועו כמסגר מכני. הוא עבד כטכנאי במפעל של חברת "וולה" לתמרוקים, במחלקה הטכנית, וזכה להערכת מנהלי העבודה בזכות חריצותו הרבה ומסירותו לעבודה. הוא רכש לעצמו ידידים רבים בזכות טוב לבו ונכונותו להגיש עזרה וסיוע לכל נזקק. במסגרת יחידת המילואים שימש יוסי כמכונאי והיה מופקד על הטיפול במרגמות כבדות מתנייעות. יחד עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות מלחמת יום הכיפורים. ביום כ"ג באדר תשל"ד (17.3.1974), נפל בעת מילוי תפקידו והובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחים ואחיות.

מועלם, אברהם

אברהם, בן קטנה ודוד, נולד בשנת תש״ג (1943) בעיראק, ועלה לארץ בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר 'תלפיות' בירושלים והיה תלמיד חרוץ וחובב כדורגל מושבע. מגיל צעיר עזר להוריו לשאת בעול פרנסת המשפחה והצטיין ביחס של כבוד ואהבה להוריו. כן סייע רבות לאחיו ולאחיותיו הקטנים בלימודים ודאג לחינוכם. אברהם היה צעיר שקט וצנוע, רציני בגישתו לחיים וחברותי. חבריו הרבים, שנהג לבלות אתם את שעות הפנאי שלו, העריכו את מסירותו ואת יחסו ההוגן והחברותי לידידיו.

אברהם גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1961 ושירת בחיל השריון. הוא עבר בהצלחה קורסים מקצועיים שונים והוסמך כנהג של טנק ושל עוד סוגי כלי־רכב משוריינים. מפקדיו העריכוהו כאדם למופת, נהג מצטיין וחייל ממושמע ואהוב על כל חיילי היחידה ומפקדיה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף גם במלחמת ששת הימים כנהג טנק.

אחרי השחרור עבד זמן מה יחד עם חברים־שותפים ואחרי־כן פתח עסק עצמאי. הוא היה מסור מאוד להוריו, שיפץ במו ידיו את ביתם ואף החל לבנות לו בית משלו, סמוך לבית ההורים, כדי להימצא בקרבתם. במלחמת יום הכיפורים גויס אברהם ונשלח כנהג טנק לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה, שניהל גדודו נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973) נפגע הטנק שלו מטיל נ״ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אברהם היה חייל מסור, חבר מצוין ואהוד על מי שהכירו.

מועלם, עזרא

עזרא, בן צביה ואברהם, נולד ביום י"ב בשבט תש"ח (23.1.1948) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם הוריו בשנת תשי"א. בארץ למד בבית־הספר היסודי "אהרן דוד גורדון" בפתח תקוה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "תורה ומלאכה" בעיר מגוריו. שנתיים למד בבית־ספר זה והשתלם במגמה של מסגרות מכנית. זמן מה לפני מועד גיוסו לצה"ל, נכנס לבית־הספר הטכני של חיל האוויר ושם השלים את הכשרתו המקצועית בתחום האלקטרוניקה. בן שלוש היה עזרא כשהגיע עם הוריו ארצה. משפחת מועלם קבעה את מושבה בפתח תקוה ועזרא התקשר מאוד לעיר ולנופיה. בבית־הספר היסודי הצטיין כתלמיד חרוץ וכנער אחראי. סיפר אחיו יחזקאל: "בית־הספר שימש לעזרא מקור לטיפוח תכונות, כעזרה לזולת ועבודה בצוות". כשסיים שמונה כיתות יסוד, בחר להמשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון שיוכל לרכוש בו לא רק השכלה כללית, אלא גם מקצוע מעשי. עזרא הוכשר כמסגר מכני, וכשלמד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר רכש ידע מעשי בתחום החשמל. עוד בנעוריו הצטרף לתנועת הנוער של "הצופים", והשתתף בפעולות שונות שנערכו מטעמה. "רוח הצופים חדרה לנפשו, ועזרא ראה בה מנוף להגשמת רעיונותיו החלוציים ולמימוש חובותיו כלפי הזולת", העיד אחד מחבריו לתנועה. עזרא השתתף במסעות ובטיולים שנערכו במסגרת התנועה, ולא החמיץ שום מסיבה או חגיגה עם חבריו. חביב היה על רעיו, ונודע ביניהם כאדם ישר, רודף צדק, שאיננו משיב ריקם פני ידיד בצרה. חובב ספורט היה עזרא ופעיל בארגון "הפועל" בפתח תקוה. הוא נטל חלק בפעולות ספורט שונות, אך אהב במיוחד את משחק הכדורגל. שעות ארוכות בילה על רחבת הדשא בבעיטות בכדור, וגם חזה במשחקי כדורגל שנערכו בפתח תקוה ובמקומות אחרים. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם נאה, בעל עיניים חומות, מלאות חכמת חיים ולבביות.

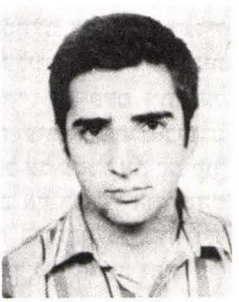
עזרא גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966, ולאחר הטירונות הוצב לחיל הרגלים. הוא השתלם בקורס מ"כים, והתנדב לחטיבת "גולני". סיפר אחיו: "עזרא כינה את גולני בשם 'חיל הפאר של צה"ל', והצטרף אליו משום שראה במעשהו צו השעה. שנת 1966 הייתה שנה קשה לחטיבה, שניצבה מול איומי הסורים על ישובי הגליל ונסיונותיהם להטות את מי הירדן. עזרא עשה את המוטל עליו בנאמנות מופתית ומתוך תחושה, שהוא תורם הלכה למעשה לביטחון המדינה". לא פעם ויתר על חופשות כדי שלא להיעדר מיחידתו ולהיות מוכן לכל משימה. עזרא השתלם בקורס מש"קי חבלה ולאחר שהשלים קורס מ"כים וקורס חבלה קיבל על עצמו את הפיקוד על מוצבים באזור בית שאן. הוא היה אהוב על מפקדיו ופעם אף המליץ אחד מהם שיראיינו את עזרא בגלי־צה"ל. בימי מלחמת ששת הימים השתתף בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. הוא נמנה עם הכוחות שפרצו את הדרך אל הרמה והיה בין ראשוני הנכנסים בשערי העיר קוניטרה. כמו כן השתתף בקרב על שכם ועל ג'נין בגדה המערבית. על פעילותו זו הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בתוקף תפקידו כחבלן

עסק בפירוק מוקשים מתוך בונקרים ברמת־הגולן. כשהיה יוצא למשימה, סירב לקחת אתו עוזרים כדי שלא לסכן את חייהם. עדיין זכורים דבריו: "אם חלילה אכשל, ייהרג אחד ולא יותר". בשנה האחרונה לשירות החובה שלו, הצטרף עזרא ליחידה של "גולני", שעסקה בפינוי מוקשים וניהלה מרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן. עזרא השתלם אז בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. סיפר אחד מידידיו לפלוגה: "עזרא השתתף במספר רב של פעולות קרביות ותמיד פעל בשקט, בצניעות, באומץ ובתושייה. כשהצטרף לפלוגה, קשר מיד קשרי רעות וחברות עם החיילים הוותיקים. מי שהכיר אותו ידע, שאם קיבל על עצמו משימה כלשהי — ימלא אותה בחריצות, בדייקנות ובזריזות. החיוך ריחף על שפתיו, ריחף עליהן תמיד".

בפברואר 1969 השתחרר עזרא מהשירות הסדיר ושב אל עיר נעוריו, פתח תקוה. את צעדיו הראשונים בעבודה מקצועית אזרחית עשה בחברת "תדיראן". תוך זמן קצר הגיע למעמד של טכנאי בכיר ונודע כ"ילד הטיפוחים" של המחלקה להתקנת מרכזיות פרטיות. מספר אחד מידידיו לעבודה: "עזרא רכש עמדה מבוססת בצוות, כבעל מקצוע וכעובד עצמאי. הוא היה מסור ונאמן ומעל לכל, שקט ומנומס. הוא ביצע את המוטל עליו ואפילו על חשבון זמנו הפרטי". הוא השלים את לימודיו באלקטרוניקה וקיבל תעודה מצוינת, שסייעה לו להתבסס בעבודה ב"תדיראן". בסתיו 1972 נשא לאישה את חברתו מנעוריו, עמליה, והשניים הקימו את ביתם בפתח תקוה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התקשר עזרא מיד עם חבריו ליחידה. הוא לא המתין לצו־קריאה, נפרד מאשתו ההרה ומבני משפחתו ויצא לדרכו. הוא נשלח לחזית הצפון ולחם כמש"ק חבלה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. אור ליום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל עזרא בקרב אכזרי על כיבוש חאן־ארנבה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה הרה, אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. הוא לא זכה לראות בהולדת בתו, זוהר, בשלהי יוני 1974.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "עזרא ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. עזרא היה אהוד על הכל".

מוצניק, משה (קלאודיו)

משה, בן רוזה ויצחק ז"ל, נולד ביום י"ד באדר ב' תשי"א (22.3.1951) בארגנטינה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ז (1967). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו בארגנטינה, סיים שם את הלימודים בבית־הספר היסודי ואחרי כן למד שנתיים נוספות בבית־ספר תיכון. לאחר שהגיע ארצה עם משפחתו, למד באולפן שבקיבוץ בית־זרע ואחרי־כן בחוות הנוער הציוני בירושלים, הוא סיים את לימודיו בבית־חינוך, בלימודי ערב, ובמסגרת זו התכונן לבחינות הבגרות. משה ובני משפחתו היו חדורים תודעה

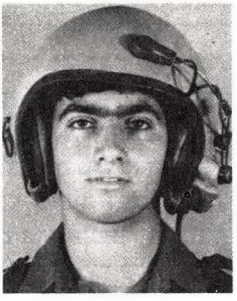
ציונית עמוקה ושאיפה עזה לעלות למדינת ישראל. רצון זה הנחה אותם עוד בהיותם בארגנטינה, אך החלום עצמו התגשם רק בשנת תשכ"ז. עם הגיעה ארצה, בנתה המשפחה את ביתה החדש בירושלים. בני המשפחה נתקלו בקשיי הקליטה וההסתגלות המיוחדים לעולים חדשים. משה סייע לקליטתה של המשפחה ועשה רבות להתאקלמותה בחברה החדשה.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות טנק ונשלח לשרת בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל מסור וממושמע, שזכה להערכת מפקדיו והיה אהוד על חבריו ליחידה בזכות מעלותיו הרבות ובזכות נכונותו לעזור לכל אדם. בתקופת שירותו בצה"ל נפטר אביו של משה ומאותה עת הוטלה עליו חובת הדאגה למשפחה. הוא היה קשור לביתו ודאג לאמו, שנותרה בבדידותה. את כל זמנו הפנוי בילה בבית, במחיצת אמו, והפך להיות ראש משפחה לכל דבר. כך גם הוטלה על משה הדאגה לפרנסת המשפחה ולהתבססותה הכלכלית והחברתית.

במחצית מאי 1972 שוחרר משה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו של משה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. באחד הקרבות שנערכו באזור מחנות "אבו סולטן" ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אם (שנפטרה בשנת 1974) ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "משה ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל נאמן וחבר מסור. כל מי שהכירו אהבו. זכרו של סמל משה מוצניק הוא קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

מוצפי, חיים

חיים, בן קלרה ונסים, נולד ביום ח' בתשרי תשט"ו (5.10.1954) בתל־אביב־יפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהל"ם" ברמת־גן ובבית־הספר היסודי "בורוכוב" בגבעתיים, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "דוד קלעי" בגבעתיים. כשהיה חיים בן שנה וחודשיים, עברה משפחתו מיפו לרמת־גן ואחרי שסיים את לימודיו בכיתה ג', עברה המשפחה לגבעתיים. חיים — שפונה "חיימון" בפי מיודעיו — היה תלמיד מהיר־תפיסה ולא היו לו קשיים בלימודים, אך גם לא הצטיין בהם. תקופה קצרה היה חבר בתנועת "הצופים" ברמת־גן. בזמן שלמד בבית־הספר היסודי, השתתף חיים בחוג לטיסנים ב"בית צבי" ברמת־גן והיה פעיל בו מאוד. בשנות הלימודים הראשונות בבית־הספר התיכון השתתף בחוג לקליעה מטעם הגדנ"ע, נטל חלק בתחרויות שונות ואף זכה במדליה. אף־על־פי שהיה קלע מצטיין, לא המשיך לעסוק בקליעה למטרה. חיים היה חובב כדורסל וכדורגל, שיחק במשחקים אלה עם חברים ונהג לצפות

בתחרויות. הוא היה שקט וצנוע ולא אהב בילויים סוערים. היה לו חוש הומור מפותח והוא אהב קולנוע ומופעי בידור קל, בעיקר את "הגשש החיוור". לפני שגויס, התאמן במכון לפיתוח הגוף כדי לטפח את כושרו הגופני, שהיה מצוין.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פטון" וסיימו בציון גבוה מאוד, הוצב כנהג טנק בגדוד שריון, שחנה על גדות תעלת סואץ. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה חיים בגדודו ויצא בטנק לעבר התעלה, כדי לסייע למעוזים שהותקפו. באותו יום, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), לפנות ערב, כשחש בטנק שלו אל מפקד הפלוגה, שביקש עזרה בקשר, נפגע הטנק וחיים נהרג. מקום קבורתו לא נודע ומצבה לזכרו הוקמה בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בחלקת הקבר לחללי צה"ל, שנפלו בסיני במלחמת יום־הכיפורים, ושמקום קבורתם לא נודע. כן הוקמה מצבה לזכרו בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מוקוטוב, מיכאל

מיכאל, בן לאורה ומקס, נולד ביום כ"ז באדר ב' תש"ו (30.3.1946) בקרית ביאליק שליד חיפה. אחרי־כן עבר עם הוריו לגור בקרית טבעון. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר העממי־ממלכתי בקרית טבעון. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר על־שם חיים גרינברג בקרית־טבעון. מיקי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד טוב, בעיקר במקצועות שאהב, אם כי לא הקדיש זמן רב ללימודים. עוד בהיותו ילד בלטה האינטליגנציה שלו ואפשר היה לשוחח אתו על כל נושא בצורה מבוגרת. כתלמיד בית־הספר היסודי היה "מלך הכיתה" – הנער היפה והחזק ביותר, הספורטאי הטוב ביותר והתלמיד הטוב ביותר. ובכל זאת היה מיקי צנוע ולא התרברב, אלא בלט בקרב חבריו בזכות תכונותיו ואישיותו. גישתו ללימודים הייתה מבוססת על ההגיון כבר מגיל צעיר. כשהיה תלמיד בבית־הספר רצה מצד אחד להבין כל תופעה וחוק בצורתם היסודית, ומצד אחר ניסה למצוא מין חוקיות כללית, פילוסופית בכל הפרטים שלמד. מיקי היה המבוגר בתלמידים ובעל הגישה הרצינית ביותר, ותמיד חשב לפני שהביע דעה. יחד עם זאת היה בעל חוש הומור עליז ואוהב לצחוק. מיקי היה ממייסדי תנועת "הצופים" בטבעון ומראשוני המדריכים בה. עוד כתלמיד בבית־הספר היסודי בילה במועדון שעות ארוכות. הוא היה ספורטאי מעולה, והצטיין בעיקר בריצות ארוכות, אולם את עיקר זמנו הפנוי הקדיש לקריאה. הוא קרא ספרים בנושאים רבים כגון: שחמט, צילום, בישול, ספרות יפה ושירה, היסטוריה, גיאוגרפיה ופילוסופיה. מגיל צעיר היה קורא כל ספר שהגיע לידיו, ובהיותו בתיכון היה חבר בחוג לשירה מודרנית, למרות שלמד לימודים ריאליים. אהבתו הגדולה הייתה הטיולים בטבע להכרת הארץ. בילדותו סרק את הואדיות ואת

הגבעות בסביבה לאורכם ולרוחבם, סימן צבעונים בשלטים "אל תקטוף!" והגן על נחשים לא־ארסיים. הוא הרבה לצאת לטיולים, לפעמים עם בני משפחתו, ותמיד הדריך, צילם, למד וקלט דברים חדשים. אהבתו לטבע התבטאה גם באהבתו לבעלי חיים. הוא נהג לאסוף בעלי־חיים שונים, לגדלם ולטפל בהם. היה לו כוח רצון חזק ביותר. למרות מגבלות פיסיות, השקיע מאמצים בתרגילים והתגבר על מגבלותיו. היה לו רצון עז להיות ראשון ולהוכיח את צדקתו. חוש הצדק אצלו היה אחד החושים שהנחה אותו בדרכו כל השנים. עוד כשהיה תלמיד לא הסכים בשום אופן להעתיק מבחן או לשקר בשעת צרה, כמקובל בין רוב התלמידים. מיקי ידע להבחין בדברים החשובים בחיים, בדרכו שלו ובסדר העדיפויות המתאים לו. יחד עם זאת ביקש לנסות ידו בכל דבר – צייר, שר, רקד, טייל, צילם, בישל, אהב מוסיקה, ביקר בתערוכות וקרא ספרים. בזכות נועם הליכותיו, טוב לבו, חכמתו הרבה ורגישותו, נחשב תמיד חבר אהוב ונאמן. תמיד היה דמות מרכזית בכל חברה, ותרם בארגון שירה בציבור וביצירת אווירה של שמחה לשמה. מיקי גדל בבית חם ואוהב, וידע להעריך זאת. לפיכך היה קשור מאוד למשפחתו, בקשר של אהבה וחברות.

מיכאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1964 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, שירת כמפקד כיתה ביחידת צנחנים. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות לכיבוש העיר העתיקה בירושלים, וכן השתתף בקרב כראמה. יחד עם היותו חייל מעולה, חש סלידה ממלחמות ומאורח חיים צבאי. הוא היה מסוגל לראות דברים מנקודת מבט אנושית, אפילו בעיצומו של קרב. בזכות צירוף זה היה מפקד טוב, שידע לדאוג לחייליו ולקיים יחסי חברות גם במסגרת הצבאית הקשוחה.

עם תום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים, ולפרקים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור עבר מיקי לירושלים והחל ללמוד באוניברסיטה העברית. הוא השלים את הלימודים לתואר הראשון בפיסיקה ובמתמטיקה, כפי שתכנן שנים לפני שהחל ללמוד. אחרי־כן הוסמך לתואר שני בלימודי הפיסיקה, והחל לעבוד על עבודת הדוקטורט שלו, שעסקה בתחום מוליכות שטח־הפנים של גבישי תחמוצת האבץ. מיקי אהב מאוד את ירושלים, טייל לאורכה ולרוחבה וצילם בה עשרות תצלומים. רוב זמנו עבר עליו בעיסוק מעמיק בנושאי הלימוד שלו, בצילום ובפיתוח התמונות, בקריאת ספרים ובהאזנה לתקליטים האהובים עליו. כמו כן נהנה מחיי חברה ענפים. הוא ידע למצוא שפה משותפת עם כל אדם, בזכות בקיאותו בתחומים רבים. במסגרת הלימודים הצטיין ביכולת ביטוי רבה, והיה מסוגל לשוחח על נושאי לימודיו ועבודותיו בבהירות ובצורה פשוטה שהיה בה כדי לרתק גם מי שאינו בקי בדברים. הוא חתר ללא ליאות להשגת מטרותיו, ובכל אשר עשה, רצה להגיע לבהירות מושלמת ולניתוח מעמיק ביותר. לא היה עימות אינטלקטואלי או פיסי, שלא יצא ממנו כשידו על העליונה, ברצינות, ביושר ובכובד ראש. בנוסף ללימודים השגרתיים השתתף בחוג למחשבת ישראל במסגרת האוניברסיטה. כן עסק בהוראה, תחילה בבית־ספר תיכון בעיר ואחר־כך במעבדה לפיסיקה באוניברסיטה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיקי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שניטש ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בצומת "צח" ממערב לתעלה, נפגע מיקי ונהרג בהסתערות על אבו סולטאן. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית טבעון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

לזכרו הוציאו הוריו לאור חוברת זיכרון ובה מדברי בני־משפחה, ידידים ומורים על דמותו של מיכאל; כן נכללה רשימה לזכרו בחוברת, שהוציאה לאור מחלקתו בצבא לזכר חלליה.

מוקמל, איתן

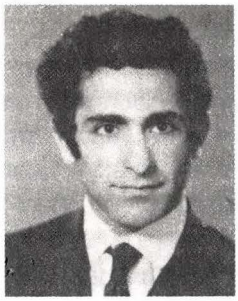
איתן, בן אבלין ואברהם, נולד ביום י״ב בטבת תשט״ו (6.1.1955) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יד לבנים״ ובבית־הספר התיכון ״עמל ב׳״, שניהם בפתח־תקוה, אם כי המשפחה עברה להתגורר בכפר גנים. איתן היה חבר בתנועת ״הנוער העובד״, במועדון הקליעה המקומי ובגדנ״ע־אוויר. אהבתו לכל הקשור בטיס התפתחה מגיל צעיר ושעות ארוכות היה עוסק בבניית דגמי מטוסים ובהפעלת דאונים עשויים עץ לבוד. איתן, או מוקי, כפי שקראו לו בני־המשפחה, היה נער עניו ונחבא אל הכלים. היה לו קומץ ידידים שבחר בקפידה, ובדרך כלל אהב לבלות בחברת בני משפחתו. עוד בהיותו נער החל לעבוד בתעשייה האוירית בלוד. חלק מכספו חסך לקראת העתיד, ואת הנותר הוציא על קניית אביזרים לבית. הוא אהב מאוד להפתיע את אמו בחידוש הבית ובשיפוצו.

איתן גויס לצה״ל בשלהי אפריל 1973 והוצב לחיל התותחנים. משסיים את עבודתו בתעשייה האוירית, צויד במכתב־המלצה ללשכת הגיוס, שהצבתו לחיל האוויר היא חיונית, מאחר שאפשר להפיק ממנו תועלת רבה. אך החלטת קצין המיון בבסיס הקליטה הייתה אחרת, ולכן הוצב לחיל התותחנים. בזמן שירותו הקצר ביחידה היה איתן חביב גם על מפקדיו וגם על חבריו. הוא הצליח לעורר רושם טוב על מפקדיו, והם יעדו לו קורסים שיתאימו לכישוריו, אך הוא לא הספיק להשתתף בהם. במלחמת יום הכיפורים שירת כתותחן שדה בגזרה הצפונית של תעלת סואץ בסיני. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע איתן ונפל בהיתקלות עם יחידת קומנדו מצרית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״איתן היה אהוד על חבריו ביחידה, ונפל באומץ לב ובגבורה בעת הובלת תחמושת״.

המשפחה הקימה לזכרו חדר־טבע בבית־הספר ״יד לבנים״ בפתח־תקוה. חדר זה נועד ללימוד טבע בתנאים נוחים ומשוכללים, ובפינתו מונחת מצבה לזכרו של איתן, המתארת את נפילתו — מעשה ידיו של דודו; חבריו הנציחו את זכרו במגן עשוי עץ זית.

מור (מועלם), אליהו

אליהו, בן שמחה ויעקב, נולד ביום י״א באייר תש״ז (1.5.1947) בעיראק, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תשי״א (1951). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״י׳ קרול״ בפתח־תקוה. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״אחד העם״ בפתח־תקוה. אלי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד טוב, בעל יכולת ניתוח גבוהה. בבית־הספר התיכון הגיע אלי להישגים מצוינים מכוח נטייתו לבסס את לימודיו על ניתוח והבנה. הוא הקדיש מחשבה רבה לנושאי הלימוד ולעצם הלמידה, ושאף לרכוש ידע ולהרחיב את השכלתו בתחומים שונים. הוא הצליח בכך בעיקר בזכות קריאה מרובה בספרים. אלי אהב מאוד לקרוא, ולא היה בררן לגבי סוג הספרים שבחר. הוא קרא ספרות מסוגים שונים והקדיש לכך שעות ארוכות. הודות למהירות קריאתו המדהימה, הצליח ״לבלוע״ כמות ספרים עצומה. משהתבגר התפתחה אצלו אהבה עמוקה לכתבי טולסטוי, והוא היה שקוע שעות בקריאתם. לאחרונה שקד אלי על לימוד השפה הצרפתית בעצמו, ללא מורים והגיע לשליטה מצוינת בזמן קצר. בזכות אישיותו רכש אלי אהדה והוקרה בקרב מוריו וחבריו, וזכה להגיע לעמדה מרכזית בין חבריו ללימודים, הן בתחומי הלימוד והן בחיי החברה. כשלעצמו היה צנוע ושקט, ובעיקר היה אהוב בזכות טוב לבו ונכונותו לעזור לכל אדם תמיד. כבר מנעוריו הצטיין ביושרו הרב ובמידה של משמעת עצמית. הוא ידע להעריך בני אדם ולאהוב אותם ובעיקר נהג דרך ארץ בזולת. הוא גם אהב ילדים אהבה גדולה. מלבד עניינו בקריאה התעניין אלי גם בתחומי ספורט שונים, ובעיקר אהב לשחק בכדורגל.

אליהו גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים ובקורס למש״קי־קשר שריון, הוצב בתפקיד מט״ק ״פטון״ ביחידת שריון. במלחמת ששת הימים לחם אלי בקרבות ההבקעה בגזרה הצפונית של סיני.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור החל אלי ללמוד לימודים גבוהים. אהבתו העמוקה ללימודים סייעה לו להתגבר על העומס, על הקשיים ועל המכשולים הכרוכים בלימודים אקדמיים. הוא למד בטכניון בחיפה, וסיים בהצטיינות את לימודיו לתואר הראשון בהנדסה כימית. לאחר שעמד בבחינות, החל לעבוד בתחום האקולוגיה הציבורית. במלחמת יום הכיפורים גויס אלי ונשלח לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) נפגע הטנק שלו באש נ״ט, בקרב שנערך מערבית לתעלת סואץ. כחודש אחר־כך נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, ולאחר ימים אחדים נודע שאלי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מור (מררו), דגי

דגי, בן צפורה ויעקב, נולד ביום כ"ט בשבט תשי"ג (14.2.1953) בנהריה. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז" בנהריה, ואחרי־כן הלך ללמוד בפנימייה הצבאית, שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. בעלון שפרסם בית־הספר הריאלי לזכר נופליו, כלולים הדברים הבאים, שאמר שיפמן, ידיד המשפחה: "דגי היה בן להורים מניצולי השואה, אשר שבו ובנו את ביתם בארץ. בבית זה ספג דגי את מיטב הערכים – ערכי עם ואדם. בו עוצבה דמותו, שמיזגה בתוכה את הנעלה והמעולה בסגולות הנוער, בו מתברך העם בישראל. משאת נפשו הייתה ליטול חלק במערך ההגנה והביטחון של המדינה. לשם כך חתר והתקבל לפנימייה הצבאית, ונדר נדר, שיקפיד לשמור על מצוות התורה ועל אכילה כשרה. דגי ניחן בעושר נפשי רב, שביקש לו פורקן בשדה האומנות – בציור ובנגינה על גיטרה. כזה היה דגי – אוזנו כרויה ונפשו פתוחה ליפעת החיים ותפארתם – חולם ולוחם, חבר נאמן שידע טעמה היחיד והמיוחד של ידידות אמת והעניקה בשפע על סביבותיו".

דגי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק, בקורס טען קשר, בקורס מט"קים, בקורס צניחה, בקורס קצינים ובקורס לקציני שריון. כקצין דרש שיעבירו אותו מתפקידי הדרכה לתפקיד בשדה הקרב. בצד רגישותו האומנותית, אשר יודעי דבר טוענים שהייתה גדולה וכי אבד לנו צייר רב כישרון, הייתה בדגי מידה רבה של גבורה. במלחמת יום הכיפורים שירת כקצין ביחידת שריון שלחמה בחזית סיני. בקרב שנערך ב"חווה הסינית", ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), פגע טיל בטנק שלו ודגי נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן. בעבור עמידתו האיתנה והאמיצה בקרבות, הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל – רב־אלוף מרדכי גור. להלן תיאור המעשה, כפי שנרשם בתעודה: "ביום 14 באוקטובר 1973 שימש סגן דגי מור ז"ל כ־מ"מ טנקים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, כשהוא נמצא בעמדת אש ומשמיד כוחות אויב עודפים, שפתחו בהתקפת נגד. באותו יום סבל דגי מור ז"ל מחום גבוה, אך המשיך בלחימה למרות חולשתו הגופנית. בקרב זה השמיד כ־10 טנקי אויב, עד שהטנק שלו נפגע. הוא חילץ את הטנק שנפגע ודאג לתיקונו. לאחר יום חזר לגדודו והשתתף בקרבות על "החווה הסינית", ושם נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סגן דגי מור ז"ל אומץ־לב ודבקות במשימה".

המשפחה ערכה לזכרו תערוכת ציורים, מפרי יצירתו, במוזיאון בנהריה. עליו ועל ציוריו נכתבו רשימות שונות בעיתונות; כן פורסמה עליו רשימה ביוגרפית בעלון לזכר הנופלים, שיצא לאור מטעם בית־הספר הריאלי בחיפה.

מור (שמוקלר), חיים

חיים (חיימקה), בן רחל ואהרון, נולד בל"ג בעומר, י"ח באייר תשי"א (24.5.1951) בגבעתיים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שמעוני ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט־טכניקום" בגבעתיים. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון בעין־חרוד. כשהיה בן שמונה, התייתם חיים מאביו והדבר הטביע בו את חותמו. עיקר עניינו בנעוריו היה נתון לתחביביו – לספורט, ולמשחק הכדורגל במיוחד, לבניית טיסנים ולנגינה באקורדיון, שמצא בהם פורקן. בשלוש השנים שעשה בעין־חרוד נתגבש אופיו והוא היה לנער רוגע ושליו. סיפר חברו: "הייתה בו שובבות נעורים ועמה פשטות, התנהגות בוגרת, אחראית ואמיצה, נכונות לעזור ונאמנות, ויותר מכל – הוא ידע להיחלץ ממצבים קשים ברוח טובה". חיים היה חברותי ומקובל מאוד על ידידיו. אדיב היה, מנומס ונעים הליכות. הוא היה חרוץ מאוד ולא בחל בכל עבודה. בתקופת שירותו הצבאי הסדיר עבד בלילות בבית־החולים "אסף הרופא", ובימי החופשות עסק בליווי תיירים בסיוריהם בארץ וכן עבד כמפעיל טרקטור – כדי להגשים את שאיפתו ולרכוש לו מכונית בכוחות עצמו ולצאת לטייל בעולם, לאחר שישוחרר מהשירות בצבא. חיים כיבד והעריך מאוד את אמו, אהב את בני משפחתו והיה קשור אליהם מאוד.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס לסילוק פצצות. אחרי־כן הוצב לחיל הרפואה והשתלם בקורס לחובשים קרביים. הוא היה חייל מסור וחבר למופת, אהוד על מפקדיו ועל חבריו. בשעתו נמנה עם החיילים שפרצו למטוס החטוף של חברת "סבנה", כדי לשחרר את החטופים.

במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום שמחת תורה, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג חיים כאשר חבש חייל פצוע, מזרחית לכפר טורונגיה. סיפר מפקדו: "היחידה הייתה בעיצומה של התקפת נגד, בתוך שטח האויב. חיילי האויב יזמו מספר התקפות ואנו נערכנו להודפם. בשעות הצהריים טווחה הסוללה. במטח הראשון נפגעו חיילים אחדים מאנשי הסוללה. חיים חש לעזרה. הוא קפץ מן החפירה ומשך את אחד הפצועים אל מאחורי הזחל"ם, כדי שיוכל לטפל בו. במטח השני נפגע הזחל"ם. חיים נפצע ופונה מיד לתחנת האיסוף ושם מת מפצעיו". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זמן קצר לאחר שהגיע לסוללה התחבב על כל אנשיה ושבה את לב כולם בחיוכו, באופיו הנוח, וברצונו הכן לבוא לעזרת כל נזקק".

מור־יוסף, אורי

אורי, בן גאולה ומרדכי, נולד ביום י"ט בטבת תשי"ג (6.1.1953), בירושלים. הוא למד בבית־הספר העממי על־שם לוריא עד גמר כיתה ו', ומכיתה ז' ועד לסיום לימודיו בבית־הספר התיכון, למד בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. אורי היה תלמיד קשוב ופיקח, אך נמנה עם הבינוניים בכיתתו. אמר על כך אחד מחבריו כעבור זמן: "כנראה שהיה חסר משהו למורינו בבית־הספר התיכון, שאת התלהבותו של אורי לתנועה ולצבא, לא הצליחו להדביק ללימודים". מורה שלו כתב להוריו: "אני מרבה לחשוב על אורי ובכל פעם עומדת לפני עיני תמונה של בחור נפלא מכל הבחינות. הוא היה מוכשר, בעל ידיעות רחבות והתעניינות אמיתית. גם היה צנוע, נעים הליכות ומקובל על הכל. כולנו אהבנו אותו מאוד והערכנו אותו. אורי היה יקר לי מאוד". זה בדיוק היה הרושם והזיכרון שהשאיר בכל מי שפגש בו. צנוע ושקט ומלא אהבת הבריות. נתמזגו באישיותו רצינות עם עליצות וקשיחות עם רגישות. הוא היה רגיש מאוד לערכים כגון צדק, יושר ושוויון. מגיל צעיר נאלצו כל ילדי השכונה לשחק על־פי כללים אלה, אחרת לא ניאות לשחק אתם, וכיוון שהיה אהוב על הכל, מלאו את רצונו ובלבד שישחק עמם. אורי היה קשור מאוד אל בני משפחתו, ובעיקר אל אחיו ואחותו. היו להם הרבה אהבות משותפות ולכן בילו את מרבית זמנם הפנוי יחדיו. עם אחיו הגדול למד באותו בית־ספר תיכון והיה חבר באותו שבט צופים, ואת אחיו הקטן נהג לקחת עמו בסיוריו הרבים בפינות החמד של ירושלים. שני אחיו העריצו את המרץ הרב התוסס בו, שתמיד ניצל אותו כדי לעזור לזולת. עם זאת מעולם לא שמעו מפיו דבר כגון: "אין לי זמן", או "עכשיו אני עסוק". מלבד אהבתו למשפחה היו לאורי עוד שתי אהבות גדולות: פעילות ספורטיבית ופעילות בשבט הצופים "מודיעין". הוא שיחק בכדורסל בקבוצת "הפועל" ירושלים ובמשך הזמן אף שימש בתפקיד ראש־הקבוצה. לתנועת הצופים הצטרף כשהיה תלמיד בכיתה ה'. הוא החל את דרכו כחניך בגדוד "לביא־יובל" והצופים "נכנסו לו לדם". הוא היה פעיל בועדות השונות, ובמחברת הגדוד היה תמיד ברשימת חברי המועצה. בהיותו בסוף הכיתה החמישית בבית־הספר התיכון, החל להדריך קבוצה בגדוד "החורש" ומשעלה לכיתה השישית כבר היה מדריך־גדוד. אורי התייחס לתנועה ברצינות רבה. ההדרכה הייתה לגביו חובה, עבודה רצינית ולא שעשוע. הוא הקפיד על הופעה בבגדי חאקי ודאג שהפעולות תהיינה מוכנות מראש. לקבוצתו הראשונה קרא "ירמי", על שם ירמי מהצנחנים, שהיה מעריצו ימים רבים. אורי התעניין מאוד בתולדות ארץ ישראל ועם ישראל וקרא הרבה בתחום זה. ברבות הימים נעשה מומחה ובקי במהלכי קרבות במלחמות ישראל וידע פרטי פרטים על מעללי יחידות מובחרות בצה"ל. כשהגיע מועד גיוסו לא היה לו ספק לגבי הדרך שיבחר בה.

אורי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב, בעקבות אחיו הבכור, לסיירת שריון. לאחר הטירונות, עבר קורס־יסוד בסיור, וכיוון שהצטיין כסייר, נשלח מיד לקורס מש"קי־סיור. למרות שאחיו היה מפקדו הישיר בקורס זה, הקפיד אורי שלא

לתת פתח כלשהו לאפשרות, שיעזר על־ידי אחיו. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה רבה, חזר ליחידת־האם שלו ומיד הכירו מפקדיו בעובדה, שנוסף על היותו חייל מעולה, הרי הוא מסוגל גם להיות מפקד מצוין. הם מיהרו לשלוח אותו לקורס קצינים וגם אותו סיים אורי בהצטיינות. הוא חזר לסיירת השריון ומונה למפקד סיור שריון. חבריו לנשק מספרים שהוא היה טוב בכולם, כחייל וכאדם. אין להם ספק שהוא היה האדם היחיד כמעט שהכירו, ששאף להרבות להבין את הזולת ככל היותר. בכל הקשור בצדק וביושר היה נוקשה ובלתי־מתפשר. הוא היה מיוחד בין "החברה", משום שהיה דתי יחיד בין חילוניים, אבל הדבר לא הפריע לו – הוא דרש מעצמו ולא מאחרים. תמיד השתדל לקיים את המצוות, אך לא השתמש בהן כתירוץ להתחמקות מחובות. כאשר יצא למלחמה סירב לאכול עד צאת יום הכיפורים. במלחמה השתתף אורי בקרבות הבלימה ברמת הגולן, כמפקד מחלקת סיור. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נתקלה מחלקתו במארב נ"ט והוא נפגע פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

מור־יוסף, מאיר

מאיר, בן יוסף וזהרה, נולד ביום י' בכסלו תש"ט (13.12.1948) בבוז'אד שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. בארץ למד בבית־הספר היסודי "פאר־עם" בבית־אליעזר ובבית־הספר התיכון "תחכ־מוני" בחדרה. מאיר היה חובב ספורט נלהב, הרבה לשחק בכדורגל ונמנה עם שחקני נבחרת "הפועל" בית־אליעזר. מאיר היה חברותי מאוד וקל להתיידד, אהוב על הבריות, בעל סבלנות מרובה, אדיב ומנומס. הכול הכירו אותו כאדם עדין נפש ונעים הליכות, שרוחו טובה עליו תמיד. מטבעו היה אופטימי, שמח, בעל חוש הומור ואהב להתלוצץ ולהתבדח. היה לו ביטחון עצמי ללא כל שחצנות, והוא נהג בקור־רוח ובתבונה רבה. מעולם לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

מאיר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים ובקורס מש"קי הנדסה. את תקופת שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה על גדות התעלה, ואף השתתף בפשיטות של יחידות צה"ל מעבר לגבולות ירדן, סוריה ולבנון.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר ששוחרר עבד בסניף חדרה של "בנק דיסקונט" ואחר כך עבד בחברת "אליאנס" לצמיגים. הממונים עליו שיבחוהו מאוד על חריצותו, על שקידתו ועל מרצו, וסמכו עליו בזכות אחריותו ודייקנותו. תמיד מוכן היה להושיט יד לכל אדם שנזקק לסיוע, וכל אשר עשה, עשה בחיוך, בשלווה, בלי טרוניות ובלי חשבונות יתרים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס מאיר ונשלח לחזית בסיני.

בגזרה הדרומית עשה את כל ימי המלחמה, עד אשר ביום ו׳ בחשון תשל״ד (1.11.1973), כשחזר עם חבריו מחילוץ שני טנקים שנקלעו לתוך שדה מוקשים ליד תעוז ״כברית״, עלה רכבו על מוקש והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מאיר היה חייל מעולה ואמיץ, הצטיין בנכונותו הרבה ובביצוע מעולה של תפקידיו, ורבים מחבריו חבים לו את חייהם״.

הוריו בנו לזכרו את בית־הכנסת ״אוהל מאיר״ בחדרה; עיריית חדרה הוציאה לאור חוברת בשם ״בכל מאודם״, לזכר בני העיר שנפלו במלחמה, ומאיר בתוכם.

מורדוך, סלמן

סלמן, בן דורי ומשה, נולד בשנת תר״ץ (1930) בקורדיסטן ועלה ארצה עם כל בני משפחתו בשנת תש״י, במלאות לו עשרים. בילדותו לא נתנה לסלמן כל אפשרות ללמוד בבית־ספר. בדיעבד הצטער שכך עלה בגורלו, אך ניסה לתקן את המעוות ברכישת דעת וחכמת חיים מניסיון של יום־יום. שני אחים היו לסלמן, יצחק ואברהם, ושתי אחיות – עזיזה ופהומה. הם מספרים, שסלמן היה בן נאמן ומסור להוריו ואח למופת. מעולם לא סירב להושיט עזרה לזולתו, ונודע בין ידידיו כאדם ישר ובעל מצפון. הוא היה חובב ספורט, אהב לחזות במשחקי כדורגל ולא החמיץ משחק מעניין. שקט היה, אך בעת שמחה הלהיב את חבריו ואת בני משפחתו, ותרם ליצירת אווירה חמימה ולבבית. בשנת תשי״ג, בהיותו עלם בן כ״ג שנים, נשא לאישה את בחירת לבו, סיטו. הזוג הצעיר קבע את מקום מגוריו בנס־הרים, שבפרוזדור ירושלים. כעבור שנה נולד הבן הבכור, מרדכי. קשה לשער את שמחת סלמן וסיטו עם הולדת בנם הצעיר. לא קלים היו חייהם של בני הזוג: הם חיו בדוחק ולא ידעו מותרות, אך סלמן היה נחוש בהחלטתו להעניק לילדיו חינוך והשכלה, שלא זכה להם בילדותו, בקורדיסטן.

סלמן גויס לצה״ל בשלהי ינואר 1964 והוא אז גבר בן שלושים וארבע ואב לילדים. כושרו הגופני נמצא לקוי, אך סלמן ביקש לתרום, ולו מעט, לביטחון המדינה. הוא הוכשר כרובאי, שירת תחילה ביחידת מילואים והשתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. על פעילותו במלחמה ביוני 1967, הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

בספטמבר 1968 הוצב ביחידת הג״א והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. סלמן עשה את עבודתו נאמנה, וגם כשהכבידו ימי השירות הצבאי על חיי המשפחה, לא התלונן. שבעה ילדים נולדו לסלמן ולסיטו: חמישה בנים ושתי בנות. סלמן לא זכה לראות בהולדת בנו השישי, שלמה. בימי מלחמת יום הכיפורים שירת סלמן ביחידת הג״א, שסרקה את העיר ירושלים ואת סביבותיה ושמרה על הסדר והביטחון. הוא ביצע את המשימות שהוטלו עליו ללא דופי, ונודע בין ידידיו כאדם, שמיטב תכונותיו מתגלות דווקא בשעות הקשות. המלחמה תמה, אך סלמן המשיך לשרת ביחידתו,

וביום כ״ג בטבת תשל״ד (17.1.1974), נפטר באורח פתאומי בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה הרה, ושבעה ילדים. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחת מורדוך ומשרד הביטחון נטעו עץ אחד לזכר סלמן ביער המגינים, שליד יער קנדי בהרי ירושלים.

מורדי, מנשה

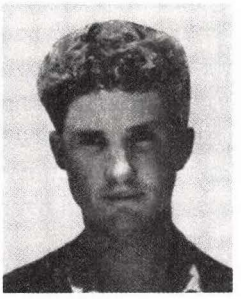
מנשה, בן טאוס ומרדכי, נולד בשנת 1950 באיראן, ועלה לארץ בשנת 1951. בארץ סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״תל־חי״ בקרית־שמונה ובמוסד ״נעורים״. מנשה היה ילד טוב, בעל מרץ ויזמה. כתלמיד היה אהוד על חבריו ועל מוריו. מגיל צעיר היה קשור מאוד למשפחתו. אחרי שנפטר אביו סייע לאמו בניהול הבית. אחיו, יצחק ז״ל, נפל בשנת 1962. אחרי שמנשה עזב את הבית, המשיך לשמור קשר רצוף עם המשפחה ובכל הזדמנות ובכל חופשה היה בא לקרית שמונה כדי להיות יחד עם הקרובים לו.

מנשה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1968 והוצב לחיל ההנדסה. הוא סיים בהצלחה סדרה של קורסים מקצועיים ונחשב חייל טוב ומסור.

לאחר תום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים. במלחמת יום הכיפורים היה מנשה חייל בגדוד הנדסה קרבית, שלחם ברמת הגולן. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים, כאשר הוא וחבריו עסקו בהנחת שדה מוקשים באזור צומת ״רפיד״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי מנשה היה חייל מצוין וחבר נאמן, אהוד על כולם; מפקדו כתב למשפחה, כי מנשה גילה אומץ לב ודבקות במשימה בעת קרב.

מורדיש, אבינועם

אבינועם, בן חנה ואברהם, נולד ביום ט״ו באב תשי״ב (6.8.1952) בקיבוץ יד מרדכי. הוא גדל בחברת הילדים של הקיבוץ, למד עם אחיו התאום, יעקב, בבית־הספר היסודי והמשיך בלימודים על־יסודיים במוסד החינוכי ״שקמה״ ביד מרדכי. כתום י״א שנות לימוד הלך לבית הספר התיכון־אזורי בשער הנגב, שם השלים את לימודיו התיכוניים ועמד בבחינות הבגרות. נער עירני וחביב היה אבינועם. ״בושקלה״ כינוהו ידידים ורעים בקיבוץ.

ילדות שובבה, רצופת משחקים ושמחה הייתה לו בחברת הילדים, וכשהגיע לבית־הספר התגלה כתלמיד סקרן. אבינועם הקפיד בענייני סדר וניקיון וטיפח כתב־יד מסולסל ונאה. בחברת הילדים לא נפקד מקומו, והוא השתתף בכל פעולה ואף משך את חבריו בלהט התלהבותו. מסעות ברחבי הארץ, חגיגות ומסיבות, משחקי ספורט ועבודות במשק — בכל אלה השתתף בושקלה. חבריו ידעו תמיד שאפשר לסמוך עליו. "החברמניות של אבינועם", סיפרה אחת מידידותיו, "לא התבטאה בדיבורים, כי אם בארגון ובעשייה". אבינועם לא יכול לשאת אדישות ובטלה, ותמיד היה דוחק בחבריו לעשות דבר מה, לרקוד ולשמוח: "יאלה, חברה! אתם באים לארגן משהו?" היה קורא כשראה אותם מתפרקדים על הדשא. בעקשנות ובלא ליאות נרתם לכל עשייה, וביחוד לעשייה שהוא יזם. הוא היה חובב ספורט מושבע, השתתף במשחקי "הוקי", שיחק בכדורגל והצטיין במשחק הכדורסל. לימים אף היה חבר בנבחרת הכדורסל של "הפועל" יד מרדכי. כשהיה חניך במוסד "שקמה", פעל במסגרת תנועת הנוער של "השומר הצעיר" והשתתף בפעולות גדנ"ע שונות. לאחר שעבר עם קבוצת בני גילו לבית־הספר התיכון בשער הנגב, נקלט במהירות בחברה החדשה וארגן ביקורים ביד מרדכי למען ידידיו החדשים. "היה לנו הווי משלנו בחדר", סיפר יוסי, שהיה ידידו הנאמן. "צחקנו אחד על השני, על הכשלונות ועל ההצלחות, והכל בהלצה". אבינועם היה בן מסור להוריו, אח נאמן לאחיו התאום ולאחיו הבוגרים, איתן ואריה. הוא היה גבה קומה, בעל עיניים חומות ונבונות, חביב ואהוב על חבריו ועל בני משפחתו.

אבינועם גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972, והתנדב לסיירת שריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס סיירי שריון ולימים, הוצב ביחידת חרמ"ש והשתלם בקורס מ"כים. גם בצבא היה אבינועם הרוח החיה של יחידתו. ידידיו זוכרים כיצד בערבי שבת וחג, לאחר שעות אימונים ארוכות וארוחת ערב חגיגית, שבו החברה לאהלים וישבו באפס מעשה. אז היה אבינועם מביא חבילות ממתקים, מארגן שירה וריקודים והופך ערב ארוך ומייגע ללילה שמח ועליז. גם ברגעים קשים של מעמסה פיזית ומתח נפשי, לא נפלה רוחו. הוא עצמו לא התלונן על קשיים ודאג לעודד את רוחם של ידידיו. "אל תיקח ללב. תראה שהכל יהיה בסדר", נהג לומר לחבר, כשהוא טופח בחיבה על שכמו. כשהיה מגיע הביתה לחופשה קצרה, ביקש לראות את כולם, את הוריו, את אחיו ואת ידידיו בקיבוץ. על חוויותיו סיפר ברוח טובה ובחיוך על שפתיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלחה יחידתו לסיני והשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. אבינועם לחם כמפקד נגמ"ש בגזרה הצפונית של התעלה והיה שקט, רציני ובטוח במעשיו. גם כשנפגעו כלי רכב רבים של היחידה, לא נרתע מביצוע המשימות הקשות שהוטלו עליו. באחת הפגיעות ניכווה, אך סירב להישלח אל העורף לטיפול רפואי ושב מהר אל שורות הלוחמים. ביום ג', 16 באוקטובר 1973, פגש את אחיו, איתן. הפגישה הייתה מרגשת ביותר; "איזו שמחה הייתה זו, להיפגש בכל רגע פנוי, להיווכח ששנינו עדיין כאן, או להרים יד לשלום ברגע שאחד עבר ליד השני, רכוב בכלי רכבו", נזכר איתן. שני האחים חצו את התעלה ונעו לתוך שטח מצרים. "הספקתי לנופף פעם אחת בידי, כשהיינו באזור ארץ גושן בעלת המטעים, הדקלים והפלחים העלובים", סיפר איתן, אך אז נקטעה האידיליה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג אבינועם מפגיעת טיל נ"ט כשפיקד על נגמ"ש במחנות אבו־סולטן, ממערב לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביד מרדכי.

השאיר אחריו אב, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם, אבינועם ז"ל, שירת ביחידה כמפקד כיתת חרמ"ש. לאחר שפלוגתו נפגעה, התנדב אבינועם לשרת ביחידת צנחנים. לאחר חציית התעלה, הוטל על היחידה לטהר את מחנות אבו־סולטן, ובמהלך הקרב שהתפתח נפגע הנגמ"ש בו לחם אבינועם, והוא נפל. אבינועם שימש דוגמא ללוחמי הפלוגה. הוא בלט בחריצותו, ביושרו ובאהבתו את הזולת. אומץ לבו ודבקותו במטרה היו ידועים לכל".

הוריו, אחיו וידידיו בקיבוץ יד מרדכי הוציאו לאור חוברת ובה פרקי זיכרונות ודברים על דמותו ועל דרכו של אבינועם ז"ל.

מורי, שמעון

שמעון, בן שמעה ויחיא, נולד ביום כ"ז במרחשון תשי"ג (15.11.1952) בירושלים. בהיותו רך בשנים עברה משפחתו להתגורר בכפר סבא, שם למד שמעון בבית־הספר היסודי־דתי על־שם בר־אילן ובבית־הספר הדתי "מורשת". הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי בכפר בתיה, במגמה של מסגרות. שמעון היה נער עירני מלא עליזות ושמחת חיים. בכיתתו היה דמות מרכזית וגם בשכונה עמד בראש בני גילו במשחקים ובמעשי משובה. כעבור זמן נהיה חבר פעיל במועדון הנוער "עציון", שבשכונתו והתמסר במיוחד לטיפוח חוגי הספורט השונים. שמעון היה ספורטאי נלהב והצליח לעניין בכך גם רבים מידידיו. הכל זוכרים אותו כרוח החיה בפעולות המועדון. קשה לתאר את המועדון ללא עבודתו של שמעון באותה תקופה. בבית־הספר היה שמעון תלמיד בינוני. הוא החשיב מאוד את הפעילות החברתית ואת הקשרים הנוצרים בין ידידים, וראה בהם את העיקר בחיי אדם. בלימודים עסק כלאחר־יד והיה משקיע בהם מאמץ זעיר בלבד כדי לצאת ידי חובה. למרות זאת זכה שמעון להערכה רבה גם מצד מוריו ומחנכיו, שידעו לכבד את חברותו ואת יכולתו ליצור קשרי ידידות־אמת עם בני אדם. שמעון היה גם בן מסור להוריו. הוא כיבד אותם והעריך כל מה שעשו למענו. לא נעלם ממנו העמל הקשה שנטלו על עצמם, כדי לפרנס בכבוד אותו, את שני אחיו ואת שתי אחיותיו. ההורים לא חסו על עצמם ועבדו שניהם בעבודה קשה, כדי שילדיהם לא ירגישו מחסור או הזנחה בהשוואה לילדים בני גילם בבית־הספר או בשכונה. משום כך החליט שמעון לעבור מן הלימודים בתחום העיוני, ללימודים בבית־ספר תיכון מקצועי. בכפר בתיה למד את מקצוע המסגרות ובתום הלימודים יצא מיד לעבודה. הוא הרוויח בעבודתו כדי הצורך לעזור למשפחתו וגם הצליח לחסוך כדי ללמוד נגינה באקורדיון. עד מהרה התקדם כל כך בלימוד הנגינה, עד שהחל להופיע באירועים שונים. הוא היה מנגן בהתנדבות במסיבות בית־הספר והיה מנעים שירה לחבריו בקולו הערב. הוא התמיד בעבודה ובלימודים עד למועד גיוסו, והמשיך בכך גם בחופשותיו בזמן השירות בצבא.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. בתום תקופת האימונים הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל. גם כאן התחבב במהירות על הכל. לאחר שלמדו חבריו להכירו, רכשו לו גיטרה מכספי הגדוד, כדי שינעים לאנשים את השעות הפנויות מאימונים. כיוון שהצטיין גם בספורט, הצליח לזכות את גדודו בשלושה גביעים, בהגיעו ראשון בתחרויות ריצה למרחקים שונים. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמעון בקרבות הבלימה בסיני, ובקרבות הפריצה אל עברה המערבי של תעלת סואץ. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (26.10.1973), נפגע בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בכפר סבא. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מושינסקי (ארז), יובל

יובל, בן אנטה וירח, נולד ביום י"ח בסיון תש"ו (17.6.1946), בירושלים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי שליד הגמנסיה העברית ברחביה. בהיותו בן 7 עבר לתל־אביב ולמד שלוש שנים בבית החינוך לילדי העובדים בצפון העיר. לאחר ששב עם משפחתו לירושלים, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ואחרי־כן בגמנסיה העברית ברחביה. יובל היה נער חביב ועליז, שמח בחלקו, טוב־לב ובעל חוש הומור משובב. הוא שפע אהבה וחום ובכל מעשיו נכרה מסירות רבה, נאמנות ועדינות נפש. יותר מכל אהב יובל את ארצו ואת נופיה; ובגלל אהבתו זו הרבה בסיורים בארץ לאורכה ולרוחבה, ואכן מעטים היו המקומות שפסח עליהם. אהבתו השנייה של יובל הייתה נתונה לספורט המים. הוא היה שחיין מצטיין ואף עסק בספורט הצלילה.

יובל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס מפקדי טנקים ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס קציני שריון וקורס מפקדי פלוגות. בתקופת שירותו הסדיר היה מפקד מחלקת טנקים ולאחר שהתנדב לשירות קבע מילא מספר רב של תפקידים. הוא היה מפקד פלוגה, קצין מבצעים בחטיבה, ראש לשכת אלוף פיקוד הצפון (האלוף דאז ואחר כך הרמטכ"ל, מרדכי גור), סגן מפקד גדוד וקצין אג"מ בחטיבת טנקים. בתוקף תפקידיו אלו הועלה לדרגת רב־סרן. בשנת 1967 יצא לטורונטו שבקנדה כדי ללמוד שם באוניברסיטה, אולם כשפרצה מלחמת ששת הימים חזר ארצה ושב ללבוש את מדי צה"ל. יובל השתתף בשורה ארוכה של מבצעים נגד האויב. כשהיה בשירות הסדיר השתתף בקרב סמוע; בשנת 1968 השתתף בפעולת כראמה ובין השנים 1971-1973 פיקד על יחידתו בפשיטות על בסיסי מחבלים בדרום לבנון. הוא היה קצין שריון מעולה ומפקד למופת, שבחר בשירות בצה"ל מתוך הכרה בכורח שבדבר ומתוך תחושת ייעוד. הוא הכיר את הטנק על בוריו, היה בקי בהפעלתו והעלה את היחידות בפיקודו, לרמה מקצועית גבוהה. הוא ידע לשלב יעילות ומקצועיות, כנדרש בחיל השריון, עם מסירות וחיבה לחייליו.

בצד דאגתו למילוי מדוקדק וקפדני של המשימות שהוטלו עליו, ידע להאזין לדברי פקודיו ולעשות לפיתרון הבעיות שהעלו. הוא דאג אף לפרטים הקטנים ביותר, שנראו לכאורה חסרי חשיבות, מתוך ידיעה כי הדאגה לחייל כפרט מעלה את רמתה של היחידה כולה. חבריו לפיקוד בשריון וחייליו זוכרים אותו בזכות האווירה הטובה שהיה משרה סביבו ובזכות נכונותו לעזור כל אימת שהיה צורך בכך. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יובל חניך בבית־הספר לפיקוד ולמטה. הוא קיבל מינוי־חירום כקצין אג״מ בחטיבת טנקים, שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד הצבא המצרי בסיני. מיד כשהגיע לחטיבה, שהייתה זרה לגביו, החל לעסוק בארגון הגיוס וההצטיידות, וכשהייתה מוכנה לקרב, הצטרף אל הכוחות הלוחמים. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), השתתף הכוח שלו בכיבוש תעוז ״מרור״ שהיה מוחזק על־ידי הצבא המצרי. במהלך ההתקפה נורו טילים לעבר הטנקים שלו ויובל הספיק להזהיר את חבריו בטנקים שבקרבתו, ואכן רובם הצליחו להתחמק מהאש. הוא עצמו החל לעסוק בחילוץ נפגעים ותוך כדי כך נפגע הנגמ״ש שלו והוא נהרג. יובל הובא למנוחת־עולמים בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות.

מזור (מזורוביץ), חיים

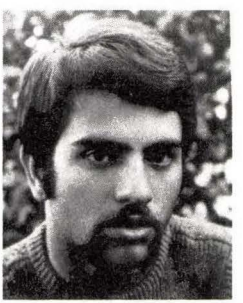
חיים, בן צפורה וזאב ז״ל, נולד ביום כ״ז בשבט תש״ג (2.2.1943) בקיבוץ גבעת חיים מאוחד. חיים למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. נער עירני ושוקק חיים היה חיים. בגן הילדים ניכר כילד סקרן, שהיה נחוש בדעתו להכיר ולהבין את סודות החיים שנגלו לו. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ ונער חברותי. חובב ספורט היה ומשנות נעוריו שיחק בכדורגל. הוא היה בן ארבע־עשרה כשנפטר אביו לפתע, וכבן הבכור, חש אחריות כלפי אחיו, יוסי וגדי, וכלפי אחותו הצעירה, בתיה. כל ימיו היה חיימקה בן מסור לאמו וסייע לה בעצה ובמעשה. מנעוריו התייחס ברצינות לדברים ונהג בבגרות נפשית. תבונה של מבוגר הייתה לו, ויחד עם זאת השתובב עם חבריו בני גילו בקיבוץ. בשנות הלימודים בבית־הספר התיכון הצטרף לקבוצת הכדורגל של ״הפועל״ גבעת חיים והצטיין ביכולת המשחק שלו וברוח הגינות ספורטיבית. שמו יצא לתהילה גם מחוץ לגבולות המשק ובביתו, שבקיבוץ גבעת חיים, שמורים גזרי עיתונים המעידים על הישגיו בכדורגל. כשסיים את לימודיו בקיץ 1961, התקבל כחבר במשק ויחד עם בני קבוצתו יצא לשנת עבודה ולימודים ביד חנה. ערב גיוסו לצה״ל היה עלם חסון וחזק, בן ואח לתפארת.

חיים גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1962 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק וסיים בציון גבוה (91). הוא שירת בתפקיד נהג טנק, ונודע כחייל מעולה ומסור. חבריו ליחידה מעידים שביצע בלא דופי את המשימות שהוטלו עליו, ומציינים את רוחו הטובה, שעודדה את חבריו ברגעים קשים, לאחר אימונים מפרכים או פעילות צבאית.

בשלהי אפריל 1965 סיים חיים את שירות החובה שלו ומיד שב לביתו במשק גבעת חיים מאוחד. שנה תמימה עבד ברפת ובגינות הירק ועשה את עבודתו במסירות ובלא ליאות. בתום אותה שנה השתלם כנהג ועבד באזור עמק חפר. "אך טבעי היה לראות את חיימקה כנהג רכב", סיפרו ידידיו. "האהבה להגה עברה בירושה מן האב לבן, וחיימקה "חרש" את כבישי הארץ ואהב את עבודתו". חיים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, שימש מדריך לנהגות ולטיפול ברכב והשתתף כנהג טנק "סנטוריון" בקרבות מלחמת ששת הימים. על חלקו במערכה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר המלחמה נשא את חברת נעוריו, רחל, לאישה, השניים הכירו זה את זו כשעשתה רחל בגבעת חיים, במסגרת השירות הלאומי. בראשית מאי 1969 נולדה להם הבת הבכורה, גלית, ושלוש שנים אחר כך, בראשית מאי 1972, נולד אחיה, ליאור. חיים היה אבא מאוהב, מספרת אשתו. הוא התגאה ביופיה של גלית ושיחק עמה שעות ארוכות. "לאחר הולדתה של גלית חלם חיימקה על בן... בן שיוכל לשחק עמו כדורגל; בן שיוכל לחלק עמו את החוויות היותר כמוסות שלו". במלוא תנופת החיים היה כשפרצה מלחמת יום הכיפורים וקפדה את חוט חייו. במוצאי יום הכיפורים נקרא חיים ליחידת השריון שלו ונשלח לחזית הדרום. הוא השתתף כנהג טנק בקרבות הבלימה בחזית סיני וחבריו מספרים על אומץ לבו ועל יחסו החם והלבבי לרעיו בשעות הקרב הקשות. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה מטיל נגד טנקים באזור "לכסיקון־טרטור". חיים נפצע פצעים אנושים בראשו ומת מפצעיו בשבת, י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת חיים מאוחד. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יקירכם היה חייל ותיק ביחידה, וחבריו הקרובים סיפרו על מסירותו הרבה ועל אמונתו בצדקת מאבקנו".

מזרחי, אהרן

אהרן (רוני), בן רוזה ומרדכי, נולד ביום כ"ב בניסן תשי"ב (17.4.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "רש"י" ביפו ובבית־הספר היסודי "מעלות" בבני־ברק. אחרי־כן המשיך ולמד שלוש שנים בבית־הספר המקצועי בכפר הנוער "יוהנה ז'בוטינסקי" בבאר־יעקב, במגמה של מכונאות ציוד־קרקע, ושנה בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. ילדותו של רוני (שפונה גם "מיקי" בפי חבריו) עברה עליו ביפו. כשהיה בן ארבע נפצע אביו במערכת קדש. לאחר שבע שנים, כאשר נפטר האב המשפחה עברה לגור בבני־ברק. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בהצטיינות רבה וגם בבית־הספר המקצועי היה תלמיד מצטיין. בנעוריו היה חבר בתנועת "בית"ר" וברבות הימים הדריך בה ואף נקבע כמפקד מעוז. רוני היה פעיל בגדנ"ע, עבר קורס מ"כים ושימש מפקד כיתה גם בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. כבן בכור

במשפחה שהתייתמה מאביה, נאלץ רוני לעבוד בחופשות ובכל הזדמנות, גם כשהיה חייל, כדי לסייע לאמו בפרנסת המשפחה ובמימון לימודי אחותו.

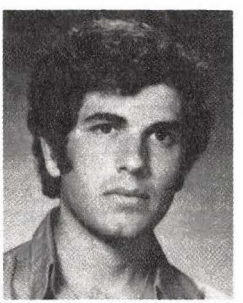
אהרן גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1970 והוצב לחיל האוויר. תפקידו נקבע כמכונאי ציוד־עזר והוא הוצב ליחידה של חיל האוויר, שבה עשה את כל שירותו הסדיר. הוא קשר קשרי ידידות עם מפקדיו ועם חיילים ששירתו עמו. את בחינות הבגרות השלים תוך כדי שירותו הסדיר. רוני היה מוכשר ביותר בעבודות כפיים וידע לתקן כל דבר בבית. בשעות הפנאי פיסל וצייר. הוא אהב מאוד לעסוק בעיצוב פנים של דירות לפי רעיונותיו. את רוב זמנו הפנוי הקדיש לשינוי צורתם הפנימית של בתי חבריו ומכריו. בזמן שירותו בצבא הקים כמה וכמה אנדרטאות במחנות צה"ל. הוא היה חובב ספורט, אהב לשחק בטניס ובכדורגל ולעסוק בשיט ובסקי. כן הרבה לצאת לצעדות, לפעמים גם כתב שירים. בתעודת השחרור שלו צוין כ"חיל בעל מקצוע טוב, מסור וממושמע".

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הוצב לשירות מילואים כמכונאי ציוד עזר ביחידת בקרה של חיל האוויר. רוני עמד לשאת לאישה נערה שהייתה חברתו במשך תשע שנים וכבר הכין לכך דירה. באחרונה עבד בחברת "אלובין" בתל־אביב והתכונן ללמוד הנדסת אווירונוטיקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה רוני בטיול בגרמניה ומיד החליט לחזור ארצה. כשהגיע סופח ליחידת גיוס אנשי מילואים, ולדברי מפקדו, היו עזרתו הרבה והמרץ והיזמה שהשקיע בעבודה ראויים לשבח. ביום 18.10.1973 נפצע רוני בעת מילוי תפקידו בסיני וכעבור שלושה ימים ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "נזכור אותו לא רק כחייל מילואים הממלא אחר הפקודות, אלא גם כאדם חריף ובעל תושייה, נעים הליכות ומקרין שמחת חיים על הסובבים אותו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בבני־ברק; בעלון כפר הנוער "יוהנה ז'בוטינסקי" פורסמו דברים לזכרו.

מזרחי, אילן

אילן, בן שושנה ויהושע, נולד ביום ט"ו באדר תשט"ו (9.3.1955) בתל אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "כצנלסון" בחולון. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי "הולץ" בתל־אביב, במגמת מכונאי־מטוסים. בילדותו היה אילן ילד ביישן ונחבא אל הכלים, כפי שהעידה הגננת שלו. משגדל התפתחו בו חוש העצמאות והחברתיות, והוא רכש לעצמו ידידים רבים. כבר כתלמיד בבית־הספר היסודי התפתחה אצלו אהבה גדולה לספרים ולקריאה, ואז אהב לקרוא בעיקר ספרי

הרפתקאות. אך יחד עם אלה קרא ספרים רבים בנושאים אחרים. בתקופת הלימודים בבית־הספר היסודי היה חבר בתנועת נוער בחולון, ובמסגרת זו פגש ידידים רבים, יצא לטיולים ולמסעות, קלט ערכי חברה וטיפח אהבה לארץ ולנופיה. מאז ומתמיד הייתה לו נטייה למכניקה עדינה, ובעיקר אהב לעסוק במשחקים שדרשו הרכבה, פירוק ובנייה של דברים שונים לפי מיטב הדמיון. בגיל מבוגר יותר אהב להרכיב דגמי מטוסים. אין פלא איפוא שבחר ללכת לבית־הספר התיכון "הולץ", שם יכול ללמוד את יסודות המכניקה העדינה, ובעיקר את מקצוע מכונאות־מטוסים, שהיה חביב עליו כל כך. בבית־הספר התיכון היה אילן תלמיד טוב, אם כי היה שקט למדי. הוא אהב את הלימודים, וניסה לחבבם גם על חבריו לכיתה, בעיקר באמצעות עזרתו לכל מי שנזקק לסיוע בהבנת החומר הנלמד. אילן היה אהוד מאוד על חבריו, והם ביקשו את קרבתו. טוב לבו וחיוכו קנו את לב כל מכריו וידידיו, שראו בו חבר נאמן וידיד אמת. הוא אהב ידידים וחיי חברה, וכפעם בפעם היה עורך מסיבות לחבריו בימי ששי, או לרגל מאורעות מיוחדים. הוא ערך מסיבות פורים עליזות ומסיבות לכבוד ימי הולדתו, והכל זוכרים את המסיבה העליזה שעשה לרגל קבלת רשיון הנהיגה שלו. עם כל קשריו הרבים עם חבריו, היה אילן גם בן מסור למשפחתו, מעורה בנעשה אצל כל אחד מבני המשפחה ועוזר לכולם בכל דרך אפשרית. בעיקר אהב לעזור לאביו בטיפוח גינת הבית ובעבודות השונות, שנדרשו לצורך אחזקת הבית וסביבתו.

אילן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1973 והתנדב לחיל האוויר. תחילה התקבל כמועמד לקורס טיס, והיה גאה מאוד במדיו. הוא רצה בכל מאודו להצליח בקורס, אולם לאחר תקופת הגיבוש נשר ממסלול זה ועשה את הטירונות בבסיס אחר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עדיין לא היה לאילן תפקיד מוגדר בצה"ל, וככל חבריו סייע בעבודות שונות בבסיסים שונים. לאחר תום מלחמת יום־הכיפורים נשלח לבית־הספר הטכני של חיל האוויר, כדי להשתלם בקורס למכונאי מטוסים. הוא סיים את הקורס בהצטיינות והוצב לשרת בבסיס חיל האוויר בתל־נוף, כמכונאי מטוסי יירוט, ותפקידו – מכונאי בטייסת. ביום כ"ט בניסן תשל"ד (21.4.1974) נפל אילן בעת מילוי תפקידו בהתפוצצות שארעה בבסיס שבו שירת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

מזרחי, דוד

דוד, בן חביבה ור' יעקב, נולד ביום כ"ח באדר תש"ח (9.3.1948) ברחובות. בית הוריו היה בית חרדי ברוך ילדים רבים ודוד למד ב"תלמוד תורה" בעיר הולדתו. בתום שמונה שנות לימוד הלך ללמוד תורה בישיבות בבני־ברק, בראשון־לציון, בתל־אביב ובכפר חב"ד. שנים רבות עסק בלימודים בישיבות ואף למד כשנתיים בישיבת חב"ד בניו־יורק.

דוד גויס לצה"ל בראשית שנת 1970 והצטרף לגרעין הנח"ל החרדי "אלומה". לאחר שעשה את הטירונות יצא לשל"ת במושב החרדי

"קוממיות". בינתיים נשא לאישה את בת גילו אורה ונולדה לו בת. כעבור זמן נולד לו בן שנפטר שעות מספר לאחר לידתו. מות הבן העיק מאוד על המשפחה הצעירה. כעבור כשנה וחצי נולדה בתו השנייה. דוד המשיך לשרת בצה"ל ועבר קורס לרגמים ולנהגי טנקים. בתעודת השחרור שלו נאמר עליו: "התנהגותו טובה מאוד".

בתחילת 1973 השתחרר דוד מן השירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים של השריון והחל לבנות את ביתו. אך לא נותר לו זמן רב. חלפו חודשים מעטים ופרצה מלחמת יום־הכיפורים. דוד התייצב ביחידתו ונשלח להשתתף בקרב־הבלימה ברמת־הגולן. על הקורות אותו כבר למחרת היום כתב המפקד למשפחה השכולה: "הדבר אירע ביום ב', י"ב בתשרי תשל"ד (8 באוקטובר 1973) בסביבות הכפר נפח ברמת־הגולן. עם שחר נע הטנק עם עוד ארבעה טנקים בחזרה לכיוון המחצבה, כדי לעזור לכוח אחר, שהיה במצב חמור. תוך כדי תנועה נכנסו הטנקים למלכודת אש של מספר טנקים סוריים גדול. מפקד הכוח הורה לטנקים לסגת ותוך כדי תנועה לאחור קיבל הטנק פגיעה ישירה מפגז, אשר ממנה נפגע דוד הי"ד". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעיר הולדתו רחובות. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, אחים ואחיות.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה, העלה מפקדו על נס את מעלותיו התרומיות של דוד: "דוד הי"ד שירת ביחידת שריון והיה חייל בעל אישיות נעלה, שאין רבים כמותה. היה מסור לחבריו ולתפקידו. אהב את המקום ואת הבריות. שם שמים היה שגור תמיד על פיו. מכוח האמונה שבו האציל על חבריו ותרם בכך רבות להעלאת המוראל של הסובבים אותו. לא יישכח זכרו מאתנו ודמותו תעמוד לנגד עינינו לעד".

מזרחי, דניאל

דניאל (דני), בן ג'ורג'יה ואברהם, נולד ביום ה' באלול תש"י (18.8.1950) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם מנחם אוסישקין בירושלים, ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר על־שם מאיר בויאר בירושלים, במגמה הריאלית. דני, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, גדל באחת השכונות הלא־מטופחות של העיר. אחוז התלמידים העומדים בדרישות הלימודים והמתמידים בהם בשכונתו הוא נמוך, ודני היה מהיחידים שלמדו יותר משתים־עשרה שנים. כבר בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי הכירו מוריו בכישרונותיו ושלחוהו לחוגים שקיימה עיריית ירושלים, לתלמידים מצטיינים. בחוגים אלה הוכשר לקראת הלימודים התיכוניים, והדבר סייע לו לעמוד ברמה הגבוהה שנדרשה בהם. דני אהב את הלימודים ורצה בהם, אך יחד עם זאת הכיר במצב הכלכלי הקשה ששרר בבית. בהיותו בעל מצפון ומתחשב, סבר שמוטב לו להפסיק לפי שעה את הלימודים ולסייע בפרנסת המשפחה, עד שתגיע העת להמשיך בהם. אולם הוריו, שידעו על אהבתו ללימודים והכירו בכישרונותיו, הצליחו

לשכנעו שימשיך ללמוד בבית־הספר התיכון. דני סיים את הלימודים בבית־הספר התיכון בהצלחה. הישגיו היו תוצאה של כישרון רב ורצון עז לקנות השכלה, שנצטרפו אליהם עידודם של ההורים, שלא חסכו ממנו דבר ועמדו לימינו בשעות של משבר וקשיים בלימודים. הצטיינותו בכל תחומי פעילותו לא התבטאה בדיבורים, כי אם בעשייה שקטה ורצופה. בזכות צניעותו וענוותנותו התחבב על חבריו ללימודים ולשכונה, ואף על פי שהיה נער שקט התבלט תמיד בכל חברה. הוא הצליח לקשור קשרי ידידות עמוקה עם חברים, קשרים שנבעו מתוך התחשבותו בזולת ומתוך יחס הכבוד שרחש לבריות. דני, שהחיוך לא סר מעל שפתיו, היה מקור גאווה למשפחה, ועמוד התווך בחייה. חלק משעות הפנאי שלו הקדיש לספורט, וביחוד למשחק הכדורגל. אולם את עיקר שעות היום הקדיש ללימודים, גם אלה שנדרשו בבית־הספר וגם לימודים עצמיים להרחבת אופקיו, בעיקר בסיוע ספרים רבים שקרא.

דני גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים הוצב ביחידת שריון כמש"ק טנק "פטון". את מרבית תקופת שירותו עבר בסיני, והשתתף במלחמת ההתשה בגזרת תעלת סואץ.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים החליט דני להמשיך בלימודים גבוהים. הוא התקבל לאוניברסיטה העברית בירושלים, ובחר ללמוד בחוגים לכלכלה וסטטיסטיקה. במשך השנה הראשונה ללימודים השקיע מאמצים רבים כדי לשמור על מקומו בין התלמידים הראשונים בכיתה, והצליח להיות תלמיד בולט ואהוב, וחבר אהוד על שאר הסטודנטים. הוא התכונן ארוכות לבחינות סוף השנה, ולמרות שנקרא לתקופת מילואים ארוכה, סמוך למועד הבחינות, הצליח להשלים את החסר, ללמוד ולקרוא בכל רגע פנאי וכך ניגש לבחינות מוכן ועמד בהן בהצלחה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף דני בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הטנק של דני בשעת מעבר על אחד הגשרים שהקימו כוחותינו על תעלת סואץ. כשבועיים לאחר מכן נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. רק לאחר חודשיים של חרדות, תקוות וחששות, נודע שדני נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

מזרחי, יוסף

יוסף, בן צלחה ויונה, נולד ביום ג' בטבת תשט"ו (28.12.1954) בירושלים. כשהיה כבן שלושה חודשים עברה משפחתו לגור במושב רווחה שבחבל לכיש. יוסי למד בגן־חובה במושב וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "חזון יחזקאל", שבקרבת מושב רווחה. אחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "שפיר" שלוש שנים, והשתלם במגמה של מסגרות מכנית. נער סקרן ועירני היה יוסי, וכשהחל את לימודיו בכיתה א' והוא אך בן

חמש וחצי, הפליא את מוריו בשקדנותו וברצונו לרכוש דעת. הוא שימש דוגמא ומופת לחבריו בכיתה. רמת ידיעותיו וחריצותו ניכרו לא רק במקצועות העיוניים, כי אם גם בחקלאות ובמלאכת יד. "אני זוכר כיצד סייע לי במתמטיקה. תמיד עזר לי להכין את השיעורים, כי היה המומחה שלנו במקצוע", סיפר אחד מידידיו. אכן, יוסי נודע כחבר נאמן ומסור, שהיה נכון תמיד לסייע בעצה ובמעשה לכל אדם. כשהגיע הביתה בתום יום לימודים ארוך, הסיר את תלבושת בית־הספר, לבש בגדי עבודה ויצא לשדה, לסייע להוריו ולבני משפחתו בעבודות הגן השונות. גם כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון עשה חיל בלימודיו והתמיד בפעילותו החברתית. יוסי התמחה במסגרות מכנית והגיע להישגים מרשימים. בשעות הפנאי הרכיב דגמי עץ ומתכת, הקים שערים ואף בנה תנור חשמלי לשימוש בני כיתתו ובני משפחתו. הוא השתתף בפעולות ספורט שונות ואהב מאוד לצעוד ברגל. מעולם לא החמיץ מסע ברגל שנערך מטעם בית־ספרו והשתתף גם בצעדות ירושלים. "אני זוכר את יוסי צועד בקצב ובמרץ, ומקשיב לכל מלה היוצאת מפי המדריך. בלילה היה מבדר את כל החבר'ה, ובבוקר השכים קום, עירני ותוסס..." סיפר אחד מחבריו. יוסי, שנודע בפעלתנותו ובכושר היזמה והארגון שלו, נתמנה רכז־נוער במושב רווחה. הוא ארגן אף את פעילות הנוער במועצה האזורית "אבן שמואל" ומילא את תפקידו בלא דופי. הוא אהב מוסיקה ובמיוחד את המוסיקה היוונית. סיפרה אחת מאחיותיו: "כשיוסי האזין למוסיקה יוונית, לצלילי בוזוקי, שכח את הכל. אולי משום כך נמשך אל המוסיקה הזאת דווקא בשעות הקשות". כתום שלוש שנות לימוד בבית־הספר התיכון החל לסייע להוריו בנשיאת נטל הפרנסה. משפחת מזרחי הענפה לא יכלה לוותר על עזרת האחים הבוגרים, והוא נרתם לעבודות חקלאיות ולעבודות הבית השונות. בן מסור ואח נאמן היה, ובשנה שקדמה לגיוסו עשה רבות ליצירת אווירה חמה ולבבית בבית. הכל זוכרים אותו כעלם גבה קומה וחסון, בעל עיניים חומות ומלאות חכמת חיים וטוב לב.

יוסף גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות השתלם כרובאי והוצב בפלוגה של חיל רגלים. חייל מסור היה יוסי. חבריו כינו אותו בחיבה "קצב", משום שהיה נותן הקצב בשגרת האימונים. הם סיפרו עליו: "בשעות הקשות ביותר היה יוסי שר פתאום, שירים ביוונית שר. תמיד חייך, דאג לאחרים. יוסי אהב את הצנחנים וביקש להשתלם בקורסים שונים ולהצליח בצה"ל. כולנו היינו בטוחים שייצא ממנו משהו. יוסי היה יותר מכולם". חרף האימונים המפרכים והשעות הקשות הרחק מן הבית, לא התלונן יוסי ולא רטן. כשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, אורו פניו והוא התעניין בכל אשר אירע לכל אחד מבני משפחתו, ולא נלאה משמוע ומספר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלחה יחידתו לסיני והוא השתתף בקרבות הבלימה כרובאי. עשרה ימים לחם בלא ליאות ובמסירות בקרבות באזור התעלה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד חצה את התעלה. חבריו ליחידה מספרים על עוז רוחו ועל נכונותו לקבל על עצמו כל משימה. צלף מעולה היה והיטיב לקלוע למטרה. במסירות עילאית הציל שניים מחבריו הלוחמים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע מרסיס של פצצה ליד הרמפה באזור "פוקסטרוט" ונהרג בו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "יוסף ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. יוסף היה אהוד על כל מי שהכירו".

מזרחי, יצחק

יצחק, בן דייזי ושלמה, נולד ביום י"ח בטבת תשט"ו (12.1.1955) בחיפה. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "הבונים" בקרית ביאליק ו"אחדות" בקרית מוצקין. מכיוון שנמשך מאוד לחקלאות ולעבודת האדמה, עשה את לימודיו התיכוניים בבית־הספר החקלאי "כפר גלים". הוא היה חבר בתנועת הנוער "מחנות העולים" תחילה כחניך ואחרי־כן כמדריך. אותו זמן השתתף גם בחוג לריקודי עם ב"בית רוטשילד", אהב לקרוא ספרות יפה וספרות הומוריסטית, התעניין בפוליטיקה ובילה את שעות הפנאי שלו בשחייה ובטיולים. חבריו, שקראו לו אייקי, סיפרו עליו: "היינו שלושה – אייקי, דוד ואמנון; והוריו של אייקי התרגלו לכך שיש להם ארבעה בנים – שניים מבשרם ודמם, ועוד שניים שנוספו, לא מן המניין. אהבנו לשבת שלושתנו על הגדר בשעות הקטנות של הלילה, לשוחח ולהרגיש שכל נושא שבעולם משותף לנו. אנחנו זוכרים אותו בבגרותו – פרחח עליז, ממושקף ומגודל זקן, מעשן כגבר ויודע להיות רציני כשצריך. עתה נשארנו שני אחים בלבד". סיפרה עליו שולה: "אחד מסימני הגדולה הייתה הצניעות שלו. הוא לא אהב להתפאר במעשיו ולפטפט יותר מדי. מגיל צעיר נגלתה בו האהבה לעבודת האדמה, שאפיינה אותו לכל אורך הדרך. בדמותו השתקפה לנו רוח חלוציות, שכמעט לא ניתן למצוא כמותה בין הנוער בימינו". סיפרה אמו: "אייקי היה חביב על כולם, וידע ל"הסתדר". כשיצא מהבית, ידענו שהוא יהיה בסדר. הוא אהב את העבודה הקשה, אהב להתנדב לכל מבצע, אהב את הבריות, וגם הן אהבוהו".

יצחק גויס לצה"ל בשלהי יולי 1973. לפני גיוסו עבר שנת הכשרה בקיבוץ "איל", וכשהתגייס, הצטרף להיאחזות הנח"ל "גיתית". חבריו לגרעין קראו לו "כושי", על שום גון עורו הכהה, שפתיו העבות ושיער ראשו וזקנו המקורזל. סיפר עליו עובדיה, חברו לגרעין: "מעולם לא דאג לטפח את מראהו החיצוני. הזקן הפרוע כל כך התאים לכל אישיותו השובבה. די היה במבט קצר בכפות ידיו, כדי להיווכח שהיה איש עבודה. מעטים האנשים המסורים לעבודה כשם שהיה כושי, ואלה שעבדו במחיצתו יעידו. תמיד מצא לו עבודה שבעיניו לא סבלה דיחוי, גם לאחר שסיים את מכסת יומו. כושי היה גם רקדן מעולה. בערבים היה מרקיד את החבר׳ה וסוחף אותם אחריו בהתלהבותו. היו לו גם כמה תכונות מוזרות. תמיד נהג לבצע דברים בדרך שאף איש לא העלה בדעתו. אהב לחלק עצות, אך היה עקשן גדול בקבלתן. תמיד לחם להוכיח את צדקת דבריו. כאיש חברה היה כושי מלא חיים. תמיד נישא חיוך על שפתיו. לא הייתה בעיה שהטרידה אותו כל כך, שתסיר משפתיו את חיוכו. הוא אהב

חברת בני אדם. בקלות רבה התחבר אליהם, ותוך זמן קצר היה הופך להיות אחד משלהם. הוא שנא את הבדידות ודגל ב"לא טוב היות האדם לבדו". ביום א' באייר תשל"ד (23.4.1974) נפל יצחק בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו: "יצחק היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו וביצע את המוטל עליו בנאמנות ובמסירות. בהיותו חיל בנח"ל, הוא שבחר לעצמו מסלול צבאי, שעומדים לפניו אידיאלים ואתגרים נשגבים".

מזרחי, מאיר

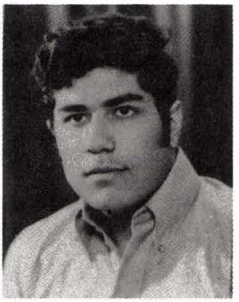

מאיר (מאיר'קה), בן מזל ודן, נולד ביום ט"ו באלול תשט"ו (2.9.1955) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ד' ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקיף "עמל" בטבריה. מאיר היה תלמיד טוב וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו, אלא שנאלץ כעבור זמן להפסיק את לימודיו, כדי לצאת לעבודה ולסייע בפרנסת המשפחה. בעבודה היה חרוץ מאוד, הצטיין במלאכתו ומילא את כל שהוטל עליו בנאמנות ובאחריות. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על שקדנותו ועל דייקנותו. מנעוריו נמנה עם חניכי תנועת "הצופים" והיה חבר גם בתנועת "הנוער העובד והלומד" וברבות הימים הדריך בקן של התנועה בטבריה. חובב ספורט נלהב היה והרבה לחזות בתחרויות כדורסל ואתלטיקה. מאיר היה חברותי וקל להתיידד, אוהב חיי חברה וחביב על רעיו. לחבריו היה ידיד נאמן ומסור וידע להטות להם אוזן קשובה, לשמוע את בעיותיהם ולעזור להם ככל יכולתו. תמיד נענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים. חבריו ספרו עליו, שהיה פעלתני ונמרץ מאוד, אופטימי, בעל חוש הומור ואוהב להתלוצץ ולהתבדח. מטבעו היה חייכן ובעל מזג נוח, ותרן וסלחן, מחפש פשרות ומתרחק מריב. הייתה בו כנות ופשטות, שמחת־חיים ואהבת חיים. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד רב ודאג לשלומם ולרווחתם.

מאיר גויס לצה"ל במחצית מאי 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגי זחל"ם ושירת בחטיבת "ברק". הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו אהבו אותו על שהיה ממושמע מאוד ומקפיד למלא כל משימה שהוטלה עליו. במשך תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב הביתה מכתבים ומעולם לא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים, כדי שלא לצער את הוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפל מאיר בקרב באזור חושנייה. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאיר ז"ל התבלט כחייל מסור ונאמן וביצע את כל שהוטל עליו בדרך הטובה ביותר".

מזרחי, צבי

צבי, בן לאה ונסים, נולד ביום כ״ה בכסלו תשי״ג (13.12.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״חורב״ בתל־אביב ובישיבה התיכונית ״בני עקיבא״ ברעננה. בבית־הספר היה צביקה ילד טוב וחרוץ, ״הרוח החיה״ של הכיתה, אהוב על הכל – מורים ותלמידים כאחד. מאז שנתו השישית נהג לבקר בבית־הכנסת בכל שבת בבוקר, ולאחר טכס הבר־מצוה שלו נהיה הש״צ ברוב התפילות. אהוב היה על המתפללים שקראוהו ״ילד חמד״ וברכו את האב ב״אשרי מי שזכה בבן כזה״. בישיבה התיכונית, הפועלת לפי שיטה של פנימייה, גדל צביקה להיות בחור רציני ובוגר, אך החיוך לא סר מעל פניו והבדיחות לא פסקו מפיו. תמיד היה שופע שמחה ואושר. הוא היה חבר בתנועת הצופים הדתיים, ובזמנו החופשי נהג לעסוק במלאכת־יד כגון: פיסול כלים שונים או עיצוב תרמילי פגזים כמאפרות וכיו״ב. סיפר עליו חברו לספסל הלימודים: ״בבית־הספר בלט צביקה כחבר נפלא. מעולם לא ראיתיו עצוב או נכא־רוח. תמיד הייתה בת שחוק על פניו, ואת שיחותיו תיבל בבדיחות. בשל מזגו הנוח הפך לחברם של טובי כיתתנו. בטיולים ובמסעות, שנערכו במסגרת בית־הספר, היה צביקה הרוח החיה והמלכדת של כל הכיתה. בקול רועם היה שר ומזמר לכל אורך הדרך. בישיבה גובשה אישיותו של צביקה — לא עוד בדיחות־המזג של ילד שובב, אלא דמות בוגרת, הבולטת בסביבתה״. סיפרה עליו חברתו: ״את צביקה כולם חיבבו. היה לו כוח רב, אך מעולם לא השתמש בו לרעה. מעולם לא הרים יד על חבר. כשצביקה היה נכנס לכיתה, האווירה בה הייתה משתנה. כשהיה עליז, כל החדר היה עליז יחד אתו, כולם אהבו להאזין לסיפוריו ולבדיחותיו, וגם דעותיו היו מתקבלות על הרוב. הוא ידע למצוא את הפשרה הנכונה בכל ויכוח. בעל רעיונות מקוריים היה, ובעל יזמה, ולא פלא שנבחר לועד הכיתה, והיה תמיד בין המארגנים הראשיים של כל אירוע. תמונה אחת זכורה לי: כולנו ישובים על הדשא, צביקה במרכז, הוא מדבר והאחרים מאזינים״.

צבי גויס לצה״ל בראשית פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. אמנם הציעו לו להיות סמל דת, אך הוא סירב ובחר לשרת ביחידה קרבית. במסגרת שירותו השתלם בקורס למקצועות טנק, בקורס טען־קשר ובקורס מט״קים. מפקדיו ופקודיו אהבוהו בשל יושרו ומסירותו. הוא לא הכיר במושג ״התחכמות״. כל דבר עשה מתוך הלב. אם כי העדיף את השירות הקרבי על השירות הדתי, לא שכח אף לרגע את אמונתו העזה. תמיד נשא עמו את התפילין, את הסידור ואת הטלית לכל מקום שהלך. במלחמת יום הכיפורים השתתף צביקה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע ונפל בקרב שנערך באזור חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״צביקה בלט כמפקד מצטיין ומסור לחייליו. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל פקודיו וביצע בנאמנות ובמסירות את כל המוטל עליו״.

מזרחי (מזור), שלמה

שלמה (שלומי), בן לבנה ויוסף, נולד בשנת תש״י (1950) בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי בבאר־טוביה ובבית־הספר היסודי ״גאולה״ בתל־אביב. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ ברקאי. בימי נעוריו גר שלמה בקרבת הים, ועל שפתו עשה שעות רבות בדיג, בבניית סירות, בשיט ובהעפת עפיפונים. הוא אהב בעלי־חיים — גידל דגים באקווריום, טיפח כלבה והשקיע בטיפול בה את כל מרצו ואת כל מאודו. שלמה נמנה עם חניכי חברת הנוער בקיבוץ ברקאי והיה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״. ברבות הימים נשלח מטעם הקיבוץ להדריך בני נוער בכרכור. הוא היה חובב ספורט נלהב ונמנה עם חברי נבחרת הכדורעף של המשק.

שלמה גויס לצה״ל במחצית מאי 1968 והתנדב לחטיבת ״גולני״, לסיירת. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים, בקורס נהגי זחל״ם ובקורס צניחה. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, גא ביחידתו ואהוד על מפקדיו. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולכן מעולם לא התאונן על האימונים המפרכים ועל חיי־השדה הקשים והרבה לכתוב מכתבים הביתה. בעבור חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״.

כששוחרר מן השירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון, והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור הצטרף לקיבוץ יד־חנה. כיוון שחיי הקיבוץ לא היו זרים לו, התאקלם שם עד מהרה ונתחבב על כל חברי המשק. הוא היה עובד חרוץ וקפדן, דייקן במעשיו, אחראי ושוקד על מלאכתו, ועושה אותה באמונה. היו בו אורך רוח וסבלנות. הוא אהב את זולתו ולא שמר טינה לאיש. טוב־לב היה, נכון להושיט יד לעזור ולסייע, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. הוא היה איש נעים שיחה, גלוי־לב, ישר דרך, בעל־מצפון, דובר אמת ועומד בדיבורו. מעולם לא היסס לומר את שבלבו, אפילו היו הדברים קשים ומעיקים. כן היה והגון, רציני בגישתו לחיים, קר־רוח ובוחן כל עניין במחשבה מעמיקה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שלמה ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) נפגע באש האויב ונהרג בציר ״עכביש״ בגזרה הדרומית, בעת שנהג בזחל״ם התאג״ד, לפנות פצועים בציר ״עכביש״ בגזרה הדרומית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביד חנה. השאיר אחריו אב, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלמה ז״ל גילה אומץ לב ומסירות במילוי תפקידו, תוך טיפול בחבריו הפצועים תחת אש. דמותו של שלמה תיחרט לעד בזיכרוננו, חבריו הלוחמים״.

מזרחי (אברהם), שמואל

שמואל, בן רחל ורחמים, נולד ביום ג' בכסלו תש"ז (26.11.1946) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "דורש ציון" בירושלים. שמוליק, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, גדל בתנאים קשים מבחינת המגורים ורמת המחייה. משפחתו גרה בצפיפות בדירה קטנה, וקשיי הפרנסה היו רבים. כשסיים את הלימודים היסודיים ביקשו הוריו שימשיך ללמוד בבית־ספר תיכון. אולם שמוליק, שכבר בבית־הספר היסודי הכיר בחומרת המצב הכלכלי בבית וכילד יצא לעבוד מדי יום לאחר הלימודים ונתן את שכרו לאמו, סירב להמשיך ללמוד. הוא החליט לרכוש מקצוע בעבודה מעשית, כדי שיוכל לפרנס את משפחתו בעתיד, וכדי שיוכל לסייע להוריו בקיום משק הבית. הוא בחר במקצוע המסגרות והחל לעבוד וכך התמחה במקצועו גם תיאורטית וגם מעשית. במשך כל השנים עד גיוסו לצבא, עזר שמוליק להוריו עזרה כלכלית. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, אהב את הוריו ואת אחיו והיה מעורה בחיי המשפחה ובחיי כל אחד ואחד בה. תמיד היה מוכן לעזור בעבודות היום־יום בבית, ובעיקר אהב לעזור לאחיו. לאחיו היה שמוליק חבר, אח גדול ומדריך — תמיד יעץ להם, עזר להם ופתר בעיות שנתעוררו. בצעירותו היה שמוליק חבר בתנועת הנוער "בית"ר". גם בתנועה וגם בחוגים אחרים רכש לו ידידים רבים, שאהבו אותו, היו נאמנים לו והעריכו את חברותו ואת נאמנותו. שעות רבות בילה עם חבריו והיה קשור אליהם מאוד.

שמואל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל הרגלים. את הטירונות עבר בחטיבת "גולני", ושירת ביחידה שלה כשנתיים. אחרי־כן הועבר לחיל התותחנים, שם השתלם בקורסים לתותחני שדה והוצב ביחידת תותחנים, בתפקיד רגם במרגמה מתנייעת.

לאחר תום שירותו הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר שחזר לחיים האזרחיים החל לעבוד במקצוע שלמד — המסגרות. הוא חזר גם לעסוק בכמה וכמה תחביבים שהיו לו בצעירותו, ובראשם עיסוקו בבעלי החיים. הוא גידל כלב גדול וטיפח שובך יונים. כמו כן אהב לפרק שעונים, מקלטי רדיו ומכשירי הקלטה ולהרכיבם מחדש, ועשה זאת במומחיות רבה. הוא בנה גם אקווריום וטיפל בדגים שבו במסירות רבה. כשהיה כבן עשרים ושלוש נשא שמוליק לאישה את חברתו אתי והזוג נכנס לגור בדירה בת שני חדרים. מיום נישואיו החל שמוליק לבנות את עתידו ולא נרתע מחובות ומהתחייבויות כדי לספק את כל צורכי משפחתו ולשפר את תנאי חייה ואת מגוריה. ברבות הימים נולדו לזוג שני ילדים — עמית ויפעת. שמוליק אהב מאוד את בני משפחתו והיה מסור להם ביותר. הוא אהב את ילדיו, נהג בהם סבלנות רבה והשתדל להיות תמיד לידם. כך הצליחו שמוליק ואשתו להקים בית חם ונעים וחיי משפחה עשירים ויפים. כדי להתקדם בעבודה ולשפר את מעמדו עזב שמוליק את המפעל שעבד בו, ובהיותו כבן עשרים וחמש פתח בית מלאכה למסגרות, בשותפות עם אחיו הצעיר. בהיותו עצמאי ביצע עבודות רבות

לחנויות ולבתים פרטיים. הוא היה מסגר מבוקש, גם בזכות מומחיותו וגם בזכות יחסו ההוגן לכל. מצבו הכלכלי השתפר מאוד, ודומה היה שהנה הצליח לבסס את עתידו ואת עתיד משפחתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמוליק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע שמוליק בהתקפה אווירית באזור רמת מגשימים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים, אחים ואחיות.

מחבר, חנוך

חנוך, בן טובה ומרדכי, נולד ביום כ״ה באב תשט״ו (13.8.1955) בירושלים. הוא למד חמש שנים בבית־הספר היסודי ״מוריה״ וסיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר היסודי ״סוקולוב״ בבירה. אחרי כן העדיף ללכת לבית־הספר המקצועי ״אורט״ על שם קנדי בירושלים, ושם השתלם במגמה של מסגרות מכנית. חנוך היה בנם היחיד של בני הזוג מחבר. למן ימי ילדותו היה מוקף שתי אחיות אוהבות, אלה ויעל. אחריו נולדו אחיותיו אסנת וסימה. כבר בגיל חמש ניכרו בו נטיות של עצמאות. סיפרה אחותו, אלה: ״ילד ככל הילדים היה חנוך, אהב את החיים ואת הטבע שנגלה לעיניו. תכונת יסוד באופיו הייתה השובבות. כשהיה רך לימים התעניין בחיי הנמלים. בעקשנות ביקש לדעת כיצד הן נושמות. הוא כיסה אותן בחול וכשהצליחו לצאת – בהה בהן כתמה על דבר נס״. כבן יחיד העתירו עליו כל בני משפחתו חיבה ותפנוקים. בבית־הספר היה תלמיד שקדן, אך העדיף את הלימוד העצמי במסגרת גמישה. שעות ארוכות היה שקוע בקריאת ספרי היסטוריה. פעם מצא אותו דודו כשהוא מעיין בספרות צבאית. הוא היה אז נער בן עשר, וכשנשאל מה לו ולספרות צבאית, השיב: ״אני חלק ממדינת ישראל, ועלי לדעת ולהבין, כדי שלא יהיו לי קשיים כשאתגייס לצה״ל״. בשעות הפנאי נהג לצייר ולסייע לאביו בעבודות שונות. תמיד היה בן מסור וממושמע ומאחר שמשפחתו הייתה שומרת מסורת, הקפיד בקיום המצוות ומעולם לא סירב להצטרף למניין בבית הכנסת שבשכונת מגוריו. חנוך היה אהוב על צעירים ועל מבוגרים. הוא ניחן בחוש הומור מצוין, אהב שירה בצוותא ושימח את לב ידידיו. בכל מקום שהיה בו, לא נעדרה חדוות חיים אמיתית. יחד עם זאת השכיל לדעת מתוך בגרות, כי יש גם שעות אחרות, שעות מבחן. הוא ידע שעקשנות קיצונית איננה מידה טובה והבין שלעתים אכן יפה שתיקה לחכמים. חובב ספורט היה והצטיין במשחק הכדורגל. הוא היה חבר בקבוצת הכדורגל ״בית״ר״, של נערי ירושלים. לאחר שנטש את ספסל הלימודים לא התהלך בטל ומצא לו עבודה באוניברסיטה העברית. הוא היה עלם גבה־קומה ויפה־תואר, ועיניו הגדולות הביעו חכמת חיים ואצילות נפש. חלומות רבים היו לו. הוא אהב את הארץ ורצה לעשות למענה, כמו שעשה אביו לפניו.

חנוך גויס לצה״ל בראשית מאי 1973 ולאחר הטירונות עבר אימוני רובאי ביחידת חיל רגלים מוצנח. רק חמישה חודשים שירת ביחידתו, אך בזמן הקצר הזה

התחבב על מפקדיו ועל חבריו לנשק. בשעות קשות של מסע לילי, בעצם שגרת האימונים, רומם את רוח חבריו בצחוק לבבי ובסיפורי מעשיות. סיפרו עליו חבריו: "שפתיו אמרו שירה תמיד, וכשהסבו את תשומת לבו לתרומה הנפלאה שלו לחיי הצוות, השתתק. צנוע היה ונחבא אל הכלים". בשעות הפנאי בתום יום אימונים, מצא לו פינה שקטה ושקע בציור. וכשבא אל בית הוריו לחופשה קצרה, לא ישב באפס מעשה. חנוך, הילד המפונק, סייע להוריו בעצה ובמעשה ולא סירב לעזור גם לאחיותיו. הוא ביקש לתת לצה"ל את מלוא מרצו וחלם על השתלמויות בקורסים שונים, אולם מלחמת יום הכיפורים שמה קץ לכל זאת. בעיצומה של תענית יום הכיפורים, הועמדה היחידה שלו במצב כוננות. שלושה ימים לחם חנוך בחירוף נפש במסגרת יחידתו, שנאבקה בבלימת התקפות המצרים בסיני. גם ברגעי הקרב הקשים המשיך חנוך לעודד את רעיו. בן י"ח היה, צעיר ורגיש, אך ידע כי דווקא ברגעי לחץ נבחנת גדולתו של אדם בוגר. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע חנוך ונהרג בהפצצה אווירית על כוחותינו באבו רודס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם וארבע אחיות, ולא זכה להכיר את אחיו, אוריאל, שנולד בספטמבר 1974. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "חנוך ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. חנוך היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

הוריו של חנוך תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת, שליד בית היתומים "חפץ חיים" בירושלים.

מחבר, משה

משה, בן שושנה ושמואל, נולד ביום כ"ז בתמוז תשי"א (31.7.1951) בירושלים. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "מוריה", סיים את לימודיו בבתי־הספר התיכוניים "גבע" ו"אורט" בעיר הולדתו. הוא היה תלמיד־חכם כבר מגיל רך ולדברי הגננת שלו, נתברך בזיכרון מפליא. ברבות הימים עוד גדל צמאונו לדעת ובלטו כישרונותיו. מגיל צעיר ועד בגרות – לאחר שירותו הצבאי, היה מרביץ תורה לחבריו, ששמעו מפיו בהתלהבות שיעורי תורה, תלמוד ודינים. משה אהב מוסיקה וניחן בכישרון נגינה. בשעות הפנאי פרט על גיטרה ותקופה מסוימת היה חבר במקהלת בית־הספר. הוא הקדיש את רוב זמנו הפנוי ללימוד גמרא ואף נהג להשמיע דרשות בלילות־שבת בבתי־כנסת. מטבעו היה אופטימי ולפיכך ידע לעודד חברים בשעות קשות שעברו עליהם. תמיד היה שמח בחלקו ורציני בגישתו לחיים. על־אף שהצטיין בקרב חבריו בפעילותו ובכישרונותיו המוסיקליים, היה צנוע ועניו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וסייע לאביו בעבודתו ואף עשה חיל. הוא בחר בהוראה כמקצוע וכייעוד, ואף היטיב לכתוב. בעזבונו נשאר כתב־יד תורני, שהיה מיועד לצאת־לאור כספר. כשנשא לו אישה, ערך את החופה בישיבת "פורת יוסף".

משה גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות־טנק ולאחר ששירת בנח"ל, הוצב ליחידת שריון בתפקיד טען־קשר. הוא היה חייל טוב וממושמע והיה אהוד על חבריו, שנהגו לשבת סביבו בכל הזדמנות ולשמוע תורה מפיו.

ביום הכיפורים תשל"ד התפלל משה כחזן ליד הכותל המערבי ומשנודע כי פרצה המלחמה, התנדב לצאת למרות שלא קיבל צו־קריאה. הוא נשלח לרמת הגולן והשתתף שם בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) לחם בטנק שלו ליד מזרעאת בית־ג'אן ובקרב שריון־בשריון נפגע הטנק ומשה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין שבהר־הזיתים בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב הרב משה־יוסף מילצקי: "בלי הגזמה אפשר לומר, כי משה היה כליל־השלמות והמעלות, ישר ובעל נפש עדינה, איש האשכולות, הכל היה בו, הן בין אדם למקום והן בין אדם לחברו".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת.

מחלב, אלי

אלי, בן מרים ורחמים, נולד ביום י"ז בתשרי תשי"ג (6.10.1952) בפתח־תקוה. הוא גדל במושב שדי־חמד, שם התגוררה משפחתו. את לימודיו היסודיים עשה בבתי־הספר היסודיים שבשדי־חמד ובנוה ימין, והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי "עמל" בפתח־תקוה, שם סיים כטכנאי אלקטרוניקה. כבר בילדותו הצטיין בפיקחות, בראייה נכונה של דברים ובמציאת פיתרון מהיר לבעיות. תכונתו הבולטת ביותר הייתה יכולתו להתיידד עם כל אדם שנקלע בדרכו – גדול כקטן. הוא היה פעיל במועדון החברתי של המושב, היה חבר בתנועת "הנוער העובד", ושיחק בקבוצת הכדורגל של "הפועל" שדי־חמד. סיפרה עליו מורתו בלהה: "אני זוכרת אותו בטיולי הכיתה, כשהיה מגיע תמיד בין הראשונים לכל מקום. אני זוכרת אותו ברגעי ריכוז, כשהיה נתון כולו לשיחה המתפתחת בכיתה, משתתף בה בדברי טעם ומכבד את כולנו בחיוכו המקסים. אני זוכרת אותו מבצע כל דבר על הצד הטוב ביותר – במהירות, בדייקנות ובריכוז. אך מעל לכל אני זוכרת את אלי המתנדב לכל תפקיד הדורש תבונת כפיים וארגון". סיפרה חברתו רוחל'ה: "אלי תמיד היה עדין וכן. תמיד היה מתחשב בשני". את דבריה אישר חברו אמנון: "אלי היה עדין נפש, חביב על כולם; נער שקט, הקשור למשפחתו וגאה בה. טוב לב היה". אלי אהב את המשק ואת העבודה בשדה. כאשר ניתנה לו לפני שהתגייס אפשרות לעבוד במקצועו כטכנאי אלקטרוניקה, העדיף על כך את העזרה לאביו בעבודת האדמה. סיפר חברו שמואל: "אני זוכר את הימים שבהם היה אלי קם בליל גשם, כשסערת רוחות בחוץ, נוטש מיטה חמה, מתגבר על תחושת העצלות הטבעית בלילות, ורץ לשטח. בשטח, רכושו של אבא – רכוש יקר

הנתון בסכנת השמדה בשל פגעי הטבע. וכך היה סוגר חממות שנפרצו ברוחות, ודואג שלא ייפגעו הצמחים הגדלים שם. אלי גם נהג לעזור לאמו – בטיפול באח הקטן, בעבודות הבית, ובעזרה בלימודים לאחיו. אלי היה דמות מרכזית בבית. דמות הדואגת לכל ושהכל דואגים לה".

אלי גויס לצה"ל בשלהי יולי 1971. את תחילת שירותו עשה בקורס טיס, אך בשל ליקוי בריאות הועבר לחיל השריון. במסגרת שירותו השתלם בקורס למקצועות טנק, בקורס מש"קי טנק, בקורס נהגי טנק ובקורס מפקדי טנקים. בקורסים כולם השיג ציונים גבוהים, ובקורס המש"קים הוכתר כחניך מצטיין. אחרי־כן נשאר להדריך בבית־הספר לשריון. בזכות הצלחתו כמדריך מונה רב־סמל פלוגתי. סיפר עליו חברו ליחידה: "לאלי היה רצון חזק לשרת כלוחם מן השורה. היו לו תגובות נפלאות כמפקד. דמותו העדינה, השקטה והצנועה הייתה כה טובה שלא נשכחנה לעולם". מלחמת יום הכיפורים מצאה את אלי ואת יחידתו בחזית הדרום. היחידה השתתפה בקרבות הבלימה ובקרבות הפריצה אל מעבר לתעלה. כמו־כן עסקה בחילוץ נפגעים משדה הקרב ובהספקת תחמושת. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), באזור "החווה הסינית", נפגע אלי מפגז ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי דבק במשימתו תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא".

מייזלר, גיורא

גיורא, בן פניה ודוד, נולד ביום ט"ו באייר תשי"ד (18.5.1954) בעיר לבוב שבברית המועצות. בגיל ארבע עלה עם הוריו לארץ והמשפחה השתקעה בירושלים. גיורא למד בבית־הספר היסודי ע"ש לוריא. בכיתה ז' עבר לביה"ס התיכון שליד האוניברסיטה העברית, ובו סיים את חוק לימודיו. גיורא היה חבר פעיל בהסתדרות הצופים בירושלים. עוד בכיתה ד' הוא הצטרף לשבט "מודיעין" ובמשך כל תקופת לימודיו בתיכון היה מדריך בגדודים שונים. אחד מגדודי השבט "לפיד" אף נקרא על שמו. הוא התאפיין בחוש ההומור המפותח שלו, שבזכותו התערה בקלות בכל חברה אליה נקלע. בתכונה זו התחבב מאוחר יותר גם על חבריו בצבא.

בהתקרב מועד גיוסו לצה"ל, בקיץ 1972, חשב גיורא לשרת עם חבריו במסגרת הנח"ל, אבל שינה דעתו ובחר להיות טנקיסט. בכל הקורסים וההשתלמויות בהם השתתף, זכה לציונים גבוהים. סיים קורס למפקדי טנקים ועלה לדרגת סמל. עדיין לא יצא ממסגרת בית־הספר לשריון, והנה פרצה מלחמת יום הכיפורים. גיורא נשלח בלא דיחוי לחזית סיני, ליטול חלק בקרבות הבלימה העקובים מדם. טנק ה"פטון" של גיורא נפגע אבל על גורלו שלו לא נודעו מעולם פרטים מדוייקים. משערים כי נפל כבר למחרת

פרוץ המלחמה, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), אבל אין ודאות גמורה בכך. לפי עדות אחד מחבריו, ייתכן ונחלץ מן הטנק והמשיך להילחם מספר ימים. גיורא הוכרז כנעדר. רק בקיץ 1975, כאשר הוחזרו ממצרים גופות של חללים, זוהה והובא למנוחה אחרונה בהר־הרצל. השאיר הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

זמן קצר לפני פרוץ המלחמה, בחופשתו האחרונה בבית, שוחח גיורא על תכניותיו אחרי גמר השירות הסדיר. רצונו היה להתחיל בלימודים אוניברסיטאיים. ההורים הנציחו את זכרו של גיורא ע"י הקמת קרן מלגות על שמו במסגרת האוניברסיטה העברית; דברים לזכרו הופיעו בחוברת שהוציא שבט "מודיעין" לזכר בוגריו אשר נפלו במלחמת יום הכיפורים.

מיכלוביץ, משה

משה, בן אטי ואברהם, נולד ביום כ"ה באב תשי"ד (24.8.1954) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "נירים" במחנה דוד. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התעשייתי במפרץ חיפה, במגמה של רתכות־מסגרות. משה זכה לילדות מאושרת ומלאת חוויות. הוא אהב את מקום מגוריו ואת אורח החיים שבו, וידע לנצל כל רגע ורגע מחייו לפעילות ולעשייה. הוא ניסה תמיד לעסוק בתחומים רבים ולנסות כוחו בכל דבר. כל אשר עשה, עשה במרץ ובשמחה, מתוך התמסרות מלאה ומתוך ראיית הצד היפה והמשמח של הדברים. אהבת החיים שלו הפכה עד מהרה בעיקר לאהבת בני־אדם. הוא אהב אנשים באשר הם, וכך קנה לו חברים רבים וקשר עמם קשרי ידידות נאמנה. תמיד השתדל להיות בחברת אנשים ולשתפם בחוויותיו. טוב לבו ויושרו הרב קנו את לבם של כל מכריו, והם נתנו בו אמון רב. כבר מגיל צעיר אהב משה את כל הקשור בספורט. בעיקר היה פעיל במשחקי כדורגל וכדורסל, אהב לשחות, ובעיקר הצטיין בקליעה למטרה. משה הרבה בטיולים. הוא אהב מאוד את נוף הארץ, ונהנה לתור באתריה השונים. על אף עיסוקיו הרבים וקשריו המסועפים, היה משה קשור מאוד למשפחתו. הוא השתתף בכל אשר התרחש בקרב בני משפחתו, והיה בן טוב ודואג להוריו. בתום שלוש שנות הלימודים בבית־הספר המקצועי, ועד לגיוסו לצה"ל, עבד משה כחצי שנה אצל קבלן פרטי, כדי לממן בעצמו את צרכיו ואת הוצאותיו.

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, המשיך במסלול האימונים הקשה של הצנחנים. באימונים הקשים והמייגעים הצטיין כבעל כושר פיזי רב וכוח סבל, וכך נהיה אחד החיילים הטובים והיעילים ביחידתו. בזכות יכולתו הרבה היה מסוגל תמיד לעזור לחבריו, והוא נתגלה כחבר טוב בעיקר ברגעי משבר ולחץ. הוא שבה את לב חבריו ליחידה גם במראהו החיצוני – כתפיו הרחבות, עיניו החומות ויפי תוארו – וגם באופיו ותכונותיו הטובות. עד מהרה נהיה משה דמות מרכזית בקרב חבריו. הוא זכה ליחס מיוחד גם מצד מפקדיו, בעיקר בגלל שוויון הנפש שלו וקור רוחו בביצוע

כל משימה קשה, או בקבלת עונש על תעלול או על עברה. משה היה גלוי לב עם חבריו החדשים, שיתף אותם בחוויותיו ובמחשבותיו לגבי משפחתו וחברתו, ומעולם לא התבייש במעשיו. סיפוריו, גישתו העניינית והקרה לאימונים המפרכים וחוש ההומור המצוין שלו סייעו לא מעט לשאר החיילים ביחידה להתגבר על הקשיים באימונים. למרות קשיים אלה, ולמרות עומס העבודה, מצא משה תמיד פנאי לכתוב להוריו וביחוד לחברתו, שהיה קשור אליה מאוד כבר מגיל צעיר. בחופשותיו מהצבא היה ממהר לבלות עם חבריו, בלי להתחשב בעייפותו, ותמיד תכנן בילויים ופגישות, כדי לנצל כל רגע להתרועע עם חברים ותיקים רבים ככל האפשר. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), ליד ראס־סודר, נתקל הזחל"ם שלו במארב מצרי. משה נהרג בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

יחידתו הוציאה לאור חוברת ובה דברי חברים על דמותם של חללי היחידה, ומשה ביניהם.

מילדינר, משה

משה, בן אידה ויעקב, נולד ביום י"ג בתשרי תשי"א (24.9.1950), כבן להורים שעלו ארצה לאחר שעברו את כל מוראות השואה באירופה. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "הס", והמשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־עירוני ט', שניהם בתל־אביב. בבית־הספר היסודי התגלה כילד תוסס, עירני, חברותי ומעורה בחיי החברה. לעתים אף שימש כממלא מקום למורה שנעדר, בכיתות נמוכות יותר. גם בבית־הספר התיכון היה מן הבולטים בתלמידים, ומחנכו אמר עליו "לא ניתן לתאר את הכיתה בלי להזכיר את שמו של משה מילדינר". בימי החופשות, עד גמר לימודיו, שימש כמדריך בקייטנות, והצליח מאוד בעבודתו הודות לקשרי החברות שיצר ולכושר המנהיגות שלו.

משה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 ובחר בחיל השריון. אחרי סיום הטירונות השתלם בקורס למדריכי שריון ונהיה אחד המדריכים המעולים בבסיס. באותה תקופה כתב מערכי־שיעור לקורס, שיפר אמצעי־עזר להדרכה, ייצר חתכים במכשירים שונים וצייר שקפים וכרזות. באחד המחזורים הוכתר משה כמדריך מצטיין ושמו נחרט על כנת גביע "המדריך המצטיין". משה היה קפדן גדול, הוא ידע את תורתו על בוריה וידע לשלוט בחניכים. חבריו ליחידה מספרים כי היה ללא ספק אחד מעמודי התווך של המדור.

בשנת 1971 השתחרר משה מהשירות הסדיר ונרשם לפקולטה לרפואה באוניברסיטת בולוניה שבאיטליה. עד שיצא לחו"ל עסק בהדרכה כמדריך גדנ"ע בבית הספר התיכון־עירוני א' בתל־אביב. כאשר יצא לאיטליה ללמוד, טעם בפעם

הראשונה טעמם של חיי צבר בנכר. הוא קיים קשר אמיץ עם הבית ועם חבריו ומכתביו היו רוויים געגועים להוריו, לארץ ול"חברה". לקראת החגים שב ארצה לחופשת לימודים. לאושרו לא היה גבול כי שוב הוא בבית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים המתין משה כל היום לצו הקריאה. בערב ארז את המזוודה ואמר, "טוב שזה קרה בזמן שהייתי בבית. כי אילו הייתי באיטליה הייתי חוזר מיד; כך חסכתי לעצמי בלבול ראש ודמי נסיעה". הוא נפרד מהוריו ויצא לחפש את יחידתו. אחרי התארגנות קצרה ירדה היחידה לסיני ונכנסה מיד לקרבות הבלימה נגד המצרים. בלילה שבין 15 ל־16 באוקטובר התקדמה היחידה לעבר האגם המר. כאשר הגיעה לצומת "טרטור־לכסיקון" נפתחה עליה אש מהמארב והטנק של משה נפגע. מהקרב הזה לא שב עוד. סיפר סגן יוגב פוקס (צביקה): "הלילה של הפריצה לא יישכח לעולם מזכרוני: ליל עקוב מדם ואכזרי". סמל־ראשון משה הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות.

דברי הערכה עליו פורסמו בספר "משה", שיצא לאור לזכרו מטעם המשפחה, בקובץ "לנופלים" של ארגון יוצאי סנוק, בחוברת "לזכרם", שהוציאה לאור חברת "דן", לזכר חברי "דן" ובניהם, שנפלו במערכה, בעיתון "הצופה" מיום 1.9.1974, ובספר "החטיבה במלחמת יום הכיפורים".

מיליס, יצחק

יצחק, בן רינה ויעקב, נולד ביום י' באדר תשי"ג (25.2.1953) בטירת־הכרמל. הוא למד בבית־הספר היסודי "דגניה" בטירת־הכרמל, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" במחנה דוד שבחיפה, במגמה של חשמלאות. יצחק (שפונה בפי מיודעיו "איציק", ובצבא כונה "מילס"), היה ילד שקט ואהב את בית־הספר. הוא היה פעיל מאוד בשכונת מגוריו. מגיל צעיר היה חבר בתנועת "הנוער העובד". כן השתתף בפעולות הגדנ"ע במסגרת בית־הספר המקצועי. מילדותו אהב לקרוא ולצייר, ובמיוחד אהב להעתיק תמונות מחוברות, משבועונים וכד'. משהתבגר נהיה חובב נלהב של ציור אבסטרקטי, ונהג גם לצייר. בנעוריו היה חבר ב"מועדון הטכני" של עיריית חיפה ושם היה בונה דגמים שונים מכל מיני חומרים. כך בנה סירה מעץ וזכה במקום הראשון בתחרות שיט. בין תחביביו הרבים היו גם המוסיקה ואמנות הקולנוע, והוא שקע בהם ראשו ורובו. כמו כן היה חובב ספורט ואהב לצפות בתחרויות כדורגל. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי ועד שגויס לצבא, עבד כחשמלאי במוסך הדיזלים של רכבת־ישראל.

יצחק גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. מאז ומתמיד העריץ חיל זה וביקש לשרת בו. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פטון", הוצב כטען קשר בגדוד שריון ששירת ליד תעלת סואץ. לדברי מפקדו היה יצחק איש מקצוע טוב ומעולם לא סירב לעזור בעבודה. הוא היה זריז להפליא בתפעול כלי־הנשק. ברבות הימים הועלה יצחק לדרגת רב־טוראי והועבר לגדוד אחר,

אף הוא ליד התעלה. יצחק השתתף במצעד האחרון של יום העצמאות, שנערך בירושלים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יצחק עם יחידתו בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב על מעוז "המזח" יצא בטנק היחיד התקין מהמעוז, כדי לנסות להשמיד טנק מצרי, שהפגיז את המעוז. הטנק נפגע באש נ"ט ויצחק קפץ ממנו, ותוך כדי ריצה נפגע בגבו ונהרג. במסגרת חוזה השלום עם המצרים, התאפשרה החזרת גופתו ממוצב ה"מזח" וביום י"ט באלול תשל"ט (11.9.1979) הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בחיפה. הוא השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

גדודו הוציא לאור ספר בשם "דרך האש – הגדוד במלחמת יום הכיפורים". בספר כלולים דברים על יצחק ז"ל.

מילנוב, אליעזר

אליעזר, בן אסתר וזאב, נולד ביום ו' בניסן תש"ז (27.3.1947) בבירויט שבגרמניה, ועלה לארץ עם הוריו בשנת 1948. בארץ למד בבית־הספר היסודי "ניר" ובבית־הספר התיכון בקרית־אונו ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון־מקצועי במגדיאל. אליעזר היה תל־מיד חרוץ והצטיין בעיקר בפעילות חברתית. היה מפעילי "הנוער העובד" בקרית־אונו, תחילה כחניך ואחרי־כן כמדריך והיה אהוד על חבריו ועל ידידיו הרבים.

אליעזר גויס לצה"ל בסוף מאי 1965 והוצב לחיל השריון, אף כי לפני גיוסו השתלם באלקטרוניקה בבית־הספר הטכני של חיל האוויר. הוא עבר קורס תותחני טנקים וקורס מפקדי טנקים מדגם "סנטוריון" והיה מפקד טנק מצטיין. במלחמת ששת הימים לחם בסיני עם יחידת הטנקים שלו ואחרי־כן היה מדריך בבית־הספר לשריון. הוא נחשב מדריך מעולה ובעל ידע רב במקצועות השריון השונים. במהלך שירותו הוענקו לו "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי".

לאחר תום שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים של חיל השריון והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים ביחידתו. אחרי שחרורו עבד אליעזר בתעשייה האווירית כמבקר כימיה ופלסטיקה. משם עבר ל"מבת", שהיא חברת־בת של התעשייה האווירית. בזכות הצטיינותו בעבודה, הידע הרב שלו ומסירותו, הגיע תוך זמן קצר לדרגה בכירה במפעל. אליעזר היה ספורטאי מצטיין. תחילה שיחק בכדורגל בקרית־אונו, אחרי־כן עבר לנבחרת הכדורסל של מקום עבודתו – התעשייה האווירית – ותקופה מסויימת שיחק בנבחרת הכדורסל של "מכבי" פתח־תקוה. הוא היה צעיר עליז ואוהב חיים, חבר מסור, ואדם טוב. בעל נאמן לאשתו ואב למופת לבנו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אליעזר מראשוני השריונאים של חטיבות צה"ל, שעלו לרמת הגולן כדי להיערך ולבלום את התקפות הסורים. בקרב שריון בשריון, שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) ליד חושנייה, נפגע אליעזר ונהרג כאשר הטנק שלו נפגע מאש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין

בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אליעזר שימש דוגמה ומופת לחבריו ולפקודיו ומילא את משימותיו במסירות ובנאמנות.

פרק על דמותו ועל חייו של אליעזר כלול בחוברת "החטיבה", בהוצאת מפקדת החטיבה, שבמסגרתה לחם אליעזר במלחמת יום הכיפורים.

מילס, שלמה

שלמה, בן אמילי ודוד, נולד ביום ט"ו בתשרי תשי"ג (4.10.1952) במושב כרם בן־זמרה שבמרום־הגליל. בילדותו הלך לגן־הילדים המקומי ולבית־הספר הממלכתי־דתי "בניהו" בכרם בן־זמרה. אחרי כן המשיך את לימודיו במשך שנתיים בישיבת "תורה ומלאכה" בכפר סיטרין, במגמה של מסגרות מכנית. עד לגיוסו לצבא בנובמבר 1970 סייע לאביו במשקו החקלאי. מתוך נאמנות לחינוך שחונך בביתו ובחברתו הקרובה, התנדב שלמה לשרת בחיל הצנחנים. לאחר שעבר קורס צניחה נשלח לקורס מ"כים ועמד בו בהצלחה. אחרי כן השתלם גם בקורס למש"קי מרגמות, ובמהלך שירותו עלה מדרגה לדרגה עד שלפני סיום שירותו הסדיר היה סמל־ראשון. בטרם סיים את שירותו פרצה מלחמת יום הכיפורים ושלמה השתתף בקרבות ולחם באומץ ובגבורה בהגנה על סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע בפגיעה ישירה של פצצת מרגמה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. על לחימתו במלחמת יום הכיפורים הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל. בנוסח התעודה נאמר: "הנני לציין לשבח את 2120518 רב־סמל מילס שלמה ז"ל על גילוי אחוות לוחמים ואומץ־לב. להלן תיאור המעשה: במלחמת יום־הכיפורים לחם רס"ל שלמה מילס ז"ל בתפקיד סמל מחלקה. עם תחילת הקרב נפצעו לוחמים רבים. רס"ל שלמה מילס ז"ל היה בין הלוחמים המעטים, שלא נפצעו והמשיך בלחימה ובפינוי הפצועים. בשלב מסוים, כשנותר עם שני לוחמים, האחד מהם פצוע, קיבל הוראה לנתק מגע. רס"ל שלמה מילס ז"ל יחד עם חייל נוסף הצליחו לנתק מגע ולנוע לעבר כוחותינו, כשהם נושאים עמם את החייל הפצוע. בהגיעו לקו כוחותינו נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה רס"ל שלמה מילס ז"ל אחוות לוחמים ואומץ־לב".

זכרו של שלמה הונצח בחוברת "עץ החיים", שפורסמה לזכרם של בני מושבי הפועל המזרחי.

מילר (מילוא), חיים

חיים, בן אידה ואברהם ז"ל, נולד ביום כ"ב בניסן תרפ"ה (16.4.1925) בגרמניה. את שבע שנות לימודיו הראשונות עשה בבית־ספר יסודי בגרמניה וכשעלה ארצה בשנת תרצ"ה (1935), המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בבית וגן. אחרי־כן ביקש לרכוש מקצוע ובחר ללמוד את מקצוע החרטות בבית־הספר המקצועי "מונטיפיורי". לאחר שתי שנות לימוד ועבודה מעשית בבית־ספר זה, עבר מספר קורסים מקצועיים והרחיב את תחום יזיעותיו בשטח המתכת, ואף שירת כחרט בצבא הבריטי.

חיים גויס לצה"ל במחצית מרס 1948. עקב היותו בעל מקצוע מבוקש ביותר בתקופת הקמתו של צבא הגנה לישראל, "נחטף" מיד והוצב לחיל החימוש. בתחילה עבד כחרט ואחרי־כן עבר קורסים שונים והשתלם כמסגר מכני, חרט מתכת, מסגר אחזקה ועוד. לאחר תום שירותו הסדיר, בשלהי 1949, התנדב לשרת בצבא הקבע. במהלך שירותו בצבא למד והשתלם במקצועות המתכת השונים והוטלו עליו תפקידים אחראים במסגרת החיל. הוא שימש כמפקד אחזקה ביחידתו, כמבקר איכות וכו'. גם בדרגתו הצבאית התקדם והגיע לדרגת רב־סמל ראשון. הוא היה חייל ומפקד למופת. כבעל מקצוע לא היה שני לו ביחידתו, ובקיאותו בתחומי מקצועו הפכה לשם דבר בכל החיל. הכל הכירוהו כמפקד הוגן, ישר ומבין ללב הזולת. בהערכות מפקדים שנכתבו עליו, תמיד צוין לשבח יחסו הטוב לפקודיו. כאדם היה חיים נוח וחברותי וידע ליצור קשרי חברות נאמנה עם שכנים ועם חברים לעבודה. בסוף שנת 1953 נשא אישה; לאחר כשנתיים נולדה בתו הבכורה ובשנת 1960 נולדה בתו השנייה. הוא היה אב ובעל למופת. טובת משפחתו עמדה תמיד ראשונה במעלה לנגד עיניו ומסירותו ונאמנותו למשפחתו היו ללא סייג. במסגרת תפקידו יצא חיים פעמים אחדות לחוץ־לארץ. כשהוכנס לשימוש בצה"ל מכשיר חדש, בשנת 1968, נסע חיים לארצות־הברית כדי ללמוד את המכשיר על כל מערכותיו. בתחילת 1973 נסע לגרמניה ולבלגיה בשליחות משרד הביטחון. במשך 25 שנות שירותו בצה"ל עבר חיים את כל מלחמות ישראל. ביום ו' בשבט תשל"ד (29.1.1974), נפטר בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ואחות.

מילר, עמוס

עמוס, בן בתיה ויעקב, נולד ביום י"ז בתמוז תרצ"ו (7.7.1936) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "בילו" ובבית־הספר התיכון העירוני "צייטלין" – שניהם בתל־אביב. חינוכו היה חינוך דתי, הן בבית־הספר והן בביתו, והיה חבר בתנועת "בני עקיבא". בכל שנות לימודיו הצטיין, הן כתלמיד והן כבעל דעות מקוריות בנושאים שונים, תוך גילוי עקשנות ועקביות. הייתה בו בעמוס מידה רבה של סקרנות והוא גילה התעניינות בנושאים רבים ומגוונים, אך עיקר התעניינותו הייתה בתחום מדעי הרוח והחברה.

עמוס גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1954 ושירת במסגרת הנח"ל. יחד עם חבריו לגרעין הצטרף לקיבוץ "לביא" ושם ניסה להשתלב בדרך החיים של הקיבוץ.

בראשית אפריל 1957, עם סיום שירות החובה, התלבט עמוס קשה בין רצונו להמשיך את חייו בקיבוץ לבין שאיפתו להשכיל ולרכוש דעת. לאחר לבטים רבים פרש מן הקיבוץ, כדי להתחיל את לימודי הכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים, בנובמבר 1957. בד בבד עם לימודיו החל לעבוד באגף התקציבים של משרד האוצר. במסגרת יחידה זו עסק בתחום, שבו התמיד לאחר מכן במשך שנים, וזכה למעמד של מומחה מובהק. היה זה תחום השירותים הסוציאליים, החינוך המקצועי, הבטחת רמת הכנסה לאוכלוסיה הנזקקת, פיתוח מערכת החינוך ופיתוח שירותי הבריאות. הצלחתו של עמוס בעבודתו רבת השנים בתחום זה, הייתה תוצאה מן העובדה, שהשתלבו בו התכונות של חוקר מלומד ושל מנהל, המעריך את חשיבות ההחלטה ויכולת הביצוע שלה. בכל שנות עבודתו הצטיין בחתירה לתוצאות ממשיות ובנות־ביצוע, ולא הסתפקות במחקר עיוני בלבד. כישרונותיו והתמדתו הביאו אותו תוך שנים אחדות, במקביל לסיום לימודיו האוניברסיטאיים, למעמד של מרכז תקציבי המשרדים הסוציאליים באגף התקציבים באוצר. מי שהיה ממונה עליו בעבודתו, הגדיר אותו כך: "עמוס איש המעשה היה. פעולותיו, סקריו וכתביו היו מכוונים להשגת מטרות מוגדרות היטב. כל העוסק כיום באחד מתחומי השירותים הסוציאליים, אינו יכול שלא לפגוש בתרומתו של עמוס בעיצוב מדיניות, שינוי בהקצאת משאבים ובקביעת ערכים ומטרות לטווח ארוך". חלק מן העבודות אשר עמוס כתב, או היה ממונה על כתיבתן במסגרת תפקידו באוצר, רוכזו לאחר מותו בספר "עקבות בחול – עיונים בכלכלה סוציאלית". פרקי הספר מציינים את הנושאים הכבדים, בהם מוטבעות עקבותיו של עמוס: קרנות הפנסיה והפיצויים, שירותים להבטחת הכנסה, תכנון תקציבי השירותים הסוציאליים לטוח קצר ולטווח ארוך, ניתוח ההוצאה והתרומה של מערכת החינוך בכלל ושל החינוך המקצועי בפרט. נושא כבד משקל, שבו עסק עמוס בשנותיו האחרונות לא מצא ביטוי בספר זה, כיוון שלא הושלם: הכנת החוק והשירות של מערכת הבריאות הממלכתית. כאשר תבוא שעתה של מערכת זו, יתגלה כי עבודת תשתית חשובה, שנעשתה בצנעה בסוף שנות הששים, הנה בעלת ערך גם כיום. על התכונות שעשו את עמוס למיוחד בעבודתו, כתב בספר מי שהיה מנהל הביטוח הלאומי: "עמוס לא היה כלכלן קר רוח. הייתה בו רגישות חברתית ואנושית עמוקה.

"כלכלה" ו"תקציבים" לא היו אלא כלים בידו, אשר באו לממש מטרות חברתיות. עמוס הוכיח, שמשרד האוצר ומשרדי רווחה יכולים לפעול ביעילות רבה ולשרת את הציבור על הצד הטוב ביותר. בשטח הפנסיה, מישפחות מיעוטות אמצעים, בענייני תברואה — היה עמוס מעצב מדיניות ראשי, אשר חותמו נשאר עד היום". בני פלוגתא שלו בתקופת עבודתו באוצר, הן במשרד זה עצמו והן במשרדים שעליהם היה ממונה, הכירוהו כאיש בעל יושר אינטלקטואלי, מבוסס היטב בטיעוניו, נאמן לרעיונותיו ולדעותיו ונאבק עליהם ללא פשרות. בתקופת שירותו במילואים הוצב לחיל האוויר ועבר קורס מש"ק תומ"ת נ"מ, וכן סיים קורס מתקדם תומ"ת נ"מ. במלחמת יום הכיפורים גויס בעיצומו של יום הצום ושירת כמש"ק תומ"ת נ"מ בחזית הדרומית. עם תחילת צליחת התעלה התקדם עם הכוחות על מנת לתת הגנה מפני התקפות אוויר לכוח הצולח במוצב "מצמד", אשר לאחר מכן זכה לכינוי "חצר המוות". ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע מירי מטוס, שתקף את הכוחות באזור "מצמד" ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, חנה לבית ויינשטין, אותה נשא בשנת 1961, לאחר שהייתה חברתו מנוער בתקופת הלימודים ובתקופת השרות הצבאי ושלוש בנות: ענת, אפרת וניבי, אשר בעת מותו היו בנות תשע, ארבע וחצי ושלושה חודשים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו כתב למשפחתו את סיכום הפרק האחרון בחייו: "עמוס השרה משלוותו ומרוחו המרגיעה על הכלל. הוא היה חייל מצוין".

מילר, שאול

שאול (שוליק), בן חנה ושמואל, נולד ביום כ"ג באלול תשי"ב (12.9.1952) ברמת־גן. כשהיה בן שמונה נסעה המשפחה לקולומביה שבדרום אמריקה, בגלל עבודתו של אביו, ושם המשיך ללמוד בבית־ספר יסודי יהודי. למרות האווירה החדשה, המשיכה המשפחה לשמור על קשר הדוק עם הארץ, ומפת ארצו הייתה תלויה תמיד בחדרו של שוליק — על פיה היה מתכנן טיולים וסיורים שיעשה בבוא היום. כשהיה בן שתים־עשרה חזרה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בכפר שמריהו, שם החל שוליק את לימודיו בבית־הספר המשותף "כפר שמריהו–רשפון" אז גם הצטרף לתנועת "הצופים", והגשים את תוכניותיו לגבי הטיולים בארץ. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־ספר בתל־אביב. על שוליק סיפרו הוריו: "משחר ילדותו הצטיין בחוש חובה ואחריות כלפי הסובבים אותו. קו זה באופיו היה עתיד להתפתח ולהטביע את חותמו על מערכת יחסיו עם הסביבה. כשהיה בחו"ל חש מחנק. עם זאת ידע לייצג את שמה ורוחה של ארצו בפני חבריו לכיתה, וביניהם רבים אשר למדו להעריך את המדינה הקטנה, באמצעותו של הנוער החביב עליהם". סיפרו עליו חבריו: "שאול היה דמות חיונית ומלאת חיים. הוא עצמו היה חבר למופת. תמיד גילה התעניינות בזולת ונתן לך להרגיש, שרוצים בך, שאתה חשוב. הוא היה בחור שקט מטבעו, לא מן הטיפוסים

שמפטפטים הרבה בחברה. הוא ידע לצחוק מבדיחות ולנהוג כמו אחד מכולם, אך למעשה היה מופנם מאוד. את רגשותיו ואת דעותיו שמר לעצמו. אהב לטייל, לטפס בהרים, לטפס על מגדלי מים. הייתה לו יכולת התבטאות רגשית עזה".

שאול גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. במסגרת שירותו השתלם בקורס מ"כים, בקורס מ"כ רובאי, בקורס צניחה, בקורס קציני חי"ר ובקורס קומנדו. על טיבו של שאול אפשר ללמוד מדברי חבריו, מפקדים וחיילים. סיפר יורם: "מילר דרש מהמ"כים הרבה. אנחנו עבדנו וביצענו כל משימה שהטיל עלינו, אף שלפעמים זה נראה לנו מוגזם. מילר ידע להתנהג אתנו יפה, אם כי תמיד שמר על מחיצה כלשהי. הוא ידע לחייך כשהיה מגיע, ולעמוד על דרישותיו עד הסוף. בשביל הפלוגה היה מוכן לתת הכל". סיפר דוד: "הוא היה גבוה, יפה מראה, ממושקף. הוא צעד אתי מהטירונות ועד יום מותו. הוא לימד אותי להיות חייל ויותר מזאת – להיות צנחן. רוב הזמן היה חביב אלינו. הבין אותנו וניסה לעזור בפיתרון בעיות. בעיקר היה בעל סבלנות רבה. במחלקה אהבנו אותו ולא היינו מוכנים שיביאו לנו קצין אחר, אם כי היה קפדן לא קטן. הוא דרש רמה, ואנחנו נענינו. ניתן היה לראות שהוא גאה במחלקתו. ואכן, המחלקה זכתה לכל התשבחות על ביצועיה באימונים. אחרי מילר היינו מוכנים ללכת באש ובמים". סיפר חבר אחר: "שולי היה מעריץ נלהב ושרוף של הצנחנים. כשיצא לקורסים פחד כל הזמן שלא יחזירו אותו לגדוד. הוא היה המאושר באדם כששב לגדוד, וסבל קשות ממצפונו כשהיה צריך להפעיל את סמכויותיו, לפעמים הלא־נעימות, כקצין. בשבתות היה מהלך אבל וחפוי ראש, כולו צער ורחמים על חייל, שהיה נאלץ להשאירו בריתוק מחנה. יחד עם זאת לא ויתר על עונש כשזה היה מגיע. הוא דרש משמעת ברזל כדי להוציא מהחיילים את המקסימום. בשבילי שאול היה בחור שקט ומופנם, את מחשבותיו שמר לעצמו והשתפך בהזדמנויות נדירות בלבד. חבר טוב היה ומארח מעולה. תמיד נהגנו להתכנס אצלו והיה נעים. שאול לא היה מן הדברנים וגם לא סחב את העגלה החברתית שלנו, אך היה הגלגל הטוב ביותר שלה והנאמן לה ביותר". מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בראס סודר שבסיני. שאול הסביר לחיילים כי "די עם העליזות, עכשיו יש לעשות עבודה קטנה: צריך להחזיר את המצרים לצד השני". עם "העבודה הקטנה", שהייתה רבה למדי לגבי היחידה הלוחמת, המשיכו החיילים לשמור על מורל גבוה ועל רוח עליזה. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), בהסתערות היחידה על "החווה הסינית", נפגע שוליק ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "שאול הוגדר כקצין טוב, נמרץ, שקול, מסור ואהוד".

מימון, אורי

אורי, בן דבורה ואליהו ז"ל, נולד ביום כ"ד בכסלו תש"ז (16.12.1946) בחיפה. הוא החל את חוק לימודיו בבית־הספר הריאלי בחיפה וסיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הריאלית של בית־הספר, ועמד בהצלחה בכל בחינות הבגרות. תלמיד שקדן ומצטיין היה אורי בכל שנות לימודיו בבית־הספר. אהוב היה על מורים ותלמידים כאחד ונכון לסייע לחבר שהתקשה בהבנת החומר. אורי נטל חלק פעיל בארגון מסיבות וחגיגות, והיה בין ההולכים בראש בכל מסע וטיול של כיתתו. לימים נבחר לשמש רכז הפעילויות של חברת התלמידים וזכה אף בפרס על הצטיינותו בתחום יחסי־אנוש. משחר נעוריו היה חבר פעיל בתנועת "הצופים" וכשבגר נשלח להדרכת שלוחת חניכים ב"שבט הכרמל". בן מסור ואח נאמן היה אורי. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם גבה קומה ויפה מראה, אחראי ורציני בגישתו לחיים, משוש לב כל רואיו.

אורי גויס לצה"ל בשלהי יולי 1964, והתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה והוסמך לענוד "כנפי צנחן". הוא סיים בהצלחה קורס מ"כים ונודע כחייל אחראי המבצע את כל המוטל עליו בלא דופי.

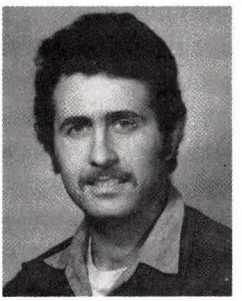
בינואר 1967 השתחרר מהשירות הסדיר וירד לשנת שירות בעיירת הפיתוח ירוחם. במלחמת ששת הימים לחם עם הכוחות שפרצו אל העיר העתיקה בירושלים. במהלך פעולה זו נפצע, אך סירב להישלח לעורף לטיפול והמשיך להילחם עד שהובא מחוסר־הכרה לבית החולים "ביקור חולים". למחרת היום ברח מבית החולים ודלק אחר יחידתו, שהייתה כבר בדרכה לרמת־הגולן. הפסקת האש שמה קץ למאמצי השכנוע שעשה, כדי להתקבל שנית כחייל לוחם ביחידה. "מה הרגשת כשנותרת בודד ופצוע, מוקף חיילי אויב?", שאל אותו אביו, אליהו, לאחר שתמו הקרבות. "התנגנו לי זמירות 'כל נדרי' של סבא", השיב אורי. על חלקו במלחמה, הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

שלוש שנים אחר־כך סיים אורי בהצטיינות את לימודיו לתואר "בוגר", בחוגים לסוציולוגיה ולמדע המדינה באוניברסיטה העברית בירושלים. אורי שימש עוזר הוראה בחוג למדע המדינה, והיה מקורב לפרופ' שלמה אבינרי, ראש החוג. בד בבד עם ההשתלמות בלימודים עבד אורי ביחידת "אמנות לעם" במשרד החינוך, וריכז במסירות ובאהבה את פעולות התרבות בעיירות פיתוח. אורי כיהן גם כרכז "חגיגות המימונה", והכיר בצורך להעשיר את תרבות ישראל על־ידי שילוב מסורות עדתיות רבות ביריעת האמנות המתחדשת במדינת ישראל. בשנת 1971 נתמנה אורי עוזר ראשי למנהל הכללי של משרד החינוך והתרבות, מר אלעד פלד. בקיץ של שנת 1973 נשלח מטעם המשרד לאוניברסיטת מישיגן בארצות הברית. הוא החל בלימודים לתואר דוקטור במגמת "מדיניות ציבור". "אני רוצה להמשיך ולהזיז דברים במדינה כשאחזור", אמר ערב נסיעתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אורי בארצות הברית. "אני מוכרח לרוץ. החבר'ה לא יסתדרו בלעדי", אמר בבוקר יום התענית למתפללים בבית הכנסת בדטרויט. הוא מיהר לחזור ארצה ובמוצאי יום הכיפורים,

בשדה התעופה על־שם קנדי בניו־יורק, אמר לאחד מחבריו: "עשרים אלף איש שעטו קדימה במשחק בייסבול ומילאו את הכבישים. רבים מהם יהודים, ואיש לא העלה בדעתו, שהבית שלי בוער". כשנחת המטוס בשדה התעופה בן גוריון התקשר אורי מיד עם בני משפחתו, והעמיד פנים שהוא דובר אליהם מעבר לים. הוא נשלח לחזית הדרום ולחם שם כמפקד פלוגה בקרבות הבלימה. ערב שמחת־תורה צלחה יחידתו את תעלת המים בדרך לתוך מצרים. במוצאי החג, ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע מכדור ונהרג בעת הדיפת התקפה של חיילי קומנדו מצרים באזור "חסה", בגדה המערבית של התעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "הכרנוהו כמפקד אמיץ, בעל כושר מנהיגות גבוה ויכולת רבה לעמוד במצבים קשים. הוא הצטיין ברמת אינטליגנציה גבוהה מאוד. טוב לב היה והתבלט בעזרתו לרעיו, הן בשירות הצבאי והן בחיים האזרחיים. עם נפילתו אבד לנו מפקד מעולה, אדם יקר וידיד נאמן".

מינא, יצחק

יצחק, בנם בכורם של נורית ונג'י, נולד ביום כ"ב באדר א' תש"ח (8.3.1948) בבצרה שבעירק, ועלה ארצה עם הוריו ואחיו בשנת 1951. משפחת מינא השתקעה בבאר שבע ויצחק למד תחילה בבית־הספר היסודי "חזון עובדיה", והשלים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר "סיני" שבעיר. אחרי כן המשיך בלימודים על־יסודיים במגמה הריאלית בבית־הספר התיכון־דתי מקיף ב' בבאר־שבע. בקיץ תשכ"ה עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. בגיל צעיר התגלה יצחק כילד אחראי ורציני. תלמיד שקדן היה והתחבב עד מהרה על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. עניין מיוחד היה לו במתמטיקה, ואחיו מספרים, שגם בשעות הפנאי עסק בפתירת בעיות בחשבון. לא בבעיות מתמטיות קלות מצא עניין, כי אם בשאלות מסובכות, שדרשו מאמץ שכלי וריכוז. חובב ספורט היה ואהב במיוחד לשחק בכדורסל. בנאמנות של אוהד מסור עקב אחר משחקיה של קבוצת הכדורגל "הפועל" באר שבע, ועשה ככל אשר יכול כדי לא להחמיץ אף אחד ממשחקיה. כשבגר איציק והיה לעלם גבה קומה ויפה תואר, שאפו שבעת אחיו להידמות לו. סיפר אחד מהם: "איציק היה תכליתי ונמרץ. הוא הישרה ביטחון רב על הסובבים אותו. הוא התעניין בכנות במצב חבריו ודאג לבני המשפחה. לבו פעם ברכות, וגם כשהיה נדלק בחמת זעם, ידע כיצד להירגע ולהנמיך את קולו. איציק היה עלם יפהפה – תמיר, בעל עיני תכלת ושיער מקורזל. הוא אהב את החיים וידע שיושר, הגינות ונכונות לתת, הם יסודות הקיום".

יצחק גויס לצה"ל בראשית פברואר 1966 ולאחר הטירונות התנדב לחיל הצנחנים. הוא השתלם בקורס צניחה והוסמך לענוד "כנפי צנחן", אך לא הסתפק

בהישג זה ובחר להשתלם בקורס מ"כים ובקורס קציני חיל רגלים. חייל מעולה היה איציק, השתתף בפעולת "סמוע" ונלחם באומץ לב במלחמת ששת הימים. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא היה קצין טוב ואדם טוב. כמפקד דאג לאנשיו והקפיד למלא את תפקידו בשלמות, וכאדם היה ישר בתכלית ורודף צדק ואמת.

בפברואר 1969 סיים סגן יצחק את שירות החובה שלו ונרשם ללימודים על־תיכוניים בשלוחת הטכניון שבבירת הנגב. מפאת תקופות שירות מילואים רבות החליט, בתום שנת הלימודים הראשונה, להתנדב לפעילות ביטחונית בחוץ־לארץ, במסגרת משרד הביטחון. באחת הטיסות אל מעבר לים הכיר יצחק את מגי, בת שוויצריה. חצי שנה אחר כך, בנובמבר 1971, עלתה מגי ארצה כעולה חדשה והשניים נישאו בתל אביב. יצחק עבד כמנהל מכירות בסוכנות "פולקסוואגן" בתל אביב והקים את ביתו בגבעתיים. סיפרה מגי: "הסתגלתי לחיי הארץ בקלות, משום שאיציק היה לצידי, סייע לי והדביק אותי בהתלהבותו האידיאליסטית. איציק אהב את ישראל כאילו היא חלק ממנו. גם אותי הצליח להפוך לפטריוטית מסורה". כחודש ימים לאחר נישואיו, במאי 1972, נקרא איציק שוב לשירות מילואים ואז יצא להשתלם בקורס לקציני סיור. בתום הקורס הוצב יחד עם כמה קצינים מעולים מחיל הצנחנים ביחידת סיור מובחרת. "איציק אהב מאוד את היחידה החדשה", סיפר אחיו, יוסי. "כשקבעה ועדה רפואית, שיהא עליו לעזוב את היחידה מחמת דלקת עיניים קשה, מיאן איציק לקבל עליו את הדין ונאבק בעקשנות לזכות ברשות להישאר שם". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה איציק בבית הוריו בבאר שבע. הוא התקשר מיד עם היחידה שלו וכשבושש צו הקריאה להגיע, לבש את מדיו ויצא לדרך. איציק לחם בסיירת בחזית הצפון. שישה מבני משפחת מינא שירתו בצבא באותם ימים קשים, וכשגילה איציק בהמולת הקרב את אחיו הצעיר, ניסים, אי־שם בגולן, הייתה הפגישה בין האחים נרגשת מאוד. לאחר שוך הקרבות הועבר יצחק לחזית הדרום. ביום ו' בטבת תשל"ד (31.12.1973) נפל איציק בעת מילוי תפקידו, תוך כדי מרדף אחר חולית חיילי אויב בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה הרה, אב, אם ושבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. בשלהי יולי 1974 נולדה בתו, אודליה. "היא אוהבת את החיים ואוהבת לצחוק ממש כמו אביה", סיפרה אמה מגי. לדברי אחיו לא היה איציק צריך לצאת למרדף זה, שכן לפני כן היה בסיור לילה. אך בעינים דומעות וחסרות שינה ביקש שיצרפוהו לכוח הרודף. והוא יצא לקרב שממנו לא שב.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "בנפול יצחק ז"ל אבדתם בן משפחה אהוב ואנחנו, חבריו ליחידה, אבדנו חבר יקר ומסור, שבחרפו נפשו למות העניק לעם את החיים ולישראל — את זכות הקיום".

מינדז׳יגורסקי, זאב

זאב, בן צ׳רקה ומשה, נולד ביום י״ב באלול תשי״ב (3.9.1952) בבני ברק. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״מעלות״ ובבית־הספר התיכון־דתי ״בני ברק״, וכן היה חניך ומדריך בתנועת הנוער ״בני עקיבא״ וחובב ספורט נלהב, במיוחד בענף הכדורסל.

זאב גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק (שם למד תותחנות טנקים), בקורס מפקדי טנקים, בקורס קציני שריון. בכל הקורסים הוענקו לו ציונים גבוהים. על זאב, שנהגו לקרוא לו בשם מנדי, סיפר חברו ליחידה בני: ״המשקע שהותיר בי זאבי טבוע בכל תחום ותחום בחיי, החל מההשכמה המשותפת בבוקר יום חורף, וכלה באכילת פלח אבטיח בלילות הקיץ החמים. אני, הגוי המושלם, התחלתי להניח תפילין יחד עם זאבי. רציתי לשאת חן בעיניו ולהבין את עומק אמונתו. זאבי היה חבר למופת. כאשר חלתה אמי, התעקש לתרום דם למענה. זה היה חלק מהשקפת עולמו האוהבת של זאבי. זאבי היה חלק בלתי נפרד ממני, וכשקרה ונסע לו לדרכו, הרגשתי כאילו חסר לי איבר בגופי. חיוך התמיד שלו, דברי העידוד שהיו מוכנים בפיו לשעת צרה, שלוות הנפש שלו ורצונו העז לעזור לחבריו – כל אלה מצטרפים לאישיות אחת ששמה – זאבי. כמפקד, היה אהוב על חניכיו ועל מפקדיו, וזכה לטפס במהירות בסולם התפקידים. מחלקתו הגיעה להישגים הגבוהים ביותר בין שאר המחלקות, וזאת הודות לשעות הארוכות שהקדיש לאימונים. קרה פעם שחניך הדליק סיגריה בשעת המסדר. זאבי דרש ממנו לכבותה ולהתייצב ליד דלת משרדו. החניך, שהגיע לשם בפיק ברכים, כאשר כבר ידוע לו מה העונש הצפוי, זכה להטפת מוסר תקיפה וארוכה, ול...סיגריה. כזה היה זאבי – מופת של מפקד, שמעולם לא שכח שהוא גם אדם״. סיפר עליו ידיד אחר, אפרים: ״כמו כולם, גם זאביק שאף להיות הטוב בכולם. הוא רצה הכל להבין, הכל לדעת והכל לבצע על הצד הטוב ביותר. מזאביק ״בעל הכיפה״, תמיד אפשר היה לקבל עזרה או מלת עידוד. בכל הזדמנות הוכיח זאביק שהוא קורץ מאותו החומר המיוחד העושה אדם לאדם, ובכל הזדמנות הוכיח כי האמון שניתן לו לא איכזב. זאביק היה תמיד הטוב מכולם״. מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הדרום. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), נפגע הטנק שלו באזור ״החווה הסינית״, וזאב נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. על התנהגותו האמיצה במהלך הקרבות הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ״ל – רב אלוף מרדכי גור. והרי תיאור המעשה: ״עד יום ה־14 באוקטובר 1973 שימש סגן זאב מינדז׳יגורסקי ז״ל כסמ״פ טנקים. בליל הפריצה של 15 – 16 באוקטובר 1973 לגדה המערבית של התעלה, נפגע תותח הטנק שסגן זאב מינדז׳יגורסקי ז״ל פיקד עליו. למרות זאת המשיך להילחם מהטנק, כשהוא מפעיל מקלעים. בגמר הקרב התנדב להיכנס שנית לשטח הלחימה, שהיה עדיין מוכה באש האויב, וחילץ פצועים מהשטח. ב־17 באוקטובר 1973 עלה הטנק שלו על מוקש. על אף האש הארטילרית, שניתכה על המקום, ירד מהטנק כדי לבדוק אפשרות חילוצו –

ואז נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סגן זאב מינדז׳יגורסקי ז״ל אומץ לב ודבקות במשימה״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״זאב היה קצין שדבק במשימתו ואהב לעזור לכולם – רע או חניך. בתקופת הקרבות החליף טנקים אחדים, ולמרות המאמץ העצום שהשקיע בארגון פלוגתו, לא ראיתי, ולו ברגעים הקשים ביותר, את זאב מסרב לעזור לחבר – אם בעצה ואם בעזרה פיסית. בקרבות הפריצה יצא עם תותח מפוצץ. למרות זאת המשיך להילחם במקלעים שנותרו לו וגרם לאויב אבדות קשות״; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״זאב הוגדר על ידי מפקדיו כקצין מסור, מוצלח, מוכשר ואהוב״.

לזכרו תרמה המשפחה ספר תורה וארון קודש לבית כנסת בבני ברק.

מינטוס, שמואל

שמואל, בן בלנש ויהודה, נולד ביום ג׳ באלול תשי״ד (1.9.1954) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״חשמונאים״ ברמת־גן, ואחר־כך הצטרף לפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. שלוש שנים למד בפנימייה וברביעית חזר לבית הוריו ברמת־גן והתקבל לכיתה י״ב בבית־ספר ״אהל־שם״ ברמת־גן. מחנכו בבית־הספר, חיים ברוקה, סיפר שהצטרפותו לכיתה הייתה קלה. בזכות חביבותו ויושרו התקבל לחברה תוך זמן קצר ביותר. הוא היה פתוח כלפי הכל ונחשב נער חביב מלא הומור ושמחת חיים. הוא אהב מאוד את משפחתו והיה קשור אליה מאוד. פעם נעדר פתאום מבית־הספר ימים אחדים, וכשנשאל מה קרה, אמר בשמחה: ״נולדה לי אחות והייתי צריך לטפל באחי הצעיר בזמן העדרה של אמי״. אז גם ביקש מאמו שתביא את הפעוטה לבית־הספר בהפסקה הגדולה כדי לשחק אתה. הוא היה נער רגיש, ישר עד מאוד, אוהב את הבריות, בן מסור, אח טוב וחבר נאמן.

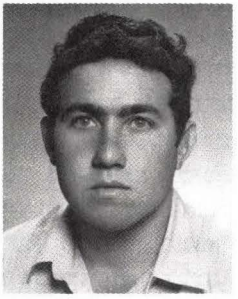
שמואל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לסיירת ״חרוב״, שם עבר תקופת אימונים והשתלם בקורס צניחה. חברו, יונה אבנר, מספר עליו: ״...לשמוליק היה סגנון דיבור מיוחד, אולי של משורר... בתחילה החבר׳ה לא הבינו מה קורה, אך במשך הזמן נדבק סגנונו גם בנו, ולא פעם היה אחד מהחבר׳ה מעיר לחברו: ״תפסיק לדבר מינטוסית, זה לא מתאים לך״. שמוליק היה חביב ונערץ על הכל. בהפסקות שבין האימונים, כשהיית עומד מן הצד, היית רואה את כל החבר׳ה מקיפים את שמוליק ומתגלגלים מצחוק לשמע בדיחותיו וסיפוריו. לחבר׳ה קרא תמיד בשמות מצחיקים. כששמוליק נעדר יום־יומיים, הורגש חסרונו מאוד, כי הצליח תמיד להחדיר אווירה חמה גם בזמנים קשים. מעולם לא למד מוסיקה, אך התברך בחוש מוסיקלי מפותח. לא פעם יכולנו לראותו יושב ליד הפסנתר, או לוקח לידיו גיטרה ופורט להנאתו״. משמוליק קרן הרבה יותר מאשר חן נעורים. קרנה ממנו התלהבות אמיתית והרבה כנות: אותה כנות המולידה אומץ להיות נאמן לעצמו, לדעותיו

ולרגשותיו ואומץ לבטא אותן. זו הייתה כנות הנובעת מכבוד עצמי. הוא ניחן בנפש רגישה, באוזן קשובה לצליל ובעין פקוחה לצבע. ועוד ניחן ברעב הנפלא לדעת, לאהוב, לחוות, לחיות, לחשוב ולחקור. עם פרוץ המלחמה נשלחה הפלוגה שלו לסיני, והוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים. במהלך הקרבות חצתה הפלוגה את התעלה ונכנסה לעיר סואץ. בקרב שהתחולל בשערי העיר ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע שמוליק ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון, משה דיין: "שמואל היה חייל מסור וחבר נאמן. היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

דברים לזכרו ראו אור בספר "סיירת חרוב".

מינץ, אבי (אברהם)

אבי, בן חנה ויקותיאל, נולד ביום כ' בטבת תשי"ב (18.1.1952) במגדיאל. משפחתו, מראשוני מגדיאל וממייסדיה, הייתה משפחת איכרים, שבביתה ספג את אהבת האדמה, וזו נטבעה עמוק בדמו. את לימודיו היסודיים, עשה בבית־הספר הממלכתי במגדיאל, ואחר כך המשיך בלימודים התיכוניים בבית־הספר על־שם עמי אסף בבית ברל. הוא היה חבר ב"מכבי הצעיר" וב"הפועל", והשתתף בכל פעולות הגדנ"ע בבית־ספרו. אך את עיקר הבילוי מצא בשדות, במשק ובפרדסים. נזכרת בת־דודתו, טלי: "הוא היה מסתובב בין הצינורות והברזים, מעביר צינורות, משקה את השדות ובודק כל פרי אם כבר בשל. מאבי נדף תמיד ריח פרדסים משכר — שם הרגיש עצמו טוב מכל". בחברה היה מסתגר במיקצת, אך רכש לבבות בפשטותו הנפלאה ובתמימותו. מיודעיו הכירוהו כנער ביישן וצנוע, ואהבוהו בשל תכונותיו אלו. "אבי אפילו לא ידע כמה הוא אהוב על חבריו", אמר אחיו. "הוא היה כל־כך ביישן, שלא הערין את עצמת החן הטבוע בביישנותו".

אבי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1970, ולפי בקשתו הוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו השתלם בקורס למקצועות טנק, בקורס טען־קשר, בקורס מש"קי טנק ובקורס מפקדי טנקים. סיפר אחיו יואל: "יומו הגדול של אבי היה יום קבלת הטנק. הוא היה מאושר בתפקידו, ושלא כשאר חבריו, מעולם לא התאונן על תנאי השדה הקשים וקיבל הכל באהבה, כמצווה מקודשת, שיש למלאותה על הצד הטוב ביותר".

בראשית אוגוסט 1973, חודשיים לפני שפרצה המלחמה, סיים את שירות החובה. **אבי שוחרר והוצב ביחידת מילואים ומיד שב אל אהבתו הראשונה — האדמה.** הוא החליט ללמוד טכנאות הדרים בבית־הספר החקלאי "מקווה ישראל". את לימודיו החל בספטמבר 1973, אך לא הספיק להגשים את חלומו ולבנות לו משק משלו.

במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד טנק בחזית סיני. כשפרצה המלחמה לא חיכה לצו־הקריאה ומיהר להצטרף ליחידתו. במשך כל יום השבעה באוקטובר נסע בדרך ליחידתו. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו ואבי נפל בקרבות הבלימה באזור ״חמוטל״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגדיאל. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אבי היה חייל וחבר למופת. ביחידה התגלה כאחד ממפקדי הטנקים המוכשרים והמסורים ביותר״; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״אבי היה חייל מצוין וחבר נאמן. הוא היה אהוב על הכל״.

מינצברג, יורם

יורם, בן כהנה ונפתלי, נולד ביום כ״א בתמוז תשי״א (25.7.1951) בירושלים. הוא למד בבתי־הספר היסודיים ״לוריא״ ו״בית־הילד״, ובבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה בירושלים. הוא היה חבר, ואחרי־כן מדריך בתנועת ״הצופים״, התעניין מאוד בספורט, ובבית־הספר היה חבר במועצת התלמידים ושימש אחראי לתכניות הבידור. בשעות הפנאי אהב להאזין למוסיקה. יורם שאף לעצמאות מאז היה קטן, ועל אף שהמצב הכלכלי בבית היה טוב, הוא עבד לעתים קרובות כדי להשתכר לעצמו. בלילות עבד במאפיה, בבקרים חילק לחמניות, מכר פרחים, העביר רפואות מהסיטונאי לבתי־המרקחת, ושימש כעוזר לבמאי בחברת הסרטה. בכסף שהשתכר רכש לעצמו אופניים, ואחר כך רכש קטנוע. הוא היה שופע מרץ וגם בשעות שהיה עייף ביותר, לא ויתר על מיפגשים חברתיים. למעשה היה הוא היוזם של כל הבילויים הקבוצתיים, של הטיולים הרבים ושל השחייה בצוותא בים — ספורט שהיה אהוב עליו ביותר. יורם היה מלא סקרנות בריאה. לפעמים, בשעת טיול, היה דורש לעצור את המכונית כדי לרדת ולהתבונן בנוף. אז היה צועק ליושבי המכונית: ״צאו החוצה ותראו איזה נוף מקסים. איך אתם יכולים להציץ בו מבעד החלון בשלוות נפש כזאת?״ הוא היה מדביק את הכל בהתלהבותו. בדרכים היה יורד כדי לקרוא את הכתוב על גבי אנדרטאות. בסבלנות וביסודיות בחן כל מילה ורשמה בזכרונו. ״כאשר הוחלט לקנות רהיט חדש לבית״, סיפרו הוריו, ״היה זה יורם שקבע מה נקנה ובאיזה מחיר. דעתו הייתה הקובעת בבית״. יורם לא אהב גילויי חיבה מופגנים. הוא התבייש בהם. פעם, כאשר חברתו שאלה אותו: ״באיזה מין סלנג אתה מדבר אל אמא שלך?״ ענה לה: ״היא יודעת שאני אוהב אותה״. סיפרו עליו חבריו: ״ביורם היה איזה צירוף של יזמה והעזה, המלוות במעין ״לא איכפת לי״ חיצוני. יורם החיצוני ויורם הפנימי היו שונים זה מזה. הוא התבייש קצת בפנימיותו הטובה והרגישה, וניסה להסתיר אותה. הוא תמיד הדביק אותנו בהתלהבות האופיינית לו, וגם על חניכיו בצופים הייתה לו השפעה דומה. הם אהבוהו מאוד״.

יורם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל ההנדסה. במסגרת שירותו השתלם בסדרה של קורסים לרבות קורס מש"קי פלסים וקורס מש"קי חה"ן. לאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קצינים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני הנדסה. לאחר שקיבל את דרגת הקצינות, הוצב ביחידה עורפית, אך הוא התעקש ואף הצליח לעבור ליחידה קרבית. כמפקד היה נערץ מאוד על פקודיו.

במחצית נובמבר 1972, כשהשתחרר משירות החובה החל ללמוד הנדסת תעשייה וייצור בטכניון בחיפה. הוא הספיק ללמוד סמסטר אחד בלבד עד שפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד מחלקת־שדה ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע ונפל בקרב כאשר הסתער בראש מחלקתו על כוח סורי באזור חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

לזכרו כתבה רעיה בלטמן שיר, שפורסם בעיתון "הארץ שלנו".

מיקא, יצחק־שמואל

יצחק־שמואל (איזי), בן הלה ומנחם, נולד ביום ב' בתשרי ת"ש (15.9.1939) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "תחכמוני". את לימודיו התיכוניים המשיך בבית־ספר ערב, כדי שיוכל לעזור לאביו במשרדו בשעות הבוקר. בנערותו גילה נטיות ספרותיות והשאיר אחריו אוסף נכבד של כתבי־יד. הוא אהב את הטבע, וביחוד אהב לצלם נופים בטבע, ושעות ארוכות היה עוסק באוסף הבולים שלו. חבריו קראו לו איזי, וכינוי זה דבק בו מילדות ועד יומו האחרון, כאילו היה זה שמו הרשמי. איזי היה חבר בתנועת "הצופים", ובמשך שנה, עד לגיוסו, עשה עם גרעין התנועה בקיבוץ חצרים.

יצחק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957 והוצב לחיל השריון. בתקופת שירותו שימש כמ"כ בבסיסי הדרכה והיה אהוב מאוד על פקודיו ועל מפקדיו.

בראשית מאי 1960 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. משיצא לחיים האזרחיים השתלם בקורס לטכנאי רדיו, ואחרי כן עבד בחברת "אמפא" כטכנאי מקררים ומכונות כביסה. באותם ימים הכיר את אשתו לעתיד, גאולה, ובפברואר 1962 נישאו השניים. בשנת 1963 עברו בני הזוג להתגורר בקרית־גת, שם החל איזי לעבוד במפעל האלקטרוניקה "גתרון". שם גם נולדו אורן בכורו, ואחותו עינת. לאחר שהוצע לאיזי לנהל את משרד המכירות של המפעל בתל־אביב, נדדה המשפחה צפונה וקבעה את מושבה תחילה בקיראון, ואחרי כן בהרצליה. איזי השתתף במלחמת ששת הימים ואחרי המלחמה השתלם בקורס קצינים, והוצב ביחידת מילואים כקצין. בחוות דעת של מפקדיו נאמר עליו שהוא מפקד מעולה, יעיל בעבודה ומוכשר, בעל יכולת מנהיגות טבעית ואדם בעל אופי חיובי. איזי גם ערך

אלבום פרטי של המלחמה, ובו צילומים וסיפורים על חוויותיו מימי הקרבות. איזי אהב את ארצו ואת נופיה, ובימי חופשה לקח את משפחתו לטיולים ברחבי הארץ. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של סרטים ושקופיות שצילם בטיוליו הרבים. את אשתו וילדיו אהב, והעניק להם את מיטב זמנו ומרצו. גם את עבודתו אהב והצליח בה מאוד ואף מונה מנהל המפעל. במלחמת יום הכיפורים שירת כסמ"פ טנקים בחזית סיני. בקרב שהתחולל בקרבת קנטרה ביום 18.10.1973, נפגע מרסיס בראשו והועבר במסוק לבית החולים בבאר שבע. ביום כ"ח בכסלו תשל"ד (23.12.1973) נפטר מפצעיו בבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. הוא השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איזי מילא את תפקידיו בהצלחה ובכישרון, והיה דוגמה לפקודיו ומקובל על חבריו".

מיראן, גרשון

גרשון, בן לאה וצאלח, נולד ביום כ"ב באדר א' תשי"א (28.2.1951) במעברת פרדסיה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "בר אילן" בכפר יונה, ואחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". גרשון היה בן למשפחה ברוכת ילדים. בשנות ילדותו התגוררה המשפחה בצפיפות ועמלה קשה לפרנסתה. לאחר שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון נרתם גרשון לנשיאה בעול פרנסת המשפחה, וסייע להורים בכספים שהרוויח. במלחמת ששת הימים שכלה משפחת מיראן את בנה נעים, אחיו של גרשון, ואילו במלחמת יום הכיפורים שכלה המשפחה את הבן השני, גרשון, ונכד. גרשון היה צעיר חרוץ ורב־מרץ. בני משפחתו וחבריו תיארוהו כ"בעל לב של זהב" וחביב על הכל. את מיטב עמלו הקדיש למשפחה, והיא הייתה כל מעייניו.

גרשון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 ושירת בחיל התותחנים.

מפאת מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה קוצר שירותו הסדיר בצה"ל והוא שוחרר והחל לעבוד כדי לסייע להוריו. הוא עבד כפקיד מכס באזורי יהודה ושומרון. חודש לפני פרוץ המלחמה נשא לאישה את חברתו רונית. במלחמת יום־הכיפורים היה גרשון בסוללת תותחים מתנייעים, שלחמה בסיני. עם התותחנים בסוללה שלו עבר גרשון מסלול קרבות קשה בקרבות הבלימה נגד המצרים, בצליחת תעלת סואץ ובכיבוש הגדה המערבית של התעלה. סוללתו הייתה יחידת התותחנים הראשונה שצלחה את התעלה ואילו צוות התותח המתנייע שלו בסוללה ג' הצטיין בהישגיו בכל ימי הלחימה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע גרשון ונהרג מאש נגד־סוללתית של המצרים, בשעה שהסוללה שלו חנתה ליד שדה התעופה דוור סואר, בגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי גרשון היה חייל מצוין וחבר מסור, אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת במקום מגוריהם; בחוברת "סיפורו של גדוד תותחנים" ראתה אור רשימה על דרכו ועל דמותו של גרשון.

מירברג, גדעון

גדעון, בן פנינה ושלמה, נולד ביום כ"א באדר א' תשי"א (27.2.1951), בקיבוץ כברי שם עבר את כל שלבי הגידול במשק – למן הפעוטון ועד לגמר בית־הספר התיכון. סיפרו עליו בני קבוצת "חרוב" שאתם התחנך: "גדעון לא נהג להתבלט. הוא דיבר מעט מאוד והיה סגור בשיחה. מה שאפיין אותו, היה אי־רצונו להיאבק עם החיים. הוא רצה לקבל את החיים כמו שהם. הוא נהנה מכל רגע ולא ראה צורך להילחם בדברים. היו לו המון תחביבים – גרפיקה, צילום, שחייה ושח־מט – וכולם היו שלו. לא גלויים לאחרים. הוא צייר באטיקים, תרנגולים, כלבים – תמיד לעצמו. ללא הפגנתיות של "תראו כמה אני כישרוני", אלא מתוך הנאה עצמית של יצירה. אולי נכון לומר שהייתה לו הנאה מעצם ההנאה. כשהוא לקח על עצמו את האחריות לבְּרֵכה – הוא נהנה מהמים, מהשמש. בבננות נהנה מהעבודה, ותמיד לעצמו ועם עצמו". לגדעון היו קשיי התבטאות בכיתה. כשכל התלמידים היו צועקים ומתפרצים, היה הוא יושב בצד ולא מתערב. פעמים רבות מצא דרך להתבטא בכתב. גם כתביו וגם ציוריו נגנזו כולם במגרתו הפרטית. רק לאחר מותו "נתגלו" ברבים. סיפר עליו מחנכו רפאל: "גדעון בלט באי־מעורבותו, בייחודו, בשמירה על עצמיותו. אפשר שהיה בזה משהו על גבול ההתבודדות בתוך הכלל הסואן סביבו. בכל אופן, ניכר היה בסירובו להיסחף באווירת ה"עדריות". בשנה האחרונה ללימודיו בבית־הספר, שמתי לב שהוא מעורב יותר, שהוא מרבה לרקוד, שכאילו הוא מרשה לעצמו ליהנות יותר באורח חופשי מן הצדדים הקלים, הבידוריים. הוא נעשה פתוח יותר, גלוי יותר. אך גילויים חדשים אלו, לא גרמו לו שיזנח את עיסוקיו הישנים להיפך — ציוריו, עבודות הגרפיקה שלו וכתביו — קיבלו מימדים חדשים, רב־גוניים יותר".

גדעון גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות שריון, בקורס מקצועות טנק ובקורס תותחני טנקים.

בראשית אוקטובר 1972 סיים את שירות החובה, חזר למשק ונכנס לעבודה בענף הפלחה. במלחמת יום הכיפורים שירת כתותחן טנק ברמת הגולן, והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. חבריו ליחידה סיפרו על לחימתה ועל אנשיה: "היחידה כולה הייתה מורכבת מאנשים חדשים שלא הכירו זה את זה — ובכל זאת גילו האנשים כוח לחימה למופת ותיאום מלא ביניהם, כאילו היו מורגלים בלחימה יחדיו. כאשר חילצו פצועים משדה הקרב, גילו הקרבה יוצאת מן הכלל, כאילו היו אלה חבריהם מזה שנים". כשנשאל נתי, מפקד היחידה, מהו הסוד שהפך את האנשים הזרים לכוח

לוחם מעולה תוך יממה אחת בלבד, השיב: "הסוד, כמדומני, הוא בצו הקריאה הפנימי, שהביא אותם הנה כדי להילחם". בקרב שהתחולל ליד תל־קסין ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הטנק שלו וגדעון נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ כברי. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גדעון מילא את המשימות שהוטלו עליו באומץ, בכישרון ובהקרבה. הוא הוכיח עצמו כלוחם וכאדם, היה מסור וחבר למופת. גדעון היה אהוב על הכל".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה מדברי חברים על דמותו, מכתבים שכתב, תצלומים של ציוריו ושל עבודות הגרפיקה שלו.

מירמוביץ, שי (שבתאי)

שי, בן רות וראובן, נולד ביום י"ג בכסלו תשי"ג (1.12.1952) בקיבוץ רעים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר בקיבוצו, ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר בקיבוץ בארי. שי היה אחד הילדים הראשונים בקיבוץ רעים, ונקרא בשם זה משום שנולד ביום ההולדת העשרים ושלושה של אביו. כשהיה תלמיד בכיתה הראשונה בקיבוץ, נעשו שי וחבריו מעין "שפני נסיונות" לשיטות חינוך והוראה חדשות, שהונהגו בכיתות הראשונות של בית־הספר. אחרי־כן הצטרפו חמשת בני הכיתה מרעים לבית־הספר בקיבוץ בארי, שם קשרו קשרים חברתיים עם חבריהם לכיתה, למרות קשיי הקליטה, שנתקלו בהם בראשית דרכם שם. שי היה תלמיד טוב – לא כתוצאה ממאמץ שהשקיע בלימודים ואהבתו לעצם הלימוד – אלא בגלל תכונותיו וכישרונותיו. הוא היה תלמיד שקט, עשה כל מה שנדרש ממנו, הכין תמיד את שיעוריו והצטיין בכתב ידו היפה. בזכות כושר־זיכרון מצוין הצליח לקלוט נתונים רבים ולזכור מספרים ופרטים מתוך החומר שנלמד. למרות שקרא הרבה מאוד ספרים, זכר כל מה שראה בכתובים. כוח הזיכרון שלו הקנה לו מעמד של ה"אנציקלופדיה" של הכיתה בכל המקצועות. כבר בראשית ימי הלימודים נתגלה אצלו כישרון למתמטיקה ולמקצועות הריאליים, וכישרון זה התפתח ברבות השנים והפך ידע מעמיק ואהבה לתחום זה. בשנת לימודיו האחרונה הכין, במסגרת בחינות הבגרות, עבודת גמר בנושא: קדחת הקרצית בבקר. היה זה מחקר על מחלה שפשתה ברפת, על השפעתה ועל תוצאותיה. הוא השקיע עבודה רבה בהכנתו, והצליח לגבש מחקר רציני ומסודר. נושא זה היה קרוב ללבו של שי, שעבד בענף הרפת כבר מתחילת שילובם של הילדים בעבודה במשק. הוא התמסר לעבודה בכל לבו, והלך בה בעקבות אביו, ואף התחרה בו. בעבודתו ברפת נהג לפי אותה מידה של יסודיות שאפיינה כל מעשה שעשה. כבר מגיל צעיר למד להכיר את כל הפרות ואת כל נוהלי העבודה. תמיד עבד עד שנסתיימה העבודה, אפילו נתמשכה הרבה מעבר לשעות

העבודה המקובלות. בכל הזדמנות נהג לעבור ברפת ולבדוק אם הכל כשורה. גם בתקופת שירותו בצבא, היה עובד ברפת כמעט בכל חופשה. האהבה לענף מסוים זה לא ניתקה אותו משאר ענפי המשק; הוא אהב את הקיבוץ מאוד והיה מעורה בכל אשר קרה בו, בכל ענף וענף. שי היה ילד עצמאי כבר מגיל צעיר, וברבות הימים למד גם להשתלב בעבודת צוות ובחיי החברה. הוא לא היה יוזם פעילות במסגרת חיי החברה, אבל משנדרשה עזרתו – מעולם לא סירב. היה בו שילוב של תכונות מנוגדות: הוא היה בעל מענה־לשון – אבל יחד עם זאת ביישן; חרוץ – ועם זאת עצל; אחראי ומסור – אך אוהב להתבטל. שי היה אהוב על הכל ורבים העריכוהו מאוד. בזכות חוש ההומור שלו, שניכר בו כבר מילדותו, התחבב על רבים מחברי הקיבוץ. משהתבגר הפך לנער סגור ומופנם, שלא נהג לחשוף את עצמו לפני הזולת. לפני גיוסו לצה"ל עבד במשק חודשים אחדים, בענפי הרפת והשדה.

שי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוצב ביחידת חרמ"ש, ואחרי־כן השתלם בקורס מ"כים. בשנה האחרונה שירת בסגל של מחנה הטירונים. בתקופת שירותו הצבאי הצטיין בחוש טכני מפתיע. הוא הכיר כל בורג בנגמ"ש והיה בקי בכל תכונותיו ובמבנהו. הוא לא אהב את חיי הצבא, ולכן סירב לצאת לקורס קצינים, למרות בקשתם של הממונים עליו. יחד עם זאת היה גאה בהישגיו. הוא עמד יפה בכל האימונים הקשים ובמשימות המייגעות, בזכות כוח־הרצון החזק שלו. הוא זכה להערכת המפקדים, ורבים רצו בו. בכל תחום שעסק בו, ניסה תמיד לרדת לעומקם של דברים, התעניין בעבודה ובחבריו החיילים, ועשה מעשיו בהתלהבות. כשהיה מדריך כיתה, נחשב המ"כ האהוב במחלקה, ואחד המדריכים הטובים בה. הוא השקיע עבודה ומסירות רבה בחניכיו בכל מחזור. בזכות מזגו הטוב, יושרו, גילוי לבו ויכולתו הרבה, אהבוהו חבריו, העריכוהו מפקדיו, וחייליו כיבדוהו וחיבבו אותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שנערך ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע שי ונהרג בהתקלות במארב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ רעים. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוצו והוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים מתקופות חייו השונות על דמותו ועל אופיו של שי.

מישר (סלומונוב), ישי

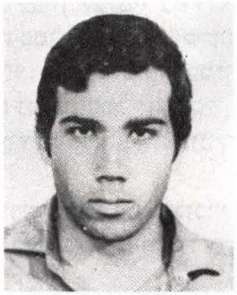
ישי, בן בתיה (בטיאיל) ויששכר, נולד ביום כ״ד באלול תרצ״ו (11.9.1936) בתל־אביב וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״ויצמן״ בהרצליה ובבית־הספר החקלאי בבית ירח. ישי היה כבן שנתיים כאשר הגיעה המשפחה להרצליה, בשלהי קיץ 1938. בילדותו היה מקסים ומלהיב את הבריות בשיחות עם חבריו, וכבר אז דמיין וסיפר על הארץ. רחב אופקים היה בסיפוריו ובמעשיו. ישי אהב מאוד ספרות ושירה. מגיל צעיר קרא ספרי שירה והקדיש את מיטב זמנו לעיון בשירי אלתרמן ובשירי רחל וביצירותיהם של סופרים רוסיים. הוא כתב עשרות שירים, שהקדיש בעיקר לנושא האהוב עליו, שהיה טבוע בדמו מילדות — אהבת ארץ ישראל. הוא כתב שירי אהבה לארץ, לירדן ולכנרת, וכן שירים לזכרם של לוחמים, שנפלו במלחמת הקוממיות ובמערכות ישראל בכלל, אשר מחבריו הטובים נפלו בהן. ישי הקדיש זמן, מרץ ומחשבה רבים לטיפול בנוער. בנעורותו היה פעיל בתנועת ״הנוער העובד״, היה מדריך־גדנ״ע מהנודעים בארץ, ארגן צעדות וניהל מועדוני נוער. בשנים שהיה אזרח, היה בין הפעילים בקרב צעירי ״מפלגת העבודה״ בהרצליה, פעיל ב״מפלגת פועלי א״י״ ומזכיר ״הפועל״ בהרצליה.

ישי גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1954 ושירת בנח״ל המוצנח. כבר באותה שנה השתתף בקרב פנים־אל־פנים עם פידאיון בקרב הקשה על ניצנה ונפגע בראשו ובאוזנו. אז הורידו את כושרו הקרבי והוא עשה הכל כדי להחזיר את כושרו הקרבי המלא. בנח״ל יכול היה לתת ביטוי, הן לכישרונותיו בתחום הטיפול בנוער ובחיילים צעירים והן ליכולת הפיקוד וההדרכה ולכושר המנהיגות שלו. רוב שנות שירותו שירת בצבא הקבע והגיע לדרגת רב־סרן. ישי עבר קורס צניחה, קורס קציני חי״ר, קורס מפקדי פלוגות וסיים את בית־הספר לפיקוד ולמטה. בשנות שירותו מילא שורה ארוכה של תפקידי פיקוד והדרכה: היה מפקד היאחזות כרם שלום, מפקד מחוז לכיש, מפקד מחלקה ומפקד פלוגה בגדוד נח״ל מוצנח. כן היה בוגר בית־הספר לפיקוד ומטה של צה״ל.

שנים אחדות בחייו היה ישי אזרח, וגם שנים אלה היו למעשה קודש לפעילות בקרב נוער ולעבודה ביטחונית. מאות נערים היו חניכיו בגדנ״ע והם זוכרים אותו כמחנך ומדריך למופת, נערץ בזכות פשטות הליכותיו, בשל אהבת הבריות שלו ומעל לכל — בגלל יכולתו המופלאה לחנך, להדריך, לפקד ולהוליך אנשים אחריו. הוא היה חובב טבע ועם חניכיו ״חרש״ את הארץ לאורכה ולרוחבה, הרביץ בהם את אהבת הארץ ותולדותיה ולמדם ערכי מסורת יהודיים, כשהתנ״ך משמש נר לרגליו. שנים אחדות התגורר עם משפחתו במושב צעיר לימים אז, לכיש, שם עבד את האדמה עם אשתו עפרה, והיה ממונה על הביטחון באזור. אחרי מלחמת ששת הימים שב והתגייס לצה״ל. הוא פיקד על האחזויות, על ימי עליות לקרקע של גרעיני נח״ל ושימש מ״פ ומג״ד. בתקופת מלחמת ההתשה שירת כמפקד בטסה, בנח״ל־ים ובמחנה ״בלוזה״ ובתקופה קשה זו עלה פעמיים על מוקשים ובנס ניצל. זמן קצר לפני מלחמת יום הכיפורים זכה בתפקיד שייחל לו זמן רב — פיקוד על המכון להכשרה חינוכית של

מפקדים בצה"ל. חניכיו במוסד זה לא ישכחו את הרצאותיו המלהיבות בנושאי טוהר הנשק, ערכי הלאום ומוסר. הוא היה בעל "אות סיני", "אות מלחמת ששת הימים" ו"אות השירות המבצעי". ישי היה איש משפחה למופת, בן מסור להורים, אח טוב לשבע אחיותיו ולאחיו שלמה, בעל דואג ונאמן לאשתו עפרה ואב נפלא לשתי בנותיו אורית ומיכל. שעות הפנאי שלו היו קודש למשפחה ולקריאה בספרים. במלחמת יום הכיפורים התנדב ישי לשרת ביחידה קרבית. הוא הצטרף לחטיבה שאת אנשיה הכיר היטב. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) קיבל פיקוד על כוח. משימת הכוח שלו הייתה להשתלט על הכניסה לעיר סואץ. חוליה בת חמישה אנשים, בפיקודו של ישי, יצאה כחלוץ לפני הכוח, כדי לבדוק את השטח בכניסה לעיר ונתקלה באש עזה של המצרים. ישי יצא לבדו כדי לגלות את מקור הירי ואז נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהרצליה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, שבע אחיות ואח.

מכלוף, דוד

דוד, בן מזל ובן־ציון, נולד ביום י"א בניסן תשי"ג (27.3.1953) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים במושב עשרת, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "אורט" ברחובות. דודי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, נולד כבן בכור אחרי שתי בנות, ובניגוד למצופה עקב מעמדו במשפחה, לא התפתח כילד מפונק וקפריזי, אלא היה ביישן ועצמאי מאוד. מאז היה בן חודש ימים ועד סוף שנת הלימודים השנייה שלו התגוררה המשפחה במושב חצב, שמה עברה במסגרת התנועה "מן העיר אל הכפר". אחר־כך עברה המשפחה ל"כנות", ודודי למד בגדרה. לאחר כשנה חזרה המשפחה ועקרה למושב עשרת, ושם השתקעה לצמיתות. דודי סיים את לימודיו היסודיים, והלך ללמוד מכונאות בבית־הספר "אורט". מאז ומתמיד נמשך אל מכונות למיניהן, וניחן בידים זריזות ואמונות בבואו לפרק ולהרכיב מנגנונים. הוא הצטיין במיוחד, במקצועות הלימוד שהיו קשורים במתמטיקה ובפיסיקה, מתוך נטייה לתחום הריאלי של הלימודים. אולם בנפשו היה ילד רגיש במיוחד, שהיה מוכן תמיד לעזור לזולת ככל יכולתו. הוא נהג לסייע להוריו בניהול הצרכניה שהחזיקו, ונשא מצרכים לבתי הלקוחות או להחסנה במחסנים. מעולם לא ישב בטל בשעות הפנאי. הוא הצטרף כחבר לתנועת "הצופים" והשתתף בטיולים ובמסעות. אהבה מיוחדת רחש אל הים ואל כל הקשור בו. הוא הפליא לשחות ולשחק במחבטים, והעדיף טיולים, שנסתיימו ברחיצה מרעננת בים. כשסיים את לימודיו נרשם לבית־הספר האקסטרני "אנקורי", כדי ללמוד לתעודת־בגרות.

דוד גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי כיתות חי"ר, הוסמך כמכונאי רכב. אולם לאחר תקופה קצרה נשלח לקורס חובשים קרביים והועבר לחיל הרפואה כחובש. דודי העדיף את

תפקידו החדש על הישיבה בבסיס עורפי, וגם נכונותו לעזור לזולת מצאה יתר ביטוי בתפקידו החדש. מעולם לא התלונן על כובד המשא שנאלץ לשאת במסעותיה של היחידה. להיפך, כשאחד מחבריו למסע חש ברע – טיפל בו במלוא המסירות ונשא גם את ציודו. האימונים והשירות המפרך חישלו אותו, והוא אהב את חטיבתו, חטיבת "גולני", שכינה אותה בשם "חטיבת העץ הבודד". דודי קנה לו חברים רבים, שאהבוהו מאוד בזכות חביבותו וטוב לבו. הם אהבו לשוחח אתו בעניינים שונים, אבל כששאלוהו שאלות הנוגעות בו היה מתכנס בתוך עצמו ולא מרבה בדברים. בשעות הפנאי נהג לשבת וללמוד בשקידה את החומר הדרוש לשתי הבחינות האחרונות, שנותרו לו כדי לקבל תעודת בגרות. חבריו זוכרים אותו לומד תמיד, בכל שעה של הפוגה, כשהם נהגו לשבת בצד ולנוח. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עמדו דודי ואביו בתפילה בבית־הכנסת. מיד כששמע את נהמת המטוסים וראה את המשאיות הצבאיות בכביש – מיהר הביתה, לקח את מדיו שלא הספיק לכבסם מיום בואו לחופשה הקצרה – ויצא ליחידתו. הוא השתתף בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נורה ונהרג מיריית צלף סורי בקרב על החרמון, שעה שטיפל בפצועים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל והוענק לו "עיטור המופת". בתעודת העיטור נאמר: "ביום 22 באוקטובר 1973, בקרב על החרמון, נתקלה היחידה בהתנגדות עזה של הסורים – ולוחמים רבים נפגעו. סמל דוד מכלוף ז"ל טיפל בפצועים רבים תחת אש אויב, עד שנפגע ונפל. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח, ואחות לוחמים למופת".

הוריו ושתי אחיותיו רכשו ספר תורה, פרוכת לארון הקודש וספרי קודש לזכרו; סיפור לחימתו מובא גם בחוברת "קשת יהונתן לא נשוג", שהוצאה לאור על־ידי המועצה האזורית של גדרות.

מלול, אורי

אורי, בן הלה ומכלוף, נולד ביום י' באלול תרצ"ד (21.8.1934), בעיר העתיקה בירושלים. בצעירותו למד בחדר "תלמוד ספרדים" בעיר העתיקה ובבגרותו למד בבית־הספר המקצועי "אורט" בירושלים. ילדותו של אורי עברה עליו בסמטאותיה הצרות של העיר העתיקה, שבתוך החומות, שם שיחק והתבגר. בפרוץ מלחמת השחרור קשה היה לו לעכל את העובדה שאותם אנשים אשר אך תמול שלשום היו ידידיו הקרובים הפכו בבת אחת לאויביו. אורי היה בר־מצווה כשהחל המצור על הרובע היהודי ויחד עם אביו ואחיו הצטרף לכוחות הלוחמים בעיר הנצורה. כנער צעיר מילא תפקידי רץ ומקשר בין עמדות, ולא פעם נחשף לאש האויב ואך בנס לא נפגע. אחרי־כן נפלו אביו ואחיו בשבי הלגיון הירדני, אבל גם כאשר נאלץ ללחום בערביי העיר העתיקה, לא יכול היה להביא את עצמו לכלל שנאת האויב. הוא מילא את חובתו לעמו ולארצו, בלי לטפח

שנאה נגד היריב לסכסוך. תמיד היה מסוגל להבין את גישת הצד האחר, וקיבל את המאבק בינו לבינם כאי־הבנה טרגית. הוא ידע מנסיונו שאפשר לחיות יפה בדו־קיום ובשלום. לאחר נפילת העיר העתיקה, עקרה משפחתו אל מחוץ לחומות, אך אורי נשאר קשור בכל נימי נפשו לסמטאותיו העקלקלות של הרובע היהודי, ותמיד חלם על היום שהחומות תיפולנה והוא יוכל לשוב ולבקר במקום הולדתו. הוא החל לומד בבית־הספר המקצועי והתגלה כבעל כישרון בעבודת־כפיים. כבר בתקופה שלמד בבית־הספר נהג לצאת ולעבוד במסגריות שונות בשעות החופשה מלימודים. בעלי מקצוע שבחו תמיד את עבודתו ולא יכלו להאמין שהוא עדיין בחזקת תלמיד. אורי ניחן גם בקסם אישי רב וידע להתחבב במהירות על כל אדם שפגש בו. הוא השכיל לטעת בזולת הרגשה של לבביות ונעימות. אנשים אהבו להיות במחיצתו וביתו המה מידידים רבים. אורי אהב בני אדם והיה מוכן תמיד לעזור להם. מעולם לא סירב להיענות לבקשת עזרה והיה מוכן לנטוש כל עיסוק למען חבר שהיה נתון בצרה. רק משפחתו עמדה אצלו למעלה מכל אדם או עיסוק. קשרים מיוחדים במינם שררו בין אורי לבין בני משפחתו, קשרים שיסודם בכבוד, בהערכה ובאהבה הדדיים. מצוות כיבוד אב ואם לא הייתה בעיניו חובה, אלא זכות ותענוג. כיוון שהיה האמצעי בין שלוש אחיותיו ושני אחיו, נהנה מכל העולמות. המבוגרים פנקוהו והצעירים נשמעו לו וקיבלו באהבה את עצותיו ואת הדרכתו. אהבתו השנייה בחשיבותה הייתה האהבה לארץ ישראל ולנופיה. הוא הרבה לטייל ברחבי הארץ ולא היו פינות רבות שלא ביקר בהן.

אורי גויס לצה"ל בסוף פברואר 1952 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, השתלם בקורס למקצועות השריון ובקורס תותחני טנקים. הוא סיים את הקורס בהצלחה והוצב באחת מיחידות השדה של החיל.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר והחל עובד במסגרית "הבריח" בירושלים. לאחר כשלוש שנים החל עובד בבית החרושת "פרידמן" ולבסוף הצליח לפתוח מסגריה עצמאית בשכונת ממילא. בתקופה זו גם נשא לאשה את חברתו חנה וברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים. מהלך חייו כולו היה קשור ומעורב במאבק על תקומת ישראל. הוא היה מוותיקי חיל השריון ושירת בו מימיו הראשונים, כשהחיל היה עוד בחיתוליו, ועד למלחמה האחרונה, כשהגיע לשיא שכלולו. עם יחידתו השתתף אורי במלחמת "קדש", במלחמת ששת הימים, ובתעסוקה מבצעית במלחמת ההתשה, ותמיד הצטיין כחייל מצוין וכלוחם מעולה. במלחמת יום הכיפורים לא הספיק אורי להשתתף בקרבות. כהרגלו מיהר להתייצב ביחידתו מיד עם פרוץ הקרבות, ויצא עמה לעבר חזית הדרום. בדרכו לחזית התהפך הטנק שנסע בו, ואורי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מלול, דוד

דוד, בן חביבה ומאיר, נולד בשנת תש"ט (1949) באינטופה שבמרוקו, שם סיים את לימודיו בבית־הספר "אליאנס". בשנת 1963 עלתה משפחתו ארצה, ודוד למד בהכשרה המקצועית באופקים. הוא היה חבר באגודת "בית"ר", ארגן קבוצות נוער עירוניות, הדריך והכין קבוצות לצעדות, למחנות ולקורסים שונים. מלבד זאת אהב ספורט, ובמיוחד עסק בכדורגל, ובשעות הפנאי עסק בתחביבו – יצירת כלי בית מנחושת רקועה. מגיל צעיר התעניין בפוליטיקה והיה אחד הצעירים הפעילים והדינמיים של "תנועת החירות" באופקים, ואף נבחר כיושב ראש ועדת הצעירים. כעבור שנים נשאל פעם מדוע לא התנדב לשירות בצבא הקבע, ואז אמר: "יש לי שתי אהבות: האחת היא צה"ל והשנייה – הפוליטיקה. היה עלי לבחור, ואני בחרתי בפוליטיקה". חבריו של דוד סיפרו עליו, שהיה אוהב אדם ומוכן תמיד לעזור לזולת. חלק מהכספים שהרוויח נתן לנערים שסבלו מחסור.

דוד גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים ובקורס למקצועות טנק. הוא היה חייל טוב ואחראי, שמפקדיו העריכוהו וחיבבוהו.

במחצית פברואר 1970, לאחר שהשתתף במלחמת ששת הימים, השתחרר ויצא לחיים האזרחיים. הוא החל לעבוד במפעל "טרמיבדק" באופקים — שהיה קשור בתעשייה האוירית. "חודשי המילואים שלו", סיפר גיסו, "היו בשבילו ימי חג. דוד אהב מאוד את השירות הצבאי ושמח לכל צו קריאה". במלחמת יום הכיפורים שירת כנהג טנק בחטיבת שריון, ולחם בחזית סיני. בקרב הקשה שהתחולל באזור "חמוטל", ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו מפצצת נ"ט ודוד נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אנחנו, אנשי היחידה, נזכור את דוד כלוחם מצטיין שמת מות גיבורים".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת שבאופקים.

מלול, סלומון

סלומון (מומי), בן סימי תבדל"א ויעקב ז"ל, נולד ביום כ"ט בתמוז תרצ"ז (8.7.1937) בטנז'יר שבצפון אפריקה. הוא למד בבית־הספר היסודי היהודי "אליאנס" בעיר הולדתו ואחר כך המשיך ולמד שלוש שנים בבית־ספר מקצועי באותה עיר. סלומון, או כפי שנהגו לכנותו בחיבה – מוּמי, נולד במשפחה ברוכת ילדים והיו לו עשרה אחים. הוא היה תלמיד חרוץ וצייתן והגיע להישגים יפים בבית־הספר. מגיל צעיר הכיר בערך הרב שבלימוד מקצוע ולכן השתדל לצאת לחיי עצמאות מצויד היטב ככל האפשר. בתום לימודיו והוא בן שש־עשרה, החליט לצאת לעבוד באוניה, כדי להרחיב אופקים ולהכיר את החיים. הוא הפליג באחת מאוניות הסוחר ועבד בה כעוזר למנהל חשבונות. שנתיים תמימות החזיק בעבודה זו ובזמן הזה הספיק לבקר ברבים מנמלי העולם, להכיר אנשים חדשים ואורחות חיים שונות, ולהקדיש מחשבה לדרכו בחיים. אט־אט התגבשה דעתו על אורח החיים שרצונו לנהל. הוא החל חושב על עתידו כיהודי ועל עתיד המשפחה שיקים באחד הימים. בשנת 1955, סיים את עבודתו בצי הסוחר ועלה ארצה עם משפחתו. המשפחה הגדולה נשלחה לקרית שמונה שעמדה אז בראשית התפתחותה. מומי החל לעסוק בעבודות עפר ובעבודות בנייה שונות. באותה תקופה הלכה קרית שמונה ונבנתה בקצב מזורז והיה צורך גדול בבעלי מקצוע בענף הבניין. לאחר כשנתיים של עבודה קשה בבניין, החליט לחפש לו עבודה קלה יותר והחל עוסק בבניית מעברות של פחונים וצריפים. מטבעו היה מומי עליז וחברותי מאוד. רבים ביקשו את קרבתו ואהבו להיות במחיצתו. ביתו, שהיה צפוף ממילא, התמלא תמיד בחברים שבאו לבקרו. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם, ולא אירע שאיש בא אליו לבקש את עזרתו ויצא בידים ריקות מיד היה מחפש במה יוכל לעזור לו. עוד בימים הראשונים לבואו ארצה השתלב בפעילותה של תנועת "השומר הצעיר" והיה בין מיסדי מועדון התנועה בקרית שמונה. לאחר זמן קצר יחסית החל לנהל את מועדון מפ"ם שם והודות לעבודתו המסורה זכו צעירי המקום לערבי־בידור ולפעילות תרבותית רבה. מומי הקדיש את כל שעות הפנאי שלו לעבודה ציבורית, שהייתה קודש בעיניו. תמיד היה עסוק בעשייה ציבורית וקשה היה למצוא אותו בביתו. מומי אהב מאוד את המשחק בכדורגל. הוא החל לשחק בקבוצת הכדורגל של קרית שמונה והתמיד בכך במשך שתים־עשרה שנים. משחקו, שהיה יפה והוגן תמיד קנה לו מעריצים רבים בין אוהדי הקבוצה, ואפילו בין יריביה. כשלוש שנים לאחר עלייתו ארצה נקרא למלא את חובתו למדינה.

סלומון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס במקצועות השריון והוכשר לשמש נהג בטנק "שרמן". הוא סיים את האימונים בהצלחה והוצב באחת מיחידות השדה של חיל השריון. גם בצבא התחבב במהירות על חבריו ועל מפקדיו. מפקדו כתב עליו: "הוא היה חייל ממושמע ויעיל, ונהג טנק מעולה. מומי היה אהוד וחביב על כל חיילי הפלוגה והיה להם חבר למופת". בתום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים. הוא חזר לקרית שמונה

והחל לעבוד במוסך המרכזי "הגליל העליון", כמכונאי מוסמך למנועי דיזל. מעולם לא נרתע מעבודה קשה והשקיע מאמצים רבים בכל אשר עשה. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו אמה, וברבות הימים נולדו להם בן, יעקב, ושתי בנות, סיניה ונירה. ביוני 1967 השתתף עם יחידתו במלחמת ששת הימים, בקרבות ברמת הגולן והצטיין כלוחם מעולה. במהלך הקרבות נפגע הטנק שלו ועלה בלהבות. הוא הצליח לפתוח את אחד מפתחי החירום ודרכו חילץ את כל אנשי הצוות ההמומים, שנותרו בטנק. על מעשה זה צוין לשבח על־ידי מפקדו. גם למלחמת יום הכיפורים יצא בלב שקט, כאדם היודע לקראת מה הוא הולך. במלחמת יום הכיפורים השתתף מומי בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן, כנהג טנק. בימים הראשונים לקרבות פגש את אחיו, יצחק, וסיפר לו על הצלחותיו של צוותו בהשמדת טנקי אויב רבים. יום אחד התקלקל הטנק שלו בקרב, והוא עבר לטנק אחר, שנהגו נפגע והועבר לעורף. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע הטנק שלו בטיל נ"ט ומומי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שמונה. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם ועשרה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מלחי, אליהו

אליהו (אלי), בן שרה ובניהו, נולד ביום ט"ו באדר תש"י (4.3.1950) ברמת־גן. בילדותו היה ערני, שובב, חביב, חברותי ותמים — תכונות שציינו אותו כל ימיו. למרות שובבותו היה אלי ילד ממושמע ומסודר. קשה היה לכעוס עליו, שכן הייתה בו ילדותיות מפונקת, שובבה וכובשת־לב. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "שילה" ברמת־גן ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון "רביבים" — אף הוא ברמת־גן. במסגרת אימוני הגדנ"ע נשלח לקורס מ"כים ואחר־כך שימש בתפקיד מ"כ. היו לאלי תכונות של ליצן. הוא ידע גם על־פה מערכונים של שייקה אופיר, של הגששים ושל אחרים — מלבד מידה של ליצנות שהייתה מקורית אצלו. בבית־הספר היה תלמיד טוב, אלא שמוריו התאוננו תמיד שהישגיו אינם עולים בקנה אחד עם יכולתו באמת. הוא אהב חיות — פעם מצא חתולה ברחוב ואימץ אותה; אחר־כך מצא לו גם כלב וטיפל בשניים כאילו היו ילדיו. יחד עם שובבות היו בו רגישות רבה וחום לב. תמיד עזר לכל נזקק. לשמע אנחותיו של סבא החולה, היה יורד בלילה ממיטתו כדי לנחמו. פעמיים בשבוע היה נוסע מרצונו הטוב אל סבתו, כדי לעזור לה בניקוי הבית, וגם בדודתו טיפל ולאחר מות בעלה, היה כאפוטרופוס על בניה. הוא עזר גם לאנשים זרים, לשכנים ולכל ידידיו, לא פעם עצר בגשם שוטף כדי לתקן מכונית של זר שנתקעה באמצע הכביש. חברים רבים היו לו והוא קשר אתם מערכת יחסים נפלאה. כל אחד מחבריו חשב שהוא החבר האחד שלו. סיפרו חבריו: "בכל מסיבה היה אלי ה"מסמר". תמיד הייתה בת זוג לצידו, ויכול היה אף ל"ספק" בנות לחבריו הרווקים. הוא היה אמיץ מאוד, שובב ו"תעלולן". כשאלי היה נכנס לחברה, היה הכל אחרת.

אווירה של צחוק ובדיחות הייתה משתררת. מעולם לא היה משעמם אתו. היינו אומרים עליו: אלי אינו כמו האחרים. הוא שונה. יותר מדי מושלם – יפה, חביב, עליז, טוב, חרוץ, אוהב. אלי אהב את החיים, גם ידע לחיות אותם".

אלי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר סדרת קורסים, לרבות קורס מפקדי טנקים. מספרים חבריו ליחידה: "אלי מעולם לא עבר קורס מדריכים של ממש, אך בשיחת מדריכים העלה רב־סרן אביגדור קהלני את הדרכתו של אלי כשם דבר וכדוגמה לכל האחרים במדור. ללא ספק היה זה ממנהגו לשאוף לשלמות, ולעתים קרובות הייתה עבודתו הטובה שבעבודות החברים. דומה שמכל השטחים שאף אלי לשלמות ביחסי רעות. כשהיה מי מאתנו "מצוברח", ידע אלי לבחור את הנושא המתאים ולהעלות את המורל, ובשעות קשות ידע להעלות חיוך גם על שפתי ה"קוטרים" הגדולים ביותר. במסיבות היה אלי עולה על הבמה ומעביר מערכונים של שייקה אופיר, הגששים ואחרים. הוא היה משעשע מאוד ובעל כישרון־משחק טבעי ונפלא. גם במסגרת העבודה היה נפלא לשהות במחיצתו. פעם חכינו למסדר מפקד המדור, לאלי הייתה אז כבר דרגת סמ"ר, וחיפשנו קבוצת חניכים שתנקה את חדר ההדרכה. אלי לא חיפש יותר מדי. הוא פשוט אחז בדלי ובמטאטא והחל לשפשף, ואחריו עשו כך גם בעלי הדרגות האחרים. נדיבות לבו הייתה שם דבר ביחידה. אם קרה ולאחד החברה חסרו "מצלצלים", היה אלי נותן לו ממעותיו. כשהיינו באים לבקרו בביתו, מיד מיהר להכין את הסנדויצ'ים והקפה ולשרת את כולם, וכמובן – הוא היה חבר נפלא בשעת צרה של ממש". בתעודת השחרור שלו נכתבו המלים הבאות: "חייל ומפקד מצוין. יעיל וחרוץ, מילא את תפקידו בצורה מצוינת, בעל כושר הדרכה מעולה".

בראשית פברואר 1972 סיים אלי את שירות החובה ויצא לחיים האזרחיים. הוא נשא לאישה את חברתו מלי, וחבריו נהגו לכנותם "מלחיהו ומלי". הוא עבר קורס השתלמות כמדריך גדנ"ע וזכה בתעודת מדריך מוסמך. במקצוע זה עבד כאשר החל ללמוד באוניברסיטה של תל־אביב. במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד טנק בחזית סיני. "כל עת המלחמה", נזכרים חבריו, "עבד אלי כמו סוס. הוא היה פדנט גדול בענייני ניקיון, אמר שגם במלחמה לא מוכרחים להיות מזוהמים. הוא היה יעיל מאוד, אפשר היה לסמוך על אלי בימים הקשים ההם". בקרב על מיתחם "מיסורי" ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל וכל אנשי צוותו נפלו, ועמם אלי. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אישה, בת – אליפז – שנולדה לאחר מותו, אב, אם ואחות. שנתיים וחצי לאחר נופלו מת אביו משברון־לב.

מכתבי תנחומים רבים הגיעו למשפחה, ובכולם דברי שבח לאלי שהיה. רובם ככולם מזכירים את טוב לבו הרב, את שמחת החיים שלו, את מרצו הרב ואת נאמנותו לחבריו.

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר זיכרון, ובו דברי חבריו על דמותו, מכתבים מפרי עטו, ומכתבים שנשלחו למשפחה לאחר נפילתו. המשפחה הקימה חדר עיון על שמו בביה"ס "שילה" וכן בשיתוף עם עיריית רמת־גן, קרן מלגה על שמו. המלגה ניתנת מדי שנה בשנה לתלמידים מבתי־ספר ברמת־גן על מסירות, התנדבות ונכונות למלא תפקידים קשים ולעזור לזולת. כזה היה אלי ולכן הוחלט שגם המלגה תינתן

בשל תכונות אלו; דודו של אלי ועיריית רמת־גן ייסדו קרן ספרים על שם אלי ז״ל, שמטרתה להעניק ספרי עיון וקריאה לספריות ולחדרי עיון. אלה מוענקים ביום השנה לנפילתו של אלי, באזכרה הנערכת בחדר העיון במעמד הורים, בוגרים ומוקירי זכרו. במסגרת האזכרה נערך מדי שנה בשנה ערב תרבות, שבמרכזו עומדת הרצאה בנושא לאומי או ספרותי.

מלחי, אריה

אריה, בן מרגלית ומשה, נולד ביום ט״ז בתשרי תשי״ד (25.9.1953) בקרית־ים בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״סיני״ בקרית־ים ובישיבה תיכונית ״פרח אהרון״ בקרית שמואל, וסיים את לימודיו בבית־הספר הדתי המקיף בקרית־ים. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין במקצועות מתמטיים ועיוניים כאחד. בעיקר ניכר בביקיאותו הרבה במקצועות: היסטוריה, תנ״ך ומחשבת־ישראל ולדברי חברו ללימודים נהג המורה לפנות אל אריה, כדבר המובן מאליו, כל אימת ששאר בני־הכיתה לא ידעו להשיב על שאלותיו. אריה היה חבר בתנועת ״בני עקיבא״, והיה גם ספורטאי מצטיין, במיוחד בענפי הכדורגל והכדורסל ואף יצאו לו מוניטין של מכדרר מצוין. מלבד זאת היה חובב־ספרים והקדיש שעות רבות מזמנו הפנוי לקריאה וגם לציור. מטבעו היה ענוותן, שקט, מאופק ומסתפק במועט, ומעולם לא קינא בזולת. תמיד מוכן היה לעזור לזולת בכל תחום והיה אהוד מאוד על חבריו, שכינוהו בשם חיבה ״אריק״. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג לאחיו ולאחיותיו ומעולם לא התלונן באוזניהם ולא סיפר על כאביו ועל דאגותיו. נהפוך הוא – תמיד נהג לחייך, היה תמיר וחסון, חזק ובעל כושר גופני מעולה. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים מיהר להיכנס לעול־עבודה עד לגיוסו לצה״ל, משום שסלד מן הבטלה. הוא התכונן להמשיך בלימודים אקדמיים, בתום שירותו הצבאי.

אריה גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לחטיבת חיל הרגלים ״גולני״. לאחר הטירונות השלים קורס מ״כים והשתלם בקורס מרגמות בינוניות. אחרי־כן הוצב בחטיבת ״גולני״ ברמת הגולן, בתפקיד מפקד־כיתה ומש״ק מרגמות בינוניות, והוענקה לו דרגת רב־טוראי. ביחידתו נודע כחייל מסור, חבר נאמן ומפקד אהוד על פקודיו. לדברי מפקדו ״תרם רבות לפלוגתו במסירות הרבה שבה ביצע את תפקידו והיה מופת לחייליו״. הוא היה בעל כושר גופני ושימש דוגמא לחבריו ולפקודיו ועודד אותם ברגעים קשים. הוא היה גאה על יחידתו ונהג לומר: ״גולני אלה חבר׳ה שקורעים את הנשמה, אבל חסרי־תהילה״. הוא הקפיד שלא להדאיג את משפחתו והעדיף שלא לספר להם על הקשיים בחיי־הצבא. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל בחרמון ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), לחם אריה כמ״כ בזחל״ם של המ״פ, ובמהלך הפעולה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בית־ספרו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו של אריה. אחד מחבריו כתב עליו: "התרשמתי מאוד באחת השיחות עמו, מהדרך האופיינית שבה ביטא בצורה כנה וגלויה את דבריו, שהוכיחו את יושר־לבו, תבונתו הרבה בהכרת המציאות ובגרותו הנפשית".

מלינצקי, אריה

אריה (אריק), בן אסתר, ילידת הארץ ומשה, מניצולי השואה, נולד ביום ב' בתשרי תשי"ג (21.9.1952) בתל אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דובנוב בתל אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בכפר־הירוק. אריה היה בן נאמן להוריו ולמשפחתו. הוא היה קשור אליהם ומוכן להושיט עזרה, הן בבית למשפחתו והן לחבריו, לפקודיו ולחברה בכלל. אוזנו הייתה קשבת והוא היה ער לנעשה סביבו. בכל מצב שיכול היה לעזור – עשה זאת מכל לבו. תקופת הלימודים בכפר הירוק חישלה אותו, הוא נעשה עצמאי ומעורה היטב בחיי החברה. שם גם גמלה בקרבו ההחלטה: – כאשר אתגייס, אהיה ביחידה קרבית. ואמנם כך גם היה.

אריה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. הוא התנדב לצנחנים, אך מסיבות רפואיות לא נתקבל, ואז החליט להתנדב לשריון. הוא רצה לשרת ביחידת טנקים, אבל נשלח לחרמ"ש. בכל זאת השלים עם כך והחליט להתמסר לתפקיד שהוטל עליו. הוא השתלם בסדרה של קורסים, והם היו לא קלים, כי הוא היה בעל מבנה גוף צנום כשהתגייס לצבא. קודם כל עבר טירונות, אחרי־כן קורס מ"כים, ולבסוף קורס קצינים ועוד השלמה. כל זאת עשה בשקט, במסירות, בלי להשמיע מלה של טרוניה. הביתה היה מגיע פעם בשלושה שבועות וגם על זאת לא התלונן. אך כאשר בא, נהנה מהאווירה הביתית, מהמשפחה הסובבת אותו והאוהבת אותו. ואמנם לאחר כל הקורסים והעבודה המאומצת הפך לגבר חסון ומחושל. הוא הוצב ביחידה בסיני, שם הדריך חיילים שלושה חודשים ברפידים ושלושה חודשים עשה אתם בקו, וכך חוזר חלילה. היה חובב ספורט ושיחק בכדורגל. הוא היה קצין מצוין וחבר נאמן, אחראי ומסור לתפקידו, דואג לפקודיו ואהוב על חבריו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולא התאונן על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אריה עם יחידתו לחזית בסיני והשתתף בקרב הבלימה נגד כוחות המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל בקרב בהצטלבות הצירים "עלקת־לכסיקון", צפונית לקנטרה. הוא חש עם פקודיו להציל את חיילי מעוז "מילנו", ובדרך נתקלו במארב של חיילי קומנדו מצרים. בקרב שהתפתח השמיד אריה כמה כלי רכב של האויב, עד אשר פגע טיל בנגמ"ש שלו והרגו במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

מלינרסקי, עמירם

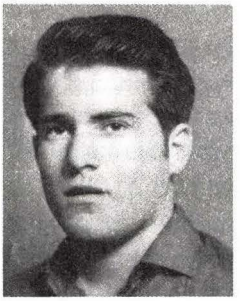
עמירם, בן בת־שבע ומשה, נולד ביום כ"ו בתמוז תש"ד (17.7.1944) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מסדה" בחיפה ובבית־הספר היסודי "עליות" ברמת־גן ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר "עמל" ביפו, במגמה של חשמלאות. עמירם היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד". חובב ספורט מושבע ומעריץ במיוחד כדורגל וכדורסל. תקופה מסוימת נמנה עם שחקני נבחרת הכדורסל של אגודת "הפועל". הוא היה אדם חברותי וקל להתיידד, טוב־לב ומוכן תמיד לעזור לזולת. חבריו אמרו עליו: "הוא לא ידע לומר 'לא'. תמיד היה לנו ככתובת בשעת מצוקה". הוא היה חבר טוב, נעים־שיחה, מארח למופת, ותמיד ידע להשרות שלווה ורוח טובה סביבו. שקט היה וצנוע, נוח לבריות ואדיב. מטבעו היה אדם הגון, גלוי־לב, ישר ובעל־מצפון. הוא אהב לעבוד והצטיין במלאכתו. מתמיד אהב את הפשטות ולא התאונן על קשיים או על מחסור. שמח היה בחלקו ומסתפק במועט.

עמירם גויס לצה"ל בתחילת מאי 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי טנקים אמק"ס, בקורס לנהגי טנקים, ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו. בתעודת השחרור שלו כתבו מפקדיו: "הוא מילא בנאמנות כל פקודה, והיה אחראי ומסור לתפקידו.

עם סיום תקופת השירות הסדיר השתחרר מצה"ל ולאחר השחרור הוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. בשנת 1967 השתתף במלחמה בחזית סיני. במהלך המלחמה נפצע כשעלה הטנק שלו על מוקש. זמן־מה הסתיר את הדבר מבני משפחתו, כדי שלא להדאיגם. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1968 נשא לאישה את חברתו סוניה וברבות הימים נולדו להם בן ובת. מתמיד היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב ודואג לילדיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס עמירם ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפל עמירם בקרב במוצב "הברגה", מול גשר פירדאן. הטנק שלו הצליח להשמיד טנקים רבים של האויב ועמירם חילץ פצועים מטנקים של כוחותינו שנפגעו, עד שפגע בו טיל והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמירם לא שש אלי קרב, אך מרגע שהתייצב לתפקידו, התייחס במלוא הרצינות למוטל עליו. הוא יצא אל הקרב, שממנו לא שב, חדור בהכרת ערך המשימה. הוא וחבריו שנפלו, חסמו בגופם את התקדמות האויב שביקש להשמידנו".

מליק, מיכאל־יצחק

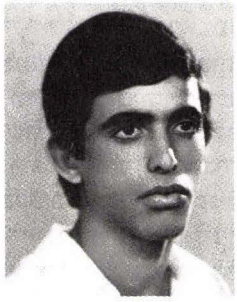

יצחק (איצ׳ה), בן יוכבד ובן־ציון, נולד ביום כ״ב בתשרי תשי״א (3.10.1950) ברחובות. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר של החינוך העצמאי ברחובות. אחרי־כן למד במשך חמש שנים בישיבת ״הישוב החדש״ בתל אביב. איצ׳ה, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד מצטיין בבית־הספר היסודי, והתנהגותו הייתה ללא דופי. הוא היה אהוב על חבריו ועל מוריו. תמיד עמד במרכז הפעילות החברתית והלימודית בכיתה וביחוד הצטיין ביכולתו הרבה בלימודים ובנכונותו לתרום מידיעותיו לכל מי שנזקק לסיוע. כל בעיה שנתעוררה היה פותר ועל כל שאלה היה משיב בטעם ובתבונה. כשרונותיו הרבים ניכרו כבר בגיל צעיר, וביחוד בלט חוש ההומור המיוחד שלו, שהיה חביב כל כך על חבריו. איצ׳ה מעולם לא היה בודד. תמיד היה מוקף חברים שביקשו את קרבתו. הם באו לביתו, שהיה מעין ״מועדון״ בשבילם, ונהגו להכין שם את שיעורי הבית שלהם, לשחק ולשוחח. הבית היה תמיד פתוח, ותמיד היו בו חברים באים והולכים. אולם עם כל קשרי החברות הענפים שפיתח, מעולם לא הזניח את חובותיו לבית. הוא היה ממושמע והכבוד שרחש להוריו שימש דוגמה ומופת לכל מכריו וידידיו. המעבר ללימודים התיכוניים, שינוי הסביבה והחברה, וביחוד הנטל הרב הכרוך בלימודים המעמיקים יותר, נתנו את אותותיהם באיצ׳ה. הוא הפך מילד שובב לנער מתבגר, שהקדיש את כל זמנו ללימודים, ובעיקר ללימוד הגמרא. עד מהרה נקלט איצ׳ה גם בחברתו החדשה. חבריו גילו את מעלותיו ותכונותיו הטובות, וגם בבית־הספר התיכון היה דמות מרכזית בתחום הלימודים ובתחום החברה. בתקופה זו התחזקה אהבתו ללימודים, ונתגלתה נכונותו העצומה להשקיע בהם את כל כולו. עם סיום לימודיו התיכוניים התלבט איצ׳ה בבחירת דרכו, ולבסוף בחר ב״ישיבת־הסדר״, המשלבת לימודים עם שירות צבאי. הוא ראה במסגרת זו את ההזדמנות הטובה ביותר ללון באוהלה של תורה ויחד עם זאת לקרב רחוקים ולהכניסם לתוך האוהל. זו הייתה שאיפתו, ולדעתו ניתן היה להגשים אותה אך ורק במסגרת של ״ישיבת־הסדר״. תחילת דרכו בישיבה הייתה כרוכה בהשקעת מאמץ נוסף בלימודים, וביצירת קשרים חברתיים. אולם אט אט התגלה איצ׳ה בישיבה כאיש אשר רוח בו. שוב נוכחו מוריו וחבריו ביכולתו הלימודית. בעיקר משכה את איצ׳ה ספריית הישיבה, שם עשה לילות כימים בעיון בספרים רבים ובליבון בעיות הטעונות בירור. דרך עניינו בספרים והכרותו אותם, הגיע איצ׳ה לניהול ״אוצר הספרים״ של הישיבה. הוא ניהל וארגן אותם, ואז גם החל לצאת מאלמוניותו ועד מהרה היה לשם דבר וכתובת לכל שואל. כל מי שנזקק לסיוע רוחני או מעשי פנה אליו והוא הפך ל״מוסד״ בישיבה. בגלל אהבתו לספרים, הרבה ברכישתם לספרייתו הפרטית. יחד עם זאת שאף תמיד להחדיר אהבה זו גם בחבריו ללימודים, והם פנו אליו בבקשות ייעוץ, איזה ספרים כדאי לקנות והוא היה מוכן אף להלוות להם את הכסף הדרוש; אולם עיקר עיסוקו היה הלימוד, ובזכות ידיעותיו הרבות היה עמוד התווך של הישיבה. הוא היה מדיר שינה מעינו ושב ללמוד. תמיד היה מאיר פניו לכל, ובזכות זאת רכש ידידים שאהבו אותו והעריכוהו מאוד.

יצחק גויס לצה"ל בסוף ינואר 1970 במסגרת הנח"ל, והחל את דרכו בנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לצניחה, הועבר לחיל השריון, שם עבר קורס למקצועות טנק והוכשר כטען־קשר בטנק. איצ'ה היה חייל מצטיין ומפקדיו אהבוהו. הוא רכש ידידים רבים גם ביחידתו הצבאית, בזכות חוש ההומור שלו ובזכות יכולתו להסיר עצבות ורוגז. אולם בעיקר העריכוהו חבריו בזכות יושרו הרב, שהפך לשם דבר, נתנו בו אמון כה רב, עד שפעמים רבות בחרו בו לארגן את נושא החופשות הרגיש. שאיפתו של איצ'ה הייתה להמשיך בלימודים לאחר תום שירותו הצבאי. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), ליד נפח, נפגע הטנק של איצ'ה באש נ"ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יצחק הי"ד שירת ביחידת שריון והיה בין החיילים האהובים ביותר, בשל תכונותיו הטובות, אשר הבולטות שבהן היו אהבת הזולת ועזרה לחברים. המילים "והגית בו יומם ולילה" קבלו אצלו משמעות מעשית, בהיותו קובע עתים לתורה אף בשרתו ביחידה. היה בעל אופי שקט ונוח ומעולם לא השמיע טרוניות או התווכח עם חבריו. השכנת שלום בין אדם לחברו הייתה רק אחת מהמצוות, אשר ליוו את דרכו ביחידה".

מלכה, דוד

דוד (דודו), בן סימי וחיים, נולד ביום השבת ל' בסיון תשי"ג (13.6.1953) ברבט שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "בית־יצחק" בחיפה. אחרי־כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־מקצועי במפרץ חיפה, במגמה של מסגרות מכנית. דודו, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה מעורב בחיי המשפחה ועשה למענה ככל יכולתו, למרות שהיה הקטן שבאחים. הוא היה מסור להוריו וקשור מאוד לאחיו ולאחיותיו, ועוד כשהיה תלמיד בבית־הספר, עזר לאמו בכל דבר, ודאג תמיד לשלומה ולבריאותה. נכונותו לעזור לזולת הייתה ידועה גם מחוץ לביתו – בקרב חבריו. הוא עזר לכל אדם, ועזרתו הייתה ברוכה ומועילה. לא רק בעידוד ובעצה סייע לבריות, אלא גם העניק עזרה חומרית ודאג תמיד לצורכי הכלל, ולא רק לצרכים שלו. דודו התייחס ברצינות ללימודים העיוניים וגם ללימודים המעשיים. בעבודתו בבית־הספר התיכון היה מקדיש מאמץ לתיאום דברים שלובים זה בזה, וכך הגיע לדיוק מרבי ולהכרה בחשיבות הדיוק, שנהייתה לו טבע שני. הוא אהב להתווכח ולחדד את מחשבתו, והתעניין בדברים העומדים ברומו של עולם. תמיד חתר לפתיחת אופקים חדשים ושאף להבין ולרדת לעומקן של הבעיות, להגיע לתוצאות ולמסקנות ולפתח רעיונות משלו. דודו אהב בני אדם והם אהבו אותו. כך רכש לו חוג חברים רחב ביותר, שהוא

עמד במרכזו. דודו היה הרוח החיה בטיולים והיה בין מארגני הופעות ומסיבות. עליזותו, חביבותו ומרצו הרב קסמו לידידיו. הם ראו בו חבר טוב ונאמן, שאפשר לפנות אליו בכל צורך, בכל שעה. בעיקר הצליח להשרות על חבריו משלוות נפשו ומשמחת החיים שלו. דודו היה מעורה בחיי הספורט והתעניין בעיקר במשחקי הכדורגל. אולם אהבתו הגדולה הייתה נתונה למוסיקה, וזו התבטאה בעיקר בשירה. הוא שר בכל הזדמנות וליווה בשירה כל מעשה שעשה. קולו החזק והערב גרם הנאה רבה לכל בני המשפחה. בשירתו בחגים, ליד שולחן האוכל, השרה אווירה של קדושה וחגיגיות. הוא ידע לארגן שירה בציבור בכל מסגרת שהיא – בבית, בכיתה, אצל חברים וכעבור זמן – ביחידתו בצבא.

דוד גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחמשי תומ"ת, הוצב כאיש חימוש במסגרת סוללת תותחנים. בהיותו טכנאי תותחים, הוטלה עליו משימת איפוס התותח. השאיפה לדייקנות מרבית, שסיגל לעצמו בבית־הספר התיכון, סייעה לו למלא את תפקידו ביעילות בצבא. תמיד התעקש למלא כל תפקיד שהוטל עליו עד תום, ועשה מעשיו מתוך הכרה בחשיבות של ביצוע משימות כנדרש. יחד עם זאת אהב לצחוק ולהתפרק בשעת הצורך, כשהשעה הייתה יפה לכך, ושימח את לב חבריו מחוץ לעבודה או למשמרת. גם בעת שירותו הצבאי דאג לשמור על קשר עם חברים מתקופת הלימודים, והשתדל להפגש עם כולם בימי חופשה. לא תמיד נהג לצאת לבלות; לעתים העדיף בחופשותיו להישאר בבית וללמוד לבחינות הבגרות בעצמו, שכן לא זנח את שאיפתו להתקדם בלימודים. בימי חופשה לא ישב לנוח ולא התבטל. אדרבה – הוא היה יוצא לעבודה, ואפילו הייתה קשה ומייגעת. כך השכיל לנצל את כל חופשותיו ללימודים, לעבודה, לעזרה למשפחתו ולפגישות עם חבריו. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרב הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום השבת, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הזחל"ם של דודו באזור הגידי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים וקרובים מתקופות חייו השונות של דודו, על אופיו, על דמותו ועל אורח חייו; כן תרמו הוריו ספר תורה לבית הכנסת "יד־רמ"א" בחיפה.

מלכה, יהודה

יהודה, בן מרים ומרדכי, נולד ביום ז' בתשרי תשט"ו (4.10.1954) במרוקו. כשהיה כבן שנה עלתה המשפחה לארץ והתיישבה במושב גימזו בשפלת לוד. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "הרב מיימון" בפתח־תקוה, והחל בלימודים תיכוניים בבית־הספר "עמל", אך בגלל אהבתו לצה"ל ושאיפתו למצוא מסגרת חיים מעניינת יותר, החליט ללמוד בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר "הריאלי" בחיפה. בבית־הספר היה יהודה תלמיד

מצטיין ובחינות הסקר אף הוכיחו שהוא ילד מחונן. תמיד היה רציני וגישתו לדברים הייתה יסודית, מעמיקה ואחראית. הוא אהב ספורט ומוסיקה והיו לו תקליטים רבים, שהאזין להם בשעות הפנאי. סיפרה עליו אחותו רחל: "ביישן היה יהודה, נעים הליכות, מסור ואחראי. הוא היה אהוב על כל חבריו בקומתו התמירה והאצילה ובחיוכו העצוב והמקסים. עצבות יסודית הייתה בו, כאילו הבין את החיים יותר מהמבוגרים". בשנת 1966 עקרה המשפחה מהמושב מיד לאחר פטירת אבי המשפחה.

יהודה גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. את שירותו החל "ברגל ימין", נחשב לחניך מצטיין ביחידתו וזכה להערכת מפקדיו. באחד ממכתביו כתב: "אשתדל בכל כוחי ומרצי להגיע לקצינות". מלא שאיפות היה וביקש לעשות ולחולל הרבה, אך דרכו נקטעה בטרם עת. במלחמת יום הכיפורים שירת יהודה כלוחם חרמ"ש בחזית הדרום. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) הוטל על מחלקתו לפרוץ אל אזור העיר קנטרה ולטהרה מכוחות האויב, שפלשו לתוכה. במהלך התנועה לעבר העיר נתקל הכוח במארב אויב והסתער עליו. בקרב זה נפגע יהודה מפגז ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו ארבע אחיות ושני אחים. אם המשפחה נפטרה משברון־לב כחודש לאחר המלחמה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהודה נלחם תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

משפחתו וחבריו הנציחו את שמו על־ידי קיום דרבי כדורגל במועדון השכונתי; כן נתרם גביע נודד על־שמו למשחקים בטניס־שולחן.

מלכה, יוסף

יוסף, בן רחל ושמעון, נולד בשנת תרצ"ח (1938) ברבט שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). בגלל מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה נאלץ יוסף להתחיל לעבוד בגיל צעיר ובכך לתרום את חלקו לפרנסת המשפחה. יוסף עבד בחנות תכשיטים בעיר הולדתו ולמד את מקצוע הצורפות. לאחר עלייתה ארצה השתקעה המשפחה תחילה במושב עזתה וכעבור שנים אחדות עקרה את מגוריה לעיירת הפיתוח נתיבות.

יוסף גויס לצה"ל בסוף מאי 1961 והוצב לנח"ל. הוא עבר בהצלחה אימון בסיסי שלב ב' ביחידת נח"ל ולאחר תקופה של שירות ביחידתו, שוחרר.

יוסף הוצב לשירות מילואים בחיל ההנדסה ובחיל זה סיים קורס פלסים וכאשר הועבר לחיל התותחנים השתלם שם בקורס רגמי מרגמות 120 מ"מ ובקורס רגמי מכמ"ת. הוא היה נקרא לשירות מילואים פעיל מדי שנה בשנה, והשתתף גם במלחמת ששת הימים. "אות מלחמת ששת הימים" הוענק לו על השתתפותו בה. יוסף היה בעל למופת לאשתו לאה, ואת ארבעת ילדיו – שלושה בנים ובת אחת – אהב אהבת נפש,

דאג להם ועשה למענם ככל יכולתו. עם זאת היה קשור מאוד אל הוריו, שגרו אף הם בנתיבות והיה מבקר אצלם בכל הזדמנות. את פרנסתו מצא יוסף בעבודה בחברת "יהלומי עטרה" בנתיבות. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית של האויב ליד בלוזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתיבות. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים ובת, הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף ז"ל היה חבר נאמן ואהוב מאוד על חבריו ועל מפקדיו, עשה כל הנדרש ממנו, ואף למעלה מזה". כן ציין המפקד את העובדה, שיוסף הרבה לספר על געגועיו ואהבתו הרבה למשפחתו. את מכתבו סיים במלים: "אנו, כמוכם, לא נשכח אותו".

להנצחת זכרו תרמה משפחתו ספר תורה לבית כנסת בנתיבות.

מלכה, יעקב

יעקב, בן פרחה ויחיא ז"ל, נולד בשנת תש"ב ברבאט שבמרוקו. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" בעיר הולדתו. יעקב היה צעיר אופטימי, עליז ושמח בחלקו. היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. מנעוריו סייע בכלכלת המשפחה ולשם כך עבד עד לעלייתו ארצה במפעל לייצור ארנקים. עוד בארץ הולדתו למד שירים ישראליים וזמירות לשבת והיה שר במסיבות, שנערכו בחוג המשפחה ובין ידידיו. היה נעים הליכות, סבלני ושקט והיה נכון תמיד לעזור לזולת. בהיותו בן למשפחה שומרת מצוות השתתף בשיעורי תלמוד תורה בישיבה במרוקו וברבות הימים אף החל ללמוד את השפה העברית. בשנת 1962 נודע למשפחתו כי יש אפשרות לצאת ממרוקו. הם הזדרזו ועלו ארצה ועברו להתגורר בדימונה, והוא החל לעבוד כשרטט במשרד הביטחון.

יעקב גויס לצה"ל במחצית יוני 1963 והוצב לחיל השריון. כחדשיים לאחר גיוסו שוחרר מן השירות הסדיר בצה"ל, על מנת לסייע לפרנסת המשפחה.

לאחר שנשא את חברתו תמר לאישה, עבר יחד עם הוריו ועם אשתו להתגורר בחולון והחל לעבוד במפעל לייצור ארנקים. גם במקום מגוריו החדש מצא לו ידידים רבים שחיבבוהו בזכות יושרו ואופיו הנוח. הוא התחבב על שכנים ועל ידידים וברבות הימים נבחר כחבר ועד בית־הכנסת שבו התפלל. הוא הקדיש לפעילות במסגרת בית הכנסת שעות רבות מזמנו הפנוי. ברבות הימים נולדו לו שלושה ילדים והוא היה להם אב מסור ובעל למופת לרעייתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יעקב ונשלח עם אנשי יחידת המילואים שלו להלחם נגד המצרים בגזרת תעלת סואץ. חבריו מספרים כי גם במהלך הקרבות לא הפסיק להתרוצץ ולחפש אתרוג ולולב, כדי שחבריו ליחידה יוכלו לברך על ארבעת המינים בחג הסוכות. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע יעקב ונהרג בעת חילוץ נפגעים בדרך למוצב "בודפשט". הוא הובא למנוחת־

עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מלכוב, שמואל

שמואל (מולי), בן נחה ואברהם, אח לעפרה ואבנר, נולד ביום כ"ב בתמוז תש"ח (29.7.48) בירושלים בימי "ההפוגה" השניה. הוא נקרא על שם דודו שמואל רבינוביץ (סמוך הגדול) איש הפלמ"ח. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "סאלד", המשיך בבית־חינוך תיכון ובגיל חמש־עשרה עבר לבית־הספר התיכון־חקלאי "כפר גלים". היה פעיל בתנועת־הצופים בשבט "מודיעין" תחילה כחניך ולאחר־מכן כמדריך. גם כשהיה רחוק מירושלים המשיך לשמור על קשר עם הקן. מאז ומעולם היו לו שתי אהבות גדולות: ירושלים ובעלי־חיים. מן הכפר כתב: "אין דבר שיכול להיות תחליף לבית, לחברים, לצופים... והעיקר לירושלים" ולא שכח להוסיף ד"ש לכלבתו "כושית". לא פעם דאג למצוא "בית־חם" לכלב מסכן. בשכונה כנוהו "הילד עם הכלב". מלבד אלה אהב טיולים וקריאה. בנה דגמי מטוסים ואניות ולו ולאחיו היה אוסף בולים גדול. ספרה אמו: "כילד לא הצטיין בלמודיו אך הצטיין בטביעת־עין, בתושיה, בחוש הומור ובעמידה על דעתו. מילד שובב ומקורזל הפך לגבר יפה־תואר. הנוער במשפחה העריצו ועם הילדים השתעשע כילד.

שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 ובתחילה הוצב, לפי בקשתו, לחיל האויר. כאשר נפסל לטיסה, לאחר כחצי שנה של שירות בחיל, גרם לו הדבר משבר קשה מאד. תמיד חשש שמא לא יהיה קרבי דיו. הוא התנדב לחיל הצנחנים, וכשבוע לפני שפרצה מלחמת ששת־הימים סיים קורס־צניחה מזורז. במלחמה לחם במבואות עזה ובמתחמים שבעומק המדבר. סיפר אחיו: "מולי שב מן המלחמה גבר. במשך ששת־הימים האלו התבגר לפתע". בתקופה שלאחר המלחמה השתתף במרדפים רבים בבקעת־הירדן וכן השתתף במבצע כראמה. מלבד קורס הצניחה, עבר קורס מ"כ רובאים, קורס מ"כים חי"ר וקורס קציני חי"ר. כתבה שהופיעה בעתון במחנה מן ה־18 באפריל 1968 בכותרת: "אנו, אנו — הצנחנים", מספרת את ספור התגבשותה ומלחמותיה של הפלוגה בה שרת מולי, ומסתיימת במשפט: "פלוגת צנחנים שאין טובה ממנה". בסוף תקופת שירותו הדריך בבית־הספר לקצינים. בחוות דעת מפקדיו נאמר: "קצין בעל אופי טוב, ישר מאד, לויאלי, בעל יכולת, יוזמה, וכושר מנהיגות".

במחצית נובמבר 1969, לאחר שסיים את שרות החובה, שימש חצי שנה כאיש בטחון בחברת "אל־על". הוא ניצל כל הזדמנות לטיולים ולהכרת ארצות ואנשים. בעבודתו זו הכיר גם את יהדות הגולה ואת העלייה.ממזרח אירופה ובכך הרחיב את ידיעותיו ובעיקר את תודעתו היהודית. כעבור זמן הוצב למילואים בחטיבת־ירושלים. את שירות המילואים הראשון עשה על גדות התעלה, בעיצומה של מלחמת ההתשה. בספטמבר 1970 נשא לאישה את חברתו ציפי, שהכירה בעודו בקורס קצינים. הם

שכרו דירה ברובע־היהודי שבעיר העתיקה ותוך כדי לימודים ועבודה התחילו לשפץ במו־ידיהם דירה חרבה שרכשו שם. מולי לא זכה לחנוך את ביתו.

הוא החל לימודיו בפקולטה לכלכלה באוניברסיטה העברית ולפרנסתו עבד בהדרכת גדנ"ע בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה, ובבנין עם אביו. בערבים עבד כמדריך בבית־הנוער העברי. לחניכיו אלה, משכונות הקטמונים שהתקרבו לגיל גיוס התמסר במיוחד. הוא ראה בכך אתגר ויעוד ורצה בכל נפשו לקדם אותם. ביתם של מולי וציפי היה פתוח לפניהם בכל עת והנערים היו באים לשפוך לב ולשטוח בעיותיהם, הם גמלו לו במסירות וחיבה. מאז המלחמה הם מקיימים, מדי שנה, ביוזמתם, תחרות כדור־רגל בין בתי־הנוער עם גביע נודד. הם שרתו בצה"ל וחלקם עובדים כמדריכים.

מולי נהנה מאד מלימודיו באוניברסיטה. פרט לכלכלה לקח קורס מהחוג לפילוסופיה וכן קורס בלימודי אפריקה, שהכירה מקרוב בעת שירותו ב"אל־על". ספרה משפחתו: מולי היה אדם בעל רגישות לזולת, ליופי ולחי, ואהבה עזה למשפחה, לארץ ולאומה. בעל יושר ומצפון ואחריות אישית, הוא חתר תמיד לכנות ולשלימות עצמית".

כתב מפקדו בצנחנים: "מולי היה מעין חוליה מקשרת במחלקה בין שכבת נוער הקיבוצים ובוגרי תיכון עירוניים — ובין שכבת בני עיירות הפתוח ועדות המזרח. תפיסתו, הבנתו והשקפת עולמו היו מתקדמים מאד אבל הוא אהב להרגיש עצמו כחייל קטן. ובמקום אחר: "למדתי לחיות עם הבקורת שלו כשאר החיילים — ולכבדה". בספטמבר 1973 נקרא לשרות מילואים כמפקד מעוז לחצנית שבגזרה הצפונית של התעלה. היתה זו תקופת הבחינות ולכן לקח עמו הרבה ספרים ומחברות. ערב צאתו נבחן, וביום שלישי שלפני יום הכיפורים הגיע לבחינה נוספת. למחרת חזר למעוז. בערב יום הכפורים לאחר הסעודה המפסקת התקשר הביתה. "איחל שנה טובה" התבדח, טען שקשה ללמוד במוצב והבטיח להתקשר למחרת בערב. ביום כיפור כבר הכין את המעוז לאפשרות של התקפה. מעוז "לחצנית" שלט על צומת דרכי־הביצות בגזרה הצפונים של תעלת סואץ. מולו, בעברה המערבי של התעלה ניצבו כוחות קומנדו של מצרים. בצהרי יום הכפורים, צלח כוח מצרי שמנה אלפי־חיילים, את התעלה ובחיפוי הפגזה וירי נ"ט הסתער על המעוז שמנה תשעה־עשר לוחמים בלבד. בעיצומו של הקרב ניסה כוח שריון של צה"ל להגיע אליהם אך כל הנסיונות הושמו לאל. כבר בשלבים הראשונים של הקרב נפלו רבים מן הלוחמים וביניהם מפקד המעוז — מולי. לפנות ערב אבד הקשר עם המעוז. הלוחמים שלא היו חשופים בתחילת הלחימה החזיקו מעמד עד צהרי יום א'. ואז נפל המעוז והמעטים שנותרו בו חיים נלקחו בשבי.

מולי הובא לקבורה בבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל, עשרה חדשים לאחר נפילתו. השאיר אחריו אישה, הורים אח ואחות ומשפחותיהם, קרובים וידידים רבים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "מולי לחם בגבורה רבה, הוא היה אדם ולוחם למופת". משה דיין שר הבטחון דאז הספידו ליד הקבר ובמכתב תנחומים אמר: "מולי היה חייל מצוין, קצין מוכשר וחבר נאמן. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל פקודיו". לאחר נפילתו הועלה לדרגת סרן.

המשפחה הקימה לזכרו מועדון ב"בית־הנוער העברי", אשר מולי שימש בו כמדריך.

מלכין, איתן

איתן, בן מרדכי ורינה, נולד ביום ב׳ באלול תש״א (26.8.1941) בגבעת עדה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ביאליק״ בחולון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר ״תיכון חדש״ בתל־אביב. איתן היה תלמיד מצטיין ואהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. לפי טיבו היה נער ישר, אופטימי ועליז, ונהג לסייע ברצון לחבריו שהתקשו בלימודים. מגיל צעיר הצטרף לקבוצת ״הפועל״ בת־ים ויצא במסגרתה להפלגות ולשיט. בחופשות הקיץ עבד בספינות דיג ויצא בהן להפלגות רחוקות. את הכסף שהרוויח בהפלגות אלה הקדיש לרכישת ספרים בנושא השיט בים. איתן היה חבר פעיל גם ב״תנועה המאוחדת״ ונהג לצאת לטיולים ברחבי הארץ עם חבריו לתנועה. אמו ספרה עליו כי היה מנצל כל חופשה כדי לצאת לטייל ולחפש פינות חדשות, שעדיין לא ביקר בהן. מלבד השיט והטיולים עסק גם בכדורסל והיה שחקן מעולה. לימים נהיה חבר בקבוצת הכדורסל של ״הפועל״ חולון. הוא היה עלם מוצק וחזק, בן מסור להוריו ודואג למשפחתו.

איתן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1959 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא סיים קורס מ״כים ונשלח להדריך באחת מיחידות החיל באזור המרכז. אחרי כן נשלח לקורס קציני חי״ר ולקורס קציני תול״ר. בעיני מפקדיו וחייליו גם יחד נחשב חייל מעולה ומפקד אחראי ומסור לתפקידו. פקודיו ראו בו דוגמא של קצין בעל מזג טוב, מבין ומתחשב. מפקדיו ציינו אותו כקצין יעיל אמיץ ואמין. במשך כל תקופת שירותו בצה״ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן ולכתוב. מעולם לא התלונן על קשיים ולבטים, כדי שלא לצער את הוריו ואף לא התפאר בהישגיו.

בתום תקופת שירות החובה שלו השתחרר מצה״ל בדרגת סגן והחל ללמוד בטכניון, בפקולטה להנדסת מכונות. גם כאן היה תלמיד מעולה והוענקו לו ציונים טובים. כשסיים את הלימודים בטכניון, התקבל לעבודה בתעשייה האווירית ולאחר שנת עבודה נשלח להשתלמות נוספת באירופה. חבריו לעבודה סיפרו עליו כי היה עובד אחראי, מסור ודייקן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו והשתתף בקרבות הבלימה בחזית סיני. בלילה שבין י״ט ו־כ׳ בתשרי תשל״ד (15–16.10.1973) התנהל קרב קשה בדרום ״החווה הסינית״, על צומת ״טרטור־לכסיקון״, בגלל הצורך להעביר שם את גשר הגלילים. איתן לחם בקרב זה ובשעות הבוקר המוקדמות נפגע הזחל״ם שלו מאש טילים של האויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואח.

הוריו וחבריו הקימו אנדרטה לזכרו על שפת הים, ליד סניף ״הפועל״ בבת־ים.

מלכסון, ישעיהו

ישעיהו (פקה), בן ברטה (ברוריה) ואלכסנדר, מפעילי התנועה הציונית בצ׳ילה, נולד ביום י״ט בתשרי תשט״ו (16.10.1954) בסנטיאגו דה־צ׳ילה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בעיר מולדתו בבית־הספר על־שם ויצמן. בארץ למד בבית־הספר היסודי על שם דובנוב בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א׳ בתל־אביב, במגמה הריאלית. ישעיהו היה תלמיד חרוץ, שקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו כתב עליו, כי ״היה סמל היושר, הרציגות והכישרון. הוא המעיט בדיבור והיה בעל חיוך מבויש מעט. היו בו שלווה, צניעות ונדיבות לב. מעולם לא היה ממורמר. עמקן היה בהגיונו וחריף ברגשותיו״. מנעוריו היה חובב מוסיקה והרבה להאזין לרדיו ולתקליטים. בית הוריו בצ׳ילה היה בית ועד ואירוח לכל שליח מישראל, לאנשי ספר ולאנשי תרבות, ומשחר ילדותו ספג אל קרבו את הכמיהה לציון. הלשון העברית הייתה שגורה בפיו על בוריה. המשורר אפרים אוירבך, בכתבתו על חיי התרבות של יהודי צ׳ילה, העלה על נס את דרך חינוכו היהודי והעברי. משעמד על דעתו, התעמק בבעיות העלייה ופעל הרבה למען קליטת עולים צעירים. חיבור בנושא זה — ״חבלי קליטת עלייה בעיני הנקלטים ובעיני הקולטים״ — כתב במסגרת בחינות הבגרות. הוא לא אהב להתבלט ולא פרש מן הציבור, אך מעודו לא ביטל את דעתו וטעמו מפני דעותיהם של חבריו. בעל נימוסים היה, אדיב ונעים הליכות, וחיוכו השרה אופטימיות ואווירה טובה סביבו. ישעיהו גבה הקומה רחש כבוד רב להוריו וחיבה מרובה לאחייניו, והשפיע עליהם מתנות בימי חג ומועד.

ישעיהו גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פטון״. הוא היה חייל מצטיין, אחראי ומסור לתפקידו. ביחידתו שימש דוגמה לחבריו בהתנהגותו הנאה, בחריצותו ובתחושת האחריות שלו. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים היה ישעיהו בסיני ויצא לקדם פני התקפות המצרים בגזרה הדרומית. בשעות המלחמה הראשונות ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפצע ישעיהו בטנק שלו, מזרחית לצומת ״עטיפה־לכסיקון״, ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״הוא היה שריונאי מעולה, איש רעים, נעים־הליכות ואהוב על חבריו ועל מפקדיו״.

מלצר, יצחק

יצחק, בן פני וגרשון ז"ל, נולד ביום י"ד באייר תש"ט (13.5.1949) **ביוהנסבורג שבדרום אפריקה ועלה ארצה** בשנת 1961. בארץ למד בבית־הספר היסודי "פיקא" בפתח תקוה ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אחד העם" בפתח תקוה. יצחק היה תלמיד טוב, נבון וחרוץ והיה אהוד על מחנכיו ועל חבריו לכיתה. תמיד נהג לסייע ברצון לחברים שהתקשו בלימודים והיה חבר טוב ומסור. כחובב ספורט מושבע שיחק בקבוצת כדורגל בפתח תקוה, והשתתף גם בחוגים לטניס ובתחרויות ג'ודו ואתלטיקה קלה. כל ימיו היה בן מסור מאוד לאמו האלמנה, נהג לשוחח עמה בנושאים שעניינו אותו ואותה, ושיתפה בלבטיו ובבעיותיו האישיות. מטבעו היה אופטימי, עליז ושמח־בחלקו.

יצחק גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס תותחני־טנקים ובקורס למקצועות השריון והוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. יצחק היה חייל ומפקד מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. בבית־הספר לשריון עסק בהכנת מערכי הדרכה לחניכים והרצאותיו זכו להערכה ולהוקרה מצד מפקדיו. ברבות הימים אף קיבל גביע הצטיינות מידי מפקד היחידה. הוא קנה לו שם של מדריך מעולה, סבלן מאוד, בקי היטב בחומר, מסור ודואג לפקודיו.

בתום תקופת שירות החובה שלו השתחרר מצה"ל ונשא לאישה את חברתו יהודית. משחזר להיות אזרח החל ללמוד באוניברסיטה, בפקולטה לראיית חשבון, ובאותו זמן עבד גם כפקיד בחברה למחשבים. בתוך זמן קצר הועלה בדרגה ומונה מנהל מחלקה ואף סיים בהצטיינות את הלימודים באוניברסיטה. חבריו לעבודה מציינים כי יצחק היה ישר, צנוע, טוב לב ומסודר, וכי תמיד השרה סביבו אווירה של שלווה ונוחות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. השאיר אחריו אישה ואם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק נפל בקרב המכריע שהתחולל בחזית הדרום. בקרב זה עברו כוחות צה"ל מבלימה והתגוננות לתקיפה והכרעת האוייב המצרי. יחידתו היתה בראש הכוח הפורץ אשר הבקיע את מערכי האויב והכשיר את הדרך לכוחות שמאחור לצליחת התעלה והעתקת המלחמה אל שטחי האוייב. יצחק מילא את תפקידו כתותחן בטנק במסירות רבה, בקור רוח והיה דוגמא ומופת לצוותו ולחבריו. יהי מותו צו המשכיות ותקומת העם לנו – החיים".

מלצר, ישראל

ישראל (שרוליק), בן אסתר ואליהו, פרטיזנים מניצולי השואה, נולד ביום ח' באייר תש"ד (1.5.1944), ביער ליד הקרמטוריום של סוביבור שבפולין. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. למן ימיו הראשונים נע ונד עם הוריו, בימים ובלילות, בקור העז, בגשם ובשלג ובפחד רב, פן יסגיר בכיו את הוריו לקלגסים הנאצים. בארץ גדל במושב נוה־ירק ליד פתח־תקוה ולמד בבית־הספר היסודי "נוה־נאמן". אחרי־כן למד את מלאכת הדפוס בכפר חב"ד. הוא היה תלמיד ממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. חובב ספורט היה ונלהב למשחק הכדורסל. הוא אהב גם לטייל ברחבי הארץ ולתור את נופיה ואתריה. חבריו מספרים עליו שאהב מאוד את עבודות החקלאות. בשדה, ברפת ובלול, השקיע עמל ומרץ רב. חרוץ ודייקן היה ועשה מלאכתו באמונה ובאחריות.

ישראל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1961. מטעמי בריאות לא הוצב תחילה ליחידה קרבית ולאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים. הוא היה חייל טוב וממושמע, מסור ואחראי לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. בימי שירותו אלה השתלם בקורס לקשרים ובקורס לרגמים בחיל התותחנים. במלחמת ששת הימים שירת במסגרת המילואים ונפצע קשה בראשו, כשהתהפך הזחל"ם שלו בחולות סיני. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו ציפורה וברבות הימים נולדו לו שתי בנות. ישראל הקדיש את כל מרצו למשפחתו, היה אב מסור מאוד ובעל אוהב, ודאג לספק את מחסורם של בני ביתו ולמלא את כל משאלותיהן של בנותיו. אוהב אדם היה וידע לכבד את רגשות הזולת. תמיד היה רודף שלום ושוקד להשכין שלום בין ידידיו. הוא היה אהוב על חבריו ומכובד עליהם וזכה לאמונם ולהערכתם. הוא אהב חברה והיה מכניס אורחים, אדיב ונעים הליכות. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נהרג ישראל בהפצצה אווירית של מטוסים עיראקיים בין רמת־מגשימים לאל־על. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

לזכרו של אביהן כתבו שתי בנותיו, מיכל ולימור: "אתה היית המתנה היקרה ביותר שה' נותן פעם אחת בחיים. אנחנו נזכור אותך תמיד, כשהעלית אותנו על כתפיך, כמו שתי מלכות. תהי נשמתך צרורה בצרור החיים".

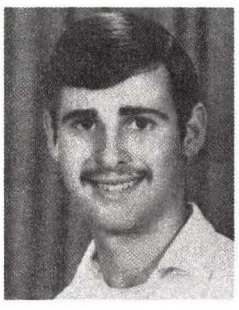
מלצר, עמוס

עמוס, בן מרים ואלכסנדר, נולד ביום ו׳ באלול תשי״ב (22.8.1952) בקיבוץ פלמחים. בהיותו בן שנה ומחצה, עברה משפחתו להתגורר באזור חיפה, והוא גדל כבן עיר לכל דבר. עמוס למד בבית־הספר היסודי בגבעת נשר ומשנת 1962, כשעברה משפחתו לאשקלון, המשיך את לימודיו ב״בית יחזקאל״ באשקלון. אחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־עירוני על־שם א׳ תגר, גם הוא באשקלון. עמוס היה תלמיד חרוץ ומהיר תפיסה. הוא לא הסתפק בחומר שלמד בבית־הספר והשתדל תמיד להרחיב את ידיעותיו על־ידי קריאה ועל־ידי השתתפות בחוגים שונים. כבר כתלמיד בבית־הספר היסודי, התבלט ברמת ידיעותיו הכלליות ובשליטתו המלאה בכל מקצועות הלימוד. כבר אז התגלתה אהבתו הרבה למקצועות הריאליים ובעיקר לכל הקשור במדעים המדויקים. פיצוי על הקשיים שנתקל בהם בלימוד השפות הזרות, מצא בלימודי המתמטיקה והפיסיקה. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון, השתתף בחוג לאסטרונומיה ובהיותו תלמיד בכיתה י״א השתתף באולימפיאדת המתמטיקה לנוער, שמארגן מכון ויצמן, ואף הגיע לשלב הגמר בתחרויות. עמוס בורך גם בחוש טכני מפותח להפליא. הוא הרבה לבנות דגמי מטוסים מחומרים שונים. מוקד פעילות אחר, אולי חשוב יותר, הייתה תנועת ״הצופים״. כאן הגיע לכלל ביטוי מלא אופיו החברותי של עמוס. במסגרת תנועת הנוער יכול היה לבטא את מלוא אהבתו לבני אדם ואת כישרונו לבוא אתם בקשרים של ידידות והבנה. החל מכיתה ד׳ ועד למועד גיוסו לצה״ל היה עמוס חבר בתנועת ״הצופים״, קודם כחניך ואחר־כך כמדריך. הוא היה חבר פעיל ועקבי במועדון שלו. הוא היה דמות מרכזית בכל מחנה או מסע והרוח החיה בהדרכת השכבות הצעירות. עמוס גם בורך בחוש נדיר ליופי וברגישות רבה למעשי אומנות. במיוחד התלהב מאומנות הצילום. מאז היה בן שבע, כאשר זכה במצלמה כפרס על השתתפות בחידון של העיתון ״דבר לילדים״, לא חדל לצלם. בכל טיול, מסיבה או אירוע היה עמוס קובע בעזרת המצלמה את נקודת מבטו האישית והמיוחדת.

עמוס התגייס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1970 והוצב לחיל השריון. בצבא הגיע עמוס לשיא פריחתו ולמיצוי מלא של כל כישרונותיו. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון, שבסיומו נשלח לקורס מפקדי טנקים. בקורסים זכה בציון ״מעולה״ ואת הקורס למפקדי טנקים סיים כחניך מצטיין קורסי. עובדות אלה, בצירוף הערכותיהם החמות של מדריכיו ומפקדיו, העמידו אותו בשורה הראשונה של המועמדים להישלח לקורס קצינים. ואכן, עמוס לא הכזיב את התקוות שתלו בו. את קורס הקצינים לחילות אג״ם סיים כחניך מצטיין פלוגתי ואת קורס קציני השריון סיים שוב בציון ״מעולה״ וכחניך מצטיין קורסי. מדריכיו ומפקדיו היו מלאי התפעלות מהישגיו כחניך ומאופיו כאדם. מפקדו הישיר כתב בתיק השירות שלו: ״בעל ידע מקצועי רב, אחראי ומסור בצורה יוצאת מן הכלל, רציני ומבצע את המוטל עליו בצורה מעולה״. בהערכות התקופתיות הנהוגות לגבי קצינים בצה״ל זכה בכל הסעיפים בציון הגבוה ביותר. בין השאר נכתב עליו: ״הוא בעל הצלחה יוצאת מן

הכלל בתחום השליטה והמנהיגות, בעל תפיסה מצוינת ותושייה רבה ומבצע עבודת צוות בצורה היעילה ביותר". אין להתפלא, שלאחר סיום קורס הקצינים נבחר לשמש כמדריך בקורס לקציני שריון, ולדברי מפקדיו גם כאן עשה עמוס חיל. בקורס האחרון שהדריך שימש גם כסמ"פ, אף־על־פי שלא היה המדריך הוותיק, או בעל הדרגה הגבוהה בין המדריכים. ביום 4.10.1973, יומיים לפני פרוץ המלחמה, נערכה לעמוס מסיבת פרידה. עמוס הועבר ליחידה אחרת בחיל. באותו יום הגיע עמוס הביתה בדרך ליחידתו החדשה. ביום ו' 5.10.1973 שלח מפקדו מבית־הספר לקצינים רכב והחזירו אליו, כדי שישמש כקצין מבצעים בגדודו. התאריך 6.10.1973, יום פרוץ המלחמה, היה גם התאריך שבו החל עמוס את שירותו בצבא הקבע, ובאותם ימים חל מועד העלאתו לדרגת סגן. עמוס לחם בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בליל כ' בתשרי תשל"ד (15–16.10.1973) בקרב ממערב ל"חווה הסינית", לקראת צליחת התעלה, נפגע הטנק של עמוס פגיעה ישירה בצריח. עמוס הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי באשקלון. בן עשרים ואחת היה בנופלו. השאיר אחריו הורים ואח.

מלק, יהודה

יהודה, בן קלרה ובנימין־זאב ז"ל, נולד ביום י"ב בטבת תשי"ב (10.1.1952) בירושלים. כבן למשפחה דתית, המקיימת את מצוות התורה, למד יהודה בבתי־ספר דתיים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "חורב" בירושלים ואחר־כך המשיך בלימודים תיכוניים בישיבת "מרום ציון" בירושלים, שם עשה ארבע שנים. אחרי־כן הלך לישיבת "כרם ביבנה", שם סיים את לימודיו התיכוניים. הוא היה תלמיד טוב ובזכות שקדנותו ואהבתו את הלימודים, זכה בציונים טובים. מעולם לא אמר די ותמיד שאף להשכיל, להחכים ולהעשיר את ידיעותיו בכל התחומים. הוא היה בעל אופי נדיר. טוב לבו ופועלו למען הזולת קנו לו חברים רבים, שאהבו אותו וכיבדוהו. הוא נהג להתנדב ולעזור לכל אדם בלי שיתבקש. מעולם לא ביקש תמורה על טובה שגמל; להיפך, תמיד טען שאינו זקוק לעזרת הזולת. הוא נהג לתת שיעורים פרטיים, אך סרב לקבל תשלום בעבורם. בתקופה שלמד בישיבה היה מארגן חבילות־שי לטירוני הישיבה, היה נוסע לבקרם במקום שירותם, ודואג להעביר דרישות שלום למשפחותיהם. בעת שירותו בצה"ל היה מוותר לעיתים על חופשותיו, כדי לאפשר לחבריו לצאת הביתה, והוא היה ממלא את מקומם. מברג ה"טסטר" היה מצוי תמיד בכיסו, כדי לעזור בתיקונים שונים, שידיו היו מלאות מהם. הוא היה בעל מזג שקט, מעולם לא התרגז על אדם ולא הרים את קולו בגערה. תמיד קיבל דברים ברוח טובה, בשלווה ובהבנה. כך נהג גם בתקופת שירותו בצבא ותמיד עודד ורומם את רוח חבריו. הוא היה חובב טיולים והרבה לסייר ולתור במרחבי הארץ וליהנות מיפי נופיה ואתריה.

יהודה גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והוצב לנח"ל מוצנח. לאחר הטירונות נהיה

חייל־לוחם ומילא תפקידים שונים במסגרת החיל. הוא עשה של״ת במקומות שונים, מילא תפקידים בשמירה בקווים הקדמיים, השתתף במרדפים אחר מחבלים, שבאחד מהם נפל מפקדו. בשנת 1971 עבר קורס בבית־הספר לשריון והיה לתותחן בטנק. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד השתדל למלא בדייקנות וביעילות את הוראות מפקדיו והיה אהוד ומקובל עליהם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עלה לרמת הגולן, כדי להצטרף לחטיבת השריון שעם כוחותיה נמנה. החטיבה, שהוטל עליה לבלום את התקפות הסורים, עברה קרבות קשים ועקובים מדם. הגדוד של יהודה נלחם באזור הכפר נפח והתקדם לעבר סינדיאנה, כשהוא בולם והודף את טנקי האויב. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), בקרב שריון־בשריון בסביבות סינדיאנה, נפגע הטנק של יהודה והוא נהרג. זמן רב היה בחזקת נעדר, ומשנמצאה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־שאול. השאיר אחריו אם, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו של יהודה: ״ביום ב׳ בבוקר יצא הטנק של יהודה מחניון הלילה בכפר נפח, והתקדם לכיוון דרום־מזרח עם עוד שני טנקים. הטנק של יהודה הוביל את הכוח בהסתערות על גבעה אסטרטגית. במהלך ההסתערות נפגע הטנק בפגז ויהודה נהרג. יהודה היה נכון תמיד לכל משימה ויצא לכל פעולה, בידיעה ברורה שבכך הוא מגן על עם ישראל, על דת ישראל ועל ארץ ישראל. הוא שימש דוגמא לחבריו בכל אשר עשה. אהבת הזולת ועזרה לחברים הן תכונות שהצטיין בהן לאורך שירותו, ועשוהו חייל אהוד על חבריו ועל מפקדיו. חיוכו ועליזותו תרמו רבות להעלאת המורל של חבריו, גם בשעות הלחימה הקשות ביותר. זכרו לא יישכח ודמותו תעמוד לנגד עינינו לעד״.

מלקר, חנן

חנן, בן סופיה וסלומון, נולד ביום י׳ בטבת תשי״ג (28.12.1952) **בבומביי שבהודו. הוא למד בבית־ספר** יסודי אנגלי ובבית־ספר תיכון אנגלי – שניהם בבומביי. בשנת תשכ״ו עלתה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בקרית אתא, שליד חיפה. במקום מגוריו החדש השלים חנן עוד שנת לימודים תיכונית, וסיים את לימודיו בפנימייה ״נוה עמיאל״, שליד נהלל. חנן, או חנניה כפי שכינוהו, לא הרבה לבלות בחברת חבריו הצעירים, והעדיף את הבילוי בחוג המשפחה. את רוב זמנו הפנוי הקדיש לציור, וביתו היה עטור בציוריו הנאים. מלבד זאת אהב לעסוק בכל מיני עבודות שהוסיפו לקישוט הבית. הוא אהב גם את הספורט, את הקריאה ואת ההאזנה לתקליטים.

חנן גויס לצה״ל במחצית פברואר 1971 והתנדב לחטיבת ״גולני״. הוא היה מרוצה מאוד מחייו בצבא ואהב מאוד את גדודו — גדוד ״הבוקעים הראשון״. גם בימי שירותו בצבא המשיך לצייר וקישט את המחנה בתמונות. סיפרו עליו חבריו ליחידה: ״חנן היה בחור שקט מאוד, בעל נכונות, כוח רצון וכוח סבילות יוצאים מגדר הרגיל, ומה שהכי

חשוב — נכון היה לעזור לכל אדם. נעים היה לעבוד אתו. משקלו היה הנמוך במחלקה, ובשל כך התחבב על כולנו. במסע אלונקות ובהרמת פצועים היה לעזר רב בשל משקלו זה. במסעות ליליים, כאשר כולם גידפו, חנן שתק וסחב, היה בזוקאי משובח והוכיח את עצמו במצבים קשים. חנן התחבב על כולנו, מפקדים וחיילים כאחד. במלחמה שתק כדרכו, חייך כדרכו ונסך הרגשת ביטחון טובה". במלחמת יום הכיפורים השתתף בכל מבצעי הלחימה הקשים של גדוד "הבוקעים הראשון" ברמת הגולן. בקרב שהתחולל על החרמון ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע מירית צלף ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "חנן היה חייל מצוין וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו". כתב מפקדו: "חנן נלחם כאדם היודע למען מה הוא נלחם — באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

רשימה לזכרו פורסמה בעלון בשם "לא המלים מדברות על המוות", אשר יצא לאור מטעם גדוד "הבוקעים הראשון" לזכר נופליו.

ממון, משה

משה, בן סופי ז"ל ויצחק, נולד ביום ט"ז בשבט תרצ"ז (28.1.1937) בקרית חרושת. כשהיה בן שנה וחצי עברה משפחתו למושב כפר חיטים ושם למד בבית־הספר היסודי עד שהגיע לגיל תשע. אחרי־כן עברה המשפחה למושב בכפר נטר ושם למד בבית־הספר היסודי "הדסים". אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "מקוה ישראל". משה היה תלמיד נבון וחרוץ, אהוד על מוריו ועל חבריו לכיתה. לדברי מחנכו בבית־הספר היסודי, היה ממושמע ובעל אופי טוב ונוח. הוא היה חובב ספורט, שיחק בכדורגל ובכדורסל ואף היה חבר בנבחרת הכדורעף של "הפועל" חיפה. מנעוריו היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ונטל חלק בפעולות השונות, שאורגנו לחברי התנועה. לאחר שעבר עם בני משפחתו לכפר נטר שליד נתניה, שם קיבלו בית וחלקת אדמה, משה התאקלם ואהב את החיים בכפר ואף נהג לעזור להוריו בעבודת האדמה. מטבעו היה אדם אופטימי, שמח בחלקו, ישר ומוכן תמיד לעזור לזולת.

משה גויס לצה"ל בסוף ינואר 1955 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים ואחרי־כן נשלח לקורס קצינים. כשסיים את הקורס בציון מעולה, נשלח לשרת כמפקד מחלקת טנקים באחת מיחידות חיל השריון באזור הדרום. הוא השתתף במבצע "קדש" ולחם באזור אבו עגילה. על חלקו במבצע "קדש" זכה, יחד עם אנשי יחידתו, לציון לשבח מטעם מפקד גייסות השריון. בתום תקופת שירות החובה שלו בצה"ל התנדב לשרת עוד שנה בתנאי קבע. משה היה חייל ומפקד מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובדיקנותו במילוי ההוראות שהוטלו עליו. כמפקד דאג לחייליו ולא הקפיד

עמם בענייני משמעת. מאז ומתמיד היה מסור להוריו ודאג לשלומם. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיגם, הרבה לבקר בבית, והקפיד לטלפן ולכתוב מכתבים. מעולם לא התלונן על קשיים ואף לא סיפר על הישגיו.

כשהשתחרר מהשירות הסדיר החל לעסוק בארגון חוגים פוליטיים לצעירים, ועבד כמפיץ ראשי של "ידיעות אחרונות" בחיפה. הוא נשא לאישה את חברתו אורה, ונולדו להם שני בנים. במלחמת ששת הימים השתתף כמפקד מחלקת טנקים בקרבות הפריצה ובכיבוש מוצבי קלעה-זעורה, ליד העיר קונייטרה ברמת הגולן. כתום הקרבות הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כיליד הארץ, בן מושב וקציין מסור ומצטיין בשריון, חינך את ילדיו לאהבת המולדת. בביתו נמצאו ספרים על חיל השריון, אלבומי קרבות וספרי גיאוגרפיה וידיעת הארץ. הוא הרבה לטייל עם בני משפחתו ונהג לחזור ולבקר באתרים היסטוריים ובמקומות שבהם התנהלו קרבות ידועים בהיסטוריה של עם ישראל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו והשתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) במהלך קרב נגד כוח סורי בצומת אל־על, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אח ואח.

ממן, אורי (אהרון)

אורי, בן מזל ורפאל, נולד ביום י"א בתשרי תשי"א (22.9.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "כרמל" בחיפה, ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בהצטיינות בבית־הספר התיכון "עירוני ה'" בחיפה. אורי היה תלמיד מעולה, שהצטיין בכל מקצועות הלימודים והקדיש עניין מיוחד למתמטיקה. כתלמיד היה אהוב על מוריו ועל חבריו ונהג תמיד לעזור ברצון לתלמידים שהתקשו בלימודים. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" והשתתף בפעולות השונות שנערכו במסגרת התנועה. הוא היה חובב ספרות, אהב מאוד לקרוא ספרים ואף כתב בעצמו שירים. מטבעו היה אורי אופטימי, עליז ושמח בחלקו. הוא היה בן מסור להוריו ודואג למשפחתו. תמיד סייע לאחיו הצעירים בהכנת השיעורים והיה יועץ להם ומדריכם בבעיות שהעסיקו אותם.

אורי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מש"קי טנקים ובקורס תותחני טנקים ונשלח לשרת באחת מיחידות השריון באזור הדרום. ביחידה קנה לו שם של חייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. חבריו ומפקדיו חיבבוהו בזכות מזגו הטוב ויחסו החברי. במשך כל תקופת שירותו בצה"ל השתדל למנוע דאגה מהוריו, הרבה לבקר בבית, והקפיד לטלפן ולכתוב למשפחתו. תמיד הסתיר מהוריו כל דבר העלול לצערם.

בתום תקופת שירות החובה שלו בצה"ל השתחרר והוצב ביחידת מילואים של החיל. משחזר לחיי אזרח החל ללמוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית

בירושלים. הוא עשה חיל בלימודיו והיה שקדן וחרוץ וזכה בציונים מצוינים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חיכה בביתו בקוצר רוח לצו הקריאה. לאחר שהצטרף ליחידת המילואים שלו, נשלח לחזית סיני ולחם בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (9.10.1973) לחם כמפקד טנק בקרב שריון נגד המצרים באזור מעוז "חמדיה". במהלך הקרב הקשה הצליח לפגוע בטנקים רבים של האויב עד שנפגע מטיל נ"ט ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו "עיטור המופת" על גבורתו בקרב. בתעודת העיטור נאמר: "ביום 9 באוקטובר 1973, בעת התקפת האויב המצרי על מערך כוחותינו ב"חמדיה", הצליחו כמה מטנקי האויב להגיע למדרון הגבעה שכוחותינו התבצרו בה. מחוסר אפשרות לאכן את האויב נשלחה מחלקת־טנקים חזיתית לכיוון האויב. הטנק שסמ"ר אורי ממן ז"ל לחם ממנו ואשר צותו כלל מפקדי טנקים בלבד נשאר אחרון בשטח, לחם בטנקי האויב והצליח לפגוע בטנקים אחדים עד שנפגע וצותו נהרג. במעשה זה גילו אנשי־הצות דבקות במטרה, אומץ־לב והתנהגות למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סמל אורי ז"ל, שירת ביחידת שריון ויצא לקרב כמפקד טנק. הוא גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח בקרב הבלימה, בגזרה המרכזית בסיני. בנכם המנוח נע אל מול טנקי האויב תוך חשיפה עצמית, על מנת לאבטח את אגף הגדוד והצליח במשימתו. דמותו של אורי תיחרט לעד בזכרוננו, חבריו לנשק. חיילים כבנכם ציוו לנו את החיים".

ממן, יוסף

יוסף (יוסי), בן איזה וחביב, נולד בשנת תש"ז (1947) בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1954 עלתה משפחתו מרובת הנפשות ארצה והשתקעה בטבריה. יוסי למד בתלמוד תורה בטבריה ובבית־הספר הדתי "אחוזת נפתלי" בקיבוץ לביא. אחרי שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון יצא לעבודה כדי לעזור בפרנסת משפחתו. הוא השתלם כמכונאי רכב ועד מהרה התמחה במקצועו. יוסי היה בן נאמן ואח מסור, שאהב את משפחתו בכל לבו, עבד למענה ונתן את כל שכרו כדי לספק את צרכיה. עלם חמודות היה יוסי, בהיר עיניים, תמיר, יפה תואר וחרוץ. כל עבודה שצריך היה לבצע בבית עשה ברצון ובשמחה.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל החימוש בתפקיד מכונאי רכב. הוא אהב את השירות בצבא והיה מסור לתפקידו בכל לב. אולם בגלל המצב הכלכלי בבית לא יכול למלא את מלוא מכסת השירות, לכן הוקדם שחרורו מן השירות הסדיר.

בתחילת אוגוסט 1965, שוחרר יוסף מהשירות הסדיר כדי שיוכל לעזור בבית. לאחר ששוחרר הוצב ביחידת מילואים. תוך זמן קצר מונה מכונאי ראשי במוסך

"עמק הירדן". בשירותו במילואים הצטיין יוסי בידע הטכני הרב שלו, בקור רוחו ובמרצו הרב. באחד התרגילים של יחידתו, שנערך בנוכחות הרמטכ"ל דאז, רב־אלוף דוד אלעזר ז"ל, נקרע הזחל של אחד הזחל"מים. ללא קבלת הוראה קפץ יוסי מיד ותיקן את התקלה. אחרי שהוברר לרמטכ"ל שהדבר לא היה יזום אלא ספונטני, ציין את יוסי לשבח. במלחמת ששת הימים השתתף יוסי בקרבות באזור ג'נין ובקוניטרה. על נטיותיו האישיות כתב עליו בן־משפחה: "אולי לא השאיר אחריו יצירות מופת בתחום הספרות והאמנות, אך עשה גדולות בקרב משפחתו, במסירות נפש ללא גבול. את רוב זמנו הקדיש לבית, למשפחה, לאישה ולילדים, מבלי לקפח את הקשר ההדוק עם הוריו. יוסי אהב ליצור דברים, להכין קישוטים לבית, ודווקא מגרוטאות ומדברים של לא־כלום". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסי ונשלח עם יחידתו לרמת הגולן. בימיה הראשונים של המערכה הקשה עמל וטרח בתיקון כלי־רכב פגועים תחת אש. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע באש האויב ונהרג, בשעה שעסק בתיקון זחל"ם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שני אחים ושמונה אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל והוענק לו "עיטור המופת". וזה לשון תעודת העיטור: "לאות ולעדות כי 491072 רב־סמל ממן יוסף ז"ל גילה אומץ־לב הראוי לשמש מופת. תיאור המעשה: במלחמת יום הכיפורים שירת רס"ל יוסף ממן ז"ל בתפקיד מכונאי־רכב בפלוגת חרמ"ש, שלחמה בקרבות רמת־הגולן. לפני עלות הפלוגה לרמת הגולן הכשיר רס"ל יוסף ממן את כלי־הרכב במסירות רבה, ותוך זמן קצר ביותר הביא אותם לכשירות מבצעית. ב־8 באוקטובר 1973, במשימת סריקה באזור אל־על, תוך כדי הפגזה, נתקע זחל"ם. הלוחמים תפסו מחסות, אך רס"ל יוסף ממן ז"ל נע במהירות למקום, ותחת אש אויב כבדה תיקן את התקלה. ב־12 באוקטובר 1973 בשעת הקרב חלה תקלה בזחל"ם מפקד הפלוגה וכל החיילים תפסו מחסות. רס"ל יוסף ממן ז"ל יצא תחת אש ארטילרית כבדה של האויב לתקן את הזחל"ם. תוך כדי עבודתו נפגע ונפל. במעשיו אלה שימש רס"ל יוסף ממן ז"ל מופת של מסירות, אומץ־לב ויכולת מקצועית מעולה. על מעשה זה הוענק לו עיטור המופת, לפי חוק העיטורים בצבא הגנה לישראל תש"ל – 1970. על החתום: רב־אלוף מרדכי גור, ראש המטה־הכללי".

ממן, מימון (רחמים)

מימון (מומי), בן מסעודה ויוסף, נולד בשנת תשי"ג (1953) בקזבלנקה שבמרוקו, שם למד בבית־ספר דתי. בילדותו נהג להשכים קום כל בוקר, ללכת לבית הכנסת ולהתפלל, ולאחר מכן סידר את ילקוטו והלך לבית־הספר. בקזבלנקה היה גם חבר במקהלה המקומית, שהייתה מזמרת בשבתות ובחגים לפני קהל המתפללים. בילדותו היה ביישן והמעיט לדבר. גם כשהתבגר היה עדיין מסוגר בתוך עצמו, אהב לעסוק בתחביביו ולא נטה לשתף את האחרים בסודותיו האינטימיים. בשנת תשכ"ד עלתה משפחתו לארץ וקבעה את

מושבה ברמלה, שם למד מימון בבית־הספר היסודי "נוה דוד". אם כי התקשה בתחילה בלימוד השפה העברית, הצליח להסתגל עד מהרה למקום החדש, לחברה ולמנהגיה. הוא היה תלמיד טוב וביחוד הצטיין במקצוע המתמטיקה. בשעות הפנאי נהג לבלות במועדון הנוער המקומי ובשבתות היה ממהר למגרש הכדורגל. מימון, או מומי, כפי שנקרא בפי מקורביו, לא החסיר אפילו תחרות כדורגל אחת שנערכה ברמלה עירו, ולעתים קרובות נסע גם אל מחוץ לעיר, כדי לחזות בתחרויות ארציות ובין־לאומיות. סיפרה אחותו: "מומי אהב לקרוא הרבה. לעתים היה האור בחדרו דלוק עד השעות הקטנות של הלילה, ואז ידעתי שמומי קורא. במעט כספו גם רכש לו ספרים רבים ושמר עליהם כעל בבת עינו". משסיים את לימודיו היסודיים, החל ללמוד בבית־ספר לפקידות ברמלה. מוריו בבית־הספר זוכרים אותו כ"נער למופת, אם כי ביישן". באותן השנים הקים ביזמתו את קבוצת הכדורגל המקומית של השכונה, והוא עצמו שימש בה כמגן. כדי לרכוש תלבושת ספורט ראויה לשמה, עבד בחופש בקטיף בפרדסים שבקרבת מקום. מומי היה נער טוב לב, אהב לעזור לאחיו ולחבריו, אולם על אף ידידותו הרבה עם כל מקורביו, העדיף תמיד להסתגר בדל"ת אמותיו, לקרוא את ספריו, להרהר את הרהוריו, ולחלום את חלומותיו.

מימון גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל הקשר. במסגרת שירותו עבר קורס טכנאי קשר, שימש כנגד אפסנאי, כעובד ציוד בטיחות וכמ"ט קשר. כחייל היה צייתן וממושמע והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. במשך כשנה ומחצה שירת בסיני, ולבסוף ביקש לעבור לשרת ליד ביתו. אמו הייתה חולה בקצרת קשה. בשל המצב הבטחוני, ומשום שלא היה לו מחליף ביחידה, לא ניתן לו מבוקשו זה. בחופשותיו נהג מומי לצאת לעבוד ואת כספו אשר הרוויח נתן לאמו החולה. מעט מהכסף לקח לו כדי לקנות ממתקים לאחותו הקטנה רבקה, שאהב מאוד, וכדי לרכוש לעצמו ספרים. מדי חוזרו לבסיס היה משכים קום, כשבני המשפחה היו ישנים עדיין, נותן בחשאי נשיקה לאחות הקטנה והאהובה, ויוצא לדרכו. במלחמת יום הכיפורים שירת מימון בחזית סיני, וכל ימי הקרבות הקשים עברו עליו ללא פגיעה. בשלהי חודש מרס, כחמישה חודשים לפני מועד שחרורו משירות החובה, חלה לפתע במחלה קשה. הוא הועבר מבסיסו הדרומי במסוק לבית החולים "תל־השומר", אך כל מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו. ביום י"ד בניסן תשל"ד (5.4.1974) נפטר ממחלתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו אב, אם, ארבעה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זכרו של מימון יהיה שמור בצרור החיים של עמנו, כחייל מסור לעמו וחבר נאמן לנשק".

ממן, מקס (מרדכי)

מקס, בן זהרה ואהרן, נולד ביום ה' בתמוז תרצ"ח (4.7.1938) בעיר החוף ספי שבמרוקו. כבן בכור להורים שומרי מסורת, התחנך לאהבת עמו וגדל עם החלום לעלות ארצה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" ובמקביל למד בתלמוד תורה את דת אבותיו ואת מסורת עמו. מגיל רך אהב מקס את הניגונים המיוחדים של בית הכנסת ותמיד הנעים שירה יפה בקולו הערב. הוא השתתף במקהלות של בית הכנסת וחיבתו לפולקלור המיוחד של יהודי מרוקו הפכה במשך השנים לתחביב. מקס רצה לעלות ארצה, ומשסיים את חוק לימודיו בבית־הספר העממי, והוא בן שלוש־עשרה בלבד, ארז את מזוודתו ושלחה לפניו. הבוקר הגיע, והוריו, שלא הסכימו עם עלייתו ארצה בגיל רך כל כך, לא העירו אותו. מקס, שהיה ער עד חצי הלילה ונרדם באפיסת כוחות – הפסיד את הנסיעה הזאת. אז החליט הנער ללמוד מקצוע, שישמש אותו במולדתו שכל כך שאף להגיע אליה. הוא הלך ללמוד בבית־ספר מקצועי צרפתי, במגמה של מכניקה עדינה וכשסיים את לימודיו וזכה בתעודת הסמכה, עבד בבית חרושת מקומי. כל אותן שנים היה מקס חבר בתנועות נוער יהודי, ב"בני־עקיבא" ובצופים, ושם חלם את חלום העלייה. הוא היה פעיל בנבחרת הכדורגל של עירו. אחיו ואחותו הצעירים עלו ארצה במסגרת עליית הנוער, אולם מקס, כבן בכור, ראה את אביו שהתבגר וידע שנטל פרנסת המשפחה עתיד ליפול על שכמו. בשנת 1955 נעשה המצב במרוקו קשה. החלה תסיסה לאומית חזקה והיה ברור שהיהודים עתידים להיות הקרבן הראשון. אחרי הרבה התלבטויות וויכוחים ארוכים שכנע מקס את הוריו לעלות, ובסתיו של שנת 1956, בעיצומה של אחת התקופות הקשות שעברו על המדינה, הגיעה המשפחה ארצה, ונשלחה למעברת פחונים במעוז־ציון, שבפרוזדור ירושלים. מקס לא מצא עבודה במשלח ידו. תנאי החיים היו קשים מאוד, ההורים היו חולים ומדוכאים והנער נטל על עצמו כל עבודה שנזדמנה לו ופרנס את המשפחה. כל אותו זמן המשיך בפעילותו הספורטיבית והיה חבר בנבחרת הכדורגל במעוז־ציון.

מקס גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1958. אחרי שעבר את האימון הבסיסי הוצב לחיל השריון. בתקופת שירותו נפצע באימונים ואחרי שהחלים, הועסק כאפסנאי ביחידתו. בתעודת השחרור שלו כתבו מפקדיו עליו: "ממושמע, עובד במסירות, בעל יזמה".

במחצית יוני 1961 סיים מקס את שירותו הסדיר. מיד עם שחרורו, התקבל לעבודה בבית־חרושת "טבע" ושב לתמוך במשפחתו ככל שיכול. הוא ניסה לשוב למקצוע החרטות שרכש בעיר מולדתו, אולם הדבר לא נסתייע בידו והוא החליט ללמוד הנהלת חשבונות. אז עשה לילותיו כימים ושקד על ספריו. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו הקשישים ועשה הכל למענם. באותם ימים הכיר את מיכל, רעייתו לעתיד, ובסתיו 1966 נישאו והקימו את ביתם בירושלים. השניים הקדישו את כל מרצם לרכישת בית, ומקס, שחסך פרוטה לפרוטה כדי לממן את הרכישה, המשיך לתמוך בהוריו. הוא נקט אורח חיים צנוע ופשוט והיה בעל, בן ואח מסור למופת. הוא

אהב את אשתו, מיכל, אהבה עזה והיה אב נפלא לבתם הקטנה ועד יום נפילתו ידעה המשפחה שבע שנים מאושרות ורצופות הבנה, חברות ושמחת־חיים. לימודיו של מקס נשאו פרי והוא התקבל לעבודה ב"בנק דיסקונט", בסניף קרית יובל, וגם שם הצטיין בחריצותו ובמסירותו הרבה לעבודה. הוא היה אהוב על חבריו לעבודה ועל לקוחותיו הרבים. אחד השטחים שמקס פעל בהם בכל לבו היה חיפוש הפיתרון לבעיות הפער החברתי בארץ. הוא לחם הרבה באפליה העדתית והיה פעיל מאוד בועד העובדים ובמוסדות ההסתדרות. בזכות אהבתו הרבה לפולקלור יהודי מרוקו נעשה בר סמכא בקרב קהל המתפללים ובכל הזדמנות היה עובר לפני התיבה ומנעים זמירות לקהל חברים, שהעריצו אותו על בקיאותו בפולקלור העדתי ונהנו מקולו הערב. במסגרת שירותו במילואים הוצב מקס בחטיבה הירושלמית כקשר, ובמלחמת ששת הימים אף השתתף בקרבות בירושלים ובהר חברון. מפקדיו כבדו אותו על אחריותו ועל מסירותו הרבה, וחבריו ליחידה אהבו אותו בשל חביבותו ונאמנותו. בכוח אישיותו הלבבית יצר קשר חברי עמוק עם חבריו ליחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה מקס עם יחידתו בקו בר־לב. הוא נקרא בתקופת המתיחות שלפני הקרבות והוצב כקשר במעוז "חיזיון", ליד גשר פירדאן. ביום הכיפורים עצמו הגיע תורו של מקס לצאת לחופשה הביתה, אולם הוא העדיף להישאר עם חבריו במעוז ולעבור לפני התיבה. משנפתחה התקפת המצרים עלה האויב גלים גלים על המוצב שהחזיק מעמד, ובו קומץ חיילים מול נחשולים של אש. התגבורת שיצאה לעזרתם בושלה לבוא והמוצב עמד בהתקפות הנוראות שלושה ימים תמימים. כל אותה עת נשמע קולו של מקס במכשיר הקשר. ביום שני, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בשעה 18.10 נשמע קולו של מקס בפעם האחרונה באומרו: "הם נכנסים לבונקר". ביום חמישי שלפני הקרב אמר מקס לאחיו בשיחת טלפון: "בקש מאבא שיתפלל עבורי". סיפר האח: "לא שכחתי לבקש מאבא, אך כשהגיעה אלינו הבשורה המרה, אמר אבא: כנראה שהקורבן היה רצוי יותר". מקס הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

דברים לזכרו של מקס פורסמו בספר "נזכור", שהוציא "בנק הפועלים", לזכר הנופלים מבני משפחות עובדי הבנק; בספר "בניך לוחמיך ירושלים", שהוציאה לאור החטיבה הירושלמית לזכר הנופלים מבני היחידה, ראו אור דברים לזכרו; כן נכתבו עליו דברים בשנתון "שנה בשנה" תשל"ה, שי המחלקה הדתית של הקרן הקיימת לישראל, ובספר "הקרב האחרון בגשר הפירדאן" מאת יהודה רביב.

אשתו רכשה תיבה למנורה ותרמה אותה לבית הכנסת להנצחת שמו.

ממן, נסים

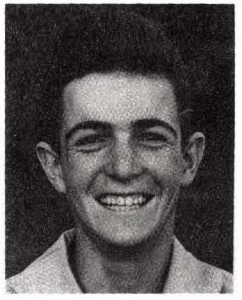
נסים, בן רינה ושמעון, נולד בשנת תש"ז (1947) במוֹגָדוֹר שבמרוקו. את חוק לימודיו היסודיים סיים שם בבית־הספר "אליאנס". אחרי־כן עברה המשפחה בת שלוש־עשרה הנפשות לקזבלנקה. מנערותו נשא נסים את נפשו לעלות ארצה והיה מוכן לעלות לבדו. כל שידולי משפחתו לא הצליחו להניא אותו מחפצו ובשנת 1965 עלתה המשפחה כולה ארצה והתיישבה בדימונה. מיד עם בואם שמה התקבל נסים לעבודה כמפעיל בבית־החרושת "כיתן־דימונה". הוא עבד ארבע שנים ב"כיתן־דימונה", הדריך עובדים במפעל, פרנס את עצמו ותמך בהוריו, באחיו ובאחיותיו. כעיסוק צדדי עסק בצבעות.

נסים שירת בצה"ל חודשים אחדים במחצית שנת 1967 ואחר־כך הוצב לשירות מילואים. הוא עבר אימון בסיסי והיה כוון בחיל התותחנים.

לאחר ששוחרר החליט להקים בית בישראל ונשא אישה בשנת 1967. ברבות הימים נולדו להם שלושה ילדים: יורם, אילן ורחל. הרבה אהבה רחש ניסים לזולת, למשפחתו, לעשרת אחיו ואחיותיו ולהוריו, שתמך בהם בסתר גם אחרי נישואיו. הוא היה חבר מסור ועובד מצטיין במפעל, שעליו היתה גאוותו. משאת נפשו הייתה לראות את בכורו, יורם, לומד בבית־הספר. נסים היה מלא שמחת חיים ועליצות והעניק לאשתו ולילדיו כל טוב. הוא היה מקובל מאוד על חבריו, והיה להם ידיד נאמן. בחברתם אהב לעסוק בספורט ולבלות שעות של חברותא נעימה ולבבית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא נסים לשירות מילואים. אמו לוותה אותו לאוטובוס ונשארה אתו עד שיצא האוטובוס בחצות. יחידתו נשלחה דרומה לחזית סיני. אחרי שבוע של לחימה, ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בצומת "עכביש" באזור טסה נורתה אש לעבר אנשי היחידה שישבו לנוח, ונסים נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים ועשרה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נסים ז"ל שירת ביחידת תותחנים והיה חייל מסור ובעל יזמה אישית. מפקדיו וחבריו העריכוהו מאוד כחבר וכחייל"; שר הביטחון, משה דיין, כתב למשפחה האבלה: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם נסים ז"ל. רב־טוראי נסים ז"ל נתן את חייו למען מולדתו... הוא שירת בחיל התותחנים. היה חייל מסור וחבר מצוין. נסים היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. זכרו של רב־טוראי נסים ממן ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

מן, יצחק

יצחק, בן עליזה ויוסף, נולד ביום ט׳ באדר תש״ז (1.3.1947) בקיבוץ גבת, כבן ראשון להוריו, אחרי שנולדו שתי אחיותיו, הגדולות ממנו בשנים מספר. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בקיבוצו, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר החקלאי בחדרה. איציק, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו וידידיו, היה תינוק בריא ונוח, שמנמן וטוב מזג. הוא גדל על מי־מנוחות, ללא כל בעיות או תקלות מיוחדות, והיה שמחתם של בני־הבית כולם. כשהיה בן ארבע שנים נולד אחיו הקטן, שהתפתח להיות שונה מאוד בתכונות־אופי, אך השניים הפכו שני חברים בנפש. כשהיה יצחק בן שש שנים נפל השובב מן הגג, פשוטו כמשמעו, אך התגבר על הנפילה ועל כל הנובע ממנה, בזכות בריאותו וחוסן גופו. דברים רבים קסמו לאיציק וסקרנו אותו, אך במערכת הלימודים העיוניים לא תמיד השתלב בהצלחה. מוריו החליטו שלא להשלים ולא לוותר בעניין זה, משום שהבחינו באינטליגנציה הרבה, ובכישרונות החבויים בו. כך נשלח ללמוד בבית־הספר החקלאי בחדרה, כשנתיים לפני תום הלימודים התיכוניים, שהתחיל בקיבוצו. איציק השתלב יפה בחברת הילדים שם, ויצר עמם קשרים חברתיים עצמאיים ובוגרים. הוא למד להתמודד עם בעיות גם בהיותו רחוק מן הבית, והסתבר שלמרות כל החששות לגביו – עמד יפה במבחן. בבוא שעתו להחליט לאיזה חיל יתגייס, החליט לבחור בנח״ל, ובכך הוכיח שרגישותו היתרה אין בה כדי למנוע הליכה לחיל קרבי.

יצחק גויס לצה״ל במחצית יולי 1965. לאחר הטירונות שירת בנח״ל. בתקופת שירותו היה נוהג להתבדח ברצינות־למחצה עם אמו, שלא הסתירה את דאגתה לו, ואמר: ״כל ה׳שיפשופים׳ העוברים על החייל בצבא מחשלים ומעצבים אותו, כדי שיחדל להיות ׳תנוב׳לך׳, ׳ילד תנובה׳. כי אם לא יחדל מכך – איזה חייל יהיה, ואיזה צבא יהיה לנו?״ איציק לא רק אמר – אלא גם עשה. לדברי מפקדו, ביצע את המוטל עליו, בנכונות ובמסירות לדוגמה. ״בכל תפקיד שביצע, בלט והיה לסמל ולשם־דבר ביחידתו, בדרך הביצוע ובאחריות בה בוצעה המשימה״. איציק רכש לו חברים רבים, שנהיו ידידיו הטובים וליוו אותו בדרכו בצבא. אתם עבר את מלחמת ששת הימים, ואתם איבד את מפקד הגדוד שלו ואת חבריו האחרים, שנשארו בדרך. רק אתם התחלק בחוויות הקשות והיפות שחרטו בו הימים ההם. ״אות מלחמת ששת הימים״ הוענק לו על השתתפותו בכיבוש רמת־הגולן. הוא לא שיתף את הוריו בחוויות הקרב, כדי למנוע מהם דאגה מיותרת.

לאחר ששוחרר משירות סדיר הוצב לחיל השריון ובמסגרת המילואים השתלם בקורס למ״כ חרמ״ש ולמש״קי חבלה והוצב כמש״ק חבלה ביחידה דרומית של חיל השריון. עוד לפני מלחמת ששת הימים, הכיר את אשתו לעתיד, בלהה, ובתום שירותו הסדיר נישאו השניים ועברו לגור במושב כפר־מונאש, שבו גדלה בלהה. איציק פתח דף חדש בחייו, גם לגבי דרישותיו מעצמו, וגם לגבי יחסיו החברתיים ולגבי תדמיתו אצל מכריו החדשים. הוא רצה בבית חם ונעים, ולא דרש הרבה מהחיים, הוא חתר

לנינוחות ולקבלת־אורחים בלווייה חיוך, ואת זאת השיג בביתו בשלמות. הוריו ראו בביתו מעין "בית שני" להם. איציק קשר קשרים יפים עם בני המושב, והיה נעים לאנשים לבלות בשעות אחר הצהרים הרגועות בביתו הנעים והרוגע. למרות השלווה שהשתררה עליו בחייו החדשים, התעניין בכל הקורה בקיבוצו, בגבת, וביקש לשמוע את כל החדשות משם. הוא היה קורא כל אשר נכתב בעיתון המשק, ושמח לארח בביתו את בני המשק, שלמדו ב"מדרשת־רופין" הסמוכה למקום מגוריו. בשנת 1970 נולד בנו הבכור עמית, ובשנת 1972 נולדה הבת ורד. הוא היה אב מסור מעין כמוהו. אהב את ילדיו בכל מאודו והקדיש את כל מרצו כדי להקנות להם חינוך ברוח הערכים שהוא החשיב, ובראשם ההבנה וההתחשבות בזולת. לימים החל בבניית רפת גדולה ובפיתוח משקו בכל התחומים. הוא הקדיש למשק תשומת לב רבה, ואט־אט קיבל המשק צורה לתפארת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יצחק ליחידתו, שנשלחה לגזרה הצפונית של סיני, ליד בסיס "בלוזה". בימים הארוכים של סערת הקרב עברו על יצחק חוויות קשות, אך במכתביו הרבים לאשתו, לילדיו ולהוריו, ניסה להרגיע את היושבים בעורף, הדואגים לגורלו. בליל כ"ב בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נתכה הפגזה ארטילרית כבדה על אזור החניה של יחידתו ויצחק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ גבת. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוץ גבת הוציא לזכרו חוברת, שכלולים בה מדברי הוריו וחבריו וקטעים ממכתביו.

מנגר, זאב

זאב, בן לאה ומקס ז"ל, נולד ביום כ"ו באייר תשי"א (1.6.1951) בחיפה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב" בקרית־חיים, ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי "אינטרנשיונל", אף הוא בקרית־חיים. הוא היה תלמיד טוב וממושמע. כנער היה בעל מרץ רב, שהופנה בעיקר לתחום הבנייה הטכנית. כמו־כן אהב את הימאות והרבה להשתתף בחוגים בנושא זה בבית־ספרו. הוא גם בנה סירת מצילים במו ידיו. בצעירותו היה חבר בתנועת הנוער "השומר הצעיר". זאביק היה ספורטאי חובב ובעתות הפנאי עסק בעיקר בענף הכדורגל, במסגרת "הפועל" קרית־חיים, ובכל הקשור בספורט הים.

זאב גויס לצה"ל במחצית מאי 1969. הוא הוצב לחיל השריון והשתלם בקורס למקצועות הטנק. הוא נשלח לבית־הספר לשריון ועבר קורס להכרת הטנק, הפעלתו והשימוש בכל מערכותיו השונות. לאחר שהוכשר לתפקיד טען־קשר הוצב בחטיבת טנקים. אולם בגלל שאיפתו העזה להיות מפקד טנק חזר שוב לבית־הספר לשריון, שם עבר בהצלחה קורס מפקדי טנקים. רוב תקופת שירותו הסדיר עברה עליו בחזית הדרום, בתקופת מלחמת ההתשה. אך הוא עבר תקופה זו בשלום.

במחצית מאי 1972 שוחרר זאביק מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים.

לאחר שחזר הביתה לחיק משפחתו, התחיל לעבוד כמפעיל ציוד־מכני־כבד והצטיין בעבודתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס זאביק והצטרף ליחידתו. ביום 9.10.1973 לחם באזור "החווה הסינית". בהתקפת האויב על מערך כוחותינו, הצליחו אחדים מטנקי האויב להגיע למדרון של גבעה, שכוחותינו התבצרו בה. מחוסר אפשרות לאכן את האויב, נשלחה מחלקת טנקים חזיתית לכיוון האויב. הטנק של זאביק נשאר אחרון בשטח, הוא לחם בטנקי האויב והצליח לפגוע בטנקים אחדים, עד שנפגע הטנק שלו וצוותו נהרג. על לחימתו ופעולותיו באותו קרב הוענק לו עיטור המופת. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו של זאביק: "זאב ז"ל שירת ביחידת שריון. בקרב גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח. הוא קיבל על עצמו משימה, נע אל מול טנקי האויב, תוך חשיפה עצמית, כדי לאבטח את אגף הגדוד, והצליח במשימתו. דמותו של זאב תחרט לעד בזכרוננו, חבריו לנשק. חיילים כבנכם ציוו לנו את החיים".

מנדל, ישי

ישי, בן שרה וליאון, נולד ביום ג' בשבט תשי"ד (7.1.1954) בתל־אביב, ולמד בבית־הספר היסודי "בר כוכבא" ובבית־הספר "תיכון־חדש" בתל־אביב. ישי היה תלמיד חרוץ וחברותי והיה אהוד על מוריו, על חבריו ועל בני משפחתו. הוא הצטיין בפעילות חברתית ענפה. בכל חברה ובכל קבוצה של צעירים היה הוא דמות מרכזית ומשפיעה. ישי היה צעיר יפה תואר ואוהב חיים. הוא אהב כדורגל וספורט, ואהב להשתובב ולבלות, ויחד עם זאת היה אחראי ומוכן תמיד לעזור לכל נזקק. הכל הכירוהו כחבר מסור ונאמן, וכנער רציני בגישתו לחיים.

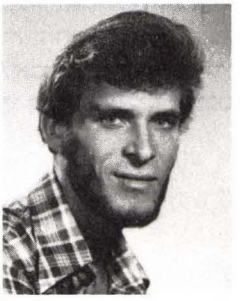
ישי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל הקשר והאלקטרוניקה. לאחר הטירונות השלים בהצלחה קורסים מקצועיים רבים: קורס אלחוטנים, קורס מש"קי רדיו וקורס מפעילי טלפרינטר ורדיו. בזכות הישגיו המעולים בלימודים ובאימונים, ובזכות כושר המנהיגות שלו ויכולת ההתבטאות המצוינת שלו, נבחר על־ידי מפקדיו לשמש מדריך בבית־הספר לקשר. הוא הדריך בעיקר בתחום מקצועות הקשר של השריון והיה אהוד מאוד על חניכיו. ישי אהב את עבודת ההדרכה וכל קורס שחניכיו סיימו בו את לימודיהם ואימוניהם, מילא את לבו שמחה רבה והעניק לו סיפוק גדול. במלחמת יום הכיפורים היה ישי, מדריך הקשר, ללוחם מן השורה. הוא היה קשר בזחל"ם המודיעין של חטיבת שריון שלחמה בסיני. במהלך הקרבות נמנה עם כוח השריון שפרץ לעיר סואץ, כדי להשלים את כיתורה של הארמייה השלישית של המצרים. צוות הזחל"ם שלו יצא לחלץ פצועים ברחובה הראשי של סואץ, תחת אש כבדה. הזחל"ם נפגע והצוות קפץ ממנו – ומאז לא ראוהו עוד. זמן

רב נחשב ישי כנעדר. בתחקירים התברר כי נפגע ונהרג ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי ישי היה חייל טוב, חבר נאמן ואהוד על כולם.

בביטאון תלמידי בית־הספר ״תיכון חדש״, הנקרא בשם ״יובל״, הוקדש פרק לזכרו של ישי, ובו מדברי חברים, מורים ובני משפחה על דמותו.

מנדלוביץ, מאיר

מאיר, בן סוניה וסלומון, נולד בשנת תשי״א (1951), ברומניה. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה ובשנת 1964, בהיותו בר־מצווה, עלה לישראל. בארץ השלים את הלימודים היסודיים בפנימיית עליית־הנוער ״דוד רזיאל״ בהרצליה, יחד עם שני אחיו. אחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־מקצועי על שם יוהנה ז׳בוטינסקי. מריאן – כך נהגו לכנותו בחיבה בני משפחתו וידידיו – היה נער אוהב חיים וחברה. הוא השכיל להתערות במהירות בכל חברה ולמרות מגבלות השפה, שהיו מנת חלקו בשנותיו הראשונות בארץ, התחבב תוך זמן קצר על רבים מחבריו לפנימייה. בתקופה קצרה ביותר למד את השפה העברית ומיד הצליח להיקלט בלימודים והיה אף בין המצטיינים בכיתתו. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, אשר לא הניח לקשיים לשבור את רוחו. בהתמדה ובעקשנות למד גם את השפה וגם את הלימודים הרגילים, וזכה לשבחים מפי מוריו על הישגיו. בתום לימודיו בפנימייה החליט לשלב את נטייתו למלאכת־יד עם אהבתו לספרים והחליט ללמוד בבית־ספר תיכון־מקצועי. הוא בחר ללמוד מסגרות ובשעות הפנאי טרח בבניית מכונות ומכשירים חשמליים. כל מכשירי החשמל בבית ובבתי השכנים עברו תחת ידיו. הכל שמעו על ״ידי הזהב״ של מריאן והיו באים לבקש את עזרתו בתיקון מכשירים שנפגמו. מריאן אהב מאוד גם לטייל בארץ. סקרן היה ותאב להכיר את מולדתו החדשה וברבות מחופשותיו יצא לטיולים ברחבי הארץ. הוא נהג ל׳ארגן׳ קבוצה מידידיו ולנסוע אתם למקומות רחוקים ונידחים, כדי לבדוק פינות חמד, שלא רבים מגיעים אליהן.

מאיר התגייס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון והוכשר לתפקיד טען־קשר בטנק. מפקדיו מעידים עליו שהיה חייל מצטיין, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו ביעילות ובדייקנות. לאחר זמן נשלח לקורס סיירי שריון וסיים אותו בהצלחה. גם בצבא רכש לו ידידים רבים. בזכות אופיו הנוח ונכונותו לעזור תמיד התחבב מאוד על רבים מחבריו. כיוון שהיה עליז ומלא שמחה מטבעו, ידע כיצד להשרות אווירה טובה בין האנשים שבחברתם בא. בשעות האימונים הקשות ביותר ידע לעודד ולהרים את המורל. גם כשהיה עייף ביותר, לא התחמק מחובותיו והיה נשאר בין האחרונים

לטיפול בטנקים. הקשרים האמיצים שקשר בהיותו בצבא עדיין מביאים חברים־לנשק אל ביתו, לביקור אצל משפחתו. אחד מידידיו העניק למשפחה ציור דיוקן של מריאן, מעשה ידיו, וחבר אחר הקדיש שיר לזכרו וכתב אותו על־גבי נייר קלף.

כחודשיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים השתחרר מאיר מהשירות הסדיר בדרגת סמל. במלחמת יום הכיפורים השתתף מריאן בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו נגד הצבא המצרי בסיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), השתתף מריאן בקרב נגד חיילי קומנדו מצרים במעברי הגידי. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

מנדלזיס, יעקב־יהודה

יעקב, בן טובה ודוד, נולד ביום ט' בתשרי תש"ד (8.10.1943) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ריאלי" וכן בבית־הספר היסודי "אילנות" בחיפה. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר לקציני־ים בעכו וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "חוגים" בחיפה. מנדי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וכל אוהביו, היה נער עליז ועירני שידו בכל. בכל מקום הפך במהירות למרכז החברה. כבר בשנות נעוריו הצטיין בכושר מנהיגות ובכושר ארגון, שייחדו אותו במשך כל חייו. הוא היה איש חברה פעיל ומרצני, שמשך את תשומת לבם של הבריות. ידידיו אינם זוכרים מסיבה או אירוע חברתי אחר, שמנדי לא תפס בו מקום נכבד. בתקופת לימודיו בבית־הספר היסודי היה חבר פעיל בתנועת "הצופים" ואחר־כך, בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון, השתתף בקביעות בפעולות הגדנ"ע. בגדנ"ע ובבית־הספר הימי התנסה לראשונה בפעילות במסגרות כמו־צבאיות והדברים מצאו חן בעיניו מאוד. הוא החל מגלה את כוחו ואת כישרונו בהנהגת אנשים. חבריו ללימודים אהבו אותו, בטחו בשיפוטו ובהנהגתו ונתנו בו אמון מלא. האתגרים שעמד בהם מלאו אותו תחושה של יכולת וסיפוק. קשריו עם בני אדם היו מלאים הבנה וידידות, והתעניינותו בהם הייתה כנה ואמיתית. רבים נהגו לבוא ולהתייעץ אתו בבעיותיהם. הוא ידע להקשיב בסבלנות ועצותיו היו נבונות ומועילות. בתום לימודיו בבית־הספר התיכון ציפה בקוצר רוח לתחילת שירותו בצה"ל. שלא כמו נערים רבים בגילו, ידע מה עומד לפניו ומה הוא רוצה להפיק משירותו בצבא.

יעקב גויס לצה"ל בסוף מאי 1961 והוצב לחיל השריון. הוא עבר קורס יסוד במקצועות השריון והפך ללוחם בחרמ"ש. כבר בבית־הספר לשריון למד מנדי לאהוב את החיל שלו ולהעריך את שירותו בו. מפקדיו עמדו עד מהרה על תכונותיו המיוחדות ועל כישרונותיו והחלו מקדמים אותו בסולם הפיקוד. הוא נשלח לקורס מפקדי כיתות וסיים אותו בהצלחה. לאחר תקופה קצרה יחסית, שהוכיח בה את יכולתו כמפקד, נשלח לקורס קצינים וגם אותו סיים בהצלחה רבה. הוא התמנה

כמפקד מחלקת חרמ"ש באחת מיחידות השדה של חיל השריון ומילא בה את תפקידיו במסירות ובידע, שהקנו לו שם של מפקד מעולה. היה בו שילוב יפה בין חייל ולוחם מצוין ובין איש חברה נעים הליכות ואהוב על הכל. בחוות דעת תקופתיות כתבו עליו מפקדיו הערכות נלהבות. הוא נחשב בעל כושר שליטה ומנהיגות, מסור ואחראי בביצוע משימותיו, בעל תפיסה מהירה וידיעה מקצועית מושלמת, ומעל לכל ניחן ביציבות במצבים קשים.

בתום שירותו הסדיר הועמד מנדי לפני בחירה קשה: הוא אהב את הצבא ואת התפקיד שמילא בו, אבל לעומת זאת שאף לבנות לעצמו משפחה ולהקים בית עם חברתו לאה, שהתעתד לשאתה לאישה עם שחרורו. לבסוף מצא פשרה בחיים אזרחיים תוך שמירת קשר הדוק עם הצבא. גם בחיים האזרחיים הצליח מאוד ותוך זמן קצר הקים וניהל עסק עצמאי, שהעסיק עשרות עובדים. הוא סיים בהצלחה קורס מנהל עסקים באוניברסיטת חיפה. יעקב השתתף במלחמת ששת הימים וכיוון שעמד במבחן הקרב באופן יוצא מן הכלל, נשלח לקורס מפקדי פלוגות בחרמ"ש. הוא הצליח לנהל חיים אזרחיים פעילים ומלאים בלי לגרוע מקשריו הרצופים עם חיי הצבא. הוא היה גם אזרח שאכפת לו ויסד חוג אזרחים למען חיפה, ששם לו מטרה לקדם את העיר מבחינה חברתית, כלכלית ואסתטית, אבל המלחמה קטעה את פעילותו זו בעודה באיבה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנדי בקרבות הבלימה בסיני, בתפקיד מפקד פלוגת חרמ"ש. במשך כל ימי הקרבות לחם באומץ ובתושייה וביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע ונהרג בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, שני בנים, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן, והוענק לו "עיטור המופת" על גילוי אומץ־לב הראוי לשמש מופת. וזה דבר תעודת העיטור: "ביום 7 באוקטובר 1973 פיקד רס"נ יעקב מנדלזיס ז"ל על פלוגת־חרמ"ש, שנעה, בעקבות הטנקים של הגדוד, בציר "רומני־בלוזה". בהתקפה זו היו נפגעים־מספר בצדנו. רס"נ יעקב מנדלזיס ז"ל הסתער קדימה ועסק בחילוץ הנפגעים ובאבטחתם. ב־18 באוקטובר 1973 ביום הפריצה לאזור צומת "חיפה", נע רס"נ יעקב מנדלזיס ז"ל קדימה בראש הנגמ"שים, שהיו תחת־פיקודו. הנגמ"ש שהיה בו נפגע – והאנשים שבו, מרביתם נפצעו וחולצו לתוך מבנה. על־אף היותו פצוע – טיפל באנשיו ואבטחם. הוא יצא להביא לחייליו הפצועים מים – ובצאתו נפגע בראשו ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב ותושייה, ושמש דוגמא ומופת לפקודיו".

מנדלסון, יאיר

יאיר (יאיקו), בן פני וצבי, נולד ביום י״א בשבט תשי״ג (27.1.1953) בכפר שמואל. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שמעוני ובבית־הספר התיכון על־שם שמעון בן־צבי בגבעתיים, במגמה הביולוגית. יאיר למד בשקידה רבה, הכין את שיעוריו בקפידה וברצינות, סייע לחבריו והיה אהוב על מוריו. הוא היה חובב ספורט והצטיין בקפיצה לרוחק ובריצות למרחקים קצרים, ובענף זה היה אלוף בית־הספר. יאיר התעניין בתחומי פעולה רבים ובכל תחום העמיק לחקור. הוא היה איש־שיחה, וידע לנסח דבריו בנועם ובבהירות בשוחחו בנושאים שונים, ובעיקר בעניינים הקשורים ביחסי אנוש. אף על־פי שהיה צנוע ונחבא אל הכלים וביישן מעט, לא נמנע מלספר על חוויותיו ולשתף את ידידיו הטובים בלבטיו. היו לו תכניות רבות למעשים רבים ולפיכך הרבה להתלבט. משהחליט – פעל לפי החלטתו והיה אם שגה, ידע להודות ולומר: ״שגיתי״. מטבעו היה הגון מאוד, ישר ובעל מצפון. יאיר נודע בקרב ידידיו כאדם חברותי וקל להתיידד. תמיד השתדל להימנע מחיכוחים ושאף לקרב ולפשר בין יריבים. הוא שנא את השחצנות והרברבנות, והיה טוב מזג ונוח לבריות. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד והערכה.

יאיר גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחנים ובקורס למפקדי צוותים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, בעל ידע רב ותושייה טכנית רבה. כל משימה שהוטלה עליו ביצע ביסודיות ובעקביות. פקודיו אהבוהו מאוד, משום שהיה מוכן תמיד לסייע להם בעצה ובהדרכה. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו של יאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973) נפגע יאיר ונהרג בהפגזה כבדה בגזרה המרכזית, מול ״החווה הסינית״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הקימו לזכרו קרן־נאמנות, שממנה מוענקת מלגה לתלמיד מצטיין, מתלמידי בית־הספר התיכון על־שם שמעון בן־צבי בגבעתיים.

מנדלסון, ישראל

ישראל, בן שושנה ואלכסנדר, נולד ביום א׳ בכסלו תש״ט (3.12.1948) בחיפה, ואחר שלמד בבית־הספר היסודי ״יל״ג״ בחיפה, המשיך וסיים את לימודיו בבית הספר התיכון ״ליאו בק״ בעיר הולדתו. ישראל היה תלמיד מצטיין, מן הטובים ביותר. הוא היה חרוץ ושקדן ולדברי מנהלו בבית־הספר ״יל״ג״, היה ״בעל אופי טוב ולב טוב, מוכן תמיד לעזור לחבר ולשתף פעולה עם הזולת״. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״

בחיפה, אהב לטייל במרחבי הארץ, וברבות הימים היה נוטל עמו את בנו הקטן לטיוליו. ישראל היה צמא־דעת ובעיקר התעניין בנושאים מדיניים ובתחום ידיעת הארץ. הוא היה אדם נעים הליכות, ישר והגון והשרה סביבו אווירה של שלווה וידידות. תמיד אהב לשבת בצוותא עם ידידים; תמיד מוכן היה לעזור לזולת. מתוך גישה רצינית לחיים, נהג להימלך היטב בדעתו, ואף לשאול ולהתייעץ לפני שעשה צעד מכריע. מילדותו היה בן נאמן להוריו, אח מסור מאוד לאחותו, ובן משפחה דואג למשפחתו וקשור אליה מאוד.

ישראל גויס לצה"ל במחצית יולי 1967 והוצב לנח"ל, כחבר בגרעין "שורק", שנועד להשלים את קבוץ גזר. לאחר הטירונות ולאחר ששירת בנח"ל מוצנח, שם עבר קורס מ"כים וקורס קציני חי"ר, הוא עבר הסבה והשתלם בקורס לקציני מודיעין ובקורס נוסף. אחרי־כן הוצב לחיל המודיעין כקצין מודיעין. בתפקיד זה החל בשרות קבע בצה"ל. הוא היה קצין יעיל, אמיץ ואהוד, ולדברי מפקדו "שימש דוגמא לפקודיו". בחוות־דעת תקופתיות הנהוגות בצה"ל, תואר כ"קצין מסור, ממושמע, הגון, מבצע את המוטל עליו בצורה טובה ויעילה ואינו נרתע מלהביע את דעתו גם אם אינה זהה לדעת חבריו. לויאלי למפקדיו ולחבריו, מתנדב לכל משימה ותפקיד". בחודשים שלפני המלחמה החל ללמוד באוניברסיטת "בר אילן" במסגרת שירותו בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב ביחידת מודיעין וסופח לחטיבת שריון, שלחמה בחזית סיני. תוך כדי המלחמה הועלה לדרגת סרן. בקרב שהתחולל בעיר סואץ ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נכנס זחל"ם המודיעין החטיבתי, שבו היה ישראל, לתוך העיר בעיצומו של הקרב, כדי לנסות ולחלץ פצועים. הזחל"ם לא חזר ואנשיו, וביניהם ישראל, נחשבו כנעדרים במשך כחדשיים. רק בינואר 1974 זוהו חללי הזחל"ם, וישראל הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות.

כתב עליו חבר לנשק: "ישראל היה בעל כושר מנהיגות והצליח תמיד להשפיע לטוב על סביבתו. הוא היה אדם בעל עמדות עקרוניות מוגדרות היטב והיה מוכן להילחם עליהן. הוא היה חדור חדוות נעורים, רוח אופטימית ואמונה באדם".

משפחתו ויחידתו בצה"ל הוציאו לאור ספר לזכרו ולזכר עוד שני קצינים, שנפלו במערכה.

מנדלר, אלברט (אברהם)

אלברט, בן פרידה תבדל"א ויצחק ז"ל, נולד ביום כ"ג בניסן תרפ"ט (3.5.1929) בלינץ שבאוסטריה. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו, אך הם נפסקו עד מהרה, עקב התפרצות האנטישמיות עם עלייתו של היטלר לשלטון בגרמניה. בפברואר 1940 עלו אלברט ואמו ארצה באניית המעפילים "סקריה", האחרונה שהורשתה לעגון בנמל חיפה. אלברט השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "המנחיל", בשכונת נחלת גנים,

שבאותם ימים היתה מושב קטן בעיבורה של רמת גן ההולכת ונבנית. אחר־כך למד בבית־הספר המקצועי "מקס פיין" בתל־אביב, ולבסוף למד בחוג למדעי המזרח התיכון באוניברסיטת תל־אביב. אלברט (כפי שהעדיפו לכנותו כל מכריו) התייתם מאביו כשהיה בן חמש בלבד. אמו סירבה להזדקק לחסדים שהציעו לה אנשי הקהילה היהודית בלינץ ונטלה על כתפיה שלה את עול פרנסתם וחינוכם של אלברט ואחיו הבכור, יחזקאל. האם, שהיא אישה חזקה ותקיפה הנהיגה בביתה סדר־יום מחמיר, שכולו "עשה" ו"אל תעשה", לאורם של עקרונות מוסר וצדק שאין לערער עליהם. אלברט ויחזקאל התחנכו להיות אנשים חרוצים, ישרים, אוהבי אמת ומכירים בחובותיהם, ובעלי גאווה־צנועה של אנשים החיים מיגיע כפיהם. תכונות־יסוד אלה באופיה המיוחד של האם, שמרו על ליכודה של המשפחה, שהחלה נודדת באירופה מאימת הנאצים. באוקטובר 1938 הצליחה האם לשלוח את יחזקאל, הבן הבכור, לארץ־ישראל ורק כעבור שנתיים, לאחר תלאות וסכנת חיים, הצליחו היא ואלברט להצטרף אליו. לגבי אלברט החלו החיים בארץ בתדהמה ובהלם. רק בזכות חריצותו וכוח רצונו המיוחדים במינם הפך תוך שנה לתלמיד מצטיין בכיתתו ואף זכה "לקפוץ" לכיתה גבוהה יותר. זרות מסויימת שררה בתחילה בינו לבין חבריו ילידי הארץ, ורק משהצטרף ל"הגנה" בראשית 1946, הפך לאחד מן "החברה". תוך זמן קצר נבחר להישלח לקורס מפקדי־כיתות ולאחר שסיים, הפך לחייל ולמפקד.

בסוף ינואר 1948 נשלח אלברט לקורס השתלמות של מפקדי כיתות והיה בין חמשת החניכים המצטיינים של הקורס. בתפקיד מפקד כיתה בגדוד "אורבך", השתתף אלברט במבצע "נחשון", שנמשך כעשרה ימים. בתום המבצע, אורגן הגדוד מחדש כגדוד 54 של חטיבת "גבעתי". פלוגה ב' של הגדוד, שבה שירת אלברט, הפכה לפלוגת "שועלי שמשון" המפורסמת. בשנת 1949 נשלח לקורס מפקדי מחלקות ומונה למפקדם של "שועלי שמשון". כבר כמפקד צעיר ניכרו בו התכונות שאיפיינו אותו כמפקד במשך כל חייו: רציני, דואג לחייליו ולציוד, קפדן במשמעת, מחמיר, מטיל מורא וקפדן גדול על ביצוע הוראות, תוך התעלמות מהשקפותיו הפרטיות.

אלברט השתחרר משירותו הצבאי במחצית השנייה של שנת 1949, אבל כעבור חודשים אחדים פנה אליו יוסף גבע, מפקדו, והציע לו לחזור לשירות בצבא הקבע. לאחר שנועץ באמו, חזר אלברט לשירות בצה"ל והוטל עליו תפקיד של קצין־מבצעים בגדוד 52. הפעם קשר את גורלו בגורל צה"ל לצמיתות. בשנת 1952 נתמנה למפקד פלוגת־סיור בחטיבת "גבעתי". כעבור שנתיים, נתמנה מפקד ענף חי"ר בבי"ס לחי"ר בדרגת רס"ן. כאן נתגלה צד חדש באישיותו, שלא ניתן לו ביטוי עד כה. אלברט היה מורה ומחנך ממדרגה ראשונה. בזכות תכונותיו המיוחדות הפך לדמות נערצת, שרבים חיקו אותה. מאז המשיך אלברט לטפס אל צמרת צה"ל. בשנת 1958 נתמנה מפקד גדוד 52 וכשנה אחר־כך עבר הסבה לשיריון ומונה מפקד גדוד שריון. בשנת 1960 כבר התמחה בתחום השריון עד כדי כך שנתמנה מפקד קורס מ"פים בבית־הספר לשריון. למרות שלפי עברו היה איש חי"ר, ולמרות שהצטרף באיחור לגייסות השריון, הפך עד מהרה לאחד המומחים הגדולים בתחום השריון. בשנת 1962 התמנה סמח"ט 7 וכעבור שנתיים כבר היה מח"ט בדרגת אלוף־משנה. בשנת 1968 נתמנה סגן מפקד גי"ש בדרגת תא"ל, ובשנת 1972 שירת כמפקד אוגדה בדרגת אלוף. התחום האחר שהעסיק את אלברט, מלבד הצבא, היה הקמת משפחה.

באוקטובר 1962 נשא אלברט לאישה את שולה לבית ד"ר יעקובזון מפתח־תקוה. כעבור שנתיים נולדה בתם הבכורה ענת, ובשנת 1968 נולדה הבת השנייה – סיגל. במלחמת יום הכיפורים היה אלברט מפקד אוגדה בסיני. בשעות הקשות ביותר של קרבות הבלימה וברגעים הנוראים של כניעת "מוצב המזח", היה אלברט כסלע: שקט, איתן ומשרה ביטחון; מפקד שהכל תולים בו תקוות, מתוך אמונה מלאה בכוחותיו להוביל אותם לניצחון. ביום שנועד לכניעתו של "מוצב המזח", י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), יצא אלברט לסיור בעמדות הקדמיות של כוחותיו, בגזרה הדרומית של תעלת־סואץ. בשעה 11:35 נפגע הנגמ"ש שבו עמד וצפה לעבר האויב. הפגיעה היתה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם ואח.

מנדלר, רפאל־יהודה

רפאל, בן אווה והנס, נולד ביום ט' בסיון תש"י (25.4.1950) בקרית־ים, שליד חיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוד ילין" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "חוגים" בחיפה. רפי היה תלמיד נבון וחרוץ. יחד עם הלימודים עסק במלאכות־יד שונות ונהג לבנות ולתקן בכוחות עצמו מכשירי חשמל ורהיטים. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" ונטל חלק בפעולות השונות, שאורגנו לחניכי התנועה. ברבות הימים היה למדריך ומרכז בשבט "צופית" בחיפה. תמיד אהב לטייל בארץ, לשוטט ולגלות אתרים ומקומות מעניינים. רפי היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ונהג ביושר, לפי צו מצפונו. מטבעו היה עניו וממעט בדרישות, אם כי שאף תמיד להשיג את הטוב בחיים.

רפאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 ונשלח לקורס טיס בחיל האוויר. בתום אחד השלבים של הקורס הוחלט להעבירו לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפקדי טנקים והוצב ביחידה ששירתה בחזית התעלה, בבקעת הירדן ובגבול הצפון. רפי היה חייל אחראי ומסור. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. במשך כל תקופת השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את משפחתו, הרבה לבקר בבית והקפיד לכתוב ולטלפן לבני המשפחה. מעולם לא התלונן על קשיים ואף לא סיפר על הישגיו.

בתום שירות החובה שלו השתחרר מצה"ל והתחיל לעבוד בתעשייה האווירית. כעבור כשנה הצטרף לקורס טכנאי ייצור במכון לפריון העבודה. חודשים אחדים לפני המלחמה נשא לאישה את חברתו חנה, בת משק מסדה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח להשתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בשעה שפיקד על טנק בעת הפריצה לעבר הקו הסגול ברמת הגולן, נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו ליחידה: "...שמחתי בחתונתו לפני חודשים ספורים והנה לא עבר זמן רב ונכפתה עלינו מלחמה קשה זו, אשר בה מצא את מותו, תוך כדי פריצה עם הכוח הראשון ברמה. וכבר אמר עליו אחד המפקדים, עוד לפני זמן רב, שהיה מוכן לתת מיליונים כדי שרפי ישרת בפלוגתו. אכן, מלים אלה אומרות יותר מכל".

מנוליו, דן

דן, בן גרטה וקרול, נולד ביום כ"ח בחשון תש"ח (11.11.1947) בבוקרשט שברומניה, שם למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון להנדסאים. בשנת תש"ל עלה לארץ והחל לעבוד כהנדסאי בניין במשרד "סולל־בונה" בפתח־תקוה.

דן גויס לצה"ל בשלהי אוגוסט 1971 והוצב לחיל הרגלים.

בשל סיבות בריאות שוחרר לפני המועד ושב לעבודתו בסולל־בונה. בפברואר 1973 נשא לאישה את חברתו נדיה, והשניים התגוררו בהרצליה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה כבר בשירות מילואים, מאחר שנקרא עוד בחודש ספטמבר. יחד עם יחידתו ישב במעוז "מילנו" על קו תעלת־סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (8.10.1973) תקפו המצרים את המעוז בכוחות גדולים. במהלך קרב ההגנה על המעוז נפגע דן ונהרג בהשיבו מלחמה מעמדתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דן גילה אומץ־לב ותושייה בקרב. הוא פעל תוך חירוף־נפש וסיכון עצמי"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "דן היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

מנור, ברוך

ברוך, בנם־יחידם של צילה וזאב, נולד ביום י' בניסן תשי"א (16.4.1951) בחיפה. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר "דרור" שבקרית־אליעזר, המשיך ללמוד שנתיים בבית־הספר התיכון־מקצועי בקרית שפרינצק, ואחרי־כן נכנס כחניך לבית־הספר הטכני של חיל האוויר, שם המשיך בלימודים מקצועיים עד שהתגייס לחיל־האוויר. בתקופת נערותו הרבה ברוך לעסוק בספורט, וזכה בפרסים רבים – ביחוד בענפי הריצה השונים. הוא היה חבר בתנועת נוער, ובמסגרת הגדנ"ע נבחר להשתתף במסע שחזור דרכם של משחררי צפת. כמו־כן היה חבר בחוג ללימוד שיט מפרשיות. עיקר

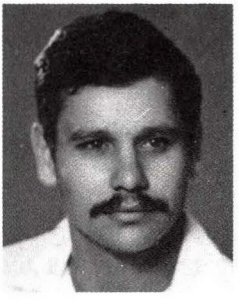
כישרונותיו היה דווקא במקצועות ההומניים, אם כי בהמשך דרכו בחר לו כמקצוע את התחום הריאלי. הוא אהב מאוד היסטוריה, וזכרונו המצויין סייע לו בכך, אהב לקרוא ספרים והיה כותב חיבורים ופיליטונים. כשהיה תלמיד בבית־הספר, קרה פעם שלא הכין את שיעוריו, וכשאמר לו המורה לקרוא את החיבור, שהיה צריך לכתוב בבית, קם והחזיק לפניו דף נייר ריק ו"קרא" מתוכו ברהיטות. הוא זכה אז בציון 10. מילדותו היה ברוך איש חברה לבבי, בעל חוש־הומור ציני במקצת, וחביב על כל מיודעיו, הוא אהב לטייל, לשחק בכדורגל ולבלות במסיבות ריקודים. כחניך בית־הספר הטכני, זכה בתעודת הצטיינות במחלקתו.

ברוך גויס לצה"ל בשלהי מרס 1969 והוצב לחיל האויר. בתקופת שירותו עבר קורס חשמל־מערכות־מטוס, קורס שיטות אחזקת תעופה, קורס עקרונות אלקטרוניקה וקורס מפעיל ציוד אלקטרוני. משהגיעה עת שחרורו משירות החובה, בשלהי ספטמבר 1971, התנדב לשירות בצבא הקבע, ונשאר עד יום מותו. במסגרת שירותו הציע מספר הצעות ייעול חשובות לחיל, וגם ביצע אותן; ביניהן – פיתוח מערכת שנועדה להקל על תלמידים את הלימוד בכיתה, ובכך נחסכו שעות רבות של לימוד. כמדריך שקד על מלאכתו והקדיש הרבה מזמנו וממרצו, להקים דור של חניכים טובים וחיילים טובים בעתיד לחיל האויר, ופעמיים זכה בתעודת "המדריך המצטיין". הוא אהב לבנות וליצור דברים בעצמו, בעבודה שקדנית במעבדה. מעבדה זו טיפח והוסיף לה עוד ועוד כלים ואבזרים, שנועדו לעזור לו ולחניכיו בביצוע עבודתם. ברוך שימש דוגמה ומופת לכולם בכוח הסבל הבלתי רגיל שלו. הוא קיבל כל אשר בא עליו ברוח טובה ובבת צחוק על השפתיים. בכל המבחנים שנערכו בבסיס, היה זוכה בציונים של 80 עד 90. מפקדיו, שמינוהו כראש שלב, רצו לטפחו לצורך קידום בעתיד, והוא היה אחד היחידים שהיה זכאי לענוד סמל מקצוע מוזהב. בחוות דעת של קצינים עליו נאמר: "מדריך מצוין, מגלה מסירות רבה לתפקיד, אחראי, מהימן, בעל קליטה טובה במיוחד, נמנה עם הטובים ביותר (אם לא המוצלח מכולם)". בשנת 1970 החליט ברוך ללמוד לבחינות הבגרות, שעדיין לא עמד בהן, כדי שיוכל להמשיך בלימודים גבוהים. אם כי עסק במקצוע טכני־ריאלי מובהק, ונתגלו בו כישרונות יוצאים מן הכלל, הייתה לברוך נטייה חזקה להומניסטיקה. באחד מעלוני היחידה פורסמה רשימה מפרי עטו, והרי קטע קצר מתוכה: "וביום הששי, כשאני משוטט לי בין רחבת השעון לבנייני הפאר הרב־קומתיים, והשמש עומדת לה סמוך לאמצע השמיים, הכל משמים לפתע פתאום, ואין ספק שאנו לבד, באימות של יומיים קשים... ואני יורד לי לרחבה שלפני הבנין, ומי משוטט שם בהלוך מהיר, אם לא כמה בחורים, שבכל זאת החליטו להישאר ביום השבת ולהנעים לנו את תורנותנו. והם מרביצים תורה בכדור המקפץ לו על פני השטח, ואני רואה הזדמנות לחילוץ עצמות מידי, והריני קופץ לקלחת..." בשנת 1972 נשא ברוך לאישה את נילי חברתו, והזוג הצעיר בנה את ביתו בקרית מוצקין, שליד חיפה. הוא החליט להיות איש חינוך, ולזנוח את האלקטרוניקה, ומשום כך ביקש להתקבל לקורס קצינים. בקשתו אושרה, וזמן קצר לפני שפרצה המלחמה הצטרף לקורס. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, שב ליחידת־האם שלו, בתפקיד חשמלאי מערכות מטוסים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע בהתרסקות מסוק ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו: "פועלו כמדריך ומעלותיו כאדם, העמידוהו בשורה הראשונה של מדריכינו. שמחנו כאשר החליט להמשיך בדרכו כאיש צבא ולצאת לקורס קצינים, וגם המלצנו על כך. במלחמה מילא תפקיד אחראי מאוד, ועשה זאת, כדרכו, על הצד היותר טוב".

רשימה נכתבה לזכרו בעלון היחידה.

מנור (מילר), יוחנן

יוחנן, בן גרדה ורודולף ז"ל, נולד ביום כ"ב בכסלו תש"ב (13.12.1941) בלייפציג שבגרמניה. לאחר מלחמת העולם השנייה, שבמהלכה נפטר אביו, עלתה אמו עם יוחנן ואחיו ארצה בשנת 1948. בתחילה גרו ברמת השרון, אחרי־כן באילת השחר ובשנת 1953 עברה המשפחה לקיבוץ גבעת חיים מאוחד. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. יוחנן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1961 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השלים קורס צניחה ואחרי־כן סיים בהצטיינות קורס מפקדי כיתות. בתקופת שירותו הסדיר עבר קורס קצינים והיה לקצין בחיל הצנחנים. בתקופה זו נשא לאישה את רעיה, חברתו למשק ועמה הקים משפחה.

בתום שירותו הסדיר חזר יוחנן למשק והשתלם בעבודה בבית החרושת "גת", מקום שם עבד עוד טרם גיוסו לצבא. במסגרת תפקידו יצא ללמוד הנדסת־מכונות במדרשת רופין ובתום לימודיו הוסמך כהנדסאי־מכונות. הוא חזר לבית־החרושת והיה אחראי לציוד המכני בו ולאחזקתו. שעות רבות הקדיש לתפקידו והיה עובד ללא ליאות. בכל שעה משעות היום והלילה עשוי היה לחוש לבית־החרושת, כדי לפתור בעיות שהתעוררו בהעדרו. במסגרת תפקידו בצבא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והרבה להשתתף באימונים ובקורסים חיליים שונים. כשפרצה מלחמת ששת הימים גויס עם יחידתו והשתתף בקרבות לשחרור ירושלים. במהלך הקרבות פרץ עם חייליו לגבעת התחמושת ולחם בקרב האכזרי, העקוב מדם. לאחר הקרב נותרו בחיים קומץ לוחמים וביניהם יוחנן, שנפצע. הוא חזר למשק ולאחר חצי שנה נולד בנו בכורו והוא קרא שמו דרור, לפי המשפט החרות במדלית הצנחנים "ולחומותיך קראנו דרור". בפרוץ מלחמת יום הכיפורים, גויס ונשלח לחזית הדרום. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) יצא עם יחידתו לחלץ כוח טנקים, שנקלע לקרב במתחם "אבו־סולטאן". בהגיעו למקום, נפגע כלי רכבו פגיעה ישירה וסרן יוחנן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גבעת חיים מאוחד. השאיר אחריו אישה, ארבעה ילדים (דרור, סמדר, זמיר ודורון), אם ואח. בנו דורון נולד ארבעה חודשים לאחר המלחמה והוא לא זכה לראותו.

חבריו ספרו עליו בערב שנערך לזכרו: "כשרעיה ויוחנן נישאו, היה חדרם מרכז לבני הכיתה. אצלם התאספו מדי ערב שבת כל החברים ושם הייתה האווירה "כמו בבית", כי יחסי הרעות היפים בינו לבין רעיתו והאווירה הנעימה בבית, השרו על כל

הסובבים הרגשת ביתיות. יוחנן היה סגור מטבעו, אך יחד עם זאת אהב להתבדח ולהתלוצץ. בחוג מצומצם ובקרב משפחתו בא לביטוי חוש ההומור המיוחד שלו, שלעתים אף היה הופך למעשה קונדס ושובבות. למשפחתו הקדיש את מרב זמנו. הוא היה אב אוהב ומחנך, בעל מסור לאשתו ובן קשור לאמו. לנו, בני מחזורו, קשה להספיד את יוחנן. אין בנו הכוח להעלות בכתב את אשר אנו מרגישים..."

מנחם, ישעיהו

ישעיהו, בן חנה ושלום, נולד ביום ג' בסיון תשי"ב (27.5.1952) בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "בילו" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "סיני" בראשון לציון. שייק'ה, כפי שכונה בפי הקרובים לו, היה תלמיד נבון וחרוץ. על אף מעמסת הלימודים נהג לסייע להוריו בעבודות שונות בחלקת השדה ליד ביתם. מגיל צעיר היה נוטע עצים, שותל צמחים, עודר, חופר ומחליף קווי השקייה. מטבעו היה עליז ואופטימי ומוכן תמיד לעזור לכל. חבריו חיבבוהו בשל מזגו הנוח וחביבותו. מנעוריו היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" ונטל חלק בפעולותיה השונות. הוא אהב לנגן בכלי נגינה שונים ולמד בכוחות עצמו לנגן בחליל ובמפוחית ולפרוט על גיטרה. גם חובב ספורט היה ושיחק בכדורסל ובכדורגל, וברבות הימים אף שימש כמדריך ספורט. שייק'ה היה נמוך קומה ומוצק, וחברו הטוב סיפר עליו, כי תמיד חשב כי עליו להשתדל "להוכיח עצמו" בשל קומתו הנמוכה. היה בעל "ידי זהב" ואהב לתקן ולבנות כלים וחפצים שונים. חודשים אחדים לפני הגיוס לצה"ל החל לעבוד בחברה לבניין. תוך זמן קצר קנה לו שם של פועל אחראי ומסור. לידידיו במקום העבודה החדש נהג לספר כי הוא שואף להתנדב לקומנדו הימי.

ישעיהו גויס לצה"ל במחצית מאי 1970. כיון שנבצר ממנו להצטרף לקומנדו הימי, בחר להתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות נשלח לשרת באחד מבסיסי חיל הצנחנים באזור המרכז. אחרי־כן נשלח לקורס מפקדי כיתות ואף השתלם בקורס צניחה. שייק'ה היה חייל מעולה ומפקד אחראי. מסור היה ודואג לפקודיו אך יחד עם זאת דרש מהם ביצוע מלא ומדויק של כל הוראותיו. לחבריו ביחידה סיפר כי הוא שואף להיות מדריך ספורט. תחילה נדחו בקשותיו הרבות להישלח לקורס זה, אולם ברבות הימים הועילה התעקשותו והוא סיים בהצלחה קורס למדריכי ספורט. במשך כל תקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן. מעולם לא התלונן על קשיים ונהג לספר בגאווה על הישגיו כמדריך ספורט.

באוגוסט 1973 סיים שייק'ה את שירות החובה בצה"ל והחל לעבוד כסוכן ב"ויטה".

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו ולחם אתם בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע בקרב באזור הק"מ ה־101 ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רב"ט מנחם ישעיהו – או כפי שקראנו לו, שייק'ה, נפל כלוחם אמיץ ורב אמונה בקרב נגד חיילים מצריים בק"מ ה־101 שממערב לתעלת סואץ. שייק'ה היה חבר יקר לכולנו. כמפקד כיתה שאף להימצא עם פקודיו ולדאוג להם בימי רגיעה כבימי קרב. כשנפגע ונהרג כאב לבנו. חבריו הלוחמים מן הפלוגה, מן הגדוד ומצה"ל כולו, מבכים את מותו".

מנחם, מאיר

מאיר, בן פייג וסלים, נולד ביום כ"ז בחשון תשי"ג (15.11.1952) במושב אחיעזר. הוא למד בבית־הספר היסודי שבמושב, ומשסיים את לימודיו היסודיים, נאלץ לוותר על המשך הלימודים כדי לעזור להוריו בעבודת המשק. הוא אהב מאוד את עבודת האדמה, ובזמנו החופשי השתלם בטיפול במשתלות עצי נוי ועצי הדר. בתקופה זו השתתף בפעילות תנועת "בני עקיבא" ובפעילות החברתית של השכבה הצעירה במושב. סיפרה עליו אחותו: "'לגדולות נולד', כך אמרו עליו אלה שידעוהו. ביישן היה, צנוע ונחבא אל הכלים ומעולם לא הציק לאיש. כשגמר את לימודיו נהג למהר הביתה, התמסר לגינת הנוי, אהב את משקו וסביבתו, ועמל כדי לעזור להוריו. היה בו רצון עז ללמוד, וגם זכה להישגים נאים. מעולם לא סירב לבקשתו של איש לעזרה, ושעות ארוכות היה מבלה בבתי חברים למשק, בעזרה ובתיקונים. בחופשותיו הנדירות מהצבא היה בא, אומר שלום ונעלם. כולם ידעו שמאיר רץ לשדה כדי לעזור לאבא. את חופשותיו לא ניצל לבילויים, ולעתים קרובות ביקש חופשות מיוחדות ממפקדו, כדי לעזור במשק. תמיד אמר: 'אני אקנה טרקטור ומקצרה וארחיב את המשק'. היו לו תוכניות ארוכות־טווח שאותן לא הספיק להגשים. הוא היה איש משפחה מסור, ותמיד היה מבקר את כל שלוחות המשפחה ברחבי הארץ, ומביא מתנות לילדים הקטנים". סיפר עליו חברו: "מאיר היה שונה מהאחרים. יכול היה לקשור קשרי חברות עם כולם סביבו, אך תמיד העדיף את העבודה. הוא היה בחור חרוץ ושקדן, לא נטה לבלות לעתים קרובות, ואת כל מעייניו הקדיש למשק, לתכנונו ולפיתוחו. כאשר הייתי מפציר בו שיצא לבילויים, ענה שבגלל בריאותו הרופפת של אביו, מוטלת עליו כל העבודה; המשק דורש זמן רב ואינו יכול להפקירו. לעתים היה משכים קום כדי לחלוב את הפרות, ואחר כך חוזר ליחידתו. הוא הסביר, שמי שמעוניין במשק טוב, עליו להקפיד שכל דבר ייעשה במקומו ובזמנו. מאיר היה חבר טוב, ובשבילי כל פגישה עמו היתה חוויה".

מאיר גויס לצה"ל בשלהי נובמבר 1970 והתנדב לנח"ל המוצנח. שירותו הצבאי היה נקי מכל דופי, ועל פעולותיו במסגרת יחידת הצנחנים לא הרבה לספר. סגור היה, צנוע ושומר סוד. גם לא אהב להתפאר. במלחמת יום הכיפורים לחם בחזית סיני נגד

המצרים. ביום כ"ב בניסן תשל"ד (14.4.1974) נפל מאיר בעת שירותו, יומיים לפני שחרורו משירות החובה. בתעודת השחרור שלו, שהייתה כבר מוכנה, נכתב עליו: "חייל שקט, חרוץ, מסור וממושמע". הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות.

שירים נכתבו לזכרו על־ידי בני המשפחה ועל־ידי חברים וקרובים.

מנחם, נמרוד

נמרוד (נימי), בן לילי ואהרון, נולד ביום י"ב בניסן תשי"ג (28.3.1953) בקיבוץ הזורע. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ הזורע ואחרי־כן המשיך בבית־הספר "שומריה" במשמר העמק. נמרוד היה מסתגר בילדותו ובנערותו, עוסק בעצמו ומשחק לבדו, כאילו חושש היה מן הזולת. אך בכיתה ט' החל בפעילות ספורטיבית – בשחייה, בריצה, ובעיקר בקפיצה לגובה. אז נתגלה במלוא עקשנותו. הוא הרבה להתאמן, במרץ ובהתמדה, עד שזכה בתחרויות שונות והוענקו לו תעודות הצטיינות. בשל גובהו נמנה עם חברי נבחרת הכדור־עף של "הפועל" הזורע. כאשר למד בכיתות י' וי"א, נשתפרו גם הישגיו בלימודים, עד שנמנה עם התלמידים הטובים בכיתה. לאחר שסיים את שנת הלימודים בכיתה י"ב, נשלח לקן קרית־חיים של "השומר הצעיר" להדריך שם. קודם שיצא שמה הרבה לקרוא וללמוד כדי "להרחיב את אופקיו". בתחילה קשתה עליו הישיבה בעיר, אך אט־אט התרגל לאווירתה המיוחדת, ועד מהרה התחבב על חניכיו ועל חבריו כאחד והם העריכוהו מאוד. נמרוד היה חובב צילום נלהב. חברו מימי השירות הצבאי סיפר עליו, שהיה "יוצא לניווטים ומצלמתו בידו. הייתה לו נפש רגישה מאוד, והוא אהב דברים יפים, מאותם דברים, שלפעמים קשה לראותם ברגעי מסע מפרך או אימונים; אותם דברים שאינם שייכים לעולם הערכים של הצבא".

נמרוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. הוא ביקש להתנדב לחיל־האוויר, אך נדחה בשל ליקוי בעינו ואז התנדב לסיירת של חטיבת "גולני", למרות שידע כי ביחידה זו יהיה עליו להתאמץ הרבה. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים־חי"ר, בקורס קשרים גדודיים ובקורס מש"קי תול"ר. חברו מספר עליו כי "אהב לקרוא ספרים. בכל הזדמנות היה שולף אי־משם ספר וקורא בו". נמרוד היה גאה מאוד על יחידתו. על הקורות אותו בעת השירות הצבאי לא סיפר דבר. תמיד טען שטוב לו, שהצוות מגובש, שהמפקדים טובים והיחסים בינם לבין פקודיהם הם יחסי חברות. במלחמת יום הכיפורים השתתף נמרוד בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל נמרוד בקרב על מורדות החרמון, ליד הכפר חאדר. אנשי היחידה סרקו את השטח כדי לטהרו מאנשי קומנדו. מטוס סורי חלף מעליהם, השליך פצצה ונמרוד נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ הזורע. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מפקדו סיפר עליו כי בעת הקרב על החרמון "היה מלא אופטימיות ותקווה, והאציל מהן על חבריו".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו; כן יצאה לאור חוברת בשם "רעות שכזאת", לזכר הנופלים בקרב על החרמון, ונמרוד בתוכם.

מנטקה, יוסף

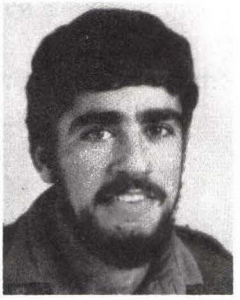

יוסף (יוסי, פיקו), בן מרים ואהרון, נולד בשנת תשי"א (1951) באדירנה שבתורכיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. בארץ למד בבית־הספר היסודי על־שם ברנר ביפו ובבית־הספר היסודי "עמל" בחולון. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר, נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע לאביו בפרנסת הבית. תחילה עבד בנגרייה ואחרי־כן במלטשת יהלומים. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על דייקנותו ועל קפדנותו. גם חבריו במקום העבודה אהבוהו מאוד על עליזותו ועל חוש ההומור שלו. תמיד נהנו מבדיחותיו המשעשעות וממעשי הקונדס שאהב לעשותם. יוסף היה חברותי מאוד, קל להתיידד ונוח לבריות. הוא היה חבר מסור ואיש סוד נאמן. תמיד הצטיין בסבלנות רבה ולא הקפיד עם אנשים. הוא ידע להטות אוזן לבעיותיו של כל חבר, היה ותרן וסלחן, וידע לפשר ולהשכין שלום בין ידידיו. תמיד היה מוכן לעזור לזולת, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. לכל בקשה נענה ברצון ובמאור פנים, ובקרב כל ידידיו ובני משפחתו היה מוכר כאדם אדיב, עדין נפש ונעים הליכות. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג לשלומם ורחש להם כבוד והערכה.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לנהגי זחל"ם, והוצב ביחידת שריון. ביחידתו נודע כחייל חרוץ, ממושמע, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו ציינו אותו כדוגמה לחבריו במזגו הטוב ובהתנהגותו החיילית. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב להם מכתבים והרבה לבקר בבית, כדי למנוע מהם דאגה לשלומו.

ימים אחדים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסף לשירות מילואים ברמת הגולן, ובמלחמה השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) יצא בזחל"ם כדי לחלץ פצועים. ליד תל־סאקי נפגע הזחל"ם ויוסף נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מני, שלמה

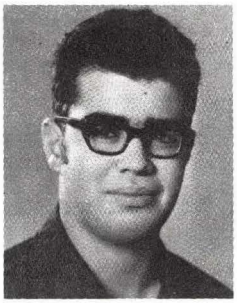
שלמה, בן שושנה ודוד, נולד ביום כ"ט בתשרי תשי"ג (18.10.1952) בחולון. הוא למד שם בבית־הספר היסודי על־שם גורדון ובבית־הספר התיכון "דרום". שלמה אהב לקרוא ולשוחח על ספרות ועל ספרים בנושאי המזרח התיכון וההיסטוריה. אך יותר מכל אהב לעיין בפרקי התנ"ך, ובמיוחד בספר ירמיהו. חברו מספר עליו: "הוא היה איש הטבע, איש המרחבים הגדולים. הוא שנא את המסגרת הנוקשה, והכל נגד בו את המשמעת. שני חלומות היו לו: הוא רצה להגיע לפטרה והיו לו בידו תכניות מפורטות לביצוע. וחלומו השני היה – עדרי בקר וסוסים, רחוק ממקום יישוב ועיר, לחיות בעולם אחר, מלא חידושים, ערבות נרחבות, פרות ורועים. הוא היה חולה־נדודים. היה קשה לו לשהות זמן רב במקום אחד, ותמיד היה נע ונד. הוא טייל בארץ ובמרחביה ללא הרף. היה לו שיגעון של מפות והיה בידו אוסף עצום של מפות". ועוד כתב עליו חברו: "שלמה ידע להקשיב היטב, ובלבו הרחב והפועם הייתה נכונות רבה להבין ולהזדהות, ואף ליעץ בשעת הצורך". הוא היה נמרץ ושובב, בעל חוש הומור מצוין וכפעם בפעם אהב לעשות מעשי קונדס. כל ימיו אהב מאוד את בני משפחתו ורחש להוריו כבוד והערכה.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חרמ"ש, ולאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קציניים. לאחר שהשתלם בקורס קציני חי"ר ובקורס קציני חרמ"ש, הוצב בתפקיד פיקודי ביחידה. הוא היה קצין מצוין וחבר למופת, אחראי ומסור לתפקידו, ודואג לחייליו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כל ימי שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לטלפן הביתה ולכתוב מכתבים, כדי למנוע דאגה מבני המשפחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן, ועליו הוטל להישאר במחנה עורפי. על אף זאת ארז את חפציו ונסע להצטרף אל חבריו הלוחמים. באחד הנגמ"שים, שהעמיסו בו ציוד להעברתו אל הקו הקדמי, התחבא שלמה וכך הגיע אל חיילי הסיירת. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפל שלמה בקרב חילוץ של חיילי חטיבת "גולני" ליד בוקעתה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון, תוך הקרבה וחירוף־נפש בקרב".

יחידתו הוציאה לאור חוברת בשם "נערים בסיירת", לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ושלמה בתוכם.

מנסבך, צבי

צבי (צביקה), בן שושנה ואורי, נולד ביום כ"א בחשון תשי"ד (29.10.1953) במושבה יבנאל שבגליל. כשהיה בן שנתיים עברה משפחתו לקרית חיים, שם למד בבית־הספר היסודי "רביבים". אחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקומי, במגמה הריאלית. צביקה היה חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד" והיה חבר במועדון הקליעה של בית־הספר התיכון. הוא היה חובב ספורט, התעניין בעיקר בכדורסל והרבה להתאמן ולשחק במסגרת בית־ספרו. הוא היה חובב אמנות ובעל מנוי בתיאטרון העירוני של חיפה, שם הרבה לחזות בהצגות ובמופעים שונים. כמו־כן אהב לקרוא ספרים, בעיקר ספרות טובה. אך יותר מכל אהב להיות במחיצת בני המשפחה. הוא העדיף לשבת בחיק משפחתו מאשר לבלות בחברת נערים בני גילו וביכר את חברת הוריו על חברת נערים ונערות והליכה לדיסקוטקים. ביחסיו עם חבריו הצטיין בנכונותו לעזור לזולת. מעולם לא התחמק מהשתתפות בצרותיהם ובבעיותיהם של חבריו ולכן היה אהוב על הכל.

צבי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, השתלם בקורס תותחנות טנקים והיה לתותחן בטנק. בשלב זה חל שינוי עצום באופיו והוא הפך מנער לגבר. הוא אהב את חיי הצבא והתלהב מעוצמתו של החיל שלו – חיל השריון. הוא היה תותחן מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב הביתה ולבקר אצל בני משפחתו. בביקוריו בבית מעולם לא התלונן על תנאי שירותו וקשייו בחיי היום יום, כדי שלא לצער את הוריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו של צביקה ברמת הגולן. לאחר התארגנות חפוזה עלה הכוח לאזור הקרבות, כדי להשתתף בקרב הבלימה. הקרב היה אכזרי, ובעומדם מעטים מול רבים, נלחמו אנשי יחידתו של צביקה בגלי הטנקים של האויב שהסתערו עליהם. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע צביקה ונהרג בקרב באזור חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. אחרי נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים על דמותו.

מנסור, מנסור *מנסור מנסור*

מנסור, בן שייכה ומוחמד, נולד ביום 6.3.1951 בכפר מג׳אר, ליד טבריה. מנסור, בן העדה הדרוזית, סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בכפר. אחרי־כן התקבל לבית־הספר התיכון־חקלאי ״כדורי״. הוא השתלב בחיי בית־הספר במהירות, למרות שבא מסביבה תרבותית ולשונית שונה לחלוטין. הוא היה תלמיד מצטיין, שקדן, חרוץ ואחראי. לדברי מחנכו, היה מנסור הבולט בקרב חבריו בכיתה, משום שהיה צנוע, שקט, ועניו, כאילו נחבא אל הכלים. הוא הצטיין בפקחות רבה, ברצון עז להצליח, בהתמדה ובעקשנות, בנאמנות ובדבקות במטרה. החתירה להיות ראשון בכיתה ולהשיג הישגים, הנחתה אותו כל השנים ובכל השיעורים. במקצועות שלא הכיר מעולם, כמו תנ״ך והלשון העברית, הצטיין והגיע להישגים יפים. סיפר מחנכו: ״דמותו הנאצלת לא תישכח ותמיד אהיה אסיר תודה לו, כמורה, כרע וכידיד, על שהעניק לי את התחושה המופלאה ביותר, שיכול תלמיד להעניק למורו — יחס של כבוד ללימודים, רצינות, שקדנות וחריצות למופת״. מנסור עבד בענף הפלחה וברפת, שלט בכל הכלים החקלאיים ובעונות הבוערות עבד מרצון שעות על שעות, במסירות רבה. כשיצא המדריך לחקלאות לשירות מילואים, היה מנסור אחראי לניהול הענף. במסגרת בית הספר היה בגדנ״ע ובסיום קורס בבאר טוביה הוכתר כחניך מצטיין. הוא היה אהוב על חבריו ושימש להם דוגמא בהתנהגותו, בנאמנותו ובאמץ לבו. יושרו ונבונותו הקנו לו מעמד של מעין שופט בין חבריו, שהיו פונים אליו בשאלות שונות, שלא הצליחו להביאן להכרעה.

מנסור גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות עבר קורס חילי והיה ללוחם בחיל־הרגלים. אחרי־כן נשלח לקורס מפקדי כיתות וסיימו בהצטיינות. כמו־כן עבר קורס צניחה. בתקופות שבין הקורסים היה מוצב בחן־יונס ובעזה, שם עסק בפעולות מבצעיות בקווים הקדמיים. לאחר שעשה כשנה וחצי ברמת הגולן, החליט להתנדב לשירות קבע ובאוגוסט 1973 יצא לקורס מפקדי פלוגות אך לא סיים את הקורס. ביום הכיפורים, כשהיה בחברת בני משפחתו בכפר, שמע שפרצה מלחמה. הוא עזב את משפחתו ויצא לרמת הגולן, כדי לחפש את יחידתו, שנפרד ממנה שבועות מספר לפני־כן. כשמצא את חיילי היחידה הצטרף אליהם וקיבל תפקיד של סגן מפקד פלוגה. ביום 9.10.1973 יצא לקרב על תל־ורדה, באזור בוקעתה. כשנע בזחל״ם בראש הכוח שלו, נפגע בפצצה ונהרג. בעבור התנהגותו, אומץ לבו ודבקותו במשימה, הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ״ל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מג׳אר. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם שירת ביחידתי שנה וחצי. הוא היה אהוב על פקודיו ועל חבריו — — — אנו לא ביקשנו בנים ואבות גיבורים, אך נאלצנו להקריב ממיטב בנינו — למען חיינו. מנסור היה אחד מהמובחרים שבלוחמים, שלצערנו היה צריך לשלם בגופו ובדמו, כדי שאנו נוכל להמשיך לחיות כאן״.

משפחתו של מנסור ריכזה מכתבים המספרים על דמותו, כפי שנכתבו על־ידי חברים לאחר נפילתו; בית־הספר החקלאי ״כדורי״ הקים חדר זיכרון בבית־הספר, להנצחת זכרו של מנסור ושל יתר בוגרי בית־הספר, שנפלו במלחמה.

מנצור, אבנר

אבנר, בן שושנה וסעדיה, נולד ביום י"ט בתשרי תשי"א (30.9.1950) ברמת־אליהו. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית הספר "בילו" שבעזרה וביצרון, ואחר כך החליט ללמוד מקצוע. הוא עבר לבית־הספר "עמל", שם למד במשך שנה את מקצוע הנגרות. לאחר שנוכח שמקצוע זה אינו מושך אותו במיוחד, החליט לצאת לעבוד במסגרות, ובד בבד עם עבודתו ללמוד ולהיות בעל מקצוע בענף זה. כך עבד במשך שלוש שנים בבית מלאכה באזור, למד מקצוע והתפרנס למחייתו. אבנר היה מסור ודואג למשפחתו. אמו מספרת עליו, שהיה הטוב בילדיה. תמיד עזר לה בכל ותמיד רצה בשמחתה ובאושרה. הוא גם עזר בכלכלת הבית והיה נוהג להפריש סכומי כסף ממשכורתו, כדי לסייע בפרנסת משפחתו.

אבנר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968. לאחר שסיים את הטירונות, נשלח לקורס נהגים ובסיומו הוסמך כנהג משאית, והוצב במפקדת גייסות השריון, שם שימש כנהג. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. את המשימות שהוטלו עליו מילא תמיד באחריות מרובה, לשביעות רצון מפקדיו. הוא גם היה חבר טוב ומסור. תמיד היה נכון לעזור לזולת ומעולם לא סרב לסייע, הן בעצה והן במעשה, ולכן היה אהוב ומקובל על כל חבריו.

בסוף דצמבר 1971 שוחרר אבנר מהשירות הצבאי הסדיר. הוא החל לעבוד כחשמלאי אינסטלציה וקיווה שלא ירחק היום והוא יהפוך להיות עצמאי. הוא היה יוצא לתקופות של שירות מילואים ומילא את חובתו במסירות ובאחריות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אבנר ונשלח לסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) הצטרף לשיירת כלי־רכב, שעשתה את דרכה בסיני. לפתע פתחו המצרים בהפגזה, כלי הרכב שלו נפגע ואבנר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו וזכרו של אבנר.

מנצור, בנימין

בנימין (בני), בן מרים ויפת, נולד ביום י"ט בתמוז תשי"א (23.7.1951), בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי־ממלכתי ו' בבת־ים ואחרי־כן התקבל לבית־הספר התיכון "אורט" ביפו. כבר מילדותו פיעמה בו רוח ההתנדבות והרצון לעזור לזולת, תכונות שאפיינו את התנהגותו במשך כל חייו. כשהיה בן תשע הצטרף לתנועת "הנוער העובד והלומד" ואף שימש בה מדריך. דני, חברו לתנועה, כתב עליו: "פגישתי

הראשונה עם בני הייתה היכרות עם נער שחרחר וחברותי, שהתידד עם כולם, אהב להושיט יד לשיתוף פעולה, היה חביב, שפע חום וחיבה ומעולם לא הרע לאיש. הופעתו בתנועה הייתה מסודרת, הוא ידע לכבד ערכים והתבלט כאידיאליסט, שהעקרונות תפסו אצלו מקום ראשון. הוא אהב שלמות ותמיד רצה שהפעולות הנעשות בתנועה יצליחו. הוא יזם פעולות חברתיות, היה חבר בוועדת התרבות וארגן פעולות חברתיות שונות". כשהיה בן שבע־עשרה עברה משפחתו לגור בחולון. זמן קצר אחר־כך הגיע למסקנה שאין פעילות תרבותית מספקת בשכונה ושהנוער הולך בטל ועלול לצאת לתרבות רעה. לכן פנה לעירייה וביקש שינקטו צעדים לפתיחת מועדון שכונתי. ואמנם מועדון כזה נפתח ובני דאג שיקוימו בו חוגים לכל השכבות. כמו כן דאג להספקת הציוד הדרוש, שיאפשר פעילות תקינה, וריכז גרעין של אנשים, שהתכנסו מדי ערב בערב במועדון. זמן גיוסו קרב ובא, ומכיון שרצה לשרת בנח"ל הצטרף לגרעין "עוז", שהוקם בחולון. סיפרה גאולה, חברת הגרעין: "בני היה ידוע במעשי הקונדס שלו ובעיקר 'בשביל החברה'... תמיד כאשר נפגשנו בבני פרצנו בצחוק. לכעוס עליו אי־אפשר היה בגלל החן שידע להכניס גם לדברים הרעים שעשה". בתקופת הכוננות לפני מלחמת ששת הימים התנדב ל"מגן־דוד אדום" בבת־ים, עבר קורס והמשיך לעבוד בהתנדבות עד גיוסו לצה"ל.

בני גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969, הוצב לנח"ל ויצא עם הגרעין לשל"ת בקיבוץ ראש הנקרה. הוא אהב את אווירת הקיבוץ ושמח על האפשרות לשלב שירות צבאי עם חיי קיבוץ. בגרעין היה אהוב על חבריו, ובזכות חוש ההומור שלו, צחוקו הרועם ואופיו החברותי היה תמיד דמות מרכזית בכל מסיבה. אך מאחורי החיצוניות השובבה והקונדסית הסתתרה נפש רגישה ורצינית. הוא היה אדם מעמיק חשוב, בעל מצפון ושואף לצדק וליושר. במסגרת שירותו עבר קורס קשר וקורס צניחה ובין הקורסים והפעילות המבצעית היה חוזר לקיבוץ לתקופות של של"ת. הוא אהב תקופות אלה במשק ואף רצה לחיות בו אחרי תום שירותו בצבא.

באוקטובר 1972 שוחרר בני מהשירות הסדיר ובבסיס השחרורים נשאל אם יש לו התנגדות להיקרא לשירות מילואים לפני תום חצי השנה הראשונה, שבה נותנים לחייל המשוחרר אפשרות להתארגן כאזרח. בני ענה שאם יש צורך, אין לו התנגדות. ואמנם לא חלפו חודשיים והוא נקרא לשלושה ימי שירות מילואים. כשחזר סיפר שנתבקש להצטרף ליחידת שריון חדשה על אף היותו צנחן. הוא נתן את הסכמתו באומרו, ש"כנראה חשוב יותר לצבא שאהיה שריונאי מאשר צנחן". חודש לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נקרא בני לשירות מילואים. ימים אחדים לפני פרוץ המלחמה קבל חופשה קצרה של עשרים וארבע שעות וניצל אותה כולה לפגישות עם חברים. בדברי הפרידה שלו בטרם יצא חזרה לבסיסו אמר לבני משפחתו, כי יום שחרורו קרב ובא ואז תצא כל המשפחה לתפילה ליד הכותל המערבי. במלחמה השתתף בני בקרבות הבלימה מראשיתם. כל תקופת הקרבות עמדה בראש מעייניו הדאגה לאחיו התאום אלי, שגויס אף הוא. בני צלח את התעלה לעברה השני עם כוחותינו והמשיך בלחימה עד שבליל י"ז בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפל במארב שהציב האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו עומדת להוציא לאור חוברת לזכרו ובה מכתבי חברים המספרים על

דמותו של בני; זכרו הונצח במועדון הנוער השכונתי הנקרא על־שמו. בערב ההנצחה נתקבצו ובאו חבריו ומוקיריו מרחבי הארץ ובדברים שנישאו הועלה זכרו הברוך.

מנצור, עזרא

עזרא, בן מרסל ויוסף ז"ל, נולד ביום ה' בשבט תשי"ג (21.1.1953) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי "שנקר" בחולון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בחולון. עזרא היה תלמיד נבון, שקדן וחרוץ. לדברי מחנכיו הצטיין במקצועות הריאליים וניחן בכישרון מיוחד למתמטיקה. מטבעו היה עניו וצנוע, ישר וטוב לב, והיה מוכן לעזור לזולת. תמיד שימש דוגמא לחבריו בחריצותו, במסירותו ובמילוי המשימות שהוטלו עליו. מנעוריו היה חובב אמנות ובשעות הפנאי נהג לצייר ולעסוק בעבודות כפיים שונות. כל ימיו היה בן מסור לאמו האלמנה ודואג למשפחתו.

עזרא גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס מכונאי־מטוסים ונשלח לשרת באחד מבסיסי החיל באזור הדרום. ביחידתו היה עזרא מוכר כחייל מצוין, אחראי ומסור לתפקידו. חבריו ליחידה מציינים כי היה שקט ונחבא אל הכלים, וקנה לו שם של מכונאי ש"אפשר לסמוך עליו". במשך כל תקופת השירות בצה"ל השתדל שלא להדאיג את אמו, הרבה לבקר בבית, והקפיד לטלפן ולכתוב מכתבים כדי למנוע ממנה צער ודאגה. מעולם גם לא התלונן על קשיים ולא סיפר על הישגיו. שקט היה ומכונס בתוך עצמו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שימש בתפקיד מכונאי מטוסים באזור שרם א־שיח'. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע עזרא בהפצצה אווירית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עזרא ז"ל היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו ומותו היה אבדה גדולה לכולנו. הכרתיו היטב ואני יודע כי כל מחשבותיו היו לטובת צה"ל ולטובת משפחתו. תמיד שילב את טובת שני אלה. אני מאמין באמונה שלמה כי היה בן טוב, כשם שהיה חייל טוב".

מנצור (דוריב), צדוק־עובדיה

עובדיה, בנם־בכורם של גליה וסעדיה מיוצאי תימן, נולד ביום ט׳ בתשרי תשי״ב (9.10.1951) במושב אחיעזר. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר של המושב, ואת לימודי בית־הספר התיכון סיים בישיבה. כשנולד עובדיה היה תינוק יפה תואר, בעל עיניים דמויות שקדים, שחורות וגדולות, ושיער מסולסל. השכנים נהגו לומר לאמו, שעיניים אלה יביאו להם אור בבית, ובכל דבר שהילד יסתכל בו – תשרה ההצלחה. הכל אהבוהו ועלזו אתו, ואכן נבואתם נתקיימה. לאן שהלך – היה מביא טובה ומשרה שמחה סביבו. בגן הילדים התקבל באהבה, והגננת חיבבה אותו ממבט ראשון. עובדיה היה ילד השעשועים בגן, אך ידע גם לעמוד על דעתו וליזום תעלולים להנאת חבריו. בבית הוריו נהג באחריות כמו מבוגר לגבי אחיו הקטנים. הוא דאג ללבושם, הגן עליהם מפני ילדים אחרים שנטפלו אליהם, ושיחק אתם בכל שעה של פנאי. הוא נהג נימוס ודרך ארץ בהוריו וכיבד אותם מאוד. עובדיה הצטיין בטוב לבו ובשקט הפנימי שלו ועשה ברצון את כל המוטל עליו בעזרה בבית. הוא חס על אמו, שעבדה קשה כל כך, ונטל על עצמו את עבודות השדה, החריש והקציר, העישוב והזיבול. כל זאת עשה בצנעה ובעדינות נפש. תחביביו של עובדיה היו קשורים לענף הספורט. גופו היה חסון ושופע מרץ, ובכל בוקר נהג לשחות בים או בבריכה, עוד לפני שהשכימו כל שאר אחיו. בכל יום שישי שיחק בכדורגל עם חבריו, והצטיין בהגנה. עובדיה הצטרף לתנועת הנוער ״בני עקיבא״, שם למד את מסורת דת אבותיו, דרשה ושינון. הוא לא נהג לדבר הרבה והכיר בכוח נוכחותו ובסמכות פסקנותו. כשבא לומר את דברו – בשעה שהפריד בין מתווכחים, או בשעת שיחה לימודית בבית־הספר, היו דבריו קולעים למטרה – והרוחות נרגעו. כשחלה אביו לא הרגישו מוריו בבית־הספר, שעובדיה עומד במעמסה כפולה ומכופלת. הוא נשא הכל בתוכו, והישגיו בלימודים לא נפגמו בשל כך. מנהל בית־ספרו זוכר אותו כנער בעל נוכחות שקטה וחזקה ובעל השפעה רבה על חבריו. עוד הוא זוכר, שלא היה צורך להזמין את הוריו לשיחה עליו – אף פעם אחת.

עובדיה גויס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1969. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לטבחים, הוצב כטבח ביחידת שריון באזור הדרום. בצבא יצא לו מיד אותו המוניטין שהיה לו במושב הולדתו. הוא התחבב על החיילים ביחידתו והקדיש למלאכתו גם רבות משעות הפנאי שלו, מתוך רצון לעזור ולהיטיב עם הזולת. בעת שירותו בצבא לא הצליח להתפנות לתחביביו, אך חלם על לימוד ג׳ודו וקראטה. בבואו הביתה לחופשה שאל לשלום כל מכריו ובני משפחתו, אולם למרות דאגות הפרנסה, שהכבידו עליהם מאוד, לא עלה על דעתו מעולם להחליף את השירות בישיבה ובעבודה בבית. הוא נהג לומר, שנתן את כל כולו לדאגה הלאומית של העם, ותור הבית יגיע כשיוקל הלחץ הביטחוני מעל מדינתנו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים ומזמן לזמן היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. בחיים האזרחיים התפרנס מעבודה במכונאות

ועזר רבות למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס עובדיה והוצב ליחידת המילואים שלו. ביום כ״ח בחשון תשל״ד (23.11.1973), נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.
משפחתו הנציחה את שמו ברכישת ספר תורה.

מנצ׳יק, יז׳י־יעקב

יז׳י (יעקב, קובי), בן רגינה וולף, נולד ביום כ״ד בשבט תשי״ג (9.2.1953) בוורוצלב שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי בכרכור, אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־אזורי בפרדס־חנה, במגמה הריאלית והמשיך בלימודיו, במשך שנה אחת, בבית־הספר התיכון הטכני של חיל־האוויר. אחר כך למד בשעות הערב, לימודי השנה האחרונה לבגרות בבית־הספר האקסטרני בחדרה. יז׳י היה תלמיד טוב והצטיין במקצוע הגיאוגרפיה. מורתו בבית־הספר היסודי סיפרה ש״היה עירני מאוד, בעל תפיסה מהירה ואהב ללמוד. הוא ניכר מחבריו בחוש הצדק המפותח שלו״. ומורהו כתב: ״בשעה שעבד, היה שקוע כל־כולו במלאכתו, ועבודותיו היו עשויות בקפידה רבה״. תחביבים רבים היו לו. הוא קרא הרבה בתחומים שונים והשתתף בחוגי לימוד בנושאי הפסיכולוגיה והאסטרונומיה. תקופה מסוימת פרט על גיטרה ואהב לשיר ולהאזין למוסיקה – מוסיקת פופ, מוסיקת מחתרת ומוסיקה קלסית. הוא נמנה עם חברי המקהלה של בית־הספר היסודי. בשעות הפנאי שלו היה שקוד על תכנון בתים ובניינים וסרטוטם. יז׳י היה חובב ספורט. תחילה נמנה עם חברי נבחרת הכדורסל של ״הפועל״ כרכור ואחרי־כן עם נבחרת הכדוריד של כרכור. כן היה חובב נלהב של משחקי כדורגל. הוא היה חבר בתנועת ״השומר־הצעיר״ וחניך בגדנ״ע־אוויר. הוא אהב לטייל ברכב וברגל וליהנות מנופי הארץ. יז׳י גבה־הקומה נודע בבית־הספר בשל מעשי הקונדס שלו. תמיד מצא לו תעלול להתגדר בו וכאשר ננזף היה מחייך חיוך מבויש משהו, ומעשה השובבות היה נסלח לו. הוא היה חברותי וקל להתיידד, מוכן לסייע לחבר בעת צרה, במלת עידוד ובדברי עצה, בנדיבות לב וביד רחבה. יז׳י היה בן מסור למשפחתו ועמל קשה לממן את לימודיו, לבל יפול למעמסה על הוריו.

יז׳י גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והתנדב לסיירת ״חרוב״. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים חי״ר. קורס זה סיים בהצטיינות, והתעתד להשתלם בקורס קצינים. חבריו בסיירת אמרו עליו, שהיה אדם טוב, חבר טוב וחייל טוב. הוא היה אחראי ומילא כל תפקיד ומשימה שהוטלו עליו במסירות רבה ובנאמנות. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יז׳י בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני, ובפריצה אל אדמת מצרים. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) נפל יז׳י בקרב ליד העיר

סואץ. ארבעה ימים רצופים עסקה יחידתו בפעולות חילוץ רבות מעבר לתעלה, אגב ניהול קרבות קשים עם יחידות האויב. ביום הרביעי נצטוותה היחידה לחלץ צנחנים שנפגעו מתוך העיר סואץ ויז'י יצא בזחל"ם הראשון בשיירת הזחל"מים. בדרך חזרה לתאג"ד, כשעמד זקוף בזחל"ם כדי לאתר חיילי האויב ולפנות בהם, נורה יז'י ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכרכור. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו, בסיוע משרד הביטחון, הקימו לזכרו מועדון לתלמידי בית־הספר התיכון האזורי, וקבעו לוח זיכרון להנצחת שמו, בבית־הכנסת בכרכור.

מנקר, שמחה

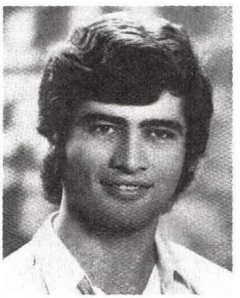
שמחה, בן בתיה ואליעזר, נולד ביום כ"ח בתשרי תשי"ד (7.10.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון בקרית חיים, ובבית־הספר "בארי" בראשון לציון. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "עמל" ברחובות. שמחה היה תלמיד טוב וממושמע, ואהוב על מוריו ועל חבריו. בימי החופשות מן הלימודים עסק במלאכות שונות לבל יפול למעמסה על הוריו, שפרנסתם לא נמצאה להם בשפע. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" ואחרי־כן הצטרף לתנועת "הנוער העובד והלומד", וברבות הימים הדריך בקן התנועה בראשון לציון. בימי ילדותו חלה במחלה קשה והרופאים כמעט אמרו נואש. אך גופו ידע לגבור על כל הפגעים וההסתבכויות והוא הבריא לחלוטין. חובב ספורט היה, נלהב מאוד לכדורגל, ונמנה עם חברי נבחרת הכדורגל של "הפועל" ראשון לציון. הוא הקדיש את זמנו הפנוי לפעילות ציבורית, קיבץ אליו בני נוער משוטטים ועמל להקנות להם ערכים חברתיים בסיסיים. שמחה, בנדיבותו, אהב לעזור לזולת ולסייע לכל נזקק. חביב ואהוב היה על ידידיו, ושום אדם לא רחש לו טינה. אהבתו לאחותו הייתה לשם דבר, והוא השגיח עליה כעל בבת־עינו, לבל יאונה לה כל רע. אדיב היה ומנומס, נעים הליכות, שופע רוך וחום סביבותיו. הוא התכונן לשאת את ציפורה חברתו לאישה.

שמחה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971, והוצב לחיל התותחנים. לאחר תקופת אימונים נקבע תפקידו כאיש צוות של תותח מתנייע 175 מ"מ. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובסבילותו. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב מכתבים הביתה. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף שמחה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפל שמחה בקרב. ליד ציר הנפט, בשעה שיחידתו ריתקה באש ארטילרית את כוחות האויב, התפוצץ התותח ושמחה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמחה היה חבר אהוד ואהוב על הכול – חייל ממושמע ואמיץ לב".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "נווה שמואל" בשכונת בית מעון בראשון לציון; בינואר 1977 יצאה לאור חוברת בשם "אחי", שנכתבה על־ידי אחותו פנינה, במלאת לה חמש עשרה שנים. בחוברת ניסתה להציב עדות־בכתב לאחיה, שנפל והוא צעיר כך כך, ולהחזיר לו כגמולו, שמץ מהחום והרוך הנפלאים, שהוא העניק לה עד אשר ניטלו חייו והוא רק בן עשרים שנה ועוד שלושה ימים.

מנשה, יוסף

יוסף, בן מזל ונפתלי, נולד ביום ט׳ בכסלו תש״י (30.11.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ברנר" ובבית־הספר הטכני "הולץ" בתל־אביב. יוסף היה תלמיד מצטיין ובעל תפיסה מהירה, אולם בבית־הספר התיכון הפסיק את לימודיו, משום שהעדיף להקדיש את עיקר מאמציו ואת רוב־זמנו לפעילות גופנית. הוא היה חובב־ספורט מובהק והצטיין כשחקן כדורגל בקבוצת "בית״ר" בת־ים. מטבעו היה עליז, בעל מרץ בלתי־נדלה ואוהב מעשה־קונדס. תמיד היה אופטימי ושמח בחלקו, פעיל בחברה ומלא חום אנושי. כל ידידיו ובני משפחתו, שכינוהו בשם־חיבה "יוסי", חיבבוהו ונהנו מאופיו הטוב ומנכונותו לעזור לזולת, ואף החזירו לו מידה שווה של חמימות ואהדה. יוסף היה בן נאמן ומסור להוריו, דואג וחרד למשפחתו. הוא היה חזק, גבה קומה ומוצק, תמיר וחסון.

יוסף גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1967 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות־טנק ואחרי כן נשלח לקורס מפקדי טנקים. בתום הקורס הוצב ליחידת שריון ברמת הגולן, בתפקיד מפקד־טנק, והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה מפקד מצטיין, אהוב על חייליו ועל מפקדיו ולדבריהם "היה מבצע תפקידו על הצד הטוב ביותר במקצועו". בתקופת שירותו ברמת הגולן השתתף בפשיטות רבות ואף הוענק לו ציון לשבח מטעם מפקד החטיבה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר עמל קשה במקצועו כפחח רכב, והתבסס מבחינה כלכלית. אז נשא לאישה את דינה, שהייתה חברתו זה חמש שנים. על אף נטל־העבודה עשה רבות כדי להרחיב ולהעמיק את השכלתו והתכונן לגשת לבחינות הבגרות. בלילות, לאחר יום עבודה מפרך, ישב רבות וקרא ספרי־לימוד והכין את שיעוריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסף ונשלח לרמת הגולן, שם לחם בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) לחם יוסף כמפקד־טנק בקרב על נפח. במהלך הקרב השמיד טנקים רבים של האויב עד שנפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות.

הוריו תרמו לזכרו מנורה לבית הכנסת "היכל דוד" בתל־אביב.

מנשס, מנחם

מנחם, בן אולגה ויחיאל, נולד ביום כ״ד בשבט תשי״א (31.1.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שלווה״ בחיפה ובבית־הספר התיכון ״שפרינצק״, וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״מוסינזון״ ברמתיים, במגמה של מכונאות רכב. מנחם היה תלמיד נבון וחרוץ והרבה להתעניין בנושאים שונים. יחד עם הלימודים עסק בספורט, השתתף בתחרויות של אתלטיקה קלה ואף זכה בפרסים ובתעודות הצטיינות. הוא היה חבר בחוגים לקליעה למטרה, לג׳ודו ולשחייה, התעניין בכל החידושים בתחום הספורט ואף הרבה לקרוא ספרים העוסקים בתחום האתלטיקה הקלה. לדברי מחנכיו היה מנחם תלמיד ממושמע ומסודר ואף שימש דוגמא לחבריו בכיתה, במילוי משימות שהוטלו עליו. תמיד היה מוקף בחברים וביתו היה פתוח לכולם. הוא היה גלוי־לב ואהב לעזור לזולת. למרות שגדל והתחנך בעיר, אהב מאוד את האדמה ואת החקלאות ולחבריו סיפר כי הוא חולם להיות חקלאי בעתיד. להוריו ולכל משפחתו היה בן מסור ודואג. אמו סיפרה כי הבית והמשפחה תפסו מקום ראשון בסולם העדיפויות שלו. הוא שיתף את הוריו בחוויותיו והיה משוחח ומתייעץ עמם בכל מיני נושאים ובעיות שהעסיקוהו.

מנחם גויס לצה״ל בראשית מאי 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מפקדי כיתות ובקורס מפקדי טנקים ושירת כמדריך בבסיסי ההדרכה של חיל השריון. הוא היה חייל ומפקד אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו ביחידה במזגו הנוח, בסבילותו ובצייתנותו. לא היה כמותו מסור ודואג לפקודיו. בתקופת השירות בצה״ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לטלפן הביתה ואת כל חופשותיו נהג לבלות בבית, בחברת בני המשפחה.

בתום שירות החובה שלו השתחרר מצה״ל ונרשם ללימודים במגמה למכונאות רכב בבית־הספר להנדסאים, שליד הטכניון בחיפה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידת המילואים שלו ולחם בקרבות הבלימה בסיני ובחזית התעלה. במהלך הקרבות על העיר סואץ, ביום כ״ט בתשרי תשל״ד (25.10.1973), נפגע באש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח.

מסינגר, יצחק־מאיר

יצחק, בן שינדל והירש, מניצולי השואה, נולד ביום י״ח בטבת תש״ז (10.1.1947) בשצ׳צ׳ין שבפולין. יצחק היה ילד יפהפה ושובב, שהיה אהוב על הכול. כשהיה בן שלוש שנים נשלח ללמוד בחדר, בעיר הולדתו בפולין. הוא היה בעל תפיסה חדה וזיכרון מצוין. עד מהרה התבלט משאר התינוקות בחדר ורבו החל לכנותו בתואר ״גאון״. כיוון שהיה חכם וגם ניחן ביופי, זכה שהכול סלחו לו על מעשי השובבות והקונדסות, שהיו חביבים עליו מאוד. מעטים היו האנשים שיכלו לעמוד בפני קסמו וחינו. כשהיה בן שבע החל לומד, במקביל ללימודים בחדר, גם בבית־הספר היסודי על־שם פרץ בשצ׳צ׳ין. כל אותן שנים עשו הוריו מאמצים גדולים כדי לקבל היתר עלייה לארץ ישראל. לאחר התרוצצויות רבות בין המשרדים השונים זכו לבסוף – בשנת 1957 – בהיות יצחק בן עשר, לצאת מפולין ועלו ארצה. תחילה התגוררה המשפחה בנהריה, אך כעבור תקופה קצרה העתיקה את מגוריה להדר־יוסף. יצחק המשיך את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם דוד ילין. עקב קשיי פרנסה נאלצה המשפחה להחליף את מגוריה פעם נוספת ועקרה לתל־אביב. שוב החליף יצחק בית־ספר, וסיים את הלימודים היסודיים בבית־הספר ״בארי״ ביפו. למרות חילופים רצופים אלה הצטיין יצחק בלימודיו ובכל בית־ספר היה בין ראשוני התלמידים. למזלו ניחן בצירוף הנדיר של אופי שקט עם הכישרון לקשור ידידות. אף כי אהב להתבודד במשך שעות ולקרוא ספרים שהיו אהובים עליו, השתתף באופן פעיל בחיי החברה של בני גילו, בבית־הספר ומחוצה לו. בתום לימודיו בבית־הספר היסודי החליט לרכוש מקצוע והלך ללמוד בבית־הספר המקצועי ״בוגרשוב״, אבל בית־הספר הזה לא סיפק אותו. לקראת תום שנת הלימודים השנייה המליץ מנהל בית־הספר בפני ההורים להעבירו לבית־ספר מקצועי בעל רמה גבוהה יותר, שתהלום את כישוריו המצוינים של בנם. יצחק ניגש לבחינות־הכניסה בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, עבר אותן בהצלחה וסיים לבסוף את לימודיו בבית־ספר זה.

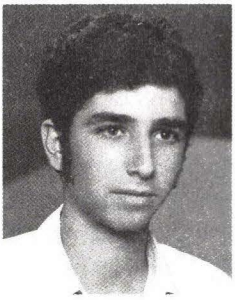
יצחק גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1964. מאז ומתמיד חלם לשרת בחיל השריון, ולשמחתו אכן הוצב לחיל זה. לאחר הטירונות, עבר קורס־יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן בטנק מדגם ״שרמן״. הוא השתלב במהירות בחיי הצבא ואהב את הפעילות של חיל השריון. מפקדו כתב עליו: ״הוא היה נעים הליכות, שקט ומסור. יצחק היה אהוד על חבריו ליחידה ולצוות. הוא היה חייל מעולה, שביצע את המוטל עליו בנאמנות״.

כשבוע לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר בתום תקופת שירותו, נקרא מחדש ליחידתו כשפרצה מלחמת ששת הימים. הוא השתתף בקרבות בסיני ובנס הצליח להיחלץ מתוך טנק בוער. שנה לאחר המלחמה נשא לאישה את פנינה חברתו והחל מתכנן את חייהם לעתיד. הוא עבד כחרט בתחום המכניקה העדינה וכיוון שניחן בתבונת כפיים עשה חיל בעבודתו. לאחר כשנתיים נולדה בתו הבכורה איריט, והדבר המריץ אותו להרבות בעבודה, כדי לאסוף כסף לרכישת דירה. הוא עשה לילות כימים בעבודה ובספטמבר 1973 עברה המשפחה להתגורר בדירה החדשה, שרכש בראשון

לציון. שלושה שבועות אחר־כך פרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן, כאיש צוות טנק. בקרב שהתחולל ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, שאחת מהן נולדה לאחר מותו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. יצחק היה אהוד על כל מי שהכירו".

מסלטון, אליהו

אליהו (אלי), בן יפה ושמעון, נולד ביום כ"ה באדר ב' תשי"ד (30.3.1954) בכפר־הדר, הוד־השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי א' ברמתיים, והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם מוסינזון במגדיאל, במגמה של מסגרות מכנית. תלמיד טוב היה וממושמע, חרוץ ומתמיד. הייתה לו דרך מקורית משלו לפתור בעיות ולבצע מלאכות. ילד אחראי, וכל משימה שהטילו עליו השתדל לבצעה בשלמותה. אלי היה פיקח ונבון. מוריו וחבריו חיבבו אותו, לא בגלל הישגיו בציונים, אלא בשל הופעתו הנעימה, שכן היה נער חביב על כולם. הוא היה שובב־נחמד, מאותם שובבים שכולם אוהבים, דובר אמת ולוחם למען עניין שנראה צודק בעיניו. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים ניצל את זמנו עד מועד גיוסו ויָצא לעבוד במקצוע שלמד, כדי לעזור להוריו. אלי היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", חובב ספורט ונלהב לכדורגל ואף נמנה עם חברי הנבחרת של הוד־השרון. כיוון שביקש להצטרף לנבחרת "הפועל" פתח־תקוה, היה נתון בהסגר לשנתיים, ועשה חשבון שהתקופה תגמר עם תום שירותו בצה"ל.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972. משפחתו היתה גאה בו בשל היותו הבן הראשון בצבא. הוא סיים את תקופת הטירונות בהצלחה והוצב להשתלמות בקורס בחיל הקשר. משסיים היה אלחוטן טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ועשה את כל שהוטל עליו בדייקנות רבה. לעתים רחוקות היה בא הביתה, אך השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולא התאונן על האימונים הקשים והמפרכים. במכתבים שהקפיד לכתוב הביתה לא סיפר דבר מן הקורות אותו בצבא. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". שבועיים לפני ראש השנה תשל"ד היה בחופשה אחרונה. הוריו ניסו לשכנעו לבקש העברה ולשרת קרוב למקום מגוריו. תשובתו הייתה: "אם כל אחד ירצה להיות בעורף, מי יהיה בקו הקידמי?" בערב ראש השנה התקשר אלי להוריו ואיחל "שנה טובה" והודיע שלא יבוא לחג. יומיים לפני יום הכיפורים צילצל שוב להוריו והודיע שהוא מרגיש טוב ומבקש לא לדאוג לשלומו. אין ביכולתו לבוא ליום הכיפורים ומקווה לחגוג את חג הסוכות בבית. לפי התקציר שקיבלו הוריו, מספר

ימים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נשלח אלי למעוז "מילנו ב'", בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, לשמש כאלחוטן. ביום 7.10.1973, לאחר שלושים שעות של לחימה קיבלו אנשי המעוז פקודה לסגת בחשכת הלילה. הם נסוגו ונעו לכיוון דרום־מזרח ונכנסו לעיר קנטרה. בדרך נתקלו במארב מצרי, שכלל טנקים ואנשי חי"ר מצריים. מספר חיילים נפצעו והאנשים נאלצו להתפצל לשתי קבוצות. אחת הקבוצות, שמנתה כשבעה־עשר חיילים, הסתתרה בתוך חדר של אחד הבתים הקיצוניים, ביציאה מן העיר קנטרה. הקבוצה שהתה שם במשך כל היום ועד למחרת. ביום שני, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), אחרי הצהריים, גילו אותם חיילים מצרים, הקיפו את הבית וירו עליהם. קצין מצרי ניגש אל תוך החדר, ירה באקדח וקרא לאנשים להיכנע. מתוך הקבוצה שהייתה בחדר קמו שמונה אנשים ויצאו ממנו, השאר, כתשעה חיילים וביניהם אלי, לא יכלו לקום, או החליטו לא להכנע, ונשארו בו. המצרים זרקו לתוכו רימוני רסס וכן ירו לתוכו צרורות. האנשים שנכנעו וחזרו מהשבי סיפרו כי כל האנשים שהיו בחדר נהרגו. רוב העדים לא הכירוהו בשמו וכינוהו "הקשר הצעיר". בתחילה נחשב אלי לנעדר. אחרי־כן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. ביום 31.12.1973 קיבלו הוריו הודעה על נפילתו. לאחר שזוהתה גופתו, הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין ברמות־השבים, הוד־השרון. השאיר אחריו אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספרי תפילה לבית הכנסת של העדה הספרדית בהוד השרון; בבית־הספר הממלכתי א' ברמתיים הקימו הוריו חדר טבע לזכרו.

מעוז (לפידות), הלל

הלל, בן יונה ואליהו, נולד ביום שבת, ו' באלול תש"י (19.8.1950), בקיבוץ הזורע. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "שומריה" במשמר העמק. הלל היה תלמיד חרוץ ומתמיד, ואהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכת הכיתה כתבה עליו: "תמיד היה סוער, תמיד פעיל, עסוק ומעורב בכל המתרחש סביבותיו. הוא ידע להסתבך בריב ולצאת ממנו בחיוך מפויס על פניו. נראה כמו היה מחפש כל הזמן – מחפש עניין, מחפש חברים, מחפש את עצמו". חברו סיפר עליו: "הוא העמיק לחשוב, רגיש היה ותוהה ושואל. הוא הפליא לעשות בתחום הטכני. היו לו 'ידי זהב' והייתה בו זריזות מחשבה".

הלל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968. תחילה הוצב לחיל־האוויר והחל להשתלם בקורס טיס. לאחר חודשים אחדים ביקשו מפקדיו לשולחו להשתלם בקורס לנווטים, אך הוא העדיף לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק "פטון" ובקורט מפקדי־טנקים והיה בו חניך מצטיין. לאחר תקופת שירות מצוין הוחלט לקדמו והוא השלים קורס קצינים וקורס קציני שריון. משסיים הוצב ביחידת שריון ונחשב שם בעיני כל כקצין יעיל, אחראי, מסור, בעל יזמה ומפקד מצטיין ואהוד. על חלקו בפעילות

מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". לאחר תום שירות החובה שלו שירת חודשים אחדים בצבא הקבע, ואחר־כך השתחרר.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי היה לראש קן "השומר הצעיר" בחולון. כאן נתגלה הלל במלוא יכולתו הארגונית. אחד מחבריו המדריכים מספר: "היה בו מרץ לא־נדלה, חרוץ ומסור עד אין קץ, אינו עושה חשבונות אישיים ומוכן לתת מעצמו עוד ועוד. הוא ידע את חולשותיו האישיות ואת אי־יכולתו בתחומים שונים. הוא היה איש המעשה, היזמה, הפעילות והביצוע. המחשבה והתכנון המוקדם היו בעיניו הבסיס לכל עשייה. הוא שנא דיבורים שאין עמם מעשים ורעיונות של הגשמה. הוא ידע שיש להעז ולעשות והיה נכון להסיק מסקנות אמת מהצלחותיו, ובעיקר מכישלונותיו". הלל היה חברותי מאוד וחביב, מסור מאוד, אחראי, יסודי בגישתו וקפדן בכל מעשיו. הוא אהב את העבודה, וכפעם בפעם, בחופשותיו, היה חוזר אל מסגריית הקיבוץ כדי לעבוד שם וליצור. לעתיד התכונן ללמוד פסיכולוגיה באוניברסיטה של תל־אביב. במלחמת יום הכיפורים השתתף הלל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל הלל בקרב בגזרה המרכזית. גדודו התקדם בציר רפידים–איסמעיליה לקראת מגע עם האויב. באיזור "ציונה" התפתח קרב שריון בשריון. הגדוד נכנס לקרב בשעות הדמדומים והחל בהשמדת שריון האויב. בשעת הקרב הונחתה על הגדוד הפגזה ארטילרית כבדה והלל נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ הזורע. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הלל גילה אומץ לב והקרבה, שימש דוגמה לחייליו ופקד על יחידתו בעוז ובקור רוח".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים ותצלומים; בני משפחתו וידידים תרמו לקן "השומר הצעיר" בחולון, להרחבת הספרייה ולרכישת צורכי תרבות אחרים.

מעין, עמיקם

עמיקם, בן דבורה ורפאל, נולד ביום ב' באייר תש"ח (11.5.1948) בקיבוץ מזרע. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ, ואחרי־כן המשיך את לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי שם. שמו נקרא עמיקם על כי נולד בימים שקמה המדינה. בילדותו הוא היה מהבולטים בילדי קבוצתו בבית־הספר ובמשך שנים היה ראש קבוצה ובעל סמכות בין חבריו. ביום הולדתו העשירי – בשנת העשור למדינה – הוזמן עמיקם למשכן הנשיא; הוא לא התרברב בכך ונתן לחבריו להרגיש שההזמנה היא גם לכבודם. בנעוריו הדריך בני נוער במשך שנתיים, בתנועת "השומר הצעיר" בגבעת־המורה. הוא היה חובב ספרות ואמנות ושאף להיות במאי תיאטרון. לדברי חבריו היה רציני ומבוגר ביחסו לזולת, ידע לוותר בשעת הצורך ולשפוט דברים בהגיון וביישוב דעת. עמיקם היה בעל מרץ

רב וכושר סבילות ומוכן היה לקבל על עצמו תפקידים רבים. מטבעו היה מלא חיים ואהב את החיים, רוחו הייתה איתנה וחוש ההומור שלו עמד לו במצבים קשים. אף־על־פי שהיה מיושב ושקט, תמיד היה נזעק ולוחם נגד עוולות ואי־צדק. בעודו נער נאבק על שבני־קבוצתו לא יקבלו סמלים מהתנועה, כי חשב שעדיין אין הם ראויים להם. עמיקם היה צנוע בהליכותיו ומעולם לא טרח להתבלט. היה בו יופי פנימי וחיצוני. בתקופה שסיים את הלימודים במוסד החינוכי, נחשב לחביבן של הבנות ונודע כבחור היפה של המחזור. עמיקם ידע לרכוש ידידים. רבים חיבבו את דמותו המחייכת והוא כונה "עמיקם כל הארץ".

עמיקם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פטון", השתתף במלחמת ששת הימים בקרבות סיני כטען־קשר בטנק. זמן־רב אחרי־כן היה מזועזע ממה שראה. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, הוצב כמפקד טנק בגדוד שריון. מאחר שהצליח יפה בתפקידו, נשלח לקורס קצינים לחילות אג"ם ולקורס קציני שריון ואחרי־כן הוצב כמפקד מחלקת טנקים באחת מיחידות החיל. בתפקידו זה העריכו מפקדו כקצין טוב מאוד, אחראי, יעיל מאוד ובעל כושר מנהיגות, וכעבור זמן הועלה לדרגת סגן. בתעודת השחרור שלו צוין כקצין טוב מאוד, אחראי, יעיל ובעל יזמה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוא הוצב לשירות מילואים באותו גדוד. גם בעת שירותו במילואים ציינוהו מפקדיו כקצין מסור ואחראי בצורה בלתי־רגילה, עירני ומגלה כושר תושייה מצוין במצבים מסובכים. לאחר השחרור חזר עמיקם למזרע. אולם כעבור שנה, החליט לעזוב את הקיבוץ, שכן רצה להכיר את חיי העיר ולטייל בעולם. על מניעיו לעזיבת הקיבוץ ועל מעשיו והרגשותיו בעיר, רואיין בעיתון של מזרע, ברשימה שכונתה "בלדה לעוזב־קיבוץ". תחילה עסק בדיג עם שותף, אך משנכשלו, עבר לעבוד בציוד כבד באורון ואחרי־כן עבד אצל קבלן פרטי בירושלים, ביישור שטחים על הר הצופים. באותו זמן החל ללמוד לבחינות הבגרות. בשנת 1972 נשא עמיקם לאישה את חברתו אסתי והתגורר עמה ברמת־גן. הוא החל ללמוד עבודה סוציאלית באוניברסיטת בר־אילן והספיק ללמוד שנה אחת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא עמיקם ליחידתו והשתתף עמה כמפקד מחלקה בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. לדברי חברו לנשק עמד בלחץ הקרבות בקור רוח למופת ואף היה מתבדח במכשיר הקשר בתוך האש והמועקות של הקרב. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), במהלך קרב הבלימה בציר רפידים–איסמעיליה בגזרה המרכזית בסיני, אחרי שגדודו כבש את "חמוטל", נפגע עמיקם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במזרע. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם גילה אומץ־לב והקרבה בעת הקרבות. כמפקד בגדוד שימש דוגמא לחייליו ופקד על יחידתו באומץ־לב ובקור־רוח".

מצגר, אשר

אשר (שרי), בן אסתר ופנחס, נולד ביום כ״ב באדר א׳ תש״ח (2.3.1948) בחוינוב שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. את שנת לימודיו הראשונה עשה בעיר מולדתו, אחרי־כן למד בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־דתי ״תורה ומלאכה״ בתל־אביב, במגמה למסגרות ולמכניקה עדינה. אשר היה תלמיד טוב וממושמע, ועל אף שבתחילה לא הייתה הלשון העברית שגורה על־פיו, עשה חיל בלימודיו ומוריו הרבו לשבחו על חריצותו. חבריו סיפרו כי בבית־הספר היסודי הצטיין במלאכת־יד בעץ ובבית־הספר התיכון עשה חיל בסרטוט. הוא לא רצה להכביד על הוריו ובימי החופשות עבד כדי להקל עליהם בכלכלת הבית, וכך מימן את לימודיו. אשר היה חובב ספרות והרבה לקרוא, אהב מוסיקה קלאסית וספורט. היה לו אוסף גדול של בולים והוא שקד על טיפוחו וגידולו. אשר היה בעל אופי חזק, עקשן מאוד ולא נרתע מכל קושי בכל בעיה מהבעיות שנתקל בהן. חברותי היה וקל להתיידד. בחוש ההומור שלו ובחיוכו ידע לקרב אליו חברים רבים, ואלה הרבו להתארח בביתו. הוא שפע שמחת חיים, האיר פנים לזולתו וסייע תמיד לכל אדם שפנה אליו, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. טוב־לב היה ורחב־יד. בן נאמן למשפחתו ובעל מסור לרעייתו, שרה.

אשר גויס לצה״ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנקים בינוניים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, שמפקדיו ופקודיו חיבבוהו. במלחמת ששת הימים לחם בפיקודו של רב־סרן שמאי קפלן ז״ל, ובמהלך שירותו השתתף בפעולת סמוע ובפעולת כראמה. על חלקו במלחמת ששת הימים הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. כמו כן הוענק לו ״אות השירות המבצעי״.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר השקיע אשר את כל מרצו בעבודתו, ראה ברכה בעמלו והתקדם במהירות בדרגה ובמעמד. הוא היה מנהל המחלקה הטכנית בחברת ״בריח״ בפתח־תקוה ואחרי־כן עבד בחברת ״אלג׳ים״ למחקר ולפיתוח בחולון. בכל מקום שעבד זכה להערכה רבה ולדברי שבח מפי חבריו ומפי הממונים עליו, על תבונת כפיו, על דייקנותו ועל אחריותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אשר בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע הטנק שלו ליד מגנן הנ״ט בתל־אלטאלה, בשעת הפריצה למתחם חושנייה, ואשר נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה, אב, אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אשר שימש דוגמה ומופת לחבריו ופקודיו, ומילא את תפקידו בנאמנות ובמסירות״.

מצלאוי, צדיק

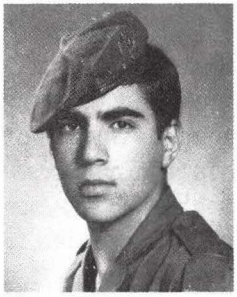

צדיק, בן פחימה ונחום, נולד ביום י"ז בסיון תש"ה (29.5.1945) בעירק ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי "קשט" ובישיבה התיכונית־מקצועית "קרית נוער" בירושלים. צדיק היה תלמיד שקט ושקדן, מקובל על מוריו ועל חבריו ואהוד על מכריו בזכות אהבתו לזולת ונכונותו לעזור תמיד כשחיוך של טוב־לב על פניו. הוא היה בן נאמן להוריו ומסור למשפחתו. להוריו רחש כבוד והערכה וקיבל את מרותם, ויחד עם זאת שימש להם תכופות כיועץ וחבר. כלפי אחיו ואחיותיו נקט יחס אבהי והיה בעיניהם בבחינת המנהיג, שישמש בעת צרה כמשענת. כן תלו בו הכל את תקוותיהם. הוא היה ענוותן, רגוע ושקט, בעל אופי נוח, ותמיד נטל על עצמו את עיקר העול ונטל־העבודה. לפי דמותו היה תמיר, חסון ונאה־מראה.

צדיק גויס לצה"ל בסוף יולי 1962 והוצב לחיל הרגלים. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למפעילי מקל"פ, ונשלח לנח"ל בקיבוץ לביא.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ביחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. במסגרת שירותו הועלה לדרגת רב־טוראי. אחרי־כן הוצב בחטיבת ירושלים, שבמסגרתה לחם בירושלים במלחמת ששת הימים. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא היה חייל טוב ומסור ומפקדו כתב עליו: "גילה מסירות רבה לחבריו ויכולת ארגונית מעולה. היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו". הוא נחשב עובד־דפוס מעולה בעבודתו בעיתון "ג'רוזלם פוסט", ואף נשלח להשתלמות מקצועית בגרמניה. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בסיני, והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ"ו בכסלו תשל"ד (20.12.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מצליח, ציון

ציון נולד בירושלים ביום ה' בטבת תשי"ד (14.12.1953), להוריו יונה ושרה. סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "בית יעקב" והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט קנדי" במגמה של מכונאות־רכב. היה בן מסור להוריו ולבני משפחתו. בבית־הספר היה תלמיד טוב וחביב על מוריו. חבריו הרבים הוקירוהו ואהבו אותו. יחסו לזולת היה אדיב ותמיד שש לעזור. בעבודתו היה נמרץ, אחראי ודייקן. כל התכונות הללו ניכרו בו גם בשירותו הצבאי.

בנובמבר 1971 גויס לצה"ל והודות להכשרתו המקצועית הוצב כמכונאי בחיל חימוש. על־פי בקשתו הועבר לסדנא במסגרת יחידת צנחנים. מכאן יצא לקורס נהגים

ואחרי־כן לקורס צניחה, שאחריו ביקש לעבור ליחידה קרבית, אך מבוקשו לא ניתן לו. בשנת 1972 השתתף בפשיטה אל מעבר לגבול, במסגרת גדוד הצנחנים שאליו היה מסופח. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים סופח, לפי בקשתו, אל הפלוגה המסייעת של גדודו, כנהג של זחל"ם מרגמות. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל ציון בקרב בציר "נוה־יורה", ליד "מוצב המזח", שלחוף תעלת סואץ. פגז פגע בזחל"ם שבו נהג ורסיס חדר לחזהו והוא נהרג במקום. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל. ביום ד' באלול תשל"ד (22.8.1974) הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל. הניח אחריו אב, אם, שני אחים וארבע אחיות.

לזכרו נטעו הוריו ובני משפחתו חורשה בעמק אילון.

מצליח, קמל

קמל (סמי), בן אסתר ויצחק, נולד ביום י"א בחשון תש"י (3.11.1949) באיסטנבול שבתורכיה. הוא נתייתם מאביו עוד בהיותו תינוק רך. מאז נקטעו חייו המאושרים. אמו עבדה ולכן נאלצה סבתו לטפל בו. היא עשתה זאת באהבה ובמסירות, כאילו היה בנה. קמל עלה לארץ בשנת 1964 יחד עם משפחתו, ועד שהגיע זמנו להתגייס עבד לפרנסתו. קמל היה חובב ספורט ונלהב למשחקי הכדורגל והכדורסל. הוא היה נמרץ מאוד ופעלתני, אהב לעבוד ושנא את הבטלה. הממונים עליו שיבחוהו על תבונת־כפיו ועל מסירותו לעבודה, והעריכוהו על התמדתו ועל שקידתו. הוא היה רציני בגישתו לחיים. קמל היה אוהב אדם, נכון תמיד לעזור ולסייע לכל בקשה, ועושה את כל שנתבקש שלא על מנת לקבל פרס. ידידיו הרבים אהבוהו.

קמל גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לנח"ל, שבו שירת שנה וחצי. אחרי־כן הועבר לחיל התותחנים. הוא היה אחראי ומסור לתפקידו ונתמנה למפקד צוות של מרגמות כבדות מתנייעות, 160 מ"מ. מפקדו מעיד עליו, שהיה לו רצון עז ללמוד ולדעת. הוא הקפיד תמיד על הופעה מסודרת, אפילו היו הימים ימי מתח וקרב. על שירותו בקווים הקדמיים הוענק לו "אות השירות המבצעי". בזמן שירותו בצבא הכיר קמל את סוזן ולאחר תקופת היכרות קצרה התארסו השניים. שאיפתם הייתה לחסוך כסף כדי הצורך לרכוש דירה לעצמם ולהינשא, אך הדברים לא הסתדרו כך, והזוג הצעיר נישא ועבר להתגורר אצל ההורים. הרגע המאושר ביותר בחייהם היה כאשר נולד בנם אילן. ואכן היה ילד יפה ודמה מאוד בתכונותיו לאביו. כמו קמל, שבילדותו גדל ללא אהבת אב, כך גם בנו. קמל היה בן מסור למשפחתו, בעל נאמן ואב אוהב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס קמל ונשלח לחזית בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע קמל ונהרג באחד ממעברי הגידי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח, ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "קמל ז"ל היה מפקד צוות

מעולה. הוא נטע ביטחון בחייליו בשעת הקרב. הוא היה חייל למופת ואחד מטובי הלוחמים ביחידה".

מצפון, רפאל

רפאל, בן הניה ודניאל, נולד ביום ב' בשבט תש"ו (4.1.1946) בכפר אביחיל. הוא סיים את לימודיו היסודיים באביחיל ואחר־כך עבר לבית־הספר הימי מכמורת, שם סיים שתי שנות לימוד. אחרי־כן למד בבית־הספר הימי "שדות ים" ובסיום לימודיו יצא לשנת הפלגות בתפקיד קאדט. הוא היה נער מוכשר ותלמיד טוב, ששקד על לימודיו, ומאחר שמתמיד אהב את הים, עשה חיל גם בלימודי הימאות. הוא היה בן למשפחה של לוחמים במחתרות שלפני קום המדינה, ומילדותו ספג את משמעות המושג ציונות וידע מה נדרשו חלוצי היישוב להקריב למען העצמאות ולמען המדינה.

רפאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1963 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות עבר קורסים שונים והיה ללוחם בצנחנים. אחר־כך יצא לקורס קצינים ובסיומו הצטרף לחטיבת צנחנים. במלחמת ששת הימים השתתף עם פלוגתו בקרבות רמת הגולן והוא כבר סמ"פ. אחרי המלחמה הוטל עליו הפיקוד על קורס צלפים והוא מילא תפקידו זה בהצטיינות. אותו זמן נשא לאישה את חברתו והקים בית בישראל. רפי אהב את חיי הצבא ובמסגרת זו הצליח לשלב גם פעילות בתחביבים שלא אבה להזניח. הוא היה חובב אמנות ובעתות הפנאי נהג לצייר ולפסל. כן אהב מאוד את ספורט הצלילה והשחייה התת־מימית. תחביב זה הניעו לבקש העברה לאילת. באילת שירת כמפקד פלוגת נח"ל, שבצעה לסירוגין תפקידים בהחזקת קו־התעלה ותפקידים שונים בבסיס־האם באילת. כשסיים את תפקידו בהחזקת הקו וכל אנשיו חזרו שלמים ובריאים, לא היה גאה ומרוצה ממנו. במחצית 1969, במהלך מלחמת ההתשה, נפצע רפי בראשו מפגיעת כדור, בעת שניהל קרב מקלעים עם חיילים מצרים, והועבר לבית חולים. כשהחלים מפציעו ביקש לעבור לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורסים שונים היה למפקד פלוגת טנקים. כל שירותו עבר עליו בחזית הדרום. בינתיים נולדו לו שתי בנות וכשהשתרר שקט בקוי החזית, החליט לסיים את שירות הקבע שלו בצה"ל ולבנות את עתידו מחוץ לצבא.

באוגוסט 1973 נולד בנו הראשון. הוא היה אב ובעל למופת, מסור ודואג למשפחתו ושמח בה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא מיד למחנה יחידתו והצטרף אל חבריו הלוחמים. הוא השתתף בקרבות הבלימה עד ה־14 באוקטובר, היום בו נפגע והועבר לבית החולים "בילינסון". מיד כשקם על רגליו החל לשוטט בבית החולים ולחפש את חבריו בין הפצועים, וכשמצא חיילים מגדודו הייתה השמחה גדולה. רבים מהם הודו לו על שהציל את חייהם במהלך הלחימה והוא דאג שהאחיות ימלאו את כל בקשותיהם ולא יחסר להם דבר. כעבור זמן דרש מהרופאים שישחררו אותו, כדי שיוכל לחזור לחזית. משסירבו לו ברח מבית החולים, חזר לסיני

והצטרף לחטיבת שריון בתפקיד מג"ד. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (21.10.1973) בעת שנלחם באזור "החווה הסינית" נפגע הטנק שלו והוא נטשו. המצרים התקדמו לעברו ורפי חשש פן יפול בשבי. הוא החליט לנסות ולהגיע אל כוחותינו, ובעת נסיגתו נפגע ונהרג. זמן רב היה בחזקת נעדר, ומשנמצאה גופתו, הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בשיך אבריק. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רפי השתתף בקרב ההבקעה להקמת ראש הגשר בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור השראה לכוח. רפי היה אהוב ומקובל על פקודיו ומפקדיו. זכרו ודרך לחימתו הם חלק בדרך היסורים של מדינתנו לביטחון ולשלום".

מצרי (שוקרי), שבתאי

שבתאי (שבי), בן נעמי ויששכר, נולד ביום ט"ז בטבת תשי"ג (3.1.1953) בבית־שאן. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שבזי באבן־יהודה, אחרי־כן למד בישיבת "גן־יבנה" והמשיך בלימודיו במפת"ן בקדימה, במגמה של מסגרות. שבתאי היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורהו בבית־הספר היסודי מספר עליו, ש"נמנה עם הטובים והמוכשרים בכיתה והיה בעל ידע רב במקצועות היהדות. הוא היה מצניע לכת ואהוב על חבריו, וכל שהוטל עליו ביצע במסירות". מנהל מפת"ן מעיד עליו שהיה "תלמיד ממושמע, חייכן וביישן, אהב את הבריות, והשתדל בכל מאודו להשיג הישגים ולהשביע רצון מוריו. כל פעולה שנתבקש לעשותה – עשה במסירות ובאהבה". הוא כתב שירים ואהב להאזין למוסיקה. שמח היה ועליז, בעל חוש הומור והרבה להתלוצץ ולהשתעשע. רוחו הייתה טובה עליו תמיד, וחיוך שובב היה על שפתיו. עיניו היו צוחקות ופניו מאירות. הייתה בו שמחת חיים ואהבת חיים, ובמסיבות ובבילויים שארגן לידידיו היה הוא הרוח החיה. חבריו העריכוהו מאוד וכיבדוהו, על מסירותו ונאמנותו, ועל שידע לשמור סוד ולעודדם בשעת צרתם. ביתו היה פתוח לרעיו והם הרבו לבקר אצלו. הוא לא היה בררן ובהליכותיו הייתה פשטות וצניעות. תמיד נהג רצינות בעניינים חשובים והקפיד לסיים בהצלחה כל משימה שנטל על עצמו. מסירותו לעבודתו הייתה לשם דבר בקרב חבריו והוא ביצע כל אשר הוטל עליו בדייקנות ובאמונה. הממונים עליו שיבחוהו על יזמתו ועל אחריותו, על שקידתו ועל התמדתו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

שבתאי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי זחל"ם. הוא היה נהג במפקדת הגדוד, חייל טוב, מסור וממושמע, אהוב על מפקדיו ומקובל על חבריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע שבתאי

בהפגזה ליד תל־ג׳וחדר. רסיס של פגז חדר לגבו והוא מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הנציחו את שמו בבית־הכנסת "שם־טוב" באבן יהודה.

מקוביצקי, ישעיהו

ישעיהו (שייקה), בן מרים ושאול, נולד ביום כ"ג באב תש"ט (18.8.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "הקליר" ובתיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב. שייקה לא הסתפק אף פעם במה שלמד בבית־הספר. כילד וכנער היה רץ מספרייה לספרייה, ובולע ברעבתנות ספרים בנושאים שונים – ספרות יפה, פוליטיקה, היסטוריה וגאוגרפיה. בכל שעשה – הצליח, ובקלות. ביופיו הפנימי והחיצוני ידע לכבוש לב כל. תמיר, בלונדיני, תלמיד מבריק, חבר מסור, מתעניין ואיכפתניק. הוא ידע לשלב לימודים בפעילות חברתית בבית־הספר ובתנועת הנוער, ועדיין נותר בידו זמן בשפע לקריאה ולטיולים. מחנך כיתתו מספר עליו: "המפליא בשייקה היה האיזון שבין פעילותו הלימודית לבין פעילותו החברתית. למרות היותו תלמיד אידאלי, מנקודת המבט של מוריו, היה מכובד ואהוב על חבריו, והם קבלוהו כדוברם ומנהיגם. הוא היה נחבא אל הכלים ויחד עם זאת, אינו נחבא, צנוע וחייכני ועם זאת – ביד בוטחת – מנותני הטון בחבורה. כדבר מובן מאליו נבחר לייצג את הכיתה בועד ובמועצת התלמידים". בקיץ 1966 נבחר לייצג את בית־ספרו במשלחת נוער לצרפת ולאיטליה. את בית־הספר התיכון סיים כשבידו שתי תעודות – תעודת בגרות מעולה ותעודת הוקרה על הצטיינות בפעילות חברתית.

בקיץ שלאחר מלחמת ששת הימים גויס לצה"ל. הוא הוצב בחיל ההספקה, עבר במהירות את מסלול ההכשרה הצבאי, וכשנה לאחר גיוסו הוסמך כקצין. הוא שירת כמפקד מחלקת צוערים בקורס קציני הספקה, ואחרי־כן התמנה למפקד הקורס – תפקיד שהיה בתקן גבוה בהרבה מדרגתו הצבאית. אל הצבא והפיקוד הביא אתו רוח חברות בלתי פורמלית, וחיפש תמיד את החייל שמאחורי המדים. מפקדו מספר: "הוא הסתדר עם פקודיו בצורה יוצאת מהכלל. הרי בדרך כלל, חייל, קצת רע לו. הוא אינו מקבל הכל כפי שהוא רגיל, ומיד הוא מתלונן. במחלקה של שייקה לא שמעתי מלה. כל דבר בא למפקד, לשייקה, והוא טיפל בסבלנות ובמסירות". עם סיום אחד מקורסי הקצינים, שעליהם פקד, אמר לחייליו: "הדבר החשוב ביותר בתכונותיו של קצין הם משמעת, תושייה ויושר". כמפקד קורס קציני הספקה שאף להכניס לנושאי הלימוד גם נושאים המרחיבים את אופקיו של אדם, ותבע לא להסתפק בלימודים צבאיים בלבד. אחד מחייליו זוכרו: "יחסו אלינו היה יחס אבהי... שייקה דאג לספק לחייליו מזון ולבוש, עוד לפני שהגיש לעצמו. הוא היה קצין מסור אחראי ונאמן..."

בקיץ 1970 השתחרר מצה"ל ופנה ללימודי כלכלה באוניברסיטת תל־אביב. גם

כאן היה מעורה בלימודים ובחיי החברה. סטודנט מחבריו כותב: "שייקה בחור שקט, אהוב, מקובל על חבריו. מאלה שעוזרים כשצריך". תוך כדי לימודים נשא אישה והחל לעבוד ככלכלן במכון לייעוץ ולמידע ברמת־גן. כדרכו, היה מסור לחבריו ולעבודה בכל לבו. ביום נפילתו שלח מכתב לחבריו לעבודה, דרש בשלומם וביקשם לעדכן אותו בכל הנעשה במכון, כדי "שיישאר בעניינים". הוא סיים את לימודי ב.א. בכלכלה, והתקבל להמשך לימודי מ.א. במנהל עסקים, אך לא זכה להתחיל בהם. ביום הכיפורים, עם פרוץ המלחמה, התגייס עוד בטרם נקרא לשירות. מפקדו משחזר: "שייקה התייצב לגיוס ביום הכיפורים בצהרים, עוד לפני שהצו הגיע לביתו. כשהוא נכון למלא כל תפקיד שהוטל עליו, החל שייקה בארגון מחלקתו והכנתה, תוך דאגה מתמדת לכל אחד מחייליו היוצא למלחמה. תכונה זו של מסירות והתמדה זכתה להערכת כולנו". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) בשעות אחר הצהריים נפל ישעיהו בקרב ליד דוור־סואר, על גדות תעלת סואץ. מפקדו זוכר את הקרב האחרון: "וכך, פעם אחר פעם, התקדם עם אנשיו ורכבו עד לקו החזית, ותחת אש אוייב עזה ביצע את התדלוק עד אחרון הטנקים. תוך כדי ביצוע התפקיד, נפגע מאש ארטילרית כבדה ונפל... הוא היה מפקד מעולה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול והוא בן 24 שנים במותו. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

הוריו הנציחו את שמו בספריית כתבי העת של הפקולטה למדעי החברה באוניברסיטת תל־אביב.

מרגל, אהרן

אהרן, בן חנה ודוד, מניצולי השואה, נולד ביום י"א בתמוז תש"י (26.6.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תל חי" בשכונת נוה־שאנן, המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־עירוני ג' על־שם זלמן ארן, וסיים את לימודיו בכיתה י"ב במגמה הריאלית של ה"טכניכון" בחיפה. בקיץ תשכ"ח עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. "חייכן, טוב לב, טוב מראה, נעים הליכות ונכון לעזור לכל", כך זוכרים ידידים את אהר'לה. בבית־הספר היסודי התחבב עד מהרה על מורים ועל תלמידים, וברבות השנים, בהיותו תלמיד הכיתות הגבוהות, היה חביבן של הנערות. תלמיד שקדן היה אהרן. אחד ממחנכיו העיד, שחרף היותו מכונס בתוך עצמו, ביישן ונבוך במקצת, עמד במרכזו של כל אירוע חברתי. אהר'לה היה חבר בוועד הכיתה, נשא על שכמו ארגזי מזון בעת מסע כיתתי, יזם וארגן חגיגות ומסיבות. "הוא היה בין אלה, שאי אפשר לכעוס עליהם", סיפר המחנך והדגיש את אצילות נפשו של אהר'לה. בנערותו הצטרף לתנועת הנוער "מחנות העולים" בנווה שאנן, השתתף במחנות ובטיולים רבים, שנערכו במסגרת התנועה ונטל חלק בפעולות ספורט שונות. אהרן אהב מאוד לטייל במרחבי הארץ, נמשך אל נופי הרים ומדבריות ורצה להכיר כל שביל, כל צמח

וכל בעל־חיים בארצו. בן מסור היה אהרן. הוא סייע להוריו בעצה ובמעשה וטיפל באהבה רבה בשתי האחיות הצעירות, שרית ואיריס. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם חסון, בעל עיניים חומות, גדולות ונבונות, בחור רציני בגישתו לחיים.

אהרן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובסיומו הוסמך לענוד "כנפי צנחן". בהצטיינות סיים השתלמות בקורס מ"כים, ובתום הכשרתו במסגרת קורס קציני חיל רגלים, הועלה לדרגת סגן־משנה. אהרן שירת בפלוגת צנחנים, ומונה לאחר זמן כקצין־המבצעים שלה. פקודיו קראו לו "אבא מרגל", כי הוא דרש הרבה, אך ידע להעניק לכל אחד מהם תשומת לב מרבית והיה נכון תמיד להושיט עזרה וסעד. פקודיו מספרים, כי יום אחד גייס את חיילי הפלוגה כדי לאסוף את היבול בחלקת־השדה של אחד החיילים, בן מושב, שאביו נפל למשכב. היה חשש שהיבול יושחת וייפגע מקור פרנסתה של המשפחה. "אהר'לה הוא שיזם וארגן את האסיף לפני רדת הגשמים", סיפרו חבריו. "אבא מרגל" היה נערץ ואהוב על חיילים ועל מפקדים. סיפר אחד החיילים: "כשעמדנו בערב שבת בשלשות, ישרים ומיושרים, עבר מרגל בין השורות, בדק כוננות ודרך אגב תיקן צווארון מקומט של חייל. בנופש שלנו בעכו, רצה שננוח ונבלה כמה שיותר... היום כאילו חסר לפלוגה חלק מן הלב שלה". אהר'לה עשה חיל בצה"ל ובתום שירות החובה שלו, המשיך לשרת בצבא. הוא השתלם בקורס פקחי אוויר, והועלה לדרגת סרן בקיץ 1973. לקראת יום העצמאות תשל"ג ראיין הסופר אהרן מגד את אהרן לגליון החגיגי של "במחנה". "הוא עשה עלי רושם גדול", אמר הסופר. "עמד לפני בחור ישר, גא וצנוע כאחד, מעמיק לחשוב, אמיץ – כעין מופת של הצעיר הישראלי היפה. נחרטה עמוק בזכרוני פגישתנו בשדה, בחול המועד פסח, כאשר חזר מן הבית והביע בכנות כה רבה את מחשבותיו על העניינים שבהם אנו חיים, וגילה קשר כה עמוק להוריו ולמורשת היהודית שלהם". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אהר'לה בראש פלוגת צנחנים לחזית בסיני. במסדר היציאה לקרב, שאל: "מי חושב, שאינו יכול לצאת?" איש לא הרים ידו. ביראה ובהערצה הביטו בו. אהרן נלחם בראש פלוגתו בחירוף־נפש. ברגעים הקשים כשכותרה פלוגתו על ידי כוחות אויב אדירים, ביקש שכל מי שיוותר בחיים, ימסור להוריו, כי צריך להמשיך ולחיות. "צורת מותו הייתה אופיינית לו. תמיד היה מוכן לרוץ ולחלץ חבר", סיפר ידידו הטוב, משה שניר. בשעת קרב על "החווה הסינית", ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) הבחין אהר'לה בידיד שנפגע, אץ לחלצו ונהרג מפגיעת רסיס בראשו בשעה שעזר לפצוע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "אהרן ז"ל שירת כקצין קבע בחיל הרגלים. הוא היה בוגר קורס חיל רגלים וקורס פקחי אויר. אהרן הוגדר כיעיל, מסור ואהוב על הכל".

הוריו של אהרן נטעו ביערות הכרמל חורשה ובה אלף עצים, על שם בנם; ארון לזכר אהרן מרגל ז"ל וחיים שחר ז"ל נתרם לספרייה המקצועית של "בית שבתאי לוי", מעון לילדי מגויסים בחיפה.

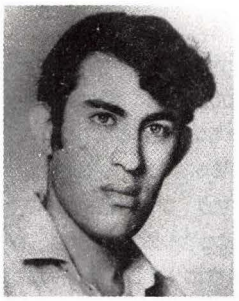
מרדיקס, ירון

ירון, בן אנדה ופנחס, נולד ביום כ״ט בכסלו תשי״ב (23.12.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״כצנלסון״ בגבעתיים, בבית־הספר היסודי ״דגניה״ בבאר־שבע ובפנימייה הצבאית שליד הגימנסיה ״הרצליה״ בתל־אביב. בילדותו היה ירון תלמיד טוב, נער חביב ועליז, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט, בעיקר כדורגל, ונהג לשחק בעצמו ולצפות במשחקים של קבוצות ישראליות וקבוצות זרות. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, ביקש ללמוד בפנימייה הצבאית, כיוון שכבר אז רצה להיות קצין בצבא הקבע. בפנימייה הצבאית בלט ירון גם כתלמיד מוכשר וחרוץ וגם כנער יפה־תואר והכל זוכרים את רעמת השער הבלונדית שלו. כתב עליו חברו הטוב מאותם ימים: ״הגבר היפה וצנוע־ההליכות של הפנימייה״. ירון היה קשור מאוד למשפחתו, לסבו ולסבתו, ובחופשותיו נהג לבקר אצלם. גם בפנימייה הצטיין בתחום הספורט והיה שחקן בנבחרת הכדורגל של המוסד.

ירון גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1969 והתנדב לחיל השריון. הוא סיים בהצלחה קורסים רבים בחיל: קורס מ״כים חי״ר, קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים, קורס קציני שריון וקורס מ״פ שריון והגיע לדרגת סגן. בשירות החובה ובשירות הקבע מילא ירון שורה ארוכה של תפקידי פיקוד ביחידות טנקים. הוא הצטיין כמפקד מעולה ונחשב קצין בעל עקרונות נוקשים בכל הקשור לשמירה על לוח זמנים, על דיווח מדויק ועל המשמעת. לגבי מפקדיו היה קצין נאמן וצייתן ולגבי פקודיו היה מפקד מסור ומתחשב. תקופה מסוימת היה ירון סגן מפקד מדור בבית־הספר לשריון והצטיין כמדריך בעל ידע בתחום השריון והטנקים וכמפקד אחראי. אחרי שעזב את בית־הספר לשריון שירת תקופות ארוכות כמפקד מחלקת טנקים בסיני. מתוך מסירות ואהבה לבני משפחתו נהג בחופשותיו לבלות הרבה בבית, לקרוא ולהאזין למוסיקה. פעמים היה יוצא לטייל בארץ עם חבריו. במלחמת יום הכיפורים פיקד ירון על פלוגת טנקים שלחמה בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד כוחות המצרים, שצלחו את התעלה, ולחם באזור מעוז ״ליטוף״, דרומית לאגם המר הקטן. משימת יחידתו הייתה לחלץ את אנשי המעוזים והוא לחם בדבקות ובעקשנות עד הכדור האחרון. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע ירון ונהרג מפגיעת טיל בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

מרדכי, נדיב

נדיב, בן חסינה וסאלח, נולד ביום י״ג בתמוז תשי״ב (6.7.1952) בירושלים, כבן למשפחה ברוכת ילדים. הוריו עלו מכורדיסטן, התגוררו ארבע שנים בכפר יובל שבאצבע הגליל ואחרי־כן עברו לירושלים. נדיב שסיים שתים־עשרה שנות לימוד בבית־הספר ע״ש הימלפרב בירושלים וקיבל תעודת בגרות, היה קשור מאוד להוריו. למרות עומס הלימודים השתדל לעזור כמיטב יכולתו לאביו, שהחזיק חנות ירקות בשוק מחנה יהודה, ולאמו שטפלה באחיו ואחיותיו ששתיים מהן עוורות. למרות הקשיים היו בנדיב רצון עז ותשוקה להמשיך בלימודים, כי הכיר בחשיבותם להתקדמותו ולהתפתחותו בעתיד. בהגיע שעתו להתגייס בשנת 1970, הועבר, בהתאם לבקשתו, לעתודה האקדמית והחל את לימודיו בבית המדרש למורים ע״ש הרא״ם ליפשיץ בירושלים. בזמן חופשותיו מהלימודים עבר קורסים שונים בצה״ל. את הלימודים סיים באוגוסט 1972 והוסמך כתלמיד מצטיין להוראה במקצועות מדעי הטבע.

נדיב גויס לשירות סדיר בגייסות השריון באוגוסט 1972. את קורס מקצועות הטנק סיים בהצלחה מרובה, בציון 95, והוסמך כטען־קשר, נהג טנק, וכסייר שריון. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים חנה גדודו של נדיב בסיני. הוא שובץ כתותחן טנק המג״ד והשתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הכוחות המצריים. בקרב שהתחולל במוצאי יום הכיפורים מזרחית למעוז ״ליטוף״, נתקע הטנק שלו תוך כדי תנועה בדיונות חול, נפגע פגיעה ישירה ועלה באש. גופתו של נדיב לא נמצאה עד היום ומצבה לזכרו הוצבה בחלקת הנעדרים, אשר מקום קבורתם לא נודע, בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו את מלחמת הגבורה של נדיב וחבריו.

הוריו הנציחו את זכרו על־ידי הכנסת ספר תורה על שמו לבית־הכנסת שבו התפלל; חלק מהמעבדה לכימייה בבית המדרש הממ״ד בו למד, נקרא על שמו; כן הוציאו ההורים לאור חוברת זיכרון ובה תולדות חייו וסיפור לחימתו ומותו.

מרדכי, רפאל

רפאל (רפי), בן נאזי וזכריה, נולד ביום כ״ו באייר תשי״א (1.6.1951) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1954. הוא למד בבית־הספר היסודי ״המגינים״ בקרית־שמונה, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם דנציגר בקרית־שמונה ולימים למד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוג לסוציולוגיה. רפאל היה תלמיד חרוץ, מתמיד ומעמיק, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חובב ספורט נלהב, ביחוד למשחק הכדורסל, ונמנה עם נבחרת הכדורסל בקרית־שמונה. בנעוריו היה מדריך נוער בעיירתו, סייע הרבה לחניכיו בתחומים שונים וידע לעודדם בדברים ובמעשה. מטבעו היה טוב ומיטיב, מוכן תמיד לעזור ונענה ברצון ובמאור פנים לכל בקשה. אהוב היה ומכובד על הבריות, אוהב אדם, חברותי ובעל מזג נוח. חבריו רחשו לו אמון רב, העריכוהו וכיבדוהו, שכן היה ידיד מסור וחבר נאמן. אדם ישר היה, עומד בדיבורו, גלוי־לב ובעל מצפון. הייתה בו פשטות וכנות, ומילדות הצטיין בשמחת חיים ובאהבת החיים. הכל זוכרים אותו כאדם עליז וחייכן, שרוחו טובה עליו תמיד, ומבע עיניו אומר טוב־לב. הוא היה איש שיחה שידע לדבר בהיגיון ובטעם. כמו כן הצטיין במרץ רב ובעקשנות כשחתר להשיג מטרה שהציב לעצמו. אף על פי שניחן בביטחון עצמי רב, לא נהג ברברבנות, אלא היה צנוע והליכותיו פשוטות. כל ימיו היה שמח בחלקו, והצטיין בנאמנות ובמסירות רבה להוריו.

רפאל גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ״כים ובקורס מש״קי תול״ר. באחד הקרבות בימי מלחמת ההתשה נפצע קשה בבטנו, וימים רבים שכב בבית־חולים עד שנרפא. לאחר שהחלים קבעו לו הרופאים פרופיל נמוך, אך הוא עשה מאמצים רבים, וחזר וערער על החלטת הרופאים, עד שהוחזר לו הפרופיל הרפואי כבראשונה. ביחידתו היה חייל מצטיין, אחראי ומסור לתפקידו. גם חבריו וגם מפקדיו אהבו אותו וידעו להעריך את תכונותיו הטובות גם כחייל וגם כאדם.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס רפי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה אל עברה השני של תעלת סואץ. ביום 27.10.1973 עלה ג׳יפ־התולר של רפאל על מוקש בראס מסלה, בצפון מפרץ סואץ, והוא נפצע קשה. שבוע ימים נאבק על חייו עד שמת מפצעיו ביום י׳ בחשון תשל״ד (5.11.1973). למחרת הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הקימו לזכרו פינת הנצחה בבית־הספר על־שם דנציגר בקרית־שמונה.

מרום (מנינג), מקס

מקס, בן גרטרוד וויליאם, נולד ביום כ״ב בכסלו תש״ג (1.12.1942) באינדונזיה. במלחמת העולם השנייה היו הוריו במחנות שבויים במזרח הרחוק, כל אחד במחנה אחר, ומקס היה באותו זמן בבית־יתומים שבחסות הצלב האדום. משנסתיימה המלחמה היה מועמד להישלח לבית־יתומים באוסטרליה, ואחד מעובדי הצלב האדום גילהו ברגע האחרון והחזירו להוריו. הוריו הביאוהו לארצות הברית ושם סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־ספר בשיקגו. לאחר סיום הלימודים נכנס לאקדמיה של חיל האוויר האמריקני. לאחר שהשלים שם את לימודיו, עבר אימונים והוסמך כטייס מסוקים. לימים מונה לתפקיד טייס ומדריך טיסה ובשנת 1965 עשה שנה כטייס בווייטנאם, שם יצא למשימות מבצעיות רבות. הוא היה סרן בחיל האוויר האמריקני, כשהחליט לעלות ארצה. בקיץ של שנת 1969 עלה ארצה יחד עם אשתו.

מקס התגייס לצה״ל באוקטובר 1969 והוצב לחיל האוויר. לאחר תקופת שירות הוענקה לו דרגת רב־סרן והוא פעל כמדריך בטייסת בדרום הארץ. ביחידתו נודע כקצין טוב ואוויראי למופת. מפקדיו העלו על נס את כישרונותיו ואת ידיעותיו הרבות והעידו עליו, שמילא את תפקידיו בדייקנות וביעילות. בזכות אלה נחשב אחד מבחירי הטייסים ביחידתו והכל הכירו אותו כלוחם מצויין, בעל מרץ ודמיון, השואף תמיד לשפר את הישגיו ואת הישגי יחידתו, אך עם זאת צנוע מאוד וחוסך בדברים על עצמו ועל הישגיו. יחד עם רעייתו עבר לגור במגורי הקצינים של היחידה. הוא היה בעל ובן למופת, מסור ודואג למשפחתו. חבריו לצוות אהבוהו והוא היה חביב ומקובל על כל מי שהכירו, בזכות יושרו, הגינותו ולבביותו. ימים אחדים לפני נפילתו נולדה בתו הבכורה ולא היה גבול לשמחתו, אלא שהספיק לראותה רק פעם אחת, בגלל היותו רתוק לתפקידיו בטייסת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח מקס לפעול בחזית סיני והשתתף בפעילות מבצעית אווירית מעל שדות הקרב. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973) נפגע המסוק שלו בפעולה מבצעית בשמי סיני והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בת ואם. מפקדיו וחבריו הספידוהו ואמרו כי אבד להם חבר וידיד, טייס מוכשר, קצין מצוין, לוחם מעולה ואדם יקר.

מרוק, יצחק־יואל

יצחק־יואל, בן טובה ואברהם, נולד ביום י׳ באדר תש״ח (20.2.1948) בגרמניה. בשנת תש״ט, כשהיה בן שנתיים, עלה ארצה עם הוריו. המשפחה הצטרפה לקיבוץ אילת השחר, ושם גדל יצחק והתחנך, למן הפעוטון ועד תום לימודיו בבית־הספר התיכון. בבית־הספר היה תלמיד טוב, והיה מקובל מאוד על חבריו ללימודים. הוא אהב משחק וספורט, ואף השלים קורס למדריכי ספורט ב״מכון וינגייט״. ענפי הספורט האהובים עליו ביותר היו כדורגל, כדורסל ושחייה. הוא אהב גם לטייל, וכשהיה בן שתים־עשרה ערך טיול ברגל עם שניים מחבריו. הם עברו הרים, הלכו בשדות וטפסו על גבעות בדרכם לנהריה וחזרה, ולנו בקיבוצים שבדרך. יצחק, או יצחקי כפי שכונה בפי כל, היה ילד מופנם, שקט וחולמני. כבן יחיד להורים מניצולי השואה, למד להתייחס בסבלנות אל מנהגיהם ה״גלותיים״. הוא עצמו היה צבר בכל רמ״ח אבריו. סיפרה עליו מורתו אביבה: ״הכיתה של יצחק הייתה קשה מאוד מבחינת המשמעת. יצחקל׳ה, ללא ספק, בלט בחריגתו בכיתה זו. הייתה לו חוזת בוגרת ורצינית; משהו מיושב מאוד, שווה־נפש לכאורה, מאופק מאוד. מתבונן היה בהנאה של מבוגר על מעשי הפרחחות של חבריו. כמי שמצוי מעבר לתעלולי הילדות, נראה היה לי כבר אז. המפתיע בכך היה, שעם כל זאת יצחקל׳ה היה אחד מהחבר׳ה. רצינות זו שלו לא נזקפה מעולם לרעתו. תמיד הפליא אותי מחדש בדרך שבה הצליח, עם שהיה כל כך אחר, להיות בכל זאת בתווך״. סיפרו עליו חבריו: ״תכונה בולטת אצל יצחקי הייתה, שאצלו הכל היה צריך להיות ״פרפקט״. כתלמיד בבית־הספר היה שקדן, חרוץ וגם שקט מאוד. תמיד היה מכין את השיעורים כאילו שזה יצא לו מתוך השרוול — מסודר, יפה ונקי. תכונה אחרת שלו, שדווקא לא נוטים לזכור — היה לו חוש הומור נהדר״.

יצחק גויס לצה״ל בראשית ינואר 1967 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס מ״כ רובאי ובקורס צניחה. לאחר תקופה של שירות נשלח לקורס קצינים ולקורס קציני חת״ם. משהגיעה עת שחרורו, לאחר שהספיק להילחם במלחמת ששת הימים, החליט להמשיך בשירות בצבא הקבע, ועשה חמישה חודשים בשירות קבע. מספרים עליו חבריו ליחידה: ״יצחקי הצליח להתחבב על כולם — מהפיקוד הגבוה ועד לאחרון הטבחים. כשבא אלינו לגדוד, הביא עמו משב רוח רענן של נעורים, של ביישנות המלווה בחן רב. יחסו לפקודיו היה מאוד לבבי ונחמד. היה לו חיוך־תמיד על פניו, עניו היה ועם זאת שופע ביטחון״.

בראשית מאי 1970 השתחרר וחזר למשק. ביולי 1971 נשא לאישה את גאולה חברתו ועבר לקיבוצה, שדה נחמיה. שם גם נולדו שתי בנותיו — ענת ומיה. לאחר נישואיו החל ללמוד הנדסת מכונות באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע. במשק עבד בבית החרושת. כאשר נשאל מדוע הוא הולך ללמוד, ענה: ״יש מפעל במשק, צריך קצת לחדש אותו, להכניס שיטות חדשות ומחשבות חדשות״. על עבודתו במפעל סיפר חברו: ״כאשר התחיל לעבוד אתנו, גיליתי כמה קווים אופייניים לו: מידת מסירות וכושר ביצוע נדיר ממש״. על יצחק כבעל סיפרה חברה שלהם: ״הוא היה

בעל נהדר. עשה לבית המון דברים. אחד הדברים שהיו חשובים לו ביותר, היה לימודי הגרפיקה של גאולה". במלחמת יום הכיפורים לחם ברמת הגולן. על איציק במלחמה מספר מפקדו: "אני זוכר את איציק עומד על הזחל"ם ונותן פקודות. לפי אופי הקרב הוא הפעיל, תמיד בנפרד, כל אחד מארבעת הקנים על מטרה אחרת. פעם אמרתי לו: איציק, תתחלף עם הקצין השני. אז הוא ענה: 'עזוב, אני לא עייף'. האמת היא שכולנו היינו עייפים מאוד". ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) היה יצחק בזחל"ם המפקד, ליד מכשיר הקשר, סמוך לכפר טורונג'יה, כארבעה ק"מ ממזרח לקו הגבול. פגז פגע פגיעה ישירה בזחל"ם ויצחק נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדה נחמיה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות והורים.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "איציק בלט בקור רוחו, בשקט האופייני לו, ברצינותו. כקצין בלט בידיעותיו הבסיסיות והמעמיקות, וכמפקד – בכל אותן סגולות שהן נכס למפקדים טובים: רכישת אמון בלתי מסויג מצד פקודיו ומפקדיו והרגשת אחריות".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה מדברי חברים על דמותו, וקטעי מכתבים ששלח להוריו ולאשתו.

מרט, בארי

בארי, בן צפורה וזלמן, נולד בירושלים ביום כ"ו באדר תש"ח (6.4.1948). בעת הולדו של בארי היה אביו מפקד גדוד "מוריה" ואת חגיגת ברית־המילה של בארי (שנקרא על שם דוד אמו ברל כצנלסון) נאלץ לעזוב בעיצומה, משהגיעה הידיעה בדבר ההתקפה על שיירת הרופאים של "הדסה". כשהיה בן שש עברה המשפחה להתגורר ברמת־גן, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ארנון". בילדותו היה ילד שובב, אוהב חיים ומשחקים, אך הקדיש עניין רב למדעי הטבע ולמכונאות, ובילה שעות בפירוק ובהרכבה של כל מה שהזדמן לידיו, ובניסיונות בכימיה במעבדה זעירה, שהקים בחצר הבית. כשהיה בן ארבע־עשרה, מונה אביו קונסול ישראל בבואנוס־איירס, שמה נסעה גם המשפחה. לבארי היה זה מעבר לא קל, מאוירה צברית חופשית אל החליפה והעניבה והנמוסיות המלאכותית של בית־הספר האנגלי. אך עד מהרה מצא את מקומו וכך גם עוצבה דמותו: תערובת של צבר חצוף ושובב ואיש העולם הגדול, הדובר אנגלית וספרדית רהוטות. בארגנטינה היה ארבע שנים וסיים שם את לימודיו בבית־הספר האמריקני, שבו הצטיין בלימוד שפות, רכש חברים רבים ושונים והיה איש שיח נעים ומקובל על מבוגרים ועל בני גילו כאחד. בדרכו חזרה לארץ, טייל לבדו בעולם וביקר בארצות־הברית ובאירופה, ורשמים וחוויות היו לסיפורים נחמדים, שנהנינו מהם שנים.

באוגוסט 1966, כשהגיע לארץ התייצב מיד בבקו"ם והציע את עצמו למבחני טיס, אך לדאבונו היה צריך לוותר על חלום ילדותו בגלל סיבות רפואיות – והגיע

לשריון. שם עבר את המסלול: מט"ק, סמל מחלקה, קורס קציני אג"מ וקורס קציני שריון. במהלך שירותו הצבאי השתתף באופן פעיל במלחמת ששת הימים (כנהג טנק "שרמן") בפעולות תגמול (כראמה) ובתקריות גבול והדריך במשך זמן רב בבית־ספר לשריון. בארי, אומר אביו, התייחס לשירותו הצבאי במלוא הרצינות, במסירות ללא גבול והקדיש מרץ רב ומחשבה לחידושים והצעות־ייעול במקצועות שריון וטנקים. אך למרות שאביו היה איש צבא הקבע, לא הלך בארי בעקבותיו. אך במשך כל שירותו בצבא, בשירות חובה ובמילואים, בתפקיד מפקד מחלקה בגדוד שריון, קיבל ברצון ובשמחה ומילא את כל התפקידים באחריות וברצינות.

הוא השתחרר כקצין מבריק ובעל סיכויים טובים להתקדמות, ויצא לחיים אזרחיים – לימודים באוניברסיטת תל־אביב, בחוג למדעי המדינה, שאותם סיים בהצטיינות וזכה בתואר ראשון. במשך כל זמן לימודיו עבד במשרה מלאה, כמאבטח במטוסי "אל על", וכאסיסטנט מחקר במחשב, בחוג מדעי המדינה באוניברסיטת תל־אביב. לנושא המחשב הגיע תוך כדי לימודיו באוניברסיטה וביצע עבודות מעניינות למען עצמו ולמען פרופ' אריאן, ד"ר ד' נחמיאס ופרופ' טורגובניק. יום העבודה שלו נמשך כשמונה־עשרה שעות. הוא ממש "טרף" את הזמן, היה מאושר בעבודותיו ותמיד היה לו זמן לגינה בבית, לתיקון המכונית ולבילויים חברתיים. מלימודיו במדעי המדינה נראתה לו מאוד הדמוקרטיה האמריקנית כאידאלית, ובמיוחד נראתה לו הכלכלה האמריקנית החופשית כדרך טובה ביותר גם בשביל מדינת ישראל — כי בארי, למרות היותו איש העולם הגדול, היה פטריוט ישראלי נלהב. נסיעותיו הרבות בעולם והיכרויותיו הרבות בישראל ובעולם, אפשרו לו להגיע לשטחי התעניינות וחוויות, אשר מעטים זוכים להם, ולקבל אמת מידה לאיכות החיים, אשר שאף שתקוים בישראל. ערב יום הכיפורים יצא בארי לניו־יורק כאיש ביטחון במטוס "אל על". כשפרצה המלחמה קיבל הוראה מהארץ להישאר במקום, ואף יצא לטיסה אחת, ללוות מטוס שהביא ציוד לישראל. בהגיע המטוס לאמסטרדם, ובארי צריך היה לחזור אתו לארצות הברית, לא קיבל עליו את הדין והתחנן לפני טייס "אל על" ממכיריו, וההוא נענה לו ולקחו כ"טרמפיסט" בתא הטייס. בלי דרכון ובלי חפצים הגיע לארץ. מלחמת יום הכיפורים כבר הייתה בעיצומה ארבעה ימים, ובארי כבר לא מצא את יחידת המילואים שלו, שכבר השתתפה בקרבות. הוא צורף בתפקיד מפקד מחלקה לגדוד, ביחידת שריון חדשה, שהוקמה במהלך הקרבות ונשלחה לסיני. ביום רביעי, כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בדרכם לחציית התעלה, נשלחו לחלץ כוח צנחנים מ"החווה הסינית" ושם פגע פגז מרגמה בצריח הטנק שלו, שבו עמד חשוף, ובארי נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בקרית־שאול. להוריו ולשני אחיו, אבנר ויחיעם, אבד בן ואח יקר, ואין ניחומים.

מרי, יוסף

יוסף, בן טובה ויצחק, נולד ביום כ׳ בשבט תשי״ב (16.2.1952) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי ״נוה־ימין״. במושב נוה־ימין, שם מתגוררת המשפחה, ובבית־הספר התיכון ״כצנלסון״ בכפר־סבא. אווירת המושב הייתה אהובה עליו מאוד. הוא היה חבר נאמן, מנהיג ולוחם למען כבוד הפרט, למען הצדק והיושר, ובעיקר – למען אהבת המולדת. יוסי היה תלמיד מצטיין וספורטאי נלהב. הוא התאמן ב״הפועל״ כפר־סבא, וייצג את קבוצתו כאתלט בתחרויות ארציות, זכה במדליות בתחרויות ריצה וקפיצה, ואף שימש כמדריך ספורט. סיפרו עליו חבריו: ״בשני כתרים החזיק יוסי בהיותו בינינו: כתר התלמיד החרוץ וכתר הספורטאי המצטיין. בשני הכתרים זכה הודות לכישוריו, לשאפתנותו הכנה ולשקדנותו ללא גבול. נראה שאותן דמויות מופת, עליהן קרא הרבה, הן שהיתוו את דרכו בחיים. סיסמתו הייתה: על האדם למצות את כל האצור בתוכו, ולהעניק את עצמו למשפחתו, לחברתו ולמולדתו. כנותו ניכרה בכל מעשיו, ולכן כה הערכנו אותו. חוש הביקורת המעודן שלו, לא הניח לו להתפאר בהישגיו, אלא דרבן אותו להמשיך ולרוץ עוד קדימה. אנחנו התגאינו בהישגיו, ונצחונותיו העלו את קרנם של כיתתנו ושל בית־ספרנו. עיסוקיו הרבים מנעו ממנו מלהרבות בבילויים, אך תמיד מצא פנאי לעזור לחבר הפונה אליו בשאלה. בעדינות ובנימוס פנה אל כל אדם״. סיפר עליו אביו: ״הסיסמה, נפש בריאה בגוף בריא״ תאמה את יוסי להפליא. אהבתו לטבע הייתה גדולה לא פחות מאהבתו לספורט, והוא לא ויתר על שום הזדמנות לתור את הארץ. את הוריו ואת משפחתו אהב וכיבד מעל הכל. כדי לעזור להוריו ויתר לעתים על נוחיותו ורצונותיו, ועמל בהתמדה לשמור על משפחה מגובשת ומאוחדת. תמיד הסתפק במועט, אך לחם קשה כדי להיטיב עם האחרים״.

יוסף גויס לצה״ל בשלהי ינואר 1970 והוצב לחיל האוויר. כשסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, המליצו מוריו שיקבלוהו לעתודה האקדמית, אך הוא סירב והעדיף לשרת ככל החיילים. שמונה חודשים עברו עליו בקורס טיס, אך בגלל סחרחורות בשעת הטיסה, נאלץ לוותר ולעבור לחיל השריון. בחיל זה השתלם בקורס צניחה, בקורס מקצועות טנק, בקורס מש״קי טנק ובקורס מפקדי טנקים, שסיים כחניך מצטיין. לאחר קורס זה נשאר להדריך בבית־הספר לשריון. חניכיו אהבו אותו וראו בו חבר ומדריך כאחד. בכל מכתביו ביטא יוסי את אהבתו לצה״ל ולמדינה.

משסיים את שירות החובה בשלהי יולי 1973, נרשם והתקבל ללימודי הגיאולוגיה באוניברסיטה העברית בירושלים, אלא שלא הספיק לשבת על ספסל הלימודים. במלחמת יום הכיפורים שירת כמט״ק בחזית הדרום. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל, ויוסי נפל. על ימי המלחמה סיפר מפקדו, סא״ל גיורא: ״...היינו יחד בבלימה באזור קנטרה וציר ״חזיזית״. יחד חדרנו לקווי האויב וחילצנו את אנשי המעוז מקנטרה. יחד נלחמנו וחרדנו ושמחנו חליפות. משעברו עשרה ימי לחימה נואשת לבלימת המצרים, חזינו בתפנית – צה״ל צולח את התעלה מערבה. יוסי השתתף אתי והיה עמי בטנק, במארב הגדול, אשר הביא

להשמדת חטיבת הטנקים המצרית, שעמדה לתקוף את ראש־הגשר של הצליחה. לא אשכח כיצד צהל יוסי לכל פגיעה אשר פגע בטנק מצרי, איך היה צועק לי: הבט! הטנק ההוא מכוון עלינו! ולאחר מכן, לאחר שתותחו ירה: הבט! חיסלתי אותו! לא נשכח את יוסי בפשיטות לעומק מצרים, על בסיסי הטילים מערבה לתעלה, לאחר הפריצה בציר "טרטור" ו"החווה הסינית", כאשר המצרים הפכו לצבא נסוג, ואת הרגשת השמחה להיות יחד בין הראשונים מערבה לתעלת המים המתוקים. ראיתי את יוסי כאשר היסב את קנה התותח הצידה, כשראה ששבויים נכנעו בפנינו, והיכרתי את לבו הטוב. ביום ה־19 באוקטובר כבר ראינו את הניצחון באופק, ויוסי היה מאושר בראותו, במלחמתו הראשונה, צבא ישראלי מנצח. מצב רוחו היה טוב והמורל גבוה. בשעות הצהרים של אותו יום היה שקט. יוסי צעק לי שאינו רואה כל תנועה ולא חיילי אויב מבעד לטלסקופ. לפתע ניתכה אש נוראה, הכל הסתחרר והתפוצץ. יוסי נפל. יוסי היה לוחם לדוגמה, תוצר מופלא של דור, שהיכה שורשים בארץ הזאת, בחור חמד אשר החליט: זאת ארצי ועליה יש לשמור". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מרנין (מרצ'בסקי), יאיר

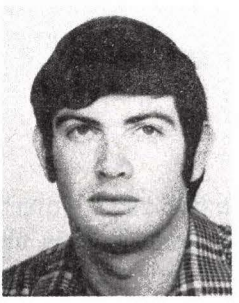
יאיר, בן לאורה (לוסי) ואברהם־יעקב, נולד ביום כ"ג בתמוז תשי"ד (24.7.1954), בקיבוץ רמת השופט. הוא למד בבית־הספר היסודי "נרקיסים" בקרית־טבעון והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם גרינברג בקרית־טבעון, במגמה הריאלית. יאיר היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. אמר עליו מנהל בית־הספר: "הופעתו הייתה חסונה, בלוריתו פרועה, חיוכו שובה־לב ותעלוליו נסלחים. הוא לא היה עילוי, אך ידע להתעלות ולעלות. הוא לא היה יחיד סגולה, ועם זאת יחיד ומיוחד. הוא היה צבר, במיטבו של מושג זה". כתבה עליו מורתו לספרות: "זכורות לי עיניו הבהירות, שמבטן חולם־מרחף, מוטרד ובלתי נינוח מן העולם הרבוע... שהרי לחופש נולד... ביאיר התמזגו תכונות, שהצטברותן הן החיובי והנאצל". כאחיו, פנחס, אהב ספורט ונלהב מאוד לכדורסל. בשל גובהו נמנה עם חברי נבחרת בית־הספר ועם נבחרת "הפועל" בקרית־טבעון, והקדיש לקבוצתו הרבה מזמנו וממרצו. ועוד תחביב היה לו – הצילום. תמיד נשא עמו את מצלמתו כדי להנציח בתמונות חברים ומעמדים, מראות ונופים. תמונות רבות צילם בימי הטיול הגדול, שערכו בני משפחתו, כאשר נסעו לפגוש את אביו במקום שליחותו בניקרגואה. מטיולו זה ברחבי אמריקה הדרומית ובאירופה המערבית חזר גדוש רשמים וחוויות, והוא התכונן, לאחר שישתחרר מן השירות הצבאי, לסייר ברחבי ארצות־הברית. ולאחר הסיור – התכונן ללמוד תכנות מחשבים. יאיר היה חייכן וטוב־לב. יצר השובבות היה גובר בו לעתים, והוא היה מרבה במעשי קונדס ותעלולים, לשמחת לבם של חבריו. סיפוריו המשעשעים,

תיאוריו המלווים מעשי חקיינות וצחוקו המתגלגל, היו מדביקים את כל שומעיהם.

יאיר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והתנדב לחיל השריון. תחילה זומן למבדקי טיס ועמד בהם בהצלחה מרובה. אך הוא סירב להצטרף לקורס־טיס, וביקש, כאחיו, ללכת לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פטון" ובקורס מפקדי טנקי "פטון". בימי הקורס האחרונים פרצה המלחמה וחניכיו נשלחו לחזית. יאיר היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדו אמר עליו, שהיה "חייל מצוין וחבר למופת". במלחמת יום הכיפורים השתתף יאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באותה שעה שנפגע אחיו, פנחס, נפל יאיר בקרב. הוא חש בטנק שלו, עם עוד שלושה טנקים, לסייע למעוזים הנצורים שבגזרה הצפונית, על גדות תעלת סואץ. ליד מוצב "נוזל" נפגע הטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־טבעון, ונקבר ליד אחיו. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת זיכרון לזכרו ולזכר אחיו, פנחס ז"ל.

מרנין (מרצ'בסקי), פנחס

פנחס (פינקה), בן לאורה (לוסי) ואברהם־יעקב, נולד ביום כ"ב בניסן תש"י (9.4.1950) במנדוסה שבארגנ־טינה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. תחילה ישבה המשפחה בקיבוץ רמת השופט ומשם עקרה לקרית־טבעון. הוא למד בבית־הספר היסודי "נרקיסים", ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון על־שם גרינברג בקרית־טבעון, במגמה הריאלית. פנחס, הצעיר בבני כיתתו, היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו, ועמד בהצלחה רבה בבחינות הבגרות. כמו מנהיג היה לחבריו. בסוף שנת לימודיו האחרונה ארגן קבוצת חברים לגרעין נח"ל, שהיה אמור להשלים את קיבוץ מי־עמי. הוא היה חובב כדורסל מושבע ותקופה מסוימת אימן את קבוצת הכדורסל של "הפועל" גבעת נשר. הוא אהב להאזין למוסיקה ולרקוד ריקודי עם, ובשעות הפנאי ניגן באקורדיון. לקראת הבחירות, שהיו אמורות להתקיים באוקטובר 1973, נתן ידו לפעילות ציבורית ולהקמת רשימה למועצה המקומית של קרית־טבעון. הוא היה חברותי, קל להתיידד ונאמן מאוד לידידיו. חברו כתב עליו כי "הייתה בו היכולת ליצור קשרים עם בני אדם, קשרי חברות ואמון. בימי שירותו הצבאי היה האוהל שלו מקור משיכה לכולם, בשל הצחוק הרם שבקע משם תמיד ובשל התעלולים ומעשי הקונדס שעוללו הוא וחבריו". היה לו זיכרון מופלא וכישרון לספר ולתאר מעשים ומצבים לפרטי פרטיהם, בהומור רב ובחן.

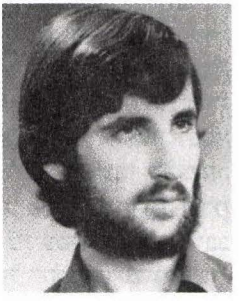
פנחס גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1967 והוצב לנח"ל. אחרי־כן התנדב לשרת בחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס מט"קים. כעבור זמן השלים קורס קצינים וקורס קציני שריון, ומונה מפקד מחלקת

טנקים. הוא אהב את חיל השריון ודאג לחייליו במסירות רבה. כולם חיבבוהו מאוד בשל יושרו הרב ויחסו ההוגן, ובשל שנהג ללא משוא פנים ובלא רגשי עליונות. מפקדיו אמרו עליו, שהיה "קצין נבון, אחראי, מסור, יעיל, דייקן ובעל כושר מנהיגות".

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר עסק במלאכות שונות והיה גאה לעמוד על רגליו. הוא השתלם בקורס למאמני כדורסל במכון "וינגייט" וסיימו בהצלחה מרובה. בשנת 1971 החל לעבוד בחברת "מגור", ועד מהרה היה למנהל סניף חיפה והצפון של החברה, ואחרי־כן שותף בה. הוא התכונן ללמוד מנהל עסקים כדי להעמיק את הידע שלו בניהול הסניף. בשנת 1971 נשא לאישה את עידית, חברתו מימי הלימודים בבית־הספר. בנו שנולד לו, לירן, חלה ומת בהיותו בן שנה אחת. פנחס היה בן נאמן מאוד להוריו, בעל מסור ואב אוהב. במלחמת יום הכיפורים השתתף פנחס בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. הוא מילא תפקיד של מ"פ טנקים, לאחר שמפקד הפלוגה נפצע ונשאר מאחור. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באותה שעה שנפגע אחיו, יאיר, נפל פנחס בקרב. במחצבה ליד הכפר נפח נפגע הטנק שלו והוא נפצע. הוא ניסה לחלץ את עצמו, אך מת לאחר שעות מספר. הוא הובא למנוחת־עולמים, ליד קבר אחיו, בבית־העלמין בקרית־טבעון. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואחות. בתו, שחר, נולדה חודש ימים לאחר שנפל. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו הוציאה לאור חוברת זיכרון לזכרו ולזכר אחיו, יאיר ז"ל.

מרסיאנו, בנימין

בנימין (בני), בן זהרה ויוסף, נולד ביום ט"ז באב תשי"א (18.8.1951) בפס שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" בירושלים, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בירושלים, במגמה של חשמל־אות. בני היה תלמיד טוב, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב חברה, היה חברותי וקל להתיידד. חבריו אהבוהו וכיבדוהו, ורחשו לו אמון רב, שכן ידע להטות להם אוזן קשובה, היה נוח לבריות וחביב. הוא היה איש סוד נאמן, ורחק מריב וממדון. מטבעו היה אוהב אדם, משכין שלום, מכבד את רגשות הזולת ומתחשב ברצונו. לכל בקשה היה נענה בשמחה ובמאור פנים. מעולם לא סירב לעזור לאדם והיה טוב לב ומיטיב עם הבריות. גם בחייו האזרחיים וגם בצבא נכון היה להתנדב לכל משימה, וידידיו הרבים זוכרים אותו כאדם עליז ושמח, בעל פנים מאירות ומבע עיניים האומר טוב־לב. היו בו כנות ויושר, ורגישות למעשי עוולה. תמיד היה צנוע ומתרחק מן הגאווה וההתנשאות. אף על פי שהיה לבבי וחברותי, נמנע מלחשוף את רגשותיו ולספר על עצמו. הוא אהב את ירושלים עירו אהבה גדולה והרבה לבטא אהבתו זו בכל הזדמנות. בן טוב היה ומסור להוריו, נהג בהם כבוד ודאג לשלומם ולרווחתם.

בנימין גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והוצב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס לקשרים גדודיים. זמן־מה עשה בנח"ל־ים והיה הקשר של ההיאחזות, ואחרי־כן עשה בנתיב הל"ה במסגרת השל"ת. לקראת סיום שירותו הסדיר הוצב לחיל התותחנים. הוא היה חייל טוב ומסור לתפקידו וכל חבריו אהבוהו בזכות מזגו הטוב. בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב הביתה בקביעות ומעולם לא התאונן על האימונים, ולא סיפר דבר על חייו בצבא כדי שלא לצער את הוריו. בחופשותיו עבד תמיד וסייע לכלכלת הבית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס בנימין ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה אל תוך שטח מצרים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע ונהרג על משמרתו בגדה המערבית של תעלת סואץ. פגז של האויב פגע בתחמושת של סוללת התותחים, ובהתפוצצות נהרג בנימין במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנימין היה חבר נאמן, לוחם אמיץ וחייל ממושמע. הוא לחם במסירות ובנאמנות, תוך דבקות במטרה".

מרקו, גד

גד, בן מרקו וטובה, נולד ברומניה ביום י"א בטבת תש"ז (3.1.1947). הוא עלה לארץ עם בני משפחתו בשנת 1952 ולמד בבית־הספר היסודי "אחד העם" ובבית הספר המקצועי "עמל" בחדרה. חמש שנים היה גד פעיל בתנועת "הצופים", תחילה כחניך ואחרי־כן כמדריך קבוצות נוער. הוא היה פעיל ומרצני, נודע כספורטאי חובב, שאהבתו הגדולה הייתה הים. בקיץ ובחורף הקדיש שעות ארוכות לשחייה בים והתמחה בדיג תת־ימי. כמו־כן אהב מאוד משחקי טניס וכדורגל. גד היה צעיר חברותי ואהוב על חבריו וידידיו הרבים. הוא ניחן בנפש רגישה, אהב מאוד שירה וספרות יפה, ואף שלח ידו בכתיבת שירים. כל ימיו היה קשור מאוד למשפחתו, בעיקר להוריו, וסייע להם ככל שיכול.

גד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים שונים, לרבות קורס מ"כים והיה נהג, תותחן ומפקד טנק מעולה, ששלט היטב בסוגי כלים שונים. ביחידתו הצטיין גד כחייל שקט, צנוע ואהוד על חבריו. בחוות הדעת עליו ציינו מפקדיו כי מילא את כל תפקידיו בהצטיינות, בדייקנות ובמסירות, תמיד סייע ברצון לחבריו, ומעולם לא התלונן על קשיים באימונים ובפעילות המבצעית. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה אמור להשתחרר, אך לא רצה לעמוד מנגד והמשיך בשירות. במלחמה היה מפקד טנק באוגדה שלחמה בגזרה הדרומית בסיני. במהלך הקרבות נפגע הטנק שלו, והוא החליף טנק והמשיך להילחם עד שנסתיימו הקרבות. אחרי המלחמה נענה לבקשת מפקדיו, התנדב לשירות קבע ושירת עוד שנה ביחידה קרבית של חיל השריון.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר החל גד לעבוד ככרסם מתכת, הוא המקצוע שלמד בעודו נער. הוא עבד כאזרח עובד צה"ל, הצטיין בעבודתו וזכה להערכה רבה מצד הממונים עליו ולאהדת עמיתיו. הוא אף שיכנע את אחיו לבוא ולעבוד עמו באותו מקום. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו זמירה ויחד הקימו בית נעים ומכניס אורחים, שכל ידידיהם אהבו להתארח בו. במלחמת יום הכיפורים לחם גד כתותחן בטנק בקרבות ברמת הגולן. הוא השתתף גם בקרבות הבלימה וגם בקרבות הפריצה נגד הסורים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בטנק שלו, במהלך הקרב ליד תל מסחרה ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה בהריון והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. כחמישה חודשים אחר־כך נולד בנו, ונקרא על שמו – תומר־גד.

בני משפחתו קבעו לזכרו לוח זיכרון בבית־כנסת בחדרה.

מרקוביץ, יוסף

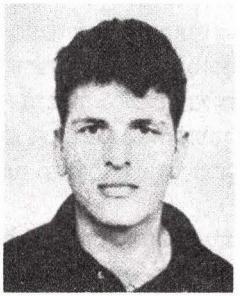
יוסף, בן פפי ומשה, נולד בשנת תשי"ג (1953) ברומניה. הוא עלה ארצה בשנת 1963 עם משפחתו, שקבעה את מושבה בחיפה. הוא התחיל את לימודיו היסודיים עוד ברומניה, והספיק להשלים שלוש שנות לימוד. לאחר שעלה ארצה, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־ספר בחיפה. אחר־כך למד מקצוע במשך שנה, והחל לעבוד כחרט במפעל בחיפה. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו ונהג להפריש חלק משכר עבודתו לידי הוריו, כדי להקל, ולו במעט, על כלכלת הבית.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם עבר מספר קורסים והוסמך כטען־קשר בטנק. אחרי־כן הוצב לחטיבת שריון בסיני ושימש שם בתפקיד טען־קשר. הוא היה חייל טוב, מסור ואחראי. מפקדיו סמכו עליו, ביודעם שכל תפקיד שיטילו עליו יבוצע בקפדנות ובשלמות. יוסף היה חביב ומקובל על חבריו ליחידה בזכות יושרו ובזכות היותו חבר טוב ומסור, המוכן תמיד לעשות כמיטב יכולתו למען הזולת. כל תקופת שירותו הסדיר עברה עליו בסיני. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לחם יוסף במעוז על גדות תעלת סואץ. חיילי המעוז נחלצו להגן על המעוז בגופם, כדי לבלום את התקפת המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) במהלך הקרב נגד כוחות האויב, נפגע הטנק שלו בטיל והוא נהרג. בתחילה לא נודע מקום קבורתו והוא הוכרז כנעדר. לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף נפל במערכה בעת מילוי תפקידו, בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, בקרבת "מוצב המזח". יוסף שירת ביחידת שריון כטען־קשר בצוות טנק. הוא היה חייל מצטיין, איש מקצוע מעולה, מקובל ואהוד על כל חבריו".

שמו של יוסף וחבריו לגדוד, שנפלו בהגינם על המדינה, הונצח בספר זיכרון לחללי הגדוד.

מרשאל, מיכאל־פיטר

מיכאל־פיטר, בן זינה וג׳אן, נולד ביום י״ב באייר תשי״ד (15.5.1954) במאנצ׳סטר שבאנגליה ועלה ארצה בשנת 1969. מיכאל למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו והמשיך לימודיו בארץ. כשנשלח על־ידי אמו לישראל כדי לספוג ערכים יהודיים הצטרף לאולפן הנוער בקיבוץ אפיקים. חבלי הקליטה היו קשים אך מיכאל הפליא את כל הסובבים אותו בהסתגלותו למקום ולהווית הקיבוץ. הוא קשר קשרים משפחתיים הדוקים עם משפחתו המאמצת בקיבוץ, משפחת עליה וצדוק לוי, והחליט להשאר בישראל ולחיות בקיבוץ. מיכאל נסע לביקור משפחתי באנגליה וקיצר את שהותו שם כדי להספיק לחזור לבציר בכרם והודיע למשפחתו שמקומו בישראל וביתו — באפיקים. כפי שמעידים חברי הקיבוץ ״שקד מיכאל על רכישת העברית, היה ער לנעשה בארץ ובקיבוץ והיתה בו נכונות בלתי רגילה לבוא לעזרת הזולת. ידידיו מצאו בו חן מיוחד, יושר והרבה חיבה לבריות״.

מיכאל גויס לצה״ל בחודש ינואר בשנת 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. למרות שעקב בעיות בריאות נתקל תחילה בסירוב, הצליח מיכאל לשכנע את שלטונות הצבא בכשרו לשרת בחיל קרבי וביחידה מובחרת. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ונתגלה כחייל מעולה וממושמע. במלחמת יום־הכיפורים השתתף מיכאל בקרבות בסיני ובצליחת התעלה. חברו לכתה, שמואל, מספר: ״בזמן המלחמה נתגלתה כל חביבותו, חוש ההומור שלו וחדוות החיים שבו. היינו כמו משפחה ומיכאל הביא לנו את העליזות ופינה מעט מקום מרגש הדכדוך ששרר ביחידה״. ביום כ״ב בחשון תשל״ד (17.11.1973) נפל מיכאל בקרב בסיני מפגיעת צלף מצרי מעבר לתעלת סואץ והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אפיקים. השאיר אחריו הורים באנגליה והורים מאמצים בקיבוץ אפיקים, לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מרשיק, גבריאל

גבריאל, בן נעמי ומילן, נולד ביום י״ב בתמוז תשי״ג (25.6.1953) בקיבוץ החותרים. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ החותרים והשתלם שנתיים באגרומכניקה בכפר גלים שליד החותרים. גבריאל, שכונה גבי בפי כל מיודעיו, נולד והתגורר במשך כל חייו בקיבוץ החותרים, והיה קשור מאוד לחבריו במשק ולקיבוץ עצמו. הייתה בו מזיגה של עליזות ורצינות גם יחד. הוא היה צוחק תמיד וראשון לכל תעלול, ועם זאת היה רציני ומכונס

בעצמו. גבי היה ספורטאי מצטיין ואהבתו הגדולה ביותר הייתה הים. הוא הרבה לשחות ולצלול והיה נוהג לצאת להפלגות ארוכות בים, וגם לקפריסין הגיע בהפלגותיו. היו לו "ידי זהב" וכישרון טכני מצוין. מגיל צעיר אהב לפרק כל כלי ומכשיר שנפלו לידו ולא הרכיבם עד שלמד על בוריים את מבנם ואת הרכב חלקיהם הפנימיים. מתנות שנתן לחבריו או לבני משפחתו, היו תמיד מעשי ידיו להתפאר – סיכות ותכשיטים, חנוכיות וחפצי נוי. חברי החותרים זוכרים היטב את הסוכה המפוארת, שהקים בצעירותו במו ידיו, כאשר החליט כי הוא וחבריו צריכים לבלות את חג הסוכות בסוכה משלהם. בשנות הלימודים, וגם אחריהן, היה גבי נמצא במוסך של המשק בכל רגע של פנאי. בעבודתו במוסך שילב בהצלחה תחביב, ידע וכישרון רב במקצועות הטכניים ובמלאכות כפיים.

גבריאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל התותחנים. הוא סיים בהצטיינות את הטירונות ועבר בהצלחה קורס רגמים וקורס מפקדי צוותים. ידיעותיו הטכניות סייעו לו במילוי תפקידו בחיל התותחנים. בסוללה שלו היה הוא האיש שידע לתקן כל תקלה וקלקול בתותח בהיות היחידה בשדה, ולא פעם תיקן את מערכות המים והחשמל. הוא היה חברותי מאוד, חביב על מפקדיו ועל חבריו, ראשון תמיד לעזור לחבר בצרה ולדאוג לחיילים ולנוחיותם. בחופשותיו נהג למהר הביתה לקיבוץ ולחלק את זמנו בין הבית והמשפחה לבין החברים והמוסך, ולבלות במחיצת הטרקטורים והמחרשות. באחיו הצעיר נהג חיבה ודאגה רבה. במלחמת יום הכיפורים היה גבי מפקד צוות מרגמות כבדות ברמת הגולן. הוא לחם בקרבות הבלימה נגד הסורים, עד שנפגע ונהרג ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוצו החותרים. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי גבי היה מפקד צוות שקט ואחראי וכי בזכות חביבותו ורוחו העליזה התחבב על חבריו.

קיבוצו, החותרים, הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה, ידידים וחברים על דמותו; דברים לזכרו פורסמו גם בעלון החותרים, לזכר בני המשק שנפלו במלחמה, ובספר שיצא לאור לזכרם של חללי הגדוד.

משה, אליהו

אליהו (אלי), בן מתילדה ומרקו, נולד ביום כ"ו בסיון תשי"ג (9.6.1953) בתל־אביב, ולמד בבית־הספר היסודי א"ד גורדון ובבית־הספר התיכון "החשמונאים" בבת־ים. בנעוריו היה אלי פעיל בגדנ"ע־אוויר במסגרת בית־הספר, ועשה ימים ולילות בבניית דגמי מטוסים וטיסנים. אך לימים גברה אצלו אהבת הספורט והוא החל להקדיש את רוב זמנו לכדורגל ולשחייה. מבנה גופו היה חסון ולכן הצטיין במקצועות אלו, וכמו כן אהב מאוד לטייל בארץ. אליהו, שכונה אלי בפי חבריו ובני משפחתו, היה אהוב על כל מי שהכירו.

עליז ואוהב חיים היה, בעל כבוד עצמי וקפדן לגבי לבושו ומראהו החיצוני. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, ובעיקר לאחותו המבוגרת ממנו, וחלק עמה את חוויותיו. הוא היה בעל נפש עדינה ורגישה, ששכנה בגוף חסון וספורטיבי, וכתב שירים.

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. הוא התנדב לשרת ביחידת סיור ועבר בהצלחה קורס מש"קי סיור וקורס נהגי טנקים. ביחידתו היה חייל מצטיין, שידע תמיד להתגבר ברוח טובה, בכושר גופני מעולה ובידע מקצועי, על האימונים המפרכים בסיירת. אלי עבר את הארץ לאורכה ולרוחבה במסגרת שירותו הצבאי, והיה מאוהב בנופיה של ארץ ישראל. כל ימיו היה חבר נאמן ומסור. במסעות קשים, בהסתערויות ובאימונים היה הראשון להושיט יד לנושאי ציוד כבד, או לכל חבר שהתקשה לעמוד במאמץ הגופני. הוא היה נווט מצטיין והתמצא היטב בקריאת מפות ובהכרת השטח. אלי היה קשור מאוד למשפחתו, וחבריו מעידים עליו, כי בסדרות ארוכות בשדה ובמסעות ממושכים הרבה לדבר על הוריו, על משפחתו ועל חברתו. בקורס סיור משוריין הצטיין אלי כמפקד מעולה בכל סוגי האימונים ובתרגילי האש. במלחמת יום הכיפורים לחם אלי בקרבות הבלימה ברמת הגולן, בסיירת של עוצבת שריון, ובנגמ"ש שלו פינה פצועים משדה הקרב. הוא השתתף בהסתערות של כוחות צה"ל על הכפר בוקעתה במתקפת הנגד ובקרב זה נפגע ונהרג ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אלי מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף־נפש בקרב.

משה, יוסף

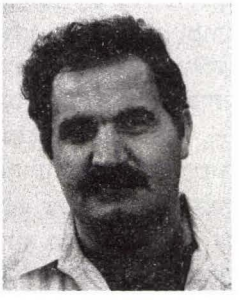

יוסף, בן קליר ומשה, נולד ביום כ"א באלול תשי"ב (11.9.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגינים", ובבית־הספר התיכון "קוגל" בחולון. בבית־הספר התיכון כתב עבודה גדולה על הנושא "התורה המדינית של האיסלאם", בעזרתו של מחנכו ומורו להיסטוריה, יהושפט נצר. בין יוסי ובין המורה נוצרה מערכת יחסים עמוקה מאוד, גם מחוץ לכותלי בית־הספר. במלחמת יום הכיפורים נפלו התלמיד ומורו – השניים שהיו מאוחדים ברוחם ובנשמתם. על יוסי סיפרה אחותו: "הוא היה קשור מאוד למשפחה, ויותר נכון – אנחנו היינו קשורים אליו. שפע של אהבה וחום היה בבית. הרבה זמן ומחשבה הקדיש יוסי לסידור כל פינה מפינות הבית. בשבילי היה כמו אב. תמיד דאג לכל ענייני, ותמיד הייתי פונה אליו בכל בעייה. ביודעו כמה דואגים לו ההורים, נהג להתקשר הביתה לעתים תכופות בהיותו בצבא. ההתחשבות בזולת הייתה טבועה בדמו. יוסי הסתפק במועט ושמח בחלקו. את עיקר זמנו הקדיש למשפחה ולילימודים. כששב הביתה לחופשות, התמלא הבית בחיים חדשים, בחדוות נעורים. הרבה חברים היו לו, וכולם היו בני בית אצלנו. יוסי אהב את החיים, את

המרחבים, את הים והשדות. הוא היה צמא דעת ותמיד נטל עמו ספרים לקריאה בשעות הפנאי. תלמיד מצליח היה, אהוב על מוריו, על קרוביו ועל ידידיו".

יוסף גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגי טנק, קורס תותחני טנק וקורס למקצועות הטנק. על כך סיפרה אחותו: "הוא אהב את הצבא ואת החיל בו שירת. היה שריונר אמיתי, תותחן מצטיין". והוסיף חברו אלכס: "על עבודתו בצבא מיעט לדבר, אך לפעמים, כשכבר פתח את פיו, נצנצו עיניו והוא אמר: 'אין לך מושג איזה תענוג זה כשאתה מכוון נכון ומעלה את המטרה באש'. בחופשות היינו נפגשים כידידים ותיקים. קרה לא פעם שקיבל חופשות שלא מן המניין. יוסי לא נהג להסביר. רק מפי חבריו נודע לי, שהיו אלה חופשות־פרס על הצטיינותו באימונים. קרה שישבו קצינים בכירים ביחידה שלו בסיני, ודנו על המפה בפיתרון בעייה טכנית, שבה עלו מספר טנקים שלנו על מארב שריון אויב בכמות עצומה. אז אמר המג"ד בבדיחות הדעת: 'מה הבעיה? נביא את משה יוסף והוא יציל אותנו מכל העניין'. יוסי עשה הכל בצנעה ולא אהב להתבלט, אך נוכחותו הורגשה תמיד. רציני מאוד היה במעשיו, ומעולם לא גרס שיש תפקיד גדול ותפקיד קטן. כל תפקיד מילא כראוי, באותה תשומת לב ובאותה דבקות המיוחדות לו. במלחמת יום הכיפורים שירת כתותחן טנק בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע בקרב ונפל. על לחימתו האמיצה בקרב הוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד. והרי תיאור המעשה לפי נוסח תעודת הציון־לשבח: "בליל 6–7 באוקטובר 1973, שימש סמ"ר יוסף משה ז"ל כתותחן טנק, בכוח שלחם באזור "החווה הסינית". סמוך לשעה 0100 יצא הכוח למשימת סריקה באותו אזור, ובמהלך פעולה זו נפגע הטנק שלו. תחת אש כבדה של האויב, נחלץ סמ"ר יוסף משה ז"ל עם צוותו מתוך הטנק, והמשיך בלחימה מהקרקע, מול אויב עדיף, עד שנפגע ונפל. במעשיו הוכיח סמ"ר יוסף משה ז"ל אומץ לב ומסירות". הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משה, ששון

ששון, בן נאג'יה ומשה, נולד ביום כ' בסיון תש"ב (5.6.1942) בבגדאד, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. בארץ למד בבית־ספר יסודי בבית־שאן ובחוות הגדנ"ע בעפולה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המחוזי בעפולה. ששון היה תלמיד נבון ושקט, אהוב על מוריו ועל חבריו לכיתה. יחד עם זאת מציינים מוריו, כי בשנים הראשונות ללימודים התרשל בלימודיו. לכן יעצו מחנכיו לשלוח אותו ללמוד מחוץ לבית – בחוות הגדנ"ע. כאן למד במשך שנתיים, שבמהלכן הפך הילד המרושל לנער אחראי, בעל מחשבה צלולה ונכונה. לדברי מחנכיו הצטיין במקצועות הספרות וההיסטוריה והתעניין במיוחד בספרים העוסקים בנושאים אלה. הוא היה חבר בתנועת "השומר

הצעיר" וברבות הימים נעשה מרכז קבוצת הנערים בקן בית־שאן. כשהתבגר החל להתעניין בספרים על הקומוניזם ועל צורות חיים שיתופיות. לחבריו נהג לספר כי "כשיהיה גדול" ויעמוד ברשות עצמו, הוא שואף לחיות בקיבוץ. ששון למד את השפה הערבית ואף הקדיש עניין מיוחד לדרכי חייהם של הערבים.

ששון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1960 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות הצטרף לקיבוץ "דביר", יחד עם חברי גרעין "הראל", מטעם תנועת "השומר הצעיר". הוא היה פעיל בחיי החברה ואף נבחר לוועדת התרבות של המשק.

במשך כשנה שימש מרכז קן "השומר הצעיר" ברחובות וברבות הימים נבחר לשמש מזכיר קיבוץ דביר. הוא נשא לאישה את חברתו נגה וברבות הימים נולדו להם תאומים. ששון היה בעל מסור ואב למופת. גאה היה בילדיו ולאחר הולדתם נהג לספר בהתפעלות על "החיים החדשים" במשפחתו. במהלך השירות במילואים השתלם בקורס צניחה, בקורס חובשים ובקורס חבלה, שבסיומו הועבר לשירות מילואים בחיל ההנדסה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו והשתתף בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בפעולה מבצעית באזור חאן־ארנבה, נפגע הנגמ"ש שנסע בו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

חבריו בקיבוץ דביר הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים לדמותו. כותב חברו לגרעין: "בדעותיו הפוליטיות ובכל עניין של השקפת עולם – היה ששון קיצוני ביותר. קיצוני בשמאלניות, קיצוני במלחמתו למען יתר שיתוף ושוויון וקיצוני בדרישותיו לטוהר מידות ולאמת. אבל הנה הניגוד הגדול: למרות אישיותו הקיצונית, תכונה שבדרך כלל איננה אהודה על מרבית האנשים, היה ששון אהוד על הכל. אישיותו הנלבבת היתה ממש "כופה" אהדה מצד כל הסובבים אותו. גם המתנגדים לרעיונותיו אהבו אותו. האיש הגדול הזה היה מסוגל בוודאי לעקור עצים ולשבר סלעים. אבל שתל דונמים של דשא ומאות שתילי פרחים וטיפחם באהבה..."

משה־זדה, אהרן

אהרן, בן רבקה וגבריאל, נולד בחדרה ביום י"ט בכסלו תשי"א (28.11.1950). רק חודשים מספר לפני כן עלו הוריו ואחותו הפעוטה מפרס, והמשפחה החלה את חייה בתנאים קשים ביותר במעברת בנימינה. אחרי לידתו של אהרן עברה המשפחה למושב בנגב ומשם עלתה לירושלים והשתקעה בה. אהרן גדל וחונך בירושלים; הוא למד בבית־הספר היסודי "בית יעקב", עבר משם למוסררה, ואחרי שלמד שנתיים בבית־הספר "מעלה", החליט לעסוק בתחביבו מילדות, קשר ורדיו. אין איש יכול לומר מתי החלה אהבתו הגדולה למכשירי קשר. מילדותו היה מוקסם מהם, למד אותם ובידיו הקטנות נהג לפרק ולהרכיב מכשירים. כל מכשיר שהתקלקל תיקן אהרן במהירות ובכישרון. עלם

אוהב חברה היה אהרן, הרוח החיה במסיבות ומדריך השירה בהן, חובב מוסיקה וספורט. אהרן הרבה לשחק בכדורגל ובכל שבת מיהר למגרש הכדורגל כדי לחזות במשחקי הקבוצות הירושלמיות, שהיה אוהדן המושבע. הוא היה בן נאמן ואוהב להוריו, נהג לעזור לאביו בחנותו בכל שעה פנויה, והלקוחות חיבבו אותו ואת פניו היפות. שני בני אחותו העריצו את דודם, שנהג לבלות אתם הרבה, ובשכונה היה הוא אחת הדמויות החביבות והמקובלות ביותר.

אהרון גויס לצה"ל בסוף מאי 1968 והוצב לחיל הקשר. הוא התקבל לקורס אלחוט ואלקטרוניקה של צה"ל והשלימו בהצלחה בחודש יולי 1968. במשך כל תקופת שירותו בצה"ל וגם אחר־כך לא הפסיק ללמוד ולהשתלם במקצועו. הוא נשלח ליחידה של החיל, לאחר שהשלים את האימונים ונחשב בה חייל טוב, נאמן ומסור.

בסוף מאי 1971, עם שחרורו מן השירות הסדיר, הוצב ביחידת מילואים. כשחזר לחיים האזרחיים התקבל אהרן לעבודה במשרד התקשורת. את שעות הפנאי שלו נהג לחלק בין העזרה בחנותו של האב ובין תחביביו השונים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא מיד להתייצב, שכן דרוש היה במקום עבודתו. רק כעבור זמן, משככו הקרבות, נקרא לשירות. ביום ח' בטבת תשל"ד (2.1.1974), יום אחד לפני שנכנסה הפסקת האש הסופית לתוקפה, עשה אהרן במוצב דרומית לאיסמעיליה. לפתע פתחו המצרים בהפגזה כבדה ואהרן נפגע מרסיסי קטיושה. בדרכו לבית החולים נפטר. כעבור יומיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אני חסר את המילים אשר תוכלנה לבטא את שיעור אבידתכם הגדולה בנפול בנכם אהרן ז"ל. ביום רביעי, ח' בטבת תשל"ד, בשעות הצהרים, פתח האויב בהפגזת פתע על מוצבינו דרומית לאיסמעיליה, ואהרן נפגע. אהרן שירת אתנו תקופה קצרה ביותר ובמשך תקופה זו השכיל להתחבב על כל חבריו ומפקדיו בנועם הליכותיו ובאצילותו הטבעית. ימים קשים והרי גורל באו על כולנו וימים אלה תובעים מחיר נורא ויקר. אהרן נמנה עם חללי ישראל, אשר במותם הנחילו לנו את החיים. אנחנו חייבים לו ולהם חוב גדול שאין לו שיעור. הרשו לי להביע במכתב זה את צערי העמוק ואת צער כל חבריו ומפקדיו של אהרן על נפילתו. מי יתן ולא תדעו עוד דאבה".

משולם, אברהם

אברהם (אבי, אברמי), בן מרים ויוסף, נולד ביום ג' בשבט תשי"ד (27.1.1954) בקיבוץ יקום. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. כן למד שנתיים גרפיקה אמנותית במוזיאון תל־אביב. אברהם היה תלמיד ער וסקרן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", וחובב ספורט נלהב לריצה ולשחייה. שש פעמים השתתף בצליחת הכינרת, והצטיין בריצה למרחקים קצרים. הרבה עסק ברישום

ובציור. הוא היה חובב טבע והרבה לטייל ברחבי הארץ ולתור בנופיה ובאתריה. חבריו מספרים, שהיה אוהב לספר בדיחות ומעשיות, ובדיחותיו היו שנונות, מקוריות ומשעשעות. הוא אהב מעשי קונדס ותעלולים, וידע להשרות סביבו שמחה ועליזות. טוב־לב היה, ונכון תמיד למלא כל משימה שנטל על עצמו בנאמנות ובמסירות. הוא היה החלטי ושאף תמיד לשלמות. בהליכותיו הייתה פשטות וכנות, והיה בו ביטחון עצמי רב. בכוח התמדתו ונחישות רצונו הצליח לסיים כל דבר שהתחיל בו. מטבעו היה נמרץ, נועז ואמיץ לב.

אברהם גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972, והוצב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלנים ובקורס מ"כים חי"ר, והוצב באחת מיחידות החטיבה. ביחידתו הכירוהו הכל כחייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדו מעיד עליו, שהיה "בין הטובים שבמחלקה. היה לו כושר מנהיגות טבעי. הוא היה בעל חוש הומור, שאיש לא היה יכול לעמוד בפניו. צנוע היה וחייל טוב מאוד ובעל תושייה יוצאת מן הכלל. ידע לקבל על עצמו כל תפקיד, אפילו לא היה התפקיד נעים ונוח. אהוב היה על הכול, ומוכן תמיד לעזור לכל הנזקק לסיוע". בתקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, ומעולם לא התאונן על האימונים הקשים. תמיד הקפיד לכתוב מכתבים הביתה, כדי להרגיע את הוריו ולהרחיק דאגה מלבם. במלחמת יום הכיפורים השתתף אבי בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בעת הניסיון הראשון לכבוש את החרמון, נפל בקרב נגד כוח קומנדו של הסורים. על גילוי גבורה במילוי תפקידו הקרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו "עיטור העוז". וזה נוסח תעודת העיטור: "ביום 8 באוקטובר 1973 שימש רב־טוראי אברהם משולם ז"ל כמקלען. לאחר שמחלקתו קיבלה פקודה לחלץ כוח במצב קשה, נע בראש המחלקה וירה במקלעו. חלק מאנשי המחלקה נפגעו. רב־טוראי אברהם משולם ז"ל חבש את מפקד המחלקה, שנפגע בידו, למרות האש החזקה, שסיכנה את חייו. לאחר מכן איכן את מקום עמדת האויב, ויחד עם סגן אפי שניאור ז"ל הסתער על העמדה וחיסל אותה. לאחר כיבוש העמדה — נהרג. רב טוראי אברהם משולם ז"ל הצטיין באומץ־לב רב, בקור רוח ובדבקות במשימה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יקום. השאיר אחריו אב, אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם תרם הרבה לפלוגתו והיה מופת לחבריו במסירותו הרבה בביצוע משימות".

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים, תצלומים, דברי שיר וציורים שצייר; בעיתון חיילי ישראל, "במחנה", פורסמה רשימה עליו, כאשר הוענק לו "עיטור העוז".

משולם, יצחק

יצחק, בן מלבינה (מלי) ואליהו, נולד ביום י״ט בתשרי תשט״ו (16.10.1954) בנשר ולמד בבית־הספר היסודי בנשר ובבית־הספר התיכון־מקצועי, שליד הטכניון בחיפה. הוא היה תלמיד שקדן והצטיין בעיקר בתחום המקצועי. מנעוריו היה פעיל בגדנ״ע והיה חובב ספורט לענפיו השונים. יצחק היה נער חביב וידידותי, אם כי היה נתון לעתים למצבי־רוח, וחבריו, שלמדו להכירו היטב, כיבדו את רצונו להתבודד בגבור עליו הרצון להסתגר. לעומת זאת אהבו את חברתו כשהיה שרוי במצב־רוח מרומם. הוא היה אדם ישר ובעל־מצפון, והרבה לדאוג למשפחתו, כיוון שידע את משמעות היותו בן יחיד. עלם חסון וגבה קומה היה, תמיר ומוצק, משכמו ומעלה בין חבריו.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים, על אף שהיה בן יחיד. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב ליחידת חי״ר־מוצנח בתפקיד מקלען. הוא היה חייל מצוין ומסור לתפקידו. קשור היה בכל נפשו לחיל־הצנחנים, שכן מילדותו חלם על שירות בחיל זה ומשום כך הצליח לשכנע את הוריו, לאחר מאבק ממושך ועיקש, שיחתמו על כתב־הסכמה להתנדבותו לחיל. גם אחרי־כן מיאן להיענות לבקשות, כי יחזור בו מהתנדבותו ויעזוב את יחידת־הצנחנים, שבשורותיה שירת. בגלל ויכוחים אלה סבל יצחק בנפשו, כיוון שהיה קשור מאוד להוריו והשתדל תמיד שלא להדאיגם, ואף הקפיד לטלפן ולכתוב הביתה, אפילו ממקומות מרוחקים ובתנאים קשים. הוא היה אסיר־תודה להוריו על שסירבו להיענות לעצה שניתנה להם, כי יבטלו את הסכמתם להתנדבותו לחיל, מאחר שידעו כי בכך יגרמו לו שברון־לב. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) נקלעה יחידתו למארב של חיילים מצרים בדרך לראס־סודר. כשיצא לחלץ פצועים מנגמ״ש שנפגע, והוא עצמו כבר פצוע, נפגע יצחק ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב הרמטכ״ל, רב־אלוף מרדכי גור: ״תוך כדי בדיקות וקריאת חומר, הצטיירה לעיני תמונת בנכם: לוחם וצנחן למופת, אשר רוח־ההתנדבות ורצון־המעשה העמידוהו בראש השורה. על הכאב הפוקד אתכם מאז האסון אני יכול רק לומר, כי גידלתם בן לדוגמא ולתפארת, ויחסכם אליו והחינוך שנתתם לו יכולים לשמש דוגמא לכל משפחה״.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ותרמו אולם מוסיקה ואולם ספורט, הנושאים את שמו, לבית־הספר שלמד בו — ״בית יהושע״ בנשר.

משעלי, אברהם

אברהם, בן מרגלית ומוריס, נולד ביום כ״א בניסן תשי״ד (24.4.1954) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו באותה שנה. בארץ למד בבית־הספר היסודי ״עין כרם״ בבית שמש. הוא היה תלמיד צמא־דעת, התעניין בתחומים שונים וביקר בחוגי־ערב שנערכו בבית־ספרו. מנעוריו היה חובב ספורט והצטיין בעיקר במשחק הכדורגל ובשחייה. מטבעו היה טוב־לב, חביב, עליז וחברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה מלא מרץ ופעיל, ול״קומזיצים״ הליליים שנהג לארגן, יצא שם דבר בקרב חבריו. כאדם היה בעל־מצפון, בן נאמן ומסור להוריו ומגיל צעיר נחלץ לסייע בפרנסת המשפחה. לשם כך עבד במטעים ובכרמים, ולעתים תכופות גם בשעות הערב. כעובד היה חרוץ ואחראי, אהב את עבודת־השדה, ועשה ברצון כל מה שהוטל עליו לעשות.

אברהם גויס לצה״ל במחצית אפריל 1972 והוצב לחיל־ההנדסה. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס־נהגים ונשלח ליחידת־תובלה בתפקיד נהג משאית כבדה. במשך כל תקופת שירותו היה חייל טוב והקפיד למלא תמיד כל משימה שהוטלה עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. הוא נסע בדרכים המוכות אש כבדה, עד שביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) נפגע ונהרג, בשעה שהסיע משאית עמוסת תחמושת אל החזית, והמשיך במשימה על אף ההפגזה הכבדה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית־כנסת.

משעלי, מנחם

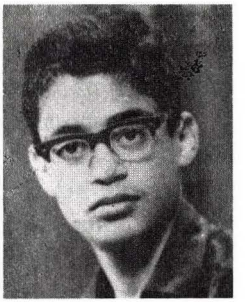

מנחם, בן בלה ומוריס, נולד ביום ה׳ בכסלו תשי״ד (11.11.1953) באלכסנדריה שבמצרים. לאחר ארבע שנים, בשנת 1957, עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בבית־שאן. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גלבוע״ בבית שאן, ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר המקצועי ״עמל״ באפיקים. מנחם היה נער חברותי, שניחן באהבת הבריות וביכולת להתחבב על אנשים. בכל מקום ובכל חברה היה מסתגל במהירות ונעשה אחד מן החבורה. בזכות מזגו הטוב ונועם הליכותיו, קנה לו חברים רבים. תמיד השתדל לעשות למען הזולת וביקש לעזור, לעודד, לבדר וליצור מצב רוח מרומם. נוכחותו הייתה משרה אווירה טובה, והחברים אהבו להתרכז סביבו. תכונות אלה ניכרו במיוחד כאשר החל ללמוד באפיקים והיה חניך בפנימיית קיבוץ כינרת. בתחילה נראתה לו צורת החיים

השיתופית מוזרה במקצת, אך עד מהרה התרגל אליה ואף נהיה אוהד נלהב שלה. במשך שנות לימודיו שם, התקשר עד כדי כך אל המקום ואל אנשיו, עד שהעדיף להישאר בקיבוץ גם בעת חופשותיו, כדי לעזור בעבודות המשק השונות. שלא כמו רבים מהחניכים, היה מנחם מרבה להתרועע עם בני הקיבוץ, הכיר את רובם והשתתף בכל מאורע שהתרחש במשק. סקרנותו לגבי בני אדם לא ידעה שובע. תמיד ביקש לשמוע ולדעת מה התרחש בהעדרו, ומה התחדש אצל כל החברים שהכיר. בכל המסיבות והפעולות בקיבוץ, היה בין הראשונים שהיטו שכם לעשות בארגון ובהכנה. בביתו בבית שאן היה מספר עד כמה טוב לו בכינרת. "שם אין דאגות ואין טרדות, והחיים שלווים ונוחים". ביום חג העצמאות הראשון שלו במשק, דאג להביא את המשפחה לכינרת, כדי לשתף אותם בחוויותיו, והיה מלא גאווה ושמחה על המשק "שלו". מנחם היה גם בן מסור להוריו וידיד כן לשלושת אחיו. תמיד זכר את תאריכי ימי ההולדת של כל אחד מבני המשפחה ודאג להביא לו תשורה, בצירוף הקדשה בכתב ידו. בימי שישי היה מגיע הביתה, ובידו זר פרחים "בשביל אמא ביום שישי". כאשר אחיו, ציון, סיים קורס צניחה והזמין את ההורים ל"יום הצניחה לפני ההורים", דאג מנחם ללוות את אמו אל שטח הצניחה וגם לא שכח לשאת חבילה גדולה בשביל אחיו.

מנחם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורסים להסבת מקצועו האזרחי, מסגר טכני, למקצועו הצבאי – "חמש צריחי טנקים". הוא סיים את אימוניו בהצלחה וסופח לאחת מיחידות השריון. גם בצבא הצטיין במרצו ובכישרונותיו המקצועיים. מפקדו העיד עליו שהיה בין החיילים הנבחרים ביחידה. הוא לא היה רק איש מקצוע מעולה, אלא נכון היה גם לעבוד ללא ליאות ועשה לילות כימים, כדי לעשות הרבה ככל שיכול להצלחתה של פלוגתו. מנחם התחבב במהירות על חבריו לנשק. גם בצבא היה בין הדואגים לארגון המסיבות ומנהלים את חיי החברה. בשעות של לאחר תפקיד נהגו רבים מהחיילים להתאסף אצל מנחם ולבלות בחברתו את שעות הפנאי. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנחם בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרבות נפל מנחם בשבי הסורים, יחד עם עוד תשעה חיילים אחרים. גופותיהם נתגלו על־ידי כוחותינו בואדי יהודיה, שברמת הגולן. תאריך מותו של מנחם נקבע ליום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

משעני, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן דבורה ושלמה, נולד בי"ב באדר תשי"ג (27.2.1953) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "רוקח" ביד־אליהו, ובבית־הספר התיכון לחניכים "אורט" בתל־אביב. מרדכי היה תלמיד חרוץ ומגיל צעיר הצטיין בפעילותו הציבורית. הוא היה פעיל ב"קן" של תנועת הנוער שלו במקום מגוריו, השתתף בפעולות הגדנ"ע ובארגון מחנות קיץ. תמיד נטל על עצמו תפקידים רבים בבית־הספר ותמיד היה ראשון להתנדב לפעולה ולמעשים. מרדכי היה ספורטאי מצטיין. אצל משפחתו שמורות כמה וכמה תעודות, כמו אות הספורט ותעודות הישגים, המעידות על הישגיו במקצועות שונים באתלטיקה, ובעיקר בריצות למרחקים שונים, בקפיצות לגובה ולרוחק ובהדיפת כדור ברזל. יחד עם פעילותו הרבה בתחומים שונים, למד בבית־הספר לחניכים "אורט", סיים את לימודיו בהצלחה והוענקה לו תעודת בעל מקצוע — נגרות רהיטים סוג א'.

מרדכי גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1971 והוצב לנח"ל. הוא עבר בהצלחה קורס חובשים כלליים ואחרי־כן נשלח לקיבוץ גרופית, במסגרת שירותו. הוא נקלט היטב בחיי הקיבוץ ובעבודות השונות, וכמו בחייו האזרחיים, כך גם בצבא רכש לו ידידים וחברים רבים. יחד עם חבר לגרעין ניצל מרדכי את הידע המקצועי שלו ואת כישרון ידיו המאומנות, ובנה חדר תרבות בגרופית. ביום ט"ו בכסלו תשל"ד (10.12.1973) נפל מרדכי בעת תאונת דרכים ליד קיבוץ גרופית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מרדכי היה חייל ורע לרעיון ההגשמה החלוצית וההיאחזות בארץ.

מתניה (מתיוביץ), אהוד

אהוד, בן נעמי ואליהו, נולד ביום י"ט בתשרי תשט"ו (16.10.1954) בחיפה. הוא למד ארבע שנים בבית־הספר היסודי "אילנות", ועבר לבית־הספר הריאלי, שם סיים כבוגר המגמה הריאלית בתיכון. אהוד היה תלמיד מעולה, בעיקר במקצועות הריאליים. הוא הצטיין במתמטיקה וקיבל את "פרס גרוסמן למתמטיקה" בטכניון. נוסף למתמטיקה חביבים היו עליו העיסוק בשחייה, במשחק השחמט, ובשנים מאוחרות יותר, נוספו עליהם ההאזנה למוסיקה קלסית וקאמרית, והנהייה אחר תורתה הפילוסופית של אן ראנד. ברם, את מיטב מרצו וזמנו השקיע בתחביב האלקטרוניקה, שהחל לעסוק בו מגיל צעיר. הוא היה מתכנן ומרכיב מקלטים ומשדרים, והתמסר לפעילות כחובב

רדיו בעל רשיון לתחנה בדרגה א' שכינויה 4Z4JN. אודי, כפי שנהגו מקורביו לכנותו, היה אהוב על חבריו ומכובד על מוריו. נער רציני, אוהב סדר, חסכן ומסתפק במועט. פעם, לאחר דין ודברים עם מורתו, עלה על הדוכן ולימד במקומה, ועל כך כתבה: "לא אשכח את עמידתו הגאה והנלבבת, כמורה בפני כיתתו־חבריו".

אהוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972. הוא שירת בחיל התותחנים, עבר קורס תותחנים וקורס מפקדי תותח־מתנייע, דור שני לאב תותחן גם הוא. במלחמת יום הכיפורים היה סגן־מפקד צוות תותח בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בעת קרבות הבלימה, כאשר סוללת התותחים שלו הותקפה על ידי מטוסים מצריים. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אח ואחות, הורים והוריהם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

נאור (הולדנגרבר), יוסף

יוסף, בן ברכה ומשה, נולד ביום כ"ג בחשון תשי"ד (2.11.1953) בחיפה. עוד כשהיה צעיר לימים קבעו הוריו את מושבם בנהריה, ושם גם סיים יוסף את לימודיו היסודיים, בבית־הספר "אוסישקין". משהתבגר החליט ללמוד מקצוע למען הבטחת עתידו הכלכלי. הוא החל ללמוד בבית־הספר המקצועי "אינטרנשיונל" בקרית־חיים את מקצוע המסגרות המכנית. לאחר שנת לימודים אחת עבר לבית־הספר "עמל" בקרית חיים ושם, בנוסף ללימודים העיוניים של המקצוע, השתלב בעבודה מעשית. במשך שנה עבד יוסף כחרט וכמסגר־מכני במפעל במפרץ חיפה, והשתלם במקצועו. במסגרת בית־הספר היה גם בגדנ"ע והרבה להשתתף בפעולות השונות של קבוצתו.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחטיבת צנחנים בחיל־הרגלים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס צניחה והיה לצנחן. אחרי־כן עבר קורס מ"כים־חי"ר והיה למפקד כיתה. הוא היה חייל טוב, ממושמע ומסור לתפקידו. מפקדיו ידעו שאפשר לסמוך עליו בלב שקט, ושכל תפקיד שיטילו עליו, ייעשה ביעילות ובנאמנות. הוא היה גם חבר טוב ורע נאמן לחבריו; תמיד היה מוכן לעזור לזולת ומעולם לא היסס לשתף פעולה ולעשות ככל יכולתו למען עניין שנראה לו צודק וראוי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לסיני ונכנסה מיד לקרב. בקרבות הבלימה עברה היחידה ימים קשים של לחימה בלתי פוסקת נגד כוחות קומנדו מצריים. לאחר שהמצרים השתלטו על אזור "החווה הסינית", הוחלט שהצנחנים, בסיוע כוחות שריון, יכבשו אותו ויחזירוהו לשליטת צה"ל. עם אנשי כוח הצנחנים, שהוקצה למשימה, נמנה גם יוסף. יחד עם חבריו לחם באומץ ובגבורה, בקרבות שהפכו מופת של לחימה עיקשת ודבקות במטרה. בקרב שהתחולל שם ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נגד כוחות מצריים גדולים ומבוצרים היטב נפצע יוסף. הוא הובא אל נגמ"ש הפינוי, שהעביר את הפצועים למתקן רפואי בעורף. בדרך למתקן הרפואי נפגע הנגמ"ש פגיעה־ישירה ויוסף נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

נבו (רוזנברג), דרור

דרור, בן שרה ופנחס, נולד ביום כ"ט בניסן תשי"א (5.5.1951) בקיבוץ אילון, ולמד במוסד החינוכי "מנור" בקיבוץ. דרור היה תלמיד מבריק ומצטיין, ובעל ידיעות רבות. הוא נחשב נער משכיל, חריף־תפיסה, רציני, מעמיק ובעל כושר ניתוח, שהרבה לִקרוא ספרים בתחומי המדע, תורת הנפש והספרות היפה, ולהאזין למוסיקה קלאסית. הוא אהב גם לטייל ונסע הרבה ברחבי הארץ. דרור היה פעלתני מאוד ומעורה בחיי החברה במוסד שלמד ובקיבוץ, נמנה עם חברי תנועת "השומר הצעיר" ואף היה מדריך בה. בקרב חבריו נודע כבעל דעות עצמאיות וכלוחם עיקש על רעיונותיו. מטבעו היה מצניע לכת, סולד מדברי מליצה חסרי־תוכן, מוכן להיחלץ ולעשות כל פעולה שיש לעשותה. רגיש היה למעשי עוולה, הגון מאוד, ישר ובעל־מצפון. תמיד ביקש לתקן ולשפר את איכות החיים סביבו וידע לקשור קשרים טובים עם כל אדם. חייכני היה, עירני ובעל מבט חודר ותקיף. דרור היה נקי ומסודר מאוד, אדיב, ונעים הליכות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. באחד ממכתביו מימי שירותו בצבא כתב: "רק כאן חשתי את מלוא המשמעות של המושג 'הורים'. כנראה שבלי ניתוק ומחסור, קשה להעריך מה שניתן קודם ובשפע. רק כעת אני מבין את האהבה של הורי ואת חששותיהם. כל היחס השלילי והזלזול נעלמו לחלוטין. אני מחכה בקוצר רוח לכל אות מהם".

דרור גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס למפקדי טנקים, בקורס בסיסי לקציני חילות אג"ם ובקורס לקציני שריון. הוא היה חייל ומפקד טוב, ומילא את כל אשר הוטל עליו ביעילות ובמסירות, לשביעות רצון מפקדיו. תמיד דאג לפקודיו והיה מקובל עליהם מאוד. חברו מספר, שביום שהתגייסו אמר לו דרור: "הנה יגיע הזמן שנגיע לתפקידי פיקוד. דבר אחד אל תשכח – לא לאבד את צלם האדם, ולדעת שאתה עובד עם בני אדם". מפקדיו, כתבו עליו בחוות דעתם: "דרור הוא קצין מעולה, אחראי מאוד, בעל יכולת ובעל יזמה, נבון, ישר ובעל מחשבה מקורית ועצמאית". על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף דרור בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפל דרור בקרב דרומית מערבית למעברי המיתלה. פגז פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אילון. השאיר אחריו אב, אם, אח ואחות.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; המועצה האזורית "סולם צור" הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ודרור בתוכם.

נבו, טל

טל, בן שרה ואביתר, נולד ביום י״ח בתשרי תשט״ו (15.10.1954), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ סער וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון, שבמוסד החינוכי בקיבוץ אילון. לבחינות הבגרות התכונן ולמד בכוחות עצמו ועמד בהן בהצלחה. שנות חייו הראשונות של טל עברו עליו בירושלים, כשהוריו היו סטודנטים באוניברסיטה העברית. אחרי־כן עברה המשפחה לקיבוץ סער, שם למד טל ושם עברו עליו ימי נעורותו. יחד עם הוריו יצא לשתי תקופות מגורים ממושכות בארצות־הברית. לראשונה בשנים 1964-1966 ואחרי־כן בשנים 1972-1973. המשפחה עשתה בערים בוסטון, סן־פרנציסקו ושיקגו ובמדינת טקסס. הוא היה חבר בתנועת הנוער ״השומר־הצעיר״ והדריך בקן התנועה בשכונת טרומפלדור, בנהריה. טל הרבה לקרוא ספרות יפה וספרות בתחום הפילוסופיה. הוא אהב להאזין למוסיקה והרבה לעסוק בצילום אמנותי. נשאר אחריו אוסף גדול של צילומים אומנותיים, המעידים על כישרון רב ועל הדרך המיוחדת של ראיית דברים. בניסיון לגבש לעצמו השקפת עולם עצמאית התעלם ממוסכמות וסירב לנהוג לפי המקובל בחברה ולתחום את התנהגותו במסגרות. צנוע היה, אוהב־אדם וישר. בחייו הקצרים חברו הסקרנות, הנאמנות, המסירות וְטוהר המידות, תוך חיפוש בלתי־נלאה אחר אמת־החיים שלו.

טל גויס לצה״ל בסוף אפריל 1973 והוצב לחיל הרגלים. הוא עשה את הטירונות בחטיבת חיל־הרגלים ״גולני״ ואחרי־כן השתלם בקורס והוסמך כאלחוטאי וכקשר. במלחמת יום הכיפורים שירת כקשר ביחידת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. במהלך קרב שנערך ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (19.10.1973), באזור שבשליטת צה״ל ממערב לתעלת סואץ, נפגע טל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתב עליו מפקד יחידת השריון שלו: ״בנכם טל ז״ל שירת תחת פיקודי במלחמת יום־הכיפורים, כקשר על גבי נגמ״ש. הוא מילא את תפקידו באמונה ובמסירות, תוך גילוי כושר לחימה ויכולת מקצועית מעולה. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו לבלום את התקפת האויב ולפתח התקפה, שבמהלכה נטלנו מחדש את היזמה לידנו״.

נבון, איתן

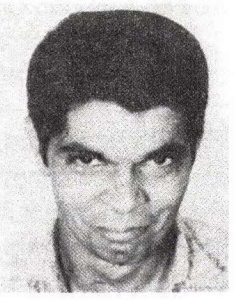
איתן, בן מרים ויוסף, נולד ביום ט״ז בשבט תשי״א (23.1.1951) בחיפה. הוא למד שש שנים בבית־ספר יסודי בקרית טבעון, והמשיך וסיים את לימודיו היסודיים בחיפה. אחר־כך למד שנתיים בבית־הספר המקצועי בסמ״ת, שליד הטכניון בחיפה. אביו, איש הסוכנות היהודית, יצא לאיטליה בשליחות המדינה ואיתן הצטרף אליו. במילאנו התקבל לבית־ספר של ״אורט״ ולמד שם שלוש שנים במגמה של רדיו וטלוויזיה. בתקופה שהתגורר באיטליה נפגש פעמים רבות עם יהודים, ששמעו על ארץ ישראל רק בסיפורים. איתן הרגיש חובה לפעול ולהשפיע על ציבור זה. כך החל לעסוק בזמנו החופשי בהדרכת בני נוער מתוך תחושה, כי בהיותו צעיר ישראלי בארץ זרה, יוכל להיטיב ולתרום למען הארץ בקרב היהדות המקומית. המפגשים שלו עם בני הנוער והויכוחים שניהל אתם על הצורך לעזוב את הגולה ולהשתקע בארץ־ישראל, הבהירו לו עצמו את מהותה של הציונות.

איתן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות נשלח לקורס מפקדי כיתות ובסיומו נתמנה למפקד כיתה בבסיס הדרכה לטירונים. מפקדיו סיפרו עליו שהיה חייל ממושמע ומסור וכי ידע לעשות ביעילות ובנאמנות כל מה שהוטל עליו. במאי 1973 נשא אישה וביקש להקים בית בישראל.

באוגוסט 1973 שוחרר איתן מהשירות הסדיר והחל לעבוד בחברת נסיעות בירושלים. לא עברו חודשיים מיום שחרורו כשפרצה מלחמת יום הכיפורים והוא טרם שובץ ביחידת מילואים. משמע על פרוץ הקרבות מיהר לבית־הספר לשריון כדי לחפש יחידה ולהצטרף אליה. הוא שובץ בכוח ״נתי״, שהתארגן לעלייה לחזית רמת הגולן. מיד בהגיעו לרמה, נכנס הכוח לקרבות הבלימה. איתן נלחם מתוך נגמ״ש הפיקוד שהתקדם רוב הזמן בראש הכוח. בקרבות קשים ועקובים מדם התקדם הכוח לעומק שטח האויב. בקרב שהתחולל ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) אצל הכפר נסג׳ במובלעת הסורית, נפגע הנגמ״ש של איתן והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״איתן שירת ביחידת שריון כנהג נגמ״ש פיקוד. בזמן שירותו בינינו הוכיח את עצמו כלוחם וכאדם והרשים את כולנו בהופעתו ובהתנהגותו החביבה״.

נגאוקר, בנימין

בנימין, בן מרים ודניאל ז"ל, נולד ביום ד' באייר תש"ג (9.5.1943) בהודו. הוא סיים את הלימודים היסודיים בבית־ספר בבומביי שבהודו, ואחר־כך המשיך ולמד שם עוד שתי שנים בבית־ספר תיכון. אחר־כך עבר קורס מקצועי לפקידות ורכש מקצוע. בתחילת שנת 1970 החליט לעלות ארצה ולהצטרף לבני משפחתו, שכבר היו בארץ. כשהגיע ארצה נשלח לקיבוץ נגבה, שם למד עברית באולפן מקומי. בתום הלימודים באולפן החל לעבוד במפעל "סיבי דימונה", עד שהגיע מועד גיוסו לצה"ל.

בנימין גויס לצה"ל בתחילת יולי 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שסיים את הטירונות נשלח לקורס תותחנים והוסמך כתותחן. בתחילה התקשה לקבל עליו את עול המשמעת הקפדנית בצבא וגם בעיותיו האישיות של חייל בודד בארץ זרה, ללא חברה וחברים, הקשו עליו. אך הוא התגבר וניסה לתרום ממרצו ומיכולתו למען המדינה. ואמנם היה חייל טוב, השביע את רצון מפקדיו והיה אהוד על חבריו.

במאי 1972 שוחרר בנימין מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. הוא החל לעבוד במפעל לקרמיקה בירוחם והשתכר למחייתו. לעתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ותמיד מילא את חובתו בנאמנות ככל אזרח. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס בנימין ונשלח עם יחידתו לרמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה הקשים נגד הסורים. במסגרת תפקידו עשה בנימין רבות למען בלימת מתקפת האויב והדיפתו. סוללת התותחים, שנמנה עם צוותה, פעלה ללא ליאות ובנימין תרם ממרצו ומכוחותיו להפעלתה בתנאים הקשים של הפגזות ושל תנועה בלתי פוסקת. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), פתחו הסורים בהפגזה כבדה על הסוללה שלו ובהפגזה זו נפגע בנימין ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

נגושבר, שמעון

שמעון (שמעל'ה), בן פייגה ויצחק, נולד בשנת תרפ"ד (1924) באוסטרוב־מזוביצק שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. תחילה למד ב"חדר", שכן הוריו הקפידו לנהוג על פי המסורת. כאשר מלאו לו שבע שנים החל את לימודיו בבית־ספר פולני, ונאלץ לשאת את הבוז והשנאה שרחשו התלמידים הפולנים לו ולחבריו היהודים. בשנת 1939 פלשו צבאות הנאצים לפולין, ואם המשפחה נכלאה באחד הגטאות והומתה שם. האב וילדיו נדדו על פני כל רוסיה עד שהגיעו לסיביר, ואחרי־כן לאוזבקיסטן. שמעון המשיך שם

בלימודים ונשא במעמסה של פרנסת בני הבית. לאחר גמר המלחמה חזרה המשפחה לפולין, ושמעון הצטרף לארגון עליית־הנוער, לקראת עלייתו ארצה.

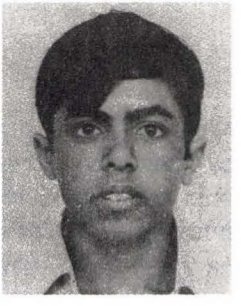
שמעון גויס לצה"ל במחצית ינואר 1949, זמן קצר לאחר שעלה ארצה. בימי מלחמת העצמאות לחם בדרום, בחטיבת הנגב.

שמעון היה חברותי מאוד וקל להתיידד. ידידים רבים קנה בשעה שנסע עם מיכלית הדלק שלו ברחבי הארץ והכיר את נופיה ואת אתריה. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו, וכל מה שעשה, עשה באהבה וברצון. הוא היה עליז ושמח, מלא אופטימיות ומחונן בחוש־הומור. נוח לבריות היה, קיבל כל אדם בסבר פנים יפות, והכנסת האורחים הנאה שלו הייתה לשם דבר בקרב חבריו. בשנת 1951 נשא לאישה את מרים חברתו. הוא היה מסור מאוד לבני משפחתו, בעל נאמן לאשתו ואב אוהב לבנותיו.

בימי "מבצע קדש" הוצב בגבול הצפון לקדם פני מלחמה. בימי מלחמת ששת הימים לחם בכיבוש ג'נין. בשנת 1970, הוצב שמעון להג"א והשתלם בקורס למנופאים ובקורס למכונאים מסייעים. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, התנדב שמעון לשרת באחת מפלוגות התובלה, בהובלת דלק למחנות הצבא ברמת הגולן ובסיני. הוא ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו ללא ליאות ועשה לילות כימים בדרכים לא־דרכים ובמקומות נידחים. ביום כ"א בחשון תשל"ד (16.11.1973) בעוברו ליד העיירה צמח שבעמק הירדן, לקה בהתקף לב ונפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, שני אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון מילא את תפקידו בהצטיינות ושימש דוגמה אישית לחבריו. מסור, נאמן, אחראי ומוכן לעזור לכול בכל עת. הוא היה אחת מחוליות שרשרת הגבורה של צה"ל, ובזכות רבים שכמותו זכינו לחיים".

נגר, יחיאל

יחיאל, בן כוכבה ושלום, נולד ביום י"א בתשרי תשי"ד (20.9.1953) בשכונת כפר אריה שבראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "הרא"ה" בראשון־לציון, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית־חקלאית בכפר הרא"ה. יחיאל היה הבן הבכור במשפחה מרובת הילדים, ובבית־הספר היה תלמיד מצטיין. כן היה חבר בחוג נוער בבני־ברק. כשלמד בפנימייה בכפר הרא"ה אהב מאוד לערוך ניסויים במעבדה וגם בביתו היו לו כלים לעריכת ניסויים ומחקרים. כן עסק בפיתוח תצלומים. הוא השתתף בצעדות שונות של הגדנ"ע, לרבות "צעדת שלושת הימים" והרבה לטייל בארץ. יחיאל נקלט בכל חברה בקלות; הוא אהב חברת אנשים ורבים חיבבוהו, שכן נעים

היה להיות במחיצתו. הוא היה שקט וצנוע, נבון ובעל היגיון בריא. הוא היה אחראי מאוד, ומעולם לא עשה דבר בלי לחשוב ולבחון אותו מכל צדדיו. אם כי נהג כמבוגר, רוחו הייתה צעירה והיה לו חיוך שובב ונערי. הוא אהב לבלות וידע ליהנות מהחיים. יחיאל היה חבר נאמן, התעניין בכל ידיד מידידיו, תמיד השתדל לעזור ולעודד ומעולם לא פגע באיש. כשהואשם אחד מחבריו בבית־הספר על מעשה שלילי, היה יחיאל נכון להגן עליו עד כדי נטילת האשמה עליו. הוא אהב להתלבש יפה ובשכונתו כינוהו "הדון ז'ואן של האזור". יחיאל דאג לבני משפחתו וכיבד את הוריו. כשנפצע בתאונה בצבא, לא רצה להדאיג את בני־משפחתו ולא סיפר להם ששכב בבית־החולים. הוא התייחס בחיבה רבה לאחיו ולאחיותיו. בינו לבין אחותו הגדולה שררו יחסי קרבה והוא היה לוקח אותה עמו לטיולים ושומר עליה. מאז ומתמיד רצה ללמוד רוקחות או רפואה ושאף לעסוק במחקרים ביולוגיים.

יחיאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר האימונים נקבע תפקידו כרובאי חמ"ש ולאחר קורס נוסף הוכשר כנהג טנק "פאטון". לבסוף השתלם בקורס מקצועות טנק , והוצב בגדוד שריון בדרום הארץ, בתפקיד טען־קשר בטנק. מפקדיו ראו בו חייל מסור וחבר נאמן. לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יחיאל בחופשה, ובערב יום־הכיפורים הוזעק מביתו והצטרף ליחידתו בסיני. אור ליום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בעת נסיון להדוף התקפה של המצרים בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, באזור מעוז "ליטוף", נפגע הטנק שלו בטיל ויחיאל נפגע ונהרג. תחילה נחשב כנעדר, אך גופתו נמצאה והוחזרה מהשטח שנכבש בידי המצרים כעבור ארבעה חודשים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, שבעה אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

נגר, משה

משה, בן אסתר ובן־ציון, נולד ביום כ"ב במרחשון תשי"ד (23.10.1953) בגן יבנה. בהיותו בן שנה ומחצה עברה משפחתו להתגורר בקיבוץ החותרים, ושם התחנך בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. מושל'ה (כך כינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו) היה ילד עליז, עירני ומלא חיות. קבוצת "רקפת", שנמנה עם חבריה, הייתה ידועה בשובבותה ובמעשי הקונדס ש"ארגנה". עם זאת היה מושל'ה "מכור" לספרים עוד מילדותו. הוא הרבה לקרוא והיה "בולע" ספרים בזה אחר זה. ואכן כשהתבגר מעט, הרצין והחל מגלה יחס רציני ללימודים. רצון להצליח וכושר התמדה עצום, הפכו קווים המאפיינים את דמותו. בתקופה זו הרבה מושל'ה לבחור אתגרים מסוגים שונים, כשהוא בוחן ובודק את עצמו באמצעות התמודדותו אתם. מאליו מובן, שהמקום בהא הידיעה, אשר סיפק פורקן מלא ליצר התחרות שלו, היה הספורט. כאן מצא מושל'ה אתגרים ללא סוף, וכיוון שניחן בגוף חסון, תמיר ובריא, השלימה הפעילות הספורטיבית את הרגשת

היכולת וההישג שמלאה אותו. התעודות הרבות שקיבל, מעידות על הישגיו הרבים. הוא לא החמיץ אף לא אחד ממירוצי התבור או מצליחות הכנרת. הוא אהב מאוד להשתתף במשחקי כדורגל והרבה לשחות. ב"מרוץ הקיץ" של אגודת "הפועל", זכה להגיע במקום הראשון בריצת ארבע־מאות מטר. הוא הקפיד לשמור על התעודות והמדליות שזכה בהן במשך כל שנות נעוריו. בתוך כל הפעילות הזאת מתבלטת האהבה המיוחדת שרחש לכל הקשור בים ובספורט המים. מנעוריו השתתף בקורסים שארגנו האגודות הימיות בישראל. הוא עבר בהצלחה את כל השלבים, מן השלב המוקדם של לימוד יסודות הימאות וקורס בחתירה, לרבות קורס לשיט־מפרשיות, ועד לקורס מפקדי סירות, שהוא הקורס הגבוה ביותר, ואליו מגיעים רק המצטיינים מבין החניכים. במסגרת קורס זה גם עבר קורס למצילים חובבים וכן עמד בכל המבחנים העיוניים, הבודקים את ידיעות החניך בנוויגציה חופית, ובמבחנים המעשיים, הבודקים את כושרו לתפקד כאיש צוות בסירה מדגם "ליוויתנית" ואת יכולתו לפקד עליה בים. במסגרת פעולות הימיה זכה להפליג בסירת מפרש כזו עד לקפריסין וכעבור זמן גם הפליג על סיפון אנייה קטנה ליוון ולטורקיה. חלומו הגדול היה להפליג באניית צי־הסוחר לאחר שחרורו מצה"ל. נוסף לפעילותו בשטח הספורט לא הזניח מושל'ה את כישרונותיו האחרים. בילדותו ניגן בחליל ואחרי־כן החל פורט על מנדולינה. הוא אהב מאוד מוסיקה ועשיית מוסיקה, ולכן השתתף בקביעות במשך כל שנות ילדותו בתזמורת בית־הספר. עם כל זאת מצא מושל'ה זמן פנוי גם כדי לעבוד בענף השלחין האהוב עליו, וגם בעבודה זו התמיד במשך כל השנים עד למועד גיוסו.

משה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שעמד בכל קשיי הטירונות הארוכה והמפרכת, עבר גם את קורס הצניחה בהצלחה, למרות שהיה חולה ואת צניחתו הראשונה עשה כשהוא סובל מחום גבוה. הוא המשיך להצטיין בכושרו הגופני וביכולתו להסתדר עם אנשים מסוגים שונים, ועד מהרה נשלח לקורס מפקדי־כיתות. חבריו לקורס מספרים על השקט הנפשי שלו ועל שלוותו הרבה, גם בשעת מבחנים קשים. מושל'ה עבר גם את הקורס הזה בהצלחה רבה. הוא עמד היטב בכל הדרישות שהוצבו בפני מפקד בצנחנים: ידיעת החומר, כדי להקנותו לחניכים, יכולת לפתור במהירות ובתושיה בעיות הצצות בשטח, כושר גופני גבוה, כישרון ביחסי אנוש, אומץ־לב, סבילות ויכולת התמדה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מושל'ה בקרבות הבלימה בסיני בתפקיד אלחוטן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) כשהשתתף בסיור לצורך סריקת ציר התנועה בואדי סודר, נתקל הכוח במארב של חיילים מצריים, ולמרות עדיפות האויב המשיך הכוח להילחם זמן רב עד בוא הסיוע מהגדוד. בזמן הלחימה התנדב משה לעזור בפינוי הפצועים ובהורדת תחמושת מהזחל"מים. במהלך הקרב נפל משה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

נדל, יעקב

יעקב (ז׳ק), בן שרה ז״ל ומוריס יבדל״א, נולד ביום ו׳ באב תש״ו (3.8.1946) בקהיר שבמצרים. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957 ולמד בבית־הספר היסודי ׳המגינים׳ בחולון. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ׳טכניקום׳ בגבעתיים. ז׳ק, כפי שכינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו, החל למעשה את חייו בשנית, כשזכה לעלות לארץ בגיל אחת־עשרה שנה. לאחר שעשתה תקופה קצרה במעברת יבנה, עברה המשפחה לחולון ובה, לראשונה בחייו, החל ז׳ק להתערות ממש בסביבתו. בארץ, בסביבה שאינה עוינת, רכש את ידידיו הראשונים וכאן הצליח לראשונה לפתח את כישרונותיו הרבים. הוא היה תלמיד טוב והצטיין במיוחד במקצועות הריאליים. עם זאת התבלט גם בשטחי יצירה ׳הומניים׳ כמו ציור, פיסול ועבודת־יד. יצירותיו הרבות בתחום האומנות הפלסטית מעידות על רגישותו הרבה לעולם הסובב אותו ועל פתיחותו למתרחש סביבו. את שעות הפנאי ניצל בדרך כלל לבנית דגמים שונים ולקריאת ספרים בתחום הבניין והארכיטקטורה. באורח טבעי המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון במגמה להנדסאות ולארכיטקטורה. במקצוע זה מצא את המיזוג האידיאלי שחיפש — בין כישרונותיו במדעי הטבע והמתמטיקה לבין אהבתו הרבה לאמנויות הפלסטיות. מורי בית־הספר זוכרים אותו כתלמיד נלהב ושקדן, אשר עשה לילות כימים בלימודים העיוניים והמעשיים. הנאה גדולה במיוחד גרמה לו עבודת הגמר לקבלת התואר. במרץ האופייני לו השקיע עצמו בבניית התיזה והצליח לזכות בהערכה מיוחדת מצד מוריו על מקוריות רעיונותיו. בתום לימודיו הוסמך כהנדסאי בנין.

יעקב גויס לצה״ל בסוף פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למקצועות השריון, סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים והוענקה לו דרגת סמל. הצלחתו הרבה בתפקידי פיקוד, שמילא לאחר סיום הקורס, זירזו את קידומו וכעבור זמן קצר נשלח לקורס קצינים ולקורס קציני שריון. כדרכו, סיים גם קורסים אלה בהצלחה רבה והוענקה לו דרגת סגן־משנה. הוא היה קצין מעולה, מסור ויעיל. בזכות אישיותו וסגולותיו המיוחדות כמפקד היה ביחידתו דמות נערצת ואהובה כאחת. במשך תקופת שירותו מילא תפקידים של מפקד מחלקת טנקים וסגן מפקד פלוגת טנקים. מפקדיו מאותה תקופה העריכו אותו כקצין המבצע את התפקידים המוטלים עליו ביעילות מירבית וכאדם היודע לשמור על יחסי עבודה מצוינים עם הסרים למשמעתו. בעיקר הרבו להלל את יושרו, כנותו ואומץ לבו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר ז׳ק לעסוק במקצועו במשרד ארכיטקטים ידוע. לאחר זמן קצר כבר התבלט בכישרונותיו ובהישגיו בעבודה. תוך זמן קצר החלו מוסרים לידיו עבודות תכנון, שדרשו ידע, ניסיון וכישרון. במקביל לעבודתו התכונן לבחינות הכניסה לטכניון בחיפה ובחודש אוקטובר 1971 החל את לימודיו בפאקולטה לארכיטקטורה, לאחר שעמד בבחינות בהצלחה. תקופת לימודיו בחיפה זכורה לידידיו כתקופת הפריחה בחייו. הוא הצטיין בלימודים, הישגיו זכו להכרה והוא הצליח לרכוש ידידים רבים ולנהל חיי חברה פעילים. פרוייקט בשטח המגורים, שתכנן וחקר

בשנת לימודיו השניה, זכה להערכה מיוחדת. בפגרת הקיץ של אותה שנה נשא ז׳ק את חברתו הדסה לאישה. הם יצאו לבילוי ירח דבש בחוץ לארץ ופחות מחודשיים לאחר מכן פרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמה השתתף ז׳ק בקרבות נגד הסורים ליד מחנה נפח ברמת הגולן, בתפקיד סגן מפקד פלוגת טנקים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו, פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בטקס צבאי מלא, בחלקה הצבאית בבית־העלמין שבקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״לאחר נפילתו הועלה סגן יעקב לדרגת סרן, כאות הוקרה מיוחד לכושר מנהיגותו ודבקותו בביצוע משימות שהוטלו עליו בעת הלחימה״.

נדם, נסים

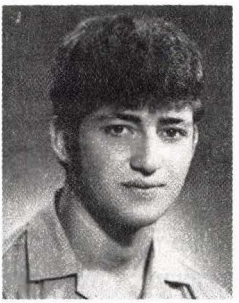
נסים, בן אלגרה ואליהו, נולד ביום כ״ד באלול תשי״ב (14.9.1952) בנווה־הדר, שליד הוד־השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יוסף אהרונוביץ בכפר מל״ל, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״אורט״ בכפר־סבא, בבית־הספר המקצועי ״מוסינזון״ במגדיאל, במגמה למסגרות מכנית, ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. עוד מנעוריו לא אהב נסים להתבלט, ואף־על־פי שהיה מסוגל להגיע להישגים בלימודים, לא היה מהתלמידים המצטיינים. הוא שאף להיות טייס וכדי לשמור על קשר עם עולם התעופה, נרשם לבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. אולם בשלבי הסיום של הקורס הוחלט שבני מחלקתו יסיימו כמחמשי־מטוסים, ולא כמכונאי־מטוסים. הדבר פגע בו קשות והוא פרש מבית־הספר שבועות אחדים לפני סיום הלימודים. לפני שגויס לצבא, עבד חודשים מספר בתעשייה האווירית בלוד, כמכונאי־מטוסים. כשאביו נפטר, ונסים אז בן שמונה עשרה, עברה המשפחה לפתח־תקוה. נסים היה אהוד ומקובל על חבריו. בנועם הליכותיו, בשנינותו ואף במעשי־הקונדס שעשה, התחבב על רבים. הוא שפע חדוות־חיים, ועם זאת היה קפדן ובמסגרת תפקידו הצבאי ידע לדרוש מהנתונים למרותו למלא בקפידה אחר ההוראות.

נסים גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״, נקבע תפקידו כנהג טנק והוא הוצב בגדוד שריון בסיני. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, שירת כמפקד טנק בגדוד שריון סמוך לתעלת סואץ. את בוחן ״אות היכולת״ עבר בהצטיינות וגם מבחן למש״קי טנקים עבר בציון גבוה. במחצית השנה האחרונה לפני מלחמת יום הכיפורים שירת כרב־סמל פלוגתי באותו גדוד. לדברי מפקדו, מילא נסים את תפקידו בצורה הטובה ביותר והוא היה אהוד על מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה נסים בבסיסו על קו תעלת סואץ. כממלא תפקיד רב־סמל פלוגתי היה עליו להישאר במקום, אך משניתנה לטנקים פקודה לצאת כדי להדוף את התקפת האויב, פנה למפקדו ואמר שהוא מרגיש חובה

לצאת עם האחרים. נסים הועלה על טנק במקום מט"ק אחר ויצא עם הפלוגה לכיוון מעוז "מפרקת", בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. כשזיהה נסים כוחות של אויב, נתן לתותחן פקודת־אש, ובאותו רגע נפגע הטנק. נסים הועף החוצה, אך מיד קם והחל לכוון את הנהג לאחור, כדי להורידו לעמדת־אש. אז פגע עוד פגז בטנק ונסים, שעמד לידו, נפגע ונהרג. בתחילה היה בחזקת נעדר, ורק כעבור חמישה חודשים נמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות־השבים. השאיר אחריו אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

משפחתו תרמה לזכרו ספרי קודש לבית־הכנסת.

נהון, שבתאי

שבתאי, בן אסתר ואברהם, נולד ביום ז' באב תשי"ג (19.7.1953), בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי "מצדה" בבאר־שבע, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ דורות, שם גדל והתחנך. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נמשך לאורח החיים המיוחד של הקיבוץ, לעבודה ולחיי שיתוף חברתי. הוא התאקלם בחברת הנוער בקיבוץ דורות וקשה היה להבחין בו שלא נולד במשק. עד מהרה הפך לרוח החיה שבחבורה ושימש מופת במסירותו לחברה ולעבודה ובזיקתו החזקה לקיבוץ. הוא ביקש לעבוד בענף הפלחה ומשנקלט בענף זה, השקיע את כל מרצו ואונו בעבודה. הוא צוין כעובד מסור, שאינו מקפיד על שעות העבודה ועושה את כל המוטל עליו בשלמות. אות לכישוריו הרבים אפשר היה לראות בגינה המטופחת והמרהיבה שהקים ליד חדרו. שבתאי ניחן בכושר מנהיגות וביכולת ללכד את חבריו ולהביאם לידי פעולה משותפת בחיי החברה והמשק. בכל הטיולים והאירועים שהתקיימו בקיבוץ, הוטל על שבתאי לדאוג לתחום הארגוני. הוא עמד בכל המשימות שהוטלו עליו ובזכותו הפך הטיול לחוויה מהנה. שבתאי ידע לשלב כושר מנהיגות ותקיפות עם טוב־לב וביישנות. הוא סייע לכל חבר והיה מוכן להאזין לכל בעיה שהטרידה את חבריו. אחרי ששמע, היה עושה כמיטב יכולתו לפיתרון הבעיה. הוא רצה להתקבל כחבר בקיבוץ דורות, אך החליט לדחות את מועד הגשת הבקשה עד לאחר שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל. לדבריו, מי שנמצא בצבא אינו מסוגל לתרום את חלקו למשק ולחברה בלי להימצא במקום. על־כן החליט כי רק מאותו רגע שיוכל להיות חבר מלא ושותף לחובות ולזכויות, יבקש להתקבל כחבר.

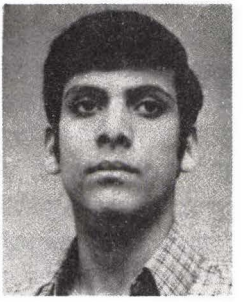
שבתאי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לשרת ביחידה קרבית. הוא הוצב לחטיבת חיל הרגלים "גולני", ולאחר הטירונות עבר קורס מפקדי כיתות. חודשים ספורים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נפצע באימונים וחשש כי יאבד את מקומו ביחידה. אולם בזכות כוח רצונו החלים ושב למלא את תפקידו. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), יום לפני שנכנסה הפסקת האש

לתוקפה, השתתף הגדוד שלו בקרב לכיבוש מוצב החרמון. חיילי הגדוד התקדמו לעבר היעד, כשהם מטפסים על הסלעים והמצוקים ונתונים להפגזות עזות של האויב. בקרב זה נפגע שבתאי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מלחמת יום־הכיפורים הייתה, ללא ספק הקשה במלחמות ישראל, והייתה מלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם אדם היודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה, כי לא נוכל, לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו, בגדוד "הבוקעים הראשון" יש הרגשה של אובדן בן לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

חבריו לקיבוץ דורות הוציאו לאור עלון מיוחד, ובו דברים על דמותו, שכתבו חברים לספסל הלימודים, חברים לעבודה וחברים לנשק.

נובגאוקר, אליהו

אליהו (אלי), בן מרים ויעקב, נולד ביום ג' בתמוז תש"ח (10.7.1948) בבומביי שבהודו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1970. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר הולדתו. לאחר שהתיישב בארץ למד בקיבוץ עין שמר את השפה העברית, ושם אף עבד במקצועו – חשמלאי. אליהו היה תלמיד חרוץ והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. הוא נמנה עם חניכי תנועת "בני עקיבא" בהודו והיה חבר בחוג הדרמטי של סניף התנועה שם והשתתף כשחקן בהצגות. הוא היה חובב ספורט ונלהב למשחקי כדורגל וקריקט. הרבה שקד על תחביבו – ליקוט אמרות ופיוטים מן הפולקלור ההודי ותרגומם לאנגלית. אליהו היה רציני בגישתו לחיים, עניו, צנוע ונחבא אל הכלים, מסתגר וביישן מעט, כמו חשש להפגין את רגשותיו כלפי חוץ. חבריו היו מעטים, אך הם אהבוהו מאוד על שהיה ותרן, אוהב שלום ומוכן תמיד לעזור לזולת. מטבעו היה אוהב פשטות, שמח בחלקו ונדיב לב. לאנשים שידם לא הייתה משגת לשלם, עשה עבודות חינם אין כסף. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, סייע להם רבות ונהג בהם כבוד והתחשבות.

אליהו גויס לצה"ל במחצית יולי 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגי תותחים מתנייעים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. חבריו לצוות ולסוללה אהבו אותו והעריכו את נדיבותו ואת מזגו הטוב, ומפקדיו חיבבו אותו וראו בו חייל טוב וצייתן. כל ימי שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב מכתבים הביתה, ועשה ככל יכולתו כדי להרחיק חששות מלבם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו ללחום בחזית רמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נהג אלי תותח מתנייע בדרך ליחידתו. מטוסי

אויב פגעו במשאית תחמושת שנסעה לידו, ורסיס מן התחמושת שהתפוצצה פגע בראשו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בירחון "יד", שבהוצאת ארגון העדה ההודית, פורסם מאמר על דמותו.

נובוסלסקי, אהרון

אהרון, בן רחל ויצחק, נולד ביום כ"ד באדר תש"י (13.3.1950), במינסק שברוסיה, ועלה עם משפחתו במאי 1960. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי בעיר מינסק. בהיותו בן שבע עבר עם הוריו לפולין והמשיך ללמוד בבית־ספר יסודי יהודי, במקום מגוריהם החדש. בשנת 1960 הגיעה משפחתו לארץ והשתקעה בקרית־גת. כעבור שנה עברו להתגורר בבת־ים והוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי הממלכתי ג' בעיר. אהרון היה נער צנוע ונחבא אל הכלים. העובדה כי נאלץ לעבור מארץ לארץ ולהסתגל תמיד לחברה חדשה ולתנאים חדשים השפיעה עליו וגרמה לו שיתרחק מחברת בני גילו. בנערותו היה מסוגר בתוך עצמו ומצא עיסוקים רבים, שאינם דורשים חברת בני אדם. הוא הרבה לבלות במחיצת הוריו וניסה לסייע להם לבסס את מעמדם בארצם החדשה. הוא הבין היטב את הקשיים הרבים שהוריו נתקלו בהם, וכמו כן למד על התלאות בהן התנסו הוריו בימי מלחמת העולם השנייה. לכן עשה ככל יכולתו כדי להיות עמם ולהנעים את זמנם. לאחר שסיים את לימודיו החל לעבוד כמסגר־מתלמד בבית־החרושת למנועים חשמליים "אושפיז" בחולון, שם עבד שנה אחת. אחרי כן עבד כמסגר בבית מלאכה להתקנת מעליות בתל־אביב.

אהרון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כתותחן וכקשר בטנק ונשלח לשרת בחטיבת "ברק", בתפקיד טען־קשר. הוא עשה את שירותו הצבאי ברמת הגולן והשתתף באימונים ובפעילות המבצעית של החטיבה. כמו־כן השתתף בפשיטות שערכו כוחות צה"ל על ריכוזי מחבלים בלבנון. הוא צוין כחייל מסור, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו, והיה אהוד על חבריו ומקובל על מפקדיו.

בתחילת פברואר 1971 שוחרר אהרון מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור התגורר עם הוריו בחולון ועבד בבית־החרושת למוצרי בשר "ריכרד לוי". אהרון היה חובב ספורט נלהב, שיחק בכדורגל ובכדורסל ולא החמיץ את התחרויות של הקבוצה האהודה עליו. הוא היה עובד מסור, ראה ברכה בעבודתו והצליח לסייע בפרנסת המשפחה. הוא רקם תכניות רבות לעתיד ואף עמד לשאת לאישה את חברתו ולהקים בית בישראל, אך לא זכה להגשים את חלומו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע אהרון ונהרג, בקרבות הקשים שהתחוללו ליד הכפר נאפח. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמל אהרון ז"ל, שרת ביחידתנו כאיש צוות־טנק ומילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה תוך כדי לחימה שימשו מופת לחבריו. לכם אבד בן ולנו – רֵע ולוחם ללא חת".

נודלמן, עמיחי

עמיחי, בן לאה וראובן, נולד ביום י"ד באלול תש"ח (18.9.1948), בתל־אביב. שמו ניתן לו לציון תקומתה של מדינת ישראל ומאבקו של העם היהודי לעצמאות. הוא החל ללמוד בבית־הספר היסודי "איילון" בתל־אביב. כשהיה בן אחת־עשרה עברה משפחתו להתגורר באשקלון והוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ארלוזורוב", בשכונת שמשון. אחרי־כן למד שנה אחת בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר סילבר וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" באשקלון, במגמה למסגרות. עמיחי היה נער עירני ומלא מרץ, שחיפש הרפתקאות וחידושים. הוא העדיף עבודת כפיים על לימודים ולכן הצטרף לאביו אחרי שנת לימודים בכפר סילבר, ויחד הקימו בית־מלאכה לעבודות מסגרות. בשעות הערב השלים את השכלתו בבית־ספר מקצועי. הוא היה עובד חרוץ ומסור ותרם רבות להתפתחותו של בית המלאכה ולשגשוגו. עמיחי, שנקרא בפי כל עמי, הסתגל במהרה לכל חברה חדשה. עוד בהיות המשפחה בתל־אביב היה חבר בתנועת הנוער "הצופים" ולאחר שעבר להתגורר באשקלון, הצטרף לתנועת "הנוער העובד והלומד". הוא אהב לטייל ולתור אחר נופים חדשים. את המראות שראה, נהג לצלם במצלמה שנשא אתו בטיוליו. עמי היה ספורטאי מצטיין, ונמנה עם סגל קבוצת הכדוריד של "מכבי" אשקלון ואף אימן את קבוצת הנערים של האגודה.

עמיחי גויס לצה"ל בתחילת מאי 1966 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות־טנק ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. יחד עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות לכיבוש הגדה המערבית במלחמת ששת הימים. בקרבות אלו נפצע עמיחי, אך פציעתו לא מנעה ממנו להמשיך ולהילחם עם היחידה והוא השתתף גם בקרבות לכיבוש רמת הגולן. אחרי המלחמה השתתף בפעילות מבצעית באזור החרמון ובקרבות מלחמת ההתשה בסיני. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ושב לחטיבה 7 כמט"ק. עקב פציעה לא הצליח להשתתף בפשיטת כראמה, אך הגיע ישירות מבית־החולים, כדי לתרום מדמו לחבריו הפצועים.

בתחילת מאי 1969 שוחרר עמי מהשירות הסדיר בצה"ל אך כעבור שנה אחת, בסוף יוני 1970, התגייס לשנת שירות בצבא הקבע. הוא סיים בהצלחה קורס רבי־סמלים ושירת כנגד בבית־הספר לשריון. עמי היה איש מקצוע מעולה, בעל יזמה

ויכולת ארגון, וידע לגבש רוח יחידה ולהנהיג את חייליו לביצוע המשימות שהוטלו עליהם. הוא הקפיד על הסדר והמשמעת ושמר על כל גינוני הטקס הצבאיים ביודעו כי יש בכך לתרום לשיפור רמת הלחימה של היחידה. בסוף יוני 1971 שוחרר משירות הקבע והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו שימש כרב־סמל גדודי והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר ששוחרר בשנית שב לעבוד יחד עם אביו. האב, שעד אותה עת עבד בחברת "נתיבי נפט" בסיני, חזר והקים את בית המלאכה, כשעמי מסייע לידו. עמיחי הכיר נערה בת אשקלון והחליט להקים יחד עמה את ביתו. ימים ספורים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים החליטו להינשא, ואף נרשמו לנישואין במשרדי הרבנות באשקלון. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בקרבות אלה נתגלה עמי כמפקד היודע לדאוג לכל הדרוש לצורך הסיוע ללחימה ולגיבוש היחידה לכוח לחימה מעולה. ביום כ"ג בחשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע עמי בהפגזה על כוחותינו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. בן אחותו, שנולד אחרי נפילתו, נושא את שמו. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמ"ר עמי ז"ל, שירת ביחידת שריון ויצא לקרב כרב־סמל גדודי. בנכם המנוח גילה אומץ־לב ומסירות במילוי תפקידו. דמותו של עמי תחרט בזכרוננו, חבריו הלוחמים".

נודלמן, רודולף

רודולף, בנם היחיד של מריה ואוסקר, נולד ביום י"ט באלול תרצ"ז (27.8.1937), במוסקבה שבברית־המועצות. הוא למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו ואחרי־כן למד בטכניון במוסקבה. באוגוסט 1959 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בנצרת־עילית. בתקופת לימודיו במוסקבה התגלה רודולף כתלמיד מצטיין ואף זכה במדליית־זהב על הישגיו בלימודים. לאחר שעלה ארצה החל ללמוד בטכניון בחיפה, אולם בגלל מצבה הקשה של משפחתו נאלץ להפסיק את לימודיו. הוא עבד כפועל בניין בנצרת־עילית וסייע בפרנסת המשפחה. למרות שלא הורגל בעבודת כפיים, היה עובד חרוץ ומסור ומלא מרץ.

רודולף גויס לצה"ל במחצית פברואר 1961 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות־תותח ונשלח לשרת בגדוד של חיל התותחנים. בתקופת שירותו סיים קורס משנים־טכניים ומודדים וכן קורס מפקדי כיתות. הוא צוין כחייל אחראי ובעל יזמה, שמילא כהלכה את תפקידו כסמל מודדים.

בסוף יולי 1963, שוחרר רודולף מהשירות הסדיר, והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה השתתף ב"מבצע נוקייב", במסגרת פעולות התגמול נגד הסורים, בקרבות מלחמת ששת הימים

ובמלחמת ההתשה. לאחר השחרור סיים את לימודיו בבית־הספר להנדסאים בחיפה, במגמה של חשמל. כיוון שלא מצא עבודה במקצועו, החל לעבוד כפקיד במנהל מקרקעי ישראל. הוא היה עובד מסור ונאמן וזכה להערכתם של הממונים עליו. כשהוצע לו לעבור לעבודה בחברת החשמל לא היסס, שכן מדובר היה בעבודה כהנדסאי. רודולף הצטיין כאיש מקצוע מעולה, המכיר את רזי מקצועו, ועד מהרה רצו רוב מנהלי העבודה שיעבוד במחלקתם. בשנת 1971 נשא לאישה את אדיט ויחד הקימו את ביתם בנצרת־עילית, שכן הוא רצה להמשיך ולגור בקרבת אמו. לאחר נישואיו נסע עם רעייתו לסיור בגרמניה, שם התוודע לבני משפחתה של אשתו והתחבב עליהם. בינואר 1973 נולדה בתו אילנה, ורודולף היה אז המאושר באדם. הוא ורעייתו השקיעו את כל מרצם ואונם בעבודה, כדי לבסס את מעמדם. רודולף עבד ללא הפוגה, כדי להעניק למשפחתו מכל טוב ומן המובחר. הוא היה בעל ואב מסור ומילא באהבה את חובותיו כלפי משפחתו. בביתם ניהלו, הוא ורעייתו, חיים צנועים ושקטים, כשהם נהנים איש מחברת רעותו ומקדישים את מרבית זמנם לטיפול בבתם. הוא המשיך ועבד בחברת החשמל בעפולה עד שנפל במלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שנערך ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) במובלעת שבשליטת כוחותינו ברמת הגולן, נפגע רודולף ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת־עילית. השאיר אחריו אישה, בת ואֵם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״דמותו של רודולף ז״ל נשארת חקוקה בזכרוננו כחייל צנוע. בהתנהגותו הצליח להשרות אווירה נוחה על כל הסובבים אותו. מסירותו וחוש ההומור הדק שלו תרמו רבות לגיבוש הצוות, שעמו פעל במשך השנים אשר בהן שרת איתנו. נפילתו בכ״ג בתשרי תשל״ד מפגזי האויב, משאירה בתוכנו חלל אשר יקשה עלינו להשלימו״.

נוה, יוסף

יוסף, בן פנינה ומשה, נולד ביום כ״ג באב תש״ד (12.8.1944) בבואנוס איירס שבארגנטינה ועלה ארצה עם משפחתו ביוני 1952. משפחתו השתקעה בקיבוץ מפלסים ואחרי־כן עברה לקיבוץ גבעת־חיים (איחוד), שם החל את לימודיו בבית־הספר היסודי. בשנת 1955 עזבה המשפחה את הקיבוץ ועברה להתגורר ברמת־חן, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי. אחרי־כן עברה המשפחה לקרית־אונו ויוסף סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״דביר״ ברמת־גן. יוסף, שנקרא בפי כל — יוסי, היה נער עליז, מלא שמחת חיים ואוהב חברה. הוא ניחן בתכונות המיוחדות לבני דרום־אמריקה — רגשות כנים וחמים ואהבה לכל אדם. יוסי התאקלם עד מהרה בכל חברה חדשה. הוא היה הרוח החיה בכל חברה, בזכות חביבותו, בדיחות הדעת שלו וחוש ההומור המיוחד לו. יוסי נטל על עצמו לקרב את העולים החדשים מדרום אמריקה לחיי החברה

הישראלית, ועל כן עסק בהוראת השפה העברית לעולים צעירים ובארגון פעילות חברתית ותרבותית. הוא תרם לקירוב הלבבות בין הישראלים לבין העולים החדשים וסייע לקליטתם המהירה של רבים מיוצאי דרום־אמריקה בארצם החדשה. יוסי היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענפי הכדורגל והכדורעף. הוא הרבה לעסוק בספורט והשתתף במרבית החוגים שפעלו בשכונת מגוריו. הוא אף הוליך את קבוצת הכדורגל שלו לזכייה בתחרות, שבה השתתפו קבוצות של עולים מדרום אמריקה.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת מאי 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כתותחן בטנק ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי־טנקים. הוא נשלח לשרת בחטיבת השריון 7, בה שימש כמט"ק ואחרי־כן כמש"ק קשר. הוא צוין כחייל אחראי ומסור, המקפיד למלא בדייקנות את כל המשימות שהוטלו שעליו.

בסוף אוקטובר 1964 שוחרר יוסי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לפני שפרצה מלחמת ששת הימים הושמה רגלו בגבס והוא לא יכול היה ליטול חלק בקרבות. הדבר הטריד אותו עד מאוד והוא ניסה בכל כוחו לשכנע את מפקדיו, שיצרפוהו לכוחות המסייעים. הוא עקב מקרוב אחר הקרבות, שבהם השתתפה היחידה שלו, ושמח כשהסתיימה המערכה והיחידה לא סבלה נפגעים. לאחר השחרור למד בקורס לטכנאי אלקטרוניקה, בבית־הספר "אורט" בגבעתיים. הוא עבד כטכנאי אלקטרוניקה בחברת "תדיראן" ועשה חיל בעבודתו. בדצמבר 1968 נשא לאישה את חברתו ויחד עמה הקים את ביתו בקיראון. ביולי 1970 נולדה בתו, נילי, והוא היה המאושר באדם. הבית והמשפחה הפכו למרכז חייו והוא הקדיש את כל זמנו הפנוי לטיפול במשפחתו. בחיק רעייתו ובתו מצא אושר רב וקרוביו מעידים, כי היה בעל ואב מסור ואוהב. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) באזור שבשליטת צה"ל ממערב לתעלת סואץ, נפגע יוסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מאז הצטרפותו ליחידת השריון, בה היה עד יום מותו, היה יוסף חייל חרוץ ומסור לתפקידו, מקובל על חבריו ואזרח נאמן. אין ניחומים לבן שהלך לעולמו בטרם עת, ולא ניתן להחזיר את המאורעות שקדמו למלחמה, אולם בזכותו ובזכות רבים שכמותו זכינו להמשיך להתקיים כעם וכמדינה".

נווה (יונש), יששכר

יששכר, בן חנה ויצחק (אישטבן), נולד ביום י״ח בחשון תש״ז (12.11.1946) בבודפשט שבהונגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. תחילה למד בעיר הולדתו, המשיך ללמוד בבית־הספר היסודי בבורגתא ובבית־הספר על־שם רופין בעמק חפר. יששכר היה תלמיד מצטיין, חרוץ ומתמיד, ואהוב על מוריו ועל חבריו. בנעוריו נמנה עם חברי תנועת ״הנוער העובד והלומד״. תחומי התעניינותו היו רבים. הוא הרבה לקרוא, צילם צילומים אמנותיים ועסק בפיתוחם, אהב מוסיקה, ניגן באקורדיון, בפסנתר ובגיטרה, וידע להלהיב בנגינתו את חבריו בנגינת מוסיקה קלאסית ומוסיקה מודרנית. מטבעו היה רציני ועקשן, מעמיק לחשוב ושואף לדעת, ותמיד עשה את כל אשר הוטל עליו באחריות ובדייקנות. יששכר היה איש חברה, נעים שיחה וחייכן. הוא ידע לשעשע את חבריו בסיפורים ובדברי בדיחה. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם והוא הרבה לסייע לחבריו, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. מנומס היה ואדיב, נעים הליכות וטוב לב. בן נאמן ומסור היה להוריו ורחש להם כבוד רב.

יששכר גויס לצה״ל בסוף יולי 1965 והוצב לחיל־האוויר. אחר הטירונות השתלם בקורס טיס. הוא אהב לטוס וגאוותו על יחידתו הייתה רבה מאוד. תקופה מסוימת היה מדריך טיסה בבית־הספר של חיל־האוויר וכתב ספרי הדרכה לטייסים. הוא היה קצין אחראי ומסור, ממושמע ודבק במטרה, אמיץ וקר־רוח מאוד, אהוב על חבריו, על מפקדיו ועל פקודיו. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. שנים רבות נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. שלושה שבועות לפני המלחמה נשא לאישה את חברתו ניצה, אך לא הספיק לראות עמה חיים. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נפגע מטוסו בעת שהפציץ את הגשרים שהציבו המצרים על פני התעלה. הוא הטיס את מטוסו הפגוע עד לשדה התעופה, אך בשעת הנחיתה התרסק המטוס ויששכר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, אב, אם ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״היו בו תכונות בלתי־רגילות של יושר, אהבת הזולת, התמדה, יסודיות ורצון עז להתקדם״; ומפקד אחר כתב עליו: ״דרכו בחיל־האוויר הייתה רצופה הצלחות והישגים בכל התחומים – כאדם, כאיש חברה, כחייל וכלוחם, וזכה להערכת מפקדיו וחבריו. כמפקדו ידעתי להעריך במיוחד את מידותיו התרומיות – את המסירות, את הידע, את שיתוף הפעולה ואת שמחת היצירה ללא גבול. אכן יששכר היה טייס למופת, שידע והכיר על בוריה את המערכת המורכבת שהפעיל״.

המועצה המקומית של עמק חפר הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ויששכר בתוכם.

נוי (אופנהיימר), ניצן

ניצן, בן מרים ומאיר ז"ל, נולד ביום כ"ד בתשרי תש"ט (27.10.1948) ברחובות. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי "פינס" בגדרה, ואחרי־כן עקרה משפחתו לרחובות, שם המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "סמילנסקי". אחרי־כן נכנס לבית־הספר התיכון־מאוחד ברחובות, שם סיים בהצלחה ארבע שנות לימוד במגמה ההומנית. בתקופת לימודיו היה גם חבר בגדנ"ע אוויר. הוא אהב לעסוק בהרכבת דאונים ובהטסתם וגם זכה לייצג את המדינה, כשנשלח לכנס בינלאומי של גדנ"ע אוויר בבלגיה. הוא אהב לרכב על אופניים ולצלם ובעיתות הפנאי הרבה לרכב, לטייל ולסייר במרחבי הארץ, וכך למד להכיר את אתריה ואת נופיה, והרבה לצלמם.

ניצן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966. בתחילה הוצב לחיל האוויר אולם לאחר כשנה הועבר לחיל השריון, שם השתלם בקורסים שונים והיה לתותחן בטנק. אחרי־כן עבר קורס מפקדי טנקים ואחריו קורס־קצינים בסיסי. אחרי שהשתלם בקורס קציני שריון מונה מפקד מחלקת טנקים בחטיבת שריון. הוא לחם במלחמת ששת הימים בשריון ורוב תקופת שירותו הסדיר עברה עליו בסיני, סמוך לקווי הגבול. הוא היה קצין ומפקד מעולה, תמיד השתדל לשפר את הישגי מחלקתו ולהגיע לתוצאות הטובות ביותר בתרגילים. גם ביחסיו עם חייליו הצטיין בגישתו האנושית והחברית, ובמאמציו לעזור להם בכל. בהתקרב מועד שחרורו מהשירות הסדיר, התנדב לשרת תקופה נוספת.

בתחילת מרס 1970 שוחרר ניצן מהשירות הסדיר בדרגת סגן. לאחר השחרור יצא לטיול בארצות הברית, ששילב בו ביקורים אצל קרוביו הרבים וסיורים ברחבי המדינה. כשחזר ארצה החל לעבוד בסוכנות היהודית, בהדרכת נוער מחוץ לארץ. הוא נרשם ללימודים אקדמיים באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע ולמד במגמה של מדעי הסביבה. בחופשות עבד כמדריך ב"מכבי" באר־שבע. הוא היה בן מסור למשפחתו וכשחלתה אמו האלמנה, ואושפזה בבית־החולים, דאג ניצן לבקרה בכל יום ולהביא לה מטעמים, שהכין בשבילה במו ידיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, יצא ניצן מהבית עוד בטרם נקרא, והצטרף ליחידתו בסיני והשתתף בקרבות הבלימה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע ניצן ונהרג בהפצצה של מטוסי האויב באזור "טסה" שבסיני. יום לפני שנפל כתב גלויה הביתה והודיע בה כי אין צורך לדאוג לו. הגלויה הגיעה ביום שנודע למשפחתו על נפילתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרה. השאיר אחריו אם ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "סגן נוי ניצן היה מפקד מחלקת טנקים ביחידתי. הוא הצטרף ליחידה תוך כדי הקרבות וזמן קצר אחר כך נפל, ולצערי לא הספקתי להכירו. אני מקוה שמלחמה עקובה מדם זו תסלול את הדרך לשלום אמת, אשר תמצאו בו את נחומיכם".

שמו של ניצן הונצח בחוברת על לוחמי "חטיבת נתקה".

נוירוירט, איתן

איתן, בן לאה וחנן, נולד ביום ג׳ בחשון תש״ד (1.11.1943), בקיבוץ שדה־נחמיה. הוא למד בבית־הספר היסודי בשדה־נחמיה ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי בקיבוץ אפיקים. איתן היה חבר נאמן ופעיל בקיבוצו, שדה־נחמיה, והיה ממשיך דרכו של אביו, כעובד בענף הפלחה.

איתן גויס לצה״ל במחצית יולי 1962 והתנדב לנח״ל. לאחר שסיים את הטירונות שירת בגדוד חיל־רגלים במסגרת הנח״ל.

בתחילת פברואר 1965 שוחרר איתן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים בפיקוד הצפון. ביחידה זו עבר קורס מקלענים ועמה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. לאחר שנשא לאישה את זהבה, בת קרית־שמונה, עזב את הקיבוץ ועבר להתגורר בנצרת־עילית. הוא עבד בתעשייה הצבאית ונחשב עובד חרוץ ושקדן. ב־12 במאי 1970 נולדה בתו ניצנית, שלידתה גרמה לו אושר רב. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום 2.1.1974 נפצע איתן בקרבות מלחמת ההתשה שהתחוללו באזור תל־פארס. הוא מת מפצעיו ביום כ״ט בטבת תשל״ד (24.1.1974) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שדה־נחמיה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

נוימן, דניאל

דניאל, בן ציפורה ושמעון, נולד ביום י״ט באלול תש״ט (13.9.1949) בחיפה והוא בן למשפחה ותיקה — דור חמישי בארץ־ישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בארי״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ג׳, במגמה המתמטית־פיסיקלית. דניאל שכונה בפי כל דני, היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות שבתחום מדעי הטבע. מוריו וחבריו לספסל הלימודים מציינים את דרך החשיבה היסודית והבהירה שלו. הוא היה איש ההגיון השקול, שדיעותיו ורעיונותיו נבעו מתוך מחשבה מעמיקה והגיון מפוכח. דני הצטיין ביכולתו להבחין בין טפל לעיקר, וריכז את מאמציו בתחומים שייחד להם חשיבות. הוא ניחן בכישרונות רב־צדדיים והיה בעל ידע רב במקצועות כמתמטיקה, כימיה ואסטרונומיה מצד אחד — וספרות והיסטוריה מהצד האחר. המבחנים והעבודות שכתב הצטיינו במקוריות ובכושר ניתוח מעמיק ויסודי, שנבעו הן מדרך החשיבה המיוחדת לו והן מחריפותו ושקדנותו. בשבתו בכיתה עקב בעירנות אחר מהלך השיעור, ולא אחת היה מביע רעיון חדש ומקורי, שהטיל אור

חדש על הבעיה שעמדה לדיון. דרכו בפיתרון בעיות בכל תחום הייתה דרך חדשנית. הוא לא קיבל עובדות כמובנות מאליהן, אלא ניסה לתהות על הסיבות והשורשים לכל דבר. חבריו מציינים שלא היה איש חברה אלא אינדיבידואליסט ומסוגר בתוך עצמו. יחד עם זאת ידע לבחור את חבריו מבין אלה שיכלו להבין את דרך החשיבה המיוחדת לו ואת חוש ההומור שלו. אף על פי שלא ערבב רגש ומחשבה שקולה, ידע להתעניין בבעיות האישיות של חבריו והיה נכון תמיד להגיש עזרה וסיוע לכל דורש. מוריו מעידים עליו שצניעותו וענוותנותו הגיעו עד כדי ביישנות. הוא היה נעים הליכות ודורש אמת וצדק. אמנם לא הרבה במילים אך כשהיה מביע את דעתו, עשה זאת בתקיפות ובלהט רב. בעיקר לחם באותם חברים, שראו בעזיבת הארץ ובהגירה לארצות אחרות פיתרון לבעיות המטרידות אותם.

דניאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס קשרים ונשלח לשרת במפקדת מחוז הנגב, כאלחוטן. הוא היה איש מקצוע מעולה, שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו.

בתחילת נובמבר 1971 שוחרר דני מהשירות הסדיר והוצב כקשר ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר השחרור למד בבית־הספר להנדסאים שליד הטכניון, במגמה לכימיה. הוא למד בבית־ספר זה בין השנים 1971־1973 ולאחר שסיים את לימודיו בציונים גבוהים, הומלץ לעבודה בטכניון, במחלקה להנדסה סביבתית, כהנדסאי לכימיה. הוא זכה להתחיל בעבודה שכה חשק בה, אך כעבור חודש פרצה המלחמה, שממנה לא חזר. בלימודים התגלה כאיש מדע המייחס חשיבות למחקר ולהעמקת הידע התאורטי. הוא רכש ידע, וידע גם להקנותו לאחרים. כמורה היה בעל סבלנות רבה וכושר הסברה מעולה, והצליח לפשט כל בעיה קשה ומסובכת. הוא לא זנח את תחביביו ובעיקר את העיסוק בספורט והרבה לשחק בטניס ובכדורגל, שכן בכך מצא פורקן מעבודתו המדעית. הוא התעניין בחקר החלל והרבה לקרוא ספרים בתחום זה. כמו כן אהב לחזות בהצגות תיאטרון. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. דני שימש כקשר של המפקד. בכל ימי הלחימה שמר על קור רוחו ושלוותו ולרגע לא עזב את מכשיר הקשר שעליו הופקד. מפקדו מציין כי דני לא התאונן למרות הקשיים, וכי גם בשעות הקשות של ההפגזות והלחימה היה שקט וחדור תחושת ביטחון. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע דני בהפגזה ונהרג, סמוך לגשרים שעליהם חצה צה"ל את תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, כי דני נהרג בקרב הפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ וכי גילה בקרב זה אומץ־לב ורוח הקרבה.

חבריו ללימודים בבית־הספר התיכון־עירוני ג' בחיפה, הוציאו לאור חוברת לזכר תלמידי בית־הספר שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ובה דברי מורים וחברים על דמותו.

נוימן, לביא

לביא, בן צביה ויואל, נולד ביום ז׳ בתשרי תשי״ב (7.10.1951) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״איתמר בן־אבי״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״טשרניחובסקי״. הוא השלים את בחינות הבגרות בבית־הספר ״תיכון חדש״ בנתניה ועמד בהן בהצלחה. לביא היה צעיר מלא חדוות חיים, שידע לשמוח וליהנות מהחיים. הוא היה נער עליז, אוהב שירה ומצטיין על רחבת הריקודים. כמו כן היה חובב טבע, הרבה לטייל ולסייר ברחבי הארץ, ואהב לקרוא ספרות יפה ושירה עברית. בכל מעשיו ובכל אשר הלך, תמיד חיפש ומצא בכל תופעה את החיובי ואת היפה, וידע להשרות סביבו אווירה נעימה. לביא היה חבר בתנועת הנוער ״השומר הצעיר״, השתתף בפעילות החברתית במסגרת התנועה, במסעות ובמחנות העבודה. הוא היה חבר בגרעין ״עירון״, שמטרתו הייתה להצטרף להתיישבות העובדת. עם חבריו לגרעין עבר את מסלול השירות בנח״ל.

לביא גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 והצטרף לשורות הנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות סיים קורס צניחה והוסמך לענוד כנפי־צנחן. הוא עשה את תקופת ההכשרה החקלאית בהיאחזות הנח״ל בגשור, ואחרי־כן עשה זמן מה בקיבוץ ברעם. במסגרת האימון המתקדם סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות, והשתתף עם יחידתו בקרבות מלחמת ההתשה. לפני ששוחרר מהשירות הסדיר הוסב מקצועו הצבאי והוא הוכשר כתותחן בטנק. עד לסיום שירותו עשה בקיבוץ שדה־יואב.

בסוף יולי 1972 שוחרר לביא מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי השחרור הצטרף לקיבוץ שדה־יואב שבנגב הצפוני. הוא אהב את עבודת האדמה ועבד בענף גידולי השלחין. סיפוק רב מצא בחיי השיתוף המיוחדים לקיבוץ, אך יחד עם זאת שאף להמשיך בלימודים ולהעשיר את ידיעותיו. רצונו היה לשלב לימודי בוטניקה וגיאוגרפיה עם חייו כחבר קיבוץ, אך לא הספיק להגשים את חלומו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. הוא השתתף בקרבות לפריצת הדרך לתעלת סואץ ובחיסול מעוזי הצבא המצרי ממערב לתעלת סואץ. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) תקפה יחידתו את העיר סואץ. בקרבות שהתנהלו ברחוב הראשי של העיר נפגע הטנק של לביא והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״סמל לביא ז״ל שירת ביחידתנו כאיש צוות טנק והוכיח את עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו״.

חבריו לנשק הוציאו לאור חוברת ובה סיפור הלחימה של הגדוד שלו במלחמת יום הכיפורים. בחוברת זו כלולים דברים על דמותו, לצד דברים על חבריו לנשק, שנפלו במערכה.

נוימן, קלמן

קלמן, בן יונינה ושמואל, נולד ביום ב׳ בסיון תשי״ג (16.5.1953), בבילבה שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. המשפחה השתקעה בקיבוץ שפיים והוא למד שם בבית־הספר היסודי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בשפיים.

קלמן היה צעיר אוהב חיים וְשמח בחלקו. עד מהרה התאקלם בחברת בני גילו בקיבוץ והפך לרוח החיה שבחבורה. הוא היה מקובל על חבריו בזכות חוש ההומור שלו, עליזותו ורוחו הטובה, שהתחבבו על הכל. קלמן היטיב לנגן בגיטרה ולעתים קרובות היו חבריו מתאספים בחדרו ומלווים את נגינתו בשירה. מנעוריו היה שותף לפעילות חברתית ענפה, לרבות מסיבות ריקודים, מסעות רכיבה על אופניים ורחצת לילה בבריכה. כאדם היה צנוע ומסתפק במועט. בכל דרכיו נהג בשקט ובאיפוק וזכה לאהדת חבריו ומוריו בזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש. חבריו מציינים כי היה נעים הליכות וכי כולם ביקשו את קרבתו, שכן נעים וטוב היה במחיצתו. מטבעו היה שקט ומכונס בתוך עצמו, אך בחברה היה תמיד שמח וידע להשרות משמחתו על חבריו. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ והשתתף בפעולותיה יחד עם חבריו לקיבוץ.

קלמן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כאיש צוות־טנק ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. הוא השתתף באימונים ובפעילות המבצעית של יחידתו והיה חייל ממושמע, הממלא את תפקידו בדייקנות וברצון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה קלמן בקורס מפקדי־טנקים, שנערך בבית־הספר לשריון. הוא וחבריו צורפו לכוחות הלוחמים בסיני והשתתפו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. בקרב לכיבוש העיר קנטרה ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע קלמן ונהרג. גופתו נמצאה רק כעבור חמישה חדשים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שפיים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דברים על דמותו כלולים בעלון שהוציאו לאור חבריו לקיבוץ שפיים.

נוימן, רפאל־אהרן

רפאל־אהרן, בן טובה ושלמה, נולד ביום י״ב בסיון תשי״ב (6.5.1952) בנתניה, להורים מניצולי השואה. שמו ניתן לו על שם קרוב משפחה, שנפל במלחמת השחרור. כבן להורים שומרי מסורת קיבל חנוך דתי, שבמסגרתו סיים את לימודיו התיכוניים בישיבה התיכונית ״נוה הרצוג״, במגמה הומנית. ראשי הישיבה כתבו עליו: ״רפי, דמות מקורית וקורנת, שקט ועצור כלפי חוץ ומלא התלהבות ולהט חסידי בפנים. בשנים

הראשונות בישיבה ספג וקלט בצנעה, בשקידה ובהתמדה, וכאילו לפתע עלה והתעלה, נתגלה בכל עושר נפשו, בכישרונותיו המופלאים ובמלוא אישיותו הקורנת". הוא אהב ללמוד. תמיד היה מהמשכימים לבית המדרש וממאחרי־שבת בו. כשנתגלו הכוחות והכישרונות הטמונים בו, וכשהבין כי לגדולות נועד, שינס את מותניו והקדיש את כל מעייניו ללימוד תורת השם. הוא היה בעל חוש מוסרי מפותח. אם חשד שנעשה עוול למישהו, לא נח ולא שקט עד אשר תוקן העוול ונעשה צדק. הוא היה חבר ורע נאמן, אהב לעזור לזולת והיה אהוב על חבריו עד מאוד. גם למשפחתו היה בן מסור ודואג. הוא הרבה לבלות במחיצת בני משפחתו ותמיד הייתה הישיבה בבית ההורים חשובה ונעימה לו יותר מכל מעשה או בילוי אחר.

רפאל גויס לצה"ל בשלהי יולי 1970. הוא החליט לשלב את הגנת המולדת יחד עם לימוד התורה, ולכן בחר לשרת במסגרת ה"הסדר". רפי, שגם כאן העדיף את טובת הכלל על טובתו, פנה ללמוד בישיבת "הר עציון" שבגוש עציון. כשנתיים לפני מותו נותח פעמיים, אך סירב בתוקף להצהיר על כך כדי למנוע אפשרות שלא יקבלוהו לחיל השריון. בחיל הוכשר להיות תותחן בטנק. כחצי שנה לפני נפילתו השתתף רפי במרדף אחר מחבלים, שניסו לחבל בתחנה המרכזית בצפת. באותו מרדף ניצל בדרך נס ממוות.

שלושה חודשים לפני פרוץ המלחמה השתחרר מצה"ל, כשנותרה לו שנה נוספת ללימוד התורה. כחבריו לישיבה התנדב לשמש ביום הכיפורים כחזן צבאי באבו רודס. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נסע להיפרד מהוריו, בטרם יצטרף לחבריו בפלוגת הטנקים. את זמן שהותו בבית ניצל למסירת דרישות שלום למשפחות, מחבריו באבו־רודס. ביום שני י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), עלה לרמת הגולן והצטרף ליחידתו. במהלך הקרבות הקשים הצטרף לכוח "נתי", שלחם בטנקי האויב והשמיד רבים מהם. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לאחר קרבות קשים ועקובים מדם, הגיע הטנק של רפי לאזור כפר נסג' במובלעת הסורית. כאן נפגע הטנק ואנשיו נטשוהו. אנשי הצוות ניהלו קרב אש נשק־קל עם האויב ואז נפגע רפי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם רפי שירת ביחידתי כתותחן טנק. בזמן שירותו בפלוגה הוכיח את עצמו כאדם וכלוחם מעולה".

להנצחת שמו וזכרו תרמה משפחתו ספר תורה לבית הכנסת "חסידי גור" בנתניה. בית־כנסת הוקם אף הוא לזכרו ונקרא על־שמו.

נויס, גד־שמעון

גד, בן אסתר ואשר, נולד ביום כ׳ בחשון תשי״ד (29.10.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גרץ״ ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ה׳, במגמה הריאלית. גד, שנקרא בפי כל גדי, היה צעיר עליז ואוהב חיים. הוא היה בעל חוש הומור מצוין וידע תמיד להפיג את המתח בסיפור עליז או בבדיחה. הוא ידע ליהנות מהדברים היפים שבחיים, ומיצה מכל דבר את מרב ההנאה שניתן להפיק. גדי הקדיש זמן רב לקריאה ולרכישת ידע והשכלה בתחומים שחרגו מן הנלמד בבית־הספר. הוא גיבש לעצמו השקפת עולם ומערכת ערכים, שהייתה מבוססת על אי־נכונות לקבל דברים כמובנים מאליהם. הוא התנגד לתכתיבים ולא הסכים לנהוג על־פי מוסכמות החברה, וידע תמיד למצוא את הטיעון הנכון להצדקת התנהגותו. גדי הרבה להתווכח עם בני גילו, בבית־הספר ובצבא, וניסה לשכנע אותם בצדקת דבריו. לשם כך היה מביא לפניהם עובדות ונתונים שהפיק מתוך הספרים הרבים שקרא, והיה מגן על השקפותיו בלהט ובדבקות. הוא היה בעל דעות ברורות בענייני מדיניות וחברה ושאף לתקן את העיוותים שנתגלו בחברה ואף מוכן היה להקדיש למשימה זו את כל זמנו ומרצו. גדי היה אדם שחיפש צדק ואמת. הוא סירב להסכים עם מעשי עוול או עם פגיעה באדם, והיה מוכן לצאת למאבק ארוך עד שייעשה הצדק וימנע העוול. גדי לא נרתע מהשמעת דברי ביקורת נוקבים בפני כל אדם שמצא אותו ראוי לכך. גם בבית־הספר וגם בעת השירות הצבאי, לא נרתע מלבקר מורים ומפקדים, בשעה שסבר שלא נהגו כשורה. הוא שנא אלימות וראה צורך חיוני בהשגת שלום. גדי השמיע דעות בדבר הצורך בהשגת השלום ומניעת השימוש בכוח כדרך לפתרון סכסוכים. אולם דיעות אלה לא מנעו ממנו לגלות רוח של פטריוטיות ונכונות להקרבה למען המדינה. לאחר שסיים את לימודיו ולפני שגויס לשירות בצה״ל עשה גדי באילת, שם בילה ברחצה בים ובסיורים באזור. הוא נהנה מתקופת חופשה חסרת דאגות שעברה עליו בנעימים, כשהוא מתוודע לבני נוער מארצות שונות וקושר עמם קשרי ידידות.

גד גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כתותחן ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת ביחידה מיוחדת, שעסקה בפיתוח אמצעי לחימה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חיפש גדי את הדרך להצטרף לכוחות הלוחמים. האדם רודף השלום ושונא המלחמה רצה להגיע במהירות לשדה הקרב, שכן חשש שהמלחמה תסתיים בלי שיטול בה חלק. הוא וחבריו ליחידה הצטרפו לכוחות הלוחמים בסיני והשתתפו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973), השתתף גדי עם חבריו בקרב לכיבוש ״החווה הסינית״ ולחילוץ כוחות הצנחנים שהיו במקום. בקרב זה, שהיה אחד הקרבות לפריצת הדרך לתעלה, נפצע גדי. הוא מת מפצעיו ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת לזכרו ולזכר חיילי היחידה שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו.

נויפלד, יעקב

יעקב (יענקל׳ה), בן בלומה ומשה, נולד ביום כ״ג בתשרי תרצ״ה (2.10.1934) בחיפה. בן שלוש שנים היה כשעבר עם הוריו לכפר גלעדי שם למד בבית־הספר היסודי, ואחרי־כן בבית־הספר התיכון, במסגרת כיתה מקובצת של בני משקים שכנים, בבית־הספר האזורי בבית־ירח. יענקל׳ה היה נער עירני, פעלתן ונמרץ, יוזם וחרוץ מאין כמוהו. בכל אשר פעל עשה מתוך אחריות רבה. הוא נהג הקפדה רבה על סדר ועל ניקיון. חבריו ללימודים ולעבודה מעידים עליו, שהיה מעורה מאוד בחיי החברה וניחן בכושר מיוחד לקשור קשרי ידידות ורעות עמוקים. הוא ידע לשוחח עם כל אדם בנושאים שונים — הכל לפי נטייתו של בן שיחו. כנער בעל גוף בריא, וכושר גופני מצוין, הרבה להשתתף באירועים ספורטיביים שונים. תעודות הצטיינות שזכה בהן מעידות על יכולתו ועל הישגיו המצוינים בענפי הספורט השונים. בעיקר הצטיין בזריקת כדור ובתחרויות של ״קרב חמישה״, ופעמים מספר אף הוכתר כאלוף הנוער. הוא אהב לטייל, השתתף בשלוש־עשרה צעדות ואף נתמנה למארגן צעדות הגליל. כשהיה גדנ״עי השתתף באופן סדיר בפעילות מועדון גדנ״ע־אוויר והתמיד בכך עד לגיוסו לצה״ל. במסגרת זו אף עבר מבדקים לקורס טיס, ורק עקב פגם זעיר באוזנו נמנעה קבלתו לקורס. יענקל׳ה היה בעל אמביציה גדולה ורצון להשיג הישגים בכל התחומים, ובדרך כלל גם השיג כל מה שרצה. ייחדה אותו השאיפה העזה להתקדם, ללמוד ולהשתלם בכל תחום שעסק בו. בכוח רצונו ידע להקדיש עצמו ללא ליאות ללימודים. בהתמדה ובעקביות שקד על תחומי התעניינות רבים, טכניים, מדעיים והומניים. הוא אהב היסטוריה כללית והיסטוריה צבאית, אמנות הקולנוע ומוסיקת ג׳ז, וניחן בכושר הבעה ובבהירות רבה בניסוח מחשבותיו. אמנם ידע לומר דברים יפים, אך בשעת הצורך אמר גם את הדברים בחריפותם הראויה. אולם מעל הכל היה תמיד ישר כלפי עצמו וכלפי מצפונו. היה לו חוש הומור נפלא, מתובל בציניות רבה ובהבחנה דקה, כושר חיקוי ומשחק ויכולת לבדר את כל שומעיו. אמר עליו אחד מחבריו: ״הוא היה חסון, מאיים, מפחיד לפעמים, בוטח כסלע שאפשר להשען עליו. ניגודים מבחוץ ועדינות מבפנים. זהו הצירוף — יענקל׳ה״.

יעקב גויס לצה״ל בסוף יולי 1952 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות השריון והוכשר כתותחן טנק. עד מהרה התבלט בכישרונותיו ומפקדיו שלחוהו לקורס מפקדי טנקים ולאחר־מכן לקורס קציני שריון. את כל הקורסים האלה סיים בציונים מעולים. בקורס מפקדי טנקים ובקורס קציני שריון אף נבחר לחניך מצטיין, וזכה להתקבל בבית הנשיא, יצחק בן צבי ז״ל, כחייל מצטיין. בתום תקופת שירותו הסדיר התנדב לשרת בצבא הקבע. בשנת 1956 השתתף ב״מבצע קדש״, בקרבות השריון הגדולים באזור אבו־עגילה. בתיאור אותם קרבות,

בספרו של יריב בן אהרון "הקרב", יש ליענקל'ה מקום מרכזי. דרך לחימתו וקשריו המיוחדים עם הלוחמים תחת פיקודו, היו לשם דבר. סיפר אחד מהם: "הייתה בו מסירות אין־קץ, טון דיבורו היה אבהי ובדאגתו לפקודיו התגלתה רגישות רבה".

בתום "מבצע קדש", השתחרר יענקל'ה מהשירות הסדיר וחזר לקיבוץ כפר גלעדי. זמן־מה עבד בענפי חקלאות שונים, עד שמצא לו את התחום שראה בו את יעודו – מיכון עבודות השדה. הוא נשלח ללמוד מכניקה עדינה והשתלם במיוחד בתחום המשאבות ומרססי מנועי־דיזל. תחום זה כבש אותו לחלוטין ובמשך שבע־עשרה שנה עסק בפיתוח ובשכלול מיכונו של ענף קטיף הכותנה. בשנת 1960 נשא לאישה את חברתו חנינא, וכעבור שנה נולד בנם בכורם, רונן. ב־1964 נולדה בתם, מיכל. יענקל'ה השתתף כמפקד פלוגת טנקים במלחמת ששת הימים, בקרבות השריון שנערכו בציר גונן־ואסט שברמת הגולן. פלוגתו הייתה הראשונה שהסתערה על קוניטרה וכבשה אותה. כשנתיים לאחר תום מלחמת ששת הימים יצא לארצות־הברית ואחרי־כן גם לאירופה, כדי להשתתף בקורסי השתלמות מיוחדים בתחום מיכון מנועי דיזל. כחצי שנה לאחר שובו ארצה, נולדה בתו השלישית, רותם. יענקל'ה שפע אהבה ודאגה רבה לאשתו ולילדיו ונהג בהם מסירות אין קץ. מעולם לא זנח את חובתו לצה"ל ולמרות שהיה עסוק בעבודתו ובמשפחתו, המשיך והשתלם בקורסים שונים. בשנת 1972 אימן קבוצה של חיילי שריון מצבא אוגנדה, באחד מבסיסי חיל־השריון. בתום שהותם בארץ יצא עם משפחתו לאוגנדה, כדי להמשיך שם בהדרכתם. לאחר זמן לא רב גירש אידי אמין את כל הישראלים מארצו, ואת יענקל'ה בתוכם. הוא חזר לקיבוצו והמשיך לעבוד ולפעול במרץ רב בכל התחומים של חיי המשק: הוא המשיך לפתח את תחום המיכון וגם מילא תפקידים ציבוריים, כשהשתתף בוועדות המשק השונות, גם כחבר וגם כמרכז. במלחמת יום הכיפורים השתתף יענקל'ה בקרבות הבלימה האכזריים בדרום רמת הגולן. הוא היה בין הראשונים שפרצו לחסום בגופם את התקפות האויב. כמפקד גדוד בדרגת סגן־אלוף, יצא בראש אנשיו להדוף טורי הסורים, שכבר הגיעו עד לגבעות מעלה־גמלא. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע יענקל'ה באש ארטילרית של הסורים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר גלעדי. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אב, אם ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בגרותו וחביבותו נותנים עוד היום את אותותיהם ביחידה. הוא נפל כאשר עמד חשוף תחת אש ארטילרית, בעת כניסת יחידתו לקרב, וזאת כדי לוודא, שהיחידה תופסת את מקומה הנכון. הוא היה מוכן תמיד לעשות הכל למען היחידה, גם מעבר לשירות הנדרש, בכל עת, ואפילו בהתראה קצרה. בעיות היחידה היו תמיד לנגד עיניו ועז היה רצונו להביאה לרמה גבוהה"; ומפקד אחר כתב: "היו בו גילויי אומץ בלתי־רגילים. לא ידעתי, בעצם, להעריך את אומץ לבו עד למלחמה הזאת. ידעתי והכרתי אותו כמנהיג וכלוחם, אך במלחמת יום הכיפורים הוא התגלה בשיא גבורתו".

בעלון "טבע וארץ" נתפרסם מאמר לזכרו של יענקל'ה – "לקדמותם של יישובים אחדים בארץ גדור".

נומקין, יהושע

יהושע, בן פולה ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום י״ח בטבת תשי״ד (24.12.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי ״הרצל״ ביהוד, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ביהוד. יהושע – ״שוקי״ בפי כל – היה תלמיד חרוץ, עירני ונבון, ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה איש המעשה, התברך בתבונת־כפיים ובכל אשר שלח ידו – הצליח. לא היה תחום מקצועי־טכני שלא עשה בו חיל, ללא מאמץ רב. הוא הצטיין במלאכה, בטבע ובחקלאות – מקצועות שניכרו בהם כישוריו בתחום המעשה והיצירה. הוא ניחן בכושר גופני מעולה, הצטיין בענפי ספורט שונים ואהב את שיעורי הגדנ״ע. מנעוריו היה פעיל בחברת בית־הספר ובבית־הנוער ביהוד, ואת מרבית זמנו הפנוי הקדיש לפעילות בחוגים שונים – ובעיקר בתחום הספורט. הוא היה חובב מוסיקה קלה ופזמונים והרבה לתת קולו בשיר. יהושע היה גבה קומה, בלוריתו הזהובה סרוקה תמיד, מבטו שליו ונינוח ופניו מחייכות. הוא היה חברותי ועליז, איש־שיחה נעים, וחבר אהוב לבני גילו ואף למבוגרים. תמיד מוכן היה לעזור לזולת וזכה בהוקרת חבריו על תשומת־הלב שהקדיש להם ולבעיותיהם. מטבעו היה עניו וצנוע, והשכיל להקשיב לגדולים ממנו ולהתחשב בדעתם ובעצותיהם. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ולאחר מות אביו הפך להיות משענת עיקרית לאמו ודאג לכל מחסורה. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים ולפני שגויס לצבא, הקים בעבודה קבלנית את גדר בית־הספר שבו למד ועבודה זו גרמה לו סיפוק רב. אחרי־כן התקבל לעבודה במלון ״אויה״, בתפקיד תחזוקן. הוא נקלט במהירות בתפקידו, הצטיין ביעילותו ובמסירותו וזכה בהערכת הממונים עליו, שלא היססו להטיל עליו משימות אחראיות. יהושע שאף להתנדב לאחת מסיירות הצנחנים, ולפני שגויס לצבא הקפיד לטפח את כושרו הגופני על־ידי ריצות ארוכות מדי בוקר בבוקר.

יהושע גויס לצה״ל בראשית פברואר 1972 והתנדב לחיל־הרגלים, בסיירת צנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס־צניחה, ואחרי־כן השתלם בקורס מפקדי־כיתות ונתמנה מפקד־כיתה. הוא אהב את חיי הצבא, היה מרוצה תמיד מכל תפקיד שהוטל עליו ומעולם לא התאונן על קשיים. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הוצב יהושע עם יחידתו בחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים, בחצייית תעלת־סואץ ובקרבות ההבקעה מעברה המערבי של התעלה. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), שעתיים ומחצה לפני שנכנסה הפסקת־האש לתוקפה, נפגע בראשו ונהרג מיריית צלף, כשיצא עם יחידתו לחלץ יחידה אחרת, שנלכדה בעיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אֵם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: ״בנכם מילא את תפקידיו בנאמנות והיה מקובל ואהוד על חבריו״.

נוסבוים, צבי

צבי (צביקה), בן גליקה וראובן, נולד ביום ב׳ בשבט תשי״ג (18.1.1953) בבני ברק. הוא למד בבתי־הספר היסודיים ״שאר ישוב״, ״מעלות״ ו״סגולה״ בבני־ברק. אחרי כן למד בישיבה התיכונית בכפר הרא״ה והמשיך בלימודיו בישיבה ״כרם דיבנה״, במסגרת ישיבת ה״הסדר״. צביקה היה אחד התלמידים הטובים בכיתתו, ושקד על לימודי התורה. הוא היה מהראשונים שבאו לישיבה ומן האחרונים שיצאו ממנה. על הרוב ראוהו יושב ומתעמק בסוגיה שלמד, לאחר שכבר הסתיים השיעור ושאר התלמידים עזבו את בית־המדרש. בישיבת כפר הרא״ה התחנך לערכים לאומיים ולערכים דתיים, והיה גם חבר בתנועת ״בני עקיבא״.

צבי גויס לצה״ל בסוף יוני 1971 והוצב לנח״ל המוצנח. אחרי־כן הועבר לחיל השריון, שם השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״. על אף שהיה צנום, התאמץ לבל ייכשל באימונים הקשים והמפרכים, ואף עודד את חבריו להתאמץ כמותו. באחד מימי האימונים שבר את רגלו, ועיקר דאגתו הייתה, שמא יפגום הדבר בפרופיל הרפואי שלו. הוא נהג לנצל את הרגעים הפנויים ללימוד ולעיון, והיה אומר ״בחור ישיבה אמיתי צריך להצטיין גם בצבא, ולא רק בישיבה״. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפל צבי בקרב בגזרה הדרומית, ליד מוצב ״מצווה״, מול האגם המר הקטן. טנק ה״סנטוריון״ שלו נפגע בהפגזה וניצת, וכל אנשי צוותו נהרגו. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אֵם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״צבי היה חייל למופת, ומילא את כל המשימות שהוטלו עליו במסירות וביעילות רבה. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חיילי היחידה״; בירחונה של ישיבת ״כרם דיבנה״, ״בלכתך בדרך״, נאמר עליו: ״קידוש השם, קדושת ארץ־ישראל, עם ישראל ותורת ישראל וקדושת הזמן, היו לגביו שלמות אחת שלְ קדושה. כל ימיו היו עלייה מתמדת בתורה, ביראת שמים ובמעשים טובים. היה בו להט של אמונה והוא חזר והדגיש, בכל הזדמנות, שיש לעבוד את הבורא מתוך שמחה. היו בו יושר־לב וקנאות לאמת. נאה היה דורש ונאה מקיים. איש טוב־לב, גומל חסדים ואוהב לסייע לזולת ולכל נצרך. כשלא נמצא לו במה לעזור, היה בו כמו אי־שקט. הוא הקפיד על הכנסת אורחים, טרח הרבה עם התלמידים החדשים שבאו לישיבה, והקדיש מזמנו ומכוחו כדי לעשות למענם. תמיד הקפיד על מצוות ביקור חולים וידע לעודד את ידידיו בעת צרה. מנומס היה ואדיב, נעים הליכות ותמיד הקדים שלום לכל אדם. מעולם לא נסחף אחר גינוני אופנה ואהב את הפשטות, הקפיד עם עצמו ונאבק לתיקון כל מגרעת שמצא בעצמו״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת ״שחל״ בבני־ברק; בית־הספר ״סגולה״ הקים ספרייה לזכרו.

נורי, בנימין

בנימין (בני), בן תקוה וג׳לל, נולד ביום כ״ט בתשרי תשי״ג (18.10.1952) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי ״יבנה״ ברעננה ואחרי־כן למד שנה אחת בבית־הספר התיכון ״שפיר״ בקרית מלאכי. משראה שהוצאות החזקתו בפנימיית בית־הספר מכבידות על הוריו, החליט ללמוד בקרבת הבית, והמשיך בלימודיו בבית־הספר ״אורט״ בכפר־סבא, במגמה של מסגרות מכנית. ימי ילדותו היו קשים. תחילה התגורר עם הוריו בבית־העולים ברעננה, ומשם עקרו לצריף קטן. מורתו בבית־הספר מספרת עליו שהיה ״תלמיד חרוץ ושקדן וחברותי מאוד. ילדי הכיתה חיפשו תמיד את קרבתו, והוא היה בן־בית בבתי ידידיו״. בימי החופשות מן הלימודים עבד בכל עבודה שנמצאה לו, ומשכרו המועט קנה את ספרי הלימוד. בני אהב לקרוא ספרי שירה ורומנים. הוא היה חבר במועדון הנוער המרכזי והרבה לשחק בכדורסל. עליז היה וטוב־לב, ומעודו לא שיתף את זולתו בצערו. הוא צחק תמיד וחייך ולא היה אפשר לדעת מהו מצב רוחו לאמיתו. בפיו נמצאה תמיד מלת עידוד לידיד בעת צרה, ובנדיבות לבו סייע לכל חבר שפנה אליו. הוא רחש אהבה רבה לאחיו, הרצל וזאב, ומכספו המועט שחסך, הרבה לקנות מתנות לבני משפחתו.

בנימין גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 וביקש להתנדב לחיל הצנחנים, אך בגלל סיבות רפואיות הוצב לחיל הרגלים, לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים־חי״ר ובקורס למש״קי חבלה. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. בחופשותיו המעטות ובמכתביו הרבים, שהקפיד לכתוב הביתה, ביקש להרגיע את הוריו והסתיר מפניהם את דבר האימונים הקשים והמפרכים. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) לפנות בוקר על מורדות החרמון, נפגע בנימין בידו ואחרי־כן בראשו מכדור של צלף סורי ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אב, אֵם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בני נפל בקרב על החרמון, בקרב שהיה הקשה ביותר במלחמה. הוא נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה. הרגשת אובדן האח־הלוחם מלווה בהרגשת הכבוד שזכינו בו, שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה״.

הוריו תרמו ספר־תורה על שמו לבית־הכנסת ברעננה.

נוריאן (ניראון), דוד

דוד (דדי), בן טאוס ושלום, נולד ביום י״א בתמוז תשי״ב (4.7.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר ״כל ישראל חברים״ ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון לתלמידים מחוננים על־שם בויאר בירושלים, במגמה הביולוגית. דוד היה תלמיד מצטיין בכל המקצועות, ההומניים והריאליים, עמד בהצטיינות בבחינות הסקר והיה בין שלושת בוגריו המצטיינים של בית־הספר התיכון. מורתו בבית־הספר היסודי מספרת עליו, שהיה ״בבחינת בור סוד שאינו מאבד טיפה. תלמיד חושב, היודע לפתח רעיונות, להסיק מסקנות נבונות, וכל עבודה שעשה, עשה ביסודיות ובדייקנות״. מורהו בבית־הספר התיכון כתב: ״מעולם לא נזקק לקלישאות ולא לדברים שנכתבו בידי אחרים כמות שהם. בעל חשיבה מקורית היה ומתלבט, רגיש, סקרן ורע טוב, החרד לגורל הפרט ושותף לו בשמחה ובעצב לגורל הכלל״. תחביבו הגדול ביותר היה הקריאה. הוא שתה בצמא כל ספר שנפל לידיו, יהא נושאו אשר יהא. אט־אט רכש לו ספרים והקים לעצמו ספרייה קטנה. הוא השתתף בחוגים שונים, ובזמנו הפנוי השתתף במבצע לביעור הבערות ולהקניית השפה העברית לעולים החדשים. דוד היה נער ער מאוד לבעיות סוציאליות, חברתיות ופוליטיות. טוב־לב היה ואוהב לעזור לחבריו. הוא היה אדם ישר, חבר נאמן, אוהב הבריות ואהוב עליהן. שומר מצוות היה וכיבד מאוד את הוריו והיה להם בן נאמן ומסור. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ביקש ללמוד רפואה במסגרת העתודה האקדמית. אך לאחר ששקל בדעתו, החליט להתגייס ולדחות את המשך לימודיו. לקראת יום שחרורו מן השירות הצבאי הסדיר התכונן ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה למדעי החברה.

דוד גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ובקורס למפקדי טנק ״סנטוריון״. במבחנים המקצועיים של מפקדי טנקים זכה בציון גבוה (90). על־אף שעמד במבחנים, סירב להשתלם בקורס קצינים. כשהוצע לו תפקיד של מדריך במחנה במרכז הארץ, דחה את ההצעה והעדיף לשרת באחת היחידות הקרביות המובחרות, ברמת הגולן. הוא הרבה להשתתף בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. בספטמבר 1972 השתתף עם גדודו בפשיטה לביעור קני מחבלים בלבנון, וניצל בנס מפגיעה. על הצטיינותו בקרב זה העניק לו מפקד החטיבה ציון־לשבח. במלחמת יום־הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) יצא בראש חוליה לחלץ פצועים וטנקים, ועלה על מארב של קומנדו סורי בין נפח לחושנייה. בקרב שהתפתח שם נפגע ונהרג. תחילה נקבר כאלמוני ולאחר שזוהתה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, אם, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה.

נזר, מאיר

מאיר, בן נעמי ושמעון, נולד ביום י״ב בתשרי תשט״ו (9.10.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יד מרדכי״ בבת־ים, אחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר התיכון־עירוני י״א בתל־אביב ובקורס־ערב מקיף להנהלת חשבונות. מאיר היה חבר בתנועת ״הצופים״ בבת־ים ופעיל במועדון הנוער על־שם יאיר ברמת־יוסף. את עיקר זמנו ומרצו הקדיש לפעילות גופנית – לצעדות ולמירוצים, ובעיקר לריקודי־עם ישראליים ולריקודי עמים. הוא אהב מאוד לרקוד. תחילה נמנה עם חברי להקת המחול של יואב אשריאל ואחרי־כן הצטרף ללהקת המחולות של עיריית חולון. עם חבריה יצא לסיור הופעות בצרפת, בגרמניה ובשוויץ. מסיור זה חזר גדוש רשמים וחוויות, מהצלחותיה של הלהקה ומן הנופים שראה. לאחר הסיור החל לעבוד בהנהלת חשבונות בבנק איגוד ובחופשת הקיץ הדריך ילדי קייטנות בריקודי עם. חיבתו לילדים הייתה רבה מאוד, ותמיד עשה ככל שיכול להנעים להם את שהותם בקייטנה. אהבתו את הזולת קירבה אליו רבים. חוג חבריו היה גדול והוא היה תמיד הרוח החיה בארגון המפגשים החברתיים, הטיולים והמסיבות. טוב־לבו, עליזותו וחייכנותו, חוש ההומור שלו וצחוקו המתגלגל חיבבוהו על כל ידידיו. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם שפנה אליו, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. תמיד הייתה בפיו מלת עידוד והוא ידע להשרות על סביבותיו משמחת החיים ומאהבת החיים שלו. הוא היה הגון וישר־דרך, איש אמת ובעל מצפון. מאיר היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. קשר עז ואמיץ היה קשור לאחיו דורון, הצעיר ממנו, והוא הרבה להדריכו בעצה ובמעשה.

מאיר גויס לצה״ל בתחילת מאי 1973. תחילה הוצב לחיל המודיעין, ולאחר זמן עמד בבחינות ללהקה צבאית וצורף ללהקת פיקוד המרכז. הוא היה אחראי מאוד ומסור לכל תפקיד שהוטל עליו. חבריו אהבוהו ומפקדיו שיבחוהו על ביצועיו, על דייקנותו ועל חריצותו. כשפרצה המלחמה צורף יחד עם חברי הלהקה לאחת מסיירות פיקוד המרכז. ביום כ״ז בחשון תשל״ד (22.11.1973) נפל מאיר בעת מילוי תפקידו, ולמחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

נח, שלום

שלום, בן פהימה ונעים, נולד בשנת תש"ו (1946) בבגדד שבעיראק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. בארץ למד בבית־הספר היסודי על־שם אליהו גולומב בכפר־שלם ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי לאמנות שימושית, לגרפיקה ולציור, על־שם חנה יפה בתל־אביב. שלום היה תלמיד מצטיין, הן בבית־הספר היסודי והן בבית־הספר התיכון. הוא זכה פעמיים בפרסי כסף גדולים, בתערוכות לגילוי כשרונות, ומימן בהם את לימודיו. הוא עסק בתחומי אמנות רבים: עיצב תערוכות וקישט אותן, עסק בגרפיקה שימושית, פסל בחומר והמציא משחקי ילדים שמשולבים בהם הציור והגרפיקה. בשלושה הצליח מאוד, והפיץ מהם ערכות (סטים) רבות בחוץ לארץ. אך יותר מכל אהב את הציור. את זמנו הפנוי ואת לילותיו הקדיש לציור בצבעי שמן. הוא צייר דיוקנאות, דומם, נופים, ובעיקר בעלי־חיים. בציוריו יש הרבה אור, צבעים בהירים ושמחה. לא היה לו סגנון מוגדר, אך בציוריו ניכר שהושפע מן הסגנון האימפרסיוניסטי. שלום היה בן טוב ומסור, שקט וממושמע. הרבה עמל ויגע, ועשה לילות כימים, כדי לסייע להוריו ולתמוך בהם. הוא היה דייקן, נקי ומסודר מאוד. אדיב היה, עדין ורגשן ונודע בענוותו ובהליכותיו הפשוטות. מטבעו היה עליז, בעל חוש הומור וקל להתידד. רבים בקשו את קרבתו והוא מצא תמיד שעה קלה להתפנות לידידיו, לארחם בביתו ולהנעים את זמנם.

שלום גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. הוא השתלם בקורס קשרי שריון והיה לקשר שריון מצטיין. מפקדיו הרבו לשבח אותו על חריצותו ועל דייקנותו במילוי תפקידיו. במלחמת ששת הימים לחם בחזית הצפון ואת מרבית ימי שירותו הצבאי הסדיר עשה במוצבי החרמון וקונייטרה. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. כדי לשמח את לב החיילים בשגרת יומם הרבה לקשט את המעוזים שבהם שירת. מפקדו מספר, שבמוצב בבקעת הירדן צייר נשר גדול, שעורר התפעלות רבה ומשך חיילים רבים להתבונן בו. במלחמת יום הכיפורים השתתף שלום בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד, חג שמחת־תורה (18.10.1973), בשעות הצהריים, נפגע שלום ונהרג בהפגזת המקום שהתחפרו בו אנשי היחידה. כיוון ששלום שכב בלא להשמיע כל הגה, סבר החובש שנפצע קל וחבש את הפצועים האחרים. כשנתפנה לחבוש אותו, נתברר שנפגע בחזהו ואיבד דם רב. הרופאים עשו לו עירוי דם, אך ללא הועיל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אמנם הוא היה רזה ונמוך קומה, אך במסירות ובעזרה לחבריו היה משכמו ומעלה. הוא לא הרבה במלל, אך לא היה תפקיד שהוטל עליו, שלא מילא בצורה שאין למעלה ממנה. הוא היה חבר למופת, נוח כשמו, ממושמע ומסור, ובעיקר – ראשון במילוי המשימות המוטלות על היחידה. הוא היה מופת לכולנו – בחייו ובמותו".

נחום, אברהם

אברהם, בן גיזל וג'ול, נולד ביום ה' באב תש"ה (15.7.1945), בטוניס שבטוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשט"ז (1956). הוא החל ללמד בבית־הספר בתל־מונד, שם השתקעה משפחתו, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר־סבא ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אברהם, שהיה ידוע בכינויו "לולו", ספג בביתו ערכי תרבות ורצון להרבות השכלה וידע. אמו החדירה בו את האהבה לקריאת ספרי מופת וללימודים, וכך נעשה בקי בתחומים רבים. הוא היה תלמיד מצטיין וְהתעניין בתחומי דעת, שחרגו מגבולות החומר שנלמד בבית־הספר. בשעות הפנאי צייר ציורי שמן והשאיר אחריו אוסף גדול של תמונות, המעידות על הכישרון הרב שהיה בו ועל חוש מיוחד ליופי ולאסתטיקה.

אברהם גויס לצה"ל במחצית מאי 1963 ועשה את שירותו הצבאי כנהג משאית בפיקוד הנח"ל.

בסוף דצמבר 1965 שוחרר אברהם מהשירות הסדיר והועבר לחיל השריון. ביחידת המילואים שלו הוכשר לשמש כנהג זחל"ם. לאחר השחרור החליט להקדיש את חייו לאנשים שקופחו על־ידי החברה, ופעל בדבקות ובעקשנות לצמצום הפער החברתי. בתחילת דרכו התמסר לשיקום עבריינים צעירים במוסד שבעין ורד. מתוך הנסיון שצבר במשך הזמן, חשב שלכל עבריין צעיר דרך לשוב לחברה ולהיות ככל אדם. לכן השקיע מאמצים רבים כדי לשקם בני נוער שהדרדרו לפשע. חניכיו במוסד אהבוהו והוא נעשה איש סודם. הם נתנו בו אמון, נהגו לבוא אליו בשעות מצוקה ושטחו בפניו את הבעיות שהטרידו אותם. הוא נהג להאזין בסבלנות לכל אחד ואחד ואחרי שיקול ומחשבה נהג להציע פיתרון לכל בעיה. אחרי שתי שנות עבודה במוסד החליט שעליו להשלים את ידיעותיו והחל ללמוד במחלקה לעבודה סוציאלית, בפקולטה למדעי החברה של אוניברסיטת "בר אילן". הוא לא שקד על לימודיו, אלא שבזכות תפיסתו המהירה, כושר החשיבה, יכולת הניתוח ודרך הביטוי הבהירה והברורה, הצליח להגיע להישגים מעולים. הוא יצר מערכת יחסי ידידות ורעות עם המרצים ועם חבריו הסטודנטים, שנעזרו בידע הרב שלו ובניסיון שרכש בתקופת עבודתו עם נוער עבריין. באותה תקופה המשיך להביע את רגשותיו העזים והחמים בתמונות שצייר. מלחמת ששת הימים ותחומי עבודתו המיוחדת השפיעו עליו מאוד, והוא העלה חוויות אלו על הבד. הוא נשא לאישה את חברתו פרידה, ולאחר שסיים את לימודיו באוניברסיטה עבר לגור בקריית־שמונה עם אשתו ובנו גל. אברהם, שראה את עצמו כלוחם למען המקופחים והחלשים, קיבל על עצמו את ניהול מחלקת הסעד בקרית־שמונה. שנת עבודתו במקום הייתה לגביו שנה של מאבק בלתי פוסק למען אותו ציבור שהיה זקוק לעזרתו. בשנה זו השקיע מאמצים רבים וניצל עד תום את מעט המשאבים שעמדו לרשותו, כדי לסייע לאנשים, שהיו בשולי החברה, ולשנות את מצבם ומעמדם, כך שיהפכו לחלק מהחברה הישראלית, שקודם לכן דחתה אותם. אהבת האדם, שהייתה טבועה בו, ורצונו העז לעזור לכל מי שפנה אליו הניבו פירות וכל אותם שנעזרו בו

חיבבוהו וכיבדוהו. חבריו לעבודה העריכו את מסירותו ואהבוהו בזכות צניעותו ופשטותו. אחד מהם העיד כי הוא היה צעיר מבריק, בעל תושייה ופקחות, שעתידו היה לפניו. נפילתו בקרב נטלה אותו מעם אנשים רבים שהיו זקוקים לעזרתו. האויב שפגע בו בשדה הקרב, פגע באדם שלחם באומץ בחזית אחרת — חזית המאבק נגד הפער החברתי, העיוותים והקיפוח. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפגע הזחל״ם שלו בהפגזת האויב באזור תל ג׳וחאדר והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־מונד. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנפול לולו ז״ל במלחמה זו איבדתם בן משפחה אהוב ואנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור. בחרפו את נפשו למות, העניק לעם את החיים ולישראל את זכות הקיום״.

המועצה המקומית של תל־מונד הוציאה לאור חוברת לזכר בניה, שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו.

נחום, אברהם

אברהם, בן כלימה ועמוס (כמוס), נולד ביום ד׳ בטבת ת״ש (16.12.1939) בטריפולי שבלוב ועלה ארצה במסגרת עליית הנוער בשנת 1952. הוא למד במוסד ״עלייה״ בפתח־תקוה, המשיך בלימודיו בבית־המדרש העברי למורים ולגננות בבית־הכרם בירושלים, ואחרי כן למד באוניברסיטת ״בר־אילן״ ברמת־גן. הוא היה תלמיד מצטיין, במיוחד בלימודי החקלאות והבלשנות, וידע חמש לשונות על בוריין. מורהו כתב עליו: ״הוא היה נער חרוץ מאוד, בעל אישיות עצמאית, רצון מתמיד להתקדם, אחראי, פעיל ומפעיל, בעל נימוסים טובים והופעה אצילית״. אברהם היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם, דקדק והקפיד בכל מצווה קלה כבחמורה. הוא היה נוח לבריות, איש סוד נאמן, בעל אורך רוח וסבלנות מרובה. מעולם לא הקפיד עם זולתו, ותרן היה, רחק מריב ורדף שלום. אהוב היה ומכובד על הבריות, מוכן לעזור לזולת, אדיב, עדין־נפש ונעים־הליכות.

אברהם גויס לצה״ל בסוף יולי 1957 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס מש״קי מקלעים. מטעם הגרעין שלו נשלח כמדריך לקיבוץ חפץ־חיים ואחרי־כן שירת כמפקד כיתה בכרם־שלום, שעל גבול רצועת עזה. בתעודה שניתנה לו לפני ששוחרר מן השירות כתבו מפקדיו: ״אברהם הוא חייל טוב וממושמע, בעל יכולת טובה, המבצע את כל המוטל עליו במסירות רבה לתפקידו״.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר הקדיש עצמו לחינוך ולהוראה. הוא הדריך נוער עולה, לימד במוסד שלמד בו בנעוריו — מוסד ״עלייה״, נשלח לקנדה ועסק שם בפעולות חינוך כארבע שנים, ועשה נפשות רבות לעלייה לארץ. כשחזר

משליחותו היה מורה־יועץ באור־יהודה. סיפר עליו חברו: "הוא נשא עיניו לסייע לכל צעיר, ולתת לנערים שחסרו את תחושת הבית בילדותם – אווירה של חמימות ושל שייכות. ההורים והתלמידים העריכוהו מאוד, שכן לא בז לקטנות וידע להבין את נפש חניכיו". אברהם היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו שרה, ואב אוהב לשתי בנותיו – מיכל וצופיה. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אברהם ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום הראשון למלחמה, יום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית בעמדת לחימה במעוז "מפרקת". תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אברהם לחם בגבורה רבה ונפל בהגינו על חבריו ועל העורף. הוא היה אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד אתנו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "מעלות קדושים" בפתח־תקוה. את ספר התורה כתבה קהילת "שערי תפילה" בקנדה.

נחום, חיים

חיים, בן דליה ונאג'י, נולד בשנת תשי"א (1951) בבגדאד שבעירק. הוא עלה לארץ עם משפחתו באותה שנה ובארץ למד בבתי־הספר היסודיים 'נצח ישראל' בפתח־תקוה ו'תחכמוני' בטבריה. אחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון 'עמל' בפתח־תקוה. חיים היה צעיר אוהב חיים, רגיש, טוב לב ורציני. הוא היה תלמיד חרוץ ולמד בשקידה בבית־הספר. מטבעו היה חברותי מאוד, מוכן לעזור לזולת ומקפיד לנהוג כבוד רב בבני משפחתו, במבוגרים ובחברים. חיים היה פעיל בגדנ"ע, השתתף באימונים והרבה לטייל בארץ. הוא היה ספורטאי מצטיין, חובב כדורגל מושבע, הן כשחקן והן כצופה. מנעוריו היה מאוהדיה הנלהבים של קבוצת "מכבי" פתח־תקוה.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב למשמר הגבול. הוא היה חייל נאמן ומסור. בעת שירותו נפצע, כשנסע ברכב שעלה על מוקש בעת סיור. ברגע שקיבל חופשה מתפקידו ביחידה מיהר הביתה כדי להיות עם משפחתו. הוא הרבה לעזור להורים בפרנסת המשפחה ובחינוך אחיו ואחיותיו הקטנים. תעודת השחרור שלה הייתה מלאה שבחים שכתבו עליו מפקדיו.

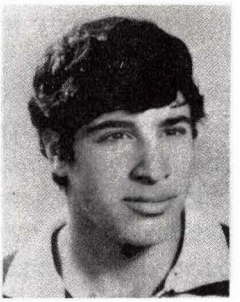
אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לעבוד במקצועו – המסגרות – במפעל, שם הצטיין בעבודה והיה אהוב על חבריו. בשנים האחרונות עשה חיל בעבודתו ועלה בדרגה ובתפקיד במפעל. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. עם יחידת השריון שלו לחם בקרבות רבים עד אשר נפגע

ונהרג בעת הפריצה לעיר סואץ, ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי חיים היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

הוריו תרמו ספר תורה לבית־הכנסת ׳נהריים׳ בפתח־תקוה, להנצחת זכרו של חיים.

נחום, עובדיה

עובדיה, בן ורדה ויצחק, נולד ביום ד׳ בתמוז תשט״ו (24.6.1955) בירושלים ולמד בבית־הספר היסודי ׳מאירי׳ בירושלים. עובדיה, בן למשפחה מעולי בבל, שעלתה לארץ עם גלי העלייה הגדולה משם, הצטיין מילדותו בכושר מנהיגות. בכל חברה ובכל כיתה היה הוא המנהיג, המוביל והמשפיע על חבריו. מטבעו היה חייכן ועליז, ותמיד ריכז סביבו חברים וידידים, שאהבו אותו ושמחו להיות במחיצתו. עובדיה היה עלם חסון ובעל כושר גופני מעולה. מגיל צעיר עסק באיגרוף והקדיש מרץ וזמן רב לספורט זה, ואמנם הגיע למעמד אלוף הנוער בירושלים באיגרוף בשנת 1972 וזכה בתואר ספורטאי מצטיין. כדי לסייע בפרנסת המשפחה, נאלץ עובדיה להפסיק את לימודיו אחרי בית־הספר היסודי והחל לעבוד. הוא היה אהוב מאוד על חבריו לעבודה והיה תמיד מוכן ומזומן לעזור לזולת. בקוצר רוח חיכה עובדיה לגיוסו לצבא ועזה הייתה שאיפתו לשרת בחיל קרבי.

עובדיה גויס לצה״ל בסוף אפריל 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. מפקדיו וחבריו סיפרו כי היה בעל כושר סבילות רב, נהג לעודד את חבריו בעת האימונים המפרכים, והשרה על סביבתו עליצות, אופטימיות ומורל גבוה. עובדיה היה קשור מאוד למשפחתו. בחופשות ולפני חגים ומועדים נהג לבקר אצל כל קרוב משפחה וידיד, בלי לפסוח על איש, ולברכם לקראת החג. כמה פעמים חיבר חיבורים על נושאים שעניינו אותו ורתקו את דמיונו כגון: מהות החיים, האדם ומאווייו והציונות. אולם עובדיה לא זכה לענוד את כנפי הצניחה ואת הכומתה האדומה, שכה הרבה לחלום עליהן. בתום הטירונות הוצבה יחידתו באבו־רודס כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים. עובדיה וחבריו הלוחמים הצעירים לחמו בחירוף־נפש נגד יחידות הקומנדו של המצרים, שנחתו ליד אבו רודס במסוקים. עובדיה נפגע ונהרג בעת הפצצה ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים וארבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

נחום, עמוס

עמוס, בן חנה ואלדו, נולד ביום ה' בניסן תשי"ג (21.3.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" באשדוד ובפנימייה הצבאית שליד הגימנסיה "הרצליה" בתל־אביב. כבר מילדותו היה עמוס תלמיד טוב והצטיין בעיקר בחוש ובידע טכני, שטיפחם גם כתחביב. הוא הרבה לקרוא ולהאזין למוסיקה, אולם יותר מכל אהב לעסוק במכונות, במכוניות ובמכונאות. עמוס הצטיין בתכונות מיוחדות, שבזכותן התחבב על הכל מאז היה ילד ועד שהיה לקצין בצה"ל. הוא היה חייכן ועליז, שלא ידע כעס ורוגז, רודף צדק ואוהב בני־אדם. בשעות קשות ובמצבי לחץ ידע לשמור על שלוות נפש וסייע רבות לחבריו בביטחונו העצמי, ברוחו הטובה ובשמחת החיים שלו. כשלמד בגימנסיה "הרצליה" ובפנימייה הצבאית תכנן עמוס את דרכו בצה"ל ובחר בחיל השריון. מגיל צעיר הערין את החיל הזה. בגלל הידע הטכני שלו ועניינו בכל הקשור במכונות, אהב את העיסוק בטנקים ובכלי רכב משוריינים. הוא אף עשה נפשות לשריון בקרב חבריו, כאשר עמדו על סף גיוס לצה"ל. לכן דבק בו הכינוי 'שריונר מושבע'. בפנימייה הצבאית ובגימנסיה הצטיין בלימודים, ועל כל עבודותיו זכה בציונים טובים. יחד עם חבריו עבר קורס צניחה בעודו חניך בפנימייה, בסוף הכיתה השביעית. עמוס היה קשור מאוד למשפחתו. בבית הוריו למד להעריך ולקיים ערכים כגון אהבת מולדת ונאמנות לעם. בכל חופשה מיהר הביתה כדי להיות במחיצת בני המשפחה.

עמוס גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר סדרת קורסים, לרבות קורס מפקדי־טנקים. משהצטיין בתפקידו שלחוהו מפקדיו לקורס קצינים ולקורס קציני שריון. הוא עשה חיל ונחשב חייל ומפקד מצטיין. למרות שהיה קצין בגיל צעיר מאוד, רצו חיילים רבים לשרת תחת פיקודו ביחידה שלו, כיוון שנודע כמפקד לדוגמה, הדואג לפקודיו, מתחשב בהם ועושה למענם כמיטב יכולתו. במלחמת יום הכיפורים לחם עמוס ברמת הגולן. כמפקד מחלקת טנקים עבר את כל קרבות הבלימה הקשים נגד הסורים, באזור שבין תל חרמונית לקוניטרה. מחלקתו הייתה חלק מאותה עוצבה, שנאמר עליה כי הצילה את מדינת ישראל. אחרי קרבות הבלימה, המשיך עמוס לפקד על מחלקתו בפריצה לתוך שטח סוריה. הוא נפצע בהתקפת יחידתו על מזרעת בית ג'אן ומת מפצעיו ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. אחרי נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי עמוס היה קצין ישר, מסור, בעל הישגים, אחראי ואהוד.

נחושתן (ורשבסקי), בועז

בועז, בן צפורה וישראל, מניצולי השואה, נולד ביום י״ג בניסן תש״י (31.3.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״נווה מגן״ ברמת השרון, ואחר־כך המשיך ללמוד שם בבית־הספר התיכון. את לימודיו התיכוניים סיים בקיבוץ רמות מנשה, במסגרת החינוך המשותף. בועז היה תלמיד עירני ומלא מרץ. הוא היה ממייסדי קן ״השומר הצעיר״ במקום וריכז סביבו את פעולותיו. במסגרת תנועת הנוער מצא בועז פורקן מלא למרץ ולתשוקת העשייה, שהיו טבועים בו. הוא ארגן מסיבות ואירועים שונים, תכנן פעולות ויצא לטיולים רבים. הרעיונות שספג בתנועה, ודרך החיים שסיגל לו באותן שנים, השפיעו עליו מאוד. חבריו מאותה התקופה זוכרים אותו כנער פתוח ומלא צימאון לדעת ולהכיר את החיים החדשים שבחר לחיות. כיוון שהיה קל ביצירת קשר עם בני־אדם, התחבב במהירות על רבים מחברי המשק. גישתו לחיים הייתה מלאה אופטימיות. גם ברגעים שנתפס ליאוש מן החברה, מעצמו ומהחיים בכלל, ידע שזה רגע חולף, שלאחריו שוב ידע למצוא בחיים סיפוק ועניין. בועז האמין באנשים ובטוב הצפון בהם. הוא כאב כאבם של חברים אשר קשיי החיים הפכו אותם למעין ״מכונות״, שאינן מרגישות עוד לא כאב ולא שמחה. הוא הבין היטב, ששינויים כאלה חלים באדם לעתים קרובות בלי שיחוש בהם, ולכן היה בודק את עצמו ואת אמיתותיו בכל יום מחדש. רק אם חזרו ונתאשרו, היה דבק בהן וממשיך לחיות על פיהן. באחד ממכתביו כתב בבוז מהול ברחמים על האנשים הנגררים תמיד בעקבות אחרים ואינם מעזים ליזום פעולה משלהם. בכל חייו לא הסתפק בועז במה שהוגש לו מן המוכן. תמיד הגה רעיונות כיצד לשפר, לחדש ולבנות דברים חדשים. באחד ממכתביו כתב: ״...ביסודו חייב האדם להיות אופטימי ולקוות לטוב ולנשגב. תמיד חייבים לראות את הבעיות בפרופורציות נכונות, כך שהחיובי והוורוד יתבלטו, ונוכל לסכם באמונה שלמה, שסך הכל המצב לא רע ואפשר להסתפק במה שיש לנו...״. עם השקפות כאלה על החיים ועל בני האדם, אין פלא שבועז הרגיש בנוח במסגרת החברה הקיבוצית. אופיו השקט, נכונותו לתת בלי להתבלט, ופשטות הליכותיו מצאו חיזוק רב באווירה השקטה והרגועה של החינוך הקיבוצי, שם אין צורך להתחרות ולהידחק קדימה על חשבונם של החברים.

בועז גויס לצה״ל בסוף יולי 1968 והוצב לנח״ל יחד עם חבריו לגרעין. לאחר הטירונות עבר קורס חובשים קרביים ואחר־כך עשה בהיאחזויות שונות. למרות שלא אהב את חיי הצבא ולא הצליח להבין את אלה שהתלהבו מן ההכנות לקראת מלחמה אפשרית, מילא את התפקידים שהוטלו עליו בשלמות וביעילות. כאשר הוסב לחיל השריון בתוקף הצרכים הבטחוניים, עבר קורס במקצועות השריון ונעשה נהג טנק מעולה. באותה תקופה כתב: ״אני לא האדם הכי הומני שבעולם, אבל לחשוב שאני אהפוך למכונת מלחמה או לפחות בורג חשוב במכונה כזו, זה לא נתפס ומתקבל על דעתי״.

בועז שמח כשהגיע מועד שחרורו, ובמרס 1973 התיישב בקיבוץ דליה ונשא

לאישה את חברתו יעל. העתיד נראה עתה מלא הבטחות לחיים ארוכים ומאושרים, אבל הוא לא זכה לכך. במלחמת יום הכיפורים השתתף בועז בקרבות הבלימה באזור מחנה נפח שברמת הגולן, בתפקיד נהג טנק. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ דליה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא מילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה תוך כדי לחימה, שמשו מופת לחבריו".

נחלון, אלעזר

אלעזר, בן שולמית ואהרון, נולד ביום י"ג בתמוז תשי"א (17.7.1951) בשדה אליהו. הוא למד בבית־הספר המשותף של משקי הקיבוץ הדתי בשדה אליהו. אלעזר, היה בן למשפחה של ותיקי ההתיישבות החלוצית־הדתית בעמק בית־שאן. בצעירותו היה אלעזר חבר תנועת "בני עקיבא" והיה פעיל בעיקר בספורט. היה חבר בנבחרת האתלטיקה הקלה והשתתף בתחרויות אזוריות וארציות. כן היה חבר בנבחרת הכדורסל של שדה אליהו ובארגון הספורט "אליצור". בתנועת הנוער הדריך במחנות נוער וטיולים. מגיל צעיר ניכרה אצלו נטייה כפולה – גם למקצועות טכניים וגם לטבע ולנוף הארץ. הוא היה רגיש מאוד לחי ולצומח, ואביו סיפר עליו, כי מסוגל היה ליהנות שעה ארוכה מהתבוננות בציפור, בדבורה או בפרחים. קרבה נפשית עמוקה שררה בינו לבין הוריו, אחיו ואחיותיו. כמו כן אהב את חבריו למשק והם אהבוהו. הוא היה גבר גבה קומה, טוב מזג, עניו וצנוע. כבן למשפחה דתית במשק דתי היה מקפיד בקיום המצוות, נאמן לדת ישראל ולתורתו ולערכים הלאומיים, היהודיים והישראליים.

אלעזר גויס לצה"ל בראשית דצמבר 1969. תחילה שירת בנח"ל, סיים קורס מ"כים והיה מפקד כיתה. אולם לאחר ששירת כשנה בנח"ל, התנדב לקורס טיס. בחיל האוויר החלה תקופה חדשה בחייו של אלעזר – תקופת חיים של צעיר דתי בקורס, שהוא אחד הקשים והארוכים בצה"ל, ואחרי־כן תקופת חייו של טייס דתי בטייסת מבצעית, שהגיע בה לדרגת סגן. למרות שהיה קשור מאוד למשפחתו, לא הרבה אלעזר לספר בבית על הבעיות שהטרידוהו בקורס טיס. אולם מפי חבריו שמעו ההורים, כי אמנם נתקל בבעיות, משום שהיו רק בחורים דתיים מעטים מאוד בקורס זה. אלעזר הצליח להתגבר על כל הקשיים בזכות נועם הליכותיו, מזגו הטוב, כישוריו הטכניים ואמונתו העזה. הוא סיים בהצלחה את הקורס והיה לטייס בחיל האוויר. כך התגשם חלום חייו של אלעזר, שחלם מאז ראה במו עיניו מביתו בשדה אליהו את פעולות מטוסי חיל האוויר בתקופת מלחמת ההתשה, בצד המזרחי של הירדן. למרות שהיה טייס צעיר, הוצע לו לטוס במטוס חדיש, מתוחכם ומשוכלל. לשם כך הסכים להתנדב לתקופת שירות נוספת. הוא נענה לאתגר זה אחרי שיקולים והתלבטויות, שנבעו מרצונו הגדול

לשוב למשק ולעבוד בו. בערב יום הכיפורים תשל"ד היה אלעזר בבית והספיק עוד לבנות סוכה יחד עם אביו. ביום הכיפורים בבוקר נחפז לטייסת שלו ויצא לטיסות מבצעיות ברמת הגולן ובחזית סיני. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע אלעזר ונהרג מפגיעת טיל נ"מ במטוסו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדה אליהו. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות.

דברים על דמותו של אלעזר ראו אור בפרסומים שונים של קיבוץ שדה אליהו ושל הקיבוץ הדתי.

נחמיאס, דוד

דוד, בן שמחה ושמואל, נולד ביום כ"ה בניסן תש"י (12.4.1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי 'אליאנס' ובבית־הספר התיכון־מקצועי 'אורט' בירוש־לים. דוד, בן למשפחה ותיקה ודור שישי בארץ, היה תלמיד חרוץ ושקדן בבית־הספר והיה חביב על חבריו וגם על מוריו. הוא אהב ספורט ואהב לטייל, לכן הרבה לצאת לסיורים במקומות שונים בארץ. אחרי סיום הלימודים בבית־הספר היסודי, ביקש דוד ללמוד מקצוע, כדי לבסס את עצמאותו וכדי להבטיח את עתידו. לכן הלך ולמד בבית־ספר מקצועי, שם התמחה במכונאות רכב.

דוד גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 והוצב לחיל החימוש. לאחר תקופת השתלמות שירת כמכונאי־רכב ביחידות קרביות שונות. הוא הצטיין בעבודתו וזכה בהערכת מפקדיו וחבריו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב דוד ליחידת מילואים והיה נקרא לפעמים לתקופות של שירות מילואים. משחזר לחיים האזרחיים החליף את מקצועו. הוא למד טבחות, הגיע להישגים מצוינים במקצוע זה, והיה לטבח הראשי במכון וייצמן ברחובות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דוד ונשלח לסיני. במשך כל תקופת קרבות הבלימה שירת כמכונאי ביחידה שלחמה בגזרת התעלה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע ונהרג בעת חציית הגשר על תעלת סואץ, סמוך למעוז "מצמד". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי דוד היה חייל מסור ונאמן, וכי לדברי חבריו לנשק, היה אמיץ־לב וחדור אמונה עמוקה בצה"ל ובניצחונו במלחמה.

הוריו תרמו לזכרו ארון קודש מפואר לבית־כנסת בירושלים.

נחמני, אמתי

אמתי, בן ז'ני ועדי־חיים, נולד ביום י"ז באייר תש"ז (7.5.1947) בכפר סאלד. בן שנה היה כשפונה בימי הקמת המדינה יחד עם כל ילדי המשק לקיבוץ עין־חרוד. לאחר מלחמת העצמאות עקרו הוריו לגבעת־חיים – איחוד, ושם למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. אמתי היה תלמיד חרוץ וטוב והצטיין בעיקר במקצועות ההיסטוריה, הספרות והחקלאות. נמנה עם חברי המזכירות הארצית של חטיבת בני איחוד הקבוצות והקיבוצים ויצא מטעמה לשנת שירות באזור ירושלים, להדריך שם את בני הנוער.

אמתי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מש"קי חבלה, בקורס בסיסי לקציני חילות אג"ם – והיה בו חניך מצטיין – בקורס לקציני תול"ר ובקורס בסיסי לקציני מודיעין. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "אמתי הוא קצין מעולה ומצטיין, מסור, מהימן, יסודי, מוכשר, חרוץ, אחראי ויעיל, מנוסה מאוד, בעל הישגים ניכרים בכל תחומי עבודתו, נכון לשמוע כל הערה ומקבלה ברוח טובה". בימי מלחמת ששת הימים לחם בסיני כצנחן, ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא נמנה ארבע שנים עם המשרתים בצבא הקבע, ובשל תפקידיו המיוחדים, שהקפיד שלא לספר עליהם דבר לבני משפחתו, נתבקש שוב ושוב על־ידי שלטונות הצבא להאריך את שירותו. הוא התנה זאת בהסכמת הקיבוץ, והיא ניתנה לו מתוך הערכת תרומתו המיוחדת כמפקד בצה"ל.

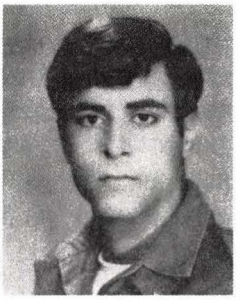
בתום שירותו הצבאי נשלח לארצות־הברית, לארגן שם את מחנות הקיץ של הנוער היהודי הקהילתי, ובחודשים המעטים שעשה שם הרבה לעשות לקירובם לארץ. היה חובב טבע, אהב מאוד לטייל, והיה פעיל בחוגים שונים לידיעת הארץ ולצפייה בציפורים. אמתי היה איש חברה ואוהב אדם, נכון תמיד להושיט יד לעזרה ונענה ברצון לכל בקשה. הוא היה מאיר פנים לכל, אופטימי ועליז, אהב להתבדח ורוחו הייתה טובה עליו. גלוי־לב היה, ישר־דרך ואיש־אמת, נאה דורש ונאה מקיים, כן והגון ורגיש מאוד למעשי עוול. היה בו ביטחון עצמי, אך לא הייתה בו שחצנות. אהב את הפשטות ושמח בחלקו. אמתי היה בן נאמן למשפחתו, בעל מסור לאשתו שולמית ואב אוהב לבתו ורד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח אמתי לחזית בסיני. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בשעת טיהור שדה התעופה בפאיד שבמצרים, מיד לאחר כיבושו, פגע טיל נ"ט בג'יפ שבו נהג והוא נהרג במקום. הג'יפ הוצב בקרבת השדה לאות ולזיכרון, עד שחיילי צה"ל פינו את האזור. אמתי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת חיים־איחוד. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אֵם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אמתי היה דוגמה לכולנו, בראש וראשונה — ביושרו הקיצוני. הוא היה דורש קודם כל מעצמו ומילא את תפקידו במסירות רבה. ראינו כולנו, איך הוא 'נקרע' בין חובותיו למשפחתו, שהיה קשור אליה עד מאוד. אמתי היה קצין המתכנן כל ביצוע לפרטי־פרטיו, החושב על כל

האפשרויות ומתכונן לקראתן, מחפש תמיד את הפיתרון הבלתי שגרתי, משוחרר ממוסכמות וחותר לביצוע נקי ומושלם. בזכות קצינים כמוהו הגיעה היחידה להישגיה הגדולים, שחלקו של אמתי בהם רב".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר בני המשק שנפלו במלחמה, ואמתי ביניהם.

נחשון, ניסן

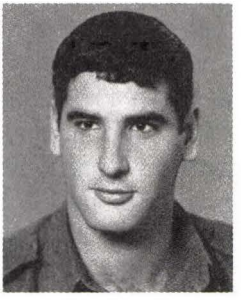
ניסן, בן לבנה ויצחק, נולד ביום י"ט בכסלו תשי"א (28.11.1950) בתל־אביב, וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "הירדן" בתל־אביב. נסו, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, אהב את הלימודים אולם היה קשור ביותר למשפחתו ודאג בגלל מצבה הכלכלי הקשה. הוא הפסיק ללמוד לאחר שמונה שנות לימוד והחליט לצאת לעבוד, כדי לסייע בפרנסת המשפחה וגם כדי להשתלם באופן מעשי במקצוע, שיוכל לפרנסו בעתיד. הוא החל לעבוד בבית־חרושת ליצור רהיטים, ובמקום עבודה זה נשאר עד מועד גיוסו לצה"ל. ניסן היה חניך בתנועת "הצופים" וברבות הימים הדריך בקן התנועה ברמת שקמה. במסגרת התנועה השתתף במסעות ובמחנות רבים שנערכו לחניכים, הן כחניך והן כמדריך. בהיותו אוהב חברה לא הסתפק בחברותו בתנועת הנוער, אלא היה פעיל גם במרכז הנוער "בית דוד" שברמת שקמה. חלק ניכר מזמנו הפנוי בילה בעיסוק בתחומי ספורט שונים. הוא היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בתחומי הכדורסל, התעמלות הקרקע והתרגילים על גבי מתח. למרות שחברותו בתנועת הנוער ובבית הנוער, ועיסוקיו הספורטיביים מילאו חלק נכבד מזמנו, הוא לא משך ידו גם מתחומים אחרים שעניינו אותו, והקדיש זמן גם להם. הוא היה נגן בחצוצרה בתזמורת הילדים הראשונה של תל אביב, שקיבלה פניהם של שגרירים ואורחים חשובים, השתתפה בתהלוכות ועסקה בלימוד ובחזרות רבות. נוסף על פעילות זו היה גם חבר בחוג לאלקטרוניקה בבית־הספר "עמנואל". במסגרת חוג זה בנה מכשירי רדיו והרחיב את ידיעותיו ואת מיומנותו. בכל הפעולות הללו היה ניסן דמות מרכזית, כל אדם שהיה במחיצתו נמשך אליו, ורבים רבים אהבוהו והעריכוהו בגלל נכונותו להעניק מזמנו לכל אדם ולחבריו הקרובים בפרט. הוא תרם רבות לחיי החברה של ידידיו באהבתו הרבה למוסיקה, לריקודים ולפעולות בידור. ניסן היה ידוע בקרב חבריו כרקדן מעולה ובעיקר היטיב לרקוד ריקודים יווניים. גם במסגרת המשפחה היה ניסן הטוב והשמח דמות מרכזית בכל אירוע ושמחה משפחתיים.

ניסן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לנהגי זחל"ם, הוצב בתפקיד נהג זחל"ם ביחידה, ששירתה באזור תעלת סואץ. הוא עשה באזור זה בתקופת מלחמת ההתשה. גם במסגרת הצבאית, כמו בחיים האזרחיים, נמשך לבם של חבריו ליחידה אליו, וגם שם היה ניסן מוקד בכל אירוע. יחד עם זאת היה ידוע כחייל מסור ביותר לתפקידו, שמילא את כל המוטל עליו עד לפרט האחרון. בזכות הצלחתו בתפקידו מונה

למש״ק־רכב בחטיבה שלו, שכן התפקיד דרש נכונות ואחריות רבה. ביחידתו היה ידוע כראש וראשון למתנדבים למשימות שונות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים הלך לעבוד בחברה קבלנית לעבודות בידוד ואַקוסטיקה, ועד מהרה רכש לו שם של פועל מעולה. בזכות מסירותו לעבודה, שקידתו וכוח הרצון שלו, דאגו מעבידיו לקדם אותו בחברה, ואחרי תקופה קצרה נעשה לקבלן־משנה של החברה בבניית מחיצות מגבס. הייתה זו שיטת עבודה חדישה שניסן התמחה בה, וביצע אותה ביעילות. על עבודתו זו זכה לשבחים רבים. בתקופה שלפני מלחמת יום־הכיפורים החליט להתחתן, ולהקים לעצמו משפחה ובית. במלחמת יום־הכיפורים לחם ניסן באומץ־לב בקרבות לבלימת התקפות המצרים בסיני. במהלך הקרב לפריצת הציר לגדה המערבית של תעלת סואץ ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), נפגע ניסן בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

נטל, ירמיהו

ירמיהו (ירי), בן יוכבד ומאיר, נולד ביום ב׳ בתשרי תש״ט (5.9.1948) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם חיה זיו בחיפה. אחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־מקצועי ״בסמ״ת״ בחיפה. ירי, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, היה ילד שובב ומלא מרץ. הוא סיפק תעסוקה מלאה לכל הסובבים אותו, אולם גרם רוב נחת להוריו. כבר מגיל צעיר הצטרף לתנועת הנוער ״מחנות העולים״, וברבות הימים גדלה הערכתו ונאמנותו לערכי התנועה, לחבריו לקבוצה ולכל הקשור בה. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון התנגשה אהבתו ומסירותו לתנועה עם התחייבויותיו ללימודים בבית־הספר, והוא נאלץ למצוא דרך כיצד לשלב שני עיסוקים אלו. הוא העדיף את הפעילות בתנועה, ורצה לבלות בה את מרבית שעות היום. אך אף־על־פי שמסירותו לתנועה ולחברים לא הותירה זמן ללימודים, הצליח להסתדר בלי להתפשר ומילא חובתו גם ללימודים. ירי היה עקשן ודבק בדעותיו. יחד עם זאת היה לבו לב ילד, אוהב חיים, צחוק ועליזות. בתחום הפעילות החברתית תרם ירי רבות לחיי החברה של קבוצתו. חלק ניכר מזמנו הפנוי בילה בטיולים ובארגון טיולים. הוא אהב לטייל ובעיקר חיפש מקומות נידחים, שאין מרבים לבקר בהם, ותמיד הצליח להגיע למקומות כאלה בנסיעה. באהבתו לארץ ולנופיה הגיע לכל מקום וביקר במרבית חלקי הארץ. כהמשך ישיר לפעילותו בתנועה ולדבקותו בערכיה, הצטרף למסגרת הנח״ל, עם תום לימודיו התיכוניים, ויצא עם חבריו כגרעין השלמה לקיבוץ אילות.

ירי גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1966 והוצב לנח״ל. הוא התכוון להישאר עם

חבריו לקבוצה במשך כל תקופת שירותו בצבא, אולם למרות נסיונותיו להישאר עם חבריו לגרעין, נבחר לצאת לקורס מ״כים של חיל הרגלים. הוא סיים את הקורס כחניך מצטיין, ונשלח מיד להשתלמות בקורס לקצינים. גם קורס זה סיים בהצלחה, ונמצא ראוי להישאר בבס״ס ולהדריך מחזורים נוספים של קצינים. אלא שהוא התנגד לכך, ולאחר מאבקים ארוכים נאלצו מפקדיו למלא את מבוקשו ולהעבירו ליחידה קרבית. הוא המשיך את שירותו בחטיבת גולני, ובמשך הזמן עבר גם קורס צניחה, והגיע לתפקיד מ״פ. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות אום־כתף, ואת מרבית תקופת שירותו עשה ברמת הגולן. עם תום תקופת שירות החובה התנדב לשרת בצבא הקבע, למרות נסיונותיהם של קרוביו לשכנעו לצאת לחיים אזרחיים ולעשות למען עתידו. לדעתו מצבם של המדינה ושל הצבא, חייבו צעירים כמותו להישאר בשירות במסגרת צבא הקבע והוא עשה זאת במשך כשנה וחצי. במשך כל תקופת שירותו קנה לו ידידים רבים, שהעריכו את בטחונו בעצמו, את חוש ההומור שלו ואת רוחו האיתנה. ירי התייחס ברצינות רבה לתפקידו, ומילא כל משימה שהוטלה עליו בנאמנות ובהקפדה על פרטי פרטים, ונחשב מ״פ מצוין ביחידתו. בכל תפקידיו הפיקודיים דאג קודם כל לחייליו. כמדריך בקורס לקצינים דאג לציודם של חניכיו ולכל צרכיה של כיתתו; כמפקד מחלקה וכמפקד פלוגה עמדה טובת החיילים בראש דאגותיו והוא עשה למענם כמיטב יכולתו. ירי היה הרוח החיה בכל פעילות — באימונים, בישיבות ובמסיבות. הוא ידע לרתק אנשים בשיחה, להלהיבם ולהנהיגם כמפקד וכמדריך. כמפקד דרש משמעת מלאה וצייתנות, ונהג קשיחות וסמכות — אך יחד עם זאת תמיד הסתתרה מתחת לכל אלו נפש מבינה היודעת להעניק חמימות ולעזור בשעת הצורך. בצבא היה דמות ציורית, שסיפורים רבים סופרו עליה וששמעה הגיע גם ליחידות מרוחקות ביותר.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. כשחזר לחיים האזרחיים החליט ירי להקדיש זמנו ללימודים אקדמיים ובחר ללמוד הנדסת תעשייה וניהול בטכניון בחיפה. הוא ראה בכך אמצעי להגשמת שאיפותיו: ניהול מפעל ובעיקר עבודה עם אנשים. כדי לממן את לימודיו ולכסות את הוצאותיו ללא תלות בזולתו, עבד ירי גם בזמן הלימודים וגם בחופשותיו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרב הראשון לכיבוש החרמון ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע ירי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בעפולה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

ניידס, צבי־יוסף

צבי־יוסף, בן מרגלית ויעקב, נולד ביום ל׳ בכסלו תשי״ב (29.12.1951) בקורדובה שבארגנטינה, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תשט״ז (1957). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר בקיבוץ עין־שמר. אחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים במוסד ״מבואות עירון״ בקיבוץ עין־שמר. יוסי, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, הגיע ארצה בהיותו ילד קטן ועד מהרה התאקלם בגנון שבקיבוץ. כבר מגיל צעיר התבלט בהיותו הנער המבוגר בקבוצתו. משום כך זכה להערכה בקרב חבריו, שנהגו להתייעץ אתו ולקבל את דעתו. יוסי הצטיין בפשטותו, באנושיותו, ביושרו ובכנותו. מעולם לא עשה דבר כדי להתגדר בו או להעלות את ערכו בעיני הבריות. הוא עשה דברים שהאמין בהם בתום לב. הוא היה איש המעשה – מיעט בדיבורים, ועשה את הדרוש בנאמנות ובצניעות. בזכות תכונתו זו חיבבוהו והעריכוהו רבים. בנעוריו היה ביישן במקצת ומעודו לא ביקש מעמד או שררה בקרב חבריו, בכל זאת היה מנהיג בקבוצתו. מנהיגותו נבעה מכוח סמכותו האישית הבוטחת, השלווה וההוגנת תמיד. גם כשארגן פעולות שונות עשה מעשיו בשקט, בצניעות ובמלוא הרצינות. רצינות זו ציינה גם את יחסו לעבודה במשק. הוא אהב לעבוד והשקיע בעבודתו את כל מרצו ואת כל מאודו. הוא נחשב עובד טוב, שאפשר לסמוך עליו ולהפקיד בידיו משימות נכבדות וחשובות. בבית־הספר היה יוסי תלמיד טוב, שהשכיל להבין היטב את החומר הנלמד ולהתעמק בו. יותר מכל אהב מוסיקה, ומאחר שניחן בחוש־קצב, היו המוסיקה והריקודים מעיסוקיו האהובים ביותר והוא שלט בהם היטב. בכל חברה ובכל מקום ידע ליהנות מהחיים, לשמוח בכל דבר שקרה לו ובכל חוויה שעברה עליו. הוא היה מלא שמחת חיים סוחפת ומדבקת. גם במסגרת הקיבוצית שמר יוסי על קשר הדוק עם משפחתו ועם ביתו והיה שותף למתרחש בחיי בני הבית, כשם ששיתף אותם בחייו ובחוויותיו. מאחר שהיה נער מופנם, קשר קשרים עמוקים רק עם אחדים מחבריו, וביתו היה מוקד חיי החברה שלו עם חברים אלה.

צבי־יוסף גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, הוצב ביחידת שדה של חיל השריון בתפקיד מפקד טנק. גם בצבא ידע יוסי לחפש ולמצוא את הצד היפה בכל דבר, לראות את הטוב בכל מעשה. למרות כל הקשיים וההסתייגויות שלו, קיבל על עצמו בקלות את אורח החיים הצבאי המגביל, התגבר ללא מאמצים רבים על רוב המכשולים והצליח להשתלב במסגרת היחידה, גם מבחינה חברתית וגם מבחינה צבאית. הוא עשה הכל בפשטות ובלי גינונים יתרים. מה שצריך היה לעשות עשה ברצינות, במרץ ובמסירות. עד מהרה למדו חבריו ליחידה ומפקדיו להכירו, וכמו כל מי שהכיר אותו – גם אהבוהו. אף־על־פי שהשתלב יפה בחיי הצבא ומילא תפקידו כראוי, לא אהב יוסי את המסגרת הצבאית, בעיקר משום שלא אהב לקבל הוראות כיצד לפעול, מה לעשות וכיצד לחשוב, ויחד עם זאת גם לא אהב לומר לאחרים מה לעשות – אלא שבתוקף תפקידו כמפקד טנק היה זה חלק מסדר יומו. במלחמת יום

הכיפורים לחם יוסי בקרבות הבלימה נגד כוחות הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל באזור קוניטרה ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע יוסי ונהרג באש נ״ט של האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל והוענק לו ״עיטור המופת״ על גבורתו במלחמה. בתעודת העיטור כתוב לאמור: ״ביום 6 באוקטובר 1973 שימש רס״ל צבי ניידס ז״ל כסמל מחלקה בגדוד בגזרה הצפונית של רמת־הגולן. בקרב עז עמד מול שריוני הסורים, וכאשר נוכח לדעת כי מפקדו, סגן דגני ז״ל, נפגע והטנק החל לבעור, הגיע אל הטנק הבוער, תחת אש ומטחי־טילים, כדי לחלץ את אנשי־צוותו. בנסיונו זה נפגע הטנק שלו מפגיעה ישירה. הוא וכל אנשי צוותו נהרגו. במעשהו זה גילה אומץ־לב רב ואחוות לוחמים למופת״.

קיבוצו, קיבוץ עין שמר, הקים לזכרו של יוסי פינת משחקים לילדים.

נימן, מוניק־משה

מוניק־משה (מישק׳ה), בן לובה ועקיבא, נולד ביום ג׳ בתשרי תש״ב (24.9.1941) ברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי בוורוצלב שבפולין. מישק׳ה נולד בימי מלחמת העולם השנייה בסיביר, וגדל בתנאי־חיים קשים ביותר, ללא תזונה מספקת ובקור עז. בשנת 1943 נדדה משפחתו לעיר גורקי וכעבור שנתיים עברה לפולין. מישק׳ה נימול כשהיה בן שש, ולפי בקשתו, שכן אז היה בסביבת יהודים. יחד עם לימודיו בבית־ספר פולני, למד תורה ב״חדר״. מילדותו היה מישק׳ה מלא־חיים ולא פחד מאיש. הוא ידע להגן על עצמו ולהחזיר מכה לכל מי שלעג לו על יהדותו, והיה עוזר ליהודים אחרים כשהתנכלו להם. מוניק החל לעבוד כדי לעזור להוריו, ובפולין עבד שנתיים כמכונאי במוסך. אחרי שהמשפחה עלתה ארצה והתיישבה בתל־אביב, עזר לאביו בעבודתו בייצור שמיכות. כעבור זמן עבר לעבוד כמכונאי במוסך בתל־אביב, ואחרי שלמד נהיגה החל לעבוד כנהג.

מוניק גויס לצה״ל בתחילת מאי 1960 והוצב לחיל הכללי. לאחר הטירונות שירת כנהג במפקדת פיקוד המרכז ואחרי־כן במחנה מטכ״ל.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בחיל ההנדסה. כעבור זמן הועבר לחיל ההספקה ושירת בפלוגת הובלה כנהג משאית. במלחמת ששת הימים השתתף כנהג משאית גוררת בחיל־האוויר. אחרי־כן נקבע תפקידו כנהג מובילים והוא שירת בפלוגות הובלה שונות. במהלך מלחמת ההתשה במרס 1969, נקלע מוניק במשאיתו הפרטית להפגזה של המצרים בסיני. פגז פגע במשאיתו והוא הצליח לקפוץ ממנה וניצל בנס, שכן המשאית נשרפה כולה. ברבות הימים עבר השתלמות הסבה לגוררים. לאחר השחרור בשנת 1962, התחתן מוניק והחל לעבוד כנהג עצמאי. לאחר שהקים משפחה, עשה ככל יכולתו שילדיו יהיו מוגנים ולא יסבלו כפי שסבל הוא בילדותו. הוא עבד כנהג בחברת ״מטענים״ בתל־אביב ואחרי־כן בחברת ״טיטניק״

בתל־אביב, ובאחרונה עבד בחברת "שלב". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא מוניק ליחידתו והשתתף במלחמה כנהג מובילים. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973), לאחר שהפסקת האש נכנסה לתוקפה, כשהיה בדרכו חזרה ממילוי משימת הובלה בגדה המערבית של תעלת־סואץ, נפגע מוניק מהתפוצצות מוקש ימי באגם המר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד פלוגתו: "מוניק הפליא במסירותו ובאחריותו בביצוע עבודתו. רוחו הטובה השפיעה על כל חבריו למחלקה"; בשיר לזכרו נכתב: "משה אוהב אדם / נועז, גבור / לעולם לעולם / לא יחזור".

ניסים, יפה

יפה, בת לטיפה ז"ל וכדורי, נולדה ביום י"ט בכסלו תשי"ד (26.11.1953) בטירת הכרמל. היא סיימה את לימודיה היסודיים בבית־הספר "שפרינצק". אחרי־כן עברה ל"בית־הפקיד" בחיפה, שם למדה במסגרת תלת־שנתית, נוסף למקצועות הרגילים, את מקצוע הפקידות והנהלת החשבונות. בשנה שנותרה לה עד למועד גיוסה לצה"ל, עבדה כפקידה בבית־ספר לנהיגה.

יפה גויסה לצה"ל בסוף אפריל 1972. לאחר שסיימה את הטירונות, הוצבה לחיל הקשר. היא עברה קורסים שונים והייתה למרכזנית. לאחר שהוסמכה, נשלחה ליחידת קשר בצפון הארץ, שם הועסקה בתפקידה. היא הייתה חיילת טובה, ממושמעת ואחראית. אהבת הזולת והנכונות לעזור לכל אדם היו חשובות בעיניה מאוד, ובזכות מעלותיה אלה הייתה אהובה על כל חברותיה וחבריה ביחידה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שירתה יפה באזור הקיבוץ "אלרום" ברמת הגולן. ביום ט"ו בחשון תשל"ד (10.11.1973) נפלה יפה בעת שירותה. היא הובאה למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בחיפה. השאירה אחריה אב, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלה הוענקה לה דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדה: "קשה לכולנו להשלים עם אובדנה של יפה, ולגבי רבים מאלה שהכירוה זו אבדה שלעולם לא נשלים אתה. יפה הייתה חיילת יוצאת־דופן, מלאת מרץ ומסירות. תמיד התנדבה לכל תפקיד, מעל ומעבר לתפקידים המוטלים עליה, ואף הקדישה משעות הפנאי שלה למען צה"ל והמדינה. ביום נפילתה הטראגי נסעה יפה בזמנה החופשי למוצבי צה"ל, שבגבול רמת הגולן, כדי לאסוף כתובות ומספרי טלפון מחיילים, שרצו למסור דרישות שלום למשפחותיהם הדואגות. מכל חיילי היחידה רק יפה התנדבה לפעולה זו מרצונה הטוב ומבלי שנתבקשה. את אשר עשתה, לא מתוך רצון להתבלט עשתה, אלא בצנעה ומתוך רצון טוב. במעשה זה למדנו להכיר את יפה במלוא אצילות נפשה ובאהבת עם

ישראל והמולדת שמילאו את לבה. כזאת הייתה תמיד ולכן תהיה לנו לדוגמא ולמופת בהתנהגותה ובמעשיה. דמותה לא תמוש מלבנו וזכרה ילוונו תמיד".

ניסנבוים, אפרים

אפרים, בן רבקה וחיים, נולד ביום ט' בשבט תשי"ג (25.1.1953) בתל אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "עמישב" ברמת גן. אחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בגימנסיה "הרצליה" בתל־אביב. אפרים היה ילד עירני, שעירנותו התבטאה בצורות שונות – החל מתשומת לב לדברים המתרחשים סביבו, ועד להתעניינות בענפי ספורט שונים. הוא עסק בכדורגל, ואף היה חבר בקבוצת הכדורגל של "הפועל" רמת־גן. לצד משחק הכדורגל, ששיחק כבר מילדותו, התעניין גם בשחייה, השתלם בקורס למצילים חובבים וזכה בתעודת הסמכה של מציל־חובב. אפרים היה אהוד על חבריו ועל מוריו, שהעריכו את כל תכונותיו הטובות וביחוד את צניעותו, ומשום כך היה דמות מרכזית בחברתו. הוא אהב חיי חברה ואהב בני אדם, לכן הרבה לבלות במחיצת חבריו והיה מוכן להעניק מזמנו ומתשומת לבו. תמיד מוכן היה לעזור לחבר שנזקק לעזרה בלימודים ולכל אדם שהיה לו צורך בעידוד או בעצה טובה. אפרים התעניין מאוד בספרות. הוא אהב לקרוא ספרים בתחומים שונים, ונהנה מההתעמקות בהם. כשסיים את לימודיו היסודיים בחר ללמוד במסגרת הפנימייה הצבאית שליד גימנסיה "הרצליה". בפנימייה הצליח לרכוש הרבה חברים, ואף שם הצטיין בלימודים וביחסו החברי לכל אדם. גם מפקדיו וגם חבריו אהבו אותו, העריכו את נכונותו, את מסירותו ואת נאמנותו במילוי כל תפקיד, משימה או אימון. בפנימייה הצבאית גם ניגן בתזמורת של המוסד.

אפרים גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים הוצב לשרת כמש"ק טנק "פאטון". גם בצבא, כבכל מקום אחר, הצטיין במסירותו ובמילוי מושלם של תפקידו. מפקדיו ופקדיו אהבו אותו והעריכו אותו כאדם נאמן ומסור, המוכן להשקיע כל מאמץ כדי לעשות את המוטל עליו ביעילות ובשלמות. בתקופת שירותו הוענק לו גביע, כאות הוקרה על הישגיו כמפקד הטנק המצטיין בגדודו. מפקדיו חזרו וניסו לשכנעו לצאת לקורס קצינים, משום שהכירו ביכולתו ובכישוריו בתחומי הפיקוד, אולם מטעמים אישיים החליט שלא לצאת לקורס, ולהתמיד בתפקידו כמש"ק טנק. במלחמת יום־הכיפורים לחם אפרים בסיני, בקרבות לבלימת המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. בקרב שניטש בגזרה המרכזית בסיני, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע אפרים ונהרג באש טנקים של האויב. כעבור כחודש נמסרה הודעה למשפחתו שהוא נעדר, ורק לאחר חודשיים נוספים של חששות, תקוות וחיפושים נודע שהוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה. בעבור לחימתו הוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד, האלוף יקותיאל אדם,

שבו מתוארים מעשי גבורתו בזמן המלחמה, ומועלים על נס אומץ לבו ומסירותו במהלך הקרב באזור "החווה הסינית", במלאו תפקיד של מ"מ טנקים.
להנצחת שמו הוקמה קרן למימון קבוצת ספורט.

ניסני, ראובן

ראובן, בן אסתר ואבא, נולד ביום ד' בטבת תשי"ג (22.12.1952) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "בר יוחאי" בקרית שלום, מקום מגוריו. אחרי־כן החליט ללמוד מקצוע, והלך לבית־הספר המקצועי "אורט אבו כביר", שם למד במשך שלוש שנים את מקצוע החשמל, ובתום לימודיו הוסמך כחשמלאי. בד בבד עם הלימודים בבית־הספר, יצא לעבוד במקצוע החשמל, כדי לעזור בפרנסת הבית וכדי ליישם בעבודה מעשית את אשר למד בבית־הספר, למען יוכל להתקדם ולשפר את כושרו המקצועי. ראובן היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ובארבע שנות פעילותו בתנועה, הרבה לצאת לטיולים ברחבי הארץ, השתתף בצעדות שונות ובמפעלי ספורט שונים. הוא היה ספורטאי מצוין, בעל כושר־גופני טוב והרבה לעסוק בתרגילי כושר, כדי לפתח את גופו החסון. כן היה חובב־צילום מושבע. לכל מקום שהלך, נטל את מצלמתו עמו והרבה לצלם מקומות, אתרים ואנשים. את רוב כספו השקיע בצילום, גם לצורך רכישת חומרים וגם לצורך קניית ספרים מקצועיים בתחום זה. הוא אהב מוסיקה והרבה להאזין לרדיו ולתקליטים. ראובן היה נער שקט וצנוע, בעל לב רגיש ומבין. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, ובעיקר דאג לחלשים ולזקנים.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לסיירת "אגוז". הוא היה חייל טוב וממושמע. כל אשר הוטל עליו ביצע בדייקנות ובמיומנות. חבריו ליחידה אהבו אותו בזכות טוב לבו ויחסו החברי לכל אדם. בחופשותיו היו נוהגים חבריו הרבים לפקוד אותו בביתו, לאכול יחדיו ולספר חוויות ורשמים מחיי הצבא. הוא היה בן מסור ודואג למשפחתו והרבה לכתוב הביתה, כדי להסיר דאגה מלב בני המשפחה. הוא גם הרבה להתקשר בטלפון ולשלוח דרישות־שלום על־ידי חברים. בחופשותיו הקצרות והנדירות נהג ללמוד אנגלית ולשפר את השכלתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה ראובן בבית עם משפחתו. מיד עם גמר הצום, נטל את חפציו והצטרף ליחידתו. למשפחתו לא סיפר היכן היה ומה היו מעשיו בעת המלחמה, כי לא חפץ להדאיגם. בחופשותיו בעת המלחמה נהג לבקר אצל חברים פצועים ואצל משפחותיהם. ביום כ"ד בשבט תשל"ד (16.2.1974) נפל סמל ראובן בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

ניצן, אריה

אריה (אריק), בן רות וישראל, נולד ביום כ״ז בכסלו תשי״ד (3.12.1953) בקבוצת משמרות. הוא למד בבית־הספר היסודי במשמרות, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון, במוסד החינוכי ״אלוני יצחק״. בילדותו שקד אריק על לימודיו, אך בבית־הספר התיכון לא אהב ביותר ללמוד. היו מקצועות, כגון דקדוק ועברית, שבהם עשה חיל גם בלי לעמול הרבה. היו מקצועות שנבחן בהם בבחינות בגרות ועמד בבחינות לגבי שאר המקצועות לא התאמץ וטען, שהואיל וממילא יישאר במשק, אין לו צורך בתעודת בגרות. מילדות רחש אריק אהבה לחי ולצומח, וכשהיה בכיתה ד׳ אף כתב ל״דבר לילדים״ רשימה בשם ״שיחה עם נחליאלי״. אריק היה חבר חטיבת הנוער של בני איחוד הקבוצות והקיבוצים. הוא אהב מוסיקה ובתקופת לימודיו בבית־הספר אף ניגן בחליל ולמד לנגן במנדולינה. הוא היה חובב ספורט, שיחק בכדורעף ובכדורגל, אהב את הים ועסק בשיט מפרשיות. אריק אהב לטייל ועבר את הארץ לאורכה ולרוחבה על אופניים, עם חבריו או בטיולי חטיבת הנוער. כן היה חובב מושבע של מכוניות ובנעוריו למד לנהוג בטרקטור ובג׳יפ. מטבעו היה שקט ומסוגר; לא הרבה לדבר והיה ביישן גם ביחסו לבנות. הוא העדיף להסתגר עם בעיותיו ומעולם לא התאונן. לעומת זאת היה מאזין נפלא לזולתו והיה נעים לשוחח עמו. טוב־לב היה והרבה לעזור לאחרים. הוא היה עלם יפה־תואר וחייכן, בעל עיניים ירוקות נבונות ושער מתולתל ושופע, מלא חיים ואוהב את החיים. לדברי מורתו היה רודף צדק, ולא הרבה לדבר על ערכים, אך חי אותם. הוא שאף תמיד לרדת לעומקם של דברים ולא הסתפק במוסכמות. מאז היה תלמיד בכיתה ט׳ עבד בשלחין והצטיין בנכונותו לעבוד. ובעניינו בעבודה, ובגללם גם עבד הרבה יותר מאחרים. הממונים עליו ידעו שאפשר לסמוך עליו וקיוו שבעתיד ישתפר עוד וישתלט על המקצוע כליל. אריק אהב מאוד את הקיבוץ וראה בו את ביתו. גם כשהיה בא לחופשות מהצבא, תמיד שאל אם זקוקים לעזרתו והיה שמח לצאת לעבודה. כרבים מבני גילו רצה לראות את העולם ותכנן לנסוע לטיול לחוץ־לארץ, לאחר שיסיים את שירותו הסדיר.

אריק גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ובקורס מפקדי־טנקים, הוצב כמפקד טנק בגדוד שריון בסיני. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אריק עם יחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה באזור הגידי וביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), היום הראשון למלחמה, נפגע בקרב ונהרג. בתחילה לא נודע מקום קבורתו, אך כעבור ארבע שנים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבקיבוצו, משמרות. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים, מורים ובני משפחה על דמותו, וכן קטעים ממכתביו ורשימה שכתב בילדותו.

ניר, איתן

איתן, בן שושנה וחיים, שניהם מוותיקי הצבא הבריטי במלחמת העולם השנייה, נולד ביום י״ט בתשרי תשי״א (30.9.1950) ברמות נפתלי. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בלוד והשתלם בבית־הספר להנדסאים בתל־אביב. ילדותו של איתן עברה עליו ברמות נפתלי שבגליל העליון ובמושב שדמות דבורה, שבגליל התחתון. אחרי־כן עבר עם משפחתו ללוד. מצעירותו הצטיין בכושר מנהיגות והיה אהוב מאוד על חבריו הרבים. הוא היה רציני, אחראי ומעמיק אך יחד עם זאת ידע להיות שובב ועליז, כשהשעה הייתה יפה לכך. איתן היה ספורטאי מצטיין, ואף היה חבר מועדון הספורט של עיריית לוד ועסק בתחום ההתעמלות. בשנות לימודיו בבית־הספר התיכון היה מדריך ספורט. הוא היה אחד הצעירים המבטיחים בארץ במקצוע התעמלות קרקע. מטבעו היה צעיר אופטימי ועליז, אוהב חיים, חברותי מאוד והרבה לרכב על אופנוע ולטייל בארץ. תמיד היה בן מסור ואוהב להוריו, פעיל בחברה וחבר טוב לרעיו.

איתן גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1968 והתנדב לסיירת ״שקד״. הוא שירת ביחידות סיור קרביות שונות והשתתף בפעולות מבצעיות, לרבות פעולות מעבר לקווי האויב, בסיני ובבקעת הירדן. הוא עבר בהצלחה קורס מ״כים, קורס סיירים וקורס צניחה. אחרי שמילא בהצלחה תפקידים שונים ביחידתו, נשלח לקורס קצינים. בסיומו הוענקה לו דרגת קצינות ובמשך הזמן הגיע לדרגת סגן. במשך כל תקופת שירותו נחשב חייל ומפקד מעולה. אחד ממפקדיו העריכו כקצין טוב, בעל מרץ ויזמה, שקט בהליכותיו, מקובל על חייליו ועל מפקדיו, שש להתנדב לכל משימה, ישר והגון.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר למד איתן בלימודי המכינה ללימודים גבוהים באוניברסיטת באר־שבע ובשנת 1973 החל ללמוד בבית־הספר להנדסאים. במלחמת יום הכיפורים שימש כקצין בסיירת קרבית, שלחמה נגד כוחות קומנדו של המצרים, שנחתו בסביבות טאסה. לילה־לילה יצאו חיילי היחידה למארבים ולסיורים, כדי לגלות ולחסל את חיילי הקומנדו. הם לחמו לכיבוש צמתים, כדי שכוחות השריון יוכלו לנוע אל עבר התעלה. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973) נפגע איתן ונהרג בעת שהסתער עם יחידתו על קבוצה של שישים אנשי קומנדו מצרים, שהתחפרו על גבעה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו של איתן, ובה מדברי חברים על דמותו.

ניר (סופונרו), מיכאל

מיכאל, בן יונה וטוני, נולד ביום א׳ בחשון תשי״ג (20.10.1952) בבאר־שבע. הוא למד שם בבית־הספר היסודי ״נטעים״, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני המקיף א׳, במגמה הריאלית. מיכאל נולד לאם חולת־לב והיה חשש לחייה בעת לידתו. הלידה עברה בשלום, אך כשהיה בן תשע נפטרה אמו. מיכאל (שכונה בפי חברים ״סופו״) היה ילד פעלתן ומלא מרץ. אף־על־פי שהיה הצעיר בין חבריו, נחשב בעיניהם מנהיג ואף היה קובע מה יעשו. הוא נהג לאסוף גרוטאות שונות בחצר ביתו, ובעיקר הביא שמה בעלי־חיים: גוזלים, גורי־חתולים וכלבלבים חסרי־בית. מיכאל היה תלמיד מצטיין, אולם יחד עם זאת היה שובב גדול. הוא השתעמם בכיתה וריכז את התעניינותו בחבורת הילדים שהיה מנהיגה ושהיו לה דגל וסודות משלה. בילדותו היה מיכאל חבר בתנועת ״השומר הצעיר״. בבית־הספר התיכון כבר מצא שפה משותפת עם המורים. הלימודים וְהחוגים השונים עניינוהו ולפיכך הצטיין בלימודיו (ואף בתעודתו נרשם כך), ובעיקר בפיסיקה ובמתמטיקה, מקצועות שאהב מאוד. הוא הוסיף על הידע שרכש ממוריו והעמיקו בעזרת ״חונך״, פרופסור מהאוניברסיטה, ועל־ידי קריאה ולימוד עצמי. כן השתתף בכנסים של נוער שוחר מדע ונהנה מאוד לבלות את הקיץ וללמוד ב״מכון וייצמן״ ברחובות, במסגרת הפעולות למען נוער שוחר מדע. מיכאל היה חובב ספורט, ובמיוחד הצטיין בכדורסל. הוא הרבה להתאמן ובכל יום אחרי־הצהריים התאמן במגרש במשך שעות. כן השתתף במחנות־אימונים ב״מכון וינגייט״ וברבות הימים הצטרף לקבוצת ״מכבי״ באר־שבע. היה לו אוסף של בולי ישראל, שטיפח אותו היטב, והאלבומים שלו היו מסודרים יפה. מיכאל הרבה לטייל, יצא למסעות ולמחנות עבודה והגיע לכל פינה בארץ. בחופשת הקיץ שלאחר סיום הכיתה השביעית עשה חודש באנגליה, במחנה לימוד וטיולים. מיכאל היה ״משוגע״ לטיס עוד מילדות ובנעוריו התעניין בתחום זה באורח רציני יותר. בשעות הפנאי היה מרכיב דגמי מטוסים והרבה לקרוא ספרים וחומר טכני. הוא עזר הרבה לחבריו להתכונן לבחינות הבגרות, אך הוא עצמו בילה את עתותיו במגרש הכדורסל. חבריו לא האמינו והיו מעמידים משמרות לראות מתי כבה האור בחדרו. אף־על־פי־כן עבר את הבחינות בהצטיינות. שאף להיות מדען ותכנן ללמוד פיסיקה ומתמטיקה במסגרת העתודה האקדמית, אבל הלך למבדקי טיס והתקבל. עד שגויס לצבא עבד כמחצית השנה בעסקי התובלה של אביו.

מיכאל גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1971 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות עבר קורס טיס וקורס צניחה, ובנובמבר 1972, גאה ונרגש, קיבל את ״כנפי הטיס״. הוא הוצב כטייס בטייסת, ובחוות דעת עליו ציין מפקדו, שהוא נוח, פעיל וממושמע ושרמתו המקצועית טובה. חודשיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים הועבר מיכאל לטייסת אחרת כטייס מסוק. בסוף ספטמבר 1973 נשא מיכאל לאישה את בת־מחזורו מבית־הספר התיכון ובעוד הזוג מבלה ב״ירח דבש״ פרצה מלחמת יום הכיפורים. מ״ירח הדבש״ מיהר מיכאל לבסיס. הוא השתתף בפעילות מבצעית בצפון

ובדרום, הצניח כוחות, פינה פצועים ועסק במשימות סיור ותובלה שונות. מפקדו סיפר שבמלחמה הצטיין מיכאל במוראל גבוה ושהיה נכון לכל משימה. בתום מלחמת יום־הכיפורים הועלה לדרגת סגן. אחרי־כן השתתף כטייס במלחמת ההתשה בצפון. בעת מילוי תפקידו ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), כשחזר מקרב בצפון, אירעה התנגשות בין שני מסוקים בשדה התעופה של מחניים. מסוקו של מיכאל עלה בלהבות וכל שמונת נוסעיו נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, אב אשת אביו ואחות.

משפחתו ועמה עוד שתי משפחות שבניהן נספו עמו, תרמו כסף לקרן מלגות שנתיות על־שמם, על־יד חברה לנאמנות של "בנק לאומי לישראל"; שמונה המשפחות שבניהן ניספו בתאונה הקימו במשותף יד זיכרון במקום התאונה במחניים שנקרא "יד לשמונה".

ניר, עמוס

עמוס, בן חנה ושמואל, נולד בחיפה ביום ז' בניסן תשי"א (13.4.1951), כבן להורים מניצולי השואה. את שנותיו הראשונות עשה בקרית־טבעון שליד חיפה, וכבר מגיל צעיר הצטיין בכושר הסתגלות לסביבה, באומץ־לב ובהעדר כל הסתייגות וביישנות. כשהיה בן שש עברה משפחתו להתגורר ברמת־גן, שם החל את לימודיו בבית־הספר היסודי "גאולים". הוא היה תלמיד מצטיין, בעל תפיסה מהירה וקלה, והיה ה"כוכב" הראשי בהצגות התלמידים בבית־ספרו. פעם השתתף גם בתפקיד הראשי בהצגה "היידי בת ההרים", שהועלתה במסגרת תיאטרון "תילון". את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר "אוהל־שם" ברמת־גן. מלבד הישגיו בלימודים הצטיין גם כספורטאי מוכשר במשחקי הכדורגל, הכדורסל ובטניס השולחן. בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה, עשה עמוס ככול יכולתו להקלת נטל הפרנסה, ולצורך זה אף חיבר תשבצים בעיתוני תשבצים. את הידע הרב שרכש ניצל גם להופעות בחידונים ובשעשועונים ברדיו.

עמוס גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון, אם כי הייתה בידו המלצה להצטרף לעתודה האקדמית, העדיף לשרת ככל חבריו. במסגרת שירותו סיים בציונים גבוהים סדרה של קורסים, לרבות קורס קשרי שריון. כמו כן השתתף בקורס מדריכים לידיעת הארץ. בתעודת השחרור שלו ציינו מפקדיו: "חייל ממושמע למופת, מסור, בעל ידע מקצועי רב ויזמה".

בראשית אוגוסט 1972 סיים את שירות החובה שלו, ומשיצא לחיים האזרחיים, נרשם ללימודי הסטטיסטיקה באוניברסיטת תל־אביב. את שנת הלימודים הראשונה סיים בהצטיינות, ובנוסף ללימודים עבד במרכזת הבין־לאומית והמשיך לחבר תשבצים. לדברי מיודעיו היה עמוס עלם עליז ונעים סבר, שהפיץ חום וחביבות לכל אשר פנה. הוא אהב לשיר, לרקוד ולשמוח, היה חבר מסור ויותר מכול — קשור מאוד לביתו ולמשפחתו. במלחמת יום הכיפורים שירת כקשר שריון בקרבות הבלימה שנערכו בסיני.

בקרבות שנערכו בעיר סואץ, ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) נתקלה יחידתו בכוח קומנדו מצרי ועמוס נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: ״עמוס היה חייל מצוין וחבר למופת. עמוס היה אהוב על הכל״.

ניר (שטקל), משה

משה, בן לאה ואריה, נולד ביום כ״ז באב ת״ש (31.8.1940) בקיבוץ מזרע. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר בקיבוצו. אחרי כן סיים את לימודיו התיכוניים במוסד שבקיבוץ. משה היה תלמיד מוכשר והצטיין בלימודים – גם במקצועות ההומניים וגם במקצועות הריאליים. הוא ניחן בדמיון רב ומילדותו התעניין בתחומים רבים. במסגרת הכיתה והחברה החינוכית נודע כנער רגיש ומבריק, בעל כושר החלטה והרבה תושייה. במוסד היה אחד ממארגני הפעולות החברתיות, ובזכות מרצו וכישוריו הפך למנהיג בקרב בני קבוצתו. משה אהב בני אדם ומצא שפה משותפת עם סוגים שונים של אנשים, ועם רבים יצר קשרים עמוקים ויפים, שהיו מבוססים על אמון, אחווה ועזרה הדדית. משה היה מוכן תמיד לסייע לכל אדם, בעצה ובמעשה. הוא ידע להתלהב ולהתפעם מחוויות וממראות, השרה משלוותו ומרגישותו גם על סביבתו, ובזכות חיוכו התמידי היה חביב על כל מי שפגש בו. בילדותו בקיבוץ ספג את האהבה לטבע, לנוף, למולדת ולאדמה. אלה היו אהבותיו הגדולות במשך כל חייו. כבר כילד הכיר את כל ענפי המשק, התעניין בנעשה בכל אחד מהם ואהב את החיים בחיק הטבע. ברבות הימים הפכה אהבה זו ללימוד מעמיק במסגרת החוג לידיעת הארץ, וכן בטיולים רבים וארוכים, שכן ניצל כל רגע פנוי לטיול. משה היה נער יציב ובריא בנפשו ומושרש בנוף המולדת. פרט לטיולים הקדיש חלק מזמנו הפנוי לשתי אהבות אחרות שלו – הצילום והספרות, וכן מצא זמן לעסוק בהדרכה במסגרת תנועת הנוער ״השומר הצעיר״ בקיבוצו ובמוסד החינוכי במזרע. הוא קיים קשרים עמוקים עם בני משפחתו, שהיו מושתתים על הבנה ואהבה הדדיים.

משה גויס לצה״ל במחצית יולי 1959 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למקצועות השריון נשלח לקורס מפקדי טנקים. אחרי־כן שירת ביחידת שריון ומאחר שהצטיין בתפקידו נשלח לקורס קציניים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון. משסיים, מונה מ״מ ביחידת שריון ואחר כך הוצב בתפקיד סמ״פ טנקים. לאחר כשלוש שנות שירות הצטרף לצבא הקבע, ושירת עוד כשנה וחצי. במשך כל שנות שירותו היה משה ידוע כמפקד הדואג לחייליו, מסור להם, ומתעניין בצרכיהם ובבעיותיהם, אך יודע להקפיד על משמעת ועל יעילות בעבודה השוטפת.

בתום שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במלחמת ששת הימים נטל חלק בקרבות על ירושלים, בחזית ירדן וברמת הגולן. בזמן מלחמת ההתשה שירת כמפקד יחידה באזור התעלה. לאחר השחרור יצא לשנת עבודה במסגרת התנועה. זמן־מה היה ראש הקן של התנועה בקיבוץ, ואחרי־כן הדריך בקן "השומר הצעיר" ברחובות. במסגרת עבודתו ברחובות פגש ברבקה ונשא אותה לאישה. הוא חזר למזרע והחל לעבוד בענף הפרדס, ולאחר מספר שנים מונה למרכז הענף, הודות למסירותו ולידע הרב שרכש. למרות שהיה טרוד בעבודה הקשה מצא משה זמן לעסוק בהדרכה ובפעילות חברתית בקיבוץ, וכן לא הזניח את אהבותיו הישנות — הטיולים והסיורים. לימים גבר רצונו לצאת קצת לעולם הרחב ולהכירו, ולפיכך הלך להשתלם בקורס שהכשיר שליחים לארצות מתפתחות. עם תום הקורס יצא למדגסקר עם אשתו ובתו רינת, שהייתה אז כבת שלושה חודשים. שם מונה אחראי על פרוייקט פרדסים, שהיה מהגדולים שהקימה ישראל באפריקה. הצלחתו בתפקיד זה הייתה מרובה, ולאחר שנת עבודה הועבר לצ׳אד, ושימש שם כאחראי בחוותו של נשיא המדינה. גם באפריקה הרבה משה לטייל כדי להכיר את ארץ מושבו ואת תושביה. הוא התיידד עם הפועלים בפרדס, למד את שפתם, את מנהגיהם ואת אורח חייהם, והשתדל לעזור להם בדברים קטנים, שגילו להם עולם חדש, לא מוכר. עם שובה ארצה חזרה המשפחה לקיבוץ מזרע, אולם רצונו של משה להתנסות בחיים אחרים הביא אותו לכלל החלטה לעבור לגור בעיר. הוא נתקבל לעבודה בחברת "יכין", באותו ענף שאהב כל כך — הפרדס. הוא מונה כמדריך בפרדסים בצפון הארץ. כחודשיים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים עברו משה ובני משפחתו לגור בעיר חדרה. במלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לרמת־הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. בקרב שניטש על "ציר הנפט" ליד חושנייה ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע משה מצרור כדורים שנורה אל הטנק שלו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במזרע. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוצו ובני משפחתו הוציאו לאור לזכרו חוברת זיכרון שכלולים בה דברי חברים מתקופות חייו השונות על דמותו של משה, על אורח חייו ועל פועלו.

נישטיין, אברהם

אברהם (אברמל׳ה), בן יונה וחיים, נולד ביום ט׳ בחשון תש״ד (7.11.1943) בקיבוץ עין־חרוד. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעין־חרוד־מאוחד, במגמה הריאלית. עוד כשהיה בגן התבלט אברמל׳ה בהגיונו, ביושרו וברצינותו. בבית־הספר היה תלמיד ממושמע ומסודר, השתתף בפעולות החברה והתנועה ואף הדריך תלמידים מהכיתות הנמוכות. כשסיים את לימודיו התיכוניים, נבחר לצאת לשנת שירות מוקדם בהדרכה, במזכירות חטיבת בני הקיבוץ המאוחד, ושימש כמרכז אזור כרמל. אברהם הקדיש לילות כימים לתפקיד כדרכו, והשתדל למלאו ביסודיות. הוא ניחן בכושר

עבודה מופלג, במעוף וביזמה רבה. תמיד התנדב לעשייה, וכל משימה שקיבל עליו ביצע בלהט, בדבקות ובמסירות רבה. מילדותו היה גאה אך יחד עם זאת עניו ומתרחק מרברבנות. הייתה בו מזיגה של שקט וביטחון. לדברי חבריו, ידע אברמל'ה להתהלך עם אנשים, לרכוש את אמונם ולטפח קשרי ידידות אתם. עם זאת, ידע להתווכח בתקיפות וטרח לשכנע את זולתו בצדקת דרכו. הוא היה טוב־לב ונבון. הוא אהב את בני משפחתו והתגאה בהם, אם כי ניסה להצניע את הרוך והאהבה שבו.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1963 והתנדב לחיל הצנחנים. אף־על־פי שעבר בהצלחה מבדקי טיס, החליט לשרת בסיירת צנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים ובקורס צניחה, הוצב כמ"כ רובאי ביחידת סיור. מעולם לא התלונן על האימונים הקשים ועל המסעות המפרכים. כשהוצע לו ללכת לקורס קצינים, התלבט הרבה, כי לגביו היה הדבר כרוך בניתוק ממושך יותר מהבית ומהמשק. אך לבסוף נעתר וסיים את הקורס כחניך המצטיין בפלוגתו. לדברי חברו, גם בלי דרגות היו לו הכושר והיכולת לבצע כל משימה שהוטלה עליו, והוא לא השתמט משום עבודה קשה. מפקדו בקורס העריכו כבעל שכל רב וחריפות, תפיסה טובה מאוד, אופי נוח, חייל מצוין ומפקד טוב מאוד. כל מפקדיו בשנים שאחרי־כן ראו בו קצין טוב מאוד. בתפקידו הראשון כסגן־משנה – מפקד מחלקה ביחידת הסיור – ציינו מפקדו כקצין מעולה, מוכשר מאוד, בעל יזמה וכושר מנהיגות, העושה את העבודה מתוך התלהבות.

אחרי שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים באותה יחידה והועלה לדרגת סגן. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בירושלים וברמת־הגולן. כעבור זמן הועבר לפלוגת סיור של חטיבת צנחנים. פקודיו בטחו בו והעריכוהו מאוד, אם כי, לדברי מפקדו, נהג בהם תקיפות. באחרונה היה אברמל'ה סגן מפקד פלוגה. לאחר השחרור חזר אברמל'ה לעין־חרוד, לעבודה בדיר ותקופה קצרה עבד בפרדס. מיד כשהסתיימו קרבות מלחמת ששת הימים, התנדב ליזום התיישבות של לוחמים ברמת־הגולן. הוא פנה לאנשים שלחמו אתו ולאחרים, והציע להקים יישוב על־מפלגתי ברמה. בסופו־של־דבר הוקם בעלייקה יישוב של הקיבוץ המאוחד, שעם אנשיו נמנו רוב המתיישבים, והוא נקרא אחרי־כן מרום־הגולן. אברמל'ה חזר למספר חודשים לעין־חרוד־מאוחד, כפי שהתחייב קודם לכן, אך כול מעייניו היו נתונים לגולן. הוא חי בהרגשה שצריך ליצור עובדות מיד, וחרד שאנשי מרום־הגולן יישארו בודדים. רווח לו מאוד כשהחלה תנופת ההתיישבות ברמה. בראשית דרכו במרום־הגולן שימש כרכז עבודה והתמסר לחיפוש מקומות עבודה, כדי שאפשר יהיה לקלוט חברים רבים. אחרי־כן היה מרכז המזנון וגזבר. כגזבר עשה מאמצים רבים, מבוקר עד מאוחר בלילה כדי למלא כיאות את התפקיד, שכן לא היה לו כל ניסיון בתחום זה. אך הוא עשה והצליח. ברבות הימים עסק בהקמת מפעל טוף–חומר בנייה חדש בארץ, שצריך היה לעבור בדיקות כדי שיאושר כחומר בנייה. במפעל ראה אברהם את ייעוד חייו והתמסר להקמתו כענף כלכלי עיקרי במשק. לדברי חבר במשק, היה אברהם משוגע לדבר, עסק בו בעקשנות ובהתמדה, ידע כל פרט, רכש ספרים רבים על מחצבות ועמד בקשר עם הטכניון. בצער רב נאבק בספקות ובחוסר האמונה שנתקל בהם. כל חייו של אברהם, כחייל וכאזרח, עמדו בסימן ההתנדבות. תמיד התנדב לעשות ולפעול, מתוך הכרה שההתנדבות היא אחד מעמודי־התווך של בניין המפעל הציוני וכי חובת

ההתנדבות חלה על כל אדם במדינה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, פונו האזרחים מרמת־הגולן. אחרי שנסע להיפרד מהוריו בעין־חרוד ומאשתו וילדיו, שפונו לבית־השיטה, התייצב אברהם ביחידתו ונשלח עמה לרמת־הגולן ואחרי־כן לסיני. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973), בעת טיהור החיץ החקלאי, שממערב לתעלת סואץ, יצא אברהם לפעולה בהתנדבות, אף על פי שלא היה צריך לצאת, ובמהלכה פגע טיל בזחל״ם שלו והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד — מאוחד. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, אח ושלוש־אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוץ עין־חרוד — מאוחד הוציא לאור חוברת בשם ״אחד־עשר בנים״, לזכר חלליו במלחמת יום־הכיפורים, ובה מדברי בני־משפחה וחברים על אברהם וכן קטעים ממכתביו; קיבוץ מרום־גולן נטע גן לזכר חמישה מחבריו שנפלו במלחמה, ואברהם ביניהם.

נכט, דן־תאודור

דן־תאודור (תאו), בן קלרה ואליהו, נולד ביום י״ז באייר תרפ״ה (27.4.1925) בוינה שבאוסטריה. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בעיר מושבם של הוריו בפולין, ועלה ארצה מטהרן עם חיילי צבא אנדרס, בשנת 1942.

שירותו הצבאי של דן החל לאחר שעלה ארצה. בשנת 1944 התנדב לשרת בפלוגות הנוטרים העבריים והיה איש ועדת התרבות ביחידה. לצה״ל גויס בתחילת פברואר 1948, והשתלם בקורס מ״כים, בקורס רגמים ובקורס סמלי מודיעין. הוא היה אחראי לצוותי מרגמות, מסור לתפקידו ואהוב על מפקדיו ועל חבריו.

לאחר השחרור השלים את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים בפקולטה למשפטים, הוסמך כעורך־דין, והיה היועץ המשפטי של בנק־הפועלים. דן היה איש מעמיק, אחראי ונמרץ, ידע לעבוד ולשקוד על מלאכתו, וכל משימה שנטל על עצמו ביצע ביעילות ובדייקנות. תמיד ידע לברור היטב בין עיקר לטפל, אהב את היופי והיה בעל טעם אמנותי מעודן. הרבה תחביבים היו לו. הוא אהב בלט קלאסי ובלט מודרני והתעניין בציור. אך יותר מכול היה נלהב לצלילה. לאחר שהשתלם בקורסים לצוללנים, החל לעסוק בצילום תת־מימי וזכה בפרסים על תצלומיו. על התמונה, שכינה אותה ״הבריאה״, קיבל פרס ראשון מידי האלוף אברהם יפה, ועל התמונה ״הדולפין״ קיבל פרס שני. תצלומיו נתפרסמו גם בירחון אנגלי, שנהג להדפיס תמונות מיוחדות ויוצאות דופן. הוא הרבה בפעילות גופנית, בטיול ובשחייה, כדי להפיג את המתח שבעבודתו. גם בחוץ־לארץ טייל, בארצות אירופה ובארצות אפריקה, וחזר גדוש רשמים וחוויות. דן היה אדם חברותי וקל להתיידד, ביתו היה פתוח והוא נחשב למארח למופת. חיוך של טוב־לב היה על שפתיו ואוזנו קשובה לכל אדם, שבא לבקש עצה מפיו או מלת עידוד בעת צרה. היה לו כושר מנהיגות ומעולם לא איבד את עשתונותיו, גם בשעות הקשות

ביותר. אמיץ לב היה ולא ידע פחד. אך עם כל זאת היה צנוע ועניו, ורחק מרברבנות. היה בו חן של טבעיות ושל עממיות, איש שיחה נלבב, אוהב הזולת, מסור לבני משפחתו ודואג להם בכל לבו. בשנת 1956 השתתף במבצע "קדש" והוענק לו "אות סיני". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". על אף שהיה מבוגר לא הסכים לשרת ביחידה לא־קרבית. ביום ג' בחשון תשל"ד (29.10.1973) נהרג דן בהתפוצצות מוקש, על שפת האגם המר הגדול שהייתה ממוקשת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

נכט, עמיאל

מספר שנים עברו מאותו יום נמהר בו נפל נכטי. מספר שנים מתוך פרידה אינסופית, געגועים וזיכרונות לדמותו של הבן, האח הבעל והידיד, שכולם מתנקזים לאישיות נפלאה – נכטי. עמיאל נכט, או כפי שכולנו הכרנוהו כנכטי, נולד בחיפה ב־23 בספטמבר 1947, לאווה ובנימין נכט. את בית־הספר היסודי "ויצמן" בנהריה – סיים ב־1961 ועבר לאחר מכן לחיפה, ללימודים העל־יסודיים בבית־הספר המקצועי־תיכון "בסמ"ת".

לאחר שסיים לימודיו כחוק התגייס לצה"ל, לחיל הים, בו שירת עד שנת 1968.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר החל ללמוד בטכניון שבחיפה, בפקולטה לאלקטרוניקה והנדסת חשמל. נכטי סיים את לימודיו ב־1972 בהישגים גבוהים ועשה הכנות מעשיות לגשת ללימודים לתואר השני. לאחר הלימודים נשא לו אישה והקים בית בעיר מגוריו, נהריה. נכטי החל עובד ברפא"ל. חיש מהר הפך לאחד העובדים המסורים והיסודיים במכון, כשהוא מתחיל לסלול דרכו כלפי מעלה. בכך החל, למעשה, הגשמת חלום ישן וטוב – להיות מהנדס חשמל, לעשות דברים מעניינים ולבנות קן חם בו יחיה באושר. נכטי היה מאז ומתמיד איש משפחה. להוריו ולאחותו מרים, היה מסור ואהוב. חיי משפחה חמים ושלווים, ראיית הבית כמסגרת בסיסית, כל אלה היוו חלק בלתי נפרד בגישתו של נכטי לחיים. ואומנם לאורך כל הדרך הקפיד להגשים הלכה למעשה את אמונתו זו. עזרה בבית, השראת אווירה נינוחה ואוהבת ומעל לכל, אהבתו הגדולה כל־כך לילדים, כפי שבאה לידי ביטוי ביחסו המיוחד לשי, בן אחותו. כל אלה היו סממנים אופייניים ליחסו של נכטי לביתו ולמשפחתו. גישה זו גרמה לכולנו הרגשה כי ביתו של נכטי גם ביתנו. אהבנו להגיע בכל שעה משעות היום, לעתים למד ואז קשה היה להזיזו מהספרים. אך כשלא, נכון היה לקבלנו לכבדנו ולהיות אתנו ושלנו. כחוט השני עוברת תכונתו החברתית בחייו של נכטי: ידיד אמת בכל שעה היה. אהב לעזור דוקא כשקשה, ידע להרגיע כשהייתה סערה, ולהלהיב כשהיה שפל. תכונות כאלה הובילו את נכטי למרכז כל חברה אליה השתייך. יכולתו הנהדרת לשלב את עדינות נפשו, לחוש על קצות אצבעותיו רחשי־לב ומצבי־רוח במחשבה בהירה, קרה לעתים, ומפוקחת – תכונות מעין אלה הקנו לנכטי מקום נכבד

ביותר בחברה. תכונה נפלאה, שהוסיפה נדבך למקומו בינינו הייתה יושרו. נכטי שנא צביעות והעמדת פנים. בהיותו יסודי בעבודתו, בלימודיו וביחסו לסובבים אותו, נהג לדרוש זאת גם מאחרים. לא אחת גילה שידע גם לשנוא, לסלוד והתייחס בזלזול לאלה שסתרו להיטותו זו לצדק ולישור אישי. לאחר טיולו בחו"ל בשנת 1969 נפתחה בפניו תמונתו של עולם ומלואו, אותו עוד לא הכיר. חל בנכטי שינוי אדיר, מין התפרצות נחשול של אהבת החיים. הטיול כאילו סחף אותו למחול חיים גדול ומשובב, כשהוא דואג לסחוף את כולנו עמו. נכטי אהב מאוד מוסיקה קלסית, אהב וידע לחקות מצוין אנשים ואישים. תמיד היה חסון, מלא, בהיר־שיער, יפה־תואר ומסביר פנים. הרבה הרבה חוש הומור ואירוניה חברו יחד, כשהם משמשים אותו בחיי היומיום, ומשרים על הסובבים אותו הרגשה של סמכות ורוח ילדות מתערבלים ביחד. כזה היה נכטי. לא שש אל מלחמה: רחוק מהיות שוחר קרב, רחוק ממעורבות רגשית שלילית בקונפליקט של אזורנו. במסגרת שירותו הצבאי נהג להתלוצץ על תפקידו הפסבדו־קרבי כטכנאי משדרים של "גלי־צה"ל". כשעבר ליחידת ההנדסה הימית לא חשב, או הבחין, כי הפך להיות "קרבי". שירותו של נכטי כחייל היה זהה לרגישותו בשירותו כאזרח: יסודי, ענייני ודבק במטרה. כשיללו צופרי האזעקה ביום הכיפורים והקפיאו את דמנו, אמר נכטי בעגה המפורסמת של בר־לב, כי העניין יהיה מהיר ואלגנטי. יומיים לאחר מכן נפרדנו ממנו.

שבועיים לאחר מכן הגיעתנו בשורת איוב. לא כדי להרוג יצא לקרב; הוא לא ראה בערבים אויבים; את מושג "הגבורה" הבין וטיפח על־ידי השראת שקט וקור רוח, בדיחות הדעת דווקא בשעת הסכנה, דווקא כשסכנת המוות ריחפה מכל עבר. תמיד רצה לחיות, אך ידע כי את חובתו כחייל יעשה בשלמות, כפי שעשה הכל בחייו. איבדנו אדם יקר, אב־טפוס של אזרח רצוי, עדין, קר רוח, יסודי ואוהב לחיות. זכרו של נכטי והדוגמה האישית שנתן לנו בחייו ינחונו בעתיד, גם לאחר מותו.

נמט, דניאל (אביגדור)

דניאל, בן טובה־מגדה ודוד, נולד ביום כ"ג באייר תשי"ב (18.5.1952) בירושלים להורים מניצולי השואה. בילדותו גדל בשכונת ארנונה שליד קיבוץ רמת־רחל. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי של הקיבוץ, ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר שליד האוניברסיטה בירושלים. כשהיה בן ארבע־עשרה מת עליו אביו מהתקף לב פתאומי. אחיו המבוגר ממנו בחמש שנים, אורי, היה אז בשירות חובה בצה"ל ודני נשאר הגבר היחיד בבית. הוא נהיה עוזרן הנאמן והרציני של אמו וסבתו הזקנה, היה עוסק בכל מיני עבודות בבית, בתיקוני אינסטלציה, חשמל, נגרות וכיו"ב. בנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים" ואחר־כך גם הדריך בה. הוא אהב לצלם, לקרוא ולהתבונן ביצירות אמנות וידע להעריך ציור ומוסיקה. עם זאת ידע להקדיש את הזמן הדרוש ללימודים.

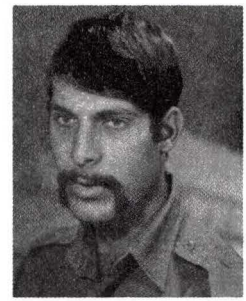
דניאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון ובקורס טען־קשר, והוענקו לו ציונים טובים. בבדיקות בלשכת הגיוס, הסתיר מהרופאים את תולדות מחלות ילדותו, כי רצה להישלח ליחידה קרבית. אחרי־כן כתב הביתה: "אמנם לא הגעתי ראשון בריצות הארוכות, אך גם לא הגעתי אחרון, ובודאי ובודאי שלא סחבו אותי על הגב".

במחצית אוגוסט 1973, משסיים דניאל את שירות החובה, נרשם ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה לכלכלה ולסטטיסטיקה. הוא רצה להמשיך אחר־כך וללמוד מנהל עסקים. תמיד שאף לעבוד במפעל גדול, בטיפול בכוח־אדם, אלא שלא הספיק להגיע לכך. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. הוא שירת כטען־קשר ביחידת שריון. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בפתחת קנטרה, נפגע הטנק שלו באש נ"ט, והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דני היה לוחם טוב ועשוי ללא־חת, גבר שקט וצנוע ונעים הליכות. בחור בעל יזמה ותושייה. דני עשה את אשר עשה והלך בדרך בה בחר, מתוך אמונה גמורה בעמו, במשפחתו ובמפקדיו, והיה גאה במעשהו זה".

משפחתו תרמה לזכרו סכום כסף לספריית "בית העם" של עיריית ירושלים לרכישת ספרים בתחום הכלכלה; רשימה ביוגרפית עליו פורסמה בחוברת "יזכור", שיצאה לאור מטעם שבט "מודיעין" של תנועת "הצופים".

נסים, אברהם

אברהם, בן בתיה ויעקב, נולד ביום ז' באלול תשי"ד (4.9.1954) בחדרה למשפחה שומרת מצוות. את לימודיו היסודיים עשה בבית־ספר בחדרה, ובבית ניתן לו חינוך מסורתי. כך ספג את ערכי היהדות ושמר עליהם גם בבגרותו. אבי היה מסור מאוד להוריו הנכים, וכדי להקל עליהם עזר תמיד בכלכלת הבית ובסידורו. הוא היה נער שקט וממושמע, אשר לא ידע שנאה ונקמה מה הן. היו לו ידידים רבים, ובשעות הפנאי מהעבודה, מהעזרה בבית ומהלימודים, נהג לשחק בכדורגל. סיפרה עליו אמו: "אבי היה מסור עד אין גבול לאביו ולי. פשוט לא רצה לעזוב אותנו אף לרגע. קשור היה מאוד גם לרחמים אחיו; ממש זוג יונים".

אברהם גויס לצה"ל בראשית מאי 1972, הוצב לחיל הרגלים והתנדב לחטיבת "גולני". במסגרת שירותו עבר קורס חבלנים. כדרכו תמיד גם בצבא היה ממושמע, צייתן לכל פקודה, השתתף בפעילות תרבותית והקפיד לשמור סוד. סיפר עליו אחיו, רחמים, שהיה ותיק ממנו בחטיבה: "הייתי גאה באבי. הוא נהג כגבר בכל עניין. כשהתגייס קיבלתי ממנו מכתב, בו ביקש לשרת קרוב אלי. קשה לו להיפרד. לחופשות

חיכה בסבלנות, לא לחץ ולא דרש, חרף הגעגועים העזים הביתה. אבי היה קשור מאוד לבית. את כל שעות חופשותיו הקדיש לבית, לעזרה לאמא, לדאגה למשפחה כולה. במלחמה, בעת הקרבות, התנהג כגיבור". במלחמת יום הכיפורים לחם אבי בחזית רמת הגולן. לפני לכתו, מספרת אמו, נתן לאחיו הצעיר את הטבעת שהייתה שמורה עמו כקמע. הוא אמר: "קח את הטבעת הזאת כמזכרת. אם אפול, מוטב שתהיה בידך ולא בידי הסורים". ביום ל' בניסן תשל"ד (22.4.1974) נפגע אבי ונפל בקרב באזור תל־מסחרה, שברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אב, אם, שלושה אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אברהם היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה, לבית־הכנסת בחדרה; כמו כן נכתבה רשימה לזכרו בספר "בכל מאודם", שהוציאה עיריית חדרה לאור, לזכר נופליה.

נסים, יחזקאל

יחזקאל, בן ג'ולייט ועזורי, נולד ביום כ"ו בכסלו תשי"ב (25.11.1951) בקרית מלאכי ולמד בבית־הספר היסודי "אחים" בקרית־מלאכי. יחזקאל ניחן בתבונת־כפיים והצטיין בעיקר במלאכה. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים, החל לעבוד בבניין והשתלם במקצוע הטפסנות במסגרת עבודתו. מטבעו היה חברותי, הרבה לפעול במועדוני־נוער שונים במקום מגוריו והיה מוכן תמיד לעזור לזולת. בן נאמן היה להוריו וטיפל במסירות באביו חולה־הלב עד לפטירתו.

יחזקאל גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1970 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמים והוסמך כרגם מרגמה 160 מ"מ. אחרי שנפטר אביו, נאלץ יחזקאל לבקש שחרור מוקדם מהשירות הצבאי כדי לטפל באחיו הצעיר. בקשתו נענתה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מרגמות כבדות, במסגרת שירות המילואים, נשא אישה והמשיך לעבוד במקצועו כטפסן. הוא עמל קשה כדי לכסות את חובותיו ולהתפרנס. אחיו התגורר עמו ועם רעייתו בביתם, ויחזקאל המשיך לטפל בו במסירות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס עם יחידתו ונשלח לחזית סיני, שם השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע יחזקאל ונהרג בהתקפת מטוסי האויב באזור טסה, בציר "עכביש". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־ורבורג. השאיר אחריו אישה ובן (שנולד חצי שנה לאחר נפילתו), שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים לאלמנתו, כתב מפקדו: "יחזקאל היה חייל מסור ובעל יזמה אישית. מפקדיו וחבריו־לנשק העריכוהו מאוד כחבר וכחייל".

נסים, יחזקאל

יחזקאל, בן עזיזה וסלח, נולד ביום י״א באייר תשי״ב (6.5.1952) בנס ציונה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ג׳ ובבית־הספר התיכון ט׳ בנס ציונה, ואחר־כך עבר לבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ ברחובות. יחזקאל היה ילד נמרץ ומוכשר וכבר בגיל הגן הצטיין בעבודות־היד היפות שעשה. אלה נשמרו על־ידי הגננת שנים ארוכות, והוצגו לראווה בגן. סיפרה הגננת: ״יחזקאל נראה לי כמי שנועד לגדולות: גם כאדם, כאישיות וגם כאיש־אשכולות, שהצליח בכל אשר פנה. אני זוכרת אותו בגן הילדים, כילד מחונן במיוחד, אשר הצטיין בתבונה רבה, בחוש הומור דק וביכולת הבעה יוצאת מן הכלל – גם בשיחה וגם ביצירה. שנים ארוכות לאחר מכן, נוהג היה לבקר אצלי בגן, וכל ביקור שלו היה מקור הנאה גדול בשבילי״. בבית־הספר היסודי השתלב יפה בקרב חבריו לכיתה, למד לנגן בחליל ובאקורדיון, והכל אהבוהו. הוא היה תלמיד מנומס, מסודר ומקפיד על מראהו ועל הכנת שיעוריו. פעמים רבות עזר לחבריו בכיתה בלימודים שהתקשו בהם. מלבד אהבתו למוסיקה, היה יחזקאל ספורטאי נלהב, והיה חבר ב״מכבי״ נס־ציונה ובענף הקראטה של התאחדות הספורט בישראל. בשעות הפנאי עסק בתיקון מכוניות ישנות. הוא אהב מכונות ומכונאות ולפני שהגיעה עת גיוסו, הצטרף לפנימייה הטכנית של חיל החימוש, ולמד בה יותר משנה.

יחזקאל גויס לצה״ל בראשית ינואר 1970 והוצב לחיל החימוש. את מרבית תקופת שירותו עשה בסיני, וכשהגיעה עת שחרורו, התנדב לשרת בצבא הקבע. סיפר עליו חברו ליחידה: ״אחד הדברים שאפיינו את חזי היה אהבת החיים שבו. תמיד היה עליז, תמיד השרה מצב רוח טוב על כל סביבותיו. חזי היה בעל מקצוע מעולה, עשה תמיד את המוטל עליו בכל הלב, ואף התגאה בכך. הוא התייחס לשירותו במלוא הרצינות, ובכל פעם שניתנה לו הזדמנות, התנדב לרדת לסיני, שם הייתה העבודה מרובה וחשובה יותר לדעתו״. במלחמת יום הכיפורים שירת יחזקאל כמכונאי טנקים בחזית סיני. את סיפור הקרבות שם רשם חברו אבי: ״היינו בכוננות גבוהה. עבדנו קשה ובקדחתנות, כל ליל כיפור ויומו. ביצענו תיקוני טנקים, החלפנו מנועים, העלינו שרשראות וקיבלנו פקודה להתכונן לזוז דרומה. ביום הרביעי למלחמה היינו בבלוזה, אחר־כך בסובה, וכל הזמן עבדנו וביצענו תיקונים תחת אש מטוסים כבדה. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), יום איסרו חג הסוכות, היינו חוליה טכנית של חיל החימוש בתוך זחל״ם, במרחק כמה מאות מטרים מהאגם המר הגדול. התקדמנו לעבר הגשר, כדי להבטיח הספקה ותחמושת לכוחות שבגדה המערבית. כמאתיים מטר לפני הגשר נפתחה עלינו התקפה קשה ומרוכזת. פגזי ארטילריה ו״קטיושות״ התפוצצו סביבנו לעשרות, למאות. הוספנו להתקדם כאשר הזחל״ם שלנו חטף פגיעה ישרה של טיל ״קטיושה״. ארבעה חיילים נהרגו, וביניהם נפל גם יחזקאל״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יחזקאל מילא את המוטל עליו

כחייל מצטיין ומסור. במשך שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו, התחבב על מפקדיו ועל חבריו, ושימש דוגמה במסירותו ובהתנהגותו".

נסים, מאיר

מאיר, בן רחל ועואד (עודד), נולד ביום ו' בשבט תש"א (3.2.1941) בעדן. הוא סיים את לימודיו היסודיים בעדן ואחרי־כן עקר לאנגליה, שם סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר הגבוה. אחרי־כן החל ללמוד באוניברסיטת לונדון ערבית קלאסית ועברית והוענק לו תואר ראשון. מאיר עלה ארצה ב־1967 והתיישב בירושלים. למחייתו התפרנס מעבודה כקצין בממשל באזור יהודה. הוא נשא אישה ובמחצית 1969 היה לאב. לא חלפה שנה והוא כבר אב לשניים. מאיר היה בעל ואב מסור למשפחתו, נאמן ודואג לכל מחסורה.

מאיר גויס לצה"ל בסוף אפריל 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות שירת תקופה קצרה, מפאת גילו המבוגר, ולבסוף שוחרר מהשירות הסדיר והוצב לכוחות המילואים.

כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא מאיר לשירות. הוא נשלח לסיני והצטרף ליחידתו שם. יחידתו השתתפה בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים באזור תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) תוך כדי קרב בקרבת מוצב "אורקל", נתקלה יחידתו במארב של חיילי קומנדו מצרים ובקרב זה נפגע מאיר ונהרג. זמן רב היה בחזקת נעדר ואחר־כך נחשב כנעלם. לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני ילדים, הורים וארבעה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאיר נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל", שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ושל לוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד עמנו".

נסים, עודד

עודד נולד ביום כ"ט בתמוז תשי"א (2.8.1951) ברמת־גן. עד גיל שתים־עשרה למד בבתי־הספר "יהלום" ו"ניצנים". בתקופת ילדות זו התגלה ברגישותו הרבה לסובב אותו, אהב את המשפחה והיה מסור לה, שאף לקרבת חברים והעמיק קשריו הנפשיים אתם. רגישותו, תמירותו ויופיו מצאו ביטוים בתפקידים ראשיים בהצגות, הן בגן הילדים והן בבית־הספר. ב־1963 עברה המשפחה לארצות־הברית בשירות משרד הביטחון, ועודד התקבל לבית הספר היהודי "מנהטן דיי סקול", שהיה בית־ספר דתי. ההתקרבות לדת השפיעה עליו עמוקות, והוא השתדל — כבכל דבר אחר שהחליט להתמסר לו — לקיים את כל שנדרש ממנו והוא המשיך בשמירת המסורת מספר שנים לאחר מכן, על אף שגדל בבית חילוני. חגיגת הבר־מצוה בבית־הכנסת האורתודוכסי הייתה מאורע מיוחד. עודד עורר התפעלות רבה בקרב קהל הקרואים האמריקאי בבית הכנסת, בקריאת ההפטרה ובשמשו חזן לחלק מהתפילה, בעוברו לפני התיבה. הוא קרא בהטעמה, בקול ערב, ובעברית טיפוסית של "צבר", אשר נשמעה לראשונה בבית כנסת זה. כשסיים את בית־הספר היסודי היהודי, התקבל לבית־הספר התיכון העירוני המפורסם של ניו־יורק "ברונקס סייאנס היי סקול" ושם נתקל בצורה חריפה בבעיות הגזענות בארה"ב, באלימות ובלקיחת הסמים ע"י הנוער, תופעה חדשה יחסית לתקופה זו. באוויר זו היטיב לשמור על גאוות מוצאו היהודי והישראלי, אף אם נאלץ להתכתש עם גזענים למיניהם. מכאן הייתה הדרך קצרה לפיתוח כושרו הגופני. התמיד בענפי ספורט אחדים, בעיקר באגרוף ובג'ודו. הדינמיות הרבה שלו והצטיינותו בלימודיו סייעו לו ביצירת קשרים חברתיים עם יהודים, נוצרים וכושים ולא חסך זמן בהידוק קשרים אלה, מנסה תמיד לתהות על קנקנם של האחרים. בשנת 1967, עם גמר הכתה השישית, לאחר מלחמת ששת־הימים, חזר לבדו ארצה, בטרם שבה המשפחה. ניו־יורק הייתה לו לזרא.

בהתגייסו לצה"ל התנדב ל"סיירת שקד" (למעשה רצה להתנדב לקומנדו ימי, אך לא התקבל בגלל ראייתו). בתקופת שירותו הצבאי, לאחר סיימו את "אימון הלוחם" שבר רגלו בתאונה. למרות זאת סיים קורס קציני חי"ר וסיים את שירותו כסגן. גם בצה"ל היה מקובל ביותר על חבריו וביחידתו שימש כמרכז חברתי, ביודעו לאחד את כושרו המוסיקלי, נכונותו כקצין — בשובבות ובהמצאות אין ספור של תעלולים, לשמחת כל חבריו, אשר עד היום משמשים כסימני היכר ביחידה. כתב עליו חברו חי: "עודי היה ה"רעות" עצמה — לא רק חבר. הוא היה מסור וסוחף בחומו ובקרינתו... היה לנו רקע משותף — שדה הקרב. הוא הנו יצור אנושי של כח ושל סבילות שלא יאמנו".

לאחר שסיים את שירותו בצה"ל, התקבל לטכניון. במוסד זה מצא עניין רב בלימודים והצטיין בהם, בלי לגרוע או לזנוח פעילות אחרת, כמו ספורט ומוסיקה. ביום ה־23 בספטמבר 1973 יצא עודד לשירות מילואים, לראשונה מאז שחרורו, שנה לפני כן; הוא ביקש למלא חובתו בחודשי הפגרה, כדי שלא לפגוע בלימודיו הסדירים

בטכניון. ההורים ידעו שהוא נהג לטול על עצמו תפקידים קשים ביותר; יצא לפשיטות, למרדפים אחר מחבלים, ומכל אלה חזר בשלום. לכן בבוקר ה־23 בספטמבר לא דאגו במיוחד כשנפרד מהם, לא חששו וגם לא ידעו אז שזוהי פרידתם האחרונה. בהגיעו ליחידת המילואים — עמד על דרישתו שיצרפוהו ליחידתו המקורית — לסיירת — אותה אהב ואליה היה קשור. בפרוץ מלחמת יום־הכיפורים — ב־6 באוקטובר 1973 הוטל על יחידתו "לחסל" יחידת קומנדו מצרית, שנחתה בשטח סיני. עודד עמד בראש היחידה, שלחמה בהצלחה בכמה קרבות בשלושת הימים הראשונים, כנגד הקומנדו המצרי. ביום שלישי ה־9 באוקטובר נתקבלה ההוראה: מעוז "בודפשט" נתון במצור של קומנדו מצרי ויש לפתוח אליו ציר גישה. הקושי היה בכך שרק ציר אחד ויחיד הוביל למעוז ועליו התמקם מארב של כח קומנדו מצרי גדול, שהיה מצויד בטילים מונחים משוכללים נגד טנקים. אנשי הסיירת ידעו שניסיון ראשון של טנקים לפרוץ למעוז נכשל. הוחלט לחסל את המארב תוך התקרבות אליו — ברגל. כאן הועמדה במבחן הפלדה מול הלוחם. תידרוך קצר של המ"פ: "נאגוף משני צדדים, נתפרץ מלפנים ואני רוצה חיסול מהיר". מימין הים, משמאל ביצה אין־סופית, במרחק של חצי קילומטר מן המוצב מתחילים פגזים להתנפץ — והפגיעות מדויקות. לפגזים נלוו שריקות כדורים. מחסה אין — האויב רובץ בשוחות עמוקות וצולף. הפצועים נחבשים תחת אש צולבת. הים מזה והביצה מזה, אינם מאפשרים הסתערות אחרת מאשר חזיתית. אויב רב במספר, חפור היטב באדמה וצולף. עודד היה המקלען שהתנדב לפעולה נושא עליו מקלע ותת־מקלע, חיפה על חבריו, חלקם חניכיו לשעבר כשהוא עומד בסכנה. אל מול האש הכבדה הוא פורץ קדימה וכאשר התרומם לקפוץ גדר תיל, הוא נורה. עמו נהרגו עוד שני קצינים — חבריו למשימה — אחת הקשות במלחמת יום־הכיפורים. אחר מותו של עודד ניתנה ההוראה להפסיק את ההתקדמות. הכוח פונה בחשכה, כשהוא גורר את הרוגיו ופצועיו ולפנות בוקר התברר כי במשך הלילה נטשו המצרים את עמדותיהם החפורות, לאחר שנפגעו קשות במשך הקרב, והוסר המצור על מוצב "בודפשט".

בי"ג בתשרי תשל"ד — בן עשרים ושתיים היה בנופלו. דמות מיוחדת במינה, סמל לחדוות חיים — נעקרה מהם.

נעים, מזל

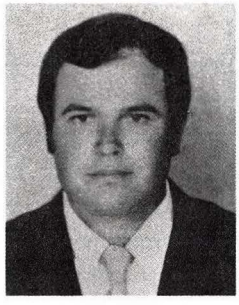

מזל, בת טינה וראובן, נולדה ביום ט' באב תשי"ד (8.8.1954) בנתניה. היא סיימה את לימודיה היסודיים בבית־הספר "יבנה" בנתניה, ואחרי־כן החליטה ללמוד מקצוע ובחרה בעבודת הספרות. היא עברה קורס לספרות ובסיומו החלה לעבוד ולהשתכר למחייתה.

מזל גויסה לצה"ל בתחילת אוקטובר 1972 והוצבה לחיל הקשר. לאחר שסיימה את הטירונות נשלחה לקורס ובסיומו הוסמכה כפקידת־קשר. לאחר הקורס הוצבה ביחידת קשר בסיני ומילאה שם את תפקידיה בנאמנות במסגרת מקצועה. כל תקופת

שירותה עברה עליה בסיני. היא הייתה חיילת טובה, חרוצה ומסורה לתפקידה. אחריותה ויושרה היו לשם דבר ביחידה ומפקדיה בטחו בה, ביודעם שכל תפקיד שיטילו עליה, תמלא בצורה מושלמת. היא הייתה אהובה על כל חבריה וחברותיה ליחידה ומקובלת על מפקדיה בזכות יחסה החברותי לכל אדם, עליזותה ושמחת החיים שלה. ביום י"ז בשבט תשל"ד (6.2.1974) נפלה מזל בעת מילוי תפקידה. היא הובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאירה אחריה הורים, שני אחים וחמש אחיות. לאחר מותה הוענקה לה דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדה: "מפקדי היחידה, חייליה וחיילותיה נושאים בדומייה ובחרדת קודש את זכר יקירתכם. שנה תמימה שירתה אתנו מזל. בתקופת רגיעה ובמלחמה עצמה אהבנו אותה. היא הייתה חיילת למופת. חבריה וחברותיה אהבו להיות במחיצתה. צנועה בהליכותיה וחרוצה במעשיה. מזל הייתה יעילה וממושמעת בעבודתה, מסודרת ונקיה בכל־הליכותיה ותמיד ביצעה את המוטל עליה בנאמנות וביסודיות, בצורה הטובה ביותר. אתכם אנו באבלכם, נושאים בגאווה את זכר בתכם יקירתכם".

נעמן (נוימרק), יורם

יורם, בן שרה ויוסף, נולד ביום י"ב באלול תרצ"ט (27.8.1939) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בורוכוב" בגבעתיים, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב, במגמה הספרו־תית. בעודו תינוק עברה משפחתו לרמת־גן, שכן אביו התגייס לצבא הבריטי ואמו עבדה בעיר זו. יורם היה ילד נוח ונחשב תלמיד טוב. כל שנותיו בבית־הספר התיכון למד במלגה. מגיל עשר היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", וברבות הימים היה שם מדריך בתנועה. הוא ארגן גרעין השלמה לקיבוץ להב, ובמסגרתו גם התגייס לנח"ל אחרי־כן. הוא היה חבר טוב ואהוב על כל חבריו.

יורם גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1957, וכחבר גרעין "מסד" של "השומר הצעיר" הוצב לנח"ל. לאחר שעשה בשל"ת במשק להב ולאחר הטירונות, נקבע תפקידו כרובאי, והוא הוצב ביחידת נח"ל והשתלם בקורס סיירים. במהלך האימונים נפצע ורגלו הושמה בגבס. חבריו סיימו קורס צניחה בלעדיו והוא היה מאוכזב מאוד מכך. אחרי שהחלים הוצב בגדוד של צנחנים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הגיש יורם בקשה להשתלם (כאיש מילואים) בקורס צניחה, ואכן התקבל וסיים את הקורס. הוא היה מאושר ביותר ב"כנפי הצנחן" שהוענקו לו. הוא הוצב לשירות מילואים בסיירת צנחנים ושירת בה כסייר ונהג ואחרי־כן כקשר. עם הסיירת השתתף במלחמת ששת־הימים, בכיבוש העיר העתיקה בירושלים, ואף־על־פי שנפצע קל ברגלו, המשיך להילחם. אחרי ששוחרר הכותל המערבי, השתתף יורם גם בקרבות ברמת־הגולן. שנתיים לפני מלחמת יום־הכיפורים

עבר קורס לרגמים והוסמך כרגם מרגמות בינוניות. לאחר השחרור, עשה יורם שנים אחדות בקיבוץ להב ואף נשא שם אישה. בשנת 1965 עזב את הקיבוץ, עבר עם משפחתו לתל־אביב והחל ללמוד מדעי החברה וכלכלה באוניברסיטת תל־אביב. הוא סיים בהצלחה את לימודי התואר הראשון, החל לעבוד ככלכלן בתה"ל ונשלח פעמים אחדות מטעם החברה לפרס ולגאנה. בשנת 1971 נשלח לוונצואלה ככלכלן־יועץ בתחום החקלאות מטעם המחלקה לשיתוף פעולה בין־לאומי במשרד החוץ. הוא עשה שם שנתיים עם משפחתו ובסוף אוגוסט 1973, חזר ארצה והתכונן להצטרף לעסקי אביו. מלחמת יום־הכיפורים פרצה זמן קצר לאחר שובו מחוץ לארץ והוא עדיין לא שובץ בשום יחידה בצה"ל. מאחר שלא יכול לשבת בביתו ולחכות לצו קריאה, קם למחרת בבוקר ויצא לחפש את סיירת הצנחנים, יחידתו מאז. הוא מצא אותה והשתתף עמה בקרבות הבלימה בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע יורם ונהרג בקרב הקשה, שהתחולל בצומת "טרטור־לכסיקון", ליד "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

נעמן, עוזיה־דוד

עוזיה־דוד, בן רחל ואליהו, נולד ביום ט' באדר ב' תשי"ד (14.3.1954) בקיבוץ עין־צורים. הוא למד בבית־הספר האזורי־דתי "שפיר", המשיך את לימודיו בישיבת "אור עציון" למשך שנתיים, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "שפיר". עוזיה־דוד — שנקרא עוזי בפי כולם — היה תלמיד נבון וחרוץ, שמחברותיו וחפציו היו מסודרים תמיד. הוא אהב במיוחד את מקצוע הביולוגיה, וגם ניחן ביכולת נאה בכל הנוגע בהבעה בכתב. מוריו העידו עליו, כי היה אהוד מאוד על חבריו לכיתה. ובזכות פיקחותו, פעלתנותו, טוב־לבו ונכונותו להטות שכם לעזרת הזולת — היה נבחר לתפקידים שונים. אולם גם בלי שנתמנה רשמית לתפקיד היה עוזי כח מניע, יוזם ומארגן בפעילות חברתית בכיתתו, בטיולים וכדומה. כל משימה שלקח על עצמו, ידע לבצעה, בתושיה, בנחישות וברצינות. עוזי היה חובב טבע, חי וצומח. הוא הרבה לטייל בשדות ובוואדיות, אסף צמחים למיניהם, טיפח גינת־ירק ופינת־נוי בקרבת ביתו וגידל במסירות כלב וחתול. הוא היה חובב ספורט, ניחן בכושר גופני מעולה והצטיין בעיקר בהתעמלות ובריצה. הוא היה ישר וגלוי־לב וניחן בהומור חביב. תמיד התייחס בכבוד ובשוויוניות לכל אדם והיה חבר נאמן לרעיו. הוא הקפיד על מילוי המצוות, וביחוד מצוות כיבוד אב ואם: היה בן נאמן ומסור להוריו, קשר קשרי אחווה ואהבה עם אחיו הצעיר והיה מעורב בכל המתרחש בבית.

עוזיה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והתנדב לחיל האוויר. אחרי שעמד בהצלחה במבדקי קורס־טיס ולאחר סיום שלב בקורס זה, בחר להמשיך לשרת בחיל־התותחנים. הוא השתלם בקורס משנים־טכניים והתמנה למשנה־טכני. הוא היה אהוד על

חבריו ושימש להם דוגמה בכוח רצונו, ברוחו האיתנה, בסבילותו, בהתנהגותו המאופקת ובשלוות נפשו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לרמת־הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית באזור קוניטרה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.
הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי ידידים ובני־המשפחה על דמותו.

נפה, יהודה

יהודה, בן מרים וישעיהו, נולד ביום י"ז בתמוז תשי"ד (18.7.1954) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניצנים" בבאר־שבע ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקיף א' בבאר־שבע. יהודה היה תלמיד שקט, נבון וחרוץ. הוא אהב בעיקר את המקצועות הריאליים והצטיין בתחום הטכנולוגיה. מוריו העידו עליו, כי ביצע כל עבודה שהוטלה עליו בקפדנות, במסירות ויותר מכול – בשקט רב ובשלוות־נפש. הוא ניחן באופי חזק וברצון־ברזל. כשנסתבר לו כי לא יוכל לגשת לבחינות־הבגרות במסגרת לימודיו הרגילים, עשה זאת בלימודים נוספים, שלמד במסגרת בית־ספר ערב. הוא היה פעיל במועדון־הקליעה של הגדנ"ע והיה ספורטאי מעולה שהצטיין בענפי האתלטיקה השונים – בעיקר בריצה למרחקים ארוכים, בשחייה, בכדורגל ובכדורסל. הוא התברך בתבונת־כפיים, הרבה לצייר – במיוחד על בדים – ולעסוק בעבודות־יד שונות: הרכבת דגמי מטוסים וספינות, בניית מבנים מיניאטוריים מגפרורים ועוד. יהודה היה צנוע ונחבא אל הכלים, ומעולם לא התפאר בהישגיו. מטבעו היה ביישן ומופנם במקצת. עם זאת היה מקובל בחברה, מוקף חברים תמיד ואהוב על הכול. הוא היה נעים־הליכות וטוב־לב, התייחס בעדינות ובאצילות־נפש אל כול אדם ונהג לעזור לזולת ברצון ובכנות. יהודה היה גבה־קומה וצנום, בעל תווי פנים עדינים ושיער בהיר וחלק. שקט ושלוות־נפש ציינו את כל מעשיו ואת כל דרכיו. לעתים היה מתבודד עם הגיגיו שעות ארוכות, אך הוא היטיב להטות אוזן בתשומת־לב למשאלותיו וללבטיו של חבר ולהיות לו לעזר רב. חיבה מיוחדת נודעה ממנו לבעלי־חיים – ובעיקר לכלבים. הוא אהב את משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו, סייע לאביו בעסקיו ולאחיו הצעירים בלימודיהם.

יהודה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והתנדב לחיל־הצנחנים, בסיירת "חרוב". לאחר הטירונות השתלם בקורס־צניחה. הוא היה חייל מצוין ושימש דוגמא לחבריו במרץ ובהתלהבות שהשקיע בתרגילים ובאימונים. במשך תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב הביתה ומעולם לא התלונן על קשיים. לא היה גבול לאושרו, כאשר באו בני משפחתו לבקרו בבסיסו בשבתות שלא יכול לצאת הביתה לחופשה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה יהודה בחופשה בביתו והוא נקרא מיד להתייצב ביחידתו. ביום האחרון לפני הפסקת־האש הצטרפה יחידתו לכוחות הלוחמים ממערב לסואץ, וביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973)

נפגע יהודה ונהרג באש שהונחתה על הנגמ"ש שלו בקרב על העיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. בן 19 היה בנופלו.

נפשי, רמי (רחמים)

רמי, בן טובה ודניאל, נולד ביום ט"ו באייר תש"ח (25.5.1948) בפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1959. הוא למד בבית־הספר היסודי בזכרון־יעקב, המשיך את לימודיו במוסד "משען" בקרית־עמל ובכפר־הנוער בבן־שמן, ואחר כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בלוד. רמי היה תלמיד נבון וחרוץ, והצטיין בלימודים, למרות הקשיים שהתלבט בהם בלימוד השפה העברית. הוא היה עליז ואוהב־חיים, "הרוח החיה" בכל פגישת רעים. הוא הרבה לצחוק ולהתלוצץ, רוחו הייתה טובה עליו תמיד, ובנוכחותו השרה שמחה ועליצות סביבו. הוא נהג לעזור לזולת, ובזכות טוב לבו ונדיבותו התחבב על הכול, ובמיוחד היה נערץ על ילדים. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ולאחר שנפטר אביו טיפל באמו בדאגה ובמסירות. הוא קשר קשרי אחווה אמיתית עם אחיותיו הנשואות ועם ילדיהן והיה מרבה לבקר אצלם.

רמי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל־הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס־צניחה ובקורס מפקדי־כיתות, התמנה מפקד־כיתה ביחידת צנחנים. הוא היה חייל טוב וממושמע, והכול העריכו אותו בזכות חברותו, צייתנותו ומזגו הטוב. מפקדיו ציינו לשבח את אחריותו ואת אומץ לבו. הוא השתתף בפעולת־סמוע בנובמבר 1966, ובמלחמת־ששת־הימים נלחם בקרבות ברצועת־עזה, שבמהלכם ניצל בנס פעמים אחדות. את חוויותיו מהמלחמה העלה רמי על הכתב ביומן שניהל במהלך הקרבות.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר חזר למשק של משפחתו במושב גנתון והחל לעבוד כמפעיל טרקטור. לאחר ששב מהמלחמה ערך אלבום ושם בו את תמונות חבריו שנפלו ואף רשם דברי הערכה לצדן. הוא אהב במיוחד את תקופת הקציר וכיבוש החציר, ומצא את פרנסתו בעבודה זו. הוא שאף לבנות את ביתו במושב ולהקים משפחה – אך מלחמת יום־הכיפורים שמה לאל את תוכניותיו. כשפרצה המלחמה, גויס רמי מיד ונשלח עם יחידתו לחזית סיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה נגד המצרים וביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה סמוך למעוז "פוקסטרוט" דרומית לאיסמעיליה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

נפתלי, ישראל

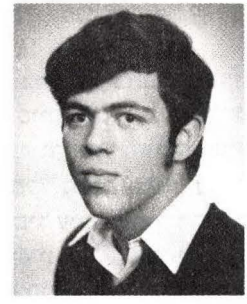

ישראל, בן יעל ודניאל, נולד בשנת 1950 בעיראק ועלה ארצה עם משפחתו כעבור שנה. את שתי שנות הלימודים הראשונות השלים ישראל בבית־הספר "רש"י" בתל־אביב, ואחרי־כן סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "בית אברהם" ביפו. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר התיכון־עירוני ח' בתל־אביב, והמשיך ללמוד שם שנה נוספת והוסמך כמנהל חשבונות מדופלם.

ישראל גויס לצה"ל בחודש מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוסמך כנהג טנק וכתותחן טנק. משהצטיין במילוי תפקידיו נשלח להשתלם בקורס למפקדי טנקים. הוא הוסמך כמט"ק, ומילא תפקיד זה במהלך שירותו הצבאי. מלבד זאת עסק זמן־מה בהדרכה, ושימש סמל מחלקת טנקים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים של חיל השריון והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים עבד ישראל במקצועו כמנהל חשבונות, תחילה במשרד פרטי ואחרי־כן בחברת "אלקטרוניקה לישראל". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף ליחידתו, שנשלחה לחזית ברמת־הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים וביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב באזור מזרעת בית־ג'אן. בקרב זה נהרג ישראל והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

נפתלי, נחום

נחום, בן ציפורה תבדל"א ויעקב ז"ל, נולד ביום כ' בתמוז תשי"ד (31.7.1954) בחיפה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בחיפה בבתי־הספר "קישון" ו"גב־ריאלי", ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "תיכון חדש", אף הוא בחיפה. כבר בבית־הספר היסודי הצטיין נחום בהתנהגותו ובהישגיו, גם בלימודים וגם בפעילות חברתית. לבית־הספר התיכון נכנס כשמלגה לתלמידים מצטיינים בידו. שטחי התעניינותו ופעילותו היו רבים. הוא היה ילד עירני וְהגיב באורח פעיל על המתרחש סביבו, לכן טבעי הדבר שהפך עד מהרה דמות מרכזית בכיתה. תמיד נהג להביא הביתה ספרות טובה, והיה שקוע בקריאה שעות ארוכות, לאחר הלימודים, כשמוסיקת פופ או יצירות קלאסיות נשמעות מן המקלט או מן הגרמופון שלו. לרוב היו חברים מהכיתה לומדים אתו, או מקשיבים למוסיקה, או משחקים שח־מט, לאחר שהכינו את השיעורים. נחום הספיק גם לעזור לאחיו ולהוריו. לאחיו עזר בלימודים ולהורים עזר במילוי חובות הבית. כל

אשר עשה, עשה בתשומת־לב ובאחריות. נראה היה, שהכול בא לו בקלות, כמו "מהשרוול", והוא גרם נחת והביא כבוד להוריו ולכל בני משפחתו. הציונים שהוענקו לו בבית־הספר התיכון היו בממוצע של תשע, ובמגמה הריאלית־מתמטית לא היה זה הישג שכיח. בעת ובעונה אחת עם הלימודים שם, השתתף בלימודי־חוץ בטכניון, במקצועות הפיסיקה, הכימיה והמתמטיקה. בחופשת הקיץ היה נוסע לאוניברסיטת ירושלים, כדי להשתתף בחוגים למחשב ולחשבון.

נחום גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 וביקש במפורש לשרת בשריון, ואמנם הוצב כרובאי חרמ"ש בחיל השריון. הוא ידע כמה קשה לקבל מה שרוצים בצבא, ולכן העריך מאוד את ההיענות לבקשתו, ונהנה מכל רגע בתקופת שירותו. במכתבים הרבים ששלח אז להוריו השתקפה התלהבות מן המתרחש בחייו החדשים. בכך גם נסך ביטחון ועידוד בהוריו ובאחיו, שנשארו בבית. הוא שאל על כולם ושלח דרישות שלום חמות למכריו. עם התלאות והקשיים שבחיים במדבר השלים ברצון, וניסה להפיק גם מכך קורת רוח ותועלת. כל גישתו לחיים הייתה אופטימית ביסודה, ומטבעו היה שמח, עליז ואסיר תודה. במלחמת יום הכיפורים השתתף נחום בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל מול קנטרה ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), לחילוץ מעוז שהותקף על־ידי חיילי חי"ר מצרים, נפגע נחום ונהרג בניסיון אמיץ לצאת בנגמ"ש לעזרת הנצורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו הישיר: "היה לוחם מעולה, בעל ידע טכני רב, לחם באומץ לב ובחירוף נפש. ביצע את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו"; במכתבו של שר הביטחון משה דיין להורים נאמר: "נחום היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

נצחון, שבתאי

שבתאי, בן שרה ושלמה, נולד ביום א' בתמוז תש"י (16.6.1950) בכפר־סבא. הוא סיים שם את לימודיו בבית־הספר היסודי ע"ש בן־צבי והמשיך ללמוד שנה בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בפתח־תקוה, במגמה של מסגרות. שבתאי היה תלמיד עירני ונבון, התברך בתבונת־כפיים והיה אהוב על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. הוא היה חבר בתנועת הנוער העובד והשתתף בפעולות שונות במסגרתה. כבר בהיותו נער נתגלו אצלו שאיפות ואמביציות להתקדם ולכן החליט לנטוש את הלימודים ולפתח את כישוריו וכושרו בעבודה. הוא התקבל לעבודה כמסגר במפעל "חרשי מתכת" בכפר־סבא ועבד בו, לשביעות רצון מנהלי העבודה, כמעט עד לגיוסו. במפעל מצא פורקן לדחף היצירה שלו. כיוון שהיה נוח לבריות חיבבוהו הכל. איש ממיודעיו הרבים לא זוכר כי אי־פעם הרים שבתאי את קולו. הוא היה חובב מוסיקה וקולנוע ואת מרבית שעות הפנאי הקדיש לשני תחביביו אלה: פריטה על גיטרה וצפיה בסרטי קולנוע. הוא היה

חברותי מאוד, אהב להימצא בחברת אנשים – והם חיפשו את קרבתו. היה בן מסור להוריו, כיבד אותם מאוד והשתדל לסייע בידם ככל אשר יכול. כן קשר קשרים אמיצים עם אחיו ואחותו. למרות שלא היה דתי, הקפיד על אכילת אוכל כשר וביום כיפור צם והתפלל בבית־כנסת. לפני גיוסו לצה"ל עבר קורס נהיגה מטעם הצבא.

שבתאי גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עמד בהצלחה בבחינות לנהגי זחל"ם ועקב הצטיינותו היה למדריך זחל"מים בבית־הספר לשריון. הוא היה מדריך מעולה ושימש דוגמא לחבריו ולחניכיו במזגו הטוב, בסבילותו ובאומץ לבו. כנהג זחל"ם השתתף בפשיטה המשוריינת של צה"ל על בסיסי המחבלים בירדן, באזור ים המלח. בדרכו בחזרה אזל הדלק והוא נשאר תקוע בשטח האויב עד שחולץ על־ידי טנק וחזר בשלום. למרות הפצרות מפקדיו, שימשיך בשירות קבע, החליט שבתאי כי הגיעה העת לעשות לביתו. בתעודת השחרור שלו ציינו מפקדיו את התנהגותו כטובה מאוד, וכי היה מדריך מסור ואחראי, שמילא את תפקידו בחריצות ובמסירות רבה.

במאי 1971 שוחרר שבתאי מהשירות הסדיר ויחד עם שותף קנה לו משאית והחל לעבוד כנהג. חריצותו הרבה ומסירותו הביאו תוצאות. מצבו הכלכלי השתפר ובנובמבר 1971 נשא לו אישה וכעבור שנה נולד בנו־בכורו. שבתאי היה בעל מסור ואב אוהב. מדי שובו מנסיעה הייתה תמיד מוכנה אצלו מתנה לאם וגם לילד. עם כל מסירותו לעבודה, הושיט תמיד יד עוזרת לנערים מחוסרי־עבודה ודאג שימצאו את מקומם בחברה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שבתאי במוצאי־שבת ועלה עם יחידתו לרמת־הגולן לקחת חלק במאמץ לבלום את הטנקים הסוריים. שלושה ימים נלחם ללא ליאות וביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה העריכו מפקדו כסייר מצטיין ואהוב על חבריו; חברו ומפקדו הישיר כתב: "מעולם לא גילית התנגדות או סירוב לבצע משימות קלות וקשות כאחת. היית הארי שבחבורה... זכור לכולנו אותו יום בו היה עלינו לחפש מתנדב לתרגיל מסוכן והנה נשמעה קריאה, 'אני מבצע, הרס"ר'. קריאה זו הייתה של שבתאי נצחון".

הוריו ורעייתו תרמו לזכרו ארון קודש; כן הוקמה על־שמו ועל שם חללי המלחמה קופת גמילות־חסד; שיר לזכרו נכתב על־ידי בן־דודו שלמה ופורסם בעיתון "מעריב".

נצר, יהושפט

יהושפט, בן תנחומה ושאול, נולד ביום ד׳ באייר תש״ח (12.5.1940) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בארי״ ביפו, בגמנסיה הריאלית בראשון לציון ואחר־כך התחנך במשך שנתיים, במוסד החינוכי בקיבוץ מזרע, שם ״רכש״ לו את הכינוי ״יהוא״. ילד עירני ויפה תואר היה יהושפט. ימי ילדותו היו רוויים מראות וקסם צלילים, אך ידע גם את אימת מלחמת השחרור (אז היה בקבוצת ניר־עם) ומפגש עם מכאובי העם. עד גיל חמש (כשיצאה אמו לעבודה) עשה הילד בבית סבו, א׳ ל׳ יגולניצר, שהיה אותה עת מורה ברחובות ולשעבר נשיא הסתדרות המורים העבריים ברומניה. ישוב על ברכי הסב, שמע מפיו סיפורים מן המקרא והוא גם עורר בו סקרנות לגילוי הנסתר שבטבע. מצד סבו זה היה יהושפט דור תשיעי לצאצאי הבעל שם־טוב. בגיל רך התוודע יהושפט לעולם המוסיקה. למן חוויית ההתוודעות ואילך האזין שעות אין ספור ליצירות של מוסיקה קלאסית. החל מגיל תשע החל ״שפט״ לבקר במוזיאונים, למד להתבונן במשחקי צורות וצבעים, והכיר לדעת את הציור ואת הפיסול. לימים הייתה גם הארכיאולוגיה לו לתחביב. כשהיה יהושפט תלמיד בבית־הספר היסודי ״בארי״, הצטרף לתנועת הנוער ״השומר־הצעיר״. נער חברותי היה, פעיל בטיולים ובחגיגות וגם עורך עיתון הקן. יהושפט היה תלמיד מעולה, חביב על מוריו ועל רעיו הצעירים. סיפר אחד מהם: ״יהושפט משך קדימה בתנופה רבה תלמידים להישגים גדולים בלימודים ובהשכלה כללית. מעולם לא התנשא, להיפך: הוא נטע בך את ההרגשה, שגם אתה יכול להגיע להישגיו. לא אשכח כיצד בכיתה ו׳ הרצה בפני הכיתה בשיעור היסטוריה על ספרטקוס, הרצאה מקיפה ורחבה, בה הסתמך על מקורות רבים והגיש אותה בצורה מרתקת באורח שהדהים את הכיתה ואת המורה״.

יהושפט גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1958. בקשתו לשרת כטייס בחיל האוויר נדחתה, משום שרופא קבע שיש לו פגם בחוליות ואסר עליו לצנוח. אף־על־פי־כן התנדב לצנחנים, אבל גם כאן סירב הרופא לאפשר לו לצנוח. בלית ברירה בחר להצטרף לחיל השריון. הוא סיים טירונות שריון כחיל מצטיין ואחרי־כן סיים גם קורס למפקדי טנקים. חייל מעולה היה יהושפט, מסור, אחראי ונכון להושיט כל עזרה לזולת. כבן יחיד יכול היה להשתחרר על נקלה משירות ביחידה קרבית, אך כבחור צעיר, שהתחנך בבית על אהבת ארץ־ישראל, התקשה להבין מדוע הוא יוצא דופן. בענין זה השיב שפט לאמו, במלים שאפיינו את טיבו: ״מה היחסנות הזו שלך? במה את מיוחסת מכל אם אחרת בישראל?...״

בתום שירותו הצבאי, פנה יהושפט ללימודים במסגרת אקדמית. במלחמת ששת הימים השתתף יהושפט כשריונאי בכוח שפרץ אל התעלה דרך ג׳בל ליבני ומצרי הגידי.בקיץ 1968 הוענק לו תואר ״בוגר״ בהצטיינות מטעם אוניברסיטת תל־אביב, במקצועות היסטוריה כללית והיסטוריה של המזרח התיכון ואפריקה. כן סיים את חוק לימודיו במחלקה הפדגוגית של אוניברסיטת תל־אביב, הוסמך כמורה בבית־ספר תיכון וכיהן כמורה להיסטוריה בבית־הספר התיכון על־שם קוגל בחולון. ברם

יהושפט לא הסתפק בהישגי העבר. הוא נרתם ללימודי תואר "מוסמך" בחוג ללימודי המזרח התיכון, ושקד על עבודה מקפת, שנכתבה בהדרכתם של ראשי מכון "שילוח". בד־בבד המשיך יהושפט ללמד בבית־הספר התיכון, שימש כמרצה במכללת "מנשה" בחדרה ובבית־הספר לפיקוד ולמטה בצה"ל. בימי לימודיו לתואר השני, ניתנה לו גם אפשרות להורות במסגרת האוניברסיטה. את ההוראה בבית־הספר התיכון לא נטש, שכן אהב את האספקט החינוכי שבעבודת ההוראה והתקשר אל חניכיו. מוריו של יהושפט באוניברסיטה ניבאו לו עתיד מזהיר. אמר פרופסור שמעון שמיר, שבמחיצתו עבד יהושפט ולמד: "באישיותו ובעבודתו נתקפלו המחקר המדעי וההוראה, העניין בהיסטוריה הרחוקה ויכולת היישום לבעיות ההווה. המחקר האחרון בו עסק בהדרכתי, היה טפוסי לגישתו של יהושפט. הוא לא בחר נושא מתוך רשימת נושאים קיימת, אלא הגדיר ועיצב לעצמו נושא בלתי שגרתי, שנגע לבעיות הקרובות ללבו: נוער, החברה הערבית, הסכסוך הישראלי–ערבי ובעיות השלום. עבודתו נשארה בלתי גמורה..." עדינות נפשו ותבונת החיים שלו, הקנו לו חברים, ידידים ומעריצים רבים. במלוא תנופת החיים היה כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים. במלחמה זו פעל יהושפט, בעל "אות מלחמת ששת הימים", כטען קשר במסגרת אוגדת שריון, שיצאה לבלום את כוחות הפלישה הסוריים בחזית רמת־הגולן. יהושפט נטל חלק בפעולות הלחימה בצומת רפיד ובצומת חושנייה, וגילה לא רק אומץ־לב מופתי, כי אם גם תבונה מופלאה בהתייחסות למצב הקשה ובטיפוח הקשרים הבין־אישיים ביחידה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע יהושפט ונהרג במהלך הפגזה ארטילרית כבדה, באזור רמת־מגשימים. חובש קרבי שנמצא לידו כשנפצע, סיפר בירא על גודל נפשו: "בצלילות דעת, דיבר יהושפט על אמו, על אשתו ועל בנו. הוא ידע כי אל מותו הוא הולך, אבל ציווה ליקיריו את החיים. משכמו ומעלה היה", מעיד החובש. יהושפט הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. הוא השאיר אחריו אישה — ליאורה, בן — נתאי ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנפול יהושפט ז"ל במלחמה זו, איבדתם בן־משפחה אהוב ואנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור".

תלמידיו וחבריו מבית־הספר התיכון ע"ש קוגל בחולון, הוציאו לאור חוברת לזכרו של יהושפט ז"ל, ובה דברים על אישיותו ועל דרכו היחידאית; מכון "שילוח" באוניברסיטת תל־אביב, עורך מדי שנה בשנה ערב עיון לזכר יהושפט נצר ז"ל ואבישי בן־צבי ז"ל, חברי המכון, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

נצר, יורם

יורם, בן דינה וגרשון, נולד ביום ט״ו באלול תשי״ג (26.8.1953) בקיבוץ חוקוק. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״בית־ירח״ שבעמק־הירדן. יורם היה תלמיד רציני ומעמיק, אך יחד עם זאת מלא מרץ ושובבות. הוא נהג שלא לקבל מוסכמות ללא ערעור ובחינה, וניחן בחוש־ביקורת מפותח. תחומי עיסוק רבים עוררו את סקרנותו והוא העמיק לחקור בהם ברצינות רבה. הוא הרבה לקרוא באנציקלופדיות ולעיין באטלסים, אהב גיאוגרפיה ומדעים, והקדיש עניין גם לגרפיקה ולציור. כבר מגיל צעיר גיבש לעצמו דעות ועמדות ברורות בתחומים שונים, לרבות בתחום הפוליטי, וידע לנסח את רעיונותיו בהגיון ובשנינות. הוא היה חבר בחטיבת בני הקיבוץ המאוחד והשתתף בפעולותיה, היה חובב ספורט ובעיקר אהב את משחק הכדורסל. במשחק זה השקיע הרבה מרץ, מחשבה וזמן, שיחק בקבוצת הכדורסל של המשק וארגן אותה ואף אימן את השחקנים הצעירים. כן הצטיין בשחייה ובצלילה. יורם היה עלם רגיש ומופנם, אך ידע לחפות על רגישותו, לעתים בחיוך ולעתים בהתנהגות קשוחה. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והרבה לסייע בעבודה למטפלת, לחבריו, למוריו ולבני משפחתו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ואח אוהב ועוזר לאחיו ולאחיותיו.

יורם גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחרמ״ש. לאחר סיום הטירונות וסדרה של אימונים, נקבע תפקידו כמקלען בנגמ״ש. הוא היה חייל מצטיין, למרות היותו מפוזר במקצת. בתקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב הביתה, כדי למנוע מהם צער וחששות לשלומו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה עם יחידתו בסיני. הוא השתתף בקרבות־הבלימה נגד המצרים שצלחו את התעלה. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע ונפל בקרב שהתחולל על גבעות ״חמוטל״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחוקוק. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות (שאחת מהן נולדה לאחר מותו). אחרי נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יורם היה חייל מעולה ומבריק, חביב ואהוד על מפקדיו ועל חבריו, לחם באומץ־לב ובחירוף־נפש״.

הפלוגה שלו הוציאה לאור חוברת לזכר חללי היחידה, ובה דברים על דמותו של יורם ז״ל.

נצר, מנחם

מנחם, בן לאה ושלמה, מניצולי השואה, נולד ביום ד׳ בשבט תשי״א (13.12.1950), בבוקרשט שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. בילדותו למד בבית־ספר יסודי כללי בבוקרשט, ויחד עם זאת השתלם ביסודות השפה העברית וההיסטוריה היהודית, בחוג שהתקיים בבית־הכנסת המרכזי בעיר. לאחר שעלה ארצה, למד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״ברנדייס״ בירושלים. מנחם היה תלמיד עירני, חרוץ ונבון. הוא התברך בתבונת־כפיים והצטיין במיוחד בתחום המכניקה העדינה. בזכות ידיעותיו בעברית התערה תוך זמן קצר בלימודים ובחברת בית־הספר וקשר קשרי חברות גם עם ילידי הארץ וגם עם עולים חדשים מארצות שונות. הוא השתתף במאבקיהם ובלבטיהם של התלמידים־העולים, ותמיד עשה כדי להקל את קשיי קליטתם. הוא היה חובב ספרות והרבה בקריאת ספרות יפה. מילדותו ניחן בכוח רצון ונכונות לקבלת החלטות על דעת עצמו. בזכות התמדתו, חריצותו והחלטיותו, עמד בהצלחה בבחינות־הבגרות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וסייע להם כמיטב יכולתו להיקלט בארץ.

מנחם גויס לצה״ל בראשית יולי 1968 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״, הוצב ביחידה כתותחן בטנק. הוא השתתף עם יחידתו בקרבות ההתשה בחזית תעלת־סואץ ושם הצטיין בביצוע המשימות שהוטלו עליו, במסירותו ובאחריותו. מפקדיו העידו עליו, כי היה לוחם מצוין וחייל אהוד על חבריו לנשק.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד כטכנאי במעבדות האוניברסיטה העברית בירושלים, אחרי שעסק זמן־מה בהדרכת נוער בחופשת הקיץ. הוא התעתד להתחיל בלימודי היסטוריה ויחסים בינלאומיים באוניברסיטה, כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה המלחמה, הוחשה יחידתו לחזית הדרום, שם השתתף בקרבות־הבלימה נגד המצרים. באחד הקרבות עלה הטנק שלו על מוקש, אך הצוות — ומנחם בתוכו — לא נפגע. הוא החליף את הטנק הפגוע בטנק אחר והמשיך להילחם. באזור ״חמדיה״ השתתף מנחם בהעברת הגשר על פני התעלה מערבה. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) נפגע הטנק שלו באש נ״ט והתלקח. נראה שמנחם לא הצליח להיחלץ מהטנק הבוער והוא הוכרז כנעדר, ואחרי כן הוכרז כנעלם. כעבור כמחצית השנה אותרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואח.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה והנציחו את שמו במילגת־לימודים מטעם האוניברסיטה העברית.

נתן, דניאל

דניאל, בן ג׳ורג׳יה וראובן, נולד בשנת תרצ״ח (1938) בעיראק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי״א (1951). את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר הערבי בעירק, והשלימם אחר־כך בבית־הספר בית־חינוך א׳ (שדה) בחיפה. שנה אחת עשה בקיבוץ ״אפק״, בחברת הנוער, ועזב אותו בשנת 1953, לאחר שרוב חבריו הלכו לנח״ל. דניאל, שהיה צעיר בגיל, החליט לעבור לחיות בעיר. הוא החל לעבוד בחברת החשמל בחיפה והשלים את לימודיו התיכוניים בגמנסיה ״ביאליק״ בחיפה ובבית־ספר ערב לפקידות – שם השלים את לימודיו במגמה הריאלית. דניאל היה חניך בתנועת ״הנוער העובד״, והשתתף בחוגי הספורט והגדנ״ע במסגרת בית־הספר. הוא היה חבר פעיל בכל אלה, והתחבב על כל חבריו, בעיקר הודות ליכולתו להגיע לידי ויתור על רצונו למען מתן עזרה לכל דורש. את הזמן עד למועד גיוסו לצה״ל ניצל ללימודים ולהשלמה לבחינות הבגרות. בהיותו המפרנס היחידי של משפחתו במשך תקופה זו, נאלץ גם לעבוד, והצליח למלא את שתי המשימות – הן הלימודים והן העבודה – לשביעות רצון מוריו ומעסיקיו.

דניאל גויס לצה״ל באוגוסט 1957 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות הוסמך לתפקידי תותחן טנק ״שרמן״ וטען־קשר. אחרי־כן השתלם בקורס למפקדי טנקים והוסמך כמט״ק. ביחידתו היה חייל חרוץ וער, אחראי ונושא בעול תפקידיו, מתעניין בעבודתו, מסור, ישר ובעל מרץ.

עם תום שירותו הסדיר חזר דניאל לעבוד כפקיד בחברת החשמל בחיפה. תוך כדי עבודה השתלם לאט ובקשיים – שכן היה עליו לפרנס את משפחתו ואת אשתו, טובה – בקורס למורי־דרך במסגרת ״בית רוטשילד״ בחיפה. לאחר שהוסמך ארגן מדי שבת טיולים לכל עובדי החברה במקום עבודתו. הוא עצמו טייל בכל רחבי הארץ, אהב לצעוד והשתתף בכל הצעדות, החל משנת 1963. הוא ניצל כל שעת פנאי לדיג ולצילום, והגיע בתחביבים אלה להישגים יפים. כן היה נקרא מדי פעם לשירות מילואים פעיל. במלחמת יום הכיפורים השתתף דניאל בקרבות השריון נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) נפצע במהלך הקרב, כאשר גדוד הטנקים שלו תקף את מוצב תל־סאקי. הוא מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחוף הכרמל. השאיר אחריו אישה ושתי בנות — אורית וגלית, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בחיפה.

נתן, משה

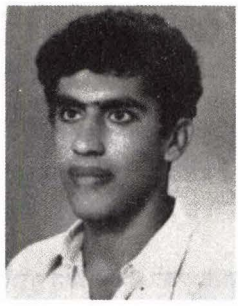

משה, בן יהודית ויוסף, נולד בשנת 1942 בבולגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949).

משה גויס לצה"ל בנובמבר 1959 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי משאיות, ואחרי כן השתלם בקורס לנהגי זחל"ם. בתפקיד זה שירת כל ימי שירותו הסדיר.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר שיחרורו עבד כסוכן של בית־החרושת "עסיס" ברמת־גן. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני, באזור התעלה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) לחם במוצב "חזיון" והשתתף בקרבות עד נפול אחרון החיילים בשבי. בקרב השתתף בלחימה, בסיוע בהעברת תחמושת ובחילוץ חיילים פצועים. לאחר נפילת המוצב הוכרז משה כנעדר. רק לאחר שמונה חודשים של ציפייה ותקוות הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה — צילה ושני ילדים — יהודית ויוסף, ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

סאלם, מנחם

מנחם, בן שושנה ויחיאל, נולד ביום י״ז באב תשי״ד (16.8.1954) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״עציון״ בגבעתיים, ואחרי־כן למד שלוש שנים במגמה ההומניסטית בבית־הספר התיכון על־שם ליפשיץ בירושלים. אחר־כך למד בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה, אך לא סיים את לימודיו שם. מנחם היה תלמיד חרוץ וזכה בבית־הספר היסודי בציונים מעולים. הייתה לו נפש רגישה ויכולת הבעה והוא אהב ספרות ושירה. מנעוריו שלח ידו בכתיבת שירים, אלא שלא גילה זאת ברבים. מנחם גבה הקומה והצנום היה מטבעו צנוע וביישן במקצת, אך בחביבותו הרבה ובמזגו הטוב רכש את לב חבריו, וכל מיודעיו אהבוהו. מנעוריו שאף לשרת בחיל האוויר אך הדבר לא נסתייע בידו ומשהגיע מועד גיוסו נאלץ להשלים עם קביעת מוסדות צה״ל.

מנחם גויס לצה״ל בפברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון והשלים סדרה של קורסים, שבסופה הוסמך כטען קשר. אחרי־כן הוצב ביחידת שדה של חיל השריון ושירת בגדוד קרבי שחנה בסיני. חבריו ליחידה חיבבו אותו ומפקדיו היו מרוצים ממנו מאוד. שתקן היה ומסתגר בעצמו ולא הרבה לכתוב מכתבים ולספר על חייו בצבא. אך לעתים רחוקות היה בא הביתה לחופשה. במלחמת יום הכיפורים שירת מנחם בסיני ולחם שם בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל בקרב. הוא נמנה עם צוות טנק, שנשלח לחלץ טנק פגוע בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, באזור מעוז ״ליטוף״. הקשר עם מנחם וחבריו נותק וזמן רב הוא נחשב כנעדר. בפברואר 1974 נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

סאלם, ציון

ציון, בן שמחה ויצחק, נולד ביום כ״ה בכסלו תשי״ג (13.12.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעלות״ בבני־ברק, אחרי־כן למד בבית־הספר היסודי ״יסודות״ בפרדס־כץ וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״אורט״ בתל־אביב. ציון היה תלמיד חרוץ ומוכשר. הוא הצליח בלימודי טכנאות השינים בבית־הספר התיכון, והתכוון להמשיך ולעסוק במקצוע זה אחרי שחרורו מצה״ל. הוא היה חובב ספורט נלהב והצטיין במקצוע הג׳ודו. מנעוריו אהב מוסיקה ולמד לנגן בגיטרה. מאחר שהיה נער עליז ובעל חוש הומור מצוין, היה מקובל בחברה ואהוב על חבריו. כל ימיו היה בן מסור ונאמן להוריו, הרבה לעזור להם בעבודות הבית והתייחס אליהם בכבוד ובהערכה.

ציון גויס לצה"ל בפברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגי טנקים ובקורס תותחני טנקים, הוצב ליחידת שריון בדרום הארץ בתפקיד טען־קשר בטנק. הוא היה חייל מסור ונאמן לתפקידו, אהוב על חבריו ליחידה ואהוד על מפקדיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ציון בקרבות הבלימה נגד יחידות הארמיה השלישית ולחם באומץ לב ובמסירות למופת. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפל ציון בקרב בסיני והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ציון השתתף בקרב האכזרי והקשה, שבו נבלם הצבא המצרי בגזרה הדרומית, והיה שותף לניצחון בקרב זה, שבו מצא את מותו. אנו, רעיו של ציון, זוכרים את אומץ לבו ואת מסירותו. עד רגעיו האחרונים דבק במשימתו ולא נטשה".

סאסי, יעקב

יעקב, בן רחל וניסים, נולד ביום ל' בשבט תשי"ד (3.2.1954) בשובה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אסף" באשקלון ואחר־כך המשיך בלימודיו התיכוניים בבית־הספר "צח". לאחר שתי שנות לימוד נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לעזור בפרנסת הבית במקום אביו, שמפאת מחלה נבצר ממנו לשאת בעול כלכלת המשפחה. יעקב, שראה עד כמה קשה המצב הכלכלי, עזב בצער גדול את בית־ספרו ויצא לעבוד. בתחילה עבד בבניין ואחר־כך נתקבל לעבודה בבית־החרושת "פזכים". הוא רצה ואהב ללמוד ותמיד ציפה לרגע שהמצב בבית ישתפר, ואז יוכל לחזור לספסל הלימודים. הוא היה נער טוב לב, צנוע ונחבא אל הכלים. כשחלתה אמו נטל על עצמו את כל עבודות הבית, החל בשטיפת הרצפות וברחיצת הכלים וכלה בעריכת הקניות לצורכי הבית. הוא נהג גם לעזור לאחיו ולאחיותיו בהכנת שיעורי הבית ובשינון לימודיהם. גם ביחסיו עם חבריו הצטיין יעקב בנכונות לעזור מרצונו הטוב, במסירות ובהבנה. הוא היה נער מסודר להפליא. מחברותיו וספריו היו תמיד נקיים ומסודרים בילקוטו. בכל חפציו שרר סדר וכל דבר היה מונח במקומו. הוא היה גם חובב ספורט. כבר בילדותו היה מארגן משחקי כדור בין חברי כיתתו ואף היה משתתף פעיל בהם.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות עבר קורס מקצועי והיה לפלס בחיל. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד ביצע את המוטל עליו בדייקנות ובשלמות. גם בצבא התחבב במהרה על אנשי יחידתו והיה אהוב ומקובל עליהם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו למלא את תפקידה בהקמת גשרים ואחזקתם בחזית תעלת סואץ. בעת הבנייה עמדה היחידה חשופה לאש תופת, ולא פעם היה כפשׂע בינו לבין המוות. במשך כל תקופת המלחמה דאג יעקב לכתוב לבני משפחתו ולהרגיעם, כדי שלא ידאגו לחינם. הוא גם נהג לטלפן

בכל הזדמנות שנתנה לו. לאחר שוך הקרבות עסקה היחידה בתפקידים שוטפים בתחומה המקצועי. ביום כ״ב בכסלו תשל״ד (17.12.1973) בעת מילוי תפקידו בגדה המערבית של תעלת סואץ, באזור הקילומטר ה־101, עלה יעקב על מוקש ונהרג בהתפוצצות. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם שירת ביחידת הנדסה כפלס, וזכה להערכת חבריו ומפקדיו כחבר נאמן. הוא היה ידוע כחייל שקט וממושמע, בעל רצון חזק בעבודה, המקבל את כל המוטל עליו בשקט וברוח טובה״.

משפחתו תרמה ספר תורה ותשמישי קדושה לבית הכנסת באשקלון, להנצחת שמו של יעקב.

סבג, אברהם

אברהם, בן אסתר ונסים, נולד ביום א׳ בשבט תשי״ב (28.1.1952) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. הוא למד בבית־הספר הצרפתי ״אליאנס״ בעיר הולדתו. לאחר שמשפחתו עלתה ארצה והשתקעה בנצרת עילית, למד שם בבית־ספר יסודי ממלכתי־דתי. אחרי־כן למד בישיבת ״פורת יוסף״ בירושלים. לאחר שהמשפחה העתיקה את מגוריה לאשדוד, עבר ללמוד בבית־הספר התיכון־מקיף הדתי וסיים ארבע שנות לימודים במגמה של הנהלת חשבונות. אברהם גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. בעיר הולדתו בנכר חינכוהו חינוך יהודי וציוני וטיפחו בו אהבת ארץ־ישראל ועם ישראל. הוא התמסר ללימודי הקודש בישיבה ואחרי־כן נטל על עצמו לחנך חיילים בצה״ל לאמונה בערכי היהדות, כאשר שימש כסמל־דת. הוא היה נער צנוע ונחבא אל הכלים, שענוותנותו הגיעה עד כדי ביישנות. כל מעשיו נעשו בהסתר ובצנעה, כשהוא מתרחק מן הפרסומת. אברהם היה אוהב חברה ומוכן תמיד לעזור לחבר ולידיד. הוא השרה סביבו אווירה טובה, שנבעה מטוב־לבו, משיקול הדעת שלו ומהביטחון באמונתו. בזכות תכונותיו אלה היה מקובל ואהוד בכל חברה. הוא ידע להשפיע על חבריו ולכוון את התנהגותם. חבריו מבית־הספר זוכרים כיצד החליטה פעם הכיתה כולה לנהוג בניגוד להוראות בית־הספר, ואברהם היה היחיד שנשמע להוראה. הוא הצליח לשכנע את חבריו לכיתה לנהוג כמוהו, ולאחר שכולם הבינו כי דרכו היא הנכונה והצודקת, הלכו בעקבותיו. מעולם לא גרם שמורים או תלמידים יתלוננו עליו. מוריו סברו כי הוא תלמיד מצטיין, שיגיע להישגים מעולים ואילו חבריו ראו בו לא רק חבר ורע אלא גם מנהיג ומורה דרך. הוא רצה להמשיך בלימודים, החל לתכנן את עתידו והציב לעצמו מטרות ואתגרים. לכולם היה ברור כי בכוח רצונו ויכולת ההתמדה שלו יצליח לעמוד בכל המשימות שהציב לעצמו. נפילתו בקרב של אברהם, המאמין ואוהב החיים, קטעה את דרכו ומנעה את השלמת תכניותיו.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 ולאחר הטירונות הוצב לרבנות הצבאית. הוא הוכשר לשמש מש"ק־דת ונשלח לשרת ביחידה של חיל השריון בסיני. ביחידה היה מופקד על מתן שירותי־דת לחיילים, אך לא הסתפק בכך. הוא ראה חובה לעצמו להגביר את התודעה היהודית בקרב החיילים ולהגדיל את זיקתם לערכי המסורת היהודית. הוא ראה עצמו כשליח לדבר מצווה ומילא את תפקידו באמונה ובדבקות. ערב יום הכיפורים תשל"ד הפסיק את חופשתו ושב אל המעוז על גדת תעלת סואץ, כדי להיות יחד עם חייליו בעת התענית ולערוך את תפילות יום הכיפורים. עד שפרצו הקרבות היה אברהם שליח ציבור בבית־הכנסת במעוז. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרבות הבלימה נגד המצרים נפגע אברהם ונהרג, תוך שהוא משמש כחייל לוחם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים, ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב הרב סא"ל שמעון רפיקו: "בנכם היקר הי"ד, שהיה מופקד לוודא ביצוע פקודות והוראות בנושאי דת, בהיותו עדין נפש, נעים הליכות ובעל יראת שמים טהורה, שקבלה מחינוכו בבית הוריו הנעלים וממוריו־מחנכיו, הצליח, בצורה יוצאת מן הכלל, לתרום בשמירה על ערכי השבת, טהרת השולחן ובקדושת המחנה במקום הקשה בו שירת. הורים יקרים – עם כל הכאב והשכול הנכם יכולים להיות גאים על בנכם הקדוש, שמתוך מסירות נפש והקרבה עילאית, זכה להיות ממזכי הרבים בהעלאת המתח הרוחני בגבורת ישראל בחייו וקידש שם שמיים בהגנת העם – מכליה ואבדון – יחד עם יתר חבריו הקדושים – בנופלו".

חבריו לספסל הלימודים הקימו בבית־הספר התיכון־מקיף לוח זיכרון ובו חקוקים שמות תלמידי בית־הספר שנפלו במערכה; כן הוציאו לאור חוברת ובה דברי מורים וחברים על דמותו.

סבג, ציון

ציון, בן רוחמה ומשה, נולד בשנת תשי"א (1951) במרוקו ועלה עם משפחתו בשנת 1952, בהיותו בן שנה. המשפחה השתקעה בחיפה ושם למד בבית־הספר "שערי תורה" ובישיבה התיכונית "עירוני ב'". הוא המשיך את לימודיו ב"בית הפקיד" וסיים בבית־הספר "תיכון חדש". ציון היה הילד האמצעי במשפחה שמנתה תשעה בנים ובנות. תנאי החיים של בני המשפחה הגדולה היו, בדרך כלל, קשים ביותר. הם חיו בצפיפות ובדחקות, כשפרנסתם מצויה להם בקושי רב. למרות זאת הייתה הופעתו של העלם הגבוה ושחור השיער מסודרת תמיד ושופעת מרץ וחדוות־חיים. חיוכו הטוב, העיד תמיד על יושרו, על ענוותנותו ועל טוב לבו. בבית־הספר היה תמיד בין המצטיינים, ואף־על־פי שהכין שיעורים ולמד בתנאים הקשים ובחוסר נוחות, לא ניכר הדבר במחברותיו או

בידיעותיו. מילדות התבלט בכוח רצונו ובתושייתו. לאחר שהחליט לעשות מעשה, לא היה כוח בעולם שיעצור בו. הוא היה בן מסור ואוהב להוריו. מצווה גדולה הייתה בעיניו מצוות כיבוד אב ואם והוא הקפיד לקיימה כלשונה. מעולם לא התלונן ולא בא בטרוניות על הקשים שנתקל בהם. הוא לא רצה ליפול למעמסה על הזולת וגם בשעת דוחק ומחסור קשה היה מוכן לחלק את המעט שהיה לו עם שאר בני המשפחה. בד בבד עם לימודיו ניצל כל שעת פנאי שנזדמנה לו, כדי לצאת לעבודה, לעזור למשפחתו ולהקל מעט את מצוקתה הכלכלית. יחד עם זאת לא הזניח את התפתחותו ואת כישרונותיו. הוא מצא פנאי לעסוק בענפי ספורט שונים, שהיו אהובים עליו, ואף זכה בשלל מדליות ותעודות על הישגיו. ציון היה גם אוהב טבע נלהב. שעות רבות הקדיש להקמתה של שמורת הטבע החדשה בהרי הכרמל, להכשרתה ולטיפוחה. הוא חי את הטבע והשתלב בו, והטבע החזיר לו אהבה. גופו קרן בריאות ואון ורוחו שפעה אושר, שמחה וחדוות־חיים. כיוון שהיה מלא שמחת־חיים, ואהבת הזולת הייתה התכונה המנחה באופיו, מעולם לא כעס ולא רגז על אדם וגם לא התייאש מן הקשיים הרבים, שהעמידו החיים בפניו ובפני משפחתו. לקראת גיוסו לצה"ל החלה שאיפתו לעזור ולהקל את סבל הזולת, מתגבשת ומקבלת משמעות מדויקת. ציון הבין שהמקום היחיד שיאפשר לו למצות את יכולתו ואת כישרונותיו הוא מקצוע הרפואה. מרגע שהגיע להכרה זו החל פועל מיד במרץ ובהחלטיות כדי להשיג מטרה זו.

ציון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1970 והוצב לחיל הרפואה. לאחר הטירונות, עבר קורס חובשים קרביים וסיים בציון "טוב מאוד". עתה החלה פריחה אמיתית בחייו. במקצוע זה מצא את עצמו והקדיש את כל כולו ללימודים ולעבודה. תוך זמן קצר ביותר עמדו מפקדיו וחבריו על כישרונותיו ומסירותו המיוחדים במינם. הוא נשלח לקורס מדריכי חובשים וסיים גם שם בהצלחה רבה. ציון כאילו נולד להדריך. אפילו מדריכים ותיקים ומנוסים לא יכלו להתחרות בו. מפקדיו היו כל־כך מרוצים מעבודתו עד שמינוהו מדריך בכיר בחוליה ארצית והמליצו, כיוצא מן הכלל, להעלותו לדרגת סמל־ראשון. כאות הוקרה מיוחד על פועלו, נבחר על־ידי מפקדיו לייצג את חיל הרפואה בקבלת הפנים המסורתית, שעורך נשיא המדינה לחיילים מצטיינים. במלחמת יום הכיפורים השתתף ציון בקרבות הפריצה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), יצא לחלץ צנחנים פצועים, שנלכדו בהפגזה קשה ב"חווה הסינית". בעת שטיפל בפצועים נהרג מפגיעה ישירה של פגז. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שעל הר־הזיתים. השאיר אחריו הורים ושמונה אחים ואחיות.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה וספרי קודש לבית כנסת בבאר שבע; משרד הביטחון הנציח את זכרו באדמת המולדת על־ידי נטיעת עץ ביער המגינים בירושלים.

סבח, אורי

אורי, בן גונול וז׳ק, נולד בשנת תשי״ד (1954), באיסטנבול שבתורכיה. בשנת 1968 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בבת־ים. הוא החל ללמוד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״דוד רזיאל״ בהרצליה, שם חונך וגדל בפנימייה שליד בית־הספר. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר־התיכון בכפר הנוער על־שם יוהנה ז׳בוטינסקי בבאר־יעקב. אורי היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים בלימודים. הוא הרבה לקרוא ספרים בתחומים שהתעניין בהם, ומתוך קריאה העשיר את ידיעותיו והרחיב את השכלתו. לעתים אף היה מדריך ומסייע לחבריו בפיתרון בעיות שלא יכלו להתגבר עליהן. אורי הגיע ארצה אחרי שהסתיימה מלחמת ששת הימים, אך מאז ומתמיד התעניין בהישגי צה״ל במלחמות ולמד רבות על צבא הגנה לישראל, על מבנהו ועל קורות מלחמותיו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון עבד בבית־החרושת ״פאר״ בתל־אביב עד שגויס לצה״ל. אורי היה צעיר עליז ואוהב חיים, שידע להשרות סביבו אווירה טובה ונעימה ולהתחבב על כל מכריו וידידיו. בביתו היה מקור שמחה ואושר בזכות רוחו הטובה, גישתו האופטימית וכוחו הרב בשירה עליזה, בסיפורים משעשעים ובבדיחות. הוא היה אהוב על חבריו ועל מכריו ומקובל בכל חברה בזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש.

אורי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ונשלח לשרת ביחידת שדה של חיל השריון בסיני. הוא שימש כטען־קשר וכתותחן בטנק, ביחידה שהגנה על קו המעוזים לאורך תעלת סואץ. תמיד מילא את תפקידו בדייקנות ובשלמות, היה חייל מסור ואהוד על חבריו ומקובל על מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו להשתתף בהדיפת הצבא המצרי, שחצה את התעלה. ביום הראשון ללחימה הצליחו אורי וחבריו לבלום כוחות שריון גדולים של האויב ומנעו את כניסתם לשטח סיני. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1963) נפגע אורי ונהרג בקרבות הבלימה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם אורי ז״ל שירת ביחידה בתפקיד טען־קשר בטנק. הוא היה אהוב על חבריו בזכות עליזותו הרבה וזכה לאמון מפקדיו בשל המסירות הרבה שגילה בתפקידו. ביום הכיפורים יצא צוותו יחד עם כל היחידה, לבלום ולהדוף את האויב. הטנק שלהם יצא לחלץ טנק אחר ששקע בבוץ, ואז נפגעו על־ידי טנק אויב ואורי נהרג״.

סבח, יוסף

יוסף, בן רחל ודוד, נולד בשנת תש"ט (1948), בתורכיה. כעבור שנה, בשנת 1949 עלה ארצה יחד עם משפחתו. בארץ למד בבית־הספר היסודי "עקיבא" בבת־ים ואחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר המקצועי "אורט" ביפו. יוסף גדל במשפחה ברוכת ילדים והוא הצעיר שבהם. אביו, בעל חנות ירקות קטנה, שמעטים בה הקונים, הצליח בקושי להרוויח כדי פרנסת המשפחה. פעמים רבות לא הצליחה המשפחה "לגמור את החודש". למרות שגדל יחד עם עוד ארבעה אחים ואחיות בשני חדרים, לא נטש יוסף את הלימודים והתמיד בהם גם לאחר שנשלמו לימודיו בבית־הספר היסודי. מגיל צעיר למד לדעת שרק מקצוע רציני עשוי להבטיח את עתידו ולאפשר לו לחיות חיים תקינים ולהקים משפחה. לכן, מיד כשסיים את לימודיו היסודיים החליט להמשיך ולרכוש לו מקצוע ובחר בחשמלאות. הוא החל לומד בבית־הספר המקצועי "אורט" ביפו, במגמה לחשמלאות וכעבור זמן קצר החליט גם לצאת לעבודה כשוליה, ולעזור בכך בפרנסת הבית. הוא החל לעבוד בחשמלאות בניין, והרוויח בעבודתו כשתיים־עשרה ל"י ליום, שנתן אותן כולן לאביו. באותה תקופה התערערה בריאותו של האב, שבעבר לקה בדלקת ריאות והיה חלש מאוד. שנים לאחר שהחלים ממחלתו עדיין חש חולשה ונאסרה עליו הרמת משאות כבדים. הדבר פגע קשות ביכולתו לעבוד ולפתח את חנותו וכך הייתה תרומתו של יוסף חיונית לצורך השלמת תקציב המשפחה החודשי. בעיקר נהייתה עזרתו חשובה לאחר שאחיותיו ואחיו הבוגרים נישאו ועזבו את הבית כדי להקים לעצמם בתים משלהם. לפיכך לא הסתפק עוד בעבודתו כחשמלאי בניין, אלא המשיך ועזר לאביו בחנות גם לאחר שעות העבודה. הוא נטל על עצמו להביא ולהוציא את כל הארגזים הכבדים ולטפל גם בכל המלאכות הקשות במיוחד, שדורשת עבודה בחנות לממכר ירקות. בגלל מצב זה לא נותר ליוסף זמן רב פנוי כדי לשחק ולהשתתף בשאר סוגי הפעילות של בני גילו. משפחתו עמדה בראש דאגותיו ותמיד היה מוכן לוותר על ידידים ועל משחקים כדי לעזור לה. גם עם אחיו ואחיותיו ובני משפחותיהם קיים יוסף קשרים הדוקים. הוא אהב לבקר אצלם וליהנות מהחמימות המשפחתית שמצא בביתם. בחגים נהגו בני המשפחה כולם להתאסף בביתו של אחד מהם ולשמוח יחד. גם לאחר שהתגייס לצבא לא נותקו קשרים אלה.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורסים במקצועות יסוד של החיל והשתלם כקשר. שנה לאחר גיוסו פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף בה כקשר בטנק. לאחר המלחמה ביקש העברה לסביבות תל־אביב, כדי להמשיך ולעזור לאביו, שמצב בריאותו הוחמר.

בתום שירותו הסדיר השתחרר וחזר לעבוד במקצועו. כעבור זמן קצר נשא את חברתו אסתר לאישה והקים אתה בית בבת־ים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה נגד המצרים באזור בלוזה בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נהרג בקרב כאשר יחידת קומנדו מצרי תקפה את יחידתו. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות.

סביליה, יוסף

יוסף, בן פנינה וסלומון, נולד באלכסנדריה שבמצרים, ועלה עם משפחתו לארץ בשנת תש"ט. ימי ילדותו עברו עליו בעיר הבירה קהיר, שם למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" ובבית־הספר התיכון "נזריה קולזסן מרק". יוסי היה ספורטאי מעולה, והצטיין בענפי ספורט רבים — כדורגל, כדור־עף, טניס ושחייה. הוא עסק בספורט בכל שעת פנאי.

יוסף גויס לצה"ל בשלהי ינואר 1952 והוצב לחיל החימוש. בהיותו בצה"ל שימש כמדריך ספורט.

בשלהי יולי 1954, כשיצא לחיים האזרחיים, נשא לאישה את חברתו בלה, שהכירה בעת שירותו. ברבות הימים נולדו לזוג שלושה ילדים – פנינה, איתן וענת. סיפרה עליו אשתו: "עיניו היו כעין הדבש בטרם יזקקוהו, פיו חזק וקמוץ, וזויותיו שובבות ומוכנות לפרוץ בצחוק בכל רגע, בעל קומה ממוצעת היה ושיער מאפיר". הוא רקם חלומות להפוך את בנו איתן, אשר גילה כושר גופני מופלא, לספורטאי בינלאומי. אמנם ממוצע קומה היה, אך למעשה היה "משכמו ומעלה". הייתה טבועה בו אהבת הבריות, ותמיד מוכן היה לבוא לקראת כל אדם ולעזור ככל יכולתו. צנוע היה ואוהב חיים. יוסי אהב הכל – הוא אהב את העצים, את הפרחים, את חלומותיו לעתיד טוב יותר. שאיפת חייו הייתה לבנות עתיד בטוח לילדיו. הוא עבד קשה ואף טרח שעות נוספות, כדי להביא הבייתה שכר גדול יותר. עם הילדים היה משחק כאילו היו חבריו, כשווה עם שווים. "אם כי לא היה בידנו ממון רב", סיפרה אשתו, "יצאנו לעתים קרובות לטיולים ברחבי הארץ, ונדמה שלא נותרה פינה אחת אותה לא סקרנו. יוסי היה חייכני ואוהב בדיחות, ואם כי חייו לא היו קלים משחר ילדותו, לקח הכל בנעימות ובאהבה". במלחמת יום הכיפורים שירת בחזית הדרום. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע ונפל בעת חציית תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, הורים, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסף מילא את המוטל עליו כחייל מצטיין ומסור. במסגרת שירותו מילא תפקידים אחראיים. הוא שימש דוגמה ומופת לכל חייל, היה להם כאב דואג ומיטיב".

סביר (מוסקוביץ'), אברהם־יוסף

אברהם־יוסף (יוסי), בן רחל ומרדכי, נולד ביום כ"ד באדר תש"ח (5.3.1948) בניקוסיה שבקפריסין. בהיותו בן חודשים מספר עלתה משפחתו ארצה והתיישבה ברעננה. אחרי־כן העתיקה המשפחה את מגוריה לנס־ציונה, ויוסי סיים את לימודיו שם, בבית־הספר היסודי־ממלכתי א'. אחר־כך למד בבית־הספר המקצועי "אורט" ברחובות במגמה של טכנאות. כל אותה תקופה נמנה עם חברי תנועת "הצופים" והשתתף בפעולות גדנ"ע בבית ספרו. יוסי היה נמוך קומה אך מוצק, הרבה לעסוק בספורט והצטיין בעיקר בריצות. כמו כן שיחק בכדורגל במסגרת אגודת הספורט "מכבי" נס־ציונה. יחד עם זאת היה לו עניין באומנות והוא נהג לצייר להנאתו. הוא ניחן בחוש טכני מפותח ובידיים אמונות למלאכה. בזמן שנותר בין סיום לימודיו לבין מועד גיוסו עבד כטכנאי־מעליות בתל־אביב.

אברהם־יוסף גויס לצה"ל בנובמבר 1965 והוצב לחטיבת החי"ר "גולני". בכוח רצונו ובהתמדתו סיים את הטירונות הקשה, הוסמך כרובאי וכלוחם חי"ר והוצב לאחד מגדודי החטיבה. במרוצת שירותו הורעה בריאותו ו"הפרופיל הרפואי" שלו הורד. לפיכך הוצב לשרת בתפקיד לא־קרבי בחטיבה באזור המרכז, והוכשר לתפקיד מחסנאי־פקיד. משם הועבר למפקדת פיקוד הנח"ל ואחרי־כן שירת באחת מיחידות הפיקוד. מאחר שרצה מאוד להשלים את השכלתו, שלקתה בחסר במקצועות העיוניים, התנדב לשירות חובה נוסף לארבעה חודשים וחצי, ולמד בקורס להשכלה על־יסודית בבית־הספר לחינוך. בקורס זה הצטיין בשקידתו, בהתמדתו ובשאיפתו ללמוד.

בתום שירותו הסדיר למד שנה בחיפה, ואחר־כך עקר לאשדוד והחל לעבוד כטכנאי בתעשייה האווירית בלוד. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו דורית ולימים נולד לזוג הצעיר בן, שקראו שמו נועם. יוסי אהב את אשתו ואת בנו אהבה בלי מצרים. כל רגע של פנאי הקדיש לעזרה לאשתו בבית ולמשחק עם בנו. את שירות המילואים שלו עשה בחיל הרפואה, לאחר שסיים בהצטיינות קורס חובשים קרביים. הוא נמנה עם מקימיה של יחידת תותחנים חדשה וליווה אותה בכל אימוניה ומיבצעיה. יוסי אהב את הצבא ותמיד היה בין ראשוני המתייצבים לשירות מילואים. בתוקף תפקידו כחובש, צורף בכל פעם לאחת הסוללות, ותמיד סייע לאנשיה בעבודתם המפרכת. ערב יום הכיפורים תשל"ד עבר עם משפחתו לדירה אחרת ויוסי עמל בהרכבת ברזים, בחיבור כבלי חשמל ובהתקנת ארונות. משהגיע צו הקריאה, נטש יוסי את הכול ואץ ליחידתו. היחידה נשלחה לסיני, והשתתפה בקרבות הבלימה והפריצה משני עברי תעלת סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע ונהרג באש נ"ס של האויב בדוור־סואר, שלחוף האגם המר הגדול. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אישה ובן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי "יוסי היה תמיד עליז וטוב־לב, ידע לתת לכל חייל את הטיפול ההולם. כל משימה שהוטלה עליו – מילא באחריות".

סבן, דוד

דוד, בן רחל ורחמים ז"ל, נולד ביום כ"ב בתשרי תשי"ד (1.10.1953) במגדים. משפחתו ברוכת הילדים, עלתה ארצה בשלהי שנות הארבעים. בשנת 1950 נשלחה למושב העולים מגדים ושם קיבלה חלקת אדמה לעיבוד חקלאי. תוצרתה של אדמה זו שמשה לפרנסת המשפחה. דוד, שנולד במושב, נהג לעזור לאביו בעבודות הפלחה ובלול כבר מילדותו, וגם כשהיה תלמיד בבית־הספר נהג לסייע למבוגרים בשעות הפנאי. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "כפר גלים", ונותרה כשנה עד מועד גיוסו לצה"ל, נרתם לעזרת המשפחה. מידי יום ביומו היה יוצא עם עלות השחר לשדה ושב עם ערוב היום. הוא היה חביב ובעל מזג נוח ובזכות טוב לבו, אהבתו לזולת ונכונותו לעזור תמיד, היה אהוב ומקובל על מכריו ועל ידידיו.

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. בתחילה נשלח לקורס נהגי טנקים, אחרי־כן עבר קורס סיור. לאחר שעשה חיל במילוי תפקידיו נשלח לקורס מפקדי־סיור, שבסיומו מונה מפקד בפלוגת סיור. הוא היה חייל ומפקד לדוגמא והצליח להגיע להישגים מצוינים בפיקוד על חיילי מחלקתו. בזכות אופיו החברותי ומזגו הטוב קנה לו חברים וידידים רבים, שאהבו אותו והעריכוהו מאוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה דוד מוצב באזור המיתלה. ביום השבת, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) בשעות הצהרים, תקפו מטוסי האויב את האזור ודוד נפגע בהתקפה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחתו השכולה כתב מפקדו: "דוד שירת בפלוגת סיור. בתקופת שירותו בפלוגה התחבב על כל חבריו ועל מפקדי הפלוגה. ביום נפילתו נמנה דוד עם הכוח, שהגן על קו התעלה כדי לבלום את נחשול ההסתערות של המצרים... דוד נפגע באחת הגיחות הראשונות של מטוסי האויב. הוא היה בין אלה שלא איבדו את עשתונותיהם ברגעים הראשונים של המלחמה. בראותו את גל המטוסים הראשון קפץ במהירות לעמדת המקלע וירה צרורות ארוכים לעבר המטוסים. הוא הספיק לגמור רק ארגז פעולה אחד בטרם נפל. באומץ לבו ובתושייתו ברגעי המלחמה הראשונים, הציל חיי רבים מחבריו והחזיר מלחמה שערה נגד מטוסי האויב..."

שמו של דוד הונצח בחוברת זיכרון שיצאה לאור מטעם בית ספרו, "כפר גלים".

סבן, יהודה

יהודה, בן פורטונה ושמואל, נולד ביום כ' באייר תשי"ג (5.5.1953) באלכסנדריה שבמצרים, כבן למשפחה אמידה ומבוססת. הוריו האוהבים הרעיפו עליו רוב טוב. כילד רך ניחן בכישרונות וברצון עצום לדעת ולחקור. מגיל צעיר ביותר העידו שאלותיו על מחשבה בהירה ומוח מבריק הרבה מכפי גילו. עיניו הגדולות ראו הכל והוא ביקש לחקור ולדעת עוד ועוד. בשנת 1956 גורשו אלפי משפחות יהודיות ממצרים בעקבות מבצע קדש, ואז נחתה המהלומה גם על בני משפחת סבן. רכושם הוחרם והם גורשו מביתם בחוסר כל. בזכות אזרחותם הצרפתית, עברו לצרפת ועשו שם מספר חודשים, אולם לא מצאו להם מנוח והחליטו לעלות ארצה. המשפחה בת חמש הנפשות עלתה ארצה בסוף מרס 1957 והתיישבה בעיירה אופקים. יהודה נקלט מיד בגן־הילדים ואחר־כך בבית־הספר העממי. הוא היה תלמיד מבריק, חבר מצוין, בן ואח נפלא. שאיפתו לדעת רבתה והלכה, ומשגדל גדלה גם השפעתו על חבריו. הוא ארגן חוגים שונים, ועמד בראשם, יזם וקיים פגישות עם ראשי מועצות מקומיות, עם מפקד הגדנ"ע ועם מפקדים בכירים אחרים, והגיע עד לראש הממשלה דאז, לוי אשכול ז"ל. את לימודיו התיכוניים המשיך בבית־הספר התיכון־דתי באופקים, הצטיין בידע מעמיק ולא אחת הפתיע את מוריו כאשר גילה בקיאות גדולה מבקיאותם בלימודים. בשעות הפנאי אהב יהודה לעסוק בקריאה, בצילום ובציור. כחבר פעיל בגדנ"ע, השתתף בטיולים, בסיורים ובמסעות רבים. הוא סיים קורס מ"כים בגדנ"ע והיה מטובי המדריכים בעיירה. יהודה הקים לעצמו מעבדת צילום משוכללת, שבה פיתח את תמונותיו. כתחביב עסק גם בתולדות החילות השונים של צה"ל, ביחוד חיל האוויר, והתעניין בכל מקצועות התעופה. ספרייתו כללה גם ספרים בתחום הפסיכולוגיה. עם תום שלוש שנות לימוד בבית־הספר התיכון באופקים, החליט יהודה לייחד את לימודיו לתחום התעופה. הוא עמד בהצלחה בבחינות הכניסה לבית־הספר של חיל האוויר שליד הטכניון בחיפה, במגמה של אלקטרוניקה וסיים את לימודיו כחניך מצטיין. בתעודה נאמר: "תלמיד מצטיין, אשר השיג הישגים שלא נרשמו כמותם בבית־הספר במשך עשר השנים האחרונות". גם כשהיה בא לביתו לחופשות, המשיך לשקוד על לימודיו, פיתח צילומים במעבדתו והרכיב מכשירים שונים. התלהבותו מן הידע הרב שרכש ומעולם המדע שנתגלה לו הייתה עצומה והוא נהג לחלק מהם עם חברו הטוב יהושע. לגבי דידו לא היה בילוי זמן טוב יותר מן הלימודים.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1971 והוצב לחיל־האוויר. הוא המשיך בהתמחותו כטכנאי ציוד קשר מוטס. בתקופת שירותו זכה בשבחים רבים מפי מפקדיו. הוא הומלץ להעלאה לדרגת רב־טוראי מחוץ לתקן. בחוות דעת המפקד, שצורפה להמלצה, נאמר: "החייל נבחר כחייל מצטיין של גף אלקטרוניקה, וקיבל מכתב הערכה מיוחד ממפקד הטייסת על מסירותו לתפקידו. מבחינה מקצועית החייל בולט לטובה וקיבל הסמכה מיוחדת". הוא מונה ראש חוליה בחדר הבקרה לאלקטרוניקה עוד לפני שסיים שנים־עשר חודשי שירות בצה"ל. יהודה עמד

במבחנים, התקבל לקורס טיס והחל באימוניו בחודש אוקטובר 1972. בחודש מאי 1973 סיים קורס צניחה. מלחמת יום הכיפורים קטעה את אימוניו והוא חזר לחדר הבקרה. מפקדיו גמרו עליו את ההלל והוא צוין לשבח פעם אחר פעם. עם חידוש אימוניו בבית־הספר לטיס, הוצב יהודה לקורס נווטים. בכל שלבי הקורס עמד בהצלחה רבה והיה ברור שהוא עתיד לזכות בכנפי הטייס, נוסף על "כנפי הצנחן". ביום כ"א בשבט תשל"ד (12.2.1974) זמן קצר לפני קבלת הכנפיים נפל יהודה בטיסת אימונים שגרתית מעל הר עריף, באזור מצפה והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באופקים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקד בית־הספר לטיסה, כתב למשפחה השכולה: "מי חשב שיום אחד ייכתב מכתב כזה על בנכם יהודה. הוא היה לא רק פארה של אופקים ואחד מהטובים ביותר שבה, יהודה היה אחד מהטובים בבית־הספר לטיסה. בבית־הספר לטיסה מתרכז נוער ברמה גבוהה ויהודה היה אחד הבולטים שבחבורה. הוא זכה להיות בין המצטיינים בלימודי הקרקע, זכה להיות אהוב ומקובל על כל מי שהכירו, בזכות תכונותיו ואישיותו הבולטות והנישאות. ראינוהו כמי שעתיד להצליח, ללא ספק. כיצד אפשר לנחם משפחה על אבדן בן שכזה. הוא היה בן למופת, חבר יקר ואדם. אינני יודע אם נוכל לנחמכם ולו במקצת בכאבכם — אך אנו עמכם".

סבן, צמח

צמח, בן מרים ומכלוף, נולד ביום כ"ג בסיון תרצ"ח (22.6.1938) באלג'יר ועלה ארצה בשנת 1962. את לימודיו היסודיים השלים באלג'יר, בבית־ספר צרפתי. עד גיוסו לצה"ל היה צמח המפרנס היחיד של משפחתו. הוא עבד שנים ארוכות כמכונאי, בתחילה כמכונאי מוסך, אחרי־כן כמכונאי כלי־רכב ולבסוף כמכונאי בבית־החרושת "יובל־גד", באשקלון. בשנת 1960 נשא צמח לאישה את חברתו מרים. הזוג הצעיר בנה את ביתו בעיירה אשדוד, שם ניהל צמח חנות מכולת משלו.

צמח גויס לצה"ל ישירות לשירות מילואים בחודש יוני 1963, והוצב לחיל ההנדסה בתפקיד מכונאי כלי־רכב. בשנת 1970 השתלם צמח בקורס למפעילי צמ"ה ובתפקיד זה שירת בהיקראו לשירות מילואים פעיל. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע צמח בתאונת דרכים בצומת חברון ונפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים — עליזה, פטריק־עמרם, יוסף־אריק, יורם־אברהם. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה.

סבתו, שבתאי

שבתאי, בן רחל ואברהם, נולד ביום א׳ בתשרי תשי״א (12.9.1950), בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1958. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעלות״ בבאר־שבע, שם השתקעה משפחתו, ואחרי־כן למד בישיבה התיכונית ״מרום ציון״ בירושלים. שבתאי גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלוהי ישראל. הוא דבק באמונתו והיה שומר מצוות, ירא שמים ותלמיד חכם, השוקד על לימוד התורה. בתקופת לימודיו בישיבה התיכונית התגלה שבתאי כתלמיד חריף ופיקח, והצטיין בעיקר בלימוד הגמרא. הוא היה בקי מאוד בחומר הלימודים ומתוך הבנתו ופקחותו הצליח לרדת לעומקן של סוגיות ולהבין את דרך הפלפול המיוחדת לחכמי ההלכה. כמו־כן אהב את המקצועות הריאליים והשיג בהם ציונים מעולים.

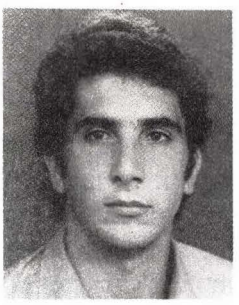
שבתאי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ונשלח לשרת ביחידת שדה. אחרי תקופת שירות בתפקידו סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים וקורס לסמלי מחלקות בשריון והוצב בחטיבת ״ברק״ ברמת הגולן. הוא היה חייל מסור וממושמע, איש מקצוע מעולה וידע לבצע את תפקידו בשלמות ובדייקנות. כחודשיים לפני שסיים את שירותו נפצע בעת מילוי תפקידו. נגרמו לו פצעים ושברים בכל חלקי גופו, שבעטיים נאלץ לשכב במשך שלושה חודשים בבית־חולים ובבית־החלמה. פציעתו גרמה לו נכות מסוימת והוא הקדיש את השנים הראשונות שלאחר שחרורו מהשירות כדי להתגבר על פציעתו ולהיות ככל האדם.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר למד במכינה האקדמית שליד אוניברסיטת ״בן־גוריון״ ואחר־כך למד בפקולטה לטכנולוגיה באותה אוניברסיטה, במגמה להנדסת מכונות. גם בלימודים האקדמיים היה תלמיד מצטיין, הגיע להישגים מעולים וזכה לפרסים רבים ובמלגות. לאמונתו הדתית השלמה התלוותה האהבה לארץ ולנופיה. הוא הרבה לסייר ולטייל בארץ ומעטים היו המקומות שלא ביקר בהם. את אשר ראה צילם במצלמה שלקח אתו תמיד, ואוסף התמונות שהשאיר אחריו מעיד על כישרון רב ועל טעם אמנותי, ומיטיב לתאר את המיוחד שבאותם מקומות. שבתאי הרבה לעסוק בספורט – בעיקר בכדורסל ובשחייה. בעיסוקים אלה הצליח להתגבר על הנכות שנגרמה לו כששירת בצה״ל. שבתאי ניחן בכוח־רצון ולמרות המגבלות הגופניות עסק גם בטיולים והצליח להוכיח כי התגבר לחלוטין על מגבלותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים דרש שיגייסו אותו לשירות וצורף ליחידת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ״ט בתשרי תשל״ד (25.10.1973) נפגע שבתאי ונהרג בקרב שנערך ליד העיר סואץ, בגדה המערבית של התעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם שבתאי סבתו ז״ל שירת כאיש צוות טנק ביחידת שריון שתחת פיקודי. היה איש שריון מעולה

ולוחם אמיץ לב, אשר ביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו ללא דופי ובגבורה. הוא התחבב על חבריו לנשק ועל מפקדיו ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

סגל, אורי

אורי, בן חנה ודוד, נולד ביום כ"א בחשון תשי"א (1.11.1950) בבת־ים. כשהיה בן ארבע עקרה משפחתו לכפר מונש שבעמק חפר, במסגרת המבצע "מן העיר אל הכפר". הוא למד בבית־הספר היסודי "נבטים" בכפר חיים, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בעמק־חפר. אורי אהב את הלימודים ובעיקר את המקצועות שהיו כרוכים בידיעת הארץ ובמורשת העם היהודי. הוא היה חבר בתנועה של נוער המושבים ובמסגרתה ערך טיולים רבים להכרת הארץ. כמו כן היה פעיל בחברת בני המושבים. הוא היה תאב־דעת וסקרן. תמיד שאף ללמוד הרבה ככל האפשר והדהים את הכול בעומק ידיעותיו. מאחר שניחן בחוש טכני מפותח, שאף ללמוד הנדסה, אך התעניין גם בספרות יפה ואהב להאזין למוסיקה.

אורי גויס לצה"ל בפברואר 1969 והוצב לחיל־השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון והשלים שם קורס למקצועות הטנק בציונים מעולים. לימים סיים גם קורס מפקדי טנקים והוצב בגדוד שריון. ביחידתו נחשב אורי כמפקד מעולה. החוש הטכני המפותח שלו סייע לו בכל הקשור בתפעול הטנק. הוא עשה גם רבות כדי להנחיל לחייליו את אהבת העם והארץ, שספג בבית אבא, ופקודיו ראו בו מפקד קפדן, שדרש ביצוע מדויק, אך הוקירו את מסירותו ואת דאגתו להם. בתקופת מלחמת ההתשה שירת אורי בגזרת התעלה. לקראת תום שירותו הסדיר התלבט רבות בין שאיפתו ללכת לקורס קצינים ולהמשיך לשרת בצבא הקבע, ובין רצונו לחזור הביתה ולסייע לאביו באחזקת המשק. הוא גם רצה להמשיך בלימודיו. בלב כבד בחר באפשרות השנייה.

בפברואר 1972 סיים אורי את שירותו הסדיר בצה"ל וחזר לבית הוריו. בחריצות וביזמה עמל וטרח בכל הכרוך בטיפול במשק של המשפחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אורי ונשלח עם יחידתו לרמת הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. בקרב קשה שהתחולל ממערב לחושנייה, ליד ציר הנפט, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע אורי ונפל מפגיעה ישירה בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר מונש. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי והטנק היו לאחד, בחייהם ובמותם... אורי היה סמל המקצועיות והרמה הגבוהה... הוא היה מט"ק בכל רמ"ח אבריו... שלושת הימים האחרונים של אורי היו ימים של רוח התנדבות ועבודה ללא ליאות. כשעברו האחרים את גבול האפשרי בעייפותם, המשיך אורי לפעול ולא הראה שמץ של ליאות. אפשר לומר בביטחון מלא שבמלחמה זו, שבה נצחנו כחוט

השערה, גברנו בזכות אנשים כמו אורי, אשר למרות היאוש והעייפות ויחס הכוחות הנחות, המשיכו להילחם בתושייה, באומץ ובנאמנות עד הסוף"; פקודו של אורי, אבשלום, הוסיף כי בראשית המלחמה סייע אורי בחילוץ פצועים בדרך־לא־דרך וטיפל בהם במסירות עילאית.

סגל, איתן

איתן, בן רחל ויצחק, נולד ביום כ"ד בסיון תשי"א (28.6.1951) בקיבוץ מבקיעים. הוא למד בבית־הספר היסודי "יחזקאל" באשקלון ואחרי־כן המשיך ולמד במחזור הראשון של הפנימייה הצבאית שליד הגמנסיה העברית "הרצליה" בתל־אביב, במגמה הריאלית. הוא סיים את לימודיו בה כחניך מצטיין. מנעוריו היה איתן בעל מרץ ומלא חיות. הוא היה חבר פעיל בפרלמנט הנוער ובכל אשר עשה, בחר לעצמו את מסלול העשייה הקשה, השתדל הרבה ולרוב השיג הישגים נכבדים. מפקדיו בפנימייה הצבאית אמרו עליו, ש"היו בו יושר, ענווה ורצינות, המתובלים בחיוך טוב. היה בו כוח רצון נדיר ורצון עז לעזור לכל אדם. הוא מילא כל תפקיד במלואו. תמיד היה מסודר מאוד, והקפיד על הופעתו ועל התנהגותו". איתן היה בעל נפש רגישה, אהב אמנות וביחוד מוסיקה, ניגן בכינור ונמנה עם נגני התזמורת של הפנימייה. הרבה תחומי התעניינות היו לו, כפי שהעיד על עצמו: "מרובים שטחי ההתעניינות שלי – אני מעדיף לעסוק בעיסוקים השונים כאשר הרוח המתאימה שורה עלי. יש שאני אוהב לראות ציורים 'סטנדרטים', כמו אישה יושבת, סל־פרחים וסל פירות, ויש שמתחשק לי לראות ציורים משגעים ופסיכודליים. אני אוהב לחזות בפיסול המודרני, ואני אוהב מאוד מוסיקה צעירה (עם הרבה קצב בפנים). אני אוהב לשמוע מוסיקה, כל מוסיקה. קלאסית וקלאסית קלה. הכל לפי מצב הרוח. אני אוהב לרקוד, ואני אוהב לטייל, אך בדרך כלל ללא מטרה מוגדרת. בזמני החופשי אני קורא ספרים, בעיקר על החיים כהוויתם". הוא היה חברותי, ישר והוגן מאוד, דובר אמת ואחראי. על אופיו שלו כתב באחד ממכתביו: "הקשיחות קשה עלי. מטבעי איני קשוח, ולהכריח את עצמי לנהוג כך קשה לי מאוד. אני אתנהג תמיד על־פי אופיי... אין כל חשיבות בכך – להיות נחמד או לא נסבל. כל שחשוב הוא – אם שלם אני עם עצמי".

איתן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. כבוגר הפנימייה הצבאית נשלח ישר לקורס למקצועות טנק "פטון", ואחרי־כן לקורס מפקדי טנקים. בהמשך מסלול קידומו נשלח לקורס קצינים ואחרי־כן השתלם בקורס לקציני שריון. הוא היה קצין חרוץ מאוד, מסור ופעלתן, דאג הרבה לפקודיו ופלוגתו הייתה הפלוגה המצטיינת בגדוד. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "איתן הוא קצין בעל יזמה ורצון להתקדם. יש לו כושר הדרכה והוא בעל מקצוע טוב. הוא יעיל בעבודתו, מסודר מאוד, ומשתדל לבצע כל תפקיד במרב יכולתו". בשל כישוריו אלה נתמנה לראש לשכתו של האלוף אלברט מנדלר ז"ל. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות

השירות המבצעי". לאחר שתמה תקופת שירות החובה שלו התנדב לשרת בצבא הקבע. שבועות אחדים לפני שנפל נשא את חברתו עמית לאישה. מלחמת יום הכיפורים מצאה את איתן בחזית סיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), נפל בקרב מערבית לצומת הגידי. טיל פגע בנגמ"ש הפיקוד ואיתן נפגע ונהרג במקום, יחד עם האלוף מנדלר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו ובו דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים וחצלומים.

סגל, יצחק

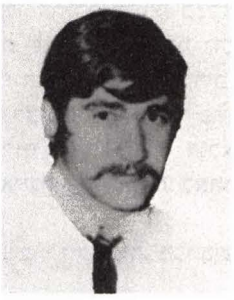
יצחק, בן צילה ויעקב, נולד ביום ד' בסיון תשי"ד (5.6.1954) ברחובות. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם בן־צבי ובבית־הספר התיכון "עמל" ברחובות, במגמה של חשמלאות תעשייה. הוא היה תלמיד חרוץ והשקיע מרץ רב בלימודים ובעבודה במקצוע החשמל. עלם נאה היה, זקוף קומה, טוב לב ומוכן תמיד לעזור לזולת. מעולם לא חסך זמן או מאמץ כדי לסייע לכל אדם שנזקק לעזרתו.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם השתלם בקורסים שונים והוכשר כנהג טנק. בתום תקופת ההכשרה נשלח לחטיבת שריון בסיני ושירת שם כנהג טנק. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. בזכות אופיו הטוב ומזגו הנוח התחבב על כל חבריו ועל מפקדיו ביחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה איציק עם יחידתו בסיני. לאחר התארגנות חפוזה יצאה היחידה לאזור הקרבות כדי לנסות לבלום את כוחות האויב, שצלחו את התעלה. לאחר שעות רבות של התקדמות מהירה בין שריקות והתפוצצויות של פגזים, ולאחר לחימה עיקשת ועקובה מדם, שניהלה יחידתו עם חיילי האויב בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, נפגע הטנק שלו על־ידי טיל סאגר באזור תא הנהג והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם יצחק נפל במערכה בעת מילוי תפקידו, בגזרה הדרומית של התעלה, ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). יצחק ז"ל שירת כנהג ביחידתי והיה לוחם אמיץ ושריונאי מעולה עד יומו האחרון, בעת שנפל במערכה הכבדה".

משפחתו של יצחק תרמה סכום כסף להוצאת ספר זיכרון לחללי הגדוד, אשר בו שירת בנם.

סגל, משה

משה (איזיק), בן סוזי ויעקב, נולד ביום ט׳ בתמוז תש״ח (16.7.1948) בפרנוולד שבגרמניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. לאחר שהתגוררה ארבע שנים בחיפה, עקרה המשפחה ליפו, ושם למד משה בבית־הספר ״בארי״. בימי ילדותו, כשהוריו עבדו יום תמים מחוץ לביתם, בילו הוא ואחותו שעות רבות על שפת הים. מאז אהב את הים ואת מרחביו, הרבה לשחות בו ואף לדוג. חברים רבים היו למשה, והם אהבוהו מאוד על נכונותו תמיד לעזור לזולת, על שידע לקדם כל אדם בחיוך ועל טוב לבו. הוא היה נקי מאוד ובגדיו סדורים בקפידה רבה, אך ללא שמץ גנדרנות. צנוע היה ועניו, דובר אמת וגלוי לב, כן והגון. היו בו כוח התמדה ועקשנות מרובה, וכאשר הציב לעצמו משימה או אתגר, לא נח ולא שקט עד אשר עמד בהם בהצלחה. הוא היה רציני בגישתו לחיים, שאפתן, נמרץ מאוד ושופע חיוניות. מטבעו היה אדיב ומנומס, עדין ונעים הליכות, ושמח בחלקו.

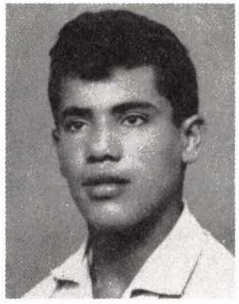
משה גויס לצה״ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״. ביחידתו נחשב חייל טוב וממושמע, מפקדיו אהבוהו ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב ובצייתנותו. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״, ושנה אחרי־כן השתתף בקרב כראמה.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון והיה נקרא לעתים קרובות לתקופות של שירות מילואים. לאחר שחזר לחיים האזרחיים למד טכנאות שיניים. הוא עבד ביום ושקד על לימודיו בלילות, והצליח מאוד במעשיו. כל ימיו היה משה בן מסור למשפחתו, ולאחר שהתחתן היה גם בעל מסור לרעייתו מירה, ואב אוהב לבנו רז. ימים אחדים לאחר שנפל במלחמה, נשלחה אליו מלגת לימודים מעיר הולדתו בגרמניה, אך הוא לא זכה לעשות שימוש בה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס משה ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. בקרב שריון שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) פגע טיל בטנק שלו ומשה נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״משה ז״ל שירת ביחידת שריון וביצע את תפקידו בנאמנות, ביעילות ובמסירות נפש״.

חטיבתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ומשה בתוכם.

סגל (סקל), שאול

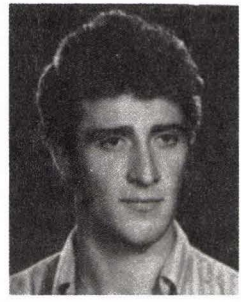
שאול, בן מזל ואמנון, נולד ביום י"ד בחשון תשי"ד (23.10.1953) בקרית עקרון. הוא למד בבית־הספר היסודי "אוהל מאיר" בקרית עקרון, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־דתי "שפיר" במרכז שפירא. שנתיים למד במוסד זה ואחר־כך למד שנה במכללה לאלקטרוניקה ברחובות. שאולי היה ילד עירני ורגיש. הוריו נפרדו כשהיה בן שש, והוא חי בבית אביו וביקר כפעם בפעם בבית אמו. אף־על־פי כן היה תלמיד חרוץ, והשתלב יפה בחברת הילדים בבית־הספר היסודי בקרית עקרון. "תוך זמן קצר היה אחד הבולטים בתלמידי בית־הספר; זאת בזכות מידותיו התרומיות והשקט הנפשי שלו", העיד מנהל בית־הספר והוסיף: "בקומתו התמירה והזקופה, בחיוכו השקט, שהיה מלווה אותו, היה משרה אווירה של מצב רוח טוב בכל מקום בו נמצא". שאול אהב את הלימודים והשתדל להצליח במבחנים. מטבעו היה נער חברותי, פעיל, יוזם ומארגן. ידידים סיפרו עליו שנטל על עצמו ברצון כל תפקיד שהוצע לו ועשה כל מלאכה בלא דופי. הוסיף המנהל: "דמות נערצת היה שאול, הודות לרגש הצדק המפותח שהיה בו. הוא לא היסס ולא הסכים, למשל, שתלמידים צעירים יקופחו רק בגלל היותם צעירים". בתום שמונה שנות לימוד נתקבל לפנימייה בבית־הספר התיכון־דתי "שפיר". הפנימייה הייתה לו כבית והוא למד, אכל, בילה וישן לצד חבריו. שאול ניכר בנכונותו תמיד לסייע לרעיו. "תמיד היה מוכן לבוא לעזרת זולתו ולהיות אח לצרה", סיפר ידידו, רוני. מקץ שנתיים ימים, החליט שאול לצאת לעבודה ולשאת בעול הפרנסה, ובשעות הפנאי למד במכללה לאלקטרוניקה ברחובות. "הייתה לשאול משיכה למכשירים חשמליים", סיפרו ידידיו. "חלומו הגדול היה להתוודע אל רזי האלקטרוניקה ולעמוד בהצלחה בבחינות הבגרות". שאול היה עלם גבה־קומה וטוב מראה, בוגר ורציני בגישתו לחיים, בן מסור ואח נאמן.

שאול גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 ולאחר הטירונות הוצב לחיל הרגלים. הוא שירת בתפקיד רובאי, ונודע ביחידתו כחייל טוב וידיד נאמן. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, ביקש לשמוע הרבה ככל האפשר על בני משפחתו היקרים לו. על עצמו ועל התנאים הקשים במקום שירותו לא הרחיב את הדיבור. הוא ידע שבני משפחתו דואגים לו, וביקש לחסוך מהם צער ודאגה. שאולי היה ירא שמיים והקפיד בקיום המצוות גם בעת שירותו בצבא. ערב ראש השנה תשל"ד הפצירו בו בני המשפחה שיחגוג את ראש השנה עמם. אך שאול אמר: "אני צריך לחזור לבסיס. אני לא רוצה בעיות. פשוט רוצה לגמור הכל בשלום. בעוד שבועיים אגיע לחופשה נוספת". איש לא שיער ששאול לא ישוב עוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלחה יחידתו לחזית הצפון. שאול לחם כרובאי ביחידה המפוארת שהסתערה על מוצב החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל בקרב על כיבוש החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אב, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: " הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה".

אמו של שאול תרמה ספר תורה לבית הכנסת בקרית עקרון; חברים לנשק נטעו עץ אחד ביער המגינים לזכר רב־טוראי שאול סגל; אביו של שאול הוציא לאור חוברת לזכרו. בחוברת דברים על דמותו ועל דרכו של שאול, והערכות שכתבו מחנכים, ידידים ומפקדים.

סדי, שלמה

שלמה (מומו), בן אסתר ונסים, נולד ביום י"ד בניסן תש"ו (15.4.1946) באיסטנבול שבטורקיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט, כשהיה בן שלוש. המשפחה השתקעה בהרצליה והוא למד שם בבית־הספר היסודי "גורדון". שלמה היה תלמיד חרוץ וילד נבון ומוכשר מאוד. לאחר תום לימודיו בבית־הספר היסודי החליט שלא להמשיך בלימודים עיוניים אלא ללמוד נגרות. הוא ניחן בכישרון העשייה והיו לו מה שמכנים "ידי זהב". הוא אהב מאוד לגלף בעץ, יצר בו יצירות נפלאות, ועבודותיו זכו להצלחה מרובה ולהערכת הכל. מטבעו היה נער שקט, צנוע וממעט בדיבורים. הוא היה חברותי וטוב לב מאוד וכל חבריו ידעו שתמיד יוכלו למצוא אצלו אוזן קשבת לבקשותיהם ונכונות רבה לעזור להם ככל שיוכל. מומו היה נער גבוה וחסון והקפיד תמיד לשמור על כושר גופני. לשם כך הרבה לשחות, לעסוק בספורט ולטייל ברגל. אהבת־הטיול הייתה קשורה אצלו באהבת הארץ, על נופיה ואתריה, ומעולם לא החמיץ הזדמנות לצאת לטייל בחברת ידידים.

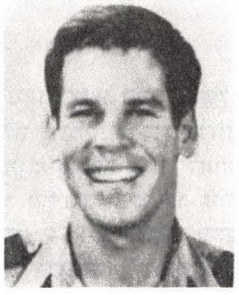
שלמה גויס לצה"ל במחצית מאי 1964 והוצב לחיל השריון. הוא עבר קורסים שונים, ביניהם קורס קשרי־שריון, והוסמך כקשר שריון. הוא היה חייל טוב וממושמע, בעל תושייה ואמיץ־לב. חבריו ליחידה אהבוהו מאוד בזכות היותו ישר, טוב לב וחבר למופת.

בשנת 1966 שוחרר שלמה מהשירות הסדיר והועבר לשירות מילואים ומאז נקרא לתקופות של שירות מילואים והיה ממלא תפקידיו ברצון ובדייקנות. הוא נשא לאישה את חברתו האהובה פני, ויחד הקימו בית נעים ויפה, ששררה בו אווירה משפחתית חמה. שלמה היה בעל למופת – מסור ונאמן ואב טוב ואוהב לבתו, שנולדה בשנת 1971. הוא המשיך לעסוק במקצועו – הנגרות, שהייתה לגביו גם מקצוע וגם תחביב. הוא עשה מלאכתו נאמנה וזכה להערכת כל אדם שבא במגע אתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף שלמה ליחידתו, שנשלחה לסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נתקלה יחידתו במארב של אנשי קומנדו מצריים באזור שבין בלוזה לרומני. בקרב הקשה שהתחולל שם נפגע שלמה ונהרג מפגיעה ישירה בזחל"ם שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בהרצליה.

השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו, אסף יגורי: "סדי שלמה נפל בעת מילוי תפקידו בקרבות מלחמת יום הכיפורים. הוא שירת ביחידת שריון שתחת פיקודי כשש שנים, כלוחם חרמ"ש. הוא היה אמיץ־לב ולוחם למופת, אשר מילא כל משימה שהוטלה עליו בדייקנות ובמסירות נפש, הרבה מעל הנדרש. עזר לחבריו לנשק בכל עת. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

סדן, אהוד

אהוד, בן כרמלה ודוד, נולד ביום י"ד בתמוז תשי"ב (7.7.1952) ברביבים, ליד באר־שבע. לאחר שסיים חמש שנות לימוד בבית־הספר האזורי "מבועים" עקרה משפחתו לאשקלון ושם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "יחזקאל". אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר באשקלון ובסיום כיתה ט' נכנס כחניך לפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. בתום שתי שנות לימוד חזר לבית הוריו באשקלון וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם תגר, במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד מצוין ועשה חיל בלימודים. כמו־כן היה ספורטאי טוב והתעניין בענפי ספורט שונים, כגון כדורגל, כדורסל וריצות למרחקים בינוניים וארוכים. אך את רוב זמנו הקדיש למשחק הטניס ואף היה חבר באגודת "שמשון" באשקלון ובאיגוד הטניס הישראלי, והשתתף בתחרויות ובאליפויות ארציות לטניס.

אהוד גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1970 והוצב לחיל האוויר. לאחר שעמד בהצלחה במבדקים שונים נשלח לבית־הספר לטיס. כדרכו תמיד ידע אודי לעשות מאמץ כדרוש כדי להצליח בלימודים, ואמנם בזכות תפיסה טובה והתעניינות כנה בכל אשר לימדוהו, התבלט כבר מתחילת הקורס כחניך מצוין והיה הראשון בקורס, שיצא לטיסת סולו וביצע אותה כהלכה. כאשר גמר שלב מסוים בקורס, אמר עליו מפקד הטייסת: "אני מפקד כאן במשך שישה קורסים וטייס כזה עוד לא היה לי". גם בזמן הלימודים בקורס לא הזניח את הטניס והיה מרבה לשחק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים ראה בלוח השיבוצים, שהוא משובץ לגיחה מבצעית. הוא שמח על האמון שנותנים בו מפקדיו וידע להעריך את העובדה שסומכים עליו. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), שלוש שנים מיום גיוסו יצא סגן־משנה אודי לגיחתו המבצעית הראשונה מעל שטח האויב. במהלך תקיפת טנקים של האויב בגזרת קנטרה הופל מטוסו ואבדו עקבותיו. זמן רב היה בחזקת חלל שמקום קבורתו לא נודע, ולאחר חודשים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הטייסת של אודי: "— — — התלהבותו לטיס סחפה, ויחד עם מרצו, כושרו ורצונו, תרמה לכך שהתמיד בהעלאת רמתו. הועדנוהו לטיסה במטוסי יירוט עוד בטרם תמה תקופת ההדרכה. סבורני שזאת

הייתה משאת נפשו. בתדריכים ובהכנות למלחמת יום הכיפורים התרשמתי, בזמן הקצר שעמד לרשותי, מבגרותו, רצינותו ונכונותו. הנני בטוח כי עשוי היה להיות אחד המעולים שבלוחמינו, אלמלא נפגע בגיחתו הקרבית הראשונה. מוזר וקשה לדבר בו בלשון העבר. דמותו המופיעה תדיר לעיני, חיוכו המקסים, מבטו הנוקב והשובבי, מקשים על כך עוד יותר. אין ניחומים על אובדן בן. עם זאת חשובה ההכרה כי נשאר עמנו, כי חלק מאופיו, מתכונותיו, מהדברים בהם האמין ולמענם נלחם, נספגו בנו, לא ימושו וישפיעו על חינוכם של לוחמינו".

סדן, מוטלה

מוטלה (מוטי), בן זהבה וזליג, נולד בט"ו בניסן תש"ו (17.4.1946) בקבוץ בית־זרע אשר בעמק הירדן. ילדותו ונעוריו עברו עליו בקבוץ ובעמק אותו כה אהב. לאחר סיום לימודיו התיכוניים במוסד החינוכי בקבוצו גויס מוטלה לצה"ל במחצית אוגוסט 1964. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורסים שונים, ביניהם: קורס מ"כים חי"ר וקורס צניחה. את שירותו הצבאי עשה מוטלה בצנחנים מתוך גאוות השתייכות ליחידה.

בתום שירותו הסדיר, בסוף 1966, חזר למשק. בתקופה הראשונה שלאחר השחרור עבד בענף הבננות והתמסר למשחק הכדור־עף. כעבור כחצי שנה נקרא למלחמת ששת הימים. מוטלה נלחם בקרבות דרבשיה וג'לבינה. עד היום מתהלך ספור בין הצנחנים על מעללי מוטי בקרבות אלה. בשנת 1969 הסב מקצועו והיה נהג סמיטריילר. עם זאת מצא זמן להגשים אהבתו הגדולה — ספורט הכדור־עף כשחקן קבוע בקבוצת "הפועל" בית־זרע, שלימים טיפסה בסולם הליגות והגיעה לצמרת ענף הכדור־עף בארץ כשמוטלה נמנה עם שחקניה. לאחר מספר שנות רווקות עליזות נשא את גליה והחל להקים את משפחתו. בסוף 1970 נולד למוטלה בן — עדי "תכשיט" קרא לבנו בכורו. כעבור שנה ומחצה נולד בנו השני — אופיר קראו מוטלה על שם המקום ממנו הביא שלמה המלך אוצרות ועדיים לבנין בית־המקדש. מוטלה הרשים כל רואהו בהופעתו מלאת האון — גבוה וחסון, "הר־אדם". כל כולו המשך ועתיד היה. במחיצתו לא יכולת שלא להיסחף בשמחת החיים ובאהבת היקום. איש העבודה שאהב את החיים בכל מאודו ובכל גודלו, כל דבר שחי, בעוצמה חי אותו, את המשפחה שכה אהב, גאה על הקן החם שהקים, את הארץ על פינות החמד שבה, את הכדור־עף, את הוויכוחים האין סופיים על נושאים קרובים ללב. אהב "לעשות חיים", לשמוח ואף להשתולל, את "השטויות" ולעתים אף להרגיז. רצה לזעוק כביכול את קיומו לטוב ולרע. אך בתוך כל זה בצבץ תמיד חיוך וטפיחת יד על הכתף, לב טוב שמוכן לעזור ובית פתוח לידידיו. מי שניסה להתקרב אל מוטלה והצליח בכך גילה את פינותיו הניסתרות, את הרובד הסמוי, הרומז סוד באישיותו. אדם מלא רוך, רגיש וער ליפי הטבע, לאנשים, אוהב שירה וספר. ומעל הכל בעל רצון עז להבנה ולרעות, רעות שהיא מעבר לשיפוט ולביקורת. בהקשר לכך היה אומר "...חייה ותן

לחיות...״ מוטלה נשען על הכוח כי הוא היה מעוז ומגן לנפשו הרגישה. וכך כותבת ידידה: ״...היו לך פינות מוטלה, שלא גילית משום מה ורק מי שעבר את מחסום הכוח והגודל והשתפשף חזק בזויותיך הצליח להפגש איתן. לא כל אחד ניסה ולא תמיד ולא לכל אחד נתת...״ כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס מוטלה ויצא עם יחידתו לרמת־הגולן. לאחר הפריצה אל מעבר לקו הסגול, בלילה שבין ה־11 ל־12 בחודש אוקטובר 1973, בעת אבטחת חניון טנקים בצומת ״יאיר״ אשר בציר ״אמריקה״ במובלעת, נורתה פצצת בזוקה לעבר זחל״ם המג״ד והחטיאה. כל החיילים ירדו מהרכב פרט למקלענים ומוטלה ביניהם... אז נורתה פצצה שניה אשר פגעה בו ישירות. מוטלה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקבוצו בית־זרע אשר בעמק־הירדן.

סדן, צבי

צבי (צב׳ה), בן כילה ואברהם, נולד ביום ז׳ בסיון תרצ״ד (21.5.1934). צב׳ה, בן קיבוץ טיפוסי. חיוך חם, שובבי וביישני מעט. מתון ומסור — צנוע ובעל חן ללא גבול.

בשנת 1952 גמר את המוסד החינוכי במזרע וגויס לצה״ל. במסגרת השירות הצבאי עם הקמתה של יחידה 101 המפורסמת, התנדב אליה, ובמסגרתה יצא לפשיטות התגמול המסוכנות, אם כי לא השתייך לאלה ש״אוהבים להתגרות במות״, ומטבעו היה מתון, שקול ושקט. הצטיין כסייר ביחידה והמשיך בכך כל שנותיו במילואים ביחידות השונות בהן שירת.

כשגמר את שירותו הצבאי בינואר 1955, חזר לקיבוץ ונכנס לעבוד בענף השלחין. ביחד עם שני רעיו הטובים – עוזי רמון וחנן סמסון, אשר נפלו גם הם במלחמות ישראל, הקים את ענף השלחין, גידולי התעשייה – הכותנה וסלק סוכר. היה פעיל בוועדות השונות בקיבוץ ואף היה מזכיר הקיבוץ. צב׳ה בעיני חבריו לקיבוץ היה ״סמל להתגשמות אנושית של שקט נפשי, עצמה חבויה שאינה מתלבטת, מסירות עדינה ולא תובענית, אומץ לב בלי ראווה, אהבה בלי טקסים״. ומעל לכל ״חבר וידיד״. כתבו עליו חבריו: ״... צב׳ה אוהב טבע, כל הארץ היא שלו וכל פינה בה ידועה, מוכרת וקרובה. — אין שביל שצב׳ה לא מכיר, אין ח׳ירבה שאין עליה סיפור... והמים, צב׳ה אוהב מים. בכל נסיעה, טיול ומילואים, תמיד בגד־ים בתיק, לא מוותרים על טבילה בכנרת, לא בים ולא בשום מקום אחר, קיץ, אביב או סתיו, לא חשוב חם או קר. קר? לנו – לא לצב׳ה. לצב׳ה איו סוודר ולא חולצת צמר. מכסימום מה שאפשר להלבישו זה מעיל קל, שלא יפריע לתנועה. נוסעים באוטו – החלונות פתוחים. לופט... צריך שיהיה מה לנשום! בחדר כנ״ל. צב׳ה הוא לא בשביל כל שכלולי הטכניקה והתרבות, שהאדם יצר בשביל להחניק אותו בנוחיות של ד׳ אמות. צב׳ה הוא כולו טבע, פשטות, שורשיות״. במלחמת יום הכיפורים שירת בחזית הצפונית כמפקד ביחידת סיור של חיל השריון. בקרבות שנערכו מזרחית להר יוסיפון נפגע הנגמ״ש שלו והוא נפל. צבי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ מזרע. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים – בת ושלושה בנים – אם, אח ואחות.

יחידתו אשר הייתה מגובשת ומורכבת מחיילים ותיקים שהלכו יחד לאורך כל הדרך הצבאית, הייתה בעלת אופי וייחוד אנושי נפלא. כתבו עליו רעיו: "...במשך שנים נוצרה רעות בפלוגה, יחסים מיוחדים במינם... צ'בה תרם את ייחודו. הוא הראה מה ניתן להשיג בשקט נפשי, בחיוך ממזרי. הוא היה התבונה המעשית, אשר כה נדרשת לעת מצוקה. הוא הראה איך ניתן לפקד על אנשים מכוח האישיות ולא מכוח הסמכות... ולא לחינם היה הצוות של צב"ה כה מגובש וכה מבוקש".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת, ובה מדברי חבריו וידידיו הרבים על דמותו.

סהר (קרוסהר), אמנון

אמנון, בן שרה ואליהו, נולד ביום ז' בתמוז תש"ח (14.7.1948) בפתח־תקוה. משפחתו התגוררה במושב גת־רמון ובמושב זה עברו עליו ימי ילדותו ונעורותו. הוא למד בבית־הספר היסודי "פיק"א" בפתח־תקוה, אחרי־כן למד שנה בבית־הספר לקציני־ים בעכו ושנה נוספת בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם בפתח־תקוה. תחביבו העיקרי בתקופה זאת היה משחק טניס־השולחן בו הגיע לרמה נאה למדי. מאביו, שהיה איש צבא־הקבע, למד אמנון להכיר בחשיבותו של השירות הצבאי וכדי להכשיר עצמו לשירות יעיל שיוכל לתרום לצה"ל ככל היותר, עשה את השנתיים שלפני גיוסו כחניך בבית־ספר צבאי, ובערבים למד אלקטרוניקה בבית־הספר "טכניכון" בתל־אביב.

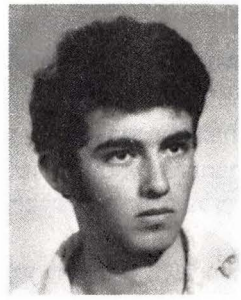
אמנון גויס לצה"ל במאי 1966 והתנדב לחיל המודיעין. אחרי הטירונות ולאחר שסיים בהצלחה קורסים מקצועיים שונים נשלח בהמלצת מפקדיו לקורס קצינים. הוא סיים שם בהצלחה ונשלח לקורס קציני מודיעין. בהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר הצטרף אמנון אל צבא הקבע. הוא הוצב כקצין פענוח במפקדת פיקוד הדרום ומפקדו הישיר באותה תקופה הגדיר את טיב עבודתו במלים אלה: "מפענח יוצא מהכלל, בעל נסיון רב וכושר ניתוח, קצין מוכשר השואף להתקדמות ומבצע את תפקידו ביעילות". וההתקדמות אכן באה. בזכות הצטיינותו כמפענח, הועבר לבסיס של חיל המודיעין כמדריך פיענוח והעמיד דור של חניכים, שלימדם את תורת הפיענוח על בוריה. אמנון המשיך וסיים קורס צניחה, קורס קציני מודיעין מתקדם וקורס מפקדי פלוגות בשריון ומונה כקצין מודיעין בחטיבת שריון. בזכות הצטיינותו במילוי תפקידו הומלץ פעמיים על־ידי מפקדיו להקדמת העלאתו בדרגה. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ומאחר שעשה את מרבית תקופת שירותו בקווים הקדמיים הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף אמנון בקרבות הבלימה והפריצה האכזריים שניטשו בחזית סיני. עם אנשיו חצה את תעלת סואץ וביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפל בקרב בעיר סואץ. הוא חש בזחל"ם המודיעין שלו לחלץ חיילים פצועים ופגז נ"ט פגע בזחל"ם פגיעה ישירה. תחילה הוכרז אמנון כנעדר, אחרי־כן הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה

גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני ילדים והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "אמנון היה קצין אמיץ, בעל ידע מקצועי ומסור לתפקידו, בעל תפיסה מצוינת ותושייה רבה. הוא התנדב לחלץ פצועים תחת אש בעיר סואץ".

המשפחה ומושב גת־רמון נטעו לזכרו של אמנון גן הנצחה, הנקרא "גן אמנון" ובו קיר זיכרון מיוחד.

סובה, אבנר

אבנר, בן רחל וירחמיאל, מניצולי השואה, נולד ביום ב' באדר א' תשי"ד (5.2.1954) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ארנון ברמת־גן. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט ישראל" ברמת־גן והיה לחשמלאי. אבנר היה חבר בתנועת הנוער "בית"ר" וגדל על ערכיה של תנועה זו. הוא היה חובב ספורט, הרבה לשחק בכדורגל ועסק גם באתלטיקה־קלה. מנעוריו היה חובב טבע, אהב בעלי חיים ואף גידל צבים, תוכים, דגים וחתולים. בן נאמן ומסור היה להוריו למודי הייסורים, שחינכוהו על ברכי המסורת היהודית ואהבת המולדת. מטבעו היה שקט וצנוע, אך אוהב חיים ומלא שמחת־חיים. בזכות אופיו הנוח וטוב לבו היה אהוב על חבריו. היו לו תוכניות רבות לעתיד והיה בדעתו ללמוד בטכניון בחיפה לאחר תום שירותו הצבאי. בתחילה ביקש לשרת ביחידת מתנדבים, אך הדבר לא נסתייע בידו והוא הלך באשר שלחוהו.

אבנר גויס לצה"ל באוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון והשלים שם את הכשרתו כטען־קשר בציונים טובים. אחרי־כן הוצב לגדוד קרבי ושירת בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. על חלקו בפעילות המבצעית ביחידתו הוענק לו "אות השירות המבצעי". חבריו ומפקדיו העידו עליו, כי היה חייל מסור, חבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אבנר בקרבות הבלימה נגד כוחות המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בקרב שנערך באזור מוצב "ליטוף" נפגע אבנר ונהרג. תחילה הוכרז כנעדר, עד שבפברואר 1974 נמצאה גוויתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

סובוטניק, ניסן

ניסן, בן יפה ודניאל, נולד ביום ה׳ בשבט תש״ז (26.1.1947) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״פרדס״ ברמת־גן ואחרי כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון ״גזית״ ברמת־גן. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ ביפו, במגמה של חשמלאות. ניסן היה אדם חביב, נעים הליכות ונוח לבריות. שמחת חיים ואהבה לכל אדם היו טבועים בו ותמיד היה שמח בחלקו. ניסן אהב את משפחתו והיה ידוע בין חבריו ומכריו בזכות טוב לבו ונכונותו לעזור ברצון לכל נזקק.

ניסן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים סדרה של קורסים, הוכשר לשמש כתותחן בטנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים. הוא נחשב כחייל מסור, שביצע את תפקידו בשלמות ובדייקנות והיה אהוד על חבריו ליחידה ומקובל על מפקדיו. ניסן שימש מדריך בבית־הספר לשריון. יום אחד התהפך תותח עם בסיסו ופגע ברגלו. הוא נפצע ואושפז כשבועיים, אך דרש לא להודיע על כך להוריו כדי שלא להדאיגם.

בסוף אפריל 1967 שוחרר ניסן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים, שפרצה בעוד הוא נמצא בטיפול רפואי עקב התאונה. צו הקריאה להתייצבותו במלחמת ששת הימים הגיע לביתו בהעדרו. אביו, שמצא את הצו לעת ערב, היסס אם להודיע עליו לניסן, או להניח לו עד ליום המחרת, לאחר שינוח ולאחר שתמצא לו תחבורה להגיע למקום ההתייצבות. לבסוף החליט האב לספר לו על כך עוד באותו לילה, לאחר שניסן חזר בשעה מאוחרת. מיד אמר ניסן ״אבא, עזור לי לארוז את החפצים האישיים שלי. אני הולך להתייצב מייד. זה לא ניתן לדיחוי״. וכך, ברגל כואבת יצא מיד, צולע וסובל, כדי למלא את חובתו כחייל וכאזרח נאמן למדינתו. ניסן עבד כטכנאי בבית־החרושת ״אלקו״ ברמת־גן. הוא היה עובד חרוץ ומסור ועשה חיל בעבודתו. הוא התחבב על חבריו לעבודה וזכה להערכת מעסיקיו. הוא נשא לאישה את מרים והקים, יחד עמה, את ביתם בבת־ים. הוא שאף לראות את משפחתו גדלה ומתבססת אך לא זכה לכך. חודש אחרי נפילתו בקרב נולדה בתו, שרון, שלא זכתה להכירו, ונקרא שמה גם ניסנית, לזכר אביה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) נפגע הטנק של ניסן בקרבות ההבקעה באזור צומת רפיד, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת שנולדה אחרי נפילתו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״ניסן ז״ל שירת ביחידה כאיש צוות טנק. הוא היה נעים הליכות והייתה בו נכונות לעזור לזולת, להתנדב ולבצע את המשימות המוטלות עליו״.

לוח זיכרון הנושא את שמו נקבע בבית־הכנסת ברמת־גן, וכמו־כן תרמו הוריו פרוכת לארון קודש לבית־כנסת ברמת־גן.

סווט, יאיר

יאיר, בן רות וצבי, נולד ביום כ"א בסיון תשי"א (25.6.1951) בכפר מרדכי. שנותיו הראשונות עברו בחווה חקלאית "דגנים", אשר עלתה על הקרקע באזור קסטינה, בצפון הנגב. הוא למד בבית־הספר על־שם אלחריזי בתל־ברוך. כשהיה בן ארבע־עשרה נסע יחד עם משפחתו לארצות הברית, לצורכי ריפוי של אביו, שהיה נכה מלחמת העולם (קטוע שתי רגלים). שם החל יאיר את לימודיו בבית־ספר תיכון. כאשר חזר לארץ יצא בהתנדבות לעזרת קיבוץ תל־יוסף, בענף המדגה. לאחר מלחמת ששת הימים הצטרף לסיורי המדבר של נאות־הככר, שהיו החלוצים הראשונים שחדרו וסיירו בחבל ארץ חדש־ישן זה.

יאיר גויס לצה"ל גיוס מוקדם, בתחילת פברואר 1969, והוצב לחיל השריון. כאן מצא את מקומו והלך מחיל אל חיל. הוא סיים בהצלחה את מרבית הקורסים הנהוגים בגייסות השריון: טירונות, קורס תותחנות, קורס למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים. מפקדיו, שעמדו עד מהרה על היכולת הגנוזה בו המליצו לשולחו לקורס קצינים. הוא השלים קורס קצינים, קורס קציני שריון וקורס מפקדי פלוגות. בין קורס לקורס אף סיים בהצלחה קורס צניחה. הציון הממוצע שלו בקורסים אלה היה 90. מפקדיו הבכירים התלבטו בהחלטה אם הוא קצין טוב מאוד או רק כמעט טוב מאוד. לאחר שסיים את תקופת שירות החובה הצטרף לשורות צבא הקבע. תקופה מסוימת שירת כמדריך בבית־הספר לשריון, אך רוחו התוססת דחפה אותו למעשים. הוא נתמנה כמפקד פלוגה בחטיבה 7 הנודעת. הערכות מפקדיו עליו היו מלאות בדברי שבח: "קצין העומד יפה במצבים קשים ובקרב, מגלה אומץ לב ודבקות במטרה. מצליח מאוד בהנהגת חייליו ואהוב עליהם"; "קצין עם רצון עז, משתדל מאוד לבצע את המוטל עליו"; "קצין בעל חוש אחריות מפותח וממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר, בעל יכולת שליטה ופיקוד טובים". על פעולותיו בקווים הקדמיים הוענק ליאיר "אות השירות המבצעי". פריסתה של החטיבה בכל גזרות הארץ לא מנעה ממנו להתקשר מדי פעם הביתה ואף "לקפוץ" לכמה שעות, כדי להרגיע את בני משפחתו. במלחמת יום הכיפורים לחם יאיר בראש פלוגתו בקרבות הבלימה ברמת־הגולן וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בקרב על החרמונית, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה כאשר חש לעזרת אנשיו ויאיר נהרג. תחילה נקבר ארעית בבית־הקברות בעפולה, אותה העיר שאליה הגיע אביו כמעפיל שנים קודם לכן. אחרי־כן הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות שעל הר־הזיתים. הניח הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. על אומץ לבו ולחימתו הנועזת הוענק ליאיר "עיטור המופת". וזה דבר תעודת העיטור: "סגן יאיר סווט ז"ל היה מפקד פלוגת טנקים בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ב־7 באוקטובר 1973 עלה לעמדות אש ופגע בטנקים של האויב מטווחים קצרים של 200–500 מ', והצליח לגרום לאויב אבדות כבדות. תוך כדי לחימה נפגע טנק בפלוגתו והצוות נראה קופץ. סגן יאיר סווט ז"ל התקרב לצוות כדי לראות מה קרה וכשעצר, נפגע ונהרג. סרן יאיר סווט ז"ל שימש

דוגמא ומופת באומץ־לבו ובקור־רוחו לכל הפלוגה ובהשפעתו עמדו החיילים במקומותיהם והמשיכו להילחם. על מעשהו זה הוענק לו אות המופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם סרן יאיר ז"ל שירת ביחידת שריון בתפקיד מפקד פלוגת טנקים. מעמודי התווך של היחידה, הטביע את חותמו על כל חייליה. הוא שירת ביחידה במשך שנה וחצי, אימן את חיילי היחידה והכין אותם למלחמה בצורה מעולה. ניחן בטוב לב לדוגמא והיה אהוב ואהוד על כל פקודיו ומפקדיו, חרוץ ואמיץ ומסור למופת"; שר הביטחון, במכתבו למשפחה השכולה, ציין כי "יאיר הוגדר כקצין יעיל, ממושמע, לויאלי, מצליח ואהוב על הכל. זכרו של יאיר הוא קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

תקופת שירותו בשגרה, באימונים ובקרבות רמת הגולן, במסגרת גדוד הטנקים בו שימש כמ"פ, מתוארת בספרו של מפקדו, אביגדור קהלני, "עז 77".

סויסה, אליהו

אליהו (אלי), בן אסתר ושלום, נולד ביום י"ג בתשרי תש"ח (27.9.1947) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה לארץ עם משפחתו בשנת 1964. כבן למשפחה דתית נשלח ללמוד בישיבת "אוצר תורה", ובה התחנך לאהבת עם ישראל וארץ ישראל. בה בשעה למד גם לימודי חול וסיים את לימודיו בבית־ספר יסודי בקזבלנקה. זמן מה אחרי־כן עבד כסנדלר. הוא היה חובב מוסיקה מזרחית וידע לתופף בתוף ערבי. תכופות הופיע בתזמורת או כמלווה זמרים, בעיקר בשמחות משפחתיות. חבלי הקליטה של המשפחה ברוכת הילדים בארץ היו קשים. שלוש־עשרה נפשות נדחקו לצריף במעברת גבעת־אולגה, והפרנסה לא הייתה מצויה להם. למרות רצונו העז להמשיך לרכוש דעת, נאלץ אלי לצאת לעבודה, כדי לסייע בפרנסת עשרת אחיו ואחיותיו. הוא עשה כן משום שלגבי דידו הייתה המשפחה חשובה מכל, ולמענה נכון לוותר על שאיפותיו האישיות. הוא עבד כפועל בבית האריזה בחדרה. אלי היה אוהב שמחה, אוהב חיים ואוהב אדם. למרות הדלות השכיל להשרות בבית אווירה של עליצות. הוא אשר הכניס שמחה בבית העני, אך החם. כשהיו כל בני המשפחה מתכנסים בחגים, היה אלי משעשע ומצחיק את כולם וגורם להם שמחה רבה. בערבי פסח היה טורח בניקוי הבית ובצביעתו. הוא היה ידיד ורע לכל. מעולם לא היו לו שונאים. הוא היה נוח לבריות, מאיר פנים, רחב־לב ונכון לסייע.

אליהו גויס לצה"ל בפברואר 1966, ולאחר שני חודשי טירונות נשלח לקורס משגיחי כשרות. לאחר שסיימו בהצלחה הוצב ליחידה של חיל האוויר במרכז הארץ. אלי היה מסור לתפקידו ומפקדיו העידו כי מלאו בשלימות. כל העת העיקה עליו המצוקה שבבית אבא אך הוא שמר את לבטיו לעצמו, ואיש מהמשרתים במחיצתו לא יכול לדעת מה גדול צערו וסבלו של הצעיר מאיר הפנים, בעל החיוך הקונדסי. מפקדיו התחשבו במצב ונתנו לו חופשה ארוכה ללא תשלום כדי שיוכל לסייע

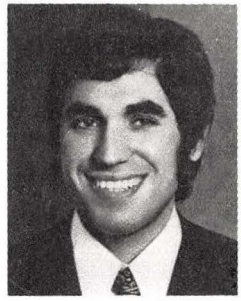
בפרנסת המשפחה. במרוצת שירותו הסדיר הוענק לאלי "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר עבד במפעל הצמיגים "אליאנס" בחדרה. בשבתות ובחגים היה משעשע את ילדי אחיותיו הבוגרות, היה קונה להם צעצועים ומשמח אותם בדברי מתיקה. כפעם בפעם היה נקרא לשירות מילואים ביחידתו החדשה – גדוד קרבי של חיל התותחנים. גם כאן קנה את אהדת מפקדי היחידה וחייליה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אלי ליחידתו ועבר עמה ימים קשים בקרבות נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י' בשבט תשל"ד (2.2.1974) נפל אלי בעת מילוי תפקידו בגובתא־אל־חשב בגולן. למחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחדרה. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי היה אהוב על כל חיילי היחידה. הוא היה נבון, שקט וממושמע. הוא קנה לו מקום של כבוד, בגלל נכונותו הרבה לעזור לחבריו. דמותו השקטה וצחוקו התמידי והמלבב יישארו בלבנו לעד".

הוריו תרמו לזכרו ארון־קודש לבית־הכנסת "ברית־שלום" בשיכון "סלע" בחדרה.

סויסה, ארמונד

ארמונד, בן זוהרא וניסים, נולד ביום ז' בתשרי תש"י (30.9.1949) בקזבלנקה שבמרוקו. הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו, אבל את שנתו האחרונה בבית־הספר היסודי כבר עשה בפנימיית כפר חב"ד, שהגיע אליה לאחר עלייתו ארצה עם משפחתו, בשנת תשכ"ג. בכפר חב"ד גם סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי וזכה בתעודת בגרות. סויסה – כפי שכינוהו בחיבה ידידיו הרבים בכפר, היה תלמיד טוב הרבה מעל הממוצע. הוא ניחן בקסם אישי רב, שבזכותו התחבב על מוריו ועל מדריכיו. מילדותו הצטיין בכושר מנהיגות טבעי ובחן כובש־לב ובכל מקום שנקלע שמה, נהגו להכתירו כמנהיג הבלתי רשמי של החבורה. הוא היה חברותי, מלא עליצות ושמחת חיים. בזכות חוש ההומור הנפלא שלו הייתה ידידותו מבוקשת וחברתו רצויה בכל אירוע חברתי, בכפר ואחר־כך בצבא. ארמונד היה בן מסור ואוהב, שידע להוכיח את אהבתו במעשים. כבר בהיותו בן עשר ידע לנצל כל שעת פנאי כדי לעבוד ולהשתכר. הוא היה גאה בעצמאותו הכלכלית וביכולתו לדאוג לצרכיו בעצמו. הוא הגדיל לעשות והיה שולח מידי חודש סכומים קטנים, שהצליח לחסוך, לעזרת משפחתו הגדולה. את אהבתו העזה ביטא ארמונד גם במכתבים הרבים שכתב לבני המשפחה, מכתבים שהיו מלאים געגועים וחיבה. הוא נהג לבלות את חופשותיו עם בני המשפחה ותמיד זכר להביא מתנות קטנות, המעידות על תשומת־לב, להורים, לאחים ולאחיות. לפלא הוא כיצד הספיק ארמונד, שעבד בשעות הפנויות מלימודים, לעסוק גם בתחביבים ובשאר פעולות של בני גילו. הוא היה גם חבר פעיל בארגון "בני עקיבא", עסק בספורט

ובעיקר הרבה לקרוא ספרות יפה ושירה. הוא גם נהג לאלתר מנגינות על שירים חסידיים ואלתוריו, בהם השקיע מלבו ומנפשו, הפליאו את בני משפחתו וידידיו.

ארמונד גויס לצה"ל בסוף יולי 1969 והתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות, ולאחר שעבר קורס צניחה והוסמך כצנחן, המשיך את שירותו בקיבוץ זיקים, במסגרת גרעין "חלמיש". אחרי־כן עבר הסבה לחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות השריון והוצב ביחידה של חיל השריון. ארמונד כמו נולד למען השירות בצבא. הוא הקדיש את כל מרצו ואונו למטרה אחת: להיות חייל קרבי מעולה. כל מקצוע שלמד וכל תפקיד שהוטל עליו מילא בדבקות ובאחריות. כמו בכפר חב"ד כך גם בצה"ל היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק. רבים מידידיו ראו עצמם קרובים אליו כאחים. הקשרים שנוצרו ביניהם בזמן השירות לא נותקו לאחר השחרור מהשירות הסדיר, וגם לא פסקו לאחר שנפרדו דרכיהם.

זמן־מה לאחר שחרורו מצה"ל נשא לאישה את יפה חברתו, אך את בתו הבכורה, שנקראה על שמו ארמונדה, לא זכה לראות. במלחמת יום הכיפורים, השתתף ארמונד בקרבות הבלימה ברמת הגולן בתפקיד טען־קשר בטנק מדגם "סנטוריון". ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) ירד ארמונד בפקודת מפקדו מהטנק שלו כדי לגשת לנגמ"ש סמוך ומאז נעלמו עקבותיו. הוא הוכרז כנעדר ולאחר גילוי גופתו כעבור זמן הוכרז כחלל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים לרעייתו כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל טוב וחבר מסור. ארמונד נתן את חייו למען מולדתו".

הוריו תרמו לזכרו נברשת לבית־כנסת בנהריה.

סויסה, יעקב

יעקב, בן ימנה ודוד, נולד ביום כ"ח בכסלו תש"ה (14.12.1944) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. יחד עם אביו – שליח ציבור, מוהל ושוחט – נדד הרבה בקהילות ישראל במרוקו ולכן נבצר ממנו ללמוד לימודים סדירים. לאחר שהמשפחה עלתה ארצה התרגשו עליה כמה אסונות בזה אחר זה, ויעקב בן השלוש־עשרה נאלץ לצאת לעבוד כדי לסייע בפרנסת הבית. בכל המקומות שעבד בהם אהבוהו וחיבבוהו בשל חריצותו, יושרו, מסירותו ושִקידתו. את שעות הפנאי שלו הקדיש לעסקנות ציבורית. הוא היה חבר במועצה הדתית מבשרת ציון וכן חבר ועד בית־הכנסת "ישמח משה" במבשרת ירושלים ומועמד למועצה המקומית מבשרת ציון.

יעקב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1962, והוצב להג"א. הוא עשה ככל שיכול כדי להעלות את הפרופיל הרפואי שלו. אף שנותח בחזהו וסבל מכך רבות, העלים את כאביו מרופאי הועדה הרפואית ולאחר זמן רב צלח מאבקו בידו והוא הוצב לחטיבה

הירושלמית. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב ובצייתנותו.

יעקב היה פעלתן מאוד, נמרץ, שופע חיוניות, בעל יזמה ותבונת כפיים. הוא לא בחל בכל מלאכה וכל שהוטל עליו מילא בנאמנות ובאהבה. מעולם לא הקפיד עם הזולת, סייע לכל אדם, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות, נענה ברצון לכל בקשה והיה טוב ומיטיב לכול. חבריו אהבוהו על אדיבותו ונימוסיו הטובים, על עדינות נפשו ונועם הליכותיו, על היותו נוח לבריות ואיש סוד נאמן, ובעיקר על הכנסת האורחים שלו, שהצטיינה ברוחב לב. בשנת 1965 נשא לאישה את חברתו דבורה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב לבניו ולבתו. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא יעקב לשירות מילואים בסיני ובפרוץ הקרבות עמד על משמרתו באזור התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נתקלה יחידתו במארב מצרי בין מוצב "אורקל" למוצב "לחצנית", ובקרב שהתפתח נפגע יעקב ונהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, ארבעה בנים ובת, אם, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה, לוח זיכרון וספר הזוהר לבית־הכנסת "ישמח משה" במבשרת ירושלים.

סויסה, משה

משה (מומי), בן שרה ושלמה, נולד ביום ט' בחשון תשי"ג (29.10.1952) בטבריה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי־ממלכתי ד' ואחרי־כן התקבל לבית־הספר התיכון "הגליל" בטבריה, שם סיים שתי שנות לימוד. בתום לימודיו התקבל למוסך "אגד" בטבריה ועבד כמכונאי. עוד מילדותו אהב ספורט ונמשך בעיקר לענף הכדורגל. הוא שיחק ב"הפועל" טבריה, בקבוצת הנוער, היה שחקן מצטיין ונשקף לו עתיד מזהיר במסגרת קבוצת הבוגרים, לאחר שירותו בצבא. כמו־כן שיחק בכדורסל באגודת "אליצור" ובטניס שולחן. הוא היה גם חבר בתנועת "הצופים" ובתנועת צופי־הים, בשבט "כנרת", ותחביבו העיקרי היה דיג. הוא הצטיין ביחסו הלבבי לחבריו והיה מוכן תמיד לעזור לזולת. גם כאשר נדרש לוותר על זמנו ועל נוחיותו, מעולם לא היסס ולא ניסה להתחמק ממתן עזרה לכל דורש. לכן היה אהוב על חבריו בבית־הספר ובתנועה.

משה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, עבר שם קורס והוסמך כשריונאי. הוא הוצב בחטיבת שריון בסיני ולאחר כחצי שנה נשלח שוב לבית־הספר לשריון, כדי להשתלם בקורס מפקדי־טנקים. בסיום הקורס היה בין החניכים המצטיינים ונתבקש להישאר בבית־

הספר לשריון, כדי להדריך בקורסי מפקדי טנקים. לסירובו לשמש כמדריך נתן שני נימוקים: האחד – אין הוא רוצה לעזוב את יחידתו בדרום ואת חבריו; והשני – הוא רוצה לשרת בקווים הקדמיים ולא באזור מרכז הארץ. כך הוחזר מומי לחטיבתו בסיני כמפקד־טנק. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה באזור הקרבות והשתתף בלחימה מתחילתה. תוך כדי קרב נפגע הטנק שלו והוא עבר לטנק אחר. כך החליף מספר טנקים עד שהצטרף לצוות של טנק שלא היה שייך ליחידתו. יחד עם אנשי הצוות יצא להילחם באזור "החווה הסינית" וביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. לאחר כעשרה חודשים שנחשב כנעדר, נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה היה לוחם מעולה – – – היה מפקד מסור ודואג לחייליו, הגון וישר אתם. כולם אהבו אותו, רצו תמיד את קרבתו, משום שהיה צנוע ומשום שהחובה עמדה תמיד לנגד עיניו. כל משימה וכל תפקיד שהוטלו עליו, היו מבוצעים בדייקנות ובמסירות. היה חשוב לו לשרת עם חבריו בקו הראשון והיה חשוב לו להימצא בקרב יחידה נבחרת. כשהייתה לו אפשרות לעזוב את יחידתו ולשרת קרוב לביתו, הוא סרב באומרו 'אם אני, הוא ואתה לא נהיה פה, מי יהיה?' הנכם יכולים להתגאות בבן כמשה, בן שחונך לערכים נעלים, יושר, הגינות ומסירות; בן שאהבת המולדת הייתה לנגד עיניו והוא הקריב למענה ולמען עמו את היקר ביותר, את החיים. בנכם משה היה משכמו ומעלה בכל מעשיו. יהי זכרו ברוך".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, שבה כלולים מדברי בני המשפחה וחברים על דמותו.

סויסה, ציון

ציון, בן פיבי ושלמה, נולד ביום כ"ט בטבת תשי"ד (4.1.1954) במוגָדוֹר שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רש"י ובבית־הספר היסודי "תחכמוני" בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "שבח", במגמה של מסגרות וחרטות. ציון היה חובב ספורט נלהב, הרבה לעסוק באימון גופני, הרבה לעסוק באימון גופני, ונמנה עם חברי נבחרת הנוער בכדורגל של קבוצת "שמשון" תל־אביב. הוא הקדיש הרבה משעות הפנאי שלו לקריאה. בדרך כלל היה יושב בית ואהב לבלות בקרב בני משפחתו. הוא סעד את מיטת אחיו החולה, הרבה להשתעשע עם אחייניתו ונתן לה מתנות רבות. הוא היה רציני בגישתו לחיים, צנוע ועניו, והשתדל תמיד שלא להכביד על הזולת. אדיב היה ומנומס, נעים הליכות ועדין נפש, ומתרחק מריב וממדון. כל ימיו היה בן מסור וממושמע, דאג לענייני הבית ולצרכיו, סייע להוריו ככל שיכול ורחש להם כבוד ואהבה.

ציון גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", בקורס טנקים ובקורס למדריכי מקצועות השריון. לפני שנסתיים הקורס פרצה המלחמה וחניכיו נשלחו לחזית. ציון היה אהוב על מפקדיו ועל פקודיו. הוא לא הקפיד אתם בענייני משמעת אך דרש מהם ביצוע מדויק של התפקידים שהטיל עליהם. הוא שימש לחבריו דוגמה בסבילותו ובמזגו הטוב. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב מכתבים הביתה ולהודיע על שלומו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ציון בקרבות הבלימה שנועדו להדוף את התקפות המצרים בסיני. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נהרג ציון בקרב ליד "החווה הסינית" בגזרה המרכזית. הוא יצא בטנק לחלץ פצועים. הטנק נפגע בטיל וציון הצליח להיחלץ מתוכו, אך כאשר ירד ממנו פגע בו טיל אחר והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ציון היה מפקד ואיש מקצוע מעולה, חייל מצטיין ומסור, וידע להשרות על אנשיו רוח טובה".

סויסה, ציון

ציון, בן תמר ויצחק, נולד ביום ד' בטבת תשי"ב (2.1.1952) בקזבלנקה שבמרוקו, ובשנת תשט"ז עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה התיישבה במושב גדיש, שם למד ציון בבית־הספר היסודי "מגן". במושב היה חבר בחוג הספורט, ומכיוון שהצטיין בהישגיו נשלח להשתתף בקורס ב"מכון וינגייט". מגיל צעיר ניכר אצלו כישרון לזמרה והוא היה מנעים שירה למשפחתו ולחבריו בערבים ובמסיבות. משסיים את חוק הלימודים, למד שנתיים בישיבת "בני עקיבא", ואחר־כך סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי "אורט", במגמה של מכניקה.

ציון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. מכיוון שהיה רתך, מסגר וחרט לפי מקצועו, שובץ בחוליה הטכנית וסיים את שידות החובה כמפקד החוליה. באוגוסט של שנת 1973 התנדב לשירות בצבא הקבע, אך הספיק לשרת חודש אחד בלבד. במלחמת יום הכיפורים שירת עם יחידתו ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונפל בקרבות הבלימה הקשים, שהתחוללו בין חושנייה לנפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "ציון היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

לזכרו תרמה המשפחה ספר תורה לבית־הכנסת במושב גדיש.

סולומוביץ, שלמה

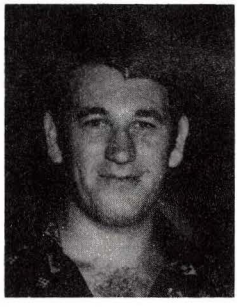
שלמה (סולו), בן מלכה ושלום, נולד ביום י״ט בכסלו תשי״ד (26.11.1953) בכרכור. הוא למד בבית־הספר היסודי בכרכור, ובישיבה התיכונית ״מדרשית נועם״ בפרדס־חנה. כבר בבית־הספר היסודי התגלה כתלמיד כשרוני ובלט בשקידתו וביחסו הרציני ללימודים. חבריו ומוריו ציינו את נכונותו הכנה לעזור לחבריו ולקדמם בלימודים. גם בישיבה התיכונית נמנה עם הדמויות היותר בולטות, גם בלימודים וגם בהתנהגותו. שלמה היה בעל אמונה רבה, והקפיד בתפילה ובקיום מצוות. הדקדוק במצווה קלה כבחמורה היה נר לרגליו. בלימודיו הגיע להישגים מרשימים, גם בלימודים הכלליים וגם בלימודים התורניים. סיפר עליו מחנכו מהישיבה התיכונית: ״ידעתי שהיה גדול ומעולה, וברור לי שמה שקלטה עיני מזיו אורו, אינו אלא קרן קטנה משלל זוהרו. כאשר דברי לא היו תמיד משכנעים, אם המדובר בסוגיית גמרא ואם בסעיף הלכה, נפרד שלמה ממני כשחיוך סלחני ומבוגר על פניו, כאומר במתק מיוחד, מלא ענווה – נו, הרי אתה מורה ואני תלמיד והסדר מחייב שאקבל ואשמע. אך הסדר היה הפוך. שלמה היה המורה הגדול ואני, לכלל תלמיד לא הגעתי״. סיפר עליו חברו מאותה ישיבה: ״כבר בשבוע הראשון להיכרותנו משך את תשומת לבי. הוא היה יורה את תשובותיו המדוייקות בשקט האופייני לו, ללא כל רהב היה מנתח ניתוח חד וברור והגיוני. גם בלימודים החיצוניים לא היה מן הזוטרים. הייתה לו אמביציה, שנשאבה ממקורות בלתי נדלים״.

שלמה גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971. בשל הצלחתו בלימודים וציוניו הגבוהים, חשב בתחילה להצטרף לעתודה האקדמית, אך כששמע על הקמת יישוב חדש בעיר האבות חברון, היא קרית־ארבע, זנח את תוכניתו הראשונה, ומתוך נאמנות למורשת האבות והבנה לצורכי השעה, הצטרף להקמת ישיבת ההסדר במסגרת הנח״ל המוצנח. באחריותו ובאהבתו לזולת, סייע לחבריו בשעות משבר ודאג לכל אלה שנתערערה במקצת אמונתם, או לתלמידים שהתקשו בלימודיהם. ראשי הישיבה מציינים, שהיה אחד מעמודי התווך של הישיבה ותרם רבות באישיותו הלבבית, בשקידתו ובתבונתו, לביסוס הישיבה ולהאדרת שמה. אהבת התורה, אהבת ארץ ישראל ועם ישראל מילאו את עולמו. הוא דבק במתנחלים, שמצא אצלם את הגשמת הערכים שהעריץ. בקרית־ארבע השלים הלכה למעשה את אשר למד. במסגרת שירותו גם עבר קורס תותחן טנק וקורס מקצועות טנק. הוא היה חייל ממושמע והקפיד לבצע את המוטל עליו בדרך הטובה ביותר. סיפר עליו חברו מהישיבה, צביקה: ״הייתה לי הזכות הגדולה להיות במחיצתו של שלמה וללמוד אתו. היה לו ראש פתוח והקליטה שלו הייתה מצויינת. הלימודים אתו היו מלאי חיים ותוססים. לשלמה היו דעות מגובשות מאוד בכל הנוגע לנושאים שונים. הוא התייחס לכל במלוא הרצינות. יחד עם זאת היה בחור טוב לב, הנכון תמיד לעזור לחבריו, וכולו היה מלא אושר בעולמו של הקב״ה. הייתה לו שמחת חיים תמימה, שסחפה אתה את האחרים״. סיפרה עליו הרבנית רות ולדמן: ״לסולו הייתה איזו שלמות עצמית, חסרת

התלבטויות. כל־כך בטוח היה בדרכו אשר בחר, וכל־כך שלם היה עם אמונתו. הוא דבק במשפחות של קרית־ארבע ואהב אותן ללא גבול. הוא היה מאוד מאושר שמצא בקריה אידיאליזם טהור, כפי שחפצה נפשו". סיפר יהושע: "שלמה שמו, ושלם היה בכל מיני שלמות. סולו קראנו לו, ואכן, היה הסולן בחבורה. בכישרונותיו הגדולים, ביראתו הקודמת לחכמתו, ובשקידתו, התעלה תוך זמן קצר למדרגות גבוהות של תורה ויראת שמים". בימים הנוראים של שנת תשל"ד, נשלח לשמש כשליח ציבור באחד מבסיסי צה"ל בצפון. כאן גם מצאה אותו מלחמת יום־הכיפורים, כאשר יחידתו שלו נלחמה בקרבות הבלימה בדרום. במלחמה שימש כתותחן טנק ובמשך כל ימי הקרבות דאג לשמור על המצוות, ולא החמיץ גם אחת מהן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לחם במסגרת "כוח נתי" ליד נסאג' לרגלי הר קרין, ובקרב זה נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכרכור. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה הוכיח עצמו כלוחם וכאדם"; שר הביטחון דאז, משה דיין כתב: "הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. שלמה היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו".

סולומון, צפניה

צפניה, בן בתיה וזליג, נולד ביום א' בכסלו תש"י (22.11.1949) בנחלת יהודה, בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז" בשיכון המזרח שבעיר. את לימודיו התיכוניים המשיך צפניה בגימנסיה של ראשון לציון, וסיים אותם במכללה הישראלית ברחובות. כבר בבית־הספר היסודי ניכר כתלמיד עירני ומצליח, בעל תפיסה מהירה ושופע רעיונות מקוריים. בילדותו נפצע אביו ברגלו והיה נכה צה"ל. הסבל שעבר על האב הטביע חותמו על הילד, שהיה חדור דאגה לאביו והפך להיות לו למשענת נפשית. האב היה מתעודד ברוחו כל אימת שעשה בחברת בנו, וכשהיה מודאג מאוד נהג צפניה לומר: "אבא, אתה בריא כמו שור — תפסיק לדאוג!" בחברת הילדים היה פעיל מאוד, והיה גם חבר בתנועת "הנוער העובד". היה לו חוש אחריות מיוחד במינו. קרה פעם שהתלמידים רוקנו את האוויר מגלגלי מכוניתו של אחד המורים. משהזעיקו את המורה, ברחו כולם ובמקום נשאר רק צפניה, שנתן על כך את הדין ונשא בעונש — שינון פרקי תנ"ך רבים בעל־פה. במכללה הישראלית השתלם במגמה לטכנאות רדיו. הוא היה חובב אלקטרוניקה מושבע והיה בונה מכשירי רדיו ומערכות סטריאופוניות במו ידיו. סיפר עליו חברו ציון: "זכרונות רבים יש לי מצפניה. הוא היה גאון באנגלית, אני זוכר שכולם היו מבקשים את עזרתו במקצוע זה. היה לו כישרון יוצא מן הכלל לשפות. צפניה היה גם שובב גדול. פעם, כאשר נערכו מבחנים לכניסה למקהלה, ניסו כולם להשתמט. צפניה לא השתמט, רק השתעל בצורה כל כך משכנעת, שהמורה החליט כי מוטב בלעדיו". סיפרה עליו מורתו: "צפניה זכור לי

כבעל פרצוף חייכני ומלא, אפו רחב היה ומנומש, שתי עיניים עירניות היו מתרוצצות בחוריהן, כאילו חושבות איזה תעלול כדאי לבצע. כשנכנס לכיתה מיד הבחנתי ש׳יהיה שמח׳, כלומר — שהצטרף לשורותינו עוד ׳תכשיט׳ פיקח ושעלי לעמוד על המשמר. בימים הראשונים עוד התבודד והיה מבויש, אך לאחר מכן התחילו להישמע הקולות: ׳המורה, תגידי לצפניה, הוא משך לי בצמה׳, או: ׳תגידי לצפניה, הוא צבט אותי׳. למרות כל זאת הרגשתי אליו קשר מיוחד, וקיבלתי בחיוך את תעלוליו. כשגדל אמנם התבגר בנפשו, והפנה את יצר השובבות שלו לאפיקים הנכונים״. סיפר עליו מנהל בית־הספר היסודי: ״אני זוכר את צפניה כשנכנס לחדרי וחיוך על פניו. לא פחד ולא היה במבוכה. במשך הזמן החל להיות אצלי אורח קבוע. פעם אחת הגיע אלי בלוויית עוד שניים. שאלתי כל אחד מהם על העונש, שלדעתו מגיע לו. צפניה בתורו ענה: ״אני — כלום״, וצחק. בזכותו סלחתי לכולם. צפניה היה עירני מאוד, פיקח, עליז ואהוב מאוד על כל חבריו״.

צפניה גויס לצה״ל בראשית מאי 1968 והוצב לחיל הרגלים. הוא ביקש להתנדב לצנחנים, אך הוריו התנגדו שישרת ביחידה קרבית בשל פציעת אביו. משראו את רצונו, ויתרו על התנגדותם והתירו לו להצטרף לצנחנים. במסגרת שירותו עבר קורס מ״כ רובאי, קורס מ״כים חי״ר וקורס צניחה. את כל האימונים הקשים עבר בחיוך, ונהג לומר: ״הכל חוויות״. במסיבת הסיום של קורס המ״כים היה צפניה ״מסמר״ הערב, ושמו נזכר בכל המערכונים והפיליטונים שהוצגו. לאחר הקורס המשיך בהדרכה כמ״כ וכסמל, ואחר כך כרס״פ. הוא היה ידוע כמפקד נוקשה, אך ניחן בחוש צדק וברוח טובה. עברו עליו תקופות של שירות מבצעי בקווים, בעיקר במרדפים בבקעת הירדן. בעלון הפלוגה תיאר בחרוזים את הלחץ הכבד, שהיו נתונים בו בזמן השירות בבקעה: גישוש, מארבים, מרדפים ומסעי אלונקות. על הכל כתב בהומור ובחיבה. להוריו כמעט שלא סיפר על העובר עליו בצבא והדגיש תמיד את ביטחונו העצמי מול דאגתם. כאשר הגיעה עת שחרורו מהשירות הסדיר, נוצר עימות חריף בין שתי אהבותיו: חברתו לאה והצנחנים. בעידוד מפקדיו רצה להתנדב לשירות בצבא הקבע, ואילו לאה רצתה אותו לעצמה. לבסוף הכריע לטובת אשתו לעתיד. כאשר סיים את שירות החובה בראשית מאי 1971, נרשמו בתעודת השחרור שלו המלים הבאות: ״חייל מסודר, מאורגן ועובד למופת. בעל כושר מנהיגות ושליטה בכל מצב קשה״.

לאחר השחרור החל צפניה להשלים את בחינות הבגרות, שחסרו לו כדי להגשים את חלומו: לימוד הנדסת אלקטרוניקה באוניברסיטה. הוא סיים בהצלחה את הבחינות והספיק ללמוד שנתיים במכללת ״אוקספורד״ בתל־אביב. בספטמבר 1971 נשא לאישה את חברתו לאה והזוג הצעיר החל להקים את ביתו בראשון לציון. לאחר נופלו נולד בנו צפניה־גלעד. במלחמת יום־הכיפורים שירת כנגד רובאי בחזית הדרום. בתחילת המלחמה מלאה פלוגתו משימות של סיור בעורף האויב. בליל הצליחה הייתה פלוגתו בין הראשונות שעברו את התעלה, ובמשך שלושה ימים ביצעה משימות של כיבוש מוצבים והגנה עליהם. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), מוצאי שמחת תורה, הותקף המוצב על־ידי כוח קומנדו מצרי. צפניה היה הראשון שהגיע לעמדה והפעיל את המא״ג בקצב מסחרר. לאחר כרבע שעה נסוגו המצרים והשאירו אחריהם עשרות חללים. בקרב זה נפגע צפניה מכדור בראשו ונפל. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של ראשון לציון. השאיר אחריו אישה, בן שנולד לאחר נפילתו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "צפניה היה מהחיילים המצטיינים במחלקתו. חסון היה, עליז ובעל מוראל גבוה. הוא התנדב לכל משימה קשה ועזר תמיד לרעיו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר ובו מדברי חברים על דמותו וכן קטעים ממכתביו.

סולימאני, יעקב

יעקב, בן מלכה ואהרון, נולד ביום כ"ג בשבט תש"ז (14.2.1947) בפרס, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1952, כשהיה בן חמש. הוא למד בבית־הספר היסודי "שקמים" בשדרות והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־אזורי "שער הנגב". ינקלה, כפי שכינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד עירני ומלא מרץ וחיות. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן והצליח יפה בלימודים. בבית־הספר היה בין התלמידים הבולטים מבחינה חברתית. מעטים היו האנשים שלא הכירוהו, אם לא בשמו, אז לפחות לפי מראה עיניים. את שעות הפנאי בילה במועדון הנוער ושם נתגלה לראשונה כישרונו המיוחד לפעול עם אנשים ולהפעילם. בעיקר הצליח בעבודה עם נוער ועם ילדים. הוא החל בעבודה חשובה זאת כמתנדב והדבר כבש את לבו. תוך כדי מעשה הבין שעתידו טמון בעבודה עם נוער. כאן מיצה את מלוא כוחו ואת כל כישוריו. הוא הרבה להשתתף בקורסים שונים, והתקדם בכוחות עצמו. ינקלה סיים בהצלחה קורס פעילים וחש עצמו ראוי לקבל תפקידים אחראיים בוועדות החברה הקבוצתיות של המועדון. עד מהרה יצא שמו לתהילה בין האנשים שעבדו אתו. הם למדו להעריך את ביטחונו העצמי ואת אמונתו בנערים שהופקדו בידיו. השקט שלו ורצינותו השפיעו על הנערים שבטיפולו ואפילו הפרועים שבהם למדו להקשיב בשלווה לדבריו. קרנה ממנו שלמות פנימית, שהשרתה ביטחון ורוח טובה על כל אדם שפגש בו. הצלחתו הרבה בעבודתו דרבנה אותו להמשיך ולהתקדם בתחום זה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס למקצועות השריון והשתלם בתותחנות ובנהגות. לאחר שסיים את הקורס הוצב לחטיבה שבע, בתפקיד תותחן טנק. השירות בחטיבה הפך אותו ללוחם מעולה ולחייל ממושמע למופת. מפקדיו ידעו שיוכלו לסמוך עליו וכי ימלא בשלמות כל משימה שיטילו עליו. חבריו ליחידה מצאו בו חבר נאמן, שאפשר לספר לו כל דבר המעיק על לבם. למרות שעיסוקיו בצבא לא הותירו בידיו הרבה זמן פנוי, לא נותקו קשריו עם המועדון בשדרות. בכל חופשה הקפיד לבקר אצל חניכיו ולראות כיצד מתקדם הטיפול בתחומים השונים שעסק בהם לפני גיוסו. הנערים היו גאים בחייל שלהם והוא שמח לשמש להם דוגמה ואתגר לשאיפותיהם.

לאחר תום שירותו הצבאי חזר ינקלה לשדרות והתמיד בעבודתו עם הנוער של העיירה במשך ארבע שנים תמימות. מקץ תקופה זו הרגיש שהוא בקי כל צורכו בעבודת השדה וכי עתה הגיע הזמן להקנות לניסיון המעשי גם בסיס תיאורטי. הוא נרשם ללימודים במכון להכשרת מדריכי נוער בבאר־שבע והתחיל מרחיב את ידיעותיו בתחום בעיותיו של הנוער. לאחר שסיים בהצלחה את הלימודים במכון, חזר לשדרות, והפעם הוטל עליו לנהל את המועדון, ששנים לא רבות לפני כן היה בו חניך. הוא היה מנהל שהכיר את המועדון שלו לפני ולפנים. כיוון שבמועדון זה עברה עליו ילדותו, לא הייתה בעיה זרה לו והנערים הרגישו שיש כאן אדם המבין אותם. ינקלה היה אדם שצמח מתוכם, ורבים מהם ראו בו אח בוגר, שאפשר לפנות אליו בכל בעיה, בלא בושה ובלא פחד. הם ידעו שתמיד ימצאו אצלו אוזן קשבת ולב פתוח. במלחמת יום־הכיפורים השתתף ינקלה בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו על גדות תעלת סואץ, ליד גשר פירדאן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נהרג ינקלה מפגיעה ישירה בטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדרות. השאיר אחריו אישה והורים.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה; במלאת שנה לנפילתו, נחנכה סדנא חינוכית לזכרו בבית הנוער העירוני בשדרות.

סולימנוב, רחמים

רחמים (רמי), בן רחל ושמואל, נולד ביום י״א בתמוז תשי״ג (24.6.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תל־חי״ ואם כי היה ילד מוכשר ונבון, לא יכול להמשיך את לימודיו בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה. הוא נאלץ לצאת לעבודה והתמחה בליטוש יהלומים, שהיה מקצועם של אחיו המבוגרים ממנו. במשכורת שהשתכר תמך בבני ביתו. רחמים, או רמי כפי שכונה בפי כול, היה נער חביב, שהכול אהבוהו. ילדותו הקשה, ההנאות והלימודים שנמנעו ממנו, לא הפכו אותו מר נפש. להיפך: הוא אהב חיים וידע לבלות, היה טוב־לב ונעים־הליכות. תמיד נהג ברוח טובה ובחוש הומור והיה מוכן לעזור לכל אדם. עם בני משפחתו, וביחוד עם הוריו קיים יחסים נפלאים, ורחש להם כבוד ואהבה. אם כי היה צעיר הבנים, נשמעו הכול לדבריו הנבונים. היה לרחמים כישרון מיוחד בתחום האלקטרוניקה, ומילדותו נהג לטפל במכשירי חשמל ישנים ולהרכיבם מחדש. הוא הצטער מאוד על כי לא ניתן לו ללמוד את המקצוע, ותכנן לעשות זאת בבגרותו. כמו כן הייתה לו נטייה טבעית למכונאות, ותמיד נהג לתקן את האופנועים ואת המכוניות של השכנים. רמי אהב מאוד מוסיקה, ומוסיקת פופ בעיקר, ובימי שישי היו מתכנסים אצלו חברים רבים ומאזינים לתקליטים.

רחמים גויס לצה״ל בראשית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס תותחן טנק וקורס למקצועות טנק. בחופשות עזר לאחיו בניהול המסעדה שלו, אם כי שירת בתנאי שדה קשים והיה עייף מאוד. אמנם הוא הפציר בו לנצל את חופשותיו למנוחה ולבילויים, אבל רמי חש צורך לעזור. ״חופשה אינה חופשה

בשבילי", נהג לומר, "אם איני מרגיש שתרמתי משהו למשפחה". רמי היה מסור מאוד לתפקידו בצבא, וחבריו סיפרו עליו, שגם כאשר חלה לא בזבז זמנו לבטלה. הוא היה עובד קשה, ולעתים אף הרבה יותר מהנדרש. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הצפון, ברמת הגולן. בקרבות הבלימה שנערכו באזור תל ג'וחדר ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו ורחמים נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רחמים היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. הוא ביצע את המוטל עליו בנאמנות ובמסירות".

סולניצה, ירחמיאל־דב

דב, בן שרה ז"ל ואברהם, נולד ביום י"ב בניסן תש"ה (27.3.1945) בגבעתיים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אהל יעקב" בתל־אביב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "גבע". הוא היה תלמיד מצטיין ועשה לילות כימים למען הרחבת ידיעותיו והעמקתן. מעולם לא הסתפק בלימודי בית־המדרש ונמשך גם אחר לימודים בתחום התרבות הכללית. הוא השכיל לדלות גם מאלה וגם מאלה יסודות שנראו לו חיוביים וחיוניים. הוא היה נער שקט ורציני, אך ידע להיאבק על מטרות שהציב לעצמו בלימודים. ישר היה ובעל חוש לצדק. כשראה מעשה עוול לא היסס להוקיע את מבצעו. הוא היה חביב ונעים הליכות עם חבריו ובן מסור למשפחתו, הקדיש הרבה מזמנו לעזרה בבית, ועשה ככל יכולתו למען כל אחד מבני המשפחה.

דב גויס לצה"ל במחצית מאי 1963 והוצב לחטיבת "גולני". בחטיבה עבר קורסים שונים והוכשר כלוחם בה. הוא היה חייל טוב, מסור ואחראי. כל תפקיד שהוטל עליו ביצע עד תומו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב לשירות מילואים, ולפרנסתו עבד כמפעיל ציוד מכני. הוא הקדיש זמן ומרץ לעבודתו עד שהצליח להקים חברה עצמאית של קבלנות לעבודות עפר. כשפרצה מלחמת ששת הימים הוצב דב כסייר וקשר על ג'יפ, אבל בפועל שימש כרובאי, מרנ"טאי, רגם ומקלען על זחל"מ. כל תפקיד מילא באמונה, בנאמנות ובביטחון. כשנתיים לאחר מלחמת ששת הימים נשא אישה והקים בית בישראל. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, ובאחת מהן עבר קורס והוכשר לשמש נהג בכלי רכב חדש שהוכנס לשירות בצה"ל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עמד דב בעצומו של הצום. עטוף בטלית קיבל את צו הקריאה ומיהר להצטרף ליחידתו, אבל לא שכח למלא את תרמילו מכל טוב בשביל חבריו, לסעודה אחרי הצום. הוא ארגן את כלי רכבו ובעזרת חבריו הכינו לקרב. כל הלילה נהג עד שהגיעו לרמת הגולן. יחידתו נשלחה לתל־פארס כדי לגרש את כוחות האויב מהתל. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), לאחר שהתמקמה היחידה על התל פגע פגז

בחזית הרכב של דב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין "זכרון־מאיר" בבני־ברק. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דב שירת ביחידתי כלוחם. הוא גילה עוז רוח ואומץ־לב בעת מילוי משימותיו תחת אש. הוא היה חבר מסור, רע נאמן וחייל ממושמע". ועוד מוסיף וכותב מפקדו: "בקרבות שימש לנו דב דוגמא ומופת. ביטחונו ונסיונו הקרבי עזרו לחיילים הצעירים ממנו להתגבר על חששות הקרב הראשון. בהומור המיוחד לו ובחביבותו, השרה ביטחון בלב כולנו".

סוסאן־שושן, יצחק

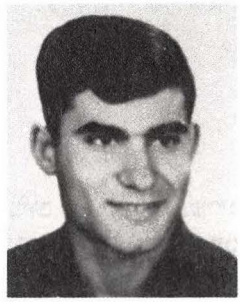
יצחק (ג'קי), בן הלן ושמעון, נולד ביום ב' בניסן תשי"ד (5.4.1954), בעיר סתת שבמרוקו, ועלה עם משפחתו לארץ במאי 1956. במשך שנה ישבה המשפחה בקיבוץ חמדיה, ולאחר מכן עקרה למצפה רמון, שם למד יצחק בבית־הספר היסודי. יצחק, או ג'קי כפי שכונה בפי כל, היה נער תוסס ומלא חיים. אף־על־פי־כן הקדיש שעות ארוכות וסבלנות מרובה לציוריו וללימודי המוסיקה שלו. הוא ניגן באקורדיון, והמוסיקה הייתה אחת מאהבותיו הגדולות. ג'קי היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ובארגון "הפועל". בהיותו ספורטאי מעולה ונלהב, הקדיש את מיטב זמנו לאימונים. הוא השתתף בחוג לג'ודו, שיחק בכדור־יד והיה חבר בחוג לטיסנאות. בקפיצות לגובה ולרוחק השיג מקומות ראשונים, והשתתף לא פעם בצליחת הכינרת. כשהיה בן שתים־עשרה עברה משפחתו להתגורר באשדוד, שם למד בבית־הספר התיכון המקיף. כבר בימיו הראשונים בעיר, גילה את הים. הוא נהג להתרוצץ על החוף, לדוג דגים, לשחות הרבה ולערוך ריצות בחולות. מכיוון שהצטיין באימוני הגדנ"ע, נשלח לקורס מ"כים וסיים בהצטיינות. כמו־כן השתתף בחוג לריקודי עם.

יצחק גויס לצה"ל בראשית מאי 1973 והוצב לחיל הרגלים. אם כי זכה בהמלצות להמשיך את לימודיו הגבוהים בבית־הספר לחינוך גופני, החליט לשרת קודם לכן בצבא. הוא התנדב ליחידת צנחנים, אך את הכנפיים ואת הכומתה האדומה לא הספיק לענוד. סיפרו עליו חבריו ומפקדיו ליחידה: "בטירונות היה שקט וצייתני והפגין כושר תפיסה גבוה וכושר גופני מעולה. אם כי סבל מרגל פצועה, יצא איתנו למסע של שמונים קילומטרים ועבר את מסלול המכשולים כמו כולם. אחר כך, בזמן המלחמה, ירדנו כולנו לאבו רודס והשתתפנו בכמה מרדפים. כאשר ג'קי לא יצא לאחד המרדפים, היה רב וכועס ומרגיש עצמו מקופח. כשהיה חוזר ממרדף היה זקוף, גאה וכולו אומר שמחה. לא מתאוות ההרג, חלילה, אלא בגלל ההרגשה: נלחמתי ויצאתי מנצח". במלחמת יום־הכיפורים היה עם יחידתו בחזית הדרום. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), התקבלה הפקודה לצאת לכיוון "החווה הסינית". הוחלט לשלוח חולית חילוץ, ומכל מחלקה נבחר חייל אחד. מספר מפקדו: "ג'קי ביקש ללכת, אם כי ידע על הקרבות המרים המתנהלים באזור. תוך כדי קרב נפגע

מצרור מקלע מצרי ונפל". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

סוסן, שלמה

שלמה (סמי), בן חביבה ודוד, נולד ביום י"ב באדר תש"ז (4.3.1947) בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה בשנת 1955. תחילה למד בעיר הולדתו, בבית־הספר "אליאנס", ובארץ למד בבית־ספר יסודי בראש־פינה ובעתלית, והמשיך את לימודיו ב"בית־הפקיד" ובטכניון בחיפה. שלמה נמנה עם חברי תנועת "הנוער העובד והלומד" והיה חובב ספורט נלהב, בעיקר למשחקי הכדורסל, טניס־השולחן והאגרוף. הוא זכה בהרבה תעודות, שהעידו על הישגיו הטובים. שעות רבות עשה על חוף ימה של עתלית, שם למד לאהוב את הים ואת מרחביו. הייתה בו נשמה של אמן ומשורר, וכפעם בפעם צייר ציורי נוף, רשם רישומים וכתב דברי שיר. הוא אהב מאוד את שירי רבינדרנת טאגורי "וחזר וקרא בהם שוב ושוב, שכן האהבה לטבע ולאדם הייתה אחד מיסודות נשמתו".

שלמה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" והיה לטען־קשר. הוא היה חייל ממושמע, אחראי ומסור לתפקידו, והשתתף בפעולות מבצעיות שונות, שבזכותן הוענק לו "אות השירות המבצעי". לאחר שנסתיימה תקופת שירות החובה שלו, שירת חודשים אחדים בצבא הקבע. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה לא סיפר דבר על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים.

שלמה היה איש מקצוע מעולה בתחום תכנות מחשבים, בהנהלת חשבונות ובסרטוט. הוא עבד בסניף "בנק דיסקונט" בחיפה, והיה מבקר איכות בתעשייה הצבאית. אהוב היה על הכול – על חבריו לעבודה ועל הממונים עליו. כולם הכירוהו שם כאיש צנוע וירא־שמיים, שאינו מתערב בעסקי הזולת, אך נכון לסייע לכל אדם שפנה אליו. הוא היה רציני וכבד־ראש, ושאיפתו ללמוד ונכונותו להעמיק לדעת היו לשם דבר בקרב חבריו. הוא האמין בכל אדם, האמין בטוב, בנעלה ובצודק, איש אמת היה, הגון, ישר ובעל מצפון, איש טוב־לב, בעל יד רחבה, אוהב את הפשטות ושמח בחלקו. שעות רבות הקדיש לעבודתו הציבורית כעובד קהילתי בעתלית. הוא ארגן את ילדי השכונה לפעילות ספורטיבית ונטע בהם גאווה על מושבתם ועל הישגיהם במשחקי הכדורגל והכדורסל. בשנת 1971 נשא את חברתו יהודית לאישה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו ואב אוהב את בנו הקטן, זיו. כשפרצה מלחמת יום־

הכיפורים גויס שלמה ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. שנים־עשר ימים לחם בקרבות הבלימה נגד המצרים, עד אשר נהרג ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) בקרב על גשר הפירדן, ממערב לתעלה. טיל קטיושה פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלמה ז״ל, ששירת כאיש צוות של טנק ביחידת השריון שבפיקודי, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו בנאמנות וללא דופי״.

סופיר, כמוס

כמוס, בן עליזה וחויטה, נולד ביום א׳ בשבט תשי״ג (17.1.1953), בג׳רג׳יס שבתוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו באוקטובר 1970. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היהודי שבעיר הולדתו, ובביתו גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והיה ישר דרך, שומר מצוות וְדבק באמונתו. הוא קיבל חינוך ציוני לאהבת ארץ־ישראל ועם ישראל והיה המניע העיקרי לעליית בני משפחתו לארץ. הוא ומשפחתו השתקעו בעיירה אופקים וכמוס נטל על עצמו את הדאגה לפרנסת המשפחה מרובת הנפשות. הוא עבד בבית האריזה של ״תנובה – אקספורט״ ואת כל משכורתו נתן להוריו, שכן היה המפרנס העיקרי של המשפחה. כמוס היה בן מסור ונאמן להוריו והשקיע מאמצים רבים כדי להקל עליהם ולסייע להם בהיקלטות בארץ החדשה. הוא שאף לבסס את מעמדה של המשפחה, להביא לה רווחה כלכלית ולסייע בהתאקלמות מלאה בארץ. נפילתו בקרב נטלה מהמשפחה את התומך והמפרנס העיקרי, שעליו הייתה כל משענתה.

כמוס גויס לצה״ל בתחילת אפריל 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות של תותח מתנייע. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע כמוס ונהרג בקרב ארטילרי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באופקים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״רב״ט סופיר כמוס ז״ל נפל ב־7 באוקטובר 1973, בקרב ארטילרי ברמת הגולן, בהדיפת האויב הסורי. כמוס ז״ל נפל בקרב על קיומה של מדינת ישראל, שהועמדה בפני השמדה. כמוס וחבריו הגנו על גבולות המדינה בחירוף נפש ובאומץ, מעטים מול רבים ויכלו להם. כמוס ז״ל היה חייל מסור ונאמן, בשגרה ובקרב, אהוד על חבריו ועל מפקדיו״.

הוריו תרמו ספר־תורה לזכרו לבית־כנסת באופקים.

סופר, הרצל

הרצל, בן שמחה וחואתו (ויקטור), נולד ביום כ״ג בתמוז תשי״ג (6.7.1953) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רש״י ביפו. לאחר שלמד שנה אחת בבית־הספר התיכון על־שם הרצוג ביפו, נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לצאת לעבודה ולסייע בפרנסת המשפחה. הוא היה חובב ספורט נלהב, ובעיקר אהב את משחק הכדורגל. בשכונתו ארגן קבוצת בני נוער, שהתאמנה ימים אחדים בשבוע והגיעה להישגים יפים. בשעות הפנאי הרבה להאזין למוסיקה, לשירים ולפזמונים. כמו כן אהב לבלות, לטייל ברחבי הארץ ולצלם נופים ואתרים. הרצל היה חברותי, אוהב אדם, רחק מריב ומסכסוכים וקיים יחסי חברות טובה עם כל ידידיו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו, הושיט יד לחלשים ולנזקקים ונענה לכל אדם ברצון ובחביבות. אדיב היה, עדין נפש ונעים הליכות. כל חבריו חיבבו אותו על שהיה אופטימי, שמח ובעל חוש הומור. הוא אהב להתבדח אך ידע להיות רציני ושקול בעניינים בעלי חשיבות. להוריו היה בן נאמן ומסור, רחש להם כבוד והערכה ועשה למענם ככל אשר יכול.

הרצל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לרגמים והוצב ביחידה של החיל. ביחידתו נחשב חייל טוב, ממושמע, אחראי ומסור לתפקידו. כל מפקדיו חיבבו אותו וחבריו ראו בו דוגמה של חייל מסור סבלני וממושמע. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב הביתה ומעולם לא סיפר על קשיים ומועקות, כדי שלא לצער את הוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית הדרום. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בשעות אחר־הצהריים, נע הרצל עם כוח הטנקים, שהוטל עליו לתגבר את מעוז ״כתובה״. בדרך נתקלה היחידה בכוחות חי״ר גדולים של המצרים. הטנקים ביקשו לעקוף את כוחות האויב ונקלעו למארב. בעת ההסתערות על המארב פגע פגז בטנק שלו והרצל נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם רב״ט הרצל ז״ל, שירת כרגם בפלוגת חרמ״ש. במהלך הקרב דבק בתפקידו, באומץ לב ובדבקות במטרה, דבקות שאפיינה את דרכו ביחידה״.

סופר, יעקב

יעקב (ג׳קי), בן קטרין ויחזקאל, נולד ביום י״ג בשבט תש״י (2.2.1950) בבגדד שבעירק. בהיותו בן שנה עלתה משפחתו ארצה והתגוררה בירושלים, שם עברו עליו שנות ילדותו הראשונות. בהיותו בן חמש השתקעה המשפחה ברמת־גן ושם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״ניצנים״. אחרי־כן התקבל לבית־הספר התיכון ״אהל שם״ וסיים ארבע שנות לימוד במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד מצטיין והשקיע מאמצים רבים בלימודים. כמו־כן הקדיש הרבה זמן ומרץ לספורט. הוא היה חובב ספורט מושבע, כפעיל בענף הכדורגל ואתלטיקה בנבחרת בית־הספר וכצופה, ברוב ענפי הספורט. מלבד ספורט אהב לקרוא ספרים ובילה זמן רב בספריה העירונית באזור מגוריו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, הקדיש מזמנו ליתר בני המשפחה ונהג לבקר אצלם בכל הזדמנות. בחגים היה נוהג ללכת עם אביו ועם סבו לבית־הכנסת להתפלל.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1968 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם במספר קורסים, לרבות קורס מפקדי כיתות, ולבסוף הוצב כלוחם בחי״ר המוצנח. תקופת שירותו חלה בעיצומה של מלחמת ההתשה ויחידתו סבלה אבדות בפעולות שונות. מדי שנה בשנה, ביום הזיכרון לנפילת חבריו, השתדל לעלות לקברותיהם ולבקר אצל המשפחות השכולות של חבריו.

באוגוסט 1971 שוחרר ג׳קי מהשירות הסדיר ונרשם ללימודים באוניברסיטת הנגב בבאר שבע, בפקולטה להנדסת תעשייה וניהול. הלימודים היו קשים, אך הוא השקיע מאמצים רבים ובכוח רצונו עלה בידו להצליח בלימודים. כמו־כן מצא עבודה בחברת מדידות. הוא לא זנח את אהבתו לספורט ובמסגרת הלימודים באוניברסיטה השתתף בתחרויות כדורגל ובפעולות ספורט אחרות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חיכה ג׳קי בביתו לצו הקריאה ומשזה בושש לבוא, יצא לחפש את יחידתו בדרום. לאחר שמצא את היחידה הצטרף אליה ונטל חלק בקרבות הבלימה. אחרי־כן לחם עם הכוח שצלח לראשונה את תעלת סואץ לעברה המערבי. כשהייתה היחידה בשוחות בקרבת התעלה, נתכה עליה לפתע אש קטיושות וג׳קי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם נפל חלל בהגנה על גשרי תעלת סואץ. הוא נפל במסגרת הכוח, שכבש את ראש הגשר ולאחר מכן הגן על הגשרים — — — יעקב היה חייל מעולה, ממושמע וביצע בצורה הטובה כל משימה שהוטלה עליו. הוא היה שקט, חביב ואהוב על כל חבריו״.

להנצחת זכרו הקימה משפחתו קרן מיוחדת לחלוקת מלגות לימודים לנזקקים, וכן חדר וספרייה בביתן 25 בבית החולים על־שם שיבא בתל־השומר.

סופר, יצחק

יצחק (איציק), בן איטקה ואברהם, נולד ביום י״ז באדר תש״ה (2.3.1945) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם וייצמן ובבית־הספר התיכון־עירוני בהרצליה. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר לצילום ״ג׳רמיין״ ובבית־הספר לצילום טלוויזיה של ״אר.סי.איי.״ בניו־יורק. יצחק היה תלמיד חרוץ וממושמע, והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. בימי נערותו החל להתעניין בצילום ובארכיאולוגיה ולשני תחומים אלה הקדיש הרבה מזמנו וממרצו, עד יומו האחרון. הוא אף השתדל לחבב את מלאכת הצילום על בני הנוער, והדריך במועדון נוער מטעם עיריית הרצליה. נופי הארץ הקסימוהו, ובכל הזדמנות שנקרתה לו נסע לטייל בה. אך יותר מכול אהב יצחק את מרחבי הנגב וסיני ואת אהבתו זו הביע בצילומים הרבים שהשאיר אחריו בעזבונו.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1963, והתנדב לשרת בסיירת ״שקד״, משום שהסיירת פעלה באותם ימים באזור הדרום והנגב. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס מש״קי סיירים. הוא היה חייל טוב, אחראי וממושמע.

במלחמת ששת הימים נמנה עם הכוח הראשון שפרץ לסיני. על חלקו במלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. את פרנסתו מצא בייצור סרטי טלוויזיה, סרטים תיעודיים וסרטי פרסומת. להצלחה רבה זכו שני סרטים שצילם בסיני והוקרנו בטלוויזיה בארצות־הברית. בימי מלחמת ששת הימים הרבה לצלם ממה שראו עיניו בסיני. תערוכת התצלומים שהציג לאחר שנסתיימה המלחמה, ועמה תערוכת צילומיו ברובע היהודי בניו־יורק, זכו לתשבחות ולביקורת טובה. יצחק היה רגשן מאוד ומראות יפים היו משרים עליו עליצות. הוא היה פיקח, נבון ומהיר תפיסה, בן מסור להוריו ואח אוהב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יצחק בחוץ־לארץ. הוא מיהר לחזור ארצה והצטרף לחבריו בסיירת, שנשלחה לסיני והשתתפה בקרבות נגד המצרים. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973), נפל יצחק בקרב בציר ״נחלה״. זחל״ם מפקד הפלוגה פרץ בין הראשונים אל עבר התעלה, באזור שנועד לצליחה. הזחל״ם נפגע פגיעה ישירה ויצחק נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״למרות היכרותנו הקצרה הטביע עלי יצחק את רישומו העמוק. הוא התיידד במהירות עם לוחמי היחידה. היה בו חוש הומור ומעשיות נמרצת. כמבלי משים נהפך ליד ימינו של מפקד הפלוגה ועזר לו בעצותיו״.

סופר, משה

משה, בן ירושה ושלמה, נולד ביום ח׳ באלול תש״ט (2.9.1949) בהודו. משפחתו ברוכת הילדים עלתה לארץ בשנת 1950, סמוך להקמת המדינה, והייתה בין ראשוני המייסדים של מושב עופר שבחוף הכרמל. שם גדל משה בתנאים קשים של הסתגלות לסביבה החדשה ולעבודה מפרכת, שלא הורגל בה. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי־אזורי בחוף הכרמל, לא יכול להמשיך את לימודיו, והחל לעבוד במשק של אביו ובעבודות עונתיות שונות – עד שהגיע מועד גיוסו לצה״ל.

משה גויס לצה״ל בסוף שנת 1967 והוצב לחיל השריון. אחרי הטירונות השתלם בבית־הספר לשריון והיה לאיש צוות טנק. בתקופת שירותו נתגלו סגולותיו המצוינות ודבקותו במשימות שהוטלו עליו במסגרת תפקידו. עד מהרה עלה בדרגה והגיע לדרגת סמל. בהמלצה להעלותו בדרגה כתב מפקדו: ״חייל טוב, ממלא תפקידו לשביעות רצון מפקדיו״. כאשר שוחרר מן השירות, נרשם בתעודת השחרור שלו: ״התנהגות טובה מאוד״.

לאחר השחרור הוצב ליחידת מילואים של החיל ולעתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר שחזר לחיים האזרחיים, שב משה למושב שלו, שם סייע בשיקום משק אביו וגם עבד בחוץ, כדי לסייע בפרנסת המשפחה, ותקופה מסוימת עבד כמסגר במפעלי קירור ואחסנה באשדוד. משפרצה מלחמת יום הכיפורים, נמנה עם ראשוני המתייצבים ונשלח עם יחידתו להשתתף בקרב נגד הסורים ברמת הגולן. כעבור ימים אחדים הוכרז משה כנעדר, שכן לא נודע כיצד מצא את מותו. לימים נמצאה גופתו ונקבע, כי נפל בקרב ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושישה אחים. בן 24 היה בנופלו.

״איש צוות מצטיין ואהוב על חבריו״, אמר עליו מפקדו הישיר במכתב־תנחומים, שכתב למשפחתו האבלה.

משפחתו תרמה ספר־תורה על שמו לבית־כנסת.

סופר, רחמים

רחמים, בן גילה וציון, נולד ביום י״ב באב תשי״ג (25.7.1953) בטהרן שבפרס, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1958. בתחילה השתקעה המשפחה בבית־שאן, אולם לאחר שנה עברה לכפר־סבא ושם קבעה את מושבה. רחמים סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״ברנר״ ואחרי־כן התקבל לבית־הספר התיכון ״כצנל־סון״ בכפר־סבא, בו סיים ארבע שנות לימוד במגמה הריאלית. הוא היה חבר בתנועת ״הנוער העובד

והלומד", כחניך וכמדריך. בשיעורי ההדרכה בתנועה אהב ללמד נושאים עיוניים וקיווה לפתח אצל חניכיו צורות חשיבה הגיוניות ונכונות. כמו־כן תרגל עם חניכיו אימוני־שדה, תרגילי־סדר ואימוני לילה, כהכנה לגדנ"ע. רחמים היה ספורטאי ועסק בעיקר בתרגילי התעמלות במכשירים. הוא שאף לפתח נפש בריאה בגוף בריא. במשך שלוש שנים התאמן פעמיים בשבוע ונטל חלק גם בתחרויות התעמלות אזוריות. כשהיה בכיתה י' היה חבר בגרעין שאומץ על־ידי קיבוץ צאלים. ברוב חופשותיו מבית־הספר היה יוצא עם חבריו לקיבוץ, כדי להכיר את החיים שם ואת העבודה החקלאית. הוא קיווה שעם גיוסו לצה"ל יוצב לנח"ל וישרת עם חבריו לגרעין. כשהיה בכיתה י"א קיבל זימון למבדקי טיס ועבר אותם בהצלחה. הרעיון להיות טייס קסם לו מאוד והוא ניצב בפני החלטה קשה, אם לשרת יחד עם חבריו בנח"ל או להצטרף לקורס טיס. הוא החליט לבחור בטיס, אך דרש שיובטח לו כי יוחזר אל חבריו בנח"ל, במקרה שייכשל בקורס הטיס.

רחמים גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1971. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה ונשלח לבית־הספר לטיס. עד מהרה השתלב בלימודים ועשה חיל בשיעורי הטיסה. לאחר שעשה כשמונה חודשים בקורס, הוחלט שיהיה נווט. במרץ ובשקידה רבה ניגש לקורס הניווט וכשסיימו בהצלחה, היה בין החניכים המצטיינים והוצב כנווט במטוס "פנטום". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה רחמים בבית־הכנסת. מיד נחפז ליחידתו ויצא לגיחות מבצעיות מעל סוריה. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) יצא סגן־משנה רחמים לפעולת הפצצה מעל שדה התעופה של טנטה במצרים ובגיחתו העשרים ואחת נפגע מטוסו מטיל ששיגרו המצרים והוא נהרג. בן עשרים היה במותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "את בנכם הכרתי והוקרתי. היו בו תכונות בלתי רגילות של טוב־לב ורצון להוכיח את עצמו ולהתבלט. הוא היה לוחם צעיר בעל רצון עז להשתתף במירב הגיחות הקרביות שביצעה הטייסת. עם מותו איבדנו לוחם וידיד".

סוקולובסקי, ד"ר ראובן

ראובן, בן סוניה ויהודה, נולד ביום ג' באב תשי"ד (23.7.1944) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אחד העם" ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "גימנסיה גאולה" בתל־אביב. אחרי־כן למד באוניברסיטה העברית בירושלים. כילד היה ראובן רגיש במיוחד, בעל הבנה ואהבה רבה לזולתו. הוא הצטיין בכל שטחי הלימוד, הכל עניין אותו ולכל עניין הקדיש מחשבה ומרץ. מטבעו היה עירני ופתוח ולמד במהירות מן הסביבה ומבני המשפחה ערכי־חיים ויחסי־אנוש. בבית לימדוהו כי תפקידו של כל אדם לעשות כמיטב יכולתו למען כל אדם באשר הוא שם. ערכי־אנוש היו יסוד

בחינוכו, הפכו חלק מאופיו במודע ובלא־מודע, והנחו אותו במשך כל חייו. הוא נהג להציב לעצמו אתגרים בתחומי הספורט השונים, להשיג הישגים בביצוע, וגם השתלב בהצלחה בקרב חבריו לבית־הספר ולשכונה במשחקי כדורסל וכדורגל. הוא אהב מוסיקה, והפיק הנאה רבה מנגינה באקורדיון, ומשמיעת מוסיקה טובה.

ראובן גויס לצה"ל במחצית הראשונה של אוגוסט 1962. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מאבחנים ובקורס רפואי, הוצב לשרת ביחידה הפסיכוטכנית בתל־השומר כמאבחן של חיל האוויר. הוא קנה לו ידידים רבים בתחום המקצועי ובתחום האישי, וכל חבריו העריכו מאוד את מסירותו הרבה לעבודה. גם בשעות הפנאי שלאחר יום העבודה היה מקדיש מחשבה רבה לבעיות שנתקל בהן בעבודתו עם האנשים שנזקקו לו, ולא אחת קרה שהיה בא למחרת ועמו פיתרון לבעיה שהעסיקה אותו. חבריו למקצוע ידעו שאפשר לסמוך עליו, שיעשה את המקסימום האפשרי. לא פעם התלבט בפיתרון בעיה שכבר נואשו מלפתור אותה, ולא היה מניח לה עד שהיה משוכנע כי עשה כל אשר ניתן לעשות לפתרונה. האחריות קסמה לו, והוא נטל על עצמו משימות שלעתים נראו בלתי אפשריות, ולא זו בלבד שלא נרתע מכך, אלא ראה בכגון אלה אתגר מקצועי, או אינטלקטואלי.

בשנת 1964 סיים ראובן את שירותו הצבאי לאחר שצבר בקשריו ניסיון רב ועשיר. באותה שנה נסע ללמוד בבית־הספר לרפואה בבולוניה שבאיטליה, ועשה שם חיל בלימודיו. ראובן שמר על קשר הדוק עם ידידיו ועם בני־משפחתו שבארץ, ונהג לכתוב ולטלפן אליהם בכל הזדמנות. הוא התייחס ללימודים ברצינות רבה, וראה בהם דרך להגשמת כל שאיפותיו בצורה ההולמת ביותר את אופיו ואת כישוריו. משפרצו קרבות מלחמת ששת הימים בשנת 1967, טס במטוס הראשון ארצה, כדי למלא את תפקידו בצבא, שכן לא יכול לראות את עצמו עומד מן הצד ודואג לשאיפותיו הפרטיות, בשעה שהעם כולו נזעק להגנת ארצו. אחרי המלחמה החליט שלא לשוב עוד לחוץ לארץ, אפילו למען התואר. הוא נרשם ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים, ובשנת 1971 הגיש את עבודת הדוקטוראט שלו, שזיכתה אותו בתואר דוקטור. חבריו מאותה תקופה זוכרים אותו כרע נאמן, כאדם במלוא מובנה של המילה, בעל שיעור קומה ומחשבה יוצרת. ראובן ידע להיות שותף עמם בשעות הקשות, כמו שידע לצחוק ולהשתובב עמם ברגעים של התפרקות. אחרי שסיים את לימודיו החל לעבוד במחלקה הכירורגית של בית־החולים בילינסון בפתח־תקוה, והקדיש לחוליו הרבה מרץ ותשומת לב. הוא התעניין במיוחד בתחום הזיהומים החלים לאחר ניתוח, וחקר את הגורמים להם ואת כושר עמידתו של החולה בתוצאותיהם. הוא כתב מאמרים ומחקרים בנושא זה, ושמר על קשר עם חוליו גם לאחר שיצאו ממחלקתו. לאחר שהתבסס מעמדו נשא לאישה את ידידתו יהודית, ובשנת 1972 נולד לזוג בנם הבכור דני. במלחמת יום הכיפורים מילא את תפקידו בתחום מקצועו. הוא הוטס לאזור הארמיה השלישית כדי לעזור בפינוי נפגעים, ומטוסו נפגע ונאלץ לנחות נחיתת אונס בשטח האויב. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ראובן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ראובן פעל במסירות ובידע בנפגעים, להצלת חייהם ולשמירת מצבם התקין בעת העברתם מן הקו הראשון אל

העורף, במטוסים ובהליקופטרים, בהבנה מלאה לתרומה שהוא תורם בעזרתו לזולת. הוא התבלט בתפקידו בצה"ל בחביבותו, בבקיאותו הרבה ובנסיונו העשיר בפינוי נפגעיו של חיל האוויר".

משפחתו ובית־החולים בילינסון פתחו שלושה חדרי מרפאה כירורגית מצוידים על שמו בבית החולים.

סורסקי, דב

דב, בן חנה ומשה, נולד ביום ט"ו בתשרי תשי"א (26.9.1950) בבאר־שבע. הוא למד בבתי־ספר יסודיים בבאר־שבע, בנתניה ובגדרות וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר התיכון "מאוחד" שברחובות. דב היה תלמיד מעולה. כמעט בכל שנות לימודיו היה התלמיד הטוב ביותר בכיתתו ולא היה מקצוע שלא הגיע בו להישגים הטובים ביותר. הוא היה חברותי ואהוב מאוד על חבריו ועל מוריו, שידעו להעריך את חוש ההומור המיוחד שלו, את כושר הניתוח וההבעה שלו, את רצינותו, את מסירותו לחברים ואת כישרונו המיוחד לקשור יחסים עם בני אדם. הוא היה גם ספורטאי מצטיין, בעיקר בתחום הכדור־עף והשתתף בתחרויות רבות.

דב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר שהשלים סדרת קורסים מקצועיים, הוצב ביחידות הנדסה־קרבית. מאחר שהצליח בתפקידיו נשלח לקורס קצינים, ואחר כך לקורס קציני הנדסה ועמד בשניהם בהצלחה רבה. דב, שנקרא בפי כל דובל'ה, היה מפקד ואיש מקצוע מעולה, שהיה בקי בכל הקשור במקצועות ההנדסה הקרבית. הוא התקדם מהר בסולם הדרגות והמשיך כל הזמן להשתלם, ללמוד, לעבור קורסים ולרכוש ידע נוסף במקצועו. הוא ניחן בכושר מנהיגות וביכולת הדרכה והיה אהוד ומכובד על חייליו ועל חניכיו בקורסים. דב הצטיין בעיקר בתפקידו כמפקד פלוגה. תרגילי האש, שביצע עם פלוגתו, זכו לשבחים מפי מפקדיו הבכירים. הוא נחשב מפקד קשוח וקפדן, אך נערץ על חייליו בזכות דאגתו להם ובזכות שידע לדרוש מעצמו מה שדרש מהם. כתב אחד מחייליו: "כמ"פ לא חסך דב שום מאמץ כדי לדאוג לצורכיהם של החיילים; מה שהבטיח – קיים. בזכות תכונות אלו העריכוהו חיילים ומפקדים". במלחמת יום הכיפורים היה דב מפקד בסיס עורפי. בשעות הראשונות למלחמה עדיין היה בבסיסו. אולם משגברו הקרבות, ירד לסיני כדי להיות עם היחידות הלוחמות. הוא סיפח עצמו לפלוגת חרמ"ש ובמהלך הלחימה היה למפקדה. עם פלוגתו לחם בחירוף נפש לבלימת התקפות המצרים בחזית התעלה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע דב ונהרג בקרב ליד מחנות אבו סולטאן, מפגיעת טיל בנגמ"ש הפיקוד שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי דב היה

קצין מסור, בעל מרץ, דואג לאנשיו, בעל יזמה ותושייה, מוכשר, בעל כושר מנהיגות ואהוב על הכל; מפקדו של דב כתב למשפחה השכולה כי דב היה אדם ומפקד למופת.
דברים לזכרו ועל דמותו של דב פורסמו בחוברת "קשת יהונתן לא נסוגה אחור".

סחייק, יצחק

יצחק, בן מרים ורחמים, נולד ביום ח' בשבט תשט"ו (28.1.1955) בפתח־תקוה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "מעלות" בבני־ברק, ואחר־כך המשיך בלימודים תיכוניים וסיים בבית־הספר המקצועי "הירקון", אף הוא בבני־ברק. איסי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה בן הזקונים החביב של המשפחה. הוא היה ילד חברותי, שנהג ביישוב־הדעת ובהיגיון, והיה אהוב על חבריו לכיתה בבית־הספר. תמיד היו מתאספים אצלו גם לצורך משחק ובילוי וגם לצורך עזרה בלימודים. הוא היה תלמיד מצטיין. מוריו והוריו התגאו מאוד בהישגים ובהצלחות שנחל בשטחי הלימוד השונים. אך לא רק בלימודים הצטיין, אלא גם בתחביבים, שרובם היו בתחום הספורט ובתחום הפעילות החברתית. כשהיה תלמיד בכיתה ט' עבר איסי קורס מ"כים בגדנ"ע והוענקה לו תעודת הצטיינות על כושר האירגון שלו ועל יכולת השכנוע שהראה בקשריו עם אנשים. הוא היה תקיף בדעתו, בעל מרץ ויזמה, והשתתף בפעולות חברתיות שונות, כגון הצעדות השנתיות למודיעין וצעדת ארבעת הימים. גם על אלה זכה במדליות על עירנותו ועל כישרון שיתוף־הפעולה שלו. ברגישותו המיוחדת לעניינים שבנפש קיבל על עצמו לעבד מזמן לזמן את חלקת העצים שניטעו בתל־השומר לזכרם של הנופלים. הוא עשה זאת על דעת עצמו ומרצונו הטוב, בלי כל קשר לאחראים במקום.

יצחק גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב כתותחן־טנק ליחידת שריון בסיני. הוא היה חייל מצטיין, ואהוב על החיילים ועל המפקדים כאחד. תמיד עשה את המוטל עליו ביעילות ובהקפדה ואף טרח לעשות יותר מהנדרש ממנו. גם בצבא היה איסי דמות מרכזית ביחידתו וכל חבריו ביקשו את קרבתו. הוא ידע לטפח יחסי ידידות לבביים עם כולם והיה מרבה להשתתף במשחקי הכדורגל, שהיו החיילים עורכים ברחבה שבין הטנקים ותורם למשובה ולשעשועים, שנועדו להפיג את המתח בשעות שבין אימונים ופעילות מבצעית. עם הוריו, אחיו ואחיותיו, שמר על קשר רצוף באמצעות מכתבים ושיחות טלפון, כדי למנוע מהם דאגה לשלומו ולבריאותו. הוא כיבד את הוריו והיה קשור מאוד אל משפחתו. במלחמת יום הכיפורים היה יצחק עם יחידתו בסיני. בלילה הראשון למלחמה יצא לנסות לחלץ טנק, שנפגע בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, באזור מעוז "ליטוף". הוא נכנס לקרב עם כוחות מצריים ונהרג. כחודשיים ימים נשאר בשטח האויב, ולמשפחתו נמסרה הודעה שהוא נעדר. לאחר תקופה של חששות ותקוות נקבע שהוא נספה ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו של יצחק: "אנו, מפקדי היחידה וחבריו, נושאים בגאון ובחרדת קודש את זכרו".

סחר, יוסף

יוסף (יוסי), בן בלהה ומשה, נולד ביום ט' באלול תש"א (1.9.1941) ברעננה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם מגד ברעננה, בבית־הספר התיכון־עירוני א' על־שם ד"ר מרוז בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו, במסגרת העתודה האקדמית, בבית־הספר לרפואה של האוניברסיטה העברית בירושלים. יוסי היה פתוח לכל דבר חידוש, יסודי במעשיו ובלימודיו, בעל דעות מגובשות בענייני החברה, הדת והמדינה ואת השקפותיו ידע להסביר בצורה משכנעת; עקיב היה ותקיף כשהאמין בצדקתו, וכשטעה ידע לומר – טעיתי. הוא היה צנוע וידידותי וחבר נאמן לכול. מעולם לא התנשא על סביבותיו, לא פגע באיש ואך לעתים רחוקות הרים את קולו ויצא מגדרו. תמיד השיג את מבוקשו בדרך ההסבר והשכנוע.

יוסף גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1959 והוצב לנח"ל. לאחר מספר חודשי שירות צורף לעתודה האקדמית והחל ללמוד רפואה באוניברסיטה. בימי לימודיו עבד בעתות החופשה, כדי להשתכר למחייתו ולא בחל בכל עבודה. בכל מלאכה שעסק, הצטיין באחריותו ובמסירותו. גם בעבודתו בבית־החולים היה קפדן מאוד, וזכה שם להצלחות רבות ולשבחים רבים, על המסירות ועל ההתחשבות בחולה ובמשפחתו. בשנת 1965 נשא את חברתו לאישה. תמיד היה מסור מאוד למשפחתו, והקדיש לה את כל זמנו הפנוי. הוא היה אב אוהב לילדיו, הרבה לשחק עמם בסבלנות ובאורך רוח, צילם אותם במאות צילומים, טייל אתם ברחבי הארץ, ושקד לחנך אותם לאהבת המולדת ולאהבת ישראל. בשנת 1967 השתלם בקורס לקציני רפואה, והוצב לחיל השריון. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא קצין מעולה, בעל מקצוע טוב, רופא מוכשר, מסור לחוליו ואהוב על מפקדיו, נאמן, יעיל ויסודי, בעל יזמה, אמיץ, מסודר, שקול, ישר והגון, שקט, עצמאי ואחראי. מעורה בחיי היחידה גם בנושאים שאינם נוגעים לתפקידו. הוא יכול לשמש דוגמה אישית של קצין רפואה ביחידת שדה". הישגיו בתקופת מלחמת ההתשה סייעו לגבש את תורת הרפואה בחיל השריון, שנהגו על־פיה במלחמת יום הכיפורים ובכך ניצלו חיי פצועים רבים. הוא נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הועלק לו "אות מלחמת ששת הימים". כמו כן הוענק לו גם "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יוסף בחזית בסיני. אור ליום כ"ד בחשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע ונהרג ליד דוור־סואר, שעה שתר עם צוותו אחר מקום להקים בו את בית־החולים של האוגדה. טיל פגע ברכב שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה.

השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, הורים ואח. בנו הקטן נולד יומיים לאחר נופלו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איבדנו חבר טוב, איש רפואה מסור, שאהב את חייליו, את צה"ל ואת הרפואה, והתמסר בכל לבו לקידום מטרותינו".

מרכז "יד לבנים" ברעננה הוציא לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו, ויוסף בתוכם; בית־החולים "בילינסון" בפתח־תקוה הקים לזכרו ספרייה במחלקה הפדיאטרית, וקרא את מחלקת טיפול־יום לילדים על שמו.

סטולוב, יעקב

יעקב (קובי), בן הניה ומשה, נולד ביום ט׳ באלול תש"ט (3.9.1949) בקיבוץ שפיים, ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. קובי היה תלמיד טוב וממושמע, עדין נפש ונעים הליכות. מורתו כתבה עליו: "קובי, הנער התמים, התחמק תמיד ממריבות ומסכסוכים, וידע להסתדר בדרכי נועם". היה בו שקט פנימי; מעולם לא היה בין המשתוללים והמתפרעים ורחק ממעשי קונדס. הייתה בו ביישנות מסוימת, וחיוכו היה עצוב משהו. שלא כמו רוב הילדים, לא היה צוחק במלוא פה. הוא היה חובב ספורט, ויותר מכל אהב את משחק הכדורסל ואף נמנה עם נבחרת הקיבוץ. אך גם בשעת משחק לא נהג לצאת מכליו. מאופק היה, כאילו אדיש למתרחש סביבו. את שעות הפנאי שלו הקדיש לדיג תת־מימי.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה מפקד טנק מצטיין, דאג לפקודיו והיה אהוב על מפקדיו ועל חבריו. את מרבית ימי שירותו הסדיר עשה על גדות תעלת סואץ והשתתף במלחמת ההתשה, אך לא סיפר להוריו דבר מן הקורות אותו, כדי שלא להדאיג אותם. כשהוצע לו להשתלם בקורס קצינים, סירב.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר חזר לקיבוץ ועבד בענף האבוקדו, והשקיע בו הרבה מרץ ואהבה. כעבור זמן נשלח מטעם המשק להשתלם בקורסים מיוחדים בתחום גידול האבוקדו. מרכז הענף מספר עליו, כי "התבלט בצניעותו, בשקט הנפשי שלו ובמסירותו לעבודה. הוא נהג בכל עניין בכובד ראש, ברצינות ובתחושת אחריות רבה, ידע לעמוד על דעתו בהחלטיות". אף־על־פי שנראה אדיש ורציני היה יעקב אופטימי מטבעו. הוא נהג כבוד בזולת והתחשב ברצונם של אחרים. בקרב מיודעיו נודע כאדם מקפיד ואחראי, מסודר ונקי מאוד. הוא אהב אהבה עזה את הוריו ואת אחיו ואחיותיו והרבה לבלות בחיק משפחתו. במלחמת יום הכיפורים לחם כמפקד טנק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל יעקב בציר "פלא", ליד נפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שפיים. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוצו הוציא לאור חוברת בשם "אלה הבנים", לזכר בני שפיים שנפלו במלחמה, ויעקב בתוכם.

סטניסלבסקי, אברהם

אברהם (אבי, סטני), בן דינה ובניק, נולד ביום י"ז בניסן תש"י (4.4.1950) בפולין ובאותה שנה עלה ארצה עם משפחתו. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם משה הס בתל־אביב, המשיך בבית־הספר המקצועי "טכניקום" במגמה לאלקטרוניקה ולרדיו, ואחרי־כן למד בשעות הערב בבית־הספר "אורט". כשעלתה משפחתו ארצה היה מצב בריאותו של אבי קשה מאוד, והרופאים כמעט אמרו נואש לחייו, אך לאחר זמן התאושש הפעוט והבריא. הוא גדל והיה לנער נמרץ ופעיל. בנעוריו היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ובקבוצת הנוער של "מכבי" בכדורסל, השתתף בצעדות רבות וטייל בכל עת שנזדמנה לו. הייתה לו שמיעה טובה והוא ניגן באקורדיון ואף השתתף בקונצרטים. בבית־הוריו שמורות תמונות רבות שיצר מפורניר. אבי היה אדם נוח מאוד, מתיידד על נקלה ומתקבל בכל חברה בחביבות ובמאור פנים. עליז היה, חייכן וטוב־לב. מעולם לא סירב לעזור לאדם שביקש את עזרתו. גאה היה במעשיו, אמיץ, ישר וצנוע. חברו כתב עליו: "חשתי לידו את העצמה – בשל תמירותו, שערו המתולתל ושזפונו; חשתי לידו את השקט – בשל נימוסיו הטובים וקולו הבוטח; חשתי לידו את הרוך – בשל אהבתו לילדים והדרך שהשתעשע עמם; חשתי לידו את חדוות החיים – בשל צחוקו הכובש". הוא היה מסור למשפחתו, אהב את הוריו וכיבד אותם מאוד.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. בטירונות היה חניך מצטיין, ולאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", ובקורס למפקדי טנקים. מאחר שהצליח יפה בכל תפקידיו שלחוהו מפקדיו לקורס קציני ואחרי־כן נשלח להשתלם בקורס לקציני שריון. מפקדו כתב עליו כי "היה קצין למופת ורע נאמן. כל תפקיד שנטל על עצמו מילא בהצלחה והתנדב תמיד לעזור לחבריו. עוד בהיותו קצין צעיר לא חשש להביע את דעתו באופן חופשי ובצורה גלויה וישרה. היה לו חלק נכבד ביצירת רוח היחידה ובגיבושה". במהלך שירותו השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ובמלחמה במחבלים בגבול הלבנון. במלחמת יום הכיפורים השתתף אבי בקרבות השריון לבלימת התקפות הסורים ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפל אבי בקרב ליד הכפר חאן־ארנבה. ביום הראשון ללחימה נפצע בפניו אך המשיך להילחם. בעוז רוחו ובדאגתו הרבה הציל את חיי נהג הטנק שלו שנפגע. הוא העביר אותו אל התאג"ד תחת אש אויב, וחזר לשדה הקרב. ארבעה ימים רצופים לחמו הוא וחבריו ללא ליאות עד שפרצו אל מעבר לקו הסגול. ליד הכפר חאן־ארנבה נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ואבי נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבי היה קצין בעל ידע מקצועי רב, מעמיק ויסודי, חרוץ ובעל יזמה. הוא שימש דוגמה ומופת לחבריו ולפקודיו ומילא את תפקידו במסירות ובנאמנות".

סטרול, אנדרי־חיים

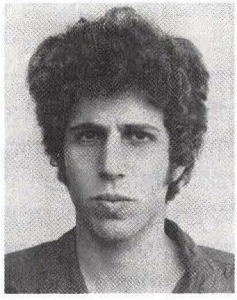

אנדרי־חיים, בן יהודית ואלימלך, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ג (27.11.1952) בטורגו־מורש שברומניה. בילדותו למד בבית־הספר היסודי בעיר הולדתו. מכיוון שמגיל צעיר ניכרו אצלו נטיות לאמנות, ובמיוחד למוסיקה ולציור, נרשם לבית־ספר תיכון שלימדו בו מקצועות האמנות. הוא למד בבית־ספר למוסיקה, השתלם במקצוע הכינור והופיע בקונצרטים פומביים. ציור למד בבית־הספר התיכון, שם עשה עד סוף כיתה י"א, והיה תלמיד טוב ואהוב על חבריו ועל מוריו. בשעות הפנאי עסק בציור. אנדרי, או באנדי, כפי שנהגו לקרוא לו בחוג המשפחה, נהג לצייר על כל פיסת נייר שנמצאה לו, לעתים לא חש אפילו שהוא אוחז עיפרון ביד ומשרטט על מחברות, על ספרים, על קופסאות נעליים, ואפילו על קירות. בשנת 1970 עלה עם משפחתו לארץ, והמשפחה קבעה את מושבה בפתח־תקוה, שם סיים אנדרי את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "הדסה־נעורים". בבית־ספר זה נרשם לחוג לאמנות העץ, וכאן התפתח תחום נוסף של יכולתו האמנותית. גם כשהיה חוזר הביתה לחופשות מהצבא, היה יושב על גליונות נייר ופסטלים, ומבטא את תחושותיו בקווים ובצבעים. "הציור מעורר ומרגיע אותי כאחד", נהג לומר. הוא השאיר אחריו אוסף נכבד של עבודות־יד, המעידות על כישרונו הרב.

אנדרי גויס לצה"ל בשלהי מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס תותחני טנקים. את שני הקורסים סיים בציונים מעולים. תחילה שירת ברפיח, אחר־כך עבר לבסיס אחר ואת רוב שירותו עשה ברמת־הגולן. כשם שהיה אהוב על חבריו בבית־הספר, כך היה חביב על חבריו ליחידה. הם נהגו לומר "אנדרי הוא יוצא דופן. זאת הפעם הראשונה שעולה חדש משתלב כה יפה בין הצברים המחוספסים". במלחמת יום הכיפורים לחם אנדרי כתותחן טנק בקרבות נגד הסורים ברמת־הגולן. בתחילה נלחמה יחידתו באזור מוצב 107. בקרב שנערך על קוניטרה ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כמפקד אשר קיבל זה עתה את הפיקוד על היחידה בה שירת, לחם ונפל בנכם, חש אני את גודל האבדה. אנדרי היה מהתותחנים המעולים בגדוד ומהחיילים היותר בולטים בפלוגתו. הקרב בו לחם ונפל על הגנת קוניטרה, היה מהיותר אפופי גבורה והמכריעים להגנת רמת־הגולן ומדינת ישראל".

סטרנין, יואש

יואש, בן רחל ואריה, נולד ביום ב' באייר תשט"ו (24.4.1955) בקיבוץ חצור ועבר את כל שלבי הגידול בקיבוץ – מן הפעוטון, דרך "אלומה" בבית־הספר היסודי ועד לקבוצת "איל" בבית־הספר התיכון. "קבוצתו הצטיינה בריבוי בנות", סיפרה אמו, "והבנים היו צריכים להוכיח את גברותם, לעומת חומת הבנות, שהיו שתלטניות לעתים ומצטיינות בלימודים". יואש, שנטה לסדר הטוב, למשמעת ולנשיאה באחריות, הגיע לעתים לידי עימות עם יתר הבנים, שהיו מתפרעים. הוא ארגן את הטיולים ואת המסיבות, דאג לכל וסידר את הכל. למרות זאת היה גם קצת פרא ושובב. משהתבגר התנדב להדרכה תנועתית בקיבוץ, וזכה להיות מדריכו של אחיו הקטן. באותה תקופה התוודע אל המוסיקה, ובמיוחד אל שיריו של בוב דילן, שהפך להיות אלילו. הוא התחיל גם מתעניין בספרות וקרא הרבה. היה לו יחס רציני ביותר לעבודה, ובדעתו היה ללמוד חקלאות בבוא היום. סיפרו עליו חבריו מהקיבוץ: "יואש היה מאוד פגיע, רגיש. מצד שני היה ער למתרחש סביב. היינו מדברים על העולם, על אנשים, ובלילה מאזינים לבוב דילן". דגנית: "יואש היה רגיש מאוד, ולכן סגור ומופנם. לעתים גם כיסה על רגישותו ברושם חיצוני. אני זוכרת את התקופה בה היה מעשן את המקטרת. זה בא כדי לחפות". עליז: "יואש היה עדין, טוב לב, עצוב קמעא. תמיד היה לו החיוך המבויש שלו, הוא לא היה חופשי והשתדל מאוד להתנהג כמו כולם. יואש, אני זוכרת, תמיד שאף לטוב, למושלם". אורנה: "בשעות הקטנות של הלילה היה בא לשיר אתי. הוא כל כך אהב את בוב דילן עד כי נראה לי שבוב דילן שר כמו יואש". מייק: "בשלב מסוים אמר לי שנשבר לו להיות "סבון" – תמיד הטוב והמסודר והבסדר... אבל כנראה שזה היה חלק מאופיו". טובה: "הוא היה מבוגר ברוחו מבני גילו, ואף התנהג כך. היה בטוח במטרותיו ובערכיו. הוא היה "איכפתניק" בכל מה שנוגע לערכיו ולגישותיו המוסריות. ליואש הייתה הרבה חיוניות מופנמת. הוא אהב את החיים ואהב לחוש את ההנאות שבחיים. הוא היה נער שופע אהבה, מלא רוך ועדינות".

יואש גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972, רצה לשרת בשריון ואכן הוצב לחיל זה. סיפרו עליו חבריו ליחידה: "יואש היה הבולט בין חבריו לפלוגה, הן בקומתו התמירה והן בהתנהגותו, שהיתה ללא דופי. חניך מצטיין היה בראשית דרכו, דוגמה ומופת בהמשך שירותו הצבאי שנקטע. בעל כושר גופני מעולה היה, מסור לחבריו, מתנדב לכל משימה, לא חשוב אופייה, ותמיד על שפתיו: 'הרי מישהו צריך לעשות זאת...' יואש היה בעל הומור מיוחד, עוקצני, אך מלבב וללא שחצנות. תמיד היה לו מורל גבוה. הוא זכור לחבריו כמי שעוזר במצבים קשים. יואש היה פאר הפלוגה בהתנהגותו ובמסירותו. הוא היה לוחם שכל מפקד היה מתברך בו, הוא היה לוחם שאפשר היה להטיל עליו כל משימה, וידעת שאם יואש מבצע, המשימה תבוצע בכל הרצינות ובכל היסודיות". במלחמת יום הכיפורים ישב יואש עם יחידתו בתעוז על שפת התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בהתקפת המצרים על התעוז,

נפל יואש. את סיפור הקרב סיפר חברו משה: "כשהתחילו המיגים לטוס מעלינו, המורל הרקיע שחקים. פצחנו בשירה אדירה ואכלנו שוקולדים. נראה כאילו עם כל פגז נוסף המורל עלה. כשהתחילה אש ארטילרית חזקה והתעוז הותקף, התחלנו להבין שלפנינו לא קרב "קטן". רצנו להתחבא בתעלות. הגיעו אלינו טנקים והצטרפנו אליהם כדי לעזור למעוז "מצמד" שהותקף מהים. יואש היה שקט מאוד ודרוך. המשכנו בדרכנו בציר "לכסיקון". יואש נפגע וחבש את ידו הפצועה. האש הלכה והתגברה ולפתע יואש צעק: "נפצעתי ברגל". רצינו לחבוש אותו. ראינו כתם דם על הצוואר. האש הלכה והתגברה, וברעם הפגזים התערבבו נאקותיהם האחרונות של הפצועים". הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין שבקיבוץ חצור. השאיר אחריו אב, אם, שני אחים ואחות. אח שלישי, הבכור — עודד מכבי, נפטר ב־1965. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. על לחימתו זכה בציון לשבח מאת אלוף פיקוד הדרום, יקותיאל אדם. והרי תיאור המעשה: "בליל 6-7 באוקטובר 1973, שימש רב"ט יואש סטרנין ז"ל כלוחם חרמ"ש בנגמ"ש, בכוח שנע באזור 'החווה הסינית'. סמוך לשעה 0100 יצא הכוח למשימת סריקה באותו אזור. במהלך פעולה זו נפגע הנגמ"ש של רב"ט יואש סטרנין ז"ל. הוא נחלץ מהנגמ"ש תחת אש כבדה של אויב. רב"ט יואש סטרנין ז"ל המשיך בלחימה מהקרקע מול אויב עדיף, עד שנפגע ונפל. במעשיו הוכיח רב"ט יואש סטרנין ז"ל אומץ לב ומסירות".

שמו של יואש הונצח, יחד עם אחיו עודד, גם הוא שריונאי, בבית החייל בבאר שבע ובחוברת זיכרון שהוציאה משפחתו.

סיגלר, יוסף

יוסף, בן בלה ושמואל־זנגויל, נולד ביום ד' בחשון תרפ"ב (5.11.1921) ברומניה ועלה ארצה בשנת תש"ד (1944). בעיר הולדתו סיים את לימודיו בבית־ספר עממי וכן למד שלוש שנים בבית־ספר תיכון. לאחר עלייתו ארצה הצטרף יוסף אל חברי כפר עציון והיה לחבר ה"הגנה" מן השורה. בשנת 1946 נשא יוסף אישה ובשנת 1947 הקימו השניים את ביתם במושב עין־ורד בגוש תל־מונד. יוסף, שהיה בעל "ידי זהב", מונה כאחראי למוסך המושב ותחת ידיו האמונות עברו כל הכלים החקלאיים. לפני גיוסו לצה"ל היה בין שומרי הר־הצופים מטעם ה"הגנה".

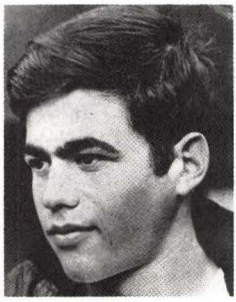
יוסף גויס לצה"ל בסוף יולי 1950. לאחר שסיים קורס מ"כים חי"ר הכירו מפקדיו ביכולתו הטכנית של יוסף והציבוהו לחיל ההנדסה. בחיל זה השלים קורס מש"קי חה"ן, הוסמך כמש"ק פלסים ועבד כמפעיל ציוד מכני כבד.

בסוף יולי 1951 שוחרר יוסף מהשירות הסדיר, עקב בקשת מושב עין־ורד לשחררו שחרור מוקדם. כאיש מילואים השתתף בקרבות מבצע "קדש" ומלחמת ששת הימים. יוסף היה בעל מסור ואב גאה. כל יודעיו ומכריו התברכו בו. בשנת 1973 הוענק לו "פרס קפלן" על המצאת מלקטת־בוטנים. למרות גילו הגבוה נקרא

יוסף לשירות מילואים מדי שנה, וכאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף עם המחפרון שהופקד עליו, בעבודות ביצורים לבלימת התקפות המצרים ובהכנות לפריצה. מפקדיו העריכוהו מאוד וציינו כי "למרות גילו הגבוה עבד במרץ וללא ליאות במשך כל שירותו ושימש אב ומורה, תרתי משמע, לחיילים הצעירים". יוסף, שעבר את כל אימי המלחמה בשלום, נפל בעת מילוי תפקידו ביום ב' בכסלו תשל"ד (27.11.1973) בהיותו בכביש התעלה, צפונית לאגם המר הגדול. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אישה ובת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו כי: "יוסף התקשר לחיילים הצעירים בחזית, להם חפר עמדות הגנה ויחד שמרו ונכונו לקדם פני אויב. ביחידתנו שימש יוסף כמדריך ומחנך לכל החיילים בכל התחומים, החל מהדרכה בהפעלת צמ"ה וכלה בשיחות פוליטיות ועצה טובה".

סידון, רם

רם (רמי), בן שושנה ומשה, נולד ביום כ"ה באלול תשי"ב (15.9.1952) בקיבוץ שובל. הוא למד בבית־הספר היסודי והתיכון "מבואות־הנגב" בקיבוץ שובל. ילדותו של רמי עברה עליו בקיבוץ, שם היה ילד פעלתן ומרצני, אך עדין וצנוע. הוא היה אהוב על הכל – על המבוגרים ועל הצעירים כאחד – בזכות טוב־לבו ונכונותו לעזור לזולת. מטבעו היה יסודי מאוד ודייקן וידע כיצד לחלק את זמנו הפנוי בין תנועת הנוער "השומר הצעיר" ששימש בה כמדריך, לבין קבוצת השחייה והכדורעף של קיבוצו ושל המועצה האזורית בני־שמעון, שהיה אחד מכוכביה. אלה היו רק אחדות מאהבותיו, שהקדיש להן זמן רב: בגינת הנוי של הקיבוץ היה עובד שעות ארוכות – עודר, שותל, משקה ומטפח כל פרח. אפילו בחופשותיו הקצרות והמעטות מהצבא היה ממהר אל גינת הנוי ומבלה שם בעבנדה. יפה־תואר היה ובעל גוף חסון ואתלטי, ומנעוריו אהב טיולים ומסעות. אהבת המסעות הייתה קשורה אצלו באהבת־המולדת. הוא אהב מאוד לסייר בארץ ולהתענג על נופיה. משום כך היה תמיד מראשי המארגנים והמנהלים של הטיולים המעניינים ביותר. כשם שהיה יפה־תואר, כך היה יפה נפש ואוהב יופי. יותר מכל אהב את אמנות הציור והפיסול. אהבה זו התבטאה הן בלימוד והתעמקות תאורטיים והן ביצירה בפועל. הוא נהג לשבת שעות ארוכות, לצייר, לפסל ולגלף בעץ. אוסף גדול של ציורים משלו נמצא אצל הוריו. רמי אהב מאוד את הקיבוץ ואת אורח החיים בו. בהיותו צנוע, שקט ואחראי, אוהב טבע ואוהב אדם, היו החיים בקיבוץ יפים לו והוא היה יפה להם. לכן גם התכוון לחזור אליו ולהקים בו את ביתו לאחר שחרורו מהשירות.

רם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב ליחידה מובחרת של חיל־הרגלים. הוא עבר קורס סיירים, קורס צניחה וקורס מ"כים־חי"ר בהצטיינות. אחרי־כן נשלח

לקורס קציני חי״ר, וסיים אותו כחניך מצטיין. בחוות הדעת שכתבו עליו מפקדיו, תיארוהו כחייל מצטיין, בעל העזה וכושר ביצוע מעולים, שאינו נרתע ממשימות קשות, וקצין מעולה, סבלני ונוח מאוד בעבודה, בעל מרץ, יזמה וכושר פיקוד מצוינים. אחד ממפקדיו אף ציין, שראוי לצה״ל לטפחו, כי ברבות הימים הוא עשוי להיות מבכירי המפקדים של צה״ל. כל מפקדיו וחבריו אהבו אותו והעריכוהו בזכות צניעותו, טוב־לבו והיותו חבר מסור בלב ובנפש. משהתקרב מועד סיומה של תקופת שירות החובה שלו התנדב לשירות־קבע, למרות שלא ראה את המשך דרכו ועתידו בצה״ל. הוא היה אמור להתחיל את שירותו בצבא הקבע בנובמבר 1973 אך לא כן היה. בקרב הקשה והמר שנערך ביום 9.10.1973 בניסיון לפרוץ את הדרך למעוז ״בודפשט״ נפצע רמי והועבר לבית־החולים בילינסון. כעבור תשעה ימים, ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית העלמין בקיבוץ שובל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: ״...רמי נפגע בעת פעולה אשר בצעה פלוגתו לחילוץ ושחרור מעוז נצור. שעה שמפעיל המקלע נפגע החליפו רמי ללא היסוס, מתוך הכרה בסכנה שבאותה פעולה ומתוך הכרה בחיוניות הפעלת המקלע, כדי לסייע לשאר חבריו וחייליו... רמי היה צנוע ושקט אולם הוכיח את היותו חייל מצטיין, בעל הבנה וכושר ביצוע מעולים. מעולם לא חסך מעצמו מאמץ, ביודעו כי אותו מאמץ עשוי לעזור ולהועיל לחבריו ולפקודיו. הלב מסרב להאמין, שאכן רמי כבר איננו. לנו, כחבריו ליחידה, נדמה כאילו עודו בינינו, שקט, בטוח, מחייך, מעודד... יוצא לסיור ומתדרך. לכם, הורים, אין ניחומים. אנו, חבריו של רמי, יכולים רק להבטיח שנעשה את כל שביכולתנו כדי להיות ראויים לזכרו!״

סידרר, אשר

אשר, בן חיה ודב, נולד ביום י״ג באב תשי״ב (3.8.1952) בקיבוץ משמר־השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי במשמר־השרון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ גבעת־חיים איחוד. אשר, שהיה ידוע בכינויו אשי, גדל וחונך בבית חם ואוהב, ברוח רעיונות הציונות ועקרונות השיתוף של התנועה הקיבוצית. הוא היה תלמיד עירני שהתעניין בעיקר במקצועות הריאליים, התמסר ללימוד האלקטרוניקה והשתתף בחוגים לנוער שוחר מדע, שהתקיימו בכור הגרעיני בנחל שורק. אשר היה בעל כושר ניתוח ויכולת לרדת לשורשם של דברים. בתחומים שהתעניין, העמיק לחקור והקדיש זמן רב לקריאה ולרכישת ידע נוסף. הוא השאיר אחריו מספר עבודות; האחת דנה בגידול הארטישוק והאחרת דנה בסיוע ישראלי לארצות מתפתחות. לעבודת־גמר בחר בנושא ״קרני לייזר״. בעבודות אלה, שהיו מקיפות ויסודיות, מתגלית דרך המחשבה הבהירה והמעמיקה שלו ויכולתו להתמודד עם בעיות ולפתור אותן לאחר מחקר מעמיק, בגישה רצינית ובוגרת. אשר היה פעיל בחיי החברה בקיבוץ. הוא היה

חבר בחטיבת בני הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים והיה גזבר החטיבה בקיבוץ משמר־השרון. כמו כן השתלב בעבודה החקלאית ועבד בברכות הדגים ובחשמליה. את זמנו הפנוי הקדיש לצילום. כחבר בחוג לידיעת הארץ של חטיבת בני הנוער, הרבה לטייל ולסייר בארץ ואת הנופים שראה צילם במצלמתו. הוא השאיר אחריו אוסף גדול של תמונות ושקופיות, המתארות בצורה רגישה את המראות והנופים שראה. באשי חברו זו בצד זו שתי תכונות יסוד – עקשנות ומרדנות טיפוסיות לבני הנעורים, ולעומתן שקט נפשי וקור רוח מופלא. הוא התנגד למוסכמות וסירב להיכנע לכללי התנהגות שלא נתקבלו על דעתו. מעולם לא קיבל דברים כאילו הם מובנים מאליהם והיה דורש להבין כל דבר שנדרש ממנו. הוא לא התייראּ מפני מבוגרים ובעלי סמכא, בין בבית־הספר ובין בצבא, ותמיד חיפש את הדרך לבצע דברים בדרך מקורית משלו. יחד עם זאת מעולם לא היה יוצא מגדרו ומאבד את השקט הנפשי שלו. הוא ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו בשלווה, וגם ברגעים קשים ידע לשמור על קור רוח, עד כי לרבים נראה כאילו אדיש הוא לסובב אותו.

אשר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והחל את דרכו הצבאית בחיל האוויר, בקורס טיס. הוא עבר בהצלחה את השלבים הראשונים של הקורס ואף נהנה מחווית הטיסה, אלא שלא סיים את הקורס וביקש לעבור לשרת בחיל השריון. בחיל זה סיים בהצלחה קורס תותחנות טנקים וקורס מפקדי טנקים. אחרי תקופת שירות מוצלחת ביחידת שריון בסיני נשלח לקורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל ואחרי־כן השלים קורס קציני שריון בבית־הספר לשריון. אשי היה איש שריון מעולה, שדרש ביצוע מדוקדק וקפדני של הפקודות וההוראות, ביודעו שזה הוא תנאי הכרחי להצלחת כל יחידה במילוי משימותיה. הוא דאג לביצוע מושלם של כל משימה. דרש מחייליו לשמור בקפדנות על תקינותם של הטנקים ושל כלי הנשק האחרים, וגם אחרי שעות ארוכות של אימונים ופעילות מבצעית היה מבצע עם אנשיו את הטיפול בטנק ומכשירו להמשך הפעילות. אשי היה אמנם מפקד קפדן, אך ידע גם להתחבב על חייליו. מעולם לא הקפיד על גינוני משמעת ופקודיו ראו בו חבר וידיד, יותר מאשר מפקד. במלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לאזור תעלת סואץ, להשתתף בבלימת התקפות המצרים. היחידה לחמה בקרבות נועזים ומרים נגד כוחות גדולים של שריון וחי"ר. יחידתו של אשר הצליחה לבלום את התקפות האויב בגזרתה ומנעה את חדירתו לתוך סיני. באחד מקרבות הבלימה נפגע הטנק של אשי ואחד מאנשי הצוות שלו נפצע. הוא העביר את הפצוע לעורף, החליף טנק והמשיך בלחימה. בעיתון "ידיעות אחרונות" תוארה לחימתו של אשי: "האש השתוללה והוא ניווט את רכב הפלדה בין הדיונות הצהובות. הטנק ירק אש כבדה ולפתע נפגע. אשי, שהיה בצריח, עף מן ההדף אל החולות. אנשי הצוות נהרגו. אשי קם, רץ, עלה על טנק אחר והמשיך בקרב ומאז אבדו עקבותיו. הטנק שאליו הצטרף נעלם, איש לא ידע את אשר אירע לו. תחילה הוכרז כנעדר ואחר כך נמצא". אשי נהרג ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973). באותו יום, במרחק קצר ממקום נפילתו, נפל גם אחיו נפתלי בקרב על "החווה הסינית". נפתלי ואשר הובאו למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ משמר־השרון. אשר השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

חבריו לקיבוץ משמר־השרון, הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים ללימודים, לעבודה ולנשק על דמותו.

סידרר, נפתלי

נפתלי, בן חיה ודב, נולד ביום כ״ז באדר תש״ט (25.3.1949), בקיבוץ משמר־השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי במשמר־השרון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בגבעת־חיים איחוד. נפתלי, שהיה ידוע בכינויו תלי, היה תלמיד שקדן, שהצטיין בעיקר במקצועות הריאליים. חבריו לכיתה מעידים עליו, שהיה הטוב ביניהם במקצועות המתמטיקה, הפיסיקה והכימיה. בכל פעם שנתקלו בבעיה היה נפתלי מוצא את הדרך לפיתרון. בכיתה היה נפתלי נער שקט וצנוע, אך כשנדרש היה אומר את דברו בקול שקט, וכל מלה ומלה שיצאה מפיו הייתה מחושבת ושקולה. הוא ניחן בסבלנות רבה והקדיש זמן רב כדי לסייע לחבריו גם בבית־הספר וגם בפעילות חברתית.

נפתלי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1967 והחל את דרכו הצבאית בחיל האוויר, בקורס טיס. הוא הספיק ליהנות מחווית הטיסה, אך לא סיים את הקורס והועבר לשרת בחיל השריון. הוא הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ואחרי תקופת שירות ביחידת טנקים בסיני, סיים בהצלחה קורס למדריכים והועבר לבית־הספר לשריון כמדריך בקורסים להכשרת שריונאים. כמדריך יכול היה נפתלי לנצל את כישוריו הטכניים. הוא היה איש מקצוע מעולה, הכיר את הטנק על בוריו והצליח להקנות מהידע הרב שלו לחניכיו. תלי היה מדריך קפדן שדרש ביצוע מושלם של פקודות הצבא, אך יחד עם זאת סלד מגינוני משמעת והיה ידיד טוב לפקודיו, הבין ללבם ועשה למענם ככל יכולתו.

במחצית נובמבר 1970 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה גם לחם בקרבות מלחמת ההתשה. אחרי שסיים את שירותו בצה״ל ביקש נפתלי לצאת ללימודים אקדמיים. החלטתו הייתה נחושה והוא עמד על דעתו, עד שהקיבוץ החליט לאשר לו את היציאה ללימודים. הוא למד בפקולטה להנדסת חשמל בטכניון בחיפה. בהיותו בבית בקיבוץ, עבד בחשמליה והצטיין במיומנות רבה, בכושר אלתור וביכולת המצאה. גם חדרו בקיבוץ היה מלא המצאות וחידושים, שעוררו את סקרנותם ואת התפעלותם של חבריו בקיבוץ. בכל מקום שנדרשו יכולת טכנית וזריזות־ידיים שם נמצא נפתלי, כשהוא שוקד על לימוד מבנהו של מכשיר פגום ומוצא את הדרך לתקנו ולשפרו. הוא היה פעיל בחיי החברה במשק, היה חבר בחטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים והיה ספורטאי מצטיין, שנמנה עם סגל קבוצת הכדורסל של משמר־השרון. תלי היה בעל חוש הומור משובב וכישרון רב בכתיבת מערכונים ופיליטונים, שהעידו לא רק על חוש ההומור, אלא גם על יכולת למתוח ביקורת רצינית ברוח קלה ומבדרת. חבריו למשק מתארים אותו כאדם שקט ומסודר, איש המעשה, שהיה מעוגן היטב במציאות. רק מתי מעט הכירו את נפתלי האחר – האדם בעל הנפש הרגישה והאוהבת. הוא וחברתו דורית בנו עולם שהיה מלא חום ואהבה, עולם של רגשות ומאוויים שאך מעטים הצליחו לעמוד על טיבו. דמותו הרגישה והאוהבת מתגלית בין השיטין של מכתביו הרבים, ששלח לחברתו ולבני משפחתו.

באחד מן המכתבים, שנשלח לחברתו בעצם ימי הלחימה בסיני, מופיע משפט המייחד את אופיו ואת גישתו של נפתלי: "החיים יותר מדי יפים בשביל שנבזבז אותם פה". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) השתתף תלי בקרב הפריצה ל"חווה הסינית", שהיה קשה ומר וכוחותינו סבלו בו נפגעים רבים. בקרב זה נהרג גם תלי; ובאותו יום, במרחק קצר ממקום נפילתו, נפל גם אחיו אשר. בעיתון "ידיעות אחרונות" סופר על לחימתו של נפתלי: "באותן שעות ממש לחם אחיו, סגן אשר, בטנק שלו. הם לא ידעו כי קרובים הם איש אל אחיו. הם לא ידעו כי מעבר לדיונות אורב לשניהם המוות. נפתלי נהרג ב"חווה הסינית". שני אחים, אותו גורל. נפתלי הוכרז כנעדר. חוליות המחפשים, שיצאו אל מעבר לקווים אחרי המלחמה, מצאו את גופתו. רק באחרונה הוא זוהה". נפתלי ואשר הובאו למנוחת־עולמים בבית־העלמין במשמר־השרון. נפתלי השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו לקיבוץ הוציאו לאור לזכרו חוברת ובה מדברי חברים ללימודים, לעבודה ולנשק על דמותו.

סילבוביץ, דוד־יהונתן

דוד (דודי), בן קוויני וג'וליוס, נולד ביום ד' בכסלו תש"ט (6.12.1948) בקייפטאון בדרום־אפריקה. בעיר זו גדל והשלים את לימודיו היסודיים והתיכוניים ואחרי־כן השלים את השכלתו האקדמית באנגלית ובהיסטוריה באוניברסיטת קייפטאון. מנעוריו היה פעיל מאוד בתנועת הנוער הציונית "איחוד הבונים", ומטעמה היה מרכז הפעילות באזור קייפטאון וכמו כן היה חבר של גרעין־עלייה. משנת 1967 עד 1968 עבר בירושלים קורס למדריכי חו"ל, ואז רכש גם את יסודות השפה העברית. בשנת 1971 הגשים דוד את חלומו, עלה לארץ והצטרף לקבוצת יזרעאל.

דוד גויס לצה"ל ביולי 1971 במסגרת מתנדבי חוץ־לארץ ועשה את צעדיו הראשונים בשירות עם נח"ל חניכים. אחרי סדרת הטירונות, נשלח לקורס למפעילי מקלעים. לימים נשלח לבית־הספר לשריון והשתלם בקורס מקצועות צוות טנק. בכל אשר הלך זכה להערכה רבה מצד מפקדיו והיה חביב מאוד על חבריו לשירות.

ביולי 1973 שוחרר מן השירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים בחיל השריון. דוד היה פעיל גם בתחום הספורט בארץ והיה מחלוצי ענפי הרוגבי והקריקט. הוא ייצג את ישראל בתחרויות הקריקט, שנערכו במסגרת ה"מכביה". לא זמן רב זכה דוד להתמסר לבניין הארץ, כפי שהתאווה. חודשים ספורים אחרי שחרורו מן השירות הסדיר פרצה מלחמת יום הכיפורים. דוד מיהר והצטרף ליחידה שנשלחה לקרב בסיני. במהומה של אותם ימים לא הגיע אל יחידתו, אלא אל "החטיבה של נתקה", ובמסגרתה לחם באזור תעלת סואץ. בקרבות מילא תפקיד של תותחן בטנק, ועם

יחידתו חצה את התעלה. בקרב שהתחולל בקרבת מחנות אבו־סולטן ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה מן המארב, אך המשיך לנוע אחוז להבות, עד שהתפוצץ. איש מאנשי הצוות לא הצליח להיחלץ. תחילה הוכרז דוד כנעדר, אך לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביזרעאל. בן עשרים וארבע היה בנופלו בקרב – הרחק מכל בני משפחתו.

מפקדו של דוד כתב למשפחה השכולה: ״בנכם דוד סילבוביץ ז״ל היה איש צוות טנק ביחידת שריון ושירת תחת פיקודי. היכרתיו כאיש שריון מעולה, אשר לחם בגבורה, באומץ־לב וביצע את המשימות שהוטלו עליו – באחריות למופת. הוא התחבב על חבריו לנשק ועל מפקדיו, ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו״.

סילוק, אברהם

אברהם (ברטו), בן אליה ומאיר, נולד בשנת תשט״ו (1955), במרוקו, ומיד אחרי הולדתו עלתה משפחתו ארצה והשתקעה באופקים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי באופקים ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר היסודי ״ביאליק״ ביבנה. את לימודיו סיים בבית־הספר התיכון־מקצועי ביבנה, במגמה של מסגרות־מכנית. אברהם היה קשור מאד למשפחתו ושאף לעזור לה ככל יכולתו. עד שהגיע זמנו להתגייס לצה״ל עבד כמסגר ביבנה ובבתי הזיקוק באשדוד, וסייע בפרנסת משפחתו מרובת הנפשות.

אברהם גויס לצה״ל בתחילת מאי 1973 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר בקורס לקשרי חת״מ ונשלח לשרת בגדוד תותחנים ברמת הגולן. הוא היה חייל מסור והצטיין במיומנות במקצועו ובנאמנות לתפקידו. בשל תכונות אלה זכה להערכת מפקדיו והיה מקובל על חבריו ליחידה. בתקופת השירות בצה״ל הרבה לדאוג למשפחתו, הקפיד לבקר בבית והקדיש את חופשותיו כדי לסייע למשפחה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בהתקפת כוחות שריון סוריים על הגדוד שלו ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נפגע אברהם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביבנה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״אברהם ז״ל שירת בחיל התותחנים. הוא היה חייל מצוין וחבר מסור. אברהם היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

סיני, משה־אבוטבול

משה (ג׳מס), בן מתילדה ויוסף, נולד ביום י״ח בשבט תש״ג (24.1.1943) בטוניס. עם קום המדינה, בשנת תש״ח, עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בלוד. חבלי הקליטה הקשים בארץ החדשה לא נתנו בו את אותותיהם והוא גדל והיה לנער מוצק וחסון, מוקף חברים וידידים. משה סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בלוד והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״. כדי שלא ליפול למעמסה על הוריו נהג לעבוד בעבודות שונות בחופשות ובכל עת פנאי. זמן מה היה חניך בגדנ״ע, אך את עיקר פרסומו קנה לו כאשר הצטרף לקבוצת האיגרוף של ״בית״ר״ לוד. כמעט בכל קרבותיו זכה ושנה אחת היה אלוף ישראל במשקל תרנגול. בבית־הספר המקצועי למד מכשירנות ומאז לא היה מכשיר מקולקל אשר לא הצליח לתקנו. יחד עם אחיו חיים השתתף בצעדות רבות שנערכו בארץ.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. כיוון שהיה אינדיווידואליסט מטבעו לא מצא את מקומו בחיל זה והתנדב לצנחנים. בצנחנים עבר טירונות, קורס צניחה וקורס מ״כים. חבריו מעידים עליו שהיה חייל למופת, בעל כושר גופני מעולה, חביב ונעים, ומילא את כל הוראות מפקדיו ללא טרוניה, במסירות ובצייתנות.

בראשית יוני 1963 שוחרר משה מהשירות הסדיר ונשא לו לאישה את אריקה, חברתו מילדות. ברבות הימים נולדו להם הבת דבורה והבן איסר. הוא נתקבל לעבודה במפעל המקררים ״קור־עוז״ ועלה לאט־לאט בסולם הדרגות והתפקידים שהוטלו עליו, עד שהגיע לדרגת טכנאי־בכיר. סיפר עליו מנכ״ל המפעל: ״במשך השנים הפך משה לבר סמכא גדול בנושא המקררים. קרה לא פעם שהיינו מזעיקים אותו כדי לפתור איזו בעיה שהתעוררה בייצור. לעתים היה בא בעצמו, כאשר היה מבצע שירות בסביבה, והיה נרתם למשימות ביזמתו הפרטית. הוא אהב את המפעל והיה גאה בו. הוא ראה בו לא רק מקור פרנסה, אלא גם אתגר. הוא אהב אתגרים ומשימות והיה מחונן בכוח פיסי רב. הוא היה חבר נאמן וטוב, ללא משוא פנים היה נכון לעזור לכולם, תמיד אפשר היה לסמוך עליו, ובדבקותו ובהתלהבותו הדביק גם את האחרים״. במשך כל הזמן שירת בנאמנות בשרות המילואים ובמלחמת ששת הימים שירת בחטיבת הצנחנים שכבשה את ירושלים ואף היה בין הראשונים אשר הגיעו לכותל. משה ענד בגאוה על חזהו את ״כנפי הצנחן״ המוכספות ואת ״אות מלחמת ששת הימים״. זמן־מה לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקראה יחידתו לשירות מילואים. משה, שהלך ברצון למילואים, אמר בלצון למנהל המפעל: ״עכשיו אוכל לנוח קצת במוצב שעל גדות התעלה, לאחר העבודה המאומצת במפעל״. מלחמת יום הכיפורים מצאה את משה וחבריו נצורים במעוז ״אורקל״ על גדת תעלת סואץ. במשך יום וחצי עצרו המגינים עשרות התקפות של חיילים מצרים ואנשי קומנדו, שניסו לפרוץ למוצב. משה נפצע, אך למרות פציעתו המשיך להילחם בגבורה. כאשר הלכה התחמושת ואזלה החליטו הנותרים בחיים לפרוץ מהמעוז הנצור ולעשות דרכם

לעבר כוחותינו. בדרך נתקלו במארבים רבים ומכולם נחלצו בשלום. אך על סף ההצלה, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בין המעוזים "אורקל" ו"לחצנית", נפגע משה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, שתי אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: "משה נמנה עם שורותינו ולחם בגבורה רבה במעוז "אורקל", שעל שפת תעלת סואץ. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

המשפחה הנציחה את זכרו בהכנסת ספר תורה לבית־כנסת בלוד; כן הוקמה על שמו קרן מלגות במפעל "קור־עוז".

סיסם, דוד

דוד (דודי), בן נגיה ועזיז, נולד ביום י"ז בשבט תשי"ד (21.1.1954) באשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון באשקלון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בכפר־הנוער בבן־שמן. דוד היה תלמיד חרוץ, שקט וממושמע. מוריו אהבוהו בשל שקידתו הרבה ובשל רצונו ללמוד, וחבריו אהבוהו בשל נועם הליכותיו, אדיבותו ונימוסיו הטובים. הוא רחק מן ההתנשאות ומן ההתבלטות, מן הריב והמדון, והיה צנוע, אוהב את הפשטות ושמח בחלקו. בבית הוריו ניטעה בו אהבת הארץ והוא הרבה לטייל בה ברכב וברגל, לסייר בנופיה ובאתריה, ולקרוא בנושאי ידיעת הארץ, דברי־ימיה ועתיקותיה. דוד היה נוח לבריות, מעולם לא עלב בחבריו ולא דיבר בגנותם. בחיוכו הטוב ידע להשרות סביבו אווירה נעימה. מכניס אורחים היה וקיבל כל אדם בסבר פנים יפות. הוא היה בן נאמן ומסור למשפחתו ורחש להוריו כבוד ואהבה.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". הוא החל להשתלם בקורס למפקדי טנקים, אך כשפרצה המלחמה נשלחו חניכי הקורס לחזית. במשך כל תקופת שירותו היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ועשה כל מה שהוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו. תמיד ראו בו דוגמה לחבריו בהתנהגותו, בצניעותו וברוחו הטובה. לכן היה מקובל מאוד ביחידתו. במלחמת יום הכיפורים נשלח דוד עם חבריו לחזית סיני ולחם שם בקרבות נגד המצרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל דוד בקרב הפריצה אל עבר הגדה המערבית של התעלה. תחילה נחשב כנעדר. אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

סיצ'וק, מיכאל

מיכאל (מיקי), בן עטרה ומשה, נולד ביום ד' בטבת תש"ה (20.12.1944) בגבעת ברנר. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון במשק. מיכאל, כבן נאמן להוריו, שהם מוותיקי המשק, ספג לתוכו ערכים של עבודה, אהבת האדם, אהבת הארץ ומעל לכל דבקות בקיבוצו־ביתו ובמשפחתו. בהיותו תלמיד בכיתה י"ב היה מזכיר בני חטיבת הקיבוץ בגבעת ברנר ובמסירות, תבונה ומרץ גיבש את בני החטיבה והעניק להם ממסירותו ומעקרונותיו. דוגמתו האישית תרמה לא מעט לחינוך הקיבוצי והתנועתי בחטיבה. לצד לימודיו ופעילותו החברתית, עבד מגיל צעיר בגן עצי הפרי ומצא בעבודה סיפוק רב. הוא התמסר לעבודה כמו לכל דבר אחר, ונשא בה באחריות עוד בהיותו נער צעיר. עם תום לימודיו גויס לשנת שירות במזכירות חטיבת בני הקיבוץ המאוחד. בתפקידו זה שימש כרכז אזור המרכז.

מיכאל גויס לצבא בנובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. הוא עבר קורס מפקדי טנקים, קורס קציני אג"ם, קורס קציני שריון וקורס נ"ט. בקורס זה הצטיין והוענק לו הציון הגבוה (91). המשמעת הצבאית לא תאמה את אופיו של מיכאל אבל חבריו ופקודיו, להם שימש דוגמא אישית ומופת, אהבו אותו והעריכו אותו. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

עם שחרורו מן הצבא שב מיכאל אל ביתו ואל ענף המטעים. חריצותו ודבקותו בעבודה היו לשם דבר ולא אחת אף זכו לחיוך לגלגני במקצת. יחסו לעבודה היה יחס של רצינות וכובד ראש והוא ניחן במשמעת עצמית קיצונית כמעט. מיכאל היה איש קיבוץ שרחק מן הפשרה, איש עקרונות וישר דרך. עם זאת נעים היה לעבוד אתו ונעים היה להיות בחברתו. כשם שידע להשקיע את כל כולו בעבודה, כך גם ידע לצחוק מעומק הלב וליהנות מחברות עליזה. בשנת 1970 יצא מיכאל לטיול ארוך למזרח הרחוק, הגשמת חלומו עוד מגיל צעיר. כעבור חצי שנה חזר שבע חוויות והתנסויות והתחיל לבנות את ביתו. בסתיו 1970 נשא לאישה את מימי לבית רמות, בת גבעת ברנר, והם הקימו את ביתם במשקם. בקיץ 1971 נולדה הבת הבכורה רותם ושנה אחרי זה, בשנת 1972, נולדה דקלה. הם חיו חיים מאושרים של משפחה צעירה בתחילת דרכה. ביום כיפור תשל"ד, בשעות הבילוי עם משפחתו, גויס מיכאל ונשלח לכיוון סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) ליד גשר פירדאן, שעה שפיקד על מחלקת טנקים, פגע בו טיל והוא נהרג בו במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות בגבעת ברנר. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אב, שנפטר בינתיים, אם, אח ואחות.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, פרקי זיכרונות, מכתבים ותצלומים שלו ושל משפחתו; חמותו כתבה ספר לנכדותיה רותם ודקלה, ספר שהוקדש למיכאל. שם הספר "לרותם ולדקלה היה אבא". זהו ספר ילדים עטור תמונות, בהוצאת

ספריית פועלים. בהקדמה לספר כתב אחד הפסיכולוגים: "יש בספר כדי לעודד את ילדי הנופלים במלחמה, כדי להמשיך בחיי היום־יום שלהם, מבלי שישכיחו במכוון את החוויות עם האב האהוב, ומבלי שישקעו ויחזרו וישקעו בתוך זיכרונות העבר".

סלומון, אליהו

אליהו (אלי), בן גוטה וישראל, נולד ביום ט' באדר תשי"ד (4.3.1944) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולה" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "אליאנס" בחיפה. אלי היה תלמיד חרוץ וממושמע ואהוב על חבריו ועל מוריו. בבית־הספר הרבו הכל לשבחו על התמדתו ועל תבונת כפיו. כל תחביביו היו קשורים בעבודת כפיים. הוא עשה עבודות מרהיבות־עין בעץ ובדיקט, ובהן דגמי אניות מפורסמות בהיסטוריה, כגון: ספינות הוויקינגים, ה"מייפלאור" ו"סנטה מריה". בהיותו חניך בגדנ"ע־אוויר עסק בבניית טיסנים ודגמים שונים של מטוסים. נוסף על אלה שקד על עשיית חפצי חן וחפצי אמנות מעץ ומחומרים אחרים, וכן תכנן ובנה במו ידיו את רהיטי ביתו. אלי אהב מאוד מוסיקה וניגן בכינור עוד בהיותו צעיר לימים. מנעוריו היה חובב טבע, טייל הרבה ברגל ברחבי הארץ, אהב לטפס בהרים ולעסוק בפעולות ספורט שונות – על שפת הים או על מגרשי הספורט. בעיקר נלהב היה לכדורגל. כשעשה בחוץ־לארץ הקדיש שעות רבות לגלישה על שלג.

אליהו גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", ובקורס למפקדי טנקים. מאחר שהצטיין מאוד במילוי תפקידיו ביחידה נשלח לקורס קצינים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון. משנסתיימה תקופת הכשרתו הוצב כמדריך בקורס קצינים בבית־הספר לשריון. במשך כל תקופת שירותו היה אליהו חייל אחראי ומסור לתפקידו, קצין מוכשר וחבר נאמן. לאחר שסיים את שירות החובה שלו שירת חודשים אחדים בצבא הקבע.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים וכעבור זמן נסע ללמוד הנדסת ייצור ואלקטרוניקה באוניברסיטת "סן־חוזה" בקליפורניה שבארצות־הברית. במלחמת יום הכיפורים נשלח אלי עם יחידתו לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נהרג אליהו בעומדו חשוף בצריח, בקרב שניהלה יחידתו עם יחידת טנקים מצרית על שפת האגם המר, ליד מעוז "בוצר". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. בתו – אלירון – נולדה חודש לאחר נופלו.

סלומון, אלי־מיכאל

אלי, בן אבילין ואברהם, נולד ביום כ״א באייר תש״ז (11.5.1947) בניו־יורק, בארצות הברית. הוא למד בבית־ספר יסודי בניו־יורק, המשיך בבית־ספר תיכון של עיריית ניו־יורק והשלים את לימודיו לתואר הראשון בכלכלה, באוניברסיטה של לונג־איילנד. ילדותו עברה עליו בחיק משפחה חמה ואוהבת, אשר גדלה אותו לפי ערכי היהדות והציונות. עוד בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון היה אלי פעיל בתנועת בית״ר, בתחילה כחבר וכחניך ואחרי־כן כמדריך, כמפקד וכחבר ההנהגה־הארצית בארצות־הברית. הוא היה מה שמכנים ״הרוח החיה בכל מאורע״. תמיד היה שמח ומלא־חיים וידע ל״הדביק״ בשמחתו את כל הסובבים אותו. בכל מאורע חברתי ובכל מפגש רעים נטל את היזמה וניהל את השירה ואת הריקודים. הייתה לו תכונה מבורכת – הוא ראה צורך ואתגר לממש בפועל, בעצמו, את הרעיונות שדגל בהם. בשנת 1966 נאם באסיפה באוניברסיטת קולומביה אחד מחברי המפלגה הנאצית בארצות הברית. אלי השתתף בהפגנה נגד תופעה זו וכמעט שנדרס בפרסות סוסי השוטרים, שבאו לפזר את ההפגנה. את גאוותו על יהדותו ואת אהבתו לעם ישראל ולארץ ישראל הנחיל לכל חבריו ומשך אותם ללכת בדרכיו. הוא לא בחר להיות מנהיג – מנהיגותו הייתה טבעית. הכל הלכו אחריו ודבקו ברעיונותיו. אהבתו את ארץ־ישראל הייתה אהבה ללא מצרים. לאחר אירושיו לרינה, אשתו לעתיד, נסע לישראל כדי לחיות במושב. היה זה בשנת 1967, כשבוע לפני שפרצה מלחמת ששת הימים. הוא הגיע למושב אמציה, שברבות הימים הפך להיות ביתו. אז גמלה בלבו ההחלטה לקבוע את ביתו בישראל. הוא אהב את נופי הארץ ואת אתריה והיה קשור בנפשו לכל אבן מאבני ירושלים, שראה בה שריד של ההיסטוריה הגדולה של עמו. הוא שב זמנית לארצות הברית ובשנת 1968 נשא שם לאישה את חברתו רינה. מקץ שנה, כשסיימו את לימודיהם האקדמיים, עלו ארצה והתיישבו בירושלים. כעבור זמן נולדה בתו הראשונה וחבריו של אלי מספרים, שמעולם לא ראו אותו כל־כך מאושר. הוא היה אב אוהב ודואג ובעל מסור ונאמן.

אלי גויס לצה״ל בסוף ינואר 1972 והוצב לחיל־ההנדסה. הוא עבר קורס פלסים והוסמך כפלס, ומקץ שלושה חודשים הוצב לשירות מילואים.

בשנת 1973, שנה אחרי שנולדה בתו השנייה, החליטו אלי ואשתו להשתקע במושב אמציה ולהתפרנס מעבודת האדמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אלי ונשלח עם יחידתו לסיני. ביום א׳ בכסלו תשל״ד (26.11.1973), בקרב על מוצב ״אירן״, הבחין אלי בחבר לנשק שנפגע מאש־האויב. תחת הפגזה כבדה ומבלי לחכות לפקודה רץ אלי להחיש לו עזרה, אך נפגע ונהרג בטרם הגיע אליו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: ״כאשר נפצע חבר לנשק מאש האויב לא היסס אלי לרגע ורץ להחיש לו עזרה. במעשה נועז זה חירף נפשו

למוות. חיילים מכירים זה את זה בימי מלחמה, ואכן הכרנוהו: צנוע וממעט בדיבור, שעיקר סגולתו במעשים. הוא השתתף בכל פעולותינו, בהן כמה מסוכנות וקשות, לא כממלא פקודה גרידא, אלא במסירות. הערכנו אותו כחבר טוב לרעיו. חיילי יחידתנו ומפקדיה לא ישכחוהו לעולם".

בחוברת שהוציאו לאור לזכרו חבריו הקרובים, נכתב בין השאר: "אחד הדברים הכואבים ביותר הוא שלבנותיו לא נתנה ההזדמנות להכיר את אביהן. אך הן יוכלו להתגאות שאביהן חי ומת בכבוד. הוא רצה כל כך לחיות, אך נתן את חייו למען הארץ שכה אהב..."

סלומון, ברוך

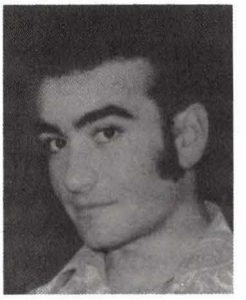
ברוך, בן שרה (סוניה) ומרדכי, נולד ביום ג' בסיון תש"ח (10.6.1948) בחיבת ציון שבשומרון. הוא למד בבית־הספר היסודי, הממלכתי־דתי, בכפר הרא"ה ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "תחכמוני" בחדרה. ברוך היה תלמיד חרוץ ושקדן, הקפיד מאוד על הכנת שיעוריו ועל שינון תלמודו. הוא היה בן תורה, שגלומות בו אהבת ישראל, אהבת האדם ואהבת העבודה. מטבעו היה עדין נפש, ישר מאוד, דובר אמת ובעל מצפון. כל מוקיריו זוכרים אותו כאדם אדיב ומנומס, נעים הליכות ומקדים שלום לכל אדם. חברותי היה וקל להתיידד. מלא חדוות חיים ואוהב לשמוח ולשמח אחרים בשמחתו. תמיד נמצא מוכן לעזור לזולת, לתרום ולעשות מעשי צדקה. צנוע היה, שמח בחלקו ומסתפק במה שיש לו.

ברוך גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והתנדב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובקורס למדריכי אימון גופני. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו ועשה כל מה שהוטל עליו בנאמנות ובנכונות וזכה לתשבחות רבות מפי מפקדיו. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בבקעת הירדן ונלחם בקרב פנים־אל־פנים נגד חיילים סורים ברמת הגולן. בימי מלחמת ההתשה השתתף במארבים רבים ובמרדפים אחר מחבלים מעבר לקווי הגבול. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא כפעם בפעם לשירות מילואים. מלחמת ששת הימים השפיעה עליו רבות והוא נהפך לרציני יותר ומעמיק לחשוב. הוא ראה בשחרור הארץ מעול זרים שליחות המוטלת על כל אדם מישראל, וסבור היה כי אסור לו לאדם להסתפק בשירות הצבאי, אלא עליו גם לעשות ליישובה של הארץ. לכן, לאחר השחרור, התיישב במושב בקעות שבבקעת הירדן. ברבות הימים נשא לאישה את חברתו אסתר ולזוג נולדה בת. ברוך היה בן מסור מאוד למשפחתו, בעל נאמן לאשתו, אב מסור לבתו ודוד חביב ודואג לאחייניו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ברוך בקרבות שהתחוללו בסיני. בקרב הקשה שנערך ביום י"ט

בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בדרך למוצב החוף ("מוצב בודפשט") שבצפון התעלה, כדי לפרוץ מעליו את הכיתור, נפגע ברוך ונפל. טיל פגע בזחל"ם שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיבת ציון. השאיר אחריו אישה ושתי בנות (צורית הבכורה, וברכה, בתו השנייה, שנולדה לאחר מותו ונושאת את שמו), הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

סליקטר, דוד

דוד, בן דורה וראובן, נולד ביום י"ד בתשרי תשי"ד (23.9.1953) באזור. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד רמז בקרית שלום והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ו' בתל־אביב. דוד היה תלמיד ממושמע, עשה כל שהוטל עליו לשביעות רצון מוריו, והיה אהוב על חבריו ומקובל עליהם מאוד. כדי לסייע בפרנסת המשפחה נאלץ להפסיק את לימודיו והחל לעבוד כחרט. הממונים עליו במקום עבודתו שיבחוהו על חריצותו ועל דייקנותו, על אחריותו ועל תבונת כפיו. מעודו לא סירב לחבר שפנה אליו בבקשת עזרה בעת צרה וידע להאזין באהדה לכל אדם. דובר אמת היה, ישר דרך, בעל מצפון ונאמן לידידיו. בכל מעשיו היה צנוע, רחק מן ההתנשאות ולא ניסה להתבלט. תמיד נהג פשטות בהליכותיו, לא היה בררן וידע לשמוח בחלקו. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ועשה למענם כמיטב יכולתו. דוד אהב את הפעילות הגופנית. הוא נמנה עם חניכי "מכבי" חולון, הרבה לשחק בכדורגל ולעסוק בשחייה בים ובמי הבריכה. הוא אהב לצפות בתחרויות, היה מעורה בחיי הספורט בארץ ובקי מאוד בתחום זה. תמיד ידע על־פה תוצאות של משחקים ושיאי אתלטיקה.

דוד גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל־הרגלים, בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלה. ביחידתו נודע כחייל אחראי ומסור לתפקידו, ששימש דוגמה לחבריו בהתנהגותו ובחריצותו, וכל חבריו וגם מפקדיו חיבבוהו מאוד. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו של דוד בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרב לכיבוש החרמון ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע דוד בכתפו ובבטנו ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. אנו חשים כבוד רב על שזכינו, שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

סלם, יעקב

יעקב, בן מסעודה וחיים, נולד בשנת תשי"ד (1954) באלג'יר, ושנה אחרי הולדתו עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי "צאלים" ואחרי כן למד בבית־ספר תיכון־מקצועי במגמה של מכונאות רכב. לפני שגויס לשירות בצה"ל למד בקורס נהיגה במסגרת קדם־צבאית והוכשר לשמש כנהג משאית.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בנהיגת רכב צבאי ונשלח לשרת בגדוד טנקים ברמת הגולן, שם שימש כנהג משאית כבדה. הוא היה חייל מסור וממושמע, שמילא בדייקנות את כל המשימות שהוטלו עליו. על כך זכה בהערכת מפקדיו והיה אהוד על חבריו ליחידה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. יעקב שימש כנהג מכלית וסייע בהעברת אספקה לכוחות הלוחמים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בהפגזת האויב על כוחותינו, נפגעה המשאית של יעקב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקד היחידה כתב למשפחה השכולה ותיאר את דמותו של יעקב: "בנכם, סמל יעקב ז"ל, שירת ביחידתי כנהג משאית והוכיח את יכולתו המקצועית והאישית תחת הפגזות האויב הסורי"; במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "יעקב ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל טוב וחבר נאמן. יעקב היה אהוד על כל מי שהכירו".

סלם, מנחם

מנחם, בן ציונה ז"ל ושמואל יבדל"א, נולד ביום כ"ד בניסן תשי"ג (9.4.1953) בגדרה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "חורב" ביד־אליהו בתל־אביב. בהיותו בן אחת עשרה שנים, מתה עליו אמו, והוא עבר עם אחיו הקטן רחמים למעון יום, עד שיימצא להם פיתרון אחר. בשנת 1969 נשלח לישיבת "אחוזת יעקב" בגן יבנה, ושם סיים את לימודיו התיכוניים. מנחם היה חובב ספורט מושבע והיה פעיל להנאתו בכל סוגי הספורט, אך נמנע מהתחככות בחבריו במשחקים מאורגנים. הוא היה ילד ממושמע ונעים הליכות, שגרם נחת למשפחתו בכל אשר עשה. מטבעו היה ילד שמח ואופטימי, עזר לחבריו ולהוריו ככל יכולתו, ועל מות אמו התגבר באומץ, ואף היה לעזר רב לאחיו ולאחיותיו בניסיונם להתגבר על המשבר. חברים אהבו את מנחם, והוא אהב אותם אהבת נפש, והשתתף עמם בשמחותיהם ובבעיות היום־יום שלהם. הוא עשה גם

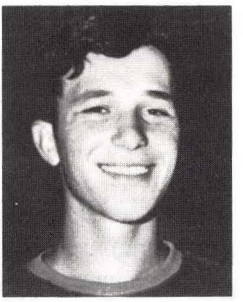
רבות כדי לעזור לאביו בנשיאה בעול הפרנסה של משפחתו הגדולה, ועבד בשעות הפנאי מלימודים, בחשמל ובכל עבודה שהזדמנה לידיו. תקופה מסוימת עשה בסיני, בעבודה בחברה קבלנית לחשמל – ועבד שם וגם למד באותו זמן.

מנחם גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב ביחידת שריון בסיני. כחייל, היה מנחם אהוד על מפקדיו ועל החיילים ביחידתו, משום שהיה חבר טוב, בחור עליז וטוב לב, שעשה רבות לשמח את חבריו בתקופות האימונים והפעילות. הכל זוכרים אותו כחייל צייתן וממושמע, שמילא את כל המוטל עליו ברצינות ובמסירות. מעולם לא התנשא על חבריו ואף־על־פי שהיה מפקד, לא הקפיד על גינוני משמעת, אלא דרש רק ביצוע מדויק של הוראות הצבא וידע לשמש דוגמה בהתנהגותו ובדרך הביצוע שלו. כל ימי שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו בבית, והרבה לבקר אצלם ולהיות במחיצתם, בחופשות שניתנו לו מן הצבא. הוא הקפיד לשמור על קשר עם הבית גם בתקופות של פעילות מבצעית, ואף הספיק לעבוד ולהרויח בבקרים של ימי החופשות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לסיני והשתתפה בקרבות הקשים לבלימת התקפות המצרים. בקרב שהתחולל באזור דוור־סואר, בגזרה המערבית של תעלת סואץ ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע מנחם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו".

משפחתו ומוקירי זכרו הוציאו לאור ספר "יזכור" להנצחת שמו.

סלמן, זאב

זאב, בן רגינה ומרדכי, נולד ביום א' בתמוז תשי"ד (2.7.1954) בירושלים, ולמד בבית־הספר היסודי "ענף החיים" ובבית־חינוך תיכון־עירוני ג' בירושלים. הוא היה חבר בתנועת "מחנות־העולים", ותקופה קצרה היה חבר בגרעין נח"ל "משגב עם". מנעוריו היה ספורטאי נלהב, ובמיוחד עסק בענפי הכדורגל והכדורסל. בבית־הספר אהב את מקצוע הכלכלה יותר מכל מקצוע אחר, ואף זכה לציונים גבוהים במקצוע זה. זאב היה ילד אוהב־חיים, חייכני, צחקן ועליז. בבית־הספר התיכון היה ידוע בפעלתנותו הציבורית, ותמיד נבחר לועדות התלמידים השונות. חבריו אהבוהו מאוד ויעידו על כך מכתביהם שהיו שולחים לו, שבהם מצויים ביטויים כאלה: "...זאבי, אין לך מושג כמה אני מת לראות אותך..." או: "זאבי, אני נורא מתגעגע אליך. הגעגועים אוכלים אותי מאז הפגישה אחרונה שלנו. אתה אדם מעניין. אתך אפשר לשבת ולדבר על כל נושא... ממני האוהב אותך..." ועוד ועוד. סיפר עליו חברו צבי: "זאבי היה נער כחוש, אך קולני ומלא מרץ. היה בו דחף רוחני כביר וכושר גופני יוצא מן הכלל, על אף מידותיו

הפיסיות הקטנות. לזאב הייתה תנופה עצומה שאפיינה גם את אורח דיבורו הקולני. אך יחד עם זאת היו בו תמימות, כנות וחמימות". ומאשר את הדברים אחיו אריה: "זאבי היה צנום בגופו, אך בעל נשמה אדירה. הערצנו אותו בשל אצילות נפשו. הוא היה עליז, מלא חיים, ועיניו הירוקות מחייכות תמיד".

זאב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס צניחה והתנדב לשרת ביחידת צנחנים. זאב היה "שרוף לצנחנים". שעות ארוכות היה מתווכח עם אחיו מה עדיף — צנחנים או חיל האוויר. כמובן, הוויכוח נשאר ללא תשובה. זאב סיפר על צניחתו הראשונה: "חיוור יצאתי מן המטוס והרגשתי עצמי מרחף בעננים, ופתאום כוח אדיר בלם אותי והרגשתי עולה מעלה מעלה... היי, היי... צעקתי, אני עולה... אני עולה. ספרתי 21...22...23... בהתאם לתיאוריה, ובדקתי שהמצנח פתוח, ואמנם כך היה. אך גיליתי בו פיתולים. התכוונתי לפתוח את הרזרבי, אך לא! החלטתי להתיר את פיתולי המצנח, ובמכה אחת סובבתי עצמי כנגד הפיתולים והמצנח התייצב. אחר־כך נחתתי בשלווה על הארץ". מספר עליו מפקדו: "מה שאפיין את זאב היה החיוך הקבוע על שפתיו. גם כשהיה רציני והקשיב לדברי מפקדיו, נראה מחייך כלשהו. האמת ניתנה להיאמר, שלא האמנתי כי בחור צנום כזה יגמור את כל האימונים הקשים של הפלוגה. לתמהוני הפך להיות אחד מבעלי הכושר הגופני המעולים שבפלוגה. במחלקה היה בין החיילים המצטיינים. לימים, כשגמרנו את קורס הצניחה וכשהיינו יחד באחד המוצבים בקו, הפגין את שמחתו הרבה, שהוא מגן על הארץ". במלחמת יום הכיפורים שירת זאב כרובאי בחזית הדרום. בקרבות המרים שנערכו באזור "החווה הסינית", ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע הנגמ"ש שלו וזאב נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "זאב היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו — אהבו".

סלמן, יהודה

יהודה, בן חביבה ונג'י, נולד ביום י"ט באב תשי"ב (10.8.1952) בכפר־סבא, למשפחה מרובת ילדים. כשהיה בן שלוש התייתם מאביו, ואמו המשיכה לגדל את עשרת ילדיה לבדה. יהודה למד בבית־הספר היסודי "עיונים" ברמת־גן, אך לא יכול היה להמשיך בלימודים, כי נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בכלכלת הבית.

יהודה גויס לצה"ל במחצית יולי 1970 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר את הקורסים: קורס נהגים וקורס נהגי זחל"ם. כשסיים את שירות החובה, במחצית אוגוסט 1973, נרשם בתעודת השחרור שלו, כי מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו.

במלחמת יום הכיפורים שירת כנהג משאית בחזית הדרום. ביום י"א בתשרי

תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונהרג ליד אל עריש. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, ארבעה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יהודה היה חייל מסור וחבר נאמן. יהודה היה אהוד על כל מי שהכירו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בגבעתיים.

סלנט, יהודית

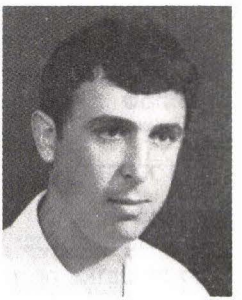
יהודית (דיתה), בת מלכה ויצחק, נצר למשפחה ירושלמית שעלתה לארץ לפני מאתיים שנה, נולדה ביום כ"ג באדר תשי"ד (26.2.1954) בנתניה. היא למדה שלוש שנים בבית־ספר יסודי יהודי בוינה שבאוסטריה, שמה נשלח אביה כנציג הסוכנות היהודית. אחר־כך חזרה המשפחה ארצה ויהודית המשיכה את לימודיה בבית־הספר היסודי על־שם חיים נחמן ביאליק בנתניה. אחרי־כן סיימה את לימודיה בבית־הספר התיכון על־שם משה שרת. דיתה היתה פייטנית של הצבע והצורה, של התנועה והצליל. כשהייתה באוסטריה למדה מחול ובלט בבית־הספר הממלכתי שליד האופרה של וינה. היא ניגנה בפסנתר ושומעיה גמרו את ההלל על נגינתה. לימים חיברה יצירות מוסיקליות. אולם עיקר מעייניה היו נתונים לציור. מגיל רך ציירה בצבעי שמן, בגואש ובצבעי מים. ציירים ידועי שם עמדו על כישרון הביטוי שלה ועל העצמה העזה המתפרצת מציוריה. לימים הוצגו ציוריה בתערוכות אמנים חובבים, שארגנו מוסדות שונים. חלקם מעטרים עד היום את כותלי בית הוריה. את תעצומות נפשה הנציחה גם בשירים. כדרכם של אמנים הייתה עדינה ורגישה, ואף־על־פי כן הייתה בה משובת נעורים. דיתה הייתה חברותית, וסביבה נקבצו ידידים רבים, שניהלו חיי חברה תוססים. מטבעה הייתה חזקת אופי. למרות שבגיל רך נשלחה מהעיר הקטנה בישראל אל הכרך הנכרי, על שפתו הזרה, מנהגיו השונים והקור העז שלו, השכילה להתערות במהירות בחיים החדשים. ידידיה אף התרשמו מכנותה. היא שנאה את הצביעות ולא חששה לומר את אשר בלבה לכל אדם, לרבות הוריה, ידידיה ומחנכיה. בטרם הגיוס ניהלה ויכוחים סוערים בזכות שירותן של בנות בצה"ל וגנתה את המשתמטות.

יהודית גויסה לצה"ל באוגוסט 1972. לאחר שסיימה את הטירונות נשלחה לקורס לפקידות כתבניות. אחרי־כן הוצבה בבית־הספר לתותחנות בתפקיד פקידה. מפקדיה סיפרו שהייתה חברותית ומהירת־תפישה וכי הייתה מסורה לתפקידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים תבעה שישלחו אותה לאזור הקרבות בטענה כי: "איני יכולה להישאר בעורף בשעה שכל חברי לוחמים על נפשם". אמרה ועשתה. היא נסעה אל חבריה הלוחמים ועודדה אותם, אך העלימה את הדבר מבני משפחתה. משקרב יום שחרורה מהשירות הסדיר התכוננה במרץ לבחינות הכניסה לבית־הספר הגבוה לאמנויות "בצלאל". ביום ט' באדר תשל"ד (3.3.1974), ביום שעמדה לצאת

לחופשת שחרור, נפלה יהודית בעת מילוי תפקידה בדרום. היא הובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאירה אחריה הורים ואח. לאחר נופלה הועלתה לדרגת סמל. אחרי מותה גילו בני משפחתה בעזבונה שירים על אודות המוות. בשירה "היתה" כתבה: "היצירה נגוזה, איננה יותר / ההבל חלף, רק הרוח נותר. / מלה קטנה, כואבת וחדה / לבדה – בתוך השורה... / הקו נמתח, רק הדף נותר, / הברק אחז בה / היד תפסה בה / האש לחשה לה.../ היא איננה יותר..."

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הרוח הרעננה, השקט והיסודיות בעבודתה, חן הליכותיה והתנהגותה, היו מופת לכל חבריה ומפקדיה".

סלנר, משה

משה, בן רבקה והרמן, נולד ביום י"ט בתמוז תש"ו (18.7.1946) בבוקרשט ברומניה. כשהיה בן ארבע שנים עלה עם משפחתו לארץ. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "כצנלסון" בנהריה, העיר שבה השתקעו הוריו לאחר חבלי קליטה לא מעטים. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־ספר תיכון עיוני שם. משה היה ילד שהצטיין בכישרונותיו ובדמיונו היוצר. הוא אהב לנסות כל רעיון שצץ בראשו, והיה בונה מערכות מסובכות, מחומרים מכל הבא ליד לצרכים שנראו לו רציניים בתכלית. יום אחד התקין לעצמו חכה ממוט של מטאטא, חיבר חבל לחכתו וישב לדוג בבריכת־מים. משנרדם בחום השמש והחליק לתוך המים – הציל אותו עובר־אורח אלמוני והביא אותו לבית־הוריו. פעם אחרת המציא "מכונת־הקרנה" והושיב את ילדי השכונה לצפות בסיפור "עלי בבא וארבעים השודדים". היה לו חוש טכני מפותח להפליא, והוא שיעשע את בני־הבית בשובבותו, ביזמתו ובהמצאותיו המסובכות. הייתה לו גם טביעת־עין למראות ולמצבים, והוא נהג לצייר את שראו עיניו, ולהביא מציוריו כמתנה להורים. תכונה אחת ברורה הסתמנה אצלו כבר מגיל מוקדם – חוש הצדק והמוסר, שלפיו נהג תמיד במשך כל חייו: משה לא היה מעתיק מעולם מתלמיד אחר, לא הרשה לחזק להכות את החלש, מעולם לא שינה מדרכו בעבור טובות הנאה, תמיד העדיף את הדרך הקשה וחסרת־הפשרות, שהקשתה עליו את חייו לא מעט, אבל נתנה לו סיפוק של שלמות עם עצמו, ומנעה התנגשויות בינו לבין מצפונו. הוא לא ידע להחליט איזה מקצוע יבחר לו בחיים. הוא העריץ את ליאונרדו־דה־וינצ'י על רבגוניותו ועיסוקיו הרבים, אלא שהבין, שאין מקום בעולם שם יוכל ללמוד צילום ומכונאות, חשמלאות וכדורגל, מבנה כלי־נשק ועבודת בניין – הכל בעת ובעונה אחת. לבסוף בחר בהנדסאות־בניין ונרשם לבית־הספר להנדסאים בחיפה. עם סיום לימודיו בהצלחה, החל עובד ב"סולל בונה".

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1964. לאחר הטירונות, ולאחר ששירת כמחסנאי במשך זמן־מה, הוצב בתפקיד נהג־משאית בפיקוד הצפון. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובמסירותו ללא גבול לתפקידו. הוא היה נאמן ועוזר לחבריו

תמיד, והיה אהוב עליהם מאוד. בכל מה שעשה הצטיין, ותמיד פעל בצניעות וברוח טובה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. בשנת 1971 נשא לאישה את רחל שפגשה במסיבת־נישואין של ידידו הטוב מילדות. שנתיים ימים חי הזוג באושר רב. משה דאג לכל מחסוריה של אשתו ולהרגשתה הטובה בביתם, וגם עשה להרחבת הספרייה שלו והתעסק בשאר תחביביו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא משה ליחידתו ונשלח עמה לרמת הגולן. ביומה השני של המלחמה, יום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הזחל"ם שלו בהפגזה ארטילרית כבדה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה, הורים ואח.

סלע (בדק), יורם

יורם, בן פרומה ונתן, נולד ביום י"ט בטבת תש"ג (27.12.1942) בקיבוץ מענית. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ובבית־הספר התיכון, במוסד החינוכי המשותף "מבואות עירון" בעין־שמר. כיוון שהיה מן הצעירים שבבני קבוצתו נהג להתבודד, התרחק מחבריו שעסקו בספורט, התמסר להאזנה למוסיקה ולמד לנגן בכינור, בפסנתר ובמנדולינה. הוא נמנה עם חברי תזמורת כלי הפריטה של מאיר שפיה והופיע עמה במקומות רבים בארץ. כאשר למד בבית־הספר התיכון הדריך את ילדי הכיתות הנמוכות בנגינה בכלי־פריטה.

יורם גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים. עד מהרה עמדו מפקדיו על כישוריו ושלחוהו לקורס קצינים, ואחרי־כן השתלם גם בקורס לקציני שריון. תקופה מסוימת הדריך בקורס לקצינים בבית־הספר לשריון. הוא היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, והיה מקובל ואהוד על חייליו בשל מסירותו ודאגתו להם. ניכר היה בנכונותו לעזור ולסייע לחבריו.

לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר למד בבית־הספר למוסיקה בסמינר "אורנים" בטבעון. כאשר הוסמך להורות מוסיקה, הקדיש את כל זמנו ומרצו לתחום זה. הוא לימד מוסיקה במשק, הקים אולפן אזורי למוסיקה, הקים בקיבוץ מקהלה ותזמורת, הלחין את המוסיקה ואת השירים למחזה הילדים "פינוקיו", כתב עבודות בתחום הוראת המוסיקה לבני נוער והופיע כמנצח בפסטיבל הישראלי למוסיקה. עבודתו בחקלאות, בגידול שתילים לעצי פרי, תפסה מקום חשוב בחייו. עוד בילדותו בחר במשתלה כענף קבוע לעבודתו. רכזת הענף מאותה תקופה זוכרת אותו כילד ביישן ושקט אך חרוץ מאוד, מתעניין ומסור לעבודתו. משגדל לא פג עניינו בעבודה במשתלה. כאמור, אהב מאוד מוסיקה והיה מאזין לחידונים מוסיקליים תוך כדי העבודה החדגונית במשתלת ההדרים הגדולה. גם אחרי ששב מהשירות בצבא חזר

למשתלה, וכדרכו היה אחראי, חברי ודואג לעבודה. תמיד דרש הרבה מעצמו וגם מזולתו. יורם היה פעיל בחיי התרבות במשק ועשה רבות כדי להעמיק את החיבה לאמנות בקרב חברי הקיבוץ. הוא היה מרכז ועדת החינוך ואף תכנן וארגן את המסיבות ואת החגיגות בחגים השונים. הוא לחם בשנת 1967 בסיני, והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". יורם היה בעל אופי חזק ובעל עקרונות, שנלחם עליהם מבלי לוותר, גם אם היה עליו להתמודד עם החברה כולה. הכול היה איכפת לו ומשום כך הייתה ביקורתו חריפה בדרך כלל. בכל מעשיו שאף לשלמות, ופעילותו נשתרעה על תחומי־עשייה רבים, מבלי לחסוך בכוח ובמאמץ. הוא היה מסור לאשתו נועה ומלא אהבה לילדיו, שחינך אותם בעקביות, כדי לעצב את דמותם ואת אישיותם על־פי כל כללי החינוך המודרני. במלחמת יום הכיפורים גויס יורם והשתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפל יורם בקרב במבואות העיר סואץ. על כי גילה אומץ־לב הראוי לשמש מופת הוענק לו "עיטור המופת". וזה תיאור המעשה: "ביום 24 באוקטובר 1973 שימש סרן יורם סלע ז"ל כסגן מפקד של פלוגה, שנכנסה לעיר סואץ. פלוגתו נלכדה באש חזקה מאוד, בתוך אחת הסמטאות של העיר. למרות שהטנק שיורם ז"ל היה בו נפגע מספר פעמים, הוא המשיך להילחם מתוכו, כשהוא חשוף בצריח. הוא סירב להכניס את ראשו והמשיך לירות ממקלע עד שהטנק יצא מכלל שימוש עקב פגיעה בו. סרן יורם ז"ל המשיך לירות בתת־מקלע "עוזי" מחוץ לטנק, תוך כדי כיבוי רשת־ההסוואה שהחלה לבעור. הוא חזר לצריח הטנק שנפגע, כשהוא נלחם ב"עוזי" וזורק רימונים, עד שנפגע בחזהו ונהרג. במעשיו אלה גילה התנהגות למופת ודבקות במשימה". יורם הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, מכתבים, דברי זיכרונות ותצלומים; חיה ארבל, מורה למוסיקה שעבדה עם יורם, חיברה יצירה לזכרו; בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה עליו כשהוענק לו "עיטור המופת".

סלע (סלוצקין), מאיר

מאיר, בן רות ודוד־ישראל, נולד ביום ט' בכסלו תרצ"ז (23.11.1936) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "חורב" בירושלים והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "בזק" בירושלים. ילדותו עברה עליו בירושלים בחיק משפחה ציונית ודתית, כנצר למשפחת נדיבים גדולים. סבו, ר' אלעזר משה סלוצקין ז"ל, עלה לרחובות בשנת תר"ע (1910) מאוסטרליה. מאיר היה חבר בתנועות נוער "הצופים", "בני עקיבא" ו"הפועל" עד לגיוסו. מאיר היה בעל נפש רגישה מאוד ו"אוהב יופי" מושבע. הוא אהב מאוד את כל צורות האמנות ובמיוחד מוסיקה, ריקוד וציור. הוא אף צייר בעצמו וגילף בעץ. רבים ראו בו כישרון מבטיח, שהיה עשוי להצליח ולהתפרסם. מאיר היה אהוב

על הכל בזכות היותו חברותי, מבין ללב הזולת ומוכן תמיד לעזור. הוא הצטיין בפתיחות, באהדה לזולת, בהבנה ובכושר שיפוט. לפני גיוסו לצה"ל עבד כמדריך במועדון נוער, נוסף על תפקידיו בתנועה, והצליח לקשור קשרי רעות עם חניכיו, שכיבדו אותו והחשיבו את דעתו.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1956 והוצב לחיל־הקשר. במסגרת החיל עבר קורס טכנאי־קשר, אך הוא השתוקק לתפקיד קרבי בשדה וביקש לעבור לחיל־הרגלים. לאחר שהתמלאה בקשתו המשיך את שירותו הסדיר ובסופו התנדב לשירות קבע. במשך חמש־עשרה שנות שירותו בצבא הקבע עבר קורסים רבים ובהם קורס קצינים, קורס לוחמה זעירה, וקורס צניחה ולבסוף השלים את לימודיו בבית־הספר לפיקוד ולמטה. הוא שימש בתפקידים שונים, ביניהם: קמב"ץ, קצין אג"ם, מפקד פלוגה ועוד. הוא היה קצין בעל יזמה ומרץ, מקובל ואהוד על פקודיו, בזכות דאגתו ומסירותו להם. בכל תפקיד ששירת, נחשב אדם יציב ומתמיד, עקבי, אחראי ומהימן. בחוות־הדעת התקופתיות, הנהוגות לגבי קצינים בצה"ל צוין כקצין טוב, יעיל וחרוץ, המגלה יכולת רבה ודבקות במטרה. תמיד התאמץ להגיע להישגים טובים ועשה רבות למען קידום תפקידו. קר־רוח, בטוח ושקט, מעולם לא איבד את עשתונותיו ואת שלוות נפשו. במאי 1961 נשא לאישה את חברתו יהודית וברבות הימים נולדו להם שני בנים. מאיר היה אב טוב ומסור ובעל דואג ואוהב. הוא השתדל תמיד שעבודתו לא תקפח את משפחתו, הקפיד לבלות בחברת ילדיו ולהקדיש להם זמן רב ככל האפשר. הוא טרח ללמדם את ספורט השחייה, שהיה אהוב עליו מאוד, ולחבב עליהם את האמנות, במיוחד את אמנות הציור. ביום כ"ד בטבת תשל"ד (18.1.1974) נפל מאיר בסיני בעת מילוי תפקידו, אחרי שעבר בשלום את המלחמה הרביעית בימי חייו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובנים, הורים ואחים.

סלע (ספנסקי), שמואל

שמואל, בן שושנה וצבי־הרמן, נולד ביום כ' באדר תשי"א (26.2.1951) במויססויל שבארגנטינה. מגיל רך אפשר היה להבחין באופיו המיוחד, בהתעניינותו ובחיפושיו אחר הטוב והיפה. לאהבתו לטבע לא היה גבול. בחוות ההורים בארגנטינה היו עזים, אשר שמואליק הוציא אותן למרעה, דיבר אתן, ליטף אותן, וישב לאכול אתן. כשהיה בן שלוש דרש ללמוד קרוא וכתוב, וכשמבוקשו לא ניתן לו, למד בעצמו, בעזרת לוח השנה. הוא אסף את ילדי השכונה ואת אחיו הקטנים והיה למדריך ולמורה של הקבוצה. הוא לימד אותם טבע וגיאוגרפיה, כתב והלחין שירים, הציג הצגות, ניגן בגיטרה וזימר. בנערותו המציא לו שפה בינלאומית, לדבריו – כדי למנוע מלחמות בעולם. יחד עם עליצותו הטבעית, הייתה בו גם נימה של עצבות. יום אחד, כשהיה ילד בן שבע, שב מבית־הספר ופרץ בבכי. כששאלו אותו ההורים לפשר בכיו, השיב:

"המורה ביקשה מהתלמידים לעטוף את מחברותיהם. כשבדקה את העטיפות, התברר שאחד התלמידים עטף בנייר עיתון. המורה קרעה את העטיפה בכעס וזרקה אותה לפח". שמואליק נדהם מהתנהגותה וכאב את עלבון הילד: "איך היא לא חשה, שאולי לאמא שלו לא היה כסף לקנות עטיפה?" אם כי בסביבת מגוריה של המשפחה לא היה ציבור יהודי, דרשו הילדים בכל תוקף לעלות ארצה. אצל שמואל הייתה התשוקה כל כך חזקה עד שהפילה אותו למשכב. בשנת תשכ"ב עלתה המשפחה לארץ והתיישבה בקיבוץ אשדות־יעקב מאוחד, שם למד שמואל בבית־הספר היסודי של הקיבוץ, ואחרי־כן בבית־הספר התיכון־אזורי בבית ירח. קליטתו בקיבוץ הייתה קשה בגלל רגישותו. חסרה הייתה לו הפינה השקטה והבודדה שלו. זרים היו לו מנהגי הקיבוץ והפריעו לו לשזור את חלומותיו. לא יכול היה להתפשר עם סביבתו, ובכל זאת הצליח לבסוף להתחבב על חבריו, ולאט לאט למדו להתרגל לאופיו המיוחד. משסיים את לימודיו, יצא להדריך בתנועת "מחנות העולים" בחיפה. הוא היה מדריך מסור, שאהב את חניכיו והם אהבו אותו. בבית נהג לכנותם בשם "ילדי". כשהיה שב הביתה לחופשות, היה הבית מתמלא שמחה. הוא היה לוקח את הגיטרה בידו, תופס את אחיותיו בידיו ופוקד עליהן: "שבנה מהר! לשיר!" וכל הבית התמלא זמרה ושמחת חיים. הוא אהב מאוד את אחיותיו ודאג תמיד לחינוכן, עזר להן בהכנת השיעורים וסייע להן בבעיותיהן החברתיות.

שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס מ"כים חי"ר, קורס מש"קי חבלה וקורס קציני חי"ר. את הקורסים כולם סיים בציונים מעולים. הוא התמסר בכל מאודו לשירותו הצבאי והייתה לו השפעה חינוכית עצומה על חניכיו. אמונתו הייתה שאין החייל צריך לצייית בעיוורון, אלא כתוצאה מהשפעה מחנכת של המפקד, ומתוך משמעת פנימית. סיפרו עליו חניכיו: "הדוגמה שלו מלווה אותנו. הוא נתן לנו תורת חיים. היחס האנושי שהוא יצר בנו כלפי החיים, נשאר עמוק בלבנו". שמואליק, או סלע כפי שכונה בפי רבים, לא חיפש לעצמו גדולות ונצורות. הוא קיווה לחזור למשק, לענף הפרדס, ולעסוק בעבודת האדמה, שאהב כל כך. במלחמת יום הכיפורים שירת כמ"מ ברמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע ונפל בקרב הראשון על החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדות יעקב. השאיר אחריו הורים, חמש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן. על מעשיו בקרב סיפרו חבריו: "סלע אהב את הסכנה. בכל מקום שאפשר היה להסתכן ולהוכיח אומץ, היה רץ לשם ראשון. ואמנם, תכונה זו שלו התבטאה במלחמה. משפרצו הקרבות, דרש סלע שהאנשים שלו יהיו הראשונים לעלייה. כשהתחילו לירות פרץ קדימה. סלע היה, ללא ספק, הטיפוס המיוחד של היחידה". על לחימתו האמיצה הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור. והרי תיאור המעשה: "בקרב הראשון על החרמון, עם ההיתקלות בכוח הסורי, דילג סגן שמואל סלע ז"ל קדימה יחד עם עוד שני חיילים, והגיע קרוב לעמדות הסורים. הם ניהלו עם הסורים קרב צלפים, וכך מנעו מהם להסתער על כוח סיירת, שנלחם בקרבתם. באחד הדילוגים נפגע סגן שמואל סלע ז"ל ונהרג. במעשיו ובאופן לחימתו גילה סגן שמואל סלע ז"ל אומץ לב וקור רוח".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה קטעים ממכתביו, משיריו ומדברי חברים על דמותו.

סמדג'ה, ארמון־נסים

ארמון־נסים, בן אמה ודוד, נולד ביום ח' באלול תש"י (21.8.1950) בטוניס שבטוניסיה. בשנת תשט"ו עלה לארץ עם משפחתו שקבעה את מושבה בקרית מלאכי. הוא למד שם בבית־הספר היסודי "האחים" וסיים את לימודיו בהצטיינות. את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר המקצועי "אורט" באשקלון, והשתלם במקצוע החרטות. מכיוון שהייתה לו נטייה טבעית למלאכת־יד, היה מקצוע זה אהוב עליו ביותר. סיפר עליו מחנכו: "ארמון היה נער שקדן, חברותי ונעים הליכות, חש תמיד לעזרת הזולת והיה אהוד על חבריו ועל מוריו. כחניך בית־ספרנו ספג במוסד את רוח ההתנדבות וההקרבה. את שורשי חינוכו קיבל ממסורת דור תש"ח ומההוי היהודי־מסורתי ששרר בבית הוריו. הוא נטל חלק בפעולות חברת התלמידים במוסד, הצטיין בעיקר בפעולות שלאחר יום הלימודים בבית־הנוער, והיה ספורטאי משובח. בקרית מלאכי הקים את חבורת "ארזים" שמנתה כעשרים נערים, וקבעה לעצמה פעולות שונות: תחרויות ספורט, ארגון תערוכות ועזרה לנזקקים. ארמון הזדהה עם שם הקבוצה ואמר תמיד: "אנו הארזים, חייבים להיות יציבים, זקופים ומצלים". אכן, הייתה בו רוח לוחמת ואידיאליסטית. בנערותו הצטיין בפעילות הספורטיבית ובילה את רוב שעותיו על שפת הים. הוא גם אהב את אימוני הגדנ"ע וכבר אז דיבר על עתידו בצה"ל. ארמון אהב גם את מלאכת היד ואת הציור, עסק בהם שעות רבות וטרח לקשט את ביתו.

ארמון גויס לצה"ל בראשית מאי 1969 והוצב לחיל החימוש. במסגרת שירותו עבר קורס טכנאי צריח והיה אחד החניכים המצטיינים. אחרי־כן הועבר ליחידה קרבית שעשתה בסיני, ויחד אתה לחם במלחמת ההתשה. ארמון אהב מאוד את חיי הצבא. בבית לא נהג לספר על קורותיו בחזית. קרה פעם שניצל בנס מרסיס פגז, שנתקע בקסדת הפלדה שלו, וגם זאת לא סיפר להוריו, כדי שלא ידאגו. אל מקרי פציעה או מוות התייחס כאילו בשוויון־נפש. "אבל מותם של חברים הכאיב לו מאוד", סיפר אחיו. הוא תמיד נהג לומר: "אם אני לא אעשה את המלאכה הקשה הזאת, וגם האחרים לא יעשו, מי יילחם בשבילנו?" הוא שלל בכעס כל מקרה התחמקות מהשירות הצבאי.

בראשית מאי 1972 סיים ארמון את שירות החובה ונרשם לקורס לחשמלאות שנערך באשקלון. את הקורס סיים בציונים גבוהים, והתכונן גם לעבוד במקצוע, אך המלחמה קטעה את תוכניותיו. מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו מתפלל בבית־הכנסת. לאחר שנפרד לשלום מאחיו המגויסים, הצטרף גם הוא ליחידתו, בה שימש כחמש צריח, ונשלח לחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע ארמון ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו של ארמון וכושר התמדתו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. ארמון היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

סמדר, דורון

דורון, בן רות ושמואל, נולד ביום ב׳ בתמוז תש״י (17.6.1950) ברחובות, והתחנך בקיבוץ מעגן מיכאל למן הפעוטון ועד לסיום בית־הספר התיכון. בילדותו היה ילד עדין־נפש ופגיע, שכל כבד־פה יכול היה לפגוע בו בדברים ולהצליח להעלות דמעות בעיניו. אולם דווקא בזכות עדינותו ורגישותו התחבב על כל בני המשק. לדברי חבריו ״ידע דורון לטפח את הרעות ולהעמיקה הרבה מעבר ל״אהלן״ ו״מה נשמע״ סתמיים של מי שלמדו וסיימו יחד את בית־הספר״. בבית־הספר אהב סדר וניקיון ובספורט לא הצטיין במיוחד. אשר להכנת השיעורים, היה זה בבחינת ״ייהרג ובל יעבור״ בכל מקצוע שהוא, אם כי הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים. כל התכונות הללו ערערו את מעמדו בין הצברים המחוספסים. לעתים היו מלגלגים עליו, אך דורון לא נכנע. בעניין סדר וניקיון, ובעניין הכנת השיעורים לא היה מוכן להתפשר. כאשר קרה ומישהו היה אומר בכיתה: ״לא הכנתי את השיעורים״, מיד הייתה נשמעת לחישתו התמהה של דורון: ״הכיצד״ ? או: ״בושה וחרפה״. במשך השנים למדו חבריו להעריך את קפדנותו בעניין זה וגם התברר ששורשיו העמוקים של דורון הם בעלי ערך גדול מזה של הפרחחים שבכיתה. סיפרה מורתו נעמי: ״דורון היה מיוחד במינו למן גיל הגן ועד הבגרות המאוחרת. לי היה ברור מהרגע הראשון, שכאן לפני החומר המשובח שבכולם. הילדים התייחסו בחשדנות לזרותו, ורק לאחר שחדרו לכל עומקו, החל הוא להתעלות על פניהם. דורון הנער היה ג׳נטלמן אמיתי. הג׳נטלמניות שלו, המלווה בחיוכו הביישני והמקסים, ובהומור העדין והמלבב, הפכו אותו לדמות יוצאת דופן וכובשת לב״.

דורון גויס לצה״ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל האוויר. במסגרת שירותו עבר קורס טיס, קורס מדריכי טיסה, קורס טיס מתקדם וקורס צניחה. משהגיעה עת שחרורו, במחצית פברואר 1972, התנדב לשירות בצבא הקבע. אולם דורון לא התכוון להישאר דרך קבע בחיל האוויר, אם כי היה מסור מאוד לתפקידו. רוב מחשבותיו היו נתונות למשק ולשיבה אליו. הוא רצה ללמוד ולהתפתח, אך את זאת לא הצליח להגשים. בעת שירותו החל לעסוק בצילום והגיע להישגים נפלאים. צילומיו נחשבים גם היום מן היפים שבסוגם. סיפרו חבריו לחיל: ״דורון היה שקט מאוד, וכמעט שקשה היה להבחין בקיומו. מעולם לא ניסה ללחוץ על אנשים לחשוב כמוהו, הלך בדרך שלו ומאוד צמוד למה שהוא הכיר, למה שהאמין שנכון. היה מקפיד על עקרונות, הכיר בצדקת דבריו, וכשהתנגדו לו היה מוכן לשכנע ולעמוד על דעתו. דורון היה מוסרי מאוד ובחיל מאוד העריכו זאת. הוא היה מאוד יסודי, בכל נושא שהוא, והייתה לו דעה מגובשת על כל שטח בחיים. יש אנשים שעוברים את קורס הטיס ככה ככה – מוכנים להשקיע יותר או פחות. אצל דורון לא עלתה שאלה כזאת – תמיד נתן לכל עניין חשיבות מקסימלית. אנחנו ידענו: אם דורון הביע דעתו בנושא טכני כלשהו, אם הצביע בכיתה ואמר ״זה ככה״, אז זה בטוח. כשלא היה יודע בביטחון מוחלט, לא היה אומר. באלקטרוניקה היה היחיד שהבין את הנושא. באוטוקומנד היה מקצועי, הוא היה חתום על כל העלונים המקצועיים, יכול היה ללמד את המדריכים״.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה מדריך טיס בבית־הספר לטיסה. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), יצא לגיחה בשמי סוריה ונפל עם מטוסו. סיפר חברו ש.: ״זינקנו, א. ואני, לכיוון רמת הגולן. למספר 2 במבנה, הייתה תקלת מנוע בזמן ההמראה. הוא הפסיק את ההמראה, נפצע, ואני המתנתי שיצטרף בן־זוג אחר, כדי שנוכל לבצע את המשימה. דורון הצטרף אלי וטסנו לעבר טבריה. כאן, במעגל ההמתנה, המתנו לתורנו להיכנס לתקיפה. אז התברר לנו לראשונה, שטנקים סוריים חדרו לרמת־הגולן. בהתאם לדיווחים האלה, נמסרה לנו המטרה: היה עלינו לעצור ולהשמיד טנקים סוריים, שנעו בכביש שבין תל־פרס ורמת מגשימים, באיזור רמת־מגשימים. ״יצאנו כיוון״ מדגניה, נמוכים מאוד ובמהירות מרבית. במשיכה לתקיפה באיזור רמת־מגשימים הודיע לי דורון בקשר לשבור בגלל טילים. שברתי חזק. דורון חזר בקשר על הודעתו לשבור מטילים. הפעם היה קולו מתוח יותר. לא ראיתי את הטילים שנורו לעברנו ובשבירה, תוך כדי חיפוש אחר מטוסו של דורון, ראיתי כיצד טיל מתפוצץ בסמוך למטוסו ולאחר מכן כנף ימין של המטוס החלה בוערת. דיווחתי לדורון על כך, ומכיוון שלא שמעתי כל תשובה, התחלתי לצעוק לדורון לקפוץ. חזרתי על כך מספר פעמים, ואז החל המטוס להסתחרר כשכנף ימין ממשיכה לבעור, עד אשר פגע באדמה, דרומית־מערבית לתל־פרס, מזרחית לכביש״. דורון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעגן מיכאל. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״דורון הוגדר כטייס וקצין מצוין. הוא ביצע את תפקידו ביעילות והיה אהוב על הכל״; וכתב מפקדו: ״דורון היה מדריך מסור, והשקיע מאמצים בעבודתו ללא ליאות. אני זוכר את הנער הצעיר הזה עושה את מלאכתו הקשה – הדרכת פרחי־טיס – ומזיז את חניכיו צעד צעד, במעלה, לקראת מסדר הכנפיים. הוא עמד לפני סיום דרכו כמדריך לאחר שנות שירות בבית־הספר. אהבנוהו. לא היה אחד שהסתייג ממנו ולו במעט. רצינו לראותו עוד שנים רבות בחיל כטייס״.

לזכרו הוצאה לאור חוברת ובה מדברי חברים על דמותו, קטעים ממכתביו וכמה מתצלומיו.

סמו, רמי

רמי, בן מתי וגבריאל, נולד ביום ז׳ באב תש״ז (24.7.1947) בבולגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי ״הר־נבו״ ובבית־הספר התיכון ״אליאנס״, והמשיך בלימודיו באוניברסיטת תל־אביב, בפקולטה למשפטים. לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים התעתד להתחיל בתקופת ההתמחות שלו. בילדותו היה רמי קטן־גוף וחולני, אך כשגדל מעט התאושש והבריא. הוא היה תלמיד מצטיין ואף קיבל פרסים על הצטיינותו. בנערותו נמנה עם חניכי תנועת ״השומר הצעיר״, היה חובב ספורט ונלהב מאוד למשחקי הכדורגל והכדורסל.

רמי גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1965 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין "נירים". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. מאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח במהלך שירותו לקורס קציני חי"ר. עוד השתלם בקורס לקציני מודיעין בסיסי ובקורס מפקדי פלוגות שריון. הוא היה קצין יעיל מאוד, אחראי, ממושמע ומקובל על פקודיו. מפקדיו כתבו עליו בחוות־דעת תקופתית: "הוא בעל כושר ורצון ללמוד ולהגיע להישגים. הוא בעל תושייה ויזמה, שאפתן, דינמי, בעל מרץ ונכונות לעבודה בצורה לא־רגילה. יש לו כושר הסברה והדרכה, הוא משמש דוגמה אישית לחייליו בכל הנושאים הצבאיים ומעדיף את התחום המבצעי על פני התחום המנהלי". עד ששוחרר מהשירות הסדיר שימש רמי בתפקידי סגן מפקד גדוד, קצין מבצעים וקצין מודיעין, ושירת כשנה בצבא הקבע. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר הוצב ביחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. כשהתעתד ללמוד באוניברסיטה החל לחסוך כסף למימון לימודיו. לשם כך עבד כמדריך בבית־הספר לילדים יתומים, כמאבטח ומפקד תורן בנמל התעופה על־שם בן־גוריון בלוד, וכקצין ביטחון בשגרירות ישראל בלונדון. בכל מקום שעבד שם נתחבב מאוד על הממונים עליו ועל ידידיו, בשל טוב־לבו, נכונותו לסייע לזולת, נימוסיו הטובים ואדיבותו. הכל הכירוהו כאדם רציני ומבריק, ויחד עם זאת בעל חוש הומור ומשעשע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, שם השתתף בקרבות לבלימת התקפות הסורים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע ונהרג באש האויב כשנסע בזחל"ם המפקדה ליד חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם ז"ל שירת ביחידת שריון, לאחר שהכשיר עצמו לתפקיד מרכזי במפקדת היחידה. אופן מילוי תפקידו באימונים ובמלחמה, תוך מסירות ואחריות ללא גבול, חיבב אותו על חבריו. את תפקידו ביחידה מילא בכל עת שנקרא, גם אם נעשה הדבר בטלפון, ללא התראה".

סמואל, בנימין

בנימין (בני), בן ארנה ויעקב־שמואל, נולד ביום י"א באייר תרצ"ו (3.5.1936) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "קרית עמל" בטבעון, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון בקרית עמל. ילדותו של בני עמדה בצל מאורעות 1936 והמאבק על עצמאותה של מדינת ישראל. כשהיה בן ארבע, השתקעו הוריו בקרית עמל, והוא גילה את רזיה של הסביבה הכפרית, אהב לטייל בשבילים נסתרים והתעניין בשמות של פרחים ועצים. תלמיד מצטיין היה בעל כישרון מיוחד במקצועות הריאליים ובלימודי הטבע וידיעת הארץ. מילדותו היה נער חברותי, פעיל בתנועת "הנוער העובד", יוזם ומארגן מסעות וטיולים. גם בחגיגות ובמסיבות נטל חלק, ושיתף את חבריו הצעירים

בשמחות. "אהבתו לארץ הייתה שם־דבר" סיפרו חבריו. בני הכיר כל פינה בארץ, ובגאווה רבה הדריך טיילים ותיירים. תמיד היה בן מסור להוריו ולא אחת סייע להם בעצה טובה ובמעשה. הוא רחש אהבה רבה לאחיו הצעיר, גיורא, עזר לו בשינון הלימודים והדריך אותו בענייניים שונים. בני היה עלם גבה־קומה וחסון, נבון מאוד ורציני בכל עניין שדרש רצינות.

בנימין גויס לצה"ל במחצית מאי 1954 והוצב לחיל המודיעין, לאחר הטירונות השתלם בקורס סיירי אוויר, והשתתף במבצע סיני כסיירו האישי של חיים בר־לב בחטיבת שריון. בני היה בין הראשונים שהעפילו אל פסגת הר משה, והיה גאה על הזכות שנפלה בחלקו לשרת לצד המפקד הנערץ עליו.

"בני אהב את חיי הצבא, וכשנקרא כפעם בפעם לתקופה של שירות מילואים, לא רטן ולא התמרמר", סיפרה אשתו רות. חבריו ליחידה סיפרו, שתמיד הצטיין בתפקידו כסייר אוויר וידע להעריך את חשיבות המשימות שהוטלו עליו. בקרבות מלחמת ששת הימים שירת כסייר אוויר באזור יהודה ושומרון, פעמים אחדות ניצל בדרך נס ממוות, והיה בין הראשונים שהגיעו אל מרומי החרמון. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בחייו האזרחיים עמל בנימין קשה. הוא פילס לו דרך בכוחות עצמו, ורות אשתו אומרת, כי כל מה שעשה בני, עשה בעצמו ולמען היקרים לו. הוא הקים ופיתח מפעל לאריזים ולבניה טרומית, והשקיע בו הרבה מרץ וחריצות. בין השנים 1958–1963 היה בנימין פעיל בלשכה הצעירה בחיפה, ולאחר שנשא לאישה את רות וקבע את ביתו בקרית טבעון, הקים לשכה צעירה בטבעון והיה נשיאה הראשון. לאחר שעבר לגור בהרצליה המשיך בפעילות ציבורית בתל־אביב. בנימין נודע כאדם אחראי ומסור לתפקידיו, ונבחר כחבר הסנאט של הלשכה התל־אביבית. חובב טיס היה, וכתום השתלמות ממושכת בהטסת מטוסים קלים, זכה ברשיון טיסה. הוא החדיר בילדיו את אהבתו לטיולים בארץ ולטיסה בשמיה. רות נזכרת כיצד נטל עמו את ילדיו הקטנים למסעות באוויר. שי, טל ודיתי העריצו את אביהם. המשפחה הרבתה לנסוע ברחבי הארץ ואהבה במיוחד את נופי אילת. "שם גילינו את העולם התת־ימי, שהקסים את בני ואת הילדים. בני עסק בצלילה בים סוף והנציח את הטיולים בתמונות שצילם במו ידיו", סיפרה רות. בעל מסור היה בני ואב אוהב לשלושת ילדיו. "הם סיפרו לו את חוויותיהם, ושעות ארוכות התפנקו בחיקו", נזכרת רות בכאב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא המתין בנימין לקבלת צו התייצבות. לאחר ששמע את החדשות אסף את חפציו בתרמיל, נפרד מאשתו ומילדיו ויצא לדרכו. כעבור שלושה ימים ביקר בביתו לשעה קלה. הייתה זו הפעם האחרונה שהחזיק בזרועותיו את היקרים לו. הוא פעל כסייר־אוויר בחזית הצפון. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) יצא לטיסה מבצעית ברמת הגולן, מצפון לקוניטרה, במטרה לאתר סוללות אויב, ולא שב עוד מן הסיור. גופתו נמצאה והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית טבעון. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו "עיטור המופת" על אומץ לבו. וזו לשון תעודת העיטור: "ביום 11 באוקטובר 1973 יצא סייר האוויר סמ"ר סמואל בנימין ז"ל למשימת סיור אווירית, לצורך סיוע לכוחות הקרקע בעת פריצת כוחותינו ברמת הגולן. במהלך הפעולה היה צורך ליטול סיכונים מעל ומעבר למגבלות, שהוכתבו בפקודות. המטוס שבו טס עבר את קו החזית ונפגע ע"י טיל

והתרסק. סמ"ר סמואל בנימין ז"ל נהרג בפעולה זו. במעשה זה גילה סמ"ר סמואל בנימין ז"ל אומץ לב ודבקות במשימה למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יודעים אתם מה הייתה דרכו של בני ז"ל ביחידה, עד כמה היה חביב על כולנו, עד כמה ידע לרומם את מצב הרוח. הטיסה והסיור, לבד מהיותם תפקיד, היו גם תחביב. תמיד אפשר היה לסמוך שהתפקיד המוטל יבוצע כראוי וללא כל דופי".

משפחת סמואל הנציחה את זכרו של בנימין בהקימה על שמו מגרש ספורט משוכלל בבית־הספר "נוף ים" בהרצליה; הוריו של בנימין תרמו ספר תורה לזכרו לבית־כנסת בנוף ים.

סמוק, גד

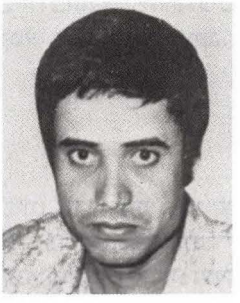
גד, בן פרידה והינריך (חיים), נולד ביום י"ז בניסן תש"ב (4.4.1942), בליטמריץ שבצ'כוסלובקיה. כניצול השואה עלה ארצה לבדו בשנת תשט"ו (1956). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו ובארץ למד תחילה בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר הנוער בן־שמן. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר־הירוק. כמו כן למד במכון "וינגייט" לחינוך גופני ועם סיימו את לימודיו הוסמך כמורה לחינוך גופני. בד בבד עם פעולתו הספורטיבית זכה בתואר אלוף קרב 10 לבוגרים במסגרת כינוס הפועל.

גד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1962. הוא קשר את עתידו בשירות בצה"ל והתנדב לשרת כטייס בחיל האוויר. בשנת 1964 סיים בהצלחה את קורס הטיס והוענקה לו דרגת סגן־משנה. לאחר סיום הקורס הוצב לטייסת מטוסי קרב, בשנת 1965 הועלה לדרגת סגן ובשנת 1966 נשלח לקורס מדריכי טיסה, ואחרי־כן שירת כמדריך טיס בבסיס ההדרכה של חיל האוויר ובבית־הספר הטכני של החיל. הוא השתתף בפעולות מבצעיות של חיל האוויר במלחמת ששת הימים. בשנת 1968 הועלה לדרגת סרן והועבר לשרת בטייסת מטוסי קרב, שמילא בה תפקידים של קצין־מבצעים, מפקד גף וסגן מפקד טייסת. בשנת 1972 הועלה לדרגת רב־סרן. גד הוערך על־ידי מפקדיו כטייס מעולה וכמפקד בעל נחישות ויכולת נדירה. הוא היה מסור לתפקידו והצטיין בכושר מנהיגות ופיקוד. בעיקר התבלט בכך כאשר היה סגן מפקד טייסת, תפקיד שדרש כושר ארגוני ויכולת פיקוד, לרבות כישורים מקצועיים. מפקדיו ציינו את חריצותו ואת שקדנותו וצפו לו עתיד מזהיר במסגרת חיל האוויר. בשנת 1964 נשא לאישה את חברתו אורה ויחד הקימו את ביתם בו נולדו ברבות הימים שתי בנותיהם. בשנת 1973 נשלח גד מטעם חיל האוויר לקורס טייסי־ניסוי בארצות־הברית. קורס זה נחשב קשה ביותר גם שם, וכבר מתחילתו הצטיין גד בכושר הטיסה שלו. בהמשך הקורס היו הישגיו של גד כה מצוינים, עד שנוצר פער עצום בינו לבין יתר משתתפי הקורס. בזכות הישגיו אלה הוענק לו פרס החניך המצטיין, הנמצא עד היום בביתו. הוא זכה לכבוד ולהערכה שהוציאו לו מוניטין בקורס והוסיפו להאדרת שמם של חיל האוויר ושל מדינת ישראל. שלושה שבועות לפני פרוץ מלחמת יום

הכיפורים חזר עם משפחתו ארצה ועד מהרה חזר לכושר מבצעי מלא, למרות שתקופה ארוכה לא טס טיסות מבצעיות. במלחמת יום הכיפורים השתתף בפעילות המבצעית של חיל האוויר בחזית הצפון ובחזית הדרום. בגיחה מעל אזור סואץ ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע מטוסו של גד. הוא הצליח לצנוח אך נהרג בהגיעו ארצה. גופתו לא נמצאה עד היום. מצבת זיכרון הוקמה לזכרו בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות.

ביום ל' בסיון תשל"ז (16.6.1977) העניק הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור, ציון לשבח לאחר המוות לרב־סרן גד סמוק, על גילוי אומץ לב, קור רוח וכושר ביצוע מעולה במלחמת יום הכיפורים. תעודת הציון ניתנה לרעייתו ולשתי בנותיו של גד בלשכת הרמטכ"ל. בתארו את המעשה אמר הרמטכ"ל: "ביום 7 באוקטובר 1973, בעת תקיפת סוללות טילים בסוריה, נפגע מטוסו של רס"ן גד סמוק ז"ל מפגיעת טילי נ"מ. כתוצאה מן הפגיעה הועף הנווט מן המטוס החוצה. רב־סרן גד סמוק ז"ל, שלא הבחין בחסרונו של הנווט, כנראה בגלל הרעשים במטוס בעקבות הפגיעה, המשיך בטיסה חזרה לבסיסו. בעת הנחיתה, כאשר המטוס פגוע קשה, הקשר אינו פועל והגלגלים בוערים, הבחין לפתע, כי מטוס שנחת לפניו נבלם על־ידי הכבל, והוא חונה באמצע המסלול. רב־סרן סמוק ז"ל הצליח לבצע תמרון יוצא־דופן על־מנת שלא לפגוע במטוס שנחת לפניו והפנה את מטוסו לצד המסלול. בכך מנע היפגעות שני המטוסים ופגיעה באנשי הצוות, שהיו ליד המטוס החונה. רב־סרן גד סמוק ז"ל המשיך בלחימה, וביום 17 באוקטובר 1973, בגיחה באזור תעלת סואץ, נפגע מטוסו. הוא צנח, אך בהגיעו לקרקע נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה רב־סרן גד סמוק ז"ל אומץ־לב, קור־רוח וכושר ביצוע מעולה".

סמייה, יעקב

יעקב (אעגובה, קובי), בן אורידה וזאכי, נולד ביום ב' בסיון תש"ו (1.6.1946) בלוב, וכשהיה בן ארבע עלה ארצה עם משפחתו. בשנת תש"י למד בבית־הספר הממלכתי־דתי על־שם עוזיאל במעברת שבות־עם, ואחר־כך המשיך בבית־ספר תיכון־ערב לנערים עובדים. עוד בילדותו, שעברה עליו במעברת שבות־עם, נאלץ יעקב לעבוד בחופשות כדי לעזור לאביו בפרנסת המשפחה. מכיוון שאהב את הטבע ואת עבודת־האדמה, עבד בתלישת בוטנים, בקטיף כותנה, בקטיף הדרים וכו'. למרות גילו הצעיר הצליח להגיע לתפוקה של פועל מבוגר בזכות התמדתו וחריצותו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי נאלץ לצאת לעבודה בבקרים וללמוד בערבים. הוא עבד כמתלמד במקצוע הצבעות ועשה עבודתו ללא דופי. משום כך זכה להערכתם הרבה של מעבידיו ולקוחותיו כאחד. יעקב, שכונה בפי הכל אעגובה, או קובי, נהג לבלות את רוב זמנו הפנוי על שפת ימה של נתניה. הוא אהב מאוד את הים, את מרחביו האינסופיים, את השלווה והיופי שבו. הוא הצטיין בשחייה ובצלילה, ובתחרויות

שחייה בינו לבין חבריו הגיע תמיד ראשון. קובי היה בחור טוב לב, חברותי, אהוב על הכל, נעים הליכות ועדין, אך יחד עם זאת היה עקשן ואיתן בדעתו כשהיה משוכנע בצדקתו. הכל הכירוהו כאדם המוכן תמיד לעזור לזולתו, מסור ומתחשב ובן אוהב ונאמן למשפחתו. לאחר שחלה אביו, פרנס קובי את משפחתו במשך זמן רב. הוא היה קשור מאוד למשפחתו ובמיוחד אהב והעריך את אמו, תמיד נועץ בה והתחשב בדעותיה.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1964 והוצב לחיל־השריון. הוא עבר מספר קורסים והוסמך כטען־קשר ותותחן בטנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב וממושמע ומפקדו סיפר כי מראשית דרכו בגדוד התחבב על כל חבריו והצטיין במסירות ודבקות במטרה.

בתחילת מאי 1966 שוחרר קובי מהשירות הסדיר וחזר לעבודתו בצבעות, וברבות הימים היה לעצמאי. הוא היה בעל מלאכה מעולה ויעיל ולקוחותיו היו שבעי־רצון מעבודתו תמיד. הוא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ואף השתתף במלחמת ששת הימים וחזר ממנה מלא חוויות ורשמים. שלושה שבועות לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נשא לאישה את חברתו רבקה, אך הספיק לטעום רק מעט מטעם האושר שבחייהם המשותפים עד שנקרא לצאת למלחמה. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (22.10.1973) כשהפסקת האש כבר נכנסה לתוקפה, נפל יעקב באזור החיץ החקלאי, מערבית לתעלת סואץ. צריח הטנק שלו נפגע פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחתו כתב מפקד היחידה: "יהיה זה נכון לומר, שבזכות יעקב אנו נמצאים כאן ועם ישראל יושב לבטח... יהי זכרו ברוך ופועלו דוגמא ומופת לדורות הבאים".

לאחר מותו הקימה אמו בית־כנסת על שמו, בביתם שבנתניה; בחוברת "ההולכים ראשונה — חטיבת נתקה במלחמת יום הכיפורים" נכלל קטע המתאר את יעקב.

סמרנו, יהושע

יהושע, בן רבקה ויעקב, נולד ביום ט"ו באב תשי"א (17.8.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" בבת־ים. כשהיה בן שמונה מת עליו אביו, ועול קיום המשפחה נפל על האם, שגידלה לבד את ארבעת ילדיה. כשהגיעה שעתו של יהושע ללמוד בבית־הספר התיכון, לא המשיך בכך יותר משנה אחת בלבד. מראה אמו וסבלותיה בעבודתה הקשה נגעו ללבו, ואם כי האם הפצירה בו שימשיך את לימודיו, החליט לצאת לעבודה כדי לסייע לה בכלכלת הבית. הוא החל לעבוד בענף היהלומים, ובזמנו החופשי השתתף בפעילות הספורט של המועדון המקומי, והתאמן במיוחד בענפי הכדורגל והקאראטה שהיו אהובים עליו במיוחד, והוא הצטיין בענפים שונים. על יהושע כתב

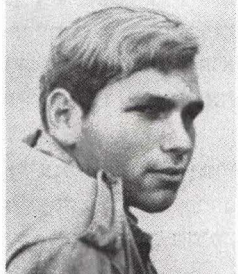
מחנכו מבית־הספר היסודי: "תמיד אזכור את פניו המחייכים. עליצותו שבתה את לב כולם, יושרו וטוב לבו הקנו לו ידידים רבים. בבית ספרנו אנחנו משתדלים לחנך ולהקנות לחניכנו את אותן תכונות שיהושע ניחן בהן". ואכן, היה יהושע, או שוקי, כפי שקראו לו, נער עליז ומלא חיים. הוא אהב מאוד את משפחתו, ובמיוחד הקדיש תשומת לב לילדי אחותו, אסתר, קנה להם מתנות ממעט המעות שהשאיר לעצמו, ועשה ככל שיכול לשמח את לבם.

יהושע גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס תותחני טנקים וקורס מקצועות הטנק. אחרי־כן הוצב ביחידת־שדה של חיל־השריון והשתתף במלחמת ההתשה בחזית הדרום.

במחצית מאי 1972 סיים יהושע את שירות החובה ושב לעבודתו בענף היהלומים. במלחמת יום הכיפורים שירת יהושע כטען־קשר בחזית סיני והשתתף בקרבות הקשים שנערכו באזור "החווה הסינית". בקרב שנערך ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל נ"ט ויהושע נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהושע גילה אומץ־לב ומסירות בעת הקרבות כנגד טנקי האויב באזור "החווה הסינית"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יהושע היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

סנדובסקי, יוחנן

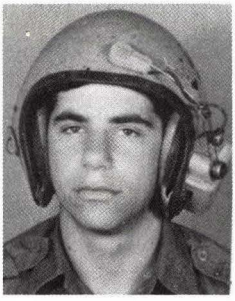
יוחנן (יוחי), בן שרה ואברהם, נולד ביום י' בכסלו תשי"ג (28.11.1952) בשדה יעקב. הוא למד בבית־הספר היסודי בשדה יעקב, והמשיך בלימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "נשר". אחרי־כן השלים את לימודיו בבית הספר התיכון "מישלב" בחיפה, ובקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. יוחי היה בן בכור להוריו, אח לגידי ולשולה הצעירים ממנו, ילד בלונדיני, חייכן, עירני וטוב־לב. "ימי ילדותו עברו עליו בשקט, בשלווה האופיינית לכפר מולדתו שבעמק", סיפרו הוריו. תלמיד חרוץ היה, ואחד ממחנכיו מודה, שלא היה מרוצה כלל מן העובדה שיוחי השיג הישגים נאים בלא מאמץ מיוחד. טבעי היה הדבר, שיוחי יפנה לבית־ספר תיכון־מקצועי. "ידי זהב היו לו", העידו ידידיו. בשעות הפנאי פירק מכשירים שונים, תיקן והרכיב מנועים ישנים, חקר ובלש בסודות הטכניקה. מטבעו היה נער חברותי, פעיל בחיי החברה של בני המושב, שוחר טיולים ומסעות. אחד מרעיו הטובים נזכר בתקופת השירות הלאומי בנחשונים: "שיעורי הגדנ"ע המוצלחים הביאו להצלחת השירות, וכשהתחלקה הכיתה לקבוצות עבודה, בחר יוחי לעבוד ברפת. בחור טוב וישר היה יוחי, ועשה עבודתו נאמנה. אני זוכר כיצד הטיל על אחד מחברינו לצחצח את שיני הפרות. עמד לו מן הצד וחייך מכל

הלב...״ לאחר שסיים שלוש שנות לימודים בבית הספר המקצועי, הציב לעצמו משימה – לעמוד בבחינות הבגרות עד מועד גיוסו. הוא בחר ללמוד בדרך בלתי־שגרתית. כל היום עבד במוסך המושב, וכתום יום עבודה מפרך בהשקיית הכותנה או בחריש על גבי הטרקטור, היה שוקד על לימודיו עד לשעות המאוחרות של הלילה. ״יהיה בסדר״, הבטיח להוריו ולמכריו ולא רטן. יוחי היה עלם גבה־קומה ונאה, בן מסור להוריו ואח אוהב לגידי ולשולה, אהוב על בני משפחתו וחביב על כל מיודעיו.

יוחנן גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לסיירת. אחד מרעיו מעיד, שהסיירת הייתה סמל לתמצית עקרונות החיים של יוחנן. ״יוחי רצה לתת את המרב, לא נרתע ממכשולים ושאף לשלמות״. יוחנן השתלם בקורס סיירים, וכתום ההשתלמות בקורס צניחה הוסמך לענוד כנפי־צנחן. בהמלצת מפקדיו נשלח לקורס צלפים ולקורס מ״כים. יוחי נודע ביחידתו כחייל מעולה, עיקש ודבק במשימתו. סיפר מפקדו: ״שקט נפשי וחיצוני אפיין את התנהגותו לכל אורך הדרך. החוש הטכני המפותח שציין אותו, סייע לו ולחבריו באלתורים שונים שביצע. עצם היותו חייל טוב ויסודי וצלף מעולה איפשר לו להימצא ביחידתנו בכלל, ולהימנות עם הטובים שבלוחמים בפרט״. תקופת שירות החובה שלו עמדה בסימן אהבתו העזה לארץ ונכונותו לתרום רבות למענה. כשהגיע הביתה לחופשה קצרה, נמלא הבית אור. הוא בילה בחיק משפחתו, סיפר על עצמו ועל ידידיו וביקש לשמוע עוד ועוד על הוריו, על אחיו, על אחותו ועל הנעשה במשק. ״יוחי היה גא בהיותו מושבניק״, העיד אחד החברים. ״תמיד ניסה לשכנע כמה טובים החיים במושב. אני בטוח שלא היה מוכן להמיר את מקום מגוריו תמורת כל הון שבעולם״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו של יוחנן בסיני. הוא פעל כמש״ק בסיירת והשתתף בקרבות הבלימה במרחבי סיני. כעשרה ימים היה צמוד אל כלי הנשק וביצע כל אשר הוטל עליו ללא דופי. אור ליום כ׳ בתשרי תשל״ד (15.10.1973) נפגע הזחל״ם שלו מטיל שירו המצרים. יוחנן נהרג בעת הפריצה למערבה של תעלת סואץ, בציר ״נחלה״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקד היחידה את אופיו הנוח של יוחי, את כושרו כחייל ואת תרומתו לחיי היחידה. ועוד כתב המפקד: ״הרגש מסרב להאמין, שאכן יוחי כבר איננו. לנו, חבריו ליחידה, נדמה כאילו עודו בינינו, מחייך, מעודד, יוצא לסיור, מתקן ובונה. הרי רק אתמול היה בינינו...״

סנדלר, אליאב

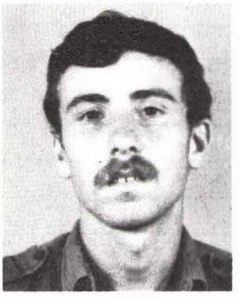
אליאב, בן רחל ויהודה, נולד ביום א׳ בטבת תשט״ו (26.12.1954) בתל־אביב. כשהיה בן חמש עמדה המשפחה לעבור לרמת השרון, וכדי שלא יקשה עליו להיקלט בחברת ילדים חדשה, נהגה אמו להביא אותו יום־יום לבית הספר החדש. מעט ידעה באיזו קלות ייקלט אבי בחברה החדשה וכמה נוח וחביב יהיה על הכל. הפעוט רכש מיד לא רק את לב בני גילו כי אם גם את מוריו בחיוכו החם ובפקחותו הרבה. כתבה עליו מורתו: ״אינני זוכרת ילדים רבים שהיה בהם ריכוז כזה של לבביות, חן ואמון מוחלט במורה. אני בטוחה שילדים כמו אבי עשו אותי למורה יותר טובה. תמיד חשתי בחוב שאני חבה לו על האמון הבלתי מוגבל, שהביע לי בדרכו השקטה והמהססת״. אבי ידע ליצור סביבו אווירה של עליצות ורוח טובה, היה מוכן לוותר ולסלוח ובלבד שלא לגרום סכסוכים ומריבות. בגיל רך התגלתה נטייתו למדעים וכשהיה בן עשר ביקש ואף קיבל מדודו מעבדה כימית. בחצר הבית גידל אבי כלבים ואתון ובחדרו החזיק אקווריום. סקרנותו ורצונו לדעת לא ידעו גבול וכשלמד בבית־הספר התיכון ״השרון״, גמלה בלבו ההחלטה ללמוד רפואה. מוריו סמכו ידם על החלטתו, כי הכירו את טוב־לבו, את נכונותו לעזור ואת כישרונותיו המצוינים. בבית־הספר היה אבי גם כוכב החוג הדרמטי. חבריו ומוריו לא ישכחו את משחקו בתפקידים הראשיים בהצגות בבית־הספר שמילא. את בר־המצווה שלו חגג אבי בתקופת מלחמת ששת הימים ובדרשתו אמר בין יתר דבריו: ״כשם שאעשה כמיטב יכולתי להיות לכם, הורי, בן נאמן שתוכלו להתגאות בו, לא אשכח ביום שמחתי זה את מולדתי וארצי היקרה ואעשה הכל למען בנייתה ותפארתה״. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון נותרו לו כשישה חודשים עד למועד גיוסו. הוא התעקש לצאת לעבוד כדי להרוויח דמי־כיס ולא לקחת מאביו דבר שאינו הכרחי. תמיד גרס – לעולם לא תתבע מזולתך יותר משאתה נכון לתרום.

אליאב גויס לצה״ל בסוף ינואר 1973. הוא עמד בבחינות לקורס טיס, אולם עשה בקורס שלושה שבועות בלבד. הוא התגבר על האכזבה המרה ודרש להציבו לחיל השריון. את האימון הבסיסי במקצועות השריון סיים בציון גבוה וכאן מצא את עצמו. אבי העריץ את החיל ואהב את תפקידו כאיש צוות. הוא הרבה לספר על הטנק שאהב ועל שמות החיבה שהמציא לו. הוא האמין בכלי שלו וטיפח אותו. חבריו בצבא אהבו אותו ונהנו להיות במחיצתו. אבי גבה הקומה והחביב השרה סביבו אווירה מיוחדת של עליזות, קורת־רוח, משובת נעורים יחד עם בגרות וסמכותיות. הוא ניחן בקור־רוח ושלווה ומעל לכל – בביטחון רב. הייתה בו אהבה רבה לחיים ויכולת ליהנות מכל רגע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אבי עם יחידתו לחזית הצפון והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום שלישי, י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע הטנק שלו מפגיעה ישירה בקרב ליד קוניטרה, בציר ״טרזן״ שבאזור סלעית, ואבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "...אליאב נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בקרב הבלימה ברמת הגולן, ליד העיר קוניטרה. בנכם שירת ביחידת שריון, היה חייל טוב, הצטיין במקצועו והיה מקובל ואהוד על חבריו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם. יהי זכרו ברוך"; כתבה עליו מורתו: "אבי השאיר אחריו שובל של לבביות, חן ונעימות. הוא השאיר אחריו כאב בלב כל אלה שאהבו אותו וזיכרון ברוך".

הוריו של אבי הקימו לזכרו ספרייה בבית־הספר "אמירים" ברמת־השרון.

סנדרוב, חנוך

חנוך, בן טובה ושמעון, נולד ביום ט"ו באב תשי"א (19.8.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחד העם", ואחר־כך למד בפנימייה הצבאית שליד גימנסיה "הרצליה" בתל־אביב. חנוך אהב ללמוד ושאף להצטיין בלימודיו. הוא היה טיפוס של "מתמיד" וציון 95 העכיר את רוחו. חייב היה להשיג 100. היה לו חוש הומור חריף, יבש וציני כלשהו, אך גם מלא משובת עלומים. לא הייתה חגיגה או מסיבת כיתה, שחנוך לא "גנב בה את ההצגה". כאשר פורסם ברבים על פתיחת פנימייה צבאית בתל־אביב, נרשם חנוך מיד ללימודים בה. מבין חמש מאות המועמדים היה הוא בין שמונים הנבחרים, ולא היה גבול לשמחתו על כך. החיים בפנימייה לא היו קלים. כאשר נערים בני גילו נחו והתבדרו מעמל הלימודים, היו תלמידי הפנימייה עסוקים בתחום הצבאי של חינוכם. כאשר נערים אחרים נהנו מחופשות חג, יצאו נערי הפנימייה לשדה, ללמוד להיות חיילים. תהליך הסינון החל לתת את אותותיו. כתום ארבע השנים, נותרו מן המחזור הראשון עשרים ותשעה תלמידים מתוך שמונים. בין בוגרי הפנימייה היה חנוך, שבחר לשרת בחיל השריון, שכן לפי דרכו בחיים בחר תמיד בדרך הקשה.

חנוך גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 ונשלח לסדרה של אימונים בחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורסים מקצועיים שונים, לרבות קורס מט"קים, נשלח לקורס קציני ואחרי־כן השתלם בקורס קציני שריון.

בראשית אוגוסט 1971 סיים חנוך את שירותו הסדיר. בתעודת השחרור שלו נאמר עליו: "קצין טוב, חרוץ, ממלא את המוטל עליו ביעילות ובמסירות". במלחמת יום הכיפורים שירת כמ"פ טנקים בחזית הדרום. כבר ביום הראשון ללחימה נפגע בעינו, ואיבד אותה. לאחר שחבש את העין הפצועה, חזר ונטל את הפיקוד לידיו. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) פגע טיל נ"ט בטנק שלו וחנוך נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. על לחימתו האמיצה בקרב הוענק לו ציון לשבח מטעם מפקד האוגדה, תא"ל אברהם רותם. והרי תיאור המעשה: "ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סרן חנוך סנדרוב ז"ל כמ"פ טנקים. סרן חנוך ז"ל לחם עם פלוגתו מול כוח מצרי רב המצויד בנשק נ"ט. בתחילת הקרב נפגע קשה

בעינו, נחבש, וכעבור כרבע שעה התאושש וחזר לפקד על פלוגתו, כשהוא פצוע. בהמשך הקרב נפגע הטנק שלו שניית והוא נהרג. במעשיו אלה גילה סרן חנוך סנדרוב ז"ל אומץ־לב ודבקות במשימה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חנוך היה קצין מסור ומעולה, איש צוות טנק מוכשר וחייל הגון וישר. הוא היה איש מקצוע יסודי, שקט ונבון, ומפקד אמיץ"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מפקדיו הגדירו את חנוך כקצין טוב, חרוץ, יעיל, מסור, חברותי ואהוב".

בעיתון שיצא לאחר המלחמה פורסמה כתבה בשם: "שלושה חברים – בחייהם ובמותם". בכתבה מסופר על איתן סגל, גבי רפאלי וחנוך סנדרוב – שלושה חברים בלב ובנפש. גבי וחנוך למדו יחד מכיתה ג' בבית־הספר היסודי. בפנימייה נקשרה ידידותם עם איתן סגל וכל השלושה התגייסו לחיל השריון. מסופר בכתבה: "הידידות בין השלושה התחילה בסתיו 1957, בו הלכו ללמוד באותו בית־הספר. ידידות ממבט ראשון נוצרה בין חנוך ובין גבי. איתן הצטרף מאוחר יותר. וכך יחד למדו, יחד השתובבו, יחד שירתו בחיל השריון, ויחד השתתפו במלחמת יום הכיפורים. עתה חזרו ונקבצו שלושת הסרנים יחד. שלושה קברים – מספר 16, 17, 18 בבית־העלמין שבקרית־שאול".

סנדרס, גד

גד, בן הלגה וראובן, נולד להוריו, יוצאי גרמניה, ביום ב' באדר תשי"א (10.3.1951) ברמת־גן. בעיר הולדתו למד בבית־הספר היסודי "שילה", וכשהיה בן שמונה נשלח אביו כנציג חברת "אל על" לוינה, שם המשיך גד את לימודיו בבית־ספר עברי. כאשר שבה המשפחה לארץ לתקופה קצרה, חזר לבית־ספרו הראשון, הצטרף לתנועת הצופים, למד ג'ודו וקרטה ועסק בשעות הפנאי בתחביבו – תיאטרון בובות, מעשה ידיו. בשנת 1964 שוב נשלח האב מטעם החברה, והפעם לברלין. שם השלים גד את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "ולטר רטנאו", סיים את חוק לימודיו וקיבל תעודת בגרות ממשלתית. בהגיע עת גיוסו עזב את הוריו ושב לארץ בגפו.

גד גויס לצה"ל בראשית מאי 1972. מאחר שכבר מילדותו התעניין בתחומי הביולוגיה והרפואה, ביקש לשרת כחובש קרבי ומבוקשו זה ניתן לו. במסגרת שירותו בחיל הרפואה עבר הכשרה מקצועית, לרבות קורס חובשים קרביים. כל שאיפתו הייתה לעזור לבריות, ובימי חופשותיו התנדב לעבוד בבתי־החולים "תל השומר" ו"השרון". עבודות אלו גם הכשירו אותו לקראת עתידו כרופא, כפי שתכנן מראש. ביחידתו הצטיין מאוד בתפקידו, ושימש כחובש במפקדת החטיבה. בימים שלפני מלחמת יום הכיפורים יצא לחופשה, לקראת שובם של הוריו מחוץ לארץ. הוא הוזעק לבסיסו כאשר הוכרזה הכוננות. במלחמה שירת בחזית הדרום וביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בקרבות הבלימה באזור "נוזל", היה אחראי לזחל"ם התאג"ד. כאשר נודע לו שיש לחלץ פצועים

בציר הקרבות טסה-איסמעיליה, התנדב למשימה המסוכנת. תוך כדי חילוץ פצועים נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גד הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו. מותו הנו אבדה גדולה ליחידתנו".

רשימה לזכרו פורסמה בעלון שיצא לאור מטעם הגדוד לזכר נופליו.

סנדרס (ישראלי), הלל

הלל, בן רבקה ואיתן, נולד ביום י' בטבת תש"ח (23.12.1947) בקבוץ משמר העמק. הוריו היו ממיסדי קיבוץ סאסא, שם גדל מגיל שנה כבן הבכור של הקיבוץ. בקיבוץ עשה את שנות ילדותו, החל מגן הילדים ועד לכיתה ז' בבית־הספר של קיבוץ אילון הסמוך. אחר־כך עבר יחד עם אחיו ואחותו למוסד החינוכי בכפר הנוער בבן־שמן. אביו־מאמצו, יהושע ישראלי, היה מעובדי "עליית הנוער" של הסוכנות היהודית בכפר הנוער. כאן עשה הלל את תקופת נערותו, וכמו כן למד בבית־הספר התיכון־אזורי רמלה–לוד, שם השתלם במגמה הביולוגית. הלל היה איש חברה מובהק, שהצליח ליצור בקלות קשרי חברה עם כל אדם. בזמנו החופשי עסק בנגינה בגיטרה וחיבב במיוחד שירי עמים. הוא הרבה גם לעסוק בספורט בכלל, ובענף הטניס בפרט, יצא לטיולים רבים והיה מדריך בגדנ"ע.

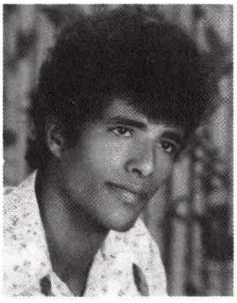
הלל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים שונים, לרבות קורס מש"קי חה"ן. מאחר שהצליח יפה ביחידתו נשלח לקורס קצינים ואחרי־כן השתלם בקורס קציני חה"ן. את חובתו כחייל מילא על הצד הטוב ביותר. תחילה הועסקה יחידתו בבניית הגדר הביטחונית בבקעה, לאורך גדות הירדן; אחר־כך עסקה בפינוי מוקשים בסביבות ירושלים, ואחר כך נשלחה להקמת ביצורים בגזרת תעלת סואץ. בעת העבודה בגזרה זו נכווה הלל מהתפוצצות מנוע, אך התגבר מהר על פצעיו וחזר ליחידתו. היחידה המשיכה להניח מוקשים בשעות הלילה, בעוד המצרים משקיפים על הפעולות באמצעות מכשירי אינפרא־אדום. בכל תחומי עיסוקיו בצבא זכה הלל לשבחים. כמפקד היה אהוב על פקודיו, בזכות גישתו האנושית ויחסו ההוגן והלבבי. הלל הושפע מהיפגעם של חבריו במלחמת ההתשה. לכן, משסיים את שירות החובה במחצית אוגוסט 1969 החליט ללמוד רפואה. הוא התקבל ללימודים באוניברסיטת "בריטיש קולומביה" שבקנדה, שם התגורר סמוך לסבו ולסבתו ולאביו מולידו, איתן סנדרס. במשך שנתיים למד באוניברסיטה, ואת זמנו הפנוי הקדיש לפעילות בקהילה היהודית. הוא השתתף בארגון הפגנות אהדה לישראל ונטל חלק בהתנצחות עם גורמים ערבים עויינים. בדוגמתו האישית השפיע רבות על צעירים יהודים, שעלו מקנדה לישראל. גם הוא לא

מצא לו מנוח ושב לארץ, ולשמחתו הגדולה התקבל ללימודי הרפואה באוניברסיטת תל־אביב. לפני ראש השנה תשל"ד, נקרא הלל לשירות מילואים ונשלח ליחידה שעסקה בזריעת מוקשים בגזרה הצפונית. כמה וכמה פעמים הפצירו בו מפקדיו שיעבור לחיל הרפואה, אך הוא חזר וטען שבתפקידו זה, הוא בקי יותר. במלחמת יום הכיפורים שירת כמ"מ שדה ביחידתו, שהוטל עליה לעסוק בתפקידי חבלה־צבאית ברמת הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הלל מרסיס פגז ארטילרי ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אם, אב, אב חורג, אח ואחות.

במכתב תנחומים שנשלח למשפחה כתב מפקדו: "הלל היה אחד מקציני הגדוד הטובים ביותר, עזר וסייע ביד חייליו, אשר נקשרו בנפשו קשר הדוק".

בביטאון שיצא לאור מטעם הסוכנות היהודית לזכר נופליה, פורסמה רשימה ביוגרפית על הלל.

סעדד, אליהו

אליהו (אלי), בן יהודית ויחיא, נולד ביום ב' באב תשי"ד (12.8.1954) במושב גאולים. הוא למד בבית־הספר היסודי בתנובות ובבית־הספר התיכון "נטורים". במסגרת פעולות הגדנ"ע השתתף בקורס מ"כים והיה מדריך מצטיין ואהוב על חניכיו. אלי היה בן אהוב ומסור להוריו. כל מעייניו היו נתונים לפיתוח המשק, ובכל שעת פנאי עבד את עבודת האדמה. הסדר והניקיון היו חשובים בעיניו מאוד. מעולם לא דחה עניין שיש לעשותו, ובין חבריו הצטיין בדבקותו במטרה. במיוחד אהב לטפח את גינת הבית, ושתל בה דשא והשקהו ואף הוסיף שתילי נוי. אלי היה אהוב על חבריו. תמיד ידע להלך בנועם עם הבריות ועזר לזולת. לכן גם זכה לעזרתם ולעידודם של אחרים.

אליהו גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס נהגי רכב זחלי וקורס נהגי "זלדה". במלחמת יום הכיפורים שירת כנהג נגמ"ש בחזית הצפון. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע הנגמ"ש שלו באש האויב, שפגעה גם באלי והוא נפל. חבר שפגש את אלי בעיצומה של המלחמה סיפר להוריו: "פגשתי את אלי והוא סיפר לי ששלושה ימים לא עצם את עיניו. ראיתי זאת בעיניו, הוא נראה סחוט. הוא סיפר לי שזו הפלוגה השלישית שהוא החליף במלחמה וכי מתפקידו לחלץ נפגעים בנגמ"ש שלו, וחילץ עד אז יותר ממאה ושבעים נפגעים. הוא הראה לי שתי פגיעות של טילים שפגעו בנגמ"ש שלו והוא ניצל בנס. שוחחתי עם קציו בדרגת רב־סרן, שהיה עם אלי בנגמ"ש, והוא סיפר לי שאלי עשה עבודה יוצאת מן הכלל, וכי הוא מתפעל מאוד ממסירותו הרבה של אלי". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי היה חייל מסור לתפקידו, ניחן באהבת הבריות ואהוב על כל חבריו ומפקדיו".

המשפחה תרמה לזכרו תיבה משיש לספרי קודש, שהוכנסה לבית הכנסת שבמושב גאולים; רשימה לזכרו פורסמה בעלון "תלמים" – ביטאון תנועת המושבים.

סעדה, אלן

אלן (אלי), בן חנה (אנט) ומוריס, נולד ביום י"ד בכסלו תשי"ד (21.11.1953) בטוניס שבטוניסיה. תחילה למד בבית־ספר יסודי צרפתי בטוניס. לאחר שהמשפחה עלתה לארץ בשנת תשכ"ה וקבעה את מושבה ברמלה המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "ימין אורד" שבחוף הכרמל. כשהתגורר בטוניס היה חבר בתנועת הצופים המקומית, ולאחר שעלה ארצה הצטרף לתנועת הנוער "בני עקיבא". אלן היה ילד יפה ושובב גדול, אך טוב לב מאוד; הוא אהב את משפחתו ועל אף שובבותו הצטיין בלימודיו. מאחר שהתחנך בבית מסורתי, נהג מגיל צעיר לקיים את המצוות בקפדנות. אם כי היה ביישן במקצת, ידע לרכז סביבו את חבריו הרבים אשר אהבוהו מאוד. אהבה גדולה אהב את העיר ירושלים, שהתגורר בה תקופה קצרה עם עלותו לארץ. הוא נהג לטייל בחוצותיה ולהתענג על קסמיה. בבית־הספר התיכון השתלם במגמה הריאלית, התחבב מאוד על מוריו ועל חבריו והצליח גם בלימודים וגם בחיי החברה. חבריו מעידים עליו שבטוב לבו הגדול, הצליח תמיד למנוע סכסוכים, ויכוחים ומריבות. הוא שאף ליצור סביבו חברה מגובשת.

אלן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972. מאהבתו הגדולה לארץ, רצה לתרום לצה"ל ככל יכולתו, ודרש לשרת ביחידה קרבית. הוא התנדב לחיל התותחנים והיה גאה מאוד ביחידתו. את האימונים הקשים עשה למופת, ומפקדיו העידו עליו שהיה חייל מצטיין. במסגרת שירותו עבר קורס תותחן 155 מ"מ, ושאיפתו הגדולה הייתה להגיע בבוא היום לקורס קצינים. את שאיפתו זו לא הספיק להגשים. במלחמת יום הכיפורים שירת אלן כתותחן ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) הותקפה סוללת התותחים שלו על־ידי טנקים של האויב. התומ"ת שלו נפגע פגיעה ישירה, וכל אנשי הצוות נפגעו. בין יתר אנשי הצוות נפל גם אלי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי נלחם בחירוף נפש ובמסירות. במשך שירותו השתלב בהצלחה בחיי הסוללה, והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אלן היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

סעדון, דניאל

דניאל (דני), בן דיאמנטה ורפאל (פאיל), נולד ביום כ״ט באלול תש״א (13.9.1941) בטטאון שבטוניס ועלה ארצה עם אשתו בשנת 1961. בן ארבע היה כאשר החל ללמוד בעיר מולדתו, וכעבור שנה עקרה משפחתו לג׳רבה, שם למד בבית־הספר העברי ״דבר עברית״. דני עסק בטוניס במקצוע הצורפות, שהיה נפוץ מאוד בין בני הקהילה. את זמנו הפנוי הקדיש לבני הנוער היהודי, וטרח להעמיק בהם את האהבה לישראל. הוא ארגן להם פעולות חברתיות ומשחקים שונים, בעיקר משחקי כדורגל, ודאג לעריכת מסיבות בימי חג ומועד. בשל כושר המנהיגות שניחן בו ידע לרכז סביבו רבים ולהשפיע עליהם. כאשר עלה ארצה התיישב בבאר־שבע, ועד מהרה נהיה אהוב ומקובל שם בקרב שכניו, שידעו להעריך את העזרה שהושיט לכל מי שפנה אליו ואת המסירות שנהג בחבריו. הוא היה ישר־דרך, איש־אמת ובעל מצפון ועומד בדיבורו. ידו הייתה רחבה וביתו פתוח, והוא היה ידוע בהכנסת האורחים שלו.

דניאל גויס לצה״ל במחצית מאי 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר סדרה של אימונים הוכשר כרובאי חרמ״ש. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוב על מפקדיו ועל חבריו. על חלקו במלחמת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר עבד דני בחברת ״רסקו״ כראש מחלקה בענף הבנייה, והממונים עליו שיבחוהו על כושרו ועל תושייתו, על חריצותו ורצינותו ועל יחסו ההוגן כלפי הכפופים לו. דני היה איש משפחה אוהב ונאמן. הוא היה בן מסור להוריו ורחש להם כבוד רב. מסור היה לאשתו, מזל, סייע לה בעבודות הבית, ולאחר ששב ממלאכת יומו הרבה להשתעשע עם ילדיו הקטנים. במלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לקדם פני התקפות המצרים בסיני. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפל דניאל בקרב בציר ״רומני״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. בתו הקטנה נולדה לאחר שנפל ונושאת את שמו – דניאלה. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״דניאל היה חייל חרמ״ש ותיק ביחידת השריון שפקדתי עליה. הוא היה לוחם למופת ואמיץ לב, אשר מילא כל משימה שהוטלה עליו, בהקרבה ובחירוף־נפש, בדייקנות ובמסירות, הרבה למעלה מן הנדרש. נפילתו היא אבדה כבדה ליחידתנו״.

סעדיאן, מרדכי

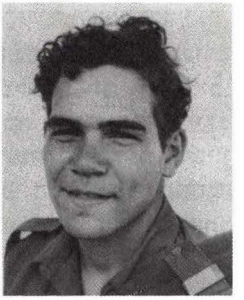
מרדכי, בן אסנת ושלמה, נולד בשנת תש"ט (1949) בפרס וכשהיה בן שנתיים עלה ארצה עם משפחתו. המשפחה התגוררה במקומות שונים בארץ, עד אשר השתקעה ביבנה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ביבנה ושם עברה עליו ילדותו. הוא היה ילד שובב אך פיקח מאוד ועירני. לאחר שסיים את לימודיו נאלץ לצאת לעבודה. הוא אהב מאוד את הטבע ואת עבודת־האדמה, לכן עבד שנים אחדות כחקלאי וכנהג טרקטור בכפר מרדכי. בזכות התמדתו, עקביותו ומסירותו לעבודה, אהבו אותו מעבידיו והעריכו את עבודתו. מרדכי היה נער חברותי ועדין נפש. הוא היה אהוב על הכל בזכות יושרו, טוב־לבו ונכונותו לעזור לזולת. תמיד היה חבר טוב לידידיו ובן מסור ונאמן למשפחתו. בזמנו הפנוי היה מרדכי עוסק בספורט ובמיוחד אהב את ספורט השחייה. שעות ארוכות היה מבלה על שפת הים בשחייה ובתרגילי ספורט.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והוצב לחיל־השריון. במסגרת זו עבר קורסים והוסמך כנהג טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב וממושמע ונהג מעולה, שעשה את מלאכתו נאמנה. כבר מראשית דרכו בגדוד התחבב על חבריו ועל מפקדיו וקשר עמם קשרי ידידות יפים.

בשנת 1970 שוחרר מהשירות הסדיר בדרגת רב־טוראי ומאז היה יוצא לתקופות של שירות מילואים. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו האהובה, אסתר, וכעבור שנה נולד בנם הבכור. מרדכי עבד לפרנסת משפחתו במסגריה ביבנה, כמסגר מכני. לא היה כמותו בעל אוהב ומסור ואב נאמן ודואג. הוא השתדל להקדיש את זמנו הפנוי לאשתו ולבנו הקטן, והיה מבלה עמו במשחק שעות ארוכות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף מרדכי ליחידתו, שנשלחה לסיני. היחידה השתתפה בקרבות הקשים סמוך לגשר פירדאן, וביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), תוך כדי קרב, נפגע הטנק של מרדכי מטיל נ"ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי ברחובות. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים ששלח למשפחתו, כתב מפקד היחידה, אסף יגורי: "הכרתי את מרדכי תוך שירות המילואים כבחור אמיץ־לב, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו תוך גילוי גבורה עילאית וחירוף נפש. היה חביב על מפקדיו ועל חבריו לנשק, ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו"; במכתב למשפחתו כתב ראש אגף־כוח־האדם: "מרדכי נמנה עם אותם לוחמים מופלאים שבעוז רוחם ולחימתם העיקשת בלמו את האויב, ובמסירות נפש מנעו מחיילי מצרים מלחדור למדינת ישראל. על כך אנו חבים לו ולחבריו את חיינו, ועם ישראל יזכרם לעד עם קדושינו וגיבורינו מדור לדור".

סעדיה, יצחק

יצחק, בן פלורה וחיים, נולד ביום ט׳ באייר תשי״ד (12.5.1954) בקיבוץ כפר דרום. כשהיה בן שלוש עברה המשפחה לבאר־שבע, שם למד בבית־הספר היסודי ״חזון עובדיה״ ואחרי־כן ב״דגניה״. לאחר שנים עברה המשפחה לבת־ים, שם למד יצחק (שכונה גם איציק) בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״. את לימודיו סיים בבית־הספר התיכון עירוני־דתי ב–ג בתל־אביב במגמה הביולוגית. יצחק התעניין בתחומים רבים מחוץ למסגרת הלימודים, ולמד לעצמו מקצועות שונים: ממחשבה יהודית ועד מדע, מתמטיקה וספרות. במוצאו את השלמות והאיחוד בין דת ומדע, אהב מדע ורכש ידע רחב, במיוחד במקצועות הפיסיולוגיה, הגנטיקה והלוגיקה המדעית. בעיני חבריו בתיכון הצטייר יצחק כתמים, שכן תמיד נלחם בעוולות. ראו בו צדיק, המגן ללא פשרות על הצד שנראה לו צודק. יצחק היה חדור הכרה דתית עמוקה, האמין שיש לקרב לבבות לדת בדרכי נועם, ואמונתו זו אכן הפעילה והדריכה אותו. עם היותו חבר בתנועת ״הצופים הדתיים״ בקן ברמת אביב, היה פעיל ב״גשר״ (ארגון להידברות בין דתיים לשאינם דתיים). בעיקר דאג להקנות ערכי יהדות לעולים חדשים מרוסיה, שהיו רחוקים מהיהדות. נקודה כאובה נוספת בעיניו, מלבד ריחוקו של הנוער מן המסורת, הייתה בעית הפער החברתי. יצחק דגל בשוויון חברתי ושאף שיבוטלו הבדלי מעמדות ועדות. חרה לו הפער החברתי בצורה עמוקה, כיוון שסבר שנעשה עוול לחלק ניכר מן הציבור. עם סיום הכיתה השביעית, העלה במועצת התלמידים את הרעיון לצאת לפרברים ולקרב את הנוער שם לתרבות, על־ידי העסקתו בחוגים. ואכן ארגן פעולות במועדון הנוער בכפר שלם, וכדרכו עשה זאת ביסודיות, בשיטתיות ובמסירות. גם בזמן ששירת בצבא התקרב יצחק לבחורים הבעייתים בפלוגתו והשתדל לעזור להם. את יצחק אפיין יושר חסר־פניות, שהתבטא לא רק באי־אמירת שקר, אלא בכלל בכנות, שאפיינה את יחסו עם הכל. מעולם לא שיקר ומעולם לא פגע בחבר. אם דבר מה לא מצא חן בעיניו, היה מעיר על כך במקום, בעדינות ובחיוך שנתקבלו בהבנה ובהסכמה. יצחק השתדל להבהיר לעצמו שאלות שונות בתחום הדת והאמונה והתעמק בבעיות, ולמרות גילו הצעיר גיבש לעצמו דעות וראיות עצמאיות. על דעותיו היה מדבר בשלווה ובביטחון, כשהוא שלם עם עצמו. גם בצבא היה משוחח בסבלנות על ענייני דת. הוא ידע לעמוד על שלו ולהסביר מדוע הוא מקפיד על קיום מצוות מסוימות, ועם זאת מעולם לא ניצל את היותו דתי כדי להתחמק ממשימות שנראו בעיניו חשובות. לדברי מפקדו נחשב יצחק ל״ניצוץ של הפלוגה״ ואף לפני שיצא לפעולתו האחרונה, זיכה את אנשי פלוגתו באמירת תפילת היציאה לקרב. יצחק אהב את הטבע ואת הארץ, והיה אוהב אדם. הוא דאג למשפחתו, ואחרי נופלו נמצא בארנקו מכתב, שבו פנה לאביו ולבני משפחתו וביקש מהם שאם יקרה לו דבר מה, הם חייבים להמשיך לחיות, להתפתח ולהגשים את עצמם. את חופשותיו היה יצחק עושה ב״ישיבת הכותל״, שם התכוון ללמוד במשך תקופה מסוימת, עם תום שירותו הצבאי. אפיו, דרכו, והתייחסותו לחיים — גרמו לו לבקש את עתידו כרופא.

2023

יצחק גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות נקבע כרובאי והוצב לפי בקשתו בגדוד בחטיבת "גולני". הוא נשלח להשתלם בקורס מ"כים, ובשעה שעמד לסיים את לימודיו בקורס פרצה מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה המלחמה נשלח יצחק מקורס המ"כים עם גדודו לרמת הגולן. ביום ב', י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע יצחק ונהרג בקרב עם קומנדו סורי בעת הניסיון הראשון לכבוש את החרמון, כאשר שימש כרץ של המ"פ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא תרם רבות לפלוגתו והיה מופת לחבריו במסירותו ובביצוע משימות הגדוד".

אביו תרם להקמת ספרייה תורנית על שמו של יצחק בישוב "קשת" ברמת הגולן; הורי 14 החיילים, בוגרי קורס מ"כים של "גולני" מגדודו, שנפלו בקרב הראשון על החרמון, הקימו אנדרטה על החרמון, באזור הרכבל העליון; בני מחזורו של יצחק בבית־הספר התיכון העירוני־דתי בתל־אביב הוציאו לאור חוברת בשם "יזכור", לזכרו ולזכר בן כיתתו, שנפל אף הוא במלחמת יום הכיפורים. בחוברת מאמרים שכתבו מוריהם לזכרם ודברים על החיים בצבא, דברי בני־משפחה וחברים עליו וכן קטעים ממכתביו; בית־הספר התיכון עירוני־דתי ב-ג בתל־אביב הוציא לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר תלמידיו שנפלו במלחמה, ובה גם דברים על דמותו של יצחק.

סעיד, אריה

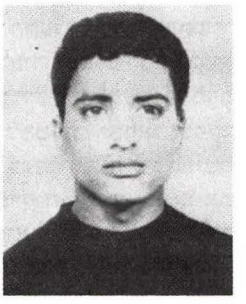
אריה, בן רחל ומתנה, נולד ביום כ"ג באייר תשי"ד (26.5.1954) בראשון לציון. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "רמז" בראשון לציון ואחר־כך החליט להמשיך וללמוד בבית־ספר מקצועי ולרכוש מקצוע, כדי שיוכל תמיד לעבוד ולהתפרנס בכבוד. כך החל ללמוד את מקצוע המסגרות בבית־ספר מקצועי באשדוד. בד בבד עם לימודיו החל לעבוד כמסגר מתחיל בבית מלאכה בראשון לציון, וכך מימן את לימודיו ואת צורכי מחייתו. הוא היה בן מסור למשפחתו ותמיד עזר לאמו בעבודות הבית השונות. למרות שלמד בבתי־ספר חילוניים ונהג להתרועע עם נערים חילוניים, היה שומר מצוות והקפיד להתפלל מדי יום ביומו בבית הכנסת ולקיים את מצוות התורה. אריה לא היה מסוג הנערים המבזבזים זמנם לריק. הוא לא נהג לשוטט ברחובות ללא טעם ותכלית, אלא העדיף להקדיש זמנו ללימודים ולעבודה יוצרת. לאחר שסיים את חוק לימודיו נותרה לו עוד שנה עד למועד גיוסו לצה"ל, והוא המשיך לעבוד כמסגר ולהשתכר למחייתו.

אריה גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל הרגלים, בחטיבת "גולני". לאחר שסיים את הטירונות עבר קורס מ"כים ובסיומו נשלח לבסיס האימונים של חטיבתו ושימש שם כמדריך. הוא היה חייל ולוחם מעולה, השכיל למלא את תפקידו

בנאמנות וביסודיות והיה אהוב על חניכיו, על חבריו ועל מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הפסיק אריה להדריך ולאמן והצטרף כמפקד כיתה ליחידה לוחמת ב"גולני". היחידה עברה את קרבות הבלימה ברמת הגולן וביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נשלחה להילחם לכיבוש הר החרמון מידי הסורים. הקרב היה קשה ועקוב מדם והלחימה במעלה ההר התלול הייתה מפרכת ותבעה מאמץ עצום. כשהגיע הכוח סמוך לרכבל העליון נפגע אריה ונהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כל חיילי היחידה שותפים באבלכם על נפול אריה בטרם עת, בקרב על כיבוש החרמון. אריה מילא את תפקידו בצורה המעולה ביותר. הוא היה אהוב על חניכיו ועל כל אנשי הסגל אשר הכירוהו ואתם לחם. אריה היה מהראשונים שיצאו מהיחידה כדי להשתתף בקרבות להגנת המולדת. הוא נלחם בגבורה ונפל על כיבוש החרמון".

סעיד, ישראל

ישראל (ישרוליק), בן שרה ויחיא, נולד ביום ט"ז בשבט תשי"א (23.2.1951) בכפר אלראי. מאז ילדותו התגוררה המשפחה בעיירה ראש־העין, שמרבית תושביה תימנים. בעיירה למד ישראל בבית־הספר היסודי־דתי ובבית־הספר התיכון "המקיף". בבית־הספר נתגלה כישרונו במשחק, בחיקוי ובשירה, סביבו נאספו חברים, שנהנו להיות בחברתו. בגבעות שליד העיירה בילו הילדים חלק גדול מזמנם – בטיולים על ההרים, בציד בעלי־חיים מתוך בורות המים, במרדפים אחר חמורים וסוסים ובקטיפת פרחי בר. ישראל היה שובב גדול בילדותו, ותשוקתו להרפתקאות לא ידעה גבול. כשהתחיל ללמוד בבית־הספר התיכון, בניהולו של המחנך האהוב והקפדן עקיבא, נכנס למסגרת חדשה של סדר ומשמעת. תנאי הלימוד בבית־הספר היו קשים. בקיץ התקיימו השיעורים תחת כיפת השמים, ובחורף – בחדרים שכורים, שלא נשלמה בנייתם. בזכות הרצון העז הצליח המנהל עקיבא להשליט סדר וללמד את חניכיו תורה. תנאים קשים אלה יצרו אווירה חברית מיוחדת בין התלמידים והמורים – יחסי גומלין של עמלים יחדיו. המורים חינכו את תלמידיהם, כדי להקנות להם מקצוע בחיים; לכן – לימדו אותם חרטות, רתכות ומסגרות מכנית – ובמקצועות אלה הצטיין ישראל. עבודותיו תמיד הובאו כדוגמה של דיוק ויכולת אלתור. האווירה המיוחדת ששררה בבית־הספר התבטאה בתופעות שונות – מורים רבים הפסיקו את סדר שיעוריהם, כדי לענות לתלמידיהם על שאלות שהציקו להם. בטיול שנערך לאילת, דקלם עקיבא את "שירת הים" על חוף ים־סוף; בשיעורי הטבע היו יוצאים כולם לשדות, שם חיפשו צמחים, בדקו אותם ושמעו הסברים על גידולם והתפתחותם. ישראל, שהיה ספורטאי מצטיין ובעל כושר גופני מעולה, נשלח לקורס מ"כים במסגרת הגדנ"ע, וכשגמר נחשב אחד

הטובים שבמדריכים. כישרונותיו של ישראל מצאו ביטוי מעשי בפעילותו בתנועת "הנוער העובד". התקופה שהיה חניך במועדון המקומי, הייתה אחת התקופות המזהירות של המועדון. הוא דאג להגברת פעילות החוגים ולטיפוח הפעילות החברתית והיה הרוח החיה בכל מפגש חברתי של חברי התנועה. סיפרו עליו חבריו מהעיירה: "כשמעלים את דמותו של ישראל, הרי זה כאילו שמדברים על המדינה, על המולדת. מדינה הנאבקת לקיומה, מדינה צעירה ושאפתנית – כך היה ישראל. צעיר שאפתן. הוא ידע הרבה מאבקים בחייו, אהב את החיים ואת העמל, ידע צחוק, אך גם את הרצינות הכיר".

ישראל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל הרגלים, בחטיבת "גולני". במסגרת שירותו השתלם בקורס קשר ומונה לתפקיד קשר המג"ד. בתפקיד זה יצא עם יחידתו למספר פשיטות בגבול הלבנון.

בשלהי פברואר 1972 סיים את שירות החובה ויצא לחיים האזרחיים. לאחר התלבטויות רבות, התחיל לעסוק בענף היהלומים ועשה חיל בעבודתו. בתקופה זו נהג לבלות בחברתה של חברתו רותי, שעליה כתב רבות ביומנו. זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ישראל לשירות מילואים יחד עם אנשי החטיבה הירושלמית, שהוצבו בקו המעוזים בתעלה. ישראל ישב במעוז "ליטוף" כקשר של המ"פ, ולפי בקשתו הורשה להשתתף בסיורים היומיים לאורך התעלה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) יצא לסיור הבוקר כקשר. הסיור נערך לאורך האגם המר הקטן, והכוח שב למעוז בשעות הצהרים. ישראל, יחד עם המ"פ, נשארו מחוץ למעוז, בעמדת הפריסקופ. לפתע החלה הפגזה ואחריה החלו המצרים עולים על המוצב. ישראל ומפקד הפלוגה לחמו בחירוף נפש נגד המצרים שפשטו על המוצב. כעבור שעה של לחימה אכזרית, נפגע ישראל ונפל. חיילי המעוז שיצאו אחר־כך לסריקה בשטח, מצאו את המ"פ פצוע. הוא הורה להם להמשיך ולהילחם עד הסוף. את ישראל מצאו דומם ומכשיר הקשר על גבו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחתו השכולה כתב מפקדו: "ישראל לחם בגבורה רבה. הוא גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ לב ותושייה, ופעל בחירוף־נפש וסיכון עצמי רב. ישראל היה אדם ולוחם למופת".

לזכרו ערכו חבריו חוברת, שמשפחתו הוציאה אותה לאור; כמו כן הוכנס ספר תורה לזכרו, לבית־כנסת בראש־העין.

סעיד, ראובן (ישראל)

ראובן (ישראל), בן ג׳נט ומנחם, נולד בשנת תשי״ד (1954) בטוניס, ובשנת תשי״ז (1957) עלה ארצה עם סבו וסבתו, שטפלו בו. הם התגוררו בשיכון המזרח בראשון־לציון. קשריו עם השכנים זמירה ובצלאל בוריה התהדקו. ישראל סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם רמז בראשון־לציון. אחרי־כן יצא לשנה עם ״חברת נוער״ לקיבוץ גבע, אך לא החזיק שם מעמד והלך ללמוד מקצוע בפנימייה על־שם יוהנה ז׳בוטינסקי בבאר־יעקב, במגמה של מכונאות. לאחר שנתיים של לימודי מקצוע החל לעבוד כחשמלאי אצל מעסיקים שונים. אי־השקט שבו לא נתן לו מנוח והוא עבר ממעסיק למעסיק, למרות שכולם היו שבעי רצון מעבודתו וביקשוהו שימשיך לעבוד אצלם. ישראל ציפה בקוצר רוח לגיוסו לצה״ל ואמר לסבתו: ״תראי, בצבא לא תשמעי עלי אפילו תלונה אחת״. ואכן ישראל עמד בהבטחתו.

ישראל גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות הועבר לבית־הספר לשריון והועסק כנהג טנק וכטען־קשר. הרגשתו בצבא הייתה טובה בין חברים שאהבוהו ואתם בילה את זמנו החופשי. הצבא היה המסגרת האחת שבה היה מאושר ממש. ביום הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), יצא לעבר התעלה עם גדודו, שנשלח להשתתף בבלימת התקדמות המצרים. בדרך נתקל הגדוד במארב. הטנק של ישראל נפגע באש המצרים וישראל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון, ליד קבר אביו־מאמצו בצלאל בוריה ז״ל, שנפצע קשה בקרבות הבלימה נגד המצרים ונפטר מכוויותיו לאחר כשבועיים. ישראל הועלה מיום 6.10.1973 לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחתו כתב מפקדו של ישראל: ״ישראל היה חייל טוב וממושמע ואהוב על חבריו ועל מפקדיו. במסגרת הלחימה לבלימת האויב ביום הכיפורים יצא עם היחידה לאזור קנטרה, נפגע מאש ונפל בקרב״.

סער (פרידמן), גבריאל

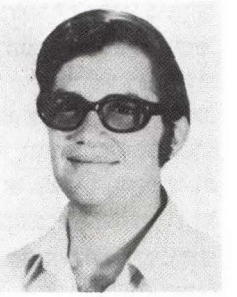
גבריאל (גבי), בן נורית ורפאל, נולד ביום ב׳ בשבט תשי״ב (29.1.1952) בפתח־תקוה. עד גיל 13 גדל בגבעתיים, שם למד בבית־הספר היסודי על־שם דוד שמעוני. לאחר שעבר לקרית־ביאליק למד בבית־הספר היסודי ״קרית־ביאליק״ והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ״בסמ״ת״ בחיפה, שם סיים כטכנאי במגמה של אלקטרוניקה. גבי היה תלמיד טוב והצליח בלימודיו. הוא ראה את עתידו כמהנדס ולכן תכנן להמשיך ללמוד בטכניון אחרי שישוחרר מהצבא. עוד כשהיה ילד הצטיין בשלווה, בטוב־לב ובביטחון

עצמי. מעולם לא איבד את עשתונותיו ולא נרתע מקשיים וממכשולים. תמיד היה עקבי, נאמן לעצמו ולדרכו ומוכן תמיד לעזור לזולת. בזכות סגולותיו אלו התחבב על הכל. כמדריך בגדנ"ע בשנים 1966 עד 1969 ראו בו חניכיו וחבריו דמות של עלם בריא, חסון, מוכשר וישר, ותמיד בקשו את עצתו והנחייתו. גבי היה ספורטאי טוב ותקופה מסוימת אף התאמן במכון לתרבות הגוף בחיפה. אך את רוב זמנו הפנוי הקדיש לקריאה. עוד מילדותו נהג "לבלוע" ספרים, שעסקו בתחומים שונים וכך במשך השנים רכש ידע רב והשכלה. גם דרך מחשבתו, השקפותיו ודעותיו הושפעו לא מעט על־ידי הקריאה הרבה.

גבריאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971. זמן קצר לפני שגויס נקרא למבדקי טיס ונמצא מתאים וכשהתגיס הוצב לחיל־האוויר. הוא עבר את סדרת האימונים הרגילים, שכל פרח־טיס עובר, עד שהוסמך כטייס "סקייהוק". בתקופת האימונים הצטיין בכושר השיפוט המבריק שלו, בהתמדתו ובאופיו הנוח. בשאלונים פנימיים, שמלאו משתתפי הקורס ונשאלו בהם במי היו בוחרים כאיש צוותם, היה גבי מהמבוקשים ביותר. במיוחד אהבו בו חבריו לטייסת את כישרון הסיפור ויכולת התיאור הנדירים. הוא ידע להקנות לדברים צביון מציאותי מרתק ומשכנע בלשונו הציורית ובתבונתו הרבה. גבי נהג "לחלום חלומות" ולתכנן תכניות רבות, אך את הגדולה בהן לא זכה להגשים. ביום ראשון 7.10.1973 היה אמור לשאת לאישה את חברתו האהובה דליה. הכל היה מוכן וערוך, אך לפתע פרצה מלחמת יום־הכיפורים ומהלך הדברים שובש. גבי וחבריו סיימו את אמוניהם סמוך לפרוץ המלחמה אך טרם נחשבו טייסים מבצעיים. רק בזכות עקשנותו, תושייתו והאמון הרב שרחשו לו מפקדיו, ניתנה לו הרשות לטוס. עשרה ימים פעל בשמי סוריה, וחבריו סיפרו על פגיעות ישירות ועל תוצאות יוצאות מן הכלל שהשיג. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע מטוסו מאש נ"מ של האויב בעת גיחה מבצעית דרומית לקוניטרה. זנב המטוס ניתק, גבי איבד כנראה שליטה על המטוס ולא עלה בידו לצנוח. כעבור ימים מספר נמצאה גופתו בין שברי מטוסו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

בעלון שהוציאה לאור המועצה המקומית של קרית־ביאליק לזכר בניה, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, יש קטע שכתבה ידידה של גבי: "... את האיש הזה קשה היה שלא לראות. פני אל יווני, שתלתלי זהב עוטרים אותם. פנים יפהפיים שהמשך ברור להם היה גופו היפה. היופי האלוהי הזה, ששכן בו, היה מרשים במיוחד בזכות השלווה שבו. מין יופי שמקורו בשכינה בלבד. עצור, מאוד לא שחצני, שקט, כולו אומר הדרת־כבוד, צלילות וזכות".

ספיניה, אילן

אילן, בן אבילין ויוסף הכהן, נולד ביום י״ב בניסן תש״י (30.3.1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם כרמלי בירושלים, המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון על־שם בויאר בבירה, במגמה הריאלית, ובקיץ 1968 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ילד שובב ומלא חיים היה אילן, בעל חיוך מקסים ועיניים מלאות חדוות חיים. משחר ילדותו התעניין תמיד בכל דבר, היה סקרן ותאב דעת. בבית־הספר היסודי הצטיין בלימודים ונתחבב על המורים ועל התלמידים. אחד ממוריו תיאר אותו כראש לכנופיית נערים וציין, שהייתה לאילן השפעה בלתי רגילה על חבריו. ״קשה היה לכעוס עליו״, סיפר המורה. ״גם כשנדמה היה שהוא עומד לפרוץ מן המסגרת, קשה היה לומר לו מלה קשה. הוא הילך עלינו קסם, על כולנו״. בבית־הספר היה אילן מרכז לכל פעילות, השתתף במסעות ובטיולים, יזם וארגן מסיבות וחגיגות. גם בבית־הספר התיכון היה תלמיד מעולה והצטיין במקצועות הריאליים. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח אוהב לאחותו אריאלה. ״לא זו בלבד שהיה אהוב עלי כאח, גם הערצתי אותו מאז ומתמיד, כי היה בעל אישיות מקסימה״, סיפרה אחותו. אילן זכור לה כנער מלא מרץ, פראי, בעל רעיונות מקוריים ומבריקים ומועד להשתובבות. כשהתבגרה, גילתה בו תכונות אחרות: גישתו האופטימית אל החיים והדרך האינטליגנטית שנקט לפיתרון בעיות ויישוב מחלוקות. היא סיפרה שעקשותו של אילן ורעיונותיו המוצלחים הנחו אותו בדרך הנכונה להשגת מבוקשו. טוב לבו ואהבתו למשפחה היו חלק בלתי נפרד מאישיותו. ״הוא היה מוכן לעשות הכל כדי שלאבא, לאמא ולי יהיה טוב״.

אילן גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 ולאחר הטירונות ביקש להצטרף לחיל הצנחנים. בקשתו נדחתה והוא הוצב לחיל השריון. חרף האכזבה על הדחייה, לא הייתה בלבו תרעומת. אדרבא: הוא התוודע אל כלי הנשק ואל העוצמה של השריון ואהב את החיל ואת חבריו ליחידה. עוד לפני שגויס, בימי מלחמת ששת הימים, אמר שבבוא זמנו יעשה כמיטב יכולתו בצבא. הוא השתלם בקורסים רבים, ביניהם קורס מפקדי טנקים, קורס קצינים בסיסי וקורס קציני שריון. בקיץ 1970 הוענקה לו דרגת קצין, וזמן מה אחר כך הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. אילן נודע כקצין מעולה ומסור לחייליו. סיפר אחד מפקודיו: ״אילן היה המ״מ שלי, אולם היחסים בינינו חרגו מעבר לשגרה הצבאית. שוחחנו רבות על מכלול מגוון של נושאים ושררו בינינו הבנה ויחסי ידידות״. אילן הבין היטב את צורכי חייליו ושימש להם דוגמא בביצוע מדויק של מטלות. בתום תקופת שירות החובה שלו החליט לשרת זמן מה במסגרת צבא הקבע.

כשהשתחרר, בקיץ 1972, הצטרף לקורס הכנה לטכניון, וסיים את לימודיו בו בהצלחה מרובה והתקבל כתלמיד הפקולטה לכלכלה ולניהול בטכניון. אמור היה להתחיל בלימודים סדירים בשנת תשל״ד. שבוע ימים לפני נופלו נשא לאישה את חברתו, עירית לבית בוכמן, וקיווה לצאת לבלות עמה ירח דבש מיד לאחר יום

הכיפורים. בעצומה של התענית נקרא אילן לשירות. מיד חש והצטרף לחבריו ביחידת שריון שנשלחה לחזית הדרום ובקרבות הבלימה בסיני לחם כמפקד מחלקת טנקים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפגע אילן ונהרג במהלך קרב עקוב מדם באזור מעבר הגידי. על רגעיו האחרונים סיפר אחד מרעיו: ״יצאנו לתפוס עמדות־אש. לפתע קפץ אילן לתא הטנק, וחיוך על שפתיו. קדימה! התחלנו לירות ומישהו אמר: ׳זהירות! טיל קרב!׳ אילן הספיק לומר לנהג לנסוע לאחור. אז נשמעה התפוצצות אדירה. כשחילצנו את נפגעי הטנק הבחנתי באילן. שלווה הייתה נסוכה על פניו. לא נשקף בהן הצער, גם לא כאב, רק שקט, שקט עד אין־קץ״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד שלו: ״בנכם, הוא חברנו, עמד יחד אתנו בקרב, וחסם בגופו את פריצת שריון האויב״.

חבריו של אילן בטכניון הוציאו לאור חוברת לזכר הנופלים, שכלולים בה דברים על דמותו ודרכו של אילן ז״ל.

ספיר, דן

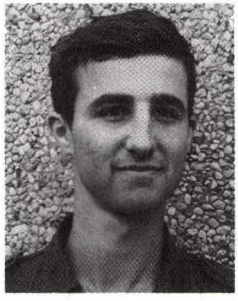
דן, בן לאה ומאיר, נולד ביום י״ב בטבת תרצ״ט (3.1.1939) בקיבוץ גת. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ מעברות. דן היה טוב־לב, חביב ומוכן תמיד לעשות למען הכלל ולסייע לכל אדם בעת הצורך. הייתה בו פשטות ויושר, עליזות, אופטימיות ולבביות. מנעוריו הצטיין בחריצות, בפיקחות ובתפיסה מהירה. היה לו חוש הומור, שחיבבו על חבריו הרבים. בצחוקו ובשובבותו ידע דן לפשר בין יריבים ולהפיג כעס וחילוקי דעות.

דן גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1957, והתנדב לשרת בחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס צניחה. לאחר שהוצב ביחידה עמדו מפקדיו עד מהרה על כישוריו ויכולתו הרבה ושלחוהו לקורס קציני חי״ר. במהלך שירותו השתלם בקורס קציני שריון, בקורס מפקדי פלוגות שריון, ובקורס מתקדם לקציני שריון, שבו היה חניך מצטיין. הוא נודע כלוחם אמיץ וכקצין מוכשר, יעיל ומצטיין. אחד מפקודיו העיד עליו, שהיה ״אהוד ומקובל על כל החיילים ובעיקר על סגל הקצינים בפלוגה. הוא לא הקפיד על גינוני משמעת, ועזר לכל חייל גם בבעיותיו האישיות״. תקופה מסויימת נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. הוא השתתף בפעילות מבצעית בכל גבולות הארץ. בשנת 1960 השתתף בקרב על תאופיק. בשנת 1967 הוענק לו ״עיטור המופת״ על שגילה אומץ לב הראוי לשמש מופת, תושייה ודבקות במטרה, כאשר נלחם בראש פלוגתו בכיבוש מוצב אל־קובה ברצועת־עזה. כן הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. בשנת 1964 נשא לאישה את חברתו תרצה וברבות הימים נולדו להם שני בנים. דן היה איש רב פעלים, בכל תחומי העשייה במשק

ובתנועה הקיבוצית. בנעוריו היה מדריך בקן "השומר הצעיר" בנתניה. לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר היה ראש קן "השומר הצעיר" בגת וחבר בהנהגה הראשית של התנועה. כעבור שלוש שנים ריכז את ענף השלחין של הקיבוץ וארבע שנים לאחר מכן היה גזבר המשק ובא־כוחו. בשנת 1969 נתמנה חבר בוועד־הפועל של הקיבוץ־הארצי ובמועצת מפ"ם והיה חבר בהנהלות גופים אזוריים רבים – במועצה האזורית יואב, במנפטת קרית־גת, בארגון משקי הדרום ובהתאחדות מגדלי סלק הסוכר. כעבור שנה נתמנה מזכיר המחלקה הכלכלית של הקיבוץ הארצי, וחבר בגופים ציבוריים ותנועתיים – המרכז החקלאי, מזכירות ברית התנועה הקיבוצית, הנהלת קרן "השומר הצעיר", הנהלת ארגון הקניות של משקי התנועה ועוד. במלחמת יום הכיפורים לחם כמפקד גדוד בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), חמש־עשרה שעות לאחר שנהרג אחיו – יוסי, נפל דן בקרב. הוא נלחם על ציר טסה–איסמעיליה, בראש טור של אחד־עשר טנקים, נגד חטיבת טנקים של האויב. בקרב תותחים השמידו הטנקים של דן טנקים רבים של המצרים. לקראת הערב נראה היה לדן, כי לחץ האויב רפה והוא פקד על גדודו להתקדם מערבה. הוא נע בראש הטור, ומיד נפתחה עליו אש מטווח קצר מאוד והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גת. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים. בעיתונים "על המשמר", "הארץ" ו"מעריב" פורסמו רשימות עליו ועל אחיו.

ספיר, יוסף

יוסף (יוסי), בן לאה ומאיר, נולד ביום י' בטבת תשי"ג (24.12.1952) בקיבוץ גת. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בגת־גלאון. יוסי הצטיין בלימודים ובספורט, והיה פעיל בחיי החברה, נמנה עם חניכי תנועת "השומר הצעיר" וברבות הימים היה ראש הקן של הקיבוצים גת וגלאון. עוד מימי נעורותו היה שנון ושובב, בעל חוש הומור ומענה לשון חריף. הייתה בו תערובת של קונדסות ורצינות, אחריות ושובבות. מטבעו היה נמרץ, פעלתני ובעל כושר ארגוני מעולה. תמיד יזם, תכנן וביצע רעיונות שהגה חדשים לבקרים. הוא היה חריף מחשבה וזריז תנועה, וניחן בכישרונות בתחומי עשייה רבים; אף־על־פי־כן כאילו נזהר מהתבלט יתר על המידה. יוסי היה אדם חברותי וקל להתיידד, תמיד דן כל אדם לכף זכות, ורחק מריב ומסכסוכים. גלוי לב היה, דובר אמת, ישר ובעל מצפון. מנעוריו הצטיין בטוב לב ובאחוות האדם, תמיד דאג לחבריו והיה נאמן להם, עזר לכל אדם כמיטב יכולתו, אפילו על חשבון נוחיותו וזמנו. הוא היה קורא נלהב והקדיש לקריאה כל שעה של פנאי, בכל מקום שנמצאה לו.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" והיה בו חניך מצטיין, ובקורס מפקדי טנקים. הוא עשה חיל ביחידתו ועד מהרה נשלח לקורס קצינים ואחר־כך השתלם בקורס קציני שריון, שאף בו היה חניך מצטיין. מפקדו העיד עליו, שהיה "קצין מוכשר ויסודי, מסור ובעל יזמה. אדם אחראי מאוד, בעל ידע מקצועי רב, יציב במצבים קשים, היודע לשמש דוגמה אישית לפקודיו ונאמן למפקדיו. באחת – קצין מעולה". מפקד אחר כתב עליו: "הוא היה אהוד ואהוב על כולם. רוחו הטובה, המשרה אווירה נוחה אף ברגעים הקשים, הייתה לא אחת מקור עידוד". במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסי בקרבות שתכליתם הייתה לבלום את התקפות הסורים ברמת הגולן. אור ליום י"ב בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נהרג יוסי במעלה גמלא, חמש־עשרה שעות לפני שנפל אחיו – דן. מפקדו סיפר על הקרב: "ביום א' בבוקר, כשנתברר לנו שהסורים חסמו את כל צירי התנועה, לא נותר לנו אלא להתכנס בתל־פארס. נענו בשטח, שהיה פרוס בו שריון סורי. נענו לאט־לאט, בשקט ובזהירות. יוסי, שהכיר היטב את רמת הגולן, ידע לנתב את טור הטנקים בצירים שנחשבו לבלתי עבירים. כשהגענו לשולי השטח שהיה בידנו, נפתחה אש על הטנק הראשון, שיוסי ישב בו, והוא נהרג במקום, ממש בתום משימת הניווט לאזור, שהיה בידי כוחותינו". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גת. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איבדתי במלחמה הרבה חברים, קרובים, מפקדים ופקודים, אך הרגע שיוסי נהרג לא יימחה מזכרוני. זהו מהרגעים הקשים בחיי. ידעתי שאיבדתי באותו רגע חבר קרוב, בעל עצמה ועתיד. ידעתי, שעם ישראל איבד באותו רגע אחד מבחירי לוחמיו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים. בעיתונים "על המשמר", "הארץ" ו"מעריב" פורסמו רשימות עליו ועל אחיו.

ספקטור, צבי

צבי, בן בלה ושלום, נולד ביום י"ב באייר תר"ץ (10.5.1930) בפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). את לימודיו היסודיים סיים צביק'ה בעיר הולדתו בפולין. עד שהגיע מועד שירותו הצבאי עבד כמפעיל טרקטור בקיבוץ רבדים.

צבי גויס לצה"ל בחודש מאי בשנת 1951 במסגרת הנח"ל, והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים הועבר לחיל השריון והוסמך להיות מ"כ מקלעים. מפקדיו, שהעריכו מאוד את הישגיו במקצועו, שלחו אותו להשתלם בקורס מש"קי מקלעים. הוא הוסמך במקצוע זה ושירת בו עד תום תקופת שירותו הסדיר.

לאחר ששוחרר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, בהן שירת בסיירת גששים בדרום. לאחר תום תקופת שירותו הסדיר המשיך צבי לעבוד במקצועו כמפעיל טרקטור באזורים שונים של הארץ. ביום כ"ט בשבט תשל"ד (21.2.1974) היה צבי בדרכו לחופשה במסגרת שירות מילואים פעיל. הוא נפגע בתאונת דרכים קטלנית ונפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני ילדים – דפנה ועמיר, והורים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

ספרבי, דני

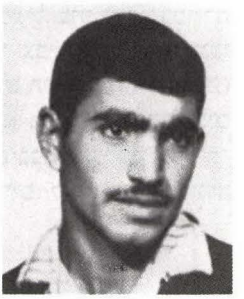
דני, בן אליהו ושמחה, נולד בשנת תש"ה (1945) בבגדד שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון בירושלים, ולאחר שסיים את לימודיו נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בכלכלת הבית. לכן לא המשיך ללמוד והחל לעבוד במלאכות שונות. דני היה איש חזק ובריא, אהב ספורט והרבה להתעמל בימק"א. גם בשאר ענפי הספורט עסק והיה אוהד נלהב של קבוצות כדורגל וכדורסל. מטבעו היה אדם חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות, אדיב, ונעים־הליכות. הרבה חברים היו לו וכולם חיבבוהו מאוד והרבו להתארח בביתו. רבים נסתייעו בו בשעת הצורך, כיוון שידו הייתה פתוחה, אוזנו קשובה ובפיו נמצאה תמיד מלת עידוד. הוא היה אדם ישר דובר אמת ובעל מצפון. להוריו היה בן נאמן ומסור מאין כמוהו, כיבד אותם ודאג לשלומם ולרווחתם.

דני גויס לצה"ל במחצית פברואר 1962 והוצב לחיל־הרגלים. ביחידתו הכירוהו כחייל נאמן, אחראי ומסור לתפקידו. כל חבריו וכל מפקדיו אהבו אותו והוא שימש דוגמה להתנהגות צבאית יפה, לכושר סבילות ולאופי נוח.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים ועמה השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר ששוחרר מן השירות עבד בבנק ישראל בירושלים, עד יומו האחרון. במלחמת יום הכיפורים לחם דני בסיני, בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע ונהרג במעוז "חיזיון" שעל שפת תעלת סואץ, בעת שנלחם בגבורה במצרים שתקפו את המוצב, כשהוא זורק רימונים על חיילי האויב. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דני נמנה עם שורות גדודנו, לחם בגבורה רבה ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד, נתגלה לנו בתכונותיו הנאצלות – אדם ולוחם למופת. אנו, מפקדי היחידה וחייליה, כואבים יחד עמכם. דמותו תישאר תמיד עמנו".

סקיטל, שלום

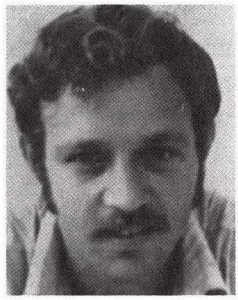
שלום, בן נעמי וסלימאן, נולד ביום הכיפורים תש"ה (1945) בתימן. בן ארבע היה כשעלתה משפחתו ארצה במבצע "מרבד הקסמים". לאחר נדודים ביישובים שונים התיישבה המשפחה בעיירה רכסים. שלום, הבכור בין אחיו, זכה בבית אביו לחנוך דתי. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "הרא"ה" בעיירה, עבר משם לישיבת "השרון" בכפר־סבא ומשם הלך לישיבת "מרכז הרב" בירושלים. שלום היה תלמיד חכם מעולה, בקי בתורה ומצטיין בלימודים, בן יקיר להוריו ולמוריו, שראו בו רב לעתיד וגדול בתורה. אולם המציאות הכלכלית הקשה לא הניחה לשלום להתמסר ללימודים והוא נאלץ לחזור לבית הוריו, כדי לעזור בפרנסת הבית. מטבעו היה יסודי בכל מעשיו, תלמיד חכם ומצוין בעבודה כשם שהיה מצוין בגמרא. הוא למד את מקצוע הבנאות ועשה גם בו כאדם העושה במלאכת קודש. את השעות של אחר העבודה המפרכת הקדיש לתורה ולהרחבת הדעת.

שלום גויס לצה"ל במחצית ינואר 1964.

בתום שירותו הסדיר חזר אל העיירה ושב במשנה מרץ אל עבודתו ואל לימודיו. הוא בנה במו ידיו את ביתו אחרי נשואיו עם חברתו חנה. לימים נולדו בניו דניאל ואילן, שהוסיפו שמחה במעונו. הרבה מחבריו נעזרו בו בבניין בתיהם ושמו הלך לפניו בכל האזור כבנאי אמן. עם התורה והמלאכה שימש שלום גם כמרכז בתנועת "בני עקיבא" ובשעות הפנאי הרבין תורה לפעוטות בתלמוד־תורה. בעיניו החודרות ובחיוכו החם היה שלום אחד האנשים האהובים בעיירה. תמיד נחלץ לעזרת הזולת, היה מורה מעולה, תלמיד חכם ובקי בתורה. ביתו היה פתוח תמיד ולהכנסת האורחים שלו יצא שם בין כל מיודעיו. שלום היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, והיה חייל ממושמע, שמילא את תפקידו באותה יסודיות ונכונות, שאפיינו את עבודתו ואת לימודיו. הוא השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים – נלחם ברמת־הגולן ונמנה עם התגבורת שנשלחה לשכם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הפסיק שלום את הצום ואץ ליחידתו ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) כאשר הייתה היחידה ליד הכפר נפח, לא רחוק מן הכביש הראשי, החלו הסורים להפגיז את השטח. שלום ועוד ארבעה מחבריו וביניהם חובש שהיו בזחל"ם, נהרגו מפגיעת פגז, כשרצו לחלץ חייל פצוע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברכסים. השאיר אישה ושני ילדים, והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "...בעלך ואביכם שלום ז"ל שירת בתפקיד לוחם חרמ"ש. ראויים לציון מסירותו ואומץ לבו במשימה. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והכן ומשתתפים באבלכם – אבלנו".

סקרבינסקיס, פבלו

פבלו, בן חנה ויצחק, נולד ביום כ״ד באדר תש״ח (4.4.1948) במונטבידאו שבאורוגואי. הוא למד בגן־ילדים יהודי, בבית־הספר ״שלום עליכם״ וכבר אז ניעורה זיקתו ליהדות וליהודים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מקסיקו״ ואחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״הקטור מירנדה״. הוא היה תלמיד טוב, אהב ללמוד והצטיין במקצועות הריאליים. היתה בו פתיחות רבה לאנשים ומתוך טוב לב וחביבות היה נחלץ לעזרת הזולת. משהיה רואה אישה הנושאת סלים כבדים, מיד היה מציע את עזרתו וכשיצאה אמו ללא מטריה בגשם סוחף, אין לדאוג לה למחסה. הוא היה נער אחראי, שכלכל את מעשיו בתבונה רבה. מילדותו הצטיין בכישרון למוסיקה ולזמרה ומכיוון שלא היה ביישן, הפגין את כשרונו בפני האנשים. מגיל צעיר למד לנגן בפסנתר, ומורתו למוסיקה הרעיפה עליו שבחים רבים, שכן מעטים היו הנערים שיכלו להתמודד עם קצב התקדמותו. הוא היה מחונן גם בציור, וכל מה שלא ביטא במילים, הצליח לבטא בציוריו ובעבודותיו הפלסטיות האחרות. כשהיה צורך לקשט את הכיתה או את מועדון התנועה, היה פבלו מכסה את הקירות בציוריו המרהיבים. הוריו רצו להעניק לו השכלה רחבה ומגיל צעיר שכרו לו מורה לאנגלית. עיסוקיו הרבים לא הרחיקוהו מחברת נערים ומהנאותיהם, החל ממעשי קונדס ומשובה וכלה במשחק הכדורגל. על פבלו והכדורגל מרבים חבריו לספר. מילדותו שיחק בכדורגל בכל רגע של פנאי ובכל מקום, בחצר בית־הספר, בחצר הבית וליד המועדון, עד שהתארגנה קבוצה מגובשת, שהתאמנה מדי יום ראשון והגיעה להישגים נאים. הוא היה הבלם הראשי, תפקיד שניצל בו את מבנה גופו החסון ואת האינטליגנציה שלו, למשחק נבון ומלוטש. חלק מאישיותו התגבשה על המגרש והביטחון העצמי שרכש בשדה המשחק השפיע גם על תחומים אחרים בחייו וסייע לו להגיע לעמדת מנהיג שבוטחים בו. גם כדורסל שיחק אבל בהרבה פחות להט. אך יותר מכל השפיעה ה״תנועה״ על מהלך חייו. מגיל עשר היה חבר בסניף תנועת הנוער החלוצי ״דרור״ והתמיד בפעילות בה עד שעלה ארצה. פבלו לא הצטרף לתנועה מתוך מניעים רעיוניים, אלא בשל המסגרת החברתית. אולם אט אט ספג את האידיאלים שלה עד שהקבוצה והרעיון הציוני היו לחלק בלתי נפרד מהשקפת עולמו. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, הספיק עוד ללמוד במכינה לפקולטה לארכיטקטורה ואז ניצב בפני פרשת דרכים בחייו. רצונו העז ללמוד ארכיטקטורה והתנגדותם הרבה של הוריו לעליה ארצה לעומת רצונו להגשים את רעיון התנועה הלכה למעשה. לאחר לבטים רבים החליט להצטרף לחבריו לקבוצת ״החשמונאים״ ויחד יצאו להכשרה בקינדרלנד שבארגנטינה. הצטרפותו הוסיפה רבות לגיבושה של הקבוצה והוא נבחר לוועדת התרבות של ההכשרה. בתקופה זו מצא את עצמו. הוא עבר תהליך של התבגרות ושל הזדהות מוחלטת עם מטרות התנועה ומאז עמדה התנועה בראש מעייניו. מהרגע שהחלו את חיי השיתוף נרתם ברצון לכל פעילות ונבחר כנציג הקבוצה במזכירות התנועה בבואנוס־איירס. יחד עם חבר עסק בשיפוץ המבנים במקום, ותוך זמן קצר השתפרה הרגשת האנשים

עם שיפור פני המקום. אולם הם לא הספיקו לעשות שם זמן רב. לאחר ארבעה חודשים פרצה מלחמת ששת הימים והתנועה החליטה לשלוח את בוגריה ארצה לסייע למשקים שחבריהם גויסו. בסוף יוני הגיעו לקיבוץ החותרים ועזרו בעבודות החקלאיות הבוערות. בשל כישוריו צורף פבלו לקבוצה שעסקה בבניין. בערבים נהגו החברים להתאסף ולשיר שירים כשפבלו מלווה אותם במלודיקה שלו. בדצמבר 1967 נסע לבקר אצל הוריו ומשב ארצה היה לעולה חדש לכל דבר.

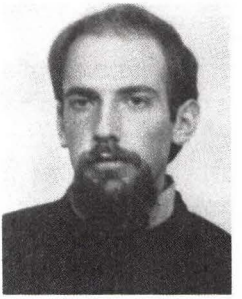
פבלו גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 ויחד עם כל גרעין החותרים הצטרף לנח"ל. לאחר הטירונות הגיעו להיאחזות נח"ל־ים, ושם עסקו בדייג ובפעילות מבצעית. הוא היה חייל טוב ומסור שביצע בהצלחה כל משימה שהוטלה עליו. לחבריו היה חבר למופת ומעולם לא סירב לעזור לאיש. ברוחו הטובה ובאופטימיות שלו השרה שמחה סביבו.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר נשא לאישה את חברתו הלנה ויחדיו הקימו בית בקיבוץ החותרים. לא ארך הזמן ונולדו ילדיהם ליאת ורונן. הוא היה בעל מסור ואב למופת, שהקדיש זמן רב למשפחתו. בתקופה זו עבד ברפת והפיק סיפוק רב מעבודתו. הוא היה מעורה היטב בחיי המשק ופעיל במיוחד בשטח התרבות. ביים מערכונים לחתונות ולחגים, הכין תפאורות ועסק בציור ובריסום קריקטורות. במספר קווים הצליח לאפיין אנשים, על היפה ועל המגוחך שבהם, אך מעולם לא ניסה לפגוע. גם את אהבתו לספורט לא זנח והיה שחקן מרכזי בקבוצות הכדורגל והכדורסל. בשנת 1972 עזב את המשק מסיבות משפחתיות ויחד עם אשתו וילדיו עבר לגור בנתניה. קשיים רבים ניצבו בדרכו החדשה, אך הוא לא אמר נואש ואט אט החל להתבסס. במשך כל תקופת חייו בארץ שמר על קשר אמיץ עם משפחתו, שנותרה באורוגואי, והמרחק הפיסי לא חצץ ביניהם. הוא המשיך לזכור כל יום הולדת או מאורע משפחתי אחר, ולא שכח לשלוח מכתב או תשורה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס עם חטיבתו שנשלחה להילחם בחזית הסורית. בקרב שהתחולל באזור כפר־נפח ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), שם לחמו מעטים מול רבים באומץ לב ובחירוף נפש, נפגע הטנק שלו, והוא עבר לטנק אחר שנפגע אף הוא. פבלו קפץ מהטנק וניסה לתפוס מחסה ואז נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ החותרים. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "פבלו שירת ביחידת שריון, הוא היה נהג טנק מצטיין ואהוב על חבריו".

מוקירי זכרו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני המשפחה וחברים על דמותו ומספר קריקטורות מעזבונו.

סרוטה, נחום (נורברט)

נחום, בן רוז ומורטון, נולד ביום ו׳ באדר ב׳ תשי״א (14.3.1951) בארצות־הברית ועלה לישראל בשנת 1971. נחום גדל באושיינסייד, ניו־יורק, שם סיים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים. בבית־הספר נחשב לתלמיד טוב, ומוריו העלו על נס את רגישותו, את בגרותו ואת יחסו המצפוני לכל אשר עשה. נוסף על היותו חביב וחברותי ידע ליצור קשרי רעות עם כל אדם. בתזמורת בבית־הספר התיכון שימש כנר ראשון והשתתף במחזות מוסיקליים שנערכו שם. תמיד היה חסיד מושבע של הקריאה והרבה לקרוא בספרי פילוסופיה, היסטוריה, ספרות יפה וכו׳. מטבעו היה בעל כישרון אמנותי והרבה לעסוק בציור ובריקום. נחום היה ליברלי בדעותיו ואהב את החיים. לאחר סיום לימודיו התיכוניים, למד במשך כשנה וחצי בפקולטה למדעים באוניברסיטה קורטלנד שבניו־יורק, ואחר־כך החליט לעלות לישראל. בעודו בארצות־הברית התחיל ללמוד עברית ומשהגיע ארצה למד באולפן בקיבוץ יגור. אחרי־כן השתתף באולפן־קיץ באוניברסיטה העברית בירושלים.

נחום התנדב לשירות בצה״ל וגויס במחצית נובמבר 1971. הוא הוצב לחיל התותחנים ואחרי הטירונות סיים קורס מתקדם לעברית במחנה דוד ועבר קורס חובשים. כחובש הוצב בגדוד שדה של מרגמות כבדות מתנייעות. לדעת מפקדו היה נחום חובש קרבי טוב, חרוץ ומיומן, אשר ביצע את תפקידיו לשביעות רצון מפקדיו וחבריו. יומיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים סיים את שירותו הסדיר והתכונן לצאת לבקר אצל משפחתו בארצות־הברית. מיד עם פרוץ המלחמה חזר ליחידתו ברמת־הגולן, ולפי עדותו של מפקדו נלחם ללא ליאות ובאומץ לב. במהלך הקרבות ביום י״ד בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נהרג נחום בהתפוצצות מרגמה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושני אחים, צ׳רלס ודניאל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: ״מהר מאוד עמדתי על סגולותיו כחובש לדוגמה וכאדם למופת. הצטיינותו כחובש מצד אחד, ובגרותו ורצינותו מצד שני, יצרו דמות שהייתה אבן־שואבת לכל הסובבים אותו. לאהבת הצדק שבו, ליושרו ולדבקותו במשימה יצא שם בסביבתו. העובדה שלא היה יליד הארץ והעובדה, שהיה בוגר משאר החיילים ביחידה לא מנעו ממנו להיות חייל מצטיין וידיד נאמן״.

סרוסי, נסים

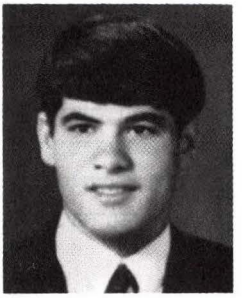
נסים, בן מזל ובנימין, נולד ביום ג׳ בניסן תשי״ב (29.3.1952) בפרדס חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי ״סיני״ ובבית־הספר התיכון־דתי ״בר־אילן״ בנתניה, במגמה הריאלית. כיוון שבימי ילדותו חלה במחלות רבות, והתאושש מהן בקושי רב, היה צנום ונמוך. בשל כך היה ביישן מאוד ונחבא אל הכלים. מוריו היו מתאוננים באוזני הוריו על שאינו משתתף בשיעורים ואינו מצביע בכיתה. אף־על־פי־כן העידו עליו שהיה ילד כישרוני וחרוץ, ותלמיד שקדן למופת. כאשר נשאל ידע להשיב תמיד את התשובה הנכונה, בדייקנות ובבהירות. גם מוריו בבית־הספר התיכון עמדו עד מהרה על כשרונו ועל ידיעותיו הרבות, ולאחר שנתיים צורף לכיתה המתקדמת יותר. כדי להוכיח לחבריו, שאינו נופל מהם בחוסנו הגופני, עבד חודשים אחדים בבניין, לאחר שסיים את לימודיו עד שהגיע מועד גיוסו. נסים היה מנומס ואדיב, מוכן תמיד לעזור לזולת ושמח בחלקו. הוא נמנע ממריבות ומסכסוכים, רדף צדק ושלום וחיפש תמיד את הפשרה. חבריו ביקשו לקרבו תמיד בזכות טוב לבו ונועם הליכותיו. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, אהב אותם וכיבדם תמיד.

נסים גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1970. הוא ביקש לשרת ביחידת שדה בחיל קרבי והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס למשנים טכניים ובקורס מ״כים חי״ר. בשל ציוניו הגבוהים בקורס למשנים טכניים נתמנה למדריך בקורסים. ביחידה מילא את תפקידיו ביעילות ובמסירות ועד מהרה נשלח לקורס לקצינים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני תותחנים. הוא השקיע עבודה רבה ומאומצת כדי להצליח ולהתקדם. במהלך שירותו שימש כקצין תצפית וכקצין סוללה, ומפקדיו אמרו עליו, שהיה קצין חרוץ ואחראי, בעל יזמה, ממושמע ואהוד. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. לאחר תום שירות החובה שלו שירת בצבא הקבע. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידתו נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נפל נסים בקרב בתל־ג׳וחדר. סיפר מפקדו על נסיבות נפילתו: ״טנקים רבים של האויב תקפו את הסוללה שנסים פקד עליה. הוא נלחם עם יחידתו בשעות אחר־הצהריים והערב, והסוללה ירתה מאות פגזים, כדי לעצור בעד התקדמות הסורים. כאשר הגיעו הטנקים לקרבת הסוללה כדי להשמידה, פקד נסים על אנשיו לירות אש מרוכזת אל חיילי האויב המתקרבים. באותו רגע נפגע ונהרג במקום״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, שישה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״נסים היה אהוב ונערץ על חייליו ועל מפקדיו, בשל השקט הנפשי שלו, אומץ לבו, טוב־לבו ודאגתו לאנשיו״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ״יד לגיבורים״ בנתניה.

סרור, אריה

אריה (הנרי), בן שושנה ופרץ, נולד ביום ז׳ בכסלו תשי״ב (6.12.1951) בגבילי שבטוניסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי ״עוזיאל״ ובבית־הספר היסודי ״סיני״ ברמלה, המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון ״שקדיאל״ ברמלה, ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־המדרש למורים על־שם רא״מ ליפשיץ בירושלים, בחטיבה הביולוגית. אריה היה תלמיד חרוץ והצטיין בלימודיו. תפיסתו הייתה מהירה והוא נתחבב על מוריו ועל חבריו כאחד. ידידו שלמד עמו סיפר, כי בחר בחטיבה הביולוגית כיוון ״שהלך שבי אחר פלאי הבריאה, הטבע, החי והדומם. הוא הרבה לטייל ואהב להתבונן בצמחים ולהגדירם״. מנהל בית־המדרש למורים כתב עליו: ״היית מן הבחירים, למדת והצטיינת. וכאשר סיימת ובידך תעודת־בגרות, ועודך צעיר ורך, וכבר הייתה בך בגרות להכיר בתעודתך, כי זו השעה לעשות למען העם, ובראש וראשונה למען פשוטי העם, בני העניים, אשר מהם תצא תורה, ובידיעת הייעוד הזה החלטת להיות מורה ומחנך״. אריה היה פעלתני ונמרץ, והצליח לארגן בכישרון ובחן את המסיבות בבית־הספר ובקרב חבריו. הוא עסק במלאכות רבות ובתחביבים רבים. הוא בנה והקים, התקין ותיקן במו ידיו רהיטים לביתו וקישוטים לעטר בהם את חדרו. בזמן הפנוי המועט, שנשתייר לו לאחר השיעורים המתישים, שיחק בכדורגל, הרבה לרוץ והתאמן בקפיצות לגובה ובקפיצות למרחק. גם לרקוד אהב, כדי להתפרק, כך אמר. את חיבתו לריקוד ביקש להנחיל לאחרים והוא לימד ריקודי־עם בקבוצות. חבריו מספרים כי היו בו ענווה וטוב־לב, פשטות ונועם־הליכות. בזכות סבלנותו ורוחו הטובה התחבב מאוד על תלמידיו, אך יותר מכול היה בו רצון לעזור. תמיד נכון היה לתת ולהעניק משלו ומעודו לא סירב לאיש. הוא עזר וסייע גם בלא שנדרש ובלא שנתבקש.

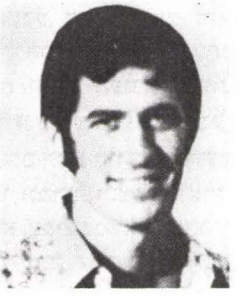
אריה גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל־השריון. הוא דחה כל רעיון בדבר דחיית הגיוס, שהיה זכאי לה מכיוון ששני אחיו שירתו באותם ימים בצבא, וכן את ההצעה לשרת כמורה בצה״ל. הוא ביכר לשרת בחיל קרבי, וכל מה שעשה — עשה במסירות רבה, ביעילות, בנאמנות ובדייקנות. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. לאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״ נשלח לקורס מפקדי טנקים, אלא שהקורס לא בא לידי סיום. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחו חניכיו לחזית. במלחמה השתתף אריה בקרבות הקשים שניהלו כוחות צה״ל לבלימת התקפות המצרים בסיני. ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), ליד מוצב ״טלוויזיה״, נפגע הטנק של אריה פגיעה ישירה בטיל ״סאגר״ והוא נהרג במקום. זמן־מה קודם שפרצה המלחמה נפצע אריה, בשעת האימונים, בעמוד השדרה. רופאיו ביקשו למנוע ממנו לצאת לחזית אך הוא לא שעה להם. לאחר שנהרג נחשב כנעדר. כעבור חודשים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמלה. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בקורס מפקדי הטנקים בלט

אריה ברצינותו ובמסירותו. לקרבות הבלימה יצא כטען והוא נתגלה כאיש צוות מעולה והסב לאויב אבדות קשות. בשעת הקרב פינה את מקומו בטנק לאחד המפקדים ועלה על טנק אחר, ושם נפגע".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה וספרי קודש אחרים לבית־כנסת ברמלה; חבריו הקימו לזכרו ספרייה בסמינר על־שם רא"מ ליפשיץ, שם למד הוא עצמו, שנושאה הוא "מלחמות ישראל". מאז הוקמה ועד היום הולכת הספרייה ומתרחבת. חברו הטוב עיצב אנדרטה לזכרו והיא מוצבת בחצר הפנימייה של בית המדרש למורים בירושלים; חבריו ומחנכיו הוציאו לאור חוברת לזכרו.

סרי, חנן

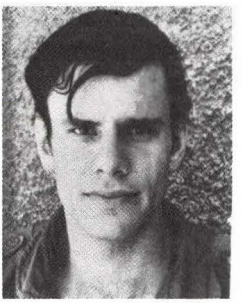
חנן (חנניק, פוסטו), בן טובה ואשר, נולד ביום ו' באב תש"ח (11.8.1948) בקיבוץ בארי. הוא למד בבית־הספר היסודי בעין־דור, המשיך בלימודיו במוסד החינוכי "תבור" בקיבוץ, ואחרי־כן למד בבית־הספר להנדסאים בטכניון בחיפה, במגמה להנדסת מכונות. כתלמיד הצטיין חנן במקצועות הריאליים. הוא נמשך לתחום המכניקה, ונהג תמיד לפרק מנגנונים ולהרכיבם. תמיד טרח ועמל לשכלל וליעל והיה בונה כלי עבודה ממנועים, מחלקי מכונות וגרוטאות שמצא בחצר המשק. בשעות הפנאי שלו הרבה לעסוק בהרכבת דגמי מטוסים, שנתפרסמו בחוברות של חיל־האוויר. הוא למד לשקוד על עבודת ההרכבה בסבלנות רבה והוציא מלאכה נקייה ומדויקת מתחת ידיו. כל מה שהיה קשור בתעופה משך את לבו ובספרייתו היו ספרים בתחום זה על כל ענפיו. פרויקט הגמר שבחר בו היה "שולחן הרמה הידרולי". חנן היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", והרבה לעסוק בספורט השחייה והריצה. הוא השתתף בצליחות הכנרת ובמירוצים רבים. הוא אהב מוסיקה – מוסיקת פופ ומוסיקה קלאסית, ובעיקר אהב להקשיב לשירתם של חוה אלברשטיין, ז'אק ברל ולהקת החיפושיות. כן אהב לטייל ברחבי הארץ, והיו לו ימים קבועים שהלך עם חבריו לדוג דגים. חנן היה ישר לב וכן, ולחם בהתמדה וללא פשרות לצדק ולאמת. ללא ליאות היה מתווכח עם חבריו, ומבקש בעקשנות רבה להוכיח את צדקתו. הייתה בו תמימות ונפש רגישה, אך עם זאת היה ביקורתי ללא סייג, ולחם בתקיפות בכל עניין שנראה לו טעון תיקון בחיי הקיבוץ. הוא היה חברותי, אוהב אדם, רגיש לסבל הזולת ומוכן תמיד לסייע לכל אדם שפנה אליו בבקשת עזרה.

חנן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנקים. הוא התחיל להשתלם גם בקורס לקצינים, אך בגלל מחלת המלריה נאלץ להפסיקו. בימי מלחמת ההתשה שירת בקו התעלה ופעמים אחדות נפגע הטנק שלו, אך הוא ניצל בנס. במלחמת יום הכיפורים השתתף חנן בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל חנן בקרב בצומת "טרטור־לכסיקון". כשבא

לחזית התעלה לא נמצא לו טנק והוטל עליו לתקן טנקים פגועים, שפונו משדה הקרב. הוא הפציר הרבה במפקדו, עד שנענה לו והפקידו על אחד הטנקים. אולם כשהגיע קציו חדש לחזית ונצטווה לרדת מן הטנק, התנדב לשרת בו כנהג. בשישה־עשר באוקטובר הוטל על הפלוגה ללוות גדוד צנחנים לנקודת הצליחה. הפלוגה מילאה את המשימה שהוטלה עליה במלואה, אך כשחזרו הטנקים לאחור נתכה עליהם אש חזקה; שני טנקים נפגעו וחנן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־דור. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות ותצלומים.

סתוי, יגאל

יגאל, בן לודיה ושמואל, נולד ביום ב׳ באדר תש״י (19.2.1950) בירושלים. בעיר זו עברו עליו חוויות ילדותו ובה השלים את מסלול לימודיו. הוא למד בבית־הספר היסודי ברחביה ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם יצחק בן־צבי. כתלמיד היה חרוץ, שוקד על שיעוריו ומתמיד בכל אשר עשה. תמיד חתר במרץ להשגת מטרות שהציב לעצמו ודבק במשימותיו, אך גם כשהגיע להישגים וזכה בשבחים, ידע לשמור על ענווה וצניעות. ״יגאל של כולנו״, כפי שקראוהו מכריו ומוקיריו הרבים, היה עלם חמודות, בעל נימוסין ונעים הליכות. ביחסו למבוגרים נהג כבוד ואיפוק, והם השיבו לו מידה כנגד מידה, אף־על־פי שהיה צעיר מהם. רבים מהמבוגרים אף נהנו לשוחח אתו ברצינות רבה. הוא היה חבר בתנועת ״הצופים״ ואחרי כן גם מדריך בה. הצלחתו הייתה רבה, וכשהיה בן שבע־עשרה נבחר לייצג את תנועת ״הצופים״ של ישראל בחגיגות המאה לתנועת הצופים שנערכו בקנדה. לשליחות זו יצא מתוך ידיעה כי הוא מייצג את הנוער בישראל וכי דמותו והתנהגותו ישמשו אמת־מידה להערכתו בחוץ לארץ. הקשרים שקשר שם עם נוער יהודי ולא־יהודי לא נותקו זמן רב ונמשכו באמצעות התכתבות ענפה.

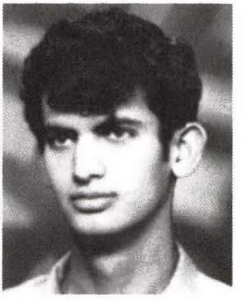
יגאל גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1968 והתנדב לחיל־האוויר. במרס 1970 השלים בהצלחה את הכשרתו בבית־הספר לטיסה והוצב בטייסת קרבית. הוא התקדם ועבר מסוג מטוס מסוים למטוס משוכלל יותר ולבסוף מונה טייס ב״פנטום״ וגם מפקד קורס נווטים בביה״ס לטיסה. יגאל היה טייס מעולה ואף נמנה עם הצוות האווירובטי של בית־הספר לטיסה. במלחמת יום הכיפורים הוחזר לטייסת מבצעית וביצע שלושים ותשע גיחות בכל החזיתות. באחת מהן, ביום 23.10.1973, הפיל מטוס ״מיג 21״ סורי. לסיכום פעולתו במלחמה ציינו מפקדיו כי ״למרות גילו הצעיר ולמרות כל הבעיות, לחם יפה ועמד בכל המשימות״. בשל כך הומלץ להעלותו לדרגת סרן לפני הזמן המיועד. זמן מה לפני נופלו בקרב נתקבל, באישור שלטונות צה״ל, לאוניברסיטת בן־גוריון, למגמת הנדסת־חשמל ואלקטרוניקה. במלחמת ההתשה,

שלאחר מלחמת יום הכיפורים, נטל יגאל חלק פעיל וערך גיחות רבות נגד הסורים. בכל גיחה באו לידי ביטוי הכושר והידע שרכש בהתמדה ובמסירות אין קץ וכולן בוצעו בהצלחה. ביום ו', כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), הופל מטוסו של יגאל בשעה שתקף סוללת טילים של הסורים. תחילה הוכרז כנעדר ורק אחרי חתימת הסכם שביתת־הנשק הוחזרה גופתו על־ידי הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי שעל הר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבד לנו אחד מהיקרים שבחברים, לוחמים ובני אדם, יגאל – – – נפילתו הייתה הלם לכל – – – לחיוניותו, לשלמות הרבה שבו, לאופי ולאישיות".

הוריו הנציחו את זכרו על־ידי הקמת קרן, שתעניק מלגות לסטודנטים יוצאי עיירות הפיתוח, הלומדים הנדסת חשמל באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, וכן מלגה לתלמידים נזקקים בבית־ספר תיכון ע"ש יצחק בן צבי; כן הקימו הוריו "משחקיה" לזכרו בבית־הספר לילדים חרשים־אלמים של אגודת "כל ישראל חברים" בירושלים, שלומדים בו שמונים ילד. חדר ה"משחקיה" מכיל עשרות משחקים חינוכיים וספרים רבים.

סתוי (שתבוי), יוסף

יוסף (יוסי), בן מזל ושאול, נולד, הוא ותאומו עמו, ביום י"ג בחשון תשי"ב (12.11.1951) במושב זיתן. בימים הראשונים לקו התאומים בבריאותם והרופאים כמעט אמרו נואש לחייהם. תאומו נפטר אך יוסי התאושש עד מהרה והבריא. יוסי למד בבית־הספר על־שם גורדון בבת־ים, המשיך ללמוד בבית־הספר "תמר" ברחובות ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי "עירון" בחדרה. עד שגויס לשירות בצה"ל השתלם בקורס להנהלת חשבונות. בבית־הספר היסודי הצטיין בלימודיו ומוריו שיבחוהו על שקדנותו ועל חריצותו, אך בבית־הספר התיכון התקשה מעט בלימוד השפות הזרות. כאשר החל ללמוד בבית־הספר החקלאי שוב הצטיין בידיעותיו הרבות והמקיפות. הוא הרבה לקרוא בכל הזדמנות שנקרתה לו, ובעיקר קרא ספרי מדע. בשעות הפנאי נהג להאזין למוסיקה ולשחק בכדורגל. יוסי היה קפדן מאוד. הוא עבד כמנהל חשבונות והממונים עליו העריכו מאוד את כישרונותיו ואת כושר תפיסתו ושיבחו אותו על דייקנותו ועל אחריותו. מטבעו היה רציני מאוד, ביישן מעט ומסתגר. אף־על־פי שהיה עקשן בדעותיו ותקיף בעקרונותיו, היה גם חברותי וידע לקנות ידידים ולקיים יחסי חברות לבביים. בזכות נימוסיו ונועם הליכותיו היה אהוד ורצוי בכל חברה. הוא היה בן מסור לאמו ואח טוב לאחיו ולאחיותיו. הוא התכונן ללמוד באוניברסיטה, בחוג למנהל ציבורי.

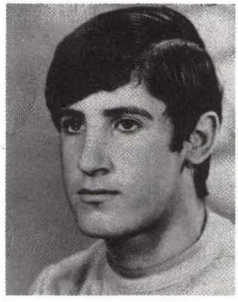
יוסף גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב לשרת בחיל ההנדסה. לאחר תקופת הכשרה הוצב ביחידת שדה של החיל ונחשב בה חייל אחראי ומסור לתפקידו

ואהוב על חבריו, ועד מהרה נתמנה למפקד דוברת גישור. על חלקו בפעילות המבצעית של יחידתו הוענק לו "אות השירות המבצעי".

באוגוסט 1973 שוחרר יוסי מהשירות הסדיר וטרם הספיק אפילו להיקרא לשירות מילואים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא להתגייס. הוא הסתובב בביתו כמו נשוך־נחש ואף אמו לא הצליחה להרגיעו. כעבור יממה לא יכול היה עוד לשאת את המצב. הוא יצא לחפש את יחידתו לאחר שנשק לאמו ונפרד ממנה במילות הרגעה. יומיים שוטט בחיפה בחיפושים אחרי יחידתו אך לא אמר נואש ולבסוף מצא את דרכו אל חבריו. יחידתו השתתפה במבצעים שונים במסגרת קרבות הבלימה בסיני. ביום 17.10.1973 פגע פגז בדוברה ששירת עליה בעת צליחת התעלה. הדוברה התפוצצה ויוסף נכווה קשות. כשלושה שבועות נאבק על חייו, וביום י"ג בחשון תשל"ד (8.11.1973) נפטר מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אם, שישה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוסי זכה להימנות עם האנשים שעמדו במרכז המאמץ של צה"ל במלחמה זו. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו להעביר את המלחמה לאדמת האויב ולהדוף את חייליו מעבר לגבולות ארצנו. הוא היה חייל למופת וחבר נאמן".

עאמר, מונהאל منهال عامر

מונהאל, בן תמימה ונעים, נולד ביום 20.5.1954 בכפר חורפיש שבגליל המערבי ולמד בבית־הספר היסודי בכפרו ובבית־הספר התיכון בתרשיחא. בילדותו היה מונהאל תלמיד מצטיין ונער בעל נשמה רגישה של אמן. מגיל צעיר אהב לצייר, ועסק בכך בכל רגע של פנאי. חלומו הגדול של הצעיר הדרוזי היה להיות צייר. הוא העלה על בדים ועל גליונות נייר את הנופים המרהיבים של הגליל ושל כפרו, והותיר אחריו אוסף מפואר של יצירות אמנות מפרי מכחולו. מונהאל היה אהוב על צעירי הכפר ואף על המבוגרים שבו. הוא היה הראשון אשר חש לעזור לחלש ולנזקק לעזרה. מנעוריו היה ספורטאי ופעל רבות למען קידומו והתפתחותו של סניף 'הפועל' בכפר.

מונהאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והתנדב לחיל השריון, משאת נפשו מימים רבים. הוא היה חייל מסור ונאמן. את כל הקורסים עבר בהצלחה מרובה ועשה ככל יכולתו כדי להצטיין בשירותו בצבא. לאחר שהשלים בהצטיינות קורס לנהגי טנקים נשלח לקורס מפקדי־טנקים ומונה מפקד טנק "סנטוריון". בשלבי שירותו השונים זכה מונהאל לשבחים רבים ממפקדיו. הם ראו בו לא רק ייחוד – החייל הדרוזי הראשון בגייסות השריון של צה"ל – אלא, כפי שאמר אחד המפקדים, "סמל לחייל נאמן ואמיץ". זמן קצר לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים סיים מונהאל בהצלחה את קורס מפקדי הטנקים. כאשר פרצה המלחמה הועבר עם חבריו מהקורס לחזית הדרום, כדי להשתתף בהדיפת הכוחות המצריים, שצלחו את התעלה. שלוש פעמים נפגע הטנק שלו מאש המצרים, אך הוא ואנשי צוותו המשיכו להילחם ללא ליאות. כעבור שלושה ימי לחימה הועבר מונהאל לחזית הצפון ובאחד הקרבות ברמת הגולן נפגע ונהרג ביום 12.10.1973. הוא הובא למנוחת עולמים בכפר חורפיש שבגליל. השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. מונהאל היה החלל הדרוזי הראשון, שהובא למנוחת־עולמים בחלקת הקבר לחללי צה"ל שהוקמה בחורפיש.

בטקס האשכבה אמר מפקדו, כי מונהאל היה חייל מצטיין וממושמע, שאפתן ואחראי, שמילא משימות ותפקידים מעבר לצו החובה והתפקיד.

עבדו, יחיאל (יחיא)

יחיאל, בן שמחה ופרץ, נולד ביום כ"ז בסיון תש"ה (8.6.1945) בבצרה שבעירק. הוא עלה לארץ בשנת 1951 ולמד בבית־הספר היסודי "אוסישקין" ובבית־הספר התיכון "אורט" בכפר־סבא. כן השתלם במכונאות עיונית במרכז להכשרה מקצועית באור יהודה. יחיאל היה תלמיד מוכשר ונער פעיל ונמרץ. כבן למשפחה מרובת ילדים, נהג מימי נעוריו לחפש עבודות שונות בחופשות, כדי לעזור להוריו בפרנסת המשפחה. יחיאל אהב ספורט והיה חבר בארגוני נוער ופעיל בגדנ"ע בכפר־סבא. הוא אהב טבע ונהג לצאת לטיולים ולבקר במקומות שונים ברחבי הארץ. רבים מהמקומות צילם במצלמה שנהג לקחת אתו בטיוליו. הוא סיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר היסודי, ובבית־הספר התיכון המקצועי הוסמך כמכונאי רכב. יחיאל היה צעיר עליז ואוהב חיים ועם זאת היה אחראי ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה קשור מאוד למשפחתו. כל השנים טיפל באחיו ובאחיותיו הקטנים וסייע להורים, ואחרי מות אמו לפני שנים מספר, החל נושא בעול הדאגה למשפחה. בילדותו חיבר שירים שמקצתם נותרו בעזבונו, כן ידע לנגן בכמה כלי נגינה. בטיולים, במסיבות ובפיקניקים בחיק הטבע היה מרכז את השמחה, את השירה ואת הנגינה וכל החברים והידידים התקבצו סביבו.

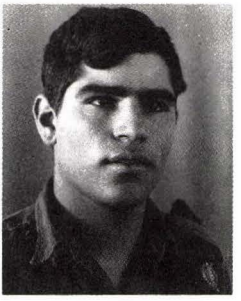
יחיאל גויס לצה"ל במחצית פברואר 1963 ושירת ביחידות שונות, גם כלוחם וגם כמכונאי רכב. את רוב תקופת שירותו עשה ביחידות קרביות בחיל השריון ובסיירת.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והחל לעבוד במוסך "צ'מפיון מוטורס", שם הצטיין בעבודה ומונה לבוחן רכב. במלחמת ששת הימים לחם בקרבות בג'נין, ביריחו ובחזית הצפון. הוא נשא לאישה את חברתו רחל וברבות הימים נולדה לזוג בת. מאז שחרורו שירת תקופות ארוכות במילואים, בעיקר ברמת הגולן. באותו אזור הכיר כל אבן ושביל, והיה גאה לבוא לרמה עם חבריו לטיולים ולהצביע על המקומות שם שירת כחייל. במלחמת יום־הכיפורים היה יחיאל לוחם בגדוד סיור, שפעל ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים ליד הר יוסיפון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה ובת, אב, שתי אחיות, ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, העלה מפקדו על נס את דמותו המיוחדת של יחיאל, את נאמנותו ואת מסירותו לתפקידו בצבא, את חברותו ואת אומץ לבו.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בכפר־סבא.

עברי, איל

איל, בן שושנה ודוד, נולד ביום י״ד באב תשי״ד (13.8.1954) בקיבוץ בארי. הוא סיים את לימודיו היסודיים בקיבוצו ובקיבוץ כיסופים, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר ב״שער הנגב״. איל גדל כבן אמצעי, בין אחותו הגדולה, חביבה, לבין אחיו הקטן, אורי, וסבל מאוד מהרגשתו כאילו הוא ״לא לכאן ולא לכאן״. הוא סבל גם מן הצורך להוכיח עצמו כטוב, כמוכשר וכראוי לתשומת לב על הישגיו. לפיכך נסגר בתוך עצמו, ורק המסתכל בעין בוחנת יכול היה לראות את רגישותו ואת עדינותו. הוא התרחק ממשחקים פרועים, והעדיף משחקי למידה שקטים ומשכילים. עוד בהיותו בגן הצטיין בחשבון ובכתיבה. הוא הקפיד על כתיב נכון, שכן הדבר היה חשוב מאוד לגביו, ואף שימש לו כשעשוע. כשהיה בן שבע כמעט, עבר עם משפחתו לקיבוץ יראון, שם נכנס ללמוד בכיתה ב׳ בשליש האחרון של הלימודים. כך היה הצעיר שבתלמידים, ה״בנימין״ של הכיתה. הוא לא פיגר אחרי שאר הילדים, לא בעת הטיולים להכרת הסביבה ולא בעת טיפוס בהרים, והשתתף בדקלום במסיבות ובהצגות. הוא ניחן בדמיון עשיר ופורה, שהתפתח מאוד עם הזמן. יום אחד הקליט אותו חבר־משק, שעה שסיפר בפירוט ובמלוא הרצינות על תלאותיו בדרכו ארצה, דרך ההרים בצפון עירק, על המבריחים שנתקל בהם, ועל כל הצרות של העלייה לישראל. כאמור, הוא נולד בבארי, ומעולם לא עבר את הדרך הארוכה שתיאר, ולא הייתה זו אלא עדות לדמיונו המופלג. כשהגיעה השעה לחזור מקיבוץ יראון לקיבוצו, נתעוררה בעיה — באיזו כיתה לשימו? האם בכיתה שלמדה בה אחותו הגדולה, או בכיתה שמתחתיה, שבה למד אחיו הצעיר? לבסוף הלך ללמוד בכיסופים ובשער הנגב עם בני גילו. הצלחתו והתפתחותו במקום היו לעובדה משמחת וכנראה גם לא מפתיעה. סוף כל סוף ניתנה לו ההזדמנות להתחיל מחדש, בלי דעת קהל, בלי זיכרונות ש״נעלו״ אותו בתוך ״תאים״ של מה שציפו ממנו. איל שקד על לימודיו, ויכול היה להסביר את דעותיו בקול מתון ובסבלנות. הוא החל להיות פעיל בוויכוחים וחבריו הרבים נהגו להתייעץ אתו בכל הקשור לספרות וללשון עברית. היו לו פירושים משלו לתופעות בתחומים אלה, והוא אף כתב שירים וחרוזים משלו. בעקשנות ובהתמדה למד והתפתח, והגיע להישגים מרשימים. כל אותו זמן שלמד מחוץ לקיבוצו בארי — שמר על קשר עם בני קבוצתו שם, למרות שהיה חביב ומקובל במקומו החדש. עבודת הגמר שלו עסקה בניתוח תופעת הסמים ובעית השימוש בהם בחברה. איל ניחן גם בחוש מוסיקלי מפותח ונהג לשיר. במיוחד אהב שירים עצובים, והיה שר במשך רוב שעות היום, או שהיה מאזין לשירה ברדיו. הוא אף למד פיתוח־קול והקדיש עניין רב לתחביבו זה.

איל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחובשים קרביים, הוצב בתפקיד חובש קרבי ביחידת שדה של חיל השריון. בתחילה לא רצה להיות חייל קרבי, אך לימים מצא את מקומו והרגיש עצמו בטוב. חבריו זוכרים אותו כעצמאי ובעל ביטחון גובר והולך, של אדם שבכוחו לעזור לזולת בצרה. איל לא התלונן אף פעם על קשייו, למרות שהיה לו קשה מאוד להתגבר על

התחום הטכני של הפעלת נשקו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף איל בקרבות שנערכו בסיני ולא פעם חירף נפשו כדי להציל את חיי חבריו. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) נפגע הנגמ״ש שלו ועלה באש, באזור בסיס הטילים בגבעות ג׳ניפה וג׳בל אום כתיב. איל נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בארי. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״הוא מילא תפקידו באמונה ובמסירות, תוך גילוי כושר לחימה וכושר מקצועי מעולה״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת להנצחת שמם של בני המשק שנפלו בקרב, ושמו של איל בתוכם.

עגיב, ראובן

ראובן, בן ג׳ולי ושלום, נולד ביום כ״ה בשבט תשי״ג (10.2.1953) בעיר טוניס שבטוניסיה. בהיותו כבן שנה, ב־11 בנובמבר 1954, עלה לארץ עם הוריו, אשר קבעו את מגוריהם במושב דישון. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר של המושב. סיפר עליו מחנכו רפי: ״׳הקוסם׳ – כך כינוהו חבריו בבית־הספר בשל תעלוליו, ובשל ה׳פטנטים׳ שהיה מכין בסדנה הביתית. הייתי מחנכו במשך השנתיים האחרונות ללימודים, ודי היה בהן להכיר בילד את הילכות הנימוסים ועדינות הנפש. מעולם לא הרים על חבריו יד ולא הזיק לאיש. ממעט היה בדיבור. גם כשהיה חייל והיה פוגשני ברחוב, היה קורא לי ׳המורה׳. יונים, שפנים סוריים וכל בעלי־החיים היו גורמים לו אושר. את היונים והשפנים שהיינו צדים רצה לביית, וברוב המקרים הצליח ב׳חינוך׳ החיות. ביותן גרם לו אושר רב. איש ה׳פטנטים׳ היה, ובעזרתו בנינו רובה, שהיה לא הכי מוצלח בעולם אמנם, וסכנה בו, אך זה לא מנע בעדו מלירות לעבר השפנים הסורים. ברובה הזה צדנו שפנים רבים, הם היו רצים לעבר נקיקי הסלע, ושם יכולנו לחסום את מרוצם ולתפוש אותם״. משסיים את לימודיו היסודיים, נאלץ ראובן לצאת לעזרת הוריו בעיבוד המשק. ההורים, שהיו מבוגרים וחולניים, לא יכלו לעמוד במעמסה, והעבודה כולה נפלה על שכמם של הבנים. ראובן אהב מאוד את העבודה במשק. שעות ארוכות היה מקדיש למטעי התפוחים, האגסים והאפרסקים ולכרמי היין, והיו לו תוכניות ארוכות טווח לעתיד – להרחבת המשק ולפיתוחו. גם בהיותו חייל, כאשר בא הביתה לחופשות, הקדיש את מיטב זמנו לטיפוח המשק, ובעונה הבוערת עבד בחריצות מדהימה.

ראובן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים, הוא רצה להצטרף לחטיבת ״גולני״ ומבוקשו ניתן לו. צחוק הגורל היה, שאת חופשת השחרור שלו קיבל בחמישה באוקטובר 1973, יום אחד לפני שפרצה המלחמה. משפרצה מלחמת יום־הכיפורים לבש ראובן את מדיו, שזה עתה הסירם לתקופה ארוכה כביכול, והצטרף מיד ליחידתו ברמת־הגולן. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973),

נצטווה גדודו לעלות ולכבוש את החרמון. כאשר כבר הגיע כמעט לראש ההר, לאחר קרב קשה ומלא גבורה, נפגע ראובן מצרור כדורים בכל גופו. דקות אחדות נלחם על חייו והספיק לומר: "אבא ואמא, עוד אשוב אליכם" ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש פינה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ראובן נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לנו, לחבריו בגדוד "הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן אח־לוחם, הרגשה המלווה בתחושת גאווה, שזכינו ללוחם כזה בין שורותינו, ובהרגשת כבוד למשפחה ששיכלה בן שכזה".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב דישון.

עדינו (שרעבי), משה

משה, בן לאה ויעקב, נולד ביום ט' בסיון תש"ו (8.6.1946) בתימן ועלה עם משפחתו ארצה בשנת 1950. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יסודי התורה" בראש־העין ואחר־כך סיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון "ישיבת בני עקיבא" בכפר הרא"ה. לאחר שעזב את הישיבה, למד שנה בבית־הספר התיכון "ישורון" בפתח־תקוה. בתום שנה זו החליט ללמוד את מקצוע ההוראה ועבר למוסד "עליה" בפתח תקוה. בתום שתי שנות לימוד במוסד הוסמך כמורה. כבר בילדותו היה משה ילד עצמאי, סקרן וצמא דעת. בשנות מגוריו בראש־העין נהג לטייל לבדו במשך שעות בסביבת ביתו ולמד להכיר את האזור. כך גם התקבל לגן הילדים. באחד מסיוריו נקלע לאוהל, שבו שכן גן הילדים. כשהבחינה הגננת בילד המשוטט, צירפה אותו ליתר ילדי הגן. כשהגיעה שעתו ללכת ללמוד בבית־ספר, חששו הוריו לשלחו שמה מפאת ריחוקו של בית־הספר. אך משה התעקש ומיאן להישאר בבית, ולבסוף אף מצא את הדרך להגיע לבית־הספר. הוא היה תלמיד מצטיין, אף־על־פי שלא היה לו קל ללמוד בבית, שהיה צפוף והומה מילדים. כשרצה לשבת להכין את שיעורי הבית, דאג להרחיק את אחיו ואת אחיותיו מהבית לבל יפריעו לו. אחר־כך היה יושב על ארגז בפינה ומתרכז בלימודיו.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והתנדב ליחידת קומנדו מן המובחרות שבצבא. לאחר שעמד בכל המבחנים כדי להתקבל ליחידה, החליט שהוא מעדיף להיות צנחן. הוא עבר קורס צניחה, קורס מש"קי חבלה וקורס מש"קי מודיעין. בשנת 1969 עבר קורס קצינים ולאחר שהוסמך כקצין ועבר קורסים נוספים, מונה כקצין מודיעין. הוא היה קצין ומפקד למופת. בכל הערכות־המפקדים שנכתבו עליו צוין כמפקד מוכשר מאוד, אמיץ לב ובעל תושייה רבה. הוא השתתף במרדפים רבים ובפעולות מבצעיות מעבר לקווי האויב, בעיקר כדי לאסוף חומר מודיעיני חשוב. מעולם לא נשאל או נתבקש לצאת לפעולה מבצעית. תמיד היה הוא מתנדב ומבקש

להימנות עם הכוח שיצא לפעולה. הוא היה אהוב מאוד על חייליו ועל חבריו. בזכות אומץ לבו, תושייתו בשדה הקרב ואופיו הטוב והחברותי, תמיד רבו החיילים ביחידתו על הזכות לשרת במחיצתו, והגיבוש החברתי ביחידתו היה לשם דבר. לאחר שסיים את שירות החובה בצה"ל התנדב לשרת בצבא הקבע.

בסוף יולי 1973, לאחר שסיים משה שלוש וחצי שנות שירות קבע, שוחרר מהשירות. הוא לא הספיק להתאקלם כאזרח וכבר פרצה מלחמת יום־הכיפורים. בפרוץ הקרבות ירד סרן משה לסיני והצטרף ליחידתו. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ועשרה אחים ואחיות.

להנצחת זכרו נתרם ספר תורה על שמו; כן יצא לאור ספר בשם "השלושה", המספר על משה ושני חבריו הטובים, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים.

עובדיה, אליהו

אליהו, בן שושנה ומשולם, נולד ביום י' באדר ב' תש"ח (21.3.1948) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גורדון" בחולון ובבית־הספר התיכון של התעשייה הצבאית בתל־אביב. אליהו היה תלמיד חרוץ, שקדן ואוהב סדר וניקיון. הוא סיים בהצלחה מרובה את לימודיו בבית־הספר של התעשייה הצבאית, שם התמחה במכשירנות, באופטיקה ובמכניקה עדינה. הוא היה ספורטאי טוב וזכה באות הספורט בדרגת "מצטיין", לאחר שעמד בבחינות מטעם משרד החינוך והתרבות. אליהו, שכונה אליקה בפי חבריו ובני משפחתו, היה צעיר עליז וחייכן, שרוחו טובה עליו תמיד. בבית ובחוג החברים השרה סביבו אווירה אופטימית והיה מקור גאווה להורים ודוגמה ומופת לאח ולאחות. הוא היה יפה תואר, מלא מרץ ושש לעזור לזולתו. כל ימיו היה קשור מאוד למשפחתו ולהוריו ובכל הזדמנות השתדל להיות במחיצת בני הבית.

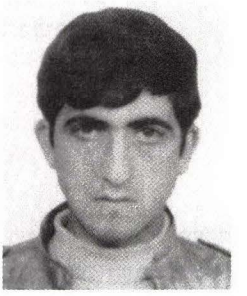
אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 ושירת בחרמ"ש ובחיל החימוש. הוא עבר טירונות ותקופות אימונים קשות כלוחם חרמ"ש וחלק מתקופת שירותו עשה בסדנאות של חיל החימוש, שם עשה שימוש טוב בידע שרכש בבית־הספר של התעשיה הצבאית, בתחומי המכניקה והטכניקה. הוא היה חייל למופת, אהוב על מפקדיו ועל חבריו. כאשר סיים את השירות הסדיר, נפרד ממנו מפקד הגדוד במילים: "היית חייל למופת, צה"ל גא בחיילים כמוך המשרתים בשורותיו".

כחצי שנה אחרי השחרור נשא אליהו אישה והקים בית בישראל ובאפריל 1972 נולד בנו בכורו שחר. אליהו עבד כטכנאי ועשה חיל בעבודתו. במלחמת יום־הכיפורים היה אליהו לוחם חרמ"ש ביחידה, שפעלה בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בעת שהסתער בזחל"ם המג"ד במרדף אחרי פלוגת קומנדו של המצרים, ליד בלוזה. הוא הובא למנוחת־

עולמים בבית־העלמין בחולון ביום ד׳ באלול תשל״ד (22.8.1974). השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים אח ואחות. בנו השני, אליהו, נולד אחרי מותו ונושא את שמו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אליהו לחם באומץ לב בקרב עד שנפל. הוא וחבריו חיסלו עשרות חיילי אויב ותרמו לצמצום ניכר של פעילות הקומנדו המצרי בסביבות מחנה בלוזה. אין מילים בפי — כתב המפקד — לתאר את אליהו, את תכונותיו ואת מעשיו. עוד יסופר וידובר בהם.

עובדיה, ג׳ורג׳י־גרשון

ג׳ורג׳י־גרשון, בן נושה ויצחק, נולד ביום ד׳ באדר תשי״ב (29.2.1952) בכפר־סבא וסיים את לימודיו היסודיים בעיר הולדתו. עוד בצעירותו נספה אביו של ג׳ורג׳י בתאונת דרכים, והשאיר אחריו שישה ילדים, שפרנסתם והדאגה לגידולם היו מוטלות על כתפי האם החולה. ג׳ורג׳, שהיה קשור מאוד למשפחתו וידע היטב את קשייה של אמו, נרתם מגיל צעיר לעזרה בפרנסת המשפחה ובחינוך אחיו ואחיותיו, ולמעשה היה תקופה ארוכה המפרנס היחיד של משפחתו. הוא נטל על עצמו עבודות קשות, עבודות חלקיות וכן עבודות עונתיות, כדי לסייע ככל שיכול בקיום המשפחה. עד לגיוסו לצה״ל עבד בבית האריזה ״ניבה״ בכפר־סבא, עיר מגוריו.

ג׳ורג׳י גויס לצה״ל בחודש אפריל 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר תקופת הכשרה נקבע תפקידו כתותחן. בגלל מצבה הקשה של משפחתו נקרא ג׳ורג׳י לארבעה וחצי חודשי שירות סדיר בלבד, כדי שיוכל לשוב ולתמוך באמו ובאחיו. גם בתקופה קצרה זו עשה ג׳ורג׳י כמיטב יכולתו כדי למלא את תפקידו כהלכה, וזכה לאמון ולהערכה אצל מפקדיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר המשיך לעבוד בעבודות עונתיות בבתי אריזה, והקדיש את רוב משכורתו לתמיכה במשפחתו הגדולה. במלחמת יום הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית סיני והשתתף במאמץ הבלימה של כוחות צה״ל. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) פעל ג׳ורג׳י באזור טסה. האזור הופצץ מן האוויר על־ידי מטוסי האויב והוא נעלם. לאחר שבועיים תמימים של חיפושים הוכרז כנעדר, ולאחר שבוע נוסף, שבוע של צפיות ותקוות, נמסרה למשפחתו הודעה שהוא הוכרז נעלם. רק לאחר שבעה חודשים הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אם זחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

עובדיה, יחזקאל

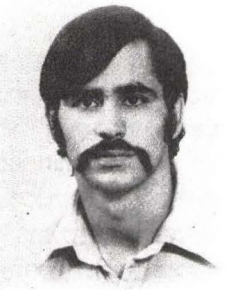
יחזקאל, בן נאזימה וקאמל, נולד בשנת תש"ה (1944) בבגדאד שבעיראק. הוא עלה לארץ עם משפחתו בשנת 1951 ולמד בבית־הספר היסודי "רוטשילד" באור עקיבא. יחזקאל, שכונה "סמי" בפי חבריו וידידיו, עלה לארץ כשהיה בן שבע ובתחילת דרכה בארץ התגוררה המשפחה במעברת אור עקיבא וידעה שנים אחדות של עמל ויזע. סמי היה נער עירני וחרוץ, תלמיד מוכשר, שלדברי מוריו "כל כולו נתון אצל ספריו ומחברותיו". הוא אהב ספורט, בעיקר כדורגל, ושנים רבות היה שוער קבוצתו ושוער בנבחרת "הפועל" המקומית. לפני שהתגייס לצה"ל עבד כחשמלאי ותמך בהוריו, כדי לסייע להם בפרנסת המשפחה. הוא היה קשור מאוד להוריו ולמשפחה כולה והרבה לטפל בארבעת אחיו ואחיותיו. קשר זה עם המשפחה נשמר גם אחרי שנשא אישה והקים לו בית משלו. את בית הוריו לא זנח מעולם.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1961 והוצב לחטיבת "גולני". הוא שירת ביחידת מרגמות כבדות ובמשך כל תקופת שירותו נחשב חייל למופת. לאחר שסיים בהצטיינות את שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים.

אחרי השחרור עבד סמי כנהג מונית בקו אור עקיבא-חדרה. הוא עבד קשה כדי להקים בית חם ונוח וכדי לעזור להוריו, ואמנם עשה חיל בעבודתו. כאזרח עשה תקופות רבות וממושכות של שירות מילואים בשדה. כל ימיו היה סמי חבר מצוין. הוא היה קשור בקשרי ידידות עם רבים מתושבי עיירתו אור עקיבא, ופעל תמיד לפיתוחה ולקידומה של העיירה ושל תושביה. בעיירה, במילואים ובעבודה כנהג מונית קנה לו סמי חברים וידידים רבים, אשר אהבוהו בזכות רוחו הטובה תמיד, ובזכות מסירותו ונאמנותו למשפחתו ולידידיו. במלחמת יום־הכיפורים לחם סמי בגדוד מרגמות־כבדות־מתנייעות ברמת הגולן. יחידתו עברה את נתיב הקרבות נגד הסורים, את קרבות הבלימה ואת המתקפה בתוך שטח סוריה. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), אחרי שלב הבלימה, התקדמה סוללת המרגמות שלו לעבר מזרעת בית ג'אן, כדי לתת סיוע באש לכיבוש היעד. הסוללה נתקלה בהפגזה קשה של הסורים, וסמי נפצע בהפגזה. הוא הועבר לרכב פינוי, אולם רכב הפינוי נפגע אף הוא וסמי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה ובן שנולד אחרי מותו, הורים וארבעה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אשתו תרמה לזכרו פרוכת לארון הקודש בבית־הכנסת "ישמח ישראל" שבאור עקיבא; הועדה הצבורית בעיירה הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו.

עובדיה, מצליח (מצי)

מצליח, בן פרחה ויצחק ז"ל, נולד ביום י"ח בסיון תש"ט (15.6.1949) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני", בבית־הספר התיכון־ערב "למל" ובבית־ספר מקצועי בירושלים. מצליח, שכונה מצי בפי חבריו ומשפחתו, היה נער ברוך כשרונות בתחומים שונים: הוא הצטיין בלימודים, אהב דרמה ותיאטרון, היו לו ידיים אמונות בכל עבודות המכונאות והמכניקה ושנים רבות טיפח וגידל דגים באקווריון שבביתו. בבית־הספר היה מצליח נער תוסס ומלא חיים. במשך שנתיים כיהן כיו"ר מועצת התלמידים והגיע להישגים חברתיים חשובים בתפקיד ציבורי זה בגיל צעיר. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד", אולם את מרבית מרצו וכישרונו השקיע בחוג הדרמטי, גם בבימוי וגם במשחק. התפקידים הראשיים בהצגות שונות הוטלו תמיד עליו והיו שניבאו לו עתיד על קרשי הבמה ובבגרותו אכן שיחק בהצגה "שלמה המלך ושלמי הסנדלר". כאשר למד מכונאות בבית־הספר המקצועי מבלה היה במוסך בכל רגע של פנאי ולא נח ולא שקט עד שתיקן את הטעון תיקון, ואמנם עשה תמיד מלאכה מושלמת. מצליח היה חבר נאמן ומתנדב לכל משימה. בבית־הספר "למל" זוכרים עד היום הזה כיצד זינק אל המסך באולם הקולנוע, בעת הקרנת סרט לתלמידים, כאשר פרצה דליקה והמסך החל לעלות באש. בגופו כיבה את האש, מנע את התפשטות הדליקה והציל את חיי חבריו.

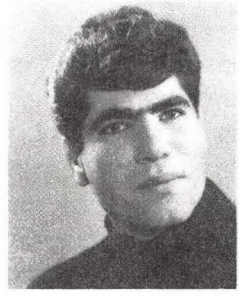
מצליח גויס לצה"ל בתחילת מאי 1967, זמן קצר לפני שפרצה מלחמת ששת הימים. בתקופת המלחמה שירת בסיני ואילו את רוב ימי שירותו עשה ביחידות קרביות ברמת הגולן. הוא היה רובאי חרמ"ש בשריון. מצליח היה חייל מצטיין, חברותי ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. בדברי הערכה כתב עליו מפקדו, כי היה חייל חרוץ ונאמן, בעל יזמה ואחראי וכי גילה את עיקר יכולתו בתעסוקה מבצעית ובתנאי שדה. הוא היה קשור מאוד להוריו, לאחיו ולאחותו. בתקופות של תקריות־אש בגבולות הצפון נהג לטלפן בכל הזדמנות כדי להרגיע את הוריו ולהודיעם כי שלום לו. כל חופשה שלו הייתה מאורע שמח במשפחה.

אחרי השחרור, חזר מצליח למקום עבודתו כמכונאי רכב. אסון כבד פקד את המשפחה כאשר נהרג אביו בהתפוצצות פצצת תופת, שהונחה על־ידי מחבלים בשוק "מחנה יהודה" בירושלים, שם עסק האב במלאכת יומו. קשה הייתה המכה שניחתה על המשפחה, ומצליח נרתם למלאכת שיקום הבית. לילות ארוכים ישב ליד מיטת אמו, מנסה להרגיעה ולנחמה ביגונה. החיוך התמידי ושמחת החיים, שהיו בבחינת סימן היכר של מצליח, נעלמו ולא היו עוד. עמוק היה הצער על הסתלקות האב האהוב וכבד היה האבל. כשנה לפני יום הכיפורים תשל"ד יצא מצליח לתקופה ממושכת לחוץ־לארץ, והיה מעבר לים כשפרצה המלחמה. כשהגיעה לאוזניו השמועה על המלחמה היה הראשון שהתייצב בשגרירות הישראלית באותה ארץ. הוא הגיע ארצה והתייצב מיד ביחידתו ברמת הגולן. במשך ימי המלחמה נהג במשאית שהובילה תחמושת ליחידות הלוחמות, וחירף את נפשו בתפקיד מסוכן זה בדרכי הגולן

המופגזות, כאשר משאיתו עמוסה תחמושת. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל שבירושלים. השאיר אחריו אם, חמישה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בית־הספר לנערים עובדים ״למל״ בירושלים הוציא לאור חוברת לזכרו של מצליח, ובה דברים על דמותו.

עובדיה (עבדאללה), עזרא

עזרא, בן עליזה ושאול, נולד ביום כ״ו באב תש״ד (15.8.1944) בבגדד שבעירק. בשנת 1951 עלתה משפחתו לארץ, והשתקעה במושב עמישב שליד פתח־תקוה. עזרא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי בפתח־תקוה, ובשעות הפנאי עזר לאמו. טוב לבו היה ללא גבול. הוא ידע שהמצב בבית קשה ושאף לשמח את אמו העמלה. כשהיה בן שתים־עשרה הצטרף לחברת הנוער בקיבוץ איילת השחר. הפרידה מהבית הייתה קשה עליו מאוד, כי אהב את אמו ואת אחיותיו; אך חיי הקיבוץ קסמו לו והוא רצה להכיר צורת חיים חדשה. התקופה בת שלוש השנים בקיבוץ הייתה מלאת חוויות. הכול אהבוהו שם, הוא היה ספורטאי נלהב ועסק בענפי הכדורגל והכדורסל, וגם את אימוני הגדנ״ע עשה באהבה רבה. לאחר שלקה בדלקת פרקים קשה, נאלץ לעזוב את הקיבוץ. הוא חזר הביתה לתקופת קצרה, ואחרי־כן עבר לפנימייה בבית יהושע, שם עבד ולמד. תמיד שמר על קשר הדוק עם משפחתו, ונהג לבקרה בכל הזדמנות.

עזרא גויס לצה״ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל התותחנים, שם עבר קורס קשר תותחנות וקורס קשרי חת״ם. משוחרר במחצית נובמבר 1964, ציינו מפקדיו בתעודת השחרור, שהיה חייל טוב וממושמע.

כשיצא לחיים האזרחיים החל לעבוד בבית חרושת לצמיגים ״שמשון״. סיפרו עליו חבריו לעבודה: ״דמותו של עזרא כמו חיה עדיין בין חבריו לעבודה. חסון היה, תמיר, מוצק, קצת קולני אבל תמיד נבון, דייקן, עליז ומשרה תמיד מרוחו השמחה על חבריו גם ברגעים של עייפות רבה. חבר טוב היה ועובד מסור. חבריו יכלו למצוא בו תמיד נכונות להקשיב ולסייע. את עבודתו כמכונן במפעל הצמיגים, ביצע בדייקנות ובמסירות, בהפעילו את הצוות והציוד עליהם היה מופקד בצורה יעילה ונכונה״. בשנת 1967 נשא לאישה את חברתו שושנה ולזוג נולדו שני ילדים: הלן הבכורה וארז הצעיר. עזרא היה אב למופת ורצה להעניק לילדיו את אשר לא קיבל הוא בילדותו. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות וניצל בנס ממות. לאחר המלחמה בנה את ביתו החדש ברמת השרון. במלחמת יום הכיפורים השתתף עזרא בקרבות הקשים שניהלו כוחות צה״ל לבלימת התקפות המצרים. בקרב שהתחולל ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973), בציר ״טליסמן״ בסיני נפגע עזרא ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עזרא מילא ברצינות ובחריצות את תפקידו, הקפיד לבצע נאמנה את המוטל עליו והיטיב לקיים יחסי רעות עם חיילי הגדוד ומפקדיו. הוא נפל תוך עמידה אמיצה, בתנאי ירי קשים, כשהוא מבצע במסירות את משימותיו".

עוזיאל, משה

משה (מוצי), בן בלה ודוד, נולד ביום י' באלול תש"ז (26.8.1947) בבולגריה ועלה ארצה עם משפחתו בהיותו כבן שנה, בשנת תש"ח (1948). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "ויצמן" ביפו. אחרי־כן השלים את לימודי השנה הראשונה של בית־הספר התיכון בבית־הספר התיכון־עירוני ז'. עד גיוסו לצה"ל עסק משה בעבודות מעבודות שונות, וניסה ידו בכול כדי לבחור את דרכו לעתיד. הוא עבד כחרט, כמחלק עיתונים, כפועל בהרכבת דודי־שמש וכצבע, והשתדל לעבוד יום יום בלא לשבות ממלאכתו. גם כאשר נאלץ לעבוד בעבודות שדרשו מאמץ רב, לא חדל ממלאכתו ובלבד שלא יהיה מחוסר־עבודה.

משה גויס לצה"ל ביולי 1965 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות הוכשר לשמש בתפקיד סייר. במהלך שירותו הסדיר שירת במסלול נח"ל רגיל, כשקיבוץ היעד הוא יד־חנה.

לאחר שיחרורו מהשירות הסדיר המשיך להתגורר בקבוצת יד־חנה ולעבוד במשק הקבוצה. הוא הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במהלך שירותו במילואים השתלם בקורס לסיירי שריון בחיל השריון וסיים בהצטיינות. ברוב תקופות שירות המילואים מילא תפקיד של סייר שריון או של נהג. במלחמת יום־הכיפורים גויס משה ונשלח לחזית סיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו במהלך מירדף אחרי כוח קומנדו מצרי ליד בלוזה. משה נפצע פצעי מוות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביד־חנה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם החייל משה עוזיאל ז"ל, אשר שירת בגדוד חרמ"ש בחטיבת שריון נפל במערכה... בעת הסתערות על פלוגת קומנדו מצרית בגזרה הצפונית של התעלה, באזור קנטרה. בקרב זה חוסלה יחידת הקומנדו המצרית, שפעלה מאחורי הקווים והסבה פגיעות ליחידותינו העורפיות ולשיירות אספקה. מותו של משה היקר, שהיה אהוב על כולנו ואשר שימש מופת במסירותו וברצינותו, הוא אבידה כבדה לנו. נזכור אותו לעד".

חברי יד חנה הקימו מועדון חברים בקבוצה, להנצחת זכרם של משה ושל חברו לקבוצה, שנפלו במערכה.

עוזיאל, שלמה

שלמה, בן ברטה ויעקב, נולד ביום ג' באייר תש"י (20.4.1950) ברמת־גן. כשהיה בן שלושה חודשים חזרו הוריו לתורכיה, משם עלו לארץ. שם למד שלמה בבית־ספר יהודי, הצטיין מאוד בלימודיו וזכה בפרסי הצטיינות שניתנו לו על־ידי מוריו. מגיל צעיר ניכר בו כישרון טבעי לציור. עוד כשהיה בן שלוש נהג לצייר את כל אשר ראו עיניו, ועשה זאת בדייקנות מפליאה. בגיל בוגר יותר התפתח גם מבחינה אמנותית. כשהיה בן ארבע עשרה שבה משפחתו לארץ וקבעה את מושבה ברעננה. במושבה למד בבית־הספר התיכון על־שם אוסטרובסקי ובשעות הפנאי שיחק בכדורגל ושימש כמדריך ספורט בארגון נוער מקומי. כשהיה בביתו, המשיך לעסוק בציור ובנה דגמי מטוסים. בבית־הספר הצטיין במיוחד במקצועות הריאליים, ולכישרונותיו אלה נתן פורקן גם בתחביביו השונים. בתקופת מלחמת ששת הימים, כשהיה תלמיד בכיתה י"א, התנדב לשירות לאומי בבתי־חולים.

שלמה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל האוויר. במסגרת שירותו עבר סדרה ארוכה של קורסי תותחנות נ"מ, משהגיעה עת שחרורו מהשירות הסדיר, במחצית נובמבר 1971, התנדב לשירות בצבא הקבע. סיפר עליו מפקדו רס"ן יעקב: "כטירון הגיע לגדוד עם הקמתו, מתנדב, למרות פחדים על גורל משפחתו עם ריחוקו ממנה. כבר במלחמת ההתשה בסיני, כשהיה מוצב בקו המעוזים, בלט מכל חבריו, כשקפץ חשוף על צריח והניס באש תותחים את המטוסים שבאו לתקוף את מעוזו. את שירותו הסדיר סיים כנגד בכיר, אך היחס החמים והאוהד מצד מפקדיו ופקודיו, המריצו להמשיך בשירותו. כך, בתנאי שירות קשים ומיגעים, התנדב לשירות בצבא הקבע. בהרבה מזל עבר שלמה את מלחמת יום־הכיפורים ללא סריטה, למרות שלחם בקו הראשון וסיכן עצמו פעמים רבות תחת אש האויב. כשהסתיימה המלחמה התבדחו חבריו כי קומתו הנמוכה, היא שאפשרה חליפת אש מעל לראשו, מבלי שיינזק. אך זמן קצר בלבד נפש שלמה, ומיד מצא את עצמו עם יחידתו במלחמה קשה ואכזרית ברמת הגולן. בתפקידו ניתנה לו האפשרות לפעול מהעורף, כאיש מנהלה של יחידה לוחמת. אלא שהדבר סתר את אופיו ואת שאיפותיו, ובכל הזדמנות מצא סיבה כדי לנוע למוצבי חייליו וכדי להימצא עמם". יום כ"ז בניסן תשל"ד (21.4.1974) היה יום גורלי, עת חסר ביחידה קצין למילוי משימה במוצב "שיא החרמון". שלמה לא היסס, ולמרות שהיה זה הרבה יותר מהדרוש ממנו לפי תפקידו, יצא למילוי המשימה. כעבור שתים־עשרה שעות נתקבלה הידיעה כי שלמה, חשוף בעמדה כהרגלו, נפגע מאש האויב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה ניחן בשתי תכונות שלא נשכח לעולם: אומץ לב, והיותו אהוב על מפקדיו ועל פיקודיו כאחד. לא אגזים אם אומר, כי בכל קנה מידה שהוא, נמנה שלמה עם גרעין העלית, המהווה בסיס לצבאנו".

עוזר, בנימין

בנימין, בן כתון ודוד, נולד ביום ל׳ בסיון תש״י (15.6.1950) בעירק. כשהיה בן שלושה חודשים עלתה המשפחה לארץ והשתקעה באשקלון. בני היה בן הזקונים של המשפחה. היה לו כישרון מיוחד להתחבב בקלות על בני אדם, ובשל כך היה לו חוג רחב של חברים. הוא לא הושפע מתשומת הלב הרבה שהוקדשה לו. להיפך, כשהיה צריך להושיט יד לעזרה, היה בני הראשון שעשה זאת. בבית־הספר היסודי באשקלון הצטיין בלימודיו, וגם עסק בפעילות חברתית בתנועת ״הנוער העובד״. הוא אהב את המסגרת החברתית בתנועה, וכאשר נרשם לבית־הספר התיכון־חקלאי ״מקוה־ישראל״, הצטער צער רב על שהוא נאלץ לעוזבה. גם בבית־הספר התיכון הצטיין בפעילות החברתית. הוא הקדיש את רוב זמנו הפנוי לארגון פעולות חברה, ודלתו הייתה פתוחה תמיד בפני חבריו הרבים.

בנימין גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל ההנדסה. במסגרת שירותו עבר קורסים רבים: קורס מש״קי פלסים, קורס מש״קי חה״ן, קורס מ״כים חי״ר, קורס צניחה, קורס קצינים, קורס קציני חה״ן וקורס קציני אב״כ. סיפרו עליו חבריו מתקופת שירותו הסדיר ומתקופת שירותו בצבא הקבע: ״בני היה דוגמה של מפקד נאמן ומסור. אל פקודיו התייחס בחברות, פקודותיו נתן בקול רך, אך תובעני, וכולם נשמעו לו. בני ביצע בנאמנות כל משימה שהוטלה עליו, ולעתים קרובות עשה מעבר לנדרש בתוקף תפקידו. לחניכיו דאג כמו לבניו. כאשר היו עובדים בשדה המוקשים, נהג להוריד את דרגותיו ולהצטרף אליהם. הם היו פונים אליו בבעיות אישיות, והוא היה מאזין ומנסה לעזור״. סיפרו חניכיו: ״כשירדנו מג׳בל עתקה התחלנו לעבוד בשדה מוקשים. בני היה הראשון שנכנס לשטח. הייתה בו מידה רבה של אומץ לב, והוא ידע שכל מה שהוא עושה – למען עם ישראל הוא עושה. כשבני הלך מאתנו, פרצו כולם בבכי״. עוד סיפרו: ״יצאנו פעם לגדור מקבץ ומצאנו בתוך שדה המוקשים פצוע מצרי שוכב. בני ניגש אליו וקרא לו בערבית לצאת מן השדה. לאחר שיצא, דאג שיינתנו לו מזון וטיפול רפואי״. סיפר אחד מחבריו: ״אהבתי מאוד לצאת עם בני לסיורים, לפעולות, למבצעים ולמרדפים. היינו מדברים באופן גלוי וחופשי, וכל הזמן היה מחייך. היה ממש תענוג לעבוד אתו״. במלחמת יום־הכיפורים שירת בחזית הדרום, והשתתף בקרבות הקשים ביותר, ובמזל לא נפגע. על עמידתו במלחמה סיפרו חבריו ליחידה: ״תחת הפגזות כבדות התנהג בני כקצין אמיתי. הוא עמד זקוף וחילק פקודות. הוא היה הראשון שהכניס את הרעיון של הפיקוד החברי. כל פקודה הייתה אצלו בקשה, ותמיד מיהרנו לבצע בשמחה את פקודותיו. בראש סולם העדיפויות שלו עמד ביצוע המשימות. בהר הפחד ״עתקא״, עזר לנו לחייך ולשיר. הוא היה נדיב מאוד, חילק מפיתו לכל חייל, וכשחייל היה קורא לו, עזב את ארוחתו מאחוריו ויצא לקראתו. בזמן הקרבות התנהג כאב לחייליו. הוא סיכן את עצמו בשל כל עניין פעוט, רק כדי שיהיה טוב לחייליו. כל חיילי היחידה עוד זוכרים את הלילה ההוא, כאשר פשטו עלינו חיילים מצרים, ורק בזכות קור רוחו ואומץ לבו,

הצליח בני להשתלט על המצב. כשחייל סירב למלא פקודה, ישב בני אתו והסביר לו מדוע צריך שיציית. כאשר חיילים נתפשו ליאוש במהלך המלחמה, היה זה בני שהרגיע אותם והרים את המורל. בני היה המפקד היקר ביותר שהיה לנו מעולם". ביום י"ח בכסלו תשל"ד (13.12.1973) נכנס בני לשדה מוקשים והחל לעבוד. בהתקפה פתאומית של המצרים על אנשי היחידה, נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אם, חמשה אחים ושבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "בנימין הוגדר כקצין מסור, יעיל, בעל יזמה, מוכשר ואהוד".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת באשקלון.

עוזר, יעקב

יעקב, בן ג'ורג'יה תבדל"א ומשה ז"ל, נולד בשנת ת"ש (1939), בבצרה שבעיראק ועלה ארצה בהיותו בן אחת־עשרה, בשנת 1950. עד כיתה ד' של בית־הספר היסודי למד בעיר הולדתו. לאחר עלייתו ארצה השלים את לימודיו בבית־ספר יסודי בחיפה. יעקב היה תלמיד שקדן וחרוץ והיה בין המצטיינים בכיתתו. בכל זאת, עקב תנאי החיים הקשים של המשפחה ברוכת הילדים, ועקב המעברים התכופים ממקום למקום, לא זכה להמשיך בלימודיו. תחילה גרה המשפחה בתוכנית אשדוד א' (כיום בית עזרא) ושם, מחוסר בית־ספר, ניתק בהיותו תלמיד הכיתה הרביעית מן הלימודים למשך שלוש שנים. בתקופה זו עזר יעקב בן השתים־עשרה למשפחתו בעבודת האדמה. רק כאשר עברה המשפחה למעברת עיר המפרץ שליד חיפה, זכה להשלים את לימודיו בבית־הספר היסודי שבמקום. אחרי כן עברה המשפחה למעברת קרית אונו, שם למד את מקצוע המסגרות והחל עובד במקצועו באחת המסגריות שבעיר. יעקב היה עובד חרוץ ומסור. הוא השקיע את כל מרצו בעבודה ודאג לתמוך בהוריו. אבל כעבור זמן קצר נקרא לשרת בצה"ל והפסיק את עבודתו.

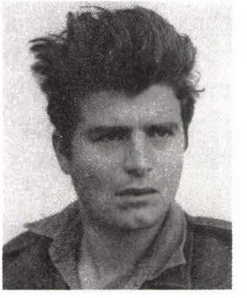
יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1957 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לקורס נהגים, סיים בהצטיינות והוצב לשירות ביחידת שריון. הוא היה חייל למופת, ולמרות שבתפקידו כנהג עבר אלפי קילומטרים רבים בכבישי הארץ, כמעט שלא הוגשו נגדו תלונות על עבירות תנועה. הוא היה נהג זהיר וחייל צייתן וממושמע. מפקדיו הכירו אותו כחייל רציני ואחראי וכאדם שניתן לסמוך עליו תמיד, בכל מקום ובכל מצב. חבריו ליחידה זוכרים אותו כבחור אופטימי ועליז, שידע "לעשות שמח", להרים את המורל ואת מצב הרוח. הם סיפרו כי בחברתו של יעקב עבר הזמן במהירות והשירות עבר בנעימות.

לאחר ששוחרר משירות החובה התקבל לעבודה במפעל "מלקו־מלצים" כמסגר. מנהל המפעל מיהר לעמוד על תכונותיו הטובות של יעקב, על נאמנותו, יושרו ואחריותו ולא חשש להטיל עליו אתגר נוסף. הוא ביקש מיעקב גם להפיץ את סחורת

המפעל ברחבי הארץ. כך החל יעקב מחלק את זמנו בין ייצור המוצרים ונסיעה בארץ להפצתם. לקראת סוף שנת 1967 נשא יעקב את זמירה חברתו לאישה ובנה אתה את ביתו בקיראון. לאחר שנת נישואיהם הראשונה נולדה בתם הבכורה גלית, וכעבור שנה ומחצה נולד בנם משה, ששמו נקרא על שם אביו ז"ל של יעקב. הוא היה אב מסור ובעל אוהב, שמשפחתו עמדה תמיד בראש דאגותיו. כל מה שעשה וכל מאמציו בעבודתו הוקדשו להבטחת שלומה ועתידה של משפחתו האהובה עליו. יעקב היה איש שמח בחלקו, בעל "לב זהב", שאהב לעזור לזולת. הוא היה ישר, הגון ובן נאמן להוריו. בזכות תכונות אלה התחבב על כל מכריו. הוא קנה ידידים בקלות והם אהבו לבקר בבית החם, שהקים בעזרתה של זמירה. כשנה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים החליט לבסס את עתיד משפחתו ולכן עזב את העבודה במפעלי "מלקו־מלצים" והחל לעבוד כנהג מונית בתחנת המוניות "שביט" בגבעתיים. גם במקום עבודתו זה ידעו הממונים להעריך את יושרו ואת הגינותו של יעקב, אשר הקנו שם טוב לתחנה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה המרים ברמת הגולן, בתפקיד נהג זחל"ם. יחידתו השתתפה בבלימת הכוחות של הסורים, שפרצו בגזרה המרכזית לעבר הקיבוצים מרום הגולן ורמת מגשימים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו פגיעה ישירה מטיל קטיושה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו אהבו".

עוזרד, ישי

ישי, בן חנה ודוד, נולד ביום ט"ו באלול תש"ז (31.8.1947) בחיפה. כבן קיבוץ בית אורן למד והתחנך בבית־הספר המקומי וסיים בו את לימודיו היסודיים. אחר־כך למד בבית־הספר התיכון האזורי "עין הכרמל". הוא היה נער מיוחד במינו, שבנפשו התרוצצו ההרפתקאה והסקרנות הבריאה. משום כך היה מלא מרץ ושובבות, ולא בזבז אף רגע לריק. תמיד שוטט בחיק הטבע, מכתת רגליו במקומות נידחים ומוסתרים כדי לגלות "תגליות" חדשות: מערות, צמחים חיות בר וכיו"ב. מעולם לא נח ולא שקט. ברגע שהסתיימו הלימודים כבר יצא לשוטט בשדות הקיבוץ וביערות הכרמל. הוא היה מהלך יחף ולומד להכיר את הצמחים, את הפרחים ואת הציפרים. אהבת הטבע, החופש והמרחב הייתה טבועה בדמו. הוא היה גם הראשון לכל מעשי קונדס ושובבות. אף־על־פי שידע היטב כי הוא מסתכן במעשים אלה, לא נרתע מ"מתיחה" או מתעלול, כגון הליכה במרומי גג תלול או טיפוס לצמרתו של עץ גבוה. ישי אהב חיות מכל הסוגים. הכלבים היו ידידיו בנפש והוא נהג בהם מנהג אדם בחברו. פעמים הביא עטלף הביתה ופעמים עוף־בר אחר. הוא אף ייבש את עורם של נחשים, ושמרם

למזכרת. ישי אהב מאוד את חיי הקיבוץ, את חברת בני גילו, את ערבי השירה בצוותא עם כל החברים. אהוד מאוד היה על חבריו ונהג להתחלק אתם בכל. המושג "זה שלי" היה זר לו. מכולם לקח ולכולם נתן משלו, בלי חשבון ובלב שלם.

ישי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966. הוא ביקש להתנדב לקומנדו הימי או לצנחנים, כי רצה לשרת ביחידה שחייליה פועלים עצמאית במרחבים גדולים. הצבתו לחיל השריון כאיש צוות טנק עמדה בניגוד מוחלט לאופיו ולאורח החיים שהיה רגיל בו. בתחילה התקשה ישי להסתגל ל"בית הסוהר המשוריין" – לטנק; אולם לא עבר זמן רב והוא למד לאהוב את תפקידו וליהנות משירותו בחיל השריון. לאחר שסיים את הקורסים הבסיסיים לרבות קורס מפקדי טנקים, הוצב כמדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה מדריך ומפקד מצוין והשקיע הרבה מרץ ומחשבה בעבודתו. לא פעם נשאר עם צוותו לטיפולים עד אור הבוקר, לאחר תרגיל ממושך. בתקופת שירותו נהג לרוץ למרחקים ארוכים לשם ההנאה שבדבר. הוא היה מסוגל לגמוא קילומטרים רבים, אך עשה זאת בזמנו הפנוי, בלילה ולא על חשבון עבודתו. לאחר שסיים בהצלחה קורס קצינים ביקש לשרת בקווים הקדמיים בסיני. בתקופת מלחמת ההתשה נפצע בראשו והובהל לבית חולים. כשבועיים ימים פירפר בין החיים ובין המוות ולבסוף התגבר על פצעיו, אבל לא החלים כליל ונאלץ לעבור מספר ניתוחים.

בשנת 1972 נשא אישה והקים אתה משפחה בקיבוץ. בתקופה זו עבד ישי ברפת והתמסר לעבודתו. הוא גם ניסה לפעול ולהשפיע כדי לשפר וליעל פעולות שונות, שנראו לו טעונות שיפור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים ירד לסיני. בתחילה נשאר מאחורי הכוחות הלוחמים, אך לא הסתפק בכך והצטרף לחטיבת שריון, שהתארגנה לצליחת התעלה. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) יצא עם יחידתו להלחם במתחם "מיסורי". כוחות האויב היו רבים וישי נאלץ להיכנע ולפול בשבי. הקצין המצרי ששבה אותו הושיבו בשוחה, העמיד עליו שומר והלך. לאחר זמן מה נשא השומר את נשקו, ירה בלבו של סגן ישי והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בית אורן. השאיר אחריו אישה, בת שנולדה כשבוע לאחר נפילתו, הורים ואחות.

במכתב ניחומים למשפחה השכולה כתב מפקד החטיבה שלו: "הקרב שממנו לא שב ישי היה מהמרים שידענו במערכה כולה. ישי שהתנדב לשירות, חרף שחרורו מטעמים רפואיים, בעיצומם של הקרבות צורף ליחידתנו לסייע במשימות הכבדות שהוטלו עלינו. בהיחלצותו למערכה ובאישיותו הותיר רושם עז על חיילי היחידה ומפקדיה. למרות שרק זמן קצר היה עמנו, נשא זכרו בגאון כמופת ללוחמינו".

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריו, מדברי בני המשפחה ומדברי חברים על דמותו.

עוזרי, יוסף

יוסף, בן בוניה ושלום, נולד ביום כ״ח בטבת תשי״ג (14.1.1953) בירושלים. כבן למשפחה דתית ושומרת מצוות למד יוסף בבתי־ספר דתיים. כך סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר היסודי התורני ״בית יעקב״ בקרית אונו ואחר־כך הלך לבית־הספר התיכון ״ישיבת חדרה״. **לאחר שנת לימודים אחת בישיבה החליט** ללמוד מקצוע. הוא עזב את הישיבה בחדרה ועבר לבית הספר ״תורה ומלאכה״, שם למד במשך שלוש שנים, נוסף למקצועות הרגילים, את מקצוע המסגרות המכנית. הוא היה תלמיד טוב, שקד על לימודיו, דאג להכין את שיעורי הבית ולבוא לבית־הספר מוכן ובקי בחומר הנלמד. ביחסו אל הזולת הצטיין כנער חברותי, שהיה מוכן תמיד לעזור והיה אהוב ומקובל על חבריו. גם בבית נהג לעזור להוריו, לאחיו ולאחיותיו.

יוסף גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לנח״ל. לאחר הטירונות עבר קורס ומונה לבודק כשרות מוסמך. בד בבד עם מילוי תפקידו כבודק כשרות שימש גם כלוחם. הוא היה חייל מסור ואחראי. עד מהרה התחבב על כל חיילי היחידה והיה מקובל בזכות אופיו הנוח ובזכות יושרו ויחסו הלבבי לכל אדם. ביום א׳ באייר תשל״ד (23.4.1974) בעת מילוי תפקידו בגזרת בקעת־הירדן נסע ברכב באזור פצאל. הרכב עלה על מוקש ויוסף נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם יוסף נספה מפגיעת מוקש, אשר הוטמן בידי מרצחים. בשירותו בנח״ל בבקעת הירדן מילא יחד עם חבריו תפקיד חיוני בהגנת גבולה של המדינה. יוסף היה חביב על חבריו ועל מפקדיו ומילא את תפקידו במסירות, בנאמנות ובאחריות. כולנו, חבריו ומפקדיו, כואבים את אסון הלקחו מאתנו״.

עוזרי, משה

משה, בן אורה ואהרן, נולד ביום י״ב בשבט תשי״ד (16.1.1954) בראש־העין. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יסודי־התורה״ בראש־העין, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבת ״הדרום״ ברחובות ובבית־הספר התיכון עירוני־דתי ״ישורון״ בפתח־תקוה, במגמה הריאלית. משה היה ילד חי ותוסס עוד בגן הילדים והצטיין בכושר החשיבה שלו. בזמן שלמד בישיבה, היה מהתלמידים הטובים, והצטיין במיוחד בלימודי החול. הוא היה עוזר לחבריו בהכנת שיעורי הבית, ובעיקר בפיתרון בעיות במתמטיקה, מקצוע שאהב ביותר. כעבור שנת לימודים בישיבה החליט להמשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון. כל מאמצי השכנוע של מנהלי הישיבה ושל חבריו, שלא יעזוב את

הישיבה, עלו בתוהו והוא עמד על דעתו ועזב. בזמן שלמד בבית־הספר התיכון עסק הרבה בג׳ודו, אך השיג רק חגורה צהובה (דרגה נמוכה יחסית), משום שהקדיש זמן רב ללימודים ולא התפנה לעסוק הרבה בספורט. כן שיחק בכדורגל ובתקופה שלמד בישיבה היה חבר בקבוצת הכדורגל של כיתתו. משה ניחן בכושר גופני מעולה ובמרץ רב. הוא אהב להיות מעורב בפעולות השונות בבית־הספר ותמיד היה מוכן לעשות ולפעול. מעולם לא סירב לעזור כשביקשוהו, ובכל מקום חיפש אתגרים והצטיין בכל תחום שעסק בו. רגיל היה להיאבק על דעותיו ולרוב הצליח לשכנע את בני שיחו בצדקתו. משה שאף ללמוד הנדסת מכונות בטכניון ותחילה חשב לעשות זאת במסגרת העתודה האקדמית, אך בסופו של דבר החליט לשרת בצבא לפני שימשיך בלימודיו.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב כרובאי בגדוד צנחנים. לחברו סיפר, שהאימונים קשים, אך ברצון חזק אפשר להתגבר על הקשיים ועל הסבל. הוא התגאה שניתן לו להפעיל מקלעון וקיווה לעבור קורס מ״כים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה משה ביחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973) נפגע משה מכדור בראשו ונהרג בקרבות ״החווה הסינית״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה ופרוכת לבית־כנסת.

עוזרי, שמואל

שמואל, בן ראומה ושלום, נולד ביום כ״ט בתמוז תשי״ג (12.7.1953) בירושלים, כאשר משפחתו התגוררה במושב צלפון, ליד רמלה. את חינוכו היסודי קיבל בבית־הספר הממלכתי־דתי ״מתתיהו״ בצלפון, והשלים את לימודיו עד כיתה י׳ בבית־הספר ״אבן העזר״ שליד מושב נחם. אחרי־כן עבר לרמלה, שם למד ועבד בנגרות. שמואל היה נער שקט, נעים הליכות, אהוב מאוד על בני משפחתו ומקובל על חבריו. ידוע היה כאוהב טבע ואדם. לא אחת נראה מטייל עם בני אחיו הקטנים, משחק אתם, או מסייע לשכנים בעבודות משק דחופות. גם להוריו היה לעזר רב בפיתוח המשק. הייתה לו תחושת אחריות גדולה ובחריצות רבה הקדיש מזמנו לייעול ולשיפור שיטות העבודה במשק. לאחר שהתגייס לצבא נהג לבוא הביתה ולעזור בעבודה. בשל בריאותו הלקויה של אביו, נפל חלק מהעול על שכמו הצעיר, והוא נשא אותו באהבה. בשעות הפנאי היה מבלה במחיצת חבריו בהאזנה למוסיקה, או בשיחת רעים, שבדרך כלל נסבה על שאלת טיפוח דור ההמשך במושב. סיפרה אחותו שושי: ״שמוליק תמיד הבטיח לי שבחתונתי ילבש חליפה לבנה, אך את מועד החתונה אחר בשנה. הוא אהב להקניט אותי ולראותי כועסת, ולאחר מכן היה מיד מתקן את עצמו ומספר לי בדיחות. אי אפשר היה לכעוס על שמוליק. אני ולאה, אחותי הקטנה, נהגנו לכבס לו את בגדיו, דאגנו לו כשם שדואגים לאח הגדול והאהוב,

ושמוליק לא היה כפוי טובה. היה משיב בנשיקות, במתנות ובהפתעות".

שמואל גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחטיבת "גולני", ששנים מאחיו שירתו בה. חבריו ליחידה סיפרו כי שמוליק היה גאה מאוד על שהשתייך לחטיבת "גולני". "תמיד היה מקפיד על הופעתו; מדיו היו מגוהצים, 'יקה', קראנו לו. גם את הנשק צחצח עד כדי ברק. בתנאי שדה, כשהיינו כולנו מזוהמים, היה שמוליק מופיע מבריק, כאילו הוא מתכונן ללכת למסיבה". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו בקו ברמת־הגולן. לאחר שנכבש החרמון על־ידי כוח קומנדו של הסורים, ניתנה פקודה ליחידתו של שמואל לשוב ולכבוש את החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), במהלך ההסתערות במעלה ההר נפגע שמואל פעמיים מרסיסי רימונים ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "שמואל היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; כתב מפקדו: "שמואל נלחם כמי שיודע למען מה הוא נלחם — באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לנו, לחבריו ב"גדוד הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן אח לוחם; הרגשה המלווה בתחושת גאווה, שבחור כזה נלחם בין שורותינו, וכבוד למשפחתו ששכלה בן שכזה".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה, אשר הוכנס לבית־הכנסת במושב צלפון.

עוזרי, שמעון

שמעון, בן יהודית וחיים, נולד ביום י"א בחשון תש"י (3.11.1949), ולמד בבית־הספר היסודי "יבנה" ברעננה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נאלץ לסייע לאביו לשאת בעול פרנסת הבית. אך על אף שעבד קשה, תמיד היה שמח בחלקו, עליז וחייכן.

שמעון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והתנדב לסיירת "חרוב". לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר. הוא השתתף במרדפים אחר מחבלים בבקעת הירדן ובמלחמת ההתשה על גדות תעלת סואץ. באוקטובר 1968 ציין אותו מפקדו לשבח "על התנהגות למופת והגשת עזרה לפצוע, בשעת הפגזת תופת על בסיס טילים בקרבת התעלה, תוך חירוף נפש". ביום העצמאות תשכ"ט נמנה עם מאה החיילים המצטיינים, שנתקבלו אצל נשיא המדינה, זלמן שז"ר ז"ל.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. עם שובו לחיים האזרחיים עבד בחברת החשמל, והממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על מרצו, על דייקנותו ועל שעשה את מלאכתו באמונה, בשקט ובצנעה, ומילא כל שהוטל עליו במסירות רבה. שמעון לא רדף מותרות, אהב את הפשטות, לא היה גאוותן ושנא רברבנות. הוא היה חברותי וידע לכבד את רגשות הזולת. מטבעו היה אוהב אדם ולא מקפיד עם זולתו, ידע לשמוע את דברי חבריו בסבלנות והיה מוכן תמיד לעזור לידידיו, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. חבריו אהבו אותו ואת חוש ההומור שלו, ונהנו מאוד כשנהג להתבדח ולעשות מעשי

קונדס ושובבות. שמעון היה ספורטאי וטיפח את כושרו הגופני, הרבה לשחות בים ולטייל ברגל ברחבי הארץ וליהנות מנופיה ומאתריה. בתחילת 1973 נשא לאישה את חברתו יעל והיה לה בעל מסור ואוהב, כשם שהיה בן נאמן ודואג להוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שמעון ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בשעות אחר הצהרים נפל בקרב בצומת "חיפה" במחנות אבו־סולטן, בגדה המערבית של תעלת סואץ. סיפר מפקדו: "לאחר כיבוש היעד המבוצר "ערל", נשלח כוח לאבטח את הצומת שלידו. בשעת התנועה נפתחה אש חזקה על היחידה. הכוח אגף מימין כדי לטהר את הבונקרים והתעלות מן החיילים המצרים שישבו בהם. בשעת ההסתערות והניסיון לחלץ פצועים, נפגע שמעון בראשו ומת במקום". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. בנו, שנולד לאחר מותו, נושא את שמו — שמעון. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון התנדב לכל פעולה, רץ תמיד קדימה ומוכן היה לתת את הכל למען חבריו".

עופר, יצחק

יצחק, בן חוה ודוד, נולד ביום כ"ט בשבט תש"ח (9.2.1948) בחיפה. הוא למד בבית־ספר יסודי בטבריה, בבית־הספר היסודי של גמנסיה "הרצליה" בתל אביב ובבית־הספר התיכון "רחביה" בירושלים. יצחק, שכונה בפי כל בשם "במבי", היה תלמיד חרוץ וספורטאי מצוין. הוא שיחק בכדורסל בקבוצת הנוער של "הפועל" ירושלים, הרבה לשחות ואהב לשחק בטניס. שנים רבות היה פעיל בתנועת "הצופים", תחילה כחניך וכמדריך, ואחרי־כן כראש גדוד בשבט "מודיעין" של צופי ירושלים. הוא אהב מאוד את הצופיות ואת התנועה והקדיש לה את מיטב זמנו בכל שנות לימודיו, עד גיוסו. יחד עם חבריו אף הקימו להקת זמר של הצופים. יצחק היה בחור חסון ויפה תואר, מקובל מאוד בחברה ואהוב על חבריו. אוהב חיים היה. ידע ליהנות מחייו והיה נעים הליכות וחברותי. מנעוריו ניכר בו שהוא ברוך־כשרונות ובעל תפיסה מהירה, שואף לשלמות בביצוע כל משימה וכל תפקיד שהוטלו עליו, או שנטל על עצמו. בבית הוריו התחנך על ערכים של אהבת העם והארץ, ועשייה למען הכלל ועוד מילדות שאף להיות טייס ולקשור את עתידו בטיס ובחיל האוויר.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והתנדב לחיל האוויר. הוא סיים בהצלחה קורס טיס. אחרי כן שירת בטייסת קרבית של חיל האוויר, שימש מדריך בבית־הספר לטיסה והגיע לדרגת סרן. יצחק בחר בטיס ובחיי הצבא הודות למסורת, לתודעה ולחינוך הלאומי־בטחוני, שספג בבית אבא. הוא מצא את מקומו וחש סיפוק רב במסגרת הצבאית ובחיל האוויר, שהיה בשבילו עולם ומלואו. פעם אמר: "כשאני נמצא באוויר, אני מרגיש כאילו אני נמצא בעולם אחר, בעולם של התרוממות נפש". הוא חש בעוצמה הרבה של כלי־הטיס שהופקדו בידו והיה מלא סיפוק וגאווה על

שנבחר להפעיל מטוסי קרב של חיל האוויר. זמן־מה לפני שפרצה המלחמה החליט ללמוד לימודים אקדמיים ואף התקבל ללימודי המחשב, אך לא זכה להגשים את החלטתו. במלחמת יום הכיפורים לחם יצחק כטייס במטוס "סקייהוק", ויצא לגיחות מבצעיות רבות. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע ונהרג בקרב בשמי רמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח.

דברים לזכרו ולדמותו של יצחק "במבי", פורסמו בחוברת "יזכור" שהוקדשה לזכר חללי שבט "מודיעין" של תנועת הצופים; כן נקראת על שמו חורשה ביער של הקרן הקיימת במודיעים.

עזוז, דוד

דוד, בן לאה ואהרן, נולד ביום י"ז בניסן תש"ה (31.3.1945) בתל־אביב. למד בבית־הספר היסודי "אחד העם" ובבית־ספר תיכון־מקצועי של ערב. ביתו של דוד היה פתוח תמיד לכל אורח, מלא שמחה וצחוק, על אף המצב הכלכלי שלא היה משופר, אך מעולם לא חסר מאומה לילדים. דוד היה שופע שמחת חיים, מלא מרץ, תוסס ותאב תגליות והרפתקאות. בבית־הספר היה תמיד במרכז החברה, ובבית היה מסור מאוד למשפחתו, אהב לעזור ולדאוג לכל ענייני המשפחה. סיפר עליו חברו הטוב חיים: "מרגע שדוד נכנס לכיתתנו, בלט בשלושה דברים: היה לו חוש הומור מופלא, יכולת חיקוי נדירה וגוף בעל מימדים. יחד ביצענו תעלולים ושובבויות, וכל חופשה הפכה בזכותו לחוויה. בחברתו של דוד היו כולם 'מתגלגלים' מצחוק. אחד הדברים החביבים על דוד מילדותו היה לשיר. מאחר שאני ניגנתי, היינו נפגשים לעתים קרובות ומכינים ערבי מוסיקה לכל החברים. לדוד היה חוש צדק מופלג, ותמיד עמד לצד החלשים. לעתים פגעה בו עצמו תשוקתו לצדק, אך הוא לא ויתר. דוד גם היה חבר נאמן. יכולתי תמיד לסמוך עליו. כאשר סיימנו את בית־הספר היסודי, נפרדנו וכל אחד מאתנו הלך לדרכו. דוד החליט ללמוד את מקצוע ליטוש היהלומים. הוא עבד קשה מבוקר עד ערב, עקשנותו לא ידעה גבול וחריצותו הייתה ממש מדהימה. הוא רצה לחסוך כסף כדי לבנות את עתידו. באותה תקופה נקשרנו ביחסי ידידות אמיצים ומבוגרים. אני זוכר מקרה אחד: יום אחד טיילנו שנינו להנאתנו ברחוב, וראינו חבורת פרחחים נטפלת לבחורה. בלי לחשוב הרבה, נחלץ דוד לעזרתה והפרחחים התנפלו עליו. לא אשכח כיצד הפליא בהם את מכותיו, אם כי היו רבים ממנו. וכשהסתיימה הפרשה וכל החבורה התפזרה, חייך דוד אמר: 'אני מקווה שהסיגריות שלי לא התקמטו' ".

דוד גויס לצה"ל במחצית מאי 1963 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס נהגי זחל"ם. ביחידה היה חביב על הכול. גם כאן, כמו בבית־הספר, נודע בתעלוליו ובליצנותו. פעם, בעת מסדר המפקד, איבד את כובעו והניח במקומו ממחטה. כשהגיע הרס"ר לבדיקה, התעוות פרצופו חמור־הסבר וצחוק אדיר פרץ

מפיו ומפי כל החיילים. הרס"ר סלח לדוד לא רק בשל ליצנותו, אלא משום שהיה ידוע כחייל מצטיין ומסור.

במחצית נובמבר 1965 סיים דוד את שירות החובה וחזר לעבוד בענף היהלומים. בטיול שעשה באירופה, הכיר את אשתו לעתיד, רחל. בשנת 1967 נישאו השניים וברבות הימים נולדו ילדיהם – רונן הבכור ואורית, הקטנה ממנו בשנה. במלחמת ששת הימים שירת דוד בחזית הדרום וניצל בנס ממוות, כאשר מטוס יחיד רדף אחריו ואחר חבריו. כשם שהיה בן מסור, כן גם היה בעל ואב למופת. כחודש לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא לשירות מילואים, ונשלח למוצב "מפצח" שעל גדות התעלה. בצהרי יום הכיפורים, דקות אחדות לאחר שחזר מסיור שיגרתי לאורך התעלה, החלו ליפול הפגזים הראשונים על המעוז. אחר כך החלו נסיונות הפשיטה על המעוז. במשך שלושה ימים הדפו לוחמי המעוז את חיילי האויב והסבו להם אבדות קשות. ביום השלישי נפל המעוז. המצרים ספגו אבדות רבות ביום זה, אבל גם כוחותינו שילמו מחיר יקר מאוד. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל דוד בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד היה חייל שקט, אחראי ומסור. הוא גילה אומץ לב בקרב והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת ובה דברים על דמותו של דוד.

עזר, רמי

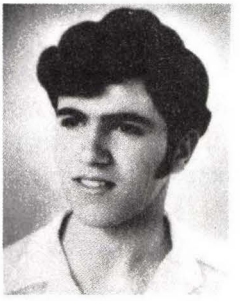

רמי, בן רחל ואפרים, נולד ביום י"ח בטבת תשי"א (27.12.1950) בטבריה. את שבע שנות הלימודים הראשונות השלים בבית־הספר "ממלכתי ו'" בטבריה, ואת הלימודים היסודיים סיים בבית־הספר "רמת הדסה" בטבעון. אחרי־כן השלים את הלימודים התיכוניים בקיבוץ גבעת חיים מאוחד, כשהיה חבר בחברת הנוער של הקיבוץ. תקופת חברותו של רמי בחברת הנוער הקיבוצית השפיעה עליו רבות, ובזכותה למד לאהוב ולהעריך את חיי הכפר והעמל. לכן משהגיע מועד גיוסו לצה"ל, בחר להצטרף לגרעין נח"ל, כדי להמשיך את חייו בקיבוץ אחרי שירותו הצבאי, למרות שהדבר היה כרוך בהקדמת גיוסו בחודשים אחדים.

רמי גויס לצה"ל בספטמבר 1968 והוצב לנח"ל. כשלב ראשון לשירותו הצבאי עשה תקופה של ש"ת מוקדם בקיבוץ גבעת חיים מאוחד. לאחר הטירונות המשיך יחד עם הגרעין שלו את מסלול השירות של הנח"ל ויצא להכשרה חקלאית בקיבוץ מעוז חיים. לאחר תקופת ההכשרה השתלם בקורס צניחה, ואחרי־כן שירת תקופה מסוימת בנח"ל קליה. להמשך שירותו הוצב לחיל השריון, שם השתלם בקורסים למפעילי מרגמות ולנהגי טנק "סנטוריון". בקורס האחרון זכה בציונים טובים מאוד והוסמך כנהג טנק. לסיום מסלול הנח"ל שירת רמי בקבוצת אייל, שאליה יועד הגרעין שלו.

לאחר סיום שירותו הסדיר שוחרר רמי והוצב ביחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות שירות מילואים. הוא חזר להתגורר בקבוצת אייל ולעבוד במשק, וביולי 1973 יצא לטיול ארוך בארצות אירופה, וחזר ממנו לקראת פרוץ מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס רמי ונשלח עם יחידתו לרמת הגולן, שם השתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. בקרב שהתחולל על ציר "פלא" ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו ורמי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

עזרא, יגאל

יגאל, בן דייזי ודוד, נולד ביום כ"ה בכסלו תשי"ד (2.12.1953) בתל־אביב. בהיותו בן שש עברה המשפחה להתגורר ברמת־גן, ושם גם השלים את חוק לימודיו. בבית־הספר היסודי "עמישב" הצטיין בלימודיו, ומוריו אהבוהו. מרגע שידע קרוא וכתוב, החל לבלוע ספרים, עד כדי שיכחת כל אשר סביבו. את לימודיו התיכוניים עשה בבית־הספר המקצועי "אורט", שם השתלם במגמה לאלקטרוניקה, והוענקה לו תעודה טובה, שהבטיחה את המשך לימודיו בטכניון. יגאל היה חבר בתנועת "הצופים" והשתתף בכל פעולות התנועה. כשהיה בן שש עשרה רכש לו אופנוע, בו התהדר בחוצות העיר. באותה תקופה גם נקשר בלב ונפש לנערה, אשר הייתה חברתו עד יום מותו. יגאל אהב מאוד ילדים קטנים, והקדיש שעות ארוכות למשחקים עם אחיו הצעיר ממנו בחמש־עשרה שנה. מאז רכש ידע בחשמלאות, נהג לעבור בין שכניו ולהציע את שירותו, ולעתים היה עוסק בתיקוני אופניים לחבריו בחצר ביתו.

יגאל גויס לצה"ל במחצית ינואר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חרמ"ש ובקורס נהגי "זלדה". במלחמת יום־הכיפורים שירת בחזית הדרום והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), היה בכוח שפרץ את טבעת הכיתור ששם האויב על מוצב החוף. תוך כדי הפריצה, נתקלה היחידה במארב ובקרב שהתפתח נפגע יגאל ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "טוב לבו, יושרו האישי והגינותו, היו לדוגמה ולמופת לחבריו. יגאל היה נאמן לתפקידיו ומילא במסירות רבה את משימתו".

המשפחה הקימה לזכרו קרן מלגות; בעלון שהוציא לאור בית־הספר "עמישב" לזכר נופליו, כלולות השורות הבאות לזכרו של יגאל: "אותו החיוך... צנוע, נחבא אל הכלים היה יגאל. רצונך לדעת מה דעתו? הסתכל בעיניו הנבונות. רצונך לדעת מה חושב יגאל? פנה אליו. שאל אותו. הוא לא יתפרץ. יגאל לא יצעק. אצילות נפלאה

הייתה טבועה בו. אהבתי להביט בבלוריתו השחורה, הצוחקת, בעיניו החכמות המאירות, בפניו – פני ילד".

עזרא, יורם

יורם, בן סביחה ואנואר, נולד ביום ב' בסיון תשי"ד (3.6.1954) באשקלון. הוא סיים ארבע שנות לימוד בבית־הספר "גורדון" באשקלון, וכשעברה משפחתו לגור בתל־אביב, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "התקוה". אחרי־כן עבר לבית־הספר המקצועי "עמל", בו שילב לימודי מכונאות־רכב עם עבודה מעשית ב"מוסך פנחס". הוא היה נער טוב לב, אהב לעזור לזולת ומעולם לא הרע לשום אדם. בזכות מזגו הטוב, אופיו הנוח והחברותי ויחסו לזולת היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מכריו. יורם אהב להאזין למוסיקה ובמיוחד אהב את שירי יהורם גאון. הוא גם אהב מאוד לקרוא ואת רוב עיתות הפנאי שלו היה מבלה בקריאת ספרים.

יורם גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחטיבת "גולני". לאחר שסיים את הטירונות המפרכת, עבר קורס נוסף והיה ללוחם ב"גולני". הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור ליחידתו וכל תפקיד שהוטל עליו, ביצע באחריות, בנכונות ובשלמות. כמו בחיים האזרחיים, גם בצבא היה אהוב על חבריו. הוא היה בעל חוש הומור מצוין ותמיד ברגעי מתח או עייפות, בזמן האימונים הקשים, נהג לספר בדיחות וסיפורים להנאת חבריו ובכך תרם להעלאת המורל. מעולם לא היסס לעזור לחבריו בפלוגה; יתר־על־כן הוא הציע את עזרתו ועשה תמיד יותר מהנדרש ממנו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו של יורם ברמת־הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נשלחה היחידה להילחם בכוח קומנדו סורי, שהתמקם באזור צומת נפח־ווסט. הקרב היה קשה ביותר והלחימה באזור סלעי זה הייתה איטית ומסובכת. הקרב נמשך ונמשך ויורם וחבריו נלחמו מסלע לסלע ומעמדה לעמדה. לאט לאט בלמו את האויב והחלו להדוף אותו אחורה. במהלך הקרב ניסה יורם לשפר את עמדתו וכשקם ממקומו, נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "יורם נפל בקרב נגד כוח קומנדו סורי במרכז הרמה, במלחמה על חיינו בארץ זו. הקרבות בימים הראשונים היו קרבות קשים נגד אויב עדיף, שיצא להשמידנו וכזה היה הקרב עם כוח הקומנדו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

משפחתו תרמה ספר תורה לבית־הכנסת "אליהו הנביא" בשכונת התקוה, להנצחת שמו של יורם ז"ל.

עזרא, רפי

רפי, בן פרחה ואליהו, נולד ביום י"ד באלול תרצ"ו (1.9.1936) בעירק. לפני שעלתה המשפחה ארצה בשנת 1950, למד מספר שנים בבית־ספר עממי בעיר הולדתו. בארץ למד במוסד של "עליית הנוער" בקיבוץ החושלים. בני משפחתו, שהתגוררו בבני־ברק, העניקו לרפי הרבה חום ואהבה והוא גמל להם בכבוד ובהערכה שרחש להוריו ובאהבתו לאחיו ולאחיותיו. הקשר המשפחתי הזה הפך חלק מדרך חייו ושימש לו דוגמה, כשחינך את ילדיו שלו. בגלל המצב הכלכלי הקשה בבית נאלץ רפי לחזור לבית הוריו ולצאת לעבוד כחניך אצל קבלן שרברבות. לא עבר זמן רב והוא נעשה מומחה במקצועו.

רפי גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1955. אחרי שעבר אימון בסיסי, השתלם בקורס נהיגה ובקורס תותחנים ושירת ביחידת תותחנים, עד תום שירותו הסדיר. בתעודת השחרור צוינה התנהגותו הטובה ומסירותו הרבה לתפקידו.

בתחילת אוגוסט 1957 שוחרר רפי וחזר לחיים האזרחיים. הוא המשיך לעבוד במקצוע השרברבות. רפי נשא לאישה את חברתו דינה והזוג הקים את ביתו בבני־ברק. רפי עסק במקצועו ושמו הלך לפניו כמומחה ודינה גידלה את שלושת ילדיהם, שנולדו ברבות השנים. רפי העריץ את ילדיו והעניק להם רוב אהבה. כפעם בפעם היה נקרא לשרת במילואים, לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ולימים עבר קורס והתמנה מחסנאי־פקיד ביחידתו. הוא היה חברותי וחביב, מלא שמחה וידיד אמת לחבריו, תמיד היה יוזם ופעיל במפגשים חברתיים. סיפרה עליו ידידה: "ידיד אמת היה לכולם, אח ורע לכל העולם. את החיוך על הפנים, את השמחה שבלב, לכולם הענקת שווה". בנו אלי בן השתים־עשרה כתב עליו: "אני זוכר את אבא כאיש אשר אהב את החיים. הוא אהב לצאת לטיולים ואהב לרקוד ולשיר. אבא כיבד מאוד את אמא ולבו היה תמיד שלה. כל מי שהכירו אהבו וכבדו". הילדים לא ישכחו את הנסיעות לים, כשרפי דואג למלא את הצידנית בכל טוב, עוד לפני שהעיר את המשפחה. הוא היה שחיין טוב ואהב להתחרות בילדיו ולאמן אותם. הוא לא מנע מהם דבר ואם חשקה נפשם במשהו תמיד מצא דרך להעניקו להם ולהפוך את יומם לחג. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא רפי ליחידתו. הוא עבר את כל שלבי הלחימה בלי פגיעה. ביום ד' בחשון תשל"ד (30.10.1973) כשמיהר הביתה לחופשה מיוחדת, לראות את אשתו ואת ילדיו, פגעה בו מכונית בעת שניסה לעצור רכב בכביש שער־הגיא, ובדרך לבית החולים נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אחים ואחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "אין להעריך את גודל האבדה למשפחה – כן גם במשפחתו הגדולה בצה"ל. זכרו חי בקרב חבריו ומפקדיו ביחידה. רפי התגלה ביחידה כחייל חרוץ ומסור, אשר תרם כמיטב יכולתו לבצוע המשימות שהוטלו עליו. תנוחמו עם שאר אבלי ציון וירושלים"; שר הביטחון משה דיין כתב: "רפי עזרא נתן את חייו למען מולדתו. רפי ז"ל היה חייל מצוין וחבר למופת. כל מי שהכירו – אהבו. זכרו של רפי עזרא הנו קודש, ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

עזריה, ויקטור חי

ויקטור, בן אורייט ויצחק, נולד ביום י״ט באייר תשי״ג (4.5.1953) בטוניס. הוא עלה ארצה עם משפחתו בהיותו כבן שנתיים, בשנת תשט״ו (1955). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממלכתי־דתי ״מימון״ בלוד. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״אורט״ בלוד. כבר בהיותו ילד נתגלו בויקטור כמה תכונות יסודיות: הוא היה ילד חייכני, ביישן ומוכן לעזור לזולת. בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי היה תמיד בין הטובים בכיתה; תמיד ידע את החומר על בוריו ומילא אחר דרישות מוריו, ובניגוד לרבים בני גילו, מעולם לא רב עם איש. בבית־הספר היסודי, שהיה בית־ספר דתי, למד את ערכי הדת והאמונה, ואת מצוות התורה, וקיים אותם בקפידה. למרות שהוריו לא היו דתיים, ובילדותו לא גדל באווירה דתית, הרי מרגע שבחר בדרך זו לא סטה ממנה, ואמונתו הייתה עמוקה ואמיתית. הוא ראה בדת דרך חיים, מערכת מוסרית ושלמות אישית, ולכן דאג תמיד לקיים את כל המצוות. לתפילות היה תמיד מגיע הראשון, ומעולם לא נתפתה לעסוק בעניין אחר על חשבון מילוי מצווה. כחלק מדרך חיים זו היה ויקטור אוהב אדם, שמר על המצוות שבין אדם לחברו, הקפיד שלא לפגוע באיש ותמיד היה נכון להושיט עזרה לכל אדם. משסיים את לימודיו היסודיים בחר ללמוד בבית־ספר תיכון־מקצועי, כדי להשתלם במקצוע, שיכשירו לקראת חייו בעתיד ויספק לו פרנסה. הוא הלך ללמוד במגמה של חרטות בבית־הספר ״אורט״ בעיר מגוריו, לוד. בית־ספר זה לא היה בית־ספר דתי, ולכן מראשית דרכו נתקל שם בפיתויים רבים לשנות ממנהגיו, הן במגעיו החברתיים והן בחיי היום־יום. אולם באמונתו הרבה לא נכנע לשום פיתוי ונשאר אדם מאמין ונאמן לתורה. יחד עם זאת לא התרחק מחבריו ללימודים, שהיו שונים ממנו באורח חייהם, וקנה ידידים ואוהבים רבים. הוא אהב מאוד להאזין למוסיקה, ובעיקר אהב לשיר ולנגן בגיטרה. את ידיעותיו בתחום המוסיקה רכש בכוחות עצמו, אולם תמיד חלם ללמוד שירה ונגינה בצורה סדירה ובהדרכה מקצועית, ואף קיווה להגשים את חלומו זה עם תום שירותו הצבאי.

ויקטור גויס לצה״ל בראשית מאי 1971 והוצב לרבנות הצבאית. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למוסמכים לכשרות, הוצב כסמל דת ומוסמך לכשרות. במסגרת הצבאית המשיך לקיים את כל מצוות התורה, ונשאר נאמן לדרכו הדתית. מסגרת שירותו ותפקידו הצבאי סייעו בידו לשמור על דרכו ולנסות להפיצה בין חיילי יחידתו. בעת חופשותיו מהצבא לא הרבה ויקטור לצאת לבלות, אלא אהב לשבת בחברת ידידיו בביתו, לשוחח ולנגן בגיטרה, לשיר ולשוחח עם חבריו על חוויותיו מהצבא. בעת שירותו כאילו התהדקו עוד יותר קשריו עם משפחתו, שהיו טובים עוד קודם לכן. תמיד היה גאוות המשפחה והבן האהוב שלה, מעולם לא רב עם איש מבני המשפחה ותמיד עזר לכולם. בטוב לבו היה דמות מרכזית בבית. כחייל וכבחור העומד ברשות עצמו, המשיך ויקטור לשמוע בקול הוריו, ובעיקר התהדקו קשריו עם אחיו. הוא הרבה לבלות אתם, שיחק וטייל אתם — ותמיד שאף לחנכם בדרכי הדת. במלחמת יום הכיפורים היה ויקטור בסיני וביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפגע ונהרג בהתקפת מטוסים באזור מחנה

הגידי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.
הוריו תרמו לזכרו ספר תורה.

עזריה, יוסי (יוסף)

יוסי, בן חנה ויצחק, נולד ביום כ״ב באב תש״ז (8.8.1947) בבומביי שבהודו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. בארץ למד בבית־הספר היסודי ״כפר גנים״ בכפר גנים, ובבית־הספר היסודי והתיכון בקיבוץ תל־יוסף. יוסי (שפונה גם יוסק׳ה) היה אהוב על חבריו ועל מוריו בבית־הספר. לדברי מורהו היה נער מלא שמחת חיים וידו הייתה בכול. אחרי שסיים לימודיו בכיתה ו׳, עשה שלוש שנים בתל־יוסף, ואחרי־כן למד מכונאות־רכב, כחניך בבית־הספר המקצועי ״עמל״ ועבד במשך שנתיים במוסך ״דן״ בפתח־תקוה. כשלמד בבית־הספר היסודי היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, ולאחר שחזר מהקיבוץ לבית הוריו, היה מדריך בתנועה. יוסי היה חובב ספורט והתמסר בעיקר לשחייה, ובימי הקיץ שימש כמציל בבריכת ״מכבי״ בפתח־תקוה. הוא אהב אנשים ובעיקר אהב ילדים, ועם כל אדם היה מוצא שפה משותפת. תמיד אהב לצחוק, להצחיק ולשעשע ובכל מסיבה ופגישת־חברים היה הוא הרוח החיה. אהוב היה על מי שהכירו והכול כיבדוהו. מאז ומתמיד תמך יוסי במשפחתו הגדולה ועשה למענה כמיטב יכולתו.

יוסי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״, הוצב כנהג טנק בפלוגה מבצעית בגדוד שריון. הוא השתתף במלחמת ששת הימים כנהג טנק בקרבות בסיני, לחם בגבורה ונפצע קל. אחרי־כן השתתף במבצע כראמה כנהג הטנק המוביל. לדברי מפקדו, היה יוסי מופת למסירות ולאומץ לב בקרב והוענקה לו תעודת הצטיינות על שהציל חיי חבריו ליחידה באומץ־לב ובתושיה. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל בעל כושר ביצוע טוב ולוחם טוב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כנהג טנק בגדוד שריון. אחרי־כן הועבר למפקדת החטיבה ולימים הוחזר לגדוד מבצעי, כנהג הטנק של מפקד הפלוגה. הוא החל לעבוד כמנהל בדיקות קרקע אצל קבלן, התמיד בעבודתו ופועליו העריצוהו. בשנת 1972 נשא אישה והקים בית בישראל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הצטרף יוסי ליחידתו ולחם עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בעת מילוי תפקידו כנהג טנק, נפגע יוסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים ושמונה אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. בתו שנולדה לאחר שנפל, נקראה על־שמו ״יוסית״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״יוסף היה איש צוות טנק מצטיין ואהוב על חבריו ועל מפקדיו״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "מטה יהודה" בפתח־תקוה; בחוברת "לזכרם", שהוציא לאור בית־הספר בכפר גנים לזכר שני תלמידיו שנפלו במלחמה, פורסמה רשימה עליו; אגודת "מכבי" פתח־תקוה קראה על־שמו קבוצת כדורגל של נוער.

עזרן, אברהם

אברהם, בן דדה ומסעוד, נולד בשנת תש"א (1941) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. את לימודיו היסודיים השלים בארץ הולדתו, מרוקו. בתחילה התגוררה משפחתו של אברהם במשק עזר בהרטוב. כעבור זמן עקרה לבית שמש, שם הוסיף אברהם לגור שנים רבות. הוא היה בן למשפחה גדולה, שמצבה הכלכלי לא היה טוב. רוב אחיו היו צעירים ממנו ועד גיוסו לצה"ל עבד יחד עם אביו במשקי עזר, מטעם הקרן הקיימת לישראל, והיה אחד משני התומכים היחידים של משפחתו. משחלה אביו והעבודה קשתה עליו, הפך אברהם למפרנס העיקרי של משפחתו רבת הנפשות. הוא היה בן מסור להוריו ואח דואג לאחיו. תמיד עשה למענם ככל יכולתו, כדי שיוכלו ללמוד והשקיע את כל מרצו בטיפול בענייני הבית והמשפחה.

אברהם גויס לצה"ל באוגוסט 1959 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוצב בתפקיד רץ פלוגתי, ולאחר כשנה הועבר לתפקיד רובאי. במהלך שירותו השתלם בקורסים להשכלת יסוד מטעם צה"ל ובקורס למפעילי מקל"פ, ועמד בו בהצלחה רבה. בהערכת מפקדיו נאמר עליו: "חייל לדוגמה מכל הבחינות; זכה להערכת־יתר מכל המפקדים והחיילים; מילא תפקידו לשביעות רצונם המלאה של הממונים עליו". לאחר פעולות הגמול בתאופיק הוזמן אברהם למשכן נשיא המדינה, אשר שיבח אותו על פעולתו בקרב.

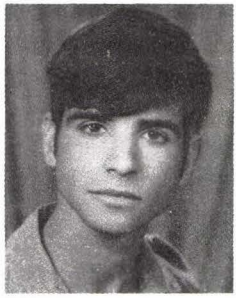
בתום שירותו הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. גם בשירות המילואים היה אברהם חייל למופת. מעולם לא הוגשה נגדו תלונה, אף לא על אבדן ציוד. מעולם לא השתמט מחובתו ותמיד השתדל למלא את תפקידו נאמנה. למרות שפעמים אחדות, כששירת במילואים, סבל מכאבים עזים בגבו, עקב עבודתו הקשה כרצף, לא ניסה להשתחרר או להשתמט ממילוי חובתו. הוא המשיך במילוי כל תפקידיו, למרות הכאב והקשיים וציין מפורשות כי עדיין הוא צעיר ואינו רוצה בחסדים או בהקלות מתוך רחמים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. במהלך הקרבות, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע מירייה צלף. שבועיים ימים היה בגדר נעדר, והחיפושים אחריו התנהלו בגזרה כולה. רק כשלושה שבועות לאחר נפילתו נכזבה תקוות בני משפחתו, שכן גופתו נמצאה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה — עליזה, שלושה ילדים — אירית, אשר וטלי, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "אברהם, שנמנה עם

שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז "חיזיון" שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

הוריו הנציחו את זכרו בתרומת ספר תורה לבית־הכנסת שנהג להתפלל בו.

עטיה, צבי

צבי, בן דינה ויהושע, נולד ביום כ"ד באלול תש"י (6.9.1950) במושב שרשרת. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי האזורי במעגלים, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "בית יהודה" בכפר־מימון, בישיבה תיכונית בצפת ובבית המדרש למורים "ליפשיץ" בירושלים. שנות ילדותו של צבי עברו בקשיים של ראשית שנות החמישים, בעוני ובסבל, אולם הוא היה תלמיד מצטיין וכך דילג על כיתה ה' ונכנס ישר לכיתה ו'. כילד הרבה לעשות מעשי קונדס. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, למד שנה בישיבה בכפר־מימון ושנה בישיבה בצפת, אחרי־כן הוסמך כמורה בסמינר "ליפשיץ" בירושלים. צבי (שכונה בפי רבים מחבריו בשם "צביקה", "קיש" ו"עטיה") היה חובב צילום והרבה לצלם מקומות שביקר בהם. הוא אהב מאוד כדורגל והיה גם משחק וגם צופה במשחקים. הוא הקים קבוצת כדורגל במושב מגוריו וארגן משחקים תלת־חודשיים, עם מושבים אחרים. מאחר שהיה בעל הכרה דתית עמוקה, מעולם לא שיחק בשבת והיה משתדל לשכנע גם את חבריו שלא לשחק בשבת, ולעתים קרובות אף הצליח בכך. היה לו אופי חזק והוא הקפיד על קיום המצוות כולן, ושימש בכך מופת לחבריו. כל דבר עשה ביסודיות, ברצינות ובמסירות. צבי אהב ללמוד, שקד על לימודיו והתעמק להבין כל סוגיה על בוריה. כל עניין שלא היה ברור לו, הפך בו והפך, עד שהגיע לחקרו, שכן תמיד הקפיד לשאוף לשלמות. הוא העריץ את שיטתו של הרמב"ם, רכש את כל כתביו והיה מעיין בהם תכופות. מטבעו היה שתקן, ביישן ונחבא אל הכלים. הוא שנא התפארות, היה טוב־לב, אהב את הזולת והשתדל תמיד לעזור לכל אדם כמיטב יכולתו, ובמיוחד להוריו. לחבריו בלימודים תמיד סייע בשמחה, והיה עושה רבות לצורכי הציבור. תמיד השתדל לעודד את חבריו ואת בני־משפחתו. הוא היה בן מסור ואח דואג ומקור גאווה למשפחתו. היה לו מרץ רב ויכולת ביצוע. תמיד מיהר ומעולם לא בזבז זמנו בבטלה.

צבי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. כאדם שהטיף תמיד למען השירות ביחידות קרביות והתרגש מפעולות מזהירות של צה"ל, התנדב צבי לשרת בסיירת שריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס סיירי שריון ובקורס מש"קי סיור, נקבע תפקידו כרובאי חרמ"ש והוא הוצב למפקדת חטיבת שריון. כעבור זמן הועבר לסיירת שריון ואחרי־כן שירת כמ"כ חרמ"ש בתעוז "טלוויזיה", שעל תעלת סואץ. הוא סיים את שירותו הסדיר כחודשיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. בקיץ תשל"ג למד בקורס הכנה בפיסיקה ומתימטיקה לחיילים משוחררים באוניברסיטת בר־אילן וסיימו בהצטיינות. הוא רצה להיות פיסיקאי והתכונן להתחיל

ללמוד פיסיקה באוניברסיטה. למרות גילו הצעיר, היה עתידו ברור לו. הוא פעל למען הקמת מושב חדש של בני מושבו בפתחת רפיח ועמד לשאת אישה. אמנם ידע שקשה יהיה לו ללמוד וגם לפרנס משפחה, אך נהג לומר שאינו רוצה להיות אב זקן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים החליט צבי להתייצב מעצמו, כיוון שטרם הוצב ביחידת מילואים והבין, שיעבור זמן עד שיקראו לו. הוא השתתף במלחמה בסיני כרובאי חרמ"ש, ולדברי חברו, היה מעודד את חבריו ברגעים קשים, וכדי לחזק את לבם היה נותן להם את נוסח התפילה שלפני היציאה לקרב. רבים ביקשו את עצתו והוא היה להם סמל של עוז רוח ודבקות במטרה. תמיד הצליח לאסוף מניין לתפילה, וכשהפגזות קטעו את התפילה באמצע, היה ממשיך בה אחרי־כן. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), השתתף בקרב הקשה בפאיד, ובמהלך הקרב נפגע הנגמ"ש שלו מטיל וצבי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו הורים, שישה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב שרשרת; כן הוציאה משפחתו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריהם של בני משפחה, של חברים ללימודים ולצבא ושל מדריכיו בקורס ההכנה באוניברסיטת בר־אילן. כמו כן מובאים בחוברת דבריו בשני ראיונות שהשתתף בהם ושפורסמו בעתונות: "שיח חיילים בקו התעלה" ב"ידיעות אחרונות" ו"הם יצביעו לראשונה" מאת נסים משעל ב"הצופה"; בחוברת שהוציאה לאור המועצה האזורית של "עזתה" לזכר חלליה במלחמת יום־הכיפורים פורסמה רשימה עליו; כן פורסמו דברים עליו בספר "עץ חיים", שהוציאה לאור מזכירות איגוד המושבים של "הפועל המזרחי".

עידו, אסא

אסא, בן רחל ואברהם, נולד ביום י' באלול תשי"ג (21.8.1953) בירושלים. למד בבית־הספר היסודי "מגינים" בקרית־חיים ואחר־כך למד בבית־הספר לקציני־ים בעכו. משנתגלה שהפרופיל הרפואי לא יאפשר לו חיי ימאי, המשיך את לימודיו במוסד החינוכי בבית־אלפא. ערב גיוסו לצה"ל היה לחבר הקיבוץ. מסלול לא־שגרתי זה לגבי בן־עיר, מעיד שאסא ביקש חיים שיש בהם טעם של בחירה חופשית. הוא סלד מחיי־עיר, ורגישות רבה לצדק והגינות הנחו אותו. עם המשפחה שמר תמיד על קשר חם, למרות שיצא מהבית בגיל צעיר. הייתה בו אהבה עמוקה לטבע, לנופים, לעולם החי, למרחבים ולשקט. אסא התנדב לפעולות החברה להגנת הטבע, לה הקדיש מזמנו הפנוי. על חוויות מאושרות אלה הרבה לספר, ובטבע מצא גמול ליסורים, שליוו את התגבשות אישיותו המורכבת והרגישה. אם כי נמנה עם ילדי החוץ, השתלב בחיי העבודה והחברה של הקיבוץ. הייתה בו יכולת אינטלקטואלית ניכרת, שנבעה מקריאה רבה, חריפות ביקורתית וידיעה בתחומים רבים, בעיקר היסטוריה ופוליטיקה. בזכות תכונות אלה, וגם בזכות הגינותו החברית, היה מקובל בחברת הנוער כמנהיג טבעי.

אסא גויס לצה"ל בנובמבר 1972 והוצב לחיל השריון, כי לא ביקש קביעת פרופיל רפואי נכון. היה מסור ושקדן, והתקדם במקצועות הטנק, עד גמר קורס מפקדי טנקים ערב מלחמת יום הכיפורים. ערב פרוץ הקרבות נשלח לחזית סיני במסגרת גדוד של חטיבת שריון (כוח עמיר). ביום הראשון למלחמה השתתף גדודו בקרבות בלימה באזור קנטרה, כשנחיתות מספרית והלם טבילת האש נותנים אותותיהם בפיקוד, בכלי־המלחמה ובלוחמים. אחרי שנסיונות ההבקעה למעוזים נמשכו כל הלילה, ניתנה לפנות בוקר הפקודה להיחלץ להתארגנות בעורף. בטנק פגוע, בודד ותועה ברחובות קנטרה נחלץ גם אסא, כשהוא יוזם הצטיידות מטנקים נטושים ועוזר בניווט לילה. ביום השני למלחמה התארגן הגדוד, וביום השלישי נשלח לטהר את הגישה לגשר הפירדאן ולנסות שוב להתחבר למעוזים. ביום זה, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), סמוך לשעה 10.00, בקרב שהתפתח בצמחיית הביצה במבואות הגשר, פגע טיל בטנק של אסא והוא נפגע אנושות. חבריו לטנק פינוהו מיד, אך מאמציהם לא הועילו ובדרך לתאג"ד נפטר. הובא למנוחת־עולמים בבית־אלפא. השאיר אחריו אם, אב, אח ואחות.

קיבוץ בית־אלפא הוציא לאור חוברת לזכר חבריו שנפלו, ואילו פרטי הקרבות בהם נטל אסא חלק מובאים בספר הזיכרון של החטיבה, ומפי חבריו לטנק.

עין־גל, שלום

שלום, בן אסתר ואברהם, נולד ביום ב' בשבט תש"ד (27.1.1944) ברמת הכובש. הוא למד בבית־הספר היסודי בשפיים ובבית־הספר התיכון־חקלאי ברמת הכובש. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, והצטיין במקצועות הריאליים והטכניים. הוא היה פעיל בתחומי החברה והנוער בקיבוצו, רמת הכובש.

שלום גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1962 ושירת בחיל השריון. לאחר סדרה של קורסי יסוד סיים בהצלחה קורס קציני שריון וקורס מפקדי פלוגות והתמחה בתפעול ובפיקוד על סוגי טנקים שונים: 'שרמן', 'סנטוריון' ו'פאטון'. במהלך שירותו בצה"ל שימש בתפקידים רבים, החל במ"מ טנקים, סמ"פ ומ"פ, וכלה בסמג"ד ביחידות שריון שונות. כמו־כן נשלח להשתלמויות בחו"ל מטעם צה"ל. אחד מהישגיו הגדולים של שלום היה במלחמת ששת הימים; אז שימש מפקד פלוגת טנקי 'פאטון', שהיו באותו זמן טנקים חדשים בצה"ל. הוא היה מפקד הפלוגה המובילה בחטיבה, שפרצה את מערכי המצרים ביום הראשון של המלחמה. פלוגתו של שלום הסתערה בפיקודו דרך מערכי המצרים, גברה על פלוגת טנקי 'סטאלין' כבדים והשמידה אותם, ובכך הכשירה דרך ליתר יחידות השריון של החטיבה. בניהול אותם קרבות נקט שלום יזמה, מהירות פעולה, אומץ־לב ותושייה, שבזכותם צוין לשבח. על היום הראשון הזה ב'מלחמתו של שלום' אמר האלוף ישראל טל: "המהלך שלו, עם פלוגה בודדת, תרם מבחינה אופרטיבית תרומה אדירה להכרעת כל המערכה הזאת של היום הראשון".

אחרי שתמה מלחמת ששת הימים התנדב לשירות בצה"ל ובהמלצת מפקדיו חזר לשירות קבע כמפקד בגייסות השריון והגיע לדרגת רב־סרן. שלום היה קצין ומפקד מעולה, מאותם מפקדים שסמכותם הפיקודית היא טבעית ויונקת את תקיפותה מאישיות מיוחדת במינה, ששפעה ביטחון, רצינות, שיקול־דעת ותעוזה, ורמה מקצועית מעולה. הוא היה קצין מסור, שדאג לפקודיו והיה נאמן למפקדיו. שלום היה קצין קבע בצה"ל, שהצטיין בתפקידיו בעת מלחמה ובעת שלום ורבים ניבאו לו עתיד של מפקד בכיר בגייסות השריון.

זמן קצר לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים השתחרר כדי ללמוד לימודים קדם־אקדמיים בטכניון. חבריו לספסל הלימודים שיבחו את צניעותו — מעולם לא סיפר להם, והם לא ידעו, כי היה קצין רב־מעללים, בעל אותות ומכתבי הצטיינות והוקרה. הוא שקד על הלימודים והיה אהוב על חבריו ועל מוריו. בתקופת מלחמת יום הכיפורים היה שלום סמג"ד בגדוד טנקים. כאשר פרצה המלחמה גויס ובדרכו להצטרף ליחידתו בדרום נהרג בתאונת דרכים ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת הכובש. השאיר אחריו אישה והורים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין, כי שלום היה קצין מסור, מנוסה, בעל מקצוע מעולה, אמיץ, שקול, בעל תפיסה טקטית ושליטה, אהוד על כולם.

דברים לזכרו פורסמו בחוברת, שהוציא לאור הטכניון בחיפה לזכר תלמידיו שנפלו בקרב.

עיני, אורי

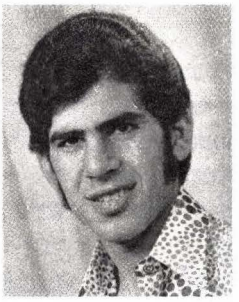
אורי, בן חתון ז"ל ואליהו, נולד בשנת 1936 בעיראק, ועלה ארצה בשנת תש"ט. הוא השלים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים בקיבוץ מעוז חיים. אורי נולד למשפחה ברוכת ילדים ועיקר הטיפול בו היה נתון בידי אחותו. כשהיה ילד הרבה לחלות, ודאגת כל המשפחה הייתה נתונה לו; אולם משגדל מעט התחזק, והפך ילד חסון ובריא, עליז ומאושר תמיד. מילדותו ניכר בטוב לבו הרב ובנכונותו לעזור לכל אדם, עד כמה שכוחו עמד לו. תמיד ידע להיות מרוצה ולמצוא את הטוב והחיובי בכל דבר. מעולם לא היו לו הרבה צעצועים והוא ידע להמציא משחקים מכל מיני "מציאות" שמצא בבית. כך תמיד היה עסוק עם עצמו ומעולם לא השתעמם. אורי היה מלא מרץ ולא היה מסוגל לשבת בשקט, בלי להתעסק במשהו. הוא אהב חברה ותמיד אפשר היה למצוא אותו משחק עם חברים, משעשע גם אותם במשחקי חברה. כשהיה כבן עשר עלה ארצה לבדו במסגרת עליית הנוער. עלייתו ארצה הייתה רצופת הרפתקאות: תחילה נסע במסגרת קבוצה, אולם במהלך הדרך נתפש ונחבש. לאחר ששוחרר המשיך את הדרך לבדו, בכוחות עצמו. בארץ החליף את שמו מג'מיל ל"אורי", ביזמת אחותו הבכירה, שכבר גרה בארץ. היא בחרה בשם זה לציון האור שהפיץ סביבו בכל מקום שהלך. אורי ואחיו התאום נשלחו להתחנך בקיבוץ מעוז חיים כילדי חוץ. את חופשותיו היה

מבלה בבית אחותו בשדות ים. במשך השנים נקשרו האח והאחות בקשרי אהבה וקרבה עמוקים, בעיקר משום שהיא הייתה לגביו עיקר המשפחה. אורי ידע להסתפק במה שיש לו — תמיד חייך ומעולם לא התלונן. הוא הצליח למצוא את מקומו בכל חברה, ולהיקלט יפה גם בקרב בני נוער שמנהגיהם היו זרים לו מתחילה. בקיבוץ מעוז חיים היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד". את זמנו הפנוי בקיץ אהב לבלות בשחייה, אך השתדל בעיקר לפתח את כישרונותיו בתחום עבודת הכפיים. הוא הרבה לעסוק בעבודה בעץ, ויצר דברים יפים מאוד. בתקופת הלימודים בבית־הספר עבד בענף המטעים. זמן־מה לפני מועד גיוסו לצה"ל נשלח פעם לעבוד במקום קרוב לירדן ונפצע שם מיריות שנורו מעבר לגבול. עקב פציעתו נדחה מועד גיוסו, והוא גויס לצה"ל אחרי שגויסו בני קבוצתו. משהבריא הלך למלא חובתו מתוך רצון טוב ואמונה עמוקה בצורך בשירות וביכולתו לתרום במסגרתו.

אורי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1957 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים לנהגי טנקים ולמפקדי טנקים, הוצב תחילה בתפקיד נהג טנק ואחרי כן בתפקיד מש"ק טנק "שרמן". במהלך האימונים בצבא נפצע שנית, אך הדבר לא פגם ברוחו הטובה ובנכונותו לעשות מלאכתו באמונה.

בתום שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. אורי השתחרר מצה"ל זמן־מה אחרי רוב בני גילו, ומשחזר לקיבוץ מעוז חיים, כדי להתחיל בחייו האזרחיים, נתקל בקשיי קליטה, משום שרוב חבריו האחרים כבר מצאו את מקומם בקיבוץ. במשך שנה ניסה בכל זאת לבנות את עתידו במסגרת הקיבוץ, אך לבסוף החליט לנסות דרך אחרת. בכאב רב ובצער עמוק עזב את מעוז חיים ויצא לעיר. מיד עם בואו לעיר ביקש לצאת לעבודה ובהיותו אדם חרוץ ואחראי, לא התקשה למצוא מקום עבודה. הוא התקדם יפה בעבודתו, ועד מהרה מונה מנהל עבודה ב"קידוחי יהלום". בשנת 1963 פגש בפני ונשא אותה לאישה. יחד הקימו בית חם, שהשמחה והאושר שרו בו תמיד. אורי היה מסור ביותר למשפחתו, גם לאשתו ולילדיו וגם לבני משפחתו הרחבה יותר, ותמיד עזר וסייע לכל מי שנזקק לעזרה. הוא עזר לאנשים זרים, וקשריו עם כל מכריו וידידיו היו הדוקים ויפים. במלחמת ששת הימים השתתף אורי בקרבות ברמת הגולן. שנים רבות שמר על קשרי רעות עם משפחות חבריו, שנפלו במלחמת ששת הימים. במלחמת יום־הכיפורים הצטרף אורי ליחידתו, שנשלחה לרמת הגולן. בקרב שריון שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) באזור אל על, נפגע הטנק של אורי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים — רונן, עינת ומירב — אב, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

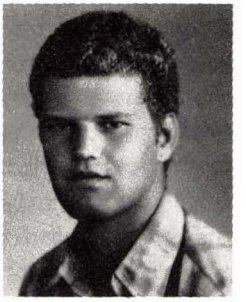
עמדי, יורם

יורם, בן רבקה ונחום, נולד ביום י״א באלול תשט״ו (29.8.1955) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על שם אוסישקין בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי ״אורט״ בירושלים במגמה של מסגרות. יורם היה בן שכונה נחשלת בירושלים, שלא היו בה הרבה נערים לומדים. עמדו בפניו פיתויים רבים לבילוי, לעבודה שכסף כיס בצידה ואף לחיי פשע – אולם יורם, הודות לכוח רצונו העז ולאמונתו העמוקה בדרך הישרה, הצליח לשמור על חיים מהוגנים, לימודים סדירים ואורח חיים של נער שומר חוק. שאיפתו להגיע לעתיד טוב ומבוסס ולהצליח להיבנות בכוחות עצמו הדריכה אותו בבחירת דרכו ואורח חייו. דרך חיים זו לא גרמה לו להינתק משאר נערי השכונה, והוא התיידד עם שכניו ועם בני גילו. היו לו חברים רבים בשכונה, והוא שימש להם דוגמה ומופת בהתנהגותו. גם מבוגרים וגם צעירים ראו בו דוגמה לחיקוי ועדות לאפשרות להצליח בחיים גם כשהתנאים אינם טובים ביותר. אמונתו בדרך שבחר לעצמו הובילה אותו ליצירת קשרים עם בני שכונתו שהדרדרו אל הפשע, והוא ניסה לעודד אותם, לקרב אותם ולעזור להם לעלות על דרך הישר. הוא היה חניך בית־הנוער בשכונתו וראה בו את ביתו השני. הוא היה מבלה בבית־הנוער יום יום, ותורם לו כמיטב יכולתו. הוא גם ראה בבית הנוער מסגרת שיש בה כדי לעזור לאלה שסרו מדרך החוק, ולכן ניסה לקרבם אל הבית ואל הפעילות שקוימה בו. יורם אהב מאוד לעסוק בפעולות ספורט, ואף הצטיין בכך – בעיקר במקצועות הכדורגל והכדורסל. בפעולתו בבית הנוער התגלתה תכונה נוספת שלו – נטייה וכישרון בתחום עבודות אמנות. בעיקר עסק בעבודות־יד מקרמיקה, מעור ומנחושת, ויצירותיו היפות מעטרות את קירות בית הנוער. את מרבית זמנו הפנוי בילה בעשייה מתמדת – בתחומי האמנות והספורט, בתחום הפעילות החברתית בבית הנוער ובתחום העזרה בבית. בבית־הספר היה תלמיד מצטיין. על הישגיו בבחינה במקצוע המסגרות הוענקו רק לו פרס, ספר של חיל האוויר, ותעודת הצטיינות, חתומה על־ידי הבוחנים. עם סיום לימודיו התיכוניים ולקראת גיוסו לצה״ל, החל יורם לעבוד במסגרות, בעיקר משום שרצה להשתלם באופן מעשי במקצוע, שיוכל לפרנסו בעתיד. הוא החל לעבוד בבית־החרושת ״פרידמן״ והצטיין בעבודתו.

יורם גויס לצה״ל במחצית מאי 1973 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לנהגי זחל״ם, הוצב כנהג משאית ביחידת שריון. במלחמת יום הכיפורים השתתף יורם בקרבות הקשים שהתחוללו בסיני, במאמץ לבלום את התקפות המצרים. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה באזור ״מצמד״, ליד הגשרים שעל גדות תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

עמידן, בועז

בועז, בן דבורה ונפתלי, נולד ביום ט"ז בתמוז תשי"ד (17.7.1954) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "אורנים" ברמת־אביב, שמה עבר מבית־הספר "מגן" במעוז־אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־עירוני ד' בתל־אביב. בתקופת לימודיו היסודיים היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ברמת־אביב. כעבור זמן היה חבר ב"הפועל" רמת־אביב. אחת מאהבותיו הגדולות של בועז היה הים. הוא אהב את מרחביו, את השחייה ואת הבילוי על חוף הים. אולם אלה לא ספקו את אהבתו לים, והוא הרבה לשוט במרחביו. בועז אהב את הטבע ואת הארץ, והרבה לטייל בה לאורכה ולרוחבה. מלבד אלה אהב גם את הרכיבה, והצליח למצוא גם לזאת פנאי. הוא ידע להיות חבר טוב, ויותר מכל אהב את חבריו ואת הפעילות החברתית המשותפת אתם. בפעילות זו הצטיין בחריצות ובנכונות לעזור, גם בביצוע משימות למען הכלל וגם במתן עזרה לכל אחד מחבריו, כך קנה לו חברים ואוהבים רבים, שהיו נאמנים לו – והוא היה נאמן להם. מראהו החיצוני – שיערו המקורזל, עיניו הירוקות, העירניות, וחיוכו הביישני – משך את לבן של הבנות והן העריצוהו. בועז מעולם לא התאמץ להתבלט בחברה – הוא בלט בה באופן טבעי, מכוח הופעתו, אישיותו ותגובותיו הכנות. הוא נהג פשטות בכל דרכיו ומעולם לא התנשא. עליז ורגיש היה, ותמיד ידע לעשות הכל בטבעיות, ללא משחק וללא העמדת פנים כדי לעורר רושם. הוא האמין במה שעשה וכוחו היה בשלמותה ובאמינותה של אישיותו. מעולם לא בזבז זמנו לריק וידע לנצל כל רגע לעשייה, גם למען עצמו וגם למען זולתו, מתוך הסתפקות בהישגיו. הוא ידע להפיק את הטוב והמהנה מכל דבר ומכל מצב. הוא ידע לקדם כל דאגה, כל בעייה או חשש מתוך אמונה ביכולתו של אדם לעמוד בכל התלאות בכוח רצונו ובכוח אמונתו. לכן כמעט מעולם לא ראוהו חבריו עצוב. תמיד היה עליז, שמח וטוב־לב. שתי התכונות שהנחוהו בדרך חייו היו הכנות והאהבה לזולת – אהבה שיסודה בנכונות לתת ולעשות למען הזולת ככל יכלתו. בבית־הספר לא היה חסיד גדול של הלימודים הסדירים בין כותלי הכיתה, ותמיד העדיף את השהייה בחוץ, באוויר החופשי, בטבע, ובעשיית דברים שנראו בעיניו חשובים יותר, גם למען עצמו וגם למען הכלל.

בועז גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972. בראשית דרכו הצבאית הייתה דעתו ברורה והחלטתו נחושה להתנדב לסיירת "גולני". לאחר שנפגע ברגליו, ובשל כך הורד הסיווג הרפואי שלו, הוצב לחיל האוויר ונשלח לאבו־רודס. אולם בהיותו שם שאף וקיווה כל הזמן לחזור ליחידה קרבית, שכן ראה בשירות ביחידה קרבית גם מילוי חובה באורח מושלם יותר וגם אתגר אישי גדול יותר ודרך נכונה יותר למצוי יכולתו ולהעשרת אישיותו. במלחמת יום־הכיפורים שירת בועז ביחידתו, שהייתה מוצבת באבו־רודס בסיני. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע בועז ונהרג בהפצצת מטוסי האויב על בסיסו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים וידידים על דמותו ועל פועלו בתקופות חייו השונות; זכרו של בועז הונצח גם בבית־הספר התיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב, שם למד וכן במצבת זיכרון לזכר הנופלים מבני מעוז־אביב, במעוז־אביב; ההנהלה, המורים והעובדים בבית־הספר ״בר כוכבא״ בתל־אביב, מקום שם עבדה אמו כמזכירת בית־הספר, נטעו לזכרו של בועז חורשה ביערות בקוע.

עמיחי (חיימוביץ), אבינעם

אבינעם, בן לאה ושלמה, נולד ביום י״ד בניסן תש״ה (28.3.1945) בכפר עציון. את לימודיו היסודיים התחיל בבית־הספר ״תחכמוני״ בבת־ים וסיים בבית־הספר ״יבנה״ ברמת־גן. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון עירוני־דתי ב׳ בתל־אביב וסיים את לימודיו בישיבה־יוניברסיטי בניו־יורק. אבינעם בילה את שלוש שנות חייו הראשונות בחברת ילדים מאושרת, בנוף הררי קסום בכפר עציון, שהוריו היו מראשוני מיסדיו. עם נפילת הגוש המשיכו הילדים לשמור על קשר ביניהם, וחלמו על שיבה לכפר עציון. אבינעם עבר לגור עם משפחתו ברמת־גן, ומלבד קשריו הממושכים עם חבריו מהכפר, קשר קשרים חדשים עם חברים־שכנים. כילד אהב אבינעם את הבדיחה, את המשחק ואת מעשי המשובה, אך תמיד עשה הכול בתמימות, ללא כוונה להרע. למרות שובבותו בבית־הספר וחוש ההומור שלו בכיתה, ולמרות שלא הקדיש זמן רב ללימודים, היה אבינעם תלמיד טוב. הוא היה חבר בתנועת הנוער הדתית ״בני־עקיבא״, בה נמשך פיתוח הכרתו החלוצית, שנטעו בו הוריו. למרות שהתגורר בעיר ראה את עצמו כ״קיבוצניק בדרך״, וחיי העיר לא נראו לו. בהיותו כבן שש־עשרה נסע עם הוריו לארצות הברית, שמה יצאו בשליחות. היה זה משבר קשה לאבינעם, שנאלץ להינתק מחבריו בארץ, ושלא אהב את אורח החיים האמריקני. בשל החלפת בתי־הספר, לא סיים אבינעם את לימודיו באותה שנה שסיימו שאר בני גילו, והיה עליו לדחות את גיוסו בשנה. אולם רצונו העז לצאת עם חבריו לקבוצה לשרת בקיבוץ במסגרת הנח״ל, דחף אותו להשלים בחמישה שבועות את לימודי הבגרות ולסיים בהצטיינות. הוא חזר ארצה בזמן והתגייס עם שאר בני קבוצתו, כשמשפחתו נשארה עדיין בארצות הברית.

אבינעם גויס לצה״ל בסוף ינואר 1962 במסגרת הנח״ל הדתי, יחד עם חבריו הוותיקים מהכפר. כחלק ממסלול הנח״ל היו אבינעם וחבריו בשל״ת בקיבוץ שדה אליהו, אך אבינעם לא מצא שם את מקומו. שדה אליהו היה משק מבוסס, ואבינעם לא ראה בו אתגר. הוא רצה לבנות בכוחות עצמו. אבינעם הוצב לשרת בחיל הרגלים ביחידת צנחנים, ולאחר הטירונות השתלם בקורסים לצניחה ולמ״כים חי״ר. עם סיום קורס המ״כים הוצע לו ללכת לקורס קצינים, אולם אבינעם בחר להמשיך לשרת במסגרת יחידתו כסמל מחלקה. במשך הזמן מונה אבינעם, שכינויו בצבא היה ״פחפח״, לרס״פ, ובתפקידו זה שמר על סדר ומשמעת ביחידה. הוא עשה זאת

באמצעות שכנוע ומילה מבדחת, במקום הצעקות והעונשים המקובלים. בתקופת שירותו הסדיר השתתף אבינעם במלחמה במסתננים.

בתום שירותו הסדיר נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. עם צאתו לחיים אזרחיים החל אבינעם ללמוד הנדסת מכונות בטכניון. במשך כל שנות לימודיו חלם על היום שלא ישב רכון על שרטוטים, אלא ילבש סרבל ויצא לעבוד. כשפרצה מלחמת ששת הימים הצטרף אבינעם אל יחידתו ויחד עם חבריו לחם לשחרור ירושלים, ואחרי־כן לשחרור כפר עציון. וכשהפך החלום הישן לחזור למקום הולדתו למציאות — הפך כפר עציון למרכז חייו. אבינעם הצטרף אל חבריו כדי להקים מחדש את ביתם שחרב. בתחילה חשב אבינעם להמשיך את לימודיו בטכניון כחבר קבוצה, אך עם הגיעו לכפר עציון מצא פורקן למאוויו בעבודה השוטפת במשק, והוא ויתר על המשך הלימודים והתמסר לחיי הכפר. עיקר פעולתו במשק הייתה במפעל המתכת, שם הצטיין ביכולת טכנולוגית ובכושר ניהול. הוא השקיע את כל זמנו בעבודה, ועשה הכל כדי להוביל את המפעל להישגים. במשק הפך אבינעם ל"פותר בעיות קבוע" בכל הקשור למערכת החשמל, תיקון מכונות ומכוניות — תמיד נכון לעזור, הן בעבודה והן בחיי היום־יום של חברי הקבוצה. אף שהתרחק מעסקנות היה אבינעם ער לבעיות הקבוצה ולמתרחש בה, והיה פעיל בליבון בעיות החברה. לנגד עיניו עמדו תמיד הצרכים הטבעיים של האיש החי במשק. הוא אהב את השיחה הקלה והתבטא בהערות ובבדיחות הדעת, אולם מתחת לקליפת הקלילות וההופעה המחוספסת התגלתה נפש רגישה ושכן מוח חושב ומעמיק. אבינעם שאף ליסודיות. לחקירת כל דבר עד סופו ולראייה למרחוק, תכונות שהביאו אותו למחשבה מקורית ומעמיקה, בלי לקבל דברים כפשוטם. היו לו דעות רציניות למדי בענייני העולם, המדינה והחברה, אך הוא העדיף את הגישה העקיפה, האנושית והחיה, על פני התבטאות בפומבי. כשדיבר בלטו יושרו וכנותו של אבינעם, שאמר תמיד את אשר בלבו, ולא ניסה להתבלט או למשוך תשומת לב. בעיקר ראה אבינעם בעשייה ערך כשלעצמו, היא הייתה העיקר, ובה מצא את סיפוקו האישי. תכונותיו הפכו אותו למוקד בחיי הכפר, ורכשו לו חברים רבים. גם בהיותו רחוק מבית הוריו לא נותקו קשריו של אבינעם עם משפחתו. יחסיו עם הוריו היו חבריים, כמעט ללא מחיצות, ונשמרו לאורך כל שנות חייו, גם כשהקים לו בית בכפר עציון. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973), ממערב לתעלת סואץ, נפגע אבינעם בעת לחימה בקומנדו המצרי. הוא נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר עציון. השאיר אחריו אישה — סנדי, ושלושה ילדים — אורית, רוני בת־ציון ולוי יעקב, שנולד ימים ספורים לפני מלחמת יום־הכיפורים, ואבינעם לא הספיק להשתתף בטכס הכנסתו בבריתו של אאע"ה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

לאחר מותו הוקדשה חוברת "במחננו", חוברת קבוצת כפר עציון, לזכרו של אבינעם, ובה דברי חברים על דמותו ועל פעלו; ביטאון הקיבוץ הדתי "עמודים", פרסם רשימה לזכרו של אבינעם; מפעל המתכת בכפר עציון, שאבינעם ניהל אותו, טבע לזכרו תבנית נוי ובה דוגמאות של החלקים שייצר המפעל במסגרת פרויקט ראשון שאבינעם תכנן וביצע.

עמיחי (צ'יפרוט), ניסים (ודרי)

ניסים, בן קדן ושבתאי, נולד ביום ב' באלול תש"ה (11.8.1945) באיזמיר שבתורכיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ט (1949). הוא למד בבית־ספר בבת־ים, שם השתקעה משפחתו. ניסים ובני משפחתו נתקלו בתחילה בקשיי קליטה, אולם הוא הצליח להתאקלם עד מהרה בחברת בני גילו והיה הרוח החיה בחבורת הצעירים בשכונת מגוריו. מטבעו היה נער עליז והשתתף במעשי הקונדס ובתעלולים של בני הנעורים, אך יחד עם זאת ידע לנהוג רצינות ובגרות, כשהיה צורך בכך. לאחר שסיים את לימודיו יצא לעבוד כדי לסייע למשפחתו. ניסים היה חבר בתנועת "הצופים" ויחד עם חבריו לגרעין הצטרף לקיבוץ בית־העמק. הוא מצא את מקומו בקיבוץ, אהב את עבודתו והשתלב באורח החיים המיוחד. הוא החל לעבוד במוסך לתיקון טרקטורים ואחרי־כן עבר לעבוד במסגריה. הוא עבד במסירות ובחריצות וחבריו מעידים כי נהג להשכים קום והגיע למקום העבודה בבוקר, לפני כל העובדים האחרים. הוא היה זריז בעבודתו, שפע מרץ וחיוניות, הקפיד על שמירת הסדר ודרש שלמות בביצוע. בעבודתו שילב רצינות ויסודיות עם חוש הומור ובכך השרה אווירה נעימה וחברית סביבו.

ניסים גויס לצה"ל בסוף יולי 1963 ויחד עם חבריו לגרעין מתנועת "הצופים" הצטרף לשורות הנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתתף בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי־צנחן. כמו כן השתלם בקורס למפעילי מקלעים כבדים ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. ביחידתו נחשב חייל ממושמע שמילא בדייקנות ובשלמות את כל אשר הוטל עליו לעשות. מאחר שהיה בעל כושר גופני מעולה התנדב תמיד לכל משימה שדרשה כוח פיסי. למרות שלא אהב את חיי הצבא, יצא ברצון לכל משימה והיה לוחם מעולה, אמיץ־לב וקר רוח.

במחצית נובמבר 1965 שוחרר ניסים מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. ביחידה זו היה נקרא לתקופות מילואים ועמה השתתף בקרבות לכיבוש רמת הגולן במלחמת ששת הימים. כמו־כן השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ובפעולות נגד מחבלים בבקעת הירדן.

לאחר השחרור, וכיוון שידע כי יפנה לחיי קיבוץ, יצא לשנת עבודה בעיר ואת משכורתו נתן למשפחתו. לימים נשא לאישה את חברתו לקיבוץ, עמירה, והקים עמה קן משפחה חם. ברבות הימים נולדו בנו אילן ובתו גליה והוא היה להם אב מסור ואוהב. יחד עם זאת שמר גם על קשר הדוק עם בני משפחתו שבעיר. הוא היה בעל לב מבין ונפש חפצה, שחברים רבים באו אליו כדי לשאול בעצתו ולספר לו על לבטיהם. ייחודו היה באהבת האדם שבו ונכונותו לעזור לכל אדם בחפץ לב. את שעות הפנאי שלו הקדיש לעיסוק בתחביביו הרבים. הוא אהב לצייר והתעניין בפיסול ובמלאכת יד. להנאתו יצר חפצי נוי, רהיטים וכלי בית. הוא אהב להאזין למוסיקה, נהנה ממוסיקה ספרדית ובעיקר משירים ופזמונים עבריים, ששר הזמר האהוב עליו – יהורם גאון. ניסים היה ספורטאי נלהב, הצטיין במשחק הכדורגל והשתתף

במפעלי ספורט עממיים כדוגמת צעדת ארבעת הימים. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973), יצא ניסים עם מחלקת ההנדסה למשימה קרבית באזור חאן־ארנבה. תוך כדי תנועה נפגע הזחל״ם שלו פגיעה ישירה מאש האויב וניסים נהרג יחד עם כל הלוחמים שבזחל״ם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית העמק. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״ניסים ז״ל שירת בגדוד צנחנים של חיל הרגלים. הוא היה חייל מסור, חבר מצויין ואהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

חבריו לקיבוץ הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו.

עמיצור, חנניה

חנניה, בן שרה ושומריאל הכהן, נולד ביום ח׳ בתשרי תשי״ג (27.10.1952) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יסודי התורה״ בשעריה, ובתום שמונה שנים למד שנה אחת בישיבה, ואחרי־כן סיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה של מסגרות מכנית בבית־הספר התיכון־מקצועי ״עמל״ בפתח תקוה. תלמיד חרוץ ונער מוכשר היה חנניה. כבר בבית־הספר היסודי ניכר בשקדנותו ובשאיפתו להוסיף דעת. שעות רבות השקיע בקריאת ספרים ובאיסוף מידע בנושאים שעניינו אותו. הוא היה חביב על מוריו והסב נחת להוריו בהישגיו הטובים בלימודים. את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״עמל״ סיים בהצטיינות, ושאב סיפוק רב מן העובדה, שקנה ידע בתחומים רבים וגם רכש מקצוע לעתיד. חנניה היה חברותי ופעיל בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ בעיר מגוריו. הוא השתתף במסעות ובטיולים בכל רחבי הארץ, ותרם להצלחת מפגשים ואירועים מיוחדים שערכו חבריו. בשעות הפנאי הרבה לעסוק בספורט. הוא התאמן בג׳ודו ובקראטה וזכה ב״חגורה ירוקה״. האמרה ״נפש בריאה בגוף בריא״ הייתה לו מופת. לאחר יום של לימודים ועזרה בבית, נהג להתעמל ולהתאמן ובשעות הערב היה קורא ספרים ולומד אנגלית בעצמו. נער שקט וצנוע היה, ומשום שלוותו ורוחו הטובה נעים היה לאנשים במחיצתו. כבנם הבכור של בני הזוג עמיצור ידע, כי אחריות כבדה מוטלת עליו, ולפיכך קיבל עליו כל עול בהבנה מלאה ומתוך בגרות ותבונה. כשהיה מצבה הכלכלי של משפחתו קשה, יצא לעבוד. גם בחופשותיו עבד ואת שכר עמלו נתן להוריו. ״אנחנו הערצנו אותו״, סיפרו אחיו ואחיותיו. לגדולים סייע בכל הקשור בלימודים ועם הקטנים שיחק באהבה רבה. ״חנניה ידע כיצד להעניק לכל אחד מבני המשפחה תשומת לב מרבית״, סיפר אחיו, מישאל, ״הוא היה בן למופת ואח נפלא״. ערב גיוסו לצה״ל עבד חנניה במפעל ״המלחים״ בפתח תקוה והוא אז עלם נבון ובוגר.

חנניה גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

השתלם בקורס נהגי זחל"ם ושירת ביחידת שריון בסיני. ביחידתו נחשב חייל מסור וחבר נאמן. מפקדיו ידעו תמיד שכל משימה שתוטל עליו יבצע בלא דופי, ורעיו מעולם לא פיקפקו בנכונותו לעזור לכל אחד מהם בעצה ובמעשה. כשהיה בא לבית הוריו לחופשה קצרה מעולם לא התלונן על קשיים. "אין ברירה", נהג לומר להם. "אני חייב להישאר בסיני. אל תדאגו, הכל יהיה בסדר". הוא הרעיף מטוב לבו ומאהבתו על כל בני המשפחה וכאשר נפרד מהם היו גם הוא וגם הם מצפים לחופשה הבאה. בקיץ 1973 החליטו מפקדיו של חנניה לאפשר לו לשרת כנהג ג'יפ ביחידה עורפית, מתוך הערכה למאמציו במילוי תפקידו ומתוך התחשבות בקשייה של משפחת עמיצור רבת הנפשות. חנניה, שהיה בעל "אות השירות המבצעי", לא הספיק ליהנות זמן רב מתפקידו החדש. מלחמת יום הכיפורים חרצה את גורלו. עוד בטרם פרצה המלחמה, בימי הכוננות, הוצב ביחידתו הקודמת, בחזית הדרום. הוא שירת שם כנהג ועשה מלאכתו נאמנה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נהרג בהתקפת מטוסי האויב על מחנה הגידי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, רעיו של חנניה ז"ל, זוכרים את נאמנותו ומסירותו לתפקידו. עד לרגעיו האחרונים דבק במשימה ולא נטשה".

הוריו של חנניה הנציחו את זכרו בכתיבת ספר תורה.

כארבע שנים אחרי־כן, ביום י"ז באלול תשל"ז פקד עוד אסון את משפחתו של חנניה. דניאל בן החמש־עשרה, שלמד בישיבה התיכונית בנחלים בהצטיינות רבה, נפטר לפתע. הוא הובא למנוחת עולמים קרוב מאוד למקום קבורתו של חנניה. שניהם השאירו אחריהם אוצר של ספרים שהוענקו להם כפרסים על הצטיינות בלימודים.

עמיר, אילן

אילן, בן אילה ואברהם, נולד ביום כ"ח באלול תש"ט (22.9.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם א' ד' גורדון וסיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הומניסטית כללית בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בתל־אביב. אילן היה נער נבון ועירני, תלמיד חרוץ וחביב על מורים ותלמידים. בבית הוריו מצא סיפוק לסקרנותו ולרצונו העז לרכוש דעת. אבא ואמא, מורים במקצועם, גידלו את בנם בכורם, איתן, את אילן ואת אביטל אחותם "הקטנה", לאור ערכים מוסריים ולאומיים, ובעיקר לאור שני הערכים היסודיים: אהבת אנוש ואהבת ארץ ישראל. לימים, כשגדל אילן ובגר, הוסיף לכל אשר למד בביתו גם עקרונות משלו. ידידות אמת ועזרה הדדית היו חשובים בעיניו במיוחד. בעודו צעיר לימים הצטרף ל"תנועה המאוחדת" והיה בין חבריה הפעילים ביותר. הוא נודע כיוזם ארועים וכמארגן מעולה, השתתף במסעות ובטיולים שנערכו

במסגרת התנועה וגם נטל חלק בחגיגות ובמסיבות. "את ביתנו פתח לרווחה לחבריו הרבים", סיפר אביו. "הם מצאו בו מעין בית שני. לא עבר זמן רב והבית נדמה היה לקיבוץ עירוני..." בשעות הפנאי עסק אילן בספורט, שחה בבריכה ובים, שיחק בכדורסל, השתתף בצעדות וסייר ברכב וברגל בשבילי המולדת. עולם המוסיקה הקלאסית היה קרוב ללבו והוא העדיף ביחוד את יצירותיו של יוהן סבסטיאן באך. כישרונו האמנותי ניכר בציוריו ובעבודות עץ שעשה. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון התמסר לעבודה עם נוער פרברים. בעיסוק זה ראה אתגר וחובה נעלה, ועשה מלאכתו נאמנה. על השקפתו הבוגרת ועל גישתו הרצינית לחיים מעיד עזבונו. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון כתב עבודה גדולה על החקלאות הקדומה בהר הנגב, שזכתה בדברי־שבח ובמחמאות. כשנפל אחד מידידיו לספסל הלימודים בזמן שירותו בצבא, כתב אילן לחברתו של הנופל מכתב ארוך, מעין הרהור על מהות החיים. וכך כתב: "הוא (האדם) בנה עולם של טוב ורע, של שקט ורעש, של שנאה ואהבה, וכשהכל היה מוכן, החל משתמש בכלים שהוא יצר בעצמו. אולם דבר אחד לא יצר לעצמו האדם; ייתכן שפחד, אולי לא האמין שיצליח, אפשר פשוט לא היה מסוגל. הוא לא ידע למצוא את המלה או תמצית הדברים, שהם למעשה הדבק המאחה רצונות ושאיפות, שאלות ומטרות... בסבל ובכאב יהיו הערכים עמודי־התווך למנהרה שבנינו בעצמנו..."

אילן גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1967 והוצב לחיל האוויר לאחר הטירונות. הוא החל את דרכו בצבא כפרח טיס, אך כשהתברר לו בשלב האחרון של הקורס, כי מטעמי בריאות לא יוכל לשרת כטייס קרבי, סירב לשרת במסגרת טייסת אחרת. לאחר מאמצים רבים השיג שחרור ממפקדיו בחיל האוויר ונאבק עד שהצליח להתקבל כחייל קרבי בחיל השריון. הוא השתלם במספר רב של קורסים, בהם קורס למקצועות הטנק, קורס קצינים וקורס קציני שריון. בתום שירות החובה שלו, בסתיו 1970, האריך את תקופת שירותו במסגרת צבא הקבע ופעל כקמב"ץ בגדודו של סגן־אלוף אסף יגורי. "את אילן אהבתי ממבט ראשון", סיפר אסף יגורי. "את אילן אימצתי אלי, פשוט מפני שהיה טוב לי במחיצתו; סמכתי עליו, האמנתי ביכולתו, ביושרו, מין הגינות בלתי מתפשרת... היה בעלם הזה משהו כובש, הייתי אומר, מסחרר; קנאתי ביופיו, בהומור שלו".

בסתיו 1971, כשהשתחרר אילן מהשירות, ניגש במרץ ללימודים על־תיכוניים במסגרת אקדמית. שנתיים למד באוניברסיטת תל־אביב: שנה אחת בחוג לכלכלה, ושנה אחת בחוג לגיאוגרפיה. כסטודנט השתלם גם בקורס למורי־דרך, שנערך מטעם משרד התיירות. את האהבה שרחש לארץ ולנופיה ביקש להנחיל גם לזולתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא אילן ליחידתו בחיל השריון. בצהרי יום הכיפורים ארגן ביעילות ובזריזות את חייליו וקיבל לידיו את הפיקוד על מחלקת טנקים, שפעלה באזור הצפוני של חזית סיני. עם עלות השחר ביום המחרת, הגיע עם חייליו לצומת רומני והחל בתנועה מבצעית לעבר בלוזה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נהרג אילן מפגיעת צרור של נשק קל, כשקפץ מזחל"ם המבצעים לעבר אחד הטנקים, כדי להדוף כוח קומנדו מצרי, שהתבצר במארב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "במשך תקופת שירות המילואים הכרתי את אילן כקצין מעולה וכאיש שריון למופת. כושרו והישגיו ביחידה התבלטו עד מהרה... הוא היה לוחם אמיץ־לב, אשר ביצע את המוטל עליו למעלה מן הנדרש, תוך חירוף־נפש".

חבריו ודודו נטעו חורשה לזכר סרן אילן עמיר ז"ל, ביער בקוע של הקרן הקיימת לישראל, ליד צומת נחשון בהרי ירושלים.

עמית (סלוצקי), זאב

זאב, בן רחל ונח ז"ל, נולד ביום ב' באב תרפ"ז (15.7.1927) בנהלל ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במושב נהלל. זאב, בן לוותיקי נהלל, נולד במושב, למד בו ומילדותו עסק בכל עבודות החקלאות במשק של ההורים. מאז היה בן חמש־עשרה היה חבר בארגון ה"הגנה", שבמסגרתו נערכו בימים ההם כל פעולות הספורט והאימון הגופני, שזאב הצטיין בהם. הוא היה גם מדריך בסניף תנועת "הנוער העובד" בנהלל. זאב שכונה זאב'לה בפי משפחתו וחבריו, היה אדם בעל נפש רגישה ליופי ובעל טעם ספרותי ואמנותי. הוא גם שלח ידו בכתיבה והרבה לכתוב. היה בדעתו לכתוב ביום מן הימים את זכרונות חייו הסוערים והמרתקים, אך לכך לא זכה. כשהיה זאביק בן שבע־עשרה התייתם מאביו ומאז נשא בעצמו בעול המשק המשפחתי. הוא גם הדריך נוער והיה פעיל בוועדת התרבות של המושב. מדריכיו ומפקדיו בהגנה התחשבו במצבו המשפחתי, ובהפסקות בין אימונים, פעולות ומבצעים התירו לו ללכת הביתה כדי לטפל במשק. עוד לפני הכרזת העצמאות של מדינת ישראל החלה פעילותו הביטחונית של זאב, שנמשכה כל ימי חייו – החל ממחלקת חי"ש בנהלל, קרבות מלחמת העצמאות, צה"ל, הצנחנים, יחידה 101, הצלת יהודים בחו"ל, פעילות חשאית בחו"ל – ועד מלחמת יום־הכיפורים, שנפל בה בקרב.

לפני קום המדינה השתתף זאב בקרבות במשמר העמק ובטירת צבי. עם הקמת צה"ל שירת תחילה בחטיבת "גולני", בקרבות עמק הירדן, ואחרי־כן הצטרף לגדוד הפשיטה 89 בפיקודו של משה דיין ולחם בקרבות לשחרור לוד ורמלה ובמבצעים לפריצת הדרך לנגב ולכיבוש עוג'ה־אל־חפיר. הוא השתתף במבצעי "דני", "חורב" ו"יואב" במלחמת הקוממיות.

אחרי שחרורו מצה"ל שב למשק בנהלל ואילו בשנת 1953, כאשר החמיר המצב הביטחוני במדינה, התנדב ליחידה 101 ונטל חלק בכל מבצעיה ופעולותיה וכן לחם ביחידות הצנחנים, בתקופת פעולות הגמול. ביחידה 101 ובצנחנים הכיר את אריאל שרון, חברו ומפקדו, והתפתחה ביניהם ידידות קרובה ורבת שנים. אל מפקדתו של האלוף שרון הצטרף זאב'לה במלחמת יום־הכיפורים ושם נפל בקרב. לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר שב למשק וכעבור זמן שוב נקרא לשליחות ביטחונית מטעם המדינה בחו"ל. הוא עשה בחו"ל פעמים אחדות. תחילה עסק בעלייה "לא־

חוקית" של יהודים מארצות צפון אפריקה – ועל כך זכה לציון־לשבח מטעם נשיא המדינה המנוח, יצחק בן־צבי. תפקידים אחרים שמילא בחו"ל נחשבים עדיין חשאיים ולא הגיעה העת לגלותם. בכל אותן שנים ששירת בצבא או בחו"ל נשאר קשור מאוד למושבו, נהלל. בכל חופשה אפשר היה למצוא אותו בשדה, עוסק בחקלאות במו־ידיו, בחוזרו אל האדמה שאהב. רבים מידידיו של זאב הרבו לשבח את תכונותיו המיוחדות. רבות דובר על אומץ לבו; לא זו בלבד שלא נרתע מכל סכנה, אלא – כפי שכתב עליו המשורר יצחק שלו: "ישנם בקרבנו אנשים, שמסלול חייהם עובר יותר מדי קרוב למסלוליהם של קלעים, פגזים ורסיסים, עד שתמה אתה לפעמים איך יוצאים הם בשלום בין השטין הללו". הללוהו על פקחות, על חספוס של צבר בן־מושב, על "לב־זהב" שלו ועל מסירותו ללא גבול לרעיה ולילדים. הוא היה חבר מסור – כדברי אריק שרון – "דוגמה אמיתית של חבר אמיתי. חברותו הייתה כנה ועומדת במבחן הזמן. איש משפחה, אב האוהב את ילדיו. הוא סימל דור שהיה רגיל להתנדב, דור שלא היו לו היסוסים ופקפוקים וספקות. דור שלא צריך היה להטיל עליו משימות, הוא היה לוקח אותן". זאב עבר קורס קצינים וקורס צניחה, והיה בעל "אות הקוממיות" ו"אות סיני". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התנדב לשירות פעיל והצטרף למפקדת אוגדתו של האלוף אריק שרון, המפקד והידיד. זאב נפגע ונהרג בהפגזה סמוך לתעלת סואץ ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהלל. השאיר אחריו אישה, בן ושתי בנות, אם, שלוש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

דברים לזכרו ולדמותו של זאב'לה פורסמו בביטאון תנועת המושבים, ברשימות ובכתבות בעיתונות.

עמית (פרוינד), צבי

צבי, בן הזקונים של צילה ושבתאי, נולד ביום כ"ג באייר תשי"ב (18.5.1952) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "עליות" ואחרי שנה המשיך בלימודים יסודיים בבית־הספר "גורדון" בגבעתיים. שנתיים למד בבית־הספר התיכון "קלעי" ועוד שנה ב"קולג' תיכון" בתל־אביב. אחרי־כן עמד בהצלחה בבחינות בגרות חיצונית. צבי ידע בבית הוריו ימי ילדות מאושרים. אבא ואמא הרעיפו עליו מכל טוב, אחיו יוסף ואחותו אסתר שיחקו עמו ופנקוהו. תלמיד טוב וחרוץ היה צבי, וגם פעיל בחברת התלמידים. פעמים רבות נבחר כחבר בוועד הכיתה, ובבית־הספר התיכון היה נציג כיתתו במועצת התלמידים. מגיל צעיר התבלט כנער בעל כושר מנהיגות וביטחון עצמי רב. חברותי היה, וקיים הלכה למעשה מתן עזרה לזולת. הוא היה חבר בתנועת "הצופים", השתתף במסעות ובטיולים שערכו חברי התנועה ברחבי הארץ, וגם נטל חלק פעיל בארגון מסיבות וחגיגות. הוא הצטיין בפעולות שונות שנערכו במסגרת הגדנ"ע, ונודע בין רעיו כנער אחראי ומסור לתפקידיו. מילדות ניכרו אצלו נטיות אמנותיות בתחומים רבים. הוא

השתתף בהצגות תיאטרון, שערכו חברי החוג הדרמטי בבית ספרו, ושלח ידו בכתיבת שירים וסיפורים קצרים, שנשא עמו בכל אשר הלך. בעזבונו הספרותי נמצא גם שירו "להיות שיבולים": "להיות ככה פשוט בעולם / להקביל פני אדם וחמה בחיוך/ וזה בזה להציץ בעיניים גלויות / כמו ילדים / להיצמד לקרקע בשפתיים / מה יש להתבייש? — / ולהיות שיבולים". כארבעה חודשים לפני מועד גיוסו לצה"ל התנדב צבי לשרת במסגרת "שירות ללא תשלום", ונשלח לקיבוץ מפלסים. הוא היה עלם גבה־קומה ויפה־תואר.

צבי גויס לצה"ל במחצית ינואר 1971 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות הצטרף להיאחזות הנח"ל קטורה והשתלם בסדרת אמונים צבאיים. מקץ חודשים אחדים הועבר לכפר רופין. כשבא נשיא המדינה דאז, מר זלמן שז"ר ז"ל, לבקר אצל חברי הנח"ל שעשו במקום, נבחר צבי כנציגם של החיילים באותו מפגש מרגש. במשך מספר חודשים טיפל בנוער־מצוקה בעיירה בית־שאן, עשה מלאכתו נאמנה ואף חסך מעיניו שינה, למען טובתם ותועלתם של צעירי העיירה. בשלהי 1972 מונה כמרכז שבט צופים באשקלון. שנה שלמה השקיע צבי הרבה עמל ומרץ כדי לעשות למען בני הנוער חברי התנועה. הם קראו לו "עמית", העריצו אותו ואהבוהו. "מהרגע הראשון שהוא בא, 'הדביק' את כולנו באמונה שלו, במעשיו... ערב של נוסטלגיה, חזרה למלחמת השחרור. תכניות, חלומות, פעולות... התחלנו לחיות!" סיפרו עליו חניכיו. נערה אחת הזכירה את אהבת החופש של צבי, את ההערכה הרבה שרחש למפעל השלום של אייבי נתן; אחד הנערים ציין את מקוריותו של עמית, את נכונותו לשלם כל מחיר למען מה שנחשב בעיניו צודק וכדאי. סמוך לתום תקופת שירות החובה שלו בצה"ל הועבר צבי לאחד ממעוזי התעלה. הפרידה מחניכיו הצעירים הייתה קשה עליו, וכן גם הידיעה, שייאלץ לשרת הרחק מבית הוריו. אך צבי לא התלונן, קיבל עליו את הדין באהבה והיה נכון לבצע כל פעולה שתוטל עליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה צבי בסיני סמוך לתעלת סואץ. ביום הראשון לקרבות נלחם בעוז, באומץ־לב ובתושייה. שעות מספר לאחר שנפתחה התקפת הפתע של המצרים, נפצע בקרב פצעים קשים, אך לא הועבר לעורף לטיפול בגלל האש העזה שנורתה על המעוז. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל צבי חלל כשנכנעו חיילי מעוז "מפצח" לכוחות המצריים. תחילה הוכרז כנעדר, וכשנמצאה גופתו בידי כוחות צה"ל, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אבדנו רע לרעיון הגשמה חלוצי. תהיה זו נחמת־מה עבורכם, שאנו נמשיך לטפח ולהגשים את הרעיונות להם היה שותף בנכם בהתנדבו לנח"ל".

חניכיו של צבי בשבט צופי אשקלון הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה מדברי חברים על אישיותו ועל דרכו של "עמית", וכן פרקי פרוזה ושירה שכתב; מדי שנה בשנה נערך בשבט צופי אשקלון יום ספורט על־שמו של צבי עמית ז"ל. גביע כסף הנושא את שמו מוענק לחניכים המצטיינים.

עמר, ג׳ילברט

ג׳ילברט, בן רחמה ומשה ז״ל, נולד ביום א׳ באלול תש״ב (14.8.1942), בקולומב־בשאר באלג׳יר. הוא סיים שם את שש שנות לימודיו היסודיים והמשיך בלימודים תיכוניים, עד שנפטר אביו. כתלמיד, היה ג׳ילברט מלא סקרנות ועניין בעולמות החדשים שנפתחו לפניו, והיה מקדיש את רוב זמנו הפנוי לקריאת ספרי הרפתקאות. שעות רבות היה יושב עם ספריו, ולעתים נהג לשתף גם את אמו ואת אחיו רוג׳ה בחוויותיו. הוא היה גם חובב ספורט ועסק בהתאבקות. כשמת אביו חדל ג׳ילברט ללמוד ויצא לעבודה, כדי לעזור לאמו לשאת במעמסה של פרנסת המשפחה. אביו הותיר אחריו חנות־שטיחים, וכשלוש שנים עבד ג׳ילברט במקום אביו בחנות, ונשא על שכמו את האחריות הכרוכה בתפקידו החדש – והוא אז צעיר כבן שבע־עשרה בלבד. כשהגיע לגיל עשרים החליט ועלה ארצה עם משפחתו, ומאחר שלא למד מקצוע מעודו – עבד לפרנסתו בעבודות שונות: זמן־מה עבד ב״יובל־גד״, אחרי־כן עבד ב״תנובה״ ובכפר הנופש הצרפתי ואף כמלצר עבד. כשהשתפר מצבו הכספי ויכול היה להשקיע במשהו בטוח ומבוסס, קנה חנות לדברי חשמל בשותפות עם אמו, בעיר מגוריהם – אשקלון. גם כאן נשא את רוב האחריות על כתפיו. במשך הזמן גדלה משפחתו, לאחר שנשא לאישה את חברתו פלורה.

ג׳ילברט גויס לצה״ל במחצית אפריל 1964 ולאחר הטירונות הוצב כרובאי חרמ״ש ביחידת שריון. כחייל היה ג׳ילברט אהוד מאוד על חבריו ליחידה, גם משום ששיתף עצמו בחיי חבריו, שמח בשמחתם והשתתף בדאגותיהם וגם משום שמוכן היה לעזור לכל חבר כמיטב יכולתו. עזרתו הייתה טבעית וכאילו מובנת מאליה. הוא עזר בעצה ובמעשה, בלי משוא פנים ובלי לעורר הרגשה שחייבים לו דבר תמורת זאת. ג׳ילברט עשה את המוטל עליו בלי להתאונן, וגם הספיק לעשות את מלאכתם של חבריו, כשהיה צורך בכך. בתקופת שירותו בצבא נולדו שניים מילדיו: בתו חנה נולדה בשנת 1965, ובנו פטריק – בשנת 1967. במלחמת ששת הימים נלחם ג׳ילברט בחזית הדרום, והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״ על השתתפותו בקרבות.

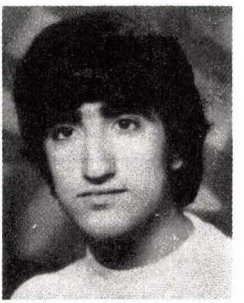
לאחר ששוחרר משירותו הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. בשנת 1971 נולדה בתו הצעירה יעל (רמה). ג׳ילברט אהב את ילדיו אהבת נפש. הוא בילה בחיק משפחתו הרבה שעות, ולאחר שמכר את החנות והחליפה בקיוסק על שפת הים, היו כל בני המשפחה באים לבקר אצלו ולבלות בקרבתו. גדולה הייתה אהבתו אל הים והוא ניסה להקנות מאהבה זו לילדיו באמצעות טיולים רבים באזור החוף. לא הייתה כמעט שבת אחת שלא הוקדשה לים, והמשפחה בלתה על החוף מן הבוקר עד רדת השמש. אהבה אחרת, שניסה להקנות לילדים, הייתה אהבתו לבעלי־חיים. הוא השתדל לחבב בעלי חיים על ילדיו, ללמדם להכירם ולא לפחוד מהם. כשנחה עליו הרוח היה גם מנגן לפני ילדיו במפוחית הפה שלו. תמיד הקדיש תשומת לב רבה לכל אחד ואחד מהם. הקיוסק התפתח והחל מכניס רווחים נאים, ולימים יכול היה ג׳ילברט להתחיל לבנות בית דו־קומתי למשפחתו ולאמו באפרידר. במלחמת יום הכיפורים

השתתף ג׳ילברט בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) נפגע ונהרג בהתקפת מטוסי האויב על שדה התעופה דוור־סוואר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ג׳ילברט שירת ביחידתי וגילה אומץ לב והקרבה בעת הקרבות״.

במכתב תנחומים ששלח למשפחה שר הבטחון משה דיין נאמר: ״הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן... אהוב על כל מי שהכירו״.

עמר, יעקב

יעקב, בן סימה ואליהו, נולד ביום ו׳ בטבת תשט״ו (31.12.1955), בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בחודש טבת תשכ״ב (ינואר 1962). משפחתו השתקעה ברחובות והוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי ״מוריה״. יעקב ומשפחתו נתקלו בתחילה בקשיי הקליטה בהיותם עולים חדשים שהגיעו לארץ זרה להם. אולם בכוח הרצון שבו ניחן, הצליח יעקב ללמוד את השפה העברית ועד מהרה התאקלם בחברת בני גילו. לאחר שסיים את לימודיו יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה. הוא ידע כי בעבודה קשה ומאומצת ותוך התמדה ושקידה יוכל לעזור בביסוס מעמדה של המשפחה. הוא עבד ללא לאות וחיפש מקום עבודה מתאים שבו יוכל לשלב הנאה בעבודה עם שכר ראוי. הוא עבד ב״מכון ויצמן למדע״ ונחשב עובד מסור, שזכה להערכת מעסיקיו ולאהדת חבריו לעבודה. בכל אשר הלך רכש לו ידידים רבים בזכות טוב לבו ונכונותו להגיש עזרה וסיוע לכל נזקק. יעקב היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ והשתתף בפעילות חברתית ותרבותית ענפה. כמו כן היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענף הכדורגל, הרבה להתאמן והשתתף בתחרויות רבות, עד שהגיע להישגים מעולים ולרמה גבוהה.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר בקורס לנהגי משאיות כבדות ונשלח לשרת כנהג בבית־הספר לשריון. ביחידתו נודע כחייל מסור ואחראי, מילא את תפקידו בנאמנות והצטיין ביזמה וברוח צוות. במלחמת יום־הכיפורים נשלח יעקב לסיני יחד עם חבריו, כדי לסייע לכוחות השריון שלחמו נגד המצרים. ביום כ״ז בתשרי תשל״ד (22.10.1973) נפגע יעקב ונהרג כשרכבו עלה על מוקש באזור פאיד, שממערב לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״יעקב ז״ל שירת כנהג ביחידתי, יחידת שריון, ומילא את תפקידו באמונה במשך כל שלבי הלחימה. הוא הגיע עם היחידה עד למערב התעלה, שם נפל בעלות רכבו על מוקש. חבריו ואני זוכרים אותו כחייל נאמן, מסור ואהוב. זכרו של יעקב ישאר עמנו לעד״.

עמר, עמרם

עמרם, בן מרים ושלמה ז"ל, נולד ביום י"ד בטבת תשט"ו (8.1.1955) במרוקו. בן חמש היה כאשר עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בדימונה. הוא למד במרכז הנוער בדימונה ואחרי שסיים את חוק לימודיו בבית הספר העממי המשיך ללמוד במוסד החינוכי במעוז חיים. עמרם, הצעיר בין אחיו ואחיותיו, היה חביב על כולם, מלא חיים ובעל לב רחב. תמיד מוכן היה להושיט יד עוזרת לכל אדם. מעולם לא סירב לאיש וכל בקשה או פנייה מצד אחיו נענתה בחיוך ובסבר פנים יפות. את הוריו העריץ עמרם בכל לבו. הוא אהב לקרוא והעריץ את המשורר ח"נ ביאליק. יחד עם זאת הצטיין בכל מקצועות הספורט. תקופה מסוימת לפני גיוסו לצה"ל עסק בעבודות שונות ובין היתר התמחה אצל אופטיקאי בתל־אביב. כתב עליו חברו: "...ראיתי בו אדם שכל צעד היה מחושב אצלו כך שלא יפגע באחרים... החיוך והברק בעיניים לא יישכח לעולם". הוא ניחן באבירות טבעית ומעודנת כלפי נערות ורחש ידידות עמוקה וכנה לחבריו.

עמרם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 ואחרי שעבר את האימון הבסיסי נשלח ללמוד נהגות. הוא עבר קורסי נהיגה שונים והוצב כנהג רכב כבד בבסיס בדרום. בתחילת תקופת שירותו נפטר אביו, שעמרם העריצו בכל לבו. הוא התגבר על צערו ומילא את תפקידו ללא דופי, כפי שאמר עליו מפקדו: "שימש דוגמא בכל הקשור למשמעת מופתית, התנהגות ורצון עז לעשייה". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שירת עמרם עם יחידתו באזור קנטרה, ממזרח לתעלת סואץ. בהפגזה קשה שהונחתה על כוחותינו ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע ונהרג. בתחילה הוכרז כנעדר אך לאחר מכן הוברר בוודאות שנהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אם, חמש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "קבלו נא את השתתפותי הכנה בצערכם על נפילת יקירכם עמרם ז"ל. רב"ט עמרם נפל בשעת מילוי תפקידו באזור קנטרה, מזרחית לתעלת סואץ... אנו מפקדי היחידה וחייליה בה לחם ונפל עמרם נושאים בדומייה ובחרדת קודש את זכר יקירכם. רב"ט עמרם שימש לנו תמיד דוגמא בכל הקשור למשמעת מופתית, התנהגות ורצון עז לעשייה. משפחה יקרה, אם כי אנו במצב של הפסקת אש, המערכה טרם תמה, משימות רבות הוטלו על היחידה ומפקדיה... אתכם אנו באבלכם".

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

עמר, שלמה

שלמה, בן רוחמה ומאיר, נולד בשנת תש"י (1950) במרוקו. כשהיה כבן שנה עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במושב בני־חיל, כיום אחוזם, שבחבל לכיש. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אבן־שמואל". שלמה היה בן מסור ונאמן למשפחתו, ולאחר שסיים את לימודיו היסודיים נאלץ לצאת לעבוד, כדי לפרנס את משפחתו מרובת הנפשות. אביו היה חולה ונבצר ממנו, כראש המשפחה, לעבד את חלקת אדמתם במושב. לכן נטל שלמה על עצמו את מעמסת הפרנסה של המשפחה ומשך בעול כלכלתה. לאחר יום העבודה המפרך בשדה היה מטפל באחיו ובאחיותיו ועזר גם לאמו במלאכות הבית השונות. סמוך למועד גיוסו לצה"ל ביקש לעבור קורס נהיגה קדם־צבאי. לאחר הקורס הוסמך כנהג.

שלמה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969. לאחר סיום הטירונות הוצב ליחידת תובלה והשלים קורס נהיגה על זחל"ם ואחר־כך השתלם בקורס לחילוץ, ולבסוף שירת כנהג חילוץ. שלמה היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. ברבות הימים התמנה למפקד הרכב ביחידה, בזכות היותו חייל אחראי וממושמע, שמילא כל תפקיד שהוטל עליו ביעילות ובתבונה. לאחר שסיים את השירות הסדיר וביקש להתנדב לשירות קבע, נאותו מפקדיו לאשר את בקשתו והוא שירת עוד שנה אחת במסגרת שירות־הקבע.

באוגוסט 1973 שוחרר שלמה מהשירות וחזר למושב, ובטרם הספיק להתאקלם כאזרח, פרצה מלחמת יום־הכיפורים. שלמה גויס ונשלח לסיני, שם הייתה המלאכה במסגרת תפקידו מרובה. תחת אש, ביום ובלילה, מבלי לתת מנוחה לגופו העייף והדואב, חילץ והחזיר לפעולה כלי רכב רבים, שנפגעו במהלך הקרב. ביום ב' בחשון תשל"ד (28.10.1973) נפגע שלמה בשעת פעולה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים וארבע אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה נתן את חייו במערכה הקשה בסיני. הוא מילא את תפקידו במסירות ובחריצות והיה אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו".

שמו הונצח בחוברת שיצאה לאור מטעם יישובי אזור "לכיש", להנצחת זכרם של חיילי האזור, שנפלו בקרב.

עמרם, אליהו

אליהו, בן סוזן ואברהם, נולד ביום י"ז בניסן תש"י (5.4.1950) בצפת. הוא החל את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי "צפת" ולמד שנה אחת בבית־הספר היסודי "בארי" בנתניה. אליהו היה ילד עירני ושמח בחלקו. בעיר הולדתו, צפת, התוודע אל סודות הטבע ואל אוויר הרים צח. שעות ארוכות טייל לבדו ועם רעיו בשבילי היערות ובסמטאותיה של העיר העתיקה. שש שנים למד בבית־הספר היסודי בצפת, ואם כי לא הצטיין במקצוע מסוים, היה תלמיד חרוץ ואהוב על מורים ועל חברים. "מסירות ואהבת הזולת היו תכונות יסוד באופיו של אליהו", סיפר אחד מחבריו. "ידענו שעל אליהו אפשר לסמוך. ידענו, שאם נבקש ממנו דבר־מה, ואפילו הוא דורש הקרבה־עצמית, לא ישיב אליהו את פנינו ריקם". הוא היה חבר בתנועת נוער ועסק בפעולות חברתיות שונות ב"בית גדעון". בשנת 1960 החליטו הוריו להעתיק את מגוריהם לנתניה, ובעיר זו התוודע אליהו אל מסתרי הים. הוא למד לשחות ואהב מאוד את כל הכרוך בשחייה. שעות ארוכות בילה על חוף הים, שיחק עם ידידיו וצפה אל מרחבי הים. כעבור שנתיים היגרה משפחת עמרם לצרפת והשתקעה בפריס. הוריו של אליהו, יוצאי אלז'יר, התערו בחברה הצרפתית, אך הוא לא התאקלם בנקל בחברת הנוער. הוא סיים את לימודיו היסודיים, למד מסגרות בבית־ספר מקצועי, נאבק בשפה הצרפתית והתגעגע ארצה. כתום שלוש שנות לימודים על־תיכוניים בבית־הספר "אורט", גמר בדעתו לעלות ארצה ולמלא את חובתו הצבאית. עוד בתקופת מגוריו בארץ היה פעיל בתנועת נוער ובמסגרת הגדנ"ע, וקיווה תמיד לתרום את חלקו לצה"ל. כשנודע להוריו שבנם גמר בדעתו לעלות ארצה אפילו בגפו— החליטו לשמור על אחדות המשפחה ולשוב כולם אתו. הוא היה בן מסור להוריו, דאג וסייע להם בעבודות הבית השונות וכל אשר עשה למענם – עשה מתוך רצון טוב. אחיו, אילן, ואחיותיו, מדי, שושנה וחנה ציינו את טוב־לבו שלא היה לו גבול. "חמישה היינו", סיפרו, "ככף יד שלמה. ועתה נגדעה אצבע אחת, העיקרית". ערב גיוסו לצה"ל היה אליהו נער בוגר ורציני. הוא עסק בספורט והשקיע זמן ומרץ בעבודות אמנות שונות, לרבות פיסול בגבס ובמתכת. "ביצירות אלה, שנעשו בבגרותו, ניתן להבחין בשלמות שציינה את אופיו של אליהו. שלמות ודיוק שחברו יחדיו", אמר האח, אילן.

אליהו גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוצב כתותחן־טנק ברמת־הגולן. ביחידתו נודע כחייל מסור ויעיל, וזכה לשבחי מפקדים על הישגיו בקליעה למטרה. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". הוא היה מרבה לבוא לבית הוריו, עזר להם להתערות מחדש בחיי הארץ וסייע לבני המשפחה בעצה טובה ובמעשה.

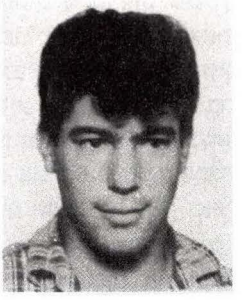
במאי 1972, לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, שב לגור בבית הוריו באשדוד ועבד כמסגר בחברת החשמל המקומית. עד מהרה התחבב על צוות העובדים ועל רבים מצעירי אשדוד בזכות חברותו הטובה ובזכות פעילותו הספורטיבית על חוף

הים. כשבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא אליהו לתקופה של שירות מילואים. במלחמה השתתף בקרבות הבלימה שנערכו בחזית הדרום, ונמנה עם הכוחות שחצו את תעלת סואץ לגדתה המערבית. ידידיו ליחידה מספרים על אומץ לבו ועל דבקותו במשימה. הוא לחם כתותחן בטנק וביצע כל משימה שהוטלה עליו בלא דופי. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) נפגע אליהו ונהרג בהפגזה ארטילרית כבדה של המצרים בדוור־סואר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: ״אליהו ז״ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. אליהו היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק״.

משפחת עמרם תרמה ספר תורה על שם אליהו ז״ל, לבית־הכנסת ״בית אל״ באשדוד.

ענבר, יאיר

יאיר, בן שרה (מדי) ויוסף (יושו), נולד ביום כ״ח בסיון תש״ו (27.6.1946) בקיבוץ גבעת־חיים. ביום 29.6.1946 — ״השבת השחורה״ — כאשר חברים מגבעת־חיים נלקחו למעצר בלטרון, וביניהם יושו, שיומיים לפני כן, לפנות ערב, נולד לו בן, אך טרם הספיק לראותו. אמא מדי, היא שנתנה את השם יאיר, תוך תקווה לשבתות מאירות יותר. רק כעבור חמישה שבועות שוחרר האב ממעצרו וראה לראשונה את תינוקו. ככל ילדי הקיבוץ, עבר יאיר את שלבי החינוך הרגילים — למן הפעוטון ועד לסיום בית־הספר התיכון האזורי. כילד היה שקט ורגיש. בשנות בית־הספר הראשונות עוד נתנה רגישות זו את אותותיה במעמדו בחברה ובכיתה. כעבור זמן השתנה המצב, כאשר החל להתבלט בין בני גילו וללמוד בחריצות, והתחיל להשיג את אשר החסיר בשנות ״החלומות״. משק בית־הספר התפתח באותם ימים, ויאיר היה בין נוטעי מטע האגוזים וממטפחיו הראשונים. עד היום משמש מטע האגוזים כאילו סמל ליאיר, מעין מקשר בינו ובין המשק. עד יומו האחרון, כאשר כבר התגורר בתל־אביב, היו מזכירים בכל מפגש דרך הלצה את ״האגוזים שלו״. בחברת הילדים היה תמיד נושא בעול, משתתף פעיל בשיחות, בישיבות, בטיולים, בהשבעות, בוויכוחים. כספוראי הצטיין בענפי השחייה, כדור המים והאתלטיקה. מעולם לא החמיץ אירוע ספורטיבי, תמיד היה חבר פעיל בנבחרות ותרם להן ככל יכולתו, ויעידו על כך כל התעודות והמדליות שהוענקו לו.

יאיר גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים. לאחר שעשה חיל בתפקידו נשלח לקורס קצינים אלא שלא הגיע לידי סיומו. מפקדיו העריכוהו כמדריך שקט ומפקד מצוין. המשמעת והדוגמטיות מעולם לא היו לרוחו של יאיר. במכתביו חזר

והדגיש עובדה זו, שהקשתה עליו את חיי הצבא. אך תמיד תיקן אותה בנימה של אופטימיות והומור. הוא רחש הערכה רבה להורים ולבית. "תדעו לכם", כתב להוריו, "שאיני מקבל כמובן מאליו את המאמצים והאהבה שאתם משקיעים בי. כל חבילה שאני מקבל מכם היא אירוע, וכל חופשה בבית – חוויה. אני מעריך, ותמיד הערכתי זאת מאוד". במלחמת ששת הימים נלחם באוגדה הדרומית שפרצה במעבר המתלה, ובאותה תקופה ניהל "יומן מלחמה" משלו – לקוני, מרוכז ומלא עובדות יבשות ומהממות. בתעודת השחרור שלו נרשמו המלים: "אחראי ומסור לעבודתו".

במחצית מאי 1967 סיים יאיר את שירת החובה. סוף סוף חזר הביתה – אל המשפחה החמה, אל המטעים, אל החברים, לפעילות התרבותית – לכל הדברים שהתגעגע אליהם. היה זה יאיר שארגן חגיגות במשק, ועשה זאת בחן, בהומור ובהצלחה רבה. כאשר הגיע תורו לתת שנת שירות באיחוד, שימש כרכז מפעלים במחלקת הנוער. שנה זאת הייתה גורלית לגביו. פתאום גילה את העולם שמחוץ לקיבוץ וגילה גם את יכולתו להשתלב בעולם זה. כאשר הסתיימה שנת השירות שב הביתה ובלבו לבטים גדולים: באיזו דרך יבחר? "היו לנו אז שיחות ארוכות בנושא", סיפרו חבריו, "ושיחה עם יאיר היא חוויה. אינך מעשיר את הדעת בלבד – אלא את הלב. בעיניו נכרו רגישותו, רצונו להבין ולשכנע. הייתה זו שיחה שיש בה יחסי גומלין טובים ובריאים". לבסוף הגיע לידי החלטה, מתוך כאב־לב ויסורים. הוא ביקש לצאת לשנת חופשה, ובשנה זו התגבשה אצלו ההחלטה הסופית לבנות את עתידו מחוץ למשק. הוא נטל לידיו ניהול מפעל קטן למוצרי פלסטיק והשקיע בו את כל מאודו. בד בבד עם העבודה למד מינהל עסקים באוניברסיטת תל־אביב. באותן שנים נשא לאישה את חברתו זיוה, והשניים קיוו לעתיד נאה, בעוד הם בונים את ביתם בתל־אביב ושומרים יחד עם זאת קשר עם הקיבוץ. במלחמת יום הכיפורים לחם יאיר כמפקד טנק בחזית הצפון. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), הוטל על הפלוגה שלו לעלות ולתפוס עמדות אש על תל־ענתר. לפני שהספיקו להתקדם, החל כוח עיראקי, שהיה כבר על התל, לפתוח באש מטווח קצר. הטנקים השיבו אש תותחים ומקלעים והסתערו במעלה התל. אש נ"ט פגעה בטנק שלו תוך כדי הסתערות ויאיר נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־חיים איחוד. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יאיר היה חייל מצוין וחבר נאמן. הוא היה אהוב על הכל"; מפקדו כתב: "יאיר היה חבר יקר ומסור".

ענבר (ברקוביץ), מיכאל

מיכאל, בן צ׳רנה ושמואל, נולד ביום ח׳ באלול תש״י (21.8.1950) ברומניה. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר ברומניה ובשנת 1963, לאחר שעלה ארצה עם משפחתו, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בנס־ציונה, מקום מגוריו. אחרי־כן ביקש ללמוד מקצוע ועבר לבית־הספר ״עמל״, שם למד, מלבד מקצועות רגילים, את מקצוע החשמל. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים ונותר לו זמן עד למועד גיוסו לצה״ל, החל לעבוד כחשמלאי בחנות חשמל בנס־ציונה.

מיכאל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל הצנחנים. לאחר סיום הטירונות השלים קורס־צניחה, קורס מ״כים חרמ״ש ולבסוף הוסמך כמש״ק חרמ״ש. במסגרת שירותו השלים גם קורס נהגות ברכב כבד. הוא היה חייל למופת, מסור ונאמן. כל תפקיד שהוטל עליו ביצע בדייקנות ללא דופי. מפקדיו אהבוהו וכבדוהו, ביודעם שאפשר לסמוך עליו ללא היסוס. חבריו לשירות ביקשו תמיד את קרבתו בזכות היותו אדם נעים סבר והליכות וחבר נאמן, המוכן תמיד לעזור בעצה ובמעשה. כשהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר, ביקש להתנדב לשירות קבע. מפקדים וקצינים שהכירוהו מתקופת שירות החובה שלו, המליצו עליו והעידו כי הוא ״בעל אופי נוח לבריות ומוכן לכל עבודה. התנהגותו כלפי הזולת היא ללא דופי והוא מבצע את תפקידיו בצורה יעילה ואחראית״. ואמנם הוא נתקבל ושירת בצבא הקבע עד תחילת שנת 1972.

לאחר ששוחרר סופית הוצב לשירות מילואים. הוא נשא אישה, התיישב בקיבוץ ניצנים וביקש להקים משפחה. בשלהי שנת 1973 שוב התנדב לשירות בצבא הקבע, בדרגת סמל־ראשון, ובמסגרת שירות זה עבר את כל מוראות מלחמת יום־הכיפורים. ביום כ״ב באייר תשל״ד (16.3.1974) נפטר סמל־ראשון מיכאל בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות.

עניא, אליאב

אליאב, בן תמר וסעדיה, נולד ביום י״ט בניסן תש״י (6.4.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם משה הס בתל־אביב, ואחר כך למד שנה אחת בבית־הספר ״טכניכון״. נער עירני ואוהב חיים היה אליאב. בבית הוריו, יוצאי תימן, הכיר את מסורת יהודי תימן המפוארת, ידע שמחות וחגיגות ולמד ערכים ומידות נאות. הוא היה יפה תואר, בעל בלורית שחורה ועיניים כהות, שנשקפה מהן חכמה ואהבת הבריות. תלמיד שקדן היה וגם כשעזב את מסגרת הלימודים הרשמית, המשיך לקנות דעת ולהרחיב את אופקיו. מטבעו היה

סקרן וביקש להכיר כל דבר חדש שנגלה לו. בין חבריו נודע אליאב כידיד נאמן, שאינו רק נאה דורש כי אם גם נאה מקיים. הוא עזר לחבריו בנכונות ובמאור פנים, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. על ענוותנותו של אליאב סיפר אחד מידידיו: "אליאב הטוב ואיש האמת נחבא תמיד אל הכלים. לא היה בו שמץ של גדלות ויהירות, לא ניכר בו שום סימן של התנהגות סנובית". דייקן היה, הקפיד לשמור על כללים של דרך־ארץ ונאבק תמיד למען עניין שנחשב בעיניו צודק. תחביביו העיקריים היו שירה וזמרה. קולו הערב הוסיף לאווירה הנעימה ששרתה בבית הוריו בערב חג. בזכות שובבותו ואישיותו התוססת גדולה הייתה הצלחתן של חגיגות ומסיבות משפחתיות. כשמלאו לו ט"ו שנים החל לעבוד כחשמלאי רכב וזמן־מה לפני מועד גיוסו לצה"ל עבד כחקלאי בקיבוץ מעגן. אליאב היה בן מסור להוריו ואח נאמן לשלושת אחיו, וסייע להם גם בעצה וגם במעשה. לכל מיודעיו הוא זכור כעלם גבה־קומה, מוצק ויפה תואר.

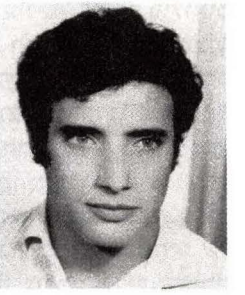
אליאב גויס לצה"ל במחצית מאי 1968 והתנדב לסיירת "חרוב". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה שבסיומו הוסמך לענוד כנפי צנחן. מפקדיו שבחו את מסירותו והמליצו על שליחתו לקורס מ"כים. הוא סיים את השתלמותו בקורס בהצלחה רבה והוצב ביחידת חיל רגלים מוצנח. הוא היה חייל למופת, ביצע כל משימה שהוטלה עליו בלא דופי, התנדב לפעול בשעות מצוקה ועודד את רוח חבריו בחיוך לבבי ובדברים נבונים. הוא אהב את החיים ואהב לבלות, אך גם ידע, שכל אזרח במדינת ישראל חייב לתת את זמנו ומרצו למען ארצו.

במאי 1971 לאחר שסיים אליאב את תקופת שירות החובה שלו, הוצב ליחידת מילואים, ולפרנסתו עבד כטרקטוריסט. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא אליאב אל יחידתו בעיצומו של יום התענית. הוא נשלח לחזית הדרום ויותר משבועיים פעל בקרבות הבלימה כרב־סמל פלוגתי. יחד עם יחידתו נלחם בעוז ובחירוף נפש בכוחות המצרים משני עברי התעלה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע ונהרג בשערי העיר סואץ מכדורי צלף מצרי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "אנו הכרנו את אליאב בשעותיו הגדולות וראינו מקרוב את גבורתו ואומץ לבו, את עזרתו ודאגתו לחיילי פלוגתו, שהתבטאו בכל פרט קטן, החל במזון וציוד וכלה בתמיכה ועידוד לחיילים שהיו זקוקים לכך. בתפקידו כרב־סמל פלוגתי שימש אליאב כתובת לכל חייל שהתעוררה אצלו בעיה. אליאב פתר תמיד כל בעיה לשביעות רצונם של החיילים ושל המפקדים".

בני משפחת עניא תרמו לזכר בנם, אליאב ז"ל, ספר תורה לבית־כנסת בגבעתיים ונטעו עץ לזכרו ביער המגינים של הקרן הקיימת לישראל; הוריו ומוקיריו של אליאב הוציאו לאור חוברת ובה דברים על אישיותו ועל דרכו.

עפגין, עמירם

עמירם, בן יונה וזכריה, נולד ביום י"ח בטבת תש"ט (19.1.1949) בתל אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מנ"ס" על־שם משה שרת במושב סגולה. את לימודיו התיכוניים סיים בפנימייה "כרמית" לילדים מחוננים, הקשורה עם "אורט" בירושלים. עמירם נולד כבן ראשון להוריו, לאחר אחותו הגדולה ממנו בשנתיים. כבר בהיותו ילד קטן ניכר באופיו המיוחד במינו. הוא ידע להתגבר על קשיים בלי להתלונן, ומעולם לא התנגש ולא הסתכסך עם הזולת. כמו כן הצטיין במשחק ובדמיון יוצר. הוא נמשך אל הטבע ואל עבודת האדמה, ואהב מאוד את הכלים החקלאיים. מטבעו ניחן בסקרנות רבה וביקש לחקור כל דבר, לפרק, להרכיב ולהבין את דרך הפעולה של כל חלק וחלק במנגנון. כשגדל מעט והחל מבקר בבית־הספר, קנה לו חברים רבים, שבחרו בו להיות מנהיגם. אך הוא לא רצה בזאת, שכן היה ביישן ונחבא אל הכלים, ורחוק מהמולת הצעקות והדחיפות של ילדים בגיל זה. מאז ומתמיד לא הושפע ולא הגיב על מחמאות, שהשמיעו אנשים על פקחותו ועל יופיו. הוא התפתח ונהיה נער נבון ורגיש, שאינו מסתפק בתשובות סתמיות על שאלותיו. מוריו, שאהבוהו מאוד, נאלצו להתאמץ מאוד כדי לספק את סקרנותו ואת צמאונו לדעת. ברבות הימים נולדו במשפחתו עוד שלוש בנות והמעמסה הכלכלית גדלה. עמירם ראה עצמו כגבר השני בבית לצד אביו, ונהג לעזור לו אחרי שעות הלימודים. הוא גם סייע לאמו ונטל על עצמו רבות מעבודותיה, כדי שתוכל לשבת מעט במנוחה עם יתר בני הבית. עמירם אהב אנשים והשכיל להבין ללבם, כשספרו לו על בעיותיהם וכאביהם. הוא ידע לראות ולהבין דברים בלי שנוסחו באומר. מעולם לא שפך את לבו לפני הזולת ולא ביקש שיעזרו לו. הוא ידע לשאת בעול ולעמוד בלחץ בשלוות נפש ובתבונה. מטבעו ניחן בכישרון כתיבה ויכולת לתאר מצבים בכתב ובמלים, וכן בכישרון מוסיקלי ונהג לנגן לעצמו במשך שעות בגיטרה שלו. בדרך כלל נהג לצייר את הדברים שראה ואהב והשאיר אחריו ציורים רבים של מכוניות ספורט, של סוסים בתנועה וברגיעה ושל נופים שהרשימו אותו. הוא אהב לטייל בירושלים ובעיקר בשבתות, שעה שלמד בפנימייה "כרמית". תמיד הצטיין בלימודים ושקד עליהם ברצינות רבה, בלי לחשוש שילגלגו עליו בשל כך. חבריו לכיתה העריצוהו על הישגיו ושמחו בהצלחתו, משום שאהבוהו כאדם וכחבר, מה גם שישב אתם פעמים רבות ועזר להם בעבודותיהם. ב"כרמית" בחר ללמוד במגמה לאוטומכניקה (מכונאות רכב), שהייתה קרובה ללבו, בהיותה מזיגה של מחשבה עם מלאכת כפיים. בשנה הראשונה ללימודיו נערך יום ספורט לכל תלמידי בתי־הספר התיכוניים בירושלים, ועמירם ייצג בתחרות את בית ספרו. הוא תכנן את ריצתו בהיגיון וסיים את הסיבוב הראשון בין האחרונים, את הסיבוב השני בין האמצעיים, וכשחבריו כבר אמרו נואש, פתח לפתע בריצה מאומצת והגיע ראשון במירוץ.

עמירם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967. הוא התנדב לחיל האוויר ועבר את מבחני הטיס וקורס צניחה. כעבור כשנה, כאשר כבר היה טייס "פוגה", עבר הסבה לחיל השריון, כדי להמשיך ולפעול בתחום המכונות והטכניקה אשר אהב. בצבא העריכו אותו מפקדיו כאדם וכחייל, שמילא את תפקידו במסירות רבה, בקור רוח ובאומץ לב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר היה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר ששוחרר חזר עמירם הביתה ומיד נפנה לארגון חבורות רחוב בישובים הסמוכים למקום מגוריו. הוא הקדיש להם הרבה זמן ומרץ ועבד עמם חודשים ארוכים ללא תשלום. בתבונתו הצליח לשכנע גם את מוסדות הסעד והתרבות, שהכירו במפעלו ועזרו לו. נוסף על כל אלה המשיך את לימודיו בשלוחת הטכניון בבאר־שבע וכשלושה חודשים לפני פרוץ המלחמה נשא לאישה את חברתו נאוה והקים עמה בית בישראל. במלחמת יום־הכיפורים השתתף עמירם בקרבות הקשים בחזית סיני. בקרב שנערך ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) ליד ראש הגשר, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נפגע הטנק שלו ועמירם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו אישה, הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בית־ספרו ומושב סגולה הוציאו לאור חוברת לזכרו ולציון דמותו.

עפר, דוד

דוד (דובי), בן מונה וזאב, נולד ביום ט״ז בסיון תש״ה (28.5.1945) על הר הצופים בירושלים. הוא גדל והתחנך בקיבוץ בארי שבנגב וסיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הומניסטית כללית. כשהגיע דוד לקיבוץ בארי, היה ילד בן תשע ומאחוריו ימים של ״נדודים״ ברחבי הארץ. הוא נולד בירושלים ואת שנות חייו הראשונות עשה ביערות הכרמל של קיבוץ בית אורן. כשמלאו לו ארבע שנים, שב אל הבירה והחל ללמוד במסגרת הגן ואחר־כך בבית־הספר. דוד היה ילד עירני ולמד בכוחות עצמו קריאה וספירה. כשהגיע לקיבוץ בארי התערה, חרף כל הקשיים, בחברת הילדים של ״כיתת אשל״. ״בלימודים היה משכמו ומעלה, התעניין בשטחים רבים והפגין יכולת וידע רב״, סיפרו חבריו. ״היה בו טוב לב, שאנו, הילדים, פירשנו כחולשה. דובי היה שונה. מיוחד במינו. אחד משלנו – אבל אחר״. משחר נעוריו היה חובב ספורט מושבע. הוא השתתף בפעולות ספורט שונות, והצטיין בריצה ובשחייה. סיפר אחד מרעיו: ״דובי חלם הרבה בלילה, ונהג לדבר מתוך שינה. בשבילו ׳אות הספורט׳ היה קדש הקדשים. תמיד התאמן לקראת המבחן. לילה אחד חלם, שהוא שובר שיא בריצה של 60 מטרים, ומגיע לשיא של 7.4... ואז – בעט בקיר...״ שמות חיבה רבים ניתנו לו. היו שקראו לו ״דובנצ׳קי״, אחרים כינוהו ״דובר״, והרבים בחרו בשם ״דובי״. ב״כיתת אשל״ התבלט דובי בזכות סקרנותו הבלתי מצויה והאינטליגנציה הגבוהה שלו. הוא הצטיין ביושר פנימי, וכשידע שהצדק עמו, עמד על שלו ולא ויתר. הוא נטל חלק פעיל בחיי החברה. ערב גיוסו לצה״ל היה מלא שאיפות כרימון, עלם שדבק בהתלהבות בכל דבר שעסק בו.

דוד גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1963 ובתחילה הוצב לחיל האוויר. אחר־כך הועבר לחיל השריון, אלא שלא שבע נחת מיחידתו בזמן הראשון. אך כשלמד להכיר

את סודות השריון, "נתפס להתלהבות האופיינית לו והתאהב בחיל". הוא השתלם במספר קורסים, לרבות קורס למקצועות טנק וקורס למפקדי טנקים. הוא שירת כמש"ק טנקים ונודע בין רעיו כחייל מעולה ומסור לתפקידיו.

במאי 1966, בתום שירות החובה שלו, שב אל קיבוצו, עבד זמן מה בענף הפלחה, ואחר כך התנדב לעבוד ברפת שחסרו בה ידיים עובדות. מטעם מזכירות הקיבוץ נשלח להשתלם בקורס רכזי רפתות, ובאותו זמן החל גם לעסוק באימוני שחייה והשקיע בפעילות זו הרבה זמן ומרץ. מלחמת ששת הימים פרצה כשהיה בעיצומו של קורס הרפתנים, והוא גויס ונלחם נגד המצרים בחזית הדרום. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". אביו סיפר שמראות המלחמה השפיעו עד מאוד על בנו. "הוא חזר אחרי המלחמה שונה, מבוגר יותר". דובי נרתם שוב לפעילות ברפת ובשעות הפנאי שלו עסק בספורט ואימן אחרים בשחייה. "לדובי היה תמיד מה לעשות בזמן הפנוי שלו", סיפרו ידידיו. מתוך תחושת אידיאליזם מהולה בתבונה ובראייה מפוכחת של המציאות, ביקש דוד לשפר את איכות החיים בקיבוץ בארי, וניסה לתרום מן המיטב שבו לענף הרפת שריכז. "כל מה שעשה, עשה מתוך שאיפה לשלמות וגם מתוך מסירות ללא גבול וטוב־לב". הוא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה. בשנים 1971 ו־1972 נסע לאירופה, סייר בארצות רבות והתלהב מאוד מכל אשר ראה. באותה תקופה היה חבר במשמרת הצעירה של מפלגת העבודה והשתתף במערכת העיתון "רמזור", שיצא לאור מטעמה. שנה אחת לפני מותו נרתם לפעולות של ריכוז בתנועת הצופים, היה רכז אזור הדרום וגם נטל חלק בתכנון הג'מבורי. מלחמת יום־הכיפורים קטעה את מהלך פעילותו והוא בעיצומו. כשפרצה המלחמה נקרא ליחידתו בשבת אחר הצהריים, כשסיים את תורנות השבת ברפת. הוא נשלח לחזית הדרום ויצא עם כוח טנקים להדוף את כוחות המצרים. ביום השני למלחמה ניהל קרב אש במשך שלוש שעות עם המצרים, ליד גשר פירדאן. בצהרי יום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), ניתנה פקודה להקים ראש־גשר בגדה המערבית של התעלה, ובמהלך פעולה זו נפגע דוד בטנק שלו מטיל נ"ט ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בארי. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דוד ז"ל, ששירת כאיש צוות טנק ביחידת שריון, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי".

בני משפחת עפר, ידידים ורֵעים בקיבוץ בארי רשמו דברים על אישיותו ועל דרכו של דובי בספר זיכרון שהוציא לאור קיבוץ בארי לזכר שלושה מחברי המשק שנפלו במערכה; זכרונות על דובי, פרי עטם של הוריו וידידיו, הועלו גם ב"יומון בארי"; מדי שנה בשנה נערכות תחרויות שחייה מטעם המועצה האזורית "אשכול", לזכרו של דוד עפר ז"ל.

עפרי, רני

רני, בן רות ועזריאל, נולד ביום ד׳ באב תש״ט (30.7.1949) בכפר מונש. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מבואות״ בבאר טוביה, סיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הומניסטית־חברתית בבית־הספר התיכון־המקיף בבאר טוביה, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ילד עירני, נבון ומרצני היה רני. ארבע שנות חייו הראשונות עברו עליו בכפר מונש שבעמק חפר. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ והתחבב על מוריו ועל חבריו. סיפר אחד ממחנכיו: ״בתקופת לימודיו בתיכון, היה בחור רציני ושקט, אולם מאחורי תכונות אלה הסתתר חוש הומור מפותח. תמיד ידע לומר את המלים המעטות בזמן המתאים, כדי שכל הנוכחים יפרצו בצחוק אדיר. לרני היה חלק נכבד בטיפוח יחסי רעות נעימים בין חברים וחברות מכיתתו, זמן רב לאחר שנפרדו מבית הספר״. אחת מחברותיו לספסל הלימודים סיפרה על טיול שערכה הכיתה בשבילי מדבר יהודה. לעת ערב נתקלה הקבוצה בבחור ״היפי״, בעל שיער מגודל, שביקש להצטרף לארוחה שלהם. בני הכיתה דחו את הבחור התמהוני. היה זה רני אשר בשלווה ובביטחון עצמי הסביר: ״קודם כל לפנינו בן־אדם רעב. יש לתת לו אוכל, אם הוא מוצא חן בעינינו או לא. וחוץ מזה – אין לשלול את דעותיו לפני ששמענו אותן״. בכך שיכנע את חבריו. הוא היה חובב ספורט והצטיין במשחק הכדורגל והכדורסל בשחייה ובריצה, וכן הרבה לשחק בטניס. מנעוריו היה חבר בתנועת הנוער שהתארגנה במושב מגוריו, והשתתף בכל הפעולות שנערכו במסגרת הגדנ״ע. גם כישרון כתיבה היה לו וידידיו הגדירו זאת באומרם: ״היה לו מילון של מילים יפות״. לחברתו מיכל כתב: ״אם יש גבול לאהבה – אני על הגבול / אם האהבה היא שירה – אני שיר אהבה גדול / אם האהבה היא ים – אני כחול על שפת הים / אני המון המון אוהב אותך / אני המון המון שלך...״.

רני גויס לצה״ל בשלהי יולי 1967 והתנדב לחיל האוויר. הוא השתלם בקורסים רבים, בהם קורס צניחה, קורס טייסים מתקדמים וקורס מדריכי טיסה. הוא נחשב חייל מעולה, מסור לתפקידים שהוטלו עליו, רציני ואחראי. ״מעולם לא ניסה לזכות בתהילתם של אחרים״, סיפר מנהל בית־ספרו, ״בענווה שאפיינה אותו היה לטייס, הדריך עשרות חניכים ונטל חלק בפעולות קרביות״.

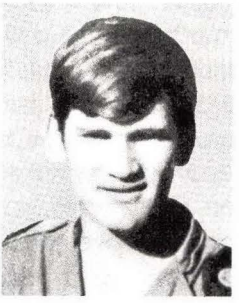
לאחר חמש שנות שירות בצה״ל, מהן שנתיים במסגרת צבא קבע, החליט לפתוח דף חדש בחייו. הוא שב אל מושב אביגדור, נשא לאישה את חברתו מיכל, למד במסגרת הכנה לטכניון ועמד להתחיל בלימודים אקדמיים באוניברסיטת הנגב. את השקפת עולמו ותכניותיו העלה על הכתב. ״הגיגים ערב נישואים״ קרא לדבריו, וכך רשם: ״משפחה – ראשון לכל. יחס ביני לבין בת זוגי, שאיפה לשלום בית... שיפור עצמי. קיום – לימודים, עבודה איזו שהיא. להשיג בכוח רצון ובהתמדה. אהוב! כך תהיה נאהב! ערכי מוסר אנושיים, מצע חיים – אדם, כמו מפלגה, צריך שיהיה לו מצע בחיים... זה הזמן לקבוע יעדים מוגדרים״. אולם הוא לא הצליח להגשים את חלומותיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא אל יחידתו בחיל האוויר. כשבוע

ימים השתתף בקרבות אוויר בשמי חזית הדרום. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) נפגע מטוסו מטיל נ"מ והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "רן ז"ל שירת בחיל האוויר. הוא היה בוגר קורס טיס וקורס צניחה. רן הוגדר כטייס טוב, יעיל ואהוד על הכל".

בני משפחת עפרי, ידידים ומחנכים, ספרו על אישיותו ועל דרכו של רני בחוברת שהוציאו לאור לזכרו. בחוברת נכללים גם שירים, מכתבים והרהורים שכתב.

עצמון, עמרי־יעקב

עמרי, בן רבקה ורפאל, נולד ביום י' באייר תשי"ג (25.4.1953) בגשר הזיו. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי במגשימים, ואחר־כך המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "פיקא" בפתח־תקוה. אחרי־כן החליט ללמוד מקצוע והלך לבית־הספר "מוסינזון" במגדיאל, ושם למד מכונאות רכב במסגרת תלת־שנתית, נוסף למקצועות הרגילים. לאחר שסיים את לימודיו, ונותרה לו כשנה עד למועד גיוסו לצה"ל, החליט לצאת לעבוד. הוא עבד במפעל "נילי" בקרית אריה כמסגר כללי ורכש את יסודות המקצוע הזה.

עמרי גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והתנדב לסיירת. לאחר סיום הטירונות השלים קורס סיור וקורס צניחה. אחרי־כן עבר השתלמות והוסמך כמש"ק מרגמות ולבסוף עבר קורס מ"כים חי"ר. בקרב חבריו ומפקדיו נודע עמרי כחייל טוב, אמיץ ואחראי. כל תפקיד שהוטל עליו, מילא בשלמות וללא דופי. מפקדיו ידעו כי אפשר לסמוך עליו והעריכו אותו מאוד בזכות תכונותיו והישגיו, ואילו חבריו לפלוגה אהבו אותו ובקשו את חברתו. הוא היה חביב ומקובל עליהם בזכות יושרו ונכונותו לעזור לזולת, ובזכות היותו חבר טוב וידיד אמת. תפקידו האחרון היה רב־סמל פלוגתי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו ללחום בחזית סיני. היחידה השתתפה בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים, ואחר־כך בכיבוש אזורים שונים, שהחזיקו כוחות האויב. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) בשעת ניסיון לכבוש מאחז מצרי בציר "לכסיקון", באזור "לקקן", נפגע הזחל"ם שמתוכו נלחם עמרי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עמרי נפל במלחמת עם ישראל על קיומו, ומותו הוא מס הדמים שנאלצנו לשלם למען חירותנו. עמרי, היעיל והנמרץ, אשר זכה להערכת חבריו, ציווה במותו את החיים לרבים אחרים. תמיד היה זה עמרי שמילא את תפקיד המעודד והמנחם את חבריו. לא בכדי היה בזחל"ם המ"פ,

שנע ראשון בפריצה לטיהור היעד ובכך אפשר לכל האחרים לעבור ולהגיע אל היעד. כשנקפד פתיל חייו על־ידי פגיעה ישרה ברכבו, נפל אחד מלוחמיה המעולים של היחידה. הרגש מסרב להאמין שעמרי אכן לא עמנו. לחבריו ליחידה עדיין נדמה כאילו בינינו הוא, מעודד, מחייך ומארגן. הלא רק אתמול היה עמנו ודומה שעתיד הוא לחזור; אך ההיגיון השקול והקר יודע כי עמרי לא ישוב".

עצמון, ראובן

ראובן, בן חנה ונעים עובדיה, נולד בחודש תמוז תש"ד (יולי 1944) בבגדאד שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951, בהיותו בן שבע. המשפחה שוכנה במעברת עמישב שליד פתח־תקוה ושם סיים ראובן את לימודיו בבית־הספר היסודי. בשנת 1959 עברה המשפחה להתגורר בפתח־תקוה גופה, ושם למד ראובן בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם. ראובן היה נער שקט ונחבא אל הכלים. כשהגיע למקום חדש לא עורר תשומת לב ורק כעבור זמן, לאחר שעמדו הבריות על תכונותיו הטובות, למדו להעריכו. הוא היה תלמיד צייתן וחרוץ והצליח יפה בלימודים. ההצלחה בבית־הספר לא העבירה אותו על דעתו. על אף שהיה בין המעטים מתלמידי בית־ספרו, שזכו להמשיך את לימודיהם בבית־ספר תיכון, לא התפאר בכך ואף לא הזכיר זאת. הוא היה חבר נאמן ומסור ועשה למען ידידיו בצנעה ובשקט. כל מי שהכירו מקרוב זוכר אותו כידיד נפש אמיתי, שידע להעניק לחבריו חיבה, נאמנות וסיוע. חבריו ידעו שאפשר לסמוך עליו בכל, לא חששו לגלות לו אפילו סודות אישיים ביותר ולא היססו לפנות אליו בצר להם בבקשת עזרה. ראובן לא אכזב אף אחד מעולם. תמיד היה נענה בחיוך חביב, מתוך נכונות אמיתית ומתוך רצון כן להיות לעזר. אם לגבי החברים היה יחסו כזה, על אחת כמה וכמה לגבי הוריו, אחיו ואחותו. הוא היה קשור למשפחתו מאוד, העריץ את אביו והיה גאה באמו. תמיד רחש הערכה וכבוד גדולים לבית החם שהצליחו הוריו להקים והרבה ללמוד מהם, כדי שבבוא זמנו יקים לעצמו משפחה אוהבת ומאוחדת, כדוגמת המשפחה שהקימו הוריו. מצוות כיבוד אב ואֵם לא הייתה לגביו חובה אלא צורך נפשי והוא קיווה שבכך יוכל לגמול להם על כל הטוב שעשו עמו. הוא היה בן למופת, משתתף בחיי המשפחה ועוקב אחר כל שהתרחש בחייו של כל אחד מבניה. יחסי קרבה הדוקים שררו בינו לבין אחיו ואחותו, והם נהגו לספר זה לזה את כל הקורות אותם וללמוד זה מנסיונו של זה. הלימודים והמשפחה מלאו את מרבית זמנו של ראובן, אך למרות זאת לא נמנע מהשתתף באופן סדיר בפעילות השבועית במועדון הגדנ"ע השכונתי. הוא גם מצא לו פנאי לטיפוח שני תחביביו: משחק הכדורגל וקריאת ספרים. לא פעם היה מסתגר בחדרו וקורא שעות ארוכות. בתום לימודיו בבית־הספר התיכון, ועד שנקרא להתגייס לצבא מילא את כל מה שהחסיר בקריאת ספרים ובבילויים ואחרי־כן יצא למלא את חובתו למולדת בנכונות ובגאווה. ראובן גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1961 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות

עבר קורס מקצועות יסוד של החיל והשתלם כתותחן שדה וכמשנה טכני. לאחר שסיים בהצלחה את הקורס, הוצב ביחידת שדה של החיל. גם בצבא הצליח להתחבב על הכל, על מפקדים ועל חברים־לנשק כאחד. מפקדו כתב עליו: "ראובן מילא את תפקידו בנאמנות רבה. הוא אהב את כולם וכולם אהבו אותו. הוא היה שקט, מנומס וחביב בהליכותיו". לאחר תקופה קצרה יחסית, נשלח בהמלצת מפקדיו לקורס מפקדי כיתות ועמד בו בהצלחה. לאחר סיום הקורס הוצב בגדוד מרגמות מתנייעות. בגדוד זה שירת עד שהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר.

לאחר השחרור נשא לאישה את מתי חברתו, ויחד הקימו את ביתם בפתח תקוה. ראובן החל עובד כפקיד בחברת ביטוח וברבות הימים נולדו להם בת ובן. ראובן היה בעל מאושר ואב גאה. משפחתו הסבה לו הרבה נחת והרבה שעות של אושר, אך כל זה נקטע עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים. במלחמה השתתף ראובן בקרבות הבלימה בגזרת בלוזה בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

עקביה, אורי־מיכאל

אורי, בן רות ואברהם, נולד ביום כ"ד בטבת תשי"ב (22.1.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הריאלי בחיפה, מתחילת הלימודים היסודיים ועד שסיים בו את לימודיו התיכוניים, במגמה הריאלית. אורי היה תלמיד טוב, שקדן ומוכשר. כשלמד בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע, השלים קורס מ"כים ואחרי־כן שימש כמפקד. כמו כן היה פעיל בתנועת הצופים ושימש מדריך בשבט "עמית", בעיר התחתית בחיפה. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים, והוא בן שבע־עשרה וחצי, נאמר לו כי יגויס רק בחודש פברואר. לפיכך נרשם ללימודים בטכניון בחיפה ולמד כלכלה שנה אחת במסגרת העתודה האקדמית, ואז ביקש להפסיק את לימודיו ולהתגייס לשירות סדיר בצבא.

אורי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. כעבור זמן נשלח להשתלם בקורס מפקדי טנקים, ומאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קציני שריון. בכל הקורסים הועניקו לו ציונים מעולים ובתום תקופת הכשרתו הוצב כמפקד־מחלקה וכסגן קמב"ץ בגדוד שריון. בתפקידו זה הוערך כ"קצין מעולה, בעל יזמה, המתייחס טוב לפקודיו, עצמאי, בעל תושייה, ממושמע ונאמן, המשמש דוגמה אישית והוא בעל כושר אבחנה, כושר ארגון ורצון להצליח ולהתקדם". כעבור זמן הועלה לדרגת סגן ושימש קמב"ץ באותו גדוד. בתפקידו זה ראו בו מפקדיו "קצין לדוגמה, מוכשר במיוחד, יעיל בכל מצב, מסור, שקדן, המבצע תפקידו בהצטיינות". אחרי־כן השתלם אורי בקורס מפקדי פלוגות שריון, שאף אותו סיים בהצטיינות, ובו הוערך כ"חניך טוב מאוד, ישר, חרוץ, יסודי, בעל יזמה ואחראי,

השואף להתקדם ומשתלב יפה בין חבריו". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה אורי כמפקד פלוגת טנקים ביחידתו ברמת הגולן. על גבורתו בבלימת הכוחות הסוריים הוענק לאורי עיטור המופת וזה תיאור המעשה: "ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סרן אורי עקביה ז"ל כמפקד פלוגת־טנקים ברמת־הגולן. עם פרוץ הקרבות תפס עמדות באזור מוצב החולש על ציר "כודנה" — ציר־פריצה מיועד של האויב. הכוח אכן נתקל ביחידת־טנקים של האויב, ותוך־כדי ניהול קרב אש נכון ומהיר הצליח סרן אורי עקביה ז"ל להביס אותו. בקרב זה שלח האויב כוחות אחרים לאגוף את המוצב. סרן אורי עקביה ז"ל נשלח, על־ידי הסמג"ד, לחסום מאמץ זה. הוא יצר מגע עם האויב ובמהלך קרב זה נפגע ונהרג. בפעולותיו אלה גילה אומץ־לב, כושר־מנהיגות ותושיה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אורי התבלט משכמו ומעלה כקצין וכמפקד מעולה. הוא היה אהוב על פקודיו, על מפקדיו ועל חבריו וביצע את כל המוטל עליו בדייקנות ובנאמנות, ביושר ובמסירות".

עקיבא, יוסף

יוסף, בן חנה ויעקב, נולד ביום ז' באב תשי"ד (6.8.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" והחל בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם יוסף שפרינצק בחיפה. הוא השתלם במגמת מסגרות, למד זמן־מה בבית־הספר הטכני של חיל האוויר והשתלם בקורסים מקצועיים בבית־הספר המקצועי "אורט" בחיפה. יוסי, דור שביעי למשפחתו בארץ ישראל, היה בנם היחיד של יעקב וחנה עקיבא, ולו שלוש אחיות: פנינה הבכורה, אביטל, וחגית ה"קטנה". יוסי היה קשור עד מאוד אל בני משפחתו, בילה אתם את רוב שעותיו הפנויות, עזר בעבודות הבית וגם סייע בעצה טובה. נער ממושמע היה, נהג דרך ארץ בהוריו והצטיין בנימוסיו הנאים בבית ובחוץ. מכריו מספרים, שהיה נכון תמיד לעזור לזולת, לא עמד מנגד בראותו מעשה עוול, ונודע כידיד נאמן ומסור. הוא היה חובב ספורט מושבע, אהב לשחות בים ובבריכה, והרבה לשחק בכדורגל, ומעל כל אלה הצטיין בספורט האִגרוף. בנערותו התאגרף במכון "שפיר" בקרית מוצקין, ונטל חלק פעיל בתחרויות שנערכו במועדון "ידפת" בשכונת מגוריו. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון השתתף במסעות שנערכו שם במסגרת הגדנ"ע. כשעזב את ספסל הלימודים, לא התהלך בטל והלך לעבוד במקצועו כמסגר־רתך במפעלי בנייה שונים בחיפה. את שכרו נתן להוריו, שכן הסתפק במועט ומעולם לא ביקש לעצמו מלבושים יקרים ודברי מותרות. "יוסי היה ילד צנוע", סיפר אביו. "הוא אהב לתת ולא נחפז לקחת". עלם גבה־קומה היה יוסי, בעל שיער שחור ועיניים חומות, שהביעו חדוות־חיים ואהבת הבריות.

יוסף גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל התותחנים. הוריו האיצו בו

לנסות להגיע לסדנה צבאית ולעבוד במקצועו כמסגר־רתך, אך הוא סירב להגיש בקשות להעברה. "ביחידה בה אני משרת, כולם כמו משפחה אחת", אמר בגאווה ושיבח באוזני הוריו את היחסים בין החיילים במחנה שלו. הוא השתלם בקורס רגמים, והוכשר כתותחן שדה וכרגם. שלושה חודשים עשה בגדה המערבית, באזור יהודה ושומרון, ואחר־כך הועבר לרמת הגולן. יוסי היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. הם לא חסכו ממנו שבחים וידעו, שיבצע כל משימה שתוטל עליו בלא דופי. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו באפריל 1973 "אות השירות המבצעי". כשהיה בא הביתה לחופשות קצרות לא סיפר מעולם על קשייו ולא התלונן. הוא דיבר בחיבה רבה על חבריו ליחידה והרגיע את הוריו ואת אחיותיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה יחידתו בקו החזית ברמת הגולן. יוסי וחבריו הגנו בגופם על מדינת ישראל. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נהרג יוסי בהפגזה כבדה של הסורים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "תמיד נזכור את יוסף כחייל מסור, ידיד נאמן ושותף מלא לכל הפעילויות ביחידה... יחד עם חבריו פעל ללא ליאות, באומץ־לב ובדבקות בלתי רגילה במשימה האדירה – הגנה על המולדת. זכרו של יוסף יישמר עמנו לעד".

ערגי, אהרן

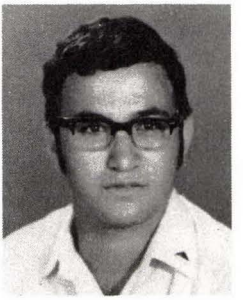
אהרן, בן קדיה ומסעוד, נולד בשנת תשט"ו (1955) בתימן ובאוגוסט 1961 עלה ארצה עם הוריו. הוא סיים את לימודיו היסודיים ברחובות, עיר מגוריו, ואחר כך החליט ללמוד מקצוע. שנתיים למד בבית־הספר "עמל" ברחובות את מקצוע מכונאות־הרכב, כשהוא משלב לימודים עיוניים רגילים עם לימודים מעשיים במקצועו. לאחר שתי שנות לימוד יצא לעבוד, כדי לעזור להוריו בפרנסת המשפחה. הוא היה בן מסור ואוהב ואח דואג. את שכרו נהג לחלק לשניים: מחציתו הפריש לעזרה בבית ומחצית שמר לשעת הצורך. אהרן, בעל החיוך הרחב, אהב אנשים. מעולם לא הרים ידו על אדם ומעולם לא בא בדין ודברים עם איש. חבריו הרבים אהבוהו וכבדוהו בזכות טוב לבו ונכונותו לעזור תמיד לזולת.

אהרן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, שם השלים קורס למקצועות טנק והוסמך כנהג־טנק. אחרי־כן הוצב בפלוגת הסיור של חטיבת שריון ובמסגרתה עבר קורס סיור והוכשר כחייל חרמ"ש. הוא היה חייל טוב, נאמן וממושמע. כל תפקיד שהוטל עליו ביצע בצורה הטובה ביותר, לשביעות רצון מפקדיו. עד מהרה התחבב על חבריו לפלוגה והיה אהוד ומקובל עליהם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לטיהור אזור קנטרה מחיילי קומנדו מצרים שהתמקמו שם. ביום י' בתשרי תשל"ד

(6.10.1973) בשעת התנועה לעבר קנטרה נפגע הנגמ"ש שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. בתחילה לא מצאו את גופתו והוא הוכרז כנעדר. לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אהרן נפל במערכה על קיום מולדתנו, בעת מילוי תפקידו באזור קנטרה, ביום הראשון למלחמה. אהרן שירת ביחידת שריון כלוחם חרמ"ש ובמהלך הקרב דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא".

ערמן, שלמה

שלמה, בן אסתר ואברהם, נולד ביום י"ג בשבט תשי"ג (29.1.1953) בחיפה. הוא למד שנה בבית־הספר היסודי "אפגני", ואחר־כך המשיך בבית־הספר היסודי "קישון" וסיים את לימודיו שם בכיתה השמינית. כיוון שציוניו היו מעולים, המליצו מוריו ומנהל בית־ספרו, שימשיך ללמוד בבית־הספר "הריאלי", ששמו הולך לפניו כבית־ספר מעולה. שלומי כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד עירני, חרוץ ומוכשר. מוריו זוכרים אותו כתלמיד מעולה ושקדן, שהבין על נקלה כל אשר נלמד בכיתה. אחר כך היה עוזר ברצון לתלמידים שהתקשו בהבנת החומר והיה מקדיש להם שעות ארוכות מזמנו החופשי. את מרבית שעות הפנאי שלו הקדיש לפעילות בתנועת הנוער "צופי ריאלי" ולעיסוק בספורט. שלומי היה צעיר רב־מרץ, עליז ואופטימי ובזכות תכונות אלו נתחבב על מכריו ועל ידידיו. חברים נהגו לבוא אליו כדי להתייעץ בו גם בבעיות אישיות. הוא ידע ליצור קשרים חברתיים בקלות וטבעיות ותמיד מצא שפה משותפת עם כל אדם ולו גם בעל רקע שונה מאוד משלו. אנשים אהבו להיות בחברתו, ומצאו בו עניין ותענוג. לא פלא הוא, שתמיד היה מוקף בחברים. שלומי הממושקף, נמוך הקומה והעגלגל היה צנוע ועניו למרות כל הישגיו. מעולם לא נהג עליונות ולא התפאר ביכולתו בבית־הספר, בתנועה או בצבא. חבריו סיפרו כיצד היה מוכן תמיד להאזין להם וכיצד מצאו אצלו תמיכה ועידוד. כפי שהיה נקי, מסודר ומקפיד גדול בעניני מוסר והגינות בבית־הספר, כך היה גם ביחסו לחבריו ולאנשים בכלל. מילדותו היה מאמין גדול בטוב הגנוז בבני־אדם ועשה רבות כדי לגלות מידה זו בחייו. ארבעה ימים לאחר שעמד בהצלחה גדולה בבחינות הבגרות, התגייס שלמה לשירות סדיר בצה"ל.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורסים השונים למקצועות השריון, והשלימם בהצלחה מלאה. אחר־כך נשלח לקורס מפקדי טנקים, שבסיומו הוצב לאחת מיחידות השריון בסיני. גם בצבא היה אהוב על הכול, על מפקדיו ועל פקודיו כאחד. המפקדים העריכוהו על יושרו, על הגינותו ועל האחריות הרבה שנהג בעבודתו. הוא היה איש שריון מעולה,

שמקצועיותו עמדה במבחנים הקשים ביותר. הוא היטיב להכיר כל בורג וכל פינה בטנקים שלו והצטיין באחזקת הכלים ובתפעולם. החיילים אהבו אותו, כיוון שהיה היחיד בין המפקדים, שלא הרחיק עצמו מהם ושיתף עצמו בכל אשר עבר עליהם. הם העריצו אותו כאדם ובטחו בכישוריו כמפקד. במלחמת יום־הכיפורים השתתף שלומי בקרבות הבלימה האכזריים שהתנהלו באזור מוצב "אורקל", שעל גדות תעלת סואץ. על לחימתו באותו מוצב, שהייתה רצופה גילויי אחוות־לוחמים, אומץ־לב, תושייה וגבורה תוך חירוף נפש, הוענק לו "עיטור הגבורה". תיאור שעות חייו האחרונות הוא הסיכום הממצה ביותר לאישיותו המופלאה ולדמותו המיוחדת במינה של שלומי. וכך מתואר המעשה בתעודת העיטור: "ביום השישה באוקטובר, נטל לידיו את הפיקוד על מחלקת הטנקים, לאחר שהמפקד נהרג. ביום השבעה באוקטובר נע בטנק שלו בראש הכוח הנחלץ מהמעוז, כשהוא עצמו מפעיל את נשקו האישי, רימונים ואת תותח הטנק – לעבר כוחות אויב, שחסמו את היציאה מהמעוז, בטווח של מטרים ספורים. בהמשך התנועה, עלה הכוח הנחלץ על מארב אויב – והטנק שמתוכו לחם, נפגע. הוא הוביל את אנשי הצוות, שנחלצו מהטנק הפגוע, במסע רגלי לעבר כוחותינו, כאשר הוא נושא עמו חייל פצוע מחיילי תצפית, שנאספו על ידיו עוד קודם לכן. במשך כל הלילה, במסע מפרך בביצות, פקד על אנשיו ועודד אותם. למחרת, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), הגיע עם אנשיו לקו כוחותינו. בהשלימו משימה זו, נפל". שלמה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

ערקי, חיים

חיים, בן שמחה ויהודה, נולד ביום י"ח באדר תשי"ד (23.3.1954) בבית דגון. הוא למד שמונה שנים בבית־הספר היסודי־דתי בבית־דגון ושנתיים למד בבית־הספר התיכון "תורה ומלאכה" בתל־אביב. הוא השתלם במגמת מסגרות מכנית. חיים, בן להורים יוצאי תימן, היה ילד עליז ושובב. הוא גדל בכפר בית דגון ולמד להכיר גם את חיי הכפר השלווים וגם את העיר הסואנת תל־אביב, הסמוכה למקום מגוריו. בגן הילדים היה חיים ילד פעיל ועירני. הגננת הרבתה לספר על מעלליו ועל פקחותו. בבית־הספר היסודי היה תלמיד שקדן וחביב על מורים ועל תלמידים. "אלי היה 'מסמר' כל מסיבה", סיפרו חבריו, שכינוהו בשם חיבה "אלי". "הוא התבלט כליצן וכשובב גדול. העליזות וחדוות החיים שהמו בו לא ידעו גבול", סיפרה אחותו, אהובה. אלי השתתף בהצגות החוג הדרמטי ובארגון מסיבות וחגיגות, ולא החמיץ טיול ומסע רגלי ברחבי הארץ. הוא נבחר כנציג כיתתו במועצת התלמידים של בית־ספרו והיה פעיל גם במסגרת תנועת הנוער בבית דגון. כשסיים את לימודיו היסודיים עשה זמן־מה בפנימייה בכפר בתיה, שם למד חרטות, אלא שלא נקלט בחברת התלמידים. כתום מספר חודשים נטש

את הפנימייה ובחר ללמוד במגמה של מסגרות מכנית בבית־הספר "תורה ומלאכה" בתל־אביב. שתי שנות הלימודים בבית־ספר תיכון זה היו טובות ונעימות. שוב היה חביבם של מורים ותלמידים, והוא גמל להם ביחסו הטוב, בנימוסיו הנאים ובשמחת החיים שלו. אלי אהב מאוד לשיר וניחן בקול ערב. הוא גם ניסה כוחו בכתיבה וכתב שירים על אהבה ועל חלומות. כתום שתי שנות לימוד החליט לצאת לעבוד. הוא מצא עבודה כסייד ואהב את מלאכתו. סיפרה אחותו: "כשסיים אלי עבודת צביעה, והקיר היה כשטיח צבעוני, התלהב ממעשה ידיו, ממש כצייר המשתבח במלאכת ידיו". שנתיים עבד בחריצות ובמסירות, והיסב קורת רוח מרובה להוריו. הוא היה עלם גבה־קומה ונאה, בעל שיער שחור ועיניים כהות, טוב־לב, חייכן ורוחו טובה עליו תמיד.

חיים גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות סיים בציון גבוה (95!) את ההשתלמות בקורס למקצועות הטנק, ואחר־כן הוצב כתותחן טנק באחת מיחידות השריון בסיני. ביחידתו נחשב חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידיו. ידידיו ליחידה מספרים על טוּב לבו ועל נכונותו לעזור לחבריו ברצון ובמאור פנים. כולם זוכרים את ערבי השירה שניהל חיים, בדיחות שסיפר וחלומות שטווה. "כשהיה אלי בשטח, היה נדמה שהכל יסתיים בכי טוב, שאין שום סיבה לדאגה". את זמנו בחופשותיו הקצרות חילק בין המשפחה לבין חבריו הרבים. "אלי לא היה רק אח טוב ומבין, כי אם חבר של ממש", סיפרה אחותו, אהובה. "ידי זהב היו לו ולב זהב". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, הייתה יחידת השריון שלו פרוסה על קו התעלה. חיים ורעיו הגנו בגופם על מדינת ישראל, לחמו בעוז, בגבורה ומתוך אחוות־לוחמים שאין דומה לה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשעה לאחר פרוץ הקרבות, הגיע הטנק של חיים לאזור "מפרקת", שבגזרה הצפונית של התעלה, שם נפגע מטיל נ"ט וחיים נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "בנכם, רב"ט חיים ז"ל, שירת ביחידה בתפקיד תותחן טנק. הוא היה חייל טוב, אהוד על חבריו ועל מפקדיו, ושימש כמרכז באירועים חברתיים ביחידה".

הוריו של חיים ז"ל תרמו לזכרו ספר תורה בנוסח תימן לבית־הכנסת בבית דגון.

עשור (אסור), יעקב

יעקב, בן חנה ואברהם, נולד ביום כ"א בכסלו תש"ו (26.12.1945) במרקש שבמרוקו ועלה ארצה עם אחיו בשנת 1956. במרוקו למד יעקב שש שנים בבית־ספר לימודים כלליים ובשעות הערב ובימי ראשון למד לימודי־קודש ב"חדר". כשהיה בן אחת־עשרה וחצי, עלה ארצה עם אחיו במסגרת "עליית הנוער". הם עברו מטנג'ר לגיברלטר בעזרת דרכונים מזויפים, ומשם יצאו באנייה לישראל. בארץ נשלחו שני האחים לרמת־הדסה, שם התחיל יעקב ללמוד עברית ולהכיר את חיי הארץ. הייתה זו תקופה קשה לילד,

שנותק מהוריו ועשה בארץ ללא קרוב ומודע. מרמת־הדסה הועבר יעקב ל"ימין אורד". בזמן שלמד בבית־הספר בכפר הנוער הדתי, היה פעיל בגדנ"ע ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר החקלאי בכפר הנוער הדתי כפר חסידים.

יעקב גויס לצה"ל בסוף יולי 1964, וכחבר גרעין "עלייה", הוצב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות עשה זמן מה בהיאחזות נח"ל על הגלבוע. לאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר, עשה תקופה של של"ת בקיבוץ סעד. בעת ששירת בנח"ל, ייצג את יחידתו בתחרות כלל־צה"לית בספורט צבאי. יעקב היה חובב ספורט ובעיקר שחייה. במסגרת שירותו בנח"ל עשה יעקב בקיבוץ סעד. כיוון שמילדות היה ללא משפחה בארץ ונאלץ לדאוג לעצמו, נעשה יעקב עצמאי מאוד. הוא ידע לעבוד ועבד קשה. מטבעו היה אוהב חברה ועד מהרה התחבב על חבריו. כיוון שהיה מארגן פעולות חברתיות, התלכדו סביבו חברים רבים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בחיל הרגלים, כרובאי בגדוד צנחנים. במלחמת ששת הימים השתתף עם חטיבת הצנחנים בקרבות הקשים בגבעת התחמושת ובקרבות שחרור העיר העתיקה. לאחר השחרור למד בתל־אביב באוניברסיטה האקסטרנית של אוקספורד וכן למד שלוש שנים במרכז ההדרכה של בית־הספר לתברואנים של משרד הבריאות בצריפין. את לימודיו אלה סיים כתברואן מוסמך. אחרי־כן נשא לאישה את חברתו רינה והם עברו להתגורר באשקלון, שם עבד כתברואן בבית־החולים הממשלתי. הוא שאף להתקדם בעבודתו וכעבור זמן עבר לעבוד כתברואן אזורי במרחב שלמה בסיני, והתגורר ב"שלהבת", באבו־רודס. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה יעקב באבו־רודס בסיני. ביום י"ד בתשרי תשל"ד נפגע ונהרג בהפצצה אווירית על אבו־רודס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

פאוסטר, משה

משה, בן ז'ני ואברהם, נולד ביום כ' באלול תשי"ד (18.9.1954) באורדיה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ב (1962). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "קרול" בפתח־תקוה. אחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר "אחד־העם" בפתח־תקוה, וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "אבוקה" ברמת־גן בצעירותו היה חבר ב"הפועל" פתח־תקוה ועסק בענף האתלטיקה.

משה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, והמשיך לשרת במסלול הקבוע של הצנחנים בתפקיד רובאי. ביחידתו נחשב חייל טוב וחבר טוב. במסעות ובאימונים היה מוכן תמיד לעזור לכל חבר, וכשקיבל חבילת שי מהבית נהג לחלק את תוכנה בין חבריו. תמיד דאג לחבריו ונהג לסייע להם בעצה טובה ובמעשה. בהגיעו ליחידה לא היה כושרו הגופני טוב ביותר, ובתחילת דרכו התקשה במסעות המפרכים ובאימוני הכושר. אחדים מחבריו לפלוגה אף לא האמינו כי יגיע לאן שהגיע. אולם בזכות כוח רצונו והתמדתו הצליח לשפר את כושרו בהדרגה, ממסע למסע ומאימון לאימון, וברבות הימים נהיה אחד החיילים המצטיינים בפלוגה מבחינת יכולת הביצוע והדבקות במטרה. תמיד השתדל לעשות כמיטב יכולתו והקפיד על הפרטים הקטנים ביותר. הוא תרם גם לחיי הפלוגה מחוץ למסגרת האימונים, בעיקר בעידוד חבריו וביצירת הווי חברתי. תמיד דאג לשיפור מצב הרוח בקרב חבריו החיילים. הוא ארגן שירה בציבור, אפילו כשחבריו היו יגעים ואדישים השתדל לבדרם ולהפיג את המתיחות בחיי היומיום, ובעיקר בערבי הווי ובמסיבות. משה אהב מאוד לצלם. במשך כל תקופת שירותו בצבא הייתה עמו מצלמה והוא הרבה לצלם במסעות ובאימונים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שניטש ב"חווה הסינית" ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), נפגע משה בכתפו ונחבש בעמדה. הוא המשיך להילחם, אולם כעבור זמן קצר נפגע בהתפוצצות פגז מרגמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בחוברת שהוצאה לאור לזכר חללי פלוגתו של משה כתב אחד מחבריו: "...אתה נזכר באותו בחור עליז, שתפש מקום מרכזי בכל אירוע כזה או אחר בפלוגה, בבדיחותיו ובעיקר בחיקויו הרבים... אתה נזכר איך ישבנו במעגל סביב, כאשר ערך "חיקויים כבקשתך" ומשה הרים את מורל המחלקה גבוה גבוה... לא נשכח את דמותו של משה ברגע של כעס על אחד המפקדים, מרביץ חיקוי ומיד פורץ בצחוק, ושוכח הכל".

פאר, זאב

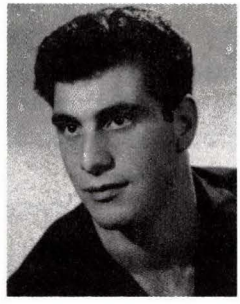

זאב, בן רבקה ומרדכי, נולד ביום י׳ באדר ב׳ תשי״ד (15.3.1954) בגבעתיים. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי ״ברנר״ בגבעתיים ואחרי־כן למד בבית־הספר ״עליות״ ברמת־גן ובבית־הספר בקבוצת שילר. הוא המשיך ולמד בבית־הספר התיכון ״דביר״ ברמת־גן, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״אנקורי״, במגמה הריאלית־ביולוגית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. זאב היה בן מסור להוריו ובילה את מרבית זמנו בבית, במחיצת משפחתו. להורים מניצולי מחנות ההשמדה באירופה, היו זאב ואחיו מקור הנאה ואושר. הוא היה בעל חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה, אהב סדר ושאף לשלמות בכל מעשיו. הוא הרבה לעסוק בספורט ובעיקר באתלטיקה קלה, כמו כן אהב לקרוא והקדיש שעות רבות לקריאת ספרים, לעתים עד שעות הלילה המאוחרות. חובב מוסיקה היה והרבה להאזין ליצירות, שצלילהן מלאו את חדרו ואת הבית כולו.

זאב גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ונשלח לשרת ביחידה של חיל השריון בסיני, בתפקיד תותחן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. גדודו של זאב נמצא בקו החזית וכשפרצה המלחמה יצאה היחידה לקדם את פני כוחות הצבא המצרי, שחצו את התעלה. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו באש נגד־טנקים, מפקד הטנק נהרג ושלושת אנשי הצוות האחרים, ביניהם זאב שהיה פצוע בידו, קפצו מתוך הטנק. שני אנשי הצוות האחרים נאספו וזאב נעלם. בשלושה בינואר 1974 הוכרז זאב ז״ל כחלל שמקום קבורתו לא נודע. מצבה לזכרו הוצבה בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים ובבית־העלמין בקרית־שאול בתל־אביב. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״זאב ז״ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן, שהיה אהוד על כל מי שהכירו״.

פאר (פתחי), פנחס

פנחס, בן ויקטוריה ויחזקאל, נולד בשנת תש״א (1940), בבצרה, לחוף שט־אל־ערב בדרום עירק. עם תום לימודיו בכיתה הרביעית של בית־הספר היסודי, עבר ללמוד בבית־הספר היהודי ״אליאנס״ בעיר הולדתו. בשנת 1951, בהיותו בן אחת־עשרה, עלה ארצה עם משפחתו וסיים את הלימודים היסודיים בקיבוץ יקום. אחרי כן, המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״מקס־פיין״ בתל־אביב. פנחס היה הילד החמישי במשפחת פתחי, והשמחה עם לידתו הייתה גדולה. הוא היה ילד עירני, עליז ומלא שמחת חיים, שניחן

בבריאות ובמבנה גוף חסון וחזק. במשך השנים התבלט בקומתו הגבוהה ונהיה הגבוה בבני המשפחה כולה בעירק. הוא לא היה עד לתקופת הפוגרומים ורדיפות היהודים, ולכן לא ראה ולא הבין את האיום המרחף תדיר מעל ראשו של בן הדת היהודית בארץ ערבית. הוא הרבה להתקוטט עם ילדים ערבים בני גילו, למרות אזהרותיהם החוזרות ונשנות של הוריו, מפני מעורבות יתר בחיי שכניו. למזלו היה ילד מגודל וחזק מכפי גילו, כך שיצא מכל התגרות וידו על העליונה. שלושה אחים קטנים נוספו למשפחה לאחר שנולד פנחס, כך שבשעה שעלתה ארצה, כבר מנתה המשפחה עשר נפשות. בארץ שוכנה המשפחה הענפה באוהל במעברה בסביבות תל־אביב. תנאי החיים הקשים לא הפריעו לפנחס. הוא התברך בגישה אופטימית ובחוש הומור ואפילו נהנה מן החיים באוהל. כעבור שנתיים הצטרף לתנועת נוער בקיבוץ יקום ושם התחנך לערכים ושם גם התגבשה הכרתו בציונות ובארץ ישראל כבית לאומי לעם היהודי. פנחס היה אהוב מאוד על בני המשפחה. היה לו כישרון ליצור סביבו אווירה עליזה והיה לו אוצר בדיחות עשיר, שידע כיצד להשתמש בו במקום הנכון ובזמן המתאים. אין פלא שבכינוסים המשפחתיים היה פנחס ה"מסמר" וכאשר נעדר מאירוע מסויים מיד הורגש הדבר.

פנחס גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1957 והוצב לחיל הרפואה. תחילה הוצע לו לשרת כמכונאי, אך הוא דחה זאת בתוקף. "בצבא" – אמר – "אני צריך להרגיש כמו חייל. את המכונאות אני משאיר לחיים האזרחיים". ואכן מבוקשו ניתן לו והוא נשלח לקורס מ"כים וסיים שם בהצלחה מלאה. לאחר הקורס הוצב באחד מבסיסי ההדרכה כמדריך טירונים. פנחס זכה להצלחה רבה בתפקידו ומצא סיפוק מיוחד בעובדה, שבידיו הופקדו אנשים שעליו להופכם לחיילים. הוא מילא תפקיד זה עד תום שירות החובה שלו.

לאחר תום השירות הסדיר בצה"ל, נשא לאישה את חברתו תקווה ובנה אתה בית חם ומלא שמחה בחולון. הוא היה איש משפחה מסור ונאמן, ואהב מאוד את אשתו ואת שתי בנותיו, מירב ולימור, שנולדו ברבות הימים. הוא הצליח להגשים בחייו את כל החלומות שהיו לו כנער וכמבוגר. חייו בחיק משפחתו היו רצף ארוך של שמחה ואושר. הוא השכיל לנהל את חיי המשפחה שלו על מי מנוחות. תמיד השתבח והתפאר בפני ידידיו באישתו ובבנותיו, אשר ידעו להעניק לו אושר וסיפוק של בית מלא חיים. חבריו אהבו לבקר בביתו, לאכול ממעשי ידיה של תקווה, לצחוק ולבלות יחד שעות ארוכות. במלחמת יום הכיפורים השתתף פנחס בתפקיד נגד יחידתי בקרבות הבלימה הקשים, שניהלו כוחותינו נגד הצבא הסורי ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בהיותו בסביבות מושב אל־על, נפגע פנחס בהפגזה של האויב תוך כדי הגשת עזרה לפצועים, ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר למופת. כל מי שהכירו אהבו".

פאר־לי, שמואל־דוד

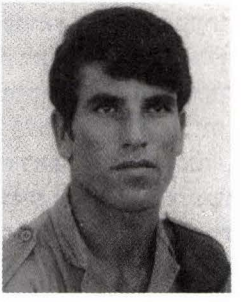
שמואל, בן אלזה (אלישבע) ומרטין (מיכאל־יהודה), נולד ביום ז׳ בתשרי תשי״ג (25.9.1952) בלונדון שבאנגליה, ועלה ארצה עם משפחתו, כשהיה בן חמישה חודשים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״מוריה״ בתל־אביב. אחרי־כן סיים לימודיו התיכוניים בישיבה על־שם הרב עמיאל בתל־אביב. הוא אהב מאוד לקרוא, ומאחר ששלט בשפה האנגלית הרבה לקרוא מיצירות גדולי אנגליה, כגון שיקספיר ושו. בגלל התעניינותו הרבה בטבע אהב גם לקרוא ספרי טבע — הרבה לטייל ברחבי הארץ, לרוב יחד עם אחותו, ושם לבו בעיקר לתופעות הטבע ולנוף הארץ. בביתו גדל שמואל באווירה של אהבת הארץ ולימוד התורה, שכן הוריו השתדלו לפעול ברוח הפסוק: ״עבדו את ה׳ בשמחה״. את האהבה לעם ישראל ולתורתו רכש גם בבית־הכנסת ״חוג הנוער הדתי״, מקום שם הוכשרו הילדים כבר מגיל רך לעבודת ה׳. שמואל היה קשור ביותר לאותו חוג נוער, ושימש כספרן בבית הכנסת. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים הלך ללמוד בישיבה, שם קנה דעת בגמרא ובמוסר. בימי חופשה עסק בלימודי חול, מתוך קריאה וסיורים. חלק מחופשת הקיץ בילה בקיבוץ לביא, בעבודה מעשית ביום, ובבית־המדרש בערב. מהישיבה התיכונית עבר ללמוד בישיבת ההסדר ״כרם דיבנה״. כבר בימים הראשונים בישיבה נטל על עצמו תפקידים ציבוריים, שאחרים לא ששו לעסוק בהם בגלל הטרדה הרבה הכרוכה בכך. הוא עסק בהוצאה לאור של החוברת החודשית ״בלכתך בדרך״, והשקיע בה מאמצים רבים כדי לזכות את החיילים בדברי תורה. הוא לא הסתפק בלימודים בישיבה, אלא דאג גם לענייני הכלל ולעניני הישיבה בתחומים שונים. אחד העיקרים בחייו היה מימוש ההרמוניה בין המצוות שבין אדם למקום, לבין המצוות שבין אדם לחברו. הוא ביקר אצל קרובים וחברים בימי שמחה ובימי מחלה או אבל, ובעיקר עזר הרבה לחברים חדשים שבאו לישיבה. תמיד התחשב בכל אדם, ובעיקר התחשב בבני משפחתו. מעולם לא ציער אדם ולא פגע בכבוד איש. כשנדמה היה לו שמא גרם עוול למישהו, לא נח ולא שקט עד שלא פייס אותו. הוא השקיע רבות בבחינה תמידית של מעשיו, כדי לשפרם, ואמנם התנהגותו הייתה למופת, גם בזכות מעלותיו הטבעיות וגם כתוצאה מביקורת עצמית מתמדת. שמואל הקדיש את מעייניו ללימודים, וככל שהתמיד כך העמיק. הוא למד בישיבה בלי הגורם המדרבן של בחינות, ציונים ותעודות — אלא מתוך אהבה והתמסרות, עד השעות הקטנות של הלילה. בכל שעה של פנאי מהלימודים הסדירים, ישב בספרייה ולמד להנאתו. הוא אהב לשיר ונהנה מאוד משירת זמירות בישיבה. בשבתות היה מלמד את בני המשפחה שירים וזמירות שלמד שם.

שמואל גויס לצה״ל במחצית ינואר 1972 במסגרת הנח״ל והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״, ותפקידו הצבאי נקבע טען־קשר בטנק. מעולם לא התלונן על קשיים בחיי הצבא. נהפוך הוא — שמח היה במעשיו וגם שימח את לב הוריו. בתקופת האימונים בצבא השתדל ככל האפשר, שלא לשנות מאורח חייו הרגיל. הוא למד וקרא בכל הזדמנות, וכן ניצל כל הזדמנות

לשיחה עם חבריו הלא־דתיים, כדי לקרב אותם לאמונה. אלה התרשמו מאוד מדבריו, מדבקותו ומאמונתו השלמה כל כך. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים קיבל עליו שמואל את עולה ואת סכנותיה מתוך השלמה גמורה ומתוך הבנה כי מה שנדרש ממנו עתה הוא להילחם, ועל כן הוא פועל בנאמנות וללא הסתייגויות, "מתוך אמונה שלמה". במהלך הקרבות שניטשו על הגשרים בסיני ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע שמואל בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו, יחד עם חוג הנוער הדתי, הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי מורים וחברים על דמותו ועל דמות חברו מחוג הנוער הדתי שנפל גם הוא, לרבות אוסף דברי הגות.

פדידה, אברהם

אברהם, בן קוטה וניסים, נולד ביום כ"ד בחשון תשי"א (4.11.1950) בפרדס חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הדר רמתיים" בשרון, והשתלם שנה אחת בקורס למכונאות בבית־הספר המקצועי בחולון. ילד פיקח ועירני היה אברהם, שכונה בפי משפחתו ורעיו בשם "ברטו". בפנימיית "הדר רמתיים" התגלתה חדוות החיים שלו וניכרה גם סקרנותו להכיר וללמוד את דרכי העולם. כתום לימודיו היסודיים הלך לבית־ספר מקצועי ולמד מכונאות רכב. לאחר שעזב את ספסל הלימודים, לא ישב בטל והחל לעבוד במפעלי בנייה שונים. אברהם היה טפסן במקצועו, והצליח מאוד בעבודתו. הוא רכש את אמונם של מנהלי העבודה ונודע כבנאי מסור ואחראי. זמן מה לפני מועד גיוסו מונה כקבלן משנה באחד ממקומות העבודה. אברהם היה נער פעיל משחר ילדותו, שוחר ספורט ושחקן כדורגל בקבוצת "רמת השקמה" של רמת גן. "גוף של אתלט מעולה היה לברטו, ולא במקרה נטל חלק בכל ענפי הספורט וגם הצליח. כישורים היו לו וגם יכולת, והוא הפליא בהישגיו", סיפרו בני משפחת פדידה. כשהיה ברטו נער צעיר אסף בשקידה בולים מכל העולם. לימים החל לצייר, ולימד גם את חבריו פרק באמנות. בבית ההורים שמורים ציורים מעשה־ידיו של אברהם. אביו מספר, שברטו הושפע מאוד מן הציור הקלאסי, ואהב לעיין באלבומים ובספרי אמנות. "נטייתו של ברטו אל הציור התרחבה במרוצת השנים, וערב גיוסו היה מעין ארכיטקט־חובב. ביזמתו בנה מתקני ספורט והקדיש תשומת־לב מרבית לא רק ליעילותם, כי אם גם לצורתם האסתטית". נער חברותי היה ברטו, ולדברי ידידיו: "מכל התכונות שבורך בהם, בלטה אחת: אופן קיום הבטחות שהבטיח. כי ברטו מעולם לא הבטיח דבר וסירב אחר־כך לקיימו. על־פי־רוב ביצע את הבטחתו לאלתר, בלא דחייה". אחיו ואחיותיו מרבים בדברי הערכה ואהבה על ברטו. הם מציינים את חכמת החיים ואת חוש הצדק שלו. "ברטו היה בעל ביטחון עצמי עצום", סיפרה אחותו אסתר. לדבריה

היה אחיה הדמות הדומיננטית בבית". בן מסור היה, אהב את כולנו, ועשה כמיטב יכולתו למען אשרנו".

אברהם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, וענד בגאווה כנפי־צנחן. בהמלצת מפקדיו נשלח לקורס מ"כים ולקורס מש"קי מקלעים, וסיים את השתלמותו בהם בהצלחה. ברטו נודע ביחידתו כחייל טוב, בעל משמעת עצמית חזקה. "משמעת זו רכש לעצמו בימי לימודיו בפנימייה", אמרה אחותו אסתר, שציינה בגאווה ובשמחה את הישגיו של אחיה. ברטו היה שבע־רצון מחייו בצבא. צנוע היה ולא התפאר בהישגיו. הוא הקפיד לכתוב להוריו וכשעשה בבית בחופשות קצרות, ביקש לשמוע על כל אשר התרחש בבית בהיעדרו. ברטו אמור היה להשתחרר מצה"ל במחצית נובמבר 1973. הוא תכנן רבות בדבר המשך דרכו בחיים. איש לא שיער, שהנער החסון, המוצק ובעל החיוך הטוב, לא יגשים את תכניותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר ברטו אל יחידתו בחיל הרגלים. הוא נשלח לחזית סיני, ופעל כמש"ק מקלעים באחד הבסיסים הגדולים של צה"ל בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע אברהם ונהרג בהתקפה אווירית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "אברהם ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. אברהם היה אהוד על כל מי שהכירו".

בני משפחת פדידה תרמו לזכר ברטו ספר תורה לבית הכנסת "דון יצחק אברבנאל" ברמת־גן.

פדלון, הרצל

הרצל, בן כמוס וגיטה, נולד בשנת תש"ב (1942) בטריפולי שבלוב, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו בשנת תש"י. בארץ למד בבית־הספר היסודי "עמישב" בפתח תקוה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון לגננות ולשתלנות בפתח־תקוה. כמו־כן השתלם בגרפיקה ובציור בבית־הספר המקצועי "טכניקום" בתל־אביב. הרצל היה בן למשפחה ברוכת־ילדים. כשעלה ארצה עם משפחתו, היה בן שמונה, והתערה בנקל בחברת הילדים בבאר־יעקב. ילד חביב היה, עירני ותוסס. כשהחל ללמוד בבית־הספר היסודי "עמישב" בפתח תקוה, התגלה כתלמיד שקדן והתחבב על מורים ועל תלמידים כאחד. תאב־דעת היה, והצטיין בתחום הציור. כתום שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון לגננות ולשתלנות, החליט שרצונו ללמוד ציור וגרפיקה. בעידוד הוריו ובסיועם נכנס לבית־הספר "טכניקום" והשתלם שם בציור ובגרפיקה. כל שעת פנאי הקדיש לציור, והרבה ציורים ורישומים מעשה ידיו מצויים בביתו ובבית הוריו. מספרים בני המשפחה: "היה להרצל כישרון פנטסטי ונלוו אליו רגישות ליופי והבנה

אסתטית. שלט צורם עורר את חמתו, פרסומת נעימה לעין, צבעונית וצנועה, עוררה את התלהבותו". הרצל דיבר רבות על הצורך בשיפור איכות החיים ועל הערך הרב הטמון בטיפוח היופי. כתום לימודיו, עוד בטרם גיוסו לצה"ל, החל לעבוד במשרד לכתיבת שלטים, שם רכש ניסיון וידע מעשי והצטיין בחריצותו. בן מסור להוריו היה הרצל, ואח אוהב לאחיו ולאחיותיו. "הוא היה אחד מאתנו, צחק וחגג אתנו, ידע עמנו שעות של צער ועליזות". הוא היה עלם חסון ונאה, נבון, בוגר ורציני.

הרצל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם במספר רב של קורסים, ביניהם קורס למקצועות הטנק, קורס קצינים וקורס קציני שריון. כמו־כן השתלם בקורס צניחה וענד בגאווה כנפי צנחן. ביחידתו נודע הרצל כחייל וכמפקד מסור ואחראי, ומילא תפקידים שונים של קצין בחיל השריון.

בחורף 1963 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. הוא שב לחיים האזרחיים והחל לעבוד כצייר שלטים בתעשיות גרפיות. במשרד במקום עבודתו התוודע אל מרים, אשתו־לעתיד. כשפרצה המלחמה בשנת 1967 גויס ונלחם בסיני, וכשתמה המלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". שבועיים אחרי־כן נשא לאישה את בחירת לבו. הרצל ומרים קבעו את ביתם בגבעתיים. בינואר 1969 נולדה להם הבת הבכורה, גליה. "לא היה מאושר כהרצל. הוא התגלה כאב למופת. שעות ארוכות הביט בה, בגליה הקטנה שלו, פינק אותה ושיחק עמה", סיפרה מרים. בשנת 1972 פרש הרצל ממקום עבודתו בתעשיות הגרפיות, והצטרף למפעל פרטי בתל־אביב. "בכוחות עצמו ובשיתוף פעולה עם ידידו החל לבנות את העסק. צעד אחר צעד, בסבלנות ובהתמדה. הוא ביקש לשלב אמנות ביעילות, בתחום שילוט בתאורה". בקיץ 1973 נולד למרים ולהרצל בן, שקראו שמו עמוס. הרצל היה במלוא אונו כשנקרא שוב אל הנשק. איש לא שיער שדרך חייו תיקטע בבת אחת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא הרצל לפלוגתו בחיל השריון. הוא נשלח לחזית סיני, ולחם שם כמפקד מחלקת טנקים. שבועיים ימים לחם באומץ ובמסירות מופתית בקרבות הבלימה. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע סגן הרצל ונהרג במארב טילים דרומית לפאיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, אחים ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הרצל הגיע אלי ביום השלישי למלחמה; בתקופה הקצרה בה לחמנו יחד למדתי להכיר את אומץ לבו הרב ואת רמתו המקצועית. בעת קרב היה שקט, שלו, מבצע את המוטל עליו ולמעלה מזה, תמיד ראשון בקו האש. שבוע קודם למותו נפגע הטנק עליו פיקד הרצל. למרות פגיעה זו, לא ויתר, עבד כל הלילה על־מנת להכשיר את הכלי לפעולה מחדש, והצטרף אלינו למחרת עם שחר. מותו בא עליו כשהיה ראשון בהסתערות, חשוף בצריח".

אשתו של הרצל וידידיו הנציחו את זכרו בהקמת מתקני ספורט לקבוצת הכדורגל במקום מגוריו.

פוגל, דן

דן, בן אהובה ומשה, נולד ביום ז׳ בתמוז תש״ט (4.7.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת החייל ואחרי־כן סיים שתי שנות לימודים בבית־ספר מקצועי ביפו במגמה של סנדלרות. דני, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו, היה איש עמל ועבודה מנעוריו. בן חמש־עשרה שנה בלבד היה כשיצא לעבודה, כדי לעזור בפרנסת הבית הדל. אחרי שנה נפרדו הוריו ועול פרנסת הבית הוטל כולו על שכמו. את כל משכורתו הזעומה כחניך היה מביא הביתה לאימו, שנותרה לבדה. פיצוי מה על חייו הקשים מצא דני בתנועת ״הצופים״, שבה היה פעיל. הוא השתדל לא להחמיץ שום טיול, מחנה עבודה, או פעולה מפעולות תנועת ״הצופים״. בזכות אופיו החברותי, אהבת הבריות שלו, כנותו ויושרו, התחבב על חברים ועל מדריכים. באותה תקופה נשלח לקורס מדריכים, שבסיומו הוסמך כמדריך. כך הפך קן הצופים לבית חם, מבין ועוזר לגבי דני. את רוב זמנו הפנוי בילה בפעולות הקן. הוא היה מאושר מכל דבר חדש שנגלה לו, מן הכוחות שמצא בתוך עצמו ומיכולתו להדריך, לחנך וללמד אנשים אחרים. בתנועת ״הצופים״, הגיע לידי מיצוי כל הכישרונות, שהיו חבויים בו. קשרי הידידות שיצר באותה תקופה, נשתמרו במשך שנים רבות, לאחר שעזב את הקן, ואפילו לאחר שנשא אישה והקים משפחה. חבריו מאותה התקופה זוכרים את הימים ההם כפרק זמן יפה להפליא, שדני עמד במרכזו.

דן גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1967, מיד לאחר תום מלחמת ששת הימים. הוא היה מלא התלהבות לקראת החוויה החדשה וביקש להתנדב לחיל הצנחנים. אבל דאגתו הרבה לבית ומצבה הכלכלי הקשה של אמו כפו עליו לבקש תנאי שירות שיאפשרו לו להמשיך בעבודתו, כדי לעזור בפרנסת אמו. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס מקצועי, הוצב לבסיס חיל הספקה, בתפקיד עובד מטבח. תפקידו זה אפשר לו לקבל אישור מיוחד לעבודה אזרחית במשך השירות בצה״ל. הוא היה גאה מאוד על היותו חייל בצה״ל, אהב מאוד את המדים ושקד שעות על צחצוח ושיפור הופעתו. גם בצבא, כמו בתנועת הצופים, התחבב במהירות על העובדים אתו ועל הממונים עליו. בזכות אופיו השקט והנוח, קל היה לו להתערות ביחידתו ולהתחבב על אנשיה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, נשא דן לאישה את שמחה, גננת צעירה שהכיר לקראת תום שירותו ועבר לגור עמה בראשון לציון. הוא המשיך לעבוד בצבא כאזרח עובד צה״ל, בתפקיד מסגר־חרט. אט־אט ובמאמצים משותפים של שני בני הזוג, החל דני משפר את מעונו כדי לעשות ממנו בית נעים וחם, שאליו השתוקק תמיד. הוא הצליח לחסוך סכום כסף לקניית מקלט טלוויזיה ואף רכש מערכת סטראופונית, כדי להנעים את שעות הפנאי בבית. משנולד בנו בכורו שרון, הפך דני לאבא נפלא. מרגע שחזר מעבודתו ועד להשכבת הבן במיטתו בערב, השתעשע אתו, יצא אתו לטיולים בסביבה והרבה לשחק עמו. הולדת הבן הפכה אותו מצעיר שובב וקונדס לאדם בוגר, אחראי ומיושב בדעתו. הוא נרשם בתוכניות דיור לזוגות צעירים והחל לחסוך

בהתמדה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה דני במוצב "אורקל" שעל גדות תעלת סואץ, במסגרת שירות מילואים, שהחל כשבועיים לפני פרוץ הקרבות. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) היה דני בזחל"ם עם הכוח שנסוג מן המוצב בלחץ האויב. במהלך הנסיגה נתקל הכוח במארב של חיילים מצרים ומאז נעלמו עקבותיו. תחילה הוכרז דני כנעדר, וכעבור זמן נרשם כנעלם. לימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושני אחים.

אמו תרמה ספרים לזכרו.

פוגל, משה

משה, בן אסתר ודוד, מניצולי השואה, שעלו ארצה באניית־המעפילים "כנסת־ישראל" ונשלחו על־ידי הבריטים למחנות קפריסין, נולד בערב פסח, י"ד בניסן תש"ח (23.4.1948) בפרדס־חנה. כבן למשפחה דתית למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "ישורון" בפרדס־חנה והמשיך את לימודיו במדרשיית "נעם", אף היא בפרדס־חנה. בגלל תשוקתו הגדולה להוסיף ולקנות תורה יצא להמשיך את לימודיו בישיבת "מרכז הרב" בירושלים. הוא היה תלמיד חרוץ ובעל "ראש פתוח", והצטיין גם בתחומי הציור, האמנות ומלאכת־יד. היו לו "ידי זהב" ומילדות אהב לפרק ולהרכיב מחדש מכשירים ומנגנונים. על כל אשר עשה טבוע היה חותמו: דייקנות ומקוריות. הוא היה חבר בתנועת הנוער הדתית "בני־עקיבא" ונודע בין חבריו כמקפיד על קיום כל המצוות, קלות כחמורות.

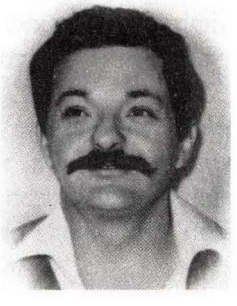
משה גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967 והתנדב לחיל השריון. הוא סיים בהצלחה קורס למקצועות הטנק והוסמך כתותחן טנק. אחרי־כן נשלח לקורס מפקדי טנקים וסיים שם בהצטיינות. הוא שירת בתקופת מלחמת ההתשה, וכתותחן מצטיין נטל חלק במרבית תקריות האש נגד המצרים. בתקרית אחת אף הצליח לפגוע בעמדת צלף מצרי, שהטריד מאוד את כוחותינו. למרות החיים הקשים בצבא, כשהטנק משמש "בית" בקרבות ובאימונים, לא נטש משה את דבקותו בדת ובמצוותיה, אפילו על חשבון מנוחה או שינה. לפני כל יציאה לפעולה נהג לקרוא לפני חבריו את "תפילת היציאה לקרב", וחבריו ענו אחריו כאיש אחד "אמן". משה היה בחור חברותי מאוד, ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. במצבים הקשים ביותר ידע לשמור על קור רוח ולא איבד את חוש ההומור שלו. עם חבריו נהג לחלק כל חבילה שקיבל מביתו, וכאשר היה חוזר מחופשה היו כולם מתקבצים סביבו ונהנים מהמטעמים שהביא.

בסוף אוגוסט 1970 שוחרר משה מהשירות הסדיר והחל ללמוד בשלוחת הטכניון בבאר־שבע. כעבור שנה עבר לחיפה והמשיך את לימודיו בטכניון, במגמת הנדסת ייצור וניהול. בחודש אדר תשל"ג נשא לו לאישה את חברתו רחל ויחד עמה הקים בית בעכו. גם לאחר נישואיו נשאר בן נאמן וקשור להוריו והדאגה למשפחתו – שלו

ושל הוריו – הייתה בראש מעייניו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא משה אל יחידתו ישר מבית הכנסת. עם חבריו לחם בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד המצרים. חבריו לטנק התרשמו עמוקות מנאמנותו הגדולה למצוות הדת, שהקפיד למלאן למרות הקרבות הממושכים. עם יחידתו צלח את התעלה לעברה המערבי וביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), במהלך הקרב לטיהור מחנות אבו־סולטן נפגע הטנק שלו באש נ"ט ומשה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס־חנה. השאיר אחריו אישה בהריון, הורים ואח. בעת נופלו שרת בדרגת סמל־ראשון. בנו, שנולד לאחר נופלו, נושא את השם משה־אביחי.

אביו של משה הקים לזכרו אוסף גדול של הגדות לפסח, ובהן הגדות יקרות־המציאות. בהמשך להקמת האוסף, שהפך לאגודה ציבורית, נערך בבית־הספר "ישורון" בפרדס־חנה חידון בנושאי ההגדה של פסח, בשם "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור"; כן הוקמה ספרייה על שמו בבית־הספר בקרית שפרינצק; ב"ניב המדרשיה", ביטאון מדרשית "נעם", פורסמו לזכרו דברים על דרך חייו, על לחימתו ועל נפילתו.

פוזניק, מרדכי

מרדכי, בן אסתר ושמואל ז"ל, נולד בפולין ביום ה' בטבת תרצ"ו (1.1.1936) ועלה לארץ במסגרת עליית הנוער, בשנת 1948 יחד עם אחיו ושתי אחיותיו. למד בבתי־הספר היסודיים בקיבוצים עין חרוד וגבת, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ גבת. מרדכי היה חברותי, אחראי ורציני בגישתו לחיים. בעל רצון להצליח ויכולת ליזום, לתכנן ולבצע כל משימה שהוטלה עליו. הוא היה חניך ומדריך בתנועת "הנוער העובד והלומד".

מרדכי גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1953 ושירת בחטיבת "גולני" בתפקידי חי"ר מגוונים. הוא סיים בהצלחה קורס מדריכי טופוגרפיה וקורס קצינים, והיה קצין מצטיין, מפקד ומדריך לדוגמא לחייליו. כן היה בעל ידע ומומחיות בתחומי המיפוי, הטופוגרפיה, ידיעת הארץ והכרת השטח. כקצין בצה"ל זכה בתעודת הוקרה מיוחדת על הכנת מסלול הצעידה של חיילי חטיבת "גולני", במסעה מבאר שבע למטולה. מרדכי היה בין מאה החיילים המצטיינים, שהוצגו בפני נשיא המדינה מר יצחק בן־צבי ז"ל, ביום העצמאות בשנת 1955.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר והקבע בצה"ל החל לעבוד ב"מוסך רייך בע"מ", עם חמיו מר אליעזר רייך. הוא למד בשעות הערב בקורסים למכונאות רכב. הוא התקדם בשלבי הלימוד עד לקבלת תעודת "מנהל מוסך בכיר". במקום עבודתו הרבה לחדש וליזום תכניות להטבת היחסים הבין־אישיים ולשיפור העבודה ורמתה המקצועית. במסגרת שירות המילואים המשיך לשרת ביחידת חי"ר ועבר קורס קציני קומנדו. הוא זכה למכתבי הערכה על עזרתו בהכנת אימון היחידה. מרדכי התקדם במסלול הצבאי והגיע לדרגת סרן. מרדכי היה חובב טבע וטיולים מושבע. עם חבריו,

ידידיו ובני משפחתו טייל בכל רחבי הארץ והכיר בה כל שביל וכל דרך. כדי לשפר את הטיולים "בים וביבשה" רכש מרדכי סירת גומי בעלת מנוע עזר והיה משייט בה עם בני משפחתו. כמו־כן התקין מכונית מיוחדת לטיולים ארוכים בארץ. שעות הפנאי של מרדכי היו קודש למשפחה — לרעייה, לשני הבנים ולבת. מרדכי היה בעל, אב, בן, אח ורע למופת. במלחמת יום הכיפורים גויס מרדכי ושירת כקצין רכב ביחידה קרבית בדרום סיני עד לנפילתו. הוא נפל בעת מילוי תפקידו ביום כ"ד בטבת תשל"ד (18.1.1974) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, רחל, ושלושה ילדים: שמואל, יובל ויעל.

פוזנרסון, מרדכי־חנוך

מרדכי, בן צפורה ומשה, נולד ביום ט"ו בתמוז תשי"א (19.7.1951) ברמת פינקס. את שתי שנות הלימוד הראשונות עשה בבית־הספר "סעדיה גאון" באור יהודה. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "עציון" בתל־אביב, ואחרי־כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי־דתי "תורה ומלאכה" בפתח־תקוה, בלימודי מקצוע החשמל. במשך כל שנות לימודיו התגורר מרדכי ברמת־פינקס.

מרדכי גויס לצה"ל באוקטובר 1969 במסגרת הנח"ל. הוא החל את שירותו הצבאי במסגרת השל"ת המוקדם, שעשה בקיבוץ הדתי סעד, הוא קיבוץ היעד של גרעין הנח"ל שלו. לאחר הטירונות ולאחר שעשה תקופת הכשרה חקלאית בכפר דרום, הוצב מרדכי לנח"ל המוצנח, ובמסגרת יחידתו השתלם בקורס צניחה. חלקו האחרון של שירותו הצבאי היה תקופת של"ת נוספת בסעד.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במשך כל תקופת שירותו הסדיר וכן בשירות המילואים הצטיין מרדכי ביכולתו הרבה כחייל ונחשב לוחם מעולה ומסור. ביום כ' בטבת תשל"ד (14.1.1974) נפגע מרדכי ונהרג מכדור של צלף מצרי כשעמד על משמרתו בעמדת תצפית במוצב ממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית כנסת.

פוחצ'בסקי, ניר

ניר, בן ציונה ויפתח, נולד ביום י"ד בתמוז תשי"ג (27.6.1953) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "ארנון" ברמת־גן ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "בליך" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אנקורי" בתל־אביב. ניר, שכונה בשם ניריק, היה בעל טעם אמנותי ונהנה מקריאה בספרים ומהאזנה למוסיקה. כל מי שרצה לשבות את לבו היה מעניק לו ספר או תקליט ובכך גרם לו הנאה מרובה. ספרייתו העשירה העידה על טעם משובח ועל נפש רגישה ליצירות אומנות. יחד עם זאת התעניין בספורט והיה שחיין מצטיין.

ניר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחיל השריון. הוא הוצב ביחידת חיל רגלים משוריין וסיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות בחרמ"ש. אחרי־כן נשלח לשרת ביחידת שריון בגזרה הצפונית בסיני. ביחידתו היה חייל מסור וממושמע שמילא בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו וזכה להערכה רבה מצד מפקדיו. במלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לכיוון תעלת סואץ כדי להשתתף בבלימת התקפות השריון של המצרים ולחלץ את חיילי צה"ל שהיו נצורים במעוזים. הכוח של ניר יצא לעבר מעוז "בודפשט", שהדרך אליו הייתה חסומה על־ידי יחידת קומנדו מצרית. בדרכו נתקל הכוח במארב ובקרב שהתפתח נפגע ניר ונהרג. הוא נפל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "סמל ניר פוחצ'בסקי נמנה עם הכוח שפרץ את כיתור האויב ליד מוצב החוף – "בודפשט" ונתקל, אגב כך, במארב מצרי. בגמר הקרב נהדף האויב, כוחותינו חברו עם המעוז ושחררו את לוחמיו מן הכיתור המאיים. סמל ניר פוחצ'בסקי ז"ל שירת ביחידת שריון ובימי שירותו בלט בנאמנותו לתפקידו, בדבקותו במטרה ובמסירות הרבה שהקדיש לחייליו. טוב לבו ויושרו האישי היו דוגמא ומופת לחבריו".

פוטחלבניק, מנדל (מנחם)

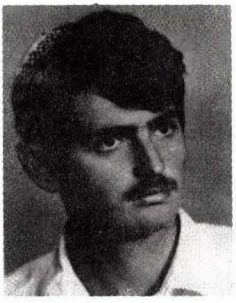

מנדל, בן רבקה תבדל"א ומשה ז"ל, נולד ביום כ"ב בשבט תש"ח (2.2.1948), בלודז' שבפולין. את הלימודים היסודיים החל בעיר הולדתו, ולאחר עלייתו ארצה עם משפחתו, בשנת 1957, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "דוב־הוז" שביפו. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון "אשכולות" ביפו. מנדק, כפי שכינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד מפותח ועירני, שגדל ונהיה צעיר יפה תואר ומלא חיות. הוא היה בעל אופי סוער ומרדני. מעולם לא הסתפק בתשובות של "ככה זה" ו"אין מה לעשות",

אלא נהג לבדוק בכל יום מחדש את תקפותן של אמיתות מוסכמות. הוא גם ניחן בחוש הומור רב וברגישות מיוחדת למוסיקה ולספרות יפה. בזכות האינטליגנציה הטבעית שלו ובזכות הסקרנות הרבה שהייתה בו לגבי כל אשר התרחש בעולם, היה איש שיחה מבריק, שידע לשוחח בידענות ובכישרון, כמעט בכל נושא שעלה לדיון בין חבריו. התמזגו בו יופי חיצוני עם אישיות מעמיקה, ולא פלא הוא שנחשב דמות רומנטית, המיטיבה למשוך אליה את בנות המין היפה. הוא הרבה לצאת עם בנות ואהב מאוד לבלות בחברתן.

מנדל גויס לצה"ל בסוף פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון וסיימו בציון גבוה. הוא הצטיין בתפיסה מהירה ובכושר להשתלט בקלות על מערכות מסובכות. חבריו לצוות, שידעו להעריך את כישרונותיו, העניקו לו את הכינוי "מוח אלקטרוני". הוא נשא כינוי זה בגאווה, ולא בלי הצדקה, במשך כל שנות שירותו. מסירותו לחברים לא ידעה גבול. בקרב היו מעיניו נתונים לשלומם של חבריו, מתוך התעלמות מצרכיו שלו. היה לו כישרון להתחבב על הבריות מיד ובכל חברה. הוא רכש חברים משכבות שונות, מעדות ומגילים שונים. כמו בכל מקום, כן גם בצבא, הרגיש עצמו מיד כמו בבית. הוא ביצע בדייקנות ובמהימנות את כל מה שהוטל עליו, מעולם לא התחמק מעשייה קשה וביקש תמיד אתגרים חדשים. חבריו ומפקדיו ליחידה זוכרים אותו כאדם מצוין וכלוחם מעולה, שמעטים כמוהו. בשנתיים וחצי האחרונות לחייו מצא לו את האישה שיצר עמה יחסים עמוקים וכנים ובחר בה לשאתה לו לאישה. בנישואין אלה לבת העדה המרוקאית, עתיד היה מנדל לקיים בעצמו את מצוות מיזוג הגלויות, מתוך הכרה ומתוך בגרות וכנות שהיו טיפוסיות לו. הוא היה גם בן מסור ונאמן למשפחתו וקיים קשרי אהבה וידידות עם הוריו ועם אחותו בלה, שהקדיש לה הרבה מזמנו וממחשבותיו. תמיד דאג לכל צרכיה מתוך תשומת־לב אוהבת, התעניין בכל העובר עליה ונרתם לסייע לה בפתרון בעיותיה. מותו של מנדל היה מכה קשה לאביו. לבו לא עמד לו במאבקו בצער על האבידה הנוראה, והוא נפטר כשלושה חודשים לאחר שנודע לו על נפילת בנו במערכה. במלחמת יום הכיפורים השתתף מנדל בקרבות הבלימה ברמת הגולן, בתפקיד תותחן בטנק "סנטוריון". אחרי־כן השתתף גם בקרבות הפריצה אל תוך ה"מובלעת" שכבשו כוחותינו בשטח סוריה. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע הטנק שלו על־ידי טיל נ"ט, בקרב שנערך מערבית לחאן ארנבה. כל אנשי הצוות ומנדל בתוכם נהרגו בו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחולון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

פוירשטיין, מרדכי־יהודה

מרדכי־יהודה (מוטי), בן נחמה ושמשון־יצחק, נולד ביום כ׳ באדר תשי״ד (25.3.1954) במושב נחלים. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי ״מודיעין״, והמשיך בלימודים על־יסודיים במסגרת ״ישיבת נחלים״. נער עירני ונבון היה מוטי, אח טוב לשלוש אחיות ובן אוהב להוריו. כבר בגן הילדים ניכרו בו סקרנות ושאיפה לדעת. בבית־הספר היסודי היה תלמיד חרוץ וחביב על מורים ועל תלמידים כאחד. מוטי התעניין מאוד במשק של הוריו במושב נחלים, טייל בשבילי הסביבה ולמד את שמותיהם של צמחים ושל שיחים. בישיבת נחלים בחר להעמיק בנושא הביולוגיה, מתוך התעניינות כנה בכל הנוגע בחי ובצומח בארץ־ישראל. בשעות הפנאי נהג לפרוט על מנדולינה, ואחר כך החל לנגן בגיטרה. הוא אהב לצייר, ובהדרכתו של מורה מסור, ידיד המשפחה, צייר מספר תמונות והדפסים. הוא חיפש ומצא בולי־עץ בעלי צורות שונות, והשתמש בהם לצורכי קישוט הבית. אך יותר מכל אהב לטייל בדרכי הארץ. סיפר אביו: ״בכל הזדמנות יצא מוטי מן הבית, תרמיל על כתפיו, כובע לראשו. שוחר טיולים היה, ולא אמר דיו. הוא יצא אל הנופים עם חבריו וגם בגפו. כשראה פרח בר נאה או צמח מעניין, התעכב וביקש להתחקות על שורשיו. מוטי רצה להבין את הקשר העמוק הקיים בין העם למולדתו. כל רגב אדמה גילם עבורו את תמצית חיינו כאן״. מוטי היה חניך תנועת הנוער של ״בני עקיבא״, ודגל ברעיון ההתיישבות החקלאית. שני עקרונות יסוד הנחו אותו, גם בילדותו וגם בבגרותו: יראת התורה ואהבת הארץ. בימי שירותו בצה״ל הגשים את עקרונותיו הלכה למעשה.

מרדכי גויס לצה״ל בשלהי יולי 1972, ולאחר הטירונות שירת במסגרת הנח״ל. הוא למד במסגרת ה״הסדר״ בישיבת המתנחלים בקרית־ארבע, והשתלם כרובאי. עוד בטרם גויס החליט לשלב לימוד תורה בהתיישבות ובהגנה. חלומו היה להתיישב בגולן, כדי לתת ידו להיאחזות ביטחונית, אך כשהתוודע אל הישיבה בחברון, דבקה בה נפשו. סיפרו עליו רעיו: ״נקודת ההתלבטות של מוטי הייתה אחת ויחידה: האם יוכל להקדיש כל מרצו ללימוד התורה, וכיצד יוכל לשרת בכך את עמו. הוא הציב לעצמו תקופת נסיון. בקרית ארבע מצא אווירה נעימה וחברית, לימוד תורה בשילוב רעיון האיכלוס של עיר האבות״. שאלות רבות הציג מוטי לעצמו ולרבו הנערץ עליו, ר׳ אליעזר ולדמן. מוטי העלה על הכתב הרהורים בסוגיות שונות, כגון: שמיטת קרקעות, כיסוי ראש, גידול בהמה דקה בארץ־ישראל. אביו סיפר, שמוטי נקשר בעבותות אהבה ללימוד תורת ארץ־ישראל ברוח הרב קוק זצ״ל. ימים אחדים לפני ראש השנה תשל״ד, ירד מוטי עם חבריו מישיבת קרית ארבע לבסיסי צה״ל בסיני, כדי לערוך תפילות חג לחיילים. במסע שליחותו הגיע למעוז ״אורקל״, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. הוא שימש שליח ציבור לחיילי המעוז, והחליט לא לחזור לישיבה לעשרת ימי התשובה, אלא להישאר עד יום הכיפורים, כדי להקל על חיילי המעוז את נטל השמירה. סיפר אילן תור, אחד מחבריו של מוטי, שבאחד הלילות הצליח להתקשר עם מוטי ב״אורקל״. מוטי התלהב לשמע קול ידידו, והשניים למדו

פרקים מתוך "אורות התשובה" של הרב קוק דרך מכשיר הקשר. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נהרג מוטי בקרב עקוב מדם נגד המצרים במעוז "אורקל". תחילה הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לאחר שנמצאה גופתו בשטח האויב, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית שאול. הוא השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים להורים השכולים, כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מרדכי ז"ל שירת בנח"ל המוצנח. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו".

חבריו של מוטי בישיבת קרית ארבע, אילן תור ונתן מרגלית, שנפלו בשבי המצרי, העלו על הכתב זיכרונות מימי מלחמת יום הכיפורים, וסיפרו על דרכו האחרונה של מרדכי.

פולטהיים, אבנר

אבנר, בן רוחמה ומשה, נולד ביום ד' בחשון תשט"ו (30.10.1954) בשדה אילן. הוא למד בבית־הספר היסודי בשדה אילן, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון החקלאי "מקוה ישראל". בקיץ 1972 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אבנר היה נכד למשפחת פבריקנט, מראשוני החלוצים בסג'רה שבגליל התחתון. לדברי מכריו היה "צעיר ישראלי מופתי בכל המובנים, בפשטותו, בצניעותו ובנכונותו לסייע לכל ידיד". ילד עירני ונבון היה אבנר. בגן הילדים ובבית־הספר בשדה אילן התגלה כתלמיד חרוץ וחבר למופת. אחד ממוריו ציין את השאיפה לשלמות, שאפיינה את אבנר. "הוא הלך בין תלמידים ומורים זקוף קומה, שמח ויחד עם זאת הרגיש את האחריות המוטלת עליו בתור יצור אלוקי. אבנר שאף לקדש את שם ה' בכל מעשיו". הוא לא היה איש פשרות, ולא קיבל את דבריהם ואת השקפותיהם של מחנכיו כתורה מסיני. הוא התלבט בבחירת דרכו ונשא את נפשו לנתיב מיוחד לו, פרי בחירתו החופשית. בבית־הספר התיכון במקוה ישראל שקד על הלימודים והצטיין במיוחד בענף המכוורת. קשור היה אל מדריכיו ואל מוריו, אהב טיולים וסיורים ברחבי הארץ, ותמיד התפעם מחדש מתופעות הטבע שנגלו לו בכל הדרך. במכתבים ששלח להוריו ולידידיו תיאר את נופי הסביבה ואת קסמי הטבע. כתיבתו הייתה לירית, פיוטית, והיטיבה להעיד על רגישותו ועל עדינות נפשו. אבנר היה גאה על היותו תלמיד מחזור ע"ו בבית־הספר הותיק. סיפרה מזל, אחת מחברותיו: "אבנר אהב את 'מקוה', סיפר לי על מקומות החמד שאהב ומצא בהם שקט נפשי. הוא אהב לטייל לבדו. הנוף והשמש היו לו חברה, והוא לא חש עצמו בודד". והיו גם שעות אחרות – שעות שבילה בחברת ידידיו, שיחק עמם והתבדח. הם דימו אותו לכבשה, על שום שערו הצימרי, המסולסל. כשסיים את לימודיו היה עלם גבה־קומה וחסון, בעל עיניים חומות שהביעו אהבת חיים וטוהר.

אבנר גויס לצה"ל בשלהי יולי 1972 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות שירת זמן־מה כמדריך חקלאי במדרשת הנח"ל ואחר־כך השתלם בקורס מ"כים וסיים כחניך מצטיין. לאחר שהשלים קורס צניחה הוסמך לענוד כנפי־צנחן. "אבנר אף פעם לא התלונן ולא גילה שקשה לו", סיפר אחד מידידיו. "בשיא החורף עשה את השתלמותו בקורס מ"כים, ולא התייאש". כשביקר בבית הוריו בחופשות הקצרות, תמיד ביקש לשמוע על כל אשר התרחש בהיעדרו ועל מעשיהם של אחיו, מאיר ואהרן. גם אצל חבריו ביקר ושאל לשלומם. אחת לשנה נפגש עם כל חבריו לספסל הלימודים בכנס השנתי, שנערך ב"מקוה ישראל". אבנר נודע ביחידתו כחייל טוב ומסור, וידיד למופת. על אף שלא היה איש צבא ולא היה שוחר קרב, ביקש להשלים את שירות החובה שלו ולתרום ממרצו ומתבונתו למען צה"ל ולמען מדינת ישראל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לרמת הגולן. אבנר השתתף בקרבות הבלימה נגד התקפות הסורים ופעל כמפקד כיתת רובאים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע אבנר ונהרג בזחל"ם ליד תל־סאקי, בפעולה שבעבורה הוענק למפקד המחלקה שלו "עיטור העוז". בארנקו נמצא פתק קטן, שנתגלה לאחר נופלו. בפתק היה כתוב: "וכי מה יכול להיות יפה יותר / משמש שוקעת מעבר לגבעה והאופק / מדגל הלאום המתנופף לאיטו / במרכז מאהל יפה ומסודר / כאשר דמויות בירוק זית / נעות בשטח למרגלות סלעים, אבנים ועל קוצים ודרדר / כה יפה היא השקיעה שאין דומה לה". אבנר הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בשדה אילן. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "אבנר ז"ל שירת בנח"ל. הוא היה חייל מסור וחבר למופת. אבנר היה אהוב על הכל".

בוגרי מחזור ע"ו של "מקוה ישראל" הוציאו לאור חוברת לזכר אבנר ז"ל, החבר והידיד. בחוברת כלולים תיאורי נוף וטבע מפרי עטו של אבנר, וכן דברי מורים, חברים ומכרים על דמותו ועל דרכו.

פוליטי, ראובן

ראובן, בן מזל ומשה, נולד ביום כ"ה בתשרי תשט"ו (22.10.1954) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "אליאנס" ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט", במגמה של מכניקה עדינה. רבנו, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו, גדל בשכונת סוכת שלום, במרכז ירושלים ובה עברו עליו שנות ילדות מלאות אושר. כבן זקונים למשפחת פוליטי, שגם בורך ביופי, בחן ובנועם הליכות, היה רבנו אהוב לא רק על שני אחיו ואחותו, אלא גם על ידידים רבים בשכונה ובבית־הספר. הוא ניחן בצירוף נפלא של חוש הומור מצוין עם שנינות מבריקה, אשר משך אליו את תשומת לבם של אנשים, שנפגשו אתו. בבית־הספר השיג ציונים מעולים בכל המקצועות, ובגינם זכה בפרסי הצטיינות רבים. יחסו

הרציני ללימודים ולבית־הספר בכלל לא מנע ממנו להיות פעיל ותוסס בכל מסיבה ובכל אירוע חברתי בבית־הספר. במיוחד במסיבות לכבוד חג הפורים ידע להפתיע תמיד בתחפושות מקוריות, מעשי ידי אמו. רבנו היה צעיר מלא אהבת חיים וסקרנות עצומה לגבי עולם ומלואו. בשמחה האופיינית לו ביקש להכיר את העולם ולנסות כוחו בכל דבר שיש בו חידוש ועניין. בגלל התלהבותו הרבה מכל אשר ראה, לא רצה להתרכז בתחביב אחד, וכיוון שבורך בעין בוחנת ובלב רגיש ומבין, לא היה תחום שנגע בו, שלא הפך בידיו להצלחה. חריפותו וזריזות מחשבתו עמדו לו בחידונים הרבים שהשתתף בהם ולא אחת זכה במקומות הראשונים. בחידונים על ספר "תהילים", שהתקיימו בבית־הכנסת השכונתי, לא נמצא לו מתחרה על תואר האלוף, והוא זכה בו פעם אחר פעם. מקום חשוב בחייו תפסה אהבתו לאמנויות השונות. הוא היה חבר פעיל בתיאטרון העירוני של ירושלים והשתתף בכל ההצגות שהועלו שם באותה התקופה. הוא גם הרבה לכתוב שירי הגות ומחשבה ועשה עבודות ריתוך וחריטה אומנותית במתכות שונות. בידי משפחתו נותר גם אוסף גדול מציוריו, בשמן ובעיפרון. לאחר סיום לימודיו התיכוניים, החל עובד בבית החרושת "פרג", במקצוע המכניקה העדינה. רבנו היה ספורטאי מצטיין, גם כחבר בקבוצת ההיאבקות של "הפועל" וגם כמשתתף פעיל בפעולות הספורט והגדנ"ע, שנערכו במסגרת מועדון הנוער הקהילתי של שכונת קטמון. כעבור זמן החל מתעניין בספורט הרכיבה ועסק בו עד לגיוסו לצה"ל.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות נשלח לקורס סיירים, שבסיומו התנדב לשרת בסיירת "אגוז". מפקדיו מעידים עליו, שהיה בעל רצון עז להצליח ואכן הגיע להישגים מצוינים כלוחם ביחידה המובחרת הזו. האופטימיות שלו וההומור השופע שלו כבשו את לב חבריו ליחידה. יכולתו לשמור על מצב רוח מרומם גם בתנאים הקשים ביותר, סייעה לרבים מהם לעבור את האימונים המפרכים. תמיד כאשר פגשו בו היה מחייך. במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן עם יחידתו בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע ונהרג באש ארטילריה סורית, שנורתה על יחידתו שהתחפרה בתל ענטר, לאחר שכבשה אותו מידי הסורים. ראובן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו הישיר כתב עליו: "הוא היה אחד מטובי הלוחמים ביחידה, חבר נאמן וידיד, שחיזק את המורל בכל מצב".

פולק, אברהם

אברהם, בן פרידה ודב־ברנט, נולד ביום ל׳ בניסן תש״ז (20.4.1947) בעיר סיגט שברומניה, ועלה ארצה עם הוריו ואחותו ריטה, בשנת תשי״ח. בן י״א שנים היה אברהם כשהגיע ארצה מרומניה. ללא קושי מיוחד התערה בחברת הילדים בנתניה, ונתגלה כילד תוסס וחביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שחל״ בנתניה, והמשיך בלימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון ״בר אילן״ בנתניה. בקיץ 1965 עמד אברהם בהצלחה בבחינות הבגרות. תלמיד חרוץ היה ובבית־הספר התיכון היה חביב על מורים ועל תלמידים כאחד. בהיותו תלמיד בכיתה י׳ החל לשחק בכדורגל בקבוצת הנערים של ״הפועל״ נתניה. היותו תלמיד בית־ספר תיכון־דתי לא מנע בעדו מלהבחין בין עת מצווה לעת שעשועים. ״אברהם אהב לבלות, לרקוד ולהתבדר. הוא היה הדמות הבולטת בחברה והצטיין ביחסו הלבבי והידידותי. בשעות הפנאי טייל ברחבי הארץ והתוודע אל צמחייתה ואל בעלי החיים שבה. אהבה מיוחדת רחש לים. מדי בוקר היה קם בשעה חמש ויורד לים כדי להתרענן״, סיפרה רעייתו. הנוף והטבע קסמו לו, ולא פחות מהם – הנוף האנושי. תמיד היה בן מסור להוריו, עלם גבה קומה ויפה תואר, שכל מי שהכירו אהב אותו.

אברהם גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ושירת כתותחן טנק. חייל טוב היה אברהם, ונודע בין רעיו כחבר נאמן. ״בעת צרה כולם באו אל אברהם. לבו היה פתוח לקלוט את נפתולי הנפש של הזולת״, סיפר אחד מחבריו. בקרבות יוני 1967 השתתף כקשר ביחידה לוחמת והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

בפברואר 1968, כשהשתחרר אברהם מצה״ל, נשא לאישה את חברת נעוריו, אהובה, ובנה עמה את ביתו בנתניה. הוא למד בחוגים לקרימינולוגיה ולחינוך מיוחד באוניברסיטת בר־אילן ועבד בחנות האריגים של המשפחה. ״לא במקרה בחר אברהם במקצועות האלה״, הסבירה אהובה. ״היה בו רצון עז וכן להבין את מצוקות הנפש של כל אדם ולסייע בכל דרך אפשרית. רגיש היה ונכון לתרום מלוא מרצו ונבונותו לעזרת אדם בצרה״. בתקופה שלמד, עסק גם בהוראה בבתי־ספר באליכין ובנתניה. כשסיים את הלימודים והיה בעל תואר ״בוגר״, התקבל לעבודה במוסד לילדים קשי חינוך ״נוה צאלים״. ״אברהם שבה את לב הילדים״, סיפרו חבריו לעבודה, ״הוא הצטייר בעיניהם כגבר נוקשה, בעל ביטחון עצמי רב, אדם בעל נפש ונשמה אוהבת״. הוא רכש את אהבת חניכיו, לימד אותם את סוד התיפוף, יצא עמם למסעות ולטיולים ברחבי הארץ, ביקר אתם בקיבוצים ושוחח עם כל אחד מהם שעות ארוכות. ״אברהם נתן לי ביטחון עצמי״, אמר אחד הנערים, והוסיף חניך אחר: ״היה לו חיוך כזה, שעשה לי שמח על הלב. כשהיה לי עצוב, הסתכלתי בו: החיוך שלו בא אלי ישר מתוכו, והכאב שלי עבר, כאילו לא היה בכלל״. אברהם עשה חיל בעבודתו ונבחר כחבר בוועד העובדים. בנאמנות ובמרץ דאג לתנאי עבודתם של המורים במוסד ולא חסך מאמץ כדי להגשים הלכה למעשה את עקרונות חייו. בינואר 1971 נולדה בת

לאברהם ולאהובה. "גליה הקטנה שלנו לימדה את אברהם להיות אב למופת. היא יפה כמוהו, שערה זהוב ועיניה תכולות כעיניו של אברהם. שעות ארוכות טייל עמה בגאווה, שיחק אתה וקרא באוזניה סיפורים", נזכרת האם. חלומו של אברהם היה להמשיך בלימודים לתואר השני. הוא ביקש להתמחות בהוראת ילדים קשי חינוך, והדגיש שערכי הרוח של האדם הם המקנים משמעות לחיים. "לעזאזל הכסף", נהג לומר. "כמה פעמים אדם חי? הכסף אינו שווה מאומה!" כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אברהם נרעש ונרגש. כשבושש צו ההתייצבות לבוא, התקשר עם חבריו ליחידה ומיהר לצאת לתחנת הריכוז. אברהם לחם כתותחן־טנק ביחידת שריון ברמת הגולן. הוא נטל חלק בקרבות באזור חושנייה, וכשהתפרקה היחידה שלו, הצטרף ליחידת שריון אחרת. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע אברהם ונהרג במהלך קרב עקוב מדם ליד נאפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם שירת ביחידת שריון והיה איש צוות־טנק מצטיין ואהוב על חבריו".

בני משפחת פולק, ידידים ומכרים הוציאו לאור חוברת לזכר אברהם, ובה דברים על דמותו ועל דרכו; הוריו של אברהם קבעו לוח־קיר לזכרו בבית כנסת בנתניה.

פולק, דניאל

דני, בן רחל ועקיבא, נולד ביום ט"ו בתמוז תשי"ב (8.7.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "יסודי תורה" בעיר הולדתו. אחרי־כן המשיך ללמוד ב"ישיבת ירושלים לצעירים", שליד ישיבת הרב הכהן קוק זצ"ל בירושלים. מילדות התחנך דני לאורה של תורת ישראל וערכיה וכל מה שספג בבית־הספר היה מיישם מיד בחיי היום־יום. ערכים של טוהר מידות, של צניעות ושל אהבת ישראל הפכו יסוד בתפיסת החיים שלו. דני ניחן גם בקסם אישי רב, שבזכותו היה מקובל בחברה ואהוד על מורים ועל חברים לספסל הלימודים כאחד. אנשים אהבו לבוא אליו, לשוחח ולהתייעץ אתו בנושאים שונים. מגיל צעיר היה בעל אישיות חזקה ובוגרת. דרכו בחיים הייתה ברורה לו והוא הקפיד לממש את התוכנית שקבע לעצמו. כך בהיותו בן ארבע־עשרה בלבד לא היסס לעזוב את ביתו כדי ללכת וללמוד בישיבת צעירי ירושלים. הוא בחר בישיבה זו דווקא, לאחר ששקל את כל האפשרויות שעמדו לפניו, ולאחר שהיה ברור לו כי טיב הלימודים בה קרוב ביותר לאידיאל שלו. עם זאת היה דני נער עליז ומלא חיים, שידע לנצל את הטוב שבעולמו. הוא אהב במיוחד להאזין למוסיקה מסוגים שונים ונהנה להקשיב לתקליטים או לרדיו במשך שעות ארוכות. בפגישות עם חברים, בערבי חברה ובהזדמנויות אחרות, נהג לשיר ולגרור אחריו את חבריו לשירה בציבור. במשך שנים רבות היה חבר פעיל בתנועת הנוער הדתי "עזרא", ואז מצא את השילוב

האידיאלי לגביו, של רקע דתי לאומי עם הגשמה עצמית בארץ ישראל. בשנה האחרונה שלפני גיוסו לשירות בצה"ל היה דני הרוח החיה בהקמת גרעין נח"ל בתנועה. הוא טרח לפתור את כל הבעיות הארגוניות הקשורות בהקמת הגרעין, ביצירת קשר עם ההתיישבות העובדת ובשמירה על נכונותם של החברים לצאת לשירות בפועל.

דני גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והתנדב לנח"ל המוצנח. יחד עם חבריו לגרעין יצא לבסיס הטירונות של הנח"ל ולאחר שסיים את הטירונות יצא יחד אתם, כמתוכנן, לתקופה של שירות ללא תשלום באחד המשקים. כעבור זמן נשלח לקורס מפקדי כיתות וסיים אותו בהצטיינות. הוא עוד הוסיף והשתלם כמש"ק מרגמות וגם סיים קורס צניחה. גם בצבא היה אהוד ומקובל על הכל. הוא יצר קשרי ידידות הדוקים עם חבריו לשירות ואלה אינם מסוגלים לשכוח אותו. עד היום הם מבקרים אצל משפחתו בכל יום־זיכרון לחללי צה"ל. במלחמת יום הכיפורים השתתף דני בקרבות הבלימה בסיני, ואחר כך לחמה יחידתו בקרבות הפריצה אל עברה המערבי של תעלת סואץ. ביום כ' בחשון תשל"ד (15.11.1973), נפגע בהפגזה של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

פומס, יאיר

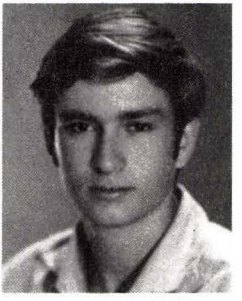
יאיר, בן שושנה וזאב (וולף), נולד ביום כ"ג בניסן תש"ג (28.4.1943) ברמת־גן. הוא למד בבתי־הספר "ביל"ו" ו"מוריה" בתל אביב ובבתי־הספר התיכוניים־מקצועיים "יחיאל" ו"מקס פיין". אחרי־כן השתלם בקורסים במכון לפריון העבודה והייצור בתל אביב ובמכון הטכנולוגי של הטכניון. יאיר היה תלמיד חרוץ וצמא־דעת והצטיין בתחום הטכני. מנעוריו היה חבר בתנועות הנוער "בני עקיבא" ו"אליצור", וכחובב ספורט השתתף באימוני סיף ואהב בעיקר דיג תת־מימי. כמו כן היה לו אוסף של בולים ושל מטבעות. הוא נתברך בכישרון מוסיקלי, ניגן בכינור ושנים אחדות היה חבר במקהלת־תלמידים. מטבעו היה עליז, אופטימי ושמח בחלקו, ותמיד הצטיין בנכונותו לעזור לזולת.

יאיר גויס לצה"ל במחצית מאי 1961 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים־חי"ר נשלח לקורס מש"קי־מרגמות ואחר־כך הוצב ביחידת־שדה והוענקה לו דרגת סמל. ביחידתו נודע כחייל מסור וכחבר מצוין, ונחשב רגם טוב ומפקד־צוות מוכשר. תמיד הקפיד על ביצוע משימותיו בשלמות והיטיב לקיים יחסי־רעות גם עם פקודיו וגם עם מפקדיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא תכופות לתקופות של שירות־מילואים. תמיד קידם בברכה ובשמחה צווי־קריאה אלה, שכן

שמח למלא חובתו, וגם שמח לחזור אל יחידתו ולהיפגש עם חבריו לנשק. ביוני 1967 גויס והשתתף במלחמה ועל כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". אחרי השחרור המשיך ללמוד ולהשתלם ובתום הלימודים וההשתלמויות עבד כמנהל ייצור וכמנהל טכני במפעל של אביו. בסיועו השביע המפעל את רצון לקוחותיו, אך לשם כך הקדיש יאיר חלק ניכר מזמנו ומחייו הפרטיים ומילא תמיד את כל התפקידים בנאמנות ובמסירות. במלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו להשתתף בקרבות בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), השתתפה יחידתו במתן חיפוי ארטילרי ובריכוך עמדות האויב על ציר "טליסמן". במהלך קרב הצליחה של תעלת סואץ הפגיז הצוות שבפיקודו את האויב ללא־ליאות. לפתע התפוצצה המרגמה שהפעיל ויאיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנחלת־יצחק. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

פונדק, אורי

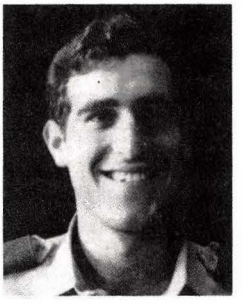

אורי, בן רות והרברט (נחום), נולד ביום כ"ז באב תשי"ב (18.8.1952) בדנמרק ובהיותו כבן שנתיים, בשנת תשי"ד, עלה ארצה עם משפחתו. המשפחה השתקעה בתל־אביב והוא החל את לימודיו בעיר זו. תחילה למד בבית־הספר היסודי "בר־כוכבא" וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א'. בתקופת לימודיו היה ראש־גדוד ומדריך בתנועת "הצופים" שבט דיזנגוף ופעיל בגדנ"ע.

אורי גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1970 והוצב לחיל־הים. אורי צורף לקורס הכנה של הקומנדו הימי, אך בשלב מסוים החליט לעזוב את הקורס ולעבור לחיל השריון. כאן סיים בהצלחה קורסים למקצועות הטנק, נהג טנק, תותחן טנק ומש"ק טנק. מפקדיו שעמדו על תכונותיו, המליצו עליו כמועמד לקורס קציניים. אורי סיים קורס קציני אג"מ וקורס קציני שריון ולאחר שעבר בהצלחה השתלמויות מקצועיות, מונה כמ"מ ולאחר מכן כקצין מבצעים בגדוד שריון. מפקדיו, בחוות־הדעת התקופתיות שלהם, ציינו אותו כ"קצין אחראי ומסור, בעל יוזמה ורמה מקצועית טובה" ובחוות־דעת אחרת: "בעל יכולת משביעת רצון, ממושמע ומסור". בקרבות מלחמת יום הכיפורים השתתף אורי עם גדודו בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד המצרים התוקפים ולאחר ההבקעה עבר אל העבר המערבי של התעלה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נע אורי כתותחן בטנק המג"ד לתקיפת בסיס טילים. הטנק נפגע פגיעה ישירה מטיל ואורי נפצע והועבר לבית־החולים ובו־ביום מת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי שימש כקצין מבצעים בגדוד והיה יד ימיני בתקופה שקדמה למלחמת יום־הכיפורים ובתקופת המלחמה עצמה... אנו, מפקדי היחידה בה נפל, וחייליה נושאים בדומיה ובחרדת־קודש את זכרו".

פונק, גרשון

גרשון, בן בלה ואברהם, נולד ביום כ"ח בסיון תש"ח (5.7.1948) ברמת־גן ולמד בבית־הספר היסודי "המרכז" ברמת־גן ובבית־הספר התיכון "טכניקום" בגבעתיים. גרשון היה תלמיד חרוץ ומילדותו התעניין בכל הקשור בתעופה. תחילה הטיס טיסנים קטנים, שבנה במו־ידיו ואת כל עתותיו הפנויות, בחורף ובקיץ, בשבתות ובימות־חול, הקדיש לתחביב זה. כשהיה בן שלוש־עשרה נרשם למועדון־התעופה על־שם "עמנואל" ברמת־גן וברבות הימים הדריך שם. כשהגיע לגיל שש־עשרה קיבל רשיון להטסת דאונים והחל לטוס בהם בכל עת. גרשון היה גם חבר בתנועת "הצופים" ובגדנ"ע־אוויר והיה חובב־ספרים מושבע. כן היה לו אוסף גדול של ספרים והוא בילה שעות בקריאה. תמיד היה חברותי, אהוד על חבריו, מוכן לעזור לזולת ובן נאמן להוריו ומסור למשפחתו. הכל זוכרים אותו כעלם חייכן, חסון ותמיר, בהיר עור ושיער.

גרשון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והתנדב לקורס־טיס. בגלל פגם גופני שנתגלה בעת הבדיקות הרפואיות נאלץ לעבור לחיל־החימוש. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס־נשקים, השתלם בקורס הכנה לקציני חימוש וסיים קורס קציני־חימוש. כיוון שאת חלומו הישן לא נטש, שב והתייצב לבדיקות רפואיות לקורס־טיס. הפעם נתקבל, סיים קורס טיס, השתלם בקורס מדריכי־טיסה והוצב לטייסת־קרב ואף הוענקה לו דרגת סגן. גרשון היה קצין טוב, יעיל, מוכשר ואהוד, הן כטייס בתפקידים מבצעיים, והן בהדרכה. בחוות־דעת כתבו עליו מפקדיו דברי שבח, כגון: "מבצע את המוטל עליו בסדר גמור, חברתי ומקובל". במלחמת יום הכיפורים השתתף גרשון בפעילות המבצעית בשמי החזית הדרומית. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בשובו ממשימת־תקיפה חשובה על קנטרה שבמצרים, נפגע מטוסו של גרשון והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בלטו תכונותיו המיוחדות: שקט חיצוני ופנימי, הופעה בולטת, רמת־טיסה טובה ונכונות לצאת לכל משימה. במהלך המלחמה נודעה לתכונות אלו חשיבות מיוחדת, וחשוב היה לבחור תמיד את החזקים ברוחם למשימות הקשות והמסוכנות. לפיכך, כל אימת שנדרשו לי טייסים שניתן לסמוך על כושרם בביצוע משימות קשות ועל עוז־רוחם לעמוד בסכנות גדולות – היה סרן גרשון פונק ביניהם".

פונק, חגי

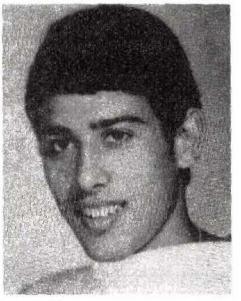
חגי, בן אילנה ושרגא, נולד ביום כ״ה בכסלו תשי״ב (23.12.1951) בכפר המכבי. הוא למד בבית־הספר היסודי והתיכון המשותף של גוש זבולון בכפר המכבי. חגי היה תלמיד טוב וממושמע, דייקן ומסודר. תמיד שאף להצליח ואהב ללמוד ולגלות דברים חדשים. הוא התמסר בעיקר ללימודי חברה ולנושאים שבתחום ההגות המדינית וההתרחשות ההיסטורית. כתלמיד היה אהוב על חבריו ועל מוריו. מוריו אף ציינו כי התרשמו מדעותיו ומהישגיו לגבי ההשקפות השונות בעניין השתלבותו של האדם־הפרט במסגרת המדינה־החברה. מורתו כתבה עליו: ״בשיחות בכיתה חיפש תמיד את הדרך להדגיש את חובת הפרט למסגרת המדינית, כאילו רצה למצוא את ההרמוניה״. הוא היה חובב ספורט והצטיין כשחקן־כדורעף. כמו־כן היה בעל נטיות אמנותיות, ידע להעריך דברים יפים ושאף ליצור במו ידיו, לפיכך עסק בציור ובפיסול. מטבעו היה חברותי, מוכן לעזור לזולת, שובב ועליז. שופע היה שמחת־חיים והומור, הרבה להופיע במסיבות, לשיר ולדקלם, ואף אהב לטייל ברחבי הארץ. חברתו כתבה עליו: ״ייחודו היה בכך שלא עם כל אחד התיידד ולא כל אחד חיבבו. אך מי שחגי ׳שם עליו עין טובה׳ ובחר בו כחבר – נהנה מחבר נאמן, שהיה מוכן לעזור מכל הלב, שנעים לשוחח עמו, לצחוק, לרקוד, לשיר וליהנות בחברתו מן החיים״. הוא היה יפה ותמיר ובעל בלורית בלונדית. עיניו היו נוצצות, עליזות ושובבות. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו ורחש יחס של חיבה וכבוד מיוחד לסבו, היה מלטף את ראשו ובהיפרדו ממנו לשלום היו עיניו מביעות הרבה חיבה.

חגי גויס לצה״ל במחצית פברואר 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה והוצב לשרת ביחידת שדה. מאחר שהצליח בתפקידו נשלח לקורס קצינים ובסיומו הוטל עליו תפקיד הדרכה. אחרי־כן התנדב לשרת בחטיבת ״גולני״ בתפקיד מפקד־מחלקה והוענקה לו דרגת סגן־משנה. הוא היה קצין טוב, אחראי, מסור ושקט. בזכות תכונות אלה ובזכות יושרו הרב היה אהוד על פקודיו ועל מפקדיו. חניכיו בקורסים העריכו אותו מאוד ושבעו רצון מיחסו אליהם. הוא דרש מהם שליטה בחומר ורמת־ידע גבוהה ללא־פשרות, אך לא הטרידם בדברים קטנים. כמפקד הצטיין בשתי תכונות: תקיפות וחוסר־פשרה לגבי ביצוע משימות, ולעומת זאת דאגה רבה לפרט, לחייל. ביום הכיפורים, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) היה חגי אחד ממפקדי הכוח שהיה במוצב החרמון. כאשר תקפו חיילי הקומנדו הסורים את המוצב בפרוץ המלחמה, זינקו חגי ואחדים מחבריו אל העמדות והשיבו אש. בחילופי האש האלה נפצע חגי, אך למרות זאת פיקד על כוח שניסה לפרוץ החוצה מהמוצב. הוא נתקל במארב של חיילים סורים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר המכבי. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב־תנחומים למשפחה השכולה כתב נשיא המדינה, פרופסור אפרים קציר: ״חגי ז״ל נמנה עם הגיבורים ששילמו בחייהם על הגנתנו ושמו ייחרת בדברי־הימים של עמנו, הרצופים מאבק על קיומו״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים ומכרים על דמותו וכן קטעים מתוך מכתביו; בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסמה כתבה שסופר בה על נסיבות נפילתו.

פוק, חיים

חיים (הנריק), בן פסיה וגוסטב, נולד ביום ח' באייר תש"י (25.4.1950) בוארשה שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז. תחילה למד בבית־הספר היסודי בפרדס חנה ובשנת 1958, משעקרה משפחתו לתל גיבורים, למד בבית־הספר היסודי "עלומים". אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "סוקולוב לאור" ביפו. הוא סיים את לימודיו ועמד בבחינות הבגרות ב"גימנסיה הטכנית" בתל־אביב. חיים היה אהוב מאוד על חברי כיתתו ועל מוריו. גם לאחר שהוריו עברו להתגורר בחולון, לא נותקו קשריו עם בית ספרו שבפרדס חנה והוא הרבה לבקר שם אצל ידידיו ואצל מוריו משכבר, וביחוד אצל מורתו רות. הוא היה צעיר עירני ופעלתן, שמצא עניין מיוחד בכל דבר. מטבעו התברך בעין בוחנת ובלב רגיש. בנערותו נהג לאסוף אל ביתו בעלי חיים פגועים וטיפל בהם במסירות רבה. רוח התנדבות ונכונות לעזור לזולת תמיד היו הקווים הבולטים ביותר בדמותו. חיים ניחן בכישרונות רבים ובהיותו כבן שמונה שנים החל מנגן באקורדיון. אחרי כן היה חבר בתזמורת העירונית של תל־אביב–יפו וניגן בחצוצרה. מלבד כשרונו למוסיקה הצטיין גם בזריזות ובתבונת כפיים. הוא תיקן מכשירים מקולקלים, טיפח גינה מסביב לבית ועבד בימי חופשותיו מבית־הספר, כחשמלאי וכצבע. עם כל אלה הייתה אהבתו האמיתית נתונה לספורט. בן אחת־עשרה היה כאשר השתתף לראשונה במירוץ אפניים. הוא ביקש ללכת בעקבות אביו, שהיה רוכב אופניים מפורסם בפולין לפני מלחמת העולם השנייה, ולזכות בגביעי ניצחון רבים כמוהו. מאז, הפכו האופניים לעיסוק עיקרי בחייו של חיים. הוא היה יוצא לאימונים במקום לצאת לבילויים, ניהל אורח חיים מיוחד ובילה שעות בטיפול באופניו. למרות עיסוקיו הרבים לא הזניח את משפחתו וקיים מערכת יחסים מיוחדת של ידידות והבנה עם אחותו מרים, שאהבה בכל לבו. הוא נהג לשתף אותה בכל חוויותיו והיא לא העלימה דבר ממנו. הם אהבו לצאת ולבלות בצוותא והקדישו שעות ארוכות זה לזו.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, נשלח לקורס מפעילי תול"ר. מאחר שהצטיין כחייל וכמפקד נשלח לקורס קציני חי"ר, שבסיומו הוענקה לו דרגת סגן־משנה. הוא הוצב לפיקוד ההדרכה בתפקיד מדריך, וכעבור זמן הועבר, לפי בקשתו, לשירות בסיני בתפקיד קצין מעוזים. חבריו ליחידה זוכרים אותו כלוחם למופת, וכמפקד מחונן בכושר מנהיגות טבעי, שביצע את כל תפקידיו במסירות ובדבקות. תמיד ביקש תפקידים קשים שראה בהם אתגר והקפיד לבצע אותם ללא דופי. בכל מקום ובכל תפקיד מיהר "לארגן את החבר'ה" לעבודה, ואף שימש להם דוגמה אישית ועזר גם

בעצה וגם במעשה. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיים עם יחידתו בקרבות הבלימה נגד כוחות שתקפו את המעוזים לאורך תעלת סואץ. אחרי־כן השתתף בקרבות מעברה המערבי של התעלה. ביום ד׳ בכסלו תשל״ד (29.11.1973) נפגע חיים מירית צלף מצרי בהיותו בעמדת תצפית על עץ, דרומית לאיסמעיליה. גם למשימתו האחרונה התנדב חיים, לאחר שהאויב פתח בהפגזה כבדה לעבר יחידתו, ונתעורר צורך לאתר את מקורות הירי כדי לשתקם. חיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״הוא היה חייל מסור, קצין מוכשר וחבר נאמן. יהי זכרו ברוך״.

פוקס, משה

משה, בן אהובה ואברהם, נולד ביום ו׳ בתשרי תש״י (29.9.1949) בפתח תקוה. הוא למד שם בבית־הספר היסודי ״נוה עוז״ ואחרי כן למד שנה אחת בבית־הספר התיכון על־שם אחד־העם ושנתיים בבית־הספר ״אורט״ בכפר סבא. משה היה תלמיד מצוין ואהב בעיקר את לימודי ההיסטוריה והגיאוגרפיה. הוא הקדיש זמן רב לקריאת ספרים, ובבית־הספר המקצועי הצטיין בעיקר במקצועות הטכניים. הוא היה ספורטאי מצטיין. כנער שיחק בכדורגל בקבוצת ״הפועל״ פתח־תקוה ואחרי כן, כשהיה חבר ב״אגד״, שיחק בנבחרת הקואופרטיב ואף נפצע כמה פעמים על מגרש הכדורגל. משה היה צעיר פעלתן, נמרץ ורב יזמה. הוא היה גבה קומה, בעל כושר גופני מעולה ובעל ידים אמונות במלאכות ממלאכות שונות. מטבעו היה טוב לב, בן מסור להוריו ובעל נאמן לרעייתו, איש משפחה למופת שטיפח את ביתו ועשה הכל למען משפחתו.

משה גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1968 והתנדב לצנחנים. לאחר תקופת הכשרה עשה ימים רבים באזור תעלת סואץ והשתתף במלחמת ההתשה ובמרדפים אחרי מחבלים.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר הצטרף לקואופרטיב ״אגד״ כחבר. תחילה עבד במקצועו, מכונאי וחשמלאי־רכב, ואחרי־כן החל לעבוד כנהג. הוא אהב את מקצועו, עשה מלאכתו באחריות ובתושייה והיה אהוב מאוד על חבריו לעבודה. נוסעים שנסעו עמו בקביעות בקו הקבוע שלו – תל־אביב–חיפה – ציינו את יחסו הטוב לנוסעים, את נימוסיו הטובים ואת הליכותיו הנעימות. תמיד קידם כל נוסע בסבר פנים יפות. חבריו ב״אגד״ מעידים, כי תרם רבות לקואופרטיב ולעבודתו, בעיקר כשעבד במוסך בתל־אביב. הוא עבד שם ללא ליאות ועשה לילות כימים כדי לתקן ולשפר את רמת הטיפול בכלי הרכב של החברה. אחד מחבריו כתב עליו כי ניסה לתרום גם ל״אגד״ מן המסורת שספג בצנחנים. במלחמת יום הכיפורים היה משה נהג ביחידה של חיל־הרפואה, שפעלה לצד יחידות שריון בגזרת תעלת סואץ. היחידה עברה מסלול קרבות קשה בסיני. מפקדו כתב כי משה, אף שהיה נהג במקצועו ביחידה, ״היה מנהיג במרצו

הסוחף ובלהטו, בו הדביק אחרים". למרות שלא היה מיועד ללכת עם הכוח הפורץ, שחצה ראשון את התעלה, התנדב משה לנהוג את הרכב הרפואי והיה בין ראשוני הצולחים. הוא נפגע ונהרג בהפגזה מעברה המערבי של התעלה, ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה ובן, שהיה בן 3 חודשים כאשר נפל אביו, הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי משה "ידע לדחוף, לתקן, לעזור – והכל בשמחה ובמסירות, בלהט בלתי־נלאה".

אלמנתו והוריו של משה הנציחו את זכרו בהקמת אתר־הנצחה בבית־הספר לדוגמה בנוה־עוז; דברים לזכרו ולדמותו פורסמו בחוברת של "אגד" לזכר חברי הקואופרטיב, שנפלו במלחמה, וכן בחוברת זיכרון של בית־הספר התיכון־עירוני על־שם אחד־העם בפתח תקוה.

פוקס, משה

משה, בן עליזה ומיכאל, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ה באב תשי"ד (24.8.1954) במושב בצת. הוא למד בבית־הספר היסודי בקבוצת גבת, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בעפולה, במגמה של חשמל. כשהיה משה (שפּוּנה גם משה'לה) בן חודש ימים, עברה משפחתו ממושב בצת לקבוצת גבת והוא גדל שם, וכשהיה בן שבע התייתם מאמו. משה היה ילד פעיל, גם בכיתה בבית־הספר, וגם בארגון נוער של התנועה הקיבוצית. הוא השתתף בפעולות הגדנ"ע במסגרת בית־הספר "אורט". ב"אורט" למד ברצינות רבה ומצא עניין רב בלימודים. שעות היה יושב ומשרטט וטורח על שיעוריו. מילדותו עסק בספורט, אהב מאוד לשחות והיה שחקן כדורסל וחבר קבוצת הכדורסל "איתן" גבת. הוא אהב את סביבת מקום מגוריו, את הצמחייה ואת הנוף ונהג לגדל צמחים ולטפחם. כן גידל דגים באקווריון. היה לו אוסף גדול של בולים מארצות התבל ומהארץ. מטבעו היה טוב־לב ואוהב־אדם, מוכן תמיד לעזור ומתעניין בשלום כל חבר במשק. כלפי חוץ היה שובב ועליז, אך בנפשו היה רגיש, מסוגר מאוד ולא נהג לשוחח עם חברים על ענייניו האישיים או על מחשבותיו. הוא קיבל את פגעי החיים בהשלמה ונהג לומר שצריך לדעת להתגבר על קשיים. באופיו היה אדם פשוט, תמים ושקט ולא ניסה להתבלט. כל ימיו אהב מאוד את משפחתו, התייחס בהבנה להורים ועמד תמיד לימין אחיותיו הצעירות. הוא לא חשש מעבודה, ולדברי חברו בצבא, מעולם לא התעצל ולא התבטל. כל עבודה שהוטלה עליו עשה בשקט וביעילות. בנערותו עבד במסירות בדיר, ועד שגויס לצבא עבד כחשמלאי במשק ובמפעל "פּלסטרו". גם בחופשותיו הקצרות מהצבא היה ממלא בשמחה כל עבודה שהוטלה עליו. הוא תכנן לנסוע לטיול בחוץ לארץ לאחר סיום שירותו הצבאי.

משה גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" וסיים בהצטיינות, הוצב כנהג טנק בגדוד שריון, תחילה בעורף ואחרי־כן בחזית תעלת סואץ. כחודשיים לפני פרוץ המלחמה חלה משה בצהבת ונשלח לבית־חולים ומשם לבית־הבראה צבאי. יום אחרי ראש השנה חזר לבסיסו בסיני, אולם בגלל הסיווג הרפואי שלו היה אמור להישלח לחצי שנה למרכז הארץ. בשבוע שעשה בסיני עבד זמנית במשרד הבסיס. משה אהב את הטנקים, אף־על־פי שרטן לפעמים על הקושי שבטיפול בהם. תמיד אמר שהוא מרגיש ביטחון בטנק. הוא רצה מאוד להיות מפקד טנק, אך מפני שחלה בצהבת לא הספיק להיכנס לקורס. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התנדב משה לחזור לפלוגתו ולתפקידו – נהג טנק. הוא יצא עם יחידתו לקדם את פני המצרים בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. במהלך הקרב שהתחולל ליד מעוז "מפרקת", מדרום לקנטרה, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), שעות אחדות לאחר שפרצה המלחמה, נע משה בטנק שלו לעזור לחלץ את טנק המ"פ, ששקע בביצה. אז נפגע הטנק מאש האויב, ומשה נהרג. גופתו נמצאה רק לאחר שנחתם הסכם הפרדת הכוחות עם המצרים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבת. השאיר אחריו הורים, שני אחים (אחד מהם תאומו) ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו. הוא היה נכון לבצע כל משימה".

קיבוצו הקדיש את "יומן גבת" מיום 27 בדצמבר 1973 לזכרו, והובאו בו מדברי בני המשפחה והחברים עליו וקטעים ממכתביו; כן הוצאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה ומדברי חברים על דמותו.

פורגץ', מרדכי

מרדכי, בן מרים ומשה ז"ל, נולד ביום ט"ו באדר תש"ז (7.3.1947) בהונגריה. הוא עלה לארץ עם משפחתו בשנת 1949 וסיים את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי "רמב"ם" בעכו. מרדכי היה תלמיד טוב, צעיר בעל מרץ ויזמה, חברותי ואהוד על חבריו ועל ידידיו. בעודו צעיר לימים התייתם מאביו ונאלץ לשמש ראש המשפחה. הוא נשא באחריות זו ברצינות, יצא לעבוד וסייע לאמו בפרנסת המשפחה. כמו־כן דאג לאחיו הצעיר, טיפל בו והיה לו כאב.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 ושירת בחיל השריון כנהג זחל"ם ביחידת חרמ"ש. במהלך שירותו השתתף במלחמת ששת הימים. מרדכי היה חייל טוב וממושמע, אהוב על מפקדיו ועל חייליו.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר שב הביתה כדי להמשיך לעזור לאמו בנשיאה בעול פרנסת המשפחה. הוא עבד כנהג בחיפה וזמן קצר לפני שנפל בקרב ירד לעיר דימונה, כדי לעבוד ולהשתכר שם, ולחסוך כסף להבטחת עתידה של משפחתו. במלחמת יום הכיפורים שירת מרדכי כנהג זחל"ם בחטיבת שריון שלחמה ברמת

הגולן. הוא היה בין ראשוני אנשי המילואים שגויסו, עלה לרמת הגולן עם חבריו והשתתף בקרבות הבלימה נגד הכוחות הסוריים. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) נפגע ונהרג בהפצצה אווירית באזור חאן ארנבה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מרדכי היה מוכן תמיד לעזור לחבריו, כי היה חייל טוב, שהתנדב לבצע כל משימה שהוטלה על יחידתו.

דברים לזכרו ולדמותו של מרדכי פורסמו בעלון החטיבה, שבשורותיה לחם ונפל בקרב.

פורז, מעוז

מעוז, בן מלכה ומשה ז״ל, ממייסדי כפר סירקין, נולד ביום ו׳ בחשון תרצ״ה (15.10.1934), בפתח תקוה. כשהיה עוד תינוק עקרו הוריו לכפר סירקין ושם למד בבית־הספר היסודי על שם ברל כצנלסון. את לימודיו היסודיים המשיך בבית־הספר הממלכתי על שם משה הס, בפתח תקוה. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־חקלאי על־שם כדורי בכפר תבור. מעוז גדל במשפחת חלוצים (הוריו עלו ארצה בשנת 1931 מסלונים שבפולין), והתחנך באווירה של אהבת הארץ ושל עשייה למען בניינה. מגיל צעיר היה מעורה בפעילות חברתית וחינוכית ענפה. בבית־הספר החקלאי עמד תמיד במרכז עניניי החברה ובתום לימודיו יצא להדרכה חקלאית בישובי עולים. גדולה הייתה אהבתו לעבודת האדמה והוא טיפח חלום, להקים לעצמו משק בכפר סירקין. מעוז היה קשור בעבותות אהבה למשפחתו. הוא העריץ את הוריו, העריך את אורח חייהם ושם לו את הישגיהם למופת ולדוגמה. את אחיו הצעיר אהב אהבת נפש, היה לו ידיד אינטימי והשתתף בכל החוויות שעברו עליו. בן שבע־עשרה היה כשסיים את לימודיו בבית־הספר ״כדורי״ ומיד רצה להתגייס לצה״ל. הוריו סירבו לתת את הסכמתם לגיוס המוקדם והוא נאלץ לדחות את הדבר בשנה, עד שמלאו לו שמונה־עשרה שנה.

מעוז התגייס לצה״ל בסוף נובמבר 1952 והתנדב לחיל האוויר. כבר בתקופת הטירונות עמדו המפקדים על ייחודו ועל כישרונותיו והמליצו לקדמו לתפקיד קצין, אבל מעוז נשא את עיניו לקורס הטיס. לאחר שעמד יפה במבדקים השונים למועמדי הקורס, התקבל לקורס וסיים את הלימודים ואת האימונים בהצלחה יוצאת מן הכלל. בחוות הדעת התקופתיות הנהוגות לגבי קצינים זוטרים, זכה מעוז להערכות נלהבות ולציונים גבוהים ביותר. הוא זכה לקידום מהיר בתפקידים ובדרגות, ובין השאר מילא תפקידים אחראיים ורבי אתגר, כגון: מדריך־טיסה ומדריך גף־טיסה בבית־הספר לטיסה של החיל. בתום תקופת שירות החובה שלו התנדב להמשיך ולשרת בצבא הקבע. במבצע ׳קדש׳ הטיס מטוס בוכנה מטיפוס ״הרווארד״, שנועד למעשה לאימונים בלבד ומבצעיו הפכו לשם דבר. למרות קידומו המהיר, הישגיו והשם שרכש

בטייסת שלו, התחיל מרגיש שהמסגרת הצבאית הנוקשה כובלת אותו. לכן השתחרר משירות הקבע וחזר אל אהבת־נעוריו – החקלאות. תקופה קצרה השתתף במפעל הפרחת השממה בנגב, אך מפקדיו וחבריו לנשק בצבא לא שכחוהו וסירבו לוותר עליו. כעבור שישה חודשים מיום השחרור, לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, חזר והתנדב לשירות הקבע. כדרכו, לא הסתפק במה שכבר השיג וניצל את תקופת שירותו להשתלמויות נוספות.

בקיץ 1964 החליט להשתחרר שנית והצטרף לחברת התעופה הלאומית "אל על", בתפקיד קצין ראשון. גם כאן המשיך להשתלם ללא הרף, צבר ידע וניסיון ועבר קורסים נוספים, עד שהגיע לדרגת קברניט. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו מתיה לבית צ'כנוביץ וברבות הימים נולדו להם שתי בנות – תמר ועמית, ובן – ניר. הוא גם מצא לו פנאי לממש את חלומו הישן — רכש חלקת אדמה בכפר סירקין ונטע עליה פרדס, שעיבדו במו ידיו בשעות הפנאי. כשפרצה מלחמת ששת הימים היו הוא ורעייתו בטיול בספרד. הם חזרו מיד ארצה ומעוז יצא ישר משדה התעופה אל מטוס ה"מיראז'" ביחידתו. לאחר תום המלחמה חזר אל מושב הקברניט ב"בואינג". ב־22 ביולי 1968 נחטף לראשונה מטוס על־ידי מחבלים ערבים. 40 יום היה מעוז שבוי באלג'יריה בידי המחבלים עד ששוחרר. כעבור חודשים אחדים, ניצל שנית, כשהיה במטוס "אל על", שהותקף על־ידי מחבלים ערבים בשדה התעופה של אתונה. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה בחזית הצפון כטייס "סקייהוק". אחרי־כן השתתף בקרבות ההבקעה בחזית הדרום. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע מטוסו באש נ"מ ומעוז נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

פורטנוי, אמיר

אמיר, בן דורה ומשה, נולד ביום כ"ג בשבט תשי"ד (27.1.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "בן יהודה" והמשיך בלימודים על יסודיים בבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב, במגמה הריאלית־ביולוגית. בקיץ 1972 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ילד עירני ונבון היה אמיר. כבר מילדותו התעניין בכל הסובב אותו, והציג להוריו ולמחנכיו שאלות שהעידו על תבונה ומחשבה מעמיקה. בבית־הספר היה תלמיד שקדן, חביב על מוריו ואהוב על חבריו לספסל הלימודים. רעיו מודים, שלעתים רחוקות מזדמן לאדם איש מיוחד במינו כאמיר. הוא סלד ממעשה עוולה ושנא את הצביעות. בעל עקרונות היה וידע להילחם על הגשמתם בדרכו השקטה והעקשנית. סיפר אחד מחבריו: "אני חושב שאמיר מעולם לא בא לכלל עימות עם זולתו. כשנתקל בחבר שלא היה לרוחו, נסוג או התעלם ממנו. את שלו עשה בשקט, והשתדל שלא לפגוע באחר". אביו של אמיר אמר על נפשו העדינה והטהורה של בנו: "אני מעודי לא

שמעתי את אמיר כשהרים את קולו או פנה בגסות אל אדם כלשהו". נער חברותי היה והשתתף בכל פעילות בכיתתו, לרבות מסעות וטיולים שערכו חבריו לאורכה ולרוחבה של הארץ, ולא החמיץ את הפעולות שנערכו במסגרת הגדנ"ע. הוא היה ספורטאי מחונן ואת רוב זמנו הפנוי הקדיש לפעולות ספורט שונות. הוא שיחק בכדורגל ובכדורסל, והיה חבר בנבחרת בית־הספר התיכון "גאולה", וזמן־מה שיחק במסגרת "אליצור" תל אביב. כמו כן זקף הישגים נאים לזכותו בתחרויות אתלטיקה. הוא הצטיין בתחרויות ריצה וקפיצה לרוחק, והשתתף בתחרויות ספורט ארציות, שנערכו מטעם בתי־הספר התיכוניים. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח אוהב לאריה ולארנון. הוא אהב לבלות בחיק משפחתו וסייע לבני הבית בעצה נאמנה ובמעשה. הוא היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, ואהוב על כל מי שהכירו.

אמיר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר כרובאי ביחידת חרמ"ש. "למרות שהיה בן עיר טיפוסי, מפונק לא מעט, אוהב בית, לא היסס אמיר שלנו להתנדב לסיירת שריון", סיפרה אמו. הקשיים לא הרתיעו אותו. לא אחת עמד בפני משבר והיו רגעים שחשב כי לא יוכל לעמוד בכל הקשיים. אך באותם רגעים זכר את הוריו, ילידי הארץ, שסיפרו לו על קורות המדינה שבדרך, על הרגעים הקשים שקדמו לעצמאות ועל השעות המרות שלאחר התקומה. אמיר התרשם מאוד מסיפורי אביו ונהג לומר לו: "אתה עברת וזכית להיות שותף למאורעות כה חזקים וגורליים. אלה בוודאי זיכרונות נפלאים. מי יודע, אולי גם בחלקי תיפול פעם הזכות לספר ולהתפאר לפני ילדיי?" אמיר הקפיד לכתוב להוריו ולאחיו, ובמכתביו שאל לשלום היקרים לו, והודה שוב ושוב על הבית החם שבו זכה לגדול. "רק עכשיו, כשעזבתי את הבית, אני יודע להעריך אותו כפל כפלים", כתב. ובאיגרת אחרת רשם: "הודות לכם יצאתי אדם בעל ביטחון עצמי, ואני ממש מרגיש בריפוד נפשי חזק סביב סביב". כשביקר בבית הוריו בחופשות, ביקש תמיד לשמוע מפי בני משפחתו על הקורות אותם בהיעדרו. הוא לא סיפר על הישגיו. צנוע היה ושקט. בתקופת שירות החובה שלו חשב על דרכו בחיים האזרחיים, לכשישתחרר. הוא ביקש להמשיך בלימודים במסגרת אקדמית, בטכניון.. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אמיר בעיצומה של השתלמות בקורס מש"קי סיור. הוא צורף ליחידת חרמ"ש ונשלח לחזית הצפון. שלושה ימים לחם עם יחידתו נגד הסורים, וחבריו לנשק מעידים על אומץ לבו ועל מסירותו העילאית. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע אמיר ונהרג באש מארב של הסורים בבוקעתה שברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו נקבע, שסיים קורס מש"קי סיור והוא הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם, אמיר ז"ל, שירת כלוחם בסיירת שריון ומילא תפקידו בצורה טובה וראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפשו בקרב".

אנדרטה לזכר אמיר וכ"ג חבריו, שנפלו על הרי הגולן, הוקמה ליד קיבוץ אל־רום שברמה.

פורטנוי, אריה

אריה, בן לאה וראובן, נולד ביום א׳ בתמוז תשי״ב (24.6.1952) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אחד העם בחדרה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־עיוני בחדרה. בוגר המגמה ההומניסטית־היסטורית היה, ובקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אריה היה בן זקונים להוריו ואח אוהב לאחיו שרגא ויקותיאל. משחר ילדותו ניכר בסקרנותו להבין ולהכיר את כל אשר נגלה לעיניו. הוא שוטט בשבילי הסביבה, קרא ספרים והיה תלמיד חרוץ. אריה היה אהוב על המורים ועל התלמידים, ונודע בטוב־לבו. סיפר עליו נתן, ידיד נעורים שלו, שכאשר נעצרו השניים ליד חנות לממכר דברי מתיקה, נהג אריה לכבדו בכל טוב. ידיד אחר, יוסי, נזכר: ״פעם באנו לביתו של אריה, ליאון ואני. אריה אכל ביצייה, וליאון נטל פרוסת לחם וטבל בביצייה שבצלחתו של אריה. אכל מצלחתו, פשוטו כמשמעו. אריה לא אמר מילה, רק חייך״. חבריו של אריה לספסל הלימודים מרבים דברים בשבחו ומציינים את חיוכו הטוב ואת רוחו העליזה. אריה אהב לשחק בכדורגל, השתתף באימוני כדורסל, שנערכו מטעם קבוצת הנוער של ״מכבי״ חדרה, ונמנה עם חברי סניף ״מכבי הצעיר״ בעיר הולדתו. הוא היה אוהד מושבע של קבוצת הכדורגל המקומית. יוסי ידידו סיפר, שאריה קנה כרטיסי מנוי לשנה, לכל משחקי הקבוצה. הוא השתתף גם בפעולות הגדנ״ע והיה מעורה בחיי החברה בבית־הספר התיכון, אך מעולם לא אהב מסיבות וחגיגות רעשניות. במסיבות שערכו חבריו בלילות שבת, היה יושב בצד, מביט ברעיו, ביישן ושקט. ״עברה שעה ארוכה עד שהזמין בת לרקוד עמו״, סיפר אחד מחבריו. אריה היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, משוש לב הוריו.

אריה גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס חרמ״ש ובקורס מ״כים. תחילה שירת כרובאי ביחידת חרמ״ש, ולימים מונה מדריך חרמ״ש. אריה נודע ביחידתו כחייל טוב וידיד נאמן. הוא ביצע כל משימה שהוטלה עליו ביעילות ובלא דופי, ולא חסך שינה מעיניו כדי להקל על מלאכת רעיו. לא פעם הדריך אנשי מילואים מבוגרים ממנו ולא חש עצמו בנוח. ״מה אני, צעיר וחסר־נסיון בחיים, יכול ללמד אותם? בזכות מה ולמה אני אומר להם מה לעשות...״ נהג להקשות בענווה.

כשהשתחרר מהשירות הסדיר בקיץ 1973, נרשם ללימודים במגמה לחשבונאות באוניברסיטת תל־אביב. הוא היה אמור להתחיל בלימודים סדירים בחשון תשל״ד, אך עוד בטרם החלו, שקד על החומר בבית הוריו ולמד אנגלית בכוחות עצמו. בערב יום הכיפורים התפלל אריה בבית הכנסת שבשכונת מגוריו בחדרה. בצהרי היום נקרא ליחידתו בחיל השריון. סיפר חברו, אבי: ״אריה הרגיש שמדובר בעניין רציני, אבל לא היה מוטרד. ישבתי עמו שעות מספר, עד שאספו אותו. לפני שנפרדנו אמרתי לו, שגם אני רוצה לצאת, למרות שלא קראו לי. ואני זוכר היטב שאמר לי אז: ׳אם לא יקראו לך, אל תלך׳. אריה לא היה איש מלחמה. שקט היה ולא שש אלי קרב״. ידידים שלחמו עמו בחזית הדרום מספרים, שהצטיין בשלוות רוחו ובמסירותו בשעות הקרב.

הוא פעל כמש"ק חרמ"ש ושבועיים לחם באומץ לב ובתושייה. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נהרג סמל־ראשון אריה בקרב עקוב מדם ליד המחצבות במבואות פאיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בחדרה. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: בנכם פורטנוי אריה ז"ל, שירת תחת פיקודי ביחידת שריון והשתתף בפריצת הציר, שאפשר לכוחותינו לחצות את התעלה לצדה המערבי. הוא הגיע עם כוחותינו עד למבואות פאיד ושם, ליד המחצבות, נהרג".

פורמג'ו, מנדל

מנדל, בן מלכה ואליעזר, נולד ביום י"ד באלול תרצ"ח (10.9.1938) בטרגו פרומוס שברומניה, ועלה ארצה עם בני משפחתו בפברואר 1959. הוא רכש את השכלתו בעיר מגוריו ברומניה. מנדל היה בנם היחיד של לייזר ומלכה, ואח לשרה ולאהובה. בילדותו התגלה כילד עירני וסקרן, וחרף הקשיים שנערמו בדרכו במוסדות החינוך ברומניה, שקד על לימודיו ועמד בהצלחה בבחינות. בן מסור היה מנדל להוריו, סייע להם ככל שיכול ודרבן אותם לעזוב את רומניה ולעלות לארץ־ישראל. כתום תקופת לימודיו ביקש לרכוש לו מקצוע, שכן בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה לא יכול להוסיף ולהמשיך ללמוד. הוא בחן אפשרויות עבודה שונות ובחר לבסוף לעבוד כספר. כשעלה ארצה היה עלם חסון ונאה כבן עשרים, ועד מהרה הסתגל לחיי הארץ ולמד עברית. הוא שלט היטב גם בשפה הרומנית, שפת־אמו. משפחת פורמג'ו הקימה את ביתה בראשון לציון, ומנדל החל לעבוד כברזלן. הוא אהב מאוד לסייר ולטייל ברחבי הארץ לאחר שהתקשר אל נופיה והתוודע אל הצמחיה שבה. הוא התאהב בארץ ונכון היה לתרום בכל מאודו למען ישראל.

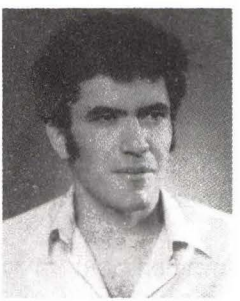
מנדל גויס לצה"ל במחצית מאי 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד רובאי ביחידת חרמ"ש. בין רעיו נודע כחייל טוב ומסור לתפקידיו.

בקרבות יוני 1967 השתתף מנדל כאיש מילואים והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". שנתיים לאחר המלחמה התוודע מנדל אל שולה. "הייתה זו אהבה ממבט ראשון", היא מספרת ומציינת, שהחליטו להקים בית בישראל חודשים מספר לאחר היכרותם. מנדל הכין לרעייתו בית מרוהט למופת, ודאג שלא תצטרך לצאת לעבודה לאחר החתונה. ב־1970 נישאו מנדל ושולה ולאחר תשעה חודשים, במחצית נובמבר 1970, נולד בנם הבכור אליעזר. סיפרה שולה: "מנדל היה מאושר. הוא אהב את הילד, והילד התקשר אליו למן הרגע הראשון. אב מסור היה מנדל, בעל טוב ואוהב. הוא עבד קשה כדי לפרנס אותנו, דאג להוריו וגם לאחיותיו". בספטמבר 1972 נולדה לשולה ולמנדל בת, שקראו שמה אורלי. מנדל שאף לתת לילדיו חינוך נאות והשכלה טובה. "הוא ביקש לאפשר להם חיים נוחים וידע, שהשכלה רחבה היא כרטיס ביקור

בעל ערך בחיים. תמיד אמר, שהוא מקווה שילדיו לא יצטרכו לעבוד קשה כמוהו". מנדל נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. הוא עשה את המוטל עליו בלא דופי, לא רטן ולא התמרמר. את ראש השנה תשל"ד חגג בחיק משפחתו. אליעזר ואורלי היו מסובים אל השולחן, ואשתו ההרה, שולה, מנצחת על השמחה וחיוך של אושר על שפתיה. "היינו מאושרים, דבר לא היה חסר, ואיש לא שיער שהשנה תסתיים בלא מנדל שלנו". ביום הכיפורים נקרא מנדל אל יחידתו בחיל השריון. הוא נפרד מאשתו, מילדיו ומהוריו, ועודד אותם. "הכל יהיה בסדר", הבטיח ויצא לדרכו. הוא נשלח לחזית הדרום ולחם שם כרובאי ביחידת חרמ"ש, שהשתתפה בקרבות הבלימה. עשרה ימים לחם בלא לאות, תוך גילוי אומץ לב ודבקות במשימות שהוטלו עליו. חבריו ליחידה מספרים, שמנדל עודד את רוחם בשעות הקשות. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג מנדל מפגיעת צלף מצרי ליד מחנות אבו־סולטן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזרחי בראשון לציון. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. בשלהי מרס 1974, כחמישה חודשים לאחר נפילתו נולד בנו. "החלטנו לקרוא לו מנדל, על שם האב, שלא זכה להכיר", סיפרה שולה בכאב.

במכתב תנחומים למשפחת פורמג'ו השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, רב"ט מנדל פורמג'ו ז"ל, היה לוחם חרמ"ש ביחידת שריון. לוחם אמיץ לב היה, אשר ביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו בחירוף נפש ובהקרבה. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. נפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

פור־מן (פורמן), אליהו

אליהו (אלי), בן עמליה ומרדכי, נולד ביום א' באדר תש"י (18.2.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הבונים" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ג' בחיפה. אחרי־כן למד בטכניון. אליהו היה תלמיד שקדן וצמא־דעת והתעניין בתחומים רבים. מעולם לא התרברב בהישגיו ולא הציג לראווה את ידיעותיו. בדרך כלל קשה היה לדובבו – אך כשדיבר, היו דבריו תכליתיים ומלאי עניין. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", כן היה חובב ספורט והרבה לשחק בכדורסל. מטבעו היה מסוגר וקשה היה להתקרב אליו, אך מי שהצליח להכירו מקרוב, ניגלתה לו אישיות מעניינת ונלבבת. תמיד עמד בתוקף על סירובו לוותר על אישיותו העצמאית, אלא שהיה ותרן ונוח ואציל מכדי להיתפס לקטנות שביחסים שבין אדם לחברו. על אף שהיה ביישן מעט וממעט בדיבור, היו טוב־לבו ונכונותו לעזור לזולת גלויים לעין כול. לעצמו הסתפק במועט והיה שמח בחלקו, חברותי וחביב על חבריו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו תמיד, גם כשהיה עסוק מאוד בלימודים. "אני חייב לעזור להורי" — הדגיש בתוקף לשמע התגובות על המאמץ הרב שהיה כרוך בכך. הוא היה גבוה, נאה ורחב כתפיים, והארשת הנוקשה של פניו נתחלפה בנקל בהבעה חביבה משחייך בביישנות.

אליהו גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון. אחרי כן נשלח לקורס מט"קים, שבסיומו הוצב ליחידת שריון בסיני בתפקיד מפקד טנק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל טוב ומפקד יעיל, ממושמע ומסור לתפקידו, בעל ידע טכני מעולה, בעל רצון ויכולת רבה. בתקופת שירותו השתתף במלחמת ההתשה ובתקריות־אש רבות והוענק לו "אות השירות המבצעי". חברו־לנשק כתב עליו: "הוא התגלה כמפקד קר־רוח ונוקשה בעת קרב. הסיפורים על קור־רוחו ועל אדישותו תחת אש עשו להם כנפים והפכוהו לשם־דבר בפלוגה ובגדוד". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ומעולם לא סיפר להם מה עבר עליו. אפילו במכתבו האחרון למשפחה, סמוך ליום נפילתו, כתב: "...מכל מקום, אין שום מקום לדאגה מיוחדת".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התחיל ללמוד בחוג לתעשייה ולניהול בטכניון, ואחרי־כן נרשם ללימודים באוניברסיטה העברית, ותוך כדי כך עבד ביחידת המחשב של משרד החינוך והתרבות בירושלים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלי בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) הסתער אלי עם יחידת השריון שלו על מוצב "מיסורי" מצפון ל"חווה הסינית", בניסיון להרחיב את ראש הגשר, שבהקמתו כבר נטל חלק, לאחר שהשתתף בקרבות כבדים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בקרב על "מיסורי" נפגע הטנק ששימש בו טען־קשר והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב יגאל אלון, סגן ראש־הממשלה ושר החינוך והתרבות דאז: "שמעתי על אלי ז"ל ועל ביתכם, בית יהודי שורשי, על משפחתכם הענפה שנספתה במחנות ההשמדה, על התערותכם מאז הגיעכם לישראל. יקירכם יצא להגן על ביתנו – ולא חזר. הוא נפל במלחמת קיום אכזרית, שנכפתה עלינו"; מיכאל רבין, רקטור האוניברסיטה העברית שאלי נרשם ללמוד בה, כתב: "דמות בנכם אלי ז"ל עומדת לפנינו ודוגמת קורבנו העליון מחייבת את כולנו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים, מפקדים ומכרים על דמותו וכן מכתבים ששלח מן החזית. כתב שם יהודה אחיו: "בנופלו ציווה לנו אלי את החיים כפי שהוא ראה אותם: יש לחפש בכל דבר את הטוב ולנסות להבין את הזולת, ללמוד מאחרים, אך להעמידם על טעותם כשהם טועים ולנסות לעשות את הכל על הצד הטוב ביותר ובתשומת־לב הראויה, ללא פרסום, בשקט ובצניעות".

פורמן, רודי

רודי, בן חנה ויעקב, נולד ביום כ״ד באייר תשי״א (30.5.1951) ביסי שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו ולאחר שמשפחתו עלתה ארצה והשתקעה בקרית־שמריהו, למד בבית־הספר היסודי ״הבונים״ בקרית־ביאליק. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בקרית־שפרינצק. רודי היה בן מסור להוריו הקשישים, שהגיעו מרומניה לאחר תלאות מרובות, ונתקלו בקשיי קליטה והתאקלמות בהגיעם לארץ חדשה. הוא נטל על עצמו את עול הדאגה למשפחה ועבד ב״מספנות ישראל״. את משכורתו נתן להוריו כדי לסייע להם בפרנסת המשפחה. הוא היה עובד חרוץ, עשה את מלאכתו באמונה ובמסירות וזכה להערכת מעבידיו וחבריו לעבודה. רודי נקלט במהירות בחברת בני גילו. התאקלמותו הייתה מושלמת ועד מהרה לא ניכר בו מוצאו והוא היה לאחד מהחבורה. הוא התחבב על חבריו, רכש את אמונם ואת אהדתם והיה שותף להם בפעילות חברתית ובפעילות ספורטיבית, בהיותו ספורטאי מצטיין.

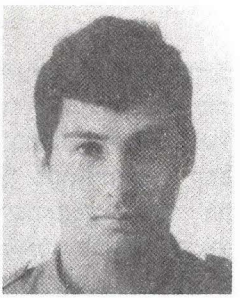
רודי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970, לאחר שעבר קורס נהיגה במסגרת קדם־צבאית. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות השתלם בקורס נהיגה בזחל״ם ונשלח לשרת כנהג בחטיבת טנקים בפיקוד הצפון. רודי תואר על ידי מפקדיו כחייל ממושמע ומסודר, נהג אחראי ומסור, הממלא את תפקידו בשלמות ובדייקנות. גם כשהיה חייל בשירות סדיר הרבה לבקר בבית, כדי להיות ליד הוריו ולסייע להם ככל האפשר. הוא הקדיש את חופשותיו לעבודה ואת שכרו נתן להוריו.

בתחילת פברואר 1973 שוחרר רודי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרבות אלו שימש רודי כנהג נגמ״ש ולחם באומץ לב ומתוך דבקות במטרה. בקרב שהתחולל ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע הנגמ״ש שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. נפילתו בקרב כרתה את המשענת שעליה נסמכה המשפחה ומנעה את הגשמת התכניות הרבות שרקם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״רודי פורמן ז״ל נפל במערכה בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן, במלחמת יום הכיפורים. רודי שירת ביחידת חיל השריון והיה נהג נגמ״ש מצטיין ואהוב על חבריו״.

הוריו הקימו לזכרו לוח זיכרון בבית־כנסת, וחבריו ללימודים הקימו לוח זיכרון בבית־הספר שלמד בו.

פורת (פרינטה), יואל

יואל, בן יעל ואבשלום, נולד ביום י״ז בכסלו תשי״ג (5.12.1952) בקיבוץ מסילות. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בחולון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בחולון, במגמה לאלקטרוניקה. יואל הרבה לטייל ברגל, לבדו או בחברת ידיד אחד או שניים. הוא הכיר היטב את הארץ ואת אתריה. מנעוריו היה חובב ספורט נלהב, אהב את משחק הכדורסל, אך יותר מכל אהב לרוץ. מדי לילה, בחורף ובקיץ, היה רץ כחמישה קילומטרים. בשעות הפנאי נהג לשבת בכורסתו ולהאזין למוסיקה, וביחוד אהב להאזין לשירתה של אסתר עופרים. יואל היה ישר מאוד, דובר אמת ובעל מצפון, והצטיין באומץ־לב ובמרץ רב. חבריו אהבו אותו משום שהיה טוב לב ונוח באופיו וידע גם להשתובב ולהתבדר. מעולם לא הסתכסך עם חבר והיה צנוע, מסתפק במועט ופשוט בהליכותיו. הוא אהב מאוד את משפחתו, היה בן נאמן ומסור להוריו, תמיד התחשב בדעתם ורחש להם כבוד.

יואל גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל התותחנים. הוא ביקש לשרת בסיירת קרבית, אך משום שהיה בוגר בית־ספר מקצועי לא ניתן לו מבוקשו והוא נשלח, לאחר הטירונות, להשתלם בקורס מש״קי שלישות. אחרי כן שירת כלוחם בסיירת ״שקד״ והשתתף במבצעי טיהור רצועת עזה ממחבלים. לימים נשלח להשתלם בקורס קצינים בסיסי ובקורס שלישים. הוא היה קצין מסור מאוד ובעל ידע מקצועי רב. לא תמיד הקפיד על גינוני משמעת, אך עמד בתוקף על ציות לפקודות הצבא בכל הנוגע לפעילות מבצעית. מפקדו כתב עליו: ״יואל היה קודם לכל חייל מאומן, אשר ידע את חיי השדה ולכן הבין את חיילי הגדוד והם העריכוהו. הוא הכיר כל חייל בשמו, למד את בעיות חיילי היחידה ועזר להם ככל שיכול. תמיד עבד ופעל במלוא המרץ והאמונה, ומעולם לא ישב בטל ללא מעש. הוא היה בקי בכל המתרחש בגדוד והיה איש אמונם של רבים. החיילים אהבוהו והם פנו אליו בכל עניין קטן וגדול והוא ידע תמיד להיפנות לסייע להם״. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו ולכן לא סיפר להם על קשיים ועל פעולות מסוכנות שהשתתף בהן. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יואל בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בציר קצביה–חושנייה נפגע ונפל. הוא תבע ממפקדו שיתיר לו לצאת בראש שיירת מכוניות, שהובילו תחמושת לסוללות הגדוד. בשעה שנסע בג׳יפ לנווט את השיירה, נפתחה עליה אש טנקים של האויב. כל כלי הרכב נפגעו ויואל נהרג כאשר חזר כדי לחלץ את נהג הג׳יפ שנפגע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו, פרקי זיכרונות, דברי שיר ותצלומים; כן יסדו הוריו קרן מלגות לתלמידים נזקקים בבית־הספר ״אורט״ בחולון.

פז, אורי

אורי, בן רבקה ופישל ז"ל, נולד ביום כ"ד באדר תרצ"ו (18.2.1936) בתל־אביב. בעודו ילד רך נפטר אביו והותיר אותו עם אמו החולה בחוסר כל. אורי נשלח ללמוד בבן־שמן ואחר־כך למד מכונאות בבית־הספר "אורט" בכפר־ויתקין. מרגע שהתאפשר הדבר, החל עובד במקצועו כדי לכלכל את אמו. לבחינות הבגרות התכונן כשהוא שוקד על ספריו בערבים, בבית הדל שבו גרו, אחרי יום של עבודה מפרכת. כשמונה שנים היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ובתקופת הלימודים בבן־שמן היה חבר בארגון הספורט "הפועל", ואף היה אחד הספורטאים הבולטים בו. כשחיין נהג אורי להשתתף בצליחת הכנרת והשתתף גם בצליחת ים־סוף. מלבד זאת שיחק בכדורסל ועסק הרבה באתלטיקה קלה ובהתעמלות. בשעות הפנאי, כשהיה יושב בין חבריו, נהג להוציא את המנדולינה או את המפוחית ולהנעים להם בנגינה. לעתים גם חילל להנאתו בחליל. עלם חמודות היה, גבה קומה, בהיר עין ויפה תואר. כל ימיו טיפל באמו וסעד אותה בחוליה, ויחד עם זאת עשה בכוחות עצמו לחינוכו ולהשכלתו. הוא יצא להגשמה במסגרת תנועת "השומר הצעיר" בקיבוץ זיקים, אך נאלץ לעזוב את המשק בגלל מחלת אמו.

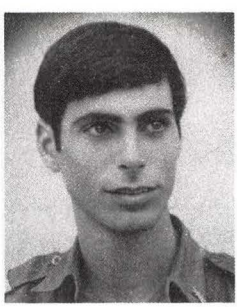
אורי גויס לצה"ל במחצית ספטמבר 1957 והוצב לחיל החימוש. לאחר שעבר את האימון הבסיסי הוצב כמכונאי רכב ביחידה של חיל החימוש.

בסוף אוקטובר 1958 שוחרר מן השירות הסדיר בצה"ל בעקבות הרעה במצבה של אמו. בשנת 1961 נשא לאישה את חברתו עליה והשניים התגוררו בבת־ים, שם נולד בנם בכורם אשד. בשנת 1964 עברה המשפחה לחיפה ואורי התקבל ללימודים בטכניון. הוא סיים את לימודי התואר הראשון בפקולטה להנדסת מכונות ואחר־כך שילב עבודתו בלימודים לתואר השני בהידרוליקה. אורי היה אדם ער והתעניין בכל המתרחש סביבו. פעלתן ואוהב־חיים היה, הרוח החיה בין ידידיו, איש שיחה שופע רוח טובה והרבה הומור. הוא ידע לחדור לעומקם של דברים ולנתח אותם; בזכות יכולת הביטוי המיוחדת שלו היה תמיד מרכז ההתעניינות בכל מסיבת רעים. בקלילות רבה ידע לעבור מנושא רציני לשיחה קלה או לנגינה ולפעמים לבדיחה טובה. בזכות חוש הצדק המפותח שלו, חיוכו החם וביטחונו הרב היה אהוב ומוכר בין חבריו ללימודים ולעבודה. אורי לא חדל מעיסוק בספורט, וכאשר גדל בנו נהג לשתף גם אותו בצליחות הכנרת ובמשחקי ספורט. הוא עסק בכדורסל וברכיבה, טייל ברחבי הארץ בהתלהבות והגיע לכל פינה, התעניין בחידושי המדע לסוגיו ולמד פסיכולוגיה, נוסף ללימוד ההנדסה בטכניון. לפליאה הייתה יכולתו העצומה לקלוט ידע. סקרנותו לא ידעה גבול ומרצו יכול היה להשתוות רק עם זה של רעייתו, שהייתה שותפת לו בכול. אורי התקבל לעבודה בחברת "מקורות", חבל הגליל, בשנת 1967 ובשנת 1969 עבר לעבוד בתה"ל, בענף אספקת המים – צפון. הרבה מפעלי מים באותה תקופה התממשו תודות ליכולתו הרבה. הייתה תחושת חלוציות עמוקה בכל מעשיו בתחום פיתוח מפעלי המים בגליל וברמת הגולן. כל פרוייקט שנטל על עצמו, ביצע ביסודיות

ובדרך המעולה ביותר. עבודותיו האחרונות בתה"ל עסקו בעדכון תוכניות־אב של מפעלי המים בגליל התחתון, בעמק החולה ובגליל המערבי, לרבות עיצובן והנחיות לתכנונן של תחנות השאיבה החדשות חולתא ומחנים, הרחבת תחנות השאיבה של עין אביב, עיון, איילת־השחר ורחלים, וכן תכנון קווי־מים בגליל וברמת הגולן. כל אותה תקופה המשיך אורי בלימודים. הוא הכין עבודת גמר לקראת התואר השני בנושא: "מעבר חום לזרימה טורבילנטית עם פולימרים מפחיתי חיכוך בתמיסה מהולה". את עבודתו לתואר הדוקטור החליט להכין בנושא ההנדסה הרפואית, באוניברסיטת חיפה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא להתגייס, אך הוא נטל את חפציו, נפרד מאשתו, מבנו ומבתו הפעוטה ויצא. הוא נשלח ליחידה שלחמה בסיני וביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), כשעשה עם יחידתו ליד רומני, הופצץ האזור על־ידי מטוסי האויב ואורי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

זכרו הועלה בחוברת "נר לנעדרים" בהוצאת אגודת האינג'ינרים והארכיטקטים בישראל.

פז, אורן

אורן, בן צפורה ויוסף, נולד ביום כ"ז באלול תשי"ב (17.9.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "עלייה" בשכונת בת־גלים, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א', במגמה ההומניסטית. אורן היה תלמיד שקדן, והגיע להישגים מעולים בלימודים. בשנה האחרונה ללימודים בבית־הספר התיכון הבין כי הסתיימה תקופת הנערות וכי עליו להתכונן לבחינות הבגרות. הוא למד בחריצות וביסודיות ועמד בבחינות בהצלחה. לכן רבה הייתה שמחתו עם סיום הלימודים. הוא היה נער מאופק וצנוע, שפילס את דרכו בשקט, אך ביסודיות וברצינות, כיאה למבוגר. בתבונה של בגרות גיבש לעצמו השקפת עולם, קבע מה טוב ומה רע בעיניו והתווה לעצמו את הדרך שיבחר ללכת בה, מתוך ידיעה מה עומד לפניו ומה מוטל עליו לעשות. אורן היה צעיר נעים הליכות וטוב לב והיה מקובל על מוריו ועל חבריו בזכות נכונותו לעזור תמיד לכל דורש. עם חבריו השתתף בפעילות חברתית ענפה ובכל אשר הלך – נשא חן מלפני הבריות. מטבעו היה ישר ודורש אמת, שמעשי עוול וקיפוח קוממו אותו. חבריו תיארוהו כבעל נפש טהורה ורגישה מאוד.

אורן גויס לצה"ל בעשרה בנובמבר 1970 והוצב לחיל התותחנים. בתחילת שירותו היה מאוכזב שכן רצה לשרת בחיל הצנחנים, אולם משלמד להכיר בחשיבות פעולתם של התותחנים התחלפה אכזבתו בגאווה על החיל ועל התפקיד שהוא ממלא. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כמפקד צוות ונשלח לשרת ביחידת תותחנים מתנייעים ארוכי־טווח. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל ואחר כך השתלם בקורס קציני תותחנים בבסיס ההדרכה של חיל

התותחנים. לאחר שהוענקה לו דרגת קצין שב ליחידה שבה החל את דרכו. תחילה מונה לתפקיד קצין תצפית קדמי ואחרי־כן מונה לקצין עמדת תותחים. אורן היה איש מקצוע מוכשר ומפקד מעולה, שהקפיד על ביצוע פקודות והוראות, אך ידע להיות חבר וידיד לפקודיו. הוא ביצע את תפקידו ביסודיות וביעילות, בשקט נפשי ובקור רוח, וידע להשרות על חייליו אווירה של שלווה ושל ביטחון בכוחם וביכולתם. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. משנסתיים שלב הבלימה סייעו התותחנים במתקפת הנגד של כוחותינו. בקרב שהתחולל ליד הכפר ג׳בע ביום י״ח בתשרי תשל״ד (14.10.1973) נפגע אורן מאש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״להיפרד מאורן ז״ל, בשבילי זוהי פרדה קשה, כי הוא היה הן פקודי והן מפקד, אשר נשא עמי בעול של פיקוד על יחידה. יחד הובלנו את היחידה במלחמת יום הכיפורים, עד אשר נפל. אורן ז״ל לא היה דמות רגילה. הייתה לו דרך מיוחדת לבצע דברים, זאת מתוך גישה אשר נראתה לכאורה אדישה, אבל מאחוריה הסתתרה גישה רצינית ומלאת אחריות. תמיד דאג לחייליו וגם תחת האש מצא זמן להרגיעם ולעודדם״.

חבריו לבית־הספר התיכון־עירוני א׳ הוציאו לאור חוברת לזכר חבריהם לספסל הלימודים, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה דברים על דמותו.

פז, יחיאל

יחיאל, בן רחל תבל״א וצבי יצחק ז״ל זלוטשבסקי, נולד ביום א׳ באדר ב׳ תש״ג (7.3.1943) בתל־אביב. למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״בילו״ ובישיבה התיכונית ״הישוב החדש״ בתל אביב. אחרי־כן המשיך ולמד בישיבת ״כרם דיבנה״ ביבנה. הוא לא הסתפק בכך ועוד המשיך ולמד כלכלה ומדע המדינה באוניברסיטת תל־אביב. יחיאל נולד וגדל בבית של שומרי מצוות, שהקפידו להקנות לילדים ערכים של יהדות ושל ציונות. אביו ז״ל, שהיה ממיסדי תנועת ״לוחמי חירות ישראל״ (לח״י), הקנה לבנו גאווה של יהודי זקוף־קומה, החי חופשי במולדתו ומגן עליה בגופו. מגיל צעיר התחנך יחיאל על האידיאל של חיים לפי ערכי מוסר וצדק ויישם אותם בדרך חייו. הוא היה בן מסור להוריו, מציית לדברי אביו ז״ל ומסור לאמו. לאחיו ולאחיותיו היה רע וידיד של אמת, דאג להם והשתתף בחוויותיהם. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, ושמח מאוד על שהוא גורם אושר להוריו בהתנהגותו ובהישגיו בלימודים. מוריו דברו תמיד בשבחו, היללוהו כתלמיד חכם וכאדם בעל תכונות תרומיות. בכל מקום היה הופך עד מהרה למרכז ההתעניינות, ורבים העריצו את דמותו, גם בסתר וגם בגלוי, וניסו לחקותו. יחיאל היה מלא ביטחון עצמי, שנבע מתוך אמונה פנימית גדולה. דבר לא יכול לערער את אמונתו בסדר ובצדק האלוהי, המכוונים את העולם. חבריו ללימודים נהגו

להתייעץ אתו בבעיות אישיות ובענייני חברה. ביטחונו העצמי ושלמות אישיותו השרו סביבו אווירה של שלווה וביטחון. בכל זאת לא היה יהיר ולא התרברב. טוב לב היה ונהג חביבות בכל אדם. כאשר הקפיד הקפדה יתירה בקיום מצוות, עשה זאת מתוך הכרה פנימית איתנה. יחיאל היה אוהב־אדם באמת ובכנות, תמיד התחשב בזולת ונהג להעמיד עצמו לרשות הציבור ללא היסוס. גם כאשר נקרא למלא את חובתו לצה"ל ולמולדת, יצא בנכונות ומתוך אמונה עזה בצדקת דרכו ומעשיו.

יחיאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות, עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. בתום הקורס הוצב לאחת מיחידות השדה של החיל ועשה בה את מרבית תקופת שירותו הסדיר. גם בצבא הפך עד מהרה דמות מרכזית בחיי היחידה ונסך בחבריו ביטחון ואמונה. השפעתו הייתה חזקה עד כדי כך, שרבים מחבריו לנשק החלו מקיימים מצוות בהדרכתו מדי יום ביומו. הוא הצטיין גם כחייל וכאיש מקצוע וזכה להערכתם של מפקדיו. בהמלצתם נשלח להדריך חיילים בבית־הספר לשריון.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר והחל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב. כעבור תקופה קצרה, נשא לאישה את חברתו רות לבית ויגודסקי והקים אתה בית חם ומלא אהבה. למרות חובותיו כלפי משפחתו שלו, לא זנח את הוריו ואף הצטרף לעסק המשפחתי של גידול אתרוגים. תוך זמן קצר הפך לעמוד התווך של העסק. תודות לכישרונו המיוחד להתהלך עם בני האדם בנועם, סייע לפיתוח העסק ורכש לו אוהדים רבים. הוא ידע לשלב את העבודה הגופנית בפרדס עצי האתרוגים עם המגע השוטף עם הלקוחות בארץ ובחוץ־לארץ. לא חלף זמן רב והוא הפך מומחה בכל השטחים: בעבודת השדה, בשיווק ובמכירות. הוא עבד ללא ליאות וראה ברכה רבה בעמלו ואושר גדול עם משפחתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף יחיאל בקרבות הבלימה בסיני, ואחר־כך לחם בקרבות הפריצה והטיהור במערבה של תעלת סואץ. במהלך הקרבות נפגע מרסיסים אך סירב להישלח לעורף לטיפול רפואי. אחרי־כן נפגע הטנק שלו אך הוא הוסיף להילחם. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), הותקפה יחידתו על־ידי מטוסי אויב והוא נפגע בהתקפה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, שהקטן בהם נולד לאחר מותו, אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

פחימא, אברהם

אברהם, בן מזל ורפאל, נולד ביום י"ז בשבט תשי"ג (2.1.1953) בנטעים. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב זיתן, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון "רמלה־לוד" בלוד, במגמה הריאלית־ביולוגית. בקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. ילד עירני ותוסס היה אבי. כבר מילדותו התעניין בתופעות הטבע שנגלו לעיניו החקרניות. הוא נהג להציג שאלות וקושיות לגננת בגן הילדים, להוריו בבית, ואחר־כך למוריו בבית־הספר. "הכל ביקש לדעת", סיפרו מוריו, "ולא נח עד אשר נמצאה לו תשובה הגיונית

ומלאה". בבית־הספר היה תלמיד שקדן וחביב על מוריו. המחנך יהושע נזכר בחיוך הביישני שריחף על שפתיו של תלמידו ובעדינות נפשו של הנער. "אברהם היה נחבא אל הכלים, אך עורר את התפעלות חבריו כשהשמיע דברו. אני רואה אותו ניצב לנגד עיני, בטקס יום העצמאות השנתי; ניצב על הבמה המקושטת ודורש בעוז רוח. 'די לנו בשואות! יש לזכור את הגבורות ואת הישועות!' – כך אמר, ועיניו בוערות". אבי היה פעיל בחברת בני כיתתו. הוא השתתף בחגיגות ובמסיבות, ולא החמיץ מסע וטיול ברחבי הארץ. כשקשתה ההליכה על חבריו, עודד את רוחם והשמיע שירים שמחים ומבדחים בקולו הערב. הוא היה שוחר ספורט, "הראשון בין הרצים, המצטיין בשחקני הכדורגל" לפי עדות חבריו. בתקופה שלמד בבית־הספר התיכון, השתתף בפעילות הגדנ"ע. "הוא היה קשור אל הארץ, אל הנופים ואל ההיסטוריה שלה. בכל מאודו רצה לתרום למען האדרת כוחה של המולדת", סיפרו הוריו. ביומן שכתב אברהם כשהיה תלמיד בכיתה י"ב של בית־הספר התיכון, העלה בכתב מחשבות ורגשות, המלמדות על טיבו של נער ישראלי אמיץ, נבון ויודע מה רצונו. בין יתר הדברים כתב: "אני רוצה להיות חופשי במחשבתי ובמעשי — — — אני מעדיף את הפעולה, את ההרפתקאה על המנוחה. אינני רוצה להיות פקיד עב־כרס במשרד. אני רוצה להיות גבר בריא, חסון וחזק — — — אפשר לחשוב שהכישלון במבדקי הטיס רוקן אותי, אך לא כן הדבר. גם היום אני מלא רעיונות. למשל, אני רוצה להקים לי חווה חקלאית, אני רוצה להיות קצין בכיר בצה"ל, לא במטה כפקיד, אלא בשדה. אני אתנדב לסיירת "חרוב" של הצנחנים. ביחידה הזאת אני רוצה להיות קצין בכיר — — — ". אברהם היה בן מסור להוריו, ידיד אוהב לארבעת אחיו ושתי אחיותיו. "כשהיה אבי על ידנו, ידענו שלא יאונה לנו כל רע. בחכמתו התיר מחלוקות ופתר בעיות סבוכות. במעשה־ידיו סייע לנו בעבודות הבית השונות, והקל על מלאכת יומנו". הכל זוכרים אותו כעלם אחראי ורציני בגישתו לחיים.

אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתתף בקורס סיירי שריון והשלים את הכשרתו במסגרת קורס מש"קי סיור. הוא שירת כמפקד סיור בשריון ונודע בין רעיו כחייל טוב, אחראי ודבק במשימותיו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". תמיד הקפיד לשלוח מכתבים לבני משפחתו, וכשהיה בא הביתה לחופשות, נהג לשוחח עם הוריו שעות ארוכות וביקש לשמוע מפי יקיריו את הקורות אותם בהעדרו. בראשית שנת תשל"ד נרשם ללימודים אקדמיים באוניברסיטת בר אילן. כבר בתקופת שירות החובה שלו החל לתכנן תכניות לעתיד, אך יד הגורל שמה קץ לכל החלומות והתקוות. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה בחזית סיני, ולחם כסייר שריון. סיפר מפקדו: "סמל אבי ז"ל נמנה עם הכוח הסדיר שישב על קו התעלה ובגופו הצעיר בלם את נחשול ההסתערות של הכוח המצרי הפולש. בהמשך המלחמה נטל חלק בצליחת התעלה אל הגדה המערבית ובלחימה שם. כשתמו הקרבות השתתף אבי בהחזקת הקווים החדשים והקשים בגדה המערבית, בסיורים ובתצפיות, במארבים ובאבטחות, וכל זאת לנוכח אש רצופה של המצרים ובתנאי חיים קשים". לימים הוטל על הכוח של אברהם לאבטח את פריצת הדרך לג'בל עתקה, שהיה בעל חשיבות מרובה לכוחות צה"ל באזור. אברהם סייע בביצוע פיצוצים הנדסיים לצורך סלילתה של הדרך, והשתתף בפעולות אבטחה בשטח. בצהרי יום י"א בכסלו תשל"ד (6.12.1973) נפגע

אברהם ונהרג בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים, כתב מפקד היחידה על פועלו ועל מסירות נפשו של אבי בימי הקרבות ובתקופה שלאחריהם. בין יתר דבריו כתב: "במשך תקופת שירותו בפלוגה הסדירה, התחבב אבי ז"ל על כל חבריו ומפקדיו ביחידה".

הוריו של אברהם הנציחו את זכרו בהקמת פינת זיכרון על שמו בבית־הספר במושב זיתן.

פחימה, שלום

שלום (צ'ילום), בן תמר ואברהם, נולד בשנת תשי"ד (1954) בטילית שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. את לימודיו החל בארץ הולדתו, המשיך בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי על־שם עוזיאל בקרית־שמונה ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון למחוננים על־שם כצנלסון בכפר־סבא, במגמה הריאלית. שלום היה תלמיד מצטיין ועשה חיל בעיקר במתמטיקה. מורהו בבית־הספר התיכון כתב עליו: "היה לו כושר ריכוז רב. הוא היה שקדן, בעל הרגלי למידה טובים, ומעל לכול – היה תלמיד מוכשר, מחונן ובעל מטען אינטלקטואלי רב". מלבד זאת היה חובב ספורט וטיולים והרבה לעסוק בצילום. בפנימייה בבית־הספר התיכון הקים מעבדת צילום ובה פיתח את כל תצלומיו. בנערותו היו לו אוספים גדולים של בולים, של מטבעות, של סמלים ושל מחזיקי מפתחות. מטבעו היה שלום נחבא אל הכלים ובייישן במקצת. הוא אהב שקט ושלווה, רחק מריב וממדון ותמיד ביקש את הפשרה. עד כמה השכיל הגורל לבחור דווקא לו את השם "שלום". הוא היה מנומס ואדיב, נעים הליכות וממושמע. עדין היה ובעל נפש פיוטית, אהב לעזור בלא להתפאר ובלא להתייהר, בחיוך מבויש על שפתיו. שלום לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.

שלום גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". מפקדו בחטיבת "ברק" מספר שהיה "חייל אחראי ומסור ומילא את כל התפקידים שהוטלו עליו בלא להתחמק. היה בו רצון עז להצליח ולהתגבר על כל הקשיים שניצבו לפניו. הוא לא היסס מהתנדב גם למשימות הקשות והמסוכנות". במלחמת יום הכיפורים השתתף שלום בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל שלום בקרב בתל־סאקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלום היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. את כל תפקידיו ביצע בנאמנות ובמסירות הראויים לציון". בכנס המחזור לזכרו אמר עליו אחד מחבריו: "את שלום נזכור כנער תכול עיניים, בן קרית־

שמונה שתמיד שאף להגיע רחוק בעזרת הראש והרצון". כזה היה שלום – התגלמות השלום בחייו והתגלמות החתירה לשלום במותו.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "אוהל מועד" בכפר סבא.

פחימה, שמעון

שמעון (סימון), בן מזל ויוסף, נולד ביום י"ז באדר תשי"ד (14.2.1954) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי של חב"ד, והמשיך ללמוד שנה אחת בבית־הספר התיכון המקיף הדתי בקרית גת. בגלל המצב הכלכלי הקשה של המשפחה נאלץ שמעון להפסיק את הלימודים, כדי לצאת לעבודה ולסייע בנשיאה בעול פרנסת הבית. תחילה עבד בבית־חרושת לנרות ואחרי־כן במפעל של "סולל בונה". הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו בעבודה, על מרצו, על אחריותו ועל דייקנותו. שמעון היה חובב ספורט ונמנה עם חברי נבחרת שחקני הכדורגל של "מכבי" בקריית גת. הוא הדריך במועדון הנוער "בית־ארן" ואת שעות הפנאי שלו הקדיש לקריאה ולעיון. שמעון היה חברותי מאוד וקל להתיידד. חבריו אהבוהו על שהיה אופטימי ועליז, בעל חוש הומור מצוין ורחב לב ויד. עם זאת היה רציני בעניינים שדרשו רצינות, וידע לנהוג בתבונה ובהיגיון. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ומעולם לא הפקיר ידיד בעת צרה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, דאג לשלומם וכיבד אותם מאוד.

שמעון גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והתנדב לשרת בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלנים, והוצב באחת מיחידות החטיבה. ביחידתו נחשב חייל אחראי ומסור לתפקידו. לאחר שנפצע בשעת אימונים בלחימה בשטח בנוי, ניסו להעבירו לשרת ביחידה עורפית, אך הוא סירב וחזר לגדודו. אחד ממפקדיו כתב: "הוא היה חבלן מעולה ומקובל מאוד על חבריו. היה לו חוש ביקורת מפותח, שהיה בו גם מין תמימות. בכך הכריח אותנו תמיד לבדוק את עצמנו, שמא טועים אנו, תוך כדי התמודדות עמו בחיי היום־יום. ידעתי והרגשתי תמיד, כי הוא מהטובים שביננו". הוא הרבה להשתתף בפעילות מבצעית ועל כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים עמד על משמרתו בתצפית מול הסורים באזור החרמון ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) כשירד מהתצפית ונסע בנגמ"ש ליעדו, נקלע הנגמ"ש למארב של חיילים סורים. רסיס של פגז פגע בו ושמעון נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון ביצע את תפקידו בשלמות מופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוב על חבריו ועל מפקדיו".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ושמעון בתוכם.

פטל, ציון

ציון, בן נוריה ונג׳י, נולד ביום ח׳ באלול תשי״א (9.9.1951) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי של חב״ד ברחובות. ציון היה נער חברותי מאוד וקל להתיידד, נוח לבריות וחביב מאוד. חבריו ומכריו אהבוהו על שהיה אדיב, טוב־לב, נעים הליכות, בעל יד רחבה ונפש מבינה. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם ומעולם לא סירב לחבר שביקש להסתייע בו ועשה ככל יכולתו לעזור לחלשים. הוא הצטיין באורך רוח ובסבלנות ולא נהג לשמור טינה. מטבעו היה אופטימי, שמח, חייכן ובעל חוש הומור מצוין ואהב להתלוצץ לפעמים. הכל הכירו אותו כאדם ישר ובעל־מצפון, נאה דורש ונאה מקיים. הוא נהג לומר ישירות ובלי צביעות כל מה שחשב, אפילו דברים קשים ולא נעימים. היה הגון ורגיש למעשי עוול. להוריו היה ציון בן נאמן ומסור, תמיד דאג להם, התחשב ברצונם וכיבד אותם.

ציון גויס לצה״ל בתחילת מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי נגמ״ש, והוצב ביחידת שדה של החיל. הוא היה נהג נגמ״ש מצטיין ושימש דוגמה לחיילים ביחידתו. כולם העריכו אותו על רוחו הטובה ועל נאמנותו במילוי תפקידיו. בתעודה שהוענקה לו בשעה ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר, ציינו מפקדיו את התנהגותו הטובה והעידו עליו שהיה חייל למופת. במלחמת יום הכיפורים לחם ציון בחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה, וביום י״ז בכסלו תשל״ד (12.12.1973), בשעה שסייר בנגמ״ש שלו ממערב לתעלת סואץ, מול העיר איסמעיליה, נפגע פגיעה ישירה ונהרג במקום. למחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ציון לחם בכל קרבות הגדוד, משני עברי התעלה, ונטל חלק בכל משימותיו. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה הארוכה הזאת שימשו לנו, חבריו, מקור כוח. ציון היה אהוב ומקובל על כל חבריו ומפקדיו״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת ״תפארת ישראל״ ברחובות.

פטר, מיכאל

מיכאל (מיכי), בן ברוניה וצבי, מניצולי השואה, נולד ביום י״ד בתמוז תש״ו (13.7.1946) בהגנס שבשוודיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב בני־עטרות ואחרי־כן למד בבית־הספר האזורי ״העמק המערבי״ בקיבוץ יפעת. בנעוריו, בימים שהתגוררה המשפחה בכפר טרומן, חלה אביו ורותק למיטתו, ועל מיכאל הוטל לטפל במשק בעלי־החיים, במשק הבית ובאחיו הצעירים. מורהו באותם הימים כתב עליו: ״למרות התנאים הקשים למד יפה ובשקידה רבה. הוא היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע, רציני ואחראי, ידע תמיד להיות חבר טוב ולמלא כל תפקיד שנתבקש לעשותו״. לאחר שהחלים האב, נשלח מיכאל לקיבוץ יפעת. עד מהרה נתחבב שם על חבריו החדשים, בזכות כנותו ויושרו, הגינותו וטוב־לבו. הוא ניחן בכוח רצון ובהתמדה, והקפיד להשלים כל משימה שנטל על עצמו. בכל תפקיד שמילא ובכל חברה שהיה, בצבא ובחיים האזרחיים, הצטיין במסירות, באחריות ובדייקנות. הוא היה עקשן, ידע לעמוד על דעותיו ולהילחם על השקפותיו. גבה קומה היה, חסון, מוצק ועמידתו איתנה; הופעתו כולה נסכה תחושה של סמכות, רצינות, שלווה ואבהות. הוא היה מסור מאוד לבני משפחתו, דאג לכולם ועשה למענם כמיטב יכולתו, ולהוריו רחש כבוד והערכה.

מיכאל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1964 והתנדב לסיירת של חיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים חי״ר. אחרי־כן הוצב ביחידה בתפקיד מש״ק סיירים ונודע ביחידתו כחייל טוב ומסור לתפקידו. כדי שלא להדאיג את הוריו לא סיפר להם על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. במלחמת ששת הימים לחם בקרבות לכיבוש ירושלים ונמנה עם אנשי היחידה שביקשה לפרוץ אל עבר הכותל. היחידה טעתה בדרכה ועל גשר, אל מול שער האריות, נלכדה באש הירדנים והרבה מאנשיה נפגעו. אחרי המלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות הבלימה והפריצה בחזית סיני. בליל צליחת תעלת סואץ, בצומת ״טרטור־לכסיקון״ נפל מיכאל בקרב. לאחר נסיונות רבים לכבוש את הצומת, כדי להעביר דרכו את גשר הגלילים, הוטלה על הגדוד של מיכאל המשימה לפרוץ את ציר ״טרטור״ ממערב ולטהרו. אל הכוח הצטרפה יחידת טנקים וזחל״מים. לאחר שהבקיעו אל מעבר לצומת נפתחה עליהם אש עזה. בניסיון להיחלץ נפגע הזחל״ם של מיכאל והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים; בני כפר טרומן הקימו אנדרטה לזכרו.

פטרוניו, יהודה

יהודה, בן חוה ואברהם, נולד ביום י״ג בכסלו תרצ״ג (13.12.1932) בטריאסט שבאיטליה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״ח (1948). הוא למד בעיר הולדתו בבית־ספר יסודי ואחרי־כן בבית־ספר תיכון. אחרי שעלה ארצה השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי ״אורט–יד־סינגלובסקי״ בתל־אביב. בעיר מגוריו באיטליה היה יהודה שותף לפעילות חברתית ותרבותית במסגרת תנועת הצופים. כבר מנעוריו השתוקק לעלות לארץ־ישראל, אך את חלום העלייה הגשים רק בשנת 1948, כשהיה בן שש־עשרה.

יהודה גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1950 לאחר שהשלים את האימון הבסיסי הוצב לחיל החימוש שבו שרת בשרותו הסדיר ובשירות המילואים כמכונאי רכב בסדנא גייסית. אחרי־כן הוצב בגדוד שירותי חימוש במסגרת חיל שריון. בתפקידו זה הועלה לדרגת רב־סמל ועם יחידתו השתתף בקרבות מבצע ״קדש״ ובקרבות מלחמת ששת הימים. לאחר השחרור למד במגמה לשרטוט בבית־הספר המקצועי ״אורט״ והצטרף לצוות העובדים של משרד מהנדסים ואדריכלים. הוא ניחן בכישרון רב בתחום האמנות ובעיקר בציור. התמונות הרבות שצייר, בצבעים ובשחור־לבן, מעידות על הכישרון הרב שהיה טמון בו, על חוש מפותח ליופי ולאסתטיקה ועל טעם מעודן. הוא היה בעל נפש רגישה וניסה להביע את חוויותיו ולבטיו באמצעות מכחולו. מטבעו היה אדם טוב לב ונעים הליכות, שהתחבב על הכל בזכות אהבת־האדם שלו ובזכות חברותו הנאמנה. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, היה בעל אוהב ומסור לרעייתו דינה, אשר עמה בנה את ביתו ברמת־גן. בבית החם שהקימו בני הזוג נולד בשנת 1959 בכורם חיים ואחרי־כן, בשנת 1964, נולדה בתם לינדה. בשנת 1968 נולד בנם הצעיר מרקו. במלחמת יום הכיפורים שימש יהודה איש צוות של חיל החימוש, שעסק במשך כל ימי הקרבות בתיקונם של כלי רכב שנפגעו בקרב, לצורך החזרתם לכשירות. ביום כ״ח בחשון תשל״ד (23.11.1973) נפטר בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״רב־סמל יהודה ז״ל שירת ביחידת שריון ומילא את כל המוטל עליו כחייל מצטיין ומסור. במשך שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו, התחבב על מפקדיו ועל חבריו ושימש דוגמא בהתנהגותו ובמסירותו״.

פיגלרצ׳יק, מרדכי

מרדכי, בן אסתר ויצחק, נולד ביום י״ט בסיון תשי״ד (20.6.1954) בבני־ברק. הוא היה יליד עירני וזריז, ששבה את לב רואיו. מרדכי החל ללמוד בבית־הספר היסודי ״יעבץ״. משהתבגר וגדל, החליט ללמוד מקצוע כדי לעמוד ברשות עצמו. הוא התקבל לבית־הספר המקצועי ״אורט״ ולמד שנתיים במגמה של מסגרות־חרטות. בתקופת הלימודים השתתף בכל פעולות הגדנ״ע שנערכו מטעם בית־הספר. הוא היה תלמיד חרוץ ואת שהחסיר בלימודים העיוניים מילא בהרחבה בעבודה המעשית. מוריו העריכוהו מאוד בזכות הידע שלו וכושרו בעבודה. מרדכי היה מקובל מאוד בחברה וחבריו הרבים ראו בו דמות מרכזית בחברה. לפני גיוסו לצבא עבד זמן־מה במפעל ״חמת״ באזור.

מרדכי גויס לצה״ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לקורס למקצועות הטנק, סיים שם בציון טוב מאוד (86) והוסמך כנהג טנק. את כל תקופת שירותו הצבאי עשה מרדכי בחזית סיני. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו בין הראשונות שיצאו לבלום את פלישת הצבא המצרי. בסערת הקרב עבר מרדכי מטנק לטנק, מיחידה ליחידה, ולחם ללא ליאות. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), כאשר החלו כוחותינו להיערך לחצייית התעלה ולפריצה לתוך מצרים, התחולל קרב עז בגזרה המרכזית ליד ״החווה הסינית״. בקרב זה נפל מרדכי. תחילה הוכרז כנעדר ורק לאחר חצי שנה הוברר כי נפל בקרב. לאחר שנמצאה גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

פיורנטינו, שלמה

שלמה (סולי), בן רחל ומשה, נולד בשנת תש״ז (1947) במצרים. בשנת 1952, כשהיה בן חמש, עלתה משפחתו לארץ והתיישבה בשכונת סלמה ג׳, בפרברי תל־אביב. שלמה למד בבית־הספר היסודי ״נטעים״ בשכונה ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ בתל־אביב. סולי, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, היה נער עירני וסקרן. למרות שלא שררו בביתו תנאים אידיאליים ללימודים, היה בין הטובים שבתלמידי כיתתו. בבית, שלא היה מרווח ביותר, התגורר יחד עם עוד שלושה אחים ואחות, ובכל זאת הצליח למצוא לו פינה שקטה משלו כדי ללמוד ולעשות את שיעוריו. מגיל צעיר הצטיין בבגרות ובתחושת אחריות לגבי עתידו ועתיד משפחתו. הוא הבין וידע שרק אם יתמיד בלימודים ויתקדם, יוכל לרכוש מקצוע שיפרנס אותו בכבוד וגם יאפשר לו לעזור למשפחתו הגדולה. יחס מיוחד היה לו כלפי הוריו. מצוות כיבוד אב ואם הייתה בעיניו זכות ולאו דווקא חובה והוא הקפיד בכבודם של הוריו והיה זהיר ברגשותיהם.

תמיד נהג להתייעץ עם אביו בכל בעיה שהטרידה אותו ואהב לשתף את אמו בכל אשר עבר עליו. כאשר סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, הלך ללמוד מקצוע מועיל ומכניס. גם בבית־הספר המקצועי למד ביסודיות וברצינות והצליח לסיים את לימודיו כמסגר מעולה. מיד לאחר תום הלימודים נקלט בעבודה ושמח מאוד שכבר בגילו הוא מצליח להתפרנס ואף לעזור למשפחה. בנוסף לעזרה החומרית נהג לעזור לאמו בטיפול באחיו הקטנים ואהב לסדר ולנקות את הבית. תמיד היה לו זמן בשביל אחיו הקטנים והוא שימש להם דוגמה באורח חייו והיה מקור גאווה לכל המשפחה. לא לחינם נהגה אמו לומר "הוא היה ידינו". אף־על־פי שימיו היו עמוסים לימודים ועבודה מצא סולי זמן לתחביבים ולפעילות חברתית. הוא אסף בולים, עסק בדיג ובגידול דגי־נוי, ניגן במפוחית ובחליל. שעות רבות הקדיש לקריאה ואהב בעיקר ספרי מדע וספרי שירה, שנעזר בהם כדי להרחיב אופקים ולהעשיר את לשונו. בתחום הפעילות החברתית הדריך חניכים בתנועת "הנוער העובד והלומד" ועמם למד ריקודי־עם והרבה לצאת למסעות ולטיולים בארץ. בעזבונו נותרו תצלומים רבים מטיוליו אלה.

שלמה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. גם בצבא התייחס ברצינות לתפקידו ומילא אותו בדייקנות וביעילות. עד מהרה למדו מפקדיו לסמוך עליו בכל. פעמים רבות הטילו עליו תפקידים אחראיים ביותר והוא מילא אותם לשביעות רצונם המלאה.

בתום תקופת השירות הסדיר השתחרר והחל מיד לעבור במקצועו. כעבור זמן קצר נשא אישה והקים עמה בית. נטל האחריות החדשה המריץ אותו לצאת להשתלמות במקצועו, כדי לרכוש סיווג מקצועי גבוה. את התעודה המעידה שסיים את הקורס בהצלחה קיבלה משפחתו לאחר מותו. ברבות הימים נולדו לו בן ובת, ואשתו הייתה בחודשי הריונה האחרונים כשפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף סולי בקרבות הבלימה ברמת הגולן ואחרי כן לחם גם בקרבות הפריצה אל תוך המובלעת הסורית. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע הטנק שלו באש האויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

פייביש, טוביה

טוביה, בן שושנה ואברהם, נולד ביום ט"ו בניסן תש"י (2.4.1950) בחיפה, וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "גלבוע" בחיפה. בבית־הספר היה טוביה (שכונה טובי) תלמיד ממוצע ולדברי מוריו, היה בו שקט נפשי. הוא אהב לעסוק במלאכת־יד ועבודות משלו מקשטות את בית הוריו. אחרי שסיים את הלימודים בבית־הספר היסודי יצא לעבודה ולפני שגויס לצבא, עבד כמכונאי במכון דיזלים במפרץ חיפה. הוא נחשב עובד טוב

וממושמע והתקדם יפה בעבודתו. טוביה היה בן נאמן להוריו והם היו יקרים לו מאוד. תמיד התחשב בהם ומעולם לא ביקש מהם עזרה כספית, ולו קטנה ביותר, אפילו לצורך נישואיו. אדרבא, הוא השתדל לסייע להם ככל שיכול.

טוביה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות, השתלם בקורס רגמי מרגמות 120 מ"מ ושירת כרגם בגדוד מרגמות כבדות מתנייעות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כסגן מפקד צוות בגדוד מכמ"ת. כשחזר לחיים האזרחיים החל לעבוד כפועל רשת בחברת החשמל בחיפה ומעסיקיו היו מרוצים מאוד מעבודתו. הוא עבד שעות רבות ביום כדי להרוויח ולחסוך כסף. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו איבון וברבות הימים נולד לזוג בן. הוא היה בעל מסור, התגאה בבנו ודאג לכל צרכי משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא טוביה ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן, ובהדיפת שריון האויב מאזור חושנייה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע טוביה בהפגזה בגזרת עין־זיוון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן (בנו השני נולד לאחר נופלו ונקרא על־שמו טוביה), הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בחירוף נפש סייע בנכם לכוחות השריון בירי מאות פגזים, כשהוא חשוף להפגזת הארטילריה הסורית. על אף היותו צעיר ביחידה, הצליח טוביה ליצור קשר אמיץ עם חיילי היחידה ועם אנשי הצוות בפרט. אומץ־לבו וקור רוחו תרמו לאווירה בטוחה ורגועה בקרב חבריו".

פייביש (פלד), מנדי

מנדי, בן צביה וראובן, נולד ביום כ"א באדר ב' תש"ח (1.4.1948) ביאסי שברומניה ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1965. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון ברומניה ובבית־הספר "תיכון קרית־חיים" בקרית־חיים, במגמה הריאלית. מנדי היה ילד מוכשר מאוד וכל שנות לימודיו בבית־הספר היה התלמיד הטוב בכיתתו. כמו־כן היה פעיל בחברה והיה חובב כדורגל. כשעלה ארצה התגורר עם הוריו במעברת קרית־חיים, למד באולפן במרחביה וסיים את לימודיו התיכוניים. הוא למד עברית במהירות מדהימה ותוך זמן קצר השתלב בכיתה, גם בלימודים וגם מבחינה חברתית. מנעוריו קרא הרבה, ובעיקר אהב מאוד ספרות יפה ושירה. לעתים אף כתב שירים ליריים, ובהם רבים שהוקדשו לאשתו. הוא היה טוב־לב וסבלני וידע להבין לנפשם של בני־אדם. הוא היה נבון, ישר מאוד, מסודר, אחראי ורציני. ניכר עליו שניחן בכישרונות מיוחדים ובכושר תפיסה מעולה. די היה לו שיקרא פעם אחת חומר מסובך, וכבר היה מבין אותו לעומקו. הוא היה אדם אהוב מאוד על הבריות וקנה ידידים רבים.

מנדי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים והצליח יפה בתפקידו, נשלח לקורס קציניים ואחרי־כן השתלם בקורס קציני שריון. משהשלים את הכשרתו הוצב כמפקד מחלקת טנקים בגדוד סיור. בתפקידו זה העריכו מפקדו כקצין מסור לתפקידו ולמפקדיו, נוח לעבודת צוות ובעל הבנה רבה בכל הנוגע לחלק העיוני שבעבודתו. כעבור זמן הועבר לגדוד שריון אחר באותו תפקיד, ואחרי־כן הועלה לדרגת סגן, שירת כממלא־מקום סגן מפקד פלוגת טנקים והשתתף בקרבות מלחמת ההתשה בתעלת סואץ. מפקדיו בגדוד הזה ראו בו קצין מעולה, עצמאי, בעל יזמה וידע מקצועי רב, הממלא את תפקידו ביעילות ובמסירות; הם ציינו שהוא בעל ביטחון עצמי ומחזיק מעמד יפה בלחצים, ממושמע, הוגן ונאמן ובעל כושר מנהיגות מעל לרגיל, המתייחס בהגינות לפקודיו. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, שירת חודשיים בצבא הקבע, עד שהתחילה שנת הלימודים בטכניון. גם בתעודת השחרור צוין כקצין מעולה, שקיים יחסי עבודה טובים וביצע את כל תפקידיו ביעילות ובהצלחה רבה. ביחידתו היה אהוב מאוד על מפקדיו ועל פקודיו, והם לא חסכו ממנו שבחים. הוא הוצב לשירות מילואים כסמ"פ טנקים בגדוד שריון, תפקיד שמילא גם במלחמה.

בשנת 1970, לאחר שסיים את שירותו הסדיר החל ללמוד הנדסת מכונות בטכניון בחיפה. הוא היה סטודנט מצוין ועשה חיל בלימודים, אף־על־פי שהקדיש זמן רב לפעילות חברתית באגודת הסטודנטים בטכניון. תחילה היה חבר הוועד לענייני פנים ואחרי־כן נבחר לשמש סגן יושב־ראש אגודת הסטודנטים בטכניון. הוא הצטיין בתפקיד סגן יושב־ראש ורצו למנותו בעתיד ליושב־ראש. בשנת 1972 נשא מנדי לאישה את חברתו ובקיץ 1973 נסע לארצות־הברית במסגרת חילופי סטודנטים. הוא עבד בניו־יורק ואחרי־כן נסע לטיול ברחבי ארצות־הברית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה מנדי בקליפורניה, בארצות הברית. למרות הקשיים הצליח להגיע ארצה כעבור שבוע ומיד התייצב ביחידתו. הוא לחם עמה בקרבות בסיני ובמשך כל ימי הלחימה, נטל על עצמו משימות בהתנדבות וביצע אותן בדרך היעילה ביותר. בקרב קשה שהתחולל באזור "מיסורי" ליד "החווה הסינית", ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), פגע בחיילי אויב רבים בלחימה בטווחים קצרים, תחת אש ארטילרית כבדה והתקפות חיל רגלים מצרי. הוא לחם באומץ ובתבונה וידע להשרות ביטחון רב באנשיו. כשנפגע הטנק שלו בקרב, עבר עם צוותו לטנק אחר. במהלך הקרב נפגע גם הטנק הזה ומנדי נהרג. גופתו נשארה בשטח שבשליטת האויב ונמצאה רק כעבור ארבעה חודשים לאחר חיפושים רבים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד "על גילוי אומץ־לב, קור־רוח ודבקות במשימה".

פייט, דניאל־דוד

דניאל־דוד (דודיש), בן רוזליה וטוביה (טובייש), נולד ביום י״ז בחשון תשי״ב (16.11.1951) בובזיק שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ניצנים ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר סילבר. בן חמש היה כשעקרה משפחתו משיכון העולים באשקלון והתיישבה במושב ניר ישראל. מימי נעוריו סייע לאביו בעבודות המשק הקשות. כתב עליו מורהו: ״בלימודים לא הקפדנו עמו, משום שידענו שעל כתפיו הצעירות הוטל משא כבד, עול של משק מתפתח. תמיד נאבק כדי להוציא את צדקת חבריו התלמידים לאור. אך בעיקר נתגלה ייחודו בטיולים ובמסעות. שם נחשף דניאל האמיתי – החביב, המסייע והמתנדב״. דניאל היה חובב ספורט נלהב, אהב מאוד משחקי כדורגל והיה חבר בנבחרת הנוער של ״הפועל״ אשקלון. מטבעו היה פעלתן, חסר מנוחה ומלא מרץ של עשייה. היו לו ״ידי זהב״ והוא ידע לעשות כל מלאכה שנזדמנה לו, ובכך סייע הרבה להוריו בעבודת האדמה במושב. דניאל היה מוכן תמיד לעזור לזולת ומעולם לא רדף דברים שבחומר. תמיד טען שאין לו צורך בכלום, האיר פנים לכל אדם ורחש חיבה רבה לידידיו. היה לו חוש הומור והוא הרבה להתלוצץ ולהשתובב, אך ידע היטב להיות רציני ושקול כשהיה צורך בכך.

דניאל גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1970 והתנדב לסיירת ״שקד״. הוריו דיברו על לבו וביקשו למנוע אותו מכך, אך הוא מיאן לשמוע להם. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים חי״ר והוצב ביחידתו. הכל הכירוהו כחייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, שעשה כל מה שהוטל עליו בדייקנות ובמסירות. כל ימי שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, ולעתים היה נוסע שעות רבות כדי להיות שעה קלה בביתו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר נרתם במלוא כוחו ומרצו לפיתוח המשק של אביו ואף החל לבנות לו בית שם. הוא היה אמור לחנוך את הבית שבועות אחדים אחרי שפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בסיני והשתתף בקרבות נגד המצרים, שחדרו לתחום כוחותינו. בקרב שנערך ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) מצפון לקנטרה, נפגע הנגמ״ש שלו בשני טילי־כתף והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

המועצה האזורית ״חוף אשקלון״ הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ודניאל בתוכם.

פיין, מרדכי

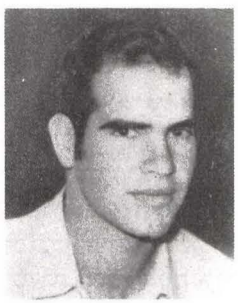

מרדכי (מוטי), בן ברכה ודוד, נולד ביום י׳ בטבת תשי״ג (28.12.1952) בקיבוץ תלמי־יפה וכשהיה בן שנה עברה משפחתו לחדרה. כשהגיע לגיל שבע השתקעה המשפחה בצפת, שם למד בבית־ספר יסודי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העיוני. מוטי גדל בבית חם ואוהב והיה קשור אליו מאוד. הוא אהב את הבית ואת בני המשפחה והשעות שבילה במחיצתם היו המאושרות בחייו. גם כשהיה בשירות צבאי בילה את כל חופשותיו בבית, למרות ריחוקו הגדול ממקום שירותו בסיני. היה זה בית שדלתו פתוחה לפני כל חבר וידיד, ובו משפחה המקבלת בזרועות פתוחות כל אורח ומקנה לו תחושה של חמימות ואהבה. מוטי היה צעיר בעל נפש רגישה. הוא העניק הרבה אהבה לבני משפחתו, ועם חבריו יצר קשרי ידידות יפים. ביתו שימש מקום מפגש לחבורה, הממשיכה להיפגש גם עתה, אך חסרה בה הדמות המרכזית. הוא גיבש לעצמו השקפת עולם, היה בעל רצון עז וידע כבר בגיל צעיר לאן מועדות פניו. תמיד היה בעל כושר חשיבה ויכולת לקבל החלטות מתוך גישה רצינית ובוגרת. מוטי הרבה לעסוק בספורט והיה פעיל במחלקות הכדורגל והכדורעף של אגודת ״הפועל״. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש להאזנה למוסיקה ולקריאת ספרים. בעיקר אהב להאזין למוסיקת קצב וניחן בחוש קצב מפותח. הוא ידע להעריך מוסיקה המבוצעת כהלכה ונהג לסחוף את חבריו בלהט המקצבים של נגינתן ושירתן של הלהקות האהובות עליו. הוא הרבה גם לקרוא, בעיקר ספרים העוסקים בתחומי צבא, ביטחון ומדיניות.

מרדכי גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 וביקש לשרת בחיל השריון. על החיל הזה קרא ולמד עוד לפני גיוסו, והחלטתו הייתה נחושה לשרת ביחידה של חיל השריון ולמלא בה תפקיד פיקודי. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק וסיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים. אחרי שעשה תקופה של שירות לשביעות רצון מפקדיו נשלח לקורס קציניים בבית־הספר לקציניים של צה״ל והשתלם בקורס קציני שריון בבית־הספר לשריון. לאחר שהוענקה לו דרגת קצין נשלח לשרת כמפקד מחלקה ביחידה של חיל השריון בסיני. מוטי קיבל לפיקודו מחלקה של חיילים ותיקים, שעמדו על סף שחרורם מהשירות הסדיר ולמרות שהיה מפקד צעיר וחסר ניסיון, הצליח להביא את המחלקה לרמה מקצועית גבוהה. הוא מילא את תפקידו ברצינות ובשלוות־נפש, היה מפקד תקיף ושימש דוגמא אישית לפקודיו. ביחידתו נודע כאיש מקצוע מעולה, ששילב ביצוע קפדני ומדוייק של הוראות החיל עם כושר מנהיגות ויכולת אישית לפקד על מחלקה ולגרום שפקודיו ילכו אחריו לקרב באמונה ובביטחון בכוחם. ימים ספורים לפני יום הכיפורים תשל״ד היה צריך לעבור לתפקיד מדריך בבית־הספר לשריון, אך עקב המתיחות שהשתררה בסיני נשאר עם יחידתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא הגדוד שלו לעבר תעלת סואץ, כדי להתייצב נגד יחידות השריון של האויב, שחצו את התעלה. בקרבות הבלימה הקשים והמרים סבל הגדוד נפגעים רבים. מוטי עבר מטנק לטנק, חילץ נפגעים והמשיך להילחם ללא ליאות. ביום השלישי ללחימה הצטרף מוטי כאיש צוות לטנק האחרון, שנותר ביחידה, שכל

אנשי הצוות שלו היו מפקדים בגדוד. טנק זה זכה לכינוי "טנק הקצינים". הטנק הזה נע בראש הכוח שפרץ את הדרך לעבר קנטרה. תוך כדי תנועה הבחין מוטי, שהיה התותחן בטנק, במארב של חיילים מצרים. תוך גילוי תושייה ואומץ פגע באויב והציל את חבריו לצוות. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) הצטרפו אנשי הצוות עם הטנק שלהם לכוח שלחם מול גשר פירדאן. בקרב זה נפגע הטנק ומוטי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן. במלאת שנתיים למלחמת יום הכיפורים הוענק למוטי ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל. בציינו לשבח את אנשי "טנק הקצינים" אמר הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור: "במלחמת יום הכיפורים, לאחר שכל טנקי הפלוגה יצאו מכלל פעולה, התארגנה ביום 7 באוקטובר 1973 קבוצת קצינים, כצוות בטנק היחיד שנשאר במצב תקין. הקבוצה כללה את מפקד הפלוגה — סרן נועם דביר ז"ל, סגן מפקד הפלוגה — סגן יובל נריה, מפקד מחלקה — סגן מרדכי רטר ז"ל ומפקד מחלקה נוסף — סגן מרדכי פיין ז"ל. מאוחר יותר הצטרף לצוות זה סרן יורם אופיר ז"ל, שהיה קצין המבצעים בגדוד. ביום ב', 8 באוקטובר 1973, עבר סגן יובל נריה מטנק זה לפקד על טנק אחר. "טנק הקצינים" השתתף בקרבות ליד גשר "פירדן" ומאוחר יותר באותו יום, בהתקפה על "מכשיר" ו"חמוטל", שם נפגע הטנק תוך כדי הסתערות וכל צוותו נהרג. במעשים אלה גילו הקצינים דבקות במשימה, רצון ללחימה ואומץ לב".

פיין, עוזי

עוזי, בן עדנה ויהודה, נולד ביום כ"ה באייר תש"ז (15.5.1947) בקיבוץ רביבים בנגב, שהוריו היו ממקימיו. כעבור שנה עברה משפחתו לקיבוץ אלונים. עוזי התבלט בעקשנותו וברצינות שייחס לכל תפקיד שהוטל עליו. בעודו ילד היה אחראי למשק הילדים של בית־הספר והצטיין במיוחד בעבודה במשק החי. בני כיתתו מספרים עליו, שמעולם לא נרתע מאחריות והיה תמיד ראשון בכל משימה שכיתתו נטלה על עצמה. בחדר ההורים שלו היה עוזי משרה אווירה מיוחדת בחביבותו, בנאמנותו וביחס הכבוד שנהג בהוריו. אמנם בבית־הספר התקשה בלימודים, אבל בכוח הרצון הגיע להישגים מצוינים, ובעבור זאת זכה להערכה רבה בעיני חבריו. פעם אמר: "אני אף פעם לא הצטיינתי בלימודים ואיך אני יכול לעזור לפנינה (חברתו), אני בעצמי לא מבין". כנער היה אחד מעמודי התווך של כיתתו בכל הנוגע בחיי החברה ובלימודים. תקופה מסוימת היה חבר בנבחרת הכדורסל של אלונים. תמיר היה, יפה־תואר, בעל מבט חודר, עליז ושופע הומור. בקרב ידידיו נודע כחבר נאמן ומסור, נעים הליכות ועניו.

עוזי גויס לצה"ל במחצית יולי 1965 והוצב לנח"ל. את הטירונות סיים כחניך מצטיין, ואחרי שהשתלם בקורס מ"כים ומילא את תפקידיו ביעילות ובכישרון, נשלח לקורס קצינים. אחרי־כן הוצב כקצין לבסיס הדרכה של הנח"ל, ועסק שם בתפקידי הדרכה שונים. במלחמת ששת הימים הוצב בסיירת "שקד". בתקופת שירותו הדריך

גם בקורס לסיירים, ובשנה האחרונה לשירותו בצה"ל שימש מפקד פלוגה של טירונים מבוגרים. היו בה עולים חדשים, תלמידי ישיבות, אבות למשפחות, מגוון של אנשים מגילים שונים, מעדות שונות ומשכבות שונות. עוזי מצא את הדרך הנכונה לדבר אליהם ואם כי היה צעיר מרוב פקודיו, היה מפקד, מדריך ומורה, שהנחה אותם בדרך לאזרחות טובה וטיפל בבעיותיהם הרבה יותר משדרש תפקידו. כתב אחד מפקודיו: "...עוזי ידע לרכוש את אמונם של מבוגרים ממנו, בשיקול הנכון, בשקט ובצניעות שלו. הייתה מספיקה מלה אחת שלו, בלא נימה סמכותית, כדי שמיד יבוצע רצונו". לדברי חייל אחר שלו: "הוא ידע בדיוק מה הוא עושה ואיך להתייחס לחברה. לעתים ראיתי אותו יורד מהג'יפ ומפנה את מקומו לאחר... עדין מאוד, חכם, עם חוש הומור בריא...".

במחצית יולי 1968, סיים עוזי את שירותו הסדיר בדרגת סגן. אחרי ששוחרר השתתף בקורס הראשון של קציני־ביטחון בחברת "אל־על" ובסיומו עבד חודשים אחדים בליווי מטוסי החברה. בסוף 1968 השתתף בקורס מדריכים באפעל וריכז את סניף "הנוער העובד" בבת־גלים. בסופה של אותה שנה חזר לאלונים כדי להקל את המצוקה שנוצרה בגלל חוסר עובדים בענף גידולי השדה. לא עברה שנה והוא נבחר על־ידי צוות העובדים להיות מרכז הענף. בנועם הליכותיו, ביושרו וביחוד בשמשו דוגמא אישית, טיפח עוזי את חוש האחריות בקרב עובדי הענף והביאם לידי הישגים גדולים. תמיד חיפש דרכים לשפר את העבודה ולהקל על העובדים, וברור היה לכל שתמיד יסתדרו העיניינים בכי טוב אם עוזי יטפל בהם. בזכות הצלחתו הרבה החליט המשק לשולחו לקורס מרכזי משק, ובמאי 1973 יצא למדרשת רופין, כדי לחזור בתום הלימודים ולשמש רכז הקיבוץ. גם לאחר שיצא ללמוד, התעניין בכל המתרחש בענף שלו ודאג לפעולתו התקינה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא עוזי ליחידתו ברמת הגולן לפני שהגיע אליו צו הגיוס. כסרן קיבל פיקוד על סיירת ג'יפים ולחם בקרבות הבלימה והפריצה נגד הסורים. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) נשלח לתאם עם קציני האו"ם את מקום קביעתו של קו הפסקת האש. בתל־מרעי עלה הג'יפ שלו על מוקש והוא נהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית העלמין בקיבוצו. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב שר הביטחון: "עוזי הוגדר כקצין יעיל, בעל יזמה, מנהיגות, יכולת ותפיסה ושימש דוגמא אישית לפקודיו".

הקיבוץ הוציא לאור חוברות לזכרו, שכלולים בהן דברים על דמותו ודברי חברים ללימודים, לעבודה ולשירות בצבא.

פיינשטיין, חנוך (הניך)

חנוך, בן מרים ומרקו, נולד ביום כ"ד בחשון תשי"ד (2.11.1953) בדרבן שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה ובארץ למד בבתי־הספר "ביאליק" בעכו, "גורדון" ו"הערבה" בחולון ובבית־הספר בקיבוץ גלעד. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־אזורי בעמק המערבי, הגיע שם לסיום כיתה י"א במגמה הריאלית, ונבחן בבחינות בגרות אקסטרניות במסגרת בית־הספר "מישל"ב". חנוך היה תלמיד מצטיין. עוד בילדותו ברומניה זכה בבית־הספר בעניבה האדומה, המוענקת לתלמיד המצטיין בכיתתו. לאחר שעלתה משפחתו ארצה, התגוררה תחילה בעכו ואחרי־כן עקרה לחולון. משום כך נאלץ ללמוד בבתי־ספר אחדים. אחרי מות אביו, נשלח לקיבוץ גלעד והתחנך שם במסגרת עליית הנוער. מבית־הספר שלחוהו להשתלם במתמטיקה ובפיסיקה בחוגים למחוננים בטכניון בחיפה, בכור הגרעיני בנחל שורק ובמכון וייצמן למדע ברחובות. כשחש שלא די לו במה שהוא לומד בבית־הספר הקיבוצי, חזר למשפחתו בחולון והשלים את בחינות הבגרות. כן כתב מספר עבודות במסגרת החוגים שהשתתף בהם.

חנוך גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לוחמי נגמ"שים, הוצב כרובאי חרמ"ש ליחידת חרמ"ש ששירתה על גדות תעלת סואץ. לדברי חברו, לא הקדיש חנוך תשומת לב למראהו החיצוני כחייל, אך כלוחם היה תמיד בין הטובים. בתרגילי האש היה מסתער ופוגע וגם עוזר למתקשים בתרגיל ומעודדם. תמיד התנדב לכל תפקיד. לדברי חברו בפלוגה, היה לחנוך "לב זהב". הוא היה ידיד טוב, ותמיד סייע לחברו, שהיה בודד בארץ, הלווה לו כספים בלי לשאול מתי יחזיר והיה עוזר לו ככל שיכול באימונים. עם זאת, היה מסוגר והרבה להתבודד; בפלוגתו לא היו לו חברים רבים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו במוצב "טלוויזיה" שבגזרה המרכזית של תעלת סואץ. חנוך השתתף בקרב הקשה להגנה על המוצב, וביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), הסתער בנגמ"ש על הכוחות המצרים התוקפים. בהסתערות נפגע הנגמ"ש וחנוך נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "חנוך היה חייל טוב, אשר ביצע את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו והיה אהוד על חבריו. הוא לחם באומץ ובחירוף נפש".

בית־הספר "הערבה" בחולון ייחד פינת הנצחה לזכרו ולזכר עוד תלמיד לשעבר של בית־הספר; בחוברת פנימית של פלוגתו, "חרמש", מחזור נובמבר 1972, פורסמה רשימה על דמותו.

פיינשטיין, משה־שמואל

משה־שמואל (משה'לה), בן רחל ויצחק, נולד ביום כ"ה בחשון תשי"ב (24.11.1951) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי "נר עציון", אחרי־כן למד בבית־הספר על־שם ברנר ובבית־ספר ערב למסחר בפתח־תקוה. בימי נערותו נמנה עם חניכי תנועת "הנוער העובד והלומד". אחרי־כן החל לעסוק בספורט והצטרף לסקציית הספורט של "הפועל" פתח־תקוה. עיקר עניינו היה הריצה, ובתחרויות רבות זכה במקום הראשון; ועל כך מעידות תעודות ההצטיינות הרבות שהוענקו לו. משה־שמואל הרבה לקרוא והרבה לכתוב. הוא קרא הרבה ספרי הגות וכתב מאמרים ושירים. במאמריו, הכתובים בסגנון קל ורהוט, בשפה פשוטה המובנת לכל, דן באדם היחיד, חסר־האונים אל מול איתני הטבע. כן כתב ספר־עזר ללימוד הגיאוגרפיה של העיר עכו. בעיקר נמשך לבו למתמטיקה והוא אף התכונן ללמוד באוניברסיטת תל־אביב. כדי להסיח את הדעת ולמצוא פורקן למתחים, היה מסתגר בחדרו, רושם ומצייר, בעיפרון ובצבעי שמן. היו לו "ידי זהב". הוא עסק בעבודות מסגרות, סרטט חלקי מכונות, ואת זמנו הפנוי הקדיש לטיפוח הגן בחצר ביתו, שתל דשא ונטע עצי פרי. הוא ידע לשלב פיתוח הרוח והמחשבה, בלא לפסוח על תרבות הגוף. "אין להפריד בין השניים", נהג לומר. משה־שמואל היה בעל אורך־רוח ולא נהג לכעוס. אופטימי היה ועליז, שמח וחייכן. הוא אהב את הזולת, היה חברותי ואהוב על הבריות, איש נעים שיחה ומוכן ללמוד תמיד מכל אדם. להוריו היה בן נאמן ומסור ורחש להם כבוד רב.

משה־שמואל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס מפקדי טנקים. הוא אמר: "בשריון אני מרגיש שאני תורם משהו למולדתי". לקראת הענקת תעודת השחרור מן השירות הצבאי הסדיר, כתב מפקדו: "הוא מש"ק טוב, מפקד אחראי, יוזם ומוכשר. מילא את תפקידו כראוי, לשביעות רצון מפקדיו". כל ימי שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה, שבהם הרגיע את אביו ואת אמו ולא סיפר להם דבר על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) בתל־פארס, פגע טיל בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

חברו ירון, הקים לזכרו קבוצת ספורט ("קבוצת משה"), המתאמנת בריצה למרחקים ארוכים.

במאמרו "אומץ לב מהו?" כתב משה־שמואל: "אומץ לב הוא שמירה על עקרונות ואידיאלים והקרבת החיים על קידוש עקרונות אלה ועל הרעיונות שהאדם מאמין בהם". הוסיף אביו של משה: "כזה היה משה'לה שהיכרנו; שום מאמץ לא הרתיע אותו. הוא זכה להערכה ולכבוד מכולם, ולא בכדי. חבל על נעורים כאלה, שנקטלו בטרם זמן".

פיינשטיין, עזרא

עזרא, בן חנה ובן־ציון, נולד ביום כ׳ בכסלו תשי״א, (29.11.1950) בקיבוץ להבות־הבשן. עזרא, בהיר שער וכחול עיניים היה, עדין וזריז. עוד בילדותו ניכר בו שילוב של דמיון עשיר עם מעשיות רבה. בידיו הקטנות צייר ציורים גדולים וצבעוניים ובנה ארמונות פאר מקוביות. ידע לספר סיפורי דמיון ומציאות, ושיתף את חבריו הקטנים ואת משפחתו בחויותיו. הוא אהב מאוד את חיי הגן ובית־הספר. אהב וחוה את הלימודים. ספרות היסטוריה וטבע מצאו הד בנפשו. הוא היה מארגן מבצעים שונים לבני קבוצתו ומרכזם לפעילות משותפת של יצירה. בעל המצאות היה ובמעשיו היתה ניכרת מקוריות רבה. כשהתבגר ולמד בבית־הספר האזורי ״עיינות הירדן״ בעמיר, השתלב יפה בלימודים ובפעילות החברתית. כמו צעירים רבים, לא היה שם לב לחיצוניות ולא מסוגל היה לחיות לפי חוקים ומוסכמות. על כן הגיע לעיתים לידי עימות עם מחנכיו. כאשר הרגיש שעליו לנהוג בדרך מסויימת, השתדל להסביר עמדתו, ניסה לשכנע בכל יכולתו, אך כאשר זה לא הועיל, עשה כפי רצונו ולא נכנע. לדברי מחנכו, עשה את הדברים שנראו חשובים בעיניו, ואת אלה עשה בדבקות ובהתמדה נדירים. היה בו מעין פיזור נפש או אולי זילזול לגבי הדברים השוליים, אך לגבי ענינים חשובים היה בעל כושר ריכוז רב ולא נרתע מכל מאמץ למענם. עוד בילדותו אהב עזרא לשיר ולהאזין למוסיקה, ובגיל ההתבגרות התגלה בו כישרון מוסיקלי בולט. הוא ניגן בגיטרה במיומנות רבה ואף הלחין. ערבים רבים בילה בנגינה כי הנגינה העשירה ומלאה את נפשו. המוסיקה, עזרא והגיטרה, היו דבר מה שלם ובלתי נפרד. עולם בפני עצמו. לעזרא אף היו תחביבים. מלבד נגינה וציור עסק במלאכות יד, ערך טיולים בכל חלקי הארץ ועסק בספורט — הצטיין בריצה בין בני גילו. בתקופה זו היה מדריך קבוצת ילדים בקיבוצו ובהמשך הדריך בקן השומר הצעיר בקרית שמונה. עסק בזאת בכל ליבו, ברצונו לשפר את חייהם של בני עיירת הפיתוח. לאחר שנות הלימודים עבד בהדרכת קן השומר הצעיר בנהריה, בו היה מדריך קבוצה וראש קן. היתה זו שנה מאוד מאושרת עבורו. עזרא ניחן בכח פיסי רב, אך התבייש קמעה בשל כך. היתה בו יכולת נפשית להתגבר על קשיים פיסיים. חבריו סיפרו שבמסעות קשים היה מדמיין לעצמו, שזה אך טיול יפה וכך הצליח להתגבר. קו בולט באישיותו הוא אהבת האדם, הבנת מחשבתו ודרך התנהגותו. יחסו אל בני האדם טבעי היה, בלתי אמצעי וחם כי הוא אהב את החיים, אהב את הטבע, את הנערות והמשפחה. באהבת חיים זו עזר גם לחבריו, אשר בקשו קרבתו בצר להם. גם כשעזרא היה רציני, מהורהר ואף עגום שפעו עיניו הכחולות אופטימיות וחום. מפני אהבת חיים זו ביקש ללמוד רפואה ופסיכולוגיה, כי מקצועות אלה באים לעזרת האדם.

עזרא גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוצב ליחידת סיור, ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים ובקורס חובשים קרביים, הוצב לחיל הרפואה ושימש בסיירת גם כחובש קרבי. עזרא לא אהב את הצבא; המשמעת, הארגון והסדר נגדו את אישיותו. תחילה תבעו מפקדיו שיהיה חייל ככל החיילים, אך

בסופו־של־דבר קיבלוהו כמו שהוא. אף־על־פי שבדרך כלל שרר אצלו אי־סדר, הרי ציוד החובש שלו היה מאורגן להפליא ואת העבודה שאהב ידע בדיוק. בזמן מתח היה מרגיע את האנשים, מחייך ומעודד. את הפצועים היה חובש במומחיות ובמסירות ובאותו זמן היה מרגיע אותם ומשכנעם שלא קרה להם דבר. כשהיה בחופשת השחרור היה מאושר מאוד על שחזר להיות אזרח, השתלב בקלות בחיי העבודה בקיבוצו וגם סייע בפעולות התרבות. היו לו תוכניות רבות, וביניהן תכנית לטייל בחו"ל וללמוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה עדיין בחופשת שחרור. בערב יום הכיפורים נקרא בדחיפות ליחידתו ברמת־הגולן והשתתף עמה בקרבות. כשפרצו כוחותינו את הדרך בין "האדר" לאחד המוצבים נפגעו אנשי האבטחה. עזרא ארגן את נקודת ריכוז הפצועים, טיפל בהם בקור רוח ועודד את רוחם. כאשר הגיחו מטוסים סוריים לעברם, גחן על אחד הפצועים, כדי להגן עליו מפגיעות המטוסים. על כך זכה בציון לשבח מהרמטכ"ל "על גילוי אומץ לב, קור־רוח ואחוות־לוחמים". ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) במהלך הקרב השני על החרמון, נפגע עזרא בראשו מכדור של צלף ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלהבות־הבשן. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה, מורים וחברים על דמותו וכן ממכתביו ושיר ונעימה שחיבר.

פייסט, ראובן

ראובן, בן הילדה ופריץ, נולד ביום כ"ז בכסלו תש"ו (2.12.1945) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ליאו בק בחיפה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־ספר זה. כתום שנתיים עבר לבית־הספר לקציני־ים בעכו, ומקץ שנה השלים את לימודיו העל־יסודיים בבית־ספר תיכון בסנט־לואיס בארצות הברית. בוגר המגמה ההומניסטית היה ראובן, ובקיץ 1963 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. כילד היה עירני ונבון וכונה בשם "רובי" בפי ההורים ובני המשפחה. הוא היה יפה תואר, ומשחר ילדותו הקדיש עניין רב לכל אשר נגלה לעיניו. תמיד הציג שאלות להוריו ולמוריו, ובבית־הספר היסודי ניכר בלהיטותו הגדולה ללמוד ולדעת. הוא היה תלמיד שקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים וחבר טוב לכול. גם בתקופת הלימודים העל־יסודיים, על־אף שעבר פעמים אחדות מבית־ספר אחד למשנהו, שמר על משמעת עצמית ועשה חיל בלימודיו. מאז ומתמיד היה נער חברותי ובנעוריו היה חבר פעיל בתנועת "הצופים" בחיפה, השתתף במסעות ובטיולים שערכו חבריו והשתתף אתם במסיבות ובחגיגות. כמו כן היה חובב ספורט, ומכל ענפי הספורט התמסר לענף הקליעה למטרה. בשעות הפנאי נהג לצאת בגפו לשיט או למסע רגלי, ולאחר שקיבל רשיון נהיגה, נהג לנסוע לאטו בחולות ובגבעות במישור החוף, והתבונן בטבע ובנופיו. הוא היה חובב צילום ובבית הוריו שמורות תמונות נוף רבות שצילם במהלך מסעותיו. הוא נמשך גם

לאמנות הציור, צייר בעצמו והרבה לבקר בתערוכות אמנות ובתצוגות של דברי נוי. הוא שלט היטב באנגלית ובגרמנית, וההתבטאות בשפה זרה לא הייתה קשה עליו. בתקופת בגרותו כתב מאמרים אחדים ל"ג'רוזאלם פוסט". ברשימותיו כתב ראובן על חוויותיו ועל תחושותיו בתבונה וברגישות רבה. הוא העלה על הכתב הרהורים של נער מתבגר ותיאר בכישרון רב מעשים ורגשות של אחרים. ראובן היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, בעל גישה בוגרת ורצינית לחיים.

ראובן גויס לצה"ל בראשית פברואר 1964 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורסים מקצועיים ובתקופת שירות החובה שלו שימש כתותחן שדה וכרובאי. ביחידתו נחשב חייל טוב ואהוד על חברים ועל מפקדים. כולם מזכירים אותו בחיבה רבה ומציינים את נועם דרכיו ואת כושר השיפוט שלו.

במאי 1966, לאחר שהשתחרר ראובן מהשירות הסדיר, נסע לגרמניה והצטרף להוריו, שעשו בהמבורג בשליחות מטעם חברת "צים". לאחר ששבע מראות נוף וספג רשמי מסעות וטיולים ברחבי אירופה, למד בהמבורג ספנות באחת מחברות הספנות הגדולות בעולם. בתקופת הלימודים גם עבד בחברה, וכתום השתלמותו עמד בהצלחה בבחינות הגמר. בשנת 1970 שב ארצה, השתקע בחיפה, עיר מולדתו, ונכנס לעבודה בחברה הימית להובלת פרי. חברים לעבודה מספרים על המרץ והלהט שאפיינו את רובי בעבודתו. הוא עסק בהקמת מחלקת מחקר ופיתוח, ועשה כמיטב יכולתו לתרום ממרצו ומהשכלתו להרחבת פעילותה של החברה. כל אותו זמן שמר ראובן על קשר מכתבים עם הוריו. בן מסור ונאמן היה להם, קרוב אל לבם, חרף המרחק שהפריד ביניהם. בעיצומו של יום הכיפורים נקרא ראובן ליחידתו בחיל ההנדסה. הוא נשלח לחזית הדרום ושימש שם כמפקד דוברת גישור בגדוד הנדסה. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ונהרג מרסיס פגז, בהפגזה של האויב באזור דוור סואר, ליד תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. מספר מפקד היחידה: "ראובן זכה להשלים את חלקו בהקמת גשר־דוברות על פני תעלת סואץ. הוא נפגע ברדתו מן הגשר".

במכתב תנחומים להורים השכולים ציין מפקד היחידה את פועלו ואת מסירות נפשו של רב־טוראי ראובן פייסט ז"ל. בין יתר דבריו כתב: "ראובן ז"ל זכה להימנות עם האנשים שעמדו במרכז המאמץ העיקרי של צה"ל במלחמה זו; יחד עם שמונה חיילים מיחידתו הקריב ראובן ז"ל קרבן כבד – את חייו – לביצוע המשימה החיונית. הוא היה חייל למופת, חבר נאמן, אהוב על כל חבריו ומפקדיו".

פייקס, יונתן

יונתן, בנם־בכורם של ארנונה ומיכאל, נולד ביום ג׳ בטבת תשי״ד (9.12.1953) בירושלים. בפרוץ מלחמת ששת הימים, בהיותו בן 14, נפל אביו במערכה לשחרור העיר העתיקה. יונתן למד בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית במגמה הריאלית־ביולוגית. הוא השתייך לתנועת ״הצופים״ לשבט מודיעין, גדוד עודד. לאחר מלחמת ששת הימים, כאשר נפתחו אופקים רחבים ונוצרו הזדמנויות חדשות להכיר חבלי ארץ שהיו סגורים בפנינו, יצא עם חניכיו לתנועה לתור את השטחים ולעתים הגיע לנקודות שאף לא היו מסומנות על המפה.

יונתן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971. כבן למשפחה שכולה, יכול היה לבחור לו יחידה שאינה קרבית כדי לשרת בה, אבל הוא התנדב לחיל האויר. לאחר תקופת־מה ולאחר שסיים בהצלחה קורס צניחה, הועבר לחיל השריון. הוא השתלם במקצועות הטנק והוסמך כטען־קשר. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היה עם הכוחות שעצרו את פריצת השריון הסורי. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל יונתן בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי שעל הר־הרצל בירושלים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים לזכרו ראו אור בחוברת ״דור לדור״ שבהוצאת החברה היהודית העולמית לתנ״ך.

פיירברגר, מאיר

מאיר, בן רבקה ושלמה, נולד ביום כ״ה בשבט תשי״ב (21.2.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי ״רמב״ם״ בשכונת נווה־שאנן, ואחרי־כן למד בישיבה התיכונית של ״בני־עקיבא״ — ״פרחי אהרון״, בקרית־שמואל. מאיר גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלוהי ישראל. בביתו ספג את ערכי האמונה היהודית ודבק בהם. לכן טבעי הדבר, שבחר להתרכז בלימודי הקודש ולמד בבתי־ספר שעסקו בהם בלימוד התורה. הוא היה תלמיד מצטיין, שקד על הלימודים והגיע להישגים מעולים. ציוניו הגבוהים מעידים על כושר מחשבה ועל הבנה ותפיסה.

מאיר גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ונשלח לשרת ביחידה של חיל השריון בסיני. אחרי תקופת שירות נשלח לקורס מפקדי טנקים, ולאחר שסיים שם בהצלחה שב לשרת בסיני כמפקד טנק. מאיר היה חייל מצטיין ואיש מקצוע מעולה. הוא מילא את תפקידיו בדייקנות ובשלמות, היה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. בזכות הצטיינותו במילוי המשימות שהוטלו עליו, מונה לתפקיד רב־סמל פלוגתי והועלה

לדרגת סמל־ראשון. בתפקיד זה יכול היה לגלות את כישוריו הרבים, כאיש שריון וכמפקד. בנובמבר 1973 עמד לסיים את השירות הסדיר בצה"ל והתעתד ללמוד באוניברסיטה. נפילתו בקרב, שקטעה את מהלך חייו, מנעה את הגשמת תכניותיו הרבות ואת מימוש חלומו הגדול, להמשיך בלימודים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו להשתתף בקרבות הבלימה נגד כוחות השריון של המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. מאיר וחבריו לצוות הטנק יצאו לאזור מעוז "ליטוף", כדי לחלץ טנקים של כוחותינו, שכותרו על־ידי כוחות גדולים של שריון אויב. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

בני משפחתו תרמו לזכרו בימה מרכזית לקריאה בתורה בבית הנוער החדש בשכונת נווה־שאנן; לוח זיכרון הנושא את שמו, הוצב בישיבת "משכן יעקב" בחיפה.

פיכטנבאום, איתן

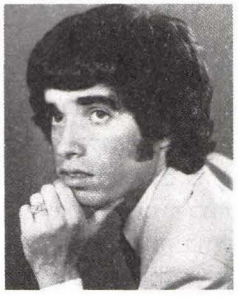
איתן, בן הלה ואברהם, נולד ביום כ"ח בתשרי תשי"ג (10.10.1952) בחיפה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי למד בבית־הספר התיכון "ליאו בק" בחיפה. איתן היה חסון ויפה תואר, צעיר ששבה את לב רואיו בחיצוניותו ובאישיותו. הוא ניחן בפקחות רבה, בתפישה מהירה ובהבנה מעמיקה. מילדותו היה מוכשר מאוד וכשאך התחיל ללמוד לקרוא, נהג "לבלוע" שני ספרים ביום אחד והתעניין בתחומים שונים. הוא היה נער עירני, מלא מרץ ושופע קסם אישי. לא אחת נהג בשובבות והיה ראש וראשון לתעלולים שעוללו בני גילו, גם בבית־הספר וגם בתנועת הנוער. איתן היה שותף לפעילות חברתית ותרבותית ענפה. הוא היה חבר פעיל בתנועת הנוער "הצופים" ואף הקדיש זמן רב לפעילות חברתית וחינוכית במסגרת תנועת "נוער לנוער", המסונפת למסדר "בני ברית". במסגרת זו נבחר להשתתף במשלחת בני־נוער, שיצאה לסיור בארצות־הברית. בסיור זה נפגשו חברי המשלחת עם בני־נוער יהודים בארצות־הברית ועם אישים שונים ובהם חברי בית־הנבחרים. איתן היה תוסס ואוהב חיים, נתון בתנועה בלתי פוסקת וניחן בקור רוח ובביטחון עצמי רב. אישיותו שפעה קסם רב והעידה על כושר מנהיגות. הייתה זו אישיות של אדם העשוי ללא חת, עקשן העומד על דעתו ולא חושש לומר את אשר עם לבו. הוא ידע להתייצב מול אתגרים ולהתמודד בכל משימה שדרשה רוח התנדבות, יזמה וכושר מנהיגות. בויכוחים ובשיחות הצטיין ביכולת שכנוע, ולמרות שהאזין בסבלנות לדברי מתנגדיו, נשאר תמיד איתן בדעתו ודבק בעמדותיו בעקשנות גדולה. איתן היה ספורטאי מצטיין, השתתף בתחרויות בענפי ההתעמלות והכדורגל ונמנה עם סגל קבוצת הכדורסל של מועדון "מכבי" בהר־הכרמל. מטבעו היה אוהב חברה ותמיד היה מוקף חברים וידידים, שיצא לבלות אתם, לרחוץ בים ולסייר בארץ. הוא שפע מרץ ורעננות נעורים

וידע ליהנות מכל רגע בחייו הקצרים. חבריו ומכריו יזכרוהו כאדם רחב אפקים, בעל השקפת עולם מגובשת ומוצקה, תוסס, רב פעלים ושופע שמחת חיים ועליזות. רק לאחר נפילתו גילו בני המשפחה מחברת שירים שכתב, המשמשים עדות לנפש עשירה ורגישה. שיר שכתב על "הצחוק" מעיד יותר מכל על דמותו של איתן: מתפרץ ומתגלגל הוא באין מעצור./ מתעצם וגואה הוא/ מלב שופע אור./ עד הוא לנפש בריאה ומאושרת/ וסופו הוא גוויעה קצרה ונמהרת.

איתן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 וביקש להתנדב לצנחנים, אולם מאחר שמכסות הגיוס היו מלאות, הוצב לחטיבת חיל הרגלים "גולני". במשאית שהייתה אמורה להוליכו לבסיס הטירונים של החטיבה, שמע כי נתפנו מקומות ביחידת הצנחנים. הוא זינק מן המשאית ומיהר להתייצב בביתן של חיל הצנחנים, שם צורף למגויסים החדשים של החיל. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. הוא סיים כחניך מצטיין קורס מפקדי כיתות ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס קציני חיל רגלים בבית־הספר לקצינים של צה"ל והוענקה לו דרגת סגן־משנה. איתן מונה למפקד מחלקה בגדוד צנחנים. אמנם תמיד חלם להצטרף ליחידת הסיור של הצנחנים, אולם משהתקשר לחייליו לא יכול היה להינתק מהם ונשאר בגדוד. הוא היה מפקד מעולה, שהקפיד על ביצוע מדויק ומושלם של הפקודות וההוראות. כיוון שהיה בעל כושר גופני מעולה טרח לשפר את כושרם הגופני של כל חיילי המחלקה שלו. לכן הייתה מחלקתו מתאמנת שעות ארוכות ולא חדלה מאימוניה גם כשהמחלקות האחרות יצאו למנוחה. איתן וחייליו חזרו ובצעו כל תרגיל וכל משימה, עד שהגיעו לשלמות שדרש מפקדם. הוא ניחן בכושר גופני, ביכולת "לקרוא את הקרב", בתפישה טקטית ובכושר מנהיגות ועם זאת הצטיין בחמימות אנושית ובטוב לב, שבזכותם היה מפקד נערץ וחבר לפקודיו. כולם יזכרוהו תמיד בשל אישיותו ובשל אהבתו לצה"ל. הוא השתתף בפעולות ובפשיטות בדרום לבנון. בינואר 1973 השתתף בפשיטה על כפר כפרא ונפצע אז ברגלו. בספטמבר 1973 השתתף בפשיטה באזור טריפולי ונפצע בידו מרסיסי רימון. במלחמת יום הכיפורים השתתף הגדוד שלו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. איתן פיקד על מחלקתו בקרב הקשה והעקוב מדם שהתנהל ב"חווה הסינית". חייליו ומפקדיו מעידים כי הצטיין בכושר מנהיגות, באומץ לב ובתעוזה. הוא חילץ את חייליו ממלכודת האש והיה האחרון שעזב את המתחם, אחרי שווידא כי כל חיילי המחלקה יצאו מן התופת. בשבת הראשונה לאחר תום הקרבות, יצא לחופשה קצרה בת 24 שעות. לאחר שהות קצרה בבית נסע לבקר את חייליו הפצועים ואת המשפחות השכולות. הוא עבר מחייל לחייל והתעכב אצל כל משפחה, ובכל בית חזר ותיאר את סיפור הגבורה של הגדוד ושל החייל שנפל. יום הביקורים שלו החל בעשר בבוקר ונמשך עד לאחר חצות. ביום ט' בחשון תשל"ד (4.11.1973), בשעה שתיים אחר חצות, בדרכו לביתו לאחר ביקור אצל משפחה שכולה, מצא את מותו בתאונת־דרכים. האיש שנחלץ מהקרב האכזרי ב"חווה הסינית" נפל דווקא בקרבת הבית, תוך מילוי חובה אנושית שנטל על עצמו. אחרי נפילתו גילו בני המשפחה את יומן המלחמה שלו, ובו תיאור לחימתו המופלאה של גדוד הצנחנים. איתן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לפני מותו הועלה לדרגת סגן. אביו נפטר כארבע שנים אחרי נפילתו.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו קורות חייו, סיפור לחימתו ודברים על דמותו; חבריו קראו על שמו את קבוצת הכדורסל "מכבי איתן" הר־הכרמל, וקיימו טורניר לזכרו.

פילמן, ראובן

ראובן, בן דורה ואברהם, נולד ביום י"ב בתשרי תש"י (5.10.1949) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי "כל ישראל חברים" ("אליאנס") בתל־אביב, ואחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר המקצועי "אורט" לחניכים ביפו, במגמה של נגרות. הוריו של ראובן, שעברו תלאות וסבל בדרכם ארצה, היו מראשוני המשתקעים ברמלה לאחר מלחמת השחרור. כעבור שנים אחדות עברה המשפחה לתל־אביב. מאז היה ילד לא הרבה ראובן לדבר, אלא היה פועל ועושה. מעולם לא הלך בטל, ותמיד ניצל את זמנו הפנוי לפעילות. בילדותו מצא באחד הימים סכום כסף גדול. הוא מסרו למשטרה וזו העניקה לו כדורגל כאות הוקרה על אזרחות טובה. ראובן היה חבר פעיל בבית־הנוער העירוני על־שם ציון פוטל ברח' הגר"א בתל־אביב. כן היה חבר בתזמורת הנוער העירונית כמתופף, והאגף לתרבות, לנוער ולספורט של עיריית תל־אביב העניק לו תעודת הצטיינות, כאות הערכה על התמדה ומסירות בפעולתו בתזמורת. ראובן היה חובב ספורט, אהב את החיים והיה שופע חדוות־חיים. מטבעו היה טוב־לב, אהב את הזולת, ותמיד היה ראשון להיחלץ לעזרת הזולת כדי שלא להחמיץ שום מעשב טוב. בימי מלחמת ששת הימים התנדב לעזרה בעבודות שונות בעורף. הוא רצה מאוד לעבוד ולאחר שסיים את לימודיו ב"אורט", עבד שנה כמתלמד בנגריית רהיטים בתל־אביב. אחרי־כן עבד כשליח ב"מעריב" ולבסוף עבד שנה כעוזר לצבע ברמלה.

ראובן גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, הוצב כנהג משאית בבית־הספר לשריון ואחרי־כן הועבר לגדוד שריון. מפקדיו ראו בו חייל ממושמע, שמילא את תפקידו היטב, מתוך מסירות ושקידה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד שריון ואחרי־כן במפקדת חטיבת שריון. משחזר לחיים האזרחיים, הצטרף לעבודה אל אביו ועבד משעות הבוקר המוקדמות עד מאוחר בערב. לאחר שנשא אישה, סידר את דירתם וטיפחה במו ידיו. ראובן אהב את הוריו ללא־גבול, דאג להם וכיבדם מאוד ותמיד היה מביא פרחים או מתנה קטנה לבית. גם לאחר נישואיו הקפיד להביא בכל יום ששי זר פרחים לאמו וזר פרחים לאשתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה ראובן מראשוני המתייצבים ביחידתו. תוך כדי לחימה בסיני הועבר לגדוד אחר ושימש בו כנהג משאית. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפצע ראובן אנושות בהפגזה באזור "חמוטל" והועבר לבית־חולים. ביום ט' בחשון תשל"ד (4.11.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. הוא השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי. בנו, שנולד לאחר נופלו, נקרא על־שמו – ראובן.

הוריו הקימו לזכרו ספרייה בבית־הנוער העירוני ברח׳ הגר״א 28, בתל־אביב; מועדון הנוער שם קרא על־שמו את קבוצת הקט־רגל של המועדון, ויועד הספורט והתרבות במועדון עורך טורניר קט־רגל על־שמו בין קבוצות נוער. לקבוצה המנצחת במשחקים מוענק גביע נודד על־שמו של ראובן ז״ל.

פינבלט, מנחם

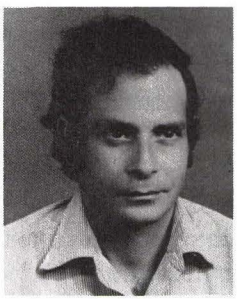
מנחם, בן לוטי ודוד, נולד ביום י״א בניסן תשי״ב (6.4.1952) בפרדס חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אלונים״ בפרדס חנה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון האזורי בפרדס חנה, במגמה ההומניסטית. בקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ״נחמי״, כך כינו ההורים, האח זכריה והאחות שושי את מנחם אהובם. נחמי היה יקר לכל בני משפחתו וידידיו בשל טוהר מידותיו, יושרו ועדינות נפשו. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ, ששאף באמת ובתמים לרכוש דעת. בבית־הספר התיכון בפרדס חנה התחבב מאוד על מוריו, שציינו פה אחד את שקדנותו ואת התמדתו בלימודים. הוא היה חובב ספורט ושיחק בכדורעף בקבוצת ״הפועל״ פרדס חנה. כמו־כן השתתף בפעילות של הגדנ״ע, ויצא עם חבריו למסעות ולטיולים לאורכה ולרוחבה של הארץ. הוא הכיר שבילים נסתרים ופינות חמד חבויות, שאל ודרש בשמות צמחים ופרחי־בר. נחמי היה עלם גבה־קומה ויפה, בעל עיניים חומות, מלאות טוב־לב ואהבת הבריות, ובלורית שיער, שהתנוססה על מצחו הרחב.

מנחם גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל הרגלים. אחיו, זכריה, סיפר, שבסדרת מבדקים שקדמו לגיוסו, נתגלו אצל מנחם נתונים מתאימים לקורס טיס. לאחר שהשתלם בקורס צניחה הוסמך לענוד כנפי צנחן. בהמלצת מפקדיו נשלח לקורס מ״כים וסיים את לימודיו בו בציון גבוה (85). בתקופת שירותו ביחידת צנחנים נקרא שנית לחיל האוויר. ״המפקדים ביקשו אותו להצטרף לקורס טיס, אך נחמי היה עקבי בסירובו ונדר בלבו נדר, לא להיפרד מעל חבריו לפלוגה״, נזכר זכריה. לאחר שהצליח יפה בכל תפקידיו נשלח בחורף 1972 לקורס קציני חיל רגלים. לאחר שעמד בו בהצלחה, הוצב בתפקיד מפקד מחלקה בבסיס הטירונים הראשי של צה״ל. באוגוסט 1973 הועלה נחמי לדרגת סגן והחל לשרת בצבא הקבע. עוד בתקופת שירותו תיכנן את עתידו. הוא חלם על טיול ממושך באירופה עם ידידיו, ועל לימודים בפקולטה למשפטים באחת האוניברסיטאות בארץ. ״אני חושב שכוונתו הייתה לעסוק בעריכת־דין, בשותפות אתי״, אמר זכריה, עורך־דין במקצועו. כשהיה מנחם מבקר בבית הוריו בחופשותיו, ביקש תמיד לשמוע מפי יקיריו על כל אשר התרחש בתקופת היעדרו. על עצמו לא הכביר מלים ולא התרברב בהישגיו. ״הוא התייחס לחובת השירות כאל דבר המובן מאליו, והיה נכון לתרום מלוא מרצו למען האדרת כוחה של מדינת ישראל״, סיפרו רעיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת מנחם בבסיס טירונים במרכז הארץ. הוא התלבט בין הצורך להישאר עם חניכיו, לבין רצונו

העז לתרום את חלקו למאמץ המלחמתי. לאחר שעות של לבטים החליט להצטרף אל פלוגתו של אחיו, זכריה. כתירוץ על יציאתו השאיר ביחידתו הודעה שאחיו נפצע, כביכול, במהלך הקרבות והלך יום תמים בשבילי רמת הגולן כדי למצוא את האח "הפצוע". בערבו של יום כ"א בתשרי הצליח נחמי לגלות את פלוגת המילואים שזכריה שירת בה, והסתפח אליה. מנחם היה בין הלוחמים האמיצים שנאבקו על כיבוש החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע מנחם ונהרג במהלך הקרב על החרמון, ב"מוצב הפיתולים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

בדברי הערכה למנחם ז"ל ציינו מפקדיו, שהוא היה מפקד יעיל, אמיץ לב ומסור, אהוד על מפקדיו ועל פקודיו.

פינדלינג, ד"ר יואב (ישראל)

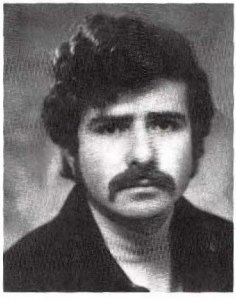
יואב, בן שרה ואלכסנדר ז"ל, נולד ביום י"ט באב תרצ"ו (7.8.1936) בחיפה. כשהיה כבן שנתיים ימים, החליטו הוריו לנסוע לפולין, כדי לבקר אצל בני משפחתם, ולקחו את יואב אתם. זמן קצר לאחר הגיעם לפולין פרצה מלחמת העולם השנייה. עד שנת 1941 עשתה המשפחה בעיר סטרי, שהייתה כבושה בידי הרוסים. לאחר שנכבשה העיר בידי הגרמנים, וסכנת כיליון ריחפה על היהודים שבה, נאלצו בני המשפחה להתחפש לנוצרים. אך גם כך לא היו בטוחים וחיו בצל הפחד מפני מלשינים, שיסגירו אותם. יום אחד יצא האב מהבית ולא חזר, ואז החליטה האם להימלט לורשה. גם בורשה היו נתונים בסכנה תמידית, ולבסוף יצאו האם ובנה הפעוט למסע מעיר לעיר. אורח חיים זה השפיע על נפשו של הילד הקטן, חישל את אופיו, אך גם טבע בו אותות עמוקים. בשלהי 1946 עזבו האם ובנה את אדמת פולין ובינואר 1947 הגיעו ארצה, ויואב אז בן 10 שנים. בתחילה התיישבו ברמת השרון, מקום שם התגוררו סבו וסבתו. יואב נכנס ללימוד בבית־הספר היסודי ע"ש אוסישקין ברמת השרון, כשרמת ידיעותיו נמוכה בהרבה מזו של חבריו. אך בזכות חריצותו, תפיסתו המהירה ושקדנותו, נעשה אחד התלמידים המצטיינים בכיתתו. הוא השלים שש שנות לימוד בארבע שנים בלבד. אבל לא רק ללימודים הקדיש זמנו. הוא גם היה כתב העיתון "הארץ שלנו" ובסתר כתב שירים, ששניים מהם ראו אור בעיתונים. בבית־הספר התמנה לשמש כפה לכיתה כולה, לאחר שנתגלה כנער בעל חוש צדק, שנלחם למען המקופחים. מוריו כינוהו בשם "מצפון הכיתה", כי תמיד נחלץ לעזרת החלשים. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, עבר לבית־הספר התיכון "תיכון חדש" בתל־אביב ושם סיים את לימודיו.

יואב גויס לצה"ל בשלהי אוגוסט 1955 והוצב לחטיבת "גבעתי". לאחר שסיים את הטירונות נשלח לקורס מש"קי חינוך ונתמנה כתב צבאי. במלחמת סיני שימש ככתב צבאי ובסיומה הוענק לו "אות סיני". בשנת 1957, עוד כשהיה חייל, נשא

אישה והתחיל ללמוד באוניברסיטה של ירושלים סוציולוגיה ומדעי־המדינה. לאחר שלוש שנות לימוד הוענק לו תואר B.A., ועבודתו הסמינריונית לתואר זה זכתה בפרס. אחר־כך החליט ללמוד פסיכולוגיה קלינית. באותה תקופה לא היה בארץ מסלול לימודים כזה והוא החליט לצאת לארצות הברית וללמוד שם. תקופת חיים קשה עברה עליו שם והוא נאלץ ללמוד ולעבוד, כדי לפרנס את עצמו ואת אשתו. ללא קשרים וללא עזרה עבד ולמד וגם הצליח. בשנת 1965 עבר תקופת השתלמות (סטג') בבית־החולים "מטרופוליטן" בניו־יורק ובאותה שנה גם נולדה בתו הראשונה. בשנת 1970 הוסמך כדוקטור לפסיכולוגיה קלינית ואז נולדה בתו השנייה. הצעות קוסמות הוצעו לו בחו"ל אך הוא לא נענה להן ומיהר לחזור ארצה. לאחר שחזר ארצה התקבל לעבודה במחלקה לבריאות הנפש בבית־החולים "קפלן" ושם נתגלה במלוא שיעור קומתו. הוא עבד ללא ליאות, ולא חסך זמן ומאמצים למען החולים. לכל חולה וחולה הקדיש יואב את מיטב זמנו ואת הטיפול הטוב ביותר שיכול לתת לו. הוא גם הרבה לכתוב בתחום מקצועו, בעיקר באנגלית. מאמרו היחיד בעברית בנושא הפסיכולינגוויסטיקה והנחלת הלשון, התפרסם בחוברת "מן הסדנא". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התגייס מייד, בלי לחכות לצו הקריאה. כחודשיים שימש בתפקידים שונים בחזית סיני ואף הגיע למערב התעלה. בסוף שנת 1973 שוחרר וחזר לביתו עייף וסחוט. הוא חזר לעבודתו בבית החולים, אך לאחר חמישה שבועות שוב גויס על־ידי הצבא ונשלח ל"בית ניסן" בנתניה, כדי לטפל בחיילים שנפגעו נפשית במלחמה. יחד עם פסיכיאטרים ופסיכולוגים אחרים התמסר לעבודה, שראה בה עבודת קודש. עמיתיו הרופאים סיפרו, כי באותם ימים שימש יואב מקור עידוד וסיוע לרבים מאוד. ביום ב' באדר תשל"ד (24.2.1974) נפטר יואב מהתקף־לב בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ואם. לאחר מותו הוענקה לו דרגת מם"ק.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בתקופה שפעל ביחידתנו התגלה יואב כפסיכולוג רגיש ומחונן, שלא רק יודע איך לעזור לזולת בכאבו ובמצוקתו, אלא משתתף עמו בכל הוויות רוחו ונפשו ומתמסר ללא גבול. יואב היה עמית נעים, חביב ומקובל על כל הצוות, הן בזכות ידיעותיו העמוקות והן בזכות גישתו לחבריו, למקצוע ולשירות". לאחר מותו התקבלו בבית משפחתו מכתבים רבים מחולים שטיפל בהם וכולם היללו אותו והכירו לו תודה על פועלו למענם.

פינטו, מאיר

מאיר, בן אביבה ויצחק ז"ל, נולד ביום י' בתמוז תשי"א (14.7.1951) בבת־ים. הוא למד בבית־הספר היסודי "ראשונים" בבת־ים, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־עירוני א', במגמה ביולוגית. בקיץ 1969 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. מאיר היה ילד עירני וחביב. משחר ילדותו התעניין בתחומי המדע והאמנות, וכשהחל ללמוד בבית־הספר, התגלה כתלמיד חרוץ ושקדן. מילדותו היה נער חברותי מאוד. הוא

השתתף במסעות ובטיולים שונים ברחבי הארץ, והיה פעיל בארגון מסיבות וחגיגות בחברת בני גילו. "מאיר היה חבר נאמן, עליז תמיד, שמח בחלקו. בעת צרה אפשר היה לסמוך עליו", סיפר אחד מחבריו. גם בבית־הספר התיכון הצטיין בלימודים. את שעות הפנאי הקדיש לפעילות ספורטיבית וליצירה אמנותית. כשהיה בן שתים־עשרה החל לצייר, ואם כי לא למד את תורת הציור, הרי נתברך בחוש טבעי מצוין לצבע. "למאיר הייתה רגישות אסתטית מיוחדת במינה", סיפרה אמו בגאווה, "הוא העריך יופי בכל מובניו, וכשצייר דבר־מה, שקד על עבודתו עד שהיה הציור על הבד, או הפסל, מתאים לדימוי, שהציב לעצמו במוחו". כשהתבגר החל לשלוח ידו גם במלאכת הצילום והפיתוח. בבית האם יש עשרות תמונות שמן, רישומים בעיפרון, תצלומים ושאר יצירות, פרי עבודתו ודמיונו של מאיר. בן מסור היה להוריו, ואח אוהב לאחותו ורדה. "מאורי", כך כינתה אותו אמא והסבירה: "מאיר שלי היה המאור שלי. היה לו חוש הומור בריא, ובכל מקום שנמצא — שם היה זוהר". ערב גיוסו לצה"ל היה מאיר עלם גבה־קומה וחסון, משוש לב כל רואיו.

מאיר גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1969 והוצב לחיל השריון. בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע אוויר, וחלם להיות באחד הימים טייס בחיל האוויר, אך נכשל במבדקים בשל ליקוי בראייה. "חוש ההומור של מאיר הציל אותו בעת הטירונות וגם אחריה", סיפרו ידידיו וציינו, שמעולם לא התלונן ולא רטן על התנאים הקשים. בכל משימה שהוטלה עליו הוכיח את מסירותו. מאיר השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים ושירת כמפקד טנק ביחידה של חיל השריון. הוא מילא בנאמנות את הוראות מפקדיו, והם ידעו שיוכלו לסמוך עליו.

בקיץ 1972, כשהשתחרר מאיר מהשירות הסדיר, למד שנה אחת במכינה של אוניברסיטת תל־אביב. הוא ביקש ללמוד הנדסת מכונות, והיה אמור להתחיל בלימודים סדירים בשנת הלימודים תשל"ד. מלחמת יום הכיפורים שמה קץ לחלומות כולם. המלחמה פרצה, ובמשך כל יום התענית לא נרגע מאיר ולא נח. "שכחו אותי", קבל בפני אמו, ניסה שוב ושוב להתקשר עם חבריו ליחידה, וסירב לשעות להפצרותיה של אמא. הוא אמר בפסקנות: "זו מלחמה. אני מוכרח ללכת!" בשש לפנות ערב נקרא להתייצב ביחידתו, ולמחרת היום נשלח לחזית הדרום. מאיר לחם כמפקד טנק במרחבי סיני והשתתף בקרבות הבלימה. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע ונהרג במהלך קרב עקוב מדם מדרום ל"סנטימנט" בסיני. סיפרה אמו: "הוא שלח לנו מכתבים וצייר ציורים מוזרים. כמה פעמים צייר את עצמו והוא פצוע. הדבר הפחיד אותי, אבל הוא צחק ולעג לי. 'את סתם פחדנית, אמא', אמר לי..." מאיר הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. י"ח חודשים לאחר נופלו נפטר אביו. "הוא לא יכול היה לשאת את גודל האסון שפקד אותנו", אמרה רעייתו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "נזכור תמיד את מאיר, אשר כמפקד טנק נלחם ללא חת, תחת אש כבדה של האויב, עד לנפילתו".

משפחת פינטו תרמה לזכר מאיר ספר תורה לבית כנסת בבת־ים.

פינצי, מאיר

מאיר (מאיר׳קה), בן ויקטוריה ויצחק, נולד ביום י״א באייר ת״ש (28.5.1940) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״סוקולוב״ בירושלים, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר לקציני־ים בעכו, במגמה למכונאות. לימודיו התיכוניים בבית־הספר לקציני־ים בעכו, נתאפשרו החדות לסיועה של אחותו, שעזרה לו במימון לימודיו.

מאיר גויס לצה״ל, עם סיום לימודיו, במחצית אוגוסט 1958 והוצב לחיל הקשר. בתום תקופת הטירונות, נועד לעבור קורס אלחוטנים, אך חזר וביקש העברה לחיל הים. בסופו של דבר התמלאה בקשתו והוא הועבר לשרת באחת מיחידות חיל הים ולאחר תקופה קצרה הועבר לשייטת. מפקדיו בשייטת העריכוהו כחייל טוב, ממושמע, אחראי ומהימן.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הצטרף לצי הסוחר. במשך שנים רבות עבד קשה, בנאמנות ובמסירות עד שהגיע לדרגת קצין־מכונה שני בצי הסוחר. בשנות עבודתו הרבות על הים עסק מאיר בהובלות ביטחוניות, והפליג במכליות ובאניות משא. שמונה שנים לאחר שהפליג בימים, נשא לו אישה והקים בית ברמת־גן. משהתחתן החליט לפרוש מן הים וכעבור זמן־מה קיבל עבודה כמכונאי ואיש צוות אחזקה במלון ״הילטון״ בתל־אביב. מעסיקיו ראו בו עובד מסנר וצנוע, וכעבור שנה מונה לראש צוות האחזקה במלון. ברבות הימים הוצע לו לשמש עוזר ראשי למנהל האחזקה ב״הילטון״ בירושלים, שהיה בתהליך הקמה. מאיר שמח להצעה והחל לברר את האפשרויות לעבור עם משפחתו לירושלים עיר הולדתו שכה אהב. זמן מה לפני שעמד להכריע בעניין יצא לשירות מילואים באחד ממחנות צה״ל בסיני. בליל כ״ו בניסן תשל״ד (18.4.1974) צנח ומת לפתע בעת מילוי תפקידו בשמירה. למחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה – מיכל, בן – עידו, ובת – שרון, שהיו בגיל רך, ומשפחה ענפה.

פינקל, משה

משה, בן פרידה וזאב ז״ל, נולד ביום כ״א בטבת תש״ב (2.1.1942) בתל־אביב. הוא למד בבתי־ספר יסודיים בתל־אביב ובקיבוץ גלאון, ובבית־הספר התיכון בקיבוץ בית־השיטה. הוא היה תלמיד טוב אך העדיף את המלאכה והעשייה על פני הלימודים. כמו־כן היה חובב־ספורט והצטיין בעיקר בשחייה. מטבעו היה אדם אופטימי ושמח בחלקו, חברותי מאוד ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה חזק, גבה־קומה ומוצק. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, דואג למשפחתו ויודע לסייע בעבודות־הבית.

משה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1959 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות

ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב ליחידת צנחנים ועד מהרה נודע בה כחייל אמיץ ומסור. לדברי מפקדו "יושרו, הגינותו ועזרתו לזולת היו לשם דבר בפלוגתו. הוא ביצע בהצלחה כל משימה שהוטלה עליו וזכה להערכת רעיו ומפקדיו". במלחמת ששת הימים השתתף בקרב לשחרור ירושלים כמתנדב, לאחר שהצטרף ליחידתו למרות שהיה מוצב אז ביחידה לא־קרבית בגלל פצעיו. לאחר שהתנדב שוב לשרת בחיל־הצנחנים הועבר ליחידתו הקודמת. מחשש שמא ייאלץ להיפרד מחבריו־לקרב נמנע מלדווח על פציעה נוספת, שנפצע בעת צניחה.

לאחר ששוחרר משירותו הסדיר בצה"ל, והוא פצוע עקב תאונת צניחה, עלה על סיפונה של ספינת־דיג והפליג למרחקים. במסעותיו ראה רבות ממדינות העולם והכיר הרבה אנשים בני לאומים שונים. בשנת 1964 חזר ארצה והחל לעבוד כאיש־צוות טכני בחברה לייצור סרטים והכיר אנשים שונים ומעניינים. בשנת 1967 עקר לנהריה, מקום שם התגוררו הוריו ועבד במפעל לייצור נקניקים של משפחתו. בשנת 1971 נסע לחוץ לארץ לצורך השתלמות מקצועית וכעבור שישה חודשים חזר והחל לנהל את המפעל. במלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית סיני והוא השתתף בקרבות נגד המצרים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) היה משה עם יחידתו סמוך לגשר־הגלילים, בגדה המזרחית של תעלת סואץ, במסגרת כוח שפרץ ראשון אל הגדה המערבית והגן על הגשרים. לפתע נחתה הפגזה על היחידה והוא נפגע ונהרג באש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה, ילדים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

פיסקי, מירה

מירה, בת נעמי ובצלאל, נולדה ביום כ"ד באב תשי"ד (23.8.1953) בנהלל. עד גיל עשר גדלה בבית־לחם הגלילית ואח"כ עברה המשפחה לטבעון.

כך, קרובה משחר ילדותה אל נופי הגליל התחתון התפתחה בה אהבה עמוקה לטבע בכלל ולנופי ארץ־ישראל בפרט. לאהבה זו נתנה ביטוי בשני תחומים שהפכו עם השנים למרכזיים בעיסוקיה — לימודי הביולוגיה בהם חשבה להמשיך באוניברסיטה, והציור — תחביב בו עסקה בהתמדה ובכשרון רב מגיל שלוש עשרה. מירה היתה אדם ללא פשרות. יותר מכל שנאה את הבינוניות והאפרוריות בחיים ושאפה לחופש ולהגשמה עצמית. גם בצבא מצאה דרך להיות אחרת, "שונה" — בשרתה כחילת־מדריכה בבי"ס שדה אכזיב. שם, בהדרכות טיולים בואדיות הגליל, בתצפיות צפרים שעשתה בבריכות הדגים, או ברחצה ושיטוט על חוף הים הסלעי הירקרק של אכזיב מצאה מעין שלוה, קרבה גדולה והזדהות עם עולם החי והצומח אותו ביקשה לחקור ולהבין. ביום א' באדר תשל"ד, (23.2.1974) — מספר חודשים לפני שיחרורה מהצבא, השתתפה בטיול לואדי קלט. היתה זו שבת אביבית של שמש ואור ומרבדי פרחים כיסו את הגבעות. מירה, שגם ביום חורף קר וגשום לא היתה מוותרת על אפשרות לטבול במים, שוב אינה מוותרת ויורדת למעיין. זרם פתאומי, מערבולת של שטפון, ופתאום הכל נקטע. בת תשע עשרה וחצי היתה.

פיפנו, רוני־אהרון

רוני, בן אסתר ואברהם, נולד ביום ז׳ בטבת תש״י (27.12.1949) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אחד־העם״ בחדרה, המשיך ללמוד כשלוש שנים בבית־ספר תיכון בעיר, ואחר־כך עבר לפנימייה התיכונית ״אלוני־יצחק״, שם עמד בבחינות הבגרות במגמה החברתית. בשנים שלמד בבית־הספר התיכון היה פעיל בתחום החברתי, שימש חבר בוועדות שונות של המוסד ואף היה סדרן עבודה כללי. מוריו וחבריו אהבו אותו והעריכוהו. הוא היה חובב ספורט, אהב מאוד לשחק בנדורגל ובכדורסל והתאמן בקביעות. כשלמד בבית־הספר התיכון היה חניך באגודת ״מכבי״ חדרה, ואף הדריך חניכים צעירים ממנו. את זמנו הפנוי הקדיש לפעילות בחוג לדרמה. רוני היה נער חביב, מלא חדוות חיים, עירני ושובב, אך שופע רוך וטוב לב. הוא ניחן בלב רגיש ובהבנה רבה לזולת. מנעוריו הצטיין באהבת האדם וביחס חם לבעלי־חיים. בגלל יחסו המיוחד לבעלי חיים שאף ותכנן להיות רופא וטרינרי. לחבריו היה חבר טוב, נאמן ורחב־לב ולמשפחתו היה בן ואח אוהב, דואג ומתחשב.

רוני גויס לצה״ל בסוף יולי 1968. הוא ביקש להיות טייס וכאשר לא עלה הדבר בידו התנדב לסיירת שריון. לאחר הטירונות סיים קורס מ״כים ושירת זמן מה ביחידת שדה. לאחר שהצליח בתפקידיו נשלח לקורס קצינים ואחרי־כן השתלם בקורס לקציני שריון. בתקופת שירותו סיים גם קורס צניחה. עם סיום סדרת הקורסים מונה לתפקיד מפקד מחלקת טנקים ובתקופת מלחמת ההתשה שירת כשנה באזור תעלת סואץ. מפקדיו ציינו אותו כקצין אמיץ, מסור, ישר והגון. ביחידתו הצטיין ביעילותו וביחסיו הטובים עם מפקדים ועם פקודים כאחד. במשך כל תקופת שירותו בצבא שמר על קשר הדוק עם הבית, וכתב להוריו בכל הזדמנות, כדי למנוע מהם דאגה לשלומו.

בשנת 1971 השתחרר רוני מהשירות הסדיר בדרגת סגן ומיד אחר־כך נסע להולנד ללמוד רפואה וטרינרית. הוא למד שם כשנתיים, לאחר שהתגבר במהירות על קשיי השפה הזרה לו, והצליח מאוד בלימודיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב מיד בשגרירות ישראל וביקש לטוס לארץ. למחרת היום נאמר לו לטוס ללונדון ומשם לצאת לארץ. רוני לווה כסף וטס לארץ על חשבונו. משהגיע ארצה הוא צורף לגדוד של ישראלים, שחזרו מחו״ל ונשלחו ללחום בחזית הצפון. הוא השתתף בקרבות הבלימה ברמת הגולן, ובקרב שהתחולל ביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) ליד הכפר נסג׳, נפגע הנגמ״ש שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם, סגן פיפנו רוני ז״ל, שירת ביחידת שריון ושימש כמפקד נגמ״ש פיקוד. בזמן שירותו אצלנו, הוכיח את עצמו כלוחם וכאדם. בדברנו אתו לפני היציאה לקרב, ראינו עד כמה הוא רוצה לתרום למדינת ישראל במלחמה נוראה זו״.

פיקאר, ברוך (ז׳אן־בנואה)

ברוך, בן קולט וברנרד־יששכר, נולד ביום י״ח באלול תש״א (10.9.1941) בפרפיניאן שבצרפת ולמד בבית־ספר בשטרסבורג. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר הגבוה למהנדסים בליל, באמצעות מענק לימודים מיוחד, שקיבל כשסיים בהצלחה את בחינות הבגרות. ברוך היה תלמיד מוכשר והצליח מאוד בלימודיו. מילדותו היה חבר פעיל באגודת הצופים היהודים של צרפת, תחילה כחניך וברבות הימים כאחראי על אזור במארסיי. הוא קיבל חינוך יהודי נאמן בבית הוריו ומילדותו הצטיין בנאמנות ובדבקות ברעיון היהודי. כשהיה בן תשע־עשרה יסד וארגן תנועת צופים יהודים בעיר ליל, שימש כתב העיתון היהודי במארסיי בשנים 1967–1969, ומגיל בר־מצווה דבק באמונה בצורך ובחשיבות של העלייה לישראל, דבר שהגשים בעצמו ברבות הימים. ברוך היה עליז מטבעו, בעל חוש הומור, רחב־לב ופיקח. הוא הצטיין בכושר ארגוני מצוין שמצא את ביטויו לא רק בפעילותו בבית־הספר אלא גם בארגון תנועות הנוער היהודי. הוא חונן בכישרון מיוחד להדרכה והצליח לטעת בלב חניכיו את אמונתו ואת גישתו ליהדות. מטבעו היה צנוע ועניו, ולמרות הצלחותיו הרבות בתחומים שונים ידע לנהוג באיפוק ובצניעות ומעולם לא התנשא ולא התרברב. מנעוריו התנהג כאדם אחראי ומנומס ואמו נתנה בו אמון כבר אז. למרות הניתוק מן המשפחה בשנים שלמד הרחק מהבית, לא ניתק את קשריו הלבביים עם בני המשפחה והצליח ללמוד ולהתקדם בלי להכביד עליהם, למרות הקשיים הכלכליים. במארסיי נשא ברוך לאישה את ז׳קלין, שהכיר בארגון הצופים היהודים ובני הזוג עברו להתגורר בפריס, שם המשיך ברוך בלימודיו. בתחילה חיה המשפחה הצעירה בתנאים קשים וכשנולד בנם הבכור, אריאל, שירת ברוך כקצין בדרגת סגן בצבא צרפת, הרחק מהבית ומהמשפחה. לאחר שחרורו כעבור שנה התקבל לעבודה בתעשייה האווירית במארסיי ואז נפתחה תקופה חדשה בחייו ובחיי משפחתו. שנתיים אחרי־כן נולד בנו השני, אבי, והילדים החמודים הסבו נחת רבה להוריהם. בשנת 1969 החליט ברוך לעלות לישראל עם משפחתו. במחצית חודש יולי הגיעו כולם לישראל והשתקעו בירושלים. בשנים הראשונות נתקלה המשפחה בקשיים וברוך, שהתקבל לעבודה במפעל ״מנועי בית־שמש״, נאלץ להיאבק כדי להגיע למעמד נאות בעבודתו. כעבור זמן התקדם והצליח ונשלח כנציג המפעל לנהל משא־ומתן עם מפעלים בצרפת. אחרי־כן עבר לעבוד בחברת בנייה בירושלים והיה מאושר על כי זכה ליטול חלק מעשי בבניין הארץ. אז נולדה בתו ״הצברית״, רחל.

ברוך גויס לצה״ל בשנת 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר שהשתלם באימונים בסיסיים הוצב ליחידת מילואים כרובאי.

מדי שנה בשנה היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל והוא מילא את תפקידיו ברצון. במלחמת יום הכיפורים השתתף ברוך בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע ונפל בקרב במעוז ״מילנו״, שעל גדות תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל

בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ברוך ז"ל לחם בגבורה רבה במעוז "מילנו" שעל גדות תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו שבעורף. הוא גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ־לב ותושייה בקרב ועד לנפילתו פעל תוך חירוף נפש וסיכון עצמי רב. מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת ודמותו תשאר תמיד עמנו".

פיקסמן, יוסף

יוסף (יוסי), בן סוניה ושלום, נולד ביום כ"ג בטבת תש"ט (24.1.1949) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ד' בטבריה ובבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה. אחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "גליל" בטבריה, סיים שם כיתה י"א במגמה הריאלית ונבחן בחינות בגרות אקסטרניות. יוסי היה טוב לב עוד מילדותו. לדברי מורתו, היה משתתף בשיעורים בערנות, כשהנושא עניין אותו. כבן הדור השלישי למשפחת חקלאים במושבה מגדל שעל שפת הכנרת, אהב מאוד חקלאות והיה קשור לטבע. עוד בזמן שלמד בבית־הספר היה מסייע לאביו בעבודת החקלאות. הוא היה חובב ספורט, בעיקר כדורגל, השתלם בקורס לשופטי כדורגל והיה חבר בארגון שופטי הכדורגל. כבר בגיל צעיר שימש כשופט כדורגל בליגות נוער ואחרי־כן שפט גם בליגה ג'. במהלך אחד המשחקים ששפט בהם, במושב דישון, עלה אחד השחקנים על מוקש ויוסי בתושייתו מנע מהאנשים לנוע על המגרש ובסביבתו (שם הוטמנו עוד מוקשים) וכך הציל חיים רבים. יוסי היה נטוע בשתי רגליו בקרקע המציאות. הוא אהב את החיים ואהב את הבריות. כילד אהב להשתתף במעשי קונדס ובתעלולים בכיתה. הוא לא ויתר על שום פגישה של חברים, ואף־על־פי שהיה עובד קשה משעות הבוקר המוקדמות, תמיד היה רענן ומלא שמחת חיים. היו בו אופטימיות וחיוניות רבה ובכל מצב לא איבד את חוש ההומור. הוא היה חבר נדיב, מבין ומכניס אורחים, וקיים קשרים הדוקים עם הרבה אנשים. לפני שגויס לצבא, עבד זמן קצר בבית־ספר לילדים חרשים. הילדים אהבוהו והעריצוהו ולמרות שהיה חסר כל ניסיון, הצליח בעבודתו. הוא עשה כל עבודה שנדרשה, במהירות וביעילות.

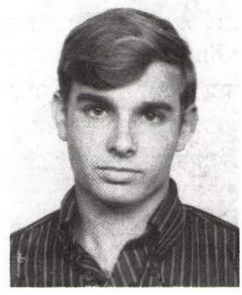
יוסף גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים, נקבע תפקידו כמפעיל תול"ר והוא הוצב לגדוד צנחנים. במהלך שירותו השתתף בפעילות מבצעית בעזה ובמרדפים בבקעת הירדן, ובאחד מהם עלה עם רכבו על מוקש.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד צנחנים כנהג. לאחר שהשתחרר רצה לנסות ולחפש את דרכו, שהה חצי שנה בתל־אביב; אולם אהבתו לחקלאות ולנוף הכנרת גברה והוא חזר למגדל, ובמלוא המרץ והתנופה

הצטרף אל אביו בעבודתו במשק. הוא שיפץ את הבניינים המוזנחים, שזמן רב לא גרו בהם, והתכונן לבנות את חייו שם. הוא הפך את "משק פיקסמן" שעל חוף הכנרת, למוקד פגישות ובילויים לאנשי יחידות שונות בצה"ל ולמשפחותיהם. לדברי חברו, יכול כל אדם לשוחח ולדון עמו ברצינות בענייניו והוא מצא עניין בכל אדם. בראשית ספטמבר 1973 היה שבועיים בטיול בחוץ לארץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף מיד ליחידתו ולחם אתה בחזית סיני. באחד הקרבות הוטל על הגדוד לפרוץ לצומת "טרטור־לכסיקון" ולטהר את ציר "טרטור". יוסי התנדב לצאת לסיור וביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב על ציר "טרטור" שבדרום "החווה הסינית", נפגע הזחל"ם שלו פגיעה ישירה באש האויב ויוסי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הנציחה את זכרו של יוסי במשק על שפת הכינרת, אשר כה אהב, על־ידי אבן בזלת מרמת הגולן; בית־הספר הממלכתי ד' בטבריה, שבו למד, הקים לוח הנצחה משותף ובו נחקקו שמו ושמות תלמידים אחרים שנפלו במלחמה.

פיקרש, אבי־יוסף

אבי־יוסף, בן שרה וישראל, נולד ביום כ"ו בתשרי תשי"א (7.10.1950) בחדרה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "תחכמוני" בחדרה, אחר־כך עבר לישיבת "בני עקיבא" ברעננה ולמד שם כשנתיים. את לימודיו התיכוניים המשיך וסיים בישיבת "בני עקיבא" בחדרה. אבי היה טוב לב מאין כמוהו וגם עניו וצנוע למופת. הוא היה בעל חוש הומור נפלא ולא פעם השתתף, יחד עם חבריו, במעשי קונדסות שנבעו מתוך שמחת־חיים ושובבות טובה. כל ימיו היה חבר ורע טוב ותמיד היה מוקף ידידים וחברים שאהבוהו וכבדוהו.

אבי גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1968 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות נשלח לתפקידי של"ת בגרעיני נח"ל ובשנת 1970 עבר קורס צניחה. כחצי שנה לפני מועד שחרורו מהשירות הסדיר עבר קורס למקצועות הטנק בבית־הספר לשריון ובסופו הוסמך לתפקיד טען־קשר בטנק.

באוקטובר 1971 שוחרר אבי מהשירות הסדיר ואחרי כן נשא לאישה את חברתו והקים לו בית בישראל. הוא יצא לתקופות של שירות מילואים בכל עת שנקרא ומילא את חובתו בנאמנות וברצון. בשנת 1973 החל ללמוד הנדסאות מכונות במדרשת רופין, אך לא זכה לסיים את לימודיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח ליחידתו בצפון הארץ. לאחר הצטיידות מהירה עלה על טנק ויצא לרמת הגולן, להצטרף לכוחות שעמדו בקרבות הבלימה נגד הסורים. לאחר מספר ימי לחימה קשה ומלאת גבורה החלה יחידתו להתקדם אל מעבר לגבול סוריה. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) במהלך קרב באזור הכפר חאן־ארנבה במובלעת, נפגע הטנק

שלו ויצא מכלל פעולה. אבי וחבריו החליטו לחכות עד רדת החשכה ולנסות להתחבר עם כוחותינו בחסות הלילה. בערב החלו לנוע לעבר הכפר הסורי והתקדמו מסלע לסלע, כשהם מחפים איש על אחיו. כוח סורי שגילה אותם פתח עליהם באש והרג אחד מהם. אז החליטו להמתין עד שיעלם הירח ותשרור חשכה מוחלטת. בחצות הליל המשיכו להתקדם בזחילה לעבר הכפר. לפנות בוקר עברה לידם מחלקת חי"ר של הסורים. כשהבחינו אבי וחבריו שהסורים גילו אותם, פתחו עליהם באש. בחילופי האש נפגע אבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבי נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בסביבת הכפר חאן־ארנבה. אבי שירת ביחידת שריון והיה מן החיילים המצטיינים ביחידה. את תפקידו מילא תמיד בצורה הטובה ביותר ולשביעות רצונם של כל מפקדיו. את המשימות שהוטלו עליו ביצע מתוך הרגשת חובה ואחריות. הוא היה בחור עדין־נפש וטוב־לב ובזכות תכונות אלה היה אהוב על כולם, מפקדים וחברים כאחד".

פירסט, יאיר־ישכר

יאיר, בן לאה ושמואל ז"ל, נולד ביום כ"ז באלול תש"י (8.9.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "מוריה" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון העירוני־דתי ח', במגמה של חשבונאות והוכשר לשמש מנהל חשבונות מדופלם. יאיר גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. הוא האמין כי צריך אדם לשלב בחייו שני עיקרים גדולים. עליו לדאוג לסיפוק צרכיו הגשמיים ועם זאת לעסוק בעניינים שברוח ולהתמסר לתורה ולקיום המצוות. אצל יאיר היו שני אלה שלובים ומשלימים זה את זה. גם כשעסק בעניינים שבחומר ידע לכוון את מעשיו לפי רצון בוראו והצליח להגיע לידי שלמות. לגביו היו האמונה ושמירת המצוות בבחינת דרך חיים, שבחר בה מתוך אמונה והכרה. הוא הקפיד על שמירת מצוות, קלות כחמורות, אלו שבין אדם למקום ואלו שבין אדם לחברו. תמיד שקד על לימודי קודש וקבע עתים מדי שבוע בשבוע לתורה ולהגות. שנים ארוכות הקפיד לשמור על נוהג זה ולא סטה ממנו. הוא ראה חובה לעסוק בקודש לא רק למען עצמו, אלא למען הכלל והיה פעיל בחיי החברה בבית־הספר התיכון, שם היה האחראי על ניהול התפילות בפני הנהלת בית־הספר. כמו כן היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" ופעיל ב"חוג הנוער הדתי", על מפעליו השונים ובית הכנסת שלו. תקופה מסוימת שימש מנהל החשבונות בסניף התל־אביבי של האגודה למען העיוור. הוא הקדיש לכך שעות אחדות בכל חודש, שלא על מנת לקבל שכר. בצנעה ובהחבא עסק בצדקה ובגמילות חסדים. מדי שבוע היה מפריש סכום כסף למשפחה ענייה, כדי לסייע לה בפרנסתה וכן היה הולך לבתי־חולים כדי לסעוד חולים שנזקקו לסיוע. דבר מעשיו אלה לא נודע עד לאחר מותו,

שכן מעולם לא סיפר על כך לאיש, ורק משהרגישו הנתמכים בחסרונו נודעו הדברים למקורביו. בזכות תכונותיו הנעלות הפך יאיר דמות אהודה בכל חברה, בבית־הספר, בחוג הנוער הדתי וביחידתו בצבא. הוא היה חבר נערץ ואהוב על מוריו ועל ידידיו, בשל נכונותו לעזור לכל אדם ובזכות מסירותו לחבריו. כל מי שהכירו זוכר אותו כאדם נוח לבריות, נעים הליכות, מבין ללב זולתו ומוכן להאזין לכל אדם הנתון במצוקה ולעשות כמיטב יכולתו כדי לעזור לו. כשהיה בן 16 נפטר אביו ויאיר הנער הפך לגבר. היו לו השקפות ברורות לגבי הדרך שיבור לעצמו. דעותיו היו מגובשות וכל מעשיו נעשו מתוך ביטחון ובגרות, כשהוא קובע את מסלול חייו מתוך הכרה ואמונה, בשלווה ובצניעות.

יאיר גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוצב בגדוד טנקים בסיני. אחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונתמנה מדריך בבית־הספר לשריון. גם בעת שירותו בצה"ל הקפיד על שמירת המצוות ושימש דוגמא ומופת לדרכו של אדם דתי היודע לשלב את אמונתו עם קיום חובות הצבא. על חלקו בפעילות המבצעית, ביחוד בתקופת מלחמת ההתשה, הוענק לו "אות השירות המבצעי".

בתחילת מאי 1972 שוחרר יאיר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור החל ללמוד במגמה לחשבונאות באוניברסיטת תל־אביב ושילב את לימודיו עם עבודה כמנהל חשבונות. בי"ח בסיון תשל"ג, ארבעה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשא לאישה את חברתו נורית ורבים באו לשמוח בשמחתו, כשהקים בית בישראל. הוא ורעייתו המשיכו לשאת בעולה של פעילות ציבורית וחברתית, אך מעשיהם נקטעו עם נפילתו של יאיר, שלא הספיק לזכות בהנאות של חיי משפחה עם חברתו, שבחר לו להיות עזר כנגדו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שנערך מול מוצב "טלוויזיה", ליד "החווה הסינית" ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע יאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יאיר גילה אומץ לב, תושייה וקור רוח בלחימה נגד טנקי האויב ומערכי חי"ר בגזרת "החווה הסינית". הטנק בו היה בעלך המנוח עלה לעמדות כדי להשמיד טנקי אויב ולאבטח את אגף הגדוד".

בני משפחתו תרמו לזכרו פרוכת לבית־הכנסת שבו נהג להתפלל; חבריו ובני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי מורים וחברים על דמותו.

פישטיין, שמואל

שמואל (שמואליק), בן חיה ופנחס ז״ל, נולד ביום ד׳ בתמוז תש״ח (11.7.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״יהל״ם״ ברמת־גן, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״אהל־שם״ ברמת־גן, במגמה הביולוגית. שמואליק היה ילד שקט וממושמע, ביישן במקצת, עניו וצנוע. הוא היה תלמיד טוב והצטיין בלימוד ההיסטוריה. כן היה חבר במועדון הספורט. בבית־הספר היה אהוב מאוד על חבריו וכשנערכו בכיתה בחירות לוועדות פעולה שונות, תמיד היו בוחרים בו, שכן ידעו שעליו אפשר לסמוך. כל תפקיד שהוטל עליו היה עושה היטב, בנאמנות, במסירות ובדייקנות רבה. עבודותיו היו מסודרות להפליא, כתובות בכתב יד ברור והתוכן שיקף רגישות והבנה רבה. עוד מנעוריו התעניין בשאלות פוליטיות וכשנערך משפט אייכמן, ליקט שמואליק את כל קטעי העיתונות שעסקו במשפט, מתחילתו ועד סופו, וגם תגובות שונות על פסק הדין. היה לו אוסף של תמונות אישים ושחקנים ואוסף בולים. הוא כתב שירים בנושאים אקטואליים ושירי אהבה. מאז ומתמיד היה בן מסור לאמו והשתדל להקל עליה ולנחמה, במיוחד לאחר שאביו נפטר. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון נסע עם חבר לטיול בחוץ לארץ.

שמואל גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל־הרפואה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחובשים קרביים, צורף כחובש ליחידת שדה. במלחמת ששת הימים שימש בתפקיד חובש קרבי בזחל״מים הראשונים שנכנסו לקנטרה. אחרי־כן הוצב בבסיסים שונים.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בבית־חולים שדה. שמואל אהב ללמוד ולאחר שהשתחרר מהצבא, למד שנה אחת באוניברסיטה העברית בירושלים מדעי המדינה, משפטים ופסיכולוגיה. אחרי־כן עבר לאוניברסיטת בר־אילן ולמד בה שלוש שנים מדעי־המדינה והיסטוריה ישראלית. באוגוסט 1973 סיים את לימודיו לתואר הראשון (ב״א) והתכונן להמשיך ללמוד לתואר השני (מ״א). הוא למד בשקידה ובעמקות רבה. ימים ולילות עשה בספריות, קרא חומר ללימודים וכתב עבודות. על כל עבודותיו באוניברסיטה הוענקו לו ציונים גבוהים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב שמואל ביחידתו ונשלח לרמת הגולן. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע בהפגזה ונהרג בשעה שהגיש עזרה לפצועים באזור אל־על. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים לאם השכולה כתב פרופ׳ ליבמן, ראש המחלקה למדעי המדינה באוניברסיטת בר־אילן: ״בנך היה בין הבודדים שהתקבלו ללימודי מ״א במדעי־המדינה על סמך הישגיו בלימודים לתואר ראשון, וזאת עוד בטרם התקבלו כל ציוניו בשנה האחרונה. אני מציין זאת כדי שתביני כמה הערכנו את יכולתו של שמואל וכמה תקוות היו לנו בהמשך לימודיו — — — כשאני נזכר בבנך אני חושב על הפוטנציאל העצום שהיה טמון בו — — — אני יכול רק לנסות להביע את רגשות

חברי הסגל במחלקה, המשתתפים בצערך ויזכרו את שמואל פישטיין לא רק בזכות אישיותו החביבה וסבר פניו החייכני, כי אם גם בזכות כושרו הלימודי".

אמו הציבה בספריית העיון של אוניברסיטת בר־אילן ספר לזכרו, ובו כל קטעי העיתונות שאסף, כשהיה בן שתים עשרה, על משפט אייכמן ותגובת העולם עליו. הספר כרוך בצורה נאה ומכיל גם הקדמה; באוניברסיטת בר־אילן הוקם חדר עיון על־שמו, בחוג להסטוריה של עם ישראל.

פישמן, נתן

נתן, בן דבורה תבדל"א ויעקב ז"ל, נולד ביום א' באב תש"ח (6.8.1948) ברמת גן. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב בית חנן, שאביו ניהל אותו, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון הריאלי בראשון לציון. הוא למד במגמה הביולוגית מתוך כוונה ללמוד רפואה בעתיד. את הלימודים התיכוניים סיים בבית־הספר האקסטרני "רון" בתל אביב. נתי, כפי שכינוהו ידידיו בצבא, היה נער חייכן, שקט ונוח. בבית־הספר הצטיין בתבונתו ובבגרותו. רגיל היה ליחס אישי בבית ספרו בבית חנן, והיה ביקורתי מאוד כלפי המסגרת בבית־הספר התיכון. אכזבתו מהעדר יחס אישי בין התלמידים לבין המורים הייתה כל כך גדולה, עד שבסוף השביעית החליט לנטוש את המסגרת הממוסדת וללמוד לבחינות הבגרות בכוחות עצמו, בבית־ספר אקסטרני. הוא היה נער חברותי מאוד ואהב להימצא במחיצתם של אנשים. הוא עסק בהדרכת בני נוער, עבד כמציל על שפת הים. נתי אהב בעלי־חיים וטיפל במסירות בחיות שנזקקו לעזרה. תמיד היה עמו כלב שאותו גידל. נתי היה נער ברוך כישרונות. הוא אהב לצייר והשתתף בתערוכה שנערכה במושב. כן היטיב לנגן באקורדיון ולא היה אירוע חברתי, שלא הוזמן אליו, כדי "לחמם" את האווירה בשירה, בנגינה ובריקודים. הוא גם עסק בבניית טיסנים במסגרת החוג לבניית טיסנים במושב. מבין כל עיסוקיו היה הספורט אהבתו הגדולה והאמיתית. הוא היה שחיין מעולה, בעל תעודת מציל חובב, והצטיין גם במשחק הכדורסל. הוא היה ספורטאי נלהב והקדיש את כל זמנו הפנוי לפעילות בתחום הזה. בעיקר אהב את השחייה בים ואת הריצה למרחקים ארוכים. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו. מאביו למד לעשות כל דבר בפשטות ובענווה, וממנו גם למד לאהוב את הזולת ורכש את הרצון לעזור ולתת. מותו של אביו בטרם גיוסו לצה"ל הנחית מכה קשה על הנער הצעיר, שהיה קשור בעבותות אהבה לאב המיוחד הזה.

נתן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למקצועות הקשר, סיים בהצלחה קורס קציניים והועלה לו דרגת קצין. נוסף לכך עבר קורס צניחה, שבסיומו הוענקו לו "כנפי צנחן". לבקשת אמו האלמנה, שהוא הנפש היחידה הקרובה לה, הוצב בסיום הקורס לאחד מבסיסי ההדרכה בצה"ל. הוא מילא בהצלחה רבה תפקידים שונים, החל מתפקיד קצין קורסים וכלה בתפקיד מפקד מדור. מפקדיו העריכו אותו כקצין מסור, אחראי ובעל

ידע מקצועי רחב. הוא היה רציני מאוד בגישתו לעבודה ועורר אמון במפקדיו ובפקודיו. בתום שירות החובה שלו התגייס נתי לשירות בצבא הקבע, ומשום שרצה להתקדם בסולם הדרגות ביקש לעבור ולשרת ביחידת שדה. הוא שירת ביחידה זו במשך שבעה חודשים ואחר־כך עבר לבית־הספר לשריון בתפקיד הדרכה. במלחמת יום הכיפורים השתתף נתי בקרבות ההבקעה על גדות תעלת סואץ, בתפקיד סגן מפקד פלוגת הקשר של חטיבה משוריינת. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) נפגע ונהרג בשעה שיצא לחלץ אחד מחייליו, שנפגע מהפגזת קטיושות כבדה סמוך לגשר שהקימו כוחותינו על תעלת סואץ ליד האגם המר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב בית־חנן. השאיר אחריו אם.

במכתב תנחומים לאם השכולה כתב אחד ממפקדיו: ״למרות התקופה הקצרה, שהספיק נתן לשרת עמנו התבלט מיד בתכונותיו הנפלאות, כשהוא מוכיח בלחימתו אומץ־לב רב, דבקות במשימה ודאגה כנה לחיילים״.

פישקוב, דב

דב, בן ינטה וישראל, נולד ביום ה׳ באדר א׳ תשי״ד (10.3.1954) בגרודנו שבברית־המועצות. כשהיה בן שש הצליחה משפחתו לעקור מרוסיה לפולין. משם עלתה ארצה באוקטובר 1960, והשתקעה בקרית־אונו. בארץ הפך דב לנער ישראלי בריא, מלא שמחת חיים ופקחות. הוא למד בבית־הספר על־שם יצחק בן־צבי בקרית אונו ושם התבלט מיד ביכולתו הרבה בלימודים ובשאיפתו להרבות דעת. הוא נהג ״לבלוע״ ספרים בתחומים שונים, בפרט בהיסטוריה, בפילוסופיה ובמדעי המדינה, והפך להיות ה״פילוסוף״ של הכיתה. דב גדל והתפתח והפך עלם גבה קומה ויפה תואר, חייכן וחביב, ופעיל מאוד בחיי הספורט של בית־הספר. הוא השתתף בכל הצעדות והיה חובב שחייה מושבע. כעבור זמן, כאשר שירת בצה״ל השתתף בצליחת הכנרת כשחיין נבחרת חיל השריון. הוא היה פעיל גם בארגון ״נוער לנוער״ וחבר הפרלמנט לנוער, ערך את מוסף הנוער של העיתון המקומי של קרית־אונו ואת עיתון בית הספר. היה לו סגנון כתיבה מיוחד וכישרון רב בעריכה, ויודעי דבר הועידו לו עתיד מזהיר כאיש ספר. הוא ניחן בעמקות מחשבה ויכולת לרדת לעומקם של דברים ושל תחושות. בבית־הספר השתתף בחוג הדרמטי ונהג לכתוב דברי שירה בסתר. אחיו הבכור של דב׳לה, גרשון, היה איש חיל השריון ובמלחמת ששת הימים נפצע קשה. אך עובדה זו לא הרתיעה את דב׳לה מהשאיפה לשרת בחיל השריון. הוא היה ישר וכן ביחסיו עם המשפחה ועם חבריו, בן מסור ואוהב ואח נאמן, עלם חמודות וגאוות מוריו.

דב גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. אחרי שסיים את האימון הבסיסי עבר קורס למקצועות הטנק והוסמך כנהג. חצי שנה אחר־כך נשלח להשתלם בקורס מפקדי טנקים. הקורסים שעבר והשירות בצה״ל לא היו קלים לגבי הנער הרגיש, אולם הוא מעולם לא התלונן ולא קבל על הקשיים, על השעות הארוכות

והמאמץ הפיזי הרב. בבית נהג להתלוצץ על השירות שאהב למרות הקשיים. חבריו ליחידה אהבו אותו מאוד ואחד מהם הגדיר אותו: "פשוט בחור פנטסטי, במלוא מובן המילה". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה דב'לה מוצב עם יחידתו באזור תעלת סואץ ונמנה עם הצוותים שיצאו בטנקים להדוף את חיילי האויב שצלחו את התעלה. למחרת, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא קפץ יחד עם צוותו החוצה. כדור אויב פגע בו והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות, לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. עשרה ימים לפני נפילתו כתב דב'לה: "נדמה לו שבאחרונה אבדה לי צלילות דעתי, שהרי אדם שרואה במוות אושר, הוא בודאי לא שפוי בדעתו, לפחות היה נחשב כזה בעולמי הקודם. אף חברתי לי תפילה... הוי מוות עזוז וגיבור, הושט לי את זרועך, וקחני תחת בית שחייך – הוי מוות... חושש אני שעומדים הם להעמידנו בניסיון חדש, שומע אני באפלה הרותחת מין בליל קולות שמיום ליום מתבהר והולך...".

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "בנכם... נפל במערכה על קיום מולדתו בעת מילוי תפקידו, ליד קו המים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, בשבעה באוקטובר 1973. בנכם שירת ביחידת שריון כתותחן בטנק של פלוגה, שיצאה להדוף את האויב שקם להשמידנו. אך נכנסה הפלוגה ללחימה, נפגע מפקד הטנק, הצוות המשיך להילחם תוך גילוי אומץ־לב, עד שהאויב הכריעו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערי העמוק והננו משתתפים באבלכם".

המשפחה נטעה חורש ביערות הקרן הקיימת על־שם דב'לה.

פישר, יעקב

יעקב, בן מרים ויוסף, נולד ביום ט"ו באייר תש"ז (5.5.1947) בעתלית. הוא סיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר היסודי "אונים" בכפר־סבא, אחרי־כן עבר לקיבוץ פרוד, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון. למעשה עברו עליו שנות ילדותו ונעורותו בקיבוץ ומתוך כך למד לאהוב את אורח החיים שם. בתחילה עבד במטע ובעבודות כלליות ומשהתבגר עבר לעבוד ברפת. הוא היה מעורה בחיי החברה של בני גילו ונעשה בן־קיבוץ לכל דבר.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים. מאחר שהיה חייל טוב ואחראי המליצו מפקדיו לשולחו לקורס קצינים. הוא סיים בהצלחה קורס קציני חי"ר ולימים נשלח ליחידת שריון בתפקיד מפקד מחלקת טירונים. מאחר שהיה איש חי"ר נלהב ביקש לחזור לחיל־הצנחנים, אך בקשתו לא אושרה. במהלך שירותו התקדם בתפקידיו – שימש מ"מ חרמ"ש, סמ"פ חרמ"ש ובהיותו קצין טוב נשלח להשתלם בקורס מ"פים שריון. לאחר תום תקופת שירות החובה שלו שירת שנה בצבא הקבע. לדעת כל מפקדיו היה יעקב קצין אחראי וממושמע, בעל יזמה, תושייה, ידע מקצועי

רב וכושר הדרכה מצוין. אך יותר מכל היה מסור ודואג לפקודיו. מפקדיו תיארו אותו כ"קצין מבטיח, עדין נפש, רציני ואהוב על חייליו ועל מפקדיו". במהלך שירותו השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כמו כן הוענק לו "אות השירות המבצעי" על חלקו בפעילות מבצעית בגזרות שונות.

בשנת 1969 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר בצה"ל והוצב ליחידת המילואים שלו – גדוד שריון בסיני. לפרקים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים וכדרכו היה ממלא כל אשר הוטל עליו ברצון ובמסירות. לאחר שהשתחרר נשא אישה ובשנת 1971 נולד בנו גל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא חיכה לקריאה ומיד התייצב ביחידתו. הוא נשלח לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), לאחר שורה ארוכה של קרבות קשים, לחמה יחידתו בגזרה הצפונית של התעלה, מול העיר פורט־פואד. יעקב לחם כמפקד מחלקה בראש הכוח, שהיה חלוץ ההתקפה על המצרים באזור מעוז "בודפשט" — התקפה שנועדה לפרוץ את הדרך אל המעוז הנצור. בהיתקלות עם חיילי קומנדו מצרים נפגע יעקב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב היה ידוע בביישנותו ובצניעותו. זכורה לטוב התנהגותו עם פקודיו והתמסרותו לכל משימה. יעקב היה אהוב על חייליו ועל מפקדיו. זכרו יהא שמור עמנו לעד".

פישר, משה־שבתאי

משה־שבתאי, בן חוה ואברהם, נולד ביום כ"ז באב תש"ו (24.8.1946) באלשד שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת־ישי והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בקרית־טבעון. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר במגמת האלקטרוניקה. משה היה תלמיד חרוץ ומוכשר. בנערותו היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" והרבה לטייל ברחבי הארץ גם עם חבריו לתנועה וגם עם בני המשפחה. בנערותו הרבה לעסוק בספורט והצטיין במשחקי הכדור־יד והכדורגל ובשחייה. שעות רבות הקדיש לתחביבו – האלקטרוניקה, והרבה לבנות, לפרק ולהרכיב מכשירים ואבזרים אלקטרוניים. הספרות הייתה אחד העיסוקים החביבים עליו והוא קרא ספרים רבים בתחומים שונים. משה היה נער נבון והגון, ישר ואחראי. יחסיו עם הוריו הושתתו על הבנה הדדית ועל אהבה רבה, וכפי שמעידים הוריו, היה להם לא רק בן אלא גם חבר.

משה גויס לצה"ל בספטמבר 1964 והתנדב לחיל האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס טכנאי מכ"ם־מוטס הוצב ליחידה של חיל האוויר בתפקיד טכנאי־אלקטרוניקה. ביחידה הכירוהו הכל כחייל מסור, אחראי לתפקידו ובעל רמה מקצועית גבוהה.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר הוצב לשירות מילואים בחיל התותחנים והיה נקרא מידי שנה לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים התקבל לעבודה ב"אלביט" והצליח מאוד בתפקידו. עד מהרה עלה בסולם הדרגות במקום עבודתו החדש וכעבור זמן אף נשלח לחוץ־לארץ במסגרת עבודתו, וביקר באנגליה ובשוודיה. אחרי־כן נשא משה אישה וכעבור זמן נולד בנו הבכור – עידו. הוא התגורר עם משפחתו ברמת ישי ולמרות עיסוקיו הרבים הצליח לסיים את בחינות הבגרות והתכוון ללמוד בטכניון בחיפה. ביום כ' בטבת תשל"ד (14.1.1974) נפל משה בעת שירות מילואים בצפון הארץ והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת־ישי. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. אחרי מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "כולנו – קציני היחידה וחייליה, הוקרנו ואהבנו את משה ז"ל. הוא היה חייל למופת, לוחם מסור וחבר נאמן".

פכר, יחזקאל

יחזקאל (חזי), בן יעל ואורי, נולד ביום י"ח בסיון תש"י (3.6.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "התומר" בעכו. את שתי שנות לימודיו האחרונות בבית־ספר זה עשה במגמה הקדם־מקצועית, במקצוע המתכת והעיבוד השבבי. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" שליד הטכניון, שם למד שנתיים. אחר־כך עבר ללמוד בבית־ספר אקסטרני כדי לקבל תעודת־בגרות. לאחר שעמד בשלוש בחינות נותרו לו להשלמה עוד שלוש. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ והצטיין במקצועות הטכניים, לרבות שרטוט מכני וזכה במקום שלישי בתחרות ארצית ל"מכניקה עדינה" שנערכה ב"אורט" נתניה. חזי היה נער ביישן, מסוגר ומיושב בדעתו, שלא נטל חלק במעשי קונדס כמקובל על בני גילו. הוא היה עצמאי בדעותיו ובעל יזמה, ונהג ללחום בעקשנות כדי להשיג את מטרותיו ולא התפשר גם אם נערמו קשיים על דרכו. מטבעו היה עלם רגיש ואכפתי ומתעניין במתרחש סביבו, בעל תודעה לאומית מפותחת ונכונות לעשות למען הכלל.

יחזקאל גויס לצה"ל בסוף יולי 1968. הוא שאף להיות טייס ועבר את מבדקי הטיס, אך נפסל בגלל ליקוי גופני קל. לפיכך התנדב לשרת בחיל השריון והשתלם בקורס מפקדי טנקים. את רוב ימי שירותו הצבאי עשה כמפקד טנק על גדות תעלת סואץ, בתקופת מלחמת ההתשה. לאחר שהועלה בדרגה שירת כסמל מחלקת טנקים. הוא היה בעל כושר מנהיגות, ידע ליצור קשרי חברות עם אנשים ופקודיו אהבוהו מאוד. בדוחות שכתבו עליו מפקדיו ציינו תמיד שהוא ממלא את תפקידו כראוי, וכי הוא מפקד מסור ובעל ידע מקצועי רב.

ביולי 1970 השתחרר חזי מהשירות הסדיר בדרגת סמל־ראשון. לאחר תום שירותו הצבאי השלים עוד שתי בחינות בגרות, התחיל לעבוד ובמקביל למד כדי

להשלים את הבחינה השלישית. הוא עמד לשאת אישה כשבועיים לאחר יום הכיפורים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חזי לשירות מילואים פעיל ונשלח לחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה ולחם באזור מוצב "מכשיר". בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יחזקאל ז"ל נפל במלחמה קשה ומרה, בה הופתענו כולנו. אילולא לחמו הבחורים כפי שלחמו יחזקאל וחבריו, לא הייתה לנו תקומה. את היקר ביותר נתן יחזקאל ז"ל למען חיינו ומדינתנו".

פלאומן (זומר), יצחק

יצחק (איציק), בן שרה וחיים, מניצולי השואה, נולד ביום ד' באדר ב' תש"ו (5.2.1946) בלודז' שבפולין. לאחר תלאות רבות ונדודים ברחבי אירופה עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1952. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אוסישקין ובבית־הספר היסודי "גולן" ברמת השרון, ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־עירוני בנווה־מגן. יצחק היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהב ללמוד. תמיד הקפיד על הכנת שיעוריו והיה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מנעוריו היה חבר בתנועת הנוער העובד והלומד, וכן היה ספורטאי טוב, אהב מאוד את משחק הכדורגל ונמנה עם נבחרת הכדורגל של "הפועל" רמת השרון. הרבה מזמנו הקדיש למשחק השחמט, שהצטיין בו עוד מנעוריו, השתתף בתחרויות על אליפות הארץ ואף זכה בפרסים. יצחק היה מוכן תמיד לעזור לזולת, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו, והקדיש הרבה מזמנו לעבודה ציבורית. בבית־הספר לעיוורים השתלם בקריאת כתב־ברייל וסייע לילד עיוור ללמוד קריאה. הוא היה טוב־לב וסבלן. תמיד ויתר וסלח, התרחק ממריבות ונהג חברות וידידות בכל אדם. אוהב חברה היה ומכניס אורחים, נוח לבריות ואדיב. אנשים אהבו לשוחח עמו והעריכו אותו מאוד על שהיה אופטימי, עליז ושמח בחלקו. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, היה בן נאמן להוריו ונהג בהם כבוד והתחשבות.

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1965 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מש"קי סיור ובקורס קציני חי"ר. הוא היה קצין טוב, מסור, שקט ורציני, בעל ידיעות רבות, בעל יזמה וכושר מנהיגות. בשנת 1968 נפצע קשה באגן הירכיים, בפעולה מבצעית בעיירה סאפי, ליד כראמה. הרופאים ביקשו לקבוע לו פרופיל רפואי נמוך יותר, אך הוא התנגד לכך, שכן חשש שיועבר מן הסיירת. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". כחודשיים לפני שפרצה המלחמה נשא לאישה את חברתו שלוית.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר למד באוניברסיטת תל־אביב – היה בעל

תואר ראשון בכלכלה ולמד לקראת התואר השני במינהל עסקים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) במבואות העיר סואץ, נפגע יצחק ונפל. הוא נמנה עם אנשי יחידת סיור, שנשלחה לחלץ צנחנים שנקלעו למלכודת אש של צלפים מצרים. כשפרצו לעיר, פגע כדור ביצחק והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת הגדול ברמות רמז שבחיפה.

פלג (פוטשניק), אלישע

אלישע, בן אידה ויוסף ז״ל, נולד ביום י׳ באב תש״ח (11.8.1948), בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תל גנים״ ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״מודיעין״ ברמת גן. אלישע היה תלמיד שקדן וחרוץ והצטיין בלימודים. במשך כל שנות לימודיו היה בין התלמידים המעולים בכיתתו. הוא השיג ציונים טובים מאוד ללא קושי וללא מאמץ. נוסף על זאת ניחן בחוש הומור בריא וידע לספר בדיחות ולהתלוצץ. מוריו אהבו אותו בזכות כישרונותיו וחריפותו וחבריו לכיתה אהבו אותו כחבר וכאדם. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ורבים מבני כיתתו חייבים לו תודה על עזרתו, שבלעדיה לא היו מצליחים לעבור את בחינות הבגרות. בשעות הפנאי היה משתתף בפעולות של שכבת ״עציון״ בקן הצופים ברמת־גן, שם למד להעריך את עקרונות הצדק, היושר והמוסר. הוא היה נער חברותי מאוד ובכל חברה היה פעיל ומפעיל אחרים. חברים אהבו לבוא אליו הביתה ולבלות במחיצתו שעות ארוכות. הוא ידע להקשיב לבריות ולעורר בהם אמון. רבים מידידיו מצאו בו חבר נאמן, המוכן להטות אוזן קשבת ללבטיהם ולעוץ להם עצה טובה. תמיד היה עליז ואופטימי ואנשים היו רגילים לראותו מחייך. אלישע היה אדם נעים הליכות ויודע להתחשב בזולתו, שכן רחש כבוד לכל אדם באשר הוא אדם. כן היה קשור בעבותות אהבה להוריו ולאחיו ולאחר מות אביו התחזקו עוד יותר הקשרים בינו לבין אמו האלמנה. מאחר שהיה הבן הבכור הפך לראש המשפחה. הוא היה גאה בכך ונשא בכבוד את עול החובות שנבעו מכך. עם זאת חיכה בקוצר רוח למועד גיוסו לצה״ל. הוא ציפה בהתרגשות לעולם החדש ולחוויות החדשות המזומנות לו בצבא. עוד בטרם גיוסו החליט להתנדב לחיל קרבי.

אלישע גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס יסוד במקצועות השריון וסיים בהצלחה רבה. הוא אהב את חיל השריון והיה גאה על שהוא נמנה עם חייליו. כמו כן התייחס ברצינות רבה לתפקידו ומילא אותו בקפדנות ומתוך הרגשת אחריות. מפקדיו היו מרוצים ממנו מאוד ועד מהרה שלחו אותו לקורס מפקדי טנקים. גם קורס זה סיים בהצטיינות והוצב כמפקד טנק ביחידת שדה. במלחמת ששת הימים, שפרצה באותם ימים, הצטיין כלוחם

וכמפקד בקרב. הוא נלחם בציר המרכזי בסיני, במסגרת אוגדתו של האלוף שרון ומפקדיו, שהתרשמו מיכולתו לפעול כמפקד בתנאי לחץ של קרב, החליטו לשולחו לקורס קצינים. הוא סיים בהצלחה את הקורס בבית־הספר לקצינים, אך בהשלמה החילית הודח, שלא באשמתו, כשבועיים לפני תום הקורס. הוא הוצב לבית־הספר לשריון ועסק בהדרכה של תותחנים בחיל השריון.

בתום תקופת השירות הסדיר השתחרר והחל עובד במשרד הביטחון. לאחר תקופה מסוימת עזב עבודה זו, כשהתקבל לעבודה במשרד ראש הממשלה. לאחר שעשה כשנתיים בעבודה זו החליט להמשיך בלימודים. הוא נרשם לחוגים של מדע המדינה וקרימינולוגיה באוניברסיטת בר אילן. אז גם החליט לשאת את חברתו עדי לאישה. כחצי שנה לאחר נישואיהם פרצה מלחמת יום הכיפורים. במלחמה השתתף אלישע בקרבות הבלימה באזור גשר פירדאן בסיני, בתפקיד מפקד טנק. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), תוך כדי הסתערות הפלוגה על הפירדאן, נותק הקשר עם הטנק שלו והוא נפל בשטח שנכבש על ידי המצרים. לאחר החזרת גופתו הובא אלישע למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

פלג (פופלוביץ), גדליהו

גדליהו, בן רחל ומשה, נולד ביום ל׳ בשבט תרצ״ב (7.2.1932) בעיר פולטוסק שבפולין. כשהיה ילד בן שבע שנים פרצה מלחמת העולם השנייה. המשפחה נטשה את פולין ונדדה לרוסיה עם זרם הפליטים. אביו התנדב לצבא הרוסי ונהרג בחזית, והאם עם ארבעת ילדיה המשיכו לנדוד בערבות רוסיה. לאחר שעשה שנים אחדות ברוסיה, הצטרף גדליהו לעליית הנוער והגיע אתה לצרפת. לאחר כשנה, בשנת תש״ז, עלה לארץ באניית המעפילים ״אקסודוס״ (״יציאת אירופה״). כידוע נאסרה הכניסה לארץ למעפילי אנייה זו, והוא הוחזר לגרמניה ורק במאי 1948 הגיע שוב לארץ, והוא נער בן שש עשרה. משדרכה כף רגלו על אדמת הארץ, התנדב לחטיבת ״הראל״ שלחמה בקרבות מרים בדרך לירושלים. כאשר התברר למפקד החטיבה שהבחור הלוחם אינו אלא בן שש־עשרה, העבירו מיד לקיבוץ חפציבה, שם נמצאו חבריו מעליית הנוער. הוא נקלט יפה במקום ואהב מאוד את הקיבוץ. כדרכו, התמסר בכל נפשו לעבודת הפלחה. בשל המאורעות שפקדו אותו בצעירותו, היו לימודיו בלתי מסודרים. הוא למד מעט בבית־ספר יסודי ברוסיה, והספיק ללמוד שנה אחת בבית־ספר תיכון בצרפת – וגם זאת תחת לחץ המאורעות ואש ההפצצות.

גדליהו גויס לצה״ל בשנת 1950, וכבן עליית הנוער עשה את שירותו במסגרת הנח״ל. הוא היה גם בין הראשונים שעברו קורס מ״כים במסגרת זו.

בשנת 1952, משחזר לחיים האזרחיים, עזב את המשק כדי לעזור למשפחתו, שעלתה אז ארצה. הוא עבר להתגורר בתל־אביב ועסק בעבודות שונות. כעבור זמן

התקבל כחבר בקואופרטיב "דן". באותן שנים נשא לאישה את חברתו לאה, וברבות הימים נולדו לזוג שלושה בנים – עדי, ערן ועופר. כחמש־עשרה שנה עבד ב"דן" והיה חרוץ ומסור לעבודתו. סיפרו עליו חבריו לעבודה: "נוסעי קו 22, תושבי הדר־יוסף ומעוז־אביב, טרם התרגלו שלא לראות את החביב והבכיר בנהגי הקו. לגבי רבים הרי עקת המלחמה מתמצה דווקא ברגע שהם עולים לאוטובוס. כל אימת שמושיטים הם את הכסף לנהג, הם נזכרים: גדליהו איננו". גדליהו היה בעל מסור ואב אוהב למופת. כל מעייניו היו נתונים לזולת, בת הצחוק שעל פניו ליוותה אותו תמיד בכל אשר הלך. תמיד פגש את חבריו בטפיחה על הכתף, מתעניין היה ודואג, שמח את שמחת הזולת וכואב את כאבו. דאגתו למשפחתו הפכה לשם דבר. דווקא משום שבצעירותו הפסיד כה הרבה, שאף להעניק לילדיו השכלה גבוהה ואת כל המותרות שבעולם. גדליהו היה פטריוט מושבע, ובמיוחד אהב את נופי הארץ שהכירם כפי שהכיר את כף ידו. לא הייתה צעדה שלא השתתף בה, לא הייתה הזדמנות שלא לקח עמו את כל בני הבית לטיולים, לתחרויות ספורט או לדיג. כשחקן נבחרת הכדורעף של "דן", בלט ברוח הצוות שלו והאציל מרוחו גם על חבריו. במלחמת יום הכיפורים שירת כנהג אמבולנס בחזית הצפון. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) יצא באמבולנס להעביר פצועים משדה הקרב לבית החולים "פוריה". ליד מושב אל־על פגעה הפגזה כבדה באמבולנס על נוסעיו. גדליה עשה ככל יכולתו כדי לחלץ את הרכב משדה הסכנה ולהבטיח את חיי הפצועים. הוא הצליח אמנם להציל חיי אנשים רבים, אך הוא עצמו נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "על־ידי הקרבתו האישית, בנוהגו את האמבולנס באומץ לב, ובנסותו להעבירו למקום מוגן, הציל גדליהו חיי אדם, לפי עדות חיילים שהיו במקום".

לזכרו פורסמה רשימה ביוגרפית בעלון קואופרטיב "דן"; כן כלולה רשימה עליו בחוברת שהוציא לאור הקואופרטיב לזכר חלליו.

פלג (פלק), יגאל

יגאל, בן אסתר ונפתלי, מראשוני כפר הרא"ה, נולד ביום כ"ג בחשון תשי"א (3.11.1950) בכפר הרא"ה. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר הרא"ה, ואחרי־כן המשיך שם את לימודיו בישיבת "בני־עקיבא", במגמה הומנית. יגאל גדל במושב כפר הרא"ה והתחנך על עיקרי התורה והעבודה. מטבעו היה אידיאליסט, שלא רק דיבר על אידיאלים וציונות, אלא הגשימם הלכה למעשה. בהתנהגותו יכול היה לשמש סמל לדבקות בערכים, והיו בו פשטות וטוב־לב יוצאים מן הכלל.

יגאל גויס לצה"ל בסוף יולי 1968, וכחבר גרעין "נחשון מושבי", הוצב לנח"ל

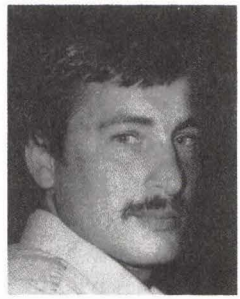
המוצנח. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קשרים, הוצב כקשר ביחידת חניכי נח"ל ואחרי־כן בגדוד נח"ל מוצנח. הוא עבר קורס צניחה, אך מאחר ששבר רגלו והפרופיל הרפואי שלו הורד, הועבר מקורס מ"כים ומגדודו והוצב לשל"ת במחולה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כקשר בגדוד צנחנים. כאשר היאחזות מחולה שבבקעת הירדן הפכה ליישוב־קבע אזרחי, הצטרף אליה יגאל כחבר והיה מראשוני המושב ומעמודי התווך שלו. יגאל עבד בגן־הירק כאחראי על ההשקיה. תמיד היה בבגדי־עבודה ועבד במסירות, בלי שים לב לשעות העבודה. גם כשצלע עקב שבר ברגלו, היה רץ ומעביר קווי־השקיה, במשך כל שעות העבודה. בשנת 1972 נשא אישה והזוג הקים את ביתו במחולה. בזכות עניינו ובקיאותו בחקלאות, החליט המשק לאפשר לו ללמוד בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית ברחובות, והוא הספיק לסיים את לימודי השנה הראשונה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יגאל ליחידתו. הוא נשלח עם גדודו לסיני ולחם בקרבות הבלימה. אחרי־כן עבר לצדה המערבי של תעלת סואץ והשתתף בקרב על העיר סואץ. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973), יום לאחר שנכנסה הפסקת האש לתוקפה, הוטל על הכוח שלו, שלחם בציר "סרג'-חבית", להשתלט על הצומת במבואות העיר. בקרב הטיהור נפגע יגאל מכדור בחזהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־הרא"ה. השאיר אחריו אישה, הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "יגאל היה חייל שקט וטוב, חייל שמילא את תפקידו באמונה. הוא היה חייל ביחידת הצנחנים, שהיא יחידת מתנדבים, ונראה לי שתכונה זו של התנדבות ונחשוניות הייתה תכונת האופי החזקה בו. ללכת קדימה, ללכת ראשון – אם זה לצנחנים במגזר הצבאי, או למחולה במגזר האזרחי. אחד הדברים החיוביים, שבהם השפיע על חבריו – שעליהם היה אהוד מאוד – היה האמונה בדרכו".

בני משפחתו ומושב מחולה נטעו לזכרו גן זיכרון במחולה; תנועת הפועל המזרחי הוציאה לאור ספר בשם "עץ חיים", לזכרם של בני הפועל־המזרחי שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובו כלולים דברים על יגאל; האוניברסיטה העברית הוציאה לאור חוברת בשם "נזכור", לזכר חלליה במלחמה, וגם בה כלולים דברים עליו; הפקולטה לחקלאות ברחובות הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם", ובה רשימה עליו; כמו כן הועלה זכרו בעלון המועצה האזורית של עמק חפר ובעלון המועצה האזורית של בקעת בית־שאן, שבהם רשומים שמות חלליהן במלחמת יום הכיפורים.

פלד, דני

דני, בנם בכורם של יעל וחיים, נולד ביום ו׳ בתשרי תש״ד (5.10.1943) בתל־אביב. שנות ילדותו עברו עליו ללא אירועים מיוחדים. בתקופת הלימודים בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ״ע אוויר ובתנועת ״השומר הצעיר״. מלבד זאת אהב לצייר ולמד את תולדות הציור. כמו כן התעמק בזמנו החופשי בתולדות ״המדינה שבדרך״.

יחד עם הגרעין שלו מהתנועה, גרעין ״רשף״, שאמור היה להשלים את בית־ניר, התגייס לנח״ל לאחר שעשה תקופת של״ת בעין המפרץ. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קציני חי״ר, הוצב כמ״מ טירונים ביחידה של הנח״ל.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הוצב לשירות מילואים כמ״מ סיור רגלי בפלוגת סיור. במלחמת ששת הימים השתתף דני עם יחידתו בקרבות בגדה המערבית. לאחר שהשתלם בקורס מ״פים מקוצר, הוצב כסמ״פ בפלוגת הסיור, שקודם שירת בה כמ״מ. בזמן שירותו הסדיר בצבא הכיר דני את חנה, קצינה בת בית־השיטה, והם החליטו לבנות את ביתם בבית־השיטה, שם גם נולד בנם רן בשנת 1969. דני עבד במדגה, במכוורת ואף בהוראה בבית־הספר במקום. כשהשלים את לימודיו לתואר הראשון באוניברסיטת תל־אביב, עבר לעבוד ברפא״ל (הרשות לפיתוח אמצעי לחימה), שם עסק במחקר בתחום הלייזרים. בזמן שעבד ברפא״ל המשיך גם ללמוד בטכניון לתואר השני בפיסיקה, והחל עוסק במחקר שנושאו ״מערכת למדידת מעוותים דינמיים באמצעות תמונה עקיפה של סריג״. במלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו מוצבת בבקעת הירדן, בחזית שקטה יחסית. בדרך מקרה קלט אחד מחיילי היחידה במכשיר הקשר את הקריאה הנואשת של חיילים ממוצב ברמה, שזעקו לעזרה מיידית. לשידור זה הייתה השפעה גורלית על חיי דני. הוא הרגיש שלא יהיה שלם עם עצמו אם יישאר עם יחידתו בגזרה השקטה, והחליט להצטרף לצנחנים. חבריו ליחידה חששו לחייו, אך הרגישו שאין לדני דרך אחרת ואיש לא העז לעצור בעדו. דני נסע לצפון, הפציר בחבריו מיחידת הצנחנים לצרפו אליהם. לבסוף נעתרו להפצרותיו, וצירפוהו לכלי רכבם הצפופים כחייל פשוט, למרות שהיה קצין. כזה היה דני – איש רעים להתרועע, נאמן להוריו ולרעיו. הייתה לו שפה משותפת עם כל אדם, מצעיר ועד זקן. לנידחים ולמרי־הנפש היה בבחינת קרן־אור. כל אחד מחבריו היה בטוח שהוא החבר הטוב ביותר של דני, וכולם צדקו, מפני שהוא קיבל כל אדם כמות שהוא. לעולם לא היה איש עליו לטורח. תמיד הייתה לו סבלנות לכולם. אפיינו את דני הספונטניות, ההומור והתעלולים. לעולם לא ידעת מתי הוא מתבדח ומתי הוא מדבר ברצינות, תמיד הפתיע את כולם. אך הוא היה גם רציני ואחראי. בנושאים מסוימים השקיע את כל מרצו והתעניינותו: האחריות להורים, אהבת ארץ ישראל והטיולים בה, תחום התרבות והחברה בבית־השיטה. השם דני אמר שמחה וטוב־לב, פעילות והתחדשות, ובתוך התנועה המתמדת – עמוד איתן של נאמנות עקבית לרעיון ולידידים. דני פירושו פתיחות ואמונה, היכולת להפוך דברים בלתי מתקבלים על

הדעת למתקבלים על הדעת. רק את עובדת היעדרו הבלתי־מתקבלת־על־הדעת לא יכול לשנות. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע דני ונהרג בעת הפריצה לצומת "טרטור-לכסיקון" ליד "החווה הסינית", בזמן טיהור ציר "טרטור", כששימש כבזוקאי בזחל"ם. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית השיטה. הוא השאיר אחריו אישה ובן, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קיבוצו בית־השיטה הוציא לאור חוברת בשם "פני חבריו", לזכר חבריו שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה גם דברי חברים ובני משפחה על דני; כעבור זמן הוציא הקיבוץ לאור חוברת לזכרו של דני; רפא"ל הוציאה לאור חוברת ובה קובץ מאמרים המוקדש לזכרו, ובהם עבודותיו שהכינו חבריו לדפוס, מתוך הרשימות שערך במו ידיו.

פלדברג, אבינעם־יעקב

אבינעם־יעקב, בן שרה ושמואל, נולד ביום ה' באלול תשי"א (6.9.1951) בתל־אביב. כשמלאה לו שנה, העתיקו הוריו את מגוריהם לכפר־מרדכי ושם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי "גדרות" והמשיך את לימודיו התיכוניים בפנימייה הצבאית שליד גימנסיה הרצליה. שם למד שנתיים ועבר ללמוד בבית־הספר התיכון "גדרה", שם גם סיים את לימודיו. אבי לא נמנה עם התלמידים השקדניים, המכינים שיעוריהם בקפידה או המרבים להשתתף בשיעור. הייתה לו שיטת לימוד חסכנית ותמציתית משלו, ובעזרתה הצליח לעמוד בבחינות. כאשר השתתף בשיעור או הביע דעה, זכה לתשומת לב כללית. דעותיו היו מפוכחות ומבוגרות משל יתר בני הכיתה. חבריו מספרים שאבי היה דמות בולטת בכיתה, מקובל ואהוד על רוב התלמידים. היה שובב מאוד, חריף מענה ובעל חוש הומור עוקצני, גם על חשבון עצמו. מפתיע היה השילוב של התנהגותו השובבה עם דרך מחשבתו המקורית והמבוגרת. הוא היה חובב ספורט, במיוחד אהב את ענפי טניס־השולחן והכדורסל. תחביביו האחרים היו האזנה למוסיקה קלאסית וקריאת ספרות יפה ושירה. הוא היה גאה בבקיאותו הרבה בשירה וידע לצטט בעל־פה שירים רבים. אבי היה נער עליז, מלא משובת נעורים, שמצא בדיחה לכל מצב מביך, אך עם זאת ידע להיות רציני ושקול. הוא ידע ליצור קשר עם הזולת, גם עם אנשים מופנמים וסגורים. חבריו נהגו להתייעץ בו בפיתרון בעיותיהם והוא תמיד מצא מוצא הגיוני מכל סבך. הוא היה ישר מאוד ולא היסס לבטא דעות מנוגדות לדעת מוריו בבית־הספר או מפקדיו בצבא. תמיד אהב מאוד חברה ורכש חברים רבים בכל אשר פנה. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, גאה מאוד במסורת הצבאית של אביו ובייעוד החקלאי של משפחתו.

אבינעם גויס לצה"ל בסוף יולי 1970. את שירותו החל כפרח טיס אלא שלא סיים את הקורס והוצב לחיל השריון. לאחר שהשלים קורס מפקדי טנקים, זומן לקורס

קצינים, אך הוא סירב ללכת. לדעתו, סג״מ צעיר אינו תורם בשדה הקרב יותר ממפקד טנק, ולכן הוא מעדיף להישאר סמל. הוא היה מפקד טנק מצוין, בעל שליטה מקצועית בכל הקשור בטנק. תמיד היה מסור לחייליו, נהג להשתתף בלבטיהם ומעולם לא שכח לשאול לשלום משפחותיהם. ביחידתו שמר על מוראל גבוה וידע לנסוך באנשיו אומץ ואמונה גם בשעות הקשות ביותר. אמיץ לב ואחראי היה וחייליו נתנו בו אמון ללא עוררין וסרו למשמעתו בלי שיצטרך לחלק פקודות מפורשות. מעולם לא הקפיד על גינוני טכס ומשמעת, אך דרש ביצוע מדויק בכל הקשור למשימות צבאיות ולטיפול בטנק. הוא היה רגיש לעיוותי צדק חברתיים. לדברי אחד ממפקדיו: ״ביצע כל תפקיד מעל ומעבר למקובל״. במשך תקופת שירותו בצבא שמר על קשר הדוק עם ביתו ועם הוריו, הקפיד לשלוח להם מכתבים מעודדים ולא התלונן על קשייו; להיפך, תמיד סבור היה שהוא עושה מעט מדי.

בשנת 1973 השתחרר אבי מהשירות הסדיר ומיד לאחר מכן נסע לארצות הברית. הוא רצה לראות את העולם ולהרחיב את אופקיו. עם שובו התעתד ללמוד בפקולטה לחקלאות ברחובות, שכן תכנן לשוב לכפר ולעבד את האדמה. מלחמת יום הכיפורים פרצה שלושה שבועות אחרי שהגיע לארצות הברית. כעבור יומיים היה בלוד ומיד החל לחפש תפקיד. הוא התחנן בפני כל קצין שפגש שיתנו לו טנק, אך היה מחסור חמור בכלים. הוא עזר בכל שהיה ביכולתו, עד שב־18בחודש קיבל צוות וטנק והצטרף לכוחות שחצו את התעלה. הוא לחם כל הזמן באומץ לב ובחירוף נפש. בבוקר יום הכ״ז בתשרי תשל״ד (23.10.1973) בקרב שהתחולל באזור החיץ החקלאי שממערב לתעלת סואץ, נפתחה עליו אש והטנק שלו נפגע. אבי נפצע ומת מפצעיו במסוק שפינה אותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: ״בנכם אבי ז״ל מילא במסירות את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא נלחם למופת מלחמה קשה ונהרג כאשר הוא מפקד על הטנק ומנהל מלחמה״.

המועצה האזורית של גדרות הוציאה לאור חוברת לזכר הנופלים ובה כלולים דברי חברים על דמותו ומספר מכתבים שכתב; בחוברת שהוציאה לאור הגימנסיה הרצליה, בשיתוף עם הפנימייה הצבאית, פורסמו דברים על דמותו.

פלדמן, אברהם

אברהם, בן אדית ובצלאל, ממייסדי קיבוץ שמיר, נולד ביום י״ג בניסן תשי״א (19.4.1951) בקיבוץ. את שנות לימודיו הראשונות עשה במשק ובשנת 1964 עבר ללמוד במוסד החינוכי של הגליל העליון, בקיבוץ עמיר. עוד משחר ילדותו בלט אברהם בתכונותיו המיוחדות והיה אהוב מאוד על המטפלות ועל חבריו. מחנכיו שבחו את נועם הליכותיו ואת יחסו הרציני ללימודים. שאול, מחנכו בכיתות העליונות של בית־הספר, היה אומר: ״אברהם ילד מצטיין, חרוץ וטוב. עוד תעמדו על שיעור קומתו המיוחדת״. בהיותו

ילד פגעה בו מחלה, שבעטיה נאלץ להיות תחת השגחה רפואית תמידית. למרות זאת היה חובב ספורט, הצטיין בשחייה וזכה באותות הצטיינות רבים. הוא היה חבר גם בקבוצת כדור־עף. אברהם היה גבוה משכמו ומעלה מחבריו, חזק ורחב־כתפיים והקפיד מאוד לפתח את כושרו הגופני. היה לו כוח בלתי רגיל אך דומה היה כנבוך בשל ממדיו הגדולים. הוא היה מסוגר ושתקן, והעדיף להקשיב. אך כאשר היה לו מה לומר, נטל מיד חלק בשיחה ואז נתגלתה חוכמתו וגישתו הפילוסופית־אידיאולוגית לחיים. מלא חדוות חיים היה וניסה למצוא את היפה שבדברים הפשוטים ביותר ובפעולות השגרתיות ביותר. הוא נהג לחלוק עם הזולת כל אשר היה לו. מטבעו היה סובלני ונוח לבריות, הגן על החלשים ומעולם לא ניצל את כוחו הגופני לרעה. מנעוריו היה בעל נטיות לספרות ולאמנות, בעיקר למוסיקה. הוא אהב מאוד לשיר, ידע שירי עם רבים ובכל הזדמנות נתן קולו בשיר. כל ימיו היה קשור מאוד להוריו והיה גאה בהם, העריץ את דמות אביו, שלדבריו הצליח לשלב "כוח עם מוח". לאחותו ולזוג התאומים הצעירים ממנו, היה גם חבר וגם מעין אב דואג, מייעץ ומשתתף בלבטי גידולם וחינוכם. בשנת 1970 יצא אברהם, יחיד מבני שכבתו, לשנת י"ג – שנת התנדבות של בני משקים להדרכה בקני "השומר הצעיר". הוא הדריך תקופה קצרה בגבעת המורה ואחר־כך עבר להדריך בכרכור. אישיותו וגישתו הבלתי אמצעית רכשו מיד את לבות חניכיו. הוא חילק אתם את אהבתו הגדולה למולדת וערך עמהם סיורים וטיולים בכל רחבי הארץ. הוא התכונן לשוב ולחיות במשק עם תום גיוסו, אך לפני כן רצה לנסוע לשנה לטייל בעולם – להכיר חיים חדשים ולטעום טעמם של דברים שונים מאלו שידע.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לסיירת "גולני". הוא ביכר לשרת ביחידה זו מכמה סיבות: האפשרות לתור את הארץ לאורכה ולרוחבה, האופי הכמעט משפחתי של הצוות, וכמובן היותה יחידה קרבית מובחרת. לאחר שהשתלם בקורס מ"כים, צורף לסגל ההדרכה של קורס הסיור. הוא היה חייל מצטיין ושימש דוגמא לחבריו בנכונותו למלא כל משימה קשה ברוח טובה וביעילות. חבריו ליחידה כינוהו "פלדמנים" משום גודלו, אך בעיקר בשל אישיותו המיוחדת, שלדבריהם הספיקה ליותר מאדם אחד. שגעונו לניקיון אישי זכור לכל חבריו; מעולם לא ויתר על מקלחת יסודית ביותר. גם כאשר חבריו החיילים התמוטטו כמעט מעייפות, היה הוא קם והולך להתרחץ בנחת. במשך כל תקופת שירותו שמר על קשר אמיץ עם הוריו, עם אחיו ועם חבריו שבמשק. כתב מכתבים או סר הביתה בכל הזדמנות. תמיד היה צנוע ולא נהג לספר על הפשיטות הנועזות שהשתתף בהן יחד עם יחידתו. במלחמת יום הכיפורים נמנה אברהם עם הכוח שניסה לכבוש את החרמון מידי הסורים. הוא לחם באומץ לב וחירף נפשו כדי לחלץ חברים פצועים תחת אש. ביום השביעי למלחמה נפצע, אך לא הסכים שיעבירוהו לטיפול רפואי לפני שווידא שכל שאר הפצועים הועברו לעורף לפניו. לאחר שהחלים, שב מיד ליחידתו. ביום כ"ב בניסן תשל"ד (15.4.1974) שעה שיחידתו אבטחה את שיא החרמון פתחו הסורים בהרעשה ארטילרית כבדה על הכוח. בהרעשה זו נהרג אברהם מרסיס של קטיושה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שמיר. השאיר אחריו הורים, אחות ועוד אח ואחות תאומים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב אחד ממפקדיו: "מהרגע שקבלתי את

הצוות לידי בלט אברהם בין חבריו... הוא נחשב לחייל טוב ובתור שכזה נבחר לתפקידי הדרכה... כאשר הייתי צריך לבחור חיילים מהצוות לפעולה מיוחדת לא היה ספק בקשר לשיתופו של אברהם במשימה".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו, מכתבים של אברהם למשפחה ולחברים ומכתבים שקיבלו הוריו לאחר נפילתו; בחוברת שהוצאה לאור על־ידי סיירת "גולני" נכללה רשימה על דמותו. גם בעיתונות היומית שהודיעה על נסיבות מותו, צוינו תכונותיו המיוחדות ואומץ לבו.

פלדמן, אברהם

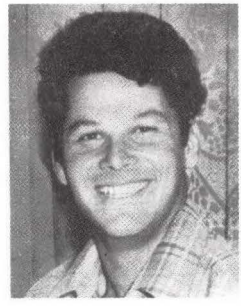

אברהם, בן אהובה ואהרון, נולד ביום כ"ז בסיון תשי"א (1.7.1951) ברחובות. הוא החל ללמוד בבית־הספר הממלכתי־דתי "סיני", בעיר הולדתו ואחרי־כן המשיך ולמד בישיבה התיכונית "הישוב החדש" בתל־אביב. אחרי־כן עוד המשיך ולמד בישיבת "כרם דיבנה". אברהם גדל במשפחה, שטפחה בבניה מילדותם את אהבת עם ישראל וארץ ישראל והשתדלה להקנות להם את ערכי התורה, ובעיקר את הכלל הגדול "ואהבת לרעך כמוך". ואכן אברהם הצעיר ספג היטב את אווירת הבית והיה הולך ומגלה בדרך חייו את האור הגנוז בו יום־יום, שעה־שעה. מעידים עליו חבריו הרבים, שדברים שראו בו בבחרותו ניכרו בו כבר בילדותו, ובמשך השנים עוד הוסיף אברהם על אותן מידות שקנה בביתו הרבה מעלות משל עצמו, ואף עשה זאת בדרך הקשה של "עבודה עצמית". אברהם גדל בשיכון הפוהמ"ז ברחובות, בסביבה שאורחותיה שונות במקצת מדרך חייו שלו. הוא ידע זאת כבר מגיל צעיר וגם ידע שהדבר מחייב אותו ליתר עשייה. כבר כתלמיד בבית־הספר הממלכתי־דתי התבלט בכישרון המנהיגות הטבעית שלו. ללא כל מאמץ או "שתדלנות" נבחר להיות חבר בועד הכיתה ומרכז חגיגות בית־הספר, והיה הכוח המניע והמדרבן בכל פעילות. בבית־הספר היסודי התחילה להתגבש אישיותו, שסימניה טוב־לב, עירנות, פעלתנות ונכונות תמיד לעזור לזולת. סיפר חברו לכיתה, י' גסנר: "בשלהי לימודינו בבית־הספר היסודי התלבטנו קשה בשאלה, היכן נמשיך את לימודינו. אברהם היה זה שדחף את הכתה לנסוע לשבת לישיבת "נחלים", ואכן בזכות שבת זו המשיך חלקנו בישיבה זו". אברהם עצמו, ששאף תמיד ליותר, המשיך בלימודים בישיבת "הישוב החדש". בשלב זה חש אברהם כי לחייו שלו תהיה צורה אחרת מזו של רוב בני השיכון. למרות זאת לא התנשא ולא התרחק. אדרבא, הוא התקרב אליהם יותר מתמיד, כדי להשפיע ולהאציל עליהם מעושרו הפנימי. ואכן רבה הייתה השפעתו על הנוער הדתי סביבו. הוא הרבה ללמוד עמם, לסייע ולייעץ להם ובהשפעתו החלו רבים ללמוד בישיבות תיכוניות, דבר שלא היה נהוג ב"שיכון". צד אחר, מיוחד במינו בדמותו של אברהם, היה יחסו אל משפחתו. הוא היה קשור בעבותות אהבה ומסירות אל הוריו ואל אחותו הבוגרת. הוא הקפיד על קיום מצוות כיבוד אב ואם, מתוך הנאה ולא מתוך חובה. את אמו שיתף בכל סודותיו ולבטיו ועם

אביו נהג להתייעץ בכל עניין, גם קטן וגם גדול. כשעמדה לפניו בעיה נהג לומר: "אני צריך להתייעץ בבית". כשהגיע ללימודים גבוהים בישיבת "כרם", לא התבלט בלימודים, אבל התמיד להיאבק בעקשנות עם החומר הקשה ועמל בתורה מתוך יראת שמיים עמוקה. למרות זאת חש בעומק לבו שאין הוא עושה די למען ארצו ועמו, ועל־כן החליט לתת כמיטב יכולתו ולהתגייס לצבא.

אברהם גויס לצה"ל במחצית ינואר 1970 והתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר סיום הטירונות ותקופת האימונים הבסיסיים, יצא לתקופת השירות ללא תשלום באחד ממשקי הארץ. אחרי־כן עבר הסבה לחיל השריון ועבר קורסי יסוד במקצועות השריון. כמנהגו בתקופת הלימודים, כך גם בצבא עמד בתוקף ובעקשנות בכל הקשיים. הוא אף החליט להדר במצוות, שאדם דש בעקביו מחמת שכיחותן, כדי להיות דוגמה לסביבתו החדשה. הוא היה עקשן וקפדן גדול עם עצמו וותרן כלפי אחרים. תמיד דבק במשימות שהוטלו עליו ודרש מעצמו מאמצים ללא גבול. כשהיו דרושים מתנדבים למשימות, שאחרים בקשו להתחמק מהן, היה אברהם ראשון המתנדבים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה הקשים שניהלו כוחותינו ברמת־הגולן. אחרי־כן השתתף גם בקרבות הפריצה אל תוך שטח סוריה. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) התנדב לצאת לחילוץ צנחן פצוע, שנלכד במארב סורי, בסביבות חאן ארנבה. במהלך פעולה זו נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ואברהם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קבוצת יבנה, סמוך להיכל ישיבת "כרם". השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

פלדמן, דוד

דוד (דודי), בן אידה ויוסף, נולד ביום ג' בניסן תשי"ב (29.3.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי א' "הראשונים" בבת־ים, ואחרי־כן סיים לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א' "החשמונאים" בבת־ים, במגמה הביולוגית. בשנים הראשונות בבית־הספר היה דודי הילד האהוב על מוריו והם הרבו לפנקו ולטפחו. הוא היה ילד פעיל מאוד ושובב לא קטן. בכיתות הגבוהות יותר נהגו המורים לומר להוריו בצער, שהוא יכול היה להיות תלמיד טוב מאוד, אילו רק רצה והשתדל יותר. דוד היה זמן־מה חבר בתנועת "הצופים" וכמו כן היה חובב כדורסל ושיחק הרבה במשחק זה. בנעוריו כתב שירים, אם כי לא התייחס לכתיבה זו ברצינות. הוא הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לגרפולוגיה ומסוגל היה לשבת במשך שעות ולנתח כתבי־יד. תמיד היה חברותי מאוד, נהג לארגן פעולות שונות עם חבריו וביתו המה תמיד מחברים ומחברות. מטבעו היה עליז ואופטימי והיה אהוב על רבים. הוא היה בן מסור להוריו ואח נאמן לאחותו, הבין את הוריו והיה עוזר ומייעץ לאחותו. הואיל ותחומי התעניינותו היו רבים, לא נטה ברורות למקצוע מסוים והרבה להתלבט לגבי המשך דרכו לאחר הצבא.

אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ולפני שגויס לצבא, למד נהיגה וסיים קורס תכנות ותכנון למחשבים ב"מדרשה למינהל" בתל־אביב, ובאותו זמן גם עבד אצל אביו כחשמלאי.

דודי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים, נשאר להדריך בבית־הספר לשריון. בזמן שירותו זכה באות הקלע מכסף. דודי ידע להתאים עצמו למסגרת הצבאית ולהסתגל אליה. עם זאת סירב ללכת לקורס קצינים, למרות שעבר את המבדקים בהצלחה, משום שרצה ללמוד והתעניינותו התרכזה בתחומים אחרים. בהיותו בחופשת שחרור חשב ללמוד רפואה. משלא התקבל, התלבט אם ללמוד משפטים או כלכלה. לבסוף התקבל כתלמיד לשנת 1973 בפקולטה לכלכלה ולמינהל עסקים באוניברסיטת בר־אילן. כן תכנן להתחתן עם חברתו, לאחר שיסיים את שירותו הסדיר בצבא. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה דודי, כאמור, בחופשת שחרור. למרות שלא נקרא להתייצב, אץ בבוקר המחרת להצטרף ללוחמים. כיוון שעדיין לא שובץ לתפקיד מסוים במערך המילואים, הצטרף לגדוד ("כוח אהוד") שהורכב במלחמה. עם הגדוד הזה נשלח ל"חווה הסינית", לסייע לחילוץ הצנחנים. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973), כשהסתער על יעד באזור "החווה הסינית" בניסיון לחלץ צנחנים פצועים ששכבו בשטח, נפגע דודי מכדור ונפצע אנושות בראשו. הוא הועבר לבית־החולים ומת מפצעיו ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא אץ להציל צנחנים ונפגע. על התנהגות אמיצה זו חבים לו הרבה צנחנים את חייהם".

פלדמן, דוד

דוד (דוּדוּ), בן רבקה וזלמן, נולד ביום כ"ז בכסלו תש"ח (10.11.1947) בקרית־מוצקין ושם גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחדות", המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון על־שם לוינהרץ. במגמה הריאלית והוענקה לו תעודת־בגרות. דודו, ה"צבר" שנולד בעיצומם של קרבות מלחמת השחרור, היה חדור אהבת המולדת ואהבת האדם. תמיד נכון היה לעזור לזולת, הצטיין בגישתו הישירה והפתוחה לאנשים וידע ליצור קשר מיידי עם כל אדם שנפגש בו. הוא היה עלם יפה מראה ועדין נפש, אופטימי ומלא חדוות חיים, ידע גם להיות רציני בשעת הצורך. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו וכיבד אותם מאוד. הוא היה חבר בתנועת נוער בקרית־מוצקין ואחרי־כן עבר לקן בקרית־חיים.

דוד גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1965 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. מאחר שהצטיין בתפקידיו נשלח לקורס קצינים וכשפרצה מלחמת ששת הימים היה צוער בקורס קציני שריון.

הוא מונה למפקד טנק והשתתף בקרבות הקשים במתחם אום־כתף. לאחר המלחמה הוענקה לו דרגת סגן־משנה והוא מונה קצין תותחנות בבית־ספר לשריון. תפקידו העיקרי היה הדרכת חיילים והוא מילאו באחריות, במסירות ובהצלחה, והיה אהוד על פקודיו על אף שהקפיד על סדר ומשמעת. בדוחות שכתבו עליו מפקדיו ציינו, שעל אף גילו הצעיר שלט היטב בחומר המקצועי והיה בעל רצון עז ללמוד ולהתקדם. הם המליצו להעבירו ליחידת שדה, שיוכל לתת בה ביטוי מלא לכישוריו והוא מונה למפקד מחלקת טנקים. בימי מלחמת ששת הימים החל דודו לנהל יומן, שנתגלה רק לאחר נפילתו. מדפיו של היומן עולה דאגתו הרבה להוריו, לאחיו הקצין ולחבריו. הוא הרבה לכתוב אליהם והקפיד שלא להדאיגם. היומן הטיל אור חדש על דמותו של הצעיר בעל הנפש הרגישה, שהמלחמה הותירה בה פצעים עמוקים. הוא התבגר לפתע, פיתח תפיסה מוסרית עמוקה והחל לתהות על מהות החיים, על האהבה, על המלחמה ובעיקר על משמעות המוות והכאב הצורב שהוא מותיר אחריו.

דודו סיים את שירותו בדרגת סגן והחל ללמוד בטכניון, בפקולטה להנדסת מזון. בשנת 1973 סיים את לימודיו והוסמך כמהנדס מזון. זמן קצר אחר־כך התקבל לעבודה במפעל שימורי "נון". מעבידיו היו שבעי רצון מעבודתו וצפו כי יצליח בה מאוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא דוד ליחידתו. הוא היה אחד הראשונים שהגיעו ליחידה וכבר ביום הראשון השתתף בקרב בציר גשר־אריק–חושניה כדי לבלום את התקדמות הכוחות הסוריים. בעיצומו של הקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בעומדו זקוף בצריח, פגע בו טיל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סגן דוד ז"ל, שירת בתפקיד מפקד מחלקה בגדוד טנקים. ראויים לציון מנהיגותו, אומץ לבו ודבקותו במשימה. דוד היה הרוח החיה ביחידתנו וכולנו, המפקדים והחיילים, הוקרנו והערכנו אותו".

הוריו הוציאו לאור לזכרו חוברת בשם "דודיק", ובה קטעים מיומנו, מרשימותיו ומשיריו.

פלדמן, דורל

דורל, בן סופיה ואיסיאן, נולד ביום כ"ה בסיון תשי"ג (8.6.1953), בבוקארשט שברומניה. דורל גדל כבן יחיד להוריו, ומשום כך זכה בתשומת לב רבה ובאהבה מיוחדת בבית. הוא היה ילד עליז, אהב לשעשע את בני־משפחתו בהצגות ובסיפורים, אך גם אהב לשמוע סיפורים, שקראו הוריו לפניו. הוא אהב אגדות דמיוניות, והיה הופך את המציאות שראה במשך היום למעשיות, שהעסיק בהן את דעתו לפני השינה. אמו ואביו נענו ברצון למשאלות לבו, והקשר שנוצר במשפחה היה הדוק וחם, והתבסס על הבנה

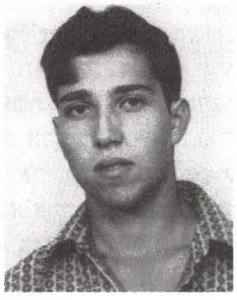
והתחשבות. דורל שאב עידוד מיחסם של הוריו וידע כי עומדים הם מאחוריו תמיד, דבר שהקל עליו את החיים בבית־הספר ואת ההתמודדות עם חבריו מחוץ לשעות הלימודים. הוא הביא חברים הביתה, שכן רצה מאוד בחברתם של אח או אחות, ומאחר שלא היו לו, השתדל להתחבר עם בני כיתתו כתחליף. נוח היה לו עם חבריו והוא שיתף אותם בלבטיו ובחוויותיו, ברגעים קשים וברגעים מאושרים, ואף הם נהגו בו כך. בינו לבין חבריו נוצר אמון הדדי – שהתבסס על כנות וגילוי־לב. כשעלתה משפחתו ארצה בשנת 1964, נתקלה בקשיי קליטה ובקשיי שפה, אולם במשך הזמן הסתגלו בני־הבית למקומם ולמצבם החדש בישראל. הראשון שלמד את השפה העברית היה כמובן דורל. כילד בא במגע ישיר וקרוב עם שאר הילדים בשכונה ובכיתה, והביא את אווירת הארץ החדשה אל תוך הבית. הוא החל ללמוד בבית־ספר "שבח" את מקצוע המכניקה.

דורל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 בטרם סיים את לימודיו התיכוניים. הייתה לו אפשרות לעבוד ולהרויח בתקופה שבין הלימודים לגיוס, ואף יכול היה לצאת לבלות חופשה נעימה. אולם הוא החליט להתגייס ולמלא את חובתו למדינתו, כפי שחונך על־ידי הוריו ועל־ידי בית־הספר, עוד מימי ילדותו. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למכונאי רכב ולמכונאי "קמינס", הוצב ביחידה בתפקיד מכונאי "קמינס". בצבא התחשלה רוחו וגופו התחזק, בזכות התרגילים והאימונים. הוא לא נרתע מן המאמץ, וחיילי מחלקתו העריכו אותו על הישגיו ועל נכונותו לעזור לכל אדם תמיד. בחופשותיו מן הצבא הרבה דורל לבקר אצל הוריו ולשבת עמם, כדי להקל עליהם את בדידותם. הוא גם נהג לעזור בבית במלאכות שונות. תמיד דאג להוריו, הקפיד בכבודם ועשה כמיטב יכולתו כדי להניח את דעתם. במלחמת יום הכיפורים השתתף דורל בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נתקלה מחלקתו במארב טנקים של האויב ובחילופי האש נפגע דורל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקדו: "דורל היה חייל מסור ונאמן, אהוד על חבריו ועל מפקדיו".

הוריו תרמו ספר תורה, להנצחת שמו.

פלדמן, יצחק

יצחק (צקי), בן סלה וצבי, נולד ביום כ"ד באלול תשי"ד (21.9.1954) בתל־אביב, יחד עם אחיו התאום, אבי. כעבור מספר שנים עברה משפחתו לבאר־שבע. בעיר זו גדל ואהב אותה מאוד. שנות ילדותו חלפו עליו באושר בחיק משפחה אוהבת ושלווה. הוא היה ילד עליז וחייכן וגרם שמחה למשפחתו ולידידיו. תחילה למד בבית־הספר היסודי "אחוה" והיה תלמיד חרוץ וטוב, אף כי נתפס לפעמים למעשי משובה כדרך נערים. כשהיה בן

תשע עקרה משפחתו לשכונת עומר, המרוחקת מעט מהעיר. כיוון ששני הוריו עבדו, הוטל על הנערים סדר יום עצמאי לחלוטין. הם היו משכימים קום, מכינים לעצמם ארוחת־בוקר וכריכים וממהרים לאוטובוס, לנסוע לבית־הספר. אחרי־הצהרים היו שבים הביתה ומנקים ומסדרים את הבית למופת, לשמחת לב הוריהם. זמן קצר היה יצחק חבר בתנועת "הצופים", אך עזב משום שלא מצא בקן פעילות מיוחדת. "כדורגל אפשר לשחק גם ליד הבית", אמר. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "מקיף ג'" וסיים שם במגמה הריאלית. גם שם היה תלמיד טוב והצטיין במיוחד במקצועות המתמטיים. אמר מחנכו בערב לזכרו: "אני חושב שצקי היה תלמיד אידיאלי. חבריו, ובעיקר הבנות, אמרו עליו שהוא בחור יפה אבל ביישן. האמת היא שצקי אכן היה כזה. תמיד הייתה לו אמביציה להצליח". והוסיף מנהל בית־הספר: "צקי תמיד ישב בספסל הראשון, כל העת בשקט. תענוג היה למצוא כזה בעדת הריאלים, המזלזלים תמיד במקצועות ההומניים". צקי היה שקט מאוד, סגור ומופנם. בחברה כמעט שלא דיבר וזמן רב נדרש לו כדי ליצור קשר של אמת עם אדם; אולם כשהצליחו להתקרב אליו, נתגלו תכונותיו החיוביות. הוא היה נער רציני, שלא אהב להשתובב, לרקוד ולפטפט במסיבות ורק בחברה מצומצמת היה נפתח במקצת. שליו היה, מעשי ובעל סבלנות אין קץ. אביו סיפר עליו שהיה רגיש ומתחשב ברגשות הזולת, ולדוגמא הביא את הסיפור הבא: כשהיו צקי ואבי ילדים, נהג לקחתם עמו לבית־הכנסת פעם בשנה. משגדלו, לא הבינו מה הטעם ואבי סירב בכל תוקף להילוות לאביו. אך צקי, שהבין מה חשוב לו הדבר, המשיך ללכת עמו מדי שנה בשנה. הוא היה חבר למופת וחבריו נהגו להתאסף בביתו כדי ללמוד יחדיו. צקי ידע מהו הזמן הנכון לכל דבר. חבריו נהגו לפתותו לצאת ולשחק עמם והוא היה נעתר להם, אך לאחר זמן קצר היה מזכיר שהגיעה העת להמשיך וללמוד. היה לו חוש ביקורת מפותח ולכן טען כנגד דברים רבים, אך היה לו חוש פרופורציה והוא ידע להבחין בין עיקר לטפל. לכן העדיף לעשות את המוטל עליו מתוך ראיית החיוב שבדברים. הוא היה שוחר צדק, והתמרמר על עיוותים שראה בעולם. תמיד השתדל לעשות את הטוב והנכון וציפה שגם אחרים ינהגו כמותו. מעולם לא יכול לשקר, אפילו "שקר לבן", ומחבריו דרש אותן אמות מידה של מוסר. צקי אהב מאוד לעבוד בגינה ולבנות דגמי מטוסים. בחופשות הקיץ נוהג היה לעבוד בעבודות שונות, גם משום ששנא לשבת בחיבוק ידיים וגם משום שרצה להיות עצמאי. בכסף שהרויח יצא למסעות ולטיולים וכעבור זמן קנה לעצמו אופנוע. הוא וחברתו ליאורה, ועוד שלושה זוגות יצרו חבורה מלוכדת, שרכבה על אופנועים ובלתה יחדיו בסופי שבוע. תמיד שאף ללמוד דברים חדשים וכשהסתבר לו שידיעותיו בשפה האנגלית לוקות בחסר, הקדיש את ימי חופשתו ללימוד שפה זו. היתה בו אהבה גדולה לסדר, עד כי במשפחתו כינוהו בשם ה"יקה". שכנתו וידידתו מנוער כתבה: "הוא היה האיש הכי סגור שאני מכירה. נעים לשבת ולשוחח אתו על החברים שמסביב, שצקי מתעניין בהם מאוד, על דברים שקרו בעבר ויתרחשו בעתיד. צקי אינו מדבר שטויות, אפשר לשוחח אתו על כל נושא שבעולם, חוץ מנושא אחד – צקי". היחידה שהצליחה לחדור מעט דרך מעטה שתיקתו הייתה חברתו כל השנים – ליאורה. צקי אהב את הבית ואת משפחתו והיה קשור מאוד להוריו, לאחיו ולאחותו. לאחיו עזר בלימודים, לא מתוך חובה אלא משום שבאמת היה חשוב לו שאחיו יצליח. עם הוריו היה יושב

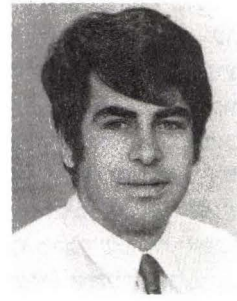
ומשוחח שעות ארוכות, עוזר להם ומעודדם. מעולם לא שכח תאריך של מאורע משפחתי כלשהו. כשהגיעה שעתו להתגייס לצה"ל התלבט לאיזה חיל ילך, אולם משהחליט שהוא רוצה להיות שריונאי, נאבק להגשמת שאיפתו. הוא לא רצה להיות גיבור, אך ברור היה לו שהוא צריך להצטרף ליחידה קרבית. "אם כולם יחפשו לעצמם חיים קלים, אז מי ילחם?" – שאל.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. ביחידתו נחשב חייל מעולה, שאהב את חיי הצוות ואת הטנק והשתדל למלא אחר כל הנדרש ממנו ברצינות וביסודיות. חופשותיו היו נדירות, אך משהגיע הביתה, מעולם לא התלונן ולא היו בפיו אלא תשבחות על הצבא, על השריון ועל החברים. בצבא התבגר מאוד והיה חברותי. גם בשעת האימונים הקשים, כשלילות רבים עברו ללא שינה, עזר לכולם תוך ויתור על דקות המנוחה הספורות שלו. חבריו ליחידה, שהבחינו ביחסו לצדק, ראו בו נציג שלהם. בכל פעם שהיו טענות בפיהם, פנו אליו כדי שידבר עם המפקד, ואכן פעמים רבות הצליח לישר את ההדורים. במשך כל תקופת שירותו הקפיד שלא להדאיג את הוריו ומכיוון שידע כי אביו מרבה לדאוג, התקשר הביתה לעתים קרובות מתוך רצון כן לגרום לו אושר. בשבועות שקדמו למלחמת יום־הכיפורים ישבה פלוגתו בתעוז "נוצה", סמוך לתעלת סואץ. למרות הכוננות הגבוהה לא שיערו החיילים שאכן עומדת לפרוץ מלחמה וצקי היה שקוע בתוכניות לקראת קורס מפקדי הטנקים, שאליו עמד להישלח. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשעה לפני פרוץ המלחמה, התקבלה הפקודה לפרוש את הטנקים ולתפוס עמדות מגן על התעוזים. בשעה שהתקדם בטנק שלו לעמדה וכונן צריח – נפגע הטנק מפצצת נ"ט וכל אנשי צוותו נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם יצחק ז"ל, שירת כנהג טנק והיה חייל מצטיין בצוות מצטיין, חייל אהוב על חבריו ועל מפקדיו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדברי חברים ומפקדים על דמותו.

פלדמן, ראובן

ראובן, בן מלכה ונחום, נולד ביום א' במרחשון תשי"א (12.10.1950) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניצנים" ברמת אביב, המשיך בבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם מכס פיין בתל־אביב, וסיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה. ראובן גדל בתקופת הצנע, בחיק משפחתו שאך זה עלתה ארצה. אביו, שהיה פועל מאפיה במקצועו, נתקל בקשיי פרנסה רבים, אך למרות זאת שקד על הענקת חינוך נאות לבניו ועל השגת מקום מגורים לפי צרכיה של המשפחה. שנתיים לאחר הולדת ראובן, עקרה המשפחה לאביחיל וזמן קצר אחר־כך עברה לאזור רמת אביב והייתה בין

המשפחות הראשונות שהתיישבו בשכונה החדשה בפרברי תל אביב. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, רצה ראובן להמשיך וללמוד בבית־ספר עיוני, אבל הוריו שחזו מבשרם מה קשה לו לאדם ללא מקצוע, לחצו עליו להמשיך וללמוד מקצוע. ראובן הסכים לכך בתנאי שכעבור שנתיים, כשיסיים את לימודיו בכיתה השישית, ירשו לו ללכת לבית־הספר הטכני של חיל האוויר. כאן נתגלה ראובן לראשונה במלוא כוחו ובגרותו. למרות שאיש מבני המשפחה לא האמין שאותו "ילד קטן" יגשים את שאיפותיו, חתר לכך בעקשנות ולאחר שנתיים העמיד את הוריו בפני עובדה מוגמרת. הוא עזב את בית־ספרו ועבר לפנימיה של בית־הספר הטכני בחיפה. הוא אהב מאד את "הטכני", את הלימודים ואת חבריו התלמידים, שיצרו יחד את ההווי המפורסם אשר העניק לבית־הספר הזה את אווירתו המיוחדת. ראובן סיים את לימודיו בהצלחה רבה ולפני תחילת שירותו בצבא, עוד הספיק לעשות תקופה מסוימת בבסיס חיל האוויר, כדי לתרגל בפועל את אשר למד.

ראובן גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1969 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם במכונאות מסוקים והוצב לאחד מבסיסי חיל האוויר בתפקיד מכונאי מסוקים. במשך כל תקופת שירותו חלם להגיע לתפקיד מכונאי מוטס, אבל עקב ליקוי ראייה שנתגלה אצלו, לא זכה להגשים שאיפה זו. לאחר שהתנדב לשירות בצבא הקבע, פגש את רחל, שהייתה אחר־כך אשתו. לאחר שהחליט להתחתן, שוב העמיד את הוריו בפני תנאי: אין ברצונו להיכנס מיד לתוך "ארבעה קירות" ולהתחיל בצבירת חובות למען עוד כורסא או ספה לחדר האורחים. לאחר טקס אירוסין קצר יצא יחד עם רחל לחוץ לארץ וערך את טקס הנישואין בסנטיאגו דה צ'ילה. משם יצא הזוג הצעיר לירח דבש ארוך, שנמשך יותר מתשעה חודשים. תחילה טיילו ברחבי יבשת דרום־אמריקה ובעיקר בברזיל. החוויה הגדולה שלהם הייתה כשנקלעו להפיכה הצבאית בצ'ילה והרגישו, כפי שכתב ראובן, שהם "חיים ושומעים את פעמי ההיסטוריה". את טיולם הארוך סיימו בביקור קצר באירופה ובשעה שעשו בפריז, שמעו על המלחמה שפרצה במזרח התיכון. ללא היסוס יצא ראובן לשדה התעופה ולאחר מאמצים שנמשכו שלוש יממות, הצליח למצוא מקום במטוס שיצא ארצה. במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות בסיני בתפקיד שתמיד חלם להגיע אליו – מכונאי מוטס. בגלל המחסור החמור בבעלי התפקיד הזה יכול היה ללחוץ על מפקדיו שיתנו לו את תפקיד מבוקשו, הגם שלא הוסמך לכך רשמית. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), יום לאחר שביקר אצל אחיו, ששכב פצוע בבית־חולים שדה בסיני נפגע המסוק שבו טס מאש נגד־מטוסים ונפל בשטח שהיה בשליטת כוחות האויב, מדרום לעיר סואץ. לאחר שהוחזרה גופתו הובא ראובן למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

פלונסקי, איתן־צבי

איתן־צבי, בן אלכסנדרה ודוד (יורק), נולד ביום כ׳ באלול תשי״ב (10.9.1952) במגידו. הוא למד בגן הילדים ובבית־הספר שבמשק, והמשיך בלימודים על־יסודיים במוסד ״שומריה״ שבמשמר העמק, במגמה הריאלית־ביולוגית. בקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. איתן נולד פג קטן וחלש. שלושה שבועות נאבק על חייו, אך לבסוף ניצח הרצון לחיות. ״פחדתי לרחוץ אותו, גם לחתלו״, סיפרה אמו. ״כל כך קטן היה, עד שפחדתי פן אזיק לו...״ ואז היה אביו לוקחו בידיו הבטוחות והאושר היה קורן מפניו. כעבור זמן השיג איתן את כל חבריו. כשהתחיל להתרוצץ בשבילי הקיבוץ, שובב, מנומש, בעל עיניים כחולות, והפליא מכותיו בחבריו הקטנים, ידעו הוריו שאין עוד מקום לדאגה. הוא נתגלה כילד ער ופעלתני, אהב לשחק בכדור, לרוץ, לקפוץ ולאחוז בהגה. כשהיה בן שבע ואחותו, מירה, בת שלוש, יצאה האם ללמוד בבית־הספר לאחיות שליד בית החולים ״השרון״, ואביו מילא תפקיד של אב ושל אם גם יחד. היתה זו תקופה קשה לאיתן, האח ״הגדול״, שהיה אנוס לא פעם לוותר ולהתאים עצמו לאחותו הקטנה, מירה. איתן היה תלמיד חרוץ, שאפתן ונחוש בהחלטתו להיות בין המצטיינים. ״בכל משחק רצה לנצח, בלימודים, בספורט ובכל תחום שניראה לו חיוני״, סיפרו בני משפחתו. כשהתבגר חלה תמורה באופיו: מילד שובב, וחסר ביטחון, נהפך לנער רציני, יציב, שקול, היודע את כיוון חייו. במוסד ״שומריה״ במשמר העמק התגלו נטיותיו הריאליסטיות. איתן היה תלמיד מצוין, התעניין בשטחים רבים וידע לנצל כל דקה פנויה. הוא אהב ספורט על כל ענפיו והשתתף בתחרויות רבות. גם שירה קרא, ואהב במיוחד את יצירתו של יהודה עמיחי. כמו כן התעניין בהיסטוריה ובתנ״ך, אהב להקשיב למוסיקה טובה בביצוע טוב, והתלהב לשמע צלילי תזמורתו של לאלו שיפרין וקולה של ג׳ודי קולינס. נער חברותי היה, ומילדותו היה פעיל בתנועת ״השומר הצעיר״. הוא השתתף במסעות ובטיולים, והכיר פינות נסתרות ושבילים חבויים בכל מקום בארץ. לימים הפך מחניך למדריך, ועשה מלאכתו נאמנה. בשלבי הסיום של בית־הספר התיכון, השתתף בקורס לנוער מטעם הטכניון. הוא בחר לכתוב עבודה בפיסיקה על ״יסודות תורת הקוונטים״. ״עבודת הגמר שלו הייתה עבודה לתפארת״, העידו מוריו. לפני שגויס עמד בבחינות בגרות חיצוניות, וגם עבד ברפת של המשק. בחור חרוץ היה, רציני, נבון וישר. הוא דאג לעתיד הענף וניסה להכניס שכלולים בעבודת הרפתנים.

איתן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971, ולאחר הטירונות ביקש להצטרף ליחידה קרבית. הוא עבר מבחני־טיס והחליט להצטרף לחיל האוויר, אך לדאבון־לבו איחר את מועד תחילת הקורס שחל אז בחודש נובמבר. לפיכך הצטרף לסיירת ״גולני״, השתלם בקורס מ״כים ובקורס חובשים קרביים. ״מאז שהלך לצבא, ספרנו בקפידה את הימים מחופשה לחופשה״, סיפרה אמו. ״כשבא הביתה, הייתה נהרה שורה בכל. איתן שאל על חיי הקיבוץ, דאג לנאווה ולמירה, ביקש לדעת מה התרחש במוסד ״שומריה״, ורק על עצמו לא הרבה לספר״. איתן היה חייל מסור ולימים שימש כמדריך בקורס סיירים

ובקורס מ"כים. "כל מה שנטל על עצמו איתן, עשה בלא דופי, בשלמות", סיפרו חבריו ליחידה בהערכה ובאהבה. יום לפני שפרצו הקרבות נקרא איתן בדחיפות לאחד מבסיסי ההדרכה ולמחרת נשלח לחזית הצפון. הוא שירת כחובש קרבי וטיפל בפצועי הקרבות במסירות שאין דומה לה. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפגע בעת ניסיון לחלץ פצועים, בקרב השני על מוצב החרמון. כשהעניק רב־אלוף מרדכי גור ציון לשבח לאיתן ז"ל, תואר בו מעשה גבורתו כדלהלן: "משמע איתן שהמ"פ והקשר פצועים, רץ קדימה לטפל בהם, על אף האש החזקה שנתכה על המקום. אחד הלוחמים ניסה לעצור בעדו, בנימוק שאין לו כל סיכוי להגיע למקום בגלל אש האויב, אולם סמ"ר איתן־צבי פלונסקי ז"ל השיב, כי זוהי חובתו לטפל בפצועים, והמשיך לנוע לעברם; כשהתקרב אליהם נפגע בראשו מכדור ונהרג. במעשה זה גילה סמ"ר איתן־צבי פלונסקי ז"ל אומץ לב, דבקות במשימה ואחוות־לוחמים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במגידו. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בני משפחת פלונסקי, ידידים ורעים במשק מגידו הוציאו לאור חוברת, ובה דברים על דמותו ועל דרכו היחידאית של איתן ז"ל, וגם מכתבים ושירים מפרי עטו.

פלט, יאיר

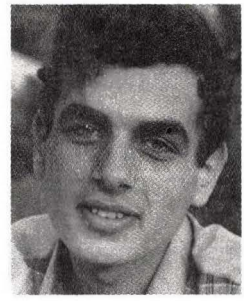
יאיר, בן אסתר ושרגא, נולד ביום ט"ו בחשון תשט"ו (11.11.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "אהבת ציון" ובבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. בלימודים אהב במיוחד את מקצוע ההיסטוריה, ורכש בקיאות רבה בשטח זה. הוא התעניין במיוחד בהיסטוריה היהודית ובתחום תחיית הציונות, והשתתף בקביעות בהרצאות שאורגנו בבית ז'בוטינסקי. כמו כן היה פעיל בשיעורי המתמטיקה, ועשה רבות בעזרה לנזקקים מקרב בני כיתתו. סיפרו עליו חבריו לכיתה: "בדיחות דעת ועליזות אפיינו את יאיר יותר מכל. שמחת חיים נטולת דאגות נשקפה תמיד מפניו הבהירים ובעיניו הכחולות. בשיעורים שעניינו אותו, היה ער ונלחם על דעותיו בעקשנות. בחביבות ובמעשי הקונדס שלו היה מרכז את הבנות סביבו. לפעמים הטריד את המורים ביתר שובבות, אבל תמיד התחלק עם חבריו. החבר'ה זוכרים את הטיולים המשותפים מלאי החוויות וביחוד את האחרון, לאילת — לפני הגיוס". תחביבו העיקרי היה הצילום והוא השקיע בו עמל רב. התמונות יצאו מתחת ידיו מושלמות ושבו את העין בצורתם הנאה. בטיולים הרבים שערך, צילם פינות חמד רבות בארץ. גם מוסיקת פופ אהב והיה מסוגל להאזין לה שעות רבות. כשהיה בן שש־עשרה נסע לטיול לחו"ל וחזר מוקסם מהעולם הגדול. "ודווקא בטיול זה", סיפרה אחותו, "הבין כמה אהובה עליו ארץ־ישראל. הייתה לו הרגשת שייכות עמוקה למולדת ורק בה שאף לחיות". להוריו היה בן מסור, ולאחותו שפרה היה אח טוב ומבין. הוא חילק את חוויותיו האינטימיות ביותר עמם. כאשר באו חברים לבקרו, נהג לשתף בשיחה את ההורים, שהיו מתקדמים בדעותיהם. אמרה עליו מורתו שולמית: "יאיר היה יקר לי מאוד כתלמיד

וכאדם. שנתיים ימים לימדתי אותו. אציל נפש היה ובכל מפגש ושיחה אתו חשתי ברצינות שבהליכותיו. הופעה נאה, תרבותית ונעימה הייתה לו. נראה היה תמיד כאילו הוא סגור בתוך עצמו, אך רושם זה נבע בעיקר ממידת הענווה שהייתה בו. תלמיד טוב היה וכל דבר עשה באחריות ובשקדנות. מעולם לא שמעתיו מרים קול או מתקוטט עם חבריו. התחשבות בזולת ויושר הלב היו תכונות טבעיות אצלו, ובלטו ביחס לחבריו בני כיתתו". כתבה המחנכת שלו אילנה: "פניו העגולים של יאיר, עיניו הגדולות והגלויות, חיוכו הביישני, המלווה בסומק כל אימת שנוזפים בו – זאת היתה דמותו של יאיר; אומרת תמימות נעורים, כנות וחביבות. היכרתי את יאיר לראשונה כתלמיד חובב צילום, נתפסתי לרגישות שבצילומיו והכנסתים לעלון בית־הספר. יאיר היה בין התלמידים הטובים שבכיתה, גם בין החביבים שבהם".

יאיר גויס לצה"ל בראשית פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס תותחנות טנקים וקורס למקצועות הטנק, ואת שניהם סיים בציונים טובים. "אם כי הספיק לשרת שמונה חודשים בלבד", סיפרו חבריו ליחידה, "הספיק להצטיין כתותחן וכצלף והתעניין מאוד בקו בר־לב המפורסם. חייכן היה, שובב ומאושר, וכאשר פרצה המלחמה צחק כמנהגו: להתראות בקהיר, אמר לנו, ליד הפירמידות..." מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הדרום. בקרבות שנערכו ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בגזרה הדרומית של התעלה, באיזור מעוז "ליטוף", יצא הטנק שלו על אנשי צוותו לחלץ טנק שנפגע. לאחר זמן הודיע יאיר שהמפקד נפצע, ובשעה שבע הודיע שנגמרה להם התחמושת. הצוות קיבל פקודה להעמיד פני מתים, והעמדת הפנים הפכה אמת מרה כאשר נפלו כולם מאש האויב, ויאיר בתוכם. על גילוי אומץ לב, קור רוח ודבקות במטרה, זכה יאיר לציון לשבח מטעם האלוף הרצל שפיר – אלוף הפיקוד. והרי תיאור המעשה: "במלחמת יום הכיפורים לחם רב"ט יאיר פלט ז"ל בתפקיד תותחן בצוות טנק בחזית סיני. בליל 7 באוקטובר 1973 נפגע הטנק של רב"ט יאיר פלט ז"ל ונהג הטנק ומפקדו נהרגו. רב"ט יאיר פלט ז"ל נותר לבדו כשהוא מכותר בכוחות חי"ר מצריים. למרות המצב הנואש שנקלע אליו, לא איבד רב"ט יאיר פלט ז"ל עשתונותיו והמשיך לנהל קרב אישי נגד האויב, תוך שהוא מדווח על מצבו ברשת הקשר ומבקש עזרה. כל הנסיונות לחלץ את רב"ט יאיר פלט ז"ל עלו בתוהו והדיווח האחרון שנתקבל ממנו ברשת הקשר היה, כי התחמושת שברשותו אזלה וכי כוחות האויב עולים עליו. רב"ט יאיר פלט ז"ל נפגע אז ונפל. במעשיו אלה גילה רב"ט יאיר פלט ז"ל אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה". הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של קרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יאיר לחם במסירות, באומץ רב ותוך חירוף נפש".

פלטי, שי

שי, בן רחל ועמוס, נולד ביום ט׳ בחשון תשי״ג (28.10.1952) במעוז חיים. הוא למד בבית־הספר היסודי הקיבוצי במעוז חיים ובבתי־הספר ״פרדס״ ו״המתמיד״ ברמת־גן. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם קלעי בגבעתיים. שי, שנתכנה בפי חבריו ״שלטי פאי״, היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו. לימים, כאשר נתבקש לספר את קורות חייו, כתב, ששנות לימודיו בבית־הספר התיכון היו שנות חייו היפות ביותר. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״ וברבות הימים היה מדריך בקן גבעתיים. הוא אהב לשחות, היה מציל חובב וצלח שש פעמים את הכינרת, כן הרבה לטייל ברגל ולנהוג במכונית בכל רחבי הארץ. באחת מחופשות הקיץ נסע לטייל בארצות אירופה, וחזר משם גדוש חוויות. נערים שהכיר שם נתקשרו אליו ואל משפחתו בקשרי ידידות עמוקים. שי הרבה לקרוא על תולדות הארץ. ״אתם״, אמר פעם להוריו, ״שבאתם לארץ והקמתם את המדינה, אינכם תופסים באיזו תקופה יפה חייתם, ואילו אני – איחרתי. כל מעשי הגבורה כבר נעשו, ותפקידנו – רק להחזיק בקיים״. שי היה חברותי מאוד וקל מאוד להתיידד. חבריו חיבבוהו על עליזותו ועל חוש ההומור שלו ובדיחותיו המשעשעות. הוא היה נעים הליכות וטוב לב, רגשן וביישן מעט. עקשן היה, עמד על דעותיו וסירב להיכנע למוסכמות, גם בתחום הדת, ולכן חגג את חגיגת בר־המצווה שלו בקרב בני משפחתו, בלא כל טקס דתי. הוא אהב מאוד את בני משפחתו וכיבד את הוריו. לאמו, שהייתה מורה בבית־הספר שלמד בו, היה כמו יועץ.

שי גויס לצה״ל במחצית פברואר 1971 והוצב לחיל הרגלים, בחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס מש״קי חבלה ובקורס קציני חי״ר. שבועיים לאחר שנסתיים הקורס חלה בצהבת, הפרופיל הרפואי שלו הורד והוא נשלח להשתלם בקורס בסיסי לקציני מודיעין. בימי השירות הצבאי הסדיר סיגל לעצמו, כך כתב, תכונה של אדישות, שבעזרתה התגבר על הקשיים השונים. הוא שימש דוגמה לחבריו בסבילותו ובכישוריו, היה קצין מסור, אחראי ומילא את תפקידו כראוי. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף שי בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) על מורדות החרמון, נפגע שי ונפל. על כי גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי, תוך חירוף נפש, הוענק לו ״עיטור העוז״. בתעודת העיטור סופר כי בשמונה באוקטובר קיבל הגדוד פקודה לכבוש את מוצב החרמון. סגן שי פלטי ז״ל נסע בזחל״ם הפיקוד. תוך כדי עלייה לחרמון נתקל הכוח באש עזה ובשרשרת מוקשים על הכביש. סגן שי פלטי ז״ל התנדב לקפוץ מהזחל״ם, ותחת אש צולבת החל בפינוי המוקשים, שהיו זרועים לפני זחלי הטנקים. הוא הצליח לפנותם ואיפשר לכוח להתקדם מעט ואז נתחדשה אש חזקה לעבר זחל״ם הפיקוד, אשר שי הספיק לחזור אליו. שי איתר במדויק חוליה של סורים עם ר.פ.ג׳י. במרחק עשרים מטרים, אשר כוונה את הירי לעבר זחל״ם הפיקוד. שי חטף מקלעון של פצוע,

קפץ מהזחל"ם ופתח באש לעבר החוליה של הסורים. תוך־כדי ירי נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב רב, קור־רוח, יזמה ותושייה. שי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בתקופה ששהה בה ביחידתנו תרם רבות לגדוד במסירותו הרבה ובמקצועיות שביצע בה את תפקידו. ובעודו רוקם תכניות נרחבות לעתיד – נפל".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

פלטקביץ, יעקב

יעקב, בן איטה ומריאן, נולד ביום ט"ו בטבת תש"ז (7.1.1947), בפלוצק שבפולין. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו. אחרי שמשפחתו עלתה ארצה והשתקעה בהרצליה, סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ויצמן". אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר־הירוק ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יעקב, שהיה ידוע בכינויו "קובה", היה נער שקט, צנוע ונחבא אל הכלים. הוא שקד על לימודיו והגיע להישגים מעולים, אך מעולם לא התרברב בכך. חייו של יעקב נעו סביב ציר מרכזי – הספורט. הוא הקדיש את כל זמנו לעיסוק בספורט, לאימונים ולמשחקים. כבר בבית־הספר היסודי התגלה כספורטאי רבגוני, ובזכות הכושר הגופני המעולה שלו יכול היה להתמודד בענפי ספורט רבים, לרבות אגרוף, היאבקות וטניס. אך יותר מכל הצטיין במשחק הכדורגל. הוא נמנה עם סגל נבחרת הכדורגל של בית־הספר בכפר־הירוק, וכראש הקבוצה הוליך את חבריו לזכיה באליפות הארצית לבתי־ספר על יסודיים. כשהיה בן עשר הצטרף לקבוצת הכדורגל של "מכבי" הרצליה, שעם שורותיה נמנה עד יום מותו. הוא הקדיש זמן רב לאימונים ולמשחקים ובזכות כישרונותיו הפך להיות אחד מבחירי השחקנים של הקבוצה.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ואחרי תקופת שירות ביחידת שריון סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים וקורס מש"קי קשר. עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים בסיני ונמנה עם ראשוני החיילים שהגיעו לגדת תעלת סואץ.

בסוף יולי 1968 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. יחידה זו קלטה את הטנקים הרוסיים, שנלקחו שלל במלחמת ששת הימים. במסגרת שירות המילואים, הוכשר יעקב לתפעל את הטנק הזה. לאחר השחרור החל לבסס את עתידו ועבד במשך שנתיים בתעשייה הצבאית. אחרי־כן מצא את מקומו בין עובדי השירות המטאורולוגי. הוא התגלה כעובד מסור ונאמן וזכה להערכה רבה מצד חבריו לעבודה ומצד מנהלי השירות, שאף צפו לו התקדמות מהירה בעבודה.

יעקב שב ללבוש את מדי "מכבי" הרצליה והוליך אותה להישגים רבים במסגרת מחוז הצפון של ליגה א'. נפילתו בקרב נטלה מן הקבוצה את אחד מכוכביה, שחקן מצטיין, שתרם רבות להישגיה של "מכבי" הרצליה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרב שהתחולל ליד גשר פירדאן, ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע הטנק של יעקב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב ז"ל לא שש אלי קרב, אך מהרגע שהתייצב לתפקידו ראה במלוא הרציונות את המוטל עליו. חדור הכרה יצא אל הקרב שממנו לא שב. הוא וחבריו שנפלו חסמו בגופותיהם את השואה שנכונה לנו".

פליישמן, יוסף

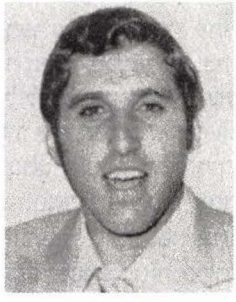
יוסף, בן טובה ומשה, מניצולי השואה, נולד ביום י"ד באדר תשי"ד (17.2.1954) בטירת יהודה. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "נר עציון" בפתח תקוה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "תורה ומלאכה" בפתח תקוה, במגמה של מסגרות מיכנית. בן זקונים היה יוסי להוריו, שידעו את מוראות השואה ובאו ארצה כדי לשכוח את הכאב ולפתוח דף חדש בחייהם. מילדותו התעניין יוסף בכל דבר שראה, ונהג להציג שאלות להוריו, לאחיו המבוגר צבי, לגננת בגן הילדים ואחר־כך למוריו בבית־הספר. הוא הצטיין כתלמיד חרוץ וירא שמיים. כתום שמונה שנות לימוד, עשה שנה אחת בכפר חב"ד כדי להגשים הלכה למעשה את עיקרי הדת. מאחר שביקש לרכוש מקצוע, שיאפשר לו לעזור בפרנסת המשפחה, בחר להשלים את לימודיו במגמה של מסגרות מכנית. הוא היה חובב ספורט ומכל ענפי הספורט אהב במיוחד את משחק הכדורעף, והשתתף במשחקי קבוצת הכדורעף של "אליצור" פתח תקוה, וגם חזה במשחקי הליגה. הוא אהב לטייל בארץ והכיר היטב פינות רבות בה. תמיד חקר ודרש בשמותיהם של צמחים ופרחי־בר, ושקד על לימוד ההיסטוריה של עם ישראל. הוא היה נער חברותי ואהוב על כל חבריו. חברו אלי אמר כי קשה לו להאמין שיוסי, ידידו הטוב, נלקח לבלי שוב: "אנו מחכים שתבוא, שתחזור, וכהרגלך, תקדמנו בברכת 'אהלן!' לבבית, שתשאל — 'מה עושים במוצאי־שבת?'". אחד מחבריו סיפר על כינוי החיבה שניתן ליוסי — "פלסטה", והסביר: "פלסטה אינו סתם כינוי. זוהי אישיות. פלסטה הוא בחור שכולם חיבבו, בחור שחיבב את כולם. פלסטה הוא בחור עליז ושמח, שנהג לחייך גם בשעות קשות". חברו אליעזר סיפר על פעלתנותו של יוסי וחברתו ברכה ציינה את צניעותו הרבה של ידיד נעוריה. "לעולם לא נשכח אותו, את חיוכו הרחב, את עיניו הרכות, העדנה והצחוק, מבטו העליז והשוקק", אמרה חברתו חיה, בשם כל חבריו של יוסי. הוא היה עלם גבה־קומה וצנום, בן מסור להוריו ואח אוהב לצבי הנערץ עליו.

יוסף גויס לצה"ל בראשית מאי 1972, והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות התנדב לשרת בסיירת "גולני", השתלם בקורס קשרים גדודיים ושירת כקשר ביחידה קרבית. על דרכו בצה"ל סיפר אחד מחבריו ליחידה: "יוסי מילא תפקיד של קשר, תפקיד שהיה קשה מבחינה גופנית, מכובד וחשוב מכל הבחינות. אני זוכר כיצד היה עליו לעבור עשרים־וחמישה קילומטרים כשהוא נושא על כתפיו מכשיר קשר שמשקלו שנים־עשר קילוגרם. יוסי עזר לאלה שהתקשו בדרך, הוא עודד את רוחם". בתקופת שירותו בצבא הקפיד לשלוח מכתבים להוריו, שכן ידע מה רבה דאגתם לו. הוא אימץ את ידיהם והבטיח לבוא ולבקר, ומשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, ביקש לשמוע על כל אשר התרחש בבית בהעדרו. על עצמו לא סיפר הרבה ולא התרברב בהישגיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר יוסי ליחידתו. אמו ביקשה לעכב בעדו, אך הוא לא נענה לה ויצא לדרכו. צו־הקריאה הגיע לאחר צאתו מן הבית. במכתב מן החזית כתב להוריו: "תסלחו לי שביום הכיפורים הלכתי... לא ידעתי שזה עד כדי כך... דרך אגב, לא צריך לפחד, אנחנו כבר בפנים והכל בסדר". יוסי לחם כקשר בחזית רמת הגולן, והיה בין הלוחמים שהשתתפו בקרב על כיבוש מוצב החרמון. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפגע יוסי ונהרג בקרב עקוב מדם על החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "הקרב על החרמון היה אולי הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם רק מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה".

הוריו של יוסף הקימו קופת גמילות־חסדים בשם "חסד יוסף", לזכרו של בנם יוסף ז"ל; כן הוקם בית־כנסת לצעירים, בשם "במעלות קדושים", לזכר חללי שכונת מגוריו של יוסף, והוא משמש לתפילה וללימוד לצעירי השכונה, בשבתות ובמועדים; חבריו רשמו דברים על דמותו בחוברת זיכרון שהוקדשה לזכרו.

פליישר, שמואל

שמואל (זליג), בן יפה ז"ל ויהושע, נולד ביום כ"ה בתמוז תש"ט (22.7.1949) בעיר שצ'צ'ין בפולין, ועלה ארצה בשנת תש"י. הוא למד בבית־הספר היסודי "איתמר" בנתניה, וכן למד שנתיים במסגרת על־יסודית בקיבוץ חפצי־בה. אחרי־כן השלים את לימודיו בפנימיית חיל החימוש. בן בכור היה שמוליק להוריו, אח ללאה. שישה חדשים מלאו לו כשעלו הוריו ארצה מפולין. שמוליק היה ילד חביב, שקט וממושמע. בבית־הספר היסודי התגלה כתלמיד שקדן, והיה אהוד על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. "ידענו שעל שמוליק אפשר לסמוך, אם בהכנת השיעורים ואם בפעילות כלשהי שארגנו החבר'ה", סיפרו חבריו. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" בנתניה וכשלמד בבית־הספר התיכון, השתתף בפעולות שונות שנערכו מטעם הגדנ"ע. בשעות הפנאי היה נוהג לקרוא

ספרים. על כך סיפר אביו: "שמוליק אהב מאוד שירה וקרא גם מאמרים בתחומי הביקורת הספרותית והפילוסופיה. במיוחד אהב מנערות את שיריו של יצחק כצנלסון. כשהוחזרו לנו חפציו האישיים לאחר נפילתו, מצאנו בארנקו דף נייר צהוב ועליו מודפסות מילות השיר 'על העם היהודי שנהרג' מפרי עטו של כצנלסון..." בן מסור להוריו היה שמוליק, אוהב ואחראי. שעות ארוכות שוחח עם אחותו לאה. "הוא אהב אותה והעריץ אותה; גם היה קשור אליה בקשרי רעות ואחווה", העיד אביו. שמוליק היה עלם גבה־קומה, טוב מראה, נבון מאוד וטוב לב.

שמואל גויס לצה"ל בשלהי אוגוסט 1967 והוצב לחיל החימוש. במסגרת לימודיו הקדם־צבאיים בפנימיית חיל החימוש, למד חשמלאות, ולאחר תקופה של שירות נשלח לקורס קצינים. ביולי 1969 סיים בהצלחה את הקורס והוענקה לו דרגת סגן. הוא שירת כקצין חימוש בשארם־א־שייך. משחלתה אמו במחלה אנושה, ביקש העברה ליחידה במרכז הארץ, כדי שיוכל לבקר אצלה תכופות ולסייע לה ככל האפשר. סיפרו בני המשפחה: "שמוליק הגיש לאמו את מירב העזרה, וסבל יחד עמה. בימים הקשים הללו נתגלו תכונות נפשו המופלאות, עדינותו ותבונתו". כשנפטרה האם מונה שמואל מפקד יחידת חימוש בצריפין ושירת כשנתיים במסגרת צבא הקבע. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי".

בפברואר 1972 השתחרר שמואל מהשירות הסדיר והחל לעבוד בעבודות ביצורים ובנייה בצאלים. באוגוסט אותה שנה נשא לאישה את חברתו מנעוריו, שרה לבית כהן. בני הזוג קבעו את ביתם בנתניה ושמואל עבד כטכנאי חשמל רמזורים. "בעל נפלא היה שמוליק. חושיו ותבונתו הדריכו אותו לעשות תמיד את הישר והיאה. הוא דאג לי, לאביו ולאחותו. קרובים היינו ללבו והוא – אל לבותינו", אמרה שרה. בעיצומה של תפילת הנעילה במוצאי יום הכיפורים נקרא שמוליק אל יחידתו בחיל החימוש. הוא נפרד מבני משפחתו והצטרף ליחידתו, שנשלחה לחזית בסיני. שם השתתף בקרבות הבלימה בתפקיד קצין חימוש. הוא הקפיד לשלוח מכתבי ארגעה ועידוד לבני משפחתו. "החזיקו לי אצבעות. דעו שהניצחון הגדול צפוי בקרוב", כתב. במכתבו האחרון לרעייתו אמר: "קחי הכל בקלות, אל תדאגי לי. אהיה בבית בקרוב. אוהב אוהב שמוליק". חברים שלחמו לצדו סיפרו, שהצטיין בחריצותו ובמסירותו. "הוא עבד ללא הפוגה", סיפר אחד ממפקדיו. "ידעתי שכאשר הגיע כלי פגום לידיו של שמוליק, וגם אם במהלך קרב עז או ירי ארטילריה, יימצא הכלי בידיים נאמנות. שמוליק לא פסק לעבוד עד שהיה הכלי בדרך". בערב שבת, כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נהרג שמוליק בהפגזה עזה בציר "עכביש" שבגזרה המרכזית של התעלה. חבריו סיפרו כי שעה קלה לפני מותו דאג לחלות וליין לקדש בהם את השבת. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין המפקד את פועלו של שמואל, וכתב בין יתר דבריו: "בנכם המנוח גילה אומץ לב ומסירות במילוי תפקידו".

פליכס, אבנר

אבנר, בן פאולה וגדעון, ממייסדי קיבוץ עין־גב, נולד ביום י״ח בתמוז תש״ט (15.7.1949) בקיבוץ עין־גב. בהיותו בן חמש עקרה המשפחה לקיבוץ גינוסר, אף הוא לחוף הכנרת, ולאחר שנים אחדות השתקעה במושב גן־השומרון. אבנר החל ללמוד בבית־הספר היסודי בקיבוץ גינוסר, המשיך במוסד ״אלוני יצחק״ ולבסוף סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בחדרה, במגמה הריאלית. הוא היה ילד עירני, תוסס וברוך כישרונות. תמיד היה מלא רוח שובבות ועליצות ואהב לתת קולו בשיר. למרות שהיה שובב למדי, היה תלמיד טוב וחבריו לספסל הלימודים חיבבוהו מאוד. הוא היה חובב ספורט והרבה לטייל ולצאת למסעות עם ידידים לאורכה ולרוחבה של הארץ. מסעות אלה חשלו את גופו והוא הפך עלם גבה־קומה, מוצק וחסון.

אבנר גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1967 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. אחרי־כן הוצב ביחידה ושירת רוב הזמן כמפקד טנק בקו התעלה. במלחמת ההתשה נפלו רבים מחבריו ודבר זה השאיר את רישומו עליו. ״בתקופת הצבא השתנה אבנר. הוא התבגר, נשא בתוכו מידה רבה של עצב״, סיפרו ידידיו. אבנר נודע ביחידתו כחייל מעולה וידיד נאמן, אחראי ומסור לתפקידו, ובעל שיקול דעת בוגר. מפקדיו העידו עליו שביצע כל משימה שהוטלה עליו ללא דופי.

בנובמבר 1970 השתחרר אבנר מהשירות הסדיר, החל ללמוד רפואה באוניברסיטת תל־אביב והיה בין התלמידים המבריקים בכיתה. אותו זמן נפטר אחיו חנוך ואבנר היה מקור עידוד רב להוריו ומשען ועזר לאחותו. כתלמיד הצטיין בלימודים וזכה להרבה דברי שבח מפי מוריו. נעמי, חברתו לספסל הלימודים, סיפרה שכבר בפגישתה הראשונה עם אבנר עמדה על השקט, על החכמה ועל הרצינות שאפיינו אותו. בתקופת הלימודים באוניברסיטה הקדיש אבנר עניין רב לתחומים הפוליטיים והחברתיים של החיים בארץ. הוא ניהל ויכוחים עם רעיו על שביתות ועל בחינות, על מוסר וערכים ודיבר בשבח העצמאות והאינדיבידואליזם. ידידו שלמה אמר עליו: ״אבנר שנא מלחמות ואהב את החיים...״ לאחר שלוש שנות לימוד הוצב אבנר ביחידת מילואים של חיל הרפואה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא חיכה לצו מהיחידה החדשה אלא מיהר להתייצב ביחידתו הקודמת בחיל השריון, באומרו כי בחיל השריון יוכל לתרום את מיטבו למאמץ המלחמתי. חבריו ומפקדיו קיבלוהו בשמחה, והוא לחם כמפקד טנק בקרבות הבלימה העקובים מדם נגד המצרים. אור ליום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) בקרב בצומת ״טרטור–לכסיקון״, נפגע אבנר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין האזורחי בגן־השומרון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל. בתחקיר שנערך לאחר המלחמה נאמר על פעולתו של אבנר: ״אבנר שירת ביחידה כמפקד טנק והצטיין במילוי תפקידו, בידע מקצועי, באחריות, במסירות ובאומץ־לב. אבנר לחם עם היחידה במשך כל שלב הבלימה והשתתף בקרב הפריצה הנועז, אשר נועד להעביר

את המלחמה לגדת התעלה המערבית והכריע את הצבא המצרי. בקרב זה פקד על הטנק ונע בראש כוחות הפריצה אשר פילסו דרך לכוחות הצליחה ואפשרו הצלחת פעולתם". על פעולתו זו זכה אבנר לציון לשבח מטעם אלוף פיקוד הדרום, אשר ציין כי במעשיו גילה אבנר רוח התנדבות ותושייה רבה.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו את כישוריו של אבנר, את הצטיינותו במילוי תפקידו, בידיעתו המקצועית ואת אומץ לבו העילאי.

פלינקר, יצחק־מרדכי

יצחק, בן זיגמונד ולאה, נולד ביום י' באייר תשי"ב (5.5.1952) בתל־אביב. את חמש שנות לימודיו הראשונות סיים בבית־הספר "הקליר" בתל־אביב, ואת לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "מצדה" בגבעתיים. אחרי־כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "קלעי", במגמה הריאלית־ביולוגית. יצחק היה פעיל בחיי בית־הספר ובסיום שנת לימודיו הי"א לקח חלק במשלחת של חילופי נוער, שיצאה לחוץ לארץ. יצחק החייכן, השובב, פרוע שיער וזקנקן. הנה יצחק המאמין לחבריו בתום לב, חבר נאמן ואהוב על כל מכריו. יצחק מרד במוסכמות גם בבית־הספר וגם בבית. בשנות חייו הקצרות ניסה להקיף עולם ומלואו. אי־שקט רדף אותו ותמיד אצה לו הדרך להספיק עוד ועוד... הוא ניחן בחוש אומנותי ובאהבה למוסיקה, אך עשה הכל ללא התחייבויות וללא מסגרת. הוא בחר לו עתים לנגינה וכאשר נחה עליו הרוח ישב אצל הפסנתר וניגן וניגן בלהט את הנעימות אשר אהב, בתחום המוסיקה הקלאסית ובתחום הג'אז — הכל בלהט הרגע. יצחק צייר ושרטט את אשר אהב, מתוך דחף פנימי וללא מרות. תמיד אהב את הים הגדול והפתוח ואת החופש. בין לימודים וחופשות "קפץ" לעבוד בשארם־אל־שייך. לא בחל בשום עבודה אם שכר טוב בצדה. הוא נרתם לעול העבודה מכל סוג שהוא וכאילו כדי להספיק בשנות חייו הקצרות — עשה קצת מכל דבר. אלו הדברים הנראים לעין. והנה בחדרים מתגלה יצחק האחר: החושב, ההוגה, המתפלסף עם עצמו, עם החיים. רק פתקים קטנים, המסגירים אותו בידי אב ואם שכולים, מצביעים על קווים אלה. וכאן נצבט הלב. הטיפו לו מוסר, דרבנו אותו ככל הורים, הדואגים וחרדים לשלום ילדיהם — אבל יצחק נשאר נאמן לדמותו שלו.

יצחק גויס לצה"ל באוגוסט 1971 והתנדב לחיל האוויר. הוא סיים את הטירונות בבית־הספר לטיסה ובמסגרתו אף השתלם בקורס צניחה. אחר־כך בחר להמשיך בדרכו הצבאית במסגרת חיל האוויר ויצא להשתלמות בקורס לפיקוח טיסה. הוא סיים שם בציונים גבוהים והוסמך כפקח טיסה, ובתפקיד זה שימש במשך כל תקופת שירותו הצבאי. כן סיים אימון לטיהור ופינוי, וגם קורס זה השלים בהצלחה רבה. ביום ד' בטבת תשל"ד (29.12.1973) נפגע יצחק ליד ניצנים ונפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...יצחק ז"ל היה חייל ואיש

מקצוע מעולה. בתפקידו כפקח במגדל הפיקוח לקח חלק פעיל בהפעלת בסיס חיל־האוויר באל־עריש, אשר עזר לא במעט לחיל־האוויר בימים הקשים של מלחמת יום־הכיפורים. בדרכו הצנועה עשה יצחק כמיטב יכולתו כדי לתרום למאמץ המשותף, תוך הבלטת תכונותיו הטובות כאיש חברה וכאיש צוות".

פליקר, אלי

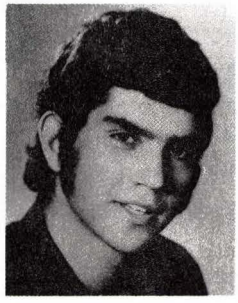
אלי נולד בשטטין שבפולין ביום י"ד כסלו תש"י (5.12.1949), להוריו מיכאל ומינה. בהיותו בן חמישה חודשים עלתה המשפחה לישראל. רזון, במכנסיים קצרים ויחף. עיניים רכות, תמיד מחייכות בשובבות. על פניו נסוך חיוך, כאילו היו החיוך ואלי שמות נרדפים. גם כשכעס, לא היה זה כעס אשר משאיר משקע של מרירות או טינה. וכשנרגע העלה חיוך אופייני ושוב היה זה אלי האמיתי, נינוח, חופשי, פתוח וחייכני. אמונתו של אלי בחיים יפים, טובים וצודקים הייתה יוצאת דופן. הייתה בו אופטימיות מדבקת; אף פעם לא נואש, תמיד חיפש דרכים חדשות במקום אלה, שנתברר כי נחסמו. ותמיד ללא מרירות, אלא תוך אמונה ש"יהיה טוב". הרבה כדורגל, הרבה חברים, הרבה בדיחות, הרבה חלומות. "אלי, חשוב על העתיד, היה רציני לרגע..." ההורים הרבו בעצות. ואולי הודות להם סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון שביהוד, כשבידו תעודת בגרות.

לאחר שירות צבאי, יצא לגשש ולמצוא דרכו בחיים. ניסה כוחו בעבודת כפיים. לאחר זמן קצר הבין כי למרות המאמץ שדורשים לימודים עיוניים, ניתן למצוא בהם סיפוק. מעולם לא שכח כי לחיים עצמם טעם נפלא. כששוחחת אתו, היה לך רושם כי הנער הזה (בן 24, האם אינו נער?) יודע לנגוס בתפוח החיים. הוא אינו עובר לצדם, הוא חי אותם, נהנה מכל דבר. — "אלי, מה אתה עושה בחופש?" — "עובד בבניין. עלא כיפק. בהתחלה היה קשה. עכשיו לא. כבר חסכתי כמעט את כל הכסף לטייפ...". בעיניים נצנוץ ועל הפנים חיוך רחב. אתה רואה שהבחור מבסוט (איך אומר חברו ברוך: "לו הייתי צריך להקים אנדרטה לזכרו של אלי, הייתי בונה 'סמיילי' ענק"). אלי למד שנה אחת באוניברסיטה, הזיע הרבה בתקופת המבחנים בכלכלה. איש מידידיו לא האמין, אבל הוא למד לימודים של ממש. לא שהפסיד מסיבות, דברים כאלה אין מפסידים, ולא שמצב הרוח ירד, אלא שפשוט נרתם ללימודים במלוא הרצון והכוח. בסופי שבוע היה מגיע לבית הוריו עם חברים. תמיד עם חברים. מעולם לא היו לו קשיים במגעיו עם בני אדם. הוא התרועע בעיקר עם כמה חברים, שלמענם היה מוכן לעשות הכול. עם חברים נסע לנופים הנפלאים של פינלנד והצפון. תכנן לחזור שמה. רצה לנסוע עוד ועוד, רצה לראות, רצה לעשות, רצה לאהוב, רצה ליהנות ולהנות אחרים. בעצם, לא היה דבר קל יותר מאשר להיות חברו של אלי. לא היה צריך להתאמץ בשל כך. לא היה צריך לגשת. אלי ניגש, אלי עשה את הצעד הראשון. במלחמה האחרונה חצה עם הראשונים את תעלת סואץ

והעביר תחמושת לגדה השנייה. אלי התנדב לפעולה זו, כשם שהתנדב לפעולות רבות, עליהן סיפרו חבריו. נהרגו סביבו חברים, ואלי עצמו נקלע למצבים קשים, כשאש ניתכת עליו מכל הכיוונים. הוא ניצל – כששרטת כדור בגבו. כשהגיע לחופשות, נראה בעליל כי התבגר, הרצין, ניכר בו ביטחון עצמי ושיקול דעת. אך אותה קלילות, אותו מעוף של שובבות, אותה אופטימיות, נשארו. ימים חלפו. כבר חתמו על הסכם הפרדת הכוחות, ומרבית כוחותינו כבר הוצאו ממצרים. בעוד יומיים אמורים היו לעזוב אחרוני החיילים מגדודו של אלי, והוא ביניהם. ביום י"ט בשבט תשל"ד (11.2.1974) בערב, נשלח אלי להביא נהגים לפינוי מוקשים. נסיעה שגרתית. הוא נסע ואיש אינו יודע כיצד התהפך הקומנדקר, ואלי הועף מתוכו. החייל האחרון שנפל על אדמות מצרים הכבושות.

מספר מפקדו גדעון שפוני: "אלי שירת כחייל בפלוגתי מאז יום הכיפורים. היה בחור ישר והגון עד מאוד. אחראי מאוד. נהג היטב את הקומנדקר. מעולם לא פחד להיכנס לאש ולצאת ממנה, והיינו הרבה תחת אש. יום אחד היינו תחת אש כל הלילה ובבוקר הוצרכנו לזוז אל הטנקים שבקו הראשון. נהג אחד פחד. ביקשתי מאלי שישב לידו ויעניק לו אומץ. לבסוף הוברר לי שאלי עצמו נהג במכונית. אלי היה בעל חוש התמצאות טוב מאוד בשטח. אף פעם לא טעה וקל מאוד לטעות בשטחים. עברנו יחד תקופה קשה, והוא אף פעם לא נשבר ולא 'קיטר'..."

פלנטר, אופיר

אופיר, בן רות ואריה, נולד ביום כ"ז באייר תשי"ב (22.5.1952) בקרית ביאליק. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם חיים־נחמן ביאליק והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בקרית ביאליק, במגמה של מכשירנות, ובקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. אופיר היה ילד עירני ועליז. משחר ילדותו ניכר בצחוקו החביב ובטוב לבו. בגן הילדים התבונן בסקרנות ובעניין בכל דבר, ובבית־הספר היסודי הצטיין כתלמיד שקדן ותאב־דעת. הוא היה חביב על מוריו ואהוב על חבריו ללימודים. כתום שמונה שנות לימודים, התקבל לבית־הספר המקצועי "אורט", שאליו נשא עיניו. כבר בשנת הלימודים הראשונה ניכר אצלו כישרון לא־רגיל ללימודים העיוניים והמעשיים. סיפר על כך מנהל בית־הספר: "מבחירי תלמידי היה אופיר. הוא שימש אות ומופת באישיותו השקולה והאחראית, ביושר הליכותיו, בכישרונותיו הבולטים, בהתמדה ובמסירות, ומעל לכל – בחום ובעדינות שהקרין סביבו". בשנת לימודיו השנייה נשלח אופיר כנציג בית־ספרו לתחרות שרטוט ארצית. "גם הפעם לא איכזב", סיפרו חבריו וציינו כיצד זכה במקום השני והיה הבולט בין חמישים נציגים שבאו שמה מכל רחבי הארץ. לסיום לימודיו תכנן כעבודת־גמר מעלית משוכללת, שזכתה לשבחים ולדברי הלל. תמונת המעלית התפרסמה בשעתה באחד העיתונים היומיים. תחביבו העיקרי של אופיר היה תיקון מכשירים עדינים,

כגון מכשירי האזנה, מקלטי רדיו ושעונים. סיפרה אמו: "שעות ארוכות ישב אופיר בחדרו ועסק באלמנטים חשמליים ובמכשירים למיניהם". הוא ניגן בתזמורת של מועצת קרית ביאליק, והצטיין בכישרונו המוסיקלי ובכושר הארגון שלו. נער חברותי היה אופיר, וחבריו מדברים עליו כאילו עודנו חי ויושב ביניהם, "כי איך אפשר להאמין שאופיר איננו? הפצע פתוח... אנו זוכרים את הבדיחות האופייניות לו, את תנועותיו המצחיקות, את הטפיחות על הכתף, את המילים הטובות שאמר לנו". הוא נהג לצאת אתם לטיולים ברחבי הארץ, בילה אתם במסיבות וסייע להם בעצה נאמנה. מיכה, אחד מחבריו, נזכר בצלילי החצוצרה של אופיר, בבלורית השחורה שהתבדרה על מצחו, בקומתו החסונה ובקסמו האישי. "ההתלהבות והמסירות ציינו את כל מעשיו של אופיר", סיפר. הוא היה בן מסור להוריו ואח אוהב לאחיו יעקב ועודד. שעות רבות בילה בחיק משפחתו והיה להם מקור גאווה ושמחה רבה.

אופיר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל החימוש. חרף הקשיים הפיזיים והמרחק מבית הוריו לא התלונן ולא בא בטענות. הוא שירת כמכשירן בפלוגת שדה ובסתיו של שנת 1972 הוצב כמכשירן בסיירת "אגוז". סיפרו הוריו: "אופיר שב הביתה וסיפר שמצא את מקומו בסיירת. למרות הקשיים, לא היסס. עבורנו הייתה הידיעה מקור לדאגה מתמדת. אך כששב אופיר אלינו לחופשה קצרה, וחיוך של זהב של שפתיו, נרגענו, ולו לשעה קלה". ביחידתו נודע אופיר כמכשירן מעולה וחייל מסור. הוא ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו בלא דופי ולא חסך תנומה מעיניו כדי להקל את מלאכת ידידיו ליחידה. עוד בתקופת שירות החובה הרבה לחשוב על העתיד. הוא שאף ללמוד במסגרת אקדמית, וגם קיווה לצאת לטיול לחוץ־לארץ. יומיים לפני פרוץ הקרבות התקשר לבית הוריו ואיחל לבני הבית גמר חתימה טובה. סיפרה אמו: "זו היתה אמורה להיות השבת האחרונה שלו עם החבר'ה בסיירת, ולכן החליט להישאר אתם, ולחזור ביום ראשון לשרת באחד הבסיסים באזור חיפה". במלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות שניטשו ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע אופיר ונהרג בהפגזה ארטילרית כבדה ליד קוניטרה שברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "אופיר שירת ביחידתי כמכשירן בפלוגה מבצעית, ומרבית הזמן נמצא בקווים הקדמיים. במשך שירותו ביחידה עבר כל אותם רגעים קשים שמלווים שהייה ממושכת בתנאי לחץ. הוא עשה עבודה מסורה ואחראית, שבלעדיה אין האמצעים העומדים לרשות הפלוגה תקינים ופועלים כראוי. אופיר היה חייל שקט ומסודר, אהוד על חבריו ומפקדיו כאחד, ידע להקשיב ולעזור בכל".

הוריו של אופיר תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת של העדה הגרוזינית "צור שלום" בקרית ביאליק.

פלסר, עודד

עודד, בן פאני ואוסקר, נולד ביום א' באב תרצ"ט (17.7.1939) בירושלים. את לימודיו היסודיים החל בבית הספר "אשכול" והמשיכם ב"גימנסיה העברית רחביה". את לימודיו התיכוניים סיים ב"בית חינוך" בירושלים, בשנת 1957. עודד אהב את נופי הארץ והרבה לסייר ולטייל בשביליה, ועניין מיוחד היה לו בארכיאולוגיה של ארץ ישראל. מילדותו התמסר בשעותיו הפנויות לתחביבו – איסוף בולים, סמלים ומטבעות. מגיל צעיר היה פעיל בתנועת "הצופים" ובמסגרתה התנדב ללמד עברית במושבי העולים בפרוזדור ירושלים.

עם חבריו לגרעין בתנועת הצופים התגייס לנח"ל. בתוך שירותו הצבאי עבר קורס אימון מתקדם, קורס צניחה וקורס קשרים, וכמו־כן שימש בתפקיד מדריך־שליח של התנועה בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה.

עם סיום השירות הצבאי הצטרף כחבר לקיבוץ מגל שבעמק חפר. בשנת 1961 החל ללמוד בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית בירושלים. לאחר שנה המשיך את לימודיו באוניברסיטת אוטרכט שבהולנד, בפקולטה לרפואה וטרינרית. בימי הכוננות שלפני מלחמת ששת הימים עזב את לימודיו ושב ארצה להתייצב ביחידתו. בראשית 1968 סיים בהצטיינות את לימודיו ברפואה וטרינרית. עתה שב ארצה והחל לחפש את דרכו המקצועית. עבד תקופה קצרה בלשכה הוטרינרית ברחובות ואחר־כך בחברה פרטית ליבוא ולהפצת תרופות. בשנת 1970 החל לעבוד כרופא עופות אזורי בירושלים, מטעם משרד החקלאות. בעבודה זו ראה ייעוד והתמסר לה בכל מאודו. הוא הדריך את מגדלי העופות הבלתי־מנוסים והשתדל לעשותם חקלאים של ממש, שיראו ברכה בעמלם. לשם הגשמת שאיפה זו לא חסך במאמצים להסביר, להדגים ולשכנע. סבלנותו הרבה ומסירותו לעניין אף מחוץ לשעות העבודה הרשמיות, יחסו ההוגן לכל ואדיבותו הרבה, היו לשם דבר בכל ישובי האזור. מגדלי העופות הכירו לו תודה ורבים אף היו לו לידידים. חוש ההומור המעודן שבו ניחן, אף הוא סייע לו לקשור קשרים עם זולתו. תמיד דחקה בו השאיפה ללמוד ולדעת יותר; בד בבד עם עבודתו המעשית בשדה, השתלם במסגרת לימודי ההמשך ברפואה, באוניברסיטת תל־אביב. ביום הכיפורים תשל"ד (6.10.1973) היה במעוז "מילנו", מול העיר קנטרה שעל גדת תעלת סואץ. בשעותיה הראשונות של המלחמה, בעומדו בתצפית במעוז, נפגע ונהרג. הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל בירושלים. עודד הניח אחריו הורים דואבים, אשה – רבקה, אותה נשא בשנת 1963 ושתי בנות – יערה (1971) ודנה (1972).

עודד חלם להקים בירושלים מעבדה גדולה לשירות חקלאי האזור, שתהא ברמה מדעית גבוהה ושבה יקודם מחקר מחלות העופות. המעבדה שהחל להקים אכן התפתחה מאוד ונקראת כיום על שמו; ביזמת חבריו הרופאים, משקי האזור, חברות לייצור תרופות והמשפחה, הוקמה קרן הנושאת את שמו, ומפירותיה מחלקים מדי שנה פרסים למחקרים בתחום רפואת העופות.

פלצר, חיליק

יחיאל (חיליק), בן לאה ויוסף, נולד ביום כ"ו בתמוז תשי"א (30.7.1951) בגבת. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ, וסיים את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון בגבת, במגמה הריאלית, ובקיץ 1969 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. חיליק היה ילד עירני ותוסס, שובב ומלא־חיים. בגן הילדים היה מוקד כל פעילות, חרף היותו רזה וקטן. הוא התבלט בזריזותו וביכולתו הגופנית, וכשהתחיל ללמוד בבית־הספר ניכר היה מיד, שהוא גם תלמיד טוב וגם ספורטאי מצוין. "יכולת הלמידה של חיליק הייתה מפליאה. היה לו כושר תפיסה פנטסטי, והוא הצליח גם בלא שהשקיע זמן ומרץ בלימודים", סיפרו חבריו. שעות רבות עסק בפעילות ספורטיבית, השתתף בתחרויות ריצה וקפיצה, ושיחק בכדורסל ובכדורגל. משהתבגר מצא עניין רב במשחק השחמט. נער חברותי היה והצטרף עם חבריו לתנועת הנוער העובד והלומד ולחטיבת בני הקיבוץ המאוחד, אתם יצא למסעות ולטיולים ברחבי הארץ, השתתף בכינוסים ובמפגשים חברתיים ונטל חלק בקורס לידיעת הארץ, שנערך מטעם התנועה. גם בפעילויות הגדנ"ע השתתף, וסיים בהצלחה קורס גדנ"עי אוויר. "חיליק היה פעלתני וער", העידו חבריו במשק, וסיפרו כיצד עבד, כתום יום לימודים ארוך, בענף הנשירים של גבת בגידול תפוחים ואגסים. בשנים האחרונות של בית־הספר התיכון התעניין מאוד בענף הפלחה, ועשה עבודה נאמנה בשטח זה. "לא רק שעות של עבודה ובילוי ידע חיליק שלנו", סיפרו בני משפחת פלצר, "היו לא מעט שעות של הרהורים והתלבטויות, שיחות על העתיד, על המשק, על החיים". בתום לימודיו העל־יסודיים התקבל, כיתר חבריו, כחבר במשק. "חיליק היה גאה בכך, ונכון לתרום מלוא מרצו ותבונתו להעשרת חיי המשק והקבוצה".

חיליק גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1969 והוצב לחיל האוויר. אחרי התלבטויות והרהורים רבים התייצב לקורס טיס, שראה בו אתגר גדול. אך באחד משלבי הקורס, נאלץ להפסיק. גיסו, ניר סיפר: "על אף הידיעה הברורה, שהכישלון הוא דבר אפשרי, הייתה המכה קשה. מפקדיו ניסו לשכנע אותו להצטרף לקורס נווטים, ובכך להישאר בחיל שאהב ולהיות קרוב לטייסים. חיליק שוב התלבט ולאחר היסוסים וגישושים, החליט לעזוב את החיל ולהצטרף ליחידת שדה מובחרת בחיל השריון". הוא השתלם בקורס סיירי שריון ובקורס מש"קי סיור, ושימש מפקד בסיירת שריון. במהלך שירותו הועלה לו "אות השירות המבצעי" וכן הוענקו לו "כנפי צנחן", לאחר שהשתלם בקורס צניחה. תקופת שירות החובה שלו עברה עליו בגזרת התעלה, שם ידע ימים קשים ושעות מרות. הוא נודע בין רעיו כסייר מעולה ומפקד מסור. "הסיירת הייתה לו בית שני, והוא היה נכון לתרום למען ידידיו, כשם שהיה תמיד נכון לעזור לבני משפחתו ולרעיו בגבת".

באוקטובר 1972 השתחרר חיליק מהשירות הסדיר ושב אל הקיבוץ והשתלב בחיי המשק. דלקת פרקים חריפה רתקה אותו אל המיטה בבית־החולים בעפולה, אך כשהחלים, היה נמרץ כתמיד והתמסר לפעילות בענפי המשק השונים. הוא קיבל על

עצמו את ארגון המועדון, ונסך בו אווירה מיוחדת של חיי רוח ובידור. יחד עם זאת החל לעבוד במפעל לייצור צינורות פלסטיק "פלסטרו", ותכנן תכניות ללמוד את מקצוע החשמל. בשעות הפנאי שיחק בקבוצת הכדורסל של "הפועל איתן" גבת, בילה בחברת הצעירים ובחברת בני משפחתו האוהבת. עלם פעיל ומלא חיים היה כשפרצה מלחמת יום הכיפורים. בשעות אחר הצהריים של יום התענית נפרד חיליק מהוריו ויצא לדרכו. הוא נשלח לחזית הדרום, שם לחם כמפקד סיור שריון והשתתף בקרבות הבלימה. במשך כל ימי הלחימה הקפיד לשלוח גלויות הרגעה ועידוד לבני משפחתו במשק, דרש בשלום חבריו וביקש שיכתבו לו. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נהרג חיליק בקרב בעת צליחת התעלה. חבריו מספרים שבכל ימי הקרבות לחם באומץ רוח ובדבקות במשימות שהוטלו עליו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבת. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה הארוכה שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. חיליק היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא גם אבדתנו".

בני משפחת פלצר, ידידים ורעים במשק גבת הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דרכו ועל דמותו של חיליק ז"ל, וכן מכתבים שכתב.

פלק, יוסף־יהושע

יוסף־יהושע, בן נורה ומאיר ז"ל, נולד ביום ל' בניסן תש"ג (5.5.1943) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "יבנה" בחיפה, וכתום ח' שנות לימוד, הלך לבית־הספר לפקידות ולמסחר בחיפה, ולמד שם שנתיים. נער עירני ונבון היה יוסף. כבר מילדותו התעניין בכל המתרחש סביבו. בבית־הספר היסודי היה אהוב על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. לאחר שסיים את חוק לימודיו היסודיים הלך, כאמור, לבית־הספר לפקידות ולמסחר, ולאחר שתי שנות לימוד במסגרת זו, החל לעבוד לצד אביו במפעל "אקא" בחיפה. סיפר האח יהודה: "למרות העדר השכלה פורמאלית, גילה יוסף כשרונות מסחריים ומנהליים בלתי רגילים. לאחר פטירת אבינו קיבל על עצמו לנהל את העסק המשפחתי ותוך זמן קצר יחסית פיתח אותו והרחיבו לממדים מרשימים". בנעוריו היה יוסף פעיל בתנועת הנוער הדתי "בני עקיבא". עם רעיו יצא למסעות ולטיולים ברחבי הארץ, בילה בחגיגות ובמסיבות, והגשים הלכה למעשה את מצוות יראת התורה ואהבת הארץ. הוא היה בן מסור להוריו, סייע להם גם בעצה וגם בפועל, והקפיד מאוד על מצוות כיבוד אב ואם. סיפרו אחיו: "לאחר שנפטר אבא, ניצב יוסף לימינה של אמא יומם ולילה. הוא לא חסך מעצמו עול ועמל, זמן והוצאות כספיות, וביקש בלב שלם לסייע לה לאחר שהתאלמנה". "פלג'י", כך כינו יהודה, מרגלית, ידידיה ורותי את אחיהם האהוב. הם ציינו את תכונות אופיו הטובות, את נכונותו

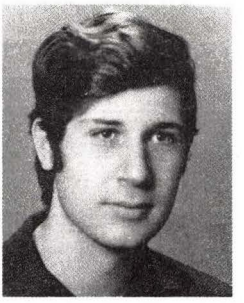
תמיד לסייע לזולת ואת העניין שמצא בכל אדם, והוסיפו: "רצונו האחד היה לתת מלוא מרצו ותבונתו לכל מטרה". יוסף היה עלם גבה־קומה ומוצק, בעל בלורית שיער אדמוני ועיניים אפורות, שהביעו טוב־לב ואהבת הבריות.

יוסף גויס לצה"ל בשלהי פברואר 1961, והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות הצטרף לגרעין נח"ל מטעם תנועת הנוער של "בני עקיבא". הוא שירת ביחידת חיל רגלים ונודע בה כחייל טוב ומסור שעשה מלאכתו נאמנה. חבריו לנשק זוכרים אותו כ"אדם נוח לרגוז ונוח עוד יותר לשכוח ולסלוח". גם ציינו את נכונותו תמיד לבוא לעזרת הזולת.

בקיץ 1963 כשהשתחרר יוסף מהשירות הסדיר, הצטרף אל עסקיו של האב ועבד במפעל "אקא". שנתיים עבד במפעל במסירות בלתי נלאית ומתוך תחושה של אחריות רבה. בשנים 1965–1966 התגורר בקיבוץ עין צורים. גם בקיבוץ התגלתה עד מהרה פעלתנותו וניכרו מידותיו הנעלות. במחצית 1969 הצטרף לשירות הקבע בצה"ל. הוא שב אל הצבא והשתלם במספר רב של קורסים, שכן היה נחוש בהחלטתו לתרום את מלוא מרצו להאדרת כוחו של צה"ל ולחיזוק בטחונה של מדינת ישראל. יוסף השתלם בין היתר בקורס קצינים ובקורס קציני שריון. לימים הוענקה לו קצינות, והוא הועלה לדרגת סגן משנה. בכל אשר הלך היה יוסף ידוע כקצין מעולה ואהוב על פקודיו. מאז פטירת אביו, בחורף 1971, חזר וניהל את חברת "אקא" בחיפה. הוא קבע את מושבו בחיפה, ובפברואר 1972 נשא לאישה את חברתו, מיכל לבית די־טור מקבוצת יבנה. בשלהי דצמבר 1972 נולד ליוסף ולמיכל בנם הבכור, מאיר. סיפרה מיכל: "יוסף היה בעל למופת ואב מסור. אך זמן מועט יכול היה לצפות בבנו, אך באותן שעות לא הסתיר את אהבתו העזה לבן, שנקרא על שם האב המנוח, והיה גאה מאוד ביצירתו". בעיצומה של תענית יום הכיפורים נקרא יוסף אל יחידתו בחיל השריון. הוא נשלח לחזית רמת הגולן והשתתף שם בקרבות הבלימה נגד הסורים. בתפקיד מפקד מחלקת טנקים, לחם באומץ ובתושייה עד אשר נפגע ונהרג מפגיעת פגז בקרב ליד נחל גשור ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב שר הביטחון דאז, רב־אלוף משה דיין: "יוסף ז"ל שירת כקצין מילואים בחיל השריון. הוא היה בוגר קורס קצינים וקורס קציני שריון. יוסף היה קצין מוכשר וחבר למופת. כל מי שהכירו, אהבו".

פלק, שאול

שאול, בן אביבה וזאב, נולד ביום ד׳ באדר א׳ תשי״ד (7.2.1954), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מגן״ בשכונת מעוז אביב ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״כל ישראל חברים״ ברמת־אביב. שאול, שכונה בפי הכל – שולי, היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים בלימודים, שכן הכיר בחשיבות הלימוד ורכישת ההשכלה ותרומתו של בית־הספר התיכון לעיצוב דמותו של הנוער. גישתו ללימודים הייתה רצינית ובוגרת ונבעה מתוך הכרה ברורה ורצון להצליח בלימודים, כדי להמשיך אחר כך ללמוד לימודים אקדמיים. שולי היה נער חביב, עדין נפש ונוח לבריות. הוא התחבב על הבריות בזכות מסירותו הרבה ונכונותו לחלק כל אשר לו עם חבריו וידידיו. חבריו לספסל הלימודים ורעיו לנשק זוכרים את טוב לבו, את אהבת־האדם שלו ואת נכונותו לסייע לזולת, מתוך שאיפה להיות אדם טוב יותר ולהגיע לשלמות ביחסים שבין אדם לחברו. שאול גיבש השקפת עולם ואידיאלים שלפיהם חי ופעל. דעותיו בדבר עתיד העם והמדינה ותפקידו של הנוער היו ברורות ונחרצות, וחיבוריו מעידים על החרדה העמוקה שחש לגורל עמו וארצו. הוא התעניין מאוד בבעיות מדיניות ומשק, ועבודותיו משקפות את דעותיו ואת עמדותיו לגבי דרכה של המדינה. כך, למשל, הביע את דעתו על מעמדן של האומות הקטנות, לאחר נפילת צ׳כוסלובקיה: ״ישראל, לשם דוגמא, נלחמה על עצמאותה בחירוק שיניים ובחירוף נפש, כאשר דעת הקהל בעולם הייתה נגדה והיא הייתה בודדה במערכה. ובכל זאת זכתה האומה למדינה משלה... לכן אל לה למדינתנו לקוות לעזרה מבחוץ, אלא עליה ללחום על קיומה״. לשאול היו דעות ברורות בדבר מעורבותו של הנוער בחיי המדינה. הוא עמד על ייחודו של הנוער הישראלי בהשוואה לבני הנוער בעולם וידע מה הוא דורש מעצמו ומחבריו, ומה התרומה המתבקשת מהם. דברים אלה גם העלה על הכתב בזו הלשון: ״מכל הנאמר ניתן להבחין, שהנוער הישראלי שונה בתכונותיו ובאופיו מן הנוער בעולם המערב. הוא שאפתני יותר, פטריוט, אוהב לעזור ולהיחלץ לעזרה בשעת צרה, אמביציוני יותר וממושמע יותר. יחד עם זאת קיימות קבוצות בקרב הנוער הישראלי, השואפות להידמות בכל לנוער בחוץ לארץ, והדבר מתבטא גם בהופעתם ובהתנהגותם של חברי הקבוצות הללו. אולם קבוצות אלו הן, למרבה המזל, מיעוט ואופיו של הנוער הישראלי אינו מושפע מהן. לכן, הנוער הישראלי שונה (ולעיתים שואף להידמות) מן הנוער בעולם המערב ושורשיו המוסריים והחברתיים טובים יותר״.

שאול גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. ערב גיוסו אמר כי עז רצונו להיות ביחידה נבחרת, שכן עליו למצות את הנתונים הטבעיים שלו ולתרום את המכסימום לצה״ל. לאחר סיום הטירונות נשלח לקורס תותחנות בבית־הספר לשריון. תכונותיו המצוינות של שולי נתגלו גם בעת השירות הצבאי. מעולם לא שמעוהו מתאונן על קשיי האימונים, הגם שקומתו הגבוהה הקשתה עליו. הוא הבין ללב הזולת, ידע להטות אוזן קשובה לבעיות שהעלו חבריו ועשה כמיטב יכולתו כדי

לסייע בידם. הוא חילק עם חבריו את החבילות שהביא מהבית ולא חסך מכספו כדי לסייע לכל חבר שנזקק לכך. הוא התגלה כאדם ישר, המקפיד על קיום הבטחותיו, נותן אמון בכל וזוכה לאמון ולהערכה מצד מפקדיו. הוא השתתף בקורס למדריכי תותחנות טנקים ומשנסתיים הקורס פרצה מלחמת יום הכיפורים. חניכי הקורס הצטרפו ליחידות של חיל השריון ויצאו לסייע בבלימת המצרים שחצו את תעלת סואץ. בקרבות הבלימה הצטיין שאול במיומנתו כתותחן ובכישוריו כאיש שריון. בתושייה רבה הצליח להשמיד מספר טנקים של האויב. בעת הניסיון לחלץ את חיילי צה"ל שהיו נצורים במעוזים נפגע הטנק שלו ושולי הצליח להציל את חברו לצוות מהטנק שהפך למלכודת אש. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע שאול ונהרג בקרב ליד "חמוטל". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח תאום – יהושע. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, אלוף־משנה עמיר יפה: "במלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו של שאול לבלום את האויב המצרי, שצלח את התעלה וחתר להגיע אל לב סיני. בקרב אכזרי מטווחים קרובים, רצוף גילויי גבורה של צוותי הטנקים ואנשי צוות בודדים, שרכבם הושמד, כשאנו עומדים מעטים מאוד ובודדים מאוד מול נחשולי החי"ר והשריון המצרי הזורם אל סיני, נפלו רבים וטובים מלוחמי הגדוד".

פנחס, יגאל

יגאל, בן ברכה ושמעון, נולד בירושלים ביום ה' באדר תשי"א (11.2.1951). כשהיה בן שנתיים עקרו הוריו למושב נורית שבאזור עפולה, וכשהיה בן חמש שנים עקרה המשפחה למושב מאור שליד חדרה. שם למד יגאל בבית־הספר הממלכתי־דתי "רמב"ם". משסיים את לימודיו היסודיים, החליט לעזור להוריו בעבודת המשק ולא המשיך בלימודים תיכוניים. בשעות הפנאי נהג לשחק בכדורגל או להתקין כלים חשמליים וכלים חקלאיים. העיסוק באלו היה אהוב עליו מאוד. שעות ארוכות ישב ופתר בעיות – כיצד אפשר לבנות או לשפר כלים שונים. כשהיה בן שש־עשרה שוב החליפה המשפחה מרובת הילדים את מקום מושבה, והפעם נדדה להוד השרון, שם עבד יגאל במפעל "שמטן". בהוד השרון התערה יפה בחיי החברה וידידיו היו רבים. סיפר עליו אחיו משה: "אני זוכר כיצד יגאל, עוד בהיותו בן שתים־עשרה, ידע לתקן מכונות חקלאיות והצליח היכן שמבוגרים נכשלו. היו לו רעיונות מקוריים יוצאים מן הכלל להמצאות בשטח המכונאות. יגאל אהב מאוד את עבודת האדמה, וכבר בגיל עשר קצר תלתן בחרמש. לא רק במשק שלנו עבד, אלא תמיד התנדב לעזור לאנשי המושב, כשהיה מוטל עליהם עומס רב". סיפר עליו חברו אמנון: "בתחילה היכרתי את יגאל כבחור ביישן, צנוע, החושש להפריע לבריות; אך לאחר זמן גיליתי עד כמה חברותי הוא ורוצה תמיד לעזור לכולם. משפחתו של יגאל היא משפחה נפלאה – היחסים

בין בני הבית חמים ואמיתיים. בבית הזה תוכל למצוא את אותה תמימות החסרה כל כך במאה העשרים הממהרת שלנו, וכזה היה גם יגאל. תמיד חם ומלא נכונות אל הבריות. בשיחות אתו התגלה לי כבחור רחב אופקים. מעולם לא ישב בחוסר מעשה, שופע פעילות היה – או שעסק בספורט או שעסק בהתקנת מכונותיו, או שעזר לבני המשפחה בענייניהם". סיפר עליו חברו יאיר: "יגאל היה עובד חרוץ ונאמן. היינו נפגשים לעתים קרובות בבית הכנסת. יגאל שמר על המצוות בקפדנות. בין נערי הוד־השרון היה מקובל מאוד, עד שכמעט קשה היום לקיים מסיבות ואירועים חברתיים ללא נוכחותו מלאת החיוניות".

יגאל גויס לצה"ל בראשית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. במהלך שירותו השתלם בקורס תותחני טנקים ובקורס למקצועות הטנק.

בראשית מאי 1972, משסיים יגאל את שירות החובה, החליט לעבור קורס במקצוע המסגרות המכנית. לאחר שסיים את הקורס, החל לעבוד בתעשייה האווירית בלוד. במלחמת יום הכיפורים שירת יגאל כתותחן טנק בחזית הדרומית ולחם נגד המצרים בקרבות הבלימה ובקרבות הפריצה. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע הטנק שלו ויגאל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות השבים. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יגאל היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית כנסת בהוד השרון; כמו כן הוקמה ספרייה על שמו במועדון הנוער המקומי.

פסו, ניסים־יגאל

ניסים־יגאל, בן מלכה ויהושע, נולד ביום ה' בסיון תשי"א (12.6.1951) בבת ים. הוא למד בבית הספר היסודי "תחכמוני" בבת ים, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר הריאלי בחיפה, במסגרת הפנימייה הצבאית שליד בית־הספר. הוא היה בוגר המגמה הריאלית־ביולוגית ובקיץ 1969 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. בן בכור היה יגאל להוריו. בגן הילדים של הגננת רחל, ברחוב רוטשילד 3 בבת ים, התגלה כילד עירני ושובב, והגננת גידלה אותו וטיפלה בו במשך חמש שנים. סקרן היה והציג קושיות לגננת, להוריו, ואחר כך — למוריו בבית־הספר. כבר בבית־הספר היסודי הצטיין במקצועות הריאליים, וכשהגיע הזמן לבחור במגמת התמחות במסגרת הלימודים בבית־הספר התיכון, בחר בלא היסוס במגמה הריאלית־ביולוגית. תלמיד חרוץ היה, ואהוב על מוריו. סיפר אחד המורים: "יגאל גדל לנגד עיני מילד חמד, שהיה תלמיד מצוין, אוהב זולתו, מתאווה לאהבת רעים וספורטאי טוב – היה לגבר חמודות, איש ישר, מסור ואחראי. אוהב ישראל היה בכל לבו ונפשו". חרף קשיים אובייקטיביים לא מעטים סיים יגאל בהצלחה את לימודיו בפנימייה הצבאית. הוא

קיבל על עצמו עול משמעת נוקשה ומילא את התפקידים שהוטלו עליו בלא דופי. נער חברותי היה, ורכש לו חברים רבים. סיפר אחד מרעיו הטובים: "תמיד ידענו שליגאל יש מצפון ושאפשר לסמוך עליו. כשבקשנו ממנו דבר־מה, לא השיב את פנינו ריקם. כאשר עמדה בעיה על הפרק, באנו לשאול בעצתו". הוא שאף תמיד להיות עצמאי, וידע להגן על דעותיו בסבלנות ובלא רוגז. תמיד שאף לדין צדק, ורצה לראות את הצדק והיושר מנחים את עם ישראל בתקומתו", סיפר אביו. בחופשות הקיץ לא התהלך יגאל בטל. הוא עבד בבניין וסייע להוריו בנשיאה בעול הפרנסה. בן מסור היה, קיבל על עצמו את כל רצונותיהם, והתייחס אליהם ביראת כבוד. אח נאמן היה ליהודה ולדרור הצעירים ממנו. הוא סייע להם בעצה ובמעשה, ושוחח עמם שעות ארוכות. ערב גיוסו לצה"ל היה יגאל עלם גבה־קומה וחסון; מעיניו הבהירות נשקפו חכמת־חיים ובגרות נפשית.

יגאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס קציני חיל־רגלים, ובסיומו של קורס צניחה הוענקו לו "כנפי צנחן". יגאל שירת כקצין בחטיבת "גולני", ובהמלצת מפקדיו נשלח לקורס מפקדי פלוגות. סיפר אביו: "יגאל היה מאושר בקריירה הצבאית שלו. לא אל הדרגה נשא עיניו, כי אם אל ביצוען המושלם של המשימות שהוטלו עליו". גם חברים לנשק מעידים על מסירותו לצה"ל. הוא דרש מחניכיו כושר גופני גבוה, ביצוע מעולה של המשימות שהוטלו עליהם והקפדה על כללי המשמעת. אמנם לא ויתר לחייליו, אך בשעות מנוחה ידע לצחוק, להתבדח ולזמר יחד אתם. סיפר אחד מפקודיו: "יגאל הצטיין בנפשו העדינה. ההבנה לחייל והרצון התמידי לעזור לזולת, ניכרו באופיו. הוא לא אהב לראות חייל הולך בראש מורכן. כשהייתה בעיה כלשהי מציקה לנו, באנו אליו לשיחה". חניכיו נזכרים כיצד לאחר ליל אימונים מפרך, דאג יגאל לפתיחת השקם, לפי בקשת החיילים הרעבים לדברי מתיקה. "הפלוגה ממש אהבה אותו. הוא דאג לנו כאב לבניו". כשבא יגאל הביתה לחופשה קצרה, לא הרבה לדבר על הישגיו. הוא הפליג בשבחי חניכיו הצעירים וציין שוב ושוב את חשיבות בניית כוחה של מדינת ישראל. "יגאל היה נכון לתרום מלוא מרצו ותבונתו למען המולדת", מספרת אמא. בבית ההורים מצוי "אות השירות־המבצעי" שהוענק ליגאל כהוקרה על מסירותו ופועלו בצה"ל. במלחמת יום הכיפורים נשלחה פלוגתו של יגאל לחזית הצפון. ביום פרוץ המלחמה הוענקה לו דרגת סרן. הוא פעל כמפקד פלוגת חיל רגלים, ועודד את חייליו בשעות הקרב הקשות. באחד הקרבות נתקל ביחידת קומנדו סורית ובחילופי האש נפצע ברגלו, אך סירב להתפנות. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפגע יגאל בראשו מכדור של צלף סורי ונהרג במהלך קרב עקוב מדם על כיבוש מוצב החרמון. "הוא לא שנא את הסורים, רק רצה לגמור את הכל מהר... ערב לפני הקרב המכריע לבש בגדים נקיים, כאילו לחתונה הוא מתכונן, ולא לקרב... הייתה זו חתונת דמים", סיפר עליו מוטי לוי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה, יודקה, על פועלה של הפלוגה שיגאל עמד בראשה: "היה ברור, שקדימה ילך כוח שניתן לסמוך עליו; כוח טוב, חיילים הדבקים במשימתם, גם אם תהיה קשה לביצוע. כזאת היתה פלוגתו של יגאל".

פקודיו של יגאל ומפקדיו העלו זכרונות ודברים על דמותו ועל דרכו בצה"ל; בחוברת "לא המלים מדברות על המוות" שהוצאה לאור על ידי חטיבת "גולני" לזכר חללי גדוד "הבוקעים הראשון", מונצח שמו של יגאל ז"ל.

פסח, דן

דן (דני), בן חנה וחיים, נולד ברחובות ביום ט"ז באדר א' תש"ו (17.2.1946), הוא יום התקפת כוחות ה"הגנה" על משטרת שרונה. הוריו, חיים וחנה, מפעילי התנועה הציונית בצ'כיה, נמלטו משם עם פלישת הנאצים והגיעו לארץ כעולים "לא חוקיים". לאחר שנות טלטולים בנו את ביתם ברמת־חן, שליד רמת־גן. ילדותם של דני ואחיו עמוס – הגדול ממנו בשש שנים – עברה עליהם בעיקר במקום זה. דני היה תמיר ונאה במיוחד, גם בילדותו וגם בבגרותו. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר היסודי ברמת־חן. כבר בעודו ילד הצטיין באותן תכונות יסוד שאיפיינוהו כמבוגר: רגש אחריות לגבי כל משימה, גם כזו שהוטלה עליו וגם כזו שהאמין בנחיצותה; אהבה ומסירות לזולת; מעורבות במתרחש סביבו – בחוג המשפחה, בקרב חבריו, ובחברה הישראלית בכלל; סקרנות שבעטייה הרבה מאוד לקרוא חומר בנושאים שונים, והכישרון ליישם את הידע שרכש לצורך הבנת המתרחש סביבו יום יום. הייתה בו חדוות־חיים ויכולת ליהנות מדברים גשמיים ורוחניים; חוש הומור וכישרון חיקוי, שגרמו הנאה ושמחה רבה לו ולזולת. כמבוגר נשתלבו בנפשו בהרמוניה נפלאה, עוצמה וחוזק עם הרבה רוך ועדינות, רצינות עם חוש הומור, ביישנות והסתגרות עם נכונות "להתפרק" בחברה. ייתכן שבזכות מזיגה זו השפיע מאוד על חבריו, ולכן כוח מנהיגותו ניכר היטב כבר מילדותו. בשנת 1960 החל דני ללמוד בבית־הספר התיכון על־שם בליך ברמת־גן. באותה תקופה היה פעיל בתנועת "הצופים" והיה ממייסדי שבט הצופים ברמת־חן וראש השבט. הוא הקדיש עניין רב למוסיקה ולידיעת הארץ, היה חבר במועדון הקליעה של הגדנ"ע וסיים קורס מ"כים במסגרת הגדנ"ע. בשנת 1962 הגשים את משאת נפשו ועבר לפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. את לימודיו התיכוניים סיים כחניך המצטיין של מחזורו.

דן גויס לצה"ל בראשית אוקטובר 1965 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר סדרת קורסים במקצועות השריון, לרבות קורס מ"כ רובאי וקורס צניחה. בזכות הישגיו הטובים נשלח כעבור זמן לקורס קצינים ואחר כך השתלם בקורס לקציני שריון ובקורס למ"כים שריון. בחוות דעת של מפקדיו עליו נאמר: "קצין מצטיין, יעיל, מסור ואחראי, מקובל ואהוב מאוד על פקודיו, הישגיו בעבודה גבוהים. הוא משקיע מאמץ ורצון רבים כדי לבצע את משימותיו, הוא בעל מרץ ואמביציה, מוכשר ופיקח, מהיר תפישה ובעל יכולת הסתגלות, אמיץ, עירני, אחראי מאוד ובעל יזמה, מהימן ולויאלי". במסגרת שירותו שירת כקצין בתפקידי פיקוד ומטה שונים, והגיע לדרגת סרן לאחר ששירת במשך שנתיים בשירות הקבע. בזכות הישגיו המצוינים

הפצירו בו מפקדיו שימשיך לשרת בצבא הקבע ויקשור את עתידו בצבא. אבל דני רצה ללמוד ולהרחיב את אופקיו.

בראשית אוקטובר 1970 השתחרר דני מהשירות הצבאי והלך ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים. תחילה למד במכינה הקדם אקדמית, ואחר־כך בפקולטה למדעי החברה, בחוגים למדעי המדינה ולסוציולוגיה. בספטמבר 1970 נשא לאישה את חברתו נירית, ובאוגוסט 1972 נולד בנם בכורם איתי. למרות הנאתו הגדולה מהלימודים ואושרו הרב בחיק משפחתו הקטנה, הרגיש כי אינו עושה די בדאגו רק לעתידו שלו. הוא ניסה לקשור את עבודותיו לפרנסת משפחתו עם הגשמת ערכיו – היה מדריך גדנ"ע ומרכז שבט צופי בית הכרם, אך גם באלה לא הסתפק. לאחר לבטים קשים החליט בשלהי 1972 – השנה השנייה ללימודיו – לחזור לשרת בצבא. היה לו קשה מאוד להיות רחוק ממשפחתו, אך הוא האמין שתפקיד זה צריכים למלא דווקא אנשים שבחרו בכך מתוך רצונם החופשי ומתוך הכרה מלאה בחובה המוטלת עליהם, ובהבנה עמוקה את מי הם משרתים. את שנת לימודיו השלישית עשה כאיש צה"ל. הייתה זו שנה לא עמוסה ביותר, והיה לו זמן להקדיש למשפחתו ולעסוק בדברים שאהב. לשירות פעיל ממש, חזר חודשיים לפני שפרצה המלחמה. הוא חזר לצבא כסגן מפקד גדוד שריון סדיר, בדרגת רב־סרן. ערב יום הכיפורים עלה עם יחידתו לרמת־הגולן. בבוקרו של יום ראשון, י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), הוא היום השני למלחמה, עלה דני לבדו לנפח, לאחר שהצליח לפרוץ בטנק יחיד את הכיתור בתל־סאקי, ולרדת מהרמה. בנפח התרכזו טנקים ספורים, שרידי כוחות שונים. הוא נטל את הפיקוד על כשישה טנקים ויצא לציר הנפט כדי להגן על נפח, על גשר בנות יעקב ועל בקעת הירדן. בקרבות הבלימה הקשים האלו נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואח. בתו דנה נולדה שישה חודשים לאחר מותו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "דן הוגדר כקצין יעיל, מסור, אחראי, מקובל ואהוד".

לזכרו ניטעה חורשה ביערות הקרן הקיימת לישראל באזור מודיעין, כן פורסמה רשימה לזכרו בספר "נזכור", שיצא לאור מטעם האוניברסיטה העברית בירושלים.

פסקל, אדריאן

אדריאן, בן פאני והניק, נולד ביום כ"א בתמוז תש"ו (20.7.1946) בבוקרשט שברומניה ולמד בבית־הספר היסודי "טרויצה" שבבוקרשט, ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אוגוסט 23", במחלקה לשרטוט טכני. אדריאן, או ננו, כפי שקראו לו בחוג המשפחה, היה ילד חביב ואהוב על הכול. מילדותו הצטיין בכל אשר עשה. בבית־הספר התיכון זכה בכתר אליפות בשח־מט, והעיתונות המקומית אף הצביעה עליו כעל שחמטאי מבריק לעתיד לבוא. הוא היה גם ספורטאי מצטיין, במיוחד בענף הכדורסל. משסיים את לימודיו,

עבד במשך שנתיים כשרטט טכני באחד המוסדות הגדולים בבוקרשט, עבודה שהייתה אהובה עליו מאוד. בשנת 1964 עלה לארץ עם משפחתו ועם חברת נעוריו, הרמינה, ומכיוון שלא ניתן לו לעסוק במקצועו, החל לעבוד כמכונאי.

אדריאן גויס לצה"ל בראשית אפריל 1964 והוצב לחיל התותחנים, שם עבר קורס רגמים וקורס רגמי מכמ"ת. במסגרת שירותו השתתף במלחמת ששת הימים, וחבריו מספרים עליו שהיה פטריוט נלהב יותר מה"צברים". שירותו בצבא נראה לו כחובה מקודשת, ותמיד זרז את חבריו לעשות את עבודתם ביעילות ובאהבה.

בשלהי יוני 1967, משהגיעה עת שחרורו, שב לעבודתו הקודמת כמכונאי. בשנת 1965 נשא לאישה את חברתו הרמינה, ובשנת 1970 נולד להם בן שקראו שמו עודד. אשתו מספרת: "אדריאן היה בעל נהדר ואב אוהב. היה מאוד מסור לילד ולבית והיה בעל ואב לדוגמא. זכרו לא יישכח לעולם מלבי, מלב בני, מלב הוריו, מלב אחותו ומלב כל מי שהכיר אותו". במלחמת יום הכיפורים שירת כמש"ק מרגמות בחזית הדרום. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בקרבות הקשים שנערכו באזור "החווה הסינית", נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול ביום י"ח באלול תשל"ד (5.9.1974). השאיר אחריו אישה ובן, אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אדריאן היה חייל טוב וחבר למופת. הוא היה אהוב על הכל"; וכתב מפקדו: "אדריאן היה מסור לתפקידו ומלאו ללא חת. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו, והיה נאמן לרוח הצוות".

לזכרו תרמה המשפחה מפת שולחן, מנורה, פמוטים ותיק לספר תורה, אשר הוכנסו לבית הכנסת האזורי באזור.

פצ'ניק, יוסף

יוסף (יוסי), בן מרים ואהרון, נולד ביום כ"ח בניסן תשי"ג (13.4.1953) בפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי בשדמות־דבורה, ומכיתה ה' המשיך את לימודיו בבית־הספר החקלאי "כדורי". לאחר עלייתה ארצה התיישבה המשפחה במושב שדמות־דבורה, ושם גדל יוסי. לדברי חברתו ללימודים, לא היה תלמיד שקדן, אך הודות להגיונו הבריא הצליח במקצועות שלמד מרצון. עוד בימי בית־הספר היסודי היה יוסי פעיל בחברה ותמיד עמד במרכז העניינים. בבית־הספר נחשב בין המצטיינים בספורט בכלל, ובג'ודו בפרט. הוא התאמן בג'ודו בעקשנות וללא ליאות. כן הרבה לשחק בכדורגל, שהיה אהוד עליו במיוחד. יוסי היה נמוך קומה ומוצק, בעל פנים מנומשות וחיוך שובב. אף־על־פי שנראה קטן וילדותי, היה למעשה חזק ושרירי ובעל כושר־גופני מצוין. זריז היה ומהיר־תגובה וניחן בשקט פנימי. יוסי היה ידיד טוב ונאמן לחבריו ולא היסס לחלוק עם חבר דבר שחסר לו, או לעזור לידיד ככל שיכול. הוא אהב הרפתקאות ואהב את החיים, ולעומת זאת שנא לישון הרבה

ואהב לעבוד קשה שעות ארוכות. תמיד היה רגיש מאוד לתגובות הסובבים אותו והיה מסור ביותר לאחיותיו ולהוריו, שהיו אהובים עליו מאוד. עוד כשלמד בבית־הספר "כדורי" היה מסייע רבות להוריו בעבודות המשק החקלאי, ולפני שגויס לצבא, עבד חודשים אחדים במשק ואף בחופשותיו היה עוזר בעבודות שונות. מנעוריו אהב מאוד את המשק ושאף לחזור אליו, ולהמשיך לפתחו לאחר שיסיים את שירותו הסדיר.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, הוצב בגדוד "הבוקעים הראשון" של חטיבת "גולני". מפקדיו ראו בו חייל טוב מאוד, נבון, בעל כושר גופני מעולה וכושר מנהיגות. כן ציין מפקדו, שאם כי הוא בעל מענה־לשון, הרי הוא ממושמע ומתאים לתפקידי פיקוד. לאחר שהשלים קורס קציני חיל־רגלים, מונה יוסי מפקד מחלקה בגדוד, ובמסגרתו עסק לפני מלחמת יום הכיפורים בסיורים בקו עזה. בחוות דעתו כתב מפקדו בקורס שיוסי הוא חברותי, מוכן להשקיע מאמץ למען אחרים, בעל ביטחון עצמי וכושר מנהיגות. בתפקידו כמ"מ הוערך כקצין טוב, בעל יכולת טובה מאוד, אחראי ומסור. לדברי חבריו ופקודיו בצבא, היה יוסי מ"מ לדוגמה. הוא אימן את מחלקתו ביעילות ולכן כל משימה קשה הוטלה עליה. הוא העביד את חייליו קשות והעמיד להם דרישות חמורות, אך כל מה שדרש מהם נהג לעשות יחד אתם וידע להסביר להם את חשיבות הדברים. היה לו כוח סבל רב ומעולם לא התלונן. גם חייליו לא התלוננו, שכן למדו ממנו, אהבוהו והעריכוהו. יוסי היה להם כאח, כידיד וכמפקד גם יחד. הוא דאג להם בכל המובנים, הכירם היטב, הבין את בעיותיהם והשתלב בחברתם. אמיץ לב היה ולא ידע פחד, היה בטוח בעצמו, סמך על פקודיו והשרה מביטחונו עליהם. בזכותו הצטיינה יחידתו במוראל גבוה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח יוסי עם יחידתו לרמת־הגולן. גם במלחמה לא נתן יוסי לעצב לשלוט באנשיו. לדבריהם היה הזחל"ם שלו מקור השמחה בגדוד והחיילים בו צחקו ושרו, גם כשמצב־הרוח לא היה מרומם. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בעת שהוליך את אנשיו בקרב לכיבוש החרמון, נפגע יוסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

חטיבת "גולני" הוציאה לאור ספר בשם "לא המלים מדברות על המוות", לזכר חלליה במלחמת יום הכיפורים. בספר כלולים דברי חברים וחברים לנשק על יוסי ועל דמותו; בחוברת "תלמים", ביטאון תנועת המושבים מאוקטובר 1974, שהוקדשה לחללי המושבים במלחמת יום הכיפורים, פורסמה רשימה עליו.

פקולה, יהודה־ליב (יוליאן)

יהודה, בן פרידה ויוסף, נולד ביום י״א בתמוז תשי״א (15.7.1951) במלבורן שבאוסטרליה. הוא למד בבית־ספר יסודי יהודי שבעיר מולדתו ואחר כך המשיך ולמד – כפי שעשו אחיו אברהם ואחותו שרה – בישיבה התיכונית ״לובאביץ״ במלבורן, אצל הרב גרונר. בתום חוק לימודיו, בשנת 1970, עלה ארצה והוא בן תשע־עשרה בלבד. יהודה גדל במרכזה של קהילה יהודית פעילה ותוססת, שהייתה גאה ביהדותה ומטפחת אותה. קהילת מלבורן מפורסמת בדבקותה בערכי היהדות, באורח החיים היהודי המסורתי ובאהדתה החמה והגלויה לציונות ולמדינת ישראל. כך זכה יהודה להתחנך כנער יהודי דתי, בבית הוריו ובתוך קהילתו. מלבד רשת חינוך־יהודי ענפה מקיימת הקהילה גם מספר עיתונים יהודיים, בתי כנסת ושאר פעולות תרבותיות וחברתיות, המיוחדות לה ומייחדות אותה. לפיכך אין להתפלא, שהנער אשר גדל והתחנך על הערצת הציונות ואהבת מדינת ישראל, טיפח בלבו חלום אחד: לעלות לארץ ולהגשים בגופו את העיקרים והערכים שגדל והתחנך עליהם. מיד עם תום לימודיו עלה לארץ ובא לאולפן לעברית של קיבוץ שדה אליהו. יהודה נקלט במהירות רבה בחברה הישראלית וגם קשיי השפה נעלמו לאחר שעשה שבועות ספורים באולפן. כיוון שהיה בעל אופי עליז ופתוח, התחבב במהירות על הכול ונעשה בן בית ברבים מבתי החברים. באולפן היה בין המצטיינים, שהצליחו לרכוש את השפה החדשה ללא יסורים ומתוך שמחה. הוא נהג לעודד את החברים שהתקשו ונטו להתייאש, ולא הרשה לאיש לדבר בגנות הארץ, למרות הקשיים שהעמידו בפניהם החיים בה. הוא היה סנגור נלהב ביותר של התנועה הציונית ונהג להבליט את ההישגים ולמעט מערכם של קשיים ומחדלים. הוריו, שבאו לביקור חטוף אצל בנם, היו מאושרים מהיקלטותו המוצלחת והמהירה בארץ. חלום חייהם — לראות את בנם חי בחברה יהודית ומתחנך באווירה של ארץ ישראל — התגשם לנגד עיניהם. בתום לימודיו באולפן עבר יהודה לעיר, כדי לטעום גם מחיי הכרך של ארץ ישראל. תקופה זו עוד חזקה בו את הכרתו, שעתידו צריך להיות קשור רק במסגרת ההתיישבות העובדת. הוא הצטרף לגרעין ״יחדיו״ של תנועתו, כדי לבסס את עתידו בקיבוץ שדה אליהו, כאשר יתגייס.

יהודה גויס לצה״ל בסוף ינואר 1971 והתנדב לנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות עבר קורס הסבה למקצועות חיל השריון והשתלם כנהג טנק. בתחילה היו חיי הצבא קשים עליו מאוד, אך אט־אט הסתגל לחיי האימונים והפעילות הקשים ואף החל נהנה מהישגיו. את החלק החקלאי של שירותו עשה בקיבוצים ״משואה״ ו״מעלה הגלבוע״, שם התמחה בעבודות בטרקטורים ובעיבודים חקלאיים. שעות ארוכות היה עובד בחלקות הדרומיות של העמק, בהתמדה, במסירות וללא ליאות. בשמחה גדולה ובגאווה היה חוזר בתום יום העבודה המפרך, יושב עם החברים ומספר על עבודתו. את תקופת השל״ת ביקש יהודה לעשות בשדה אליהו, ומבוקשו ניתן לו. הוא שמח לחזור אל החבר׳ה האהובים עליו ומיד נקלט בחיי החברה של המשק. הוא החל משתתף בפעילות החוג הדרמטי של קבוצתו ולא הייתה מסיבה או אירוע, שידו של

יהודה לא עזרה בהכנתם. הצלחתו הגדולה ביותר הייתה בהופעתו בהצגה שנערכה לכבוד פתיחת ועידת "בני עקיבא". חייו במשק שדה אליהו מצאו חן בעיניו כל כך, עד שהחל מתכנן לבנות את ביתו ולהקים את משפחתו בקיבוץ הזה. המלחמה, שפרצה חודשים אחדים לפני תום שירות החובה שלו, קטעה את תוכניותיו בעודן באיבן. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה בקרבות להדיפת הכוחות המצרים, שהסתערו על מוצב ה"מזח", לחוף תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל יהודה בקרב. במסגרת חוזה השלום עם המצרים התאפשרה החזרת גופתו ממוצב ה"מזח" וביום כ"ז באלול תשל"ט (19.9.1979) הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי שבהר־הרצל בירושלים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

פראג, צדוק

צדוק, בן נחמה ונחום, דור חמישי בארץ, נולד ביום כ"א בכסלו תש"ז (13.12.1946) בירושלים. הוא למד ב"תלמוד תורה" בבני־ברק ובקרית אונו, ובישיבות ברמת השרון ובשעלבים. צדוק היה תלמיד טוב וממושמע. מוריו מספרים עליו, שהתבלט בחריצותו וביושרו ובעיקר באווירה השלווה שהיה משרה סביבותיו, בנאמנותו ובמסירותו לחבריו. צדוק היה נצר למשפחת רבי גרשון פראג מבני ברק ולרבי מאיר דן איידלים, מראשי חסידי חב"ד בירושלים ומנקיי הדעת שבהם. עוד מינקותו ספג בבית הוריו את חיבת הארץ ואת תחושת קדושתה, ונמנה עם חניכי תנועת הנוער "עזרא" ועשה בה הרבה להפיץ את דעת התורה בקרב בני הנוער ואת אהבת המולדת.

צדוק גויס לצה"ל בסוף יולי 1964 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין שעשה בקיבוץ חפץ חיים והתכונן לעלות להתיישב במודיעין. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס חבלנים גדודיים. במלחמת ששת הימים נמנה עם יחידות הצנחנים שלחמו לשחרור ירושלים. הוא השתתף בקרבות בשיח' ג'ראח ובמוזיאון "רוקפלר" והגיע עם ראשוני הלוחמים אל רחבת הכותל המערבי. מירושלים המשוחררת הועבר לרמת הגולן, עד שנסתיימה המלחמה. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

צדוק היה איש אמת, ישר דרך ונקי כפיים, צנוע ועניו ומעודו לא עלב בחבריו. ידידיו אהבוהו על שהרבה לעזור לכל נזקק, עשה תמיד שלא על מנת לקבל פרס והיה טוב ומיטיב לסביבתו. התנהגותו הייתה שקולה, שכן לא הרבה להתרגש ועשה מעשיו בשובה ונחת. הוא רחק מן הגאווה, סלד מן ההתנשאות, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. בשנת 1970 נשא את חברתו זהבה לאישה. חבריו מעידים עליו שהיה למופת ולדוגמה במסירותו לילדיו ולרעייתו, העניק לבני משפחתו הרבה חמימות ולהוריו רחש כבוד רב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חש ליחידתו בחזית סיני והשתתף בקרבות נגד המצרים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) בשעות הבוקר

המוקדמות נפל צדוק בקרב האבטחה על גשר החצייה ליד האגם המר, כשהוא ניצב בתעלת קשר. המצרים הפגיזו את הכוח והוא נפצע מפגז "קטיושה" בבטנו ובדרך אל התאג"ד נפטר. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "צדוק היה חייל מסור וטוב, צנוע, שקט וחרוץ, שטובת חבריו עמדה תמיד לנגד עיניו".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בבני־ברק, וקרן גמילות חסדים.

פרבמן, רפאל

רפאל, בן רחל ז"ל ופייבל, נולד ביום י"ד באב תש"ד (3.8.1944) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "המרכז" ברמת־גן ובבית־הספר התיכון־חקלאי "הכפר הירוק". רפי היה נער גבה קומה, בלונדי ויפה תואר. מנעוריו היה ספורטאי נלהב, במיוחד למשחקי הכדורסל והכדורגל. בחברה היה אהוד על הכול, ואת שעות הפנאי ניצל לקריאה ולכתיבה. קשה היה להאמין שהנער היפה, החברותי והחביב, אוהב להסתגר בדל"ת אמותיו ולקרוא. "הוא היה כאנציקלופדיה מהלכת על שתיים", סיפרו מיודעיו. כשהיה כבן שש־עשרה נפטרה אמו והדבר הטביע עליו את חותמו ושימש גורם חשוב בהתפתחותו, לרבות נטייתו לשירה. "הוא כתב שירים רבים – חלקם מסוג השירה הלירית וחלקם פזמונים. פזמונים אחדים משלו גם הולחנו על־ידי יעקב הולנדר". סיפרה עליו חדווה: "יפה תואר, אהוב על משפחתו ועל מכריו, השתלב בעבודה ויכול היה ליטול מלוא חופניים מתענוגות החיים, אך הוא בחר לצעוד בשבילים השקטים, הרחק משאון והמולה, ללא התבלטות עצמית. במקום לדאוג לחייו הפרטיים ולעתידו, שיקע עצמו בשירה, בנה לעצמו עולם פרטי משלו, עולם נעלה, שבו לא הייתה דריסת־רגל לאיש, ובו גילה את עצמו בכל רגשנותו, בכל נימי נפשו". סיפר חברו יוסי: "מעולם לא רבנו, מעולם לא צצו ביננו חילוקי דעות. קשה היה לריב עם רפי, כי טוב היה. רפי אהב את החיים. אהב ספורט. אך ביחוד אהב להתייחד עם עצמו ועם חלומותיו".

רפאל גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל התותחנים. מספרים עליו חבריו ליחידה: "'רינגו', זה היה שמו בחבורה שלנו. ספק אם יותר משניים־שלושה חברים בסוללת המרגמות ידעו את שמו המלא. לכולם היה ידוע בכינויו. איש לא ידע כיצד דבק בו הכינוי הזה. אולי בשל שפעת שערו הבלונדיני, פיאות לחייו הארוכות וזיפי זקנו, שלא היה מגלח, ששיוו לו, כשהיה ניצב בזחל"ם, מאובק בענני האבק שהעלה הזחל מאדמת המדבר, דמות של אחד מגיבורי המערבונים. אולי משום ששלוות הנפש שלו, שהשתקפה באורח דיבורו, השרתה אווירת ביטחון על כל הסובב אותו והעניקה לחבריו בצוות הרגשה, שאפשר לסמוך עליו בכל, כאילו שריף רחב כתפיים עומד לצדם. אולי בא לו כינויו 'רינגו' מכך, שבכל רגע של מנוחה באימונים,

היה רפי משתרע על האדמה, כובעו שמוט על עיניו ורגליו מוטות אל על בתנוחה אופיינית לסרטי המערב הפרוע. ואולי משום שלעתים קרובות היו ספרוני המערבונים, מעוטרים בדמויות בלונדיניות בלתי מגולחות, חבושות במגבעות רחבות שוליים, מבצבצים מכיסיו. "רפי היה חייל טוב. הוא מילא כל תפקיד שהוטל עליו בנאמנות וביעילות, בין שהיה זה במסגרת חיי השגרה של הסוללה, ובין שהיה זה ברגעי מתח. אולם רפי היה לא רק חייל טוב, אלא גם חבר טוב. בכל מקום שנדרשה עזרה לאחד מאנשי הצוות שלו, או של צוות שכן, בכל מקום שנדרשה התנדבות לביצוע עבודה דחופה, יכולת למצוא את רפי. אחד מסימני ההיכר שלו בסוללה היה חוש ההומור המעודן שלו, שתמיד הוליד רעמי צחוק בקרב חבריו לצוות. תכונה נוספת הייתה לרפי, שבה נתייחד משאר אנשי הצוות, וזו אהבתו, או יותר נכון תאוותו, למלה הכתובה. היה לו צורך פנימי לקרוא, לקרוא, לקרוא. לפעמים אפילו לא חשוב מה. תמיד היית רואה אותו ובידיו או בכיסיו ספר, ספרון, עיתון או כל דבר אחר הניתן לקריאה. כל אימת שהיו מגיעים ספרים או עיתונים לסוללה, היה רפי ראשון המסתערים עליהם וראשון הבולעים אותם בצמא. אפילו בהפסקות מצא לעצמו פינה שקטה וקרא. איש מאתנו לא העז להפריעו ברגעים אלה. את סוד כתיבת הפזמונים הסתיר 'בהצלחה' מכולנו. איש מאתנו לא ידע על כך. לאחר שכמה מפזמוניו נבחרו לביצוע פומבי על ידי להקה צבאית וזכו להערכה, לא יצא רפי מגדרו ולא סיפר על כך לאיש מחבריו לסוללה. יקר היה לו תחביבו כצעצוע אישי ואינטימי".

בשלהי ינואר 1965, משחזר לחיים האזרחיים, המשיך רפי לעסוק בפזמוניו ועבד עם אביו בבית החרושת. במלחמת יום הכיפורים שירת כרגם מכמ"ת בחזית הדרום. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) הייתה היחידה בתנועה, כאשר נתקבלה הודעה על התקרבות מטוסי אויב. אנשי היחידה עשו את המוטל עליהם, וכל אחד ירה בנשקו האישי על המטוסים. מטוס מצרי אחד נפגע ונפל בין שני זחל"מים של היחידה. באסון נפצעו חיילים רבים וביניהם רפי, שנכווה קשות ונפטר מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רפי שימש נאמנה בתפקידו כאיש צוות. משכמו ומעלה בלט בין חבריו בחינו ובלבביותו, היטיב לקיים יחסי רעות וידידות עם חיילי הגדוד ועם מפקדיו. על רבים מאירועי הסוללה הטביע רפי את חותמו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר ובו שיריו ופזמוניו של רפי. כמו כן כלולות בספר רשימות שכתבו עליו חבריו וקרוביו. במכלול יצירתו בולט שירו המזעזע "קברי", שנכתב על־ידי נער בן שש־עשרה, לאחר שאבדה לו אמו, והוא כאילו צופה את עתידו הנורא כעבור שנים. "קברי ריק אך עודו ממתין / כולו אפל / שחור לועו / שניו חדות / רירו זב / אפו מרחרח / רגליו דשות / התאזר בסבלנות אחא! / על טס מבהיק אוגש לך / מתת חינם. / מפלט שלווה אתה לי / ברית אחים כרתנו ואותה לא נפר".

פרבר, חיים

חיים, בן רבקה ופישל, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ב באדר תש"ח (3.3.1948) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מרכז" ובבית־הספר הריאלי העברי בחיפה, במגמה הביולוגית. חיים הרבה לקרוא, בעיקר על תולדות העם היהודי בדורות האחרונים – על השואה, על מרד הגיטאות, על הבריחה ועל ההעפלה — דבר אשר הייתה לו השפעה רבה על חייו, אהבתו למולדת ושאיפתו ליהדות גאה וחפשיה. בהיותו רך בשנים ובתקופת גן־הילדים אהב להיות מוקף בחברה, ובאמתחתו מצוי היה תמיד אוצר סיפורים ואגדות בלתי נדלה, לשעשע חבריו ולכבוש את לבם. וכבר אז נטה לבו לחיק הטבע ויופיו. בתקופת לימודיו בבית־הספר היה חביב על מוריו ועל חבריו ובלט בכישרונותיו בציור, בהצגות, ובכל פעילות חברתית. זיקתו להשכלה הייתה עמוקה ומשמעותית, ונפשו ביקשה לתרום לחברה מבחינה תרבותית ולהרחיב אופקים הרבה מעבר ל"פיסת נייר" (כזה היה יחסו לתעודת הבגרות). חיים היה בעל כושר ביטוי עז בכתב ובע"פ. חניכיו בתנועת "המחנות העולים" מספרים עליו: "הוא היה דמות סוחפת, היה לו כוח שכנוע וכושר דיבור, הוא ידע לשמוח ולשמח. הנושא הקרוב ביותר ללבו, ואשר היווה חלק בלתי נפרד מאישיותו, היה עולם הטבע הקסום ויופיו. כה רבה הייתה כמיהתו וכיסופיו לעולם החי והצומח. בסיוריו עם חניכיו, ביקש להחדיר בהם אהבה זו, והסבריו מרתקים ומקיפים עולם מופלא זה, שהיה חלק מנשמתו. הוא אהב את המרחבים ואת ערבות הנגב, על נופיהן ועל הצמחייה שבהן. המרחבים והנופים הפראיים היו לחיים – שונא ההגדרות, הכבלים והמגבלות – סביבה טבעית. הוא אהב מאוד בעלי חיים, ובנח"ל־ים הקים את פינת החי וטיפח אותה באהבה ובמסירות. חיים אהב מתח ומשובה, בדחנות ותעלולים. "את העולם" – כך אמר – "יש לקבל כבדיחה. אסור לקחת הכל ללב". ואף־על־פי כן תמיד עמד איתן ולחם בעוז את מלחמתו הבלתי מתפשרת, גיבש עקרונות ברזל ודבק בהם מתוך אמונה שלמה, ניתח כל מצב ניתוח מבוגר ונבון, בכושר ובתושייה לא־רגילים; אך ידע להפיק ולמצות את היפה, האמיץ והמשמעותי בחיים, וליהנות מיצירותיו בצילום ובציור, ומבט עיניו החריף חודר, קורן ומאיר. דמותו של חיים דמות מורכבת הייתה. כתב עליו חברו: "חיים הלוחם על עקרונותיו וחיים הזועף, הכועס, המרגיז, לצד חיים המרתק, הנסחף בגלגולים של צחוק פרוע, הפורע את הדמות הנראית לעתים מסוגרת וממושמעת. חיים ומבטו החצוף, ולצדו זה המגניב חיוך של בושה ושל רתיעה קלה מפני הפגישה עם האדם. זה הנמשך אל הוויכוח הקולני תוך עשייה, וזה המגיף את תריסיו בפני עוברים ושבים ונראה כזאב בודד המכליל, לכאורה, בדבריו והמפרט את מלאותו בחלקיקי עולם מצולם. בררן ועיניו גדולות, רואה הכל ועיוור לאשר ירצה. שלם המעצים את פרטיו, וססגוניותו המדגישה את מורכבותו של השלם".

חיים גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1966 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין "אילות". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס למפעילי תול"ר. מפקדיו אהבוהו על שהיה חייל מצוין וחבריו חיבבוהו על ידידותו הטובה

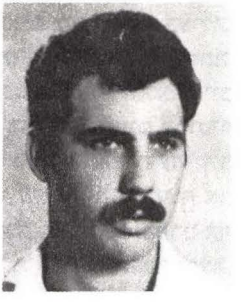
ועזרתו. על השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר, וכאשר פנה להגשים את חלומו ב"אילות", שאלוהו הוריו מדוע דווקא אילות המרוחקת כל כך מבית ההורים, והוא השיב, כי מאז ומתמיד הייתה דרך חיים זו של רוח חלוצית, שאיפתו הכמוסה – וחלומו, לקחת חלק בבניין וייסוד מפעל חלוצי חדש בישראל ובעתידו. משפרצה מלחמת יום־הכיפורים, גויס ונשלח עם יחידתו, סיירת צנחנים, לחזית בסיני. ביום ב' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בצומת "טרטור–לכסיקון", נפל חיים בקרב. בליל הצליחה לעברה המערבי של תעלת סואץ התנהל קרב קשה בדרום "החווה הסינית". הצומת וציר "טרטור" היו חיוניים ביותר, כדי להעביר בהם את גשר הגלילים. לפנות בוקר, לאחר נסיונות רבים לכבוש את הצומת, קיבל גדוד הסיור משימה לפרוץ לצומת ולטהר את ציר "טרטור" ממערב למזרח. על הכוח נפתחה אש חזקה ומרוכזת מאוד, ובקרב הקשה שהתנהל היה חיים על זחל"ם, ובנסיון להיחלץ ולחלץ נפגעים, נפגע פגיעות מוות בקרב הדמים, בהקרבת חייו למען הגנת המולדת ולמען ביטחון עמו. ביום 13.10.1973 דיבר עם הוריו בפעם האחרונה בטלפון, ולאחר כשבוע נותק הקשר כליל. תחילה נחשב לנעדר; את התקווה נטלה באכזריות העובדה, כי גופתו זוהתה. חיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, ציורים משלו, מתצלומיו, משיריו, ממאמריו וממכתביו.

בשיר "אנחנו יודעים אמא", ששלח למשפחת חברו, שנפל לאחר מלחמת ששת הימים, כתב חיים: "אגרוף קמוץ שציפורני אצבעותיו / ננעצות עמוק־עמוק בכף היד, והוא צועק אל מול / העולם: מדוע? ותישאר השאלה דמומה ונעלבת / נחבאת כמבוישת ותיוותר אין־אונים – כעלעל אחרון של סתיו. / אכן נגדע העץ כהלום ברק ביום בהיר. / אך זה החל לתת פריו – וידום. / ובנופלו יסחוף עמו כל אשר בדרכו. / נגדעו ענפים, נשברו זלזלים, ותיוותר חלקה דוממת – / ולבבות שבורים".

פרבר, עודד

עודד, בן אילה ומשה, נולד ביום כ"ט באדר תש"י (18.3.1950) בכפר ביצרון. הוא למד בבית־הספר היסודי בגן יבנה, המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־אזורי בבאר טוביה, ואחר־כך למד בבית־הספר להכשרת טכנאים בהנדסה חקלאית "יד נתן" בעכו. בקיץ 1969 כתום י"ג שנות לימודים, עמד בהצלחה בבחינות הגמר. בן זקונים היה עודד להוריו, אח אוהב ליגאל ולצבי. שקט היה וצנוע, חובב ילדים מאין־כמוהו. בבית־הספר היסודי התגלה כתלמיד שקדן ותאב־דעת. נער חברותי היה, וטוב לבו הדריכו תמיד לעזור לזולת. סיפר אריה, שהכיר את עודד הנער: "השלווה לוותה אותו תמיד, כשחיוך טוב נסוך על פניו היפות. כשראית אותו חשת, שרווחה מיוחדת אופפת אותך,

כי לפניך עמד צעיר, שחופת־תכלת לראשו, והוא צופה לעתיד ורוד, רענן ופורה". מחנכו של עודד בבית־הספר התיכון בבאר טוביה ציין כי רחש חיבה רבה לתלמידו עודד. "היו טבועות בו תכונות נעלות, שאינן בנמצא אצל נערים רבים. הנער היה עניו ומצניע לכת". שנתיים למד בבאר טוביה, ואחר־כך הלך לבית הספר להנדסאים "יד נתן". הוא התגורר בפנימייה שליד בית־הספר, והתוודע אל חבורת נערים, שלא הכיר קודם. חבריו בפנימייה מעידים, שעודד היה בחור עליז ואהב להתבדח. סיפר ידידו עופר: "כולם אהבו אותו, והראייה – עודד קיבל בבית־הספר את הפרס לחברה, שניתן פעם בשנה לחבר הטוב והמסור העוזר לכול ואינו נוטר שנאה לאיש". הוא נטל חלק בפעולות מטעם הגדנ"ע, השתתף במסעות ובטיולים לאורכה ולרוחבה של הארץ, והיה דמות בולטת בכל מסיבה ואירוע חברתי. הוא היה עלם גבה־קומה, "גבוה משכמו ומעלה", לדברי מכריו.

עודד גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. תחילה שירת כרובאי חרמ"ש, ואחר כך כמש"ק טנקים, ועשה במרחבי סיני בתקופת מלחמת ההתשה. חבריו לנשק מספרים על עדינות נפשו ועל תבונתו. הוא ידע להלהיב את חבריו לביצוע מושלם של משימה שהוטלה עליהם, והקל עליהם בשעות של געגועים לבית. בדבקות ובמסירות ביצע כל עבודה ובשעות מנוחה נהג לעתים להתווכח עם חבריו בענייני פוליטיקה שהטרידו אותו. "דעותיו היו יסודיות, ידיעותיו – מעמיקות, מגובשות מאוד", סיפרו חבריו. כשבא הביתה לחופשה קצרה לבלות בחיק משפחתו, היה מאזין בתשומת לב לכל בני המשפחה, אך על עצמו סיפר מעט מאוד.

בקיץ 1972, כשהשתחרר עודד מהשירות הסדיר, שב אל כפר מולדתו והתכונן להתבסס במשק שהקימו הוריו. סיפרה צילה: "עודד אהב את המשק ואת הכפר. הוא ניגש לעבודה במלוא ההתלהבות והמרץ. הוא נהג להשכים קום, ועם אור ראשון היה יוצא לשדה. חרוץ היה מאז ומתמיד. בכוחות עצמו ביצע עבודות קשות וגם כשהיה עסוק וטרוד מאוד, לא השיב ריקם פני חבר, שבא לבקש את עזרתו". תכונותיו היו לשם דבר בכפר ביצרון. בשעות הפנאי תכנן תכניות פיתוח למשק וטווה בחשאי את חלומותיו. מלחמת יום הכיפורים שמה קץ לתכניות ולחלומות. בערב יום הכיפורים נקרא עודד אל יחידתו בחיל השריון. הוא נפרד מהוריו ומחבריו ובלא היסוס יצא לדרכו. הוא נשלח לחזית הדרום, שם פעל כמש"ק טנק. עשרה ימים לחם באומץ לב ובעוז רוח בקרבות הבלימה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע עודד ונהרג במהלך קרב עקוב מדם על השליטה ב"חווה הסינית". חבריו מספרים, שניצב בצריח זקוף וגא, ובמותו פילס דרך לכוחות שפרצו לתוך שטח מצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בביצרון. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "עודד ז"ל נטל חלק בקרב ההבקעה להקמת ראש־גשר בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. עודד היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. אבדתכם היא אבדתנו".

ידידים ומכרים רשמו דברים על דמותו ועל דרכו של עודד בביטאון של בית־הספר האזורי "באר טוביה", שיוחד לנופלים במערכה.

פרג׳י, יהודה

יהודה, בן שרה ויצחק, מראשוני המתיישבים בבאר־שבע לאחר מלחמת העצמאות, נולד ביום י׳ בניסן תשי״ג (26.3.1953) בבאר שבע. הוא למד בבית־הספר היסודי ״מעוז״, ואחרי־כן למד במשך שנה את מקצוע המסגרות בבית־הספר להדרכה מקצועית בעיר הולדתו. הוא היה תלמיד טוב והתבלט בכישרונו הרב למלאכת כפיים. בעצת הוריו נטש את מקצוע המסגרות ובחר במקצוע החשמלאות. מאחר שהיה בעל תפיסה מהירה וניחן ב״ידי זהב״, הצליח ללמוד במהירות את המקצוע החדש בכוחות עצמו ותוך כדי עבודה. יהודה הצטיין לא רק בעבודתו כחשמלאי. כל מלאכה אשר דרשה זריזות ותבונת כפיים, צלחה בידיו. לא פלא הוא שעוד בטרם גיוסו, הספיק לעזור הרבה בכלכלת משפחתו הגדולה. ריים, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה בן נאמן, ממושמע ומסור ביותר להוריו. תמיד שמע בעצתם והיה מקפיד במצוות כיבוד אב ואם. המסגרת החמה של המשפחה הענפה וגאוותה הרבה בהישגיו בעבודתו, כאזרח וכחייל, העניקו לו ביטחון והמריצו אותו להמשיך ולמלא את חובותיו היום־יומיות כמיטב יכולתו.

יהודה גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1971. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים לרכב כבד, שבסיומו הוצב בתפקיד נהג בפיקוד הדרום. תפקיד זה לא סיפק אותו ולאחר זמן מה הוסיף והשתלם בקורס נהגים־חובשים. במסגרת הקורס הזה השיג הישגים נאים ביותר גם במקצועות עיוניים וקשים ללימוד, כגון אנטומיה. הוא הוצב לחיל הרפואה ונשלח למחוז אילת, שם מילא את תפקידו באורח אחראי ומסור שזיכהו להוקרה ולשבחים רבים. מפקדיו העריכו אותו כחייל למופת, שביצע את תפקידיו ביעילות ובמסירות. במשך תקופת שירותו בצבא, השתדל יהודה שלא להדאיג את הוריו והקפיד לכתוב בכל הזדמנות. בגלויות ובמכתבים ששלח, ניכרות אהבתו הרבה למשפחתו והתעניינותו בחייו של כל אחד מבניה. בחופשות היה נוסע הביתה ומבלה בחברת הוריו, אחיו ואחיותיו את רוב זמנו הפנוי. בזכות אופיו הנוח, נכונותו להיות לעזר תמיד ומסירותו הרבה לעבודתו, היה יהודה אהוב על מפקדי היחידה ועל חייליה. מפקדו הישיר הביע את הערכתו ליהודה בהמליצו להעניק לו באופן מיוחד, דרגת סמל כחודשיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יהודה כנהגו של קצין מטה בפיקוד הדרום. במשך כל תקופת הקרבות מילא את תפקידו בנאמנות, באמונה וללא ליאות. הוא נהג את רכבו עד לקווים הקדמיים של כוחותינו ולא פעם נקלע להפגזות כבדות, אשר רק בנס יצא מהן בריא ושלם. בשוך הקרבות, לאחר הסכם הפסקת האש עם מצרים, קיבל יהודה חופשה ממפקדו כדי ללכת לבקר אצל משפחתו, שלא התראה אתה זמן רב. ביום ו׳ בטבת תשל״ד (30.12.1973), בעת שמיהר לחזור לבסיסו בתום חופשתו, נפגע הרכב שבו נסע, בתאונת דרכים והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושש אחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, הדגיש מפקדו, ש"נפילתו של יהודה נגרמה בגלל רצונו העז לשוב למילוי תפקידו במהירות האפשרית. דבר שגרם לו לנסוע ב"טרמפ" צבאי שנקרה בדרכו".

פרגמנט, משה

משה (משה'לה), בן לוסיה ודוד, נולד ביום י"ג באב תשי"ב (4.8.1952) בתל־אביב. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "המתמיד" ו"החשמונאים" ברמת־גן, וב־אחרון סיים את לימודיו כתלמיד מצטיין. מוריו לא חסכו ממנו דברי שבח והערכה על כישרונותיו הרבים, על נשמתו העשירה ועל תכונותיו החיוביות כאדם. הוא ניחן בחוש הומור מצוין וחבריו לכיתה כינוהו בשם "ליצן". סיפרה עליו חברתו לבית־הספר היסודי: "בחורים כמו משה'לה נדירים ביותר. הוא היה כה רגיש, כה כן, כה טוב לב – יחיד ואחד במינו". משה התעניין בספרות ובציור, ניגן בפסנתר ובקלרנית וכתב הרבה. כבר מגיל צעיר הצטיין בחיבוריו המעניינים והמנוסחים כהלכה, ששיקפו את דעותיו המגובשות והמבוגרות בנושאים שונים. הוא היה נבון ומוכשר ביותר לעומת בני גילו. היה פעיל בשטחי המדע והאמנות כאחד. הוא הכין עבודות רבות היקף בנושאים שונים, כגון: מקורות האנרגיה, אספקטים כלכליים וחברתיים של המדינה, מוסיקה, האמנות הפלסטית ועוד. משה נהג לבקר בקביעות בקונצרטים, בתערוכות ובמופעי תיאטרון, וכשסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי החל ללמוד בבית־הספר לאמנות "תלמה ילין". רק כעבור זמן קבע לעצמו שהמוסיקה תהיה לגביו בבחינת תחביב, ואילו עליו ללמוד בבית־ספר רגיל. הוא עבר לבית־הספר "תיכון חדש" וגמר בהצטיינות. בזכות תעודת הבגרות הטובה שלו, ניתן לו להמשיך ללמוד במסגרת העתודה האקדמית פסיכולוגיה וסוציולוגיה כפי שחפץ, אלא שהוא החליט לסיים קודם כל את שירותו הצבאי.

משה גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1970 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורסים רבים, החל בקורס למקצועות הטנק וכלה בקורס לקציני שריון. משה היה מסור מאוד לעבודתו ביחידה והקדיש לה הרבה מאמצים וזמן, אף יותר מהנדרש. מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הדרום. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הטנק שלו באחד מקרבות הבלימה הקשים שנערכו בסיני, ומשה נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. כשנפל היה קצין בדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "משה הוגדר כקצין ממושמע, יעיל, מסור ואהוד"; כתב עליו מפקדו: "משה היה מפקד טוב, מנוסה וקפדן, שדרש ביצועים מושלמים מחייליו".

פרוינד, דוד

דוד, בן אסתר וראובן, נולד ביום ח' בשבט תשי"א (4.2.1951) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תל־חי" בשכונה נוה־שאנן בחיפה וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־החקלאי "כפר גלים" בחיפה. משחר ילדותו היה דוד חביב, עליז, נוח ושובה לב. כל ימי חייו ידע לאהוב אנשים ולהתחבב עליהם, להיות ידיד וחבר נאמן. הוא ריכז סביבו חברים רבים, והיה להם למשענת, בעיקר לחלשים שבהם. תכונת יסוד בדרך חייו הייתה אהבת הטבע, הדומם וכל יצור חי, מציפור עד בן אדם – אהבה מעשית ושורשית, שמצאה אלף דרכים כדי לעזור ולפעול למענם. חניון שהוזנח על־ידי מטיילים נוקה במו ידיו והפסולת הוסעה למצבור אשפה, ציפור שנפגעה זכתה לטיפול מסור, ואדם בצרה זכה לתשומת לב, לעידוד ולעזרה ממשית. עניינו לא היה בלימודים עיוניים, אך עזים היו סקרנותו והדחף להכיר את הטבע, את החי ואת האדם בדרכיו שלו, שהיו לעתים בלתי שגרתיות. למכלול תכונות אלה נוסף הומור, שהתבטא במעשה שובבות וקונדסות ובחן אישי רב. דוד ניחן גם בכושר מעשה, אחריות ומנהיגות. בבית־הספר החקלאי עמד דוד במרכז חיי החברה בכיתה. הוא היה אחד המסורים והאחראים בעבודה במשק. בשנה השנייה ללימודיו, והוא בן שש־עשרה, פרצה מלחמת ששת הימים. אז גויסו רוב המדריכים של בית־הספר, ודוד נבחר למלא את מקומו של מרכז הרפת. הוא מילא תפקיד זה במסירות ללא גבול. במשך שבוע היה קם בלילות כל שעתיים כדי לטפל בפרה חולה ולהציל את חייה. הייתה לו תבונת כפיים רבה ודרך מיוחדת לנהוג עם הצומח והחי. הוא בנה אקווריום במו ידיו וטיפח בו מיני דגים, השיג הישגים רבים בתחרויות חקלאיות, והשקיע מאמצים בטיפוח בעלי החיים במשק. גישתו לאנשים הייתה ישרה, לבבית ומעשית. הוא שימש כמדריך בגדנ"ע ובתנועת נוער והיה נערץ על חניכיו. כשנסע בדרכים, דאג לעצור את רכבו דווקא לאישה מבוגרת, עמוסת סלים, או לאם עם ילדיה, שהמתינו שעות לאוטובוס. באחד מערבי השבת ראה זקן חולה ומוזנח יושב על מדרגות בית, והוא לא שקט עד שהלך עמו וסייע לו להגיע למקומו.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1969, התנדב לשרת בצוות אוויר והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות התקבל לקורס טיס, אך כעבור זמן קצר הועבר לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" וסיים שם בהצטיינות, הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון בסיני. הוא השתתף במלחמת ההתשה כתותחן בטנק המ"פ. בנסיעה מבצעית לאורך קו בר־לב נפגע המ"פ, ודוד חילצו ובקור־רוח השתלט על המצב. הוא אימן את צוות החיילים הקשה ביותר בפלוגתו, הצליח לעשות מהם חיילים למופת, בלי שנזקק ליד קשה, ובשל כך זכה להערצתם. דוד, שהיה חסון, גבוה ובעל כוח פיסי רב, לא התלונן מעולם על קשיים. ממקום שירותו הצבאי בתעלה במלחמת ההתשה, סיפר במכתביו על חרדון הצב (זוחל טורף גדול), שהצליח לגדל, על הנופים הנפלאים ועל הציפורים באזור הביצות בצפון התעלה. הוא גידל ציפור חנקן והתחקה אחרי אורח חייו, תוך התייעצות בכתב עם אחיו, סטודנט לביולוגיה, ועם אמו, המורה

לטבע, על דרכי הטיפול בילד טיפוחיו. על מעלליו הצבאיים שמעו הוריו רק בדרך מקרה מפי חברים.

אחרי שסיים את שירותו הסדיר החליט דוד לעסוק בחקלאות וביקש להצטרף למושב ברמת הגולן. בשעת ההמתנה לאישור מועמדותו, ולקראת חתונתו, החליט לצבור קצת כסף – אך לא ביקש לעשות זאת בדרך הנוחה והקלה. הוא נרשם לקורס לבנאות, השיג סיווג מקצועי והתחיל לעבוד בקבלנות. מעסיקיו וחבריו לעבודה העריכוהו בזכות מסירותו לעבודה, אחריותו, חריצותו, תבונת כפיו ויחסו החברי לכל אדם – מעוזריו מ"השטחים" ועד לקבלן, "בעל הבית". ארבעה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נשא דוד לאישה את רותי, חברתו מימי בית־הספר החקלאי. ימים ספורים לפני המלחמה נודע להם, שהם התקבלו כמועמדים למושב רמות. רבה הייתה שמחתו של דוד, אך הוא לא זכה להגשים את חלומו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא דוד ליחידתו ונשלח עמה לסיני. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), באחד מקרבות הבלימה באיזור "חמוטל", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נפגע הטנק שלו ועלה באש ודוד נפגע ונהרג. הוא היה בחזקת נעדר ורק כעבור ארבעה חודשים הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "למרות ששירת זמן קצר ביחידה, הספיק דוד להתבלט בה כחבר נאמן לנשק. מהטובים והיקרים שאיבדנו".

בית־הספר החקלאי "כפר גלים" הוציא לאור חוברת לזכר חלליו במלחמת יום הכיפורים, ובה גם רשימה על דמותו; הגדוד שבו לחם הוציא לאור ספר, "כל תחנות איילה", לזכר לוחמיו שנפלו במלחמה, ובו דברים על דוד ז"ל.

פרושנובסקי, שלמה

שלמה, בן שרה ז"ל ודוד, מניצולי השואה, נולד ביום כ' בטבת תש"ט (21.1.1949) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" בנתניה, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון "בר־אילן" בנתניה. שלמה היה בן יחיד להוריו, ניצולי זוועות הנאצים. היום שנולד היה יום מאושר בחייהם של שרה ודוד, אות לדרך חיים חדשה ונפלאה. משוש לב הוריו היה שלמה למן רגע הולדתו. בילדותו היה חולני, ונאבק במחלות ילדות ובדיזנטריה קשה. אמו לא חסכה תנומה מעיניה וישבה שעות ארוכות לצד מיטתו והשגיחה על בנה, "המלאך הקטן" שלה. כשהיה שלמה בן ארבע, עברו הוריו להתגורר בשכונת הותיקים בנתניה. שלמה התחנך בגן הילדים בשכונה, ונודע כילד סקרן ועירני. גם בבית־הספר היסודי היה ילד תאב־דעת, שביקש באמת ובתמים ללמוד חכמה ודעת. שלמה היה ילד שקט, מנומס ואדיב. חביב היה על מוריו ועל

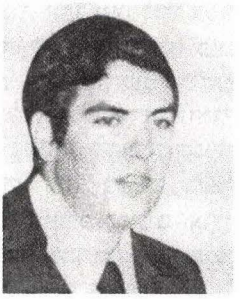
חבריו לספסל הלימודים, ומוכן תמיד לסייע לידיד בצרה. בתום שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון "בר־אילן" בנתניה החליט לנסות את מזלו בבית־ספר תיכון מקצועי והלך לבית־הספר הטכני בחיפה. שלמה היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא", והשתתף בפעולות הגדנ"ע, במסעות ובטיולים שנערכו במסגרת התנועה ובמסגרת בית־הספר. גם בחגיגות ובמסיבות השתתף, והיה עליז ושותף לשמחת חבריו. שוחר ספורט היה, וזמן־מה התאמן בקביעות ב"מכון שמשון" בנתניה. הוא הצטיין במשחק השחמט ואהב את התחכום, ואת האתגר המחשבתי הטמון בו. שעות ארוכות ישב ליד לוח השחמט וניסה למצוא פיתרונות שונים לבעיה מסוימת. בן מסור היה שלמה להוריו. בעדינות נפש ובתבונה ניסה להשכיח מהם את כאב העבר, ושאף לשמש להם מקור גאווה ושמחה בהווה ובעתיד. הוא היה עלם בוגר ורציני היודע את אשר לפניו.

שלמה גויס לצה"ל בראשית פברואר 1967 והוצב לחיל הקשר. את שנת שירותו הראשונה עשה במסגרת הנח"ל, ובשנתיים הנותרות שירת כקשר ביחידת שדה בדרום. בין רעיו ליחידה נודע כחייל טוב ומסור, ידיד נאמן המבין לנפש זולתו. בתקופת שירותו הסדיר השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

בפברואר 1970, כשהשתחרר, נשא לאישה את עדנה, בחירת־לבו והקים את ביתו בנתניה, סמוך לבית הוריו. הוא עבד במשרד לפרסום והצטיין בעבודתו. תמיד ידע להקדיש תשומת־לב רבה גם לקטן שבפרטים. סיפר בעל המשרד: "שלמה התמסר לעסק ונתן את המיטב שבו, למרות שרק שכיר היה. אני יודע שהיה מסור למפעל כשם שהיה מסור לאשתו, לאביו ולאמו". חרף העובדה שלא גר יחד עם הוריו, לא הזניחם אף לרגע והיה בא לבקרם תכופות ואף סייע להם בעצה ובמעשה. ידידים מציינים את אהבתו הרבה של שלמה לילדים, את חוסר פשרנותו בעניינים של צדק: "דרכו הייתה דרך שכנוע והבנה, אך כשהיה מדובר בעוול – לא היה מוכן לסלוח לאדם שפגע בזולתו". ביום הכיפורים היו שלמה ואשתו בבית הכנסת, כמנהגם מדי שנה בשנה. לאחר ששמע את החדשות של השעה שתיים, ארז את חפציו בתרמיל קטן והיה נכון לצאת לדרך. "חסר מנוחה היה, וכשלא באו לקרוא לו, ישב כנעלב. הוא חשב ששכחו אותו", סיפרה עדנה. שלמה יצא מביתו לפנות ערב. בטרם יצא אל נקודת האיסוף, ביקר בבית הוריו, נטל אותם בזרועותיו ונפרד מעליהם. שלמה נשלח לחזית הדרום, שם שירת כמפעיל רדיו וטלפון באחד הבסיסים הגדולים בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נהרג בהפצצה אוירית והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. אמו לא האריכה ימים. שנה אחת לאחר נפילת בנה נפטרה האם, שבעת סבל וחולי. האב, דוד, נותר בשברו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, מפקדי היחידה וחייליה, נושאים בדומייה את זכר שלמה. זכרו יהיה שמור בצרור החיים, כחייל מסור לעמו וכחבר נאמן לנשק".

פרח, אפרים

אפרים, בן חדוה ופנחס, נולד ביום כ׳ באייר תשי״ב (15.5.1952) בכפר קדימה. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון ״בגליל״ בטבריה. בוגר המגמה ההומניסטית היה אפרים, ובקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. בילדותו ספג לקרבו את ריח השדות והפרדסים, שהקיפו את בית הוריו בכפר. בבית־הספר היסודי היה תלמיד חרוץ ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא נמנה עם חברי ועד הכיתה והצטיין בכושר מנהיגות וביזמה. בשנת תשכ״ו, כתום ח׳ שנות לימוד, עקרה משפחתו לטבריה. עד מהרה התערה אפרים בחברת הילדים בעיר שלחוף הכינרת, וקנה לו עמדה מכובדת בקרב חבריו החדשים בבית־הספר התיכון. באופיו הטוב ובצניעותו השכיל להתחבב על כל אדם שהכירו. בשנה השנייה ללימודיו, בכיתה י׳, נבחר אפרים כחבר מועצת התלמידים בבית־ספרו, ועד מהרה נתבקש לעמוד בראשה. באותה שנה יסד פרלמנט נוער בין־מוסדי בעיר, שכלל גם את בית־הספר התיכון הדתי. במעמד היסוד השתתף יושב ראש הכנסת דאז, מר קדיש לוז ז״ל, וכן קרואים רבים, נציגי העיר והרשות המקומית. פרלמנט הנוער בראשותו של אפרים נטל על עצמו משימות רבות, שהיו לברכה לעיר וליושביה. חברי הפרלמנט סייעו למוסדות שונים, עזרו לתלמידים נחשלים בהכנת שיעורי הבית, הדריכו בקייטנות־קיץ והזמינו אישים להרצות לפני הנוער. לימים נבחר אפרים לשמש יום אחד כראש עירית טבריה. שופט בית המשפט המקומי, ששימש גם כנשיא מועדון ״רוטרי״ בטבריה, ידע להעריך את יכולתו ואת מרצו של העלם הצעיר והחליט לרתום אותו למלא תפקיד של נשיא ״פעלם״, מסגרת רוטרי לנוער. בתפקיד זה חש אפרים בצורך להוציא לאור ביטאון שיעורר וידרבן את הנוער להגיב על בעיות השעה. לאחר חטיפת המטוס הראשון של ״אל על״ על ידי הסורים, ארגן אפרים הפגנה ענקית בעירו. מאות המשתתפים צעדו לעבר מטה משקיפי האו״ם בעיר, ודרשו את שחרור החטופים. כשהיה תלמיד בכיתה י״א, נבחר אפרים לכהן כיושב ראש הפרלמנטים של הנוער בארץ. כל ימי בגרותו עסק בפעילות ציבורית. ״אך פלא הוא מאין מצא זמן לשקוד על לימודיו ולבלוע ספרים כתולעת־ספרים ממש״, אמר אביו.

אפרים גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970, והוצב לחיל השריון. ״מאז היה לחייל, דבק בכל לבו במשימות שהוטלו עליו, הקפיד במצווה קלה כבחמורה ומילא כל תפקיד בלא דופי״, העידו עליו מפקדיו. אפרים סיים בהצטיינות (95!) את השתלמותו בקורס למקצועות הטנק, ובהמלצת מפקדיו נשלח לקורס למפקדי טנקים. גם את לימודיו בקורס זה סיים בהצלחה מרובה. למגינת לבו נאלץ לחדול מכל פעילות ציבורית. ״לאט לאט קרסו כל המפעלים הנפלאים, שהקים אפרים בעמל כה רב״, סיפר אבא. בתקופת שירות החובה שלו עשה שבועות וחודשים בסדרות אימונים במרחבי סיני. לעתים שב הביתה כשכפות רגליו זבות דם ומוגלה, סיפרה אמו בציינה, שגם בצר לו לא פנה אפרים לאיש בבקשה לקבל חופשת מחלה. אפרים שירת תחילה כמפקד טנק, ולימים מונה מרכז הדרכה בבית־הספר לשריון. לאחר שהוטלה עליו

משימה זו, עשה לילות כימים כדי להצליח בה ולמלאה כראוי. אחד ממפקדיו אמר, שאפרים נשא על כתפיו את בסיס ההדרכה ועשה עבודה שהייתה שקולה כנגד עבודתם של אנשים אחדים, ועל כך הוענק לו אות הצטיינות. עלם גבה־קומה ורחב־כתפיים היה וכשבא הביתה לחופשה קצרה, נתמלא הבית כולו אור. הוא דאג להוריו ושוחח באהבה ובסבלנות עם אחיו איל ועם אחותו סמדר. בשעות הקצרות שבילה בחיק המשפחה ביקש להשיא ליקיריו עצה נאמנה ולסייע להם במעש. בשנה השלישית לשירותו בצה"ל ניסו מפקדיו להשפיע עליו שילך לקורס קצינים, אולם הוא ביקש ללמוד באוניברסיטה, ולפיכך דחה את בקשותיהם. זמן־מה לפני מועד שחרורו התקבל ללימודים בחוג למדעי המדינה באוניברסיטת תל־אביב, וביום ג' בתשרי תשל"ד נשא לאישה את בחירת לבו, הדס לבית ויינברג. "במו ידיו שיפץ אפרים את הדירה החדשה. אחיו סייע לו, וכל המלאכה נעשתה מתוך שמחת אמת ותקווה לעתיד נפלא", סיפרה הדס. אך בני הזוג הספיקו לחיות יחד בביתם חמישה ימים בלבד. כל החלומות נקטעו בבת אחת. בעיצומו של יום הכיפורים הצטרף אפרים ליחידה של חיל השריון ונשלח לחזית הדרום. לא היה סיפק בידו להיפרד מעל הוריו, אך בשיחת טלפון אחרונה אמר להם: "שלום לכם, פרצה מלחמה. אני יורד לבסיס. אל דאגה, בקרוב נתראה!" אביו סיפר שבנו לבש את המדים חרף היותו בחופשת שחרור ובחופשת נישואין. אפרים שירת כמפקד טנק, ושלושה ימים לחם באומץ לב בכוחות המצריים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע הטנק שלו מדרום מזרח לעיר איסמעיליה. במהלך קרב עקוב מדם, נפצע אפרים קשה ונותר חי בשדה הקרב, לא הרחק מהטנק שפיקד עליו. נהג הטנק, שנותר בחיים, סיפר שאפרים התנהג בגבורה עילאית. הוא הורה לו ולתותחן, פליט מטנק אחר, שעה שרכנו לידו המומים תחת ברד האש, להגמיעו מעט מים, ליטול את הנשק ולהימלט על נפשם. וכך נותר הוא חי בהכרה מלאה בגיהנום התופת, בהעדר אפשרות לחלצו. ימים רבים לא ידעה משפחתו מה עלה בגורלו. הם חיפשו אותו בכל בתי־החולים ברחבי הארץ, ביקשו להתחקות על עקביו במחנות צה"ל השונים וכל מאמציהם עלו בתוהו. תוחלתם היחידה, שמא נפל בשבי – נכזבה אף היא עם שובם של אחרוני השבויים ממצרים. עוד זמן רב היה בבחינת נעדר. משלא גילו את גופתו הוצע למשפחה, שיוצב שלט לזכרו בבית־הקברות הצבאי בהר־הרצל, כמי שמקום קבורתו לא נודע. רק לאחר עוד לילות וימים של דמע ויסורים נתגלתה גופתו והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

פנחס פרח, אביו של אפרים, הוציא לאור ספר שירים לזכר בנו שנפל במערכה. הקובץ "הבן יקיר לי אפרים", הוא שיח אב שכול: "נאבק אדם – עד דם! / לחם, נפתל ויוכל / עד בוא הרגע – / צנח לפתע – / קרס, נפל / חבל..."

פרחי, חיים

חיים, בן אסתר ויעקב ז"ל, נכד לחיים אהרן פרחי, שהיה נשיא ההסתדרות הציונית בבולגריה, נולד ביום ד' באב תש"ט (30.7.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "תל נורדוי", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון־עירוני ה' בתל־אביב, במגמה ביולוגית וסיים אותם בהצטיינות. חיים, (שכונה בפי בני משפחתו "חיימ'קה", ובצבא "פרחי") היה ילד יפה מאוד וכל רואיו התפעלו מיופיו. עם זאת היה ביישן מאוד, ורק משגדל מעט, התחיל להיות חופשי יותר בחברה. בכיתתו בבית־הספר היסודי היה תלמיד מצטיין ומוריו שיבחו את תבונתו ואת כושר תפיסתו הרב. גם בבית־הספר התיכון היה תלמיד מעולה, ובמיוחד הצטיין במקצועות הריאליים. כן היה פעיל מאוד בחיי החברה בבית־הספר. חיים אהב מאוד לשחק בכדורגל, ומאז ימי בית־הספר היסודי היה מקדיש שעות אחדות למשחק בכל יום ששי אחרי־הצהריים. כן אהב מאוד לקרוא ספרים מכל הסוגים. טוב הלב, שהיה טבוע בו, בא לידי ביטוי עוד בילדותו, וככל שגדל, גדל זה עמו. חיים היה מעודד ומרגיע את חבריו בשעות קשות ותמיד היה מוכן לעזור לכל אדם. הוא היה רגיש ובעל הבנה עמוקה, מלא שמחת חיים ופניו עליזים תמיד. במסיבות היה הרוח החיה ונהג לארגן פגישות בין חברים. הוא ניחן בכושר ארגון רב ותמיד התנדב במקום שנדרשה יד מארגנת. היה לו חוש אחריות וכל שעשה, עשה במסירות רבה. הוא היה קשור מאוד להוריו, ובמיוחד לאמו. היחסים ביניהם היו מבוססים על אהבה ללא גבול, הבנה וחברות. לאמו היה מספר את כל הקורות אותו והיה מתייעץ עמה בכל בעיה. לאחותו היה אח מסור ביותר ועמד לצדה בשעות קשות, וכן היה דוד נפלא לבנותיה.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1967, הוצב לחיל הרפואה במסגרת העתודה האקדמית, ושירותו הסדיר נדחה עד שיסיים את לימודי הרוקחות באוניברסיטה העברית בירושלים. אביו ז"ל הוא שהחדיר בבנו את האהבה למקצוע זה ושימש לו מופת למסירות ולהקפדה בעבודתו. גם באוניברסיטה היה התלמיד הטוב בכיתתו והיה פעיל בענייני הציבור. הוא סיים את לימודי התואר הראשון והוענק לו תואר בוגר ברוקחות, אך לא הספיק לסיים את עבודת הגמר שלו לתואר השני. בטקס קבלת התארים הוטל על חיים לשאת את נאום הסיום והוא השמיע דברים ששפעו הומור, טוב־לב וחכמה. מורהו חזה לו הצלחה רבה בעתיד. בראשית 1973 נשא חיים לאישה את חברתו, שהכיר בבית־הספר לרוקחות, כשהיה מדריך שלה בשיעורי מעבדה. לימים אמרה אשתו כי לעולם לא יישכח האושר העילאי שהעניק לה בתקופת נישואיהם הקצרה. הוא נקרא לתקופות של שירות מילואים במסגרת העתודה, ולאחר הטירונות והשתלמות בקורס חובשים מחלקתיים, נקבע תפקידו כחובש קרבי. כשסיים את לימודיו כרוקח, הוצב למפקדת קצין רפואה ראשי. אחרי שהשתלם בקורס לקציני חיל הרפואה, הוענקה לו דרגת קצין והוא הוצב ברפידים, כרוקח אחראי על מחסן התרופות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מילא חיים את תפקידו ברפידים. לדברי פקודיו במרכז הרפואי ברפידים, לא פסקה עליזותו אף בשעות

הקשות של המלחמה, והוא היה להם למופת כחבר וכמפקד. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), הפציצו מטוסים מצריים את רפידים. חיים דאג לפינוי פקודיו ממחסן התרופות ועזב את המקום רק לאחר שלא נותר שם איש. פצצת השהיה, שנפלה על המחסן התפוצצה לפני שהספיק להתרחק מהמקום והוא נפגע מרסיס ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״חיים היה חביב על מפקדיו ועל חייליו כאחד. אנו לא נשכח את מסירותו לתפקיד ולצה״ל״.

ברפידים, במקום שם שירת, הוקם מועדון לזכרו.

פרטוש, אברהם

אברהם, בן רינה וליאון, נולד ביום י״ט באלול תשי״ג (30.8.1953) בחיפה. הוא למד בבית־ספר יסודי בחיפה ובפריס שבצרפת, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־ספר מקצועי של ״אורט״ בצרפת, במגמה של חשמל. כשהיה אברהם (שכונה בפי בני־ביתו וחברים ״אבי״) בן שמונה שנים, ירדה משפחתו לצרפת. עד מהרה הסתגל לסביבה החדשה, למד את הלשון הצרפתית והתקדם יפה בבית־הספר. הוא היה חובב מושבע של ספורט הסקי ואף זכה בפרס ראשון בתחרות. תמיד אהב את החיים, היה שמח ועליז ורבים היו חבריו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי רכש מקצוע, חשמלאי מתקנים, ובהיותו בן בכור למשפחה מרובת־ילדים יצא לעבוד כדי לעזור בכלכלת המשפחה. תמיד חש אחריות רבה כלפי הוריו ואחיו הצעירים. בצרפת עבד שנה בחברת ביטוח. כשחזרה המשפחה ארצה בשנת 1970, השתקעה בנצרת־עילית. מצבה הכלכלי היה קשה מאוד, ואברהם הבין שעליו לעזור בפרנסתה. לפני שגויס לצבא עבד כחשמלאי אצל קבלן פרטי בנצרת־עילית וב״טקסטיל״ בעפולה.

אברהם גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לוחמי חרמ״ש, הוצב כרובאי חרמ״ש בגדוד, שהיה בתעסוקה מבצעית בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. כעבור זמן הועבר לתפקיד שוטר גדודי במפקדת החטיבה. בזמן ששירת בסיני, השתלם בקורס לעברית. גם בזמן ששירת בצבא הטריד אותו מאוד המצב בבית והוא השתדל לסייע כמיטב יכולתו. בזמן המלחמה הרבה לכתוב למשפחה והקפיד לטלפן להוריו כמעט בכל לילה כדי להרגיעם ולהבטיחם ששלומו טוב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה אברהם ביחידתו. הוא השתתף עמה בקרבות הבלימה והפריצה בסיני, וביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בשעה שמילא תפקידו בקרב על ״מצנפת״, בצדה המערבי של תעלת סואץ, נפגע בהתקפת מטוסים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת־עילית. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, רעיו של אברהם, זוכרים את חריצותו ומסירותו לתפקיד שמילא בנאמנות ובדבקות עד רגעיו האחרונים".

הגדוד שלו הוציא לאור חוברת לזכרם של לוחמיו, שנפלו בקרבות סיני במלחמת יום הכיפורים, ובה דברים עליו.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת שבבית־ספר חב"ד, בשכונת שלום בנצרת־עילית.

פרי, יוסף

יוסף (סֶפי), בן חסיה ויעקב, נולד ביום ה' באדר תשי"ב (2.3.1952) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שפרינצק ברחובות, בבית־הספר היסודי שליד הגימנסיה העברית בירושלים ובבית־ספר יסודי ברומא שבאיטליה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המאוחד ברחובות, במגמה ההומנית. בשנות חייו הראשונות התגורר ספי ברחובות, ואחרי־כן עבר עם משפחתו לירושלים. כעבור שנתיים נסעה המשפחה לתקופה של שנתיים לרומא. עקב תפקידים שמילא אביו עברה המשפחה ממקום למקום וספי נאלץ ללמוד בבתי־ספר אחדים, וכשעשתה המשפחה ברומא, למד איטלקית. הוא היה חובב ספורט, וכחבר באגודת "מכבי" שיחק בקבוצת הכדורגל. כן היה פעיל בגדנ"ע אוויר. כשהיה בן שתים־עשרה התייתם ספי מאמו. בחופשת הקיץ שבסוף השנה השביעית של בית־הספר התיכון, יצא עם משלחת נוער מטעם מרכז השלטון המקומי, לפגישה עם נוער באירופה.

יוסף גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", וסיימו בהצטיינות כתותחן טנק, הוצב לגדוד שריון ועסק בפעילות מבצעית. לאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, הוצב לבית־הספר לשריון כמדריך בקורס מפקדי טנקים, ושם שירת עד יציאתו לחופשת שחרור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ספי בחופשת שחרור. הוא נקרא בערב יום הכיפורים ליחידתו, ומיד כשהגיע ליחידה, ארגן צוות ויצא עמו לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה ולחם באומץ ובהקרבה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), במהלך קרב שריון בטווחים קצרים על רכס "נוזל", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, פגע פגז בטנק שלו וספי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אב ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יוסף עמד חשוף בצריח והשיב אש, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

פריאנטה, יעקב

יעקב, בן רוחמה ויוסף, נולד בשנת תש"ג (1943) באיאזני שבמרוקו. בשנת תשט"ז עלתה המשפחה מרובת הילדים לארץ, וקבעה מושבה בעיירה שדרות. יעקב, או יענקל'ה — כפי שכינוהו חבריו, למד בבית־הספר התיכון "כפר סילבר", היה חבר בבית־הנוער העירוני בשדרות, ושחקן כדורסל מן המניין בקבוצה המקומית.

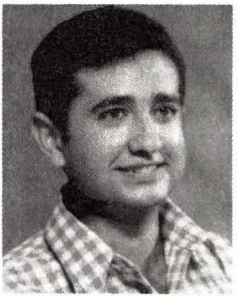
יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1962 והוצב לחיל השריון, שבו עבר קורס תותחני טנקים וקורס למקצועות הטנק.

במחצית אוגוסט 1964 שוחרר מהשירות הסדיר והחל לעבוד במועצה האזורית "שער הנגב" כטרקטוריסט וכמשגיח על המכונות במנפטה לכותנה. לאחר שנה של עבודה פיסית, התחיל לעבוד כמזכיר בבית־הספר "שקמים" שבשדרות, ואחר־כך עבד כפקיד בסניף "מבטחים". הוא היה אהוב על חבריו לעבודה וזכה להערכת הממונים עליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יעקב ונשלח עם יחידתו לסיני. הוא השתתף בקרבות הקשים נגד המצרים, ובקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע הטנק שלו באש האויב והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדרות. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יעקב היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו". כתב מפקדו: "יעקב גילה מסירות רבה ונאמנות. הוא האמין בצדקת מאבקנו. בעל רוח אמיצה ואיתנה היה".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת בשדרות; כן פורסמה רשימה לזכרו בספר "ההולכים ראשונה" שיצא לאור מטעם חטיבת נתק'ה לזכר נופליה.

פריאנטי, חיים־יצחק

חיים־יצחק, בן דינה ואליהו ז"ל, נולד ביום י"ג בתמוז תש"ח (20.7.1948) בעיר טוניס שבטוניסיה, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תשי"א (1951). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "דרור" בקרית־אליעזר. חיים, או חיימו, כפי שכינוהו בחיבה ידידיו, גדל בבית סבתו. אמו נפטרה ממחלה קשה כשהיה בן ארבעים יום בלבד. משחשה במותה הקרב, ביקשה מאמה לגדל את הרך הנולד, והדוד פרנס את השניים בזיעת אפיו. סבתו עזרה אף היא, בשבתה לתפור לאור הנר, ובכך הרויחה מעט מעות. כשהיה בן שנתיים, החליטה סבתו לעלות אתו לישראל, וכך עשתה. בשנת תשי"א (1951) באו

ארצה וגם הדוד אתם, והתגוררו במשך כשבע שנים בטירת־הכרמל. בשנת 1958 עברו לגור בקרית־אליעזר. חיים היה קשור מאוד אל הדוד ואל סבתו, ולא ידע שאינם הוריו. הוא גם לא ידע שיש לו עוד אחים ואחיות גדולים. רק כשהגיע לשנתו העשירית סיפרו לו על כך. כשהיה בן שלוש־עשרה מת עליו אביו. חיימו אהב משחקים ושעשועים, ואהב גם לבלות את זמנו בביתו, ליד סבתו. הוא לא הצטיין בלימודים, אך ניחן בתבונה טבעית ובפקחות רבה.

חיים גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1966, בהיותו בן שבע־עשרה בלבד. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים הוצב בתפקיד של נגד שריון, ביחידת שריון בצפון. זמן לא רב אחרי־כן השתתף במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". חיימו אהב את הצבא מאוד. הוא חלם על שירות בצבא מגיל צעיר, וכעת – כשהתגשם חלומו, ידע לעמוד ברגעים הקשים, באימונים ובמבצעים, ועשה באמונה את כל אשר הוטל עליו. הוא רכש חברים חדשים ולמד לעבוד ולהקדיש תשומת־לב ומחשבה לפרטים.

בשנת 1964 השתחרר חיים מהשירות הסדיר ומאז היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. משחזר לחיים האזרחיים לא ידע באיזו עבודה יבחר, כי לא למד מקצוע שיוכל לפרנסו בכבוד. לפיכך החליט לחזור לצבא ולהמשיך לשרת כחייל שנה אחת בצבא הקבע. הוא שימש מדריך בבית־הספר לשריון, ומונה לרב־סמל משמעת בבית־הספר. בתקופת שירותו בצבא השתלם בקורס כרסום וחרטות בתעשייה האווירית ואחרי־כן התקבל לעבודה במקצוע זה ב"בדק". במאי 1972 נשא לאישה את בחירת לבו רחל, שהייתה שותפה לכל אשר עבר עליו בצבא ובעבודה. השניים גרו בדירת אחיו בלוד. חיימו רצה לגור בלוד בגלל הקרבה לכל שאר האחים, וכן בגלל הקרבה לעבודה. בני הזוג החליטו לבנות את ביתם באזור מגוריהם באותה תקופה, וכבר קנו רהיטים וכל שאר הדברים הדרושים לבית. יחד חיכו לחודש מרס 1974, כדי לעבור לביתם החדש, ולהקים שם משפחה וחיים משותפים. הם השתוקקו להביא ילדים לעולם, שכן אהבו מאוד ילדים. חיימו נהג להביא מתנות רבות לבני־דודו יהודה, שטיפל בו בילדותו. הוא המשיך בהצלחה בעבודה ב"בדק" וזו הייתה העבודה הראשונה שאהב והקדיש לה ממרצו וממחשבתו. בעידודה של אשתו רחל ושל בני משפחתו האחרים, התמיד בעבודתו זו ב"בדק", כפי שלא התמיד אף פעם בעבודותיו הקודמות. "אין ספק", אמרו כולם, "הילד המפונק שלנו גדל ונעשה לגבר". ניכר בו שעבר ולמד משהו בצבא. הוא נעשה אחראי מאוד, וידע לטול על עצמו עול פרנסת משפחה. במלחמת יום הכיפורים השתתף חיימו בקרבות השריון הגדולים ברמת הגולן. במהלך הקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור המחצבה ליד נפח, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה באש מטנק סורי. חיים נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, שלוש אחיות ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים היה איש צוות־טנק מצטיין ואהוב על כל חבריו".

משפחתו הנציחה את שמו בהכנסת ספר תורה לבית־הכנסת "בית־ברוך" בלוד.

פריד, דב

דב, בן אוגניה־יפה ומשה־זאב, נולד ביום ט׳ באב תרפ״א (23.8.1921) בעיר אילוך שביוגוסלביה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר יסודי, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־ספר תיכוני למסחר בעיר הולדתו. לאחר שסיים את לימודיו התקבל לישיבה בעירו. ברי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד פעיל ועירני, בעל תכונות טובות ויכולת הסתגלות למצבים חדשים. מנעוריו היה פעיל בתנועת הנוער ״בית״ר״ ביוגוסלאביה ובתנועת ״הבונים״ בשויצריה. בתנועות הנוער למד ערכים של אהבת הזולת ושל עזרה לנצרך, וכן למד על ארץ ישראל ואף חלם רבות על ארץ אבותיו. בסוף שנת 1941 נאלץ לברוח מפני הנאצים, שהחלו רודפים את היהודים בארץ מגוריו והגיע לאיטליה. אך גם משם נאלץ לברוח כעבור זמן לא רב, ובשנת 1943 כבר היה בשויצריה. בשנת תש״ה (1945), לאחר תום מלחמת העולם השנייה עלה ארצה ונשלח לקיבוץ בית השיטה. אולם לא אדם כמוהו ישב בחיבוק ידיים בתקופה הסוערת שעברה על הישוב בימים ההם. ברי הצטרף לשורות ההגנה כמתנדב ופעמיים הוביל במשאיתו מזון לירושלים הנצורה. את דרכו עשה בתוך שיירה של כעשרים משאיות, בדרך לא דרך, בסכנת נפשות. פעם נתקלה השיירה במארב של האויב סמוך לירושלים וברי, שידע להעריך את המצב נכונה, סובב את משאיתו שמאלה, ועבר את כל השיירה במהירות. בכך השיג שתי מטרות בבת אחת: הוא הציל את חייו ואת חיי ששת הנוסעים במשאיתו והביא את ציודו לירושלים. בפעם אחרת נתקע בירושלים בעת המצור והתנדב ללחום בחזיתות השונות עד פתיחת ״דרך בורמה״.

דב גויס לצה״ל בסוף אוגוסט 1948. לאחר סיום הטירונות המזורזת, שהיתה נהוגה אז, ולאחר שהשתלם בקורס מקצועי הוצב בתפקיד נהג משאית בחיל ההנדסה.

כעבור שנה השתחרר משירותו הסדיר והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לימים נשא לאישה את חברתו חיה, ובשנת 1959 נולד בנו עודד. ברי הקדיש את רוב זמנו למשפחתו ולילדיו, אהב אותם בכל מאודו וייחס חשיבות רבה לחינוכם הנאות. תמיד נהג לשתף את בני משפחתו בבעיות הפרנסה ובדעותיו הפוליטיות, במכאוביו וברגעי יאושו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא דב ליחידתו ברמת הגולן. ליד מוצב אל־על הונחתה על הכוח שלו הפגזה קשה, ופגזי התותחים פגעו בכל עצם נע. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע דב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו הישיר: ״ברי עשה את המוטל עליו בנאמנות, תוך שאיפה כנה לעזור לחבריו... היה מקובל על הממונים עליו, ושימש דוגמה טובה לאחרים״.

פריד, ניל

ניל, בן רוז ויוסף, נולד ביום ד׳ בניסן תש״ח (13.4.1948) ביוהנסבורג שבדרום אפריקה ועלה ארצה בשנת 1971. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בדרום אפריקה. ניל היה חבר בתנועת הנוער הציונית ״איחוד־הבונים״ ביוהנסבורג וברבות הימים אף הדריך בה. אחרי מלחמת ששת הימים עשה שמונה חודשים בקיבוץ מעין־ברוך וכעבור זמן חזר וביקר שוב בארץ. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים, למד שלוש שנים סוציולוגיה, פסיכולוגיה ומינהל כוח אדם באוניברסיטה בדרום אפריקה והוענק לו תואר במינהל כוח־אדם. בשנת 1970 שימש כשנה מזכיר תנועת ״איחוד־הבונים״ ביוהנסבורג ואחרי־כן עלה ארצה והשתקע בקיבוץ יזרעאל. הוא היה חובב מוסיקה, היטיב לשחק ברידג׳ והיה פעיל מאוד בחברה.

ניל גויס לצה״ל בסוף יולי 1971, במסגרת גיוס מח״ל, והוצב לנח״ל. לאחר הטירונות נשלח להכשרה חקלאית בנח״ל גולן. לאחר שסיים קורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ בציון גבוה, הוצב לחיל השריון ונקבע תפקידו כתותחן טנק. הוא הוצב בבית־הספר לשריון, עבר הכשרה נוספת והוסמך לתפקיד נהג טנק. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צוין שהיה חייל מסור ומוכשר.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים של נח״ל מוצנח. בשנת 1973 נשא לאישה את חברתו ג׳ני והזוג המשיך להתגורר בקיבוץ יזרעאל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא ניל ליחידתו. הוא נשלח עם גדודו לסיני כנהג טנק ותוך כדי הקרבות סופח לגדוד אחר. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), בקרב על מחנות אבו־סולטאן, מעברה של תעלת סואץ, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה מהמארב. הטנק, שאש אחזה בו, המשיך לנוע והתפוצץ וניל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביזרעאל. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חטיבת נתק׳ה הוציאה לאור ספר על נתיב הקרבות שלה במלחמת יום הכיפורים, ובספר גם דברים על ניל; בעלון המועצה האזורית ״גלבוע״ מפברואר 1974, נזכר שמו של ניל בין שמות חלליה.

פריד, עמוס

עמוס, בן שרה ועמנואל, נולד ביום כ"ו באדר ב' תשי"א (3.4.1951) בחיפה, למד בבית־הספר היסודי "תל חי", המשיך וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־עירוני ג' בחיפה במגמה הביולוגית. מילדותו גילה עמוס אהבה רבה לטבע, לצומח, לחי ולדומם. בקיאותו בחי ובצומח עוררה פליאה בקרב הסובבים אותו. הוא נהג להביא הביתה מאובנים וצדפים והיה מגדיר כל צמח שנקרה בדרכו. כחובב טבע הרבה לטייל והכיר כל פינה במולדת. בטיוליו נהג לצלם נופים ואתרים ובעיקר צמחים ופרחים. כל פרח צולם פעמים רבות, מהפקע ועד עלי הכותרת. המצלמה לא משה מידיו של עמוס. אהבתו זו הביאה אותו ל"חברה להגנת הטבע", בה פעל ועזר בארגון טיולים מטעמה. באהבתו לטבע הדביק את הוריו ואת אחותו ודרבן אותם להרבות בטיולים. עמוס השתתף באופן פעיל במאבק נגד הרס הכרמל על־ידי כריית אבנים למלט. עמוס היה ידוע כאוהב אדם במלוא מובן המילה; טוב לב, ישר, חייכני ותמיד נכון לעזור לזולת. לדברי חברו מהצבא, לא היסס עמוס והציע לו לגור בביתו תקופה ממושכת ולהשתמש בספריו כשהחבר חסר האמצעים, למד לבחינות הכניסה לטכניון. עמוס הרבה לעזור לחבריו בלימודים ורק בשעות הלילה המאוחרות למד לבחינות. הוא היה מוכר כאדם נוח לבריות, אופטימי תמיד ונכון להיחלץ למשימות, תוך דבקות עקשנית במטרה. מעולם לא דרש מאחרים את אשר לא עשה בעצמו. תמיד נכון להתנדבות פעילה בבית־הספר ובטכניון. לכן הוטבע לו הכינוי "המצפון" בחברה ובמשפחה. כולם ידעו כי על עמוס אפשר לסמוך. בן נפלא, אח ונכד אוהב ומסור להפליא, שהתייחס להוריו בכבוד ובהערצה. כשעמוס בא לחופשות "רגילות" מהצבא, נהג ללוות בהתנדבות מסעות גדנ"ע של בית־ספרו והיה מהמתנדבים לחפירות ליד הכותל המערבי מראשיתו.

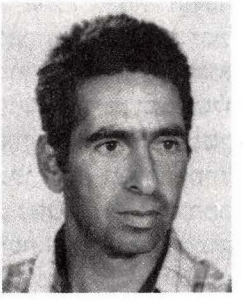
עמוס גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר השתלמות בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", הוצב כתותחן בגדוד שריון ואחרי־כן הוצב במפקדת החטיבה. עם סיום שירותו הסדיר הוצב לשירות מילואים בגדוד שריון. הוא היה תותחן טנק טוב, דייקן, מהיר ויעיל. לכל עבודה בטנקים התייחס בכבוד וברצינות ומפקדיו ראו בו חייל טוב, ממושמע, בעל יזמה ואחראי.

לאחר שהשתחרר מהצבא, התקבל לפקולטה להנדסת־מזון בטכניון. קסם לו הרעיון להביא תועלת לחברה על־ידי עיסוק בביולוגיה וכימיה אשר כה אהב, כשבכוונתו לרכוש מקצוע לפרנסתו ואחרי־כן להמשיך במחקר בתחום מדעי־הטבע. עמוס הגיע להישגים לימודיים מצוינים בטכניון. לאחר הסמסטר הראשון עבד עבודה פיסית קשה כדי להשתכר להוצאות טיול לחוץ לארץ. יחד עם חבר וחברה טייל באחדות מארצות אירופה – אולם סירב לבקר בגרמניה וטען בלהט שכף רגלו לא תדרוך על אדמה זו (אם כי משפחתו, כמשפחה ותיקה מאוד בארץ, לא נפגעה ישירות מהשואה). משחבריו לטיול עמדו בתוקף על רצונם לבקר בגרמניה, נפרד מהם והמשיך בטיולו בלעדיהם. בכל מקום שביקר מצא צורך לבקר בבתי־הכנסת

המקומיים והתעניין בקהילות המקומיות, אם כי לא היה בחור דתי. עמוס חזר מחוץ־לארץ יומיים לפני מלחמת יום הכיפורים. כששמע שמגייסים, התקשר ליחידתו והודיע: "אל תשכחו אותי — חזרתי הביתה". כאשר בושש צו־הקריאה לבוא, הלך מעצמו ועלה לרמת הגולן עם כוח טנקים. בדרך נפגע הטנק שלו והוא התנדב לשמש כתותחן בטנק אחר. כך הצטרף כמתנדב לגדוד, שלחם אז בקרבות הבלימה. בקרבות אלה פגע עמוס במספר טנקים סוריים והשמידם. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), על ציר הפריצה בכיוון דמשק, מערבית לחאן ארנבה, כחמישה ק"מ מהגבול הקודם, נפגע הטנק שבו נלחם על־ידי מארב של טנקים סוריים וסמל עמוס נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות.

הגדוד הקים בעין זיוון אנדרטה לזכר נופליו — ועמוס בתוכם; בחוברת "לזכרם", שהוציא לאור בית־הספר התיכון־עירוני ג' בחיפה, פורסמו רשימות על דמותו; כן פורסמה רשימה אודותיו בחוברת "אלה אזכרה", שהוציא לאור הגדוד.

פרידלנדר, אילון

אילון, בן שרה וארנסט, נולד ביום ט"ז בטבת תש"א (15.1.1941) בכפר גלעדי. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר גלעדי, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי בכפר בלום. אילון היה חברותי ותמיד שמח בחלקו. לדברי בת כיתתו, היה ילד בעל רצון חזק, אבל לאו דווקא ללימודים. קשתה עליו הפרידה מגן הילדים ומהמשחקים והוא לא אהב לשבת בכיתה ולהקשיב. לעומת זאת אהב לעסוק בעניינים שהוא עצמו בחר בהם. כבר בבית־הספר ניכר בנטייתו לריאליזם, להיגיון ולתמצות. לעתים כעסו מוריו על שחיבוריו קצרים מאוד, אך הוא קיצר ודייק. אילון היה פעיל בגדנ"ע־אוויר והקדיש זמן רב לבניית דאונים ודגמים של מטוסים. הוא סיים את שלושת שלבי הקורס לדאונים וזכה בפרס, שכן דאונו שהה באוויר זמן ממושך ביותר. אילון ניחן בחוש מוסיקלי ובשמיעה מצוינת. בעודו ילד היה מתמלא חימה, כאשר אחד הילדים היה "מזייף" בשירתו. בהיותו חובב מוסיקה נלהב אהב לשיר במקהלה ולהאזין למקהלות, וניגן בתזמורת המשק בכינור ובסקסופון. כן אהב לרקוד ריקודי עם. מנעוריו היה חובב ספורט, אולם לא הצטיין בו ביותר, עד אשר החליט להיות ספורטאי של ממש. אז החל להתאמן בהתמדה בכל ענפי הספורט והיה רץ למרחק של קילומטרים כדי להתחשל. הוא המשיך להתאמן גם כשעבר את ההישג שקבע לעצמו וכן היה צולח את הכינרת מדי שנה בשנה. הוא ניחן בעקשנות, במרץ רב ובכושר לנתח בעיות והשקיעם בכל מה שעשה. מטבעו היה ביישן, שתקן ומופנם ולא אהב להתבלט. הוא היה חבר נאמן, שנהג סבלנות רבה בחבריו, והיה בן טוב ובעל אוהב.

אילון גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "שרמן", נקבע תפקידו כתותחן טנק והוא

הוצב בגדוד. כעבור זמן השתלם בקורס למפקדי טנקים, הראשון למפקדי "סנטוריונים", והיה למפקד טנק בגדוד. אף־על־פי שלא אהב את חיי הצבא, היה גאה על שזכה לשרת בחיל השריון.

אחרי שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמפקד צוות טנק בגדוד שריון. בתפקידו זה העריכו מפקדו כבעל ידע מקצועי וכושר מנהיגות ופיקוד וכאדם בעל חוש הומור. במלחמת ששת הימים השתתף אילון בקרבות על הציר המרכזי בסיני, כסגן מפקד מחלקת טנקים באוגדתו של אברהם יפה. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, חזר אילון לקיבוצו והתמסר לעבודה בענף המדגה. כעבור זמן מה נשלח מטעם התנועה לשנת שירות לאומי בשדה־בוקר. משדה־בוקר שלחוהו לבית־הספר "כפר גלים", כדי שישמש מדריך נוער ויארגן מקרב התלמידים גרעין להשלמה בעתיד לשדה־בוקר. בזמן שעשה בכפר גלים החליט אילון להתכונן לבחינות בגרות אקסטרניות. כשחזר למשק, שב במסירות לעבודה במדגה, וכעבור זמן החליט שרצונו ללמוד לימודים אקדמיים. הוא החל להתכונן לבחינות כניסה לטכניון ובשנת 1968 התקבל ללימודי הנדסת־מכונות באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע. השנה הראשונה הייתה קשה עליו, שכן זמן רב עבר מאז למד. אך הוא התמיד במסירות וביסודיות. בשנת 1969 נשא לאישה את יהודית חברתו, שאף היא החלה ללמוד הנדסה באוניברסיטה והם גרו בבאר־שבע. אילון היה איש קיבוץ בלב ונפש, ולא היה יכול לתאר לו את ביתו שלא בקיבוץ. השנים שעשה הרחק מהקיבוץ היו קשות עליו והוא עשה ככל יכולתו כדי לסיים מהר את לימודיו ולחזור הביתה. נושא פרויקט הגמר שלו לתואר מהנדס היה בתחום ויסות מערכות. אחרי שסיים את לימודיו חזר למשק והתמסר לעבודתו כמנהל ברכות הדגים. בספטמבר 1973 נסעו אילון ואשתו לטיול באירופה, וכשעשו בלונדון פרצה מלחמת יום הכיפורים. כששמע על המלחמה שפרצה מיהר לשגרירות ישראל בלונדון כדי להשיג מקום טיסה ארצה. לאחר שעות ארוכות של ציפייה בשדה התעופה, הצליח לעלות למטוס והגיע ללוד ביום ב', השמונה באוקטובר בלילה. הוא הוסע ישר למחנה, שם אורגנו יחידות חדשות. לדברי מפקדו היה אילון מפקד טנק טוב וסייע לו רבות בארגון היחידה. כעבור ימים אחדים עלתה היחידה לרמת־הגולן ונכנסה לקרבות. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) בשעה שעמד בצריח ופיקד על הטנק שלו בקרב סמוך לכפר חאן־ארנבה, תקפו מטוסי "מיג" סוריים את הכוח ואילון נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר גלעדי. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

קיבוצו הוציא לאור חוברת בשם "על הגבעה", לזכר ארבעת חלליו במלחמת יום הכיפורים, ובה מדברי בני משפחה וחברים על אילון; בספר "החטיבה במלחמת יום הכיפורים", שהוציאה לאור החטיבה שלו, פורסמה רשימה עליו.

פרידמן, אברהם

אברהם, בן מרים ויחזקאל, נולד ביום י"ח בסיון תרצ"ט (5.6.1939) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "נחלת גנים" ברמת־גן. אבי, כפי שכינוהו באהבה בני ביתו וידידיו 'לא הסתדר' מעולם עם סגנון החיים העירוני. מילדות היה חסר מנוחה והרבה להתלבט, גם בבית וגם בבית־הספר. אבל כל הקשיים שידע חלפו כלא היו, כשעבר בגיל חמש עשרה לקיבוץ שדה נחמיה בגליל העליון. כאן מצא מיד את מקומו ולראשונה בחייו הרגיש בנוח והיה שקט ושליו. כבר מהיום הראשון במשק, הרגיש עצמו "בבית" ולמד לאהוב את הקיבוץ, את החברים, את חיי הטבע ואת החקלאות.

אברהם גויס לשירות החובה בצה"ל בסוף יולי 1956 והוצב בנח"ל כחבר גרעין. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפעילי מקל"פים. גם בצבא ניכר בחיוכו השקט והמרגיע בכל מקום ובכל מצב. גם כאן לא שמעו אותו מתלונן ורוטן ותמיד מילא את המוטל עליו בדייקנות ובנאמנות. חברים לנשק זוכרים אותו כאדם שהיה מוכן תמיד להטות שכם בכל מקום שנדרשה בו עזרה. גם כשהיה עייף מאוד, לאחר יום אימונים מפרך, לא זנח ידידים ודאג לסייע להם בכל. מפקדו הישיר העריך אותו כלוחם מעולה וכאדם טוב לב וחברותי. את עבודתו מילא בדבקות ובמסירות הראויים לציון ונחשב חייל ללא דופי.

כאשר שוחרר אברהם מהשירות הסדיר, חזר למשק. חמש עשרה שנים התמיד בעבודתו בענף הפלחה ורק כשלוש שנים לפני מותו החל עובד כנהג בבית חרושת. אבי היה עובד אדמה צנוע וחרוץ, שכוחו לא היה בדיבורים אלא במעשים. מעולם לא שמעו אותו מתלונן או תובע ודורש בנוסח "מגיע לי". תמיד מילא את חובותיו למשק בשמחה אמיתית, באהבה ובמסירות ללא גבול. החיים בקיבוץ שדה נחמיה סיפקו אותו כליל, והוא החליט שזהו המקום היחיד שהוא רוצה לבנות בו את ביתו ולבלות בו את כל חייו. הוא נשא לאישה את שולה, מבנות משק רביבים וברבות הימים נולדו להם שלוש בנות. אבי ראה במשפחתו את התגשמות כל חלומותיו. מסירותו לאשתו ולבנותיו לא ידעה גבול. כל חייו נחלקו בין שתי אהבותיו הגדולות: עבודת האדמה והמשפחה. הוא מצא סיפוק גדול בסריגת אפודות ושמלות לילדותיו במכונת הסריגה המשפחתית וראה בכך הצלחה גדולה. כל דבר שעשה למען משפחתו מילא אותו שמחה ותענוג. לפיכך אין פלא שבחר לו תחביבים שלא הרחיקו אותו מעל משפחתו – מקור אושרו. כחובב ספורט עקב בדריכות אחר כל אירועי הספורט בארץ ובעולם מעל גבי מסך הטלביזיה. כן אהב להשתתף בחידונים שנערכו על־ידי שירות השידור הבריטי – הבי.בי.סי. – בעריכתו של נסים קוויתי ואף הרבה לכתוב אליו מכתבים לגבי התוכנית. אבי אהב במיוחד היסטוריה ובעיקר התעניין בהסטוריה של עם ישראל בארץ ישראל המחודשת. בכוחות עצמו החל ללמוד הסטוריה של הארץ וגיאוגרפיה, והשלים את לימודיו העיוניים בטיולים רבים בכל רחבי הארץ. כל כמה שהרבה לטייל כך הרבה לאהוב את הארץ ולהכיר אותה ואת כל פינותיה. בזכות אופיו הנוח והשקט, עדינותו ואהבת האדם שלו, התחבב על כל חברי המשק. פשטות הליכותיו הותירה

רושם עמוק באנשים שפגשו בו. עדות לחמימותו ולחביבותו אפשר למצוא במכתב של חבר קיבוץ הגושרים, שהכיר אותו תקופה קצרה בלבד. כך כתב נמרוד זכאי: "תוך זמן קצר ביותר למדתי לכבדו. כל כך תוסס ועליז, כל כך מוכן תמיד לעמוד בכל קושי, כשחיוך על שפתיו. 'נו טוב! אני הולך' היה אומר וקם לעשות את המוטל עליו. אם הייתי בוחר לי ידיד, זה האדם שבו הייתי בוחר — עוזר, תומך ומחייך בקלות. בקיצור — אדם!". במלחמת יום הכיפורים השתתף אבי כמקלען בקרבות הבלימה ובקרבות ההתשה, שבאו בעיקבותיהם, ברמה הסורית. ביום ח' בטבת תשל"ד (2.1.1974) נהרג אבי מפגיעה ישירה של פגז בשוחה שמצא בה מחסה בתל־פארס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שדה נחמיה. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. כל מי שהכירו אהבו".

פרידמן (פדן), בועז

בועז, בן סופי וצבי, נולד ביום י"ג באב תשי"ג (25.7.1953) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחד העם" בחדרה, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה. בועז היה ילד נוח, בעל כוח סבל בלתי־רגיל, נבון ומתחשב. לדברי חברו, בבית־הספר היה הבריון שבחבורה: בריא, חזק ועירני. הוא אהב מוסיקה, הרבה לשיר בקולו החזק והערב לאוזן והיה מנגן על מסרק עטוף נייר. כן אהב לרקוד ולא נלאה מכך במשך שעות. הוא אהב לצחוק ולספר בדיחות וביתו היה מלא חברים תמיד. הוא היה עורך מסיבות וידע להכין הופעות, לארגן ולהנחות שירה בציבור ומשחקים. כמו כן אהב לצלם והשאיר אחריו תצלומים רבים שצילם. הוא היה חובב קולנוע ויכול היה לצפות בסרטים אחדים ביום אחד. הוא אהב לאכול ואהב לישון. מטבעו היה עקשן, ואם רצה או החליט משהו — לא יכול איש להזיזו מדעתו. עוד כשהיה תלמיד בכיתה ז' החליט שימשיך ללמוד בפנימייה הצבאית, ולמרות הסתייגות הוריו, עמד על דעתו. הוא התמיד בלימודים בפנימייה למרות הקשיים, ומעולם לא התלונן על החיים שם. החברה בפנימייה הייתה חשובה לו ביותר והוא התקשר לחברים רבים בקשרי ידידות עמוקים. כמו כן היה קשור מאוד למשפחתו. תמיד השתדל לעשות כהלכה מה שמצא חן בעיניו וידע להתגבר על מכשולים, אך לא אהב להתאמץ בגלל עניין שלא נראה חשוב בעיניו. הוא לא הקדיש זמן ללימודים ומקצועות שלא החשיב, והיה מנסה "לעבור" במינימום הדרוש. הוא נהג להתווכח לשם ויכוח, אך היו לו דעות מגובשות. תמיד הצטיין בזיכרון מצוין ובכוח שכנוע רב. לדברי מפקד הפנימייה היה בועז ישר, מהימן, אחראי ויודע לשמור סוד. הוא כתב רשימות שונות בעלון מחזור י"ז של הפנימייה והיה אחד משלושת עורכיו. במסגרת הפנימייה עבר קורס צניחה. בועז התעניין בכלכלה ורצה ללמוד מקצוע זה. הוא חש

שימות צעיר; הוא אמר לחברתו שקו החיים שלו קצר, ולכן לא הסכים לדון על נישואין, שכן לא רצה שתהרוס את חייה בגללו. זמן קצר לפני שגויס לצבא, נסע לטיול בחו"ל.

בועז גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים, הוצב ביחידה ועשה חיל בתפקידו. לפיכך נשלח לקורס קצינים והשתלם בקורס לקציני שריון. אחרי־כן הוצב בבית־הספר לשריון כמדריך בקורס מט"קים. הוא לא שבע רצון מכך וביקש העברה ליחידה קרבית. לבסוף הוצב בגדוד בסיני כמ"מ טנקים והיה מרוצה, למרות התנאים הקשים, שיש לו מחלקת טנקים משלו. הוא השקיע את כל אונו ומרצו בחינוך פקודיו ובאימונם והשתדל להוציא מהם את המקסימום. תמיד נהג לעשות עמם את כל העבודות הקשות ושמר על מוראל גבוה במחלקתו. ואמנם לדברי מפקד הגדוד, סגן־אלוף קהלני, הצליח לעצב מחלקת טנקים מעולה, אף בהשוואה למפקדי מחלקות ותיקים ממנו. הוא אהב את חיי הצבא, אף־על־פי שלא היה מרבה לדבר על כך. הוא התכונן להמשיך ולשרת בצבא הקבע ושאף לתקן ליקויים שמצא בו, למרות שמעולם לא הזכיר דברים שליליים בצבא ותמיד הצדיק את הנעשה בו. בערב ראש השנה נשלח גדודו לרמת־הגולן. ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים היה בועז בטנק שלו משעות הבוקר. הוא נמנה עם הראשונים, שמיהרו לקדם את פני הטנקים של הסורים. במשך כל שעות היום והלילה לא זז מעמדתו לרגלי הר החרמונית – עמדה ששלטה על כל העמק ("עמק הבכא"). בקור־רוח, בעקשנות ובדבקות לחם ללא הרף בטנקים של האויב, כשהוא חשוף בצריח, בעוד הטנק עצמו מוסתר. במהלך הלחימה הצליח להשמיד כעשרים טנקים, עד שבשעות הבוקר של יום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן. בן אחותו, שנולד לאחר שנפל, נקרא בועז על־שמו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם שימש דוגמא ומופת לכל פקודיו בידע מקצועי, באהבת החיילים, במסירות ובאומץ לב".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני משפחה, חברים ומפקדים על דמותו וכן מרשימותיו וממכתביו; כן תרמו הוריו לזכרו מלגת לימודים לסטודנט נזקק, המוענקת במסגרת המסדר על־שם זאב ז'בוטינסקי, מצודת "אף־על־פי" בנתניה; הסימטה בחדרה שבה מתגוררת משפחתו נקראה, לפי בקשת כל הדרים בה, "נתיב בועז" על־שמו; כן הונצח שמו על לוח הזיכרון המשותף לבוגרי בית־הספר הריאלי והפנימייה הצבאית בחיפה ועובדיהם, שנפלו במלחמת יום הכיפורים; בשבועון "במחנה" מיום 12 בדצמבר 1973 פורסמה רשימה על "הקרב בו נבלמו הסורים" ובועז נזכר בה.

פרידמן, יהונתן

יהונתן (יוני), בן אפרים ודבורה, דור רביעי למייסדי פתח־תקוה מצד אמו, נולד ביום ט׳ באב תשי״א (10.8.1951) בפתח־תקוה. תחילה למד בבית־הספר היסודי ״פיק״א״ ובבית־הספר היסודי ״סלומון״ ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״עמל״ בפתח־תקוה, במגמה לאלקטרוניקה, ועמד לגשת לבחינות הבגרות במסגרת ״הגימנסיה הריאלית״ ברמת־גן. יוני היה נער שובב. כחבר באגודת הספורט ״מכבי״ פתח־תקוה, עסק הרבה בתחומים שונים של ספורט והיה בעל כושר גופני מצוין. מטבעו היה טוב־לב ומוכן לעזור לכל אדם ובעיקר לבני־משפחתו ולידידיו. אף־על־פי שהיה יפה־מראה, חביב על בנות ואהוב על רבים, היה צנוע בהליכותיו. תמיד הקפיד מאוד על ניקיון וחבריו בצבא כינוהו ״החייל הסטרילי ביותר בצה״ל״. אף בתנאי שדה השתדל לישון בין סדינים לבנים. יוני נהג לכתוב שירים לעת מצוא ואף במכתביו הרבה לתאר את שראו עיניו. בקיץ שלפני המלחמה הרבה להאזין לתקליטים, ובמיוחד לשירי ליאונרד כהן.

יהונתן גויס לצה״ל בראשית ינואר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב כנהג טנק בגדוד שריון באזור תעלת סואץ. לאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, שירת כמט״ק בסיני. הוא היה גאה מאוד על שהוא משרת ביחידה קרבית ועושה למען המדינה. מאחר שהיה שחיין טוב, התנדב לשרת בקומנדו הימי, אך לא קיבלוהו שם. בתקופת שירותו חלה בצהבת והועבר ליחידה עורפית כמש״ק מבצעים במפקדה, אך הוא לחם להחזרת סוג הבריאות שלו והצליח לחזור ליחידה קרבית.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמפקד טנק בגדוד שריון. לאחר שהשתחרר, עבד בחנות לחומרי בניין של אביו והתכונן לבחינות בגרות חיצוניות (ביום שנפל אמור היה להיבחן בספרות עברית). הוא התעניין בספרות והתכונן ללמוד ספרות באוניברסיטה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב יוני ביחידתו ונשלח עמה לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), כשפיקד על טנק בקרב על ״חמוטל״ בגזרה המרכזית נפגע יוני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם גילה אומץ לב והקרבה בעת הקרבות״.

מחלקת הכדורגל של אגודת ״מכבי״ פתח־תקוה קראה על־שמו את בית־הספר לכדורגל של האגודה וכן נקראת על־שמו קבוצת ילדים, ילידי 1964, שבאגודה; בחוברת ״מחץ – סיפורו של גדוד״ פורסמה רשימה על דמותו.

פרידמן, יואל

יואל, בן חיה ויעקב, נולד ביום ט"ו באדר ב' תשי"ד (19.3.1954) בתל־אביב. משחר ילדותו חונך על ברכי התורה והיהדות, למד בבית־הספר היסודי־דתי "מוריה", וכשהיה בן שלוש־עשרה אף התפלל כש"צ. הוא אהב מאוד לקרוא בתורה והיה בקי בה ביסודיות רבה. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר התיכון־דתי "צייטלין", והצטיין שם כתלמיד חרוץ ומוכשר. בשעות הפנאי למד בקורס לגרפיקה שימושית באוניברסיטה העממית, וכן היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא". יואל אהב מאוד את משפחתו, ובמיוחד היה קשור לאחותו הקטנה, אם כי גם להוריו העניק תשומת־לב רבה. הוא אהב את בית־הספר, אהב ללמוד והרבה לקרוא, ולפי עדות הוריו "מאז שנולד היה שמח ומאושר, וחיוך טוב היה נסוך על פניו תמיד". סיפר עליו אביו: "יואל נולד בשושן פורים, ואולי שמחת החג היא שנתנה את אותותיה בו; מאז קטנותו ובמשך כל שנותיו היה תמיד מאושר ומרוצה. לאחותו הקטנה דאג כמו אב לבתו, כך גם נהג בשאר בני המשפחה. הוא היה עירני ומעורר את סביבתו, אולי משום כך דבקו בו הבריות – צעירים ומבוגרים כאחד". סיפרו עליו חבריו: "הכנסת האורחים אפיינה מאוד את יואל ואת משפחתו. אם רצו חברים ללמוד יחד, או להתאסף יחד, ידעו תמיד שהכתובת היא אצלו. אפיינו את יואל גם הבדיחות. לכל אירוע הייתה לו בדיחה או אמרת־כנף. תמיד היה במצב רוח טוב. הוא אהב מאוד לקרוא בתורה, ובכל הזדמנות כשהיה דרוש בעל־קורא, התנדב לכך. גם החזן של הכיתה היה, הוא שארגן את תפילת המנחה בכיתה. כיבוד אב ואם אפיינו אותו עד גיל מאוחר. בניגוד לחבריו המתבגרים, אצלו מה שההורים אמרו היה קדוש. בכיתה היה חבר בוועדת הקישוט ודאג שהחדר ייראה יפה. במלאכה ובציור היו לו העבודות היפות ביותר, וגם השתתף בתערוכה שנערכה על־ידי בית־הספר "מוריה". בכלל יואל היה שומר מצוות. הוא היה היחיד בינינו ששמר על קריאת שמע בכל יום".

יואל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק, קורס נהגי טנקי וקורס מפקדי טנקים. כל זמן שירותו שמר בקפדנות על מצוות התורה, וכדרכו – גם בצבא, על אף האימונים המפרכים, היה תמיד מאושר ושבע רצון. סיפרו עליו חבריו ליחידה: "יואל ממש התנדב לשריון. תמיד העריץ את בן־דודו, השיריונר, ורצה להיות כמוהו. זאת הייתה אחת הסיבות שכל־כך רצה להצטרף לשריון". במלחמה נהרגו שניהם – תחילה בן־הדוד מאיר גליקמן, ואחר כל יואל. הוא היה אולי השריונאי היחיד שתמיד היה מרוצה מהחיל, למרות העבודה הקשה והאפורה. הוא אהב מאוד לפרק מכשירים, מתוך התעניינות. פעם, כשהייתה כוננות והוא היה נהג, ישב בצריח והתחיל לפרק את הכלים שם "כדי ללמוד", כמו שאמר. גם בצבא התגלו תכונותיו החברותיות האופייניות. לא רק טנקיסט היה, אלא "סמל הדת" של החבר'ה, שארגן בכל הזדמנות תפילה במניין, קריאה בתורה וכדומה. בערבים היה נכנס לחדר האוכל ומכין סנדויצ'ים לחבר'ה "שיהיה מה לאכול בלילה". מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו

ואת יחידתו בחזית הדרום. לאחר קרבות הבלימה של הימים הראשונים, הוא היה אחד היחידים מפלוגתו שיצאו שלמים. ב־14 באוקטובר נלחם כל היום והחליף טנקים. כשנפגע הטנק שלו לקה בהלם. מכיוון שהיה הנהג של הטנק, נשאר שם לבדו, כי שאר אנשי הצוות ברחו. לאחר שהיה מוקף חיילים מצרים במשך חצי יום, התעורר, עלה לצריח והתחיל לדבר בקשר. קצין אחד כיוון אותו לפי השמש אל מקום הימצאה של היחידה, ואמנם הצליח להיחלץ עם הטנק. כשהגיע שמה נדהם המט"ק שלו – הוא לא האמין שניצל. שוב ארגנו לו צוות חדש. ביום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), התארגנה היחידה לצליחת התעלה. בפריצה לתוך "החווה הסינית" נפגע הטנק שלו ויואל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יואל היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק". כתב מפקדו: "כל תקופת שירותו אתנו, היכרנו ביושרו של יואל ובאהבת הזולת הטבועה בו. במהלך הקרבות החליף יואל מספר טנקים שנפגעו, ותמיד שב אל הקו הראשון – אל שורת הלוחמים הראשונה. יואל דבק בתפקידו תוך גילוי אומץ־לב והכרה בשליחות שמילא".

לזכרו ולזכר חברו לכיתה, יצחק סעדיה, הוצאה לאור חוברת ובה מדברי חברים על דמותם.

פרידמן, יעקב

יעקב, בן רבקה ואליהו, נולד ביום ז' בשבט תש"י (26.1.1950) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר "יסודי התורה" בבני־ברק ואחרי־כן השלים את לימודיו בישיבה התיכונית "היישוב החדש" בתל־אביב. בתום הלימודים החליט לדחות את גיוסו לצה"ל והצטרף אל ישיבת "בית התלמוד" בירושלים, שם למד עוד ארבע שנים. יעקב היה תלמיד מצטיין, נבון וחרוץ. בישיבה היה עושה ימים ולילות בלימודים ונמנה, לדברי מחנכיו, עם התלמידים המצטיינים – לא רק בתלמוד תורה, אלא גם בהשקפות ובמידות. ראשי הישיבה העריכוהו וניבאו לו גדולות. הוא היה רציני בגישתו לחיים, ישר ובעל מצפון, מוכן תמיד לעזור לזולת. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו.

יעקב גויס לצה"ל בסוף יולי 1971, במסגרת "ישיבת ההסדר" והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס טען־קשר ובקורס שריון מתקדם. בתום הקורסים חזר ללמוד בישיבת "בית התלמוד" ויחד עם זאת החל לפעול בקרב עולים חדשים בעיירות פיתוח, היה נפגש עם בני נוער טעוני טיפוח, משוחח אתם ומביאם למוסדות חינוך בירושלים ובבני־ברק. יעקב אף התחייב לשלם את דמי החזקתם במוסדות והיה מגייס כספים מארגונים ומאנשים, שלמדו להעריך את מפעלו. ביחידתו נחשב יעקב חייל מעולה. הוא שימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו.

במשך כל תקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הקפיד לכתוב מכתבים ולא הרבה לספר על קשייו, כדי שלא לצערם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הצטרף אל אנשי יחידתו והשתתף בקרבות נגד המצרים בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע הטנק שלו, נפל לתוך תעלת סואץ וכל אנשי צוותו נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שעל הר־הזיתים. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בני משפחתו וחבריו הנציחו את זכרו בהקמת קרן בשם "אחיסמך", הפועלת להמשך מפעל חייו של יעקב. הקרן תומכת בהחזקת בני נוער במוסדות חינוך ומספקת להם לבוש ועזרי לימוד; כן יסדו הוריו קופה לגמילות חסדים, המעניקה הלוואות בלא ריבית לנצרכים. הקרן נקראת על שמו "קופת גמילות חסדים על שם יעקב פרידמן ז"ל".

פרידמן, מיכאל

מיכאל (מירל), בן לאה־ליזה וראובן, נולד ביום כ"ג אדר תשי"ג (10.3.1953) בעיר בוטושאן ברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ"ד (1965), כשהיה בן אחת־עשרה ומחצה. בתחילה נשלחה המשפחה לגור בשיכון לעולים חדשים בקרית־שמונה, שם עשתה כשבעה חודשים, ומצבה הכלכלי החמיר והלך. משם עברה לנתניה, ובמשך כשנה נאבק האב למצוא מקום עבודה שיפרנס את משפחתו בכבוד. משם עברה המשפחה לתל־אביב, ועשתה בה שנה שלמה, שלא הייתה קלה אף היא. בכפר־סבא, שמה עברו מתל־אביב, סיים מיכאל את לימודיו בבית־הספר היסודי "גורדון". מירל, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה בן אוהב למשפחתו. תמיד ניסה לעזור להוריו להיקלט בסביבתם החדשה, שהתחלפה לעתים תכופות כל־כך, למרות שלו עצמו היה קשה ביותר להסתגל לבתי־הספר השונים, לחברת־התלמידים החדשה, ולדרישות השונות כל־כך מאלו, שהיה רגיל להן לפני עלותו ארצה. במיוחד קשה הייתה עליו ההשתלבות, בגלל לימוד השפה העברית, שלא היה רגיל בה. לכן, כשעמד להמשיך את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "אונים" בכפר־סבא, החליט ללכת למגמה מקצועית וללמוד מסגרות בבית־הספר "אורט". במגמה זו היה חשוב כישרון המעשה יותר מכישרון הניסוח המילולי. מירל עמד בבחינות בהצלחה ואף החל לעבוד בתל־השומר. אולם אחרי זמן־מה הפסיק את עבודתו, כדי להתכונן לגיוס לצה"ל. הוא הכיר נערים אחדים, שעמדו להתגייס אף הם, וקרבתם זה אל זה באה לידי ביטוי בטיולים שערכו יחדיו ובביקורים הדדיים זה בביתו של זה. מירל היה נער בודד למדי עקב היותו ילד יחיד, ללא אחים ואחיות, שעבר מארץ לארץ ומעיר לעיר. בגלל המעבר מבית־ספר לבית־ספר לא הצליח לקשור קשרים והכרויות, שהחזיקו מעמד לאורך ימים. גם החברים החדשים, שהכיר בעבודתו, היו ידידים לתקופה קצרה, עד שגויסו כולם ליחידות שונות בצה"ל ונתפזרו.

מיכאל גויס לצה"ל בסוף יולי 1971. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחבלנים הוצב לשרת בתפקיד של חבלן ביחידת נח"ל מוצנח. יחידתו שירתה בהיאחזות הנח"ל "ארגמן" במסגרת השל"ת, ותפקידו של מירל היה נהיגת אחד הטרקטורים של ההיאחזות, כחלק מן העבודות החקלאיות השגרתיות במקום. לראשונה בחייו מצא מירל את עצמו בחברת ילידי־הארץ, ב"גב אחד", בעמידה מול אתגר אחד, וכדברי מפקדו במקום: "כרע לרעיון ההגשמה החלוצית של היאחזות בארץ". החברים החדשים היו הפעם יציבים יותר. יחדיו עברו תקופה שבה גרו ועבדו בצוותא, בילו וחגגו בצוותא, וניהלו שיחות בינם לבין עצמם. כל איש בהם ידע את מקומו בנקודה הקטנה והמבודדת יחסית, ומירל התחבב על חבריו והצטיין באחריותו ובמסירותו בביצוע כל אשר הוטל עליו. בחופשותיו נהג לבוא לבית הוריו, לשבם עמם, ולספר להם על הקורות אותו במקום מגוריו החדש. מירל התכתב אתם לעתים תכופות, כדי למנוע מהם הרגשת בדידות בהיעדרו מהבית. מתוך צניעות לא התפאר בהישגיו, וגם לא סיפר להם על קשייו. הוא השתדל תמיד לשמח את לבם בסיפורים על דברים משמחים, והזמין אותם לבקר אצלו להנאתם. ביום כ"ז בשבט תשל"ד (19.2.1974) נפל מיכאל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים.

פרידמן, מרדכי

מרדכי, בן רבקה ואהרון, נולד ביום ט"ז בניסן תשי"ד (19.4.1954) בקרית טבעון. הוא למד בבית־הספר היסודי "דגניות" ובבית־הספר התיכון על־שם גרינברג בעיר הולדתו. מוטי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד טוב וחרוץ, וסיים את לימודיו בהצלחה מלאה. מטבעו היה סקרן לגבי כל המתרחש סביבו ושלח ידו בעיסוקים רבים. הוא הרבה לעסוק בעבודות־יד בתחומים שונים: הוא צייר, עבד בעץ ובמתכת ובעבודות חשמל. בעיקר אהב לתכנן ולבנות דגמי טיסנים ממונעים. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש לתחביבו זה והשקיע בו הרבה שעות של עבודת נמלים סבלנית. חבריו ללימודים הכירו אותו כאדם שמח בחלקו, רציני בגישתו לחיים, ישר מאוד ובעל מצפון. בזכות תכונות אלה התחבב על כל אדם. אנשים אהבו להיות במחיצתו ולבלות אתו בשיחה שעות ארוכות. מוטי היה בן נאמן ומסור למשפחתו. בהיותו בשירות חובה השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב והקפיד לטלפן בכל הזדמנות. הוא היה ידיד אמת לאחיו שלום ואברהם ולאחותו מרים, תמיד דאג להם ואהב אותם בכל לבו.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק המשיך והשתלם בקורס מפקדי טנק "פאטון". הוא זכה להישגים מרשימים בקורסים ובחלק מן המקצועות אף זכה בציון הגבוה ביותר. מדריכיו זוכרים אותו כתלמיד חרוץ ומהיר תפיסה, שהשתלט בקלות

על מערכותיו המורכבות של הטנק. הוא היה בעל גישה רצינית לעבודה וביצע באחריות, במהירות ובדייקנות את המוטל עליו. חבריו מבית־הספר לשריון, סיפרו שהוא ידע להיות חבר נאמן וכן. תמיד היה מוכן לעזור לחבר שהתקשה בלימודים ותמיד היה ראשון המתנדבים לכל עבודה קשה שדרשה מאמצים גדולים. מוטי היה חביב על הכול בזכות אופיו הנוח והחברותי. חברים לא היססו לשתף אותו בבעיותיהם, בתקוותיהם ובחלומותיהם לעתיד. הוא ידע להקשיב לזולת, לעודד ולהשתתף בלב שלם גם בשמחות וגם במצוקות. מאחר שמילדותו אהב לעסוק בכלים מורכבים, בדגמים ובאבזרים מיכניים שונים, התאהב מוטי בטנק שלו מהיום הראשון. הכל הקסים אותו: הכלי הגדול והמורכב, העוצמה האדירה הגלומה במתכת הצוננת ותחכומן של המערכות השונות. כאשר נשלח לקורס מפקדי טנקים היה כילד, שחלומותיו הגדולים ביותר התגשמו לפתע. לפיכך אין פלא שהצטיין כל כך בלימוד מקצועות השריון, שהרי נהנה הנאה שלמה מכל רגע ורגע בקורס. מה שהיה לאחרים גזרה, שצריך להשלים עמה כרע במיעוטו, היה בשבילו תענוג אמיתי. כך אפשר היה למצוא את מוטי מסתובב תמיד ליד סככת הטנקים בודק, מטפל ומבלה שעות רבות בטיפוח הכלים. מלחמת יום הכיפורים פרצה בדיוק כאשר עמד לפני מסדר הסיום של קורס מפקדי הטנקים. יחד עם חניכי בית־הספר לשריון השתתף בקרבות הבלימה בסיני כמפקד טנק "פאטון". ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג מוטי בקרבות לפריצת הנתיב לצליחת תעלת סואץ. מתוך עדויות של חברים לקרב התברר, שהטנק שלו נפגע פגיעה ישירה כשעבר בשדה מוקשים, סמוך ל"חווה הסינית". מוטי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית טבעון. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא לחם באומץ לב ובדבקות במטרה".

הוריו תרמו לזכרו חנונייה לבית הכנסת בקרית טבעון.

פרידמן, סיני־יוסף

סיני, בן חנה ומרדכי, נולד ביום י"ג בשבט תשי"ג (29.1.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "יבנה" בחיפה, ואחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בערבים, בבית־הספר המקצועי "אורט" בקרית־שפרינצק, במגמה של חשמל. סיני (שפונה גם "יוסי") גדל בחיפה ושם עברו עליו רוב ימי חייו. הוא היה עלם גבה־קומה ובעל עיניים חומות ושיער חום. לאחר שסיים את לימודיו המקצועיים כחשמלאי מתקנים, ולפני שגויס לצבא, עבד כמתקן מכונות כביסה בחברת "ברק" בחיפה.

סיני גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. ברבות הימים הועבר לגדוד אחר, ושירת בו עד יומו האחרון. כשפרצה מלחמת יום

הכיפורים, עשה סיני ביחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. בקרב שריון בשריון, שהתחולל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), על הכביש ליד מוצב באזור קוניטרה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״יוסף היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו וביצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר״.

פרידמן, עמירם

עמירם, בן רבקה ושמואל ז״ל, נולד ביום כ״ז בניסן תש״ז (17.4.1947) בקיבוץ שפיים. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בקיבוצו. עמי, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, השתלב יפה בחיי הקיבוץ. הוא היה פעיל מאוד בחיי החברה של בני גילו ומאחר שהיה צנוע מטבעו, לא ניסה להתבלט ולא נטה לדבר על הצלחותיו. מילדותו נטה לעבודת כפיים אמנותית, הרבה לעבוד בעץ ובמתכת ולעתים קרובות הביע את רצונו לפתוח בית־מלאכה ובית־ממכר לעבודות מתכת דקורטיביות. הוא היה פעיל גם בתנועת ״הנוער העובד והלומד״ והשתתף בקביעות באימוני הגדנ״ע. אבל מכל עיסוקיו אהב במיוחד את הספורט ובעיקר אהב לשחק בכדורסל. בקיבוץ היה חבר ב״הפועל״, וכשעבד בקואופרטיב ״אגד״ כעבור שנים, שיחק בקבוצת הכדורסל של הסניף. אהבתו לספורט הייתה כה גדולה, עד שגם השעות הנוספות שעבד וגם הדאגה לאשתו ולבנו, לא מנעו ממנו להשתתף בכל אימוני הקבוצה ובכל משחקיה. חבריו למשחק הכדורסל מעידים עליו שהיה שחקן מצטיין ותרם רבות לרמתה הגבוהה של הקבוצה.

עמירם גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לסיירת ״שקד״. הוא עבר קורס מפקדי כיתות חי״ר וקורס קציני חי״ר, שבסיומו הוענקה לו דרגת קצין. למעשה השלים את הקורס הזה רק לאחר מלחמת ששת הימים, אשר בה השתתף כצוער. לאחר סיום הקורס הוצב, לפי בקשתו, ליחידת סיור. באותה תקופה העריכו אותו מפקדיו כאדם מצוין וכלוחם מעולה, כמפקד בעל סמכות טבעית וכפקוד ממושמע. השתלבו בו יכולת מקצועית וכושר מנהיגות עם דאגה וקרבה אמיתית לחייליו. בזכות צניעותו וכנותו היה חביב על כל מי שעבד במחיצתו יום יום. כעבור זמן הועלה לדרגת סגן ולפני תום שירות החובה שלו ביקש לעבור לחיל השריון. בקשתו אושרה והוא נשלח לקורס קציני סיור של השריון, שבסיומו הוצב לסיירת שריון ובה גם עשה את שירות המילואים שלו.

בגמר שירותו הסדיר נשא אישה ועזב את המשק. תחילה עבד במכרות הנחושת בתימנע ואחרי כן החל לעבוד בקואופרטיב ״אגד״. הוא לא חסך כל מאמץ כדי להבטיח עתיד כלכלי איתן למשפחתו, ואמנם זמן מה לפני פרוץ מלחמת יום

הכיפורים, נתקבל כחבר בקואופרטיב. גם חבריו לעבודה ציינו את צניעותו ואת יושרו כתכונות הבולטות ביותר באופיו. מעולם לא סיפר על עברו הצבאי ולא התפאר בציונים־לשבח שהוענקו לו על שירותו. כפי שמילא את תפקידיו בצבא בשקט, כמעט בהיחבא, כך גם בעבודתו מילא את כל המוטל עליו ללא דופי ומתוך תחושת אחריות. במלחמת יום הכיפורים היה עמי בין הראשונים שנקרא לקרב. הוא לחם בסיני כמפקד מחלקת סיור והשתתף בקרבות הבלימה ובקרבות ההבקעה להקמת ראש הגשר בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בערב החמישה־עשר באוקטובר 1973, נפגע עמי ואיבד את עינו. הוא חבש את עצמו, החליף את הנגמ"ש שנפגע והמשיך להסתער בראש מחלקתו. לפנות בוקר נפגע הנגמ"ש שלו שוב לאחר לחימה אכזרית, ורק אז הסכים להישלח לטיפול יחד עם פצועים אחרים. בדרך לעורף ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע נגמ"ש הפינוי ליד "החווה הסינית" וכל נוסעיו נהרגו. עמירם הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שפיים. השאיר אחריו אישה ובן, אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. עמירם ביצע את משימותיו באומץ לב ובתושייה רבה".

פרידמן, צבי

צבי, בן קלרה ונפתלי ז"ל, נולד ביום י"ד במרחשון תרצ"ד (3.11.1933) בעיר סאנוק שבפולין. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־ספר פולני, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "מקס פיין" בתל־אביב. פרדי, כפי שכינוהו ידידיו בצבא, גדל כבן יחיד להוריו. ראשית ילדותו עברה עליו בנעימים, כשהוא מוקף אהבה וחום. כשפרצה מלחמת העולם השנייה בשנת 1939 גויס אביו לצבא הפולני וצבי בן השש נפרד ממנו לצמיתות. הוא נותר עם אמו, שהייתה בת עשרים־ותשע ודברה פולנית בלבד. כשעמד להיכנס ללמוד בכיתה א' נכנעה פולין לגרמנים, שחדרו ופלשו לכל מקום, ואף אל העיירה שהתגורר בה עם אמו הגיעו. האם הייתה מפוחדת ומבוהלת כרוב האנשים, ולא ידעה להחליט אם לנסוע מיד או להישאר בעיר. אבל בנה הקטן הודיע לה בפסקנות: "אם תישארי בעיר – לא אוכל ולא אשתה!" לא הייתה לה ברירה והיא שכרה עגלה וסוס וארזה צרור קטן, ששמה בו את כל רכושם. ביום גשם סוחף חצו את נהר הסאן ועברו את הגבול לרוסיה. מכרים שאספו אותם בעבר השני של הגבול הפצירו בה שתסתתר בביתם עד יעבור זעם, אולם החלטתה הייתה נחושה לחפש את בעלה – את אביו של צבי. היא השאירה את הילד אצל המכרים, שהיו זרים לו, וכיתתה את רגליה בין בתי־החולים השונים. באחד הימים נודע לה שהוא חי ונמצא בקראקוב. היא יצאה שמה אל מעבר לקווי האויב, וצבי נותר ללא אב וללא אם, ואף בלי ביטחון שישוב לראותה. כשחזרה ללא תוצאות, מצאה את בנה מתייפח, ומכריה סיפרו שהוא לא

חדל מבכי מיום שהלכה לקראקוב. לכן החליטה שלא לעזבו עוד אף לרגע אחד. הם המשיכו בנדודים ללא עבודה, בלי אוכל ומתוך ציפיה לפרוסת־לחם. צבי עודד את אמו וייעץ לה בשעות מצוקה אלה. היא החליטה להשתקע במקום אחד ולהשיג לו מורה שילמדו פולנית, אך בשנת 1940 הוגלו השניים לסיביר. שם נקלעו לתנאי חיים קשים, שלעומתם היו הימים הקודמים בבחינת רמז לבאות. בשנת 1941 הורשו לצאת ממחנה־העבודה, ועברו לעיר פרונזה שבמרכז אסיה. שם ניסה צבי להשלים את הלימודים שהחמיץ בשנים האחרונות. הוא למד בשקידה ועד מהרה השלים את החסר. משם עמדו לנסוע לארצות הברית, אלא שצבי שמע סיפורים על ארץ־ישראל מפי השליחים שפגשו במקרה ברכבת, והוא החליט לעלות ארצה ויהי מה. בינתיים נישאה אמו למכר ותיק, שלא קיבל אשרת יציאה ונשאר זמן־מה בפולין. בישראל נכנס מיד לבית־הספר ולפעילות בתנועת הנוער, שמטעמה עלה ארצה. במסגרת זו הכיר כעבור זמן קצר את אידה, שעתידה הייתה להיות אשתו.

צבי גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1951. לאחר הטירונות הוצב ביחידה ועשה חיל בתפקידו. לאחר שהשתלם בקורס לקציניים, בקורס לקציני הספקה ובקורס מתקדם לקציני הספקה, הוצב לשרת בתפקיד של מפקד מחלקה במפקדה של חיל ההספקה. בזכות כישרונו ותפישתו המהירה זכה להצלחה בכל מעשיו, שכן כישרון המנהיגות היה טבוע בדמו. מפקדו כתב עליו: "היה קצין ממושמע, מסודר ונאמן במילוי תפקידיו; בעל אחריות רבה, מסור לפיקודיו ומקובל על הממונים עליו" ואמנם רכש לו ידידים חדשים רבים, שידעו להעריך את גישתו הישירה והעניינית. צבי שמח לעזור, אך ידע גם מתי לדרוש. אחרי שנה של שירות בצבא נשא לאישה את אידה, והמוני אורחים באו לשמחת הזוג הצעיר, שהיה אז רק זמן קצר בארץ.

בתום שירותו שנמשך כעשר שנים, נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. במלחמת 1967 השתתף בקרבות והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". צבי ואידה היו "זוג של תנועת נוער", פעילים באסיפות ובפגישות מפלגתיות. העיסוק בענייניים פוליטיים אקטואליים היה מסורת קבועה בשתי המשפחות. צבי היה מאושר ומלא אהבה. בשנת 1954 נולדה בתו נעמי ובשנת 1960 נולדה הבת חוה. המשפחה הייתה מלוכדת וחיה בהרמוניה מלאה. צבי ואידה עבדו וקיימו קשר הדוק עם חברים משותפים רבים. צבי ניהל סניף של קרן ביטוח לפועלי הבניין בבת־ים. במלחמת יום הכיפורים השתתף צבי בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. בקרב שהתחולל סמוך לאל־על ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נהרג צבי והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחולון. השאיר אחריו אישה ושתי בנות ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

להנצחת שמו תרמה המשפחה ספר תורה לבית הכנסת המרכזי "מה טובו אהליך יעקב" בבת־ים. כן יצאה לאור חוברת זיכרון הנושאת את שמו.

פרידמן, שלום

שלום, בן הנדל ושמעון, נולד ביום ג׳ באלול תר״ף (17.8.1920) בעיר זוירצ׳ה בפולין. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ובמקביל למד גם בבית־הספר היהודי שבמקום. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־ספר מקצועי. למרות ששנות ילדותו וחלק גדול משנות נערותו עברו עליו בגולת פולין, היה שלום קרוב ליהדות ולערכיה; וכיוון שבמשך כל השנים האלה הקפידו הוריו להקנות לו חינוך יהודי וביתם היה בית יהודי מסורתי, גדל שלום עם השאיפה עתיקת היומין של עם ישראל, לעלות ארצה ולעשות לבניינה. בשנת 1935 התגשמו חלומותיו כשהחליטו הוריו לעלות לארץ ישראל. הם כאילו חשו את השואה העומדת להתרחש על יהדות פולין ושאר ארצות אירופה ויצאו אל המקום שכל חייהם התגעגעו אליו. לאחר שהגיעו ארצה, יצא שלום לעבודה. הוא ניסה מקומות עבודה שונים אך התאכזב, שכן לבו לא היה שלם עם מעשיו. הוא הצטרף לתנועת ״הנוער העובד״ ובשנת 1938, כשלוש שנים לאחר שהגיע לארץ, יצא יחד עם חבריו לתנועה להכשרה ברמת דוד. כאן מצא סוף־סוף את אשר ביקש. פתאום גילה אל מה שאף במשך כל השנים שעסק במלאכות שונות. השדות הפתוחים, עבודת האדמה והעיסוק במשק־החי קסמו לו. הוא הרגיש שרק בהתיישבות העובדת יצליח להגשים את עצמו הגשמה מלאה. בשנים הבאות הצטרף לרמת יוחנן והתגורר גם בפוריה. בשנת 1942 התגייס לשורות הצבא הבריטי, במסגרת הפלוגות הארצישראליות. תחילה שירת בארץ אך לקראת סוף מלחמת העולם השנייה, הספיק לשרת במצרים ואף הגיע לאיטליה. לאחר תקופה ארוכה של המתנה בארץ, היה מאושר על שניתן לו להשתתף בקרבות של ממש נגד צבאות הנאצים. בתום המלחמה חזר ארצה והצטרף לשורות ארגון ה״הגנה״. הוא העמיד את נסיונו כחייל בצבא הבריטי לרשות היישוב שהתארגן להגנת האוכלוסיה היהודית מפני התנכלויות הכנופיות של הערבים. הוא השתתף בפעולות שיזמה ה״הגנה״ ובעיקר עזר בהדרכה ובאימון טירונים. באותו זמן גם עבד ב״תנובה אקספורט״. למרות עיסוקיו הרבים, שגזלו את רוב זמנו, עדיין מצא לו פנאי לעסוק במוסיקה ובפילוסופיה — שני תחומים שהיו אהובים עליו במיוחד. הוא לא הסתפק בכך וגם הרבה לעסוק בעבודה ציבורית.

שלום גויס לצה״ל בראשית אפריל 1948. צה״ל היה אז בשלבי התארגנות ראשונים וכיוון שלשלום היה נסיון קרבי קודם, כחייל בחיל ההנדסה הבריטי ובמסגרת ה״הגנה״, הוצב תחילה לחטיבת ״הראל״ של הפלמ״ח. כעבור זמן הועבר לחיל ההספקה. במסגרת שירותו בחטיבת ״הראל״, השתתף בקרבות על ירושלים ובמבצע ״עין״ בנגב. כמו כן היה בין מלוויהן של רבות מן השיירות, שפרצו את הדרך אל ירושלים הנצורה. אחרי־כן, כשעבר לחיל ההספקה, מונה כאחראי לתחבורה בדרג חטיבתי. הוא מילא את תפקידו למופת ודמותו הייתה לדוגמה לשאר החיילים. באותם ימים נשא שלום לאישה את גאולה חברתו, וברבות הימים נולדו להם שלושה בנים.

בסוף שנת 1950 החל שלום לעבוד כמרכז הסקציה המקצועית בתנועת ״הנוער העובד״ ובשנת 1955 הצטרף אל עובדי החברה לשיווק בוטנים וכותנה, בתפקיד רכז

ארצי. בשנת 1967 השתתף במלחמת ששת הימים, בקרבות בבקעה. במלחמת יום הכיפורים לחם בקרבות הבלימה הקשים בסיני ואחרי־כן השתתף בקרבות ההבקעה אל עברה המערבי של תעלת סואץ. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) הופגזה שיירת התחמושת ששלום היה אחד מנהגיה, והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלום יצא למשימה שממנה לא שב, בשלווה ובלי תלונות. בהיותו חייל ותיק, דאג לצעירים ממנו וכך גם עשה בהפגזה הכבדה, שנחתה על השיירה, לאחר שחצה את התעלה לגדה המערבית. הוא לא איבד את עשתונותיו, עזר ועודד, עד אשר הכריעו רסיס רצחני״.

פרידפרטיג, שלמה

שלמה (דידי), בן בתיה ואריה, נולד ביום ה׳ בכסלו ת״ש (9.11.1939) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ארליך״ בטבריה והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בחניתה. שלמה היה ילד שמח ושובב. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, התחנך בקיבוץ חניתה ושם עבד במסגרות ובחרטות. כן השתתף באימונים של גדנ״ע אוויר. שלמה היה חובב צלילה ועסק גם בציד. הוא אהב את החיים וידע לחיות וליהנות מכל רגע. הוא היה מלא חיים, שמחה ואופטימיות, ואהב להתלוצץ, לצחוק ואף לעשות מעשי קונדס. מצב רוחו המרומם תמיד השרה על הסובבים אותו רוח טובה וקירב אליו אנשים. הוא מעולם לא התלונן, היה טוב־לב וידע להקשיב, לייעץ, לנחם ולעודד את מיודעיו. הוא התעניין באנשים והיה מבין ומלמד זכות על כל אדם. בכל שעה ובכל מקום היה מוכן לעזור ולהושיט יד. אנשים רבים, חברים וזרים, חילץ מצרה.

שלמה גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1957 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב שלמה לגדוד צנחנים. כעבור זמן השתלם בקורס מ״כים ואחרי־כן בקורס מש״קי מרגמות 120 מ״מ.

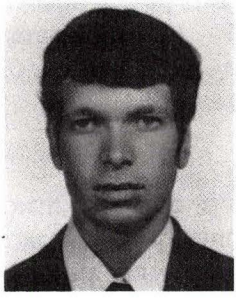
לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד מרגמות כבדות, כמש״ק מרגמות 120 מ״מ. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש העיר העתיקה והיה בין משחררי הכותל המערבי; כן נלחם ברמת הגולן. שלמה השתלם בקורס חבלה ובראשית 1968 נפצע, בשעה שפירק מוקש בבקעת הירדן. אחרי שסיים את שירותו הסדיר למד שלמה בסמינר למדריכים ב״בית־ברל״ בצופית ועבד כמדריך בשיקום נערות ב״בית הנערה״ בתל־מונד. אחרי־כן עבד כמדריך נוער ב״נוער העובד״ בירוחם. כן שימש מזכיר מועצת הפועלים בעיירת העולים. אחרי שנשא שלמה אישה, התגורר עם משפחתו בנתניה ובשנים האחרונות היה סוכן ״ידיעות אחרונות״ בעיר זו. שלמה אהב לעבוד, היו לו ״ידי זהב״ והוא הצליח בכל אשר עשה.

הוא היה איש משפחה למופת, כיבד את הוריו והיה בן ואח מסור ואב טוב ואוהב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התנדב שלמה לשמש כנהג אמבולנס. הוא נשלח לסיני, ולדברי חברים, לא הפסיק יומם ולילה ממלאכתו בפינוי פצועים מקווי האש. לדברי מפקדו, היה שלמה ממושמע ואחראי ושימש מופת לכל החיילים. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), בשעה שנהג אמבולנס במעבר הגידי, נפצע אנושות בהפגזה ארטילרית ומת מפצעיו כעבור דקות אחדות. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״שלמה מילא תפקידו מעל ומעבר לנדרש ממנו. הוא היה הראשון אשר יצא לחלץ פצועים והיה אהוד על כל חיילי יחידתו״.

ארגון יוצאי קובל בישראל הוציא לאור חוברת לזכר הבנים שנפלו במערכות ישראל, ובה דברים על דמותו; יחידתו נטעה לזכרו 155 עצים ביער בקוע.

פרידקס, נחמיה

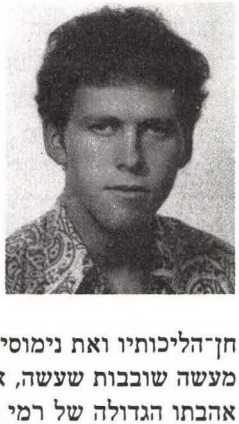
נחמיה, בן אסתר ואפרים, נולד ביום ד׳ בתמוז תשי״ב (27.6.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ליאו בק״ ובבית־הספר הדתי ״יבנה״ בחיפה. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון ״יבנה״ בחיפה. כילד, אפיינו אותו השקט והבדידות ועד מהרה התגלתה מחד, נטיתו ההומנית למוסיקה, ומאידך, נטייתו לחשבון. הוא היה תלמיד מצטיין, ולדברי מוריו היה בעל רוח ספורטיבית ופיקח, ויש שראוהו כגאון במקצועות הריאליים. היה בקי בחומר הנלמד וסייע בידי חבריו לכיתה בפיתרון בעיות במתמטיקה ובפיסיקה. זמן לא רב היה חבר בתנועת הנוער ״בני עקיבא״ ובשעות הפנאי הרבה לעסוק בספורט: בשחייה, בקרטה, בהתעמלות, בטניס ובפיתוח הגוף. הוא לקח חלק בתחרויות ארציות בשחייה ובאליפות בתי־הספר באתלטיקה. חלק נכבד מזמנו הקדיש לאמנות המוסיקה, לרבות נגינה באקורדיון, חיבור שירים והלחנה. אחד משיריו ״עצים שבוכים״ התפרסם בעיתון ״ידיעות אחרונות״, כתגובה על כתבה שהופיעה על חטיבת ״גולני״. מבט על אופיו ודרך התנהגותו יראה כי נחמיה היה שונה מן האחרים. לא נטה לקבל מרות ולא הושפע מהסובבים אותו, בשעה שהחליט לעשות דבר מה שנראה להם חריג ובלתי מקובל (כמו למשל דרכו להופיע לביה״ס על סקטים או ברכיבה על אופניים, שעה שאחרים מגיעים בכלי רכב מקובלים יותר). בהופעתו היה מרושל קמעה, מסוגר מאוד, צנוע ונחבא אל הכלים. מלות שבח הביאוהו לכן במבוכה. תכונה אופיינית לו היא כוח הרצון האדיר בו ניחן, דבר שהובילו לעתים להישגים יפים.

נחמיה גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חובשים קרביים הועבר לחיל־הרפואה והוצב בגדוד

"הבוקעים הראשון" של חטיבת "גולני" כחובש קרבי. נחמיה לקח בקלות את הקשיים באימונים ומצא סיפוק בתפקידו הן כחייל והן כחובש. היה חובש מומחה ומצטיין וקבעוהו כחובש פלוגתי. בהיותו בצבא הגיש הצעת ייעול לפנס רב עוצמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה נחמיה בחופשת שחרור והתקבל לתפקיד מיוחד מטעם משרד החוץ בארצות הברית. הוא העדיף לשרת את המדינה ודחה את שאיפתו ללמוד בטכניון. משלא נקרא ביום הראשון למלחמה, הלך לחפש את גדודו. הוא שימש כחובש ביחידתו, שנלחמה בקרבות במובלעת הסורית ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בקרב השני על החרמון, כש"טיפל בפצועים, חבש אותם ועודדם על אף האש החזקה שנחתה על השטח", בשקט נפשי וכשאינו שם לב לרימונים הנופלים סביבו, נפגע מכדור של צלף ונהרג. "במעשיו אלה גילה אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה למופת" כדברי "עיטור המופת" שהוענק לו לאחר מותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי בני משפחתו, מורים וחברים על דמותו, שירים משלו, וכן דברים על דודו, אחי אמו, שנפל במלחמת השחרור ושנחמיה נקרא על שמו; בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה "חיפוי עד הסוף", על נחמיה ועל נופלים אחרים מגדודו, שהוענק להם "עיטור המופת".

פרידריך, אברהם־יוסף

אברהם־יוסף (רמי), בן רחל ואריה, נולד ביום ט"ו בתשרי תשי"ד (24.9.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "גרץ", אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד־סינגלובסקי" וסיים לימודיו במגמה של טלפון וטלגרף. רמי זכור למוריו ולחבריו משנים אלה כנער בולט בנדיבות לבו, ביחסו החברותי לזולת ובנטייתו לתעלולים. בדברים לזכרו ציינו מנהל בית־הספר והמחנך את צניעותו, את חן־הליכותיו ואת נימוסיו, שהיו משולבים באהבת־החיים. רמי הודה באומץ־לב בכל מעשה שובבות שעשה, אך בשל חיוכו החביב אי־אפשר היה לכעוס עליו לאורך זמן. אהבתו הגדולה של רמי הייתה המוסיקה ובשעות הפנאי הרבה להאזין לתקליטים או לנגן בגיטרה. אוצר יקר היה לו — אוסף תקליטים גדול ויפה. אביו סיפר כיצד נהג להתחנחן ולהתפנק מדי יום שישי, כדי לזכות בתקליט חדש לאוסף. הוא הרבה בקריאת ספרי שירה וגם ניסה את כוחו בכתיבת שירה ובתרגום שירה מאנגלית לעברית, ואפילו בציור שלח ידו. עיסוקים רבים אלו לא הפריעו לו לעסוק בספורט ובעיקר בפיתוח הגוף, וכפי שמציינים אחיו וחבריו, היה ממש "בריון". הוא היה חבר באגודת "מכבי" תל־אביב ושיחק בכדורסל. כמו־כן התאמן בהרמת משקולות במכון לפיתוח גופני. בשנת 1970 השתתף במירוץ "אוניברסיטת תל־אביב". רמי היה עלם תמיר, חזק ושובה לב במראהו. להוריו, לאחיו ולגיסתו היה קשור באופן מיוחד. הוא

היה גאה מאוד בהוריו ובשושלת היוחסין שלהם – של משפחת רבנים שנספתה בשואה. היחסים עם הוריו היו הדוקים מאוד והושתתו על כבוד הדדי רב. את אחיו משה ואת גיסתו צילה אהב אהבה עזה. אחיו הוא נכה צה"ל ורמי השתדל להיות במחיצתו לעתים קרובות ככל האפשר, כדי לעזור לו בלימודיו באוניברסיטה. רמי היה נער חברותי מאוד וכבר בימי בית־הספר הקדיש מזמנו לארגון מפגשים חברתיים. הוא היה קשוב לרחשי לב זולתו ואהב לגרום נחת לסובבים אותו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי וטרם גיוסו לצה"ל, החל לעבוד ובשעות הערב למד והתכונן לבחינות הבגרות.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972. הוריו וחבריו ניסו להשפיע עליו שישרת במקצועו – טכנאי תקשורת. הם לא יכלו להבין מדוע בחור שיכול לשרת בצבא בתנאים נוחים מתעקש לחפש לעצמו צרות. אך רמי בעקשנותו האופיינית, השאיר בבוקר לפני צאתו ללשכת הגיוס פתקה בבית: "אמא ואבא, אני מבקש את סליחתכם, אבל אני עושה את מה שאני מבין". הוא התנדב לשרת בסיירת "חרוב". לפני גיוסו עמד רמי בהצלחה במבדקים לקורס טיס, אך אמר כי ברצונו להיות עם מיטב הנוער שבצנחנים. כתום חצי שנה נאלץ רמי לעזוב את הסיירת מטעמי בריאות והוצב לשרת בחיל הקשר. כאן חשבו הכול שהוא יעסוק במקצועו ויירגע. אך הוא התעקש ללכת לקורס קצינים – וסיים בהצלחה, על אף מגבלותיו הגופניות. מתקופת שירותו בצה"ל זכור רמי כחייל הנחלץ לעזרת חבריו וכראשון המתנדבים לכל משימה. ביחידתו היה סמל לעזרה הדדית. הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית, לטלפן או לשלוח גלויות. גם במשך ימי המלחמה הקפיד לכתוב הביתה גלויות מעודדות, על אף שהיה בגזרות הלחימה הקשות ביותר. את חופשותיו נהג לבלות בחיק המשפחה, אך גם את חבריו לא הזניח. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה רמי צוער בקורס קציני קשר. הוא לחם בחזית הדרום, השתתף בקרבות הבלימה ובקרב על "החווה הסינית". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) באזור ג'בל ג'ניפה, נפגע נגמ"ש הפיקוד שבו נסע בפגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אברהם נפל בקרב ימים מספר לפני הפסקת האש בגדה המערבית של תעלת סואץ, כאשר, לפי מיטב ידיעתו, הגיע לתפקידו האחרון בהתנדבות. משיחה עם חבריו ומשחזור מעשיו בצה"ל, מצטיירת דמותו כחייל המתנדב לכל משימה, הזכור לחבריו כטוב לב במיוחד".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברי מורים, חברים ומפקדים על דמותו.

פרייזלר, אברהם־יעקב

אברהם־יעקב, בן מינגה ויהודה, נולד ביום ל׳ בתשרי ת״ש (11.10.1939) בעיר מוסז׳ שברומניה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממשלתי ובבית־הספר ״אחדות ישראל״ בבואנוס איירס שבארגנטינה. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר הממשלתי ובישיבת ״חפץ חיים״ שם. אחר־כך עלה ארצה והמשיך את לימודיו הגבוהים בישיבת ״קול תורה״ בירושלים ובאוניברסיטת בר־אילן ברמת־גן. יעקב, כפי שקראו לו הוריו ומכריו, הגיע עם הוריו לארגנטינה, לאחר שעבר עמם את מוראות השואה. הוריו פנו לארץ זו והתיישבו בה, בין יהודים יוצאי גרמניה, שהיו מאוגדים בקהילת ״אחדות ישראל״. יעקב היה הבן הבכור, ולו שתי אחיות קטנות. הוריו התפרנסו בצמצום מיגיע כפיהם, אך דאגו קודם כל לחינוכו היהודי. כשהיה בגיל צעיר יחסית, הבחינו אצלו בניצוצות של גדול בתורה, במובנו הרחב של הביטוי. הוא התבלט בלימודיו, בכשרונו ובתפיסתו החדה. דרך משחקו ושיחתו העידו על פקחות ורצון גדול לרכוש ידע. הוא הצטיין בלימודים היסודיים ואחרי־כן בלימודים התיכוניים. יום לימודיו העמוס לא הסתכם אצלו בעשיית השיעורים שהוטלו עליו. מלבדם התמסר בכל לבו ללימוד תורה בישיבת ״חפץ חיים״ בשעות אחר הצהריים, ועשה שם חיל. בהיותו בן שמונה־עשרה עלה לירושלים והתקבל לישיבת ״קול תורה״ בשכונת בית־וגן. בישיבה זו עשה שנתיים ימים, והיא הטביעה בו חותם עמוק, שרישומו ניכר בו במשך כל חייו. מסיבות משפחתיות נאלץ לשוב לארגנטינה, למרות הצלחתו והתקדמותו המהירה בלימודים. בארגנטינה התמסר ללימודים ולהקנית דעת ותורה לאחרים, והמשיך בכך גם באורוגואי הסמוכה (בבית־הספר התיכון ״ליסיאו״, שנוסד על־ידי המחלקה לחינוך תורני בסוכנות) ולבסוף במוסד החינוכי ״חזון נחום״ ביפו. אל ״ארץ־ישראל״, כך הקפיד לקרוא לה, הגיע עם אשתו שושנה לבית יגלום, שנשאה לאישה בשנת תשכ״ה בארגנטינה. הוא ידע היטב את הקשיים העתידים להטרידו מן הבחינה החומרית, אך הלך מדעת וברצון. את ישראל כינה גם ״צבי כל הארצות״, ושאף להביא אליה גם את הוריו היקרים לו. הוא כתב אליהם בקביעות והדגיש כי הוא משתוקק לראותם אתו בארץ. יעקב היה קשור מאוד אל הוריו, וקיים היטב את מצוות כיבוד אב ואם. בסוגיה זו במסכת קידושין גם נבחן כשביקש להתקבל לישיבת ״קול תורה״. גם את חמותו, שעלתה ארצה וגרה בקרבת מגוריו, כיבד מאוד והשתדל למלא את כל מחסוריה באהבה וביראה. בשיכון ״משה״ב״ בגבעתיים הרבית שיעורי תורה בבית־הכנסת, והיחידים שהתקרבו אליו להסתופף בצילו היו צעירים, שהתרשמו עמוקות מאישיותו הישרה ורחבת האופקים, והוא העניק להם בשפע מידיעותיו. יעקב אהב לתת ולא לקבל. הוא כתב על לימוד תורה ועל חוכמות חיצוניות, על פירוש רבנו חננאל ושימושו בתלמוד הירושלמי ועוד, על מנת שיוכלו אחרים ללמוד את אשר ידע. הוא קיים בכל רגע את הפסוק ״כל המלמד את בן חברו תורה – כאילו ילדו״. כל זאת עשה בלי חשבון של שעות או של צרכיו הפרטיים. יעקב היה מחנך בנאמנות ועשה לילות כימים בעבודתו הקשה והמסורה ככוהן

המשרת בקודש. תמיד נהג עם תלמידיו בפשטות ובקפידה, אך במאור פנים. דבריו היו תמיד בהירים ומאירים. וכך זכה לעשות נפשות בקרב רבים מילדי ישראל. הוא לא סבל בינוניות, אך היה סובלני ונעים הליכות גם עם "קטנים", הסביר להם סוגיות מסובכות ביותר, במלים פשוטות. הוא הסביר פנים ונהג צניעות בלבושו. חבריו למדו ממנו לשאת בעול צורכי הכלל מן הבחינה הציבורית, המוסרית והחברתית. הם למדו ממנו לא להטיל מעמסה על הזולת אלא להיות "נאה דורש ונאה מקיים". הוא תבע בראש ובראשונה מעצמו, וציפה שבעקבותיו ילכו גם אחרים ויתיחסו בכובד ראש לחובות החיים. תפילתו נאמרה תמיד בעיון וברצינות, והיה מונה את המילים כמטבעות.

יעקב גויס לצה"ל בסוף ינואר 1970. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למשניים טכניים הוצב לשרת בתפקיד משנה טכני בחיל השריון. בצבא מצא חברים רבים, שראו בו דוגמה ומופת לאדם, שאינו משתמט אף פעם מביצוע משימות. חבריו נהגו לשוחח אתו ארוכות על עניינים בתחום היהדות ובתחומי ההשכלה הכללית, ותמיד שמעו את דבריו בכובד ראש ובכבוד. דעותיו בתחומים שונים כגון כלכלה, גיאוגרפיה, מתמטיקה ופוליטיקה, עוררו התפעלות והערצה בקרב רבים. בחופשותיו נהג לבקר אצל משפחתו האהובה עליו, אצל אשתו וארבעת ילדיו: מאיר, אריה, אלכסנדר ועתיה, וגם סר לבקר במוסד החינוכי "חזון נחום" ביפו, שהיה יקר ללבו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר הוצע לו לצאת לשליחות חינוכית בחוץ לארץ, ועל כך השיב: "לא באתי לארץ־ישראל כדי לצאת ממנה". במלחמת יום הכיפורים יצא לקרב בלי לחשוב פעמיים, וביום ט"ז באדר תשל"ד (10.3.1974) נפל בעת שרותו, על כביש חושניה-ציר הנפט ברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין זכרון־מאיר בבני־ברק. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, הורים ושתי אחיות.

פריינטי, יוסף־לוי

יוסף, בן רחל וחיים ז"ל, נולד בחודש אלול תש"ד (אוגוסט 1944) בחמאמת שבטוניסיה, ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1960. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי, בבית־ספר תיכון ובבית־ספר מקצועי בעיר הולדתו. יוסף היה תלמיד חרוץ, הצטיין בעיקר במקצועות הטכניים וניחן בכישרונות רבים בתחום הטכנולוגי. הוא סיים את לימודיו התיכוניים כשהיה בן שש־עשרה וזכה לציון־לשבח על הישגיו בלימוד השפות צרפתית וערבית. נוסף על הישגיו בלימודים העיוניים הצליח מאוד בסיועו לאביו, שהיה חרש־נשק ופתח בית־מלאכה, שתוך שנים אחדות שיגשג וחילץ את המשפחה ממצוקתה הכלכלית. כבר כשהיה יוסף בן שתים־עשרה גמלה בלבו ההחלטה לעלות ארצה, בעיקר בגלל תופעות של שנאה והתנכלויות כלפי היהודים בעירו. הוא לא הסתיר את כמיהתו לעלות ארצה ובגלל זאת אירעו לא פעם התנגשויות במפעל של

המשפחה. יוסף היה עליז, חברותי ואהוד על מכריו, שכינוהו בשם־חיבה "לוי". בעבודה היה חרוץ ואחראי. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ודואג למשפחתו הענפה. לאחר מות אביו נטל על עצמו את עיקר הנטל של פרנסת המשפחה. תחילה פרנס את המשפחה משכרו כשומר במקשת־אבטיחים, עד שהחל לעסוק בשרברבות ואז הרוויח יפה ויכול לסייע בשיפור מצבה הכלכלי של המשפחה.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות עבר קורס תותחנות ונשלח ליחידת תותחים בינוניים מתנייעים. לימים השלים אימונים נוספים, הוצב ביחידה בתפקיד מפקד־צוות והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה תותחן מצוין ולדברי מפקדו היה חייל מסור, חבר נאמן ואדם אהוד על כל מי שהכירו.

לאחר תום תקופת שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים, שבמסגרתה השתתף במלחמת ששת הימים ובפעולת כראמה והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר ששוחרר מהשירות בצה"ל עבד כשרברב עצמאי וראה ברכה בעמלו. הוא פתח בית־מלאכה קטן ליד ביתו ובו עסק גם בתחביבו – בניית מתקנים מכניים ואלקטרוניים. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) בציר "עכביש" הופגזה הסוללה שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברחובות. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו תרמה לזכרו נברשת, כסא־אליהו ופרוכת לבית־כנסת ברחובות; יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ולזכר שאר חייליה, שנפלו במערכה, ובה דברים על דמותו ועל חייו של יוסף־לוי.

פרייס, אברהם־יצחק

אברהם (אבי), בן אהובה ויוסף ז"ל, נולד ביום י"ב בתשרי תשי"ג (1.10.1952) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "יוסף הגלילי" ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב. הוא היה תלמיד שקדן והתייחס ברצינות ללימודים, משום ששאף להמשיך ללמוד בטכניון לאחר תום שירותו הסדיר. לכן למד לבחינות הבגרות בבית־הספר "ברק", כדי לקבל תעודת בגרות, שבית־הספר המקצועי אינו מעניק לבוגריו. מטבעו היה נער חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת, ולכן היה אהוב על חבריו. ביחסיו עם משפחתו הצטיין כבן נאמן ומסור להוריו וכאח אוהב ודואג לאחיותיו. תחום תחביביו והתעניינותו היה רחב ורב־גוני. הוא היה בעל "ידי זהב", הצטיין בכל הקשור בעבודת כפיים והקדיש לכך עניין רב. הוא צייר, פיסל, ניגן ועסק באלקטרוניקה. תמיד בנה כל מיני דברים, החל במתקנים פשוטים וכלה במכשירים חשמליים מסובכים ומתוחכמים. מעולם לא ניסה לתכנן, לבנות וליצור דברים בדרך הקלה והפשוטה, אלא בחר בדרך המסובכת, המחדדת את המוח ומאמצת

את המחשבה. חדרו בביתם הוריו משמש מעין אנדרטה ליצירותיו ולמעשה ידיו. אבי אהב את החיים בכל מאודו וביקש להפיק מהם ככל אשר יוכל, אך הוא לא פחד מהמוות. פעמים רבות התגרה בגורל מאז היה ילד, תמיד בחר בדרך המסוכנת, כדי להשיג את מבוקשו. לא היה בלבו פחד מפני שום דבר.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לסדרת אמונים בבית־הספר לשריון. בתום ההשתלמות בקורסים השונים היה לתותחן טנק והוצב בחטיבת שריון מהוללת. ביחידתו נחשב חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. הוא אהב את הטנק ולא פחות אהב את חבריו לנשק, ואף היה אהוב עליהם בגלל היותו רע מסור ונאמן. תמיד היה אופטימי בגישתו לחיים, ובזכות זאת ידע לעודד ולחזק את עצמו ואת חבריו בשעות קשות. חבריו מספרים עליו שהיה חביב הפלוגה. תקופת שירותו לא הייתה קלה; חופשותיו היו מעטות והוא הרבה להשתתף בפעולות מבצעיות כלוחם מהשורה הראשונה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הייתה יחידתו ברמת הגולן. חטיבתו לחמה שעות רבות בקרבות הבלימה הקשים והאכזריים נגד הסורים, אך הוא לא נפל ברוחו וגם כאשר ראה את חבריו הטובים ביותר נופלים זה אחר זה, המשיך לעודד ולחזק את חבריו ולשמור על המורל בפלוגתו. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד, כשנלחמה פלוגתו באזור מזרעת בית ג'אן, נפגע הטנק שלו על־ידי טיל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.\בן עשרים ואחת שנים היה בנופלו – צעיר מגילה של המדינה, שחרף נפשו ולחם למענה. הוא היה נצר אחרון ויחיד, שנשא את שם המשפחה הענפה, שנכחדה בשואה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "בנכם אבי שירת ביחידתי כאיש צוות טנקים והוכיח את יכולתו האישית והמקצועית לנוכח פני האויב הסורי. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם על מות בנכם היקר. תהי נשמתו צרורה בצרור החיים".

פרילינג, אברהם

אברהם (אבי), בן סימה ז"ל ומשה, נולד ביום י"ב באדר תשי"ד (16.2.1954) בכפר סבא. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "אורה" ברמת־גן. כבר מילדותו גברו בו הסקרנות והשאיפה לדעת כיצד פועלים מכשירים מכניים שונים. לכן משהגיע זמנו החליט להמשיך בלימודים בבית־הספר המקצועי "מקס פיין". אך לאחר שנת לימודים במגמה לאלקטרוניקה, נוכח לדעת שהוא נוטה יותר למקצוע החשמל ולכן החליף מגמה, ואמנם בהמשך לימודיו נוכח לדעת כי צדק בהחלטתו זו. הוא אהב את המקצוע ונהג לתקן בבית כל תקלה וקלקול בחשמל. כמו־כן בנה מכשירי חשמל ביתיים שימושים ביותר. אולם כשהגיע לכיתה השמינית החליט שברצונו לרכוש גם תעודת

בגרות — תעודה שבית־הספר המקצועי אינו מעניק לבוגריו. וכך, בד בבד עם לימודיו המקצועיים בבוקר, החל ללמוד לבחינות הבגרות בערב, בבית־הספר משל"ב בתל־אביב, כדי להמשיך בלימודים אקדמיים בתום שירותו הסדיר. אבי, שהיה חובב ספורט, הצטיין בעיקר במקצועות האתלטיקה הקלה בשטח הריצות הארוכות ואף זכה במדליות בתחרויות שנערכו בין בתי־הספר במקצוע זה. כמו כן שיחק בכדורסל ואף התאמן באגודת "מכבי" רמת־גן בענף זה. הוא היה נער שקט וחברותי מאוד, כך שמר על קשרי ידידות עם חברים מתקופת גן הילדים ועד יום נפילתו. בכל מקום ובכל חברה התאקלם מהר והתחבב על הכול.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת מרס 1973. לאחר הטירונות הוצב לחיל החימוש ונשלח לקורס חשמלאי טנקים. בסיום הקורס נשלח לבסיס חימוש, שם שובץ בתפקיד חשמלאי טנקים. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. כל משימה שהוטלה עליו, ביצע ללא דופי, לשביעות רצון מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה אבי במחנה. לאחר התארגנות קצרה ירדה יחידתו לסיני, מקום שם הוטל עליה לתקן טנקים ולהחזירם לכשירות. אבי עבד ללא ליאות, במסירות ובהקרבה עליונה. הוא עמל, תיקן ובדק טנקים רבים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בפעולה ליד הגשרים שעל תעלת סואץ, פתחו המצרים בהפגזה קשה, שבה נפגע אבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "בנכם שירת ביחידת שריון והוא מילא את המוטל עליו כחייל מצטיין ומסור. במשך שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו. הוא התחבב על מפקדיו ועל חבריו ושימש להם דוגמא במסירותו ובהתנהגותו".

פרימור (פלוצקר), דני

דני, בן צילה ופליקס, נולד ביום כ"א באדר א' תשי"ד (24.2.1954). דני היה יפה תואר, גבוה, מנומס, תלמיד חרוץ ומשתדל להגיע להישגים. ניגן על פסנתר וגיטרה. היה לו כושר התמדה ויכולת לשבת שעות ולהתמסר לנגינה. סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "ארנון" ומשם עבר לגימנסיה "הרצליה", למגמה ביולוגית. דני סיים את הגימנסיה בשנת 1972, מחזור ס'. דני אהב מאוד אמנות, הרבה לבקר בתיאטרון ובקולנוע. קרא ספרים וחיבב ספורט, כדורסל, שחייה וטניס. דני היה מוכן תמיד לעזור לזולת, להטות אוזן לבעיותיהם של חבריו ולסייע להם ככל יכולתו. קיננה בו נפש פיוטית. הוא היה רומנטי והרבה לכתוב שירים. הרומנטיקה באה לידי ביטוי ביצירותיו. יחסי רעות מיוחדים התפתחו בינו לבין אחיו הצעיר ממנו בכשנה, ניצן. מלבד היותם אחים היו חברים טובים והרבו לשוחח, לדון בבעיות שונות ולבלות יחדיו. דני אהב להתנסות בעבודה קשה. בימי החופש הגדול נהג למצוא לו עבודות קשות, כדי לחסוך דמי כיס ולדבריו, "לפתח כושר גופני".

דני גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. ההליכה ליחידה קרבית הייתה עבורו דבר מובן מאליו. כאן השתלם בקורסים שונים והיה לסייר שריון, מקצוע שהיווה ניגוד גמור לאופיו ולעדינותו, מאחר שלא אהב את הקשיחות והנוקשות שביחסי חיילים ומפקדיהם. אך הוא לא נשבר; הוא עמד בכל הסדרות הקשות בקורס, כשהוא נושא את המקלעון הכבד על גבו. ברגעים קשים, ידע דני להתנחם במחשבה על חברתו ועל משפחתו שכה אהב, ולהפיק עידוד מאהבתם. לאחר שהיה לסייר, נשלח לקורס משקי סיור. שם התפתחו יחסי חברות כנים ועמוקים בינו לבין חבריו והם הפכו חבורה מגובשת של ידידים, המוכנים לעשות הכל איש למען רעהו. הוא היה קשור מאוד ליחידתו ובערבי פלוגה נהג לנגן יחד עם חבר בגיטרה ולהנעים לחבריו את הזמן. היה לו חוש הומור מיוחד למצבים של מועקה. היה מפטיר משפט קולע, שהיה בו כדי לפרוק את המתח ולעורר רעמי צחוק. כאשר היה יוצא לחופשה, היה מחלק זמנו בין המשפחה ובין חברתו רותי. כאשר היה נשאר בבסיס, היו הם באים לבקרו ולאחר לכתם, היה מתעטף בשתיקה עצובה. הוא אהב את משפחתו ואת חברתו והיה קשור אליהם קשר אמיץ. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הייתה יחידתו בדרום רמת הגולן. הפלוגה עלתה לכיוון נפח, כדי להתפרס ולתפוס עמדות. לאחר מכן נעה קדימה והתכנסה באזור קיבוץ אלרום. תפקידיה העיקריים של הסיירת היו אותה שעה תפקידי חילוץ נפגעים ואבטחת משאיות נשק ואספקה. ביום ג', י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשהיתה הסיירת באזור בוקעתה, הוטל עליה להיערך בקו בלימה נגד כוחות חי"ר סוריים. סמוך לשעות הצהריים נתגלה כוח קומנדו, מהעילית של הצבא הסורי, שהתמקם בשטח. אז יצאה היחידה לקראת האויב ובקרב אכזרי ועקוב מדם, נפגע דני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה של דני: "בנכם שירת כלוחם בסיירת שריון. הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק בהילקח בנכם במלחמה זו, אשר ידענו לעמוד בה מעטים מול רבים והשמדנו את האויב הסורי שפלש למדינתנו".

שמו של דני הונצח בספר המתאר את הקרב של סיירת חטיבה 7 במלחמת יום הכיפורים.

פרישברג, פנחס

פנחס (פיני), בן מרים ואהרן ז"ל, נולד ביום ו' באדר תש"ב (27.2.1942) בקיבוץ קרית־ענבים. כילד היה עירני וחביב, בעל עינים גדולות ונבונות וחיוך בישני. את לימודיו היסודיים עד כיתה ט' סיים בבית־הספר במשק והיה ידוע כנער אוהב סדר, שקדן ושקט שלא אהב להתבלט. נוהג היה להאזין בשקט לדעות של אחרים, וכשהשיב והביע דעתו היו דבריו נשמעים בהערכה רבה. הוא היה בעל יכולת ניתוח מעמיקה, הייתה בו תחושת הזדהות עמוקה עם האדמה שאהב ובעודו נער החליטה מזכירות המשק לשלוח אותו להשתלמות בתחום הפלחה. שנתיים למד בכפר הירוק וסיים את לימודיו התיכוניים במדרשת רופין.

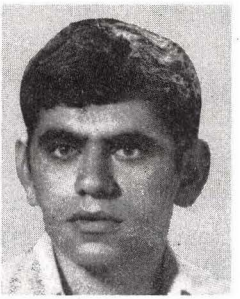
פנחס גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1960. אחרי שסיים את האימון הבסיסי הוצב בסיירת צנחנים, עבר קורס צניחה ואחריו השלים קורס מ"כים בבית־הספר לצניחה. הוא שירת כמ"כ צנחנים ובאביב 1962 עבר קורס מש"קי חבלה והוסמך כחבלן.

בסוף חודש דצמבר 1963 שוחרר פיני מהשירות הסדיר וחזר למשקו. לאחר שובו למשק עבד במשך שלוש שנים ברפת, ואחר־כך עבר לענף הפלחה. הוא נשלח לקורס רכזי הענף ולאחריו הדריך שנה בקבוצת גזר בתחום התמחותו. משסב לקרית־ענבים המשיך בעבודתו יחד עם חברו הטוב עמי־יעל. השניים הפכו לאחד הצוותים המעולים באזור. עמי־יעל היה מרצה ופיני היה מסייע לידו בהבאת נתונים, עובדות ותאריכים. פיני היה ידוע כאיש שומר סדר, שידע היכן מונח כל דבר ומה סוכם בכל עניין. מתוך הכרת תכונותיהם של השניים, נבחרו בשנים האחרונות שדות הפלחה של קרית־ענבים כמקומות תצפית, מבחן ובדיקה של בעיות בתחום הפלחה. הביצוע המדויק והמסור של כל הפעולות הקל על יישומם המהיר בשדות הפלחה של האזור. במלחמת ששת הימים השתתף פיני בקרבות עם הסיירת שלו גם בשירותו במילואים. הוא לחם בקרבות לכיבוש ירושלים ויריחו ובקרבות רמת־הגולן. מפקדת החטיבה שכבשה את עיר הבירה העניקה לפיני וליתר הלוחמים שהשתתפו בקרב, שי למזכרת מתוך הוקרה על רוח הלחימה ועל מסירותם בקרב. פיני היה פעיל בחברה הצעירה במשק ובוועדת התרבות. הוא ארגן מסיבות־חג ונשפי חתונה של חברים. בכל חג או אירוע היה מופיע וקורא או שר חרוזים עליזים שחיבר בעצמו. לכל אירוע של שמחה היה בפיו שיר היתולי וגם לחברתו דרורה נהג לכתוב בחרוזים. את אחד ממכתביו סיים: "...לסיום הפגישה שהייתה עוד אתמול / היה לי רצון לנשקך בלי לשאול / אך גם זאת לא עשיתי, נו מה לעשות / כי פחדתי שאחרי זה אותי לא תרצי עוד לראות". השניים נישאו בשנת 1971 ובמאי 1972 נולד בכורם אורן, וביולי 1973 נולד הבן אופיר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס פיני עם חבריו לסיירת ונשלח לחזית הדרום. יחידתו השתתפה בקרבות המרים שקדמו לצליחת התעלה, והוטל עליה לאבטח את הנחת גשר הגלילים. בקרבות "החווה הסינית" בליל כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) הוטלה על כוח מהסיירת משימה לפרוץ לצומת "טרטור–לכסיקון" ולטהר אותו ממערב למזרח. אל הכוח הצטרפו מספר טנקים ולאחר שעברו את

הצומת הנחית האויב עליהם אש כבדה. חלק מכלי הרכב נפגעו פגיעות ישירות, ובקרב שניהל הכוח כדי להיחלץ משם נפגע פיני ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־ענבים. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אמר עליו רפאל שמיר ביום השנתיים לנפילתו: "כבר חלפו שנתיים ואנו עדיין מסרבים להאמין כי לא ישוב להתהלך בינינו, וכי לא ישוב להניף בגאווה את ילדיו אל על. עודנו רואים את החיוך הביישני שלא מש מפניו בכל שעה של קורת רוח וזוכרים אותו כבעל מסור, כאב גאה וכבן נאמן. ועל כל אלה – כגיבור העשוי ללא חת. אלא שהפעם לא עמדה לו גבורתו והוא נפל כגיבור במערכה הקשה והאכזרית ביותר שידע דורנו".

פרישתא, איוב

איוב, בן חוה וניסים, נולד בשנת תשי"א (1950) בפרס. באותה השנה, כשהיה בן חודשים אחדים, עלה עם משפחתו ארצה. המשפחה בחרה להתיישב במושב קלחים, שליד באר שבע, והוא למד בבית־הספר היסודי "מבועים" במושב ואחר־כך המשיך ולמד שם שנה אחת בבית־הספר התיכון. רוב שנות ילדותו של איוב עברו עליו בנוף הנגב. שם גדל והתחנך ולמד לאהוב את ארץ ישראל. מגיל צעיר היה יוצא בשבתות ובחגים עם חבריו לסייר בסביבות המשק, ופעמים רבות גם הרחיק לטייל אל מקומות נידחים ומרוחקים מביתו. הוא היה נער עליז ועירני ומשום כך התחבב על כל מי שהכירו. מזגו הנוח, שמחת החיים שבו ופתיחותו כלפי כל אדם קנו לו הרבה חברים, ואלה אהבו לבלות בחברתו והרבו לבקר בביתו. לרבים מהם היה איוב ידיד אינטימי והם שתפוהו בכל חוויותיהם. הוא ניחן בסבלנות וברגישות וידע להאזין לכל אדם באורך רוח ומתוך התעניינות כנה. איוב היה גם בן מסור ואוהב להוריו ואח נאמן ודואג לחמשת אחיו ואחיותיו. למרות שגדל בבית אשר הפרנסה לא הייתה מצויה בו תמיד בשפע, הקפיד עם עצמו בלימודים והצליח להשלים את לימודיו בבית־הספר היסודי ואף להתקבל לבית־הספר התיכון. למרות רצונו ללמוד והכרתו בחשיבותם של הלימודים לגבי עתידו, לא יכול איוב לראות את משפחתו במצוקתה והחליט לנטוש את הלימודים וללמוד מקצוע, כדי להיות לעזר למשפחה במקום להיות עליה למעמסה. הוא למד את מקצוע הנגרות ועד מהרה נחשב בעל מקצוע מצוין, וידע לבנות רהיטים לתפארת. כהרגלו דאג תחילה למשפחתו, ועד היום מלא ביתה ברהיטים — שולחן, כסאות וארונות — מעשה ידיו של איוב. משרווח מעט למשפחה מבחינה כלכלית, הצליח איוב להקדיש זמן לתחביביו. הוא החל רוכש תקליטים, ונהג להקשיב להם במשך שעות ארוכות, וגם החל לומד את סודות הצילום. הוא גם אהב לשחק בכדורגל ובמיוחד אהב לבלות על שפת הים במשחקים ובשחייה.

איוב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והתנדב לחטיבת "גולני". הוא עבר

בהצלחה את הטירונות הקשה הנהוגה בחטיבה ואחר־כך גם השתתף בהצלחה באימוני החורף ובאימוני הקיץ הידועים של החטיבה. גם בצבא הצליח להשתלב במהירות במסגרת החיים החדשה וקנה לו ידידים רבים בין מפקדיו ובין חבריו לנשק. הכל למדו להעריכו ולבטוח בו. מפקדיו ידעו שהם יכולים לסמוך עליו, שימלא כל פקודה במהירות ובדייקנות וחבריו למחלקה ידעו, שתמיד יהיה מוכן לעזור להם ולעודדם. גם בתקופת שירותו בצבא לא שכח את משפחתו. ברוב דאגתו לפרנסתה יצא לשתי חופשות מיוחדות, כדי לעבוד במשק זמן־מה, ובכך לעזור לאיזון התקציב של המשפחה.

בתום תקופת שירות החובה שלו השתחרר וחזר מיד לעבוד במקצועו. במלחמת יום הכיפורים השתתף איוב בקרבות הבלימה, שניהלו כוחותינו נגד הסורים ברמת הגולן. ביום ט״ז בחשון תשל״ד (11.11.1973), נהרג איוב בשעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים וחמישה אחים ואחיות.

הוריו ובני משפחתו תרמו ספר תורה לזכרו.

פרל, שבתאי

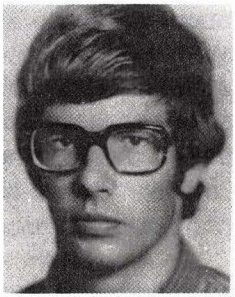

שבתאי, בן פאולה וישראל, נולד ביום ט״ז בסיון תשי״ד (19.6.1954) בבראשוב שברומניה ועלה עם משפחתו ארצה כשהיה בן שבע. המשפחה התגוררה ברחובות, שם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״יבניאלי״. אחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר ״עמל״ לחניכים, במגמה של חשמלאות רכב. לאחר שנה עזב את בית־הספר והתקבל לבית־הספר הטכני של חיל האוויר בחיפה, ולמד במגמה של אחזקת מטוסים. הוא היה חובב ספורט ועסק בעיקר בענפי הכדורעף והכדורסל. כמו־כן אהב לטייל ולסייר ברחבי הארץ ונטל חלק בצעדות שונות מטעם בית־ספרו. הוא היה חובב צילום וכאשר יצא לטיולים ולצעדות, הרבה לצלם במצלמתו נופים ואתרים מיופיה של הארץ. הוא אהב לצייר ובעתות הפנאי היה מרבה לצייר נופים, בני־אדם וטבע דומם. כאשר נפל לידיו מכשיר מקולקל היה לומד את מרכיביו השונים והיה מסוגל לעסוק בו שעות רבות עד אשר תקנו והחזירו למצב עבודה. חבריו הכירוהו כאדם המוכן לעזור תמיד. הוא היה נדיב־לב מאוד והתייחס אל חבריו בכבוד ובסבלנות ולכן היה אהוב על הכול. בחוג המשפחה נודע כבן מסור ונאמן להוריו, הרבה לעזור בבית ובתקופה שעבד והשתכר למחיתו, הרבה להעניק מתנות לבני המשפחה ולבית.

שבתאי גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון שם השתלם בקורסים שונים והיה לנהג טנק. לאחר הקורס שובץ בחטיבת שריון בסיני. הוא היה חייל טוב, ממושמע ומסור לתפקידו. את חיי הצבא אהב ומילא את כל אשר הוטל עליו בנאמנות. עד מהרה השתלב ביחידתו החדשה והיה מקובל על חבריו ועל מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה

שבתאי עם יחידתו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. היחידה יצאה לקראת המצרים שהסתערו על מוצבי קו־ההגנה של צה"ל. בשעה שנלחם שבתאי בקרבות הבלימה מול מוצב "פורקן" ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג. ימים רבים היה בחזקת נעדר ואחר כך הוכרז נעלם. לימים נמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

פרלמוטר, עמירם

עמירם, בן זהבה ואברהם, נולד ביום כ"א בטבת תשי"א (30.12.1950) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "עתיד" ברמת־גן ובבית־הספר התיכון "בליך" ברמת־גן. מילדותו היה עמירם תלמיד טוב, לא התקשה בלימודים והיה אהוד על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "הצופים" ועבר קורס מ"כים במסגרת הגדנ"ע. כחובב קריאה היה לו אוסף־ספרים גדול, ומלבד הקריאה הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לציור. מטבעו היה עליז, אופטימי ומלא־חיים ועליצות, אך ידע גם להיות רציני בעניינים בעלי חשיבות, שכן היה רגיש, ישר ובעל־מצפון. מאז ומתמיד היה חברותי ואהב את חברת ידידיו, שרחשו לו חיבה רבה וכינוהו בשם עמי. היו לו השקפות ברורות ונחרצות בעניינים חברתיים ופוליטיים, ובכל הקשור לזכויותינו בארץ ולבעיותיהם של הערבים.

עמירם גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1969 והתנדב לחיל־הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס צניחה, השתלם בקורס לקשרים גדודיים ובקורס מ"כים והוצב לסיירת "חרוב". הוטל עליו תפקיד מ"כ והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור, חבר מצוין ואהוד על חבריו. לדברי מפקדו היה "לוחם אמיץ וחייל למופת". על־אף שלא אהב את המסגרת הצבאית ושנא מלחמות, מילא תמיד את כל התפקידים והמשימות שהוטלו עליו בנאמנות ובאומץ רב. מפקדו סיפר כי הוא "דאג לפקודיו כמו לאחיו בתקופות קשות של לחימה". עם חייליו בסיירת השתתף במרדפים בבקעה ודעותיו בעניינים שונים לא פגמו מעולם בנכונותו להקרבה ובחירוף־הנפש שגילה בקרב.

אחרי השחרור, כשהיה בן עשרים ושתיים נסע לאיטליה, שם למד במשך שנה בפקולטה לארכיטקטורה בפירנצה ונשא אישה. בקיץ 1973 חזר לארץ לחופשה. במלחמת יום הכיפורים השתתף עמירם בקרבות נגד המצרים משני עברי תעלת סואץ ויצא מהם בשלום. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) חדרה יחידתו לעיר סואץ בעברה המערבי של התעלה. יחד עם חייליו השתתף בקרב הקשה והאכזרי שהתחולל שם ותחת אש־תופת המשיך והתקדם אל יעדו, עד שנפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו ספרים לספרייה על־שמו, שהוקמה בבית־הספר "תלפיות־מזרח" בירושלים ולוח־זיכרון הוצב בה.

פרלמן, בנימין־יעקב

בנימין, בן אלישבע ומיכאל, נולד בקבוצת יבנה ביום י״ב בסיון תש״ז (31.5.1947). הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ביבנה ואחרי־כן סיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון. פינצ׳ה, כפי שנקרא בפי כל, היה נער שובב ושופע מרץ נעורים. הוא היה אהוב על הכל בזכות פשטותו, טוב לבו, נאמנותו לידידיו ולבני משפחתו ועדינותו. הוא היה עלם חמודות, חסון וגבוה ולרוב היה פרוע, מאובק ומרושל בלבושו. בשנת 1963 נסע עם משפחתו, שיצאה לשליחות בארצות הברית, שם חילק את זמנו בין לימודים חלקיים ב״ישיבה יוניברסיטי״ לבין עבודה במשרד ״בני־עקיבא״. הוא עסק בהדרכה בסניף של ״בני־עקיבא״ באזור מגוריו. כמו כן היה פעיל בארגון מבצעים מיוחדים של התנועה, כגון מכירת ארבעת המינים בחג הסוכות, הבאת סכך ממרחקים ועוד. בשלהי 1964 ביקש פינצ׳ה לחזור ארצה, כדי להיות עם בני כיתתו לפני הגיוס לצה״ל. הוא חזר למשק והתמסר גם ללימודים וגם לעבודה ברפת.

בנימין גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1965 והוצב לנח״ל. יחד עם רוב בני כיתתו עבר את הטירונות ואחר־כך השתלם בקורס מ״כים. לאחר הקורס נשלח להדריך טירונים ולא עבר זמן רב עד שמונה סמל מחלקה. חייליו למדו להוקיר את תכונותיו האנושיות, את דאגתו לזולת ואת הבנתו לנפש רעיו. הוא היה מפקד קפדן ודרש מחייליו ביצוע מדויק של הוראותיו, אך לעומת זאת ידעו הכל שכאשר הם חוזרים מהאימונים, מחכה להם האוכל בזמן, הוכנו להם בגדים להחלפה ונפתרו כל הבעיות שהצריכו את טיפולו. מוסר העבודה שהביא אתו פינצ׳ה מהבית ניכר בביצוע כל תפקיד שקיבל על עצמו. בזכות הצלחתו בכל תפקידיו, מונה לאחר זמן קצר כרב־סמל פלוגתי. הוא הצליח להשליט סדר ומשמעת, מתוך יכולת ארגון מופתית, ושכרו לא איחר לבוא. הוא נבחר מטעם הנח״ל למשלחת צה״ל לצעדה בהולנד. לאחר שהשתתף במלחמת ששת הימים נשלח לסיני כדי להקים יחידת נח״ל חדשה. הוא ארגן את הקמת הבסיס ואחרי־כן שימש בו כרב־סמל יחידתי.

במחצית 1968 שוחרר פינצ׳ה מהשירות הסדיר, חזר לקבוצה ונכנס לעבוד ברפת. כפעם בפעם היה יוצא לתקופות של שירות מילואים ובאחת מהן השתלם בקורס מ״כים חרמ״ש. בשנת 1972 נסע לארצות־הברית ועבד שם במקומות שונים. תוך כדי טיול ברחבי הארץ, ביקר אצל בוגרי ההכשרה, שעשו שם בשליחות. הוא סייע בידם במשימות השונות והביא להם מעט מרוח הארץ. כשחזר מחופשתו הביא עמו את חברתו, שנועדה להיות אשתו. לאחר נישואיו נאלץ לקצר את חופשת הנישואין, בגלל מבצע קטיף־כותנה, שבוצע במשק. הוא עבד ללא ליאות עד אשר הסתיים הקטיף. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס בנימין ונשלח ליחידתו בסיני, שעסקה בסיורים באזור בלוזה כדי לבער חיילי קומנדו מצרים, שחדרו מעבר לתעלה. בבקרו של יום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) יצא כוח כדי לאבטח את הדרך למעוז ״בודפשט״ שהמצרים ניסו לכובשו. תחת מטר פגזים ואש כבדה של נשק־קל יצאה יחידתו להסתערות על כוחות הקומנדו, שהיו מחופרים בשוחות. אז ירד פינצ׳ה מהזחל״ם

והסתער על האויב. תוך כדי הסתערות נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת יבנה. השאיר אחריו אישה, הורים וארבעה אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אין מלים בפי לתאר את פינצ'ה היקר שלנו, המסור, החרוץ, הגיבור, בעל הנפש העדינה והרגישה, אשר יחסר לנו עתה. עליו ועל שכמותו נאמר "איך נפלו גיבורים ויאבדו כלי מלחמה". לא נשכח את גבורתו ואת גבורת חבריו, אשר בלחימתם הכריעו כוח עדיף עליהם במספר, אשר איים להשמיד את המעוז האחרון בקו התעלה. נזכור אותם לעד, כי במותם ציוו לנו את החיים".

משפחתו ובית יבנה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדבריו ומדברי בני משפחתו וחבריו על דמותו.

פרנד, ד"ר אורי־ישראל

אורי־ישראל, בנם יחידם של חוה ויעקב, נולד ביום ה' בכסלו תרצ"ז (19.11.1936) בישראל. אביו, ד"ר יעקב פרנד ז"ל, היה רופא ועסקן ציבורי ידוע, ממייסדי תנועת הנוער "בני עקיבא" בפולניה, חבר בקונגרסים ציוניים בארץ ומחוצה לה, ומראשי תנועת "בני־ברית". אורי גודל בבית שהיה ספוג אמונה וערכים ציוניים ולאומיים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אחד־העם בתל־אביב, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א' וסיים במגמה הביולוגית־ריאלית. הוא היה תלמיד חרוץ, הצטיין בלימודים ואהב ללמוד ולקנות דעת. בתקופת בית־הספר היסודי היה חבר בתנועת ספורט ובתנועת "הצופים" וברבות הימים היה למדריך בתנועה. אורי, שחונך על אהבת הארץ ואהבת האדם, היה נטול שיקולים אנוכיים ומשחר נעוריו ועד אחרית ימיו הקדיש את רוב זמנו לפעילות ציבורית וחברתית. הוא היה נער חברותי, שידע להבין לנפש הזולת. ברגישותו הרבה לא יכול להשלים עם סבלם של בני אדם וכל חייו ביקש לעזור להם, להקל את סבלם ולהטיב את תנאי חייהם. היה בו מיזוג של תכונות מצוינות שירש מהוריו, שאותם העריץ, כיבד ואהב. הוא היה בן נאמן ומסור, עזר לאמו ככל יכולתו ושאף להמשיך את דרכו של אביו. עוד כשהיה תלמיד הכיתה השישית בבית־הספר התיכון הצטרף כחניך למסדר "בני־ברית" ובהיותו בכיתה השביעית נשלח לסיור באירופה מטעם המסדר. באותה שנה נפטר אביו וזמן קצר אחר־כך התקבל אורי כאח במסדר שייסד אביו ז"ל. היה זה הישג נכבד, שכן קשה מאוד להתקבל למסדר זה, שמטרתו להגיש עזרה בסתר לכל נזקק.

אורי גויס לצה"ל בתחילת ספטמבר 1954 במסגרת העתודה האקדמית, אך במהלך הטירונות שוחרר מהשירות הסדיר בשל סיבות רפואיות. הוא החל ללמוד בבית־הספר לרפואה שליד אוניברסיטת ירושלים בשנת 1954 וסיים בשנת 1960. הוא היה סטודנט טוב, הקדיש מזמנו הפנוי לפעילות במוסדות הסטודנטים ולפעילות פוליטית, על אף שנאלץ לעבוד לפרנסתו. הוא עבד בעבודות שונות שהיו קשורות

בעזרה לזולת, כגון בהדרכת נוער והנחלת הלשון העברית. כמו־כן לימד היגיינה בסמינר של איחוד הקיבוצים. בשנת 1960 נשא לאישה את מירה – חברתו לספסל הלימודים. בשנת 1961 החל בהתמחות בבית־החולים בתל־השומר ובשנת 1962 הוענק לו תואר "דוקטור לרפואה". בתקופת מלחמת סיני התנדב לשרת בצבא, למרות שהיה פטור, ופעל במסגרת חיל הרפואה בעזה.

במשך כל השנים ניהל מלחמה פרטית כדי להעלות את הפרופיל הרפואי שלו ולהתגיס שנית לצה"ל. בשנת 1962 הוכתר מאבקו בהצלחה והוא גויס ושירת כקצין רפואה ביחידת הנדסה קרבית. בתקופת שירותו התנדב לכל פעולה צבאית והיה מעורה היטב בחיי היחידה. כקצין היה אחראי ובעל כושר מנהיגות והיה אהוד על כל חבריו ליחידה. בתעודת השחרור שלו צוין: "רופא צבאי למופת, מילא את תפקידו במסירות וביעילות רבה".

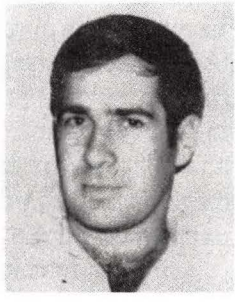
בשנת 1964 שוחרר מצה"ל והוצב לשירות מילואים כרופא של יחידת צנחנים. אורי ואשתו, שהייתה רופאה בכירה במחלקת ילדים, הקימו בית חם לשני ילדיהם וחינכו אותם על ברכי הערכים ששימשו יסוד לחינוכו של אורי. ביתם היה תמיד מלא שמחה ופתוח לכל, ושימש מקום מפגש נעים לידידיהם הרבים. בתקופת הכוננות שלפני מלחמת ששת הימים נקרא אורי לשירות מילואים. הוא ניצל את תקופת ההמתנה לתדרוך חייליו, כדי להקנות להם ממה שלמד בקורסים לקציני רפואה. ואמנם התברר אחר־כך עד כמה חשובה הייתה פעולה זו, שסייעה בהצלת חיי אדם רבים. במלחמה נשלחה יחידתו להשתתף בכיבוש העיר העתיקה ונטלה חלק בקרבות המרים על "גבעת התחמושת". בקרב נורא זה עשה אורי להצלת חיי אדם באומץ־לב ובחירוף־נפש, שזיכוהו בכנויים "רופא הצנחנים" ו"הדוקטור מגבעת־התחמושת". המלים הראשונות שאמרו הצנחנים ליד הכותל המערבי היו: "הדוקטור של גבעת־התחמושת היה נפלא". אורי היה סבור שלא עשה אלא את המוטל עליו, ואילו החיילים סיפרו שעבד עד אפיסת כוחות בטפלו בפצועים הרבים תחת אש עזה. הם אמרו שכאשר אזל הציוד הרפואי, קרע חולצות מעל הפצועים כדי לחובשם ורץ תחת מטר כדורים כדי לפנותם. הוא טיפל גם בחיילים ירדניים ומיד לאחר כיבוש הכותל, עוד הכדורים שורקים, אץ ליילד אישה ירדנית שהתקשתה ללדת, וכעבור זמן הסתבר שהיא יהודיה, שנחטפה לפני שנת 1948. על חלקו בקרב זה הוענקו לו ציון לשבח ו"עיטור המופת", שבתעודתו נאמר: "ביום ה־6 ביוני 1967, בירושלים, טיפל סגן ד"ר אורי פרנד בנפגעי הגדוד תחת הפגזה של האויב על אזור תחנת האיסוף הגדודית. הוא דילג את תחנת האיסוף הגדודית תוך כדי הפגזה, והמשיך בטיפול בפצועים ובארגון פינויים". לאחר המלחמה שב לעבודתו בבית־החולים בתל־השומר, אך שוב לא היה אותו אדם, שכן מוראות המלחמה נחרתו היטב בנפשו. הוא התלבט בין עבודתו כרופא ובין החובה לשרת את המדינה ומתוך כך הגיע לאל־עריש. בית־החולים בתל־השומר החליט לאמץ את בית־החולים באל־עריש לאחר שצוות הרופאים המצרי נטשו. ביזמתם של ד"ר שני ושל אורי שוקם בית החולים והם הכשירו גם אחים ואחיות מתושבי המקום. הצוות בראשותו של אורי הגיש עזרה רפואית גם לבדואים תושבי האזור. בשנת 1969 יצא יום משפחתו להשתלמות בארצות הברית אצל ד"ר הנרי ויליאמס. במכתב המלצה של ד"ר חיים שיבא ז"ל, נאמר שד"ר אורי פרנד בולט לא רק בכישוריו הרפואיים אלא גם בתכונותיו

האישיות. מחצית מזמנו הקדיש אורי לטיפול בחולים ערביים בשכם, בג׳נין ובאל־עריש, הן מטעמים הומניים והן כצעד לשלום. לדעת ד״ר שיבא, ד״ר פרנד הוא ללא ספק ״איש השנה״ בשטח העזרה ההדדית לטובת האנושות. אורי שב ארצה בשנת 1971 והתמנה סמנכ״ל משרד־הבריאות בירושלים. מאחר שנקרא לתפקיד זה באופן אישי, לא סירב. תמיד הלך למקום שהיו זקוקים לו ביותר ואפילו בא הדבר על חשבון נוחיותו וטובתו. במלחמת יום הכיפורים שירת אורי עם יחידתו באזור תעלת סואץ. הוא הקים את בית החולים בפאיד ולחם עוד הפעם להצלת חייהם של פצועים, בתנאים קשים ביותר. ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), הוא יום הפסקת־האש, נלכדה יחידת הצנחנים שלו בעיר סואץ והיו בה נפגעים רבים. אורי טיפל בכולם במסירות וכשהיה צורך לפנותם במסוק ולא נמצא רופא־מלווה — טיפס למסוק בלא לומר דבר. זמן קצר לאחר המראתו הופל המסוק וכל נוסעיו נהרגו. אורי הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בנחלת־יצחק. השאיר אחריו אישה ושני ילדים ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בפלוגתו ובכל יחידות הגדוד היה ידוע כמפקד מעולה ומסור, אהוב על פקודיו ועל מפקדיו״; ד״ר ויליאמס שאצלו התמחה אורי, כתב למשפחה השכולה: ״אורי היה אחד הרופאים הבולטים שהייתה לי הזכות לעבוד במחיצתם. הסטנדרטים הגבוהים שהציב לעצמו ולאחרים היו מקור השראה לכל מי שבא עמו במגע, וכושר מנהיגותו השאיר עלינו רושם בל ימחה. מסירותו, סקרנותו ומוחו המבריק היו אתגר מתמיד לכולנו ומקור שמחה לנו. הוא נועד לתרום תרומה נכבדה למדע״.

בבית־החולים על־שם שיבא נחנכו יחידה לטיפול נמרץ במחלות הריאה ומרפאות ריאה, על שמו של ד״ר אורי פרנד שהיה בין היוזמים והמייסדים שלהן.

פרנס, אורי

אורי, בן אסתר ואברהם, נולד ביום ט׳ בכסלו תש״ט (10.12.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תל־נורדאו״, בבית־הספר היסודי ״ההגנה״, ובבית־הספר התיכון־עירוני ט׳ במגמה הריאלית. אחרי־כן למד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, במגמה של אלקטרוניקה. אורי נמנה עם חניכי גדנ״ע אוויר, היה חבר בקלוב התעופה, ועסק הרבה בדאייה ובבניית טיסנים. גם צילום אהב ואף הקים לו סטודיו לצילום במקום מגוריו, בבסיס חיל האוויר. תמיד היה בעל יזמה ופעלתן, במיוחד בתחומים טכניים. תבונת כפיו ומעשי ידיו, אהבת הסדר שלו ודייקנותו, היו לשם דבר בקרב ידידיו. אורי אהב לעזור לכל אדם. מצוקת הזולת נגעה תמיד ללבו ותמיד נחלץ לסייע בכל דרך שיכול. בזמן מלחמת ששת הימים יצא לקבוצת שילר, לעזור שם במקום החברים שגויסו. הוא היה צנוע ולא ביקש להתבלט; עניו היה ונחבא אל הכלים, רחוק מן הגאווה וסולד מן ההתנשאות. מטבעו היה שקט ובוטח, רגוע ושליו, ונהג לבחון כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה.

אורי גויס לצה"ל בתחילת אפריל 1968 והוצב לחיל האוויר. תחילה עסק במערכות בקרת ירי במטוסים. אחרי־כן נשלח לקורס טיס, וסיים כטייס קרבי. הוא שירת בטייסת מבצעית ואחר־כך מונה מדריך בבית־הספר לטיסה, ואף היה ממייסדי בית־הספר לניווט של חיל האוויר. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "אורי היה קצין טוב וטייס טוב, מסור ואחראי במילוי תפקידו ומשתדל לבצעו היטב. בזמן קצר הגיע לרמת הדרכה גבוהה". הוא נמנה עם המשרתים בצבא הקבע, ובמאי 1973 נשא לו לאישה את חברתו דניאלה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אורי בין הטייסים הראשונים, שנשלחו להשתתף בבלימת כוחות הסורים שפרצו לרמת הגולן, והשתתף בגיחות קרב רבות. ביום י"א בחשון תשל"ד (6.11.1973) נפל בעת מילוי תפקידו בדרום הארץ. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. בחלקת הנעדרים בבית־העלמין הצבאי בהר הרצל הוצבה אבן לזכרו. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בבסיס שם שירת והתגורר, הקימו הוריו לזכרו סטודיו של צילום לחובבים, ובו ציוד לפיתוח, להדפסה, להגדלה ועוד.

פרנקו רחמים

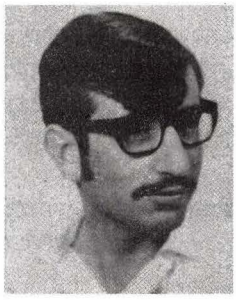
רחמים, בן מדלין ושמעון, נולד בקונגו ביום כ' בשבט תשי"ד (24.1.1954). אביו היה איש מח"ל שהתנדב לצה"ל בעת מלחמת העצמאות והשתתף בכיבוש באר־שבע. בביתו ספג רחמים אווירה ציונית ולאומית. בגיל צעיר התגרשו הוריו ורחמים עבר לפנימיה בדרום־אפריקה בה התחנך שלוש שנים. הוא היה נער כשרוני מאד, אהוב על חבריו ושליטתו בשפות רבות הפליאה אוזן שומעיו. בשנת תשל"א עלה ארצה ובמסגרת "אולפן ילדים" נשלח לקיבוץ אפיקים ואומץ ע"י משפחת לוי שהיו כהוריו לכל דבר. בחינו הרב הקרין סביבו אור וחיבה וקשר קשרים עם בני המקום. רחמים שמר על קשרים עם בני נוער רבים מארצות שונות שעמם נפגש בעת שהותו בפנימיה בדרום־אפריקה. הוא היה ער מאד לבעיות של הארץ, התענין בנעשה בקיבוץ והחליט להתקשר למקום. בקיבוץ עבד בבית מלאכה לתיקון מזגנים ומקררים. תחביביו היו איסוף מטבעות ומשחק שחמט. בהגיעו לגיל 18 החליט לממש את התקשרותו לארץ וקיבל אזרחות ישראלית.

רחמים גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1972 ועם חבריו לקיבוץ הצטרף לצנחנים. רחמים סיים את הטירונות בהצלחה, נענד בכנפי צניחה וכיוון שהראה כשרונות הדרכה ופיקוד — נשלח לקורס מ"כים. הוא היה מפקד כיתה אהוב על חייליו. לא התנשא עליהם אלא היה אחד מהחבר'ה. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בקרבות הבלימה האכזריים והיה בין הראשונים שעברו לצידה המערבי של תעלת סואץ. חבריו מספרים שרק שאיפה אחת קיננה בליבו של רחמים: "אני לא רוצה כלום. רק לחזור למשק", כך נהג תמיד לומר. אולם תקותו לא התגשמה. ביום ט"ו בחשון תשל"ד (10.11.1973), נפל רחמים בקרב בסיני. הוא הובא לקבורה בבית־הקברות שבקיבוץ

אפיקים. השאיר אחריו הורים בחו"ל, אחות והורים מאמצים בארץ. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים של שר הבטחון דאז, משה דיין, נאמר: "סמל ראשון רחמים פרנקו ז"ל נתן את חייו למען מולדתו... הוא היה חייל מצויין וחבר מסור. רחמים היה אהוב על כל מי שהכירו. זכרו של סמל־ראשון רחמים פרנקו ז"ל הינו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

פרנקל, משה

משה, בן אסתר ויהודה, נולד ביום ט"ז באדר תשי"ג (3.3.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "אמונים" בגבעתיים ואחרי־כן למד בישיבה התיכונית של "בני עקיבא", ישיבת "נחלים", במגמה הריאלית ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. משה גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל, וספג את ערכי היהדות בבית, בבית־הספר ובתנועת הנוער "בני עקיבא". הוא דבק באמונתו והקפיד על שמירת המצוות, קלות כחמורות, גם בעת שירותו הצבאי וגם בשעות הקשות של הלחימה. ממכתבים שכתב לרבו אפשר ללמוד על הלבטים שהיו מנת חלקו של צעיר מאמין, החפץ להקפיד על שמירת המצוות, ובו בזמן צריך לבצע את פקודות הצבא. הוא היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים בעיקר בתחום המדעים המדויקים. הוא אהב להתמודד עם בעיות במתמטיקה ובפיסיקה והיה מתמלא סיפוק כשהגיע לפיתרון הנכון. משה הרבה לקרוא ספרים רציניים, בעיקר ספרי מדע, ונהג להוסיף ולהגדיל את הספרייה שלו, עד שכללה ספרים רבים בתחומי התעניינותו. גם בעת שירותו בצה"ל הקדיש את זמנו הפנוי לחזרה ולשינון של חומר הלימודים, כהכנה לקראת בחינות הכניסה לטכניון בחיפה, שכן רצה ללמוד שם הנדסה ומדעי המחשב. הישגיו המעולים בלימודים זיכוהו בפרס בתחרות ידע ובקיאות בתלמוד, וכן זכה בפרס, מטעם מכון "ויצמן" למדע על עבודה שכתב בשם "ארס הנחש". בשעות הפנאי עסק במלאכת־יד והאוסף הגדול של עבודות־עץ שנשאר אחריו, מעיד על הלישרון הרב שהיה טמון בו ועל יכולתו להתבטא באמצעות יצירות אמנות. הוא היה ספורטאי מצטיין, עסק בכדורגל ובכדורסל ונמנה עם נבחרת בית־ספרו ועל סגל קבוצת "אליצור". בתנועת הנוער "בני עקיבא" היה שותף לפעילות חברתית ענפה ויחד עם חבריו לתנועה יצא למסעות ולטיולים בארץ. משה היה צעיר נעים הליכות, אציל נפש ואהוב על חבריו בזכות תכונותיו החיוביות ובזכות נכונותו לעזור תמיד לכל אדם.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לשרת בחטיבת "גולני". לאחר הטירונות סיים קורס חובשים קרביים ונשלח לשרת כחובש קרבי ב"גדוד הבוקעים הראשון". בתפקידו זה יכול היה לתת ביטוי לאהבת האדם שלו ולנכונותו לעזור לכל נזקק. במלחמת יום הכיפורים השתתף יחד עם חבריו לגדוד בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת־הגולן. לאחר המלחמה מצאו חבריו קטעי יומן שכתב

משה, תוך כדי תנועה לקרב, בנסיעה בזחל"ם ובהפוגה שבין משימה למשימה. בדברים שכתב מודגשות נכונותו למלא כל משימה, וכן אמונה וביטחון בכוחה של יחידתו לעמוד בפני האויב. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפגע משה ונהרג בקרב לכיבוש מוצב החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. נפילתו בקרב שמה קץ לתכניות הרבות שלו להמשך הלימודים ונטלה אותו מעם חברתו נירה, שהכירה בתקופת הלימודים בבית־הספר היסודי והתעתד להקים עמה בית בישראל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מלחמת יום הכיפורים הייתה, ללא ספק, הקשה במלחמות ישראל והייתה המלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה, אולי, הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם רק מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה כי לא נוכל לנחמכם על אבדן בנכם, למרות שגם לנו, חבריו ב"גדוד הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אבדן בן לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו".

מוריו וחבריו לישיבת "נחלים" כתבו לזכרו ולזכר תלמידי הישיבה שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ספר־תורה שהוכנס לבית־הכנסת של הישיבה.

פרץ, אברהם

אברהם, בן רחל וברוך, נולד ביום כ"ו בסיון תשי"ד (27.6.1954) בעפולה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי בגדעונה ובבית־הספר "אהל מאיר" בעפולה. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי "יהודה" בעפולה, במגמה הומנית. אברהם – שכונה בפי רבים אברומי – היה תלמיד שקדן והצטיין בלימודיו, בעיקר במקצועות הריאליים. מילדותו התעניין בכל דבר והרבה לשאול שאלות. מנעוריו היה חובב ספורט, ובעיקר עסק בכדורסל. הוא היה חבר במועדון הקליעה של הגדנ"ע בעפולה והשתתף עם קבוצתו בתחרויות. כן אהב לרוץ ולצעוד הרבה. הוא לא החמיץ אף צעדה אחת שנערכה באזור עפולה והשתתף מדי שנה בצעדת ירושלים. אברהם הרבה לקרוא, בעיקר ספרות צרפתית. הוא ניהל יומן והעלה בו בכתב חוויות שעברו עליו ודברים שהציקו לו. כן כתב שירים, ששיקפו לבטים של נפש רגישה ויפה. באחד ממכתביו כתב שהוא נהנה לכתוב, שכן בעט אפשר ליצור. הוא אהב את הטבע ואת החיים, הרבה לטייל וידע ליהנות מההדר ומהשלווה שבטבע. לדברי חברו, תמיד שאף למלא כל משימה שהוטלה עליו בדרך היותר טובה, לא כדי להרשים את הבריות, אלא מתוך אחריות והבנה. אברהם עמד תמיד לימין כל אדם שנזקק לעזרה ועשה למען הזולת במסירות ללא גבול. הוא כיבד את הוריו ובתקופת שירותו בצבא הרבה לכתוב להם כדי למנוע מהם דאגה. בימי המלחמה אף כתב למשפחתו שני מכתבים ליום. הוא אהב ללמוד והתכונן להשתלם באוניברסיטה בתחום הכימיה.

אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים הוצב לגדוד "הבוקעים הראשון" בחטיבת "גולני", כרובאי. מאחר שהצטיין במילוי תפקידיו היה מועמד לקורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אברהם עם יחידתו ברמת־הגולן. הוא השתתף בקרב לכיבוש החרמון וביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), במהלך ההסתערות השנייה למרומי החרמון, נפגע בראשו מכדור של צלף ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם נלחם כפי שנלחם רק מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

הוריו תרמו לזכרו ספרי הפטרות ועשרים ואחד כרכים של ה"זוהר" לבית־הכנסת לצעירים ולנוער "קוממיות" בעפולה.

פרץ, אמוץ

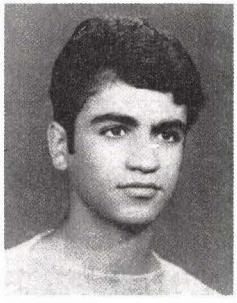
אמוץ, בן צפורה ומנחם, נולד ביום א' בסיון תשי"ג (15.5.1953) בקיבוץ עין דור. הוא למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", וכשסיים את לימודיו התיכוניים במוסד "תבור" בקיבוץ, יצא לשנת י"ג בתנועה החינוכית של "השומר הצעיר", בקן פתח־תקוה. כשהיה עול ימים ביקש ללמוד לנגן בצ'לו. מורו לנגינה סיפר עליו: "הכרתי את אמוץ כשבא לחפצי־בה בפעם הראשונה, בכוונה ללמוד לנגן בצ'לו. היה קשה מאוד להציע לו את הכלי הזה; ילד קטן, קטן מאוד מול כלי, שהיה גדול בשבילו. והמרחק בין עין דור לחפצי־בה, בתנאי התחבורה של אז, היה מרחק גדול. קשה לקחת ילד כזה ולשלוח אותו בכל שבוע מעין־דור לחפצי־בה עם כלי, או בלי כלי, כדי לקבל שיעור ולחזור לבדו, לפעמים בשעות המאוחרות בערב. זה נראה לי קשה, אולי קשה מדי. אחר־כך גיליתי שאין קשה אצל אמוץ. קשה זה הדבר המעניין, המושך. מה שהיה קשה היה מושך אותו ומדרבנו, עד שהגיע למטרה". בשנת הי"ג שימש כמדריך בפתח־תקוה, ושם למד לתת מעצמו לחניכיו. הוא היה בוחן את החומר שהתעתד להקנות לחניכיו ואחרי השיעור היה מבקר את עצמו, לעתים בחריפות יתירה. הוא השקיע את כל נשמתו במלאכת ההדרכה, והתחבט רבות בבעיות לגבי הנושאים שלימד. תמיד היה שוקל והופך בהם ובוחן אותם לפי השקפתו ורק לאחר ששוכנע בצדקתם והתאמתם לעקרונותיו ולאופיו, היה מלמדם לחניכיו. כך בנה קבוצה הראויה להתפאר בה. עבודתו הושתתה על קשרים אישיים ובלתי־אמצעיים, שחרגו לפעמים מסוג הקשרים המקובל בין מדריך לחניך, וזכתה להצלחה רבה.

אמוץ גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם בקורסים שונים במקצועות הטנק, נשלח לקורס מפקדי טנקים. הוא היה חניך טוב,

מסור ושקדן והצליח להגיע לביצועים מצוינים, ולבקיאות רבה בנושאים שלמד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה קורס מפקדי הטנקים בבית־הספר לשריון בשלבי סיום. החניכים שובצו מיד בתפקידים שונים ונשלחו לסיני. ביום ראשון, השבעה באוקטובר, יצא אמוץ עם כוח טנקים לעזרת מעוז "מילאנו" בקו התעלה. לאחר שחברו עם אנשי המעוז התקבלה הפקודה לנטוש את המקום ולסגת. בשעת הנסיגה נתקלו הלוחמים באנשי קומנדו מצריים. הכוח נסוג וחלק ממנו התמקם בבית עזוב בעיר קנטרה. כשהוחלט על הצבת שמירה על הבית, יצא אמוץ לשמור. במשך כל הלילה, שבין יום ראשון ליום שני עמד אמוץ ליד החלון. כך גם עבר עליו היום השני והוא לא הוחלף. נמצא בו הכוח הפיזי וביחוד הכוח הנפשי לעמוד במצבים כאלה, להתגבר על חולשות הרגע כשמטרה נעלה נצבה לפניו – השמירה על חבריו. המצרים גילו את המחבוא ופתחו עליו באש ואמוץ היה הראשון שנפל. על לחימתו באותם ימים, ועל גילוי דבקות במשימה ואחוות לוחמים, הוענק לאמוץ ציון לשבח מטעם אלוף הפיקוד. זמן רב נחשב אמוץ כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לאחר שגופתו נמצאה, הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוצו עין דור. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

משפחתו ובית עין דור הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדברי בני המשפחה, חברים ומפקדים על דמותו.

פרץ, דוד

דוד, בן אליס ויוסף, נולד ביום י"ח בסיון תשי"ב (11.6.1952) בקזבלנקה שבמרוקו. כשהיה כבן שנתיים וחצי עלה עם משפחתו ארצה. תחילה שוכנה המשפחה במושב מנס ליד חיפה; לאחר כשנה עברה למעברת אוהלים בבאר־שבע ובשנת 1956 עקרה מהמעברה והשתכנה בשיכון קבע בתוך באר־שבע, שם התחנך דוד בבית־הספר היסודי "מעלות". הוא היה תלמיד מצטיין, השתתף בכל הפעולות החברתיות בבית־הספר ותמיד נבחר לוועד הכיתה. כשנערכו חידונים ומפגשים בין בתי־ספר, בחרו בו לייצג את בית ספרו. בתום לימודיו היסודיים החל ללמוד בבית־הספר המקיף ב' בבאר שבע, במגמה הריאלית וגם שם הצטיין בלימודים. בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון החל להתעניין באלקטרוניקה. הוא הרבה לקרוא ספרים בתחום זה ואף החל לבנות מכשירים ומעגלים אלקטרוניים שונים. בגלל התעניינותו בשטח זה החליט דוד להקדיש את הלימודים למגמה זו. לכן כשסיים את לימודיו בכיתה י"א בבית־הספר התיכון בבאר־שבע, הלך לבית־הספר לאלקטרוניקה ב"הדסה נעורים" ליד נתניה. תקופה זו הייתה המאושרת בחייו. הוא מצא סיפוק רב בלימודים, חברה טובה ואווירה נעימה. גם שם הצטיין בלימודים ואף זכה בתעודת החניך המצטיין. הוא אהב לקרוא ספרים מסוגים שונים, וכמו כן אהב לטייל ולסייר ברחבי הארץ. הוא יצא לטיולים במסגרת בית־הספר, או שהיה מארגן עם חבריו מסעות להכרת הארץ

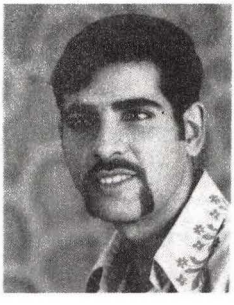
ונופיה. בטיולים אלה וגם בהזדמנויות אחרות נהג לקחת את מצלמתו ולצלם מקומות ואירועים שונים. הוא גם אסף בולים, אבל יותר מכל אהב לעסוק באלקטרוניקה והקדיש את רוב זמנו לבניית מכשירים ומערכות שונות. בתום לימודיו השתלם בבית־הספר הטכני של חיל האוויר והיה לטכנאי.

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971. לאחר סיום הטירונות נשלח לחיל הקשר והשתלם בקורסים להכרת מכשירי הקשר השונים המופעלים בצה"ל. כשסיים נשלח לחטיבת שריון ושובץ ביחידת הקשר שלה. הוא היה חייל טוב ובעל מקצוע מעולה. עד מהרה השתלב ביחידה והיה אחד מעמודי התווך במחלקת הקשר. תוך תקופה קצרה מונה כסמל המחלקה וניהל את הפעולות השונות בה בצורה מושלמת. מחלקתו זכתה לשבחים בביקורות השונות שערכו מפקדיו במחלקה. דוד אהב את המתח ואת הסכנה והיה מתנדב לכל פעולה מבצעית, שגדודו נטל בה חלק. כשמלאו שנתיים לשירותו כבר ענד דרגות סמל־ראשון. הוא עבר בהצלחה בחינות מקצועיות שונות והיה טכנאי מעולה ובעל ידע רב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו לרמת הגולן. ביום הראשון למלחמה נפגע דוד בהפצצת מטוסי האויב, בסביבת הכפר נפח. הוא הובהל לבית החולים בצפת וביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושבע אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סמל.

במכתבי תנחומים למשפחה השכולה כתבו מפקדיו: "בנכם שירת כטכנאי קשר בסיירת שריון. הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון מיוחד, תוך הקרבה וחירוף נפש בקרב"; הוסיף וכתב מפקדו הישיר של דוד: "בנכם שירת כטכנאי קשר ראשי ביחידתי ומילא את תפקידו בצורה מופתית הראויה לציון מיוחד... תהי נשמתו צרורה בצרור החיים".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכר בנה דוד ותרמה ספר תורה להנצחת שמו.

פרץ, דוד

דוד, בן שמחה ויצחק, נולד ביום כ"ו באדר תשי"ג (13.3.1953) בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "סיני" בראשון לציון, המשיך ללמוד בישיבת "פוניבז'" בבני־ברק ואחרי־כן בבית־הספר התיכון העירוני־דתי בראשון לציון. דוד היה תלמיד מצטיין, שקדן וחרוץ. ראש המתיבתא כתב עליו: "אהבוהו חבריו ומוריו כאחד, בגלל הפשטות שבו ובגלל חביבותו הרבה לאדם". בישיבה שקד על לימוד הגמרא והתעמק בשאלות הלכתיות רבות. הוא היה בן תורה, שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם. גלוי־לב היה, ישר־דרך, איש אמת ובעל־מצפון. מטבעו היה חברותי, נוח לבריות ואדיב. מעולם לא פגע בזולתו ולא הסתכסך עם איש. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם במאור פנים ובחביבות, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו, ונהג עם הכול בנדיבות לב וברוחב־יד. הוא אהב מאוד את בני משפחתו והם אהבוהו. בן נאמן

ומסור היה להוריו, כיבד אותם ודאג לשלומם ולרווחתם. דוד הרבה להתכתב עם ידידים ובמכתביו דן בבעיות החברה, הדת והמדינה, פירט את דעותיו בתבונה וביקש לשכנע את חבריו בצדקתן. תמיד ידע לתמוך את דבריו במובאות שונות, מדברי ראשונים ומדברי אחרונים.

דוד גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלנים. את מרבית ימי שירותו עשה על החרמון וברמת הגולן. לעתים שימש טבח־מתנדב ביחידה והכין מטעמים לחבריו. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו וחבריו ראו בו דוגמה טובה של חבר נאמן, עובד חרוץ ולוחם שאפשר לסמוך עליו. הוא ניהל יומן ורשם בו כל מאורע שאירע לו מאז גויס. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל דוד בקרב על כיבוש החרמון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד נלחם באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. אבד לנו בן לוחם. כבוד הוא לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו".

הוריו הקימו לזכרו ספרייה בבית־הספר הדתי בראשון לציון; בחוברת "לא המלים מדברות על המוות", שהוציאה לאור חטיבת "גולני" לזכר חללי גדוד "הבוקעים הראשון", מונצח שמו של דוד ז"ל.

פרץ, יצחק

יצחק, בן עליזה ומכלוף, נולד בשנת תש"ט (1949) במרוקו ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי באבן־שמואל, ואחרי־כן המשיך ולמד שנה בבית־הספר התיכון־מקצועי האזורי בשפיר, במגמה של מסגרות. לאחר עלותו ארצה, התיישבה משפחתו של יצחק במושב נועם. הוא היה התלמיד הטוב בכיתתו. כשלמד בבית־הספר התיכון, היה פעיל גם בגדנ"ע. אחרי שסיים את הלימודים, החל לעבוד כסיכאי בתחנת דלק בקרית־גת ואחרי־כן עבד בתחנת דלק בגדרה. עד ימיו האחרונים נהג לבוא פעם בשבוע אל מחנכו לשעבר, וללמוד עמו דף גמרא. הוא היה בחור עליז וחביב, והרבה להתבדח, ותמיד מוכן היה לעזור לזולת.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, הוצב כמ"כ רובאי בבסיס טירונים של גייסות השריון. במהלך קורס המ"כים פרצה מלחמת ששת הימים וחניכי הקורס, ויצחק בתוכם, השתתפו בקרב על אום־כתף בסיני. ברבות הימים השתלם בקורס מש"קי חבלה ונקבע תפקידו כמש"ק חבלה. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צוין שהוא חייל טוב ובעל יכולת ארגונית.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כסמל חבלה בפלוגת סיור של חיל השריון. לאחר השחרור עבד יצחק בתחנת דלק בצפון באר־שבע ובמשק של הוריו במושב. אחרי־כן שימש כמזכיר במושבים צלפון וגני־יוחנן. באחד המושבים נתגלעו קשיים רבים ויצחק עשה כמיטב יכולתו כדי להכניס סדר בענייני המושב ולהעלותו על דרך המלך; ואכן, הוא הצליח בכך. הוא עמד לשאת לאישה את חברתו לכיתה מבית־הספר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יצחק ליחידתו והשתתף עמה כסמל חבלה בקרבות ברמת־הגולן. לדברי מפקדו, היה יצחק לוחם אמיץ וחייל מסור לחבריו ביחידה במשך כל ימי הקרבות. אחרי הפסקת האש הועבר גדודו לסיני ויצחק, שלקה בבריאותו, נאלץ לפרקים לעזוב את המקום, אך בכל פעם חזר, עד שנשלח לאשפוז. ביום י"ג בשבט תשל"ד (5.2.1974) נפל יצחק בעת מילוי תפקידו בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, שני אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת; בחוברת "עץ חיים" שיצאה לאור לזכרם של בני מושבי "הפועל המזרחי", שנפלו על הגנת המולדת ראו אור דברים עליו.

פרץ, מסעוד

מסעוד, בן סעדה ויוסף, נולד בשנת תשי"ד (1944) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955, הוא למד בבית־הספר היסודי "אבן שמואל", והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון הממלכתי־דתי בשפיר. מסעוד היה חובב ספורט, הקים את קבוצת הכדורגל של "מכבי" אחוזם ואת נבחרת "הפועל" במושב. אחרי־כן הקים גם את קבוצת טניס־השולחן. מסעוד גויס לצה"ל במחצית מאי 1959 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים ובקורס נהגי זחל"ם. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים ועשה שבועות רבים על גדות תעלת־סואץ בימי מלחמת ההתשה. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הועלנק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר השחרור הצטרף למושב אחוזם שבחבל לכיש, הקים שם משק לתפארת, וגידל בעיקר גידולי תעשייה, שנועדו לייצוא. הוא היה פעיל מאוד בחיי המושב ועשה הרבה לפיתוחו, ובזכותו יש כמה ענפים במושב, שטרח עליהם הרבה. מסעוד תכנן ויזם מפעלים רבים – רשת התיעול במושב, בניין המרפאה, הפעוטון ועוד פעולות, שנועדו להגדיל את רווחת החברים ולסייע להשתרשותם של צעירים באדמת היישוב. הוא ידע להיאבק על דעותיו בלא פשרה, ולעשות את עבודתו בנאמנות ובמסירות. הוא היה חבר הנהלת המושב ובתקופה מסוימת היה אף יושב־ראש ההנהלה. באותה תקופה תכנן תכנית מיוחדת כדי למשוך חברים חדשים למושב. מסעוד היה אדם כן וישר, מקובל על כל

מכריו ואהוב עליהם. לכולם סייע ברצון, בעצה ובמעשה, הוא היה טוב־לב ורחב־יד ולכל בקשה נענה בחפץ־לב ובמאור פנים. אדיב היה ונעים הליכות, חברותי ומכניס אורחים. על נקלה התיידד עם כל אדם והיה חייכן ועליז. מעודו לא רב עם איש, ותמיד חיפש דרכי פשרה, ושקד על השכנת שלום בין ידידיו. במלחמת יום הכיפורים גויס מסעוד ולחם עם יחידתו בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל בקרב לרגלי תל־פארס. בשעת הסתערות בזחל"ם שלו, נפגע בראשו ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, אב, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור, שנפל בחרפו נפשו למות, וכך העניק לעם את חייו".

המועצה האזורית של לכיש הוציאה לאור חוברת לזכר בני האזור, שנפלו במלחמה, ומסעוד בתוכם.

פרץ, נפתלי

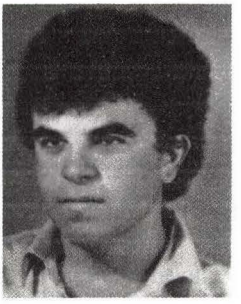
נפתלי, בן אליה ומרדכי, נולד ביום י"ז באייר תש"ט (16.5.1949) במרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו והמשיך בבית־הספר היסודי במושב מבטחים; אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקיף על־שם ליהמן בדימונה. נפתלי היה איש עבודה, ועמל קשה לפרנסתו במלאכות שונות, בדימונה ובתל־אביב. כל שהוטל עליו מילא בנאמנות ובדייקנות, בשקידה מרובה ובהתמדה. הוא היה צנוע ועניו, מסתגר וביישן מעט, אך רציני בגישתו לחיים, עקשן ודבק לסיים בהצלחה כל פעולה שהחל בה. מטבעו היה נוח לבריות, מסביר פנים ואיש סוד נאמן. מתמיד ניחן באורך רוח ובסבלנות, לא שמר טינה לשום אדם והיה נכון לעזור לזולת, וביחוד לחלשים. טוב־לב היה, בעל יד רחבה, ונכונות לעשות למען כל אדם ברצון. בקרב כל ידידיו היה ידוע כאדם מנומס, עדין נפש ונעים הליכות. משחר נעוריו היה בן מסור ונאמן להוריו, סייע להם ככל שיכול ורחש להם הערכה וכבוד.

נפתלי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", ואחרי־כן הוצב ביחידת שריון. את רוב תקופת שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת ההתשה, על גדות תעלת סואץ. ביחידתו נודע כחייל אחראי ומסור לתפקידו ותמיד היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו.

בתום שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים וחזר לעיסוקיו בחיים האזרחיים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס נפתלי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בשעות אחר־הצהריים ליד גשר פירדאן, פגע טיל בטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו הורים, תשעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נפתלי היה חייל מסור ואמיץ, איש שריון מעולה, אשר ביצע כל מה שהוטל עליו ללא דופי".

פרץ, ציון

ציון, בן שושנה ושלמה (סלומון), נולד ביום ג' באלול תשי"ד (1.9.1954) במרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי בתל־מונד ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר החקלאי "עירון" בחדרה. מיום שמלאו לו שלוש־עשרה שנה דבק במצוות הדת והקפיד להניח תפילין. בבית־הספר הצטיין בלימודי התורה והתנ"ך, והמורים שבחוהו על ידיעותיו ועל בקיאותו. הוא הרבה לעיין במקרא, קרא ספרים רבים בתחזם הדת וכפעם בפעם אף כתב דברי הגות בנושאים שביקש להעמיק בהם. גם דברי שיר כתב וסיפורים. בימים שלמד בבית־הספר היסודי היה ביישן ומסתגר, שקט, נחבא אל הכלים וצנוע בהליכותיו. אך כשהחל ללמוד בבית־הספר התיכון נהיה חברותי יותר וקל להתיידד. מנהל בית־הספר כתב עליו: "ציון למד בשקדנות ויחסו לעבודה היה רציני. הוא היה מקובל מאוד בקרב תלמידי כיתתו. הוא היה אחראי לענף הפרדסים והפלחה והרבה להדריך את חבריו הצעירים. בשל אהבתו את השלום ואת הפשרה, תמיד ידענו לפנות אליו, כדי שיקשר בין צוות עובדי המוסד לבין החניכים". ציון היה פעלתני מאוד, כאילו חס על זמנו וביקש לנצלו עד תום. הוא כיבד כל אדם ונהג נימוס במבוגרים ממנו. בן מסור היה להוריו, נאמן להם, דואג לבני משפחתו ומסייע להם.

ציון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב לחטיבת "גולני", כאחיו הבכור. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר. הוא היה חייל רציני, מסור ואחראי ומקובל מאוד על מפקדיו. התנהגותו הייתה למופת, והוא שימש דוגמה לחבריו בצייתנותו ובהקפדתו על כל אשר נצטווה לעשות. מבני ביתו הסתיר את כל המתרחש אצלו, על הקשיים ועל הפעולות שהשתתף בהן, כדי שלא להדאיגם ולצערם. הוא ביקש להשתלם גם בקורס קצינים, אך לא זכה להגיע לידי כך. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), היום האחרון למלחמה, נפגע ציון בראשו בקרב על מורדות החרמון ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, ביום ג' באלול תשל"ד (21.8.1974). השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם נפל בקרב על החרמון, הקרב הקשה ביותר במלחמת יום הכיפורים. ציון נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. ההרגשה המלווה אותנו היא הרגשת כבוד לכולנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת בעין שריד, שנהג להתפלל בו מדי שבת ובימי חג ומועד.

פרץ, ראובן

ראובן, בן רבקה ורפאל, נולד ביום ט׳ בתשרי תש״ו (16.9.1945) בסליון שבבולגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יוסף חיים ברנר בכפר־סבא והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בבן־שמן. הוא היה נער טוב לב, ישר וחברותי. רבים חיבבו אותו בשל מזגו הטוב וידידותו הכנה. תמיד היה בן מסור להוריו ואח טוב לאחותו, אהב אותם והם אהבו אותו.

ראובן גויס לצה״ל במחצית יוני 1963 והתנדב לנח״ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס לקשרים גדודיים, בקורס מ״כים חי״ר ובקורס צניחה.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר עבד כדי לאסוף כספים למימון לימודיו באוניברסיטה בפקולטה לחקלאות. אולם בשל המיתון נאלץ לעזוב את מקום עבודתו בתל־אביב ועקר לערד. ימיו הראשונים בערד היו קשים, אך בהיותו שתקן ומסוגר מטבעו, לא סיפר לבני משפחתו דבר וחצי דבר והם לא ידעו על הקורות אותו ועל קשייו. עד מהרה מצא עבודה במפעל ״תמרות״ שלחוף ים המלח. הממונים עליו חיבבוהו מאוד על שהיה עובד טוב, דייקן ואחראי. לא עברו חודשים מעטים ופרצה מלחמת ששת הימים. במלחמת ששת הימים לחם בשורות הצנחנים בבית־הספר לשוטרים ועל ״גבעת התחמושת״ בירושלים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ומילא כל משימה שהוטלה עליו בדייקנות. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. לאחר ששב מהמלחמה נאלץ לעזוב את מקום עבודתו והחל לעבוד בבאר־שבע, במשרד לאבטחה, חקירות ושמירה. בזכות חריצותו ושקדנותו הרבה עלה אט־אט בסולם הדרגות ולאחר שנים מעטות נתמנה למנהל אזור הדרום של החברה. הוא ידע לעבוד ללא ליאות ולעשות לילות כימים בשירותה של החברה. במחשבתו הבהירה ובתפיסתו המהירה ידע להסיק מסקנות הגיוניות ולהסיר מכשולים מדרכו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ראובן בקרבות נגד המצרים גם ממזרח לתעלת סואץ וגם ממערב לה. בימי המלחמה הראשונים השתתף בחילוץ חיילי המוצב ״בודפשט״, שבגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (24.10.1973), מספר שעות לאחר שהפסקת האש השנייה נכנסה לתוקפה, נקלעו ראובן וחבריו למלכודת בתוך העיר סואץ. במהלך הקרב פגע טיל ישירות בנגמ״ש של המג״ד וראובן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: ״ראובן היה אחד הקשרים שלי. בקיאותו בנושא הקשר, קור־רוחו, שהיה ראוי לציון מיוחד, נכונותו ודבקותו במשימה, יחסי החברות, הפשוטים והכנים של ראובן, הכשירוהו לשמש גם

כסמל מחלקת הקשר, שבה היו היחסים שבין החיילים יחסים למופת, תודות לדרכי פיקודו של ראובן ז"ל על המחלקה".

פרקש, דן

דן, בן מרים ויעקב, נולד ביום כ"ו בטבת תשי"ב (24.1.1952) בחדרה. לאחר שמשפחתו עברה לתל־אביב למד דן בבית־הספר היסודי "הר־נבו" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "שבח" במגמה לאלקטרו־ניקה. דן, שנקרא בפי כל – דני, היה חרוץ במעשיו ושקדן בלימודיו. הוא ניחן בכישורים טכניים, הצטיין בעיקר בתחום האלקטרוניקה, וגילה בו מיומנות ובקיאות. הוא היטיב להרכיב מכשירים חשמליים והתמחה בהפעלת ציוד אלקטרוני מורכב ומתוחכם. כשהיה בן ארבע־עשרה החל לשחק בטניס והתגלה כספורטאי מעולה, מהיר תנועה ובעל כושר גופני מצוין. עד מהרה הפך לשחקן המצטיין במועדון הטניס של "מכבי הצפון" בתל־אביב. לא עבר זמן רב והוא היה אלוף תל־אביב ואלוף המדינה לנוער בטניס. בזכות הצטיינותו בתחרויות נשלח לסיור משחקים בארצות־הברית. במסגרת סיור זה זכה להתאמן במחיצת שחקנים מעולים והדבר תרם לשיפור יכולתו.

דן גויס לצה"ל בסוף יולי 1970 והחל את דרכו בצבא בקורס טיס. במסגרת הקורס השתתף בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי־צנחן. הוא לא סיים את קורס הטיס והועבר לשרת כמפעיל ציוד אלקטרוני ביחידת בקרה של חיל האוויר. בשנת 1973 סיים את השירות הסדיר בצה"ל והתנדב לשרת בצבא הקבע, במסגרת חיל האוויר. בתפקידו כמפעיל ציוד אלקטרוני הצטיין במיומנות ובמסירות. הוא ניחן בהבנה מעמיקה, בכושר אלתור וביכולת להתגבר על קשיים ועל בעיות שהתעוררו במהלך העבודה. לאחר שגויס לצה"ל נאלץ לצמצם את שעות האימונים בטניס ולבסוף אף הפסיק את הפעילות הסדירה, אולם אהבתו לספורט בכלל ולענף הטניס בפרט לא נחלשה והוא השתלם בקורס למדריכי טניס במכון וינגייט והחל להדריך בקיבוצים ובמושבים. הוא נשא לאישה את חברתו מיכל יצחקי ויחד הקימו את ביתם בבת־ים. תקופת חייהם המשותפת הייתה קצרה, שכן שלושה חדשים אחרי נישואיו מצא דני את מותו. במלחמת יום הכיפורים שימש דני כמפעיל ציוד אלקטרוני ביחידת בקרה של חיל האוויר, ובתפקידו זה הועלה לדרגת סמל. בתאונה האווירית שהתרחשה מעל שדה התעופה במחניים ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), נפגע דני ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דני ז"ל היה אהוד על כל חיילי היחידה. הוא היה חייל למופת, אשר מילא בנאמנות ובמסירות כל תפקיד שהוטל עליו ביחידה".

פרקש, יהודה

יהודה, בן אילנה ומנחם, נולד ביום כ״ב בטבת תש״ב (11.1.1942) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב בני־עטרות, ואחרי־כן המשיך ללמוד כשנה וחצי בבית־ספר תיכון בפתח־תקוה. יהודה גדל במושב בני־עטרות, ולאחר שהפסיק ללמוד, עבד במשק של אביו במושב.

יהודה גויס לצה״ל בסוף יולי 1959. כחבר גרעין הוצב לנח״ל, וזמן־מה עשה בהיאחזות עין־יהב. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים חי״ר ובקורס צניחה, הוצב כמדריך בגדוד נח״ל מוצנח, ואחרי־כן הדריך טירונים. בקשתו להעבירו לסיירת לא נענתה, שכן נחשב חיוני בתפקידו. כעבור זמן השתלם בקורס מש״קי מרגמות 81 מ״מ ונקבע תפקידו כמש״ק מרגמות בינוניות. בתעודת השחרור שלו צוין שמילא את תפקידו לשביעות רצונם של הממונים עליו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב כחבר מושב לשירות מילואים בהגנה המרחבית. יהודה השתתף במלחמת ששת הימים כמש״ק מרגמות בינוניות במחלקת תול״ר של גדוד צנחנים. אחרי המלחמה חזר וביקש העברה ליחידה קרבית ואז הושם לחיל הצנחנים והוצב בפלוגת־סיור חטיבתית. כעבור זמן הועבר לגדוד חיל רגלים אחר, שהיה מוצב במרחב שלמה. לאחר שסיים את שירותו הסדיר נשא לאישה את חברתו מרגלית, והקים את ביתו עמה במושב מזור. היה לו משק חקלאי ובו חממות לפרחים. בראשית 1967 נהרגה אשתו בתאונת־דרכים, ומאחר שנותר עם שני ילדים קטנים, חזר להתגורר בבית־הוריו והם טיפלו בילדים. הוא עצמו המשיך לעבוד בחממותיו במזור ובשיווק הפרחים לחנויות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יהודה ליחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע יהודה מכדור בראשו ונהרג בעת מרדף אחר חיילי קומנדו מצרים באזור אבו־רודס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבני־עטרות. השאיר אחריו בת, בן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

פרקש, יהודה־אריה

אריה, בן רחל ומשה, נולד ביום ט׳ במרחשון תש״ט (11.11.1948), בעיר קלוז׳ ברומניה. בדצמבר 1958, כשהיה בן עשר, עלה ארצה עם הוריו ואחותו הקטנה. הוא סיים את הלימודים היסודיים בבית־הספר הממלכתי ג׳ והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון העיוני בצפת. לאחר עלייתה ארצה שוכנה משפחתו בעיירה מעלות בצפון, אך לאחר כשנה ומחצה העתיקה את מגוריה לצפת, שם גדל אריה והתחנך. הוא היה תלמיד קשוב וחרוץ והשיג ציונים מעולים בכל בתי הספר שלמד בהם. כיוון שניחן בכישרונות

רבים עשה חיל בכל תחומי עיסוקיו. מגיל צעיר אהב לצייר ולשרטט, ואף הקדיש לכך הרבה מזמנו הפנוי; התמונות הרבות אשר הותיר אחריו מעידות על הצלחתו הרבה בציור. יצירותיו עוררו עניין רב והוא הוזמן להשתתף בתחרות ארצית בשרטוט. אריה היה גם חובב צילום נלהב והרבה לצלם נופים, אירועים ואנשים שמצא בהם עניין מיוחד. הוא לא הסתפק בכל אלה ובשעות הפנאי שנותרו לו עסק בפעילות ספורטיבית ענפה. הוא השתתף בקביעות באימוניה ובמשחקיה של נבחרת הכדורעף של חברת "מקורות", מקום עבודתו של אביו. כמו כן הרבה להשתתף בתחרויות ריצה למרחק ובקליעה למטרה. בשני המקצועות אלה זכה להישגים נאים: בריצה זכה פעמים רבות במדליות שונות ובקליעה היה אלוף הנוער באזור הצפון. למרות העיסוקים הרבים, שגזלו חלק ניכר מזמנו, היה אריה בן אוהב ומסור ביותר להוריו. הוא נהג לשתף את אמו בכל חוויותיו ואהב לספר לה מדי יום ביומו את כל אשר עבר עליו. אביו היה ידידו הקרוב והאינטימי ביותר. קרובי משפחה מעידים שהיחסים בין בני המשפחה היו מיוחדים במינם, יחסי אהבה וכבוד הדדיים מופלאים ויוצאי דופן. אריה היה נער רגיש מאוד, והביטחון העצמי הרב שהפגין כלפי חוץ, שימש כיסוי לנפש סוערת ומלאת ניגודים. הוא סירב לקבל אמיתות מוסכמות כדבר מובן מאליו. משפטים כגון: "מה לעשות, ככה זה", או "אין מה לעשות", מלאו אותו זעם. הוא נהג לחזור ולבדוק את השקפותיו מחדש כדי למצוא אם עדיין הן תקפות. תמיד ביקש שלמות במעשיו, וניגש לכל דבר בצורה יסודית ומעמיקה. רק לאחר שהשתכנע בנכונותה של עובדה, היה מוכן לקבלה. הוא הרבה להתווכח על כל דבר עם כל אדם ומעולם לא הסתפק בתשובות בעלמא, אלא חקר את הדברים לעומקם.

אריה גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967, כחודשיים לאחר תום מלחמת ששת הימים, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות, השתלם בקורס יסוד במקצועות השריון וסיים אותו בהצלחה. לאחר סיום הקורס הוצב ליחידת שדה של החיל בתפקיד טען־קשר בטנק. גם בצבא מילא אריה את התפקידים שהוטלו עליו ברצינות וביעילות. הוא היה דייקן מאוד והקפיד על מילוי פקודות כלשונן. מפקדיו היו מרוצים ממנו גם כחייל וגם כאדם ולכן, לאחר תקופה קצרה יחסית, שלחו אותו לקורס מפקדי טנקים. גם קורס זה סיים בהצלחה, והתגלה כמפקד מוכשר, היודע להפעיל את אנשיו ביעילות. ביחידתו נודע כאיש מקצוע מעולה, המכיר את כל מערכות הטנק שלו ופקודיו אהבו אותו ובטחו בסמכותו.

בתום שירותו הסדיר השתחרר אריה מצה"ל, והלך ללמוד הנדסת חשמל בשלוחה של אוניברסיטת תל־אביב בחולון. הוא הצטיין בלימודים, אך מלחמת יום הכיפורים, שפרצה בשנת לימודיו האחרונה, קטעה אותם. במלחמה השתתף אריה בקרבות הבלימה בסיני ואחר כך היה בין הראשונים שפרצו אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (15-16.10.1973) נפגע הטנק שלו על־ידי מארב טילים של המצרים ואריה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

פרשטנדיג, משה־שבתאי

משה־שבתאי (מוקי), בן אסתר ומיכאל, נולד ביום כ״ו בכסלו תשי״ג (14.12.1952) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״יהודה המכבי״ ובבית־הספר התיכון־עירוני ה׳ בתל־אביב, במגמה הביולוגית. מוקי הצטיין בלימודים והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. בטקס חלוקת תעודות הבגרות קיבל מהנהלת בית־הספר תעודת הוקרה על חברות טובה. מחנכו העיד עליו כי ״ההתנדבות הייתה לו כתכונה טבעית, ממש יצר. היא נבעה מכל ישותו, במין פשטות נפלאה, מבלי שירגיש בכך, כמובן, מבלי לצפות לשכר, לכבוד או להערכה. לא היה צורך לעורר אותו למבצע כלשהו. כשאך הורגש הצורך במעשה, הוא לא המתין לזולתו... אך עם כל פעילותו הרבה נשאר תמיד מלא חן וצניעות, וכך בנועם הליכותיו הקרין ו״כפה״ גם על הסובבים אותו התנהגות שבנועם״. מורהו מספר כי ״היה שופע חיים, טוב־לב וחדוות נעורים, מבין וחריף מוח, חבר מבין, אוהב ומסור לזולת, שפעם בו הרצון לעזור והנכונות לשרת את הכלל״. מוקי היה חרוץ ופעלתן ועסק בתחומים שונים ומגוונים, בעבודה ציבורית, ובמיוחד עם בני נוער. מוקי היה חבר בתנועת הצופים ולקראת תום שירותו הצבאי הדריך בקן תנועת ״הנוער העובד והלומד״ בחולון והצליח מאוד בקרב חניכיו, אשר אהבוהו וכבדוהו. בשעות הפנאי הרבה לקרוא דברי שירה, ספרות יפה, והאזין למוסיקה קלאסית. הוא שקד על לימודי הביולוגיה והתכונן ללמוד ביו־כימיה באוניברסיטת תל־אביב. ברשימה שכתב, ״אני קונפורמיסט״, סיפר מוקי על עצמו: ״אני עדיין אוהב לקרוא את צ׳רלס דיקנס, את המינגווי ואת אוסקר וילד. אני עדיין אוהב לשבת לבדי ולהאזין לתשיעית של בטהובן. הטנגו הישן עדיין מעורר בלבי הדים וזיכרונות נעימים של ערבי מחול. אני שונא את מוסיקת המחתרת ואוהב להקשיב לפרברים. אני לעולם לא אדגול במין חפשי ולעולם לא אעשן חשיש. אני איני פאציפיסט ודוגל בכל המלחמות בעולם למען הדימוקרטיה. אני בעד ממסד ובעד שלטון ה״זקנים״ במדינה. אני שונא את השמאל החדש ובז לכל מרידות רהב...״

מוקי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1970 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות הצטרף לנח״ל שריון, והשתלם בקורס צוותי תול״ר ובקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״. בקורס זה הצטיין והוענק לו ציון גבוה (95). את שנת ההכשרה החקלאית עשה בקיבוץ נחל עוז, במסגרת גרעין ״עמיר״. לאחר שנה נאחז הגרעין בקליה, שלחוף ים המלח, ומוקי היה האחראי שם לגידולי ההידרופוניה. בהיותו חייל אחראי ומסור לתפקידו העניקו לו מפקדיו את ״אות השירות המבצעי״. בהמשך השירות עבר הגרעין לקיבוץ ארז ומוקי, ששובץ בענף הלול, נקשר לקיבוץ ולחבריו וקיווה למצוא בו את עתידו. גם כשעבר במשך הזמן להדרכה בחולון, ניצל כל חופשה כדי ״לקפוץ״ לקיבוץ ולהתעדכן בכל מה שקרה בו. ביום הכיפורים היה מוקי בביתו בחופשת שחרור. למרות שלא נקרא להתייצב, התנדב מוקי וצורף לעוצבת אנשי מילואים, השתלב בה במהירות ויחד אתה עבר את קרבות הבלימה וחציית התעלה. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973), בשעות אחר הצהרים, נפל מוקי בקרב ליד ג׳בל גניפה.

בהרי ג'ניפה היו שתי עמדות של טילי "סאם". שלושה טנקים נשלחו להשמיד את העמדות. כשקרבו לגבעות נערך קרב, ומוקי הצליח להשמיד כמה טנקים של האויב. לפתע נפגע הטנק, שבו שימש כתותחן, בטיל והוא נהרג במקום. מוקי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, זיכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

פתאל, דוד

דוד, בן סעידה ומשה, נולד ביום כ"ב בטבת תשי"ד (28.12.1953) בנחלת יהודה. הוא למד בבית־הספר היסודי "השבעה" באזור, בבית־הספר התיכון "מוסינזון" במגדיאל ובבית־הספר "מישל"ב" בתל־אביב. דוד היה תלמיד חרוץ, שקדן ועירני בכל שנות לימודיו. הוא אהב בעיקר את מקצועות הלימוד המעשיים, כמו מלאכה, חקלאות והתעמלות, בהם יכול היה לתת פורקן למרצו היוצר. כן עשה חיל במקצועות הריאליים. הוא היה אהוב מאוד על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. בנעוריו היה חבר בתנועת "הנוער העובד" בקן אזור. הוא היה המרכז והרוח החיה של הקן, יזם פעולות רבות ועודד את חבריו לקיים סניף לתפארת לנוער העובד במקום מגוריו. הרבה מזמנו הקדיש לארגון פעולות וטיולים ולשיפור חזותו החיצונית של הסניף. הוא אהב לקרוא והרבה להתעניין בספרות מקצועית־טכנית. כמו כן היה ספורטאי חובב והצטיין בעיקר במשחק הכדורת, בטניס ובטניס־שולחן. דוד היה בחור גבה קומה וחסון, אופטימי, עליז וחברותי. אמנם אהב מעשי קונדס ושובבות, אך היה רציני בגישתו לחיים ותמיד היה מוכן ומזומן לעזור לכל אדם וביחוד לחבר בעת צרה.

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לשרת ביחידת סיור נבחרת. תחילה שירת בצנחנים, שם עבר קורס צניחה וקורס מ"כים והדריך בקורס מ"כים. הוא היה חייל מצטיין, סייר מעולה ומדריך למופת. באימונים מפרכים ובמסעות ממושכים שימש דוד דוגמה לחבריו בכושר הסבל שלו, בידע המקצועי ובמורל הגבוה שלו. כמדריך טירונים נהג בחייליו ביד קשה ותבע משמעת וציות והרבה באימונים מפרכים, אך עם זאת דאג לחייליו והיה מסור להם ולפיכך העריכוהו הכול כמפקד מצוין. דוד היה קשור מאוד למשפחתו ולחבריו הרבים. בחופשות מהצבא הרבה לשבת במחיצת בני המשפחה ואילו בשעות הפנאי בילה עם חבריו הרבים מבית־הספר, מהצבא וממקום מגוריו, אזור. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים שירת דוד כמפקד כיתה בבקעת הירדן. יחידתו הועברה מיד לזירת הקרבות בסיני ודוד פיקד על נגמ"ש בקרבות לאורך תעלת סואץ. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעת צלף בנגמ"ש שבפיקודו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה, סמוך לקבר בן דודתו, שאף הוא נפל במערכות ישראל. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

צאיג, משה

משה, בן מזל ומרדכי, נולד ביום כ״ד באלול תשי״ג (4.9.1953) בפתח־תקוה. בן שמונה חודשים היה כאשר עברה המשפחה להתגורר בצפת, ואת חינוכו היסודי קיבל שם בבית־הספר ״בית החינוך״ ע״ש יעקב טוביאש. את חינוכו התיכון רכש בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי שבחיפה – שם הכין עצמו לקריירה צבאית, בעוד תחום התעניינותו העיוני התרכז במגמה החברתית. סיפרה עליו מורתו מבית החינוך, פנינה: ״חיוך כבוש, מצטנע, מאופק כלשהו. קומה תמירה ובלורית בהירה מדובללת – כך זוכרת אני את מושיק. מושיק – כך כינוהו כולם – נמנה עם תלמידי הבוגרים, תלמידי כיתה ח׳. כשהגיע לקצינות ידעתי שאך טבעי הוא הדבר, מפני שמושיק תמיד אהב את האתגרים וההתמודדויות. זכורתני לא אחת שאהב להתמודד עם חומר עובדתי, לנתחו, להעמיק חשוב ולהסיק מסקנות. במיוחד אהב את שיעורי ההיסטוריה, בהם היה משכמו ומעלה משאר בני כיתתו. זוכרת אני את מושיק בשיעורים האלו – מרוכז, רציני ובוגר. כל טרדה חיצונית לא השפיעה עליו. הוא היה שקוע כולו בשיעור ונטל בו חלק פעיל. היה מתווכח בלהט עם תלמידים אחרים, ולא נחה דעתו עד שהגיעו למסקנה, שחשב והאמין שהיא הנכונה. במיוחד אהב את שיעורי ההיסטוריה, שנושאיהם המלחמות. כל קרב וכל מהלך בקרב זכו למלוא תשומת לבו. מושיק היה פעיל בכיתתו גם מבחינה חברתית, מאותם חבר׳ה שנטל הציבור היה על כתפיהם. היה אחד מאותם תלמידים שאנו, המחנכים, יכולנו לסמוך עליהם. יזם ודאג לכלל כמו לעצמו, ולפעמים יותר לכלל מאשר לצרכיו האישיים. במושיק היתה טבועה אהבה עמוקה לארץ־ישראל ולנופיה. בטיולים היה מעדיף את ההתבוננות השלווה על ההצטרפות לצחקוקי החברים. לעולם לא אשכח את מושיק השלו והשקט, החושב והמעמיק, התוסס בפנימיותו, המחפש אתגרים ומטרות, מושיק שהיה מופת לאחרים״. סיפרה עליו אידה, ידידת המשפחה: ״מושיק היה בן מסור ודואג להוריו במלוא מובן המלה. שקט, עניו, שמח בחלקו, ידע להעריך את מאמצי ההורים להקל מעליו רגעי משבר וקושי בשנות לימודיו בפנימייה הצבאית בחיפה. בבואו לחופשות הביתה, הייתה אמו מפצירה בו: צא מושיק לבלות עם החברה, לך לסרט... אך מושיק בחר להישאר בבית, אם כדי לעזור לאביו בעבודות שונות בשיפוץ הבית או הגן, ואם פשוט לשחק עמו שש־בש, או סתם לשבת בניחותא עם הוריו ואחיו ולשוחח על דא ועל הא״.

משה גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו השתלם בקורס למקצועות הטנק. לאחר קורס הקצינים, שירת כמפקד מחלקת ״פאטונים״ בגדוד בשריון. סיפרו חבריו לנשק: ״סג״מ משה הגיע לגדוד השריון ונתמנה למפקד מחלקתנו, שנחשבה לבינונית ביותר. תוך זמן קצר הצליח לגבש אותנו למחלקה ראויה לשמה. קפדן היה, החמיר בדרישותיו, אך היה נאה דורש ונאה מקיים, ולכן למדנו לחבבו. פעם, בעת מבחן ירי גדודי, הצליחה המחלקה לבצע את הירי בצורה טובה ביותר, ואז ניגש המג״ד לצאיג, חיבקו ואמר לו ׳אתה אל סלבדור של הגדוד״. זמן

קצר לפני שפרצה המלחמה התנדב משה לשרת בצבא הקבע. יום נפילתו נקבע כיום כניסתו לשירות הקבע. מלחמת יום הכיפורים מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הדרום. על היום הראשון לקרבות, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), הוא יום נפילתו של משה, סיפרו חבריו ליחידה: "ביום הכיפורים בו היינו בכוננות, מצאו מעטים מאתנו זמן לגשת ולהתפלל בבית־הכנסת ברפידים. גם סגן משה היה בינינו. הופתענו שאותו סגן צעיר ונוקשה עומד ומחזיק בידו ספר תפילה ומזמר את זמירות יום הכיפורים בנוסח בית אבא ומתלהב בשעת התפילה לא פחות מאשר בשעת האימונים. לפתע תקפו אותנו מטוסי האוייב, ואנחנו עדיין מתפללים. רצנו לטנקים ודהרנו 'קדימה אלי קרב'. הוטל על פלוגתנו, פלוגה ח' להתקדם לעבר מוצב 'נוזל', שבגזרה המרכזית. כאשר הגענו לאזור הקרבות כבר היה לילה; השעה 19.30 בערך ואף אחד לא ידע מה קורה סביבו. היה צורך בהרבה תושייה כדי להתמצא בשטח. לפתע נכנסנו למארב של האויב. ראשון נפגע הטנק של מפקד הפלוגה, עמוס. צאיג ביקש רשות לחוש לעזרתו, הרשות ניתנה לו. הוא הצליח לחלץ את מפקדו וניסה לסגת לנקודת איסוף הפצועים. לפתע שמענו דיווח מהקשר של צאיג: 'נפגענו! המפקד נפגע!' אחר נותק הקשר. משה וחבריו לטנק נפלו כולם". על גבורתו בקרבות הוענק למשה ציון לשבח מטעם מפקד האוגדה, תת־אלוף אברהם רותם; והרי תיאור המעשה: "בליל 6-7 אוקטובר 1973 שימש סגן משה צאיג ז"ל כמ"מ טנקים בקרבות בצומת איסמעיליה. כאשר נודע לו כי טנק המ"פ נפגע, חש לחלץ את אנשי הצוות, למרות האש הכבדה שניתכה באזור. תוך כדי פעולת החילוץ נפגע ונפל. בפעולה זו גילה סגן משה צאיג ז"ל אומץ לב ואחוות לוחמים". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

צבי, אליהו

אליהוּ (אלי), בן יונה ויהודה, נולד ביום י"ז בתמוז תש"ד (17.7.1944) בתל־אביב. הוא סיים שתי שנות לימוד בבית־הספר היסודי ליד הקריה ואחרי־כן עברה משפחתו להתגורר בשכונת התקוה. שם המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מעלה". באותה תקופה היה מצבה הכלכלי של המשפחה קשה ואלי החליט ללמוד מקצוע, כדי לצאת לעבוד ולעזור בפרנסת המשפחה. הוא נתקבל לבית־הספר "אורט" לנערים עובדים ביפו ולמד נגרות בשיעורי ערב, וביום עבד והשתכר למחייתו. הוא הצטיין ברוחב לב, באהבת הזולת ובמסירות רבה למשפחתו ולחבריו. מעולם לא ניסה להשתמט ממתן עזרה לכל נזקק. אחד מחבריו שהתייתם מהוריו, סעד על שולחנו של אלי פעמים אין ספור, כי לא היה מי שיכין לו ארוחה. ברוב המקרים היה זה אלי שיצא לחפשו כדי להזמינו לסעוד עמו. הוא היה ישר והגון ואם נאלץ לגעור במישהו, להתווכח עם אדם או לענות לו בחומרה, תמיד היו פיו ולבו שווים ולשונו מנומסת ותכליתית.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת מאי 1962 והוצב לחטיבת "גולני". הוא השתלם בקורסים חיליים שונים והיה לחייל קרבי. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. תמיד השתדל לבצע את המוטל עליו היטב, ומפקדיו שבעו ממנו רצון.

בשלהי 1964 שוחרר אלי מהשרות הסדיר, חזר למשפחתו והחל לעבוד במקצועו כנגר. כשפרצה מלחמת ששת הימים נקרא אלי ליחידתו והשתתף בקרבות. לאחר המלחמה חזר הביתה, וכעבור זמן נשא אישה ושקד להקים לו משפחה. כפעם בפעם יצא לתקופות של שירות מילואים ובאחת מהן עבר קורס והוצב כלוחם בחרמ"ש. בשנת 1970 נולד בנו בכורו ומקץ שנתיים נולד בנו השני. הוא היה אב ובעל למופת, נאמן ומסור למשפחתו ודואג לכל מחסוריה. תמיד ידע לקנות לבם של אנשים וקשריו עם חבריו ומכריו נתהדקו. כולם חיבבו אותו מאוד בזכות מזגו הנעים ואופיו הנוח ובזכות נכונותו לעזור תמיד לכל אדם. לא פעם היה הולך אצל מכריו ועושה למענם כל מיני עבודות נגרות אחרי שעות העבודה, שלא על מנת לקבל תשלום. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אלי ונשלח לרמת הגולן. לאחר לחימה עיקשת נגד הסורים הפולשים הגיע גדודו לאזור המוצב ונערך על גבעה שחלשה על השטח. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) פתחו הסורים בהפגזה כבדה על הגבעה. מאות פצצות נחתו על האזור ואלפי רסיסים התעופפו באוויר. אחד מהם פגע באלי וקיפד את פתיל חייו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ושש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "אלי שירת ביחידת שריון. מפקדיו וחבריו מציינים את נכונותו הבלתי מסויגת למלא את כל המוטל עליו, את רוח החברות שגילה בכל עת ואת מומחיותו בתפקידו הצבאי. נפילתו היא אבדה גדולה לכולנו".

צביון, אבא

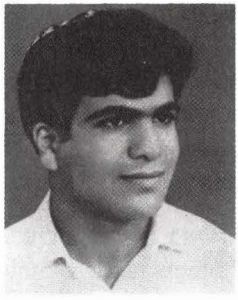
אבא, בן שרה ואריה, נולד ביום כ"ד בסיון תשי"ד (26.6.1954) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית־יחזקאל" באשקלון, שם התגוררה משפחתו, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה. אבא, שכונה בפי הכל אבי, היה תלמיד מצטיין בעיקר בתחום המתמטיקה. הוא היה בעל תפיסה מהירה, כושר זיכרון מעולה וסקרנות רבה. תמיד שאף להרחיב את ידיעותיו בתחומים רבים ככל האפשר. מטבעו ניחן בדרך מחשבה בהירה ויסודית וביכולת להתרכז במעשיו. בזכות תכונות אלה הגיע להישגים מעולים בלימודים. מנעוריו היה חובב ספורט נלהב והתעניין בעיקר בענף הכדורגל. את שעות הפנאי שלו הקדיש ללימוד תולדות הספורט, קרא ספרים ועיתונים ואסף מאמרים ותצלומים על אירועים מיוחדים בתחום הכדורגל. כשהיה בן אחת־עשרה נפטר אביו ועובדה זו שנתה את מהלך חייו וגרמה לו שיתבגר טרם זמנו. הוא עזב את ביתו ויצא

לחיפה, שם התגורר בבית קרובי משפחה ולמד בבית־הספר התיכון "הריאלי". בכך הגשים חלום של אביו המנוח, שרצה כי בנו ילמד בבית־הספר הזה. הוא הצטיין בבגרות ובבשלות שאינן מקובלות לגבי נערים בני גילו, פילס את דרכו בכוחות עצמו, הצליח למלא את שהחסיר בחומר הלימודים והשיג ציונים מעולים. מעורב היה בחיי החברה, התעניין בתחומי המדיניות והכלכלה והאמין כי על בני הדור הצעיר ליטול חלק פעיל בניהול המדינה ובעיצוב דמותה. הוא ביקר בחריפות רבים מחבריו שהיו אדישים למתרחש סביבם וסירבו להשתתף בחיים הפוליטיים. לפני שגויס לצה"ל עבד כפועל בניין, סייע למשפחתו וחסך סכום כסף. כשהיה בשירות הצבאי החל ללמוד ולהתכונן לבחינות הכניסה לאוניברסיטה.

אבא גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כאיש צוות טנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. הוא היה חייל מסור, אהוד על מפקדיו וחבריו, צנוע בהליכותיו ומוכן תמיד לעזור לכל אדם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח עם חבריו ליחידה לחזית תעלת סואץ כדי להשתתף בבלימת כוחות המצרים שחצו את התעלה. באחד הקרבות שנערך בגזרה הצפונית ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע אבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אבי ז"ל שירת ביחידת שריון בתפקיד נהג טנק והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו. בי' בתשרי תשל"ד יצא צוותו עם כל היחידה לבלום את האויב. בקרב זה נפל אבי בעת מילוי תפקידו. במותו ציווה לנו את החיים".

צדוק, יורם

יורם, בן נעמי ועזריאל ז"ל, נולד ביום כ"א בכסלו תשי"ג (9.12.1952) בירושלים. משפחתו השומרת מסורת שלחה אותו ללמוד בישיבת "יבנה", שם רכש את היסוד ללימודי הדת. אחרי־כן עבר לבית־הספר היסודי לדוגמא לבנים "מזרחי" וכשהיה בן שמונה שנים התקבל כחבר לתנועת "בני עקיבא", שם רכש חברים רבים. כשסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי עבר ללמוד בישיבה התיכונית־מקצועית "קרית נוער" בירושלים, מאחר שביקש להתמחות במקצוע צילום־דפוס. הוא היה תלמיד טוב, שקד על לימודיו והשתדל להצליח. אולם אסון כבד במשפחה שבר את לבו והוא הפסיק את לימודיו בישיבה. משפחתו חשבה שחברת ילדים חדשה תוכל לסייע ליורם להיחלץ מהמשבר הנפשי והוא נשלח ללמוד מסגרות בפנימייה "כפר בתיה" שברעננה. בתקופה זו נישאו אחיותיו הבוגרות, אחיו יצא ללמוד בחוץ־לארץ ואמו נשארה גלמודה ובודדה. יורם לא יכול להשלים עם בדידותה של אמו וחזר הביתה. הוא מצא עבודת בוקר באוניברסיטה בירושלים ובערב למד בבית־הספר "גבע". בשכונתו שבירושלים ארגן

מועדון לבני הנוער כדי שיהיה להם מקום לבלות ולא ישוטטו בחוסר מעש. יורם אהב מאוד לטייל וכל אימת שהזדמן לו היה יוצא לסיורים ברחבי הארץ. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה עוד נער והתנדב לעזור בבית החולים "שערי צדק" ואחרי־כן אף עבר קורס בעזרה ראשונה. כמו כן התנדב לעזור במתקני "מגן דוד אדום" ובמכבי־האש. הוא אהב את הבריות ותמיד השתדל לעזור לזולת ככל יכולתו. חברו הטוב כתב עליו: "יורם תמיד היה הטוב ביותר, תמיד השרה אווירה עליזה בין החברים. הוא אהב לעזור, לעודד ולארגן דברים. הוא היה הכוח הממריץ. תמיד היה מלא שמחת חיים".

יורם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971. אף שבריאותו הייתה לקויה החליט שלא לספר על כך לאיש, כי רצה לשרת ביחידה קרבית. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר שהשתלם במספר קורסים מונה לתותחן טנק. רוב תקופת שירותו עברה עליו בחזית הדרום. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. סמוך לתום תקופת שירותו הסדיר החל לסבול מכאבים ברגליו ולכן הועבר לתפקיד קל יותר. אולם כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נטש את תפקידו החדש וירד לסיני כדי להצטרף לכוח לוחם. לאחר מאמצים רבים עלה בידו לשכנע את המג"ד, שיצרפו לטנק כדי להילחם בכוחות המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), במהלך קרב מר תחת אש תופת באזור "גבעת חמוטל" נפגע הטנק שלו והוא נהרג. זמן רב היה יורם בחזקת נעדר. במחצית פברואר 1974 נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "יורם ז"ל שירת ביחידת שריון אליה הצטרף בעיצומה של המלחמה. לא הספקנו להכירו היטב אולם זכור לנו כיצד הבהיר בהגיעו כי הוא טנקיסט מעולה, כדי להיות בטוח שישובץ כלוחם וישותף בקרבות".

להנצחת שמו של יורם בנו בני משפחתו את בית־הכנסת "צור יורם" במושב ישעי, שליד ירושלים, ואף תרמו ספר תורה לבית־כנסת זה.

צדיק, בן־ציון

בן־ציון (בנצי), בן טובה ושמעון, נולד ביום י"ג באלול תשי"א (12.9.1951) בירושלים להורים שומרי מסורת. תמיד היה ילד שקט וצייתן, חביב ובעל יכולת מנהיגות. עוד כשהיה בגן ידע לאסוף סביבו ילדים ולארגן אותם בקבוצות משחק. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם נחום סוקולוב. בן שתים־עשרה היה כשהצטרף לתנועת "מחנות העולים", ואם כי ההצטרפות לתנועת נוער חילונית לא הייתה לרוחם של הוריו, ידע לכלכל את מעשיו מתוך כבוד להוריו, עד שברבות הימים קיבלו עליהם את רצונו. הוא סיגל לעצמו בהתלהבות את רעיונותיה של התנועה ומנערותו ראה את עתידו

כחבר קיבוץ. כתלמיד בבית־הספר התיכון עירוני י״ג הצטיין בנצי בשקידה, בידע רב ובגישה רצינית ללימודים ולכל דבר שהאמין בו. יחד עם זאת לא חסר רוח קונדסית ושובבות, שהיו חביבות כל כך על חבריו. בתקופת בית־הספר התיכון הרבה לעסוק בהדרכה בתנועה, ואם כי הפריע לו הדבר בלימודים, ידע להתגבר על הקשיים ולשלב לימודים בפעילות בתנועה, ואף לעמוד בבחינות הבגרות בציונים טובים. תמיד נהג לעודד נערים בני גילו שנעדרו מבית־הספר, לחזור ללימודים, והסביר להם כי לטובתם הדבר. את עיקר מרצו השקיע בתנועה, הרבה לטייל עם חבריו והיה תמיד בין המסייעים, הטורחים ועושים. תמיד עשה מעשיו בלהט, במרץ ובדבקות אמיתית. בלילות ״קומזיץ״ היה נוטל את הגיטרה ומנגן להנאת חבריו. בדרך כלל לא הרבה לדבר, ולא ניסה להתבלט או להתנשא מעל חבריו, אך משדיבר היו דבריו שקולים ותמיד נשמעו בהקשבה. כיבוש ירושלים בעקבות מלחמת ששת הימים פתח בפני בנצי וחבריו אופקים חדשים. הוא קשר קשרים עם הערבים שכניו החדשים, היה ראשון בין חבריו שלמד את השפה הערבית והרבה לטייל ולסייר בשטחים, שעד המלחמה יכול היה רק להציץ לעברם מביתו הסמוך לגבול. הוא אהב את ארץ־ישראל של ימים עברו וניסה לשחזר אותם ימים. גדר ישנה שהקיפה את צריף התנועה, הייתה לגביו משהו מאותם ימים והוא הצטער משהוסרה. הוא גם אהב את השירים של הימים ההם, לרבות שירים מסורתיים וניגוני בית־הכנסת, וידע לשלב אותם בין שירי התנועה ששר עם חבריו וחניכיו בלווייתי גיטרה. בכל חופשותיו מבית־הספר, ואחר־כך גם מן הצבא, נהג לעבוד בכל עבודה שהזדמנה לו, כדי להקל את עול הפרנסה על הוריו. בנצי האמין שבחיי אדם שומה עליו למצות הכל עד תום, לתת הכל ולקבל את כל הטוב. לתת בדרך הטובה שהוא הולך בה ושהוא מבקש להנחילה גם לאחרים; לתת בחינוך שהוא מקנה לאחרים שילכו בעקבותיו, כיון שהאמין בדרך שהלך בה. לקבל משמע להקשיב; לפקוח עין, להטות אוזן ולקלוט את היפה שבעולם. לאהוב טבע ונוף, שירה וריקוד, שיחה וויכוח ושאר עניינים שברוח, שכולם יחד בונים את האדם.

בן־ציון גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 והוצב לנח״ל. במסגרת גרעין ״עודד״ נשלח לקיבוץ רעים והיה מזכיר הגרעין. לאחר שישה חודשים הצטרף להיאחזות בנח״ל־ים, היה מזכיר ההיאחזות ולקח חלק פעיל בחיי החברה ובחיי התרבות בה. במסגרת השירות בנח״ל הוחלט לשלוח אותו להדרכה מטעם התנועה בדרום תל־אביב. הוא התמסר לתפקידו בכל לבו ובכל מרצו, הקדיש לחניכיו את כל זמנו מתוך הבנה עמוקה. מעולם לא נהג בהם ביד קשה והיה אהוב עליהם מאוד. ההדרכה באותה עת גזלה את רוב זמנו והוא מיעט לבקר בבית הוריו בירושלים. לאחר שנסתיימה תקופת ההדרכה שלו הוחזר לשרות פעיל בנח״ל. הוא השתלם בקורס צניחה ובקורס למפעילי תול״רים וצורף לסיירת שבה שירת עד תום שירותו הסדיר.

בסוף יולי 1972, שוחרר בנצי מהשירות וחזר למשק רעים. במשק עבד ברפת ואהב את עבודתו, וביחוד אהב לעבוד עם היונקים. המצב הכלכלי בביתו היה דחוק ולא נותרה דרך לפניו אלא לעזוב את המשק, לחזור לירושלים ולבוא לעזרתה של משפחתו. הוא ידע שהקיבוץ הוא המקום היחיד שחייו יהיו מאושרים בו, אך בגלל אהבתו הרבה למשפחתו החליט לעזוב את המשק וחזר לירושלים. לימים התקבל למכינה האוניברסיטאית והיה בה תלמיד מצטיין. הוא כתב עבודות מצוינות שזכו

בשבחים רבים, ובאותו זמן עבד כמדריך חבורות רחוב בשכונות המצוקה בעיר. הוא שבה את ליבם של הנערים, והקדיש את כל מרצו כדי לעזור להם. תמיד נהג בהם מנהג שווה אל שווים וזכה להחזיר רבים מהם למוטב. בנצי הרבה לכתוב דברי שירה, חיבורים ומאמרי ביקורת. בכולם בלטה אישיותו החמה, אמונתו העמוקה באדם, אהבתו הגדולה לארץ ולנופיה. בחודש ינואר 1973 כתב: "את, שמרחבים לך, שנופיך הדר / שיופייך העתיק ערב כיין משומר / שלילותיך הוד ואימה / שלך החרמון והכנרת והירדן / שלך עוד ועוד, הרים וואדיות / שלהם שמות ולאחרים אין / אך כולם קווים ושרטוטים / במפת יופייך החומה ירקרקה / אם, אם תראי צל אדם / אם תראיהו אובד במרחביך / עשיהו אדם". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא בנצי ליחידתו ונשלח ביום ב' בחשון תשל"ד (28.10.1973) למילוי משימה מסוימת. הוא נופף בידו לשלום לידידו ונעלם עם הג'יפ בענן של אבק. בדרך עלה הרכב על מוקש והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו וחבריו לתנועה, לגרעין ולעבודה, הוציאו לאור חוברת לזכרו.

צדיקיאן, הרצל

הרצל, בן רבקה ועזרא, נולד ביום ג' באייר תשי"ג (18.4.1953) בצריף בקרית־מלאכי. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי "נצח ישראל" בקרית־מלאכי ואחרי־כן עבר לבית־הספר "רש"י" ביפו, שם המשיך וסיים את לימודיו היסודיים. בתום לימודיו היסודיים החליט שברצונו ללמוד את מקצוע החשמל. הוא נכנס לבית־הספר המקצועי "תורה ומלאכה" בתל־אביב, שם סיים שתי שנות לימוד. אחרי־כן עבר לבית־הספר התיכון־מקצועי בתל־אביב ולמד שם במשך שנה את מקצוע האלקטרוניקה. כשסיים את לימודיו והיה לאלקטרונאי, נותרה לו עוד שנה עד מועד גיוסו לצה"ל, והוא החל לעבוד, בתחילה כעוזר לטכנאי ואחרי־כן כאלקטרונאי. הוא היה חובב צילום והרבה לצלם נופים ואתרים. כמו־כן עסק באלקטרוניקה כתחביב ורכש ציוד מיוחד לצורך זה. הוא אהב מוסיקה ובעיתות הפנאי נהג לפרוט על גיטרה, כשהוא משלב שירה ונגינה יחד. ביחסיו עם חבריו הצטיין בנכונותו לעזור לזולת והיה חבר מסור ואהוב על הכל.

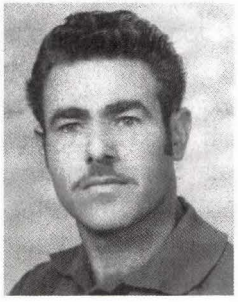
הרצל גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. הוא השתלם בקורסים חיליים שונים והיה ללוחם רגלי. לאחר ששירת בצבא כשנה נשלח לקורס קשרים. הוא סיים את השתלמותו בהצטיינות, חזר לגדודו ושימש כקשר־לוחם, שמכשיר הקשר על גבו וכלי הנשק בידיו. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו וביצע את כל אשר הוטל עליו ביעילות, בקפדנות ולשביעות רצון מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים והר החרמון נכבש בידי הסורים, נשלח גדודו כדי לנסות ולכובשו מידיהם. הקרב היה קשה עד מאוד. הרצל וחבריו נאלצו להעפיל למרומי

ההר בזחילה איטית, תוך מציאת מחסה מצרורות הכדורים שהמטירו עליהם הסורים ממרומי ההר. בקרב זה, ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע הרצל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "מלחמת יום הכיפורים הייתה ללא ספק הקשה במלחמות ישראל והייתה המלחמה על חיינו בארץ זו. הקרב על החרמון היה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם, שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לא ננסה כי לא נוכל לנחמכם על אובדן בנכם, למרות שגם לנו חבריו ב"גדוד הבוקעים הראשון", יש הרגשה של אובדן בן־לוחם, הרגשה המלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

משפחתו תרמה ספר־תורה לבית־הכנסת "תל כביר" באבו־כביר, להנצחת שמו של הרצל ז"ל.

צ'ובוטרו, יעקב־ישראל

יעקב, בן טובה וקופל, נולד ביום כ"ח באב תרצ"ו (16.7.1936) בבוטשו שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה, ואחרי־כן המשיך ולמד חצי שנה בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב, במגמה לנגרות. על יעקב, שכונה בפי מיודעיו בשם "יענקל'ה", עברה ילדות קשה לאחר שאביו נפטר. כשעלתה המשפחה ארצה, התגוררה תחילה ברמלה ואחרי־כן עברה ליפו. אחרי שלמד את מקצוע הנגרות, יצא לעבוד ופרנס את אמו. תחילה עבד כמתלמד בתיקון אופנועים ואחר־כך עבד במסגריה בתל־אביב ובמפעל "רוטר", מכון לארגזי רדיו, בתל־אביב. לפני שגויס לצה"ל עבד כמחדש צמיגים בפתח־תקוה ובתל־אביב. היה לו אוסף של מחזיקי־מפתחות והוא תלה אותו על קיר ביתו. הוא היה טוב לב ומוכן תמיד לעזור לזולתו. בעבודה היה מסור וקפדן ולכן אהבוהו בכל מקום שעבד.

יעקב גויס לצה"ל בסוף ינואר 1956 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות ולאחר שלמד בקורס לעברית, נקבע תפקידו כפלס והוא הוצב בגדוד שדה של הנדסה קרבית. במהלך שירותו השתתף במבצע "קדש". בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל טוב ומילא את כל המוטל עליו לשביעות רצון הממונים עליו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כפלס בפלוגת הנדסה קרבית. לאחר השחרור עבד בחידוש צמיגים, ואחרי־כן בבניין במקומות שונים. בשנת 1959 נשא אישה והזוג התגורר ביפו. באחרונה עבד כפועל בחידוש צמיגים ומבלטים במפעל בתל־אביב. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות באזור תעלת סואץ ונפצע בעלות רכבו על מוקש. רסיסים חדרו לגבו אך הוא לא סיפר על כך

לאמו, כדי שלא להדאיגה, ואף השביע את אשתו שלא תגלה דבר למשפחה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב יעקב ביחידתו ונשלח עמה לסיני. ביום ה' בטבת תשל"ד (30.12.1973), בעת מילוי תפקידו בהנחת מוקשים ממערב לתעלת סואץ בציר טסה־איסמעיליה, נפגע מצרור־יריות בחילופי־אש עם המצרים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות ובן, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב היה חייל מסור ומצטיין וחביב על חבריו ועל מפקדיו כאחד. הוא מילא את המשימות שהוטלו עליו בהצטיינות ובאומץ לב הראויים להערכה".

אשתו תרמה תרומה להנצחת שמו בלוח שיש, שהוצב בבית־הכנסת בית־יעקב "שערי רחמים" בפתח־תקווה.

צוובנר, יהונתן

יהונתן, בן חיה ועקיבא, נולד ביום ט"ז בחשון תשי"א (27.10.1950) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "בית הכרם", בשכונת בית הכרם, ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון "בויאר" בירושלים. יונתי, כפי שנהגו לכנותו בני משפחתו ומכריו הרבים, היה נער עירני, מלא שובבות ואהבת־חיים. בבית־הספר היה תלמיד מעולה ובשכונה, בין החברים, היה אהוב על הכל. השכונה שגדל בה – אחת המקסימות שבשכונות ירושלים – עצבה בו אופי שקט ואופטימי והקנתה לו ביטחון עצמי ואמונה בבני האדם. יונתי היה האמצעי בין שני אחיו, רוני הבכור ועוזי הצעיר, ומשום הפרש הגילים הזעיר ביניהם, נעשו ידידים בלב ובנפש. כול דרי השכונה הכירו את ה"טריאומביראט" שאף פעם לא התפרק. הם הרבו לבלות יחד ונהגו לצאת לטיולים משותפים בסביבות ירושלים, או ברחבי הארץ. יונתי היה תלמיד חרוץ ומהיר תפיסה, קלט במהירות ובקלות את חומר הלימודים והצלחותיו באו לו בלא מאמץ. למרות זאת לא זלזל בבית הספר והקפיד במילוי חובות הלימודים. המורים העריכוהו כתלמיד וחיבבוהו כאדם צעיר, מלא אופטימיות ואהבת הבריות. יונתי אהב לעזור לחבריו והיה מקדיש שעות ארוכות מזמנו כדי להסביר וללמד חברים שנחשלו בלימודים. הוא ניחן בקסם אישי נדיר ובכישרון להקשיב בתשומת לב כנה לכל אדם. רבים נהגו לבוא אליו ולהשיח בפניו את בעיותיהם, והוא היה מקשיב להם בחיוכו הטוב והיה מצליח להעניק להם הרגשה שאין הם בודדים בהתמודדות עם בעיותיהם. דמותו עוררה ביטחון ואמון מיידי בכל מי שפגש בו. לכן לא הססו רבים לספר לו סודות אישיים ביותר, ביודעם שלא זו בלבד שהוא מהימן לחלוטין, אלא גם רגיש ומבין לליבם. יונתי אהב לעסוק בספורט, היה חבר בקבוצת הכדורסל "בית"ר" ירושלים והשקיע בה הרבה מזמנו וממרצו. תקופה ארוכה התמיד באימונים, הקפיד לבוא לכל המשחקים והיה איש־צוות מצוין, שלא ניסה להתבלט על חשבון הזולת. דאגתו העיקרית הייתה

נתונה להצלחת קבוצתו כקבוצה, ולא להצלחתו שלו. לכן היה אהוד על חברי קבוצתו והצליח תמיד להשרות סביבו אווירה של שיתוף פעולה. המשחקים שהשתתף בהם היו מן המוצלחים שבמשחקי קבוצתו, בזכות אווירה של אמון הדדי בנוכחותו. הוא התמיד בפעילות ספורטיבית עד שגויס לצה"ל. מאמניו ניבאו לו עתיד מזהיר ככדורסלן והבטיחו לו שירות צבאי בקרבת ירושלים, כדי שיוכל לתרום לקבוצה, שהייתה על סף העלייה לליגה הלאומית. אך הוא סירב ודרש בכל תוקף לשרת ביחידת שדה.

יהונתן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. כיוון שהצטיין גם כחייל וגם כאדם נשלח לקורס סיירים של החיל וסיים אותו בהצלחה רבה. הוא הוצב לאחת מיחידות השדה ומילא את כל התפקידים שהוטלו עליו באחריות ובדייקנות. מפקדיו היו כל־כך מרוצים מהישגיו עד שלאחר תקופה קצרה יחסית שלחו אותו לקורס קצינים ולקורס קציני שריון. גם בשני קורסים אלה הוענקו לו ציונים טובים ועל כן החליטו להשאירו תקופה מסוימת בבית־הספר לקציני שריון, כדי שידריך דור חדש של מפקדים. יונתי התלהב מן התפקידים שמילא בצבא והחליט להתנדב לשירות קבע, בתום תקופת שירות החובה שלו. בחוות הדעת התקופתיות, הנהוגות לגבי קצינים בצה"ל, זכה יונתי תמיד להערכות מצוינות ולציונים הגבוהים ביותר. מפקדיו כתבו עליו שהוא זוכה בהצלחה יוצאת מן הכלל בתחום השליטה והמנהיגות, והעריכו אותו כמפקד מסור ואחראי, בעל תפיסה מצוינת ותושייה רבה. כמו כן הדגישו שהוא בעל ידיעה מקצועית רחבה, יעיל מאוד בכל מצב, ובעיקר הוא מצטיין בעבודת צוות. במלחמת יום הכיפורים השתתף יונתי כמפקד פלוגת טנקים בקרבות הבלימה האכזריים, שניהלו כוחותינו לאורך תעלת סואץ. במלחמה הצטיין באומץ־לב ובאחוות לוחמים ועל כך הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל שנאמר בו: "עם פרוץ המלחמה נע יהונתן בראש פלוגתו לאזור מעוז "מפרקת", הודיע למג"ד, שהוא נכנס למעוז בטנק שלו, לאחר שיתר הטנקים של פלוגתו נפגעו, כדי לחלץ את אנשי המעוז. בכניסה למעוז נפגע ונפל". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

צולחיאני, גבריאל־יחזקאל

יחזקאל, בן צלחה וישראל, נולד בשנת תרצ"ח (1938) בבגדד שבעירק. בעיר מולדתו סיים שתי כיתות ראשונות של בית־הספר העממי. בשנת 1950 עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בחולון. יחזקאל המשיך וסיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר "גאולים" בחולון. את שתי שנות הלימודים האחרונות עשה במסגרת לימוד־מקצוע בבית־הספר "אורט" שם היה תלמיד המחזור הראשון במגמה של מסגרות. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" והיה פעיל בקן חולון. מאחר שהיה בן למשפחה מעוטת

אמצעים, נחלץ יחזקאל לעזרת הוריו הקשישים ויצא לעבודה במפעלי מים באזור, ובערבים המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי. הוא התגורר בבית הוריו ותמך בהם, ומאחר שהיה בן נאמן ואח אוהב, עשה ככל יכולתו להקלת המצוקה בבית, מתוך כבוד ואהבה רבה להוריו. יחזקאל היה אהוב על חבריו והיה ידוע בטוב לבו ובנכונותו לעזור תמיד לכל אדם. בעבודתו היה מסור ודייקן ומזמן שהחל לעבוד אצלם, עשו מנהליו הכל כדי שישאר במקום, שכן היה מטובי העובדים במפעל.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957. אחרי שסיים את האימונים הבסיסיים הוצב כמסגר, ואחר־כך כחרט, בסדנא מרחבית של חיל השריון בדרום. גם בצה"ל נודע כבעל מקצוע מעולה, עובד מסור, ידיד טוב וחייל ממושמע. בתעודת השחרור שלו צויין שהיה אחראי, מסור ומהימן ובעל מקצוע מעולה.

במחצית מאי 1960 שוחרר יחזקאל מצה"ל והוצב לשירות מילואים במקצועו בסדנא. הוא חזר למקום העבודה הקודם במפעל המים, שם הושאר מקומו פנוי כל זמן שירותו בצה"ל. כשפרצה מלחמת ששת הימים נקרא ליחידתו ועשה את מלאכתו באותה מסירות ויעילות שאפיינו אותו תמיד. במלחמת יום הכיפורים נקרא יחזקאל לשרת בסדנא בדרום הארץ. הוא נפרד מאשתו ומבתו הפעוטה, שהייתה בת ארבעה חודשים, ויצא לדרך. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע ונפל בהפצצה של האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל האלמנה ואל המשפחה האבלה כתב מפקדו: "יקירכם, יחזקאל ז"ל, שירת ביחידת שריון ומילא את המוטל עליו כחייל מצטיין ומסור. במשך שירותו מילא תפקידים אחראיים במסגרת מקצועו, התחבב על מפקדיו ועל חבריו ושימש דוגמא במסירותו ובהתנהגותו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק והננו משתתפים באבלכם הכבד".

משפחתו תרמה ספר תורה לעילוי נשמתו.

צולמן, מאיר־שמואל

מאיר־שמואל (מרק), בן אסתר וחיים (הנריק), מניצולי השואה, נולד ביום כ"ו באב תש"ח (31.8.1948) בלודז' שבפולין ועלה ארצה בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר בקיבוץ דפנה.

מאיר גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים ובקורס מ"כים חי"ר, ונתמנה למש"ק סיור ביחידת שריון. חבריו סיפרו שקשה היה לו להסתגל לאורח החיים ולמשמעת הקפדנית שבמשטר הצבאי. מפקדו אמר עליו: "הוא ניסה לפעול בדרכו שלו, שלא תמיד חפפה את הדרך הרגילה, את המשמעת ואת הסדר הצבאי. בכל נושא צבאי יכולתי לסמוך עליו. לא היה לי רגע אחד צל של ספק ביכולתו האישית – כלוחם וכמפקד. הוא היה בחור מיוחד, המתלהב לקראת כל

פעולה מבצעית, וביקורתו ביקורת בונה: לשפר את הביצוע". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר נתקבל לאוניברסיטת בן־גוריון בנגב וסיים את הפקולטה לפסיכולוגיה. מאיר היה אוהב אדם בכל מאודו. הוא ידע לטפח עם הזולת יחסים קרובים, בלתי־אמצעיים, ללא גינונים. הוא ידע להקשיב לזולת ולהבינו, להזדהות עמו במאווייו ובסבלותיו, ובנכונות רבה היה מסייע לכל אדם במעשה ובעצה. כדי להבין היטב את נפש האדם ואת דרכי חשיבתו, למד פסיכולוגיה. מכניס אורחים היה בחמימות רבה ובנדיבות־לב, וביתו היה פתוח לכל ידידיו, אשר כל אחד מהם חש בו כבביתו שלו. הייתה בו תחושה עמוקה של יושר ושל צדק, ומעשה עוול קומם אותו והסעיר את רוחו. מאיר שנא את הכפייה ואת המסגרת המגבילה. הוא היה עצמאי מאוד ובעל תושייה רבה. ההתגברות על הקושי הייתה לו לאתגר. פעם אמר: "טעם החיים הוא בקושי ובמאבק". הייתה לו אמביציה חזקה, והוא לא חשש להתמודד בכל מכשול שניצב בדרכו. מאיר ניחן בנשמה פיוטית, בדמיון וכוח תיאור, וכן ידע לשתף את הזולת בעוצמה של חוויה שחרתה בו את רישומה. הוא הרבה להתרשם מכל היפה, והגיע לידי התרוממות הנפש לנוכח יופיים של נופים או של מעשי אומנות. מטבעו היה סקרן וביקש לרדת לעומקם של דברים, לחקור אותם ולהבינם. תמיד חיפש את הבלתי־נודע, את החדשני, את הבלתי שגרתי. הוא היה חדור רצון לפגוש באנשים חדשים ולנסוע למקומות רחוקים, לנשום אוויר מרחקים ומרחבים. יצר הנדודים שלו הוליכו לדרום אמריקה, שם סייר וביקר באתרים נידחים ביותר, ושב גדוש חוויות, שהיה חוזר ומספר עליהן בכל הזדמנות. בכל פעם היה מתמלא התלהבות, כאילו היה מספרן לראשונה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס מאיר ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), נפל בעת מילוי תפקידו, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ דפנה. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי זכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים; אוניברסיטת בן־גוריון בנגב, הוציאה לאור ספר לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ומאיר בתוכם.

צולעי, איתמר

איתמר, בן דינה ואבינועם, נולד ביום ט' באייר תשי"א (15.5.1951) בחולון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז, ואחרי־כן נאלץ לצאת לעבודה כדי לסייע בפרנסת הבית והחל להשתלם בקורס לספרות נשים. הוא עסק במלאכות רבות – בספרות נשים, בקונדיטוריה וגם בהתקנת מעליות – וכל שעשה הקפיד לעשות בדייקנות מרובה. כל יודעיו שיבחוהו על תבונת כפיו, על חריצותו ועל התמדתו.

איתמר גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

השתלם בקורס לנהגי זחל"ם. ביחידתו נחשב חייל טוב והיה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. בתעודת השחרור מן השירות הצבאי הסדיר נכתב עליו: "התנהגותו טובה מאוד. הוא נהג מעולה, היודע למלא את תפקידו היטב. הוא ממושמע, מסודר ואחראי מאוד בביצוע כל המשימות המוטלות עליו".

איתמר שקד הרבה על טיפוח ביתו ויחד עם רעייתו הקים בית לתפארת, מסודר ויפה מאוד. הוא היה איש חברה, טוב־לב, מוכן לסייע לזולת תמיד ונענה לכל אדם שפנה אליו להיעזר בו. טוב־לבו היה נסוך על פניו, מעולם לא כעס ולא הסתכסך עם איש ומעודו לא היה לטורח על שום אדם. הוא לא נהג לדבר על צרותיו ועל בעיותיו, והיה אהוב על חבריו בשל צניעותו, כנותו ויושרו הרב. תמיד דיבר אמת, היה רגיש מאוד למעשי עוול, התרחק ממריבות ועשה ככל יכולתו להשכנת שלום בין חבריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש ליחידתו בסיני עוד לפני שנקרא להתייצב. הוא הופקד על מכלית דלק שהתקדמה אחרי הטנקים לתדלקם בקרב. כל העת סייע לחבריו, הדריכם מתוך ניסיונו הרב ורומם את רוחם ככל שיכול. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), כשהיה בעמדת המתנה ממערב לתעלת סואץ, פתחו המצרים בהפגזה ארטילרית כבדה ורסיס של פגז פגע באיתמר ופצעו קשה. בשעה שפונה לתחנת איסוף הנפגעים – נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, שנולד לאחר נפילתו, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איתמר ז"ל לחם עם יחידתנו, שהגיע אליה בעת מילוי תפקידו, ושימש בה כנהג משאית אספקה עד נופלו. בזמן המועט שהיה כאן אתנו, הצליח איתמר לקשור קשרי חברות נאמנה עם כל חיילי הפלוגה".

הוריו תרמו לזכרו מנורת קנים לבית־הכנסת בחולון; "אגד" הוציא לאור חוברת לזכר חברים ובני חברים שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ואיתמר בתוכם.

צוק, ניר

ניר, בן מלכה וחיים, נולד ביום ט"ז באלול תשט"ו (3.9.1955) בקיבוץ חמדיה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר המשותף בנוה־איתן ואחר־כך המשיך וסיים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון בנוה איתן. אחרי־כן עבר לבית־הספר המקצועי "נעורים", שם למד מכונאות ציוד־מכני־הנדסי. הוא לא הצטיין בלימודים והתיחס אליהם כאל חובה שעליו לעמוד בה, ולכן השתדל להשיג ציונים כפי המינימום שנדרש כדי לא להיכשל. הוא היה נער שובב והרבה במעשי קונדס, אולם יחד עם זאת הרבה לעזור לזולת ולתת מזמנו וממרצו למען הכלל. כל אימת שהתבקש לתת יד ולסייע למישהו או למשהו, מעולם לא סירב ועשה כמיטב יכולתו. לכן היה אהוב על חבריו, ובלי שהתכוון לכך הפך מעין מנהיג לכיתתו. לאחר שסיים שתי שנות לימוד בנוה־

איתן, עבר לפנימייה ב"נעורים". הוא לא שבע רצון מהחיים ב"נעורים". הריחוק מהבית, מהמשפחה ומהחברים וכן תנאי החיים בפנימייה וההסתגלות לחיים אלה היו קשים עליו. יותר מכל אהב את השיעורים המעשיים בבית־הספר וכל הקשור בטרקטורים משך את לבו מאוד. בשיחות עם החברים הרבה לשבח את קיבוצו, לדבר בענייני מכונות וטרקטורים ולדון בעבודת הפלחה. הוא רצה בכל מאודו להשתלב בעבודה במשק בתום לימודיו. כשחזר למשק, עדיין נותרו לו כחמישה חודשים עד למועד גיוסו לצה"ל והוא התחיל לעבוד בגן הנוי. לאחר זמן־מה עבר לשלחין ואט אט התקדם בעבודה ברצינות ובהתמדה. בתקופה זו התבגר במהירות ודעת החברים עליו השתנתה. לפתע ראו שהוא מתמסר לעבודה, לא בוחל בעבודה קשה ומיגעת ונמנע מלצאת להבראה ולחופשות. כאשר חש שסומכים עליו, התמלא ביטחון עצמי והחל להוכיח את יכולתו. הוא היה הראשון שבא לעבודה, לא סירב לעשות כל מלאכה, קיבל כל מה שהוטל עליו בהבנה וברצון ותמיד הקדיש עניין ומחשבה לעבודתו. כך הפך להיות כאחד הבוגרים, והוכיח לכל כי כאשר יש דבר המעניין אותו ומספק אותו, הוא יכול לעשותו בכישרון וביעילות. כאשר רצה להשיג רשיון נהיגה בטרקטור ישב ו"דגר" על הלימודים התיאורטיים ועל לימוד התמרורים, כי רצה להצליח בבחינה הראשונה. כשקרב מועד גיוסו, נקרא להתייצב למבדקי טיס ועבר אותם.

ניר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1973 ונשלח לקורס טיס בחיל האוויר. לאחר שעבר בהצלחה את תקופת הגיבוש הוחלט להעבירו לחיל אחר. הוא התנדב לצנחנים ונשלח לטירונות בחיל. אף שהיה הצעיר והצנום בין חבריו, עמד בכל האימונים המפרכים בכבוד ובלי טענות ומענות. במסע של שמונים קילומטרים הגיעו רוב חבריו עד קצה גבול יכולתם, מחמת פצעים ויבלות, והיו שנאנקו "לא יכול", ואילו ניר שתק וחייך ואפילו עזר לחבריו. מפקדו סיפר עליו שהיה בחור אינטליגנטי ובמסע חוליות הוביל חוליה ללא כל קשיים. כן אמר, שבזכות תכונותיו, תבונתו וכושר התמדתו היה מתאים בהחלט להיות מפקד בצנחנים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה פלוגתו של ניר לסיני להשתתף במרדפים אחרי חיילי קומנדו מצרים שהונחתו מהים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) לאחר שחזר ממרדף לאבו־רודס חדר מטוס אויב והפציץ את המחנה. ניר נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חמדיה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

באחד ממכתבי התנחומים הרבים שהגיעו למשפחה כתב חברו: "שתי פצעות פגעו בבניין בו היה ניר והוא נפל מיד ללא כאבים. את הכאב השאיר לנו, חבריו הכואבים את אובדנו ומפקדיו המבכים חייל טוב ומפקד לעתיד לבוא שאיננו".

משפחתו וקיבוץ חמדיה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה כלולים פרטים מתולדות חייו, קטעים מדבריו ודברים על דמותו שסיפרו חברים, ובני המשפחה.

צוקר, רפי

רפי, בן לואיזה וראובן, נולד ביום י״ד באדר תשי״ב (10.3.1952) בחיפה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״גלילות״ בחיפה והחליט להמשיך ללמוד בפנימייה הצבאית על־שם בירם בחיפה. משפחתו התנגדה לרעיון זה ונסתה להניאו מכך, אבל הוא היה איתן בדעתו, משום שעוד מילדותו שאף לקשור את עתידו בחיי הצבא. לאחר ויכוחים רבים עם המשפחה, הכריז שאם לא תינתן לו הרשות ללמוד בפנימייה הצבאית, לא ילמד כלל. המשפחה נכנעה והוא נרשם לפנימייה והתחייב לשרת בתנאי קבע בתום תקופת שירותו הסדיר. החיים בפנימייה חישלו את גופו ואת נפשו והוא הפך גבר לכל דבר. הוא היה חובב ספורט ושיחק בעיקר בכדורגל במסגרת קבוצת ״מכבי״ נשר. בימי שישי אחרי הצהרים נהג לשחק עם חבריו במגרש השכונה, לשם ההנאה שבמשחק. הוא היה נער חברותי ובכל מסגרת חברתית שנקלע אליה, היה מתחבב במהירות על הבריות. הוא אהב את הטבע, את נופי הארץ ויפי חמדתה ותמיד הוקסם ממראה עיניו בכל אשר הלך.

רפי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל שהעריץ תמיד, חיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהיה לצנחן־לוחם, עבר קורס מ״כים וסיימו בהצטיינות. אחרי־כן יצא לקורס קצינים וגם אותו סיים בהצטיינות ובתחילת 1972 כבר היה סגן־משנה. חלפה עוד שנה והוא סיים בהצטיינות את קורס מפקדי הפלוגות והועלה לדרגת סגן. הוא היה חייל ומפקד למופת, מסור ונאמן לתפקידו, וכאשר קיבל על עצמו להקים, לאמן ולהכין פלוגת צנחנים, עבד ללא ליאות ועשה לילותיו כימים. הוא הוביל את חייליו במסעות קשים ומפרכים, ותוך חמישה חודשים הכין פלוגת צנחנים למופת. חייליו, לוחמים מאומנים וממושמעים, שהיו מוכנים ללכת אחריו באש ובמים, אהבו אותו בזכות יחסו האנושי ודאגתו לכל אחד מהם. רפי היה מסור לפלוגתו וסיפק את כל מחסורם של אנשיו. הוא אהב את חייליו ונהג לבלות אתם זמן רב בשיחות, בסיכומים אחרי כל פעולה ובשעות הפנאי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוענקה לו דרגת סרן והוא נשלח עם פלוגתו להלחם בכוחות המצרים בסיני. הפלוגה עברה קרבות עקובים מדם וביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973) בעת טיהור כוחות האויב בכפר סרפאום, מעבר לתעלת סואץ, נפגע רפי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

משפחתו תרמה סכום כסף לבית־הספר ״הריאלי״ בחיפה, שם למד רפי, להענקת מלגות על שמו לבוגרי בית־הספר; כן ריכזה המשפחה בחוברת מדברי חבריו ופקודיו ומדברי המשפחה על דמותו.

צור (צוקרמן), ברוך

ברוך, בן מיכלה ואריה, נולד ביום א׳ בתמוז תש״ו (30.6.1946) בקיבוץ גליל־ים. הוא למד בבית־הספר היסודי ובכיתות ההמשך במשק. ברוך היה פעיל מאוד בחברת בני גילו בחטיבת בני הקיבוץ. הוא הרבה לכתוב רשימות ושירים בעלוני חברת הילדים, חיבר פזמונים למסיבות והלחין שירים, שאהב במיוחד. קשה היה לחגוג ללא ברוך וללא הגיטרה, שהפליא לנגן בה. כבר מגיל צעיר היה ברוך בעל חשיבה עצמאית ומקורית. תמיד הטרידו אותו שאלות קיומיות לגבי עצמו, לגבי המשק ולגבי מקומו בחברה. הוא היה רגיל להיאבק על ערכים שונים בחטיבה ובחברת הילדים, ולא השלים עם תשובות בנוסח ״ככה זה״. לפני הגיוס לצה״ל, יצא ל״שנה שלישית״ מוקדמת בבית הספר החקלאי ״כדורי״, שם הדריך את הצעירים כדי לגבש גרעין למשק. באותה תקופה מצא לו פנאי להדריך גם בבית־קשת. למרות הצלחתו הרבה, לא פסק מלהתלבט בקשר לדמותו כעסקן ציבור, השקוע בתוך שפע של פעילות בחטיבה, בהדרכה, בלימודים ובעבודה. תמיד ידע לעצור ולשאול את עצמו ״מי אני?״ ״האמנם כזה אני רוצה להיות?״

ברוך גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס צניחה וקורס מש״קי חבלה, הצטרף ליחידת מודיעין מובחרת. הוא היה לוחם מצטיין ביחידה, שמשרתים בה רק לוחמים מעולים ביותר. כמו במשק, כן גם ביחידה, בלט בכושרו לרכז סביבו את החברים, גם באימונים המפרכים וגם במעגל סביב המדורה, כשהגיטרה בידו. במסגרת היחידה השתתף בביצוע מספר משימות חיוניות לביטחון המדינה. אחד ממעשיו אף צוין במכתב הערכה על ידי הרמטכ״ל, שניתן לו על גילוי כושר ביצוע מעולה, קור רוח ודבקות במטרה בתנאים קשים ביותר. בתום שירות החובה התנדב, לבקשת יחידתו, לשרת חודשיים נוספים של שירות סדיר, כדי להשלים תפקיד מבצעי מיוחד, שהחל בו לפני תום שירותו.

לאחר השחרור, חזר ברוך לקיבוצו גליל־ים והקים בו משפחה. אחרי־כן עקר מתוך לבטים קשים, למושב חצבה שבערבה, שם החליט לבנות את ביתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף ברוך עם יחידתו בבלימת התקפות של כוחות קומנדו של הסורים, אשר תקפו את מחנה נפח ברמת הגולן. בבוקרו של יום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נהרג ברוך, שעה שהסתער ברגל על כוחות של האויב, שנחתו בארבעה מסוקים בצדי כביש נפח־ווסט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גליל־ים. השאיר אחריו אישה, שתי בנות, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: ״הוא היה חייל אמיץ וחבר נאמן. זכרו הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון״.

משפחתו וחברי קיבוצו הוציאו לאור ספר לזכרו, ובו לקט מרשימותיו של ברוך, שירים ולחנים מפרי עטו, וקטעים מתוך דברים של חברים, שליוותו לאורך דרך חייו.

צור, גיורא

גיורא, בן שרה ומרדכי, נולד ביום י"ח בטבת תש"ח (31.12.1947) בטבריה. בגלל קרבות שהתחוללו באזור עמק הירדן בזמן הולדתו, נאלצו הוריו, שהיו חברי קבוצת כנרת, לשלחו לחיפה עד שישככו הקרבות. לאחר שחזר למשק, סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר המקומי, ואחרי־כן המשיך וסיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר התיכון "בית ירח", שם למד במגמה החקלאית. עוד מילדותו החל ללמוד לנגן בקלרנית ואחרי־כן ניגן בתזמורת הילדים של עמק הירדן. בבית־הספר התיכון השתתף בשיעורי גדנ"ע וכל בני הקבוצה היה חבר בתנועת "הנוער העובד". הוא היה חובב ספורט ועסק בעיקר באתלטיקה קלה ובמשחק הכדורסל, וגם השתתף בתחרויות שונות בענף ספורט זה. גיורא היה נער עליז ואוהב חיים. תמיד היה מאיר פנים לזולת, שמח לעזור, לשמוע ולייעץ לכל מי שפנה אליו בבעיה או בבקשה. תמיד היה חביב, נעים וחברותי. הוא היה סמל השמחה, השובבות והעליזות במשק. כשסיים את לימודיו התיכוניים יצא לשנת שירות בקיבוץ עין גדי ועסק שם בעבודות חקלאות שונות.

גיורא גויס לצה"ל במחצית יולי 1966 והוצב לנח"ל. לאחר שעבר קורסים שונים והשתלמויות מונה מפקד־כיתה.

ביולי 1969 שוחרר גיורא מהשירות הסדיר וחזר למשק. לאחר שעבד בענפים שונים, הגיע לענף הבננות והתחיל לעבוד שם. כתב עליו אחד החברים שעבד עמו במטע: "את גיורא הכרתי רק הודות לעבודתנו המשותפת במטע הבננות; הכרתיו ונפשי נקשרה אליו בעבותות של אהבה ותקווה. אהבה בשל מאור פניו המתמיד, הנכונות להקשיב ולעזור לכל, בשל דרכו לבצע כל עבודה ביסודיות ומתוך שמחת היצירה. בתקווה כי בשל חריצותו, רצונו ויכולתו, ראיתי בו את אחד מעמודי התווך, שעליהם עתיד מטע הבננות להישען. קיוויתי והאמנתי שאם כאלה הם נציגי המשמרת הצעירה של חברתנו היוצרת, הרי לא אלמן ישראל". בד בבד עם עבודתו במטע, היה פעיל גם בוועדת התרבות של המשק ואף החל לעסוק בהקמת מועדון לצעירים. גיורא יצא לתקופות של שירות מילואים ובשנת 1970 עבר קורס ומונה מפקד כיתה בחרמ"ש. הוא נשא אישה וכעבור זמן נולדה לזוג בת. הוא היה אב ובעל למופת, מסור, נאמן, דואג ואוהב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא גיורא ליחידתו. הוא התייצב ויחד עם חבריו נשלח לסיני. בתחילה עסקה יחידתו בפעולות מבצעיות שונות ובמחצית אוקטובר סופחה לאוגדת שרון. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) חצתה היחידה את תעלת סואץ והוטל עליה לכבוש את מתחם האויב "אורחה". כוח האויב במתחם היה גדול והקרב היה קשה וקטלני. המתחם נכבש, אבל גיורא נפל חלל בקרב על כיבושו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת כנרת. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "גיורא נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בגדה המערבית של תעלת סואץ. גיורא שירת ביחידת שריון והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו כאדם וכלוחם".

משפחתו וקבוצת כנרת הוציאו לאור עלון לזכרו של גיורא ובו מדברי חברים, מפקדים ובני המשפחה, שסיפרו על דמותו ועל דרך חייו.

צור־מגן, דוד

דוד, בן כשור ועקיבא, נולד ביום כ"א בכסלו תש"ח (4.12.1947) בטהראן שבאירן, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1952. את בית־הספר היסודי סיים במושב הודיה בתעודת הצטיינות. בזכות זאת נשלח למבחנים. את המבחנים הפסיכוטכניים עבר בהצלחה. עם סיום שנת הלימודים הראשונה בבית־הספר התיכון באפרידר שבאשקלון, נפטרה אמו. לכן נאלץ לעזוב את בית־הספר התיכון ועבר ללמוד מסגרות בבית־הספר המקצועי בקרית־גת. לאחר שקיבל תעודה, עזב דוד את המושב ועבר עם אחיו לגור בתל־אביב, בקרבת אחותו, שם עבד בחברת "הרמת" ברמת־גן, כמסגר־רתך. דוד היה בחור מופנם. תמיד אהב לעזור לזולת, היה חבר נאמן, מסור, שומר סוד ואהוב על כל ידידיו ומכריו. דוד היה אדם פשרן, תמיד עם חיוך על הפנים גם בשעות הכי קשות בחיים. היה בן נאמן, מסור ותומך בהורים.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס נהיגה, הוצב למשמר הגבול. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא היה שוטר טוב וממושמע.

בסיימו את שירותו הסדיר, הוצב דוד בפעם הראשונה לשירות מילואים כרובאי בגדוד של חיל־רגלים, בחטיבת ירושלים. בתחילת 1973, נשא דוד לאישה את חברתו שושנה והזוג התגורר בבת־ים, בדירה שכורה. הוא עמד לקבל את דירתו, שקנה בכוחות עצמו, שבועות ספורים אחרי שפרצה המלחמה, אך לא זכה לגור בה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה דוד בשירות מילואים במעוז "ליטוף", שבקצה הדרומי של האגם המר, על שפת תעלת סואץ. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) כאשר החליטו אנשי המעוז להיכנע, נפגע דוד ונהרג. עקבותיו לא נודעו וגופתו הוחזרה מהשטח שבידי המצרים כעבור עשרה חודשים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "דוד לחם בגבורה רבה. מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

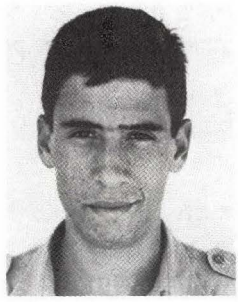
צורף, יאיר

יאיר, בן מרסל ויחזקאל, נולד ביום ז׳ בכסלו תשי״ב (6.12.1951), במושב בית־עזרא. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי באשקלון, ואחרי שמשפחתו עברה לחיפה למד בבית־הספר היסודי ״הגנים״. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־עירוני א׳ בחיפה ובבית־הפקיד. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א׳ (ערב), בתל־אביב, שמה עברה משפחתו. יאיר היה נער גבה־קומה, יפה־תואר ושחום עור כתוצאה משעות ארוכות שעשה על שפת הים, ובעל גוף שרירי וחסון, שהעיד עליו כי הרבה לעסוק בספורט. בנעוריו היה תלמיד מצטיין והגיע להישגים מעולים, בלא להשקיע מאמצים מרובים. הוא ניחן בתפיסה מהירה וידע לרדת לעומקם של דברים. בעיקר אהב ללמוד דברי־הימים ומצא עניין בהיסטוריה של עמי העולם ושל עם ישראל. מטבעו היה אוהב חיים, שפע עליזות, טוב־לב ואהבה. הוא ידע ליהנות מכל רגע בחייו ובעיקר אהב את השחייה ואת המשחקים על שפת הים. כן אהב את העיסוק בספורט על ענפיו הרבים, שבמרביתם ניסה את כוחו. הוא אהב חברת בני אדם והיה מוקף תמיד ידידים, שאהבו להיות במחיצתו ולבלות יחד עמו. בני החבורה אהבו לחזות יחד בסרטי קולנוע ובמופעי בידור, ערכו פגישות חברתיות ומסיבות רבות, שבהן נתנו ביטוי לאהבת הריקוד ולחוש הקצב. יאיר היה המנהיג הטבעי של חבורה זו והרוח החיה שבה. מרבית הפעילות באה ביזמתו והוא היה המארגן של המפגשים החברתיים והמסיבות. ידידיו הרבים יזכרוהו כאדם שופע מרץ ושמחת חיים, שלא ידע ליאות ומנוח ושאף למצות ככל האפשר את ההנאות שמעניקים החיים, אדם ששילב עליזות ושמחת נעורים ברצינות בוגרת, תעלולים ומעשי קונדס בידידות ונאמנות לכל חבר, אהבת הלימודים בצד אהבת הים, הספורט ונופי הארץ. בני המשפחה וחבריו הרבים יזכרוהו כחבר נאמן וידיד של אמת, אדם נעים הליכות ונוח לבריות, שהיה מוכן תמיד להגיש עזרה וסיוע לכל דורש.

יאיר גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתתף בקורס צניחה והוסמך לענוד כנפי צנחן. אחרי־כן סיים בהצלחה קורס חובשים קרביים ונשלח לשרת כחובש בגדוד של חיל הצנחנים. בשנת 1972 סיים קורס מפקדי־כיתות והוענקה לו דרגת רב־טוראי. אחרי שסיים בהצלחה השתלמות לחובשים בכירים הוענקה לו דרגת סמל. הוא עשה את תפקידו בהצלחה מרובה ולאות הערכה הועלה לדרגת סמל־ראשון עוד בתקופת השירות הסדיר. לחבריו העניק ידידות נאמנה ואהבת אמת. חיילי היחידה ומפקדיה זכו לטיפול מסור ונאמן מידי אדם, שניחן ברצון כן לסייע לכל דורש. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות קשים לבלימת הצבא המצרי בסיני ובקרבות שקדמו לצליחת תעלת סואץ על ידי צה״ל. בקרב הקשה והאכזרי על ״החווה הסינית״, ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973) נפגע יאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

צידון (צודקוביץ), עופר

עופר, בן טובה ויוחנן, נולד ביום כ"ט באדר תש"י (18.3.1950) בקיבוץ בארי. הוא למד בבית־הספר היסודי בבארי, בבית־הספר היסודי "צאלים" בבאר־שבע ובבית־הספר היסודי "מצדה" בבאר־שבע. אחרי־כן המשיך ולמד שלוש שנים וחצי בבית־הספר התיכון מקצועי "אורט־טכניקום" בגבעתיים, במגמה להנדסת בניין ושנה וחצי בבית־הספר האקסטרני לבגרות "אפיקי־דעת" בבאר־שבע ובבית־הספר "מישל"ב" בבאר־שבע. כשהיה עופר בן שבע עברה משפחתו מקיבוץ בארי לבאר־שבע. כאשר למד בבית־הספר המקצועי התגורר בבית סבו וסבתו בתל־אביב. אחרי שלוש שנים ומחצה של לימודים מקצועיים, החליט להיבחן בבחינות הבגרות, חזר לבאר־שבע והתכונן לבחינות, אך לא השלים את כולן. בשעה שלמד לבחינות הבגרות עבד בבניין אצל אביו וסייע לו בתכנון תכניות. עופר היה חבר "המחנות העולים" וברבות הימים אף הדריך בתנועה. תחילה התכונן לצאת עם גרעין מתנועתו לנח"ל, אבל בסופו של דבר החליט שרצונו להיות טייס. את שעות הפנאי שלו הקדיש לבניית דגמים שונים של מטוסים. כן היה חובב ספורט, שיחק בכדורסל ועסק באתלטיקה.

עופר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 והוצב לחיל האוויר, מאחר שהתנדב לשרת כטייס. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, השתלם בקורס נווטים. לאחר שסיים הוצב כנווט בטייסת וכעבור זמן הועבר לטייסת אחרת. הוא הועלה לדרגת סגן ובתפקידו כנווט־עוזר לקצין־ניווט הוערך כקצין טוב, שקט, מסור ואחראי. אחרי־כן הועבר לבית־הספר לטיסה ושימש שם קצין בטיחות ומדריך ניווט בטייסת אימונים. מפקדו ציין שהוא נוח מאוד בעבודה, ממושמע ושקט, מבצע את המוטל עליו בצייתנות, בשקט ובצנעה ואינו אוהב להתבלט. אחרי־כן שימש עופר כקמב"ץ באותו מקום, וגם בתפקיד זה צוין כקצין טוב מאוד, מצליח בתפקידו, מעל לכל המשוער. בכל אשר נשלח עשה מלאכתו נאמנה, היה חברותי ושקט מאוד והצטיין בטיסה ובאחריות בביצוע תפקידיו. בדצמבר 1971 נשא אישה והתגורר עמה בבסיסים שבהם שירת, תחילה בחצרים ואחרי־כן בתל־נוף. באפריל 1972 נסע עופר לטיול של חודש ימים באירופה; לפני־כן, ב־1970, הוא נשלח לשבועיים בתפקיד לאירן. לפני המלחמה אושרה לו יציאה להשתלמות של שבועיים בארצות־הברית והוא עמד לנסוע בראשית נובמבר 1973. לבסוף שימש כנווט בטייסת פנטומים. אחרי שסיים תקופת שירות של שלוש שנים בצבא הקבע האריך את שירותו בעוד שלוש שנים ובסך הכול הספיק לשרת שלוש שנים וחצי בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה עופר בטייסת שלו. הוא השתתף בקרבות כנווט פנטום, לחם היטב והתבלט בדבקותו במשימה, באחריותו, באומץ לבו וברוח התנדבותו. ביום י"ד בחשון תשל"ד (9.11.1973), במהלך גיחת צילום בגובה רב מעל איסמעיליה נפגע מטוסו באש טילי קרקע־אוויר ועופר נהרג. גופתו הוחזרה ממצרים כעבור עשרה ימים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עופר ניחן בתכונות בלתי־רגילות, ובהן קור־רוח וידע יוצא־מן־הכלל בתחומים שבהם עסק. הוא היה אהוד ואהוב על חבריו ועל מפקדיו".

ציוני, שלום

שלום, בן צביה תבדל"א ויחיא ז"ל, נולד בשנת תש"ז (1947) בתימן ועלה ארצה עם משפחתו בהיותו בן שלוש, בשנת 1950. הוא למד בבית־הספר היסודי "קשת" בשכונת הקטמונים בירושלים. אחרי־כן למד במשך שנה בבית־הספר התיכון "דוגמא" ובשנה שלאחריה, בבית־הספר התיכון "גבע". שלום התייתם מאביו בהיותו תינוק בן שישה חודשים. מאז עלייתו ארצה התגורר בירושלים, ולא נפרד ממנה בחייו ובמותו. מגיל צעיר רחש אהבה ומסירות מיוחדות במינן לעיר הקודש. האהבה לעירו בערה בקרבו כאש תמיד והוא הדביק בה גם את שאר בני המשפחה. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין בכל תחומי הלימודים. בזכות אופיו ועליזותו, קנה חברים רבים בין התלמידים ובין המורים. למרות שחלפו שתי עשרות שנים מאז היה תלמיד, עדיין זוכרים אותו רבים בחיבה ובהערכה חמה. בזכות שנינותו וחיותו נעשה על נקלה למנהיג בחברתו, והיה מקובל על רוב חברי כיתתו. דמותו העליזה הייתה סמל למרץ ולחדווה שמלאוהו וביקשו כאילו להתפרץ החוצה. שלום היה מתלהב ומלהיב, ואף על פי שהיה שובב גדול נמנעו מוריו מלהענישו על מעשי הקונדס שלו. אי אפשר היה לעמוד בפני חיוכו הטוב ואהבת האדם שלו. הגשת עזרה לזולת נחשבה בעיניו מצווה גדולה והוא לא חסך כל מאמץ כדי לסייע לאחרים. מעולם לא העמיד את צרכיו שלו בראש דאגותיו. תמיד דאג קודם כל לזולת ורק אחר כך נפנה לספק גם את צרכיו. הוא גם הקפיד לקיים מתוך שמחה והנאה את מצוות כיבוד אב ואם, וכיוון שהיה יתום, השתדל על אחת כמה וכמה להקפיד כשהדבר נגע לאמו. לאחר שנטש את ספסל הלימודים, החל עובד בענף היהלומים, ומאחר שניחן בעיניים טובות ובידיים זריזות ודייקניות, עשה חיל רב בעבודתו. במלאכה זו עסק עד לגיוסו לצה"ל.

שלום גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לקורס למקצועות השריון והשתלם כטען־קשר. מפקדיו העריכו אותו כחייל מסור ונאמן, שמילא ללא דופי כל תפקיד שהוטל עליו. שלום אהב את הטנק והוקסם מן הפלדה, שכוח כה רב גלום בה. הוא טיפל בטנק ובמערכותיו בקפידה ובסבלנות ללא גבול, ולא הניח פינה שלא בדק אותה. מפקדיו התרשמו מיכולתו וממסירותו ושלחוהו לקורס מפקדי טנקים, ולאחר שהשלים את הקורס בהצלחה הוענקה לו דרגת סמל. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות נגד המצרים בגזרה המרכזית בסיני, בציר רפיח־ביר־גפגפה. פעמיים במהלך הקרבות ניצל בנס ממוות, כאשר חילץ עצמו מתוך טנקים בוערים.

בתום שירותו הסדיר נשא לאישה את יונה לבית צרף, לאחר שש שנות היכרות. בתקופת חייהם המשותפים, נולדו להם שלושה ילדים, שהצעיר בהם נולד בעיצומה

של מלחמת יום הכיפורים. גם לאחר שהקים לו בית משלו הקפיד מאוד לדאוג לאמו. יונה אשתו סיפרה כיצד ישב ליד אמו שעות על שעות והיה עושה לילות כימים אצל מיטת חוליה, כאשר נתקפה שיתוק קשה שריתק אותה למיטתה תקופה ארוכה. הכול זקפו את החלמתה המהירה לזכותו של שלום המסור והנאמן. במלחמה השתתף שלום בקרבות הבלימה האכזריים שהתנהלו לאורך תעלת סואץ. יחידתו נשלחה לקדם את פני התקפות המצרים בגזרה המזרחית ליד גשר פירדאן, שם נערך אחד הקרבות המרים ביותר שידע צה"ל במלחמה זו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ועלה בלהבות. לא הייתה כל אפשרות לחלצו והוא נשאר בשטח והוכרז כנעדר. רק אחרי שבעה חודשים הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

צימבל, גדעון

גדעון, בן זהבה וירחמיאל, נולד בערב סוכות תרצ"א (8.10.1930) בתל עדשים. הוא למד בבית־הספר היסודי בתל עדשים ובבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל". גדעון היה מהמפקדים הבכירים בצה"ל, שנפלו במלחמת יום הכיפורים. כל חייו הצטיין כחקלאי וכעובד אדמתו, כקצין וכמפקד מעולה, כבעל משפחה אוהב ומסור, כאיש חברה פעיל בחיי המושב וכאוהב נאמן של הארץ. היו לו תחומי התענינות רבים, אך בראש מעייניו עמדו תמיד המשפחה והמושב, הצבא והביטחון, היחיד והציבור סביבו.

גדעון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1950 ושירת בחיל הרגלים ובחיל השריון. בשירות סדיר ובשנים ארוכות של שירות קבע ושירות מילואים עבר גדעון בהצלחה ובכישרון את כל מסלול הדרגות והתפקידים – מטוראי ועד סגן־אלוף – מתותחן בטנק 'סנטוריון' ועד סגן מפקד חטיבה. בדרכו זו עבר קורסים והשתלמויות לרוב ומילא תפקידים של מ"מ, מ"פ שריון וחרמ"ש, מג"ד וסמח"ט. מפקדיו העריכוהו כקצין מצוין, בעל כושר חשיבה וניתוח מעולים. את כל הקורסים סיים בציונים גבוהים וזכה בהוקרת מפקדיו ולהערצת פקודיו, חניכיו וחייליו. בחיי המושב שקד גדעון על פיתוח המשק שלו ושל משפחתו ועל עבודה ציבורית למען הכלל. הוא היה גאה במטע הפירות ובגידולי הפרחים, שגידל לתפארת, אך הקדיש זמן רב לפעילות כסגן ראש המועצה האזורית, הקים מפעלי חינוך, תרבות וספורט, ופעל רבות להקמת האוניברסיטה האזורית ומרכז ספורט גדול. לתל עדשים ולמועצה תרם מרעיונותיו להקמתם ולפיתוחם של מפעלים כלכליים רבים. כל ימי חייו החליף גדעון במהירות ובתדירות רבה את בגדי המושב'ניק במדי צה"ל, לצורך עבודתו הביטחונית, שכללה קורסים, השתלמויות, לימודים והדרכה, שירות בקווים הקדמיים, פיקוד על יחידות קרביות במלחמות ישראל, ואילו בימי רגיעה — אימונים, תרגילים והכנת יחידות ליום פקודה. גדעון היה אדם אופטימי, בעל מזג נוח, אהוב על הבריות ואיש משפחה למופת. מסור היה לביתו, לרעייתו ולארבע בנותיו, נכון תמיד לעזור, להושיט יד

ולהטות אוזן קשבת. בשעות הפנאי הרבה לטייל בארץ עם בני המשפחה, והיטיב להכיר את שבילי הארץ. תאב וסקרן היה לדעת, ללמוד ולהבין את תולדותיו של כל יישוב, פרטי נופו של כל מקום, לרבות הצמחייה והחי בו. במלחמת יום הכיפורים היה גדעון סגן מפקד חטיבת שריון, שלחמה בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרבות נפצע מפקד החטיבה וגדעון נקרא למלא את מקומו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע ונהרג בטנק שלו במהלך קרב שריון בשריון נגד הסורים על ציר "יהודיה", באיזור צומת כביש הנפט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־עדשים. השאיר אחריו אישה וארבע בנות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין, כי גדעון היה קצין חרוץ, קפדן, יעיל וישר, מנהיג וחבר למופת.

רשימה על דרכו ועל דמותו של גדעון פורסמה בחוברת בשם "לזכרם", לזכר בני תל עדשים שנפלו במלחמה; כמו כן יצאה לאור חוברת לזכרו בשם "נגדע גדעון".

צימר, צבי

צבי (צביקה), בן מינה ויצחק ז"ל, מוותיקי חולדה ומבוניה ומקימיה, נולד ביום ט"ו בתמוז תשי"ג (28.6.1953) בקיבוץ חולדה. הוא סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־הספר בקיבוץ. מילדותו היה עירני ותוסס. את מרצו הרב הקדיש בעיקר לספורט, אבל הקפיד למלא את חובותיו כלפי בית־הספר ואף־על־פי שלא תמיד שקד על שיעורי הבית, הצטיין בבקיאות ובידע בכל אשר נלמד בבית־הספר. אחד ממוריו סיפר: "לימדתי את צביקה במשך תקופה מסוימת. הוא היה בעל תפיסה מהירה והבין את הנלמד, לכן הרשה לעצמו מדי פעם לא להקשיב. אולם כשהתבקש לענות על שאלה בנושא, תמיד ענה במהירות תשובה נכונה". הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וכשסיים את לימודיו התיכוניים, החל להדריך נוער באזור הרצליה – תל־אביב. הוא אהב לנגן בגיטרה ובעתות הפנאי נהג לשבת בחוג חבריו, לנגן, לשיר ולשמוח יחד אתם. כן היה ספורטאי מעולה והצטיין בעיקר במשחק הכדורסל. הוא נמנה עם חברי נבחרת הנוער בכדורסל ואף זכה לייצג את המדינה בחוץ־לארץ, במסגרת ענף ספורט זה. חבריו לנבחרת כתבו עליו: "הספקנו להכיר היטב את צביקה. הוא עשה עמנו לילות כימים. בנבחרת התחבב על כולם והיה חבר אמיתי של כל אחד מחבריה. בין ענקי הנבחרת לא התבלט צביקה בגובהו, אך היה בו משהו, שרכש את הערצת הכול, משהו שקשה לתארו במלים. בדמותו היה מהבולטים בנבחרת". בד בבד עם עבודתו בהדרכה בתנועת "הנוער העובד והלומד" שימש גם כמדריך כדורסל מטעם אגודת "הפועל" בבית־ספר בחולון. הוא היה עלם חברותי, אהב לעזור לזולת ומעולם לא סירב להושיט יד ולסייע לחבר בשעת צרה. תמיד ניסה לעזור בפיתרון בעיות שאחרים לא הצליחו לפותרן ובזכות חביבותו וטוב לבו היה אהוב על חבריו עד מאוד.

צבי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם

בקורסים חיליים שונים היה לתותחן בטנק ונשלח לחטיבת שריון בסיני. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. תמיד השתדל לבצע את המוטל עליו ביעילות ובקפדנות וזכה להערכת מפקדיו. גם בצבא עמדו הכל על מזגו הנוח, על אופיו הטוב ועל נכונותו לעזור לזולת והוא היה אהוד ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה צביקה מוצב במעוז "אורקל". כשנפל הפגז הראשון על המעוז, זינקו צוותי הטנקים מן הבונקר והחלו לנוע לעמדות קרב. בעומדו חשוף בצריח נפגע מפקד מחלקת הטנקים ונפל פצוע. צביקה, ששימש כתותחן, חבש את מפקדו ואחר־כך תפס את מקומו בצריח ונטל את הפיקוד על הטנק. אחד מחבריו למעוז סיפר אחר־כך: "צביקה גילה תושייה רבה, כושר מנהיגות ויכולת לחימה. משעת הפריצה מהמעוז לעבר כוחותינו ובמשך שני ימי הלחימה הוא פעל ללא דופי, בזריזות ובחירוף נפש. גם בשעות הקשות, כשהעייפות נתנה סימניה והיאוש החל לכרסם, לא נטשה אותו רוחו הטובה והוא הצליח להדביק בה את הנמצאים אתו. מביטחונו העצמי ומרוחו האופטימית הצליח להאציל גם על אנשי החי"ר, שנדחקו לתוך הטנק לקראת הפריצה מן המעוז. תותח הטנק התקלקל והוא נאלץ לעמוד חשוף בצריח ואתו אוסף נכבד של רימונים. המוצא מהמעוז היה בידי המצרים וכל הדרך הייתה מלאה בחי"ר מצרי. הוא לבש אפודת מגן ששאל מאיש חי"ר ותוך כדי דהרת הטנק הטיל את רימוניו במצרים, שניסו לעצור את הטנק באש. הצוות הצליח לעבור שבעה קילומטרים ואז נקלע למארב של כוח מצרי גדול. הטנק נפגע והצוות נחלץ ממנו וניסה לנוע לעבר כוחותינו. המצרים דלקו אחריהם ואז נפגע צביקה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ חולדה. השאיר אחריו אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל, והוענק לו "עיטור המופת" על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת. וזה תיאור המעשה כמסופר בתעודת העיטור: "ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סמל צבי צימר ז"ל כתותחן בטנק ה־מ"מ, במעוז "אורקל". עם פרוץ הלחימה נפצע מ"מ הטנק, וסמל צבי צימר ז"ל נטל לידיו את הפיקוד על הטנק. אף כי היה רק תותחן בצוות, פיקד על הטנק ונלחם עם כוחות אויב. במשך יומיים פעל באומץ־לב ובקור־רוח ושימש מופת. תוך כדי חילוץ מהמעוז נפגע ונפל".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...צביקה שירת ביחידה בתפקיד תותחן טנק. הוא היה אהוד מאוד על חבריו ועל מפקדיו... הוא התבלט בכושר המנהיגות שלו ובהצטיינותו בענפי הספורט השונים...".

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים, ידידים ובני המשפחה על דמותו; כן יצא לאור ספר המספר על חייו ועל פועלו.

צימרבליט, שמואל

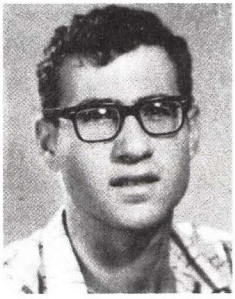

שמואל, בן חנה ויחזקאל, נולד ביום י׳ באדר תשי״א (16.2.1951) בפולין. בשנת 1957 עלה ארצה עם משפחתו, שקבעה את מושבה בכפר ברוך. הוא נכנס לבית־הספר היסודי בנהלל וסיים שם את לימודיו בהצטיינות. מפאת קרבת מקום מגוריו לאחד מבסיסי חיל האוויר, הוקסם שמואל ממראה תנועת המטוסים. הוא נהג לעקוב אחריהם, לצפות בדהירתם על גבי מסלול ההמראה, שבסיומה היו נוסקים אל על ונעלמים באופק. הוא גמר אומר בלבו להקדיש את עתידו לתעופה. כשסיים את לימודיו היסודיים, התקבל לבית־הספר הטכני של חיל האוויר ליד חיפה ולמד שם במגמה של מכונאות מטוסי סילון. הוא היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע. תמיד שאף ללמוד ולהרחיב את תחום ידיעותיו בכל אשר למד בבית־הספר. הוא לא הסתפק בדברי המורים והיה משתדל תמיד להעמיק ולהבין את היסוד והסיבה לפעולתם של מנגנונים. הוא היה נער לבבי וחיש קל התחבב על הבריות, בזכות פניו המאירות ואופיו הנוח. ביחסיו עם חבריו התגלה טוב לבו ונכונותו לעזור לזולת, ולכן היה אהוב על הכל.

שמואל גויס לצה״ל בתחילת ספטמבר 1968. הוא הוצב לחיל האוויר ונשלח למספר השתלמויות, שהכשירוהו לשמש מכונאי מטוסי סילון. גם כחייל הצטיין באחריותו, בסבילותו ובמזגו הטוב, ושימש דוגמא לחבריו. ואמנם עד מהרה עלה בסולם הדרגות והגיע לדרגת סמל־ראשון. מסגרת חיי הצבא מצאה חן בעיניו וכשקרב מועד שחרורו החליט לחתום לשירות בתנאי קבע. ביום י״ב בטבת תשל״ד (6.1.1974), נפטר סמל־ראשון שמואל בעת שרותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ברוך. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: ״שמואל היה חייל טוב, מסור ונאמן לעבודתו ולתפקידו אשר מילא. זכורה לנו דמותו החייכנית, גישתו הלבבית לחבריו ולמפקדיו והדרך הפשוטה, שבה היה מקבל את ״הצרות הקטנות״ ואת החיים בכלל״.

צימרמן, משה

משה, בן סימה ונתן, נולד ביום כ״ט בטבת תשי״ג (16.1.1953) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״הריאלי״ בחיפה. אחרי־כן סיים שם גם את לימודיו התיכוניים, במגמה הביולוגית. מושיקו, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה תלמיד מצטיין במשך כל שנות לימודיו, ואף סיימם בהצטיינות. מוריו וחבריו לכיתה אהבוהו בשל היותו שקט וצנוע, רציני, הגון ומסור. הוא היה חבר בתנועת הנוער ״הצופים״, וב״מכבי״ חיפה, שם התאמן בשחייה, בהרמת משקולות ובאימוני קראטה. משה אהב

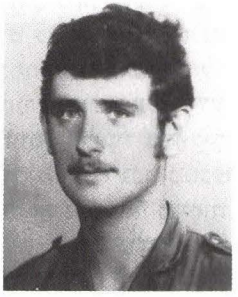
בעיקר את השחייה והשתלם בקורס למצילים חובבים. הוא היה בחור שמרני, בעל מנהגים ונימוסים טובים. מעולם לא התהדר בלבושו, ומעולם לא איבד את שלוות נפשו ולא צעק על איש. מנעוריו היה בעל רוח ספורטיבית במובן הרחב של המילה, היה ישר וכן, לא שיקר ולכן גם האמין לכל אדם. חבריו נתנו בו אמון מלא וידעו שאפשר לספר לו סודות ולשפוך לפניו את הלב. טוב לב היה ומוכן לעזור בכל ליבו לכל אדם. מעולם לא חשב להרע, לסכסך או לדבר בגנות אדם מאחורי גבו. מטבעו היה עניו, לא התנשא על שום אדם ולא גרם לאיש תחושה של אי־נוחות או נחיתות. הוא דן אנשים לפי טיבם וסגולותיהם ולא לפי מוצאם או מעמדם, ולכן כיבדוהו רבים, החשיבו את דעתו ורצו בידידותו. מערכת יחסיו עם בני משפחתו הייתה מיוחדת במינה, רצופת כבוד והערכה הדדיים. הוא אהב את הוריו, החשיב את דעתם ורחש להם כבוד ודאגה.

משה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971, והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למשנים טכניים, בקורס למודדים ובקורס למפקדי חת"מ, הוצב לשרת ביחידה ברמת הגולן, כמשנה טכני. משה התייחס ברצינות לתפקידיו ומפקדיו, שהכירו בכישוריו, קידמו אותו בתפקידי הפיקוד בסוללה. במהלך שירותו כסמל משנים טכניים נפגמה ראייתו, והוא יכול היה לבקש העברה ליחידה עורפית. אולם הוא דחה את הרעיון בכל תוקף, מתוך אמונה והשלמה עם החובה לשרת בתפקידו וביחידה קרבית. הוא היה מאורגן ומציאותי, כיבד סדר ומשמעת, והקפיד עליהם גם בסוללה שלו. משום כך הייתה הסוללה אחת המאורגנות והמסודרות בגדוד. אולם יחד עם הדאגה למשמעת ידע משה לדאוג גם לחיילים שלו, אפילו יותר משדאג לעצמו. כל חייל שנתקל בקושי או בבעייה, ידע כי יוכל לפנות למשה והוא ידע לעשות את הדרוש. בשעות הפנאי הרבה משה להיות מכונס בתוך עצמו ולהתעמק בקריאת ספרים. הוא אהב בעיקר את לימודי המתמטיקה, וידע לשלב את ידיעותיו עם צורכי תפקידו. כל תקופת שירותו עברה עליו ברמת הגולן. כחדשיים לפני יום הכיפורים רצו מפקדיו להעלותו לדרגת סמל ראשון ולמנותו כאחראי על משנים טכניים בגדוד כולו, אך מפקדו הישיר בסוללה סירב, כי לא רצה לאבד אדם מסור ומוכשר כמותו. משה המתין לשחרורו מהצבא כדי לחזור לחיים האזרחיים, ללמוד באוניברסיטה ולבסס את עתידו. במלחמת יום הכיפורים השתתף משה בקרבות הבלימה ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), בהתקפת טנקים סוריים באזור נחל גשור, הוא נפצע ובשעת העברתו לטיפול בעורף נפגע שנית באש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מפקדיו וחבריו אהבוהו על שום התכונות הטובות שגילו בו — יושר, אהבת הבריות, יזמה ורצון כן לעזור ולבצע".

רשימה לזכרו פורסמה בחוברת שיצאה לאור מטעם בית־ספרו בחיפה.

ציץ, אדם

אדם, בן שרה וירחמיאל, מניצולי השואה, נולד ביום כ״ג באייר תש״י (10.5.1950) בקטוביץ שבפולין. בשנת 1957 עלה לארץ ולמד בבית־הספר היסודי ״נתיבות״ בבאר־שבע ובישיבה התיכונית־מקצועית ״קרית נוער״ בירושלים. אדם היה תלמיד ברוך כישרונות והחל את לימודיו בבית־הספר היסודי בבאר־שבע זמן קצר מאוד אחרי שהמשפחה עלתה לארץ. אחרי סיום לימודיו עבר לירושלים, שם למד במגמה למכאניקה בישיבה מקצועית. גם שם היה תלמיד חרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו, ירא שמים ושומר מצוות. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ולהושיט סעד לנזקק וראה בכך מצווה גדולה. הוא היה צנוע, שתקן ונחבא אל הכלים.

אדם גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 והוצב לנח״ל, במסגרת גרעין נח״ל תעשייתי. הוא שירת בסיירת הנח״ל, עבר בהצלחה קורס מ״כים וקורס צניחה וכן עבר השתלמות במקצועות הטנק בחיל השריון. חלק מתקופת שירותו עשה עם חבריו במשק בדרום רמת הגולן, וקיבל על עצמו שם את התפקיד האחראי של מא״ז, המופקד על ביטחון המשק וסביבתו. תפקיד זה, כמו תפקידים אחרים, מילא אדם במסירות, בנאמנות ובשקדנות. הוא היה בעל ידע רב בענייני צבא וביטחון והתייחס ברצינות רבה לעבודתו במסגרת הצבא.

אחרי שהשתחרר מצה״ל נשא לאישה את חברתו נאוה והזוג הצעיר היה מחלוצי הישוב העירוני ״בני־יהודה״ ברמת הגולן. אחרי־כן עבר לירושלים ושימש שם מדריך מקצועי במשרד העבודה. אדם היה בן למופת להוריו ובעל מסור לרעייתו. הוא היה חדור הכרה דתית־לאומית, אהב את ארץ־ישראל והיה בין הנאבקים למען הקמת התנחלויות. כל ימיו שאף להקים בית יהודי חם ומסורתי. בנו בכורו נולד כחודש וחצי לפני שנפל. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, קם והתנדב ליחידת חרמ״ש, כיוון שלא קיבל צו קריאה לביתו. יחידת הנגמ״שים שלו לחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ בסיני. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) השתתפה יחידתו בקרב על מתחם ״חמוטל״. חמש פעמים זו אחר זו נשלחו הנגמ״שים לכבוש את המתחם שהוחזק בידי המצרים. הנגמ״ש של אדם נפגע פעמים אחדות באש העזה של המצרים וחוץ מאדם נפצעו או נהרגו כל הלוחמים שהיו בו. אדם החליט לחלץ את חבריו ותוך כדי פעולת החילוץ נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי והוענק לו ציון לשבח מטעם ראש־המטה הכללי. בכתב הצל״ש נאמר: ״ביום 21 באוקטובר 1973, בעת ההתקפה על ״חמוטל״, נפגע הנגמ״ש שרב״ט אדם ציץ ז״ל היה בו והחל בוער. לוחמים מספר נפצעו, והנגמ״ש הפך מטרה לריכוז אש האויב. רב״ט אדם ציץ ז״ל ניסה לכבות את הדלקה בנגמ״ש, על־אף אש האויב שניתכה על המקום. משלא עלה הדבר בידו, החל בפינוי הפצועים וחילוצם מהנגמ״ש הבוער. תוך־כדי פעולתו זו נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה רב״ט אדם ציץ ז״ל אומץ־לב, תושיה ואחוות לוחמים״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אדם לחם למופת בקרב הקשה, כשהוא חדור הכרת ערך המשימות שניצבו בפניו.
הוריו ומשפחתו של אדם הנציחו את זכרו בהקמת ספרייה על שמו.

צינס, גדליהו

גדליהו, בן חסיה ויוסף, נולד ביום ג' באייר תרצ"ב (9.5.1932) בביאליסטוק שבפולין. בשנת 1935, כשהיה בן שנתיים וחצי עלה עם משפחתו ארצה. המשפחה התיישבה ברעננה ושם למד גדליהו בבית־הספר היסודי. אחר־כך המשיך ולמד בבית־ספר תיכון בכפר־סבא ולבסוף השתלם כסוכן ביטוח. גדליהו זכה לילדות מאושרת בחיק הטבע. באותם ימים הייתה רעננה מושבה קטנה, מוקפת שדות ופרדסים. כמו כל החלוצים באותם זמנים, עבד אביו בסלילת כבישים, בקטיף בפרדסים ובעבודות שדה שונות. גדליהו התאקלם במהירות במושבה והיה ילד חברותי, מלא שמחת חיים ומעורב בין חבריו. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ והצטיין בכל המקצועות. כבר בבית־הספר היסודי נתגלה כוחו בעבודה למען הציבור. הוא נטל על עצמו את אירגונם של מסיבות ואירועים חברתיים, דאג לסייע בלימודים לתלמידים שהתקשו בכך והיה פעיל בוועדות השונות של בית־הספר. מצעירותו היה איש חברה מובהק. חבריו זוכרים כיצד היה מתרוצץ וטורח לפני טיולים או טקסים, כדי להבטיח את הצלחתם. כולם ידעו שאם גדליהו נטל על עצמו את הטיפול בפעולה מסוימת, אפשר לסמוך עליו שיביא אותה לידי גמר מוצלח. מוריו סמכו עליו בכול ולא פעם נתנו בידיו תפקידים אחראיים, שהתאימו למבוגרים ממנו. גדליהו לא הסתפק בפעילות חברתית והתעניין מאוד בפעילות ספורטיבית. הוא הצטרף לאגודת "הפועל" ומיד תפס גם שם מקום מרכזי. חבריו לאגודה, צבי צווילינג ודרוקר, מספרים שכבר בצעדיו הראשונים באגודה התבלט כמנהיג מחונן, בעל כושר הבחנה והבנה. הוא ניחן במחשבה בהירה, ביכולת ניתוח ובכישרון ניסוח נדיר. בזכות תכונות אלה נעשה עד מהרה ראש וראשון בחבורה, שדעתו נשמעת ומתקבלת ללא עוררין. למרות גילו הצעיר השפיע תמיד על חבריו, וגם מבוגרים ממנו היו מבטלים את דעתם בפני דעתו. עיסוקו התמידי בעניני הציבור גזל את מרבית זמנו הפנוי, אבל למרות זאת היה בן מסור ונאמן להוריו ואח מבין ומדריך לאחיותיו. קשרי אהבה עמוקים שררו בינו לבין בני משפחתו. בתום הלימודים החליט לצאת לעבודה כדי לעזור בפרנסת המשפחה. ללא לבטים וללא פקפוקים התקבל לעבודה בחברת ה"חופר", ותקופה ארוכה טרח בעבודה פיסית קשה ואת כל שכרו נתן לעזרת משפחתו.

גדליהו גויס לצה"ל בסוף מאי 1950 והתנדב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות עבר קורסים שונים והוכשר כלוחם. גם בצבא התבלט בכישרונותיו וביכולתו כלוחם ועד מהרה נשלח לקורס מפקדי כיתות. הוא סיים את הקורס בהצלחה רבה וחזר ליחידתו. כיוון שמילא את תפקידו כמפקד בהצלחה החלו מפקדיו להטיל עליו משימות קשות

ואחראיות. כשהיה רב־טוראי בלבד החל ממלא תפקידים של סמל מחלקה ואחרי כן מילא תפקידים של רב־סמל פלוגתי. הוא הועלה מדרגה לדרגה והגיע לדרגת סמל־ראשון לפני תום שירותו הסדיר. דרגה זו מוענקת רק לחיילים מצטיינים בשירות חובה.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר וחזר לגור ברעננה. כדרכו תמיד שב להיות מעורב בכל אשר התרחש במושבה ועד מהרה חזר לפעילות ציבורית מלאה. בגלל אהבתו למושבה ניאות ליטול על עצמו את הדאגה לעתידה. הוא העמיד את פיתוח המושבה ומוסדותיה בראש דאגותיו. פעולתו הראשונה הייתה הקמת ארגון של צעירי המושבה, שיהיו מוכנים להירתם לעבודה ציבורית. גדליהו החל נלחם בתופעה של עזיבת הצעירים את המושבה. לאחר שנבחר כנציג הצעירים במוסדות השונים, החל פועל במרץ גם לשיפור איכות החיים, וגם לסיפוק מקורות פרנסה הולמים. ביזמתו נבנה מגרש כדורגל במושבה ועזיבתם של זוגות צעירים רבים נמנעה, לאחר שהפעיל את השפעתו ואת קשריו כדי למצוא להם תעסוקה. באותם ימים נשא לאישה את חברתו חנה ויחדיו הקימו את ביתם בהרצליה. את פרנסתו מצא כסוכן ביטוח וכיוון שניחן בקסם אישי, זכה להצלחה רבה. גם בחברת הביטוח היה מראשי העובדים וביזמתו הונהגו שיפורים רבים בתנאי העבודה. כחבר בוועד העובדים נלחם להנהגת ביטוח־תאונות אישי לעובדים, וכאילו מתוך תחושת העתיד הקדיש את עיקר מאמציו להבטחת זכויותיהם של אלמנות ויתומים. במלחמת יום הכיפורים שירת גדליהו עם יחידתו, בתפקיד רב־סמל פלוגתי. ביום י״ד בשבט תשל״ד (6.2.1974) נפגע בעת מילוי תפקידו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל־ראשון.

ציפין, דוד

דוד (דודו), בן עליזה וזאב, נולד ביום כ״ג בניסן תשי״א (29.4.1951) בחיפה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״הריאלי״ שם המשיך גם את לימודיו התיכוניים. דודו, כפי שכינוהו בני משפחתו וחבריו, אהב חברה והיה מעורה בה. הוא היה פעיל בתנועת ״הצופים״ ובארגון ההתנדבות ״נוער לנוער״ של בית־הספר ״הריאלי״. דודו היה חניך נאמן ומדריך מסור והתמיד בהדרכה ממש עד מועד בחינות הבגרות. עבודתו בתנועה זכתה להערכה רבה וחניכיו אהבוהו וכבדוהו. עיסוקיו החברתיים לא פגעו בהישגיו בלימודים; דודו היה תלמיד מעולה בכל השטחים, ובעיקר הצטיין במתמטיקה. בסיום לימודיו בבית־הספר ״הריאלי״ זכה בפרס על שם ד״ר בירם, שהוא פרס ההצטיינות הנכבד ביותר. דודו לא היה חזק בגופו ולא יכול להתמודד עם ילדים אחרים בכוח הזרוע. אולם חכמת החיים שלו הנחתה אותו נאמנה בכל אותם מצבים שילד ניצב בפני תוקפנות. תמיד הצליח להשכין שלום בין יריבים, שהעריכו את צניעותו ואת טוב לבו, ונשמעו

לו ברצון. לעומת זאת היה דודו חזק באופיו ובעל שליטה עצמית מפליאה. נוסף ללימודיו ולפעילותו החברתית למד נגינה בכינור. היה צורך בסדר יום קפדני כדי להספיק כל אשר רצה לעשות, ואכן היה דודו אמן הארגון: כל דקה ביומו הייתה מנוצלת כראוי והוא לא בזבז זמנו לריק. כך הספיק תמיד לבצע את תכניתו העמוסה במלואה. לאחר תום לימודיו התיכוניים בחר דודו להמשיך ללמוד מתמטיקה במסגרת העתודה האקדמית. הוא למד במכון למתמטיקה באוניברסיטה העברית בירושלים וסיים את לימודיו לתואר "בוגר" במתמטיקה בהצטיינות יתירה. ציוניו היו מן הגבוהים שהושגו אי־פעם במכון למתמטיקה, ונועד לו עתיד מזהיר בעולם האקדמי. את לימודיו באוניברסיטה שילב עם עבודות הוראה שונות, שעסק בהן לשם פרנסה. גם כאן עשה חיל: למרות שהיה צעיר המורים למתמטיקה במרכז ללימודים קדם־אקדמיים ליד האוניברסיטה העברית, הפך עד מהרה לאחד המורים המבוקשים והאהובים ביותר על התלמידים. הוא ידע להקנות לתלמידיו את התורה שלמד ואת אהבתו לתורה, ועשה זאת בחן וביעילות.

במקביל ללימודים שירת דודו בצבא. הרגשת החובה לשרת את העם, המפעמת בלב בוגרי בית־הספר "הריאלי" היתה טבועה בנפשו. הוא לא הסתפק בקורס מפקדי כיתות לא קרביים, שעבר בגלל ליקוי בריאותי, אלא התעקש לעבור שנית קורס מ"כים קרבי. דודו דחה הצעה לשרת בצבא כמתמטיקאי והעדיף להיות חייל מן השורה. אחרי שהשלים קורס קצינים בחיל התותחנים והתבקש לבחור בין תפקיד הדרכה לבין תפקיד קרבי לא היסס לבחור בשני, ועל משמרתו נפל. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נלוה דודו כקצין תצפית קדמי לפלוגת טנקים בסיני. על ציר "לכסיקון" סמוך ל"חווה הסינית", לחם דודו בקרבות הבלימה ונפגע בכדורי האויב. חודשים רבים היה בחזקת נעדר ורק בחודש ניסן נמצא והובא למנוחת־עולמים בחיפה, עיר הולדתו. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו ודברי הערכה של מוריו, חניכיו וידידיו הרבים.

צלמון, דוד

דוד, בן לולו וסלמן, נולד בשנת ת"ש (1940) בבגדד שבעירק. ב־1951 עלתה משפחתו בת תשע הנפשות ארצה והתיישבה במעברת הר־טוב. דוד למד בבית־הספר היסודי על־שם ג'ימי בבית־שמש, ואחר־כך המשיך ולמד בקיבוץ פלמ"ח צובה. למרות תנאי הדיור הקשים במעברה ולמרות מצבה הכלכלי הקשה של המשפחה, הקפיד דוד לבקר בבית־הספר בקביעות והיה בין התלמידים הטובים בכיתתו. שנים אחדות גרה המשפחה בפחונים ללא שירותים אלמנטריים, ללא מים זורמים וללא חשמל. אל הקשיים הרגילים, שמקורם בשפה זרה ובסביבה חדשה, נוספו קשיים כלכליים, שלא פעם הביאו את המשפחה עד פת לחם. כל הקשיים האלה לא יכלו לדוד והוא הקפיד להופיע בחברה נקי ולבושו מסודר. הצלחתו בלימודים הייתה כה גדולה עד שרבים

מחבריו ללימודים היו באים לביתו כדי להעזר בו ולהכין את שיעורי הבית יחד אתו. בתום לימודיו בבית־הספר היסודי החליט לשלב לימודים עם עבודה והצטרף יחד עם ידידו הטוב אל חברת הנוער של קיבוץ פלמ"ח צובה, שבהרי ירושלים. מיד נקלט בעבודת המטעים ובחברת הנערים. כיוון שהיה חרוץ מטבעו וכיוון שניחן בידיים חרוצות זכה עד מהרה להערכתם של חברי המשק והם קבלוהו לחברתם בזרועות פתוחות. עוד לפני תום תקופת הניסיון נבחר דוד לוועדת התרבות של חברת הנוער ומילא תפקיד מרכזי בכל האירועים החברתיים, שאת רובם יזם בעצמו. בשעות הפנאי המועטות שנותרו לו עסק בהתלהבות במשחק השח־מט ובטיפוח אוסף הבולים שלו. דוד החל לאסוף בולים עוד בהיותו תלמיד בבית־הספר היסודי. כל אגורה שהצליח לחסוך מדמי החופשה הקדיש לרכישת בולים חדשים לאוסף שלו. כל המכתבים שהגיעו למשק נמסרו תחילה לדוד, אשר היה טורח ומוריד את הבולים מן המעטפות ואחר־כך מעבירם לתעודתם. בחופשות נהג לנסוע לירושלים כדי למכור בולים מיותרים וכדי לרכוש בולים נוספים. כפי שטרח באוסף הבולים שלו כן השקיע הרבה מרץ ורצון בלימוד משחק השח־מט. בזכות גישתו הרצינית והיסודית ותפיסתו המהירה ידע נצחונות רבים. לאט לאט הפך למומחה "בהא הידיעה" בתחום זה, ובתחרות השח־מט שהמשק ארגן אף הצליח להגיע לתיקו במשחק נגד רב־האומן צ'רניאק. השתלבותו של דוד בחיי המשק הייתה כל כך מלאה עד שהחליט לבלות שם את כל שנות נערותו עד למועד גיוסו לצה"ל.

דוד גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1958 והתנדב לחיל הרגלים. הוא סיים את הטירונות הקשה בהצטיינות והשתלם בקורס למש"קי מקלעים. כיוון שהצטיין כחייל ממושמע וכלוחם יעיל, שלחוהו מפקדיו לקורס מפקדי כיתות וגם שם סיים בהצלחה רבה. במיוחד הצטיין בקורס במקצועות ההדרכה ובהתמצאות בקריאת מפה ובשטח. דוד היה בין המעטים, שנבחרו להשאר בבסיס ההדרכה של הנח"ל כדי להמשיך ולאמן מחזורים של חיילי חיל הרגלים. הוא הגיע להישגים מרשימים כמדריך והיה אהוב על חניכיו. מפקדיו נתנו בו אמון רב ופעמים רבות מינוהו כסמל מחלקה בפועל, ואף כממלא מקום למפקד המחלקה בהיעדרו. דוד ניחן בכישרון לפקד ולהטיל מרות ללא כפיה ובלא שיזדקק לאמצעים שהמסגרת הצבאית העמידה לרשותו. לחניכיו היה כאח בוגר, שמשתפים אותו בחוויות ונשמעים לפקודותיו מתוך הערכה ואמון בכוח שיפוטו.

בתום שירותו הסדיר חזר דוד לבית־שמש. תחילה התקשה להתרגל אל חיי העיר, אך אט־אט החל מתאקלם בסביבתו החדשה־ישנה. הוא החל לעבוד ואף סיים בהצלחה קורס להפעלת ציוד מכני כבד. תחילה עבד בשירות הקרן הקיימת לישראל כמפעיל טרקטור וכעבור זמן קצר נשא אישה והקים אתה בית. בשנת 1965 נולד בנו הבכור בנימין, ואחריו נולדו בתו אסתר ובנו שמעון. אבל אושרו לא נמשך זמן רב. זמן קצר לאחר לידת בנו השלישי נפטרה אשתו בפתאומיות ודוד נותר לבדו, מטופל בשלושה ילדים קטנים, כשהגדול בהם היה בן ארבע שנים בלבד. עברה עליו תקופה קשה ביותר, אך לאחר שהחל מתאושש מן המכה נשא אישה בשנית וכשנה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים נולדה בתו מרים. במלחמת יום הכיפורים השתתף דוד בקרבות הבלימה, שניהלו כוחותינו מתוך המוצבים לאורך תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע דוד במהלך הלחימה במעוז "ליטוף" וּנהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה וארבעה בנים ובנות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

צפורי, שלמה

שלמה, בן לובה ואברהם, נולד ביום ב' בתמוז תשי"ג (15.6.1953) במושב בית שערים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר האזורי "נהלל" בנהלל. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "אורט" בעפולה. שלמה'לה, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה תלמיד טוב ומוצלח. גישתו ללימודים והשקט הנפשי שלו הבטיחו את עתידו בלימודים תיכוניים. עם סיום לימודיו היסודיים הומלץ בפניו ללמוד בבית־ספר מקצועי. לאחר שיקול רב בחר בבית־הספר "אורט" בעפולה, ביודעו שלפניו ארבע שנות לימוד קשות. אבל הוא היה מוכן לעמוד במאמץ מתוך תקווה שהן תשאנה פרי. שלמה בחר במגמת חשמל, שנדרשה ביותר בעבודה במשק הוריו. כבר בילדותו התעניין בכל הנעשה במשק, ובמיוחד במה שקשור במכונאות ובחשמל. הוא ידע שלא קל להוריו לוותר על עזרתו במשק וגם להוציא סכומים נכבדים על לימודיו, ולכן השקיע את כל מעייניו בלימודים. הוא ידע שעליו לשקוד ולבצע את אשר מטילים עליו מוריו, והיה גאה בהישגיו בבית־הספר. מטבעו היה ביישן ונחבא אל הכלים, ועשה את עבודתו בשקדנות. שלמה הצטיין בגישתו הבוגרת לתופעות שפתרונן דורש ידע והעמקה. הוא היה גם שותף פעיל בחיי החברה בבית־הספר, והיה אהוב על הכל: על המורים בשל שקדנותו ובשל יושר לבו, שכן מעולם לא שיקר – ועל התלמידים בעיקר הודות לרוחו הטובה, לצורה הנעימה בה קיבל כל דבר, ולעובדה שמעולם לא התאונן על קשיים בעבודה או בלימודים. אהבתו למקצוע החשמל מצאה את ביטויה גם מחוץ לשעות הלימודים. הוא עבד במלאכות שונות ובנה מכשירי חשמל שונים, הן לשימוש אחרים והן לעצמו. למרות שהשקיע את רוב מאמציו בלימודים לא ויתר על סיוע במשק, ועזרתו ניכרה בכול. הוא עשה לבדו וללא עזרה דברים שונים, כגון רשת חשמל במכון החליבה ותאורה ברפת. שלמה אהב גם את העבודה בחצר, ושמח לצאת בטרקטור לפרדס ולשדה. אחרי העבודה הקשה במשק היה לומד בערב, ולא פעם גם נענה ברצון לבקשת חבריו לעזור להם במקצוע שהתקשו בו. עזרתו הרבה במשק הוריו הייתה לשם דבר במושב. בזכות אופיו החזק, כוח הרצון שלו, טוב לבו חריצותו ורצינותו הצליח לעמוד בכל המשימות הרבות שנטל על עצמו, ולחלק את זמנו כך שהצליח גם להיות חבר בארגון "הנוער העובד" בתנועת המושבים. תמיד מצא זמן לעבודה ציבורית, בעצמו או לצד אביו, ובעיקר היה עוזר בהכנת תאורה בכל מסיבת שמחה וחג. יחד עם כל אלה לא ויתר על קשר עם חבריו ועל בילוי עמם.

שלמה גויס לצה"ל במחצית יולי 1971, הוצב לחיל החימוש ושירת ביחידת שריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחשמלאי טנק "סנטוריון" משופר. הוא היה תלמיד מצטיין בקורס, והתייחס ללימודים ברצינות. עם סיומו של הקורס רצו מפקדיו להשאירו בבסיס ההדרכה כמדריך, אולם הוא בחר לחזור לבסיסו המקורי, הסדנא שבמפרץ חיפה, כדי להיות קרוב לביתו. הוא אהב את הבית בכל נפשו, ותמיד היה משתדל לסיים את העבודה מוקדם ולהגיע הביתה, כדי לסייע במשק ולהיות עם בני המשפחה – הוריו, אחיו ובני אחיו. לאחר ששירת כשנתיים בסדנא, נשלח שלמה

לרמת הגולן. הוא היה חייל למופת, נשמע למפקדיו, ביצע את כל אשר הטילו עליו וידע להתמצא ברוב מקצועות החימוש ובמערכות הטנקים. הופעתו הייתה תמיד מסודרת, והתנהגותו נעימה. למרות שמעולם לא התאונן על קשיים בצבא, גם כששירת ברמת־הגולן והגיע לביתו לעתים רחוקות בלבד, תמיד ציפה ליום שחרורו מצה"ל כדי לחזור למשק הוריו ולעזור בפיתוחו. לפני ראש השנה נפרד מבני משפחתו ועלה לרמת־הגולן כמפקד חוליה טכנית. שלושה ימים לפני יום הכיפורים הודיע כי המתח גדול וכי בגלל הכוננות לא יבוא הביתה לחג. לאחר שפרצה המלחמה ולא נתקבלה ממנו תשובה על מכתבים וחבילות שנשלחו אליו החל אחיו משה, שגם הוא שירת ברמת־הגולן, לחפש אותו בעזרת חבריו. חודשיים חיה המשפחה בדאגה ובחששות עד אשר נודע לה על נפילתו. הוא נהרג בקרב הבלימה באזור חושנייה ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־שערים. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אמר אביו של שלמה ז"ל: "שלמה'לה עבד, שמר ולחם בגבורה עם חבריו מעוצבת 'ברק' על־יד חושניה וכפי שנכתב על גבי האנדרטה של החטיבה: 'בקרבות הבלימה האכזריים והעקובים מדם נפלו חיילי עוצבת 'ברק' ומפקדיה. בשריונם ובגופם עצרו את הפולש הסורי'".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה, תושבי הכפר וידידים על דמותו ועל פועלו של שלמה.

צרויה, משה

משה, בן רוחמה ומאיר, נולד ביום א' באלול תשי"ד (29.8.1954) בעיר פס שבמרוקו. בשנת תשכ"ב עלה עם משפחתו לארץ והחל את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אשכולות" בבנימינה, שם קבעה המשפחה את מושבה. הוא השלים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס־חנה. סיפר עליו מחנכו: "משה זכור לי כנער שקט ונחבא אל הכלים. הוא ביצע בשקט את אשר היה צריך לבצע, וקיבל בשקט ובצנעה את כל אשר הוטל עליו". סיפר חברו ישראל: "משה היה נער ישר ותמים, נאמן לפתגם 'ואהבת לרעך כמוך'. אינני זוכר אותו רב מעולם, או פוגע בחבר. הוא היה אחראי מאוד, שקדן, נאמן לאחיו ולהוריו. אהב מאוד לעזור לנזקקים. אשר לו, מעולם לא שמעתיו מבקש עזרה או מתאונן שרע לו. גם בימי נעוריו, נהג לצאת לעבודה בימי החופש, כדי שיוכל לרכוש לעצמו בגדים ושאר אביזרים, ולא יהיה נטל על הוריו". לדברי אחיו אברהם היה משה "בחור פשוט שאהב את החיים. הוא נהג תמיד לענות בחיוך לכל אחד, אהב להשתעשע עם גדולים וקטנים ולצחוק הרבה". תחביביו העיקריים היו הספורט וקריאת ספרים. בספורט אהב בעיקר את ענף הכדורגל, שיחק בעצמו והתעניין בכל הנעשה בליגה. אשר לספרים — הוא היה "תולעת ספרים", וכמעט לא היה ספר בספריה המקומית. שלא קרא.

משה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים. הוא חלם להיות בחיל קרבי, ואמנם מבוקשו ניתן לו והוא הוצב לחטיבת "גולני". הוא היה גאה מאוד בחיל שלו ומעולם לא התאונן על האימונים המפרכים. כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים, ישב משה במוצב החרמון. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל המוצב בידי הסורים, ומשה שהיה על משמרתו, נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבנימינה. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה ביצע את תפקידיו בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על מפקדיו ועל חבריו".

לזכרו תרמה המשפחה ספר תורה לבית־הכנסת בבנימינה; כן פורסמה עליו רשימה ביוגרפית בעלון, שהוציא לאור בית־הספר החקלאי בפרדס־חנה לזכר נופליו.

צרום, גדעון

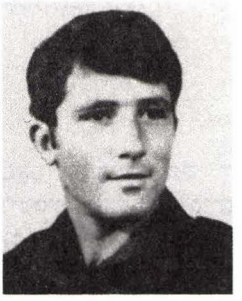
גדעון, בן יונה וצדוק, נולד ביום י' בניסן תשי"ד (13.4.1954) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי ברמת־ישראל. אחרי כן למד בערב בבית־ספר מקצועי. גידי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה בחור פשוט ונעדר יומרות. הוא קיבל את החיים כפי שהם, ושמח בכל אשר היה לו. ביסודו היה אופטימי ותמיד ייחל לטוב, ולכן הצטיין בחדוות חיים וקיווה לטוב גם במצבים קשים ביותר. הוא היה חביב על הכל, בעיקר בזכות רוחו הטובה ואהבת האדם שלו. הוא אהב את משפחתו מאוד, כיבד את הוריו והעריך את אחיו ואחיותיו הגדולים ממנו. תמיד השתדל לעזור בבית, לתמוך בהורים ולסייע בפרנסת המשפחה, משום שידע להעריך את המצב הכלכלי הקשה של הוריו. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים החל ללמוד בערב בבית־ספר מקצועי וביום עבד בבית דפוס שייצר יומני שנה, לוחות קיר ומוצרים לפרסום. יותר משנתיים עבד במפעל זה, מתוך רצון וחריצות, עד גיוסו לצה"ל. הוא התמיד בעבודה, ומילא באחריות את כל התפקידים שהוטלו עליו ואף יצר יחסי ידידות הדוקים עם חבריו למפעל. הם אהבו אותו מאוד, בעיקר בזכות נכונותו לעזור ולסייע. לא אחת התחלף עם עובד אחר בעבודה ועשה זאת ברצון ובחביבות. הודות לתכונותיו הטובות ולמסירותו סמכו עליו מנהלי המפעל עד כדי כך, שהשאירו בידו את מפתחות המפעל ללא כל חשש.

גדעון גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק הוצב ביחידה בתפקיד תותחן טנק "פאטון". גם בצבא הצטיין בתכונותיו הטובות. הוא הקפיד על לבושו ועל נקיונו, גם ביחידה ובאימונים וגם כשיצא לחופשות. הוא דאג להוריו והרבה לכתוב להם מכתבים כדי להפיג את חששותיהם. בימי חופשותיו מהצבא, ואפילו בחופשות קצרות, נהג ללכת למפעל שבו עבד עד גיוסו, ולעבוד שעות אחדות, כדי להרוויח כסף ולעזור להוריו, וכדי

שיהיו לו דמי כיס ולא יזדקק לאיש. במלחמת יום הכיפורים לחם גדעון בסיני, עם יחידתו שיצאה לבלום את התקפות המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע הטנק שלו מקילומטר צפונית ל"לחצנית" והוא נהרג. כחודש אחרי־כן נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר. רק לאחר חודש נוסף של תקוות, פחדים וחיפושים נאמר למשפחה שגדעון נפל, ושמקום קבורתו לא נודע. כעבור ארבעה חודשים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הנציחו את זכרו על־ידי הקמת חדר בישיבת "משכן שמעון", וכן בתרומה של שני מאווררים לבית הכנסת "מגדל עוז".

צ'רסקי, אלן

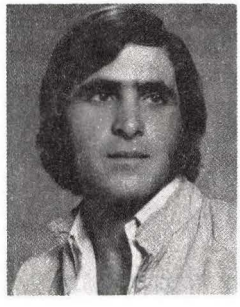
אלן, בן לוסיל ויוסף, נולד ביום י' באדר א' תשי"א (16.2.1951) בלוס־אנג'לס שבארצות־הברית. בן למשפחה יהודית שומרת מסורת. הוא גדל מוקף כל טוב בבית הוריו שבבוורלי הילס, סיים את חוק לימודיו העממיים בבית־הספר להשכלה יהודית "בית־אמת" ואחרי־כן למד בבית־ספר תיכון רגיל בלוס־אנג'לס. אלן גדל להיות נער רגיש ושואף דעת בסביבה שהרעיפה עליו אהבה ושפע. הוא חיפש את זהותו היהודית וכשהיה בן שמונה־עשרה החליט לבוא ארצה בעקבות מלחמת ששת הימים. הוא הצליח לשכנע את הוריו בכנות כוונותיו ובמאי 1969 עלה ארצה ונשלח לאולפן בקיבוץ הזורע. שקט, מופנם וביישן במקצת, שקד על לימוד העברית ואט־אט החל משתלב בחיי המשק. הוא אומץ על־ידי משפחת מילוא ועד מהרה ראה בה את משפחתו. בקיבוץ הכירוהו הכל בזכות אהבתו הרבה לילדים וחיבתו לחיות. הוא היה משתובב עם הילדים, לימד אותם לשחק בכדור־בסיס, ובכל רגע של פנאי משך אותם למשחק ולהשתוללות על הדשא. אלן אהב להצטרף לכל מעשה קונדס, לכל טיול, או שחייה, בלי היסוס ובלי הודעה מראש. יפה תואר היה, בהיר שיער ותכול עיניים, והכל זוכרים אותו כאמריקני שהביא לקיבוץ משהו שונה ורענן. כשפנו אליו בהצעה לעבוד ברפת, החליט לנסות וגם הצליח. הוא אהב מוסיקה ונהנה מנגינה בקלרנית, אם כי מעולם לא ניגן בפני חבריו, אלא להנאתו בלבד.

אלן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970. קשה הייתה עליו ההשתלבות במסגרת צבאית בארץ חדשה, בין אנשים שונים, הדוברים שפה לא קלה לקליטה. כאדם בעל רוח חופשית ומשוחררת לא יכול היה להסתגל למסגרת, ובתקופה הראשונה של האימון הבסיסי ושל קורס התותחנים, נתקל בקשיים בתחום המשמעתי. משחלפה התקופה הראשונה, שלאחריה גם נסע לביקור אצל הוריו בלוס־אנג'לס, החליט ללכת לקורס קציניים. הוא השלים בהצלחה קורס קציניים וקורס קציני תותחנים, והיה העולה הראשון מארצות הברית, שסיים קורס קציניים זמן קצר כל־כך אחרי שעלה. לפני תום שירות החובה שלו האריך את שירותו בצה"ל בשנה נוספת. כשפרצה מלחמת יום

הכיפורים שירת אלן כקצין תותחנים בחזית הדרום. במכתבו מיום 15.10.1973 כתב להוריו: "... זה היום התשיעי של המלחמה... אינני יודע כמה זמן ילך מכתב זה עד שיגיע אליכם, אבל אני מקווה שזה יהיה מהר, כי אינני רוצה שתדאגו לי יותר מדי. אני בריא ושלם ומתכוון לבקר אצלכם בחודש מאי, כשאגמור את השירות בצבא. זה מוזר, אבל אני מרגיש כעת כאילו הגעתי לאיזה מימוש עצמי, והרי לשם כך באתי הנה לפני כמה שנים...". בשמונה־עשר באוקטובר רואיין על ידי כתב הטלוויזיה האמריקנית אנ.בי.סי. ואמר לו בין יתר דבריו: "... אני מרגיש כחלק חשוב במאבק על משהו בעל ערך. אינני חושב שיש בעולם הרבה דברים בעלי ערך. כאן, אם יש איזו שהיא מטרה שתעניין אדם צעיר, במיוחד אם הוא יהודי, זה המקום... אינני אוהב ללחום, יש כאן משהו שצריכים לעשות ואני יותר מוכן לעשותו". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) התקדם אלן עם יחידתו לעבר הגשרים, שהוקמו על תעלת סואץ. הזחל"ם שלו נפגע והוא קפץ ועלה על זחל"ם אחר, כדי להשיב אש לאויב, שירה עליהם מכל עבר. גם הזחל"ם הזה נפגע ואלן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן. במכתב למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם שירת ביחידתי כתשעה חודשים ונפל במלחמת יום הכיפורים, עת ניסה לעבור עם הכוחות הראשונים את תעלת סואץ. במשך כל ימי שירותו ביחידה היה אלן קצין בסוללה א', מקובל ואהוב על כל חיילי הסוללה, ונפילתו הייתה אבדה קשה מאוד לכולנו... אלן שימש תמיד דוגמא אישית והיה בין מפקדי הצוותים הטובים והקצינים המסורים ביחידה. כאחד שלא וויתר מעולם, שהחיוך לא סר מעל פניו גם בשעות קשות, שלא הרע מעולם לאיש — כקצין טוב ומסור, ייזכר אלן ז"ל לעד בין חיילי היחידה".

קיבוץ הזורע הוציא לאור חוברת לזכרו.

צרפתי, רוני

רוני (רמי), בן רחל ויצחק, נולד ביום ח' בסיון תש"י (24.5.1950) בתוניס שבתוניסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1955. הוא למד בבית־הספר היסודי "דוד שמעוני" בנהורה, ואחרי־כן המשיך ולמד שנה בבית־הספר המקצועי במגדיאל, במגמה למסגרות, ושנה בבית־הספר המקצועי "נעורים" ליד נתניה, בקורס למפעילי ציוד מכני הנדסי. משפחתו של רוני עברה גלגולים רבים לאחר שעלתה ארצה, ולבסוף התיישבה במושב זוהר בחבל לכיש. רוני (שכונה גם "מימי" ו"רמי") היה ילד טוב וממושמע ואהב לעזור להוריו ולחבריו. כשהיה בן שתים עשרה חלה בדלקת פרקים קשה ואושפז פעמים רבות בבית־חולים. הוא החסיר הרבה ימי לימודים בבית־הספר, אך הצליח להשלים את החסר, ובכוח רצונו הגדול הצליח להתגבר על קשיים ועל כאבים. הוא רצה להוכיח לעצמו שלמרות המחלה, יכול הוא לעשות כל מה שחבריו עושים, ואף טוב יותר. הוא התעמל ועסק בכל ענפי הספורט, ומעולם לא ניצל את זכותו להיעדר משיעורי התעמלות או מעבודה פיסית קשה. לדברי מורתו, שפע רוני חום אנושי, הרבה לצחוק והיה עליז ומלא חדוות חיים.

יחד עם זאת היה רגיש מאוד וטוב לב מאין כמוהו ותמיד היה נכון לעזור לכל אדם. רמי אהב אמנות וניחן בכישרון למלאכת־יד אמנותית ולציור. הוא השתתף בחוגים לריקוע נחושת, לעבודות עור ולציור ובשעות הפנאי היה יוצר חפצי אמנות מחומרים שונים ומצייר. הוא ניצל את כישרונותיו לקישוט הכיתה בבית־הספר והיה מכין את התפאורה להצגות ולהופעות, שנערכו בבית־ספרו; גם את התאורה תכנן, שכן מקצוע החשמל אף הוא היה אחד מתחביביו. רמי שיחק בכדורגל והיה חבר בקבוצת "בני־לכיש" בנהורה. לדברי חברו, היה תמיד נקי ומצוחצח. כל אשר עשה, עשה במהירות ובדייקנות רבה, וגם בצבא אמרו מפקדיו ש"הבחור ממש קפיץ". רמי אהב ילדים והקדיש זמן רב למשחק עם ילדי מושב זוהר. הוא דאג מאוד לשגשוגו של המושב. לפני שגויס לצבא, עבד חודשים אחדים כמפעיל ציוד מכני הנדסי במושב מגוריו.

רוני גויס לצה"ל בתחילת מאי 1968 והוצב לחיל ההנדסה. הוריו ניסו לשכנעו שיבקש שחרור מהצבא, בגלל דלקת הפרקים שלקה בה בילדותו, אולם הוא סירב לחשוב על כך. בשעת גיוסו ובמשך כל תקופת שירותו בצבא העלים את דבר מחלתו והיה גאה שהוא ממלא את חובתו כהלכה. לאחר הטירונות, שסיים בהצטיינות, הוצב לגדוד הנדסה קרבית כמפעיל ציוד מכני כבד ועסק בבניית מעוזים על קו התעלה. לאחר שעברו עליו שם חודשים רצופים קרבות ואש, נשלח להשתלם בקורס מ"כים ובקורס מש"קי חיל ההנדסה. הוא מונה מש"ק פלסים והוצב שוב בגדוד ששירת בקו תעלת סואץ ובמקומות אחרים. לדברי חבריו היה רמי חייל לדוגמה. מפקדו ראה בו מש"ק אחראי, שעשה את עבודתו בהצטיינות. בתעודת השחרור שלו צוין כי ביצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמש"ק פלסים ביחידת הנדסה קרבית. כשנה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים הועבר לגדוד הנדסה משוריין. משחזר לחיים האזרחיים החל רמי לעבוד כמנופאי בבתי־הזיקוק באשדוד. בשנת 1973 נשא לאישה את חברתו בת־עמי ובמשך זמן קצר ביותר הקים בית ומשק לתפארת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב רמי ביחידתו ונשלח עמה לסיני, שם השתתף בקרבות סביב הקמת הגשרים על תעלת סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בשעה שהכוחות צלחו את התעלה לצדה המערבי, נפגע רמי בהפגזה ארטילרית והועבר לתאג"ד. בשעת העברתו נפגע שוב ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים ואחות. (בתו, שנולדה לאחר שנפל, נקראה על־שמו "רמית"). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "רוני שירת במסירות ובהקרבה. הוא היה מהמצטיינים בפלוגתו, אהוד וידיד לכל חבריו ביחידה".

צרפתי, רפאל

רפאל (רפי), בן רוזה ואשר, נולד ביום כ״ג באייר תרצ״ח (24.5.1938) באידרנה שבתורכיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״ט (1949). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״עמי אסף״ במושב בורגתא. ילדותו של רפי עברה עליו בזמנים קשים. לאחר עלותם ארצה גרו בני המשפחה באוהלים במעברה, וגם אחרי שעברו למושב בורגתא, הייתה ראשית הדרך קשה. גם שם גרו באוהלים בתנאים קשים. משפחתו של רפי הייתה מהראשונות במושב, ולפיכך היה הקשר שלו עם המושב חזק ביותר. כילד היה רפי תמיד סקרן, עירני ומתעניין בכל דבר, אולם בשל רמת הלימודים הנמוכה בבית־ספרו לא באה סקרנותו על סיפוקה. לכן משסיים את לימודיו היסודיים ניסה להתקבל לפנימייה הימית, אולם נדחה בגלל גילו הצעיר. הוא נאלץ איפוא להישאר במושב והתחיל לעבוד על טרקטור בשטחי הפלחה. מאחר שאהב עבודת כפיים מילדותו, מצא סיפוק רב בעבודת האדמה. הוא אהב גם את הטרקטור, והשקיע הרבה עמל ומסירות בעבודתו. למרות העבודה הקשה לא הזניח את תחביביו האחרים: הוא אהב משחקי כדור, והיה ממייסדי נבחרת הכדורגל של המושב, וכן אהב גם לבלות. תמיד היו לו תכניות והוא השתדל שלא להפסיד דבר משום שסבר כי אדם צריך למצות את כל הטוב שיש בחייו. ברבות הימים הפך לגבר חסון ועליז, שפניו הביעו עליצות וחדווה. הוא היה בריא וחסון, אך בפנימיותו היה עדין נפש ורגשן. תמיד היו לו חברים, והוא ידע להתחבב על כולם. הוא אהב את חבריו, נהג לספר להם על חוויותיו והשתדל לעזור להם בכל דרך שיכול. הוא בלט בחברה ותמיד היה בין מארגני המסיבות והטיולים. מלבד זאת היה רקדן מעולה ובכל חתונה או מסיבה עמד תמיד במרכז השמחה.

רפאל גויס לצה״ל בסוף אפריל 1956 והוצב לחיל השריון. לאחר תקופת הכשרה שירת בתפקיד נהג טנק ״שרמן״. הוא השתתף ב״מבצע סיני״, שחל מיד עם גיוסו. בגדוד שלו הלך שמו לפניו, ומפקדים רבו עליו ביניהם. בפלוגתו היה תמיד דמות מרכזית גם בביצוע משימות וגם בשמחות ובמסיבות. הכול הכירו אותו ואהבו אותו, ובעיקר העריכו את מסירותו ואת טיב עבודתו.

לאחר סיום שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. הוא השתתף גם במלחמת ששת הימים ובמבצעים שונים של צה״ל. הוא אהב את תקופות המילואים במיוחד, משום שמצא בהן הזדמנות להיפגש עם חבריו לשירות, ואף לנוח, שכן עבודתו במשק הייתה קשה ביותר. לאחר ששוחרר מצה״ל חזר רפי למושב בורגתא, והמשיך לעבוד על הטרקטור. בתחילה עבד כעצמאי עם שלושה שותפים בשדות המושב ובסביבה, וכעבור זמן הצליח להקים משק פרטי יחד עם אחיו. ברבות הימים נשא לאישה את מזל, בת המושב, והקים משפחה שגרמה לו אושר רב. הוא הקפיד שעבודתו הקשה לא תפגע בחיי המשפחה, ונהג לבלות שעות ארוכות בחיק משפחתו. בעיקר אהב לצאת עם אשתו ועם ילדיו לטיולים בחיק הטבע ולביקורים במקומות שונים ברחבי הארץ. במלחמת יום הכיפורים השתתף רפי

בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) לחם רפי בטנק המג"ד באזור תל־סאקי. הטנק נפגע, ובאש שירה חיפה רפי על חבריו הפצועים שקפצו מהטנק – חברים שחייהם ניצלו בזכותו. רפי עצמו נפגע מכדור בראשו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים – יוסף, אשר ושושנה, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

רשימה לזכרו פורסמה בחוברת לזכר הנופלים בעיתון "ידיעות האזור" של עמק חפר.

קאופמן, אפרים

אפרים (אפי, מותי), בנם היחיד של הינדה ואלכסנדר, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ב באייר תש"ח (31.5.1948) בפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. כשהיה בן 17 התיתם מאביו. הוא למד בבית־הספר היסודי "נווה נאמן" בהוד השרון, בבית־הספר התיכון "בית ברל" בכפר סבא ואחרי־כן המשיך את לימודיו באוניברסיטת תל־אביב, במגמה לאלקטרוניקה, הנדסה ומחשבים בעזרת מלגה מטעם "תדיראן". אפרים היה תלמיד חרוץ ושקדן והקפיד מאוד על הכנת השיעורים. הוא הרבה לקרוא והיה בעל ידיעות רבות בתחומים רבים. הוא נמנה עם חניכי תנועת "הנוער העובד והלומד", חבר פעלתן ונמרץ, שהקדיש הרבה מזמנו וממרצו לפעולות בקן שבנווה נאמן. יחד עם חבריו בתנועה הרבה לטייל ברחבי הארץ. הוא היה חובב ספורט, שחקן כדורגל נלהב ושוער מצטיין, אהב לשחק בשחמט, שקד הרבה על שיפור משחקו, השתתף בתחרויות שחמט וזכה בהן בהישגים נאים ואף קיבל על כך תעודות הערכה והצטיינות, כמו כן אסף בולים, והקדיש לתחביב זה זמן רב.

אפרים גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל הקשר והאלקטרוניקה. לאחר הטירונות השתלם בקורס טכנאים של חיל זה. מפקדיו אמרו עליו, שהיה "בעל מקצוע טוב, מסור, אחראי, נאמן, ממושמע ודייקן וביצע את תפקידו לשביעות רצונם". הוא היה חבר טוב ומקובל על אנשי יחידתו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים. לפרנסתו עבד אפרים במעבדות הפיתוח של חברת "תדיראן", והממונה עליו שם כתב כי "ידע להתמסר כל־כולו לנושא שטיפל בו. הייתה בו מחשבה עצמאית ומקורית והקפדה רבה על שלמות ביצועיו. בחריצותו ובשקדנותו התקדם מהר, בלימוד ובהשתלמות עצמית". אפרים היה חברותי מאוד, קל להתיידד, עליז ושמח. חבריו אהבוהו בזכות מזגו הטוב, חוש ההומור שלו ורוחו הטובה עליו תמיד. הוא אהב להתבדח ולהתלוצץ, אך עשה זאת בטעם ובמידה. מטבעו היה שקט, קר־רוח ושקול בהתנהגותו. צורת חשיבתו לא הייתה שגרתית והוא נהג לבחון כל דבר בצורה מעמיקה וביקורתית. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו חיה וברבות הימים נולד להם בן. אפרים היה בן מסור להוריו, בעל נאמן ואב אוהב לבנו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אפרים ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום 11.10.1973 נפצע קשה מכדור בבטנו בהתקפת כוחות קומנדו של המצרים בעורף כוחותינו באזור בלוזה. שבועות רבים נאבק על חייו, עד שנפטר ביום כ"ח בכסלו תשל"ד (23.12.1973) והובא, למחרת היום, למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן — אלכס ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. בן עשרים וחמש היה בנופלו. במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אפרים ז"ל היה חייל נאמן, שקט, מסור מאוד לתפקידו ואהוב על חבריו". אמו נטעה לזכרו חורשה ביער המגינים, בת אלף עצים. שמו הונצח בבית־הספר בנוה־נאמן.

קבלי, אפרים

אפרים, בן שושנה ומשה, נולד ביום כ׳ בכסלו תשי״ג (8.12.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״דוד שמעוני״ בגבעתיים, ובבתי־הספר התיכוניים על־שם בן־צבי בגבעתיים ו״גאולה״ בתל־אביב. אפרים, או אפרי, כפי שכונה בפי כל, גדל והיה לנער שחרחר, גברי ויפה. מילדותו היה עצמאי, עקשן ודבק בדרך שקבע לעצמו. עקשנותו בלטה בדברים שהאמין בהם. הוא אהב את החיים וניצל כל הזדמנות לבילוי ולטיולים, אף השתתף באופן קבוע בצעדות. תמיד היה נער חברותי מאוד, מוקף ידידים שהתלוצץ והחליף דברים עמם בסגנון האופייני לו. סיפרה עליו מורתו תלמה: ״ ׳כבש׳ (לעתים קראו לו כך בשל שערותיו המתולתלות) היה שובב. היו לו עיני שקד וחיוך מתוק. הוא היה רחב כתפיים, גבוה ומקורזל. הוא היה מלא חיים ושופע ידידות״. סיפרו חבריו: ״ ׳כבש׳ הפך שם נרדף לחיים תוססים, ל׳לא איכפתניקיות׳ זוהרת ועליזה. חובב כדורגל היה ומאזין להוט לרדיו, הרבה להימצא בחברת ידידיו ואלה, כאילו שפעו סביבו. הוא היה נהג מעולה, בעל כושר גופני מצוין ובין תחביביו היה גם... הבישול. הארוחות שהכין לנו היו מן המפורסמות. על־פי־רוב היה עיקש, אך ידע גם לוותר ברגע הנכון. מזגו הסוער הביאו לא פעם לידי צרות, אך קשה היה לכעוס עליו. הוא היה בחור זהב וגבר רציני – לא פחד מדבר״. על אפרים ועל יגאל, שני החברים בלב ונפש, שיחד למדו, יחד שירתו בצבא ויחד נפלו במלחמה, סיפר אביו של יגאל: ״שניהם היו טיפוסים דומים ובלטו בהם קווי האופי המיוחדים להם. שניהם היו בחורים כארזים – גבוהים, בריאים וחזקים – צברים טיפוסיים. ההבדל היחידי היה: אחד היה שחרחר, בעל בלורית מתולתלת, והשני בלונדיני. שניהם היו בעלי פנים נעימים וחייכניים, טובי לב, אוהבי חיים, שופעי מרץ וביטחון. הם נפגשו בבית הספר גאולה״.

אפרים גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס מ״כים חי״ר, קורס צניחה וקורס סיירים. לפי בקשתו התקבל לסיירת ״שקד״, וכמו בחיים האזרחיים גם כאן בלט על־פני יתר חבריו, ומפקדיו הכירו בסגולותיו המיוחדות. הם ראו בו חייל טיפוסי – אמיץ, אחראי ומתנדב תמיד לכל מבצע הכרוך בסכנה. חבריו ליחידה מספרים עליו, שפעם הורחק מקורס משום שקיבל על עצמו עונש שהגיע לאחרים. ״על ׳כבש׳ אפשר היה לסמוך, שלעולם לא יכזיב את הידידות הנאמנה״. במלחמת יום־הכיפורים לחם אפרים בחזית הדרום. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בעת הפריצה לגדה המערבית של התעלה נפגע הזחל״ם שלו ואפרים נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״כחייל בלטו אצל אפרים מספר תכונות אשר אפינוהו והבדילוהו משאר חיילי היחידה. הוא היה עקשן, אשר עקשנותו בלטה בדברים בהם האמין, עקרונות עליהם מצא לנכון להילחם ולא

להיכנע. באותה עקשנות ואמונה גם לחם ונפל. אפרים היה אדם וחייל חברותי מאוד ותמיד נמצא מוקף ידידים. כוחו הפיסי הבלתי מצוי ניכר בכל הזדמנות, אך הוא ידע לנצלו למטרות הולמות. כאשר יצא לקרב, ידע על הסכנה הצפויה לו, אך הוא לחם מתוך הכרה מלאה במצוות הגנת המולדת".

קדוש, מאיר

מאיר, בנם בכורם של שולמית ושמואל, נולד ביום כ"ד באב תש"י (7.8.1950) בתל־אביב ובה גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי "בר־גיורא" והמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "שבח", במגמה של נגרות. אחרי־כן עבר לבית־הספר המקצועי באבו־כביר ולמד בשעות הערב, ואילו ביום עבד במקצוע הנגרות. מאיר היה חובב ספורט נלהב, אבל לא היה ספורטאי פעיל. חלק ניכר מזמנו הקדיש למעקב אחר חדשות הספורט והיה בקי בכל תחומי הספורט. במיוחד אהב כדורסל והקפיד ללוות את הקבוצות שאהד בכל משחקיהן. הוא הרבה לקרוא ספרי מתח, ובערבים בילה את זמנו בצפייה בסרטים ובהצגות. בימי חופשה הרבה לערוך טיולים בכל רחבי הארץ. מאז ומתמיד היה בן מסור להוריו וחבר טוב לאחיותיו. הוא ידע לכבד את הוריו, להעריך את מעשיהם ולהקשיב לדבריהם. לעתים קרובות נוהג היה להביא לאמו זר פרחים, כדי לשמח את לבה. לאביו לא הרשה מאיר להתאמץ בעבודה קשה, בטענו שהגיע לגיל בו עליו רק לנהל את העסק. כאח אוהב השגיח תמיד על חמש אחיותיו הצעירות ממנו. הוא ידע להשתובב ולצחוק עמהן, אך גם להעיר ולגעור בשעת הצורך. מאיר היה נער חברותי מאוד ומוכן תמיד לעזור לזולת. חברים שנקלעו למצוקה נהגו לפנות אליו כדי להשיח בפניו את מרי לבם ומאיר הקשיב להם וידע לעוץ עצה ולעזור. גם כאשר נתגלעו סכסוכים בקרב חבריו, באו אליו כדי שיעשה ליישור ההדורים.

מאיר גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1968 והוצב לחיל ההספקה. לאחר הטירונות נשלח לקורס נהיגה ומשסיים שם שירת כנהגו של קצין העיר תל־אביב. הוא היה חייל ממושמע והשתדל למלא את תפקידו כמיטב יכולתו. בעת שירותו בצבא קנה לו חברים רבים, ושמר על קשרי ידידות עמם עד יומו האחרון.

בשנת 1971 השתחרר מאיר מהשירות הסדיר והצטרף לאביו כדי לסייע לו בעבודתו. עד מהרה הפך להיות יד־ימינו של האב. הוא רקם תוכניות רבות לעתיד ורצה להמשיך בלימודיו כדי לקבל תעודת בגרות. הוא אף עמד להקים בית בישראל עם חברתו פנינה, אך מלחמת יום־הכיפורים שמה כל אלה לאל. בספטמבר 1973 נקרא לשירות מילואים פעיל ונשלח לפיקוד הדרום. כשפרצה המלחמה היה במעוז "מילנו ב'" על גדות התעלה. מאיר, שלא היה חייל קרבי מעודו, מצא עצמו תחת הפגזה כבדה בפעם הראשונה בחייו. חבריו ליחידה מספרים כי לחם באומץ לב ובחירוף נפש יחד עם שאר החיילים שבמעוז. במשך שלושה ימים נסוגו הוא וחבריו בניסיון להיחלץ מהכיתור של חיילי האויב ולהצטרף אל כוחותינו. בפעם האחרונה

נראה מאיר בבית נטוש בעיר קנטרה. הוא נהרג ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחיות וארוסה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קדוש, ציון

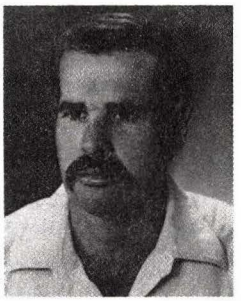
ציון, בן פרחה־איבון ודוד, נולד ביום ו׳ בחשון תשי״ד (15.10.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בארי״ בנוה שאנן ובבית־הספר התיכון ״בסמ״ת״ בחיפה, במגמה של אלקטרוניקה. ציון היה תלמיד מצטיין ומוריו שיבחוהו ואהבוהו. מורהו סיפר עליו: ״חריף מוח היה ציון. תשובותיו היו נבונות ותפיסתו מהירה. הוא לא קיבל בנקל את ההסברים שהושמעו באוזניו. תמיד התווכח וביקש הוכחות ממשיות. כל ויכוח שהשתתף בו העשיר את המורים ואת התלמידים כאחד. כל מוריו ציינו את ההומור הטוב שניחן בו, ואהבו את נועם הליכותיו. הוא היה מנהיג בכיתתו וידע לכוון את חבריו התלמידים. תבונת כפיו הייתה לשם דבר בבית־הספר״. את לימודיו בבית־הספר התיכון סיים בהצטיינות, בציונים גבוהים, אך את תעודת ההצטיינות לא זכה לקבל. לאחר השירות בצבא התכוון ללמוד בטכניון. עוד מימי ילדותו אהב לעסוק במלאכת־יד, לבנות וליצור כלים וקישוטי בית למיניהם, דגמי מטוסים וספינות קרב, ותמיד עשה מעשיו בסבלנות מרובה ובאורך־רוח. בעיקר נלהב היה לאלקטרוניקה — בנה, פרק, הרכיב ותיקן מכשירי רדיו וטלוויזיה, ולא הניח דבר מקולקל מבלי לנסות לתקנו. ציון היה חובב ספורט נלהב ואהב מאוד משחקי כדורסל וכדורגל. הוא היה חבר בנבחרת הכדורסל בבית־ספרו ובנבחרת הכדורסל של ״הפועל״ נוה שאנן. הוא אהב מאוד לטייל ובעיקר הרבה לבקר בהר החרמון בזכות נופו הקסום וסביבותיו, ששבו את לבו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר, עבד על אחת האניות כנער סיפון, כדי להשתכר כסף לקראת תקופת שירותו בצבא. ציון היה אהוב על כל ידידיו בזכות טוב לבו ועדינותו ובזכות השחוק והמשובה שליווהו תמיד. חברו סיפר עליו: ״הייתה בו מקוריות בכל מעשיו, ותמיד שאף לשלמות. משפטיו היו שקטים וקצובים ונאמרו ברצינות מרובה. ניתן היה לסמוך עליו בכל ורבים ביקשו את עצתו ורצו לשמוע את דעתו. הוא היה נכון לעשות רבות למען ידידיו. בעת צרה — ניחם ועודד. חסר היה דבר־מה — טרח והשיגו. פרץ סכסוך וציון פייס בין הצדדים״.

ציון גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס קשרים גדודיים. ביחידתו נודע כחייל טוב ואהוב על מפקדיו ולחבריו שימש דוגמה במזגו הטוב, בצייתנותו ובסבילותו. תמיד הקפיד שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בקרב על החרמון, נפגע בהתפוצצות ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הקרב על החרמון היה, אולי, הקרב הקשה במלחמה. בנכם שנפל בקרב זה נלחם יחד עם חבריו, כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם: באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה. לנו, לחבריו, בגדוד "הבוקעים הראשון" יש הרגשה של אובדן בן לוחם, מלווה בהרגשת כבוד לנו, שזכינו שבנכם נלחם בשורותינו, וכבוד למשפחה ששכלה בן כזה".

גדודו הוציא לאור חוברת בשם "לא המלים מדברות על המוות", לזכר אנשיו שנפלו במלחמה, וציון בתוכם.

קדוש, שלמה

שלמה, בן חסיבה וחיים, נולד בשנת תש"ב (1941) בקאזאבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1948. בארץ למד בבית־הספר היסודי "בר אילן" בכפר בתיה. הוא היה תלמיד טוב והתעניין מאוד בכל הקשור במקצוע הדפוס. אחרי־כן המשיך את לימודיו בתחום זה ואף עסק בו כמשלוח־יד. הוא היה ספורטאי ושיחק בכדורסל בקבוצת "בית"ר". שלמה היה רציני בגישתו לכל עניין שחייב כובד־ראש, עם זאת היה חברותי, אהב לעזור לזולת והיה אהוד על כל חבריו ומכריו. להוריו היה בן נאמן ומסור, ותמיד דאג למשפחתו ועזר לאחיו ואחיותיו.

שלמה גויס לצה"ל בסוף ינואר 1959 והוצב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות עבר קורס־צניחה והוענקו לו "כנפי צניחה", אך מאחר שסבל ממיחושי־גב הועבר לחיל ההנדסה והוצב ליחידת הנדסה קרבית, בתפקיד חבלן ומפעיל צמ"כ. הוא היה חייל טוב וממושמע ולדברי מפקדו היה מסור לתפקידו וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו־לנשק.

בתום שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. תחילה עבד בדפוס ואחרי־כן עבר לעבוד כטרקטוריסט בחברת "רבד" ועד מהרה נתמנה שם כמנהל־עבודה. בשנת 1965 נשא לאישה את חברתו נילי, והזוג עקר לבת ים. בשנת 1967 השתתף במלחמה והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". תמיד השתדל שלא להדאיג את משפחתו בשעה שנעדר מהבית לרגל תפקידו. הוא היה בעל טוב ואב אוהב ותמיד נהג לעזור בביתו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף בלחימה בחזית סיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) חצה שלמה את תעלת סואץ בדוברה. בהפגזה של האויב נפגעה הדוברה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה זכה להימנות עם האנשים שעמדו במרכז המאמץ העיקרי של צה"ל במלחמה זו. בזכותו ובזכות חבריו הצלחנו להעביר את המלחמה לשטח האויב ולהדוף את הסכנה מארצנו. שלמה ז"ל היה חייל למופת וחבר נאמן".

קדושי, יוסף

יוסף (יוסי), בן שושנה ושמואל, נולד בשנת תשי"ד (1954) בעיר קרנט שבפרס ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1958. הוא למד בבית־הספר היסודי "מבועים" ואחרי כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בבאר שבע. הוא היה תלמיד נבון וחרוץ, ולדברי מחנכו היה ממושמע בכיתה ונהג לסייע לחבריו, שהתקשו בהכנת השיעורים. בפעולות חברתיות שונות שאורגנו לתלמידי בית־הספר היה יוסף היוזם והמארגן של משחקים, של מסיבות ושל ערבי הרקדה. הוא היה חבר בתנועת הנוער של תנועת המושבים, היה חובב ספורט והצטרף לקבוצות הכדורגל של בני הנוער בפרדס־חנה. יוסי אהב להאזין למוסיקה קלה והקדיש הרבה משעות הפנאי שלו לקריאת ספרות יפה ולצפייה בסרטי קולנוע. כמו כן השתתף בעריכת שבועון בית־הספר "מבוע", ואף כתב בו מאמרים ורשימות. מטבעו היה אופטימי, עליז ושמח בחלקו, חברותי ומוכן לעזור לזולת. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו ודאג למשפחתו. חבריו ציינו כי היה חריף ובעל תושייה וכי תמיד ידעו כי יוכלו לפנות אליו, לבקש ממנו עצה או סיוע וכי הוא ייענה ברצון. בתום הלימודים בבית־הספר התיכון יצא לעבוד בקיבוצים עין־שמר וגן־שמואל.

יוסף גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמי מכמ"ת ובקורס תותחני־שדה ונשלח לשרת באחת מיחידות חיל התותחנים באזור המרכז. ביחידתו נחשב תותחן טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ושימש דוגמא לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. מעולם לא התלונן על חיי הצבא ותמיד חזר והצהיר לפני חבריו "מצאתי את מקומי בצבא". במהלך שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן ולכתוב מכתבים. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסי עם אנשי יחידתו בקרבות הבלימה ברמת הגולן. מפקדיו סיפרו כי במהלך הלחימה הצטיין באומץ לב ובתושייה רבה תחת אש האויב. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע בהתפוצצות מרגמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס־חנה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מחנכו: "יוסי זכור לי, בראש ובראשונה, כילד טוב לב, אשר החיוך לא מש מעל שפתיו. היה ידידותי מאוד לילדים ולמבוגרים, אהב להאזין לסיפורים ואז היו עיניו הגדולות והיפות נוצצות. יחד עם זה אהב לשחק ולהשתובב, אך עשה זאת בחן וללא פראות. ביוסי היה משהו שורשי, בריא ונעים – אשר בטוח הייתי כי יתפתח ויהפוך אותו לעלם חמודות".

קדש, בנימין

בנימין, בן זילפה ונתן, נולד בשנת תש"ח (1948) בסנדאג' שבאיראן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "כצנלסון" ו"גורדון" ובבית־הספר התיכון "תגר" באשקלון. הוא היה תלמיד שקדן ומצטיין והגם שהתקדם ללא־קשיים – לא הקל ראש בלימודים. אך גם כאשר נתקל בקשיים – לא רפו ידיו. חבריו העריכוהו ומוריו חיבבוהו וחזו לו עתיד מבטיח. הוא התעניין בעיקר במקצועות הקשורים במתמטיקה, נהג לחבר להנאתו שאלות ובעיות מתמטיות ותמיד שש לסייע לחבריו בתחום זה. ברבות הימים המשיך ללמוד באוניברסיטה וקיבל תואר ראשון בכלכלה ובסטטיסטיקה. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וברבות־הימים הדריך בקן באשקלון. הוא נטל חלק פעיל במסעות ובטיולים של הגדנ"ע ברחבי הארץ, שהייתה מוכרת לו היטב ואהובה עליו. הקשר העמוק לארץ ולעם בא לידי ביטוי באהבתו לריקודי־עם, בתקופה שלמד באוניברסיטה. הוא אהב מוסיקה והיטיב לנגן בחלילית. בנימין היה נוח לבריות, עליז, שובב ואוהב מעשה קונדס. בן נאמן היה להוריו ומסור למשפחתו, לאחיו ולחבריו, שכינוהו בשמות־חיבה "בני" ו"ג'ינג'י". הוא היה אדמוני ויפה־מראה, ובתקופה האחרונה לחייו גידל שפם מטופח.

בנימין גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס למקצועות הטנק, השתלם בקורס למדריכי שריון. אחרי־כן נשלח ליחידת שריון מובחרת ומילא בה תפקידים מבצעיים ותפקידי־הדרכה והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. מפקדו ציין, כי הוא "בלט במסירותו ובדבקותו במטרה". בשיחות ובמכתבים הרבה בני לדבר על אהבתו לטנק ולשריון בכלל והדביק את חניכיו באהבה זו.

לאחר השחרור המשיך בני את לימודיו באוניברסיטה העברית בירושלים. בהתלהבות יצא לתקופות של שירות־מילואים ביחידה המובחרת, אך תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו וניסה להרגיעם אפילו כשהיה נתון בסכנות. במלחמת יום הכיפורים השתתף בני עם יחידתו בקרבות השריון בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נפגע ונהרג בקרב על כיבוש "אורחה" בגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב חברו: "הוא נפל כגיבור אמיץ. הוא היה גבר לעניין. בני היה אחד מן הטובים ביותר".

קהלני, עמנואל

עמנואל, בן שרה ומשה, נולד ביום י"א בטבת תשי"א (20.12.1950) בנס ציונה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ב' וכן למד מסגרות בבית־הספר המקצועי בנס־ציונה. אחרי־כן למד בבית־הספר התעשייתי "דן" בתל־אביב, במגמה של מכונאות רכב. הוא היה תלמיד שקדן, שהתעניין בעיקר במקצועות הכרוכים במלאכת־יד, אהוב על חבריו ועל מוריו, שכינוהו בשם־חיבה "מנו". הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד" ובמשך שנים היה פעיל במסגרתה. תמיד היה חברותי, אהב להתלוצץ, ועזר לזולת ככל יכולתו. מנעוריו היה חובב ספורט, הצטיין בעיקר במשחק הכדור־יד ושיחק כשוער בקבוצת "הפועל" בעיר־הולדתו. הוא היה זריז וחסר־סבלנות, התנהג באימפולסיביות וביקש לעשות כל דבר במו ידיו ובקצב מהיר, בריצה, כאילו חשש לאבד רגע או להפסיד משהו. אחיו אביגדור, בעל עיטור־הגבורה, כתב עליו: "איני מסוגל לזכור כיצד היית מהלך, כי דמותך מצטיירת לנגד עיני כדמות רצה, תמיד ממהרת. גם כאשר לא מיהרת — רצת". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ולמשפחתו.

עמנואל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1969 והוצב לחיל־החימוש. לפני הטירונות ביקש להתנדב לחיל־השריון, ולאחר שגייס תמיכה לבקשתו וניהל בעקשנות מאבק ממושך, נענה בחיוב ונשלח לקורס למקצועות שריון והשתלם בקורס למפקדי־טנקים. אחרי־כן הוצב ביחידת שריון בתפקיד מפקד טנק, השתתף במלחמת־ההתשה והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה שריונאי מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, ונתגלה כמפקד אמיץ, לפעמים עד כדי הטלת מורא, ואמנם תכופות הוזהר להבחין בין אומץ לפזיזות. הוא נתברך בכושר־מנהיגות שעורר בפקודיו אמון כלפיו ורצון לעבוד עמו ולשרת תחת פיקודו. חבריו ביחידה כינוהו בשם "המט"ק הגזעי והמקצועי", וחבר לנשק סיפר עליו: "מנו אהב טנקים ואהב את הצבא". רותי, אשתו הצעירה, אמרה: "מה יש בטנק הזה, שהוא אהבו כל־כך? הטנקים האלה שיגעו אותו. הוא היה מוכן לעשות בשבילם הכל". לדברי אשתו "היה חשוב לו להוכיח את עצמו. הוא לא ידע מנוחה והיה אומר: 'מנוחה — רק בקבר'. הוא שנא להתבונן בטלביזיה, היה נרדם בהופעות, אבל אהב ללכת לים, לעסוק בספורט ולעזור לאחיו להרחיב את ביתו".

לאחר שחרורו מצה"ל עבד כנהג־מכונאי במכון הביולוגי בנס־ציונה והתכונן להקים לו בית בישראל. ואכן, עשרה ימים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים נשא לו אישה ושמחתו העצומה באה לידי ביטוי בעת חתונתו. במלחמת יום הכיפורים השתתף עמנואל בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. במהלך קרב שריון, שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע עמנואל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו עיטור המופת על גבורתו בקרב. וכך תוארו מעשיו בתעודת העיטור: "ביום 9 באוקטובר 1973 תקף הגדוד שסמל עמנואל קהלני ז"ל נמנה עליו את היעד "חמוטל", בגזרה המרכזית שבחזית סיני. במהלך הקרב נפגע מפקד הטנק שסמל עמנואל קהלני ז"ל היה בו טען־קשר, וסמל עמנואל

ז"ל נטל לידיו את הפיקוד על הטנק. בנהלו קרב מטוח קצר הצליח להשמיד עוד 3 טנקי אויב, כשהוא ממלא כמה תפקידים במקביל: הוא טען את התותח ואף טיווח אותו לעבר האויב. בפגיעה השנייה שספג הטנק נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח, כושר־מנהיגות ודבקות במשימה למופת".

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה; המועצה המקומית של נס־ציונה ומפקדת־גדודו הוציאו לאור חוברות לזכרו, ובהן מדברי חברים ומפקדים על דמותו; אחיו אביגדור, כתב: "עדיין לא הספקת לעכל את היותך נשוי. בחתונה זרחו עיניך מאושר. השארת אחריך את רותי המומה. כולנו מתגעגעים אליך ומנסים להשלות את עצמנו כי נסעת רחוק ועוד תחזור"; הוריו כתבו לזכרו כמה חרוזים, כגון: "אתה נמצא / עמוק בלבנו/ אבל אין מי שיעצור / דמעה מתוך עינינו".

קהת, עמי (עמישלום)

עמי, בן אילנה ויהושע, נולד ביום י"ט בסיון תשי"ג (2.6.1953) בצפת. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחד העם" ובבית־הספר התיכון־כללי בחדרה. עמי, נקרא על שמו של אחד ממגיני עיר הולדתו, שנפל במלחמת הקוממיות. הוא היה תלמיד מוכשר ומבריק. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר התמסר לעבודה ציבורית, ערך את עלון בית־ספרו והיה יו"ר מועצת התלמידים. הוא היה פעיל בתנועת הנוער "השומר הצעיר" ויצא לנח"ל כחבר גרעין "שורק" של תנועה זו. הוא התמסר לעבודה בקרב צעירים והיה מדריך של "נוער שוליים" בשכונת מוצררה בירושלים. לעבודה זו הקדיש זמן ומרץ רבים והגיע להישגים רבים.

עמי גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 ותחילה שירת בנח"ל כחבר בגרעין ואחרי־כן הוצב לחיל התותחנים. הוא סיים בהצלחה קורסים מקצועיים בחיל והיה תותחן בסוללת תותחים מתנייעים. אחרי השחרור תכנן להתיישב עם חבריו לגרעין בקיבוץ רבדים בנגב הצפוני. במלחמת יום־הכיפורים לחם עמי כתותחן בסוללת תותחים מתנייעים, שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ונהרג באש נגד־סוללתית של הסורים על הסוללה שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחדרה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קובדלה, שמעון

שמעון, בן צילה וישעיהו, נולד ביום י"ח באייר תש"ה (1.5.1945) בתל אביב. הוא למד בבית־ספר יסודי ברמתיים ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־ספר מקצועי בתל־אביב. הוא היה תלמיד שקדן, אהב ללמוד ובעיקר התעניין במלאכות־יד, ואכן ברבות הימים בחר במכונאות־רכב כמקצוע. הוא היה חובב מוסיקה וספורטאי נלהב ובעיקר הרבה לשחות ובתקופת הקיץ בילה שעות רבות על שפת הים. מנעוריו היה עליז וחובב־בילוי, ונחשב כ"רוח החיה" בחברת ידידיו. הוא שיעשע אותם בבדיחות ובחיקויים שלו, אך יחד עם זאת היה אחראי וידע חשיבותה של התחייבות. חיוכו הסתיר לא־פעם מועקות שהציקו לו. הוא היה חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת. גבה קומה וחסון היה, תמיר וזקוף, יפה־מראה וגמיש־תנועה. כל ימיו היה בן נאמן ומסור למשפחתו וגם לאחר נישואיו ולידת בתו, המשיך לפקוד תכופות את בית הוריו ולא זנחם.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת מאי 1963 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס נהגות, השתלם בקורס נהגי זחל"ם ונשלח ליחידת שריון בתפקיד נהג זחל"ם. לאחר זמן הוצב בתפקיד נהגו האישי של המפקד, בזכות אחריותו וכושרו כנהג. במלחמת ששת הימים לחם ברמת הגולן ובקרבות נפלו כל חבריו לחוליה ורק הוא ניצל.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות־מילואים, וברבות הימים הוצב לחיל־ההנדסה והענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו־לנשק. מפקדיו אמרו עליו, כי היה "מהימן עליהם וביצע את כל המוטל עליו במסירות וביעילות רבה". במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את משפחתו, הרבה לבקר בבית והקפיד לכתוב למשפחה. סמוך ליום מותו עוד כתב לאשתו, כי עליה להתאושש ולהימנע מדאגה, לא לחשוש ולשמור על עצמה ועל בתם. במלחמת יום־הכיפורים השתתף שמעון בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרב, ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), באזור מזרעאת בית־ג'אן, נפגע שמעון בהתקפת מטוסי האויב ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קובריי, גדליהו

גדליהו, בן אסתר וחיים־ירמיהו, נולד ביום י״ח בסיון תשי״ד (19.6.1954) בסאטו־מארה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבתי־הספר היסודיים ״עוזיאל״, ״סיני״ ו״שפיר״ באשקלון ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־דתי על־שם רוגוזין באשקלון. הוא היה תלמיד מצטיין ושימש דוגמא לחבריו, על אף שלא היה בחזקת ״תולעת ספרים״. תמיד עזר לחבריו, נתן להם לעיין במחברותיו ובספריו ואף הסביר להם בסבלנות כל־אימת שהתקשו בהבנת החומר. הוא היה חבר פעיל בתנועת ״בני עקיבא״ והיה גם חובב ספורט. היה לו אוסף ספרים והוא אהב לקרוא ספרות ושירה. בעיקר הייתה אהובה עליו יצירתו של המשורר ביאליק. לעתים היה נתפס למעשי־קונדס ונהג לבדר את חבריו בתעלולים ובחיקויים. הוא היה פעיל בחברה, נבחר לוועד־התלמידים מטעם כיתתו והיה מעורה בענייני הכלל ומקובל על הכל. מטבעו היה עירני, בעל בטחון עצמי ורצון עז, פיקח ושנון. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו וקשור מאד לאחיו־התאום.

גדליהו גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב ליחידת־צוללנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צוללנים הועבר לחיל השריון והשתלם בקורס נהגי נגמ״ש ובקורס מ״כים. אחרי־כן הוצב ביחידת־שריון בסיני בתפקיד נהג רכב זחלי והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה חייל מסור ולוחם אמיץ, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. כתב עליו חברו: ״הוא היה בעל אמביציה, מוטיבציה וכושר־מנהיגות בלתי רגילים, פטריוט ואידיאליסט... הוא סימל ביחידתנו מרץ, ארגון וסדר״. גדליהו הקפיד תמיד שלא להדאיג את הוריו ואת חברתו האהובה, שעמד להתארס עמה כאשר פרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) השתתפה יחידתו בפריצה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. במהלך הקרבות לאחר החצייה נפגע מרסיס ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

מפקדו אמר עליו: ״הוא היה לוחם מצטיין שמת מות־גיבורים״.

לזכרו ריכזו הוריו מדברי־חברים על דמותו וכן קטעים מתוך דברים שכתב. ביניהם כלולים הדברים שאמר על הלימודים בבית־הספר: ״לפי דעתי אסור שתעודת־הבגרות תיהפך לאידיאל נכסף. על בית־הספר לשים את הדגש על הקניית ערכים בכל התחומים ובעיקר בתחום הדתי... אז לא ניתקל כלל בבעייה הכאובה של ׳הולך ופוחת הדור׳״.

קוהל, חגי

חגי, בן עדינה ואהרון, נולד ביום ב׳ בטבת תש״ז (24.12.1946) בנען. בהיותו תלמיד הכיתות הגבוהות, עבד במקביל במטע במסירות ובאחריות האופייניים לו. חגי היה מחונן בחוש טכני ואסטתי רב, בילה את שעות הפנאי בעבודות נגרות, בנייה, הרכבת מכשירים שונים, הלחמות ועד להרכבת טייפים. בגמר קורס מדריכים, בהיותו בכיתה ט׳, הדריך את כיתת ״אלומה״. את ״השנה השלישית״ עשה חגי בקדמה, היה שם חצרן למופת, מתקן, בונה, איש חברה תוסס ומפעיל. לאחר נישואיו לדפנה עבר לבאר טוביה, למשק הוריה. כאן בנה וְשיפץ את ביתו החדש, ובבית זה נולד בנו עומרי, שהחל לגדלו בגאווה ובאושר. במשק בנה הכל בעצמו, ב״ידי הזהב שלו״. בהיותו גם בעל לב זהב, עוזר לבריות, אוהב חיים וחייכן תמיד, נקלט חגי בקלות בחיי החברה בבאר טוביה. קיבל על עצמו את הדרכת הנוער במקום, שיקם בשבילם את המועדון ויזם הופעת עיתון נוער. חניכיו היו כרוכים אחריו ומבקרים בביתו רבות. עם נופלו הקדישו לו את עלון הנוער. חגי, תמיד עם ה״הכל בסדר״ שלו, מלווה בחיוך ובמאור עיניים האופייני לאישיותו, היה הרוח החיה בחגים ובמסיבות. חגי הקפיצי אהב לרקוד ורקד מתחילת הערב ועד סופו. חרש את הארץ לאורכה ולרוחבה וארגן טיולים, לבדו או יחד עם חבריו. היה גם חגי שאהב לקרוא שירה וסיפורים יפים, משירי רחל ופושקין ועד לאמרות הכנף של רבינדראנט טגור. חגי נשאר קשור לבית נען בכל נימי נפשו, והיה גאה בכור מחצבתו. שמר על קשרים עם החבר׳ה. יחסו החם להורים, לאחיותיו ולאברהמל׳ה, שאימץ לעצמו כאח לו, התבטא בביקוריו התכופים בנען.

חגי גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר קורס־קצינים, השתלם בקורס לקציני־שריון ובקורס למפקדי פלוגות שריון, ונשלח לקורס שריון מתקדם לאחר שהוכר כקצין בעל כישורים וביצועים מעולים במיוחד. חגי הוצב ליחידת־שריון בתפקיד מ״פ בדרגת סגן. היה קצין בעל ידע מקצועי רב ומפקד בעל כושר מנהיגות, מסור, חרוץ ולוחם אמיץ. חברו כתב עליו: ״חגי אהב את הצבא אבל שנא מלחמות. נפילת חבריו או פקודיו הותירה בנפשו צלקות עמוקות״. מפקדיו כתבו עליו, בתקופות שונות של שירותו הצבאי, חוות דעת מצוינות: ״חרוץ מאוד בעבודתו, מסור ואחראי, יוזם עבודות, בעל־מקצוע מעולה, מהימן לחלוטין״; ״קצין אחראי ומסור, בעל גישה חיובית לאנשים, בעל־מקצוע טוב, ממושמע ונאמן״; ״בעל יזמה ותושייה, יעיל מאוד בעבודה״; ״מ״פ מקצועי, בעל ידע ומנהיגות טובה״; ״קצין ברמה מקצועית גבוהה ומפקד־פלוגה מעולה״. הוא השתתף במלחמת ששת־הימים והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״ וכן השתתף בפעולת כראמה. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), באזור נפח־חושנייה ברמת־הגולן, עמד חגי בראש כוח־שריון שתפס עמדות בלימה מול הסתערות הסורים, ועל אף הנחיתות הכמותית מול השריון הסורי, בלט חגי בקור־רוחו ובתושייתו, ונסך ביטחון בפקודיו ובמפקדיו, אפילו במצבים הקשים ביותר. פלוגתו השמידה מספר רב

של טנקים ואפשרה לכוח שהוא נמנה עמו לעבור למתקפת־נגד, מול עשרות טילים. הטנק של חגי נפגע בטיל. מפגיעה זו נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנען. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חגי בלט בכוח־הרצון העז שלו ובנטייתו לשלמות. כאשר קיבל משימה – לא נח ולא שקט עד שהשלימה על הצד הטוב ביותר. היה לו חוש טכני מפותח מאוד, היה מסתובב תמיד עם מברג ומתקן תקלות. עקב היכרותי עמו, מיניתיו למפקד אחד הכוחות הגדולים שהיו בפיקודי".

חניכיו במושב באר־טוביה הוציאו לאור עלון לזכרו, ובו מדברי חברים על דמותו. אחת החניכות כתבה: "את חגי צריך לזכור בגאווה. חגי היה אדם שהחיים כפופים לו – ולא הוא היה כפוף להם".

קוזמה, גדעון

גדעון, בן חנה ומשה, נולד ביום ג' באלול תש"ב (16.8.1942) בעפולה. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" בקרית ביאליק. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־עירוני בקרית חיים וכשעברה משפחתו להתגורר בפתח־תקוה המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם י"ח ברנר ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות בקיץ 1960. גדעון היה תלמיד שקט והתחבב על מוריו ועל חבריו לכיתה. פעילותו בענייני חברה ובענייני התנועה גזלה לא אחת מתשומת הלב שהיה צריך להקדיש ללימודים. מילדותו הצטרף לתנועת הנוער "השומר הצעיר" בקן קרית־חיים. חיי שיתוף ושוויון, כפי שמצאו את ביטוים בעיניו בהוויית הקיבוץ, קסמו לו ועוררוהו לפעילות חברתית ענפה. בעיות סוציאליות ואידאולוגיות הביאוהו לא פעם לידי ויכוחים סוערים עם חבריו לכיתה ועם אחיו. בבית־הספר היסודי הרבה גדעון להופיע במסגרת החוג הדרמטי ואף כתב יחד עם חברו, אילן, מעין תסכית רדיו בשם "הנוער – לאן?" בדרך כלל היה נער שקט וסגור, אך לא גרם לסובבים אותו להיות מושפעים ממצב רוחו. תמיד השתדל שלא לתת ביטוי חיצוני לבעיותיו האישיות, ובגלל תכונה זו, שהייתה מהבולטות בתכונותיו, נמנע מלהעיר את הוריו ולהפריע את מנוחתם כאשר נזקק לאשפוז דחוף. גדעון היה איש מעשה, בעל רצון ליישם את רעיונותיו ואת דעותיו. כשהיה תלמיד בכיתה השביעית החליט להצטרף לגרעין נח"ל מייד עם תום הלימודים. על תכונה נוספת שבלטה בו מילדותו – טוב לבו, מספרת אמו: "נהגתי לומר לגדעון, שבהתנהגותו הוא חש כ"ישו". כשהוא מקבל סטירה נוהג הוא להושיט את לחיו השניה. הוא היה צנוע ומעולם לא דרש לעצמו דברים מיוחדים. הייתה לו שאיפה כמוסה לנהל ברבות הימים בית מחוץ לכרך, במושב שקט, ולעסוק בעבודת האדמה". תמיד מוכן היה לעזור לזולת, אפילו על חשבון נוחיותו וצרכיו שלו.

גדעון גויס לצה"ל באוגוסט 1960, במסגרת גרעין הנח"ל של קן "השומר הצעיר". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, שירת עם חבריו לגרעין

בקיבוץ להבות הבשן. הוא היה חייל טוב ומסור, אהוב על חבריו לקבוצה וידוע בדבקותו הרבה באידיאלים שהציב לעצמו. במרוצת שירותו הצבאי נשלח להדריך את חברי תנועת הנוער בקן קרית־חיים שבו היה חבר. הוא עשה שעות רבות עם חניכיו, סייע להם בכל וכפי שמעידים הוריו, עשה לילות כימים בתפקידו, שראה בו שליחות, וכמעט שלא ביקר בבית במשך אותה תקופה.

עם תום תקופת שירותו הסדיר נענה גדעון לבקשת אביו לסייע בנשיאת עול הפרנסה ועזר לו בהקמת מפעל כימי ליצור חומרי הדברה לחקלאות. באותה תקופה השתלם בקורס למדריכי תיירות והחל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב בחוגים לגיאוגרפיה ולמדע המדינה. גדעון, שאהב את הארץ ואת נופיה, נהנה מאוד מלימודיו, ובשנת 1971, לאחר שעמד בהצלחה בבחינות הגמר הוענק לו תואר "בוגר אוניברסיטה". עם תום לימודיו יצא לטיולו הראשון באמריקה ונהנה מאוד מביקורים במקומות נידחים ומהאפשרות להתרשם מקרוב ולבחון באופן מעשי את אשר למד בחוג לגיאוגרפיה. לאחר ששב ארצה בשנת 1972, עבד כמנהל עבודה של מחלקה כימית ותרם הרבה להעלאת פריון הייצור. הוא התעניין באורח חייהם ובמצבם של העובדים, ביקר בבתיהם ונהנה להכיר את מנהגי העדות השונות. בקיץ 1973 יצא גדעון למסע נוסף בחוץ־לארץ וביקר בתערוכה בין־לאומית לכימיה בגרמניה. הוא התכוון לפתוח מפעל משלו והביא את אביו הכימאי להתעניין בחברה גרמנית המטפלת בזיהום מי־ים. ברבות הימים, לאחר נפילתו, קיבל אביו על עצמו לייצג את החברה בישראל. בהמשך מסעו בחוץ־לארץ, לאחר שעמד מקרוב על מוצרים ושיטות עבודה חדשות, ערך גדעון טיול עם ידידים בסקנדינביה ובצרפת, ושב לישראל בחודש ספטמבר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא גדעון ליחידתו בחיל הרגלים. בני משפחתו מספרים על דברי העידוד שאמר. הוא היה שקט והרגיע את היקרים לו. גדעון לחם כמקלען בחזית הדרום והשתתף בקרבות הבלימה. כעשרה ימים לאחר פרוץ הקרבות שב הביתה. "החופשה הייתה קצרה", סיפרה אחותו עדנה. "הוא התרחץ, רץ לבקר חברה, עיניו היו בוערות, הוא היה נרגש ויפה כל כך..." ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בשעות בין הערביים, נורה גדעון למוות בידי צלף מצרי במבואות העיר איסמעיליה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "גדעון היה מן הוותיקים בחיילינו. הוא היה אהוד על כולם ובמהלך מלחמות ההתשה ובמילואים בקווים, נוצרו קשרי רעות ואחווה בינו לבינינו – חבריו לגדוד. במשך שנים רבות מילא תפקיד של מפקד כיתה והיה לדוגמא באומץ לבו ובמסירותו לתפקידו"; ידידו, פנחס כהן גן, כתב במכתבו להורים: "בשיחותי עם גדעון על האמנות והחיים לא נזקקתי למשפטים מסורבלים או לסיסמאות על־מנת להסביר את יחסי לדברים. מסכות או העמדת פנים לא היו מענייננו. בדרך כלל היינו מגיעים יחד למסקנה, שצריך לתת לדברים להתפתח באיטיות אך ביסודיות. היופי היה מענייננו הפרטי בהחלט, ונראה לי כי היה זה חלק מהשקפת עולמו – היופי כפי שהשתקף מהטבע, מהנוף, מהאדם".

קוזניק, יוסף

יוסף, בן דבורה ז"ל וניסן, נולד ביום ח' בשבט תש"ג (14.1.1943) בצרפת. בשנת 1949 עלה לארץ ולמד בבית־הספר היסודי "תל־נורדוי" בתל־אביב ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ביפו. ילדותו של יוסף עברה עליו בצרפת בתקופת מלחמת העולם השנייה, ומשפחתו נמלטה מעיירת מגוריהם בדרום המדינה אל מרכזה ואחרי־כן, בשנת 1949, עלתה לארץ. יוסף היה תלמיד טוב וחובב ציור נלהב. הציור והרישום היו תחביבו ועיסוקו העיקרי בשעות הפנאי. כן אהב מוסיקת 'פופ' והרבה להאזין ולהקליט. הוא היה צעיר יפה תואר וגבה קומה, רציני, שקט ובעל גישה אחראית לכל דבר שעשה. מסור היה מאוד למשפחתו ונחשב עובד נאמן ואחראי במקומות העבודה שלו.

יוסף גויס לצה"ל בסוף יוני 1961 והוצב לחיל השריון. לאחר תקופת הכשרה שירת ביחידות שריון וחרמ"ש כנהג זחל"ם.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב לשירות מילואים ביחידת שריון. הוא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ונטל חלק במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. בכל יחידה ששירת בה נחשב חייל מסור וממושמע, והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו.

אחרי ששוחרר עבד כמלטש יהלומים ועשה חיל בעבודתו, והכל הכירוהו כעובד מסור ושקדן. יוסף היה קשור מאוד למשפחתו ובעיקר לאמו, אשר נפטרה ממחלה אנושה זמן קצר אחרי מלחמת ששת הימים. הדבר השפיע עליו מאוד ודיכא אותו עד יומו האחרון. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסף בקרבות בסיני כנהג זחל"ם. יחידתו הייתה אחת הראשונות אשר כיתרו את הארמיה השלישית של המצרים ליד העיר סואץ. ביום ח' בטבת תשל"ד (2.1.1974) נפטר יוסף בעת שירותו הצבאי, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב ושני אחים. אחרי מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קוטאי, יוחנן

יוחנן, בן יוכבד וזכאי, נולד ביום י"ט בשבט תשי"ג (4.1.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "בר גיורא" ובבית־הספר התיכון "שבח" בתל־אביב, ובשעות הפנאי שיחק בכדורגל. יוחנן היה ילד ביישן, צנוע ומסתפק במועט. בבית־הספר אהבו אותו גם מוריו וגם חבריו, שנהגו לקרוא לו "יוחקה". סיפרה עליו מורתו זהבה: "בפעם הראשונה ששאלתיו לשמו, ענה לי יוחקה, ומיד תיקן את עצמו ואמר: יוחנן. על פניו היה תמיד צחוק ביישני. אחר־כך גדל, גבה, עיניו השחורות היו זוהרות, אך חיוכו הטוב לא

השתנה". בביתו החם היה יוחקה אהוב על הכל ואחיותיו פינקוהו ללא גבול. סיפר עליו חברו אודי: "את יוחקה אזכור תמיד כילד הקטן והנחבא אל הכלים שבינינו. מעולם לא ניסה להטביע את חותמו האישי בסביבתו. על אף ביישנותו היה בעל קסם אישי מיוחד במינו, אשר חיבבו באופן בלתי אמצעי על כל רואיו. כשהתבגר הפך להיות נער יפה מראה וגבה קומה. נשאר בו אותו השקט הפנימי ונועם ההליכות האופייניים לו מאז ילדותו. התנהגותו וטוב דרכיו היו השלכה ישירה מהחום שקיבל בביתו. אישיותו הייתה מאוזנת מאוד". לפני גיוסו לצה"ל נתקבל לבית־הספר הטכני של חיל האוויר. למרות זאת בחר ללכת לחיל השריון כשהגיע זמנו להתגייס.

יוחנן גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס טען־קשר וקורס למקצועות הטנק. הוא היה גאה בחיל השריון ולא פעם דיבר בהתפעלות על עוצמתם וניידותם של הטנקים. במלחמת יום־הכיפורים לחם עם יחידתו בחזית הדרום, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בקרבות הבלימה הקשים נפגע הטנק שלו ומפקד הטנק נפגע אף הוא ופונה. יוחנן החליף את המפקד עד שנפגע הטנק שלו בשנית והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יוחנן היה חייל למופת ואמיץ לב. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

המשפחה תרמה לזכרו ארון קודש מאבני שיש לבית הכנסת "גיבורי ישראל" (לזכר חללי צה"ל) בתל־אביב.

קוטלר, מנחם

מנחם, בן תמר ויוסף, נולד ביום י"ח בטבת תש"ד (14.1.1944) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יוסף הגלילי" ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב, במגמה של מכונאות כללית. מנחם היה תלמיד טוב וילד חביב ושקט מטבעו. לדברי חבריו, בלט בכיתתו. למרות כוחו הגופני ונטייתו למעשי־קונדס, מעולם לא ניהל מלחמות עם ילדי השכונה. כנער היה מנחם צנוע, ואפילו ביישן, אף־על־פי שכלפי חוץ נראה לפעמים רברבן. הוא היה חבר "התנועה המאוחדת" ("הנוער העובד והלומד"), תחילה בקן מרכז תל־אביב ואחרי־כן בקן ביד־אליהו. ברבות הימים אף הדריך בתנועה. מנחם היה ספורטאי טוב, מהרצים הטובים בבית־ספרו, ובנעוריו שיחק בכדורסל. הוא אהב לטייל, הרבה לרכב על אופניו ומעולם לא החמיץ טיולים שנערכו מטעם התנועה. מטבעו היה טוב־לב עד מאוד; עוד בימי בית־הספר היו לו בני־חסות, שהיה דואג להם ומגן עליהם. גם כעבור שנים עזר לעולה חדשה בעבודתה כדי שלא יפטרוה. הייתה בו שלוות־נפש ובשעה של מתח היה מרגיע את הסובבים אותו. מנחם היה ישר עד קיצוניות והגון מאוד. כל מקרה של אי־צדק חרה

לו ביותר. עוד מילדותו נמשכו אליו בנות, חרף ביישנותו וצניעותו. חסון היה וחזק, אך מעולם לא נהג באלימות. תמיד היה בן מסור להוריו, הרבה לעזור להם והיה אח נאמן ודואג לאחותו הצעירה ממנו. כשלמד בבית־הספר המקצועי, החל לעבוד בתחנת הכוח "רידינג" של חברת החשמל בתל־אביב.

מנחם גויס לצה"ל בסוף יולי 1961, וכבוגר בית־ספר מקצועי, הוצב לחיל האוויר. אף־על־פי שבהיותו חבר גרעין, רצה לשרת בנח"ל ולצאת למשק ארז, ביטל רצונו מפני רצון הצבא. לאחר הטירונות השתלם בקורס טכנאי ציוד קרקע בבית־הספר הטכני של החיל והוצב במפקדת כנף, שם עשה את שירותו הסדיר. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא בעל ידע מקצועי טוב, דייקן, ממושמע ומסור לעבודתו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כטכנאי ציוד קרקע בבסיס של חיל האוויר. כעבור זמן הועבר לחיל השריון, השתלם בקורס קשרי שריון והוצב כקשר שריון בגדוד, שבמסגרתו השתתף במלחמת ששת־הימים. לאחר שחזר לחיים האזרחיים, עבד זמן־מה ב"סולל בונה" ואחרי־כן עבר לעבוד כמכונאי אחזקה בחברת "מקורות". הוא עבד בקו המים בדרום ועשה ברחבי סיני. בסוף יוני 1967, מיד לאחר מלחמת ששת הימים, נשא אישה והתגורר עמה בבת־ים. כעבור זמן עברה המשפחה לראשון־לציון. ברבות הימים נולדו לזוג בן ובת. מנחם היה בעל טוב ומסור ואב אוהב לילדיו. תוך כדי עבודתו המשיך מנחם בלימודיו בבית־ספר ערב של "אורט" לטכנאים והנדסאים בתל־אביב. כיוון שלא ניתנה לו מ"מקורות" חופשה שביקש לצורך בחינות, עבר ב־1970 לעבוד כטכנאי אחזקה בחברת "דלק". במשך הזמן הועבר לעבודה קבועה בציוד פנאומטי ובאחרונה עבד כטכנאי במחלקה הטכנית של החברה. כל הזמן המשיך מנחם ללמוד בערבים, עשה מאמצים רבים לשם כך, ולמד בשקדנות וביסודיות. לדברי מנהלו בעבודה, הוא עבד לאט, אך ביסודיות, בהתמדה, ביושר ובמסירות, תוך שהוא מתמודד עם בעיות קשות. מנחם הספיק לסיים את הפרוייקט שלו לקבלת תואר טכנאי מוסמך, אך הפרוייקט אושר והתואר הוענק לו רק לאחר נופלו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא מנחם ליחידתו ונשלח עמה לסיני. עד שקיבל את צו הקריאה, דאג לניקוי המקלט בביתו ואז הלך מהבית ברוח טובה. הוא השתתף בקרבות ולדברי מפקדו, היה קשר אחראי והיה אהוד על כל חבריו ועל מפקדיו גם יחד. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בעת הקרב על פריצת הדרך למעוז הנצור "בודפשט", בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, הוחש הזחל"ם שעליו שירת מנחם לעזרת יחידה שנתקלה במארב אויב, ובשעה שעמד והעביר תשדורות ליחידות בשטח, נפגע מכדור של צלף בצווארו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה שיח של בני־משפחה וחברים על דמותו; הוריו תרמו להקמת ספרייה על־שמו בבית־הכנסת "גאולת ישראל" בתל־אביב; חברת "דלק" תרמה מלגה לבית־הספר לטכנאים, שמנחם למד בו. המלגה מוענקת מידי שנה בשנה לשלושה מתלמידי בית־הספר.

קויפמן, חנוך

חנוך, בן צ׳רנה וישראל, נולד ביום י״ח בסיון תשי״ג (1.6.1953) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ברנר״ ובבית־הספר התיכון ״כצנלסון״ בכפר־סבא. בשנות לימודיו עסק בפעילות ציבורית מגוונת. כאשר נערך יום הנוער בכפר־סבא, היה הוא מזכיר המפעל. הוא היה יושב ראש מועצת התלמידים בבית ספרו, ובתוקף תפקידו ביצע פעולות שונות. הוא שהעלה את הרעיון, ואף הגשימו, לאמץ יחידת תותחנים על־ידי תלמידי בית־הספר. כמו־כן אימץ בית־הספר, ביוזמתו, את מועדון העיוורים. חנוך היה שחקן שח נלהב ושחקן מן השורה הראשונה בקבוצת הבוגרים בכפר־סבא. סיפר עליו חברו שלמה: ״חנוך היה בעל מחשבה צלולה ורצינית. מהתכונות הנפלאות שבו רצה לתרום גם לאחרים. ואכן, הפעילות הציבורית בה עסק שמשה כר נרחב לכישוריו הרבים. הייתה לו יכולת מנהיגות טבעית ומידה רבה של אינטלקטואליות. חנוך היה אציל נפש, ואת זאת הוכיח במסירותו הרבה למועדון העיוורים״. סיפרו עליו חברי מועדון העיוורים: ״חברנו חנוך היה דמות אגדתית ויחידת סגולה, אהוב ונערץ על כל מוקיריו ומיודעיו. הוא היה איש פעלים וגדול מידות, ידע להנהיג ולהלהיב את הסובבים אותו. לנו העניק חנוך מנפשו העשירה, שהייתה גדושת ניסיון, למרות גילו הצעיר. כמה שהספקנו יותר להכירו, כך למדנו להעריך את נפשו העשירה. הוא היה גדוש תוכן ומלא שמחת חיים. מעולם לא שמענוהו רוטן או מתלונן על אדם. נהפוך הוא — תמיד ראה את חצי הכוס המלאה. הוא גם השתדל להפיח רוח אופטימית בין אותם המדוכאים, ואת הכל עשה בחכמה ובתבונה. הוא השתדל מאוד להרחיב את אופקינו, ולא עשה זאת על מנת לקבל פרס או תודה. הוא פשוט חש צורך לסייע לבריות. חנוך קיים את הפסוק ׳ואהבת לרעך כמוך׳״.

חנוך גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורסים למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים. מפקדו אמר עליו: ״לא אני הייתי מפקדו של חנוך, כי אם הוא היה מפקדי. הוא הדריך אותי וכן רבים אחרים כמוני. הוא האציל לנו מתכונותיו, מפוח אחריותו, מיכולת המנהיגות הטבעית שלו ומאישיותו. חניכיו ראו בו את האדם ולא את המפקד. הוא לא דרש מהם מה שלא דרש מעצמו, אך מעצמו דרש הרבה״. בתקופת שירותו זכה באליפות צה״ל בשחמט. במלחמת יום־הכיפורים לחם עם יחידתו בחזית הדרום. באחד מקרבות הבלימה הקשים שנערך ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע באש האויב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: ״חנוך היה חייל מסור וחבר מצוין. כל מי שהכירו — אהבו״.

המשפחה תרמה לזכרו כתר וטס מכסף לבית־כנסת בכפר סבא.

קוך, יעקב

יעקב (יענקל'ה, כוכי), בן דורה ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום ז' בחשון תש"ח (21.10.1947) במחנה המעפילים בניקוסיה שבקפריסין, ועלה ארצה עם משפחתו ביום הכרזת המדינה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם מנחם אוסישקין ובנוה מגן בבית־הספר התיכון "השרון", במגמה הביולוגית. יעקב היה תלמיד מצטיין, בעיקר בלימודי המתמטיקה, וציוניו היו גבוהים מאוד. הוא הרבה לקרוא ספרים בתחומים שונים – ספרי מדע, ספרי הרפתקאות וספרים בנושא הקרימינולוגיה. לחבריו התלמידים עזר תמיד בלימודיהם ובהכנותיהם לבחינות.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966, ולאחר השתדלויות רבות הוצב בחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", ובקורס מפקדי טנקים, שהיה בו חניך מצטיין. לאחר שמילא תפקידו בהצלחה רבה ביחידת שריון שלחוהו מפקדיו לקורס קצינים ולהשתלמות בקורס קציני שריון, שאף בו היה חניך מצטיין. כשפרצה מלחמת ששת הימים, נשלח כחבריו, חניכי קורס הקצינים, לחזית בסיני והיה נהג בטנק של אל"מ שמואל גונן. יחד אתו הגיע תוך קרבות קשים אל גדות תעלת־סואץ. הוא היה אהוב על חבריו ושימש דוגמה ומופת לפקודיו. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "יעקב הוא קצין אחראי, בעל יזמה ותושייה, בעל כושר מנהיגות ואומץ לב בקרב, יש לו תפיסה טקטית וידע מקצועי רב ורצון עז להצליח. ניתן לסמוך עליו במצבים קשים; יש לו כושר הדרכה מעולה וחוש צדק מפותח מאוד". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר ללימודים. הוא נתקבל לטכניון העברי בחיפה, בפקולטה להנדסה אווירונוטית. כעבודת גמר בטכניון בנה ותכנן דגם של מטוס סילוני והוענק לו על כך ציון גבוה "בהוקרה". כחודשיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים החל לעבוד כמהנדס בתעשייה האווירית. ביתו של יעקב היה בית ציוני חם וצדקת המפעל הציוני והיהודי היו לדידו בבחינת "מובן מאליו". הוא הרבה לטייל בארץ ולתור בה ברכב וברגל, כדי להכירה היטב. יעקב היה חברותי מאוד וקל להתיידד, אהב לבלות בקרב ידידיו הרבים, ולעתים גם להתבדח עמם ולהתלוצץ. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, אח מסור לאחיו הצעיר דוד ובעל אוהב לאיטה, שנשא לאישה בתחילת 1973. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום השלישי לקרבות, כשנסע בראש יחידתו בפריצה באזור חושנייה, נפצע בידו, אך מיאן לקבל טיפול ולא נענה להפצרות מפקד הגדוד שביקשו לעבור למוצב עורפי. בקרב שהתחולל למחרת, ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) ליד תל־פאזרה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ויעקב נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בדברי ההספד אמר מפקדו: "יעקב היה מהמפקדים שנהגנו לכנותם 'מקצוענים'. הוא היה קצין שריון מנוסה ובקי, שעמד בכל המצבים האפשריים וידע לעמוד בפני

אתגרים. הוא לא התרגש במצבים קשים. פקודותיו היו שקטות ומשרות ביטחון, ואנשיו שאבו ממנו עידוד רב. אנו מרבים לדבר על דוגמה אישית ועל מנהיגות בקרב, ויעקב הגשים זאת הלכה למעשה".

חטיבתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ויעקב בתוכם; בחוברת זיכרון בשם "בנינו", שהוציאה לאור המועצה המקומית של רמת השרון, פורסמו דברים לזכרו.

קוכן, שמואל

שמואל, בנם יחידם של אסתר וברנרד, נולד ביום י"ח בשבט תש"ז (8.2.1947) בתל־אביב ובה גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי "בר־כוכבא" והיה תלמיד טוב ואף זכה בפרסים רבים על הישגיו בלימודים. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "כל ישראל חברים" וסיימו במגמה הריאלית. כשלמד בכיתה החמישית זכה בפרס על הישגיו הטובים והתנהגותו הנאה. הוא אף נשלח לסיור בחוץ־לארץ עם קבוצת תלמידים מצטיינים. כתב עליו מנהל בית־ספרו: "לימדתי אותו היסטוריה בכיתות האחרונות של בית־הספר התיכון והוא זכור לי לטוב מכל הבחינות: תלמיד חרוץ ומוכשר, חביב ומנומס, בעל רקע תרבותי וחינוכי מצוין". מחנכו סיפר עליו: "ג'ינג'י חביב, נבון ואחראי, רציני ושקדן, ישר וטוב־לב, עליז, חביב על חבריו, פעיל ביותר בכיתה". למרות תכונותיו המיוחדות היה נער צנוע מאוד. הוא לא האמין שמגיע לו דבר אלא אם כן התאמץ להשיגו. כשדיבר על עצמו דומה היה כמתבטל בפני חכמים ומשכילים ממנו. בכל מעשיו היה ממידת כובד הראש והיסודיות. טוב לב היה, מוכן תמיד לעזור לזולת ולהקריב משלו למען ידידיו. הוא לא אהב בילויים וגם את זמנו הפנוי הקדיש לקריאת ספרים לקניית דעת. יחד עם זאת היה חובב ספורט והיה שחקן הכדורגל הטוב ביותר במחזורו. הוא היה בן מסור ונאמן להוריו, שגדלוהו באהבה רבה ובחום והעניקו לו חינוך מעולה. הוא העריץ וכיבד את אביו, שעבד קשה כל חייו ודאג לכל מחסורם, שלו ושל אמו. את אמו אהב והעריך על שהתמסרה רובה ככולה לטיפול בחולים ולהקלת סבלם.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964 והוצב לחיל ההספקה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לנהגי משאיות, הוסיף והשתלם בקורס מש"קי תובלה. הוא היה חייל טוב ואף הוענקה לו תעודה על היותו חייל מחלקתי מצטיין. כמש"ק היה מפקד טוב, בעל גישה ישירה ופתוחה לחייליו שלמענם עשה רבות.

בשנת 1966 שוחרר שמואל מהשירות הסדיר והחל ללמוד פיסיקה בטכניון בחיפה. גם שם היה תלמיד טוב וְהצטיין בלימודים. שקדן היה ובעל סבלנות אין קץ, ושאף להבין את החומר עד לאחרון הפרטים. חבריו לספסל הלימודים ראו בו התגלמות של החבר הטוב, המשלב באישיותו רצינות ושקדנות עם מרץ רב והומור בריא. ספרנית הפקולטה לפיסיקה אמרה עליו: שמואל הוא הבחור הטוב ביותר מכל בני המחזור שלכם". בשנת 1969, לפני שסיים את לימודיו לתואר הראשון נשא

לאישה את חברתו זיוה ויחד הקימו בית חם למופת בחיפה. הוא המשיך את לימודיו בנושא הפיסיקה הגרעינית ובו בזמן שימש כאסיסטנט. מחקריו בשטח "שיטה לגילוי גרעינים עשירי פרוטונים" הקנו לו בהצלחה את התואר מגיסטר למדעים וזכו לפרסום בעיתונות המדעית הבינלאומית. בשלב מסוים של עבודת המגיסטר שלו הוצע לו להמשיך ישירות לתואר דוקטור, משום שעבודתו הייתה ברמה מספקת לדוקטורט – אך הוא סירב, בנימוק שהחיסכון בזמן יהיה על חשבון ידע וניסיון בתחומים נוספים של הפיסיקה הגרעינית. לצורך עבודתו לתואר דוקטור החל בשנת 1972 בניסויים לגילויי גרעינים סופר־כבדים על־ידי קרינת x האופיינית. את הניסויים ערך גם בארץ וגם במעבדת מקס פלנק בהיידלברג ובכל אשר הלך זכה להערכה רבה. בשנת 1972 נולד בנו דרור, והוא היה המאושר באדם. יום יום היה מספר לידידו הקרוב בשמחה ובאהבה איך מתפתח וגדל בנו. אתגר מיוחד ראה שמואל בעבודת ההוראה שלו, גם במסגרת קורס ההכנה לטכניון וגם במסגרת ההוראה בטכניון עצמו. הוא הקדיש זמן רב לאיסוף חומר ההוראה ולעיבודו. הוא רצה שהחומר יהיה בעל רמה גבוהה, מגוון ומעניין. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בקרבות בסיני. הוא מילא במסירות ובחירוף נפש את תפקידו כמש"ק הספקת דלק לטנקים בחזית. ביום כ"ג תשרי תשל"ד (19.10.1973), בגדה המזרחית של תעלת סואץ, נפגע בהתקפת קטיושות ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל ז"ל שירת ביחידתנו מאז הקמתה ואתנו התאמן ולחם. הכרנוהו וכבדנוהו כחבר וכחייל".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו ועל דרכו המדעית; חבריו לספסל הלימודים תרמו גביע ספורט נודד לזכרו; האגודה הישראלית לפיסיקה הקימה קרן מילגות על־שם המדענים שנפלו במלחמה, וביניהם שמואל ז"ל; גם דורשי הטכניון בישראל יסדו על־שמו קרן מלגות לסטודנטים בלימודי מוסמכים; בעלון הטכניון ובחוברת שהוציא לאור המדור ללימודי חוץ של הטכניון התפרסמו רשימות על דמותו ועל הישגיו בתחום המדע.

קולטון, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן רוזה ואברהם, נולד ביום ג' באייר תשי"ג (18.4.1953) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "ראשונים" בבת־ים. שנתיים למד בבית־הספר התיכון המקצועי "הולץ" בתל אביב ושנתיים – בגימנסיה הריאלית, ובקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות בגרות חיצוניות. נער עירני ותוסס היה מוטי, וידידיו כינוהו בחיבה "ג'ינג'י". בבית־הספר היסודי הצטיין במיוחד בשיעורי המלאכה. "עבודותיו של מוטי היו היפות ביותר, המדויקות ביותר. קצב העבודה שלו היה מסחרר ממש", מספרים חבריו ומציינים שהיו לו ידי־זהב. הוא בנה במו־ידיו את סמל בית־ספרו, סמל המתנוסס עד

עצם היום הזה בכניסה לבניין. נער חברותי היה וכשמלאו לו י"ב שנים הצטרף לתנועת "הצופים" בעירו. חבריו לתנועה סיפרו, שבטיולים ובמחנות היה מוטי "צמוד" לפטיש. בחריצות תקע יתדות, קשר חבלים והקים אוהל אחר אוהל. "כשתיכננו הכשרת שטח או הקמת מגדל, פנו אל מוטי. אחר כך מינו אותו מחסנאי השבט. הוא היה אחראי על אחזקת הציוד ועשה מלאכתו בלא דופי". שעות הלימודים בבית־הספר היו "החלק הטפל" במערך היום. בשעות הפנאי היה עסוק וטרוד; מגיל צעיר התנדב לפעול בתחנת "מגן־דוד אדום", כעוזר לחובשים, היה תורן בערבי שבתות ויצא עם עמיתיו למבצעים מיוחדים. מוטי היה גם חובב ספורט, שיחק בכדורסל בנבחרת בית־ספרו והשתתף במשחקיה של קבוצת הכדורסל "אליצור" בת־ים. הוא עסק גם בדיג ובצלילה. כשיצאה אחת ממשלחות הנוער הישראלי להולנד, נבחר מוטי בין היוצאים. "הנערות ההולנדיות התרפקו עליו", סיפר ידידו הטוב, שמואל. "הן שיחקו בתלתלי שערו האדמוני והתפלאו לנוכח קומתו התמירה. אני זוכר כיצד ישב באמצע החבורה העליזה. כולם שרו אז 'ג'ינג'י זה אופי, ג'ינג'י זה צבע', והוא חייך..."

מרדכי גויס לצה"ל בראשית מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. ערב גיוסו לצה"ל שוחח עם חבריו על השירות הצבאי. הוא דחה את הפצרותיהם לשרת עמם במסגרת גרעין נח"ל. "בנח"ל לא עושים מאומה. מחצית הזמן נהנים בקיבוץ, וזה לא שירות צבאי!" – פסק. "מוטי ביקש לתרום תרומה של ממש", אמר חברו. תחילה השתלם בקורס צניחה והוענקו לו "כנפי צנחן". אחר־כך השתלם בקורס חובשים קרביים ושירת כחובש קרבי ביחידת שדה. מוטי ראה את עתידו כרופא, וביקש ללמוד רפואה בתום תקופת שירותו. חרף הקשיים הפיסיים שנכונו לו ביחידה, לא התלונן ולא התמרמר. הוא עשה מלאכתו בלא דופי, התנדב לפעולות מיוחדות, עשה כל שביכולתו כדי להקל על חבריו לנשק. "בסיירת נושרים רבים, אבל מוטי נשאר", סיפרו חבריו, בציינם שהם זוכרים אותו כחייל גאה ומסור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה היחידה של מוטי לחזית הדרום, והוא השתתף בקרבות הבלימה ולחם באומץ מופתי ובמסירות. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נמנה מוטי עם צוות זחל"מים שנע בציר "נחלה" בסמוך לתעלה. תוך כדי תנועה ספג הזחל"ם שלו פגיעה ישירה. אנשי הצוות ובהם מוטי נהרגו בו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. הוא השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים, ציין מפקד היחידה את פועלו של מוטי כחובש קרבי: "מרדכי השתלב יפה בקרב חבריו ליחידה והיה במיעוט המובחר, שסיים אימון לחימה בהצלחה. כשנשלח לקורס חובשים גילה בו אתגר חדש והתמודד עמו בהצלחה. הוא היה תאב דעת ועשה כל מאמץ כדי לשפר את יכולתו כחובש קרבי. בנושאים המקצועיים עליהם היה אחראי, נתגלה כקפדן ומסודר. קנאתו לציוד היקר, שהופקד בידיו הייתה לשם דבר... אבד לנו חובש מעולה, חייל טוב ומעל לכל – רע נאמן".

חברי "מגן־דוד אדום" בבת־ים קראו את חדר המתנדבים בתחנתם על שמו של מוטי ז"ל.

קולן (קולניק), אריה

אריה, בן צפורה וישראל, נולד ביום כ"ד בסיון תש"ג (27.6.1943) בירושלים. עוד לא מלאו לו שש שנים כשהתקבל לכיתה א', וכשהיה בן עשר עבר ללמוד בבית־הספר "אליאנס". הילד הג'ינג'י קטן הקומה והמרושל בלבושו הצליח תוך זמן קצר להיות מנהיג חבריו לכיתה. מגיל רך בלט בדעותיו העצמאיות ובגישתו המקורית לחיים. הוא האמין בדברים ללא פשרות ולא הסכים לקבל עליו עולן של מוסכמות אלא אם הצליח להשתכנע. לכן היה מוכן להילחם על דעותיו גם אם המחיר היה גבוה. אחרי שסיים את לימודי בית־הספר העממי למד אריק בבית־הספר התיכון "כרמיה". כחבר בתנועת "השומר הצעיר" ראה את עתידו בהצטרפות לתנועה הקיבוצית ונהג להגן בלהט על העקרונות הפוליטיים שהאמין בהם. באותו זמן החל לפעול בירושלים תיאטרון "אורים". אריק הצטרף אליו ותוך זמן קצר היה לשחקן הבולט שבחבורה. היה לו כישרון משחק מיוחד במינו והוא הקדיש לתיאטרון את כל מעייניו בהתלהבות המיוחדת לו. בלהט רב נתן ממרצו גם לתנועה, ארגן טיולים, היה פעיל בועדות הגדוד והקן, היה מדריך ונהג לכתוב את החומר לעלוני הקיר.

אריה גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1960 והוצב לנח"ל עם חבריו לגרעין. כיוון שהיה קצר־ראי ומשום כך נקבע לו פרופיל רפואי נמוך, צורף לקבוצת "כף למדים" והדבר הציק לו מאוד. הוא לא הניח למפקדיו עד שהותר לו לעבור גם אימון מתקדם וגם קורס צניחה, במסגרת גדוד נח"ל מוצנח. כושרו הגופני המעולה עמד לו לקבל "כנפי צנחן". בכל תקופת שירותו בצבא בלט אריק בשוני דרכיו — מורד במוסכמות, בעל כושר גופני רב וחייל מעולה.

בתחילת אפריל 1963 שוחרר אריק מהשירות הסדיר, ומשהצטרף הגרעין לקיבוץ להבות הבשן, הפך אריק לקיבוצניק לכל דבר. הוא הצליח להיכנס לענף המדגה ולהפוך תוך זמן קצר למומחה. חברותו במשק הייתה מלווה אמונה עמוקה בדרך חיים זו: אריק אהב את הארץ ואת נופיה בכל לבו, והרבה לסייר ולשוטט בה. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי שכנע שניים מחבריו ללכת לתל־אביב ברגל — וכך עשו. כעבור זמן נתפס כשעשה דרכו לפטרה, וברשותו אך מימיה ומפה. לימים עזב את המשק כדי ללכת ללמוד ספרות רוסית ופילוסופיה באוניברסיטה העברית בירושלים. במלחמת ששת הימים השתתף עם הצנחנים בקרבות ירושלים, בבית־הספר לשוטרים, בגבעת התחמושת ובכיבוש העיר העתיקה. מוראות המלחמה גרמו לו זעזוע עמוק. במשך תקופה ארוכה מיעט לדבר, הסתגר בתוך עצמו, שוטט מגודל שיער וזקן ועסק בכתיבה. כעבור זמן התאושש והחל לעבוד במחלקת הנוער של עיריית ירושלים כמדריך נוער. הוא ארגן חוגים דרמטיים בבתי־ספר, המשיך את פעילותו בתיאטרון "אורים", ביים הצגות באוניברסיטה העברית וגם השתתף בהן. חלומו היה להקים תיאטרון נוער בירושלים שישתתפו בו בני נוער בלבד. בשנת 1969 נסע ללונדון כדי להשתלם בתחום התיאטרון לנוער, נפגש עם במאים ושחקנים וחזר מלא תוכניות, מרץ ולהט להגשמתן. דמותו של אריק בלטה בעירו. הוא היה בין הראשונים שגידלו שיער ארוך, בגדיו היו יוצאי דופן, כי

כזה היה אופיו — עצמאי ומורד במוסכמות. הוא היה גם מחנך למופת; חניכיו העריצו אותו והמזכירות שעבדו עמו היו מוכנות לעשות כל מאמץ, ביחוד כאשר חייך אליהן בחביבותו הרבה. הוא ידע לסחוף את הכול בהתלהבותו, וכך הצליח לשכנע, לגייס תקציבים בעירייה ולהקים את תיאטרון הנוער "במת עשרה". בין ההצגות והלימודים באוניברסיטה עסק בפעולות נוספות: הדרכת מדריכי תיאטרון לנוער, ניהול תיאטרון בובות ותיאטרון־רחוב עם חניכיו מ"במת־עשרה", וכן ניהול ובימוי של הקאברט הסטירי, בשיתוף עם התאחדות הסטודנטים. בשנת 1972 הוענק לו תואר "בוגר" והוא המשיך מיד בלימודים לתואר "מוסמך" בספרות השוואתית. באותה שנה נשא לאישה את חברתו מנוער, רעיה, ולימים נולדה להם בת, עלווה, שעליה הייתה גאוותו, שכן אהב אותה בכל הלהט שבלבו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח לחזית ברמת הגולן. ביום הששי למלחמה, יום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) בקרב ליד חאן ארנבה, נפגע הזחל"ם שלו בפגז נ"ט ואריק נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שתי אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

דברים לזכרו כלולים בספר "נזכור", שהוצא לאור על ידי האוניברסיטה העברית בירושלים, לזכר תלמידים ומורים שנפלו בקרבות; בספר "נתיבים בשדה" שהוקדש לזכר שלושה־עשר חללי פלוגת חה"ן של חטיבת הצנחנים, פורסמו דברים לזכרו.

קולס, זלמן

זלמן, בן רבקה ז"ל ודוד, נולד ביום כ' באלול תרצ"ו (18.9.1936) בורשה שבפולין. בהיותו בן שלוש פרצה מלחמת העולם השנייה ומטוסים רעמו מעל ורשה. אביו, דוד, התגייס לצבא הפולני ויצא להילחם בפולש הנאצי. עם הכיבוש הגרמני נשארה האם עם הפעוט בגטו ורשה. כשהסכנה החמירה מסרה האם את הילד למשפחה נוצרית, וזו העבירה אותו אחרי־כן לידי כומר. יומיים לאחר שמסרה את הילד, הוצאה האם להורג על־ידי הנאצים. ארבע שנים תמימות היה הילד במרתף חשוך במנזר פולני, כשמעליו משתוללת המלחמה והוא סובל חרפת רעב. משנסתיימה המלחמה נודע לאב שזלמן נמצא במנזר. האב, שהיה עדין חייל בצבא הפולני, לא יכול להשתחרר, ולכן ביקש מחברו לדאוג ולהעביר את זלמן לבית־יתומים יהודי בורשה. לאחר שחרורו של האב מהצבא, נפגש האב עם זלמן בורשה, ובגלל האנטישמיות שהורגשה באותו זמן בבית־הספר, החליט האב להעביר את זלמן לאנגליה, בעזרתו של הרב שינפלד. באנגליה גודל זלמן וחונך על ידי משפחת הרמן, אשר הרעיפה עליו הרבה אהבה ועזרה בכך לגבש את אופיו החזק ולטעת בו תכונות של שקט, יושר רב ונאמנות. עד גיל שש־עשרה חונך ולמד באנגליה ובשנת 1952 עלה ארצה, אל אביו שחיכה לו. כאן שוב היה עליו להתמודד עם עולם חדש, שפה חדשה וארץ חדשה. הוא התקבל לעבודה במשרד הביטחון כנער־שליח ובערבים למד בבית־ספר תיכון ערב. במקום עבודתו

הצטיין מיד ביכולתו ובכושרו והוטלו עליו תפקידים אחראיים. אחרי שנתיים עבר בהצלחה את בחינות הבגרות.

זלמן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1956 והוצב לחיל השריון. הוא עבר את הטירונות בבית־הספר לשריון והוכשר כמקלען ונהג טנק. עוד כשהיה חניך בבית־הספר לשריון השתתף במבצע "קדש", ואחר־כך סיים בהצלחה קורס חובשים ומונה חובש־קרבי מחלקתי.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התקבל זלמן לאוניברסיטה העברית בירושלים, ולמד כלכלה ומינהל עסקים. במסגרת שירות המילואים הועלה לדרגת סמל ומונה למפקד טנק. עם חיל השריון נטל חלק במלחמת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1970 הועבר לגדוד הנדסת שדה ושמש בתפקיד איש צוות טנק־דחפור. במשך הזמן עבד בנציבות מס־הכנסה והגיע לתפקיד של סגן מנהל המחלקה הכלכלית. בשנת 1963 נשא לאישה את חברתו לאה לבית לוסטיגמן, ושניהם למדו וסיימו בהצלחה קורס מנתחי מערכות. משנת 1970 ניהל את מחלקת מטבע חוץ בבנק הפועלים בירושלים. זלמן היה איש משפחה אוהב, אב מסור לילדיו וחביב על כל אדם שהכירו. היה צמא דעת – תמיד עסק בקריאה ובעיון, גם בהיותו בעל משפחה ועמוס עבודה ודאגות. הייתה בו אמונה באדם, שנבעה מלב רחב ורוחש טוב. מעולם לא נראה כועס, ממורמר או חסר סבלנות. תמיד היה במקום הנדרש – מוכן לעזור לייעץ ולעודד. בנו ירון בן השבע כתב על האב הנפלא שהיה, על הצחוק ושמחת החיים שהשפיע סביבו, על ההתעניינות שגילה בלימודי הילד והעזרה הרבה שהושיט לו תמיד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים ונשמעה האזעקה הראשונה, מיהר זלמן והביא לביתו את הורי אשתו, ארז את חפציו ונסע ליחידתו. לפני שהלך, הפקיד בידי בנו את השעון שלו למשמרת עד שיחזור. זלמן השתתף בקרבות הבלימה והפריצה העקובים מדם נגד הסורים ברמת־הגולן. במשך כל תקופת המלחמה לא חסך כל מאמץ ומילא את תפקידו בצורה הטובה ביותר. מפקדו העיד עליו שהיה חייל מצטיין וְאדם נעים, צנוע וישר, אהוד על כל חבריו ועל מפקדיו כאחד. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), צורף זלמן לשיירת הרכב שעלתה למוצב החרמון כדי לחבור עם כוחות מחטיבת "גולני", שנעו מן הכביש האחר. השיירה נתקלה במחסומים רבים, ועל טנק הדחפור של זלמן וצוותו, הוטל לפנות את המכשולים מדרך השיירה. אחרי שפינו שבעה מכשולים הגיעו אל המכשול השמיני, שהיה ממוקש. הטנק נפגע וצוותו קפץ ממנו, אחרי שסילק את המכשול האחרון. צלפים סורים פתחו באש על אנשי הצוות וזלמן נפגע מכדור בצווארו. חבריו חילצו אותו, אבל הוא כבר לא היה בין החיים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני בנים ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים לאלמנה כתב מפקדו: "...זלמן ז"ל בלט תמיד ביושרו, בטוב־לבו ובשלווה והשקט הנפשיים אשר השרה סביבו. היה מפקד טנק־דחפור, שימש כאיש צוות של טנק דחפור, שהוביל בפריצת הדרך לחרמון, תוך כדי הלחימה. חשיבות פעולתו של טנק זה אשר נפגע, הייתה עצומה במסגרת הפעולה של כיבוש החרמון... בטוח אני שבנייך, ירון ויאיר, ישאו בגאווה את שם אביהם, שנפל חלל על הגנת מדינת ישראל".

בעיתון "הארץ שלנו" פורסמו דברים לזכרו שכתב בנו ירון, המתאר כיצד נודע לו על נפילת אביו ואיך חדל לבכות, כיוון ש"אבא אהב רק כשצוחקים", ו"מאז אנחנו לא בוכים, ואמא גם לא מרשה לסבא ולסבתא לבכות". עוד כתב ירון כיצד החליטה המשפחה, יחד עם אמא "שנאכל כל ליל שבת בבית, כמו שעשינו כשאבא היה עדיין בחיים. אנו פורשים מפה לבנה ומדליקים נרות ואמא מברכת... כי זה מה שאבא הכי אהב – את כל המשפחה בליל שבת ליד השולחן, עם המפה הלבנה"; בספר הזיכרון שהוציא לאור גדוד "סער" לזכר חלליו, כלולים דברים על דמותו של זלמן; בחוברת שהוצאה על־ידי "איגוד מנתחי מערכות לנע"א בישראל", לזכרם של חברי האיגוד שנפלו, הוקדש דף לזכרו.

קולר, רענן

רענן, בן עליזה ויוסף, נולד ביום ט' בניסן תשי"ב (10.4.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם הנרייטה סולד ובגימנסיה העברית ברחביה. את הלימודים התיכוניים סיים בהצטיינות, ומוריו צפו לו גדולות. הוא היה תלמיד חרוץ ואהוד, הקדיש מחשבה רבה ללימודים והתעניין מאוד בבעיות העומדות ברומו של עולם. כבנו של תעשיין, העסיקו אותו ענייני כלכלה והוא עקב מקרוב אחרי ההתפתחויות בתחומים אלה מתוך בקיאות והתעתד להשתלם בהם בבוא היום. מלבד ענייני כלכלה העסיקו אותו גם בעיות פוליטיות, ובזכות ידיעותיו הרחבות ומחשבתו הבהירה והמקורית, נשלח פעמים אחדות כנציג בית־ספרו למופעים פומביים שונים, ביניהם שידורים ברדיו. רענן היה חבר בתנועת "הצופים" ואף הדריך בקן במשך שנתיים. נוסף על התעניינותו הרבה בכלכלה ובפוליטיקה, היה מעורב בבעיות חברתיות והקדיש מחשבה רבה לפערים בין העדות. כשהיה בן שבע־עשרה, התנדב לעבוד עם נערים טעוני טיפוח. הוא היה נפגש עם נערים כאלה, מסייע להם בלימודים, לוקח אותם לקולנוע ומנסה להעניק להם הרגשה של חום ורעות.

רענן גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. לאחר ששירת ביחידת שריון ועשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קצינים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון. בכל תפקיד שמילא בצבא התגלה רענן כבחור מבריק, בעל יכולת חשיבה אנליטית, מסור לתפקידו ובעל כושר פיקוד. ואכן, את הקורסים כולם סיים בציונים מעולים ופעמיים הוכתר כחניך מצטיין. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה רענן מדריך בבית־הספר לשריון. הוא הכין במהירות את מחלקתו, וכרגיל עשה זאת על הצד היותר טוב, ויצא עם אנשיו לחזית הדרום. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1971), בקרבות הבלימה שנערכו בגזרת "טלוויזיה", נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "רענן היה

קצין מסור, ממושמע ואהוד"; כתב עליו מפקדו: "את מחלקתו ארגן רענן בצורה מעולה לקרב. בקרבות הבלימה יצא בראש מחלקתו, ובשעות הקשות של הקרב עודד את אנשיו. הוא עצמו נלחם תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא".

קומה, יעקב

יעקב, בן שמחה ויוסף, נולד ביום ט' באב תשי"ד (1.8.1954) בטבריה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם "רמז" בחולון, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון על־שם בויאר בירושלים, במגמה הריאלית־ביולוגית, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות בקיץ 1972. "תלמיד טוב ומסור, אחראי ומבצע תפקידים כראוי; מוכן לעזור וחבר טוב לכולם", אמר עליו אחד ממחנכיו. שעות רבות שקד על לימודיו, וכל רגע של פנאי הקדיש לעיסוקים שהיו אהובים עליו: קריאה בספרים, צילום ופיתוח תמונות, עבודה בעץ ובמתכת. הוא קישט את חדרי הדירה בדגמי מטוסים ואניות מלאכת כפיו. ילד חברותי היה ומגיל צעיר השתתף בפעולות השונות של תנועת "הנוער העובד והלומד", שהיה חבר בה. חבריו אהבו אותו וידעו, שקובי לא יחמיץ מסע או מסיבה. כשהחל ללמוד בבית־הספר על־שם בויאר בירושלים, עזב את התנועה. צנוע היה וביישן, גם נטה להתכנס בתוך עולמו, משום שלא הכיר את תלמידי הפנימייה. ברם, עד מהרה גברה עירנותו וחיבתו לזולת. הוא היה מקובל מאוד על רעיו החדשים ואף מונה יושב־ראש ועדת התרבות בפנימיית בית־הספר. באותה תקופה ניצל כל הזדמנות לשם יציאה לטיולים. הוא נדד ונסע בשבילי הארץ, התעניין בצמחיה, חקר ודרש את אורחות־חייהם של בעלי החיים בה. יעקב הצטרף לחוג הצילום, שפעל במסגרת בית־ספרו ושכלל עד מאוד את טכניקת הצילום שלו. "עבודות הצילום של קובי הן מלאכת אמנות", אמרו חבריו. "היתה לו עין רגישה ובוחנת, תחושה אסתטית מפותחת וסבלנות הדרושה לצלם טוב". בצד פעילותו האמנותית, בשטח הצילום, תרם קובי גם לחיי הבידור של בית־ספרו. הוא התגלה כשחקן וכבדרן מעולה. סיפר אחד מחבריו: "כשקובי עלה על הבמה ידענו, שנכון לנו ערב מהנה. גם בלי להתכונן ידע להלהיב אותנו". הוא היה בן מסור להוריו, וכשבא הביתה בסופי־שבוע ובימי חג ומועד, סייע בעבודות הבית ושוחח עם אחיותיו ועם אחיו הצעיר, אילן. נער מסור היה ורציני ביחסו לדברים הדורשים רצינות. הוא ידע שאחריות כבדה מוטלת עליו, בהיותו הבן הבכור.

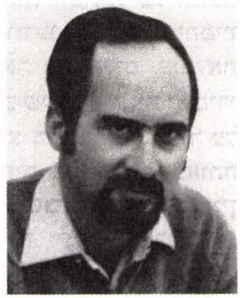
יעקב גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1972 והוצב לחיל השריון. כבר בתקופת הטירונות התגלה כחניך מצטיין וכחייל אחראי. הוא ביצע כל משימה שהוטלה עליו בלא דופי, לא התלונן ולא בא בטרוניות. בשעות האימון המפרך עודד את חבריו וידע להעלות את המוראל בסיפוריו. כתום הטירונות הוצב לשרת ביחידת חרמ"ש. הוא השתלם בקורס נהגי זחל"מ ושירת חודשים אחדים בגזרת התעלה. "בכל טיפול בנגמ"ש היה "קומה", (כך כינוהו חבריו ליחידה) יונת השלום המפייסת", נזכר אחד

מרעיו. "הוא ידע להסתדר עם כולם וידע להסדיר דברים". נזכר חבר אחר: "כל בוקר היה עלינו לשטוף את רצפת החדר, ועלתה אז השאלה: מי ילך להביא מים? התחיל דיון, מיקוח. במרץ האופייני לו ניגש קומה והפסיק את הוויכוח. הוא תפס בכלי, רץ החוצה והביא את המים..." כשהיה חייל מחיילי היחידה שקוע בדיכאון – ניגש אליו קומה ושוחח עמו עד שהוטב לו. בכל משימה נטל חלק, אם משום שחויב ואם משום שהתנדב. חייל מעולה היה וחבר נאמן. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יעקב עם יחידתו בקרבות בסיני. שבוע ימים לחם באומץ לב ובמסירות בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפצע פצעים אנושים במהלך התקפה על מעוז "נוצה", ונפטר למחרת היום בבית החולים "הדסה". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אנו, רעיו של יעקב ז"ל, זוכרים את אומץ לבו ואת מסירותו. עד רגעי חייו האחרונים דבק במשימתו ולא נטשה".

בני משפחת קומה השתתפו בהקמת חדר זיכרון לזכרו של יעקב ז"ל, בבית־הספר התיכון על שם בויאר בירושלים.

קומיי, יוחנן

יוחנן, בן ג'ואן ומיכאל, נולד ביום ט' בתשרי ת"ש (22.9.1939) בקייפטאון שבדרום־אפריקה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1946. הוא למד בבית־הספר היסודי בגימנסיה העברית "רחביה" בירושלים, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־ספר תיכון בקנדה ובגימנסיה העברית "רחביה" בירושלים, במגמה הריאלית. יוחנן, שפונה בשם יוחַי" ו"יוח", עשה בנעוריו שלוש שנים בקנדה, שכן אביו שירת שם כשגריר ישראל.

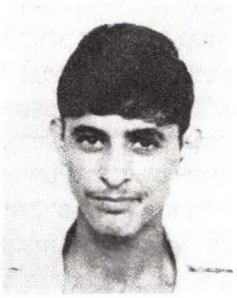
יוחנן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1958 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר לתפקיד תותחן שדה. הוא מילא את תפקידו ביעילות ובתבונה ומפקדיו שלחוהו לקורס קצינים. לאחר שהשתלם בקורס קצינים ובקורס לקציני חת"ם, הוצב כקצין סוללה בגדוד תותחים מתנייעים. לאחר שחזר מלימודיו בארצות־הברית, הוצב לשירות מילואים כקצין עמדת תותחים בגדוד שדה. מפקדיו העריכוהו אז כקצין טוב, קפדן, דייקן ומסור, השולט היטב בסוללה. כעבור זמן מונה לקצין ניהול־אש באותו גדוד. בתקופת שירותו זכה בכמה מדליות בתחרויות ריצה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, ב־1961, נסע יוחנן לארצות־הברית, שם שירת אביו כשגריר ישראל באו"ם והחל בלימודיו האקדמיים. תחילה למד באוניברסיטת "קולומביה" ואחרי־כן באוניברסיטת "ברנדייס", שבה השלים בהצטיינות את לימודיו לתואר הראשון בכלכלה בשנת 1964. באותה שנה, נשא לאישה את סוזן לוין, חברתו לספסל הלימודים ב"ברנדייס" והחל ללמוד לתואר השני ביחסים בין־לאומיים באוניברסיטת "פרינסטון". תחילה חשב להיכנס לשירות החוץ הישראלי, אולם

בסופו־של־דבר, החליט להתמחות בכלכלה, ולאחר שהשלים את לימודיו לתואר מסטר, החל בפרינסטון את עבודת הדוקטורט שלו, שנושאה: "הגירה בין־לאומית של כוח־אדם מקצועי: המצב בארצות־הברית־קנדה", והתמחה בכלכלת־עבודה ובדמוגרפיה. יוחנן עבד שנה בקרן הפיתוח של או"ם ואחרי־כן, בשנת 1966, עבד כעוזר מחקר במדור יחסי העבודה בפרינסטון. בשנת 1968 שימש כמדריך במחלקה לכלכלה באוניברסיטה הזאת. לאחר שהוענק לו תואר דוקטור בשנת 1969, חזר יוחנן לארץ ומונה מרצה לכלכלה בפקולטה להנדסת תעשייה וניהול בטכניון בחיפה. בשנת 1972 הועלה לדרגת מרצה בכיר שם. כן שימש כמרצה בכיר לכלכלה באוניברסיטת חיפה. תחומי התעניינותו העיקריים היו כלכלת עבודה, כוח־אדם ודמוגרפיה, והוא פרסם מאמרים רבים בספרות המקצועית. כן התעניין בתיאוריה כלכלית. פרסומיו עסקו בעיקר בבעיות הגירה, מיקוח וקידום עובדים. עבודתו המשותפת עם עמית למקצוע בתורת המיקוח נחשבת אחד הניסיונות המשכנעים היחידים לבחון תיאוריות פורמליות של תהליך המיקוח לעומת נתונים שנוצרו במציאות במשא־ומתן של איגודים־הנהלות. הוא עסק לא רק במחקר מופשט, אלא גם בבעיות של כוח־אדם בארץ, בייחוד של כוח־אדם אקדמי, והכין תחזיות ביקוש והיצע של מהנדסים. יוחנן היה חבר בוועדה הארצית לקביעת שכר לימוד באוניברסיטאות ובוועדת הקצבות מחקר שליד משרד העבודה. כן שימש כיועץ לשני מחקרים, שנערכו במכון הישראלי לחקר הספנות. הוא פעל גם בתחום האדמיניסטרטיבי בטכניון: היה נציג הפקולטה להנדסת תעשייה וניהול בסינט ובשנים 1971–1973 היה אחראי ללימודי ההסמכה בכלכלה. בשנת 1973 מונה לראש לימודי הכלכלה. הוא הצטיין בריצות למרחקים ארוכים. כן היה שחיין טוב ובאביב 1973 השתתף עם חבריו מהטכניון בצליחה העממית העשרים של הכינרת. יוחנן ניחן בחוש הומור. הוא היה ער לנעשה סביבו וחש צורך להביע דעה בענייני ציבור. ואמנם כפעם בפעם כתב רשימות קצרות לעיתונות ובהן מתח ביקורת על תופעות שליליות בחיינו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, התייצב יוחנן ביחידתו והשתתף עמה בקרבות ברמת־הגולן, כקצין ניהול אש. לדברי מפקדו, נהג יוחנן בקור־רוח למופת גם בשעות קשות ולאחר ימי לחימה רצופים. הוא השתלט היטב על הצוות ועל עבודת הסוללות, עשה מאמץ רב לטפל באנשים והצטיין בכושר מנהיגות. ביום כ"ט בחשון תשל"ד (24.11.1973), נפטר יוחנן בעת שירותו בכפר איובה שברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים ואחות. לאחר פטירתו הועלה לדרגת סרן. במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יוחנן היה מעמודי התווך של היחידה, כמפקד וכאדם. חריצותו וקפדנותו — עם גישתו האנושית לפקודיו — התמזגו באישיותו לנתך נפלא, שהקנה לו את הערכתם ואהבתם של כל חיילי היחידה ומפקדיה. גם בשעות קשות ידע למלא תפקידו בשקט וביעילות והיה משענת איתנה לרוחם של חייליו". חבריו ובני משפחתו תרמו לזכרו מלגות בטכניון ובאוניברסיטה בחיפה. הקרנות מעניקות מדי שנה הרצאה לזכרו מפי כלכלן הראויים לעידוד מהמחלקות לכלכלה. כן תיערך מדי שנה הרצאה לזכרו מפי כלכלן ידוע. באוניברסיטה העברית בירושלים ובביה"ס "מבואות ים", הוענקו מלגות לזכרו. על שמו נשתלו חורשות ביער ירושלים וביערות הכרמל. ברבעון הטכניון בחיפה, סתיו — חורף 1974, ראו אור דברים עליו; ב־Journal of Political Economy שמוציא

לאור המדור ליחסי עבודה במחלקה לכלכלה באוניברסיטת "פרינסטון" פורסמו דברים עליו כהקדמה למאמר שלו; כלכלנים ידועים שהכירוהו הוציאו לאור לזכרו את הספר Essays in Labor Market and Population Analysis ובו אוסף ממאמריהם וכן מאמר שלו.

קוממי, יהודה

יהודה, בן נעמי ויחיא, נולד ביום כ"ב בסיון תשט"ו (12.6.1955) בפתח תקוה. בעיר זו גדל והתחנך ובה למד בבית־הספר הממלכתי־דתי והמשיך בבית־הספר המקצועי "עמל". הוא סיים את לימודיו בהצלחה והוסמך כחשמלאי. יהודה היה ילד חייכני, עליז ומלא שמחת חיים, והיה אהוב על כל מי שהכירו. מעטים יכלו לעמוד בפני חיוכו וטוב לבו, שהשתקף מעיניו. הוא אהב להיות עם אנשים ואהב לעזור להם. תמיד היה עסוק במשהו אבל מעולם לא אמר "אין לי זמן" לאדם, שבא לבקש את עזרתו. חבריו ידעו שעל יהודה אפשר לסמוך, כי הוא יודע להקשיב להם כשספרו לו על קשיים ומצוקות. לאנשים היה אמון מלא בו, ביודעם כי הוא ידיד אמת, בצרות ובשמחות כאחת. יהודה היה בן מסור ונאמן למשפחתו ברוכת הילדים, הקפיד מאוד במילוי מצוות כיבוד אב ואם והיה חבר נפלא לאחיו ולאחיותיו. בבית־הספר היה תלמיד מוכשר וחרוץ, שהסב הרבה נחת להוריו בהתנהגותו ובהישגיו. מוריו העריכו אותו והרבו לשבחו, גם כתלמיד וגם כאדם. הוא השכיל ליצור קשרי רעות הדוקים עם רבים מחבריו לכיתה. נעים היה להם במחיצתו והם אהבו לבלות אתו במשך שעות ארוכות. יחד אתם היה חבר קבוע ופעיל במועדון הנוער של פתח תקוה. הוא השתתף בפעולות, במסיבות ובשאר אירועים ותמיד היה המרכז והרוח החיה בחברה. יחד עם חבריו, הרבה לצאת לטיולים ולמסעות ברחבי הארץ. כך הפך אצלו המושג "אהבת הארץ" למשהו ממשי, שנרכש "דרך הרגליים", בשבילים חדשים ובמקומות יפים. הוא היה מבקר במועדון כמעט מידי יום ביומו, מארגן משחקים שונים ובעיקר אהב לשבת עם אחדים מידידיו בפינת המוסיקה ולהאזין לשירים שונים. הוא אהב מוסיקה כל כך, עד שהיה מסוגל לשבת שעות רצופות כשאוזנו צמודה למקלט הרדיו או לגרמופון. בתחום זה לא היה בררן ואהב לשמוע מוסיקה מסוגים שונים. הצלילים הילכו עליו קסמים והוא היה מוכן לוותר על כל פעילות אחרת כדי לשבת ולהקשיב. יהודה גם אהב מאוד ספורט, גם כצופה סביל במשחקי כדורגל וגם כמשתתף פעיל במשחקים, בשכונה ובמועדון. כמו כן אהב מאוד לשחות בים ובברכה. בתקופת החופש הגדול בילה את רוב זמנו על שפת הים, במשחקים ובשחייה. הוא היה שחיין מעולה והפתיע את חבריו באומץ לבו ובשליטתו המוחלטת בסגנונות של שחייה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי ורכש ידע במקצוע החשמלאות, החליט לנצל את הזמן שנותר לו עד למועד גיוסו, כדי לעבוד, לרכוש נסיון ולאסוף מעט כסף־כיס, שיזדקק לו בזמן שירותו.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1973, כחודשיים ומחצה לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס במקצועות השריון

והשתלם כנהג טנק. לאחר תום הקורס, ימים ספורים לפני פרוץ הקרבות הועבר ליחידת ארטילריה בתפקיד נהג תותח מתנייע. מיד עם בואו השתלב ביחידה בצורה מושלמת, עד שבצאת הגדוד לקרבות לא ניכר עוד שחדש הוא ביחידתו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יהודה עם יחידתו, בקרבות הבלימה בסיני ואחר־כך השתתף גם בקרבות הפריצה אל מעבר לתעלת סואץ. ביום כ״ה בכסלו תשל״ד (20.12.1973), לא הרחק ממפעל הדשנים ״עדביה״ שליד העיר סואץ, נפגע בהתפוצצות רימון־יד ומת מפצעיו בדרך לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו הורים, שלוש אחיות ושלושה אחים.

הוריו ובני משפחתו תרמו לזכרו תיבה לבית הכנסת השכונתי בפתח תקוה.

קוממי, מרדכי

מרדכי, בן שולמית ויחיא, נולד ביום כ״ז בניסן תש״י (14.4.1950) בבית־ליד. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בן־צבי״ בכפר־סבא, ואחרי־כן המשיך ולמד שנה בבית־הספר המקצועי ״אורט״ בכפר־סבא, במגמה של מסגרות מכנית. עוד בילדותו עברה משפחתו להתגורר בכפר־סבא ושם גר מרבית שנותיו. כשלמד בבית־הספר המקצועי, היה מרדכי פעיל בגדנ״ע. אחרי־כן, לפני שגויס, עבד קרוב לשנתיים במוזאיקה כפועל אצל קבלן בכפר־סבא, ומילא את עבודתו לשביעות רצון המעביד והלקוחות.

מרדכי גויס לצה״ל במחצית מאי 1968 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים חי״ר, הוצב כמ״כ רובאים בבסיס הדרכה. כעבור שנתיים הועבר לחיל התותחנים, ולאחר שהשתלם בקורס מפקדי מרגמות כבדות מתנייעות 160 מ״מ, נקבע תפקידו כמש״ק מרגמות 160 מ״מ והוצב כתגבורת אצל קצין תותחנים בפיקוד מרכז.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמש״ק מרגמות 160 מ״מ ביחידת מרגמות כבדות מתנייעות. משחזר לחיים האזרחיים עבד תחילה בנמל אילת ואחרי־כן חזר לכפר־סבא ועבד שם בחברה קבלנית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא מרדכי ליחידתו והשתתף עמה כאיש צוות מרגמה כבדה בקרבות בסיני. לדברי מפקדו, מילא את תפקידו למופת והיה ישר ונאמן על חבריו. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973), ליד ״החווה הסינית״, נפגע מרדכי בהתפוצצות קנה מרגמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו אישה וילדה, הורים וחמישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״מרדכי היה מסור לתפקידו ומילאו ללא חת. הוא היה אהוד על חבריו ועל מפקדיו״; כתב עליו גיסו, כאילו בלשונה של בתו הקטנה: ״קטנה אני מלהבין הכל/ אך מזכרת אחת השארת / די להביט בה והיא תגיד הכל / כי גיבור אתה ונפשך חירפת / גם אדע כי אתה הוא זה / אשר בגופך את האויב עצרת״.

אשתו ומשפחתו תרמו לזכרו ספר תורה ופרוכת לבית־כנסת בכפר־סבא.

קונדה, חיים

חיים, בן רחל (לבית חרמוני) וזלמן, נולד ביום י"ד באדר א' תשי"א (22.3.1951) בתל־אביב. את חוק לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ע"ש א"ד גורדון בתל־אביב והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־עירוני ה'. מקטנותו היה מנהיג בין חבריו והרוח החיה בחברתו, חבר נאמן וחביב על מוריו. חיים היה חבר בתנועת "מחנות העולים", והתנועה ועמה החינוך בבית, התוו את דרכו בעתיד. בקן התנועה היה חיים אחראי על חדר התרבות, הוא הפליא לצייר וכתב ידו היה יפה ביותר. הוא נחשב בין המעולים במדריכים, כי האמין בכל לב בתורה שהרביץ בחניכיו. כאשר דובר על הריסת מבנה הקן, ארגן חיים את ההתנגדות להריסה. חיים היה ספורטאי מעולה והשתתף באירועים ספורטיביים במסגרת תנועת הנוער ובמסגרת בית־הספר והגדנ"ע. בתקופת מלחמת ששת הימים התנדב לעבוד במשרד הדואר ועשה לילות בעבודה ללא לאות במברקה. על כך הוענקה לו תעודת הוקרה אחרי תום הקרבות. חיים זכה באותות הצטיינות בספורט, השתתף בצעדות ירושלים ובהקפת התבור ואף צלח את הכנרת בשחייה. כמו כן הרבה לטייל רגלי בארץ עם חברים. משחר ילדותו אהב צמחים ובעלי חיים. בתנועה היה היוזם והמארגן של טיולים רבים ובמסגרת הגדנ"ע עבר קורס מפקדי כיתות. הפעולות הרבות שפעל מחוץ למסגרת הלימודים לא הפריעו לו לעמוד בהצלחה גדולה בבחינות. גם רשיון נהיגה קיבל אחרי שישה שיעורים בלבד.

חיים גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 ומתוך נאמנות לעקרונותיו הצטרף לגרעין נח"ל בקיבוץ עמיעד. הוא עבר אימון בסיסי וקורס צניחה, ואחר כך השתלם בקורס מפקדי כיתות ובקורס מפקדי קרגו, שסיים בציונים גבוהים ביותר. באותה עת החליט לבקש העברה לקומנדו הימי, מתוך רצונו להתמודד עם אתגרים בצה"ל. בגלל מרצו העצום לא מצא סיפוק בנח"ל ולפיכך לחץ על מפקדיו לאשר את העברתו. ההוראה לבוא למבדקים הגיעה כשהיה חניך בקורס קצינים, שסיים בציון גבוה. חיים נשאר בבית־הספר לקצינים כמדריך. הוא האריך את שירותו בצה"ל בתנאי קבע ומכאן התחילה "אגדת קונדה". היא מתבטאת בחוות הדעת הנלהבות של מפקדיו ובחיבה והכבוד העצומים שרחשו לו חניכיו ופקודיו. בחוות הדעת נאמר בין יתר הדברים: "בעל יזמה ומרץ בלתי רגילים, ודואג לחייליו בנאמנות רבה"; "מסור לעבודתו בצורה יוצאת מגדר הרגיל, רציני, בעל ידיעה מקצועית ודוגמה אישית". מפקדיו ציינו תמיד שיעדיפו את חיים על פני כל קצין אחר, ובאוגוסט 1973 נשלח לקורס מפקדי פלוגות. אותו זמן כבר מילא למעשה תפקיד של מ"פ. על הספר "מצדה", שקיבל כשי מפקודיו, מתנוססת הקדשה: "ספר האגדה לאיש האגדה". על השאלה "מפקד מהו?" ענה חיים: "...חייב להיות הלוחם הטוב במחלקתו... לדרוש מחייליו דברים שעשה וקיים בעצמו... לדעת להתייחס לחיילים כפרטים, בדרך שתשרת את הכלל. הוא חייב לשלב בו תכונות של אדם ולוחם, כי מפקד טוב הוא בראש וראשונה אדם". וחיים לא רק נאה דרש, כי אם גם נאה קיים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הופסקה הפעילות בקורס המ"פים וחיים נשלח לסיני כסגן מפקד פלוגה, עם גדוד

הנח"ל שלו. כמפקד פלוגה בפועל השתתף בקרבות הנוראים במשך שלושה שבועות של לחימה ואף חצה את התעלה. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) נפגע ונהרג בקרב ליד פאיד. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם, בהילקח מכם חיים ז"ל. סרן חיים קונדה ז"ל נתן את חייו למען מולדתו. הוא שירת בחיל הרגלים והיה בוגר קורסים לקציני חיל רגלים, קורס מפקדי פלוגות חיל רגלים, וקורס צניחה. חיים הוגדר כקצין בעל יכולת, מסור, ממושמע, בעל יזמה, המשמש דוגמא אישית לפקודיו ואהוד עליהם. זכרו של סרן חיים קונדה ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

קונדו, דוד

דוד, בן אסתר ויוסף, נולד ביום י"ג בשבט תש"ה (27.1.1945) בבגדד שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי "אריאל" במעוז ציון, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון לבנים "דוגמה" בירושלים, במגמה ההומנית. דוד היה בן למשפחה מרובת־ילדים. לאחר עלותה ארצה השתקעה המשפחה במעוז ציון שבפרוזדור ירושלים. בזמן שלמד בבית־הספר התיכון, היה דוד פעיל בגדנ"ע. הוא התחנך בבית דתי והיה שומר מסורת, וחבר נאמן לכל חבריו. דוד היה הבכור במשפחה ואמו הייתה קשורה אליו יותר מאשר לכל ילדיה, שררו ביניהם קרבה ואהבה מיוחדת במינן והבנה מוחלטת.

דוד גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1963 והוצב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, נשלח כמ"כ רובאים לבסיס האימונים של החטיבה. כעבור זמן הועבר לגדוד "הבוקעים הראשון" של החטיבה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הושם דוד לחיל השריון והוצב לשירות מילואים כמש"ק חרמ"ש בגדוד שריון. ברבות הימים אף השתלם בקורס לצוותי מרגמות 120 מ"מ. לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר, החל לעבוד במועצה המקומית מבשרת ציון ושם עבד עד יומו האחרון. הוא נשא לאישה את חברתו שושנה וברבות הימים נולדו להם שני בנים, ארז ואופיר. הוא היה בעל טוב ונאמן ואב מסור ואוהב לילדיו. לא היה דבר יקר יותר ממשפחתו האהובה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא דוד ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בצומת "יריב" שברמת־הגולן, נפגע דוד באש שנורתה ממארב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, שמונה אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. נפילתו הייתה מכה קשה לאמו, שלא יכלה לעמוד בה. שנה וחצי לאחר נפילת דוד החזירה נשמתה לבוראה.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "אחדות ישראל" במעוז ציון ב'.

קוסמן, גדי

גדי, בן מינק ושמעון, נולד ביום ט"ז בטבת תש"י (5.1.1950) בקיבוץ גברעם ועבר את כל שלבי הגידול בקיבוץ – למן הפעוטון ובית־הספר היסודי, ועד לסיום בית־הספר התיכון־איזורי "שער הנגב". גדי אהב מאוד את הקיבוץ. הוא היה מדריך בחטיבת בני המשק, ובכל שנות לימודיו עבד בענפים שונים: ברפת, בפלחה ובמוסך. יותר מכל אהב את העבודה במוסך. כאשר עברו הוריו להתגורר בקרית טבעון, סירב להצטרף אליהם ונשאר במשק. אך עם זאת היה נאמן מאוד ומסור למשפחתו. מידי חודש בחודשו נהג לבקר בבית הוריו – לשמחתו ולשמחתם ולאושרם של כל בני הבית. בשעות הפנאי אהב לצלם וביחוד – לשיר ולרקוד. מיודעיו מעידים עליו שהיה בעל פנים מחייכות וטוב לב לאין שיעור. הוא אהב את כולם – חברים, ילדים, תינוקות, בעלי חיים. תמיד היה שמח והשמחה הפנימית שלו הייתה מדביקה גם את הזולת. סיפרה חברתו למשק, עירית: "גדי לא התפלסף על מהות חיי הקיבוץ, אלא חי אותם במלואם. במוסך היה מסור עד בלי די, קיבל כל תיקון על עצמו, ובשיא הרצינות. בכלל גדי הסכים לקבל על עצמו כל תפקיד ש'הלבישו' עליו". סיפרו עליו חניכיו בחטיבת הנוער של הקיבוץ: "לפעולות עם גדי היינו מחכים בקוצר רוח. הוא הבין אותנו יותר מאנשים רבים במשק, היה מקשיב לכל הצעה ותלונה וניסה תמיד לעזור. גדי היה אדם בעל אישיות נהדרת, וכמדריך – הוא שהחדיר בנו את האהבה למשק, לעבודה וללימודים".

גדי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו השתלם בקורס למקצועות הטנק, בקורס נהגי טנקים ובקורס מפקדי טנקים, ובכל הקורסים סיים בציונים גבוהים. סיפרו חבריו ליחידה: "כאשר נפגשנו לראשונה בבית־הספר לשריון, מיד ידענו שעומד לפנינו מפקד היודע את תפקידו – יודע לחייך כאשר צריך ויחד עם זאת להחמיר. בכל המצבים ידע גדי לשמור על קור רוח ועל שיקול דעת נכון. מפקד הפלוגה ידע שאם יש צורך במבצע מיוחד, על גדי אפשר לסמוך. הוא היה מהטובים במפקדי הטנקים של הפלוגה".

בראשית נובמבר 1971, משסיים גדי את שירות החובה, חזר למשק ואל המוסך שלו. מלבד עבודתו במוסך, התנדב לפעולות חברתיות שונות במשק: הוא היה חבר ועדת המינויים, היה מקשר של האולפן וארגן טיולים, ריקודים ושירה בציבור. גדי אהב מאוד לטייל בארץ וניצל כל הזדמנות כדי לצאת למרחביה. מאהבתו לטיולים, החליט גם לראות את העולם הגדול ויצא לסיור ממושך באירופה. כששב מהטיול ורצה להתקדם בעבודתו במוסך, נרשם ללימודים ב"מדרשת רופין", אלא שלכך לא הספיקה לו שעתו. במלחמת יום הכיפורים שירת כטען־קשר בחזית הדרום. יחידתו השתתפה בקרבות הבלימה ובקרבות הקשים נגד הארמייה השנייה באזור "החווה הסינית". לאחר שהיחידה חצתה את התעלה ועברה לגדה המערבית, נצטוותה ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) לכבוש את איסמעיליה. בדרך לעיר היו הטנקים צריכים לעבור על גשר, שהיה בעל חשיבות איסטרטגית גדולה. את הגשר הזה היו

צריכים לכבוש, כי בלעדיו הייתה הדרך לעיר חסומה. בקרב על כיבוש הגשר נפגע הטנק שלו וגדי נפל. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גדי מילא את תפקידו במסירות, בחריצות ובתחושת אחריות עילאית".

המשק והמשפחה הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה קטעים ממכתביו ודברי חברים על דמותו.

קופיט, יצחק

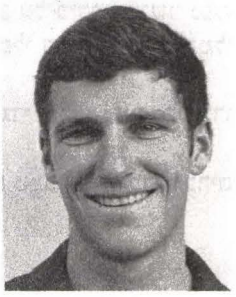
יצחק, בן דורה ומרדכי, נולד ביום כ"ב בחשון תש"ט (24.11.1948) בפולין ועלה לארץ עם בני משפחתו בשנת 1957. בארץ סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "גאולים" ובבית־הספר התיכון־מקצועי באשדוד. יצחק היה תלמיד חרוץ ושואף דעת. הוא היה חברותי מאוד, ולמרות שבצעירותו היה ילד ביישן ושקט, הסתגל עד מהרה לחברה החדשה אחרי שעלה לארץ. המשפחה התיישבה באשדוד וההורים היו בין ראשוניה ומקימיה של העיר. הוא היה חניך ומדריך בתנועת "הנוער העובד והלומד", ובעיקר התמסר לארגון טיולים ברחבי הארץ במסגרת התנועה. כמו כן היה ספורטאי טוב, הרבה לשחק בכדורגל והצטיין בשחייה.

יצחק גויס לצה"ל בנובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "סנטוריון" והיה טען־קשר ותותחן. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש רמת הגולן וברמה עשה גם את רוב תקופת שירותו בצבא. יחד עם אנשי הצוות בטנק שלו צוין יצחק לשבח על ידי מפקדו "על תותחנות מעולה ועל דבקות במשימה בפעולות קרביות".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים. אחרי השחרור עבד באלת"א, חברת בת של התעשיה האווירית, כמבקר איכות. הוא הצטיין בעבודה בשקדנותו, ביחסו הרציני לעבודה ובמסירותו. בשעות הערב למד בקורס לטכנאי יצור. יצחק היה בן טוב ומסור להוריו והיה קשור מאוד למשפחתו. הוא היה טוב לב, אופטימי ונוח לבריות, והכל הכירוהו כחבר טוב המוכן תמיד לעזור לכל אדם. במלחמת יום הכיפורים לחם יצחק כתותחן בטנק "סנטוריון" בחטיבה, שבלמה את כוחות השריון של הסורים, שפרצו לרמת הגולן. הוא היה בכוח החלוץ, שעלה לרמה כדי לסייע לכוחות הסדירים של צה"ל לבלום את התקפות הסורים. בהיתקלות עם האוייב ליד חושנייה, ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים ואחות. אחרי נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי ראויים היו לציון מסירותו של יצחק, אומץ לבו ודבקותו במשימה.

קופל (קידר), יצחק

יצחק, בן מרים וחיים, נולד ביום ז׳ בתשרי תשי״א (18.9.1950) ברמת השופט, להוריו ותיקי הקיבוץ. שתי אחיותיו הבוגרות ממנו קבלו אותו בעליצות רבה והעניקו לו הרבה אהבה, והוא החזיר להן עם כל החמימות ושמחת החיים שאפיינו אותו מאז היה פעוט. בבית־הספר היסודי במשק היה תלמיד שקדן וספורטאי מצוין. בשעות הפנאי עסק ברוב ענפי הספורט, והיה שוחה, רץ, מתעמל ומשחק בכדורסל. אחרי שסיים את חוק לימודיו היסודיים, עבר למוסד החינוכי בהרי אפרים, וגם שם היה תלמיד מצטיין, פיתח את יכולתו הגופנית והיה חביב על חבריו ועל מוריו. כאשר למד בכיתה י״א, נבחר להיות מדריך לצעירים ממנו בקן ״השומר הצעיר״ במוסד. חניכיו נהגו להשכים לפתחו גם כשהיה בבית הוריו בשבתות. הם אהבו והעריצו אותו, שכן הייתה בו מסירות רבה והבנה עמוקה. את הנערים, שהיו צעירים ממנו אך בשנתיים, ידע להדריך בדרך התבגרותם. יצחק היה תמיר וכחול עיניים, וספורטאי מעולה: ארבע פעמים צלח את הכינרת, שלוש פעמים השתתף במירוץ התבור של ״הפועל״ והיה חבר בנבחרת הכדורסל של ״הפועל״ מגידו והגיע עמה אל הליגה הלאומית בכדורסל.

יצחק גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1969. הוא עבר את האימון הבסיסי והשלים קורס צניחה, ואחרי לבטים רבים וממושכים החליט ללכת לקורס טיס. הוא עמד בהצלחה בבחינות הכניסה ואחרי־כן הצליח תוך עשרים חודשים ארוכים ומפרכים לעבור את קורס הטיס, שלב אחר שלב, עד שסיים כטייס קרבי. לא היה גבול לגאוות משפחתו ולגאוות משקו על הטייס הקרבי הראשון שלהם. יצחק נשאר בבסיס כמדריך טיס. יכולתו הרבה כמדריך והבנתו את נפש חניכיו זכו להבלטה בכל הדוחות של מפקדיו. בתום תקופת שירותו הסדיר התנדב לשירות קבע ותאריך שחרורו נקבע לדצמבר 1974. למרות שימיו בצבא היו עמוסים פעילות בקורסים, בהדרכה ובטיסות, היה מוצא זמן ובא הביתה בכל הזדמנות. הוא עשה מאמצים עצומים כדי להגיע לאימון בכדורסל, למשחקי הנבחרת, או לביקור אצל משפחתו. בתחילה היה עושה את הדרך הלוך וחזור ב״טרמפים״ וכעבור זמן הועמדה לרשותו מכונית קטנה, והוא היה בא למשק, מתאמן וחוזר לבסיס באותו הלילה. בעודו תלמיד פגש יצחק בחברתו מיכל ועמה החליט להקים בית. בתחילת ספטמבר 1973 חגגו את נישואיהם במשק, והזוג עבר למגורי הטייסים בבסיס שבו שירת, שם התעתדו לעשות יחד עד תום שירותו בצה״ל. ביום ראשון, 30.9.1973, יצאו השניים דרומה וביום שישי, 5.10.1973, נקרא יצחק לבסיסו. למחרת, בשבת, בשעות אחר הצהרים, יצא לגיחתו הראשונה ובאותו לילה יצא לגיחה השנייה. הוא הספיק לטלפן הביתה ולהודיע ששלום לו ואין צורך לדאוג. ביום י״א בתשרי תשל״ה (7.10.1973), בשעות אחה״צ המוקדמות יצא לגיחתו השלישית, לעזור בבלימת המצרים ולפוצץ גשרים שהקימו על התעלה. אש נ״מ וטילים כבדה קדמה אותו, מטוסו נפגע והוא נפל מאחורי התעלה, לא הרחק מן העיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמת־השופט. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים לאלמנה ולמשפחה השכולה כתב מפקדו: "...יצחק היה טייס ולוחם מצוין. באופי טיסתו באו לידי ביטוי כושרו וגישתו הספורטיביים, כמו על הקרקע כן באוויר. דרכו הייתה סלולה ובטוחה לקראת מטוסים חדישים ותפקידים בכירים ומעניינים. עד שבאה המלחמה וקטעה כל אלה. יצחק הלך ואיננו. עוז רוחו והקרבתו, כמו של רבים אחרים, הם שבלמו את גלי האויב המסתער. לא הייתה זו מלחמה על "קו" זה או אחר בגבולות רחוקים, אלא על עצם קיומה של המדינה. נפילתו של יצחק לא הייתה לשוא. תהי זו נחמת־מה לכם, ההורים, המשפחה, הרעיה. — — — מה אני ושכמותי נוכל לחוש ולהרגיש באשר לכאב, לאבדן ולמסכת התלאות העוברות עליכם ועל שכמותכם, שנתנו את כל היקר. גם אם אנו רחוקים קמעה, גם אם איננו באים לראותכם כפי שרוצים היינו — דעו לכם שדבר לא נשכח, דבר לא התערפל. בחורים כיצחק, הם כאלו שאינם נשכחים ואינם יורדים מלוח לב חברים ואוהבים. על לוח לבו של החיל ובית הספר לטיסה חקוק יצחק כאחד מהטובים והאמיצים שהיו לנו מעודנו".

קיבוץ רמת השופט הוציא לאור חוברת לזכרו.

קופר, ד"ר ישראל

ישראל (שריה), בן חנה וזוסיה, נולד ביום ה' בסיון תרצ"ט (23.5.1939) בתל־אביב והוא הצעיר בין שלושת אחיו ואחותו. את לימודיו בבית־הספר היסודי סיים בהדר־רמתיים והצטרף לחברת הילדים בקיבוץ מעוז־חיים. תמיד היה נער פעיל וער, ובמשק היה חבר בחוגי תרבות שונים והרבה לעסוק בספורט. לא היה כמעט ענף ספורט שלא השתתף בו ומדי שנה זכה באותות שונים על הישגיו בענפי הספורט, בשחייה ובצעדות. כמו כן היה חבר בחוגי הזמרה, המחול והתיאטרון, נמנה עם קבוצת "הפועל" מעוז חיים ובשנים 1955–1958 הדריך בסניף הנוער העובד בבית־שאן. בקיבוץ היה גם פעיל בגדנ"ע אוויר עד שגויס לצה"ל.

ישראל גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1958 והוצב לחיל השריון. משאת נפשו הייתה לשרת בחיל האוויר או בחיל הים, כהמשך לפעילותו בגדנ"ע־אוויר במשק. אולם משהוצב לחיל השריון קיבל עליו את התפקיד בהתלהבות. לאחר הטירונות סיים קורס לנהגי טנק "שרמן" בציון גבוה, ואחרי כן נשלח לקורס מפקדי טנקים. לאחר ששירת ביחידה והצטיין בתפקידו נשלח לקורס קצינים ואחר כך השתלם בקורס קציני שריון. לימים מונה סמ"פ ביחידת שריון. בתום שירות החובה שלו נאות לחתום לתקופה נוספת בשירות הקבע.

בסוף אוגוסט 1962 השתחרר ישראל מהשירות בצה"ל. במסגרת שירותו במילואים סיים קורס מפקדי פלוגה בשריון. הוא היה מהראשונים בחיל השריון שקלטו את הטנקים מסוג "סנטוריון" ואף הדריך שריונאים בהפעלתם. באוקטובר 1963 עבר קורס צניחה. לאחר שחרורו חזר ישראל למשק. בגלל התעניינותו הרבה

בענפי הספורט והאימון הגופני, הלך ללמוד במדרשת וינגייט וסיים שם כמורה לחינוך גופני וכמציל מוסמך. אין ספק שבזכות הידע הרב שרכש בשטחי הספורט השונים, החליט להתמחות במדע הרפואה העוסק בעמוד השדרה והגפיים. בשנת 1967 נסע לאוניברסיטת יוסטון בטכסס כדי ללמוד כירופרקטיקה. כשפרצה מלחמת ששת הימים חזר ארצה בלי שיקרא לשירות, ובתום הקרבות חזר ללימודיו ביוסטון. בתקופה שעשה ביוסטון המשיך בפעילותו הברוכה בקהילה היהודית המקומית, בריכוז מחנות־קיץ לילדים יהודיים, בהוראת עברית, בריקודי־עם ובאמוני ספורט. הוא שימש יושב ראש ארגון הסטודנטים באוניברסיטה המקומית. הרצה בנושאי ציונות ויהדות ושימש סגן קונסול. בשנת 1973 הוענק לו תואר דוקטור בכירופרקטיקה והוא החל עוסק ברפואה ואף עזר הרבה לחולים שהשכימו לפתחו. במהלך שירותו במילואים הגיע ישראל לדרגת סרן. משפרצה מלחמת יום־הכיפורים מיהר לחזור ארצה, עשה רק מספר שעות עם בני משפחתו ומיד הצטרף ליחידת שריון ונשלח לחזית סיני כמ"פ בשריון. בקרב התבלט בכושר מנהיגותו ובשיקול דעתו ויציבותו והיה בין הראשונים שצלחו את תעלת סואץ מערבה. למחרת שמחת תורה, מיד לאחר החצייה, ביום כ"ג בתשרי תשל"ג (19.10.1973), נפגע ונפל בשדה התעופה של ראס סודר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

הקונסול הכללי של ישראל ביוסטון, אהוד לדור, כתב למשפחה: "נדהמים ומזועזעים אנו לשמע הידיעה על מותו של יקירכם־יקירנו ישראל ז"ל, אשר נפל במילוי תפקידו בהגנת המולדת. קבלו נא את מלוא תנחומינו. כפי שידוע לכם, ישראל עבד במסגרת הקונסוליה במשך כמה שנים — זאת הייתה זכותנו שבחור כמוהו היה לנו לעזר וחבר בעבודה. רבים מהקהילה היהודית והלא־יהודית הכירו את ישראל, עם כולם היה מיודד והתחבב על כולם, לכן גדול היה חוג מכריו בכל המקומות. בבית קרובי משפחתכם התקיים ערב זיכרון־תפילה לזכרו, שבו נכחו רבים ממכיריו, כל הסטודנטים הישראלים וחבריו הסטודנטים באוניברסיטה של יוסטון, אשר בה למד מהתואר הראשון ואשר בה שימש כיו"ר ארגון הסטודנטים הישראלים ושמו הלך לפניו. למחרת היום התקיימה אזכרה באוניברסיטה בה למד — מעמד רציני ונוגע ללב. באזכרה זו ספד אותו נשיא האוניברסיטה. ספד לו ד"ר טומס, אשר בודאי ידוע לכם שהיה ידיד נפשו ועוזרו בבחירת מקצוע הלימוד. ד"ר טומס סיפר על היכרותם ועל ידידותם לכל אורך הדרך. בסיום האזכרה העלו זכרונות שניים מחבריו לספסל הלימודים, עם בקשה לקרוא על שמו את המעבדה החדשה, ההולכת ומוקמת באוניברסיטה. במרכז הקהילתי הגדול שביוסטון — מקום בו ישראל בילה והורגש בנוכחותו לעתים קרובות, מכינים ערב אזכרה בשיתוף עם ארגון הסטודנטים הישראלים. עם סיום האזכרה נשלח אליכם מכתב שני עם קטע מהעיתון היהודי המקומי, המעלה את דמותו של ישראל ז"ל. ושוב, קבלו נא את מלוא תנחומינו, שלי ושל כל צוות עובדי הקונסוליה. אנו אתכם".

בעיתון יהודי מקומי, היוצא ביוסטון, נכתב בין היתר: "ישראלי שעזב את לימודיו ביוסטון ללכת לעזרת ארצו, לא ישוב לעולם... נתן את חייו כדי שארצו תחיה"; בחדשות הקולג' לכירופרקטיקה ביוסטון פורסמה כתבה לזכרו ובה נאמר: "מלים לא יכולות להביע את תחושת הריקנות חסרת האונים שחשים חבריו של

ישראל. עדין לא סרה מאתנו תחושת הידידות והכבוד שרכשנו לו כשהיה עמנו. דמות שלוה שהיתה בה אהבה לכל קיפח את חייו בעימות של שנאה בין עמים. הקריב נפשו מתוך אהבה לזולת, למשפחה, לידידים ולעם. תקותנו שמותו אכן יביא לשלום אמת כשם שחייו היו קודש לשלום. זכרו לא ימוש מקרבנו לעד. נסתלק בן, אח, רופא ומפקד אשר טרם הספיק לתרום כל האצור בו".

קופרמן, דוד

דוד, בן מלכה וצבי, נולד ביום כ"ט בניסן תשי"ב (24.4.1952) בעכו. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ביאליק בעכו ובבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה, והיה מחניכי הפנימייה הצבאית שליד בית־הספר. בילדותו היה חבר בתנועת "הצופים" בעכו וכמו כן השתתף בפעולות צופי־הים. לצאת לים במפרשית – היה לגביו באותה תקופה תענוג שאין למעלה הימנו. הוא גם אהב לטייל בחיק הטבע ולצאת למסעות ברגל. בטיוליו התעניין בכל הסובב אותו, החל בחרקים שונים, שמשכו את תשומת לבו, והוא נהג לאסוף אותם, להביאם הביתה ולערוך בהם ניסויים, וכלה במטבעות עתיקות, אשר מצא מדי פעם. בביתו היה לו אוסף נכבד של בולים וגם תחביב זה היה עיסוק מהנה לשעות הפנאי. עיסוקיו ותחביביו הרבים לא הפריעו לדוד להיות תלמיד מצטיין בבית־הספר, שם שקד למלא את כל חובותיו על הצד הטוב ביותר. כילד היה דוד ביישן ולא אהב להתערב בין הבריות. ציות, אחריות וכבוד לזולת – אלה היו התכונות שאפיינו אותו כבר בשחר ילדותו, ואשר עשאוהו למקובל בחברת ילדים ומבוגרים כאחד. בימי נעוריו היה רגיש מאוד, אך נהג להסתיר את רגישותו מפני חבריו. ביטוי לעולמו הפנימי העשיר מצא בכתיבת שירים ביומנו הקטן. סיפרה עליו חברתו מנעוריו, אורה: "דודי היה אהבתי הראשונה. הוא ידע להרעיף אהבה ולמצות את היפה והנפלא באושרם של שניים. גם כשנפרדנו וכל אחד מאתנו הלך לדרכו, נשארנו ידידים; נפגשנו לעתים, החלפנו מכתבים ורשמים – דודי ידע להיות ידיד אמת". בהיותו בפנימייה הצבאית הקדיש את רוב זמנו ללימודים ולחיים מלאי התוכן של הפנימייה. בין השאר היה דוד בין האחראים על עריכת החוברות והעלונים. בחופשת הקיץ השתתף בקורס צניחה, שנערך מטעם הפנימייה הצבאית.

דוד גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר את הקורסים הבאים: קורס למקצועות הטנק, קורס מש"קי טנק, קורס מפקדי טנק, קורס קצינים בסיסי וקורס קציני שריון. בפברואר 1973 הועלה לדרגת סגן. מלחמת יום־הכיפורים מצאה אותו עם יחידתו בחזית הדרום. במהלך הקרבות נפצע דודי והועבר למרפאת השדה. לאחר שנחבש וקיבל טיפול ראשון, יצא מהמרפאה וחזר לשדה הקרב. כאשר לא מצא את גדודו, מצא לו טנק עזוב של אנשי מילואים, עלה עליו והדביק את אנשיו. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) השתתפה יחידתו בקרבות שנערכו על גדות התעלה, באזור "מיסורי", ליד "החווה הסינית".

במהלך הקרב נפגע הטנק שלו ודוד נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

סיפר על דוד אחד מאנשי יחידתו: "נלחמתי עם דוד כל ימי הקרבות. לא היה צריך כמעט לדבר איתו באלחוט. הכל "דפק" בלי שהיה לי כל צורך לומר לו מלה — דודי תמיד קרא את הקרב נכון, בהתקפה האחרונה על "מיסורי" הוא המשיך ופקד על שארית המחלקה, כאשר אני נפצעתי. הוא המשיך להתקדם גם אחרי שהטנק השני במחלקה נפגע. דודי לחם עד הרגע האחרון".

קופרמן, נדב

נדב, בן אתי ויוסף, נולד ביום כ"ה בשבט תשי"ד (29.1.1954) בקיבוץ גל־און ועבר את כל שלבי הגידול במשק — למן הפעוטון ובית־הספר היסודי ועד לסיום בית־הספר התיכון של הקיבוץ. הוא היה ילד סגור ומכונס בתוך עצמו, מסויג מעט מהחברה, ואת עולמו מצא בספרים. את ידיעותיו הרבות שמח לחלק עם חבריו. שעות ארוכות היה מפליג על כנפי הדמיון עם ספריו. כל דבר בכתב היה טוב בעיניו — למן סיפורי ההרפתקאות ועד לאנציקלופדיות. בטיולים היה מספר לחבריו על מבנה הכוכבים והארץ, והם היו מקשיבים לו בפה פעור. על ימי ילדותו סיפרו חבריו לקבוצה: "בטיולים נדב היה הולך תמיד מאחור, בוחן את הצמחים ומתעניין בטבע בדרכו המעמיקה. מעולם לא הרעיש עולמות, לא התפאר ולא התגאה בכשרונותיו. היו לו הרבה שמות חיבה. קראנו לו "חסה" כי אהב פירות וירקות, וקראנו לו לפעמים "שקאזן". עד היום אין יודע מהיכן דבק בו השם. כמות הידיעות שלו וזכרונו היו מופלאים. בתקופה שבנים הקפידו מאוד על צורתם החיצונית, נדב לא שם לב לכך. שקוע היה כולו בספריו. כלפי חוץ נראה לפעמים אדיש, כי לא חילק את רגשותיו עם החבר'ה. אבל האדישות הזאת הייתה רק למראית עין. היה בו משהו חולמני, איזו מין עדינות, היו לו התרגשויות מופנמות, אשר לדעותיו — הן היו מאוד מגובשות והחלטיות. הוא היה פוסק את דעתו בביטחון שאין עליו ערעור. כבר כילד הייתה לו אישיות חזקה ומקורית".

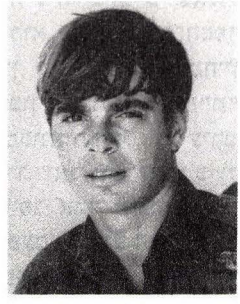
נדב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות עבר קורס מ"כים. סיפרו עליו חבריו ליחידה: "נדב היה בחור שקט וצנוע, נעים הליכות ואציל נפש, וביצע את המוטל עליו על הצד הטוב ביותר. ולא זו בלבד, אלא נהג כחבר טוב המוכן לעזור לזולת בשעת הצורך. בשל שקדנותו הטלנו עליו עבודות רבות, והוא עמד בכולן בכבוד. בקרב המדריכים הוא היה אהוד וחביב מאוד. רבים ביקשו לשמוע את הצעותיו ודעותיו. כמדריך דאג לחניכיו והקשיב לבעיותיהם — דאג לבעיות לבוש, לאישורי יציאה ולבעיות אישיות אחרות. הוא היה רציני מאוד ושקוע בספריו. לא פעם דיבר על כך שהספרים מרחיקים את האדם מחברתו וסוגרים אותו ברעיונות ובאמיתות שלהם. נדב באמת היה כזה. הוא היה מנותק מהעולם החיצוני וסגור בעולמו שלו. בעבודה השקיע מאמצים רבים. את החומר ידע היטב —

ממש בעל פה. הייתה לו השכלה רחבה, אך מעולם לא התגדר בה לפני חניכיו וחבריו, שהיו נחותים ממנו מבחינה זו. האנשים בבסיס אהבו אותו מאוד והתייחסו אליו בהערכה רבה". במלחמת יום־הכיפורים לחם נדב עם יחידתו בחזית רמת הגולן. חבריו סיפרו כי בקרב פעל ביעילות, בתושייה ובקור־רוח. באחד הקרבות נגד הצבא הסורי ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע נדב מאש ארטילריה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ גל־און. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נדב היה חייל מסור ונאמן, אהוב על מפקדיו ועל חבריו לנשק. הוא לחם באומץ ובחירוף נפש".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

קופרשטיין, אברהם

אברהם (אבי), בן ליזה ואפרים, נולד ביום כ' בשבט תשי"ג (5.2.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אורים", והשתלם במגמת החשמל בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" בחיפה. הוא היה תלמיד מצטיין ובמיוחד אהב את מקצועות המתמטיקה. בתחרות שנערכה מטעם הטכניון בין תלמידי בתי־ספר תיכוניים, זכה בפרס הראשון. הוא זכה גם בכמה תחרויות נוער בשח־מט, היה בעל כושר גופני מצוין ואצן מעולה. בנערותו היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", ואחרי־כן אף הדריך בקן של התנועה. הוא היה מסור מאוד לתנועה והקדיש לה הרבה מזמנו. חבריו מספרים עליו שהיה חביבן של הבנות, שהחיוך לא מש מפניו אפילו ברגעים הקשים ביותר.

אברהם גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל הרגלים. במסגרת שירותו עבר קורס מ"כ רובאים, קורס מ"כים חי"ר, קורס צניחה וקורס מד"סים. הוא התנדב לשרת בסיירת "חרוב", ובזכות כושרו הגופני המצוין היה אחד המובחרים בחייליה. הוא נשלח גם לקורס קצינים, אך לא הספיק לסיימו. סיפר עליו חברו יגאל: "בכל מקום ובכל מצב היה אבי עליז. ההתייחסות שלו לכל דבר לוותה תמיד בעליזות. מעולם לא התלונן, וכששאלו אותו אם יש לו טענות כלשהן, נהג לומר: 'שום דבר הכל בסדר', כשחיוך פרוש לו מאוזן לאוזן. כאשר פעם פגז נפל ממש לידינו בשעת המלחמה, אבי צחק בפה מלא והמשיך להילחם". סיפר עליו חברו אורי: "אבי היה בחור יפה תואר, בריא גוף, בעל כוח סבל וכושר גופני בלתי נדלים. כינינו אותו "קופי", כי מעולם לא פסק מלחייך. ברגעי לחץ, ברגעים של משבר ונחיתות הרוח, ראינו אותו, כשבלוריתו הזהובה שמוטה ברישול על מצחו והוא מחייך. מעולם לא הבנו את סודו – את המפתח הזה שהיה בידו לאושר. אבי לא ידע קושי מהו. הוא היה חזק, מחושל כהלכה. הוא הדהים את מפקדיו ביכולתו הגופנית הבלתי רגילה. לא נוכל לשכוח כיצד נשא על כתפו למרחק של 14 ק"מ אלונקה, בלי להעבירה מכתף

לכתף. כולם אהבו אותו כי הוא היה טוב אל כולם, נכון לעזרת חבריו ומשרה ביטחון ושלווה בחיוכו הנצחי". הוא הצליח מאוד בשירות החובה שלו ושאף להמשיך בקריירה צבאית, אך לא הספיק להגשים את שאיפתו. במלחמת יום־הכיפורים שירת בחזית הצפון ועבר את קרבות הבלימה הקשים ואת קרבות ההבקעה ללא פגיעה. הוא חזר הביתה מאושר ומחייך. בקרב שנערך על שיא החרמון ביום כ"ט בניסן תשל"ד (21.4.1974), נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר־הביטחון דאז, משה דיין: "אברהם היה חייל מסור וחבר מצוין, שהיה אהוד על כל מי שהכירו".

קוקוי, יעקב

יעקב, בן רות וטוביה הכהן ז"ל, נולד ביום כ' באלול תש"ט (13.9.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחדות" בקרית מוצקין, והשלים את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" בחיפה, שם התמחה במגמה של מכונאות דיזל. ילד עירני ושובב היה יעקב, בן זקונים להוריו. "אני זוכר אותו כילד חזק מבחינה פיזית ומנהיג", סיפר אחד מחבריו לגן־הילדים. "אינני זוכר, שבכה אי־פעם". יעקב היה תלמיד חרוץ וראש למשתתפים במעשי קונדס. נער חברותי היה, פעיל בתנועת הנוער של "מחנות העולים", יוזם ומארגן. הוא אהב לטייל בשבילי הארץ, וניצל כל מסע מאורגן כדי לגלות מרחבים חדשים. כשלא נמצאה לו מסגרת לטיול, נטל בידו מצלמה, שם תרמיל על השכם ויצא לתור את הארץ בגפו. מנעוריו היה חובב ספורט ושיחק בכדורסל בקבוצת הנערים של "מכבי" קרית מוצקין, ואף היטיב לרוץ וגם לשחות. כתום לימודיו בבית־הספר היסודי החליט ללכת לבית־ספר מקצועי. "תמיד היה קשור אל המכונות", סיפר אחיו, אשר. "הוא אהב את הטרקטורים ואת האדמה. אבא שלנו עסק שנים ארוכות בעבודת האדמה, והוא שהחדיר ביעקב את האהבה אל הרגבים החומים ואל מכונות העבודה. אני זוכר כיצד נלווה יעקב לאבא בעבודת השדה, כיצד התיישב לו — נער חייכן — על המושב בטרקטור..." בתקופת בית־הספר התיכון, נתגלו הרגישות וה"אכפתיות" באופיו של יעקב. הוא העלה את הרהוריו על הכתב, שוחח עליהם עם חברים וניסה להסב את תשומת לבם לחובת המעורבות במתרחש. סיפר מנהל בית־הספר: "ברשימותיו של יעקב משתקפת דמותו של צעיר ישראלי אציל, הרגיש לכל המתרחש סביבו ומגיב על כל אירוע מדיני, חברתי וכלכלי. אכפת לו טוהר המידות בחברה הישראלית, אכפת לו טוהר הנשק של צה"ל, עתידה של המדינה ועתיד האנושות בכלל. הוא שאף לעולם טוב יותר, והיה מוכן להילחם למענו הלכה למעשה". חבריו הגדירו את יעקב כאדם בעל עקרונות ברורים. הוא נאבק להגשמתם ולא חס על עצמו ועל מעמדו בחברה. בין שיריו ורשימותיו נמצאת כתבה בשם "התלבטויות". בין יתר הדברים כתב שם: "אכפת לי שנסביר את עצמנו בעולם, אם אנו חושבים שאנו

צודקים. חשוב לי שניפגש עם ערבים... אכפת לי שלא ניתן למצבים להתהוות לנגד עינינו... כדאי שננסה לשנות מבפנים את הדור שלנו...".

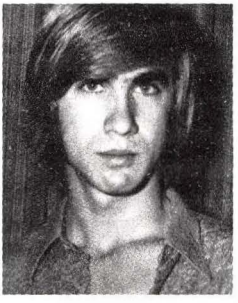
יעקב גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1967 והוצב לחיל החימוש. חרף קשיים של הסתגלות למסגרת חיים נוקשה, להוראות ולמשמעת, הצטיין בביצוע כל המשימות שהוטלו עליו. הוא השתלם בקורס מכונאי "סנטוריון" ועמד בהצלחה בקורס קצינים. יעקב היה קצין מעולה ואהוב על פקודיו. גם כשהיה הדבר כרוך בחיכוכים עם אנשים שהעריך, היה מגן על חייליו כאשר האמין בכל לב שהצדק עמם.

בקיץ 1971, לאחר ששירת שנה אחת במסגרת צבא קבע, השתחרר והחל לעבוד כאביו על הטרקטור. אחרי זמן־מה נסע לאירופה, כדי להרחיב את אופקיו ולראות את העולם, וכשחזר החל ללמוד בבית־הספר להנדסאים בחיפה. הייתה זו שנה קשה לגביו: לימודים ועבודה, ובערב – קורס הכנה לטכניון. בתום אותה שנה נודע לו לשמחתו, שהתקבל ללימודים אקדמיים בטכניון. "היה זה סמוך למלחמה", סיפר אחיו אשר, "המכות החלו ניתכות בזו אחר זו: ראשית מותו של אבא לאחר מחלה קשה. אחר־כך מותה של אמא, שהשפיע מאוד על יעקב, והמכה השלישית – מותו של יעקב שלנו, והוא רק בן עשרים־וארבע". עוד לפני יום הכיפורים חש יעקב שהמלחמה בפתח. ביום הכיפורים הלך, שלא כמנהגו, לבית הכנסת והיה בין המתפללים. כשפרצו הקרבות, מיהר אל יחידתו בחיל החימוש ונשלח לחזית הצפון, שם פעל כקצין חימוש ועסק גם בחילוץ ובפינוי טנקים. ביום י"ג בחשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע יעקב ונהרג בעת תדלוק טנקים באזור סינדיאנה שברמת הגולן. הוא נפל עם חמישה מחבריו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים לבני המשפחה כתב מפקד היחידה שלו: "אישיותו וסגולותיו המיוחדות כמפקד, שנתגלו במשך ימי הלחימה, עשוהו דמות המשרה ביטחון ואהודה על חייליו ועל מפקדיו כאחד".

בני משפחתו, חברים ומכרים, הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה שירים ורשימות מפרי עטו של יעקב ודברים על דמותו ועל דרכו.

קוקוש, שמואל

שמואל, בן לאה ואדולף, נולד ביום י"ג בסיון תשי"ב (6.6.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "דגניה" בטירת הכרמל, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר הטכני למקצועות תעופה בחיפה. הוא היה ילד עירני ותוסס, שכונה בפי ידידיו ובני משפחתו "בלונדי", על שום שערו הבהיר. מילדותו היה סקרן והרבה להתרוצץ בחצר הבית, לשחק עם חבריו, לחקור ולדרוש כל אבן וכל צמח שגילתה עינו. בבית־הספר היסודי היה תלמיד שקדן, וכתום שמונה שנות לימוד ביקש להרחיב את השכלתו וגם לרכוש לו מקצוע. שנתיים למד שמואל בבית־הספר הטכני למקצועות תעופה,

וכשסיים את הלימודים לא ישב באפס מעשה, אלא יצא לעבוד כמכונאי במוסך "מיכאל" במפרץ חיפה. הוא התחבב מאוד על חבר העובדים במוסך, ועשה מלאכתו נאמנה. בתקופת בגרותו הצטרף לתנועת הנוער העובד והלומד, והשתתף בחגיגות ובטיולים שארגנו חבריו. הוא אהב מאוד ללכת למועדוני הנוער ולדיסקוטקים. "בלונדי לא נעדר מן המועדון בערב שבת", סיפרו חבריו. "הוא רקד בהתלהבות, שר ובידר את כל החבורה העליזה. תמיד היה מרוצה, שמח בחלקו ואוהב את החיים". אח אוהב לאלימלך ובן נאמן להוריו היה שמואל. הוא סייע בעבודות הבית וגם ידע לעזור בעצה טובה לבני משפחתו. הכל זוכרים אותו כעלם גבה־קומה וטוב־מראה, בעל שער בלונדי ועיניים טובות ומלאות שמחת נעורים ואהבת האדם.

שמואל גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והתנדב לחיל השריון. סיפר אחיו, אלימלך: "עוד לפני גיוסו לצה"ל החליט בלונדי ללכת לשריון. 'השריון הוא אתגר', אמר שמואל והיה גאה מאוד כשהתקבל לשורות החיל". לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוצב כטען־קשר ביחידת טנקים שעשתה בגזרת תעלת סואץ. חודשים ארוכים עשה שמואל על קו המים וכשהיה בא הביתה לחופשה קצרה לא סיפר על חוויותיו ועל קשייו. שעה קלה עשה במחיצת הוריו ואחיו, ואחר־כך מיהר אל ידידיו. "החבר'ה אהבו אותו, וכשבא אליהם דרשו שיספר עוד ועוד על הצבא. אבל הוא רצה ליהנות מן החופשה, טייל, בילה במועדונים, או מיהר אל חברתו, שרה". באמצע תקופת שירות החובה שלו החליטו שרה ושמואל להינשא. הם התארסו ודחו את טקס הנישואין עד אשר ישתחרר שמואל, בחורף 1973. איש לא האמין אז שחלומם של שני הצעירים לא יתגשם. במלחמת יום־הכיפורים לחם שמואל בחזית סיני. שבוע ימים לחם במסירות עילאית ובאומץ לב בקרבות נגד המצרים. בעיצומם של הקרבות שלח להוריו שני מכתבים שבהם הרגיע אותם ועודד את רוחם. בקרב שנערך ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע מרסיסי טיל שירו המצרים בחמדיה, שבגזרה המרכזית של התעלה. חבריו ליחידה מספרים, שלפני נופלו יצא לחלץ שישה חיילים שנלכדו באש המצרים. כשנסוגו החיילים על כלי רכבם, נפגע הטנק של שמואל והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמל שמואל ז"ל, שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. הוא היה מסור ונאמן לתפקידו, לחם באומץ לב ותוך חירוף נפש, ובלחימתו הציל רבים מחבריו".

קור, דוד

דוד, בן סלימה ועובדיה, נולד בשנת תש"ט (1949) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת השרון, ובשנת לימודיו השמינית עבר לקיבוץ רגבים והמשיך ללמוד שם במסגרת המוסד במשק. הוריו קראו את בנם דוד, על־שם המנהיג הציוני דוד בן־גוריון ז"ל. כשעלתה המשפחה ארצה – ודוד אז כבן שנה – בנו ההורים את ביתם ברמת־השרון. דוד היה ילד שובב ועירני ועשה חיל בלימודיו. ברם, בעקבות מחלתה של האם וקשיים במשק הבית, הוחלט לדבר על לבו שימשיך בלימודיו במסגרת קיבוצית. דוד השתלב יפה בחברת הנערים במשק והשיג הישגים נאים בלימודים. כשבא הביתה לחופשה התעניין בכל דבר, שאל וחקר את הוריו ואת אחיו בעניינים שהיו קרובים אל לבו, וגם סייע בעבודות הבית השונות. דוד נודע בקיבוץ כנער אחראי: "אפשר היה לסמוך עליו. כל משימה ועבודה שהוטלה עליו ביצע בלא דופי", סיפר מחנכו, יצחק. "בקיבוץ גילה דוד את הטרקטור והתאהב בו", נזכר אחיו יוסף. דוד אהב לבצע כל עבודה שהייתה כרוכה בהפעלת הרכב הכבד, ובתקופת מלחמת ששת הימים עבד יחד עם חבריו בענפי הפלחה, הרפת והלול והתנדב לבצע משימות מיוחדות בעזרת הטרקטור. הוא היה עלם גבה־קומה ויפה מראה, בן נאמן להוריו ואח אוהב ליעקב וליוסף, לבתיה ולתקוה. כל מי שהכירו אהב אותו.

דוד גויס לצה"ל בראשית מאי 1968. חלומו היה להצטרף לחיל האוויר, אך משנדחתה בקשתו התנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ושלוש שנים שירת כנהג טנק במרחבי סיני. סיפרו חבריו ליחידה: "השירות בקו המדברי לא היה קל. חברים נפגעו ונהרגו, תנאי המדבר חייבו יכולת גופנית, אבל דוד הסתגל לכל וחש שמלאכתו חשובה וכי אחריות רבה הוא נושא על כתפיו". רק פעם אחת התמוטט; כאשר נודע לו על מות חברו הטוב, יניב. דוד ביקר בבית הוריו כפעם בפעם, ולא הרבה לספר על קשייו ועל מצוקותיו. תמיד היה חיוך על שפתיו ומילות עידוד נמצאו לו תמיד.

באביב 1971, כשהשתחרר מהשירות הסדיר התלבט זמן מה בעניין עתידו. סיפר אחיו: "הייתה לו שאיפה להתקדם בחיים ולהגיע להישגים. היו בו עקשנות, כוח רצון וכוח התמדה". דוד החל לעבוד עם אחיו, יעקב, ולמד טפסנות בניין. הוא עבד קשה והשתכר מעט, אך עד מהרה רכש ידע ונסיון ונודע כבעל מקצוע מעולה ומסור. בעקבות פרשת אהבים נכזבת התכנס בתוך עצמו, החל לקרוא שירה וגם כתב שירים. ארבעה שירים נותרו, ובהם השיר "שערך המתגלגל": "הרכנת עינייך באנחה ושערך המתגלגל / על כתפיך הערומות / ידיך נעשו כלילות אביב / פרחו כלא נודע...". השירים מבטאים געגועי אהבה חזקים ורגש אכזבה שבדיעבד. בשלהי מאי 1973 התוודע דוד אל עמליה, בת רמת השרון, ונשא אותה לאישה במחצית ספטמבר 1973. הזוג הצעיר בילה את ירח הדבש שלו בבית הבראה ובתחילת חייהם המשותפים נקרא דוד אל החזית. הוא התייצב ביחידתו במוצאי יום־הכיפורים ונשלח לחזית הדרום, שם

לחם כנהג טנק והשתתף בקרבות הבלימה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נהרג דוד במהלך התקפה עקובה מדם על־יד "מכשיר". חבריו לקרב מספרים, שכאשר ניסו דוד וצוותו להיחלץ מן הטנק הפגוע, נורו למוות על־ידי חיילים מצריים מן הארמיה השנייה. דוד הוכרז כנעדר ורק לאחר חמישה חודשים נמצאה גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "אילולא לחמו הבחורים כפי שנלחם דוד ז"ל, לא הייתה לנו תקומה. את היקר ביותר נתן דוד ז"ל למען חיינו ומולדתנו".

בני משפחת קור תרמו לזכרו של דוד ספר תורה לבית כנסת.

קורב, מוטי (מרדכי)

מוטי, בן שפרה וליאון־אריה, נולד ביום ז' בתמוז תש"י (22.6.1950) ברמת־גן. מוטי למד בבית־הספר היסודי "הגפן" והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון "אוהל שם" ברמת־גן. מוטי היה תלמיד המגמה הריאלית, ובקיץ 1968 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. ילד עירני, תאב דעת היה מוטי. משחר חייו גילה עניין בעולם הטבע, בסודות המדע ובקשת האמנויות. תלמיד חרוץ היה. "מוטי אהב לפרק כל דבר ולהרכיב אותו מחדש", מספרת אמא. הוא התחבב על מוריו, והיה נערץ על חבריו לכיתה. בהיותו נער נרשם כחבר במועדון התעופה לישראל. מוטי בנה טיסנים, התוודע אל הדאייה והשתתף בתחרויות ארציות. לימים מונה מדריך במועדון ועשה חיל במלאכתו. מוטי היה נער חברותי, פעיל בתנועת הנוער של "הצופים", יוזם ומארגן אירועים חברתיים שונים. הוא השתתף בטיולים ובמסעות בכל פינות הארץ, ויצא למסע רגלי גם בגפו. הוא אהב את הצומח והלך שבי אחר נופי הארץ. בבגרותו התעניין במבנים ארכיטקטוניים מיוחדים ובצורות בנייה שונות, וביקר במקומות בעלי עניין אמנותי־הנדסי. מספרים ידידים: "מוטי שימש דוגמא לסדר מופתי, לתכנון ולדיוק. ערב גיוסו לצה"ל היה מוטי עלם גבה־קומה, חסון ויפה תואר. בן מסור להוריו היה, אח אוהב לרוחמה.

מוטי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968, והתנדב לשרת בחיל השריון. מוטי השתלם בקורס מקצועות טנק, וסיים כחניך מצטיין את לימודיו בקורס תותחנות טנקים. בהמלצת מפקדיו נשלח מוטי לקורס מפקדי טנקים, ועמד בו בהצטיינות (91). ימי שירותו בצה"ל היו גם ימי מלחמת ההתשה בחזית הדרום. מוטי פעל כמש"ק טנק, ונפצע ברגלו באימונים. במו־ידיו חבש את פצעיו ולא סיפר להוריו על דבר פציעתו. בבית החולים בבאר־שבע הכיר סמלת־סעד שהייתה לחברתו הקבועה. לימים נשלח להדריך בבית־הספר לשריון. בפי חניכיו נקרא מוטי "המדריך שידע יותר מדי". מספר אחד מהם: "מוטי היה מדריך מעולה. כל דבר למד וביצע בצורה

יסודית ומעמיקה".

בקיץ 1971 כשהשתחרר מוטי, פנה אל בית־הספר "אורט טכניקום" בגבעתיים, שם למד הנדסאות בניין וארכיטקטורה. בזמן לימודיו, במסגרת פרויקט לפיתוח חוש האסטטיקה, הכין מוטי דגם אנדרטה. כשהחליטה המכללה הטכנולוגית של "אורט טכניקום" גבעתיים להנציח בהקמת אנדרטה את זכר בוגריה, שנפלו במערכות ישראל, בחרו את הדגם שתיכנן מוטי. כאשר התקשרו להודיעו שהדגם שלו נבחר, הוברר כי הוא נפל במלחמת יום־הכיפורים. האנדרטה מוצבת כיום בחצר בית הספר.

בתקופת לימודיו עבד מוטי בבניית דגמים אצל ארכיטקט נודע וגם סייע בתכנון פרויקט לשיקום העיר העתיקה בירושלים. זמן מה לפני גיוסו האחרון יצא מוטי לסיור בצפון הארץ, כדי להשתתף בתחרות על הקמת אנדרטה לזכר חיילי סיירת "אגוז". חלומו היה לבנות דגם משלו כיד לנופלים. כמו כן התכונן מוטי להשתלם בנושא הארכיטקטורה במשך שנתיים בארצות הברית. במלוא המרץ והתנופה היה מוטי כשנקרא אל הנשק. בעיצומה של התענית נקרא מוטי ליחידתו בחיל השריון ונשלח לחזית הדרום. כשבועיים ימים לחם כמפקד טנק, באומץ לב ובמסירות עילאית, במרחבי סיני. "הפעם תהיה זו המלחמה שלנו, של השריון", אמר לבני משפחתו כשנפרד מעליהם. גאה היה בחיל שלו וכשהוטל על יחידתו להרחיב את ראש הגשר שהבקיעה אוגדתו של אריק שרון, עודד את חבריו והמריץ אותם לפעולה. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע מוטי בהיותו חשוף בצריח הטנק, במהלך התקפה אכזרית באזור "מיסורי", בגזרת התעלה. מוטי מת מפצעיו במסוק בדרכו לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, מוטי היקר ז"ל, לא חזר אתנו ולא השתחרר. במלחמה קשה זאת נתן את היקר לו מכל, את חייו, להגנת כולנו".

בחוברת "מבע", ביטאון עובדי הסוכנות היהודית, נכתבו דברים על דמותו ועל דרכו של מוטי ז"ל.

קוריאל, שלמה

שלמה, בן שרה ומשה, נולד ביום א' באדר תש"ה (23.2.1945) בכפר־סבא. למד בבית־הספר היסודי "עלייה" וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר־סבא. בעת לימודיו התיכוניים היה פעיל בגדנ"ע־אוויר, סיים במסגרתו קורס הדרכה אשר הכשירו כמדריך טיסנאות.

שלמה גויס לצה"ל בסוף מאי 1966 והוצב לחיל הרגלים. כשסיים את תקופת הטירונות, שירת זמן מה כרובאי ונשלח לקורס מפקדי כיתות. הוא השתלם בקורס קצינים ומש"קים של מרגמות 81 מ"מ, ובגדודו שימש כמש"ק מרגמות בינוניות. במלחמת ששת הימים,

עוד בהיותו בשירות סדיר, לחם בכיבוש תל עזזיאת ברמת הגולן, ונפצע בברכו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הושם שלמה לחיל השריון, והוצב לשירות מילואים כמש"ק מרגמות בגדוד חרמ"ש. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא שלמה ליחידתו, והשתתף יחד עמה בפריצה הגדולה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. בליל כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נקלע זחל"ם המרגמות שבפיקודו למארב של האויב. שלמה נפגע ונהרג. לאחר גמר המלחמה הוכרז כנעדר, אך יום לפני פינוי השטח שבו נפגע – נמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בכפר־סבא. השאיר אחריו אם, שלוש אחיות ואח.

קורין, אברהם

אברהם, בן הינדה ודוד, נולד ביום כ' באב תש"ז (6.8.1947) בקיבוץ אפיקים. הוא למד בבית־הספר היסודי של המשק, ובכיתה ט' החל ללמוד בקיבוץ גבעת חיים. הוא היה בן זקונים להוריו, וותיקי אפיקים, ואח צעיר לארבע בנות, ילד עירני, סקרן ותאב דעת. בבית־הספר היסודי לא מצא עניין רב בלימודים, אך כשהחל ללמוד בבית־הספר בגבעת חיים, התעניין מאוד במקצועות ההומאניים. מטבעו היה ילד חברותי, יוזם ומארגן פעולות, אהב לטייל בארץ והיה חובב ספורט מושבע. "שעות ההפסקה שבין השיעורים היו שעותיו הגדולות", סיפרו חבריו. "אז היה משחק כדורגל על הדשא. אבר'ם היה שוער מבוקש. אנחנו לא ויתרנו עליו, כי לא היה שוער טוב וזריז ממנו בכל הסביבה". לימים גילה עניין מיוחד בכדורסל ובכדור־מים, והצטרף לקבוצת הכדור־מים של גבעת חיים. הוא היה גבה־קומה וחסון, שמח בחלקו, פעיל מאוד ואהוב על חבריו ועל בני משפחתו.

אברהם גויס לצה"ל במחצית יולי 1965 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים, וכתום לימודיו בקורס מ"כים חרמ"ש מונה מש"ק חרמ"ש. אברהם לא אהב במיוחד את חיי הצבא. כאדם שוחר עצמאות – קשה היה לו להסתגל למסגרות הנוקשות של הצבא ולמשמעת החמורה שנכפתה עליו. "ילד היה", סיפרה אמו, "מופנם במקצת, אינו רגיל לשאת בקשיים...". בתקופת שירות החובה שלו עשה בשבטה, בכפר גלעדי ובחולתא, וניצל כל הזדמנות כדי "לקפוץ" אל הוריו בקיבוץ. "כשהגיע הביתה, נמלא החדר אור", אמרו בני המשפחה. בתקופת שירות החובה שלו פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף בלחימה בשכם. רשמי הקרב נחרתו בו עמוק. "לראשונה בחייו הרג חייל אויב, גם איבד אחד מרעיו היותר קרובים. צלקות אלה לא הגלידו. הוא נשא אותן עמו", סיפרו אחר־כך חבריו.

בקיץ 1968 כשהשתחרר, התלבט אם לשוב לקיבוץ אפיקים, שם נולד וגדל, או להצטרף למשק גבעת חיים, שם למד והתבגר. "אפשר שהייתה זו מירי, חברתו של אבר'ם, שהשפיעה עליו לבחור בגבעת חיים", אמרו חבריו. הוא החל לעבוד בענף ההודיה ושיקע בו הרבה מרץ, להט ומסירות. הוא תרם הרבה לגיבוש צוות העובדים,

והיה אמור לצאת בקיץ 1973 לארה"ב, להשתלמות בתחום גידול ההודיים. כשהצטרף למשק מצא לאלתר שפה משותפת עם אנשים מכל השכבות. הוא הדריך את בני הדור הצעיר והשתתף בעריכת עלונם "פמפלט", שעיקרו תגובות למעשים של אי־צדק. בקייטנת הילדים ובכיתות ההמשך פעל בהצלחה רבה, יזם וארגן פעולות תרבות, ובוועדת הקשר של הקיבוץ יזם פעילויות חברה ודאג להגשמתם של עקרונות יסוד. עניין מיוחד הקדיש לעתידם של חיילים משוחררים, ולא המתין שאלה יבואו אליו. הוא עצמו פנה לחיילים שחזרו הביתה ודאג לאלה שהתהלכו עם "האף באדמה". בקיץ 1971 נשא אברהם לאישה את חברת נעוריו, מירי לבית יגודה, ובפברואר 1971 נולדה להם הבת הבכורה, נטע. אברהם היה בעל למופת ואב אוהב. שעות אחר־הצהרים ושעות הערב היו שעותיו היפות. אז היה הבית מלא ידידים, מוסיקה, ארוחות־ארבע נפלאות וטיולים עם נטע הקטנה. בשלהי יוני 1973 גדלה המשפחה משנולדה הבת סיון. חייו של אברהם היו מלאים תוכניות, וכל החלומות והתקוות נקטעו בבת אחת. בצהרי יום הכיפורים נקרא אברהם אל יחידתו בחיל השריון, ונשלח לחזית הדרום. הוא לחם כמש"ק חרמ"ש ביחידה שהפעילה את כלי הרכב האמפיביים ויחד עם חבריו חצה את קו המים לעברה המערבי של תעלת סואץ. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נהרג אברהם בקרב על הכפר סירפאום. חבריו לנשק מספרים, שסייע לחובש הקרבי לטפל בחיל שנפצע. בעודו נאבק על חיי חברו הפצוע, נהרג מפגז שירו המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־חיים. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, אברהם, שירת ביחידת שריון והשתלב ביחידה בצורה הטובה ביותר, תוך שהוא מפגין את אופיו הטוב והנוח".

בחוברת זיכרון שיצאה לאור לזכר הנופלים כלולים דברים מפי חברים ומכרים במשק גבעת־חיים על דמותו ועל דרכו, וכן קטעים ממכתביו.

קורין, יעקב

יעקב, בנם בכורם של חתון ויוסף, נולד ביום כ"ו בתשרי תש"ב (17.10.1941) בבגדד שבעירק. סמוך ללידתו, פרצו קרבות בבגדד. הפורעים הערביים ניסו לפגוע בהוריו של יעקב. כשהתארגנה ההגנה היהודית בעירק בשנת תש"ט, באו שני שליחים מארץ־ישראל אל משפחת קורין. יעקב שוחח עמם והאיץ בהוריו לעזוב את עירק. המשפחה עלתה ארצה בשנת תשי"א. כשהגיע ארצה, והוא ילד בן עשר, החל ללמוד בכיתה ד' בבית־הספר במעברת טבעון. מקץ שלוש שנים נשלח למוסד החינוכי בשער העמקים, ושם סיים את לימודיו היסודיים והעל־יסודיים. הוא הסתגל בלא קושי לחיים בארץ. חבריו במוסד החינוכי הוקירו את חריצותו ואת הגינותו. נער ישר היה ונאבק למען הגשמתו

של כל דבר שנראה צודק בעיניו. הוא היה חבר בתנועת הנוער "השומר הצעיר", השתתף במסעות ובטיולים שערכו חבריו וגם נטל חלק במסיבות ובחגיגות שארגנו. חובב ספורט היה, שיחק בכדורסל ובכדורעף, אהב לשחות בים ובברכה והיה חבר בקבוצת "הפועל" קרית טבעון. לימים עסק גם בהדרכת ספורטאים צעירים, ונודע כמאמן מסור של קבוצת כדורסל. בני משפחתו מספרים, שהיה גם חובב שירה, בן מסור להוריו, אח אוהב ורע נפלא. הוא סייע לידיד בעת צרה ותמיד מוכן היה לעזור בעצה טובה. אחיו צבי, אלי ושאול העריצו את אחיהם הגדול, ורות, הבת היחידה, התרפקה על אחיה, שהרבה תמיד לעודדה. הוא היה עלם רציני ואחראי. הוא אהב את הארץ והיה נכון לתרום למען קיומה וביטחונה.

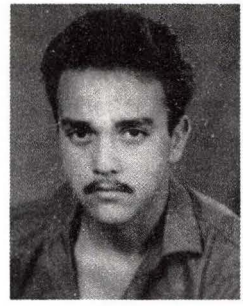
יעקב גויס לצה"ל במחצית מאי 1959 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ואחרי כן שירת כמפקד טנק "שרמן" באחת היחידות המובחרות. כשסיים את תקופת שירות החובה שלו, היה בעל דרגת סמל.

זמן מה לפני שחרורו הלך ללשכת מנהל מחוז הצפון של משרד החינוך והתרבות, וביקש להתקבל כעובד. סיפר אחד מחבריו לעבודה: "בתחילה נראה כצנוע, שקט וביישן. במרוצת הזמן גילינו, שהוא מתייחס ברצינות לעיסוקו. הוא התגלה כאדם חושב, השואף לשלמות בביצוע עבודתו". יעקב עבד כמנהל מדור תקן וגננות ולאחר זמן־מה מונה אמרכל הסמינר בנהלל. "הוא היה אהוב על כולם בזכות חיוכו הלבבי, צניעותו ויושרו. על יענק'לה אפשר היה לסמוך בכל עת ובכל תפקיד", סיפר אחד מחבריו לסמינר. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, אך מעולם לא רטן ולא התלונן. על חלקו בקרבות יוני 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בראשית שנת הלימודים תשל"ד החל לכהן, בנוסף על עבודתו בסמינר, כמורה בבית־הספר התיכון המקצועי בנצרת עילית, לאחר שסיים קורס דו־שנתי למינהל ציבורי. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יעקב ליחידתו בחיל השריון בעיצומה של התענית, ונשלח לחזית הצפון. יותר משבוע ימים לחם באומץ לב ובמסירות מופתית בקרבות נגד הסורים, כמפקד צוות טנק "שרמן". אור ליום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע הטנק שלו מטיל נ"ט ליד הכפר הסורי מסחרה, בהרי הגולן. יעקב נכווה קשות כתוצאה מן הפגיעה, ונפטר מפצעיו בבית־החולים רמב"ם בחיפה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית טבעון. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "יעקב ז"ל שירת ביחידה כמפקד טנק. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל פקודיו, והשרה על כולנו מצב רוח מרומם בעצם נוכחותו. הוא ביצע בנכונות כל תפקיד אשר הוטל עליו, ועשה זאת בשלמות ובלא דופי. מפקד מעולה ומתנדב לכל תפקיד".

בביטאון משרד החינוך והתרבות פורסמו דברים על דמותו של יעקב קורין ז"ל; באזכרה שנערכה בסמינר נהלל, השמיעו מפקחים ומורים בכירים דברים על מפעל חייו של יעקב.

קורליקר, יוסף

יוסף (יוסי), בן חנה ורחמים, נולד ביום ט"ז בסיון תש"ז (4.6.1947) בבומביי שבהודו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב כוכב ובבית־הספר האזורי "משען". לאחר שסיים את לימודיו בכיתה השישית החל לעבוד במשק הירק ובעלי־החיים, שהקימו הוריו במושב והמשיך בכך עד שגויס לצבא. יוסף היה חובב ספורט נלהב, במיוחד למשחק הכדורגל, והרבה לטייל ברחבי הארץ ולתור בדרכיה ובנופיה. הוא היה חביב מאוד על כל מכריו, טוב־לב וחייכן. היה לו חוש הומור מצוין, ולעתים נהג לעשות מעשי קונדס. איש נעים־שיחה היה ומכניס אורחים למופת, אוהב את הפשטות ושמח בחלקו. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, רחש להם כבוד, דאג לשלומם והתחשב ברצונם.

יוסף גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים ובקורס נהגי זחל"ם, ואף שימש נהגו של המג"ד. מפקדיו אמרו עליו שהיה חייל ממושמע ובעל יזמה, שמילא במלוא האחריות את התפקידים שהוטלו עליו. במלחמת ששת הימים לחם בחזית רמת הגולן ובימי מלחמת ההתשה עשה על גדות תעלת סואץ.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות רבות של שירות מילואים. מפקדו באותם הימים סיפר ש"היה חייל למופת. לשירות המילואים תמיד בא מלא שמחה ובחיוך. הוא היה מסור לתפקידו, רציני, עוזר לכול ומעולם לא התלונן". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר השחרור למד את מלאכת החרטות באשקלון, וכאשר עקרה המשפחה ללוד היה לנהג משאית. כשלושה חודשים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים קנו הוא ואחיו משאית, ויוסף שקד בעבודה מאומצת ומפרכת על פיתוח עסקו החדש. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), אחר־הצהריים, נפל יוסף בקרב ליד בסיס טילים בגדה המערבית. הוא שימש אז ראש חוליית רכב תחמושת. ביום החצייה תעו שיירות הדלק של המפקדה בדרך, ויוסף נחלץ להובילם תחת אש אל חניון הגדוד. בשדה התעופה של דוור־סואר, כשנתקבלה פקודת דילוג מן המקום, אסף יוסף את אנשי חולייתו ורץ עמם אל עבר משאית התחמושת. ברגע שהגיע אל המשאית פגע בו פגז והרגו במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו הורים, אחות ואח שנפצע במלחמה ואיבד אחת מרגליו. לאחר נופלו הועלה יוסף לדרגת רב־טוראי.

חברו סיפר עליו ש"במלחמה לא ידע דאגה או פחד וגם ברגעים הקשים עודד את כל חבריו".

גדודו הוציא לאור חוברת לזכר אנשיו שנפלו במלחמה, ויוסף בתוכם.

קורמס, יגאל

יגאל, בן פרידל ובן ציון, נולד ביום ל׳ בתשרי תשי״ג (19.10.1952) בקיבוץ גבעת ברנר ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון של הקיבוץ. יגאל היה מסוגר מאוד בעצמו וקשה היה להתקרב אליו וליצור עמו קשרי ידידות, אבל תמיד היה חיוך נסוך על פניו. רק לאחר שאחיו שמואל נפל במלחמת ההתשה, נעשה פתוח יותר. הוא ראה חובה לעצמו למלא בשביל ההורים את החסר, ואז החלו נרקמים בינו ובין הוריו יחסים נפלאים. סיפרו עליו חבריו לקבוצה: ״יגאל אהב מאוד לטייל. בטיולים היה, בעת ובעונה אחת, הרוח החיה שבין החבר׳ה וגם מתבודד, החורג מהמסגרת ומחפש לו מקום משלו. הטיול היה תחום אשר בו באו לידי ביטוי הרבה מאהבותיו ותכונותיו. ביניהן גם העניין הרב בידיעת הארץ. הוא הכיר מקומות ואתרים, והיה מתעכב על מנת להסביר. בשיעורים היינו מתפוצצים מצחוק בגלל הבדיחות שלו, שהיה אומר פתאום בשקט מן הצד. היה ליגאל עולם פנימי משלו, שלא בנקל אפשר היה להגיע אליו. מהיכרות שטחית אפשר היה לחשוב, שאולי הוא ״סנוב״ המתגאה בשכלו הרב ואינו מוכן ״לרדת״ אל העם. אבל היו לו רגישות מיוחדת וחוש התבוננות. זה ניכר בצילומים שלו. ידענו שאין הסתגרותו נובעת מהרגשת עליונות, אלא מאופיו המיוחד. גם בקשר עם בנות, חיפש לא נשים אלא בני אדם — כאלה שאפשר לחלק אתן חיים וחוויות. יגאל נהנה מהרפתקאות — אהב להישאר מלוכלך, לחיות כמו בדואי. היה יוצא לטיול — ברכיבה או ברגל — ואת הטבע היה מביא לחדרו. הוא רצה לטייל לפטרה, כמו מאיר הר־ציון בשעתו. תמיד דיבר על כך. יגאל היה בחור שונה מכולם. היו לו דעות מגובשות בכל נושא, עליהן הגן בחריפות. שעות ארוכות היינו עורכים שיחות, ואי אפשר היה שלא להתפעל מצורת הניתוח השקולה והמבוגרת בה ניתח כל נושא״.

יגאל גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל הרגלים. לפני שהתגייס ביקש מהוריו שיחתמו לו על טופס, שהם מסכימים להצבתו ביחידה קרבית. ההורים, שכבר שכלו בן אחד, סירבו. יגאל הכריז מרד עד שזכה לחתימה. במסגרת שירותו עבר קורס מ״כ רובאי וקורס מ״כים חי״ר. לעתים לא היה חוזר לחופשות המיוחלות הביתה. כאשר נשאל פעם במה פשע שאינו מקבל חופשות, הסביר בפשטות שיש אצלו ביחידה בחור אחד עם בעיות בבית, ויגאל ויתר על חופשותיו למענו. הוא אהב מאוד את עבודתו ואת חייליו. כשיצא לחופשות היה דואג שמא מחליפו אינו עושה את מלאכתו כהלכה. הוא היה איש של עקרונות ולעתים התנגש עם מפקדיו בעניינים שהיו עקרוניים לגביו, והיה מוכן להיענש, ובלבד שלא לוותר על עקרונותיו. במלחמת יום הכיפורים שירת בחזית הצפון ועבר ללא פגיעה את קרבות הבלימה הקשים ואת קרב ההבקעה. ביום י״ד בטבת תשל״ד (8.1.1974) הפגיזו הסורים את המוצב שיגאל ישב בו. סיפר חברו משה: ״ראיתי את יגאל יושב על סלע שחור גדול ומשקיף על נופי הפרא, שהיו לו כאוויר לנשימה. הייתה הפגזה סורית. כששאלתי אותו לשלומו, ענה לי: ״הישמעאלים עושים עלינו רוח״. אחר־כך נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ גבעת ברנר. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יגאל היה חייל מסור וחבר למופת. כל מי שהכירו — אהבו".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו; כן יצאה לאור חוברת לזכרו מטעם קיבוץ גבעת ברנר.

קורן (קרצנל), יהושע

יהושע, בן יפה ז"ל ויעקב, נולד ביום כ"ד בחשון תש"ד (27.10.1943), בכפר־יהושע. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בכפר־יהושע. יהושע היה בן למשפחת חקלאים וראה את עצמו כממשיך דרכה של המשפחה. הוא היה עובד אדמה חרוץ ומסור למשקו ולשדותיו. מתמיד אהב את עבודתו והיה מאושר כשיצא לחרוש או כאשר טיפל במשק החי. חבריו מעידים עליו כי תמיד היה טרוד בעבודתו ועסוק במלאכות השונות, שנדרשו במשק. בכל מעשיו נכרה חדוות היצירה, הנכונות לעשייה והאהבה העמוקה לטבע ולסביבה. הוא היה חסון בגופו, בטוח בדרכו ובהחלטותיו וניחן בשלמות נפשית נדירה, שהשרתה סביבו אווירה של ביטחון ושלוות נפש. מטבעו היה בעל רגשות ובאישיותו השתלבו טוב־לב ואהבת האדם ביושר וכנות נדירים.

יהושע גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1962 והוצב לחיל הרגלים. הוא סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות ואחרי־כן השתלם בקורס למפעילי מרגמות כבדות. בצבא הצטיין בתפקידו כמש"ק מרגמות, שכן ניחן בכישורים טכניים ויכולת אלתור, שבזכותם נחשב מפעיל מרגמה מיומן ואיש מקצוע מעולה.

בסוף יולי 1964 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים המשוריין. בשנת 1965 השתתף בקורס למפקדי כיתות בחרמ"ש. עם היחידה שלו לחם בקרבות מלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. הוא נשא לאישה את חברתו שושנה ויחד הקימו השניים את ביתם בכפר יהושע. בקן המשפחה נולדו ילדיהם גליה ועמי. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שהתחולל באזור אום־בוטנה ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), נפגע יהושע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־יהושע. השאיר אחריו אישה, בת ובן ואב. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל ראשון יהושע ז"ל היה מפקד כיתה ביחידת חרמ"ש. הוא מילא את תפקידו בנאמנות ובמסירות. הוא ביצע כל משימה שהוטלה עליו והתנדב לכל תפקיד. הוא היה אהוד ומקובל על כל פקודיו ומפקדיו".

דברים על דמותו ראו אור בחוברת, שהוצאה לאור על־ידי תנועת המושבים, לזכר בניה שנפלו במערכה.

קורצברג, גבריאל

גבריאל (גבי), בנם־בכורם של אלפי ושלמה, נולד ביום ט״ו בשבט תשי״א (22.1.1951) בקיבוץ נחשונים. הוא למד בבית־הספר בקיבוץ ואת לימודיו העל־יסודיים השלים במוסד החינוכי ״חוף השרון״ בקיבוץ יקום. שמו ניתן לו לזכר בן דודתו, שנפל במלחמת השחרור, בקרב על הראדאר הסמוך לקרית ענבים. ילד עירני ורגיש היה גבי ומשחר ילדותו הגה חיבה רבה לטבע. בטיולים על הגבעות המקיפות את הקיבוץ אהב גבי להתבונן בציפורים, לגלות את החי והצומח ולשמור עליו. אך לא רק הטבע עניין אותו: גם בנייה, הרכבה ומנגנונים שבהם הגלגלים מסתובבים. גם ״סוחר״ קטן היה וידע איך להשיג דברים. (למשל לא היה אוכל את מעט השוקולד שהיה מקבל אז, אלא מביא אותו לגן ונותן אותו לילדים, למען יתנו לו לשחק בכל אבני הפלא ולבנות בניינים גדולים). הוא אסף גרוטאות ברזל, מפתחות ומנעולים, גפרורים, בולים ומטבעות. גבי לא היה תלמיד שקדן במיוחד. יותר נכון לומר שניחן בתפיסה מהירה, בשכל חריף, בסקרנות לדעת וברצון להתמודדות אינטלקטואלית. בשל כל אלה, יותר מאשר בשל שקדנותו, נחשב תלמיד מצוין. נוסף ללימודים הרבה לשחות בבריכה והשתלם בקורס מיוחד למצילים חובבים. הוא אהב להאזין למוסיקה קלסית ול״חיפושיות״, למד נגינה בפסנתר ואחר־כך ניגן בקרן־יער. גבי המשיך לאסוף מטבעות וגפרורים גם כאשר התבגר ושמר על אוספיו. ״כל מה שיצא מתחת ידו היה טוב ויפה ומושלם״, סיפרו בני משפחתו. גבי היה מסור לחבריו והם ידעו שתמיד יוכלו לסמוך עליו. גם בתנועת הנוער של ״השומר הצעיר״ התגלה כחבר פעיל, ולימים מונה מדריכם של חניכים צעירים. אביו של גבי סיפר, שבעת חופשה־מן המוסד החינוכי, ישב גבי עם אמו ושקד על לימוד השפה הצרפתית. נער רב־צדדי ומעמיק חקור היה. באחד הסיורים שערכו תלמידי המוסד בבית־הסוהר בתל־מונד, התקשר גבי עם נער עבריין. הוא שמר על הקשר עם ידידו הצעיר, דיבר עליו ועל מצוקת בני הנוער ועשה כל שביכולתו לסייע לאסיר הצעיר. הוא היה גבה־קומה וטוב מראה, רציני ונבון, כן, מסור להוריו ואח טוב לאחותו ולאחיו.

גבריאל גויס לצה״ל במחצית פברואר 1970 והתנדב לחיל השריון. אהבה רבה רחש לחבריו ליחידה וגם לכלים שהיו באחריותו. הוא השתלם בקורס למפקדי טנקים וסיימו בהצטיינות (95). ביחידתו נודע כחייל מעולה המבצע כל משימה המוטלת עליו בלא דופי. בפברואר 1971 נשלח בהמלצת מפקדיו לקורס קצינים. במהלך הקורס קבעו הרופאים, שיש להוריד את הפרופיל שלו. גבי התעקש, נאבק בהחלטה, ויצא כשידו על העליונה. לאחר תום שירות החובה שלו שירת זמן מה במסגרת צבא־קבע.

באוגוסט 1973, כשהשתחרר, אמר גבי להוריו כי רצונו ללמוד הנדסה. כהכנה ללימודיו החל ללמוד אנגלית. הוא חזר לקיבוץ, עבד כחקלאי, והחל לתכנן את המשך חייו. מלחמת יום־הכיפורים שמה קץ לכל החלומות. המלחמה פרצה וכוחות צה״ל עומדים בקרבות מרים — וגבי בקיבוץ, ממורמר על ש״שכחו אותו״. מקץ 30 שעות טילפן לממונים עליו ונפרד מהוריו. ״הוא הלך ללא התלהבות, אך בהכרה שהוא חייב לנהוג כך. גבי לא היה איש צבא״. הוא נשלח לחזית הצפון ולחם שם כמפקד טנק. חבריו

לקרב מספרים, שניסה לארגן את שארית הכוח והאיץ בלוחמים להתקדם בשטח. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נהרג סגן גבריאל בקרב עקוב מדם, באזור מזרעאת בית־ג'אן והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים להורים השכולים, כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "גבריאל ז"ל הוגדר כקצין נבון, בעל מקצוע ויכולת, מסור, יעיל ואהוד".

משפחתו הוציאה לאור חוברת זיכרון להנצחת שמו.

קורקוס, שמואל

שמואל (סמי), בן רחל ואהרון, נולד ביום ט"ז בתשרי תש"ג (27.9.1942) במוגדיר שבמרוקו. בן מספר חודשים היה כשחלה ונאלץ לעבור מספר ניתוחים, שסיכנו את חייו. טיפולם המסור של ההורים הביא להחלמתו המלאה והתינוק העליז ויפה התואר היה משוש לבם. מגיל רך התגלו אצלו כישרונות אמנותיים; הוא גילף בעץ, צייר, כייר ופיסל וחדרו היה מלא כלי עבודה, ששרתוהו בשעות הפנאי. באותה תקופה הצר השלטון במרוקו את צעדיהם של היהודים ומשפחת קורקוס החליטה לעלות ארצה. בן שתים־עשרה היה סמי כשסיים את לימודיו בבית־הספר העממי ונשלח ארצה במסגרת עליית הנוער. הוא עוד הספיק לחוג עם משפחתו את חגיגת בר־המצווה שלו, שהוקדמה. סמי הגיע ארצה ונשלח למוסד הנוער "ניצנים", שם למד שלוש שנים. עם תום שלוש השנים הצטרף אל משפחתו, שעלתה בינתיים ארצה והשתקעה בבאר־שבע, ולמד את מקצוע המסגרות. לגביו הייתה המתכת חומר חי ומוחשי. הוא יצר ועיצב בה, מתוך אהבה רבה, ובכל שעה של פנאי המשיך בעיסוקיו האמנותיים ובלבו חלום להיות אמן ביום מן הימים.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. הוא עבר את מסלול האימונים הבסיסי בחיל והוצב כתותחן בצוות טנק "שרמן". הוא לא פסק מעיסוקו באמנותו ולא אחת נענש על גילופים שעשה בספסלים ובשולחנות שהיו בטווח ידו.

במחצית מאי 1963 שוחרר מן השירות הסדיר וחזר לעירו. הוא התקבל לעבודה במפעל "אורון" שבנגב והיה אחד המצטיינים והמעולים שבעובדי המפעל. מעולם לא נרתע מכל עבודה שהיה בה אתגר ולו גם רב בה הסיכון. חבריו לעבודה ומנהליו אינם שוכחים כיצד טיפס אל ראשו של עמוד, שהתנשא לגובה של שישה מטרים, בעיצומן של רוחות סערה בעונת החורף, וביצע עבודת ריתוך עדינה כשהוא תלוי בין שמים וארץ. אחרי שחזר מקרבות מלחמת ששת הימים, בשנת 1967, התקבל לעבודה בקריה למחקר גרעיני בנגב, כראש צוות אחזקה מכנית. תוך כדי עבודה סיים בהצטיינות קורס טכנאי קירור. סמי היה הרוח החיה בין עובדי המפעל. יפי תוארו, חיוכו המלבב, טוב־לבו ויושרו כבשו את לב הכול. נכון היה להתנדב לכל משימה קשה ולבצע אותה בדרך היעילה ביותר. במפעל הכיר את חברתו נינט והשניים נישאו והקימו את ביתם בבאר־שבע. אב למופת, בעל מסור ובן נאמן — כל אלה היו התכונות שבני משפחתו מציינים בו. סמי לא

סר מתחביביו האמנותיים וכאשר נסע לסיור באירופה, בילה את רוב זמנו במוזיאונים, בעיקר במחיצת פסליו של האמן האהוב עליו — רודן. הידע שרכש בסיורו זה עמד לו לשפר את יצירתו ולפתח אותה. סמי עסק גם בחקר הקהילה היהודית בעיר מולדתו, מוגדיר שבמרוקו, והפתיע את הכול בידע העמוק שרכש. את מחקרו התעתד להעלות על הכתב כאחת העבודות המעמיקות והמקיפות בחקר קהילה מפוארת זו. טוב לבו, יושרו הרב, ומרצו העצום, התעניינותו הנרחבת בכל תחום ותחושת הצדק העמוקה שבו, דחפו אותו להכיר באי־הצדק החברתי, שנתקל בו בחיי היום־יום והוא נרתם לפעולה במסגרת תנועת "עודד", שהוקמה בבאר־שבע. הוא היה אחד מעמודי התווך ומדובריה הראשונים של התנועה והיה עתיד להיות מועמדה בבחירות למועצת העיר. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא סמי ליחידתו ושירת כטען־קשר בצוות טנק, שלחם בחזית סיני. בתפקיד זה עשה את כל תקופת הקרבות העזים של המלחמה. מכתביו מן החזית מלאים אופטימיות והומור, ובאחד מהם כתב: "אחרי קרב קשה שהיה לי עם פתיחת קופסת אפונה...", או "יושב בנחת על שפת התעלה ומחכה לבאות". ביום 22.10.1973 נחתם הסכם הפסקת אש עם המצרים וביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973) התנדב סמי לצאת לסיור בציר המיתלה, במקום חבר שחלה. הטנקים נקלעו לאש כבדה וטיל אויב פגע בטנק של סמי והרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, שש אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתבה עליו גיסתו אילנה: "...שמואל היה דמות נפלאה, דינאמית ומלאת חיים... אם היה צורך בכך ידע לעמוד יחיד מול רבים למען הדברים שהאמין בהם... קידום בתחום החברתי והחינוכי היו מטרה נשגבה לגביו — למענו ולמען כל אלה ששאפו לכך, אך לא היו להם האמצעים".

קושניר, דרור

דרור, בן מרים ואפרים, נולד ביום ו' בניסן תשי"ד (9.4.1954) בתל־אביב. הוא התגורר עם הוריו ואחיו גדעון ברמת־גן. למד בבית־הספר היסודי "הלל" ברמת־גן, בוגר בית־הספר התיכון על־שם בליך ברמת גן. הוא אהב את העיר מאוד וכל התרחשות והתפתחות בה, היו קרובות ללבו. דרור היה צופה מושבע ומדריך בתנועת צופי רמת־גן, ספורטאי נלהב — חבר בנבחרת בית־הספר, "מכבי ארזים" ומכון וינגייט, השתתף בתחרויות ספורט וריקודי עם. הכיר כל פינה בארץ, עקב טיולים עם הצופים, עם חברים ועם המשפחה. דרור היה חברותי מאוד והיה תמיד במרכז כל פעילות חברתית. חייו היו מלאי חויות ואושר, ואת אושרו הקרין על כל מי שהיה במחיצתו. תמיד היה מלא אהבה ודאגה למשפחה. אמר אחד מידידי המשפחה "דרורי, זה החבר שחיפשתי בימי נעורי". מוכיחים חבריו הקרובים עם כל ביקור בביתנו — והם מבקרים על אף היותם מפוזרים במקומות שונים בארץ, בגלל לימודים — כי דרור הוא חבר שלא שוכחים. למדנו להעריך את הקשר

העמוק שהיה לדרורי עם החברים שלו, כי כזה היה דרורי וכאלה הם חבריו. הוא ידע שיש על מי לסמוך, שהם ימשיכו לבוא. בחברתם אנו רואים את דרורי, שומעים את קולו, את צחוקו ואת תגובותיו בעת שיחות או ויכוחים בתחומים שונים. החיוך האופייני שלו, ששימח את הלב ושהרגיז לא פעם את המורים בבית־הספר, שוב מופיע על פני החייל הרציני שבמסגרת על הקיר. עם תום בחינות הבגרות, התאמן דרור במכון וינגייט כדי לשפר את כושרו לקראת התקופה החדשה.

דרור גויס לצה"ל בתחילת חודש אוגוסט 1972 ושירת בסיירת "חרוב". הוא עבר קורס צניחה וקורס מ"כים חי"ר בהצלחה ובציונים גבוהים, היה חייל מצטיין, אהוד על חבריו ועל מפקדיו ובעל שאיפה להתקדם ולהצליח בשירות הצבאי. באימונים, בתרגילים, במסעות ארוכים של סיירים ובפעולות קרביות, שימש דרור דוגמה ומופת לחבריו באופטימיות שלו, בכושר הסבל שלו ובכושרו המקצועי. זכה ב"אות השירות המבצעי". חבר מסור עד מאוד, חייל שלא היסס להקריב את חייו. הגדירו אותו חבריו לנשק, בעלון אשר הוצא במחנה: "חייל מלידה, כמעט שיא צה"לי". במלחמת יום־הכיפורים היה דרור חייל ביחידת סיור מהוללת, שלחמה בקרבות הקשים בעיר סואץ, שם נפגע בעת שרץ להציל חייל פצוע, ונפל — והוא בן 19. דרור נפל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי מותו הועלה לדרגת סמל.

קטן, יחזקאל

יחזקאל, בן סלימה וסלמן, נולד באוקטובר 1939 במוסול שבעירק. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־ספר יסודי בעירק, ולאחר שעלתה משפחתו ארצה בשנת 1951 והתיישבה בכפר חסידים, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים. במעברת כפר חסידים גרה משפחת קטן בתנאים קשים מנשוא. בקיץ שרר חום מחניק בצריף מגוריהם ובחורף טפטף הגשם לתוך יצועיהם, ונדמה היה שכלל אין גג מעל ראשיהם. המצב הכלכלי הלך והחמיר מיום ליום, עד שיחזקאל נאלץ לנטוש את ספסל הלימודים ולצאת לעבוד בקיבוצי הסביבה, כדי לעזור בפרנסת המשפחה. כעבור ארבע שנים הצליחה המשפחה לעקור מהמעברה ולהתיישב בחיפה. יחזקאל המשיך לעבוד במקומות שונים במשך היום, ובערב למד בקורסים את מקצוע המסגרות. בתקופה זו התחיל לעבוד במסגרות בסדנת משטרת חיפה ועד מהרה רכש את יסודות המקצוע. ראנם, כפי שנקרא בפי כל אהב והרבה לקרוא ספרים בנושאים שונים. הוא גם נהג לרוץ מדי בוקר בבוקרו לפני העבודה, למען הבריאות ולהנאתו. כשנה לפני מועד גיוסו לצה"ל יצא לקורס מדריכי גדנ"ע בחניתה, וכשחזר הדריך את הנוער בשכונתו. הוא היה חביב וחברותי, תמיד השתדל לעזור לזולת ככל יכולתו ולכן היה אהוב על כל מכריו וידידיו.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1956 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שעבר קורסי מ"כים חי"ר וצניחה, נשלח לקורס חובשים ואחר־כך לקורס נהגי אמבולנס, ולבסוף היה לחובש קרבי.

בתחילת אוקטובר 1957 שוחרר יחזקאל מהשירות הסדיר וחזר לעבוד בסדנת המשטרה. לאחר זמן־מה עזב את עבודתו במשטרה והפך להיות קבלן־משנה לעבודות מסגרות. הוא היה בעל מקצוע מעולה וכל עבודה שלקח על עצמו, ביצע בדייקנות ובקפדנות. ביחסו אל פועליו הצטיין בהתנהגותו המוסרית והאנושית. תמיד הייתה אוזנו קשבת לבעיותיהם ולצרותיהם ותמיד ידע לעזור להם במעשה ובעצה. בשנת 1966 נשא לאישה את חברתו שרה והקים עמה משפחה. לעתים יצא לתקופות של שירות מילואים וכשפרצה מלחמת ששת הימים גויס ונלחם עם חבריו בקרב על כיבוש ירושלים. ביום הראשון ללחימה נקלעה יחידתו לקרב קשה בעיר העתיקה. יחזקאל נהג את האמבולנס אל תוך שטח האש ותחת הפגזות כבדות ואש שטוחת מסלול חילץ את חבריו הפצועים והעבירם למקום מבטחים. על אומץ הלב, הדבקות במטרה ואחוות הלוחמים שגילה יחזקאל בקרב זה, הוענק לו "עיטור־המופת" מידי ראש המטה־הכללי של צה"ל. חודש לאחר תום מלחמת ששת הימים נולד בנו בכורו. שנה אחר־כך נולד בנו השני ואחרי ארבע שנים נולדה בתו הראשונה. הוא היה בעל ואב למופת, מסור ודואג למשפחתו. כשהיה נאלץ לעבוד במקומות מרוחקים מביתו, השתדל תמיד לחזור הביתה בערבים כדי להיות בחיק משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא המתין יחזקאל לצו הקריאה. הוא יצא לסיני והצטרף ליחידתו. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), לאחר שיחידתו צלחה את התעלה ועברה לגדה המערבית, פתחו המצרים בהפגזה כבדה. בהפגזה זו נהרג יחזקאל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים, שבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יחזקאל נלקח מאתנו בליל ה־20.10 בחורשה, מול המקום בו צלחה חטיבתנו את תעלת סואץ. איבדנו את אחד הטובים שבחברינו ומהוותיקים שביחידתנו. הוא היה מעמודי התווך של היחידה. עשינו יחד דרך ארוכה, לכל אורך סיני, ובכל אותה דרך גילה יחזקאל את כל אותם גילויי התנדבות, תושייה, מרץ וסמכות, שכה אפיינוהו ובזכותם אהבנוהו. במהלך הקרבות היו מספר פעמים שחשבנו להשאיר אותו עם הכוח העורפי, אך תמיד לחץ ודרש ללכת קדימה ונטע בנו את הביטחון, שאתו יסתדר הכל בכי טוב, ואמנם מעולם לא אכזבנו. חבר יקר אבד לנו ואותו נזכור לנצח".

קטני, יעקב

יעקב, בן רחל ורחמים, נולד ביום ז' בכסלו תשי"ד (14.11.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "כי"ח" לבנים, ואחרי־כן המשיך בבית־הספר החקלאי "עין כרם" בירושלים. את חוק לימודיו סיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בירושלים. יעקב היה תלמיד נבון וחרוץ, אהוב על מוריו וחביב על חבריו לכיתה. לדברי מחנכו בכיתה היה שקט, עדין וממושמע ותמיד התנדב לעזור לחבריו שהתקשו בהכנת השיעורים.

מנעוריו היה חובב ספורט והרבה לשחק בכדורגל. בשעות הפנאי עסק בעבודות־יד שונות והיטיב לנגן בגיטרה. יעקב היה אדם אופטימי, עליז ושמח בחלקו. חבריו סיפרו עליו כי היה ישר מאוד, בעל מצפון ורציני בגישתו לחיים. כל ימיו היה בן מסור ונאמן להוריו ודואג למשפחתו.

יעקב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס מכונאי רכב ונשלח לשרת באחת מסדנאות חיל החימוש באזור המרכז, בתפקיד מכונאי. ביחידתו נודע יעקב כחייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. לרבים מחבריו שימש דוגמא ביחסו הטוב לכל אדם ובגישתו לעבודה והוא רכש ידידים רבים בקרב חבריו ליחידה. מפקדיו העריכוהו ונהגו לציין את התנהגותו הטובה ואת הקפדתו במילוי כל המשימות שהוטלו עליו. בתקופת שירותו בצה"ל השתדל שלא להדאיג את הוריו. הרבה לבקר בבית והקפיד לטלפן. מעולם לא התלונן על קשיים, כדי שלא לצער את בני משפחתו ואף לא סיפר על הישגיו, משום שלא נהג להתפאר. תמיד היה חוזר ומציין: "מצאתי את מקומי בצה"ל". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים שירת עם אנשי יחידתו באחזקת כלי הרכב של הכוחות שלחמו בחזית סיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע בהפצצה אווירית באזור ציר "מאדים" ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בירושלים. השאיר אחריו הורים ושני אחים, לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קידר (קולסקי), אוריאל

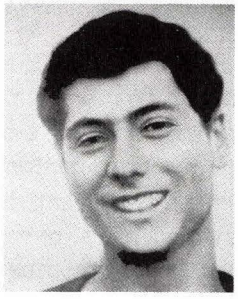

אוריאל, בן רוזה וליאון, נולד ביום י"ג בטבת תרצ"ו (8.1.1936), בקהיר שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). הוא החל את לימודיו בבית־הספר הצרפתי בקהיר ולאחר שמשפחתו הגיעה ארצה והשתקעה בתל־אביב, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ה', בלימודי ערב. אוריאל, שכונה בפי ידידיו ומכריו בשם אורי, ראה את עתידו בשירות בצבא הגנה לישראל, ושילב בשירותו פעילות מבצעית עם מחקר ופיתוח בתחומי המדע והטכנולוגיה. בתקופת שירותו נשלח על ידי צה"ל ללימודים בטכניון והוסמך כ"בוגר במדעים" בתחום הנדסת החשמל. כמו כן למד מתמטיקה בפקולטה למדעים מדויקים באוניברסיטת תל־אביב. הוא מצא את האתגר בחייו בעיסוק בתחום המחשבים האלקטרוניים – עולם של לוגיקה צרופה ושל התמודדות מחשבתית. ביסודו היה אורי איש המחשבה האינטלקטואלית, בעל דרך חשיבה יסודית, שידע לרדת לעומקם של דברים, ולהחזיק בעקשנות בדיעותיו. הוא הגן בלהט על השקפותיו וביצע כל משימה שנטל על עצמו ביסודיות ובשלמות. כאיש בעל כושר מחשבה לוגית וכאיש מדע ידע לנתח בעיות מקצועיות בדרך הגיונית. יחד עם זאת היה אדם בעל רגש והבחנה, שידע להעריך את היפה ואת האמנותי. הרבה מזמנו הקדיש לקריאת ספרות יפה, התעניין בנעשה בחיי החברה ובתחומי המדיניות והמשק והרבה לעסוק בספורט, בעיקר בכדורסל ובכדורעף.

אוריאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1955, במסגרת העתודה האקדמית. לאחר שפרצה מלחמת סיני הופסקו לימודיו והוא הוצב לחיל התותחנים. בשנת 1956 סיים בהצלחה קורס קצינים בסיסי וקורס קציני תותחנים ומונה לתפקיד מפקד סוללה בגדוד תותחנים. בשנת 1957 הועלה לדרגת סגן והועבר לבית־הספר לתותחנים, שם שימש מדריך. לאחר תקופת כהונה כמדריך סיים את שירות החובה בצה"ל והתנדב לשרת בצבא הקבע. הוא נשלח ללימודים מטעם צה"ל ולאחר שהוסמך כמהנדס שב לחיל התותחנים ומונה מפקד סוללה. בשנת 1964 הועבר לחיל הקשר, שם עסק בתחום מחקר ופיתוח, ובשעת חירום מילא תפקיד של קצין תותחנים. בתקופת שירותו היה שותף לפיתוח אמצעי לחימה חדשים ומתוחכמים. מספר פעמים יצא לסיורים בחו"ל כדי להשתלם בנושאים שונים בתחומי עבודתו. כמו כן השתלם בקורסים למחשבים אלקטרוניים והרחיב את השכלתו בתחום המתמטיקה כשלמד בפקולטה למדעים מדויקים באוניברסיטת תל־אביב. במסגרת תפקידו בחיל הקשר הועלה לדרגת רב־סרן. הוא נשא לאישה את חברתו יהודית והקים עמה את ביתו בתל־אביב, שם נולדה בתו מיכל. לימים התגרש ונשא לאישה את צופיה ונולדו להם הבת רות והבן אהוד. אורי היה ראש משפחה מסור ואוהב ויחד עם רעייתו, הקים בית ששרתה בו אהבה וחברות נאמנה. בשנת 1971 שב לחיל התותחנים ומונה קצין מחקר ופיתוח במפקדת קצין תותחנים ראשי והועלה לדרגת סגן־אלוף. הוא היה אחראי לפיתוח אמצעים אלקטרוניים, שסייעו ללחימת התותחנים. בתקופה זו נלווה לקצין תותחנים ראשי תת־אלוף אריה לוי בעת סיור בחו"ל ויעץ לו בתחומים הקשורים בפיתוח אמצעי לחימה. במקביל לעבודתו המדעית קיבל על עצמו להקים גדוד תותחנים, שבמסגרתו הוכנס לשירות כלי לחימה חדש. אוריאל שימש מפקדו של הגדוד בשעת חירום. הוא הוערך על ידי מפקדיו כקצין מעולה, בעל ידע מקצועי רב, ששקד על מלאכת המחקר והפיתוח. בכל אשר עשה הצטיין כאדם בעל יזמה וכושר ארגון וניהול וכמפקד קר רוח, ובקי במלאכתו ובזכות מעלותיו אלה היה מועמד לקידום בתפקידו ולהעלאה נוספת בדרגה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה היחידה שבפיקודו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן ואחרי כן נשלחה לסיני כדי להשתתף בקרבות ההבקעה ובצליחת תעלת סואץ. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), נפגע אורי ונהרג בהפגזה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שתי בנות, בן ואם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי נפל תוך ביצוע המשימה, שהייתה מוטלת עליו באחד השלבים הגורליים למדינת ישראל. דבקותו במשימה, כפי שאפיינה אותו בכל תפקידיו, הגיעה לשיאה בפקדו על גדודו במלחמת יום הכיפורים. נפילתו הייתה אבדה גדולה גם לנו. חיל התותחנים חסר את אורי כקצין, כאדם וכחבר"; קצין תותחנים ראשי, האלוף אריה לוי, אמר לאחר נופלו כי "חיל התותחנים איבד מפקד מעולה וידידיו איבדו ידיד נאמן".

קיטאי, דוד

דוד (דודי), בן טובה וגרשון, נולד ביום י״ד בתשרי תשי״א (25.9.1950) בקיבוץ גבעת ברנר ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. הוא היה שתקן מטבעו ונחבא אל הכלים, וכתלמיד בבית־הספר מיעט להשתתף בשיחות. עם זאת היה פעיל ותמיד כשביקשוהו היה מוכן להשתתף בארגון הופעות ולהופיע בהן. לדברי חברו ידוע היה, שהופעות שהוא משתתף בהן תהיינה מוצלחות. כבר מילדותו ניכרה אצלו נטייה טכנית והוא נהג לפרק ולהרכיב מנגנונים ולבנות מכשירים. הוא אהב לבדוק כיצד פועלים הדברים והיה מאלתר המצאות שונות. לדברי בני כיתתו, היה עקשן ואהב להתווכח ואף נהנה מיכולתו להטות את הוויכוח לכיוון שבו רצה; אך תמיד עמד על דעתו ולא ויתר. דוד היה עצמאי ולא־תלוי בדעת הציבור או במוסכמות החברה. תמיד נהג בדרך של ״איפכא מסתברא״, לפעמים רק כדי לראות איך מגיבים בני שיחו. הוא אהב לעשות מעשי קונדס ובכיתה עמד בראש ״המורדים״ והיה ״נותן הטון״ בעיקר בתעלולים. הוא ניחן בשמיעה מוסיקלית ואהב לשיר. ביסודו היה אופטימי ועליז. חיוכו המבויש, שהיה שובבני ולא נעדר לגלוג, לא סר מפניו גם בשעות קשות. הוא היה טוב לב ואחייניו אהבו מאוד את משחקיו אִתם. היה קשה מאוד לדובב אותו, ובייחוד נמנע מלדבר על חייו בצבא ועל דברים שבלב. הוא היה בן מסור ואח נאמן, חרד לשלומם של הוריו ותמיד היה מרגיעם וטורח שלא להדאיגם.

דוד גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים ובקורס מש״קי חבלה והוצב בגדוד שעסק בפעילות מבצעית. בתעודת השחרור צוין שביצע את תפקידו בצורה טובה מאוד.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמש״ק חבלה ביחידת סיור של חיל השריון. הוא היה גאה בהשתייכותו לסיירת. לאחר השחרור החל לעבוד בבית־החרושת ״רימון״, בקיבוצו — גבעת ברנר. הוא אהב מאוד את קיבוצו ואת מקום עבודתו, מצא שפה משותפת עם האנשים ועם העובדים והיה אהוב עליהם. לדברי הממונה עליו בעבודה, היה דוד מחונן בכישרון טכני רב ובתבונת כפיים. כעובד מסור ודייקן מונה לתפקיד אחראי, ובמפעל תכננו למנותו אחראי למחלקה ולשלוח אותו ללימודים בטכניון. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף מיד ליחידתו והשתתף כמש״ק סיור בקרבות הבלימה בסיני. בקרב ההבקעה להקמת ראש־הגשר, שהתחולל ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) בגזרה המרכזית של תעלת סואץ נפצע דוד אך המשיך להילחם כשהוא פצוע. רק לאחר ששכך הקרב הסכים ללכת לטיפול בעורף. בשעת נסיעה בנגמ״ש שפינה פצועים לתאג״ד ב״לקקן״, נפגע הנגמ״ש פגיעה ישירה ודוד נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת ברנר. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״מעשיו וכושר התמדתו שמשו לנו, חבריו, מקור כוח. דוד היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו״.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני משפחתו וחברים על דמותו.

קיטאי, מרדכי־אילן

מרדכי־אילן, בן רעיה ז"ל וחנינה, נולד ביום ד' בניסן תש"ח (13.7.1948) בקפריסין. הוריו, מניצולי השואה, נשלחו למחנות פליטים באי ושם נולד. שחרור העצורים בא מיד אחרי לידתו והמשפחה השתקעה במשק יגור. שם עבר מוט'קה את שנות חייו הראשונות, פעוט חביב ועליז. כשהיה ילד עברה המשפחה לנוה־ים, שם נולדו שלוש אחיותיו. היה ילד קטן קומה וצנום ומשום כך נאלץ להתחרות בשאר הילדים בכיתתו, כדי לתפוס מקום נאות ביניהם. הוא עשה זאת בהצלחה רבה, הפך לספורטאי מעולה והיה לתלמיד המצטיין ביותר בכיתתו. בכל שנות הלימודים, מבית־הספר העממי עד סוף הלימודים בבית־הספר התיכון, קיבל מוטקה ציונים גבוהים ביותר. לא היה כל הבדל לגביו בין הלימודים העיוניים לבין הריאליים. בכול היה מעולה. יחד עם זאת ידע להשתובב ולעשות מעשי קונדס עם חבריו, בשמחה ומתוך טוב לב ששפע ממנו מאז היה פעוט. מוטקה נהג לעזור לחבריו ולאחיותיו בלימודים והיה יושב אתם שעות ומסביר להם סוגיות במתמטיקה. הוא היה פעיל בוועדות החברה והתרבות, חרוץ בעבודה ואחראי. כשלקח על עצמו טיפול בענף, לא שקט ולא נח עד שהגיע להישגים הטובים ביותר. בליל סערה וגשם היה רץ החוצה כדי להתקין את יריעות הפלסטיק על גידולי הפלפל, שלא יפגעו. פעם, כשנסעה הכיתה לביקור בקברו של רבי מאיר בעל הנס, פנה זקן נשוא פנים אל הנערים ושאל "מי התלמיד הטוב ביניכם?" כולם דחפו את מוטקה קדימה "זה התלמיד הכי חכם". הזקן נתן לו מטבע ואמר: "קח, שיהיה לך במזל". את בחינות הבגרות סיים מוטק'ה בהצטיינות. היה ברור שהוא עתיד להמשיך את לימודיו בטכניון. הייתה זאת משאת נפשה של אמו, שהייתה חולה אז במחלה אנושה.

מרדכי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר את האימון הבסיסי ואחר־כך נשלח לקורס למפקדי טנקים. לאחר הקורס הוצב לחטיבה 14 והיה שם אחד המדריכים הטובים. מוט'קה השיג תוצאות מדהימות בתרגולות, דרש מצוותו הרבה, והפך אותו לצוות מעולה. במסלול ירי השיג מוטקה פגיעה במטרה בפגז הראשון. בתקופת מלחמת ההתשה הוטלו עליו משימות מבצעיות קשות. פעם גם ייצג את יחידתו בראיון בטלוויזיה והכל היו גאים בתשובותיו הקולעות ובהופעתו המשכנעת. כשעמד לפני השחרור ניסה מפקדו לשכנע אותו שימשיך בשירות קבע, אולם מוט'קה סירב, כי רצה לחזור למשק ולסעוד את אמו החולה.

בסוף פברואר 1970, שוחרר מוטקה מהשירות הסדיר בדרגת סמל. הוא חזר למשקו והתכונן להמשיך את הלימודים בטכניון, וכל אותו הזמן טיפל במסירות באמו, טיפח את גן הנוי סביב בית הוריו והשרה בבית אווירה נעימה. אחרי שנפטרה אמו הלך ללמוד בטכניון בחיפה, ביודעו שזו הייתה משאת נפשה. חטיבת המילואים שהוצב בה הוקמה בשנת 1970, וצוידה בטנקים החדישים ביותר בצה"ל. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים התארגנה החטיבה ליד באר שבע ויצאה לרפידים ומשם המשיכה לאזור טסה. ביום ב' בבוקר נכנסה החטיבה לפעולה בציר "עכביש" על כביש טסה-איסמעילייה, ונתקלה בפעם הראשונה בטילים נגד טנקים. אחרי ימים של קרבות קשים נפגע טנק המ"פ של

מוטקה. הוא לקח את הטנק לסדנה, תיקן אותו וחזר לגדוד השלישי, שסבל מאבדות כבדות. היחידה השתתפה בפריצת הדרך לתעלה, ועליה הוטל להעביר את גשר הגלילים. לשם כך נבחרו שנים עשר טנקים עם הצוותים המעולים ביותר. מוטקה פיקד על אחד מהם. המבצע היה מסובך ביותר והגשר הגיע אל התעלה והוקם עליה. תחת אש תופת ניסו הטנקים להרחיב את הדרך. בקרב זה, שנערך ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) עת פקד על הטנק כשגופו חשוף בצריח, נפגע מוטקה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנוה־ים. השאיר אחריו אב ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "...בימים אלה אנו מתארגנים לתזוזה. בקרוב נחזיר את הציוד למחסנים, נפשוט את המדים ונחזור לבתינו, בנכם אילן היקר ז"ל לא חוזר אתנו ולא משתחרר. במלחמה הקשה הזאת נתן את היקר מכל, את חייו, להגנת כולנו. עד עכשיו דחקנו בכוח את הכאב לפינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת. ואילו עתה, כאשר השחרור נראה באופק, פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי אילן איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לאמור לו "להתראות במילואים הבאים", המחשבה הזאת קשה קשה מנשוא. דעו הורים יקרים, כי כאבכם כאבנו ותמיד יישאר זכרו של אילן ז"ל חקוק בלבנו. מי ייתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו"; חבריו בפקולטה כתבו: "...במקום שלך הייתה האווירה מעיקה ביותר. כיצד לעבור ליד מקומך הקבוע במעבדה מבלי להיזכר בך? אתה נשקף לעינינו כשאתה רכון על המיקרוסקופ, מצייר בקפידה את אשר אתה רואה ולא מש מפניך החיוך של סבר־פנים וטוב־הלב, שקרן מפניך".

קיבוץ נוה־ים הוציא לאור קובץ לזכר הבנים שנפלו, ובהם מרדכי־אילן.

קיי, טרנס

טרנס (טרי), בן פני ויויקטור, נולד ביום כ"א באלול (11.9.1952) ביוהנסבורג שבדרום אפריקה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1968. הוא למד בעיר מולדתו בבית־הספר היסודי, בבית־ספר תיכון ובבית־ספר גבוה. טרנס נמנה עם חניכי תנועת "השומר הצעיר", ושם ספג את האהבה לארץ ואת הרצון לחיות בה. כשבא ארצה התיישב תחילה בקיבוץ הסוללים, אך לא מצא מקומו שם ולפיכך הצטרף לקיבוץ נווה־אור. חברי המשק חיבבו אותו מאוד. הוא היה פעיל ונמרץ, הקדיש הרבה זמן ומרץ לעבודתו בענף המספוא, וטרח כדי לפתחו ולשכלל את דרכי העבודה בו. טרי היה צעיר חברותי, "הרוח החיה" במועדון הצעירים במשק, שהיה אחד ממייסדיו. אך מעל לכל היה בעל מצפון רגיש, איש־אמת וישר־דרך. הוא האמין בדרכו בכל מאודו, והיה מתווכח בלהט כדי לשכנע את ידידיו בצדקתו. טרנס היה חדור השקפת עולם פציפיסטית ודגל ברעיונות מרעיונות שונים בדבר הדרך המוליכה לשלום. לכן כשהגיעה שעתו להתגייס, נסע לאנגליה. אך לאחר שהתלבט והרהר בעניין, החליט לחזור ארצה ולשרת בצה"ל.

טרנס גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" והיה לטען־קשר. למרות רעיונותיו והסתייגויותיו מן המסגרת הצבאית, השתלב בחיי היחידה, התחבב על חבריו ואף סיפר בגאווה על מעשיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל טרנס בקרב במעוז "מילנו", בגזרה הצפונית, אל מול העיר קנטרה. אנשי היחידה שלו ניסו לחבור אל המעוזים המנותקים, אך בדרכם תקף אותם כוח מצרי, והטנק של טרנס נפגע. נהג־הטנק ביקש במכשיר הקשר שתישלח עזרה לחלץ את אנשי הצוות, אולם הדבר לא עלה בידי כוחותינו. תחילה הוכרז טרנס כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת עילית, השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. כשנה לאחר נופלו נפטר אביו בגיל חמישים ושש.

קימה, עובדיה

עובדיה (עובד), בן נזימה ונעים, נולד בשנת תש"ז (1947) בעַאמרה שבעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי בפרדס־חנה, בבית־הספר היסודי "מצדה" בירושלים והמשיך בלימודיו בבית־ספר תיכון־ערב בירושלים. עובדיה היה חובב ספורט, נלהב מאוד למשחק הכדורגל ונמנה עם חברי נבחרת הנוער של "הפועל" ירושלים. הוא הרבה לקרוא ספרי הרפתקאות ולטייל ברחבי הארץ.

עובדיה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר תקופת אימונים הוצב ליחידה של החיל, ובה נחשב חייל טוב, אהוב על מפקדיו וחביב על חבריו בזכות מזגו הטוב וידידותו הכנה. הוא השתתף בפעולות גמול ובמרדפים רבים, ועבר את תקופת מלחמת ההתשה על גדות תעלת סואץ. על שהשתתף במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במשך כל ימי שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב הביתה, אך לא סיפר הרבה על האימונים הקשים ועל חיי השדה כדי שלא לצער את בני משפחתו.

עובדיה עבד במפעל "מנועי בית שמש" ואחרי־כן כטכנאי מעליות, והיה חרוץ ושקדן, פעלתן ונמרץ. היה בקי בעבודתו וידע לעשות את מלאכתו באמונה. לדברי חבריו היה דייקן, בעל יזמה, ביצע כל תפקיד שהוטל עליו והיה לו רצון ושאיפה להצליח בכל אשר עשה. הממונים עליו שיבחוהו על התמדתו, על מרצו ועל אחריותו הרבה. עובדיה היה חברותי, נעים שיחה, וקל להתיידד. חביב היה על חבריו בזכות מזגו הטוב, פשטות הליכותיו, אורך רוחו, סבלנותו הרבה, ותרנותו וסלחנותו. הוא היה צנוע וטוב־לב, מוכן תמיד לעזור לכל אדם גם בעצה וגם בפועל. חבריו זוכרים אותו כמארח למופת, המקבל כל אדם בסבר פנים יפות, בחיוך ובדבר בדיחה. בתחילת 1973 נשא את חברתו פרלה לאישה. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור ואוהב לאשתו ואהוב על כל בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס עובדיה ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן.

ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצאה יחידתו בשעות הלילה כדי להצטרף לכוחות הגדוד. בדרך נתקלה במארב של חיילים סורים, ובקרב שהתפתח נפגע רב־טוראי עובדיה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. בתו, שנולדה לאחר נופלו נושאת את שמו — עובדת.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנפול עובדיה ז"ל במלחמה זו, איבדתם בן משפחה אהוב, ואנחנו, חבריו ליחידה, איבדנו חבר יקר ומסור. בחרפו נפשו למות, העניק לעם את החיים ולישראל את זכות הקיום".

קימוביץ, זלמן־צבי

זלמן־צבי, בן מרים וישראל, נולד ביום י"ט באלול תש"ז (4.9.1947) בקיבוץ עברון. יחד עם קבוצת "רימון" עבר את כל שלבי הגידול במשק — למן הפעוטון ובית־הספר היסודי, ועד לסיום הלימודים בבית־הספר התיכון "אשרת" בקיבוץ. בשעות הפנאי שיחק בכדורגל, עסק בדיג תת־ימי והדריך קבוצות נוער. סיפרה עליו חנוש, בת קבוצת "רימון": "זלמן אף פעם לא ויתר, לא הקל על עצמו, לא סטה למען הנוחיות ולמען הפשרה. כשאמרנו עליו שהוא עקשן, הייתה זו עקשנות של דבקות במטרה. תמיד תמיד דבקות במטרה, בכל דבר שעשה, בכל יום שחי. הייתה לו דרך, שאותה סלל בעצמו ואחרי עקרונותיה מילא בנאמנות. קשה להיות שונה, וביחוד קשה במסגרת חיים משותפת כמו זו של הקיבוץ. אך זלמן היה כזה. היה לו עולם עשיר כל כך, שלא יכול היה להקריב אותו למען הסדר הטוב, למען מה שמקובל על כולם. הוא אהב את הטבע, אהב להתבונן בו ולהתייחד עם עצמו. היה לו גם אוסף של פרפרים. הוא הכיר צמחים, ציפורים; היו לו מקומות סתר בהם היה מתבודד ורק הוא ידע לזהותם. בבית־הספר נחשב לתלמיד המצטיין ביותר. הוא היה בר־סמכא בכל הנוגע למקצועות הריאליים, ואפילו בתחום ההומניסטי היה חזק. מקובל היה לבוא אליו ולבקש הסבר לבעיה שלא הובנה. ואם הפיתרון לא בא בקלות, לא נרתע מעולם לעבור את כל הדרך עד הניצחון. נדמה שוב, כי הדבקות במטרה היא זו שאפיינה את זלמן — בדברים קטנים כבגדולים. לפעמים היינו אומרים עליו 'איזה קשוח הוא'. אבל ה'קשוח' הזה, כשיצא להדריך נערים בנהריה, עשה עבודה נפלאה. חניכיו כל כך אהבוהו עד שהפך להם 'כותל' לכל בעיה. קשיחותו התגלתה כתכונה, שהיה משליך אותה על עצמו בלבד. לעולם לא על האחרים".

זלמן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס למקצועות הטנק, וקורס מפקדי טנקים. מאחר שהצליח יפה בתפקידיו נשלח לקורס קציניים, ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון. בשנות שירותו הספיק להשתתף במלחמת ששת־הימים, בפעולת כראמה ובפעולה בגשר עבדאללה. באותה תקופה החליט לשנות את שמו מזלמן לצבי. הוא הודיע על כך לחבריו מימים עברו וסיכם את הדברים כעובדה, על אף הפתעתם. בצבא הוכר כצביקה.

בראשית אוקטובר 1969, כאשר הגיעה עת שחרורו מהשירות הסדיר התנדב לשירות הקבע לתקופה של חודש אחד ואחר־כך שב לקיבוצו. במשק התחיל לעבוד בענף ציוד־כבד, אך חלומו הגדול היה ללמוד אלקטרוניקה בטכניון בבוא היום. כחודש לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים נטל את חסכונותיו ויצא לטייל בחוץ לארץ. ימים יפים בילה באירופה ואף תיאר אותם במכתבים נלהבים שכתב להוריו. גם חברו שנלווה אליו, סיפר שהטיול היה מוצלח מעל לכל המשוער. כשנודע לצביקה שפרצה המלחמה ביום הכיפורים, עלה על המטוס הראשון שיצא מצירין ללוד והגיע לארץ. הוא לא שב הביתה, אלא נסע מיד דרומה, הצטרף ליחידת שריון והשתתף אתה בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. על מהלך קרבות הבלימה מספר חברו מישל: "כאשר התארגנו לתזוזה ביום ראשון, שבוע לאחר תחילת המלחמה, בא צביקה ובלי לדבר הרבה הניח את חפציו בתוך הטנק. הוא הציג את עצמו כמ"מ וביקש לשבת בתא הפיקוד. בינתיים סיפר לנו על הטיול הנפלא שעשה בחוץ־לארץ. הוא קיווה שימשיך אותו לאחר המלחמה. בשעת הקרבות נהג לעמוד כשראשו גלוי. הוא לא פחד". במהלך קרב שהתחולל ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) פגע בו פגז והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עברון. השאיר אחריו הורים, שתי אחיות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "צביקה היה חייל מסור, קצין מצוין וחבר למופת. כל מי שהכירו — אהבו"; כתב מפקדו: "צביקה היה אהוב על כולם בחביבותו הרבה, בכנותו ובביטחונו העצמי. הוא שימש דוגמה ומופת לפקודיו ולחבריו".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו וקטעים ממכתביו.

קין, גדעון

גדעון (גידי), בן אלישבע ורענן, נולד ביום י"ב בתמוז תש"ד (3.7.1944) ברמות השבים. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר מל"ל, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר סבא, במגמה הריאלית. גידי גדל ולמד ברמות השבים, והצטיין בלימודיו. מלבד עברית, ידע היטב גם אנגלית וגרמנית. כשלמד בבית־הספר התיכון, היה פעיל בגדנ"ע ואף עבר קורס מ"כים. מילדותו היה חובב שחייה, ומשבגר נהנה לעבוד עם נוער. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים, למד שנה מתמטיקה ופיסיקה באוניברסיטה העברית בירושלים.

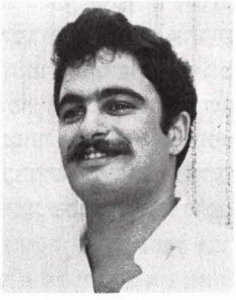
גדעון גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1962, במסגרת העתודה האקדמית, ועבר את אימוני הטירונות. כעבור שנה, ביקש לחזור לשירות פעיל, התנדב ליחידה קרבית והוצב כרובאי ביחידה. לאחר שהשתלם בקורס צניחה, חזר ליחידתו ושירת בה כמ"כ רובאים. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, התנדב לשרת שנה בצבא קבע ושימש ביחידתו כמדריך בתחום מקצועי מיוחד. מפקדו ציין שהוא בחור מסור, ישר ומהימן, בעל ידע מקצועי

מבוסס, ערני וחרוץ, בעל יזמה ומרץ. פעמיים הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל, על שהשכיל לבצע את תפקידו בצורה מופתית, כשפעל מתוך משמעת ודיוק מרבי וקיים רמת ביצוע ראויה לשבח, במשימה קשה ומסוכנת שהוטלה על חולייתו. בספטמבר 1966 עוד בטרם סיים את שירות הקבע, נשא אישה. במהלך שירותו השתתף גם במלחמת ששת הימים. בתעודת השחרור שלו צוין כחייל מעולה, מסור לתפקידיו, נמרץ וערני.

אחרי ששוחרר מהשירות בצה"ל חזר גידי והמשיך את לימודיו באוניברסיטה בירושלים, שם הוענק לו תואר ראשון ותואר שני בפיסיקה ובמתמטיקה. בתקופת לימודיו באוניברסיטה עבד כמדריך בחוג לידיעת הארץ ולטיולים ב"בית נחמיה" בירושלים. בקיץ 1969 נסע לטיול בחוץ־לארץ. בשנת 1970, אחרי שסיים את לימודיו, החל לעבוד בתעשייה האווירית כמתמטיקאי בצוות תכנון הנדסי והתגורר ברמות השבים עם רעייתו וילדיו, עפרה ואבנר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא גידי ליחידתו והשתתף עמה בקרבות ברמת־הגולן. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נפגע בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות השבים. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא היה אחד מטובי הלוחמים ביחידה. פשטות ויושר, צניעות ואחריות, ידידות ונכונות להירתם לכל עזרה, אפיינו אותו לאורך כל הדרך".

קינן, יצחק

יצחק (יִצקוֹ), בן סוזנה וסימן־טוב, נולד ביום ט"ו בסיון תש"ו (14.6.1946) בישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי בגבעת־שמואל ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם מקס פיין, במגמה של אלקטרוניקה. יצקו לא נמנה עם התלמידים השקדנים, אך בכל זאת הצליח יפה בלימודיו. את רוב מעייניו הקדיש לפעילות חברתית וביחוד לפעילות בתנועה. הוא היה חבר בקן "השומר הצעיר" בגבעת־שמואל וכשקן זה התפרק ועבר לרמת־גן, היה נוסע שמה מידי יום ביומו. הוא היה נער עליז ונמרץ מאוד, ראש וראשון לכל מעשה קונדס או הרפתקאה. טוב לב היה ונחלץ תמיד לעזרת הזולת. הוא היה מבוגר במראהו ובהתנהגותו, בעל כושר מנהיגות וחביב מאוד ולכן התרכזה כל החבורה סביבו. מאחר שהיה עלם יפה־תואר, היו נערות רבות כרוכות אחריו. כשהיה למדריך, יזם את שיקום הקן בגבעת־שמואל, אם משום אחריות חברתית ואם משום ששמר חסד נעורים למקום שגדל בו. הוא היה אחד המדריכים הראשונים שנשלחו למקום והקדיש זמן רב ומאמץ גדול בעבודתו עם החניכים. גם את שעות הפנאי שלו הקדיש לקן ועמל בשיפוץ המועדון, בנקיונו ובסידורו. באותה תקופה נקשרו בינו לבין החניכים קשרי חברות יפים וכולם מציינים את פתיחותו ואת ידידותו. יצקו אהב מאוד לצאת לטיולים ולמסעות, גם במסגרת

התנועה וגם בעצמו, והרבה לצאת ולתור מקומות שונים ברחבי הארץ. בכל אותן שנים התפתחה אהבתו לחיי הקיבוץ ולחיי השיתוף, עד שראה ב"הגשמה" את יעודו. את הוריו ואת אחותו אהב מאוד והייתה ביניהם מערכת יחסים הדוקה וחברית. שעות ארוכות נהג לשבת עם אביו ולשוחח עמו שיחת גברים. את אמו כיבד והעריך מאוד והיה רע נאמן לאחותו. חבריו לתנועה אהבו את האווירה הנעימה ששררה בביתו ונהגו להתאסף שם לעתים קרובות, לשוחח בנחת וליהנות ממטעמיה של אמו.

יצחק גויס לצה"ל בסוף יולי 1964 יחד עם חבריו לגרעין "הבשור", ועבר את המסלול הרגיל של חייל בנח"ל: טירונות, קורס מ"כים וקורס צניחה. את תקופת ההכשרה עשו בקיבוץ שובל ומשם עברו לקיבוץ הקבע שלהם, לניר־יצחק. יצקו היה חייל טוב וחבר מסור, וריכז סביבו חבורה שהתמחתה במעשי לצון וקונדס. בזכות שלוותו וביטחונו העצמי הרב, היה לדובר החבורה, שטח את טענות החיילים בפני המפקדים ואף העז להתווכח עמם כשהדעות נחלקו. הוא שמר על מצב־רוח מרומם גם במצבים קשים ביותר והצליח לעודד את חבריו. תמיד אהב לצחוק והיה פורץ בצחוק רם.

בשנת 1967 השתחרר מהשירות הסדיר ויחד עם חברתו נילי הקים משפחה למופת. הוא החל לעבוד כחשמלאי במשק ובזכות הידע הרב שלו בתחום זה, עשה "נפלאות". לא הייתה תקלה טכנית בכל מכשיר שהוא, שלא הצליח להתגבר עליה במהירות. הוא היה מעורה היטב בחיי המשק והיה פעיל בתחומים שונים. מרגע שנטל על עצמו את תפקיד מרכז ההשקיה, עשה אותו ביעילות ופתר בעיות טכניות רבות. הוא למד את נושא האוטומציה על בוריו והצליח להעמיד גם מומחים על טעויותיהם. מאחר ששאף להמשיך את לימודיו בשטח האלקטרוניקה, למד במשך שנתיים במדור ללימודי חוץ של הטכניון בחיפה. למרות ריחוקה של חיפה ולמרות מכשולים אחרים שעמדו בדרכו הצליח יפה בלימודים. במשק ייעדו אותו להיות מרכז המשק לעניינים טכניים ועד אז מינוהו למרכז הוועדה הטכנית. אולם מספר חברים קשרו קשר ל"חטפו" לענף השלחין, שסבל מחסור בכוח אדם. יצקו נתפתה ומאותו יום נתפס לאהבת האדמה אהבת נפש, ובכל פעם שנזקקו לעזרתו בתחום החשמל, נאלצו להפציר בו רבות כדי שיעשה את הדרוש. כשהיה נרתם למשימה מסוימת, היה נרתם רובו ככולו ולא שקט עד שיצאה מושלמת מתחת לידו. הייתה לו תדמית של גבר מגודל וחסון, המרעים בקולו, אך הכל ידעו שצעקותיו אינן אלא מכסות לב חם מאוד ונפש רגישה, עדינה ופיוטית. הוא היה אדם שורשי וכן, שידע לשנוא אך יותר מכך ידע לאהוב; וככל שאהב יותר, כן צעק יותר, כדי לחפות על רגשותיו, וככל שעשה עבודה מושלמת יותר כן צעק יותר כדי לעטות על עצמו מסווה הבחור השתלטן והתקיף. אולם עדינותו התבטאה בדרכים רבות ובעיקר בתחביביו. הוא אהב מאוד לצלם ומעולם לא הלך לשום מקום ללא המצלמה, כאילו פחד להחמיץ איזה מראה שכולו יופי. פעם כתב לאשתו: "חבל שאינך יושבת פה לצדי, לראות את הנוף המשגע הזה. איך אפשר בנוף משגע כזה להלחם, לשבת עם רובים ולחשוב בכלל על מלחמה". תחביב אחר שלו היו הדגים, ומשהחל עוסק בגידולם, ניגש לכך ברצינות רבה, מילא את החדר במערכות משוכללות של אקוריונים ובערמות של ספרות מקצועית. הרבה אהבה ועדינות השקיע בדגיו, מתוך שאיפה להגיע לדגים היפים והמעניינים ביותר. כמו בתחומים אחרים, לא ידע פשרות ולחם כדי להשיג את

המטרות שהציב לעצמו. בשעות הפנאי נהג להרכיב מכשירי חשמל ולהתקין "פטנטים" שונים בחדרו – כאותו קומקום שהתחיל לרתוח דקות מספר לפני שהתעורר. הייתה לו תאווה לטיולים, ובכל הזדמנות יצא לטייל במקום הלא שגרתי ביותר ובדרך הבלתי שגרתית ביותר, ובכל מקום ידע למצוא את היופי המיוחד לו. רעיו מספרים על מה שנקרא "פולחן הקפה" של יצקו, שנערך פעמים רבות ביום ברחבה שלפני ביתו, בחברת רעיו הרבים. היה זה טקס מיוחד, שעיקרו איך להכין את הקפה ואיך לשתותו. אולם בראש סולם העדיפות עמדו אצלו המשפחה ושני ילדיו. הוא לחם בעקשנות על כך שילדיו ילונו בחדר שלו ושל אשתו. "כל כך נפלא לפקוח עיניים בבוקר ולראות אותו", אמר לאחר הולדת בנו. יום יום אחר הצהריים נהג לטייל עם ילדיו ואוי לו למי שהעז לפנות אליו בדברים בשעה זו, שהייתה כולה קודש לילדיו. כאשר יצאה נילי ללמוד בעיר, היה הוא לאב ולאם לילדיו וטיפל בהם באהבה ובעדינות אין קץ. כל שנות חייו במשק המשיך לקיים קשרים הדוקים עם הוריו בעיר ועזר להם ככל יכולתו. יותר מכל השתדל שלא להדאיגם וכשהיה יוצא לשירות מילואים, היה מעלים זאת מהם כדי למנוע מהם דאגה. הוא היה קשור מאד לחבריו ליחידה ולא רצה בשום פנים להיפרד מהם ולעבור ליחידה אחרת. במלחמת ששת הימים, כשלחם בקרב המר על גבעת־התחמושת, פילח כדור את כתפו. הוא התעשת מיד, פינה את שאר הפצועים, עצר מכונית, נהג בה בעצמו לבית־החולים ולאחר שנחבש שב ליחידתו. כשנשאל מה הוא יכול לעשות כשכתפו חבושה, השיב: "אני אחלק סנדביצ'ים לחברה; העיקר שאמשיך אתכם". ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יצחק שקוע בהכנות לחתונתם של כמה זוגות במשק. משהגיע צו הקריאה סיים קודם כל את ההכנות ורק אחר־כך אץ להצטרף ליחידתו. בקרב שהתחולל ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) בעיר סואץ, נפגע יצחק מכדור של צלף מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ ניר־יצחק. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו וחלק מאוסף התצלומים שלו.

קינן (קלינמן), עוזי

עוזי, בן אסתר וחיים־אליעזר, נולד ביום י' בסיון תש"ג (13.6.1943) בתל־אביב וגדל ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "עליות" ובבית־הספר התיכון "אהל שם" וסיים את לימודיו בטכניון בחיפה כמהנדס כימיה. כילד בלט בערנותו ובסקרנותו. כמבוגר חזר ודיבר באהבה רבה על שנות ילדותו ברמת־גן: הטיולים דרך החולות לספרייה, המשחקים עם קבוצת חברים, שגרו באותה ה"חצר" ואשר ליוו אותו מאז גן־הילדים ועד לטכניון. אותם חברים מדגישים את שמחת החיים שהיתה לו וצורת הקונדסות האופיינית לו: מלאה הומור, אך שקטה ומתוחכמת. כילד וכמתבגר היה סקרן לגלות תחומי עניין

שונים: משחקי מתמטיקה לעומת קריאת ספרות יפה. עוזי היה חבר בשבט צופי רמת־גן, אהב מאוד ספורט בעיקר אתלטיקה קלה וכדורסל, סיים קורס מ"כים בגדנ"ע והדריך בפעולות הגדנ"ע בבית־ספרו. הוא היה תמיד מסור ונאמן מאוד להוריו, לאחותו ולחבריו. הוא בלט בטוב לבו, בחוש הומור שנון ומקורי, ובחדוות חיים עצומה. עוזי היה גבוה ורחב כתפיים ועיניו האפורות היו ניגוד לתלתליו השחורים. בעל כושר גופני ושכלי מעולה, כך שבכל תחום אליו נמשך — בלט ביסודיות, בדייקנות ובהישגים מעולים. במועד גיוסו לצה"ל התקבל עוזי לעתודה האקדמית וכן גם לקורס טיס. לאחר התלבטות מרובה בחר בלימודים אקדמיים והוסמך כמהנדס בטכניון בחיפה. כדרכו, לא הסתפק עוזי בלימודים באותה תקופה, וחלק ניכר ממרצו הופנה לטיולים ברגל ברחבי הארץ, והרחבת אופקים בתחומים השונים מהנדסה, כמו מוסיקה, ברידג' וספורט. אותה תקופה נשא לאישה את חברתו תרצה.

לאחר הסמכתו כמהנדס כימאי גויס לשירות סדיר בצה"ל ושירת בחיל השריון. במסגרת העתודה, תוך כדי למודיו סיים קורס מ"כים חי"ר וקורס קציניים. לאחר גיוסו עבר קורס קציני שריון, היה למפקד מחלקת טנקי "סנטוריון" בדרגת סגן. במשך שירותו הצבאי השתתף בפעולות התגמול ובפעילות הקרבית שלפני 1967. במלחמת ששת הימים היה עוזר קצין אג"ם בחטיבה 7.

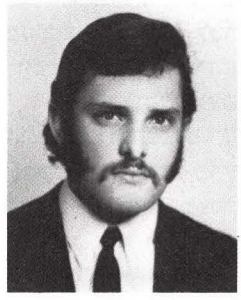
לאחר שחרורו מצה"ל חיפש עוזי מקום עבודה בו ישולבו עניין מקצועי ואתגר חלוצי. כך פנה לתשלובת הכימית בערד, שהייתה אז בשלבי הקמתה הראשונים. הוא ואשתו עברו לגור בערד, ועוזי, בהתלהבות האופיינית לו השתלב היטב בצוות המקצועי של המפעל ובחברת המהנדסים הצעירים בעיר ערד. עוזי התקדם במהירות במפעל ובלט בכישרונותיו ובצורת חשיבתו המקורית. שוב, בלט כמהנדס מצוין, וכחבר לעבודה מסור ומתחשב. כמנהל אחד משני אגפי הייצור נחשב לנוח לעבוד במחיצתו, פתוח לרעיונות חדשים ובעל סבלנות אין קץ בחיפוש אחר פתרונות ונסיונות חדשים. למרות היותו שקוע רובו ככולו באתגר שבעבודתו, לא הזניח את אהבתו לטיולים ברגל ואת פעילותו החברתית. בשנת 1972 עזבה המשפחה את ערד ועוזי החל לעבוד במפעל "אגן כימיקלים אשדוד", כשהוא ניגש לעבודתו החדשה כמהנדס המפעל במלוא המרץ והיוזמה האופיינית לו, ושוב זכה מהר מאוד להצלחה מקצועית, להערכה ולחיבה גדולה מצד הממונים עליו ומצד העובדים אתו. ברחובות נולדה הבת דנה, ושוב בלטו אצל עוזי היכולת שלו "לתת" ולאהוב בכל חום לבו, וכאב לבתו שפע שמחה ואושר. הוא פינק אותה וטיפל בה במסירות עצומה ובאהבה גדולה. חייו התרכזו עתה סביב האתגר שבעבודתו ובקידומו המקצועי, וסביב משפחתו האהובה עליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עזב עוזי הכל מאחוריו ומיהר ליחידתו. הוא הספיק להגיע לקרבות הבלימה ונלחם כסגן מפקד פלוגת טנקים ברמת הגולן. ביום שני, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נהרג מפגיעה ישירה כשנלחם חשוף בטנק ליד אל־על שברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים ואחות. שלושה חודשים לאחר מותו נולד בנו אשר נקרא על שמו ליעוז.

מדברי ההספד של מנהל "אגן־כימיקלים" על עוזי: "עוזי היה אדם שליו, רגוע ומעמיק, תכונות אשר חיבבוהו על עובדי המפעל, אתם קיים יחסי עבודה וחברות..."; מתוך שיח חברים מערד לזכרו: "עוזי היה כולו ניגודים. בחור מבריק מבחינה

אינטליגנטית, בטוח בעצמו – וביישן מאוד. אדם שאפתן, שאהב והיה רגיל לנצח – אדם בעל פוטנציאל כה גדול, העדיף לעתים לעזוב הכל ולשקוע במשחקי שח־מט, לקרוא על חיות, להבין תיאוריות מדעיות בשטחים שונים. הייתה בו התכונה הנפלאה לראות את המשותף מאחורי העובדות, לרדת מהר לשורש העניין, יכולת המחשבה המופשטת...״

המעבדה של תשלובת ערד נקראה על שמו של עוזי אחרי שנפל בקרב.

קלה, אשר־אהרן

אשר, בן רינה וליאון מניצולי השואה, נולד ביום כ״ט באדר א׳ תש״ח (10.3.1948) בבואנוס איירס שבארגנטינה, ועלה ארצה עם עליית הנוער בשנת 1963. הוא למד בבית־ספר יסודי־כללי ובבית־ספר יהודי של אחר־הצהריים בבואנוס איירס, והמשיך את לימודיו שם, בבית־ספר ממלכתי למסחר. אחרי שעלה ארצה התחנך במוסד ״נעורים״ ליד כפר ויתקין, שם למד שנתיים אלקטרוניקה, ובקורס קדם־צבאי חד־שנתי לחשמלאות רכב. אשר היה תלמיד מצטיין וילד שקט וחברותי. הוא התחבב על מוריו והיה אהוב על חבריו. בנעוריו היה חבר במועדון ״מכבי״ בבואנוס איירס והשתתף בפעולות הספורט שנערכו בו. גם בארץ עסק בספורט בשעות הפנאי. אשר אהב לקרוא ספרות ספרדית ועברית. הוא אהב את החיים בכל נפשו, היה מסור מאוד להוריו, חלק להם כבוד רב ותמיד דאג להם.

אשר גויס לצה״ל בראשית אוקטובר 1966 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות עבר מבחן מקצועי והוצב כחשמלאי רכב בסדנאות גייסות השריון. כן השתלם בקורס לעזרה ראשונה. במלחמת ששת הימים עסק כטכנאי רכב בתיקון טנקים ובטיפול בהם. בתעודת השחרור מהצבא צוין כבעל רמה מקצועית גבוהה.

אחרי שסיים את שירותו הסדיר והוצב לשירות מילואים, השתלם בקורס לתפעול בית־מלאכה נייד. אחרי־כן התנדב לשרת בפלוגת טנקים והוצב ביחידת סיור בחיל השריון. לאחר שהשתחרר מהצבא, עבד בתעשייה האווירית וסיים קורס לחשמלאות מטוסים. בראשית 1973 נסע לטיול בן חצי שנה לחוץ־לארץ וכשחזר, החל לעבוד כעצמאי בייצור בגדים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים הצטרף אשר ליחידתו והשתתף עמה בקרבות הבלימה בסיני ובקרב ההבקעה לעבר תעלת סואץ בגזרה המרכזית. הוא לא הסתפק במילוי תפקידו כמכונאי־רכב והתנדב להשתתף בסיורים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973), בעת שאבטח נגמ״ש שפינה פצועים בגזרה המרכזית, לא־הרחק מהצטלבות ״טרטור־לכסיקון״, נפגע הנגמ״ש והחל לבעור. אשר קפץ ממנו ותוך כדי יריות רץ מסביב כדי להציל את הפצועים. הוא נהרג באש האויב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״מעשיו וכושר התמדתו

במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור כוח. אשר היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

המועצה המקומית של קרית־אונו נטעה גן־עצים לזכר בני המקום שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ואשר ביניהם.

קלוג, אברהם

אברהם (אברהמ'לה), בן לאה ופישל־יחזקאל, נולד ביום ח' בתמוז תש"ז (20.6.1947), בקיבוץ יגור. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון במשק. אברהם נמנה עם חניכי תנועת "הנוער העובד והלומד" ועם חטיבת בני הקיבוץ המאוחד. הוא היה חובב ספורט נלהב, אהב את משחק הכדורגל והשקיע בו הרבה מרץ והתלהבות. מילדות ניחן בתבונת כפיים והיה מפרק ומרכיב דגמי מטוסים, דגמי אניות וכל מיני מכשירים ומנגנונים ותמיד נראה רכון על תכניות בנייה. הוא ניחן גם בכישרון אמנותי ונהג לעצב מברזל ומתרמילי פגזים קישוטים, מנורות וחנוכיות. חברו אמר עליו: "הצד הטכני משך אותו כמו היה בדמו, כמו חש בקצות אצבעותיו את דופק המכונה". הוא אהב את היפה בטבע ונהג לצלם מראות נוף שמצאו־חן בעיניו. במשק עבד בחממת הוורדים והיה אחראי לתחזוקת החממות.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1966 והתנדב לשרת בחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס מפקדי טנקים, בקורס קצינים, בקורס צניחה, בקורס קציני שריון ובקורס מפקדי פלוגות שריון. הוא היה חייל ומפקד טוב ונאמן, ביצע כל אשר הוטל עליו ומילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו. בחוות דעת הנהוגה לגבי קצינים בצה"ל כתבו עליו מפקדיו: "אברהם הוא בעל יזמה רבה, עצמאי, תפיסתו טובה, יש לו כושר טוב ויכולת החלטה, כושר הדרכה והסברה. יש לו רצון עז להתקדם, הוא טוב לפקודיו, ישר, הגון ונותן דוגמה אישית". במלחמת ששת הימים לחם בחטיבתו של אל"מ שמואל גונן ובימי מלחמת ההתשה נמנה עם "הנמרים", קציני המילואים שהתנדבו לשרת במעוזים שעל גדות תעלת סואץ. על חלקו בפעילות מבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי", ועל השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים ועבד תקופה מסוימת כקצין ביטחון בחברת "אל על". אברהם היה אדם מרצני ורב־פעלים. במשק היה יוזם ומארגן אירועים וטיולים. אחד ממפעליו היה ארגון חגיגת שנת היובל של הקיבוץ. הוא ריכז את הצוות והפעילו, ויש אומרים כי לזכותו אפשר לזקוף את הצלחתן של המסיבות שנערכו. הוא היה פתוח לשמוע ולקלוט דברים חדשים ודעות חדשות. מעולם לא קיבל את הדברים כפשוטם והיה בוחנם לעומקם. חבריו סיפרו עליו: "הוא היה מחוספס מעט, אך מתחת למעטה זה הסתתרה נפש רגישה ביותר, ומשום שעמד על 'חולשתו' זו ורגישותו זו – היה מבקש להסתירה מעיני אחרים, כאילו התבייש".

הוא היה בן מסור להוריו, אח טוב לאחיותיו, בעל אוהב ודואג לאשתו שרה, שנשא בשנת 1971, ואב רגיש וקשור לבתו מאיה, שהייתה בת ארבעה חודשים כשנפל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אברהם ולחם עם יחידתו ברמת הגולן, כמפקד מחלקת טנקים. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973), נפל בקרב דרומית לציר חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יגור. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו ״עיטור המופת״ על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת. וזה תיאור המעשה: ״ביום 8 באוקטובר 1973, לאחר התקפה סורית, ארגן סרן אברהם קלוג ז״ל את מחלקתו להתקפת־נגד מהירה, תפס עמדות בשטח שולט ובלם את התקפת השריון הסורי. בהמשך הלחימה מונה לתפקיד מפקד פלוגה, לאחר שמפקדו נפצע. כאשר נודע לו כי אחד ממפקדי הפלוגות שוכב פצוע בשטח, נע בטנק שלו, איתר את מפקד הפלוגה וחילצו. בהמשך הלחימה נפצע סרן אברהם קלוג ז״ל מרסיסים בגבו, נחבש אולם סירב להתפנות. בתנועתו בטנק לחבירה עם אחת היחידות כדי להשתתף בהתקפה נגד כוחות סוריים, נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן אברהם קלוג ז״ל אומץ־לב, קור־רוח ואחוות לוחמים למופת״.

סיפר מפקדו, על היום השני ללחימה: ״בהתקפת הנגד שתכננתי הועדתי לאברהם את המהלך המורכב ביותר, מתוך אמונה ביכולתו ובתושייתו. הוא ארגן את פלוגתו אגב ניהול אש עזה. התקפנו נגד, תוך תנועה ואש, כשאברהם אוגף עמוק מדרום ועולה על הסורים באגפם. במבצע זה התעלה אברהם בתעוזתו ובתושייתו״.

קיבוץ יגור הוציא לאור חוברת לזכר בני המשק שנפלו במלחמה; ארגון יוצאי קובל בישראל הוציא לאור חוברת בשם ״לזכר הבנים שנפלו במערכות ישראל״ ואברהם בכללם.

קליגר, יוסף־אריה

יוסף (יוסי), בן מרים ופנחס, נולד ביום כ״ח בתשרי תש״י (21.10.1949) בחדרה, חודשיים אחרי שהוריו עלו ארצה מאירופה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״קפלן״ בבית אליעזר, בבית־הספר היסודי ״אור לטף״ בגבעת אולגה, בבית־הספר התיכון ״תחכמוני״ בחדרה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״טשרניחובסקי״ בנתניה, במגמה ההומנית. בגלל תנאי המגורים של הוריו במעברת חדרה, גדל יוסי בבית סבו וסבתו. היה לו טוב אצלם ורק בלית ברירה הסכים לחזור לבית ההורים. מפני שגר במקומות שונים, נאלץ גם להחליף בתי־ספר.

יוסף גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1967 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ״כים, בקורס מש״קי פלסים, בקורס קצינים ובקורס קציני חה״נ, הוצב ביחידת שדה כמפקד צוות צמ״ה. אחרי־כן מונה לתפקיד מ״מ הפעלה בגדוד צמ״ה בסיני והועלה לדרגת סגן. מפקדיו העריכוהו כקצין שקט, רציני, ממושמע ועושה עבודתו היטב. בתקופת שירותו הרחק מהבית השתדל תמיד להרגיע

את הוריו ולמנוע דאגה מלבם. כקצין הנדסה קרבית, שעסק בביצורי התעלה, נהג לספר להם על תנאי האקלים הבריא וכדומה. גם בזמן המלחמה דאג לבית ודרש מפקודיו לכתוב להוריהם ולהרגיעם. כשלא ידעו כיצד, היה הוא מכתיב להם מכתבים אופטימיים ומרגיעים. בתקופת שירותו הסדיר זכה ב"אות הקלע" מכסף. בתעודת השחרור שלו מהשירות הסדיר צויין כקצין "מסור ואחראי, בעל כושר ארגון ותפיסה טובה".

לאחר שסיים את שירותו הסדיר והוצב למילואים, מונה מפקד בגדוד הנדסה קרבית. יוסי היה אופטימי ונבון. הוא מיעט לדבר על עצמו ועל הקרוב ללבו, ובכלל ברר את מלותיו, את התבטאויותיו ואת נושאי שיחתו. יחד עם זאת לא התחמק מוויכוח וידע לשכנע את בני שיחו בדיבור שקט ובחיוך טוב. יוסי אהב את המדבר ואת המרחבים, וכשהשתחרר מהצבא ונאלץ לדחות את לימודיו, משום שאיחר להירשם, לא הצטער על כך והלך לעבוד כטרקטוריסט במדבר. הוא רצה ללמוד הנדסת מכונות, אך כעבור שנה התקבל ללימודי הנדסת חומרים. הוא לא אהב פשרות, לכן דחה את לימודיו, ובסופו־של־דבר בחר ללכת ללמוד לימודי מחשב. בשנת 1973 התקבל כסטודנט באוניברסיטת באר־שבע ללימודי מתמטיקה ומחשבים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב יוסי ביחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) השתתף בקרב־רדיפה אחרי חיילי קומנדו מצרים באזור הרכסים, צפונית לק"מ ה־101 בכביש סואץ — קהיר. במהלך הקרב נפגע מכדור ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם הוכיח את עצמו כמפקד מעולה, אשר חייליו הלכו אחריו באש. יוסי היה קצין מצוין, שקט ואמיץ. חייליו חבים לו את חייהם".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת של הפועל המזרחי בשדרות ויצמן בנתניה.

קליין, אברהם־ארוין

אברהם־ארוין, בן גולדה ומרטין, נולד ביום כ"ה באייר תש"ז (15.5.1947) בטימישוארה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון ברומניה. אחרי שעלה ארצה עשה חודשים אחדים בקבוצת משמר השרון, במסגרת עליית הנוער, ואחרי־כן למד באולפן בקיבוץ שפיים.

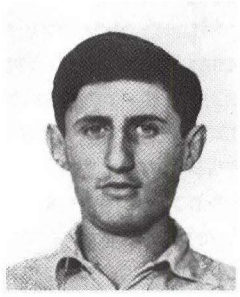
אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים מקצועיים, הוצב כתותחן טנק בגדוד שדה בדרום הארץ. אחרי שאירעה לו תאונה והורד הפרופיל הרפואי שלו, הוצב במחנה של מפקדת פיקוד דרום כמחסנאי. בזמן ששירת בצבא, סיים קורס לאלקטרוניקה במכללה לטכנולוגיה בבאר שבע. כן למד אלקטרוניקה בבית־הספר להנדסאים וטכנאים בחיפה.

כשסיים את שירותו הסדיר הוצב לשירות מילואים בהג"א, אבל לפי בקשתו, עבר בדיקות רפואיות חוזרות והוצב שוב לחיל השריון, כאיש צוות טנק. הוא עבד כטכנאי אלקטרוניקה במשרד הביטחון ואחרי־כן במפעלי "אלסינט" ליד חיפה. אברהם אהב מאוד את עבודתו והיה עובד נאמן ומסור. גם את זמנו הפנוי הקדיש לבניית מקלטי רדיו ומכשירי אלקטרוניקה. הוא אהב לשחק בטניס־שולחן, לבלות בין ידידים ולצפות בקולנוע, בהופעות בידור ובמשחקי כדורגל. הוא שפע שמחת חיים והרבה להתבדח. לדברי חברו לעבודה, היה מדביק את הכול בעליזותו ובצחוקו. היו לו הרבה ידידים והוא היה אהוב על רבים. הוא אהב מאוד את בני משפחתו וכשהיה מבקר אצל הוריו, מילא את ביתם שמחה ואושר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, התייצב אברהם ביחידתו בסיני והשתתף בקרבות בתפקיד טען־קשר בטנק. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), במחנות אבו סולטן שבצדה המערבי של תעלת סואץ, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה ואברהם נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "הוא היה איש שריון מעולה ולוחם אמיץ לב, אשר ביצע את המשימות הקרביות שהוטלו עליו בגבורה ובחירוף נפש. הוא התחבב על חבריו ועל מפקדיו והשרה ביטחון על כולנו".

הוריו תרמו לזכרו ספרי קודש וספרים במחשבת ישראל לספרייה של בית הכנסת "מחזיקי הדת" בבאר שבע; בעלון עובדי "אלסינט" פורסמה רשימה על דמותו.

קליין, אפרים

אפרים, בן מרים ז"ל ופנחס, נולד ביום ב' בכסלו תרצ"ח (6.11.1937) בסטפנש שברומניה. הוא עלה לארץ בשנת 1949, היה חניך "עליית הנוער" ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון ביפעת. זכרונות הילדות של אפרים היו קשורים באימי המלחמה ומחנות הריכוז. במלחמת העולם השנייה נדד עם אביו מכפר לכפר, עד שנתפסו בידי הגרמנים ונשלחו למחנה ריכוז. הבן ואביו נותרו בחיים ועלו לארץ. את שנות הלימודים הראשונות עשה אפרים במסגרת "עליית הנוער", בקבוצת גבת בשרון. אחרי כן עברה המשפחה ליפעת, שם למד עד גיוסו לצה"ל. אפרים היה חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ועל חבריו וחברותי מאוד. הוא היה חבר ומדריך בתנועת "הנוער העובד", פעיל בגדנ"ע והרבה לעסוק בפעילות חברתית. במשק היה סדרן עבודה וארגן קייטנות וטיולים לילדים בחדשי החופש. הרבה משעות הפנאי שלו הקדיש לאיסוף בולים ונחשב אספן בולים נלהב.

אפרים גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1955 והתנדב לשרת בנח"ל, במסגרת גרעין שעבר הכשרה במשק יפעת. הוא עבר קורס צניחה והשתלמויות שונות, לחם במערכת "קדש" ושירת בהיאחזויות נח"ל ובהכשרה בקיבוץ גבע.

אחרי השחרור מהשירות הסדיר נשא אפרים לאישה את חברתו תמר והקים את

ביתו באלומות, משם עברה המשפחה לדגניה ב׳. בחיי המשק והקיבוץ היה מהפעילים בענפי החקלאות ובתחומי החברה. במלחמת ששת הימים לחם עם יחידתו, שהבקיעה את דרכה לירושלים דרך לטרון ורמאללה. אחרי כיבוש ירושלים לחם עם כוח הצנחנים, שהונחת בעורף הסורים ברמת הגולן והשלים את כיבושה. במלחמת יום הכיפורים לחם אפרים עם יחידתו ברמת הגולן. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים וביום ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעה ישירה בזחל״ם שלו, בעת טיהור הכפר הסורי חאן ארנבה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדגניה ב׳. השאיר אחריו אב, אישה ושלושה בנים הממשיכים את דרך חייו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי אפרים היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

קליין, גד

גד (גדי), בן אסתר ושלום (שולי), נולד ביום כ״ז באייר תשי״ב (22.5.1952) בקיבוץ גבעת עוז. הוא למד בחברת הילדים בקיבוץ ובמוסד ״שומריה״ במשמר העמק. גדי היה תלמיד טוב והצטיין במתמטיקה. מורתו סיפרה עליו כי ״ניחן ביושר פנימי, בכושר התבוננות ובכושר אינטלקטואלי״. עבודת הגמר שלו בנושא ״ערכם הכלכלי של גורמי הייצור בגבעת עוז״, זכתה בתשבחות מרובות. חבריו סיפרו שהיה ״בעל כוח רצון עז, וחוש ההומור שלו והציניות היו משמשים זה בצד זה״. בשיחת חברה בקבוצה אמר פעם גדי על עצמו: ״אני אוהב לפעול גם כשהמדובר במשהו שאינני אוהב. אני מוכן לעסוק גם בפעילויות הרחוקות מלבי, אם נראה לי שהדבר נחוץ״. גדי היה חבר פעיל בתנועת ״השומר הצעיר״ וברבות הימים שימש בה מדריך. הוא היה חובב ספורט נלהב, שיחק בעיקר בכדורעף ונמנה עם חברי נבחרת ״שומריה״. הוא הרבה לטייל ואהב להתבונן בנופים שבסביבות המשק, בצמחים ובבעלי־חיים. גדי היה טוב לב ועדין והצטיין בענווה ובצניעות. מטבעו היה קר־רוח, לא יצא מכליו ולא התרגש. תמיד היה מרגיע את חבריו באמירה שהייתה שגורה על פיו: ״רק בלי פניקה, בבקשה״. הוא הרבה לחשוב ולהרהר, וחברו אמר עליו: ״הייתה בו חכמה מעשית, חכמה ממזרית״.

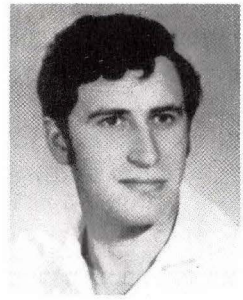
גד גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1970 והתנדב לחיל־האוויר. הוא השתלם בקורס טיס מכין, בקורס צניחה ובקורס טיס ראשוני והוסמך לשמש טייס במסוק. ביום העצמאות תשל״ג, כאשר השתתף באבטחת המצעד הצבאי בירושלים, נאלץ המסוק לנחות נחיתת־אונס בגלל תקלה וגדי נפצע. שבועות רבים שכב בבית־חולים, וזמן־מה לפני שפרצה המלחמה חזר לשרת בטייסת. חברו, שהרבה לטוס עמו במסוק, סיפר: ״גדי תמיד שאף שהדברים יהיו מסובכים יותר וקשים ממה שהם מתנהלים בדרך כלל... למרות שעסק הרבה בפינוי פצועים, לא יכול היה לשאת מראה דם״. ביום ט״ו

בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפל גדי בפעולה מבצעית. בימים הראשונים של המלחמה לחם בחזית סיני ואחרי־כן נשלח צפונה, לרמת הגולן. בעת שניסה לחלץ טייס שצנח מעבר לקווי האויב, נפגע המסוק באש אויב מן הקרקע וגדי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת־עוז. השאיר אחריו אב, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דרכו בחיל האוויר הייתה רצופה הצלחות והישגים בכל התחומים. הישגיו אלה, הן כאדם ואיש חברה והן כחייל וכלוחם, באו בשל המסירות, כושר הביצוע ושיתוף הפעולה, צוינו תמיד מפי מפקדיו וזכו להערכת חבריו".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו.

קליין, דוד

דוד (פטר), בן גיטה ומקשה, נולד ביום כ"ד בסיון תש"ה (5.6.1945) בפייץ שבהונגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. כשהיה בן שנה עברה משפחתו להתגורר ברומניה ושם למד בבית־ספר יסודי. כשהיה בן ארבע־עשרה נאלץ לסייע בפרנסת המשפחה, עסק במלאכות שונות ולמד בבית־ספר תיכון ערב. לאחר שעלתה ארצה התיישבה משפחתו בדימונה, ודוד החל לעבוד במפעלי "כיתן" בעיירה, לאחר שהשתלם בקורס לאומני אריגה. הממונים עליו שיבחוהו ואמרו עליו: "דרך עבודתו, התמדתו ושאיפתו להתקדם, שימשו דוגמה לצוות העובדים. הוא היה עובד חרוץ ונאמן ובעבודתו תרם הרבה לפריון העבודה במפעל".

דוד גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967, שכן בתחילת שנות השישים, כשעלה ארצה, לא גוייסו עולים חדשים לצה"ל. לאחר מלחמת ששת הימים פנה לשלטונות הצבא בבקשה לגייסו. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", ואחרי־כן שירת כמדריך בבית־הספר לשריון. בשנת 1968 השתתף בפעולת הגמול בכראמה. הוא היה חייל טוב, אחראי, נאמן ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ועל חבריו בזכות הגינתו וחברותו הטובה.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר למד במכללה לטכנולוגיה של אופנה וטכסטיל על־שם שנקר ברמת־גן. השיבה אל "ספסל הלימודים" לאחר שנים רבות הכבידה עליו, אך בכוח רצונו ידע לגבור על כל הקשיים וסיים את לימודיו בהצלחה מרובה. אחד ממנהלי המכללה כתב עליו: "מנהל המפעל בדימונה, שהכיר בכשרונותיו של דוד וברצונו לדעת ולהתקדם, עודד אותו להמשיך בלימודים הגבוהים. הוא ניכר בין תלמידי הכיתה בידע המקצועי שהביא עמו, וברצונו העז להוסיף ידע עוד ועוד. הוא השקיע מרצו לא רק בלימודים, אלא גם הקדיש הרבה מזמנו והרבה ממחשבתו להפעלת הציוד במחלקה לטכנולוגיה הטקסטילית שלמד בה. מוריו שיבחוהו על חריצותו ועל התמדתו בלימודים. הוא לא הסתפק בדברי המרצה, אלא תמיד חקר

ודרש בכל נושא שעמד בפניו. הרבה אהבה ורצון השקיע בלימודיו ובעזרה לחבריו. כשפנו אליו בבקשה לעצה או לעזרה, לא השיב את פני הפונים ריקם. אכן, היו בו הרבה כישרונות ומרץ בלתי־נלאה". כשסיים את לימודיו הוענקה לו תעודת הנדסאי, והוא חזר לעבוד במפעלי "כיתן" ונתמנה שם כאחראי לבקרת טיב בתהליך האשפור, וכן היה מורה בבית־הספר המקצועי בעיירה. דוד היה טוב־לב ודואג לבני ביתו. תמיד עזר לזולת מתוך נכונות אמיתית, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. ברגעים קשים של מצוקה בקרב בני משפחתו, תמיד ידע למצוא את המלים הנכונות כדי לנחמם ולאמץ את לבם. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו מרים והקים עמה בית בישראל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס דוד ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בשעות אחר־הצהריים ליד גשר פירדאן, נפל דוד בעת הסתערות על חיילי האויב. תחילה נחשב כנעדר ולימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה, אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו קבעה לוח זיכרון לזכרו בבית־הכנסת "אוהל זאב" בדימונה; חטיבתו הוציאה לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה" לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ודוד בתוכם.

קליין, דן

דן, בן מרים ויעקב, נולד ביום כ"ב בטבת תשי"א (30.12.1950), ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגליל" ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "שבח", במגמה של מסגרות מכנית. דן, שנקרא בפי כל דניי, היה תלמיד מצטיין, מקובל בחברת בני גילו ואהוד על מוריו ועל מחנכיו.

דני גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כנהג טנק ואחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. דני וחבריו ליחידה שירתו בסיני והשתתפו בקרבות מלחמת ההתשה. לאחר שהושגה הפסקת אש בסיני הועברה יחידתו לרמת הגולן, ובתקרית אש עם הסורים נפצע דני.

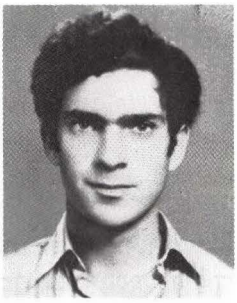
בסוף נובמבר 1971 שוחרר דני מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר השחרור חזר לביתו במושב מגשימים. הוא החל בהקמת המשק החקלאי שהתעתד לעבד, ובבניית הבית שהתכוננן לחיות בו את חייו. עד להגשמת שאיפותיו להיות בעל משק משלו, התקבל לעבודה במפעל מתכת "שלדון" כמסגר מכני. אחרי כן עבר לעבוד בחברת "הנדסה ותעשייה", מתוך רצון להתקדם במקצועו ולשפר את ידיעותיו. דני היה עובד מסור ושותף נאמן לצוות העובדים. הוא ניחן בדרך מחשבה מקורית ובגישה יסודית ומעמיקה לכל נושא שבו עסק, והקדיש זמן רב לפיתוח ולמחקר ואף יזם חידושים ושכלולים רבים. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. דני השתתף בקרבות

הקשים והמרים שנערכו לפני הקמת ראש־הגשר בגדה המערבית של תעלת סואץ, ואחרי־כן השתתף בקרבות לכיבוש ערי התעלה. ביום הפסקת האש, כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב על העיר סואץ והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״סמל־ראשון דני ז״ל שירת ביחידתנו כנהג טנק והוכיח את עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. הוא היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו״.

חבריו ליחידה הוציאו לאור חוברת ובה סיפור הלחימה של היחידה וכן דברים לזכר לוחמי היחידה שנפלו במערכה. בחוברת זו, הנושאת את השם ״בצהרי יום הכיפורים״, כלולים דברים על דמותו של דני.

קליין, זאב

זאב (צ׳ימביק, זאבקוי), בן אסתר ודוד, נולד ביום ג׳ באלול תשי״ב (24.8.1952) בהוד השרון. הוא למד בבית־הספר היסודי בהוד השרון, והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון על־שם כצנלסון בכפר־סבא, במגמה הריאלית. זאב היה תלמיד חרוץ, שקדן ומתמיד, ומצטיין בכל המקצועות. אהוב היה על מוריו ועל חבריו והרבה לעזור לתלמידים חלשים. בימים שלמד בבית־הספר התיכון עבד כפעם בפעם בעבודות שונות ואת כל שכרו נתן לעזרת משפחתו, כדי שאביו יוכל לצאת לחופשה. נאמנותו לבני משפחתו לא ידעה גבול, ולהוריו רחש אהבה רבה וכבוד רב. זאב היה חבר בתנועת ״המחנות העולים״, וכן היה חובב ספורט נלהב, הרבה בריצות ספורטיביות ונמנה עם נבחרות הכדוריד והכדורגל של בית־הספר. גם בתקופת שירותו בצבא היה זמן־מה חבר בנבחרת הכדורגל של צה״ל. את מרבית שעות הפנאי שלו הקדיש למשחק השחמט ולקריאה. הוא קרא הרבה ספרים בתחומים שונים ואף כתב בעצמו – שירים ויומן חיים. זאב היה חברותי מאוד, אדיב, מנומס ונוח לבריות. תמיד ביקש את הפשרה והוויתור ורחק מריב וממדון. הוא היה בעל חוש הומור, אהב לצחוק ולשעשע את ידידיו בבדיחות ובמעשי משובה. דייקן היה במעשיו ואחראי. בשל יושרו הרב ותום לבו נתחבב על כל מכריו.

זאב גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל ההספקה. לאחר הטירונות השתלם בקורס מחסנאים, בקורס מש״קים של חיל ההספקה, בקורס קצינים בסיסי, ובקורס בסיסי לקציני הספקה. מפקדיו בחטיבה ששירת בה מאז שהוקמה, אמרו עליו שהיה ״קצין ישר, מהימן ואחראי, השואף להצליח מאוד בתפקידו. אהוב על חבריו המפקדים, מסור לחייליו ודאג להם בכל עת״. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא סיפר להם דבר על הקורות אותו בצבא. חודשים אחדים נמנה עם המשרתים בצבא הקבע. בימי מלחמת יום הכיפורים, במסגרת חטיבה של חיל השריון, עסק ללא ליאות,

בכושר עמידה ובקור־רוח, במעמס פיסי רב ותחת אש, "בדחיפת" אספקה לכוחות הלוחמים בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. בשעה שצלח את התעלה וכיוון את השיירות לחזית, ג'יפ שהגיע מכיוון נגדי, התנגש בו וזאב נפצע בראשו. הוא פונה לבית־החולים ושם נתפרו 12 תפרים בראשו. עוד באותו לילה, לאחר שהתאושש, ברח מבית־החולים והמשיך להוביל משאיות גדושות תחמושת ותספוקת חיונית וחילק אותן בעצמו. ביום י"ד בכסלו תשל"ד (9.12.1973) נפל סגן זאב בעת מילוי תפקידו בסיני, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברמות־השבים. השאיר אחריו אב, אם ואח.

בשיר שכתב זאב לאחר מלחמת יום הכיפורים נאמר: " הוי יום כיפור קדוש / לזכרך נכפוף הראש / אף נזכור אותם בנים / שצומם נסתיים בדמים / האם זה יום הדין ?" ; על זאב בימי המלחמה כתב מפקדו, ש"סגן זאב שירת בחטיבת טנקים סדירה, אותה ליווה משלבי הקמתה ועמה יצא למלחמה. במשך כל אותה תקופה טרם המלחמה, נתגלה כקצין יעיל, מסור ואחראי. גולמו בו תכונות של יושר ותום לב שחיבבוהו על כולם. במשך המלחמה הוכיח כושר עמידה וקור רוח, הן תחת אש והן בעומס פיסי רצוף, לאורך ימים ולילות ארוכים. סגן זאב נפגע בראשו בעת צליחת תעלת סואץ, פונה למרפאת שדה, שם נתפרו פצעיו וראשו נחבש. סגן זאב סירב להתפנות וכבר למחרת צלח את התעלה והמשיך למלא במסירות את תפקידו כאילו לא קרה דבר".

קליין, יוסף

יוסף (יוסי), בן לאה ואלחנן, נולד ביום א' בניסן תשי"א (7.4.1951) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "ארנון" ברמת־גן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "בליך" ברמת־גן, במגמה הריאלית. מילדותו גר יוסי ברמת־גן ובה עשה את רוב ימיו. כשלמד בבית־הספר התיכון, הוא היה פעיל בגדנ"ע. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים ולפני שגויס, יצא לטיול של חודשיים באירופה.

יוסף גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" — וסיימו בציון טוב מאוד — הוצב כתותחן טנק בגדוד. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים — שאף אותו סיים בציון מעולה — נשלח לקורס קצינים ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון. בתום תקופת האימונים הוצב כמפקד מחלקת טנקים בגדוד שריון בסיני. בתפקידו זה ציינוהו מפקדיו כקצין פיקח ורציני, הממלא את תפקידו כראוי ומתאים לקידום. הוא הוערך כקצין טוב, מסור למפקדיו ולפקודיו, יעיל ובעל יוזמה. כעבור זמן מונה סמ"פ טנקים באותו הגדוד והועלה לדרגת סגן. גם בתפקידו זה הוערך כקצין טוב, נבון ומסור, בעל תפיסת־מצב טובה מאוד וידע מקצועי מעולה. בתעודת השחרור שלו צוין, שמילא תפקידו ביעילות ובמסירות, לשביעות רצונם המלאה של מפקדיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, לרבות תקופה של שירות קבע, הוצב ביחידת מילואים כסמ"פ טנקים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא יוסי ליחידתו.

מפקדיו סיפרו כי הצליח לקצר, במרצו ובמסירותו, את משך התארגנותה של היחידה ליציאתה לקרב. יוסי נלחם עם גדודו כסמ"פ טנקים בקרבות הבלימה בסיני. בקרב על "חמוטל", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע הטנק שלו מטיל כתף ויוסי נפגע ונהרג. גופתו הוחזרה מהשטח שנותר בידי המצרים רק כעבור ארבעה חודשים והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יוסי התבלט כאחד הקצינים המוכשרים והמסורים ביותר ביחידה. הוא היה תמיד דוגמה אישית לאומץ ולמנהיגות".

קליין, יעקב

יעקב, בן חנה ושמואל, נולד ביום כ"ח בסיון תש"ו (27.6.1946) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "יבנה" בקרית אתא, ואחרי־כן המשיך ולמד בישיבה התיכונית "נתיב מאיר" בירושלים. יעקב, שכונה בפי חבריו ינקל'ה, היה דמות של מנהיג מילדותו. הוא חונך באווירה דתית מובהקת ובעת לימודיו בישיבה באה לידי ביטוי אהבתו הרבה לדת וכן יכולתו המצוינת בלימודים העיוניים. כל ימי ילדותו ונעוריו היה יעקב חבר בתנועת "בני עקיבא", וברבות הימים היה למדריך ומארגן סניף בה. מלבד כושר המנהיגות שניחן בו, נתברך גם בחכמת חיים, בתבונה, בזריזות מפתיעה, ובעיקר, בדחף עצום לעשות. היה לו כישרון מיוחד לקשור קשרי ידידות עם אנשים, מכרים וזרים. הוא היה עניו, ולא ראה במעשים יוצאי־דופן שעשה דבר מיוחד שראוי לספר עליו. כך לא הסכים לתאר את פעולותיו במלחמת ששת הימים לפני כתב "מערכות" שרצה לראיינו. כשסיים את לימודיו בישיבה התיכונית, למד תקופה קצרה בישיבה הגבוהה "כרם דיבנה". לימודי קודש אלה העמיקו את מטענו הרוחני והדתי והדבר סייע לו להתמודד בהצלחה עם בעיות שונות בתחום הדת, שנתקל בהן בעת שירותו הצבאי. בראיון לטלוויזיה שנערך עמו במלחמת יום־הכיפורים, וששודר לאחר נופלו, תיאר יעקב את הרגשתו כמפקד צעיר בשריון וכבחור דתי בים של אש.

יעקב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים. מאחר שעשה חיל בשירותו ביחידת שריון נשלח לקורס קצינים ואחרי־כן השתלם בקורס לקציני שריון. לאחר סיום הקורסים הוצב בבית־הספר לשריון כמדריך בקורס למפקדי טנקים. בתפקידו זה העריכו מפקדו כקצין בעל נתונים טובים. הוא עמד לסיים את שירותו הסדיר לפני מלחמת ששת הימים, אך בגלל הכוננות המשיך לשרת ומונה סמ"פ בגדוד מאולתר של בית־הספר לשריון, שלחם בסיני. ביום הראשון למלחמה נפצע המ"פ ויעקב נתמנה למלא את מקומו. הוא מילא את תפקיד המ"פ בהצלחה רבה, ומפקדו ציין

שהוא הצטיין בקרבות, והעריכו כקצין אמיץ ויוזם, מנהיג הנותן דוגמה אישית, שופע החלטיות ונאמנות. על דבקותו במטרה והתעלותו בקרב הוענק לו ציון לשבח מטעם אלוף פיקוד הדרום.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב למילואים בגדוד שריון כמ״מ טנקים. לאחר שהשתלם בקורס מ״פים שריון, הוצב בגדוד אחר כסמ״פ טנקים. לאחר שהשתלם בקורס סיור מתקדם, מונה מ״פ טנקים והועלה לדרגת סרן. יעקב אהב את הצבא ורצה לבחור בו כדרך חיים, אך מסיבות שלא היו תלויות בו, נאלץ לוותר על כך. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, נשא אישה והחל ללמוד כלכלה וראיית חשבון באוניברסיטת חיפה. יחד עם הלימודים עבד כמורה בעכו, אחרי־כן עבד כמזכיר במשרד הסעד בעכו ומשנת 1969 עבד במשרד הביטחון בקרית מוצקין, כמנהל אדמיניסטרטיבי. גם בלימודים וגם בעבודתו הצליח. כן היה פעיל בחוגי הצעירים של המפד״ל. הוא סיים את לימודיו לקראת התואר ב״א, אך התואר הוענק לו רק לאחר מותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יעקב בבית־הכנסת ליד עמוד התפילה, שכן שימש כשליח ציבור. מיד אחרי שהתייצב ביחידתו, נשלח בראש פלוגת טנקים, שיצאה לקו הראשון ברמת־הגולן, כדי להשתתף בבלימת הכוחות הסוריים. בקרב שהתחולל ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) באיזור תל־ענתר, כשפיקד על פלוגתו והוא חשׂוף בצריח, נפגע יעקב מפגז ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית אתא. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו ״עיטור המופת״ על גילוי אומץ־לב הראוי לשמש מופת. וזה תיאור המעשה: ״עם פרוץ הקרבות שימש רס״נ יעקב קליין ז״ל כמפקד פלוגת־טנקים, שנלחמה ברמת־הגולן. ב־7 באוקטובר 1973 נפגע הטנק שלו והחל לבעור. רס״נ יעקב קליין ז״ל נפצע, אולם בקור־רוח הצליח גם לחלץ את התותחן, שנפגע קשה. לאחר שכיבה את הדלקה, פונה לבי״ח, וכבר למחרת ״ברח״ משם וחזר ליחידתו. ב־19 באוקטובר 1973, בעת ההתקפה וכיבוש ״תל־ענתר״, נפגע אחד הטנקים בפלוגתו של רס״נ יעקב קליין ז״ל והחל לבעור. רס״נ קליין ז״ל קפץ מהטנק שלו, כיבה את הדלקה וחילץ את הצוות. מאוחר יותר נהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, תושייה, קור־רוח ודבקות במשימה למופת״.

ברשימה ״בדרך אל דמשק״ כתב אריה חשביה על עלילותיו ולחימתו המיוחדת.

קליין, יעקב

יעקב, בן מגדלנה והוגו ז״ל, נולד ביום כ״ה בניסן תש״ב (12.4.1942) בטימישוארה שברומניה, שם למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון. הוא עלה לארץ בשנת 1961 ולמד שנתיים באוניברסיטה העברית בירושלים. יעקב גדל ברומניה בין ילדים יהודים, ולמרות גזרות המשטר הקומוניסטי, חונך בבית הוריו על אהבת ישראל ואהבת ארץ ישראל. בהיות יעקב בן עשר נפטר אביו כתוצאה מסבלותיו במחנה הריכוז. אמו האלמנה גידלה

אותו ועמה עלה לארץ. יעקב הוא שדרש מאמו לעלות לישראל, מתוך הכרה שאין מקום ליהודים בגולה. אחרי שעלה לארץ, למד את השפה העברית וכדי לפרנס את המשפחה עבד בבניין. תקופה מסוימת התגורר בקיבוץ בארי, שם הכיר את רעייתו לעתיד אלין. יעקב היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענף השיט, (בשנת 1960 היה אלוף רומניה בשיט בסירות קאייק). הוא היה מדריך שיט ב"הפועל" תל־אביב והשתתף בתחרויות רבות בשיט ובשחייה. בשעות הפנאי נהג לעסוק בצילום ולהאזין למוסיקה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1963 אחרי נישואיו. הוא שירת בחיל הרפואה ועבר בהצטיינות קורס חובשים קרביים וקורס חובשים בכירים. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בגדה המערבית וזכה ב"אות השירות המבצעי". יעקב היה חייל מצוין ומסור לתפקידו, ולדברי מפקדו לא ידע פחד. ביחידתו היה אהוב מאוד על חבריו ועל מפקדיו, בהיותו חייל אחראי שהתנדב תמיד למשימות הקשות והמסוכנות ביותר.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר למד תיכנות מחשבים ועבד בתחום זה. הוא הצטיין בעבודתו והיה אחראי לחדר המחשבים בחברת "אלרד" ובבנק אפותיקאי. יעקב שירת תקופות רבות במילואים, כחובש קרבי ביחידות שריון. מהיותו בן יחיד היה זכאי לבקש לשרת ביחידה עורפית, אך הוא העדיף להמשיך ולשרת ביחידתו, שם הגיע לדרגת סמל־ראשון. הוא היה בן נאמן לאמו ובעל מסור לרעייתו ואב למופת לשלושה ילדיו. בכל פעם שנעדר מן הבית, הקפיד להתקשר ולכתוב, לספר ולשמוע על המשפחה. במלחמת יום הכיפורים שירת יעקב כחובש קרבי ביחידת שריון, שלחמה ברמת הגולן והשתתף בכיבוש מזרעאת בית ג'אן. ביום כ"ד באדר תשל"ד (18.3.1974) נפגע ונהרג בעת שהתנדב לחלץ פצוע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שלוש בנות ואֵם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יעקב "היה גיבור בחייו ובמותו", ולא ידע מורא ופחד.

בציון לשבח שהוענק לו מטעם אלוף פיקוד הצפון, האלוף רפאל איתן, נאמר, כי למרות שלא נתבקש לכך, נחלץ יעקב תחת אש ארטילרית כבדה לעזרת חייל פצוע, שנפגע במוצב. הוא רץ אל תוך המוצב, חילץ את הנפגע ובדרכו לנגמ"ש הפינוי נפגע בהפגזה ונהרג. "במעשה זה גילה סמ"ר יעקב קליין מסירות ואומץ לב".

קלינגר, אביהו

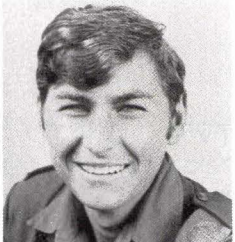
אביהו (אביק), בן לוסיה ולובה, נולד ביום ז' בחשון תשי"ד (16.10.1953) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם הס ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון על־שם ברנר בפתח־תקוה, במגמה ההומנית. אביק היה תלמיד טוב, חרוץ ושקדן ובזכות זאת הצליח בכל אשר עשה. הוא היה חובב ספורט נלהב, אהב בעיקר משחקי כדורגל וכדורסל, ונמנה עם חברי "מכבי" פתח־תקוה. הוא הרבה לצאת לצעדות ולמירוצים, וטייל הרבה

ברחבי הארץ, ברגל וברכב. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון נסע לטיול בארצות אירופה, ועשה זמן רב בסקנדינביה. מן הדרך שלח מכתבים נלהבים וסיפר בהם בדרך מיוחדת, בלשון ספרותית ובשירים, את חוויותיו ורשמיו מן המראות שנגלו לו, מן הנופים והאתרים שסייר בהם. הוא קרא הרבה, ובעיקר אהב ספרים שעניינם מלחמות ותיאור סבלו של היחיד בקרבות. הוא השכיל להעמיק ולדון בכל עניין, אם בדרך הוויכוח ואם בכתיבת מאמרים ודברי עיון. אביק היה אדם חברותי מאוד וחיבב בעיקר ילדים. בחופשות הקיץ נהג להדריך בקייטנות והילדים שם אהבוהו מאוד. מטבעו היה רציני, צנוע ומתרחק מן ההידור, אך ידע לשמוח ואהב להתבדר. הוא ניחן בכושר מנהיגות, אך מוכן היה תמיד לעזור לידיד במצוקה. נבון היה והכיר בחשיבותה של הפשרה וחבריו ביקשוהו תמיד לישב את החיכוכים ביניהם. כל ימיו היה קשור מאוד לבני משפחתו, רחש כבוד רב להוריו, החשיב את דעתם ודאג להם.

אביהו גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני תותחים מתנייעים, בקורס מ"כים ובקורס קציניים. הוא נשלח להשתלם גם בקורס קציני חת"ם בסיסי, אך כשפרצה המלחמה נשלחו כל חניכי הקורס אל החזית. הוא היה קצין טוב, קר־רוח ושאפתן ולא נרתע מכל קושי. אהוב היה על פקודיו ועל חבריו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף אביק בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל אביק בקרב באזור תל־פארס. הוא היה מפקד סוללת תותחים ונלחם עשרים וארבע שעות רצופות בלא מנוחה, תוך דאגה מתמדת לחייליו. כאשר נתקבלה פקודה לדלג לעמדה אחרת, נתקל אביק במארב של טנקים סוריים ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "היה בו באביהו שקט מיוחד, ותוך זמן קצר נהפך לאחת הדמויות המרכזיות בפלוגה. על כל בעיה הציע אביהו את הפיתרון הנאות. הוא השכיל לרכוש את אמון חבריו ולייצגם בפני המדריכים והמפקדים".

קלינוט, שלמה

שלמה, בן אסתר ושמואל, נולד ביום י"א בכסלו תשי"ד (24.11.1953) ביהוד. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז ואחרי־כן המשיך בבית־הספר התיכון המקיף ביהוד, במגמה הביולוגית. שלמה היה תלמיד חרוץ ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא ניחן בביטחון עצמי רב ובאופטימיות ללא סייג. מעודו לא נפל ברוחו ולא איבד את עשתונותיו ותמיד נהג לומר – "יהיה בסדר". כתב עליו אחד מחבריו: "היה חיוך של טוב־לב על פניו. תמיד מוכן היה לעזור, ומעולם לא שמעת מלת סירוב מפיו, כשנתבקש לסייע. הוא היה גבה־קומה, רחב־כתפיים וחסון". שלמה היה נער חברותי, עליז ומלא

שמחת חיים. דתי היה והקפיד למלא את מצוות הדת, אך נמנע מהתווכח בענייני דת ולא ניסה לכפות על הזולת לחשוב כמותו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ואח נפלא לאחיותיו. קשר הדדי מיוחד קשר אותו אל אחיותיו, קשר של אחווה, חברות וידידות מיוחדות במינן. הוא ניחן בחן אישי מיוחד, שבזכותו התחבב על כל אדם שהכירו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון עבד במפעל ביהוד והממונים עליו שיבחוהו על הישגיו בעבודה וראו בו עובד מסור, חרוץ ואחראי, אך בכוונתו היה להמשיך בלימודי הביולוגיה.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והוצב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר ונשאר בבסיס להדריך טירונים. חברו סיפר עליו שהיה "חייל מצטיין, שכושרו הגופני מעולה, חבר נפלא, בעל לב זהב". הוא לא הקפיד עם חניכיו בענייני משמעת, אך החמיר בנושאים מבצעיים ותבע דייקנות והקפדה בביצוע. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף שלמה בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפל שלמה בקרב ליד תל־שאמס שברמת־הגולן. הגדוד עסק אז בהתבצרות על התל ובעיצומן של העבודות פתחו הסורים בהפגזה. אחד הפגזים פגע בשלמה, שהיה סמל המבצעים בגדוד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה ביצע את תפקידו באורח מושלם ובצורה מופתית, באומץ לב ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו".

הוריו תרמו לזכרו פרוכת לבית־הכנסת בקריית ביאליסטוק שביהוד; ביום השנה לנופלו נערך חידון תנ"ך לתלמידי בית־הספר התיכון המקיף ביהוד ובני משפחתו העניקו למצטיינים מלגות לימודים וספרים; חטיבת "גולני" הוציאה לאור חוברת לזכר חללי החטיבה, ושלמה בתוכם.

קליש, אליהו

אליהו (אלי), בן יפה ואברהם, נולד ביום ג' באלול תש"ה (12.8.1945) בדמשק שבסוריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1946. הוא למד בבית־הספר היסודי "ברנר" בכפר־סבא ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "כצנלסון" בכפר־סבא, במגמה הריאלית. אלי היה תלמיד מצטיין, ואם כי נטה במיוחד למקצועות הריאליים והיה בקי בהם מאוד, התבלט בבית־הספר התיכון גם בכתיבת חיבורים. היה לו כישרון לכתיבת שירה אלא שלא הרבה לעסוק בכך. מילדותו היה אלי שובב, עליז ומלא שמחת חיים, ונהג לעשות מעשי קונדס, אלא שידע לעשותם בטעם ובהומור רב, עד כי גם הוריו וגם מוריו סלחו לו. כשהיה מביט בהם בעיניו הגדולות והתכולות, קשה היה לכעוס

עליו. אלי היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" והיה פעיל בה. אחרי־כן עבר לתנועת "המחנות העולים". במסגרת הגדנ"ע יצא לימי אימונים בבסיס צה"ל. הוא היה אהוב מאוד ונערץ על חבריו. דבר לא עשו בלעדיו ובלי עצותיו, וביתו היה מלא תמיד חברים. אלי היה טוב־לב ומוכן לעזור לזולת. היו בו ביטחון רב ושלוה נפשית.

אליהו גויס לצה"ל בסוף יולי 1963, וכחבר גרעין התיישבותי "אדווה", הוצב לנח"ל. לאחר הטירונות נשלח להכשרה חקלאית ולשל"ת בפלמחים ובנתיב הל"ה. כששירת בנתיב הל"ה ובפלמחים עבד ברפת ובדיר והיה מאושר מאוד בעבודתו. חיי הקיבוץ קסמו לו, וכשעמד לסיים את שירותו הסדיר, התלבט רבות אם להישאר כחבר בקיבוץ או להמשיך בלימודיו. לבסוף החליט, בצער, לוותר על חיי הקיבוץ.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בהג"א, במפקדת "דן" ובמפקדת "שרון", מאחר שהפרופיל הרפואי שלו הורד. כעבור זמן הוחזר הפרופיל הקרבי שלו והוא הוצב לחיל השריון, כלוחם חרמ"ש בגדוד שהיה בתעסוקה מבצעית בעזה. לאחר שהשתלם בקורס חובשים מחלקתיים, הועבר לחיל הרפואה כחובש קרבי, אך נשאר מוצב ביחידתו. לאחר השחרור החל אלי ללמוד כלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים. אחרי שסיים בהצטיינות את לימודיו לתואר הראשון, החל לעבוד ככלכלן במשרד העבודה. הישיבה לא הַלמה את אופיו הדינמי, ואחרי שניסה רבות למצוא עבודה כלבבו, החליט לעבוד כקבלן בניין. בתנופה רבה הקים חברה משלו והיא גדלה ושגשגה. הוא ניהל את העבודה היטב, התייחס ללקוחות בצורה נפלאה והם אהבוהו ונעשו לידידיו. רבים התייעצו עמו בבעיות אישיות שהתקשו בפיתרונן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, נקרא אלי ליחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפצע אלי אנושות בראשו, בהתקפת מטוסי אויב באיזור פאיד, שבצדה המערבי של תעלת סואץ, לאחר שנשאר על משמרתו והפעיל נגד המטוסים התוקפים מקלע על זחל"ם, ובכך סייע להפיל אחד מהם. אלי הועבר לבית־החולים ומת מפצעיו ביום י"א בחשון תשל"ד (6.11.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בכפר־סבא. השאיר אחרי הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אליהו היה חייל מסור ונאמן, אהוב על חבריו ומקובל על מפקדיו".

קליש, יעקב

יעקב, בן דבורה ויוסף, נולד ביום ב' בכסלו תשי"ב (1.12.1951) ברמלה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אריאל" ובבית־הספר התיכון ברמלה־לוד, ונחשב תלמיד מצטיין, שקדן וחרוץ. מילדותו אהב לקרוא, ובעיקר הרבה לקרוא ספרי מדע. הוא היה מנוי על פרסומים שונים בנושאים מדעיים ועל כתבי־עת שעסקו בענייני צבא ותעופה. יעקב אהב לצייר והרבה לבקר בתערוכות של ציירים ופסלים. כן עסק בספורט והרבה

לצפות במשחקי כדורגל וכדורסל. מטבעו היה צעיר עליז וחברותי, בבית־הספר היו לו חברים רבים והוא היה קשור מאוד למשפחתו.

יעקב גויס לצה"ל במחצית פברואר 1970 והוצב לחיל השריון. הוא היה חייל מסור ואחראי וסיים את כל הקורסים כחניך מצטיין. את רוב תקופת שירותו הסדיר עשה בגזרת התעלה כאיש צוות טנק.

לאחר ששוחרר מהשירות, נרשם והתקבל ללימודים בפקולטה לכלכלה של האוניברסיטה העברית בירושלים. הוא שירת במילואים ביחידת טנקים, שבה זכו הוא ואנשי צוותו לטנק בתעודת הצטיינות כ'צוות הטנק המצטיין'. בתקופת הלימודים עבד בערבים במפעל "תדיראן" וכן למד את תורת המחשבים. במלחמת יום־הכיפורים לחם יעקב כאיש צוות טנק בחטיבת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית תעלת סואץ. הוא השתתף בקרבות התקפת הנגד על גבעת "טלוויזיה", שסביבה התחוללו קרבות מרים, בקרבות הפריצה וההבקעה לתעלה וכן בקרבות "החיץ החקלאי" שממערב לתעלה. יעקב נפגע ונהרג במהלך קרב שריון שהתחולל ליד איסמעיליה ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מעשיו וכושר התמדתו של יעקב במלחמה שימשו מקור כוח לחבריו ביחידה. יעקב היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו.

קלמר, אורן

אורן, בן ז'נט וגוסטב, נולד ביום ט"ז באב תשי"ב (7.8.1952) בבקאו שברומניה ולמד שם בבית־ספר יסודי. בפברואר 1966 עלה לארץ ולמד בבית־הספר התיכון ע"ש עמוס דה־שליט ברחובות. אורן, שבפי חבריו ובני משפחתו נקרא לואיס, כשמו בחו"ל, היה תלמיד חרוץ ונער עליז, אופטימי וברוך כשרונות. מגיל צעיר התעניין בהיסטוריה. עוד כשהיה ילד נהגה אמו לקרוא באוזניו סיפורי היסטוריה, וכאשר התבגר הקדיש זמן רב לקריאה וללימוד נושא זה. בספרייתו העשירה היו ספרי היסטוריה רבים. אורן היה נער חברותי ובעל כושר הסתגלות. כשעלה לארץ היה כבן ארבע־עשרה, ועד מהרה למד עברית, היה מעורה בחיי בית־הספר ואף נבחר לייצג את כיתתו במועצת התלמידים. הוא ניהל מאבקים על שיטות לימוד, על ציונים ובחינות ועל דפוסי התנהגות ויחסי מורים ותלמידים. מגיל צעיר התגבשו אצלו השקפות ודעות פוליטיות, שיסודן בעקרונות הצדק והחופש, במאבק בעוול ובחוסר צדק ונגד מלחמות ושפיכות דמים. תמיד היה ראש המתווכחים על דמוקרטיה ופוליטיקה, על דמות המדינה והחברה. תמיד הגן בלהט על התיאוריות שלו. כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון ברחובות, החל להתעניין בנושאי תעופה ואווירודינמיקה. הוא היה חניך בגדנ"ע־

אוויר ובנה טיסנים. כן היה פעיל בתנועת "הצופים" כחניך, ואחרי־כן שימש מדריך והיה אהוב מאוד על חבריו.

אורן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. הוא היה חייל נאמן, מסור ובעל ידע רב. למרות שחיי הצבא, המשמעת ועול הפקודות לא היו לרוחו, ביצע את המשימות שהוטלו עליו בחריצות ובכישרון. הוא נשלח לקורס מפקדי טנקים ובזכות ציוניו הגבוהים נבחר להדריך בבית־הספר לשריון. כמדריך וכמפקד בלטו תכונותיו החיוביות, וחניכיו העריצוהו על שתמיד שימש להם דוגמה אישית. מעולם לא תבע מהם דבר שלא ביצע בעצמו, והקפיד על דיוק ושלמות בביצוע. את רוב ימי שירותו עשה בסיני ובמכתביו הרבים תיאר כיצד שועטים הטנקים שלו ברחבי המדבר שאהב. הוא התלונן רק על דבר אחד, שנמנע ממנו בשדה – קריאת ספרי ההיסטוריה החביבים עליו. במלחמת יום־הכיפורים לחם אורן בקרבות הבלימה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג בקרב ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אורן היה מפקד מעולה, הדבק במשימותיו תוך גילוי אומץ־לב למופת.

קלפר, יוסף־מנדל

יוסף (יוסי), בן רבקה־איטה ואברהם־יצחק, נולד ביום ט׳ באדר תרצ"ט (28.2.1939) בטרנופול שבפולין, ועלה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בשצ׳צ׳ין שבפולין. יוסי, שהוריו כינוהו בשם יונק, היה תלמיד מצטיין גם בבית־הספר היסודי וגם בבית־הספר התיכון בשצ׳צ׳ין, שמה עברה המשפחה כשהסתיימה מלחמת העולם. על הצטיינותו מעידה תעודה שהוענקה לו בבית־הספר. בנעוריו היה חבר בארגוני ספורט ונוער בעיר שבה גדל. הוא היה חובב כדורגל והצטיין גם בתחומי ספורט אחרים: באתלטיקה, בריצות קצרות וברכיבה על אופנים. תחומי התעניינותו היו רבים מאוד, ובמיוחד היה בקי בהיסטוריה בכלל, ובהיסטוריה של מלחמת העולם השנייה בפרט. בתחום הזה נסתייע בזיכרון היוצא מן הכלל שנתברך בו. דבר שקרא פעם אחת נשאר חקוק בזיכרונו שנים רבות. הוא זכר בעל־פה שירים וחרוזים של גדולי הסופרים, את שמות כל חתני פרס נובל וכן את שמותיהם ואת תולדות חייהם של כל הזוכים במדליות בכל האולימפיאדות, לרבות שנות הזכייה והמקצועות. כל שנות חייו בפולין שאף יוסי לעלות ארצה ומשנתאפשר הדבר, היה זה הוא שמשך את המשפחה לעלות. אחרי שעלה ארצה למד שלושה חודשים באולפן ואחרי כן החל לעבוד כפועל עד שהגיע מועד גיוסו. עוד בפולין הייתה משאת נפשו ללמוד רפואה, אך בארץ לא התאפשר הדבר והוא קיבל את הגזרה ברוח טובה. יוסי היה שקט, צנוע ונעים הליכות, והיו לו חברים רבים רבים מחוגים שונים.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "שרמן" והוצב בגדוד שריון בדרום הארץ כתותחן טנק. אחרי כן הוסב מקצועו לתותחן־קשר. בתעודת השחרור שלו צוין שמילא את תפקידו כראוי, לשביעות רצון מפקדיו.

אחרי שסיים את שירותו הסדיר עבד כמדפיס בדפוס הממשלתי בתל־אביב, ואחרי־כן היה מדפיס אופסט מולטיליט במפעל "קרטוגרף" בתל־אביב עד נופלו. יוסי הוצב לשירות מילואים בגדוד שריון כטען־קשר, וכל השנים שירת באותו גדוד עם אותם חברים. במלחמת ששת הימים לחם במסגרת חטיבת "הראל", יחד עם חטיבת הצנחנים, לשחרור ירושלים. אחרי־כן השתתף בקרבות בגדה המערבית וברמת הגולן. מטבעו היה אופטימי ועליז ובמכתבים שכתב בתקופת מלחמת ששת הימים השתדל להרגיע את בני משפחתו. בשנים האחרונות סבל ממיחושים בקיבתו והיה חשש שהתפתח אצלו כיב. אך בשום פנים הוא לא הסכים לפנות לוועדה רפואית, שמא תחליט להוציאו מיחידתו, שבה לא הייתה אפשרות לשמור על דיאטה, כפי שחייב מצבו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיהר יוסי להצטרף ליחידתו והשתתף עמה בקרבות על ציר הנפט ובכיבוש חושניה ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), בשעת הפוגה בקרבות, הותקפה יחידתו בירי קטיושות בכניסה למוצב 110, ויוסי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה — רות, בן — רונן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קלקודה, מרסל

מרסל, בן אלקה ובריש, נולד ביום כ' בחשון תש"ח (3.11.1947) בסני שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר מקצועי ברומניה. ילדותו של מרסל, שכונה גם בשם "משה" ו"מיקי", עברה עליו בעיר קטנה ברומניה, שרבים מתושביה היו יהודים. הוא היה ילד ערני ושובב. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, למד בבית־ספר מקצועי והחל לעבוד ביצירת תבניות עץ ליציקה. לאחר שעלתה ארצה, התיישבה משפחתו בכפר חסידים, ומרסל עשה זמן־מה בקיבוץ אפק, שם למד עברית באולפן. כשחזר לבית הוריו, היה מלא אהבה לארץ, לנופיה ולאנשיה, אף־על־פי שקודם לכן לא ידע דבר על הארץ. מרסל היה ספורטאי מילדותו. הוא עסק בענפי ספורט רבים ובארץ היה חבר "הפועל" ושיחק בכדורגל בקבוצה מקומית ברכסים, מקום מגוריו. מרסל היה עליז, שפע מרץ, היה חזק והקרין סביבו ביטחון. רבים אהבוהו. עד שגויס לצבא, עבד במקצועו, יציקת תבניות, במפרץ חיפה.

מרסל גויס לצה"ל במחצית מאי 1966 והוצב לחטיבת חיל הרגלים "גולני". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים, התנדב לשרת בסיירת נודעת. בעודו בשירות חובה השתתף במלחמת ששת הימים, בקרבות ברמת־הגולן וכן נטל חלק

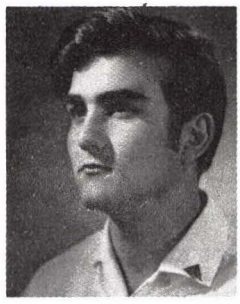
בפעולות הביטחון השוטף אחרי המלחמה. כעבור זמן מונה לתפקיד נגד־רובאים בסיירת ומש"ק סיירים ואחרי־כן השתלם בקורס ביטחון שוטף למפקדים. מפקדיו ראו בו חייל אחראי, מסור, בעל כושר ארגון ויכולת רבה. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא חייל ממושמע, שמילא תפקידו לשביעות רצון מפקדיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד שריון. ברבות הימים הועבר ליחידת סיור של חיל השריון ושירת שם כסייר. כמו־כן עבר קורס נהגי נגמ"ש. אחרי השחרור, המשיך מרסל לעבוד כתבניתן בבית־מלאכה במפרץ חיפה, והצליח להתקדם בעבודתו. כעבור זמן הצטרף כשותף למעסיקיו הקודמים. בשנת 1972 נשא מרסל אישה והזוג המשיך להתגורר ברכסים. הוא רצה לבנות את ביתו במו ידיו, אך לא הספיק. בשנת חייו האחרונה החל מרסל בפעילות ציבורית נמרצת ברכסים. לקראת הבחירות בסתיו של שנת 1973 היה מועמד למועצה המקומית מטעם רשימה מקומית של צעירים, שהוא הקים אותה. רבים תלו בו תקוות, שיצליח להחיות ולפתח את רכסים המוזנחת. לזכותו זוקפים את הקמת מגרש הכדורגל במקום ואת בניית מועדון הנוער, שם גם הדריך נערים בעבודות בעץ. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה מרסל בין הראשונים שקיבלו צו קריאה, והוא התייצב מיד ביחידתו. הוא השתתף בקרבות הבלימה בסיני, בקרב ההבקעה והפריצה לעבר תעלת סואץ ובקרבות לאבטחת ראש־הגשר על גדות התעלה. במהלך הקרבות חילץ תחת אש בחור מרכסים, שנפצע ואיבד רגל, ובכך הציל את חייו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), בהיותו בנגמ"ש המ"פ ליד "החווה הסינית", נפגע מרסל פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברכסים. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. מרסל היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

הוריו תרמו לזכרו מנורה לבית־הכנסת "שארית הפליטה" ברכסים; יחידת הסיור שלו הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה במלחמה, ובה כלולים גם דברים על מרסל.

קלר, אלי י. א.

אלי, (יששכר־אליעזר), בן צפורה וזאב, נולד ביום כ"ט באלול תשי"ב (19.9.1952) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "נתיבות" בבאר־שבע ובבית־ספר יסודי בקטמנדו שבנפאל, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר הריאלי העברי בחיפה, במגמה הריאלית. אלי היה ילד טוב ואהוב על מוריו ועל חבריו בבית־הספר. עם הכל חי בשלום, ואם הגיע לידי ויכוח והתנגשות, עשה כן כדי להגן על הזולת. אלי היה פעיל במועצת התלמידים של בית־הספר וכן היה פעיל בגדנ"ע, שם הגיע לדרגת רס"פ. הוא היה חניך בתנועת "הצופים" בחיפה, בשבט "משוטטי הכרמל", וברבות הימים אף הדריך בתנועה

והיה מרכז־שכבה. הוא אהב את העבודה בתנועה והשקיע בה הרבה מרץ ומחשבה. כדי להעמיק ולהבין את נפש החניכים, קרא ספרים בתחום הפדגוגיה והפסיכולוגיה, והוא אז רק נער בן שש־עשרה. הוא ארגן פעולות, תכנן טיולים וביצע מפעלים שונים בהתלהבות ובהקפדה על פרטי פרטים. בעל נפש עשירה היה והתעניין בתחומים רבים; אהב מוסיקה בכלל וחזנות בפרט, וכן אהב את החיים וידע ליהנות מהם. הוא ניסה להפיק מהחיים את מיטבם, אך גם נתן מעצמו ככל שיכול. מטבעו היה בעל מזג טוב, אוהב אדם ושש לעזור לזולת. הוא היה חבר טוב ונאמן ומוכן היה לעשות הכול למען ידיד. מנעוריו ניחן ביכולת ליצור קשר עם בני אדם, מכל גיל ומכל רקע. הייתה בו פתיחות רבה וסקרנות לגבי אנשים והיה ניגש אליהם בדרך בלתי־אמצעית. הוא קיים יחסים טובים עם כל אדם, אך את חבריו ברר בקפדנות והיה אהוד מאוד עליהם. תמיד ידע לכבד את הזולת והידר פני זקן, אף־על־פי שהיה "צבר" במלוא מובן המלה. בכל מקום היה במרכז החברה ובלט בכושר מנהיגותו ובנכונותו לעשות. הוא היה רגיש מאוד, בעל נפש פיוטית ומעמיק לחשוב. אלי היה מעורה בחיי הארץ וקשור למורשת היהדות. מלא מרץ היה ובעל תעוזה, לא היסס להתמודד עם בעיות וקשיים והיה גובר עליהם בכוח אישיותו ורצונו החזק. תמיד כיבד את הוריו, היה בן נאמן לאִמו, חבר טוב מאין כמוהו לאביו ואח טוב ומדריך לאחותו.

אלי גויס לצה"ל בתחילת אוקטובר 1970 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, נכנס לקורס טיס, אך מרצונו לא סיימו. הוא עבר לחיל השריון ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" וסיים בציון גבוה, הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. כעבור זמן נשלח להשתלם בקורס מפקדי טנקים ומאחר שעשה חיל בתפקידו שלחוהו מפקדיו לקורס קציניים ולקורס קציני שריון. את כל הקורסים סיים בציונים גבוהים והוצב כמפקד מחלקת טנקים בגדוד. בתפקידו זה העריכו מפקדו כקצין ממושמע ויעיל, הממלא תפקידו בצורה טובה. אף־על־פי שלא אהב במיוחד את חיי הצבא, גמר אומר לעשות בתפקידו כמיטב יכולתו, שכן שנא עשיית דברים לחצאין. כשביקשו להציבו להדרכה אחרי שסיים את קורס הקציניִם, תבע במפגיע שיתנו לו מחלקה קרבית בסיני. ביחידתו התייחס אל פקודיו בהבנה ובידידות ותמיד העדיף את ההסבר והשכנוע על פני פקודות ומשמעת עיוורת. מעולם לא נרתע מוויכוח עם מפקדיו על דברים שנראו בעיניו חשובים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עשה אלי עם גדודו בסיני כמפקד מחלקת טנקים והשתתף בקרבות הבלימה. לדברי מפקדו, הצטיין באומץ לבו ובמסירותו ועד רגעיו האחרונים דבק במשימתו. בערבו של יום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נהרג אלי מפגיעת רסיס בגבו, בהפגזה ארטילרית בגזרה הדרומית של תעלת סואץ, ליד מוצב "המזח". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

קלר, ינקו

ינקו, בן רבקה והרשקו, נולד ביום י"ז בניסן תשי"ג (2.4.1953) ברומניה. בשנת 1962 עלה ארצה עם משפחתו, שהשתקעה בפתח תקוה. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה ובבית־הספר היסודי "לדוגמא" בנוה־עוז שבפתח־תקוה. אחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בבית־ספר מקצועי.

ינקו גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", הוצב כטען־קשר בגדוד שריון. ברבות הימים השתלם בקורס מפקדי טנקים והוצב כמפקד טנק בגדוד אחר. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עשה גדודו של ינקו בסיני, והוא השתתף עמו בקרבות הבלימה. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) היום הראשון למלחמה, נפגע ינקו ונהרג, אך מקום קבורתו לא נודע. מצבה לזכרו הוקמה בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בחלקת הקבר לחללי צה"ל, שנפלו בחזית המצרית במלחמת יום־הכיפורים ושמקום קבורתם לא נודע, או שהוטמנו בחלקה ולא זוהו; כן הוקמה מצבה לזכרו בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו תרמו לזכרו כסף למפעל הנצחה לזכר בוגרי בית־הספר "לדוגמה" בנוה־עוז, שבפתח־תקוה.

קלר, יעקב

יעקב (קוצ'י, יענקלה), בן יפה ויצחק, נולד ביום כ"א בשבט תש"י (8.2.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בעתלית והמשיך בגימנסיה על־שם ביאליק בחיפה. יעקב היה תלמיד טוב וממושמע. מורהו בבית־הספר התיכון מספר כי "היה מקמץ בדברים ויודע לתמצת את רעיונותיו. דעותיו היו פסקניות ותמיד עמד על דעתו. הוא העמיק חשוב, חקר וחיפש, ונמשך אל הדברים שבהיגיון". היו בו התמדה, חריצות, דייקנות, קפדנות, סבלנות ותבונת כפיים. הוא שקד על תחביבו – בניית דגמי מטוסים, מסוקים ודאונים, וקרא הרבה בביטאון חיל־האוויר, להעמיק את ידיעותיו בנושאי התעופה, שכן עוד מימי ילדותו נשא את לבו להיות טייס. בימי נעוריו נמנה עם חברי תנועת "הנוער העובד והלומד" והרבה לטייל בארץ. את שעות הפנאי הקדיש לספורט, שחה ושיחק בכדורגל. יעקב היה חברותי מאוד, קל להתיידד, אהב לבלות, לרקוד וליהנות במסיבות רעים. הוא היה בעל חוש הומור, עליז ושמח ואוהב לצחוק. כפעם בפעם שיעשע את ידידיו במעשי קונדס. טוב לב היה, אוהב לעזור לזולת, אוהב שלום ומבקש את דרך הפשרה והוויתור. את הוריו אהב אהבה עזה ורחש להם כבוד רב.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968, והתנדב לשרת בחיל־האוויר. הוא החל להשתלם בקורס טיס, אך נאלץ להפסיק. אחר כך הוצב לחיל השריון ונשלח להשתלם בקורס חובשים. מפקדו מספר עליו ש"התבלט בהתנהגותו, הן כאדם והן כחייל, היה מסור לתפקידו ובעל ידע מקצועי רב". מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי".

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר, נתקבל יעקב לאוניברסיטת חיפה ולמד בחוג לכלכלה ולסטטיסטיקה. בימים שלמד באוניברסיטה של חיפה נשא את חברתו נאוה לאישה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יעקב בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שנערך ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) בציר "אורחה", על שפתה המערבית של תעלת סואץ, פגע פגז בזחל"ם של יעקב והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. בתו, מיכל, נולדה לאחר מותו. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

רופא הגדוד סיפר עליו: "יעקב ידע לעשות את מלאכתו במסירות רבה ומתוך דאגה רבה לשלום הבחורים. בשדה הקרב ניכרו מסירות נפשו וחום לבו. הוא שמר על שלוות נפש גם בימים הקשים של המלחמה ועל פניו חיוך נוסך ביטחון. במהלך הקרב, תוך לחימה בקו הראשון, נפגע הכלי שלו והוא נהרג. לי אבד חבר אהוב וחובש מסור".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר הנופלים, ויעקב בתוכם.

קלרספלד (בר־שדה), יצחק

יצחק, בן פרידה ויוסף, נולד ביום כ"ט בטבת תרצ"ח (1.1.1938) ברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא החל את לימודיו בעיר מולדתו ואחרי־כן למד בקיבוץ גבת. יצחק היה חברותי מאוד, ובקיבוץ נקלט יפה והסתגל ללא קשיים לדרך החיים המיוחדת. עד מהרה התחבב על כל החברים והיה מקובל עליהם, למד ועבד לשביעות רצון מחנכיו. שנים אחדות עשה בקיבוץ, אך נאלץ לעזוב ולהצטרף להוריו במושב, כדי לסייע להם לשאת בעול הטיפול במשק החקלאי שלהם בכרמון שליד אשדוד. נוסף על העבודה הקשה במשק הוריו, התגייס יצחק לעבודה ציבורית ועשה רבות כדי לשפר את מראה המקום. הוא נטע את מרבית העצים שלצדי הכבישים הפנימיים במושב ועליהם הייתה גאוותו. חברו סיפר עליו: "יצחק אהב את החקלאות בלב ונפש ולא נרתע מכל עבודה קשה. הוא היה שקוע בה מעלות השחר ועד לשעות המאוחרות של הערב. אך לא הייתה זו אהבתו היחידה. יצחק אהב את הטבע והיה מוקסם כילד ממראה של פרח, של עץ או של כל יצור טבע אחר. הוא גם ניחן באוזן מוסיקלית ואהב להאזין למוסיקה שעות על שעות".

יצחק גויס לצה"ל בראשית ינואר 1956 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות עבר השתלמות מקצועית והוצב ביחידה של החיל. הוא היה חייל טוב, אחראי ומסור

לתפקידו, אהוב על מפקדיו ומקובל על חבריו החיילים. הוא השתתף במלחמת קדש והוענק לו "אות סיני".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים והשתלם בקורס חובשים. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לן "אות מלחמת ששת הימים". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יצחק, נשלח לחזית בסיני, וסופח לגדוד של חיל השריון. חברו סיפר, ש"בימי המלחמה התנסה בקרבות קשים וחבש באומץ לב פצועים רבים תחת אש כבדה. שעות אחדות לפני שנפל, הציל ממוות, בחירוף נפש, חבר שנפגע". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בשדה התעופה של דוור־סואר שממערב לתעלה, נפגע בהפגזת האויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ורבורג. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

המועצה האזורית של באר טוביה הוציאה לאור חוברת בשם "אלה הבנים", לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ויצחק בכללם.

קמחי, עלי

עלי, בן ויקטוריה ודב, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ב (8.12.1951) בעכו ולמד בבית־הספר היסודי "התומר" בעכו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר לקציני־ים "כ"ג יורדי הסירה" בעכו. את שנות חייו הראשונות עשה עלי בתחנת הנסיונות "יד נתן" ליד עכו, שם בילה שעות רבות בחיק הטבע. בהיותו בן חמש עברה משפחתו לגור בעכו וכעבור שנה החל את לימודיו בבית־הספר. במכתבה להורים סיפרה המחנכת של עלי בכיתות ו'–ח': "אני זוכרת את עלי כנער בעל עיניים יפות ושובבות, רעמת שיער ומבט חריף. הוא היה תלמיד מוכשר, וכשרציתי לקבל תשובה נאה לשאלותי, בשיעור תנ"ך או בשיעור היסטוריה, נהגתי לפנות אל עלי ולאפשר לו להשמיע את דעתו; וכמובן – תמיד זכיתי לרעיונות מבריקים ובלתי רגילים. הסדר היה ממנו והלאה, אך הדבר לא מנע ממנו להתעניין בבעיות העולם והמדע ולקרוא ספרים רבים. הוא היה מקובל בחברה ונודע כחבר טוב". בשנות הלימודים האחרונות בבית־הספר היסודי הצטרף עלי לתנועת הנוער "הצופים" ונטל חלק בפעולות "צופי הים" – בחוג לשיט המשותף לנוער יהודי וערבי. מילדותו היו לעלי נטיות מיוחדות וכישרון רב לציור והוא עסק ברישומי פחם וטוש ולעתים אף בציורי שמן.

עלי גויס לצה"ל באפריל 1970 והתנדב לחיל הים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מכונאות והוצב בתפקיד מכונאי בשייטת סטי"לים. כעבור חודשי שירות אחדים בשייטת הסטי"לים ביקש לעבור לשרת בקומנדו הימי. מבוקשו ניתן לו והוא עמד בהצלחה בקורסים הקשים והמפרכים, שנועדו להכשירו לתפקידו החדש. עלי הצליח מאוד בתפקידו בקומנדו הימי ומילא בנאמנות וביעילות את המשימות שהוטלו עליו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לבצע משימות שונות נגד

האויב בים. ביום האחד־עשר למלחמה יצא עלי עם אחדים מחבריו ליחידה למשימה נועזת. הוא נשלח לנמל פורט־סעיד, כדי להטביע כלי־שיט מלחמתיים של המצרים, שעגנו במעגן צבאי מוגן. עלי ובן־צוותו — עודד אמיר — הצליחו להגיע למעגן ואף הטביעו שלוש ספינות מלחמה, ביניהן ספינת טילים וספינת טורפדו, אבל הם לא חזרו ממשימתם. תוצאות ההתחקות אחר גורלם חיזקו את הדעה שעלי וחברו מצאו את מותם בעת הנסיגה מאזור הפעולה ועלי הוכרז כנעדר. אחותו, אופירה, כתבה מכתב אל ג׳יהאן סאדאת, אשת נשיא מצרים ואף קיבלה תשובה: ״גופתו של עלי לא נמצאה״ — כך נאמר במכתב. כעבור זמן הוקמה מצבה לזכרו של עלי בהר הרצל בירושלים, בחלקת הקבר לזכרם של חללי צה״ל, אשר מקום קבורתם לא נודע. תאריך נפילתו נקבע ליום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973). עלי השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענק לו עיטור העוז והועלה לדרגת רב־סמל. בשירותו הצבאי השתתף עלי בפעולות קומנדו רבות ומסוכנות, ביניהן מספר פעולות שהותרו לפירסום — פעולת הקומנדו בביירות והקרב האווירי בחודש ספטמבר 1973, בו הופל מטוס סורי על טייסו. עלי משה את הטייס מהים, שחררו מהמצנח והשיב לו את חייו.

משפחתו הוציאה לאור לקט מודפס מציוריו ובשיתוף עם עיריית עכו, מועצת הפועלים, יד־לבנים והוועד למען החייל, הקימה קרן מלגות על־שמו לעידוד תלמידי בתי־ספר יסודיים בעכו.

קמינסקי, יורם

יורם, בן אסתר וצבי, נולד ביום כ״ט בטבת ת״ש (10.1.1940) בראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בארי״ בראשון־לציון ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט״ ברחובות, במגמה של מסגרות. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בראשון־לציון, בלימודי ערב, ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. מנעוריו ניחן בשיקול־דעת רציני ובדרך חשיבה בוגרת, יסודית ובהירה. הוא הצטיין בלימוד המקצועות העיוניים ולכן עזב את בית־הספר המקצועי והשתלם בשעורי ערב, בקורסים להנהלת חשבונות, לפקידות ולאנגלית.

יורם גויס לצה״ל במחצית פברואר 1958 והוצב למשטרה הצבאית. אחרי תקופת שירות עבר השתלמות, הוצב לחיל ההספקה ושירת בבסיס ההדרכה של החיל. ביחידתו נודע כחייל מסור שמילא את תפקידו בנאמנות. אך הוא לא מצא סיפוק בשירותו ביחידה עורפית וביקש לעבור ולשרת ביחידה קרבית.

במחצית אוגוסט 1960 שוחרר יורם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הקשר. ביחידה זו הוכשר לשמש כקשר והוצב לגדוד קשר. בתפקידו זה היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. אחרי ששוחרר המשיך ללמוד בערבים ואת שעות היום הקדיש לעבודתו. הוא התקבל לעבודה ב״בנק הפועלים״ ועבד בסניף הבנק בראשון־לציון. הוא היה עובד מסור, הקדיש שעות רבות לעבודתו ולמד והתמחה בכל תחומי

הפעילות של הבנק. בזכות הצטיינותו בעבודה התקדם בתפקידו ומונה סגן מנהל סניף. הוא יצר יחסי ידידות עם חבריו לעבודה, והם שמחו להיות במחיצתו ולעבוד יחד עמו, בזכות טוב לבו ואישיותו הנעימה. לימים נשא לאישה את חברתו יפה והקים יחד עמה את ביתו בראשון־לציון. בשנת 1970 נולד בכורו אלעד. יורם היה אדם ישר, רודף אמת וצדק ודוגל בשוויון ובטוהר מידות. הוא היה אוהב חיים וידע ליהנות משעות הפנאי שלו, שהקדיש לקריאת ספרים, לצפייה בסרטי קולנוע ולעיסוק בספורט. הוא החל לבסס את חייו בשני מסלולים מקבילים: האחד — עבודתו בבנק, שבה השקיע את כל מרצו ואונו והשני – חיי המשפחה בבית הנעים שהקים עם רעייתו. במלחמת יום־הכיפורים גויס יורם וצורף עם גדודו ליחידת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בכל ימי הלחימה עסק בהפעלת מכשירי הקשר, ששירתו את מפקדיו בניהול המערכה. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973) נפצע יורם פצעים אנושים בהתקפת אויב על כוחותינו באזור התעלה, ופונה לבית־חולים בעורף. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה בהריון ובן, (בנו השני ערן־יורם, נולד אחרי נפילתו), הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״יורם ז״ל שירת ביחידת קשר אוגדתית, היה מוותיקי היחידה, חברי, מיושב בדעתו ושימש דוגמא ומופת לחבריו״.

קנזה, אליהו

אליהו (אלי, אליקו), בן חנה וניסים, נולד ביום כ״ה בסיון תשי״ד (26.6.1954) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר האזורי ליישובי השרון בתל־מונד, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״נעורים״ בכפר ויתקין, במגמה לנגרות. בילדותו היה מצב בריאותו חמור, והרופאים כמעט אמרו נואש לחייו. אך אט־אט התאושש והיה לנער בריא, חסון וגבוה. הוא נמנה עם חברי תנועת ״הנוער העובד והלומד״, היה נלהב לספורט, הרבה לשחק בכדורסל, אהב מאוד מוסיקה והתעניין בהיסטוריה של יהודים בכל התקופות. את עבודת החקלאות אהב יותר מכל, ותמיד דיבר ותכנן תכניות להקים לו, לאחר שישוחרר מן השירות הצבאי הסדיר, משק לתפארת ובו חממת פרחים, גידולי ירקות ולולים גדולים. אלי אהב לקרוא ספרים בנושא החקלאות והטבע בארץ־ישראל. בחודשים שחלפו מיום שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ועד שגויס לצה״ל, עבד בנגריית ״השרון״ ברעננה, ומעסיקיו שיבחוהו על זריזותו, חריצותו, מסירותו ושקדנותו. אלי היה טוב־לב, איש רעים אהוב על חבריו וקל להתיידד. הוא ידע בנדיבות לבו להושיט יד לכל מי שפנה אליו בבקשת עזרה וסיוע, אך תמיד עשה מעשיו בענווה ובצנעה, מתרחק מגאווה ומהתרברבות. במסיבות היה מרבה לרקוד ולהשתעשע ולעשות מעשי קונדס. היה לו חוש הומור, ואת בדיחותיו היה מלווה בקריצת עין שובבנית. תמיד

היה חייכן ועליז ולא נפל ברוחו. עירני היה ונמרץ, בעל יזמה ועצמאי במעשיו, סקרן ומבקש להגיע לחקר כל עניין. הוא היה בעל טעם מעודן, ובגדיו היו יפים, נקיים ומסודרים בקפידה מרובה. גם לבשל אהב והיה מפתיע כפעם בפעם את אמו בתבשילים מיוחדים. הוא אהב את החיים, אהב לבלות ולראות דברים יפים ומעניינים.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "פאטון" וסיימו כחניך מצטיין. תמיד היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. הוא לא התאונן על האימונים המפרכים וידע להתגבר ולעמוד בתנאי החיים הקשים בשדה. אלי אהב מאוד את חיל השריון וראה בחיל בית שני לאחר ביתו במושב. בימי החופשות עזר לאביו בעבודות המשק. ביום הכיפורים היה אלי בחופשה. כאשר פרצה המלחמה מיהר לחזור ליחידתו, אך לא הצליח למצוא את מקומה והצטרף ליחידה אחרת. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), בצומת "נוה — יורה", בעת קרבות עזים של שריון בשריון, נפגע הטנק של אלי בטיל והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־מונד. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קניאזלר, יצחק

יצחק, בן לונה וסנטו, נולד ביום כ"ד באב תשי"ב (15.8.1952) באיזמיר שבתורכיה. הוא עלה ארצה עם משפחתו בשנת תשל"א (1971), כעשר שנים לאחר שעלה אחיו הבכור. כל ימיו שאף יצחק לעלות ארצה והיה מאושר כאשר התגשם חלומו. את לימודיו היסודיים סיים בעיר הולדתו, איזמיר. לאחר שעלה ארצה הצטרף לאולפן הקיבוץ המאוחד בגבעת ברנר, שם השתלם בלימודי העברית, כדי להקל את קליטתו בארץ. הוא הגיע לאולפן כשהיה בן שמונה עשרה וחצי, וחובת השירות שלו בצבא נדחתה כדי אחד־עשר חודש, עד תום לימודיו באולפן. הוריו נשארו בארץ לתקופה של שנה, ואחרי־כן חזרו ושבו לתורכיה. אחדים מאחיו של יצחק נשארו לגור בארץ, והם היו קרובי המשפחה היחידים שהיו לו. בהיותם קרובים זה לזה מאוד, סייעו זה לזה גם בהיקלטות וגם בחיי היום־יום. יצחק, שהתגייס כמעט מיד לאחר סיום לימודיו באולפן, מצא סעד ועזרה אצל אחיו, שעם אחד מהם אף התגורר זמן מה.

יצחק גויס לצה"ל בינואר 1972 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות הוכשר כנהג משאית, וכעבור זמן השתלם בקורס לנהגי מובילים והוסמך לתפקיד אחראי זה. הוא שירת ביחידת הובלה בסיני ובמהלך שירותו השתלם גם בשני קורסים לעברית מטעם צה"ל, וקורסים אלה סייעו לו להיקלט ביחידתו כאחד מן החבורה. יצחק היה חייל שקט וממושמע, אהוב על מפקדיו ועל חבריו כאחד, אחראי בתפקידו ומסור ליחידתו. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) נפגע יצחק בחזית הדרום בתאונת דרכים קטלנית, שארעה דרומית לטסה ונפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קניג, עמירם

עמירם (עמי), בן שולמית ואברהם־משה, נולד ביום ז׳ באלול תש״ט (1.9.1949) בירושלים. בוגר הגימנסיה העברית בירושלים והמחלקה לכלכלה ולסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית. עמי היה תלמיד מוכשר, מדריך בתנועת ״הצופים״ בירושלים, שקדן וחרוץ. הוא אהב שחמט והצטיין במשחק זה. הוא היה בן מסור להוריו ואח טוב לאחיו, חברותי ואהוב מאוד על חבריו וידידיו. עמי גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. הוא עבר קורס מפקדי טנקים והשתתף כמפקד טנק במלחמת ההתשה אחרי מלחמת ששת הימים, באזור התעלה.

אחרי השחרור למד כלכלה וסטטיסטיקה באוניברסיטה העברית. עמי זכה בציונים מרשימים. מוריו מציינים את יחסו הרציני ללימודים ואת שקדנותו, שזיכוהו בהישגים מרשימים. העבודות שהגיש למוריו היו מקוריות והעידו על בגרות מחשבתית ויצירתית. המעולה שבהן הייתה זו שעמי הגיש זמן קצר לפני מלחמת יום הכיפורים: עבודה סמינריונית בכלכלה, בנושא ״הגורמים שהשפיעו על פעולות בנק ישראל מאז היווסדו״. עבודה זו זכתה בציון מיוחד ופורסמה בספר ״פרקים בכלכלה״ (עבודות סמינריוניות ועבודות גמר, שנעשו על־ידי תלמידי המחלקה לכלכלה, שנפלו במלחמת יום־הכיפורים) שהוצא לאור על־ידי האוניברסיטה העברית. תוך כדי לימודים באוניברסיטה עבד עמי ב״בית החייל״ בירושלים. הוא התחבב על חבריו לעבודה והושיט עזרה לחיילים ולכל באי הבית. הנהלת ״בית החייל״ הקדישה פינה לזכרו. שלושה חדשים בלבד לפני שפרצה המלחמה התקבל עמי לעבודה ככלכלן במחלקת הממונה על המחירים במשרד המסחר והתעשייה. הוא התלבט אם לעבוד או להקדיש כל זמנו להמשך לימודיו לתואר השני, ושוכנע על־ידי מנהל המחלקה כי לעבודתו יש ייעוד לאומי, כתרומה לביסוסה הכלכלי של המדינה. גם בעבודתו במשרד המסחר והתעשייה הצטיין עמי והמנהל ציפה להתקדמותו המהירה בתפקידים אחראיים. כסטודנט היה עמי שקדן, מרבה לשאול ולהקשיב, בעל יזמה יצירתית וכושר ביטוי יוצאים מן הכלל. הוא היה ראשון ה״מתנדבים״ להרצות על עבודותיו ועל עקרונותיו ועשה זאת ביסודיות, בבהירות ותוך הוכחת ידע ובקיאות. במלחמת יום־הכיפורים היה עמי בצוות טנק שלחם בקרבות הבלימה ובהסתערות על גשר פירדאן. נפל בקרב מר ואכזרי ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973). עמי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, ביום ה׳ באדר תשל״ד (27.2.1974). השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר המסחר והתעשייה מר חיים בר־לב, כי חבריו של עמי לעבודה יזכרו את דמותו היקרה, המשמשת לכולנו דוגמה ומופת לנכונות, למסירות ולהקרבה.

קנת, דוד

דוד, בן רות ויאיר, נולד ביום ט"ז בניסן תש"י (3.4.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם שפרינצק בקרית בנימין ובבית־הספר התיכון בקרית חיים. דוד, שכונה בשם דידי בפי בני משפחתו וחבריו, היה תלמיד מעולה, שקדן ומעמיק. מגיל צעיר הרבה לקרוא ספרים ועיתונים והתעניין בעיקר בבעיות פוליטיות, שהעסיקוהו מאוד. כן אהב לעסוק בצמחים וטרח בטיפוחה של הגינה בבית הוריו ליד חיפה. דוד היה פעיל בתנועת "הנוער העובד" ובגדנ"ע במסגרת בית־הספר. זמן רב הקדיש לפעילות בתנועת הנוער והיה מעמודי התווך של קן התנועה. הוא השתתף בכל הפעולות החברתיות, אירגן טיולים בארץ, ריכז מסיבות והיה חבר במועצת הקן וגזבר הקן. דוד ידע היטב לקשור קשרים עם בני אדם, והיו לו חברים בכל רחבי הארץ. הוא שמר על קשר עם חברים שקנה בבית־הספר ובצבא, שכן אהב אנשים, התענין בבעיותיהם והשתדל לעזור לזולת. לכן היה אהוב מאוד על חבריו, שידעו להעריך את גישתו האנושית לבני אדם. בחופשות מלימודים בבית־הספר התיכון עבד עם דייגים בנמל הקישון והתחבב עליהם מאוד.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים ועשה את כל תקופת שירותו באזור תעלת סואץ. הוא שירת כמש"ק וכמדריך שריונאים, והגיע לדרגת סמל. ביחידתו נחשב כמדריך מעולה וכמפקד מוכשר, שהדאגה לחייליו עומדת בראש מעייניו. הוא היה אדם חושב בעל רעיונות מקוריים, והרבה להתווכח בלהט בהגינו על דעותיו בשיחות עם חבריו ועם מפקדיו. כמפקד דרש הרבה מחייליו ומעצמו, הקפיד על שלמות בביצוע ועל ידע וכושר מקצועי.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר החל דוד ללמוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא אהב את חיי האוניברסיטה ואת הווי הסטודנטים, למד בשקדנות וברצינות רבה ושוב קשר קשרים הדוקים עם חברים רבים. בשנת הלימודים הראשונה עבד במטה המשטרה בירושלים ובשנה השנייה שימש מורה בבתי־ספר שונים בבירה. הוא היה מורה מבוקש מאוד ונהנה מחוויות הלימוד. דוד היה צעיר גבה קומה, עליז, רגיש ועדין, ועל כל אלה הצטיין באהבת הבריות. במלחמת יום־הכיפורים לחם דוד עם יחידת טנקים בקרבות הבלימה נגד המצרים בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג בטנק שלו, במהלך קרב שהתנהל צפונית לאגם המר הגדול ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קנת (קנטרוביץ), יואב

יואב, בן אביבה ומיכה, נולד ביום ו' באב תשי"א (8.8.1951) בחיפה. ילדותו של יואב עברה עליו במושב כפר מרדכי, שליד גדרה, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "גדרות". חיי הכפר ונופיו התחבבו עליו מאוד, והוא הרבה לצייר ולכתוב על כך. יואב הצטיין בציור ובכתיבה. הוא אהב שירה וקרא שירה, הרבה להאזין למוסיקה ואמרו עליו שנפשו נפש אמן. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי למד יואב בגימנסיה "הרצליה" ובפנימייה הצבאית בתל־אביב. לפני סיום לימודיו בבית־הספר התיכון נסע יואב עם משפחתו לדאהומיי שבאפריקה, שמה יצאו בשליחות. בדאהומיי למד בבית־ספר תיכון, למד עד מהרה צרפתית, ורכש לו חברים וידידים רבים מבין הצרפתים והאפריקנים שבקוטונו, בירת המדינה. הוא עמד בהצלחה בבחינות הבגרות, שנערכו בשגרירות ישראל בקוטונו.

כאשר התחוללה בארץ מלחמת ההתשה, ביקש יואב להקדים את מועד גיוסו לצה"ל. הוא התגייס במחצית מאי 1970, והתנדב ליחידת סיור מובחרת של חיל הצנחנים. לאחר שנפצע בקורס צניחה, נאבק בכל האמצעים שבידו נגד ההחלטה של ועדה רפואית, שקבעה כי אינו כשיר לשירות ביחידה קרבית. הוא ניצח וחזר אל יחידתו. תקופה ארוכה שירת יואב בבקעת הירדן, בימי המרדפים אחרי המחבלים. הוא הצטיין כחייל וכלוחם, לא החמיץ שום מרדף בבקעה ושום סיור מבצעי. מפקדיו מעידים עליו כי תמיד היה בפעילות – בחדר המלחמה או בסיור לאורכו של ציר, בתידרוך של חיילים או בביקורת מוצבים. הוא היה נווט ואיש שדה מעולה, לוחם בעל הכרה עמוקה. בשעות הפנאי עסק יואב בתחביבו – ידיעת הארץ וטיולים לאורכה ולרוחבה. בהתנדבות השתתף במשלחות ארכיאולוגיות באזורים שונים בארץ. הוא הדריך והכין תכניות לסיורים של "החברה להגנת הטבע" במדבר יהודה, בבקעת הירדן ובירושלים העתיקה. כמו־כן חקר את הקרב על "גבעת התחמושת" והשתתף במחקר על דרכי הספקת המים למבצרים בבקעה בימי קדם.

במאי 1973, עם שחרורו מהשירות הסדיר, החליט יואב ללמוד ביולוגיה ונתקבל לאוניברסיטה העברית בירושלים. יואב שאף להמשיך וללמוד וטרינאריה. חלומו היה לחקור שיטות חדשות לגידול בקר, כדי להאכיל בבשר אותן אוכלוסיות בעולם הסובלות מתת־תזונה או מרעב, אולם לא הספיק. במלחמת יום הכיפורים השתתף יואב במתקפה אל מעבר לתעלת סואץ. הוא נפגע ונהרג בעת טיהור מוצבים ותעלות קשר בגדה המערבית של התעלה, ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קסטיאל, שמעון

שמעון, בן פני ונסים, נולד ביום כ״ג בתשרי תשי״ב (24.10.1951) בספי שבמרוקו. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־ספר יסודי במרוקו, ולאחר שעלתה משפחתו ארצה והתיישבה בנתניה, המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״סיני״ בנתניה. את לימודיו התיכוניים המשיך בבית־הספר המקצועי ״קרית נוער״ בירושלים, שם למד במגמה של אלקטרוניקה. הוא היה תלמיד טוב ושקדן. בבית־הספר במרוקו זכה בפרסים על הישגיו המעולים במקצועות השונים. כמו־כן למד מסורת ודת ישראל בבית־הספר העברי ״מגן דוד״ במרוקו, ובו רכש גם את השפה העברית. כשעלתה המשפחה ארצה, נתקלה בקשיי קליטה ובבעיות פרנסה והסתגלות. ראש המשפחה החל להרהר על אפשרות לחזור למרוקו, אבל שמעון, שהיה היחיד שהשפה העברית הייתה שגורה על פיו, שימש כפה לכולם בתהליכי הקליטה הקשים, ואף היה הגורם המכריע להשתקעותם של כל בני המשפחה בארץ. הוא היה חובב ספורט ובעתות הפנאי שיחק בעיקר בכדורסל. ביחסיו עם חבריו התגלה כבעל נכונות לעזור לזולת. כשלמד אלקטרוניקה, נהגו חבריו להביא אליו מכשירים חשמליים מקולקלים כדי שיתקנם, והוא עשה זאת ברצון ובשמחה וללא קבלת תמורה. הוא היה נער עליז ועירני, תמיד נהג לשמח ולבדר את חבריו בבדיחות ובמעשי קונדס והיה אהוד עליהם מאוד.

שמעון גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל הים כטכנאי קשר. הוא עשה כשנה בתפקיד טכנאי על גבי ספינות של חיל הים ואחרי־כן הועבר לחיל האוויר ושימש כטכנאי טילי ״הוק״. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד השתדל לבצע את אשר הוטל עליו כהלכה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים עבד שעות רבות ללא ליאות במסגרת תפקידו. ביום י״ז בתשרי תשל״ד (13.10.1973) נפל שמעון בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: ״כששמעון הגיע אלינו מחיל הים, פעלנו בשיתוף הדדי לקדמו במסגרת מקצועו הצבאי. אתנו עסק בעבודות, בתיקונים ובשיפורים של ציוד אלקטרוני חיוני לחיל האוויר, ותוך כדי עבודתו, התבלט בסדר וביסודיות שביצע את עבודתו. תמיד העמיד את משימותיו ביחידה בראש מעייניו ולהן הקדיש את מיטב זמנו ומרצו. הוא נקטף מאתנו בתחילת דרכו וזכרו יישאר חרוט בלבנו. קשה הנחמה למשפחה שכולה, אך בטוחני שאחיו הצעירים ממנו, אותם זכיתי להכיר, ילכו בדרכו וימשיכו את פועלו, ובזאת תהא נחמתכם״.

קסטנבוים, אהרן

אהרן, בן פרידה ומאיר, נולד ביום י"ט בכסלו תש"ו (24.11.1945) ברוסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר "יסודי התורה", ובבית־הספר התיכון על־שם צייטלין בתל־אביב. בנעוריו נמנה אהרן עם חניכי תנועת "בני־עקיבא", ועסק בתחביבים שונים. הוא אהב מאוד לצלם, אהב לקרוא ספרי גיאוגרפיה ומסעות וכן אהב לשחק בכדורסל. הוא היה חברותי, קל להתיידד, מכניס אורחים למופת, אדיב וישר מאוד. תמיד הצטיין בטוב־לב וברוחב־יד, וחבריו אהבוהו בזכות כל אלה ובזכות חוש ההומור שלו, חיוכו הטוב ותבונתו הרבה.

אהרן גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1963 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס מפקדי טנקים. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. חביב היה על מפקדיו ולחבריו שימש דוגמה ביחסו החברי ובמקצועיותו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הוצב ליחידה של חיל האוויר במסגרת המילואים והשתלם בקורס צופי אוויר. בשנת 1967 השתתף במלחמה והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". אחרי ששוחרר המשיך בלימודיו בטכניון בחיפה, בפקולטה להנדסת מכונות, ואחרי־כן נסע לארצות־הברית והמשיך את לימודיו לתואר M.A. ולתואר Ph.D. בסיטי קולג' של ניו־יורק. אהרן היה תלמיד מצטיין בכל תחומי הלימודים. בשנת לימודיו השלישית הוכתר בתואר הסטודנט המצטיין וצוין לשבח על־ידי מועצת הפקולטה. הוא אף צוין לשבח בעת הסמכתו למהנדס מכונות. פרופ' שנער, שהיה מדריכו לתואר Ph.D. כתב עליו: "אהרן היה אדם בלתי־רגיל. הכרתי סטודנטים רבים בחיי, אך לא הכרתי סטודנט מוכשר כמוהו. אבל הכשרון לבדו אינו העיקר. נוסף על כך היה אדם שמשכמו ומעלה, נעים הליכות ועוזר לכולם. התקשרתי אליו ואהבתי אותו. התנדבותו שגרמה למותו הטראגי הייתה סמלית לאופיו". בשנת 1970 נסע, כאמור, לארצות־הברית ללמוד הנדסת מערכות. שם הוענק לו פרס הסטודנט המצטיין, והוא הוכתר בתואר דוקטור. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו אסתר, שנשא בשנת 1970, ואב אוהב לבתו עינת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש אהרן ארצה והצטרף ליחידתו, שלחמה בחזית בסיני. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973), בין שתי הפסקות האש, נפל אהרן בקרב במהלך נסיון הפריצה של חיילי הארמייה השלישית וניסיון הכיבוש של מעוז "בוצר", שבין האגם הגדול לאגם הקטן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קסטנבוים, יעקב־נחמן

יעקב־נחמן, בן לאה ואברהם, נולד ביום ט״ו באדר תש״ט (16.3.1949) בתל־אביב. הוא למד בירושלים, בבית־הספר היסודי ״דוגמה״ ובפנימייה התיכונית ״נתיב מאיר״. יעקב היה תלמיד חרוץ, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו התלמידים. הוא נמנה עם חניכי תנועת הנוער ״בני עקיבא״ והיה בה חבר פעיל מאוד.

יעקב גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1967 והתנדב לשרת בנח״ל המוצנח. תחילה שירת במסגרת גרעין ״גלבוע״ בעין הנצי״ב. לאחר שעזב את הגרעין הוצב לחיל הרפואה והשתלם בקורס לחובשים קרביים והיה לחובש גדודי. רופא היחידה סיפר עליו: ״יעקב היה גבר גבה־קומה, חסון, מוצק, מגודל שיער, שזקנקן אדמוני מעטר את לחייו. הייתה לו שליטה מקצועית בחומר, שיקע עצמו בבעיות הרפואיות של הגדוד ומילא את תפקידו כחובש במקצועיות, במסירות ובאומץ. הוא היה אדם בעל לב חם, נפש עדינה, נעים הליכות, ער, שופע חכמה ומתמצא בתחומים רבים. לכל הסובב אותו התייחס בביקורת של תבונה. הוא היה חבר לכולם, מפני שאהב חברה. ידידותו הייתה פשוטה וכנה, ונבעה מתוך נכונות לבוא לעזרת הזולת, לשתף עמו פעולה ולתת במלוא יכולתו. הייתה בו מעיין התמכרות לחברים, והוא כמו העניק להם מתוך־תוכו, בלא סייג, את מלוא ידידותו. הוא לא היה מוכן להיכנע לאורח חיים שהייתה בו סטייה מן העיקרון המוסרי הנעלה של 'ואהבת לרעך כמוך'. עד מהרה נקשר יעקב בקשרי ידידות, וקנה לו מקום נכבד ביחידה, בשל מקצועיותו כחובש ואישיותו כרע, המוכן למלא כל פנייה לסייע״. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״, ובתעודת השחרור שלו מן השירות הסדיר צויין: ״יעקב הוא חייל טוב וממושמע, הממלא את תפקידו בנאמנות ובמסירות״.

לאחר ששוחרר מהשירות החל ללמוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית בירושלים. בימים שלמד באוניברסיטה עבד במשרד המשפטים ועד מהרה נתחבב על כל העובדים שם בשל צניעותו הרבה, ועל ששקד הרבה לטפח יחסי רעות. הוא היה כן בדיבורו ובמעשיו, וניתן היה לסמוך עליו בכל עת. אחרי כן עבר לעבוד במשרד הסעד ועבד שם עד פרוץ המלחמה. תמיד נלחם על דעתו ולא סטה מן העקרונות המוצקים שקבע בענייני חברה ומוסר ודבק בהם. מטבעו היה אוהב אדם. הייתה בו סובלנות רבה ואורך רוח, והוא ידע לכבד את רגשות הזולת. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם בעצה או במעשה ומעולם לא השיב פני איש ריקם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) לחמה יחידתו ליד מוצב ״בוצר״, מול כברית ממערב לתעלה. במהלך הקרב חש יעקב להושיט סיוע רפואי לפצועים, תחת אש חזקה של האויב, ואז נפצע וכעבור זמן מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובן, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יעקב ז״ל התבלט במסירותו העזה ובידע המקצועי הרב שהתברך בו. משכמו ומעלה היה, הן כאדם והן כלוחם״.

האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור חוברת לזכר תלמידיה שנפלו במלחמה, ויעקב בכללם.

קסלר, אריה־מאיר

אריה־מאיר (ארי), בן רגינה ושמריהו, נולד ביום י״ב באייר תש״ט (11.5.1949) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי בצהלה ובבית־הספר התיכון ״רמת־השרון״ בנווה־מגן. אריה נמנה עם חניכי תנועת ״הצופים״, והיה חבר פעיל בקן צהלה. הוא אהב מאוד ציור והרבה לבקר במוזיאונים ובתצוגות אמנות שונות והתעניין בתמונות ובפסלים. כשלמד באוניברסיטה, נמנה עם החוג לשיוט ולשחייה שלה. אריה היה אדם אופטימי, שמעודו לא איבד את אמונתו בעתיד ואת תקוותו בבני אדם. הוא ידע להתגבר על הקשיים שנצבו בדרכו בעקשנותו המרובה והתמיד בנסיונותיו עד שהצליח למלא את המשימות ולעמוד באתגרים שהציב לעצמו. הוא הכיר את חסרונותיו אך ידע לנקוט דרכים מתאימות כדי להתגבר עליהם. מאז ומתמיד אהב את הטבע ואת השלווה ושנא את האלימות בכל לבו. ידיד אמת היה לכל חבריו, ביתו היה חם ופתוח לאורחים המרובים שפקדו אותו. הוא היה בעל מזג טוב ורוח נדיבה, נהג בכל אדם כבוד ועזר ברצון לכל אדם בעצה ובמעשה.

אריה גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ובקורס מפקדי טנקים. מאחר שהצטיין, נתמנה מדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה איש ביצוע מעולה, חבר וידיד ומקובל על מפקדיו, ידע להתגבר על קשיים ומילא ברצון ובהבנה כל תפקיד שהוטל עליו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. בתעודת השחרור כתבו עליו מפקדיו: ״אריה שימש כמפקד טנק, מילא היטב את תפקידו והצטיין בנאמנותו, במסירותו וביושרו״.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. משחזר לחיים האזרחיים נכנס לעבוד בחברת המחשבים נ.סי.ר., השתלם בקורס למתכנתים, והמשיך בלימודיו באוניברסיטת תל־אביב, בפקולטה לכלכלה ולמדעי החברה. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו אילה והיה לה בעל אוהב ומסור, כפי שהיה בן נאמן וטוב להוריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אריה ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. מפקדו סיפר עליו, שנלחם בגבורה ובחירוף נפש בכל המשימות שהוטלו עליו, ועבר פעמים אחדות מטנק לטנק. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), כשלחם בטנק המפקד בקרב שהתחולל בצומת ״חזיזית־מאדים״ שבגזרה הצפונית, נפגע בטיל ונהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. משזוהה, הובא למנוחת־עולמים הוא ואנשי צוות הטנק שלו לקבר אחים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אריה היה איש צוות טנק, חייל אמיץ לב ואיש שריון למופת, אשר ביצע את המוטל עליו ללא דופי ובגבורה. התחבב על חבריו לנשק ועל מפקדיו, ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו".

חטיבתו הוציאה לאור חוברת בשם "ההולכים ראשונה" לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ואריה בתוכם.

קספו, אברהם

אברהם, בן ברינה והרשקו ז"ל, נולד ביום ג' באייר תש"ח (12.5.1948) במוהלני שברומניה. בשנת 1958 עלה לארץ ולמד בבית־הספר היסודי של חב"ד ובבית־הספר "אורט" בירושלים. אברהם החל את לימודיו בבית־ספר יסודי ברומניה, ארץ מולדתו, וסיים בישראל. בבית־הספר המקצועי למד מסגרות מכאנית. אברהם אהב ספורט ומוסיקה. הוא היה אדם חביב, אהוד על חבריו ועל ידידיו, והתנהגותו הייתה תמיד שקטה, רצינית ומאופקת. עם זאת היה בעל מרץ רב, וניחן בכושר עבודה, בהתמדה ובכישרון ביצוע. מעולם לא התחמק ממילוי תפקיד שהוטל עליו, ובכל אשר עשה – שאף לשלמות. הוא היה בן יחיד להוריו, מסור ונאמן להם ודואג לכל מחסורם.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 ושירת בחיל השריון. הוא היה שריונאי מצטיין, ונחשב נהג ותותחן מוכשר בכל סוגי הטנקים: "שרמן", "סנטוריון" ו"פטון". בדברי הערכה עליו כתב מפקדו, כי אברהם היה חייל מצויין וחבר מסור, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק.

לאחר השחרור מהשירות הסדיר, נתקבל אברהם לתעשיה האווירית כמסגר מכני. במלחמת יום־הכיפורים לחם כאיש צוות טנק בחטיבת שריון, שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת הגולן ובמתקפה לתוך שטח סוריה. בעת ההתקדמות על הציר אל תוך המובלעת הסורית, מערבית לחן־ארנבה, נפגע הטנק של אברהם והוא נפגע ונהרג, ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קפטל, זליג

זליג, בן רעיה ונפתלי, נולד ביום כ"א בניסן תש"ז (11.7.1947) בעיר הופגייסמר בגרמניה, כשנה לפני הקמתה של מדינת ישראל. לאחר שנתיים, בשנת 1949 עלתה המשפחה ארצה, והשתקעה בראשון לציון. כאן עברו על זליג ימי ילדותו ובחרותו. כאן סיים לימודיו בבית־הספר "רמז", ובתום לימודיו החל לעבוד ב"סולל בונה" כחשמלאי, עד לגיוסו לצה"ל. בכל עבודה שעסק בה הצטיין זליג ביחס רציני, בשקדנות ובמסירות. הוא היה איש נעים, עליז, חייכן, וטוב לב. רק לעתים רחוקות נראה עצוב או כועס, והיה אהוד וחביב על כל האנשים שבא אתם במגע. לידידיו היה מסור והיו לו ידידים רבים, למענם היה מוכן לעשות רבות. איש חברה היה, ובגלל מזגו, פשטותו וענוותנותו, שנעדרו יהירות וריברבנות, נקשרו אתו רבים בקשרי ידידות. מעל לכל הייתה בו מסירות להוריו. הייתה בזליג תקיפות, עקשנות וכוח התמדה, ויחד עם זאת היה איש פשרות, ותרן, אך עמד בכל תוקף ובעקשנות על דעתו, כשחשב שהצדק אתו. מעל הכל הייתה בו נטיה לעצמאות. הוא לא אהב לקבל מרות בצייתנות עיוורת. בשעות הפנאי עסק במגוון עיסוקים ותחביבים: קליעה ברובה, איסוף בולים ומטבעות, צילום וטיולים. הייתה בו אהבה גדולה לבעלי חיים, והוא אהב לטפל בהם. תמיד היו בבית כלב או חתול, שהיו כרוכים אחריו. זליג אהב נהיגה, לא ראה בה עיסוק אלא צורת חיים, שלא כבלה אותו למקום אחד, אלא נתנה לו חופש תנועה. היה בו יצר סקרנות עז והוא שנא מסגרות נוקשות וכובלות. הנהיגה נתנה לו פורקן לייצר העצמאות והסקרנות. הוא ראה עצמו חופשי להיות במרחבים, לראות ולהכיר אנשים חדשים.

כשהגיעה שעתו להתגייס לצה"ל במאי 1965 ביקש ללכת לחיל השריון ולהיות נהג טנק ואכן כך היה. בצבא היה זליג נהג טנק "סנטוריון" מצטיין, אהוב ומקובל על הכול, בגלל עליזותו, יחסו הרציני והמסור לכלי שהופקד בידיו, ובגלל יכולתו לשלוט בכלי זה. זליג נהנה משירותו בצבא, כיוון שהיה במסגרת חברתית ומקצועית שאהב. הוא אהב את חבריו ליחידה, את הנהיגה ואת הטנק. מתקופת שירותו הסדיר ומשירותו במילואים נותרו כביטוי ליחס זה מאות צילומים, שברבים מהם הטנק הוא המוטיב העיקרי, והנופים הם הרקע. במלחמת ששת הימים לחמה יחידתו בקרבות הקשים של אום־כתף ואבו־עגילה. שיחק לו מזלו והוא שב הביתה בריא ושלם, אך עם טעם מריר. לראשונה ראה את זוועות המלחמה, שלדי אדם במדבר, גוויות מפוחמות ליד שלדי ברזל דוממים. מתוך מה שראה טען שצריך לעשות הכול שלא להגיע למלחמה. לא היה בו רגש של שנאה כלפי האויב, והוא האמין שאסור לקפד חיי אדם. במלחמה קרה פעם כשיחידתו הייתה בחניון, שאחד הטנקיסטים ראה דמות מתקרבת אל החניון. הטנקיסט לא היסס, עלה על הטנק וכיוון את המקלע לעבר הדמות, שחשבה לחייל אויב. זליג מנע ממנו לירות ממש ברגע האחרון. רק משקרבה הדמות נסתבר שהיה זה חייל מילואים ישראלי, וחייו נצלו בנס ברגע האחרון. אותו חייל, אב למספר ילדים, שלח לאחר המלחמה מכתב תודה וצילום משפחתי עם הקדשה: "לזליג היקר, שבזכותך אני חי ומצוי בחוג משפחתי".

עם שחרורו מצה"ל החל זליג לעבוד כנהג, ותוך זמן קצר רכש משאית ועבד כעצמאי. הוא אהב עבודה זו ועבד קשה, ומעולם לא היה נוסע בגפו, אלא מצרף ידידים לנסיעותיו, כיוון שלא אהב בדידות. במסגרת שירותו במילואים הועבר לגדוד סיור של יחידת שריון, ששאף תמיד להגיע אליו. מספר חודשים לפני פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, מימש חלום ישן נושן – לטייל ברחבי העולם, לראות נופים חדשים, אנשים חדשים ושונים. הוא נסע לארצות־הברית וטייל שלושה חודשים. כשחזר חודש לפני פרוץ המלחמה, היה מלא חוויות ונרגש. היה בדעתו לחזור לטייל בארצות־הברית ובאירופה אך המלחמה קטעה את תוכניותיו. ערב המלחמה היה בחתונה של חבר ולא שיער מה יביא עמו יום המחרת. כשפרצה המלחמה הצטרף זליג אל יחידתו, שלא עלתה כגוף אחד, אלא נתפלגה לחלקים. בין ראשוני חיילי המילואים שעלו לרמה היה זליג. כבר בבוקרו של יום א', 7.10.1973, נמצאו זליג וחבריו ליחידה בארבעה טנקים, בסערת קרב קשה ואכזרי. תוך לחימה מרה ועיקשת השמידו ארבעת הטנקים עשרות טנקי אויב. בשעה שתיים בצהרי היום נפגע הטנק של זליג פגיעה ישירה והוא מצא את מותו במקום. את מקום מנוחתו האחרון מצא במקום שבו עברו עליו כל שנות חייו. בראשון שם חי, שם גם נקבר, ואחריו השאיר אב, אם ואח, שהפצע שהותיר אחריו בלבם לא יגליד לעולם.

כתב עליו מפקדו במלחמה וביחידה: "זליג היה חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל מה שהוטל עליו והיה אהוב על כל פקודיו ומפקדיו".

קפטן, גדעון

גדעון, בן חיה ויונה, נולד ביום כ"ז בשבט תש"ב (14.2.1942) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בקרית שלום ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "מקוה ישראל". מימי נערותו נמשך לבו אל החי והצומח. כאשר למד בבית־הספר היסודי הקים פינת טבע עם חבריו וחברותיו. ההצלחה האירה לו פנים וכאשר סיים את לימודיו נתבקש לתרום את הפינה לחדר הטבע של בית־הספר, וזכה על כך לתעודת הוקרה והצטיינות. בשל אהבתו הגדולה לטבע ולעבודת האדמה, הלך ללמוד בבית־הספר החקלאי, חרף הפצרותיה של אמו. הוא היה תלמיד חרוץ ומתמיד, ויותר מכל הצטיין במקצועות המכוורת. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", אהב לטייל והרבה להשתתף בצעדות. בטיוליו ובסיוריו נשא עמו תמיד את מצלמתו והרבה לצלם תמונות ושקופיות.

גדעון גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1960. תחילה התנדב לנח"ל ואחר־כן שירת בחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחובשים מחלקתיים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים וגם השתלם בקורס לחובשי תאג"ד. בימי מלחמת ששת הימים נמנה עם אנשי סיירת הצנחנים ולחם בקרבות לשחרור ירושלים ובקרבות ברמת הגולן. על השתתפותו במלחמה ב־1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר

שהשתחרר וחזר לחיים האזרחיים הצטרף לקיבוץ אורים שבנגב. הוא עבד שם בפלחה ובגן הירק, אך בעלי־חיים הוסיפו למשוך את לבו והוא החל לגדל כלבים ולאלפם. בשנת 1968 נשא את חברתו סנדרה לאישה וכעבור ארבע שנים עקר מן הקיבוץ למושב בית־חנן ושם הקים לו משק ובו פרדס, לול, מטע פקאן ומכוורת גדולה. בלא הרף שקד על שכלול המשק ופיתוחו, ותמיד נמצאו לו סיפורים וחוויות מעיסוקיו הרבים. גדעון היה נמרץ, בעל יזמה ומעוף. חבריו אמרו עליו שהיה "מלא רצון להקיף הכול וכמו לחבוק עולם. הוא היה איש המעשה, נכון למלא כל משימה, בשקט ובאמונה, מבלי לשאול שאלות, מבלי להתמרמר ומבלי להשתמט". איש שיחה היה, גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון. הוא היה בן נאמן להוריו, בעל מסור ואב אוהב. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל גדעון בקרב בציר "טרטור־לכסיקון", ליד "החווה הסינית". בימי המלחמה הראשונים לחם ברמת הגולן. אחרי־כן הועבר לחזית הדרום ושם סייע בקירוב גשר הגלילים אל עבר התעלה. כאשר נכנס למתחם של הארמייה השנייה כדי לפרוץ דרך לגשרים, קרבו אל הזחל"ם שלו שני טנקים ופתחו עליו אש חזקה מטווח קרוב. אנשי הזחל"ם השיבו אש ובמהלך הקרב נהרגו כולם וסמל גדעון בתוכם. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, אח ואחות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות ותצלומים.

קפלן, חיים

חיים, בן דבורה וזאב (וולף), מניצולי השואה, נולד ביום א' בניסן תש"ז (22.3.1947) במחנה הפליטים בברגן־בלזן שבגרמניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי "שילה" ברמת־גן, בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט טכניקום" בגבעתיים, במגמה להנדסת מכונות. חיים היה תלמיד מצטיין במקצועות הריאליים ומוריו שיבחוהו על חריצותו. תמיד שאף להצטיין בכל תחום שעסק בו. הוא היה חבר ב"קלוב התעופה" ברמת־גן, והרבה לבנות דגמי מטוסים וטיסנים. כן היה אלוף הארץ בבניית טיסני מנוע גומי ואף נשלח לייצג את ישראל באליפות העולם, שנערכה בסקנדינביה בשנת 1965. היו לו "ידי זהב" ופעם בנה גם טיסן מיוחד, הטס על־פי אותות רדיו.

חיים גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967. הוא סירב להצטרף לעתודה האקדמית והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס מפקדי טנקים, ובשניהם היה חניך מצטיין. מדי חודש זכה לימי חופשה על הישגיו במטווחי תותחים, בהם השיג פגיעות טובות מאוד במטרות. אחר־כן נשלח להשתלם בקורס קצינים ובקורס לקציני שריון. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הועלה לו "אות מלחמת ששת הימים". את מרבית תקופת שירותו הצבאי הסדיר עשה בימי מלחמת

ההתשה על שפת תעלת סואץ. הוא היה קצין יעיל, אחראי ומסור, אהוד ומקובל מאוד, הן על פקודיו והן על מפקדיו, בשל ידיעותיו, קור רוחו ואומץ לבו. בחוות דעת עליו כתבו מפקדיו: "הוא בעל אחריות רבה ובגרות נפשית, יציב במצבים קשים, מסור לעבודתו, מוכשר ומהיר תפיסה". בתעודת ההערכה לחייל המשתחרר כתבו מפקדיו: "חיים הוא מפקד מעולה ובעל יזמה רבה בתנאי קרב. בעל מקצוע מצטיין".

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר החל חיים ללמוד בטכניון בחיפה בחוג להנדסת חשמל. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו חנה. את ביתו ואת הרהיטים שבו תכנן בעצמו, עיצב ובנה את הנברשות והרכיב מערכת סטריאופונית גדולה. גם כשמלאכתו לא צלחה בידו, לא הרפה ובהתמדה רבה שקד עליה, עד שהביאה לידי שלמות. חיים היה טוב־לב ועליז, אוהב חברה ומכניס אורחים. הוא הרבה לקרוא בספרים בתחומי מדע שונים. לאחר שאמור היה לסיים את לימודיו בטכניון, התכונן להשתלם בתחום תקשורת לווייניים. במלחמת יום הכיפורים היה חיים מפקד מחלקת טנקים, שלחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ בסיני. ביום ל' בתשרי תשל"ד (26.10.1973) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. בתו, הנושאת את שמו — טל־חיים, נולדה בעיצומה של המלחמה. אף כי ידע על היוולדה, לא זכה לראותה.

גדודו הוציא לאור חוברת לזכר חללי הגדוד, וחיים בתוכם.

קפלן, יהונתן

יהונתן, בן רחל וישראל ז"ל, נולד ביום ט"ו בטבת תש"ו (19.12.1945) בתל־אביב, והוא בן רביעי למשפחת קפלן, שלה שורשים עמוקים בארץ־ישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי "המתמיד" והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "דביר" ברמת־גן. בקיץ 1962 נסע לארצות הברית והשלים את לימודי בית־הספר התיכון בפורטלנד שבאורגון. יוני היה הצעיר בארבעת האחים במשפחה ולכן רצה תמיד להשתוות אליהם ולהגיע להישגים שהם הגיעו אליהם. למרות זאת מעולם לא התעוררה בין האחים תחרות מתוך קנאה. הם אהבו מאוד זה את זה, עזרו איש לאחיו וחלקו ביניהם הכל. עליזות, שמחה וגישה אופטימית לחיים היו התכונות העיקריות באישיותו של יוני. לא רק שהיה מלא אהבת־חיים, אלא שכל הווייתו קרנה שמחה וטוב־לב, שדבק בכל אדם שבא במחיצתו. הוא ניחן בכישרון ליצור קשר מידי עם כל אדם, בכל מקום ובכל מצב. יושרו, כנותו ופתיחותו הקלו על אנשים ליצור עמו קשרי ידידות כנה, שנמשכה שנים רבות. יחסים מיוחדים שררו בין יוני לבין יוסי, האח השני, שנפל במרדף אחרי חולית מחבלים בבקעת הירדן. קווי־אופי רבים באישיותו של יוסי דמו לאלה של יוני. לאחר מות אחיו ראה יוני עצמו מגשים את חיי אחיו ובדברים רבים הלך בעקבותיו ובעקבות חלומותיו. הוא היה שובב גדול ולא פעם הפתיע את חבריו ללימודים כשלא היסס להתבדח במבחנים. כיוון שהיה מוכשר מאוד, השתלט על חומר הלימודים

בקלות. חברים מן האוניברסיטה זוכרים שלא היה מבקר בהרצאות אלא לעתים רחוקות, ולמרות זאת סיים את כל הקורסים בהצלחה ועוד עזר לאחרים להתגבר על קשייהם בבחינות. יוני היה אוהב־אדם ומוכן תמיד לעזור לכל. ברגישותו הרבה היה חש למי נחוצה עזרה והיה עושה את המעשה הדרוש עוד בטרם נתבקש. בנפשו נתמזגו תום נעורים עם חכמה ובגרות, חספוס של נער מתבגר עם הרבה חן ועדינות. אנשים אהבו את הצירוף המיוחד הזה, שהעניק לדמותו רבגוניות מרתקת. פלא הוא כיצד האסונות התכופים שפקדו את המשפחה, אשר שכלה הורים ושני בנים זה אחר זה, לא הצליחו לערער את ביטחונו ואת אמונתו של יוני בחיים. דומה היה שאין דבר בעולם שיצלח לערער את האופטימיות ואת חדוות החיים שלו. וכך, כשהתייצב לשירות פעיל לא הייתה דאגה בלבו, אלא שמחה וציפייה לקראת האתגרים המרתקים הצפונים לו.

יהונתן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1964 והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס צניחה, המשיך והשתלם בחבלה. הוא היה חייל מצטיין, שהיטיב להשתמש בכלים ובאנשים שעמדו לרשותו. מפקדיו עמדו עד מהרה על כישרונותיו הרבים ודאגו לקידומו המהיר בסולם הדרגות. לאחר שעבר קורס מפקדי כיתות נשלח לקורס קצינים של חיל הרגלים. את שני הקורסים האלה סיים בהצלחה מרובה. החיילים שעמדו תחת פיקודו אהבו אותו ובטחו בכושרו להנהיג אותם. בחוות דעת תקופתיות, הנהוגות בצה"ל לגבי קצינים, ציינו מפקדיו את רציונותו ואת זריזות מחשבתו. הם העריכו אותו כקצין קפדן, ממושמע ואחראי. הוא היה מסור לכל תפקיד וביצע בנכונות מלאה כל משימה שהוטלה עליו. ידיעותיו במקצוע החבלה ובשאר מקצועות חיל הרגלים היו מושלמות והוא זכה לשבחים רבים על הישגיו. למרות הצלחתו הרבה בתפקידיו בצבא, לא ראה את עתידו במסגרת זו.

לאחר שחרורו נרשם ללימודים באוניברסיטת תל־אביב והחל ללמוד כלכלה ומדע המדינה. אחרי־כן החל לעבוד במשרד ראש הממשלה, בתפקיד לא שגרתי, ובמסגרת עבודה זו יצא בשנת 1971 בשליחות לחוץ לארץ. גם בעבודה זו זכה להצלחה רבה ולהערכת הממונים עליו. ימים ספורים לפני פרוץ המלחמה חזר ארצה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוני בקרבות הקשים והמרים ב"חווה הסינית" ובגדה המערבית של תעלת סואץ, בתפקיד מפקד מחלקת חבלה, בפלוגת ההנדסה של חטיבת צנחנים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע ונהרג בעת שפקד על כוח, שעסק בסריקות הרמפה הצפונית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול ונקבר ליד קברו של אחיו יוסי. השאיר אחריו אח.

קפלן, נתן

נתן (נתיק), בנם־יחידם של אידה ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום כ״ז בחשון תש״י (19.11.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם גורדון ובבית־הספר התיכון בקרית חיים, במגמה ההומנית. נתן היה חבר פעיל בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, השתתף בטיולים רבים בכל רחבי הארץ, וכך עמקה עוד ועוד אהבת המולדת, שהוריו, למודי הסבל ומוראות השואה הנאצית, ביקשו לטעת בו. הוא היה חובב ספורט והיה נלהב למשחקי הכדורגל והכדורסל. הרבה תחביבים היו לו— הוא הדריך להקות נוער, ניגן באקורדיון, השתתף בחוגים למוסיקה וביקר בהצגות ובמופעי תרבות. נתן היה חברותי וקל להתיידד, מוכן לעזור תמיד, אחראי ודייקן במעשיו, מנומס, אדיב ונעים הליכות. ישר־דרך היה, איש־אמת ובעל מצפון. את הוריו אהב אהבה עזה, והיה להם בן נאמן ומסור והשפיע עליהם מתנות רבות.

נתן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל הקשר. לאחר הטירונות השתלם בקורס לאלחוטני מורס. את מרבית ימי שירותו הסדיר עשה בתקופת מלחמת ההתשה ברמת הגולן, כקשר מפקד החטיבה. בתעודת השחרור שלו ציין מפקדו: ״נתן הוא חייל מעולה, אחראי, מסור ונאמן לתפקידו, מלא רצון, יזמה ויכולת ובעל מקצוע מעולה״.

אחרי שהשתחרר המשיך בלימודיו באוניברסיטת חיפה, בחוג לכלכלה ולסטטיסטיקה. נתן היה תלמיד חרוץ ושקדן, מעמיק וצמא־דעת, הקפיד על הכנת שיעורים והרבה לסייע לתלמידים החלשים. באוניברסיטה היה אחד המצטיינים ביותר. ראש החוג לכלכלה כתב במכתב להוריו: ״שנות לימודיו של נתן היו, אם ניתן להתבטא כך, סדרה של הצלחות. אולם ההצלחה אינה נמדדת בציונים בלבד״. מורהו באחד הקורסים אמר עליו: ״הוא היה אחד התלמידים הרציניים והשקדנים ובהירי המחשבה. השאלות שהציג בשיעורים, הוכיחו את רצונו החזק להגיע לעומקן של הבעיות הנדונות״. אך הוא לא זכה ליהנות מפרי מאמציו; תעודת הסיום לתואר ״בוגר״ במדעי החברה ובמדעי המתמטיקה נתקבלה בביתו לאחר שנפל בקרב. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), בעת הפריצה למובלעת ברמת הגולן, בציר ״אמריקה״ בדרך העולה מקונייטרה לדמשק, נתקל הזחל״ם שלו במארב סורי, ונתן נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצור־שלום. השאיר אחריו אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בכל ימי המלחמה ניכר היה נתן בתרומתו ובביצוע תפקידו כקשר ומפקדיו העריכוהו מאוד״.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו בשם ״עד יום כיפורים זה״. בספר מובאות קורות משפחת לוחמים – אב, אם ובנם־יחידם. ההורים מגוללים בו את פרשת החלק שנטלו במלחמת הנקם בגרמנים ביערות ביילורוסיה ובקרבות מלחמת העצמאות בצפון הארץ, ומספרים על מסירות נפשו של בנם, שנפל בקרבות הבלימה ברמת הגולן; באנדרטת הגיבורים בקרית מוצקין נקבע לוח שיש לזכר הנופלים בני המקום,

ונתן בתוכם; החטיבה הקימה אנדרטה לזכר חלליה לרגלי תל אבו־נידה, בדרך נפח־קונייטרה, ולאחר זמן־מה ניטעה חורשה סביבה. על משטח האנדרטה חקוקים שמות שבעים וארבעה חללי החטיבה.

קָפְלֶר, מיכאל

מיכאל, בן סטלה ומשה, נולד ביום י׳ באלול תש״ד (25.8.1944) בירושלים. בילדותו העתיקה משפחתו את מקום מגוריה לרמת־גן ושם גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי ״המרכז״ והמשיך את לימודיו בבית־הספר ״תיכון־חדש״ בתל־אביב וסיימם במגמה הביולוגית. הוא היה תלמיד מעולה. כנער מתבגר התלהב ממדעי־הטבע והיה אדיש במקצת לגבי האמנות והספרות. אולם לקראת בחינות הבגרות קרא את ״מלחמה ושלום״, התנסה בחוויה עמוקה ומאז היה קורא נלהב והקדיש לקריאת ספרות חלק ניכר מזמנו הפנוי. בערב שנערך לזכרו אמר מחנכו: ״מיכאל כנער, הצטיין ברצינות ובהתעניינות המדעית. הוא היה סקרן, גם במה שנוגע למדעי הטבע... ושאל שאלות, לא הסתפק בלימודים גרידא״. גישתו לדברים הייתה מבוגרת בהרבה מכפי גילו, התייחסותו הייתה עמוקה ורחוקה מרדידות ושטחיות. תכונותיו אלו ניכרו היטב בהרצאות שהכין בבית־הספר, בהבעות רגשות ובניתוח מעשיהם של אנשים והתנהגותם. הוא היה המצפון של הכיתה ובשום פנים לא יכול לשאת דבר עוול. אמנם היה חדור הכרת ערך עצמו, אך לא נהג גאוותנות או שחצנות. ביושרו הרב לא העמיד פנים כאילו אינו מכיר בערכו האמיתי. יחד עם זאת תמיד היה פתוח ומוכן להקשיב לדעותיהם של אנשים. מיכה היה נער שסימל את ארץ ישראל היפה – את האידיאליזם, את שלילת החומרניות ואת אהבת הבריות. בגיל עשר הצטרף לתנועת ״הצופים״ ומאז היה עולמו חצוי. מחד גיסא חי את התנועה ואת בעיותיה באינטנסיביות רבה ומאידך גיסא נמשך למדע. פעם הייתה הכף מכריעה לצד אחד ופעם לצד האחר. זמן מה היה שקוע רובו ככולו בלימודים ובמדע ואחר־כך היה שוקע בענייני החברה, התנועה והמוסר. הוא היה פעיל גם ב״תיכון־חדש״, שהיה מרכז חברתי־רעיוני לנוער המתבגר. בשכבה היה הוא המוח שעמד במרכז העשייה, בתבונה ובהתלהבות. היו לו חוש ביקורת וכושר ניתוח מצויינים. תמיד ידע להבחין במעלותיהם של בני־האדם, אך גם את חסרונותיהם ראה, ומעולם לא ביקר איש מתוך שנאה או רוע־לב. חבריו מרבים לספר על התום והנאיביות שלו, על אמונתו העזה, שאם ירצה מאוד יוכל לבצע כל דבר בשלמות. מיכה גדל בחיק משפחה חמה ואהב מאוד את הוריו ואת אחיותיו. קרבה יתרה היה מיכאל קרוב לאמו, ישרת־הלב והחכמה, המשמשת מקור לא־אכזב לאהבה ולסעד לבני המשפחה ולידידיה. משפחתו לא לחצה עליו בקביעת דרכו בחיים וכפי שמעיד אביו, לא היה צורך בכך. בביתם שררה אווירה של כבוד הדדי ושיתוף פעולה. לאחיותיו דאג מאוד והתעניין בהישגיהן ובלימודיהן ועזר להן ככל יכולתו.

מיכאל גויס לצה״ל בסוף יולי 1962 והצטרף עם גרעינו לנח״ל. הוא היה הרוח

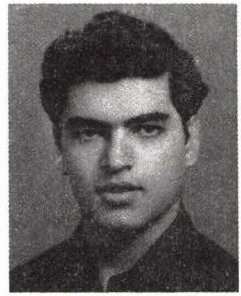
החיה שבקבוצה, מנהיג וחבר כאחד. דרכו בתנועה הייתה רצופה התלהבות ואמונה. הוא קיים רעיונות שהאמין בהם והאמין בצדקת מעשיו. למרות התלבטויותיו, מאבקיו וחיפושיו, הייתה שלמות בדרך שבחר. תמיד היה ראשון למגשימים וחברים הלכו אחריו מתוך אמונה ואהבה.

בתחילת שנת 1965 השתחרר מהשירות הסדיר והצטרף למשק חצרים עם חברי קבוצתו. במשק עבד ברפת וכדרכו – עשה מלאכתו בהתלהבות ובדבקות, עד כי דומה היה שהרפת עומדת במרכז עולמו. הייתה בו חיוניות עצומה וכל שעשה, עשה בשלמות ומתוך אמונה, שזהו הדבר הנכון והיחיד. כשהיה חקלאי, היה משוכנע שזה ייעודו; לאחר זמן קצר מצא לו עניין אחר ואף לו התמכר מתוך אמונה מוחלטת. הוא היה מעורה היטב בחיי המשק ואהב את ההווי הקיבוצי. הוא היה איש הרוח של הגרעין והשפיע מאישיותו על החברים, שאהבו מאוד להקשיב לדבריו, אפילו לא תמיד הסכימו עמו. באותה שנה שלחה אותו תנועת "הצופים" כנציג יחיד של מדינת ישראל למפגש בינלאומי שהתקיים בצילון. בדרכו סייר גם בהודו ומששב ארצה היה מלא חוויות ורשמים והרבה לדבר ולהרצות על אשר ראה. בהרצאות אלו נתן ביטוי לסקרנותו, לאהבת האדם שבו ולרצונו לרדת לעומקם של דברים. אז הרבה גם להתעניין בפילוסופיה, באומנות ובספרות. בשנת 1965 החל ללמוד ביולוגיה באוניברסיטת באר־שבע. לא קל היה לעבוד יום ארוך ואחר־כך לנסוע ללמוד, אולם הוא סבר שזהו הדבר הנכון לעשותו והצליח להתגבר על כל המכשולים. בשנת 1966 עזב את המשק בשל סיבות משפחתיות ולאחר לבטים רבים עבר לגור בירושלים, אך למעשה נשאר קשור למשק, הרבה לבקר בו והדגיש תמיד כי עוד ישוב להיות חבר קיבוץ. הוא סיים את לימודיו לתואר הראשון ולתואר השני בביולוגיה והתחיל לעבוד במכון לחקר הסרטן, שליד בית־הספר לרפואה "הדסה". הוא היה חוקר מוכשר וניבאו לו עתיד גדול. באותן שנים ייסד בשיתוף עם "ישום" – חברה לפיתוח המחקר של האוניברסיטה העברית – מעבדה לייצור מוצרים ביולוגיים. מפעל זה היה קרוב מאוד ללבו כי הוא חזה את האפשרות לשבצו במסגרת קיבוצית ובכך להגשים את שאיפתו לשוב למשק. חבריו לא התייחסו ברצינות לחלומותיו ולדמיונותיו וגם הוא עצמו ידע שלא יוכל להגשים את כל מאוויו. הוא נבחר להשתתף בתוכנית טלויזיה, שדנה ב"טעם החיים" וחבריו אמרו שבחירתו הייתה מוצלחת ביותר. הייתה בו להיטות רבה לחיות ולפעול והוא מילא את ימיו בעבודה, בקריאת ספרים, בביקור במוזיאונים, בהאזנה למוסיקה, בטיולים ברחבי הארץ ובעבודה מדעית, ועוד נותר לו זמן גם לחבריו הרבים, שכן היה חבר למופת. הוא לא הסתפק בתרומתו המדעית לחברה במחקרים שעשה בתחום הסרטן, אשר פורסמו בביטאונים מקצועיים בין־לאומיים. הוא רצה לתת עוד יותר ויזם התארגנות של תנועת התחדשות ערכית בקרב חברים מהצבא ומהעבודה. בשנת חייו האחרונה העניק לו גורלו את אושר האבהות. הוא נפעם מחוויה זו ושמחתו בבתו הקטנה ניכרה בו בכל אשר הלך. בעיני חבריו נראה כאילו השפיע אז על הבת את מלוא אוצר האהבה, שהועיד לה לעתיד לבוא, לתקופת חיים שלמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עמד לפני סיום עבודת הדוקטורט שלו והתעתד לצאת להשתלמות בארצות הברית, אולם המלחמה שיבשה את תוכניותיו. הוא גויס והשתתף עם יחידתו בקרבות המרים בסיני. בסיור שנערך ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) באיזור ראס־סודר נפגע מיכאל

באש מארב מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חבריו נתכנסו לערב התייחדות עם זכרו והקליטו דברים על דמותו וזכרונות רבים. בעלון בית־ספרו "תיכון־חדש" פורסמה רשימה ובה דוגמא אחת מיני רבות על התנהגותו המופתית של מיכאל ז"ל ועל עזרתו לזולת.

קצב, עזרא

עזרא, בן רוחמה ואשר, נולד ביום כ' בטבת תש"י (9.1.1950) בעמרה שבעיראק, ועלה ארצה עם משפחתו בה בשנה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם חיים וייצמן ברחובות, ואחרי־כן למד בבית־הספר החקלאי "נחלת יהודה" בראשון לציון ובכפר הנוער "מאיר שפיה" ליד זכרון יעקב. עזרא היה תלמיד חרוץ ושקדן ובהקפדתו על הכנת השיעורים ועל ניקיון ספריו ומחברותיו שימש דוגמה לחבריו. מורהו כתב עליו: "הוא היה נער חביב ונחבא אל הכלים, אך כאשר חש שנעשה לו עוול, ידע להתקומם ולהתווכח עד שתוקן המעוות. היה בו שקט נפשי ודיבורו מתון. הוא היה בעל ערכים ועקרונות, שדבק בהם בעתות גאות כמו בעתות משבר". לעזרא היה אוסף סמלים ואוסף בולים גדול, שטיפל בו לבדו במסירות רבה. בגינתו טיפח ערוגת נרקיסים ובביתו גידל דגי נוי.

עזרא גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים חי"ר ובקורס קציני חי"ר. לאחר שנסתיים הקורס הוטל עליו לשמש מדריך, והדבר היה למורת רוחו. הוא השתדל הרבה עד שנשלח, בימי מלחמת ההתשה, לשרת במעוזים שעל גדות התעלה. לאחר תקופה מסויימת הוצב ליחידה של חיילי מיעוטים, שהוטל עליה לחסום את הגבול הירדני מפני חדירת מחבלים ולאבטח את קווי התחבורה לאילת. הוא היה קצין יעיל, מסור, ממושמע ואהוד, וביצע כל שהוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו. הוא לא סיפר להוריו דבר מן הקורות אותו, כדי שלא להדאיגם. לביתו מיעט לבוא ופעמים רבות ויתר על חופשותיו, כדי לאפשר לחיילי המילואים שביחידתו לצאת לחופשה כדי לטפל במשקם.

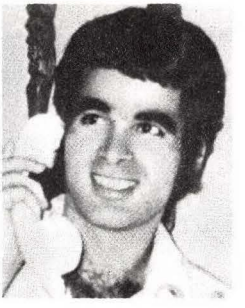
לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר התיישב במושב פצאל, ועד מהרה נתמנה למזכיר המושב והאחראי לענייני הביטחון במקום. הוא הקדיש הרבה מחשבה, מרץ וזמן לבעיות הדיור של המצטרפים החדשים. עזרא לא בחל בכל עבודה ובכל מעשה לטובת הכלל, עזר לכולם, יעץ ועודד. הייתה בו אהבה לזולת, חכמת חיים מהולה בתמימות, כובד ראש ורצינות רבה. תמיד ביקש את השלמות והיה בו יושר רב, ללא סייג. הוא היה חברותי מאוד וקל להתיידד, ביישן מעט, שקט, חביב ונעים הליכות. הוא היה בן נאמן ומסור מאוד למשפחתו ובימי חג ומועד השפיע על אחיו

ועל אחיותיו מתנות רבות. במלחמת יום הכיפורים השתתף עזרא בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. הוא נפל בקרב ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), בגזרה המרכזית בסיני, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״עזרא לחם בגבורה רבה במעוז ״אורקל״ שעל שפת תעלת סואץ ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. הוא היה אדם ולוחם למופת״.

מושב פצאל הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

קצבי, זבולון

זבולון, בן מרים ויהודה, נולד ביום כ״א באדר א׳ תש״ו (22.2.1946) בתל אביב. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״תל־נורדוי״ בתל־אביב. אחרי־כן למד כשנה בבית־הספר המקצועי ״מכס פיין״ בתל־אביב. זאביק, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, הצטרף לתנועת הנוער ״מכבי״ בהיותו כבן עשר שנים, ועשה במסגרתה כשנתיים. בהיותו בן שלוש־עשרה הצטרף לאגודת ״צופי ים״ ובכך שילב פעילות ספורט עם פעילות חברתית. מגיל צעיר אהב מאוד מוסיקה. כשהיה בן חמש החל לנגן באקורדיון וכשהיה בן שבע־עשרה כבר ניגן בגיטרה חשמלית והופיע עם להקת קצב. זאביק היה גם זמר מצליח הודות לקולו הגבוה והמיוחד, שהיה מלא רגש ועוצמה. הוא הקדיש שעות ארוכות להאזנה וללימוד מוסיקה, בעיקר על־ידי תרגול עצמי. אחרי שסיים שנת לימודים בבית־הספר התיכון, הצטרף לאביו ועבד כמכונאי אופנועים. מסירותו לעבודה לא מנעה ממנו להמשיך ולהקדיש את עיקר זמנו הפנוי למוסיקה, אך יחד עם זאת למד בערבים. בזכות נגינתו היה חביב ומקובל בכל שמחה, בחוג המשפחה או בין ידידים. תמיד היה במרכז החברה, שר ומנגן. זאביק היה צנוע ובייישן, אך יחד עם זאת שובב ואוהב שמחות. בעיקר אהב לבלות בקרב חברים ואהבת הבריות שלו סייעה לו ליצור קשר עם אנשים רבים ושונים. הוא היה חסון ויפה תואר, בעל פנים רגועות, שהעידו על שלוות נפש. עיניו הטובות וחיוכו התמידי רכשו את לב רואיו, וקשה היה לעמוד בפניהם.

זבולון גויס לצה״ל בראשית פברואר 1964 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות הוכשר למלא תפקיד תותחן־שדה, ואחרי כן מונה להיות רץ ממונע ותותחן תומ״ת. זאביק אהב את הצבא והיה גאה בשירותו בחיל התותחנים. כדרכו בחיים האזרחיים, התמסר לתפקידיו ומילא את המשימות שהוטלו עליו מתוך חוש אחריות והקפדה על הפרטים הקטנים ביותר. מפקדיו שיבחוהו תמיד וראו בו חייל מסור וממושמע. גם בעת שירותו בצבא לא הזניח את הגיטרה. תמיד היה נושא אותה עמו ומוצא זמן לנגן ולהנעים את הזמן לחבריו ליחידה.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר השחרור המשיך לעבוד עם אביו במוסך, ובמקביל עשה כדי להרחיב את השכלתו המוסיקלית. בשעות הפנאי החל ללמוד נגינה באורגן ובפסנתר, ובילה הרבה מזמנו בתרגול ובנגינה להנאתו ולהנאת ידידיו. במשך הזמן הקים להקת ריקודים וצירף אליה את אחיו, שהלך בעקבותיו באהבתו למוסיקה. הלהקה הייתה חשובה לו ביותר, שכן ראה בה אפשרות לקידום בתחום המוסיקה, ולכן הקדיש לה זמן רב אולם יחד עם זאת הבין כי אינה אלא תחביב, ולא הזניח את עבודתו עם אביו. במלחמת יום הכיפורים השתתף זבולון בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), ליד הכפר א־טייחא, נפגעה הסוללה שלו בהפגזת ארטילריה סורית, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "בנכם זבולון ז"ל היה לנו חבר יקר, אשר היה תמיד במרכז החברה, ובכישרונותיו המוסיקליים ידע להקל עלינו שעות קשות. היה שר ומנגן, ותמיד היה עליז ושמח, וגרם גם לנו שמחה רבה. אנחנו אהבנו אותו על שידע למצוא מקום לשיר ולנגינה בשעות קשות, כבשעות מנוחה".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מכתבי תנחומים שקבלה המשפחה ודברי בני משפחה על דמותו; כן תרמו הוריו לזכרו כתר תורה, רימונים ולוח שיש.

קצין, בנימין

בנימין (בני), בן מרים ואהרן, נולד ביום י"ד באייר תש"ו (15.5.1946) ברעננה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממלכתי־דתי "יבנה" ברעננה. אחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר התיכון־דתי "מורשת" בכפר סבא, ואחר־כך למד בישיבת "תורה ומלאכה" בפתח תקוה. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון האקסטרני "רון". בני, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא", ובמשך הזמן אף הדריך במסגרת התנועה. הוא אהב להיות במועדון התנועה, וכבר כילד התבלט במרצו ובכושר מנהיגותו בעת משחק עם חבריו. הוא העדיף את התנועה על פני הלימודים, אבל תמיד ידע להסתדר ולמצוא איזון בין הפעילות ב"בני־עקיבא" לבין הלימודים. כל אימת שרצה בדבר מסוים, ואפילו היה כרוך בהשקעת מאמצים רבים, ידע להשיגו בכוח רצונו ובעקשנותו.

בנימין גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. מיד כשהתגייס התברר לו שמצא את מקומו ואת דרכו. שוב לא נשמעו תלונות על דברים שאינם מוצאים חן בעיניו: הוא נהנה מכל רגע בצבא. בשריון מצא כר נרחב למימוש שאיפותיו והסתגל בקלות לתנאי החיים בצבא, בעיקר הודות לכישרונו ליצור קשרים עם חברים רבים. הוא התקדם בצבא במהירות, ולאחר הטירונות נשלח לקורס מפקדי

טנקים, וסיים שם בהצטיינות. אחרי־כן נשלח לקורס קצינים וממנו יצא לקורס לקציני שריון. במהלך שירותו השתלם גם בקורס מ״פים שריון ובקורס קציני סיור מתקדם. בראשית מאי 1967 התנדב לשירות בצבא הקבע, ושירת במסגרתו במשך שש שנים. במשך כל ימי שירותו, ובכל התפקידים שמילא, לא שכח בני את הערכים שחונך עליהם — ערכי הדת והמוסר. הוא לא שכח את ה״אדם״ שבחייל, והתעניין ברצונותיהם ובבעיותיהם של פקודיו, וניסה לעזור להם כמיטב יכולתו. הוא הצליח ליצור ביחידתו אוירת צוות מתוך גישה אוהדת לאנשים ומתוך תשומת לב לכל צורכיהם. אווירה של אמון הדדי שררה בינו לבין פקודיו, אמון שהתבסס על יחסי חברות ועל מתן דוגמה אישית יום־יום. בני לא סלח לחייל ששיקר לו, אך היה מוכן להקדיש הרבה מזמנו לחייל. הוא היה מפקד מעולה, שהכיר את מקצועו הצבאי על בוריו. מפקדיו סמכו עליו והכירו בכישוריו. במלחמת ששת הימים לחם ברמת הגולן, ובזמן מלחמת ההתשה פעל באזור התעלה, וגילה תושייה רבה, בהיותו תמיד במקום הנכון בזמן הנכון. גם בתקופות של פעילות ועומס רב לא הזניח מצוות כיבוד אב ואם והקפיד להתקשר מכל מקום כדי להרגיע את אמו הדואגת. בכל הזדמנות הגיע הביתה, ולא עזב את בית הוריו אלא אם כן היה הכרח בכך. הוא אהב את משפחתו והיה גאה בה, וכשהיה בא הביתה, נהג לשבת ולספר לבני המשפחה על מקרים שקרו לו ועל חוויות שעבר. הוא ניחן בכושר ביטוי וידע לרתק את שומעיו, וזו הייתה אחת התכונות שמשכה אליו מעריצות רבות. בני אהב את החיים, והשתדל לנצלם וליהנות מכל רגע. לכן לא עשה כרוב ידידיו, שהתחתנו והקימו משפחה, שכן עדיין לא רצה להתיישב ולהתמסד. הוא קשר קשרי רעות כנים עם עשרות חברים, והצליח לשמור על קשרים אלה שנים ארוכות. בשנת 1970, הועבר לעבודה אחרת ובמשך שמונת חודשי עבודתו הספיק לראות חלק גדול ממדינות אירופה, אמריקה ואפריקה. משהסתיים תפקידו שם ערך טיול גדול מחוף אל חוף בארצות־הברית. בשנת 1972 נבחר מבין רבים, בהם מבוגרים וותיקים ממנו, ללמוד בבית־הספר לפיקוד ולמטה של צה״ל. הוא שמח מאוד על כך, משום שזמן רב שאף ללמוד ולהרחיב את השכלתו. במסגרת הלימודים האוניברסיטאיים בחר בלימודי יהדות, ונהנה מאוד בקורסים שלמד. הוא תכנן להמשיך את לימודיו לתואר הראשון בתחום זה. בתקופת הלימודים בפו״מ גר בבית הוריו, וכך שהה יותר בקרב משפחתו מאשר בתקופת שירותו ביחידות שדה. הוא נקשר מאוד לאחייניו וידע תמיד לעניין אותם ולשחק אתם. בני המשפחה התפעלו מיכולתו להספיק הכול — לשלב לימודים אינטנסיביים ומעייפים עם בילויים רבים, בלי להזניח את חבריו. משנסתיימה שנת הלימודים בבית־הספר לפיקוד ולמטה, נשלח לרמת הגולן ומונה לתפקיד קצין אג״ם. הוא עשה שם עד שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. בקרב שניטש ליד נפח ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע טנק המח״ט בן־שהם. בני היה בטנק הזה ונהרג באש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. בנופלו היה קצין בדרגת רב־סרן.

משפחתו וחבריו כתבו ספר תורה לזכרו, הנמצא בבית הכנסת אותו מקימה המשפחה לזכרו ברעננה והנקרא על שמו של בני ״היכל בנימין״.

קצין, חיים

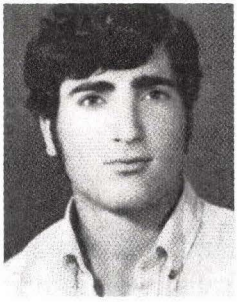
חיים, בן לאה ומשה, נולד ביום י"ט באייר תש"ט (18.4.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי", המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ג' על־שם זלמן ארן בחיפה, במגמה הריאלית, ואחרי־כן למד בטכניון, בפקולטה להנדסה אזרחית. חיים היה תלמיד טוב וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו אמר עליו: "הוא היה דוגמה מאלפת של שילוב הרמוני בין גוף בריא, נפש טהורה ותבונת השכל. תמיד סירב לקבל עליו תפקידים של שררה ושל כבוד, אך נכון היה בכל עת לקבל עליו ביצוע תפקידים, שמילויים חייב פעילות והגשמה עצמית". הייתה בו אהבה רבה לספורט ונלהב היה לתחומים רבים – לכדורגל, לכדורסל, לריצות ולהדיפת כדור־ברזל. הוא היה ההודף המצטיין של חיפה בתחרויות בין תלמידי בתי־הספר העל־יסודיים באתלטיקה קלה, וייצג את בית־ספרו בתחרויות כדורסל. כאשר למד בטכניון נמנה עם נבחרתו במשחקי הכדורגל והכדורסל. חיים נמנה עם חניכי תנועת הנוער העובד והלומד, היה חבר פעיל, והרבה לטייל ברחבי הארץ עם בני קבוצתו. לאחר ששוחרר מן השירות הצבאי הסדיר היה מדריך גדנ"ע בבית־הספר שלמד בו. חיים היה חברותי מאוד וקל להתיידד, נדיב וטוב־לב, אוהב לעזור ונאמן לחבריו ומסור להם. הוא היה צנוע ושקט ולא אהב להתבלט, קר־רוח, כן וחרוץ. הייתה בו תבונת כפיים והוא יצר תכשיטים להנאתו. הוא אהב את הוריו ורחש להם כבוד רב.

חיים גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר. את מרבית שירותו הצבאי הסדיר עשה על גדות התעלה, בימי מלחמת ההתשה. הוא השתתף בהרבה פעולות גמול על אדמת מצרים, אך מיעט לספר על כך להוריו ולידידיו. אחד מפקודיו מעיד עליו, שהיה "מפקד קפדן מאוד, בעל כושר גופני ויכולת פיסית ובעל תושייה רבה". ביום העצמאות תשכ"ט נמנה עם החיילים המצטיינים, אשר נתקבלו בבית נשיא המדינה, זלמן שזר. בשנת 1971 נשא את חברתו רוני לאישה. במלחמת יום־הכיפורים נמנה חיים עם יחידת צנחנים נבחרת, שצלחה את תעלת סואץ ולחמה על גדתה המערבית. בתקרית אש שהתלקחה ביום 8.12.1973, במוצב "טווס" דרומית לאיסמעיליה, נפצע חיים אנושות בראשו. עשרה ימים נאבק על חייו וביום כ"ג בכסלו תשל"ד (18.12.1973) מת מפצעיו. לאחר יומיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים היה אחד מעמודי התווך של פלוגתו. בצנעה ובשקט, בקור־רוח ובאומץ־לב ניהל ועשה כל שהוטל עליו. ביסודיות ובמסירות רבה פעל בשעת הקרב ובעת רגיעה. חיים השרה תמיד ביטחון והיה מופת ודוגמה לכולנו".

בית־הספר העירוני ג', על־שם זלמן ארן בחיפה, הוציא לאור חוברת לזכר בוגריו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, וחיים בתוכם.

קרו, ישראל

ישראל, בן זכיה וצדוק, נולד ביום כ"ח במרחשון תשי"ג (16.11.1952) בחדרה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "גאולים" בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית בירושלים. ימי ילדותו עברו עליו במושבה זכרון־יעקב, שם למד ארבע שנים בבית־הספר "רמז" ורכש לו חברים רבים, הן בשכונה והן בכיתה. בהיותו תלמיד בכיתה ה' עבר עם משפחתו לירושלים. בכיתתו החדשה היה שקט ומופנם בתחילה, אך כבר אז התגלו בפניו אותם חן ורצינות שציינו אותו תמיד. המעבר מבית לבית ומכיתה לכיתה היה קשה עליו, אולם לאט לאט נפתח סגור לבו, והוא נקלט בכיתה מבחינה חברתית ורכש עמדה בקרב התלמידים. בזכות רצינותו וחריצותו בלימודים נהיה עד מהרה תלמיד טוב, ומוריו העריכו אותו מאוד. ישראל לא היה חברותי במיוחד ובחר את חבריו בקפידה. הוא אף העדיף לבלות את רוב זמנו בביתו; אך התלמידים ראו בו תמיד שופט ומפשר, ובעת מריבה או ויכוח באו לשאול לדעתו או למשפטו. אמון חבריו ניתן לו בזכות יושרו ושיפוטו, שנעשה ללא משוא פנים, וכן בזכות למדנותו. בזמן מלחמת ששת הימים, כשהיה תלמיד בכיתה ח', קיבל ישראל על עצמו תפקידים רבים ואחראיים ומילא אותם בנכונות ובתושייה רבה. עם סיום לימודיו היסודיים היה הוא היחיד במחזורו שנבחר להמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית. הוא היה גאה על הבחירה, אולם ככל שהרבה לחשוב על כך כן נקפו מצפונו. לקראת סוף שנת הלימודים החליט שאיננו יכול להרשות לעצמו להמשיך בלימוד. כל אחיו עבדו והתפרנסו, והוא לא רצה להיות שונה מהם וללמוד כאילו על חשבונם. הוא ידע היטב מה המצב הכלכלי בבית הוריו, ומצפונו לא הרשה לו להיות סמוך אל שולחנם. אולם בני משפחתו היו גאים בו מאוד ורצו שימשיך ללמוד, ורק אחרי לחצים רבים, גם של המשפחה וגם של מוריו, שהכירו בכשרונותיו, הסכים ישראל להמשיך ללמוד. הוא תכנן ללמוד שנתיים בבית־הספר העיוני, ואחרי־כן ללכת לבית־ספר צבאי, ולרכוש שם מקצוע לעתיד. אולם לאחר שהחל בלימודים התיכוניים שינה את תכניותיו, סיים את לימודיו בבית־הספר העיוני ואף תכנן להמשיך ללמוד באוניברסיטה. על מנת לתרום בכל זאת משהו לפרנסת המשפחה, עבד בתקופות של חופשה בעבודות שונות באוניברסיטה, במקום לנצל את הזמן למנוחה ולבילוי. בבית־הספר התיכון היה ישראל תלמיד צנוע ומכונס בתוך עצמו, ולא שאף אלא להוסיף דעת ולהרבות לימוד.

ישראל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה הוצב ביחידה בתפקיד מחסנאי. הוא היה חייל טוב ואחראי ומילא את כל התפקידים שהוטלו עליו בהקפדה ובתבונה. במלחמת יום־הכיפורים שירת ישראל בסיני. בהתקפת מטוסי האויב על כוחותינו ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), נפגע ישראל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו הנציחו את זכרו בהקדשת ספר תורה; רשימה לזכרו פורסמה בעלון שיצא לאור לזכר חללי פלוגתו.

קרויטורו, אריה

אריה, בן ברכה וברוך, נולד ביום ט"ו בחשון תרצ"ג (15.12.1932), בחרלואו שברומניה, ועלה ארצה בשנת תש"ח (1948). הוא למד תחילה בבית־ספר יסודי ואחרי־כן בבית־ספר מקצועי בארץ. ימי נעוריו עברו עליו ברומניה, שם החל ללמוד, אך כשפרצה מלחמת העולם השנייה נאלץ להפסיק את לימודיו ויצא לעבוד, משום שאביו נאסר ונשלח לעבודת כפייה במחנה שבשליטת הגרמנים. אריה החל בפעילות ציונית במסגרת תנועת הנוער "אחדות העבודה" ושאיפתו העיקרית הייתה להגשים את רעיונות הציונות ולעלות לארץ־ישראל. בשנת 1948, כשהיה בן שש־עשרה, החל את דרכו לארץ במסגרת "עליית הנוער". בדרך נדודיו עבר בבולגריה ואחרי־כן נתפסה האנייה שהפליג בה לארץ והוא הובל על ידי הבריטים לקפריסין, שם עשה ארבעה חדשים. משהגיע לארץ נקלט בקיבוץ מחניים ועשה שם עד שגויס לשירות בצה"ל.

אריה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1950 והוצב לחיל האוויר. בגלל אהבתו הרבה לספורט נשלח לקורס מדריכי אימון גופני ושרת כמדריך ספורט ביחידה של חיל האוויר. במסגרת תפקידו היה אחראי לשיפור הכושר הגופני של טייסים ושל אנשי צוותי הקרקע. בשנת 1952 סיים את השירות הסדיר בצה"ל והתנדב לשרת בצבא הקבע.

בשנת 1953 שוחרר מהשירות והוצב ליחידת מילואים של חיל האוויר. בשנת 1965 הועבר לחיל התותחנים ושרת כקצין־רכב ביחידה, אשר בה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת ההתשה. לאחר ששוחרר מהשירות עבד כמכונאי בחברת "רמט". הוא היה עובד מסור, זכה להערכה רבה מצד הממונים עליו והיה אהוד על חבריו לעבודה, ואף הגיע לדרגת מכונאי ראשי במפעל. בשנת 1955 נשא לאישה את חברתו אידה והקים יחד עמה את ביתו בחולון. בשנת 1958 נולדה בתו שמואלה ובשנת 1968 נולד בנו משה. אריה היה ראש משפחה מסור ודואג, עבד ללא ליאות כדי לבסס את מעמדה של המשפחה והעניק לה שנות אושר רבות. הוא היה אדם טוב לב, נוח לבריות, אוהב חברה וידיד של אמת לחבריו. להוריו היה בן מסור, כיבד אותם מאוד והתחשב בדעתם ובא לבקרם לעתים קרובות. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות אלה שימש אריה כנהג אמבולנס, מילא את התפקיד באומץ ובגבורה וחילץ פצועים רבים תחת אש כבדה. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע אריה ונהרג בהפגזת אויב על כוחותינו באזור דוור־סואר, שממערב לתעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל ראשון אריה קרויטורו שירת ביחידתנו עד שנפל בלילה שבין ה־18 ל־19 באוקטובר 1973. בלילה זה, לאחר שחצינו את תעלת סואץ, היינו במחנה אויב נטוש בדוור־סואר. סמל ראשון אריה קרויטורו הי"ד, אשר התגלה כנהג מעולה וחייל ממושמע ומסור, התנדב לעמוד לרשותו של הרופא היחידתי ולעזור לו בשעת מעבר התעלה. באותו הלילה ספג הכוח הפגזה רצופה, שגרמה אבדות רבות. אריה, שהיה צמוד לאמבולנס, נפגע ונהרג. הוא היה אהוד על חבריו, מסור ומוכן תמיד להגיש עזרה. במותו השאיר אחריו חלל ריק, וחסרונו יורגש בתוכנו לעד".

קרונגרד, אהרון־יהודה

אהרון־יהודה, בן נחמה ואפרים, נולד ביום ח' בסיון תש"ו (7.6.1946) ברעננה ובה גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם מגד והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם אוסטרובסקי. בשנתיים הראשונות ללימודיו בבית־הספר התיכון לא הצטיין בלימודים והרבה במעשי קונדס כדרך הנערים. בשנתיים האחרונות הרצין, התפתח והפתיע את כל מוריו וחבריו. כתב עליו מנהל בית־ספרו: "נהנינו לראות כיצד משנה לשנה אהרון מתקדם, עולה ומסיים בהצטיינות. אם יש סיפוק למורים, הרי הוא נובע מבוגרים כאהרון. ראינו ממש במו עינינו, כיצד החינוך שלנו נושא פירות ולפנינו צומח אדם משכיל, נאמן, חרוץ וחיובי מאוד בכל התנהגותו וערכיו". המקצועות האהובים עליו היו מדעי החברה, כלכלה ומחשבה מדינית, והוא הרבה לעיין בחומר על נושאים אלה. הוא היה נוח באופיו, גלוי וישר עד למאוד ולא הסתיר את רגשות אהבתו או שנאתו לאנשים. כנער שגדל בעיירה בארץ היה שורשי ועממי מאוד, התעלם מגינוני נימוס וטכס והתרשל בלבושו. לשונו היתה חריפה ועוקצנית ולעולם לא נשאר חייב מענה. תשובה מחוכמת הייתה מוכנה תמיד בפיו. הוא היה נער צנוע ומעולם לא התפאר בהישגיו – לא בלימודים ולא בתחומים אחרים. בשנות לימודיו התגבשה קבוצה קטנה של חברים שבמרכזה עמד "דגון", זה היה כינויו בפי חבריו, שרבים אף לא ידעו את שמו האמיתי. חיוניותו, שמחת החיים שלו ותושייתו ליכדו את החבורה העליזה. הוא היה טוב לב ונכון לבוא לעזרת הזולת בקטנות ובגדולות כאחת. מנעוריו היה חבר בתנועת הנוער "מחנות העולים", חונך לאהבת הארץ והרבה לערוך מסעות וטיולים ברחביה. הוא היה בן מסור להוריו והיה משענתם הרוחנים והפיסית, לאחר שאחיו הבכור נסע לארצות־הברית. הוא עבד במשק העזר וסייע להוריו בכל העבודות שהיו קשות עליהם. למרות הפרשי הגיל בין האחים ועל אף המרחק הפיסי, שמרו על קשרים הדוקים ודאגו מאוד זה לזה. משהגיע מועד גיוסו לצה"ל, נדחה בשל סיבות רפואיות, ועובדה זו גרמה לו עגמת נפש רבה. הוא הגיש ערעורים על גבי ערעורים עד שהצליח להשיב את רוע הגזרה ולהוכיח שהוא כשיר לשירות.

אהרון־יהודה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964 והוצב לשרת במחלקת החקירות של המשטרה־הצבאית. תפקידו היה מעניין והוא מצא בו סיפוק רב וביצעו ביעילות ובמסירות. מפקדיו העריכוהו ונתנו בו אמון ולכן ביקשוהו שימשיך לשרת ביחידה בתנאי קבע. לאחר לבטים רבים הכריע רצונו ללמוד את הכף.

בשנת 1967 השתחרר מצה"ל ומיד החל ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא בחר ללמוד בחוגים האהובים עליו, כלכלה ומדעי המדינה ולמד ביסודיות ובהחלטיות. הייתה לו אמביציה עצומה ואכן ניבאו לו עתיד מזהיר. סטודנטים רבים ביקשו להיעזר בחומר שהכין והוא מעולם לא מנע זאת ולא התנשא עליהם. הוא עזר לכולם בחפץ לב. עצמאותו הייתה חשובה בעיניו לאין ערוך ולכן עבד במשך כל תקופת לימודיו ואף הצליח למצוא זמן ואיזון בין צורכי העבודה וצורכי הלימודים. כשהכין את התואר הראשון בכלכלה עבד בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ואחר־כך עבד במשרד מבקר המדינה. כשלמד לתואר השני במנהל־עסקים עבד באוניברסיטה במינהל הכספים, וכעוזר מחקר. בזמן שהתכונן לבחינות היה ביתו כמרקחה. חברים רבים באו כדי ללמוד יחד אתו ובבית שררה אווירה של שקדנות נעימה. אהרון קרן מנחת כשהיה ביתו מלא חברים בין שבאו ללמוד ובין שבאו לבלות ערב בצוותא או ללון. הוא אהב אנשים וידע להתמסר להם. משסיים את לימודיו לתואר ראשון נשא לאישה את רבקה, אף היא בת רעננה, ויחדיו טיפחו את מעונם וגידלו בו את בתם, דנה. הוא היה אב מסור וגאה ואף נהג לספר לחבריו על חוויות התפתחותה של הילדה. בשנת 1971 סיים לימודיו לתואר השני במנהל עסקים והחל להגשים חלום ישן — לימוד משפטים. זו הייתה שאיפתו עוד מתקופת שירותו כחוקר במשטרה הצבאית. עתה החל החלום לקרום עור וגידים. גם לאחר שהקים משפחה וגם כאשר למד ועבד כה קשה, לא זנח אהרון את חבריו והם המשיכו להיות חבורה מלוכדת שהוא עמד במרכזה. אכפת היה לו מה קורה עם חבריו והוא ידע היטב לפרטי הפרטים מה מתרחש אצל כל אחד ואחד מהם. הוא היה היוזם והמארגן של הבילויים המשותפים ושל הטיולים הרבים שערכו יחדיו והיה הרוח החיה שבהם. תאוותו לטיולים לא ידעה גבולות וגבלה באדיקות ממש. אהרון היה חבר אמיתי, שמעולם לא סירב להיחלץ לעזרת רעיו. הוא היה הגון וישר, לא נהג בחבריו איפה ואיפה אלא התחלק עם כולם באותה מידה. הוא היה אזרח ער למתרחש, שלא התעצל להריץ מכתבים למוסדות הנוגעים בדבר, כאשר מצא צורך וטעם בכך. גם לאחר נשואיו לא חדל להיות בן נאמן להוריו, דאג לבריאותם וסייע להם בעבודתם, בחנותם הקטנה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא נקרא לשירות מילואים והוא ממש התחנן שיגייסוהו. לאחר שגויס עשה תקופה מסוימת בחזית הצפון, שוחרר לזמן קצר ונקרא שוב לשירות מילואים פעיל, כדי לעזור באיתור נעדרים ממערב לתעלת סואץ. הוא מילא את תפקידו בחרדת קודש והיה מתרוצץ בין בתי חולים כדי לראיין פצועים ולאסוף מידע על נעדרים. לשם כך אף ויתר על חופשה ומנוחה ולא נח ולא שקט עד שהשיג את אשר ביקש. ביום א' בשבט תשל"ד (23.1.1974) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם היה אחד הטובים וכיבדנו אותו כחבר לעבודה וכידיד. הערכנו את שקידתו ואת מסירותו לתפקיד".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים על דמותו.

קרוננפלד, מיכאל

מיכאל, בן סבינה ומנדל, נולד ביום כ"ב בחשון תש"י (14.11.1949) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי "הס" ובבית־הספר התיכון "קוגל" בחולון. מיכאל היה תלמיד חרוץ, אהוב על מוריו ועל חבריו. הוא היה ספורטאי מצטיין והשתלם בקורס למדריכי ספורט במכון וינגייט בנתניה. כן אהב ספרות ומוסיקה.

מיכאל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. הוא עבר בהצלחה קורסים מקצועיים בחיל השריון, לרבות קורס מפקדי טנקים וקורס קציני שריון. כמפקד היה מיכאל מסור מאוד לחייליו. היה לו ידע מקצועי רב במקצועות השריון והוא הכיר על בוריים סוגים שונים של טנקים ושל כלי רכב משוריינים בחיל. מפקדיו העריכוהו כקצין ממושמע ושקט המוכן למלא כל משימה שהוטלה עליו וכמפקד מחלקת טנקים מצטיין. במהלך שירותו הגיע לדרגת סגן.

אחרי שחרורו מהשירות הסדיר נשא אישה ועבר לגור בבת ים. מיכאל התכונן ללימודים גבוהים ונרשם לאוניברסיטת תל־אביב, גמר שתי שנות לימוד בכלכלה והתקבל ללימודי השנה השלישית. הוא עבד בחברת אי.בי.אם. וזכה להצלחה רבה במקום עבודתו. במלחמת יום הכיפורים לחם מיכאל כמפקד מחלקת טנקים ברמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה של הסורים בצומת רפיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

קרופל, אליהו־יהודה

אליהו, בן צילה ומנחם, נולד ביום י"ח בשבט תש"י (5.2.1950) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר הממלכתי־דתי לדוגמא לבנים בירושלים, ולמד לימודים תיכוניים בישיבת בני עקיבא "נתיב מאיר" בירושלים. אלי, כפי שקראו לו בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד טוב. בעיקר בלטו כישרונותיו במקצועות הריאליים, חשבון בבית־הספר היסודי, מתמטיקה, פיסיקה וכימיה בבית־הספר התיכון. יחד עם זאת היה שובב והרבה לעשות מעשי קונדס. היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא" מכיתה ד' בבית־הספר היסודי ועד גיוסו לצה"ל. היה חובב ספורט ושיחק בכדורסל בנבחרות של בתי־הספר שלמד בהם. אהב, ידע והרבה לשחק שחמט.

אליהו גויס לצה"ל בראשית פברואר 1968, עבר מבדקים לקורס טיס והתקבל לקורס. אבל מאחר שראה בכך רק מבחן לכושרו הפיסי והאינטלקטואלי, עזב את הקורס ועבר לחיל השריון. לאחר הטירונות ולימוד מקצועות, שירת כשנה בצוות טנק, שהשתתף בקרבות מלחמת ההתשה, ב"מוצב המזח" שעל גדות תעלת סואץ.

לאחר שהשתלם בקורס למפקדי טנקים, ובקורס לקציניים ובקורס לקציני שריון, הוצב כמ"מ טנקים באזור התעלה. הייתה זו תקופת שיא במלחמת ההתשה וכעבור מספר ימים נפגע בראשו. בטרם החלים החלמה מלאה, חזר לתעלה. הוא טען כי אינו חש את עצמו בנוח בבית, בעוד חבריו נלחמים בחזית. אולם גופו לא עמד במעמסה והוא הועבר לשרת במפקדת גייסות השריון, בענף "תורת חיל השריון", שם עסק בנושאי פיתוח טנקים ותורת לחימה. לקראת תום שירותו הסדיר הוצע לאלי להתנדב לשירות קבע וטופס מינוי לתפקיד מפתה הונח על שולחנו. אלי דחה את ההצעה ובחר ללמוד ולהתקדם בפיסיקה ובהנדסה, ולא בתחום הצבאי. אלי הוגדר כקצין בעל ידיעה מקצועית טובה, ממושמע, אחראי, מסור לתפקידו, מגלה יזמה ומבצע את תפקידיו ביעילות ובהצלחה. על אף בקיאותו הרבה בחומר הצבאי, מבחינה טכנית ותיאורטית, היה צנוע ופשוט ואת ידיעותיו הפגין במעשים. הוא ידע למצוא את שביל הזהב בין היותו אדם דתי ומאמין, המקפיד לקיים מצוות בכל המצבים והתנאים, לבין היותו מפקד מעולה, חיל טוב וחבר טוב. דבקותו בדת הפכה לשם דבר, מפקדים, חיילים וחברים העריכו את השילוב הזה ולא אחת קנאו באמונתו. אלי היה חייל מסודר שנעים היה לעבוד אתו. בזכות ידיעותיו המקצועיות וחושיו הבריאים רכש את אמון חייליו. גילה התמצאות ובקיאות בשטח, בשעות הלילה כמו בשעות היום. כשבאו מדריכים להדריך במערכות טנקים, נגמ"שים וקשר גילה בקיאות יותר מהמדריכים והסביר להם דברים שהם לא ידעו. כמפקד התעקש ושם לב גם לפרטים הקטנים ביותר בביצוע, באחזקה ובאימונים, ביודעו את חשיבותם לגבי מילוי המשימות כהלכה. מעולם לא השתדל להבליט את עובדת היותו קצין ולא אהב לענוד דרגות. יחד עם פקודיו השתתף בעבודות ניקיון, תדלוק ואחזקה שוטפת, שלא היה חייב בהן. בהפסקות באימונים תמיד נמצא יחד עם חייליו, ולא עם שאר הקצינים. חייליו אהבו אותו וראו בו "אחד משלנו". אלי דאג לאנשי צוותו וכל בעיה פתר בעזרת חיוך, אותו חיוך כובש שנשאר גם בשעת תקריות וקרבות, בהם שמר על קור רוחו. המזיגה של אישיות עשירה, עומק, אמונה והקפדה יחד עם בוז למוסכמות וקורטוב של פרחחיות, שמרה על חוסנו הנפשי גם במצבי חירום ולחץ. אף פעם לא נראה מתרגז וגם כאשר רעמו התותחים המשיך לדבר ולתת פקודות במתינות ובשקט.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר, התנדב לשרת במסגרת המילואים ביחידת מתנדבים מיוחדת ונבחרת, שנועדה למשימות קרב מיוחדות, תוך ידיעה ברורה שלא תמיד תהיה מהן דרך חזרה, או כהגדרתו של אלי, כאשר יצא מהבית ביום־הכיפורים למלחמה: "אל תדאגו, אני עושה רק מלחמות קטנות". הגדרה תמימה, שבגלל שמירת הסודיות, שהתחייבה מאופי היחידה, בני משפחתו ומכריו לא ידעו כי היא מגדירה את אופי הלחימה המיוחד של היחידה. הוא ביצע את המשימות שהוטלו עליו ביסודיות והוערך על־ידי מפקדים וחיילים כמפקד וכלוחם מעולה. בין שחרורו מצה"ל לבין פתיחת שנת הלימודים באוניברסיטה למד אלי במרכז ללימודים קדם־אקדמיים באוניברסיטה העברית בירושלים. במקביל עסק בבנית דגמים להמצאות שהמציא בתחום הצבאי והאזרחי. בשנת תשל"ב החל את לימודיו במסלול של מתמטיקה ופיסיקה באוניברסיטה העברית, נמנה עם התלמידים המצטיינים בפקולטה למדעי הטבע וזכה בפרס הצטיינות על הישגיו בלימודים. על סמך הישגיו הבולטים בלימוד בשתי השנים שהספיק ללמוד, קבע יו"ר ועדת ההוראה של הפקולטה, שללא

ספק היה מגיע להצטיינות יתרה, לו יכול היה להמשיך בלימודיו. למרות נטייתו אחר הצדדים הישומיים של הפיסיקה, גילה עניין ובקיאות רבה גם בשאלות תיאורטיות של המתמטיקה והפיסיקה, יזם וכתב עם חבר ללימודים ספר סיכומי הרצאות "מבוא למתמטיקה שימושית". יזם והשתתף בתרגום ספר בנושא "גלים". אלי יצר קשרי רעות עם כל בני מחזורו בחוגים בהם למד וכן עם רבים אחרים. תמיד היה שופע ביטחון, מוקף חברים כשהוא במרכז החבורה. היה מוכן להושיט עזרה לכל חבר וכולם אהבו אותו ונתנו בו אמון מלא. כאשר התעוררו בעיות מנהליות ולימודיות, יצג באופן טבעי, מבלי שנבחר או נתבקש, את דרישות הסטודנטים והסיכום שהשיג היה מקובל על כולם. על אף העומס הרב של הלימודים והבחינות, לרבות תקופות ארוכות של שירות מילואים פעיל, לא הזניח אלי את תחביביו ואת תחומי התעניינותו האחרים. הוא המשיך לעסוק בספורט, שחה יום יום בבריכת האוניברסיטה ושיחק בכדורסל בכל הזדמנות. התעניין בפוליטיקה ובמתרחש במדינה והיה בקי בפרטי פרטים גם בתחום זה. תפיסותיו והשקפותיו היו מעוגנות בהיסטוריה ובמסורת של היהדות. האופטימיות הייתה לו לדרך חיים והחיוך הנצחי למעין סמל מסחרי. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) ממערב לתעלת סואץ, לחם אלי במסגרת יחידתו כסמ"פ בקרב סרפאום. במהלך הקרב לכיבוש המתחם המרכזי בסרפאום, מתחם "אורחה", נפצע בראשו. בניגוד להוראת החובש עזב את מקום מחסהו כדי לחפות על חייליו הפצועים, או כדי למצוא דרך לפנותם ממרכז מתחם האויב. תוך כדי תנועתו בכיוון מעלה היעד, תחת הפגזה ומטר כדורים, נפגע אלי בחזהו ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

בהוצאת המשפחה יצאה לאור חוברת לזכרו; רשימה לזכרו התפרסמה בחוברת שהוציאה לאור היחידה בה לחם לזכר חלליה וכן בספר "נזכור" – ספר זיכרון לתלמידים, לעובדים ולמורים באוניברסיטה העברית בירושלים, שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

קרוק, עודד

עודד (נפתלי), בן מרים וצבי, מניצולי השואה, נולד בערב יום העצמאות, ד' באייר תשי"ד (5.5.1954) בקיבוץ נתיב הל"ה. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "צופית" בכפר־מנחם. מילדותו אהב עודד מכונות ובעניין זה סיפר עליו חברו: "חברי המשק היו רגילים לראותו תמיד מחטט בחיבה בקרבו של מנוע כלשהו. די היה בטרטור של טרקטור מרוחק כדי שיסיח את דעתו מהבלי העולם הזה, ינעץ עיניים חולמניות באופק, ולא היית יכול לדבר אתו מטוב ועד רע". עודד היה אהוב על חבריו, קל להתיידד ונוח לבריות. מטבעו היה אופטימי, עליז, אוהב חיים ושמח בחלקו. נותן היה קולו בצחוק משובה ולעתים נהג לעשות מעשי קונדס

וחקיינות. היה לו חוש אסטטי ורגישות רבה ליופי, ונקל היה להביאו לידי התלהבות, שכן היה טוב־לב ורגיש. תמיד היה מוכן לעזור לזולת, ברצון, ובלי חשבונות.

עודד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פטון" ובקורס למפקדי טנקים. הוא היה איש צוות ומפקד טוב, ממושמע ואחראי, דייקן מאוד ובעל חוש טכני מפותח, וידע לעשות את העבודה שהוטלה עליו היטב וביעילות. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף עודד עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בקרב שהתחולל ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) בגזרה הדרומית של התעלה, בצומת "יורה-נווה", פגע טיל "סאגר" בטנק שלו ועודד נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתיב הל"ה. השאיר אחריו הורים, אח ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עודד היה חייל אמיץ לב ומסור. עד לרגעיו האחרונים דבק במשימתו ולא נטשה".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, דברי מפקדים, מכתבים ותצלומים.

קרח, אלחנן

אלחנן, בן אהובה וחיים, נולד ביום ז' באדר תש"ב (24.2.1942) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "הר נבו" בתל־אביב, ואחרי כן למד בבית הספר התיכון־חקלאי "הכפר הירוק" ובפקולטה לחקלאות של הטכניון בחיפה. אלחנן היה תלמיד טוב, קרא הרבה והצטיין במלאכות־יד שונות. הוא אהב ריקודי־עם, וכן אהב לכתוב. הרבה מרגשותיו, חוויותיו והתרשמויותיו העלה על הכתב במכתבים הרבים שכתב. הוא היה חבר בתנועה המאוחדת ויצא עם חבריו לגרעין לקיבוץ ראש הנקרה. השנים שלמד בבית הספר התיכון החקלאי "הכפר הירוק" היו מהשנים המאושרות בחייו. זמן רב אחרי־כן נהג לספר על "הכפר הירוק" בהנאה רבה. הוא היה קשור לחקלאות ולעבודת האדמה ולכן בחר ללמוד במגמה להנדסת מים ולחקלאות בטכניון בחיפה, ועבד כמהנדס־מים במחלקה הטכנית של הקיבוץ הארצי.

אלחנן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1960 ושירת בחיל התותחנים ובשריון. הוא עבר קורס קציני תותחנים, קורס מפקדי סוללות וקורס צניחה ושירת בתפקידים שונים בחיל התותחנים, לרבות קצין־סוללה וקצין עמדת תותחים.

במלחמת ששת הימים היה קצין ארטילריה באוגדתו של האלוף אברהם יפה והתקדם עם הגדוד שהגיע עד תעלת סואץ. אחרי כן שירת תקופות ארוכות ביחידות קרביות במסגרת שירותו במילואים ולחם במלחמת ההתשה. הוא היה חייל, קצין, מפקד ומדריך מעולה. חייליו העריכו את כושר הפיקוד שלו, את סמכותו ואת הידע

המקצועי שלו בתחומי הארטילריה והשריון. הוא דרש הרבה מפקודיו, אך הם ידעו תמיד כי הוא דרש מעצמו יותר משדרש מהם. תמיד הקפיד על שלמות בביצוע, על דיוק ויסודיות ודבקות במשימות שהוטלו עליו או שנטל על עצמו. תשומת לב מיוחדת הקדיש אלחנן לחיילים שנפצעו בקרב, באימונים או בתאונות ביחידתו, ולא נח ולא שקט עד שווידא שהם זוכים לטיפול הטוב ביותר. אלחנן היה קשור מאוד למשפחתו. הוא אהב לטפל בבית ולטפחו, לתכנן ולבנות במו־ידיו רהיטים ואבזרים לבית, ולטפל בבנו הקטן. בבית מצא מרגוע ופנאי לטיפוח תחביביו: צילום ופיתוח תמונות. כמו כן הרבה בטיולים בכל רחבי הארץ. במלחמת יום־הכיפורים היה אלחנן מפקד סוללת תותחים שלחמה ברמת הגולן. ביום החמישי למלחמה הוטל עליו תפקיד חדש – קצין קישור ארטילרי לגדוד טנקים, שפרץ את קווי ההגנה של הסורים והסתער לתוך שטח סוריה. בתפקיד זה שירת אלחנן בקו הראשון, בכיוון אש הסוללה שלו ובכך סייע לגדוד הטנקים. בקרב הפריצה לתוך שטח סוריה ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אלחנן היה מעמודי התווך של הגדוד, חביב על חבריו ועל פקודיו, הצטיין בחריצות ובחוש אחריות, היה בעל חוש הומור ורוח חברית. מפקד, מדריך, אב דואג, ההולך ראשון ונותן דוגמה אישית.

רעייתו, דליה קרח, כתבה ספר בשם ״סיפור על אור ועל חושך״, שהוא סיפור יחסיה עם בעלה. בספר כלולים מכתבים רבים, שכתב אלחנן לרעייתו בשנות היכרותם וחייהם המשותפים.

קרימר, שלמה

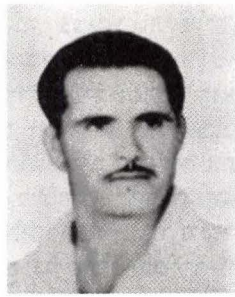
שלמה, בן רבקה ואריה (לאונרדו), נולד ביום כ״ט בתמוז תשי״ב (22.7.1952) בבואנוס איירס שבארגנטינה, ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תשכ״ג (1963). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר של קיבוץ גשר. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר ״גשר־אשדות״, בקיבוץ אשדות יעקב. בילדותו בארגנטינה נקרא שלמה בשם סרגיו אדריאן. הוא גר עם הוריו בחוולה מחוץ לעיר, שם בילה שעות ארוכות עם חברים רבים. משעלה ארצה והוא כבן אחת־עשרה, נשלח עם משפחתו לאולפן. עם סיום הלימודים באולפן החליטה המשפחה להצטרף לקיבוץ גשר. עד מהרה השתלב בכיתה והתערה בחברה בקיבוץ, ולא עוד אלא שעזר להוריו בדרך קליטתם, שהייתה קשה יותר. בזכות חינוכו הקודם, שהיה שונה מעט מחינוך ילדי הקיבוץ, היה שלמה מתון יותר, מנומס, מסודר תמיד ומבוגר מיתר חברי קבוצתו. אבל תכונות אלו לא הרחיקו אותו מחברתם, והוא אהב לפעמים גם להשתולל ולעשות מעשי קונדס. הוא היה פעיל בחיי החברה והתנועה במשק ובחטיבה הארצית – השתתף בקורסים ובכל הטיולים, והיה בין מארגני הטיולים של הקבוצה. מעולם לא חשש להביע את דעתו בנושאים

שונים, וכך הפך להיות דובר הכיתה בכל הזדמנות. הוא אהב את חיי הקיבוץ והיה מוכן לעשות הרבה למען המשק, אולם יחד עם זאת לא הסכים עם כל דבר בו, מתח ביקורת על תופעות מסויימות בחיי הקיבוץ וקיווה להצליח לשנותן. הוא לא התעלם גם מהחיים המתנהלים מחוץ למסגרת הקיבוץ. תמיד חשב איך לעזור לאנשים, וחיפש דרכים כיצד לעשות מעשים בלתי שיגרתיים. כך היה בין יוזמי גרעין "עודד", שנחלץ לעזרה לנערים ולמשפחות במצוקה, וגייס בהתלהבות נערים ונערות למפעל. הוא עצמו לא הצטרף למבצע, משום שלדעתו עבר הרעיון לידיים ממוסדות ומאורגנות, והוא הסתייג מדרך פעולה זו. הוא החל לעבוד בענף הפרדס כבר כשהיה ילד, היה קשור אליו ביותר ולמד את כל בעיותיו. הוא לא בחל בכל עבודה ועבד מתוך עניין ואחריות, ומתוך רצון גדול להגיע להישגים. שאיפתו להגיע לשלמות בכל אשר עשה הדריכה אותו גם בגישתו לעבודה. הוא עקב אחרי כל החידושים בענף ורכש ידע רב. הייתה בו חדוות יצירה ואהבה לעבודה לשמה, ואפילו בשעות הפנאי מצא זמן לעסוק באלקטרוניקה, ובנה מכשירים שונים, כגון קסילופון חשמלי ומגבר־קול. הוא היה הטכנאי בתחנת השידור של הקיבוץ, ותמיד מצא עניין להתעסק במשהו, לבנות דבר חדש או לתקן דבר ישן. בעיקר אהב לעשות למען משפחתו, שהיה קשור אליה ביותר. הוא בילה עם בני המשפחה כמעט את כל זמנו הפנוי, ומילדותו דאג לאחיו. כשהיה בקיבוץ, ואחר־כך כשהיה בצבא, המשיך לשמור על קשר הדוק ביותר עם כל בני ביתו. הוא אהב לצלם את בני משפחתו, וכן הרבה לצלם תמונות נוף ואירועים שונים. את תמונותיו פיתח בעצמו, והקדיש לתחביב זה שעות ארוכות. נוסף לכל תחביביו אהב שלמה מוסיקה מכל הסוגים, וכן אהב מאוד לרקוד לצלילי המוסיקה. הוא נחשב רקדן מעולה, ובריקודיו נתן ביטוי לשמחת החיים שלו. שלמה אהב את כל הדברים היפים בחיים, וניסה לנצל כל רגע בעשייה. הוא היה פתוח וחופשי, וקל היה ליצור אתו קשר. חוג חבריו היה רחב מאוד, ולכולם היה מוכן להקדיש זמן, מחשבה וכל עזרה אפשרית.

שלמה גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1971, בהיותו כבן עשרים, והוצב לשרת בחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים למ"כים חי"ר ובקורס למש"קי מרגמות, הוצב ביחידה בתפקיד מש"ק מרגמות בינוניות. הוא ראה בצה"ל אתגר להתמודדות ושאף להתקדם בו. לכן בחר ללכת לחיל קרבי וליחידה שהשירות בה היה בהתנדבות. עם זאת לא ראה לעצמו עתיד בצבא וחיכה ליום שיחזור למשק ויוכל ללמוד ולטייל בעולם. אך כל זמן ששירת בצבא מילא תפקידו מתוך אחריות. שלמה לא היה מוכן להשלים עם תופעות של עיוות צדק או של מעשים פסולים. לכן ראו בו חייליו מפקד שאפשר לסמוך עליו ועל דבריו, שידע להבין אותם ולייצג את בעיותיהם. חייליו נתנו בו אמון ושמחו לצאת אתו למשימות. היו בהם רבים שהעדיפו לשרת תחת פיקודו ולא תחת פיקוד מש"ק אחר. הוא דאג תמיד שחייליו יבינו וידעו, לפחות כמוהו, מה עומד לפניהם, ולכן הייתה חולייתו מתודרכת ומוכנה תמיד, והוא עצמו הצטיין בידע מקצועי רב. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שניטש על הר החרמון ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), נפגע שלמה בעת כיבוש עמדה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בביתו בקיבוץ גשר. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוץ גשר הוציא לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים ומכרים על דמותו, על אורח חייו ועל פועלו.

קריספין, שמעון

שמעון, בן סעדה ושלמה, נולד בשנת תרצ"ג (1933) בקזבלנקה שבמרוקו ולמד שם לימודי קודש. בשנת 1952 עלה לארץ וסיים קורסים שונים להכשרה מקצועית. במרוקו, ארץ מולדתו, היה חבר בתנועות נוער ציוניות, וכאשר בגר הכשירוהו לפעול למען עליית יהודי מרוקו לישראל. שנים אחדות פעל בהתנדבות למען העלייה ואף המשיך בכך במשך שנתיים בצרפת, שם פעל בקרב יהודי צפון אפריקה למען עלייתם לארץ.

שמעון גויס לצה"ל בסוף 1952, בשנה שבה עלה לארץ. הוא שירת בחיל ההספקה וביחידות שריון שונות, סיים בהצלחה קורס נהגי זחל"מים וקורס סיירי שריון והיה חייל מצטיין, מסור ואהוב על מפקדיו ועל חייליו.

מיד אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר בצה"ל החל לעבוד ב"מפעלי ים־המלח" בסדום, עבד שם כשמונה עשרה שנה ואף הגיע לדרגת מנהל עבודה בכיר. הוא הצטיין בעבודתו ופעמים אחדות נשלח על־ידי המפעל להשתלמויות מקצועיות בתחומי התמחותו. הוא זכה למכתבי הערכה מהממונים עליו, בזכות מומחיותו הגדולה ונסיונו הרב במפעל. שמעון ניחן בכוח פיסי רב ולכן כינוהו "איש הברזל", שכן ידע להתגבר על קשיי העבודה המפרכת בבריכות ים המלח, בתנאי אקלים קשים, בקיץ ובחורף. כאיש מילואים השתתף במערכת "קדש" ובמלחמת ששת הימים ושירת תקופות ארוכות במילואים, ביחידות קרביות של חיל השריון. שמעון היה עובד מסור ואיש משפחה נאמן. "היה בו שילוב של עדינות וכוח, דאגה ואומץ לב, פשטות ואצילות" כתב אחד מחבריו, שהכירו שנים רבות. בשעות הפנאי המעטות שלו התפנה תמיד לעזור לידיד, לשכן ולרע. הוא אהב את משפחתו ושתי גאוותיו הגדולות בחייו היו ילדיו והמפעל, שבו היה מותיקי העובדים ותרם לו ממיטב שנותיו ואף זכה לראות בפריחתו ובשגשוגו. בשנים האחרונות לחייו התעניין שמעון בטיפול בנוער שוליים. הוא הצטרף למועדון קהילתי בבאר־שבע כמתנדב ועשה רבות לשיקום בני־נוער בעיר. בעיקר פעל בקרב צעירים מחוסרי עבודה ועבריינים צעירים. במלחמת יום־הכיפורים היה שמעון נהג זחל"ם ביחידת שריון, והשתתף בקרבות הקשים בסיני. ביום י"ג בחשון תשל"ד (8.11.1973), אחרי הפסקת האש, נהרג בהתפוצצות חפץ בקרבתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, הורים וחמישה אחים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

בביטאון עובדי מפעלי ים־המלח, "ניב ים המלח", פורסמה רשימה על דרכו ועל דמותו של שמעון.

קרמן, אבישי

אבישי (אבי), בן שושנה ומרדכי, נולד ביום י״ג בסיון תשי״ג (27.5.1953) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קרול והמשיך בלימודים בבית־הספר התיכון על־שם ברנר בפתח־תקוה, במגמה הריאלית. אבישי היה תלמיד חרוץ ושקדן ומקובל על מוריו ועל חבריו. מורהו סיפר עליו כי ״היה תלמיד למופת. הוא היה בן לאותו ׳גזע׳ של תלמידים, הנשארים גנוזים בלב מוריהם בכל שנות חייהם. אלה התלמידים המהווים את לוז השדרה, המעניקים למורה את הרצון, את הכוח והסיפוק בעבודתו היום־יומית. הוא היה תלמיד מצטיין ועניו, ולמראית עין אף נחבא אל הכלים. רציני מאוד ודברי הבל לא משכו את לבו. בתוכו להטה תשוקה עזה להצטיין בלימודיו ותשוקה זו הטביעה את חותמה על כל ישותו״. אבישי נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״, והיה חבר פעיל ואהוד מאוד על מדריכיו. הוא אהב חיות בית, גידל כלב וחתולים רבים, והרבה לקרוא ספרים, ביחוד על חיות. הוא היה חברותי וקל להתיידד, וחבריו אהבוהו מאוד על שנענה ברצון לכל אדם שביקש להסתייע בו, וידע להאזין ואף לעזור לידיד בשעת צרה. עדין נפש היה, אדיב, מנומס ונעים הליכות. מטבעו היה עליז ובעל חוש הומור וכל ימיו היה בן נאמן להוריו, אהב אותם וכיבדם מאוד.

אבישי גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פטון״ והיה בו חניך מצטיין, ואחרי־כן השתלם בקורס למפקדי טנק ״פטון״. לאחר שנסתיים הקורס הדריך יחידות מילואים. מפקדו אמר עליו שהיה איש צוות מעולה, אחראי ומסור לתפקידו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. לאחר סיום שירותו הצבאי הסדיר התכונן ללמוד בפקולטה לרפואה באוניברסיטה. במלחמת יום הכיפורים השתתף אבישי בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפל בקרב באזור ״נוזל״, בגזרה המרכזית אל מול איסמעיליה. הוא עלה לעמדת טנקים וטיל פגע בצריח והרגו במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קרמסר, דב

דב (דוביק, דובל׳ה), בן לאה ושלום, נולד ביום כ״א באדר ב׳ תשי״א (29.3.1951) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קרול בפתח־תקוה, וכאשר מלאו לו שבע שנים עקרה משפחתו לארצות־הברית, לשנתיים ימים. כדי שלא תישכח העברית מפיו נשלח שם ללמוד בישיבה. כאשר חזר ארצה המשיך ללמוד באותו בית־ספר יסודי ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון על־שם י״ח ברנר בפתח־תקוה, במגמה הריאלית. דב היה תלמיד טוב וממושמע, בעל תפיסה מהירה ואהוב על מוריו ועל חבריו. כאשר למד בכיתה החמישית החל להתמסר לספורט, והקדיש לכך הרבה מזמנו וממרצו. הוא שיחק בכדורסל והתאמן באתלטיקה קלה באגודת ״הפועל״ פתח־תקוה, ושיחק בכדורגל באגודת ״מכבי יד־לבנים״ בפתח־תקוה. בביתו יש אוסף של אותות רבים ומדליונים, מאותה תקופה.

דב גויס לצה״ל במחצית יולי 1969 והתנדב לשרת בחיל־האוויר. הוא החל להשתלם בקורס טיס, אך בטרם שנסתיים החליט ״להדיח עצמו״ מן הקורס, כיוון שסבר שאינו מתאים לו, והתנדב לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס צניחה, בקורס למקצועות טנק ״פטון״ ובקורס למדריכי קשר. את מרבית ימי שירותו בצבא עד ששוחרר, עשה על גדות התעלה והשתתף במלחמת ההתשה.

לאחר שירותו הצבאי הסדיר למד באוניברסיטת תל־אביב ובמכון על־שם וינגייט בנתניה. כיוון שראה בחינוך אמצעי לתיקון פני החברה עסק בהוראה בבית־ספר יסודי, והיה אהוב ונערץ על תלמידיו. הוא אהב לעסוק במלאכת יד, ובנגריית אביו שקד על בניית ארונות, כוננויות ספרים ושולחנות. גם לטייל אהב והרבה לטייל ברחבי הארץ וליהנות מנופיה. דב היה סקרן והרבה לחפש ולבקר, לבדוק ולהעמיק. בקטע מפרי עטו כתב פעם: ״אני מחפש עצמה בכל דבר – במילים, בנוף, במנגינה, בשיר, ביופי, בפראות, בהתפרקות, בדממה, באנשים, בחיים״. בכל תחום ביקש למצות את המירב, בלא לאבד כלום. הייתה בו פשטות, רגישות כלפי הזולת ואהבת אדם. הוא היה איש־אמת, ישר דרך ובעל מצפון. תמיד הקרין סביבו אווירה טובה ותחושת חברות. אנשים ביקשו את קרבתו כדי ליהנות מחוש ההומור שלו, מחיוכו ומן הרוגע שלו. באחד המכתבים כתב לחברו: ״לאהוב אנשים – זה הדבר הטוב ביותר שאפשר לעשות – להביט בהם הרבה זמן, לחשוב ולהגות בהם״. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, וכשלא נקרא מיד ליחידתו ירד לבדו לסיני ושובץ ביחידת שריון שהשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) נפל בקרב בגזרה המרכזית, בציר ״טרטור״, ליד ״החווה הסינית״. הטנק שלו נפגע בשעת פריצת הדרך לראש הגשר מעברה של תעלת סואץ, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל. במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״דב הצטיין במילוי תפקידו, ניכר בכושרו המקצועי, באחריותו ובמסירותו הרבה לתפקידו ולצוות הטנק שלו״. משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו.

קרמר, יורם

יורם, בן פרחה ויוסף, נולד ביום כ"א בניסן תש"ז (11.4.1947), ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי במושב היוגב ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון בעפולה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. יורם שילב את לימודיו בבית־הספר עם עבודה במשק של הוריו במושב. ההורים נמנו עם מקימי מושב היוגב ומייסדיו, ויורם סייע להם בעבודה קשה ומאומצת, בשקידה ובהתמדה, להביא שגשוג ופריחה למשק. יחד עם זאת שקד על לימודיו והגיע להישגים טובים. הוא ניחן בשקט נפשי, בקור רוח ובשלווה, אך ידע להיות תקיף ועקשן כשהגן על דיעותיו או דרש את המגיע לו. הוא הציב לעצמו אתגרים ומטרות והגשים אותן בזכות התמדתו ועקשנותו, ופילס לעצמו את הדרך שבחר לו.

יורם גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1965 והוצב לחיל האוויר. הוא שירת כמכונאי מטוסי סילון והיה ראש צוות טכני. ביחידתו נחשב חייל ממושמע ואיש מקצוע מעולה, שביצע בדייקנות ובשלמות את כל המשימות שהוטלו עליו. במלחמת ששת הימים שימש כמכונאי בבסיס של חיל האוויר והתגאה בכך שהיה שותף יחד עם חבריו לצוות, להישגים הגדולים של החיל. בשנת 1967 סיים את שירות החובה והתנדב לשרת שנה אחת בצבא הקבע.

בתחילת יולי 1968 השתחרר יורם מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל האוויר. בשנת 1969 הועבר לחיל התותחנים, הוכשר לשמש כמש"ק מרגמות כבדות והוצב לגדוד תותחנים כמפקד צוות של מרגמה־כבדה־מתנייעת. לאחר ששוחרר מצה"ל הצטרף לצוות עובדי התעשייה האווירית, שם ניצל את הידע הרב שרכש בעת לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר ובתקופת שירותו כמכונאי מטוסים בחיל. הוא היה עובד מסור, השקיע מאמצים רבים בעבודה וזכה להערכת הממונים עליו, למרות שלא היסס להשמיע ביקורת בשעת הצורך. הוא יצר קשרי ידידות וריעות עם חבריו לעבודה והיה הרוח החיה בפעילות החברתית והתרבותית במפעל. יורם הקים בבאר־שבע בית ששרתה בו אווירה נעימה ודלתו הייתה פתוחה לפני חברים וידידים, שזכו להכנסת אורחים כנה ולבבית. הוא הקפיד על הסדר ועל הניקיון בדירתו ורכש פטיפון ותקליטים ויחד עם אורחיו נהנה מהאזנה למוסיקה. יורם היה ספורטאי מצטיין ונמנה עם קבוצת הכדורסל של מושב היוגב. לאחר שהחל לעבוד בתעשייה־האווירית, הקים במפעל קבוצת כדורסל והיה מאמנה והמצטיין שבשחקניה. במלחמת יום־הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות שנערכו באזור איסמעיליה ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע בהפגזה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב היוגב. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל קרמר יורם ז"ל שירת ביחידת תותחנים ומילא את תפקידו כמפקד צוות מרגמה, במסירות ובנאמנות ללא גבול. הוא אהב את כולם וכולם אהבוהו. הוא היה שקט ונימוסי בהליכותיו".

קרמרסקי, יעקב

יעקב (ינק, ג'ק), בן בתיה ופייבל, נולד ביום ד' בתמוז תש"י (19.6.1950) בקיבוץ מסילות. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן המשיך בלימודיו במוסד החינוכי "גלבוע" בבית־אלפא. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" וברבות הימים היה מדריך בקן בבית־שאן. חניכיו אהבוהו מאוד על שהיה טוב־לב, ידע להקשיב תמיד לזולת, השתדל לעזור לו והתעניין בו. הוא היה איש רחב אופקים, נבון ומעמיק לחשוב. תמיד שנא את צרות המוחין ואת חוסר ההיגיון. מטבעו היה עליז ובעל חוש הומור ומעיניו המחייכות הייתה ניבטת שובבות. כתב עליו חברו: "היה לו חיוך השמור לכול, בכל הנסיבות, חיוך ביישני, שנתלוותה לו הבעת רוך ועדינות. הייתה בו כנות אישית וחוסר רצון להתבלט שלא לצורך". כל אשר הוטל עליו ידע לבצע בכוח רצונו ובחתירתו לשלמות. אמנם היה עקשן, אך ידע אימתי יש לוותר ולהתפשר. כל ימיו היה בן מסור להוריו וסייע להם ככל שיכול, דאג לרווחתם ורחש להם כבוד רב.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והתנדב לשרת בחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנק "פאטון". מאחר שהצטיין במילוי תפקידו ביחידה, שלחוהו מפקדיו לקורס קצינים ולאחר שסיים, השתלם בקורס לקציני שריון. מפקדיו העידו עליו שהיה "קצין טוב, יעיל, אחראי, נבון, בעל יזמה ואהוד על פקודיו, הצטיין בנאמנותו, בהגינותו ובדוגמה האישית ששימש לכל חבריו". על השתתפותו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתום תקופת השירות הסדיר שירת חודשים אחדים בצבא הקבע.

לאחר השחרור חזר למשק. הוא אהב בעלי־חיים ורצה להשתלם ברפואה וטרינרית. לאחר שחזר למשק המשיך לעבוד ברפת. חבריו לעבודה מספרים עליו שהיה "איש צוות למופת, מסודר מאוד ונקי מאוד". חודשים אחדים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים נתמנה לקצין ביטחון בחברת "אל על". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יעקב ונשלח לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל יעקב בקרב בגזרה המרכזית, מערבית לאגם תמסח, מדרום־מזרח לאיסמעיליה. בגלל הדיונות הרבות נכשלה תחילה התקפת הגדוד על מתחם "מכשיר". בהתקפה זו נפגע הטנק של יעקב והוא החליפו באחר. בצהרי היום, בהתקפה שנייה על המתחם מדרום, בשעת ההשתלטות על מרכזו, פגע טיל בטנק ויעקב נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במסילות. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

קרן, אילן

אילן, בן רבקה ומנחם, נולד ביום ה׳ באלול תש״ז (21.8.1947) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בית־אור״ במושב קדרון, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי במקוה־ישראל. אילן היה חרוץ מאוד ופעלתני מאוד, ושיקע את כל כולו בעבודת האדמה, בטיפול במשק שבמושב. הוא נודע בכושר האלתור שלו ובכישרון ההמצאה והתקין מכשירים וכלים מגרוטאות ברזל ומגזרי עץ. מטבעו היה מצניע לכת, נחבא אל הכלים וביישן, ומסמיק על נקלה, לשמע מחמאה שנאמרה לו בפניו. הוא היה חברותי, מאיר פנים לכל אדם, חביב וטוב־לב, אדיב ונעים הליכות.

אילן גויס לצה״ל במחצית מאי 1965 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק, בקורס למפקדי טנקים ובקורס לקציני שריון. הוא היה קצין טוב ומוכשר, יעיל ומסור ובעל יכולת ויזמה. בדרך כלל לא הקפיד עם חייליו בענייני משמעת, כל עוד מילאו את תפקידם כהלכה. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר ששירת תקופה מסוימת בצבא הקבע השתחרר ולימים נכנס לעבוד בחברת ״אגרקסקו״. היה לו כושר ארגוני מעולה, כוח עבודה בלתי־נלאה, וכושר חשיבה וביצוע. ״אך יותר מכל״ כתב הממונה עליו בחברת ״אגרקסקו״, ״היה חבר טוב ורגיש לכל אי־צדק. כולם אהבו אותו ולכולם היה מוכן לעזור, בכל עת, בפשטות ובחיוך״. אילן נשלח לסניפי החברה בבריטניה, בצרפת ובאיטליה, כדי לסייע שם בפעילות החברה. מנהל ״אגרקסקו״ בלונדון כתב עליו: ״עם כולם נהג בדרכי נועם ובשקט, בעקביות, תוך מסירות מופלאה לתפקידו. הוא לא בחל בכל עבודה, תמיד מוכן היה וערוך לנסוע לכל מקום ובכל עת, כדי לעזור ולפתור בעיות שהתעוררו. את עבודתו עשה בצניעות, ללא יהירות והתנשאות״. כשחזר מחוץ לארץ נתמנה למנהל מפעל ״אגרקסקו״ באשדוד והנהיג בו שינויים מרחיקי לכת. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפל אילן בקרב ביהודיה, ליד ציר הנפט. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב קדרון. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אילן היה חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו, והיה אהוד על כל פקודיו ועל מפקדיו״.

אמו הקימה ליד ביתה פסל לזכרו – אם כורעת על גופת בנה החייל, שנפל במלחמה.

קרן (קרנקנורטר), משה

משה (מוישל'ה), בן רחל ויעקב, מניצולי השואה, נולד ביום ח' בתשרי תשי"ב (8.10.1951) בשצ'צ'ין שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יאנוש קורצ'אק בבאר־שבע. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החל משה לעבוד בשעות היום בזיגוג מכוניות, והמשיך בלימודיו בשיעורי־ערב, כשהוא שוקד שעות מרובות על תלמודו. הוא היה חובב ספורט, ואהב בעיקר כדורגל. תקופה מסוימת נמנה עם חברי נבחרת הנוער בבאר־שבע והשתתף בתחרויות רבות. חבריו חיבבוהו מאוד וידעו שניתן לסמוך עליו בכל עת, בסיוע ובעצה טובה. הוא היה חברותי וקל להתיידד, מאיר פנים לכל אדם וחביב על הבריות.

משה גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פטון". הוא היה אהוב מאוד על חבריו, תמיד התנדב לכל משימה, וכל אשר הוטל עליו עשה בנאמנות ובלי להתאונן. ביחידתו שימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את הוריו, הרבה לכתוב להם ולא סיפר דבר על האימונים הקשים כדי שלא לצערם.

לאחר שהשתחרר מן השירות הסדיר עבד כמפעיל במפעל הכימי "פריקלאס" שליד ערד. הוא עבד קשה במשמרות, ביום ובלילה, והממונים עליו שיבחוהו על שהיה אחראי וידע לעשות את מלאכתו באמונה, בחריצות רבה, בדייקנות ובשקדנות. הוא היה מצניע לכת, עניו ואהב את הפשטות. תמיד היה שמח בחלקו ולא הלך בגדולות. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו מינה, והיה לה בעל למופת, כפי שהיה בן נאמן ומסור להוריו, שרחש להם אהבה רבה וכבוד רב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, היה במשמרת עבודה במפעל. ברגע שקיבל את צו־הקריאה חש עם אנשי יחידתו לחזית בסיני, לפני שהספיק להיפרד מבני משפחתו. בקרבות על פריצת הדרך לגדה המערבית של תעלת סואץ, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפל משה בקרב בצומת "טרטור־לכסיקון". תחילה נחשב כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "משה מילא את תפקידו כטען־קשר בטנק, במסירות רבה, בקור־רוח ובאומץ לב, והיה דוגמה ומופת לצוותו ולחבריו".

קרנר, משה

משה, בן יהודית ושמעון ז"ל, נולד ביום ב' בכסלו תש"ח (15.11.1947) בנתניה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "איתמר" והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "טשרניחובסקי" במגמה הריאלית־ביולוגית. אהבתו לטבע ייחדה אותו עוד משחר ימיו ואת מרבית עתותיו בתקופת בית־הספר בילה במעבדות לביולוגיה או בשדות, בחיפוש אחר צמחים ובעלי חיים. בביתו שבנתניה עזר לאביו בטיפול ובטיפוח הגן הגדול, שהקיף את ביתם ויחד היו חברים בחוג חובבי הקקטוסים בישראל. נער חרוץ היה ובכל חופשה מלימודים היה יוצא לעבודה בבניין כדי לא להיות תלוי באיש מבחינה כלכלית. מטבעו היה איש חברה וחבר נאמן, אהב מסיבות ויופיו משך אליו נערות רבות. בין חבריו נודע בטיולים הרבים שערך ודאג תמיד לצרפם אליו למען יספגו גם הם מעט מאהבתו לארץ. הוא אהב גיאוגרפיה והרבה לקרוא באנציקלופדיות על צפונות העולם. בתקופה שמדינת ישראל פיתחה יחסים עם ארצות אפריקה הרבה לקרוא עליהן ואף החל לקשור קשרים עם סטודנטים אפריקנים, שעשו בנתניה לרגל לימודיהם והרבה לארחם בביתו. כפי שהתעניין במפה הגיאוגרפית של המדינה כן הרבה להתעניין במפה הפוליטית שלה. היה איש המערך ואחר־כך הצטרף לתנועת רפ"י, מתוך הערצה גדולה לדוד בן־גוריון ולרעיונותיו. היה מפעילי הסניף בנתניה עד לגיוסו. משה היה בחור רגיש ואהב מוסיקה, במיוחד אהב שירי נשמה. כמו כן אהב שירה ובביתו נשאר אוסף נכבד של ספרי שירה שאסף במשך השנים. היה בחור נמרץ, חייכני וטוב לב.

משה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הועבר לבית־הספר לשריון ובו השתלם בתותחנות טנקים. לאחר שהוסמך כמש"ק טנקים הוצב לחטיבה שבע המהוללת. תקופה קצרה שירת ברמה וקיבל ציון מיוחד ממפקד החטיבה על פגיעות ישירות בטנקי האויב. לאחר תקופת שירות כמש"ק טנקים חזר שנית לבית־הספר לשריון והפעם כדי להשתתף בקורס לקציני שריון. תקופת ההמתנה למלחמת ששת הימים חלה סמוך לסיום קורס הקצינים. הוא וחבריו הוצבו לחטיבה שבע ומשה צורף כתותחן בטנק של מפקד החטיבה. במלחמת ששת הימים לחם בצפון סיני, ובמהלך הלחימה הצטיין בדיוק קליעותיו והיה עם הטנקים הראשונים שהגיעו לתעלת סואץ. בתום הקרבות חזר לבית־הספר לשריון וסיים את קורס הקצינים בין טובי החניכים. עם אחיו לנשק עוטר משה ב"אות מלחמת ששת הימים". משה מילא בחטיבה תפקידים של מ"מ טנקים, סמ"פ טנקים ומ"פ טנקים, לאחר שסיים קורס מ"פים כלל־חיילי בהיותו בשירות סדיר. חוות הדעת של מפקדיו על הצורה שמילא את תפקידיו ציינוהו כ"מסור ואחראי ביותר, בעל תושייה במצבים קשים ותפיסה טקטית מעולה. משמש דוגמא אישית, החלטי ועצמאי. יעיל מאוד במצבים קשים. קצין טוב מאוד, בעל כישרון ויכולת אישית טובה מאוד, מייחס חשיבות ומקפיד על השגרה כעל מבצעים. רציני לכל הבעיות ומבטיח רבות". המח"ט העריכו כ"קצין בעל ידע מקצועי ברמה גבוהה, מנהיגות טבעית, אמיץ לב וקר רוח בקרב... אחד הקצינים הטובים שאני מכיר". משה השתתף במבצע כראמה והתנדב להיות מפקד הטנק הראשון שיעבור את

גשר דמיה כדי למשוך את אש האויב ולגלות את מקומו. לאחר מבצע כראמה שירת בבקעת הירדן, ושם נקשרה נפשו לנוף ולטבע. כל מכתב להוריו היה שיר הלל ליופיה של הסביבה. בגלל אהבתו להיסטוריה ולתנ"ך הרחיב את סיוריו לאתרי אבותינו ביהודה ובשומרון. במיוחד התרגש בערב חנוכה, כאשר חייליו הדליקו משואות על פסגת הר הסרטבה. השתתף במבצע סמוע ולאחריו המשיך לשרת ברמת הגולן. ברמת הגולן ראה את ביתו השני. הוא חקר כל פינה ברמה בחפשו אחר שרידי אתרים יהודיים. חלומו היה להשתתף בחפירות בגמלא. לימים כתב עליו חברו הטוב יוחי: "משה קשר עצמו בברית־דמים עם רמת הגולן".

בפברואר 1969 השתחרר משה מהשירות הסדיר בדרגת סגן, לאחר התלבטויות מרובות לגבי המשך שירותו בצבא הקבע. לאחר השחרור למד ב"בית־יציב" בבאר־שבע בקורס הכנה לבחינות כניסה לטכניון. הוא נרשם לפקולטה להנדסה באוניברסיטת תל אביב ובשנת 1970 החל ללמוד בפקולטה לתעשייה ולניהול. פטירתו הפתאומית של אביו הטילה עליו את הדאגה לאמו ולשלוש אחיותיו, תפקיד שמילא מתוך דאגה ואהבה. למרות מעמסת הלימודים הרבים בפקולטה להנדסה הצליח לשלב בהם עבודה במקביל ללימודיו, כדי שלא ליפול למעמסה על אמו. במשך שנות הלימודים נקרא לשירות מילואים ביחידת שריון. במלחמת יום הכיפורים עמד לסיים את שנת לימודיו הרביעית והאחרונה בפקולטה להנדסה. עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים היה בין הראשונים שנזעקו לרמת הגולן כדי ללחום בצבא הסורי. משה מילא תפקיד של מ"פ טנקים ועשה זאת ללא ליאות ובמסירות אין קץ, תמיד בטנק המוביל הראשון. בתחקיר שנערך אחרי המלחמה ציין מפקדו תי משה "שימש מופת ודוגמא לפקודיו בנאמנות ובמסירות". לאחר שלושה ימים ושלושה לילות של קרבות עקובים מדם, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפל משה בקרב ברמת הגולן. הוא הובא לקבורה בבית־הקברות הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אם ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

קרנר, שלום

שלום, בן שושנה ויוסף, נולד ביום ה' בכסלו תשי"ד (12.11.1953) בפולין וכשהיה בן שלוש עלתה משפחתו ארצה והשתקעה בחולון. את חוק לימודיו היסודיים סיים שלום בבית־הספר "עלומים" בחולון ואחרי־כן למד בבית־הספר "אורט" במגמה של אלקטרוניקה. ילד שקט ונעים הליכות היה, קשור מאוד למשפחתו והרעיף הרבה אהבה על אחותו הבוגרת, שהייתה זקוקה לעזרתו. הוא הצטיין בלימודים ונשא נפשו להיות הנדסאי.

שלום גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971. הוא עבר את האימון הבסיסי והשלים קורס צניחה. אחרי כן השתלם במספר קורסים טכניים והוסמך כאלקטרונאי. בתום תקופת הכשרתו הוצב כטכנאי קשר ביחידת צנחנים בבקעת הירדן. הוא רצה לשרת ביחידה קרבית ולא היה מוכן לעבוד בעבודה נוחה בעורף. מפקדיו היו מרוצים

מיכולתו וממסירותו לתפקידו וניבאו לו עתיד בתפקידו, ואף העלוהו לדרגת רב־טוראי. בעת שירותו בצבא שמר שלום על קשר הדוק עם משפחתו ובא הביתה בכל הזדמנות כדי להיות על יד הוריו שאהב, וכדי לעזור לאחותו. בסוף חודש יוני 1973 הוחש לבית החולים "הדסה" בירושלים ואובחנה אצלו מחלה ממארת. הוא נפטר בבית החולים תל־השומר ביום י"ז בחשון תשל"ד (12.11.1973). השאיר אחריו הורים, אחות ואח.

משפחתו תרמה ספר תורה לעילוי נשמתו.

קרס, מתתיהו

מתתיהו (מתי), בן טובה ויצחק, נולד ביום כ' בניסן תשי"ג (5.4.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם משה הס בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודים בבית־הספר לקציני־ים בעכו. מתתיהו היה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא נמנה עם חניכי תנועת "הצופים" בגבעתיים, חבר נמרץ ופעלתן, שהקדיש הרבה מזמנו לפעולות של הקן. הוא היה חברותי וקל להתיידד, נוח לבריות ובעל סבלנות מרובה. מטבעו היה אוהב אדם, ותרן ומתרחק ממריבות, טוב־לב מאוד ומוכן תמיד לעזור לכל אדם שביקש את עזרתו. בחברה הצטיין בחוש הומור רב והיה ידוע כאדם אופטימי ושמח. לפעמים נהג שובבות ואהב מעשי קונדס, אך ידע להיות רציני ואחראי בעניינים בעלי חשיבות. אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, דאג להם ולשלומם וכיבד אותם מאוד.

מתתיהו גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971. לאחר הטירונות נשלח להשתלם בקורס מ"כים ביחידה לא־קרבית, אך הוא "לא השלים עם רוע הגזרה" עד שנעתרו לבקשתו להציבו בחיל־השריון. בחיל זה השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" והיה לנהג טנק בקורס מפקדי טנקים בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, אהוד על מפקדיו וחבר טוב לחיילים. ביחידתו נודע כאדם שאפשר לסמוך עליו, צייתן ובעל כושר מקצועי. במלחמת יום־הכיפורים לחמה יחידתו בקרבות הבלימה בחזית סיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בשעות אחר־הצהרים, נפגע הטנק של מתתיהו בשעת ההסתערות אל עבר המוצבים "חמוטל" ו"מכשיר" שבגזרה הצפונית. תחילה נחשב כנעדר ולאחר זמן נמצא קברו בשטח הכיבוש המצרי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

שמו הונצח בבית־הכנסת "חשמונאים" ברמת־גן.

קרפ, מרדכי

מרדכי־מרטין (מוקי), בן בלנקה ופרדיננד, נולד ביום א׳ בתמוז תשי״ד (2.7.1954) בטרנסילווניה שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו, ובארץ למד בבית־הספר התיכון ״בר אילן״ בנתניה והמשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית בחיפה. מרדכי היה תלמיד טוב וממושמע, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה חובב ספורט ונלהב לכדורגל ולטניס־השולחן. הוא היה חברותי וקל להתיידד וחבריו אהבוהו על שהיה אדיב ונעים הליכות. מעולם לא כעס ולא רב עם חבר; טוב־לב היה ורחב־יד, מוכן לעזור לכל אדם גם בעצה טובה וגם במעשה. מטבעו היה אופטימי ועליז. בכל אשר עשה השתדל להגיע לשלמות והיה מקפיד עם עצמו יותר משהיה מקפיד עם זולתו. את מלאכתו עשה באמונה, בשקידה וללא לאות ועם חבריו היה גלוי־לב, ישר דרך, ודובר אמת. בן נאמן ומסור היה להוריו, אהב את כל בני משפחתו והקפיד על מצוות כיבוד אב ואם.

מרדכי גויס לצה״ל בתחילת מאי 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פטון״ והוכשר לשמש טען־קשר בטנק. ביחידתו הכירוהו הכל כחייל אחראי ומסור לתפקידו, שעשה כל מה שהוטל עליו בדייקנות וברצון. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף מרדכי בקרבות הבלימה בחזית סיני. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל מרדכי בקרב ליד העיר קנטרה, צפונית לציר ״אושה״. הוא נסע בנגמ״ש חילוץ, וכאשר חזר מחילוץ טנקים של כוחותינו שנתקעו, פגעו בו המצרים באש ממארב והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, ואחרי כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

קשטן, מנחם

מנחם, בן צפורה וחיים, נולד ביום י״א באב תשי״ט (6.8.1949) בתל־אביב ולמד בבית־הספר היסודי ״הגבעה״ ברמת־גן. בוגר הפנימייה הצבאית ובית־הספר ״הריאלי״ בחיפה. היה תלמיד מוכשר מאוד, קרא הרבה, היטיב לשחק בשחמט, חברותי ואהוב על חבריו. בגיל צעיר החל ללמוד לנגן בפסנתר ופרט עליו להנאתו, שכן היה חובב מוסיקה נלהב. הוא היה חובב ספורט וחבר בנבחרת הכדורגל של הפנימייה. כן הצטיין בריצות. היה צעיר שקט, רציני, בעל כושר ניתוח ויסודי במחקר ובלימוד. תקיף בהבעת דעותיו, בדיונים ובוויכוחים נהג להשמיע דעותיו לא רק בנושאי ביטחון אלא על כל נושא שבעולם. לאחר שסיים את לימודיו בבית־ספר יסודי עברה משפחתו למושב

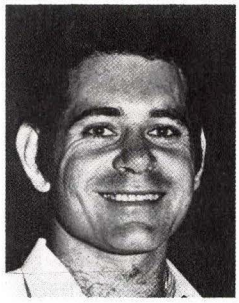
הצמחונים אמירים במרום הגליל. מנחם החל ללמוד בפנימייה הצבאית בחיפה. הצטיין במתמטיקה והמשיך בתחביביו: ספורט, ספרים, שחמט ופריטה על פסנתר. התחשבותו במשפחתו בלטה במשך כל חייו הקצרים. בכל חופשה, קצרה כארוכה, ויהיה עייף ככל שיהיה, תמיד נתן כתף לעזרה בעבודת החצר הרבה. למרות גילו הצעיר התייעצה בו משפחתו בכל עת ושמעה לשיפוטו הנבון. "היית עמוד התווך של משפחתנו", מדברי ההספד של אמו ביום קבורתו.

מנחם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לקורס טיס. הוא סיים בהצלחה את הקורס והיה לטייס קרב בחיל האוויר. השתתף בקרבות אוויר ובמבצעים שונים במלחמת ההתשה. היה מדריך בבית־הספר לטיסה, והצטיין בהדרכה. היה אהוב ונערץ על חניכיו, הדריך במטוסי "סקייהוק" והיה טייס־קרב בטייסת "מיראז'". בטייסת בלט מנחם לא רק כטייס, אלא כאיש צוות, כחבר וכרע. תמיד מתחשב ומוכן לעזור. היה בעל כושר מחשבה וניתוח, אחראי ומסודר. נטל על עצמו משימות ותפקידים קשים בטייסת. הגיע לדרגת סרן. היה יפה תואר, עליז ובעל חוש הומור. אהוב מאוד על חבריו ועל כל אנשי הטייסת, מהמפקד ועד המכונאים. בלט בענוותו ובשקט הפנימי שבו. פגש כל אדם בחיוך על שפתיו. בתקופה שעסק בהדרכה נשא לאישה את חברתו האהובה רעיה, ויחד בנו ביתם בבסיס, שם נולד בנם בכורם נדב. מנחם היה גאה מאוד בבנו ומאושר בחיק משפחתו. היה קשור מאוד למשפחתו ולמושב אמירים. בחופשות נהג לטייל בסביבות המושב וליהנות מהנוף המרהיב של האיזור. במלחמת יום־הכיפורים היה מנחם טייס "מיראז'". הוא השתתף בעשרים־וחמש גיחות קרביות, החל משעותיה הראשונות של המלחמה. השתתף בגיחות מגוונות וקשות. בקרבות אוויר הפיל כמה מטוסי "מיג" של המצרים מעל סיני. מנחם נהרג כאשר נפגע מטוסו מטיל כתף צפונית לאגם המר הגדול, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) בעת שסייע לכוחות הקרקע, שצלחו באותה שעה את תעלת סואץ. שבועיים נחשב כנעדר. משנמצאה גופתו הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. הניח אחריו אישה, בן בן שנתיים, הורים, שתי אחיות ואח בן ארבע.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מנחם היה טייס טוב, קצין יסודי ואחראי, בעל יכולת ואהוב על כולם"; מפקדו כתב עליו: "מנחם היה דמות מיוחדת ובולטת בחבורת הלוחמים אליה השתייך, בלט בענוותו, בשקט הנפשי ובדרכי הנועם שלו. היה בעל כושר ניתוח מצוין ויסודי בלימודיו. כמוהו רצינו לראות בין המפקדים בחיל האוויר".

הוריו וחברי מושב אמירים הקימו לזכרו אנדרטה בפינת חמד במושב, המשקיפה על נוף קסום, הכינרת והרי הגולן. במרכז האנדרטה ניצב מטוס "מיראז'" ובו חלקי מטוסי "מיראז'" שהתרסקו בקרבות; רשימות עליו פורסמו ב"קול נכי מלחמה", בחוברת "אגד" וב"תלמים", בטאון תנועת המושבים.

קשת, דוד

דוד, בן עדינה ומשה, נולד ביום י״ט באלול תשי״א (19.9.1951) בירושלים. הוא נקרא על שם סבי אמו, דוד ילין, שהיה מאבות היישוב ויושב ראש הוועד הלאומי בין השנים 1920–1929. כשהיה דוד בן שנתיים עקרה משפחתו לחיפה ואחרי־כן עברה לבית־לחם הגלילית. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אלון הגליל״ במקום מגוריו ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ״גרינברג״ בקרית־טבעון. הוא גדל וחונך במושב בית־לחם הגלילית אך היה קשור מאוד לעיר הולדתו, ירושלים, וברבות הימים הקים בה את ביתו. דוד, שהיה ידוע בכינויו דודי, היה אציל נפש, נהג בעדינות וברוך וכל הליכותיו אמרו טוב־לב ואהבה. מנעוריו היה להוט ללמוד, לרכוש ידע ולהרחיב את השכלתו. תמיד היה שותף בכל פעילות חברתית ותרבותית, קיבל על עצמו תפקידים ומשימות ומילא אותם בשלמות. דוד היה בעל יזמה וכושר ארגון, ניחן בכושר מנהיגות והיה מוכן לשאת באחריות ולמלא כל תפקיד שהוטל עליו או שהתנדב למלאו. הוא שאף להצטיין וידע להשקיע מאמצים ולעמול בדבקות ובהתמדה להשגת מטרותיו. למרות שאפתנותו ומרצו הרב היה צנוע ומאופק, בעל שיקול דעת רציני ובוגר, נהג במתינות ובאורך רוח, אך יחד עם זאת עמד בתקיפות על שלו וְהגן בלהט ובעקשנות על דעותיו. נתמזגו בו רצינות ובגרות עם עליזות של נעורים והוא למד בשקידה ועבד בחריצות, אך גם בילה הרבה מתוך חדוות חיים. דודי למד היסטוריה והגות יהודית, שכן היו אלה מקצועות שאהב וביקש להתמחות בהם. הוא לא ראה בלימודים קרדום לחפור בו אלא למד לשם ההנאה שבדבר ומתוך רצון להיות מסוגל להעניק לזולת מן הידע שרכש. על כן ציפו רבים מחבריו שיפנה לעסוק בהוראה. נתמזגו אצלו אהבתו לירושלים וְאהבתו להיסטוריה. הוא טייל בעיר, נהנה מנופיה ויחד עם זאת התעמק ברקע ההיסטורי של אתריה. חבריו נהגו להאזין לסקירותיו ולהסבריו המצוינים על העיר ותולדותיה. הוא ידע למצוא הקבלות מן ההיסטוריה למציאות של ימינו, השתתף בוויכוחים בעניינים פוליטיים וביסס את עמדותיו והשקפותיו על נסיון העבר ועל דברי הימים, שהכיר היטב ושלדעתו היוו בסיס הולם לבחינת ההווה. דודי היה רודף שלום ודוגל בפשרות ונמנה עם המחנה, שקרא לשלום ולדו־קיום עם הערבים. הוא חקר את תולדות התנועה הציונית וטען בלהט רב כי ניתן ליישב את הסכסוך בין העמים בדרכי שלום. הוא לא הסתפק בלימוד ובמחקר אלא ניסה לשכנע את הזולת בצדקת השקפותיו. על גישתו לבעיות מדיניות וחברה השפיעו אופיו המתון והליכותיו המאופקות. הוא האמין בשלום מתוך פשרה והגן בדבקות על עמדותיו. את דבריו תמך בניתוח מעמיק ומקיף של תופעות היסטוריות ולכן היה בטוח בצדקתו.

דוד גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1969 וביקש לשרת בחיל השריון, שכן לדעתו חיל זה עתיד היה להכריע את גורל המערכה הצבאית. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כנהג טנק ואחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים ונשלח לשרת בגדוד טנקים בסיני. דוד היה איש שריון מצטיין ומפקד למופת. הצוות שבפיקודו הגיע להישגים

מעולים בזכות ההקפדה על ביצוע מושלם ומדויק של הפקודות. בזכות הצלחתו מונה לתפקיד רב־סמל פלוגתי ולמרות שהיה צעיר וחסר נסיון הצליח למלא את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא היה בעל כושר מנהיגות ויכולת ארגון והיה מוכן להגיש עזרה לכל חבר שנזקק לסיועו.

בתחילת נובמבר 1972 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. לאחר ששוחרר מהשירות התקבל ללימודים במכינה הקדם־אקדמית, שליד האוניברסיטה העברית בירושלים, השקיע את כל מרצו בלימודים, ניתק את עצמו מענייני היום־יום והתרכז בלימודים. לפרנסתו עבד במודיעין של חברת "אגד" בתחנה המרכזית בירושלים ואחרי־כן הצטרף לצוות עובדי המכון למחקר חברתי. עבודתו הייתה כרוכה במגע עם קהל והוא נהג פתיחות רבה ויצר קשרים הדוקים עם אנשים רבים. בירושלים, העיר האהובה עליו, עסק בלימודים ובעבודה, בטיולים, בספורט ובהאזנה למוסיקה. הוא אהב להאזין למוסיקת ג'אז והקדיש ערבים ארוכים לשמיעת מנגינות האהובות עליו. הוא נהנה משילוב הקולות וכלי הנגינה, חיפש ביצועים מיוחדים ולא ידע לאות בחיפושיו עד שמצא תקליט של הביצוע האהוב עליו. בספטמבר 1973 נשא דוד לאישה את חברתו כרמלה והקים עמה את ביתו בקרית־יובל בירושלים. כרמלה הייתה שותפה לאהבותיו: לטיולים בירושלים ולערבים הארוכים של ההאזנה למוסיקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נפרד דודי מרעייתו, שנשא שלושה שבועות לפני כן. הוא הצטרף ליחידתו, שהשתתפה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. דודי התגלה כלוחם אמיץ וכמפקד מעולה ונטל חלק בקרבות קשים ומרים. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) סייעה יחידתו לפרוץ את הציר לתעלת סואץ לקראת הצליחה. בקרב זה נפגע דודי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־לחם הגלילית. השאיר אחריו אישה, הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל קשת דוד ז"ל שירת ביחידת שריון והיה אחד ממפקדי הטנקים המוכשרים והמסורים ביותר. בקרבות לחם כשהוא מהווה מופת לאומץ ולמנהיגות. דמותו תישאר לעד חרוטה בלבותינו, כמופת וכחבר לנשק, מהטובים והיקרים שאבדנו".

בני משפחתו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שכתבו הוריו, רעייתו, חברים ללימודים וחברים לנשק.

ראדה, מאיר

מאיר, בן יונה וסעדיה, נולד ביום י"ז באדר ב' תשי"ד (22.3.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "הלל" בכפר שלם ובבית־הספר היסודי "הגליל" בתל־אביב. אחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר המקצועי "שבח" בתל־אביב, במגמה למסגרות כללית, ושנה בלימודי ערב בבית־הספר המקצועי באבו־כביר, במגמה למסגרות מכנית. כשהיה מאיר בן שמונה עברה משפחתו מכפר שלם לשכונת התקוה, ובשכונה הזאת עברו עליו נעוריו. לפני שגויס לצבא, עבד חודשים אחדים כמסגר בתל־אביב.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1972 והוצב לחטיבת חיל הרגלים "גולני". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, נקבע תפקידו כמ"כ רובאים והוא הוצב בגדוד "הבוקעים הראשון" של החטיבה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מאיר בגדודו והשתתף עמו כמ"כ רובאים בקרבות ברמת־הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפל בקרב על כיבוש החרמון. במהלך הקרב נטל אלונקה בידיו, ורץ בשדה הקרב כדי לחלץ פצועים. תוך כדי פעולתו נפגע מכדור ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם נלחם כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

ראובני, יונתן

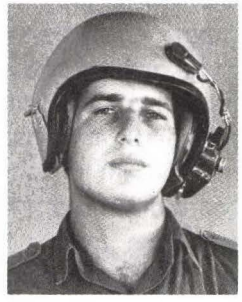
יונתן, בן זיוה ומאיר, נולד ביום כ"ט בשבט תשי"א (5.2.1951) בקיבוץ עברון ולמד בבית־הספר היסודי והתיכון "אשרת". הוא היה תלמיד מוכשר, נמרץ וצמא־דעת, ולמד בעיקר מתוך לימוד עצמי. הוא אהב את כל הקשור בטבע, נהג להתבונן בחיי הצפורים והתעניין בבעלי־חיים, ובגידול פרחים. מנעוריו היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", וכן היה חובב ספורט והרבה לשחות בים, לטייל ולסייר במרחבי הארץ. ברבות הימים החל להתעניין במוסיקה ובעיקר במוסיקה קלאסית ואף למד לנגן בקלרנית. תמיד הרבה לקרוא ספרים ושקד להגדיל את אוסף־הספרים שלו. יונתן היה עליז, שובב, איש שיחה ער ומעניין, שריכז סביבו שומעים וידידים רבים. מטבעו היה חברותי, אהוד על מכריו ואהוב על נערות שעמן ידע ליצור קשר הדוק ולשמור עליו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, והיה רציני בגישתו לחיים, אך יחד עם זאת אהב לפעמים לעשות מעשה קונדס. להוריו היה בן נאמן ומסור ואהב להיות בבית בחברת הוריו, שהקדיש להם שעות רבות.

יונתן גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות־הטנק נשלח לקורס מפקדי־טנקים, ומשסיים שם והוצב ליחידת שריון ברמת הגולן, הוטל עליו תפקיד מש"ק טנק והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל טוב ומפקד מוכשר ואהוב על כל פקודיו. מפקדיו אמרו עליו, כי "מילא את כל המשימות שהוטלו עליו באומץ, בכישרון ובהקרבה". אמנם לא אהב את חיי־הצבא ואת הצבאיות בכלל, אבל היה ממושמע ואחראי במילוי תפקידיו. כלפי פקודיו נהג יחס אנושי, לא התנשא עליהם מתוקף הדרגה אלא ניסה תמיד להסביר ולשכנע. לפיכך זכה להערכתם ולחיבתם של חיילי היחידה ומפקדיה. במלחמת יום הכיפורים השתתף יונתן בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) פונה צוותו לעורף לאחר שהטנק שלו נפגע במהלך הקרבות הקשים. לצוות העייף ניתנה מנוחה קצרה, אך כשהגיעה בקשה לשני מתנדבים, שיחזרו אל החזית כדי לאייש טנקים — התנדב יונתן לחזור לשדה הקרב. בדרכו בחזרה בנגמ"ש אל הקרב נפצע בהפגזה ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעברון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבי תנחומים להורים השכולים סיפרו מוריו: "משיחה קצרה עמו התברר שלפנינו לא נער משתובב ופורק משמעת ועול־לימודים, אלא איש צעיר התוהה על שאלות היסוד של החיים ורוצה תשובות על בעיות שעוררו גדולי ההוגים"; "התרשמתי מהתבגרותו, מאופן שיחתו, מביטחונו האישי"; חברו כתב עליו: "בתחילה הצטייר בעיני כדמות שובבה, תוססת ומתסיסה, אבל ככל שהתהדקו הקשרים למדתי להבחין שמתחת לאותה דמות נמצא אדם רגיש, חושב, משכיל ומבין".

הוריו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים על דמותו וכן דברים שהעלה יונתן על הכתב.

ראובני, יעקב

יעקב (קובי), בן שושנה וחנוך ז"ל, נולד ביום כ"ג בשבט תשי"ד (27.1.1954) בחולון. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם דוד שמעוני בגבעתיים. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר על שם ד' קלעי בגבעתיים, במגמה הביולוגית. קובי, כפי שקראו לו בני משפחתו וידידיו, היה יפה תואר, תלמיד טוב ונבון, ועמד במרכז חברת הילדים. אהב בעיקר את לימודי הטבע, והצטיין בעבודות־יד. היה לו חוש טכני מפותח והוא היה פעיל בתחומים שונים בבית־הספר, ואף נטל על עצמו משימות שונות כגון: ספרנות, קריינות ועוד. בבית־הספר התיכון בחר במגמה הביולוגית, ואהב בעיקר את לימודי הטבע והגיאוגרפיה. בדרך כלל התעניין בקשת נושאים רחבה ביותר, ותמיד אפשר היה לדבר אתו על כל נושא שבעולם. ידיעותיו הרבות בתחומים שהתעניין בהם, וחוש

הביקורת המפותח שלו, הן כלפי עצמו והן כלפי אחרים, הפכו אותו למבוגר יותר מבני גילו, ולמקור ביטחון והערכה מצדם. קובי אהב לחקור דברים ולהגיע לשורשם, אהב להרכיב ולפרק, וידע לתקן כמעט כל דבר שהתקלקל בבית. הוא שאף תמיד להגיע לשלמות, היה דייקן ומסודר. היו לו כושר חשיבה בהירה, כושר שיפוט הגיוני וכושר ניתוח נכון, ואת אלה ידע ליישם על החומר הרב שלמד גם בכוחות עצמו. הוא קרא הרבה ספרות פופולרית, הרבה ספרי מדע וספרי ביולוגיה. הוא התעניין בדברים אקטואליים. קובי היה אוהב שלום ואוהב אדם. לא רב כמעט עם ילדים, לא הקניט קטנים ממנו. היה מנומס וכיבד מבוגרים ממנו. היה לו חוש צדק מפותח, ולא יכול לשאת מעשי עוול. תמיד התריע נגדם ולחם לצד הנפגע. השתדל להשכין שלום בין ניצים. הייתה בקובי אהבה שורשית לכל היפה והנפלא בעולם. הוא אהב את החיים וידע ליהנות מהם, לקבל את הטוב שבהם וגם לתת. היה לו חוש הומור מיוחד, שבו השתמש להעלות את המורל, ולשפר את מצב הרוח. וגם אם פגע במישהו, הבין הנפגע את הכנות שבדברי קובי. הוא היה חברותי מאוד ופתוח מאוד, ועל־ידי כך רכש לעצמו ידידים רבים, עמם היו קשריו עמוקים וכנים. חבריו ראו בו יועץ ומסייע, והתענינותו בהם הייתה תמיד כנה. קובי ניחן גם בשקט נפשי ובשלווה עמוקה, שאינם נחלת הכלל. יחד עם זאת קרנה שמחת־החיים שלו על כל סביבותיו, והפכה אותו לשותף רצוי ואהוב בטיולים, בשיחות ובסתם מעשי משובה. קובי היה חניך תנועת ה״צופים״, וברבות הימים היה גם מדריך בה. הוא היה פעיל בכל פעולות התנועה והיה נערץ על חניכיו. היה ספורטאי ואהב בעיקר את משחק הכדורסל. כעבור זמן היה אחד השחקנים הבולטים בכדור־יד, והשתתף בתחרויות שבין בתי־הספר התיכוניים. קשרים טובים היו לקובי עם בני משפחתו. הוא היה בן מסור וטוב. היה גאוות המשפחה. הוא החשיב את המשפחה יותר מכל, והקשרים אתה היו הדוקים וחמים, ללא חיכוכים כמעט. אף בקרובים הרחוקים יותר התעניין קובי, ושמר על יחסים טובים הן עם המבוגרים שבהם והן עם הצעירים יותר.

יעקב גויס לצה״ל בשלהי יולי 1972 והתקבל לקורס טיס, אולם נשר בתום ה״גיבוש״. קובי הצטער, שכן היה לו עניין בטיס מאז ילדותו. הוא האמין שנשירתו נבעה מתכונתו להחשיב דעת אחרים ולהתייעץ בהם, בעוד שעל הטייס להחליט לעתים החלטות גורליות בעצמו. הוא החליט להצטרף לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורסים למקצועות הטנק ולמפקדי טנקים. היה חייל טוב וממושמע, השתדל לחיות בשלום עם מפקדיו ועם חבריו לפלוגה. השקיע מאמצים לשפר את תנאי החיים בפלוגה, בעיקר בתעוז. הוא היה אחראי על השק״ם, ולא אחת הכין ארוחות לכל ה״חבר׳ה״. ביום הכיפורים, כשפרצה המלחמה, חתם על הציוד של כל הפלוגה. את הטנק הכיר היטב, וידע לטפל בכל פרט בו. מפקדיו סמכו עליו והעריכוהו מאוד. לקראת סיום קורס מפקדי טנקים לחצו עליו מפקדיו להשתלם בקורס קצינים. קובי, שלא רצה בקריירה צבאית, התלבט, ובעודו מהסס פרצה המלחמה... גם בהיותו בשירות הצבאי שמר קובי על הקשרים ההדוקים עם בית הוריו, והשתדל להסיר דאגה מלבם. הוא הרבה לכתוב, ובבואו לחופשות השתדל לשהות שעות ארוכות במחיצתם. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), בגזרה המרכזית ליד התעלה נפגע הטנק של קובי ממארב. הוא המשיך להתקדם בטנק הפגוע עד קו המים, שם גילה שהוא מנותק ומוקף אויבים. כשניסה קובי לצאת מהטנק נורה ונהרג. לאחר כחודש נמסרה

למשפחה הודעה שהוא נעדר, ולאחר עוד מספר ימים — ההודעה שהוא חלל בשטח האויב. רק לאחר ארבעה חודשים נוספים זוהתה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. (חדשיים אחרי קבורתו נפטר אביו מהתקף לב). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו ופועלו מפי קרובים, מורים, ידידים וחברים.

רבי, משה

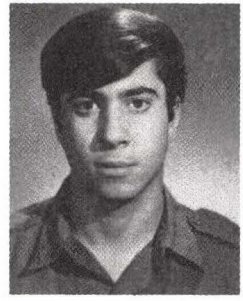
משה, בן מלכה ומרדכי ז"ל, נולד ביום ט"ו באב תש"ד (4.8.1944) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "למוד תורה" בעיר הולדתו, בבית־הספר התיכון־מקצועי "מלבן ג'וינט", ובבית־ספר תיכון־ערב "למל" בירושלים. משה היה תלמיד טוב, למרות שקשה היה לו ללמוד בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה וריבוי הילדים בבית. בידעו כי עד מהרה יהיה עליו לדאוג לפרנסתו, הלך ללמוד בבית־ספר מקצועי את מקצוע החשמלאות, אך הוסיף ללמוד גם מקצועות אחרים בלימודי־ערב. היה לו אוסף־דגים יפה והוא טיפל בו במסירות. נוסף על זאת היה חובב־מוסיקה ונהג להקליט שירים שהיו חביבים עליו. משה היה ענוותן וצנוע, אך יחד עם זאת עליז, בעל חוש הומור ושמח בחלקו. מטבעו היה חברותי ומוכן תמיד לעזור לזולת, ולפיכך היה אהוד על כל מכריו. בעיקר אהבוהו הילדים, שעמם היה מסוגל לשבת ולשחק שעות רבות. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, ודואג למשפחתו.

משה גויס לצה"ל במחצית מאי 1962 והוצב לחיל־התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס קשר, הוצב ליחידת־תותחנים בתפקיד רגם בצוות־סוללה והוענקה לו דרגת רב־טוראי. הוא היה גאה על יחידתו, ונודע בה כחייל צנוע וממושמע, שלא ביקש להתבלט, ועשה מלאכתו בנאמנות ובאחריות. הוא היה תותחן טוב ואיש־צוות מסור, ולדברי מפקדו "שימש בתפקידיו ברצינות רבה ומתוך הכרה, והרשים אותנו מאוד בשאיפתו להימנות על צוות־תותח, תפקיד שבחר בו מרצונו והיה ראוי לו".

לאחר גמר שירותו בצבא עקר מירושלים לנהריה כדי להיות סמוך לאחותו וניסה להקים שם את ביתו, אך חזר לעיר־הולדתו. לאחר נשואיו עמל קשה כדי לבסס את מעמדו. משה לחם בחזית הצפון במלחמת ששת הימים ועברו עליו חוויות קשות. הוא נפצע בתאונת־דרכים בדרך חזרה ליחידתו, אך עמד על דרישתו שיחזירוהו ליחידתו. מפקדו וחבריו הכירוהו כחייל נאמן ומסור, וידעו כי אפשר לסמוך עליו תמיד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס משה ונשלח עם יחידתו לחזית סיני. שעות על שעות לחם עם צוותו ולדברי מפקדו "עמד בצורה אמיצה בתנאי־ירי קשים, תוך ביצוע מסור של משימותיו". בהפגזת־אויב, ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי, בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, אם, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה־לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו. רעייתו כרמלה

כתבה עליו: "הכרתי אותו כבעל אוהב, חרוץ, נאמן ואוהב לעבוד, שלא התבטל מעולם ודאג שלא יחסר לי דבר"; אחותו כתבה עליו: "הוא יישאר תמיד לעיני עם החיוך על פניו וטוב־לבו הנצחי".

רביבו, דוד

דוד, בן שמחה ומסעוד, נולד ביום י"א בתמוז תשי"א (15.7.1951) במרוקו. קודם לידתו נולדו להוריו שבעה בנים, וכולם נפטרו בקטנותם. בן חמש היה כשעלה עם הוריו ארצה. המשפחה התיישבה בדימונה ושם קיבל את חינוכו היסודי. דוד אהב את הלימודים ואת בית־הספר, שקד על לימודיו וזכה בפרסים רבים. את לימודיו בבית־הספר היסודי סיים בהצטיינות, והלך ללמוד בישיבה דו־שנתית בבאר־שבע. אחר־כך עבר לבית־הספר להנ־דסאים בבאר־שבע, ללמוד חשמלאות. עלם חסון היה, אהוב על חבריו, דמות תוססת ואופטימית. דוד אהב את החיים, התעניין בתחומים רבים וניצל כל שעת פנאי לעיסוק באחד מתחביביו. הוא היה עורך ניסויים בכימיה ובפיסיקה, מרכיב מכשירים חשמליים שימושיים, בונה דגמי מטוסים, מרכיב מגדלים, ופעם אף בנה דגם של מגדל אייפל מעץ. כמו־כן הרכיב את כל דגמי הטנקים שבשימוש צה"ל, וכאשר עייף מבנייה ותכנון, היה עוסק בפיתרון תשבצים, מחלל בחלילית ובמלודיקה או פורט על גיטרה, קורא ספרים בנושאים שונים שעניינו אותו, בהם נושאים כגון פילוסופיה ופסיכולוגיה.

דוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. את האימון הבסיסי סיים בציון גבוה ועבר קורס מחסנאים, שגם אותו סיים בציון גבוה. אחרי כן השלים קורס נהגי "סנטוריון" בהצטיינות, ואחריו השלים קורס טען־קשר, גם זה בציון גבוה. בשירותו ביחידות השונות היה אהוב על כל חבריו, דגל והאמין בסיסמה "אחרי" והיה ראש וראשון לביצוע כל משימה. בתקופת מלחמת ההתשה שירת באזור התעלה ובתאונה שבר את רגלו במספר מקומות. הוא התייחס לשברים ולכאב כאילו הייתה זו הצטננות חולפת וכאשר השתחרר מן הגבס נהג כאילו לא קרה דבר. כאשר באה אליו אמו החולה בטענה על היותו ראש וראשון, כי היה בן יחיד, השיב לה: "אמא, לא רק אני בן יחיד. הלא יצחק גם כן היה בן יחיד, ואהוב ויקר להוריו. הרי כל עם ישראל כאחד וכל ישראל חברים זה לזה ואין צורך להבדיל". בכך שכנע אותה.

בתחילת אוגוסט 1972 השתחרר דוד מהשירות הסדיר והמשיך את לימודיו בבית־הספר "חשמל" ברמת־אביב והשתלם כאלקטרונאי. כשסיים התקבל לעבודה במכרות הנחושת בתמנע ועבר לגור באילת. מעבידיו, שהספיקו להכירו בתקופת עבודתו הקצרה, נבאו לו הצלחה והתקדמות מהירה. הוא התייחס לעבודתו כמו אל כל דבר אחר שעסק בו, ברצינות ובעמקות, מתוך רצון להכיר, לדעת ולקדם כל דבר שהופקד בידיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא דוד ליחידתו. המלחמה טלטלה אותו מאילת אל מרום רמת־הגולן. הוא צורף כטען־קשר ל"כח נתי", וביום שישי, ט"ז

בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע ונהרג בקרב במובלעת ליד צומת נסאג'. הוא הובא למנוחת עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתב עליו מפקדו: "דוד הוכיח את עצמו כלוחם וכאדם, היה חייל טוב וחבר נאמן. היה אהוב על הכל"; שר הביטחון דאז, משה דיין, כתב אל המשפחה השכולה: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהלקח מכם דוד ז"ל. דוד ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל טוב וחבר נאמן והיה אהוב על הכל. זכרו הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו.

רבינוביץ, יעקב

יעקב (קובי), בן רוחמה ויוסף, נולד ביום י"ח בטבת תש"ה (2.1.1945). בקיבוץ נען. הוא סיים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים בבית־הספר בקיבוצו. קובי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, נולד בשלהי מלחמת העולם השנייה, כבן שני להוריו. בהיותו בן שש נסע עם הוריו לפריס, שם נשלחו מטעם תנועת "הקיבוץ המאוחד". הם עשו שם כשנה וחצי ותקופה זו השאירה רשמים עזים בזכרונו. קובי היה ילד רגיש ובעל דמיון עשיר. נטיותיו המוסיקאליות והאומנותיות בלטו עוד בשנות בית־הספר היסודי. הוא התעניין במיוחד בלימודי ההיסטוריה ובמחשבה מדעית, היה פעיל ובעל השפעה רבה בכיתתו, היה אהוב על בני קבוצתו, קבוצת "ערבה", והשתתף בארגון המסיבות והטיולים של הקבוצה. יחד עם בני גילו היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", השתייך לחטיבת בני הקיבוץ המאוחד, והיה פעיל בגדנ"ע אוויר. מפי הוריו שמע סיפורים על השואה, והדברים חיזקו בו את אהבת הארץ, ואת האמונה בהכרח קיומה של מדינת־ישראל בארצנו. קשריו עם הוריו ועם קיבוצו היו חדורי אהבה ואמונה בצדקת הדרך שהלכו בה. כשסיים את לימודיו התקבל קובי כחבר בקיבוצו, נען, ועסק בעבודה בפרדס.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1963, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס למפקדי טנקים הוצב בתפקיד מפקד טנק ביחידת שריון של חטיבה 7. קובי התאהב בטנקים ומצא בתפקידו עניין רב והרבה סיפוק. הוא הצטיין ביכולתו האישית ובכושרו הטכני וזכה להערכה רבה על הישגיו האישיים והמקצועיים. גם חברים רבים רכש במסגרת שירותו הצבאי.

בשנת 1966 השתחרר מהשירות הסדיר והיה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר שחזר לקיבוצו, יצא כעבור זמן לא רב ל"שנת שירות שלישית", הנהוגה במסגרת התנועה לגבי צעירים, שסיימו את שירותם הצבאי. הוא עבר קורס למדריכים ב"אפעל", ואחרי כן הדריך בסניפי תנועת "הנוער העובד והלומד" ברמת־אביב ובבני־ברק. במלחמת ששת הימים נפסקה עבודתו זו, והוא גויס

ולחם בחזית סיני, באוגדתו של האלוף יפה, לאורך הציר המרכזי ובפריצת מעבר־הגידי אל התעלה. המלחמה הייתה לגביו חוויה עמוקה וקשה, שהשפיעה על השקפת עולמו ועל דרכו להבא. מעט מן השינוי שחל בו בא לידי ביטוי בשיחה "דור אל דור", שנתפרסמה בקובץ "שיח לוחמים". קובי הצטרף לקבוצת בני המשקים הראשונים שעלו להיאחז ברמת־הגולן, ואתם הניח את היסוד לקיבוץ, שתחילתו בעליקה ובקוניטרה, ועתה – בנקודת התיישבותו הקבועה – נקרא "מרום הגולן". במקום זה הקים בית למשפחתו כשנשא לאישה את חברתו אילת רותם מקיבוץ שדות־ים. הוא עבד במוסך ובפלחה ומילא תפקידים במזכירות, בסידור־העבודה ובריכוז ועדת־החברה. הוא היה מעורה בחיי המשק ומקובל על החברים. בשנת 1971 חזר אל הצבא ועבר קורס לקציני שריון, וכל אותה תקופה שמר על קשר הדוק עם קיבוצו הראשון, נען, שם ישבו הוריו, אחיו ואחותו. בשנת 1973, כחצי שנה לפני מלחמת יום הכיפורים, נולד בנו אדם. כשפרצה המלחמה פונו הנשים והילדים מן המשק בגולן, וקובי יצא אל יחידתו בדרום, ובלבו דאגה רבה לגורלם. הוא השתתף בקרבות הבלימה בחזית סיני ורוב ימי המלחמה שימש בתפקיד מ"פ. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), עם ההודעה על הפסקת־אש רשמית, נצטווה גדודו לדהור במהירות מעבר לתעלה, לדרום האגם המר הקטן, כדי להשלים את כיתור הארמיה המצרית השנייה, ולקבוע עובדה מוגמרת בשטח. בערבו של אותו יום נפגע קובי ונהרג מכדור של צלף. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ נען. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

קיבוצו הוציא לאור חוברת זיכרון להנצחת שמם של נופלים חברי־המשק, וקובי בתוכם.

רבינר, דורון

דורון, בן הלה ומשה, נולד ביום כ"ו בשבט תש"י (13.2.1950) בחיפה. היה אז חורף קשה, שבו כוסתה הארץ כולה בשלג כבד, ואמו מעדה בשלג ושקעה בו. אולם הילד שנולד היה בריא וחזק ונקרא שמו – דורון. המשפחה הגדולה, שרוב בניה היו בגיל העשרה וחלקם השתחררו מצה"ל או אף לקחו חלק במלחמת השחרור, שמחה מאוד על הבן הנולד. הוא היה משוש לבם של הוריו, ילד יפה־תואר, מלא שמחת חיים וצחוק, שמילא את הבית בעליצותו. דורון סיים את לימודיו בבית־הספר העממי "מגינים" בקרית־חיים, ואחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר התיכון שם. אולם אי השקט שאחז את הנוער כולו באותה תקופה דבק גם בו. הוא החליט להקדים ולעמוד ברשות עצמו, ולשם כך למד מקצוע בענף המתכת, בבית־הספר התיכון־מקצועי בקרית שפרינצק. כמו־כן היה חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד" בקרית־חיים. היה בו קסם אישי רב וחוש הומור משובב. בכל חברה שנקלע אליה היה מיד חביב ומקובל. מטבעו ניחן ביכולת ביטוי נפלאה ובדמיון עשיר, ואם כי לא השאיר אחריו עזבון ספרותי, ידע

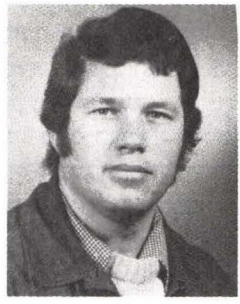
לכתוב ולבטא במלים את ההומור המלבב שלו ואת דמיונו הפורה. הוא ניסה את כוחו בציור ובפיסול והשאיר כמה וכמה תמונות מרהיבות שצייר על גבי זכוכית. כל רגע פנוי מעיסוקיו הרבים הקדיש לתחביבו העיקרי – הקריאה.

דורון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוסמך כנהג טנק "סנטוריון". בתעודת השחרור שלו כתב עליו מפקדו: "חייל יעיל ומסור, שהצטיין במילוי תפקידו, שנון ופיקח. היה פוטנציאל לא מבוטל לביצוע עבודות אחראיות, ממושמע, מילא תפקידו לשביעות רצון מפקדיו".

במחצית פברואר 1971 שוחרר דורון מהשירות הסדיר וחצי שנה לאחר מכן נשא לאישה את חברתו מנעוריו, רות לבית פוגל. הוא החל להגשים את משאת נפשו – להיות עצמאי. את כל מרצו וכישרונו הברוך השקיע בהקמת מפעל לעיבוד שבבי, והזוג הצעיר התגורר בדירה שכורה, שממנה עבר לדירה שכורה אחרת. בחודש אוקטובר 1973 היו בני הזוג אמורים לעבור לביתם הקבוע. ההעברה נדחתה בגלל פרוץ מלחמת יום הכיפורים. דורון קיבל את צו הקריאה ונשלח לרמת הגולן, שם לחם בקרבות הבלימה כנהג טנק. בקרב הפריצה שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע הטנק שלו באש האויב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים לאלמנה הצעירה כתב עליו מפקדו: "... דורון ז"ל, שירת ביחידתנו כאיש צוות טנק ומילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה תוך כדי לחימה, שימשו מופת לחבריו. לך אבד בעל, ולנו – רע ולוחם עשוי ללא חת"; כתב עליו אביו: "מה כואב הלב, שדרך חיים תוססת אשר כזאת נקטעה באמצע, כמו משפט בטרם נאמר, ובלב כל המשפחה נשאר חלל ריק וכואב, רווי זכרונות יפים ומרגינים, שניתקו בטרם עת".

רבנר, יגאל

יגאל, בן רחל ודן, נולד ביום כ"ב בתמוז תש"ז (10.7.1947) בקבוצת נווה־ים ולמד בבית־הספר היסודי בקבוצתו ובבית־הספר התיכון החקלאי בכפר־גלים. אף־על־פי שלא הרבה לשקוד על שיעוריו היה תלמיד אוהב־דעת ולא התקשה בלימודים. מנעוריו היה חבר בתנועת "הנוער העובד", והכל הכירוהו כאדם חברותי, עליז וחייכני, אופטימי ובוטח בעצמו. הייתה בו מידה של שאפתנות חיובית, שאין בה לפגוע בזולת, שכן דרש הרבה מעצמו ועמד בכך בכבוד. הוא היה ישר וגלוי־לב, פתוח לבריות, איש־שיחה מצוין, היודע גם להאזין לזולת. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, והיה בן נאמן ומסור להוריו ולבני משפחתו, שכינוהו בשם־חיבה "קיק'לה". עלם תמיר היה, חסון וחזק, בעל עינים כחולות.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1967 והתנדב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר

שהשתלם בקורס מ"כים נשלח לקורס קצינים ולקורס צניחה ובסיומו הוענקו לו כנפי צנחן. לימים הוצב בהיאחזות נח"ל "ארגמן" כסגן־מפקד והוענקה לו דרגת סגן. לאחר תקופה של שירות בנח"ל הועבר לחיל ההנדסה ואחרי שעשה אימון הסבה מונה לתפקיד מפקד־דוברה. הוא היה קצין אחראי, מסור ובעל־יכולת ויזמה. לדברי מפקדו היה "ישר ונבון, אהוד על כל מפקדיו ופקודיו". במלחמה בשנת 1967 לחם באום־כתף שבצפון בסיני והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". חברו־לנשק סיפר עליו, כי "כשנדרש ממנו המאמץ הוא היה מבצע אותו; לא היה להוט להיחשף יותר מדי, אך כשצריך היה לעשות משהו הוא ביצע את המשימה על הצד הטוב ביותר".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לתקופות של שירות־מילואים עם יחידתו. משחזר לחיים האזרחיים שימש כאיש־ביטחון בחברת־התעופה "אל על" והרבה בנסיעות ברחבי תבל. לימים נשא אישה ולאחר נישואיו עזב את המשק והחל לעבוד אצל מעסיק פרטי. הוא הצליח מאוד בעבודתו, התקדם במהירות ולדברי מעבידו "הוא הוכיח את עצמו מעל ומעבר למה שחשבנו. לא רק שביצע את כל המשימות אשר הוטלו עליו בקפדנות ובמסירות, הוא גם קשר יחסי־אנוש והפך לידיד לכולנו. אני סבור שהיה לו עתיד אצלנו; הוא היה מסוג האנשים המצליחים בחיים". במלחמת יום הכיפורים השתתף יגאל בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. במהלך הקרבות, ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), באזור הגשרים על תעלת סואץ, השתתף יגאל במבצע צליחת התעלה ובפינוי פצועים. בפעולה זו נהרג בהפגזה של המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנווה־ים. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחים.

במכתב תנחומים למשפחתו כתב מפקדו: "ראיתי לפני בחור בהיר־שיער, בעל עיניים כחולות טובות. הייתה איזו תמימות במבטו הבהיר. קרנה ממנו אהבת־חיים שופעת. בצבצה ממנו הבטיחות. נכון היה ללכת לקראת כל אדם, להקשיב במבט גלוי, לשמוע ולספוג"; ידידו כתב להם: "אני רוצה להדגיש לכם, שיגאל היה חבר וזה לדעתי נכס מספר אחד, שיש היום לאדם. אם הורים יכולים להתגאות בבן שלהם, הרי אתם יכולים להתגאות ביגאל. אני מתגאה בו עתה יותר מתמיד".

לזכרו ולזכר בני־המשק, שנפלו במערכה, פרסמו בני משפחתו וקבוצתו חוברת ובה מדברי חברים ומכרים על דמותו. כתבה עליו חברה: "אני חושבת על שמחת־החיים ורוחב־הלב שלו, על החיוך המשגע ועל הרבה הרבה חיים, אדמה ושורשים. יגאל של נווה־ים, ושלווה, הורים ואחים, ילד של שדות ואדמה, ומרק חם, ושמים והמון המון חיים"; חבר־לנשק כתב: "מתחת למעטה החיצוני הקליל שכנה נפש אצילה ורצינית"; חבר אחר כתב: "שתי תכונות היו ליגאל והן מייצגות את ייחודה של הדמות הזאת. ראשית, האופטימיות; שנית, חוסר־הפגיעות... להיפגע יכול היה רק על־ידי אדם הקרוב לו באמת. קשה מאוד היה להגיע לידי ריב עמו".

רגולסקי, אליהו

אליהו, בן מרגלית וראובן ז"ל, ממייסדי קיבוץ דורות, נולד ביום י"ז בטבת תש"ב (6.1.1942) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ דורות וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "עמל" בקיבוץ אפיקים. הוא היה תלמיד מצטיין, על־אף תחושת־הניתוק וקשיי־ההסתגלות בבית־ספר תיכון, שהיה מרוחק מביתו וממשפחתו. הוא הצטיין בתחומים טכניים הקשורים בלימוד מקצועות הטבע, שחיבב במיוחד. הוא היה חבר פעיל בתנועת הנוער של חטיבת הקיבוץ וברבות הימים הדריך שם. מנעוריו היה חובב ספורט ובעיקר הרבה בשחייה. שעות רבות הקדיש לתחביב הצילום והוציא מתחת ידיו עבודות נאות ביותר, וכן למד ארכיאולוגיה והקדיש הרבה מזמנו לחפירות. הוא היה עליז, מלא־חיים, אופטימי ושמח בחלקו. מטבעו היה חברותי, פתוח לבריות ואהוב על מכריו ועל חבריו, שכינוהו בשם־חיבה "אלי". בגישתו לחיים ידע להיות רציני ומעמיק לחשוב, ותחומי־התעניינותו היו מגוונים. לדברי חבריו: "פעל בו דחף חזק להתנסות בעצמו בדברים והוא דחה דברים מן המוכן". להוריו היה בן נאמן ומסור. מסירותו זו ודאגתו למשפחתו היו, לדברי חבריו, מקווי האופי שאפיינו את דמותו. חודשים אחדים עשה עם משפחתו ב"גלות" בתל־אביב, כאשר חברי דורות פונו מקיבוצם בתקופת מלחמת־השחרור. כשהיה בן תשע נסע עם משפחתו לדרום אפריקה, לשם נשלח אביו בשליחות, והמשפחה חזרה ארצה בשנת 1952. משסיים את לימודיו התיכוניים חזר מאפיקים לקיבוצו רכוב על אופניים, ואת המרחק הגדול עבר ביומיים.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1961 והתנדב לחיל־הצנחנים. בתקופת הטירונות נקע את רגלו והועבר לשרת כסמל־מבצעים. לאחר שעבר קורס קצינים בסיסי המשיך לשרת בגדנ"ע, שם מילא מספר תפקידי פיקוד, לרבות מפקד הגדנ"עים במצדה. הוא היה קצין אחראי, חרוץ, מוכשר ואהוב. בחוות־הדעת עליו תיארוהו מפקדיו כ"קצין מסור, נוח בעבודה, מגלה יחס טוב לתפקידו וכן לפקודיו, שבהם הוא מיטיב לשלוט".

לאחר שירותו בצה"ל נתייתם מאביו והפך למעין "אבי המשפחה". אחרי־כן גם נתמנה לסדרן־עבודה במשק וזכה להערכה ולהוקרה רבה. כשהיה בן עשרים וחמש נסע לסיור ממושך במזרח הרחוק, כדי לגלות "נופים אנושיים" חדשים ובלתי־מקובלים. משם הפליג כמסגר באנייה לדרום־אפריקה, שם הכיר את אשתו לעתיד ולאחר נישואיהם חזרו לקיבוץ דורות בשנת 1969. אליהו נרשם ללימודים בטכניון, ולמרות גילו המבוגר יחסית, למד במרץ רב הנדסה חקלאית במשך שלוש שנים. הוא עקר עם משפחתו מהקיבוץ למגדל־העמק ועד מהרה התערה בסביבתו החדשה, נבחר לועדה המקומית לאיכות הסביבה ועסק בתחום החביב עליו: טיפוח הסביבה, שמירת היופי ואהבת־הטבע. הוא נטל חלק מכריע בהכנת פרויקט מטעם משרד הסעד ואף חיבר דוחַ על המצב הסביבתי, שבו הציע פתרונות מעניינים. לדברי בני משפחתו היה זה אחד הפרקים היפים ביותר בחייו והוא שימש אות ומופת לתושבי המקום, רובם

עולים חדשים. הוא השתתף במלחמת ששת הימים בקרב על עזה ונפצע קל. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במלחמת יום הכיפורים לחם אלי עם יחידת שריון בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), במהלך קרב בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נשלח אלי עם יחידתו לטיהור השטח שבו נאחז האויב. בשעה שסייע בפינוי פצועים נפצע בהפגזה ולאחר שפונה מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדורות. השאיר אחריו אישה — לין, מירון בן ארבע, קרן שנולדה שבועיים אחר נפילתו, אם ואחים.

לזכרו ולזכר שאר חבריו שנפלו במערכה הוציא קיבוצו לאור חוברת ובה דברים על דמותו: "אלי התמסר בכל כוחותיו ליעדים חשובים, שצדו את שימת־לבו. יחסו אל אישים ואל חפצים כוון תמיד אל הצד האנושי. ציינה אותו מקוריות, הוא ביקש להגיע לשיפוט מאוזן בכל עניין, תוך מגע אישי. דומני שזה היה שורש יחסו הפתוח לעולם — להכירו צעד אחר צעד, בתהליך כבד ומהורהר".

רדבינוביץ, דב

דב (דבל'ה), בן רבקה ושלמה, נולד ביום י"ח בטבת תשי"ב (16.1.1952) ברמת־גן. את לימודיו היסודיים סיים בבית־ספר יסודי ברמת־גן. אחרי־כן למד במשך שנתיים בבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה, עבר ללמוד בבית־הספר התיכון "דביר" ברמת־גן וסיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "אנקורי" בתל־אביב. דבל'ה, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה בן זקונים במשפחה, ולכן הוריו ואחיו הגדולים פנקו אותו בהיותו ילד. הוא היה אהוב לא רק על בני המשפחה, כי אם על כל אדם שהכירו. אולם הפינוק, האהבה היתרה והיחס המיוחד לא השפיעו על אופיו, והוא נשאר צנוע, סגור בתוך עצמו ושתקן. מעולם לא התרברב, לא ניסה להתבלט, ואפילו סירב לשמוע דברי שבח מפי זולתו. אך הוא גמל לבני משפחתו באהבה על היחס המיוחד שהעניקו לו. הוא ניחן בלב טוב, היה מוכן תמיד לעזור לזולת בלי לצפות לתמורה. דבל'ה אהב את החיים, ביקש ליהנות מכל רגע ורגע וידע להפיק את המירב מכל חוויה ומכל מאורע. יחד עם זאת ניחן במידה של הקרבה, שהתבטאה ביחסו לחברים וכעבור זמן, בנכונותו להקרבה עצמית במלחמה. הוא היה חובב ספורט, בעיקר אהב משחקי כדור, ושיחק בקבוצת הנוער של "מכבי" רמת־גן. מלבד אהבתו למשחקי כדור אהב גם את הים, ובכל הזדמנות היה מבלה על חוף הים, משחק ושוחה הרבה. במשך הזמן החליט לבחור בספורט כמקצוע לחיים, ותכנן ללמוד חינוך גופני ב"מכון וינגייט" ולעסוק בהכשרת צעירים ספורטאים ואוהבי ספורט. נוסף לספורט עסק בשעות הפנאי במוסיקה ובציור, שכן בתחום זה ניחן בכשרון מיוחד.

דב גויס לצה"ל בראשית מאי 1971 והוצב לחיל הרגלים. הוא בחר בדרך הקשה, והתנדב לשרת בסיירת "שקד". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים ובקורס מ"כים חי"ר, הוצב ביחידה בתפקיד מש"ק סיירים. הגיוס

לצה"ל והשירות ביחידה שבחר היו לגביו הישג מספק, שכן הגשים את חלומו, והצליח להוכיח לעצמו שאין הוא נופל מאחרים, מבחינת כושרו ויכולתו. הוריו לא שמחו על ההתנדבות לסיירת, ושאלו אותו פעמים רבות למה בחר דווקא ביחידה זו. אולם הוא הכיר בחשיבות השירות בכלל והשירות הקרבי בפרט, וראה בהצטרפותו לסיירת חובה ואתגר. לגביו לא היה השירות הצבאי בגדר כפייה, עם כל הקשיים שבו. הוא היה חייל טוב, צייתן וממושמע, אולם יחד עם זאת לא השלים עם דברים שנגדו את השקפתו ומשנפגע מהתנהגות שפגעה בו היה מתלקח ומתפרץ על נקלה. באחת הפעולות המבצעיות נפגם כושרו והוא יכול היה לעבור לשרת ביחידה שחייה קלים יותר, אולם הוא התעקש לחזור לפעילות מבצעית ביחידתו על אף כושרו הלקוי. במלחמת יום הכיפורים השתתף דב בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. מלכתחילה היה אמור להישאר בעורף כאחראי, אולם הוא התמרד ודרש לצאת לקרב יחד עם יחידתו. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחמה יחידתו על גבעות החול בין רומני לבין בלוזה. בקרב שניטש על גבעות החול נפגע מאש חיילי קומנדו מצרים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "במרוצת שירותו ביחידה הוכיח עצמו דב כחייל אחראי ודייקן, ובעקבות זאת – מהימן ביותר. המשימות שהוטלו עליו בוצעו בצורה יעילה ומסודרת, ותמיד קיבל דברים – גם בעיתות לחץ – ברוח טובה ושקטה. לחבריו היה רע נאמן ואיש סוד, ושמר על קשר עימם לאורך כל השירות".

רדזינסקי, שרגא

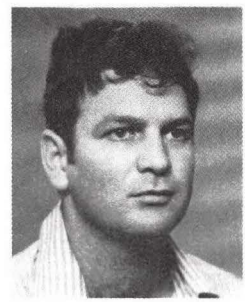
שרגא, בן אסתר ומשה הכהן, נולד ביום י"ז באדר ב' תשי"ד (22.3.1954) ברעננה. הוריו, מניצולי השואה, עלו ארצה בשנת 1947 יחד עם אחיו הבכור והשתקעו ברעננה, שם הייתה להם נחלה שנרכשה עוד בשנות השלושים. שרגא היה נין ונכד למשפחה של גדולים בתורה וציונים מפולין. הוא למד ברעננה ובשתי השנים האחרונות של בית־הספר התיכון למד בכפר־סבא בבית החינוך התיכון על־שם ברל כצנלסון. את בחינות הבגרות עשה במגמה הביולוגית ובכוונתו היה להמשיך בלימודים אלה. בבית־הספר היה אהוב מאוד על מוריו וחביב על כל חבריו, זכה בהערכה רבה על מחשבתו המקורית ועל כושר ההבעה המצוין שלו. בחוש ההומור שלו הדביק את הכל וחבריו ללימודים אמרו עליו, שהשיעורים בלעדיו היו משעממים. שרגא הזדהה בכל נפשו עם הוריו ועם המוראות שעברו עליהם בשואה. כל אימת שהתעורר בכתה ויכוח בנושא השואה היה המורה מפנה את מקומו לשרגא, שידע להשיב בכישרון ובהצלחה על שאלות חבריו. פיקח, אדיב, בעל דעה שקולה ואציל נפש היה שרגא. מעולם לא בקש בחזרה ספר שהשאיל לחבר, והעדיף לרכוש אחר במקומו. תמיד השכיל להעמיד את חבריו על

טעויותיהם ומשגיהם בהומור דק ובחביבות, וכפי שהעיד עליו אחד מחבריו, היה הוא "ג'נטלמן מושלם". בסימפוזיון בעניני חינוך שנערך בבית־ברל, בהשתתפות נציגי משרד החנוך, מורים ותלמידים, היה זה טבעי ששרגא ייצג את בית־ספרו. הוא ניסה תמיד להגיע לפשרם של דברים וכפי שהעידו מוריו "לא קיבל עליו מוסכמות עד שחקר אותן לעומקן. אם כי לא ניסה מעולם להתבלט, היה תמיד מרכזה של כל שיחה. בעל פנים חוורות ומתוחות, כמעט ללא חיוך, גבוה ודק גזרה, בעל עינים עירניות, אינטלקטואליות וחדות, מאחורי משקפים במסגרת כסופה". הוא אהב לשחות והצטיין בכך. בחופשה של 1968 עמד בהצלחה בקורס מצילים והוענקה לו תעודת "מציל חובב". בחופשה של 1969 השלים קורס מ"כים־גדנ"ע בצריפין.

שרגא גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 ולפי בקשתו הוצב לחיל השריון. את הכשרתו במקצועות השריון גמר בציונים גבוהים ביותר והיה מועמד להישלח לקורס קצינים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה שרגא בקורס למפקדי טנקים, ומשפורק הקורס, הועבר לסיני והשתתף בקרבות הבלימה בגזרה הצפונית של התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה השכולה כתב מפקד בית־הספר לשריון, סא"ל עמיר יפה: "שרגא היה חניך מסור ושקדן... מפקדיו הביעו לא פעם בפני את התרשמותם החיובית מבנכם. במלחמה השתתף שרגא כאיש צוות וביצע את תפקידו ללא דופי, תוך גילויים של יזמה, דבקות במשימה, כושר מקצועי ואומץ־לב. דמותו תשמש לנו אש תמיד, שלאורה נחנך ונאמן דורות של מפקדי טנקים צעירים"; כתב למשפחה שר הביטחון דאז, משה דיין: "הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. שרגא היה אהוד על הכול".

רדלר, עפר

עפר, בן צילה וצבי, נולד ביום כ"ח בכסלו ת"ש (10.12.1939) בפתח־תקוה. ילדותו עברה עליו בשכונת נחלת־גנים ברמת־גן, שם גם למד בבית־הספר לילדי עובדים. בתקופה זו נמנה עם התלמידים הטובים בכיתתו. הוא התעניין והתבלט בלימודי ההיסטוריה והגיאוגרפיה, באהבת הקריאה שלו ובהיקף ידיעותיו. עם תום לימודיו היסודיים המשיך בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בגבעתיים, במגמה של מסגרות מכנית. בית־הספר לא תאם את נטיותיו ואת שטחי התעניינותו של עפר, לכן לא רווה נחת מלימודיו שם. בבית־ספר זה למד שלוש שנים, ולא סיים. את ההכנה לבחינות הבגרות השלים בלימודים אקסטרניים בערב, תוך עבודה ביום. בתקופת לימודיו התיכוניים העמיק והרחיב את השתתפותו (שהחלה עוד שנים קודם לכן), בחיי קבוצתו בסניף "הנוער העובד", בשכונת בורוכוב בגבעתיים. נוסף לפעילותו במסגרת הקבוצה, עסק בהדרכת חניכים בדרום רמת־גן.

עפר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1957 והתנדב עם יתר בני גרעין "צור־רם" (חניכי "הנוער העובד") לנח"ל. במסגרת שירותו הצבאי עבר את המסלול המקובל של חיילי הנח"ל: טירונות, אימונים צבאיים, קורס צניחה, הכשרה בקיבוץ ותיק, השלמת קיבוץ צעיר ועוד. כן השתלם בקורס למפעילי מקלעים בינוניים. כחייל לא התבלט בשום מובן. הוא לא אהב את המסגרת הצבאית, התקשה לקבלה, ויותר מכך, התקשה להביא את אישיותו לכלל ביטוי בתוכה. אין זה מקרה, שלא ניסה להעלות דרגתו הצבאית ונשאר מרבית שנות שירותו טוראי. יחד עם זאת הייתה בו תחושת חובה ואחריות ביחס לשירותו הצבאי, הן בתקופת השירות הסדיר והן בשירות המילואים. הוא סלד מהתחמקות ומהשתמטות ממילוי החובה הצבאית.

לאחר סיום השירות הצבאי למד עפר שנה אחת בסמינר למורים על־שם לוינסקי בתל־אביב, והשלים באורח אקסטרני את בחינות ההסמכה שלו להוראה. כשנתיים לאחר מכן החל את לימודיו האקדמיים, במקרא ובהיסטוריה יהודית, בבית־הספר הגבוה להשתלמות מורים בתל־אביב. שם למד שנתיים, והשלים את לימודי התואר הראשון באוניברסיטה העברית בירושלים. גם את לימודיו לתואר השני בהיסטוריה עשה באוניברסיטה בירושלים. כן למד חינוך בבית־הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית בירושלים. עפר עסק בחינוך מרבית שנותיו. עבודתו החינוכית החלה ככל הנראה בהדרכה בתנועת "הנוער העובד" בהיותו עדיין נער. במשך שנות חברותו בקיבוץ צאלים עסק גם בהדרכת חניכי "הנוער העובד" ובהכוונתם לחיי קיבוץ. במשך שלוש שנים הדריך בשבט צופי רמת־חן וריכז אותו. משהשלים את לימודי ההוראה שלו, נעשה מורה בבית־הספר "הלל" בכפר שלם. שם עבד שנתיים, עד שעבר עם משפחתו לאשדוד. באשדוד הורה שלוש שנים בבית־הספר "גאולים", ועם השלמת התואר הראשון עבר לבית־הספר העל־יסודי המקיף על־שם רוגוזין א' באשדוד. בבית־ספר זה מילא תפקידים חינוכיים וארגוניים שונים וכעבור שנתיים מונה לסגן מנהל. בתפקיד זה פעל עד פרוץ מלחמת יום הכיפורים. עפר ראה בעבודתו החינוכית דבר מרכזי בחייו. הוא הקדיש לה את מיטב כוח היצירה שבו. חידש והעשיר בלי סוף את דרכי עבודתו, למד והרחיב ידיעותיו, בחן, התעמק, בקר את עצמו ותקן, וחוזר חלילה. כמורה היה תקיף וקפדן מאוד, ועם זאת ניחן בחוש הומור, ביכולת חדירה לנפשות הילדים ובכושר מנהיגות מיוחד במינו. אישיותו השלמה והעשירה, עולם הערכים שלו, שהגשים בחייו, יכולת ההבעה שלו וכושרו למשוך את התלמידים ולעניינם, השאירו חותמם על רבים מתלמידיו. "לא עבר הוא הותיר בנו, אלא שורשים" — כתבה עליו אחת מתלמידותיו. בחייו הפרטיים לא התבלט עפר כאיש רעים להתרועע. מרבית מכריו ידעו עליו רק מעט. הוא לא התחשב הרבה במוסכמות החברתיות המקובלות והלך בנתיב החיים שבחר לעצמו. עם ידידיו המעטים קשר קשרי רעות אמיצים, קרובים וגלויים. בחברתם ידע להיות שמח ומשמח. בשנת 1963 נשא את חברתו אלישבע כהן לאשה. היה קשור מאוד לבני ביתו, והשתדל להעניק ולהשפיע מרוחו ומעולמו הפנימי העשיר על ילדיו. זכה לעשות את אוהביו מאושרים בחברתו. אחד מתחביביו היה משחק השחמט. הוא ניסה להדביק את חניכיו הרבים באהבת השחמט ואף ארגן קבוצת שחמט מקומית באשדוד, שנקראת כיום על שמו. לאושרו הצליח לחבב את המשחק גם על בכורו, אורי. במלחמת ששת הימים לחם עם גדודו באום־כתף וברמת־הגולן. לאחר מלחמת ששת הימים רבו והתארכו תקופות שירות

המילואים שלו, והעמיקו קשריו עם חיילי יחידתו. בראשית יולי 1973 סיים באורח רשמי את שירותו בחטיבת הצנחנים ועמד להיות מוצב ביחידה של קצין חינוך ראשי ביום שפרצה מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה המלחמה התייצב בבסיס יחידתו הקודמת מבלי שנקרא, ונשלח לחזית ברמת־הגולן. בליל ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), כשעשה בפעילות מבצעית בחאן־ארנבה פגעה פצצת מרנ"ט בזחל"ם ההנדסה אשר אליו צורף כמקלען. הזחל"ם והתחמושת שבו התפוצצו ועלו באש, ושלושה־עשר החיילים, ועפר ביניהם, נהרגו במקום. עפר הובא לקבורות בחלקה־הצבאית של בית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו אשה, שלושה בנים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, בה הועלו קווים לדמותו על־ידי בני המשפחה, חברים ותלמידים. כן כונסו בה רבים ממכתביו.

בבית־הספר העל־יסודי המקיף על־שם רוגוזין א' באשדוד, שם עבד וכיהן כסגן מנהל, הוקם מדור לזכרו בספריית בית־הספר. המדור, העוסק בתולדות ארץ־ישראל בעת החדשה, משמש את תלמידי בית־הספר ואת מוריו בהכנת עבודות בנושא זה, ומסייע להם להרחיב ידיעותיהם בנושא, שהיה קרוב ללבו של עפר.

רואש, ציון

ציון, בן פורטונה ושלמה, נולד בשנת תש"ח (1948) בעיר מקנס שבמרוקו. בשנת 1954 עלה לארץ עם הוריו ואחד־עשר אחיו ואחיותיו. המשפחה התגוררה כשנה במושב קלחים בנגב ואחר־כך עקרה לבאר־שבע, שם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי. שני אחיו הבוגרים היו מחוץ לבית – האחד בקיבוץ והשני בצבא – וציון הקדיש את כל מרצו לעזרת משפחתו ברוכת הילדים. הוא עבד כשוליה לנגר עוד בהיותו בבית־הספר היסודי ואחר כך נעשה נגר מומחה. עדין נפש היה ומסור בכל לבו להוריו. תמיד עזר לאחיו ולאחיותיו הצעירים בנאמנות בלי גבול. כבר מילדותו אהב ציון לבעוט בכדור ומשחק הכדורגל הפך לאהבת חייו. ציון היה חבר בקבוצת הנוער של באר־שבע, שהייתה אז בליגה ב'. בזכות משחקו המעולה, מסירותו ומרצו היה ציון ראש הקבוצה ובהנהגתו עלתה לליגה העילית. תמיד שימש מופת בהתנהגותו ובמשך כל השנים ששיחק בכדורגל, לא הוזהר ולא נינזף אפילו פעם אחת, ואף ידע להרגיע את חבריו ברגעים של מתיחות. תקופה קצרה שיחק בקבוצת הבוגרים בבאר־שבע. כשפרצה מלחמת ששת הימים הזדרז ציון להתייצב לצה"ל, אבל נשלח לביתו אבל וחפוי ראש, כיוון שהיה צעיר מכדי לשרת.

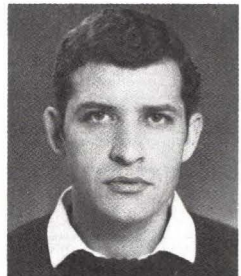
ציון גויס לצה"ל במחצית חודש אוגוסט 1967 ואחרי שסיים בהצלחה את הטירונות, הוצב לבסיס של חיל השריון במרכז הארץ, כנהג טנק. במשך תקופת שירותו בצה"ל לא הזניח את משחק הכדורגל ושיחק בשורות "הפועל" נתניה. לפני תום שירותו הסדיר מונה ציון לסמל משמעת בגדודו. בהערכה שכתב עליו מפקדו

נאמר: "ממושמע, בעל יזמה, מקובל על חבריו ומילא את תפקידו בצורה יעילה וטובה מאוד".

בסוף אוגוסט 1970 השתחרר ציון מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. בתקופת שירותו בצה"ל הכיר ציון את חנה ואחרי שהשתחרר נישאו השניים והקימו משפחה. הנהלת "הפועל" נתניה נחלצה לעזרת השחקן המצטיין ועזרה לו ברכישת דירה בעיר. הוא חזר למקצוע הנגרות והיחסים בינו לבין מעבידו היו טובים עד כדי כך, שהלקוחות חשבו שהם אחים. בנובמבר 1971 נולד בנו הבכור עמוס, ובאוקטובר 1973, שבועיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, נולדו שתי בנותיו התאומות, לילך ומירב. בזכות פעילותו בקבוצת "הפועל" נתניה, עלתה הקבוצה לראש טבלת ליגה א'. הוא היה בלם ו"קפטן" של הקבוצה. בעיתוני הספורט של אותה תקופה הופיעו לא פעם כותרות כגון: "רואש הרעיש בטבריה", "הבלם המרשים". באחד המאמרים נכתב עליו: "השחקן המצטיין בניצחון האחרון היה הבלם המסור וקפטן הקבוצה, ציון רואש, שמעמדתו העורפית הגיח מדי פעם בפעם לעבר שער היריב וכבש במו רגליו שלושער נאה במחצית השנייה". כמו כן צוטט הרבה בעיתוני הספורט, במאמרים ראשיים מלאי התלהבות, בעקבות הצלחותיה של קבוצתו, שעלתה לליגה א' הודות למסירותם ולמאמציהם של שחקניה, שציון עמד בראשם. בערב יום הכיפורים, אחרי שהביא הביתה את אשתו ואת התאומות, שזה עתה נולדו, נקרא ציון לשירות מילואים. נשלח לחזית סיני ושם לחם כנהג טנק בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. באחד עשר באוקטובר כתב אל רעיתו: "אין לך מה לדאוג, אני בסדר גמור". שלושה ימים אחרי־כן, ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפגע הטנק שלו מטיל של האויב. צוות הטנק נפצע וציון נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים, חמשה אחים ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו אל חנה, אלמנתו של ציון, כתב מפקד החטיבה: "בעלך לחם למופת בקרב הקשה אשר בו השתתף. בזכותו ובזכות חברינו הנופלים מיגרנו את האויב המצרי"; במכתבו של שר הביטחון, משה דיין נאמר: "ציון ז"ל היה חייל מסור וחבר נאמן, והיה אהוב על כל מי שהכירו".

רוביו, ז'ק (יעקב)

ז'ק, בן רגינה ופנחס (פליקס), נולד ביום י"ט באב תש"א (12.8.1941) באלכסנדריה שבמצרים ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. המשפחה נשלחה לגור במחנה־עולים ואחר־כך הועברה לטירת הכרמל וגם שם חיה באוהלים ובתנאי מצוקה, עד אשר ניתנה לה דירה. במצרים למד ז'ק עד כיתה ב' ובארץ המשיך בלימודיו בבית־הספר "דגניה" עד כיתה ה', וסיים את לימודיו היסודיים בחברת הנוער בכפר־מסריק. אחר־כך למד שנה נוספת בשעות הערב בבית־הספר "בסמ"ת", במגמה של מסגרות. כבן למשפחה

בת שמונה נפשות, שהתלבטה בבעיות פרנסה, יצא לעבוד כחניך במפעלי "וולקן" ושם עבד עד לגיוסו. הוא היה חובב ספורט נלהב, העדיף את ענף האתלטיקה הקלה והיה חבר באגודת "הפועל" חיפה. הוא אהב מאוד ריקודי־עם שלמד בקיבוץ וגם ארגן להקת ריקוד במקום. הייתה לו נטייה לציור ולמלאכות־יד עדינות אחרות והוא הקדיש להן את שעות הפנאי שלו. ז'ק היה נער עליז ומלא חיים, שהתחנך על ברכי המסורת הקיבוצית לאהבת הארץ ולאהבת האדם. הוא ידע להקשיב לנפש הזולת ולהבינה והיה מוכן לעזור לכל אדם בשעת הצורך. בטוב לבו, ביושרו ובנאמנותו רכש לו חברים רבים וכל קרוביו ומכריו אהבוהו. תמיד אהב מאוד את הוריו וכיבד אותם, והיה אסיר תודה להם על המאמצים הרבים שהשקיעו בחינוך המשפחה, שהייתה גדולה אך מלוכדת. לאחיו ואחותו היה חבר וידיד.

ז'ק גויס לצה"ל בתחילת מאי 1959 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ושירת כתותחן בטנק. ביחידתו נחשב כחייל מעולה, שמילא את כל הנדרש ממנו בנכונות ומתוך הכרה. הוא הבין את משמעות חיי הצוות ואהב אותם. כן אהב את הטנק ואף טיפל בו במסירות. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ליחידה והקפיד לשמור על קשרי ידידות אתם.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר החל לעבוד בתע"ש כמסגר והיה עובד מעולה, שבמשך הזמן הכניס כמה שיפורים בכלי השריון וזכה להערכה רבה מצד הממונים עליו. באותה עת נשא לאישה את חברתו בתיה ונולדה להם הבת הבכורה חגית. הוא היה בעל ואב למופת, שהקדיש את רוב זמנו לבתו הקטנה ואף בנה לה צעצועים במו ידיו. במרץ רב וללא ליאות עבד כדי לפרנס את משפחתו, אך תמיד שמר על רוחו הטובה ועליזותו ומצא פנאי לבלות במחיצת חבריו הרבים. בטירת הכרמל היה דמות ידועה ומוכרת, המעורה היטב בחיים הציבוריים של המקום. הוא היה שותף פעיל בטיפוח הדור הצעיר במקום מגוריו וחנכו לאהבת הספורט והפעילות הגופנית. לעתים מזומנות היה נקרא לשירות מילואים והיה הולך בחפץ לב ומתוך שמחה להפגש עם חבריו ליחידה ועם רעיו לצוות הטנק. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות על הערים קבטיה וקלקיליה וצוין לשבח על־ידי מפקד הגדוד, יחד עם שאר חבריו לטנק, על שלחמו באומץ לב ובחירוף נפש נגד האויב, למרות שהטנק שלהם התקלקל. הם לא נטשוהו, המשיכו להפעיל את כלי הנשק של הטנק תחת אש עזה והשמידו טנק "פאטון" של האויב. לאחר שנפגע הטנק שלהם, המשיכו לסייע בלחימה בפעולה רגלית. בשנת 1973 החליט לנסות כוחו כעצמאי, שכר לו חנות קטנה, צייד אותה בכלים הדרושים והחל לבנות ולטפח את עסקו, אך המלחמה שמה לאל את כל מאמציו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא המתין לצו הקריאה אלא מיהר להתייצב ביחידתו ולחם עמה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ז'ק פעל כאיש צוות במסירות ובאחריות, ונפל בצאתו עם חבריו להרחיק את איום האויב להשמידנו. נפילתו היא אבדה לחבריו וליחידה".

רובין, אריה

אריה (פני), בן זכיה וחנון ז"ל, נולד בשנת תש"ז (1947) בעיר מדנין שבתוניסיה. אחיו זוכרים אותו כילד חמוד, שובב ועליז. הוא היה הילד האמצעי בין שלושת אחיו ואחותו, ובתוניסיה למד שלוש שנים בבית־ספר עממי. בשנת 1957 עלתה המשפחה ארצה לאחר מותו של אבי המשפחה. בתחילת 1958 נשלח פני להתחנך ברמת־הדסה, והפרידה מהמשפחה הייתה קשה עליו מאוד, משום שהיה קשור לאמו ולאחיו בכל נפשו. אחרי מספר חודשים נשלח לירושלים, לחוות הנוער הציוני על־שם ד"ר ישראל גולדשטיין. כאן נקלט במהירות, אהב את ירושלים ובכוח אישיותו הלבבית נעשה חביב על חבריו ועל מוריו, מה גם שהיה תלמיד טוב וחרוץ. אותו זמן היה חניך בגדנ"ע והצטיין כשחקן בכדורגל ובכדורעף. יחד עם חבריו השתתף בצעדות והיה הרוח החיה בכל אירוע חברתי ולא אחת השתתף במעשי קונדס ושובבות, שידע לעשותם ברוח טובה ועליזה. פני היה נאמן לעקרונות התנועה הציונית, ידע את רצונו וידע לעמוד על עקרונותיו. מעולם לא הגיע לעימות עם סביבתו, כי אם המשיך והלך בדרך שהתווה לעצמו בכוח רצונו החזק. בן מסור היה לאמו ואח אוהב לאחיו ולאחותו וידע להשרות סביבו אהבה וביטחון. עוד כשהיה בחוות הנוער הציוני שאף להצטרף לנח"ל במסגרת גרעין התיישבותי, ואכזבתו הייתה גדולה כשלא מצא סביבו די תומכים לרעיון ונאלץ לוותר עליו.

אריה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים את האימון הבסיסי והיה איש צוות בטנק. אחרי־כן נשלח לקורס מפקדי טנקים, שהופסק כאשר פרצה מלחמת ששת הימים. החניכים נשלחו דרומה והשתתפו בקרבות בסיני עד תום המלחמה. עם שובם סיימו את הקורס ובשנת 1968 הועלה אריה לדרגת סמל, לפי המלצה מיוחדת של מפקדיו. בסוף מרס 1968, בעת שהשתתף במבצע כראמה, נפצע ואושפז בבית־החולים. הוא סירב להודיע למשפחתו על פציעתו, כי לא רצה להדאיגם ורק אחרי שהחלים סיפר כלאחר יד שאכן נפצע, קצת אושפז — ועתה הכל בסדר ואין מה לדאוג. בתעודת השחרור כתב עליו מפקדו: "חייל מסור, טוב ומהימן".

בסוף אוגוסט 1969 השתחרר אריה מהשירות הסדיר בצה"ל, והחליט להמשיך את לימודיו. הוא למד במכון לפריון העבודה והייצור של משרד העבודה, במגמת הנדסאי ייצור. הוא היה תלמיד מצוין, ובשעה שחבריו נהגו להשתמש במכשירי עזר מתוחכמים, היה הוא שולף סרגל חישוב ועזרים רגילים ומבצע את החישובים המסובכים ביותר ביעילות ובמהירות. כשהגיעו מועדי בחינות היה נוהג להזמין לביתו מספר חברים ולהכין אותם לבחינות, כי לא רצה שאיש מן הלומדים אתו לא יהיה מוכן וייכשל בבחינה. שעות הלימוד הארוכות היו מסתיימות בדרך כלל בארוחה טובה שהכין לחבריו. לעתים היה נוסע אל ביתו של חבר, כדי לעזור לו בלימודי המתמטיקה כאשר זה לא יכול להגיע אליו. באותה עת התגורר בבית אחיו הבכור דני, ובשביל האח ומשפחתו הייתה זו אחת התקופות המאושרות שידעו. כאשר רותקה

גיסתו למיטתה עקב מחלה, טיפל בה במסירות רבה, לא הניח לה לעשות דבר עד שחזר האח הביתה, והשניים עשו את עבודות הבית יחדיו. בבית אחיו פגש פני את חברתו לחיים, לאה, שהייתה קרובת גיסתו, ובסוף שנת 1972 נישאו השניים. הוא היה בעל אוהב ומסור למופת, ולא היה מאושר ממנו כשנודע לו שעתיד הוא להיות אב בקרוב. באותה עת עבד כטכנאי ייצור בבית החרושת "הארגז" וגם בעבודתו הצטיין בשקדנות, בתפיסה מהירה, במסירות ובחדוות־חיים, שהיו מיוחדות לו תמיד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היו האחים ומשפחותיהם אצל אמם. פני נפרד מאשתו, שהייתה בחודשי הריונה האחרונים, מאמו ומאחיו וחש כל עוד נפשו בו ליחידתו. המשפחה לא ידעה לאן נסע, לאיזו יחידה נשלח והיכן הוא. שלושה ימים המתין בבסיס קדמי ברמת־הגולן בחוסר מעש ובדאגה. ביום הרביעי, כאשר חסרו שני אנשים לצוות אחד הטנקים, קפצו מיד פני וחברו אבי והתנדבו לצאת עם יחידה שאליה לא השתייכו כלל. הכוח נלחם וחדר אל תוך המובלעת הסורית וביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), שעה שנכנסו בראש הכוח למזרעת בית ג'אן, נפגע הטנק בטיל וכל אנשי צוותו נהרגו. למשפחה, שחכתה לידיעות מהבעל והבן, לא נודעו כל אלה אלא לאחר חודשים ארוכים. כל אותו זמן נראה היה שאריה נעדר והכל קיוו שאולי עוד יחזור. אחרי שלושה חודשים וחצי נקבע בוודאות שאכן פני נפל באותו יום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בלוד. השאיר אחריו אישה ובן, אם, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

להנצחת זכרו תרמה משפחתו ספר־תורה ופרוכת לבית־הכנסת; כן הוציאה המשפחה לאור חוברת לזכרו ולזכר אשתו, שנהרגה בתאונת דרכים שנתיים לאחר נפילת אריה.

רובין, רמי (אברהם)

רמי, בן חני ווילי (זאב), נולד ביום י' בשבט תש"ח (21.1.1948) במעין ברוך. לאחר מלחמת השחרור עזבה משפחתו את מעין ברוך והתיישבה במושב השיתופי "הבונים" לחוף הכרמל. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר המקומי בנוה־ים, והמשיך בבית־הספר התיכון־חקלאי "כפר־גלים". סיפר עליו חברו שלמה, מבית־הספר היסודי: "מיד עם בואו של רמי לבית־ספרנו, התגלה לעיני נער רב־גוני, שהיה משכמו ומעלה בכל התחומים. ברוך כישרונות היה, הצטיין בלימודים – למרות שבדרך כלל לא היה משקיע בהם מאמץ רב – בספורט ובמלאכת־יד. היה חסון כאלון ובעל כוח פיסי רב, שירש מאביו שהיה בנעוריו אלוף אגרוף. את כוחו לא ניצל מעולם בצורה שלילית. רמי היה טוב לב מאין כמוהו ותמיד הגיש עזרה לנחשלים בלימודים". סיפר מחנכו מבית־הספר "כפר־גלים": "זוכר אני את רמי – גבוה, אמיץ, מלא מרץ וכוח, עליז, מוכן תמיד לעזור לחבריו, לשמח את הסובבים אותו. חיוכו הטוב והרחב היה מביא לידי שמחה את כל הסביבה. המשמעת העיוורת לא הייתה לרוחו; הוא צחק

לממושמעים ולצייתנים, אך במצבים קשים – בטיולים, במסעות, בריצות ארוכות, היה נותן דוגמה לשיתוף פעולה ולמשמעת לכולם. רמי היה תמיד ישר ואמיץ, לא ידע את המילה "פחד". גם מהאמת לא פחד. לעתים קרובות היה מתפרץ בכיתה, כשהרגיש שנעשה עוול כלשהו לחבר, ולעתים נפגע בשל האמת העמוקה שבו. רמי דרש הרבה מעצמו ומאחרים, היה חרוץ, מכין את שיעוריו, מתאמץ בבעיות הקשות, ודרש גם ממוריו שיתייחסו אליו ואל חבריו בהתאם. צניעותו ויושרו חיבבו אותו על התלמידים ועל המורים. היו לו דעות מקוריות ומאוד אנושיות, ומעולם לא הלך בתלם. הוא היה פעיל בכל ענפי הספורט, חייב היה להוציא את המרץ העצום שהיה טמון בו, ואהב גם את היופי שבספורט. הוא ניצל כל הפסקה כדי לרוץ, לזרוק כדור, לשחק בכדורגל. רמי אהב את כל צדדי החיים, אך במיוחד את העבודה, את האדמה ואת האדם. אלו היו שלוש אהבותיו הגדולות". על רמי כחבר סיפר רפי: "רמי היה אב־טיפוס של הצבר החסון, השזוף, החייכני והסימפטי, הגיבור עם המכנסים הקצרים והסנדלים, התרמיל והמפה, חובב הטבע וחדור אהבת ארץ־ישראל על נופיה. זה שניחוח חציר ועבודת השדה היו מנת חלקו, והטרקטור והמחרשה – לחם מחייתו. כזה היה רמי. רמי היה חבר שאפשר היה לחלק עמו אלפי חוויות – עליזות ונוגות, חבר שידע לצחוק ולהשרות אווירה נינוחה, ושתמיד ידע להגיש כתף ברגע הנכון. מצד אחד יכולת לבצע אתו תעלולים קונדסיים הגובלים ב'עבריינות', ומצד שני יכולת לתפוס אתו רגעים של הרהורים. הוא היה הרוח החיה בכיתה, מעין שובב תורן, שאצלו הפקחות, החן והעליזות הלכו יד ביד. קסמו האישי הרב עזר לו ליצור קשרים עם כל אחד ואחד". בנערותו היה רמי חבר בחטיבת בני המושבים השיתופיים, ושימש בחטיבה גם כמדריך. אהבתו הגדולה הייתה הים, אשר לחופו גדל. הוא היה שוחה, משיט מפרשיות ועוסק בדייג תת־מימי.

רמי גויס לצה"ל בראשית פברואר 1967. הוא התנדב ליחידת צנחנים ובמסגרת שירותו עבר קורס צניחה, קורס מ"כים חי"ר וקורס קציני חי"ר. סיפר עליו חברו מקורס הקצינים: "רמי היה מסוג האנשים שכולם מיד זיהו אותו. הוא לא היה צריך לדבר. הופעתו, השקט הנפשי שבו, הביטחון – אלה מיד 'הסגירו' אותו. עומדת קבוצת אנשים, ומיד העין צדה אותו. כזה היה רמי. העניינים התנהלו סביבו. אחת התכונות שמאוד אהבתי בו הייתה הרגשת הביטחון שהיה מעניק לסובבים אותו – מין הרגשה כזאת שידעת שאם רמי נמצא בסביבה, הכל בסדר". משסיים את שירות החובה, בראשית פברואר 1970, התנדב לשרת בצבא הקבע לתקופה של שלושה חודשים.

אחרי השחרור יצא לחיים האזרחיים. הוא שב למושב הבונים, שם עבד כחקלאי. בשנת 1971 החל ללמוד בטכניון בחיפה. כבר בתקופת נערותו הצטיין במקצועות הריאליים, וכישרונותיו בתחום זה ניכרו גם בלימודים הגבוהים. בשנת 1973 נשא לאישה את לייקה חברתו, והזוג עבר לגור בביתה של לייקה – ברגבה. כדרכו תמיד השתלב רמי במהירות בחיי המשק החדש, וכתמיד היה אהוב על הכול. במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד מחלקת חי"ר בחזית הדרום. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בקרב על איסמעיליה, נפגע מאש קומנדו מצרי ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של מושב הבונים. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רמי היה חייל ומפקד מצטיין".

המשפחה הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים על דמותו.

רובינגר, משה (מריוס)

משה, בנם־יחידם של אליזבט ומרדכי, נולד ביום כ"ג בתמוז תשי"ג (8.7.1953) ברומניה, ועלה ארצה עם הוריו בשנת 1961. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה, בבית־הספר היסודי "מוריה" באשדוד ובבית־הספר היסודי "רמב"ם" באשדוד. אחרי־כן המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון המקיף באשדוד ושנה בפנימייה הטכנית של חיל החימוש בצריפין, במגמה של מכונאות. משה גדל באשדוד, מקום שם השתקעה המשפחה לאחר עלותה ארצה. הוא היה נער טוב ועשה כמיטב יכולתו להשביע את רצון הוריו. לפי דרכו אהב אותם ורצה בטובתם. כשלמד בבית־הספר התיכון, היה פעיל בגדנ"ע, והיו לו חברים רבים שאהבו אותו וביקשו את חברתו.

משה גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1971, ומאחר שסיים קורס קדם־צבאי למכונאי טנק "פאטון", הוצב לחיל החימוש. הוא נקבע כמכונאי־טנקים בבית־הספר לשריון וברבות הימים הועלה לדרגת סמל ושימש כסמל חוליה טכנית. ביחידתו היה חביב על מפקדיו ועל חבריו ונחשב בעל מקצוע מאומן, שאפשר לסמוך עליו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח משה כמכונאי טנקים לסיני, ובהפוגות הקצרות שבין קרב לקרב, היה מתרוצץ בין הטנקים הפגועים ודואג לתקינותם. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), במהלך הקרב באזור "החווה הסינית", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נפגע נגמ"ש החוליה הטכנית שבו שימש משה גם כלוחם מן השורה וגם עסק בחילוץ פצועים. משה עלה על טנק, אך גם הוא נפגע, ומשה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדוד. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "במהלך הקרב דבק משה בתפקידו תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא".

רובינוב, שלומית

שלומית, בת זיוה ונתן, נולדה ביום ט׳ בניסן תשי״ד (12.4.1954) בתל־אביב. היא למדה בבית־הספר היסודי ״יהודה המכבי״ והשלימה את לימודיה ב״סמינר הקיבוצים״ בתל־אביב. שלומית הייתה עירנית, יפה, שופעת חדווה ושמחת חיים, ואהובה על כל מי שהכיר אותה. תמיד ידעה לעזור בלי לעורר תשומת־לב לכך, ועשתה כן בכנוּת יוצאת מן הלב. מגיל רך, עוד בהיותה בגן־ילדים ידעה להתבטא ובסיפוריה, ששמעה לראשונה מפי אמה, כבשה כל לב. משחר ילדותה הצטיינה בפקחות וידעה להגיב בהומור על דברים שהגדולים ניסו להעלים ממנה. בבית־הספר היסודי הצטיינה בלימודים העיוניים וכשהייתה בכיתה ג׳ כונתה ״אלופת התנ״ך״. בהיותה תלמידה בכיתות הגבוהות יותר נקראה תמיד למלא מקום של מורה שנעדר וידעה לרתק את הילדים בסיפוריה הנפלאים. מגיל רך כתבה שירה ושיריה העידו על נפש רגישה ועל חדוּת מחשבתה וראיית הדברים בדרך מקורית משלה. הילדים בכיתה ידעו ששלומית מיוחדת ושונה מהם וקבלוה כמות שהיא מתוך אהבה רבה והערצה. אמרה עליה המחנכת שלה באותן שנים: ״לא היתה לי תלמידה כה אהובה ויקרה. היא שתפה אותי בבעיותיה, התייעצה עמי, ממש כבתי. שלומית זו, נשארה עמי בקשר גם לאחר שנפרדו דרכינו ואחר נפגשנו שוב — במקצוע ההוראה״. עם סיום לימודיה בבית־הספר היסודי ידעה שלומית שנועדה לעזור לזולת באמצעות החושים המיוחדים לה, והיא התנדבה לעזור בבית־החולים ״הדסה״. בתקופת ההתנדבות בשלה בה ההחלטה לפנות למקצוע ההוראה והיא הלכה ללמוד ב״סמינר הקיבוצים״, שם סיימה את לימודיה התיכוניים. היא הייתה עצמאית במחשבה ובהתנהגות, מבוגרת משנותיה, אך קשורה בכל לבה למשפחתה, בעיקר לסבתה, שעמה היה לה קשר נפשי עמוק. במלחמת ששת הימים נפל בן־דודה אריה, ושלומית כתבה לזכרו אחדים משיריה הרגישים ביותר.

שלומית גויסה לצה״ל בסוף יולי 1972. אחרי הטירונות השלימה לימודיה בקורס ארצי למורות. בתחילת יולי 1973 הוענקה לה דרגת סמל. היא נמנתה עם קבוצה קטנה של מורות, שהתנדבו לעסוק בחינוך בקרב ישראל השנייה והוטל עליה חינוכם וטיפוחם של ילדים מוכי־גורל בבית־הספר ״נרקיס״ בירוחם. את כל חום נפשה ואהבתה העניקה לילדים, שנולדו פגועים במוחם ושהוריהם התנכרו להם, הרבה יותר משדרש תפקידה כמורה וכחיילת. ממכריה וידידיה אספה בגדים וצעצועים והייתה מביאה ל״ילדים שלה״, ארגזים מלאים מכל טוב. שעות ארוכות הייתה יושבת עם הילדים, מספרת להם סיפורים ושרה להם שירים. כל שכרה היה חיוך מאושר או חיבוק. היא לא יכלה להשלים עם המחשבה שאין לאל ידה לשנות את גורלם האומלל וחפשה דרכים לעזור להם. אחרי שעבדה בירוחם הוצבה לתפקיד הוראה בבית־ספר באשקלון, אך עמדה בקשר עם ילדיה בירוחם. שלומית הייתה מכינה את עצמה לעבודה עם הילדים כאדם המכין עצמו לעבודת קודש והאהבה שהעניקו לה הילדים הייתה שכרה. במלחמת יום הכיפורים התנדבה שוב לעזור בבית חולים, והפעם הלכה

לבאר־שבע, שם סייעה ועמלה למען חיילים פצועים. גם כאן עשתה מלאכתה בחום ובאהבה מכל הלב. ביום ז׳ בטבת תשל״ד (6.1.1974) נפלה שלומית בעת מלוי תפקידה והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאירה אחריה הורים ואחות.

משפחתה הוציאה לאור ספר לזכרה, ובו שירים שכתבה.

רובינפלד, ד״ר גדעון

גדעון, בן חנה ויהושע, נולד ביום י״ג בניסן תרצ״ח (17.4.1938) על הר־הצופים וגדל בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״ארלוזורוב״ ואחר־כך המשיך את לימודיו התיכוניים ב״בית־חינוך תיכון״ וסיימם בהצטיינות כשהיה בן שבע־עשרה. גדעון היה נער רציני ושקול בגישתו לחיים. כל משימה שלקח על עצמו ביצע בשלמות ובדייקנות. הוא היה קשור מאוד להוריו, שטיפחוהו וגידלוהו בחום ובאהבה. מטבעו היה חברותי וידידותי ותמיד היה מוכן לעזור לזולת. מנעוריו היה חובב מוסיקה וניגן בכלים רבים: פסנתר, כינור, חליל ומפוחית־פה. את זמנו הפנוי הקדיש לספורט כתחביב, היה חבר בהתאחדות הטניס והרבה גם לשחות ולהתעמל. נוסף על כל אלה היה חבר בתנועת הנוער ״התנועה המאוחדת״. בשנת 1955 החל ללמוד באוניברסיטת ירושלים במסגרת העתודה האקדמית. הוא למד שנה בפקולטה למדעי־הטבע ואחר־כך עבר ללמוד רפואה, סיים את לימודיו בשנת 1962 והתמחה במשך שנה בבית־החולים ״אסף הרופא״. בשנת 1964 הוסמך גדעון כדוקטור לרפואה. במשך כל שנות לימודיו עבד בהוראה כדי לפרנס את עצמו. בתקופת לימודיו הכיר את שושנה, נשא אותה לאישה בשנת 1958, ויחדיו המשיכו ללמוד בבית־הספר לרפואה ואף לעבוד, כדי לכלכל את עצמם ואת הילדים שנולדו להם. על אף עיסוקיו הרבים היה בעל משפחה ואב למופת ומצא תמיד פנאי לעזור בגידול הילדים ובחינוכם.

גדעון גויס לצה״ל בתחילת ינואר 1964, השתלם בקורס קציני רפואה ועם סיומו הוענקה לו דרגת סגן. הוא הוצב לשרת כרופא ביחידת שריון ואחר־כך הועבר לבסיס טירונים ושימש שם קצין רפואה בכיר. מפקדיו מאותה תקופה כתבו עליו, שהוא קצין ורופא מסור מאוד לאנשים ולעבודה, בעל גישה נכונה לאנשים, עומד יפה במבחנים המעשיים כרופא גדודי, אדם נעים וידידותי, המשתלב יפה במטה הגדוד ונוטל חלק פעיל במציאת פתרונות לבעיות היחידה ואנשיה. בשנת 1966 התנדב גדעון לשרת שנה נוספת בצבא הקבע, ובשנת 1967 השתחרר מצה״ל בדרגת סרן.

עם תום שירותו הסדיר המשיך להתמחות עוד כחמש שנים בבית־החולים ״אסף הרופא״, במחלקת עיניים, והוענק לו תואר של מומחה למחלות עיניים. הוא פתח לעצמו מרפאת עיניים משוכללת בראשון לציון ובמקביל הקדיש זמנו לטיפול בחולים במרפאה ברחובות וגם המשיך להשתלם בבית־החולים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה גדעון רופא בעוצבת שריון שחצתה את התעלה. ביום כ״ג בתשרי

תשל"ד (19.10.1973) באזור שדה־התעופה דוואר־סואר, נפגע ונהרג בהפצצת מטוסי "מיג" של המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים — עירית, ערן ועמית, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סרן ד"ר רובינפלד גדעון ז"ל, היה ידוע בפלוגתו כאחד הרופאים המעולים והמסורים ביותר. גילה אומץ לב מירבי בטפלו בפצועים תחת אש כבדה".

בית החינוך התיכון בירושלים הוציא לאור חוברת לזכר הנופלים מתלמידיו ובה דברים על דמותו של גדעון; גם הגדוד שלו במלחמת ששת הימים הוציא לאור חוברת ובה דברים עליו; במחלקה שעבד בה, בבית החולים "אסף הרופא", הוקמה על שמו ספרייה רפואית, המוקדשת לתחום רפואת העין.

רובינשטיין, אליעזר

אליעזר (אלי), בן שושנה וצבי, נולד ביום כ"ב באייר תשי"ב (17.5.1952) בישראל. בילדותו, העתיקו הוריו כפעם בפעם את מקום מגוריהם ולכן נאלץ להחליף בתי־ספר מספר פעמים. הוא למד בבית־הספר היסודי "איתמר" בנתניה עד כיתה ג', המשיך בלימודיו בבית־הספר "הקליר" בתל־אביב עד כיתה ה', וסיים את לימודיו בבית־הספר "מצדה" בגבעתיים. את לימודיו התיכוניים סיים במגמה הריאלית, בבית־הספר "קלעי" בגבעתיים. אלי היה ילד שובב, אהב להתקוטט עם גדולים ועם קטנים ורק אמו הייתה מצליחה לחלצו מידיהם כשהגיעו הדברים לידי מכות. כשהגיעה שעתו ללכת לגן הילדים נרגע, הרגיש עצמו מבוגר ואחראי והחל לתת ביטוי לאופיו העצמאי. הוא סירב שילוהו לגן ואף קיבל על עצמו להשגיח על ילדים אחרים. למרות המעברים התכופים מבית־ספר לבית־ספר היה תלמיד מצטיין ואהב מאוד ללמוד. בכל מקום חדש היה נקלט מיד, משתלב יפה בחברה ומגיע להישגים מצויינים ללא מאמץ יתר. כשהגיע לבית־הספר התיכון היה נער עצמאי העומד על דעתו, בעל שטחי התעניינות רבים ומגוונים. הלימודים תפסו אצלו מקום משני בלבד, ולכן, היה תלמיד בינוני, הכין את שיעוריו כלאחר־יד ולמד לבחינות ברגע האחרון. אף־על־פי־כן מעולם לא נכשל בלימודיו. הוא היה חבר נלהב ופעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד" בקן בורוכוב שבגבעתיים והשתדל מאוד שלא להחסיר אפילו פעולה אחת, על אף ריחוק מקום מגוריו, וכמובן שלא החסיר טיולים, מסעות או מחנות עבודה. מנעוריו היה חובב ספורט, ובזכות מבנה גופו התמיר הצטיין בעיקר במשחק הכדורסל. הוא היה חבר בקבוצת הנוער של "הפועל" רמת־גן, הקדיש חלק ניכר מזמנו הפנוי לאימונים והשתתף עם קבוצתו במחנות אימונים רבים. אלי אהב מאוד את הים, היטיב לשחות, השתתף בתחרויות שחייה רבות, לא החמיץ אף אחת מצליחות הכינרת ואף עבר קורס למצילים חובבים. גם לטייל אהב והספיק לתור את הארץ לאורכה ולרוחבה. לא פעם היה נוטל תרמיל על שכם ויוצא לשוט לו, ללא תכנון מוקדם. גם לגרמניה

ולהולנד נסע, כחבר במשלחת נוער. בהיותו בגדנ"ע עבר קורס מדריכים וגם במסגרת זו יצא כמלווה של כיתות, לטיולים ולמסעות רבים. הוא השתתף בחוג לאתלטיקה והיה אחד הבולטים שבו וגם בחוג לשחמט היה חבר והרבה לשחק במשחק הזה. גם בחוג לריקודי־עם ניסה את כוחו. לקראת סוף לימודיו החל להתעניין בטיסה וחלם להיות טייס. הוא הצטרף לחוג לטיסנאות ולדאייה בגדנ"ע־אויר, בנה דגמים רבים של דאונים, סיים קורס דאייה וטס במטוס "פייפר". תקופה מסוימת היה מדריך לטיסנות. אלי ידע ליצור קשרים עם אנשים, היה ישר מאוד עם כל אדם ולכשנוצר הקשר דאג להתמיד ולשמור עליו. הוא היה טוב לב, נוח לבריות ומוכן תמיד לעזור לזולת. למרות כישוריו הרבים והמיוחדים היה נער עניו, ביישן במקצת ונוטה לשתקנות, ומעולם לא התרברב בתכונותיו או בהישגיו. יחד עם זאת היה חברותי, שובב, בעל חוש הומור, אוהב חיים ועליזות ונוטה למעשי קונדס. להוריו היה בן מסור והיחסים ביניהם הושתתו על כבוד הדדי רב. הוא נשמע להם, גם אם לא תמיד הסכים עמם. ביתם היה לבבי ופתוח וחבריו הרבים ידעו שזה המקום שם מתאספים, מתווכחים, מתכננים, מבלים, אוכלים וגם ישנים. יחסי רעות קרובה שררו בינו לבין אחותו המבוגרת והוא נהג להסיח לפניה את הרהורי לבו. אלי חלם להפליג באניית סוחר לאחר שחרורו מצה"ל, כדי לראות את העולם והתכוון ללמוד אחרי־כן באוניברסיטה.

אליעזר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לקומנדו הימי. בשירותו הצבאי ראה זכות ולא חובה ורצה מאוד להצטיין בו. לאחר שנאלץ לעזוב את השייטת בגלל סיבות רפואיות, עבר לשרת בחטיבת "גולני" וסיים קורס מ"כים ואחרי־כן השתלם בקורס קצינים. הוא אהב את חיי הצבא והיה גאה בדרגתו, אך מעולם לא התרברב ולא התנשא. ביחידתו נחשב מפקד טוב, שהקפיד לדרוש מחייליו משמעת וביצוע מעולה באימונים, אך בעתות מנוחה היה להם חבר, ישב ושוחח עמם ועזר להם בפיתרון בעיות שונות. ככלל העדיף להגיע עם חייליו להישגים בדרך ההבנה ולא מתוך ציות עיוור לפקודות, שאותן לא אהב לחלק. חייליו סיפרו עליו כי תמיד דאג קודם כל למחסורם ורק אחר־כך דאג לעצמו. בשדה וידא שכל החיילים קיבלו את מזונם ורק אז ישב גם הוא לאכול. במשך כל תקופת שירותו שמר על קשר הדוק עם הבית והרבה לכתוב להוריו ולחבריו הרבים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אלי עם הכוח שהתייצב לבלימת התקפות הסורים ואחר־כך השתתף בקרבות הפריצה לרמת־הגולן. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפל אלי בקרב באזור מזרעת בית־ג'אן, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי שירת ביחידה חמישה חודשים והיה אהוד על פקודיו ועל חבריו לפלוגה. אלי מילא תפקיד של קצין לוחם. במלחמת יום הכיפורים ביצע תפקידו תחת אש על הצד הטוב ביותר... אלי היה מהמובחרים שבלוחמים, ובקרבות על רמת־הגולן היה בחוד הכוח הפורץ אל מערכות כוחות האויב".

רובינשטיין, חיים־משה

חיים־משה, בן פנינה ויעקב, נולד ביום י״ח בכסלו תשי״ג (27.11.1942) ברמתיים להורים חלוצים, שעלו בנעוריהם מפולין והשתיתו את חייהם על עבודת האדמה. חיים היה ילד עירני, מלא חיים, פיקח ועליז, שאהב את הלימודים והצטיין בהם. את לימודיו בבית־הספר היסודי על־שם יוסף אהרונוביץ בכפר מל״ל סיים בהצטיינות ומתוך תלמידים רבים וטובים נבחר לקבל מלגה להמשך לימודיו. המלגה ניתנה לו ללימודים בבית־הספר ״אורט״ בנתניה וחיים נהג לרכב על אופניים מרמתיים לנתניה מדי בוקר. בחום הקיץ ובגשם השוטף בחורף, רכב לבית־הספר וחזר באותה דרך הביתה על אופניו. הוא ניחן בחוש הומור בריא ובבדיחות־דעת, ידע למצוא את הצד המבדח בכל תופעה. בהצגות בית־הספר קיבל תמיד את התפקידים המבדחים וביצע אותם בכישרון לשמחת לב הכל. את המצב הכלכלי הקשה בבית, את הטורח שברכיבה על אופניים עד נתניה וחזרה ואת הלימודים שתבעו זמן ומרץ, קיבל עליו ברצון ובהומור האפייני לו. הוא גם מצא זמן לשחק בכדורגל, שהיה הספורט האהוב עליו. חיימק׳ה סיים את הלימודים בבית־הספר ״אורט״ בנתניה כתלמיד מצטיין ומיד הוצעה לו מלגה ללימודים בבית־ספר גבוה להנדסת חשמל בג׳נבה שבשויץ. הוא החליט לנצל את המלגה אחרי שיסיים את שירותו בצה״ל.

חיים גויס לצה״ל במחצית פברואר 1961. הוא עמד במבחני הקבלה לקורס טיס, אולם לא סיים את הקורס והועבר לחיל השריון. הוא שירת בחיל עד לסיום שירותו הסדיר בצה״ל.

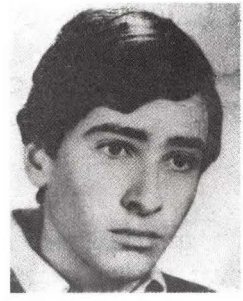
במחצית אוגוסט 1963 שוחרר חיים מהשירות הסדיר ונסע לג׳נבה כדי להמשיך את לימודיו בעזרת המלגה שהוענקה לו. בשבתו שם כלכל את עצמו בכל עבודה שהזדמנה לו. שהותו בחוץ־לארץ קירבה אותו מאוד אל היהדות, וכאשר סיים את הלימודים נסע עם כיתתו לסיור בברית־המועצות ושם חיפש יהודים כדי להפגש עמהם, ולהביא להם דבר עידוד מן הארץ. ואמנם הקהילה היהודית בלנינגרד התאספה בבית־הכנסת כדי לפגוש את הישראלי שבא מג׳נבה. חיימק׳ה חש כי מלחמת ששת הימים ממשמשת ובאה וביקש ממוריו להקדים בחינות הגמר שלו כדי לחוש ארצה. הוא עמד בבחינות בהצטיינות רבה כל כך, שנערכה לכבודו סעודה חגיגית ונישאו בה נאומים ודברי הערכה חמים. המלחמה בארץ פרצה וחיים ישן לילות אחדים בשדה התעופה עד שהצליח לשכנע צוות מטוס, שהביא ציוד רפואי לארץ, לקחתו. הוא ישב כל זמן הטיסה בתא השירותים הצר של המטוס. מיד עם הגיעו לקח את התרמיל ורץ להצטרף ליחידתו, אבל לאכזבתו הרבה לא נשלח לקרב כי את המלחמה הזאת כבר איחר. בארץ התקבל לעבודה בבית־הספר ״אורט״ בנתניה, שסיים לימודיו בו בהצטיינות, שנים מעטות לפני כן. תוך שנה, לאחר נישואיו ופטירת חותנו, פיתח את המפעל שהוריש לו חותנו והפך אותו לספק וסתי־לחץ ומרכזיות גזים מן הטובים בארץ. הוא גם תכנן להרחיב אותו ולייצא את מוצריו. הוא היה אוהב חיים, מלא שמחה, עליצות ואהבה לכל אדם. הכל הכירוהו כאיש משפחה נאמן ואוהב, שהשפיע

הרבה חמימות על בנות אחיותיו, וכחבר נאמן ומסור. הוא עסק בצילום כתחביב והתמונות שצילם כשהיה באירופה שמשו עדות לא רק לחוויות המרגשות שעברו עליו, אלא גם לכישרונו הרב כצלם. חיימק'ה אהב לבשל וכאשר נקרא לשירות מילואים נהג לבשל מעדנים לחבריו. הוא שירת כקשר מחלקתי בפלוגת חרמ"ש. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חיים ליחידתו בסיני ושירת כקשר פלוגתי בזחל"ם הפיקוד. כשמכשיר הקשר התקלקל, הצליח לתקנו ולהעביר אותו לזחל"ם החבלה, שאליו עברו המ"פ וסגנו. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), היום השלישי לקרבות, נפגע ונהרג בשעה שחילץ פצועים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב למשפחה האבלה, כתב עליו מפקדו: "יקירכם, הלוחם סמל רובינשטיין חיים ז"ל, נפל במערכה בעת מילוי תפקידו בציר "טליסמן" (באזור "נוזל") ביום י"ב בתשרי תשל"ד. סמל חיים ז"ל שירת ביחידתנו כלוחם חרמ"ש, והוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה. אמיץ ומסור היה, מקובל על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו. בשמי ובשם כל לוחמי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק על נפילת חברנו לנשק".

דברים לזכרו פורסמו בספר "בצהרי יום הכיפורים", שיצא לאור לזכר חללי היחידה; אחותו של חיים, שלומית תור־רז, הקדישה את ספר שיריה "בשולי חלום" לזכרו של אחיה.

רובינשטיין, יגאל

יגאל, בן צופיה ויהושע, נולד ביום י"ט בכסלו תשי"ד (26.11.1953) בראש פנה, שם למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי המקומי. מילדותו אפיינו אותו תכונות שלא השתנו גם כשהתבגר. הוא היה ילד פעיל, סקרן, חברותי מאוד ומוכן לעזור לכול אדם. תמיד היה במרכז החברה וביתו היה הומה מחברים. הוא היה גאה מאוד בעיירת הולדתו, שלדבריו שררה בה אווירה מיוחדת. משסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, עבר ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בנתניה, שם התמחה בשטח האלקטרוניקה. תמיד היה רץ וממהר, אהב לבלות ולחיות, אך כל אלה לא הפריעו לו לסיים את בחינות הבגרות בהצלחה. בנערותו סיגל לעצמו תחביבים רבים: צילום, שיט, משחק בכדורסל ואיסוף מטבעות עתיקים.

יגאל גויס לצה"ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר בהצלחה קורס למקצועות הטנק, קורס תותחני טנקים וקורס מפקדי טנקים. סיפר עליו חברו איל: "היינו חברים לחדר. ליגאל תמיד היה מה להעיר – אם לגבי בעיות חינוך ואם לגבי בעיות אחרות. דבריו נאמרו ברצינות והמפקדים ידעו להתחשב בהם. היה לו מעמד מיוחד בפלוגה. בכל עניין שהוא, דעתו נשקלה בכובד ראש. אל חניכיו התנהג בהתחשבות רבה, השתדל להבין אותם, לנהוג בגישה חברית ולא בשתלטנות שרירותית. יגאל היה המט"ק האהוב ביותר על החיילים בפלוגה. יחסם אליו היה יחס

של כבוד ושל חיבה. הצוות שלו ביצע תרגילים בצורה מושלמת. הוא עבד אתם קשה וראה תוצאות". סיפר עליו מפקדו: "בפעולות שגרתיות גילה יגאל יכולת מנהיגות למופת. תמיד עמד בלוח הזמנים שהוטל עליו וחייליו ביצעו את פקודותיו במלואן. לא פעם שלחתי את יגאל לטפל בצוות מורד אשר לא נשמע למפקדו, ויגאל, המנהיג מלידה, הצליח ליישר את ההדורים". הוסיף על כך מפקדו אבשלום: "יגאל היה סמל המחלקה שלי. תמיד התגאיתי שהסמל שלי הוא הטוב שבכולם. את תפקיד הסמל קיבל למרות שהיה חדש בינינו. ידענו שאפשר לסמוך עליו". במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בחזית הצפון. סיפר מפקד היחידה: "בצהרי היום הראשון ללחימה, נפגע הסמ"פ. יגאל היה הראשון שניגש לחלץ אותו. הוא לא איבד את עשתונותיו באש הקרב ולקח את הפצוע לנקודת הפינוי. כשחזר, עלה בדעתי שיכול היה לנצל את ההזדמנות לחימוש ולתדלוק. נראה היה שקרא את מחשבותי ודיווח לי מיד שאכן כבר חימש ותדלק את הטנק. כל עת המלחמה הקשה היה לו מורל גבוה. הוא זרק בדיחות על ימין ועל שמאל. כמה וכמה פעמים עמד מול פני המוות ולא איבד את קור רוחו. הוא נהג בזריזות מפתיעה. הוא שהבחין באויב סורי שעמד בגבנו והוא שהזהיר אותי מירי טילים והציל את חיי. כשהחלו קרבות ההתקפה, יגאל וחייליו היו הראשונים שפרצו לשטח הסורי". ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), לחם יגאל בראש הכוח הפורץ לתל אחמר. במהלך הקרב פגע פגז בטנק שלו ויגאל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש פנה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחתו כתב מפקדו: "יגאל היה מן המפקדים המעולים בפלוגתו".

רוגוז'ינסקי, שלמה

שלמה (שומיק), בן חולדה ואליעזר, נולד ביום ט"ו בכסלו תש"ז (8.12.1946) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם משה הס ובבית־הספר התיכון "עמל" בפתח־תקוה, במגמה למכונאות. בכפר ילדותו, מעש, ניטעה בו אהבה עזה לעבודות השדה ובמיוחד לעבודות בכלי החקלאות הכבדים, כגון, הטרקטור. בשעות הפנאי עסק בהטסת טיסנים. שלמה היה כן ורגיש מאוד למעשי עוול. איש־אמת היה ועומד בדיבורו, נאה דורש ונאה מקיים, גלוי־לב, ישר ובעל מצפון. מעולם לא היסס לומר דברי ביקורת, אפילו היו קשים. הוא היה אדם נבון ומהיר תפיסה, וניחן במחשבה שקולה ומעמיקה. עקשן היה וידע לעמוד על דעתו, נמרץ מאוד, שופע חיוניות, בעל ביטחון עצמי, אך נעדר שחצנות. מטבעו לא היה בררן, אהב את הפשטות והיה שמח בחלקו. חבריו אהבוהו על נכונותו לעזור לזולת, על רוחב ידו ועל מאור פניו.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות

השתלם במקצועות הטנק "פאטון", בקורס מפקדי טנקים ובקורס קציני שריון. הוא היה קצין טוב ואהוד על כל פקודיו. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא קיבל עליו כל תפקיד ברצון וביצע היטב את כל המשימות שהוטלו עליו. הוא היה אמיץ־לב, בעל יוזמה ומשתדל הרבה, מוכשר מאוד, מסור, יעיל, מארגן טוב, שניתן לסמוך עליו בכל עניין". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". תקופה מסוימת נמנה עם המשרתים בצבא הקבע.

בשנת 1968 נשא את חברתו רינה לאישה. הוא היה בעל אוהב ובן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שלמה ונשלח עם יחידתו לסיני. במהלך הקרב על פריצת ראש הגשר אל עבר הגדה המערבית, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע הטנק שלו באש האויב. שלמה נחלץ מהטנק הבוער, וכשירד ממנו נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שלמה הצטיין במילוי תפקידו כסגן מפקד פלוגת טנקים, למן הקמת היחידה ועד נופלו. הוא בלט בכושרו המקצועי, באחריותו ובמסירותו הרבה לתפקידו ולצוות הטנק כולו"; כתב עליו חותנו: "אני זוכר היטב כשישבנו ודיברנו על שלום ומלחמה, על אלה השבים ועל הנופלים ואתה אמרת: 'לכל כדור יש כתובת ואין מקום לדאגה'. וכשבאת לומר לי שלום לפני צאתך למערכה, לחצתי את ידך וביקשתי שתשמור על עצמך, בחיוך רחב הזכרת לי, 'לכל כדור יש כתובת' ומיהרת לדרכך. כעבור ימים מספר, על שפת התעלה הגיע הכדור לכתובת יקרה".

רודה, משה

משה, בן ורדה וסלים, נולד ביום י"א בתמוז תשי"א (15.7.1951) בטבריה. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "תל־חי" ו"מגינים", ובבית־הספר התיכון המקיף על־שם דנציגר בקרית־שמונה. משה היה תלמיד מעולה וכמעט בכל שנות לימודיו בקרית־שמונה היה התלמיד הטוב בכתתו. הוא היה חברותי מאוד, אהוב על חבריו, על מוריו ועל מדריכיו. קשור היה מאוד לקרית־שמונה, שבה עשה כמעט את כל שנות ילדותו ונעורותו, והיה פעיל בקרב בני נוער בעיר. כספורטאי חובב, השתתף בתחרויות אתלטיקה בין בתי־ספר בצפון הארץ והגיע להישגים מצוינים, בעיקר בריצות ארוכות.

משה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969 ושירת בחיל השריון כחובש קרבי, אחרי שסיים בהצלחה קורס חובשים קרביים בחיל הרפואה. הוא גויס בתקופת מלחמת ההתשה ומיד אחרי סיום הקורס נשלח לקווים הקדמיים בגזרת תעלת סואץ. תקופה ממושכת שירת באזור "מעוז המזח", שבדרום התעלה ונטל חלק בקרבות ההתשה במעוז זה. כחובש קרבי טיפל בחיילים הפצועים במסירות רבה ומתוך ידע מקצועי, בתנאים קשים תחת אש האויב. הוא היה חייל מסור ונאמן, אהוב מאוד על מפקדיו

ועל חבריו. בזכות הנסיון הרב שהיה לו כחובש קרבי בתנאי שדה ובעת קרב, הוטלו עליו לעתים קרובות המשימות הקשות והמסוכנות ביותר, והוא עמד בהן בהצלחה רבה, וזכה להערכת מפקדיו בכל הדרגים.

משסיים את שירותו הסדיר, הוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. אחרי השחרור נשא אישה והקים את ביתו בנוה־חיים שבחדרה. עוד לפני שהחל להתבסס בחייו האזרחיים, פרצה מלחמת יום הכיפורים, והוא גויס ונשלח לחזית. במלחמה היה משה חובש קרבי באחת מיחידות השריון, שלחמה בקו הקדמי בגזרת תעלת סואץ, בלמה את האויב וצלחה את התעלה. משה טיפל בעשרות פצועים ונפגעים והיה מעמודי התווך של יחידת הרפואה בכוח הלוחם. הוא פעל ללא ליאות, להצלת חיי לוחמינו, בתנאי קרב ותחת אש. אחרי שהסתיימו הקרבות שב משה לביתו לחופשה קצרה ומצא כי כמעט כל בני המשפחה, לרבות אביו, משרתים בחזיתות השונות. כשחזר ליחידתו ממערב לתעלה, כדי להמשיך בשרות המילואים, נאמר לו כי בזכות הצטיינותו כחובש במלחמה, החליטו מפקדיו להעלותו בדרגה ולהעבירו לבסיס עורפי, כדי לפקד על קורס לעזרה ראשונה לחיילים. אולם משה לא זכה לכך. ביום י״ב בכסלו תשל״ד (7.12.1973) נפצע אנושות בתאונת נשק – התפוצצות רימון־יד ביחידתו, ומת מפצעיו באותו יום, במסוק שהטיסו לבית החולים ברפידים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שמונה. השאיר אחריו אישה, הורים ושלושה אחים. אחרי מותו הועלה לדרגת סמל־ראשון. מפקדיו וחבריו של משה סיפרו כי הודות לאומץ לבו בעת התאונה שגרמה למותו, ניצלו חברים רבים שעמדו סמוך למקום ההתפוצצות.

הנהלת בית־הספר התיכון המקיף על־שם דנציגר בקרית־שמונה קבעה פינת הנצחה בבית־הספר לזכרו של משה; דברים לזכרו פורסמו בספר ״בכל מאודם״, שהוקדש לזכרם של בני חדרה, שנפלו במערכות ישראל.

רוזן, חנן

חנן, בן רחל וצבי, נולד ביום כ״ד בתמוז תשי״ד (25.7.1954) בירושלים. בהיותו בן שנתיים עברה המשפחה להתגורר בגבעתיים, וחנן סיים שם את לימודיו היסודיים בבית־הספר על שם דוד שמעוני. נער עירני וחביב היה, אהוב על הכל בחיוכו הרחב וביכולתו להעלות את כל חוויותיו בציור. מגיל רך התגלה כישרונו בתחום הציור והוא הקדיש מזמנו וממרצו לאמנות וברבות הימים נפגעו לימודיו בשל כך. את לימודיו התיכוניים המשיך בגמנסיה הריאלית בבני־ברק, במגמה לגרפיקה. אך כאן לא הסתפק בחומר שלמדוהו ולפיכך עזב את בית־הספר, נרשם לקורס ואת בחינות הבגרות עשה במסגרת אקסטרנית. חנן אהב מוסיקה לסוגיה. יכול היה לשבת בחדרו שעות ארוכות ולהאזין לתקליטים שלו, שכללו סוגי מוסיקה שונים, ממוסיקה קלאסית ועד פופ. היו בו כוחות עצורים של אמנות שחפשו מוצא והוא שפך את לבו במכחול

ובצבע. אם כי עוד לא קבע לעצמו את השטח שיעסוק בו, היה מובן שעם סיום שירותו בצבא יבחר בענף האמנות שיתאים למאווייו.

חנן גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר את האימון הבסיסי ואחר־כך השתלם בקורס נהגות ותותחנות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח חנן עם יחידתו לרמת־הגולן. מכתביו אל משפחתו היו מלאים אופטימיות ותקווה שבקרוב יגמר הכול והוא יחזור הביתה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו שר הביטחון דאז, משה דיין: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם חנן ז"ל. חנן רוזן נתן את חייו למען מולדתו. הוא שירת בחיל השריון והיה חייל מצוין וחבר נאמן, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. זכרו של חנן רוזן ז"ל הנו קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהא זכרו ברוך".

רוזן, יעקב

יעקב (קובי), בן סוניה ואברהם, נולד ביום ה' בכסלו תשי"ג (23.11.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יבנה", בבית־הספר התיכון־מקצועי "מקס פיין" וב"גימנסיה הריאלית" בתל־אביב. יעקב היה תלמיד טוב, נער חברותי, חובב ספורט וטיולים. מגיל צעיר היה חבר בתנועת "הצופים" ועסק בענפי ספורט אחדים. הוא היה חבר בנבחרת הנוער בכדוריד של "מכבי צפון" בתל־אביב וכן הצטיין באתלטיקה, בכדורסל ובשחייה. ביתם של הורי יעקב היה על גדת הירקון, במקום שהיה מרוחק אז מהעיר, והיה מוקף עצים וחולות. יעקב אהב את הירקון ובילה בו עם חבריו את ימי הילדות. בבית־הספר היסודי והמקצועי התעניין יעקב בעיקר במקצועות הריאליים, בחשמל ובאלקטרוניקה. האלקטרוניקה הייתה לגביו גם תחביב וגם מקצוע שבחר להשתלם בו. לכן למד שנתיים בבית־הספר הריאלי, במגמה לאלקטרוניקה, ואחרי־כן הלך לבית־הספר הטכני של חיל האוויר, שם הוכשר במקצועות האלקטרוניקה, גם לשירות בצבא וגם כמקצוע אזרחי. יעקב היה צעיר עליז ואופטימי, אהב טיולים ברגל ובאופניים, ניגן בגיטרה והיה מקובל מאוד על חבריו וידידיו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו. כיבוד אב ואם היה חשוב בעיניו מאוד והוא הצטיין בעזרה להורים ובמסירות לאחות ולכל המשפחה. הוא היה חבר שידע ורצה לעזור, ידע לנחם ולעודד חברים בשעות מצוקה ושימש מוקד של שמחה, עליצות, שירה ונגינה בצוותא במסיבות ובאירועים חברתיים.

יעקב גויס לצה"ל בראשית ינואר 1971 ושירת כטכנאי קשר בחיל האוויר. מאחר שהיה בוגר בית־הספר הטכני של חיל האוויר, הייתה דרכו בחיל ברורה: הוא השתלם

בקורסים מקצועיים שונים לטכנאי קשר ושירת ביחידות שונות, הרחק מביתו, בעיקר במרחב שלמה ובסיני. ביחידתו נחשב חייל מסור ונאמן, והיה אהוב על מפקדיו בזכות הידע המקצועי הרב שלו ובזכות מסירותו לתפקידיו. גם בצבא היה הרוח החיה באירועים חברתיים, במסיבות ובריקודים. יעקב היה קשור מאוד למשפחתו. אחד מחבריו ליחידה סיפר, כי תמיד חיפש דרך להגיע לביתו ולהיות עם המשפחה בחופשות, ולו הקצרות ביותר. עוד יום בבית, עוד יום בחוג המשפחה היו חשובים לו מאוד. כאשר נפצע חבר בצבא, היה יעקב מנצל כל רגע פנוי כדי להיות ליד מיטתו בבית־החולים, דואג לכל מחסורו, מעודדו ומשמחו. אמרו עליו כי הוא "החזיק את המורל בבסיס". במלחמת יום הכיפורים היה יעקב טכנאי קשר באזור שארם אל־שייך. הוא נפגע ונהרג ביומה הראשון של המלחמה, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשהופצץ קרון הקשר, לאחר שרץ אליו כדי להפעיל את המכשירים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

רוזן, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן אידה וזאב, נולד ביום כ"ד בניסן תשי"ד (27.4.1954) בנהריה להוריו, מניצולי השואה. הוא למד בבית־הספר היסודי "התומר" בעכו, שמה עברו הוריו להתגורר, וזכה תמיד לשבחים מפי מוריו. מכיוון שלמד באהבה ושאף לקנות דעת, עשו ההורים את כל המאמצים כדי לקרבו אל הלימודים, אף־על־פי שלא שררה רווחה כלכלית בבית. כבן שבע היה כאשר החל לפרוט על פסנתר, ולאחר זמן קצר נכנס לתזמורת הנוער העירונית. בשקידה קנה לו גם שליטה בנגינה בחצוצרה ובטרומבון. מוטי היה ברוך כישרונות, ועד מהרה קנה לו שם של מוסיקאי שעתידו לפניו ואף החל להדריך את הנערים הצעירים, שהצטרפו לשורות התזמורת. בין חבריו היה המנהיג, והם העריכוהו ואהבוהו, ידעו להכיר ביושר הליכותיו ובכישרון הארגון שלו. הוא היה שואף־שלמות מושבע, והתמיד בהשגת המשימות שהציב לעצמו. מכיוון שהיה תלמיד מעולה, החליטו הוריו לשלוח אותו ללמוד בבית־הספר התיכון "הריאלי" בחיפה. הנסיעות הארוכות והמייגעות מדי יום ביומו לא הרתיעו אותו, וגם שם הצטיין בעושר כישרונותיו. באותה תקופה המשיך והתקדם בנגינתו עד שנבחר להשתתף בהרכב הקונצרטי של התזמורת. יחד עם כל עיסוקיו אלה היה חבר בתנועת "הצופים" ועסק בספורט. בענף הקליעה למטרה זכה בפרסים אחדים. מנהל בית־הספר "הריאלי", מר שפירא, אמר עליו שהיה אחד מטובי הבוגרים של בית־הספר — אחד מאלה שמהם ציפו לגדולות. מנהל בית התזמורת בעכו אמר שמוטי היה אחד הכישרונות הגדולים של המוסד — גם המוסיקאים קיוו שיבוא היום והוא יפאר את תחום המוסיקה בארץ.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972. אם כי יכול היה להצטרף לתזמורת צה"ל, העדיף לשרת ביחידה קרבית. הוא הוצב לחיל הרגלים והשתלם בקורס מ"כים חי"ר. יחד עם יחידתו השתתף במרדפים אחר מחבלים בלבנון, ובחופשותיו שב מהר

לביתו האהוב. בשעות הפנאי המשיך לפרוט על הפסנתר ולכתוב שירים. במלחמת יום הכיפורים שירת כמש"ק סיירים ברמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע ונפל בהפגזה ארטילרית בצומת כפר מעץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נהגנו לקרוא לו מוטי והוא היה אחד מלוחמינו המעולים. תקופת הכשרתו בצבא עשתה אותו לא רק ללוחם מצוין, אלא גם למנהיגם ולמדריכם של חבריו. מוטי היה חביב ושקט. אך עובדה זאת לא סתרה את יכולת המנהיגות הטבעית שהייתה בו. בכל תרגיל, בכל הזדמנות, גילה מוטי אחד מכישרונותיו הרבים. תמיד שאף להשיג את הטוב ביותר, ואם אפשר — את המושלם. עם נפילתו איבדנו את אחד מטובי לוחמינו, ורעיו אבדו את הטוב שבחברים".

לזכרו של מוטי נרכש פסנתר על־ידי הוריו והוצב בחדר לימוד־הפסנתר בבית התזמורת העירונית, והחדר נקרא על שמו; כמו כן נערך לזכרו קונצרט בביצוע מורים ותלמידים בבית התזמורת.

רוזנבוים, מאיר

מאיר, בן צפורה וירחמיאל, נולד ביום ל' באב תש"ד (19.8.1944) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי "תחכמוני" בחדרה, אחרי־כן המשיך את לימודיו במדרשיית "נעם" בפרדס־חנה, ובשנת הלימודים 1962 — 1963 השלים את לימודיו בישיבת "חברון" בירושלים. במקביל למד באותה השנה בכתב את מקצוע הנהלת החשבונות במכונים הבריטיים.

מאיר גויס לצה"ל באוגוסט 1963 ולאחר הטירונות השתלם בקורס למדריכי נוער. הוא הוכשר כמדריך גדנ"ע, והוסמך להדריך בנושא קרב המגע. מפקדיו העריכוהו כחייל ממושמע וצייתן, מדריך מוכשר ואיש צוות מהימן. לאחר כשתי שנות שירות אושרה למאיר דחיית המשך שירותו הצבאי לצורך לימודים. הוא נכנס לפקולטה למדעי החברה של אוניברסיטת תל־אביב ולמד במשך שנתיים כלכלה וסטטיסטיקה. באותה תקופה גם נשא לאישה את חברתו אסתר. לאחר שלוש שנות דחיית שירות חזר מאיר להשלמת שירותו הצבאי, לתקופה של שלושה חדשים. הוא שירת בחיל השריון לאחר שעבר אימון הסבה, והוכשר כלוחם חרמ"ש.

בתום תקופת שירותו הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל ביחידתו כמפקד כיתת חרמ"ש. עוד בתקופת לימודיו הגבוהים הצטרף לחברת "אמפא" ועבד בה במחלקת הנהלת החשבונות. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), במערכה על העיר סואץ, נפגע מאיר ונהרג בתוך העיר, תוך כדי ניסיון לפנות כלי רכב שנפגע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה — אסתר, ושלושה ילדים — סלעית, שחף וקיוית. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מאיר ז"ל שירת בחיל השריון. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן. כל מי שהכירו – אהבו. זכרו של מאיר רוזנבוים הנו קודש, ונצרנו בלבנו בגאון"; מפקד יחידתו כתב למשפחה: "רס"ל מאיר ז"ל שירת ביחידתנו כמפקד כיתת חרמ"ש, והוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. היה מקובל ואהוד על חייליו ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

רוזנבלום, יגאל

יגאל, בן מרים ויואב, נולד ביום ז' בניסן תשי"א (13.4.1951) בחיפה. הוא למד וסיים את לימודיו בבית־הספר "הריאלי", במחזור החמישים. מילדותו התבלט במנהיגותו והשרה ביטחון סביבו. מנעוריו היה חבר בתנועת "בני־עקיבא", בסניף "כרמל". עוד לפני שהיה מדריך בתנועה, התבלט ביכולתו לרכז סביבו פעילות רבה. יגאל אהב לסייר בארץ וללמוד את אתריה, ואמנם הכיר אותה היטב והדביק באהבתו אותה את חבריו. הוא היה גבה קומה, כחול עינים, מדריך מעולה, מסור ובעל תושייה. פעם, בסיור לילי, בהדריכו את חניכיו מנחל אלכסנדר לגבעת אולגה בגשם וברוח, שינה יגאל את תוכנית הסיור ושיכן את החניכים בתוך מבני־קיט ריקים. כשהגיעו הביתה טרח לשלם תמורת הנזקים שנגרמו שם וטלפן לכל אחד ממשתתפי הטיול, לוודא שאיש מהם לא חלה. עד שהתגייס לצה"ל ריכז את פעולת סניף "כרמל" של תנועת "בני־עקיבא" בחיפה.

יגאל גויס לצה"ל במחצית יולי 1969, הוצב לנח"ל וצורף לגרעין "להגשמה" של תנועת "בני עקיבא", שיועד להצטרף לרמת מגשימים בדרום רמת הגולן. במהלך שירותו השלים קורס צניחה וקורס מ"כים ושירת בגדוד נח"ל־מוצנח. בתקופת השירות עשה עם גדודו בהיאחזויות נח"ל־ארגמן ונח"ל־על ושימש מפעיל טרקטור ובוקר במשק רמת מגשימים. יגאל ריכז את הגרעין שלו וממכתבי חבריו אפשר ללמוד עד כמה אהבוהו הכל. הוא היה כתובת לכל משאלה וידע לעזור ולעודד בעת הצורך. בו בזמן, לא זנח את חניכיו בתנועה בחיפה, ושמר על קשר עם כולם.

בסוף יולי 1972, השתחרר יגאל מהשירות הסדיר ואחרי השחרור הדריך במוסד לנוער עבריין, כהכנה לקראת לימודי הקרימינולוגיה באוניברסיטת בר־אילן. העיד עליו אחד המרצים: "יגאל היה תלמידי בקורס מבוא לסוציולוגיה, שהיו בו עשרות רבות של תלמידים. הוא משך את תשומת לבי כבר מתחילת השנה. הופעתו המרשימה, דבריו המדויקים ותשובותיו הקולעות, העמידו אותו במרכז כל דיון ושיחה". בחופשות מהלימודים באוניברסיטה המשיך להדריך במסגרת "בני־עקיבא" וארגן מחנות וטיולים. הוא הרבה לעסוק בידיעת הארץ ובצילום ומעולם לא דעכה התלהבותו לגילוי פינות חדשות ומראות מרהיבים ברחבי הארץ. בשירות המילואים הוצב ליחידת שריון וסיים בה קורס לנהגי נגמ"ש. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא יגאל לשירות מבית הכנסת. כשארז את חפציו, התעורר בו הספק אם מותר

לקחת תפילין ביום הכיפורים. לאחר שעיין בספרו של הרב גורן, הדן בהלכות מלחמה, לקח את התפילין עמו. עם גדוד הסיור שלו נלחם בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ב"ליל הצליחה", כ' בתשרי תשל"ד (15-16.10.1973) לחם יגאל ב"חווה הסינית". בנסיון לחלץ פצועים נפגע הנגמ"ש שלו וכל יושביו נהרגו. על נסיבות נפילתו סיפר סגן מפקד הפלוגה, רס"ן גדעון פרידמן: "ליל ה־15.10 מצא אותנו נעים ראשונים דרך החולות, לכיוון נקודת הצליחה הצפויה – החיבור בין האגם המר הקטן לאגם המר הגדול. הובלנו ראשונים, כאשר מאחורינו נעים כל שאר הכוחות. הגענו לכביש המקביל לתעלה, שכונה אז בשם הקוד "לכסיקון", פנינו ימינה ונענו צפונה עד לתוך "החווה הסינית". שם פנינו מערבה לכיוון התעלה, על ציר שנקרא אז בשם "שיק". נענו במרכז מפקדת הדיוויזיה המצרית, בעוד השטח כולו, לרבות הציר, מוצף כלים מצריים. רק לאחר תנועה של כקילומטר על הציר פתחנו באש. המצרים היו המומים ומבולבלים. הם לא הצליחו לעכל ולהבין את נוכחותו של כוח שריון ישראלי בטבורם. פגענו בעשרות כלים מצריים – נגמ"שים, טנקים ורכב רב. האזור כולו בער – כאשר אנו עצמנו מופתעים מהצלחותינו, ולנו – עד שלב זה – הרוג אחד ופצוע אחד בלבד. כאן נפגע קלות הנהג שלי ולא היה מסוגל לנהוג עוד. יגאל עבר אלי מהכלי שלו, ותפש את מקומו ליד ידיות ההיגוי. והנה, הכלי החל לנוע. הוא פעל בקור רוח ובהיגיון, כאלו שקט שורר מסביב – ולא תופת בוערת. כשעה לאחר מכן התברר שהיחידות, שנכנסו בעקבותינו לתוך הכוחות המצריים – נתקלו בהתנגדות חזקה ביותר וסבלו אבידות ברכב, בנשק ובכוח אדם. נקראנו לחלצם, ואז – בשלב החילוץ ספגנו את מרבית אבדותינו, ביניהן גם רפי בר־לב המ"פ. ריכזנו את הפצועים בנגמ"ש של יגאל והוא יצא אתם לדרך, שממנה לא שב". יגאל הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. הניח אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

כתב עליו מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו במלחמה ארוכה זו, שמשו לחבריו מקור לכוח. היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

הוריו כתבו ספר תורה לעילוי נשמתו והוציאו לאור עלון לזכרו; כן נקרא חוג ללימוד התנ"ך, שהוריו משתתפים בו, בשם "חוג יגאל ללימוד התנ"ך". חברי החוג קבלו על עצמם להחדיר ולחבב את לימוד התנ"ך בקרב התלמידים בעיירות ובערי פיתוח בצפון הארץ. מדי שנה בשנה, בערב יום הזיכרון לחללי צה"ל, מקיים החוג תחרות בקיאות בתנ"ך בין תלמידי הישובים – לעילוי נשמתם של יגאל וחללי מערכות ישראל.

רוזנבלום, ישראל

ישראל (שרוליק), בן חנה ומאיר, נולד ביום ח׳ בתשרי תש״י (1.10.1949) באיילת השחר. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי בקיבוץ הגושרים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בכיתות ההמשך בקיבוץ דפנה. בהיותו בן שלוש שנים עבר שרוליק, כפי שקראו לו בני משפחתו וידידיו, לגור בקיבוץ הגושרים עם הוריו. מילדותו שלח ידו בעיסוקים שונים, ובעיקר במלאכת יד. פרט לזאת היו לו תחביבים רבים — הוא נהנה להאזין למוסיקה מסוגים שונים: קלאסית, מודרנית ומוסיקת פולקלור; ניגן בכינור מספר שנים, והתעניין באמנות ובשירה. כבר מגיל צעיר נמשך לבו לכל הקשור במטוסים וכשהיה בן שתים־עשרה עסק בבניית טיסנים. כמתנת בר־מצווה ביקש מנוי לביטאון חיל האוויר. הוא מצא עניין רב גם בחשמל ובאלקטרוניקה. את שעות העבודה, שהיה חייב לאחר שעות הלימודים, הקדיש בעיקר ללימוד מקצוע החשמלאות באורח מעשי, ולביצוע עבודות חשמל במשק. הוא למד את המקצוע באופן יסודי וזכה לשבחים על הביצוע המדויק והנקי בעבודות השונות. גם בלי להתאמץ בלימודים היה תלמיד טוב מאוד. היו לו חברים רבים בקבוצתו, אך מאחר שכיתת בני גילו הייתה קטנה, חיפש תמיד חברים בכיתות הגבוהות. מטבעו היה רגיש מאוד, אך הסתיר את רגישותו מאחורי מסווה של אדישות ושמץ של התנשאות מדומה. מנעוריו היה חניך תנועת ״הנוער העובד והלומד״, היה פעיל בסניף המקומי ואחרי־כן חבר מזכירות גרעיני בנים להתיישבות. כשהיה תלמיד כיתה י״א, אחרי מלחמת ששת הימים, נתפש המחזור שלו לרעיון של התיישבות בגולן וחיזוק משקים קטנים. שרוליק האמין בצורך ליישב את הגולן ולחזק את הגבולות, והיה בין הפעילים במחזור שהמריצו להגדיל את ההתישבות. הוא אף חשב להפסיק את לימודיו ולהתמסר כולו לרעיון ההתיישבות. למרות להיטותו להגשים את רעיונותיו בתחום זה, סיים תחילה את לימודיו התיכוניים, ואחר־כך הצטרף לגרעין בנים של הקיבוץ המאוחד והלך לקיבוץ רעים בנגב. הוא היה מרכז הגרעין והרוח החיה בו.

ישראל גויס לצה״ל בראשית פברואר 1969 והתנדב לחיל האוויר. לפני גיוסו לא חשב להגיע דווקא לחיל האוויר, אולם משקיבל זימון לחיל נתפש לרעיון, והתמסר לעניין בכל מאודו. לאחר הטירונות השתלם בקורסים לצניחה ובקורס טיס, והשקיע את מיטב מרצו בעבודה ובלימוד. בתקופת הלימודים היה רציני וסגור, ולא התייחס לדברים בשוויון נפש. הוא ידע איזו אחריות מוטלת עליו ומה חשוב תפקידו, ורצה לעשות את המוטל עליו בשלמות, כפי שנהג תמיד. לאחר סיום הקורס הוצב לטייסת מטוסי ״סקייהוק״, וכן השתלם בקורס טייסים מתקדם, בקורס קציני אימון גופני, ואחר כך גם בקורס מדריכי טיסה. לאחר קורס זה חזר לבית־הספר לטיסה כמדריך. בפברואר 1971 הצטרף לצבא הקבע ושירת בו קרוב לשלוש שנים. במשך שירותו בחיל האוויר הצטיין שרוליק בדייקנותו המופתית, גם בחיי היום־יום וגם בביצוע המשימות. הייתה לו מידה רבה של ביקורת עצמית, תמיד היה ממעיט בערך הצלחותיו ומעולם לא התפאר בהן. כמדריך וכמפקד דרש הרבה מאוד מחניכיו, אך

גם עזר להם ועודד אותם ואף לחם את מלחמתו של החניך ששאף להתקדם ולהצליח. הוא אהב את שירותו בחיל, משום שמצא עניין והנאה בטיסה. במלחמת יום הכיפורים השתתף שרוליק במאמץ הכביר של חיל־האויר לבלימת האויב. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) יצא למשימתו השנייה במלחמה ברמת הגולן. הוא יצא פעם, ביום הראשון למלחמה, להפציץ סוללות נ"מ במצרים. למחרת יום הכיפורים חיכה כל היום למשימה נוספת, וכשיצא לברר מדוע אין שולחים אותו התקבלה הוראה לצאת למשימה בצפון. כאיש הגליל ביקש שרוליק לבצע את המשימה – בלימת שריון סורי בקטע הפריצה באזור חושנייה. הוא יצא למשימה, אשר בה נפגע מטוסו והתרסק מול חושנייה. חוליות שיצאו לסרוק את השטח מיד עם שוך הקרבות, חיפשו אותו במשך אחד־עשר שבועות ארוכים, עד שמצאוהו לא הרחק משברי מטוסו, בשטח מכוסה צמחייה סבוכה. השאיר אחריו הורים, אח ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ישראל היה מהאריות שבחבורה, מהוותיקים שבמדריכים, מאהובי בית־הספר. אהוב על הכל, החל מאחרון החניכים וכלה בכל מפקדי בית־הספר. הוא היה שם־דבר לסבלנות, לאורך רוח ולאהבת החניכים. הוא קנה לו שם במלחמתו על חניכיו, שיש לתת להם עוד ועוד הזדמנות להוכיח את עצמם. הוא עבד במסירות ובכל מאודו. הוא הגיע לבכיר שבתפקידי המדריך־הצעיר, מפקד קורס. כטייס, היה מועמד לטייסות יירוט בחיל וכולנו האמנו בכושרו, באישיותו ויותר מכל – אהבנוהו. הוא היה לוחם – לוחם מהסוג הטוב, השקט, המסור, הצנוע והעושה את המוטל עליו עד הסוף".

קיבוץ הגושרים הוציא לאור חוברת לזכרו; משפחתו הקימה אנדרטה צנועה במקום נפילתו ברמת הגולן.

רוזנבלום, סלומון

סלומון (סמיק), בן מרים ולייב, נולד ביום כ"ח בחשון תשי"ג (16.11.1952) במושב עמיקם. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי האזורי במושב אלונה והמשיך ללמוד בבית־הספר החקלאי בפרדס־חנה. סמיק נטה יותר לעבודה מעשית מאשר ללימודים עיוניים וכל שעה של פנאי עזר להוריו בעבודה במשק שלהם ובכרמי הענבים. מטבעו היה נער חביב וחברותי וביתו היה מרכז של פעילות חברתית. טוב־לב היה ומוכן תמיד לעזור לזולת. הוא היה חובב קליעה, ולפני גיוסו לצה"ל עבר קורס קדם־צבאי למכונאות, במרכז ההכשרה "נעורים" בכפר ויתקין.

סלומון גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1970 והוצב כמכונאי רכב לחיל הקשר. את מרבית שירותו עשה בפיקוד הצפון וביצע במסירות כל מה שמפקדיו הטילו עליו. לקראת שחרורו מהשירות הסדיר ציין מפקדו כי התנהגותו הייתה טובה והוא הוגדר כמכונאי מעולה ואחראי, שביצע את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו. לפיכך נתקבל

לשירות בצבא הקבע והועיד עצמו לתרום ככל יכולתו למען צה"ל והמדינה. אלא שלא כך רצה גורלו, וביום כ"ט באדר תשל"ד (23.3.1974), נפטר סמל סלומון בעת שירותו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבנימינה. השאיר אחריו הורים ואח.

רוזנברג, אברהם

אברהם (רוזה), בן קלרה ויצחק, נולד ביום י"ט בתמוז תשי"ג (2.7.1953) בעיר דז' ברומניה. בשנת 1961 עלה עם הוריו לישראל, וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "נוה עציון" בירושלים. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "מעלה". רוזה, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד סקרן מאוד, עירני, ובעל רצון עצום לדעת ולהבין כל דבר שראו עיניו. תמיד ביקש לדעת מה נמצא מעבר להישג מבטו. יחד עם זאת היה ממושמע וציית להוריו, שידעו היטב לעודד אותו בחיפוש עצמו וזהותו, באמצעות משחקים ופירוק והרכבה של כלים שענינו אותו. רוזה אהב במיוחד טיולים והשתתף עם חבריו בפעולות חברתיות שונות, לרבות צעדות וטיולים בנופי הארץ. הוא השתתף בצעדות גם בהיותו בתנועת "בני־עקיבא", ובמסגרת הגדנ"ע. פעם אחת אף עבר את הגבול באחד מטיוליו, כדי לראות במו עיניו מהו השוני העושה אותנו מדינה כזאת לעומת מדינות אחרות. בכל אשר חשב ובכל אשר עשה, כיוון לטוב ולמועיל. ואמנם הוענקו לו מדליות ויציונים על הישגיו לכל אורך דרכו. מעולם לא שקט על שמריו; כמעט מיצה את יכולתו בתנועת "בני־עקיבא" וכבר הלך ל"הפועל", להשתתף במשחקי כדורעף. לא עבר זמן רב והוא הצטרף אל חוג הקליעה במסגרת הגדנ"ע, ובאותו זמן פעל רבות ב"פרלמנט הנוער" והשמיע את דעותיו ברמה. במסגרת "פרלמנט הנוער" אף ערך עצרת הזדהות של תלמידי בתי־הספר התיכוניים עם יהודי סוריה. אך לא רק פעילות חברתית ופעולה משותפת משכו אותו. הוא הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לאיסוף ולקטלוג בולים, לקריאה בספרים ולנגינה באקורדיון שלו, וכן אהב גם לרוץ, כדי לשמור על כושרו הגופני. רוזה העריץ במיוחד את כל הקשור בצבא. בכל התצלומים מן הטיולים נראה אוחז בידיו רובה, ורשימת הפרסים והמדליות על הצטיינותו בקליעה היא ארוכה. גם בקורס מפקדי־כיתות, שעבר במסגרת הגדנ"ע, היה חניך מצטיין.

אברהם גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. את הטירונות סיים כחניך מצטיין, והיה כולו אחוז צפייה להמשך. גם את הקורס למקצועות הטנק סיים בהצטיינות, ולאחר שהצטיין גם בקורס מפקדי הטנקים – נשאר להדריך חניכים חדשים. הוא לא הזניח את תחומי התעניינותו בגלל הלחץ האובייקטיבי שבחיי הצבא. בכל רגע של פנאי היה מתעמק בתנ"ך, ואף הרחיב את תחומי חומר הקריאה שלו לספרות פילוסופית. כל אותה עת ניהל יומן, שכתב בו את רשמיו ואת חוויותיו בחייו החדשים. הוא היה חייל למופת, בעל כושר מנהיגות טבעי. לאחר

שעשה תקופה מסוימת כמדריך עבר לשרת ביחידת שדה. ביחידתו היה דמות מרכזית ורבים בקשו את חברתו ואת עצתו. בכל מעשיו היה דורש מעצמו שלמות, והיה קרוב אליה תמיד, כשהוא מעלה את הדרישות מעצמו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרב באזור פירדן בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10 1973) בעת נסיון לחלץ טנק שנפגע, הונחתה אש כבדה על הטנק שלו ועקבותיו אבדו. חודשים ארוכים נחשב לנעדר, אך לימים נמצאה גופתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

רוזנברג, אפרים־צבי

אפרים־צבי, בן רחל וברוך ז"ל, נולד ביום י' בתמוז תשי"ד (12.7.1954) ברחובות, להורים שעברו שבעת מדורי גיהנום של השואה באירופה. הוא היה בן ראשון במולדת חדשה, שהוריו הגיעו אליה אחרי האימים בגיטאות ובמחנות, שם איבדו את כל משפחתם ורכושם, ואת כל היקר להם. לבנם הבכור קראו אפרים־צבי על שם סביו שנרצחו, כדי להנציח את זכרם, ולתת ביטוי לאמונה ולהכרה ברציפותו ההיסטורית של העם היהודי. את בנם גידלו וחינכו על ברכי המסורת היהודית לתורה, למצוות ולמעשים טובים. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "תחכמוני" ברחובות, ואת לימודי בית־הספר התיכון סיים ב"ישיבת נחלים". אחר־כך למד בישיבת "ההסדר" "כרם ביבנה". כילד קטן כבר ניכרו בפרויק'ה, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו וידידיו, תכונות אופי של קסם אישי וצניעות. הייתה בו עדינות רבה וחן מיוחד במינו. חכמינו ז"ל טבעו שלושה סימני אופי לדוגמה לבני זרע אברהם: רחמנות, ביישנות וגמילות חסדים. בשלושה אלה ניחן פרויק'ה, וגם בשכל בהיר ובהבחנה דקה. בישיבת "נחלים" נתגבשו השקפותיו, וקווי אישיותו הפכו ברורים ומוצקים. אהבתו לתורה ולבני האדם – הפכו בסיס איתן בהשקפת עולמו. לקראת שירותו הצבאי ניסה לשלב לימודים בישיבה עם שמירה על כושר גופני גבוה, על־ידי ריצה ואתלטיקה. כמו כן לא ויתר גם על השתתפות בפעילות של תנועת "בני־עקיבא" ברחובות. במועד מסוים החליט להפסיק את לימודיו בישיבה למען השירות בצבא.

אפרים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1963 וביקש לשרת בקומנדו הימי או בסיירת צנחנים. לאחר הטירונות, ולאחר שניסה כוחו בסיירת, החליט לעבור לכיוון קרבי אחר, והשתלם במקצועות הטנק. הוא הוצב לתפקיד תותחן טנק "פאטון" ביחידת שריון. כחייל היה אהוב על כל חבריו ליחידה, שכינוהו בחיבה "ג'ינג'י". הוא עשה את המוטל עליו מתוך הכרה ומתוך רצון רב, והתחשל בגוף ובנפש. ספר התנ"ך – ובתוכו ספר תהילים במיוחד – לא מש מידו, והוא קיים אורח חיים דתי בכל התנאים. את עתותיו הפנויות מהפעילות הצבאית השגרתית היה מקדיש גם לקריאת ספרי מדע, להרחבת הידע הכללי שלו כאדם. ביחידתו נחשב חייל מסור ונאמן ותותחן מצטיין, ששילב חיי צבא עם דבקות באמונה היהודית. מלחמת יום הכיפורים פרצה

כשהיה אפרים במצב של התעלות, בצום ובתפילה. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נזעק לעזרת טנק שנפגע, ובניסיון לחלצו אבדו עקבותיו ליד מעוז ״ליטוף״, בגזרה הדרומית של תעלת סואץ. תחילה הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע, ורק כעבור כחודשיים הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו.

רוזנברג, טיבריו (אברהם)

טיבריו, בן ויקטוריה והרמן, נולד ביום י׳ בניסן תשי״ג (26.3.1953) בסאטומארה שברומניה. הוא סיים את לימודיו היסודיים ועוד שתי כיתות בבית־ספר תיכון בעיר מגוריו ברומניה. בשנת 1970 עלתה משפחתו ארצה והוא נשלח ללמוד עברית באולפן בקיבוץ דן. חצי שנה עשה באולפן, כשהוא משלב את לימוד השפה העברית עם עבודה בענפי המשק השונים. כשסיים את לימודיו חזר לבית הוריו בקרית אתא, ונכנס לכיתה י״א במגמה הריאלית בבית־הספר ״רוגוזין״, ושם סיים את לימודיו התיכוניים. הוא היה תלמיד טוב ושקדן, ונמשך דווקא למקצועות הקשים יותר, שדרשו יכולת חשיבה וסבלנות רבה. כמנהגו ברומניה יצא לעבוד בחופשות הקיץ כדי לחסוך כסף ולממן את הוצאותיו הפרטיות. טיבריו היה חובב ספורט מושבע. בגיל צעיר השתתף בחוץ לארץ במשחקי כדורגל, במסגרת קבוצת נוער לאומית, וגם בארץ המשיך להתעמל ולעסוק בספורט הכדורגל, הכדורסל והאתלטיקה הקלה, והקפיד לשמור על כושרו הגופני ברמה נאותה. כמו־כן הקדיש מזמנו לאיסוף בולים, לקריאה ולהרחבת ידיעותיו בשטחי הפיסיקה והמתמטיקה. טיבי, כפי שנקרא בפי כל, היה בן מסור להוריו. הוא נהג לבלות במחיצת משפחתו זמן רב ככל האפשר ותמיד העדיף לשבת בחוג המשפחה על פני יציאה לבילויים סתם. בשנת 1972, כאשר נוכח טיבי לדעת שלא קיבל צו גיוס כשאר חבריו, פנה ללשכת הגיוס בבקשה לברר מדוע פסחו עליו.

טיבריו גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות נשלח לקורס פלסים ולקורס חבלה ואחרי כן השתלם בקורס מש״קי פלסים. הוא היה חייל טוב, ממושמע ואחראי. חבריו ומפקדיו אהבו אותו בזכות יושרו, הגינותו ויחסו החברי לכל אדם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה פלוגתו בחופשת־נופש בעכו. הפלוגה התארגנה וירדה לסיני. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), בשעה שעסק עם חבריו בבניית הגשר על תעלת סואץ, תחת אש תופת, נפגע טיבי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ביום 22 באוקטובר, 7 דקות לפני הפסקת האש בחזית הדרום נהרג בנכם תוך כדי מילוי תפקידו בבניית הגשרים על תעלת סואץ. טיבי היה בין המפקדים הטובים בפלוגה והשתתף במספר מבצעים,

שבכולם פעל באומץ לב בלתי רגיל. אנו, חבריו ומפקדיו, מביעים את השתתפותנו בצערכם העמוק, אך מתנחמים שבזכות בנכם ולוחמים כמוהו הגענו לניצחון".

רוזנברג, יחיאל

יחיאל (יוליוס), בן חנה ואברהם, נולד ביום כ"ח באב תשי"ד (27.8.1954) בבאר־שבע. הוא למד בבית־הספר "אחווה" בעיר, ולאחר שסיים את לימודיו עבד כמסגר מכני במפעלי ים המלח בסדום. בעודו ילד סייע הרבה לאביו במכירת דברי מאפה מעשי ידיו, ובשנות לימודיו האחרונות עבד כמסגר מכני במפעלים שונים. יחיאל היה גבה־קומה וגופו מוצק, חובב ספורט ונלהב בעיקר למשחק הכדור־יד. כן הרבה לטייל ברגל וברכב, ברחבי הנגב ובאתרים השונים שבו. מטבעו היה שקט, צנוע ונחבא אל הכלים. מעודו לא עלב בחבר והיה אהוב על כל מכריו. על אף כוחו הרב, נהג בכל אדם בעדינות רבה, באדיבות ובנועם הליכות. אופטימי היה וחייכן ורוחו טובה עליו תמיד. חבריו אהבו לשוחח עמו ולהקשיב לדבריו, שהצטיינו בהיגיון ובטעם. הם כיבדוהו מאוד על שהיה דובר אמת, גלוי־לב, ישר ובעל־מצפון. הכל ידעו שהוא נאה דורש ונאה מקיים, כן והגון, ורגיש מאוד למעשי עוולה. הוא לא היה בררן, נהג בפשטות והיה שמח בחלקו.

יחיאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס חבלנים. ביחידתו נחשב חייל טוב, ממושמע וצייתן, שמילא כל משימה שהוטלה עליו, לשביעות רצון מפקדיו. לחבריו שימש דוגמה בכושר סבילותו הרב, והרבה לסייע להם במסעות המפרכים ובאימונים הקשים. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה, אך מיעט לספר על קורותיו בצבא, כדי שלא לעורר בלבם חששות לשלומו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפל יחיאל בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יחיאל לחם בחוד הכוח הפורץ אל מערך כוחות האויב. הוא מילא היטב את תפקידו תחת אש, והיה אהוד על חבריו ועל מפקדיו בפלוגה".

רוזנברג, מנחם

מנחם (נחמי), בן רלה וצבי, נולד ביום י"א בחשון תש"י (4.10.1949), ברמת־גן. הוריו, מניצולי השואה, עלו עם הקמת המדינה ובמנחם ראו את נחמתם אחרי סבלותיהם. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם ב' כצנלסון בגבעתיים ואחרי־כן המשיך בלימודים תיכוניים בגמנסיה "מודיעין" ברמת־גן. הוא היה עלם גבה קומה ובהיר שיער, והתבונן בעולמו במבט בהיר ואופטימי. היו בו חדוות חיים ומרץ רב. מגיל צעיר היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ושם למד לאהוב את הארץ ואת נופיה והרבה לסייר בה. נחמי היה קשור מאוד להוריו, אהב אותם ודאג לשלומם. מעולם לא שכח להתקשר הביתה כאשר יצא לטיולים, ואחר־כך כששירת בצבא, והרבה לכתוב להוריו, כדי למנוע מהם דאגה.

מנחם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1967, התנדב לצנחנים והוצב בסיירת. הוא היה מלא גאווה על השתייכותו ליחידה ומילא את תפקידו בה בלב שלם ובמרץ רב. במהלך שירותו עבר קורס צניחה, קורס מ"כים וקורס מש"קי תול"ר. בהמלצה להעלאה בדרגה כתב עליו מפקדו: "חייל טוב, ממלא תפקידו כמש"ק תול"ר וכסמל מחלקה בצורה מצוינת". בעיצומה של מלחמת ההתשה כתב נחמי לאביו: "הפעם אני מקדיש מכתב זה לך במיוחד, כיוון שאני חושב שאתה דואג לי במיוחד, ואולי אתה דואג יותר, לאחר שקראת על ההתפתחויות האחרונות באזור ואין בלבך אמונה ואופטימיות לגבי המצב... השבוע בגזרה שלנו היה שקט במיוחד ודבר זה מעודד אותי לחזק את לבך, שיהיה טוב... אני בהחלט מרגיש טוב... בתוכי אני מאוד מרוצה ומלא סיפוק מן העובדה שאני יושב בקו. שלך באהבה, נחמי". את שירותו בצה"ל סיים בתחילת דצמבר 1970 כחייל מצטיין.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התקבל כתלמיד מן המניין בפקולטה למתמטיקה של האוניברסיטה בתל־אביב. למחייתו עבד בסיירת־בטיחות ונתן שיעורים במתמטיקה לתלמידי בתי־ספר תיכוניים. תקופות השירות במילואים, שאליהן נקרא לעתים קרובות, קטעו את רציפות לימודיו ואחרי שתי שנות לימוד החליט לעבור לבית־הספר להנדסאים בתל־אביב. הוא נשא לאישה את חברתו נורית בסוף ספטמבר 1973. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו של נחמי לרמת־הגולן וביום החמישי למלחמה הועברה דרומה לסיני. בדרכם חנו החיילים ברמלה ונחמי פגש את אשתו, שזה עתה נשא ונפרד ממנה בברכת "להתראות". בליל 16־15 באוקטובר, ליל הצליחה לעברה המערבי של תעלת סואץ, התנהל קרב קשה בדרום "החווה הסינית", על צומת "טרטור־לכסיקון". הצומת וציר "טרטור" היו חיוניים ביותר עקב הצורך להעביר את גשר הגלילים דרכם. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) בשעה שלוש בבוקר, לאחר נסיונות רבים לכבוש את הצומת, קיבל גדוד הסיור משימה לפרוץ לצומת ולטהר את ציר "טרטור" ממערב למזרח. אל הכוח הצטרף כוח טנקים. לאחר מעבר הצומת נפתחה עליהם אש כבדה של טנקים, טילים וסוגי נשק אחר. חלק מהזחל"מים נפגעו פגיעות ישירות. בקרב הקשה שהתנהל בניסיון להיחלץ, נפגע

נחמי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל ראשון.
להנצחת זכרו תרמה המשפחה לבית־כנסת חמש מגילות קלף בתוך ארון מיוחד.

רוזנברג, נחום

נחום (חומי), בן רחל וצבי, נולד ביום ה׳ במרחשון תשי״ג (24.10.1952), ברמת־גן. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ארנון״ ובבית־הספר ״הלל״ בעיר הולדתו. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר ״שבח״, במגמה מקצועית. חומי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה ילד שקט, חולמני ורגוע שהתחבב על כל אדם שפגש בו. במיוחד זוכר אותו באהבה המחנך, שעבר אתו את ימי בית־הספר היסודי ״הלל״. כילד לא הסתבך אף פעם בריב, היה אהוב על הילדים ועל המורים בכיתתו. נוכחותו המיוחדת במינה והשקט הפנימי שהאציל סביבו סייעו להרגעת הרוחות בזמן הלימודים וברגעי מתח. גם בצורתו החיצונית היה ייחוד. חומי היה ילד יפהפה, מלא חן ובעל עיניים גדולות ועור צח ועדין. מעולם לא היה חבול ושרוט, בגדיו היו נקיים ומסודרים תמיד וכל הופעתו נעימה. כתלמיד היה מקשיב רוב קשב לכל המתרחש ונאמר בכיתה, והיה חרוץ בהכנת השיעורים שהוטלו עליו. מעולם לא בלט בדיבורים או בצעקות, אך אי אפשר היה להתעלם ממנו; הוא משך תשומת־לב באורח טבעי, ללא עזרת סממנים חיצוניים של לבוש או התנהגות. את אהבתו לעמו ולחבריו ביטא חומי במעשים. מגיל צעיר מאוד היה מקדיש את זמנו לפעילות במרכז העזרה הרפואית של ״מגן־דוד־אדום״, שם היה עוזר בעבודות חיוניות. במקרה מסוים אף הציל חיי אדם בהנשמה מפה לפה, לאחר שהבחין במצב החמור של אותו חולה. הוא נקט יחס אנושי לכל הפונים והסובלים, שנפגש בהם בתחנת ״מגן־דוד־אדום״ ובחיים בכלל. מיום שהגיע לגיל המתאים למד חובשות ועשה מלאכתו נאמנה. הוא שימש דוגמא לחבריו ביחסו לזולת ובעצם אישיותו.

נחום גויס לצה״ל בראשית פברואר 1971 ולמרות כישוריו ונסיונו כחובש — ביקש שיציבוהו ליחידה קרבית. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב ביחידה כאיש צוות טנק. הוא שימש נהג, תותחן ומש״ק טנק ביחידת שריון בדרום. כחייל היה אהוד על חבריו ליחידה ועל מפקדיו כאחד, ביצע ביעילות כל אשר נדרש ממנו והיה עוזר לכל אדם ברצון. את חופשותיו הספורות בילה בבית הוריו, ותמיד מצא זמן לגשת למרכז ״מגן־דוד־אדום״, לעזור שם כמיטב יכולתו ולשאול לשלום מכריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוזעקה יחידתו לקרבות באזור תעלת סואץ. ביומה הראשון של המלחמה, י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נפל בקרב והוכרז כנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. דרגת סמל־ראשון הוענקה לו לאחר נופלו וקיבלוה בשמו הוריו ואחיו הצעיר שמעון.

להנצחת שמו הציבה משפחתו לוח זיכרון בבית־הספר "הלל" ברמת־גן; כן הוקמה אנדרטה לזכרו בכניסה לבניין "מגן־דוד־אדום – גוש דן" ברמת־גן.

רוזנטל, אלברט

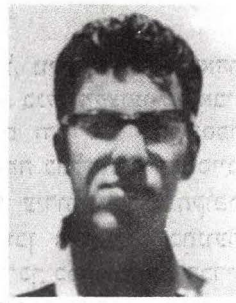

אלברט, בן גניה ויהודה־אריה, נולד ביום כ"ג בתמוז תרפ"ה (15.7.1925) באוזרוקוב שבפולין. הוא החל ללמוד בבית־ספר יסודי והיה ככל הילדים – עליז, שובב וחסר דאגה, אולם לא לאורך ימים. לאחר שבע שנות לימודים, בהן גם היה חבר בתנועת הנוער היהודית "יונגבורן", פרצה מלחמת העולם השנייה. הוא הפסיק את לימודיו והחל לסבול חרפת רעב ויסורים, ובהיותו בן חמש עשרה נתפס על ידי הנאצים ונכלא במחנה ריכוז. חמש שנים עבר הנער האמיץ ממחנה ריכוז אחד למשנהו – ריגה, שטוטהוף וברגן בלזן – התנסה בכל מוראות המלחמה ועמד בהם. נעורים לא היו לו, שכן תוך זמן קצר התבגר בצילן של זוועות הנאצים. בודד טולטל ממחנה למחנה וממדינה למדינה ולחם על קיומו ועל שמירת צלמו כאדם, למרות הסבל הנורא. כשהסתיימה המלחמה שוחרר אלברט ובאומץ רוחו ואישיותו החזקה והמחושלת החליט לשקם את חייו בכוחות עצמו. הוא נסע לצרפת ולמד שם חמש שנים בבית־הספר "אליאנס" ואף סיים כאלקטרונאי מוסמך. את מוראות המלחמה כלא בנפשו פנימה, התגבר על המרירות והכשיר עצמו לקראת חיים חדשים.

בשנת 1948 עלה אלברט ארצה והתגייס מיד לצבא־הגנה לישראל. שנתיים לחם בחטיבת הנגב וכאדם שעמד בכל מוראות השואה באירופה, היה עשוי ללא חת. הוא לחם בגבורה לשחרור מולדתו וסיכן את נפשו למען חבריו.

לאחר שהשתחרר מהשירות בצבא נשא לאישה את נחמה לבית חודרה ויחד הקימו שניהם בית בישראל. אלברט עבד קשה ללא ליאות כדי לפרנס את משפחתו בכבוד ולהעניק לה את אשר חסר הוא בילדותו ובנעוריו. הוא היה בעל נאמן ואב מסור ואוהב לשלושת ילדיו, שקראם על שמות הוריו ואחיו שנספו בשואה. על אף כל אשר עבר עליו נשאר אדם עליז וחברותי, שאהב לבלות ובכל מסיבה היה הרוח החיה והצטיין בחוש ההומור שלו ובאהבת הריקוד . הוא היה בעל לב זהב, ונחלץ לעזרת כל אדם שביקש את עזרתו והיה אהוב מאוד על רעיו ומכריו הרבים. אלברט לחם בכל מלחמות ישראל – במלחמת השחרור, במבצע סיני, במלחמת ששת הימים ובמלחמת יום הכיפורים – ובכולן הצטיין באומץ לב ובגבורה. בתקופות שמחבלים ערבים פעלו ברחבי הארץ עבד כעצמאי בשירות משרד הביטחון ולא פעם ביצע את עבודתו תחת אש ומתוך סיכון נפש, אך הוא לא ידע מורא. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אלברט ויחד עם יחידתו השתתף בהגנת הארץ. ביום י"ד בחשון תשל"ד (9.11.1973) נפטר בעת שרותו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רוזנטל, גדעון

גדעון, בן לאה וחנן, נולד ביום ג' בתמוז תש"י (4.7.1950), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם א"ד גורדון ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "תיכון חדש" בתל־אביב. גידי, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, החל את דרכו כנער תל־אביבי רגיל. הוא גדל יתום מאב, לאחר שאביו נפטר עשרה ימים אחרי לידתו, ואמו לא נשאה שנית. ילדותו עברה עליו ללא זעזועים רבים וללא ציונים מיוחדים. מגיל צעיר התעניין מאוד בכל הקשור באמנות. הוא הרבה לקרוא, בעקר ספרי שירה ומחזות. לימים החל בעצמו 'חוטא' בכתיבה. תחילה לא היו אלה אלא 'חטאי נעורים' רגילים של נער מתבגר, אך במשך הזמן, לאחר שלא זנח במשך השנים את עיסוקיו אלה, החלו ידידיו שמים לב לאיכות הגבוהה של השירים שכתב והיו שחזו לו עתיד בתחום האמנויות. יחד עם זאת גידי היה רחוק מדמותה של 'תולעת ספרים' שראשה בעננים. מגיל עשר היה חבר פעיל בתנועת "השומר הצעיר" והקדיש שעות רבות מזמנו הפנוי לפעילות בקן, הוא ארגן פעולות, תכנן וכתב מערכי הדרכה והשתתף בכל השמחות. לקראת גיוסו לשירות בצה"ל הצטרף לאחד מגרעיני התנועה. גדעון גויס לצה"ל בסוף ספטמבר 1968 והוצב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות הוצב לשל"ת במחוז לכיש. כעבור תקופה קצרה יחסית מונה מדריך בתנועה. כחודשיים לפני תום שירותו הסדיר עבר הסבה לחיל השריון. במסגרת הסבה זו עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק.

לאחר השחרור נרשם ללימודים באוניברסיטת תל־אביב, בחוג לתיאטרון, והחל מממש את הכישרונות הרבים שניחן בהם. באותה תקופה החלה אישיותו מתגבשת גם מבחינה פוליטית. הוא החל מתבטא בחריפות נגד המלחמה והצטרף לפעילותן של תנועות השמאל, כמו "תכלת־אדום" ו"מוקד". הוא החל משחק, מקריין ואף כותב בעצמו. בעיקר תרגם שירה וכן כתב דברי שירה. עד כשנה לפני נפילתו היה חבר קיבוץ בית־קמה. בקיבוץ עבד בענף הרפת ובו־בזמן עסק בפעילות תרבותית ענפה. במלחמת יום הכיפורים השתתף גידי בקרבות הבלימה ברמת הגולן ובקרבות הפריצה אל תוך המובלעת הסורית. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) כאשר הסתערה יחידתו על הכפר הסורי חאן־ארנבה, נפגע הטנק שלו והוא נאלץ לנטוש אותו. בדרכו חזרה אל כוחותינו, נתקל במארב של חיילים סורים ונהרג בחילופי האש. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

החוג לתיאטרון באוניברסיטת תל־אביב הפיק לזכרו הצגה בשם "המוות בקצות מחשבותי מקנן"; לאחר מותו יצא לאור ונמכר במספר מהדורות הספר "הה ברברה, איזו זנות המלחמה", שבו תרגומים משלו לשירי ז'אק פרוור, החיפושיות, ברטולד ברכט ואחרים וכן שירים שכתב; כמו כן הופיע שירו "האהבה פנים רבות לה" בתקליטו של אריק איינשטיין, הנושא את שם השיר.

רוזנטל, דב

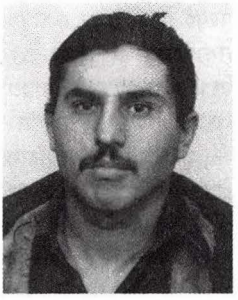
דב (רוזי), בן לאה ושמואל ז"ל, נולד ביום י"ב באדר תשי"ג (27.2.1953) בכפר־סבא. בגלל מקצועו של אביו נדדה המשפחה ממקום למקום ודב למד בבתי־ספר שונים. לבסוף השתקעה המשפחה בתל־אביב ודב סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון עירוני ערב. בתקופת לימודיו היה פעיל בגדנ"ע, וכן היה חבר בתנועת "הצופים", תחילה כחניך ואחר־כך כמדריך. עם חבריו לגדנ"ע ולצופים השתתף בעשרות צעדות מאורגנות ובטיולים ברחבי הארץ. תמיד היה הוא מארגן את הטיולים, קובע את המסלול ודואג לכל דבר. בטדם גויס ניצל את הזמן שנותר לו לעבודות שליחות שונות ואת הכסף שהשתכר נתן להוריו.

דב גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והתנדב לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות שבה הוסמך כלוחם מן המניין, עבר קורס מ"כים כחניך מצטיין, ושירת זמן מה בסיירת החטיבתית. עם גדודו השתתף בהחזרת השקט לעיר עזה ולרצועה ועל פעילותו שם הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה רוזי אמור לצאת לביתו לחופשת מחלה בשל נקע ברגל. אך הוא סירב לעזוב את חבריו ויחד עמם עשה את הדרך מרצועת עזה אל עבר רמת־הגולן כשהמטרה – לכבוש מחדש את מוצב החרמון. דב השתתף בקרבות רבים שניטשו בכל רחבי רמת־הגולן ומפקדו סיפר כי דב "נלחם באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה". הסורים שהעריכו את חשיבותו האסטרטגית של מוצב החרמון הזרימו כוחות רבים אל המוצב וסביבתו והתבצרו בו היטב. כיפתו הנישאה של המוצב חלשה על כל סביבותיה וחיילי קומנדו סורים הסתתרו בנקיקי הסלעים וציפו לחיילי "גולני". ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) החל הקרב. חיילי "גולני" עלו במעלה הדרך עמוסים לעייפה ציוד לחימה. סיפר אחד הלוחמים בתארו את הקרב שניטש: "מצאנו את עצמנו מוקפים בטבעת של אש. כל יריה שלהם הייתה צליפה. הכדורים שרקו שריקות מחרידות, אבל לא הייתה ברירה – קפצנו קדימה. נלחמנו ברימונים, אפילו בסכינים". אחד הלוחמים שקפצו קדימה ונפלו חלל, היה דב. על מעשי גבורתו באותו יום, הוענק לו "עיטור המופת" וזו לשון כתב העיטור: "ביום 22 באוקטובר 1973, בקרב על החרמון, הובילה פלוגה ג' לגבעה 17. כשהתחילו לירות עליה מגבעה 16 שלחה פלוגה ג' לגבעה 16 חוד מפלוגה א', שסמ"ר דב רוזנטל ז"ל נמנה עליה. הם התחילו לעלות על הגבעה ונתקלו בעמדה סורית. ההיתקלות הייתה בחושך, והכוח השיב אש אל מקורות־הירי לפי הרשף. סמ"ר דב רוזנטל ז"ל דילג קדימה כדי לאכן את הצלפים. תוך כדי תצפית נפגע מאחד הצלפים, אך התרומם שנית כדי לדווח היכן הצלפים – ואז נורה ונהרג. במעשהו זה גילה אומץ־לב ותושייה למופת". דב הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

שמו של דב הונצח על־גבי אנדרטה, שהוקמה בשיכון צבא־הקבע שבקרית־שלום; תיאור מעשי גבורתו מובא בגליון "במחנה" המיוחד, שיצא לאור לרגל חלוקת

העיטורים; כן כלולים דברים עליו ולזכרו בחוברת "לוחמי 'גולני' במעשי עוז ומופת", ובחוברת "לא המלים מדברות על המוות".

רוזנטל, יעקב

יעקב (ליואן, פילו), בן יפה ואליהו, נולד ביום ט"ו באב תשי"ג (27.7.1953) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם א"ד גורדון בקרית־אתא, ואחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בקרית שפרינצק. יעקב אהב לעסוק במלאכת כפיים ותחביבו העיקרי היה העבודה בעץ. הוא נמנה עם חברי גרעין כינ"ר בקיבוץ נחשונים, שהצטרף אחרי־כן לקיבוץ גשור. במשק טרח הרבה בתיקון ובשיפוץ בתי החברים, ונתמנה לאחראי לנגרייה. תמיד עשה מלאכתו באמונה. הוא הרבה לטפל בבתי הילדים, שכן הילדים היו אהבתו הגדולה. בשעות הפנאי עסק בצילום ובפיתוח תמונות, ואף גידל בעלי־חיים, ובעיקר טיפל בכלבים. יעקב היה מוכן תמיד לעזור לזולת, נחלץ לסייע לידידיו ודאג לכל מחסורם, בלבוש ובמצרכי מזון. הוא היה מעין עסקן ציבורי, טרח ויגע כדי להקל על חברי הגרעין במעשה ובעצה, בכל כינוס וטיול, בחצר המשק ובבית. הוא היה טוב־לב ורחב־יד. נדיבות לבו, מאור פניו ומזגו הטוב היו לשם דבר בקרב חבריו. ישר־דרך היה, איש מוסר, צנוע ועניו, אדיב ומנומס. מעולם לא הסתכסך עם חבר ולא רב עם איש. הוא היה בן טוב ונאמן להוריו, התחשב בדעתם ורחש להם כבוד ודאגה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והתנדב לשרת בנח"ל המוצנח, במסגרת גרעין כינ"ר. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב, אחראי, ממושמע ומסור לתפקידו. ביחידתו היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו, שראו בו דוגמה למסירות ולחברות. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו. הקפיד לכתוב הביתה ובמכתביו לא סיפר דבר על האימונים הקשים כדי שלא לעורר דאגה בלב משפחתו. הוא השתתף בפעילות מבצעית והוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היו הוא וחבריו באימונים ליד באר־שבע. כשהוכרז על מצב כוננות הוטסו כל אנשי היחידה לאזור נפח ברמת־הגולן. בשעות הבוקר ביום הכיפורים, קודם הכוח לתפוס עמדות. לאחר שעות אחדות של לחימה עקובה מדם נפגע הטנק שלו לא הרחק מגשור. כל אנשי הטנק נפגעו, אך יעקב היה היחיד שלא הצליח להיחלץ ממנו ונספה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

גרעין כינ"ר הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים על דמותו, צילומים ומכתבים.

רוזנמן (אורנן), יהונתן

יהונתן, בן אהובה ואשר, נולד ביום י"ז בחשון תשי"ג (5.11.1952) בהדר־עם שבעמק חפר. השם יהונתן ניתן לו כמעין השלמה לאחיו דוד, ואכן אהב את אחיו אהבת נפש. ילדותו עברה עליו בין שדות, פרדסים ומרחבים, אשר הטביעו את חותמם על אישיותו. שעות ארוכות היה משוטט בשדות ובלילות הביט בכוכבים, שכן לא היה גבול לאהבתו את הטבע. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר המשותף בהדר־עם, ואז התחיל פרק חדש בחייו — כאשר הצטרף אל אחיו דוד, בישיבה החקלאית בכפר הרא"ה. סיפר עליו רבו מהישיבה: "זכורות לי היטב השנים בהן היה יונתן תלמידי. כתלמיד היה חכם ונבון. חקר, העמיק ודרש שתלובן כל בעיה עד תומה. הוא אהב להעמיד את מוריו בניסיון, ומשעברו את מטה שבטו, קיבל את מרותם, שיתף פעולה וסייע בקידום הלימודים. יהונתן היה מסוג התלמידים המחכימים את רבם. כחניך — מופנם היה. תחושה של אחריות, של כובד ראש, של חיפוש אחר הצדק שכנה בו. יש ופרק מעליו כל עול. הייתה בו מידה רבה של מרדנות, אולם כשעשה זאת, האמין תמיד שהצדק עמו. לכן קשה היה לכעוס עליו. יהונתן ידע את אשר הוא רוצה, והלך בדרכיו שלו". הלימודים המשולבים — עיוניים וחקלאיים — אמנם קסמו ליהונתן, אך לא יכלו להעניק לו די רוחב אופקים כפי שחפץ. לכן עבר ללמוד בישיבת "בני עקיבא" בנתניה. המעבר היה אמנם חד וקשה, אך הוא הצליח להתגבר על המכשולים והקדיש את רוב זמנו למקצועות האהובים עליו. יהונתן היה תמיד נאמן לעצמו ולאמונותיו. כאשר הציע לו הרב את עזרתו בבחינה שהתקשה בה, סירב לקבל את העזרה ואמר: "והרי הבחינה היא גם מבחן האמת שלי". מעולם לא נרתע מעונשים ועמד בעקשנות על דעתו, כאשר האמין בצדקתה. יהונתן היה נער בעל דעות מגובשות מאוד. הוא העריץ את החיים בטבע, רחוק מהציוויליזציה ומשאונה, "היא המקפחת את אושרו של אדם ומגמדת את קומתו", אמר. בנערותו היה חבר בתנועת הנוער "בני עקיבא", למד ציור, וביטא את השקפת עולמו כאשר בנה אנדרטה עשויה גרוטאות. רעיונה של האנדרטה היה, שעבודת האדמה עומדת בפיסגת הציוויליזציה.

יהונתן גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971. כאיש גרעין, רצה להגשים את רעיון החלוציות, שפיעם בו מאז ילדותו. הוא הוצב לנח"ל המוצנח ובמסגרת שירותו עבר קורס חבלנים וקורס למקצועות הטנק שלא הספיק לסיימו. במלחמת יום הכיפורים לחם נגד הסורים בחזית הצפון. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), באחד מקרבות הבלימה הקשים שנערכו באזור תל־יוסיפון, נפגע הטנק שלו ויהונתן נפצע והוציא נשמתו בבית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראש־פנה. השאיר אחריו אב, אם, שלוש אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יהונתן היה חייל מסור ונאמן. הוא היה אהוב על חבריו ועל מפקדיו כאחד".

רוזנסל, חגי

חגי (קונדי), בן אסתר ומנחם, נולד ביום ד׳ בחשון תש״ז (24.10.1946) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים בבית החנוך על שם ארלוזורוב בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר החקלאי ״כדורי״. חגי נולד בעיצומם של הקרבות וההתנקשויות שקדמו למלחמת העצמאות. הוא גדל בבית שעמד על הגבול בעיר חצויה, שהייתה שרויה במתח – והחיים בתנאים אלה של ישוב במצור, הגבירו בו את האהבה לעמו ולירושלים. במשך השנים הלכה וגדלה אהבתו לירושלים. הוא הכיר אותה היטב, טייל בכל פינותיה ובסביבותיה ואהב בעיקר את העיר הישנה, שכן לא נחה דעתו מהצביון של העיר החדשה. החיים ליד הגבול, שבמהלכם ראה את הנעשה מעבר לגדר בירושלים הערבית, פתחו בו רגישות לזולת וגישה ״יונית״ כלפי הערבים. הוא התייחס אליהם כאל אנשים כמוהו, ולא כאל שונאים או אויבים. רגישות זו התפתחה לרגישות כלפי כל אדם באשר הוא שם. אהבת השלום והשאיפה אליו היו טבועות בדמו של חגי. דרכו בבית החינוך לילדי עובדים הובילה אותו לתנועת הנוער, שתפשה מקום חשוב בעולמו. הוא לא ויתר על פעילות בתנועה, ונשאר חבר בה גם אחרי שחבריו פרשו ממנה. חגי קיבל על עצמו להגשים הלכה למעשה את הערכים ״לעבודה, להגנה ולשלום״. בבית־הספר היה חגי שקט, עצור ורציני. היו לו חברים מעטים, אבל עם אלה שקשר קשרים היה מתרועע לעתים תכופות והיה מוכן לתת להם משלו, דאג ועזר להם בשעת הצורך. הוא היה רגיש לצדק וליושר, ידע לעמוד על דעתו וגיבש לו עמדות בתחומים שונים. את מרבית זמנו הפנוי הקדיש לקריאה. בילדותו קרא אנציקלופדיות רבות, והפך עד מהרה לידען. ככל שהתבגר כן התעשר אוצר ידיעותיו, ומספר הספרים שקרא היה עצום. הוא קרא כל דבר שנזדמן לידיו, ובעיקר אהב ספרות יפה וספרות מקצועית. למרות שהיה משכיל ובעל אופקים רחבים ביותר, מעולם לא ניסה להבליט את ידיעותיו הרבות. לאחר תום לימודיו היסודיים המשיך, על־פי דרישתו המפורשת וכהמשך ישיר וטבעי לחינוך התנועתי, את לימודיו בבית־הספר החקלאי ״כדורי״. שם גם זכה לשם שהיה שגור על פי כל חבריו – קונדי. קונדי ראה ב״כדורי״ בית־ספר מופתי שאין דוגמתו, והיה מלא הערצה להיסטוריה של המקום, לאנשים שבו ולרוח המפורסמת השוררת בו. הוא הזדהה עם האידיאולוגיה של המקום, לרבות הדברים השליליים, והיה מוכן להילחם עם חבריו כנגד כל עוול, אמיתי או מדומה, שנעשה להם. בעיקר עמד על קיום הצדק והיושר. כתלמיד הצטיין במקצועות ההומניסטיים, אבל גם לגבי המקצועות הריאליים הייתה לו שאיפה להצליח. הוא החשיב יותר מכל את מקצועות הספרות, ההיסטוריה והחקלאות, ובעיקר התעניין בתולדות הישוב בארץ, ובהיסטוריה המודרנית של עם ישראל. כשהחל להשתלם בענף החקלאות, בחר קונדי בדיר, שדרש שעות עבודה מיוחדות והשקעה רבה, מתוך אהבתו לחי ומתוך נכונותו להשקיע את כל כולו בעבודה. לצד העבודה והלימודים לא משך ידו ממעשי משובה וממתיחות, מטיולים רבים ומסיורים בשטח ומקשר עמוק ופעיל עם החברה. בהיותו בכיתה י״ב נוצר

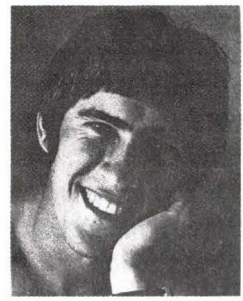
הקשר בין מחזורו של קונדי לבין קיבוץ מלכיה. הוא אהב מאוד את הקיבוץ ובו עתיד היה לבנות את ביתו.

חגי גויס לצה"ל בשלהי ינואר 1965 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר. בדצמבר 1966 עלה להר הצופים, כרס"פ של ההר, במסווה של שוטר מיוחד. העלייה להר הצופים הייתה חלום שהתגשם. כילד נהג לראות את השיירות עולות דרך רחוב מגוריו. לכן, משהגיע להר, למד כל שביל ופרט בו וממנו למד להכיר את ירושלים היטב. כעבור זמן נשלח לקורס קצינים, אבל לא סימו. הוא נשלח למעוז־חיים, לפקד על מחלקת נח"ל. בתפקיד זה הקפיד מאוד על האימונים של החיילים ועל עבודתם, אבל גם דאג לתת להם אפשרות לצאת הביתה בזמן. הוא דאג לגרעין גם מבחינה חברתית, ולא רק מבחינה צבאית. בעצם לא אהב את הצבא, אבל שירת בו מתוך הכרה, ואם היו מציעים לו להשתחרר או לא ללכת לקורס מ"כים – לא היה מסכים. הרגיזו אותו ביותר הסמלים והגינונים הצבאיים, אבל יחד עם זאת השקיע מאמצים רבים במילוי תפקידו.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. בתקופת מלחמת ששת הימים היה מרותק לקיבוצו, מלכיה, אולם מיד לאחר המלחמה ביקש לחזור ליחידת מילואים, נלחם על כך ולא ויתר. לבסוף הציבו אותו לפלוגה קרבית ועד מהרה הצליח ליצור קשר עם אנשיה ולהפוך לחלק אורגני ממנה. לאחר שיחרורו חזר קונדי לקיבוץ מלכיה, נקלט בו ובשנת 1968 נשא אישה והקים שם את ביתו. הוא חי חיים שלוים ופשוטים. בגלל אהבתו לבעלי חיים נכנס לעבוד בענף הבקר, שבו השתלם עוד בהיותו ב"כדורי". הוא הקדיש מאמצים רבים לביסוס הענף, ויחד עם זאת התעניין בשאר ענפי המשק ובהתרחשויות החברתיות בו, והיה מעורה בבעיות היום־יום. הוא היה מסור ביותר למשפחתו, וקשריו עם ילדיו היו עמוקים ביותר והפכו לשם דבר בקיבוץ. במלחמת יום הכיפורים השתתף קונדי בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן ובקרב שניטש מזרחית להר יוסיפון נפגע בהתפוצצות קטיושה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ מלכיה. השאיר אחריו אישה ושני ילדים — עמוס וזהר, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוץ מלכיה הוציא לאור לזכרו חוברת זיכרון, ובה מדברי חברים ומכרים מתקופות חייו השונות על דמותו ועל פועלו.

רוזנפלד, יהודה

יהודה, בן הניה ונח, נולד ביום כ"ב באדר תש"ז (14.3.1947) בברגן־בלזן שבגרמניה. בהיותו בן שנה עלתה משפחתו ארצה והתיישבה בקיבוץ שריד. הוא סיים את לימודיו היסודיים ואחרי־כן השלים את לימודיו התיכוניים במגמה החקלאית בקיבוץ. יהודה היה ספורטאי מעולה והצטיין בעיקר בענף השחייה ובענף הכדורסל. עלם חמודות היה, יפה תואר, חסון ותמיר, שהצטיין בפשטותו הלבבית ובקסמו האישי. גופו המוצק

והאיתן היווה ניגוד גמור לעדינותו. הוא היה עניו וצנוע וכאילו נחבא אל הכלים. כל אשר הוטל עליו לעשות, עשה בשקט ובשלווה, בלי לעורר תשומת לב ובלי לשאול שאלות ולטעון טענות. מטבעו היה נער חברותי ולבבי ומעולם לא רב עם איש. תמיד היה סבלן ומאופק, וכאשר יאלץ לגעור במישהו, כי אז בתחילת דבריו היה קולו תקיף ומוכיח אך עד מהרה היה מתרצה וסולח. הוא היה חבר לדוגמה, מוכן תמיד לעזור לזולת, מעולם לא הפנה עורף לאדם ולכן היה אהוב על חבריו ועל ידידיו.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1965 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר קורסים והשתלמויות שונות היה לתותחן בטנק. אחרי־כן נשלח לקורס מפקדי טנקים וסיים בציון גבוה. בזכות הצטיינותו הוחלט שישאר בבית־הספר לשריון כדי להדריך בקורס מפקדי טנקים. הוא היה בעל מקצוע מעולה ובעבודת ההדרכה התבלט משכמו ומעלה. תמיד היה אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמא לכל בסבלנותו ובמזגו הטוב. ההדרכה בקורס מפקדי הטנקים לא נראתה בעיניו כעבודה, שבה צריך לסיים מכסת שעות מסוימת, ולכן יחסו לעבודה והזמן שהשקיע בה חרגו מהמקובל. מפקדו מתקופת ההדרכה כתב עליו: "היה תענוג לעבוד אתו. היה זה תמיד יהודה שאליו הייתי פונה כשהיה צורך לעשות משהו שאינו סובל דיחוי, או כשלא רציתי להתווכח ולנסות לשכנע את חבריו". יהודה השתתף במלחמת ששת הימים בקרבות בחזית סיני ואחרי־כן השתתף במלחמת ההתשה.

בשלהי 1968 שוחרר מהשירות הסדיר בדרגת סמל־ראשון, הוא חזר למשק ונכנס לעבוד ברפת. במסירות, באהבה ובעבודה ללא ליאות הפך תוך זמן קצר למרכז ענף הרפת. בשנת 1972 יצא לארצות־הברית לביקור פרטי. הוא ניצל את ביקורו גם כדי לעמוד על שיטות חדשות הנהוגות שם בענף הבקר, הרבה לבקר ברפתות ובחוות בקר, וניסה ללמוד דברים חדשים שיוכל להתאימם לשיטות הנהוגות במשק וכך לפתחו ולשפרו. לפני נסיעתו ואחריה היה יוצא לתקופות של שירות מילואים וממלא את חובתו ככל אזרח במדינה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא יהודה לשירות. הוא התייצב ונשלח לחזית הדרום. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נלחמה פלוגתו באזור גשר פירדאן. בקרב המר הונחתו מאות פצצות על שדה הקרב, שהפך מלכודת מוות. יהודה נהרג בקרב זה אולם גופתו לא נמצאה. ב"סיכום אירוע" על נפילת צוות הטנק שלו נאמר בין יתר הדברים: "בשטח שנשאר בשליטת הצבא המצרי נותרו שבעה טנקים פגועים, שבארבעה מהם היו נעדרים. מפלוגה א' נשארו שני טנקים מצפון לציר "חביבה", במרחק של כשני קילומטרים מהתעלה. הטנק שהיה בפיקודו של רס"ל רוזנפלד הוא הקרוב ביותר לתעלה". זמן רב היה בחזקת נעדר ואחרי־כן בחזקת נעלם, עד שנמצאה גופתו מקץ חמישה חודשים, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שריד. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "יהודה ז"ל שירת כמפקד טנק ביחידת שריון. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי".

משפחתו ובית קיבוץ שריד הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדבריו ומדברי חברים וידידים על דמותו.

רוזנפלד, נתן

נתן (נתי), בן רחל וגדליה, נולד ביום כ"ו בסיון תש"ח (3.7.1948), בקורגאי שברומניה, ובשנת תשי"א עלה עם הוריו לארץ. המשפחה התיישבה במושב קדרון, שם למד בבית־הספר היסודי "בית אור". את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר המקצועי "אורט" ברחובות. נתי אהב מאוד את חיי המושב, היה חבר מסור, אהוד ומלא מרץ, ופעיל בחיי המושב ובקרב בני הנוער. במסגרת אימוני הגדנ"ע סיים קורס מ"כים והדריך בבית־ספרו. סיפר עליו אחיו אלי: "לא רק אחים היינו, כי אם חברים ושותפים. יחד התחנכנו, יחד בילינו בחברה ויחד התנסינו בחוויות. הייתה לו אהבה רבה לחיי הכפר, שבהם ראה את עתידו. הוא היה פעיל בכפר, היה חבר בוועד וריכז סביבו צעירים ומבוגרים כאחד. הוא אהב את החיים, היה מלא מרץ ונעורים, פעלתן ושאפתן. מפליא כיצד אדם אחד יכול היה לעשות כל כך הרבה דברים בעת ובעונה אחת – תמיד היה עסוק, אם בריצות, אם בפגישות, אם בהגשת סיוע לחברים". והוסיף חברו רמי: "דומה כי נתי חי ארבעים ושמונה שעות ביממה. רגע אחד לא ישב בחוסר מעשה".

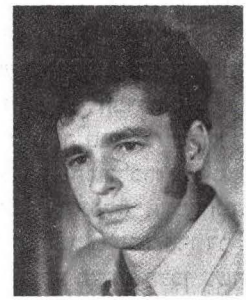
נתן גויס לצה"ל בראשית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק, קורס מט"קים, קורס קצינים, וקורס קציני שריון. הוא השתתף במלחמת ששת הימים, בפעולה נגד בסיס המחבלים בכראמה וכן בפעולות מבצעיות אחרות. סיפר עליו חברו ליחידה: "לנתי היה חוש טכני בלתי רגיל, ובכל עניין היה הוא נוטל היזמה לידיו. צריך לגרור גרוטאה שתשמש כמטרה – נתי! צריך לרתך, לבנות, להכשיר משהו מיוחד – נתי! נדמה שלא היה בחור עם כל כך הרבה תוכניות. נסענו ודיברנו על העתיד. ירו עלינו – ונתי המשיך לדבר. אכלנו – ונתי תכנן את הרחבת בית המלאכה שלו ושל אחיו". בשלהי אפריל 1970, כשהגיעה עת שחרורו התנדב לשירות בצבא הקבע לתקופה של חמישה חודשים ומפקדיו חיוו את דעתם עליו במלים הבאות: "קצין מקצועי, בעל רצון וידע, מסור ואחראי".

בשלהי אוקטובר 1970 השתחרר סופית. נתי שב למשק, ונבחר כחבר בוועד המקומי וכרכז דור ההמשך בתנועת המושבים. בהתלהבות רבה פיתח את משקו, ובד בבד עם כל פעולותיו אלה החל ללמוד בפקולטה לחקלאות ברחובות. במלחמת יום הכיפורים שירת כסגן מפקד פלוגה בחזית הדרום, ויחד עם יחידתו עבר את קרבות הבלימה ואת קרבות ההבקעה הקשים. סיפרו עליו חברים: "במלחמה היה נתי ריאלי: 'חבר'ה, תאכלו ואל תקחו ללב. מוכרחים לאכול', או: 'חבר'ה, בואו נכין את הטנק. זה יכול להציל את החיים שלנו'. את חייו הוא לא הציל. כשלחמנו ירד נתי פעמים מהטנק כדי להרגיע צוותים שנתקעו. פעמיים עבר עם הטנק שלו דרך היעד הבלתי מטוהר כדי להזעיק עזרה. כמה וכמה פעמים יכול היה לחלץ את עצמו ממקום הסכנה, אך נשאר להגן עלינו. בעיצומה של המלחמה, כשהפגזים ירדו סביבנו, ירד לפתע מהטנק. אמרנו לו: "לאן אתה הולך, משוגע!?" ונתי הלך בהחלטיות, שלף סכין מכיסו והתיר שתי פרות קשורות, שבעליהן נמלטו והן נידונו לרעב. בצעקות רמות גירשן לעבר המזון והמים, לעבר החיים שהעניק להן". בהתקפת מטוסים מצריים

בגדה המערבית של התעלה ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973), נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקדרון. השאיר אחריו הורים ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״נתי היה מפקד מעולה, ששימש דוגמה אישית לפקודיו. הוא היה קצין בעל ידע מקצועי רב, מסור לתפקידו, יעיל בעבודתו ואהוד על כולם״.

רוזנפלד, שלום

שלום (אולה), בן צפורה ונתן, נולד ביום ט״ז בטבת תש״י (5.1.1950) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שרשים״ ובבית־הספר התיכון ״טשרניחובסקי״ – שניהם בנתניה. מילדות כונה בשם אולה, ושם זה דבק בו למשך כל חייו. הוא היה ילד ג׳ינג׳י צנום ואוהב תעלולים. כאשר כל הנעליים היו קשורות ומעורבבות לאחר שיעור ההתעמלות, לא היה ספק בלב איש יד מי בתעלול. אולם כאשר נקרא לא פעם לחדר המנהל, היה מספר את האמת, מקבל את עונשו, אך לעולם לא שיקר. בניגוד גמור למעשי הקונדס שלו עמדה רצינותו. כאשר רוב הילדים בני גילו התעניינו רק במשחקים, הבין אולה גם בניירות ערך וידע לתרגם את סבך המספרים מהעיתון לשפה פשוטה. סיפר חברו דוביק: ״זכור לי שכאשר עסקנו במשחקי ילדים, בהם היה אולה מומחה גדול, היה משמיע לפתע באוזנינו ממכתמי חנניה רייכמן, שהיה אהוב עליו. הוא זכר אותם בעל־פה. אולה היה עושה צרות בבית־הספר, אך יחד עם זאת הצטיין בכנותו. כשלא היה מוכן לעשות משהו, לא הלך סחור סחור, אלא אמר בפשטות: לא. הוא היה כתובת בטוחה לחבר בשעת צרה. למען חבר היה קם באמצע הלילה, ומה שהבטיח ביצע על הצד הטוב ביותר. החברות הייתה מקודשת בעיניו, והתמורה שדרש בשבילה הייתה: נאמנות שלמה, כפי שידע הוא להעניק״. בבית־הספר אהב במיוחד את המקצועות הריאליים, ובבית קרא הרבה ספרות יפה ובשעות הפנאי עסק בספורט. אולה קיבל הכל בקלות, לא התרגש מכישלון וגם לא מהצלחה, וגישה זו נקט במשך כל שנותיו. סיפר עליו מחנכו מבית־הספר התיכון: ״אולה היה הוגן בביקורתו. הוא ביקר את הדברים בצורה קשה, אך לא פסל אנשים, אלא שיטות. שלא כרבים מבני הנוער, התעניין הוא ביהדות ובכל הבעיות הכרוכות בנושא. אולה היה ישר מאוד. אם לא הכין שיעורים, סיפר תמיד את הסיבה האמיתית. הערכתי אותו בשל כך. את הדברים שתיאר, ידע לתאר בחוש הומור. הוא הכיר בחסרונותיו וידע להתגבר עליהם. לעתים קרובות נתפס לעצלנות, אך כשכבר לקח דבר מה על עצמו, היה עקשן עד השגת המטרה״.

שלום גויס לצה״ל בראשית פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס נהג טנק, קורס מקצועות שריון וקורס מקצועות טנק. את שלושת הקורסים סיים בציונים גבוהים. הוא חיבר מערך־שיעור למערכת התאורה בטנק, שמשתמשים בו בבית־הספר לשריון. חבריו ליחידה סיפרו עליו: ״בבית־הספר לשריון היה ידוע

כטנקיסט מצוין, אחד שאוהב את המלאכה. אולה העריץ את אביו והזכיר זאת בכל הזדמנות. הוא נהג לומר שאבא כזה הוא נכס כביר – עם אבא אין מתווכחים, עושים ולא שואלים". בחוות דעת המפקד עליו לקראת השחרור נאמר שהיה חייל שקדן, אשר השקיע מאמצים גם בתחומים שמחוץ לחובתו.

בראשית פברואר 1971 הגיעה עת שחרורו והוא יצא לחיים האזרחיים. כאחיו, שהגיע לדרגת פרופסור למתמטיקה באוניברסיטה בגיל צעיר מאוד, וכאחותו בעלת תואר דוקטור לכימיה פיסיקלית, שאף גם אולה לזכות בתואר אקדמי. מיד לאחר שחרורו החל ללמוד באוניברסיטת תל־אביב, בחוג לראיית חשבון. אותו זמן נשא לאישה את חברתו אילנה. סיפרה עליו אחותו תחיה: "בבית תלויות על הקיר שתי תמונות של אולה. אחת רצינית ואחת צוחקת. נכון שתמיד היה צוחק, אבל אני היכרתי אותו גם כשהיה רציני ומהורהר. אולה היה חכם וטוב לב. חברו הטוב דני אמר לי: "לא פעם חשבתי שטוב לבו גובל בטפשות, אבל היה זה טוב לב של אדם חכם, שעשה הכל במחשבה. אולה מעולם לא הקדיש עצמו לדבר אחד בלבד. כשלמד, רצה גם ליהנות מהחיים. הוא ידע לשלב הכל יחד. לחיות אתו היה נפלא". במלחמת יום הכיפורים שירת אולה כנהג טנק בחזית הדרום. על ימי הקרבות סיפר חברו דני: "אולה עבד כמו שד. הוא היה בעל המקצוע המשובח שבין אנשי הצוות, ולכן עשה את כל העבודות – עזר לנו להכניס פגזים ותחמושת. הייתה לו נכונות לשתף אחרים בענייניו ואתו הרגשנו כמו בבית, הוא היה זה שהכין את הארוחות. אולה היה גסטרונום רציני. הוא אמר לנו: "חבר'ה, אם יוצאים מזה בשלום, אני מזמין אתכם לארוחה תימנית" ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) הגיעה היחידה תוך קרבות לאזור "החווה הסינית". על אנשי צוות הטנק הוטל להיכנס לשדה הקרב כדי לחלץ משם את הפצועים הרבים. הם חילצו את הצנחנים הפצועים תוך כדי חילופי יריות עם חיילי האויב. תוך כדי קרב נפגע אולה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אולה היה חייל טוב ומסור, אהוד על מפקדיו ועל פקודיו. בימי הקרבות מילא את תפקידו ביעילות ובמסירות".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר בשם "אש פלדות" ובו שיח חברים עליו, מכתבים וכתבים מפרי עטו של אולה; בעזרתם של עיריית נתניה, של "יד לבנים", של מועדון רוטרי המקומי ושל חברת "חומת־אנך", שאולה עבד בה, הנציחה המשפחה את זכרו בהקמת חדר־עיון וספרייה בבית־הספר הראשון שלמד בו, בית־הספר "שרשים" בנתניה. החדר משמש ללמד לילדי בית־הספר פרק בתולדות הגבורה בישראל. מידי שנה בשנה בחודש אוקטובר, הוא חודש נפילתו, נערכת בבית־הספר עצרת זיכרון בהשתתפות כל המנויים לעיל; מדי שנה בשנה עם סיום שנת הלימודים מעניקה המשפחה מלגת לימודים לתלמיד מצטיין, לזכרו של אולה.

רוזנצוויג, דוד

דוד, בן סוזי ושמואל, נולד ביום א' בשבט תש"י (2.2.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחדות", המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת", וסיים לאחר ארבע שנות לימוד כטכנאי מכונות. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן, שהצטיין בלימודיו כל השנים. רציני היה וקפדן ואהב משמעת וסדר, אך יחד עם זאת היה נוח, פתוח ומבין ללב הזולת. מטבעו היה אוהב חיים וחברותי ותמיד השתלב מיד בכל חברה חדשה והתחבב על חבריו. לא רק ללימודים הקדיש את זמנו אלא גם לעבודת כפיים. הוא אהב לעבוד בכפר, בלול או במטע, ועשה את עבודתו בחריצות ובמסירות. הייתה בו בגרות ושלווה של מבוגרים מגילו. תכונות אלה נסכו ביטחון בקרב חבריו ובזכותן היו הכל פונים אליו בשעת צרה והוא עזר תמיד ככל יכולתו. הוא היה חבר פעיל מאוד בתנועת "הנוער העובד והלומד", וכשנפתח הקן החדש של התנועה בשנת 1964, נבחר הוא להניף את דגל הקן. דוד חונך לאהבת הארץ ונופיה, ואהב לטייל בה ולסייר בפינותיה השונות והשתתף בצעדת ארבעת הימים בשנת 1967. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה עדיין נער, אך לא היסס להתנדב לפעילות ציבורית, כדי לתרום את חלקו למאמץ הלאומי.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. את כל תקופת שירותו עשה בבית־הספר לשריון כמדריך מקצועי. הוא היה חייל מסור, גאה מאוד בחיל ובכוחו, עשה את עבודתו בנאמנות והיה מדריך מעולה, ששלט היטב בחומר הטכני. ידידותי היה וחביב על מפקדיו ועל חניכיו. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו והקפיד להתקשר ולכתוב הביתה, כדי לחסוך דאגה מבני המשפחה.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר התחיל ללמוד באוניברסיטת בן־גוריון, בפקולטה להנדסת תעשיה וניהול והיה תלמיד מעולה. בשנת לימודיו השנייה עבר ללמוד בטכניון בחיפה וגם שם סיים בהצטיינות. בשנת 1973 נשא לאישה את חברתו שושנה ויחד הקימו בית חם ומלא אהבה. בתקופת לימודיו עבד במשרה חלקית בבית־החרושת "פניציה", במחלקה לזכוכית ביטחון. כתב יעקב נורמן, מי שהיה מורו בבית־הספר ומדריכו במפעל: "הלימוד בטכניון העניק לו גישה טכנית לתכנון ולייצור, כך שיכולתי ליהנות מעזרתו בתכנון ובייצור מוצרים. יכולתי לסמוך עליו בביצוע משימות בהתאם להנחיות שקיבל, ומדי פעם גם ייצר בעצמו אב־טיפוס למוצר שתיכנן. דוד ז"ל לא בחל בכל עבודה במפעל וביצע עבודות תכנון, ארגון ועזרה בעבודות כפיים — הכל כדי לקדם את המשימה שהוטלה עליו... גם כיום, זמן רב לאחר נפילתו בקרב של דוד ז"ל, עדיין הוא זכור לטוב במפעלנו ואנו עובדים בעזרת שרטוטים שהכין, ועדיין נעזרים בתכנונים שתכנן". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס דוד ונלחם עם הכוחות שבלמו את הסורים ברמת הגולן. גם במהלך הלחימה הקשה והעיקשת שמר דוד על שלוותו, על קור רוחו ועל אומץ־לבו ואף מצא פנאי להכין לאנשי הצוות ארוחה לתפארת. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (11.10.1973) בקרב הפריצה ליד חאן־ארנבה נפגע הטנק של דוד פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא

הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

מועצת קרית־מוצקין הוציאה לאור חוברת לזכר חלליה, וביניהם דוד ז"ל; בעלון "בכור אחד" פורסמה רשימה, שכלולים בה דברים לזכרו.

רוזנצוויג, משה

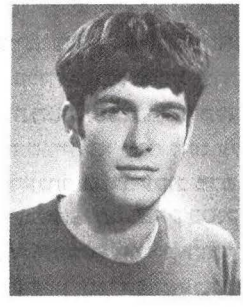
משה (רז), בן מלכה ושמואל, נולד ביום ג' באדר א' תשי"א (11.3.1951), בחיפה. הוא גדל בכפר־אתא מוקף אהבה רבה, ומשסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "גורדון" בקרית־אתא, עמדה בפניו אפשרות הבחירה בלימודים תיכוניים. הוא החליט לנסות את כוחו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי, כי נשא את נפשו לאתגר. מתוך עשרות רבות של מועמדים היה משה בתוך הקבוצה הנבחרת, שעמדה במבחנים הקשים. את ארבע השנים עד לסיום הלימודים בפנימייה עבר ללא כל קושי. הוא היה עלם חמודות כחול עינים, בעל חוש הומור בריא, מסור למשפחתו בכל לבו, אוהב אומנות לסוגיה ונהנה מכל פעילות. הוא סיים בהצלחה את לימודיו בפנימייה, במגמה החברתית, ולפניו תקופה של שירות בצה"ל, שציפה לה בשמחה.

משה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 וכבוגר הפנימייה הצבאית הוענקה לו מייד דרגת רב־טוראי. הוא הוצב לחיל השריון ובתוך זמן קצר עבר קורס למקצועות השריון, קורס מפקדי טנקים, קורס קציני וקורס קציני שריון. בהתמדה עלה בסולם הדרגות והתפקידים ומפקדיו נבאו לו עתיד מזהיר בצה"ל. הוא התנדב להמשיך בשירות בצבא עד לשנת 1975. בחוות דעת של מפקדיו עליו נאמר: "מפקד בעל יכולת, שולט יפה באנשים, חרוץ ובעל יזמה, נאמן למפקדיו ולפקודיו, קצין מוכשר" ועוד. משה נשלח לקורס מפקדי פלוגות ומונה סגן מפקד פלוגה בשריון. בסוף שנת 1972 נפטרה אמו והוא הרגיש שחובתו לאביו קודמת לכל חובה אחרת. לכן ביקש העברה לחיפה ומונה מפקד מחלקה בפנימייה הצבאית, כדי שיוכל לשלב את עבודתו בצה"ל עם קשר וקרבה אל האב. בחודש מאי 1973 נשא לאישה את חברתו יפה והשניים התגוררו בקרית־אתא. משה הדריך בפנימייה הצבאית ארבעה חודשים בלבד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוזעק משה לרמת־הגולן ובצהרי יום הכיפורים הגיע ליחידתו, כמפקד על פלוגה שאנשיה לא הכירו אותו. תוך דקות ספורות נתן משה את הפקודה לתזוזה ומאותו רגע לא הטיל איש מפקודיו ספק בכושרו וביכולתו. בתוך סערת הקרב תחת אש כבדה פיקד משה על יחידתו בקול שקט ובביטחון. בשעה שש בערב נפגע הטנק שלו והוא נפצע מעל לעינו. הוא התעלם מן הפציעה, החליף טנק והמשיך לפקד בשקט, כשהוא נוסך בחייליו ביטחון והם ממלאים את פקודותיו כאילו היה מפקדם משכבר הימים. ביום 9.10.1973 עם שחר חודשה הסתערות האויב, ובעיצומו של הקרב נפגע משה בכתפו פגיעה קשה. הוא נחבש והמשיך להילחם ובקרב קשה, שבו הצליח לחלץ את מפקד הגדוד ואת צוותו

שנפגעו, ושבסופו נבלם האויב, נפגע משה בשלישית. הוא הצליח להיחלץ מן הטנק הבוער, אך נפטר בבית־החולים ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הוענק לו "עיטור העוז" על גבורתו בשדה הקרב. בתעודת העיטור כתוב לאמור: "סרן משה רוזנצוייג ז"ל היה מ"פ בגדוד טנקים שלחם ברמת־הגולן. בזמן מלחמת הבלימה לחם למופת, והמשיך להילחם גם לאחר שנפצע מעל לעין ואחר־כך בכתף. למרות פציעותיו הקשות המשיך להוביל את פלוגתו ואף עמד בראש מבצע החילוץ של המג"ד. הוא נכנס לשטח שנשלט באש הסורים וחילץ את המג"ד וצוותו, שנפגעו מפגיעה ישירה. לאחר החילוץ נפגע בשלישית ונהרג. סרן משה רוזנצוייג ז"ל שימש דוגמה למפקד וחבר בשדה הקרב והצטיין באומץ לבו, בתושייתו ובקור רוחו. על מעשה זה הוענק לו עיטור העוז".

דברים לזכרו פורסמו בחוברת "לזכרם" של בוגרי בית־הספר הריאלי, שנפלו בקרבות.

רוזנצוייג, יצחק

יצחק, בן פרידה ומשולם, נולד ביום ט' באדר תשי"ב (7.3.1952) בירושלים. את לימודיו היסודיים סיים ב"גמנסיה רחביה" בירושלים. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית החינוך העירוני ג' בירושלים. רוזי, כפי שקראו לו חבריו ובני משפחתו, היה אהוב ואהוד על כל חבריו ומכריו, בעיקר משום שהיה חביב, אופטימי ואוהב אדם. מילדותו היה תמיד שמח בחלקו, מאושר ומסתפק במה שיש לו. מעולם לא ביקש ולא דרש דבר מאיש, קיבל הכל באהבה והשתדל להעניק לזולת ככול אשר יכול. תמיד ידע להבחין בטוב וביפה ולמצוא את אלה בכל דבר ובכל מאורע. מילדותו ניכר בו כישרון לציור ולפיסול, וכל יצירותיו היו פרי ראייתו המיוחדת, האופטימית והשמחה. הוא צייר בעיקר פורטרטים, אבל כוחו היה רב גם בכל שאר תחומי הציור והפיסול בפרט, ובעבודות־יד בכלל. לימים התקבל לחוג לאמנות בבית־הספר "בצלאל", וחשב להמשיך בלימודים בחוג לארכיטקטורה בטכניון לאחר שחרורו מצה"ל. תמיד היו לו תכניות לעתיד, וביטחון שיוכל להצליח בכל אשר יבחר. הרבה חברים היו לו, שכן בכל מקום שהלך רכש את לב הבריות וקנה לו חברים. חוש ההומור המצוין שלו, נגינתו, שירתו ועצם עליזותו משכו אליו את לב בני הנעורים, שהתאהבו בו וביקשו את קרבתו. חבריו התייעצו בו בענייניהם האישיים ולגביהם היה דמות מרכזית בחברתו. יחד עם הקשר ההדוק שקיים עם חבריו, היה ליצחק עולם פנימי עשיר משלו. היו בו לב רגיש, נפש עדינה וערכים אנושיים. מיוחד ביותר היה הקשר של רוזי עם משפחתו. תמיד דאג לבני משפחתו ורצה בכל מאודו להקל עליהם ולהיות אתם. יחסו למשפחתו הפך לסמל ודוגמה בין חבריו. בזכות יושרו, כנותו והליכותיו, היה דמות שכולה אומרת שלמות, הרמוניה ויופי פנימי.

יצחק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והוצב לנח"ל. את תקופת השל"ת המוקדם עשה בקיבוץ נוה איתן בעמק בית־שאן, שם הגיע לתפקידים רבי אחריות, ואף שימש כמרכז ענף המטע. כשהתגייס לצה"ל היה הפרופיל הרפואי שלו נמוך, אולם הוא סירב להיות יוצא מהכלל והלך לבדיקות חוזרות ונשנות עד שתוקן הדבר. מאז קיבל את חיי הצבא באהבה, למרות התנאים הקשים. תקופת הטירונות לא הייתה קלה, אך לגביו הייתה מלאה סיפוק. מיד לאחר הטירונות יצא לקורס רגמים, וסיים שם בהצטיינות. לאחר הקורס יצא לתקופת ההיאחזות שבמסלול הנח"ל, ועשה בהיאחזות נח"ל גולן. הוא היה במחזור הראשון למקימי היאחזות "מצפה שלם" שמצפון לעין גדי, שם תרם מיכולתו האמנותית בעיטור בתי המגורים האפורים בציורי ענק צבעוניים, המשמשים עד היום מוקד משיכה למטיילים באזור. בתקופה שעשה בהיאחזות, קנה את לבם של כל חברי הגרעין, והיה דמות מרכזית בחיי החברה. הוא לא ביקש קריירה צבאית, אלא ראה את השירות הצבאי כחובה לאומית שיש לעשותה בנאמנות. במהלך שירותו השתלם בקורס למקצועות הטנק, ואחרי כן עשה את התקופה המבצעית שבמסלול הנח"ל באזור טירן. תקופה זו הסתיימה שלושה שבועות לפני מלחמת יום הכיפורים. כשפרצה המלחמה היה יצחק בנוה איתן. הוא לא המתין לחברו, שנדבר להיפגש עמו בימ"ח, ומיהר לחזית כשנודע לו מה קשה המלחמה. מיד הצטרף ללוחמים ונכנס לקרבות. שנים־עשר יום לחמו הוא וחבריו מלחמת גבורה באזור גשר "פירדאן". במשך כל ימי הלחימה לא איבד יצחק את חוש ההומור שלו ואת שלוות נפשו. הוא עודד את חבריו תחת מטר הפגזים והיה מלא אופטימיות וביטחון בניצחון על המצרים. כדי שלא לצער את הוריו לא כתב להם על מוראות המלחמה שעבר, ורק לחברתו כתב דברים שהעידו על דאגתו. בקרב עקוב מדם, שהתחולל באזור "חמוטל" ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), לחם יצחק בטנק המ"מ. הטנק נפגע בטיל נ"ט והוא נפל לאחר שנחלץ מהטנק הפגוע. תחילה הוכרז כנעדר ולימים נמצאה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רוזנר, אריה

אריה, בן שושנה ויוסף, נולד ביום כ"ז באב ת"ש (31.8.1940) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "אחדות" בקרית מוצקין ואחר־כך המשיך את לימודיו בקיבוץ עין־דור. מוריו וחבריו מבית־הספר היסודי זוכרים אותו כנער טוב־לב, שקט וישר דרך, שהיה אהוד על כולם. בשלוש שנות לימודיו בקיבוץ התפתחה אישיותו והתגבשה והוא היה לנער חברותי ועליז, נבון ובעל חוש הומור, אם כי שובב ונוטה לפעמים למעשי קונדס. מטבעו היה אופטימי ושמר על קור רוח גם במצבים קשים. תמיד מוכן היה לעזור לזולת אם במעשים ואם בעצה טובה. בקיבוץ החל לטפח את נטייתו לריקוד, היה לרקדן מעולה וגם ארגן את להקת הריקוד במקום. גם לשיר ולחלל אהב מאוד,

אך יותר מכל אהב את הים ובגלל אהבתו זו חזר העירה ועד לגיוסו היה בגדנ"ע־ים בחיפה. הוא היה חובב ספורט מושבע, היטיב לשחק בכדורסל ונהג לחזות בתחרויות השונות. היה לו עוד תחביב – מלאכת־יד עדינה והוא הקדיש גם לו הרבה משעות הפנאי שלו.

אריה גויס לצה"ל בסוף אפריל 1958 והוצב לחיל הים. לאחר הטירונות השתלם בקורס למכונאי מנועים ואת רוב תקופת שירותו עשה בים כנרת, באבטחת דייגים ובהשתתפות במשימות ביטחון שוטפות. הוא היה חייל טוב, ביצע את המוטל עליו במסירות ובנכונות והיה אהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר הצטרף לצי הסוחר ובמסעותיו ביקר במדינות רבות. בשנת 1963 עזב את הים והחליט להקים לעצמו בית. הוא נשא לאישה את חברתו אילנה, עבר קורס מנופאים והחל לעבוד בחברת "סולל בונה". גם שם זכה להערכה רבה מצד מעבידיו. שני ילדים נולדו לו והוא לא ידע את נפשו משמחה ואושר. אב מסור לילדיו היה ובעל נאמן לאשתו, ותמיד מצא פנאי לעזור לה במלאכות הבית. אך את עיקר זמנו הקדיש לילדיו. שעות היה משחק ומשתובב עמם ואת בנו לימד לרכב על אופניים ולשחק בכדורגל ובכדורסל. בשתי ידיו המוכשרות שיפץ את ביתם וייפה אותו. הוא היה אחראי ועצמאי מאוד, לא נזקק לעזרת אדם ולכל שהגיע, בכוחות עצמו הגיע. תמיד הסתפק במועט, אך למשפחתו שאף להעניק את כל הטוב שבעולם. הוא ורעייתו היו זוג מאושר, שהרבה לצאת ולבלות ובכל מקום היה אריה הרוח החיה. גם את הוריו לא הזניח, ביקר אצלם לעתים קרובות וסייע להם במעשה ובעידוד והיה משענתם לעת זקנה. במילואים שירת ביחידת הנדסה ימית ובכל פעם שנקרא לשירות היה למרכז היחידה, דאג לכל מחסורם של החיילים ואפילו התקין במו ידיו מקלחת של מים חמים והקפיד שכל החיילים יתקלחו. במסגרת שירות המילואים השתתף גם במלחמת ששת הימים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אריה לשירות והשתתף בקרבות במסגרת גדוד גישור. לאחר סיום המלחמה היה עם יחידתו בבסיס חיל הים באגם המר, ויום אחד נפצע בעת מילוי תפקידו. שלושה ימים לחם על חייו בבית החולים בתל־השומר וביום ו' בשבט תשל"ד (29.1.1974) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

חבריו הקרובים הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו

רוזנשטיין, אלכסנדר

אלכסנדר, בן רגינה ומרטין, נולד ביום ט׳ בניסן תשי״ג (25.3.1953) במונקצ׳ובה שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשכ״ט (1969). את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־ספר ברוסיה. אלקס, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה בילדותו ילד שובב והתעניין תמיד במשחקי ילדים גדולים ממנו. היה זה קו טיפוסי באופיו. גם משגדל המשיך להתעניין בדברים שהעסיקו מבוגרים ממנו. הוא היה בעל אישיות, רציני וניחן בסקרנות, שעוררה אותו ללמוד ולהשכיל, אך יחד עם זאת לא ניתק מקבוצת בני גילו. היו לו חברים רבים והוא נטל חלק פעיל בכל אשר התרחש בבית־הספר ומחוצה לו. מדי שנה בשנה סיים את לימודיו בהצטיינות, והוענק לו אות הצטיינות – תעודה וספר. הוא היה גאוות בית־הספר שלו, ומוריו תלו בו תקוות גדולות. בשל כישוריו השונים והתעניינותו הגדולה בתחומים רבים האמינו מוריו וחבריו שהוא עתיד לבחור בעיתונאות כמקצוע ואף יצליח בכך. אלכס היה מוכן תמיד לעזור לזולת, ובעיקר הרבה לעזור לתלמידים שהתקשו בלימודים. לעתים קרובות היה עוזר בבת אחת לכמה ילדים, והצליח לקדם גם תלמידים שהיו חלשים במיוחד בלימודים. כבר מילדותו ניצל את חופשותיו למטרות רציניות ולא לבילויים בלבד ובכל קיץ, בזמן החופש הגדול, עבד בבית חרושת לחביות. הוא אהב את העבודה וידע לנצל את הכסף שקיבל בשכרה. משעלה ארצה נתקל בקשיים גדולים, בעיקר בגלל אי ידיעת השפה. אולם הוא למד בקדחתנות, והיה רץ לעתים קרובות למשפחות של מכרים כדי לשאול פירושן של מלים ששמע ברדיו. הודות לרצונו העז ולהתמדתו הצליח עד מהרה ללמוד את השפה ולהיקלט בחיי חברתו בארץ. הוא היה בעל אינטליגנציה גבוהה, ולא היה נושא בעולם שלא ידע לשוחח עליו. תחומי התעניינותו היו רבים ביותר: הוא הקדיש מחשבה לפוליטיקה, אך התעסק גם במיתולוגיה יוונית. הוא ידע את שמות כל ראשי הממשלות ושריהן כמעט בכל העולם. בזכות רבגוניותו נחשב אדם מעניין ומיוחד. אלכס התקבל לקורס הכנה לטכניון, בו שאף ללמוד, ולמד במסגרת הקורס כמעט שנה. הוא לא סיים את הקורס מפאת מחלה, ואחרי שהחלים החל לעבוד בבית חרושת ״בלובנד-תלמה״, בתקווה לחסוך את משכורתו ולהשתמש בה כשכר לימוד לאחר שירותו בצה״ל. לאורך כל דרכו היו לאלכס חברים ומכרים רבים, וכולם אהבו אותו בעיקר בשל תכונתו לחפש את טובת הזולת ולעזור לו.

אלכסנדר גויס לצה״ל בראשית פברואר 1972 והוצב לחיל הרפואה, במסגרת יחידת חי״ר. לאחר הטירונות השתלם בקורס למפעילי קרגו ובקורס לחובשים קרביים. בשל רצונו לעזור תמיד, בחר בדרך שהתאימה לו – קורס חובשים. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה הוצב בתפקיד חובש קרבי בחטיבת ״גולני״, שבה עשה את כל תקופת שירותו הסדיר. גם בצבא אהבו אותו כל חבריו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלכס בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שניטש ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) נפגע אלכס ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלכסנדר מילא תפקיד של לוחם. במלחמת יום הכיפורים ביצע את תפקידו תחת אש אויב על הצד הטוב ביותר... אלכסנדר היה מהמובחרים שבלוחמים. בקרבות על רמת הגולן היה אלכסנדר בחוד הכוח הפורץ אל מערכות כוחות האויב".

רוזנשטרייך, יצחק

יצחק בן טובה ובנימין, נולד ביום כ"ה בניסן תשי"א (1.5.1951). בכפר סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי "נוה נאמן" בהוד־השרון וב"בית ברל" בצופית. מגיל צעיר התמסר יצחק לפעילות חברתית וציבורית. כשהיה בן עשר כבר הדריך בתנועת "הנוער העובד"; אחרי־כן היה חבר בקלוב התעופה, הצטיין בתחום הטיסנאות, זכה בפרסים בתחרויות ארציות ואף בנה במו ידיו מטוס קטן בעל מנוע. בחופשות התנדב לעבודה בקיבוץ עין־גב ואחרי מלחמת ששת הימים, בהיותו תלמיד, עלה להר הצופים המשוחרר, כדי לסייע בשיקום המקום אחרי המלחמה. יצחק אהב מאוד את הארץ ואת נופיה ועבר אותה ברגל וברכב, לאורכה ולרוחבה. עם חבריו יצא לטיולים מהגליל ועד מרחבי סיני, והכיר את הארץ על בוריה. כן היה חבר בבית־ספר שדה בעין־גדי. מגיל צעיר התעניין בקליעה ובכלי נשק, ובצבא הצטיין בתחום זה. יצחק היה צעיר נמרץ ופעיל שעסק בתחומי פעילות רבים ובכולם הגיע להישגים נכבדים. כל תפקיד וכל משימה שנטל על עצמו, או שהוטלו עליו, מילא במסירות, בנאמנות, בשקדנות ומתוך ידע מקצועי ובקיאות רבה.

יצחק גויס לצה"ל במחצית יולי 1969. תחילה שירת מתוך התנדבות בסיירת הצנחנים ועבר שם קורס צניחה, קורס מ"כים וקורס סיירים. אחרי־כן חזר להתענין בתחביבו משכבר הימים — הקליעה. הוא השתלם בקורס צלפים והיה לאחד מטובי הצלפים בצה"ל. מאחר שהצטיין במילוי כל תפקידיו המליצו מפקדיו לשולחו לקורס קציניים. אחרי שהשלים קורס קציני חי"ר מונה לסגן מפקד קורס צלפים בבית־הספר לחי"ר של צה"ל והוענקה לו דרגת סגן. הוא פעל רבות באימונם, בהכשרתם המקצועית ובקידומם של חיילי חי"ר והצטיין כמדריך, כקצין וכמפקד מעולה ובעל ידע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שירת יצחק בבית־הספר לחי"ר. עם פרוץ הקרבות עשה מאמצים עצומים כדי להצטרף אל חבריו שלחמו בחזיתות השונות. בזכות בקיאותו במקצועות החי"ר והקליעה, צורף לאחת היחידות המעולות של צה"ל ועמה לחם בחזית התעלה. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ונהרג בקרבות ליד "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה קצין טוב, מסור, אחראי. הוא אהב את מקצועו והיה בקי בו. היה בעל יזמה ואהוב על כל מי שהכירו".

רוחס מורנו, אלברט

אלברט, בן מרסדס וחוסה, נולד ביום כ״ה באב תשי״ג (6.8.1953), בטנג׳יר שבמרוקו. הוא עלה ארצה יחד עם משפחתו ב־1966, בהיותו בגיל בר־מצווה. ילדותו של אלברט עברה עליו במרוקו, שם גדל והתחנך. מילדות חונך לאהבת ארץ־ישראל ועם ישראל. שנים רבות חלמה משפחתו על העלייה ארצה ועל החיים החדשים שייפתחו בפניה במולדת החדשה־ישנה. ואכן לבסוף הצליחו להגשים את החלום והמשפחה עלתה לארץ וקבעה את מושבה בנהריה. אלברט היה נער עליז ושמח, שניחן בגוף בריא וחסון וברוח איתנה. מגיל צעיר היה עמוד התווך של משפחתו, גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה מוראלית. הוא תמך באמו החולה, עודד אותה ועזר לה לעבור תקופות קשות של מחלות ויסורים, אשר ללא תמיכתו ספק אם הייתה עוברת אותן בשלום. לאחיו הצעיר היה חבר ומחנך כאחד. הוא היה קשור מאוד למשפחתו, דאג לה והעמידה תמיד בראש מעייניו. אחיו הצעיר העריץ אותו וחיקה אותו בכול. הוא היה גאה במעמדו במשפחה והקפיד לשמש דוגמה נאה לאחיו. מותו הטרגי, חסר ההגיון, היכה את המשפחה בהלם נורא, שממנו לא הצליחו להתאושש עד היום. הקשרים העמוקים, מלאי המשמעות, שנוצרו בין אלברט לבין משפחתו נותקו באורח אכזרי ושרירותי והותירו את המשפחה פצועה ואכולת ספקות לגבי מותו של אלברט. בפעם הראשונה נפרד אלברט לתקופה ממושכת מעל משפחתו לאחר גיוסו לשירות פעיל בצה״ל. זו הייתה גם הפעם האחרונה שבני המשפחה זכו ליהנות מחברתו. לכן טבעי שכאבם הנורא סנוור עיניהם עד שהחלו מאשימים את עצמם ואת זולתם במותו של אלברט.

אלברט גויס לצה״ל במחצית מאי 1971 וכיוון שנעדר השכלה פורמאלית הוצב לחיל הכללי. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות החליטו מפקדיו בצה״ל להעניק לו את ההשכלה שנמנעה ממנו עד כה עקב תנאי גידולו, ועלייתו ארצה בגיל מאוחר. תחילה נשלח להשתלמות בקורסים מקצועיים שונים. לאחר שסיים קורס רובאים של חיל הרגלים המשורין, השתלם בקורס למחסנאות, בקורס לטבחות ובקורס לשיטור. לאחר שסיים את הקורס האחרון בהצלחה, הוצב בבית־הספר הצבאי להשכלה ״מרקוס״, כדי להשלים את השכלתו. מפקדיו זוכרים אותו כחייל מסור ונאמן, שתמיד מילא את המוטל עליו ביעילות ובמהירות, בלא להתווכח ובלי להתלונן. בזכות יושרו, טוב לבו ועליזותו קנה לו ידידים רבים בין חבריו לשירות. תמיד היה אופטימי ומלא שמחת חיים, ולכן אהבו כולם להיות במחיצתו ולבלות יחד אתו בכל שעה של פנאי. בחברתו חלף הזמן במהירות והאנשים לא הרגישו כיצד עבר. ההערכה הרבה שהעריכוהו כל האנשים בבסיס, מפקדים וחברים כאחד, נתנה לו הרגשה טובה של יכולת והמריצה אותו להתמיד בדרכו זו בשירותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף אלברט יחד עם יחידתו במאמץ של צה״ל בבלימת האויב ובהדיפתו אל מעבר לגבולות הארץ. לאחר תום המלחמה נותרו לאלברט עוד חודשי שירות ספורים עד לשחרורו מן השירות הסדיר. אך איתרע מזלו והוא לא זכה להגיע למועד השחרור. בערבו של יום כ״ה במרחשון תשל״ד (20.11.1973), נפל בעת מילוי

תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.
הוריו תרמו לזכרו נברשות לבית כנסת בנהריה.

רוט, יצחק

יצחק, בן דינה ויששכר, נולד ביום ט״ו בכסלו תשי״ג (22.1.1953) בקיבוץ חוקוק. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על־שם דוד ילין בהדר יוסף ליד תל־אביב. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בגימנסיה העברית ״הרצליה״, במסגרת הפנימיה הצבאית. שש שנות חייו הראשונות עברו על יצחקי, כפי שקראו לו בני משפחתו, בחיק הטבע בחוקוק. שם למד לאהוב את הארץ, את החי ואת הצומח. כבר בגיל צעיר החל לטייל ולשוטט מאושר וחופשי בואדי עמוד. מילדותו סלד ממסגרת מוכתבת, התעלם ממוסכמות והיה חי לפי סדר יום משלו. סמוך לכניסתו לכיתה א׳ עבר עם הוריו לגור בהדר־יוסף ליד תל־אביב, בבית בודד ליד הירקון. לבית הייתה חצר גדולה מלאה עצים, ובה מצא תחליף לחיי הטבע שהורגל בהם. בהיותו ילד גלוי־לב, ישר ונוח, לא התקשה לקשור קשרים עם חבריו החדשים בכיתה, ועד מהרה מצא לו ידידים רבים ובילה אתם שעות ארוכות במשחקים. אמנם היה שובב ומעולם לא היה שקדן, אבל תמיד היה תלמיד טוב. למרות שהיה ראשון בלימודים לא נותק מהחברה, היה פעיל בחייה ומקובל על חבריה. בתקופה שלמד בבית־הספר היסודי היה יצחק חניך פעיל בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, ארגן מבצעים והיה תמיד במרכז העניינים. יחד עם כל זאת מצא די זמן לקרוא ספרים, ואמנם קרא הרבה, בעיקר ספרי הרפתקאות ומסעות. אך יותר מכל נמשך לתנ״ך, קרא והעמיק בו, וביקש לדעת הרבה על עברם של הארץ ושל העם. הוא הרבה גם לקרוא ספרי היסטוריה של עמים עתיקים אחרים, והתאהב בהיסטוריה של יוון העתיקה ובמיתולוגיה שלה. האיליאדה והאודיסיאה של הומירוס ליוו אותו במשך שנים רבות. הוא קרא ביוגרפיות של אנשים דגולים, ובכל פעם שנתקל במאורע או בפרט שעניינו אותו במיוחד, חקר וחיפש פרטים נוספים במקורות רבים. השמועה על ידיעותיו הרבות נפוצה במהרה בקרב חבריו, שביקשו להיעזר בו. יצחקי, או רושקו, כפי שכינוהו חבריו על שום ראשו המלא ידע, היה מוכן תמיד לעזור להם בלימודים. הוא ידע להסביר בסבלנות רבה ובלי התנשאות, שכן הבין כי חובתו כתלמיד טוב לעזור לתלמידים חלשים, או לתלמידים עולים בהכנת השיעורים ובלימוד השפה העברית. אחרי שסיים את לימודיו היסודיים החליט ללכת לפנימייה הצבאית. החלטה זו עוררה ויכוחים רבים בבית הוריו, שלדעתם לא התאימה בחירה זו לנטיותיו. יצחק טען לעומתם שהיום זקוקה המדינה לצבא טוב ולכן ילך לפנימייה כדי להיות קצין טוב. מרגע שהחליט ללכת לפנימייה הצבאית הקדיש זמן רב לשיפור כושרו הגופני, ומאז נשאר ספורטאי טוב. הוא השתתף בתחרויות אתלטיקה־קלה, ולמרות שזכה במדליות רבות מעולם לא דיבר על כך, משום שהלך לתחרות מתוך

אהבת הדבר ולא למען המדליה. הוא השתתף בצעדות רבות, ומאז היה תלמיד בכיתה ז׳ השתדל שלא לפסוח על צעדה, או על צליחה של הכינרת. נוסף לספורט הצטיין גם במשחק השח־מט, השתתף בתחרויות רבות, וזכה בעיקר הודות לתחבולות המקוריות שלו. אולם תחום ההצטיינות המיוחד של יצחק היה מקצוע המתמטיקה, למרות שלא היה תלמיד שקדן והעדיף להקדיש את שעות הפנאי לעיסוקים שאינם קשורים בלימודים. הוא גם לא ניסה להבליט את כישרונו, אבל ידיעותיו במקצוע הקנו לו שם בקרב חבריו. שעות ארוכות הקדיש לנוסחאות, לפתרון בעיות ולעצם העיסוק במתמטיקה. בכיתות הגבוהות של בית־הספר התיכון התברר לו, שהמדע המדויק מושך אותו יותר מכל והוא ראה את עתידו במחקר בפיסיקה הגרעינית. את עבודת הגמר בכיתה י״ב עשה במתמטיקה, בנושא ״תורת החבורות״. הוא הצטער על שיוכל להקדיש עצמו ללימודים רק בתום שלוש שנות שירות חובה ועוד שלוש שנות שירות קבע, כפי שהתחייב, אולם הפיתרון לבעיה זו על־ידי נטישת הפנימייה הצבאית — לא התקבל על דעתו.

יצחק גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס מט״קים, נשלח לקורס קצינים. אחרי הקורס השתלם בקורס לקציני שריון והוצב בתפקיד מ״מ טנקים ביחידת שריון. הוא עשה רבות כדי להצליח בתפקידו והקדיש לו הרבה מחשבה ומאמצים. ביחידתו היה מקובל על חבריו ועל מפקדיו, בעיקר משום שביצע את תפקידיו כהלכה. למרות שהיה חייל טוב לא קיבל דברים כפשוטם וידע לבקר דברים שלא נראו צודקים בעיניו. מעולם לא איבד את קור רוחו, גם תחת לחץ ובעיתות משבר. הוא ניסה לשלב לימודים בחיי הצבא ולקח אתו ספרי לימוד, כדי ללמוד בשעות הפנאי, אם כי עומס העבודה ותפקידו האחראי לא השאירו זמן רב ללימודים. במלחמת יום הכיפורים לחם יצחק בסיני והשתתף במאמץ לבלום את התקפות המצרים. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, לחם במעוז ״אורקל״ ונפגע באש האויב בשעה הראשונה למלחמה. לאחר כחודש נמסרה למשפחתו הודעה שהוא נעדר, ורק לאחר חודש נוסף של תקוות, חיפושים ואיסוף עדויות, התברר שהוא נפל ומקום קבורתו נמצא בשטח האויב. שלושה חודשים לאחר נפילתו נמצאה גופתו, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באשדוד. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

באלבום בחדר הזיכרון של הפנימייה הצבאית בתל־אביב כלולה רשימה לזכרו, ובה מדברי חברים מתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון.

רוט, עמוס

עמוס, בן רחל ויצחק, נולד ביום ג' בתמוז תש"ח (13.7.1984), בקיבוץ גבת, ונקרא כך על שמו של חבר הקיבוץ, עמוס, שנפל בדיוק בשעת הולדתו בקרבות מלחמת הקוממיות. הוריו, שהתגוררו בקיבוץ רק באופן זמני, עברו לחיפה, שם קבעו את משכנם בבית ערבי נטוש. עמוס היה מאושר מאוד בבית הגדול והמוזר הזה, ובדרך כלל היה מאושר; בעל מזג טוב היה כל ימי חייו. בחיפה למד בבית־הספר היסודי "צפרירים", שם רכש ידידים רבים, שליוו אותו עד דרכו האחרונה. הוא היה חבר בתנועת הנוער "המחנות העולים", השתתף בפעולות הספורט של אגודת "הפועל", ועסק בבניית דגמי מטוסים לפי ההוראות שבחוברות של חיל האוויר. מאחר שהיה בעל כישרון טכני מילדותו, נרשם ללימודים בבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם שפרינצק. לאחר שתי שנות לימוד החל ללמוד בפנימייה הצבאית של חיל החימוש שבצריפין. הוא השתלם במקצוע חשמלאות רכב, בו עסק אחר כך במסגרת שירותו הצבאי. לא פעם, כאשר הזכיר את התקופה בפנימייה, נהג לומר: "היו אלו שנות חיי היפות ביותר". ואמנם, המסגרת הצבאית תאמה את אופיו: הוא היה חברותי כדי לחיות בתנאי פנימייה, ועם זאת היה ממושמע ומוכן לציית לפקודות.

עמוס גויס לצה"ל בראשית פברואר 1966 והוצב לחיל החימוש. בעת שירותו עבר קורס חשמלאות טנקים וקורס חשמלאי רכב קרבי משוריין. יחד עם גדודו עבר את מלחמת ששת הימים, ובמלחמת ההתשה שירת כאיש צוות טכני במעוזים שעל שפת התעלה. בגדודו נחשב ל"החשמלאי" בצוות החימוש, ועם זאת רצה תמיד להיות בצוות תותח, בסוללה, ולא במפקדה. "היו לו ידי זהב", סיפרו מפקדיו. "הוא אהב לעבוד והיה פותר תמיד את כל הבעיות בטנק". בתעודת השחרור נאמר "בעל מקצוע מעולה, חייל מסור ואחראי. ביצע את המוטל עליו ביעילות וברצון".

בראשית פברואר 1969 סיים את שירות החובה, אך עוד בתקופת שירותו, החל ללמוד לבחינות הבגרות. הוא שאף להתקדם בחייו ולזכות בתואר אקדמי, ולשם כך היה זקוק לתעודת הבגרות, שלא ניתנה לו במסגרת הפנימייה. עמוס למד בערב ובבקרים עבד בתעשייה הצבאית כמבקר איכות. "בכל הקשור לתפקידו", סיפרו חבריו, "היה עמוס קפדן ולא ידע פשרות. הוא בדק כל מוצר ביסודיות ולא הותיר דבר לספק. ביחסי אנוש נהג כבוד בכולם, היה חביב ודאג לא לפגוע באיש". בשנים ההן, שהיו מלאות עיסוקים, נשא לאישה את שרה חברתו מילדות וברבות הימים נולדה לזוג בת, שקראו שמה גלית. סיפרה אשתו: "בשביל גלית תמיד היה לו פנאי. היא, הדומה לו כל כך, הייתה אהבת נפשו. לעמי היה חיוך תמיד על שפתיו. הכל לקח בקלות, וכשאני דאגתי, הוא צחק. לעתים היה חוזר מהעבודה בעינים אדומות מרוב עייפות, אך ישב ללמוד". אכן, עמוס היה עקשן. הוא רצה להגיע להישגים בחיים בעודו צעיר. כפי שאמר: "כשאזדקן לא אוכל ליהנות מכל זה". העומס הכבד לא מנע בעדו מלהמשיך ולשמור על יחסי החברות ההדוקים עם ידידיו משכבר הימים. תמיד היה מרכז החברה; הוא ידע לצחוק, להשתובב ולהשרות סביבו מצב רוח עליז. "אי אפשר

להיזכר בעמוס אלא מתוך חיוך", אמרו חבריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עמוס בביתו. הוא "ישב על מחטים", וניסה ללא הרף להתקשר למשרד של הגדוד. כאשר סוף סוף הגיע האוטובוס לאוספו, לא התגבר על זעמו וצעק על מפיץ הצווים: "עכשיו באים?! המלחמה התחילה כבר בשתיים!". כמעט לא הספיק לומר שלום, חטף את המזוודה ורץ לאוטובוס. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), חצתה יחידתו את התעלה. למחרת, ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בשדה התעופה של דוור־סואר, פגע פגז קטלני בצוות המצטיין של סוללה ג' ועמוס נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה, השאיר אחריו אישה ובת, אב ואם.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "עמוס היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על הכל".

לזכרו נכתבה רשימה בחוברת שיצאה לאור מטעם התעשייה הצבאית לזכר נופליה; כמו כן פורסמה רשימה לזכרו בחוברת שהוציא לאור גדוד מס' 5 להנצחת נופליו.

רוטהנדלר, אדם־יגנסי

אדם, בן חנה ויוליאן, נולד ביום כ"ו בטבת תש"י (15.1.1950) בפולין. אמו, שניצלה מהשואה ואביו, ששירת בצבא האדום ובצבא הפולני, עלו ארצה בשנת 1967 כשאדם היה בן שבע־עשרה. את לימודיו היסודיים והתיכוניים הספיק להשלים בפולין, וכשעלה ארצה היה בוגר בית־ספר טכני ובעל מקצוע. הוא בחר ללמוד את השפה העברית באולפן שבקיבוץ בית זרע, שם שילב לימוד ועבודה בענפי המשק השונים. כשפרצה מלחמת ששת הימים וכל הגברים במשק גויסו, יצא אדם עם חבריו ובעבודה מאומצת הצליחו לקיים את פעילות המשק על כל ענפיו במשך היום, ולשמור עליו בלילה. הוא אהב מוסיקה ובעתות הפנאי נהג לפרוט על גיטרה, לנגן באקורדיון, באורגן חשמלי ובפסנתר. הוא היה בעל אופי נוח ונעים־הליכות, תמיד הסתפק במועט והיה שמח בחלקו. נדיב לב היה כלפי הזולת, והעמיד את טובת זולתו לפני טובתו. תמיד עזר לאנשים שלא על מנת לקבל פרס. מטבעו היה רחב לב וחבריו הרבים אהבו אותו וכבדוהו.

אדם גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורסים שונים והיה לתותחן בטנק. את כל תקופת השירות הסדיר עשה בחטיבת שריון מובחרת, והשתתף במלחמת ההתשה ובפעולות מבצעיות שונות במסגרת החטיבה. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. תמיד השתדל למלא את המוטל עליו בדייקנות ובאחריות ותמיד הפיק את רצון מפקדיו. במשך שירותו נפצע פעמים אחדות אך הקפיד להסתיר זאת מבני משפחתו, כי לא רצה להדאיגם.

בפברואר 1971 שוחרר אדם מהשירות הסדיר והתקבל לעבודה בתעשייה האווירית כמכונאי מטוסים. כפעם בפעם יצא לתקופות של שירות מילואים ולרוב

שירת בקווים הקדמיים. בשלהי 1972 נשא לאישה את חברתו טובה, שהכיר עוד מנעוריו והקים אתה בית בישראל. הוא היה בעל למופת, מסור, עדין, נאמן ואוהב. מעולם לא הרים את קולו על שום אדם ותמיד נהג באשתו כבוד והתחשבות. כשבשרה לו רעייתו שהוא עומד להיות אב, היה המאושר באדם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אדם ובשעות הערב המאוחרות כבר היה בשדה הקרב ברמת הגולן. במהלך הקרבות נפגע כלי רכבו והוא הצטרף לטנק אחר. כך עבר ונלחם במספר טנקים עד שביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) באזור הכפר נפח, נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן שנולד חודשים ספורים לאחר נפילתו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אדם שירת ביחידתי כאיש צוות טנק. הוא מילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה בעת הקרב שמשו דוגמא ומופת לחבריו. לכם אבד בעל ובן ולנו רע ולוחם עשוי ללא חת".

רוטמן, ראובן

ראובן, בן אילנה ועמנואל, נולד ביום כ"ד בניסן תשי"ג (9.4.1953) בכפר סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי־אזורי בתל־מונד, אחרי כן למד שנה אחת בבית־הספר התיכון על־שם רופין בעמק חפר ושלוש שנים בבית־הספר לקציני־ים בעכו. ראובן היה תלמיד חרוץ, אולם את עיקר מרצו הקדיש לספורט ולפעילות חברתית, וכבר בגיל צעיר היה מדריך בתנועת הנוער "הנוער העובד". הוא היה ספורטאי מצטיין, היה חבר בנבחרת הנוער בכדורגל של "הפועל" כפר סבא ובשנת 1974 עתיד היה לשחק בקבוצת הבוגרים. בבית־הספר לקציני־ים היה חבר בנבחרת הכדורגל והאתלטיקה של המוסד. בעיקר הצטיין בקפיצות לגובה ולמרחק והרבה לשחק בכדורסל. ראובן, שכונה בפי כולם בשם "גוזה", היה צעיר חסון ובריא, יפה תואר, עצמאי, מאיר פנים וישר. בני משפחתו וכן תושבי המושב בו גדל וכל חבריו ידעו כי עליו אפשר תמיד לסמוך, כי הוא יהיה במקום הנכון בשעת הצורך, ירגיע ויעודד בשעות מצוקה, ישמח ויבדר בשמחות. בשעות הרבות שבילה על מגרשי הכדורגל ובמסלולי הספורט, בלטו התכונות שייחדוהו – הוא היה קר־רוח בתנאי לחץ, לוחם בכל מאודו, מנהיג מטבע ברייתו ובעל יחס מיוחד לחברים ולידידים. מלבד ספורט אהב ראובן עבודת כפיים בחקלאות, אהב לעבוד את האדמה וליהנות מפריה. אחרי שנת לימודים אחת בבית־הספר התיכון, גברה עליו אהבתו לים והוא החל ללמוד בבית־הספר לקציני־ים בעכו. גם שם בלט בכישרונותיו כספורטאי, השתלב יפה באווירה המיוחדת של מוסד זה, במשמעת ובדרישות הלימוד הקפדניות, והיה אהוב מאוד על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. כתב עליו אחד ממוריו, כי ראובן היה "מקשיב, מחייך ונעים הליכות, אך תקיף ודורש צדק כאשר מצא כי נעשה עוול לו או לחברו".

ראובן גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא הוצב ביחידת סיור מעולה, ונודע בה כחייל מסור ונאמן, בעל כושר גופני מעולה ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. במהלך שירותו עבר קורס צניחה וקורס מ"כים והשתתף במרדפים רבים אחרי מחבלים בבקעת הירדן, שם רכש ניסיון קרבי ופיקודי רב. במלחמת יום הכיפורים שירת ראובן באחת מיחידות הסיור המהוללות של צה"ל. בימים הראשונים למלחמה קצרה רוחו כאשר ראה שיחידתו עדיין לא נכנסת לקרב. אחרי־כן לחם בסדרת קרבות קשים ועקובים מדם בגדה המזרחית ובגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא השתתף בפריצה לעיר סואץ, ובעיר זו נפגע ונהרג מפגיעת צלף מצרי ביום האחרון למלחמה, ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־מונד. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

דברים לזכרו ולדמותו של ראובן פורסמו בחוברת של המועצה האזורית תל־מונד, ובחוברת של תנועת המושבים, על בניה שנפלו במלחמת יום הכיפורים.

רוטנברג, דוד

דוד (דודו), בן גולדה ושמואל, נולד ביום ב' בטבת תש"א (1.1.1941) בבוקרשט שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה ובבית־ספר ממלכתי בצפת, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי על־שם חנה מייזל־שוחט בנהלל. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר החקלאי, ניכר באהבתו לטבע ובעיקר לבעלי־חיים. לדברי חברו מאותם ימים, הוא היה דייקן ומסודר ואהוד על חבריו. דוד היה ספורטאי טוב ועסק בג'ודו ובהתעמלות במכשירים. כמו כן היה חובב ציור מושבע, והצייר האהוב עליו היה סטפן אלכסנדר. היה לו כישרון לציור ולשרטוט והוא ידע לעשות עבודות נגרות אמנותיות. חובב שירה היה ואף כתב שירים, וכן ידע להכין תבשילים מיוחדים. בכל דבר עסק ברצינות ובמסירות, וניחן בכוח עבודה עצום ובחריצות בלתי־רגילה. תמיד שפע מרץ ויכולת גופנית. מטבעו היה אופטימי והאמין בבני־אדם, היה חבר טוב ונכון לעזור לזולת. דודו היה צנוע מאוד, טבעי וישר ביחסו לכל אדם. הוא השרה סביבו אווירה טובה והיה נעים לעבוד במחיצתו.

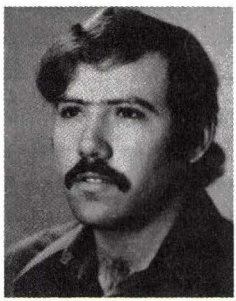
דוד גויס לצה"ל במחצית יולי 1959 והוצב לחיל האוויר. מאחר שלא סיים קורס טיס, הועבר לחיל הרגלים. לאחר שהשתלם בקורס שרטוט מודיעין, הוצב כשרטט מודיעין במפקדת חטיבת "גולני". לאחר שהשתלם בקורס מדריכי אימון גופני, הוצב כמדריך אימון גופני בבית־הספר למ"כים של החטיבה. בתעודת סיום הקורס צוין שהוא מדריך מוכשר ושיש לוודא את ניצולו בהדרכת אימון גופני.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים ביחידה של חיל מודיעין כשרטט מודיעין, ולדברי מפקדו, ביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות. לאחר שהשתחרר מצה"ל, החל ללמוד מדעי־הטבע באוניברסיטת תל־אביב. הוא השלים את

התואר הראשון בביולוגיה והוענקה לו תעודת הוראה, לאחר שסיים את לימודיו במחלקה לפדגוגיה. אחרי־כן המשיך ללמוד ביוכימיה, ובשנת 1970 הוענק לו תואר שני – מוסמך במדעי־הטבע, אחרי שעשה עבודת־גמר שנושאה "מטאבוליזם של החומצה הריבונוקליאית בבלוטות הארס של הצפע המצוי" ואחרי שעמד בבחינות בהצטיינות. מחקר זה פורסם בעיתון מקצועי באנגליה ועורר הדים רבים במעבדות העוסקות בחקר ארס הנחשים. הוא המשיך את לימודיו לתואר השלישי ואף הספיק לסיים מחצית מעבודת הדוקטורט שלו שנושאה "תהליכי דיפרנציאציה תוך־תאיים במהלך הספרמטוגנזה בחולדה". זמן קצר לפני שנפל החל דוד לסכם את הפרקים בכימיה ולהכינם לפרסום מדעי, והם הוצאו לאור לאחר נופלו. יחד עם עבודתו במחקר, שלדברי אחד ממדריכיו, בלט בה בכושר מחשבה, ביכולת טכנית גבוהה ובדבקות במשימה, עבד שנים אחדות כמורה לביולוגיה בגימנסיה הריאלית על־שם א' קררי בראשון־לציון. הוא היה מורה מעולה והצליח להפוך חומר יבש למעניין ומרתק. לצורך החייאת החומר הרבה לעשות שימוש בציוד עזר, בסרטים ובשקופיות ולסייר עם תלמידיו בטבע. הוא אהב ללמד בכלל, וביולוגיה בפרט, אהב את תלמידיו, והם השיבו לו חיבה וגם נועצו בו בבעיות שונות. מעולם לא צעק בכיתה ובקולו השקט והמרגיע השתלט אף על כיתות פרועות. לדברי מנהל הגימנסיה, מצא דודו את שביל הזהב אל לב התלמידים, בלי לוותר על רמת הלימודים. תוך זמן קצר ניתן לו לרכז בבית־הספר את לימוד מקצוע הביולוגיה ואת המעבדה, והוא עשה זאת בהצטיינות. בדעתו היה להמשיך בהוראה, גם לאחר שיקבל תואר דוקטור. באחרונה רצה לרכוש משק, לטעת עצים סוב־טרופיים ולעבוד בחקלאות, בלי לזנוח את המחקר. בביתו היה בעל ואב למופת, אהב מאוד את אשתו והיה מסור בכל לבו לילדיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חשש דוד שמא לא יגייסוהו, שכן יחידתו עמדה לפני פירוק. הוא שמח כשקיבל צו קריאה, ונשלח עם יחידתו להשתתף בקרבות ברמת־הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע ונהרג בהפגזה, בהיותו בחפ"ק החטיבה, צפונית להיאחזות נח"ל גשור. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בראשון־לציון. השאיר אחריו אישה, בת ובן ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אשתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים שכתבו עליו חברים ובני משפחה, מוריו באוניברסיטה ותלמידיו בבית־הספר התיכון. כן כלולות בחוברת תמצית עבודת הגמר שלו לתואר השני, תכנית הדוקטורט שלו, קטעים ממכתביו ומשיריו; המעבדה לביולוגיה בגימנסיה הריאלית על־שם קררי בראשון־לציון, שבה לימד דוד נקראה על־שמו.

רוטפלד, חיים

חיים, בן דבורה וברוך, נולד ביום ד׳ באלול תשי״א (5.9.1951) בפתח־תקוה. את שנות חייו הראשונות עשה עם הוריו במושב וחיים אלה התאימו לאופיו העצמאי ושוחר ההרפתקאות ולאהבת הטבע שלו. הילד עזר להוריו בעבודות המשק ובגיל שמונה כבר הוביל את קנקני החלב למחלבה במושב. הוא היה ילד עליז ושובב, שהרבה לעשות מעשי קונדס. מוריו, שהכירו בכישרונו־תיו, ניסו לשכנעו שיפנה את מרצו הרב לאפיק הלימודים. כשהגיע לגיל עשר, שלחוהו הוריו ללמוד ב״ישיבת פוניבז׳״ בבני־ברק. על אף היותו צעיר ומרוחק מביתו אהב את הישיבה, את החיים ואת הלימודים בה. עד מהרה השתלב היטב במסגרת החברתית, רכש לו חברים רבים והצליח בלימודיו. כשעברו הוריו לגור ברחובות שב חיים לחיות עם משפחתו וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״. אחר־כך למד ב״ישיבת הדרום״ וסיים בה את לימודיו התיכוניים. הוא היה חבר פעיל בתנועת הנוער ״בני עקיבא״ ברחובות וחונך לאהבת הארץ. טיולים רבים ערך, בעיקר ברגל. ״רק כך אפשר להכיר את המולדת״ היה נוהג לומר. בתקופה החופש הגדול עבד במשך מספר שבועות בכל עבודה שנזדמנה לו, ולא בחל גם במלאכה הקשה ביותר ובלבד שיוכל לחסוך לעצמו כסף לממן את טיוליו ואת מסעותיו. אהבתו למשפחתו הייתה רבה והוא כיבד את הוריו מאוד וסייע להם ככל יכולתו, אולם מדי פעם היה נעלם למספר ימים ויוצא לטייל כדי לאשר את עצמאותו. הוא היה נער עליז וחברותי, ומוכן תמיד לעזור לזולת. ביתו היה מרכז לחבריו הרבים ומדי פעם הפתיעם בבישול ארוחה כיד המלך. הוא היה מבוגר במחשבתו, אחראי ובעל יזמה ותושיה שסייעו לו להיחלץ מכל מצב. מאז ומתמיד התעניין באמנות וניחן בחוש אסתטי וטעם מעודן בלבוש ובחפצים שברר לעצמו. בזכות כושר הבעתו ובקיאותו בשטחים רבים היה איש שיחה מעניין ומרתק. נוסף על כל אלה היה חובב ספורט והקפיד לשמור על כושרו הגופני המעולה. נוהג היה לרוץ למרחקים ארוכים מדי יום ביומו ולשחק בכדורסל, ובשעות הפנאי אהב לשחק בשחמט. את ייעודו ראה בחינוך ילדים, שהיו אהובים עליו במיוחד. הוא למד בסמינר למורים ברחובות מתוך כוונה להקדיש עצמו להוראה.

חיים גויס לצה״ל בסוף יולי 1970 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והיה לטען קשר. למרות ששירת במקומות שונים ובתנאים קשים, לא התלונן מעולם והמעיט לדבר על חייו בצבא. הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו ובכל הזדמנות התקשר או כתב אליהם כדי להרגיעם.

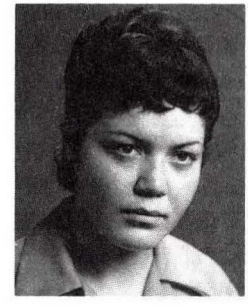
כשהשתחרר מהשירות הסדיר התחיל ללמוד פסיכולוגיה וחינוך באוניברסיטת בר־אילן והצטיין בלימודיו. עד לתחילת שנת הלימודים עבד כפוקד אזורי במכון לסטטיסטיקה ואחר־כך החל ללמד, בעיקר כתות של ילדי עולים. משאת נפשו הייתה ללמד לילדים אלו את השפה מהר ככל האפשר, כדי שיוכלו להשתלב בחיי הארץ. הוא הקדיש שעות מרובות להכנת החומר לילדים, חיבר ספרים במיוחד לתלמידיו ואף תכנן ללמוד גרוזינית, כדי להיטיב ליצור קשר עמם. בבית־הספר היה אהוב ונערץ על

המורים ועל התלמידים כאחד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, לא המתין לצו הקריאה אלא מיהר להתייצב ביחידתו. הוא השתתף בקרבות הבלימה והפריצה בסיני ולחם באומץ לב ובחירוף נפש, עד שביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כתב עליו מנהל בית־ספרו: "עם ילדי בית־הספר קשר חיים הי"ד קשר מיוחד, שמעטים בדור מגיעים אליו. כאן לימד ילד בדרכו הראשונה בשפה העברית, גם עודד אחר במצוקתו, דאג לשלישי ולרביעי העניק חום".

משפחתו העניקה מלגת לימודים על־שמו לאוניברסיטת בר־אילן והוציאה לאור ספר לזכרו; תלמידי בית־הספר הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים עליו כאדם וכמורה אהוב ונערץ; בית־הספר שלימד בו נקרא כעת על שמו.

רוידר, איטה

איטה, בת טובה ונפתלי, נולדה ביום ט"ו בשבט תשי"ג (31.1.1953) בכפר הס. את לימודיה היסודיים סיימה בבית־הספר "הדר השרון" בתל־מונד ואחר־כך המשיכה ולמדה בבית־הספר התיכון "עירון" בחדרה. איטה הייתה נערה תמירה ונאה, בעלת עינים בהירות וחודרות, תלמידה מצטיינת, שאהבה את לימודיה וכל תפקיד שהוטל עליה מלאה בדייקנות וברצינות. פניה ועיניה היו מתמלאות אור כשחייכה. היא הייתה בת יחידה להוריה וקשורה אליהם בכל לבה, אהבה את העבודה במשק ועזרה ככל שיכלה. לאחר שסיימה בהצלחה את לימודיה התיכוניים נפרשו לפניה החיים.

איטה גויסה לצה"ל בסוף יולי 1971 ואחרי שעברה את האימון הבסיסי נשלחה לקורס נקבנות ולקורסים מתקדמים, ועברה את כולם בציונים גבוהים ביותר. את תפקידיה ביחידה מילאה הרבה יותר טוב משנדרש ממנה, לא נרתעה מפני שום עבודה, כי האמינה שאדם חייב למלא את המוטל עליו וכי שומה עליו להשיג את מטרתו בכוחות עצמו. לעתים קרובות היה ברור למפקדיה שאיטה מוותרת על פעילות חברתית ואישית, או על שעת מנוחה, כדי לסייע למדור במשימותיו המיוחדות. ימים רבים הייתה נשארת לאחר שעות הפעילות כדי לסייע בעבודה ותמיד נהגה לומר בשמחה: "יש לי סיפוק מן העבודה. עכשיו אני הולכת הביתה לעזור להורים במשק". היא עלתה בסולם הדרגות וכאשר הגיע מועד שחרורה מצה"ל נאותה לחתום על המשך שירותה בתנאי קבע. היא קיבלה על עצמה את הפיקוד על מתקן חדש ברצון ובהתלהבות, לא חסכה כל מאמץ כדי לעמוד בכובד המשימה ושימשה דוגמא מופתית לפקודיה ביחידה בחמימותה, בנאמנותה ובמנהגה לדרוש מעצמה יותר משדרשה מהזולת. דבריה היו בדוקים ושקולים ונאמרו תמיד בחביבות וברוח טובה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נלקחה איטה לבית־החולים. היא לא ידעה מנוח, ולמבקרים אצלה אמרה שהיא חשה אי־נוחות ומרגישה צורך לחזור לתפקידה, וכי מסרבת היא להשלים עם

ריתוקה הפתאומי למיטה. ביום ל׳ בתשרי תשל״ד (26.10.1973) נפטרה איטה ממחלה ממארת, והובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־הס. השאירה אחריה הורים. אחרי מותה הועלתה לדרגת רב־סמל.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב עליה מפקדה: ״איטה ז״ל, שנפטרה ממחלה בזמן שירותה ביחידתנו, הייתה חיילת למופת. איטה הייתה בעלת ידע מקצועי רב ומלאה את תפקידה במסירות רבה. קבלו נא את תנחומי ותנחומי כל חיילי היחידה״; חברתה כתבה לזכרה: ״מה אפשר לכתוב לזכרה של נערה? מה אפשר לספר על עלומים, שחדלו בטרם החלו? על צחוק שחדל בעיצומו? על אושר, חום וחן שאינם עוד? הלב דואב, מסרב להאמין. הייתכן כך פשוט לחדול? עוד מהדהד קולה בשכונה, ומחפשת את בעיניך את הקומה הזקופה, התמירה, מצפה לשאלה, שמא נזקק אתה לעזרה?״

דברים לזכרה פורסמו בביטאון תנועת המושבים ״תלמים״.

רויטר, יצחק

יצחק, בן חנה ז״ל וצבי, נולד ביום י״ח בניסן תש״י (5.4.1950), בבן־שמן. ימי ילדותו עברו עליו באווירה השקטה של הכפר. כאשר עקרה המשפחה לתל־אביב הלך ללמוד בבית־הספר היסודי ״הגנה״ ביד־אליהו, אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־הספר הממלכתי א׳ בבת־ים וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון־העירוני י״ב בבת־ים, במגמה הביולוגית. בתקופת לימודיו היה חבר בגדנ״ע ונטל חלק בפעולות ובאימונים. יצחק היה משענת נאמנה להוריו, שהיו ידועי חולי. אמו נפטרה ממחלה ממארת ואביו לקה בלבו ועבר ניתוח לב פתוח. הוא השתדל לעזור להם ככל יכולתו ולהקל עליהם. כאשר הגיע זמנו להתייצב לשירות, היה באפשרותו להצטרף לעתודה האקדמית, אולם הוא סבר כי טובת המדינה קודמת לטובתו האישית והחליט למלא את חובתו למדינה ולהמשיך בלימודיו לאחר תום השירות הצבאי.

יצחק גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים קורס מ״כים חרמ״ש וקורס למפעילי תותח 20 מ״מ והוסמך כמש״ק חרמ״ש. את רוב ימי שירותו עשה יצחק בסיני. הוא התנדב לשרת בקו ואף הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. ביחידתו היה נערץ על חבריו ועל פקודיו ומפקדיו העריכוהו כ״מ״כ מצטיין הממלא את תפקידו על הצד הטוב ביותר״. עקב פטירת אמו ומחלת אביו נאלץ לבקש העברה לבסיס קרוב לבית.

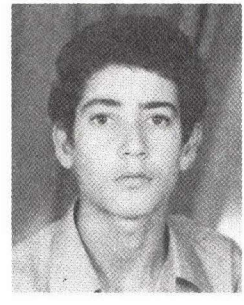
באפריל 1971 סיים יצחק את השירות הסדיר ונרשם ללימודים במכון האוניברסיטאי לטכנולוגיה בחולון, במגמה של הנדסת ייצור. חבריו ומוריו סיפרו עליו כי היה איש ההיגיון והשכל הישר וכי גישתו ללימודים ולניתוח בעיות הצטיינה בכושר אנליטי ובשקט נפשי רב. לימים נשא אישה והשניים קבעו את מגוריהם לא הרחק ממגורי האב והאחות. שתי המשפחות עמדו בראש מעייניו של יצחק, שהיה בעל נאמן ואוהב כשם שהיה בן ואח מסור ודואג. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים

נקרא יצחק ליחידתו ונשלח עמה לחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים ובהדיפת הכוחות המצריים. כאשר עבר צה"ל למתקפת נגד והחל בהכנות לצליחת התעלה ניטש קרב עז ליד "החווה הסינית", מקום שם חסמו המצרים את מעבר גשר הגלילים לאתר הצליחה ליד דוור־סואר. כוחות הצנחנים שיצאו לטהר את הנתיב סבלו אבידות כבדות ויצחק עם אנשיו נקראו לסייע בידם. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל יצחק בקרב בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחולון. השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו למשפחה השכולה ציין מפקדו של יצחק, כי "ביחידת השריון בה שירת מילא תפקיד של מפקד כיתת חרמ"ש למן הקמת היחידה ועד נופלו. את תפקידו ביצע תוך תחושת אחריות ומסירות לתפקידו ואנשיו לחמו בגבורה... היחידה בה לחם פרצה את מערכי האויב ופלסה דרך לכוחותינו הבאים אחריה בקרב לילה נועז ואכזר".

בחוברת שהוציאה לאור חטיבת השריון לזכר נופליה במלחמה כלולים דברים לזכרו; חטיבת הצנחנים, שאנשיה לחמו ונפלו ליד "החווה הסינית", ציינה בחוברת, שהוציאה לזכר חלליה באחוות לוחמים למופת גם את חללי השריון, שבאו לעזרתם ונפלו יחד עמם.

רוימי, יהודה

יהודה, בן רחל ופרוספר, נולד ביום כ"ה בחשון תשי"ג (15.10.1952) בקזבלנקה שבמרוקו. משפחתו עלתה ארצה בהיותו כבן ארבע שנים והתיישבה בשדרות. הוא סיים את לימודיו היסודיים בשדרות ואחרי כן סיים שלוש שנות לימוד במגמה של מסגרות בבית־הספר "עץ־החיים" בשדרות. אחרי־כן השלים את לימודיו תוך כדי עבודה. בבית־הספר היסודי היה ידוע כנער עליז ושובב, אך בבית־הספר העל־יסודי היה תלמיד טוב ומוכשר, במיוחד במקצועו, והשתלב היטב במסגרת בית־הספר. יהודה היה חובב ספורט והצטיין בענף הכדורגל. במסגרת ענף ספורט זה שיחק בנבחרת הנוער של שדרות והשתתף בתחרויות ובמפגשים ספורטיביים שונים. כן היה חבר בארגון הנוער בשדרות והשתתף בקביעות בשיעורי גדנ"ע, בשיעורי אזרחות והיפנוזה. הוא אהב להמציא ולבנות דברים שונים. ביחסיו עם הזולת התגלה כבעל רצון ונכונות לעזור ככל שנתבקש, ולכן היה אהוב על חבריו. יהודה היה נער מסודר והקפיד תמיד על הניקיון. בשנת 1970 יצא עם משלחת נוער גדולה למסע בצרפת ובגרמניה והשתתף שם במשחקי כדורגל ובמשחק הכדורת. משחק הכדורת היה חדש ולא מוכר לו, ואף־על־פי־כן ניצח בתחרות את מתחריו. הוא היה בן מסור למשפחתו ותמיד השתדל לעזור בבית ככל שיכול. גם בחופשותיו היה נוהג לעבוד בגינת הבית ולטפחה.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר קורס

מפקדי טנקים והשתלמויות, היה לתותחן בטנק (ואף זכה בתעודה כתותחן־צלף) ונשלח לחטיבת שריון. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. תמיד השתדל למלא את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר, לשביעות רצון מפקדיו. גם בצבא הצטיין ביחסו ההגון והחברותי לזולת, ולכן היה אהוב על הכול. הוא עלה בסולם הדרגות, וסמוך לתום תקופת שירותו הסדיר שוחח עם אביו באחת מחופשותיו, בנוגע להמשך לימודיו אחרי הצבא, שכן רצה ללמוד את המקצוע האהוב עליו – שרטוט. אבל בטרם השתחרר פרצה מלחמת יום הכיפורים, ויחידתו נשלחה להילחם בסורים בחזית הצפון. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע יהודה ונהרג במהלך הקרבות ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדרות. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו; כן נערך טורניר כדורגל לזכרו ביום האחד במאי 1975.

רויף, רמי

רמי, בן חיה ויצחק, נולד ביום ז' באייר ת"ש (15.5.1940) בקיבוץ גת. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן המשיך וסיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים במוסד החינוכי בנגבה. מילדותו התבלט ביופיו, ביושרו וברגישותו לסדר. כשנטל תפקיד על עצמו, היה משקיע בו את כל מרצו ולבו. תמיד היה נלחם נגד תופעות שליליות בחברה – גדולות כקטנות – ומקפיד להוקיען. בשנת 1952 עבר עם חבריו לקבוצה אל המוסד החינוכי בנגבה והקים עם חבריו את קבוצת "לפיד". גם כאן התגלה רמי כתלמיד טוב, מסודר ושקדן. הוא לא העדיף שום מקצוע על משנהו ותמיד השתדל להשיג את המקסימום בכל שטח. אף שלא היה חובב ספורט מושבע הפך בזכות נתוניו הגופניים לאחד מעמודי התווך של האתלטיקה הקלה במוסד, ואחרי־כן היה לאלוף המוסד בקפיצה לגובה. הוא היה מן הפעילים בוועדות הקבוצה, כן היה חבר במזכירות הקבוצה ובשנת 1955 היה מדריך של קבוצת הנוער "אורן" בגת־גלאון. עוד מילדותו ניחן בכישרון תיאטרלי בולט ואהב להציג ולחקות דמויות מחיי היום־יום ואישים מעולם הבד והתיאטרון. כך היה נוהג לבדר ולשעשע את חבריו והיה נהנה בהנאתם. הוא השתתף בהצגות ובמערכונים, שהוצגו על־ידי הקבוצה, כשבדרך כלל הוא מגלם את אחת הדמויות המרכזיות במחזה. בתקופת חניכותו במוסד התקשר מאוד לענף המספוא ולאחר שסיים את לימודיו וחזר הביתה, הצטרף לצוות המספוא וזמן־מה לאחר מכן כבר היה מרכז הענף. רמי היה מסוג האנשים שהתייחסו לכל דבר ברצינות. תמיד ביקש לדעת ולהבין, תמיד היה איכפת לו מה קורה וכאשר לא נחה דעתו מניהולם של דברים היה מתווכח, רב ומנסה לשנות ולתקן. הוא היה חבר טוב, עוזר ומסייע בכל, וכשראה שזקוקים ליד נוספת באיזה מקום, תמיד נחלץ לעזרה ולא חיכה עד שיבקשו זאת ממנו.

רמי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1959 והתנדב לצנחנים. לאחר הטירונות

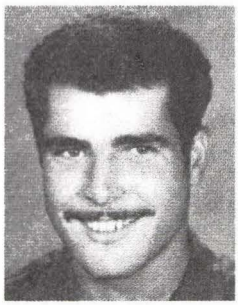
התקבל לסיירת הצנחנים. השתלם בקורסים שונים והיה למש"ק סיור. לאחר ששירת ביחידה כלוחם מהשורה, ניסו לשכנעו שיעבור קורס קצינים אך הוא סירב, כי חשש שבסיום הקורס יישלח לפקד על יחידה אחרת ולא הובטח לו שיחזור לסיירת אל חבריו, שאתם קשר קשרי רעות אמיצים.

בתחילת 1962 סיים רמי את שירותו הסדיר וחזר למשק. הוא נשא לאישה את חברתו רעיה וברבות הימים נולדו לזוג שתי בנות. תקופה ארוכה עבד בשלחין, ואהבתו הגדולה לסדר המופתי באה לידי ביטוי בעבודתו בשלחין. לטרקטור שלו נתן טיפול מעולה ועבודתו בשדה הייתה מושלמת. הקווים הישרים של הזריעה שלו היו לשם דבר בכל המשק. מזמן לזמן היה נקרא לתקופות של שירות מילואים וכשפרצה מלחמת ששת הימים נלחם יחד עם יחידתו בכיבוש ירושלים ואחרי־כן ברמת הגולן. בשנת 1971 יצא לעבוד בקיבוץ הארצי במחלקת התחבורה. בתחילה שימש כנהג ואחרי־כן התמנה רכז המחלקה. תקופת שירותו בקיבוץ הארצי לא תישכח לעולם מזיכרון כל עובדי המחלקה. רמי, שחוש הצדק והיושר הנחו אותו כל חייו, הנהיג את המחלקה בצדק ובשוויון מוחלט. תמיד השתדל שכל חבר יהיה מרוצה מסידור העבודה. בתקופת עבודתו הוקיע וחיסל את מנהג הנסיעות הפרטיות. הוא גם היה פתוח לרעיונות חדשים ולעצות מועילות ולא פעם, כשנוכח בצדקת חבריו, היה מודה בטעותו, מאמץ ומיישם את דברי חבריו. לא פעם לקח על עצמו תפקידים שונים, שלא נכללו בעבודתו, כדי להקל על חבריו. הוא היה אהוב על הכל בקיבוץ הארצי ושמו עולה ומוזכר תמיד מחדש במסדרונות המחלקה, כאדם שתרם לעבודה, קידם ושיפר אותה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס רמי ונשלח לחזית הדרום. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) כשנלחם על הרמפה הצפונית בחיץ החקלאי, מעבר לתעלת סואץ, נפגע כלי רכבו מפצצת נ"ט והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ גת. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

באחד ממכתבי התנחומים הרבים שקבלה המשפחה כתב מפקדו: "מחלקתו של רמי הייתה בקו האש. החל מן הקרב הראשון של הסיירת על "החווה הסינית" נפלו טובי חברינו ולוחמינו. היה צורך בבגרות נפשית ויכולת התגברות עצומה כדי להוסיף וללכת קדימה. רמי לא הוציא הגה מפיו וכדרכו, בדוגמתו ובמעשיו השפיע סביבו השפעה עצומה. רמי שייך היה לאותה חבורה נפלאה של אנשי ביצוע, אשר הרעיון שמאחורי הביצוע טבוע עמוק בלבם. עם טובי חבורה זו נפל. חותמם של רמי וחבריו חזק מן המוות והוא יוסיף להאיר לנו את דרכנו".

משפחתו וקיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה מדבריו, מדברי המשפחה ומדברי חברים על דמותו.

רומנו, דוד

דוד, בן רוזה ומשה, נולד בשנת תש"א (1941) באיזמיר שבתורכיה ועלה ארצה במסגרת עליית הנוער בשנת תשי"ג (1953). הוא החל את לימודיו בעיר הולדתו בתורכיה ואחרי שמשפחתו הגיעה ארצה למד בבית־הספר בקיבוץ שער־העמקים.

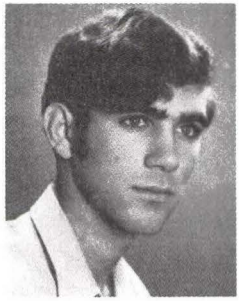
דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. הוא עשה את שירותו הצבאי בגדוד של חיל הרגלים המשורין.

בסוף יוני 1963 שוחרר דוד מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. דוד הקים את ביתו בדימונה. הוא נשא לאישה את חברתו ג'נט וברבות הימים נולדו להם ארבעה ילדים. הוא היה ראש משפחה מסור ואוהב, בעל נאמן ואב דואג לארבעת ילדיו – דורון, שושנה, מיכל וחגית. לפרנסתו עבד כטפסן בחברת "סולל בונה". הוא היה עובד חרוץ ומסור שהקדיש זמן רב לעבודתו וזכה להערכת מנהלי העבודה. אך את השעות שלאחר יום העבודה הארוך והקשה הקדיש לטיפול במשפחתו. הכל הכירוהו כאדם טוב־לב, ואוהב חברה, שהתחבב על חבריו לעבודה ועל ידידיו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. באחד מקרבות הבלימה נגד כוחות קומנדו מצריים, שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע דוד ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה, בן ושלוש בנות, הורים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד ז"ל שירת ביחידה של חיל השריון כלוחם חרמ"ש. בעת סריקה וחיפוש אחר אנשי קומנדו מצריים שחדרו לאזור, נפגע דוד כשהיה בעמדת תצפית קדמית. דוד היה חייל מסור ונאמן, אהוב על חבריו ומקובל על מפקדיו".

להנצחת שמו תרמו אלמנתו והוריו ספרי קודש לישיבה.

רומנו, עמוס

עמוס, בן ניצה וויקטור, נולד ביום י"ד בתמוז תשי"ב (7.7.1952) בנס־ציונה. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ג' והמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון בנס־ציונה. הולדתו של עמוס, לאחר שמתו שני אחיו הקטנים, החזירה למשפחה את שמחת החיים ואת הרצון להמשיך ולהאבק בכאב ובצער של השכול. הוא היה ילד חביב ושובב, שהתעניין בכל דבר שפגש בדרכו. אמנם את הלימודים לא חיבב במיוחד, אך היה חברותי מאוד ותמיד עמד במרכז כל פעילות חברתית, בבית־הספר ומחוצה לו. כשהחל את לימודיו

בבית־הספר התיכון, במגמה לצילום, הגביר עוד יותר את פעילותו החברתית. מוריו זוכרים אותו כתלמיד פעלתן, בעל דמיון יוצר, שעשה לילות כימים בעבודתו לטובת הציבור, או לטובת חבר שנקלע למצוקה. הוא השכיל לשתף את המורים בתוכניות מועצת התלמידים, לחץ על המנהל להקים מסגרת של "נוער לנוער" בבית־הספר ודרבן אותו להתקרב ללשכת הנוער ולסייע במעורבות יתר של בית־הספר בחיי הקהילה. עמוס היה גם ביקורתי מאוד ובעל חוש צדק מפותח. כאשר ארעה תקלה בלימודי המגמה שלו בבית־הספר, ונימוקי ההנהלה לא סיפקו אותו, ארגן הפגנת תלמידים ופרסם את העניין בעיתונות עד שתוקן המעוות. הוא ניחן בכישרון לעבודה ציבורית ומילדות היה עסקן ציבור במובן הטוב של המילה. הרבה מרץ ויכולת השקיע בהדרכת נוער ובסיוע לפעולות לשכת הנוער במושבה. האחראי על לשכת הנוער במקום סיפר, כיצד בראשית דרכו כמדריך במושבה, נעזר רבות על ידי עמוס והתעודד מהצלחתו. כשהיה בן חמש עשרה בלבד התנדב עמוס להדריך קבוצת ילדים טעוני־טיפוח, אשר גם מדריכים ומחנכים מנוסים נכשלו בהדרכתם. הצלחתו הייתה מלאה ודי היה לראות את קשרי החיבה והידידות שנקשרו בינו לבין הנערים. במרצו הרב ובכישרונותיו הצליח עמוס למשוך למערכת הדרכת הילדים עוד נערים מבני גילו וכן הצליח להקים את הקבוצה החברתית הראשונה בקרב בני הנוער הבוגר. רוח ההתנדבות שלו ורצונו העז לבצע דברים ביזמתו, הקנו לו מעמד נכבד בשורה הראשונה של בני הנוער והמדריכים במושבה. הוא לא הסתפק בפעילות הזאת ואף ערך והפיץ בעצמו עיתון מקומי וגם עסק באמרגנות. אין פלא איפא, שהחיים מחוץ לכותלי בית־הספר משכו אותו כל כך. הוא לא יכול לעמוד בפיתויים שהעמיד לפניו עולם המבוגרים, שבו זכה להצלחה גדולה ולהערכה רבה. בתום השנה השלישית החליט לעזוב את הלימודים, וכל בקשותיהם והפצרותיהם של בני משפחתו, שיחזור בו מהחלטתו, נתקלו בקיר אטום. את השנה שנותרה לו עד למועד גיוסו בילה עמוס בנדודים ובמסעות ברחבי הארץ, כשהוא מתפרנס מעבודות שונות שנזדמנו לו בדרכו.

עמוס גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורסי יסוד של החיל במקצוע התותחנות. מפקדו כתב עליו: "מיום בואו ליחידה ודרך התפקידים השונים שמילא, החל מקשר בסוללה ועד למפקד קנטינת השקם היחידתית, בלט עמוס במורל הגבוה שלו, בקולו הנעים ובנגינתו בגיטרה, היה למרכז של כל חבורה בה ישב, ויחד אתו בילינו ערבים יפים רבים". הוריו סיפרו שהוא נהנה מאוד משירותו בצבא, ולמרות שחזר הביתה לעתים רחוקות בלבד, מעולם לא התלונן. הוא גם דאג מאוד להוריו והקפיד להתקשר הביתה בכל הזדמנות. בחופשותיו הקצרות עזר הרבה לאביו בעבודתו, ובתום שירותו תכנן להיכנס לעבודה בבית המלאכה של המשפחה ולנהל אותו. עד ערב יום הכיפורים היה עמוס בחופשה בביתו. ביום שישי חזר ליחידתו. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כאשר פרצה המלחמה, התנדב עמוס לנהוג זחל"ם תחמושת, אף־על־פי שתפקידו היה מפקד קנטינה ולא נהג. בזמן שנהג את הזחל"ם נפגע ונהרג. בתחילה נחשב כנעדר אך לימים זוהה והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. הוריו שמרו בלבם את בקשתו האחרונה והמכונית שביקש כי לא תימכר לא נמכרה, וגם לא תימכר. השאיר אחריו הורים, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון

רון, אבנר

אבנר, בן ברוניה וגד, נולד ביום י"א באדר תשי"א (16.2.1951) בכפר רופין. הוא למד בבית־הספר היסודי האזורי והמשיך את לימודיו התיכוניים בבית־החינוך המשותף בנוה־איתן. אבנר היה גבוה וגדול מידות משאר בני גילו, ומשום כך נהג להתחבר לילדים מבוגרים ממנו. כבר מגיל צעיר התגלה כישרונו לציור, ואחרי־כן החל לעסוק בגרפיקה, מתוך כוונה ללמוד את המקצוע. הוא היה ספורטאי מצטיין, כשחיין צעיר זכה בפרסים ראשונים בתחרויות, וכמו־כן שימש כשוער קבוצת הכדורגל המקומית. בבית־הספר היה תלמיד טוב, והצטיין במקצועות המתמטיקה, הטבע והתנ"ך. יחד עם חבריו היה חבר בחטיבת הנוער המקומית, אך את שעות הפנאי אהב לבלות בחברת בני משפחתו, שהיה קשור אליהם מאוד. אם כי היה מגודל בגופו, הייתה בו מידה רבה של תמימות וילדותיות, הוא שנא אלימות ומעולם לא השתמש בכוחו הרב למטרות שתלטנות. סיפרו עליו בני כיתתו: "אבנר היה תמיד גדול מכולם. בכיתה המורים דרשו ממנו יותר. כאשר אנחנו עשינו פעולת חיסור, כבר ביצע הוא את הפעולה הבאה. החבר'ה ממעוז היו באים לראות את ה"פלא" מכפר רופין. בהתחלה לא האמינו שהילד המגודל הזה ובעל היכולת הספורטיבית המפליאה, הוא באמת בן גילנו. היינו צריכים להוכיח זאת בתעודות. לאבנר היו אתגרים. הוא ידע שמצפים ממנו. ללימודים לא הקדיש הרבה ולא ייחס חשיבות לציונים, אבל כאשר נתפש למשהו, עשה אותו ביסודיות רבה. הוא היה שקט מאוד. לפעמים היה נדמה שאינו מקשיב בשיעורים, אך תמיד נתגלה ברגע המתאים כידען גדול. התייחסנו אליו כאל מי ששייך לדור הנפילים, לא רק בשל קומתו, אלא גם בשל אישיותו. מה שמפליא אצלו, הייתה ענוותו הטבעית והפשוטה. היה ניגוד עצום בין הגודל שלו ובין השקט והצניעות שלו. דמותו הפנימית לא הלמה את דמותו החיצונית".

אבנר גויס לצה"ל במחצית פברואר 1970. במשך שירותו עבר קורס צניחה והשתתף במבצעים מסוכנים. סיפרו חבריו ליחידה: "שני דברים בלטו אצל אבנר – כוחו הפיסי העצום וטוב לבו. היה לו לב של זהב, עדין ורגיש. תמיד היה שליו והקרין שקט נפשי על הסביבה. הייתה בו מידה מפתיעה של ילדותיות. למשל: לפני שהלך לישון, היה עומד על המיטה וצועק: "אבנר מת לישון, אבנר מת לישון". אחר־כך היה מתעטף בסדין ונרדם. בצבא קראנו לו "ג'אבל" והוא דווקא היה מרוצה. לעתים דיבר גם על עצמו כעל "ג'אבל". כשהיינו צריכים לנקות את הנשק, וכולם רימו קצת, אבנר ניקה כל חלק וחלק. עניין המסדרים היה אצלו אגדה. כולם התרוצצו, השתדלו לגמור מהר ולהיות מוכנים, ואבנר היה יושב במכנסים קצרים, מנקה את הנשק, הולך להתרחץ בשלווה עילאית, ו...מגיע למסדר בזמן. לעתים גבלה השלווה שלו בחולמנות, ואז היה מתנהג כמי שמנותק מהעולם. אבנר תמיד אמר את אשר חשב. פעם הגיע מפקד חדש ליחידה ונאם את נאומיו. כששאל אם יש מי שרוצה לדבר, קם אבנר ואמר ש"פה זה לא שריון, כאן השיטה של המפקד לא תצליח". ומה היה הסוף? המפקד החדש היה מרוצה מאוד ועוד הזמין אותו לשיחה נוספת. בכל רגע

פנאי בלטה תאוותו לאמנות. לפני פתח האוהל צייר רקפת מאבני חצץ, היה מצייר בכל מקום שרק ניתן, בנה כיסאות, יצר בובות, ומה לא?"

במחצית פברואר 1973, משסיים את שירות החובה, חזר למשק וביקש שחרור לתקופה קצרה. הוא רצה לשרת כאיש ביטחון בחברת "אל על" ולראות את העולם הגדול. בקשתו התקבלה, ובמשך חצי שנה טס ברחבי העולם ולהנאתו לא היה גבול. במלחמת יום הכיפורים שירת כסייר לוחם בחזית הדרום. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), באזור המלחות שליד בלוזה, נשלח עם יחידתו לחלץ טייס שנפל בשטח האויב. תוך כדי חילופי יריות נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר רופין. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אבנר היה מטובי אנשינו, הן כאדם והן כלוחם. הוא בלט מאוד בטוב לבו, ביכולתו הגופנית המרשימה ובתמימותו המקסימה. אבנר היה לוחם חרוץ ודבק במטרה. הייתה לו הבנה מעמיקה ומבוגרת לפקודות, גם כשהיו בלתי נעימות וקשות לביצוע. הוא היה מסוג האנשים שאתה נקשר אליהם וחפץ בידידותם. בתקופת שירותו היה אבנר שותף לביצוע מספר רב של משימות חיוניות לביטחון המדינה, שחשיבותן אינה ניתנת למדידה. בזכות לוחמים כמותו יכלה היחידה לעמוד באתגרים הקשים על הצד הטוב ביותר".

קבוצת כפר רופין יחד עם משפחתו הוציאו לאור לזכרו חוברת גדולה ומפוארת, ובה ממכתביו, מציוריו ומדברי חברים וקרובים על דמותו.

רון (רייס), איתן

איתן, בן דינה ושלמה, מניצולי השואה, נולד ביום י"ג בניסן תש"י (31.3.1950) בקיבוץ יחיעם. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ עברון. איתן היה תלמיד חרוץ וממושמע ואהוב על מוריו. הוא קרא כל ספר שנפל לידו, ולכן כינוהו חבריו בשם "תולעת ספרים", אך מרוב קריאה קנה לו בקיאות מרובה בתחומים שונים, ועליהם אהב להתווכח ולדון עם חבריו. הייתה לו תבונת כפיים והוא גילף גלעיני אבוקדו לצורות שונות ושקד שעות ארוכות, במסירות רבה, על עשיית תכשיטים מכסף. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ והרבה לסייר באתריה. את זמנו הפנוי הקדיש לטיפול בבעלי חיים ולהאזנה למוסיקה. איתן היה פעלתן מאוד ועצמאי. אדם ישר היה, רודף צדק, ביקורתי, עקשן, רציני ובעל סבלנות מרובה. הוא ניחן בכוח רצון רב, בדמיון פורה ובהתלהבות. היה לו חוש הומור שנון וגם כישרון משחק. בן מסור ונאמן היה להוריו, רחש להם כבוד והתחשב בדעתם.

איתן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ושימש נהג בטנק מפקד הפלוגה. מפקדו כתב עליו: "הוא היה חייל מצוין, בעל ידע מקצועי רב, ממושמע ואחראי ואהוד על

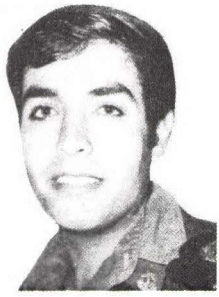
חבריו. כל שעשה – עשה בשקט, במסירות, ביסודיות וביעילות יוצאת מגדר הרגיל". על שהצטיין בשעה שיחידתו פשטה לאזור ציידא שבסוריה, ביוני 1970, זכה לדברי שבח והערכה מפי מפקד החטיבה שלו. כמו־כן הוענק לו "אות השירות המבצעי". אמנם הוא מיעט לבקר בבית אך הרבה לכתוב מכתבים להוריו לבל ידאגו.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית הצפון. במהלך קרב עז של שריון בשריון, שהתנהל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), באזור נפח שברמת הגולן, ליד הצטלבות ציר "פלא" וציר "יבשה", פגע טיל בטנק שלו ואיתן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יחיעם. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו בימי המלחמה: "בנכם, רב־טוראי איתן ז"ל, שירת ביחידת שריון ונפל במערכה בעת מילוי תפקידו. הוא ביצע את כל המוטל עליו במסירות ובאחריות רבה".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים, דברי שיר, תמונות ותצלומים של תכשיטים ממעשי ידיו; חבריו מקבוצת הילדים "חורש" הוציאו לאור חוברת לזכרו והקדישו אותה להוריו של איתן.

רון, איתן

איתן, בן זיוה וטוביה, ממייסדי מושב ארבל, נולד ביום י"ד באב תשי"ב (5.8.1952) במושב ארבל. את לימודיו היסודיים השלים בבית־ספר "הקוצר" שבכפר־חיטים הסמוך. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בהצטיינות במגמה הריאלית בבית־הספר "הגליל" בטבריה, לאחר שלמד שנה אחת בבית־הספר "כדורי". שנות ילדותו של איתן היו שנות פעילות גדושה במשק, בעבודה חקלאית ובחברת הילדים. על אף העבודה המאומצת ברפת ובשדה מצא איתן זמן גם לעזרה במשק הבית וגם לחיי היום־יום של לימודים, הכנת שיעורי בית, אימוני ספורט וכדורגל. הוא היה רגיש ליופי ולאמנות, התעמק ביצירות ספרות ונהנה משירה – בעיקר משירה חדשה וצעירה, ומצא זמן אף להאזנה למוסיקה קלאסית ומודרנית. איתן היה נער שקט, צנוע ובעל נפש פיוטית, שנהג לבטא מחשבותיו בכתיבה מעמיקה ויסודית. הוא שפע טוב־לב והחיוך לא סר מפניו. כל ידידיו אהבו את האווירה שהישרה סביבו. אף על פי שהתעניין ועסק בתחומים רבים, לרבות אוסף פרחים מיובשים, עדיין עמד המשק של הוריו במרכז חייו של איתן. גם כעבור זמן, כשהיה בשירות צבאי, הקדיש כל חופשה לעבודה בכפר. הוא שאף לקדם את המשק ולהוסיף לו ענף חדש – גידול פרחים ליצוא. לשם כך החליט ללמוד באוניברסיטה בפקולטה לחקלאות, והתכוון להתחיל בלימודיו בראשית שנת הלימודים 1973. הוא קיווה להיעזר בלימודיו לצורך פיתוח משק חקלאי גדול. כבן לתנועת המושבים היה איתן חניך בתנועת "הנוער העובד והלומד", והיה אחד הפעילים בטיולים, בספורט ובפעילות חברה שונות.

איתן גויס לצה"ל בנובמבר 1960 והוצב לחיל השריון. הוא בחר בחיל זה בשל רצונו

לשרת בחיל קרבי ובשל אמונתו העמוקה בצורך בשירות מסוג זה, למרות שסבל קשיי נשימה בתנאי שדה ובאבק. לאחר הטירונות הוצב לשרת כנהג טנק, ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק הוסמך כתותחן. בהמשך שירותו הצבאי השלים בהצלחה קורס למפקדי טנקים והוסמך כמט"ק. למרות האימונים הקשים ותנאי השדה שהכבידו עליו, לא התלונן איתן אף פעם אחת במשך כל ימי שירותו. את דרכו בצבא הינחו יושרו האישי, האיכפתיות לגבי כל הקורה סביבו — שבגללה השמיע לעתים דברי ביקורת על נוהלים ועל דרכי עבודה — וחוש הצדק הטבוע בו. בזכות אלה נחשב איש צוות אהוב ומפקד מוכשר. במשך כל תקופת שירותו הצבאי השתדל ככל שיכול לשמור על קשר הדוק עם משפחתו ולהיות שותף לכל אשר התרחש בכפר שכל־כך אהב. בעיקר התעניין בחיי היום־יום במשק וביקש לדעת כל פרט ופרט. במלחמת יום הכיפורים לחם איתן בקרבות הקשים שהתנהלו ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), במהלך קרבות הבלימה, נחלץ לסייע בהספקת תחמושת לפלוגת טנקים אחרת, שלחמה באזור חושנייה. על תל יוסיפון נפגע הטנק שלו ואיתן נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.
הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־כנסת ברמות אשכול.

רון (וסרמן), פנחס

פנחס (פיני), בן איטה ויעקב, נולד ביום כ"ד באלול תשי"א (25.9.1951) באשקלון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז, ובבית־הספר התיכון־עירוני באשקלון. פנחס היה תלמיד טוב ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מחנכו סיפר עליו: "הוא היה אחד מרביעיית התלמידים אשר הנהיגה את הכיתה. הוא אהב לעבוד וללמוד, ושקד על לימודיו גם בשעת חוליו, כששבר רגלו במשחק הכדורגל, והייתה נתונה כולה בגבס. פנחס היה נער שמח ועליז והחיוך לא מש משפתיו, התייחס למוריו בחיבה והיה קשור עמם גם לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר". פנחס אהב לעבוד והקדיש לעבודתו שעות רבות. חברו העיד עליו, שעסק "בכל דבר שיש בו מן היצירתיות". הוא אהב את עבודת האדמה, אהב לפרק מכשירים ולהרכיבם, ליצור כלי עץ וכלי מתכת ולבנות מכשירים אלקטרוניים. הוא צייר, רשם, פיסל, צילם ופיתח את תצלומיו. כן הרבה לקרוא, כתב דברים בפרוזה ודברי שיר. הוא אהב בעלי חיים, ובעיקר את כלבתו, שהרבה לטפל בה ולאלף אותה. כן אהב לדוג ולגדל דגים באקווריון הגדול שטיפח. פנחס היה טוב־לב ובעל מזג טוב, וידע לחייך ולא ליפול ברוחו גם במצבים קשים מאוד. הוא היה חבר טוב ותמיד מוכן היה לעזור לידיד ככל שיכול. היה לו חוש הומור, דמיון פורה ויצר הרפתקנות, ובדרך כלל נלהב היה לכל מעשי הרפתקנות ולטיולים "שגעוניים". הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב.
פנחס גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969 והתנדב לנח"ל, במסגרת גרעין "תל־

רום" במשק יראון. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ואחרי־כן נשלח להדריך בני נוער בחיפה. אך לאחר שסיים את תפקידו ביקש להשלים את שירותו הצבאי במושב פצאל, שכן – כך אמר – יוכל להשקיע שם ולתרום יותר מאשר בקיבוץ. הוא היה חייל טוב ואחראי, ואהוב על מפקדיו. חברו סיפר עליו, כי "היה מעודד את חבריו; לחלשים בגופם היה משתדל לעזור כמיטב יכולתו ולחלשים ברוחם היה מסייע בדיבורים".

כחודש ימים לפני שנפל נשא את חברתו רוני לאישה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים היה פנחס מוצב ביחידת מעבר ולא גויס. הוא התייצב באחד ממחנות הצבא הקרובים לביתו, ונשלח לחזית בסיני. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973), בליל הפסקת האש הראשונה, נפל פנחס בקרב ליד היעד המבוצר "לוקה" באזור החיץ החקלאי שבגדה המערבית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשקלון. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. בתו, גילת, נולדה לאחר שנהרג. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

מושב פצאל הוציא לאור חוברת לזכר חברי המושב שנפלו במלחמה, ופנחס בתוכם. בחוברת כלולים דברים על דמותו, דברי זיכרונות ותצלומים. שיר שכתבה עליו אחותו מסתיים במלים: "לא שואלים ואין מבררים/ כי על דבר כזה אין עוררין/ כי יודעים דבר אחד והוא החשוב/ כי הבן לא ישוב".

רוניס (גרינוולד), אבי

אבי, בן פנינה ומיכאל, מניצולי השואה ומחנות ההשמדה, נולד ביום ו' באדר א' תשי"א (12.2.1951) ברעננה. לאחר שהוריו נפרדו גודל אבי וחונך בידי בעלה השני של אמו, אשר התייחס אליו כבן לכל דבר. אבי החל ללמוד בבית־הספר היסודי "אחדות" בקרית מוצקין ומשם עבר לבית־הספר "הבונים" ברמות־רמז. הוא המשיך ולמד שנתיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת", שליד הטכניון (בו הועונק לו פרס על עבודתו המצוינת) ובכיתות י"א – י"ב למד בבית־הספר החקלאי בקיבוץ חפציבה. אבי היה צעיר יפה־תואר, גבה קומה וטוב לב. בבתי־הספר שלמד בהם היה דמות מרכזית בכל פעולה חברתית. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ולאחר זמן הצטרף אל "מחנות העולים", תחילה כחניך וברבות הימים היה למדריך פעיל ומפעיל. הוא הדריך ב"קן" ברמות־רמז וכתב בקביעות מאמרים לבטאוני התנועה. את מלאכת ההדרכה המשיך גם בהיותו בחפציבה. הוא נטע בחניכיו אהבה לערכי העבודה, אהבת הקיבוץ וחיבת הארץ. לאחר שסיים את חוק לימודיו נשאר בקיבוץ עד שהגיע מועד גיוסו לצבא.

אבי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1970 ושירת בחיל השריון. את הטירונות גמר בהצטיינות ואחרי־כן טיפס ועלה במהירות בסולם הדרגות והתפקידים. הוא עבר קורסים במקצועות הטנק, קורס מפקדי טנקים, קורס סיירי שריון וקורס קציני שריון.

בכל אשר הלך נחשב חייל ומפקד למופת, בעל יזמה ותושייה, מדריך מעולה ומפקד אהוב על חניכיו וחייליו. מפקדיו שיכנעוהו להמשיך ולשרת בצבא הקבע בתפקידים קרביים בשריון. אבי אהב את הצבא, אהב את הקורסים ואת האימונים והתרגילים בשדה. הוא אהב להדריך וללמד, ותרם רבות לאימון שריונאים, חיילים ומפקדים. אבי היה קשור מאוד למשפחתו, אך בעיקר אהב את משקו חפציבה, שם היה ביתו. הוא בילה שם את חופשותיו ועבד במשק בכל שעה פנויה. שבועות אחדים לפני פרוץ המלחמה נשא לאישה חברת קיבוץ חפציבה. במלחמת יום הכיפורים היה אבי מפקד פלוגת טנקים ברמת־הגולן. כאשר פרצה המלחמה הייתה פלוגתו מפוצלת בגזרה הדרומית של הרמה ותפסה עמדות בלימה. אבי היה הראשון שאיכן את מאמצי החדירה של הסורים ובהתאם לכך ניהל את הקרב וכיוון את התגבורות שהגיעו. בפיקודו עשתה הפלוגה רבות לבלימת הכוחות הסוריים. במוצאי יום הכיפורים, יום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), כשניסו הסורים לכבוש את עמדת הטנקים שלו, פגע בשישה טנקים של האויב, עלה לעמדה חשופה, תקף משם ואילץ את הסורים לסגת. בפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן, והוענק לו ציון לשבח מטעם ראש המטה הכללי על ״גילוי אומץ לב, קור רוח, תושייה וכושר מנהיגות״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון משה דיין, כי אבי היה קצין מוכשר, יוזם, פעלתן, יעיל ואהוד.

רשימה על דרכו ועל דמותו פורסמה בחוברת ״ואני זוכר אותם אחד אחד״, שיצאה לאור לזכר בני רעננה, שנפלו במלחמה; שמו מונצח על גבי לוחות זיכרון שהוצבו בבתי־הספר שלמד בהם; עץ ניטע על שמו ולזכרו ב״יער המגינים״.

רונן, דן

דן (דני), בן ציונה ויצחק, נולד ביום א׳ באב תשי״א (3.8.1951) בראש־פינה, דור חמישי לבני המושבה הגלילית. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם טשרניחובסקי בתל־אביב והמשיך את לימודיו במשך חמש שנים וחצי בבית־הספר ״אורט טכניקום״ בגבעתיים וסיים כהנדסאי אוטומציה. במשך כל שנות לימודיו היה תלמיד מעולה ומחנכיו הגדירוהו כתלמיד בעל תכונות נדירות. תמיד היה נכון לעזור לחברים שהתקשו בלימודיהם והיה מקובל מאוד על סגל המורים ועל חבריו לספסל הלימודים. את הזמן הפנוי שנותר לו לאחר הכנת השיעורים חילק בין תחביביו הרבים, אך בזכות כישרונותיו ומרצו הצליח לעשות הכל בצורה טובה, בלא שתחביביו יפגעו זה בזה. כדי להשלים את תקציבו האישי וכדי לקיים את עצמאותו הכלכלית נתן שיעורים פרטיים ושימש כשמרטף. הוא היה חובב ספורט וראה בפיתוח הגוף השלמה לפיתוח הנפש. לכן הקפיד לשמור על כושרו הגופני. מידי בוקר בבוקרו היה נוהג לרוץ ובכל ערב לפני השינה, התעמל. הוא התאמן

בסייף באגודת "מכבי" רמת־גן וזכה פעמיים במקום ראשון בתחרויות "חרב לבודדים". גם בשחייה ובריצה למרחקים ארוכים הצטיין. דני אהב טיולים ומסעות, הרבה לטייל ברחבי הארץ והשתתף בצעדות שלושת הימים. נוסף לעיסוקים אלה מצא תמיד פנאי לפעולות בתנועת "הנוער העובד והלומד" ולכל בילוי אחר של חבריו. הוא אהב חברה ובמסיבות רקד בהתלהבות ואף נהג להתבדח כדי לרומם את מצב הרוח. הוא היה נער רציני, בעל חוש אחריות מפותח, רצון חזק וכושר התמדה. בזכות טוב לבו, שלוותו וביטחונו העצמי היה לכתובת שהכל פנו אליה כדי להשיח את אשר על הלב ולהתייעץ. הוא ידע להקשיב לזולת ולהבינו וגם עזר בפיתרון בעיות. כל אשר היה לו היה מחלק עם רעיו והיה אהוב עליהם מאוד. דני אהב וכיבד את הוריו ואת אחיותיו. על אביו דיבר תמיד מתוך הערצה רבה ולאמו נוהג היה לעזור בעבודת הבית גם בלא שנתבקש.

דן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1971 והתנדב לחטיבת "גולני" לפי מסורת המשפחה. הוא היה חייל טוב ומסור ומעולם לא התלונן על התנאים הקשים או על האימונים המפרכים. בטירונות וגם בקורס מ"כים ביצע את כל הנדרש ממנו ברוח טובה, בנכונות ובמסירות והיה הרוח החיה ביחידתו. הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את הוריו ואת חופשותיו המעטות והקצרות חילק בין משפחתו ובין חבריו. כשלא יכול היה להגיע הביתה הקפיד לכתוב או לטלפן למען לא ידאגו לו. במלחמת יום הכיפורים השתתף דני בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) לחם באומץ לב ובחירוף נפש בקרב האחרון על כיבוש החרמון עד שנהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. על חלקו בקרבות מלחמת יום הכיפורים הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל על גילוי אומץ־לב, קור־רוח ותושייה. להלן תיאור המעשה: "ביום 13 באוקטובר 1973, בעת לחימת הפלוגה בבית ג'אן, גילה הכוח צלף סורי על הגבעה. החוליה של סמ"ר דן רונן ז"ל הגיעה קרוב לאזור אשר בו היה הצלף, זרקה רימון וסמ"ר דן רונן ז"ל ירה בו והרגו. אחרי־כן, בירידה לכפר, עזר למ"פ לארגן את הכוח. ב־22 באוקטובר 1973, נפל בקרב על החרמון. כל משך הלחימה גילה סמ"ר דן רונן ז"ל אומץ לב, קור־רוח ותושייה".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סמל דן, נפל במלחמת יום הכיפורים בקרב על החרמון... שהיה אולי הקרב הקשה ביותר במלחמה זו. בנכם שנפל בקרב זה, נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם, באומץ, בגבורה, במסירות ובהקרבה".

רונן (דובובסקי), יהודה

יהודה, בן פנינה ודב, נולד ביום ז׳ בכסלו תש״י (28.11.1949) בחיפה. את השכלתו היסודית רכש תחילה בבית־הספר ״גורדון״ בקרית אתא, שם סיים שבע שנות לימוד, ואת שנת הלימודים האחרונה סיים בקיבוץ עברון. לאחר תום לימודיו יצא לעבוד במסגרות כללית במפעלו של אביו. יהודה היה נער עליז וחברותי והרבה לבלות וליהנות מהחיים. הוא היה בעל חוג חברים רחב והכל חיבבו אותו והעריכוהו בזכות נכונותו לעזור תמיד לזולתו, בזכות מסירותו לחבריו ובזכות היותו לבבי, חברותי ובעל חוש הומור מצוין. הוא היה אהוב על חבריו והרבה להתרועע אתם בשעות הפנאי. במשך ארבע שנים עבד במפעל המסגרות של אביו וכשעמד לפני גיוסו לצה״ל כבר היה מסגר מקצועי.

יהודה גויס לצה״ל במחצית דצמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שעבר קורסים והשתלמויות שונות היה לתותחן־טנק ונשלח לשרת בחטיבת שריון בצפון הארץ. הוא היה חייל טוב, נאמן ומסור לתפקידו. תמיד השתדל למלא את המוטל עליו ללא ערעור וזכה להערכתם של מפקדיו. יחד עם חבריו ליחידה יצא לפעולות מבצעיות שונות ואף זכה בשבחים על כושרו המקצועי, כאשר פגיעותיו במטרות היו מדויקות וקטלניות.

בשלהי 1970 שוחרר יהודה מהשירות הסדיר בדרגת סמל וחזר לבית הוריו בחיפה. הוא התחיל לעבוד כמכונאי במפעל של ״סולל בונה״ בחיפה. בשנת 1971 נשא אישה והחל להקים בית למשפחתו וכעבור שנה נולדה בתו הבכורה. הוא היה אב ובעל למופת, מסור ונאמן למשפחתו ודואג לכל מחסוריה. כפעם בפעם יצא לתקופות של שירות מילואים ומילא את תפקידיו בנאמנות וללא טרוניות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יהודה מיד. הוא נסע לבסיס חטיבתו, הצטייד במהירות, שובץ בצוות טנק ועלה לרמת הגולן כדי להשתתף בבלימת כוחות הסורים. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), במהלך קרב שריון באזור הכפר נפח, נפגע הטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יהודה נפל במערכה בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן. הוא היה איש צוות מצטיין ואהוב על חבריו״.

רונן (בוחבוט), יצחק

יצחק, בן רובידה ושלום ז"ל, נולד בשנת 1951 במרוקו. בן שלוש היה כאשר עלתה המשפחה ארצה, בשנת תשט"ו, והשתקעה בבנימינה. הוא החל את לימודיו בבית־ספר ממלכתי־דתי במושבה. כאשר סיים את בית־הספר היסודי, החליט ללמוד מקצוע כדי שיוכל לעזור בפרנסת המשפחה ברוכת־הילדים. כבן למשפחה דתית נרשם יצחק לבית־הספר המקצועי "תחכמוני" ולמד בו שתי שנים במגמת פקידות, ואחר־כך עבר למגמה ההומניסטית, בזכות חריצותו ותפיסתו המצוינת. הוא ביקש ללמוד בבית־הספר במבואות־ים, אך בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה נמנע הדבר ממנו. כבכור הבנים היה יצחק לעזר רב לאמו ולאביו והושיט לאחיו ואחותו הצעירים עזרה ככל אשר היה לאל ידו. בתקופת הלימודים היה חניך בגדנ"ע והיה מעורב בכל פעולותיו בבית־הספר. בעיקר התמסר לקליעה למטרה והיה מטובי הקלעים במועדון הקליעה בחדרה. חצי שנה לפני שגויס לצה"ל נפטר אביו וכל נטל פרנסת המשפחה הוטל על כתפיו. הוא עמד בכך והיה למעשה "אבי המשפחה".

יצחק גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1970 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות עבר קורס צניחה, קורס מ"כים חי"ר וקורס מש"קי מקלעים. את כל הקורסים האלה סיים בין הראשונים והוצב כמפקד כיתה ומדריך בקורס מ"כים. בהמלצה מיוחדת להענקת הדרגה כתב מפקדו, כי יצחק הוא: "חייל טוב וממושמע, אחראי לתפקידו ומבצע אותו על הצד הטוב ביותר". מפקד אחר אף ציין כי יצחק היה "סמל מצטיין בקורס המ"כים".

בתחילת אוגוסט 1973 שוחרר יצחק מהשירות הסדיר וחזר לחיים האזרחיים. חודשים אחדים שימש מדריך גדנ"ע בבית־הספר "הריאלי" והיה פעיל בקבוצת הכדורגל של "בית"ר" בבנימינה. תוכניותיו היו רבות. הוא עמד לשאת לאישה את ארוסתו ולהתחיל ללמוד בסמינר למדריכי גדנ"ע. אולם המלחמה קטעה תוכניות אלה. כשפרצה המלחמה לא קיבל צו קריאה משום שטרם שובץ במערך המילואים. על דעת עצמו הצטרף אל חבריו לנשק ועבר אתם את נתיב הדם והאש, מקרבות הבלימה בסיני ועד לכיבוש חלק מאפריקה המצרית. יצחק הצטיין במסירותו ובעזרתו לכל. הוא התנדב לשרת במוצב קדמי ותוך כדי חילופי אש עם האויב, נפגע ונפל ביום ט"ז בטבת תשל"ד (10.1.1974), ביום השנה למות אביו. יצחק הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבנימינה. השאיר אחריו אם ושישה אחים ואחיות. בשעת פטירתו ילדה אחותו הגדולה בן. במכתב התנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "יצחק היה חבר טוב לחבריו וחייל מצטיין בפלוגתו. תמיד עזר וידע לעודד חיילים שהיה להם קשה יותר... דמותו נשארה ותשאר בתוכנו, של לוחם ששימש דוגמא".

חבריו מדריכי הגדנ"ע סיפרו: "רונן היה הבולט מכולם הן מבחינת מראהו המרשים והופעתו המסודרת, והן בדיבורו, שהתיחס תמיד לעניין. והעניין לגבי רונן היה כיצד לשרת בנאמנות ובשלמות את נושא הגדנ"ע, שכפי שידוע אינו אהוב במיוחד על תלמידי בית־הספר התיכון. רונן ידע תמיד להעביר את החומר בצורה יסודית ומעניינת, ואכן

בשיעוריו הייתה נוכחות התלמידים מירבית. בהפסקות בין השיעורים אהבנו לשמוע את סיפוריו על בית הוריו בבנימינה. הוא סיפר בגאוה על האוירה המיוחדת בביתו בערב שבת ובחגים וחיכה בכליון עיניים ליום הששי, על מנת להימצא בחיק משפחתו. אנו מרכינים ראש לזכרו. זכרו לא ימוש מאתנו לעולם ועד".

רוסטובסקי, שמואל

שמואל (שמוליק), בן שמחה וחיים, נולד ביום כ"ב בניסן תש"ב (9.4.1942) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יעבץ", בבית־הספר התיכון "גבע" ובגימנסיה על־שם מונטיפיורי בתל־אביב. אחרי כן המשיך ללמוד במכללה הפוליטכנית, במגמה של צילום. שמואל היה חבר בתנועת "הצופים", בקן הגמנסיה העברית "הרצליה", ונמנה עם חברי אגודת הקארטה במכון "איתנים". הוא אהב לקרוא ספרים מכל תחומי הספרות, להאזין למוסיקה, ולהרכיב דגמי אניות עתיקות, אך יותר מכל הרבה להקדיש זמנו ומרצו לצילום האמנותי. היו לו עיניים בוחנות כל מראה נוף שנגלה לו. הוא שוטט הרבה כדי למצוא נושאים לצילום ובאלבומיו נאספו תצלומים רבים, שעוררו התפעלות אצל המומחים לדבר. שמואל היה בחור גאה, מבריק ואינטליגנטי, בעל חוש הומור שנון, מציאותי ומרחיק ראות. תמיד הצטיין בכל אשר שלח את ידו והיה בעל טעם מעולה. תבונתו הרבה ודרך חשיבתו המקורית ייחדו אותו מכל חבריו. הוא היה בן מסור, בעל נאמן ואב אוהב.

שמואל גויס לצה"ל במחצית מאי 1960 והוצב לחיל הרפואה. לאחר הטירונות השתלם בקורס לחובשים קרביים והיה בו חניך מצטיין. לאחר שהסתיים הקורס הוצב כחובש בחטיבת "גולני". הוא היה חייל טוב וממושמע, קפדן מאוד ומוכן תמיד להיחלץ לעזרת כל נזקק. מפקדיו וחבריו כיבדוהו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא כפעם בפעם לתקופות של שירות מילואים. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. במלחמת יום הכיפורים גויס שמואל ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד, א' דסוכות (11.10.1973) בשעות הצהריים נפגע ונהרג בקרב על ציר "מאדים". הוא יצא בזחל"ם תחמושת כדי לחמש את הטנקים הלוחמים, ולפתע הגיחו מספר מטוסי אויב, הטילו פצצות ושמואל נפגע ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, אם, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמואל היה לוחם אמיץ, אשר ביצע את המשימות הקרביות המוטלות עליו להצלת חיי אנוש, במסירות ובדייקנות מרובה, בחירוף נפש ובהקרבה".

אמרה עליו אמו: "לבי דואב עליך בני יקירי, שחייך קופדו כה צעירים. לא זכית לגדל ולחנך את בתך, שירי, ולהיות אתה".

רוקח (רכאח), שמעון

שמעון, בן יפה ורחמים, נולד ביום כ"א בכסלו תש"י (12.12.1949) בבאר יעקב. הוא למד בבית־הספר היסודי "שח"ל" בנתניה ובבית־הספר התיכון "בר־אילן" בנתניה. שמעון היה הילד האמצעי במשפחתו ברוכת הילדים, שמנתה שתים עשרה נפשות. למרות תנאי החיים הקשים והצפיפות הרבה בבית, שמנעה כל פרטיות, היה שמעון תלמיד חרוץ ומצליח. הוא הצטיין בכל המקצועות ומעולם לא נזקק לעזרה בלימודים, גם במקצועות הנחשבים קשים ומסובכים אצל תלמידים רבים. הוא גם ניחן באופי עליז ונוח, שבזכותו קנה חברים וידידים רבים בכל מקום. ידידיו אהבו להיות במחיצתו ולא חששו לגלות לפניו את לבם ולספר לו מסודותיהם. סימו, כפי שכינוהו בני משפחתו וידידיו, ידע להאזין לכל אדם, לעודד ולעזור בפועל בשעת הצורך. הוא אהב בני אדם ואהב לעזור להם. בכל מקום שנדרשה עזרה לא היסס להציע את עזרתו בחיוך ומתוך נכונות מלאה. הוא היה בן מסור ונאמן למשפחתו, אהב מאוד את הוריו ונזהר מאד במילוי מצוות כיבוד אב ואם. לאחיו הקטנים דאג והרבה לטפל בהם ואת אחיו הגדולים העריך, העריץ והרבה ללמוד מהם. מסירותו למשפחתו הייתה גדולה כל כך עד שכאשר הורע מאד מצבה הכלכלי החליט לזנוח את לימודיו ולצאת לעבודה, כדי לעזור בפרנסת המשפחה הגדולה. צער רב הצטער על שאינו יכול להמשיך ללמוד. הוא אהב את הלימודים והתלהב מכל דבר חדש שנגלה לו בשיעורים השונים. אבל המשפחה עמדה אצלו תמיד מעל לכל שיקול, וכשזו נזקקה לעזרתו נחלץ לעזרתה בלא להסס. הוא החל עובד כפועל בניין ואת כל שכרו הקדיש לעזרה בכלכלת המשפחה. יכול היה לבחור לעצמו עבודה הרבה יותר קלה, אבל הוא העדיף עבודה קשה ששכרה גבוה, כדי להגדיל את העזרה לבית. בעבודתו זו התמיד עד למועד גיוסו לצה"ל.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל הרגלים. כיוון שסיים את הטירונות בהצלחה רבה ונתגלו בו תכונות של מפקד נשלח מיד לקורס מפקדי כיתות, שבסיומו הוענקה לו דרגת רב־טוראי. גם בקורס זה הצטיין סימו מאוד והיה בין המעטים שנבחרו כדי להשתלם בקורס צלפים של צה"ל. בקורס הצלפים השיג ציון מעולה בצליפה ובמקצוע השדאות. בסיום הקורס ביקש ממנו מפקדו שישאר תקופה נוספת בבסיס ההדרכה לצלפים כדי לשמש שם מדריך. אחרי־כן נשלח לסייע ליחידות שהיו מוצבות על גדות תעלת סואץ במלחמת ההתשה. במשך כל תקופת מלחמת ההתשה בסיני היה סימו זאב בודד, שצלף בחיילי האויב אשר התנכלו לחיילינו. בכל יום היה יוצא לעמדות שבחר בעצמו, ובסבלנות אין קץ ובעצבי ברזל היה שוכב בהן וממתין שעות ארוכות, עד אשר הזדמנה לו מטרה בשטח. לקראת תום תקופת שירותו

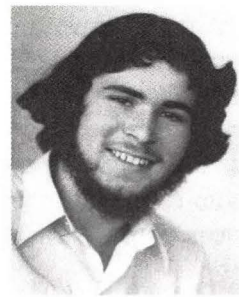
הסדיר עבר הסבה חילית ומקצועית. הוא הוצב לחיל התותחנים, עבר השתלמות במקצועות החיל ואחר הוסמך כמש"ק מרגמות כבדות.

מיד לאחר תום השירות הסדיר נשא את חברתו דבורה לאישה וחזר לענף הבנייה, והפעם לא עוד כפועל אלא כקבלן עצמאי. במלחמת יום הכיפורים השתתף שמעון בקרבות הבלימה הקשים נגד חיילי הארמיה המצרית השנייה, באזור הגידי בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגעה המרגמה המתנייעת שהפעיל והתפוצצה, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא היה לוחם ללא חת, שמילא משימתו בעוז רוח ובהקרבה עילאית".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת על־שם לוין, בשיכון הוותיקים בנתניה.

רוקטלי, יעקב

יעקב, בן שרה ומאיר, נולד ביום י"ט באלול תשי"ג (30.8.1953) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "כצנלסון" בחולון, בבית־הספר המקצועי "אורט יד שפירא" בתל־אביב ובמכון להשתלמות מקצועית משולבת בתל־אביב. מגיל צעיר הצטיין יעקב בנטייה לאומנות. הוא צייר ופיסל, וכאשר התבגר, החליט להקדיש את חייו לאומנות הפיסול. בדברים שכתב בירחון בית־ספרו, הביע את שמחתו כאשר מורו למלאכה גילה עניין ועודד אותו להתמיד בפיסול ובלימוד אומנות. אחדים מפסליו עדיין מוצגים בבית־הספר ובבית ההורים. יעקב היה פעיל בגדנ"ע, השתתף בצעדות ובמסעות, במחנות ובימי שדה. הוא היה ספורטאי מצטיין וזכה בתעודות הצטיינות על הישגיו. מטבעו היה רציני ומסור למשפחתו ולחבריו. כיוון שהיה איש מעשה, חיפש תמיד אתגרים ועשה כמיטב יכולתו כדי לעמוד בהם, להתגבר על קשיים וליצור. למרות רצינותו, היה עליז, שמח ואופטימי מאוד. בשעות הפנאי מלימודים, וגם בתקופת שירותו בצבא הרבה לבלות בחברת בני המשפחה. כשהיה לו זמן, יצא לעבוד במקצועו – מסגרות מכנית – כדי לסייע בפרנסת המשפחה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והיה לנהג בטנק 'פאטון'. הוא היה חייל טוב ומסור, אהוב מאוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. במלחמת יום הכיפורים לחם יעקב כנהג טנק בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) נפגע ונהרג מפגיעה בטנק שלו, בקרבות הקשים ב"חווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

רותם (רוט), נחום

נחום, בן שרה ויוסף, נולד ביום ו' בחשון תש"י (29.10.1949) בתל־אביב. ימי ילדותו עברו עליו בנתניה, שם למד בבית־הספר היסודי "שורשים" ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט". מכיוון שעבר ניתוח כשהיה בן 18, נדחה מועד גיוסו בשנתיים והוא ניצל את הזמן ללימודים ולעבודה.

נחום גויס לצה"ל בראשית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס למקצועות הטנק, ובמלחמת ההתשה עשה בגזרה הדרומית של תעלת סואץ ולחם כאיש צוות טנק. כחצי שנה לפני שחרורו נשא לאישה את חברתו מרים, והועבר לשרת כסמל משמעת בבסיס שריון בדרום הארץ.

בראשית מאי 1972, משחזר לחיים האזרחיים, נכנס לעבודה כשותף לאביו – כקבלן לעבודות זיגוג בבניינים. ביולי 1973 נולד בנו מיכאל, ונחום הספיק להיות אב מאושר במשך חודשיים ימים. נחום היה חברותי ונוח לבריות. מעולם לא התלונן, וחבריו נהגו לציין שהוא היה היחיד שלא "קיטר" על חיי הצבא ועל המצב בארץ. הוא ידע לראות את החיובי בכל מצב ולהיות שבע רצון. קשה היה לריב אתו משום שקיבל בחיוך טיעונים קשים ביותר והמעיט בערך חילוקי הדעות. עבודתו הייתה חשובה מאוד בעיניו והוא הפיק ממנה סיפוק רב. במלחמת יום הכיפורים לחם כנהג טנק בחזית הדרומית. בקרב שהתחולל ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע נחום ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נחום גילה אומץ לב ומסירות בקרבות הבלימה"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "נחום היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

רותם, עופר

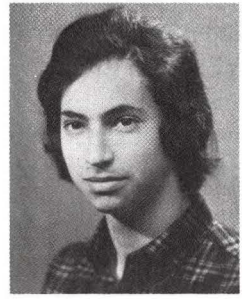
עופר, בנם יחידם של חיה ויעקב, נולד ביום כ"ד באלול תשי"ד (22.9.1954) בשיקאגו שבארצות־הברית, שם עשו הוריו לצורך לימודים. הוא עלה לארץ עם משפחתו בשנת 1955 והתגורר ברמת־גן, שם למד עד כיתה א'. בהיותו בן שבע עברו הוריו לגור בדימונה ובה למד עד גיל עשר. אחר־כך עקרה המשפחה לעפולה ושם סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "רמות" ואת לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון המחוזי בעפולה, במגמה הביולוגית. עופר לא היה מן התלמידים ה"דגרנים", אך ידע לשקוד ולהתמיד בשעת הצורך, כדי לסיים את לימודיו בכבוד, ואף הצטיין במקצועות המתמטיקה והביולוגיה. הוא עסק הרבה בספורט והצטיין בענפים רבים: כדורגל, כדורסל, שחייה, הרמת

משקולות, ריצה וטניס־שולחן. הוא היה שחקן פעיל בקבוצות הכדורגל והכדורסל של "הפועל" עפולה. כמו כן היה שוחר טיולים מושבע, שהרבה לערוך מסעות בארץ ואף הספיק לטייל בשלוש יבשות עד שגויס לצה"ל. עופר היה צבר טיפוסי – ציני וקשוח כלפי חוץ, אך רגיש ואידיאליסט בנפשו. הוא אהב את החיים והיה מעורה מאוד בחיי החברה בעפולה. תמיד היה ראש וראשון לכל מעשה קונדס שתכננו הנערים, לא היה מפונק על־אף שהיה בן יחיד ונהג לחלוק עם זולתו את כל שהיה לו. קשה עורף היה ועיקש במאבקו להשגת המטרות שהציב לעצמו ומעולם לא חיפש דרכים קלות. הוא היה עלם גבוה, תמיר ויפה תואר, בן מסור להוריו וחבר נאמן.

עופר גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא היה חייל מצטיין בטירונות ובתקופת האימונים שלאחריה, הסתגל במהירות למשמעת הצבאית, אם כי לא קיבל כל פקודה ללא עוררין. הוא היה בעל כושר גופני מעולה ועזר תמיד לחלשים ממנו, גם כאשר התקשה בעצמו. תמיד היה ראשון המתנדבים לכל משימה ומפקדיו ושאר החיילים אהבוהו מאוד. במלחמת יום הכיפורים שירת עופר בסיני. הוא נפגע ונהרג מהפצצה אווירית על רפידים ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בהספד שנשא מפקדו בעת ההלוויה, אמר: "עופר עמד בכל הלחצים שנדרשו מהחיילים. התגלה כמנהיג טבעי במחלקה, בעל רמת חיילות אישית גבוהה, כושר גופני טוב ועירנות בלתי רגילה לכל הקורה סביבו".

רז (קטן), יהודה

יהודה, בן אילנה ושלמה, נולד ביום ב' באייר תשי"ד (5.5.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "יוסף הגלילי" ובבית־הספר התיכון עירוני ה' בתל־אביב. יהודה היה תלמיד מצטיין ובעל ידיעות רבות ובתחומים שונים. אהוב היה על מוריו ואף שהיה ברמתו האינטלקטואלית משכמו ומעלה מכל חבריו בכיתה, לא גבה לבו, והוא ידע לרכוש את לבם לידידות ולחיבה, וידע להשתלב בכל חברה. עניו היה וצנוע מאוד, לא אהב להתבלט, לא היה גאוותן וסלד מן ההתנשאות. עוד מימי ילדותו נמשך לבו לאמנות והוא הרבה לצייר, ובימי נעורותו החל להתעניין באווירודינמיקה, בנה לו דגמי דאונים וקרא הרבה מאוד בתחום זה. הוא שקד להרבות ידע בתחומי המדעים המדויקים — מתמטיקה, פיסיקה, כימיה וביולוגיה — ונמנה עם חברי חוג לימוד בתכנות מחשבים, במכון ויצמן למדע, ובחוג לאסטרונומיה. הוא היה חובב ספורט נלהב, וחניך ב"ברית מכבים עתיד", בסקציית השחייה ובסקציית הקליעה. את שעות הפנאי הקדיש לצילום ולהאזנה למוסיקה. יהודה היה בעל כושר ביטוי, איש נעים שיחה, שניחן בחוש הומור דק. סקרן היה, ביקורתי מאוד, עקשן ובעל כוח התמדה, שידע לדבוק בכל משימה ואתגר שהציב לעצמו ולהצליח בהם. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ודאג לשלומם ולרווחתם.

יהודה גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. הוא היה פציפיסט בכל מאודו ולא יכול היה להעלות בדעתו שאפשר לראות במלחמה דרך כלשהי לפיתרון. אך כשנקרא להתגייס, ידע, כאדם בעל משמעת עצמית, למלא את המוטל עליו, למרות התנגדותו הפנימית. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו להשתתף בבלימת כוחות הצבא הסורי שפלשו לתחום ישראל. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפל יהודה בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רז (רודשבסקי), משה

משה (אבי), בן נעמי ויגאל, נולד ביום י"ג בכסלו תשט"ו (8.12.1954) בקיבוץ עינת. הוא למד בבית־הספר היסודי "תבור" ובבית־הספר התיכון על־שם משה שרת בנצרת עילית, והשלים את לימודיו לבחינות הבגרות ב"מישלב" בחיפה. אהבתו לסוסים מילאה את כל שעות הפנאי שלו, שכן אהב לרכוב על סוסו ושקד ללמוד נעיצת רמחים אגב רכיבה. זריז היה מאוד, חרוץ וגופו גמיש. מטבעו היה שתקן, ביישן ונחבא אל הכלים, ובזכות ענוותו היה חביב על כל מכריו, שראו בו חבר נאמן, המוכן תמיד להאזין לדבריהם ולבעיותיהם. אשר לו, קשה היה לדובבו, שכן מיעט לדבר על עצמו ועל כל אשר הציק לו. תמיד ידע לעוץ עצה נבונה לכל אדם שפנה אליו ולא פעם נועצו בו גם מבוגרים ממנו בשנים. אחיו ראו בו עמית בעל סמכות ולא היו עוררין על דבריו. בקרב חבריו נודע בטוב־לבו, בנכונותו לעזור לזולת ובידו הרחבה. בכל דרכיו היה כן, הגון ורגיש מאוד למעשה עוולה, גלוי־לב, ישר מאוד ודובר אמת. תמיד הצטיין באופי חזק וידע לגבור על מכשולים, לעמוד בדיבורו ולמלא את הבטחותיו. הוא לא הלך בגדולות ואהב את הפשטות והיה שמח בחלקו.

משה גויס לצה"ל בתחילת מאי 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לדבריו, בחיל זה יוכל לתרום לצה"ל יותר מאשר בכל חיל אחר. ואמנם היה חייל מצטיין, אחראי ומסור לתפקידו. כל תפקיד שהוטל עליו קיבל באהבה וביצע בנכונות ובהבנה. חבריו אהבוהו כולם, שכן סייע להם ברגעים קשים במסעות המפרכים, ולא פעם נשא את ציודם של כושלים במסעות לבל יפגרו. על שהצטיין באימונים בתקופת הטירונות העניקו לו מפקדיו חופשות מיוחדות לאות הערכה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני, והשתתפה בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפלו משה ושבעה מחבריו באבו־רודס, בהתקפת מטוסי "מיג" של האויב. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עינת. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

פלוגתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ומשה בתוכם.

רז, רפאל

רפאל (רפי), בן יפה ונוריאל, נולד ביום ח׳ בניסן תשי״ג (24.3.1953) ברחובות. כשהיה בן ארבע עברה המשפחה לנס־ציונה, שם התגוררה בבית ערבי ישן בשכונת סרפנד. רפי השלים את לימודי היסוד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ד׳ בנס־ציונה. משחר ילדותו אהב את הטבע ובילה ימים רבים בטיולים ובחקר הטבע בסביבה ובפרדסי נס־ציונה. בבית־הספר היה תלמיד טוב ושקדן והקדיש זמן לאוסף הבולים והמטבעות שלו. מילדותו שיחק בכדורגל והיה חבר בקבוצת ילדים ואחר־כך נמנה עם קבוצת הנוער של המושבה. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי עבר לקיבוץ רגבים במסגרת ״עליית הנוער״, שם עשה שנתיים, למד בבית־הספר והשתלב בחברת הנוער של המקום. בתום השנתיים עבר לקיבוץ גבים, שבו מצא לו בית ומשפחה. הוא נודע כעובד מסור וכתלמיד חרוץ; במשפחת סלע, שאמצה אותו, ראה את משפחתו ואהב אותה מאוד. עם סיום לימודיו התיכוניים בקיבוץ נותרו לו חמישה חודשים עד מועד גיוסו לצה״ל והוא הלך לעבוד במסגריה. שתים־עשרה עד חמש־עשרה שעות ביום עבד במסגריה ואת כל רווחיו נתן כדי לפרוע את חובות המשפחה בנס־ציונה וכדי לרכוש מקלט טלוויזיה. כשנשאל למה דוקא טלוויזיה ענה, ״כדי שיהיה להם מה לעשות בערב וכדי שאחי לא יהיה בחוץ״. אם כי הקיבוץ הציע לעזור לו סירב לקחת את הכסף והעדיף לעבוד במו ידיו למען משפחתו. הוא היה ישר מאוד וגלוי־לב ונהג לומר לכל אדם בפניו כל מה שהוא חושב, מטוב ועד רע. מעולם לא היסס לבקר ביושר ובחריפות כל אדם שנהג שלא כשורה. כל אימת שחשב שהצדק אתו, הלך בדרכו עד הסוף. רפי היה מנהיג מלידה, בעל חיוך ביישני קמעה, מבט בוטח ומרוכז וסנטר תקיף. בעבודה היה חרוץ ומוכשר מאוד, בעל כוח רצון עז להגשים את המטרות שהציב לו בדרכו ובשום אופן לא ויתר על השגת מטרותיו ולו גם במחיר מאמצים עצומים. באחד הימים עזר בעבודה באיסוף כותנה בקיבוץ גבים. טרקטוריסט, שעבד בהעמסת עגלות כותנה, הרים אחת מהן והיא פגעה בתיל מתח־גבוה וכל הטרקטור התחשמל. הטרקטוריסט קיבל מכת חשמל, נצמד לטרקטור והפסיק לנשום. רפי לא איבד את עשתונותיו, קפץ על טרקטור אחר ותוך סכנה חמורה לחייו נסע ישר אל הטרקטור המחושמל והתנגש בו. מעצמת המכה ניתק הטרקטור מן התיל והטרקטוריסט ניצל. אחרי כן סירב רפי לדבר על מקרה זה בטענה ש״אין צורך״.

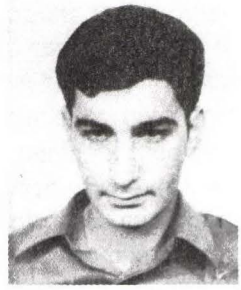
רפי גויס לצה״ל בתחילת מרס 1972 והתנדב לנח״ל המוצנח. אחרי סיום הטירונות עבר קורס צניחה. הצניחה הייתה משאת נפשו מילדות, וסמל הכנפיים הוענק לו במסדר שנערך ליד הכותל. הוא השתלם בקורס למפעילי מקלע ובקורס מ״כים חי״ר. מפקדיו **המליצו לשולחו לקורס קצינים ובהמלצתם ציינו שהיה בעל ״מנהיגות טבעית״. בימים** הראשונים של המלחמה הוענקה לו דרגת סמל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוצב עם יחידתו בבקעה, וכעבור זמן הועברה היחידה לסיני. במכתביו מלאי ההומור מסיני ציין את המוראל הגבוה ששרר ביחידה. במכתב שכתב להוריו סיפר ״... אצלי הכל בסדר, עושים חיים הרבה יותר ממה שאתם חושבים. אל תדאגו לשלומי, באמת אין מה לדאוג.

אני לא נלחם, עדיין לא ירדתי כדור אחד". ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), ליד הסוללה ממערב לתעלת סואץ, נפגע הנגמ"ש שבו נהג וכל נוסעיו נהרגו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב שר הביטחון, משה דיין: "רפי ז"ל היה מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; ישראל שמיר, ראש המועצה המקומית של נס־ציונה, כתב למשפחה המתאבלת: "... בצער כבד ובתדהמה עמדו הנוכחים דום לזכרו הברוך של בנכם רפי ז"ל והביעו את השתתפותם בצערכם העמוק וביגון אשר פקד אתכם – ואותנו עם כל תושבי המושבה – על אובדן תפארת העלומים. זכר יקירכם־יקירנו לא ימוש מאתנו לעד. כואב הלב על אבדן בן יקר כזה ואין מלים בפי לבטא את גודל האבדה ולנחמכם. אני תפילה שהשם ייתן לכם את הכוח והאומץ לשאת את הצער והכאב למען זכרו של רפי".

קיבוץ גבים, שאליו התעתד לחזור כחבר עם תום השירות הצבאי, הוציא לאור חוברת לזכרו.

רז (רוזנזפט), שלום

שלום, בן תמרה ואליעזר, נולד ביום ג' באלול תשי"א (4.9.1951) ברחובות, יחד עם אחותו התאומה ברוריה. כבן למשפחה שעברה את אימי השואה היה רגיש מאוד לסיפורי סבל ושכול והסכים בכל לבו עם אשר עשו הוריו — שעלו לארץ אחרי שעשו במחנות, גם באירופה וגם בקפריסין, שאליה הובאו על־ידי האנגלים. השנים הראשונות לחיי המשפחה בארץ החדשה לא היו קלות וחבלי הקליטה היו רבים וקשים. משלום נמנעו גם דברים שהיו בחזקת מינימום הכרחי, אך למרות זאת היה נער עליז ושמח בחלקו. הוא למד בבתי־הספר היסודיים "כצנלסון" ו"ארלוזורוב" וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני י"ב באשקלון. בתקופת לימודיו הצטרף לגדנ"ע והיה פעיל בשורותיו ובעיקר פעל בחוג לקליעה.

שלום גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1964 והתנדב לחיל השריון. בני משפחתו ניסו לשדלו שיתגייס לחיל לא קרבי, או לפחות שישתדל לשרת קרוב לבית, אולם שלום השיב לאמו: "אמא, את עם העבר שלך כניצולת השואה, לוחמת למען העלייה, פטריוטית כמוך, שתגידי את הדברים האלה?" תשובתו הביכה את הוריו והם נכנעו. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון שבו עבר קורסים שונים עד שהוסמך כמפקד טנק. בתקופת שירותו קנה חברים וידידים רבים, אשר העריכו אותו וראו בו ידיד נפש. תמיד העדיף שלום את טובתו של החבר. מכתביו לאחותו־התאומה שכינה אותה "החצי השני שלי" חדורים נימת הומור וראיית־עולם מבעד למשקפיים ורודים. כאשר הגיע זמנו להשתחרר, כתבו מפקדיו בתעודת השחרור שלו כי התנהגותו של שלום הייתה טובה מאוד וכי היה "חייל מסור ונאמן, עשה את המוטל עליו במסירות וברוח טובה".

בתחילת נובמבר 1972 השתחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של החיל. עזה הייתה שאיפתו להמשיך וללמוד. הוא נתקבל ללימודים במכינה לטכניון ועמד בהצלחה בבחינות הכניסה. בטכניון התעתד ללמוד בפקולטה להנדסה אזרחית. מורהו במכינה אמר עליו כי שלום היה מסוג התלמידים הנדיר "אלה המתחבבים הן משום יכולתם וכישוריהם והן משום רצונם, מסירותם וצורת עבודתם... היה זה נעים לחזות ברצונך ורצינותך, והיה זה מרשים כל פעם מחדש להציץ בעבודותיך — תרגילים, מחברות, שיעורים — שכן סדר כזה ומסירות זו אינם נפוצים יתר־על המידה". תחביביו של שלום היו ציור תרשימים וגרפיקה. מחלתה הממארת של אמו האהובה מילאה את לבו צער ומציוריו נשתקפה מרירות רבה. חברו ללימודים, אילן, סיפר כי שלום היה בעל הבנה אינטואיטיבית פיסיקלית וידע תמיד לשפוט במהירות כל נושא בפיסיקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס שלום וצורף לגדוד סער. הגדוד נשלח לרמת הגולן והשתתף בקרבות הבלימה וההבקעה בחזית הסורית. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בקרב שניטש באזור מזרעאת בית־ג'אן נפל שלום בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי באשקלון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות תאומה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. שבועיים לאחר נופלו נפטרה אמו.

דברים על דמותו, על דרך חייו ונפילתו כלולים בחוברת "גדוד סער במלחמת יום הכיפורים".

רזינסקי, דני

דני, בן רינה וניסן, נולד ביום כ"ט בשבט תש"ו (31.1.1946) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־ספר יסודי בכפר גנים וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר החקלאי "כפר סילבר". עלם חסון היה ויפה־תואר, קשור למשפחתו ונערץ בקרב חבריו הרבים.

דני גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1963 והתנדב לחיל הרגלים. בתקופת שירותו סיים קורס מ"כים ושימש בתפקיד מפקד כיתה. מפקדיו העריכוהו מאוד וכאשר הגיע זמנו להשתחרר, ציינו בתעודת השחרור כי התנהגותו בעת השירות הייתה טובה מאד וכי "מילא תפקידו לשביעת רצון הממונים עליו. הגון וישר כלפי מפקדיו ופקודיו".

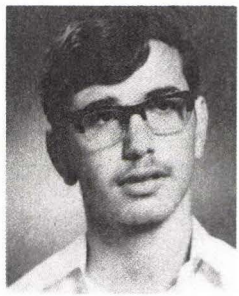
במחצית מאי 1966 שוחרר דני מהשירות הסדיר, וכאיש מילואים הוצב ליחידת שריון ועבר הסבה מקצועית. הוא סיים קורס מ"כים, קורס מש"קי חרמ"ש וקורס מש"קי חבלה. עם יחידתו השתתף במלחמת ששת הימים והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". דני נשא לאישה את חברתו צביה והשניים קבעו את מושבם בפתח־תקוה, לא הרחק מההורים. לא היה גבול לשמחתו של דני כאשר נולדה בתו הבכירה יעל. הוא היה בעל טוב ואב מסור ואוהב ויחד עם זאת היה בן ואח נפלא. במלחמת יום הכיפורים גויס דני והשתתף בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), לחם בקרב הקשה על ציר "טליסמן", ובמהלכו נהרג מטיל נ"ט, שפגע

ישירות בזחל"ם שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, בת ובן – דני, שנולד חצי שנה לאחר נפילתו, הורים, ואחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "דני הוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור. היה מקובל ואהוד על חיילי היחידה ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

משפחתו הנציחה את זכרו בתרומת מכשיר הקרנה על שמו לספריה בבית־הספר שבו למד.

רזמיבש (נחשוני), חיים־יהושע

חיים־יהושע, בן רבקה ומאיר־צבי, נולד ביום כ"א בתשרי תשי"א (2.10.1950) בירושלים. הוא למד שם בבית־הספר היסודי "מעלה", ובשנת 1961 עבר עם הוריו להתגורר בבני ברק, שם המשיך את לימודיו היסודיים בבית־הספר הדתי "תלמוד תורה מרכז". חיים היה בין התלמידים המצטיינים וזכה בציונים מעולים ובפרסים רבים. את לימודיו התיכוניים המשיך בישיבת כפר הרא"ה וגם שם הצטיין בתלמודו. אמר עליו רבו, הרב צוקרמן שליט"א: "שלוש תכונות עיקריות היו בחיים: הוא היה בעל מחשבה מעמיקה, היה בעל מעשים והייתה בו חדוות חיים".

חיים גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק, קורס תותחני טנקים וקורס מדריכי קשר. את הקורסים כולם סיים בציונים גבוהים. כאשר סיים את שירות החובה במחצית נובמבר 1971 כתב עליו מפקדו בתעודת השחרור: "חיים היה מדריך מעולה ובעל ידע רב במקצועו. הוא ביצע את תפקידו בצורה הטובה והיעילה".

משיצא לחיים האזרחיים, החל ללמוד בחוג לראיית חשבון באוניברסיטת בר־אילן, וגם שם היה בין הסטודנטים המצטיינים. סיפר עליו מורו יעקב: "חיים צד את עינינו מהרגע הראשון. הוא היה עילוי. תלינו בו תקוות גדולות וקיווינו שיהיה בעתיד אחד ממעצבי הכלכלה בארצנו". במלחמת יום הכיפורים שירת חיים כטען־קשר ביחידת שריון שלחמה בחזית הדרום. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), יום אחד לפני יום הולדתו העשרים ושלושה, השתתף בקרבות העזים על פריצת ראש הגשר לגדה המערבית של תעלת־סואץ. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו וחיים נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "חיים הצטיין במילוי תפקידו כטען־קשר למן הקמתה של היחידה ועד ליום נופלו. הוא בלט בכושרו המקצועי ובאחריותו הרבה".

לזכרו הקימה המשפחה קופת גמילות חסדים בשם "נפש חי".

רזפורקר, חנוך

חנוך, בן שרה ובנימין, נולד ביום כ"ג בניסן תש"א (20.4.1941) בהודו. בעיר הולדתו למד שנים אחדות בבית־ספר יסודי ואחרי שעזב את בית־הספר עסק בעבודות שונות כדי לסייע בפרנסת המשפחה. בשנת תשכ"ח עלתה המשפחה ארצה והשתקעה בדימונה. חנוך עבר בארץ קורס להכשרה מקצועית מטעם משרד העבודה והחל לעבוד כמסגר בבית־החרושת "כיתן־דימונה".

חנוך גויס לצה"ל במחצית יוני 1969 ולאחר שסיים את הטירונות הוסמך כרובאי. לימים השתלם בקורסים שונים והועבר לשרת כרגם ביחידה של מרגמות כבדות מתנייעות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ביחידת מילואים וחזר לעבודתו במפעל. כרגם היה יוצא מדי שנה בשנה לשירות מילואים, וחבריו ביחידה אהבו מאוד את חנוך השקט, הביישן והענו. מעולם לא התלונן ולא השתמט ממילוי משימה שהוטלה עליו ותהא קשה ככל שתהיה. עם חבריו התחלק בכל חבילת ממתקים שקיבל מהבית והיה שותף פעיל בכל אשר התרחש ביחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חנוך ליחידתו. לאחר ההצטיידות וההכנות ירדה היחידה לסיני בבוקר יום א' וכבר באותו יום החלה למלא את משימותיה. כשבועיים ימים נלחם חנוך עם חבריו בגזרות שונות של חזית סיני ביחידתו, שהייתה נעה ומדלגת בהתאם למשימות שהוטלו עליה. המפקדים הבכירים ציינו לא פעם לשבח את הפעולה הזריזה והפגיעות הטובות שהשיגו הרגמים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפל חנוך בקרב בסיני, כאשר פגע פגז של האויב בעמדת הסוללה שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בדימונה. השאיר אחריו אישה, חמישה בנים ובנות והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. אביו של חנוך לא עצר כוח לעמוד במהלומה הכבדה ועם קבלת הידיעה לקה בהלם ונפטר כעבור שבועיים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רב"ט חנוך רזפורקר ז"ל שירת ביחידת תותחנים ומילא את תפקידו כאיש צוות מרגמות במסירות ובנאמנות אין גבול. אהב את כולם וכולם אהבוהו. היה שקט ונימוסי בהליכותיו".

רחומה, שאול (ויליאם)

שאול, בן מרגריט וסלים ז"ל, נולד ביום י"ט באלול תש"ו (15.9.1946) בעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"א. המשפחה השתקעה ברמת־גן ושם עברו על שאול שנות ילדותו ובחרותו. הוא למד בבית־הספר היסודי "הגבעה" וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון "אהל־שם" במגמה הריאלית. בתקופה זו החל שאול לפתח את תחביביו, והעיקרים שבהם היו צילום, ציור, מתמטיקה שימושית ופיסיקה. שאול היה תלמיד מצטיין ומוריו, שעמדו על כשרונותיו, שכנעו אותו שימשיך את לימודיו במסגרת העתודה האקדמית.

שאול גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1966. לאחר הטירונות ולאחר שנתקבל לפקולטה להנדסה כימית בטכניון בחיפה, הועבר לעתודה האקדמית. בשלוש שנות לימודיו עבר שאול קורסים צבאיים שונים: קורס מ"כים, קורס צניחה, קורס קציני עתודה וקורס קציני שריון. במלחמה בשנת 1967 השתתף בקרבות והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". עם סיום לימודיו חזר שאול לשירות והוצב כקצין חרמ"ש ביחידת שריון. שאול היה קצין מעולה, שמילא את כל המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו ובאותה־עת ידע לעמוד בתוקף על זכויותיהם ורווחתם של פקודיו. בחוות־דעת תקופתיות שלהם העריכוהו מפקדיו כ"קצין טוב מאוד, יסודי, מסור ובעל יזמה, דייקני ואחראי מאוד, קצין מעולה 'בעל ראש' ויכולת". לאחר ששימש כמפקד מחלקת חרמ"ש הועבר לבית־ספר לשריון, כיהן שם כמדריך צוות חרמ"ש ועשה את תפקידו בהצלחה מרובה. בספטמבר 1973 היה שאול אמור להשתחרר מצה"ל אלא שיחידתו הייתה זקוקה להמשך שירותו, כדי לסיים פרויקט מסוים שבו החל. שאול נעתר להפצרת מפקדו והתנדב לשירות קבע לתקופה זו. בראשית אוקטובר 1973 צורף לסגל האקדמי כאסיסטנט משתלם בפקולטה להנדסה כימית וכן המשיך את לימודיו לתואר השני בפקולטה זו בטכניון בחיפה. בתעודת השחרור, שכבר הייתה מוכנה, נאמר כי שאול היה "קצין מצוין, מסור, אחראי ובעל יזמה. מילא את תפקידו על הצד הטוב ביותר". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים ירד שאול עם יחידת חרמ"ש לסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. כאשר עבר צה"ל למתקפת־נגד וחצה את התעלה עבר גם שאול בראש יחידתו. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), נודע לשאול כי נותרו חיילים פצועים בתוך העיר סואץ. הוא לא היסס והתנדב לנסות לחלצם. בקרב החילוץ נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין שר הביטחון דאז, משה דיין, כי "שאול ז"ל היה חייל מצוין, קצין מוכשר וחבר נאמן ואהוד על כל מי שהכירו".

רחמים, אליהו

אליהו, בן ויקטוריה ומנחם, נולד ביום ט׳ בחשון תשי״ד (18.10.1953). הוא למד בבית הספר היסודי ״המרכז״ ברמת גן, ב״אורט״ ברמת גן ובבית־הספר התיכון ״קבוצת החוגים״ בקיבוץ בית השיטה. את ראשית ילדותו עשה אליהו, בן למשפחה מעולי בבל שעלתה לארץ מפרס, ברמת־גן, שם סיים את לימדיו בבית־הספר היסודי. הוא התחיל ללמוד אלקטרוניקה בבית־ספר תיכון־מקצועי, אולם בהשפעת אחיו המבוגר הצטרף לקיבוץ בית השיטה, וכעבור זמן הצטרף אליו אחיו הצעיר ממנו. אליהו נקלט עד מהרה בחיי הקיבוץ ובחברת בני הכיתה, הצליח מאוד בלימודים והתחבב על חבריו לספסל הלימודים, למרות שהיה עירוני ש״נשבה״ בידי קיבוצניקים. בבית־הספר עסק בכל תחומי הפעילות הספורטיבית והחברתית כיתר חבריו. רק שנתיים הספיק להיות בבית השיטה, אך תקופה זו הטביעה בו חותם עמוק. הוא היה לנער בוגר ורציני, עצמאי ובעל ביטחון עצמי. כשסיים את לימודיו בכיתה י״א, תיכנן לשוב הביתה כדי לעזור להוריו בפרנסת המשפחה. אולם חברי המשק שכנעוהו, כי אם יסיים את לימודיו בבית השיטה, יגרום הדבר נחת רבה להוריו. הוא נענה להם והמשיך עד כיתה י״ב יחד עם חבריו לכיתה. תכונותיו הבולטות ביותר של אליהו היו האופטימיות והלבביות. הוא נתן אמון בבני־אדם, לפעמים עד כדי תמימות, לא שמר טינה לאיש והיה עליז ובעל רוח מרוממת. הוא התקשר מאוד לקיבוץ ולחבריו והצהיר בביטחון כי נחושה החלטתו להישאר במשק אחרי השירות בצה״ל. אך יחד עם זאת הציק לו הניתוק מהבית, ובעיקר מההורים, שהיה קשור אליהם בכל נימי נפשו. כיצד להיות בבית השיטה ובבית ברמת גן כאחד — זו הייתה השאלה הקשה שעמדה לפניו, והגיוס לצבא שימש לגביו תקופת מבחן, שבסופה קיווה למצוא מענה ללבטיו.

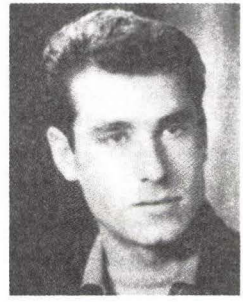
אליהו גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והיה לאיש צוות ולתותחן בטנק ״סנטוריון״. ביחידתו נחשב חייל מצטיין, מסור ונאמן ובעל רצון עז ללמוד ולהתקדם. הוא השיג הישגים מעולים בתחום התותחנות, ובזכות כושר הפגיעה הגבוה שלו בתותח הטנק, אף ניתן לו הכינוי ״צייד 2״. את ניסיונו הקרבי הראשון רכש באחת מפעולות צה״ל בלבנון. הוא הצטיין בפשיטה זו, אולם חזר לארץ כשהוא נושא בטנק שלו את גופת חברו, שנפל בפעולה, ומות החבר גרם לו כאב וצער עמוק. במשך שנות השירות הצבאי חילק אליהו את החופשות בין ביתו בקיבוץ בית השיטה והוריו המאמצים שם לבין בית ההורים, האחים והאחיות ברמת גן. כיוון ששירת בעיקר ברמת הגולן, הביא לבית הוריו אבנים מהרמה, כדי שידעו היכן שירת, ובגלויות ובמכתבים הרבים ששלח, כתב וסיפר על חוויותיו בצבא. במלחמת יום הכיפורים שירת אליהו ביחידת שריון ברמת הגולן ולחם בכל קרבות הבלימה בגזרה המרכזית והדרומית. הטנק שלו השמיד טנקים סוריים רבים, ובלם כוחות סוריים עדיפים, שפרצו באזור חושנייה. הוא השתתף בתחילתה של מתקפת הנגד לתוך השטח הסורי, ובקרב על תל־אחמאר ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973), נפגע ונהרג עם כל אנשי צוות הטנק

שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים ושישה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אליהו היה תותחן מעולה ובין החיילים הבולטים ביחידתו.

דברים על דמותו של אליהו פורסמו בשתי חוברות, "פני חברי" ו"מיכה, אלי", שהוצאו לאור על ידי קיבוץ בית השיטה לזכר י"א חברי המשק, שנפלו במלחמת יום הכיפורים; כן הוקמה בקיבוץ מצבה לזכרו.

רחמים, שלמה

שלמה, בן רחל ויחזקאל, נולד ביום ל' בתשרי תש"ה (17.10.1944) בבגדד שבעיראק ועלה ארצה בשנת 1951 עם אביו ותשעה אחיו. לאם לא הותר לעלות והמשפחה נשלחה לגור במעברת טירה הדרומית. האב לא יכול היה לשאת בנטל פרנסת המשפחה ובטיפול בילדיו, לכן שלח את שלמה למוסד של עליית הנוער "פורת יוסף" בירושלים, שם למד ארבע שנים ולאחר מכן שב לגור עם משפחתו. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בטירת־הכרמל, והתחיל לעבוד בבקרים, ואילו בשעות הערב המשיך ללמוד. שלמה התבגר בטרם עת וכבר בהגיעו לגיל ארבע־עשרה היה לגבר. הנער הרגיש לא יכול היה לעמוד מן הצד, בעוד המשפחה כורעת תחת נטל קשיי הפרנסה. הוא הרגיש אחריות כבדה כלפי הוריו ואחיו וניצל כל חופשה כדי לעבוד, ואף לא בחל בשום עבודה. הוא עבד בְּמִסְיק זיתים ובכל עבודה חקלאית שנזדמנה לו במושבי הסביבה. כזה היה שלמה — עוזר לזולת ורק אחר־כך דואג לצורכי עצמו. הוא היה ישר מאוד ופשוט הליכות. את צרכיו ואת רצונותיו דחק לקרן זווית ועזר לכל אדם כמיטב יכולתו, בענווה ובצניעות. בבית־הספר היה פעיל מאוד בכל ענפי הספורט, בעיקר באתלטיקה קלה ובשחייה והשתתף בתחרויות רבות. כן היה חובב מוסיקה ושירה. היה לו זיכרון מצוין למלים ולמנגינות של שירים ששמע ובכל הזדמנות נתן קולו הערב בשיר. הייתה בו חיוניות רבה ולא היה יושב רגע אחד בטל. את זמנו הפנוי המועט הקדיש לעבודות גילוף בעץ. הוא למד את מקצוע המסגרות ועבד כמסגר־רתך. במקום עבודתו נודע כעובד חרוץ, מסור ומתמיד.

שלמה גויס לצה"ל בסוף יולי 1961 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק, הוסמך להיות טען־קשר בטנק "סנטוריון" והוצב לשרת ביחידת טנקים.

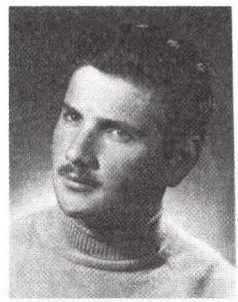
בסוף שנת 1964 השתחרר מהשירות הסדיר בצה"ל ומיד התקבל לעבודה במספנות "העוגן" וכך המשיך לתמוך בהוריו הקשישים ובאחיו. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה בין ראשוני המתייצבים ביחידתו. באחד הקרבות נפצע ואושפז בבית־החולים בלינסון, אך ניסה להעלים את פציעתו מהוריו, כדי שלא להדאיגם. לאחר שהחלים החליט להתחתן ולהקים בית בישראל וכדי לחסוך כסף יצא לעבוד

בשדה הנפט באבו־רודס. הוא אהב מאוד את מרחבי סיני, את אבו־רודס ואת העבודה שם ורצה לשתף גם אחרים בחוויותיו. גם אחרי שנשא לאישה את לאה חברתו המשיך לעבוד זמן־מה באבו־רודס, אך געגועיו הביתה תכפו עליו והוא עבר לעבוד ב"מקורות". מיד התערה במקום העבודה החדש, רכש לו חברים וזכה להערכה רבה מצד מעבידיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר להתייצב ביחידתו שנשלחה להשתתף בקרבות הבלימה בסיני. בקרב שנערך מול איסמעיליה ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו מטיל ושלמה נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן בכור שנולד לאחר נפילתו ונקרא על שמו, הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מאז הצטרפותו ליחידת השריון בה שירת עד יום מותו, היה חייל חרוץ ומסור לתפקידו, מקובל ואהוב על כל מפקדיו ועל חבריו. בעמידתו האיתנה ובלחימתו העיקשת היה בין גיבורי ישראל, שנפלו על הגנת עמם".

המשפחה הנציחה את זכרו בלוח זיכרון לחללי מערכות ישראל, שנקבע בבית־הכנסת "אליהו הנביא" בקרית שפרינצק.

רטי, בנימין־יעקב

בנימין־יעקב (בני), בן שרה ויצחק־יונתן, מניצולי השואה, נולד ביום ט"ו באב תש"י (29.7.1950) בבודפשט שבהונגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בתלמוד־תורה בבני־ברק, בישיבת "בני־עקיבא" בכפר הרא"ה, בישיבה התיכונית בכפר גנים שליד פתח־תקוה וב"אורט" בגבעתיים, בנימין נמנה עם חניכי תנועת "בני עקיבא". אחרי־כן היה חבר בתנועת "עזרא" וברבות הימים היה בה מדריך. מצעירותו היה פעיל מאוד בקרב חוגי המפלגה הדתית הלאומית ומועמד מטעמה בבחירות לעיריית בני־ברק. הוא מצא צורך וחשיבות בעיסוק בענייני ציבור והשקיע בכך הרבה ממרצו ומזמנו. כל מעשה עשה בכל לב, ברצינות מרובה ובכובד ראש, והיה בוחן כל עניין במחשבה מעמיקה. הוא ידע להתרגל למצבים שונים וקשים וכל מה שהוטל עליו מילא בנאמנות וברצון. בנימין היה טוב־לב מאוד, בעל נפש עדינה, אדיב ובעל נימוסים טובים. נעים הליכות היה ובעל חוש הומור דק. הוא אהב את היפה, את המרחב ואת השלווה, ועל כל אלה הצטיין באהבת הסדר והדייקנות. הוא שנא רישול, ובגדיו היו סדורים ונקיים תמיד. יחד עם זאת לא היה בררן, אהב את הפשטות, ידע להסתפק במועט והיה שמח בחלקו. בנימין היה בן תורה, שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם. הוא קבע זמנים לעיון וללימוד, היה בעל־קורא ובעל־תוקע ועבר לפני התיבה בימים הנוראים. המתפללים אהבו את תפילתו וסיפרו שהייתה מביאה אותם לידי רגשנות מרובה.

בנימין גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1968 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "פאטון". את ימי מלחמת ההתשה עשה על גדות תעלת

סואץ, והוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודת השחרור מן השירות הצבאי הסדיר, כתב מפקדו: "בנימין היה חייל מעולה, אחראי ביותר, מילא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו ומסוגל לבצע עבודות אחראיות".

כל ימיו היה בן נאמן להוריו ולבני משפחתו, בעל מסור לאשתו, רחל, שנשא בשנת 1972, וחבר טוב לידידיו הרבים ומקובל עליהם מאוד. בתו, אורנה־יפה, נולדה שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום־הכיפורים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל בנימין בקרב בציר "חמוטל" שבגזרה המרכזית. מפקדו סיפר עליו שהצטיין באומץ לבו ובהקרבתו, ולדברי מפקד הטנק, חיפה בנימין על הצוות בזמן הנסיגה, עד שהגיע טנק החילוץ, אך בנימין לא יכול כבר להינצל ונפל בחזרה לתוך הטנק. תחילה נחשב כנעדר. אחר־כך הוכרז כחלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לתלמוד תורה על־שם רבי עקיבא, והקימה לזכרו קרן של גמילות חסדים.

רטס־כרמל, משולם

משולם, בן מרים ושלמה, נולד ביום י' באייר תרצ"ה (14.5.1935) בצ'רנוביץ שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. אמו ואחיו השתקעו בחיפה והוא למד בכפר הנוער הדתי בכפר־חסידים. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט", במגמה של מסגרות מכנית, וסיים את לימודיו בבית־חינוך בלימודי ערב. הוא היה אוהב חיים, פעיל ונמרץ, אדם שמח ויודע לשמח אחרים. מטבעו היה ישר ובעל מצפון, דרש תמיד אמת וצדק ולא היה מוכן להתפשר ולנהוג בניגוד לצו מצפונו.

משולם גויס לצה"ל במחצית מרס 1953 ומאז הקדיש את חייו לצה"ל ולחיל השריון. הוא היה שותף להקמתו ולבניינו של החיל וראה אותו בהתפתחותו, מחיל קטן, שסייע לכוחות הרגלים, ועד שהפך לחיל העיקרי של כוחות היבשה. משולם היה שותף להכנסת כלים חדשים ומשוכללים לשירות הפעיל ולהקמת דורות רבים של לוחמים. בתקופת שירותו בחיל השריון מילא תפקידים רבים והשתתף בכל הקורסים השונים להכשרת קציני שריון. לאחר שהשתלם בקורס לקציני שריון מונה לתפקיד מפקד מחלקה. כמ"מ בדרגת סגן, הוליך את מחלקתו בקרבות לכיבוש סיני במבצע "קדש". אחרי־כן השתלם בקורס קציני מודיעין ושימש כקצין מודיעין גדודי וכקצין מבצעים בגדוד טנקים. אחר כך נשלח לקורס מפקדי פלוגות ולאחר שסיים את הקורס בהצלחה הועלה לדרגת סרן ומונה לתפקיד מפקד פלוגה. כמו כן מילא תפקיד של קצין מטה במפקדת גייסות השריון. בשנת 1961 הועלה לדרגת רב־סרן וכעבור שנתיים מונה לתפקיד סגן מפקד גדוד טנקים. בשנת 1965 סיים בהצלחה את לימודיו

במכללה הבין־זרועית לפיקוד ולמטה (פו"מ). במלחמת ששת הימים השתתף כסמג"ד בקרבות כיבוש סיני. אחרי שהסתיימו הקרבות שרת עם הגדוד בסיני ובתחילת שנת 1968 מונה לתפקיד מדריך ראשי (מד"ר) במתקן אימונים של חיל השריון. בנובמבר 1969 הועלה משולם לדרגת סגן־אלוף וקיבל לפיקודו גדוד טנקים בסיני. היה זה אותו גדוד שבו לחם כסמג"ד במלחמת ששת הימים. משולם עמד בראש הגדוד בתקופה הקשה של קרבות מלחמת ההתשה. במרס 1971 מונה לתפקיד סגן מפקד חטיבת טנקים בסיני, שהייתה אחראית לאבטחת תעלת סואץ וחצי האי סיני, במסגרת מפקדת הכוחות המשוריינים בסיני. אחרי תקופת שירות ארוכה בסיני הועבר לבית־הספר לשריון ומונה לתפקיד מפקד קורס מפקדי פלוגות, שהוא הקורס השני בחשיבותו במסגרת חיל־השריון. בשנת 1973 היה מפקד קורס קציני שריון מתקדם, הקורס הבכיר בחיל השריון. משולם מילא בחיל השריון תפקידים רבים ומגוונים. הוא היה מפקד יחידות שדה, קצין מטה ביחידות שדה וקצין מטה במפקדת גייסות השריון. כמו־כן שימש כמדריך בבית־הספר לשריון. בתפקידיו ביחידות השדה הצטיין ביכולת פיקוד ובכושר מנהיגות. הוא היה איש מקצוע מעולה, בקי בלוחמת שריון ומפקד קפדן, שדרש מחייליו ביצוע מושלם של תפקידיהם. היחידות בפיקודו ביצעו את כל המשימות שהוטלו עליהן בשלמות ובדייקנות והגיעו להישגים מעולים באימונים ובפעילות המבצעית. בתפקידי מטה הצטיין בכושר ארגון וביכולת ניהול, כשהיה אחראי להפעלתן של יחידות גדולות. הוא הקפיד על פרטים קטנים וגרס כי השמירה על סדר ומשמעת קפדנית היא ערובה להצלחת היחידה בשדה הקרב. משולם רכש ידע רב בתורת חיל השריון, בהפעלת הטנקים ובתורת הלחימה. הוא גם ידע להקנות את הידע שרכש לחייליו ולחניכיו בקורסים. חייו של משולם נעו בשני מסלולים מקבילים. האחד שירותו בצה"ל, בחיל השריון, והשני, חייו בקן המשפחתי החם, שהקים לאחר שנשא לאישה את חברתו אילה. הוא התוודע אליה כשהיה במוסד של "עליית הנוער" ולאחר שהתחתנו הקימו את ביתם בבאר־שבע. בשנת 1959 נולד בכורו רהב, בשנת 1964 נולדה בתו טלילה ובשנת 1970 נולדה בתו הצעירה סיגל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מונה משולם לתפקיד מפקד גדוד טנקים במסגרת חטיבה 7, שלחמה בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שנערך באזור חרמונית ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), נפגע משולם ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, בן, שתי בנות ואח. באייר תשל"ה (מאי 1975) הוענק לו "עיטור העוז" על גבורתו במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. בתיאור המעשה בתעודת העיטור נאמר: "סא"ל משולם רטס ז"ל פיקד על גדוד טנקים בגזרה הצפונית של רמת הגולן. למרות התנאים הקשים הצליח לנהל קרב הגנה יעיל ועיקש, ומנע את נפילתם של מוצבי הקו ואת כיבוש משק אל־רום. ב־10 באוקטובר 1973 הוביל את כוחו המדולדל להתקפת נגד חזיתית בסורים, שהצליחו לחדור באזור הר חרמונית. תוך כדי יצירת מגע עם האויב נפגע ונהרג. סא"ל משולם רטס ז"ל פיקד על כוח לא מגובש בתחילת הקרב, אולם תוך כדי לחימה הצליח לגבשו ולהפיק ממנו את מלוא היכולת הקרבית, כשהוא משמש דוגמא אישית באומץ לבו, בקור רוחו ובאופטימיות שלו. על מעשה זה הוענק לו עיטור העוז".

רטר, מרדכי

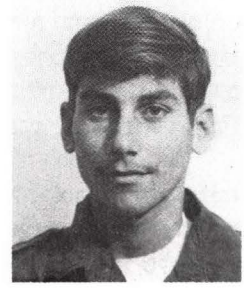
מרדכי (מוטי), בן דורה ומאיר, נולד ביום ו' בסיון תשי"ג (24.5.1953) בישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בראשון־לציון והמשיך את לימודיו בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר הריאלי בחיפה, וסיים את לימודיו במגמה הביולוגית. הוא היה תלמיד טוב ועשה חיל בכל המקצועות, אך במיוחד אהב את מקצוע הביולוגיה. כשהגיעה שעתו להמשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון החליט להירשם לפנימייה צבאית, משום שהכיר בחשיבות ההכשרה שמעניקה הפנימיה לבוגריה ומשום שאהב את חיי הצבא וראה בהם את ייעודו. אמנם הוריו התנגדו לתוכניתו זו, אך בהיותו עצמאי בדעותיו, עקשן ודבק במטרות שהציב לעצמו, הצליח לשכנע את הוריו בצדקתו. מיד התערה בחיי הפנימייה, שדרשו מאמץ כפול ומכופל מן החניכים, שכן השילוב של לימודים עם אימון צבאי מעמידים את החניך בלחץ פיסי ורוחני ובלחץ של זמן. הוא עמד בכל הדרישות, נחשב תלמיד טוב וחניך מעולה והיה חברותי, עליז ואהוד על חבריו. בפנימייה למד את משמעות האחריות הקולקטיבית ואת הצורך לוותר על הנוחות הפרטית למען הכלל, ואלה שמשו נר לרגליו בהמשך דרכו. הפנימייה הצבאית עצבה את דמותו וחשלה אותו ובה חונך לאהבת האדם והיה נכון להיחלץ מכל מקום ומכל מצב לעזרת הזולת. טוב לבו ומזגו הטוב היו מתכונותיו הבולטות. גם לאהבת הארץ חונך והרבה לערוך טיולים ומסעות ברחביה. הוא אהב מאוד את משפחתו, ואת חופשותיו העדיף לבלות בבית. בשעות הפנאי נהג להאזין למוסיקה טובה, לקרוא שירה ולהרחיב את ידיעותיו בתחום הביולוגיה. יחד עם זאת לא הסתגר, אלא הרבה לארח חברים, להאכילם מטעמים שבשלה אמו ולהלינם אצלו.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל השריון, לאחר שהסתבר שאינו מתאים לקורס טיס בשל ליקוי בראייה. תחילה היה מאוכזב מעט, אולם עד מהרה מצא את מקומו בחיל השריון, התחיל לאהוב מאוד את אורח החיים ואת העבודה בחיל זה ואת ההווי של צוות הטנק. הוא השתלם בקורס מט"קים, ונשלח לקורס קצינים ואחר־כך השתלם בקורס קציני שריון. בכל הקורסים היה בין החניכים המצטיינים. הוא אהב את הטנק ונהג לטפל בו בעצמו במסירות רבה, וגם כשהיה לקצין המשיך לעזור לחייליו לטפל בו. את רוב תקופת שירותו עשה בסיני, על גדות תעלת סואץ. הוא היה קצין מעולה ואיש מקצוע טוב, ולמרות שהקפיד על משמעת צבאית ודרש ביצוע מושלם, ידע למצוא את שביל הזהב ביחסיו עם חייליו והיה להם מפקד וחבר כאחד. הוא היה קשוב לבעיותיהם והשתדל לעזור להם ככל יכולתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עם גדודו בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, ובצהרי היום, כשהחלו מטוסי האויב להפציץ את המוצבים, היה אחד הראשונים שגילו יזמה והתעשתו. הוא נטל את הפיקוד, נתן פקודה לזוז והחל להשיב אש לעבר מטוסי האויב. מעשי גבורתו משתקפים היטב בתאור המעשה שפורט בציון לשבח שהעניק לו הרמטכ"ל ובתעודת "עיטור העוז" שהוענק לו. הוא נפל בקרב ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו

הועלה לדרגת סגן והוענק לו "עיטור העוז" על גבורתו במלחמה. בתעודת העיטור כתוב לאמור: "לאות ולעדות כי סגן רטר מרדכי ז"ל גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. תיאור המעשה: ביום 6 באוקטובר 1973 שימש סגן מרדכי רטר ז"ל כמפקד מחלקת טנקים באזור קנטרה. תוך כדי לחימה נפגעו הטנק שלו והטנק של סמל המחלקה. למרות פציעתו נכנס סגן מרדכי רטר ז"ל לטנק הסמל שבער, חילץ את אנשי הצוות ובתוכם סמל המחלקה, שהיה פצוע קשה — וכל זאת תחת אש האויב. סגן מרדכי רטר ז"ל, נשא על גבו את סמל המחלקה הפצוע למרחק של כ־3 קילומטרים, עד לטנק שפינה אותם, ולאחר מכן הצטרף לטנק אחר כנהג. לאחר יומיים נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח ואחוות־לוחמים". הרמטכ"ל ציינו לשבח על דבקות במשימה, רצון לחימה ואומץ־לב. להלן תיאור המעשה: "במלחמת יום־הכיפורים לאחר שכל טנקי הפלוגה יצאו מכלל פעולה, התארגנה ביום 7 באוקטובר 1973, קבוצת קצינים כצוות טנק היחידי שנשאר במצב תקין. הקבוצה כללה את מפקד הפלוגה — סרן נועם דביר ז"ל, סגן מפקד הפלוגה — סגן יובל נריה, מפקד מחלקה — סגן מרדכי רטר ז"ל ומפקד מחלקה נוסף — סגן מרדכי פיין ז"ל. מאוחר יותר הצטרף לצוות זה סרן יורם אופיר ז"ל, שהיה קצין המבצעים בגדוד. ביום ב' 8 באוקטובר 1973 עבר סגן יובל נריה מטנק זה לפקד על טנק אחר. "טנק הקצינים" השתתף בקרבות יום ה־8 באוקטובר 1973 ליד גשר "פירדן" ומאוחר יותר באותו יום, בהתקפה על "מכשיר" ו"חמוטל", שם נפגע הטנק תוך כדי הסתערות וכל צוותו נהרג. במעשים אלה גילו הקצינים דבקות במשימה, רצון לחימה ואומץ־לב".

משפחתו הנציחה את שמו על־ידי הקמת חדר הנצחה בביתם; בחוברת "במחנה" פורסמה רשימה ובה דברים על דרך לחימתו ועל אומץ־רוחו.

ריבק, דוד

דוד (דודי), בן ימימה וקלמן, נולד ביום ל' בתשרי תשי"ב (30.10.1951) בקיבוץ כפר־בלום ובו גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־החינוך המשותף לעמק החולה. הוא היה תלמיד מצטיין, בעל ידע רחב ושטחי התעניינות רבים. צנוע וענו, מעולם לא התגאה בציוניו, שהיו מן הגבוהים בכיתה. לדברי אחד ממוריו בבית־הספר, היה נער בעל עין בוחנת, שחיפש תמיד את האמת והדיוק שבדברים, ולא היסס לבקר אף את מוריו. הוא היה חובב טבע מושבע והרבה לערוך טיולים בכל רחבי הארץ, אהב נוף, צמחים ובעלי־חיים והיה לו אוסף נפלא של פרפרים, שסודרו בקופסות זכוכית. בבית־הספר הכין עבודת גמר על חיי הדבורים. הוא אהב את עבודת האדמה והיה נוהג לעבוד במסירות, ללא ליאות וללא תחושה של זמן. משהחל לעבוד אי־אפשר היה להפסיקו, או להדביק את קצב עבודתו. דוד היה נער צנוע, על־אף הישגיו הבולטים בכל השטחים שעסק בהם, היה לו חוש הומור מצוין והוא ידע להתבדח ולהפיג את המתח במצבים מסוימים, על־ידי אמירת

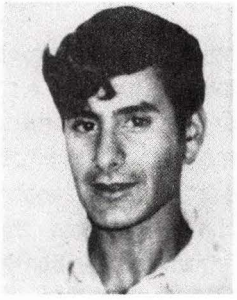
הדבר הנכון במקום הנכון. הוא היה נער חברותי מאוד ונהג לארח חברים רבים בערבי שבת בחדרו. הוא היה גם המקשר בין כיתתו לכיתות הנמוכות יותר. בן נאמן היה להוריו ומסור לשלוש אחיותיו המבוגרות ממנו. הייתה לו נפש עדינה וקשובה לבעיותיו ולרצונותיו של זולתו. מטבעו היה נער נמרץ והחלטי ובעל כושר השפעה על אנשים.

דוד גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס מפקדי טנקים. מאחר שעשה חיל בתפקידו נשלח לקורס קציניים והשתלם בקורס קציני שריון. ימים אחדים לפני סיום הקורס נפצע בתאונת אימונים ואושפז. דרגת סגן־המשנה הוענקה לו בבית־החולים. משהחלים לא היה כשיר לשרת ביחידה קרבית, לכן הוצב ביחידה, שעסקה בפיתוח תורת חיל השריון. מפקדו מאותה תקופה כתב עליו שהוא קצין טוב ואחראי, הממלא את תפקידו במסירות וביעילות. דרגת הסגן הוענקה לו ביוני 1972. לאחר כשנה נתבקש על־ידי התנועה הקיבוצית לעבור לשרת במסגרת הנח"ל. לאחר לבטים קשים נענה לבקשה ונשלח לפקד על היאחזות נח"ל מורג. נוסף להיותו מפקד, שימש גם כמרכז המשק וכמרכז חברתי, תפקידים שבדרך כלל ממלאים אותם אזרחים. חצי שנה לאחר שהגיע קיבלה היאחזות נח"ל מורג פרס ראשון, כהיאחזות נח"ל מצטיינת מכל הבחינות. הוא היה קצין מעולה, שהוכיח כי מפקד נח"ל טוב אינו חייב בהכרח לצמוח מתוך הנח"ל, אם הוא בעל כושר מנהיגות וערכים. הוא דאג לכל מחסורם של חייליו והיה קשוב לבעיותיהם ולכן אהבוהו הכל ואפילו העריצוהו. מפקדו של דודי בנח"ל כתב: "דודיק הצליח בתפקידו כי היו בו התכונות הנדרשות לכך, כמו: מנהיגות טבעית, שקט נפשי, יזמה, אחריות, הבנה ורצון עז לטפח את הצד המשקי. דודיק מיזג בצורה הטובה ביותר את סמל הנח"ל — החרב והמגל". כשהגיע מועד שחרורו מהשירות הסדיר נתבקש להמשיך בתפקידו במסגרת שירות הקבע. שוב התלבט דודי בין צורכי המשק הזקוק לו לבין אחריותו כלפי צה"ל, ההיאחזות וחייליו. הכף הוכרעה לטובת ההיאחזות והוא האריך את שירותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב דודי במאגר הקציניים של השריון וצורף ל"כוח נתי". הוא מונה להיות מפקד מחלקת טנקים ולחם עם חוד הכוח שפרץ לרמת־הגולן. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נתקל הגדוד במארב של האויב ליד הכפר נסג' ובקרב שהתחולל נפגע הטנק של דודי והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־בלום. השאיר אחריו הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "דוד נתגלה לא רק כמפקד בשטח הצבאי, אלא שימש אף כמרכז הצד המשקי בהיאחזות וגם זאת ביצע בצורה הטובה ביותר. שותפים באבלכם אני וחיילי היחידה על נפילת בנכם ועל אובדנו של מפקד, שותף לרעיון ההגשמה החלוצי".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, שכלולים בה דברי חברים ומפקדים על דמותו; מפקדת הנח"ל וגדוד נח"ל דרום, בעזרתם של "בני־ברית", הנציחו את זכרו על־ידי הקמת ספרייה על שמו בהיאחזות נח"ל מורג; משפחות הנופלים והאגודה למען החייל מקימים בקרית שמונה מועדון "חי", יד לזכר חללי קורס קציני השריון, שדודי היה מבוגריו.

ריחני, יחזקאל

יחזקאל, בן ג׳ולייט ושאול, נולד ביום ח׳ בטבת תשי״ג (26.12.1952) בבאר שבע. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר ״נטעים״ בבאר שבע. אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקיף א׳ בבאר שבע. חזי, כפי שקראו לו בני משפחתו וחבריו, היה חניך בתנועת ״השומר הצעיר״ וברבות הימים אף הדריך בתנועה זו. הוא היה קשור ביותר למועדון ולחברים בו, והמשיך לבקר בקן גם לאחר שבגר והפסיק את חניכותו בו. חזי היה אחד הפעילים במסגרת התנועה, אהב לעסוק בספורט ובעיקר בכדורסל. אולם את עיקר זמנו הקדיש לאהבתו הגדולה ביותר — לחיות, ובפרט לנחשים. הוא היה תופש אותם ומגדלם, וכן נהג לשמר חיות והצליח לרכז אוסף מרשים של נחשים, עקרבים, לטאות ועוד מיני חיות. הוא התעניין גם בתחום התיאורטי של חיי החיות, וקרא הרבה ספרים שדנו באורח חייהן, בגידולן ובשימורן של חיות. בגלל תחביבו זה נהג לצאת לטיולים ארוכים בטבע, והתעניין בעיקר בחי שבסביבה ובמקומות גידולו השונים. כשסיים את לימודיו היסודיים בחר במגמת לימוד הקרובה לנושא האהוב עליו, ולמד במשך שנתיים במגמה של לבורנטים. לאחר שנתיים הפסיק את לימודיו והחל לעבוד במכון לחקר הנגב, שם קיווה להשתלם בתחומים שונים, תאורטיים ומעשיים, הקשורים בנושא האהוב עליו. בתחילת דרכו עבד בשטח חקר הצמחים, אולם מכיוון שהצומח עניין אותו פחות מהחי, עבר לעבוד בבית החיות באוניברסיטה. במסגרת זו עבד שנתיים בטיפול בחיות שונות עם ד״ר הרמן צינר, אשר ממנו למד רבות. במהלך העבודה יצא לעתים קרובות לסיורים, גם ביום וגם בלילה, צפה בחיות ואף השכיל ללמוד את אופיין, התנהגותן ואורח חייהן. תוך כדי עבודה החל להשלים את בחינות הבגרות, במסגרת אקסטרנית, והספיק לעבור שתי בחינות. כוונתו הייתה להשלים את בחינות הבגרות, על מנת להמשיך וללמוד בתחומים המעניינים אותו.

חזי גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1971 והוצב לחטיבת חיל הרגלים ״גולני״. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחבלנים הוצב בתפקיד חבלן, וחלק משירותו הצבאי עבר במסגרת ״סיירת גולני״. במלחמת יום הכיפורים השתתף חזי בקרבות נגד הסורים ברמת הגולן. במהלך הקרב שניטש על החרמון ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), נפגע מאש האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רייבנבך, יצחק

יצחק (איז'ו), בן אברהם ורגינה, מניצולי השואה, נולד ביום י"א בכסלו תש"ז (4.12.1946) בגרמניה ועלה עם משפחתו לישראל בשנת 1948. את לימודיו היסודיים והעל־יסודיים סיים יצחק בעיר מגוריו – לוד. יצחק היה תלמיד פיקח ומצטיין. בבית־הספר התיכון התבלט כמנהיג חברת התלמידים בכיתתו, ובטכניון היה חבר מועצת אגודת הסטודנטים. בבית־הספר התיכון השתתף באימוני הגדנ"ע ובשנת 1961 סיים קורס מ"כים, שנערך במסגרת הגדנ"ע. יצחק אהב שירה ופרוזה, קרא ספרים רבים, התעמק בספרי הגות ופילוסופיה. הוא היה חסיד תורתו של שופנהאור ודגל בדעותיו של מקיאבלי. מנעוריו אהב ספורט והצטיין במשחק הכדורגל, התעניין בקולנוע והעריץ את אמנות הקולנוע, אהב מוסיקה ונהנה להאזין לשירי ה"חיפושיות" ולשיריו של אלביס פרסלי. יצחק סירב לקבל דברים כמות שהם ותמיד נאבק לשנות מה שנראה לו טעון שינוי. הוא היה חבר טוב ועזר לכל אדם. תמיד היה בעל דעות מגובשות, החלטי בדעתו ובעל יכולת לחזות דברים ומאורעות זמן רב לפני התרחשותם. חברים וידידים נהגו להתייעץ בו לפני קבלם החלטה חשובה. הוא היה ישראלי גאה, פטריוט במלוא מובן המילה.

יצחק גויס לצה"ל באוגוסט 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס נהגי טנקים ובקורס מפקדי טנקים נשלח לקורס קצינים והשתלם בקורס לקציני שריון. אחרי כן הוצב בבית־הספר לשריון של צה"ל בתפקיד מדריך. מפקדיו ציינוהו כ"קצין מעולה, יעיל ובעל יזמה, המבצע את תפקידו בנאמנות ובמסירות נפש".

עם פרוץ מלחמת ששת הימים נקרא יצחק לשירות מילואים ונלחם כמ"מ באוגדה של האלוף אברהם יפה. כשלמד בטכניון היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובמסגרת זו השתלם בקורס מפקדי פלוגות שריון. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו ציפורה, וכשלוש שנים אחרי־כן נולדה בתו – רקפת. כשסיים יצחק את לימודיו בטכניון בחיפה, החל לעבוד בתע"ש כמהנדס כימי וצוין לשבח על רמתו הגבוהה בעבודה. במלחמת יום הכיפורים היה יצחק בין חיילי גדוד המילואים הראשון שהגיעו לרמת הגולן, ונלחם כמפקד פלוגה נגד כוחות השריון של הסורים בקרבות הבלימה הקשים. במהלך קרב שנערך ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) ליד "ציר הנפט" נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה באש נ"ט של הסורים, והוא נפל בצהרי היום מפגיעת רסיסים במצחו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בלוד. השאיר אחריו אישה, בת והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה קצין שקול, בעל יזמה, עצמאי, ממושמע ואהוד"; חבריו לעבודה בתע"ש כתבו אף הם למשפחה: "נזכור את כושרו הנפלא של יצחק לחיות כחבר טוב של כולנו. נזכור את מרצו הבלתי נדלה ואת מאמציו לגבש מחלקה, שבה כולם היו ידידים ולא רק אנשים שבמקרה עובדים יחד. עבדנו עמו ברצון, לא משום שהיה ממונה עלינו, אלא, בעיקר, משום שהערכנו ואהבנו אותו כל כך".

רייבר, פסח־חנוך

חנוך, בן אביבה ויעקב, נולד ביום א׳ באייר תשי״א (7.5.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״בר אילן״ ואחר־כך סיים את לימודיו בישיבה התיכונית ״מדרשיית נועם״ בפרדס חנה. תקופת שהותו במדרשיה, שהיא מוסד חינוכי וחברתי, הייתה התקופה הנעימה שבחייו והוא כיבד והעריך מאוד את סגל המחנכים והמדריכים. המדרשיה היא שהשפיעה עליו והתוותה את הלך מחשבתו ודרך חייו — צירוף של דת ודעת. הוא היה נער חברותי, שאהב להשתובב וליטול חלק בכל תעלול, אך במידה ובטעם. הוא היה אופטימי ועליז, קיבל את הדברים ברוח טובה ואף פעם לא התלונן על קשיים או על אי נעימויות. היה בו שילוב של רצינות ובגרות עם חוש הומור, שבזכותם היה הרוח החיה בכל חברה ומסיבה. הוא היה בעל ידע רב ושטחי התעניינות מגוונים, אך הצטנע תמיד בידיעותיו ובהישגיו. תמיד היה בן מסור להוריו ואח ורע לאחיותיו. הוא התעניין מאוד בכל הקשור לאווירונוטיקה ולבניית מטוסים, הקדיש שעות רבות לקריאה בנושא זה ומגיל צעיר שאף לבנות דגם של כל מטוס חדש. תחביבו האחד היה הצילום האמנותי והוא התכונן לשלב בעתיד את שני תחביביו. תחילה אמר ללמוד הנדסת מטוסים ולהתבסס, ולכשירווח — להפיק ולביים סרטים ישראליים מקוריים.

חנוך גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 והוצב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס מ״כים שובץ לאחת היחידות כמפקד כיתה ואחר־כך מונה סמל מחלקה. הוא שירת במרומי הגולן ועל גדות תעלת סואץ ונפצע מספר פעמים בתאונות אימונים, אך לא הסכים לעבור לתפקיד מנהלתי והתעקש להישאר ביחידה קרבית. משך כל תקופת שירותו הקפיד לשמור על מצוות הדת ולמצוא דרך לשלב את אורח חייו הדתי עם דרישות הצבא. הוא השתדל מאוד שלא להדאיג את משפחתו, הקפיד לכתוב הביתה ואת חופשותיו המעטות חילק בין משפחתו לבין פגישות עם חבריו מהמדרשייה.

בשנת 1972 שוחרר מהשירות הסדיר בצה״ל והחל להתכונן לבחינות הכניסה לטכניון. באותו זמן גם עבד כפועל בניין כדי לחסוך כסף ללימודים. הוא התקבל לפקולטה להנדסת מטוסים וביקש שיקדימו את שירות המילואים שלו, כדי שיוכל להתפנות ללימודים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חנוך במעוז ״ליטוף״. עמדתו הייתה אחת העמדות הקשות, ליד השער שדרכו ניסו המצרים לפרוץ ולשטוף את המעוז. חנוך נפגע מצרור שירה חייל מצרי ונהרג מיד, אך גופתו נשארה בשטח האויב. רק כעבור 14 חודש, כאשר החזירו המצרים את גופותיהם של שלושים ותשעה חיילי צה״ל שנפלו בקרבות הדרום, הובא למנוחת־עולמים באדמת ישראל, ונקבר בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״חנוך נמנה עם שורותינו, לחם בגבורה רבה במעוז ״ליטוף״ שעל שפת תעלת סואץ, בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. חנוך ז״ל גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ לב ותושייה בקרב, ופעל תוך חירוף נפש וסיכון עצמי רב עד לנפילתו. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של

אדם ולוחם למופת". על פועלו במלחמת יום הכיפורים הוענק לו אחרי־כן ציון לשבח מטעם אלוף פיקוד המרכז.

המשפחה הנציחה את זכרו על ידי ייסוד קרן על שם חנוך ז"ל, למתן מלגות לתלמידים נזקקים מ"מדרשיית נועם" ומישיבת הכותל; מתפללי בית הכנסת ברחוב אבן גבירול 193, הקדישו ספר תורה לזכרו; הוריו יחד עם חבריו ללימודים ב"מדרשיית נועם" הוציאו לאור ספר לזכרו בשם "חנוך"; חטיבת ירושלים הוציאה לאור ספר לזכר חללי החטיבה, וביניהם חנוך רייבר ז"ל.

רייזנר, יהודה

יהודה, בן יפה ויוסף, נולד ביום י"ח באב תש"י (1.8.1950) בגבת. בהיותו בן ארבע עברה משפחתו לחיות בקיבוץ יפעת ושם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי בקיבוץ מזרע. הוא היה ילד פשוט הליכות וחביב, אך לבו לא נמשך במיוחד אחר הלימודים. תיקו היה מלא תמיד מכוניות וטרקטורים במקום מחברות וספרים. מילדותו ניחן בחוש טכני מיוחד וב"ידי זהב", שהבדילו אותו משאר הילדים. תמיד היה מפרק ובונה, שובר ומתקן – בתחילה צעצועים ואחר־כך מכשירי חשמל. מטבעו היה ילד שתקן ומסוגר אך בעל לב רחב ומוכן תמיד לחוש לעזרת זולתו. על אף שהיה נמוך קומה, הצטיין בכושר גופני טוב וניחן בזריזות רבה. הוא אהב מאוד מוסיקה והרבה להאזין בשעות הפנאי, כן היה חבר בחטיבת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים ובחוג הקליעה של חטיבת הגדנ"ע, שם זכה בשתי מדליות כסף על הישגיו בקליעה.

יהודה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים, הוצב ביחידה שעשתה את מרבית הזמן בקווים הקדמיים. הוא היה חייל טוב ואהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. תמיד הקפיד לשמור על קשר אמיץ עם הבית ואת חופשותיו העדיף לבלות בחיק משפחתו האהובה עליו.

בשנת 1971 השתחרר מהשירות הסדיר בצה"ל וחזר למשק. חיש קל השתלב בעבודה בבית־החרושת למכונות חקלאיות ובמסגרת עבודתו נשלח לקורס השתלמות במדרשת־רופין. גם בחיי החברה השתלב יפה והפך להיות לאדם חברותי ופתוח, אוהב חיים, מארגן מסיבות ונוטל חלק פעיל בהן. למחרת יום הכיפורים עמד להישלח על־ידי הקיבוץ לקפריסין, כמלווה תוצרת בית־החרושת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יהודה ונשלח לחזית סיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה ובקרבות הפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), כשלחם באזור "מיסורי" צפונית ל"חווה הסינית", נפגע הטנק שלו. הוא קפץ מהטנק וניסה לתפוס מחסה, אך בעשותו כן נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ יפעת. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: "עד עכשיו דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב והמשכנו בעיסוקינו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת. ואילו עתה, כאשר השחרור נראה באופק, פורץ הכאב מחדש. המחשבה כי יהודה איננו אתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב לא נוכל לומר לו 'להתראות במילואים הבאים', המחשבה הזו קשה מנשוא".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, שמסופרים בה תולדות חייו ודבר לחימתו בקרב.

רייך, רוברט

רוברט (רוני), בנם יחידם של מרתה וארנולד (אברהם), מניצולי השואה, נולד ביום י"ג בניסן תש"י (31.3.1950) בבודפשט שבהונגריה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1957. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם יוסף טרומפלדור ובבית־הספר התיכון על־שם הנרייטה סולד בנהריה, במגמה הביולוגית. רוברט היה תלמיד מצטיין ואהוב על מוריו ועל חבריו. מוריו סיפרו עליו, שהיה "מבורך באינטליגנציה טבעית, ורעיונותיו מעניינים מאוד ומקוריים. היה בו ביטחון עצמי. האתגר, שבעזרתו התגבר על קשיו, היה ראש מעייניו בלימודיו". הוא הרבה לקרוא ספרות בתחומים שונים, אך בעיקר התעניין בספרי פילוסופיה. רוברט היה אדם חברותי מאוד וקל להתיידד, מכניס אורחים, ואיש שיחה. טוב־לב היה ומוכן תמיד לעזור לזולת, ולא השיב ריקם פני אדם שביקש את עזרתו; מטבעו היה גלוי־לב, ישר מאוד ובעל־מצפון. תמיד עמד בהבטחותיו והיה אופטימי, שמח ובעל חוש הומור מצוין. יחד עם זאת היה עקבי ומתמיד ושאף לשלמות בכל מעשיו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד והערכה והתחשב בדעתם.

רוברט גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל־הקשר. לאחר הטירונות השתלם בקורס לאלחוטנים, והתנדב לשרת כקשר בסיירת שריון. ביחידתו נחשב חייל טוב וממושמע ומפקדיו ידעו שכל מה שיוטל עליו ייעשה ביסודיות, בדייקנות ובחריצות. הוא השתתף במארבים ובפשיטות מעבר לגבול הצפון, ובמשך תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. מעולם לא התאונן על קושי האימונים ועל חיי השדה כדי שלא לצער את הוריו.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר למד שנתיים באוניברסיטת תל־אביב, בפקולטה לכלכלה, עד שפרצה המלחמה. הוא הצטיין בלימודים וזכה בדברי שבח מפי מוריו. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו חיה. במלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח לחזית סיני, שם השתתף בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים. ביום שמחת תורה, כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפל רוברט בקרב בציר "שיק", ליד "החווה הסינית", בגזרה המרכזית. הוא היה קשר בנגמ"ש מפקד הפלוגה, ובעיצומו של קרב ההבקעה אל הגדה המערבית של תעלת סואץ, יצאה יחידתו לחלץ את אחד

הכוחות, שנלכד באש המצרים. טיל פגע בנגמ"ש ורוברט נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רוברט היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו. מעשיו וכושר התמדתו במלחמה הארוכה שימשו לנו, חבריו ומפקדיו, מקור כוח".

רייכמן, גד

גד (גדי), בן גרדה ואלפרד, נולד ביום י"ב באב תשי"א (14.8.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בשכון דן בתל־אביב ואחר־כך למד שנתיים מכונאות רכב בבית־הספר המקצועי "עמל" שבעיר. הוא החל לעבוד בשעות הבוקר ובערב למד בבית־הספר האקסטרני "אנקורי" כדי להתכונן לבחינות המוקדמות. כשהיה גדי בן שלוש חלה בשיתוק ילדים ואחרי שנה לקה בדלקת קרום המוח. בכוח רצונו העז הצליח להתגבר על מגבלות הגוף ולהיות שווה בין שווים. הוא היה נער עירני וחברותי ואהב מאוד לבלות ולחיות את חיי הרגע, יחד עם זאת ידע להיות אחראי ורציני בשעת הצורך ואת עבודתו עשה במסירות רבה. הוא התיידד בקלות עם אנשים, היה נכון תמיד לעזור להם וחבריו הרבים אהבוהו מאוד.

גד גויס לצה"ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון, לאחר שהצליח להעלים מקצין הגיוס את קורות מחלותיו. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס למקצועות הטנק שובץ ביחידת טנקים כטען־קשר. עם יחידה זו עשה בסיני בתקופת מלחמת ההתשה ואחר־כך בגולן. הוא נטל חלק פעיל במספר פעולות נועזות וזכה לציון לשבח מטעם אלוף פיקוד הצפון על חלקו באחת הפעולות באזור הר־דב, וכן הוענק לו "אות השירות המבצעי". לקראת סוף תקופת שירותו החמיר מצב בריאותו והוא הועבר ליחידת שירותים.

בשנת 1972 השתחרר גדי מהשירות הסדיר בצה"ל והוצב ביחידת מילואים של הג"א. אחרי־כן התחיל לעבוד במוסך כמכונאי וכטרקטוריסט, עשה את עבודתו בחריצות ובנאמנות וזכה מיד להערכת מעבידיו וחבריו לעבודה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב עם מכוניתו באחת מיחידות השריון בצפון והציע את עזרתו. התנדבותו נדחתה אך הוא לא ויתר, נסע אחר הכוחות הלוחמים וניסה לסייע ככל האפשר. לאחר שהיחידה סבלה אבדות קשות הותר לו להצטרף לכוחות שלחמו בסורים והוא לחם באומץ לב ובחירוף נפש. בקרב שהתחולל ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) באזור יהודיה נפגע הטנק שלו. גדי חילץ את מפקד הטנק הפצוע, רץ להביא חומרי חבישה ואז נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

לאחר סבל של ארבע שנים שם אביו קץ לחייו בבית־הקברות הצבאי, בקרבת קבר בנו.

ריימונד, יחזקאל־יהודה

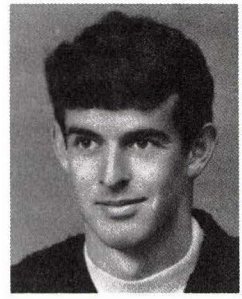
יחזקאל־יהודה (איזי, חזי), בן לילי והרב דוד, נולד ביום כ׳ בתשרי תשי״ב (20.10.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם אלשייך במעוז אביב ואחרי־כן למד בישיבת ״מרום ציון״ בבית וגן בירושלים. אך בשל מצב בריאותו נאלץ לשוב לתל־אביב והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־דתי עירוני ח׳, במגמה הכלכלית. יחזקאל היה תלמיד טוב, ממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא הרבה לכתוב דברי שיר ודברי הגות. תקופה מסוימת נמנה עם אנשי החברה להגנת הטבע ויצא עמם לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ. יחזקאל היה אוהב אדם, מאיר פנים לבריות וידיד נאמן. תמיד מוכן היה להיחלץ לעזרת כל אדם בצר לו, תמיד התחשב בזולת ולא שמר טינה לשום אדם. הוא ניחן באורך רוח וברגישות רבה וידע לבחון כל עניין במחשבה שקולה. מטבעו היה צנוע, עניו ורציני ביחסו לענייניים בעלי חשיבות. אף על־פי שהיה כמו חושש להפגין את רגשותיו לעיני זר, ידע להיות ידיד חם־לב לאוהביו. בן תורה היה, שהקפיד לקיים כל מצווה, קלה כחמורה, ועל כולן הקפיד על מצוות כיבוד אביו ואמו. בכל דרכיו הנחוהו שני עיקרים: האחד ״תמים תהיה עם ה׳ אלוהיך״ והשני ״ואהבת לרעך כמוך״.

יחזקאל גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות טנק ״פאטון״ ובקורס למדריכי מקצועות שריון. הוא היה חייל טוב וממושמע, ומילא את כל תפקידיו במסירות ובאחריות, לשביעות רצון מפקדיו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יחזקאל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפל יחזקאל בקרב בפתח קנטרה. טיל ״סאגר״ פגע בטנק שלו, והוא חולץ ממנו ועבר לטנק אחר. לאחר שעות אחדות פגע טיל בטנק השני ויחזקאל נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. בשיר שחיבר ימים אחדים לפני שפרצה המלחמה כתב יחזקאל, כמו ניבא את מותו: ״ידע שלא יוכל לחיות/ כך הוציא את נשמתו בצעקתו/ ושכב על החול הרב/ כיסוהו הגלים ומשו ממנו/ נשאוהו למקום רחוק/ שמה לא תיגע בו יד״.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יחזקאל היה גבר שקט, צנוע ונעים־הליכות, לוחם עניו ושומר מצוות, איש צוות טנק, לוחם טוב ללא חת״.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה ופרוכת להיכל הקודש בבית־הכנסת במעוז אביב.

ריינהולד, יורם

יורם, בן פני ומשה, נולד ביום ט"ו באלול תש"ח (19.9.1948) בפתח־תקוה. בשנת 1951 עברה משפחתו למושב אביגדור ושם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי "מבואות" בבאר־טוביה, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־אזורי בבאר־טוביה עד כיתה י"א. אחר־כך עבר ללמוד במדרשה לחינוך גופני בבאר־שבע והוסמך להיות מורה לחינוך גופני. הוא היה עלם יפה־תואר, תמיר, חזק וזריז, וכולו שופע חדוות חיים, עליזות נעורים ושובבות. מטבעו היה אופטימי, עיקש ודבק במטרות שהציב לעצמו. הוא היה חדור אהבת אדם וחיבה לילדים, ועזר לזולת בכל הזדמנות. הכל הכירוהו כנער אחראי שאפשר לסמוך עליו בכל. הוא ביקש ליהנות מהחיים ושאף ליפותם. כל ימיו היה קשור מאוד להוריו ולאחיו, והרבה לסייע להם בכל עבודות המשק. תמיד היה פעיל ומרצני, אהב מאוד את כל ענפי הספורט והיה חובב מושבע של משחק הכדורגל.

יורם גויס לצה"ל במחצית אפריל 1966 ולאחר הטירונות הוצב לשרת כמדריך לאימון גופני. במשך שירותו השתלם בקורס למדריכי קרב מגע וסיים קורס צניחה. בשנת 1968 הוצב ליחידת שריון כמדריך אימון גופני בכיר. הוא שמר על קשר אמיץ עם הבית והקפיד מאוד שלא להדאיג את הוריו. הרבה לכתוב ולהתקשר בטלפון הביתה. את חופשותיו נהג לבלות בחיק המשפחה ובעבודה במשק שאהב מאוד.

בסוף 1970 השתחרר מהשירות הסדיר בצה"ל והחל לעבוד כמורה להתעמלות בבית־ספר באשדוד. נוסף לכך היה מדריך ספורט בקרב בני־נוער באזור באר־טוביה. הוא תכנן וביסס את משקו החקלאי באופן שהותיר לו פנאי להמשיך בעיסוקיו הספורטיביים. לימים נשא לאישה את חברתו טלילה ונולדה להם בתם שרון. הוא היה בעל נאמן ואב מסור ואוהב לבתו הקטנה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יורם והשתתף בקרבות נגד המצרים בסיני. במהלך הקרבות צלח את תעלת סואץ עם יחידתו וביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע בהפגזה ארטילרית, נפצע קשה בבטנו ובידו ומת מפצעיו מיד לאחר שפונה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב אביגדור. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעט מאוד הספקנו לשהות עם יורם ובכל זאת הספקנו לעמוד על תכונותיו החיוביות. ראשית דאג לאחיו ולביתו ולא חשב על הסכנה הנשקפת לחייו. כאשר היה צורך לבצע משימה הרי יורם היה תמיד בין המבצעים, גם כאשר צריך היה לבצע זאת תחת אש. אפילו בזמנים קשים, שמר יורם על מצב רוח מרומם וחיוכו תרם רבות להרגשה הטובה. מיד עם התקבלו ליחידה הפך לחלק מאתנו, שאותו נזכור תמיד".

כפר אביגדור הוציא לאור חוברת לזכר בני הכפר, שנפלו במלחמת יום הכיפורים, ובה מדברי חברים על יורם ומכתבים שכתב.

ריינהרץ, ישראל

ישראל, בן לאה ושלמה, נולד ביום ט׳ בטבת תשי״ב (7.1.1952) בירושלים, כבן זקונים להוריו. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בית הכרם״, המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״בית חינוך״, וסיים בבית־הספר החקלאי בכפר הירוק, שם גם הכיר את חברתו עליזה, אשתו לעתיד. משסיים את לימודיו, יצא לטייל באנגליה, שם השתלם בשפה האנגלית. מכתביו מטיולו זה היו מלאי רשמים ושמחת חיים והוא דיבר בהם על תכנון טיולים רבים בעתיד. ישראל היה נער שקט ומחושב, אשר ידע את אשר לפניו. לעתים קרובות היה פורש מהחברה ועוסק בענייניו בבדידות האהובה עליו. בבית־הספר היה מן התלמידים הטובים והתעניין בתחומים רבים.

ישראל גויס לצה״ל בשלהי יולי 1970 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס תותחני טנקים וקורס למקצועות הטנק. הוא היה חבר גרעין הנח״ל ״עוזת״, שהקים את היאחזות קטורה. בקרב חבריו להיאחזות היה אהוד מאוד ונבחר להיות מרכז הגרעין. בתעודת השחרור שלו ציין מפקדו: ״בחור אחראי, בעל כושר ארגון, מקובל ואהוב בחברה״. עוד בתקופת שירותו הצבאי נשא לאישה את חברתו עליזה. לרבים היו נישואים מהירים אלו בבחינת הפתעה, אך מי שהכיר את בני הזוג, ראה בכך דבר מובן מאליו. האהבה והידידות בינו לבין אשתו היו לשם דבר בין ידידיהם.

בשלהי יולי 1973 שוחרר ישראל מהשירות הסדיר. היו לו תוכניות רבות. הוא רצה ללמוד באוניברסיטה, ולשם כך חיפש עבודה למימון לימודיו. הוא בחר לעבוד בהדרכת נוער בבית־הספר התיכון על־שם בויאר בירושלים. בחודשיים הקצרים שהספיק להדריך את חניכיו, נקשרו בינו לבינם יחסים חמים ולבביים. זמן־מה לפני שפרצה המלחמה נולדה בתו רויטל. במלחמת יום הכיפורים שירת ישראל בתותחן־טנק בחזית הדרום. ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (20.10.1973) נפגע מטיל נ״ט ונפל בקרבות שנערכו ממערב לתעלה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין שבהר־הרצל, השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״ישראל היה חייל מוכשר ולוחם אמיץ. רמתו המקצועית הייתה מעולה ובקרבות שמר על שלווה וקור רוח. הוא מילא את תפקידו ללא דופי, תוך גילויים של דבקות במשימה״.

רייס, יצחק

יצחק, בן חנה וישראל, נולד ביום י״ג בחשון תש״ח (27.10.1947) בקיבוץ דליה ונקרא על שמו של יצחק סטרוסטינצסקי, איש הפלמ״ח, שנפל בליל הגשרים בגשר אכזיב. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר של הקיבוץ והמשיך בבית־הספר התיכון־אזורי. איציק היה ילד עירני, זריז, ומקטנותו התבלט בכושר המנהיגות. כבר בכיתות הראשונות של בית־הספר ארגן חבורת חובבי טבע, שהפכה למושג בסביבה. בגיל צעיר מהרגיל יצא להדריך בתנועת הנוער ״השומר הצעיר״ בכפר־אתא, ובזכות יזמתו הרבה וחביבותו היה נערץ על חניכיו. הוא קירב אותם לאהבת הטבע ולהבנתו. על לימודיו שקד והצטיין בהם, היה מזכיר הכיתה, פעיל בחיי התרבות, סניגור וקטיגור במשפטים ספרותיים. בשעות הפנאי עסק הרבה בספורט, וכמו בכל שאר השטחים, גם בזה הצטיין. סיפרה אחותו רחל: ״אח אחד היה לי ועולם שלם, כפי שרק אדם קרוב ואהוב יכול להיות. איציק ישר היה, חרוץ, הגון. הוא ידע להשרות ביטחון, ידע לעודד, למצוא מלה טובה בשעת צרה. כל דבר עשה במסירות וביסודיות ללא גבול. איציק היה מנהיג מלידה, סקרן וחרוץ היה, חקר, למד וניתח תופעות בטבע. בשבילי היה איציק אותו אח בעל עינים נבונות, גדולות ושקטות, מחייכות משהו. לעתים היה החיוך בזוויות הפה הופך לצחוק גדול ובריא. הוא האמין באמיתות מוחלטות. באיזה ביטחון לא מובן, הלך בדרך שלו כאילו רק זאת קיימת״. סיפר חברו: ״איציק תמיד היה מחייך, כך נדמה לי. אם לא בפיו, הרי בעיניו האופטימיות. ידידותנו הייתה מיוחדת במינה. קיימנו לפעמים שיחות, שארכו שעות על שעות וחדרו לעומקם של חוויות ואירועים. איציק תמיד רצה לרדת לשורשם של הדברים. בגיל ההתבגרות נאבק עם עצמו, רצה למצוא את דרכו הנכונה בחיים, חיפש את זהותו, תהה ובחן את כישוריו״. סיפרה אמו: ״יצחק היה ילד עם רצון חזק. הוא היה היוזם בכל עניין, ובכל בעייה בה נתקל, היה הוא הפותר אותה. הוא גילה תושייה בכל מצב ומצב, מעולם לא היה נבוך, מעולם לא התייאש״. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון נסע לטיול בארצות הברית, טיול שהיה בשבילו חוויה בלתי נשכחת.

יצחק גויס לצה״ל במחצית יולי 1973 והוצב לחיל התותחנים, בו עבר קורס תותחנים וקורס תותחני תומ״ת. סיפרו עליו חבריו ליחידה: ״יצחק היה באמת הטוב שבכולנו — גם כחייל ובמיוחד כחבר. תמיד היה מוכן לעזור לכולם ועשה זאת בשקט, ללא שחיכה לתמורה כלשהי. רק כאשר ביקשו ממנו דבר־מה שנגד את עקרונותיו, סירב לעזור. היינו אומרים לו: 'אל תהיה כל כך ישר', אבל הוא לא הקשיב. בשבילו לא היה מושג כזה 'יותר מדי ישר'. במסע אלונקות מפרך שערכנו בהרי שכם, יצחק היה היחיד שסחב את האלונקה לאורך כל המסע ולא ביקש שיחליפו אותו. כאשר אמרו לו שינוח, אמר: 'העיקרון המקודש של צה״ל הוא שלא משאירים פצוע בשטח. יש להתאמן לקראת זה, ויש להחזיק מעמד עד קצה גבול היכולת'. יצחק סימל בשבילנו את הישראלי האמיתי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות הבלימה עם יחידתו בחזית הצפון. ביום י״א בתשרי תשל״ד

(7.10.1973), נתקלה יחידתו במארב של טנקי אויב ויצחק נפל בקרב שהתפתח בין היחידה לבין המארב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין של קיבוץ דליה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יצחק היה חייל מסור וחבר מצוין, אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

קיבוץ דליה הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי חברים לדמותו.

רימון (גרינבוים), אמנון

אמנון, בן רחל וישראל־יחיאל ז"ל, נולד ביום י"א באדר ת"ש (20.2.1940) בלבנון. האב, מנהל סניף "פלתורס" בבירות עשה שם עם משפחתו במשך עשר שנים. בשנת ת"ש שבה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בחיפה. אמנון אשר נקרא לעתים בכינוי החיבה "נון", למד בבית־הספר "הריאלי" בחיפה, היה חבר בתנועת "הצופים" ושחקן כדורעף נלהב. מאז ילדותו יחדוהו תכונות השאפתנות, החריצות והתשוקה לשלמות. בשל תכונותיו אלו ובשל כישרונותיו הטבעיים, הצליח תמיד בכל אשר עשה. בחברה היה חביבן של הבנות וידידם של הבנים. משסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, החל ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת" שליד הטכניון, ובחר במקצוע החרטות, בו בלטו דייקנותו וכשרונותיו הטכניים.

אמנון גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1958 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ובקורס מט"קים. מאחר שהצטיין בתפקידו נשלח לקורס קצינים ואחר־כך השתלם בקורס קציני שריון. משהגיעה עת שחרורו בראשית פברואר 1961, התנדב לשירות בצבא הקבע לתקופה של שנה ומחצה. כתמיד הצטיין במילוי תפקידו, ובחוות דעת מפקדיו עליו נאמר: "קצין מעולה, מסור, אחראי. מבצע את כל תפקידיו בנאמנות. בעל כושר ארגון והתמדה. בעל כושר פיקוד מעולה. הישגיו גבוהים".

בשלהי יולי 1962 החליט אמנון לצאת לחיים האזרחיים. על־אף הפצרות מפקדיו, אשר ניבאו לו עתיד מזהיר בשורות הצבא, הייתה החלטתו נחושה. הוא לקח עמו את אשתו רונית, שנשא בתקופת שירותו, והזוג הצעיר ירד לבאר־שבע, שם החל אמנון לעבוד כפקיד זוטר בחברת "מפעלי ים המלח". גם כאן בלטה נטייתו ללמוד את הדברים בדרך הקשה והעקבית. הודות לחריצותו שלא ידעה גבול, למסירותו ולכישרונותיו, עלה במהירות בסולם הדרגות, עד שמונה לתפקיד ראש מחלקת כוח האדם. אולם אמנון לא הסתפק בהישגים שהושגו ותמיד חיפש לו אתגרים חדשים. וכך קרה שעבר להתגורר בהרצליה כשעמו כבודה גדולה — אישה ושלושה ילדים — גיא, שירי ודורי. בתל־אביב החל הכל מחדש — עדיין במסגרת חברת "מפעלי ים המלח" ובחר לו שטח התעסקות חדש — שיווק. שוב עלה במהירות בסולם הדרגות עד שהפך להיות עוזר מנהל מחלקת השיווק. הייתה לו יכולת התמצאות והסתגלות רבה, וכישרון טבעי ליצור קשרים נכונים עם אנשים — מהמנהלים הבכירים ועד לפקידים הנמוכים. אם כי הקדיש

שעות רבות לעבודתו, לא זנח את משפחתו. להיפך — לאשתו ולילדיו העניק את מיטבו, שכן היה יסודי בכל אשר עשה, למן עבודתו ועד לחיי המשפחה וגידול הילדים. במסגרת שירות המילואים הועבר ליחידה בצפון הארץ, ושימש בה כסמג"ד. מפעם לפעם נעשו נסיונות לשכנעו שיעבור קורס מג"דים, אך הוא סירב להזניח את עבודתו האזרחית. במלחמת יום הכיפורים שירת כסמג"ד בחזית הצפון. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), פרץ עם כוח טנקים לעמדות הסורים ליד הכפר נפח. תוך כדי הסתערות, נפגע הטנק שלו ואמנון נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, אם ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אמנון היה בעל אופי שקט ונוח. אחת התכונות הבולטות שבו הייתה היושר. יושר זה והחיפוש המתמיד אחר הצדק, עשוהו למפקד אהוב על חיילים ועל מפקדים כאחד. תמיד חשב על אחרים, תמיד דאג לאחרים — קודם להם ורק אחר כך לעצמו. במעשיו, בהליכותיו ובהתנהגותו היה דוגמה לכל מי ששהה במחיצתו, ורבים הם האנשים אשר 'נדבקו' מתכונותיו הטובות. המיזוג האידיאלי של עדינות הנפש והיכולת לפקד בצורה מעולה על אנשים בקרב, הוא אשר עשה את אמנון למפקד בולט באישיותו. כל מי שהכיר את אמנון לא יוכל לשוכחו. בעל אישיות נפלאה היה, שאין רבות כמותה".

רכאח (רוקח), ישראל

ישראל, בן מזל ושאול, נולד ביום ג' בכסלו תשט"ו (28.11.1954) בצריפין. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "גאולים" בבת־ים, אחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי ביפו, במגמה של פחחות. ישראל גר מילדותו במחנה ישראל שעל־יד לוד, מקום שם גרו הוריו מזמן שעלו ארצה מטריפולי שבלוב. הוא למד בבית־הספר המקומי עד כיתה ג', ואחרי כן עבר עם הוריו לגור בבת־ים, שם למד בבית־הספר "ניצנה" וסיים את לימודיו בבית־הספר "גאולים". למרות המעבר ממקום מגורים למקום מגורים ומכיתה לכיתה, נקלט ישראל על נקלה בכל מקום ובכל בית־ספר, והיה אהוב על חבריו ועל מוריו. אחרי שהשלים את חוק לימודיו היסודיים ביקש להשתלם ולהתמחות במקצוע שיוכל לפרנסו בעתיד. הוא למד במשך שנתיים את מקצוע הפחחות, והצליח בלימודיו. לצה"ל התגייס לאחר שלמד שנתיים בתיכון, לפני מועד הגיוס שנקבע לו, משום להיטותו לשרת את המדינה ומשום הכרתו בחשיבות השירות הצבאי וברצונו להגיע לצה"ל מהר ככל האפשר.

ישראל גויס לצה"ל בראשית ספטמבר 1972 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורסים לנהגים ואחרי־כן בקורס לנהגי זחל"ם. תחילה שירת כנהג משאית, אחרי־כן כנהג משאית כבדה ולבסוף מונה לתפקיד נהג זחל"ם. ישראל שירת בצה"ל כשנה, שבמהלכה רכש לעצמו חברים רבים נוספים. הוא זכה להערכת מפקדיו, ששיבחו אותו על מסירותו ואומץ לבו, ואהבו אותו על חוש האחריות שגילה ועל אופיו הנוח.

במלחמת יום הכיפורים השתתף ישראל במאמץ של כוחותינו לבלום את התקפות המצרים בסיני. במהלך קרב שהתחולל ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) באזור טסה, לחם כנהג זחל"ם. רקטה שנורתה ממטוס אויב פגעה ברכבו וישראל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רכטר, רם

רם, בן פרחיה וגדליהו, נולד בערב יום הכיפורים, ט׳ בתשרי תשי"א (20.9.1950) ברמת־גן. הוא למד בבית הספר היסודי "תל גנים" ברמת־גן. את לימודי בית־הספר התיכון סיים בבית־הספר "ספרא" בתל־אביב. כעבור זמן השתלם במקצוע הביטוח במכון לביטוח בתל־אביב. רמי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וכל מכריו, היה איש חברה מבריק ומרתק. כבר בתקופה שלמד בבית־הספר עבר עליו רוב זמנו בפעילות באגודת "מכבי" רמת־גן. שנים ארוכות היה פעיל באגודה, תחילה כחניך ואחר כך כמדריך. זמן קצר לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים אף קיבל על עצמו להיות מרכז פעולות האגודה. רמי בורך בכישרונות רבים, שחברו לכלל מזיגה מעניינת ומסקרנת; ואמנם אנשים מחוגים שונים העריכו אותו ובקשו את קרבתו. כשלמד בבית־הספר התיכון, החל ללמוד לנגן בפסנתר בלא עזרת מורה וללא ידיעת תווים, והצליח בכך באורח מפליא. הוא אהב בעיקר לאלתר ולחבר אלתורי ג׳אז על פי נעימות ידועות. עד מהרה הפך ביתו מקום מפגש לחברים, שניגנו בכלים שונים, וחפשו הזדמנות לנגן יחד. הם מילאו את הבית בנגינה ובשירה, תוך שהם לומדים זה מזה. בכל מקום היה רמי מרכז סביבו את כל הפעילות. הוא בורך בלב רגיש ואוהד לבני־אדם ובנכונות כנה לעזור לזולת. תמיד נהג להביא הביתה חברים, שהיו זקוקים לארוחה או למקום לינה, וחילק עמם את אשר היה לו. כל אדם התקבל אצלו בסבר פנים יפות, בכל שעה משעות היממה, וזכה בתשומת לב ובנכונות לעזור. רמי היה גאה מאוד בביתו ובבני משפחתו, שראו את מעשיו בעין יפה ואפילו עודדו אותו לנהוג כפי שנהג. הוא לא הסתפק בפעילותו החברתית הרבה והיה גם חסיד גדול של הספורט לסוגיו. מעטות היו צליחות הכנרת שלא השתתף בהן וכן הקפיד להשתתף בכל הצעדות שאורגנו ע"י צה"ל. הוא אהב לעסוק בהרמת משקולות והתאמן במקצוע זה בקביעות, במסגרת המכון של ה"קאנטרי קלאב". בכל הזדמנות התאמן בשחייה ואחר־כך אף למד דיג תת־מימי והרבה לצאת לדיג בחברת ידידיו.

רם גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968 והוצב לחיל השריון. אמנם רבים מחבריו ניסו לשכנעו שיצטרף ללהקה צבאית, אבל הוא לא יכול להשלים עם הרעיון, ששירותו הצבאי יעבור עליו שלא ביחידה קרבית. לאחר הטירונות השתלם בקורס מקצועות השריון והיה תותחן בטנק "סנטוריון". הוא היה תותחן מצטיין, שהוכיח את יכולתו במלחמת ההתשה, כך שבהגיעו למלחמת יום הכיפורים היה כבר מנוסה וותיק קרבות. גם

בצבא הפך במהרה למרכז החיים החברתיים ולרוח החיה בכל אירוע או מסיבה. הוא היה חייל מעולה ואדם מצוין ועל כן אהבוהו כולם: מפקדים וחברים לנשק כאחד.

לאחר שהשתחרר בדרגת סמל, הצטרף למשרד הביטוח של אביו. תחילה עבר הכשרה במכון לביטוח ומיד אחר־כך השתלב בעבודה בצורה יוצאת מן הכלל, לגאוותם הרבה של כל בני המשפחה. בשנת 1972 נשא לאישה את ציפה חברתו ויחדיו הקימו בית חם ושופע אהבה, שתמיד מלא חברים וחברות. לאחר שנה נולדה הבת הבכורה שני, ולא היה קץ לאושרם של הוריה. במלחמת יום הכיפורים, שפרצה כחודשיים לאחר לידת שני, השתתף רמי כתותחן טנק בקרבות הבלימה המרים ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושתי אחיות.

שלושה מחבריו, שנולדו להם בנים לאחר המלחמה, קראו אותם על שמו.

רכלס (כנען), חנוך

חנוך, בנם יחידם של זהבה ואברהם, נולד ביום י״א באייר תש״ז (21.5.1947), בלינץ שבאוסטריה. עם קום המדינה בשנת תש״ח, עלה עם משפחתו ארצה. המשפחה השתקעה בעיר העולים רמלה ושם החל חנוך ללמוד בבית־ספר יסודי. מהר מאוד התאקלם בקרב הילדים יוצאי הגלויות השונות והיה למנהיג שבחבורה. את לימודיו התיכוניים סיים בבית־ספר תיכון בעיר לוד.

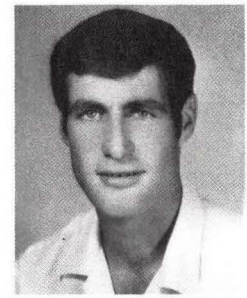
חנוך גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1965 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון ושם השתלם במקצועות הטנק. מאחר שעשה חיל בתפקידיו נשלח לקורס קצינים ולקורס קציני שריון, וסיים שם כחניך מצטיין. לאחר הקורס הוצב כמפקד מחלקת טנקים בחטיבה 7. בראש מחלקתו השתתף במלחמת ששת הימים ולחם בשורה של קרבות מפיתחת רפיח ועד למבואות התעלה. בהעריכו את לחימתו של חנוך ציין מפקד החטיבה כי חנוך היה ״קצין טוב מאוד שהצטיין במלחמה. הוא גילה תושיה במצבים קשים, גילה קריאת־קרב טובה, יעיל ומסור ובעל תפיסה טקטית טובה״. לאחר המלחמה השתלם חנוך בקורס מ״פים שריון, השתתף כמפקד פלוגה בקרב כראמה וגילה אומץ לב ותושיה בקרב. אחרי־כן מונה כמפקד מגמת ״סנטוריון״ בקורס לקציני שריון וזמן־מה שימש מדריך בקורס מ״פים. מפקדיו הגדירוהו כ״קצין בעל יזמה, איש מקצוע מעולה, מסור ואחראי ואהוב על מפקדיו ועל פקודיו״. בנובמבר 1969 הומלץ על־ידי מפקדיו להמשך לימודים בטכניון ובהמלצה נאמר כי חנוך ״מילא את כל התפקידים שהוטלו עליו במסגרת גייסות השריון מעל ומעבר לנדרש והיווה במשך כל שירותו דוגמה לפקודיו ולחבריו הקצינים״. הוא נתקבל ללימודים במגמה להנדסת־מכונות בטכניון. באוקטובר 1970 נשא לאישה את חברתו פרחיה והזוג קבע את מושבו ברמלה. בתום לימודיו בטכניון נרתם לביצוע פרוייקט הנדסי־צבאי גדול, אך לא זכה להגשימו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא

למפקדת גייסות השריון ומונה לתפקיד סמג"ד בגדוד טנקים שנשלח לסיני כדי להשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפל רב־סרן חנוך בקרב באיזור הגידי, במהלך בלימת כוחות הארמיה השלישית בנסיונם לפרוץ לסיני באזור המעברים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברמלה. השאיר אחריו אישה, בת ושמה יפעת והורים. בנו שנולד לאחר נופלו נושא את שמו.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקד הגדוד: "חנוך אשר שימש סגני במלחמה הזאת, הפתיע את כולנו בשקט שלו ובנסיונו הרב במלחמת שריון. הוא שימש דוגמה ובנסיונו הרב נסך ביטחון באנשים... במעט שהכרנו אותו הוא הפליא את כולם".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על חייו ועל מותו.

רמון, אבינועם

אבינועם, בן שרה ושלמה, נולד ביום ג' באלול תש"ה (12.8.1945) בחדרה. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "אחד העם" ואחרי־כן למד שלוש שנים בבית־הספר החקלאי "מקוה ישראל" ושנה אחת בקיבוץ עין־חרוד. הוא היה עלם גבה קומה, תכול עיניים ויפה תואר, שהצטיין בפשטות צברית, מתובלת בהומור, בכנות וישר. מלא חיים ואוהב חיים היה אבי. מנעוריו היה ספורטאי מעולה, חבר באגודת ספורט ופעיל בגדנ"ע אוויר. לחבריו היה חבר נאמן ולמשפחתו היה בן מסור.

אבינועם גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1963 והתנדב לחיל הצנחנים. בצניחה חיפש אתגר וראה בה דרך "לפתח את האומץ". הוענקו לו "כנפי צנחן" והוא הוצב ביחידת הנדסה של החיל, ושירת בה עד שחרורו. חבריו לצבא מספרים עליו, שלא היה חייל נלהב ולא נמנה עם החיילים שחתרו להגיע לעמדה בכירה ביחידתם. הוא מילא את המוטל עליו מתוך הבנת הצורך שבדבר ועשה זאת ביעילות רבה.

בתחילת דצמבר 1965 שוחרר אבינועם מהשירות הסדיר. אחרי ששוחרר ניסה את כוחו בעבודות שונות, עבד כנהג ואף היה ניצב בתיאטרון, עד שגילה את אהבתו הגדולה — הפרחים. הוא החל מתמחה בענף זה על כל שלביו, החל בגידול וכלה בשזירה האמנותית. זמן קצר אחרי שסיים קורסים בתחום זה נעשה מדריך. הוא עבד במספר משרות, והצטיין במרץ רב. תמיד היה רץ, עובד וטורח, ועם זאת מצא פנאי לכל חבריו ולמשפחתו. לא היה קץ לאושרו כאשר הצליח להגיע בעבודת כפיו לביסוס כלכלי. הוא עוד הוסיף והגביר את מאמציו לאחר שנולד בנו — ניר, שעליו הייתה גאוותו. כאשר שאל אותו אביו, למה הוא הורג את עצמו בעבודה, ענה: "אצלנו זו ארץ של מלחמות. מי יודע מה יהיה? לכל מקרה, אני יודע שאני משאיר את האישה ואת הילד מסודרים". אבי הרבה גם לטייל ולסייר בארץ והכיר בה כל פינה. הוא המשיך בעיסוקיו בתחום הספורט, התעניין בתיאטרון וקרא מכל הבא ליד. לפליאת הכל התפנה למשפחתו ולקרוביו ולידידיו, וכאשר אשתו למדה ועבדה טיפל גם בבנו התינוק במסירות ובאהבה ללא גבול. את שזירת הפרחים הפך לאמנות והיה אחד הטובים בארץ בענף זה. בנות הקורס לשזירת

פרחים בכפר־סירקין סיפרו עליו: "כשנכנס אבינועם לביתנו להרצאה, ובזרועותיו שפע של פרחים, הייתה זו הפתעה והנאה של ממש. גבר צעיר, גבוה ונאה, חייכן ופרחוני. וכי ייתכן מחזה נלבב מזה לעיני עשרים נשים כפריות?". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הסדיר אבי את כל ענייניו בבית, התקין את המקלט ודאג ליושביו, השאיר הוראות לרעייתו בדבר כלכלת עסקיו השונים, וכאשר הגיע הצו חש ליחידתו. בגלויה הראשונה הביתה כתב: "...מצב רוח מרומם, אוכלים תפוזים, הכל בסדר..." . ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגעה השריונית שבה לחם באזור חאן־ארנבה ברמת הגולן, ואבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

אמר עליו מפקד הפלוגה שלו: "אבינועם היה מוותיקי החיילים בפלוגה. היה חייל טוב ומסור ושימש בתפקידי פיקוד שונים אותם מילא בהצלחה. אך אנו זוכרים את אבינועם דווקא בלבושו האזרחי: בעל מרץ ויזמה, חייכני, אוהב את משפחתו ומסור לעבודתו. יצאנו לדרך חבורה גדולה. שלושה־עשר מאתנו לא זכו לחזור. אולי יש סמליות בכך, שהראשון שהבאנו למנוחת־עולם היה מגדל פרחים, והאחרון שבהם, אבינועם, היה מגדל ומסדר פרחים. יש בכך אולי סמל לדמותו ולאופיו של החייל הישראלי".

דברים לזכרו של אבינועם ראו אור בספר "נתיבים בשדה", לזכר שלושה־עשר חללי פלוגת חה"ן של חטיבת הצנחנים.

רמון, יעקב־שמואל

יעקב־שמואל, בן רות ומשה, נולד ביום ד' בטבת תשי"ד (10.12.1953) בסיאטל שבארצות־הברית. הוא למד שם בבית־הספר הממשלתי "מרסר" ובחדר, בבית־הספר היהודי־קונסרבטיבי. יעקב אהב ספורט ובמיוחד אהב סקי, היה שחקן שחמט מעולה וחלם להיות רופא, כדוגמת אביו. בשעות הפנאי ניגן בקלרנית ובסקסופון, וכשהתבגר התמחה כמתופף והקים להקה. בשנת תשכ"ח עלתה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בירושלים. יעקב נכנס ללמוד בבית־הספר התיכון "בויאר", ואף כי סבל לא מעט קשיי שפה והתאקלמות, הצליח לעבור את בחינות הבגרות בעברית. בתקופת לימודיו הצטרף לתנועת "השומר הצעיר", שם גם הכיר את חברתו שמחונה.

יעקב גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1971, וכחבר גרעין "כינר" הוצב לנח"ל המוצנח. במסגרת שירותו עבר קורס חובשים קרביים וקורס צניחה. לאחר שסיים את קורס החובשים בהצטיינות, החליט שברבות הימים ילמד רפואה, אך את שאיפתו זו לא הצליח להגשים. סיפרו עליו חבריו לגרעין: "בגרעין היינו כולנו צברים מחוספסים. יעקב, עם חולצתו המרושלת ומכנסי הג'ינס, ניכר בשונותו. קראנו לו ג'ייקוב. לאחר תקפת היכרות קצרה גילינו שמאחורי ההופעה החיצונית האמריקנית, מסתתר בחור כלבבנו. תמיד היו לו רעיונות השתוללות: נסיעה בג'יפ בלילה חשוך וגשום, רחצה ליליית

בבריכה, הפרעת מנוחת השכנים ועוד כהנה וכהנה. הייתה לו התלהבות שסחפה את כולם, וקשה היה לסרב להצעות המטורפות שלו. כמעט שלא ניתן למנות את אהבותיו של ג'ייקוב. אהבתו הגדולה הייתה כמובן שמחונה — חברתו שממנה לא נפרד אף לרגע. האהבה האחרת הייתה הביולוגיה. הוא נהג לאסוף צמחים ולהגדירם לפי משפחותיהם. אהבה נוספת הייתה החובשות והרפואה, אך האהבה הגדולה שבכולן הייתה... השוקולד. ורד, האקונומית, רדפה אותו כי נהג 'להחרים' קופסאות פח של שוקולד ולזוללן להנאתו. לעומת הסבל שגרם לנו בענייני השוקולד, נהנינו כולנו מאהבתו למוסיקה. הוא לא התעצל והביא מהבית פטיפון ותקליטים, ובערבים היינו מאזינים לצלילים. שמחת החיים של ג'ייקוב ניכרה בכל פועלו. תמיד היה עליז ומאושר. כל דבר שעשה, עשה בהתלהבות מקודשת. כאשר החליט ללמוד רפואה, החל לקרוא ספרים עבי כרס בנושא. לחברתו האהובה היה נאמן בכל נימי נפשו. בעצם, הוא אהב את הכל ואת כולם. גם אנחנו אהבנו אותו". במלחמת יום הכיפורים שירת יעקב כחובש קרבי ברמת הגולן. בקרב הקשה על תל סאקי, שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יעקב היה חייל מסור וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

חברי גרעין "כינר" הוציאו לאור חוברת לזכרו, שבה רשמו מדבריהם, מזכרונותיהם וממכתביו.

רמי, יחיאל

יחיאל (חיליק), בנם־בכורם של עליזה ואברהם, נולד ביום י"א בכסלו תשי"ב (10.12.1951) בתל־אביב. הוא היה ילד נוח לבריות, תלמיד טוב וקשוב להוריו ולמוריו. לאחר שלמד בבית־הספר היסודי "יהודה המכבי" המשיך וסיים את לימודיו בבית־הספר החקלאי "מקוה־ישראל". השילוב של עבודה ולימודים כאילו הותאם במיוחד לאופיו של חיליק, ובשניהם מצא סיפוק רב. בבית־הספר היה אהוב על תלמידים ועל מורים כאחד, שכן היה מאלה המתחבבים במהרה על הכל. הוא ניחן במרץ רב ובנכונות לעשות ולפעול ותמיד לקח לעצמו תפקידים שתלמידים אחרים לא ששו לעשותם. למרות מחלת הקצרת שפקדה אותו בילדותו גדל חיליק והיה לנער חסון וגבוה, וספורטאי מעולה. הוא אהב לרוץ ומאביו, שהיה איש־ים ותיק, ירש את האהבה לים. הוא הרבה לשחות והיה צוללן, וזמן־מה לפני גיוסו אף עבד על ספינת דיג. מנעוריו אהב את הטבע והרבה לצאת לטיולים ברחבי הארץ ברגל וברכב.

יחיאל גויס לצה"ל במחצית מאי 1970. חלומו הגדול היה להצטרף לקומנדו הימי, אך בשל פגם בבריאותו נפסל והוצב לחיל האוויר. הוא שירת כמפעיל ציוד אלקטרוני מוטס, ורוב זמנו עשה ביחידות מרוחקות. על חלקו בפעילות המבצעות הוענק לו

"אות השרות המבצעי". הוא ביצע את תפקידו בצורה יוצאת מהכלל ובהגיע זמנו להשתחרר ציינו מפקדיו בתעודת השחרור, כי התנהגותו בעת השירות הייתה טובה מאוד וכי היה "חייל טוב מאוד, ביצע את תפקידו באחריות ובמסירות לשביעות רצון מפקדיו".

במחצית מאי 1973 שוחרר חיליק מהשירות הסדיר וחזר לאהבתו הישנה — הים, ושירת כימאי על ספינת הדיג "דורית". במלחמת יום הכיפורים גויס לתקופה של כחמישה חודשים ותרם בדרכו הצנועה והשקטה להישגי יחידתו במלחמה נגד המצרים והסורים. בחודש אפריל 1974 נקרא שוב לשירות מילואים פעיל. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), כאשר שב משליחות מבצעית ברמת־הגולן, נפל סמל יחיאל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי באשדוד. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יחיאל ז"ל היה אהוב על כל חיילי היחידה, היה חייל למופת, אשר מילא בנאמנות ובמסירות את כל תפקידיו".

להנצחת זכרו תרמו בני משפחתו תשמישי קדושה לבית הכנסת לעדת תימן באשדוד; שמו מוזכר בחוברת "אלה הבנים", שפורסמה לזכר בני אשדוד שנפלו במערכות ישראל.

רן (ויצמן), אליהו

אליהו, בן חסיבה ושלום, נולד ביום י"א בטבת תש"י (31.12.1949) בקזבלנקה שבמרוקו, ועלה עם הוריו לישראל בשנת 1955. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "אסף ממ"ד" באשקלון, והשלים את לימודיו התיכוניים בישיבה התיכונית "שפיר", במרכז שפירא. אלי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, התעניין באנשים כבר מילדותו, והיה רגיש לגורלם, לסבלותיהם ולשמחותיהם. מטבעו היה טוב לב והדבר ניכר בהתנהגותו וביחסו לבריות. תמיד נחלץ לעזור בכל מקום שנדרש, וסייע להוריו בבית, ולחבריו בבית־הספר, ואפילו לאדם זר שפגש ברחוב. בקרית מלאכי יסד מפעל חינוכי יוצא מן הכלל; הוא הקים סניף לתנועת "בני־עקיבא", שריכז בו נערים ונערות עזובים ומופקרים, שעמדו על סף הידרדרות מוסרית, וארגן אותם לעשייה קבוצתית יוצרת וחיובית. הוא לקח אותם לטיולים בארץ, למקומות תיור ולאתרים בעלי עניין, ליווה אותם בשלבי התבגרותם וחיפש פיתרונות לבעיותיהם. בקן שהקים אתם בילה עמם בכל שבת ובכל שעה שהיה פנוי מלימודים בישיבה. את כל האביזרים והכלים שהיו דרושים לצורך הפעולות בקן — בנה בעצמו, או הדריך את בני הנוער כיצד לבנותם. בעקשנות ובהתמדה הצליח להתגבר על כל המכשולים הטכניים וזכה להערכת חבריו ולהערצתם של הנערים והנערות שלקח תחת חסותו. מעולם לא התייאש ולא איבד תקוותו, גם נוכח קשיים גדולים. ביקש את השלמות, וחתר במאבק בלתי פוסק למלא את המשימה שנטל על עצמו. בעזרת ידידיו בנה את בניין הקן של התנועה ואת רוב העבודה והאחריות נטל על עצמו.

אליהו גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1968. לאחר הטירונות השתלם בסדרה ארוכה של קורסים, לרבות קורס צלפים, קורס נהגי זחל"מים, קורס מ"כים חרמ"ש וקורס מש"קי סיור. משעשה חיל בתפקידו שלחוהו מפקדיו לקורס קציני חי"ר. אחרי כן השתלם גם בקורס קציני סיור. במהלך שירותו בצבא עבר הסבה לשריון והוצב כמפקד מחלקת טנקים באחת מיחידות חיל השריון. חבריו בצבא היו לו כאחים, ואהבוהו בלב ונפש. אחד מחבריו סיפר עליו שהיה בעל רצון אדיר, וכי חרף כאבים חזקים בגבו — סירב להטיל על אחרים את חלקו בעבודת הצוות, למרות שחזרו וביקשו ממנו לחדול מסחיבה וממאמץ. הוא דבק במטרותיו בעקשנות, למרות הקשיים הפיזיים והנפשיים, שבגללם יכול היה לזכות בהקלות רבות. חבריו העלו על נס את הסדר והשקידה שנהג בעבודתו, את הקפדתו על כל פרט ואת המקצועיות והביטחון העצמי שלו. תמיד היה נקי ומצוחצח, תמיד הכין הכל מבעוד מועד. בחופשותיו מהצבא היה נוהג לנסוע לטייל בארץ, ולעתים אף ביקר במקומות שונים בגזרה הצפונית של האזור, עליו חלשה יחידתו. הרבה מזמנו החופשי הקדיש לעניינים שהיו קשורים בתפקידו הצבאי, שכן התפקיד והביצוע המושלם עמדו בראש דאגותיו.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח אלי עם יחידתו לחזית סיני. הוא לחם באזור ביצות בלוזה, וחרף התנגדות מפקדיו יצא כשהוא פצוע לחילוץ טייס שלנו, שנראה צונח בין קווי האויב. הוא השתתף בקרבות רבים, נפצע פעמים אחדות אך הוסיף להילחם. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפל בקרב באזור "הברגה", בגיזרה המרכזית של תעלת סואץ. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן, והוענק לו ציון לשבח על לחימתו ועל עמידתו במערכה. וזה נוסח תעודת הציון לשבח: "במלחמת יום הכיפורים שימש סרן אלי רן ז"ל כסמ"פ טנקים. ביום 6 באוקטובר 1973 נע בטנק שלו באזור שמצפון לקנטרה עד שהטנק נפגע והוא נפצע. סרן אלי רן ז"ל הצליח להיחלץ מהטנק שנפגע, ונע רגלית בשטח עד שהגיע אל כוחותינו. למרות פציעתו עלה על טנק אחר והמשיך בלחימה. לאחר יומיים נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן אלי רן ז"ל דבקות במשימה".

משפחתו תרמה ספר תורה להנצחת שמו של אלי ז"ל.

רֵעִי (מנשנפרוינד), יעקב

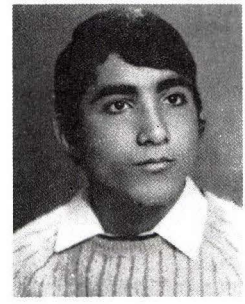
יעקב, בן שושנה וישראל, חלוצים ואנשי הגנה, שנטלו חלק פעיל בבניין הארץ עוד לפני קום המדינה, נולד ביום י׳ בחשון תש״ב (31.10.1941) בחיפה ונקרא על שם דודו פעיל ה״הגנה״, שנפל על משמרתו בשנת 1938. יעקב למד בבית־ספר יסודי בעיר וסיים בהצלחה מרובה את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״בסמ״ת״, במגמה של טכנאות רדיו. בתקופת לימודיו היה יעקב פעיל בגדנ״ע וחבר בתנועת ״הנוער העובד״. עם סיום לימודיו התלבט בין הגשמת חלומו – התנדבות לקומנדו הימי, לבין ערכי התנועה, שבסופם הגשמה והליכה לקיבוץ. כאשר החליט על הגשמה הקים יעקב יחד עם חבריו לתנועה את גרעין הנח״ל ״רביב״, שהיה אמור להצטרף לקיבוץ תל־רעים בנגב.

יעקב גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1959 והתנדב לשרת בנח״ל. לאחר הטירונות נשלח לשל״ת לקיבוץ תל־רעים ומשם היה נשלח לתעסוקה מבצעית. באימון המתקדם שירת בפלוגת המ״כים ואחרי כן נשאר בגדוד כסמל. בתקופת שירותו עבר קורס צניחה וקורס מ״כים חי״ר ותמיד מילא בנכונות וברצון את כל הוראות מפקדיו. לחבריו היה ידיד נאמן, יועץ ועוזר ככל אשר ביקשוהו.

בסוף יולי 1962 שוחרר יעקב מהשירות הסדיר וחזר למשק תל־רעים, שם נבחר לשמש מדריך חברת הנוער ״מחנות העולים״ בירושלים וארגן את גרעין ״אייל״. במסגרת שירות המילואים עבר הסבה לשריון ולהרחבת השכלתו הצבאית עבר גם קורס סיירים, קורס מש״קי חבלה וקורס מש״קי חרמ״ש. בכל הקורסים האלה סיים כחניך מצטיין. לימים נשא לאישה את חברתו בת־שבע ובשנת 1965 נולדה בתו הבכורה זיו. במלחמת ששת הימים מילא יעקב תפקיד אחראי במשק. מרחבי הגולן, שנכבשו במלחמה, קסמו לו ואמנם הייתה משפחתו בין הראשונות שהצטרפו לקיבוץ מרום־גולן. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס וצורף לסיירת ויחד עמה עבר את קרבות הבלימה הקשים נגד הסורים. לאחר הפריצה לשטח סוריה ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) פעל יעקב במסגרת הכוח שחיפש חללים ונעדרים בטנקים הפגועים מערבית לחאן־ארנבה. במהלך הפעולה נפגע מטיל ונפצע קשה. בדרך לתאג״ד מת מפצעיו. יעקב הובא למנוחת־עולמים בקיבוצו מרום־גולן. השאיר אחריו אישה ושתי בנות (הבת השניה, גילי, נולדה כמה ימים לאחר נפילתו). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקדו כי יעקב היה ״חייל טוב ונאמן, ביצע בדבקות את כל המוטל עליו והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו ביחידה״.

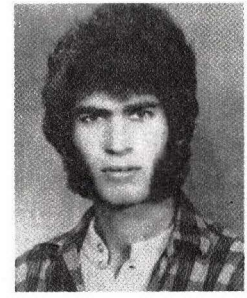
רפאל, דוד

דוד, בן אסתר ויוסף, נולד ביום י״ד בכסלו תשט״ו (9.12.1954) בחדרה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תלמים״ ובבית־הספר היסודי על־שם משה שרת בקרית אונו, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר ״עמל״ בתל־אביב, במגמה לחניכות מודרכת. דוד למד ועבד. מוריו אהבוהו והממונים עליו שיבחוהו על חריצותו ועל התמדתו, על אחריותו, על דייקנותו ועל שקידתו. הוא נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״, הקים את מועדון ״צוותא״ בקריית אונו, היה חבר פעיל והשקיע בו את כל מרצו. דוד היה חברותי וקל להתיידד, אוהב חברה, נוח לבריות וקשה לכעוס, לא הלך רכיל והיה איש סוד נאמן. היו בו אורך רוח וסבלנות, ידע להטות אוזן קשובה לכל אדם ואהב לעזור לזולת, אפילו היה כרוך הדבר באי־נוחות. הוא היה טוב־לב, אדיב ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות. חבריו אהבוהו על שרוחו הייתה טובה עליו תמיד, על חוש ההומור שלו, על שאהב להתלוצץ ולהתבדח, על שהיה גלוי־לב, ישר־דרך ובעל מצפון, נאה דורש ונאה מקיים. כן היה והגון, עניו וצנוע, רחוק מן השחצנות וסולד מן ההתנשאות. הוא אהב את הפשטות, לא היה בורן והיה שמח בחלקו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ורחש להם כבוד רב. לפני שגויס לשירות צבאי עבר קורס נהגות.

דוד גויס לצה״ל במחצית מאי 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר הכשרה נוספת ונשלח ליחידת שריון. הוא היה חייל טוב, אחראי, ממושמע ומסור לתפקידו, אהוב על מפקדיו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב, בסבילותו ובצייתנותו. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ובמכתבים שהקפיד לכתוב הביתה הרגיעם ככל שיכול. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית ברמת הגולן. אור ליום י״א בתשרי תשל״ד (6.10.1973), נפל דוד בקרב ליד החרמונית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

רפאל, שלום

שלום (שלומה), בן מיסה ומשה, נולד ביום י״ח באב תש״י (1.8.1950) בבאר־יעקב. הוא למד בבית־הספר הממלכתי דתי ״רבי שמעון בר־יוחאי״ בעיר מולדתו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר נאלץ לסייע לאביו בפרנסת המשפחה. הוא נמנה עם חברי תנועת ״הנוער העובד והלומד״, השתלם במסגרתה בקורס למסגרות ועבד בקיבוץ נצר־סירני. הממונים עליו שיבחוהו על חריצותו, על מרצו, על אחריותו ועל דייקנותו. שלום היה חברותי מאוד, נוח לבריות ואיש סוד נאמן. הוא היה אוהב אדם, לא שמר טינה והיה ותרן וסלחן. מעולם לא הסתכסך ולא רב עם חבר ותמיד מוכן לעזור לכל אדם גם

במעשה וגם בעצה טובה. היה לו חוש הומור שובב ולפעמים אהב לעשות מעשי קונדס, אך ידע תמיד לא לחרוג מגבולות הטעם הטוב והיה הגון ולבבי. הוא לא היה בררן, הצטיין בפשטות והיה שמח בחלקו. צנוע היה בכל דרכיו, מסתפק במועט ומאיר פנים. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, כיבד את הוריו, והחשיב את דעתם.

שלום גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים. הוא היה חייל טוב, אהוב על מפקדיו ועל חבריו. בתעודת השחרור מן השירות הצבאי הסדיר נכתב עליו שהיה "נהג טוב, מסור ויעיל מאוד בתפקידו".

אחרי שסיים את שירותו הסדיר חזר למשק ועבד שם כנהג משאית. במסגרת שירות המילואים הוצב לחיל השריון והשתלם בקורס לנהגי זחל"ם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס שלום ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. במשך שמונה־עשר ימי לחימה, עסק בפינוי נפגעים ונטל חלק בקרבות הבלימה. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בקרב שהתחיל בפרברי העיר סואץ, נפגע זחל"ם הפינוי שלו והחל בוער. הוא קפץ ממנו, פצוע ברגלו, ונכנס עם חובש היחידה לאחד הבניינים. בשעה שנחבש פגעה פצצה בבניין ושלום נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר. אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במעברת בארי־יעקב.

רפאלי, גבי

גבי, בן נעמי ואהרן, נולד ביום א' באדר ב' תשי"א (9.3.1951) בתל־אביב. מילדותו היה משכמו ומעלה מכל חבריו, ספורטאי מעולה ובעל כושר גופני מצויין. כבר בגיל שנתיים ידע לשחות וכשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי על־שם אחד העם בתל־אביב, היה הספורטאי המצטיין של בית־הספר. גבי היה ראשון בכיתתו בכל ענפי הספורט ושימש שוער קבוצת כדורגל של נערים במסגרת "מכבי" תל־אביב. עלם חמודות היה, חייכן ומלא הומור. בכיתה נחשב תלמיד טוב ושקדן ומצא זמן לכול, גם ללימודים, גם לספורט וגם לחיי חברה. אהוב היה על כל חבריו, ושימש להם מנהיג בלי שיכפה את רצונו עליהם. תמיד בלט בקומתו הגבוהה, במבנה גופו האתלטי ובברק שבעיניו. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי החליט לנסות ולהתקבל לפנימייה הצבאית, שהוקמה אז ליד הגמנסיה העברית "הרצליה". מתוך מאות מועמדים היה בין השמונים, שזכו להימנות עם המחזור הראשון של הפנימייה. שם התאמן ולמד, השיג תמיד ציונים טובים והמשיך להצטיין בספורט. הוא נמנה עם קבוצת הכדורסל של הגמנסיה, שזכתה באליפות של בתי־הספר התיכוניים. בזכות משחקו המעולה צורף מיד לנבחרת הנוער של ישראל. גבי הצליח לעמוד יפה במעמסת הלימודים

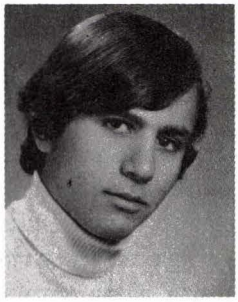
והאימונים המפרכים, וגם עשה חיל בספורט שאהב. מתוך שמונים החניכים שהתחילו ללמוד במחזור הראשון, היה בין העשרים ותשעה שסיימו.

גבי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 וביקש להצטרף לצוות־אוויר, אולם בגלל גובהו נמנע הדבר ממנו והוא הוצב לחיל־השריון. הוא המשיך לשחק בנבחרת הכדורסל של "מכבי" דרום וגם הוצע לו תפקיד נוח, כדי שיוכל להתמסר לספורט, אולם הוא סירב בכל תוקף, כדי שלא לפגוע בקידומו הצבאי. תוך תקופה של שמונה חדשים השתלם בקורס למקצועות השריון, בקורס מפקדי טנקים ובקורס קצינים. בדצמבר 1970 סיים קורס קציני שריון ומונה מדריך בבסיס הדרכה של חיל השריון. אחרי־כן מונה מפקד מחלקה ומדריך פלוגתי, ובמרס 1973 נשלח לקורס מ"פים שריון, שבסיומו מונה סגן מפקד פלוגה. גם בצבא המשיך בפעילותו הספורטיבית ולא היה יום ספורט בשריון, שלא השתתף בו, ולימים זכה בתואר "שוער מצטיין של גייסות השריון". פקודיו העריצו אותו וראו בו מפקד שאפשר לסמוך עליו ולבטוח בו, שידאג להם וידע להנחותם נכונה בשעת הצורך. מפקדיו ראו בו קצין מעולה, שעתידו בצה"ל מובטח לו כאחד הטובים בקציני השריון. בחוות־דעת כתב עליו מפקדו: "אחראי, בעל יזמה, חרוץ וממושמע. מוכן להשקיע את המקסימום להצלחת היחידה, יעיל ונאמן ובעל ידע מקצועי רחב. עושה תפקידו לשביעות רצון מוחלטת של הממונים עליו, תוך קבלת מירב האחריות". כמדריך וכמאמן היה גבי אחד הקצינים המבוקשים בחיל. בסוף אוגוסט 1973 נשא לאישה את חברתו אורית, שנפגש עמה בבסיס צבאי.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה גבי עם יחידתו ברמת הגולן. כאשר נחתו מטחי האש הראשונים יצא מיד בראש כוח שריון להדוף התקפות בגזרתו. בזמן הלחימה שמר על קור רוח והרגיע את אנשיו. מעולם לא הרים את קולו, ופקודותיו היו שקולות ומדודות. באחד הקרבות נפגע בכתפו, חבש את עצמו והמשיך להלחם. הוא הצליח להשמיד מספר רב של טנקי האויב ולכוון את אנשיו, כשמחצית גופו העליונה חשופה בצריח. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע גבי ונהרג בקרב ליד תל יוסיפון. שבועות רבים לא נודע דבר על גורלו, והוא הוכרז כנעדר. עם תום הקרבות התברר שהוא נפל חלל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

לזכרו ולזכרם של עוד חמישה סרנים מחבריו, נקרא חורש, שניטע ליד אשתאול, בשנת 1951 — היא שנת לידתם — בשם "חורשת הסרנים"; כתבות לזכרו ולזכר חבריו פורסמו בעיתון "ידיעות אחרונות", באוגוסט 1974 ובאוגוסט 1975; קבוצת כדורסל לנערים נקראת על שמו "מכבי גבי".

רפאלי, יעקב

יעקב, בן רינה וברוך, נולד ביום כ׳ בתשרי תשט״ו (17.10.1954) בירושלים. הוא למד בעיר הולדתו בבית־הספר היסודי ״תלפיות״ ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכונים בבית חינוך עירוני ג׳, במגמה ההומניסטית הכללית. הוא היה תלמיד חרוץ ושקדן שהקדיש ימים ולילות ללימודים, אך הצטנע בהישגיו. לדברי המחנכת שלו בכיתות ה׳ – ח׳, היה נער צמא דעת, הכין את שיעוריו בלהט והרבה לשבת בספריות כדי להרחיב את אופקיו. מנהל בית־ספרו סיפר עליו כי היה נער אהוב על מוריו ועל חבריו, בלט בחברת הילדים והיה הרוח החיה בה. המנהל והמורים ניבאו לו עתיד מזהיר וציפו ממנו לגדולות. גם בבית־הספר התיכון היה אחד התלמידים המצטיינים. הוא היה חבר במועדון הנוער השכונתי בקטמון ו׳, והשתתף במרץ רב בכל הפעולות החברתיות שנערכו בו. יעקב היה נער מופנם וביישן, לא גילה לאיש את מסתרי לבו ולכן ידוע למשפחתו מעט מאוד על עולמו הפנימי, שכן היה שקט ומסוגר ולא נהג לדבר על לבטיו ובעיותיו. תמיד היה רציני מאוד וביצע כל משימה שהוטלה עליו בדייקנות ובאחריות, אך עם זאת היה אופטימי ומסביר פנים לזולת. על־אף ביישנותו היה מלא חיים, אהב להשתובב ולהתלוצץ ואף הדביק את חבריו בצמאונו לדעת ובנכונותו לסייע להם בלימודיהם ובכל אשר ביקשו. את מעט הפנאי שנותר לו חילק בין משחק הכדורגל לבין שיחת רעים עם נערי השכונה, כיוון שאהב מאוד את השכונה ואת ההווי שלה. יעקב היה בן יחיד במשפחה, אח לשלוש אחיות, ולפיכך היה ה״קמע״ של המשפחה וכולם פינקוהו. הוא לא ניצל מעולם את היחס המיוחד הזה והשיב לכולם אהבה. הוא התעתד להמשיך את לימודיו באוניברסיטה לאחר תום שירותו הצבאי, כי רצה שהוריו יהיו גאים בו וישבעו ממנו נחת.

יעקב גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוסמך כטען־קשר. הוא הוצב ליחידה בסיני ומשום כך הגיע הביתה לחופשות קצרות רק לעתים רחוקות, והשתדל לבלות את השעות המעטות עם בני משפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נמנה יעקב עם הכוח שנשלח כבר ביום הראשון לבלום התקפות האויב בסיני. בקרב שהתחולל בגזרה המרכזית ליד צומת דיזי ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע הטנק שלו על־ידי טיל. יעקב נהרג והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״בנכם, טוראי יעקב ז״ל, שירת ביחידת שריון כטען־קשר, בפלוגה שנשלחה להדוף את כוחות האויב. היחידה ניהלה קרב קשה, בו עמדה מעטים מול רבים. צוות הטנק בו לחם יעקב ז״ל, השמיד כלי אויב רבים ועמד במערכה תוך גילוי אומץ־לב וגבורה, והכרה בשליחות שמילא״.

המשפחה הנציחה את זכרו של יעקב על־ידי תרומת ספר תורה על שמו לבית־הכנסת שבשכונה; לזכרו של יעקב נערך מדי שנה בשנה טורניר כדורגל על שמו, במועדון הנוער שם היה חבר פעיל. כן מוענק גביע לקבוצה המנצחת.

רפפורט, משה

משה (מירצ'ה), בן פרידה ואריה ז"ל, נולד ביום ה' בכסלו תש"ג (14.11.1942) בבוקרשט שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־ספר יסודי בלוד וסיים לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "מגדיאל". כשהיה משה בן שתים־עשרה שנים התייתם מאביו, ואמו נאלצה לעבוד שעות רבות כי לפרנס את עצמה ואת בנה. משה שהיה מסור לאמו, עזר לה בכל מבוקשה והקל עליה את המלאכה הקשה.

משה גויס לצה"ל באוגוסט 1960 והתנדב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס פלסים, הוצב ליחידה של חיל ההנדסה בתפקיד חבלן. כעבור זמן השתלם בקורס פקידי רישום ואפסנאים, והמשיך את שירותו הצבאי בתפקיד זה. ביחידתו נודע כחייל אחראי ונאמן לחובותיו. הוא היה חביב על חבריו ומפקדיו אהבוהו והעריכוהו.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר, הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא מידי שנה לתקופות של שירות מילואים. בשנת 1967 נשא לאישה את חברתו מרים וברבות הימים נולדו להם שני בנים – דרור וניר. משה אהב את בניו מאוד והקדיש להם שעות רבות מזמנו הפנוי. הוא החל לעבוד כפקח טיסה ב"תעופה אזרחית" והמשיך את עבודתו כמשגר מטוסים בחברת "אל על". כל ימיו היה בעל מסור ונאמן ואב אוהב, וציפה בכליון עיניים ליום שייכנס עם משפחתו לדירתם החדשה ברחובות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס משה ונשלח לחזית רמת הגולן. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה סיפר מפקד היחידה: "משה נפל בקרב ליד קוניטרה, בעת חילוץ כוח טנקים ישראלי, שעלה על שדה מוקשים של האויב. בעת ביצוע החילוץ נפגע הזחל"ם בו ישב משה מפגז, שנורה על ידי טנק אויב. משה נפל יחד עם ידידו זאב, וחמישה מחבריו הטובים נפצעו". מפקדו כתב למשפחה: "משה זכה להערכת חבריו ומפקדיו, כחייל מסור וכחבר ורע נאמן. ברגעיו האחרונים, בעת פעולת החילוץ בקרב ברמת הגולן, גילה אומץ לב וגבורה מופלאים, וסייע בכך לחלץ את כוח הטנקים שלנו, שנלכד באש האויב והסתבך בשדה מוקשים".

רעייתו תקים לזכרו קרן מלגות ללימודי תעופה – תחום העבודה האהוב על משה, שתפס בחייו מקום חשוב, לא רק כמקצוע אלא גם כתחביב.

רשלבך, דוד

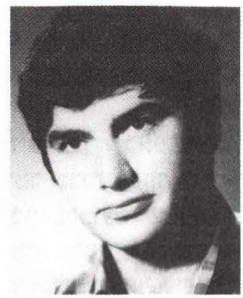
דוד, בן שרה ויוסף, נולד ביום כ"ג באייר תשי"ג (8.5.1953) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי "עליות" ברמת־גן ואחר־סיים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר "עמל" בתל־אביב. דודי היה בעל גוף מוצק ורחב, ופניו עגלגלות, שמנמנות וחייכניות. הוא היה פעיל, תוסס ומלא מרץ נעורים. תמיד היה בוגר מיתר בני גילו במחשבותיו, בדרך פעולתו ובהתנהגותו. מאחר שהיה דואג ומוטרד בגלל בעיות החברה והנוער בארץ, הצטרף עוד בנעוריו לתנועת "הנוער העובד והלומד", בקן רמת־גן. לא ארכו הימים והוא היה למדריך באותו קן. מיומו הראשון בתנועה התנדב לכל הפעולות והתמסר רובו ככולו לתנועה ולחבריה. הוא ייחס חשיבות רבה לסדר, למשטר ולמשמעת, שימש בעצמו דוגמא אישית ודרש זאת אחר־כך מחניכיו ומחבריו. על אף גילו הצעיר ראו בו הכל מנהיג טבעי המאציל מאישיותו על סביבותיו. דודי אהב מאוד את חוגי הדרמה, הזמרה, הספרות, ידיעת־הארץ והמדיניות, שהיו במידה רבה פרי יזמתו, תיכננו וביצועו. חלק ניכר מזמנו הקדיש כדי לדבר על לבם של נערות ונערים עובדים להצטרף למסגרת חברתית וחינוכית, שתעניק להם יתרונות רבים בעתיד. גם במקום עבודתו בחברת "דן" לחם למען זכויות חבריו לעבודה והיה להם לפה בפני ההנהלה. בתקופה הקצרה שנותרה לו עד למועד גיוסו, התנדב לעבוד בקיבוץ מגל, משום שרצה לעבוד עם בעלי־החיים, שכה אהב.

דוד גויס לצה"ל בתחילת מאי 1971 והוצב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס למקצועות הטנק הוצב ביחידת טנקים קדמית באזור תעלת סואץ. הוא למד להכיר היטב את השטח, ידע את מגבלותיו ואת יתרונותיו והיה גאה מאוד על שהוא נמנה עם אנשי צוות מאומן ומחושל. הוא היה חייל מסור לתפקידו ואהוד על מפקדיו ועל חבריו ליחידה. את חופשותיו חילק בין משפחתו האהובה לבין קן התנועה. בכל חופשה סר לביקור במועדון, כדי לעמוד מקרוב על התקדמות החוגים, שהיה שותף בהקמתם. עם תום שירותו הסדיר התעתד להמשיך בלימודים, אך המלחמה קטעה את תוכניותיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לחם דוד עם הכוחות שיצאו לבלום את התקפות המצרים באזור התעלה. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בהיותו עם כוח החוד שפרץ ל"חווה הסינית", נשלח לבצע משימה מיוחדת, נתקל בכוח אויב ונפגע, לאחר שניהל קרב מר ועיקש. הוא נפל בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון והוענק לו "עיטור העוז" – לאות ולעדות כי גילה גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. בתיאור המעשה בתעודת העיטור נאמר: "ביום 21 באוקטובר 1973, בעת הקרב על מערך "מיסורי", נפגע הטנק שסמל דוד רשלבך ז"ל לחם ממנו. יחד עם אנשי צוות של טנקים נוספים שנפגעו — תפס עמדה במרכז מתחם מצרי וניהל אש עם כוח מצרי עדיף, שסגר עליהם. משאזלה התחמושת והמצרים כתרו את החיילים, זינק סמל דוד רשלבך ז"ל לעבר הטנק הבוער, נכנס לתוכו, הפעיל נשק והשליך רימונים לעבר המצרים, עד

שנהרג בקרב זה. סמל דוד רשלבך ז"ל גילה אומץ־לב, עוז־רוח וגבורה, בסרבו ליפול בשבי המצרי".

המשפחה הנציחה את זכרו על־ידי הקמת פינת זיכרון בביתם; בשבועון "במחנה" פורסמה רשימה ובה תיאור דמותו ומעשה גבורתו.

רשף (קרקש), גד

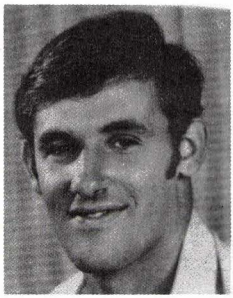
גד (גדי), נולד בספטמבר 1946 בהונגריה, לאנה ופרנץ. בן בכור ויחיד להורים מבוגרים, מניצולי השואה. אחת־עשרה שנים חי גדי בהונגריה, בבית שמאום לא חסר בו. כל מבוקשו ניתן לו. בשנת 1957 התחולל בהונגריה מרד וברחוב נשמעו סיסמאות אנטישמיות. אנה ופרנץ קרקש החליטו לעלות לארץ ישראל, כדי שבנם יחידם יוכל ללכת כאן בראש זקוף — כיהודי ישראלי גאה. כאן, בתוקף הנסיבות, נשלח גדי ללמוד בפנימייה. קשה מאוד לילד בן אחת עשרה, עולה חדש מהונגריה, להיקלט. אך לאחר שנה, כשהוריו כבר התבססו קצת בירושלים ורצו שיחזור לגור אתם, העדיף גדי את הפנימייה. עד סיום לימודיו בבית־הספר התיכון למד גדי בבן־שמן. הוא אהב מאוד ללמוד ועוד יותר אהב את העבודה בשדות. היות והיה מסור וחרוץ מאוד, נמסרו לידיו עבודות, שבדרך כלל לא ניתנו לתלמידים. בבן־שמן טיפח עוד אהבה — למוסיקה, במיוחד לג'אז. הוא אסף עשרות תקליטים ולמד כל אחד מהם ביסודיות.

משהגיע זמנו להתגייס לצבא, התנדב גדי לנח"ל המוצנח. על הצניחה הראשונה לא סיפר להוריו ואת הכומתה האדומה הסתיר לפני שנכנס הביתה. הוא ידע מה עמדת הוריו וגם הצדיק אותה. אך מצפונו לא נתן לו שלא לשרת ביחידה קרבית. במשך השירות עבר גדי קורסים שונים, הגיע לדרגת קציו והתמנה למפקד מחלקה. כמפקד דרש מעצמו ומפקודיו להגיע תמיד למקסימום. עם התקרב מועד השחרור מהשירות הסדיר התלבט גדי אם להמשיך לשרת בצבא הקבע, או לפנות למסלול לימודים אקדמאיים. בגלל דאגתו להוריו הקשישים ובגלל רצונו הגדול ללמוד החליט לסיים את שירותו בצבא.

גדי החל ללמוד חקלאות באוניברסיטה העברית בירושלים, מתוך כוונה לעסוק בעתיד במחקר. הוא שקע ראשו ורובו בלימודים, מתוך שאיפה לדעת ולהבין. ואכן, את לימודיו לתואר הראשון ולתואר השני סיים בהצטיינות. בשנה הרביעית ללימודים נשא לאישה את חברתו חנה, אף היא סטודנטית. הם התגוררו בראשון לציון, ושם גם נולד בנם נועם. במשך כל השנים האלה נקרא גדי פעמים רבות לשירות מילואים. כמו־כן פנו אליו כמה וכמה פעמים בבקשה שיחזור לצבא. גדי התלבט מאד. אך שוב, ההורים... ועכשיו גם אישה וילד שאותו אהב מאוד. כדי להיות שלם עם מצפונו עבר קורסים שונים במסגרת המילואים. כך הגיע לדרגת סרן ולתפקיד של מפקד פלוגה. בשלהי ספטמבר 1973 יצא שוב לשירות מילואים, הפעם כמפקד פלוגה במוצב ליד תעלת סואץ. בששה באוקטובר 1973 פרצה המלחמה. תוך הגנה עיקשת, ללא כל

סיכוי, נפגע גדי מכדור. הוא המשיך להלחם ולפקד כשהוא פצוע, ורק בכוח הצליחו להכניס אותו לבונקר, כדי שיקבל טיפול רפואי. בשכבו פצוע המשיך לתת הוראות ולעודד. בערב העבירו אותו לעורף. בדרך עוד סיפר עד כמה אמיצים היו פקודיו. איש לא שמע אותו מתלונן. לרפידים הגיע עם בוקר – מת. על מעשה זה הוענק לו "אות המופת". קברו של גדי בהר־הרצל. אך גדי, הבן המסור, הבעל הנאמן, והאב האוהב והידיד, ממשיך לחיות בלב כל אלה שאהבוהו והוקירוהו.

רשף, שלמה

שלמה, בן חנה־רחל ואלקנה, נולד ביום י"ד באייר תש"י (1.5.1950), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר "ביא־ליק" בחולון ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט יד־סינגלובסקי" בתל־אביב. שלמה היה תלמיד מצטיין ונער ברוך כשרונות, היה חברותי מאוד ובלט בכושר מנהיגותו הטבעי. עוד בכיתות הנמוכות של בית־הספר נבחר ל"מלך הכיתה" ובשנות נערותו ובגרותו היה חניך ומדריך בתנועת נוער. מטבעו היה סקרן ותאב־דעת, ושאף תמיד ללמוד ולקלוט, לקרוא ולהאזין. שלמה, שכונה בפי בני משפחתו וחבריו בשם "בלנקו", היה ספורטאי מחונן, ראשון בכל תחרות ספורט בבית־הספר וכוכב נבחרת הכדורסל המקומית. היה לו ביטחון עצמי וחוש צדק מפותח. מתמיד היה בעל יזמה ומרץ וחדור נכונות לעזור לכל אדם. בכיתה ובתנועת נוער ארגן טיולים ומסעות להכרת נוף הארץ. כשהיה תלמיד בכיתה י"ב הגה רעיון להקים מושב שיתופי ברמת הגולן יחד עם חבריו. הוא היה היוזם והמדרבן בתכנון רעיון זה, אף כי התכנית לא יצאה לפועל. תקופה מסוימת עשה בקיבוץ ואהב מאוד את עבודת האדמה, את החי ואת הצומח. שלמה היה עלם גבה קומה, חסון ויפה תואר, אוהב חיים ומלא עליצות. מטבעו היה לבבי וחברותי, והיו לו חברים וידידים בכל הארץ.

שלמה גויס לצה"ל בסוף יולי 1969 ושירת בנח"ל, ואחרי־כן שירת ביחידת שריון. הוא עבר קורס צניחה וקורס למקצועות הטנק והיה לשריונאי. ביחידתו נחשב חייל מצטיין וקיבל באהבה וברצון את שתי מסגרות השירות שהועיד לו צה"ל – הנח"ל והשריון. "אמרתם תמיד שבצבא נעשים בני אדם, ורק עכשיו אני רואה כמה צדקתם" – כתב להוריו.

במלחמת יום הכיפורים היה שלמה נהג טנק בגדוד שריון, שהשתתף בקרבות הבלימה הקשים נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) לחם הטנק של שלמה בציר הנפט ליד נפח, ובמהלך הקרב נפגע הטנק ואנשי הצוות נטשוהו. מאז לא נראה שלמה. הוא הוכרז כנעדר, עד שהובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובת, שנולדה אחרי נפילתו ונקראה על שמו, שלומית. כן השאיר הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני משפחה וחברים על דמותו.

שאול, אמיר

אמיר, בן מרים וסלם, נולד ביום כ"ה בכסלו תשי"א (3.12.1950) בקרקוק שבעיראק. באותה שנה עלה ארצה עם משפחתו, והוא בן ארבעה חודשים. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר בני עייש, שליד גדרה, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי "מקוה ישראל" ליד חולון. אמיר היה תלמיד חרוץ, שקדן ושואף דעת והישגים. מגיל צעיר נהג להציב לעצמו מטרות, שאליהן חתר בהתמדה ובעקשנות. הוא היה שקט, חייכן וביישן. גישתו לחיים הייתה רצינית ובוגרת. למרות ביישנותו, הסתגל במהירות לאנשים ומקומות חדשים. עיניו הירוקות כבשו את לבו של כל אדם ובזכות אופיו הנוח קנה לו ידידים רבים בכל מקום. אמיר גם היה בן שגרם להוריו הרבה נחת. הוא דאג למשפחה יותר משדאג לעצמו. כל חופשה וכל הזדמנות ניצל לעבודה, כדי לממן בעצמו את הוצאותיו ולהסיר נטל זה מעל המשפחה רבת הנפשות. אפילו דמי כיס סירב לקבל מאביו ואם בכל זאת נאות, לאחר הפצרות רבות, נטל תמיד סכום פעוט בלבד.

אמיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", נשלח לשרת ביחידת שדה, בתפקיד טען־קשר. הוא היה חייל למופת והיה אהוד על מפקדי היחידה וחייליה. תמיד ביצע את המוטל עליו בנאמנות וביעילות, לשביעות רצונם של מפקדיו. מעולם לא נתקל בבעיות משמעת ומעולם לא שמע איש מפיו תלונה על קשיים בחיי הצבא. ברצינות האופינית לו השקיע עצמו בעבודתו, ומילא את חובותיו יום־יום בצייתנות וברצון. מפקדו הישיר היה מרוצה ממנו מאוד והמליץ במיוחד להעלותו לדרגת סמל. גם לאחר שהועבר לשירות ביחידה עורפית סמוך לחיפה, המשיך למלא את תפקידו ביעילות ובמהימנות, כדרכו בתנאים הקשים של האימונים בשדה. בתקופה שהיה קרוב לחיי העיר, קשר אמיר קשרי ידידות עם חבריו ליחידה. הוא נהג לבקר אצל רבים מהם בבתיהם וגם הזמין אותם לבקר אצלו. את כל חופשותיו בילה בבית, בחוג המשפחה. כשנאלץ בתוקף תפקידו להיעדר מהבית זמן ארוך חסרה לו קרבתה של המשפחה האוהבת והוא התגעגע מאוד להוריו, לאחיו ולאחיותיו. בתקופת שירותו בצבא הקפיד שלא לגרום דאגות מיותרות להוריו, הרבה לכתוב הביתה וטלפן בכל הזדמנות.

בתום שירותו הסדיר התקבל לשנת לימודים נוספת ב"מקוה ישראל", כדי להשתלם בטכנאות חקלאית במגמת הדרים. לאחר שסיים גם שנה זו בהצלחה מלאה הוסמך כטכנאי ומיד מצא לו עבודה בחברת "ברושר" להדרים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אמיר תחילה בקרבות הבלימה בצפון ואחרי־כן הועבר לאזור הקרבות בדרום. הוא יצא לקרב חולה, לאחר שהצטייד בתרופות הנחוצות לו ביותר. ביום שלישי, י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה, במהלך הקרב סמוך למעבר הגידי. מעדויות חבריו לנשק התברר כי חברי הצוות שנותרו בחיים, לא הצליחו לחלצו מתוך הטנק הפגוע, וכיוון שהיו בשטח חשוף לאש האויב, נאלצו לסגת ולהשאיר אותו בטנק. אחרי־כן נראה הטנק נגרר על־ידי המצרים. אמיר

הוכרז כנעדר ויותר מחצי שנה חיה משפחתו בתקווה, שהוא נותר בחיים ונפל בשבי בידי המצרים. לאחר ששמו לא נכלל ברשימת השבויים שהגיעה ממצרים, הוכרז כנעלם. לאחר שנמצאה גופתו וזוהתה, הובא אמיר למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות.

שאול, דוד

דוד (דודי), בן דיזי וסלמן, נולד ביום י״ח בסיון תשי״ד (19.6.1954) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״המתמיד״ בעמישב ואחרי־כן המשיך בלימודיו בפנימיית ״הכפר הירוק״. דוד אהב את הטבע ואת עבודת האדמה. הוא הצטיין בלימודי החקלאות על כל ענפיה, והתכונן להקים עם חבריו משק באזור ספר. מנעוריו היה חובב ספורט והצטיין בעיקר בשחייה. כמו־כן אהב לרקוד והרבה להאזין למוסיקה. פעלתן היה ושותף במעשה למפעלים רבים במועדון הקהילתי ובמועדון של הפנימייה ב״כפר הירוק״. דוד היה נער אופטימי, שמח וחייכן. חבריו סיפרו עליו, שמעולם לא נתפס לעצבות, ובחוש ההומור הדק שלו ידע לשעשע את חבריו ולרומם את מצב רוחם. מאחר שהיה שקט, סגור ומכונס בעצמו, היו לו חברים מעטים, אך אלה אהבו אותו והעריכוהו על שהיה צנוע, נחבא אל הכלים ושונא התרברבות. בדרך כלל היה שותק וממעט לספר על עצמו. קשה היה לדובבו והוא נהג להסתיר את רגשותיו פנימה. מטבעו היה קר־רוח וזהיר בהתנהגותו, והצטיין בגישה יסודית ובמחשבה מעמיקה. מעולם לא הלך בגדולות, חיפש את הפשטות, היה שמח בחלקו ולא התאונן. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, ואהב מאוד את בני משפחתו.

דוד גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והתנדב לסיירת של חיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס סיירי שריון, ונשלח ליחידה. שם נודע עד מהרה כחייל טוב, מסור ואחראי. חבריו סיפרו שלמן הימים הראשונים ניכר היה בכושרו הגופני ובכוחו העצום. במסעי האלונקות המפרכים, היה נחלץ לעזרת הכושלים, מעודד אותם ומסייע להם לשאת את משאם הכבד. בתקופת שירותו בצבא עשה כמיטב יכולתו שלא להדאיג את הוריו. הוא כתב להם לעתים אך לא סיפר דבר על שהתנדב לשרת בסיירת ועל האימונים הקשים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם חבריו, חניכי קורס מש״קי סיור, לחזית ברמת־הגולן. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) נפל דוד בקרב, במארב נגד טנקים ליד בוקעתה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״דוד מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון, תוך הקרבה וחירוף נפש״.

הוריו תרמו לזכרו לוח שיש וגברשת לבית־הכנסת ״בית יעקב, שערי רחמים״ בפתח תקוה; יחידתו הוציאה לאור חוברת בשם ״נערים בסיירת״, לזכר עשרים וארבעה חלליה, ודוד בכללם.

שאול, ניבה

ניבה, בת אזרה ויהודה, נולדה ביום י׳ בטבת תשי״א (19.12.1950), בקיבוץ משמר הנגב. היא למדה בבית־הספר היסודי במשק ובו גם סיימה את לימודי בית־הספר התיכון. הוריה היו ממייסדי הקיבוץ, וניבה הייתה מראשוני הילדים בקיבוץ. שנות ילדותה ונעוריה עברו עליה בקיבוץ אשר בו נולדה. חברי הקבוץ אינם שוכחים כיצד החלה את דרכה כתינוקת שמנמנה, שופעת בריאות ומלאה שלווה, בין יתר ילדי קבוצתה. שקטה הייתה וטובת מזג, וכך גם גדלה בשקט, כמעט בהיחבא, והפכה לנערה יפה ורבת חן. אנשים אהבו אותה ואהבו לפתוח את לבם בפניה והיא הייתה מקשיבה בחיוכה הטוב. עד כמה רחשו לה אהבה מעידים שמות החיבה הרבים, שהעניקו לה בני ביתה וידידיה. כך זכתה להיקרא בפי אחדים ניבוצ׳קה או נאול׳ה, והיו אחרים שלא הסתפקו בכך והעניקו לה כינוי חיבה נוסף – ניבי. ניבה גם ניחנה בכישרון למוסיקה ואהבה לנגן בחליל צד, הצטיינה בחוש קצב מדויק ובשמיעה חדה. אהבה גדולה אחרת שלה היה הריקוד. ריקודים ומעגלי רוקדים הלהיבו אותה והיא נהגה להתמסר להם בכל מאודה.

ניבה גויסה לצה״ל בתחילת דצמבר 1968. לאחר שסיימה את הטירונות ולאחר שהשתלמה במקצוע הפקידות וסיימה קורס למפעילי טלפרינטר, הוצבה לחיל הקשר בתפקיד פקידה כתבנית. כדרכה, מלאה את תפקידה במסירות, ביעילות ובשקט. כאן גם מצאה את בני, שאיתו תכננה להקים משפחה. עם כל השקט והשלווה שהפגינה כלפי חוץ, בתוך תוכה הרבתה ניבה להתלבט.

לאחר שחרורה מהשירות הסדיר בצה״ל יצאה לעיר הגדולה. תחילה עבדה שנה במזכירות הקיבוץ המאוחד, ואחרי כן ביקשה שנת חופשה מהקיבוץ והחלה עובדת בחברת התיירות ״הסתור״. זו הייתה תקופה של פריחה והתעוררות לקראת החיים החדשים, שהבטיחו לה כל כך הרבה. לאחר תקופה של עבודה מסורה ומוצלחת, נשלחה לחופשה בחוץ־לארץ, יחד עם בני, על חשבון החברה. גם מועד נישואיה הלך וקרב והכל הצטייר בצבעים זוהרים ובטוחים. עם זאת, למרות הרגשתה המצוינת בעיר, הכירה בעובדה שאיננה יכולה להתרגל לכך שבעיר ״השקר וההונאה הם אבן הבוחן לכל אדם מצליח״. לא בלי לבטים החליטה לבנות את ביתה ואת עתידה בעיר. במלחמת יום הכיפורים נקראה לשירות מילואים, כבעלת מקצוע חיוני בחיל הקשר, והצטרפה לשיירה צבאית שירדה דרומה. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), בעת שחנתה במחנה רפידים בסיני, נקלעה להפצצה של מטוסים מצריים ונהרגה מפגיעה ישירה. ניבה הובאה למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ משמר הנגב. השאירה אחריה הורים ושתי אחיות. לאחר נופלה הועלתה לדרגת רב־טוראי.

הוריה ובני קיבוצה הקימו לזכרה קרן מלגות קבועה, ״קרן ניבה״, וכן רכשו אורגן חשמלי לחדר המוסיקה של הקיבוץ.

שאולי, עדי

עדי, בן נג׳יה ואליהו, נולד בשנת תש״ו (1946) בעיירה כפרי שבצפון עירק, ועלה ארצה עם הוריו, אחיו ואחיותיו בשנת תשי״א. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אוסישקין״ ברמת השרון, וכתום לימודיו היסודיים למד שלוש שנים בבית־הספר המקצועי ״אורט״ בהרצליה, במגמת מסגרות מכנית. אחר־כך למד שנה אחת בבית־ספר תיכון ערב בתל־אביב, ובקיץ תשכ״ג עמד בבחינות הגמר. ילד עירני ופעיל היה עדי. כשעלתה משפחתו ארצה, התגוררו ההורים והילדים בצריף קטן ודל. עדי למד בבית־הספר ברמת השרון, הצטיין בלימודיו ורכש לו ידידים רבים. נער מסור היה ומוכן תמיד לעזור לכל אדם. ״עדי לא אהב רעש, גם לא השתולל. הוא היה ביישן, צנוע ועדין־נפש״, סיפרו חבריו. הם נזכרים במעשה שאירע אתו. יום אחד הביאו לו פרחים ופירות. רגע אחד עמד נדהם מן השפע והטוב, אחר כך ביקש לדעת, כיצד הגיע השפע לידי חבריו הצעירים. הם לא הכחישו, ש״סחבו״ את הפרחים ואת הפירות מאחת הגינות שבמושבה הסמוכה. הוא הסמיק מכעס והעיר להם, שמעשה כזה לא ייעשה. עדי היה חובב ספורט מושבע. במיוחד אהב לשחק בכדורגל, וגם חזה בקביעות במשחקיה של הקבוצה האהודה עליו, ״מכבי״ תל־אביב. כשנולדו בנים לאחיו, לימד אותם בסבלנות מרובה את כללי המשחק. עדי היה בן זקונים להוריו, אך נשא בעול הפרנסה וגם השיא עצות טובות להוריו. ברוך־כפיים היה וקישט את הבית בדגמי אורונים ממתכת ובעבודות עץ שונות. הוא היה עלם גבה־קומה, בעל שער שחור ועיניים חומות, מלאות חכמת־חיים ואהבת הבריות.

עדי גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1963, ולאחר הטירונות הוצב לחיל האוויר. בזכות הידע הטכני שרכש בבית־הספר התיכון ובקיאותו בתורת החשמל, מונה מכונאי מטוסי סילון. בין חבריו ומפקדיו נודע כחייל מסור ואיש מקצוע מעולה. לא אחת התנדב לבצע פעולות מיוחדות, ולא חסך שינה מעיניו להקל על מלאכתם של חבריו ליחידה.

בקיץ 1966 נסתיימה תקופת שירות החובה שלו ושנה אחרי־כן השתתף בקורס טכנאי תחמושת וגם לחם בקרבות יוני 1967. על פעילותו במלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. לאחר שחזר לחיים האזרחיים השתלם בקורס מנהלי עבודה בבית־הספר ״אורט טכניקום״ והתקבל לעבודה בבית־החרושת בהרצליה. תוך זמן קצר הצטיין כאיש מקצוע מעולה והתחבב על סגל העובדים. הוא התמנה אחראי למחלקה שלמה ואחר כך מונה מנהל אחזקה של מפעל סמוך. בקיץ של שנת 1973 נשא לאישה את חברתו שושנה, ובנה ביתו בשיכון נוה־עמל, בהרצליה. עדי היה בחור פעיל ושמח בחלקו. ״כל החיים היו לפניו״, אמר אחיו, יורם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא עדי ליחידתו ונשלח לחזית הדרום. כחודש ימים פעל עדי כטכנאי תחמושת, וצלח עם הכוחות הלוחמים את התעלה לעברה המערבי. ביום 2.11.1973 נפצע בעת מילוי תפקידו ליד פאיד, ממערב לתעלה. כשבועיים ימים נאבק עדי על חייו, וביום כ״ג בחשון תשל״ד (18.11.1973) נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים

בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אחים ואחיות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה ציין מפקד היחידה, שעדי מילא את תפקידו בנאמנות ואמר: "חבריו ליחידה למדו להכירו ולכבדו".

חבריו של עדי לעבודה בבית־החרושת למכניקה עדינה בהרצליה תרמו כסף להקמת קרן מלגות על שמו, המעניקה מלגה מדי שנה בשנה לאחד התלמידים המצטיינים בבית־הספר "אורט". הוריו של עדי תרמו ספרים לספריית בית־הספר היסודי על־שם אוסישקין, שם למד עדי ז"ל.

שאקי, יצחק

יצחק (איציק), בן רבקה ואליהו, מניצולי השואה, נולד ביום י"ב בחשון תשי"ב (13.11.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון־חקלאי בעין־חרוד. בילדותו חלה יצחק בדלקת ריאות קשה והרופאים כמעט אמרו נואש לחייו, אך הוא התאושש, גבר ונתחזק. בנערותו היה לספורטאי מצטיין בתחומים רבים – במשחקי הכדורגל והכדורסל, באתלטיקה ובשחייה. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ ומתמיד, ומורהו סיפר עליו, שהיה מסודר מאוד ומחברותיו הצטיינו בניקיונן. מעודו לא התרשל, תמיד בא ראשון לכיתה ובגדיו מסודרים ונקיים. קפדנותו ודקדקנותו בכל תחום היו לשם דבר. גם הכלים שעשה בשיעורי המלאכה היו מדויקים וגימורם נאה. בענף הדיר היה מן העובדים המסורים ביותר והיה שוקד על עבודתו שעות רבות. כל דבר שנטל על עצמו לעשות, עשה במסירות ומתוך דבקות רבה. בשעות הפנאי נהג להקשיב למוסיקה ואהב מאוד שירים יווניים. הוא ניחן בפשטות וענווה, ביישן היה וצנוע, ממעט בדברים, שקט ונוח לבריות. מטבעו היה טוב־לב, מוכן לעזור לכל אדם בלא כל חשבונות ובלא פניות. תמיד הצטיין ביושר ובכנות, בטוב לב, באדיבות ובנימוס. על אף ביישנותו ידע לקשור קשרי רעות הדוקים עם חברים רבים. את בני משפחתו אהב אהבה עזה, רחש להוריו כבוד והערכה והקפיד לבלות עמם בחדרם מדי ערב, ולו שעה קלה.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנקים. מפקדו אמר עליו, שהיה "מפקד מצוין, אחראי ומסור לתפקידו, חייל טוב, המבצע את תפקידו ביעילות". הוא הצטיין בקליעה למטרה ונודע ביחידתו בשל כושרו הפיסי המעולה. חברו סיפר עליו, כי "לא התנשא על פקודיו ושימש להם דוגמה בנכונותו לעשות כל עבודה". הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו. כיוון שמיעט לבוא הביתה, הרבה לכתוב מכתבים לבני משפחתו, אך מעודו לא התאונן ולא סיפר על הקורות אותו. את כל ימי שירותו הסדיר עשה בסיני, על גדות תעלת סואץ, והוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחק בקרבות שהתחוללו בסיני, כדי

לבלום את התקפות המצרים. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973), בשעת התקפת לילה על המצרים מדרום ל"חווה הסינית", נפגע הטנק של יצחק והוא נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־חרוד־מאוחד. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק היה מסור ונאמן לתפקידו, לחם באומץ לב ובחירוף נפש ובלחימתו הציל רבים מחבריו. אחרי שהספיק לחלץ רבים, לפגוע בטנקים של האויב, והתגלה במלוא היכולת שבו, בנכונותו ובגבורתו – נפל יצחק".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים, דברי שיר ותצלומים.

שאקי, משה

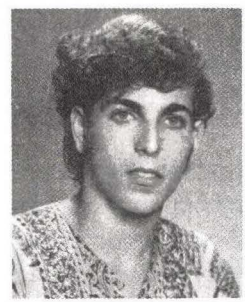

משה, בן רות ואלברט, נולד ביום י"ג באלול תשי"א (14.9.1951) בטבריה ולמד בבית־הספר היסודי "אר־ליך" בעיר. אחר־כך המשיך ללמוד בפנימייה הצבאית שליד בית־הספר "הריאלי" בחיפה, וסיים את חוק לימודיו במחזור ט"ו. משה היה תלמיד שקדן וחרוץ ואף זכה בספר כשי ממנהל בית־הספר היסודי, על הצטיינותו במקצוע הספרות. בזכות הישגיו הנאים בבית־הספר היסודי התקבל ללא קושי לבית־הספר "הריאלי", שהוא בית־ספר ששמו הולך לפניו בכל הארץ. חבריו ללימודים זוכרים אותו כנער עירני ומלא שמחת חיים. הוא היה שובב ונודע במעשי הקונדס המחוכמים שלו גם מחוץ לכתלי בית־הספר. יחד עם זה היה בן מסור ונאמן להוריו, ואח טוב לאחיו ולאחיותיו. הוא הקפיד על קיום מצוות כיבוד אב ואם והקדיש הרבה מזמנו לטיפול באחיו ואחיותיו הצעירים. כבן הבכור במשפחה, ראה עצמו אחראי לשלומם ותמיד עזר להוריו בהשגחה עליהם, בחינוכם ובגידולם. הוא כיבד והעריץ את אביו ואהב את אמו בכל לבו. תמיד נהג להתייעץ באביו לגבי כל צעד חשוב שעשה בחייו. משה היה פעיל מאוד בתנועת "הצופים" בשבט "כינרת"; הוא גם ניחן בכישרון מוסיקלי, למד נגינה באקורדיון והפליא לנגן בחליל. מאחר שבילה את נעוריו ליד הכינרת, אהב במיוחד לשחות ולשוט בסירות. מגיל צעיר מאוד בילה את רוב זמנו הפנוי ליד המים. תחילה היה מביט בהערצה מרחוק על הדיגים ועל סירותיהם. לאחר שהתבגר היה להם כחבר קרוב, שמשתפים אותו באירועים היום־יומיים. מוסא, כפי שכינוהו ידידיו, היה אהוב על כולם. בזכות הליכותיו הנעימות, צניעותו הרבה ונכונותו לסייע תמיד, היה עד מהרה אהוב ורצוי בכל מקום בעיר הולדתו. הוא אהב את מלאכת הצילום, כי ראה בתחביב זה דרך להנצחת היופי שבחיים. שלושה אלבומים מלאים תצלומים משקפים את גישתו לתחביבו זה.

משה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969, לאחר שסיים בהצלחה את לימודיו

בפנימייה הצבאית והתחייב לשירות קבע של שלוש שנים. הוא הוצב לחיל השריון ולאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק. מיד אחר כך נשלח לקורס קציני ולקורס קציני שריון, שבסיומו הוענקה לו דרגת סגן באוקטובר 1971. הוא נשלח באופן מיוחד לקורס צניחה, גם למד נהיגה על חשבון צה"ל, וקיבל רשיון נהיגה במשאית. במשך שירותו הארוך מילא מוסא תפקידים רבים, כגון: מפקד מחלקת טנקים, קצין קישור גדודי ועוזר לקצין אג"ם. מפקדיו העריכו אותו כקצין טוב, שהשתדל לבצע את תפקידו בצורה הטובה ביותר. הוא היה חייל ממושמע ומוכשר, בעל ידע מקצועי, טוב ונוח מאוד בעבודה עם אנשים בכלל ועם אנשי מילואים בפרט. כמו בחייו האזרחים, כך גם בצבא, היה מוסא אהוב על כולם, על פקודים ועל מפקדים כאחד. בתום שירותו הסדיר המשיך לשרת, כפי שהתחייב מראש, בשירות הקבע. במסגרת שירות זה נשלח בשנת 1972 לקורס מפקדי פלוגות טנקים וסיים אותו בהצלחה. במלחמת יום הכיפורים, השתתף מוסא בקרבות הבלימה ברמת הגולן ואחרי כן לחם בקרבות ההבקעה בסיני, בתפקיד מפקד מחלקת טנקים. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה מטיל נ"ט, שירו המצרים לעברו ממארב לילי, סמוך לאיסמעיליה, והוא נהרג במקום. מעדותו של התותחן בטנק שלו התברר, שלמרות המאמצים הנואשים שלו לחלץ את מוסא, הוא נאלץ לסגת לבדו, כיוון שהטנק הפגוע היה נתון תחת הפגזה קשה ופתחיו היו סגורים. רק כעבור זמן הצליחו כוחותינו לחלץ את הטנק, שבתוכו היה מוסא. חמישים ואחד ימים התענתה משפחתו בחוסר ידיעה לגבי גורלו של יקירם, עד שהגיעה הידיעה המרה על נפילתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ואח.

הוריו תרמו לזכרו ספרייה למדעים, שהוקמה בבית־הספר היסודי "ארליך" וכן תרמו לאותו בית־ספר גביע כסף נודד, העובר מידי שנה לכיתה המצטיינת בספורט; אביו תלה לוח זיכרון בבית־הכנסת של ישיבת "רבי מאיר בעל הנס" בטבריה, להנצחת זכרו, ותרם שעון־קיר לבית המדרש "רמב"ם" בטבריה, קודש לזכרו של משה ז"ל.

שאשא, אפרים

אפרים, בן שמחה ודוד, נולד ביום י"ח באדר ב' תשי"ד (23.3.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי במגדיאל, שם התגוררה משפחתו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי ב"כפר־הירוק" ועמד בהצלחה בבחינות הבגרות. אפרים היה נער אוהב חיים, שמח בחלקו ומשרה אווירה טובה בכל מקום שהלך. הוא רכש ידידים רבים, שאהבו להיות במחיצתו והרבו לבקרו וליהנות מן השמחה בביתו. כתלמיד היה חרוץ, שקד על לימודיו וניחן בשכל חריף ובפקחות. הוא נהג להציב לעצמו אתגרים ומשימות ועמד בהם בזכות כושר ההתמדה ודרך המחשבה היסודית והבהירה שלו.

אפרים היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", הרבה לעסוק בספורט והצטיין בעיקר באתלטיקה־קלה. בשעות הפנאי אהב לקרוא ספרים והתעניין בתחומים שונים.

אפרים גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש לוחם חרמ"ש והשתתף בקורס למש"קי סיור בשריון. אחר־כך נשלח לשרת בסיירת של חיל השריון, במסגרת חטיבה 7. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נתקל הכוח של אפרים במארב, שהוצב על־ידי האויב באזור בוקעתה. בקרב שהתפתח נפגע אפרים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, אפרים ז"ל, שירת כלוחם בסיירת שריון. הוא מילא את תפקידו בצורה הראויה לציון לשבח, תוך הקרבה וחירוף נפשו בקרב. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק, והננו משתתפים באבלכם בהילקח בנכם במלחמה זו, אשר בה ידענו לעמוד מעטים מול רבים, והשמדנו את האויב הסורי הפולש למדינתנו".

נפילתו בקרב נטלה מעם משפחתו את מקור שמחתה וגאוותה והשרתה עצבות בבית, שהאווירה בו הייתה עליזה כל עוד היה אפרים בין החיים.

שבדרון, עמיחי

עמיחי (עמי), בן זהבה ונתן, נולד ביום י"ג בשבט תש"ח (23.1.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי בשיכון דן ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "עמל", במגמה למכונאות. את חיבתו הגדולה לעיסוק במכונות ובמנגנונים ירש מאביו, ומנעוריו הצטיין ביכולת טכנית ובידיעות רבות בתחום המכניקה. הוא היה זריז בעבודתו וכל שהיה קשור בענייני רכב משך את לבו. את הלימודים בבית־הספר שילב עם עבודה מעשית במוסך "דן", והעובדים שם חיבבוהו מאוד והתפעלו מחריצותו ומדייקנותו. מעולם לא ישב בטל, תמיד חיפש משהו לעסוק בו, והיו לו "ידי זהב" וכושר אלתור.

עמיחי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1966 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגים, ובזכות ידיעותיו הרבות בתחום המכונאות הוצב ביחידת הפיתוח של החיל. בתעודת השחרור שנתנה לו כאשר השתחרר מן השירות הסדיר, כתבו מפקדיו: "עמיחי הוא בעל מקצוע מעולה. הוא ביצע את כל המוטל עליו במסירות רבה, לשביעות רצון הממונים עליו".

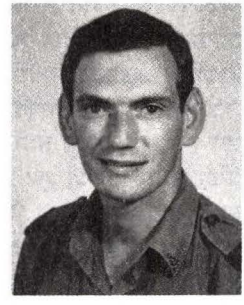
לאחר שחזר לחיים האזרחיים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים וגם השתתף במלחמה בשנת 1967. על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת

הימים". לאחר השחרור החל לעבוד במפעלי רפא"ל כמכונאי במערך הניסויים. הממונים עליו שיבחוהו רבות על כשרונו המקצועי ועל הישגיו הרבים. בשל מזגו הנוח וטוב לבו היה אהוד על כל חבריו לעבודה. עמיחי היה אדם חברותי מאוד, קל להתיידד ונעים הליכות. בהומור הדק שלו ידע לשמח ולהשרות מצב־רוח טוב. מטבעו היה גלוי־לב, דובר אמת וישר מאוד. מאז ומתמיד היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד ודאג לשלומם ולרווחתם. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו רונית לבית בכר ובראשית יולי 1973 נולד בנם, שחר. במלחמת יום הכיפורים לחם עמי בקרבות רבים נגד המצרים בחזית סיני. ביום 15.10.1973 נתקלה יחידתו במארב של קומנדו מצרי, ליד מוצב החוף שבגזרה הצפונית, מול פורט־פואד. בקרב פנים־אל־פנים שהתפתח שם נפצע עמיחי בראשו. למחרת, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "היו בעמיחי אומץ לב, גבורה עילאית והקרבה. הוא היה מסור וחרוץ, בעל ידע וכשרון לא־רגיל במקצועו. היה לו כוח הסתגלות לכל מצב".

משפחתו תרמה לזכרו חדר תרבות ומתקן לקירור משקאות באחד ממפעלי רפא"ל, וכן הקימה לוח זיכרון בבית־הכנסת "סיני" ברמת־גן, מקום שם עלה לתורה בהגיעו למצוות; בביטאון רפא"ל ובספר שהוצא לאור במקום מגוריו ברמת־השרון, נתפרסמו דברים לזכרו; שמו חרות על האנדרטה לזכר הנופלים מבני רמת־השרון.

שביט (שושיצקי), איתן

איתן (זולי), בן ורה וארפד, נולד ביום כ"ו באלול תש"ח (30.9.1948), בבודפשט שבהונגריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תשי"ז (1957). הוא למד בבית־הספר היסודי "ויצמן" בחולון, שם השתקעה משפחתו, ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בחולון, במגמה למכונאות רכב. איתן היה תלמיד מצטיין, בעיקר במקצועות הריאליים – מתמטיקה ופיזיקה, וניחן בכישורים טכניים ובמיומנות רבה במקצועו – מכונאי רכב. איתן, שכונה בפי הקרובים לו בשם "זולי", הצטיין בתכונות שנראו, לכאורה, שונות זו מזו. הוא היה תמים וצנוע, וְענוותנותו הגיעה לעתים עד כדי ביישנות, אך יחד עם זאת ידע לקבוע מה הוא רוצה, לעמוד על שלו ולהתעקש על העקרונות וההשקפות שלו. הוא היה בעל כושר שיפוט, חוש צדק ושיקול דעת רציני ובוגר. תמיד הקפיד על שמירת זכויותיו ולא נמנע מלהגן עליהן, גם אם הדבר גרר עימות עם מבוגרים ממנו, ובהם גם מפקדיו בצבא. מוויכוחים יצא לא פעם כשידו על העליונה, לאחר שהצליח לשכנע בצדקת דיעותיו. לעתים נטה להסתגרות, התרחק מחבריו ונמנע מלשתף את זולתו ברגשותיו. אולם היו לו חברים קרובים, שלהם היה ידיד אמת ורע נאמן. עם חברים אלו חילק את כל שהיה לו, יצא

עמם לבילוי משותף, לחזות בתחרות כדורגל, לצפות בסרט קולנוע, או ליהנות מארוחה במסעדה. הוא ידע להאזין בסבלנות ובאורך רוח לחבריו, להבין את הבעיות שהטרידו אותם וניסה לעשות כמיטב יכלתו כדי לסייע בפתרונן. גישתו לבעיות הייתה רצינית ושקולה, והעידה על דרך מחשבה יסודית. איתן היה ספורטאי והצטיין בעיקר בענפי הכדורגל והכדורסל. הוא היה אוהד נלהב של קבוצת הכדורגל של "הפועל" חולון וליווה אותה בכל משחקיה. כמו כן נמנה עם הספורטאים הפעילים במועדון "לזרוס" והיה חבר בסגל קבוצת הכדורסל של המועדון.

איתן גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1966 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות הוצב כמכונאי רכב ביחידה של חיל הצנחנים. ביחידה זו סיים בהצלחה קורס צניחה והוענקו לו "כנפי צנחן". הוא נמנה עם יחידת הסיור של הצנחנים והשתתף עמה בקרבות לכיבוש ירושלים במלחמת ששת הימים. באפריל 1968 נשלח לצרפת, כדי ללמוד את מבנהו ודרך הפעלתו של כלי רכב חדש, שהוכנס לשימוש בצה"ל. במחצית אוקטובר 1969 סיים את שירותו הסדיר בצה"ל והתנדב לשרת בצבא הקבע. הוא סיים קורס קציני בבית־הספר לקצינים של צה"ל ואחרי כן סיים בהצלחה קורס קציני חימוש בבית־הספר לחימוש. תקופה מסוימת שימש כמדריך בבית־הספר לחימוש ואחר־כך נשלח לשרת כקצין חימוש בגדוד טנקים בסיני. בתפקיד זה הועלה לדרגת סגן. לדעת הכול היה איש מקצוע מעולה ומפקד מצטיין, ששימש דוגמא אישית לפקודיו ולחבריו ליחידה. הוא התנדב לשרת בצבא הקבע מתוך אמונה והכרה בחשיבות השירות בצה"ל ומתוך ידיעה ברורה, כי בכך הוא מגשים אחד מרעיונות הציונות. על תפישתו המיוחדת את תפקיד הקצין כתב בעלון, שהוציאו לאור חבריו לקורס קציני־חימוש: "השאלה היא, בכל זאת, מה מבדיל בין חייל לקצין ואין ספק שיש הבדל ביניהם. לדעתי אפשר לכלול את ההבדל במלה אחת – אחריות. זוהי מלה פשוטה, אך היא כוללת בתוכה משמעויות רבות. בהבדל זה של אחריות פעורה תהום עמוקה, בין החייל לקצין. החייל העושה את הפעולות השונות הוא מבצע, ולעומתו הקצין הוא גם מבצע וגם האחראי על ביצוע של פעולות. אחריות זו היא נטל כבד, שאותו חייב הקצין לשאת ושממנה משוחרר החייל ואפילו הוא הטוב ביותר". לפי העקרונות הללו מילא איתן את תפקידו כקצין, מתוך שילוב של יכולתו המקצועית הגבוהה עם קור רוח, התמדה ודבקות במשימה. פקודיו קיבלו את מנהיגותו כמובנת מאליה והוא לא נאלץ לנקוט אמצעים כדי להשיג ביצוע מושלם של פקודות. מעולם לא הטיל על חייליו משימה שהוא עצמו לא ביצע. הוא לא הקפיד על גינוני המשמעת אך הצליח להביא את החוליה הטכנית שבפיקודו לרמה גבוהה, בזכות מנהיגותו הטבעית ודבקותו במטרה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצאה יחידתו לסיני והשתתפה בקרבות הבלימה. איתן וחבריו לחוליה הטכנית עסקו בחילוץ טנקים פגועים, בתיקונם ובהחזרתם לכשירות. ביום כ"א בתשרי תשל"ד 16.10.1973 נפצע איתן, אך למרות זאת המשיך במילוי תפקידו ושב אל שדה המערכה, כדי לסייע בחילוץ הנפגעים. תוך כדי תנועה נפגע הנגמ"ש שלו והוא נפל. איתן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור. בנוסח הציון לשבח נאמר: "תחת אש כבדה, על אף היותו פצוע בעצמו, עבר סרן איתן שביט ז"ל בין הטנקים וארגן את חילוץ הנפגעים. לאחר פינוי הפצועים המשיך בתנועה על ציר

"עכביש" על־מנת לחלץ נפגעים נוספים. תוך כדי תנועה נפגע הנגמ"ש פגיעה ישירה וסרן איתן שביט ז"ל נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן איתן שביט ז"ל אחוות לוחמים ואומץ לב".

הוריו תרמו להקמת קרן מלגות לזכרו ולזכר חבריו לספסל הלימודים בבית־הספר "אורט". קרן זו תעניק מלגות לתלמידים שיצטיינו בלימודים.

שביט (שושיצקי), רן־שמואל

רן־שמואל, בן טובה ומאיר, נולד ביום י"ח באלול תשי"ב (8.9.1952) בניר ישראל. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם כצנלסון בחולון, וסיים את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט". הוא השתלם במגמה של אלקטרוניקה, ובקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הגמר. ילד עירני ושובב היה רני, וביקש להכיר ולדעת את המתרחש בעולם סביבו. שעות ארוכות הקדיש לקריאה, וגם הרבה לצאת ולטייל בטבע, לבדו או בלווית חברים. הוא היה תלמיד שקדן, והתחבב על מורים ותלמידים. כשהיה בן עשר החל לנגן בכינור, ורחש אהבה רבה לכלי נגינה זה. בשעות הפנאי האזין הרבה למוסיקה קלאסית. מנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים", ונודע כנער פעיל ומסור, שאינו משיב פני חבר ריקם. בהגיעו למצוות התעמק בלימודי הדת והתורה. הוא אהב מאוד את שיעוריו עם הרב, וגם לאחר טקס בר־המצווה המשיך בקיום המצוות ועשה לטיפוח המסורת בבית הוריו. כשמלאו לו ארבע־עשרה שנים, נולדה אחותו, אלישבע. חרף הבדל הגילים, נקשרה בין השניים רעות של אמת. בזכות שלושת ילדי משפחת שביט, אסתר, רני ואלישבע, שררה אוירה לבבית וחברית בבית הוריהם. הם סייעו זה לזה, דאגו להורים ומילאו את הבית בחדוות־החיים. כשלמד רני בבית־הספר המקצועי "אורט", התגלו כישוריו הטכניים. הוא בנה מכשירים מעץ וממתכת, עסק בצילום ושקד על לימוד האלקטרוניקה, אך יחד עם זאת לא זנח את אהבתו לאמנות. הוא הרבה לבקר בקונצרטים ובתערוכות ציור ואמנות, והסביר כי יש זיקה עמוקה בין הטכנולוגיה לבין האמנות. הוא שאף להמשיך בלימודים אקדמיים בתחום עיצוב־פנים. "בתחום זה ניתן לשלב את הטכני ואת האמנותי" הסביר. ידידים רבים היו לרני, והוא הצטייר בעיניהם כדון קישוט מודרני; מתקן־עולם צעיר, חדור אמונה ושוגה בחלומות, הנכון להיאבק בכל למען הגשמת הצדק. ערב גיוסו לצה"ל היה עלם גבה־קומה וחסון, רציני בגישתו לחיים, ובן מסור למשפחתו.

רן גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970, ולאחר הטירונות הוצב לחיל האויר. בזכות כישוריו הטכניים החליטו מפקדיו לשלוח אותו לקורס טכנאי קרקע, ולאחר שסיים את השתלמותו בקורס, שירת כטכנאי קרקע ביחידה של חיל האוויר. ביחידתו נודע כחייל אחראי וטוב; חבריו ומפקדיו ידעו, שכל משימה שתוטל עליו יבצע בלא דופי. בחופשותיו מהצבא, בילה בבית עם הוריו ואחיותיו, או אצל חברים. "רן היה טיפוס עליז, שאהב לבלות. הוא היה רוקד עם כל הלב. כשישב אצלי, סיפר על הצבא,

והתייחס תמיד לבעיות האישיות של החבר׳ה. רני חיפש את האדם שמאחורי האצטלה הצבאית״, סיפר אחד מחבריו. בתום תקופת שירות החובה שלו, ימים אחדים לפני פרוץ הקרבות, החליט רני להאריך את תקופת שירותו במסגרת צבא־הקבע. בימי מלחמת יום הכיפורים פעל רני כטכנאי קרקע באחד מבסיסי חיל האוויר. הוא עשה מלאכתו נאמנה, לילות וימים היה צמוד אל מכשירי החשמל והאלקטרוניקה, שסייעו בהפעלת המטוסים. לאחר המלחמה היה רן שקט יותר, רציני ומהורהר. לא עוד נמשך אל המסיבות ואל הריקודים. שעות ארוכות שוחח עם רעיו על שעות הקרב ועל ידידים שנהרגו. ביום ו׳ באדר תשל״ד (28.2.1974), נפטר רני בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות.

בני משפחת שביט תרמו כסף למלגה, המוענקת מדי שנה בשנה לתלמידים נזקקים בבית־הספר התיכון־המקצועי ״אורט״ בחולון, מקום שם למד רני ז״ל.

שביט, שי

שי, בן אביבה ויוחנן, נולד ביום י״ח באב תשי״ד (17.8.1954) ברביבים. הוא למד שם בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון, עד הכיתה הששית, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־אזורי ״מעלה הבשור״ בחבל אשכול, במגמה הריאלית־ביולוגית. שי היה הבכור להוריו והם מודים שחרדו לכל צעד מצעדיו. לימים, כשגדלה המשפחה והתרחבה, התגלה שי כאח מסור ונאמן לאמיר, אהוד ועידו, אחיו הצעירים. בילדותו היה מופנם וסגור בתוך עצמו ולא הרבה להביע את דעותיו ואת רגשותיו. רק במחיצת הוריו ואחיו חשף מקצת מהמתרחש בלבו. יחד עם זאת העידו עליו שהיה נער חושב ופיקח, וכל אימת שביטא את מחשבותיו היו דבריו ברורים ונבונים. מנעוריו הצטיין באהבתו לטבע, לנופי הארץ ולבעלי החיים בה, וכשלמד בבית־הספר התיכון, בחר להתמחות בתחום הביולוגיה. שי הקדיש את שעות הפנאי שלו לקריאה. אמו סיפרה כי ״לפעמים היה נדמה שבולמוס של קריאה אחז בשי שלנו, כאילו ביקש להחזיר לעצמו את מה שהפסיד בשנותיו הראשונות בבית־הספר״. כשהיה בן עשר החל לנגן בכינור. הוא התמיד בנגינה כשש שנים ולאחר שהפסיק לנגן, המשיך להאזין למוסיקה ובעיקר למוסיקה מודרנית, על מקצביה המיוחדים. הוא השתתף בפעילות חברתית ותרבותית במסגרת תנועת הנוער, השתלב בחברת בני גילו והיה שותף לתעלולים ולמעשי הקונדס שבצעו. בשנות בחרותו היה פתוח לכל, אהב חברה ורכש לו ידידים רבים. אחרי נפילתו העידו ידידיו כי ״הוא היה שד בטיפול בכלים. היו לו ידי זהב... וכששיחק כדורגל הייתה בו עקשנות כזאת...״. חבריו, המתקשים להשלים עם אבדנו, אמרו אחרי שנפל בקרב: ״לקחו לנו את הילד הטוב של אלוהים״.

שי גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוצב ליחידת חרמ״ש. הוא היה לוחם מצוין וחייל מסור ונאמן. גם בשעות הקשות

של האימונים והפעילות המבצעית ידע לשמור על קור הרוח ושלוות הנפש המיוחדים לו. מטבעו ניחן בעקשנות ובדבקות במטרותיו ופעל ללא ליאות עד שהשלים כל משימה שהוטלה עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות הקשים ניסו שי וחבריו לבלום את התקפות האויב שחצה את התעלה. בעצם ימי הקרבות כתב להוריו ולאחיו: "אני בסדר גמור. אל תדאגו יותר מדי. הכל בסדר. המשיכו לחיות את חייכם כרגיל. זה העיקר. להתראות אחרי הניצחון, שיבוא במהרה". ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) יצא כליווי לכוח רפואי בדרכו ל"חווה הסינית". בדרך ליעד נפגע שי מיריות צלף מצרי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי ברביבים. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, רב"ט שי ז"ל, שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. הוא היה לוחם מעולה ומסור לתפקידו. היה חביב על מפקדיו ועל חבריו, וביצע את המוטל עליו לשביעות רצון מפקדיו. שי לחם באומץ לב ובחירוף נפש".

בני משפחתו וחבריו בקיבוץ רביבים הוציאו לאור חוברת בשם "שי מן האשלים", ובה קורות חייו ודברים על דמותו.

שבייד (שווייד), צבי

צבי (צביקה), בן קלרה ומרדכי, נולד ביום כ"ז בכסלו תשי"ב (26.12.1951) בבני־ברק. הוא למד בתלמוד תורה בבני־ברק, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "עין גנים" בפתח־תקוה ובבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה, במגמה ליסודות האחזקה. צבי, שהיה בן יחיד להוריו, נולד בבני־ברק בשנה שהוריו עלו ארצה מרומניה. הוא גדל והתחנך בסביבה דתית והיה חבר תנועת "עזרא". מנעוריו היה חובב צילום וחובב טבע. הוא אהב את הארץ כפטריוט נלהב, הרבה לטייל במרחביה והכיר אתרים רבים באזורי הארץ השונים.

צבי גויס לצה"ל במחצית דצמבר 1969, סיים קורס מכונאי מסוקים, והוצב לחיל האוויר. תחילה שירת בבסיס של החיל ואחרי־כן הוצב בטייסת כמכונאי מסוקים. כעבור זמן הועבר לטייסת אחרת, וברבות הימים הועלה לדרגת סמל. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, המשיך לשרת בצבא הקבע כראש צוות באותה טייסת. הוא השתלם בקורס מכונאים מוטסים ומפקדיו ראו בו חייל טוב מאוד וממושמע ובעל מקצוע טוב, הממלא תפקידו כראוי; הוא אף צוין כחייל מצטיין בטייסת שלו. בספטמבר 1973 נשא צבי לאישה את חברתו יפה והזוג התגורר בפתח־תקוה. ימים אחדים לפני המלחמה הועלה לדרגת סמל־ראשון. במלחמת יום הכיפורים, מילא את תפקידו במסירות בטייסת, כמכונאי מסוקים. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), בעת שטס במסוק שהעביר פצועים ממערב לעיר סואץ, נפגע המסוק מאש המצרים

והתפוצץ באוויר, וצבי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ואם.

לזכרו ולזכר שניים מחבריו נתרם ספר תורה לבית־הכנסת בכפר־גנים.

שבילי, דניאל

דניאל, בן עליזה וחיים, נולד ביום ט"ו בתמוז תשי"ג (28.6.1953) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי "נוה יעקב" בירושלים, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון־מקצועי "ברנדיס", במגמת הדפוס. בקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות גמר. דניאל היה בן זקונים להוריו, אח לאביגיל, ליוסף ולבנימין. מילדותו התעניין בכל המתרחש סביבו והציג שאלות רבות להוריו ולמוריו. בבית־הספר היה תלמיד שקדן והגיע להישגים נאים במקצועות העיוניים והמעשיים, אך יותר מכל הצטיין בלימודי מקצועות הקודש, והפליא את המורים לתורה ולתלמוד. דני התחבב על מוריו, והיה אהוד על חבריו לספסל הלימודים. מנעוריו השתתף בפעילות ספורט, יצא עם חברים למסעות וטיולים ברחבי הארץ, והיה פעיל בהכנת מסיבות וחגיגות. בשעות הפנאי בילה במועדון השכונתי, שם גם סייע לחבריו בהכנת שיעורים. כשהתבגר התחיל להתעניין במיוחד במבצעי צה"ל למן הקמת המדינה. "הוא דאג להשיג ספרים שיבהירו לו את מהלכי הצבא ושיקולי המפקדים, בלע בלהט ספרי מלחמה, חוברות של חיל האוויר וחיל השריון, וספרי ביון למיניהם", סיפרה אמו, ואילו אחיו מציינים שהיה רגיל למתוח ביקורת, חיובית או שלילית, על מבצעים שונים. לימים גם הרחיב את ידיעותיו בענייני צבא ומלחמה על־ידי קריאת ספרים ומאמרים על תולדות מלחמת העולם השנייה. "דני נהג לסכם את הנקודות החשובות, כדי שיוכל לשוב ולעיין בהערותיו החשובות ולהתעמק בהן. ספרי הביון עניינו אותו, על שום תרומתם להבנת המערכות המסובכות הפועלות מאחורי הקלעים. אני זוכר כיצד ערך השוואה בין שיטות הביון הישראלי לשיטות הביון הבין־מעצמתי", נזכר האב. גם חבריו של דניאל מציינים את כושר מחשבתו ואת כישרונו המצוין בניתוח שיטות פעולה צבאיות. הם אף סיפרו שדני הסב את תשומת לבם להצעות משלו, לפיתוח רשת ישראלית להפעלת כלי מלחמה וביון. דניאל עשה ככל יכולתו להדביק את ההתפתחות הרבה בפיתוח טילים, מטוסים, צוללות וכלי שריון. "כל מה שחקר ועשה, לא עשה אלא מתוך רצונו העז להעצים ולהאדיר את כוחה של מדינת ישראל", אמרה אמו והוסיפה: "דניאל היה ירא־שמים, רחב לב וענו. אהבה דתית, לוהטת, אהב את ארץ־ישראל. הוא התנדב למשימות שונות, וערב גיוסו לצה"ל היה נחוש בהחלטתו לתרום מלוא מרצו לתקומתה של המולדת ולחיזוקה".

דניאל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971, ולאחר הטירונות הוצב לחיל הרגלים. זמן מה שירת כרובאי ביחידה ואחר־כך נשלח בהמלצת מפקדיו לקורס מ"כים, אך בגלל מחלות שונות שפקדו אותו, נאלץ לפרוש מן הקורס. מפקדיו ציינו, שחרף היותו

מוגבל מבחינה רפואית, ביקש להיות פעיל ושותף לכל הכרעה צבאית. בין חבריו לנשק נודע כחייל טוב, אחראי וממושמע. גם בתקופת שירותו בצה"ל הקפיד לשמור על המסורת הדתית שלפיה חונך. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כל ימי שירותו הקפיד לכתוב להוריו, לאחיו ולאחותו. כשבא הביתה לחופשה קצרה, ביקש לשמוע כל אשר התרחש בבית בהעדרו. על עצמו לא הכביר מילים, ולא התגאה בהישגיו. "צנוע היה, ישר וטוב־לב", אמרה אביגיל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הייתה יחידתו ברמת הגולן, ונשלחה לקדם את פני התקפות הסורים בגזרתה. יותר מעשרה ימים לחם דני בלא ליאות ובאומץ לב בכוחות הסוריים. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה ארטילרית באזור תל־שאמס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "בנכם ביצע תפקידו כרובאי בפלוגה בגדוד "גדעון" של חטיבת "גולני" בצורה מושלמת ומופתית, באומץ לב, במסירות ובנאמנות. הוא היה חייל טוב ואהוד על חבריו ועל מפקדיו".

חבריו של דני, בוגרי מחזור כ"א בבית־הספר "ברנדיס" בירושלים, הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה דברים על דמותו ועל דרכו של חברם האהוב, דניאל שבילי ז"ל.

שבירו, יחזקאל

יחזקאל (חזי), בן סלחה ונג'י, נולד בשנת תש"ב (1942) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא התחיל את לימודיו בעיר הולדתו, ואחרי־כן המשיכם בבית־הספר היסודי על־שם מנחם אוסישקין ברמת השרון. יחזקאל היה צבע, כאביו, אהב מאוד את עבודתו ושקד עליה הרבה, כיוון שבעיניו הייתה זו מלאכת אמנות. היו לו "ידי זהב", והוא הצטיין בתחביבו – נגרות – שעסק בו בשעות הפנאי. את כל רהיטי ביתו בנה במו ידיו וכל ידידיו שיבחוהו על יופיים. אך הוא לא התפאר והתרברב. הייתה לו ביקורת עצמית והוא ידע שעליו להגיע להישגים גדולים יותר. כדי להתבדר ולהתפרק במקצת נהג לצאת לרכוב על סוסים. הייתה לו נפש רגישה ואוהדת, והוא חתר תמיד לאמת, לטוהר המידות וליושר אישי. מוכן היה לעזור לזולתו ככל שיכול, וכל אדם שפנה אליו תמיד מצא אצלו אוזן קשבת ועצה טובה. הוא היה שקט וצנוע, נוח לבריות ואהוב על כל מי שהכירו. מטבעו היה סלחן, שנא סכסוכים ומריבות ונהג אדיבות ונימוס. כל מיודעיו הכירו אותו כאדם עדין ונעים הליכות.

יחזקאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1959 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהיגה, והוצב ביחידה של החיל. ביחידתו נחשב חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו העריכו אותו וחבריו מצאו בו חבר טוב, נוח והוגן.

לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר הוצב לחיל הרפואה והשתלם בקורס לחובשים קרביים מחלקתיים. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת

הימים". כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח נאמן לאחיו ואחיותיו. יחזקאל היה בעל אוהב לרות אשתו ואב מסור לבתו הקטנה עינת. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית רמת הגולן. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נהרג יחזקאל מפגיעת פגז בבית־חולים שדה ליד אל־על. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. בנו, שנולד שבועיים לאחר שנפל, נושא את שמו – יחזקאל. לאחר נופלו הועלה יחזקאל לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יחזקאל ז"ל שירת ביחידת רפואה ומילא תפקיד חשוב בהגשת עזרה לפצועים; תוך כדי עבודתו נפל חלל".

הסתדרות פועלי הבניין הוציאה לאור חוברת לזכר חבריה שנפלו במלחמה, ויחזקאל בכללם.

שבת, אפרים

אפרים (אפי), בן סטלה ומוריס, נולד ביום כ"ה בסיון תשי"ד (26.6.1954) ברמת־גן. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהל"ם" ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" ברמת־גן, במגמה לחשמלאות. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, בחיפה, במגמה לאלקטרוניקה. אפרים, שכונה בפי מיודעיו בשם אפי, היה תלמיד מצטיין בעיקר בתחום החשמל והאלקטרוניקה. בתחומים אלה שאף לעסוק באורח מקצועי בעתיד ולכן החליט לשפר את ידיעותיו ואת הכשרתו המקצועית. לשם כך עזב את בית־הספר התיכון ברמת־גן ועבר לחיפה, שם למד בתנאי פנימייה קדם־צבאית, והוכשר כטכנאי אלקטרוניקה. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון בנה מכשירים אלקטרוניים מורכבים, לרבות מערכת סטראופונית, שדרשה כישרון רב, הבנה והתמצאות בתחום האלקטרוניקה. מנעוריו היה אוהב חברה, ורכש ידידים רבים בתנועת הנוער "הצופים", שהיה בה חבר. הוא היה חובב ספורט נלהב והצטיין בעיקר במשחק הכדורגל.

אפרים גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל האוויר. מאחר שהשלים הכשרה בסיסית בבית־הספר הטכני של חיל האוויר, נשלח לשרת כטכנאי אלקטרוניקה בבסיס של החיל בצפון. ביחידתו היה חייל מסור וממושמע, מילא את תפקידו בשלמות ובדייקנות והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו. בערב יום הכיפורים תשל"ד התנדב לצאת למוצב החרמון ולמלא שם תפקיד של טכנאי אלקטרוניקה. לאחר שפרצו הקרבות ניסה לפלס לעצמו דרך לעבר כוחותינו ברמת הגולן. בפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה "סערת מלחמת יום הכיפורים טרם תמה, אך כאבנו על הנופלים הוא כאב עמוק, אשר ילווה אותנו שנים

ארוכות. בנכם, אפרים, אשר שירת במוצב החרמון, נפל בנסותו לסגת מהמוצב הנצור, תוך ידיעת הסכנות העומדות בפניו, בדרכו אל החופש. בנכם היה קורבן במלחמה אכזרית וקשה, ומי יתן ובכך ייתמו הקורבנות אשר אנו משאירים בדרכנו הארוכה אל השלום".

שבת, אפרים (סמיר)

אפרים, בן סלימה ושבתאי, נולד בשנת 1948 בעירק ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי "עמיאל" בתל־אביב. לאחר עלותה ארצה השתקעה משפחתו של אפרים בשכונת־התקוה בתל־אביב. בגלל מצבה הכלכלי של המשפחה מרובת־הילדים, החל אפרים לעבוד אחרי שסיים את לימודיו היסודיים. בד בבד עם עבודתו למד במשך שנתיים בערב, בבית־ספר מקצועי. תחילה עבד כעוזר־מתלמד במכונאות־רכב במוסך "שברולט" בתל־אביב, ואחרי־כן עבד כמתלמד במוסך "אהרון" בתל־אביב.

אפרים גויס לצה"ל במחצית פברואר 1966 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס נהיגה, הוצב בגדוד תותחנים כנהג של המג"ד. במהלך שירותו השתתף במלחמת ששת הימים, וכעבור זמן השתלם בקורס נהגי זחל"ם, סיימו בציון טוב והמשיך לשרת באותו גדוד, כנהג משאית. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא היה חייל טוב ובעל מקצוע טוב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כנהג זחל"ם בגדוד תותחנים אחר. ברבות הימים הועבר כנהג זחל"ם לגדוד מרגמות כבדות מתנייעות. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, עבד כמכונאי במוסך בתל־אביב ובאחרונה עבד בחברת "ליילנד" ביהוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא אפרים ליחידתו והשתתף עמה בקרבות בסיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע אפרים ונהרג בקרב מצפון־מזרח לאיסמעיליה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אפרים מילא את תפקידו במסירות ובנאמנות ללא גבול. הוא אהב את כולם וכולם אהבוהו. הוא היה שקט ונימוסי בהליכותיו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "שמאי" בשכונת התקוה בתל־אביב.

שבתאי, אריה

אריה, בן צשיה ושמואל, נולד ביום י״ח באדר תש״ה (3.3.1945), בקיבוץ עברון. אביו, ששירת אותה עת כמתנדב בשורות הצבא הבריטי באירופה, ראה את בנו רק כאשר היה הילד בן שנה וחצי. כשהיה אריה בן שלוש עברה המשפחה לתל־אביב והתגוררה תחילה בשכונת סומייל, ואחר־כך בקרית־שלום. הוא למד בבית־הספר היסודי ״דוד רמז״ בקרית־שלום וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״מכס פיין״ במגמה לחש־מלאות. אריה רכש ידע רב והבנה מעמיקה בכל הקשור במקצוע החשמלאות, עם זאת ניחן בכושר ביטוי וביכולת להקנות את הידע שרכש לזולת. בנעוריו, הצטרף לתנועת ״הנוער העובד והלומד״ ושימש מדריך בקן התנועה במשך שלוש שנים. בתקופה זו נתגלה כבעל כושר מנהיגות ויכולת לרתק את חניכיו בהרצאותיו.

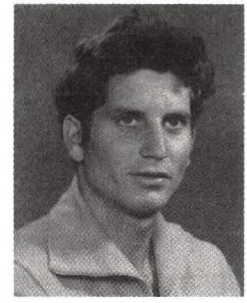
אריה גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1963 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות הוכשר בקורס לחשמלאי רכב קרבי משוריין. כיון שהצטיין בעבודתו וניחן בכושר ביטוי, נבחר להיות מדריך בבית־הספר לחימוש. הוא היה מדריך מצטיין, שהקנה לחניכיו ידע רב בחומר הלימודים והתגלה כמפקד מצוין שהביא את פקודיו לרמת ביצוע גבוהה. לאחר שסיים את תקופת שירות החובה, התנדב לשרת שנה אחת בצבא הקבע.

במחצית אוגוסט 1966 שוחרר אריה מהשירות והוצב ליחידת מילואים של חיל התותחנים, בה שירת כסמל חימוש. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים, בגזרת פיקוד המרכז. אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר הזמינו מפקדו לשעבר לשמש כמדריך בבית־הספר התיכון מקצועי ״עמל״ ברחובות. כעבור שנה עבר ללמד בבית־הספר התיכון־מקצועי ״מכס פיין״ בתל־אביב. כך חזר אל בית־הספר שלמד בו בנעוריו, והפעם כמורה. הוא הוסיף ללמוד והשתלם במכון הממשלתי להכשרת מורים. אריה היה מורה אהוד ומקובל, הקפיד על דייקנות ודרש מתלמידיו רבות, אך יחד עם זאת טיפח מערכת יחסים חברית עם תלמידיו. הוא שקד על חיפוש דרכים להקנות עניין ללימודים והצליח להחדיר בתלמידיו רצון לרכוש ידע ולהשתלם במקצועם. עד כדי כך אהבוהו תלמידיו, שכאשר יצא לשירות מילואים סירבו להמשיך את לימודיהם במקצוע חשמלאות רכב. לאחר שובו מן השירות נרתמו ללימודים במרץ רב, והשלימו את החסר. אריה היה מקובל על צוות המורים כאדם בעל מרץ רב ונכון לכל פעילות חברתית ותרבותית. הוא השרה אווירה טובה סביבו ותרם לקידום הרמה החינוכית ורמת הלימודים בבית־הספר. בשעות הפנאי כתב ספרי הדרכה למורים ולתלמידים העוסקים בחשמלאות רכב. לשונו הייתה בהירה וקולעת וספריו שמשו חומר עזר למורים ולתלמידים כאחד. באוגוסט 1969 נשא לאישה את חברתו חוה והקים יחד עמה את ביתם בחולון. בשנת 1970 נולד בכורו עומרי ובשנת 1972 נולדה בתו עדי, הנושאת את שם סבתה, אמו של אריה שנפטרה קודם לידת נכדתה. אריה אהב את ביתו והקדיש זמן רב למשפחתו. הוא תכנן את מבנה הדירה ועיצב את הרהיטים שבה,

וכך הקים מעון חם, ששרתה בו אווירה חמה ולבבית. בני משפחתו, חבריו המורים ותלמידיו, יזכרוהו תמיד כמורה מחדש, מנהיג, אדם וחבר. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע אריה ונהרג בהפגזת האויב על כוחותינו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל אריה ז"ל שירת ביחידת תותחנים ומילא בנאמנות את תפקידו כסמל חימוש. הוא היה אחד מעמודי התווך של חולית החימוש והיה אהוד על אנשי החוליה ועל חיילי היחידה כולם. סמל אריה ז"ל קיבל את המוטל עליו בקלות, בלי לצפות לתמורה כלשהי, ובכל תקופת המלחמה היה במצב רוח מרומם ורצה להגיע לקו קדמי".

בבית־הספר התיכון־המקצועי "מכס פיין" הוקמה מעבדה הנושאת את שמו.

שגב (פרנקל), דוד

דוד, בן רבקה ויצחק, נולד ביום י"ב בניסן תש"י (30.3.1950) בכפר יחזקאל. הוא למד בבית־הספר היסודי בגבע ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המחוזי בעפולה. דודו, כפי שכינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו, היה תלמיד חרוץ, רציני ובעל כושר התמדה. הוא לא נכנע לקשיים בלימודים וידע כיצד להתגבר על מכשולים. בכל שנות לימודיו היה בין המצטיינים בכיתה ובבית־הספר. אהבה מיוחדת רחש למקצועות בתחום מדעי הטבע. בגלל העניין הרב שעוררו בו מקצועות כמו ביולוגיה וכימיה, החליט לעבור מן המגמה המתמטית־פיסיקלית, שבה החל את לימודיו, למגמה הביולוגית. הוא אהב לרדת לעומקם של דברים שלמד, ולאחר שהבינם נהג להסבירם לתלמידים שהתקשו בלימודים. חבריו לכיתה זוכרים אותו כבחור מסוגר ושקט. בוויכוחים, שנתעוררו בשיעורי חברה, היו רגילים לחדול מן הצעקות וההמולה כשדודו דיבר. מעולם לא הרים את קולו ולא היה מעורב במריבות או בתגרות. תמיד היה הגיוני בדבריו ובמעשיו, והשרה סביבו הרגשה של בגרות, אחריות וכובד ראש. הייתה בו אמונה נאיבית בצדק המוחלט והיה קשה לו להשלים עם העובדה, שדברים מתרחשים במציאות שלא לפי העקרונות שהעריך. הוא חי על פי הרגשת חובה מוסרית, שראה בה אידיאל, והתאכזב לגלות שאין אנשים זולתו נוהגים כמוהו. מאחר שילדותו עברה עליו בטבע, נתפתחה אצלו רגישות לחיי החי והצומח. דודו ניחן בעין בוחנת וברצון עז לחקור ולהבין תופעות שונות בעולמו. הוא הרבה לטייל בסביבה ואהב לעקוב אחרי החי והצומח בסביבתם הטבעית. במשך השנים למד להכיר את התופעות המיוחדות לעונות השנה השונות, את הפריחות המתרחשות בכל אחת מהן ואת אורחות החיים של חיות השדה למיניהן. משהתבגר נוספה לאהבתו העמוקה לטבע גם האהבה לאדם וההערכה לחייו.

דוד גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס מפקדי טנקים, הוצב בתפקיד מפקד טנק בגדוד שריון מבצעי. כושר המנהיגות שלו שנתגלה במילוי תפקידו זה, ואישיותו הבוגרת שכנעו את מפקדיו לשולחו לקורס קצינים, שבסיומו הוענקה לו דרגת סגן־משנה. מפקדיו זוכרים אותו כקצין מצוין, מסור מאוד לאנשיו, בעל ידע מקצועי רחב וחרוץ בעבודתו. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חייליו כאחד. חיילים שנלחמו תחת פיקודו מעידים, שנתנו אמון מלא בדודו כקצין וכאדם. שירותו בצבא רק חיזק את הכבוד שרחש לחיי אדם ובמכתבים הרבים שכתב לבני משפחתו, חזר והתלבט ללא הרף בבעיה שתעמוד בפניו כשיצטרך להרוג. לבטים אלה ודומיהם מנעו ממנו לחתום על התחייבות להמשיך ולשרת בצבא הקבע, למרות בקשתו המפורשת של מפקד החטיבה שלו.

בתום תקופת השירות הסדיר, השתחרר דודו מצה"ל והחל לומד בטכניון בחיפה במגמה להנדסת מזון וביוטכנולוגיה. גם כאן הצטיין בלימודיו ואפילו זכה לתעודת הצטיינות מיוחדת, שמשפחתו קבלה לאחר מותו. הוא נשא לאישה את חברתו רחל. היא הייתה בחודש השביעי להריונה כשפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף דודו בקרבות הבלימה בסיני ואחרי־כן לחם בקרבות ממערב לתעלת סואץ, בתפקיד מפקד מחלקת טנקים. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג, כשיצא לחלץ חייל־נהג מתוך טנק שנפגע ליד ג'בל ג'ניפה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר יחזקאל. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושני אחים. על גילוי אומץ־לב ואחוות לוחמים הוענק לו ציון־לשבח מטעם אלוף הפיקוד, שנאמר בו: "ב־20 באוקטובר 1973 נפגע הטנק של סגן רוני פתאל, ולמרות מאמצי מפקד הטנק לא הצליח הנהג לצאת מתאו. סגן דוד שגב ז"ל, שהיה בקרבת מקום וראה את המתרחש, ניסה להתקרב לטנק הפגוע על מנת לעזור בחילוץ הנהג, למרות שעמדת הטנק הפגוע הייתה מטווחת באש כבדה ומדויקת של האויב. בעת התנועה אל הטנק הפגוע נפגע סגן דוד שגב ז"ל ונהרג. במעשה זה גילה סגן דוד שגב ז"ל אומץ־לב ואחוות לוחמים". יקותיאל אדם, אלוף – אלוף הפיקוד.

שגב (סגלשטיין), זאב־אברהם

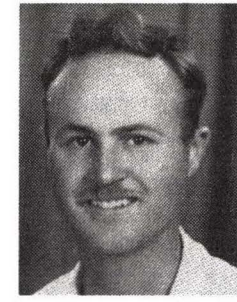
זאב־אברהם (קרול), בנם יחידם של מגדה ונחום (ינו), נולד ביום כ"ו בתמוז תש"ד (17.7.1944) בברשוב שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1961. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בעיר מולדתו והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "דביר" בקרית אתא.

זאב גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1962 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מ"כים חי"ר ולאחריו השתלם בקורס קצינים. בתום תקופת שירות החובה שלו, התנדב זאב לשנת שירות בצבא הקבע.

לאחר ששוחרר, הוצב לחיל השריון ובתקופות שירות המילואים שלו השתלם

בקורס קציני מקלעים בינוניים ובקורס מפקדי צוותי תותחים עשרים מ״מ. הוא היה קצין טוב, אהוב על פקודיו והרבה לדאוג להם. אמנם לא הקפיד על עניינים פורמליים והשלטת משמעת, אך תבע תמיד ביצוע מדויק של הוראותיו ושל פקודות הצבא. אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר למד בטכניון, במחלקה למתמטיקה, להוראת המדעים ולהכשרת מורים. לאחר שהוענק לו התואר הראשון החל להשתלם בחוג למדעי המחשב, לקראת תואר ״מגיסטר״. בשנת 1973 הוענק לו התואר על עבודת המחקר שלו בנושא ״סטביליות בתוך קריטריון ללמידת סף אופטימלית״. עבודתו זו זכתה להערכה רבה, הן בארץ והן בחוץ־לארץ, והוא נתמנה למדריך משתלם. זאב היה תלמיד חרוץ מאוד וזכה בשבחים רבים מפי מוריו על שקידתו, עמקנותו ורצונו העז ללמוד. לאחר שסיים את לימודיו במחלקה להכשרת מורים, היה מורה בבית־החינוך התיכון בחיפה ועד מהרה נתחבב על תלמידיו. אחד מהם כתב עליו: ״שמו מעלה בי זיכרונות רבים. הוא היה אדם ולא רק מורה שתפקידו ללמד, וניחן בתכונות אנושיות מצוינות״. ומורהו כתב עליו: ״הוא היה איש חם, בעל אישיות נעימה ואינטליגנטי וידע לשתף פעולה עם כל אדם״. ראש החוג למדעי המחשב סיפר עליו: ״אדם שקט היה, טורח ומתייגע הרבה כדי להשלים כל עבודה ולפתור כל בעיה עד תומה. המלחמה גדעה את אחד מן הכוחות המעולים בתחום מדעי המחשב״. כתב עליו חברו הקרוב: ״זאב היה חבר טוב וידיד נאמן לעמיתיו. בשיחות עמו ניתן היה תמיד לחוש את אישיותו הלבבית, את מסירותו ואהבתו הרבה למשפחתו, לאישתו דליה, לבנו ליאור ולבתו יפעת. הוא היה בעל למופת, אב לדוגמה ובן טוב לאמו. הייתה בו חריצות ויכולת רבה. פעיל היה בהוראה ובמחקר והקדיש להם הרבה מזמנו. הוא היה מורה מסור ואדם יקר, שעתידו עודנו לפניו״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס זאב ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. בשעות הבוקר של יום י״ד בתשרי תשל״ד (10.10.1973) נפגע הזחל״ם של זאב פגיעה ישירה בקרב באזור הפירדאן, ליד איסמעיליה. טיל כתף שנורה מהמארב פגע בו וזאב נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, בן ובת והורים.

המדור ללימודי חוץ של הטכניון הוציא לאור חוברת לזכר בוגריו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, וזאב בתוכם.

שגב, יצחק

יצחק, בן פרידה ודב, נולד ביום ד׳ באדר תרצ״ד (19.2.1934) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ״תחכמוני״ ואחר כך למד בבית־הספר ״מעלה״, שבו סיים את חוק לימודיו היסודיים. לאחר שסיים החליט להמשיך בלימודים תיכוניים בשעות הערב כדי לצאת לעבודה ולעזור בכלכלת הבית. הוא התקבל לעבודה כחניך במשרד האוצר. אחרי כן נתקבל למשרד עורכי דין ועבד בו עד שנקרא לשרת בצה״ל.

יצחק גויס לצה"ל בסוף דצמבר 1951 והוצב בחטיבת "גולני". אחרי שסיים את אימוני הטירונות, עבר קורס מ"כים ולבקשתו נשלח לקורס נהגים־מכונאים. עד שסיים את שירותו היה סמל רכב. תוך כדי שירות, בחודש אוגוסט 1952, נשא לאישה את חברתו לאה.

ביוני 1954 שוחרר יצחק מן השירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר התגייס למשטרת ישראל ושירת בענף הכלכלי בירושלים, ובשנת 1955 עבר קורס שוטרים וסיים כחניך מצטיין. הוא חזר לעבודה במדור הכלכלי של משטרת ישראל בירושלים וזמן מה היה נהג ניידת. מאז שירותו בצה"ל אהב את הנהיגה ועשה ככל שיכול כדי לעסוק במקצוע האהוב עליו. בשנת 1957 התקבל כנהג שכיר בחברת "המקשר" בירושלים. חברותו המלאה באגודה נדחתה רבות, וכאשר הוחלט לקבלו כחבר קואופרטיב מן המנין, בשנת 1963, מכר את דירתו כדי לרכוש את המניה. אז כבר היה אב לשני בנים, אולם תמיד האמין שיוכל לעמוד בעומס הכלכלי שהוטל עליו ושבעבודתו הנאמנה והמסורה יצליח להתגבר. אחרי שאוחדו הקואופרטיבים לתחבורה "אגד" ו"המקשר" בשנת 1966, עברה המשפחה להתגורר בקרית־טבעון. הם רכשו בית ישן ואיציק שיפץ אותו במו ידיו וגם טיפח גן לתפארת. במלחמת ששת הימים שירת איציק בחזית בסיני כחייל מילואים. היחסים שנרקמו בינו לבין חבריו לעבודה היו כנים והדוקים. הוא היה טוב־לב וידיד נאמן, והצטיין בלבביות ובפשטות רבה. גם בתקופות של מצוקה ולחץ היה מדבר בנועם, ובהומור רב ומעולם לא הרים את קולו. בנו הבכור כבר היה חייל בשירות סדיר ורבה הייתה גאוות האב על בכורו המשרת בצה"ל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא איציק לשירות ולחם בחזית בסיני. במהלך המלחמה השתתף במבצע הנחת גשר הגלילים על התעלה ולבסוף חזר מן הקרבות אל הבית והמשפחה ואל עבודתו ב"אגד". במחצית מרס 1974 נקרא איציק לשירות מילואים וביום ל' בניסן תשל"ד (22.4.1974) נפטר יצחק בעת שרותו, ימים מספר לפני שעמד בנו הצעיר להיכנס לעול מצוות. יצחק הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבעון. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים אחות ואח.

שגיא (פייג), אליהו

אליהו (אלי), בן שושנה ויוסף, נולד ביום י"ג באב תשי"א (15.8.1951) בנתניה. הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלות", בישיבה התיכונית בכפר הרא"ה ואחרי־כן ב"ישיבת הכותל" בירושלים. אלי היה תלמיד טוב, שקדן ומתמיד. הוא הקפיד ללמוד ב"משמרות", שנהגו בישיבה – בלילות שבת עד אור הבוקר. מורהו כתב עליו: "התכונה השולטת באופיו הייתה – מסירות נפש. פעם אמר – 'ללמוד לא רק למען עצמי אלא גם למען אחרים. להקנות לזולת את כל מה שאצבור לעצמי במשך השנים שבהן אשב ואלמד'. בכל דרכיו הייתה מחשבתו נתונה לכלל ישראל". אלי שקד הרבה על לימוד

הגמרא והרבה לקרוא בדברי ספרות ובספרי ההיסטוריה. עבודתו "גדרי שישים ריבוא ברשות הרבים", זיכתה אותו בפרס של משרד הדתות לעבודות תורניות. אלי היה חבר בתנועת "בני עקיבא". חבריו אהבוהו מאוד משום שהיה אדם נוח לבריות, חברותי, אדיב, נעים־הליכות וטוב־לב. הוא היה בן תורה, שגלומות בו אהבת העם ואהבת האדם, ועם זאת ניחן בכוח גופני רב. לעתים קרובות יצא למסעות מפרכים, אפילו אחרי לילות של לימוד, כדי לחשל את כוח הסבל שלו לקראת גיוסו.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970, והתנדב לסיירת "שקד". לימים כתב לרבו: "קל להוכיח, כי מקומי בישיבה... אולם בגלל המצב הביטחוני הקשה, יודע אני, כי אם הייתי ממשיך ללמוד, מצפוני לא היה מפסיק להציק לי, בכל פעם שהייתי שומע, חס וחלילה, על הרוג נוסף או על פצוע נוסף (לאור כל זאת מסתבר, שבימים כתקנם הייתי מגיע להחלטה שונה)". לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס סיירים ובקורס מ"כים חי"ר. **מאחר שהצטיין בתפקידו נשלח על־ידי מפקדיו לקורס** קציני חי"ר, ומשסיים שם בהצלחה, הוצב ביחידת שדה. הוא נחשב קצין מוכשר ובעל יזמה, מסור ואחראי, שהצטיין בתפיסה טובה וברצון עז להתקדם, ושימש דוגמה אישית לפקודיו ולמפקדיו. הרמטכ"ל העניק לו את "עיטור המופת" על שהציל, במאי 1971, תוך סיכון עצמו, ילדים מתושבי מחנה הפליטים בג'בליה מדריסה ודאית על־ידי קומנדקר, שהדרדר במורד. הוא עצמו נדרס ונפצע קשה, וכאשר ניגשו אליו חבריו לטפל בו, ביקש כי יטפלו תחילה בילדים שנפגעו. בעיתון "במחנה" פורסמה רשימה בשם "אלי, הקומנדקר והילדים" ובה סופר על מעשהו זה. ביום העצמאות העשרים וארבעה נמנה עם מאה החיילים המצטיינים שקיבל נשיא המדינה, זלמן שזר, במעונו. חודשים אחדים נמנה אלי עם המשרתים בצבא הקבע. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלי עם יחידתו בקרבות הקשים נגד המצרים בחזית סיני. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (15.10.1973) לחם אלי כמפקד פלוגה בסיירת והתקדם עם הכוח שלו בציר "נחלה" שעל גדות תעלת סואץ. בעת הפריצה אל הגדה המערבית פגע פגז פגיעה ישירה בזחל"ם שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אלי היה מאותם יחידי סגולה, שהיו מופת לחבריהם ולפקודיהם וגאווה למפקדיהם. הייתה בו דבקות והכרה בצדקת דרכו. הוא היה אהוב על כל יודעיו, והם רחשו לו הערכה רבה, על כי הביא כל משימה לידי גמר ביצועה המושלם. כישוריו הטבעיים, שאיפתו לשלמות ומרצו רב־הפעלים קידמוהו במהירות רבה, ובתפקיד הקשה ורב האחריות שהוטל עליו עמד בהצלחה מרובה"; אחד מפקודיו, שנפל אחר־כך בקרב ההבקעה, כתב עליו: "בחור שקט ודתי, שהיה מדבר מתון־מתון ובאדיבות. בערב סוכות התרוצץ, אפילו שהיה עייף־הרוג, בכל המחנה, עד שהשיג באמצע סיני, אתרוג, לולב, הדס וערבה וכוס יין, וערך ברכה כדת וכדין".

"ישיבת הכותל" הוציאה לאור חוברת בשם "באי באש ובמים על קידוש שמך", לזכר בני הישיבה שנפלו במלחמת יום־הכיפורים; בעיתון "הארץ" פורסם הראיון "כוחה של אמונה", שערך יעקב אגמון ב"גלי צה"ל" עם אלי ימים אחדים לפני שנפל.

שדה, דב

דב (דובי), בן רחל ופרץ, נולד ביום כ"ח באב תשי"ג (19.8.1953) בתל יוסף. הוא למד בבית־הספר היסודי "עמק חרוד" שבעין חרוד, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר "עירון" בחדרה. דובי נולד תאום לאסתר'קה, ושניהם אחים לשמעון ולעידית. כשעלו הוריו ארצה ובנו ביתם בה, קיוו בכל לבם לחנך את ילדיהם בלא מורא של מלחמה. מילדותו התעניין דובי בכל הקשור בטבע. הוא אסף אבנים, צמחים וחרקים, והביא את "שלל" המסעות שלו להוריו, לאחיו ולחבריו בגן ובבית־הספר. בחצר הגן טיפל בעצים, בבעלי־חיים וגם דאג לכבשים, ובדרך אל חדר הוריו ליקט ברגים, גלגלים וגרוטאות ברזל שנמצאו לו. שעות ארוכות נהג לטייל ברפת ולהביט בסקרנות ובתום בפרות וברפתנים. אסתר'קה ודובי – אח ואחות, היו תמיד יחד. כששקדה על ספריה – ישב לצידה. כששיחקה בגן – שיחק וצחק עמה. סיפר אחד המכרים של המשפחה: "מימיו לא החמיץ דובי מאורע חגיגי הקשור באחותו התאומה. אף למסדר הסיום, כתום שירותה הצבאי, הגיע ממש ברגע האחרון, כשחיוך של אושר נסוך על פניו". גבה־קומה היה, גזרתו שבריריות ודקה, ושערו יורד בשיפוע על מצחו הצר. "מעל לכל – ידיים..." נזכר אחד הידידים, "כפות ידיים גדולות ומוצקות שידעו הכל. ידיים שלמדו לאחוז בהגה הטרקטור והרכב..." בני המשפחה נזכרים בעוגת התפוחים של "שבת אחר־הצהרים" דובי התאווה אליה ואל הבילוי בחיק המשפחה. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח אוהב לאחיו ולאחיותיו.

דב גויס לצה"ל בראשית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח להכשרה מקצועית. בתקופת שירותו הורד פעמיים ה"פרופיל" שלו. הוא היה מועמד לעבור ליחידה עורפית, אך סירב בתוקף. "אני רוצה להיות חייל כמו כולם!" אמר לאחיו שמעון, והוסיף: "אתה יודע מה עבר על אבא ועל אמא. יותר לא ישלחו יהודים לגזים. אני רוצה לחזור לשריון". גם את בקשתה של אמו דחה. הוא השתלם בקורס למקצועות הטנק וסיים בהצטיינות (95). ביחידתו נחשב תותחן מעולה ואהב את הטנק, את העוצמה ואת הקצב שלו. בכל מקום היה אהוב על חיילים ומפקדים, ונודע כחייל עקשן, שאינו נכנע לקשיים. כשהיה בא הביתה לחופשה, ישב שעות רבות עם בני משפחתו, סיפר על עצמו וביקש לשמוע על אשר התרחש בבית בהיעדרו. הוא הרבה לחלום על התקופה שלאחר תום השירות הצבאי: "אסתר, את מתארת לך – אנחנו שנינו באמריקה, נעבוד כחצי שנה ורק אחר כך נצא לסובב את המדינה העשירה ביותר בעולם". והחלום – נגוז. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה דובי בגזרת התעלה, והיה בין הראשונים שהוזעקו לצאת לקדם את התקפת המצרים. הפלוגה של דובי פעלה בגזרת איסמעיליה, והשמידה מספר רב של טנקים מצריים. במוצאי יום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשהיו דובי וחבריו בדרכם לחלץ נפגעים, נפגע הטנק שלו משלושה טילים שירו המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל יוסף. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

על קברו הרענן אמר אחד מחברי המשק: "דובי איננו העצבות שהשתלטה עליו בעת האחרונה, כשחזה את המלחמה הקרבה בלחשושים מנבאי שחורות; הוא איננו הערגה הביתה, לחברה, לאמינות בקטפת, והוא איננו רק השליפה מהמותן כדי להטיח את האמת בפרצוף. דובי איננו השיגעון בדרכים, בין השדות, בגבעות החול כתותחן מעולה. הוא הצירוף של כל אלה ועוד מה שאנו יודעים עליו ועל אשר בתוכו"; במכתב התנחומים למשפחה השכולה בתל יוסף, כתב מפקד היחידה: "הכרתי את דב כאיש צוות מעולה. כאשר חלה והוצא משורות הלוחמים – דרש לשוב אל חבריו, והצליח. צר לי על דב".

בני משפחת שדה וידידיו של דובי במשק העלו זיכרונות ורשמו דברים על דמותו ועל דרכו בחוברת הזיכרון "אלה הבנים", שהוציאו לאור חברי קיבוץ תל־יוסף.

שדה, זאב

זאב (זאביק), בן שרה ואריה, נולד ביום ו' באדר תש"ה (19.2.1945) בקיבוץ שדות־ים להוריו ממייסדי המשק. כמו כל ילדי המשק גדל גם הוא על שפת הים, בעורקיו קצב הגלים ועל פניו הרוח והמלח. מגיל רך כבר היה שחיין מצוין והחל לעסוק בשיט עוד בטרם למד קרוא וכתוב. תמיד היה ילד יפה תואר, שבלוריתו העבותה מתנופפת ברוח. בילדותו היה שקט מאוד ומופנם, ומוריו סיפרו עליו שהיה מן העקשנים הגדולים בכיתה. הוא לא התווכח כשהוטלה עליו משימה, אלא לא עשה מה שנצטווה ושום דיבורים לא עזרו. פעם כבש את ראשו במגרה וכאשר שאל אותו חברו למה הוא בוכה, ענה: "אני סופר את הג'ולים". משגדל, נעשה חיוכו משובב וְהיה מאיר את פניו. ברגע שהשתפך החיוך על פניו היפים נסלח לו הכל. זאביק סיים את חוק לימודיו היסודיים והתיכוניים בבית־הספר של הקיבוץ. מנעוריו היה ספורטאי מצוין וכשהיה תלמיד בכיתות הגבוהות נהג להפליג במפרשיות. בתחרויות ובהפלגות ארוכות הגיע לקפריסין ולאיי יוון. גם בהפלגות וגם בטיולים שערך ברחבי הארץ, היה זאביק תמיד הנער השקט בעל התושייה, שלא עסק בדיבורים אלא עשה את הנדרש. החברים המבוגרים במשק לא ישכחו טיול, שבו היה זאביק מדריך והצטיין בהבנה עמוקה וברוב התחשבות. הנער השקט, שלא עשה דבר כדי להתבלט, שמעולם לא הרים את קולו, הצליח תמיד לרכז סביבו את חבריו, שחשו בסמכות אישיותו ובלבביותו.

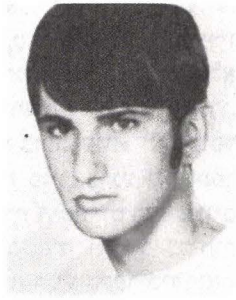
זאב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1963 והוצב לחטיבת צנחנים. לאחר שהשתלם בקורס צניחה וזכה ב"כנפי־צנחן" הוסיף והשתלם בקורס נהיגה, בקורס צוות נ"ט ובקורס מש"קי חבלה. את השירות הצבאי עשה ברצינות ובנאמנות, ולא הרבה לספר על חוויותיו, שללא ספק היו מרובות. בדרכו השקטה עשה את כל המוטל עליו, ובחוות הדעת של מפקדיו צוין כ"חייל טוב, בעל כושר ביצוע מעולה".

בתחילת מאי 1966. שוחרר מן השירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. עם שובו למשק החל לעבוד בענף הכותנה. הוא נשאר נאמן לאהבתו הגדולה – הים, ובכל

הזדמנות נהג לצאת להפלגות, ארוכות או קצרות. הוא לא ויתר על חדרו שעל שפת הים וסירב לעזוב אותו כשהוצע לו לעבור לשיכון טוב יותר. בשבילו הייתה קרבת הים חשובה מכל. ערב מלחמת ששת הימים שב מהפלגה וגויס מיד. עם הסיירת נלחם בירושלים ואף יצאה שמועה שהוא נפל בקרב. לשמחת חבריו ואוהביו גילו אותו שוכב להנאתו ומאזין לרדיו טרנסיסטור שקיבל. בסוף שנת 1967 נשא זאביק לאישה את חברתו דליה והשניים השתקעו במשק. בשנת 1971 נולדה בתם ומיד נתגלה זאביק כאב לדוגמא. הוא הקדיש לילדתו הרבה מזמנו, עד כדי כך שחודשים רבים אחרי שנפל, ולפעוטה אך מלאו שנתיים, הצביעה על תמונתו ואמרה: "זה אבא". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא זאביק ליחידתו בסיני וצורף מיד לכוח חרמ"ש. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נצטווה כוח קטן לפרוץ לצומת "טרטור־לכסיקון" ולטהר אותו. בכוח זה היה גם זאביק וכשפרץ הכוח והגיע לעומק שטח האויב נפתחה עליו אש כבדה מכל העברים. חלק מהזחל"מים נפגעו וכאשר נתנה ההוראה לסגת, נפגע הזחל"ם של זאביק וכל אנשיו נהרגו. זאביק הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדות־ים. השאיר אחריו אישה ובת, הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

קיבוץ שדות־ים הוציא לאור חוברת לזכרו, וכן קרא על שמו סירת־מפרש מדגם "סנונית", המשמשת לאימונים.

שהם, יחזקאל

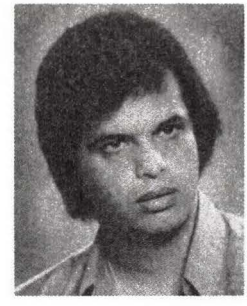

יחזקאל (חזי), בן גאולה ויצחק, נולד ביום ז' בניסן תשי"ד (10.4.1954) בקיבוץ גשר־הזיו. את חוק לימודיו היסודיים והתיכוניים, עד בחינות הבגרות, השלים במשק ובבית־הספר האזורי. הילד, שכבר בגיל שלוש עבר ניתוח בעין וראייתו נשארה לקויה לצמיתות, היה מן העליזים והשובבים בבני המחזור. אכן, היה בעל לב חם וטוב, אך ידע גם להיות עקשן כשרצה. הוא השתתף בתעלולים עם חבריו עד הגזמה לפעמים, אבל ידע גם לשקוד על ספריו, ללמוד ולעבוד במלוא הריכוז וההתעמקות. מילדות היה לו חוש הומור והוא ידע למצוא את הצד המבדח והעליז בכל תופעה. בטיולים, במסעות ובמסיבות היה הרוח החיה והדמות המרכזית. מגיל רך החל לומד נגינה בפסנתר ונעזר באביו המוסיקאי. בכל המסיבות ניגן ושימח את החברים. הוא היה גבה קומה והשתתף בכל פעולות הספורט במשק. הוא היה שחקן מצטיין, בעל כושר גופני מעולה, שימש מדריך בכיתות הנמוכות והשתתף גם בפעילות ימית.

יחזקאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972, והוצב לחיל הצנחנים. יכול היה לשרת ביחידה שהשירות בה אינו דורש מאמץ רב, בגלל עינו הפגומה, אך נלחם בכל מאודו עד שהתקבל לסיירת של הצנחנים. ואם כי נמנה עם אחת היחידות המובחרות בצה"ל, מעולם לא זלזל ביחידות אחרות. חבריו סיפרו עליו שהיה "קיבוצניק אמיתי", בחור גבוה וחזק ויחד עם זה טוב־לב, תמים ועניו. תמיד נחלץ לעזרת חבריו

ותמיד היה בין הראשונים בביצוע משימות. התכונה שציינה אותו יותר מכל הייתה שמחת־החיים שלו. בכל מקום ובכל מצב היה מוכן לשיר ולשמוח. איש מחיילי יחידתו לא יכול לומר שהיה חבר רק לו – כי הוא היה חבר של כולם. סיפר עליו אחד מחבריו: "חזי היה מאותם בחורים גדולים, בטוחים ושקטים, שבשעת סכנה ודחק, כל אחד רוצה שיימצא לידו. ליד חזי הייתה הרגשת ביטחון, שקט ושלוה עמוקה, שלעולם לא הייתה מופרת. תמיד היה מוכן לבוא ולהסיר את מועקת האלונקה מעל כתף כואבת, למרות שבעצמו לא נח כמעט, והיה עמוס יותר מכולם... דומה שלטוב לבו לא היה גבול". לא היו לו שאיפות גדולות. כל רצונו היה שיתנו לו לשוב לקיבוץ ולחיות בו בשקט ובשלוה, בלי מלחמות ובלי סכנות, חיים פשוטים ובריאים, שהורגל להם מילדותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חזי עם יחידתו בסיני. במכתבו הביתה מיום 7.10.1973 כתב: "מלחמה, ואני עדיין חי וקיים. אני יודע כמה אתם מתוחים ומקווה שקצת נרגעתם". מכתביו נשלחו מן החזית אחת ליום ואי־אפשר היה לשער מתוכנם הרגוע והמלא הומור את מה שעובר עליו. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) הוטל על גדודו של חזי לפרוץ את הציר לתעלה באזור "החווה הסינית". הגדוד נתקל במארב של אויב ובניסיון ההיחלצות נפגע ונהרג, כשהיה רק מטרים ספורים ממקום מבטחים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגשר־הזיו. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בחוברת שהוצאה לאור לזכרו על־ידי חברי המשק נכתב: "חזי, אתה בטח מגחך לעצמך ואומר: עזבו, מה כל הרעש? הכל בשבילי? ואנחנו אומרים: הכל בשבילנו, אנחנו פשוט רוצים אותך אתנו. ואתה אומר: אבל חבר'ה, איזו מן רגשנות קפצה עליכם? ואנחנו מנסים להסתיר דמעה. ואתה אומר: נו, מילא, שיהיה, אבל בלי דמעות. ואנחנו רוצים להגיד עוד ועוד... ושותקים".

שהרבני, דוד

דוד, בן אספרנס ויצחק, נולד ביום י"ט בטבת תשט"ו (13.1.1955) בכפר־סבא. כאשר היה בן חמש עברה משפחתו לגור ברמת־גן, ודוד סיים את לימודיו בבית־הספר העממי "פרדס" ובבית־ספר "אורט", במגמה של נגרות. תוך זמן קצר איבד את העניין בשטח הנגרות, כיוון שניחן בכישרון לעבודות מדוייקות ועדינות, והעדיף עבודת מתכת על העיסוק בעץ. לכן החליט ללכת למרכז ההדרכה של התעשייה האווירית. באותה עת למדו במרכז זה תלמידים מבוגרים, שסיימו את שירותם בצבא ודוד היה נחוש בהחלטתו להתמודד עם האתגר של היותו הצעיר שבחבורה, והצליח. הוא סיים בהצלחה קורס לעיבוד שבבי ונשאר לעבוד במרכז ולעזור בו בהדרכה. מגיל שתים־עשרה היה חבר ב"קלוב התעופה לישראל", סניף רמת־גן ובמסגרתו בנה דגמי טיסנים והשתתף בתחרויות. בשנת 1968 זכה במקום השלישי בתחרות טיסנים בזכות הטיסן שבנה. בשנת 1969 הצטרף גם למועדון הקליעה של הגדנ"ע ברמת־גן וגם

בתחום זה הגיע להישגים, וזכה בתעודות הצטיינות ובמדליית כסף בתחרות קליעה ב־1970. הוא אהב לעסוק בעבודות־יד עדינות ובנה יצירות יפות ממתכת ומעץ. שעות היה יושב ועובד, כשלידו משמיע הרדיו מוסיקת פופ שאהב. הוא היה עדין נפש ובעל לב חם, עליז ומרבה לשיר ולהיות שמח. כתבו עליו חבריו: "חיוך רחב עם לב פתוח / פנים מחייכים, נעימים כמשב הרוח / לכל אחד, ללא קיפוח / כך דמותך בלבותינו תנוח. // בכל קצות העיר הכירו את לבו הנדיב, / אין אדם אותו העליב / או בו פגע ואם נדמה היה לו שאכן פגע, / מיד ביקש סליחה".

דוד גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973. את הטירונות עבר בבסיס חיל התותחנים והמשיך בקורס תותחנים. אחרי הקורס נשלח לגדוד שדה ושובץ כתותחן בסוללה. הוא הצטיין כחייל והיה הראשון ממחזור המגויסים שלו, שהוענקה לו דרגת טוראי ראשון. את הדרגה קיבל מידי המג"ד כהערכה על הצטיינותו. הוא היה הטען־יורה הטוב ביותר בסוללה, חתר להתקדם בסולם התפקידים בצוות, אהב לעבוד וביצע כל פעולה בסוללה בנכונות ובשמחה. מטבעו היה בחור עליז ואופטימי, אוהב לשיר עם חבריו והיה מוכן להתחלק אתם בכל. תמיד אהב את החיים וקיבל הכל בלב שמח. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נכנסה יחידתו לקרב ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), תקפו טנקי האויב את סוללת התותחים שלו בתל־ג'וחדר ובהתקפה נהרג דוד. אביו, שיצא לרמת הגולן לחפשו, שמע את הידיעה מפי מפקדו. דוד הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתבו אל המשפחה האבלה כתב שר הביטחון, משה דיין: "דוד היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק". ומפקדו כתב עליו: "הוא נלחם בחירוף־נפש ובאומץ לב, עודד את חבריו והיה הרוח החיה בצוות. תמיד היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו".

שהרבני, דוד

דוד, בן סלימה ואהרן, נולד ביום כ"א בכסלו תשי"ד (28.11.1953) בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם קרון בראשון לציון, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית החינוך בקיבוץ דפנה. שנתיים עשה בקיבוץ שבצפון הארץ, ואחר־כך שב לבית הוריו וסיים את חוק לימודיו בבית־הספר התיכון־המקצועי "עמל". בן זקונים היה דוד להוריו, אח לשרה, אפרים, שושנה וציון. למן ילדותו כינוהו בני המשפחה, ידידים ומכרים בכינוי חיבה "דודי". הוא היה תלמיד טוב, והתחבב על מוריו בבית־הספר ועל חבריו לספסל הלימודים. בשעות אחר הצהרים שקד על הכנת השיעורים מתוך עניין רב בחומר הלימודים. נער חברותי היה דוד, השתתף בטיולים שערכו בני כיתתו ונטל חלק במסיבות ובחגיגות. "תמיד היה נכון לסייע להצלחת הערב, ביקש לתת מעצמו כדי שיהיו כולם מרוצים", סיפרו חבריו, שציינו במיוחד את טוב־לבו. כתום ח' שנות

לימוד נשלח דודי לקיבוץ דפנה. הוא למד ועבד במסגרת המוסד החינוכי של התנועה הקיבוצית, ורכש בנקל ידידים רבים. הוא אהב להתבונן בנופי הגליל והגולן. לעת ערב נדלקו האורות בישובים שעל רכסי ההרים, והנער הרגיש צפה באורות המנצנצים בהתרגשות. דודי עבד בשדות ובבתי המלאכה של המשק, וכתום שנתיים של לימודים ועבודה נפרד מחבריו ושב לבית ההורים. "אל הבית מתגעגעים תמיד, וגם דודי שלנו חש רצון עז לשוב הביתה", סיפרו בני המשפחה. "הצעיר באחים היה דודי, ואולי משום כך חש צורך לשוב אל הקן החם". דוד השלים את לימודיו העל־יסודיים בבית־הספר המקצועי "עמל" ברחובות, שם השתלם במגמה של מכונאות, ועשה חיל בעבודתו ובלימודיו. תמיד היה בן מסור להוריו, סייע להם בעצה נאמנה ובמעשה והקפיד על מצוות כיבוד אב ואם. לאחיו ולאחיותיו היה חבר טוב, ואף על פי שהיה הצעיר בהם, היטו אוזן קשבת לדבריו והעריכו את דעותיו. דודי היה עלם נאה, רציני בגישתו לחיים, אהוב וחביב על ידידים ועל בני משפחה.

דוד גויס לצה"ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והוכשר כטען־קשר. אחרי־כן הוצב ביחידת שריון שפעלה ברמת הגולן, ונחשב חבר נאמן בין חבריו לנשק וְחייל טוב ומסור לתפקידיו. סיפר אחד מחבריו: "אני זוכר כיצד מילא אחר ההוראות בצייתנות מופתית, כיצד – כתום יום אימונים – ידע לשמוח יחד עם כולם. הוא נתן ידו להצלחת קומזיץ, או פעילות אחרת שארגנו בלא הכנה מוקדמת. דוד היה מן המעולים שבנו". על פעילותו במסגרת שירות החובה שלו, הוענק לו "אות השירות המבצעי". דוד הקפיד לכתוב מכתבים להוריו, כדי שלא ידאגו: כשהיה בא הביתה לחופשה היה יושב עם בני המשפחה ומבקש שיספרו לו על אשר התרחש בהיעדרו. גם לאחיו ולאחיותיו כתב, ובמכתביו הביע געגועים ואהבה רבה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הייתה יחידת השריון שלו פרוסה ברמת הגולן. בעיצומה של התענית יצאו הלוחמים לבלום את כוחות הסורים, שחצו את הגבול ממזרח. דוד היה טען־קשר בטנק וחמישה ימים ולילות לחם ללא ליאות ובאומץ לב. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע דוד ונהרג במהלך קרב עקוב מדם על תל אחמר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד הגדוד: "בנכם, דוד ז"ל היה מהטנקיסטים המעולים שבפלוגתו, ומן החיילים הבולטים בגדוד. הקרב בו לחם ונפל בנכם באזור תל אחמר, היה מן המכריעים להבסת הסורים ולהגנת רמת הגולן ומדינת ישראל".

שואף, חיים

חיים, בן מזל ואברהם ז"ל, נולד ביום ח' באלול תשי"א (9.9.1951) בתל אביב, למשפחה שעלתה מתורכיה בשנת 1949. כמו כל צבר בגילו ביקר בילדותו בגן עירוני ועבר לבית־ספר יסודי. בהיותו בן שתים־עשרה התיתם מאביו, שנפטר מהתקף לב. בן ארבע־עשרה סיים את חוק לימודיו ויצא לעבודה. כשנה עבד במסגרות, והיה לומד פעם בשבוע בבית־הספר "עמל" לחניכים עובדים. אחרי־כן נתקבל לעבודה בחברה לתיקון מכונות חישוב, ועבד בה עד שהגיע מועד גיוסו לצה"ל, ומעבידיו היו מרוצים מאוד ממנו.

חיים גויס לצה"ל במאי 1969 ושירת בחיל השריון, בצוות של טנק. בתקופת שירותו הצבאי התחבר עם נערה והיה יוצא אתה.

לאחר שחרורו מהשירות הסדיר בצה"ל התקבל לעבודה במפעל לליטוש יהלומים ולמד את המקצוע בהצטיינות. הוא הרוויח יפה למחייתו, נרשם לשיכון לזוגות צעירים, וכל עתידו עמד לפניו. היתה לו הופעה נאה, והוא נחשב בחור יפה תואר. כמו כן היה מוכשר, אהב מוסיקה, הקליט תמיד שירים שאהב, ידע לצייר, ובשנה האחרונה התחיל גם לעסוק בפיסול כל מיני דמויות, בשעות הפנאי. באוקטובר 1973, כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים יצא חיים לקרב. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפגע חיים ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

שואקה, יצחק

יצחק (ז'ק), בן לטיפה ועזרא, נולד ביום כ"א בתשרי תרצ"ה (29.9.1934) בקהיר שבמצרים. בשנת 1947 עלה ארצה לבדו, בהיותו בן שלוש־עשרה. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי במקוה ישראל. בחוץ לארץ נמנה יצחק עם חברי תנועת הנוער הדתי העולה, ועמם עלה ארצה.

יצחק גויס לצה"ל במחצית מאי 1952. כיוון שהיה חבר גרעין "משואות יצחק", הוצב לנח"ל.

לאחר שסיים את לימודיו ולאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר, עבד במכרות הנחושת בתמנע, ואחרי־כן עלה עם ראשוני המתיישבים למושב שחר שבחבל לכיש, שם הקים לו משק קטן ומשגשג. לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר השתלם בשירות המילואים בקורס למפעילי מקלעים בינוניים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו, חביב על מפקדיו, ומקובל מאוד על חבריו בזכות התנהגותו הלבבית וההוגנת. במהלך שירותו במילואים השתתף במלחמת קדש, והוענק לו "אות סיני", וכן השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת

1958 נשא לאישה את חברתו עליזה (ליזט) וברבות הימים נולדו להם שלושה בנים. יצחק הצטיין בדאגתו לבני משפחתו, היה בעל מסור לאשתו ואב אוהב לבניו. בשנת 1963 עקר לקרית־גת שם היה מורה. בזמנו הפנוי עסק בגננות ובתכנון גנים. יצחק היה אדם חברותי וקל להתיידד. חבריו אהבוהו מאוד על הכנסת האורחים שלו, על שהיה איש נעים שיחה, נוח לבריות ולא שומר טינה. הוא היה חבר טוב ואיש־סוד נאמן, שהצטיין בסבלנות רבה, באדיבות ובנימוס. כל מיודעיו הכירו אותו כאדם נעים הליכות, אופטימי, עליז, ובעל חוש הומור מצוין. על אף הישגיו הרבים היה צנוע ועניו ולא אהב להתבלט. בעבודתו היה חרוץ ושקדן ועשה מלאכתו בנאמנות. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התייצב בבסיס יחידתו והוצב ליחידה עורפית. הוא סירב להשלים עם זאת ודרש לשולחו ליחידה קרבית. מפקדיו נענו לו והוא נשלח לחזית בסיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נתקלה יחידתו במארב של חיילי קומנדו מצרי בציר "רומני־בלוזה". במהלך הקרב פגע טיל בזחל"ם שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־גת, השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יצחק היה לוחם אמיץ לב וחייל למופת, אשר ביצע את כל המשימות שהוטלו עליו בנאמנות ובדייקנות, והתחבב על כל אנשי יחידתו".

שוהם, גיורא

גיורא, בן רות ושלמה, נולד ביום ו' באלול תשי"ב (27.8.1952) בירושלים. הוא למד תחילה בבית־ספר יסודי בקיימברידג', באנגליה, שם עשה אביו לצורכי לימודים. כששבה המשפחה ארצה, למד בבתי־ספר ברמת־גן וברמת השרון. הוא החל בלימודיו העל־יסודיים בבית־הספר התיכון בנוה מגן, למד שנה אחת בבית־ספר תיכון בפילדלפיה שבארצות־הברית, וסיים את לימודיו במגמה הומניסטית כללית, בבית־הספר התיכון ברמת השרון. בקיץ 1970 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. "בכל שנה בסתיו גיורא / הרוח המטורפת בגני / עורפת את מיטב השושנים ...", כך שרה נעמי שמר לגיורא, שהכירה מנעוריו והוסיפה: "הוא היה הבטחה, בשורה, תחילתם של דברים. כרבים אחרים ניגן בגיטרה ותיכנן את עתידו". גיורא היה תלמיד מצטיין, מלא מרץ ועירני. סיפרה אחת ממורותיו: "בכיתה שימש קטליזטור לכל דיון. אפשר היה לסמוך עליו, שלא ייתן לשיחה להתנהל על מי מנוחות. הכמיהה להצליח בלימודים ולהצטיין בכל לא הייתה אצלו בגדר אמביציה תכליתית, כי אם מעין משחק אפלטוני באידאה של ההצלחה" כי גיורא דחה את הבינוניות. "אדם חייב להגיע למכסימום יכולתו", הסביר. הוא נודע בין מוריו, רעיו ומכריו כבחור כן ואמיתי, הסולד מדרך של פשרות. "בחור בהיר־שיער, גבוה, ידיים ענקיות, עיניים כחולות וחזות מרשימה". כך תיאר אחד מחבריו את גיורא, באומרו, שקשה להשלים עם העובדה, שגיורא הבולט משכמו

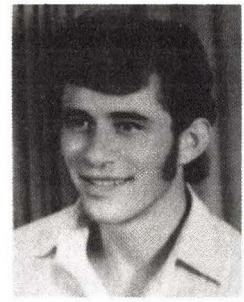
ומעלה בכל חבורה, איננו עוד. כבר בנעוריו היה עלם מבוגר, בעל השקפת עולם מבוססת. "גיורא היה 'דוגרי', לא נרתע מלומר את האמת. לא תמיד היה נעים לשמוע מה שאמר, אבל אנו ידענו, שבתוך־תוכו היה ילד רגיש וחולמני, חבר טוב, מוכן לעזור לידיד". גיורא אהב מוסיקה, ספרות ואמנות, כן אהב ספורט, מסעות וטיולים עם חברים. תמיד היה מוקף חברים ונערות שהתרפקו עליו.

גיורא גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס סיירים, בקורס צלפים, בקורס מ"כים ובקורס קציני חיל־רגלים. ביחידתו נודע כקצין מעולה. "הדרך לקצונה נראתה לו טבעית וברורה", סיפר אחד מחבריו ואמר, שכבר בקורס מ"כים ניכר גיורא כאדם מתלבט, פתוח לחידושים ומלא סקרנות לעולם חדש ומעניין, שיוכל ללמוד ממנו. הסלידה מן הבינוניות, השאיפה להשיג את המושלם, האיצה בגיורא והדריכה אותו בדרכו בצבא. במהלך שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי" על חלקו בפעילות המבצעית. בשלהי ספטמבר 1973, ימים אחדים לפני פרוץ הקרבות, החליט גיורא להאריך את תקופת שירותו בצבא, במסגרת שירות הקבע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, יצא גיורא עם פלוגת סיור של גדוד שריון, שנשלחה לחזית סיני והשתתפה בקרבות הבלימה. אחד הלוחמים בסיירת סיפר על פגישה חטופה עם גיורא, בעיצומה של המלחמה: "השיער הבלונדיני הזה, העמידה הזאת... נדמה לי שהיה מאושר לפגוש אדם מוכר. הוא האמין שתהיה לו הזדמנות לעשות משהו, להיות שותף בכוח לוחם. ואני זוכר את משפט הפרידה, שאמר לי מנגמ"ש הפיקוד: 'תשמור על עצמך...' בחצי חיוך, כמובן...". גיורא נמנה עם הכוח שחצה את התעלה לעברה המערבי והגיע עם הכוחות הפורצים עד למבואות פאיד. שם, ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם היקר, סגן גיורא ז"ל, שירת ביחידה כמדריך במדור צלפים, ובתפקיד זה פעל רבות בחינוך ובהכשרת לוחמים ליעודם. גיורא היה מקובל מאוד על חבריו בבסיס, תוסס ובעל רעיונות מקוריים. לא בקלות נכנע למוסכמות ותמיד מוכן לכל רעיון אשר טמן בחובו את הנעלם... בהיותו קצין צלפים הצטרף ליחידה מובחרת של צה"ל... גיורא ז"ל ייזכר לעד בבית־הספר לחיל הרגלים כקצין מוכשר, חרוץ ושואף לעשייה רבה".

שרה נעמי שמר: "בכל שנה בסתיו גיורא / אתה אינך לבד גיורא / כי במקום שבו אתה שוכן / שוכנים החסד והחן..."

שווץ, מיכאל

מיכאל (מישקה), בן פניה ו־וולף, נולד ביום ח׳ באדר תש״ז (28.2.1947) בפינסק שברוסיה, ועלה ארצה עם הוריו ואחיו במחצית מאי 1960. מיכאל סיים את חוק לימודיו היסודיים ברוסיה, ולאחר שעלה ארצה, למד בבית־הספר התיכון־חקלאי לגננות ולשתלנות בפתח תקוה. בקיץ תשכ״ז עמד בהצלחה בבחינות הגמר. בן י״ג היה מישקה כשעלה ארצה. שנה אחת עשה בקיבוץ דליה, אך לא התערה במקום. בבית־הספר התיכון־חקלאי בפתח תקוה התחבב עד מהרה על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. הוא היה קרוב אל הטבע, ואהב במיוחד בעלי־חיים. אביו סיפר כיצד הגיע מישקה באחד הימים הביתה ועימו שני שפנים קטנים. הוא טיפל בהם במסירות ובסבלנות, אך השפנים החלושים מתו, והוא סירב להאמין ולהשלים עם עובדת מותם. הוא יצא החוצה אל החצר נבוך ונכא־רוח. זמן־מה אחר כך מצא כלב וטיפח אותו. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח אוהב לשמעון ולגדי. תמיד סייע בעבודות הבית, השיא עצה טוב והשרה הרבה שמחה ואושר על בני משפחתו. ״מישקה היה העורק הראשי במערכת שלנו״, אומר אבא. הוא היה עלם גבה־קומה וצנום, בעל תלתלים חומים ועיניים ירוקות, מלאות חכמה ואהבה לבני אדם ולבעלי חיים.

מיכאל גויס לצה״ל בראשית אוגוסט 1967 והוצב לחיל ההספקה. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהיגה ושירת כנהג משאית. חייל טוב היה, ועדינות נפשו נודעה בין חבריו ליחידה. ״על מישקה אפשר לסמוך״, אמרו כולם. הם ידעו שיסכן את חייו למענם, לא יחוס על עצמו ולא יחסוך שינה מעיניו כדי להקל עליהם.

בסתיו 1970, כתום תקופת שירות החובה שלו, שוחרר והוצב לשירות מילואים. הוא החל ללמוד בבית־הספר להנדסאים ב״אוהל שרה״. שאיפה עזה ללמוד ולהתקדם הדריכה אותו. באותו זמן גם עבד במסגרת ״מע״צ״ ובשנת תשל״ב נשא לאישה את חברתו מרים. לאחר נישואיו החל מישקה לעבוד בחווה הנסיונית ״נוה יער״, של משרד החקלאות והתחבב שם על סגל העובדים והמנהלים. סיפר אחד מחבריו לעבודה: ״הכרתי את מיכאל כאדם חרוץ, אחראי ומסור לעבודה. ראיתי אותו גם בשעות התלהבות. זכורים לי, למשל, אותם רגעים, כשגבר על בעיות הביצוע המכויל והמדויק של הריסוס הניסיוני. גם לא אשכח את התלהבותו למראה תוצאת נסיונות מרשימים בשדה; חלקות העשבים שהודברו על־ידי ריסוס מוצלח ומותאם, ובפרט כשהריסוס היה מעשה ידיו״. בשלהי מרס 1973 נולד למרים ולמישקה בנם הבכור איתן, ואשתו סיפרה, שמישקה היה בעל מסור ואב למופת. בגאווה אמר, כשיגדל איתן ויתבגר, ילמד אותו את מלאכת הנהיגה. אך שישה חודשים ראה בהתפתחות בנו הרך. ״היו אלה שישה חודשים מאושרים. הבית היה קן משפחה חם, גם העבודה הסבה למישקה קורת־רוח, וכל החיים נראו כספר שזה עתה נפתח״. בשלהי ספטמבר 1973 נקרא מיכאל לתקופה של שירות מילואים ושירת בבסיס הובלה בחזית הצפון. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף בקרבות כמש״ק תובלה ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע מיכאל ונהרג, כאשר נסע בזחל״ם לחלץ

פצועים בתל סקי. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנצרת עילית. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, ציין מפקד היחידה את פועלו ואומץ לבו של מישקה באומרו: "בנכם שירת ביחידתנו ומילא תפקידו בהצטיינות. הוא שימש דוגמא אישית לחבריו; מסור, אחראי, נאמן ומוכן לעזור בכל עת".

שוורץ, אביגדור

אביגדור (אבי), בן יעקב ויהודית, נולד ביום ט"ז בשבט תשי"א (23.1.1951) בטבריה. שנת חייו הראשונה עברה עליו בעיירה מגדל עם הוריו, ומשם עברה המשפחה להתגורר בטבריה, שם גם נולדו אחיו ואחותו. אבי למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ד' בטבריה. מילדותו הצטיין בספורט השחייה והכנרת, שעל שפתה גדל, שימשה לו מקום אימונים. במרוצת השנים הגיע להישגים נאים בשחייה, השתתף בצליחות הכנרת ובמשחים רבים ושמו לא נפקד מנבחרות השחיינים של עירו. אבי היה קשור לביתו ולהוריו. הוא למד שנתיים ב"כפר הירוק" ואחר כך למד במדרשת וינגייט והוכשר כמדריך ספורט לנוער. לאחר שובו מן הלימודים החליט אבי להצטרף אל אביו, ולעסוק בצילום ובאופטיקה. את הצילום אהב תמיד וידע לקלוט בסרט הצילום את היפה ואת המעניין מכל אשר ראה. הוא השלים את לימודיו התיכוניים בשעות הערב ובשעות היום למד את מקצוע האופטיקה. אבי היה עלם חסון ונאה למראה, חביב על ידידיו ונערץ על חניכיו. בהסכמת הוריו החליט להקדים את שירותו בצה"ל והצטרף לגרעין הנח"ל "חרמון", שהיה הראשון שהצטרף לקיבוץ מרום גולן.

אביגדור גויס לצה"ל בסוף יולי 1968. אחרי שעבר אימון בסיסי וקורס צניחה, במסגרת הנח"ל המוצנח, הוסיף ועבר קורס מפעילי תול"ר.

באוגוסט 1971 שוחרר מן השירות הסדיר שעשה במרום גולן, והוצב ביחידת מילואים. עם השחרור, חזר לעבוד במקצועו. הוא עבד והשתלם מתוך שאיפה לזכות בתעודת אופטיקאי. את כל מרצו הקדיש ללימודים העיוניים ולעבודה המעשית. אמנם לא חסך כל מאמץ כדי להתקדם, אבל בשעות הפנאי המשיך לעסוק בספורט השחייה האהוב עליו, וגם החל מתעניין ומשחק בכדורסל. בסוף שנת 1972 נשא לאישה את חברתו רחל, והזוג הקים את ביתו בטבריה. באותה שנה התקבל אבי לקורס בן שלוש שנים בבית־הספר לאופטיקה בתל אביב, ואף התקבל כחבר באיגוד האופטיקאים הישראלי. בבית־הספר סיים בהצלחה את לימודי השנה הראשונה ועמדו לפניו עוד שתי שנות לימוד. הוא ריכז את כל מאמציו והשקיע את חסכונותיו בפתיחת חנות לצורכי אופטיקה. ביוני 1973 נולד בנו בכורו, שחף. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ליחידתו, שנשלחה לחזית בסיני והשתתפה בקרבות נגד המצרים. הוא סופח לסיירת של הצנחנים ואחרי ימי קרבות כבדים, ביום ב' בחשון תשל"ד (28.10.1973). עלה ג'יפ התול"ר שלו על מוקש והוא נהרג בהתפוצצות. הוא הובא

למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטבריה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

המשפחה הנציחה את זכרו של אבי בלוח הנצחה משותף שהוצב בבית־הספר הממלכתי ד׳ בטבריה, מקום שם למד.

שוורץ, ישראל

ישראל (אישו), בן חנה ואהרן הכהן, מניצולי השואה, נולד ביום ח׳ בתשרי תשי״ג (27.9.1952) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי ו׳ ברחובות וסיים את חוק לימודיו העל־יסודיים במגמה ריאלית־ביולוגית בבית־הספר התיכון המאוחד על־שם עמוס דה שליט ברחובות, ובקיץ תש״ל עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. הוא היה ילד שקט ונחבא אל הכלים ובשנות חייו הראשונות היה חולני. ״כל המחלות האפשריות דבקו באישו״, סיפרה אחותו. בבית־הספר היה תלמיד שקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו לספסל הלימודים. מטבעו היה עירני וגם סקרן, ונמשך במיוחד אל הטבע. אהבה גדולה רחש לבעלי־חיים, וכשנמצאה לו שעה פנויה מיהר להאכיל את היונים, או לטפל בחיית בית פצועה. בבית־הספר התיכון למד בשקידה יתרה, מתוך רצון עז להצליח ועשה לילות כימים בקריאת ספרים ומאמרים. יחד עם זאת לא פרש מחברת בני־גילו ולדברי אחותו ״מאז היותו בכיתה א׳ היה פעיל בחברת הילדים. בלעדיו לא יצאו לבלות ולא החליטו על פעולה כלשהיא. אישו אהב לעזור לידיד בצרה והיה בעל חוש צדק מפותח. צנוע היה, לא הרבה לדבר על עצמו, אך ידע מהו המעשה הנכון בזמן הנכון״. בנעוריו היה חבר בתנועת ״הנוער העובד והלומד״, תמיד היה בן מסור להוריו וכבר בילדותו סייע להם בעבודות הבית השונות ושמר בקפידה על מצוות כיבוד אב ואם. כשבגר נהג להשיא להם עצות טובות ודאג להם באהבה רבה. בשנת 1969 נולד בן לאחותו, שנקרא עמית, ואישו היה לדוד. ״לא היה מאושר ממנו״, סיפרו בני משפחתו. שעות ארוכות התבונן בתינוק ושיחק עמו. כשנולדה יפעת, אחותו של עמית, טען אישו, שהיא היפה בבנות. ״אישו אהב את הילדים עד שגעון, ועשה כל מאמץ כדי לראותם, ולו לשעה קלה״. כשהגיע מועד גיוסו היה ישראל עלם גבה־קומה ויפה־תואר, אחראי ועדין נפש.

ישראל גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. בני משפחתו הפצירו בו לשרת בתפקיד עורפי כדי שלא ירחק מן הבית, ואחותו ניסתה לשכנע אותו בהדגישה, שעליו למנוע דאגה מהוריו. אבל אישו היה נחוש בהחלטתו לשרת ביחידה לוחמת. הוא טען, שיעשה כל מה שיוטל עליו כמיטב יכולתו, ואמר שעל כל אחד מבניה של מדינת ישראל למלא את החובה הצבאית בלא התחמקות. הוא השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורסים מקצועיים אחרים ואף שימש מדריך בבית־הספר לשריון. בין רעיו נודע כחייל מסור ואיש שריון מעולה. בחיי היום־יום בצבא נתגלו תכונותיו הטובות, ובגלל חוש הצדק שלו התקומם לא אחת נגד מעשה עוול שראה בין

חיילים ובין מפקדים. חבריו העריכו את עדינות נפשו וציינו אותו כבר־סמכא בעניני תותחנות ותחמושת. הוא הקפיד לכתוב הביתה, וכשהגיע לבית הוריו לחופשה קצרה, ידע שעות של אושר בחיק היקרים לו ולא הרבה לספר על קשייו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח ישראל לחזית ברמת הגולן, שם לחם כטען־קשר ביחידת טנקים, שיצאה לבלום את התקפות הסורים בגזרתה. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל בקרב עקוב מדם באזור חרמונית, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. חבריו לקרב סיפרו, שגם בשעה שגברה אש הסורים לא נפל ברוחו. הוא עודד את הלוחמים וכמחצית השעה לפני מותו עוד הספיק לחלץ את הקמב"ץ מטנק פגוע. ביד אמונה טיפל בו, חסם את שטף הדם מעורקיו ואמר: "יהיה בסדר". הוא השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

שוורץ, מארק

מארק, בן אליזבט ווילִיאם, נולד ביום ד' בתשרי תשי"א (15.9.1950) בניו־יורק שבארצות־הברית ועלה ארצה בשנת 1970. הוא למד בבית־ספר יסודי בניו־יורק, סיים את לימודיו בניו־ג'רזי והחל בלימודי רפואה באוניבר־סיטה העברית בירושלים. תמיד היה תלמיד מצוין, חרוץ ושואף לקנות דעת. מנעוריו היה חבר בתנועת "יהודה הצעיר" וברבות הימים הדריך בה. במסגרת תנועה זו בא לארץ לשנת־לימודים עם קבוצת־נוער, לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים. היו לו תחביבים רבים: הוא היה חובב־ספורט ושיחק בכדורסל ובכדור־בסיס, היה לו אוסף גדול של ספרים ושל תקליטים ואת זמנו הפנוי הקדיש לקריאה ולהאזנה למוסיקה. מטבעו היה ישר מאוד, אופטימי ומאמין בטוב שבאדם. אף על פי שהיה ביישן במקצת, היה שאפתן ותקיף ברצונו ולחם בעקשנות לשם השגת מטרותיו. הוא היה בן למופת להוריו והם אמרו עליו כי היה הטוב בבנים שהורים יכולים לאחל לעצמם, וכי אהבתו וחום לבו ייזכרו תמיד. בהיותו חברותי מאוד רכש לו חברים בנקל זמן קצר לאחר בואו לארץ. מארק נתפס לאהבה עמוקה לישראל כשעשה בארץ בשנת 1968 והחל ללמוד עברית במרץ רב, השתלם בתולדות היהדות והציונות ואז גמלה בלבו ההחלטה להשתקע בארץ. זמן־מה עבד בקיבוץ שדה־בוקר ובמושב. הוא אף סחף בהתלהבותו את הוריו, שתחילה באו בהולים כדי להניאו מלעלות לארץ, ולבסוף שכנעם לבוא בעקבותיו ולהצטרף אליו. הוא החל ללמוד באוניברסיטה, בפקולטה למשפטים ואחר־כך סיים בהצטיינות את לימודי השנה המכינה ללימודי הרפואה. לימים אף נשא לו לאישה צעירה ישראלית.

מארק גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 והתנדב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות נשלח לקורס חובשות והשתלם בקורס לחובשים־תעופתיים. אחרי כן הוצב ליחידה של חיל אוויר בתפקיד חובש תעופתי והוענקה לו דרגת סמל. הוא היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על כל מי שהכירו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מארק במבצעים של יחידתו בשמי המערכה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) בחזית

סיני הופל המסוק שבו שירת מארק כחובש תעופתי והוא ניספה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

האוניברסיטה העברית הוציאה לאור חוברת בשם "נזכור", ובה דברים על מארק ועל דמותו: "הוא היה חלוץ במשמעות העמוקה ביותר של המלה: חולם ומגשים. בכל מקום שבו היה רכש חברים בלב ונפש והמשיך לטפח עמם קשרים"; חברו כתב עליו: "הייתה במארק תכונה נפלאה: דבקות במטרה. מה שהוא ואנחנו ידידיו חשבנו, רצינו וחלמנו — הוא הגשים: קם ועשה. תמיד חשנו, כי הוא ישראלי טוב ויהודי טוב יותר מאתנו ואדם טוב מאתנו. להיות הטוב ביותר היה בשבילו צו מוסרי עליון, לא תחרות לשמה, אלא טעם־החיים".

שוורץ, משולם

משולם, בן חנה וברוך, נולד ביום כ"ו בסיון תשי"ג (8.6.1953) בעיר הידונאנש בהונגריה. בשנת 1957 עלה ארצה עם המשפחה, שהשתקעה בפרדס־חנה. מילדותו היה שקט ונחבא אל הכלים ותלמיד מעמיק ושקדן. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בהצטיינות והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "מדרשיית נועם" בפרדס חנה. בעיקר אהב את לימוד הגמרא ובאותה תקופה כתב מספר שירים וחיבורים בתחום ההשקפה היהודית. לפי עדותו של ראש הישיבה, היה משולם אחד המצוינים שבתלמידי הישיבה. הוא הרבה להעמיק ולחקור במהות האדם. הוא גרס כי שאיפת האדם להשיג את צלו היא כשאיפתו להיות יותר ממה שהוא באמת בחיי יום־יום, ששאיפה זו אינה ניתנת להשגה אולם בקרב על קידוש שם שמים, האדם מתעלה למעלה ממה שהוא באמת וזוהי השגת הצל. וכך כתב: "כשהתחלתי לזחול על ארבע / כבר אז התעקשתי ודרשתי / לפניך או מאחוריך / אני תמיד אתך — צלך / זוכר? יחד לגן וגם לתיכון / ולשוא התעקשת להשיגני / תמיד התחמקתי מרגלך העקשנית / שנסתה לשוא להדביקני / יותר מכל זוכר אני / כששנינו התגייסנו / גם בלילות חשוכים בשמירה / אני אתך — תמיד / ובקרב, כשכדורי האויב הדביקוך / נפלנו והתלכדנו לראשונה /.

משולם גויס לצה"ל בסוף יולי 1971 והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת "ישיבות ההסדר". אחרי שסיים את הטירונות השלים קורס תותחני שריון, ואחר כך למד בישיבה בקרית ארבע. הוא היה גאה בלימודיו ואהב את קרית ארבע, שם התעתד להשתקע, כיוון שזו הייתה תחילתה של ההתישבות המחודשת בחברון. כבר מן הימים הראשונים בישיבה ניכר היה שלגדולות נועד. כל מעשיו היו לפי מידת המוסר. והתמדתו בלימוד תורה הייתה רבה ללא גבול. ראשון בא לישיבה ואחרון הלך ממנה. לומד היה עד לשעות הקטנות של הלילה ולמחרת כבר עמד עטור תפילין, ראשון בבית הכנסת, רכון מעל הגמרא, כדי "להכנס לתפילה מתוך דברי תורה". הוא דקדק בכל מצוה לפרטיה, אהב בכל לבו את בורא העולם ואת תורתו והיה סמל לענווה ולצדקה. ביום הכיפורים האחרון, קודם תפילת מנחה ציין שלא ענד את שעונו באותו יום, כדי

שלא לבוא לתפילת יום הכיפורים כששעון על ידו, מחשש שמא יסית אותו יצרו ויעשה חשבון של השעות, שעברו עליו בתפילה ביום הקדוש הזה. מחקריו בסוגיות שונות בגמרא הצטיינו בעמקות וביכולת ניתוח נדירה, בכישרון לחדור לנבכם של דברים ולדלות מתוכם את העיקר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ונשלח ליחידתו הישר מן התפילה. הוא השתתף בקרבות הבלימה בסיני במשך שלושה ימים, וביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) ראשון של סוכות, בקרב שריון נפגע הטנק שמשולם היה בו תותחן והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח. אחרי נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

כתב עליו מפקדו: "הכרתיו כחייל אמיץ לב ואיש שריון מעולה, אשר עצר בגופו את השריון המצרי, שהתכוון להשמידנו. התחבב על מפקדיו ועל חבריו לנשק, ונפילתו הייתה אבדה כבדה ליחידתנו"; מפקדו הישיר כתב להוריו: "בנכם היקר היה אתי בימים הראשונים של הקרב. לחם כאריה, השמיד רבים מן האויב המצרי. משתתף אתכם בצערכם והשם ייקום דמו"; שר הביטחון, משה דיין כתב למשפחה השכולה: "משולם ז"ל שירת בנח"ל המוצנח. הוא היה חייל מסור וחבר למופת, והיה אהוד על כל מי שהכירו. זכרו הוא קודש ונצרנו בלבנו בגאון".

קרית ארבע ומשפחתו של משולם ז"ל הוציאו לאור ספר להנצחת שמו.

שוורץ, סולי־שלום

סולי, בן דורה ושמואל, נולד ביום י"ב בחשון תש"ו (19.10.1945) בבקאו שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1964. הוא למד בבית־ספר יסודי בבקאו ואחר־כן המשיך את לימודיו שנתיים בבית־ספר תיכון שם. סולי גדל בעיר הולדתו ולאחר שסיים את לימודיו, עבד שם כצבע במפעל ממשלתי. לאחר שעלתה משפחתו ארצה והשתקעה בנהריה, המשיך סולי במסלול של עבודה. תחילה נתקבל לעבודה אצל קבלן בנין ועבד כצבע, אחרי־כן כעוזר למלגזן במפעל "ישאסבסט" בעיר.

סולי גויס לצה"ל בסוף מאי 1966 והוצב לחיל התותחנים. לאחר שהשלים את האימון הבסיסי המקוצר, כנהוג לגבי עולים חדשים, השתלם בקורס תותחני שדה, סיימו בציון טוב, והוצב לשירות מילואים כתותחן שדה בגדוד תותחי שדה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, חזר לעבודה במפעל "ישאסבסט". באחרונה עבד כמכונאי ב"ישקר" בנהריה והתגורר עם אשתו ובנו בקרית־חיים. עם גדודו השתתף במלחמת ששת הימים וכעבור זמן עבר אימון נוסף ונקבע תפקידו כתותחן מרגמות בינוניות בגדוד שדה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב ביחידתו, ונשלח עמה לחזית רמת הגולן. הוא נלחם עמה בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע סולי ונהרג בהפגזה, בעומדו על משמרתו דרומית לעין־זיוון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "סולי היה חייל טוב ואהוד על חבריו, ומילא את תפקידיו לשביעות רצון מפקדיו".

שוחט, ידיד

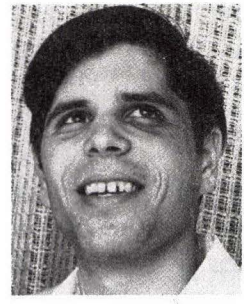
ידיד, בן אירן וחגי, ממייסדי מושב פטיש, נולד ביום ז' בכסלו תשט"ו (2.12.1954) בבאר־שבע. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי במושב פטיש ואחרי־כן עבר ללמוד בבית־הספר היסודי "אשל־הנשיא" במשמר־הנגב. את לימודיו סיים בבית־הספר התיכון "אשל־הנשיא". ידיד היה תלמיד חרוץ, והצטיין בבקיאות רבה ובהבנה בספרות ובתנ"ך. הוא זכה בפרסים רבים על הישגיו בחידונים בבית־הספר ובזכות הצטיינותו "דילג" על שנת לימודים אחת. בבית־הספר התיכון "אשל־הנשיא" היה תלמיד שקדן והגיע להישגים מעולים בלימודים. יחד עם זאת היה ספורטאי מצטיין, בעיקר בענף הכדורגל, ונמנה עם נבחרת הכדורגל של בית־הספר התיכון. כמו־כן שיחק בקבוצת הכדורגל של מושב פטיש. הוא רכש חברים רבים בזכות טוב לבו, אדיבותו וחביבותו. הוא היה חבר נאמן ומסור, אהוד על כל ידידיו ומכריו.

ידיד גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והתנדב ליחידת סיור מובחרת של חיל הצנחנים. ביחידתו הכירוהו הכל כלוחם מעולה וכחייל מסור וממושמע הממלא את תפקידו בדייקנות ובשלמות. במלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות הקשים והמרים נגד המצרים בסיני. הוא נמנה עם כוחות הצנחנים שהיו הראשונים שצלחו את תעלת סואץ, והשתתף בכיבוש ראש־הגשר בגדה המערבית של התעלה. בקרבות אלה לחם באומץ לב ובתושייה, נפצע ברגליו, אך המשיך להילחם ומילא את תפקידו בכל ימי הלחימה. אחרי שהסתיימו הקרבות השלים בהצלחה קורס חובשים קרביים ונשלח לקורס מפקדי כיתות בבסיס ההדרכה של חטיבת "גולני". הוא וחבריו לקורס השתתפו בקרבות מלחמת ההתשה נגד הסורים ברמת הגולן. חבריו ומפקדיו העלו על נס את דבקותו במטרה, את אומץ ליבו ואת נכונותו לבוא לעזרת חבריו. ביום כ"ד בניסן תשל"ד (16.4.1974), נשלח ידיד למשימת סיור על פסגת החרמון, ובפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי, שהיה זכאי לה לאחר שסיים קורס מפקדי כיתות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "ידיד ז"ל נפל זמן קצר לפני שעמד לסיים את קורס מפקדי הכיתות. בתקופה שעשה ביחידתנו הצליח לתרום רבות לפלוגתו והיה מופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע משימות הגדוד. בעודו רוקם תכניות לעתיד... נפל. אין ניחומים למשפחה... אין ניחומים לנו".

חבריו לגדוד הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו; מועדון נוער וספרייה מוקמים לזכרו במושב פטיש; כמו־כן מתקיים במושב פטיש חוג קבוע ללימוד הגמרא, הקרוי "חוג ידיד"; מדי שנה בשנה בתקופת הקיץ, נערך לזכרו יום ספורט.

שוחט (שכטמן), רן

רן, בן שמחה וצבי, ממשפחת מייסדי פתח־תקוה, נולד ביום ח׳ בתמוז תש״ג (11.7.1943) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר פיק״א בעיר ואחרי־כן השתלם בבית־הספר התיכון מקצועי ״אורט״ בתל־אביב, במגמה של אלקטרוניקה. בבית הוריו חינכוהו להוקיר את חיי העבודה, את היושר ואת הצניעות. כך עוצבה דמותו וכך הכירוהו חבריו – אדם ישר, צנוע, חרוץ ומסביר פנים לכל, שמצב רוחו טוב תמיד. הוא היה איש רעים וידידים רבים היו לו, שקשר עמם קשרים עמוקים, ולא הסתפק בהיכרות שטחית. מיושב היה בדעתו ונבון. הוא היה בעל נפש רגישה וחוש אסתטי, אהב להתבונן בנופים וליהנות ממראה עיניו, ואף הרבה לבקר בתערוכות ציורים ולהאזין למוסיקה קלאסית.

רן גויס לצה״ל בתחילת מאי 1961 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות השתלם בקורס לטכנאי ציוד קשר. ביחידתו נחשב חייל ממושמע, טכנאי טוב ועובד מסור לתפקידו. כתב עליו מפקדו בחוות־דעת: ״יש לו רצון עז להתגבר על בעיות שמתעוררות בעבודתו. הוא נוח לחבריו, שקט ומנומס. הוא למד במהירות את החלק המעשי של המקצוע, יעיל בעבודתו ושומר על רכוש הצבא״. בתעודת השחרור שלו מהשירות הצבאי הסדיר כתב מפקדו: ״הוא בעל אופי שקט, מסור, בעל יזמה וטכנאי עצמאי״.

לאחר ששוחרר הוצב לחיל השריון, השתלם בקורס קשרי שריון, והיה בו חניך מצטיין. הוא היה בן טוב להוריו, בעל מסור ונאמן לאשתו מאירה ואב אוהב את בנו הקטן רועי, שהקדיש לו הרבה מזמנו, שיחק עמו וקרא באוזניו סיפורים, ערב־ערב לפני לכתו לישון. לאחר השחרור פתח לו בפתח־תקוה חנות למכשירי חשמל וטלוויזיה. לאחר שנים אחדות עקר עם משפחתו לערד וניהל עם אביו את מלון ״נוף ערד״. הוא הצטיין במעשיו וזכה לשבחים רבים על חריצותו ועל הבנתו הרבה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות בציר הצפוני, בתפקיד טכנאי קשר בזחל״ם הפיקוד של הגדוד. לאחר ארבעה ימי לחימה קשה ביותר, ובהם קרבות פנים־אל־פנים, התארגן הגדוד ללינת לילה. לפתע נודע, כי משאית אספקה נכנסה למארב של חיילי קומנדו מצרים, וכי אלה מתכוננים לתקוף גם את הגדוד. החיילים נערכו לסריקה ולמרדף. בשעות הבוקר המוקדמות של יום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) בצומת קנטרה־בלוזה, פגע פגז בזחל״ם שלו ורן נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בערד. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״רן ז״ל הסתער בזחל״ם קדימה, יחד עם הסמג״ד והפלוגה שאתם, חיסלו 53 חיילים של הקומנדו המצרי, מתוך ה־60 שהיו שם, דבר שגרם במישרין לצמצום פעילות הקומנדו המצרי לאחר מכן. אין מלים בפי לתאר את רן, את תכונותיו, את מעשיו ואת פועלו. קצרה היריעה, אך עוד יסופר וידובר במעשיהם של רן וחבריו באותו קרב. זכרו של רן היקר יהא תמיד חקוק עמנו״.

חברת "אגד" הוציאה לאור חוברת לזכר בני משפחות החברים שנפלו במלחמה, ורן בתוכם.

שולב, אבישי־יעקב

אבישי, בן מרים ואפרים, נולד ביום כ"ח במנחם־אב תשי"ד (27.8.1954) בקבוצת יבנה. הוא סיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בקבוצת יבנה, והיה תלמיד טוב ונבון. מטבעו היה שקט ולא ביקש מעולם להתבלט, ודומה היה כאילו הוא מחפש את דרכו בחיים בהיסוס־מה. בין חבריו היה חופשי ועליז והשתתף עמם בפעולות שונות, בהתעמלות, בתעלולים, במעשי קונדס ובמשחקי ספורט. מנעוריו היה חבר בתנועת "בני־עקיבא" ובאגודת הספורט "אליצור". בזכות הישגיו צורף לנבחרת הכדור־עף של קבוצת יבנה ושמו יצא גם כשחיין מעולה. אבישי ניחן בכישרון כתיבה וחיבר כמה וכמה הומורסקות מוצלחות, בהומור רב ובטוב טעם. אך כל זאת עשה בפינתו המוסתרת מעיני הבריות. אבישי אהב את כל הקשור בחקלאות, ובמשק עסק בענפים שונים ובפרט בענף מטעי ההדרים. כמו כן עבד בבית האמון של הלול. הוא היה עלם יפה תואר, תמיר בקומתו, חביב וחייכן, אך יותר מכל היה צנוע ושקט.

אבישי גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972, והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס לוחמי נגמ"ש. כשפרצה המלחמה היה עם יחידתו בסיני, והשתתף בקרב הבלימה בגזרה המרכזית, בין מגיני המעוז "טלויזיה". ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע ונפל בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקבוצת יבנה. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו מפקד יחידתו: "בנכם שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה, והיה לוחם מעולה וחייל טוב, אשר ביצע בנאמנות את כל המוטל עליו, לשביעות רצון מפקדיו. היה חביב על מפקדיו ועל חבריו, לחם באומץ לב ותוך חירוף נפש. עקב הצלחת פעולת הבלימה שהשתתף בה, ניצלה יחידתנו"; שר הביטחון כתב למשפחה: "הוא היה חייל מצוין וחבר למופת. אבישי היה אהוב על הכל".

שולבה, עופר

עופר, בן ורדה וזאב, נולד ביום י"א בניסן תשי"ד (14.4.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "בארי" בשכונת נוה־שאנן, וכשסיים ד' כיתות, התקבל לבית־הספר "הריאלי" בחיפה. שם סיים את לימודיו היסודיים והעל־יסודיים במגמה החברתית, ובקיץ 1972 עמד בבחינות הבגרות. עופר היה בן בכור להוריו, ואח אוהב לאילת, שנולדה כשהיה בן ארבע. מערכת יחסים נפלאה נוצרה בין עופר לאילת מרגע הולדתה. אמו סיפרה, שעופר נהג באילת בסבלנות רבה כשהייתה קטנה, וברבות השנים העמיקו קשרי הרעות והאחווה ביניהם. בבית־הספר היסודי "בארי" היה תלמיד שקדן ומצטיין, וגם בבית־הספר "הריאלי" הגיע להישגים נאים ולמד מתוך רצון ועניין לרכוש דעת ולהרחיב את אופקיו. הוא התעניין בכל הקשור בכלכלה ולכן בחר במגמה החברתית ועשה חיל בלימודים. הוא היה פעיל בתנועת "הצופים", שימש בתפקידי הדרכה שונים ומילא כל תפקיד בלא דופי. עם חבריו יצא למסעות ולטיולים בארץ, השתתף במסיבות ובחגיגות, יזם והשתתף בפעולות התנדבות שונות. לימים השתתף גם בפעילות של הגדנ"ע ולא זנח את ענייני בספורט. כשמלאו לו שבע־עשרה שנים, נשלח מטעם הסוכנות היהודית ו"בית רוטשילד" בחיפה להדריך נוער יהודי במחנות קיץ בניו־ג'רסי שבארצות הברית, והוא עשה שם יותר מחודשיים. "במהלך נסיעה זו רכש לעצמו ידידים רבים והכיר הווי חיים אחר. כששב מן המחנה היה נרגש, עמוס חוויות כרימון, וסיפר לנו ימים ולילות על חוויותיו", סיפרו בני המשפחה. עופר היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, בעל עיניים ירוקות, שהביעו טוב־לב ותבונה, ובלוריית של תלתלים. אמרו עליו הוריו ואחותו: "עופר היה לנו בן ואח אוהב. מעולם לא שמענו מפיו מלת תלונה או קובלנה. בכל מצב אליו נקלע ביקש לראות את הטוב ולהפיק את המירב".

עופר גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972, והוצב לחיל השריון. בני המשפחה סיפרו שעוד בטרם גויס ניסה להתקבל לקורס טיס בחיל האוויר, אך בגלל ליקוי באחת מעיניו נדחתה בקשתו. לאחר הטירונות בחיל השריון סיים בהצטיינות (95) קורס למקצועות הטנק ונשלח בהמלצת מפקדיו לקורס מפקדי טנקים. ביחידתו נודע כחייל מעולה וחבר נאמן. חבריו ליחידה סיפרו על נכונותו ליטול על עצמו תפקידים יותר מהנדרש, על יושרו ועל תבונתו. "עופר ביקש להמשיך במסגרת קורס קצינים, לאחר שיעמוד במבחנים בגמר קורס המפקדים", אולם כל התכניות נקטעו באבן. במלוא חיותו ועלומיו היה כשנקפד פתיל חייו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עופר חניך בקורס מפקדי טנקים. חניכי הקורס צורפו ליחידות שריון והוא נשלח עם חבריו לסיני, שם לחם במשך עשרה ימים בקרבות הבלימה. חבריו מספרים על אומץ לבו, על דבקותו במשימות ועל מסירותו במילוי תפקידו כתותחן טנק. בקרב שהתחולל ביום כ' בתשרי תשל"ד נפגע הטנק שלו לא הרחק מן "החווה הסינית". עופר נפצע אנושות ושלושה ימים נאבק על חייו בבית החולים "תל השומר". הוריו ואחותו היו לידו והם מספרים שעל פי תגובותיו מסתבר כי ידע עד כמה חמור מצבו. ביום כ"ג

בתשרי תשל"ד (19.10.1973), בשעות הצהריים, נפטר עופר מפציעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו נקבע, כי סיים בהצלחה את השתלמותו בקורס מפקדי טנקים, והוא הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים להורים השכולים, כתב מפקד היחידה: "בנכם, עופר ז"ל, שירת ביחידת שריון כתותחן, ובמהלך הקרב דבק בתפקידו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא".

שולמן, אריה

אריה (ליאון), בן אסתר וישראל, מניצולי השואה, נולד ביום כ"ט בניסן תש"ו (30.4.1946), בבולבה שבפולין. יחד עם הוריו עבר דרך יסורים ארוכה, מלאת סכנות סבל ורעב. לאחר שעשה כשנתיים במחנה פליטים עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949, בהיותו בן שלוש. משגדל למד בבית־הספר היסודי "קרית־עמל" בקרית־טבעון ובבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בקרית־חיים. לאחר שסיים את לימודיו עבד בבית־חרושת "תעשן" ובאותם ימים נמנה עם חברי תנועת הנוער "הנוער העובד והלומד".

אריה גויס לצה"ל במחצית מאי 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "שרמן". הוא היה חייל טוב וממושמע, ותקופה מסוימת שירת כסמל משמעת בבית־הספר לשריון.

בשנת 1967 השתתף במלחמה ברמת הגולן והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר עבד כמסגר בשני מפעלים, אך לא לאורך זמן, שכן תמיד שאף להיות עצמאי ללא "בעל־בית", וכך לאחר ששוחרר היה לקבלן עצמאי, במסגרת חברת "אמישראגז". הוא אהב לעסוק במלאכת־יד ויצר תמונות מפורניר וריקועי נחושת, וכן הרבה לטייל ברחבי הארץ. אריה היה חבר טוב ומוכן תמיד לסייע לידידיו ולתמוך בהם. חברו סיפר עליו: "לפעמים היינו חשים שהוא מעין 'אבא' של כולם; בעל כושר החלטה, כושר שכנוע רב והרבה יזמה. אנחנו, חבריו, נמשכנו אליו יותר משהוא נמשך אלינו. היה נעים בחברתו, כיוון שהשרה סביבו אווירה נינוחה ועליזה. אך בצד הפתיחות הזאת, היו בו צדדים שהיו חתומים בפני חבריו. הוא לא היה גלוי־רגשות. את רעיו בחר בקפידה רבה. הוא לא אהב להחניף ושנא את הצביעות. כמו ציפור דרור, שאף להיות עצמאי, ושנא לקבל עליו עול של מרות. הוא לא יכול לשבת באפס מעש. תמיד ביקש להתקדם, להגיע לפעילות רבה יותר ולהצליח, ובתחום זה היה חסר פשרות". אריה היה מסור מאוד לבני משפחתו ורחש כבוד והערכה להוריו. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו רבקה והיה לה בעל נאמן ומסור. כשנולד בנו הקטן מאיר, לא היה קץ לשמחתו והוא היה לו אב דואג ואוהב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא נקרא אריה להתייצב, אך הוא חש ליחידתו ונשלח עמה לרמת הגולן, שם השתתף בקרבות בדרום הרמה ובמובלעת.

ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) יצא ממושב אל־על ודרך ג׳ובא הגיע עד תל־מסחרא. כל העת הרבו הסורים לצלוף על הטנקים של כוחותינו, שהחלו נעים לאחור אחרי ימי לחימה ממושכים. במטח טילים אחד נפגע הטנק של אריה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אריה ז״ל היה אהוב על חבריו ומצב רוחו המרומם תמיד סייע לכולנו להסתגל למצבים קשים; היטה שכם לכל משימה, ללא אומר ודברים וביצע את שהוטל עליו בנאמנות. הוא נפל לאחר שהתנדב למלא את מקומו של חבר פצוע״.

בנק הפועלים הוציא לאור חוברת לזכר הנופלים במלחמת יום־הכיפורים, מבני משפחות העובדים בסניפי הבנק, ואריה בכללם.

שוּמַך, גד

גד (גדי), בן פרידה ומשה, נולד ביום ט״ז באב ת״ש (20.8.1940) בקיבוץ רמת־רחל. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גורדון״ בחולון, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון ״קוגל״ בחולון ובבית־הספר החקלאי ״כדורי״. בילדותו עברה משפחתו של גדי מרמת־רחל לירושלים ואחרי־כן עקרה לחולון. הוא היה ילד מסודר, אך כתלמיד לא הצטיין ביותר, שכן לא אהב ללמוד. אחרי שעשה שנה בבית־ספר תיכון בחולון, השיג את מבוקשו והועבר לבית־ספר חקלאי, שם למד רק את המינימום ההכרחי לפני בחינות. הוא אהב להתווכח שעות ארוכות על נושאים מנושאים שונים. לעומת זאת הצטיין בעבודה המעשית, השקיע את כל מרצו בדיר, התמחה בכל הקשור בצאן ולא היה שני לו בידע מקצועי בתחום הזה. אחרי־כן עבד בפלחה והחל לרכב על סוסים. עוד בימי בית־הספר היסודי היה חבר פעיל ב״תנועה המאוחדת״. גדי (שכונה בפי כל ״שוּמַך״) ידע לפתח קשרים אישיים עם אנשים שונים, ובימים שלמד בבית־הספר ״כדורי״ היו לו ידידים רבים בין התלמידים, בין המורים והמדריכים ואף בין תושבי הכפר הערבי השכן. בשנת הלימודים האחרונה שלו ב״כדורי״ התארגן גרעין של בית־הספר, שעמד להשלים את קיבוץ נתיב־הל״ה. כך נוצר קשר בין גדי לקיבוץ והוא החל לבקר בו לעתים קרובות; כמחצית השנה לפני שגויס גר למעשה שם והתפתחה אצלו אהבה גדולה למשק. גדי היה חובב בישול וידע להכין מיני תבשילים מיוחדים. הוא נהנה מאוד מהגינה שליד ביתו ואהב לטפחה. כן אהב לשיר, לשתות ולהשתולל; והתלהבותו משירים רוסיים הייתה לשם דבר. גדי היה טוב־הלב בהתגלמותו; הוא הבין את הזולת, נהנה לעזור, לשמח ולהחמיא והיה מליץ־יושר לכל אדם. מטבעו היה אופטימי מאוד והאמין באדם. לא היה דבר בלתי־אפשרי לגביו. הוא היה מתלהב מדברים, ידע לשמוח מכל הלב וכל אשר עשה, עשה בלב ונפש. היה לו חוש הומור והוא הרבה לצחוק ולהתלוצץ, אך לדברי חבריו, כשהתווכח על דבר שהאמין בו, היה

ממש מפחיד. הוא היה ישר עד מאוד, עשה את עבודתו במלוא האחריות והמסירות. והיה עובד שעות ארוכות ברצון ובשמחה... הוא האמין, שכאשר עובדים יש לעשות את המקסימום, אפילו בתנאים קשים. עם זאת היה נוח מאוד לעבוד עמו. תמיד היה לו זמן ותמיד נהג במין שלווה סטואית, ואפילו דיבר לאט. הוא היה עדין נפש ורגיש, אף־על־פי שהיה קפדן בענייני סדר ומשמעת, ובעיקר בשירותו בצבא. מילדות היה קשור מאוד לאחיו הצעיר ממנו והם נהנו לשוחח זה עם זה ולבלות יחד. גדי אהב ילדים ולימים, כשנולדה בתו, הפך לאדם אחר; דבר לא היה חשוב בעיניו כמו בתו והוא לא פסק לדבר עליה ברוך ובאהבה.

גדי גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1959, וכחבר גרעין הוצב לנח"ל. לאחר שעשה של"ת בנתיב־הל"ה ולאחר הטירונות, השתלם בקורס מ"כים, בקורס מש"קי נ"ט ובקורס קציני חי"ר. לאחר שסיים את קורס הקצינים הושם לחיל הרגלים, עבר קורס צניחה והוצב כמפקד מחלקה בנח"ל. בתפקיד זה העריכו מפקדו כקצין טוב, שקדן וחרוץ. אחרי־כן היה עוזר מפקד פלוגת משקים, ובתפקיד זה צוין כנוח לבריות, נבון, מסור ומזדהה עם תפקידו. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הועלה גדי לדרגת סגן והוצב לשירות מילואים בגדוד רגלים. כעבור כשנה ומחצה התנדב לשרות בצבא הקבע ומונה כממלא מקום מ"פ באותה יחידה. כעבור זמן הוטל עליו הפיקוד על היאחזות כרם שלום ואחרי־כן מונה שוב כמ"מ מפקד פלוגה בנח"ל. אחרי שעבר הכשרה חינוכית לקצינים וקורס למפקדי פלוגות, מונה גדי למפקד היאחזות צור־נתן והועלה לדרגת סרן. הוא התייחס ברצינות רבה להתיישבות ולביטחון, אך לא החשיב את הצד הפורמלי שבצבא ובניירת לא מצא את ידיו ואת רגליו.

אחרי ששוחרר משירות הקבע, הועבר לחג"מ ונקבע כסגן מפקד חבל במפקדת גוש הר־טוב. ברבות הימים הושם לחי"מ ומונה למ"פ בגדוד. בתפקיד זה ראה בו מפקדו קצין מעולה, מפקד לדוגמה, אחראי ומסור, יעיל בעבודתו, שכל מפקד ממונה יכול להתברך בו. ומפקד אחר ציין שהוא רציני, שקדן, מהימן, מסור לפקודיו, ממושמע ונאמן ומשמש דוגמה אישית בהתנהגותו ובמעשיו. בשנת 1966 חזר למשק ומשנת 1970 גויס לשנתיים למזכירות "המחנות העולים" בתל־אביב כגזבר ואיש־ארגון. למעשה הוא לבדו עבד במזכירות ונשא על כתפיו את פעילות התנועה, אף־על־פי שלא שאף לתפקיד זה. אחרי־כן חזר למשק ועבד בפלחה, בדיר ובנהיגה. באחרונה היה מדריך בכיתה של בית־הספר. גדי ביקש לחזור לחיל הרגלים ובראשית 1973 אמנם מונה לסמ"פ בכיר בגדוד רגלים, ואחר־כן מונה למ"פ בגדוד. לדברי פקודיו היה יותר "אבא" ממפקד והיה מיישב סכסוכים על־ידי הסבר ושכנוע. עם היותו קפדן כבש את לב חייליו בעדינותו וברוך שבו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עשה גדי בשירות מילואים כמפקד מעוז "אורקל" על גדות תעלת סואץ. מתחילת הקרבות יצא אל מחוץ למעוז כדי לנהל אותם ולחם באומץ־לב ובגבורה רבה. שעות אחדות לאחר שפרצה המלחמה, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), כשהיה בתצפית על כוחות האויב, נפגע בהפגזה ארטילרית ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, שכתבו בני המשפחה וחברים מבית־הספר, מהקיבוץ, מהתנועה ומהצבא.

שומרוני, משה

משה, בן רחל ויעקב, נולד ביום י״ד באב תשי״ד (13.8.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אילנות״ ברמת־אביב ובבית־הספר התיכון־מקצועי בחולון. משה, או מושיק כפי שכונה בפי רבים, היה ילד יפה, מרדן ושובב גדול. הוא נהג לבלות הרבה עם בני גילו, הבנות אהבוהו ולבנים שימש מנהיג. בשל אישיותו החביבה, ובשל היותו מלא מרץ וחדווה, התחבב גם על מוריו בבית־הספר, אם כי היה זה הוא שארגן כל מיני ״שביתות״ ותעלולים. הוא היה תלמיד טוב במקצועות הריאליים, וספורטאי מצוין – במיוחד בריצות למרחקים ארוכים, בכדורסל ובכדורגל. מושיק שהיה שופע פעילות, הקדיש מזמנו לחוגים שונים לעבודות יד, ואהב בעיקר את החוג לקרמיקה. שעות ארוכות בילה במועדון הנוער באפקה. לפני גיוסו עבד זמן מה בחברת ״דן״.

משה גויס לצה״ל בראשית מאי 1972 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות נשלח ליחידת הנדסה קרבית ותפקידו העיקרי היה הפעלת סירות גומי. במלחמת יום הכיפורים שירת בחזית סיני, בקרבות נגד המצרים. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) עסק בפינוי פצועים באזור הגשרים, במסגרת תפקידו כמפקד סירת גישור. שם נפגע מירי קטיושה ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול, השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״משה היה בין החיילים הטובים ביחידה. עליז וחייכן היה, חביב על מפקדים ועל חיילים כאחד״. קטעי שיר נשלחו לבית הוריו של משה, כפי שנכתבו על ידי חייל אלמוני, שהכירו שבועות מספר. ואלה דברי השיר: ״אי־שם בלבי / חרוטים ארבעה ואחד / ארבעה שהוקז דמם / ואחד שדמו לא הוקז עוד. / אי־שם במוחי / חרוט אותו ליל שבת / שעל אף קיתון פגזיו / נשאר צונן ואכזב״; סיפרו עליו חבריו: ״הוא היה אח ורע לכולם. כל השכונה התייתמה עם מותו. הוא חסר לנו ואנחנו מחפשים אותו. כה מלא רוח חיים, צחוק ושמחה היה תמיד״.

לזכרו פורסמה רשימה בעלון, שהוציאה לאור חברת ״דן״ לזכר נופליה.

שונרי, יחיאל

יחיאל, בן רחל וישראל, נולד ביום ח׳ בניסן תש״ח (17.4.1948) בבית־השיטה, בעיצומה של מלחמת העצמאות. העמק כולו היה אז נתון במערכה ויחיאל נקרא על שם אחי־אמו, שנפל בגשר־הזיו בליל פיצוץ הגשרים. הוא למד בבית־הספר היסודי בבית־השיטה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בקיבוץ. יחיאל הנער היה ישר דרך, בעל אישיות מגובשת, סוער ובעל מרץ רב. מרצו הרב ונימוסיו המחוספסים גרמו לא אחת

שניהל ויכוחים ממושכים ונוקבים עם מורים וחברים, בהם נהג להגן בחריפות על השקפותיו ודעותיו. הוא הציב לעצמו אתגרים ומשימות ופעל בדבקות ובהתמדה כדי להגשימם. כשהיה נתקל בבעיה היה יורד לעומק הדברים, תוהה על קנקנם עד שהיה מגיע אל הפיתרון הנכון. הוא לא הסתפק בחומר שלמד בבית־הספר והרחיב את תחומי התעניינותו גם לענייני מדיניות, כלכלה וחברה. כנער גיבש לעצמו השקפת עולם וידע להגיב בכל נושא שהועלה בשיחה ובויכוח. יחיאל הביע את דעותיו בבהירות ובתקיפות, תבע מבני שיחו לקבל את טענותיו ובמרבית המקרים היה מצליח לשכנעם בצדקת דבריו. כשהיה תלמיד בכיתה י"ב נבחר לשמש מזכיר חברת הילדים במשק והיה אחראי לארגון הפעילות החברתית של ילדי הקיבוץ. מטרתו הייתה לשתף את כל הנערים בפעילות וביתר מעורבות בחיי המשק. על צעירים שלא נענו לו אמר דברי ביקורת חריפים: "ישנה השתתפות בפעולות ואפילו גדולה, אך נתגלו בקיעים מבחינה חברתית ולימודית. קבוצה קטנה מחזיקה על גבה את הפעילות ורוב האחרים פסיביים. ישנו חוסר מתח ומשמעת בלימודים". חבריו מעידים עליו כי האמין בדבקות ברעיונות התנועה הציונית והיה חדור אהבה לארץ ולנופיה ולאדמה שעיבד. הוא מצא סיפוק רב בחיי הקיבוץ וטען כי צריך לחנך את בני הנוער בארץ להכיר את דרך החיים בקיבוץ, כדי שרבים מהם ייקלטו בהתיישבות העובדת. הוא ראה כמשימה עיקרית, לו ולצעירי הקיבוץ, לסייע בקליטת גרעיני התיישבות חדשים.

יחיאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והתנדב לחיל הצנחנים. אחרי שהשלים טירונות וקורס צניחה, נשלח לקורס מפקדי כיתות. הוא מונה מפקד כיתה בגדוד צנחנים ובמלחמת ששת הימים לחם בקרבות להבקעת מערכי האויב המבוצרים שבצפון סיני. הוא השתתף בקרבות קשים ומרים, בהם נפלו טובי חבריו לנשק, ויצא מן הקרבות בריא בגופו, אך המום מהפגישה הראשונה עם המוות ועם אבדן ידידים יקרים.

במחצית נובמבר 1969 שוחרר יחיאל מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. אחרי השחרור נשלח לעזור למשק הצעיר – עין־זיוון. יחיאל נמשך אחרי האתגר שבהקמת ישוב חדש, באזור שהיה שומם וחרב. הוא נקשר למקום ועזב את בית־השיטה כדי להצטרף כחבר למשק עין־זיוון. הוא היה שותף לעבודה הקשה והמאומצת, הכרוכה בהקמת ישוב חדש, בפיתוח ענפי המשק ובהקמת תשתית להתיישבות ברמת הגולן. יחיאל נטע את המטע הראשון בעין־זיוון, היה מרכז ענף המטעים ונבחר להיות מרכז המשק והאחראי על הביטחון. הוא מילא בהצלחה את התפקיד הקשה של מרכז המשק, היה נתון לביקורת קשה, אך בזכות עקשותו והתמדתו הצליח לשכנע את זולתו בצדקת דרכו. בראשית שנת 1973 קיבל שנת חופשה מהקיבוץ, כדי לעבוד ולצבור כסף לצורך טיול בחוץ לארץ. הוא עבד בתחילה בביצורים בסיני ואחר כך עבד בתל־אביב. בקיץ 1973 יצא לסיור בארצות אירופה – סיור שהיה מתוכנן ומאורגן בקפדנות, אך נפסק כשפרצה המלחמה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה יחיאל בלונדון. הוא מיהר לנמל התעופה "היתרו" ולאחר מאבק הצליח למצוא מקום במטוס הראשון שיצא לארץ. מיד עם הגיעו הצטרף ליחידתו שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת הגולן. הוא השתתף בקרב לטיהור קונייטרה והיה זה קרב שבו נלחם על ביתו, עין־זיוון. אחרי־כן הוחשה יחידתו לסיני וצורפה לאוגדת האלוף שרון, כדי להשתתף בצליחת התעלה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973),

השתתפה יחידתו בקרב הפריצה של מתחם האויב בצומת "לכסיקון־טרטור", שבאזור "החווה הסינית". בקרב זה, שהכריע את גורל הצליחה, נפגע יחיאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־השיטה. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בני משפחתו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי מורים וחברים למשק, ללימודים ולשירות הצבאי על דמותו; חבריו בקיבוץ עין־זיוון קראו על־שמו את חלקת המטע שהקים ופיתח.

שוסהיים, יואל

יואל, בן טובה ויוסף, נולד ביום ו' בניסן תשי"ג (22.3.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "לדוגמא" על־שם הנרייטה סולד בתל־אביב, והמשיך בלימודים על יסודיים בבית־הספר התיכון העירוני ה' בעיר מגוריו, במגמה החברתית. בקיץ 1971 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. יואל היה בן לאם ילידת צפת, דור רביעי בארץ ישראל. מפי אביו, יוסף, שמע הנער סיפורים על גרמניה שלפני מלחמת העולם השנייה, סיפורים על התקופה שאביו ישב בשבי אצל הגרמנים, כששירת בצבא הבריטי. "אבא הוריש ליואל את העמידה הגאה, הרצון להיות בן לאומה המגוננת על הארץ", אמרה אחותו חוה. יואל היה תלמיד שקדן והגיע להישגים נאים ביותר, ועל כל אלה היה נער חברותי, ונמנה עם צופי "החורש" בתנועת "הצופים" בתל אביב. סיפר אחד מחבריו: "יואל היה חבר. בראש ובראשונה היה חבר נפלא, אוהב ומסור. תמיד נשאר נער ברוחו, אוהב המשחק והמשובה, אוהב הריקוד והפרח". מהיכן שאב את טוב לבו, את עדינות נפשו ואת פשטות הליכותיו, תהו חבריו כשהעלו את זכרו. "הוא אהב כדורגל, אהב לנהוג, לטייל, אהב את נלי. אהב לעמוד על במה ולגלם את הליצן. אהב לרקוד. להתלבש. אהב את שירי הלכת של צה"ל, את ה'אקספשן', את להקת האמהות והאבות", סיפר חברו. בבית־הספר התיכון העירוני ה' השתתף בפעילות החברתית ותרם מכישרונו להצלחת כל מסיבה. בתקופת בגרותו כתב כמה וכמה שירים, השמורים בבית הוריו. יואל היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, מלא מרץ וחיות ויכולת עשייה.

יואל גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1971. עוד בטרם הגיע מועד גיוסו הלך לבחינות כניסה ללהקת הווי צבאית. בזכות כישרונו ומזגו עמד בהצלחה בבחינות, אך כושרו הגופני המעולה הפריע לו הפעם. סיפרה אחותו: "הוסבר ליואל, שהוא עשוי לתרום לצה"ל יותר מאשר את קולו הערב וגוו הנאה; ואז בחר להתנדב לצנחנים". לאחר שסיים בהצלחה קורס צניחה, הוענקו לו "כנפי צנחן". בהמלצת מפקדיו נשלח לקורס מ"כים ולקורס מש"קי חבלה. "כל משימה שבחר יואל ליטול על עצמו, ביצע בלא דופי. הוא היה נחוש בהחלטתו להיות צנחן מושלם, מעולה", אמרו מפקדיו. יותר משנתיים עשה ביחידת צנחנים. ונותרו לו עוד שישה חודשים עד למועד

שחרורו. הוא היה אז עלם שחום־עור בעל שיער מתולתל וגברי בהופעתו. כשהיה בא לביקור חטוף בבית הוריו, לא הרבה לספר על עצמו, וביקש לשמוע מפי הוריו ואחותו על שהתרחש בבית בהיעדרו. בן מסור היה ואח אוהב. יואל וחבריו התכוננו לחגוג את "שבוע הצנחן" ברמת גן. "ביום ראשון יורדים לעזה". אמר להוריו, אך נתבדה. בעיצומה של התענית נקרא לתחנת האיסוף בתל־אביב, ומיהר לדרכו ביודעו, שאחריות רבה מוטלת עליו. הוא נשלח לחזית הדרום ולחם כמש"ק חבלה ביחידת צנחנים, שפרצה את הדרך אל הגדה המערבית של תעלת סואץ. "תמיד היה יואל בין הראשונים. כך בבית־הספר, כך בין חבריו, וכך גם בין הלוחמים", ציינו חבריו. יואל לחם בלא ליאות, חסך שינה מעיניו ונטל על עצמו בלא היסוס כל משימה. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נהרג יואל מפגיעת פצצת מרגמה, במהלך קרב עקוב מדם ליד "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון. "בערב חג הפסח תשי"ג הובא הילד יואל בבריתו של אברהם אבינו, ובערב שמחת־תורה תשל"ד נפל" אמרה אחותו חוה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "יואל ז"ל שירת בחיל הרגלים. הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן, אהוד על כל מי שהכירו".

חבריו של יואל הוציאו לאור חוברת זיכרון ובה פרקי שירה והגות, ודברים על דמותו של חברם האהוב, שנפל במערכה הכבדה; בגליון "ידיעות אחרונות" מיום י"ז באדר תשל"ד פורסמה כתבה על חייו ועל רגעיו האחרונים של יואל שוסהיים ז"ל, "הצנחן".

שוסטר, משה

משה, בן אירנה ושמואל מניצולי השואה, נולד ביום י"א באב תש"י (25.7.1950) בחדרה. משה למד בבית־הספר היסודי "בארי" בנתניה והמשיך בלימודים על־יסודיים במגמה הומנית בבית־הספר התיכון על־שם טשרניחובס־קי בנתניה. בקיץ תשכ"ח סיים בהצלחה את לימודיו התיכוניים. ילד עירני ויפה־תואר היה משה'לה, ומשהחל ללמוד בבית־הספר, נתגלתה בו סקרנות רבה להכיר ולהבין את סודות העולם סביבו. ילד שמח ועליז היה, בת־צחוק רחפה על פניו ובכל־עת נמצאה בפיו מלה טובה לחבר בצרה. תמיד היה מוכן לסייע לזולתו בכל דרך אפשרית ותמיד מוקף היה רעים וידידים, אשר קבעו את מפגשם בביתו מלא שמחת־החיים. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" והצטרף אחר־כך לתנועת "השומר הצעיר". בין רעיו נודע כ"פועל ומפעיל". משה עמד תמיד בראש המבצעים. הוא יזם מסיבות וחגיגות, וארגן טיולים וסיורים. בן מסור להוריו היה. כשבגר הסתבר לו שבני־משפחתו הקטנה הם לאמיתו־של־דבר מרכז עולמו, הוא הרגיש אחריות רבה כלפי משפחתו — אביו, אמו, ואחותו — וסייע להם בכל־מאודו, ככל שנפשו האצילה התירה, להתגבר על פגעי השואה. בבית־

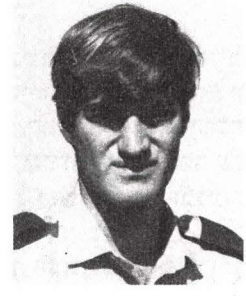
הספר התיכון היה משה'לה פעיל במסגרת הגדנ"ע והצטיין בפעילות כמדריך במועדוני גדנ"ע־אוויר. עם גיוסו לצה"ל היה נחוש בדעתו לתת מלוא מרצו ומעייניו ליחידה הצבאית בה ישרת. ידידיו ידעו שכל מה שיטילו עליו לבצע ייעשה ללא־דופי ומתוך מסירות מופתית.

משה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 ולאחר הטירונות הצטרף לחיל־השריון והתנדב לשרת באחת מיחידות הסיור המעולות שבו. משה סיים קורס סיירי־שריון, קורס חבלנים, קורס קציני חיל־רגלים ועוד. משה'לה נודע בין רעיו כחייל מעולה וכסייר מצטיין. מספר אחד מידידיו הרבים: "אני זוכר את אחד המסעות בסיירת. משה לא יכול היה להמשיך מפאת קשיים בהליכה, המפקד פקד עליו לנוח, אבל משה'לה לא ויתר. הוא צעד הלאה, הלך עשרות קילומטרים בחירוק־שיניים והגיע עם כולם ליעד. רק אחר־כך פונה לבית־חולים". עקשותו של משה'לה ונכונותו לעמוד במשימה המוטלת עליו ויהי־מה נודעו ברבים; כשקיבל לידיו את הפיקוד על מחלקת־סיירים הלהיב את חניכיו ודרבן אותם לשיאים חדשים. סוד כוחו היה בירידה לעומק. תמיד חיפש ומצא את האדם. אצילות נפשו ורוחב־לבו נודעו לרבים. את השירות הסדיר עשה משה בסיני. הוא שירת, כאמור, בסיירת־שריון, השתתף במלחמת־ההתשה ובהרבה פעולות ידועות אחרות מעבר לגבול. את שירות החובה שלו סיים כקצין בדרגת סגן.

כשהשתחרר, ביקש למצוא לו עבודה, שבה יוכל להגשים את הערכים הנעלים שספג בבית־הוריו. הוא נתקבל איפוא לקורס טכנאי־רנטגן בבית־החולים "איכילוב" בתל־אביב וגמרו בהצלחה רבה. פרופ' שור, ממנהלי בית־החולים, מציין את גדלות נפשו, את מיומנותו ואת מהימנותו. "משה היה אהוב על חבריו ומוריו הרופאים. בתורנויות היינו שקטים ובטוחים שהכל מצוי בידים נאמנות. ידענו שיש לנו על מי לסמוך". מבטאת זאת היטב גם מרכזת קורס טכנאי־הרנטגן, הגב' ג'ני: "עם הגיע ידיעת־האיוב חשנו שכבה המאור בקבוצה. הוא היה הכוח המלכד, הכוח השלם והחזק בתוכנו. הוא הקרין חום ושלמות מתוכו, את חסרונו חשו גם החולים". משה'לה ראה בעבודתו בבית־החולים ייעוד, אמצעי להגשמת ערכים יקרים הלכה־למעשה. על מסירותו זו מספר אחד ממחנכיו, שאושפז זמן־מה בבית־החולים "מאיר" בכפר־סבא. באותם הימים היה משה'לה נער, אך כבר אז ניכרו בו מידת הרחמים ומידת החסד. "אני זוכר אותו, נער חמד, רכון על מטת־חוליי, ממלמל מלות־חבה, ודורש בשלומי". מוסיף אחד מפקודיו (מתלמידיו של הרב גורן): "משה'לה ז"ל השרה סמכות שקטה, סמכות של ביטחון בצדקת דרכו. אני הכרתיו נכונה בתקופת המילואים השנייה שלנו. ממש חיבבנו זה את זה. חרף היותו חופשי בדעותיו ולמרות כל הבדלי־ההשקפות בינינו חבבתיו. שעות רבות ישבנו בצוותא ושוחחנו על בעיות דת, חברה ומשפחה. נעים היה בחברתו". במסגרת שירות המילואים הועבר לאזור הצפון. חודשים רבים עשה משה'לה באזור הצפון, סייר בגבול הצפוני והתאהב בנופי הגליל. משה ז"ל נפל בעת הפגזה כבדה ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), שעה שאבטח תדלוק טנקים בחורשה, שבציר הנפט ברמת־הגולן. משה הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנתניה. השאיר אחריו אב, אם ואחות.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה; "משה ז"ל שירת ביחידת־שריון והיה קצין סיור מצטיין, אהוב על חייליו ומפקדיו".

שוסטר, שאול

שאול, בן שושנה ויצחק, נולד ביום י״ז באלול תשי״א (7.9.1951) בחיפה. עוד בילדותו היה גבוה ויפה־תואר, חריף בשכלו וחביב על הסובבים אותו. את לימודיו היסודיים עשה בבית־הספר ״ליאו־בק״ והמשיך בבית הספר התיכוני־מקצועי ״בסמ״ת״ בחיפה. שם למד במגמה לאלקטרומכניקה, ואף סיים את לימודיו בהצטיינות. שאול, או שאולי כפי שכינוהו כולם, היה נער מוכשר, שופע חדוות־חיים ואהוב על הכל. אהב לנגן באקורדיון, ובזמנו הפנוי או בחופשותיו נהג לקחת את האקורדיון לידיו ללא הודעה מוקדמת, ונגינתו סחפה בהתלהבות את בני משפחתו ואת חבריו, והוותה מקור משיכה והערצה לשכנים ולילדי הסביבה, ולכל האהובים והקרובים לו. מלבד כישרונו המוסיקלי ניחן שאולי ב״ידי זהב״ ובכישרון למלאכה ולאומנות. את ביתו קישט במנורות מעשה ידיו, בסגנון מקורי ומיוחד ביופיו, עשויות חלקי פלדה ומתכות וזכוכית צבעונית פרי יצירתו. במו ידיו גם בנה מגברים סטריאופונים. אהב לעזור לבני משפחתו וכל דבר שלקח על עצמו, נהג לבצע בדייקנות עד תום. שאולי היה חובב ספורט, הרבה לשחק בכדור־סל ואהב לעסוק בשחייה ובטניס. כשם שבבית היה עוזר ופעלתני, כך גם בחברה: הוא שיזם וארגן מסיבות, פיקניקים וטיולים ו״סחב״ את השאר אחריו. תמיד היה עליז ושופע חיים ושמחה, ומשמח את הסובבים אותו. תמיד היה הרוח החיה במרכז העניינים, מלא מרץ והתלהבות.

שאול גויס לצה״ל במחצית אוקטובר 1969 והתנדב לקורס טיס. לאחר כארבעה עשר חודש הוצב ליחידה אחרת בחיל האויר. במסגרת שירותו עבר קורס צניחה, קורס מפעילי ציוד אלקטרוני, קורס קצינים חילי, קורס חשובי־יירוט וקורס קציני בקרה. בחוות דעת מפקדיו עליו נאמר, שהוא יעיל בעבודתו ובעל רמה מקצועית גבוהה. חבריו ליחידה יודעים לספר על עבודות היד שלו, בהן קישט את כותלי החדרים, על שיחתו הקולחת והשופעת, על שמחת החיים שהייתה עצורה בו. ״שאולי״, הם אומרים, ״ידע לדרוש מפקודיו את המגיע מהם, וללחום על זכויותיהם עד תום״. אהב מאוד את הארץ ואת תפקידו. מפקדיו מספרים עליו, שהיה קצין מעולה אשר ידע את תפקידו כהלכה ויצר יחס חם עם פקודיו ומפקדיו כאחד. משהגיעה עת שחרורו, במחצית אוקטובר 1972, התנדב לשירות בצבא הקבע, אך הספיק לעשות בו שנה אחת בלבד. הוא התכונן ללמוד הנדסת חשמל בטכניון, ולבנות את עתידו יחד עם חברתו האהובה תמי. במלחמת יום־הכיפורים שימש שאול כקצין הפעלה במטוס, באחד מבסיסי חיל האוויר אי־שם. ביום שישי, ט״ז בתשרי תשל״ד (12.10.1973) כאשר יצא לגיחה, נפגע מטוסו באזור אום־חשיבה, ושאול נפל. הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים.

במכתב תנחומים שנשלח לבני משפחתו, כתב עליו שר הביטחון דאז, משה דיין: ״שאול הוגדר כקצין טוב, מסור, יעיל ואהוד״.

שור, דני

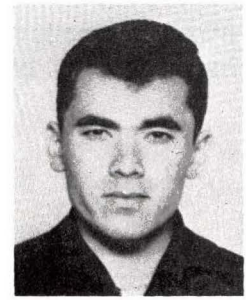
דני, בן מרים ושמואל, נולד ביום ג' בתמוז תשי"ב (28.6.1952) בעפולה. כיוון שבאותה תקופה שירת אביו כקצין ב"משמר הגבול", נאלצה המשפחה לנדוד הרבה בעקבות האב, שנשלח למקומות שירות שונים. יחד עם המשפחה עבר דני מעפולה לצפת ושם למד בגן ובכיתה א'. בנתניה סיים את לימודיו בכיתה ב'. כעבור שנה עברה המשפחה למושב גן חיים והוא למד שם בבית־הספר היסודי במושב צופית. אחר־כך סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון האזורי ב"בית־ברל". המעברים התכופים ממקום למקום הקשו מאוד על חיי החברה של דני ורק כאשר הגיע למושב גן חיים, מצא את מקומו ואת עולמו. כאן מצא לראשונה חברים וכן מצא עיסוקים שמלאו את זמנו. הוא היה תלמיד פעלתן ומלא מרץ. את אי השקט הפנימי שלו ואת מרדנותו במסגרות ביטא בשובבות ובמעשי הקונדס הרבים שיזם. למרות זאת היה אהוב ביותר עַל מוריו, והם זוכרים אותו כנער בעל חוש לצדק וליושר, שידע תמיד לשאת בכבוד את תוצאות תעלוליו. הקשרים שנוצרו באותה תקופה בין דני לבין מוריו וחבריו לכיתה, נמשכו שנים ארוכות לאחר שסיים את לימודיו ועד ליום נופלו. דני אהב לרדת לעומקם של דברים, היה בעל אופי חקרני והרבה בנסיונות בבעלי חיים ובצמחים. פעמים רבות הפתיע בהמצאות שלו, ואחת מהמצאותיו – זירוז גידולם של ורדים בחממה על־ידי זרם חשמלי – זכתה לתשומת לב במכון ויצמן. דני היה גם ספורטאי נלהב ואהב במיוחד שחייה וכדור־עף. המורה שלו לחינוך גופני העיד עליו, שהיה הבולט בין בני מחזורו בספורט. הוא שיחק בכדור־עף בקבוצת "הפועל" גן חיים ועסק בשחייה במסגרת קבוצת "הפועל" כפר סבא. אבל עיסוקים אלה לא סיפקו את כל תשוקתו לפעילות והוא השתתף גם באורח קבוע בפעילות הגדנ"ע ב"בית ברל", והרבה לבנות טיסנים ודגמי מטוסים שונים, כחבר בקלוב התעופה. דני היה בן נאמן להוריו ואח מסור לאחיו ולאחותו הצעירים, תמיד אפשר היה לסמוך על עזרתו בעבודות המשק או בעבודות הבית. הוא אהב מאוד את החיים בכפר ותכנן ללמוד חקלאות בפקולטה לחקלאות ברחובות.

דני גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1970 והתנדב לסיירת "שקד". לאחר הטירונות, נתקבל לקורס טיס, אך לאחר שלב מסוים הוצב לחיל השריון והשתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס מפקדי טנקים. אחר־כך עבר קורס קצינים וקורס קציני שריון, ושירת כמדריך במדור תותחנות. באותה תקופה השתתף בנבחרת השריון בתחרויות אליפות צה"ל בכדורעף. מפקדיו העריכו אותו כקצין מעולה ומדריך מצוין, בעל ידע מקצועי רחב. כמדריך היה קפדן והקפיד על רמה גבוהה וביצוע מעולה. עם זאת התעניין אישית בכל חניך ועם רבים קשר קשרי ידידות הדוקים. הוא עצמו היה תותחן מצוין והיה שוקד ללא הרף על שיפור הישגיו בשטח זה. דני ראה בהדרכה ייעוד, האמין בעתידו של חיל השריון והעריך את האפשרויות הגלומות בו. במלחמת יום הכיפורים, השתתף דני בקרבות הבלימה בסיני, בתפקיד מפקד מחלקת טנקים. במהלך הקרבות החליף דני שלושה טנקים, זה אחר זה, עד אשר נפגע.

בעיצומו של הקרב נטל דני את הפיקוד כסגן מפקד הפלוגה, לאחר שמפקדיו נפגעו. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נכנס הטנק שבפיקודו לקרב עם כוח מצרי באזור ״מילנו״, בגזרה הצפונית בסיני, ונעלם. מעדויות שנאספו התברר, שקולו של נהג הטנק נשמע בקשר והודיע, שהטנק וצוותו נפגעו. דני הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות.

הוריו וחברי המושב הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים על דמותו.

שור, מיכאל

מיכאל, בן אטי ואליאס, נולד ביום כ״ז באב תש״ח (1.9.1947), ברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950, בהיותו בן שלוש. הוא למד בבית־ספר יסודי בעכו ואחר־כך המשיך ולמד בבית־הספר התיכון־חקלאי בנהלל. חבריו מבית־הספר החקלאי, זוכרים אותו כנער מלא מרץ, יוזם ומארגן בחיי החברה של הכיתה. תוך שבועות מעטים התחבב מיקי על חבריו לכיתה וכולם העריכו את פעילותו ואת יזמתו בארגון ערבי חברה ומסיבות. מיקי היה אופטימי, עליז ורוחו טובה עליו תמיד. הוא ידע לראות את החיובי והיפה בכל דבר בחיים וגם ידע לעודד את חבריו בשעות מצוקה ולשעשע אותם בדברי בדיחה מרגיעים ובגישתו האופטימית. הוא אהב מאוד את השיעורים המעשיים בבית־הספר, לרבות עבודה חקלאית מעשית בענפים השונים. את זמנו הפנוי מעבודה ומלימודים הקדיש לתחביביו. הוא היה חובב צילום ועסק גם בפעילות ספורטיבית. במיוחד אהב לשחות והיה יוצא עם חבריו לשחייה בלילות בבריכת המושב. בתום לימודיו, החליט לנצל את הזמן שנותר לו עד לגיוסו לצה״ל, כדי להשתלם בתחום הצילום. הוא התקבל לעבודה בסטודיו לצילום ושם למד והרחיב את ידיעותיו במקצוע הצילום, הפיתוח וההדפסה של תצלומים. לפני גיוסו עברה משפחתו להתגורר בנהריה.

מיכאל התגייס לצה״ל בתחילת אוקטובר 1965 והתנדב לחיל הצנחנים. הוא עמד יפה בטירונות הארוכה, הנהוגה בחיל ובסיומה נשלח לקורס צניחה. הוא היה גאה מאוד על היותו צנחן, למד הרבה מכל החוויות שעבר במסגרת שירותו בצנחנים ונהג לספר לחבריו על האימונים והצניחות ועל חייו בצבא. זמן קצר לפני תום שירותו הסדיר פרצה מלחמת ששת הימים. הוא לחם בסיני, בגזרה הצפונית, ולמרות שנפצע במהלך הקרבות, המשיך להילחם ולא הסכים ללכת לטיפול רפואי בעורף.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר מצה״ל, ובתחילה התלבט אם להצטרף אל אביו ולעבוד יחד אתו בעסק המשפחתי, או ללכת בדרך עצמאית משלו. מאחר שלמד נהיגה בצה״ל וגם שירת חלק מן הזמן כנהגו של קצין בכיר, החליט להיות נהג מקצועי. הוא למד לנהוג באוטובוס ונתקבל כנהג שכיר בקואופרטיב ״אגד״. בעקשנות ובהתמדה חתר לקראת המטרה הנכספת, להתקבל כחבר מן המניין בקואופרטיב, ועבד שעות רבות יותר מהנדרש ומילא בנאמנות כל אשר הוטל עליו.

במשך הזמן הפך לידידם האישי של רבים מחברי הסניף במקום עבודתו בנהריה. בכל מקום ובכל חברה היה משתלב במהירות ורוכש לו ידידים. היום שהודיעו לו על קבלתו כמועמד לחברות, היה בשבילו יום חג וגם יום מבחן. הוא החל מגייס את כל משאביו הכספיים כדי לאסוף ולשלם את דמי המניה. להשגת מטרה זו מכר אפילו את הדירה שרכש בנהריה לאחר שנשא אישה. "מהדירה לא יהיו פרנסה ועתיד", נהג לומר לידידיו, "אבל מפרנסה בטוחה וטובה תמיד אוכל לרכוש דירה חדשה". אך הוא לא זכה להגשים את תוכניותיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מיקי בקרבות הבלימה בסיני ואחרי כן היה בין הראשונים שצלחו את התעלה אל עברה המערבי. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו בהתקפת פתע של חיילים מצריים במהלך סיור בעיר סואץ, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה ובן – מוטי, והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

שור, שלמה־זלמן

שלמה־זלמן (מומי), בן עדינה ודוד, נולד ביום י"ב בתמוז תש"י (27.6.1950) בצריפין. הוא למד בעין חרוד, בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון, במגמה לאגרומכ־ניקה, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" להנדסאים בתל־אביב. שלמה היה תלמיד טוב ובעל כוח רצון שסייע לו לגבור על קשיים בלימודים ובכל תחום אחר. בכל מעשיו ניכרו העקשנות והעקביות. איתן היה בהחלטותיו, ותמיד תבע מעצמו הישגים גבוהים. הוא לא החשיב את ההצלחה כלפי חוץ ולא ביקש לעצמו דרכים קלות. דומה כאילו הפחית מערך עצמו, ונהג צניעות וענווה. הוא קבע לעצמו סדרה של ערכים שלפיהם חי את חייו, ולא היה מוכן לסטות מהם. מטבעו היה אופטימי, השרה אווירה טובה סביבו ועיניו הביעו שמחה ועליצות. אומנם היה סגור במקצת ולכן היו חבריו מעטים, אך הוא היה מסור להם בלב ובנפש, ותמיד היה חבר טוב ונאמן, ידע לכבד את רגשות הזולת ולא שמר טינה לאיש. אדיב היה ומנומס, עדין נפש ונעים הליכות.

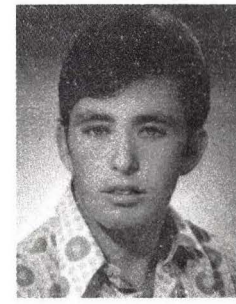
שלמה גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1968 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס למכונאי טנק "סנטוריון". מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: "הוא חייל טוב ובעל תפיסה טובה, אחראי וממלא את תפקידו לשביעות רצון מפקדיו. מכונאי רציני, מסור, בעל מרץ ורצון עז להצליח, מוכשר ונבון ובעל כושר ארגון מעולה". בתקופת שירותו השתתף בפעילות מבצעית והוענק לו "אות השירות המבצעי". לאחר תום שירותו הסדיר שירת חודשים אחדים בצבא הקבע, ואחרי כן שוחרר והוצב ביחידת מילואים.

שלמה אהב מאוד את בני משפחתו והרבה לספר על אודותם. את אביו העריץ על שטרח הרבה לעודדו ולסייע בדרכו ולטעת בו את האמונה בכוחו להילחם ולגבור על הקשיים שניצבו לפניו. מותו של אביו בתאונת דרכים, שנה קודם שפרצה מלחמת יום

הכיפורים היה לגביו מכה שממנה התקשה להתאושש. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) נפגע בהתקפת מטוסי האויב מצפון לטסה, ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעין־חרוד איחוד. השאיר אחריו אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

משקו הוציא לאור חוברת לזכר בניו שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ושלמה בתוכם.

שורץ, מיכאל

מיכאל (מיקי), בן שרה ופרץ, נולד ביום י״א באייר תש״ב (6.5.1952) במגדיאל. כשהיה בן חמש עבר עם משפחתו לגור במושב גבעת־ישעיהו ושם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שריגים״, שהוא בית־הספר האזורי לחבל עדולם, והמשיך ולמד שנתיים בחוות הנוער הציוני בירושלים, במגמת האמנות והפיסול. מיקי היה נער יפה־תואר, עליז ושובב, שגדל בחיק הטבע. מגיל צעיר מאוד התחיל לעזור להוריו בהחזקת המשק, אהב מאוד את העבודה ועשה מלאכתו ביעילות ובמסירות. הוא היה נער כישרוני מאוד והרבה משעות הפנאי שלו הקדיש לציור ולפיסול. הייתה לו נפש עדינה ורגישה והוא ידע לראות את היופי שבדברים הפשוטים ביותר. כבר כתלמיד בבית־הספר ניכר בכישרונו והיה פעיל בארגון המסיבות בבית־ספרו, בעיצוב התפאורה להצגות ובהכנת ציורים לקישוט הכיתה. הוא היה הרוח החיה בכל פעולה שנעשתה בבית־הספר והיה אהוד מאוד על חבריו. מטבעו אהב אנשים ובעלי חיים ומתוך טוב־לב ונדיבות נחלץ לעזרת הזולת בשעת הצורך. מנעוריו היה חבר בתנועת הנוער הציוני, אהב את הארץ והרבה לערוך טיולים במרחביה. כל ימיו היה קשור מאוד להוריו, כיבד והעריך אותם, ועזר להם ככל יכולתו, כדי להקל עליהם את נטל העבודה הקשה במשק. תמיד חלם על משק משלו ובו חממות פרחים, שאהב מאוד. הוא היה מסור מאוד לאחיו, ויחסי אחווה מיוחדים שררו ביניהם.

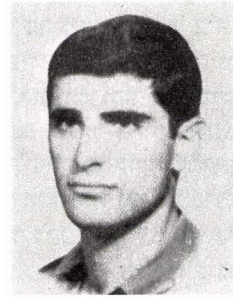
מיכאל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1970 וביקש להתנדב לחיל השריון. הוא התגייס מתוך נכונות וְהכרה ורצה להיות בחיל שיוכל לתרום למדינתו. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס למקצועות הטנק, היה לטען־קשר ואת רוב ימי שירותו עשה בקוים הקדמיים. על כך אף הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. הוא היה חייל טוב ושריונאי מעולה, שביצע את הנדרש ממנו במסירות וברוח טובה. במשך כל תקופת שירותו השתדל שלא להדאיג את הוריו, שמר על קשר הדוק עם הבית, וגם כתב והתקשר בכל הזדמנות. את חופשותיו נהג לבלות בחיק המשפחה והקדישן לעזרה להורים בעבודות המשק. חודש ימים לפני מועד שחרורו פרצה מלחמת יום הכיפורים, ויחד עם יחידתו השתתף בקרבות העזים בסיני ואף לחם בקרבות העקובים מדם באזור ״החווה הסינית״. הוא לחם באומץ לב ובחירוף נפש עד אשר נפגע ונהרג

ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "החייל סמל מיכאל הי"ד שירת בבית־ספר לשריון כנהג טנק ובתפקידו זה יצא למלחמה. כבר בליל המלחמה הראשון עלתה הפלוגה בה לחם על מארב אויב והכוח השיב אש תוך גילוי אומץ לב וחיסל את המארב. ביומה השני של המלחמה הוטל על הפלוגה להדוף לאזור קו המים, אויב שהתמקם במקום. מעטים מול רבים נלחמה פלוגתו של מיכאל באויב ובמהלך הלחימה נפגע ונפל".

המשפחה בשיתוף עם מושב גבעת־ישעיהו, הנציחו את זכרו בהקמת אנדרטה יפה ושימושית במרכז הכפר. היא נמצאת בתוך גן גדול ומסביבה ספסלי ישיבה.

שורץ (שני), מרדכי

מרדכי, בן פליציה ולאון, נולד ביום כ' באלול תשי"ב (10.9.1952) בבוקרשט שברומניה, ועלה ארצה עם בני משפחתו בתשרי תש"ך. הוא למד בבית־הספר היסודי "עליות" בקרית גת, והמשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון המקיף "רוגוזין" בקרית גת, במגמה המתמטית־פיסיקלית. בקיץ 1971 עמד בהצלחה רבה בבחינות הבגרות. מרדכי שכונה "פוצ'ק" בפי חבריו, היה ילד עירני ומלא חיים. בעודו קטן, פירק צעצועים והרכיבם מחדש, הציג שאלות למבוגרים, וביקש לחקור ולהבין את המתרחש סביבו. "ילדותו של מרדכי לא הייתה רגילה", סיפר אחיו אריה. "אבא היה במאסר שלוש שנים, ומרדכי לא הכירו עד אשר מלאו לו ארבע. אמא נאלצה לפרנס את משפחתה, וכך קרה, שמרדכי גודל על ברכי שכנים, שראו בילד את אוצר חייהם". בן שבע היה מרדכי כשעלתה משפחתו ארצה, והוא הסתגל בלא קושי לחיים בקרית גת, למד מהר את השפה החדשה, ואף התחרה עם חבריו יוצאי מרוקו באכילת מאכלים חריפים. בבית־הספר היה תלמיד מוכשר ושקדן, ומוריו סיפרו שלא השקיע מאמצים מרובים כדי לעשות חיל בלימודיו. בזכות תפיסתו המהירה וכישרונותיו הטבעיים זכה תמיד בציונים מעולים. גם בשיעורי המלאכה הצטיין והיה תמיד בין הראשונים שסיימו עבודתם. לכן מרבית הזמן היה "מחוסר עבודה", ובהכרח היה עוזר תמיד למורה בשיעורי המלאכה. הוא ניחן במיומנות טכנית והצליח להתגבר בעצמו על תקלות באופני־המירוץ ובקטנוע. כתום ח' שנות לימוד בחר להמשיך בלימודים בבית־הספר התיכון המקיף "רוגוזין" בעיר מגוריו. "גם בתיכון לא נתעוררו בעיות בלימודים של פוצ'ק", סיפרה אמו בדברה על הפעולות האחרות, שהקדיש להן את רוב זמנו הפנוי. מרדכי היה חובב ספורט, שיחק בכדורסל והשתתף בתחרויות קליעה למטרה ובמירוצי אופניים. כמו־כן עסק בשחייה והתאמן בהרמת משקולות. מרדכי השתתף במירוץ ששת הימים "מדן ועד באר שבע", ולימים נמנה עם קבוצת הכדורסל של

"מכבי" קרית גת. בבית־ספרו היה בין ראשי הפעילים, שימש חבר מועצת התלמידים והתמודד בתבונה ובכישרון בבעיות שעמדו על הפרק. "מרדכי היה עצמאי וגילה גישה בלתי שגרתית לבעיות השעה", סיפר אריה. "לא תמיד שימחה עצמאותו את אמא, אך גם כשעוררה בה דאגה וחרדה, לא יכלה שלא לצפות בו בפליאה ובגאווה". בסוף כיתה י"א יצא לטיול בארצות אירופה, במסגרת חילופי נוער. הוא שב ארצה עמוס חוויות כרימון, ועוד ימים רבים לאחר שובו סיפר על עלילותיו ועל הנפלאות שנגלו לו ולחבריו. הוא היה עלם גבה־קומה, חסון ונאה, וחביב על כל מי שהכירו.

מרדכי גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס נהגים ובקורס מ"כים ואחרי כן סיים בהצטיינות (95) את לימודיו במסגרת קורס מש"קי חבלה. "בכל מה שעשה מרדכי ניכרה נטייתו לעשות הכל בשלמות", סיפרו חבריו לנשק. מפקדיו של מרדכי ניסו לשכנעו ללכת לקורס קצינים, אך הוא לא נענה לבקשתם, משום שלא אהב את המסגרות הנוקשות של הצבא ותכנן עוד בהיותו חייל את המשך לימודיו. "טפסי ההרשמה לטכניון היו על שולחנו, וכולו דרוך לקראת חייו האזרחיים", סיפר אריה אחיו. במלחמת יום הכיפורים לחמה יחידת השריון שלו בחזית סיני. מרדכי היה נהג זחל"ם, ולחם ימים ולילות בכוחות המצרים שחצו את התעלה. "הוא לחם באומץ לב, מתוך דבקות במשימה ומתוך הכרה, שחיילי צה"ל חייבים לנצח", סיפרו חבריו ליחידה. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע מרדכי ונהרג במהלך קרב עקוב מדם בציר טסה – איסמעיליה. הוא נשלח לחלץ צוות טנק שנלכד באש אויב, ופגיעה ישירה של טיל בזחל"ם שלו שמה קץ לחייו ולחיי חבריו. מרדכי הובא למנוחת־עולמים בקבר־אחים עם כל צוות הזחל"ם שלו, בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם, סמ"ר מרדכי ז"ל שירת ביחידתנו, והוכיח עצמו כאיש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, שהיה אהוד על חייליו ובלט ברצונו לעזור לחבריו".

שורץ, שמעון

שמעון (שמעל'ה), בן הדסה וברוך, נולד ביום כ"ב בתמוז תשי"א (26.7.1951) בתל־צור. שמעון היה בנם השני של הדסה וברוך שורץ, אח לבן־ציון, חנה, איריט ודני. שמעון לא היה חסיד הלימודים העיוניים וזאת לא בגלל חוסר יכולת (הוא עשה מבדקי אינטליגנציה). הוא העדיף ללמוד מכונאות־רכב ובמהרה רכש לו ידיעות במקצוע זה. בשעות הפנאי הרבה לקרוא, שמע מוסיקה, ביקר בתיאטרון וקולנוע ומעל הכל טייל ברחבי הארץ (כולל צעדות וצליחת הכינרת). שמעון היה חבר ב"חברה להגנת הטבע". רוחב־לב, אהבת אדם, אהבת נוף ומולדת, נשמעים כמליצות, אך כל אלה אשר הכירו את שמעון יודעים אל־נכון שזאת הייתה דרכו. זכרו של שמעון ישאר חרוט בלבבות רבים על עזרתו לזולת, מחוות כגון זר פרחים, מתנה או "סתם" תשומת־לב בלתי מקובלת על

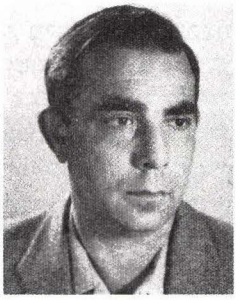
רוב הצברים כגון עזרה לישישה לעלות לאוטובוס.

שמעון גויס לצה"ל בראשית מאי 1969. בסיימו קורס מ"כים הוצב לשירות במרחב אילת. בהמשך נשלח לקורס קציני ומש"קי חבלה. בהיותו מש"ק מבצעים סייר רבות בסביבה והתאהב כליל בנוף המרהיב. התמונות הרבות שצילם בתקופה זו יעידו על כך (וכמובן גם התרשמויות עליהן סיפר בבית). כאשר הוצע לו לצאת לקורס קצינים, התנה את ההסכמה בהבטחה לשרת באותה סביבה, וכאשר לא השיג הבטחה זאת, ויתר על הקורס.

במאי 1972 השתחרר והוצב ליחידת שריון. שמעון שב לבית הוריו ותקופת מה עבד בהקמת חממות והובלות. בקיץ 1973 החל לעבוד במפעל "המגדר" בעיר מגוריו, קרית גת, במקום בו התקבל כאחראי על מחלקה אחרי שעבר בהצלחה מבחן פסיכוטכני של משרד העבודה. בחודש אוגוסט 1973 נקרא לחודש של שירות מילואים בתפקיד מפקד מוצב (בבקעה). אופייני לשמעון המקרה הבא: לאחד מפקודיו אבדה שמיכה ושמעון עשה את הדרך הארוכה הביתה להביא שמיכה במקום זו שאבדה. לחג הסוכות תיכנן שמעון טיול משפחתי במרחב אילת (במיוחד ל"בקעת הירח" הקסומה). מלחמת יום הכיפורים סיכלה כמובן את התוכנית. שמעון גויס בין הראשונים והוטל עליו לגייס את חבריו ליחידה בעיר. שמעון וחבריו ירדו לסיני ונטלו חלק בקרבות הבלימה העקובים מדם. מפי חבר נודע להורים שגם בעת המלחמה טרח להושיט עזרה לחברים. מספר אותו חבר: "שמעון סייר בסביבת בלוזה ובבקרו בבונקר שלנו תיקן את מכונת ההסרטה והביא לנו מזרונים". כמש"ק חבלה היה מפקד זחל"ם והירבה לנוע בחזיתות השונות. ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), נתקל הזחל"ם בהיותו בתנועה לעבר מוצב "בודפסט" בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, במארב מצרי שפתח עליו באש. טיל פגע בזחל"ם ושמעון וחבריו לזחל"ם נפלו בקרב. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית שבבית־העלמין בקרית־גת. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

כתבה לזכרו נתפרסמה בספר שיצא לזכר חללי קרית־גת.

שורצברג, דוד

דוד (דייב), בן שושנה ודוב ז"ל, נולד ביום י"ז באב תרפ"ד (17.8.1924) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת־השרון ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי, על־שם מקס פיין בתל־אביב. דוד היה אדם חרוץ ופעלתן, שנא את הבטלה ותמיד ביקש לו עיסוק. היו לו ידיים מיומנות והוא ניחן בסבלנות ובהתמדה. בזכות ניסיונו הטכני הצליח לשכלל מערכות מכניות ולפתור בעיות טכניות ואלקטרוניות מסובכות. עיקר התמחותו היה בתחום הקירור והאחסנה. הוא היה חברותי, קל להתידד, חבר נאמן ומסור, שהיה מוכן תמיד לסייע לכל אדם וידע להאזין לבעיות הזולת. מטבעו היה שמח, טוב־לב ואופטימי. בין חבריו הרבים נודע בנדיבותו וברוחב ידו בהכנסת

האורחים שלו, ובחוש ההומור המצוין שלו. בכל דרכיו נהג צניעות וענווה, אהב פשטות ורחק מברק חיצוני וראוותנות. בעל טוב ואב מסור היה, שאהב את משפחתו וחינך את ילדיו לאהבת המולדת. תמיד היה מעורב בחיי המדינה ושאף לשנות ולשפר בתחום איכות החיים בה.

דוד החל את שירותו בכוחות הביטחון בשנת 1940, בחי"ש ובפלמ"ח. במחצית מאי 1948 גויס לצה"ל והוצב לחיל החימוש. לאחר שנסתיימה מלחמת השחרור השתלם בקורס קצינים בסיסי של חיל החימוש, ונתמנה לקצין אפסנאות ותחבורה.

לאחר מלחמת ששת הימים קיבל תעודת פטור מהשירות הצבאי מטעמי גיל, והוצב לשרת בהג"א. אך הוא לא הסכים לכך והחל במאבק כדי לחזור לשירות מילואים. לבסוף, לאחר שפנה לשר הביטחון, הוכתר מאבקו בהצלחה. על חלקו במלחמת השחרור הוענק לו "אות הקוממיות" ואחרי מערכת קדש הוענק לו "אות סיני". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס והוצב בצפון סיני. המצרים הפציצו את המחנה ששירת שם, והוא ניצל בנס. לאחר הצליחה למערב התעלה תבע ממפקדיו להציבו שם. בימי שירותו במחנה כספרית, שבחיץ החקלאי, נתקף בצהבת סודאנית, אך המשיך למלא את תפקידו עד שהושלם פינוי המחנה. אחר־כך אושפז בבית חולים. חודש וחצי נאבק במחלה עד שביום כ"א באדר תשל"ד (23.3.1974) נפטר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת, נכדה, אח ושלוש אחיות.

שורצמן, מאיר־ישראל

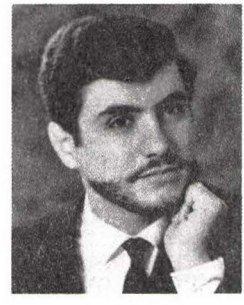

מאיר, בן מאשה ומשה, נולד ביום ג' בסיון תשי"א (28.6.1951) בפתח־תקוה. בן שלישי היה להוריו, ונקרא על שם מאיר־ישראל, אחי־אמו שנספה בשואה. את לימודיו היסודיים סיים בבתי־הספר "נצח־ישראל" ו"גורדון" בעירו, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבתי־הספר "ברנר ו"אקסטרני־אנקורי", גם הם בפתח־תקוה. תלאות רבות עברו על הוריו בגולה; אביו היה קצין בצבא האדום ואמו לחמה כפרטיזנית במחתרת ביערות. כשנולד מאיר, תינוק יפהפה ובריא, חלתה האם והועברה לבית־החולים לתקופה ממושכת. שני אחיו הגדולים של מאיר אומצו על־ידי משפחות אומנות, עד שתבריא האם, ומאיר נותר בבית, בטיפולם ובאחריותם של השכנים, שהיו עסוקים בענייניהם. לרוב היה רטוב ומוזנח, עד שנמצא לו מוסד מתאים. רק בהיותו בן שנתיים הבריאה אמו והתחזקה ואז יכלה לטפל בבנה. הגעגועים הממושכים יצרו יחסים מיוחדים במינם בין השניים, יחסים של הבנה רבה ואהבה גדולה. בני המשפחה היו מחייכים לפעמים על "הבן של האמא". או על "האמא של בן אחד". אבל הדברים נאמרו ברוח טובה, כי למעשה, כשהבריאה סוף סוף, טיפלה בבני המשפחה כולם, כאילו כדי לפצותם על כל הזמן שהלך לאיבוד. מאיר גדל והיה לילד פיקח, מוכשר וטוב לב. הוא אהב לעזור לאמו בקניות ובבית, וכמו כן קיים קשרים חברתיים הדוקים עם ילדי

כיתתו. מאיר ואמו שוחחו באידיש בינם לבין עצמם, ומאיר רכש ממנה את ההומור האופטימי, בעל הגוון המלנכולי העדין, דוגמת זה שבסיפורי איציק מאנגר ושלום עליכם. מאיר ניחן בכישרון משחק ונהג לחקות את הטיפוסים שפגש, להנאת בני הבית, שהרבו לצחוק. בתקופת בית־הספר התיכון התחבר עם קבוצה של בנים ובנות, והם נודעו כחבורה מלוכדת ומאוחדת. הם שיתפו זה את זה בסודות ויצרו הווי משלהם, טיילו בארץ והלכו יחדיו כגרעין לשל"ת בקיבוץ בית־העמק, במסגרת ההכנה לנח"ל. מאיר היה חובב טבע מושבע והכיר בשמם חרקים וצמחים, שוטט באזורים ובנופים שונים והצטרף ל"חברה להגנת הטבע". הוא נשאר בבית־העמק עד שהגיע מועד גיוסו לצה"ל.

מאיר גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1969, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורסים מקצועיים שונים, הוצב לשרת בתפקיד של מש"ק מחלקה ביחידה של חיל השריון. בצבא רכש לו חברים, והתגלה כאדם אחראי ומסור. לדברי מפקדו ביצע את תפקידו בשקט נפשי ובביטחון עצמי רב. הוא הסתגל לכל חברה ולכל מצב, ומצא עצמו במרכז העניינים. עם הבית ועם חברתו הדרה שמר על קשר מכתבים רצוף. במלחמת יום הכיפורים השתתף מאיר בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. לאחר ימים ולילות של קרבות קשים עברה יחידתו לעברה השני של תעלת סואץ, ועמדה באש כבדה של טילי קטיושות. מאיר נפצע קשה באזור דוור סואר שלחוף האגם המר הגדול, וביום כ' במרחשון תשל"ד (15.11.1973) מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו וידידיו הוציאו לאור חוברת זיכרון להנצחת שמו.

שורק (זביב), עדי

עדי, בן חיה ושלום, נולד ביום י"ז בתמוז תש"ד (8.7.1944) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "קלישר", בבית־הספר התיכון עירוני ח' ובבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. אחרי־כן המשיך בלימודיו באוניברסיטת בר־אילן ברמת־גן. עדי היה תלמיד מצטיין, ממושמע ומסודר. מנהל בית־הספר כתב עליו: "שקדנותו הייתה לדוגמה. מעולם לא ישב בטל ותמיד היה טרוד ועסוק, אם בהכנת שיעורים ואם בעיסוק מועיל אחר. הוא היה מסודר ומהודר בלבושו, ספריו ומחברותיו, ואף מכשיריו, היו תמיד סדורים, מסודרים ונקיים".

עדי גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1962 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס מפקדי טנקים והיה בו חניך מצטיין, ואחרי־כן היה למדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה חייל מסור ואחראי ובעל ידע מקצועי רב.

על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1967 נשא את חברתו דינה לאישה. הוא היה בן נאמן להוריו וסייע להם הרבה, בעל

מסור לאשתו ואב אוהב את בניו צבי ואייל. עדי הרבה לקרוא ספרות בתחומים רבים, למד תכנות מחשבים והפעלה ועבד ביחידת המחשבים במשרד הביטחון ובשלישות הראשית. הממונים עליו אהבוהו מאוד ושיבחוהו על מסירותו, על שקדנותו ועל עבודתו האמינה והמדויקת. עדי היה חברותי מאוד ונוח לבריות, נדיב וטוב לב. חברו סיפר עליו, שהיה "חבר טוב, מעניין ומסור, אדם שנעים להיות במחיצתו". הוא היה איש חברה, נעים־שיחה ומארח למופת, וביתו היה פתוח לכל. הייתה בו סבלנות רבה ואורך רוח. שליו היה ומעודו לא יצא מכליו, לא רגז ולא כעס. נכון היה להענות לכל בקשה ברצון ובמאור־פנים. הוא היה אדיב, עדין נפש ונעים הליכות, שמח ורוחו הייתה טובה עליו תמיד. עניו היה, לא התנשא ורחק מן הקנאה. היה בו כוח רצון עז, ובעקשנותו דבק למלא כל משימה ואתגר שהציב לעצמו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס עדי ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), ליד בסיס הטילים במחנות אבו־סולטאן, צפונה מן האגם המר, ממערב לתעלת סואץ, נפגע הטנק שלו בשתי פגיעות ישירות, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, שלושה אחים וחמש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "עדי, איש השריון המעולה, היה לוחם אמיץ־לב וגילה כושר מנהיגות למופת. הוא הנהיג את מחלקתו לקרב בגבורה וביצע את המשימות שהוטלו עליו בדבקות, תוך חירוף נפש. הוא התחבב על חייליו ועל מפקדיו והשרה תחושת ביטחון על כולנו. נפילתו היא אבדה כבדה לנו".

הוריו הקימו לזכרו ספרייה תורנית גדולה בישיבה ומתיבתא "משכן שמעון" בבני־ברק; בית־הספר התיכון "גאולה" הוציא לאור חוברת לזכר בוגריו שנפלו במלחמה, ועדי בכללם.

שורר, זיו

זיו, בן שרה ואפרים, נולד ביום כ"ב באדר תש"ט (23.3.1949) בתל־אביב. בשנת 1955 העתיקה משפחתו את מגוריה לנוף ים שבהרצליה, ושם החל זיו לומד בבית־הספר היסודי. אחר־כך המשיך את לימודיו במסגרת הפנימייה הצבאית שליד בית־הספר "הריאלי" בחיפה. אמו של זיו, מורה במקצועה, היא ילידת הארץ. אביו, כיום פקיד בכיר בחברת התעופה "אל על", הוא יליד רוסיה, שעלה עם הוריו ארצה בשנת 1923. הוא שירת בצבא הבריטי, בחיל התותחנים, והיה בוגר קורס קצינים באנגליה, וממיסדי חיל התותחנים של צה"ל. לזיו אח בוגר ושתי אחיות. הוריו מספרים שהיה ילד עירני, נבון ורגיש במיוחד, ועם זאת שובב גדול. עד היום זוכרים חבריו לספסל הלימודים מעשי קונדס שיזם ועולל בבית־הספר. זיו היה תמיד עליז ומלא שמחת חיים. חבריו לְשכונה אהבו אותו וביקשו את קרבתו. בבית־הספר היה תלמיד תאב דעת ובעל דמיון עשיר ופורה במיוחד. עוד כשלמד בבית־הספר היסודי ניסה לכתוב ספר מדע דמיוני,

יחד עם אחד מחבריו הקרובים. במשך השנים עוד הלכה נטייה זו ונתחזקה בו. כאשר יצאה המשפחה בשנת 1960 לטורקיה, בעקבות האב שנשלח שמה מטעם מעסיקיו, היה זיו מלא צער. אמנם הצליח להיקלט גם בנכר, אך כפי שהתוודה בפני הוריו: "אם אצטרך לבחור בין הורים ללא חברים ישראלים, לבין חברים ישראלים ללא הורים – החברים עדיפים". ואכן, לאחר שנתיים של מצוקה וְגעגועים לארץ, חזר לישראל וסיים בהצטיינות את לימודיו בבית־הספר היסודי בנוף ים. הוא בחר להמשיך את לימודיו בפנימייה הצבאית, ושם גדל והתפתח בגוף וברוח, והפך עלם חסון ותמיר, נבון ופיקח. למרות שהיו לו תחומי התעניינות רבים, אהב במיוחד את המדעים המדויקים. פלאי הטכניקה משכו אותו ובמיוחד התעניין במקצוע הפופולרי כיום – העתידנות. הוא הקפיד לקיים קשר הדוק עם משפחתו בחוץ לארץ, הרבה לכתוב ולספר להם פרטים על כל המוצאות אותו בארץ. בחופשות נסע אליהם ובילה עמם, וכך גם היטיב להכיר את טורקיה ואת דרום אפריקה. בטיוליו הרבים ראה מראות ועבר חוויות שהעשירו את נפשו ועצבו את אישיותו.

זיו גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר סיום הטירונות השלים קורסי יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. עד מהרה עמדו מפקדיו על כישרונותיו הרבים כחייל וכאדם, ושלחו אותו לקורס מפקדי טנקים. הוא סיים את הקורס בהצלחה רבה והצטיין כמפקד היודע להנהיג אנשים בדרכי נועם. פקודים שלו זוכרים אותו כמפקד, שפקודותיו נשמעות כבקשות שאין מסרבים להן. לאחר תקופה קצרה נשלח לקורס קצינים וגם שם סיים בהצלחה, וחזר לגדודו כמפקד מחלקת טנקים. הוא לחם כמפקד בגזרת תעלת סואץ במשך כל תקופת מלחמת ההתשה, ובקרבות הצטיין כמפקד מעולה, שאינו מאבד את קור רוחו ותושייתו תחת אש.

בתום תקופת שירותו הסדיר השתחרר והוצב ביחידת מילואים. באוגוסט 1971 נשא לאישה את חברתו רחל ויחד הקימו את ביתם בהרצליה והחלו לומדים באוניברסיטה. זיו למד סטטיסטיקה וכלכלה ואילו רחל למדה סוציולוגיה ומוסיקה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח זיו במסגרת תגבורת לגדוד שסבל אבדות רבות. פלוגתו תפסה עמדות־אש באזור דרך החת"ם, על כביש המיתלה, וניהלה קרב קשה נגד האויב, שהתבצר על הרכסים מנגד. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע זיו מטיל של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ושתי אחיות.

שושא, ראובן

ראובן, בן סוזי וצבי, נולד ביום י"א באדר תשי"ד (15.3.1954) בנשר ליד חיפה. הוא למד שנתיים בבית־הספר היסודי "יהושע" בנשר, שש שנים בבית־הספר היסודי "הקישון" שבחיפה, ואחר־כך המשיך בלימודים על־יסודיים בבית־הספר התיכון על־שם ביאליק בחיפה, במגמה הריאלית. בקיץ 1972 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. בן בכור היה ראובן להוריו, אח אוהב למירון, שנולד כשנתיים ימים אחריו. ילדותו עברה עליו בנשר,

שליד חיפה. בבית־הספר היה תלמיד טוב ואהוב על מוריו לכיתה. לעתים אהב להשתובב וקנה לעצמו מוניטין בזכות חוש ההומור שלו. מנעוריו שאף להגיע לפנימייה הצבאית, ואכן, עם גמר לימודיו היסודיים, נתקבל ללימודים בפנימייה, שליד בית־הספר "הריאלי" בחיפה. "חלומו היה להמשיך מאוחר יותר בחיים המשולבים בצבא הקבע, אך לאחר שנשאר בתום השנה הראשונה ללימודים, ניצב בפני בעיית ההמשך", סיפרה אמו. אמנם, קשה היה לראובן להאמין, שחלומו יתנפץ במהירות, אך לעומת זאת לא בנקל הסתגל לאורח החיים הקפדני של הפנימייה. מטבעו היה שוחר חופש ועצמאות, נער עליז ושובב. עד מהרה נקלט בגימנסיה "ביאליק", ונתחבב על המורים ועל התלמידים. "הישגיו בלימודים לא היו מרשימים", סיפר אביו והוסיף: "ראובן לא היה ילד פלא, אך כולם מעידים עליו, שאילו נכון היה להקדיש יתר מרץ ללימודיו, היו הישגיו גבוהים למדי". מנהל הגימנסיה היה שותף לדעה זו: "אמנם, לא זכה ראובן לשבחים רבים מפי מוריו על הישגיו, אולם כשדובר באהדה – לא היה כראובן". אמר וציין, שראובן היה "צבר" מובהק, פעיל וחביב. בעל מבנה מוצק היה, ספורטאי מעולה, חבר טוב ומסור. "ראובן בלט בחצר בית־הספר. כבר בשעות הבוקר המוקדמות הוא היה בחצר, מתאמן... הוא לא היה דברן, לא הרבה לנהל שיחות, אבל חבורה של נערים לא התארגנה בלעדיו". אכן, כדברי מכריו, היה שוחר ספורט מושבע. הוא לא הסתפק בישיבה על ספסל ביציע המגרש, אלא היה פעיל וניסה כוחו בעיקר במשחקי הכדור. הוא קלע לסל, בעט בכדור, רץ מעט, ולימים הצטרף לאגודת "הפועל" בחיפה. לכבוד מסיבת הסיום של בני המחזור בגמנסיה חיבר ראובן "בלדה על המורים", מתובלת בהומור דק, שנינות ואהבה רבה. בשיר אחד, "בקשה", הוא מבקש מהיקרה לו: "כשהפרח בגן ילבלב / וציפור מקנה תצייץ / זכרי אחד שאותך אהב / אך זאת בלבו שמר..."

ראובן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל השריון. "מעולם לא הסתיר ראובן את אהבתו לחיל זה, וְראה בו את חוד החנית של צה"ל. חיילי השריון היו אליליו, וחיי השריון – סם החיים עבורו", סיפר אביו. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק, וסיים בציון גבוה (86). הוא שירת כתותחן טנק, וזכה לדברי עידוד והערכה מפי מפקדים וחיילים. מעולם לא הרבה להתלונן. חיוכו והמבט השובבני בעיניו לא סרו גם ברגעים של מתח ועייפות. בשעות משבר השתדל תמיד להצניע עצמו, כדי שלא להטריד את חבריו. ראובן התגעגע למשפחתו והרבה לכתוב להוריו, וכשבא הביתה לחופשה קצרה, ביקש תמיד שיספרו לו מה התרחש בבית בהיעדרו. לאחר שהוענק לו "אות השירות המבצעי", נשלח בהמלצת מפקדיו לקורס מפקדי טנקים. חרף רגעי משבר קשים הצליח להגיע להישגים נאים בקורס. בשלהי ספטמבר 1973 עלה עם חבריו ל"סדרת חינוך" במרכז הארץ, שהייתה אמורה לציין את סיום הקורס. הלימודים נפסקו מחמת מצב הכוננות שהוכרז. בטרם שב ראובן לבסיס, התקשר עם הוריו ואמר: "החזיקו לי אצבעות. תהיה מלחמה". עם יחידת השריון שלו נשלח ראובן לחזית הדרום ולחם שם כתותחן טנק. סיפר ירון חברו לנשק: "בחצות לילה קיבלנו את הפקודה לנוע. לנוע אל גדות התעלה. פעמים אחדות נפגע הטנק שלנו, אך אנו המשכנו לנוע. פתאום ראיתי לפני להבה גדולה, ענקית. הורמתי בכוח אדירים וצנחתי על רצפת הצריח. הטנק המשיך לנוע. ראיתי את ראובן זוחל לעברי מתאו. הוא הניח ידו על צווארי. הנדתי קלות בראשי, כדי שיבין שאני חי.

כשהורדתי על אלונקה, נפתחה עלינו אש תופת מכיוון מערב. הטנקים האחרים התרחקו. נותרנו בודדים בשטח. ראובן טיפל בי וקרא לעזרה. ואז – נפגע בצווארו מרסיס. לאחר שעות של ציפיה, נלקחנו לתאג"ד". שם, בתאג"ד, בלב המדבר השומם, הרחק מיקיריו, מת ראובן מפצעיו ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר מותו הוכרז, שסיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים והועלה לדרגת סמל.

הוריו של ראובן תרמו ספר תורה על שם בנם הי"ד לבית הכנסת "היכל שמואל" בנוה יוסף; בני משפחת שושא, ידידיו של ראובן ומכריו, הוציאו לאור חוברת זיכרון, ובה דברים על דמותו ועל דרכו.

שושן, יצחק

יצחק (איציק), בן רוזט ויעקב, נולד ביום כ' בכסלו תשי"ד (27.11.1953) בעכו. הוא למד בבית־הספר היסודי "התומר" והמשיך בלימודים על־יסודיים במגמה של מסגרות מכנית, בבית־הספר התיכון־מקצועי על־שם ג'ו דרסקי בעכו. בתום לימודיו היה זכאי לתעודת גמר ממשלתית. איציק היה ילד עירני, בעל מרץ וסקרן. כשלמד בכיתה א', נהג להשכים קום והיה מראשוני התלמידים שהגיעו לבית־הספר. תלמיד שקדן היה, אהוב על מורים ועל תלמידים. לאחר שעמד בהצלחה במבחן הסקר, החליט להמשיך בלימודים במסגרת מקצועית. "יצחק היה תלמיד חרוץ, והשתדל להשיג ציונים טובים במיוחד במקצוע השרטוט", סיפרה אחת מחברותיו. חבר סיפר על יצחק שהיה שקדן, ויחד עם זאת מלא חיוניות ועליצות: "הוא לא היה ממושמע, רצה לעשות מהפכות, התנגד לנהלים המיושנים של בית־הספר, ותיכנן מעשי־קונדס. חרף כל אלה, היה אהוב על המורים". יצחק היה חובב ספורט מושבע, השתתף בתחרויות ספורט שונות שנערכו בבית־ספרו וזכה במדליות על הישגיו הגבוהים. שלושה ענפי ספורט היו אהובים עליו במיוחד: שחייה, כדורגל וכדורסל. גם בפעילות הגדנ"ע השתתף, ובתחרות גדנ"ע ארצית שנערכה בצפת, היה שותף לזכיית כיתתו באליפות הכדורסל. הוא היה רקדן מצטיין, הצטרף ללהקת הרוקדים של עכו וגם הדריך את בני הנוער במחול. מנעוריו היה מראשוני הפעילים במועצת הנוער של עכו, נבחר כחבר במועצת הנוער ותרם רבות לפעילות האמנותית והחברתית בבית הנוער העירוני. על מסירותו למפעל הנוער סיפרה אחת מחברותיו: "שאיפתו הייתה לקדם את הנוער בעיר. יצחק ארגן מסיבות מדי שבת, והיה בין אלה שחנכו את בית התזמורת". אחד מחבריו הקרובים הוסיף: "כשהיה צפוף בבית הנוער, היה איציק בין אלה שדאגו להעביר את הפעילות לאולם גדול יותר. הוא ארגן נשפים, הזמין אומנים ידועי־שם לנשפי חנוכה ופורים, יזם טיולים לאילת ולחרמון, שאף שכל פעולה תהיה מושלמת. אני זוכר כיצד חייך בסיפוק ואמר: 'אתה רואה, אשר, מה שאנחנו מסוגלים לתת לנוער!' וכל זה עשה בשעותיו הפנויות, בלא שנפגעו לימודיו מן הפעילות החברתית". כל ימיו היה

בחור אחראי, בן מסור להוריו, אח אוהב לאחיו ולאחיותיו וחבר למופת. כל מי שהכירו אהב אותו.

יצחק גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1972 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק וסיים שם בציון גבוה (86). אחד מחבריו בצבא סיפר על מזגו הטוב: "בשעות מבחן התאמץ איציק, הפגין כושר סבל ועמד בכל הדרישות. אחר כך, בהפסקות, השתולל והתפרק בצחוק קולני, כשהחיוך איננו מש משפתיו. תמיד היה עליז, הזדרז להסיר מעליו את האבק במקלחת קרה כקרח". הוא היה אהוב על חבריו ביחידת השריון, מפקדיו העריכו אותו וידעו, שיבצע כל משימה שתוטל עליו בלא דופי. בראשית יולי 1973 נשלח בהמלצתם להשתלמות בקורס מפקדי טנקים ועשה חיל בכל האימונים, אך לא עלה בגורלו להשתתף במסדר הסיום של חניכי הקורס. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלח יצחק מבית־הספר לשריון לחזית הדרום, ופעל כטען־קשר ביחידת טנקים, שלחמה בעוז בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע ונהרג באש המצרים במהלך קרב שריון בשריון, שהתנהל ברכס "נוזל", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בנהריה. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו נקבע, שסיים בהצלחה את לימודיו בקורס מפקדי טנקים, והועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקד היחידה: "יצחק ז"ל שירת ביחידה כטען. בקרבות הבלימה התבלט כאיש צוות מעולה. הכלי בו לחם יצחק השמיד כלי אויב רבים, ויצחק ז"ל דבק במשימתו, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא".

שחורי, משה

משה, בן שרה וליטה, נולד ביום כ"ח בסיון תש"ו (27.6.1946) בבית השיטה. הוא גדל והתחנך בחברת הילדים במשק וסיים את לימודיו העל־יסודיים במגמה הומניסטית. יומיים לפני "השבת השחורה" נולד משה, בן להורים שעלו ארצה בספינת מעפילים וידעו תלאות אין־ספור בדרך מרומניה לארץ־ישראל. "צבר" יפה ועירני היה משה ובקרב בני קבוצתו, קבוצת "כפירים", נודע כנער שקט המתבונן היטב סביבו ונוהג להעלות את הרהוריו על הכתב. אוהב טבע ונוף היה, והרבה לצאת עם חבריו לטיולים ולמסעות ברחבי הארץ, שבהם שקד על הכרת החי והצומח. הוא הקשיב לצפרים והכירן, אסף חרקים, גידל בעלי־חיים שונים וטיפח תמיד "כלב תורן". בילדותו נלווה אל אבא־ליטה בעבודתו בדיר ולימים, כשהתבגר, הצטרף אל צוות עובדי דיר הכבשים. גם בפעולות ספורט הרבה להשתתף, היה חבר בקבוצת הכדורסל של בית השיטה ובקבוצת הכדורגל המשותפת לבית השיטה ולכפר רופין. בשעות הפנאי האזין למוסיקה, וביחוד למוסיקה חסידית־יהודית, שהייתה קרובה ללבו. אך הוא אהב מאוד

שירים ישראליים ויצירות קלאסיות. כל ימיו היה בן מסור להוריו ואח אוהב לדליה ולסמדר, אחיותיו. בחיק משפחתו קיבל וגם נתן הרבה חום, אחווה והבנה. הוא היה עלם גבה־קומה, חסון ויפה, בעל בלורית מתולתלת ועיניים חומות מלאות תבונה.

משה גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים ובקורס צניחה, והוענקו לו "כנפי צנחן". זמן־מה לפני תום תקופת שירות החובה שלו השתלם בקורס קציני חיל־רגלים, שבסיומו הוענקה לו דרגת קצין. הוא השתתף בקרבות ביוני 1967 וניתן לו "אות מלחמת ששת הימים". חייל מסור ואחראי היה. הוא שאף להצליח בתפקידיו והיה בעל כוח רצון, עקשן ועקבי. גם בתנאים הקשים של השירות בשדה מצא תמיד פינה שקטה כדי לכתוב מכתב אוהב הביתה.

בתום השירות הסדיר שלו, בנובמבר 1968, הוצב ליחידת מילואים ולימים הועבר לחיל התותחנים. משה התנדב לעבוד במסגרת "שנת שירות שלישית" במשגב עם. ארבע שנים עשה בקיבוץ ליד גבול לבנון. תחילה היה מסוגר ובודד, אך עד מהרה רכש לו ידידים רבים. נכונותו לעשות ולתרום – בעבודה, בהדרכת ילדים ובחיי חברה – עוררו כבוד והערכה בלב חבריו. משה נמנה עם הצוות שניסה לארגן גרעין בני משקים למשגב־עם, ובאחד המפגשים הללו התוודע אל שלומית, בת גבעת־חיים. "היתה זו אהבה ממבט ראשון", סיפרו בני המשפחה. השניים ידעו יחד שעות רבות של יופי ואושר. כשנאלצו להיפרד לזמן־מה – הריצו זה לזו מכתבים מלאי געגועים ואהבה. באביב תשל"ג הגיעו משה ושלומית כבני זוג לבית השיטה. השניים עשו את צעדיהם הראשונים בביתם החדש־ישן: שלומית למדה אומנות ומלאכה בסמינר "אורנים" ועבדה במועדון השכבה הצעירה, ומשה התמסר לעבודות שונות במשק. ואז באה המלחמה ושמה קץ לאושרם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא משה ליחידתו ונשלח לחזית הדרום. כסגן בחיל התותחנים צורף לפלוגת שריון ופעל כקצין תצפית קדמי. גדוד השריון אליו הצטרף לחם בגזרה הצפונית, באזור קנטרה, מול הארמיה המצרית השנייה, וסבל אבדות קשות. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) לחם משה בטנק של המ"פ, כאשר נקלעה הפלוגה לאש כבדה. הוא דיווח בקשר, כי המג"ד ומפקד הסוללה נפגעו. בשעות הבוקר נפגע גם הטנק שלו פגיעה ישירה, ומכל הצוות נחלץ רק נהג הטנק. הטנק השרוף נותר בשטח ההפקר שבין הצבאות. תחילה הוכרז משה כנעדר, ולאחר שזוהה כחלל, הובא למנוחת־עולמים בקבר אחים בהר־הרצל. הוא השאיר אחריו אישה, הורים ושתי אחיות. שנה אחת נותרה שלומית בלא אהובה, וניסתה בכל מאודה "לבנות לה סוכת שלום". ביום כ"ו בתשרי תשל"ה נספתה בתאונת דרכים, בדרכה לבקר את אחותו של משה, שילדה את בנה הבכור.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "משה רצה לדעת הכל ובאופן יסודי, בקשר לתפעול התותחים, שאותם לא הכיר מקודם. ואמנם, תוך תקופה קצרה "נכנס לעניינים". בהיותו קצין חי"ר מצטיין בטרם צורף לתותחנים, תרם הרבה להעלאת רמת חיילי הסוללה בתחומי חי"ר שונים, דבר שהתבטא בשיפור ניכר באופן תפעול הנשק האישי, בשדאות ובתחומים רבים אחרים. משה היה קצין שקט ואחראי, ומילא כל שהוטל עליו ואף למעלה מזה במסירות הראויה לשבח. במותו איבדנו חבר יקר וקצין מעולה".

חברי קיבוץ בית השיטה הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דמותו ועל דרכו של משה שחורי, בן המשק; לאחר מות שלומית הוציאו הוריה והורי משה לאור חוברת לזכר משה ושלומית שחורי, שלא נפרדו גם במותם.

שחם, איל

איל, בן גילה וזאב, נולד ביום י״ז בסיון תש״י (2.6.1950) בקיבוץ אילת־השחר לאמו – מורה בקיבוץ, ולאביו – קצין בכיר בצה״ל. עד לשנתו השלישית התחנך בקיבוץ, ואחרי־כן עברה משפחתו להתגורר בצהלה, שם למד בבית־הספר היסודי. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר התיכון ברמת־השרון, במגמה הביולוגית. כשהיה בן שמונה יצא יחד עם הוריו לאפריקה וחזר לארץ בשנת 1961. בבית־הספר היה הרוח החיה. הוא היה המנהיג, אשר הכל נשמעו לו. ״איל היה בדרך כלל בין המנהיגים״, סיפרו חבריו, ״אך הייתה בו מידה של שיקול דעת. כאשר פעם מצאנו חומרי נפץ על שפת הים ורצינו לפוצץ אותם, איל התנגד. הוא הושפע מאוד מאביו, שהיה קצין בקבע. כבר בצופים נהג כאיש צבא לכל דבר, התייחס אל החניכים כמו קצין אל חייליו והיה קפדן מאוד. החניכים העריצו אותו בצורה בלתי רגילה. אחר־כך, כשהפכו בעצמם למדריכים חיקו אותו״. מכיוון שאביו יצא לעתים קרובות לחוץ לארץ לרגל תפקידו, נדד איל מאפריקה לארץ ובחזרה. כשהתבגר ועמד על דעתו, סירב להצטרף אל הוריו בנסיעותיהם והתעקש להישאר בארץ עם חבריו. ההורים ויתרו לו בעניין זה ואיל נשאר בצהלה ובאילת השחר לסירוגין. הוא היה פעיל מאוד בחיי החברה, הצטיין כחניך וכמדריך בתנועת ״הצופים״ וברבות הימים נעשה למרכז השבט. במלחמת ששת הימים אף אירגן את תלמידי בית־הספר לחפור שוחות בצהלה. הוא היה חובב טיולים וסיורים, חובב צילום ובעיקר אוהב את הבריות.

איל גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. מילדותו ברור היה לו שעתידו יהיה קשור בצה״ל וכי ילך בדרכי אביו. במסגרת שירותו עבר שורה של קורסים מקצועיים, החל בקורס למקצועות הטנק, וכלה בקורס מפקדי פלוגת שריון ובכולם סיים בציונים גבוהים. בתום תקופת שירות החובה שלו, בראשית נובמבר 1971 התנדב לשרת בצבא הקבע, הוצב בתחילה בשרם אל־שיך, ואחרי כן הועבר לפי בקשתו לרמת הגולן, לשרת ביחידה מבצעית. באותה תקופה נשא לאישה את חברתו מנעוריו מיכל. ״איל היה חבר טוב״, סיפרו חבריו ליחידה, ״ידע לעמוד על דעתו, יסודי היה וקפדן עד לפרטים הקטנים ביותר. אבל יותר מכל נאמן היה לבית, לחברים ולצבא. כמדריך לא הסתפק ב׳הצגה מלמעלה׳. הוא הסתובב בין החיילים וביצע הכל יחד אתם. היה קם מוקדם בקור, בסבלנות רבה מוציא את האנשים, מאמן אותם, מפעיל צוות של מדריכים, לעתים מפונקים, ועובד הרבה. אין זה מקובל שאומרים תודה למפקד, אבל לאיל ניגשו אנשים ואמרו לו תודה על הדרך שעבד אתם״. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים היה איל בחזית הצפון. והרי סיפור הקרבות שלו ושל יחידתו,

כפי שהתפרסם בעיתון "במחנה": "מול קו המוצבים, שהחזיק את הגזרה הצפונית ביותר של רמת הגולן, התעבה המערך הסורי ערב יום הכיפורים. בבוקר החג עלו מפקדי הגזרה – קציני "גולני" ושריון כאחד – למוצבים בצפון הרמה הסמוכים זה לזה, כדי לעמוד מקרוב על המצב ולבדוק את הכוננות בשטח. איל, מ"פ אחת מפלוגות השריון, היה אתם. הם ירדו אחר־כך, שבו למפקדות ואיל פנה לפלוגתו. לאחר שעות ספורות פרצה המלחמה ואיל היה בדרך חזרה למוצב – בראש פלוגת הטנקים שלו, עליה הוטל לסייע למוצבים ולחסום את דרכם של הסורים, שניסו לפרוץ דרך לכיוון מסעדה. קרב המוצבים בצפון כאילו נשתכח במהלך המלחמה הסוערת. תשומת הלב רבת־החרדה התרכזה בקרב המר בדרום הגזרה, מעל הגשרים. כאן בצפון, בקו המוצבים, התרחשה מלחמה "פרטית", וכדברי החיילים ששבו משם, "איל הוא שניהל את המלחמה הזאת". האות ניתן ביעף עשרים המטוסים, שצללו לפתע מעל הגזרה הצרה. במוצב הניחו הכול כי אלה "משלנו". בפה פעור עקבו אחר שחרור הפצצות מן המטוסים. היה זה להק "מיגים" ופלוגתו של איל, שחשה אותה שעה לקו החזית, פגשה אותו בדרך. הם ירו מכל הכלים – והחטיאו. ואז התחילה הארטילריה הסורית לפעול. פלוגת הטנקים לא השתהתה בתהייה אחר ה"מיגים" הצוללים. איל החליט להגיע לקו, ומהר. הוא רץ קדימה עם הטנק שלו. ואכן על קו הביצורים בין מוצבים אלה גילו אנשיו פלוגת טנקים של האויב. בהגיעו לגזרה שמסביב לאחד המוצבים, נטל איל את הפיקוד. הכרחי היה, כך ידע, להגן על המוצב והכרחי עוד יותר לחסום את דרך האויב בניסיונו להתקדם לעבר מסעדה. הוא ניהל את הקשר, בעלותו לבדו לעמדת התצפית הצפונית, הקרובה ביותר לכוחות האויב, ששלטה על השטח. הטיווח הארטילרי הסורי על העמדה הזאת נעשה מדויק יותר ויותר. סמל המחלקה שבמוצב קרא לו בקשר: "הם כנראה גילו את העמדה. רד משם". איל, אשר לפי עדות נהג הטנק שלו, סירב לסגור מדפים כדי שייטיב לצפות ולטווח, השיב, אף הוא בקשר: "צריך לטווח ארטילריה. מישהו מוכרח להישאר למעלה". אלה היו מילותיו האחרונות. בצהרי יום א', י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע ונפל. באותו יום נשברה ההתקפה של הסורים בגזרת קו המוצבים של הצפון. על אומץ לבו וגבורתו בקרב הוענק לו "עיטור המופת" מידי הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור. והרי תיאור המעשה: "ביום 6 באוקטובר 1973 היה רס"ן איל שחם ז"ל, מ"פ בגזרה הצפונית של רמת הגולן. עם פרוץ הקרבות פיקד על גזרת מוצב צפוני. הוא ניהל קרב עקשני, ניצל את הטנקים המעטים שהיו ברשותו באורח הטוב ביותר, והצליח לבלום את התקדמות השריון הסורי לעבר מסעדה. בקרב זה נהרג. בכל מעשיו גילה כושר מנהיגות מעולה, אומץ לב, קור רוח ותושייה למופת, והצליח לעודד את חייליו גם בשעות הקשות ביותר". סיפר נהג הטנק של איל, איש הצוות היחיד שנותר בחיים: "איל ניהל את הפלוגה וטיווח את הארטילריה. מלבד זאת היה גם תחנת דיווח, קיבל את כל קריאות הקשר מהמוצב הצפוני והעבירן הלאה. בקשר קראו לו 'ג'וזפין'. איל התגאה בצוות ואנחנו התגאנו בו. אני אהבתי אותו יותר מכל מ"פ שהיה לי. כל הצוות ככה". איל הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איל התבלט ביחידה כמפקד

מעולה, אהוב על פקודיו, על מפקדיו ועל חבריו. הוא הצטיין במילוי המוטל עליו ועשה הכל במסירות ובנאמנות"; כתב למשפחה שר הביטחון דאז, משה דיין: "איל היה קצין חרוץ, יעיל, יסודי, בעל כושר מנהיגות, שקדן, אהוב על כל מי שהכירו".

לזכרו הוציאה המשפחה לאור ספר בשם "כאיל תערוג", ובו מדברי קרובים וידידים על דמותו.

שחם (שטיינברג), חיים

חיים, בן הינדה וישעיהו, נולד ביום כ"ה באב תש"ו (22.8.1946) בפליקסרהוף שבגרמניה. לאחר הולדתו עלתה משפחתו ארצה והתגוררה בגבעת שמואל. כאן סיים שלוש שנות לימוד בבית־הספר היסודי ומשעקרה משפחתו מגבעת שמואל לרמת הטייסים, השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר על־שם צבי שפירא. הוא היה ילד מופנם, הרבה לבלות עם עצמו ורחק מילדים בני גילו. מעולם לא ישב בחוסר מעש, ותמיד עסק במשהו. כן הרבה לקרוא ולהרחיב את ידיעותיו בנושאים שונים. לא פעם תמהו חבריו לספסל הלימודים, כשהיה שואל שאלה או חוקר את המורה לפשר דברים, שלא התאימו למה שקרא בספר. אך הוא מעולם לא שאל כדי להתרברב או להפגין בקיאות, אלא מתוך תמימות ורצינות ומתוך שאיפה להבין ולדעת. הוא היה נער אינטלקטואלי ותמיד נחשב כתלמיד הטוב שבכיתה. מוריו זוכרים אותו כנער ער, סקרן וצמא־דעת. לאחר שסיים את לימודיו היסודיים עבר לבית־הספר התיכון ט' וסיים י"ב כיתות במגמה הביולוגית, מגמה שלא משכה אותו במיוחד, אבל העידה על גישתו ללימודים ועל שאיפתו לקנות דעת בתחומים רבים ככל האפשר. הוא אהב את משחק השח־מט ולמד את מהלכיו מתוך ספרים ומתוך משחקים רבים, ששיחק עם חברים. הוא היה בן אוהב ומסור להוריו ואח דואג ועוזר לאחותו הצעירה ממנו. תמיד היה אהוב על חבריו הרבים בזכות יושרו וענוותנותו ובזכות מזגו הטוב. מנעוריו היה חובב ספורט ואהב בעיקר לשחק בכדורגל ובטניס־שולחן. בילדותו סבל ממחלת הפרקים, שהגבילה אותו מבחינה גופנית. כשעמד על סף גיוסו לצבא, רצה לשרת ביחידה קרבית. משהגיעו התשובות הרפואיות והן שליליות, לא נח ולא שקט עד שעלה בידו לשנות את רוע הגזרה.

חיים גויס לצה"ל בסוף ינואר 1965 והתנדב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות המפרכת עבר קורס מ"כים חי"ר ואחריו השלים קורס צניחה. בכל האימונים הקשים לא נשבר ולא התאונן. כשנשאל פעם "למה לך כל זה" הרי בנקל תוכל להוריד את הפרופיל הרפואי שלך?" השיב: "אם כולם יעשו כך מי ילחם?" הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד השתדל לבצע את המוטל עליו בצורה הטובה ביותר. גם במשך תקופת שירותו לא נטש את תחביביו ולא ויתר על אהבתו הגדולה לספרים, ובפלוגתו הילכה השמועה שחיים קורא בלילה לאורה של סיגריה.

במרס 1967 שוחרר חיים מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים. כשנרשם

לאוניברסיטה בחר פעם נוספת במקצוע שהיה זר לו לחלוטין – כלכלה וסטטיסטיקה. בשנת 1969 נשא אישה והקים לו בית. בד בבד עם לימודיו יצא לעבודות שונות לפרנס את משפחתו. הוא לא בחל בשום עבודה וכל אשר עשה, עשה ברצון ובשלמות, ללא דופי. כשנולדה בתו לא היה גבול לשמחתו ולאושרו. הוא היה אב ובעל למופת וחיי המשפחה התנהלו באושר ובאהבה. לאחר שסיים את לימודיו באוניברסיטת תל־אביב התקבל לעבודה ברשות הנמלים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס חיים ונשלח לסיני עם יחידתו. לאחר שהשתתף בקרב ההבקעה ובחצציית תעלת סואץ, הוצב עם יחידתו בדוור־סואר. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) בשעות אחר הצהרים נכנס כוח מצרי מוטס במסוקים לאזור דוור־סואר. חיים, שהופקד על המקלע, יצא מהבונקר כדי להשיב באש ואז נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "חיים היה מוותיקי היחידה והשתתף בכל המשימות שהוטלו עליה, עד יום נפילתו. בזכות יושרו, כושרו, חביבותו ויחסו החברי היה אהוד על כל חיילי מחלקתו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה, חברים וידידים על דמותו.

שחם, יואל

יואל, בן רבקה ושמואל, נולד בקיבוץ אשדות־יעקב ביום כ"ט בתשרי תש"א (31.10.1940), וסיים את לימודיו היסודיים ואת לימודיו התיכוניים בקיבוצו. יואל'יק, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו, נולד כבן שלישי להוריו. הוא היה ילד שובב אך רציני, קשור להוריו, אך רחוק מלהיות מפונק. מילדותו הצטיין בשמחת־חיים ובעליזות, והיה בעיניו ברק של פקחות שנונה. לפיכך הוענק לו הכינוי "שועל" בין ידידיו. בזכות רגישותו והתחשבותו בזולת היה אהוב על חברי הקיבוץ וילדיו, שהעריכוהו על כישרונותיו וקסמו האישי. הטיולים בשבתות היו לגביו תענוג והוא ציפה להם במשך כל השבוע. אז היה מבקר עם הוריו בענפי המשק השונים, מאזין בלהיטות להסבריהם על הסביבה, והיה מקפיד לזכור את שמות הצמחים והפרחים, את תהליכי התפתחות האדמה בעונות השנה ואת מנהגי חיות השדה. אוזניו קלטו גם את הדי מלחמת העולם השנייה, והוריו לא הסתירו ממנו את השואה שפקדה את עמנו באירופה. בשנים האחרונות ללימודים בבית־הספר נעשה מופנם ומסתגר כלפי חוץ, אולם כבר אז הטילו עליו אחריות רבה, בכל הקשור לצד הארגוני של מפעלים חברתיים, טיולים ומסיבות. למרות שהיה צנוע ונחבא אל הכלים ריכז במרץ את כל הפעולות הללו ופעל רבות בתחום זה. הוא היה שתקן והתנזר ממליצות. רגישותו לבעיות החיים והחברה התבטאה במילים מעטות ובמעשים רבים, שעשה ברוח טובה ובחיוך.

יואל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, נשלח לקורס מפקדי טנקים. לאחר הקורס מילא את תפקידיו ביעילות רבה ומפקדיו שלחוהו לקורס קצינים. אחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון והוצב כמפקד מחלקה ביחידת שריון. הצלחתו כמפקד מחלקה הייתה רבה מאוד, והוא החליט להישאר בתפקידו זה, ביחידה אחת עם שני חבריו הטובים, שעלו בדרגה. הוא סירב ללכת לקורס מפקדי פלוגות בטענה, ש"יהיו יותר מדי כאלה ביחידה שלנו, ואז לא נוכל להמשיך יחד". על תקופה זו בשירותו סיפרו חבריו רפי ושמואל, שעשו אתו חמש־עשרה שנה ביחידה אחת והיו ידידיו בנפש: "יואל צורף לנבחרת הכדורסל של השריון... תמיד כשדיברנו על מ"מ לדוגמה – נקבנו בשמו... התברר שתפיסת השטח שלו מצוינת..."

עם תום שירותו הסדיר שוחרר וחזר לחיים האזרחיים, אך לעתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל והמשיך עם חבריו ביחידה אחת. יואל נשא לאישה את חברתו מירה והיה פעיל בועדות השונות של הקיבוץ. הוא עבד בענפי החקלאות השונים, נבחר לשמש מרכז משק, ואף דובר על שליחתו ל"מדרשת רופין" ללמוד הנדסאות ומנהל ייצור. כל אותה תקופה עסק גם בצילום נוף כתחביב ונשאר אדם שקט ומופנם במקצת. בשנת 1966 נולד בנו רם, ואחר־כך נולדה ביתו עדי בשנת 1968 ובשנת 1971 נולד בנו עידן. יואל היה קשור מאוד למשפחתו והיה בעל טוב ומסור ואב אוהב ושמח בילדיו. הוא היה גאה במשפחתו ומאושר. במלחמת יום הכיפורים השתתף יואל בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפל בקרבות הפריצה מול איסמעיליה, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין באשדות־יעקב. השאיר אחריו אישה, שני בנים ובת והורים.

משפחתו וחברי קיבוצו הוציאו לאור חוברת לזכרו והקימו ספרייה חקלאית להנצחת שמו.

שחם, שי

שי, בן רחל ושאול, נולד ביום כ״ד בניסן תשי״ב (19.4.1952) בכברי. הוא למד בבית־הספר היסודי במשק, והמשיך בלימודים על־יסודיים. בן יחיד היה שי להוריו, ואח אוהב לאחיותיו חביבה ויונת. מילדותו היה עירני, סקרן ומלא חיים. בסקרנות הביט סביבו, חקר טיבם של אבנים וצמחים, אך סירב ללמוד קרוא וכתוב כיתר חבריו בגן. ״שי רצה לשחק כדורגל ולהשתובב בחוץ״, סיפרו חבריו מאותה תקופה. ״כשקיבל לידיו בכיתה ג׳ את הספר ׳תורת הכדורגל׳, החל ללמוד לקרוא...״ תמיד אהב מאוד בעלי־חיים. חבריו, בני קבוצת ״ברוש״, סיפרו על כושר מנהיגותו, על כישרונותיו ועל יזמתו. חברתו הדס סיפרה כיצד נסעו ניצה ושי לבדם לטבעון, והם עדיין ילדים. אביו נזכר כיצד, כשלמדו שי וחבריו לכיתה על היוונים, דחק הילד בהוריו לנסוע לחיפה לחזות בסרט שעסק בהיסטוריה של יוון. שי יצא למסעות ולטיולים עם חבריו, השתתף בחגיגות ובמסיבות שערכו, והיה פעיל באגודת ״הפועל״ כברי. לימים שיחק בנבחרת הכדור־יד, ונבחר לשמש כשוער הקבוצה. הוא אהב מוסיקה, ובעיקר התעניין במוסיקה חדשנית. שעות ארוכות האזין לשירים עבריים ולשירים לועזיים, הקשיב למילות השיר ולמד את הלחן. אמו סיפרה, שפרשת אהבתו למוסיקה החלה עוד כשהיה תלמיד בכיתה ט׳: ״אז התחילה הפרשה באורח אינטנסיבי. הוא היה יושב עם אותו תקליט ימים שלמים״. כשישבים בני קבוצת ״ברוש״ בצוותא, נדמה שגם שי ביניהם. הם מדברים בו ומחייכים בדברם. חברו אסף אמר, ששי היה תמיד ״בלגניסט״. ״את העבודה העצמית היה כותב על פתק מקומט, וכשרפאל היה בודק את השיעורים, היה שולף מהכיס פתק, פותח את עשרת קפליו ומתבלבל כשהתברר לו, שזאת בכלל העבודה העצמית באנגלית״. שי הפליא בידיעותיו בתחום ההיסטוריה ובזוכרו תאריכים חשובים. בשנה שקדמה לגיוסו, עסק בהדרכת נוער עובד ולומד בסניף ״הנוער העובד״ בטבעון. באותו זמן היה חבר בוועדה, שהציעה לבטל את עניין המכסות לתנועה ולנח״ל. ״רק מי שירצה ללכת – ילך״, קבע שי. ״אין לכפות; אין לחייב״, נזכרת מירי. כל חבריו ואוהביו זוכרים אותו כעלם חביב בעל בלורית מתולתלת ועיניים טובות ונבונות.

שי גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1971 והתנדב לשרת ביחידה קרבית במסגרת חיל הרגלים. לאחר תקופת הכשרה הוצב ביחידה קרבית, ונודע באומץ לבו ובמסירותו. יוני נתניהו, שהיה מפקדו, סיפר כי כשראה את שי במדים הופתע מן היכולת הגופנית והנפשית שהייתה טמונה בו. העקשנות, החכמה והבנת גודל האחריות המוטלת עליו סייעו לו ברגעי משבר. הוא תרם את מלוא מרצו לכל פעילות מבצעית ובשעות המנוחה השתתף בפעילות שארגנו חבריו ליחידה. הוא השתתף ב״קומזיצים״, שיחק בכדורגל, שר ושוחח עם ידידיו. ״בכל נושא היה מפגין תמיד קו אחיד של מחשבה בהירה, והיה יודע להגדיר בדיוק למה התכוון. גם בפוליטיקה היה לו קו מגובש״, סיפר חברו דורון. כשהיה בא הביתה לחופשה קצרה, הקפיד לבלות עם הוריו, עם אחיותיו ועם ידידיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נשלחה יחידת הסיור

שלו לחזית הצפון. שי וחבריו לנשק עשו ימים ולילות בסיורים ובמסעות אבטחה, ובשעות הקרב נתגלתה גדלות נפשו של שי. חבר נאמן היה, ועשה הכל כדי להקל על חבריו. ביום ז' בחשון תשל"ד (2.11.1973) נשלח עם חבריו לחלץ קבוצת צנחנים, שנתקעה במעלה החרמון המושלג. סופת שלג ריתקה את הצנחנים הנצורים בפסגה, וגרמה גם את מותו של שי, קילומטר אחד בלבד לפני היעד. שי הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ כברי. הוא השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים להורים השכולים כתב מפקד היחידה: "העובדה ששי קרס־נפל הפתיעה את כולנו, מאחר שהיה בין הלוחמים החזקים והקשוחים ביותר ביחידה. בזכות חוסנו זכה שי לכינוי 'שריר'... כשהתגבש הצוות, התגלה שי בפעילות מבצעית כבחור בעל כוח רצון עצום, עקשנות ותפיסה מהירה, מדרבן את היתר ובעל חיוך תמידי. לאורך השירות המפרך ביחידה היווה שי משקל נגד לכל אותם לוחמים, שבאופן טבעי התעייפו מן הקשיים. הוא עשה זאת בכך, שהיה משכים ראשון, נוטל על עצמו כל עבודה קשה, משתיק את המתאוננים ועושה בעצמו את העבודות האפורות, כשהוא מפזם מנגינה חוזרת וסתומה. לשיאה הגיעה יכולתו וקשיחותו במבצעים המפרכים עצמם".

בני משפחתו, ועמם חברים וידידים בני קיבוץ כברי הוציאו לאור חוברת לזכרו של שי. בחוברת דברים על דמותו ועל דרך חייו של שי, פרקי זכרונות, מכתבים שכתב ומילות שירים שאהב.

שחק (שטרק), יאיר

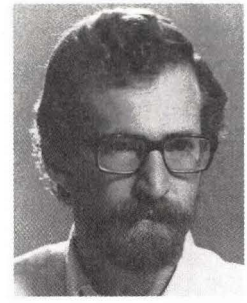
יאיר, בן צפורה ויחיאל, נולד ביום כ"ה באדר תשי"ג (12.3.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "לדוגמא", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בתל־אביב, במגמה הריאלית. יאיר, שכונה בפי בני משפחתו "יאירק'ה", היה פיקח ושנון עוד מילדותו. לדברי בני כיתתו, התבלט בכיתה, ידע יותר מאחרים, היה הגיוני וחשב כמבוגר. הוא היה תלמיד טוב וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בציונים טובים מאוד, אך גם הרבה להרעיש ולהפריע בשיעורים. בבית־הספר היה פעיל בתחומים שונים: שר במקהלה, השתתף בהצגות ותמיד נבחר לוועד הכיתה. בכל מקום היה אהוד על חבריו. זמן־מה היה חבר פעיל ב"תנועה המאוחדת", בעדת "שחף" שבקן "ימייה". גם בבית־הספר התיכון היה תלמיד שקדן ונבון מאוד, ובמיוחד הצטיין במקצועות הריאליים, שהיו אהובים עליו. מילדותו התעניין יאיר בטיס והיה בונה דגמי מטוסים, חלליות ואניות. כשהיה תלמיד בכיתה ח' השתתף בתחרות של בניית דגמי אניות וזכה בהפלגה על סיפון המשחתת "יפו". בבית־הספר התיכון היה גם פעיל בגדנ"ע־אוויר, עבר במסגרת זו קורס מדריכים ועסק בבניית טיסנים מעץ. הוא ראה בתעופה את עיסוקו לעתיד, ביקש ללמוד הנדסה אווירונוטית ושאף להיות טייס

בחיל האוויר. מילדותו ניגן בפסנתר, ואף הופיע עם תזמורת בית־הספר לנגינה שבו למד. הוא היה חובב נלהב של מוסיקת ג׳ז והיה לו אוסף תקליטים נכבד. כן השתתף בחוג הדרמטי של בית־ספרו וברבות הימים אף התקבל לחוג הדרמה המרכזי של עיריית תל־אביב. בדרך כלל גילם תפקידים של אנשים ציניים, קרים כביכול; אלה התאימו לדמות שהוא עצמו ניסה להראות כלפי חוץ – ״צבר״ ציני ומחוספס; אף־על־פי שבתוכו היה רגשן, רגיש וטוב. תמיד השתתף בהכנת המסיבות בבית־הספר וגם בצבא היה מופיע בשירה, בנגינה ובחיקויים. יאיר היה חובב צילום והרבה לצלם אנשים ומקומות. בנעוריו היה גם חבר ב״אגודת חובבי מוזיאון תל־אביב״ והרבה לבקר בתערוכות אמנות. מילדותו היה פתוח מאוד לקליטת רשמים – עיניו היו פקוחות לראות ואוזניו קשובות לשמוע. תמיד היה עוקב בערנות אחר המתרחש סביבו והתעניין בבעיות החברה והמדינה. יאיר אהב מאוד את הארץ, היה גאה בהישגיה והיה מוכן לתרום לה כמיטב יכולתו. יחד עם זאת היה ביקורתי לגבי תופעות רבות והערותיו החריפות והקולעות העידו על הבחנה וכושר ניתוח. יאיר ניחן בחוש הומור בריא והיה איש שיחה מרתק. תמיד היה גלוי־לב וישר והעמיד דברים על דיוקם. הייתה לו דעה מגובשת ומנומקת בכל עניין והוא אהב להתווכח ולהוכיח שהוא צודק. גם עם מפקדיו בצבא התווכח על פקודות שלא נראו לו הגיוניות. מנעוריו היה שופע־חיים, מרצני ואוהב עשייה. מתמיד היה קשור מאוד למשפחתו ולביתו. בינו, בן הזקונים, לבין אחיו ואחותו הגדולים ממנו במספר שנים, שררו יחסי אהבה, הבנה, מסירות רבה וחברות, והוא אהב מאוד את ילדיהם. בחופשת הקיץ בשנת 1968 נסע לאירופה לבקר אצל אחותו ולטייל. כן נסע בקיץ 1970 עם משלחת גדנ״עי־אוויר לביקור בבסיסי נאט״ו באירופה ולקנדה. לפני הנסיעה עברת את שם משפחתו לשחק. תוכניות רבות היו לו, ונוסף על רצונו ללמוד הנדסה אווירונוטית, שאף להשתלם בנגינה בפסנתר.

יאיר גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. מנעוריו חלם להיות טייס, אולם בגלל פגם בעינו לא התקבל לקורס טיס. אכזבתו הייתה גדולה, אך הוא השלים והתגבר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק ״פאטון״, שסיימו בהצטיינות, הוצב כנהג טנק בגדוד שריון. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים והצטיין במילוי תפקידו שלחוהו מפקדיו לקורס קצינים ואחרי־כן לקורס קציני שריון. בתום תקופת ההכשרה הוענקה לו דרגת קצין והוא הוצב כמדריך בבסיס אימונים של גייסות השריון. באוקטובר 1973 הוחלט להעבירו לקו תעלת סואץ. יאיר לא אהב את חיי הצבא, גם בגלל הריחוק מהבית ומחברתו, שאהב מאוד. אולם תמיד מילא את חובתו בשלמות, אף יותר משנדרש ממנו – כפי שהעיד מדריכו. את המוטל עליו עשה במסירות ובאחריות ולא נרתע מהקשיים. בערב יום הכיפורים, כשהיה בחופשה בביתו, נקרא יאיר לחזור בדחיפות לבסיס. הוא נשלח לסיני והגיע בשבת בצהריים לביר־תמדה, שם הוטל עליו פיקוד על טנק. כשפרצה המלחמה, יצאה יחידתו להשתתף בבלימת התקפות המצרים. במהלך הלחימה עלה הטנק שלו פעמיים על מארבים ויאיר נפצע, אך חבש את עצמו והמשיך ללחום. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) באיזור ״חביבה־לכסיקון״, ניתק זחל של הטנק שלו. הטנק נעצר והתותח יצא מכלל שימוש, כשמולו חמישה עשר טנקים ועשרות חיילים של האויב. כעבור זמן נפגע הטנק ומיד נפגע שנית מטיל שפגע בצריח. מאז אין יודעים מה אירע

לו. יאיר הוכרז כנעדר, שמקום קבורתו לא נודע. רק כעבור עשרים חודש, ביוני 1975, זוהתה גופתו, שהוחזרה ממצרים באחד משלושים ותשעה ארונות של חללינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

לזכרו הוציאו הוריו לאור ספר בשם "שלכם כתמיד יאיר", ובו מכתבים שכתב בהומור רב על רגשותיו, על מחשבותיו ועל חוויותיו, צילומים שצילם, וכן דברי בני משפחה וחברים על דמותו; בהוצאת "עקד" ראה אור הספר "נעדר – 5 שיחות לתוך הלילה", ובו שיחות עם בני משפחתו, לקט ממכתביו ומכתבים אליו ועליו; הוריו הקימו לזכרו חוג לצילום בבית־הספר התיכון־עירוני ה' בתל־אביב.

שחר (מרקוביץ), גיורא

גיורא, בן שושנה ואוריאל, נולד ביום י"א באייר תש"ג (16.5.1943) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר על־שם אוליפנט בתל־אביב ובקבוצת חולדה, ואחרי־כן למד ב"כפר הירוק" והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חדש בתל־אביב, במגמה הסוציולוגית. גיורא היה חובב טבע וידיעת הארץ. הוא אהב מאוד את הצומח ובחיבה ובסבלנות רבה טיפח וגידל פרחים בגינת הוריו. גם בעלי־חיים אהב ואסף אל ביתו צבים, כלבים וחתולים שמצא. הוא אהב לטייל והרבה לצאת למסעות ולצעדות.

גיורא גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1961 והתנדב לחיל השריון. אחרי הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", בקורס מפקדי טנקים ובקורס קצינים. מפקדו העיד עליו שהיה "אדם ומפקד מצטיין, התנדב לכל משימה וביצע כל שהוטל עליו ביסודיות מרובה". גם חבריו אהבוהו ואמרו עליו: "הוא מפקד מצטיין, לוחם אמיץ, אדם בעל רגש וחבר נאמן". את שירותו ראה כזכות גדולה שנפלה בחלקו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר למד באוניברסיטת תל־אביב בחוג לסוציולוגיה ולמדעי המדינה. במסגרת לימודיו לקראת התואר הראשון כתב מאמרים מספר: על הנוער, החברה הישראלית, ארץ־ישראל השלמה, המדינות המתפתחות, תולדות ערב והאיסלם. כשפרצה מלחמת ששת הימים עשה בארצות־הברית. כל ימי המלחמה ישב בנמל התעופה והמתין לתורו לטוס ארצה, ומה גדולה הייתה אכזבתו כאשר הגיע הנה לאחר שנסתיימו הקרבות. גיורא נמנה בנעוריו עם חניכי תנועת "הנוער העובד והלומד" בצהלה, והיה מדריך גדנ"ע בבית־הספר "השרון". לימים עבד כרכז תרבות במועצת פועלי רמת השרון ואחרי־כן היה מנהל כוח־האדם והסוציולוג במפעל של התע"ש. חבריו במפעל מספרים עליו, ש"רכש את לב העובדים והמנהלים. גישתו הייתה הגיונית ומדעית כאחת, מלא רגש ואהבה לזולת. הוא ידע להתמודד עם הבעיות שניצבו לפניו ופתר אותן ללא היסוס. השכלתו וכישוריו תרמו רבות ונתנו תנופה חדשה למפעל". ביום עיון למנהלי כוח־אדם אמר עליו אחד המרצים: "הייתה בו,

בגיורא, יכולת לתפוס דברים בצורה נכונה ולהכיר אנשים. היה בו הרבה מכושר האלתור לפתור בעיות, כפי שצריך לעשות איש כוח אדם. הוא היה מדויק, סקרן לדעת, אהב לקלוע למטרה, הגיוני ובעל כושר ניתוח". הוא אהב מאוד את בני משפחתו, את אשתו לוסי ואת בנו הקטן אריק. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס גיורא ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. בשעות לפני הצהרים של יום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נשלחה יחידתו לאבטח את אזור הלחימה ברפיד. פגז פגע בטנק שפקד עליו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

אמר הסופר משה שמיר בדברי ההספד שנשא עליו: "העליזות והפיקחות הזאת, האש הבוערת של הסקרנות המתמדת, של הכישרון להיות ידיד, להרגיש בבית בכל מקום, ולעשות שאחרים ירגישו בבית. השובב הקטן היפהפה, שגדל והיה לגבר נמרץ ופעיל. החום ששפע ממנו, הלבביות, הנכונות לעזור תמיד, כל־כך מיוחד וכל־כך כמו כולם". במכתב תנחומים למשפחתו השכולה כתב מפקדו: "בנכם שירת ביחידת שריון והתבלט במיוחד כמפקד מעולה ומקצועי. הוא היה מקובל על מפקדיו וחביב על פקודיו, נערץ ואהוב על צוותו".

המועצה המקומית של רמת השרון הוציאה לאור ספר בשם "בנינו", לזכר בני המקום שנפלו במלחמת יום הכיפורים, וגיורא בתוכם.

שחר (שוורץ), חיים

חיים (חיימק'ה), בנם יחידם של פרל ויצחק, נולד ביום כ' באדר תשי"ג (7.3.1953) בחיפה. הוא למד שם בבית־הספר "הריאלי", במגמה הביולוגית. חיים היה תלמיד חרוץ ושקדן, הקפיד מאוד על הכנת השיעורים והיה אהוב מאוד על מוריו ועל חבריו. הוא היה חבר בתנועת "הצופים", וברבות הימים הדריך בשבט "משוטטי הכרמל". מנעוריו היה חובב ספורט, הצטיין באתלטיקה קלה ושיחק בטניס בשעות הפנאי. הוא למד לנגן בפסנתר, אהב להאזין למוסיקה ורכש לאוספו תקליטים רבים, בכל תחומי היצירה המוסיקלית. תחביבו הגדול היה הריקוד, והוא נמנה עם חברי להקת המחול העירונית של חיפה ואף יצא לסיור הופעות במזרח הרחוק. לאחר שסיים את לימודיו בכיתה י"א נשלח לארצות־הברית מטעם הסוכנות היהודית בשיתוף "בית רוטשילד" בחיפה, שם שימש כמדריך וקשר קשרים הדוקים עם כמה משפחות יהודיות, קשרים שלא נותקו גם לאחר ששב ארצה. חיים היה בעל חוש הומור ואהב להתלוצץ ולהתבדח. אופטימי היה, איש נעים־שיחה, דובר אמת ועומד בדיבורו. תמיד היה פעלתן, נבון ובוחן כל עניין במחשבה שקולה. מטבעו היה סקרן וביקורתי, וידע לדבוק בעקשנות במטרותיו, ואכן הצליח בכל אשר עשה. הוא היה בן נאמן להוריו, רחש להם כבוד, התחשב בדעתם ודאג לשלומם ולרווחתם.

חיים גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. כיוון שהיה בן יחיד ביקשו הוריו להניאו מלשרת ביחידה קרבית, אך רצונו ועקשנותו גברו והוא התנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים חי"ר והיה בו חניך מצטיין. ביחידתו נחשב חייל טוב, ידיד נאמן ומסור לחבריו המפקדים ולפקודיו. מפקדיו רצו לשלוח אותו להשתלם בקורס קצינים, אך הוא סירב, כיוון שלא רצה להתחייב לשרת בצבא קבע, גם משום שרצה ללמוד רפואה, וגם משום שהבטיח זאת להוריו. מפקדו אמר עליו: "היה לו היגיון ישר. הוא היה נבון וידע לבצע הוראות בשלמות. הוא לא היה ותרן ומקל, קפדן היה מאין כמוהו. בכל שקשור היה באימונים לא ויתר גם על הפרט הקטן ביותר". כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח לחזית בסיני. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפל חיים בקרב הכבד שהתנהל ב"חווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אב ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו נטעו לזכרו חורשה ביערות הקרן הקיימת על הר הכרמל, והקימו קרן לזכרו, שפירותיה קודש למענקי לימודים למעוטי יכולת ולהענקת פרס מדי שנה, לתלמיד מצטיין בלימודי הביולוגיה; בבית־הספר הריאלי, שם למד חיים ז"ל, נקרא על שמו אולם הרצאות ללימודי הביולוגיה ובו ארון לתצוגה ביולוגית; לבית הכנסת "צפת" בחיפה נתרם לוח זיכרון משיש וספרי תפלה לזכרו; ארון לספרייה וספרים מקצועיים נתרמו גם למעון־ילדים על־שם שבתאי לוי בחיפה.

שחר (שורצבורד), יעקב

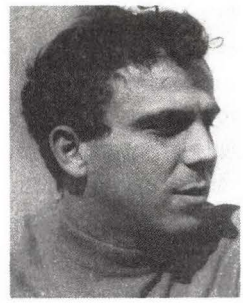
יעקב, בן חיה וגצי, נולד ביום כ"ד בסיון תש"ב (9.6.1942) בחיפה. יעקב, נכדו של רבי יעקב שורצבורד, ממקימי בית־הכנסת "רמב"ם" ובנם של מייסדי נוה־שאנן, חונך בילדותו בגן־הילדים הדתי "רמב"ם", ולמד בבית הספר היסודי "תל־חי" בנוה־שאנן. חביב היה על חבריו, אהב את משחקי המלחמה ואת הספורט, והרבה בפעילות חברתית. כשהיה בן שתים־עשרה התקבל כחצוצרן וכמתופף בתזמורת חיפה וניגן גם בתזמורת הכבאים. מגיל צעיר שאף להתחנך בקיבוץ, ולאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, נתמלא מבוקשו זה. הוא עבר להתגורר בקיבוץ מזרע, שם סיים לימודי בית־הספר התיכון, השתתף באירועי הספורט (במיוחד בענף הכדורסל) ושימש מדריך נוער בתנועת "השומר הצעיר". בקיבוץ היה אהוב על חבריו והפליא להסתגל לתנאי החיים שם. על תקופת נערותו סיפרה חברתו מרים: "כינינו אותו "ינטי" בשל קשיי דיבורו, אך אהבנו אותו כולנו. ינטי היה ראש וראשון לשובבים בכיתה. מעשי הקונדס היו חביבים עליו יותר מכל, ובין הבנים היה הוא המנהיג. ינטי הוא שארגן את כנופית "היד השחורה", אשר נהגה להפחיד אנשים ממהרים בלילות. ימים יפים היו אלו".

יעקב גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1961 והוצב לחיל הרגלים. בשל מחלת

הקצרת, שסבל ממנה בילדותו, נקבע סוג בריאותו נמוך מהרגיל. הוא ערער על הקביעה ודרש לזמן קונסיליום, כדי להעלות את הפרופיל הרפואי. הוא הצליח בכך והגשים את רצונו להצטרף לחיל קרבי. כשהגיעה עת שחרורו בראשית מאי 1964, התנדב לשירות בצבא הקבע, והתמיד בו עד יום מותו, במשך תשע שנים רצופות. במסגרת שירותו עבר קורסים רבים: קורס מ"כים נח"ל, קורס מ"כ רובאי, קורס מש"קי חבלה, קורס קציני חי"ר, קורס צניחה, קורס קציני מק"ב, קורס מפקדי פלוגות, וקורס פיקוד ומטה. את הקורסים כולם סיים בציונים גבוהים. לאחר שסיים בהצטיינות את קורס הקצינים הראשון, החליטו מפקדיו להשאירו כמדריך בבית־הספר לקצינים. שם הכיר את אשתו לעתיד, ניצה, ששימשה פקידה בבסיס. לאחר שנת הדרכה בבית־הספר, ביקש העברה ליחידה מבצעית, והוצב לחטיבת "גולני", בה שירת עד יום נופלו. במשך שנות שירותו התקדם במהירות בסולם התפקידים, עד שהגיע לדרגת סגן־אלוף, כמפקדו של גדוד 12. בספטמבר 1965 נשא לאישה את ניצה, והזוג עבר להתגורר בקיראון, שם נולדו בניהם שי ודורון. במסגרת תפקידו בצבא, נסע לעתים קרובות לסיורי קצינים בחו"ל. אחד מסיורים אלה נערך לפני מלחמת ששת הימים. כשנודע על הכוננות הגבוהה, שב מהר לארץ, ובמלחמה עלה עם גדודו להשתתף בכיבוש רמת הגולן. בשנת 1970, לאחר שעבר תפקידים רבים בצה"ל, כשהוא נודד עם בני משפחתו בכל הארץ, החל ללמוד גיאוגרפיה והיסטוריה באוניברסיטת תל־אביב. משסיים את לימודיו חזר לחטיבת "גולני" האהובה עליו, ואז זכה לתפקיד שהיה משאת נפשו – מג"ד של גדוד "ברק". ערב יום הכיפורים בילה בביתו חופשה קצרה. עוד לא הספיק למצות את חופשתו וכבר נקרא לחזור ליחידה. גדוד "ברק" בלם במלחמת יום הכיפורים את עיקר כובדה של המתקפה הסורית. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) יצא בראש גדודו לעבר כפר בוקעתה כדי להדוף התקפת כוח קומנדו סורי. בקרב זה נפגע ונפל. שבעה חודשים לאחר נפילתו נולד בנו השלישי וְנקרא שמו מתן־יעקב. יעקב הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים, ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יעקב היה קצין בעל ידע מקצועי, אחראי ומסור, בעל נתונים גבוהים, ישר, יסודי, קצין מעולה ואהוד על הכל".

שחר (מורגנשטרן), יעקב

יעקב, בן צפורה ומשה, נולד ביום כ״ח באב תש״ג (29.8.1943) בקיבוץ עין־הים, ושם עברו עליו שנות חייו הראשונות. כשנכנס ללמוד בכיתה ב׳ היה זה בקיבוץ עין־הכרמל, שהפך להיות ביתו האחד והאחרון. בעין־הכרמל התחיל וסיים את כל שנות לימודיו, עד כיתה י״ב של בית־הספר התיכון. שם גם היה חבר בחוג הנוער של הקיבוץ ובחטיבת בני הקיבוץ המאוחד. בבית־הספר היה יעקב תלמיד טוב ובחברת הילדים נחשב לאינדיווידוא־ליסט. הוא נהג לחיות עם עצמו, לדבר בקיצור ולעניין. בשנות נערותו עסק בשני תחביביו האהובים – הצילום והאווירודינמיקה. במיוחד הקדיש את זמנו לתחום התעופה, בנה טיסנים והיה חבר בגדנ״ע־אוויר. בימי בחרותו אף סיים בהצלחה קורס צוללנים באילת. מילדותו היה טיפוס אנטי־ממסדי, אך יחד עם זאת אהב מאוד את הקיבוץ והשתדל לתרום לו ככל יכולתו. ליעקב היה עולם עשיר ומבוסס מאוד של ערכים, שרכש בבית הוריו ובחברה קיבוצית. הוא דבק באמת הפנימית שלו, שהייתה מתפשרת ולעתים אף שוותה נוקשות ודריכות לדמותו. אך מי שהכירו היטב ידע שנוקשות זאת אינה אלא ביטוי לרגישותו הקיצונית ולשאיפתו לשלמות.

יעקב גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1961 והוצב לחיל הקשר. במסגרת שירותו עבר קורס צפנים, קורס קשר וקורס קציני קשר. על יעקב כאיש צבא סיפר רס״ל נתן: ״מרגע שהיכרנו אותו התרשמנו מאישיותו, מדבקותו במטרה ומהאופן שמילא את תפקידו. ראשון היה לכל תפקיד. דייקנותו וקפדנותו של שחר היו לשם דבר. הוא היה בעל מקצוע מעולה, שדאג לעדכן את עצמו ואת פקודיו בכל החידושים והשינויים בתחום הקשר. דאגתו לחייליו ומסירותו להם עמדו בד בבד עם דרישותיו מהם״.

בראשית מאי 1964 סיים את שירות החובה שלו וחזר למשק ובלבו שאיפות גדולות. הוא רצה לראות בקיבוצו משק פורח ויפה. כמו בכל שטח אחר, גם בשטח זה הקדיש מאמצים רבים, מחשבה והתעמקות בכל הקשור בטיפוח הנוי במשק, ואמנם התוצאות לא אחרו לבוא. סיפרו הוריו: ״אצל יענקל׳ה, לא היה קיים בלכסיקון המושג ׳מחר׳. הוא חייב היה לעשות הכל בזמן הנכון ובדרך הנכונה״. באותה תקופה נשא לאישה את ריטה, בת משק גבת, ולזוג נולדה בת – חמוטל. יעקב היה אב טוב ואוהב מאין כמוהו, ומסירותו לבתו הקטנה לא ידעה גבול. על עשר השנים שטרח בבניית ביתו ועתידו במשק סיפרו חבריו: ״יענקל׳ה, העקשן והבלתי מתפשר, לא מצא תחילה את מקומו במשק. קשה היה לו בענפים השונים, בהם היה צורך ביחסים קרובים עם אנשים. כשהגיע לריכוז הנוי מצא לו את האפשרות להיות ׳זאֵב בודד׳. העבודה הזאת, השילוב של יצירה ויופי עם הבדידות התאימו לאופיו. היו לו תוכניות רבות לגבי שיפור הנוי במשק, וחלק מהן הצליח גם לבצע, והכל על הצד היותר טוב. היו לו רגשות עדינים ואהבה לפרח, לצמח, ליופי שבגן המטופח. רק מי שראה את יענקל׳ה מטפל בצמח חולה, יכול היה להבין רגשות אלו – רגשות יוצר. לא כולם הבינו אותו. את רגישותו הרבה עטף לא פעם בנוקשות חיצונית. אדם זה שנא את הצביעות ואת העמדת הפנים. הוא היה ישר עם עצמו ודרש זאת גם מאחרים. היה לו

יחס רציני לכל עניין ועניין, וביחוד לאשתו ולבתו האהובה. לאחר שהתחתן, חל פתאום שינוי ביענקל׳ה. ריטה הבינה ללבו והצליחה בעדינותה לסלק מעליו לאט לאט את הקליפות החיצוניות, כך עד שהתגלה לנו יענקל׳ה בכל עדינותו, רגישותו וטוב לבו. הוא היה איש אשכולות, עסק בעניינים שונים, התעניין בתחומים שונים, חשב ויצר״. במלחמת יום הכיפורים לחם יעקב בחזית הדרום. משהגיע למקום הריכוז של יחידתו, ארגן במהירות וביסודיות את ציוד הקשר ואת אנשיו. כדרכו נעשה הארגון ביעילות והייתה לכך השפעה רבה על יכולתה של היחידה לפעול. תוך שעות מעטות – הרבה לפני הזמן שנקבע לכך מראש, היה הגדוד בדרכו לסיני. המפקדים סיפרו שהקשר היה מאורגן להפליא והתנהל ללא תקלות בכל שלבי הלחימה. יעקב נלחם עם אנשי גדודו באזור המתחמים מערבית לצומת המיתלה. בשבוע השני של המלחמה הותקפו על־ידי כוח מצרי גדול שאחר כך התברר כי מנה חטיבת טנקים חדישים. בקרב גבורה קשה הצליח גדוד החרמ״ש של יעקב לעצור את ההתקפה ולהדוף את האויב. אנשי היחידה סיפרו שיעילותה של מערכת הקשר וקור רוחו של יעקב, מילאו תפקיד חשוב בקרב זה. יעקב לא נטש לרגע את מצלמתו, ובכל הזדמנות צילם את דמויות הלוחמים, את החולות ואת מראות המלחמה. בקרב שנערך בציר הגידי ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) נפגע יעקב מאש ארטילריה מצרית ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ עין־הכרמל. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יעקב היה קצין קשר מצטיין. בזכותו פעל הקשר בגדוד בכל התקופות ללא דופי. יעקב תרם רבות לתפעולו של הגדוד׳ כולו״.

לזכרו הוציאה המשפחה לאור חוברת, ובה מדברי חברים על דמותו; כן כלולה רשימה עליו בחוברת שיצאה לאור מטעם הגדוד שלו, ושתי רשימות עליו נדפסו בעלון של הקיבוץ.

שחרור, אמנון

אמנון, בן לאה ופנחס ז״ל, נולד ביום י״א באב תש״ט (7.8.1949) בצפת. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי־דתי בצפת, שם נטעה בו האמונה והנאמנות לדת ישראל. אחרי־כן המשיך וסיים בהצלחה את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון־עיוני בצפת. הוא היה חניך בגדנ״ע ופעיל בחוג לקליעה במסגרת הגדנ״ע, היה חובב ספורט מושבע והתעניין בעיקר בענף הכדורגל ובענף השחייה. כמו כן הקדיש הרבה מזמנו הפנוי לטיולים ולסיורים ברחבי הארץ, להכרתה ולהעמקת ידיעותיו בידיעת הארץ. בעיר מגוריו, צפת, הכירוהו הכל כאמנון ״הילד הטוב״, בזכות היותו ילד צנוע, בעל אופי נוח וחברותי ואוהב את הזולת.

אמנון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שהשתלם במספר קורסים והיה לסייר שריון, נשלח לקורס מש"קי סיור. בתום הקורס הוצב בפלוגת הסיור של חטיבת שריון מובחרת. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן. בזכות יחסו הלבבי והחברותי לכל אדם רכש עד מהרה את לב כולם והיה אהוב על חבריו ועל מפקדיו. כל תקופת שירותו הסדיר עברה עליו בדרום הארץ, ורובה בגזרת תעלת סואץ, בתקופת מלחמת ההתשה.

באוגוסט 1970 שוחרר אמנון מהשירות הסדיר וחזר למשפחתו בצפת. שם התחיל לעבוד בסניף "בנק לאומי" בעיר, אולם לא לתקופה ארוכה, שכן רצה לממש את שאיפתו מנוער ולהמשיך בלימודים אקדמיים. וכך, מקץ שנה עקר מצפת לירושלים והחל ללמוד באוניברסיטה כלכלה ומדעי המדינה. בד בבד עם לימודיו המשיך לעבוד ב"בנק לאומי" בסניף ירושלמי. הוא היה קשור למשפחתו ובתקופת לימודיו היה נוהג לבקר בבית מידי שבת בשבת, ולא החסיר אף שבת אחת. הוא נהג לצאת לתקופות של שירות מילואים ומילא את חובתו במסירות ובנאמנות, הוא הספיק לסיים רק שנת לימודים אחת באוניברסיטה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה אמנון בחברת משפחתו ומילא את מצוות הצום. במוצאי שבת בחצות נקרא ליחידתו. הוא יצא לבסיס היחידה ולאחר התארגנות חפוזה עלה הכוח לרמת הגולן, שם השתתף בקרבות מרים ועקובים מדם. מעטים מול רבים נלחמו הוא וחבריו בטורי השריון הסורים. בצהרי יום שלישי, י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), בהפגזה ארטילרית כבדה בגזרת חושנייה נפגע אמנון ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצפת. השאיר אחריו אם, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: "אמנון נפל במערכה בעת מילוי תפקידו ברמת הגולן. הוא שירת ביחידת שריון והיה מש"ק סיור מצטיין ואהוב על חבריו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, הנני מביע את צערנו העמוק".

שמו של אמנון הונצח בחוברת שיצאה לאור לזכר חללי העיר צפת, ובה כתב אחד מחבריו על טיבו כחבר וידיד: "לא פעם טענו החבר'ה שאי אפשר לטייל עם אמנון במורד רחוב בירושלים, משום "שנשבר" להם להיעצר כל כמה צעדים, מפני שאמנון מתעכב לברך חברים לשלום"; גיסתו הוציאה לאור חוברת ובה שירים מפרי עטה להנצחת שמו של אמנון; משפחתו תרמה פרוכת קטיפה לבית כנסת מקומי, להנצחת שמו.

שטהל, עמנואל

עמנואל, בן שרה ושמואל, נולד ביום ח׳ באדר א׳ תש״ח (18.2.1948) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חשמונאים״ ברמת־גן ובבית־ספר יסודי בניוארק שבניו־ג׳רסי, בארצות־הברית. אחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון שם, ב״גימנסיה ההומנית״ בתל־אביב ועוד שנתיים בבית־ספר מקצועי בניו־יורק, במגמה לאלקטרוניקה. עמנואל, שפונה בפי מיודעיו בשם ׳עמי׳ גדל ברמת־גן. אחרי שסיים לימודיו בכיתה ו׳, נסע עם הוריו לארצות־הברית, אחר־כך חזר לארץ ובשנת 1966 נסע שוב לשנתיים עם אמו, שנזקקה לטיפול רפואי. בארצות־הברית הוא למד במכוני R.C.A. במכינה ללימודי האלקטרוניקה של מעגלי טלוויזיה צבעונית וטרנסיסטורים. לימים חזר ארצה כדי לשרת בצבא.

עמנואל גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״, וסיים בציון טוב, הוא הוצב כתותחן טנק בגדוד שריון. אחרי־כן הוצב ביחידת ניסויים. כעבור זמן נשלח לקורס לטנקי שלל ואף שם סיים בציון טוב, והוצב כתותחן טנק שלל באחת החטיבות של החיל. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב עמנואל לשירות מילואים כתותחן טנק ״סנטוריון״ באותה החטיבה. בתעודת השחרור שלו צוין שהיה חייל טוב, מסור ונאמן, איש צוות מצוין ועובד טוב מאוד.

אחרי שהשתחרר משירותו הסדיר, החל לעבוד כאלקטרונאי במפעל ״טלקו״ של חברת ״תדיראן״ בפתח־תקוה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא עמנואל ליחידתו ונשלח עמה לסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) השתתף בהתקפה על ״הברגה״ בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו מטיל ועמנואל נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״עמנואל היה חייל למופת ולוחם מצטיין. הוא היה ממושמע ואהוב על חיילי היחידה ומפקדיה״.

שטיאסני, אלי

אלי, בן יפה והרברט, נולד ביום י׳ בתשרי תש״ז (5.10.1946) בקרית ביאליק, ליד חיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״קרית ביאליק״ בעיר הולדתו ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בקרית חיים. בתום לימודיו נתקבל לעתודה האקדמית, ובמסגרתה סיים את לימודי התואר הראשון בפיסיקה, בטכניון בחיפה. אלי היה תלמיד טוב, מהיר תפיסה ובעל יכולת לפשט בעיות מסובכות. הוא בורך במחשבה בהירה וביכולת ביטוי בכתב ובעל־פה. כיוון שהיה מופנם במקצת נהג שלא להתערב בוויכוחים, אבל ידע לסכם ויכוח ארוך במשפט קולע אחד. הוא היה אדם שמעלותיו אינן מתגלות מיד, שכן לא אהב להרבות במלים ולא נהג לספר על עצמו. רק מעטים ידעו, שבנוסף לכישרונותיו במדעי הפיסיקה והמתמטיקה, ניחן גם ברגישות רבה לאמנויות הפלסטיות. הוא הרבה לצייר וידע לכייר בחימר כלים לשימוש ביתי ולנוי, והיטיב לעצב תכשיטים מקוריים. בידי משפחתו נותרו ציורים, כלים ותכשיטים רבים, כולם מלאכת־מחשבת מקורית מעשה ידיו, שסירב להציגם או לתת להם פומבי בדרך כלשהיא. בני משפחתו ממשיכים לכבד את רצונו זה והם שומרים על עבודותיו כעל מזכרת אישית יקרה. בתום שירותו הצבאי ביקש אלי לתת ביטוי שלם יותר לאישיותו המגוונת והחליט להתחיל שוב ללמוד בטכניון והפעם במגמה לארכיטקטורה. במקצוע זה חשב למצוא את השילוב האידיאלי בין כשרונותיו במקצועות הריאליים לבין אהבתו ליופי ולאסתטיקה. את החלום הזה כבר לא זכה להגשים.

אלי גויס לצה״ל בסוף ינואר 1968 במסגרת העתודה האקדמית והוצב לחיל השריון. תוך כדי לימודים בטכניון עבר את הטירונות, השתלם בקורסים למקצועות השריון וסיים בהצלחה קורס מפקדי טנקים וקורס קציני שריון. אחרי־כן הוצב ליחידת שדה, בתפקיד מפקד מחלקת טנקים. הוא השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים בחזית הירדנית. אחרי־כן, בתום לימודיו בטכניון, נשלח להולנד במסגרת חילופי סטודנטים. כששב, חזר לשרת בסיני ועשה שם בתפקיד קרבי, במשך כל מלחמת ההתשה. אחר־כך עסק במשך שנתיים נוספות, מהן אחת בשירות הקבע, בפיתוח אמצעי לחימה, בביצוע ניסויים ובהדרכת יחידות שדה במפקדת גיסות השריון. גם בצבא משך תשומת לבו של כל אדם שפגש בו. הוא הותיר באנשים רושם רב בזכות אישיותו המיוחדת. כזה גם היה רישומו על מפקדו הישיר, סא״ל שאול. עד מהרה הפך לדמות הדומיננטית בקבוצה, שעבדה בפיקודו של שאול והכל היו נוהגים להתייעץ בו בענייני העבודה. שאול זוכר, שאהב מאוד לשוחח עם אלי על חלומות משותפים לשניהם, כגון טיבו של עולם מתוקן יותר וכיצד יש לנהל באורח מוצלח קבוצת עובדים. במלחמת יום הכיפורים השתתף אלי במאמץ המלחמתי בחזית הדרום. עם פרוץ הקרבות התייצב ביחידתו, למרות שלא נקרא לשירות, כיון שרק תקופה קצרה לפני כן השתחרר משירות הקבע, ועדיין לא הוצב ביחידת מילואים. ביום י׳ באדר תשל״ד (4.3.1974), נפל אלי בעת מילוי תפקידו בסיני, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בצור שלום, שבמפרץ חיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ואח.

זכרו של אלי הונצח על־ידי צה"ל בנופה של המולדת; עץ ניטע על שמו ביער המגינים "יער בר־כוכבא", ליד "יער קנדי" בירושלים.

שטייגר, מאיר

מאיר (מאירק'ה), בן רחל, בת פקיעין ויוסף, מניצולי השואה, נולד ביום י"א באייר תשי"ד (14.5.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי על־שם חיים נחמן ביאליק ובבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בקרית ביאליק. מאיר היה תלמיד חרוץ ושקדן, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מורתו סיפרה עליו: "תלבושתו הייתה מסודרת תמיד למופת, ספריו נקיים ושיעוריו מוכנים תמיד, עד הפרט האחרון שבהם. הייתה בו שאיפה לשלמות ולסדר ועמה שכל־טוב והבנה". ומחנכו כתב עליו: "הגיונו השקול, מילותיו המדודות ורצונו לסייע לחבריו בכל עת, הקרינו הרגשה טובה וביטחון סביבו. כולנו הרגשנו, שעל מאיר אפשר לסמוך". מאיר היה חבר בתנועת "הצופים", ונמנה עם חברי אגודת הספורט "מכבי". אחרי־כן היה חבר ב"הפועל". הוא התעניין בתחומי ספורט רבים – טניס, שחייה, התעמלות על מכשירים ומשחקי הכדורגל והכדורסל. היו לו ידיים אמונות בעבודה ובאוספו נותרו פסלוני מתכת רבים וגילופי עץ שעשה במו ידיו. שקט וצנוע היה בהליכותיו, ממעט לדבר, רציני וחיוך של ענווה על שפתיו. תמיד חייך, גם ברגעים קשים ביותר. ישר דרך היה, עקבי במעשיו ומכיר בצדקת דרכו. הוא היה חבר נאמן, ותמיד ידע לפשר בין יריבים, ולמצוא את שביל הזהב ביחסיו עם הזולת. טוב־לב היה ונדיב, רחב־יד, אדיב ונעים־הליכות.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972. הוא ביקש לשרת בחיל־האוויר, אך לאחר שנבדק, פסלו אותו הרופאים לשירות בחיל זה והוא התנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "סנטוריון". הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. חברו סיפר עליו כי "אהב לעזור לנחשלים. בעזרתו ובעידודו הפך צוותו לאחד מן הצוותים המעולים, הן מן הבחינה המקצועית והן מן הבחינה החברתית. הייתה לו, אם ניתן לומר כך, יד פלדה עדינה". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה מאיר מדריך בקורס למדריכי מקצועות השריון, וחניכי הקורס נשלחו לחזית סיני. בשני ימי המלחמה הראשונים נלחם לחילוץ חיילי מוצב "מילנו". ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) שימש כטען־קשר בטנק מפקד הפלוגה, ואחרי־כך שימש כטען־קשר בטנק של מפקד החטיבה. במהלך הקרב בציר "מאדים" נפגע הטנק, אנשי צוותו נספו ומאיר בתוכם. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

משפחתו הקימה לזכרו חדר מלאכה בבית הילדים והנוער "אהבה" בקרית ביאליק. וכך כתבה אמו: "אני מקווה שחדר מלאכה זה יתרום הלכה למעשה למימוש הפסוק 'וכיתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות. לא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדון עוד מלחמה', ונזכה כולנו לשלום המיוחל".

שטיין, מאיר

מאיר, בן רבקה ונחמיה, נולד ביום י״ד בתמוז תשי״א (18.7.1951) בתל־אביב. משפחתו התגוררה אז בבית ערבי ישן ביפו, ומאיר׳קה היה בן ארבע כאשר עקרה המשפחה מיפו ועברה לרמת הטייסים. הוא למד בבית־הספר היסודי ע״ש צבי שפירא ברמת־הטייסים. בבית הוריו ספג מאיר׳קה תרבות ציונית ופועלית ולמד לאהוב את ארצו ולכבד את זולתו. היה נער עירני, יפה תואר ויפה נפש, אהוב מאד על חבריו ועל בני כיתתו. אחרי שסיים את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי, הלך ללמוד בבית־הספר התיכון־עירוני ט׳. הוא היה כישרוני מאוד ומהיר תפיסה, ועד מהרה שעממה אותו המסגרת הנוקשה של בית־הספר. הוא נהג לבלות עם חבריו והקדיש את רוב זמנו לריכוז מועדון צעירי השכונה. לימים הפסיק את לימודיו בבית־הספר התיכון, ולמד יומם ולילה בלימוד עצמי עד שעבר בהצלחה את בחינות הבגרות בבית־הספר האקסטרני ״תיכון גורדון״ בתל־אביב. מאיר׳קה אהב את משפחתו בכל לבו, העריץ את אחיו הבוגר ממנו, שהיה טייס בחיל האויר, והעניק הרבה חום וחסות של אח בוגר לאחותו הצעירה ממנו.

מאיר גויס לצה״ל במחצית מאי 1969 והוצב לחיל השריון. הוא עבר אימון בסיסי ואחר כך נשלח לקורס נהגי טנקים. זמן קצר אחרי שנשלח לאימון בקורס מפקדי טנקים הופסק הקורס והיחידה נשלחה לחזית הצפון בגלל מתיחות שהשתררה באזור. הטנק של מאיר׳קה נפגע בפעולה מבצעית והודות לאומץ לבו ולקור רוחו, הצליח לחזור בשלום לבסיס ביחד עם צוותו. המתיחות הסתיימה והוא הוחזר לקורס שהופסק וסיים אותו כחניך מצטיין. עד תום שירותו הסדיר בצה״ל היה מדריך בבית־הספר לשריון. הוא היה אהוב על פקודיו וחביב על מפקדיו.

בתחילת חודש מאי 1972 שוחרר משירותו בצה״ל בדרגת סמל, והוצב ליחידת מילואים. מאז ומתמיד נשא את נפשו ללמוד משפטים. הוא התקבל למכינה באוניברסיטת תל־אביב, עמד בבחינות הכניסה והיה אמור להתחיל בלימודיו כסטודנט מן המנין בפקולטה למשפטים באוקטובר 1973. מאיר׳קה הצטרף לחברת ״אל על״, היה מסור לעבודתו והצליח בה מאוד. לפיכך החלייזו הממונים עליו לשלוח אותו בתפקיד לקניה. הוא חזר מאפריקה מלא חוויות ורשמים, עמוס צילומים מרהיבים וסיפורים שסיפר בכישרון רב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה מאיר׳קה בתפקיד בנמל התעופה. בלי הרף טלפן הביתה לברר אם הגיע צו קריאה בשבילו. מאיר׳קה סיים את המשמרת, מיהר הביתה, והצו הגיע כמעט באותה עת. הוא ארז בחיפזון את חפציו ומיהר לתחנת האיסוף בלוויית אביו. כשהגיע למקום הכינוס הוחל בציוות הטנקים. היות והיו שם הרבה מפקדי טנקים ופחות אנשי צוות, ביקש מאיר שיצרפו אותו לצוות בפיקודו של אחד מחבריו, והוא מוכן להיות איש־צוות, אף־על־פי שהיה מפקד־טנק מוסמך. ואמנם הוא צוות כטען־קשר ובתפקיד זה לחם בקרבות סיני. עד מהרה רכש את לב חבריו בידע הרב שלו וזכה להערצתם כאשר הצליח לתקן במו ידיו את מקלע־העזר וכאשר הדריך את נהג הטנק,

שלא היה מנוסה בתפקידו. הטנקים של יחידתו נערכו אל מול הכוחות המצריים, שנעו בציר פירדאן לכיוון מזרח. מעטים מול רבים, בלמו הטנקים את תנופת המצרים. בקרב שהתחולל ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) ארבעה קילומטרים מזרחה לגשר פירדאן, בציר ״הברגה״, נפגע הטנק של מאיר בפגז, שפגע במקום מושבו ומאיר נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

ארגון יוצאי קובל בישראל הוציא לאור קובץ לזכר הבנים שנפלו, ובו דברים על דמותו של מאיר; דברים לזכרו כלולים גם בעלון בשם ״לא אשכח זאת רעי״, שהוצא לאור על־ידי מינהלת נמל התעופה בן־גוריון, לזכר עובדיו שנפלו במלחמה.

שטיין, מיכאל

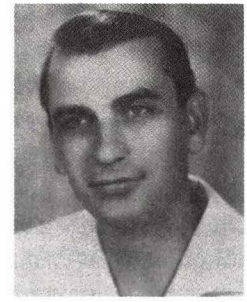
מיכאל (מיקי), בן חנה ובנימין, נולד ביום כ׳ בניסן תש״ט (19.4.1949) בראשון לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי ״נחלת יהודה״ בראשון לציון. מיכאל היה חובב ספורט, בעל כוח גופני רב והצטיין בענף הדיפת כדור־ברזל. היו לו ידיים מיומנות והוא הרבה לעסוק במלאכת־יד, במתכת ובעץ. מנעוריו היה חובב טבע והרבה לטייל ברחבי הארץ וליהנות מאתריה ומנופיה. מטבעו היה חברותי מאוד וקל להתיידד, נוח לבריות, מכניס אורחים ומסביר פנים לכל אדם. הכל הכירו אותו כאדם מנומס ונעים הליכות, המוכן תמיד לעזור לזולת מתוך נדיבות־לב ורוחב־יד. חברים נהגו לפנות אליו בבקשת עצה והוא מצא תמיד זמן בשבילם. ישר־דרך היה, גלוי־לב, דובר אמת ובעל מצפון. תמיד היה אופטימי ושמח, בעל חוש הומור ואוהב להתבדח. הוא אהב מאוד את בני משפחתו והשפיע עליהם מתנות רבות, ורחש כבוד והערכה לאביו.

מיכאל גויס לצה״ל בסוף יולי 1967 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות השתלם בקורס לקשרים גדודיים. הוא היה חייל ממושמע, אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו אהבוהו והוא היה מקובל על חבריו. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את בני משפחתו, הרבה לכתוב מכתבים הביתה, ולא סיפר להם על האימונים המפרכים ועל חיי השדה הקשים, כדי שלא לצער אותם.

במלחמת יום הכיפורים השתתף מיקי בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפל בקרב במוצב ״אורקל״, בגזרה הצפונית. בשעה שנסוגו הוא וחבריו מן המוצב, לפי פקודת נסיגה שנכפתה עליהם, התקיפום חיילים מצריים מן המארב ומיכאל נהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה ובן, אב ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״מיכאל לחם בגבורה רבה

במעוז "אורקל", שעל שפת תעלת סואץ, ונפל בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. הוא היה אדם ולוחם למופת".

שטיין, נחמי

נחמי, בן גיטל ויצחק (איסק), נולד ביום י"ח בכסלו תש"א (18.12.1940) במדיאש שברומניה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1965. הוא למד בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון־מקצועי, במגמה למבלטנות, בעיר מולדתו. מאחר שהיה תלמיד מצטיין, ביקש להמשיך בלימודיו בבית־ספר טכני גבוה, אך בשל יהדותו לא נתקבל שם, ולכן עשה ככל יכולתו להשפיע על הוריו שיעלו ארצה. בארץ עבד כמבלטן במפעלי "פרידמן", והממונים עליו היו מרוצים מאוד מעבודתו המדויקת והאחראית ומגישתו הרצינית לכל אשר הוטל עליו לעשות. הוא היה חביב על חבריו בזכות האופטימיות שלו, חדוות החיים וחוש ההומור שלו. לכולם היה חברותי ונוח, טוב לב ורחב־יד. מנעוריו היה חובב ספורט, אך הקדיש הרבה משעות הפנאי שלו לקריאת ספרים בתחומים שונים. בשנת 1966 נשא לאישה את חברתו פלורה וברבות הימים נולדו להם בן ובת. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, והיה בעל נאמן ואב למופת.

נחמי גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1967 והוצב לחיל הרגלים. חודשים אחדים קודם לכן, בימי הכוננות שקדמו למלחמת ששת הימים ביקש להתגייס, אך שלטונות צה"ל לא גייסו אותו. לאחר הטירונות השתלם בקורס רגמי מרגמות 81 מ"מ. ביחידתו נחשב חייל אחראי, מסור לתפקידו וחביב על מפקדיו ועל חבריו, שראו בו חבר טוב, נוח לבריות ועוזר לכל.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים. שבועיים לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס נחמי לשירות מילואים ונשלח לסיני עם אנשי הגדוד הירושלמי. בקרב שהתחולל ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) במוצב "ליטוף", נפגע ונהרג. תחילה נחשב כנעדר ואחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים החזירו המצרים את גוויותיהם של שלושים ותשעה מחיילינו שנהרגו. גופתו של נחמי זוהתה והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "נחמי לחם בגבורה רבה, בהגינו על חבריו ועל ביתו אשר בעורף. הייתה בו מסירות רבה לחבריו, אומץ לב ותושייה רבה, והוא פעל בחירוף נפש ובסיכון עצמו עד לנפילתו".

שטיין, ראובן־חיים

ראובן־חיים (רובי), בן יפה ויוסף, נולד ביום כ״ז בסיון תשי״ד (28.6.1954) בעכו כאח־תאום למנחם. מילדות דבקו שני התאומים זה בזה ותמיד הלכו שלובי ידיים. המורים בבית־הספר ניסו להפריד ביניהם, כדי שיוכלו להתפתח איש בפני עצמו, אך השניים סירבו להיפרד. בעכו למד רובי בבית־הספר היסודי ״ויצמן״ ומיד התבלט בכישרונותיו ובכושר מנהיגותו. אמרה אז המורה לתזונה: ״גם העוגה שרובי אופה יוצאת המוצלחת מכולן״. רובי שאף תמיד לשלמות. גם כאשר רחץ את הרצפה, הייתה זו מבריקה להפליא. משסיים שמונה שנות לימוד הוצע לו שילמד בבית־הספר ״הריאלי״ בחיפה. ההיסוסים היו רבים, הנסיעות הארוכות ושכר הלימוד הגבוה הרתיעו את המשפחה, אולם רובי אמר: ״סמכו עלי״, וההורים סמכו. תחילה התבייש ונרתע מחברתם של בני הכרמל העשירים, אך לבסוף נתגלה גם כאן, בעיר הכרמל, בכל גדולתו. רובל׳ה או רובק׳ה, כפי שכינו אותו, היה התלמיד המצטיין, הספורטאי המעולה ואיש החברה. רובי, שתמיד העדיף קריאת ספרים על חברת ידידיו, החל להיפתח. השיחות עם החברים, הטיולים המשותפים, הפעילות יחדיו שוב לא נראו לו כבזבוז זמן. הוא הצטרף לתנועת ״הצופים״ והיה שם חניך ומדריך כאחד. בגדנ״ע עבר קורס מ״כים וברבות הימים הגיע לדרגת רס״פ. בספורט הצטיין בתחום האתלטיקה הקלה והיה פעיל במועצת התלמידים העירונית ״פרלמנט״. בשעות הפנאי עסק במלאכת יד, בייחוד בציור. ״האנציקלופדיה המהלכת על שתיים״ החל לפרוח בכל תחומי החיים. רובי התגלה כבעל חוש הומור והפך להיות הבדרן של הקבוצה. כאשר עלתה שאלת הגיוס לצה״ל התלבט בין שלוש אפשרויות: ההורים רצו שיצטרף לעתודה האקדמית, חבריו לתנועה הפצירו בו שיצא אתם לגרעין ורובי שאף להיות ביחידה קרבית.

ראובן גויס לצה״ל בראשית נובמבר 1972 והוצב לחיל הרגלים. לפי בקשתו ולפי נתוניו הטבעיים מצא עצמו ב״סיירת גולני״ הנבחרת. רובי הגיע לסיירת מתוך רצון חזק להוכיח את יכולתו. בתחילה התקשה מאד להיקלט באווירה ולעמוד במאמץ וברמה. כעירוני יחיד בצוות של בני קיבוצים, לא הבין בדיוק את מה שנדרש ממנו ובמשך תקופה ארוכה היה שקט ומסוגר. היו לו קשיי הסתגלות, אך מפקדיו, שעמדו על הפוטנציאל הטמון בו, היו סבלנים כלפיו. לבסוף היה רובי לאחד החיילים המבריקים בכל התחומים, אחראי בתוך הצוות ודורש מחייליו לעמוד בדרישות. ככל שהדרישות המקצועיות עלו, כן עלה הוא והתבלט. הייתה לו יכולת נפשית להשלים עם כל מצב כאילו אמר לעצמו: ״מה שאני צריך לעשות עכשיו אעשה. ומאחר שלא יעזרו לי הקיטורים – לא אקטר״. סיפרו עליו חבריו ומפקדיו מהסיירת: ״רובי היה מלא וגדוש בכל הנושא הצבאי. זה העסיק אותו מאוד. הוא היה ממש מאושר להיות בסיירת. הוא ממש חי את הצבא. היו לו בדיחות נפלאות. פעם כשיצאנו הביתה לחופשה סירב נהג המשאית לקחת יותר מעשרים ושנים אנשים. רובי חיסל את הוויכוח כשאמר: ׳מה יש? במחסנית של קלץ׳ לא נכנסים 30 כדור?׳ רובי והקלץ׳ – ביטוי שהלך תמיד יחד. אולי גם חלם עליו בלילות. בחריקת שיניים טיפס ועלה בסולם

הצוותי. בזמן קצר הגיע לכושר גופני ולכוח סבילות יוצאים מן הכלל. מההתחלה בלט בהשכלתו, בכושר ניתוח צירי ניווט ובזכרון טוב. הוא היה לוקח מפה, מצלם אותה בראשו ויוצא לדרך. הוא היה מטובי הנווטים שלנו. יחד עם זאת היה צנוע. הוא היה הולך מאחור ומניח לאחרים לנווט. ברגע שמשהו לא היה בסדר היה נכנס לתפקיד. רובי היה מפקד לדוגמא. הוא גם אהב לפקד. היה עושה זאת כמו נולד עם הפקודות בבטן – בטון הנכון, ברגע הנכון וברוח הנכונה. רצינו לשלוח אותו לקורס קצינים. רובי היה גא מאד בכך, אך לא הספיק. היה לו ביטחון עצמי יוצא מן הכלל. החלטותיו התבססו רק על השיקולים שלו, ללא כל השפעה של לחץ חברתי ודעת הרוב. לפעמים גילינו בו צדדים לא מוכרים. למשל: הוא אהב לצייר. פעם הלך לישון בין הגפנים, כי אהב את הטבע. רובי נורא אהב את הכלבה שלו, בכלל היה רב־צדדי מאוד". בקורס הסיור אימץ רובי את האידיאל, אשר לפיו חייבים חיילי הסיירת להיות ישרים ולשמור על רמה גבוהה מאוד של אמינות. "הרגשתי", סיפר המ"מ, "שהוא נדבק לאידיאל הזה והתלהב ממנו. בניווטים לא ויתר מעולם, שכן עניין האמינות נכנס לו עמוק בדם באופן פנאטי כמעט". רובי היה אדם שקט ושקול ויחד עם זאת בעל לב חם, לפעמים חם מדי. בערב מלחמת יום הכיפורים ישבו החברה והתבדחו. גם הפעם בלט קולו של רובי במקהלה. הוא ידע לתאר איך נגיע תוך זמן קצר לדמשק, נטייל בפרברי העיר ונעשה סוף־סוף חיים בצבא. המלחמה מצאה אותו ואת יחידתו בחזית הצפון. סיפרו חבריו: "היה זה הנסיון הראשון לכבוש את החרמון. עלינו בכביש העולה לחרמון בזחל"מים הראשונים בטור. רובי הצטרף ברגע האחרון לכוח ויצא בקור רוח ובביטחון האופייניים לו". לדברי המפקד פעל רובי כפי שציפו ממנו – בדרך הטובה ביותר. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בדרך לחרמון נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "רובי גילה מסירות ואומץ־לב בקרבות".

שטיין, שרגא (פבלו) אומר

שרגא (פבלו) אומר, בן פאני וישראל, נולד בסנטייגו שבצ'ילה, ביום כ"ו באב תש"ו (23.8.1946), ועלה עם משפחתו ארצה בשנת תשט"ו (1954). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר בקיבוץ בית־זרע, ואת לימודיו התיכוניים סיים במוסד החינוכי "בקעת כנרות" בקיבוץ. שרגא היה הילד הרביעי במשפחתו, אחרי שתי בנות ובן. אביו היה בן למשפחה יהודית של מתיישבים חקלאים, שהגרו לכפרים שהוקמו בשבילם על־ידי חברה של הברון הירש (ייק"א). שנים אחדות לפני הולדתו של שרגא לקח האב את משפחתו לצ'ילה, בכוונה לעלות משם ארצה. אחרי שנולד שרגא הסתבר שכדי לזרז את העלייה עליהם לחזור לארגנטינה – וכך עשו. לאחר שעלו ארצה, נקלטו הוא

ובני משפחתו בקיבוץ בית־זרע ולמרות קשיי ההסתגלות והשפה השתלב שרגא בקבוצת הילדים בני גילו והיה כצבר וכבן־הקיבוץ לכל דבר. משפחתו הלבבית ומסבירת הפנים, הייתה במשך הזמן מוקד לקליטת העולים החדשים מארצות אמריקה הלטינית. שרגא התחנך לפי ערכי אהבת הזולת וההתחשבות בו, והתחבב מאוד על בני המשק בזכות הליכותיו הנעימות. כיתר בני גילו השתלב בעבודה בענפי המשק השונים, ועשה מלאכתו לשביעות רצון מרכזי הענפים. הוא השתתף בפעולות החברתיות, בטיולים ובמסיבות, הצטרף כחבר לקן תנועת "השומר הצעיר", והשתתף באימוני הגדנ"ע הסדירים של בית־הספר. מנערותו אהב ספורט והצטיין במקצועות האתלטיקה הקלה והשחייה. במיוחד אהב ריצה, כדורגל ותרגילים על מקבילים. בתחום האמנות נתפס לתחביב הצילום, שהעסיק אותו בשעות הפנאי וגרם לו נחת רבה. היה זה תחביב שקט ורציני, אך לא מנע משרגא מלהשתובב ולצחוק עם חבריו. הצילומים הרבים שנשארו אחריו מעידים על כל אשר היה קרוב אל לבו בעבודתו ברפת, בנופי עמק הירדן, בארץ בכלל ובהווי החברה.

שרגא גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, בקורס מ"כים חי"ר ובקורס למשקי חבלה, הוצב בתפקיד של מקלען ביחידה של חיל הרגלים המוצנח. חברים רבים רכש בדרכו בצבא, דרך קשה ומלאה חוויות, שאיחדה את כל ההולכים בה בקשר שאי אפשר להסבירו לאדם שלא חי אותה. חבריו אהבוהו על מסירותו ליחידה ועל יחסו החברי.

עם תום שירותו הסדיר שוחרר וחזר לחיים האזרחיים. לעיתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, וְהראשונה שבהן הייתה תקופת הלחימה במלחמת ששת הימים. גם במלחמת ההתשה לחם שרגא עם יחידתו, והוטל עליו לקשר בין חבריו במעוז לבין הכוח שהביא אספקה, והוא דאג לכל צרכיהם. הוא היה מוביל את שיירת המזון והאספקה לאורך עשרות קילומטרים של סכנת מארבים והפגזות, פורק את הציוד וחוזר עם השיירה למלא את החסר לצורכי היום הבא. לא פעם הופגזה השיירה ושרגא היה מתקדם ברגל, כדי לגלות את מקום האויב. בשנת 1969 החליט לנסות חיים אחרים מחוץ לקיבוץ. הוא יצא לתל־אביב ומשם עבר לאילת ועבד במכרות תמנע ובעבודות שונות. אחרי כן חזר לתל־אביב ועבד כצלם, בתחביבו שהפך למקצוע. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו יונה כהן, והשניים החלו בונים את ביתם המשפחתי. הוא החל לעבוד כסוכן מכירות של מפות עתיקות לתיירים, והצליח במעשיו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא אל יחידתו בדרום. הוא השתתף בקרבות הבלימה ולחם עם הכוח הראשון שחצה את תעלת־סואץ. בעת ההתקדמות לכיבוש תחנת הרכבת של הכפר סרפאום, נורה שרגא בחזהו על־ידי צלף מצרי ונפטר ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) בבית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב, שני אחים ושתי אחיות. בנו, שנולד לאחר נופלו, נקרא על שמו — שרגא־חיים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "הוּא היה מאלה שלא נרתעו משום סכנה, ושידעו לחזק בגבורתם את חבריהם".

שטיינבוק, פישל (זאב)

פישל, בן חיה וישעיהו, נולד ביום ט"ז בתשרי תרצ"ז (2.10.1936) ברוזנה שבפולין ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־ספר יסודי בגרמניה ובבית־הספר הממלכתי "יזרעאל" בעפולה, והמשיך גם את לימודיו התיכוניים בערב, בבית־הספר "יזרעאל" בעפולה. לאחר עלותה ארצה התיישבה משפחתו של פישל (שכונה "פישל'ה") בעפולה. מאחר שהיה יתום מאביו, ובגלל מצבה של אמו, נאלץ לעבוד בבוקר וללמוד בערב. כנער בן שלוש־עשרה החל לעבוד כמסגר במסגריית עין־חרוד. פישל היה צנוע ושקט, ישר ואוהב־אמת. הוא היה יעיל בעבודתו ומסור למשפחתו. הוא אהב ספורט והצטיין במשחק טניס־השולחן ואף זכה במדליות על הישגיו בספורט זה.

פישל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1955 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוצב כרובאי בגדוד, אך בגלל מצבה הכלכלי הקשה של משפחתו, שוחרר שחרור מוקדם מהשירות הסדיר. בתעודת השחרור שלו ציינוהו מפקדיו כאדם שקט, ממושמע וחייל טוב.

לאחר השחרור הוצב כמקלען לגדוד רגלים. בשנת 1956 גויס והשתתף כמקלען במערכת סיני. כעבור זמן הועבר לחיל התותחנים והוצב בגדוד מרגמות כבדות. לאחר שהשתלם בקורס חובשים מחלקתיים, הועבר לחיל הרפואה ונשאר מוצב כחובש קרבי באותו גדוד. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות ברמת הגולן ונפצע קל. אחרי שסיים את שירותו הסדיר, חזר פישל לעבוד בעין־חרוד, ועבד כמסגר וכרתך במפעל "פלדות". הוא המשיך לעבוד במפעל הזה עד יומו האחרון. בהיותו בן 22 נשא לאישה את חברתו מרים והזוג המשיך לגור בעפולה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה פישל בין ראשוני המגויסים. הוא נשלח עם יחידתו לרמת־הגולן והשתתף שם בקרבות נגד הסורים. ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973), במהלך הפגזה קשה בקרבת מזרעאת בית־ג'אן, נחלץ פישל בגבורה ובהקרבה עצמית להציל את חברו לפלוגה, יוסף בוכריס. בשעה שטיפל בחברו, נפגע גם פישל בהפגזה ומת מפצעיו בדרך לבית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, אם וארבעה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "אדיבותו ויושרו, שלוותו וידידותו, השאירו בנו רושם שלא יישכח לעד".

שטיינברג, אליהו

אליהו (אלי), בן אידה־שיינה ואהרן, מניצולי השואה, נולד ביום ד׳ בתשרי תש״ו (11.9.1945) בסיביר, שמה נמלטו הוריו מפני הנאצים. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו וְלמד בתל־אביב בבית־הספר היסודי על־שם רמז, בבית־הספר התיכון המקצועי ״שבח״ ובבית־הספר ״עמל״, במגמה של מסגרות מיכנית. אליהו היה תלמיד טוב והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים והטכניים. מוריו היו מרוצים מהישגיו בלימודים. אולם כיוון שרצה לסייע בפרנסת הבית, החל לעבוד במסגרות עד שהגיע זמנו לשרת בצבא.

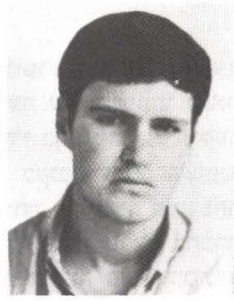
אליהו גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1964 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ובקורס מפקדי טנקים, ואחרי־כן נשלח לחוץ־לארץ להשתלם בהפעלת כלי נשק חדש, שצה״ל רכש באותם הימים. הוא היה חייל טוב, חביב על מפקדיו ומקובל על חבריו, שראו בו ידיד טוב ועובד מסור ומוכשר. הוא השתתף במלחמה בשנת 1967 ועל כך הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר שהשתחרר מן השירות הצבאי הסדיר החל לעסוק בענף הבנייה והיה לקבלן־משנה. אליהו היה אדם שקט ונוח מאוד, בעל יזמה ובקי בעבודתו. הוא ידע לעשות את מלאכתו בכישרון, בסדר ובדייקנות, והיה מלא מרץ, ושופע חיוניות ובעל כוח התמדה. טוב לב היה, אהוב ומכובד על הבריות ומוכן תמיד לעזור לכל אדם ברצון ובכנות רבה. מטבעו היה אדיב, עדין נפש ונעים הליכות. תמיד היה אופטימי ומעודו לא נפל ברוחו, אפילו בזמנים קשים. פשוט היה בהליכותיו, חביב ושמח בחלקו, ומעולם לא התפאר ביכולתו ובהישגיו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס אליהו ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ׳ בתשרי תשל״ד (16.10.1973) לחם בקרב בצומת ״עכביש–כספי״, מול אחד התעוזים שנתפס בידי המצרים. במהלך הקרב נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה באש האויב. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, אב ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״אליהו היה בחור אמיץ־לב, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו תוך גילויי גבורה עילאיים וחירוף נפש. הוא היה חביב על מפקדיו ועל חבריו לנשק, ונפילתו הייתה אבידה כבדה ליחידתו״.

חטיבתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ואליהו בתוכם; משפחתו תרמה לזכרו ארון קודש ורימונים לספר תורה לבית־הכנסת בקרית־שלום.

שטיינברג, יעקב

יעקב (ביקה), בן אידה ואיניש, נולד ביום י״א באדר תשי״ג (26.2.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״אילנות״ ובבית־הספר התיכון ״כל ישראל חברים״ ברמת אביב. יעקב, או ביקה כפי שכונה בפי כל, גדל והתחנך לאהבת המולדת. אביו, שהיה מעפיל מניצולי השואה וְלחם ואף נפצע בצפת, גידל את ילדיו ברוח הנאמנות וההקרבה למען המולדת. ואמנם ביקה גדל כנער ישראלי חופשי, גאה ונאמן. הוא היה חבר בתנועת ״הצופים״, ואחרי־כן שימש כמדריך בקן. הוא השתתף בכל פעולות הגדנ״ע, אהב לטייל בארץ והגיע לכל פינה יפה בה. מגיל צעיר ניכר כבעל כישרונות רבים. סיפרה עליו מורתו רבקה: ״כאשר נאמר 'משכמו ומעלה', אליו כוונו הדברים. ביקה היה ילד חי ותוסס, שחיוך רחב, תמים וביישני קמעה היה נסוך על פניו. ראיתיו בין חבריו והיכרתיו כבעל חוש צדק מפותח וחבר למופת. צמא דעת היה, יסודי, מעמיק, בעל אופקים רחבים, ויחד עם זאת צנוע עד בלי די. הייתה זו הנאה ללמדו. מחשבתו הבהירה, רעיונותיו המקוריים ודרך חשיבתו תרמו רבות לבני הכיתה. בסיימו את לימודיו בבית־הספר, ציפינו ממנו לגדולות. ביקה לא הספיק להגשים את ציפיותינו ואת תקוותיו״. חבריו מעידים כי לא היה אדם בעל נפש עדינה כשלו. רצינות ויושר היו התכונות העיקריות אצלו, ויחד עם זאת תרם רבות לחיים החברתיים. לדברי חבריו, לא היה טיול מוצלח אם ביקה לא השתתף בו.

יעקב גויס לצה״ל בשלהי יולי 1971. הוא דרש בכל תוקף לשרת בחיל השריון, ואכן הוצב ביחידת שריון מעולה ועבר בה כל אותם ״שפשופים״ ו״קריעות״ שהם מנת חלקם של חיילים ביחידות המובחרות. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים. את תפקידו כמפקד מילא ברצינות האופיינית לו. ״אתה לוקח את החיים ברצינות״, נהגו פקודיו לומר לו. במלחמת יום הכיפורים נמנה יעקב עם החטיבה הסדירה שעצרה את אלפי הטנקים של הסורים בנסותם לחדור לצפון הארץ. ביום י״ב בחשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע הטנק שלו בהפגזה קשה על צומת חושניה, ויעקב נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יעקב גילה אומץ לב וקור רוח בעומדו מול האויב הסורי״.

בחוברת שיצאה לאור מטעם חברת ״דן״, שבה עבד אביו, פורסמה רשימה לזכרו של יעקב; כן פורסמה רשימה לזכרו בחוברת שיצאה לאור מטעם הגדוד שלו.

שטיינברג, מרצל

מרצל (צ'לו), בן צפורה וזאב (לופו), נולד בשנת 1939 בפלטיצ'ני שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא למד בבית־ספר יסודי ברומניה, בבית־ספר יסודי בתל־מונד ובבית־הספר בקיבוץ רמת־השופט, במסגרת חברת נוער. לאחר עלותה התיישבה המשפחה במושב בן־שמן ב'. שלוש שנים עשה מרצל בחברת הנוער ברמת־השופט, ובתקופה זו היה פעיל בגדנ"ע ועבד בחשמלאות. כעבור זמן עברה משפחתו לרמלה.

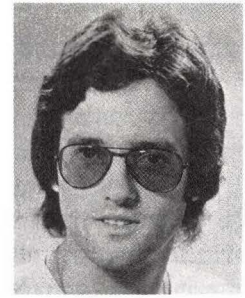
מרצל גויס לצה"ל במחצית מאי 1957 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות צורף כרובאי לגדוד של חטיבת "גולני". כעבור זמן השתלם מרצל בקורס חובשים קרביים והועבר לחיל הרפואה, אך נשאר מוצב כחובש קרבי ביחידתו. אחרי־כן הועבר לגדוד רגלים אחר. בתעודת השחרור שלו ציינו מפקדיו כי מילא תפקידו לשביעות רצונם של הממונים עליו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב מרצל לשירות מילואים כחובש בגדוד שריון ומאז נשאר בו. ברבות השנים עבר השתלמויות נוספות לחובשים. מרצל השתתף במלחמת ששת הימים בקרבות בסיני, נפצע בקרב באום־כתף והועלן לו ציון לשבח מטעם מפקד החטיבה וכן הועלן לו "עיטור המופת" על גבורתו במעשה המתואר להלן: "ביום 5 ביוני 1967, באזור אום כתף, רץ מרצל מרחק 400 מטרים כדי לפנות פצוע, שהורד מטנק. תוך כדי הפגזה קשה חזר ופינה עוד ארבעה חיילים וחבשם. כאשר חזר לזחל"ם שלו נפצע מרצל, חבש את עצמו ונשאר עם הכוח, בסרבו ללכת לטיפול רפואי. רק כעבור שעתיים שכנעו המג"ד להתפנות והוא הועבר לבית־החולים". אחרי שסיים את שירותו הסדיר, עבד מרצל בבית־חרושת לצינורות בבני־ברק ובמפעל צינורות ברמלה. אחרי כן למד מסגרות ועבד כמסגר במוסכים של "סולל בונה" בבאר־שבע, וב־1963 עבר להתגורר בעיר הנגב. לאחר שנשא אישה, הרבה מרצל לעזור לה, מאחר שגם היא עבדה מחוץ לבית. הוא עשה למענה באהבה וברצון גם לאחר שילדה לו שלושה ילדים והפסיקה לעבוד במשרד. באחרונה התכונן מרצל לעבור עם משפחתו לקיבץ נגבה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, נקרא מרצל ליחידתו והשתתף עמה כחובש קרבי בקרבות הבלימה בסיני. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973), על הגבעות מול קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ, נפגע מרצל מפגז מרגמה ונהרג בשעה שנחלץ לתת טיפול רפואי לחייל פצוע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה, שתי בנות ובן, הורים, אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד גדודו: "מרצל הצטיין תמיד במסירותו, באומץ־לבו ובחברותו, ושימש דוגמה ומופת אישי לחבריו".

במוסכי "סולל בונה" הוקמה ספרייה הנושאת את שמו של מרצל ז"ל.

שטיינמץ, זכריה

זכריה (זכי), בן טובה ופנחס, נולד בקיבוץ אפק ביום י"ב בסיון תש"ט (9.6.1949), וכשהיה בן שנתיים עבר עם משפחתו לטירת הכרמל. כשהיה בן תשע עברה המשפחה להתגורר בזכרון־יעקב. במושבה סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "נילי", ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר האזורי בפרדס־חנה, שם השתלם במגמה הלבורנטית. בבית־הספר היה פעיל בחיים החברתיים, עסק בהדרכת נוער ובחופשות גם הדריך בקייטנות. כתחביב עיקרי השתתף באופן קבוע בחוג לדרמה בזכרון־יעקב. סיפר עליו מחנכו: "בהגיעו לבית־הספר נקשרו ביניינו במהירות יחסי תלמיד־מורה ידידותיים, ולא עבר זמן רב עד שגיליתי בזכי נער חברותי, חייכני, כן ומבריק. הוא היה הרוח החיה שתרמה רבות לחיים החברתיים של בית־הספר. מסירותו וכוח התנדבותו היו דוגמה ומופת. מאוחר יותר, כך סופר לי, התגלו תכונות אלו שלו גם במסגרת הצבא". מספר עליו חברו: "זכי היה החבר היחיד האמיתי שהיה לי אי־פעם. יחד בילינו בחדר אחד בכל תקופת לימודינו, ויחד השתובבנו והמצאנו תעלולים רבים, כיד הדמיון הטובה עלינו. זכי, מלבד היותו חבר נאמן ובן זוג משעשע, היה גם שותף אידיאלי לעבודה. הוא אהב להדריך את החבר'ה ולייעץ ולעזור, והם נתנו בו אמון מלא. זכי היה מאוד יסודי. כל דבר שעשה, תכנן לפרטי פרטיו, וידע גם להלהיב אחרים, שיטלו חלק בפעולה. היו בו חיוניות ומרץ, שדבקו בכל הסובבים אותו".

זכריה גויס לצה"ל במחצית פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס מפקדי טנקים, קורס קציניים וקורס קציני שריון. בתקופת מלחמת ההתשה שירת כמפקד מחלקת טנקים על שפת התעלה. על תקופת שירותו סיפר פרץ לביא: "בתקופת מלחמת ההתשה נתקלה היחידה של זכריה במארב, ורבים מחייליה נפלו. מקרה זה השאיר את האנשים במורל נמוך, וחלקם אף נתקפו בדיכאון. זכי אסף את האנשים וביקש רשות לעלות לעמדות ירי. כאשר ישבו החיילים בטנקים, אמר להם שעכשיו יילחמו בעד כל חייל שנפל. ואמנם, הם לחמו כפי שלא לחמו מעולם. היחידה כאילו נולדה מחדש. בהרצאותי בבסיסי צה"ל השונים, הבאתי סיפור זה כדוגמה להתנהגות קצין במצבי לחץ. בשביל זכי הייתה ההתנדבות עניין טבעי ביותר, ולא יוצא דופן. למדנו רבות על אישי מופת בהיסטוריה שלנו, ופתאום אתה רואה לנגד עיניך דמות כזאת, בשר ודם, שלא הונצחה ולא נרשמה בדפי הספרים, אך היא קיימת קיום של ממש, קיום יום־יומי לצדך. לא בכל יום פוגשים חבר ואדם כמו זכריה". בשלהי שנת 1970, נפצע ברגלו ומשום כך נאלץ לוותר על המשך השירות הקרבי. זכריה הוצב ביחידת פצועי השריון עד יום שחרורו, במחצית פברואר 1971.

משחזר לחיים האזרחיים, התקבל למכינת צה"ל של האוניברסיטה בתל־אביב, ואחר כך למד במשך שנתיים בחוג לביולוגיה. כדי לממן את לימודיו עבד כראש משמרת בדיקות בנמל התעופה "בן־גוריון". על תקופה זו בחייו סיפרה נגה: "זכי היה חבר טוב, נפש מקסימה ופתוחה, אשר אהבה את החיים ואת הבריות. אי אפשר היה שלא לאהוב אותו. אי אפשר היה לעמוד בפני קיסמן של עיניו המחייכות, ואי

אפשר היה שלא להצטרף לשמחה ולהידבק בעליצות, כשזכי היה פוצח בזמר". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, לא נקרא זכי להתיצב, משום שהיה רשום כבעל פרופיל נמוך עקב נכותו. זכי לא חיכה לצו הקריאה, התנדב והצטרף ליחידת שריון שלחמה בחזית הדרום. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב הפריצה ל"חווה הסינית", נפגע באש האויב ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בזכרון־יעקב. השאיר אחריו אב, אם ואח. על אומץ הלב והגבורה שגילה בקרבות, הוענק לו ציון־לשבח מטעם יקותיאל אדם, אלוף פיקוד הדרום. והרי תיאור המעשה: "סגן זכריה שטיינמץ ז"ל התנדב להילחם במלחמת יום הכיפורים, למרות היותו פצוע ממלחמת ההתשה ובעל כושר בריאות לקוי. בליל 15 באוקטובר 1973 השתתף בקרבות "החווה הסינית", ושם נפגע ונפל. התנדבותו להילחם על אף מגבלותיו הרפואיות תרמה רבות לרוח היחידה. במעשיו אלה גילה סגן זכריה שטיינמץ ז"ל אומץ לב ומסירות ללא סייג".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "זכריה הוגדר כקצין יעיל, מסור, יוזם ואהוד"; במכתב למשפחה כתב מפקדו: "המרץ והביטחון ששפעו ממנו, הפליאו לוחמים ומפקדים. הוא היה גיבור".

לזכרו הקימה אוניברסיטת תל־אביב קרן מלגות במחלקה לביולוגיה.

שטילמן, אליעזר

אליעזר (לוזי), בן צפורה ואהרן, נולד ביום ו' בתשרי תש"ז (1.10.1946) ביסוד־המעלה והוא דור רביעי למשפחות שטילמן וברש, ממייסדי המושבה הגלילית. משהסתיימו קרבות מלחמת השחרור הצטרפה המשפחה לגרעין התיישבותי חדש, הוא מושב בני־עטרות. במושב זה גדל לוזי, צמח באווירה חופשית ועשירת חוויות, ועובדה זו השאירה חותמה על אישיותו ועיצבה אותה. במושב סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, היה חניך תנועת "הנוער העובד והלומד" וחבר פעיל במועדון המקומי. לוזי לא החמיץ אף פעולה אחת במועדון. הוא היה המארגן והפועל במסעות ובטיולים, ולעתים אף היה גם היוזם של מעשי הקונדס למיניהם. הטיולים בארץ היו אהבת נפשו. קשור היה בכל נימיו לאדמה הזאת ולכן טבעי היה שימשיך בלימודי החקלאות. משסיים את הלימודים בבית־הספר היסודי החל ללמוד בבית־הספר "מקוה ישראל". בגלל סיבות שונות בחר בדרך אחרת והחליט לעבור ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" בפתח־תקוה. תקופת בית־הספר התיכון הייתה מן העשירות והמעניינות בחייו, שכן פלאי הטכניקה החלו לכבוש את לבו. על לוזי מספרים חבריו, שהיה ישר ואמיתי, הטוב שבטובים. תמיד עזר ויעץ לחבריו, ואין הם יכולים לשכוח אותם טיולים עליזים, כשלוזי היה ממונה על כל המשחקים המשעשעים. מתחת לחיוכו השובב הסתתר בחור רציני, שטרח רבות כדי להגיע בעמל כפיו להישגים שחתר אליהם.

אליעזר גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1964 ובמהלך שירותו עבר קורס משנים

טכניים תחמושת וקורס מחסן ט"כ תחמושת. במלחמת ששת הימים הצטרפה יחידתו ליחידת שריון, שהשתתפה בכיבוש צפון ירושלים, רמאללה ורמת הגולן. לקראת שחרורו זכה למכתב הערכה מאת מפקדיו, שבו נרשמו המלים הבאות: "לוזי השקיע עבודה מסורה ביחידה במשך שנות שירותו בה. כל משימה שהוטלה עליו בוצעה ביסודיות, והוא הצטיין בכל הכרוך בפיקוח על העבודה ועל הכפופים לו".

במחצית אוגוסט 1967 סיים לוזי את שירות החובה ומשיצא לחיים האזרחיים החל לעבוד כמפעיל ציוד מכני הנדסי כבד, בפריצת כבישים חדשים ובהכשרת קרקע בהרי הגליל. אהבתו ומסירותו לעבודה היו למופת ועל זאת מעידים כל אלה אשר הכירוהו בתקופה הזאת. לאחר זמן מה עבר לעבוד בהובלה כבדה ב"תעבורה". לוזי נהנה מאוד מעבודתו זו, והיו לו שאיפות גדולות לעתיד, אך לא זכה להגשימן. במלחמת יום הכיפורים שירת ביחידה כמפעיל צמ"ה בחזית הדרום. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) כאשר יחידתו פרצה את הדרך לדוברות שקודמו לצליחת תעלת סואץ, התנדב לוזי לצאת בדחפור בראש השיירה ולפלס את הדרך לדוברות. במהלך הפעולה פגע בו טיל והוא נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "לוזי היה מטובי החיילים והמפעילים בפלוגה. בפריצה למעוז "בודפשט" וצליחת התעלה על־ידי כוחותינו פעל באומץ־לב בלתי רגיל תחת הפגזות קשות".

לאחר שתמו הקרבות, נטלו חבריו הלוחמים את להב כף־הפילוס מהדחפור שלו שנפגע, והציבו אותה כאנדרטה לזכרו, ליד תעלת סואץ. לאחר הסכם הפרדת הכוחות נטל חיל ההנדסה את האנדרטה והעביר אותה למשפחת שטילמן בבני עטרות. המשפחה הציבה את האנדרטה בכניסה למושב, לזכר גבורתו והקרבתו של לוזי ז"ל.

שטלצר, עדי

עדי, בן קלה וצבי, נולד ביום ט"ז בניסן תשי"ג (1.4.1953) בחיפה. בעודו ילד עברה משפחתו להתגורר ברמת־חן והוא למד בבית־הספר היסודי "רמת־חן", ואחר כך למד בבית־הספר התיכון על שם בליך. כבר בבית־הספר העממי ניכר בתכונות מצוינות: דבקות במטרה, מסירות ויושר רב. עדי היה תלמיד מצטיין, ודמות מרכזית בחברתו. כשהיה תלמיד בבית־הספר העממי הקדיש כשנה לטיפול ולעזרה לילד מוכה גורל בכיתתו. גם אחרי־כן ידע לקרב ולעודד ילדים, שבגלל סיבות שונות פגרו בפעילות חברתית או בלימודים. הוא סיים בהצטיינות גם את לימודיו בבית־הספר התיכון במגמה הריאלית. לשם כך לא נזקק לשקידה יתירה והגיע להישגים אלה בזכות תבונתו, תפיסתו המהירה והגיונו הבריא. תמיד התעניין בכל הנעשה סביבו והרבה לקרוא ספרים בנושאים שונים. הוא היה חניך ומדריך בתנועת "הצופים", בשבט

רמת־חן, ושיחק בכדורסל בקבוצת הנוער של "הפועל" רמת־גן. כמו כן אהב לשחות, היה חבר בקבוצת הנוער "ברית מכבים עתיד", שיחק בכדור־מים, בקבוצת "הפועל" תל־אביב ועסק גם בצלילה. הוא היה גבה קומה ויפה תואר, וכבש לב כל אדם בחינו, בפשטותו, בפקחותו מלאת ההומור ובענוותו הטבעית. מעודו לא ניסה להתבלט. אך הוא בלט היטב בזכות אישיותו הכובשת.

עדי גויס לצה"ל בתחילת 1971. מתמיד נשא את נפשו להיות חייל בחיל השריון, ומצא נחמה פורתא בהצבתו לחרמ"ש. כדרכו עמד בהצלחה בקורס נהגי רק"ם ובקורס לוחמי חרמ"ש. אותו זמן נפגמה רגלו כתוצאה משבר בקרסול ואת קורס הקצינים סיים במחצית ינואר 1973 כקצין בסיסי, והוצב לתפקידי שלישות. במלחמת יום הכיפורים, לאחר שהשלים את חלקו בקליטת חיילי מילואים, דבר לא יכול היה לעמוד עוד בדרכו. בכוחות עצמו ועל דעתו נסע דרומה, הצטרף ליחידה שהובילה נשק ותחמושת לחזית ופעל במסגרתה בתקופת קרבות הבלימה, בכביש הרוחב של תעלת סואץ וחצית התעלה. בליל כ"ד בתשרי תשל"ד (19.10.1973) פגע בו פגז פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

כתב עליו מפקדו: "עדי, הצעיר בחבורה, קצין בשרות סדיר, קורס קצינים גמר לפני תקופה קצרה. גבה קומה, יפה תואר, בפשטות 'חתיך', נחמד, סימפאטי ואחראי, הצטרף אלי בקרבות הבלימה של האוגדה, בכביש הרוחב של תעלת סואץ. כך הכרתי אותו כשהצטרף אלי וכך יישאר זכור לי לנצח. תקופה קצרה היה אתנו, אך בימים אלה של המלחמה הספקתי להכירו ולהעריכו. בחור אחראי, דיקן, נאמן ומסור. הצעיר מכולנו – כולם אנשי מילואים ותיקים, אך עדי הצליח מיד ליצור קשר עם כולם ומיד ידעו כולם שלפניהם קצין אחרי ומסור, ומהרגע הראשון שהכירוהו, ידעו לכבדו ולקבל פקודותיו, למרות גילו הצעיר. עדי הצטרף אלי על תנאי והתנאי היה שאם יתאפשר לו לעבור ליחידה אחרת, יעשה זאת מיד ללא התנגדותי. יחידתי לא נראתה לו מספיק קרבית. להוביל תחמושת ודלק לטנקים הלוחמים, זה לא מספיק קרבי עבורו. לתפקיד כזה לא התכוון כשעזב את המחנה ונסע ביזמתו לדרום לקרבות. הוא רצה יחידה לוחמת, יחידה קרבית. הוא לא יכול להסתיר שכואב לו, שדווקא עכשיו כשפרצה מלחמה הוא בתפקיד לא קרבי, בגלל פגיעה ברגלו. נראה היה לו שבמלחמה זאת עליו לקחת תפקיד קרבי. הרי מלחמה זאת פרצה בעת שהוא בשירות סדיר וזה תפקידו שלו, לשם כך הוא מגויס וכעת תורו להלחם ושהמבוגרים, שעשו את המלחמות הקודמות, יטפלו בתפקידים משניים. אך לא היה זמן לחשוב ועדי נרתם במהירות לתפקידו בחבורת השליטה ומצא תוך כדי ביצוע התפקיד את גודל האחריות שהוטלה עליו, להוביל תחמושת לטנקים הלוחמים. בלי אותה תחמושת לא היה כל סיכוי לאותם הטנקים להמשיך ולהתקדם ולפרוץ ממערב לתעלה. תחת אש ארטילרית כבדה והתקפות מטוסים מצריים, במסירות ודבקות במטרה, הוביל עדי את שיירת התחמושת, שהייתה כה חיונית וגורלית להמשך הלחימה של הטנקים מעבר לגשרים ממערב לתעלה. כשהצליח במשימה, כשראיתיו באותו לילה לפני שנלקח מאתנו, היה מלא סיפוק וגאווה. הוא הרגיש עצמו שותף ללוחמים. הוא ביצע משימה כה חשובה וגורלית, הטנקים יוכלו להמשיך ולפרוץ; להמשיך ולהכות באויב. האיום הנורא על המדינה נבלם והוא שותף פעיל בכך. באותו רגע היה מרוצה על שהחליט לעזוב את

המחנה שבעורף ומרוצה מהתפקיד שהוטל עליו. המצרים ניסו באותו לילה לעשות כל מאמץ לעצור את הפריצה ופתחו באש ארטילרית כבדה ביותר. פגז קטיושה פגע פגיעה ישירה בין חומות השקים, במקום בו תפש עדי מחסה, ועדי נלקח מאיתנו. כולנו זועזענו מבלי שהיה ביכולתנו לעכל שעדי איננו... עם עלות השחר, כשהטנקים שעטו להמשך פריצתם לכיוון העיר סואץ, ותותחיהם רעמו, ידעתי שחלקו של עדי היה מכריע ביכולתם להמשיך ולנוע". כתב עליו אחד מפקודיו: "...עדי פיקד על התארגנות המשאיות בשטח, וכל זאת תחת הפצצות והפגזות, בזו אחר זו... הצעיר שבכולנו... אבד לנו מפקד, חבר לנשק, חבר לאותם רגעים שלפני דברים בלתי ברורים, בהם יושבים חיילים ומחכים לדברים שיקרו ומספרים על דברים פעוטים שבבית רחוק. חלומות, רצונות ורגעים שכאלו הפכו להיות אש הרסנית מטורפת, ועדי הצעיר שבכולנו אבד לנו"; ועוד כתב מפקדו: "עדי, צעיר מלא מרץ נעורים, ולמרות גילו הצעיר הוטל על שכמו מלוא כובד האחריות והרצינות לגורל אנשים, לגורל מערכה. הוא ביצע את המשימה במסירות, מרצונו בהתנדבות, כי מידת האחריות והרצינות שבו לא נתנו לו להישאר בעורף"; כתב שר הביטחון משה דיין למשפחה האבלה: "... עדי הוגדר כקצין טוב הממלא את תפקידו בדבקות ויזמה רבה".

שטנדר, זאב

זאב (זאביק), בן צילה ומשה, נולד ביום כ"ד באב תש"ו (21.8.1946) בסברדלובסק שברוסיה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "תחכמוני" בבת־ים ואחרי־כן המשיך בלימודיו בקיבוץ חצור. בקיבוץ חי זאב אצל אחת המשפחות המאמצות. סיפרה אם המשפחה המאמצת: "כשהגיע אלינו היה נער כבן ארבע־עשרה, עצור, ספק ביישן, ספק סגור. היה קשה מאוד לדובב אותו ולמשוך אותו לשיחה. אבל הודות לאחיו 'החורגים' ולאווירת הבית הכללית, הצליח במשך הזמן להסתדר עמנו – ועם עצמו". זאב היה פעלתני מאוד, נמנה עם חניכי תנועת "השומר הצעיר", ובקבוצת הנוער במוסד החינוכי בקיבוץ השתתף בעבודתן של ועדות שונות. תמיד אהב ליטול על עצמו עבודות קשות ולעמוד במעמסת אחריות, כדי להציב לעצמו אתגרים. הוא תבע הרבה מעצמו ועשה ככל שיכול כדי להצליח. היו לו תחביבים רבים: הוא הרבה לצלם, לעסוק במלאכת יד, לטייל באופניים עם חבריו ולהתרחץ בים. הוא אהב מאוד סרטי קולנוע, ותמיד היה מכין את שיעוריו בחופזה, כדי שלא יאחר להצגת הקולנוע. יש שהיה חוזר ורואה סרט אחד פעמים אחדות. תמיד אהב להשתעשע ולהשתובב בחברת חברים ולעשות מעשי קונדס. אך עם זאת היה רגשן מאוד, והייתה בו גם רצינות וקשיחות. מסוגר היה מעט ולא סיפר דבר על עצמו, על אשר הציק לו ועל לבטיו.

זאב גויס לצה"ל במחצית יולי 1964 והוצב לנח"ל המוצנח. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ"כים חי"ר, בקורס קציני חי"ר ובקורס צניחה. לאחר שסיים את

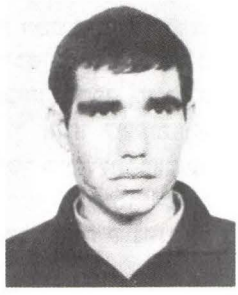
שירות החובה שלו התנדב לשרת בצבא הקבע והוצב לחיל המודיעין. לאחר שהשתלם בקורס, נתמנה לקצין תקשורת ושימש קצין לתפקידים מיוחדים. מפקדיו כתבו עליו בחוות־דעת: "זאב הוא קצין טוב מאוד, יעיל, ממושמע, הגון, דייקן, יסודי, מסודר מאוד בעבודתו והחלטי. הוא מהיר תפיסה, בעל יזמה ורצון עז להתקדם. הוא בעל השפעה, ממלא היטב את חובותיו וניתן לסמוך עליו בכל עת. הוא חברותי, נאמן ואהוד". הוא השתתף בפעולות מבצעיות רבות והוענק לו "אות השירות המבצעי". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר חזר לחיים האזרחיים. במהלך עבודתו שירת שנתיים בפרס, בשליחות מטעם משרד החוץ. לאחר הטיול באירופה המערבית חזר גדוש חוויות ורשמים, שהיו לו מקור לא־אכזב לסיפורים. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח זאב עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע ונהרג בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואח. בתו, מיכל, נולדה לאחר נופלו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זאב היה קצין אחראי, ממושמע ומסור ביותר, ידיד ורע נעים הליכות, מפקד הממלא באחריות ובדקדקנות את המשימות והתפקידים שהוטלו עליו. כשפרצה המלחמה נמנה זאב עם אחת החטיבות המהוללות, אשר הגנו על המולדת. על־פי עדות חבריו ללחימה נתגלו בזאב תכונותיו הטובות כלוחם וכחבר מסור".

הוריו ויחידתו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות ותצלומים.

שטרית, אפרים

אפרים, בן אסתר וסולומון, נולד בשנת תש"ט (1949) במרוקו. הוא עלה ארצה עם משפחתו במאי 1963, לאחר שהספיק לסיים את לימודיו היסודיים בעיר מגוריו שבמרוקו. לאחר שעלתה ארצה, התיישבה המשפחה בגדרה ואפרים יכול היה להמשיך ולסיים את לימודיו. לאחר שהחליט ללמוד מקצוע, החל בלימוד מקצוע הנגרות בבית־הספר "עמל" ברחובות. בד בבד עם לימודיו התקבל לעבוד בנגריה והיה לשולית הנגר. כך יכול היה ליישם את הלימודים התאורטיים בבית־הספר עם עבודה מעשית בנגריה ולהתקדם לקראת קבלת תואר בעל־מקצוע. הוא היה בן מסור, דואג ונאמן למשפחתו וכשקרב מועד גיוסו לצה"ל, לא שקט ולא נח עד אשר הבטיח שיש מי שימשיך לדאוג לפרנסת הבית ולכלכלת הוריו הישישים, שנבצר מהם לעבוד.

אפרים גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר סיום הטירונות השתלם בקורס והיה לפלס. ביחידתו נחשב חייל טוב, נאמן ומסור והתחבב על חבריו ועל מפקדיו בזכות אופיו הטוב ונכונותו לעזור לזולת.

בתחילת מאי 1969 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ביחידת מילואים. לאחר

ששוחרר החל לעבוד כנהג משאית בחברה להובלה. הוא נשא לאישה את חברתו רות ובתחילת 1972 נולדה בתו הבכורה. הוא היה אב ובעל למופת. אהבת משפחתו והדאגה לכל מחסורה היו תמיד בראש מעייניו ותמיד קדמה טובת המשפחה לכל דבר שעשה. מזמן לזמן היה נקרא לשירות מילואים והוא מילא את חובתו בנאמנות וללא טענה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס אפרים ונשלח לסיני עם יחידתו. בתקופת המלחמה הוטלו משימות רבות על היחידה ואפרים נטל חלק פעיל בכל המשימות האלה. מעולם לא התלונן וכל תפקיד שהוטל עליו השתדל לבצע בצורה הטובה ביותר. ביום ב' בכסלו תשל"ד (27.11.1973) נפל אפרים בעת מילוי תפקידו ליד האגם המר, בצפון סיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בגדרה. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושלשה אחים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בשם כל מפקדי היחידה וחייליה הנני מביע את תנחומינו העמוקים על נפילת בנכם היקר. אפרים, אשר נפל בעת מילוי תפקידו ממזרח לאגם המר הגדול, היה חייל מסור ונאמן, ממושמע ואהוב על חבריו ביחידה, ונפילתו הכתה בהלם את כל חיילי היחידה. מפקדי היחידה וחייליה עומדים דום על קברו הרענן".

משפחתו הנציחה את שמו בתרומת ספר־תורה לבית הכנסת של העדה המרוקנית באשדוד.

שטרן, אדיר

אדיר, בן שרה ומשה, נולד ביום ה' במרחשון תשי"ג (4.11.1952) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמת חן", וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "בליך" ברמת חן, במגמה להיסטוריה. אדיר היה תלמיד טוב והצטיין בפעילות חברתית בבית־הספר ומחוצה לו. הוא היה פעיל בשבט צופי רמת גן, תחילה כחניך ואחר כך כמדריך. מנעוריו התעניין מאוד בכל הקשור בתעופה, ושעות ארוכות היה מבלה בבניית טיסנים ודגמי מטוסים. מקצועו של אביו, כעובד חברת התעופה הלאומית "אל על", אפשר לו להכיר מקרוב את המטוסים השונים ובמשך הזמן הפך מומחה של ממש בזיהוי המטוסים לסוגיהם. הוא התכוון להמשיך בלימודי מנהל עסקים לאחר תום שירותו הצבאי.

אדיר התגייס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון ובקורס מפקדי טנקים, ואת שניהם סיים בציונים גבוהים מאוד. אחר־כך הוצב כמפקד טנק באחד מגדודי השדה של חיל השריון. גם בצבא התבלט כחייל מעולה וכאדם יוצא מן הכלל וזכה בפרס המשק האוגדתי ובפרס הצלף האוגדתי. בזכות הצלחתו הרבה ביחסיו עם אנשים ויכולתו לפקד על אנשיו מתוך חברות טובה, הציעו לו מפקדיו תפקיד של רב סמל גדודי. אדיר נאות לקבל עליו תפקיד זה רק בתנאי שבמלחמה יחזירו לו את הפיקוד על טנק.

במלחמת יום הכיפורים השתתף אדיר בקרבות הבלימה ובקרבות ההבקעה ברמת הגולן בתפקיד מפקד טנק. סיפור לחימתו הוא פרשת גבורה והקרבה, וזו היא אולי גם הדרך היחידה להכיר את דמותו האמיתית של האיש, שמיעט בדברים והרבה במעשים. בבוקרו של יום הכיפורים, נסע אדיר ליחידתו ברמת הגולן, למרות שלא קראוהו. כשהגיע למחנה נפח, הייתה יחידתו נתונה בקרבות הבלימה המרים. הוא לא ישב בחיבוק ידיים ומיד החל לפנות טנקים פגועים, ריכז נפגעים והכין טנקים לשימוש מחדש. ביום השני לקרבות החל מארגן תספוקת לעזרת יחידתו, שסבלה אבידות קשות ביותר. השיירה שארגן והוביל אל עבר יחידתו, הותקפה על ידי חיילי קומנדו סוריים, שהצליחו להשמידה כמעט כליל. אדיר הציל את חייו לאחר שהתחזה כמת. לאחר שהסורים נהדפו בידי כוחותינו המשיך אדיר בפעולת ארגון הטנקים שלא נפגעו. ביום השלישי למלחמה הצטרף לכוח בפיקודו של המג"ד, יוסי בן־חנן, והשתתף בקרבות הפריצה אל תוך ה"מובלעת". חברים לקרב מספרים כיצד הציל וחילץ נפגעים בעצמו, כשהוא מגיע תמיד למקום הנכון ברגע הקריטי. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973) נפגע הטנק שלו בקרב ההבקעה על תל שמס, וננטש בשדה הקרב, לאחר שההתקפה נכשלה. אדיר הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. אביו, שמיאן להמשיך ולהתענות בספקות ובחוסר הבהירות לגבי גורל בנו, יצא בעקבותיו לרמת הגולן. לאחר שבועות רבים של חקירות וחיפושים התברר לו מעל לכל ספק, שהטנק של אדיר נגרר על־ידי הסורים לדמשק. אבל התקווה, שהתעוררה במשפחה לשמע ידיעה זו, נגוזה כאשר הוחזרו גופות החללים מסוריה וביניהן גופתו של אדיר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

חבריו לנשק הקימו אנדרטה במקום נפילתו של אדיר, אשר הועתקה לשטחנו לאחר פינוי המובלעת בידי כוחותינו; הוריו הקימו לזכרו ולזכר חבריו חדר תרבות וספרייה בבית־ספרו ברמת־חן.

שטרן, איל

איל, בן נחמה וחיים, נולד ביום ט' בטבת תשי"ג (27.12.1952) בקיבוץ גברעם. כשהיה ילד עברה משפחתו להתגורר בעשרת, שם גדל והתחנך. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי "גדרות" ובבית־הספר התיכון־חקלאי "כנות". איל היה נער בלונדי, צנוע ושתקן. בדרך כלל הסתגר בפינתו ועסק בתחביבים האהובים עליו: צילום ופיתוח תמונות, קריאת ספרים ובניית דגמי מטוסים. הוא אהב מאוד את הטבע. ובעיקר אהב בעלי חיים. בביתו גידל כלבים, חתולים, אוגרים ואפילו תנשמת. מילדותו היה קשור מאוד לבית ולמשפחה, ובחברת בני ביתו עבר עליו רוב זמנו. סיפר עליו חברו דובי: "שקט, ביישן, נחבא אל הכלים – כן, זהו התיאור ההולם אותו. כך היכרתיו בכיתה א', וכך נשאר עד יום מותו. איל היה מסוגר בתוך עצמו. הוא קרא הרבה וניסה

ליישם את אשר קרא, בעזרת כישרונו הטכני היוצא מן הכלל. מגיל צעיר התעניין במכשירים, בכלים ובחומרים שונים. אני זוכר כיצד היה עורך את נסיונותיו בחומצה מלחית; כיצד, תוך שימוש בחומצה ובאלומיניום הצליח לבנות מעין כדור פורח. את כל זאת עשה רק לפי ידיעותיו אשר הצטברו מקריאת ספרים. היה לו כושר אלתור יוצא מן הכלל".

איל גויס לצה"ל בראשית מאי 1971 והוצב בחכ"ל. על תקופת שירותו סיפר חברו יהודה: "נמניתי עם קבוצת סטודנטים לאמנות, ואיל הוצב כנהג הג'יפ שלנו. באנו לעבוד בגזרה המרכזית בסיני על מבנים אמנותיים במדבר. איל שמח מאוד להצטרף אלינו, ולאט לאט גם לקח חלק בפעולות ממש. כלפי חוץ נראה איל כבחור פסיבי, אך מי שהכירו, ידע שניתן להלהיב אותו עד בלי די. אני זוכר באחת משיחותינו, שפתאום הבנתי שאיל הרדום והעייף, אינו איל כפי שהוא נראה. איל האמיתי היה צנוע ומופנם, ותוכו מלא חוויות ויופי". סיפר עליו שרגא: "החבר'ה היו תמיד מדברים על טוב לבו של איל. הוא לא היה חייב לעשות את כל ה"נגלות" לשדה התעופה או לשק"ם. אבל הוא עשה הרבה, תמיד כשביקשנו, ובשקט האופייני לו. איל גם אהב את הנסיעות. הוא אהב לצלם בדרך ולרדוף אחר עורבים בורחים. הנסיעה ברחבי המדבר הייתה חוויה מיוחדת במינה בשבילו". במלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו בחזית הדרום. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפל איל והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגדרות. השאיר אחריו הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "איל היה חייל מצוין וחבר מסור. הוא היה אהוד על הכל".

שטרן, יערי (יעקב־אריאל)

יערי, בן יהודית־אינגה ומרדכי־חיים ז"ל, נולד בתל־אביב ביום ט' בכסלו תש"י (30.11.1949). הוא למד בבית־הספר היסודי מוריה בתל־אביב וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ב' במגמה הומנית־תורנית. יערי היה תלמיד טוב, חבר נאמן ובן מסור, תמיד משכמו ומעלה במבנהו, בהופעתו ובעיקר ברוחו. היה בו שילוב של כישרונות מעולים, שאיפות גדולות, חן וסימפטיה. בלי שינסה לכפות עצמו על הזולת, היו הכל מסתכלים אליו תמיד כלפי מעלה. גבה קומה, יפה תואר, וכפי הגדרתו הוא במכתב לחברתו "די גבוה, קצת ג'ינג'י, ממזר...". בנעוריו היה מעמודי התווך בתנועת הנוער "בני־עקיבא", הדריך שבט צעיר ובאותו זמן היה חבר בהנהלת הסניף וחבר ועדת השבט. התעניינותו בתחום הציבורי התחילה בעודו נער. בן שש־עשרה הצטרף למסע הבחירות של אביו, שהיה מועמד לראשות העיר תל־אביב. תמיד היה משתתף פעיל בכל ויכוח או שיחה בבית, בתנועה, בבית־הספר ובאוניברסיטה. כן היה ספורטאי נלהב, והשתתף בנבחרות של כדורסל, של כדור־עף ושל כדורגל. עם סיום לימודיו בבית־הספר התיכון הצטרף יערי לעתודה האקדמית, למד בפקולטה למשפטים

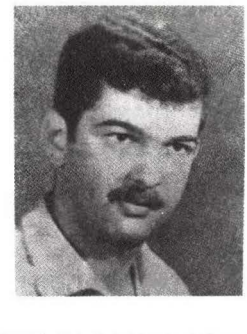
באוניברסיטת תל־אביב ובחופשות הקיץ שירת בצה"ל. בפקולטה למשפטים בלט בכישרונותיו ובאישיותו. אמר עליו פרופסור אמנון רובינשטיין, מי שהיה דיקן הפקולטה למשפטים: "קשה לתאר אדם תאב־חיים, ובעל יצר לחיים ומלא שמחת חיים מאשר יערי... אי אפשר היה שלא להכיר את יערי, אני אומר זאת בשמי, בשם מורי הפקולטה, בשם הסטודנטים ובשם העובדים. כשהוא היה נכנס לבניין, הבניין היה מלא אותו. הוא היה שמח וטוב־לב, יפה־נפש ויפה־תואר והיה אהוב על חבריו, בצורה שהוציאה את שמו ברחבי הפקולטה באוניברסיטה. היה בו תיאבון עצום לחיים ולחברים ולחיי חברה, היה בו שילוב של אמונה ציונית ויהודית עמוקה". בשנת הלימודים האחרונה עזר ליד פרופסור רובינשטיין והיה פעיל בעניני הסטודנטים. היה בו מרץ עצום, שופע ומדביק והוא קידם את פרסומי הפקולטה וארגן פעילות חברתית בה. יערי היה ממארגני תערוכת התנ"ך על־שם דוד בן גוריון ומדריך ראשי בה. השתתף בקביעות בפעילויות "הבמה ליהדות ורוח" שנוסדה ונוהלה על ידי אביו. כבעל קול ערב, אהב לעבור לפני התיבה בבית הכנסת. כן היה בקי בתקיעת שופר ובגאווה כתב על כך במכתביו להוריו מן הצבא: "הבוקר (ראש השנה) בבית הכנסת כאן, חסר היה בעל תוקע ומאחר ונכחתי בתפילה, הושטתי את ידי אל השופר ואשרי יערי יודע תרועה. תקיעה חדה וחזקה הדהדה בכל הבסיס כאשר השופר אך הוצמד אל שפתי בעל התוקע המהולל". במכתב אחר מאחד הקורסים כתב לחברתו אורה: "בחג, ולאחר שנתבקשתי ביום א' דראש השנה לעבור כאן שחרית והפתעתי את החברה בתפילתי היפה (שחצן!!! אבל כך היה...) נתבקשתי לעבור למחרת "מוסף" שהיה עוד יותר מוצלח... שכחתי לציין שבחג הראשון גם תקעתי בשופר ו... כרגיל". על חנוכו הדתי כתב לאביו: "איני יודע אם תהיינה לי בחיים הזדמנויות רבות לחוש ולהרגיש עד כמה מאושר אני שהנני דתי ואין ספק שזה בגללך ובגלל החינוך שהתווית לי... אני חושב איך יכול בן להודות להוריו על החינוך לו זכה... ואומר רק: זוהי המתנה הגדולה ביותר לה זכיתי ותודה". בשנת 1971 הוענק לו תואר בוגר למשפטים. מנעוריו ביקר פעמים רבות אצל הורי אמו בשוויץ ושלט באנגלית ובגרמנית.

את הקורסים הצבאיים עבר עוד בתקופת לימודיו באוניברסיטה. בתחילת יוני 1967 עבר את הטירונות, באוגוסט 1968 עבר קורס מ"כים ובאוגוסט 1969 עבר קורס קציני עתודה – שניהם בציונים טובים. עם סיום לימודיו האוניברסיטאיים, כאשר עמדה בפניו שאלת הבחירה בין הפרקליטות הצבאית לחיל קרבי, החליט ללכת לחיל קרבי והצטרף לחיל התותחנים. בנובמבר 1971 השלים קורס קציני תותחנים בציון גבוה ביותר. חבריו לסוללה העידו עליו כי היה קצין תותחנים מבריק. את דרכו החל כקצין סוללה, המשיך כקצין עמדת תותחנים ואחר־כך מונה מפקד סוללה. במלחמת יום הכיפורים שימש קצין מבצעים של הגדוד. חברו לנשק כתב עליו: "יערי בלט בגדוד כמפקד וכמנהיג. לא רק שבאופן טבעי היה כזה – מנהיג קר רוח ושולט בשעת אש, אהוב על חיילים ומפקדים, מבריק ובקי (במקרה שלנו בתורת הארטילריה) – אלא שאף למעלה מזה. ליערי הייתה דרך משלו בפיקוד, בה נהג לפי עקרונות ברורים וחדים. הוא הקפיד על יחס של הבנה לחיילים, השתדל לשמוע תמיד את דעתם, ללכת לקראתם, אך יחד עם זאת הקפיד על מילוי הוראותיו. ידע להעניש כהלכה חייל לא ממושמע, ידע להלחם למען החיילים ולא נרתע מויכוחים עם ממונים ומפקדים. 'יערי

הוא עורך דין׳ היו החיילים אומרים עליו בגאווה״. בהפגזה באזור המיתלה, בעת שסייר בין הסוללות, נפגע מרסיס פגז ונפטר על שולחן הניתוחים, ביום כ״ד בתשרי תשל״ד (19.10.1973), ארבעה ימים לפני יום נישואיו המיועד לחברתו מילדות, אורה. הוא הובא לקבורה בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. אביו, אשר לא התאושש מן המכה, נפטר כשנה אחרי־כן.

כתב עליו מפקד יחידתו רס״ן אלי: ״מיום בואו של יערי לגדוד, בלט כקצין ער, מוכשר ובעל כושר מנהיגות חזק. במסגרת כל התפקידים אותם מלא בזמן שירותו בסוללה היה קצין למופת, מנהיג ודוגמא לחייליו במובן העמוק והאמיתי של המלה. יערי היה עבורנו לא רק קצין מעולה אלא גם חבר יקר. חבר שחוש ההומור שלו לווה אותנו תמיד, גם בימים הקשים של המלחמה. חבר שהיה מוקד לכולנו בשעות זמר ושמחה״.

המשפחה הוציאה ספר לזכרו של יערי. סדרת ש״ס שניתנה ליערי כמתנת ארוסין מהורי כלתו, נתרמה לבית־כנסת לעלוי נשמתו.

שטרן, רפאל־אלחנן

רפאל (רפי), בן אלישבע ויוסף, נולד ביום י״ד באלול תש״ז (30.8.1947) בתל אביב. הוא סיים שש שנות לימוד בבית־הספר היסודי ״יבנה״ בחיפה, ואחר־כך המשיך וסיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״הכרמל״. את לימודיו התיכוניים החל במדרשיית הנוער ״נעם״ בפרדס חנה, אולם משגבר עניינו במקצועות הריאליים, עבר לבית־הספר התיכון הדתי ״יבנה״ בחיפה, וסיים בו את לימודיו. הוא היה חבר בתנועת הנוער הדתית ״בני עקיבא״ ופעל בה כמדריך וכמרכז סניפים וסמינריונים.

רפי גויס לצה״ל בשלהי ספטמבר 1965 והוצב לנח״ל. לאחר הטירונות עשה מספר חודשים בשל״ת וכשפרצה מלחמת ששת הימים, השתתף בקרבות על שכם ובכיבוש רמת הגולן. לאחר המלחמה רצה לעבור קורס צניחה ובתחילה נתקל בקשיים. אולם לאחר שנאבק על זכותו ולא ויתר, ניתן לו מבוקשו. לאחר הקורס הוצב באחת הסיירות המובחרות של צה״ל. הוא היה חייל טוב, מסור ונאמן לתפקידו. תמיד עשה את המוטל עליו ביעילות ובכישרון. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו בזכות אפיו הטוב, יושרו והגינותו.

בסוף ספטמבר 1968 שוחרר רפי מהשירות הסדיר והתקבל ללימודים באוניברסיטה העברית בירושלים. לאחר שעשה שנה אחת בפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע, גמלה בו ההחלטה, שעליו קודם כל להיבנות ולהתחזק באמונה, בתורה ובמצוות. לכן הפסיק את לימודיו באוניברסיטה לשנה אחת והלך ללמוד בישיבת ״מרכז הרב״ בירושלים. תוך ימים ספורים הבין, ששנה אחת לא תספיק לכך, וכעבור חודשיים החליט, כי דרך התורה תהיה דרכו לעתיד. הוא עסק בישיבה בלימוד התורה ביסודיות ובהתמדה והיה מתעמק ומדקדק בכל סוגיה. לומד היה ומשנן את דברי

המפרשים, מסכמם לעצמו ואחר כך דן ומלבן את דעותיו עם חברים ועם רבנים. הוא התעניין בכל תחומי המעשה והמחשבה, כפי שנהג לומר: "כל העולם נברא על־ידי הקב"ה ועל כן כל הנעשה בו צריך לעניין אותנו". הוא נשא אישה ואמר להקים בית בירושלים. אמונתו השורשית, העמוקה, הייתה היסוד לבניין המשפחתי שהתחיל לבנות. מתוך הבניין הפרטי שאף לצאת אל הבניין הכללי, הלאומי, בחינוך ובהוראה. בהדרכת נוער כבר עסק בנערותו כחבר בתנועת "בני עקיבא", אולם הוא הכיר במיוחד בצורך לצאת אל הנוער; לא רק לנוער הדתי, אלא גם אל הנוער החילוני, שיש לחנך אותו ולהקנות לו אידיאלים וערכים, לגלות לו כי הקודש והחול משולבים זה בזה וכי החול (הווה אומר המדעים, המדינה והצבא) כולו יונק את סמכותו ואת עוצמתו מהאמונה, מהתורה ומהמצוות. הוא חתר לחנך לשלמות ולא לחצאין, לעמקות ולא לשטחיות, לרוממות הרוח ולא למורך רוח. ואכן, עוד בזמן לימודיו בישיבה עשה את צעדיו הראשונים כמורה בבית־ספר, לקיים כמשמעו בתפילתנו היום־יומית: "ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי התורה הזאת". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים, עלה עם יחידתו לרמת הגולן. הוא עבר את כל מוראות המלחמה והשתתף בכל הקרבות האיומים בהר החרמון, נגד הקומנדו הסורי. לאחר שהסתיימה המלחמה הוטל על יחידתו לשמור על קו החזית במובלעת בסוריה. ביום י' בשבט תשל"ד (2.2.1974) בעת סיור בוקר באזור תל ענתר, עלה הזחל"ם שלו על מוקש והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, אלמנה ובת, שנולדה רק חודשיים לפני נפילתו, ושני אחים ואחות. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סמל והוא הוכתר בתואר רב, מטעם הישיבה.

שטרנברג, יצחק־מאיר

יצחק (פטי), בן פנינה ויהושע זכרונם לברכה, נולד ביום י"א בתשרי תש"א (13.10.1940) בשכונת מלאכי בירושלים. זוהי שכונה יהודית שורשית, אשר בניה דבקו באלוהים ובאדם. כמו כל ילדי השכונה רכש יצחק חינוך תורני עם ערכים לאומיים ואנושיים. אהבת המולדת, הגינות, יושר ואהבת היצירה והעבודה, הן הבולטות בתכונותיו. תוך נסיון לממן את לימודיו עבד בנערותו בעבודות שונות. לעתים עבד בחלוקת עיתונים בטרם שחר, לעתים עזר למי שניסה לכתוב קונקורדנציה תלמודית. בגיל צעיר הצטרף לתנועת הנוער הדתית "עזרא". את אהבתו לארץ ביטא בחריש עמוק של הארץ לאורכה ולרוחבה. לא היה שביל בארץ שלא הכיר, וישוב שלא ידע. גם באוסף בולי ישראל, שהותיר אחריו, ניכרת אהבה זו. בקיאותו בתנ"ך ובפרקי התלמוד הכריעה את הכף, והוא הלך ללמוד בישיבת "הדרום" ברחובות.

כחבר גרעין "גחלת" של תנועת "עזרא", גויס יצחק לצה"ל והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, הוצב כמ"כ ביחידת נח"ל. כשסיים קורס מש"קי מרגמות 81 מ"מ וקורס צניחה, צורף כמש"ק מרגמות בינוניות לגדוד נח"ל מוצנח.

עם סיום שירותו הסדיר הוצב פטי לשירות מילואים בגדוד צנחנים מסייע. עמו יצא לפשיטות, ועמו נלחם מאחורי קווי האויב בסיני במלחמת ששת הימים. חמש־עשרה שנים שירת בצנחנים. את עבודתו האזרחית החל במכון הגיאולוגי בירושלים. החיפושים הקדחתניים אחרי נפט הלהיבוהו, ואפילו לא רכש השכלה פורמלית בגיאולוגיה, עשה חיל. בדצמבר 1964 נשא לאישה את חנה, ובנה את ביתו בבת־ים. שם נולדו וגדלו שני בניו הגדולים – צבי ועופר. במשך כל ימי חייו שאף להתקדם בעבודתו. בהיותו אב נאמן ואחראי ובעל למופת, לא בחל בשום מאמץ; וכאשר הרס המיתון הכלכלי את העסק שהקים, לא התנזר משום עבודה שהיה בה כדי לקיים את משפחתו. מעולם לא החסיר יום עבודה, והדרך המהירה ביותר להחלמה הייתה העבודה. הוא לא חסך מאמץ, השקיע הרבה בעבודתו ואף למד ניהול ושיווק, כשהוא מפרנס אישה ושלושה בנים. ואכן התקדם, ולאחרונה עבד בשיווק בחברת הרכב "צ'מפיון מוטורס". הדרכים לקידום בעבודתו והתוכניות לקידום בלימודים עוד היו לפניו. העיר לא קסמה לו. הוא ביקש לו מקום שקט לגור בו. המשפחה החליטה לעבור לבית חשמונאי, מרכז כפרי זעיר על גבעה חשופה, המתנשאת מעל כביש לטרון. קשיי המגורים הקשורים במקום זה לא הרתיעוהו. המשפחה עברה שמה עם שני ילדיה, כשאין במקום מים, חשמל וביוב. הם היו התושבים הראשונים במקום. ללא טענות ותלונות נשא יצחק בעול הנוסף של השלמת תנאי המגורים (יום־יום, אחרי שתים־עשרה שעות עבודה) ושל סיפוק כל המצרכים למשפחה והבאתם מרחוק. פטי עשה מאמצים רבים להפוך מקום ישוב זה, שהוא אהבו, לראוי למושב אדם. במו ידיו שתל מדשאה גדולה ורחבה מסביב לבית, ורק פעם אחת זכה לכסח את הדשא בטרם נפל. שם, בבית חשמונאי, נולד בנו השלישי איל. בן שנה היה ולא ידע לומר אלא זאת: "אבא בא". יותר מכך לא זכה פטי לשמוע מפיו. בשלהי ספטמבר גויס לשירות מילואים (בפעם הראשונה מחוץ למסגרת חיל הצנחנים), יחד עם החטיבה הירושלמית. בערב יום הכיפורים נקרא להתגיס עם שורות הצנחנים, אך הוא כבר היה על גדות התעלה. במוצבו לחם בעקשנות ונטל על עצמו משימות בהתנדבות. ביום השלישי למלחמה, י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בצאתו לטווח את המרגמות, נפל, יום לאחר יום הולדתו השלושים ושלושה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל בירושלים. הניח אחריו אישה ושלושה בנים (איל בן שנה, עפר בן שלוש וצבי בן שש). כן נותרו הוריו (שנפטרו אחר כך), שתי אחיות ושני אחים, ובעיקר הותיר אחריו הרבה הרבה זכרונות.

עופר זוכר אבא גדול וחזק, מניף אותו בקלות אל על, אבא נושא רובה ומשקפת, אבא חי המסרב למות. ואת צביקה אבא עדיין מלווה, כפי שליווהו ביום הראשון ללימודיו בבית־הספר (חודש לפני נפילתו), בצעד גדול, בחיוך רחב ובהרבה הרבה ביטחון, רוך ועצמה יחדיו. לכאורה, סתירה וניגוד כאן, ואכן כזה היה למכריו ולקרוביו: פטפטן ושתקן, לץ ורציני, קשוח ורך. למעשה – צבר עוטה קוצים מבחוץ, רך ועסיסי מבית. בחוץ היה חד־לשון, אך ממעט לדבר, בעל סבר רציני, ואפילו חמור מעט, ובבית – חדש ושונה לחלוטין. בחיק משפחתו היה חובק, סוכך ומתפרק, צוחק בקול ומפטפט, מתיר לשון. השיעמום לא היה מוכר לו ולסובבים אותו. תמיד היה חדש ומפתיע, ובאמתחתו תמיד בדיחה ומתיחה חדשה. יש המתחדשים לבקרים; הוא התחדש לרגעים.

חבריו במוצב הביעו יחסם אליו בלשון חיילית מחוספסת: "הוא היה גבר", "הוא היה גיבור", "ראו שהוא מן הצנחנים". לא היו להם מלים להכביר ולהאדיר, אך מי שהכירו הבין – ראשון למלא כל חוב וחובה, שהם צו מצפונו. לא בכדי אמר חייל שחזר: "כשהודיעו שהוא פצוע, ידעתי מייד שזה הוא. הוא חשף עצמו אל מול הסכנה. כל פעם שראיתיו חי חשתי הקלה". כזה היה: גדול וחזק ואיתן, משענת של קבע לכול, מקור לא אכזב, חיוך רחב, לשון צחוק ובדיחה – חוסן ועוצמה עם רכות סמויה. ומי שלא הכירו מקרוב, לא ידעו לעולם.

שטרנברג־שגיא, שלמה

שלמה, בן אידה ומרדכי, נולד ביום ג' באלול תש"ט (28.8.1949), בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביאליק" ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון העירוני ז' בתל־אביב. שלמה היה תלמיד מצטיין וְהגיע להישגים מעולים בלימודים. הוא הצטיין בעיקר במקצועות הריאליים ובראשם – מתמטיקה, ניחן בפקחות רבה, היה בעל כושר ניתוח מעמיק ודרך חשיבה יסודית ובהירה. בשלמה התמזגו תכונות שונות, שלכאורה היו מנוגדות. הוא היה אדם מעשי רב פעלים, הפועל בהגיון רב, במחשבה ובדרך יסודית ועקבית; יחד עם זאת היה בעל נפש רגישה ומתרשמת כנפשו של משורר. את רגשותיו הביע בשירים, שתיאר בהם חוויות שהתנסה בהן כנער וכחייל. בין שיריו יש שירי אהבה רוויי רגש וחיבה לאהובים עליו. שלמה הצליח בכתיבת פזמונים והיה מלווה את עצמו בנגינה בגיטרה ובאקורדיון. תחילה היה מחבר את המנגינה ואחר־כך מוסיף את המילים. מן העיתונים ניתן ללמוד כי אחד משיריו נשלח לזמר רן אלירן, וזה התרשם מטיבו ושר אותו בהופעותיו. בתקופה שלמד בבית־הספר התיכון הרבה לעסוק בספורט, הצטיין במשחקי הכדורגל והכדורסל והיה שותף לפעילות חברתית ענפה בתנועת "הצופים" ובגדנ"ע.

שלמה גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב לחיל־השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש איש צוות טנק ואחרי תקופת שירות סיים בהצלחה קורס מפקדי־טנקים. בשנת 1968 סיים קורס קצינים בבית־הספר לקצינים ואחרי כן השתלם בקורס קציני שריון בבית־הספר לשריון. לאחר שהוענקה לו דרגת קצין נשלח לשרת כמפקד מחלקה בגדוד טנקים ברמת הגולן. בתפקיד זה הועלה לדרגת סגן. שלמה היה מפקד טוב, הצטיין במקצועו כאיש שריון ושימש דוגמא אישית לחייליו. הוא היה קפדן, דרש ביצוע מדויק של פקודות הצבא, אך נהג יחס חם ומבין בחייליו. בזכות מנהיגותו הטבעית, התמדתו ואהבת האדם שלו, הצליח לשפר את הרמה המקצועית של יחידתו. כמפקד בשריון השתתף בקרבות מלחמת ההתשה ברמת הגולן. באפריל 1970 השתתף בקרב נגד כוחות שריון סוריים והשמיד מספר טנקים, מבנים מבוצרים וכלי רכב של האויב, בפעולה אחרת יצא תחת אש כבדה, לחלץ טנק של חבר, שנלכד בשטח והיה נתון להתקפות של האויב.

בסוף יולי 1970 שוחרר שלמה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. אחרי ששוחרר למד בחוג לכלכלה באוניברסיטת תל־אביב וגם שם הגיע להישגים טובים וציוניו היו גבוהים. שלמה לא זכה לראות את פרי עמלו, שכן רק אחרי נפילתו קבלה משפחתו במקומו את הסמכתו כ"בוגר אוניברסיטה" במדעי החברה. במרס 1971 נשא לאישה את חברתו רונית והקים יחד עמה את ביתו בלוד. הוא התקבל לעבודה ככלכלן ב"בנק לאומי לישראל" והצליח לשלב לימודים עם עבודה. שלמה מצא סיפוק רב בעבודתו, שהייתה כרוכה במגע עם לקוחות הבנק. אותו זמן זרמו חייו בשלושה מסלולים – העבודה בבנק שעשה בה חיל, הלימודים באוניברסיטה שהגיע בהם להישגים מעולים והתעתד להמשיך לקבלת תואר "מוסמך במנהל עסקים" והבית, שהקים בו קן משפחתי חם ואוהב. הוא נפל בקרב כשמאחוריו הישגים רבים אך עתידו לפניו, ורבות התכניות שרקם ולא הספיק להוציא אל הפועל. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. בקרב שנערך באזור נפח ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע שלמה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סרן שלמה ז"ל שירת ביחידתנו כסגן מפקד פלוגת טנקים. אישיותו וסגולותיו המיוחדות כמפקד, שנתגלו במשך ימי הלחימה, עשוהו לדמות המשרה ביטחון ואהודה על חייליו ועל מפקדיו כאחד".

באוניברסיטת תל־אביב הוקם אולם ספרייה בחוג לכלכלה, הנושא את שמם של שלמה ושניים מחבריו ללימודים, שנפלו במלחמת יום הכיפורים. בני המשפחות תרמו להקמת הספרייה, הנושאת את שמות יקיריהם.

שטרקשל, מיכאל

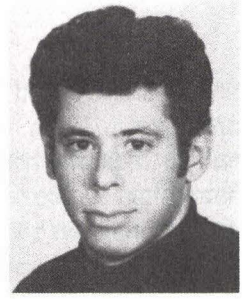

מיכאל, בן ונדה ויוסף, נולד ביום ד' באב תשי"ד (3.8.1954) בקרקוב שבפולין. בשנת תשי"ז עלתה המשפחה לארץ וקבעה את מושבה בתל־אביב, בה למד מיכאל בבית־הספר היסודי "בלוך" ובבית־הספר התיכון־עירוני ט'. מיכאל היה פעיל מאוד בחיי החברה. הוא היה חבר בתנועת "השומר הצעיר", השתתף בפעולותיה של אגודת "בית"ר", ובמסגרת הגדנ"ע סיים בהצלחה קורס מ"כים. אחר־כך שימש כמדריך בגדנ"ע עד שסיים את לימודיו בבית־הספר. עיסוקו העיקרי, מלבד הלימודים, היה הספורט. הוא היה אצן מעולה, כדורסלן מצטיין, אך ביחוד נמשך לענף הכדור־יד. בשטח זה השתתף בתחרויות רבות, וזכה פעמים אחדות בתעודות הצטיינות. סיפרו עליו חבריו: "מיכאל איחד בתוכו את שלוש התכונות העושות נער למקובל בחברה — הוא היה ספורטאי משובח, תלמיד טוב וחברותי מאוד. הבנים, כבנות, שאפו תמיד להימצא במחיצתו".

מיכאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1972 והוצב לחיל הרגלים. בתקופת שירותו הקצרה הספיק לסיים קורס מ"כ רובאים וקורס מ"כים חי"ר. בתקופת שירותו נרתם לפעילות תרבותית רבה. פעם החליט מפקד יחידתו לערוך דו־שיח בין חייליו. את משתתפי השיחה בחר מנבחרי היחידה. השתתפו בה חליל הצ'רקסי, יוסי הדרוזי ומיכאל היהודי. בתלת־שיח, שהתפרסם בעלון היחידה, הביע מיכאל את דעותיו החופשיות לגבי המתרחש בצבא; הוא אמר: "המפקדים, מתוך פחד לקפח את המיעוטים, פגעו לעתים קרובות ברוב. לדרוזי הייתה עדיפות ביציאות מהמחנה. בתחילה רציתי להתיידד עם בני המיעוטים, אחר־כך נראתה ההתקרבות מאונס כמיותרת – התחלנו להתייחס אליהם כאל חיילים לכל דבר. אעפי"כ לא הצלחתי לקשור איתם קשרי רעות אמיתיים, אולי בשל הבדלי המנטליות הבסיסיים. הדרוזים חמי־מזג מאוד, סגורים בעצמם וקשה להתקרב אליהם. הצ'רקסים פתוחים יותר. לי נראה כחשוב ביותר ליצור יחסי־קרבה גדולים יותר בין יהודים ומיעוטים". במלחמת יום הכיפורים השתתף עם יחידתו בקרבות ברמת־הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) במהלך הקרב המר על החרמון, נתקלה יחידתו בקומנדו של הסורים ומיכאל נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. שנתיים וחצי לאחר נפילתו נפטר אביו.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "מיכאל היה חייל מסור וחבר מצויין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק"; כתב מפקדו: "בתקופת שהותו אתנו, תרם רבות לפלוגה. מיכאל היה מופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע משימות".

שטרר, שמואל

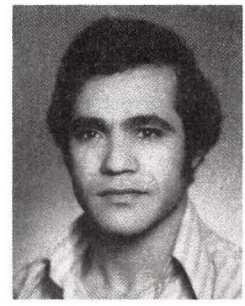

שמואל, בן פולה ויעקב, נולד ביום ב' בטבת תש"ז (25.12.1946) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולה", ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי "אינטרנשיונל" בקרית־חיים, במגמה של מסגרות. שמואל, שכונה בפי רבים בשם "שמוליק", גדל בחיפה ובה עברו עליו מרבית שנות חייו. אחרי שסיים את לימודיו החל לעבוד כמסגר־מתלמד במפעלי "וולקן" בחיפה ובמקומות אחרים. לפני שגויס לצבא, עבד בנגרייה המכנית של אביו ועזר לו לנהלה. שמוליק היה חובב ספורט ועסק להנאתו בענפי ספורט שונים. הוא אהב לשחות, לשחק בכדורגל ובכדורסל ולפתח את כושרו הגופני. הרבה מזמנו הפנוי הקדיש לקריאה ונהג לקרוא ספרים מסוגים שונים: רומנים ואף ספרי־מדע, שהעשירו את ידיעותיו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת ומעולם לא ניצל חבר לרעה. הוא ניחן בחוש הומור מיוחד, הרבה לספר הלצות והיה הרוח החיה בכל חברה. כאדם היה עצמאי במחשבתו ובפעולותיו, ניחן בכושר מנהיגות והצטיין בתושייה בכל אשר עשה. הוא היה אהוד מאוד על חבריו ומקובל על רבים.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1965 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס מ"כים, הוצב כמ"כ רובאים בגדוד צנחנים. אחרי־כן נקבע כקשר חי"ר ונשלח לקורס מש"קי־קשר חי"ר. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בעלי־מונטר ובעזה וסביבותיה.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמש"ק קשר בגדוד צנחנים. לאחר השחרור החליט לעבוד בציי־הסוחר של ישראל כדי לסייר בעולם, וכדי לפרוק את מתח המלחמה שנתן בו אותותיו. ואמנם הפליג למרחקים, ראה ארצות זרות וחזר מלא חוויות. כשסיים את עבודתו בים חזר לעבוד בנגריה המכנית של המשפחה עם אביו ועזר לו בתחומי העבודה השונים. בשנת 1971 נפטר האב והדבר השפיע קשה על שמואל, שהיה קשור מאוד אליו. הוא המשיך לנהל את הנגריה זמן־מה, אך בגלל שיקולים כלכליים, נאלץ להשכירה. הוא עבר לעבוד בחברה לעיצוב תערוכות "ביתנים" בקרית ביאליק, ובעבודתו שם ניצל את ניסיונו ואת ידיו המוכשרות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב שמוליק ביחידתו. פלוגתו נשלחה לסיני ולאחר שעשתה ימים רבים בקרבות הבלימה, נערכה לצלוח את תעלת סואץ. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), סמוך לצומת "לקקן", ממזרח לגשרי הצליחה, תקפו מטוסי "מיג" מצריים את היחידה. רקטה שנורתה מאחד המטוסים התפוצצה לידו והוא נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אם, שתי אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם היה חייל למופת. בפלוגה כולנו הוקרנו אותו".

שי (שואט), אבנר

אבנר, בן איבון ואמיל, נולד ביום כ"ג בשבט תש"ח (3.2.1948) בסוק אל־ארבע שבטוניסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בספטמבר 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביתנו" והמשיך את לימודיו בישיבת "בני־עקיבא" ברעננה. אחרי־כן למד בבית־הספר התיכון הדתי "במעלה" בירושלים, ולמד שנה שנייה בבית־ספר להנדסאים בירושלים ובד בבד עמד בבחינות הבגרות בבית־ספר תיכון בלימודי ערב. אבנר גדל וחונך ברוח המסורת היהודית, ושנות חייו הראשונות עברו עליו בבתי־ספר שהקפידו על לימודי הקודש. הריחוק מהבית והמשפחה, שהיה קשור אליהם קשר עז, הקשה עליו ועל כן שב לירושלים כדי לסיים את לימודיו בבית־ספר תיכון־דתי. כך הצליח ללמוד לימודי קודש וגם להיות עם בני משפחתו. לאחר שסיים את לימודיו בכיתה י"א יצא לעבוד כברזלן, כדי לסייע להוריו, שנתקלו בקשיי קליטה והסתגלות בהיותם עולים חדשים. אבנר התגלה כאדם בוגר ואחראי, המכיר בחשיבות הסיוע לבני המשפחה. גישתו לעבודה הייתה רצינית ובוגרת. בבית חונך לאהבת האמנות ובעיקר להערכת המוסיקה. אמו, שנגנה בפסנתר, עודדה וטיפחה בו את האהבה לנגינה. אחרי שחסך

סכום כסף, רכש לעצמו גיטרה והמשיך לנגן וללמוד בשיעורים למוסיקה. יחד עם חברים הקים להקת קצב, שהייתה ידועה בשם "להקת המזלות".

אבנר גויס לצה"ל בתחילת מאי 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן טנק ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. יחד עם חבריו ליחידה השתתף בקרבות לכיבוש סיני במלחמת ששת הימים. הוא אהב את חיי הצבא והיה חייל מסור וממושמע, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. הוא נהג להנעים את שעות הפנאי כשנגן בגיטרה וליווה את נגינתו בשירה.

בתחילת יוני 1969 שוחרר אבנר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. בשנת 1970 נפטרה אמו והדבר השפיע עליו קשות, לאחר שהחל להתאקלם במקום עבודה חדש. עתה נאלץ לסייע לאביו בניהול משק הבית ולפרנס אותו. הוא החל לעבוד במכון התקנים וזכה לשבחים רבים על מסירותו לעבודה ועל יחסיו המצוינים עם חבריו לעבודה. מנהלי המכון תיארוהו כעובד חרוץ ושקדן, בעל תפישה והבנה, שגילה יזמה ומיומנות בביצוע כל המשימות שהוטלו עליו. הוא נודע כעובד אחראי, ידע לקבל החלטות נכונות ונבונות והיה מיועד לקידום בתפקיד. אבנר לא זנח את לימודיו וכדי לשפר את יכולתו המקצועית למד לקבלת תואר בבית־הספר להנדסאים בירושלים. כמו־כן למד בבית־ספר תיכון בשעות הערב, כדי לעמוד בבחינות הבגרות. יותר מכל השתוקק להתקבל ללימודים באקדמיה למוסיקה, בית־הספר הגבוה למוסיקה ע"ש רובין בירושלים. בסוף אוקטובר 1973 עמד לשאת לאישה את חברתו, אולם נפילתו בקרב מנעה את הגשמת תכניותיו להקים בית בישראל ולהמשיך בלימודים אקדמיים בתחום המוסיקה, שאהב כל כך. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), בעת פריצת הדרך לגשר פירדאן, נפגע הטנק של אבנר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אב, חמש אחיות ושלושה אחים. בדצמבר 1973, כשהיה בחזקת נעדר, הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "סמל אבנר שי ז"ל נפל במערכה בעת מילוי תפקידו במלחמת יום הכיפורים, מזרחית לתעלת סואץ, באזור גשר פירדאן. אבנר ז"ל, ששירת כאיש צוות טנק ביחידת שריון, היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו ומילא את תפקידו ללא דופי".

שיבק, שרגא־יוסף

שרגא־יוסף (יוסי), בן גניה ויעקב, נולד ביום כ' באייר תש"ז (10.5.1947) במינכן שבגרמניה, שמה הגיעו הוריו, ניצולי השואה. בדיוק כעבור שנתיים, ביום הולדתו של יוסף, הגיעה המשפחה לחופי הארץ. לאחר שעברה את שלבי הקליטה, השתקעה המשפחה ברחובות ובה גדל יוסי וגם נולדו אחיו ואחותו. יוסי סיים את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר "תחכמוני" ואחרי־כן המשיך בלימודיו התיכוניים בבית־הספר "מחניים". הוא

היה חבר בתנועת הנוער "בני־עקיבא" ברחובות ופעיל בגדנ"ע. אהבתו הגדולה וכישרונו היו בשטח האמנות, והוא ידע לעשות עבודות יפות להפליא בחריטה אמנותית, היה זריז במלאכת־יד וצייר מצוין. את לימודיו בבית־הספר התיכון הפסיק כדי להצטרף אל אביו ולהשתלם במקצוע ציור־שלטים וציור־פרסומת. אחרי־כן הוסיף ועבר בהצטיינות קורס שרטוט־בניין בן שנה אחת. הוא היה עלם גבה קומה ובהיר עין ושיער, חביב על כל רואיו ומסור לכל תפקיד שהוטל עליו.

יוסף גויס לצה"ל במחצית מאי 1965. אחרי שעבר את האימון הבסיסי, נשלח לקורס מ"כים רובאים ולקורס מש"קי מקלעים. את תפקידיו ביצע בהצלחה רבה והיה חביב על פקודיו, שראו בו מ"כ מעולה ובעל ידע מקצועי רב. מפקדיו גמרו עליו את ההלל וציינו את מסירותו הרבה לתפקידו. בתקופת שירותו השתתף במלחמת ששת הימים ואחרי כן האריך את שירותו בצה"ל בשישה חודשים, כדי להשלים את השכלתו התיכונית.

בתחילת מרס 1968 שוחרר יוסי מן השירות הסדיר. לאחר השחרור עבד כשנה במפעל של אלקטרו־אופטיקה ברחובות ואחר־כך התקבל לקורס לעיבוד שבבי מטעם התעשייה האווירית. את הקורס הזה השלים בהצלחה רבה ועבודתו בתעשייה האווירית הייתה ללא דופי. הממונים עליו חיבבו את הבחור השקט והמסור וחזו לו גדולות. ביוני 1972 נשא יוסי לאישה את חברתו רחל והזוג הקים את ביתו ברחובות. במלחמת יום הכיפורים עשה יוסי עם יחידתו בשארם־א־שייך. הוא חלה לפתע והובהל לבית־החולים. מאמצי הרופאים לנתחו ולהציל את חייו עלו בתוהו והוא נפטר ביום י"ז בחשון תשל"ד (12.11.1973). הוא הובא לקבורה ברחובות. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

נשיא המדינה, פרופ' אפרים קציר, כתב למשפחה האבלה: "אין נחומים על אובדן היקר מכל ויודע אני שאין בכוחן של מלים להפיג את הכאב והצער. כותב אני אליכם כי אבל אני יחד עמכם ומשתתף בצערכם וביגונכם. כאבכם הוא כאב האומה כולה, המבכה מרה את כל אחד מיקיריה שנפל במערכה. יוסף ז"ל נמנה עם הגיבורים ששלמו בחייהם על הגנתנו ושמו ייחרת בדברי הימים של עמנו, הרצופים מאבק על קיומו. תפילת כולנו היא, שמלחמת יום הכיפורים שנכפתה עלינו, ואשר תבעה קרבנות כה רבים, תביא בעקבותיה את השלום המיוחל, וכי בזכות גיבורינו נזכה לראות מדינת ישראל שלווה ובוטחת, שלא תדע עוד מלחמות ותהא זו גם נחמתכם"; במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "יקירכם, בנכם וחברנו, נפל בעת שירותו הצבאי ביחידתנו... בנפול יוסף ז"ל אבדתם בן משפחה אהוב ואנחנו, חבריו ליחידה, אבדנו חבר יקר ומסור. עם ישראל, צה"ל כולו ואנו, ששירתנו לצד בנכם וחברנו לנשק, חשים בלבנו פנימה מה גדולה האבדה לכם ויקשה להביע במלים את כנות צערנו והשתתפותנו באבלכם".

שיטרית, יצחק

יצחק (איציק), בנם בכורם של מסעודה ויחיאל, נולד ביום י"ג באדר תשט"ו (7.3.1955) בארפוד שבמרוקו. בשנת תשכ"ב (1962) עלתה המשפחה ארצה וקבעה את מושבה בבאר־שבע. יצחק סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "יוסף קארו" שבעיר, והמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־מקצועי "עמל" במגמה של מסגרות מכנית. איציק היה בן נאמן להוריו ואח אוהב ומגן לאחיו ולאחיותיו שנולדו אחריו. כל מקורביו וידידיו אהבוהו על עליזותו הרבה, נימוסיו הנאים וטוב לבו. בזכות סגולות אלה רכש לו ידידים רבים והיה מבלה אתם לעתים קרובות. לפני גיוסו עבד במקצועו — מסגרות מכנית — ותמך במשפחתו.

יצחק גויס לצה"ל בראשית ינואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הועבר לבית־הספר לשריון, לקורס לוחמי חרמ"ש. קשיי השירות לא העכירו את רוחו וגם בתנאים לא־נוחים לא נפלה רוחו. בימים האחרונים של הקורס פרצה מלחמת יום הכיפורים. בבוקר יום השבת, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) עוד עמד יצחק בתפילה עם חבריו בבית־הכנסת ובשעות אחה"צ כבר יצא עם אנשי יחידתו לעצור בגופם את האויב, שחצה את תעלת סואץ. באותו יום, כאשר יצאה יחידתו לטהר את אזור קנטרה מכוחות האויב, נתקלו במארב מצרי. רכבו של יצחק נפגע בפצצת נ"ט של המצרים והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "יצחק היה חייל מסור וחבר מצוין. היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק". ומפקדו כתב: "בעת הקרבות גילה יצחק אומץ לב ודבקות במטרה. מותו הוא אבדה גדולה ליחידתנו".

להנצחת שמו תרמה המשפחה ספר תורה לבית־כנסת בבאר־שבע.

שילוני, יגאל

יגאל, בן הינדה ואברהם, נולד בחיפה ביום ח' באב תרצ"ז (21.7.1937) וסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ גניגר. יגאל היה חבר ב"הפועל" ובתנועת הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים. מגיל צעיר אהב ספורט, עסק בעיקר בריצות ארוכות והיה בין המשתתפים הקבועים במירוץ התבור ובמירוצים אחרים בצפון הארץ. על כל אלה זכה במדליות ובתעודות הצטיינות. שנות חייו הראשונות עברו עליו בעיר חיפה, אך כאשר היה בן תשע, עברה המשפחה לקיבוץ גניגר, שם

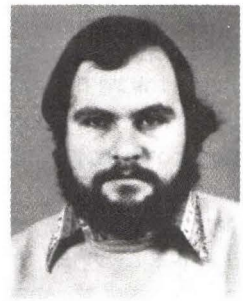
גדל והתחנך. הוא אהב את הטבע, את עבודת האדמה, את מרחבי האזור ואת נופיו. בבית־הספר הצטיין בעיקר בלימודי החקלאות והכימיה, ואת שעות הפנאי נהג לבלות בדיר הכבשים או בשדות המרעה. מגיל צעיר עסק יגאל בכתיבה. את השעות שעשה במרעה עם הצאן תיאר במאות סיפורים ושירים שכתב בפנקסיו. הוא שאף לעשות את הכתיבה למקצועו ואמנם לימים נהיה עתונאי. את רשימותיו וכתבותיו פירסם בעתונים 'דבר' ו'דבר לילדים', בגלי צה"ל ובשידורי ישראל. יגאל היה איש חברה, אוהב חיים ועליז, בן נאמן להורים ורע מסור לחברים ולידידים. במרכזו של כל ערב הווי ומסיבה עמדו תמיד הפיליטונים והשירים שחיבר לכבוד הארוע. מטבעו היה הרפתקן, לא נרתע מסכנה, לא ידע פחד ואהב להסתכן. בילדותו נהג לאסוף נחשים ובתקופת מלחמת הקוממיות היה מסתכן בפרוקם ובפיצוצם של מטעני נפץ.

יגאל גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1956 והתנדב לחיל הצנחנים. עד מהרה נודע שמו כסייר מעולה, שהכיר כל פינה בארץ. בשדה היה בעל חוש התמצאות נדיר ונחשב מפקד ומדריך למופת. באימונים, בתרגילים ובפעולות קרביות הצטיין כלוחם מעולה, בעל כושר סבילות ותושייה רבה.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר חזר יגאל למשק, וריכז את פעולות התרבות. הוא נשלח לשנת הדרכה בתנועת הנוער העובד בחיפה ותקופה מסוימת עשה בקיבוץ האון, שם הגשים את אשר לדעתו חייב כל צעיר להגשים – לעבוד ולחיות זמן־מה במשק צעיר. מסיבות שונות החליט יגאל לעזוב את גניגר, ומאז התגורר עם משפחתו במקומות שונים בארץ ועסק בעבודות שונות. בכל מלאכה שעשה השקיע את מיטב מרצו, שקדנותו וכישרונותיו. הוא היה מדריך, שימש מזכיר איגוד שופטי הכדורסל בישראל והצליח מאוד בעבודתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא גויס בגלל נכותו החלקית. אולם הוא לא נח ולא שקט, ניסה לצאת לחזית כעתונאי ובסופו של דבר הצליח להגיע לחזית הדרום ולהצטרף ליחידתו – סיירת הצנחנים. הוא התנדב לשרת ביחידה כסייר וכמש"ק מרגמות ולחם עם חבריו, ותיקי היחידה. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) השתתף יגאל בקרב הדמים על צומת "טרטור–לכסיקון", שמטרתו הייתה לאבטח את אזור ראש־הגשר על תעלת סואץ. על יחידתו של יגאל הוטל לטהר את הציר ולפרוץ את הצומת. אש כבדה נפתחה על היחידה ורבים מהזחל"מים נפגעו. בקרב זה נפגע ונהרג יגאל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגניגר, השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

בחוברת שהוצאה לאור על־ידי קיבוץ גניגר, לזכר שלושה מחברי המשק שנפלו במלחמה, הוקדש פרק לדמותו של יגאל ובו כמה שירים, רשימות וכתבות מפרי עטו.

שילנסקי, יוסף־משה

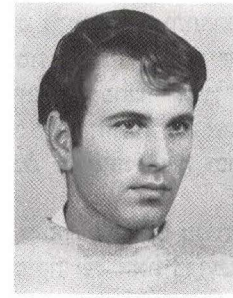
יוסף־משה (יוסי), בן רחל ודב, נולד ביום כ״א באייר תש״ט (20.5.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״גיבורי ישראל״ בתל־אביב, ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בכפר סילבר, שליד אשקלון. יוסי התחנך לאהבת ארץ־ישראל והרבה לסייר ולשוטט בארץ, ברכב וברגל. יחד עם חבריו לתנועת ״הצופים״ ועם חניכי הגדנ״ע עשה הרבה במחנות ובקורסים שונים. אהבתו לטבע ולבעלי־חיים ניטעה בו מימי ילדותו, כשהוריו התגוררו בשכונה ערבית נטושה בפרברי יפו. יוסי היה חובב מוסיקה ובעיקר אהב לחני ג׳ז ושירי עמים. כמו כן אהב לפרוט על גיטרה והצטיין ביכולתו לשרוק. משהתבגר למד עיתונאות והרבה לכתוב, ובחיבוריו הרבים העלה על הכתב את מחשבותיו והגיגיו, תיאר את מראה עיניו ואת תחושותיו, וידע להתבטא בתמציתיות, בבחינת מועט המחזיק את המרובה. מאז ומתמיד היה יוסי חברותי מאוד והיו לו ידידים רבים. הוא הצטיין בחוש הומור ואהב מעשי קונדס, אך עם זאת היה אדיב ומנומס, נעים הליכות, טוב־לב ונדיב רוח. כל ימיו אהב את בני משפחתו ורחש להוריו כבוד רב.

יוסף גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1968 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות השתלם בקורס צלפים ובקורסים מקצועיים אחרים. רבות שימש כאיש צוות מארב והשתתף במרדפים ובמארבים בגבול הצפון ובפשיטות אל מעבר לגבול. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו ״אות השירות המבצעי״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים וכפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים. כאשר פרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יוסף ונשלח עם חיילי חטיבת ״גולני״ לחזית הצפון, שם לחם בקרבות לשחרור החרמון ובקרבות אחרים. הוא יצא בשלום מהמלחמה ולאחר ששככו הקרבות שוחרר עם יתר אנשי היחידה. לאחר ימים אחדים גויסו שוב והוצבו על גבול הלבנון, לשמור עליו מפני חדירת מחבלים. ביום כ׳ בניסן תשל״ד (12.4.1974) בשעות הבוקר, כאשר חזר מפעילות מבצעית שוטפת, התהפך רכבו בצומת רמות־נפתלי והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב, אם ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם יוסי ז״ל שירת ביחידתנו בימים קשים. אך על אף הסבל הרב של חודשי השירות הארוכים, ובמיוחד מאז מלחמת יום הכיפורים, לא נפלה רוחם של יוסי ושל חבריו ליחידה. יוסי מילא את התפקידים שהוטלו עליו בנאמנות ובמסירות והיה לדוגמה ולמופת לחבריו״.

שינדל, צבי

צבי, בן נחמה ושמעון, נולד ביום י"א בשבט תש"ח (25.1.1945) בירושלים. הוא היה בן ראשון, לאחר שתי בנות, להוריו – חלוצים מיוצאי אוקראינה. בבית הוריו התחנך על ערכים של אהבת־העם והארץ, ושם נתגבשו תכונותיו: יושרו וכנותו, פשטות דרכיו וענוותו. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "בית הכרם" בירושלים, ואחרי כן המשיך והשלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית. צביקה, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה הצעיר בתלמידי כיתתו, תלמיד וחבר טוב וחביב על הכל, ואף עזר לחבריו בלימודים. הוא התעניין במיוחד במקצועות הלימוד הריאליים, ולעתים דרבן את חבריו לנסות ולהתקדם בלימודים. בשעות הפנאי נהג לשחק בשח־מט עם חבריו, משחק שלמד באמצעות ספרים. כמו כן אהב להאזין למוסיקה קלאסית ולקרוא ספרי מדע וספרות יפה. על תחביביו אלה לא ויתר וידע לחלק את זמנו כך שיספיק לו ללימודים וגם לתחביבים. צביקה היה קשור מאוד להוריו ולאחיותיו, והרבה לבלות בחברתם. הוא היה נער יפה, גבוה וחסון, שהרשים את רואיו בחזותו הנאה, בשכלו ובכושר הביטוי שלו. בן שבע עשרה וחצי סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון ועשה רבות לארגון חבריו בגרעין, כדי שיתגייסו יחד לצבא במסגרת הנח"ל.

צבי גויס לצה"ל בסוף ינואר 1963 והוצב לנח"ל. כחבר גרעין נשלח לקיבוץ "אילות", ובהמשך שירותו הועבר לנח"ל המוצנח. הוא השלים בהצלחה קורס חבלנים, קורס צניחה וקורס מש"קי חבלה, והוצב ביחידת צנחנים, בתפקיד מש"ק חבלה. ביחידתו הלך צביקה מחיל אל חיל, וחבריו אהבוהו כחבר וכמפקד. בבית־הוריו לא סיפר דבר על הישגיו, ואף ניסה להסתיר את עובדת היותו צנחן וחבלן, מחשש שמא ידאיג את הוריו. את סמל "כנפי הצנחן" הסתיר בתיקו, יחד עם דפי חומר ההדרכה לעיסוק בחומרי־חבלה. משנתגלו הדברים בבית, חייך והמעיט בערכם מתוך מנוד ראש.

הוא שוחרר מהשירות הסדיר כסמל ומפקד כיתה בבסיס הנח"ל בשבטה, והוצב ביחידת מילואים. כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל, ועל השתתפותו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת־הימים". לאחר ששוחרר הלך ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים במגמות הפיסיקה והמתמטיקה, וסיים בהצלחה את לימודיו לתואר הראשון ולתואר השני. הוא החל לשמש מורה בבתי־ספר תיכוניים, ועוזר הוראה באוניברסיטה העברית. בתקופת לימודיו נשא לאישה את חברתו אילנה, ובשנת 1970 נולדה בתו הבכורה דנה. צביקה השפיע על אשתו ועל בתו רוב אהבה ותשומת־לב, ויחד עם זאת שמר על קשר הדוק עם הוריו. הוא הצטיין גם בלימודיו לתואר דוקטור (Ph.D.) בפקולטה למדעי האטמוספירה, שהיא שלוחת־בת של החוג לפיסיקה. סיפר עליו פרופ' ישעיהו גלילי: "עבדנו יחד... ומעל לקליפות חיצוניות הרגשתי תמיד את היושר האינטלקטואלי, את ההומאניזם האורגאני ואת הצניעות הכמעט ביישנית שלו. היה בו משהו מיוחד,

שקשה היה להתעלם ממנו". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס צביקה והתרוצץ שעות לחלק צווי קריאה לחיילי יחידתו. אחרי־כן עלה לרמת הגולן ולחם חמישה ימים רצופים עם יחידתו בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע הזחל"מ שלו בקרב בציר "אמריקה", ליד הכפר חאן ארנבה וצבי נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אישה ובת, הורים ושתי אחיות.

משפחתו הקימה לזכרו פינת מעבדה בבית־הספר "רנה קסאן" בשכונת מגוריו, רמת אשכול; כן הוקמה לזכרו קרן מלגות בפקולטה לפיסיקה של האוניברסיטה בירושלים, המעניקה מדי שנה בשנה מלגה לתלמיד מצטיין.

שינדלר, ישראל

ישראל, בן לאה ויואל, נולד בשנת ת"ש (1940) בהונגריה, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה. כשהיה בן ארבע גורשה המשפחה לאוסטריה והייתה בין המשפחות היחידות שנשלחו למחנה טרזינשטט בצ'כיה, בעוד רוב יהודי הונגריה נשלחו לאושויץ. כבר בגיל רך התגלה ישראל כילד בעל תושייה ולב רחב. את המזון שהצליח למצוא חילק תמיד בין אחיו ונתן לאמו ולרופא השאיר דבר לעצמו. אחרי שחרור המחנה על־ידי צבאות הברית, חזרה המשפחה להונגריה כדי להתכונן לעלות ארצה. בשנת 1946 התחילו טלטולי העלייה ממחנה פליטים אחד למשנהו, באוסטריה ובאיטליה. בשנת 1948 זכו ישראל ואחיו להגיע ארצה במסגרת עליית הנוער ושוכנו ב"בית צעירות מזרחי" בירושלים. ישראל דבק במסורת ישראל ודרש ללכת ללמוד בישיבה. הוא המשיך את לימודיו בישיבה הקטנה "פניוביץ" ואחר כך למד בישיבת "חכמי לובלין" בבני־ברק. המשפחה ברוכת הילדים השתקעה בניר־גלים ובכך הגשימה חלום דורות, על־ידי שילוב חקלאות ושמירה על מסורת יהודית. ישראל היה בן למופת להוריו ותלמיד מצטיין. רוחב הלב וגמילות החסד, שהצטיין בהם מאז היה ילד בגיטו, היו אצלו תכונות יסוד. במוסד טיפח גן ירקות לצורכי המטבח וכאשר למד בישיבת "חכמי לובלין" נהג לתרום את רווחיו מתפקידי שמירה מיוחדים לגמילות חסדים. כשהתורה נר לרגליו חלם ישראל להיות חקלאי ועסק בעבודת האדמה בכוונה עמוקה ובשמחת מצווה. הקשר שלו עם הישיבה הוסיף והתחזק אחרי שסיים את הלימודים והוא נהג לבוא בחגים "כדי למלא את המצברים", לדבריו, ותמיד היה אורח מכובד. רק בעניין הגיוס לצה"ל לא הייתה דעתו זהה לעמדת הישיבה וכשהגיע מועד גיוסו הצטרף לגרעין נח"ל בקיבוץ שעלבים.

ישראל גויס לצה"ל בסוף יולי 1958, ובמסגרת שירותו בנח"ל עבר קורס צניחה וקורס מפקדי כיתות בציון גבוה. כשקיבל פעם כיתה של בני משקים, קדמו החניכים את פניו של מדריכם המזוקן וארוך הפיאות בגיחוך. אך תוך זמן קצר הפך יחסם להערצה והתפעלות מכושרו הגופני המעולה, מכישרון ההדרכה שלו ומיכולתו לשמש

דוגמה אישית לחניכיו. בספטמבר 1959 נפצע ישראל קשה בשעת אימונים מפגיעת רסיס פגז. הוא אושפז בבית החולים ורק כוח רצונו החזק ואמונתו העמוקה עמדו לו כדי שיצא בריא ושלם אחרי ששכב שנה שלמה בבית־החולים. הוא נאבק כדי להעלות את הפרופיל הרפואי שלו והצליח בכך כאשר היה בשירות מילואים.

בתחילת פברואר 1960 שוחרר ישראל מן השירות הסדיר. לאחר ששוחרר חזר הביתה אל התורה ואל העבודה. הוא עבד ללא ליאות במשק וידע להתקין כלי־עזר והתקנים שונים להקלת עבודתה של אמו שהעריץ. בשנת 1965 נשא לאישה את בחירת לבו כוכבה והזוג השתקע במושב בית גמליאל, שם פיתח משק חקלאי למופת ושם גם נולדו ארבעת ילדיו. במלחמת ששת הימים גויס במסגרת סיירת הצנחנים של הנח"ל והשתתף בקרבות לשחרור ירושלים. במהלך אחד הקרבות פינה פצועים תחת אש תופת ליד חומת ירושלים, ואחרי שפינה פצוע אחד יצא להביא עוד פצוע שבגדיו בערו. הוא כיבה את האש בידיו החשופות ונכווה. תוך כדי טיפול נפגע הפצוע בכדור ונהרג. ישראל קפץ מגובה של שבעה מטרים למקום מחסה, נקע את רגלו, אך הגיע לנקודת האיסוף בכוחות עצמו, כשרגלו נקועה וידיו חרוכות. על מעשהו זה הוענק לו ציון לשבח מטעם הרמטכ"ל דאז, רב־אלוף יצחק רבין. במושבו, בית־גמליאל היה ישראל מן הפעילים בעניני חברה, חינוך, ספורט ודת, ונבחר כחבר בועד המושב בזכות פעילותו. בכל ערב שבת נהג לעלות עם אשתו וילדיו אל בית הוריו בניר־גלים, לומר "שבת שלום", ותמיד מצא זמן לעזור להוריו בניכוש עשבים שוטים, בכיסוח דשא או בטיפול בשיחי הורדים ששתל. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא ישראל ליחידתו ובמוצאי החג, בחצות, בא להפרד מהוריו. הוא נפרד מאשתו ומילדיו ויצא עם יחידתו לסיני. בלילה של כ' בתשרי תשל"ד (15־16.10.1973), הוא ליל הצליחה לעברה המערבי של תעלת סואץ, הוטל על כוח של גדוד הסיור לפרוץ את צומת "טרטור־לכסיקון". במעבר הצומת נתקל הכוח באש כבדה. הזחל"ם שבו היה ישראל מ"כ נפגע, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו אישה, שלושה בנים ובת, הורים, חמישה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתבו למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, רב אלוף משה דיין: "הרשו נא לי להשתתף בכל לב באבלכם בהילקח מכם ישראל ז"ל. ישראל ז"ל נתן את חייו למען מולדתו... הוא שירת בחיל הרגלים ונלחם במסגרת יחידת הסיור של חטיבת צנחנים. ישראל צוין לשבח במלחמת ששת הימים על חילוץ פצועים תחת אש כבדה בירושלים. הוא היה לוחם אמיץ וחבר למופת. זכרו של סמל־ראשון ישראל שינדלר הוא קודש ונצרנו בלבנו בגאון. יהי זכרו ברוך".

ישיבת "חכמי לובלין", שבה למד ישראל, הנציחה את זכרו ברכישת ספרי קודש, בקביעת לוח זיכרון ובהקמת קופה לגמילות חסדים על שמו.

שינהורן, אורי

אורי, בן הלה וחיים, נולד בחיפה ביום י"ז באלול תש"ט (11.9.1949). הוא למד בבית־הספר היסודי "מעלה הכרמל" ובבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת". כבר מילדותו הצטיין בטוב לבו ובכישרונו לרכוש חברים שאהבוהו. את חבריו הרבים "צבר" מכיתה א' של בית־הספר היסודי ועד ליום נופלו. אורי היה הרוח החיה בחברה. לא הייתה פעולה חברתית שנעשתה ללא תכנונו או עצתו, ובתנועת "הנוער העובד" היה הוא ראש וראשון למארגנים מסיבות וטיולים. אהבתו לטבע לא ידעה גבול. סיפרה עליו אשתו: "תמיד היה נוהג להיזכר כיצד היה הר הכרמל, כשעדיין לא נבנו בו כבישים ובתים. שעות ארוכות היה מספר לי על היערות הקרירים והמוצלים, על הואדיות המקסימים, ועל הים. לעתים היה יושב על שפת הים ללא נוע, מתבונן בהילוכם של הגלים וחולם". מאחר שהיה נער יפה תואר, גבוה, בלונדי ובעל עיניים כחולות, זכה תמיד להערצת הבנות. אולם בשל רגישותו הרבה, לא ניצל את הצלחתו זו והעדיף אהבת־אמת. בבית־ספר המקצועי נתגלו לראשונה מיומנות ידיו, ורצונו הכביר לעשות ולהצליח. אורי היה פטריוט נלהב. שירי־מולדת היו אהבתו הגדולה, ובמסיבות בתנועה היה נותן קולו בשירה אדירה. שנים ארוכות שמר עמו שירונים, שלפיהם היה מזמר ומלווה עצמו בנגינה בגיטרה. אך יותר מכל אהב ריקודי עם. כשהיה נער הצטרף ללהקת ריקודי־עם, ויחד אתה הופיע במקומות שונים בארץ. בשעות הפנאי היה מסתגר בחדרו וכותב שירים. רוב שיריו מבטאים את אהבתו הרבה לארצו ולבריות. מלבד כל מעלותיו היה גם ספורטאי מצוין, ועשה חיל בעיקר בריצה למרחקים ארוכים ובכדורסל.

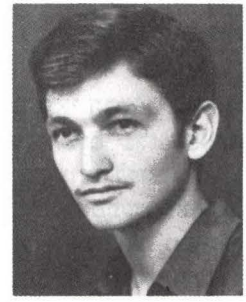
אורי גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1967, ומאחר שהיה בוגר בית־ספר מקצועי, הוצב לחיל החימוש. במסגרת שירותו עבר קורסים מקצועיים שונים, לרבות קורס קצינים וקורס קציני חימוש. על אורי הקצין סיפרו חבריו ליחידה: "אורי – דמות גבוהה עם בלורית בלונדית ועיניים כחולות, הילוך נמרץ וקול בוטח. אורי היה מעמודי התווך של הגדוד. בתפקידו כקצין חימוש, התחיל לבנות את הגדוד מבחינה טכנית. לדעת כולם היה מהדמויות היותר אהובות בגדוד. אורי התעניין ברכב אמפיבי ומצא סיפוק רב בעבודתו. הוא עבד על הכלים ללא ליאות וחילק הוראות עבודה ועזר היכן שצריך. מעולם לא סירב לעבוד. החריצות הייתה חלק בלתי נפרד מאישיותו, ומפקדיו ידעו שאם נותנים לאורי תפקיד, יש על מי לסמוך". בתקופת מלחמת ההתשה שירת בקו תעלת סואץ. זאת הייתה תקופה קשה, אך מלאת חוויות וזכרונות מאלפים. משהגיעה עת שחרורו, בשלהי אוקטובר 1970 התנדב לשירות בצבא הקבע והוצב בבקעה, שם השתתף במרדפים רבים אחר מחבלים.

בשלהי דצמבר 1971 השתחרר אורי ויצא לחיים האזרחיים, לאחר שעשה שנה בשירות קבע. הוא נשא לאישה את חברתו יעל, והשניים החליטו להגשים את חלומם – לגור בחיק הטבע. לכן קנו בית קטן במושבה אבן־יהודה. על הבית שמרו שני כלבי זאב גדולים, ושם נולדה בתם שרון. אורי עבד בייצור כלי־נשק במפעל של משרד

הביטחון, ובערבים למד ניהול ייצור בשלוחה של הטכניון. למרות כל עיסוקיו הרבים שגזלו את רוב זמנו, מצא זמן להקדיש לבתו האהובה, ולבלות בערבים בחברת אשתו וידידיו ולהנעים להם בנגינתו בגיטרה ובקולו הערב. "היו אלו ימים נפלאים", אמרה אשתו, "אידיליה של ממש". במלחמת יום הכיפורים שירת כקצין חימוש בחזית הדרום, בגדוד שהורכב ממתנדבים. על הימים הראשונים של המלחמה סיפרו חבריו ליחידה: "אורי פעל ללא ליאות. תמיד הרגיש צורך לעודד אותנו ולהיות במקום הנכון. תמיד דאג למלאי של ציוד, מזון ותחמושת. הוא נפצע בראשית המלחמה, אך עמד על כך שישוב לתפקידו. כשחצינו את התעלה נפלטה מפיו אנחה, שאמורה הייתה לסמל את שמחתנו, על כי סוף סוף עברנו את המלחמה. אך הגורל רצה אחרת... נאלצנו להמשיך ולהילחם". ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (19.10.1973) נכנס הגדוד לקרב המכריע של כיבוש מוצב "אורחה", היא סרפאום, שממערב לתעלת־סואץ. אורי, שלחם בראש הכוח, נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה, השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "אורי הוגדר כקצין טוב, בעל ידע מקצועי רב, מסור, יעיל ואהוד"; כתב עליו מפקדו: "הוא היה מופת ודוגמא אישית לחבריו".

שיף, בן־ציון

בן־ציון, בן מינה ומשה, נולד ביום י' באב תש"י (24.7.1950) ברעננה. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "יבנה" ברעננה ובבית־הספר הממלכתי־דתי "מעלות" בבני־ברק, אחרי־כן המשיך את לימודיו בישיבה התיכונית "כפר גנים" בפתח־תקוה. בן־ציון (שכונה גם "בנצי") ידע ילדות מאושרת בבית חם ואוהב. כשמשפחתו גרה ברעננה, בילה זמנו בהשתובבות ובמשחקים בפרדסים ובשדות שבסביבה. הוא היה תלמיד מצטיין וכבר בילדותו התבלט כמארגן וריכז את רוב הפעולות של בני גילו. אולם כשעברה משפחתו לבני־ברק, והוא אז בן 8, נתקל בקשיי הסתגלות ממושכים, והדבר התבטא אף בלימודיו. משעבר ללמוד בישיבה בכפר גנים, שוב מצא מקומו. הוא שקד על לימוד התורה והלימודים הכלליים והגיע להישגים רבים. אחרי־כן המשיך לימודיו במכון התורני הפדגוגי בישיבת הדרום ברחובות. לדברי בן כיתתו, היה בן־ציון דובר הכיתה ונציגה לפני המורים והיה מארגן מסיבות ותחרויות בין בתי־ספר שונים. הוא היה טוב־לב ואוהב אדם, ובן מסור למשפחתו.

בן־ציון גויס לצה"ל בסוף יולי 1968 והוצב לנח"ל במסגרת "ישיבת הסדר". לאחר הטירונות עשה בשל"ת. אחרי־כן הוצב לגדוד ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ועבר אימון מתקדם, נשלח שוב לשל"ת בישיבת הדרום. האימונים המפרכים היו קשים עליו, אך בכוח רצונו ועקשנותו עמד בהם והיה גאה מאוד בסמל הכנפיים

ובכומתה האדומה שלו כצנחן. לדברי חברו, התבלט כחייל טוב והרבה לעזור לחבריו. אחרי־כן נשלח לתעסוקה מבצעית בגדוד של חניכי נח״ל, ושירת בערבה במארבים ובמרדפים, ושוב עשה בשל״ת.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בחטיבה של חיל השריון, ושירת בה כרובאי חרמ״ש. בן־ציון לימד במירון בכיתות של חטיבת הביניים ולדברי חברו שם, היה מורה לדוגמה. הוא לימד וחינך כמורה ותיק, אף בשנת עבודתו הראשונה. מעולם לא התעייף מההוראה ועד השעות הקטנות של הלילה היה מכין את השיעורים, כדי להקל על תלמידיו להבין את החומר. הוא היה אומר שצריך לנצל את הזמן והיה משוחח עמם בנושאים שונים עד אחרי חצות הלילה. הוא לא חשש ללמד תלמידים שלא רצו ללמוד ושמורים אחרים התייאשו מהם והשתדל לפתור את בעיותיהם. לפי דרכו היה עוזר לתלמידיו ומעודדם, וגם לאחר שסיים את עבודתו במירון, שמר על קשר עם תלמידיו והוסיף לכוונם. בשעה שלימד במירון, השתלם גם בקורסים שונים בשלוחה של אוניברסיטת בר־אילן בצפת. כשסיים את לימודיו בישיבת כפר גנים, נשאר בקשר הדוק עם המוסד ובכל הזדמנות היה בא לבקר שם או לקבל עצה והדרכה מראש הישיבה. כאשר סיים את עבודתו במירון, הדריך במשך שנה בישיבת כפר גנים ולימד בבתי־ספר בסביבה. הוא ארגן פגישות מחזור של בוגרי הישיבה וריכז את הקשר בין בני כיתתו לשעבר. בשנת תשל״ד החל ללמד בחטיבת הביניים בגבעת שמואל, קיבל עליו מערכת שעות קשה והתכונן עוד להמשיך ולהשלים את לימודיו באוניברסיטת בר־אילן. בתקופה הקצרה שעשה בבית־הספר התמסר ללא ליאות לתכנון עבודתו ולארגון המעבדה לאלקטרוניקה בבית־הספר, שבה אמור היה להדריך קבוצות של תלמידים במשך השנה. בזמן הקצר הזה הצליח להתחבב על תלמידיו ועל מורי בית־הספר. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא בן־ציון ליחידתו. הוא השתתף בקרבות בגזרה הצפונית בסיני, כרובאי חרמ״ש בפלוגת סיור. לדברי מפקדו, השפיע על חבריו בטוב־לבו ובאהבת האדם שלו, ובאחת ההפוגות בין הקרבות הקשים חילק לחיילים את ״התפילה לפני היציאה לקרב״ והעיר בחיוך, שישימו לב, שגם לשאינם מאמינים לא תזיק התפילה. לדברי מפקדו, יצא שם בפלוגה לדבקותו במשימה ולמסירותו, בכל הזדמנות כתב למשפחתו מכתבים מרגיעים ואופטימיים ודרש בשלום כל אחד מבני המשפחה. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) נפגע ונהרג כשניסה לחלץ את ג׳יפ הסיור מאש הפגזה ארטילרית כבדה, בתעוז ״מרור״, דרומית לקנטרה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״הוא היה אהוד על כל חייליו פלוגתו וזכה להערכה מלאה ממפקדיו ומחבריו כאחד״.

הוריו תרמו לזכרו ארון קודש וספר תורה לבית־כנסת.

שיפלדרים, אהרן

אהרן, בן שושנה ושמעון, נולד ביום י״ט בתשרי תש״ז (14.10.1946) בתל־אביב, כחצי שנה לאחר שהוריו עלו ארצה. מקום מגוריהם הראשון היה בשכונת התקוה שבתל־אביב, וכבר אז החלו לעבור את תלאות החיים. בהתקפה ערבית על השכונה עלה הבית באש והמשפחה נאלצה לעבור לדירה אחרת באותה שכונה. את ילדותו בילה בשכונה וגם אז לא נהנה מילדות ראויה לשמה. מגיל שלוש סבל משיתוק ילדים ונגמל ממנו רק בגיל שש. בשכונה המשיך ללמוד בבית־הספר ״בר־גיורא״ עד כיתה ו׳. מכאן ואילך עברו לגור בגבעתיים, בה סיים את לימודיו היסודיים בביה״ס ״בורוכוב״ ב־30 ביוני 1960 – מחזור כ״ט. תעודת הגמר מראה ציונים טובים; אך התנהגות רק ״מניחה את הדעת״. כבר אז החל לגלות אופי סוער; והתנהגות זו נמשכה בכל מסלול חייו. חוברות בלש ומערבוני־מתח תפסו מקום בילקוט הלימודים שלו, בידיעת ההורים, ובהם מצא פורקן. את מסלול הלימודים המשיך בתיכון עיוני ע״ש קלעי בגבעתיים, שם למד שנה אחת וחדל, כי רצה ללמוד בביי״ס מקצועי. בביי״ס להכשרה מקצועית באור־יהודה למד במשך שנה במחלקה למסגרות מיכנית. בהמלצת ביה״ס החל לעבוד במפעל ״סקף־הופמן״ ברמת־גן ובו שהה שנתיים כאשר יום אחד בכל שבוע הוקדש ללימודים, להשלמת הקורס המקצועי בביה״ס ״אורט חניכות״ ברמת־גן. בעבודה הצטיין מאוד ותרם את מרצו למפעל. בגלל מרצו, ניתן לו לעבוד בצורה עצמאית לפי תכניות שנמסרו ולא פעם אף נשאר, ביזמתו, לעבוד אחרי שעות העבודה. מקום עבודה זה עזב בתחילת 1964, ומאז ועד גיוסו, עבד עם חבר, שגם הוא עזב את המפעל, ויחד פתחו עסק עצמאי ביפו. אהרן היה בחור שסלד ממסגרות מקובלות. אהב מאוד את החופש ולמרות מסירותו לעבודה, היה נוטל לעצמו לעתים קרובות חופשות ונוסע לטיולים. זכור במיוחד אחד הטיולים עם ידיד בן גילו, שקבל רישיון והיה ברשותו אופנוע. יום אחד צץ במוחם של שני בני ה־17 רעיון הנסיעה. השניים חזרו הביתה, קנו מפה ויצאו לכיוון טבריה. המסלול תוכנן כך שבסיום יום העבודה כביכול, יהיו בבית. רצה הגורל ובדרך בחזרה התהפכו ואהרן נפצע. טנדר שעבר במקום הסיעם הביתה. אהרן החליף את בגדיו בהסתר, והלך לטיפול בקופ״ח. אמו, שחשה במוזרות שבהתנהגותו, עקבה אחריו, ולאחר שיצא מקופ״ח נכנסה לאחות וממנה שמעה על המקרה. ככל אם כעסה, אך יותר מכך לא נותר לה לעשות... כסף לא נחשב בעיניו בעל ערך והיה מבזבזו על בילויים, אך גם על דברים חיוניים לבית. עד לסוף דרכו נמשך יחסו זה לכסף וכשהעירו לו חברים, שבחור בגילו חייב כבר להתחיל לתכנן את חייו ולשם כך עליו לחסוך, אמר שהוא איש צבא ובתור שכזה אינו יודע מה ילד יום.

בנובמבר 1964 גויס לצה״ל. בתחילה התנדב למשמר הגבול אך עקב מחאות, הועבר לשריון, עבר קורס תותחנים, קורס מפקדי טנקים ובמשך שנה וחצי היה רס״פ. במלחמת ששת הימים היה צוער ולחם בגדודו של רס״ן בן שוהם, שנפל במלחמת יום הכיפורים בקרבות רמת־הגולן. ביום הראשון של המלחמה, באזור אבו־עגילה, נפצע

מרסיסים בעיניו ובחלקי גופו העליונים. הוא פונה ועבר טיפול שהוצאו בו רוב הרסיסים. בתחילת 1968, לאחר שלוש וחצי שנות שירות, נתייתם מאמו. למרות הכל המשיך את דרכו בצה"ל ולאחר חצי שנה עבר ניתוח נוסף והוצאו יתר הרסיסים מעינו. כשהיה עדיין חבוש בעין אחת, הרגיש בגיוס לפעולת כראמה, והצטרף לכוחות למרות מצבו. גם בפעולה זו נפגע הטנק שלו, אך הפעם יצא הוא עצמו ללא נזק. מכאן ואילך נשאר ביחידתו, המשיך להתקדם בדרגות הפיקוד בצה"ל והיה מיועד להיות קצין אג"ם חטיבתי. למטרה זו נשלח לשנת לימודים. בשנה זו הרבה ללמד ולבלות. היה מבלה עד השעות הקטנות של הלילה. בגלל מזגו הסוער, הותיר אך שעות ספורות לשינה. המלחמה תפסה אותו באמצע שנת החופשה. יומיים לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים הופיע נציג היחידה בביתו והודיע לו להישאר בבית, כי הוא עלול להיקרא בכל רגע ליחידה. אהרן חיכה בקוצר רוח ליום שיקראו לו ליחידה, ואפילו לשם תרגיל. לכן לא חיכה לקריאה, אלא נסע בעצמו ליחידתו, שמא ישכחו לקרוא לו. מיחידתו נשלח לצפון להצטרף לחבריו, שנמצאו כבר ברמת־הגולן. הוא לחץ על מפקדיו שיטילו עליו תפקיד, וינתן לו צוות שאתו יצא לקווים הקדמיים. ביום השני של המלחמה הגיע עם פלוגתו לרמת־הגולן, והצטרף ליחידת סיור, שכבר הייתה בעיצומם של קרבות הבלימה. הוא זכה לראות רק שעות מעטות מסערת הקרב. הובא למנוחות ב־14.10.1973, ביום שמלאו לו 27 שנים.

שיצר, מנחם־מנדל

מנחם־מנדל (מנדי), בן אתל (יוריקה) ומשולם־זישא (זיגיסמונד), נולד בחודש תמוז תשי"ג (יולי 1953) בלודוש שברומניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1963. הוא למד בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו ובתלמוד תורה בבית־וגן בירושלים. אחרי־כן למד בישיבה התיכונית "מרום ציון" בבית וגן ובישיבת "שעלבים". מנחם היה תלמיד מצטיין. בפרסי ההצטיינות הראשונים על הישגיו בלימודים זכה עוד ברומניה; גם בישיבה התיכונית הוענק לו פרס הצטיינות. כתב עליו ראש המתיבתא: "הוא היה תלמיד ער, חשקו לתורה היה עז וכל יום היה בעיניו כחדשים". אחד ממוריו סיפר עליו, שהיה "מן המובחרים בכיתה, ומצטיין כבעל כשרון נדיר, במיוחד ללשונות ולמתמטיקה". מוריו וחבריו הרבו לספר על שקידתו ועל התמדתו המרובה בלימוד התורה ובלימוד הגמרא, על שהיה מאחר בלילות ועמל לפרש ולהעמיק בסוגיות קשות. מנחם ניחן בזיכרון מופלא, "בור סוד שאינו מאבד טיפה". סיפר עליו רבו: "וכתורתו כן תפילתו, בלהט היה משתפך בתפילה, ובמשך שנות לימודו בישיבה, כמעט שלא החסיר מתפילת הישיבה. כל זאת על אף התמדתו הגדולה, שכן היה עולה על יצועו עם אשמורת אחרונה". לבו של מנחם היה פתוח גם אל היפה במעשי האמנות. הוא אהב ליצור כלים נאים ובבית הוריו שמורה תיבת אתרוג עשויה עץ זית, שיצר במו ידיו. כשנתפנה מכל אלה מצא גם זמן להקדיש לקריאה בספרי היסטוריה וגיאוגרפיה.

מנחם היה בן תורה שגלומות בו אהבת האדם, אהבת ישראל ואהבת ארץ־ישראל, כיבוד הוריו ורבותיו, ידידות של אמת עם רעיו, כנות ואחווה. הוא היה ישר־דרך ובעל־מצפון, איש אמת, נאה דורש ונאה מקיים. איש שיחה נעים היה, בעל כושר ביטוי ולשון רהוטה. טוב לב היה, נכון להושיט יד לכל אדם, ונענה לכל בקשה ברצון ובמאור פנים.

מנחם גויס לצה"ל במחצית ינואר 1972, והתנדב לנח"ל המוצנח, במסגרת "ישיבות ההסדר". לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "סנטוריון", ומאחר שהצטיין הוענק לו ציון גבוה (95). הוא היה חייל טוב מאוד, ממושמע ואהוב על מפקדיו ועל חבריו. התנהגותו הייתה ללא דופי, ותמיד היה מתנדב לכל משימה. מפקדו סיפר עליו כי "תמיד הקפיד לקרוא וללמוד, הרחיק עצמו מוויכוחי סרק, עשה כל שהוטל עליו וכל שעשה – עשה כהלכה". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לחזית בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), ליד בסיס טילי "סאם" בשלופה שממערב לתעלת סואץ, נתקלו אנשי היחידה בכוח מצרי, שארב להם בהתקדמותם ופתח עליהם באש. טיל "סאגר" פגע בטנק שלו ומנחם נפגע מרסיס בחזהו ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים בירושלים, השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

בספר "מים חיים", שהוקדש לזכר שלושת תלמידי ישיבת "שעלבים" שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, נתפרסמו מאמרים שכתב בענייני הלכה ("על הניסים בחנוכה" ו"בדין מזונות בהגעת זמן") ודברי מוריו וחבריו התלמידים על דמותו ועל דרכו בלימוד התורה; "אוצר הספרים" בישיבת "שעלבים" הקים ספרייה תורנית לזכר שלושת בני הישיבה שנפלו, ומנחם בתוכם.

שירי, בנימין

בנימין, בן שמחה ואקרם, נולד ביום כ"ה בחשון תש"ב (15.11.1941) בבגדד שבעיראק. בשנת 1951, כשהיה בן עשר, עלתה משפחתו ארצה והתיישבה במושב קדימה. תחילה למד בבית־הספר היסודי במושב ואחר־כך המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי "אורט" בנתניה. הוא היה נער חרוץ וחריף־שכל ולמרות שנאלץ לעזור להוריו בעיבוד המשק החקלאי שלהם, היה תלמיד מצטיין. מנעוריו היה פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד" בקדימה, ביחוד בענפי המחנאות והספורט. את לימודיו סיים בבית־הספר הטכני הטרום־צבאי של חיל האוויר.

בנימין גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1960 והוצב לחיל החימוש כחשמלאי רכב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר עבד בשירות הביטחון. במלחמת ששת הימים לחם בסיני, וכשהסתיימה המלחמה התגייס לשירות בצבא הקבע. הוא הצליח מאוד בתפקידו, השתלם במקצועו ואף עבר בחינות בגרות מוקדמות בציונים גבוהים. מטבעו היה אדם שקט ונוח לבריות, טוב־לב מאין כמוהו ומוכן לעזור לזולת תמיד.

הוא היה בעל יזמה ותושייה בלתי רגילים נתברך ב"ידי זהב" והיה מסוגל לפתור כמעט כל בעייה טכנית שהועמדה לפניו. כתחביב אהב מאוד לשחות ולדוג וכשהיה מצליח להשתחרר מלימודיו ומעבודתו, היה מבלה את זמנו בים. בשנת 1970 נשא לאישה את חברתו אהובה, ולאחר שנים של שירות בסיני עלה צפונה. בשנת 1972 הוענקה לו דרגת רס"ר. בתקופה זו כבר שירת כחשמלאי בכיר במחלקתו ובכל חוות־הדעת של מפקדיו צוין כבעל מקצוע מעולה, בעל יזמה, ממושמע, מקובל ואהוב מאוד על מפקדיו ועל פקודיו, יעיל ומסור לתפקידו. בזכרונות שכתב עליו חברו, תיאר אותו כמפקד שלא אהב לחלק פקודות. הוא היה כמו אבא טוב לכל חייליו, דאג לנוחיותם ולרווחתם תמיד ובכל מקום. בימים של לחץ והפגזות היה בא ובדק בעצמו אם שלום לכל אנשיו. הוא ידע להבליג גם על דברים שחרו לו ולא התלונן לפני שום אדם. מעל לכל היה בעל משפחה למופת, גאה באשתו ובילדיו. כל ימיו הצטיין בדבקותו במסורת ובנאמנות לערכי העם. כשהיה נשאר בשבת במחנה עם חייליו, נהג תמיד לקדש את השבת, היה עורך קידוש כהלכתו ותמיד החזיק תחת ידו בקבוק יין לקידוש. ערב המלחמה, כשהיה בכוננות, קיבל אישור ללכת לבקר אצל אשתו שהייתה בהריון. כדי שלא לחלל את קדושת החג הלך ברגל כברת דרך ארוכה עד מקום הפגישה עם אשתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח בין הראשונים לשדה הקרב בסיני, ויצא מהמלחמה בשלום. ביום כ"ח בכסלו תשל"ד (23.12.1973) נפל בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברעננה, השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים ושלוש אחיות.

להנצחת שמו תרמה משפחתו נברשות לבתי כנסת ברעננה ובקדימה. כן תרמה ספר תורה וחנוכייה, שהוצבה על גג בית הכנסת בקדימה; דברים לזכרו כלולים בספר "על כל החברים שלנו", בעריכת דודו ברק.

שירי, משה

משה, בן שפיקה ורחמים, נולד ביום ב' בחשון תש"ט (4.11.1948) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־הספר היסודי "יהלום" ברמת־גן, שם השתקעה משפחתו. אחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון "אוהל־שם", במגמה הריאלית. משה גדל וחונך ברוח המסורת המפוארת של קהילת יהודי עירק, במשפחה שלא חסרה דבר וידעה מכל טוב. למרות זאת החליטו הוריו לעלות לארץ־ישראל ולהגשים בכך את אמונתם במסורת ישראל ובשיבת ציון. למרות הקשיים המרובים שהיו מנת חלקם בהגיעם ארצה, הצליחו בני המשפחה להסתגל ולהתאקלם בסביבה החדשה. משה נקלט עד מהרה בחברת בני גילו ורכש ידידים רבים, שאהבו להיות במחיצתו ונהנו מהאווירה הטובה שהשרה סביבו. משה היה גאה באמונתו והיה חדור הכרה בצורך להילחם ולהיאבק על קיומה של מדינת ישראל. אמונתו והשקפותיו הנחו אותו בבחירת דרכו.

משה גויס לצה"ל בסוף אוגוסט 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש נהג בטנק ונשלח לשרת בחטיבת השריון 7. הוא היה איש מקצוע מצויין וזכה לגביע, כאות הוקרה על הצטיינותו בנהיגת טנקים. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה בקורס מפקדי טנקים. יחד עם חבריו לקורס נשלח כדי להצטרף לכוחות השריון שלחמו בסיני. בקרבות אלה הצטיין במיומנות רבה בהפעלת הטנק, בכושר אילתור וביכולת לייעל את שיטות הפעולה של צוות הטנק. אחרי שהסתיימה מלחמת ששת הימים השתלם בקורס קצינים בבית־הספר לקצינים של צה"ל, ואחרי כן השתלם בקורס לקציני שריון בבית־הספר לשריון. לאחר שהוענקה לו דרגת הקצין נתמנה מפקד מחלקת טירונים. במהלך שירותו השתתף בפעולת כראמה ומפקדיו העלו על נס את פגיעותיו המדויקות במוצבי האויב ובטנקים שלו. במלחמת ההתשה שימש מפקד מחלקת טנקים בחטיבת שריון בסיני. הוא היה אחראי לאבטחת דרכי התנועה לאורך התעלה, והשתתף בקרבות נגד השריון המצרי. באחד הקרבות יצא תחת אש כבדה לחלץ את אחד מחייליו, שהטנק שלו נפגע. ברבות הימים מונה לתפקיד סגן מפקד פלוגה והועלה לדרגת סגן. בתפקיד זה היה אחראי לניהול היחידה והתגלה כמפקד מעולה, דאג לשיפור תנאי השירות והקדיש זמן רב לטיפול בפרט. הוא האזין באורך רוח לבעיות שהטרידו את חייליו, ועשה כמיטב יכולתו כדי לסייע לכל חייל שנזקק לעזרתו. הוא הצליח להדביק בהתלהבותו לשירות ובדבקותו גם חיילים שהתקשו להסתגל למשמעת הצבאית. הפלוגה שלו הייתה ידועה כפלוגה שנעים לשרת בה וחיילים רבים ביקשו להצטרף אליה. כסמ"פ היה אחראי על מחלקת הטנקים שהוצבה ב"מוצב המזח". מעוז זה ניהל קרבות קשים וממושכים נגד המצרים, שבהם הצטיין משה ביכולת מעולה כמפקד, שחייליו בוטחים בו ורוחשים לו אמון.

בסוף אוגוסט 1969 שוחרר משה מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. חודשים ספורים אחרי שחרורו נקרא לשירות מילואים פעיל וקיבל לפיקודו מחלקת טנקים, שפעלה בסיני. גם כמפקד בשירות המילואים התגלה משה כאדם המסור לחייליו ודואג להנעים את השירות ולשפר את התנאים ביחידה. לאחר השחרור התקבל ללימודים בפקולטה להנדסה בטכניון בחיפה. נפילתו בקרב נטלה אותו מעם משפחתו וחבריו ומנעה את הגשמת התכניות הרבות שעליהן חשב וחלם. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) יצא משה בראש כוח שריון כדי לסייע ליחידת צנחנים, שלחמה בכוחות קומנדו מצריים באזור ראס־סודר. בפעולה זו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אח וארוסה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. בתשרי תשל"ו הוענק לו ציון־לשבח על מעשיו בקרב מטעם הרמטכ"ל, רב־אלוף מרדכי גור. בנוסח העיטור נאמר: "ביום 11 באוקטובר 1973 נע עם פלוגתו לחלץ נפגעים של כוחותינו, שעלו על מארב מצרי באזור שממזרח לראס־סודר. כדי לאפשר את חילוץ הנפגעים מהמארב עלה סרן משה שירי ז"ל עם הטנק שלו לעמדה, אשר הייתה חשופה לאש האויב, ותוך סיכון עצמי רב ניהל חילופי־אש עם האויב וריתק אליו את האש. תוך כדי פעולתו זו נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סרן משה שירי ז"ל אומץ־לב, כושר מנהיגות ואחוות־לוחמים".

שכטר, אבינועם

אבינועם, בן רבקה וצבי נולד ביום כ״ב בניסן תשי״ג (7.4.1953) ברמת־גן, ונקרא על שם סבו מצד אמו, שנספה בשואה. הוריו התחנכו בתנועות נוער ציוניות עוד לפני עלייתם ארצה. ניסיונם המר בשואה, שאבדו בה רבים מבני משפחותיהם הביאם למסקנה החד־משמעית, שמקומם של יהודים הוא בישראל בלבד. בישראל השתתפו ההורים במלחמת השחרור, והאב השתתף גם במלחמת ״קדש״. אבינועם סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ניצנים״ ברמת־גן, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר ״אוהל־שם״ ובבית־הספר ״דביר״ ברמת־גן. נומל׳ה, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו — נולד בכור להוריו. הוא נולד חלש, ירוד במשקלו וסובל משבר. השבר הפריע להתפתחותו הפיסית, וגרם לו סבל רב. בגיל שלושה חודשים נדבק במחלת השעלת שסיכנה את חייו, מאחר שאי־אפשר היה לנתח אותו, ובלי ניתוח לא יכול היה לגדול כראוי. בגיל שמונה חודשים נותח, ומאז הלך מצבו והשתפר בהדרגה. מכיוון שהיה קל־משקל, הצטיין בזריזות, בריצה ובמעשי שובבות. ברחוב הסתכלו הבריות תמיד ב״אפרוח״ הזעיר הזה, הנראה כבן חצי שנה, והוא כבר רץ ומדבר כילד בן שנה. בגיל שלוש נותח שוב ומאז התפתח במהירות רבה, והיה שובב בלי גבול, עירני ומתרוצץ כ״כספית״. כשנולד אחיו עוזי, היה אבינועם בן שלוש ורבע, ולא הסכין עם הופעתו של האח. בבית נחשב ל״דיקטטור״ של המשפחה, שלא ניאות לקבל מילים ריקות, שתכליתן לסבר את אוזנו. לו היה צריך לומר את האמת, גם כשהייתה מרה וקשה. אי־אפשר היה להבטיח לו ״שטויות ורדרדות״, כפי שכינה זאת. בבית־הספר ״ניצנים״ היה תלמיד מרדן וקשוח, סגור וגאה, שחיפש פשר ומשמעות בכל דבר. רק מורים שדברו אליו בהיגיון קנו את לבו ואת אמונו. היה לו רצון ברזל וחבריו ידעו תמיד, שאפשר לסמוך עליו בכל דבר. הייתה לו גם לשון חדה ובבדיחותיו היה מוסיף נימה של ציניות, שקלעה תמיד למטרה. תחביביו היו רבים והוא הקדיש זמן רב לבולאות. שעות על שעות היה מטפל בבוליו כשגלובוס על ידו, והוא מזהה את ארצות העולם לפי הבולים. ברבות הימים עבר קורס להדרכת בולאות, ואף הוענקה לו תעודת הסמכה. הוא הצטיין גם בעבודות־יד שונות, כגון תיקון כלי חשמל, ברזים ומנעולים, ואהב לעסוק בכך. הוא שלח ידו בפיסול, למד לשחק שח־מט לפי ספרים, וניצח בתחרויות שנערכו בבית־ספרו, ״דביר״. כמו־כן היטב לשחות כמו דג במים, ובחידוני שידורי־ישראל ״אלף חסר אחד״ היה משתתף קבוע, וזכה בפרסים רבים. היה לו חוש מסחרי מפותח, והוא ראה בכסף משאת נפש שיש לעמול למענה. הוא גזם דשאים וניקה חצרות כדי להרויח דמי כיס, וחלם ללמוד כלכלה באוניברסיטה. ואם החליט, בוודאי היה עומד בכך, כפי שהחליט יום אחד להביא להוריו אלמוג מפותל ועדין מאילת, כשכל זיזיו שלמים. הוא נסע ב״טרמפים״ וטולטל בדרכים, כשהאלמוג מונח בתוך קופסה שקנה בשקם, ארוז בצמר־גפן ובסמרטוטים. ״הכל יכולים לעשות זאת״ אמר, ״צריך רק לרצות חזק״.

אבינועם גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות

ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק הוצב ביחידת שדה בתפקיד טען־קשר. כחייל היה "מסור במילוי המשימות שהוטלו עליו", כדברי מפקדו, "איש צוות מעולה... שפעל לשביעות רצון מפקדיו". אמו זוכרת כשיום אחד בא ואמר: "עליתי למדינה הרבה כסף. ירינו פגזים ולא פגענו. ניגש אלי האלוף שרון ואמר לי: 'חייל צה"ל שיורה – צריך לפגוע'" אחר כך שמעה אמו מפי חבריו שהיה צלף בחסד, וכל פגיעה שלו מצאה את המטרה. הרבה חלומות ותכניות היו לו לכשישתחרר מן השירות. הוא רצה לראות את העולם, ללמוד ולעבוד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלחה יחידתו להשתתף בבלימת התקפות המצרים בחזית סיני. שעות על שעות לחמו הוא וחבריו בקרבות שריון קשים ואכזריים. בקרב שהתחולל ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. הוא צוין לשבח על ידי מפקדו, שהעניק לו מדליון נחושת משולב בזכוכית דקורטיבית וחרוטה עליו האמרה: "כחצים ביד גבור כן בני הנעורים" (תהילים קכ"ז).

בעתון "במחנה" פורסמה כתבה על צוות הטנק, שאבינועם היה בו תותחן. בכתבה סיפר מפקד הטנק, בין יתר דבריו: "התותחן אבינועם שכטר, שנפל אחר כך במלחמה, פגע במטרות קשות תוך כדי נסיעה מסחררת, ומי שהוא שריונאי יודע שזה לא פשוט... יש לכתוב על חברי הצוות אבי קריב, יחיא מנצור ואבינועם שכטר ז"ל. הם עשו עבודה נפלאה. הם היו גדולים. זה חשוב שלא ישכחו את זאת".

שכטר, אורי

אורי, בן אלישבע ז"ל ויצחק, נולד ביום ח' בשבט תשי"ג (24.1.1953) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי 'יהודה המכבי' ובבית־הספר התיכון־עירוני ד' בתל־אביב. אורי היה תלמיד חרוץ ומבריק. מורתו סיפרה עליו, שהיה צעיר רציני, חושב ומעמיק, בעל תשובות מבריקות ועבודות, שהיו מבוססות על ידע רב. מנעוריו היה חובב ספורט והצטיין בעיקר בכדורסל ובשחייה. כן אהב את הטבע ואת נוף הארץ, והרבה לטייל במרחביה, כשהוא מצויד בספרים, במפות ובמראי־מקום. בבית־הספר ניהל את מחלקת חובבי בעלי החיים, עסק בגננות והיה אספן נלהב של אבנים מסוגים שונים. הכל הכירוהו כצעיר יפה־תואר, תמיר, שקט וצנוע, עדין ורגיש ומוכן תמיד להושיט עזרה לזולת. לכל אדם היה חברותי ואמנם היו לו ידידים רבים.

אורי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971, והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השלים בהצלחה קורסים שונים במקצועות הטנק, והשתלם בקורס מט"קים. אחרי־כן נשלח לקורס קציניים ולקורס קציני שריון ומשסיים הוצב ביחידת שריון כמדריך וכמפקד מחלקת טנקים. אורי היה חייל וקצין מצטיין, מסור ונאמן. תמיד הצטיין בכל התפקידים השונים שמילא. דרש הרבה מחניכיו־פקודיו אך הרבה לדרוש מעצמו. הוא הבין ללבם של חייליו וחניכיו, שבדרך כלל היו כמעט בני גילו, ולא פעם פקד על

חיילים שהיו חבריו לספסל הלימודים. במלחמת יום הכיפורים לחם אורי כמפקד יחידת שריון בגזרת ראס סודאר. הוא יצא בשלום מכל קרבות המלחמה ואת החופשות לאחר תום הקרבות הקדיש לביקורים בבתי החולים אצל חבריו הפצועים, ולביקורי תנחומים אצל המשפחות השכולות. ביום ו׳ בטבת תשל״ד (31.12.1973) נהרג אורי בתאונה ליד הקילומטר ה־101 בכביש סואץ־קאהיר, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אב.

דברים על דמותו של אורי ראו אור בחוברת ״פרחים עצובים״ — יד לבוגרי בית־ספר תיכון־עירוני ד׳ בתל־אביב, וכן בחוברת ״דרך האש״, על קורות גדודו במלחמה.

שכטר, גרשון

גרשון, בן מרים ויעקב, נולד ביום כ״ט בניסן תשי״ד (2.5.1954) ברומניה, עלה לארץ עם הוריו בשנת 1960 ולמד בבית־הספר היסודי על־שם יוסף טרומפלדור ובבית־הספר התיכון העיוני בנהריה. גרשון עלה מרומניה עם כל בני משפחתו בהיותו בן שש והחל את חייו בארץ במושב אביבים שלגבול לבנון. עוד לפני ששלט היטב בשפה העברית כבר ניכר בכישרונותיו והיה התלמיד המעולה בכיתה. לאחר שהמשפחה עברה לנהריה, סיים גרשון את הלימודים בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון, והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים, בהם היו ציוניו מעולים. גרשון היה נער חברותי, מתעניין בספורט ומקובל מאוד על חבריו ועל ידידיו. מטבעו היה בעל חוש הומור, שמח ועליז ותמיד עמד במרכז הפעילות החברתית, במסיבות ובטיולים שערך עם חבריו ברחבי הארץ. הוא היה קשור מאוד להוריו ולמשפחתו, נהג כבוד והערכה באביו ובאמו והבית היה לגביו מקור של גאווה ושל אחווה משפחתית. בביתו למד אהבת אנוש, כיבוד האדם והערכה למלאכת כפיים. נגעה ללבו העובדה שהוריו עמלים קשה לפרנסת הבית, ולכן ניצל כל שעה של פנאי וכל חופשה כדי לעבוד בכל מיני מלאכות ולסייע להורים בנשיאת נטל הפרנסה.

גרשון גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק ובקורס תותחני טנק ״סנטוריון״ ושירת ביחידות קרביות שונות. בזכות הצטיינותו כחייל וכאיש צוות טנק הועבר לבית־הספר לשריון, שם שימש מדריך לתותחנות, למרות שהעדיף להישאר ביחידה הקרבית עם חבריו. גרשון היה מדריך מצוין ושימש דוגמא לחניכיו. ״גרשון היה מהמעולים שבמדריכים ובחיילים ששירתו תחת פיקודי״ כתב עליו אחד ממפקדיו בבית־הספר לשריון. בצבא קנה גרשון חברים רבים, שהעריכוהו על יושרו, על כנותו ועל מסירותו לחבריו. במשך כל תקופת שירותו המשיך לשמור על קשר אמיץ עם הבית ועם חבריו מתקופת הלימודים. במלחמת יום הכיפורים לחם גרשון בגבורה עילאית כשריונאי בפלוגת טנקים שהוטל עליה לבלום את טורי השריון של הסורים, שפרצו את קו ההגנה של

צה"ל צפונית לקונייטרה ברמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע ונהרג במהלך קרב שריון נגד הסורים במורדות המזרחיים של הר חרמונית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

שכטר, מנחם

מנחם, בן שרה ופרץ, נולד ביום י' באלול תשי"ב (31.8.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי על שם א"ד גורדון ובבית־הספר התיכון בקרית חיים. מגיל צעיר בלט מנחם בכושרו האינטלקטואלי, כשהחבטא במחשבה בהירה, בהגיון בריא, ביכולת ניתוח ובגישה מעמיקה ויסודית ללימודים. הוא הצטיין כתלמיד והרבה לקרוא. מעולם לא הניח מידו ספר בלי שקראו עד תום, וכך 'בלע' כמויות עצומות של ספרים בשטחים שונים: ספרות יפה, ספרות מדעית, ספרות קלה ו"בלשים". במשך שנים היה מנחם חבר בתנועת "הנוער העובד" ויצא למחנות עבודה בכל רחבי הארץ. הוא נהנה מאוד מהפעילות החברתית בתנועה ומהטיולים בנופי הארץ, שאהב מאוד. בבית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע־אוויר, הצטיין בבניית דגמי טיסנים ומטוסים והיה מדריך בגדנ"ע־אוויר. נוסף על כל אלה היה מנחם חובב ספורט, ובעיקר אהב משחקי כדור למיניהם. הוא אהב גם לצלם ולהאזין למוסיקה, היה אספן תקליטים מושבע, ובאוסף הגדול שלו ריכז תקליטים שונים ממוסיקה קלאסית ועד 'פופ'.

מנחם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1970 ושירת בחטיבת 'גולני'. הוא עבר קורס מ"כים וקורס צניחה והיה, כדברי הערכת מפקדיו, חייל מסור וחבר נאמן. למרות שהיה בעל דעות פאציפיסטיות, מילא מנחם את תפקידיו בנאמנות ובמסירות ועלה בסולם הדרגות. תמיד היה ראשון בעוזרים לחבר ובמושיטים יד לנחשלים במסע מפרך ובאימונים הקשים שעברו בחטיבת 'גולני'. אחרי השחרור התכונן ללמוד בטכניון, בפקולטה לכימיה, ובחודשים האחרונים לשירותו כבר התכונן לבחינות הכניסה. מכל חופשה בבית יצא לגדוד כשהוא מצויד בספרים ובמחברות, וכך נהג גם כאשר הוזעק ליחידתו ערב יום הכיפורים. במלחמת יום הכיפורים לחם מנחם בגדוד 'ברק', בחטיבת 'גולני', בקרבות הבלימה והפריצה בחזית רמת הגולן. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפגע ונהרג בקרב נגד הסורים ליד הכפר בוקעתה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי מנחם היה "אחד המובחרים שבלוחמים".

שלו, גיל

גיל, בן רות ואיסר, נולד ביום כ"ו במרחשון תשי"ב (25.11.1951) בקיבוץ מעין־צבי, כבן שלישי להוריו. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר בקיבוצו, ואת לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר החקלאי בכפר־גלים. גיל היה ילד נוח ונעים־הליכות, סקרן ומתעניין בכל אשר התרחש סביבו. מילדותו נהנה מהיתרונות החינוכיים שהקיבוץ נותן לילדיו. הוא מצא עניין בפעילות ספורטיבית ענפה, החל בשחייה, לרבות השתתפות בתחרויות אזוריות ומקומיות, וכלה בטניס־שולחן, שהקדיש לו את רוב מרצו במשך תקופה ארוכה כחבר "הפועל" מעין־צבי. גיל היה גם חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד", ובמסגרת חטיבת בני־האיחוד השתתף בכנסים ובמחנות, שאורגנו על־ידי התנועה. במסגרת זו השתתף גם באליפויות רבות לטניס־שולחן לבוגרים. כמו כן השתתף בפעולות הגדנ"ע, שנכללו בתחום פעילותו של בית־ספרו. במשך הזמן למד גם נגינה בקלרנית, והצליח להגיע לרמה המתאימה להופעות במסיבות ובערבי החגים בקיבוצו. בלימודים הצליח ללא כל קושי מיוחד, והגיע להישגים נאים. בעבודתו במשק התמיד בענף המטעים ואהב את החקלאות. חבריו לכיתה ולקיבוץ אהבוהו בזכות מזגו הנוח וחינו. בקיץ 1968 נבחר להיכלל במשלחת־נוער, שיצאה לגרמניה. בתום תקופת לימודיו התיכוניים יצא גיל לשנת שירות במסגרת התנועה, ונשלח לקיבוץ אלומות, שם עבד בעיקר בענף המספוא.

גיל גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1971 והוצב לחיל הים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צוללים הגנתיים והוצב בתפקיד של צולל הגנתי ביחידת הקומנדו הימי של חיל־הים. האימונים שעבר בהצלחה רבה היו קשים ומפרכים במיוחד, והתפקיד הבלתי־שגרתי דרש תכונות ואיכויות אופי מעולות. הוא לא נהג להתלונן או לשתף את קרוביו ואת חבריו בקשיים שעמדו בדרכו, וביצע את המוטל עליו מתוך אחריות ומתוך שמירה על סודיות, כנדרש ממנו. לימים זכה באות היחידה על ביצועיו. במסגרת פעולותיה של היחידה השתתף גם במבצע הפשיטה על ביירות. הוא שילב פעילות מבצעית עם ספורט במסגרת הצבאית, ושיחק בטניס־שולחן בנבחרת חיל־הים, שהגיעה למקום השני בדירוג הסופי של חילות צה"ל. בחופשותיו ניסה גיל להספיק הרבה ככל האפשר וגם לנוח מעט. הוא היה קורא, מנגן, משחק ומבקר אצל ידידיו ובני משפחתו בחטף, בעת ובעונה אחת, כשהיה חוזר ליחידתו היה מתקבל תמיד בשמחה על ידי ידידיו בנפש, שעברו אתו תקופות קשות ויפות בצוותא. במלחמת יום הכיפורים השתתף גיל בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. לאחר ימים רבים של קרבות קשים נקראה יחידתו לחלץ את אנשי מוצב "המזח". ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע הזחל"ם שלו באש נגד־טנקים בצידה המערבי של תעלת־סואץ, וגיל נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקת קיבוצו בבית־העלמין שבזכרון יעקב. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גיל היה לוחם מעולה של היחידה לחבלה ימית".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכר החללים מבני המשק, שנפלו במלחמת יום הכיפורים. בחוברת כלול גם סיפורו של גיל.

שלו (המבורגר), ירון

ירון (מיקו), בן עדה ואברהם, נולד ביום י"ד בחשון תשי"א (25.10.1950) בכפר שמריהו. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר שמריהו, המשיך בלימודיו בגימנסיה העברית "הרצליה" בתל־אביב, והחל ללמוד באוניבר־סיטה העברית בירושלים, בפקולטה לכלכלה. ירון היה תלמיד חרוץ וממושמע, מסור ושקדן. בבית־הספר היה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוריו שקדו לחנכו לאהבת העם והארץ ולאהבת האדם. הוא היה חובב ספורט ונמנה עם חניכי אגודת "מכבי" כפר שמריהו, אהב מאוד להאזין למוסיקה והקדיש מחשבה לבעיות פוליטיות שונות. ירון היה אדם אופטימי, שמח בחלקו חברותי ואיש שיחה מעניין. נוח היה לבריות וחבריו אהבוהו על שהיה גלוי־לב, דובר־אמת וישר מאוד. תמיד עזר לכל אדם ככל שיכול, היה נדיב ורחב־יד. מעולם לא פגע בשום אדם ותמיד רחק מסכסוכים. הוא אהב מאוד את בני משפחתו ודאג להם, רחש להוריו כבוד והערכה והתחשב בדעתם.

ירון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969 והתנדב לחיל־האוויר. הוא נתקבל לקורס טיס, אך כעבור חודשים אחדים הוצב לחיל השריון. היו בידיו מסמכים רפואיים, שעל־פיהם יכול היה לשרת ביחידה לא־קרבית, אך הוא נמנע מלהשתמש בהם. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון" ובקורס למפקדי טנקים. חבריו ליחידה סיפרו עליו שהיה חייל טוב וחבר טוב ומפקדיו העריכו את כישוריו וציינו שהיה בעל תושייה ואחראי במילוי תפקידיו. במכתבים שכתב למשפחתו בתקופת שירותו השתדל תמיד להרגיע את הוריו וניכר בו שהוא גאה על הישגיו בצבא ובקורסים השונים. כמו־כן ביטא במכתביו את אמונו באדם, את יחסו החיובי לתפקידו ואת יכולתו לראות דברים בחוש הומור ובהבחנה דקה. במהלך שירותו הוענק לו "אות השירות המבצעי", על חלקו בפעילות מבצעית. במלחמת יום הכיפורים השתתף ירון בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בחזית סיני. בשעות הבוקר של יום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), יומיים לפני שנכנסה הפסקת האש לתוקפה, וארבעה ימים לפני שמלאו לו עשרים ושלוש שנים נפגע ירון ונהרג. יחידת השריון שלו לחמה ממערב לתעלה, ליד ג'בל ג'ניפה, ובדרכה לעבר האגם המר הגדול, נורה טיל יחיד לעברה מטווח קצר. הטנק של ירון נפגע והוא נפצע קשה. הוא הועבר לטיפול במהירות, אך בדרך לתאג"ד מת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בכפר שמריהו, השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "ירון היה איש מקצוע מעולה, אמיץ ומסור, מקובל על חבריו וניכר ברצונו העז לעזור לחברים".

האוניברסיטה העברית בירושלים הוציאה לאור חוברת לזכר תלמידיה שנפלו במלחמת יום הכיפורים, וירון בתוכם.

שלו, שאול

שאול, בן רחל ואברהם ז"ל, נולד ביום י' באייר ת"ש (19.5.1940) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "הכרמל" בתל־אביב ואחר־כך המשיך בבית־הספר התיכון עירוני א' וסיים בו את לימודיו. הוא היה תלמיד טוב אך עקשן ועצמאי, שבחר לקבוע בעצמו את דרכיו. דעותיו היו מגובשות ובלתי תלויות במסגרות מוסכמות. עצמאותו ומרדנותו ניכרו בו גם כשהיה תלמיד. הוא למד ברצון ובהנאה את אשר עניין אותו, ובשיעורים ששעממוהו היה נוטל את אופניו ודוהר לים. שם היה שוכב על החול וקורא ספר. מאז ומתמיד אהב לקרוא ובכל רגע של פנאי היה מעיין בספר, ויהי זה ספר היסטורי, ספר מדעי, ספר בתחום הספרות היפה או בתחום הספרות המקצועית. הוא היה מסוגל לקרוא ולקרוא שעות ארוכות. סקרנותו האינטלקטואלית לא ידעה שבעה, והוא ניחן בחוש ביקורת מפותח ותמיד נקט דעה מקורית בכל עניין. שאול אהב את הארץ, את נופיה ואתריה. כבר בילדותו הרבה לטייל ברחבי הארץ וכשהיה בצבא ועשה ימים רבים במסגרת תפקידו בנגב ובסיני, גברה אהבתו לארץ. הוא שוטט במרחבי הנגב, במקומות נידחים, מתחת לצוקי סלעים ענקיים ובצל ואדיות מתפתלים, וכולו הנאה, התרגשות והתפעלות מיפי הנוף הפראי. מנעוריו היה חובב ספורט והאמין בכנות במשמעותה של המימרא 'נפש בריאה בגוף בריא'. הוא אהב את הים; אהב לשחות ולצלול בו, ולאחר שיצא מן המים היה רץ על החוף ומתעמל הרבה כדי לחשל את גופו. ואמנם היה גופו מוצק וחסון והוא אף נהג להתחרות בהיאבקות ובאיגרוף. לא פעם חזר הביתה כש"פנסים" כחולים מקשטים את פניו. בילדותו היה חולה בדלקת־הפרקים וזמן רב היה נתון להשגחה רפואית. כשהסתבר לו בבדיקות הרפואיות, טרם גיוסו לצה"ל, שמצב בריאותו תקין והוא כשר לשירות ביחידה קרבית, לא היה קץ לשמחתו.

שאול גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959 והתנדב לחיל הצנחנים. באחת מצניחותיו נפצע ונאסר עליו לצנוח. אז החליט להתנדב לסיירת ובחר בסיירת "שקד". החיים ביחידה זו קסמו לו מאוד, שכן אהב את המרחבים הגדולים, את ההרים והעמקים ואת תחושת החופש והראשוניות בנוף הפתוח. בסיירת סיים את שירות החובה, אחרי־כן יצא לקורס קציני חי"ר ולאחר שתי שנות שירות נוספות בתנאי קבע, קיבל חופשת לימודים. בתקופה זו נשא אישה והקים לו בית ומשפחה. באוניברסיטה למד היסטוריה ופילוסופיה וניצל את זמנו הפנוי לקריאת ספרים: ספרות צבאית מקצועית, ספרי היסטוריה, הגות ומדע. בתקופה זו גם נולדה בתו

הראשונה. שאול הערין את אשתו ואת בתו וחיי המשפחה היו רצופים הבנה, אהבה וכבוד הדדי. כשפרצה מלחמת ששת הימים היה שאול על סף סיום לימודיו באוניברסיטה. בצו הקריאה שקיבל הוטל עליו להתייצב ביחידת ההשתלמויות הירושלמית. הוא צחק ואמר: "אני אלך לשמור עם הזקנים?" הוא נטל את התרמיל ונסע דרומה אל יחידת האם שלו. בסיירת "שקד" עבר את כל המלחמה ובסיומה חזר לאוניברסיטה ועמד בהצלחה בבחינות הגמר. בשלהי 1967 עבר הסבה לשריון ובמחצית 1968 כבר היה מפקד פלוגת טנקים. את כל תקופת מלחמת ההתשה עשה שאול על גדות התעלה, תחילה כמ"פ, אחר־כך כסמג"ד ואחרי־כן כקצין אג"ם חטיבתי. שאול היה מפקד לדוגמא ובכל ההערכות שנכתבו עליו, בשלבי שירותו השונים, ציינו מפקדיו את כישרונותיו המעולים כמפקד, את הישגיו הגבוהים עם יחידתו, את רצונו ושאיפתו להביאה לרמת ביצוע מושלמת, את יחסו האנושי לחייליו, את עירנותו לבעיותיהם ומאמציו לפותרן, את אהבת חייליו אליו בזכות היותו "עושה ולא מדבר" ובזכות יושרו והגינותו, שלא ידעו פשרות. בתקופה ששירת בקו, נתבקש לחתום על מסמך המאשר הוצאות אש"ל בתפקיד. הוא סירב לחתום, בטענה שאין לו הוצאות אש"ל בתפקידו בקו. הדבר גרם חיכוכים בינו לבין חבריו הקצינים, שטענו כי בכך הוא מונע מהם אפשרות לקבל את התוספת, אבל הוא נשאר בסירובו. בשנת 1970 נולד בנו ושנה אחר־כך התמנה שאול לתפקיד קצין מבצעים והוצב במרכז הארץ. במחצית 1973 תם חוזה השירות שלו בצה"ל. הוא הרבה להתלבט אם לצאת לעצמאות אחרי ארבע־עשרה שנות שירות או להמשיך בצבא. הוא ידע שהצבא זקוק לשכמותו ולכן חזר לשירות כמג"ד טנקים בחזית התעלה. במשך כל תקופת שירותו נהג לכתוב לרעייתו בקביעות. במכתביו משתקפת דמותו של אדם יקר, בעל חוש פיוטי וכישרון כתיבה, שכל סופר היה מתברך בהם; דמות של צעיר ישראלי האוהב את ארצו ומוכן להגן עליה גם במחיר דמו; דמות של בעל ואב, שריחוקו ממשפחתו יצר מערכת של קשרי רעות ואהבה טהורים ויפים, המושתתים על הבנה, הערכה וכבוד הדדיים. אהבתו לילדיו לא ידעה גבול; געגועיו וכיסופיו למשפחתו היו עזים, אבל הוא ידע גם שהצבא זקוק לו, ולכן נשאר והמשיך לשרת, והלך אל כל אשר שלחוהו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא עם גדודו להשתתף בבלימת מתקפת האויב בחזית סיני. במשך שלושה ימים ושלושה לילות נלחם שאול עם גדודו בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. במלחמה של מעטים מול רבים בלמו כוחותיו והדפו את התקפות המצרים. במהלך הקרב נאלצו אנשי מוצב "פורקן" לסגת ממעוזם, כדי שלא יפלו בשבי. משנוכחו לדעת שכל כלי רכבם יצאו מכלל שימוש, קראו לעזרת המג"ד. שאול יצא אליהם ובלחימה עיקשת מתוך טנק בודד, תחת אש כבדה הגיע למעוז, העמיס על הטנק את כל אנשיו וחזר למקום מבטחים. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) במהלך הקרבות לכיבוש מוצב "טלוויזיה", נפגע שאול מרסיס פגז של האויב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אישה, בת ובן, ואם. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת סגן־אלוף.

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני משפחתו ומדברי מפקדים, חברים וידידים על דמותו, וכן דברים מתוך מכתבים שכתב לרעייתו בימי שירותו.

שלום, יחזקאל

יחזקאל (חזי), בן ג׳ולייט וחביב, נולד בעירק בשנת תש״ח (1948), וכשהיה בן שלוש עלה עם הוריו ארצה. המשפחה השתקעה בטירת־הכרמל וכאן נולדו אחותו ואחיו. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר היסודי בטירת הכרמל. בגיל רך התגלה כישרון העשייה שלו בביצוע עבודות שונות. הוא ידע לעשות תיקונים בבית וגם ליצור יצירות אמנות שונות מעץ וממתכת. בגלל אהבתו למכשירים ולמכונות העדיף להמשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי ״מפתן״ בטירת הכרמל, שם למד את מקצוע המסגרות. חזי היה עלם יפה תואר, שחור עינים ושיער, מתעמל מעולה ושחקן כדורגל. כדי לשפר את כושרו הגופני, בנה במו ידיו משקולות ונהג להתעמל בעזרתן בקביעות. בבית־הספר עזר חזי בהכשרת מגרש הכדורגל וגם סייע בבניית מכשירי ההתעמלות. תמיד היה חבר נאמן לידידיו, ולא דחה מעולם בקשה לעזרה בבנייה או בתיקון. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי התקבל לעבודה בבסיס של חיל הים כמסגר.

יחזקאל גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1965 והוצב לחיל הים. אחרי שעבר את האימון הבסיסי התמנה נהג משאית. בתפקיד זה שירת וגם השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. בתקופת שירותו בצה״ל עברה משפחתו לתל־אביב.

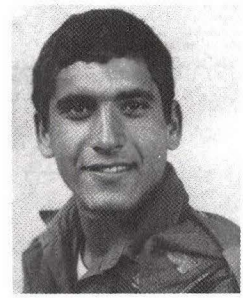
בינואר 1969 שוחרר חזי מהשירות הסדיר והחל לעבוד כמסגר. בעבודה יצא שמו כעובד מעולה, הנהנה מעבודתו ורואה בה מעשה אומנות. יחד עם זאת לא חדל לעסוק בתחביביו, בתחום האמנות ובענפי הספורט השונים. שנה עבד כמסגר עד שהחליט להיות נהג, ובזכות שירותו המצוין כנהג בחיל הים, התקבל לעבודה בקואופרטיב ״דן״ בתל־אביב. באותה שנה גם נשא לאישה את חברתו אהובה, והיה המאושר באדם כשנולדה בתו ורדה. הוא היה אב אוהב ובעל מסור, הרבה לסייר ברחבי הארץ עם משפחתו, ובעבודה היה אחד מהטובים שבחבורה. הייתה בו שמחה פנימית אמיתית, מקורית ושלמה. נוסעיו אהבו את הנהג הנאה והמזוקן בעל העיניים המחייכות, שמעולם לא איבד את שלוותו ושלט בכל מצב. במהלך שירותו במילואים הוצב חזי לחיל השריון ועבר קורס נהגי זחל״ם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא חזי מן התפילה. הוא נשק לבתו הקטנה ולאשתו, שהייתה בחודשי הריונה האחרונים, ויצא ״ליום־יומיים״, להצטרף ליחידתו בדרום. בכל יום הצליח לטלפן הביתה, לשאול לשלום הוריו, לומר מלה טובה לורדה הקטנה ולעודד את אשתו. הוא השתתף בקרבות הקשים שקדמו לחציית התעָלה ובחצייתה עצמה. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973), יום כניסת הפסקת־האש לתוקפה, טילפן חזי הביתה כשרוחו טובה עליו. לאחר שש שעות, כשעסק בתיקון הזחל״ם שהתקלקל, נפגע בטיל ונהרג — חמש דקות בלבד לפני שעמדה הפסקת האש להיכנס לתוקפה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושתי בנות, שהקטנה בהן נולדה אחרי מותו, הורים אחות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב למשפחה האבלה כתב מפקדו: ״החייל יחזקאל שלום נפל בעת מילוי תפקידו באזור הפריצה, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. הוא שירת ביחידת שריון

ושימש כנהג זחל"מ בפלוגת הקשר. יחזקאל הצליח להחזיק את הזחל"מ במצב קרבי בכל ימי המלחמה ונפל בזמן טיפול טכני בכלי. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק, והננו משתתפים באבלכם".

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת נשמתו; דברים לזכרו פורסמו בספר "לזכרם", שהוציא לאור קואופרטיב "דן" לזכר עובדיו, שנפלו במלחמה.

שלום, יצחק

יצחק, בן צביה ואברהם, נולד ביום ב' בכסלו תשי"ג (20.11.1952) בנחלת יהודה ב', כבן בכור להוריו, מיוצאי תימן. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "ברנר" בנחלת יהודה א'. אחרי־כן סיים לימודי שנה אחת בבית־הספר "ריאלי" בראשון לציון – ושנה אחת בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. איציק, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו וידידיו, היה מילדותו מלא מרץ ושובב להפליא. תמיד חזר שרוט וחבול מהרפתקאותיו, אך מרוצה ומאושר בפעילותו הרבה. לא הייתה לו הרבה סבלנות לשבת על ספסל הלימודים, אך הוא השתתף בהצטיינות במבצעים ספורטיביים, בטיולים ובבילוי שמחוץ לבית. הוא היה מנהיג מלידה, תמיד מצא לעצמו חבורות של ילדים שהצטרפו אליו במעשי שובבות, לשעשועם של בני הבית. הוא נהג להביא את חבריו לכל מקום ואלה העריצו אותו כ"מלך החבורה". בגיל אחת־עשרה ערך "סיבוב הופעה" בטרקטור הגדול של השכנים – לעיניהם המתפעלות של כל ילדי השכונה. היה בו משהו שובה לב, עדין ויפה ופראי משהו, וחיוך שבגללו הוענק לו הכינוי "איציק המתוק" בין מקורביו. איציק לא עשה חיל בלימודים. הוא היה זקוק לפעילות גופנית קשה ומחשלת. אך גם הדרישות של בית־הספר הטכני של חיל־האוויר לא סיפקו אותו. הוא חיפש אתגרים גופניים קשים מכפי גילו, וכבר בשנים הראשונות של בית־הספר היסודי היה מסוגל לעמוד במאמץ גופני כביר, כשל אדם מבוגר. הוא אהב לעזור להוריו, ומצא זמן לכך על אף עיסוקיו בכדורגל ובפעילות ספורטיבית. תמיד חלם להצטרף ליחידה קרבית קשה במיוחד, כדי להתגאות במעשיו בצבא ולחוש שהוא מועיל ועושה כמיטב יכולתו למען ארצו.

יצחק גויס לצה"ל בראשית פברואר 1971. לאחר הטירונות ולאחר שעבר קורס לשוטרים צבאיים – הוצב ביחידה בתפקיד שוטר צבאי. תפקיד זה המריד את כל ישותו והוא החל להילחם כדי לצאת ממנו. הוא כתב מכתבים וביקש העברה ליחידה קרבית, והתנהגותו הפכה שלילית במכוון. במלחמתו הגיע עד בתי כלא צבאיים, מתוך שאיפה לעבור לתפקיד שיתאים לכישוריו, שבו יוכל לתרום יותר לצה"ל. שמונה חודשים נאבק בכל האמצעים, עד שמכתבם של הוריו לראש המטה הכללי דאז – רב־אלוף בר־לב – עשה את שלו. יצחק הועבר לחטיבת "גולני". שם השלים קורס מפקדי כיתות בהצלחה, ולא היה חייל מאושר ממנו, שביצע את המשימות הקשות ביותר שהוטלו על יחידתו. מאז היה שמח וטוב־לב, וגם בבית הוריו הורגשה התפנית

בחייו ובחיי המשפחה. כשבא הביתה באחת מחופשותיו המעטות והוא פצוע ברגליו מהליכה מאומצת – לא התאונן וקיבל יסורים באהבה ומתוך הכרה שלמה. הוא הוכיח את יכולתו הרבה יותר מאשר נדרש ממנו, ותוך זמן קצר יחסית היה דמות מרכזית במחלקה שלו. על תקופה זו בשירותו הצבאי כתב חברו למחלקה, שאיציק היה בעל כושר מעולה, התבלט במסעות ובמסלול המכשולים, ונודע בכינויו "בלתי מנוצח". הוא הצטיין ביכולת ארגונית, באחריות ובהשלטת סדר, דברים שאפיינו אותו במיוחד בעבודתו כמפקד..." על מידת אהבתו את החיל ואת היחידה שלו ניתן ללמוד מדברי חבר אחר עליו: "באחת מפגישותינו אמרתי לאיציק, שאתן לו עלה אחד מהעץ שעל תגי. כשחיוך על פניו הוא ליטף את התג על זרועו ושתק, מכונס בתוך עצמו..." כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לחם יצחק בקרב על מוצב החרמון. במהלך נסיון פריצה החוצה מהמוצב, ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), נפגע פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון־לציון. השאיר אחריו הורים, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל, והוענק לו "אות המופת" על גבורתו במלחמה. בתעודת העיטור נאמר: "עם פרוץ מלחמת יום הכיפורים שרת סמל יצחק שלום ז"ל בתפקיד לוחם במוצב החרמון. עם תחילת ההפגזה הסורית על המוצב עלה עם עוד מספר לוחמים לגג המוצב והשיב באש לעבר מקורות הירי של הסורים. הוא שב לתוך המוצב ואירגן את האנשים שהיו עמו לחסימת פתחי הכניסה, בשל נסיון הסורים לחדור למוצב. למחרת, אירגן את האנשים שהיו עמו לנסות לפרוץ מהמוצב החוצה ולהלחם בסורים שהיו במוצב. תוך־כדי נסיון הפריצה מתוך המוצב, עלה סמל יצחק שלום ז"ל על גג המוצב, הטיל 2 רימונים לעבר הסורים וניסה להפעיל את נשקו האישי, ותוך־כדי כך נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה סמל יצחק שלום ז"ל אומץ־לב, קור־רוח ואחות לוחמים למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "איציק ביצע את תפקידו בצורה מושלמת ומופתית... באומץ־לב, במסירות ובנאמנות".

בני משפחתו וידידיו הנציחו את זכרו בהקמת ארון־קודש בבית־הכנסת "תפארת־ישראל" בנחלת יהודה; חטיבת "גולני" הוציאה לאור חוברת לזכרם של חללי גדודו, גדוד "גדעון", ושמו של יצחק בתוכם.

שלום, שמעון

שמעון, בן לאה ויחיא, נולד בשנת תרצ"ו (1935) בג'יבלה שבתימן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949. הוא לא למד לימודים סדירים, אלא לימודי קודש, בבית אביו בעיר מולדתו. שמעון היה חרוץ ופעלתן, אהב את עבודתו בבית־החרושת ושנא את הבטלה. הממונים עליו היו מרוצים ממנו וראו בו עובד מסור, דייקן ואחראי. שקט היה וצנוע, ולא התהלך בגדולות. מטבעו היה חברותי, אהב את קרבת הזולת וידע לקשור קשרי אחווה ורעות. מעולם לא הרים קולו על איש, והיה נוח לבריות וחביב. תמיד היה שמח, טוב־לב, נדיב ורחב־יד. כל מיודעיו הכירוהו כדובר אמת, ישר־דרך ובעל מצפון.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת דצמבר 1952. בצבא שימש בתפקידים אחדים; בתחילה שירת ברבנות הצבאית והיה מוסמך כשרות, ואחרי־כן הוצב לחיל השריון והיה רובאי חרמ"ש. בכל מקום ששירת היה חייל אחראי ומסור לתפקידו. מפקדיו וחבריו חיבבו אותו משום שתמיד נכון היה להתנדב ולקבל על עצמו כל משימה.

בתום תקופת שירותו הסדיר שוחרר והוצב ליחידת מילואים. לעתים מזומנות היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ואף השתתף במלחמה בשנת 1967, והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". בשנת 1955 נשא את חברתו אורה לאישה, וברבות הימים נולדו להם בנים ובנות. את ילדיו חינך ברוח המסורת ובדרך הישר ולא מנע מהם דבר מכל אשר יכול לתת להם. הוא אהב מאוד את הוריו, רחש להם כבוד והערכה והיה בעל מסור ואב טוב ומיטיב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס שמעון ונשלח לחזית ברמת הגולן. לאחר עשרה ימי לחימה, ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), נפגע ונהרג מפגז של מרגמה, שפגע ישירות בעמדה שלו, במוצב בצומת רפיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר סבא. השאיר אחריו אישה, שני בנים ושתי בנות, אם ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון היה מסור לחבריו והתחבב עליהם מאוד. הוא היה נכון לכול ומילא כל תפקיד ברצון ובאהבה".

הוריו תרמו לזכרו וילון לארון הקודש בבית־כנסת בכפר־סבא.

שלזינגר, חיים

חיים, בן מרים ואריה, נולד ביום ח' באייר תשי"א (14.5.1951) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "קוממיות" בבני־ברק, ואחר כך סיים את לימודיו בבית־ספר תיכון מקצועי בבני־ברק. אחרי שלוש שנות לימוד הוסמך כמסגר ועבד במקצועו עד שגויס לצבא. חיים היה עלם גבה קומה, ירוק עיניים, שקט ואחראי. תמיד ביצע כל משימה שהוטלה עליו ביעילות ומתוך משמעת עצמית. בן מסור היה להוריו ואח נאמן לאחיו. אהב את האווירה החמה בבית ועזר לאחיו ככל שיכול. הוא היה גאה במקצועו, מסודר להפליא ואהוב מאוד על ידידיו הרבים.

חיים גויס לצה"ל בתחילת מאי 1969. לאחר שסיים בהצלחה את הטירונות הוצב לשרת בחטיבת "גולני". הוא השתתף בקורס מ"כים, שבסיומו הוענקה לו דרגת רב־טוראי. במסגרת שירותו בחטיבה השתתף בפעולות, בפשיטות ובחדירות לשטח האויב. בתעודת השחרור שלו ציינו מפקדיו: "שירת כמפקד כיתה וביצע תפקידו בצורה טובה ואחראית. בחור מסודר וממושמע".

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר במאי 1972, חזר לעבוד במקצועו האזרחי, ועבד כרתך במפעל בפתח־תקוה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה חיים עם יחידתו בסיני, במסגרת שירות מילואים שהחל בראשית אוקטובר. בליל כ"ה בתשרי

תשל"ד (21.10.1973), אחרי שבועיים של קרבות עקובים מדם, תחת אש תופת, שבהם עמד חיים בגבורה ובשקט, השתתף בקרב באזור "חמוטל". הנגמ"ש שלו נפגע ישירות באש האויב, וחיים נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו למשפחה האבלה כתב עליו מפקדו: "חדור הכרת ערך המשימה, אשר הייתה לעצור את האויב למען שמור על שלמות בתינו ומשפחותינו, לחם בנכם חיים למופת בקרב הקשה אשר בו השתתף. בזכותו ובזכות חבריו הנופלים, מיגרנו את האויב המצרי";

במכתבו של שר הביטחון, משה דיין, אל ההורים השכולים נאמר: "חיים היה חייל מסור וחבר נאמן. היה אהוב על כל מי שהכירו".

שלח (שורץ), אהוד

אהוד, בן חנה ומרדכי שורץ, נולד ביום כ"ה באב תש"א (18.8.1941), בקיבוץ רמת־רחל. הוא למד בבית־הספר היסודי בתל מונד, ואחר כך המשיך את לימודיו התיכוניים בבית החינוך על־שם ברל כצנלסון בכפר סבא. אודי (כך כינוהו באהבה בני משפחתו וידידיו) עשה את שנות חייו הראשונות בקיבוץ שם נולד, ובהיותו בן שמונה עקרה משפחתו לתל־מונד. מורתו בבית־הספר היסודי סיפרה כי אודי זכור לה כילד שהיה מקובל על הכול – מורים ותלמידים כאחד. בדיונים הפדגוגיים על תלמידי הכיתה, היה הדיווח לגביו הקצר ביותר. הוא היה נער רציני, מוכשר מאוד, בעל אופי חזק ויציב, טוב לב וממושמע. אודי התעניין במיוחד בלימוד המקצועות הריאליים ואהבתו הגדולה הייתה נתונה לשיעורי החינוך הגופני. הוא נהג לומר שמי שמצטיין בהתעמלות מצטיין גם ביתר המקצועות. סוד גלוי היה אז, שאודי הכין שיעורים גם בהתעמלות. דרישת המורה הייתה בעיניו צו עליון, שעל התלמיד למלא אחריו ללא היסוס. הוא ניחן בכישרון לחיות בהבנה עם אנשים, לגבש אותם ולהנהיגם. בעודו תלמיד בבית־הספר התבלט בפעילות החברתית הרבה שניהל בין כותלי בית־הספר ומחוצה לו. בטיולים היה עוזר למתקשים בהליכה, נושא את תרמילם של מפגרים ודואג להם. בבחינות נהג לשבת במקום כזה שכל "נצרך" יכול להיעזר במחברתו. הוא עצמו היה תלמיד מצטיין, בעל תפיסה מהירה וכושר ריכוז מצוין. בשיעורים היה יושב קשוב ודרוך, מוכן לענות בהרחבה על כל שאלה שהציג המורה. יחד עם זאת היה מאופק תמיד ומתוך התחשבות בחברים שהתקשו במתן התשובה, לא התפרץ לתוך דבריהם ולא הפריע להם בדברם. מטבעו היה צנוע ועניו, ומעולם לא ניסה להתהדר בידיעותיו הרבות. לא פעם נמנע מלהצביע כדי שלא לבייש את חבריו. הוא ידע להקדיש תשומת לב לבעיותיהם של חבריו ורבים נהגו לבוא אליו, לספר לו על לבטיהם ולשתפו בחוויותיהם ובענייניהם האישיים. נוהג היה להקשיב להם בחיוך טוב ומבין, להעיר, לייעץ ולעזור. אביו סיפר עליו שתמיד עשה כל דבר ביסודיות, אפילו היו הדברים

אמורים בעבודות פשוטות. אביו היה בטוח שעתיד הוא להיות חקלאי אך כבר מילדות התעניין אודי בכל הקשור בתעופה ובחיל האוויר. ושאיפה זו הגשים במלואה בשירותו הצבאי.

אהוד גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1959 והתנדב לחיל האוויר. לאחר הטירונות עבר את כל שלביו של קורס הטיס, הכולל מלבד לימוד מקצוע הטיסה, גם קורס צניחה וקורס קצינים. בכל אלה עמד בהצלחה רבה. מפקדיו גילו עד מהרה איזה אוצר נפל לידיהם והם דאגו לקידומו המהיר, גם במקצועו וגם בסולם הפיקוד. הוא מילא שורה ארוכה של תפקידים: טייס קרב, מדריך טיסה, מפקד טייסת הדרכה, סגן מפקד טייסת ומפקד טייסת מבצעית. ברבות הימים עלה מדרגת סגן־משנה לדרגת סגן־אלוף, עוד בטרם מלאו לו שלושים ושתיים שנה. נוסף על היותו חייל מעולה ולוחם מצטיין, היה אודי גם איש מקצוע ממדרגה ראשונה, ופעמיים נשלח לחוץ לארץ בשליחות צה"ל. מפקדיו העריכו אותו מאוד ונהגו להעניק לו ציונים גבוהים ביותר בחוות הדעת התקופתיות שלהם. הוא זכה להצלחה יוצאת מן הכלל בתחום השליטה והמנהיגות, היה יעיל ואחראי, מדריך מעולה ומפקד מסור לפקודיו ולחניכיו. כל מי שהכירו אי פעם, זוכר אותו כאדם מיוחד במינו, משכמו ומעלה מכל הבחינות. במלחמת יום הכיפורים השתתף אודי בקרבות הבלימה הקשים בסיני. במהלך המלחמה הספיק לצאת לחמש גיחות לשטח האויב לפני שנפגע. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשהוביל בראש הטייסת שלו במשימת תקיפה מעל לסואץ, נפגע מטוסו מטיל קרקע־אוויר והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בתל־מונד. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים ואחות.

רעייתו והוריו הוציאו לאור ספר לזכרו, שכלולים בו דברי חברים על דמותו.

שלי, יוסף

יוסף (ג'וג'ו), בן אולימפיה וגסטון, נולד ביום י"ח באב תשט"ו (6.7.1955) בתוניס שבתוניסיה, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא למד בבית־הספר היסודי "ניר יפה" בתענך ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בעפולה. יוסף היה תלמיד טוב, חרוץ וממושמע, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. הוא היה בעל כושר גופני מעולה וחובב ספורט נלהב, שהתעניין במיוחד בטניס־שולחן. בעירו השתתף בארגון קבוצת טניס־שולחן ונטל חלק בתחרויות שונות. חבריו אהבוהו על שהיה טוב־לב, נאמן, מסור ומוכן לעזור לזולת. תמיד חייך ולא נפל ברוחו, היה בעל חוש הומור, שמח, אופטימי ועליז. הוא ידע גם להתבדח בטעם ובמידה. איש־שיחה נעים היה ואהב להתווכח על נושאים שונים, וכשסבר שהוא צודק, עמד על דעותיו בעקשנות רבה. היה לו כוח סבל רב, והוא אהב לעבוד והיה פעלתני מאוד. מעודו לא ישב באפס מעשה ותמיד מצא עיסוק לעצמו. כל מכריו זוכרים אותו כאדם אדיב, מנומס ונעים הליכות, נדיב רוח ורחב־יד. הוא אהב מאוד את הוריו, החשיב את דעתם ונשמע להם בכל עניין, ומעולם לא שכח לתת להם מתנות בימי חג ומועד.

יוסף גויס לצה"ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה. ביחידתו נחשב חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו, ומפקדו אמר עליו שהיה "בעל כוח רב, בעל רצון עז, והייתה בו מסירות ודבקות במטרה". בתקופת שירותו רחוק מהבית השתדל שלא להדאיג את הוריו וכתב להם מכתבים, הרגיע אותם וסיפר להם על חייו בצבא. במלחמת יום הכיפורים השתתף יוסף בקרבות נגד המצרים בסיני ולחם בגבורה רבה. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), נפגע ונפל בקרב ליד "החווה הסינית", בגזרה המרכזית בסיני. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת במושב ניר יפה.

שליט, יואל

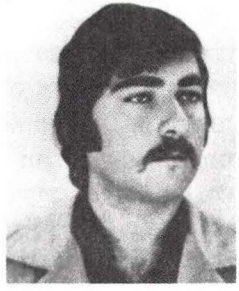
יואל, בן יעל וצבי, נולד ביום כ"ז בסיון תשי"ד (28.6.1954) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי 'לוחמי הגיטאות' בקרית אתא, השלים שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון־המקיף "אורט" בקרית ביאליק וסיים בפנימייה הצבאית של חיל החימוש בצריפין. יואל היה נער שמח ועליז, פעלתן וחברותי, ותמיד נטל על עצמו תפקידים ומשימות. הוא היה בעל חוש צדק מפותח ומוכן תמיד לעזור לזולת. מילדותו אהב את הטבע, את החי והצומח, והיה חובב נלהב של הארץ ונופיה. הוא הרבה לטייל ברחבי הארץ והרבה בקריאה, בשיחה ובסיורים רגליים, מתוך עניינו בתולדות ההתישבות בארץ, בעיקר בכל הקשור בגליל ובעמק זבולון. לימים קשר קשרים אישיים הדוקים עם רבים במקומות הללו, בעיר, בכפר, בקיבוץ ובמושב. בכל מקום שהלך היו לו ידידים וחברים. בשיחות בחברה הרבה לדבר בזכות אחיזתו של עם ישראל בארץ ישראל כולה ועניין זה העסיקו מאוד. יואל היה פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד" ובגדנ"ע בבית־ספרו. מגיל צעיר התעניין בעניינים צבאיים וקרא בסקרנות רבה כל ספר או חוברת שהגיעו לידיו בתחומי צבא וביטחון. לכן בחר גם לסיים את לימודיו התיכוניים בפנימייה של חיל החימוש, במסגרת חינוכית טרום־צבאית, שם יכול היה לשלב התעניינות בנושאי צבא בידע ובמיומנות טכנית. הוא היה נער יפה תואר, בלונדי וכחול עינים, מוקף תמיד חברים, עליז וגלוי ביחסיו עם הזולת ובעל חוש הומור מצוין. תמיד אהב מוסיקה קלה והיה בקי בכל הנעשה בתחומי הזמר והפזמון. בתקופה שבין סיום לימודיו לגיוסו לצה"ל, יצא למסע באירופה. הוא הפליג באנייה כימאי חניך־סיפון, סייר בארצות שונות, ראה נופים חדשים וחזר עמוס התרשמויות, שתיאר אותן בהרחבה ובהתפעלות לפני בני משפחתו.

יואל גויס לצה"ל במחצית מאי 1972 ושירת בחיל החימוש, כמכונאי טנקים מדגם "סנטוריון" ביחידות שריון. בספטמבר 1972 השתתף בפשיטה המשוריינת של צה"ל לדרום לבנון, והייתה זו לו טבילת האש הראשונה. בפשיטה, שבה נפל חברו

הטוב, הצטיין יואל, אולם הוא התאבל מרה על ידידו והדבר השפיע עליו מאוד. ביחידתו היה חייל ממושמע ומסור, ובהערכת מפקדיו עליו נאמר כי היה איש חימוש מעולה וחייל למופת. הוא אהב את הצבא ואף התכוון לשרת בצבא הקבע. במלחמת יום הכיפורים השתתף יואל כמכונאי טנקים בחטיבת השריון, שבלמה את התקפות הסורים בדרום רמת הגולן ובמרכזה. ביום הראשון למלחמה הוטל על יואל וחבריו בזחל"ם לסייר בציר חושנייה־נפח, לאסוף פצועים ולעזור בתיקון רק"ם שנפגע. הזחל"ם שלהם הותקף ב'ציר הנפט' על־ידי כוח גדול של הסורים ובקרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפגע יואל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואח תאום, שלחם בגזרת תעלת סואץ במלחמת יום הכיפורים. אחרי נופלו הועלה יואל לדרגת סמל.

דברים לזכרו ולתיאור דמותו של יואל כלולים בחוברת 'שלהבת', שהוצאה לאור על־ידי בית־הספר התיכון "אורט" בקרית ביאליק, באדר תשל"ד.

שליט, משה

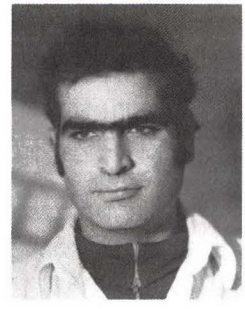
משה, בן אסתר תבדל"א ויצחק ז"ל, נולד ביום ט"ז בתשרי תשי"א (27.9.1950) בתל־אביב. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הדתי "תחכמוני", ואחרי כן השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי "עמל", במגמה של מקצועות הדפוס. משה היה תלמיד חביב על מוריו ועל חבריו, שלא התבלט בין התלמידים, לא לטוב ולא לרע. לפי דרכו היה ילד נוח וצייתן, שעשה כמיטב יכולתו את המוטל עליו, בכל הקשור בשיעורים ובפעילות החברתית. הוא היה נעים הליכות ושקט, ומעולם לא הזיק לשום אדם. הפעילות שמחוץ ללימודים העסיקה אותו יותר מאשר העסיקוהו הלימודים ובית־הספר. הוא היה חבר במועדון־הקליעה של הגדנ"ע "כביר", שבמסגרתו השתתף בתחרויות קליעה למטרה. בתקופת מלחמת ששת־הימים היה עדיין תלמיד בבית־הספר התיכון, והוא התנדב לתרום דם במרכז מגן־דוד־אדום שבקרבת מגוריו, יצא לעבודות עזרה בדואר, וסייע בעבודות חירום בהקמת ביצורים. בתום לימודיו צויד בתעודת־גמר מקצועית מבית־הספר, שהעידה על היותו בעל מקצוע בשטח צילום אופסט, והוא יצא לעבודה בחנות לצורכי צילום. אחר־כך עסק בעבודות שונות, כגון: ימאי בצי הסוחר (כך הגיע לארצות מערב אירופה), איש ביטחון בנמל התעופה בן־גוריון בלוד, ועובד בחנות להשכרת ציוד צלילה של חברה שייצרה ושיווקה את כל הדרוש לצוללנים. באותה תקופה של עבודה לפני גיוסו, לא עבד משה כדי לגרוף כסף ולהבטיח לעצמו עתיד נוח יותר מבחינה כלכלית. כל רצונו היה לחיות בשלווה ובלא מאמצים יתירים, ולעסוק בדברים שעניינו אותו עד שיגיע מועד גיוסו לצה"ל.

משה גויס לצה"ל בראשית אוגוסט 1968 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות הוצב ביחידה ועסק במקצועו, בתפקיד צלם בחיל. מפקדו סיפר עליו שהיה "בחור חרוץ, מסודר ואהוד בחברה, צנוע וממושמע בעבודתו". בחופשותיו נהג לבוא הביתה

ולעתים היה מצלם את בני המשפחה ואת ידידיו, ואף הוציא מתחת ידיו צילומי־נוף אומנותיים. הוא רכש ציוד צילום מתוחכם והיה מפתח את תצלומיו בעצמו.

בתום תקופת שירותו הסדיר היה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים פעיל. בשנת 1971 עבר קורס שיפוט בכדורגל, והחל לשפוט במשחקי קבוצות ילדים ונוער. הוא גם נתקבל לאיגוד שופטי הכדורגל של התאחדות הספורט בישראל. משה החל להתעניין בתחביב הצלילה, ובשנת 1973 עבר קורס צוללים, ואף הוענקה לו תעודת צולל. הוא היה חבר במועדון הצלילה "אנדרומֶדה", ונהג ללכת שמה כמעט בכל שבת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא לשירות, ואף־על־פי־כן יצא על דעת עצמו והשתתף במלחמה כנהג בגזרה הצפונית של סיני. הוא עשה בבלוזה כארבעה חודשים. ביום כ"ז בשבט תשל"ד (19.2.1974) נפל משה בעת מילוי תפקידו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אם ושני אחים.

שלם, צלח

צלח, בן מרים וחיון, נולד בשנת תש"ח (1948) בבגדד שבעיראק. משפחת שלם עלתה ארצה בשנת 1950, כשצלח היה בן שנתיים בלבד, והתיישבה בפרדס חנה. הוא למד בבית־הספר היסודי 'מרחבים' בפרדס חנה ואחר־כך עבר לפנימיית 'כפר חסידים' בחיפה. צלח נולד כבן בכור למשפחת שלם ואחריו נולדו לו עוד שלושה אחים ושתי אחיות. המשפחה ברוכת הילדים שוכנה בדירה בת שני חדרים. נוסף לתנאי המגורים הקשים לקה האב במחלה כרונית קשה ומשנת 1959 הוא מאושפז עד היום. צלח לא זכה ליהנות הרבה משנות ילדותו, ובניגוד לשאר בני גילו, אשר יכלו לשחק ולהשתובב ללא דאגות, הוטל על צלח העול הכבד של חובת העזרה בפרנסת הבית. לאחר שהתגרשו הוריו בקיץ 1967, נאלץ צלח, הבוגר מבין אחיו, ליטול על עצמו גם את תפקיד ראש המשפחה ולסייע לאמו שעשתה כמיטב יכולתה כדי שבניה לא ירעבו ללחם. היא עבדה לסירוגין במקומות שונים, אך מאחר שמשכורתה הייתה דלה מאוד, נאלצה מתוך ייאוש לנטוש את ילדיה בפתח לשכת הסעד בפרדס חנה. באותה תקופה כבר שירת צלח בצה"ל ושאר אחיו ואחיותיו פוזרו בבתי משפחות אומנות. במשך כל שנות ילדותו לא זנח את חובתו ותמך באמו ככל יכולתו. הוא היה בן נאמן ומסור ואח אוהב, שהפך בכורח הנסיבות גם לאב מבין ומחנך לאחיו ולאחיותיו הצעירים. עקב האחריות הרבה, שהוטלה עליו לפתע, התבגר קודם זמנו ובעוד חבריו מתרוצצים בשכונה נאלץ הוא למצוא עבודות שונות לפרנסת משפחתו. ילדי המשפחה קבלו מיד את מרותו ובטחו בשיקול דעתו, והוא למד להתעלם מצרכיו כנער מתבגר והקדיש את כל זמנו ומרצו למשפחה. למרות כל אלה, מעולם לא סירב לעזור לחברים וכנתבקש לסייע, לא התחמק בטענה שאין לו זמן. הוא ניחן במיומנות רבה ובכל מלאכה שעשה הצליח. עד מהרה למדו אנשים להעריך אותו ולכבדו, כאילו היה גבר מבוגר ובעל

נסיון. המבוגרים קבלו אותו בחברתם כשווה בין שווים, והצעירים העריצו אותו על כישרונותיו ועל יכולתו לטפל בכל מצב. למרות החיים הקשים שעברו עליו גדל צלח והפך לאדם מבוגר ואחראי בזכות אפיו המוצק.

צלח גויס לצה"ל במחצית פברואר 1967 והוצב לחיל השריון. לאחר שסיים את הטירונות בהצלחה מלאה, נשלח לקורס נהגי משאיות על חשבון צה"ל. הוא הצליח מאוד בקורס ועבר בלי קושי את הבחינה המעשית של משרד הרישוי ונשלח להשתלם בקורס נוסף של נהגי רכב כבד. גם בקורס זה עשה חיל והשיג ציונים טובים. אחרי הקורס הוצב ביחידת שריון בתפקיד נהג רכב כבד. גם במשך שירותו בצבא לא הזניח את משפחתו ולא שכח את אמו ואת חייה הקשים. בכל הזדמנות הקפיד לבקר אצלה ולעזור לה ואף לעודדה להמשיך ולהחזיק מעמד. המתח שנוצר עקב דרישות תפקידו ודאגתו הרבה לביתו ולאמו, גרמו לא פעם שיסתבך בעברות תנועה. למרות זאת היה צלח חייל ממושמע ואדם טוב, שהכל העריכו אותו. כשהגיע מועד שחרורו, המליצו מפקדיו לגייס אותו לשנת שירות בצבא הקבע. צלח נענה לבקשת מפקדו והתנדב לשרות בצבא הקבע.

לאחר שחרורו מצה"ל וכחצי שנה לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים, החליט צלח לנסות ולבנות לעצמו בית משלו בעזרתה של חברתו. הם נישאו והקימו את ביתם בשכונת רמז, בפרדס חנה. במלחמת יום הכיפורים השתתף צלח בקרבות הבלימה הקשים נגד המצרים, שצלחו את תעלת סואץ. כנהג רכב כבד עבד צלח ללא ליאות בהובלת אספקה ותחמושת לכוחותינו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג בהתקפת מטוסי קרב של האויב על הכביש מצפון לטסה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס חנה. השאיר אחריו אישה, הורים, שלושה אחים ושתי אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מסור וחבר מצוין. צלח היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה לבית הכנסת "שערי צדק", בשכונת רמז בפרדס חנה.

שמאכה, מרדכי

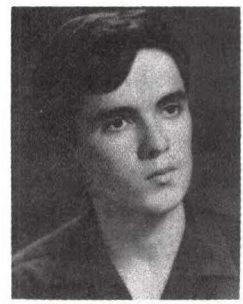
מרדכי, בן שרה ואברהם, נולד בשנת 1946 בלוב ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1950. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי במושב אחיסמך. לאחר עלותה ארצה, התיישבה משפחתו במושב אחיסמך, ושם גדל ואף עברו עליו רוב ימיו. לאחר שסיים את לימודיו, עבד מרדכי במשק של הוריו, וכיוון שהיה בן בכור למשפחה מרובת־ילדים, עזר למשפחה ותמך בה. ברבות הימים קנה יחידת־משק משלו במושב, גידל בה ירקות וטיפל בפרות אחדות ובלול. למעשה עבד בשני המשקים של הוריו ושלו, ועשה בהם את העבודות הקשות. בנובמבר 1967 נשא לאישה את חברתו מזל.

מרדכי גויס לצה"ל בסוף אוקטובר 1968, לשירות סדיר מקוצר, שכן תחילה נדחה

גיוסו משום שתמך בהוריו. אחרי שנשא אישה והיה בעל משק משלו, שוחרר משירות חובה רגיל.

לאחר סיום הטירונות הוצב לשירות מילואים בחיל הרגלים, כרובאי בגדוד, וחזר לחיים האזרחיים. באחרונה עבד בתעשייה האווירית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, עשה מרדכי בשירות מילואים ביחידתו בסיני, במעוז "מפרקת", שעל שפת תעלת סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), היום הראשון למלחמה, נפגע מרדכי ונהרג בעת שפרצו המצרים למעוז. תחילה לא נודע מקום קבורתו ורק כעבור ארבעה חודשים הוחזרה גופתו מהשטח שבידי המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, הורים, שבע אחיות ושישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מרדכי לחם בגבורה רבה. בתקופת שירותו עמנו בגדוד מצאנו בו תכונות של אדם ולוחם למופת".

שמואל, אברהם

אברהם (אברם, שמוליק), בן רחל ושמואל, נולד ביום ג' באב תשי"א (5.8.1951) ביפו. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם חיים וייצמן ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני ז' ביפו. אברהם היה תלמיד טוב וממושמע, שקדן וקפדן ועמל הרבה על לימודיו ועל הכנת השיעורים. מוריו וחבריו אהבוהו מאוד על יושרו, על הגינותו ועל כנותו. הוא שנא עוול, משוא־פנים וצביעות ורחק מערמומיות ומהתחסדות. תמיד רדף צדק ללא פשרות, וידע לשכנע את המתווכחים עמו בשקט, ללא הרמת קול. בכל הליכותיו היה עדין ומנומס, אדיב ובעל סבר פנים יפות, מקדים שלום לכל ידיד ומכבד את הבריות. הייתה בו פשטות וצניעות, מעודו לא התרברב ושמר בקנאות רבה על פרטיותו. לאברהם היו תחביבים רבים. הוא היה חובב ספורט נלהב מאוד למשחקי הכדורגל והכדורסל. הוא אהב לרכוב על אופניים, לבנות עפיפונים, ושקד בסבלנות אין־קץ, בגזירה ובהדבקה, על בניית טיסנים ומטוסים. כאשר ביקש להתפרק ממתח נפשי, כמו בימי בחינות, יצא לים לשחות, שכן היה שחיין מצטיין והשחייה הייתה מרגיעה אותו. גם במוסיקה מצא פורקן. הוא אהב להאזין למוסיקה – לשירי החיפושיות, לשיריו של תום ג'ונס ושל בוב דילן, ולנגן בגיטרה שלו. בימי החופשות הרבה לטייל ברחבי הארץ ולצלם את נופיה ואת בעלי החיים שבה. בימי נעוריו היו לו תכניות להשתלם כצלם מקצועי. הוא אהב מאוד בעלי־חיים וגידל אצלו כלב. את שעות הפנאי הקדיש לאלבומי הבולים שלו, שבהם אסף וליקט בקפידה רבה בולים רבים מארצות העולם, ובהם בולים יקרי ערך.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1969. תחילה ביקש להתנדב לשרת בחיל הצנחנים או בחיל־האוויר, אך לאחר שנבדק ונמצא פגם בראייתו, התנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". את רוב ימי

שירותו הסדיר עשה בסיני והשתתף במלחמת ההתשה. על כך הוענק לו "אות השירות המבצעי". בתעודה שניתנה לו כשהשתחרר מן השירות הצבאי נכתב: "התנהגותו טובה מאוד. הוא חייל טוב וממושמע ובעל יכולת מקצועית גבוהה".

לאחר ששוחרר למד באוניברסיטת תל־אביב, בחוג למתמטיקה וללימודי המחשב. במלחמת יום הכיפורים השתתף אברהם בקרבות הבלימה נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) נפל אברהם בקרב בצומת "מכשיר". טיל פגע בטנק שלו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון, השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הוא היה חייל וחבר למופת, מסור ונאמן. דעו, הורים יקרים, כי כאבכם כאבנו, ותמיד יישאר זכרו של שמואל ז"ל חקוק בלבנו. מי ייתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים לזכרו".

שמואל, נעים

נעים, בן מרים ושמואל, נולד בסלמניה שבעיראק בשנת תרצ"ט (1938) ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"י (1950). את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר "דוב הוז" ביפו, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר "יד סינגלובסקי" בתל־אביב, בשיעורי־הערב. כשהיה נעים בן ארבע שנים בלבד, נכנס ללמוד ב"חדר", כפי שהיה נהוג בין היהודים שומרי־המסורת. במקביל ללימוד התנ"ך ב"חדר" למד גם בכיתה מעורבת, יחד עם ילדים מוסלמים. כשהיה בן שתים־עשרה עלה ארצה עם בני משפחתו, ששוכנה במעברת "געתון". הם גרו שם באוהל במשך כחצי־שנה, ואז עברו לצריף. בגלל התנאים הקשים לא יכול נעים להשתתף בלימודים ובפעילות החברתית של בית־הספר בשכונה, ולאחר שנה עבר למעברת "מגידו". דודו הזמין את המשפחה וערך לנעים את חגיגת ה"בר־מצוה" יחד עם בנו, שהיה אף הוא בן שלש־עשרה, מאחר שלמשפחת שמואל לא היו אז אמצעים לעריכת מסיבה לעצמה. גם במעברת "מגידו" היו התנאים קשים והמשפחה נדדה למעברת "כפר־יונה", ומשם עברה ליפו. בשנת 1953 חלה אביו, והמצב הכלכלי החמיר עד לבלי נשוא. נעים נשלח לעבודה, והמשיך את לימודיו בערבים.

נעים גויס לצה"ל בראשית ינואר 1956, ולאחר הטירונות הוצב כלוחם ביחידת חרמ"ש. הוא השתתף במערכת סיני.

כתום שנה בערך שוחרר מהצבא עקב היותו המפרנס היחיד של משפחתו, אולם כפעם בפעם היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. הוא עבד בכל מיני עבודות, ולמד בערבים. אחיו הצעיר נישא ועזב את הבית, ונעים נשאר עם הוריו ועם אחותו. מצבו של האב השתפר והוא החל לעסוק במלאכות קלות. נעים נשא לאישה את בחירת לבו שרה, והזוג הצעיר נשאר לגור עם ההורים, בחדר שהוקצה להם. בתם הראשונה, חיה, נולדה בשנת 1959, וכעבור כשנה וחצי נולד בנם איתן. בשנת 1964

נולד בנם הקטן, יובל. בשנת 1967 השתתף נעים במלחמה והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". ברבות הימים הוענק לו גם "אות השירות המבצעי". בשנת 1964 פונתה המשפחה מגבעת־העליה ביפו, עקב הסכנה שבמגורים במבנה הרופף ששימש להם בית. ההורים עברו לגור בבית לחוד, ונעים עסק בעבודות רבות, והחליף אותן לעתים מזומנות. לבסוף החליט לפתוח עסק משלו, בשותפות עם אחיו הצעיר ועם שותף נוסף. יום אחד פרצה שריפה בביתו, עקב התפוצצות מיכל הגז הנייד, שעמד נעים לקחת לפיקניק עם משפחתו. הוא לא איבד את עשתונותיו והתגבר על השריפה בעזרת שטיח, למרות האש שאחזה בשערו, ולמרות הכוויות בידיו ובחזהו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקראה יחידתו להיערך להגנה היקפית על גבעה מדרום לאחד המוצבים ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) עם שחר, נפגע נעים ונהרג בהפגזה על כוחותינו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "לנעים הייתה נכונות בלתי מסויגת למלא את כל המוטל עליו... בעל כושר ארגוני, רוח טובה ויחס רציני לכל תפקיד. חייל למופת, אחד מן היסודות של מחלקתנו".

משפחתו תרמה ספר־תורה לזכרו.

שמואלי, אביאל

אביאל (אבי), בן חנה ושאול ז"ל, נולד ביום ה' באייר תש"ז (25.4.1947) בחיפה. הוא למד בבית־הספר "חוגים" בחיפה שם השלים את לימודיו העל־יסודיים, ובקיץ 1965 עמד בהצלחה בבחינות הבגרות. תאריך הולדתו של אבי, יום ה' באייר, היה תאריך סמלי לגביו: מראשית חייו נקשר בקשר אמיץ אל המדינה, שהוקמה כשהיה בן שנה אחת. הרגשת ה"אכפתיות" לגבי העם והארץ התבטאה במעשיו של אביאל ובלימודיו. בילדותו ניכר אצלו רצון עז להשתתף בכל פעילות. הוא היה חבר בתנועת "הצופים", נטל חלק בפעולות החוג הדרמטי, ניגן בחלילית, יצא למסעות ובילה בחגיגות, קרא ולמד בשקידה. "אמרנו עליו, שהוא מדליק את הנר בשני קצותיו", אמרה אמו. אביאל היה אהוד על מוריו בבית־הספר והצטיין בשיעורי ההיסטוריה. כן היה פעיל במסגרת הגדנ"ע, ושימש מפקד גדנ"ע בבית־ספרו. חיבה מיוחדת רחש אל האדמה. הוא חלם להיות חקלאי ואת רוב חופשותיו בילה בין ידידים בנהלל. בן מסור היה להוריו ואח אוהב לאחותו דניאלה. כשהיה בחיק משפחתו, הקרין מאורו הפנימי על הנוכחים. הוא היה עלם נאה, בוגר ורציני בגישתו לחיים.

אביאל גויס לצה"ל בשלהי ספטמבר 1965, והתנדב לשרת במסגרת גרעין נח"ל. "אך טבעי היה הדבר", הסבירה אמו. "הגרעין סימל את קשריו אל המולדת ואל האדמה". אבי עשה זמן מה בקיבוץ רביבים. כשנהרג בשגגה אחד מחבריו לגרעין,

ראה אבי חובה וזכות לעצמו להוציא לאור חוברת לזכר הידיד שנפל. במעשה זה ניסה ללחום באדישות שהשתלטה על חבריו לקבוצה. במלחמה בשנת 1967 לחם במסגרת יחידת שריון והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". את החודשים האחרונים של שירותו בצה"ל עשה בגזרת תעלת סואץ. מרחבי המדבר, מי התעלה ולהקות עופות המים קסמו לו ועוררו את יצרו הפיוטי.

בסתיו 1968 השתחרר אבי מהשירות הסדיר בצה"ל והחל מיד ללמוד בחוג להיסטוריה באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא למד בשקידה ועבד כמדריך לדרמה בפנימית "כרמית" וכמדריך בבית־הספר "דנמרק" ובבית־הספר לעיוורים בירושלים. בקיץ 1969 בחר להדריך קבוצת סטודנטים מאנגליה, שבאה לביקור בארץ. כעבור שנה נשלח מטעם הסוכנות היהודית למחנה ציוני בארצות הברית. בעבודה זו ובעבודות אחרות שנטל על עצמו, טיפח והגביר את קשריו עם יהודים בגולה ועם גופים ציוניים. בחורף 1970, בעודו סטודנט, השתלם בקורס לעורכי חדשות מטעם רשות השידור. הוא עמד בהצלחה בקורס זה, ואף סיים את לימודיו לתואר "בוגר" בציונים טובים ביותר. אביאל התקבל לעבודה במשרד החוץ, ובאוגוסט 1971 נשא לאישה את חברתו. כאשר שבו בני הזוג ממסע ירח דבש בספרד, לא היה האב, שאול, בין החיים. "אביאל כאב את פטירתו של אבא. חרף העובדה שאבא היה חולה זמן רב הייתה עובדת המוות קשה מאוד", סיפרה אחותו דניאלה. אבי המשיך בלימודים לתואר "מוסמך" בחוג ליחסים בינלאומיים באוניברסיטה העברית. הוא שימש כעוזר הוראה בחוג וזכה לעבוד במחיצת פרופ' פרידלנדר, אותו העריץ והעריך. בהשפעת מורו בחר לערוך מחקר על עליית הנאצים לשלטון ועל תפקיד ה־S.A. במנגנון הגרמני. בקיץ 1972 יצא לגרמניה במסגרת מפגש של סטודנטים ישראלים עם סטודנטים גרמנים. במפגש נדונו שאלות עדינות, ודובר על העבר ועל הסיכויים לעתיד. בעידוד מוריו, פרופ' פרידלנדר וד"ר אהרונסון, פנה אבי למוסדות אקדמיים בגרמניה בבקשה שיאפשרו לו להשלים שם את עבודת הדוקטורט שלו. אמו סיפרה, שדמותו של ד"ר אהרונסון, ששילב עבודה ברשות השידור במחקר אקדמי, הייתה נר לרגליו של אביאל, והוא שאף לשלוח כתבות לרדיו בתקופת לימודיו בגרמניה. ערב ראש השנה תשל"ד ביקש אבי להירתם למערכת הבחירות לכנסת, בבחירות שנערכו ב־1969 נטל אביאל חלק בפעילות במסגרת הכנסת, וקיבל מכתב תודה והוקרה מאת שופט בית המשפט העליון השופט חיים כהן. "הדרך אצה לו, והוא היה מוכשר לרוץ קדימה. אדם חם וכן היה. אדם שאכפת לו. אדם שלא הספיק להגשים את כל חלומותיו ומשאלות לבו", אמרו חבריו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, גויס אבי ונשלח לחזית סיני. הוא לחם שם כסייר שריון והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום 22.10.1973 שידר מאזור ג'בל עתקה לרשות השידור, כתבה על הפסקת האש בחזית. למחרת היום, בשעות הצהרים, עלה רכבו על מוקש בציר פאיד. אבי הושלך ממנו כלפיד בוער למרחק של מטרים. הוא נותר בחיים, אך ללא הכרה. שלושה שבועות נאבק על חייו בבית החולים "תל השומר", אך מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו. ביום כ"א בחשון תשל"ד (16.11.1973) נפטר אביאל והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו אם ואחות.

במכתב תנחומים לאם השכולה כתב שר הביטחון דאז, רב אלוף משה דיין: "אביאל היה חייל מסור וחבר מצוין. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

שמולביץ, אלכסנדר

אלכסנדר (סשה), בן מרתה ושמואל, נולד ביום ז׳ בתשרי תש״ו (14.9.1945) בברית־המועצות. בעודו ילד עברה משפחתו לפולין ומשם עלתה ארצה בשנת 1957 והשתקעה בכפר־קיש. סשה הלך לבית־הספר היסודי בכפר וסיים בו את לימודיו, בעוד הוריו מעבדים את המשק החדש שקבלו, מפתחים אותו והופכים אותו לגן פורח. הוא למד במהירות את השפה העברית, וכן למד להשתמש בכלים החקלאיים בהצלחה מרובה. אחרי־כן נשלח לבית־הספר החקלאי בכפר־ויתקין ללמוד אגרונומיה, אך לא עבר זמן רב, והוא נאלץ לחזור אל משק הוריו בכפר קיש. האב, שבע שנים ומלחמות, לא יכול לשאת בנטל והטיפול במשק כולו נפל על כתפיו הרכות של סשה. הוא לא נרתע מן האתגר, ובתוך זמן קצר הצליח לעשות נפלאות והמשק שגשג.

אלכסנדר גויס לצה״ל בסוף אוקטובר 1963, והוצב לחיל הרגלים. אחרי שעבר את האימון הבסיסי הוצב לחטיבת ״גולני״. מאחר שהיה דרוש לטיפול במשק הוריו שוחרר שחרור מוקדם.

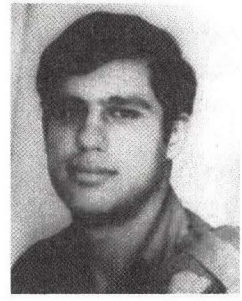
בסוף אוקטובר 1964 שוחרר סשה מהשירות הסדיר, הטיפול במשק נפל על שכמו, כשאחיו הקטן עוזר לידו. בשנת 1966 נשא לאישה את חברתו שושנה מגבעת־המורה. השניים השתקעו בכפר וקבלו משק, ומאותו זמן הוטל על שכמו של סשה הטיפול בשני משקים – משקם של הוריו ומשקו שלו. סשה היה אדם מיוחד במינו, דמות בולטת בין צעירי הכפר, אשר דומה היה כשייך לדור שחלף מן הארץ. במאור פניו, בחביבותו ובנכונותו לעזור, באדיבותו הרבה ובאצילותו היה סשה מן דמות של אביר. באהבתו לזולת ובאהבת החיים שלו היה חביב ומכובד על אנשי הכפר ועל שכניו הערבים, שבמחיצתם הרבה לבלות. ביתו היה פתוח תמיד לפני כל אדם ואורחיו נתקבלו בסבר פנים יפות ובאירוח לבבי. מאז ומתמיד רחש סשה יחס מיוחד לציוד החקלאי. הוא אהב את שלטון האדם על המכונה ונתן לכך ביטוי בתפעול ציוד מכני כבד וציוד חקלאי. הוא נחשב כאחד המעולים שבמפעילי הטרקטורים באזור, והיה אחד הראשונים בכפר שפיתח את ענף הפטימים. לא היה מאושר ממנו בברכה שראה מעמלו, שכלל גם פיתוח ענף השקדים. סשה היה גם פעיל בקרב בני הנוער והיה ספורטאי מצטיין. הכל הכירוהו כעלם חסון ונאה, עליז וטוב לב, שידע להדביק בעליצותו את כל הסובבים אותו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נפרד סשה מאשתו ומשלושת ילדיו הקטנים ועלה עם יחידתו לרמת הגולן, שם צורף כמקלען לפלוגת חרמ״ש. הוא השתתף בקרבות הכבדים נגד הסורים, וביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), התנדב מספר פעמים לשמש כנהגו של מפקד הפלוגה ונע אתו בשטח חשוף לאש האויב. מספר פעמים באותו יום חילץ פצועים תחת אש, ובעומדו בתצפית בעמדה חשופה נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנהריה. השאיר אחריו אישה, בת ושני בנים, אם ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי. על פועלו בקרבות ברמת הגולן הועניק לסשה ציון לשבח מטעם הרמטכ״ל רב־אלוף מרדכי גור, וזה לשונו: ״הנני לציין לשבח את 931995 רב־טוראי שמולביץ

אלכסנדר ז"ל על גילוי אומץ־לב, רוח התנדבות ואחוות לוחמים. להלן תיאור המעשה: במלחמת יום הכיפורים לחם רב"ט אלכסנדר שמולביץ ז"ל בפלוגת חרמ"ש בקרבות רמת הגולן. ביום שלאחר הפריצה למובלעת, נתכה על הפלוגה הפגזה ארטילרית כבדה, אשר במהלכה נפצע חייל, שהיה חשוף בשטח. רב"ט אלכסנדר שמולביץ ז"ל התנדב לצאת יחד עם מפקד הפלוגה אל המקום שבו שכב הפצוע וסייע, תחת אש, בחילוצו למקום מחסה. בהמשך הלחימה התנדב רב"ט אלכסנדר שמולביץ ז"ל מספר פעמים להצטרף כנהג של מפקד הפלוגה, ונע אתו בשטח, חשוף לאש ארטילרית כבדה של האויב. בקרב על אום־בוטנה, בהנחתה ארטילרית כבדה, תפסו חיילי הפלוגה מחסות במקום שהיה צר מלהכיל את כל החיילים. רב"ט אלכסנדר שמולביץ ז"ל התנדב לצאת החוצה כדי לקיים תצפית על האויב. בעמדה זו נפגע ונפל. במעשיו אלה גילה רב"ט אלכסנדר שמולביץ ז"ל אומץ־לב, רוח התנדבות ואחוות לוחמים".

במכתב תנחומים למשפחה האבלה כתב מפקדו: "אלכסנדר ז"ל שירת ביחידת שריון בתפקיד מקלען, מילא את תפקידו בנאמנות ובמסירות, היה אמיץ והתנדב לכל תפקיד. אהוד ומקובל על כל חבריו ומפקדיו. בשמי ובשם כל חיילי היחידה הנני מביע את צערנו העמוק. משתתפים באבלכם בנפול אלכסנדר במלחמה להגנת עמנו".

דברים לזכרו ראו אור בביטאון תנועת המושבים.

שמולה, יואב

יואב, בן גאולה ובנימין, נולד ביום י' בתשרי תשי"ד (19.9.1953) בקרית־שמונה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי "מגינים" בקרית־שמונה ולמד עוד שנתיים בבית־הספר התיכון במקום. מורתו, אריאלה, מציינת כי היא זוכרת את יואב בתקופה שלמד בבית־הספר העממי, בה "נתגלה כאדם מן השורה הראשונה, ובכל שיעור קומתו. בתקופה זאת התייחס ברצינות לכל בעיה ועניין, גילה חוש אחריות מפותח... בעיותיו של רעהו היו גם שלו ומעורבותו הרגשית עוררה התרגשות וכבוד". הוא היה נער חביב ושובב. בני־כיתתו היו שותפים לתעלוליו, אך כל אשר עשו, עשו מתוך רוח טובה. יואב גדל והיה לאדם חזק, יודע את דרכו, מוכן להתמודדות קשה כדי שהאמת תצא לאור. בעל שכל ישר היה והגיון שקול. מגיל צעיר ניהל את בית הוריו. במעשיו ובעצותיו סייע לאביו בניהול העסק הקטן שלו, ובכל פעם שהביע דעתו או יעץ עצה נמצא שהצדק היה עמו. לאחר שהפסיק ללמוד התקבל לעבודה בבית חרושת לטקסטיל "חוליות", ותוך שנה אחת הגיע לדרגה הגבוהה של סגן מכונאי ראשי, והוא עודנו נער. יואב רחש הרבה כבוד להוריו, אהב לשבת בבית עם חבריו, והיה מוכן לסייע להם תמיד. מנעוריו היה חבר בגרעין "איתן" בכפר רופין וחשב לצאת עם הגרעין לנח"ל. מכיוון שהגרעין התפרק ביקש להקדים את גיוסו, ואכן בקשתו נתקבלה.

יואב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971, והתנדב לשרת בחטיבת "גולני". במסגרת החטיבה עבר את שלבי האימון הבסיסי ואחר־כך השתלם בקורס מ"כים. בסיום הקורס הוענקה לו דרגת רב"ט והוא הושאר להדריך בבסיס. אחרי תקופת הדרכה סיים בהצלחה קורס מש"קי חבלה והועלה לדרגת סמל. בעת שירותו נטל חלק בצעדות רבות ובשלל פעולות ספורט בחטיבה. חבר טוב היה ואיש סגל מעולה, שקט ומתון ובעל דעה צלולה. אדם שהייתה לו השקפה משלו, שתמיד נהג לפיה, והסתבר שאכן צדק. מעולם לא ניסה להתבלט, והיה מצניע לכת. בין חבריו לנשק היה ידוע כלוחם קשוח ומדריך קפדן שדרש מפקודיו הרבה, אך הם ידעו שגם מעצמו דרש לא פחות. עם זאת היו בו תמימות, טוב לב והרבה אהבה לזולת. כלוחם ב"גולני" השתתף בפעולות קרביות רבות, גם מעבר לגבולות המדינה, והוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים עלה עם יחידתו לרמת הגולן, כחלק מן הכוח שעליו הוטלה המשימה לכבוש בחזרה את מוצב החרמון. השיירה הייתה מוכנה לזוז ולמרות שיואב היה אמור להישאר מאחור, מחוסר מקום בזחל"ם, הוא הצטרף לזחל"ם של המ"פ. לאחר יומיים של קרבות, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (10.10.1973) ניתנה הפקודה לנוע לעבר מוצב החרמון, לאחר שהשיירה הופגזה באש תותחים ומרגמות בצומת מסעדה־מג'דל שמס. יואב רץ קדימה כשבידו דגל המדינה, עלה על זחל"ם המפקד בהחלטה נחושה להביא את הדגל אל המוצב ולהניף אותו בראשו. באחד העיקולים שבדרך, נפגע הזחל"מ והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית העלמין בעפולה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: "יואב היה חייל מסור וחבר נאמן, אהוד על כל מי שהכירו". מפקדו כתב למשפחה: "היה מסור וביצע את תפקידיו על הצד הטוב ביותר. היה מופת לחייליו, ותרם רבות לפלוגתו ולגדודו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חבריו ומוריו, תיאור מהלך חייו ודרך לחימתו לכיבוש מוצב החרמון עד לנפילתו. בחוברת כתבו עליו חבריו לנשק: "...עד היום אני זוכר את התמונה... והיא כשיואב בעליה על החרמון, רץ עם דגל המדינה מהרכבל התחתון לעבר הזחל"ם שלו... רץ למעלה, להיות עם ראשוני הגדוד, שהסתערו באומץ מול פני האויב". "...יואב, צעדת ועלית אל הלא ידוע. עלית בחיוך ונפלת בחיוך. נפלת צמוד לדגל ישראל. נפלת למען עם ישראל"; המשפחה הנציחה את זכרו בהקמת בית כנסת הנושא את השם "חלקת יואב" בקרית שמונה. בטקס חנוכת בית הכנסת נערכה תפלה לעילוי נשמתו ולאחריה נשאו דברים הרב הראשי לישראל הרב שלמה גורן, שר הביטחון שמעון פרס, חבריו לנשק מבית־הספר למ"כים, הרב המקומי, הרב צפניה דרור וראש עיריית קרית שמונה, אברהם אלוני.

שמחון, רחמים

רחמים, בן צופיה וידידיה, נולד ביום י״ד בכסלו תשי״ד (21.11.1953) ברמת־גן, דור חמישי בארץ. אביו שירת במלחמות ישראל והבן רחמים, שכונה בפי אוהביו ריקי, חונך ברוח אהבת הארץ. את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר ״הלל״ ברמת־גן ומשעקרה המשפחה לרמת־השרון, המשיך בלימודיו בבית־הספר הממלכתי ״אוסישקין״ ובבית־הספר התיכון־עירוני בנוה־מגן. הוא היה עלם חמודות, עירני ועליז, שופע שמחה ומצב־רוח טוב. לא מעט מעשי קונדס עשה בבית־הספר וגם אחר־כך בעת ששירת בצה״ל, אך הוא ידע לשקוד על לימודיו ולנהוג כובד־ראש בעת הצורך ואף עמד בכבוד בבחינות.

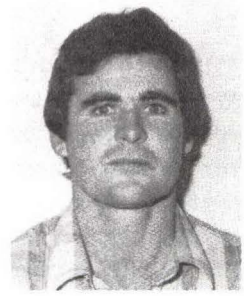
רחמים גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1972, ומאחר שרצה לשרת בחיל קרבי הוצב לחיל השריון. באימונים הקשים והמפרכים במהלך הכשרתו כאיש צוות טנק, עמד ללא דופי וללא תלונה. הוא עשה ביעילות כל אשר נדרש ממנו וסיים את אימוניו בציונים גבוהים. כשהיה בבית בחופשות לא התלונן מעולם על התנאים ועל העומס בצבא. רוב הזמן שירת באזור תעלת סואץ והיה אהוב מאוד על חבריו. הם נהגו לבוא אליו ולהתייעץ עמו בבעיותיהם, וכשהיה צורך לחמם את מצב הרוח, היו הכל באים אל ריקי. הוא היה בן מסור מאוד למשפחתו ובשעות הפנאי בחופשותיו, נהג תמיד לעזור לאביו בבית המלאכה. את שלוש אחיותיו אהב ודאג להן תמיד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה ריקי בחופשה בבית. הוא מיהר להצטרף ליחידתו ומיד נשלח לחזית סיני. אביו גויס גם הוא ובמכתביו של ריקי מן החזית ניכרת תמיד דאגה עמוקה לשלום אביו ולשלום אחיותיו ואמו בבית. בימים הראשונים ללחימה נפגע הטנק של ריקי אך אנשי הצוות הצליחו להתגבר על הפגיעה והמשיכו להלחם. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973) שהיה אחד הימים הקשים ביותר של המלחמה, תקף האויב בעצמה רבה ועיקר מאמץ הלחימה התרכז באזור ״החווה הסינית״. בקרב זה נפגע הטנק של ריקי בטיל. רוב אנשי הצוות, ובתוכם המ״פ, הצליחו להיחלץ, אך ריקי נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: ״בנכם נפל במערכה על קיום מולדתו, בעת מילוי תפקידו ב״חווה הסינית״, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. בנכם שירת ביחידה כטען הטנק של מפקד הפלוגה, שיצאה להשמיד כוח אויב, שאיים לנתק את ראש הגשר של צה״ל על התעלה. במהלך ההסתערות על ״החווה״ נפגע הטנק על־ידי האויב ורחמים ז״ל נפגע ונהרג. בשמי ובשם כל חיילי היחידה, חבריו לנשק, הנני מביע השתתפות באבלכם״.

כתב עליו אביו: ״איכה בני בטנק נשארת, את לבנו אתך לקחת? האהוב והנערץ, אלינו לא חזרת, מה ימלא את החלל הריק שהשארת? היימצאו המילים לבטא את הכאב העמוק? גם בהלקחך מאתנו זכרך שמור עמנו. דמותך בלי הרף לנגד עינינו, חיוכך המתוק חסר לנו״.

המשפחה תרמה ספר תורה להנצחת זכרו.

שמי, אבנר

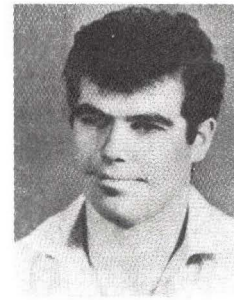
אבנר, בן נעמי ודוד, נולד ביום ב׳ באדר תש״ז (22.2.1947) בחיפה. הוא למד בקיבוץ מעגן־מיכאל, מתחילת בית־הספר היסודי ועד שסיים את לימודיו התיכוניים. כשהיה אבנר כבן שנתיים, עברה משפחתו לרחובות, במסגרת גרעין שיועד לקיבוץ מעגן־מיכאל. כעבור חודשים אחדים עברה המשפחה למשק. אבנר, שהתייתם מאביו, גודל בקיבוץ על־ידי דודו, אחי אמו, וכשהיה הנער בן שש־עשרה, נספה דודו זה בתאונת־רכבות. אבנר (שפונה בפי רבים ״שמי״) היה נער פעיל ועירני. בשעות הפנאי שיחק בכדורסל, אהב לשיר ונהג להקליט את זמרתו, אהב להאזין לתקליטים והיה חובב סרטים ומכוניות. הוא אהב חיים ונוחיות, היה שקט ושלו, וכלפי חוץ נדמה ציני ובעל חיוך לגלגני במקצת ואף נהג ״להדביק״ כינויים לחברים. אך אף־על־פי שלא הראה זאת לפני זרים, היה בו הרבה רוך, שנתגלה בלי משים.

אבנר גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1965 והתנדב לחיל הצנחנים, למרות שהיה בן יחיד לאם אלמנה. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, הוצב לגדוד צנחנים. אחרי־כן השתלם בקורס מ״כים ובקורס קציני חיל־רגלים והוצב למפקדת חטיבה ומיד מונה מפקד מחלקה בגדודו הקודם. במלחמת ששת הימים השתתף עם גדודו בקרבות במבואות עזה, ואחר־כך הועלה לדרגת סגן. בתפקידו כמ״מ העריכוהו מפקדיו כבעל כושר מנהיגות ותפיסה טובה, קצין טוב, ממושמע ועובד טוב. כעבור זמן מונה לסמ״פ בגדוד ובתפקיד הזה הוערך כקצין מסור ויעיל. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, התנדב אבנר לשרת שנה בצבא הקבע והמשיך בתפקידו בגדוד. מפקדו ציינו כקצין שקט, בעל ידע מקצועי טוב, הממלא היטב את המוטל עליו.

לאחר שסיים את שירותו בצבא הקבע, הוצב לשירות מילואים כמפקד מחלקה בגדוד צנחנים אחר, שבו שירת גם במלחמת יום הכיפורים. בסוף שנת 1970 נשלח אבנר מטעם הקיבוץ המאוחד לעזור בהקמת היאחזות נערן בבקעת הירדן ושימש שם כמדריך חקלאי במשך שנה. אחרי־כן חזר למעגן־מיכאל ועבד במדגה. בקיץ 1973 נסע עם אשתו לטיול לאירופה. הוא אהב ילדים ונהנה לשחק עמם, הוא כיבד מאוד את סבתו ואת אשתו, שנשא חודשים אחדים לפני מלחמת יום הכיפורים, פינק וממש נשאה על כפיים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים התייצב אבנר ביחידתו. את הימים הראשונים של המלחמה עשה הגדוד בבקעת הירדן, ורק לפני הפסקת האש נשלח לאזור איסמעיליה, בעברה המערבי של תעלת סואץ. אבנר הצטיין בלחימתו ומילא תפקידו במסירות ובאומץ. ביום כ״ה בתשרי תשל״ד (21.10.1973) נפגע אבנר מכדור בראשו ונהרג בקרב על מוצב ״פוקסטרוט״. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במעגן־מיכאל. השאיר אחריו אישה ואם. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן. בנו, שנולד לאחר נופלו, נקרא על־שמו – אבנר.

בעלון של מעגן־מיכאל, ״רשתנו״, פורסמה רשימה עליו; ב״יומן הגדוד״ – דפים לזיכרון ולמזכרת מהמלחמה, שהוציא לאור הגדוד, כלולים דברים על דמותו.

שמיר, דן

דן, בן תמר ויצחק ז"ל, נולד בקיבוץ בית־אורן ביום י"ח בסיון תש"א (12.6.1941). כשהיה בן שנה בלבד, התנדב אביו לשירות בחיל התובלה בצבא הבריטי, ושירת מחוץ לגבולות הארץ כארבע שנים וחצי, שבהן כמעט שלא ביקר אצל משפחתו בארץ. כשהיה דן בן שמונה עברה משפחתו לאשקלון, ושם השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר הממלכתי. את לימודיו התיכוניים השלים בבית־הספר התיכון־חקלאי "עיינות". דני, כפי שכינוהו בחיבה בני־משפחתו וידידיו, התפתח כילד בריא ועליז. הוא היה "צבר" במלוא מובן המילה, שובב ורציני בעת ובעונה אחת, בעל נמשים, אף סולד, תלתלים חומים ועיניים צוחקות. כשעבר לגור באשקלון, נפגש לראשונה בבעיותיה של עיירת־עולים, אך השתלב יפה בבית־הספר והיה דמות מרכזית בכיתתו. מנעוריו היה חבר בתנועת "השומר־הצעיר" והצטיין בתחום הספורט, ביחוד בבית־הספר, שם התבלט כספורטאי נלהב, והקדיש זמנו לאתלטיקה קלה. הטבע עורר בו עניין רב, ובטיולים היה שם לב לפרטים בנוף ומתעניין בשמות של השיחים, של העצים ושל החיות שראה בדרך. מטבעו היה דני ילד שמח, עליז ומרבה לצחוק, אך עם זאת היה חריף ורציני ביחסו ובתגובותיו למתרחש סביבו. רגישותו למוסיקה הפכה לאהבה גדולה, וכזה היה גם יחסו לספרות. נוסף על אלה התעניין במקצועות הריאליים – מתמטיקה, פיסיקה וכימיה.

דן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1959. לאחר הטירונות שירת בתפקיד מדריך ספורט. מפקדו כתב עליו, שהיה "דוגמה מובהקת למקור רוחו של צבאנו".

עם תום שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים, ובה היה נקרא לעתים מזומנות לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר ששוחרר נשא לאישה את חברתו זיוה, והחל ללמוד כימיה באוניברסיטה העברית בירושלים. פרופ' מנחם שטיינברג כתב עליו: "כסטודנט, התבלט בהיקף ידיעותיו בחומר הנלמד ובגיאולוגיה, במתמטיקה ובהשכלה כללית, שהביא עמו מהבית... לעתים קרובות הפתיע את מוריו בדרך מחשבתו המקורית... ניסויים מסובכים הפכו בידיו לשיטות פשוטות, והוא קיבל תוצאות מזהירות... סלל דרכים חדשות בשטח המחקר..." בשנת 1966 נפטר אביו ובאותה שנה גם הוענק לו התואר "בוגר" בציונים גבוהים. שמחה גדולה מלאה את ביתו כאשר נולד אז בנו הבכור צחי. בשנת 1968 הוענק לו תואר שני, תואר "מוסמך", ובשנת 1971 הוענק לו תואר "דוקטור למדעים" (Ph.D.), כשהצליח לבנות מודלים מתמטיים לריאקציות הכימיות שביצע. בכך פיתח למעשה שיטות מתמאטיות חדשות, שאיפשרו הסבר התופעות שהתקבלו בעבודתו. שיטות אלה יישם אחרי־כן למדידת ההתפתחות ביצירת תרכובות מגנטיות חיוניות לתעשייה. בשנת 1972 נולדה בתו ענבל, ולמרות הלימודים, שגזלו את רוב זמנו, היה דני אב למופת, בעל מסור ואוהב ובן טוב ודואג, שהיה קשור מאוד למשפחתו ולאמו. בתום לימודיו עבר עם משפחתו לראשון־לציון, והתקבל לעבודה כחוקר בכיר במחלקת הפיתוח של מפעל "הידרונאוטיקס" בנס־ציונה. חבריו לעבודה זוכרים אותו כאדם עדין־נפש

ורגיש לצדק, שהיה מוכן לעשות כמיטב יכולתו למען הזולת. לפני מלחמת יום הכיפורים הוזמן לעבוד באוניברסיטת קיימברידג' באנגליה, אך לא הספיק לצאת שמה. המלחמה פרצה והוא נקרא ליחידתו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות נגד המצרים בסיני. ביום העשירי למלחמה נחלצו אנשי יחידתו לעזרת יחידה אחרת, שנתקלה במארב של אנשי קומנדו מצרים, בגזרה הצפונית, על ציר מוצב "בודפשט". ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973), כשיצא דני לחלץ חייל, שנפגע באש האויב, פגע צלף בראשו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בראשון לציון. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

שמיר, מרדכי

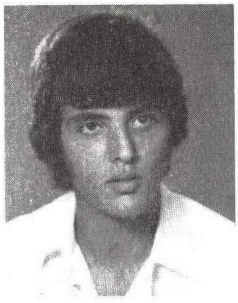

מוטי, בן עליזה ואברהם ז"ל, נולד בתל־אביב ביום י"ד בטבת תשי"ד (20.12.1953). כאשר היה בן ארבע נענו הוריו לקריאה לעבור מן העיר אל הכפר, והמשפחה כולה, הורים וקרובים, עברה לשדה־ורבורג. החיים בחיק הטבע בין בני משפחה שאהב, נתנו אותותיהם בנפשו של מוטי והוא גדל ילד בריא, עליז ומוקף אהבה. את לימודיו בבית־הספר היסודי בצופית סיים בשנת 1968. בגלל אהבתו הרבה לטבע, לנוף ולצומח מצא דרכו לבית־הספר החקלאי לגננות ושתלנות בפתח־תקוה. מוטי היה בן טוב, נוח לבריות ורגיש לכל הנעשה סביבו. החינוך המסורתי בבית, בחיק המשפחה כולה, טיפח בו אהבה רבה ונאמנות לעם, לדת ולמולדת. הוא אהב לקבל את השבת עם סבו, לזמר זמירות וללכת בשבת בבוקר לבית הכנסת. מוטי העריץ את אביו, שהיה מוותיקי חיל־ההנדסה, והשתתף בכל המלחמות מאז קום המדינה. בילדותו היה מוטי נמוך קומה וצנום. כשהתבגר, גדל והפך עלם תמיר ונאה, חייכן ומלא הומור. ביום הבר־מצווה שלו אמר בדרשה שנשא: "אני תקווה שאוכל לעשות למען ארצי, אשר מימים ימימה הייתה נתונה לנו מידי הגבורה, ובעזרת צור ישראל וגואלו אהיה בין מביאי הישועה".

מוטי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון ובקורס תותחני שריון, וסיים בציון גבוה. ארבעה חודשים לפני שפרצה המלחמה נפטר אביו, ומתוך נאמנותו לדרך שהציב אביו לפניו, ראה מוטי חובה לעצמו להמשיך בדרך האב, שהיה גאה בו כל כך. בחודש יולי 1973 נשלח מוטי לקורס מפקדי טנקים. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, הופסק מהלך הקורס ומוטי, שהיה אז סמל, נשלח עם יחידתו לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה נגד כוחות המצרים שצלחו את התעלה ובאחד הקרבות נעלמו עקבותיו והוא נחשב כנעדר. לימים התברר כי נפל בקרב על־יד "החווה הסינית", ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כשפקד על הטנק שלו בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בשדה ורבורג. השאיר אחריו אם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בין יתר דבריה כתבה עליו אמו: "מוטי נפל בגבורה למען ישועת העם במולדתו ועל זאת גאוותנו. איני מרכינה את ראשי ביגוני, וכאשר אני מדברת אודות מוטי וקורותיו, נושאת אני את ראשי בגאווה, זקוף ונכון לאמור תמיד: בזכותם ניתנו לנו החיים". כתב עליו בן־דודו, נעם ארנון: "טוהר, נעימות, מסירות ועדנה עד אין קץ אפיינו את מוטי. כה נעים היה ביחסו לאמו ולמשפחתו, כה עדין בטיפולו בניצנים, בפרחים אותם אהב, וכה מסור בעיסוקו בגוף הברזל – הטנק... כאשר נע דרומה אל התעלה הבוערת, בעוד שמועות האימה מהלכות, לא היה איחוד גדול יותר בין האדם־הנשמה, למכונה־הגוף".

שמעה, יוסף

יוסף, בן נעמי ואברהם, נולד ביום כ' באדר תשט"ו (14.3.1954), בקרית־ים. הוא למד בבית־הספר היסודי במקום הולדתו ואחר־כך המשיך ולמד בישיבה תיכונית. יוסף בלט מילדותו בקומתו התמירה ובגופו הדק. בכל כיתה שלמד בה, היה גבוה משכמו ומעלה מכל התלמידים. חבריו לספסל הלימודים זוכרים אותו כבחור עליז, מלא שמחת חיים, שהחיוך והצחוק מלווים אותו תמיד. הוא אהב להתבדח והיה מפורסם בחוש ההומור שלו. בכיתתו היה יוסף תמיד מרכז חיי החברה. הוא היה מארגן משחקים, ממציא שעשועים ומעודד את חבריו להשתתף בפעילות החברתית. בערבי חגים ומועדים היה יוסף דואג להכין מסיבות בהפעילו את בעלי הכישרונות שבין חבריו. יוסף היה אהוד ומקובל על בני כיתתו ועל חבריו לשכונה. הוא בורך בכישרון להאזין באורך רוח ומתוך התעניינות כנה, לכל חבר שבא אליו לשיחה. רבים בקשו קרבתו ולא חששו לספר לו מסודותיהם הכמוסים ביותר. הוא היה מקשיב לדברים ואחר כך מנסה בעדינות ובזהירות לכוון את החבר לנקוט דרך שנראתה לו כטובה ביותר. יוסף גם ניחן בכושר גופני מעולה והיה ספורטאי מצטיין. הוא הרבה להשתתף בתחרויות בבית־הספר, בענפי ספורט שונים, ולא פעם הצליח להגיע למקומות ראשונים. חברים ומורים ידעו שעל יוסף אפשר להטיל משימות בלתי שיגרתיות, וכי אפשר לסמוך עליו בלב שקט. במסעות של הגדנ"ע הרבה יוסף לשמש כרץ, שהעביר את פקודותיו של מפקד המסע במהירות ובמהימנות. הוא גם היה מתנדב לשאת מיכלי מים וציוד אחר, נוסף לציודו האישי. אם היה אחד החברים "נשבר" במסע קשה מיד היה יוסף בא אליו ותומך בו, נוטל את תרמילו על כתפיו וממשיך ללכת לידו ולעודדו. בעיני יוסף היו החברים והחיים שמחוץ לכותלי בית־הספר חשובים יותר מאשר הלימודים עצמם. הוא למד כדי לצאת ידי חובה כלפי מוריו וכלפי הדרישות של בית־הספר, אך לא יותר מזאת. כל מעייניו היו נתונים לבני האדם, לחייהם וללבטיהם, לשמחתם ולכאבם. חבריו זוכרים עד כמה שמח כשהגיע לשנת לימודיו האחרונה. הוא סיפר לכולם וחזר והדגיש עד כמה מצפה הוא בכליון עיניים לתום שנת הלימודים, כדי שסוף סוף יצא אל החיים האמיתיים, שמחוץ לחממה של הבית ובית־הספר. בקוצר רוח חיכה למועד גיוסו לצה"ל והיה מלא תוכניות לגבי שירותו הצבאי.

יוסף גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות עבר קורס יסוד במקצועות השריון והשתלם כתותחן טנק. בתום הקורס הוצב באחת מיחידות השדה של החיל והחל מיישם הלכה למעשה את שלמד בקורסים. מפקדו הישיר ציין אותו כאחד התותחנים הטובים שבפלוגתו. באימונים היה משיג את אחוז הפגיעות הגבוה ביותר וזכה להערכה רבה מצד חבריו לנשק. במלחמת יום הכיפורים הספיק יוסף להשתתף רק בקרבות היום הראשון נגד המצרים בגזרה הדרומית של התעלה. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), כשנלחם באזור מעוז "ליטוף" נפגע פגיעה ישירה ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושלש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

שמעוני, אברהם

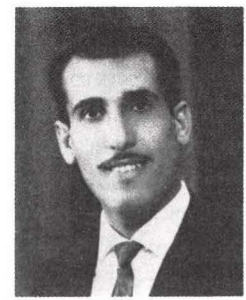
אברהם (אבי), בן שרה ופרנסואה, נולד ביום ה' בשבט תשי"א (12.1.1951) בלוד. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם רמז בלוד, והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון באזור רמלה־לוד. אחרי־כן למד באוניברסיטה העברית בירושלים, בפקולטה למדעי הטבע, בחוג לביולוגיה. לאחר שנוכח לדעת שלא יוכל למצוא את פרנסתו בתחום זה, למד בפקולטה להנדסת מכונות באוניברסיטת תל־אביב. אברהם היה תלמיד מחונן ומבריק, והצטיין במקצועות הריאליים, במיוחד בפיסיקה. הוא היה אהוב על מוריו ועל חבריו וסייע הרבה לתלמידים חלשים. מורהו כתב עליו: "אברהם נמנה עם אותה קבוצה של תלמידים המהווים את גרעינה של הכיתה, הגרעין הפרודוקטיבי שבה, אותו גרעין שמתוכו צומח השיעור, ושעמו מתברך המורה. אברהם היה נכס למורה ולבית־הספר". הוא אהב לקרוא ספרות בתחומים שונים, אך עיקר עניינו היו ספרי פיסיקה וכימיה. לעת מצוא גם כתב שירים, שיש בהם עצב רב ושירי אהבה נוגים. כמו כן אהב להאזין למוסיקה קלאסית וביחוד העריץ את יצירותיו של בטהובן. אברהם היה פעיל מאוד בחיי החברה, היה חבר במועדון "לזרוס" בלוד, בחוג לריקודי עם, וחבר במזכירות המשמרת הצעירה של מפלגת העבודה בגבעתיים. הוא היה חבר טוב ומסור, אהוד על ידידיו, איש רעים, נעים שיחה, שנודע בקרב חבריו בהכנסת האורחים הנאה שלו. הוא קיבל כל אדם בסבר פנים יפות, בדברי הומור ובדיחה משעשעת. מטבעו היה רגשן ומראות נוף עוררו בו התפעלות מרובה. עקשן היה וכל תפקיד שנטל על עצמו, עשה בשלמות ככל שיכול. ישר היה, דובר אמת, גלוי לב ובעל מצפון.

אברהם גויס לצה"ל בסוף ינואר 1969 והתנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנקים. לאחר שמפקדיו עמדו על כישוריו, שלחוהו לקורס קצינים שאחריו השתלם בקורס לקציני שריון. היה לו כוח סבל רב; בקורס מט"קים שבר את אחת מאצבעות ידו, אך הסתיר את הדבר כדי שלא ימנעו ממנו לסיים את הקורס עד תומו. מפקדיו ופקודיו ראו בו קצין אהוד, מוכשר, יעיל ומסור, ששימש דוגמה בהתנהגותו ובהישגיו.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר שימש מורה לפיסיקה בבית־הספר על־שם שמעון בן־צבי בגבעתיים. בימי חופשותיו היה איש ביטחון בנמל התעופה בלוד. בשנת 1972 נשא את חברתו אביבה לאישה. הוא היה בן מסור להוריו, אח דואג ובעל אוהב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. במהלך קרב בציר "חמדיה" פגע פגז בטנק שלו, והוא נכווה קשה. אחת מרגליו רוסקה ובבית־החולים נאלצו לקטוע אותה. על אף הכאבים הקשים והטיפולים המכאיבים, היה מצב רוחו טוב. האחות שטיפלה בו אמרה: "הערצתי את הכוח שניחן בו ואת אומץ לבו". אך כל מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו ואברהם נפטר מפצעיו ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות.

אחת מתלמידותיו כתבה לזכרו: "כמעט שלא הכרנו אותך, אך עם המבט הראשון נכבשו הלבבות... כמעט שלא הכרנו אותך, אך רצינו, באלוהים שרצינו, וכשנודעה הבשורה האיומה ומוחותינו סירבו להאמין, ולבבותינו בכו, וגרונותינו זעקו בכאב וזעם, ידענו שכבר לא נכיר, אך חרוט על לוח לבנו תיוותר – לעד".

שמעוני, שמואל

שמואל, בן שרה־רבקה ורצון, נולד ביום י"ז בניסן תרצ"ו (10.4.1936) בתל־אביב, ונפל בהפגזה ממערב לחעלה ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973). הוריו של שמוליק עלו ארצה מתימן והשתכנו בתל־אביב, בצריפים אשר הוקמו לקלוט את העולים, ברח' בלפור כיום. ההורים חיו בתנאים קשים ביותר והאב פרנס את משפחתו הקטנה בדוחק, מעבודתו כפועל בניין. במרוצת הזמן גדלה המשפחה ועברה להשתכן בשכונת בית־יעקב, ליד הפרדסים של חסן סלמה, כיום כפר שלם. שכונת בית־יעקב הייתה מוקפת ערבים ומדי פעם היו מגיחים בעתות לילה לשם שוד וביזה בשכונה. שמוליק נשם בגיל רך את ריח הסכנה. במרוצת הזמן, עת החל הישוב העברי להתארגן במחתרת לסילוק הבריטים מהארץ, היה בית הוריו מקום מחבוא לנשק, ומפקדה קדמית מבצעית של לוחמי הארגון הצבאי הלאומי. שמוליק ספג בבית הוריו חינוך דתי, למד אצל "המורי" ב"תלמוד־תורה", ולאחר מכן למד בבית־הספר לבנים "מזרחי" בתל־אביב. שמוליק התבלט בבית־ספרו ובין חבריו כבעל משמעת פנימית חזקה. כן התבלט בגישתו הרצינית והבוגרת לכל נושא והיה מקובל על מוריו ועל חבריו כאחד. כאשר סיים את חוק לימודיו בבית־הספר היסודי, בחר ללמוד מכונאות רכב, בלימודי ערב בבית־הספר המקצועי על שם מקס פיין בתל־אביב. בד בבד עם לימודיו העיוניים, התקבל לעבודה במוסך של עיריית תל־אביב והיה לדוגמא בין הנערים בחריצותו והתמדתו. לא היה תפקיד שהוטל על שמוליק שלא מילאו ביעילות ובהתמדה. היו בו חביבות ויושר. הוא ידע לעזור לחבר ולעודד אותו בעת צרה, ואילו באירוע משמח אצל חבר, לא היה עליז יותר ממנו.

בחודש מאי 1953 התגייס שמוליק לצה"ל. כנהג, הוצב לחיל־ההספקה אבל הוא נשא את נפשו לתפקיד קרבי. כעבור חודש ימים התנדב ליחידת הצנחנים והוצב לפלוגה א' המפורסמת. אותם ימים היו ימי גיבוש בצה"ל ויישום תפיסות קרביות חדשות. האימונים היו מפרכים והפעולות המבצעיות היו רבות. המתח והסכנה ליוו את השירות בחיל זה. שמוליק השתתף בפעולות רבות, שהשתיקה יפה להם גם היום. באחת מפעולות התגמול על בסיסי הפדאיון בעזה נפצע – ושכב כחודשיים בבית חולים צבאי. כאשר עזב את בית־החולים כתב ביומנו האישי "חזרתי לפלוגה". כאשר הוצע לו תפקיד קל ביחידה אחרת סירב לעזוב את פלוגת "הכומתות־האדומות", חזר לפלוגה והשלים קורס מ"כים.

לפני שחרורו הוצע לו לעבור קורס קצינים כדי לשולחו לתפקיד בכיר בחו"ל, אבל שמוליק בחר להשתחרר מצה"ל ולהתחיל בחיים אזרחיים. בחייו כאזרח לא עמד בפני מבחנים דוגמת אלה שהיה רגיל להם בשירותו הצבאי, והוא חפש אתגרים מיוחדים. בשנת 1958, כאשר נוסד מועדון "הכומתה־האדומה" היה שמוליק בין התומכים הנלהבים וממקימי המועדון, אשר חבריו עסקו בצניחה חופשית. הוא צנח צניחות חופשיות רבות, אשר שיאן היה ביצוע צניחה חופשית קבוצתית לראשונה בארץ. כאשר פרצה מלחמת ששת־הימים ראינו את שמוליק בין הפורצים לעיר־העתיקה ומראשוני המשחררים של הר־הבית. עם סיום המערכה לשחרור ירושלים, העניק לו הרמטכ"ל למזכרת "מטבע העיר העתיקה", סיכת "שער־האריות" ותצלום אווירי של העיר העתיקה וסביבותיה, כעדות חיה לאותם ימי גבורה מופלאים לשחרור בירת ישראל מידי האויב. בחייו האזרחיים לא קפא על שמריו, ובשנת תשכ"ד (1964) נשא לאישה את חברתו נעמי ושניהם הקימו קן חמים, אשר שימש גם למפגש ומקור שמחה לחברים וידידים רבים. ביתם הקטן בשכונת התקוה נהפך צר־מידות במרוצת הזמן, עת נולדה הבת הבכורה עלומית. שמוליק עשה לילות כימים. בבקרים עבד כנהג בעירייית תל־אביב, ולאחר מכן כנהג מונית ואוטובוס. הוא לא בחל בשום עבודה כדי להגשים את מטרתו, וכל מאווייו היו לעבור עם משפחתו לדירה מרווחת יותר, ולשם כך הקדיש את מאמציו. במרוצת הזמן נולד הבן השני אילן, וחדרם הצר לא היה יכול להכיל את המשפחה בת ארבע הנפשות. שמוליק גייס הלוואות על גבי הלוואות, הצליח לרכוש דירה למשפחתו ביד־אליהו בתל־אביב, והשמחה הייתה רבה. כעבור זמן נולד הבן השלישי, מנשה. לשמוליק היה זה מקור הנאה להתגאות בילדיו, להשיח בהם ולספר את תעלוליהם. שמוליק אהב את רעייתו נעמי, התגאה בילדיו והיה מאושר בביתו. הוא פינק את כולם, לא בחל בעבודות הבית והיה לעזר רב לרעייתו נעמי בניהול הבית ובגידול הילדים. אשר להוריו, הרי זו מסכת של יחסים הדוקה, אהבה והערצה אין קץ. "מדי יום היה פוקד את הוריו ושואל לשלומם ומשתדל לדאוג לנוחיותם". שמוליק אהב שירה ומוסיקה, היה אספן בולים, אהב לקרוא ספרי־מתח, אהב לשחות ולעסוק בספורט. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים אץ לביתו מבית הכנסת מספר פעמים, כאשר הטלית עוטפת את גופו, לראות האם קיבל צו־גיוס. היה זה לפלא בעיניו, שהנה מגיעה שעת "תפילת־נעילה" בבית הכנסת ומועד סיום הצום מתקרב, חדשות המלחמה כבר נישאו בחלל עוד משעות הצהרים, ואיך זה ייתכן שהוא עדיין לא נקרא לדגל? במוצאי הצום נטל את רעייתו ואת ילדיו ונסע מבית הוריו אל ביתו ביד אליהו. הוא לא חיכה אפילו שתסתיים הארוחה

המפסקת, שמא הגיע הצו הביתה והוא עדיין כאן. לאכזבתו – הצו לא הגיע. ולפתע טילפן חברו וידידו נפתלי "אנא שמוליק, בוא לעזור לפזר את המכוניות של עיריית תל־אביב מהחניון, שמא תיזרק פצצה ותכלה את צי הרכב המרוכז במקום אחד". שמוליק בא ונרתם לעבודה בכל מאודו ומרצו. לפתע טילפן חברו יחזקאל קטן, ידידו מיחידת הצנחנים והתקשר לשאול, מדוע לא קבלו את צו הגיוס? שניהם החליטו לנסוע לחטיבה ולגייס את עצמם ללא צו מגבוה. וכך היה. כעבור מספר שעות ראית את שמוליק נוהג באמבולנס בשביל הערבה, מַדְרים לכיוון התעלה. כמנהגו, לא נשאר מאחור. ובאחת ההתקפות של האויב על הכוח הצולח את התעלה, נפגע שמוליק יחד עם שני חבריו הטובים, משה פוקס ויחזקאל קטן, באחת מהשוחות שהסתתרו בהן מחמת ההפגזה האדירה. שם נקפד פתיל חייהם ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בן 37 היה במותו. שמוליק הובא לקבורה בבית־הקברות הצבאי בקרית־שאול, לפי בקשת המשפחה. שמוליק הועלה לדרגת סמל־ראשון לאחר נופלו.

במכתבו אל המשפחה השכולה כתב עליו מפקדו: "עוד היום קשה עלי המלאכה להיפרד מדמותו של שמואל. דמותו אתנו עד היום. שמואל נפל בחורשה מול המקום בו צלח צה"ל את תעלת סואץ. כולנו, חברים ומפקדים, מוכים צער על אובדנו של אחד הטובים והנאמנים בחברינו. שמואל היה הרוח החיה, אשר התניעה והניעה את שיירת כלי הרכב הבלים מזוקן. במרצו הבלתי נלאה ושמחת החיים שבו, ידע להפיח באנשים ובמכונות כוח חדש. במותו של שמואל נשארנו יתומים..."

שמעיה, אילן

אילן, בן זקונים לנעמי ושלום, נולד ביום י"ג בתשרי תש"י (6.10.1949) בירושלים. ביום שהוכנס בבריתו של אברהם אבינו, נפל אחיו הבכור שמעון וההורים, שהוכו בהלם כבד, לא יכלו לטפל ברך הנולד. אחיותיו המבוגרות גדלוהו והוא צמח ילד מקסים אך עקשן ושובב, שנחבל לעתים קרובות. בהיותו בן עשר עבר לגור אצל אחותו תמר בקיבוץ אשדות יעקב ושם למד. בתקופה זו היה במסגרת מעוצבת ותקינה, והיא תרמה רבות לגיבוש דמותו. הוא שילב לימודים בעבודה ואהב לעבוד בשדה. כאן מצאה נפשו הפיוטית את ביטויה בחיים בחיק הטבע ובעריכת טיולים רבים. הוא אהב ספורט והרבה לשחק בכדור־סל ולשחות. למרות שאהב את חיי המשק, התגעגע לביתו וחסר היה את החום של הקן המשפחתי. בגיל ארבע־עשרה שב לבית הוריו בירושלים והחל ללמוד בבית־הספר המקצועי כי"ח. הוא היה תלמיד שקדן, חרוץ ומסודר. נער פשוט הליכות, ישר עד למאוד ונכון תמיד לסייע לאחרים ככל יכולתו. למרות שהיה שתקן מטבעו ולא הרבה בדברים, היה עליז וחברותי ואוהב אדם וחברה. הייתה בו שמחת חיים מדבקת ובמסיבות רקד ושר וסחף עמו את כל הנוכחים. גם בירושלים המשיך לעסוק בספורט, הצטיין במשחק הכדורסל והיה חבר בנבחרת ימק"א. בזמנו החופשי הרבה לערוך טיולים ומסעות להכרת נופי הארץ. הייתה לו תבונת כפיים וחוש

לאמנות והוא אהב לעסוק במלאכת־יד והתקין בביתו דברים רבים ויפים. בהיותו במחנה האימונים בג'ליל, במסגרת הגדנ"ע, הוכיח אילן שהוא מסוגל לכל מאמץ שנדרש ממנו, ואפילו הוא מעבר ליכולתו הגופנית, וביצע כל משימה שהוטלה עליו לשביעות רצון הכל. בלטה אצלו האהבה לחיי קומונה ולחיים בחיק הטבע. הוא היה פעיל בתנועת "נוער לנוער", עשה רבות למען ילדים טעוני טיפוח והקדיש להם חלק ניכר מזמנו הפנוי. כבר אז התגלה בו כישרון ההוראה וההדרכה והוא היה אהוד על חניכיו. הוא אהב מאוד את הוריו, כיבד והעריך אותם והקדיש להם תשומת לב רבה. אהבה הרעיף גם על חמש אחיותיו ואחיו המבוגרים ממנו, הרבה לבקר בבתיהם ולהשתעשע עם ילדיהם.

אילן גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל הקשר כמדריך. הוא היה מדריך מעולה, שמאות חניכים עברו תחת ידיו. את קורס הקצינים סיים כחניך מצטיין ולאחר סיומו נשלח לסיני ושם שירת כקצין קשר גדודי. אחר־כך שב לתפקיד הדרכה. במסגרת שירותו עבר גם קורס צניחה. כתב אחד ממפקדיו, שליווהו לאורך כל תקופת שירותו: "ראיתיו בהתפתחותו כחייל, כמדריך, כצוער וכקצין. אילן נמנה עם הקצינים אשר בהם חפץ כל מפקד ואשר מהם קשה להיפרד, כאשר הרוטציה הצבאית מחייבת זאת. לא אחת קרה שמפקדים התחרו על הצבתו של אילן ביחידתם, וכאשר זכו, ראו בכך כבוד והתגאו בעובדה שאילן כפוף להם... יושרו והגינותו היו סמל ודוגמא לפקודיו ולחבריו. בחריצותו ובמסירותו לעבודה הדביק את אלה אשר עבדו במחיצתו והצליח להגיע להישגים מעל לסטנדרטים המקובלים, ובכך הרשים לא אחת את מפקדיו. כאשר הביעו בפני אילן הערה על הישגיו הגבוהים ניסה להצניע את חלקו ונהג לציין שאלה בזכות פקודיו. קידומו של אילן היה מובטח". באותה תקופה נשא לאישה את זיוה בת כפר ורבורג ושם גם שאף להקים את ביתו ואת משקו. רבות התלבט בין רצונו לבנות משק ולעבד את האדמה וגם להמשיך וללמוד, ובין מצפונו שחייבו להישאר בצבא הקבע. דאגתו הרבה הייתה נתונה לאשתו; כיצד יעזור לה ויקל עליה וכיצד תעסיק את עצמה בעת היעדרו מהבית. כתב אחד ממפקדיו באותה תקופה: "בחודשים האחרונים ראיתיו לא אחת מודאג וטרוד בענייניו, דירה, הלוואות, רהיטים, אך בעבודה הגיע להישגים וזכה לא אחת להערכת היחידות שהתאמנו במדור. בעיותיו האישיות והפרטיות לא פגעו במאומה בטיב עבודתו". במשך כל תקופת שירותו, הגיע לכל פינה ופינה ברחבי הארץ ואהב לשתף בידיעותיו ובחויותיו כל אדם שנקלע לסביבתו. הוא היה אדם אופטימי, ששמר על רוממות רוחו גם כשנתקל בקשיים ואף שכנע את האחרים שהכל יסתדר. כשנודע לו שהוא עומד להיות לאב, לא ידע את נפשו משמחה ואמר: "דור ראשון לא יספיק לעצב את החיים והדמות תאבד אם לא יהיה לה המשך; אם לא יקום אדם אשר יחיה למען הארץ, יאהב אותה, ילחם, וגם ימות עליה". זו הייתה דעתו ועל פיה שאף לחנך את ילדו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אילן עם יחידתו בסיני ולמעשה ניהל את יחידת הקשר והפעיל את מערכות השליטה באופן עצמאי. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נהרג בהפגזה כבדה של קטיושות, באזור הגשר על תעלת סואץ, בעת שניסה לחלץ חייל שנפצע בשתי רגליו. יום זה, לפי התאריך העברי, הוא יום השנה לנפילתו של אחיו הבכור, שמעון ז"ל. אילן הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, למרגלות קברו של שמעון ז"ל – מקום שאהב לבקר לעתים

קרובות בחייו. השאיר אחריו אישה ובת (שנקראת על שמו ונולדה לאחר נפילתו), הורים, אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בעלך אילן ז"ל, שירת זמן רב ביחידה והתבלט כקצין מצטיין. הוכיח מסירות רבה בכל תקופת שירותו כסגני ותרם רבות ממרצו, מנסיונו ביחידת שדה ומבקיאותו המקצועית. בתקופת הקרבות גילה נכונות רבה, רוח התנדבות ואומץ לב ונלחם בהצטיינות, תוך דאגה רבה לחייליו ודבקות במשימות הרבות שהוטלו עליו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה דברי חברים ומפקדים על דמותו; כן הנציחה את זכר שני הבנים שנפלו, בהקדשת ספר על יהדות תימן, וכן בקריאת חלקה ביער "בקוע" על שמם.

שמקה, שמעון

שמעון, בן זאכייה ודוד, נולד ביום י"א בשבט תש"א (18.1.1951) במושב שחר שליד צפת. בילדותו עברה משפחתו להתגורר במושב הקבע דלתון, אף הוא ליד צפת. למרות המחסור בבית, הייתה התפתחותו של שמעון יפה־התואר מפליאה. הוא היה ילד מלא חדוות־חיים, סקרנות ומרץ. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "בניהו" במושב השכן, כרם בן־זמרא והמשיך בישיבה התיכונית "בני עקיבא" במירון. בכיתה היה אהוב מאוד על חבריו, והיה מנהיגם וידידם. היה לו כושר ארגון יוצא מן הכלל, וכל פעולה קבוצתית הוטלה על כתפיו. גם חברי המושב התפעלו ממרצו הרב ומחביבותו כובשת הלב. סיפרו עליו מיודעיו: "שמקה היה פרח שצמח בשממה. המושב שלנו דל ועני, והנער הנאה ושופע החיים היווה בו תפאורה יוצאת דופן". לאחר שלוש שנות לימודים בישיבה, נאלץ להפסיק את לימודיו כדי לעבוד ולסייע להוריו. כנהג משאית הרוויח סכומי כסף נאים, אך את כל כספו נתן להוריו בשביל צורכי אחיו והותיר לו מעט דמי כיס, שאסף לקראת גיוסו. במשאיתו לקח אתו תמיד טלית ותפילין.

שמעון גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק, קורס מפקדי טנקים וקורס מש"קי טנקים. בבית לא נהג לספר על הקורות אותו במלחמת ההתשה. לשאלותיהם של בני הבית, נהג להשיב: "מה כבר חשוב? מי שחושב עצמו גבר, צריך גם להילחם. העיקר שאני בריא ושלם, ואין מה לדאוג".

בראשית מרס 1972, משסיים את שירות החובה חזר לעבודתו כנהג משאית, ואז הכיר את חברתו דליה, שהייתה צעירה ממנו בשש שנים. ההורים משני הצדדים חפצו בחתונה מהירה, על אף גילה הצעיר של דליה. בית־הדין אישר את הנישואים המוקדמים, והשניים נישאו. תחילה התגוררו בבית ההורים, אך לאחר מכן הצליח שמעון לרכוש להם דירה נאה, בה לא הספיקו כמעט להתגורר. במלחמת יום הכיפורים שירת כמפקד טנק בחזית הדרום. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973),

כבר הייתה יחידתו בגדה המערבית התעלה. בקרבות שנערכו על מחנות אבו־
סולטן, נפגע ונפל. הוא הובא למנוח למים בבית־העלמין בצפת, השאיר אחריו
אישה, הורים, חמישה אחים ושלוש יות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "שמעון היה איש שריון למופת ולוחם אמיץ לב, אשר ביצע את המשימות שהוטלו עליו בגבורה וללא דופי. הוא התחבב על כולנו ומותו הוא אבדה גדולה ליחידתנו"; כתב שר הביטחון דאז, משה דיין: שמעון היה חייל מצוין וחבר נאמן. הוא היה אהוד על כל מי שהכירו".

שמר, נחום

נחום, בן גניה ואליהו, נולד ביום כ"ד בטבת תש"ו (28.1.1946) בגרמניה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש"ח (1948). הוא למד בבית־הספר היסודי במושב בית־אלעזר, שם השתקעה משפחתו. אחרי שהמשפחה עברה לרחובות, סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המאוחד ברחובות.

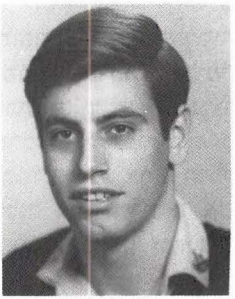
נחום גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1964 וראה את עתידו בשורות צבא הגנה לישראל והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתתף בקורס צניחה והוענקו לו "כנפי צנחן". אחרי כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות. בשנת 1965 סיים קורס קציני חיל רגלים, בבית־הספר לקצינים של צה"ל, והוענקה לו דרגת סגן־משנה. הוא נשלח לשרת ביחידת חיל רגלים, שמרבית חייליה נמנים עם בני העדה הדרוזית, ושימש כמפקד מחלקת חי"ר. לאחר שסיים את השירות הסדיר, התנדב לשרת שנה אחת בצבא הקבע. הוא עבר הסבה מקצועית והשתלם בקורס קציני שריון, שלאחריו נתמנה למפקד מחלקת סיור בחטיבת טנקים. בתפקיד זה הועלה לדרגת סגן.

בשנת 1968 שוחרר מהשירות בצה"ל והצטרף לשירות הביטחון הכללי. בתקופת שירותו זו למד ערבית ומדעי המזרח באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא נשא לאישה את חברתו דינה, והקים יחד עמה את ביתם ברמת־גן, שם נולד בנם עופר בשנת 1972. בשנת 1971 שב לשורות צבא הקבע ונתמנה קצין מבצעים במפקדת כוחות צה"ל בסיני. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי פלוגות חי"ר, נשלח בשנת 1972 לשרת כמפקד פלוגת חיל־רגלים משוריין בגדוד טנקים בסיני. בתפקיד זה הועלה לדרגת סרן. נחום היה קצין בעל כושר מנהיגות, תפיסה מהירה ותושייה. הוא היטיב לקרוא את הקרב וידע למצוא פיתרון לבעיות קשות במצבי לחץ. כמפקד היה אהוב על חייליו ויצר קשרי רעות ואחווה עם חבריו לפיקוד על היחידה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע נחום ונהרג בקרבות הבלימה ליד מוצב "מפצח". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת – עדי, שנולדה אחרי נפילתו, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "נחום ז"ל שירת בחיל

השריון כמפקד פלוגת סיור. הוא היה בוגר הקורסים: קציני חיל רגלים, מפקדי פלוגות סיור שריון ומפקדי פלוגות חיל רגלים. נחום הוערך כקצין טוב, מסור, יעיל, עצמאי, מוכשר ואהוד".

שמש, אבינועם

אבינועם, בן רחל ויוסף, נולד בכפר־סבא ביום כ"ז באב תשי"ג (8.8.1953). הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר על־שם אוסישקין בכפר־סבא, ואת לימודיו התיכוניים השלים בתל־אביב ב"גימנסיה הרצליה" ובפנימייה הצבאית שעל ידה. אבינועם היה ילד עליז ובעל ביטחון עצמי רב בכל אשר עשה. מאז הטיולים הראשונים בבית־הספר היה הוא המנצח על הסידורים הארגוניים, וכשהוציאה הכיתה עלון – היה הוא אחד מעורכיו. במסיבות היה הרוח החיה, ובמעשי משובה – עלה על כולם בתעלוליו ובצחוקו המתגלגל. אך הוא ידע גם להיות רציני, והיו לו רעיונות מגובשים וברורים ביחס לעתידו. הוא נהג לנתח את סיכויו ואת מגבלותיו במלוא התבונה ושיקול הדעת, וידע להסיק מסקנות ולפעול לפיהן. לאחר שהשלים את לימודיו היסודיים נרשם לפנימייה הצבאית שעל יד "גמנסיה הרצליה", מתוך התלהבות רבה, ומתוך תחושה פנימית, שבדרך זו יוכל לממש את הפוטנציאל הגלום באישיותו הדינמית, ולבטא את יזמתו ואת כושר המנהיגות שלו. מתוך החלטה נחושה הלך לפנימייה, והתגבר בשכל ישר על הקשיים ועל המכשולים שניצבו בדרכו. הוא סיים בהצלחה ארבע שנות לימוד וחניכות שחישלו את גופו ואת רוחו. יושרו והגינותו, ובעיקר אהבת הזולת שלו – תכונות שאפיינו אותו מילדות, וטופחו בהשראת ביתו החם והאוהד – סייעו לו ביחסיו עם חבריו לכיתה, ואף הקלו עליו כמפקד, לאחר שהשלים קורס מפקדי כיתות. במסיבת הסיום, לאחר ארבע שנות לימוד, נבחר אבינועם לקרוא את דבר הכיתה לפני המורים וההורים שנכחו בטכס. את החופשה בת ארבעת החודשים, שקיבל עד תחילת שירותו הצבאי, חילק אבינועם בין עבודה מאומצת בבניין בסדום, שם גם קשר קשרי רעות עם הדרוזים שעבדו אתו, לבין בילוי בסיורים ברחבי־הארץ.

אבינועם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971. לאחר הטירונות עבר מבדקים לקורס טיס וקיווה להקדיש את שנות שירותו לחיל האוויר, על אף שלא תכנן זאת מתחילה. אולם לאחר שהשלים קורס צניחה עבר הסבה לחיל השריון, שהיה אהבתו הראשונה מאז ומתמיד. הוא השתלם בקורס למקצועות הטנק, ובקורס למפקדי־טנקים. אחרי־כן נשלח לקורס קצינים ולהשתלמות לקציני־שריון, והוצב בתפקיד פקודי ביחידה של חיל השריון. בצבא הלך מחיל אל חיל, וזכה להערכה רבה בכל אשר עשה. הוא רכש חברים וידידים ועם רבים קשר קשרי ידידות קרובים מאוד. מפקדים ופקודים העריצו אותו על מעלותיו הרבות ועל יחסו האנושי לכל אדם. הוא היה ידוע כמפקד מסור וחרוץ, אהוב על פקודיו, ומשמש דוגמה ומופת בעוז רוחו ובטוב לבו. חלק מחופשותיו מן הצבא בילה בבית, ישב עם בני המשפחה והרבה

בשיחות מלאות הומור ורצינות כאחת. לעתים יצא לביקורים, לסיורים ולבילויים, כדי "להספיק כמה שיותר", כפי שנהג לומר. במלחמת יום הכיפורים היה אבינועם איש צבא הקבע. הוא נקרא לפקד על יחידה ברמת־הגולן, באזור החרמונית ליד קוניטרה. לאחר שמפקד הפלוגה נפצע מונה אבינועם לפקד על הפלוגה במקומו. במהלך קרב שהתחולל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן והוענק לו "עיטור המופת". בתעודת העיטור נאמר: "סג"מ אבינועם שמש ז"ל היה מ"מ טנקים שהשתתפה בקרבות הבלימה ברמת־הגולן. ב־7 באוקטובר 1973 נעה הפלוגה שסג"מ אבינועם שמש ז"ל נמנה עליה – כדי לבלום בפתחה הדרומי של קוניטרה. בצומת המרכזי בעיר נפגע ה־מ"פ בראשו. סג"מ אבינועם שמש ז"ל ירד מהטנק שלו, רץ לטנק המ"פ, חבש אותו, תדרך את אנשי־הצוות, הובילם בקור־רוח והוציאם מאזור הסכנה וכל זה תחת אש ארטילרית כבדה ומדויקת. סג"מ אבינועם שמש ז"ל נפל באותו יום אחר הצהרים, בגזרת "חרמונית" כשבלם את הסורים המסתערים. במעשיו אלה גילה קור־רוח ואומץ לב למופת".

שמש, אליהו

אליהו, בן נג'יה ויעקב, נולד ביום כ"ח באב תש"י (11.8.1950), בבגדד, ועלה עם משפחתו לארץ בהיותו בן פחות משנה. הוא למד בבית־הספר היסודי 'נצח ישראל' ובבית־הספר התיכון 'ישורון' בפתח־תקוה וכן למד באוניברסיטת 'בר־אילן'. בבית־הספר היה אליהו תלמיד שקדן וחרוץ, ובכל שנות לימודיו זכה בציונים גבוהים ואף "קפץ" כיתה בבית־הספר היסודי. הוא אהב לקרוא ושעות רבות ביום ובערב הקדיש לעיון בספרים. בעיקר התעמק בספרי קודש ולמד גמרא ותנ"ך. הוא אהב גם ספורט, ובעיקר התעניין בכדורגל ובכדורסל. בתקופת מלחמת ששת הימים היה עדיין תלמיד, אך הוא התנדב לסייע בהעברת פצועים לבתי החולים, במסגרת פעילותו בגדנ"ע, וראה בכך דרך למלא את חובתו ככל יכולתו לעם במלחמה. רבות שקד על מתן עזרה לחבריו בלימודיהם, ומי שנתקל בחומר קשה ובלתי מובן, או שהיה זקוק להכנה לבחינות ולשינון פרק בלימודים, פנה תמיד אל אליהו. הוא היה מסודר מאוד בהופעתו, הצטיין בהתנהגותו הנאותה והשכיל לחלק את זמנו בין הלימודים, הספורט, העזרה לחברים והעיסוק בתחביבו – לימודי קודש.

אליהו גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1968 והוצב לחיל הקשר. הוא שירת בחיל באחד התפקידים הקשים, הסודיים והאחראיים כצפן, ועבר קורס צפנים וקורס מש"קי כתבי־סתר. בתפקיד זה שירת ביחידות קשר של עוצבות קרביות בשדה, בתרגילים ובתמרונים, ומילא את כל תפקידיו לשביעות רצונם של מפקדיו ומדריכיו, ואף הגיע לדרגת סמל. במשך כל תקופת שירותו היה חייל למופת, מעולם לא התלונן, ותמיד היה שמח בחלקו, ממושמע ועושה כמיטב יכולתו.

בתום תקופת שירותו הסדיר שוחרר והוצב ביחידת מילואים. אחרי השחרור נכנס ללמוד בפקולטה לכלכלה ולראיית חשבון באוניברסיטת "בר אילן". הוא סיים שתי שנות לימוד בהצלחה, ובשנתיים אלו למד בערבים, וביום עבד במשרד של רואי חשבון. אליהו היה שומר מצוות, מקפיד על תפילה, ובכל שעה של פנאי היה הולך לישיבה כדי ללמוד דף גמרא, או להתעמק בספרות תורנית. מפקדיו בצבא ציינו כי אפילו בתקופת המלחמה נהג לאסוף חיילים למניין והקפיד לקיים תפילה בציבור, שהשתתפו בה בהשפעתו גם חיילים לא דתיים. אליהו היה קשור מאוד למשפחתו ואהוב על חבריו וידידיו. הוא ידע להעריך ולהכיר תודה להוריו על החינוך שהעניקו לו בבית ועל התרבות היהודית שספג בהשראתם. במלחמת יום הכיפורים גויס ושירת כצפן בפלוגת הקשר של חטיבת שריון, שלחמה בגזרה המרכזית של תעלת סואץ. ביום כ"ז בתשרי תשל"ד (23.10.1973) נפגע אליהו ונהרג בהפגזה של המצרים על חניון המפקדה של יחידתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אליהו היה חייל למופת, הן בעבודתו והן כאדם. באמונתו הצליח להעלות את המורל של הפלוגה בימים הקשים ביותר במלחמה.

הוריו של אליהו תרמו לזכרו ספר תורה לבית הכנסת, שהמשפחה נוהגת להתפלל בו בפתח תקוה.

שמש, יעקב

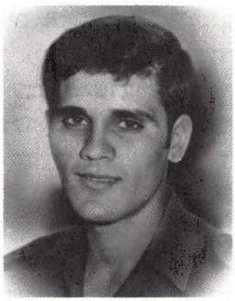

יעקב, בן רחל ורחמים, נולד ביום כ"א באדר תשט"ו (15.3.1955) במגדיאל. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר הממלכתי־דתי במגדיאל, הוד־השרון. הוא גדל בהוד־השרון ושם התגורר כל ימיו.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת יולי 1973 והוצב לחיל המשמר. מפאת בריאותו הלקויה גויס לשירות סדיר מקוצר, ולאחר הטירונות, הוצב כשומר ברפידים. כעבור זמן ביקש העברה למקום פחות חם, מחמת מצב בריאותו. הוא הועבר לרמת־הגולן כשומר ביחידה של חיל האוויר ושרת שם כחודש. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, היה יעקב ביחידתו. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע יעקב ונהרג שעה שמטוס פגוע נפל בשטח היחידה ברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "יעקב היה חייל מסור וממושמע ובלט במיוחד באופיו החברותי והנוח. הוא היה חביב על כל החיילים והמפקדים".

שמש, עובדיה־חיים

עובדיה־חיים (אנדרה), בן לאה ואליעזר, נולד ביום י״ח באדר תשי״ד (5.3.1953) בכפר־סבא. הוא למד בבית־הספר היסודי ״דגניה״ ובבית־הספר התיכון־מקיף ג׳ בבאר־שבע, במגמה של מכונאות מטוסים. אחרי־כן למד בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה. עובדיה היה תלמיד טוב ומקובל על מוריו ועל חבריו, חברותי מאוד וקל להתיידד. כל מי שהכירו אהב אותו משום שהיה מנומס ואדיב, נעים־הליכות ומקבל כל אדם בסבר פנים יפות. מעולם לא דחה אדם שפנה אליו בבקשת עזרה או ביקש להשיח לפניו את צרותיו. טוב־לב היה, נדיב ורחב־יד. כל מלאכה שהוטלה עליו עשה בקפידה ובשלמות, מטבע ברייתו היה אופטימי ושמח, בעל חוש הומור ועליז. בן נאמן היה ומסור להוריו ונהג בהם כבוד רב.

עובדיה גויס לצה״ל במחצית מאי 1971 והתנדב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לתותחני תומ״ת והיה בו חניך מצטיין. אחרי־כן השתלם בקורס למפקדי צוותים ובקורסים מקצועיים אחרים. מפקדיו אמרו עליו שהיה מפקד צוות מעולה, אחראי ורב תושייה, בעל ידע טכני מעולה וחוש אחריות. תמיד הקפיד לשמור על כל כללי הבטיחות, והיה לוחם למופת וידיד בעת צרה. את ימי שירותו הצבאי עשה בכל מרחבי סיני והוענק לו ״אות השירות המבצעי״. במלחמת יום הכיפורים השתתף עובדיה עם יחידתו בקרבות הבלימה והפריצה הקשים. ביום 19.10.1973, כשניתנה לאנשי הסוללה הוראה לדלג, נפגע עובדיה בבטנו מכדור של מקלע. כארבעים יום נאבק על חייו, עד שמת מפצעיו ביום ג׳ בכסלו תשל״ד (28.11.1973). הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״כל ימי שירותו ביחידה היה עובדיה מקובל ואהוד על כל חיילי הסוללה ומפקדיה, ונפילתו היא אבדה קשה לכולנו. הוא שימש תמיד דוגמא אישית לכל חבריו והיה בין מפקדי הצוותים הטובים והמעולים ביחידה. מעודו לא הרע לאיש והחיוך נח תמיד על שפתיו. עובדיה ייזכר לעד כחייל טוב ומסור״.

הוריו הקדישו לזכרו ספרייה של ספרי קודש בבית הכנסת ״האבות״ בבאר־שבע.

שני (סמוך), יצחק

יצחק (איציק), בן שרה ומנדל, נולד ביום כ״ב בשבט תש״ז (12.2.1947) בצ׳כיה ובשנת תש״ט עלה לארץ. כשהיה בן שמונה שנים התגרשו הוריו, והאם עם בתה ובנה עברו להתגורר בקיבוץ משמרות, שם קיבל יצחק את חינוכו היסודי. כאשר עברה המשפחה לתל־אביב, למד יצחק בגימנסיה ההומנית והצטיין בלימודיו. מילדותו היה נבון, סקרן, אוהב ספר ותאב־דעת. חבריו היו מעטים, אך אלה היו ידידים בלב ובנפש. את זמנו הפנוי בילה לרוב בביתו עם ספריו.

יצחק גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1965 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורסים למקצועות הטנק וקורס מפקדי טנקים. את הקורסים כולם סיים בציונים טובים. במלחמת ששת הימים שירת בחזית הדרום, ואחרי־כן נשאר באזור התעלה בתקופת מלחמת ההתשה. בהתקרב מועד שחרורו, המליצו מפקדיו כי יתנדב לשירות הקבע אך יצחק העדיף למצוא את מקומו בחיים האזרחיים.

במחצית אוגוסט 1968 סיים יצחק את שירות החובה שלו והחל לעבוד במפעל ״אלקו״, ואחר־כך עבד בחברת ״אל על״ וחסך כסף לצורך לימודיו. בשנת 1971, לאחר שסיים את חוק לימודיו הגבוהים, הוענקה לו תעודת הנדסאי, ובאותה שנה גם נשא לאישה את חברתו רחל. לזוג נולד בן שקראו לו בשם שרון. שנתיים שירת במסירות במשרד הבטחון ואף הוענק לו ציון לשבח במסגרת הפרס לביטחון ישראל. סיפרו עליו חבריו לעבודה: ״הרושם הראשון שלנו מאיציק, היה של מעין גלגול ׳המתמיד׳ של ביאליק, שדפי הגמרא שלו נתחלפו בלוחיות־מעגלים־מודפסים, וניירות בית המדרש — בנוריות צבעוניות מהבהבות. שקוע במלאכה בפינתו, פניו אל הקיר ואל המכשירים, גבו אל המהומה שמסביב. כך היה יושב שעות ארוכות. רק לעתים, כאשר בדיחה שהושמעה בקולי קולות הבקיעה דרך חומת הריכוז שלו, צץ חיוך על שפתיו. עם הזמן נחשף האדם שבתוך הקליפה המסוגרת: מעשי, מפוכח, ספקן. לעתים רחוקות, בהיסחפו לוויכוח על ענייני דיומא, חיווה ללא הרמת קול דעה שקולה ונבונה, היונקת ממחשבה עצמאית. בעבודה ניכרות התוצאות של שקידה, כישרון ואחריות בביצוע. במקרה התגלה כחובב ספורט רציני, וכבדרך־אגב נודע כי ביחידתו הצבאית הוא מפקד טנק וכי מלחמת ההתשה עברה עליו במוצב, באחד המקומות המסוכנים ביותר. אדם מופנם ומסויג, אשר שלוותו וספקנותו בלטו על רקע הקולניות הישראלית הבוטחת. מכאיב ההרהור שעוד יכולנו ללמוד ממנו רבות, בכל שטחי העבודה והחיים״. במלחמת יום הכיפורים לחם כמפקד טנק בחזית הצפון. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973), נפגע ונהרג בקרב שנערך ליד הכפר נפח, בהיפגע טנק המ״פ שפקד עליו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנחלת־יצחק. השאיר אחריו אישה ובן, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יצחק ביצע את תפקידיו בנאמנות, ביעילות ובמסירות נפש״.

לזכרו נכתבה רשימה בעלון, שהוציא לאור משרד הביטחון לזכר נופליו.

שני, נעמן

נעמן (נמי), בן יהודית ויעקב, נולד ביום ז׳ באדר תשי״ג (22.2.1953) בתל־אביב. חברו מילדות, צביקה, סיפר כי נמי אהב תמיד לבנות וליצור, לגדל ולטפח. ״תמיד עסקת ביצירה, בבנייה של ׳פטנטים׳, בנסיונות ובתיקונים של מנגנונים. זכור לי איך התעסקת עם מנועים, בנית אוטו עם מנוע, רחפת או סירה... כל הדברים באו לך בקלות ובטבעיות. בצירוף הנפלא של כוח הרצון שלך, מסירותך ויכולת המחשבה שלך, הוצאת תמיד דברים מופלאים מתחת ידיך המוכשרות״. נמי היה ממעיט בדיבור ובכתב ואת חיבוריו כתב כ״טלגרמות״, בקיצור. לעומת זאת היה פעיל מאוד בתחומים שאהב: טבע ומתמטיקה. מורתו בבית־הספר התיכון נזכרת כיצד הכירה אותו בכיתה י׳: ״נער בן 15, יפה, גבוה, בהיר, נבון ומוכשר״. הוא היה נער רגיש, בעל חוש צדק מפותח, צמא לחברה, שקשר קשרי רעות עם חבריו והיה פעיל בחיי החברה בבית־הספר. תמיד היה נער בעל ערכים ואידיאלים ומוריו וחבריו הוקירוהו והעריכו אותו. בתקופת הלימודים היה פעיל בגדנ״ע, בעיקר בחוג לקליעה, וזכה במדליות בתחרויות. לאחר שסיים את לימודיו ונותר לו זמן עד לגיוסו החליט לרדת לסיני ולעבוד בבנית ביצורים בתעלה.

נעמן גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחטיבת ״גולני״. לאחר הטירונות, משנתגלו בו כשרונות הדרכה ומנהיגות, עבר קורס מ״כים וקורס קציני והוצב כמפקד מחלקה בבסיס האימונים של החטיבה. איתן, אחד מחניכיו סיפר עליו: ״אני הייתי אחד מחניכיו של נעמן. לגבינו הוא היה ״המפקד״. קראנו לו ״המפקד״ ופנינו אליו בתואר זה... הרגשנו כאילו המפקד הוא אבינו השני. משום מה הרגשנו תמיד חמימות וביטחון בקרבת נעמן. הוא התנהג אלינו כאילו היינו בניו, הוא דרש מאתנו לשפוך כל מה שבלב ולא לשמור טינה. הוא התנהג אלינו קודם כל כאדם ולאחר מכן כמפקד... הרגשנו שנעמן הוא קצין טיפוחנו. ידענו שהוא מעצב אותנו לחיילים ובאותה מידה, אנו אותו כמפקד״. בראש חייליו נטל נמי חלק בפעילות מבצעית אף מעבר לגבולות הארץ והוענק לו ״אות השירות המבצעי״. בפרוץ מלחמת יום הכיפורים אורגן צוות לוחמים מבסיס האימונים החטיבתי ונעמן יצא בראשו אל הקרב נגד הסורים. נזכר איתן: ״לא אשכח דבר אחד בכל חיי. ביום לפני מותו הלכו כל החניכים לישון באוהל, כשהלילה היה לילה קר מאוד. כדי שנעמן לא יישן בלילה בצריף חם ונעים, הסיר את הדרגות והלך לישון יחד עם כל החבר׳ה, באותו אוהל קר ובאותן מיטות רעועות״. מפקדיו, בתארם את לחימתו, אמרו: ״נעמן נלחם יחד עם חבריו כפי שנלחם מי שיודע למען מה הוא נלחם – באומץ ובגבורה, במסירות ובהקרבה״. ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973), נפל נעמן בקרב פנים אל פנים עם אנשי קומנדו סוריים, שהונחתו ממסוקים ליד מחנה נפח. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה, כתב מפקדו: ״בנכם מילא את תפקידו על

הצד הטוב ביותר. היה אהוב על חניכיו ואהוד על כל אנשי הסגל אתם לחם".

דברים על דרך חייו ונפילתו כלולים בחוברת "פרחים עצובים", יד לבוגרי בית־הספר התיכון העירוני ד', שנפלו במערכות ישראל; כן מובאים דברים עליו ולזכרו בחוברת "לא המלים מדברות על המוות", שהוציא לאור גדוד "הבוקעים הראשון" לזכר נופליו.

שניאור, אפרים

אפרים (אפי), בן נעמי ויהושע, נולד ביום ז' בשבט תשי"א (14.1.1951) במקוה־ישראל. עד גיל חמש גדל בקבוצת דברת, שהוריו היו חברים בה. מגיל שש למד בבית־הספר היסודי "דגניה" בבאר־שבע ואחרי־כן המשיך בלימודיו בפנימייה הצבאית שליד הגימנסיה "הרצליה", במגמה הריאלית־אלקטרונית־פיסיקלית. אפי היה תלמיד מצטיין. מורתו סיפרה עליו: "הייתה לו קשת רחבה של ידיעות והוא התעניין בתחומים רבים. הייתה לו עין חדה להבדיל בין עיקר לטפל, בין רצוי למצוי. הוא היה נאה דורש ונאה מקיים, ללא פשרות. ממוריו דרש כנות ויושר ומעצמו – עקביות, התמדה ודבקות במטרה". בבית־הספר התיכון הגיע להישגים טובים, זכה במקום השני בתחרות ידיעת הארץ על עבודה בנושא הספקת המים לירושלים. לאות הערכה על הישגיו בלימודים, באימונים ובהתנהגות, הוענקה לו מלגה לרכישת ספרים. מפקד הפנימייה הצבאית העיד עליו: "הוא היה אדם יסודי מאוד, ששאף תמיד ללמוד ולדעת דברים עד עומקם". בשנת 1967 פורסמה בעיתון "במחנה־גדנ"ע" רשימה על יומו של אפי, בשם "הפנימייה מבפנים". אפי היה חבר בתנועת "הצופים" ואהב לצאת למחנות עבודה, לטייל ולסייר ברחבי הארץ. הוא היה חובב ספורט ובעיקר אהב כדורגל וכדורעף. האלקטרוניקה הייתה תחביבו העיקרי, והוא הרבה לעסוק בהרכבת מכשירים אלקטרוניים ובשכלולם. גם למוסיקה מצא שעת פנאי וכדי לפרוק את המתח של חיי יום־יום, צייר במכחול וחרט בעץ. אפי היה חרוץ ופעלתן, שקדן ועושה את מלאכתו בקפידה רבה, ללא גאווה וללא התנשאות. הוא היה אופטימי ועליז, ובעל חוש הומור מצוין. גלוי־לב היה, דובר אמת, ישר מאוד ובעל מצפון. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, נועץ בהם בכל עניין ורחש להוריו כבוד והערכה.

אפי גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1969, והוצב לחיל האוויר. הוא החל להשתלם בקורס טייס, אך לאחר זמן־מה התנדב לשרת בחטיבת "גולני". הוא השתלם בקורס מ"כים חי"ר ובקורס קציני חי"ר. אחרי־כן נשלח לקורס מ"פים אך כעבור שבוע נקרא לחזור לגדודו ומונה למפקד פלוגה. בחוות־דעת עליו רשמו מפקדיו: "הוא עצמאי מאוד, מסור לעבודתו, בעל יזמה, יודע להתארגן ולהכין עצמו לקראת מצבים צפויים בעתיד. הוא יודע לצפות את ההתפתחויות מראש ויודע להתכונן להן. הוא מסור ליחידתו ומשקיע מרץ רב לשיפור מצבה. הוא נבון ואחראי, מסור ומוכשר, שקול ובעל תפיסה טובה, בעל כוח רצון עז ומעמיק מאוד". אחד מחבריו הקצינים

אמר עליו: "אפי היה מוכן לקבל על עצמו תפקידים קשים ביותר, והיה מבצעם בדבקות. הוא הנהיג ביחידתו משמעת חזקה, תוך דאגה מתמדת לפקודיו. החיילים לא העריכו את דאגתו זו, אולם כשעזב, הרגישו והבחינו בכך, שהוא אשר דאג כל כך לתנאים הטובים ביותר, שהם זכו להם מכל פלוגות החטיבה". במלחמת יום הכיפורים השתתף אפי בקרבות נגד הסורים בחזית רמת הגולן. הוא נפגע ונפל בקרב, ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) על מורדות החרמון, והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן והוענק לו "עיטור העוז" על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חירוף נפש. וזה תיאור המעשה: "ביום 8 באוקטובר 1973 סופח סגן אפי שניאור ז"ל לגדוד שעלה לחרמון. במשך הקרב התברר, כי יש לחלץ את כוח החוד של הסיירת. סגן אפי שניאור ז"ל, שלא השתייך ליחידה, התנדב לעמוד בראש כוח החילוץ. הכוח טיפס תחת אש במעלה ההר. בשלב מסוים נהרג מפעיל הרנ"ט. סגן אפי שניאור ז"ל לקח ממנו את הרנ"ט, ירה פצצה והשמיד עמדת אויב. לאחר מכן ארגן התקפה על אותה עמדה וכבש אותה תחת אש עזה. לאחר כיבוש העמדה נהרג. בפעולותיו אלה גילה אומץ־לב, קור־רוח, כושר־מנהיגות ודבקות במשימה למופת".

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אנשי המפקדה לא חיבבו במיוחד את אפי, על היותו לוחם לצדק מוחלט ויושר. אם היה שטח שאפי לא היה מוכן לוויתור כמלוא הנימה – היה זה הדאגה לחייל, לפרט. למרות חילוקי הדעות לא הייתי מחליף אותו בשום מ"פ אחר בגדוד, כי תמיד העדפתי קצינים שצריך לעצור אותם, מאשר כאלה שצריך לדחוף אותם. אפי היה לוחם ממדרגה ראשונה. הצלחתו כקצין באה לו, לא במעט, בזכות היותו חייל טוב".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זכרונות, מכתבים ותצלומים; גדודו הוציא לאור חוברת לזכר חלליו ואפי בתוכם; הוריו תרמו כסף לשלוש מלגות לימודים לשלושה סטודנטים, ביניהם ליוצאי חטיבת "גולני"; קבוצה מחבריו בבאר־שבע הקדישה לזכרו חורשה ביער להב, שם היו נוהגים לצאת עמו לאסוף פטריות.

שניאור, צבי

צבי, בן דבורה וביז'ו, נולד ביום י"ט בשבט תש"ג (25.1.1943) בפרדס־חנה. למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס־חנה. צבי, שנקרא בפי הכל צביקה, היה צעיר עליז, אוהב חיים ואוהב חברה. הייתה טבועה בו שמחת חיים והוא השרה סביבו אווירה של חברות וטוב־לב. בזכות תכונותיו התחבב על תושבי המושבה פרדס־חנה, על חבריו ללימודים ועל ידידיו בתנועת הנוער. הוא היה אוהב אדם, ידיד נאמן ורע של אמת, שהיה מוכן לבוא לעזרת כל דורש ונכון להקדיש מזמנו ומרכושו למען חבר נזקק.

צבי גויס לצה"ל במחצית אוקטובר 1961 ויחד עם חבריו לתנועת הנוער הצטרף לשורות הנח"ל. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות ואחרי כן השתלם בקורס למש"קי חרמש.

בסוף יולי 1963 שוחרר צבי מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הרגלים המשוריין. ביחידה זו היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ועמה לחם בקרבות מלחמת ששת הימים. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר למד בבית־הספר להנדסאים שליד הטכניון בחיפה. בתקופת לימודיו נשא לאישה את חברתו עדנה, שהכירה כשהיה חייל בשירות סדיר. לאחר שסיים את לימודיו שב לפרדס־חנה, המושבה בה גדל וחונך. הוא ורעייתו החלו לבנות את ביתם בשכונת רסקו, שם נולדו ילדיהם ארז ושרון. צביקה עבד תקופה קצרה ב"מפעלי נייר חדרה" ואחרי־כן עבד בחברה לעבודות עפר של האחים רויכמן. הוא מצא את מקומו כחבר בקואופרטיב לעבודות עפר וסלילת כבישים "תנופה" שם התגלה כעובד מסור וחרוץ, שהיה מוכן להתמודד עם כל אתגר ולהתייצב מול כל הקשיים. לרוב יצא מן ההתמודדות כמנצח, לאחר שהבעיות כולן באו על פתרונן. הוא היה בעל כושר אלתור והצטיין בבקיאות רבה בכל תחומי העבודה וביכולת נדירה למצוא את התשובה הנכונה בכל מצב. בזכות אהבת־האדם שלו וטוב לבו נעשה בר־סמכא במערכת יחסי־האנוש שבין העובדים. הוא היה איש הפשרות, שהצליח לפתור בעיות בתחום יחסי העבודה. לאחר שלוש שנות עבודה נבחר כחבר בהנהלת הקואופרטיב. חבריו הכירו בכישוריו וביכולתו וידעו כי יבוא יום שינהל את החברה וינהיגה. השעות היפות בחייו היו השעות שלאחר יום העבודה הארוך, שעות שבילה במחיצת בני משפחתו והקדישן לטיפול בילדיו. בבית שרתה אווירה נעימה ועליזה והוא מלא מצהלות הילדים, שהוריהם היו שותפים למעשי המשובה שלהם. הוא ורעייתו החלו להרחיב את ביתם ולשפצו. כאשר גויס ביום הכיפורים תשל"ד, השאיר אחריו שלד של בניין, שבתכנונו השקיע מאמץ מחשבתי ובבנייתו השקיע את כל מרצו ואונו. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפצע צביקה פצעים אנושים בהפגזת האויב על כוחותינו באזור כפר־נסג'. הוא פונה לבית־החולים "רמב"ם" בחיפה, שם נאבק על חייו במשך שבעה ימים. ביום כ"ו בתשרי תשל"ד (22.10.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפרדס־חנה. השאיר אחריו אישה, בן ובת והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "צבי ז"ל שירת ביחידה של חיל השריון ושימש דוגמא ומופת לחבריו ולפקודיו. הוא מילא את תפקידו במסירות ובנאמנות".

חבריו ללימודים בבית־הספר בפרדס־חנה הוציאו לאור חוברת ובה דברים על דמותו.

שנידר, גד

גדי, תלמיד השנה השלישית בפקולטה להנדסת מכונות באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, נולד ביום י״ח בתשרי תשי״א (29.9.1950) בנתניה ובה גדל. את לימודיו היסודיים סיים בבית־הספר על שם ״ביאליק״, ואת לימודיו העל־יסודיים סיים בבית־הספר התיכון על־שם טשרניחובסקי. מגיל צעיר התבלט גדי כאחד ממנהיגי הכיתה, כחבר נאמן וכבעל חוש אחריות וצדק מפותחים. בעת לימודיו בבית־הספר התיכון נרשם לחוג לאלקטרו־ניקה, מילא את הבית במכשירים ובאבזרים שונים, והחל בונה מכשירי חשמל בכישרון רב. הוא מצא גם זמן לעסוק בענפי ספורט שונים, אך במיוחד בלטה אהבתו לים. בכל הזדמנות שניתנה לו היה קופץ לים כדי לשחות, או כדי לעסוק בדיג תת־מימי. כשהיה גדי בבית ולא עסק בלמודים, נהג להאזין למוסיקה או לקרוא ספרים, בעיקר ספרי היסטוריה.

פסגת חלומותיו של גדי לפני גיוסו לצה״ל הייתה לשרת בצנחנים. אכזבתו הייתה מרה כשלא התקבל, ודמעות עמדו בעיניו, כשספר למשפחתו על כך לאחר שהגיע הביתה לחופשתו הראשונה מבסיס המיון. אך גדי התגבר על כך במהרה. הוא נשלח לשרת בשריון, ובחיל זה הרגיש את עצמו כמו בבית. ברוב הומור וסיפוק כתב למשפחתו כשהגיע לבסיס האמונים, ״כדי שאוכל להיכנס לתא הנהג של ה״סנטוריון״ עם ה־1.88 מטר שלי, כנראה אצטרך להתחלק לחמישה חצאים״. ובאותו מכתב כתב עוד: ״כבר התחלנו ללמוד על הטנק. קיבלנו מחברת ועיפרון, ממש כמו בבית־ספר, וסוף סוף נפטרתי מהפ.נ. וקבלתי עוזי חדש (עם קת מתקפלת)״. בטנקים יכלה נטיתו הטכנית של גדי לבוא לידי ביטוי מלא, והוא התעמק בהכרת הטנק הרבה מעבר למה שנדרש ממנו כמט״ק. לאחר שסיים קורס מקצועות וקורס מפקדי טנקים, הוצב לשרת באחת היחידות בגבול הצפון. בתקופת התקריות עם המחבלים בעמק בית־שאן, לקח חלק במספר התקלויות. יותר מאוחר השתתף בפעולות בשטח ״הפתח־לנד״ ואף זכה לצל״ש ממפקד החטיבה באחת מפעולות אלה. גדי ראה את שירותו הקרבי כדבר טבעי ביותר. הוא חש סיפוק רב בתפקיד שמילא, אך מעולם לא נהג להתפאר בעלילותיו. דבר קבלת הצל״ש נודע למשפחה במקרה, כשאמו נקתה את המגירה ומצאה בה את התעודה. כשנשאל מדוע לא ספר על כך, השיב בקיצור ובאדישות ״קבלתי, אז מה?״.

בתום שלוש שנות שירות מבצעי בקו נרשם גדי ללימודי הנדסת מכונות באוניברסיטת הנגב. הישר מן הקו, ללא חופשה כלשהיא, נכנס למסלול הלימודים. המעבר מהצבא ללימודים היה קשה, אך בעקשנותו הרבה ובכוח רצונו החזק, למרות הזמן הקצר שעמד לרשותו, הצליח להתגבר ולעמוד בהצלחה בבחינות הקונקורס. הוא החל ללמוד בסמסטר השני, וכדי להשיג את הסמסטר שהפסיד, למד בסמסטר הקיץ, בלי לקחת לעצמו חופשה. לאחר שנה וחצי מאומצות ביותר סיים את שנת לימודיו השנייה בהצלחה. בתום הבחינות אמר: ״עכשיו סוף סוף אני אעשה חיים״. הוא לא תיאר לעצמו שכעבור עשרה ימים לא יהיה בין החיים. ביום הכיפורים בצהרים גויס

ויצא עם כוח השריון הראשון, שהגיע לבלימה בדרום רמת הגולן. לרמה עלה גדי בטנק של המג"ד, אך לאחר שהמג"ד החליף טנק עקב תקלה, נשאר גדי ללא תפקיד. למרות היותו מפקד טנק הוא התנדב לעלות על טנק אחר כטען־קשר, לאחר שהטען־קשר נפצע. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973) לפני הצהריים, בגל הראשון שתקף את חושנייה, נפגע הטנק שלו פגיעה ישירה וכל אנשי צוותו, מלבד הנהג, נהרגו.

במכתב תנחומים למשפחה כתב מפקדו: בנכם גד ז"ל שירת ביחידת שריון ושימש דוגמה ומופת לחבריו ולפקודיו, ומילא את תפקידו במסירות". גדי, שלא זכה להקים משפחה, היה בן עשרים ושלוש בנופלו. יהי זכרו ברוך.

שניידר, שלמה

שלמה, בן פנינה ויצחק ז"ל, מניצולי השואה, נולד ביום ט' בכסלו תש"ז (2.12.1946) בבלפוריה. הוא למד בבית־הספר היסודי בבלפוריה ובעפולה, בבית־הספר החקלאי "כדורי" ובבית־הספר המקצועי "אורט" בעפולה. שלמה היה תלמיד חרוץ, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מורהו סיפר עליו, כי "ניחן בכושר מנהיגות וידע לסחוף עמו את כל חבריו". הוא אהב מאוד את הטבע, חיבב בעלי־חיים, ובעיקר אהב את סוסו "בלקי", שטיפל בו בחיבה רבה, טיפחו ואילפו. בנעוריו אהב לעשות מעשי קונדס ותעלולים ואהב לשחק בכלי נשק ובחומרי חבלה, שידע להשיגם בדרכים שונות ומשונות. הוא ניחן בכישרון טכני, בחריפות מסחרית, בחריצות רבה, בתושייה וב"ידיים טובות". מעולם לא בחל בכל עבודה, ועסק במלאכות שונות. בעודו נער עבד אצל שכניו כדי לחסוך כסף.

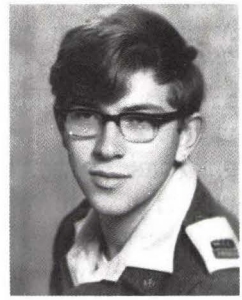
שלמה גויס לצה"ל במחצית יולי 1965 והוצב לחיל הים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לטכנאי נשק תת־מימי. ביחידתו נחשב חייל טוב, הישגיו היו מצוינים והוא נמנה עם טובי הטכנאים בבסיס. בחוות דעתם כתבו עליו מפקדיו: "הוא ממלא את תפקידו לשביעות רצון הממונים עליו". על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים".

לאחר ששוחרר משירות סדיר טיפל במשק של משפחתו במושב, ואחרי־כן היה אמרגן, שימש קבלן לסלילת כבישים ומתקין אנטנות, ולבסוף היה בעל חנות למוצרי חשמל. שלמה היה איש אמיץ לב, נועז ועקשן מאוד. כל החלטה שקיבל השתדל למלא מתוך דבקות רבה, ומעולם לא נסוג בגלל קשיים. חברו סיפר עליו, כי "משחר נעוריו ידע לעמוד על דעתו, להילחם במרפקיו ולחתור קדימה, ללא מעצורים". על אף הקשיים הרבים שהיו מנת חלקה של משפחתו, היה אדם עליז, התייחס לחיים שלא מתוך כובד־ראש מוגזם וביקש למצות את כל הטוב שבהם. הוא היה איש רעים וקל להתיידד, אהב חיי חברה וידע להכניס אורחים. היה לו כושר ביטוי ויכולת שכנוע, ומאחר שהיה נבון ידע לבחון כל עניין במחשבה שקולה ומעמיקה. כל ימיו היה בן משפחה נאמן, אח טוב, בעל מסור ואב אוהב. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים לא גויס שלמה והדבר ציערו מאוד. לכן עשה מאמצים רבים לסייע לחיילים הלוחמים

בחזית. הוא ארגן התרמות, עודד נשים לאפות עוגות ומדי יום ביומו היה יוצא במכונית עמוסה לחלק ממתקים וְעוגות בקרב החיילים בסיני וברמת הגולן. כחודשיים לאחר תום הקרבות גויס לשירות מילואים. ביום ד׳ בשבט תשל״ד (27.1.1974), ליד כספרית שעל גדות האגם המר, נפל בעת מילוי תפקידו כשהתפוצץ מצבור תחמושת של המצרים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, אם, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״שלמה ז״ל ליווה אותנו, הן בשירות חובה והן בשירות מילואים, שירות שביצע במסירות וביעילות. זוכרים אנו את שלמה, את בת־הצחוק החמימה והכנה שהייתה בפניו העולזות, את מסירותו, שלעתים לא ידעה גבול, לחבריו ליחידה, הצעירים ממנו והקשישים ממנו״.

משפחתו הוציאה לאור ספר לזכרו בשם ״רעם ביום בהיר״, ובו דברי זיכרונות של בני המשפחה ושל חברים, דברי שיר, מכתבים ותצלומים; בית־הספר המחוזי ״יזרעאל״ בעפולה שתל לזכרו חמישים שתילים ביער של הקרן־הקיימת.

שניר (שינדלר), אברהם

אברהם, בן רחל ושבח, נולד ביום כ״ט בחשון תשי״ב (28.11.1951) ברחובות. ילדותו עברה עליו במשק של הוריו, בניר גלים והוא למד בבית־הספר היסודי בקבוצת יבנה ובבית־הספר החקלאי של הקיבוץ הדתי ביבנה. בבית־הספר אהב בעיקר גיאוגרפיה והיסטוריה, וכן מקצועות החקלאות, הקשורים בארץ־ישראל, בטבע ובאדמה, שאליהם היה קשור ובמקצועות אלה עשה חיל בלימודיו. מילדותו נמשך אברהם לעבודה במשק החקלאי. בבית־הספר היסודי לא הלך לבו שבי אחרי הלימודים. הוא אהב את המשק ונמשך יותר מכל אחרי הרפת, מקום עבודתו של אביו. בכל חופשה ובכל הזדמנות היה אברהם עובד שם.

אברהם גויס לצה״ל בתחילת דצמבר 1969 ושירת ביחידה קרבית בנח״ל. אולם הוא שאף לשרת בחיל השריון, ביקש העברה והועבר לחיל התותחנים, שם שירת ביחידת תותחים מתנייעים. הוא עבר טירונות וקורס מ״כים, אחרי כן עבר קורס צניחה במסגרת בני־משקים בנח״ל וסיים כחניך מצטיין את בית־הספר לקצינים. לאחר שהשלים קורס קציני תותחנים מונה למפקד סוללת שדה בגדוד תותחים מתנייעים. בתום שירותו הסדיר המשיך בשירות הקבע, שראה בו את עתידו. הוא דאג לשמור על קשר אמיץ עם משפחתו ועם המשק. בחופשות, אחרי אימונים מפרכים ותרגילים ממושכים, היה בא לביתו ומספר להוריו על חוויותיו בצבא, דן עם חבריו על עתידו ואף מוצא פנאי לעבוד מעט במשק. הוריו של אברהם גידלוהו על ברכי תורה, עבודה ואהבת מולדת על־פי המסורת והוא רקם תכניות להקים בית יהודי־דתי בישראל. אברהם היה חייל מצטיין, מדריך מעולה וקצין אחראי ומסור. ביחידתו נודע כמומחה לארטילריה ושימש דוגמה ומופת לחניכיו ולחבריו הקצינים. למרות שהיה

מפקד קפדן באימונים ושאף תמיד להגיע לרמת הביצוע הגבוהה ביותר, היה אהוב על חיילי הסוללה שלו. מפקדיו העידו עליו, כי הסוללה שלו הגיעה בדרך כלל להישגים הגבוהים ביותר תודות לידע המקצועי שלו, לשליטתו באנשיו ובכליהם ולנאמנות החיילים למפקדם. אברהם היה ישר לב וכן, ועם זאת בלתי מתפשר בענייני צבא, משמעת ומקצועיות. כך עלה בידו לפתח את גאוות היחידה בסוללה לשיאים שהיו לתהילה ולמופת. הוא השכיל להפוך את הסוללה לבית שני לחייליו. במלחמת יום הכיפורים היה אברהם מפקד סוללת תותחים מתנייעים, שלחמה בצפון רמת הגולן, ושימש כקצין קישור ארטילרי לסוללתו. בעת המלחמה רוכזו כל מאמציו למשימה עליונה אחת – לסייע באש לכוחות השריון, ואת זאת עשה כשהוא מקדם את התותחים המתנייעים שתחת פיקודו קרוב עד כמה שאפשר לכוחות המסתייעים. הוא עצמו נמצא באזור הלחימה, משם יכול היה לטווח את קני התותחים למטרותיהם. מפקדיו סיפרו כיצד התרוצץ אברהם בין המפקדות ובין המפקדים בשטח, כשהוא מבקש דבר אחד – מטרות. בידו מצפן ומפה, חשוף לאש האויב, נכון בכל רגע לערוך מדידות, לכוון, לסמן מטרות ולהמטיר אש תותחים. במהלך ההסתערות על מזרעת בית ג'אן ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע אברהם ונהרג בהפצצת מטוסים של הסורים על הסוללה שלו והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במשק ניר גלים. השאיר אחריו הורים, אח ואחות. הועלה לדרגת סרן בשישה באוקטובר 1973, והוענק לו ציון־לשבח מטעם הרמטכ"ל, שבו תיאר רב־אלוף מרדכי גור את לחימתו של אברהם: "במשך כל הלחימה היה בטנקים הראשונים של הגדוד וגילה אומץ לב ותושייה. במסירות רבה ניסה לארגן סוללות ארטילריה לגדוד והיה קופץ מהטנק תחת אש ארטילרית כבדה, כדי למדוד אזימות מדויק ומטרות בשטח. במעשיו אלו גילה אומץ־לב, קור־רוח ומסירות".

משקו, ניר גלים, הוציא לאור חוברת לזכרו ובה מדברי בני המשפחה, מורים, חברים ומפקדים על דמותו; חבריו ומפקדיו עזרו להוריו להקים במשקו אנדרטה מאבן, שהובאה ממקום נפילתו של אברהם הי"ד.

שניר, זיו

זיו, בן אופירה ואברהם, נולד ביום כ"ו באדר א' תשי"ד (1.3.1954) בחמדיה. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־החינוך המשותף האזורי בנוה איתן. זיו היה תלמיד טוב ושקדן ואהוב על מוריו ועל חבריו. מורתו סיפרה עליו, שהייתה לו "נפש עירנית, נלהבת, קולטת ורגישה. בור סוד שאינו מאבד טיפה. היה לו כישרון הבעה בעל־פה. הוא שפע ידע והיה בעל אינטליגנציה רחבה והבנה עמוקה. אך מעל לכל היה לו חוש ביקורת מפותח". זיו נמנה עם חברי חטיבת בני הנוער של איחוד הקבוצות והקיבוצים, היה פעיל בקרב חברת הילדים, ארגן מסיבות ואירועים, חיבר פיליטונים ומערכונים והיה עורך עלון בית־הספר. הוא הרבה לקרוא, אהב

לצייר והאזין למוסיקה. אף שלמד במגמה ההומנית, נמשך לבו למקצועות הטכניים והוא אהב לפרק ולהתקין מכשירי חשמל למיניהם. הוא היה חובב טבע וחובב טיולים מושבע. פיעם בו רצון עז להרחיב אופקיו, לדעת הרבה בנושאים שונים, והוא הרבה להתווכח, לשאול, לחקור ולהתעמק ברעיונות חדשים, אך עקשן היה ולא מתפשר לגבי דעות שנחשבו צודקות בעיניו. הוא היה חבר טוב וקנאי לידידיו. רעיו אהבוהו על חוש ההומור הדק שניחן בו ועל מעשי הקונדס המשעשעים שלו. הוא היה בן נאמן ומסור להוריו ואהב מאוד את בני משפחתו.

זיו גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לשרת בחיל האוויר. בבחינות במקצועות התיאורטיים בקורס הטיס עמד בהצלחה, אך נכשל בבחינות המעשיות. לאחר שעזב את הקורס התנדב לשרת בחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון" ובקורס למפקדי טנקים, ובשניהם היה חניך מצטיין. אחרי־כן החל להשתלם בקורס קצינים, אך בטרם נסתיים זה, פרצה המלחמה וכל חניכי הקורס נשלחו לחזית. מפקדו אמר עליו, שהיה "חייל אחראי ומסור לתפקידו, ומילא אותו בדבקות מרובה ובאומץ לב". על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף זיו בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. בתשעת ימי המלחמה הראשונים לחם במוצבים "מיסורי", "טלוויזיה", "מכשיר" ו"חמדיה". חבריו לטנק אמרו עליו שהיה מט"ק מעולה וסיפרו, שבזכותו נשארו הם בחיים. ביחוד ציינו כי במשך כל זמן הקרבות שמר על מוראל גבוה. אחד מחבריו אף אמר בשעת קרב: "עם זיו אני מוכן להמשיך עד סוף המלחמה". יחידתו נמנתה עם הכוח שהוטל עליו לפרוץ אל מעבר לתעלה, בין שתי הארמיות, ולהכין דרך לכוח הצולח. במהלך הקרב פגע פגז בחלקו האחורי של הטנק שלו. זיו, שעמד חשוף בצריח, נפצע קשה ומת מפצעיו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחמדיה. השאיר אחריו הורים, אחות ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן־משנה.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "זיו שימש כטען בטנק מפקד המחלקה והיה איש צוות מעולה. במהלך הקרבות שימש זיו כמפקד והשרה על אנשיו ביטחון ביכולתם".

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה כלולים דברי חברים ודברי מפקדים על דמותו, זיכרונות, מכתבים ותצלומים.

שנן (שנדל), גדעון

גדעון (גידי), בן איתנה ולזלי, נולד ביום י"ב בסיון תש"ט (9.6.1949) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי בגני תקוה, המשיך בלימודיו בגימנסיה העברית "הרצליה" בתל־אביב, במגמה לאלקטרוניקה, ואחרי־כן למד באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע, בחוג לחשמל. גידי היה תלמיד חרוץ, הצטיין במקצועות הריאליים והיה אהוב על מוריו ועל חבריו. המרצים באוניברסיטה אמרו עליו שהיה סטודנט חושב ומעמיק. הוא היה חבר בתנועת

הצופים וברבות הימים הדריך במסגרת שבט "כנען" בסביון. הוא היה חובב ספורט ועסק בטניס ובשחייה, אך יותר מכל היה נלהב לכדוריד. הוא נמנה עם חברי נבחרת הכדוריד של אגודת הספורט בסביון ובגני יהודה, וכן בנבחרת הכדוריד של אוניברסיטת הנגב בבאר־שבע. תקופה מסוימת היה גם מנהל הנבחרת. הוא הרבה להאזין למוסיקה ואהב לנגן בגיטרה. בהיותו חבר באגודה להגנת הטבע, הדריך את טיולי חברי האגודה באזור סיני. גם צלם חובב היה, שקד על הפיתוח וההדפסה של תצלומיו והיה לו אוסף גדול של תמונות בשחור־לבן. גידי היה אדם אחראי, חרוץ, נמרץ ודבק בכל משימה שנטל על עצמו. הוא היה שלם עם עצמו בכל מעשיו, חבר נאמן וידיד של אמת, שהיה מוכן לסייע לזולת כל אימת שנתבקש. צנוע היה ועניו, פשוט בהליכותיו, מסתפק במועט וידע ליהנות ממה שיש לו.

גדעון גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והוצב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות סיים קורס צניחה והחל להשתלם בקורס טיס ראשוני. כיוון שלא עמד במבחן באירובטיקה נאלץ להפסיק את שירותו בחיל־האוויר והתנדב לחיל השריון. הוא השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון", והיה בו חניך מצטיין. אחרי כן השתלם בקורס למפקדי טנקים, בקורס קצינים ובקורס לקציני שריון. הוא היה קצין טוב, אחראי, בעל תפיסה טובה, שליטה, יזמה וידע מקצועי רב, אך יותר מכל היה מסור ודואג לפקודיו. בתום תקופת שירות החובה שלו שירת חודשים אחדים בצבא הקבע.

כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס ונשלח לחזית בסיני, שם השתתף בקרבות הקשים נגד המצרים. ביום י"ח בתשרי תשל"ד (14.10.1973) נפל גדעון בקרב בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. במהלך הלחימה התגלה בכל שיעור קומתו, כשעמד חשוף בצריח בשעת הלחימה העזה, כחייל אמיץ שלא היסס להציל את חברו הפצוע, תוך הסתכנות, תחת אש אויב, וכמנהיג שדאג בראש ובראשונה לאנשיו בכל שעות היום והלילה. על גילוי אומץ לב הראוי לשמש מופת, הוענק לו "עיטור המופת". וזה תיאור המעשה: "סגן גדעון שנן ז"ל שימש כמפקד מחלקה מול קנטרה. הוא ניהל את מחלקתו כל ימי הלחימה בעוז־רוח, בשיקול־דעת ובתושייה. הודות לכך הצליחה מחלקתו להשמיד טנקים רבים של האויב. ב־14 באוקטובר 1973 התפתח קרב עז של שריון בשריון וארטילריה כבדה בין כוחות האויב המצרי לכוחותינו. הטנק של סגן גדעון שנן ז"ל התקלקל – אף־על־פי־כן, הצליח לחלץ טנק אחר ולפקד ממנו תוך כדי הפגזה כבדה. הקרב התפתח בהתקפות חי"ר מלוות ירי־טילים. סגן גדעון שנן ז"ל פרץ קדימה והסתער על אנשי החי"ר המצרי התוקפים, ולאחר שהטנק שלו נפגע בירי של מטול רקטות נגד טנקים ("בזוקה"), חילץ את אנשי צוותו הפצועים, ושוב עבר לפקד מטנק אחר – עד שנהרג מפגיעה ישירה של פגז. במעשיו אלה גילה אומץ־לב, כושר מנהיגות, תושייה ודבקות במשימה למופת". גדעון הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בסביון. השאיר אחריו הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "גדעון היה בחור אמיץ לב, אשר מילא את כל המשימות שהוטלו עליו, תוך גילויי גבורה עילאיים וחירוף נפש. הוא היה חביב על מפקדיו ועל חבריו לנשק ונפילתו היא אבדה כבדה ליחידתנו".

משפחתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, דברי זיכרונות, מכתבים ותצלומים. במשחק כדוריד שנערך במגרשי הספורט של אוניברסיטת באר־שבע ביום 29.7.1974, קיבלו הוריו את גביע שחקן הכדוריד המצטיין לשנת 1973.

שנער, יואש

יואש (גויבה, תושיק), בן שרה ונחמן, נולד ביום ד׳ באב ת״ש (8.8.1940) בחדרה, וגדל במושב ביתן־אהרון. הוא למד בבית־הספר היסודי בכפר ויתקין, בבית־הספר החקלאי ״כדורי״ וסיים בבית־הספר ביד נתן. אחרי־כן המשיך בלימודיו בפקולטה לחקלאות של האוניברסיטה העברית, והתמחה באנטומולוגיה. תחום החקלאות עמד בראש מעייניו והוא עסק בו למן ימי נעוריו. בבית־הספר היה תלמיד טוב, חברותי ופעיל. מאחר שניחן בנפש רגישה, היטיב לכתוב ולהתבטא ומוריו התרשמו מאוד מחיבוריו. כמה וכמה מהחיבורים שכתב נקראו לפני התלמידים בכיתתו ובכיתות אחרות של בית־הספר. יואש היה עצמאי בדעותיו וסירב להשתעבד למוסכמות. לכל עניין, בין בתחום החשיבה ובין בתחום העשייה, ניגש באופטימיות ובהתלהבות. בזכות אמונתו הצליח במעשיו, לאחר שהשקיע בהם הרבה מחשבה מקורית. הוא היה אדם פתוח ואיש רעים, היטיב לקשור קשרים עם הבריות והיו לו ידידים רבים שנסתייעו בו וסייעו לו תמיד. הוא ניחן בחוש הומור, ואהב בדיחה טובה בעתה. יפה־נפש היה, במובן הטוב של המושג. אהב פרח יפה, יצירת אמנות אמיתית, ומוסיקה לסוגיה. אדם רחב אופקים ואיש שיחה; מעולם לא השתעמם, לא בחברה ולא ביחידות, שכן עושר נפשו עמד לו למצוא עניין תמיד. כל ימיו היה בן נאמן להוריו ולאחר שהתחתן, היה בעל מסור לאשתו עליזה ואב אוהב ודואג לבתו מיה.

יואש גויס לצה״ל בסוף יולי 1958, והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה ובקורס מ״כים חי״ר ונתמנה סמל מבצעים. ביחידתו נחשב חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו.

בתום תקופת שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים של החיל. במלחמת ששת הימים נמנה עם כוחות הצנחנים שלחמו על גבעת התחמושת ועם הכוח שפרץ אל תוך העיר העתיקה. בעת הקרב, תחת אש חזקה וצליפות החיילים הירדנים, נשלח להביא ארבעה טנקים, שעמדו והמתינו לסייע לחיל הרגלים הפורץ. סיפור מעשיו הנועזים תואר בספרו של רב־אלוף מרדכי גור על שחרור ירושלים. הוא היה ונשאר מוותיקי הצנחנים ולא נטש את החיל גם לאחר מלחמת ששת הימים, ובימי מלחמת ההתשה לחם על גדות תעלת סואץ ובבקעת הירדן. אחרי ששוחרר מן השירות הסדיר עבד הרבה במשק של הוריו, טיפח שם את ענפי ההדרים והלול ובעיקר שקד על ענף הירקות, והצליח מאוד בגידול מלפפונים. בימים שלמד באוניברסיטה תכנן גינות נוי ברחובות ובסביבתה ושקד על טיפוחן. אחרי־כן עבד במועצת ההדרים ועסק בהדברת מזיקים בפרדסים שבאזור המרכז והדרום. את זמנו הפנוי הקדיש לעסקי בידור. הוא עסק באמרגנות של מופעים במשקי ההתיישבות העובדת, ארגן מחדש את תיאטרון הבובות ״הבובטרון״, הקים מחדש את תזמורת הג׳ז של מל קלר והיה אבי הרעיון של ״סרטי חצות״, שרבים ביקשו לחקותו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יואש ונשלח עם יחידתו לחזית בסיני. לאחר שמונה־עשר ימי לחימה קשים, יצא ביום כ״ח בתשרי תשל״ד (24.10.1973), עם כוח של מפקד הגדוד לחלץ כוח שריון שנלכד

באש האויב. בקרב זה נפגע באש נ"ט ונהרג במקום. תחילה נחשב כנעדר, אחרי־כן הוכרז חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר ויתקין. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אהבנו אותו, את יואש. הוא היה אדם שניתן לסמוך עליו תמיד. במצבים הקשים ביותר, כשהטלתי עליו משימה, ידעתי שתתבצע היטב, שכן ידע להבחין בין עיקר לטפל. הייתה בו הדבקות במשימה, והייתה בו התכונה 'בכל מאודם', מרכיב חשוב בדמותו של כל לוחם. ועוד תכונה הייתה בו ביואש, שאפיינה אותו מכל האחרים – את המשימות הקשות ביותר מילא בדרך שהשרתה על הכל רוח טובה עם משב של שובבות".

המועצה המקומית של עמק חפר הוציאה לאור חוברת לזכר בניה שנפלו במלחמה, והפקולטה לחקלאות הוציאה לאור חוברת לזכר תלמידי הפקולטה שנפלו במלחמת יום־הכיפורים, ויואש בכללם.

שנק, נתן

נתן, בן גניה ואלימלך, נולד ביום י"א באדר תש"ט (12.3.1949) בחיפה. במחצית שנות החמישים עברה משפחתו לקיבוץ מזרע, והחיים בקיבוץ הקנו לו ערכים, דרך חשיבה וחינוך, שעצבו את דמותו ואופיו ואת דרך חייו. כשהיה בן עשר שנים עברה משפחתו לגור בחיפה והוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר העירוני ג'. עוד בילדותו נמשך משיכה עזה לטבע וכשנכנס לבית־הספר התיכון עירוני ג', ביקש ללמוד במגמה הביולוגית. מחנכו באותה תקופה כתב עליו "... נתן בחר במגמה הביולוגית לא כבורח ממגמה אחרת, אלא מתוך אהבה מופלאה לטבע וליצירתו... אוזניו היו כרויות לצפצוף ציפורים, לאוושת עלים, לסודות הטבע". אחד ממוריו הוסיף ואמר: "נתן בולט בזכרוני כנער צנום, בעל עינים מביעות טוב־לב, המקשיב בריכוז להסברים, מתעניין, אוהב כל מה שקשור בטבע וחי את הדברים. ההסתכלות בטבע אולי היא שהשרתה עליו אותם שלווה ושקט שליווהו. תמיד רפרף על שפתיו כעין צל של חיוך. בלי מאמץ הוא לומד ונהנה וגורם הנאה למלמדיו..." נתן סיים את לימודיו בהצטיינות. ציוניו היו גבוהים, אבל הציון בביולוגיה, שהיה מעולה, שימח אותו עד מאוד, שכן ביקש לעשות עבודת־גמר שנתית בביולוגיה, במקום בחינת בגרות. בעבודת הגמר התחקה אחרי אורחות חיי הציפורים באזורו. הוא למד חודשים ארוכים את הליכותיהן ואת דרך חייהן. במסירות ובסבלנות אין קץ אסף נתונים, ערך, צילם וצייר. עבודתו, שעליה קיבל את הציון "מעולה", מוצגת בגאווה בבית־ספרו. נתן היה עלם חביב ובכל חברה היה תמיד דמות מרכזית. הוא היה פעלתן ומלא מרץ, תמיד בתנועה, תמיד מארגן, מסדר ודואג לדברים. מעולם לא חיכה שאחרים יעשו בשבילו. אחד מחבריו כתב עליו "... אם היית שותף לנתן בכל עניין שהוא, בארגון, בקומזיץ,

בפיקניק או במסיבה או ב"סחיבת" שסק, היית סמוך ובטוח שתצליחו..." חברה מנוער סיפרה עליו "...בכל מקום קשר נתן קשרים חברתיים הדוקים וידע לשמור על ידידות עם אנשי שונים מכל קצוות הארץ..." הוא היה חבר בתנועת הנוער "השומר הצעיר" ותמיד בטיולים ובמסעות הייתה חולייתו מצוידת היטב בכל הדרוש. עוד מילדותו שאף להיות טייס. הוא נהג לבנות דגמי מטוסים ובכל פעם שהיה מטוס חולף מעל גג ביתו היה יוצא כדי להתבונן בו ולזהותו.

נתן גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1967 וביקש להצטרף לקורס טיס. מבוקשו לא ניתן לו והוא התנדב לשרת בחיל הצנחנים. אחרי הטירונות עבר קורס צניחה, קורס מ"כים וקורס קציני חי"ר. הוא היה קצין מעולה. חייליו אהבוהו ומפקדיו בטחו בו, בזכות היותו אחראי ורציני במילוי תפקידו. הוא השתתף במרדפים רבים והצטיין בהם באומץ לבו ובדבקותו במטרה. גם בעת שירותו הסדיר בחיל הרגלים לא נטש את שאיפתו להיות טייס. סמוך למועד שחרורו מהשירות הסדיר הגיש מחדש בקשה להתקבל לקורס טיס. כשנודע לו שאושרה בקשתו לא היה מאושר ממנו. ואמנם הוא סיים את הקורס בהצטיינות והיה לטייס. בתקופה זו נשא לאישה את חברתו לספסל הלימודים ושנה אחר כך נולד בנו בכורו. הוא היה בעל ואב למופת, מסור ודואג למשפחתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים השתתף נתן בקרבות הבלימה גם בחזית הצפון וגם בחזית הדרום. הוא הקפיד להתקשר יום־יום לבני משפחתו כדי להרגיעם ולעודדם. ביום י"ט בכסלו תשל"ד (14.12.1973) נפל סרן נתן בעת מילוי תפקידו בדרום הארץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות.

שמו הונצח בחוברת שיצאה לאור מטעם בית־ספרו, ובה מדברי חברים, מורים ובני המשפחה על דמותו.

שעובי, גבריאל

גבריאל (גבי, שוקי), בן אהובה (ענת) ושלמה, נולד ביום ח' בתמוז תשי"ד (9.7.1954) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי "סיני" והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־דתי ברחובות. גבי היה תלמיד טוב וממושמע. בשנות לימודיו האחרונות נחשב לאחד מטובי התלמידים בכיתה ומוריו שיבחוהו על חריצותו ועל שקדנותו. הוא היה חבר בתנועת "בני־עקיבא", פעיל מאוד בקן ברחובות, וסייע הרבה למדריכים בפעולותיהם, במסעות ובטיולים. הוא לא החמיץ כל הזדמנות שנקרתה לו לטייל וליהנות ממראות הטבע ומנופי הארץ ואתריה. גם חובב ספורט היה, ונמנה עם חברי אגודת "אליצור". גופו היה שרירי ומוצק, הוא הרבה לשחק בכדורסל, אך נלהב היה מכל לשחק בכדורגל. שעות רבות הקדיש לאימונים הקשים ולתרגילים המפרכים. בשעות הפנאי שיחק בשחמט. בזכות ידיעותיו המעמיקות במשחק נחשב יריב קשה ורציני לכל שחקן. גבי היה אדם שקט ובמזגו הטוב קירב אליו ידידים ושכנים. גדולים וקטנים חיבבוהו בשל

פניו המאירות וחיוכו הלבבי. טוב לב היה ולא נלאה לסייע לכל אדם שפנה אליו בבקשת עזרה. בחודשים המעטים שבין סיום הלימודים לבין תחילת השירות הצבאי הסדיר עבד, כדי לסייע בכלכלת הבית. במקום עבודתו הצטיין במרצו הרב ובכוח גופו. הוא השקיע את כל־כולו בעבודה, השתכר כסף רב, הוסיף רהיטים לבית והשפיע מתנות רבות על אחיו ועל אחיותיו. אהבתו לניקיון הייתה לשם דבר בקרב חבריו ובגדיו היו מסודרים תמיד ומגוהצים. הוא היה בן דואג, נאמן ומסור להוריו.

גבריאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והתנדב לחיל הצנחנים. תחילה ביקש להצטרף אל סיירת הצנחנים, אך לאחר האימונים לא הציבו אותו ליחידה כפי מבוקשו. הוא היה חייל טוב ואחראי ועשה כל שהוטל עליו במסירות רבה. במלחמת יום הכיפורים השתתף גבי בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. אור ליום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל בקרב על "החווה הסינית" והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו דברים על דמותו, ותרמו ספר תורה להנצחת שמו.

שעני, אורי

אורי, בן מרים וזלמן, חברי עין חרוד, נולד ביום כ"ט בתמוז ת"ש (5.8.1940) בעין חרוד (מאוחד) ולמד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ. מגיל צעיר הצטיין אורי באהבתו לטבע ולנוף. עם חבריו הרבה לטייל ולסייר ברחבי הארץ ולצלם במצלמתו מראות נוף שאהב. כן ארגנו הוא וחבריו פעולות נוער בקיבוץ, טיולים ומבצעי ספורט. כשהיה תלמיד, היה אורי תמיד אחראי לפינת החי במשק. בשבתות יצא עם חבריו לחפש קנים של עופות ושל ציפורים בהרי הגלבוע. בקיבוץ הקים כלובים לבעלי החיים והתמסר לגידולם ולטיפוחם. מטבעו היה צעיר נמרץ, בעל יזמה ותושייה, זריז ומלא רעיונות מקוריים. חסון היה ובעל כושר גופני מעולה, ואחד ממוריו תיארו כדמות מוצקה, מזיגה של רצינות, אחריות, מסירות ואומץ־לב. יחד עם חבריו הלך לקורס מדריכים ארצי של הקיבוץ ואחרי־כן היה למדריך כיתה צעיר. אל חניכיו התייחס באחריות ובאבהות. מגיל צעיר ראה את עתידו כחבר קיבוץ אך תמיד התעניין בכל הקשור בתעופה.

אורי גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1958 והתנדב ללכת לקורס טיס. בזכות כושרו הגופני המצוין ובזכות התמדתו הרבה בלימודים הצליח לסיים את קורס הטיס הארוך והקשה. חבריו בקיבוץ סברו שלא יעמוד במעמסת הלימודים, משום שרמת הלימודים בקיבוץ הייתה נמוכה. אך הוא עבד קשה ולגאוותם של חבריו הצליח יפה והיה לטייס בחיל האוויר. בכל שנות שירותו בצה"ל היה אורי קשור מאוד למשק. כל חופשה הקדיש לרעייתו, לילדים ולעין חרוד. מעולם לא החמיץ הזדמנות להיות אפילו שעות

אחדות בחיק המשפחה. מדריכיו וחבריו בקורס הטיס העידו עליו, כי על הקרקע היה אורי שקט, צנוע ומסתגר, אולם באוויר היה טייס קרב אמיץ ולוחם ללא חת. אורי היה בין ראשוני טייסי ה׳פנטום׳ בחיל האוויר. שלוש שנים הדריך בבית־הספר לטיסה ואף נשלח לאוגנדה כדי לסייע בהקמת חיל אוויר שם ולאמן טייסים אוגנדיים. בתקופה שעשה באפריקה הרבה אורי לעסוק בתחביבו משכבר הימים – טיולים בחיק הטבע וצפייה בנוף. בכל רגע פנוי יצא עם חבריו לטיולים אל הג׳ונגלים, אל הר הקילימנג׳רו המושלג, אל האגמים ואל אתרים שונים. את רשמיו הרבים מנופיה של אפריקה תיאר במכתבים הביתה, שהיו מלאים בתיאורים יפים וצבעוניים. אורי השתתף כטייס קרב במלחמת ששת הימים ובמלחמת ההתשה. הוא היה בין ראשוני הטייסים, שיצאו לגיחות קרביות בעומק שטח מצרים. אחרי אחת הטיסות הללו תיאר אורי, שהוצג אז כרס״ן ש, כיצד הבחין בטיסה לתוך מצרים ״באיכרים חורשים במחרשות רתומות לזוג פרות או שוורים. הם העיפו אלינו מבט ונפנפו בידיהם לשלום. השלווה הפסטורלית הזאת קצת הפריעה לי באותן שניות, בניגוד למשימתנו״. אורי זכה בשתי תעודות, המעידות כי ביצע עשרות גיחות קרביות בשטח האויב. במלחמת יום הכיפורים היה אורי טייס קרב ובשלושת הימים הראשונים של המלחמה הספיק לצאת לכמה וכמה גיחות בשטח מצרים ולתקוף מטרות שם, חרף האש הכבדה והטילים ששיגרו המצרים לעבר מטוסו. ביום י״ב בתשרי תשל״ד (8.10.1973) נפגע מטוסו והוא נהרג בעת שתקף גשר על תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בעין חרוד. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים, הורים ושני אחים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון דאז, משה דיין, כי אורי היה חייל מצוין, קצין מעולה וחבר למופת.

דברים על דמותו של טייס חיל האויר רס״ן אורי שעני פורסמו בחוברת ״אחד עשר בנים״, שיצאה לאור בקיבוץ עין חרוד לזכרם של בני המשק, שנפלו במלחמה.

שער, אבישי

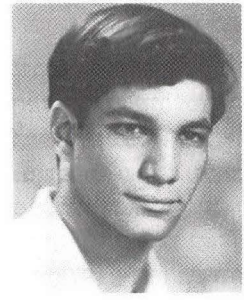

אבישי (אבשי), בן אורה וסאלם, נולד ביום ט׳ בחשון תשט״ו (5.11.1954) בתל־אביב. הוא למד בישיבת ״קהילת יעקב״ בתל־אביב, בישיבת ״אוהל משה״ בבני־ברק ובישיבת ״אור ישראל״ בפתח־תקוה. אבישי היה תלמיד חרוץ ומעמיק, נבון ובעל תפיסה מהירה. בבית־ספר הצטיין בכושר ביטוי, והיה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו התלמידים. הוא אהב לצחוק ולשיר, להשתעשע בשובבות, להתבדח ולעשות מעשי קונדס. טוב ומיטיב היה לכל אדם. בזכות טוב־לבו ונכונותו לעזור לזולת התחבב על כל חבריו. מעודו לא סירב לשום אדם וכל שנתבקש, עשה שלא על מנת לקבל פרס. הוא היה אדיב, עדין ונעים הליכות. מטבעו היה גלוי, ישר מאוד ובעל מצפון. כל אשר הבטיח, קיים ברצון ובמאור פנים, היה כן והגון, נהג בפשטות ושמח בחלקו. כל ימיו היה בן נאמן להוריו, התחשב בדעתם ודאג להם במסירות.

אבישי גויס לצה"ל בתחילת ינואר 1973, הוצב בסיירת "חרוב" והיה בה לנהג משאית. חבריו סיפרו עליו, ש"ידע לסייע להם ברגעי משבר ותמיד נמצאה בפיו בדיחה מפולפלת ועוקצנית לרומם את מצב רוחם. באימונים הצטיין מכולם והשקיע בהם את כל מיטבו. הוא לא ידע פחד מהו והיה לו כוח סבל לא־רגיל. הוא ניחן בחוש צדק מפותח וביקש להתריע תמיד, כשניתנו לו פקודות לא־הגיוניות". מפקדו אמר עליו שהיה חייל טוב, מילא את תפקידו בנאמנות והיה מקובל על חבריו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לחזית בסיני, והשתתף בקרבות הקשים נגד המצרים. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) השתתף בקרב בעיר סואץ, על הגדה המערבית של התעלה. במהלך הלחימה לטיהור הסוללה המערבית, נפגע אבישי מרסיסי פגז של האויב ונהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר־תורה לבית הכנסת ברמת־הטייסים. יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכר אנשיה שנפלו במלחמה, ואבישי בכללם.

שפייזר, אלי

אלי, בן חיה וצבי, נולד ביום ח' בתמוז תשי"ד (9.7.1954) בפתח־תקוה ובה גדל. בן זקונים היה להוריו, שהיו טרודים בפרנסת המשפחה. שתי אחיותיו המבוגרות ממנו ומטפלות גידלוהו. הוא היה ילד עירני ושובב שידו בכל ויד כל בו, אך בשל חינו ויופיו אי־אפשר היה לכעוס עליו. הוא למד בבית־הספר היסודי "פיק"א" והיה תלמיד מצטיין, למרות שלא היה שקדן וגם לא נזקק לשינון השיעורים. מוחו המבריק, זכרונו וכושר הבנתו הספיקו לו. לכן גם נותר לו זמן פנוי רב, והוא לא בזבז אותו לריק. להיפך, תמיד היה טרוד ועסוק, כאילו המלאכה מרובה ואין די זמן לעשותה. הוא היה דמות מרכזית בחיי החברה, גם בכיתה וגם בבית־הספר כולו. תמיד בלט בכושר המנהיגות שלו, בעירנותו ובכוח השכנוע שלו, שאיש לא יכול לעמוד בפניו. מוקף היה חברים וחברות ונהג לארגן טיולים, מסיבות ופעילות חברתית אחרת. הוא אהב ספורט, היה ספורטאי מצטיין וייסד את נבחרת הכדוריד של בית־הספר והגיע עמה להישגים נאים. הוא היה גם אחראי לארגון ולניהול הטכני של ימי הספורט שנערכו בבית־הספר. נוסף על עיסוקים אלה מצא פנאי לעזור גם לתלמידים שהתקשו בלימודיהם וגם לתלמידים שהתלבטו בבעיות חברתיות. הוא נהג להזמין אותם לביתו, לשוחח עמם, לעודדם ולהדריך אותם. מנעוריו היה חבר בתנועת "הצופים" וברבות הימים היה למדריך בתנועה ונחשב מדריך טוב וקשוב לבעיותיהם של חניכיו ונכון תמיד לעזור. לקראת סוף לימודיו בבית־הספר היסודי התנדב לשירות במכבי־אש ומשך עמו עוד חברים לפעילות שם. בימי מלחמת ששת הימים התנדב גם לעזור בחלוקת הדואר. הוא המשיך ללמוד בבית־הספר התיכון "ברנר" והצטיין בלימודיו

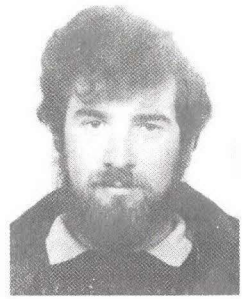
ללא השקעת מאמץ רב. בהיותו בכיתה השביעית נשלח מטעם בית־ספרו לחוג אלקטרוניקה מיוחד, שנערך באוניברסיטה ונועד לעודד כישרונות צעירים. בתקופה זו פרש מתנועת "הצופים" והיה למדריך בתנועת "נוער לנוער", שנראתה לו תכליתית ומעשית יותר. מספר ערבים בשבוע הקדיש מזמנו לפעילות זו וארגן פעולות חברתיות שונות לנוער שוליים. בהיותו בן שבע־עשרה נבחר לייצג את ישראל במשלחת נוער, שיצאה לקנדה וארצות־הברית. שם נפגש עם נוער יהודי ופנה אליו בקריאה לעלות לארץ, בהדגישו שזהו המקום היחיד שיהודי יכול להיות בו בגאווה ושלמענו ראוי לוותר על חיי מותרות ושפע. זמן קצר לאחר שובו ארצה, כבר התארחו בביתו ראשוני המתנדבים האמריקנים. הוא ניחן בתבונת כפיים וכל מכשיר שהתקלקל בביתו או בבית שכניו, תיקן בכישרון רב. במיוחד הצטיין בכל הקשור בתחום האלקטרוניקה והפך את חדרו לחדר בקרה. במו ידיו בנה טלפון פנימי, שבאמצעותו שוחח עם דיירי הבית, התקין כפתור מיוחד ששלח לחבריו את המעלית מחדרו שבקומה השישית וסידר שגם דלת הכניסה תיפתח בלחיצת כפתור. כתבה עליו מורתו בבית־הספר התיכון: "לא אחטא לאמת ולא תהא זו פראזה, אם אומר שאלי היה פאר הנוער. הוא נתברך כמעט בכל המעלות שניתן למצוא בעולמנו. הוא היה מוכשר בלימודים, ספורטאי מצטיין, מארגן מסיבות וטיולים וחשוב מכל, הוא היה אדם נפלא, שאהב אנשים ואהב את המדינה... היו בו הגינות ויושר פנימי והוא היה מוכן להילחם עד חרמה למען צדק שהאמין בו".

אלי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס למקצועות הטנק, היה לתותחן טנק. הוא היה חייל טוב ומסור, שביצע את כל המוטל עליו בצורה מעולה. גם ביחידתו היה הרוח החיה בכל אירוע או מסיבה. במשך כל תקופת שירותו הקפיד שלא להדאיג את משפחתו שאהב, וכתב והתקשר הביתה בכל הזדמנות. מעט מאוד היה מספר על מעשיו בצבא ועל תנאי שירותו ומעולם לא התלונן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה עם יחידתו באחד התעוזים שעמדו נגד התקפות המצרים. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) בשעות אחר־הצהרים נפגע הטנק שלו על־ידי טיל, אחרי לחימה אמיצה ועיקשת, והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם אלי ז"ל היה חריף בשכלו, בהיר ביטוי ונבון ביותר. חייל מצטיין ובעל מקצוע מעולה".

משפחתו הנציחה את זכרו בתרומת ספר־תורה על שמו; הבית שהתגורר בו נקרא על שמו "בית אלי", לפי רצון דיירי הבית, שהקדישוהו לזכרו.

שפילברג, דניאל

דניאל, בן עדינה ודוד, נולד ביום כ״ה בתמוז תשי״ב (18.7.1952) בירושלים. משפחתו התגוררה בתל־אביב ודניאל למד שם בבית־הספר היסודי ״יבנה״. רעשה והלמותה של העיר לא מצאו חן בעיניו והוא החליט להמשיך ללמוד בבית־הספר התיכון־חקלאי בפרדס־חנה, ואמנם נתברר שזו הייתה החלטה נבונה ביותר. בית־ספר זה היה המקום שבו טופחה אישיותו של דני בגיל הנעורים, שם נטעו בו אהבת האדם, אהבה לטבע, לחקלאות ולבעלי חיים. אהבתו לבעלי חיים הייתה לשם דבר, וסיפר על כך חברו לספסל הלימודים גדעון: ״דני ובעלי חיים היו דברים שתמיד הלכו יחד. הוא היה אחראי על פינת החי ובחשיבות ממדרגה ראשונה טיפל בחיות״. דני היה פעיל במסגרת הגדנ״ע וחבר בתנועת ״הצופים״. עם חבריו הצטרף לגרעין נח״ל ״לגונן״, שהיה אמור להשלים את קיבוץ גונן.

דניאל גויס לצה״ל בסוף נובמבר 1971 והתנדב לנח״ל. לאחר הטירונות יצא הגרעין שלו לשל״ת בקיבוץ גונן. דני נבחר להיות מזכיר הגרעין והיה פעיל ומפעיל מלא מרץ, יזמה ותושייה. הוא רצה ״לשנות ולהזיז דברים״. נוסף לעבודתו החקלאית ולזמן שהשקיע כמזכיר הגרעין, תרם לחיי התרבות של הגרעין. סיפר חברו גדעון שהצטרף אף הוא לגרעין: ״אחד הדברים הלא רגילים אצלו הייתה השאיפה המתמדת לפעול לטובת הכלל, למשל להיות התקליטן ולהשגיח על התקליטים (שבהם התמצא מצוין) גם על חשבון הריקודים שהפסיד, ודני אהב לרקוד ורקד טוב״. כן אהב לשחק בכדורגל והיה שוער ובלם לגמרי לא רע. דניאל לא שכח את צור מחצבתו – ירושלים, והיה אוהד ״שרוף״ של ״בית״ר״ ירושלים. בתקופות תעסוקה של הגרעין עבר דני קורס צניחה, קורס מפעילי מקלע וקורס פלסים ותפקידו הצבאי נקבע – פלס ואיש חבלה. עקב ליקוי ברגלו הועבר לפלוגה מקצועית של בלתי־לוחמים, ויצא אחרי־כן להיאחזות הנח״ל במצפה־שלם. שם, בסביבה המדברית שורצת הנחשים, גילה וטיפח אהבה מיוחדת לזוחלים אלה וכיסיו וחדרו הפכו מקום משכן ליצורים אלה. בתקופה זו עזב דני את גרעין ״לגונן״ והצטרף לגרעין ״אולי״, שהיה אמור להצטרף לקיבוץ בית העמק. משעברו אנשי הגרעין לכפר־רופין להמשך הכשרתם החקלאית התחבב דניאל במהרה גם על חבריו החדשים והחל ממלא תפקידים מרכזיים בגרעין. הוא השקיע את כל אונו ומרצו בעבודת האדמה וזכה להישגים ולהערכה. הגרעין המשיך לצאת לתקופות תעסוקה ודניאל הצליח לאחר מאמצים רבים להעלות את הפרופיל שלו ולצאת עם חבריו לפעילות מבצעית, שבזכותה הוענק לו ״אות השירות המבצעי״. דני היה קלע מצוין, חייל טוב, אהוב על חבריו ועל מפקדיו. סיפר המ״פ שלו, כנען: ״מתחילת המחזור זכור לי דני כבחור חזק ומרשים... במסעות ובתרגילי אש התבלט דני ביכולתו למלא במסירות את המשימות שהוטלו עליו. תמיד היה מוכן לעזור ולהושיט יד חברית לכל מי שנזקק לכך״. ימים מספר לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים עלתה פלוגת נח״ל מוצנח לאייש את מוצבי הגזרה הדרומית של רמת־הגולן ובין אנשיה היה גם דני. לאחר ימים של שגרה

מבצעית הגיעה ההוראה על הכוננות הגבוהה. על החיילים נאסר לחלוץ את נעליהם, כלי הנשק, הציוד והתחמושת נבדקו בקפדנות, והכל צפוּ לקראת הבאות. במוצאי יום הכיפורים ישב דני בבונקר באל־על. בקשר נשמעה בקשת עזרה מכוח נצור במוצב תל־אל־סאקי. דני, כדרכו, התנדב לצאת לסייע לחבריו. ניתנה הפקודה לפרוץ לתל הנצור לחלץ את הנצורים ולחזור. שלושה נגמ״שים יצאו לדרך הקשה והמסוכנת. בדרכו נתקל הכוח ביחידה סורית ובקרב שניטש ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) ליד תל־אל־סאקי נפגע דניאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב התנחומים למשפחה כתב מפקדו: ״בנכם נמנה עם אותם מעטים שעמדו מול התקפות האויב ביום הכיפורים ובלמו את התקדמותו ללבה של ארצנו... הכרנו את דניאל גם טרם־קרב כאדם, כחייל, כחבר, ... משלנו היה ויקר לנו״. משפחתו וחבריו הוציאו לאור לזכרו חוברת על חייו ומעשיו, לחימתו ונפילתו; דף לזכרו כלול בחוברת ״על עלים״, עלון לזכר תלמידי המוסד החקלאי פרדס־חנה.

שפיר, דב

דב, בן רבקה־פניה וחיים, נולד ביום ב׳ בניסן תש״ז (22.3.1947) בתל־אביב. הוא למד בבתי־ספר יסודיים בתל־אביב ובשל הצטיינותו במתמטיקה ובזכות מיומנות ידיו החליט להמשיך את לימודיו בבית־ספר מקצועי. הוא נתקבל ללימודים בבית־הספר התיכון־מקצועי ״אורט יד־סינגלובסקי״ ולמד בו חמש שנים במגמה האלקטרונית. בתום לימודיו הוסמך כהנדסאי אלקטרוני־קה. הוא היה חבר ומדריך בתנועת ״השומר הצעיר״, היה פעיל במסגרת הגדנ״ע ואף הדריך בגדנ״ע־אוויר. מנעוריו אהב את הים, הרבה לשחות וידע לצלול היטב.

דב גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1967. כיוון שעוד לפני גיוסו נקבע כי הוא בעל נתונים מתאימים לצוות אוויר, הוצב לאחר הטירונות לבית־הספר לטיס. במסגרת בית־הספר השתתף במלחמת ששת הימים ובתום המלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. הוא השלים קורס צניחה וקורס טיס והוענקו לו ״כנפי טייס״. לימים התבלט בכישוריו כמדריך ונשלח לקורס מדריכי טיסה, ואחרי כן הוצב כמדריך בבית־הספר לטיס. מפקדיו העריכו אותו מאוד ובחוות הדעת עליו ציינוהו כ״מדריך ובוחן טיסה טוב מאוד. בעל יזמה, ממלא תפקידיו בצורה טובה מאוד״, ״מפקד, מדריך וטייס מצוין״. לאחר זמן מונה דב להיות מפקד קורס וגם בתפקידו זה הצליח מאוד, ונאמר עליו ״היה אהוד על חניכים ומדריכים, פותר בעיות בצורה בוגרת״. בהגיע זמנו להשתחרר שקל בדעתו אם לעזוב את הצבא ולהמשיך בלימודיו בטכניון. בתעודת השחרור שכבר הוצאה לו צוין כי התנהגותו הייתה טובה מאוד וכי מילא את תפקידיו היטב וביעילות והיה בקי מבחינה מקצועית. לבסוף החליט להמשיך ולשרת

בצבא הקבע. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים שב דב לפעילות מבצעית ולחם בשתי החזיתות – בחזית המצרית ובחזית הסורית. בהערכה על מעשיו במלחמה צוין כי "לחם בצורה יעילה ביותר, תוך גילוי אומץ לב ודבקות במשימה". ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כאשר שב מתקיפת מפקדות בדמשק, נפל סרן דב כטייס ברמת־הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, אחות ואח.

להנצחת זכרו נטעה הקרן הקיימת לישראל חורשה על שמו בשם "חורשת דב", ליד מודיעים.

שפירא, אדריאן־יוסף

אדריאן־יוסף, בנם יחידם של אלה ואלברט, נולד ביום ט' בכסלו תשי"ג (27.11.1952) ברומניה. הוא למד שנתיים בבית־ספר יסודי בעיר מולדתו ובשנת תשכ"א עלה עם משפחתו ארצה. המשפחה קבעה את מושבה בחולון ויוסף המשיך את לימודיו בבית־הספר היסודי "ויצמן" וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון על־שם קוגל, במגמה הריאלית. הוא היה תלמיד מצטיין ורכש את אהבת מוריו וחבריו.

אדריאן־יוסף גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל המודיעין. לאחר הטירונות הוכשר בקורס מ"כים והחל לצבור ניסיון בעבודה כאיש חיל המודיעין. הוא עבר קורס מש"קי מודיעין וקורס מש"קי פיענוח. במשך כל תקופת שירותו היתה דאגתו נתונה להוריו הקשישים יודעי החולי. בכל חופשה מיהר לביתו וכאשר לא עלה בידו, התקשר טלפונית, שאל לשלומם ומסר כי שלום לו — לבל ידאגו. לפני פרוץ מלחמת יום הכיפורים הועבר למעוז "מפצח" שעל גדות התעלה, למילוי משימה מודיעינית. המעוז, שהיה אחת המטרות הראשונות של המצרים, התגונן בגבורה מול התוקפים ויומיים רצופים הדף עשרות התקפות. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) ספג המעוז פגיעה ישירה ויוסף נפל. תחילה נחשב כנעדר, אך לימים נמצאה גופתו ווזוהתה, והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

שפירא, אילן (חיים)

אילן, בן הטה ולואי, שנמנו עם ראשוני העולים שהגיעו מדרום־אפריקה לישראל, נולד ביום ט״ו בשבט תש״ט (13.2.1949), בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ואחרי־כן המשיך ולמד בבית־הספר הריאלי בחיפה. אילן היה נער ששפע טוב־לב ואהבה לכל הסובב אותו. בעודו ילד רחש חיבה מיוחדת לבעלי חיים ונהג לטפל בחיות פגועות או חולות. את ביתו הפך למעין גן־חיות, שבו שיכן בעלי־חיים עד שנרפאו ושבו לאיתנם. אהבת האדם שלו ויחסו הלבבי לכל אדם הקנו לו מעמד של מנהיג בכל חברה. הוא רכש חברים רבים בשכונת מגוריו בחיפה, וליכד אותם לקבוצה, שמטרתה לשתף את ילדי השכונה במשחקים ובפעילות חברתית. אילן יזם הגשת עצומה לראש עיריית חיפה ובה תביעה להקמת גן־משחקים בשכונה. הוא הוזמן לשיחה עם ראש העירייה והביא בפניו את בקשת הילדים. כעבור שנה נחנך גן המשחקים החדש בשכונה. בזכות כושר המנהיגות שלו, יושרו ורדיפת האמת והצדק שייחדו אותו, היה תמיד ראש וראשון בכל פעילות חברתית וארגונית בבית־הספר, בתנועת ״הצופים״ ובגדנ״ע. בבית־הספר נבחר אילן לועד הכיתה והיה היוזם והמארגן של אספות כיתה, של ערבי הווי ובידור ושל פעולות רבות אחרות, שאת מרביתן ערך בביתו. דלת ביתו הייתה פתוחה תמיד בפני כל ידיד וחבר ורבים נהנו מהאווירה החמה והאירוח הלבבי אצלו. אילן מצא כר נרחב למרצו וליזמתו בפעילותו בשבט ״הכרמל״ בתנועת ״הצופים״. הוא עשה רבות למשיכת צעירים לתנועת הנוער ולא מצא מנוח עד שהגדיל את מספר החברים באותה חבורה מלוכדת ומאוחדת, שהוא היה בה גורם מלכד, ממריץ ומלהיב. הוא יזם וארגן פעולות בתנועה, היה האחראי למסעות ולטיולים, שערכו חברי השבט, והיה שותף למחנות העבודה שנערכו. גם לאחר ששוחרר מהשירות בצה״ל נהג לשוב לקן התנועה כדי להשתתף בפעילות החברתית. החל משנת 1964 שימש כמדריך בקן התנועה, והצטיין כמדריך אחראי, רב פעלים ומרץ, בתקופה זו התגלה כאדם שאפתן ובעל רצון עז. הוא הציב לעצמו מטרות ואתגרים ופעל בדבקות ובהתמדה להגשמתם. דבקותו במטרה גבלה לעתים בעקשות ובחוסר נכונות לויתורים ולפשרות. אולם תמיד עמדה לנגד עיניו מטרה חיובית. הוא סיים בהצטיינות קורס מפקדי כיתות בבסיס הגדנ״ע בנורית ומונה לתפקיד שליש בגדוד הגדנ״ע של בית־הספר. היה זה הגבוה בתפקידים שתלמיד יכול למלא. תקופה זו של פעילות חברתית בתנועת ״הצופים״ ובגדנ״ע, גבשה את אישיותו של אילן וחשלה את אופיו. בתקופה זו רכש ביטחון עצמי רב, גיבש לעצמו השקפת עולם, ובחר בדרכו לעתיד. מוריו ראו בו את הדמות הנכספת של תלמיד, המקדיש את כל מרצו ואונו לשיפור ולקידום הפעילות החברתית והציבורית בבית־הספר ומחוץ לו. במשך כל אותה תקופה נהג לכתוב בסתר שירים מלאי רגש, שהעידו כי ניחן בנפש רגישה ומתרשמת, שעמדה כאילו בניגוד לחיצוניותו הנמרצת והשאפתנית. פעילותו החברתית והציבורית לא הפריעה לו בלימודים ולא פגמה בהישגיו. כשהגיע זמנו להיבחן בבחינות הבגרות השקיע את כל מרצו בלימודים, הצליח להתרכז היטב ועמד בבחינות בהצלחה.

אילן גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1967 והתנדב ליחידת סיור מובחרת, שמרבית פעולותיה חסויות ואסורות לפרסום. כחייל ביחידה זו התגלה כבעל כושר גופני מעולה, עקשן, חסר פשרות ובעל כוח רצון עז. בזכות תכונות אלו היה לדמות אהודה ומקובלת על מפקדים ועל חיילים גם יחד. רק כשנודע למכריו על השתתפותו בפעולת צה"ל בבירות, החלו להבין את טיב השירות הצבאי של אילן. הוא ידע כי ייטיב לשרת את צה"ל בתפקיד פיקודי, וסיים כחניך מצטיין קורס קציני חי"ר. הוא נשלח לשרת כמפקד צוות בסיירת של חיל הצנחנים. אילן היה מפקד מעולה, ששימש דוגמא אישית ומופת לפקודיו. הוא היה מפקד קפדן ונוקשה שדרש ביצוע מעולה וציות מלא לפקודותיו. למרות שהצוות שלו נאלץ לעמוד באימונים קשים יותר מהצוותים האחרים, אהבו החיילים את אילן ושמרו על קשרים הדוקים עמו, גם אחרי ששוחרר.

בתחילת ינואר 1971 שוחרר אילן מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל הצנחנים. הוא היה נקרא לתקופות של שירות מילואים, בהן שימש כמפקד מעוז על גדת תעלת סואץ. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר יצא לסיור בחו"ל והחל דרכו בארץ מוצאם של הוריו, דרום אפריקה. אחרי־כן המשיך לקנדה, לארצות־הברית ולמערב אירופה. לאחר ששב ארצה החל ללמוד בחוג לפסיכולוגיה באוניברסיטת חיפה, אך כשהחל לגלות עניין בעסקי המשפחה, עבר לחוג לכלכלה והמשיך בלימודים במקביל לעבודתו. הוא נשא לאישה את חברתו אוה, שהכיר בעת לימודיו באוניברסיטה והקים יחד עמה את ביתו בחיפה. הוא עיצב לו אורחות חיים שבהן שולבו עבודה, לימודים ובניית הקן המשפחתי. בשעות הפנאי עסק בספורט ובעיקר הרבה בשחייה, בריצות ארוכות ובהרמת משקולות. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), השתתפה היחידה בקרב המר על "החווה הסינית", בנסיון לפתוח את צומת "טרטור־לכסיקון". בקרב זה נפגע אילן ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "אילן־חיים ז"ל היה קצין מצוין, בעל יזמה, תושייה וכושר מנהיגות, דייקן, מוכשר ואהוד".

שפירא, אמנון

אמנון, בן נעימה ויוסף, נולד ביום י"ט באדר תשי"ב (16.3.1952) בנס־ציונה. הוא גדל בעיר הולדתו ולמד בבית־הספר היסודי "ממלכתי א'". אחרי כן המשיך את לימודיו בפנימייה הצבאית בחיפה ולאחר שנתיים שב לנס־ציונה וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון המקומי. הוא היה נער מקורי ולמרות שלא הייתה לו נטייה לצבאיות, ביקש ללכת לפנימיה הצבאית ואף הצליח להתרגל עד מהרה לאופי הנוקשה של האימונים ולדרישות החמורות של בית־הספר הריאלי. הוא נקלט יפה ורכש לו חברים רבים. אמנון לא נהג להקדיש זמן רב להכנת שיעורים, אך ידע היטב את החומר והיה תלמיד

פעיל בכיתה. מטבעו היה נער אופטימי ומלא חדוות חיים, בעל חוש הומור, ראש וראשון לכל מעשה משובה או תעלול. הוא היה חברותי, חיפש תמיד את הטוב והחיובי בבני־אדם ואת היפה בחיים והיה אהוב על חבריו, שבקשו את קרבתו תמיד. אמנון היה חובב מוסיקה מושבע, בעל שמיעה מוסיקלית מושלמת ואהב כל מוסיקה טובה, החל מבטהובן ובך וכלה בחיפושיות, מתי כספי ושלמה גרוניך. כמו כן היה חובב ספורט ואהב במיוחד את ענפי הכדורגל וטניס השולחן, היה פעיל באגודת "מכבי" נס־ציונה וברבות הימים הדריך במועדון האגודה.

אמנון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 וביקש להתנדב לחיל האוויר. לאחר שנפסל במבדקי הטיס בשל ליקוי בראייה, הוצע לו לשרת כטכנאי אלקטרוניקה בחיל־האוויר, אך כעבור שבועיים החליט שהוא מבכר לשרת ביחידה קרבית וביקש לעבור לשריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשלים קורס למקצועות הטנק, היה לתותחן מצטיין, ובתחרות ארצית של גייסות השריון זכה הטנק שלו במקום הראשון. אחרי כן סיים קורס מפקדי טנקים. הוא אהב את הטנק ושלט היטב בכל מערכותיו. כמפקד לא דרש מחניכיו את שהיה שנוא עליו, לא הקפיד על גינוני משמעת, אך דרש שימלאו את הוראות הצבא ושיטפלו היטב בטנק. יחסו לחייליו היה אנושי וישיר ותמיד ניסה להשיג את מטרותיו בדרכי נועם ובהומור. הוא היה הרוח החיה בפלוגה, והצטיין בכושר תיאור וסיפור, ולילות רבים היו חברים יושבים סביבו ומאזינים לו. מפקדיו ופקודיו אהבוהו מאוד. הוא הקפיד לא להדאיג את הוריו וכתב הביתה לעתים קרובות. את חופשותיו חילק בין המשפחה שאהב לבין חברתו מנוער, אפרת. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה אמנון במעוז "צידר", בגזרה הדרומית של תעלת סואץ ונמנה עם הראשונים שיצאו לקראת האויב. הוא לחם בעוז רוח ובחירוף נפש והשמיד כלי שריון וכוחות קומנדו של האויב, שהצליחו לחדור לשטח, עד אשר נפגע ונפצע אנושות. הוא ביקש מחייליו לא להתחשב בו ולהמשיך להילחם אך פקודיו פינוהו תחת אש לתאג"ד ומשם הועבר במסוק לבית־החולים בתל־השומר. ביום כ"ג בתשרי תשל"ד (18.10.1973) מת מפצעיו והובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סמל אמנון ז"ל, שירת ביחידתי כמפקד טנק והיה עד יומו האחרון נערץ על חייליו, אנשי צוותו ואנשי הפלוגה כולה. אוהב חיים, עליז ואמיץ לב".

גדוד השריון שבשורותיו לחם, הוציא לאור ספר לזכר חיילי הגדוד שנפלו בקרב ואמנון בתוכם.

שפירא, יאיר

יאיר, בן ברכה ואפרים, נולד ביום י״ז בכסלו תשי״ד (24.11.1953), בעפולה. הוא חונך בבית־הספר היסודי בגבעת־עוז ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון ״שומ־ריה״ בקיבוץ משמר־העמק. בהיותו תלמיד בית־הספר התיכון התוודע יאיר לעולם המחול ומאז היה קשור קשר בל ינתק לאמנות זו. הוא החל את דרכו כרקדן בלהקה הבין־קיבוצית, אולם ביקש ללמוד את אמנות המחול בלימודים סדירים וקבועים. כבר אז החליט לראות בריקוד לא רק תחביב לשעות הפנאי, אלא ייעוד ומקצוע. הוא נשלח להדריך בקן רמת־אביב של תנועת ״השומר הצעיר״ ויכול היה לשלב את עבודת ההדרכה בלימוד תורת הריקוד. הוא למד בבית־הספר למחול ״רובין״ בירושלים, באולפן של מיה ארבטובה ולבסוף התקבל ללהקת המחול ״בת־דור״, שבה החלו להכיר בכישרון הרב הטמון בו. אחרי זמן־מה צורף לסגל הרקדנים של להקת ״בת־שבע״, שבה זכה ללמוד אצל אנשי מקצוע מעולים ונפתחה לפניו האפשרות להשתלם ולהתקדם. יחד עם חבריו ללהקה יצא לסיור הופעות בארצות־הברית והחל קונה לו מקום של קבע במופעים של הלהקה. יאיר היה צעיר יפה תואר ודק גזרה. בדמותו האצילה ובנפשו הרגישה התגלמו תכונות של אמן, שאהבתו הגדולה היא החיים והיפה שבהם. הוא הצליח להחדיר בלב חניכיו בקן ״השומר הצעיר״ משהו מיפי נפשו ומהשקפותיו המיוחדות. בערבים הארוכים שבילו יחד גילה לפניהם דרכי מחשבה על אהבה, על יחסים בין בני אדם, על רגישות, על משפחה, על יופי ועדינות ועל אמנות וערכי חיים. הוא ראה בחיים זכות גדולה המוענקת לאדם ושאף למצות אותם ולהפיק מהם הרבה ככל האפשר. בריקוד מצא יאיר את הדרך להביע את אישיותו, את מחשבותיו ואת רגשותיו. בדברים שכתבו עליו חבריו ללהקה נאמר: ״לא גיבור של מלחמות, גיבור של החיים/ עם חיוך מזלזל קצת וסולח/ בך יש חופש ויופי בשביל כל העולם/ פה אתה גבוה מעל כולנו/ רגלים ארוכות בשביל לשיר בהן דברים/ ידים למלים״. נפילתו בקרב קטעה מהלך חיים של אמן ברוך כישרון, שעתידו היה לפניו. לחבריו קשה התחושה שדווקא יאיר, אוהב החיים, איננו בין החיים.

יאיר גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973 והוצב לחיל הרגלים. הוא הוצב לשרת בחטיבת ״גולני״, למרות ששירותו הצבאי פגע בהמשך התפתחותו בתחום הריקוד. לאחר הטירונות נשלח לקורס מפקדי כיתות ועשה בו כשפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתפו חניכי קורס המ״כים, יחד עם חבריהם לחטיבת ״גולני״, בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) יצא הגדוד של יאיר לכבוש את מוצב החרמון, שהיה מוחזק בידי הסורים. בקרב הקשה והמר שהתפתח נפגע יאיר ונהרג בשעה שהושיט עזרה לחברו שנפגע. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגבעת עוז. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: ״יאיר נפל זמן קצר לפני סיום קורס המ״כים. בתקופה שעשה ביחידתנו הצליח לתרום רבות לפלוגתו

והיה למופת לחבריו במסירותו הרבה ובביצוע משימות הגדוד. בעודו רוקם תכניות נרחבות לעתיד... נפל".

בערב לזכרו של יאיר, שהתקיים באולם האזורי במגידו, חברו יחד לראשונה בתולדותיהן ובמיוחד לארוע זה, להקות המחול של "בת שבע" ו"בת דור". להקת "בת שבע" העלתה את המחול "אלגיות" ואילו להקת "בת דור" העלתה את המחול "והיה ככלות...", שעוצב במיוחד לזכרו של יאיר על ידי מורו וידידו ג'ין היל סאגאן; חבריו לקיבוץ גבעת עוז הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה מדברי מורים, חברים וחניכים על דמותו.

שפירא, יגאל (יעקב)

יגאל, בן בלה ועמנואל־מרדכי, נולד ביום י"ט באלול תש"ט (13.10.1949) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי "מגן" במעוז־אביב ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב, במגמה הביולוגית. תקופה מסוימת למד באוניברסיטת תל־אביב, בחוג לכלכלה. יגאל היה תלמיד טוב ושקדן, חרוץ וממושמע ואהוב על מוריו ועל חבריו. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ ונמנה עם חברי "החברה להגנת הטבע". הוא הרבה לקרוא ספרות יפה, ניחן בלשון פיוטית וכתב דברי שיר. חיבה יתרה רחש למעשי אמנות, צייר קולאז'ים והרבה לצלם. את זמנו הפנוי הקדיש לתחום הדרמה והבימוי. יגאל היה אדם חברותי ונעים שיחה. מכריו הרבים אהבוהו בזכות מזגו הטוב, אדיבותו וחברותו. הכנסת האורחים שלו, טוב לבו ונדיבותו היו לשם דבר. מעודו לא השיב פני חבר ריקם, ותמיד היה מוכן לסייע לכל אדם בעצה ובמעשה. הוא היה בעל חוש הומור ועליז, לא נהג להרים קולו ברוגז ונמנע מריב ומסכסוכים.

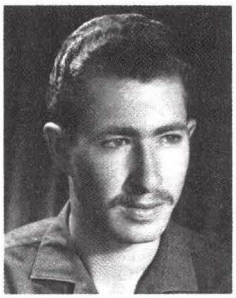
יגאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1967 והוצב לחיל התותחנים. תחילה ביקש להצטרף לעתודה האקדמית כדי ללמוד רפואה, אך כשפרצה מלחמת ששת הימים שינה את דעתו והחליט לשרת ביחידה קרבית. לאחר הטירונות השתלם בקורס למשנים טכניים ובקורס מ"כים. בזכות כישוריו והישגיו נשלח לקורס קצינים ואחרי־כן השתלם בקורס קציני תותחנים ובקורס פקחי אוויר. הוא היה קצין עמדות תותחים ואחרי־כן שימש קצין תצפית מוטס. מה שעבר עליו במלחמת ההתשה עבר רק על מעטים. חייליו, שאהבו אותו בשל דאגתו לכל מחסורם, העידו עליו כי היה "פייטר" גדול. כמפקד מעוז "טמפו" יצא חי מן האש, אך כתוצאה מן ההפגזות נפגעו אזניו, והפרופיל הרפואי שלו הורד. מפקדיו סיפרו עליו כי היה "קצין אחראי, מסור, יוזם, יעיל ואהוד על פקודיו ועל חבריו הקצינים. הוא היה שקט וממושמע ובעל ידיעות רבות. אך מעל לכל עשה ככל שיכול לשמש דוגמה אישית".

בשנת 1970 שוחרר יגאל מהשירות הסדיר. תקופה מסויימת למד בחוג לכלכלה של אוניברסיטת תל־אביב. הוא התכונן ללמוד בימוי סרטי קולנוע וסרטי טלויזיה באוניברסיטת סן־פרנסיסקו שבקליפוריה. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו רות.

כאשר פרצה מלחמת יום הכיפורים לא נקרא יגאל לשירות מילואים ולא גויס, בגלל הפרופיל הרפואי שלו. אך הוא מיהר להתייצב במפקדת קציו תותחנים ראשי ונשלח כקמב"ץ למפקדת אגד ארטילרי. ביום כ"ט בתשרי תשל"ד (25.10.1973) לפני עלות השחר נפל יגאל בקרב, מצפון לעיר סואץ בעת טיהור החייץ החקלאי, לאחר שעבר את כל המלחמה כלוחם בקו הראשון. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

משפחתו השתתפה בהקמת חדר עיון לזכר בני מעוז אביב, שנפלו במלחמה; בעיתון "ידיעות אחרונות" פורסמה רשימה עליו בשם "סיפור הגבורה במבואות סואץ"; חטיבתו הוציאה לאור ספר בשם "ההולכים ראשונה" לזכר חלליה, ויגאל בתוכם.

שפירא, מרדכי

מרדכי (מוטי), בן חנה ומשה, נולד ביום כ"ב בתשרי תש"ו (29.9.1945) בירושלים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם סוקולוב והמשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון המקצועי "אורט" בירושלים, במגמה של מסגרות. מוטי היה בעל "ידי זהב", הצטיין בלימודיו ומוריו שיבחוהו מאוד על דייקנותו. חבר נאמן היה ומוכן לעזור לכל אדם בכל עת. לכן היה חבר באגודת "נוער לנוער", התנדב לשרת כמשקיף תנועה מטעם "המועצה הלאומית למניעת תאונות בדרכים", ומדי שבת ומועד שימש נהג מתנדב באמבולנסים של "מגן דוד אדום" בירושלים. מוטי היה חרוץ מאוד ועמל הרבה, מבלי להתייגע, עד שהשיג את המשימות שנטל על עצמו. חברו סיפר עליו, שהוא "נלחם בזמן, כמו רצה להשיגו ולהספיק עוד ועוד". היה לו אופי חזק, כוח שיפוט הוגן והוא ניחן בהבנה רבה ובהיגיון. הוא ידע להסתפק במועט וליהנות ממה שיש לו. חייכן היה, בעל חוש הומור, עליז ושמח, איש חברה ונעים שיחה.

מרדכי גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1963 והוצב לחיל־האוויר ושימש רתך באחת מיחידות התחזוקה של החיל.

בתום תקופת שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים והיה נקרא לעתים לתקופות של שירות מילואים. בשנת 1970 השתלם בקורס לנהגי זחל"ם ובתפקיד זה שימש בשירות המילואים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ומקובל מאוד על מפקדיו. במלחמת יום הכיפורים השתתף מוטי בקרבות נגד המצרים בחזית סיני. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973), נפל בקרב במעוז "מילנו", מול קנטרה. הוא עמד שעות רבות בתצפית של המעוז ודיווח למפקדו על תנועת חיילי האויב, ואחר חזר לבונקר תחת אש עזה. לפתע נתגלה לו שהמצרים כיתרו את הבונקר, בלא שהבחינו בו. לאחר שחיילי האויב הסתלקו נצטוה לשוב אל המעוז המרכזי, ואכן עלה בידו לחזור. בשעות הבוקר שלמחרת היום עלה מרדכי להתייצב בעמדת המקלע. בעוד הוא עומד בעמדה

וצופה בתנועת האויב פגע בו פגז והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל. השאיר אחריו אב ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מרדכי לחם בגבורה רבה, גילה מסירות רבה לחבריו, אומץ לב ותושייה בקרב, ופעל תוך חירוף נפש וסיכון עצמי רב עד לנפילתו. הוא היה אדם ולוחם למופת".

בעיתון "בינינו" ובעיתון "לחברינו" שמוציאה לאור חברת "אגד", פורסמו רשימות לזכרו; חברת "אגד" ארגנה טורניר כדורגל הנערך לזכרו מדי שנה בשנה ותרמה מגן לקבוצה המנצחת, כן תרם אביו מגן וגביע לקבוצה המנצחת בטורניר, שבמסגרתו נושא חבר הנהלת אגד דברי הספד לזכר מרדכי ז"ל.

שפירא, נטע

נטע, בן לאה וגדליהו, נולד בתל־אביב ביום ה' בשבט תשי"ג (21.1.1953). הוא למד בבית־הספר היסודי "יהודה המכבי" והיה פעיל בתנועת "הצופים". כעבור זמן עבר לתנועת "בית"ר". לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי התקבל ללימודים במסגרת הפנימייה הצבאית שליד גמנסיה "הרצליה". אחרי שנת לימודים אחת עבר לבית־הספר המקצועי "מקס פיין" ולמד במגמה לאלקטרוניקה. נטע אהב את הלימודים והיה תלמיד חרוץ ומסור. מאחר שאהב את המקצוע, ראה בו את עתידו. הוא היה נער פעיל וער, ידע לנצל את זמנו עד תום ולאחר שסיים את הכנת שעוריו, עסק בפעילות במסגרת הגדנ"ע. הוא נשלח לקורס מ"כים מטעם הגדנ"ע, סיים בהצלחה ועסק בהדרכה במסגרת בית־הספר. בתפקיד זה הצטיין בכושר מנהיגות, ביושר רב, ביחס אוהד אל חבריו ובאחריות רבה. נער תמיר היה, כחול עיניים ונאה. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי בהצלחה, ציפה בקוצר רוח ליום בו ייקרא לצה"ל. בתקופה שבין סיום הלימודים והגיוס עבד בחברה למוצרי אלקטרוניקה וגם שם הוכיח כי הוא עובד מסור ונאמן, אחראי ובעל מקצוע טוב.

נטע גויס לצה"ל במחצית מאי 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות נשלח לבית־הספר לשריון, ומשסיים את הכשרתו שם, הוצב ביחידת חרמ"ש, שבמסגרתה עבר קורס מ"כים חרמ"ש. הוא היה חייל טוב וחבר נאמן, במהלך שירותו הצטיין כמפקד והגיע לדרגת סמל. ביחידתו נחשב חייל יעיל ומסור, והיה חביב על חבריו ועל מפקדיו. יחידתו הייתה מוצבת בדרום ובתקופת מלחמת ההתשה השתתפה בפעילות המבצעית. במלחמת יום הכיפורים לחמה היחידה באזור קנטרה, בגזרה הצפונית של תעלת סואץ. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נשלח נטע עם כוח שריון לביצוע משימה. בעת שהיה בדרכו אל היעד, נתקל הכוח במארב ונפתחה לעברו אש עזה של נשק נגד שריון. נטע קפץ עם עוד חבר מן הנגמ"ש והסתער ברגל על המארב, עד שנפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב למשפחה השכולה כתב שר הביטחון, משה דיין: "נטע היה חייל מצוין וחבר נאמן, והיה אהוב על כל מי שהכירו".

שפירא, עתניאל

עתניאל (עותי), בן חנה ומרדכי, נולד ביום כ"ו בסיון תרצ"ג (20.6.1933) בווינה שבאוסטריה ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1938. הוא למד בבית־הספר היסודי "ביל"ו" בתל־אביב, עשה שנה בכפר־הנוער בן־שמן, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון "גאולה" בתל־אביב. לאחר עלותה ארצה השתקעה המשפחה בתל־אביב, מקום שם גדל עתניאל. למרות שהיה בן יחיד, חינכוהו הוריו לעצמאות. הוא היה ילד נבון ואחראי, צייתן ומתחשב בהוריו. הוריו שלחוהו ללמוד בבית־ספר דתי כדי להקנות לו ערכי יסוד ביהדות, אף־על־פי שביתם לא היה בית דתי. בתקופת בית־הספר היה פעיל בגדנ"ע ואחראי על כיתה. כמו־כן היה חבר בתנועת "הצופים" ויצא במסגרתה למחנות ומסעות. מנעוריו אהב את ספורט ההיאבקות ובצעירותו אף הופיע כמתאבק בתחרות פומבית עם רפאל הלפרין. זמן מה התאמן גם בהרמת משקולות. הוא אהב מאוד לרכב על סוסים, ושנים רבות היה חבר במועדון הרכיבה של גורדון. מאהבתו הגדולה לטיולים הרבה לנסוע ולבקר במקומות שונים ברחבי הארץ. אחרי שסיים את לימודיו התיכוניים, ולפני שגויס לצבא, עזר להוריו בחנות הסדקית שלהם. לדברי חבריו, תמיד היה מוכן לעזור לזולת בעצה ובמעשה והיה אהוד מאוד ומקובל על חבריו. הוא ניחן בכישרון מיוחד למסחר ולעסקים.

עתניאל גויס לצה"ל בסוף אפריל 1951 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות הוצב כפקיד רכב בבסיס הדרכה. מאחר שהתעניין בכל הקשור בבילוש ובחקירה, ביקש העברה לחיל המשטרה הצבאית, וכעבור זמן נתמלאה בקשתו. לאחר שהשתלם בקורס חוקרים של משטרת ישראל בשפרעם, חזר למפקדת המשטרה הצבאית בתל־אביב.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים באותה יחידה. הוא שירת במערכת סיני וכעבור זמן הועלה לדרגת סמל, כחוקר חקירות פליליות. זמן־מה אחרי מלחמת ששת הימים הוצב כשוטר צבאי בפלוגה של המשטרה הצבאית וכעבור זמן הועבר ליחידה של המשטרה הצבאית החוקרת. הוא אהב מאוד את עבודתו במצ"ח ועשה מלאכתו בצורה הטובה ביותר. לדברי חבריו ביחידה, היה אחד הטובים שבחוקרי המשטרה הצבאית, הצטיין בכישרונותיו ובחריצותו ועשה גדולות בעבודתו. הוא שירת בכל רחבי הארץ, מרמת־הגולן ועד סיני. עתניאל אהב את הצבא, ולכן סייע לבנו להתקבל לפנימייה צבאית. הוא שקד להעניק לבנו חינוך מעולה ועשה ככל יכולתו למען הצלחתו. אחרי ששוחרר חזר לעבוד עם אביו בחנותו, כי הוצעו לו כמה וכמה משרות נכבדות. הוא נכנס לשותפות עם אביו, ביודעו שאביו מתקשה לנהל את העסק לבדו. עתניאל היה חבר פעיל במשמרת הצעירה של "הסתדרות הציונים

הכלליים". פעמים רבות נבחר כחבר הוועד והרבה להשתתף בארגון אסיפות ומסיבות מטעם "הציונים הכלליים" ואף הרבה לנאום בהן. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב עתניאל ביחידתו לפני שנקרא. לדברי מפקדו אמר, שבשעה כזאת אינו יכול שלא להיות עם חבריו. הוא נשלח למלא את תפקידו וכדרכו, התמסר לעבודה בכל נפשו והקדיש לה את כל מרצו ללא ליאות. לאחר המלחמה הועלה לדרגת סמל־ראשון ושירת כחוקר ביחידת המשטרה הצבאית בפאיד, שממערב לתעלת סואץ. ביום כ"ט בטבת תשל"ד (23.1.1974), נפל עתניאל בעת מילוי תפקידו באיזור פאיד. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ואב.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנך היה אחד החוקרים הטובים והמסורים. עבודתו הייתה מופת לאחרים, מבחינת המסירות והידע".

שפירא, רפאל (סרפים)

רפאל, בן לובוב וישראל, נולד ביום י"א בסיון תש"ב (27.5.1942) בברית המועצות ועלה ארצה בשנת 1972. הוא למד בבית־ספר יסודי בקייב שבברית־המועצות, ואחרי־כן המשיך לימודיו בבית־ספר תיכון שם. רפאל גדל והתחנך בעיר קייב, ולאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, גויס לצבא הרוסי ושירת בו שלוש שנים כקשר. כשסיים את שירותו הצבאי, עבד שנה כפועל ואחרי־כן החל ללמוד כלכלה באוניברסיטה בעיר מגוריו. הוא סיים את לימודיו באוניברסיטה ככלכלן בתואר מ"א. מאז התבגר ועמד על דעתו התעניין רפאל ביהדותו וביהדות בכלל. עד מהרה החל עוקב בלהיטות ובסקרנות אחר כל המתרחש בעולם היהודי וביחוד בישראל. הוא למד בקפידה את תולדות עם ישראל, וביחוד את התקופה שבין סוף מלחמת העולם הראשונה לבין אחרית מלחמת העולם השנייה. כן העמיק לחקור את תקופת השואה והטרגדיה של עם ישראל והגיע למסקנה שמקומו בין הלוחמים למען תקומת ישראל וביסוסה. לאחר שחזר מהשירות בצבא האדום התחיל להתכונן באורח אינטנסיבי לעלייה ארצה. הוא למד עברית, שמע הרצאות על ישראל ונרתם לפעילות שתכליתה העלייה לארץ. כאמור, בשנת 1972 עלה ארצה, נשלח למרכז הקליטה בכרמיאל ושם השלים את ידיעותיו בעברית באולפן. תוך כדי שהותו שם עבד במרכז הקליטה בנהריה ואחרי־כן החל לעבוד ככלכלן במפעל "אסקר" בעכו.

רפאל גויס לצה"ל בתחילת יוני 1973, לשירות סדיר מקוצר. אחרי הטירונות נקבע תפקידו כרובאי, והוא הוצב לשירות מילואים בחיל המשמר. בשלהי שנת 1973 נשא רפאל לאישה את אסתר חברתו שהכיר במרכז הקליטה. לדברי מפקדו בצבא, בתקופה הקצרה שעשה בארץ, הוא למד לאהוב אותה ובה ראה את עתידו ועתיד משפחתו. ביום כ"ה בשבט תשל"ד (17.2.1974), בראש־פינה, נפל רפאל בעת מילוי

תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה, הורים ושלוש אחיות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "רפאל היה חייל ממושמע, בחור חביב וחברותי ואהוב על כל חבריו".

שפכט, אליעזר־זליג

אליעזר, בן צילה ויוסף, נולד ביום א' באלול תשי"ד (30.8.1954) ברמלה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "תבור" בנצרת־עלית, ואת לימודיו התיכוניים סיים בחווה החקלאית בעפולה. אליעזר עבר ילדות לא קלה, ורק הודות לבריאותו הטבעית ולחושיו הנבונים השכיל להתגבר על המכשולים בדרכו. בהיותו בן שנתיים עברו הוריו להתגורר בחיפה, אך לא לזמן רב. בגיל ארבע עברה משפחתו לעיירת הפיתוח, שהייתה חדשה אז, נצרת־עלית. בגיל שמונה עזבה אמו את הבית ושני הילדים, אליעזר ואחיו הגדול ממנו בשנתיים, נשארו ברשות האב. עזיבתה של האם השפיעה לא מעט על מהלך התפתחותו הנפשית והרוחנית. פעילותו החברתית הייתה ממילא מועטה בשל המצב החברתי באותם ימים בעיירה החדשה. את לימודיו התיכוניים החל בבית־הספר החקלאי בעפולה בתנאי פנימייה, והתקדם יפה מאוד. אך הלימודים בתחום החקלאות לא מצאו חן בעיניו. אליעזר רצה לעסוק בידיו המוכשרות בעבודה טכנית, בחשמלאות או במכוניות, ולכן החליט לעזוב את החווה החקלאית וללמוד בבית־הספר הטכני של חיל האוויר. אומנם ניתן לו הדבר, אך בגלל המשטר הנוקשה והסגור, במתכונת צבאית שלא היה רגיל בה, ומשום הקשר החזק לאביו ורצונו להיות לידו, לא עמד בו הכוח להמשיך והוא חזר הביתה. המפנה בתקופה ההיא חל עם לימוד ההקשה בתופים. בתחום זה עשה חיל והדבר מילא אותו סיפוק, שהיה זקוק לו כל כך. בעידוד אביו ואחיו נכנס כמתופף לתזמורת המקומית וביטחונו העצמי החל חוזר אליו.

אליעזר גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1973 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב בתפקיד נהג טנק באחת מיחידות חיל השריון. השירות הצבאי סייע לו במציאת עצמו. הוא מצא עניין בתפקיד שהוטל עליו, אהב את הפעילות השגרתית ואת הפעילות המקצועית של חיל השריון, והיה לו טוב באתגרים החדשים שהועמדו בפניו. מצאה חן בעיניו במיוחד הצורה הצבאית של מתן טפיחה על השכם, תרתי משמע; כלומר, העידוד הרוחני על מעשיו החיוביים של הפרט בקבוצה, ושל הקבוצה כצוות מגובש. הוא מצא ידידים וחברים, שבגלל דעות משותפות ורקע דומה מצאו עניין איש באחיו. בחופשות שקיבל מן הצבא נהג לבוא אל אביו, שהיה קשור אליו מאוד, והיה מעודד אותו. תמיד חזר והדגיש שהכל יהיה בסדר, שיום אחד הוא, אליעזר, יעזור לאביו למצוא סיפוק בחייו – כמו שעזר לו אביו לגדול ולהתפתח, וסיפק לו את כל צרכיו. אליעזר לא ראה זאת כדבר המובן

מאליו, וידע להעריך את העובדה, שאביו דואג לכל מחסורו ומעולם איננו עוזב אותו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אליעזר בקרבות נגד המצרים בסיני. במהלך הקרבות פרצה יחידתו והסתערה על מארב של חיילי אויב באזור תעלת סואץ. בקרב זה נפצע אנושות ונפטר בבית־החולים "אסף הרופא" ביום ט"ו במרחשון תשל"ד (10.11.1973). השאיר אחריו אב ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "במהלך הקרב דבק אליעזר במשימתו, תוך גילוי אומץ לב והקרבה".

שפס, זאב

זאב (זאביק), בן הלנה ויצחק (איגנץ), מניצולי השואה, נולד ביום י"ד בשבט תש"ו (16.1.1946) בלודז' שבפולין, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1956. הוא נתחנך אצל קרובי משפחה בקיבוץ שפיים ושם למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון.

זאב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והוצב לחיל השריון. תחילה שימש כתותחן בטנק "סנטוריון", אחרי־כן כנהג טנק וכמש"ק טנק "פאטון". לאחר שהוצב ביחידה והצטיין במילוי תפקידיו, שלחוהו מפקדיו לקורס קצינים ולקורס קציני שריון. לאחר שמילא תפקידי פיקוד שונים ביחידות של חיל השריון נשלח לקורס הגבוה בצה"ל בבית־הספר לפיקוד ומטה. אחרי כן נתמנה לקצין המבצעים של אחת מאוגדות חיל השריון. הוא היה קצין מצטיין, יעיל ואחראי, מוכשר ואהוד על מפקדיו ועל פקודיו, רע נאמן לחבריו ולוחם אמיץ. נאמר עליו כי במלחמת ששת הימים "גילה עוז נפש ואומץ־לב בלתי רגילים ונלחם כאריה בראש יחידתו, בקרב על רפיח". על חלקו במלחמה הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים", נוסף על אות השירות המבצעי. שנים אחדות שירת בצבא הקבע, ונחשב קצין קרבי מעולה.

במלחמת יום הכיפורים השתתף זאב בקרבות הבלימה הקשים ובקרבות הפריצה בחזית סיני. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפל בקרב במערך "מיסורי". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הוענק לו "עיטור העוז" על גבורתו במילוי תפקידו הקרבי תוך חירוף נפש. וזה תיאור המעשה: "רב־סרן זאב שפס ז"ל נתמנה כמפקד פלוגת טנקים. הפלוגה נפגעה קשות במהלך ימי־הלחימה הראשונים, והוא הצליח לגבשה מחדש. בליל 15 באוקטובר 1973 התקיפה פלוגתו של רב־סרן זאב שפס ז"ל את מערך 'מיסורי' שבסיני, ובדרכה חזרה נתקלה בשדה־מוקשים. בקור־רוח הצליח רב־סרן זאב שפס ז"ל לחלץ את כל הטנקים שהיו בפיקודו. ביום 16 באוקטובר, בעת שהתקדם לעבר תעלת סואץ, נפצע מאש האויב, אולם המשיך להוביל את פלוגתו למרות הפציעה. ביום 18 באוקטובר שימש רב־סרן זאב שפס ז"ל דוגמה ומופת לחייליו בפינוי חללי כוחותינו, שנמצאו באזור צומת 'עכביש־טרטור'. ב־19 באוקטובר השתתפה פלוגתו בהתקפה בציר 'לכסיקון' להרחבת ראש־הגשר. במהלך

הקרב נפגע הטנק שפיקד עליו, אולם למרות פציעתו הורה לצוותו לא לנטוש, ובפיקודו חולץ הטנק אפוף־להבות. ב־21 באוקטובר הוביל רב־סרן זאב שפס ז״ל את פלוגתו לקרב על מערך ׳מיסורי׳ ובקרב נפל. במעשיו גילה, בכל המקרים, אומץ־לב, דבקות במשימה וכושר מנהיגות״.

שפקרמן, יצחק

יצחק, בן רחל ומשה, נולד ביום כ״ה באייר תש״י (12.5.1950) בקייב שברוסיה. בעיר הולדתו עברו עליו ימי ילדותו והוא ילד עליז ושובב ככל הילדים. בשנת 1957 עלה ארצה עם משפחתו והחל ללמוד בבית־הספר היסודי ״פינסקר״ בקריית־אתא. הוא היה תלמיד טוב, שקדן וחרוץ. מנהל בית־הספר, זוכר אותו לטובה במיוחד בזכות מחברותיו היפות, הערוכות בסגנון טיפוסי לו, כשהאותיות בהן מצוירות באסתטיות ובסדר מופתי, כחיילים במסדר. אחת מתכונותיו הבולטות הייתה אהבתו לסדר. חדרו, חפציו ומגרותיו היו מסודרים תמיד להפליא כמוכנים לתצוגה. הוא המשיך את לימודיו בבית־הספר להנדסאים ״בסמ״ת״ וגם שם היה תלמיד טוב ושקדן. בערב, מדי שובו מיום לימודים גדוש, היה מתיישב ליד שולחן השרטוט וממשיך ללמוד עד השעות הקטנות של הלילה. אחר חמש שנים וחצי סיים את לימודיו והוענקה לו תעודת הנדסאי בניין. יצחק היה עלם נאה, גבה קומה ורחב כתפיים. בהליכותיו הנעימות היה מיזוג של החינוך האירופי לנימוסים יפים עם העוז והקשיחות, לכאורה, של האופי הצברי. הוא ידע להתחשב בזולת וקיים למעשה את האמרה ״והדרת פני זקן״. תמיד הקפיד להציע את מקום ישיבתו באוטובוס לאנשים מבוגרים, וכשראה אישה נושאת סלים כבדים, היה חש מיד לעזרתה. הייתה בו עדינות־נפש, ופתיחות לאנשים והבנה לרחשי לבו של הזולת. את מעט הזמן הפנוי שנותר לו מלימודים חילק בין חבריו ובין תחביביו. בסופי־שבוע נהג לצאת ולבלות עם ידידיו ואילו את ערבי השבוע הקדיש לתחביביו. הוא אהב מאוד לצייר, ובעיקר צייר דמויות של חיות שונות על גבי לוחות דיקט. גם לטייל ברחבי הארץ אהב, ואחר־כך היה רושם חוויות מן המקומות שראה. הוא אהב מאוד לקרוא, ניהל רשימה של הספרים שקרא וגם צבר אוסף נכבד של ספרים. מנעוריו היה חובב ספורט, נהנה לצפות במשחקי כדורגל ובמשך השנים נהג לרשום את תוצאות המשחקים שראה. את משפחתו אהב אהבה גדולה והיה בן מסור להוריו ואח ורע נפלא לשלוש אחיותיו. את הוריו כיבד מאוד והתנהגותו אליהם אמרה התחשבות. ברוב צניעותו לא ביקש מעולם מהוריו שיקנו לו חפצי מותרות או שיתנו לו דמי כיס, ובמעט הכסף שהקציבו לו הוריו נהג לקנות להם מתנות קטנות או לרכוש דברים שחסרו בבית.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס מ״כים, השתלם בקורס מש״קי הנדסה. הוא הוצב ביחידה קרבית והיה בה חייל טוב וחבר מסור, שנחלץ תמיד לעזרת חברים בשעת צרה. במשך כל

תקופת שירותו בצבא הקפיד שלא להדאיג את הוריו, כתב להם מכתבים והתקשר אליהם בכל הזדמנות. כשהיה מגיע הביתה לחופשה, עייף וסחוט, השתדל לא להטריח את אמו ואפילו הכין והגיש קפה וכריכים לשאר בני־הבית. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח יחד עם יחידתו לחזית תעלת־סואץ והשתתף בהקמת גשרים ובפעולות הנדסה קרבית. בתוקף תפקידו כסמל מבצעים עשה את המוטל עליו באומץ־לב ובחירוף נפש, תחת אש עזה. הוא התהלך מחייל לחייל, השגיח ועודד אותם בעבודתם. ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973), עבר כהרגלו בין העמדות, וסייע לחיילים בעבודתם. לפתע תקפו מטוסי האויב את האזור והוא נפגע ונהרג בהפצצה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

המשפחה השכולה הנציחה את זכר יקירה בהציבה שני עציצים על קברו, ששמו חרוט עליהם.

שפר, דוד־מיכאל (דייויד)

דוד, בן רוז ופאול, נולד ביום כ״ז באדר א׳ תש״ח (8.3.1948) בחיפה. הוא למד בבית־הספר ״הריאלי העברי״ בחיפה, מתחילת בית־הספר היסודי ועד שסיים את לימודיו התיכוניים במגמה הריאלית בפנימייה הצבאית שם. דוד נולד זמן קצר אחרי שמשפחתו עלתה ארצה מאנגליה. מגיל צעיר היה חבר בתנועת ״הצופים״, בשבט ״צופית״ בהר הכרמל. מנעוריו הייתה לו נטייה למסגרת הצבאית ובפנימייה הצטיין במקצועות הצבאיים, בכושר מנהיגות ובכושר הבעה. בזכות אלה נבחר לשאת את נאום הפרידה בשם מחזורו, כשסיים את לימודיו בבית־הספר. דייויד היה ספורטאי מצטיין בכל ענפי הספורט, ובייחוד בריצה למרחקים בינוניים ולמרחקים ארוכים. הוא ייצג את בית־הספר ״הריאלי״ ואת הפנימייה הצבאית בתחרויות ריצה ארציות של בתי־ספר וברבות הימים אף השתתף במירוץ ״מאגנס״ של האוניברסיטה העברית בירושלים.

דוד גויס לצה״ל במחצית אוגוסט 1966 והוצב לחיל האוויר. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה, התקבל לקורס טיס. מאחר שלא סיימו התנדב לצנחנים. לאחר שהשתלם בקורס קציני חיל־רגלים הוצב כמפקד מחלקה בגדוד צנחנים. כעבור זמן הועלה לדרגת סגן, נתמנה מפקד מחלקה ואחרי־כן סמ״פ בסיירת צנחנים בבקעת הירדן והשתתף עמה בפעולות אבטחה ובמרדפים רבים. כן שירת תקופות אחדות בסיני. כעבור זמן התמנה דייויד לתפקיד פיקודי במפקדת חטיבה ואחרי־כן הועבר למפקדת יהודה ושומרון כקצין מבצעים. לדברי חניכיו, היה דוד קצין קפדן ללא פשרות. הוא הציב בפני חניכיו דרישות חמורות והוכיח להם שביצועם אפשרי, שכן מעולם לא דרש מאחרים מה שלא ביצע בעצמו. במזיגה של קשיחות ורגישות הצליח להפוך צעירים בעלי רקע שונה למשפחה אחת, והוא היה להם כאח בכור וכמדריך, שהכל משתדלים לחקותו. הוא ידע להתקרב לפקודיו

והצליח לפלס לו נתיב אל לבו של כל אחד מהם ולמצוא שפה משותפת אף עם המסוגרים שביניהם. כל פקודיו בטחו בו. את שירותו הסדיר ואת שלוש שנות שירותו בצבא הקבע סיים דייויד כקצין הדרכה במפקדת מחוז לכיש. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא "בעל יכולת, מילא את תפקידו במסירות וביעילות, בעל יזמה ועצמאי". מאחר שכושר שמיעתו נפגע בעת ששירת בצבא, שוחרר דייויד משירות מילואים קרבי.

בשנת 1970 נשא דייויד לאישה את חברתו רות ובשנת 1972 החל ללמוד משפטים באוניברסיטה העברית בירושלים, שכן שאף לתרום בעתיד ממרצו ומכישרונותיו לפעילות פוליטית וחברתית. הוא אהב את החיים, שפע חיים וחי אותם במלואם. ההספק שלו היה מדהים ותמיד היה אץ רץ כדי להספיק עוד. מטבעו היה אופטימי, חייכני ובעל מזג טוב, אהב בני־אדם והבינם ותמיד היה מוכן להטות שכם ולעזור לחבר במצוקה. לדברי חברו נהג לתת בלי לקבל דבר בתמורה. הוא עצמו הסתפק במועט אף־על־פי שחשב שלאחרים מגיע הכול. דייויד היה מסור ועקבי, ישר־לב, כן ונקי־כפיים ותמיד לחם על עקרונותיו. הוא אהב מאוד את הארץ וראה בה את המקלט הבטוח והיחיד לעם ישראל. מאז ומתמיד האמין בכוחם של הרצון וההתמדה לגבור על מה שנחשב כ"בלתי־אפשרי" ובמעשיו הוכיח זאת. הוא היה בקי בתחומים רבים ואיש שיחה מרתק. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים חיפש דוד דרך להגיע ליחידה לוחמת. בסופו־של־דבר הצליח להצטרף ליחידת צנחנים והשתתף עמה בקרבות – תחילה ברמת־הגולן ואחרי־כן בסיני. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב לכיבוש צומת "טרטור־לכסיקון" ליד "החווה הסינית", נפגע הזחל"ם שלו מאש טנקים ודוד נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים, אחות ושני אחים.

שפרינגר, שמעון

שמעון, בן מרים ויצחק, נולד ביום י"ג בשבט תשי"ב (8.2.1952) בקיבוץ טירת־צבי ושם גדל. הוא למד בבית־הספר היסודי המשותף בשדה־אליהו והמשיך בלימודיו התיכוניים באותו בית־ספר, במגמה המקצועית. שמעון היה ילד עירני, עליז ושובב שהיה תמיד במרכז חברת הילדים. נפשו לא חשקה בלימודים ולמרות שהיה כישרוני ובעל תפיסה מהירה, העדיף את עבודת האדמה. מורו מכיתה י"ב סיפר שכשרצה, הגיע שמעון להישגים נאים, אבל הוא התקומם נגד המסגרת הצרה של הכיתה ושאף למרחבים הירוקים שסביב המשק. הוא היה נער עירני ומלא סקרנות לגבי כל הסובב אותו. היה לו כושר אילתור והמצאה, ולא הייתה בעיה שלא פתר מיד. מטבעו היה נער חברותי וטוב לב, לא יכול היה לשאת מעשי עוול לזולת ומיד היה נחלץ לעזרה. שמעון גדל בחיק משפחה חמה ואוהבת והיה בן מסור להוריו ורע נאמן לאחיו. הוא התחנך לפי אידיאלים של אהבת הארץ והעם ולפי מוסר עבודה. עבודת האדמה וענף הפלחה

בפרט היו אהבתו הגדולה והוא עבד ללא ליאות, מתוך מסירות ויכולת תפוקה שלא היו כדוגמתן. מנעוריו היה חובב ספורט, עסק בריצה, בשחייה ובכדורעף, והגיע להישגים נאים. כמו כן אהב לטייל ומהטיולים הרבים שערך ברחבי הארץ, הביא עמו "מציאות" שונות: אבנים מעניינות, קונכיות, זרדים וענפים שצורתם משונה, ואת כל אלה שמר כאוסף במגירותיו.

שמעון גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, נשלח לקורס מפקדי טנקים ואחר־כך השלים קורס קצינים וקורס קציני שריון. בתום תקופת האימונים הוצב לאחת היחידות בסיני. במהלך שירותו בצבא התבגר והיה לאדם אחראי וממושמע, שהצליח להסתגל למסגרת הנוקשה והקפיד למלא בדייקנות את כל אשר נדרש ממנו. לפי עדות של מפקד הפלוגה שלו בקורס קצינים, היה חניך מצוין ובעל תושייה. הוא היה מפקד טוב, שלא הקפיד עם פקודיו על גינוני משמעת ונהג בהם כחבר, שאפשר לפנות אליו בשעת הצורך. אך יחד עם זאת דרש יחס רציני ומסירות לעבודה ולטנק. שמעון הקפיד לשמור על קשר הדוק עם הבית ועם המשק, כתב הביתה לעתים קרובות והתעניין בשלום כל אחד מבני המשפחה ובמצב ענפי המשק בכלל, וענף השלחין החביב עליו בפרט. אולם כנער שחונך על ברכי המסורת ושקד לשמור עליה בקפידה, הגיע הביתה לחופשות מעטות בלבד, מאחר שהחופשות חלו בימי שישי־שבת. הוא לא רצה לחלל את השבת ולכן העדיף להשאר בבסיס הרחוק. בפעמים המעטות שהגיע הביתה, היה מאושר כל כך שלא רצה דבר אלא להיות יחד עם המשפחה. אך כמובן לא ויתר על נסיעה בטרקטור כדי לראות מה שלום השדות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה שמעון מוצב בגזרה הצפונית של תעלת־סואץ. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) השתתף בקרבות הבלימה נגד כוחות האויב, שחצו את התעלה. לאחר לחימה קצרה ועיקשת באזור מעוז "לחצנית", נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בטירת־צבי. השאיר אחריו הורים ושלושה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "בנכם, סגן שמעון ז"ל, שירת ביחידה בתפקיד מפקד מחלקת טנקים. היה אהוד עלי, על מפקדיו הישירים ועל חייליו, מהם דרש הרבה תוך הקפדה על רמת הביצוע הגבוהה. יחד עם זאת לא מש החיוך מפניו ותמיד הייתה בפיו מלת עידוד לפקודיו. ביום שבת, י' בתשרי, יצא בראש מחלקתו יחד עם כל היחידה לבלום את האויב ונפגע מאש האויב ונפל. גם בצהרי יום־הכיפורים, כאשר היו ידיעות על אפשרות פריצת מלחמה, סירב שמעון ז"ל להפסיק את הצום ושמר עליו עד הרגע האחרון".

הקיבוץ ובני המשפחה הוציאו לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, קטעים ממכתביו וממכתבי תנחומים שנשלחו למשפחה השכולה.

שץ, אבנר

אבנר, בן מרים ונחמיה, נולד ביום ו׳ באדר תשי״ג (21.2.1953) בחפץ־חיים. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ד״ר יצחק ברויר בחפץ־חיים ואחרי־כן למד בישיבה התיכונית של תנועת ״בני עקיבא״ ברעננה. אבנר גדל וחונך ברוח המסורת היהודית והאמונה באלהי ישראל. בביתו החם והאוהב, בבית־הספר ובישיבה ספג ערכים נעלים של אהבה לזולת, רדיפת שלום וחיפוש אחר האמת והצדק. הוא היה נעים־הליכות, טוב־לב ומוכן תמיד לעזור לכל דורש. בכל מעשיו ניכרו השקט הנפשי והשלווה המיוחדים לו. בכל דרכיו היה צנוע, רחק מהפרסום ועשה בהתמדה ובשקידה להשגת המטרות שהציב לעצמו. בזכות תכונות אלו התחבב על מוריו ועל חבריו ונתקיים בו הפסוק ״עשה לך רב וקנה לך חבר״. כתלמיד היה חרוץ ומסודר ושקד על לימודיו. לימודי הקודש היו לגביו לא רק עניין של קיום מצוות אלא ייעוד, שנבע מהכרה ומאמונה עזה. אבנר השתתף בפעילות חברתית ענפה, גילה נטיות אמנותיות והיה היוזם והמארגן של האירועים החברתיים בישיבה. הוא היה ספורטאי מצטיין ונמנה עם סגל קבוצת הכדורעף של מועדון ״אליצור״ ועם נבחרת הישיבה. נתמזגו בו תכונות של תלמיד־חכם, חרוץ, שקדן ומסור ושל נער אוהב אדם, רודף שלום וידידות, שהיה מסור בכל לב לידידיו ובן משפחה נאמן, שנהג מצוות כיבוד הורים ואהבת אחים.

אבנר גויס לצה״ל בתחילת דצמבר 1971, במסגרת גרעין בני משקים של הנח״ל. עוד כשהיה בבית־הספר החליט להתנדב לחיל הצנחנים, שכן ראה בכך תרומה נאותה לעם ולרעיונות הציונות שחונך לאורם. לאחר הטירונות סיים בהצלחה קורס צניחה והוענקו לו ״כנפי־צנחן״. הוא עבר קורס מפקדי כיתות בצנחנים והוצב לשרת כסמל מחלקה בגדוד צנחנים. אבנר ניחן במנהיגות טבעית. מעולם לא הרים קולו על חייל אך פקודותיו נתמלאו בדייקנות ובשלמות. מפקד המחלקה מעיד, כי כאשר נעשו האימונים קשים, מספר שעות השינה קטן והלחץ גבר ואיים לבקוע פרצות במחלקה, היה אבנר הדבק שליכד את הבקיעים. הוא דאג לפרטים והקפיד שלחייליו יינתן כל המגיע להם, כדי להקל עליהם. יום העבודה שלו החל עם עלות השחר והסתיים בשעות המאוחרות של הלילה, והוא דאג לכמות מספקת של מזון, לציוד האימונים ולתחמושת. הוא ניחן בסבלנות רבה והקדיש שעות ארוכות לשיחות עם חיילים, כדי ללמוד את הבעיות האישיות של כל חייל וחייל, ועשה כמיטב יכולתו לסייע בפיתרונן. מפקדיו בטחו בו וחייליו האמינו בכוחו והיו מוכנים ללכת אחריו ללא היסוס בכל קרב ובכל פעולה. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד הסורים ברמת הגולן. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נתקבלה ידיעה כי כוח גדול של הצבא הסורי תוקף את חיילינו בתצפית ב״תל סאקי״. כמובן, הוטל על אבנר להכין את הנגמ״שים ולארגן את כוח החילוץ. אבנר וחייליו יצאו לעבר התל ונכנסו לקרב עם הסורים. אבנר חיפה במקלע על חייליו, שנעו לעבר הסורים עד שנפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחפץ־חיים. השאיר אחריו הורים, שבעה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם נמנה עם אותם מעטים, שעמדו מול התקפות האויב ביום הכיפורים, ובלמו את התקדמותו ללבה של ארצנו. בנשקם הדל וברוחם האיתנה – היונקת ממורשת הגבורה של המכבים ומגיני מצדה, לוחמי הגטאות ומלחמת שחרור ישראל, לוחמי סיני ואחיהם הצנחנים – הצליחו להעביר את המלחמה לארץ האויב והוסיפו פרק מלא הוד וגבורה להיסטוריה היהודית"; אמר עליו רבו: "... רק הקב"ה קרא אור, וזה האור של המלך המשיח. והאור הזה עלול לסלול לעצמו מסילה ולהבקיע את העננים הכבדים. כל הפעולות וכל השאיפות שלנו, הם רק קצת אור מאורו של המלך המשיח. כזה היה אבנר ע"ה – שלחם בעד קצת אור. לדאבון לבנו לא זכה ליהנות מן האור בעולם הזה; רק בעולם הבא, שהוא כולו שבת וכולו טוב...".

בני משפחתו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו כלולים דברי מורים, חברים לספסל הלימודים וחברים לנשק על דמותו.

שץ, יורם

יורם, בן בלה ומשה, נולד ביום ו' בשבט תשי"ג (22.1.1953) בקיבוץ שריד. הוא למד במוסד החינוכי "עמקים" במזרע, בפוליטכניקום בחיפה, במגמה לרדיו ולטלוויזיה, ובמכון הישראלי להשכלה בכתב, בקורס לחשמל ולאלקטרוניקה. עוד מימי ילדותו נמשך לבו למכשירי חשמל, ושעות רבות שקד על פירוקם והרכבתם של מכשירים ומנגנונים שונים. לקראת כל אירוע חברתי טרח להפתיע את חבריו במשק בהרכבת אבזרים ופעלולים, המונעים בכוח החשמל. כשהיה בן חמש־עשרה המציא התקן להחלפת אורות אוטומטית במכוניות, בשעת נסיעה בלילה. הוא שלח מפרט מלא ותרשימים לבתי חרושת להרכבת מכוניות וזכה לתשבחות על המצאתו זו ואף נתבקש לבוא ולהסבירה. הייתה לו יכולת טכנית ותבונת כפיים, והוא היה מסתגר שעות ארוכות במעבדת הרדיו והטלוויזיה של אביו, בונה מכשירים אלקטרוניים ומחפש דרכים לשכלולם, ותמיד טרח למצוא פתרונות מבריקים ויוצאי דופן בספרות המקצועית. נוסף על זאת היו לו עוד תחביבים רבים: היו לו אוספים של בולים, של מעטפות ושל מטבעות, שכולם היו סדורים למופת וארוזים בקפידה; הוא אהב להאזין למוסיקה ולפתור תשבצים. תמיד חיפש לעצמו התעסקות כל שהיא, ובלבד שלא להוציא את זמנו לבטלה. מסוגר היה ומכונס בעצמו והרבה להתבודד, אך תמיד נענה ברצון לכל מי שביקש להסתייע בו בתחומים שאהב ועסק בהם בכל שעה של פנאי.

יורם גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל־השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון". את רוב ימי שירותו הסדיר עשה באזור תעלת סואץ. הוא היה חיל ממושמע ואחראי, מעמיק מאוד, וביקש לדעת ולהבין כל פרט טכני במבנה הטנק ובדרכי תפעולו. על חלקו בפעילות המבצעית של יחידתו הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הוחשה יחידתו

לקדם את פני התופת המצרים בחזית התעלה. ביום 6.10.1973 אחר־הצהריים נפצע יורם קשה בבטנו מטיל שנורה אל הטנק שלו, בקרב מול איסמעיליה. מאמצי הרופאים להצילו עלו בתוהו, ולאחר שמונה־עשר יום, ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) מת מפצעיו. למחרת היום הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ שריד. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יורם היה בחור משכיל, עירני ופיקח ואהוב על הבריו. הוא לחם במסירות ובאומץ לב, תוך הקרבה עצמית".

קיבוצו הוציא לאור חוברת בשם "רעינו הטובים אשר שכלנו", ובה דברים על דמותו, מכתבים ותצלומים.

שצ'ופקביץ, בנימין

בנימין (צ'ופה), בן חוה ואליהו, נולד ביום א' באייר תרצ"ח (2.5.1938) באוסטרוב – מזובייצק שבפולין, ועלה ארצה עם אמו ואחיו בשנת 1951, לאחר נדודים מרובים בארצות אירופה. תחילה למד בבית־הספר "אורט" במגמה של נגרות, ולאחר שנפטרה אמו נדד ועשה בקיבוצים אחדים, עד שהגיע לקיבוץ נחשולים והצטרף לגרעין "גל־עוז". בקיבוץ זה עבד בענף הדיג והקדיש לכך שעות רבות של עבודה מאומצת.

בנימין, שנקרא בפי כל "צ'ופה", גויס לצה"ל בסוף נובמבר 1956. לאחר הטירונות השתלם בקורס צניחה, בקורס חבלה ומש"קי חבלה ובקורס צוותי תותחנים. אחרי כן הוצב לשרת ביחידת שריון. הוא היה חייל טוב ומסור, ביצע בנאמנות את כל המוטל עליו והיה אהוד על כל חבריו ומפקדיו. חברים מספרים עליו, שהרבה לסייע להם ככל שיכול, ועשה הרבה לרומם את רוחם ולהקל עליהם. אך בשעה שנדרש לכך, ביצע כל משימה שהוטלה עליו ברצינות ובכובד ראש.

בשנת 1959 שוחרר מן השירות הסדיר. לאחר שהשתחרר חזר לקיבוץ נחשולים ועבד בענף הדיג. לא חלף זמן רב וצ'ופה ביקש לשרת באניות של הקיבוץ. במשך השנתיים שעשה על הים העמיק הקשר שלו אל הים והתחזק. לאחר שמרבית חבריו הטובים עזבו את הגרעין, עזב גם הוא את המשק ועבר לשרת באניות "צים" וחזר שוב לאניות של הקיבוץ. באנייה הכיר את הדס, שעבדה בה כממונה על "משק הבית". לאחר נישואיהם ערכו טיול באירופה וכשחזרו הקימו את ביתם בבית־השיטה. הים חזר ומשך אותו, אם משום שנפשו לא "נגמלה" מן הנדודים שהיו מנת־חלקו בילדותו, ואם משום שרצה למצוא מרגוע בים ובמרחביו הגדולים. כל ימיו מיעט בנימין לדבר על שנות התלאות שפקדוהו באירופה. בכל מעשיו ביקש להשכיח מעצמו את ימי עברו הקשים. בעקשנות רבה, שהורגל לה מתוך כורח המציאות, ביקש לשקם את חייו. ב"חרושת המתכת" שבבית־השיטה מצא עניין וסיפוק. היה בו כוח־חיות רב וחוש אבחנה רגיש. משגים או מחדלים בתחומים שונים – בחינוך, בחברה ובעבודה – חרו לו מאוד והיה מתריע עליהם בעמדתו המגובשת, העצמאית

והברורה. טוב לב היה ואוהב אדם. הוא ידע להבחין בין טוב לרע, בין צדק לעוול, בין אנוכיות לרוחב לב. אדם עליז היה, אוהב חברה ובילוי, ריקודים וטיולים, נהנה מכל מעשה שעשה ושמח תמיד בחלקו. הוא אהב לעזור לזולת, אך לא הסכים שיסייעו לו. צ׳ופה היה אב מסור וטוב ובעל אוהב ומפנק. הוא טרח הרבה למען ילדיו, לבל יחסרו דבר, כשם שחסר הוא בימי ילדותו. למלחמת ששת הימים יצא מבית־השיטה ולאחר המלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס בנימין ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן, כדי להשתתף בבלימת התקפות הסורים ליד קוניטרה. הוא וחבריו ביחידת נגמ״שים פעלו רבות כדי לסייע לטנקים, לספק תחמושת ולחלץ פצועים. אור ליום ט״ו בתשרי תשל״ד (10.10.1973), בשעה שהיחידה נתכנסה לחניון לילה מזרחית להר יוסיפון, הופגז המקום בקטיושות. הנגמ״ש של בנימין נפגע פגיעה ישירה והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בבית־השיטה. השאיר אחריו אישה, בן, שתי בנות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו ובה דברים על דמותו, על הימים שהגיע לנחשולים ונעשה ימאי, על ביתו שבנה במשק ועל ימיו בשירות הצבא; בחוברת אחרת בשם ״פני חברי״ הקדיש קיבוץ בית־השיטה דברים לזכר בניו שנפלו במלחמת יום הכיפורים וצ׳ופה בתוכם. נכתב על צ׳ופה: ״העץ רב השורשים שנשתל בנופנו. וכך נקלט – כאחד מאתנו. וכך נגדע – כאחד מאתנו״; ב״הארץ שלנו״ נתפרסמו סיפור וגם רשימה על ״צ׳ופה שנפל כדי שלא יבעטו בילדיו״.

שצר, רון

רון (רוני), בן אסיה ושמעון, נולד ביום י״ד בתמוז תשי״ב (6.7.1952) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״חיה זיו״ בחיפה, וסיים את לימודיו בבית־הספר לקציני־ים בעכו. בלימודים הצטיין רוני כתלמיד חרוץ, בעל ביטחון עצמי רב ששאף להרחיב את ידיעותיו ולהעמיק להבין את אשר למד בכל תחום. מטבעו היה עקשן וידע ללחום כדי להשיג את מטרותיו וכדי לבצע ביעילות כל משימה שנטל על עצמו. תמיד היה מעורב בכל המתרחש מסביבו, התעניין בפוליטיקה ובבעיות חברה והיו לו דעות מגובשות מאוד בתחומים אלה. הוא אהב להתווכח על כל נושא שבעולם, אפילו לשם ויכוח בלבד. למרות שהלימודים בפנימייה היו קשים וגזלו זמן רב, מצא זמן להדריך תלמידים בכיתות הנמוכות, וסייע להם בלימודיהם במסירות וללא ליאות. גם לאחר שנפרדו דרכיהם, שמר על קשר עמם ועקב אחר התקדמותם. רוני היה מדריך בתנועת ״מחנות העולים״ ונחשב מדריך מעולה, שלא כפה את דעותיו על חניכיו ומעולם לא דרש מהם דבר שלא דרש מעצמו. הוא ידע להקנות להם מאהבתו הגדולה לארץ ישראל, והרבה לצאת עמם למסעות ולטיולים ברחבי הארץ, להראות להם את יפי נופיה וללמדם פרקים בדברי ימיה ובמורשת עמם. רוני ניחן בנפש רגישה ופיוטית,

הרבה לקרוא ספרות יפה ונהג גם לכתוב, ובעיזבונו מצויים רשימות ושירים מלאי יופי וכאב. כאשר הגיע זמנו להתגייס ביקש לשרת בדרך שיהיה בה שילוב של שאיפותיו לערכים של מוסר ושיוויון עם חיי הצבא, ולכן החליט להצטרף לנח"ל. במסגרת זו קיווה גם לספק את אהבתו לים.

רון גויס לצה"ל בסוף ינואר 1971 והוצב לנח"ל. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הצטרף יחד עם גרעינו "עילום" לקיבוץ אילות. הוא היה חייל טוב, התעניין בכנוּת בכל אשר למדוהו וביצע את כל המוטל עליו ברצון ובמסירות. גם במסגרת תפקידיו בנח"ל הצטיין מאוד וכשהגיע למשק נרתם במרץ לעשייה ופעל בעצמו לתיקון עיוותים, במקום לצפות שאחרים יעשו את המלאכה. הוא היה ביקורתי מאוד לגבי דברים שנחשבו בעיניו בעלי ערך מוסרי ואסתטי, אך כדרכו לא הסתפק בדיבורים, אלא הציע פתרונות וגם עשה דברים הלכה למעשה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים היה רוני עם יחידתו במעוז "הכפר" שעל גדת תעלת סואץ, ויחד עם חבריו לחם בחירוף נפש בבלימת התקפות המצרים. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973) נפגע בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אילות. השאיר אחריו אֵם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי והוענק לו "עיטור המופת" לאות ולעדות כי גילה אומץ לב הראוי לשמש מופת. וזה תיאור המעשה: "עם פרוץ הקרבות, שימש טור' רון שצר ז"ל במעוז "הכפר" שעל גדות תעלת־סואץ. תוך כדי יריה ב־מא"ג באויב נכווה קשה בידיו, אך המשיך לירות על־אף הפגיעה, וכשהיה צורך בהבאת שמן למטבח – התנדב לכך, למרות שהשטח נשלט באש האויב. באחת מהתקפות האויב על המוצב יצא טור' רון שצר לעמדה חיצונית כדי לירות בטנק מצרי, שירה מהגדה המערבית. דבר זה חייבו לחשוף את גופו לאש האויב וכך נלחם עד שנהרג. במעשיו אלה גילה אומץ לב, קור רוח ודבקות במשימה למופת".

אמו הוציאה לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי חברים ומפקדים על דמותו.

שקד, מריו

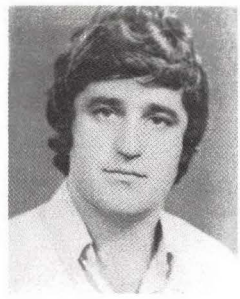
מריו, בן מרים וצבי מנדל, נולד ביום ח' באייר ת"ש (16.5.1940) בפדואה שבאיטליה. אביו למד אז רפואה באיטליה ומשסיים את לימודיו, חזר עם בני משפחתו לבודאפשט, עיר הולדתו. שם למד מאריו במשך שנים אחדות. בשנת 1949 עלתה המשפחה לישראל ובחרה להשתקע בעכו. אביו עבד כרופא בבית־החולים "רמב"ם" בחיפה, ומריו סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בעכו ואחר כך השתלם בבית־הספר המקצועי "בסמ"ת", שליד הטכניון בחיפה. למרות הטלטולים שידע מריו בילדותו, עקב נדודי משפחתו ממקום למקום, היה תמיד בין התלמידים המצטיינים בכל בית־ספר. כך היה בחוץ לארץ וכך המשיך בבתי־הספר בארץ. הוא התאקלם במהירות בחיים החדשים והתגבר בקלות על קשיי השפה ועל הקשיים החברתיים. תוך זמן קצר נקלט בחברת

בני גילו וכעבור שנה כבר קשה היה להבדיל בינו לבין ה'צברים' ילידי הארץ. הוא היה נער חברותי, שאהב לבלות עם חבריו בשעות הפנאי שלו. תמיד אפשר היה למצוא אותו מוקף חבורה של נערים, או מנהיג את החבורה במשחקים. מריו הצטיין במיוחד בריקודים, שכן היה קל ומלא חן בתנועותיו והיה מסוגל לקלוט את הריקוד המסובך ביותר תוך דקות ספורות. מריו הצטרף ללהקת ריקודי העם של הטכניון והפך לרקדן נלהב, שהפליא לבטא את עצמו באמצעות הריקוד. הוא הקפיד להשתתף באורח סדיר בכל המפגשים של הלהקה ועד מהרה תפס מקום מרכזי בין הרוקדים. כך גם זכה להימנות עם חבריה הנבחרים, שנסעו לחוץ־לארץ לשורת הופעות. בתחביבו זה התמיד עד למועד גיוסו לצה"ל.

מריו גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1958 והתנדב לחיל האוויר, לאחר שעמד יפה במבדקים, שנועדו לבחון את התאמתו של המועמד לקורס טיס – הוצע לו להתנדב לקורס טיס. הוא לא היסס הרבה ומיהר להצטרף אל שורות חיל האוויר. לאחר שסיים את הקורס בהצלחה רבה נהיה לטייס מטוסים מדגם "מיסטר" ו"ווטור". לאחר תקופה של שירות מבצעי בכנף של החיל, המליצו מפקדיו לשלוח אותו כמדריך לבית־הספר לטיסה. גם בתפקיד זה הייתה הצלחתו גדולה מן המצופה. הוא היה אחד המדריכים המוצלחים ביותר שידע בית־הספר והכל התפעלו ממנו; מפקדיו העריכו את הישגיו וחניכיו העריצו ואהבו אותו כמורה וכאדם. אלוף־משנה דן רונן, מפקד הבסיס, כתב עליו: "דרכו בחיל האוויר, אף אם נקטעה באמצע, הייתה רצופה הצלחות והישגים. הישגיו בכל השטחים, הן כאדם ואיש חברה והן כחייל ולוחם, צוינו תמיד על־ידי מפקדיו וזכו להערכת חבריו. הכרתי אותו במשך שנים ובכל פגישה עמו התרשמתי תמיד מחדש מסגולותיו המיוחדות, שרק מעטים בורכו בשכמותן. כמפקדו ידעתי להעריך במיוחד את תכונותיו הטובות שהתבטאו במסירות, בידע ובכושר ביצוע. אכן מריו היה טייס אמיתי, שידע והכיר על בוריה את המערכת המורכבת שהוא מפעיל. אנו, מפקדיו וחבריו כאחד, גאים בו תמיד".

בתום שירותו הסדיר השתחרר מריו והחל עובד כטייס ריסוס. איתרע מזלו ובמטוסו פרצה שריפה, שרק בנס הצליח להינצל ממנה. פעם שנייה ניצל בנס ממות בטוח במלחמת ששת הימים, כאשר נאלץ לנטוש את מטוסו בשמי סיני וחולץ במאמצים גדולים, על־ידי מסוק של חיל האוויר. למרות זאת לא נטש מריו את הגה המטוס וכשפרצה מלחמת יום הכיפורים כבר הספיק להשלים חלק מן הבחינות לקבלת התואר "קפטיין" בחברת התעופה הלאומית "אל על". כשפרצה המלחמה עשה מריו ברומא בטיסה שגרתית. הוא מיהר לחזור ולהתייצב ביחידתו ורק לאחר ששב מגיחת הקרב הראשונה, התקשר לאשתו ולמשפחתו. ביום י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), נפגע מטוסו והוא נהרג. חודשים ארוכים נחשב כנעדר ורק בפברואר 1974 נתגלתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ושלושה ילדים, אֵם, אחות ואח.

שר, משה

משה, בן אידה וזאב, נולד ביום א׳ בכסלו תש״ז (24.11.1946) במינכן שבגרמניה, כבן בכור להורים מניצולי השואה, פליטים מגטו קובנה שבליטא. בן ארבע היה כשעלה ארצה עם משפחתו שהשתקעה בירושלים. הוא החל את לימודיו היסודיים בבית־הספר בשכונת בית וגן, ולאחר שעברה המשפחה לגבעתיים המשיך ואף סיים בהצטיינות את חוק לימודיו היסודיים בבית־הספר ״בורוכוב״. אחר־כך המשיך בלימודים תיכוניים בבית־הספר ״קלעי״. משה הצטיין בלימודים ההומניים, בכושר ביטוי בכתב ובעל־פה והיה מן הבולטים בחוג הדרמטי של בית־הספר, ואף השתתף במספר הצגות שהועלו בפני קהל משפחות התלמידים ואורחים ב״בית צבי״. מנעוריו היה חבר פעיל בתנועת ״הצופים״ ברמת־גן והצטרף לגרעין נח״ל ״ינון״, שעשה תקופת הכשרה קדם־צבאית בקיבוץ איילת־השחר.

משה גויס לצה״ל בסוף יולי 1964 והוצב לנח״ל. אחרי שעבר את האימון הבסיסי והשלים קורס צניחה, המשיך לשרת כחבר גרעין וכאיש נח״ל בקיבוץ שדה־בוקר. בהמשך שירותו עבר גם קורס חובשים. בצבא דבק בו הכינוי שר׳לה. הוא היה עלם גבה קומה, בעל גוף מוצק ונאה. תמיד התבלט כאחד מהוגי הדעות של הגרעין ומן הפעילים בחברה, והתחבב על חבריו בקיבוץ והתמיד לשמור קשר עמם עוד שנים רבות אחר־כך.

בסוף ספטמבר 1966 שוחרר משה משירות החובה בצה״ל. במרס 1967 נהרג בתאונה חברו הטוב, יגאל שמיר, ומשה לא נח עד שהוצא ספר לזכרו. הוא סייע לקיבוץ בעריכת הספר ובהוצאתו לאור וגם השתתף בכתיבת דברים על דמותו של חברו. משה התקבל ללימודים בפקולטה למדעי הרוח של האוניברסיטה העברית בירושלים. השיבה ללימודים ואל העיר שאהב הגדילה את הקשר ואת תחושת ההשתייכות שלו לעיר והוא קבע בה את מושבו. זמן מה עבד בחברות לפרסום כדי לממן את לימודיו, אך את סיפוקו המלא מצא בעבודתו בסוכנות היהודית, כעוזרו של עוזי נרקיס. במשרד פגש את חברתו ליאורה, והשנים נישאו בתחילת ספטמבר 1973. בעבודתו ובחייו הפרטיים היה משה איש ערכים ובעל אמונה עמוקה בצדקתם. הוא ניחן בחוש הומור מצוין ובקסם אישי רב. מעולם לא ניסה להתנשא על זולתו, ואישיותו הקרינה ביטחון שקט, שהיה מקור השראה ועידוד למיודעיו. היו לו קשרים הדוקים עם חוג רחב של ידידים ומכרים, שהעריכו את יושרו ואת קסמו האישי. תמיד היה מסור להוריו ודאג לאחיו הצעירים. מטבעו היה גלוי לב, אמר את אשר בלבו והיה נכון לחוש לעזרת הזולת תמיד. לאחר שהוענק לו תואר ״בוגר״ החליט לעבור לפקולטה למשפטים של האוניברסיטה, עמד בבחינות הכניסה והתקבל לשנת הלימודים תשל״ד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נשלח משה עם יחידתו לחזית בסיני. הוא השתתף בשורה של קרבות עד ליום שהוכרזה הפסקת האש. ביום כ״ו בתשרי תשל״ד (22.10.1973) היה משה באזור גשרי הצליחה של צה״ל בתעלת סואץ. בשעות הערב הגיעו למקום עיתונאים מהארץ ומשה מיהר לשלוח דרישת

שלום להוריו ולאשתו, שנשא שבועות אחדים לפני כן. כשהתרחקו העיתונאים מן המקום נחת בו מטח של קטיושות. בהתפוצצות נפצע משה קשה ונפטר בדרך לבית החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל בירושלים. השאיר אחריו אישה, הורים ושני אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

דברים לזכרו פורסמו בחוברת "נזכור", שהוצאה לאור לזכר חללי האוניברסיטה העברית בירושלים, ובחוברת "מבע" — ביטאון ארגון עובדי הסוכנות היהודית.

שרביט, מאיר

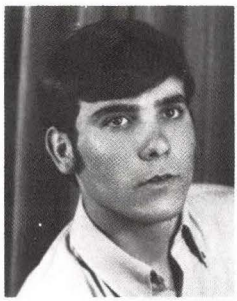
מאיר, בן חנה ויעקב, נולד בחודש ניסן תש"י (אפריל 1950) בארפוד שבמרוקו, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1962. הוא החל את לימודיו בבית־ספר יסודי בעיר הולדתו וכמו־כן למד תורה בבית־ספר יהודי. בארץ סיים את לימודיו בבית־הספר הדתי בשכונת קרית־נורדאו בנתניה, שם השתקעה משפחתו אחרי שעלתה ארצה. מאיר הסתגל במהרה לתנאי הארץ והתאקלם בחברת בני גילו, גם בבית־הספר וגם במקום עבודתו. מאחר שידע להעריך את קשייה של המשפחה, יצא לעבודה אחרי שסיים את לימודיו.

מאיר גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות הוכשר לשמש כתותחן בטנק ונשלח לשרת בגדוד טנקים בפיקוד הצפון. הוא היה חייל מסור וממושמע, מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. במהלך שירותו הוענק לו ולגדודו ציון לשבח על פגיעות מעולות במתקנים של הסורים.

בתחילת פברואר 1971 שוחרר מהשירות הסדיר והוצב ליחידת מילואים של חיל השריון. ביחידה זו נקרא לתקופות של שירות מילואים. לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, שב לעיסוקיו בתחום החקלאות והיה אחראי לניהול משק חקלאי ולשיווק התוצרת החקלאית. הוא היה עובד חרוץ ומסור וזכה להערכה רבה על נאמנותו ועל התמדתו בעבודה. את שעות הפנאי שלו הקדיש לעיסוק בספורט והצטיין בעיקר במשחק הכדורגל. בשנת 1971, חודש ימים אחרי ששוחרר מהשירות, נשא לאישה את חברתו אילנה והקים יחד עמה את ביתו בנתניה. בשנת 1972 נולד בנו בכורו אביגדור. מאיר היה ראש משפחה מסור ואוהב וְהקדיש זמן רב לטיפול בבנו הקטן. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. בקרבות אלה שימש מאיר כתותחן בטנק של סגן מפקד הגדוד. ביום י"ב בתשרי תשל"ד (8.10.1973), במהלך הקרבות להבקעת הציר לגשר פירדאן נפגע מאיר ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנתניה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, ארבעה אחים ושלוש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

אשתו ובני משפחתו הנציחו את זכרו בהצבת לוח זיכרון בבית־הכנסת "שערי־רחמים" בפתח־תקוה, שהוקדש לזכר חיילי צה"ל, שנפלו במערכות ישראל.

שרביט, מיכאל

מיכאל, בן אסתר ויוסף, נולד ביום י"ב בשבט תש"י (1.2.1950) בקזבלנקה שבמרוקו. כשהיה בן שלוש שנים עלה עם משפחתו לארץ. בתחילה התגוררה המשפחה בירושלים, אחר־כך עברה לבית שאן ולבסוף – השתקעה באשקלון, שם היה אביו רבה הראשי של העיר וחבר המועצה הרבנית הראשית בישראל. את לימודיו היסודיים החל בבית־הספר הדתי "תחכמוני" בבית שאן, וסיימם בבית־הספר הדתי "אסף" באשקלון. כתב עליו הרב שלמה ועקנין מבית שאן: "תלמידי היקר והחשוב... איככה אשמע נפילתו חלל בקרב...הנהו עומד לנגד עיני, משנן בעל־פה משניות שלמות וקורא בזריזות נפלאה מזמורי תהילים..." כתב עליו מנהל בית הספר באשקלון: "אין ניחומים על בן כה מוצלח כמיכאל, בעל הכישרונות הרבים". משסיים לימודיו בבית־הספר היסודי, למד בישיבה התיכונית בשפיר ואת שנת לימודיו האחרונה עשה בבית־הספר התיכון־דתי באשקלון. מיכאל היה נער נחמד, עליז וטוב לב. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, וכל מי שהכירו מקרוב, נקשר אליו בעבותות אהבה. היו לו חברים רבים, שהיה נאמן להם ללא גבול. הוא שמר על המצוות בקפדנות, היה פטריוט נלהב וכל רצונו היה לשרת את המדינה בדרך הטובה ביותר. סיפר עליו חברו יוסף: "בחור יקר היה מיכאל, אמביציוזי וסבלני. בחור שדרש מעצמו ואף השיג. היה בו שילוב של כוח גופני ושל כוח רצון, ער ותוסס ומלא אמונה". הוסיף חברו יהודה: "בכל מקום בו נשמע צחוק, היה ברור שמיכאל שם, מיכאל עם האוצר הבלתי נדלה של בדיחות מקוריות. כולנו רצינו להיות קרובים אליו, להאזין לו, ליהנות מחברתו. עת הייתה העצבות מושלת בנו, חכינו למיכאל שיבוא ויגאלנו מהעצבות".

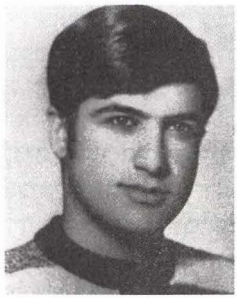
מיכאל גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. אם כי יכול היה להישלח לתפקיד משרדי בגלל בריאותו הלקויה, התעקש ללכת ליחידה קרבית, ודווקא בתקופת מלחמת ההתשה, שהשתתף בה עם יחידתו.

בראשית ספטמבר 1972 סיים מיכאל את שירות החובה והחל ללמוד במכינה, באוניברסיטה העברית בירושלים, כדי להשלים את המקצועות שחסרו לו לתעודת הבגרות. סיפר חברו מיכה: "היה זה היום הראשון במכינה של האוניברסיטה בירושלים. עמדנו, שלושה בחורים צעירים שזה עתה השתחררו מהצבא, והלבטים והשאלות לא נתנו מנוח. כיצד ניקלט? כיצד נסתדר? ואז הופיע כמלאך ואמר: 'חברים! אין מה לדאוג. יהיה טוב'. ובמספר מלים ובדיחות הסיר את הרוח העכורה מקרבנו. אהבנו אותו. כשהיה נעדר מחברתנו, חסר לנו. קשה היה להבין כיצד ניתן לשלב לימודים ללא ההומור שלו. כאשר פרצה מריבה שטותית בינינו, היה מיכאל פותר אותה. היו לנו חלומות משותפים רבים". במלחמת יום הכיפורים לחם בצוות טנק בחזית הדרום, במסגרת סיירת באוגדת שרון. עם יחידתו עבר את קרבות הבלימה הקשים, וביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973), בקרב הפריצה להקמת ראש הגשר לגדה המערבית, נפגע ונפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הזיתים. השאיר אחריו הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מעשיו וכושר התמדתו של מיכאל, שימשו לנו, חבריו, מקור לכוח. הוא היה אהוב ומקובל על חבריו ועל מפקדיו".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת באשקלון; כמו כן נכתבה רשימה לזכרו בחוברת לזכר הנופלים אשר הוציא לאור בית הספר התיכון־דתי "רוגוזין" באשקלון. ברשימה סיפור חייו, קטעים ממכתביו ודברי חברים עליו.

שרבף, שמואל

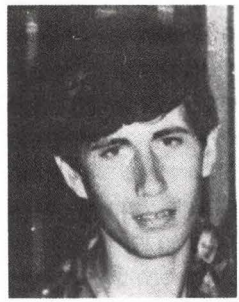
שמואל, בן שרה וירמיהו, נולד ביום כ"ח בניסן תשי"ג (13.4.1953) במושב פטיש בנגב הצפוני, שמה הגיעו הוריו ישר מ"שער העלייה". בשנת 1958 עברה משפחתו לירושלים והוא למד בבית־הספר היסודי "הר ציון". אחרי כן למד בישיבה התיכונית "קרית נוער" בבית וגן בירושלים, במגמה לנגרות. בבוקר היה הולך ללמוד ובערב היה חוזר לביתו ושוקד על שיעוריו. משנת 1958 התגוררה משפחתו בשני חדרים בשכונת ימין משה וימי ילדותו היו קשים. שמואל היה דתי מאוד, שומר מצוות וירא שמים. תמיד התפלל בכוונה רבה וביראה מרובה, וקבע לו עתים מזומנות לשינון מזמורי תהילים. הוא היה בן תורה שגלומות בו אהבת ישראל ואהבת האדם. בשבתות היה עובר לפני התיבה וקורא בתורה. הוא טיפח את בית־הכנסת "ישמח משה" בימין משה, דאג לנקיונו ולשמירתו ומתוך התנדבות עזר לאביו, גבאי בית הכנסת. שמואל היה צנוע, עניו ונחבא אל הכלים, אדיב, מנומס ונעים הליכות, שקט וביישן. מעודו לא עלב בחבר ותמיד רחק מריב וממדון. טוב־לב היה, אוהב לעזור לזולת, הקפיד על מתן צדקה בסתר ואוזנו קשובה לכל ידיד בשעת צרה. הוא אהב מאוד את בני משפחתו, חלק כבוד רב להוריו, וקיווה תמיד לעזור למשפחתו ולהקים בית בישראל לאחר שישוחרר מצה"ל.

שמואל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1972 ושירת ברבנות הצבאית. לאחר הטירונות השתלם בקורס למוסמכים לכשרות ובקורס לטבחי מעוזים. הוא היה חייל אחראי ומסור לתפקידו ושימש דוגמה לחבריו במזגו הטוב ובצייתנותו. מפקדיו העניקו לו את "אות השירות המבצעי". ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973), בשעות הצהריים, בצומת נדי, נהרג שמואל בהפצצה של מטוסי האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, ארבעה אחים ושמונה אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אנו, רעיו של שמואל, נזכור את נאמנותו ואת מסירותו לתפקידו. נזכור, כי עד רגעיו האחרונים דבק במשימתו ולא נטשה".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת "ישמח משה" בירושלים.

שרגא, יצחק

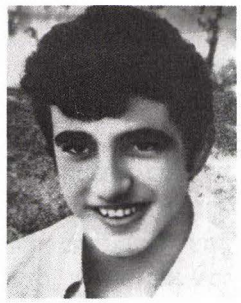

יצחק (איציק), בן אסתר ומשה, נולד ביום כ״ד באייר תשי״א (30.5.1951) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי־ממלכתי ג׳ ברמלה ובבית־הספר על־שם חיים נחמן ביאליק בתל־אביב. אחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון־מקצועי ״שבח״, במגמה למכניקה עדינה, ובבית־הספר על־שם גורדון בתל־אביב. יצחק התייתם מאביו כשהיה בן תשע שנים. אחותו והוא עשו ככל שיכלו לסייע לאמם, גם בחנות שלה, גם בבית ובכל אשר נתבקשו לעשות. הוא אף נאלץ להחסיר מן הזמן שרצה להקדיש לבילוי עם חבריו, כדי לעזור לאמו. יצחק היה נעים הליכות, אדיב ומנומס, טוב־לב ונדיב. תמיד קיבל כל אדם בסבר פנים יפות והיה מוכן לעזור לידידיו, להקשיב להם ולסייע להם בעצה. כבר מנעוריו היה קפדן בכל אשר עשה ומוריו שיבחו אותו לא פעם על דייקנותו ועל חריצותו. הוא נהג לקרוא הרבה והתעניין בתחומי ספרות שונים, ספרות יפה, ספרות הרפתקאות, ספרי מדע וספרים טכניים. מאחר שהיה בעל כושר זיכרון מיוחד במינו, זכר ספרים שקרא לפרטיהם. כל ימיו היה בן טוב ומסור לאמו, אהב אותה מאוד, כיבד את רצונה ודאג לשלומה.

יצחק גויס לצה״ל בתחילת פברואר 1970 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס חמשי צריח, והוצב ביחידת שדה. גם חבריו וגם מפקדיו ראו בו חייל טוב, אחראי ומסור לתפקידו. במשך כל תקופת שירותו בצבא השתדל שלא להדאיג את אמו והרבה לכתוב לה מכתבים, ומעודו לא התלונן על האימונים או על חיי השדה הקשים, כדי שלא לצער אותה. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יצחק בפעולות יחידתו במסגרת הלחימה בחזית סיני. ביום ט״ו בתשרי תשל״ד (11.10.1973) בשעות אחר־הצהריים הופצצה השיירה שנסע בה בציר ״מאדים״ בגזרה המרכזית, והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אֵם ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״יצחק היה חייל מצטיין ומסור, התחבב מאוד על מפקדיו ועל פקודיו והיה למופת ולדוגמה לפקודיו, במסירותו ובהתנהגותו״.

שרגאי, יעקב

יעקב (יעקובי), בן מאירה ונסים, נולד בשנת תשי"ב (1952) בכרמן שבאיראן ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1953. הוא למד בבית־הספר היסודי "בר־אילן" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר המקצועי "אורט" בכפר־סבא. לאחר שתי שנות לימוד ב"אורט" הצטרף לחברת הנוער בקיבוץ נחשון. שם למד ועבד, ושם — כך אמר — בילה את שתי שנות חייו היפות ביותר. יעקב היה חבר בתנועת "השומר הצעיר". הוא היה חובב ספורט ואהב להאזין למוסיקה. בכוחות עצמו למד גרפולוגיה ונהג לנסות לעמוד על אופיים של בני־אדם מתוך כתב־ידם. חבריו מספרים עליו, שהיה שמח וטוב־לב, משעשע את חבריו במעשי קונדס וליצנות. הוא אהב לשיר, לספר סיפורים ובדיחות, וכינה את חבריו בשמות חיבה מוזרים. היה לו כושר ארגון, ידע טכני רב והיו לו "ידי זהב". תמיד עשה מלאכתו בחיוך ובשלוות נפש, אך גם בהתלהבותו הקפיד על דייקנות והפיק מהעבודה הנאה אמיתית. ידידיו שיבחוהו על חריצותו הרבה ועל שקדנותו. מעודו לא הפסיק מלאכה בטרם הביא אותה לידי סיום. תמיד מוכן היה לעזור לזולת והיה נדיב־לב, רחב־יד ולא השיב פני איש ריקם. בן מסור היה להוריו ונאמן לבני משפחתו. היו לו תוכניות רבות לעתיד והוא התכונן ללמוד אדריכלות גנים באוניברסיטת תל־אביב.

יעקב גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1970 והוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס לקשרי חת"ם, בקורס לסמלי קשר ובקורס למפקדי חת"ם. ביחידתו נחשב חייל אחראי, שביצע את תפקידו במסירות ובנאמנות, והיה אהוב ומקובל על חבריו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". במלחמת יום הכיפורים השתתף יעקב בקרבות לבלימת התקפות הסורים ברמת הגולן. ביום י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) בשעות הערב, נפל יעקב בקרב בתל־ג'וחאדר. טיל פגע בנגמ"ש הקשר והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בכפר־סבא. השאיר אחריו הורים, חמישה אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב מילא תפקיד בכיר במפקדת הסוללה והיה אחראי לכל נושא הקשר. הוא עבד במסירות, נלחם עד הרגע האחרון ושימש דוגמה ומופת לחבריו בחריצותו ובמסירותו".

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת ב"שיכון מזרחי" בכפר־סבא.

שרון (שטנר), אבינועם

אבינועם, בן פנינה וזאב, נולד ביום י״ח באלול תש״ו (13.9.1946) בקיבוץ אפק (משמר הים) בעמק זבולון. הוא למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר התיכון בקיבוץ אפק ובבית־הספר האזורי בקיבוץ יגור. בימי ילדותו לקה במחלת הקצרת, שהכבידה עליו מאוד בלימודיו, אך בכוח רצונו העז התגבר על כל המכשולים בכיתה, במשחק, בטיול ובעבודה. מחנכו מספר עליו, שהיה ״שקדן וחרוץ, למד בהתמדה רבה והתקדם יפה בלימודיו. מחברותיו היו נאות ומסודרות ונעים היה לעיין בהן... הוא אהב מאוד את לימודי ההיסטוריה, ידיעת הארץ והספרות, ובהם השקיע הרבה מזמנו וממרצו״. אבינועם נמנה עם חניכי תנועת ״הנוער העובד והלומד״. הוא אהב לטייל ברחבי הארץ, ובמיוחד במרחבי הנגב ובהרי יהודה, והרבה לצלם נופים ואתרים, צמחים ובעלי־חיים. גם לשיר אהב והיה בעל קול יפה ושמיעה טובה, והרבה לשיר יחד עם אביו. במשק עבד במדגה ועשה את מלאכתו במסירות ובאהבה רבה. מטבעו היה אדם רגשן ועדין נפש וביקש לראות בכל את היפה ואת הטוב. קר־רוח היה, בעל ביטחון עצמי וחדור בתחושת אחריות, שקדן ובעל כושר התמדה. ראייתו הייתה חדה וכושר הניתוח שלו חריף. בקי היה במתרחש בארץ ובעולם, דעותיו היו מגובשות והוא עמד עליהן בעקשנות מרובה. אוהב חיים היה, בעל חוש הומור, עליז ומלא שמחת חיים. כל ימיו היה בן טוב, נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד, התחשב בדעתם ודאג לרווחתם.

אבינועם גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1965. תחילה ביקש לשרת בחיל־האוויר, ומשנדחה התנדב לשרת בסיירת ״גולני״, אך הוצב לחיל התותחנים. לאחר הטירונות השתלם בקורס מ״כים חי״ר, בקורס קצינים ובקורס קציני חיל התותחנים. ביחידתו נחשב קצין טוב, שדרש הרבה מעצמו ומפקודיו ולא היה מוכן להתפשר ולוותר בעניינים עקרוניים. בחוות דעת של מפקדיו נאמר עליו: ״הוא קצין ממושמע, יעיל, בעל ידע מקצועי טוב, בעל רצון עז להצליח, מסור לתפקידו, אחראי מאוד, מבצע כל משימה המוטלת עליו לשביעות רצון מפקדיו, אהוד על פקודיו ומשמש דוגמה ומופת אישי״. בתום שירות החובה שלו שירת תקופה מסוימת בצבא הקבע. במלחמת ששת הימים לחם בחזית סיני ושימש קצין תצפית קדמי. הוא שב מן המלחמה מבוגר ורציני, לאחר ששני חבריו הטובים נהרגו לידו, והוא ניצל בנס. ״יצאתי למלחמה״ — אמר — ״צעיר ותמים, וחזרתי מבוגר בהרבה שנים״. בתום המלחמה הוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר שסיים את שירותו הצבאי הסדיר, נשלח מטעם המשק לסייע לקיבוצים צעירים בראשית דרכם. כשחזר הביתה, שימש תקופה מסוימת כסדרן עבודה וחבר המזכירות, ואחר־כך, כדי ״לתת פורקן לחיפושיו ולתהיותיו וליצר הטיולים שבו״, יצא לטייל כארבעה חודשים בארצות־הברית ובאירופה, ושב משם גדוש חוויות ורשמים. הוא התכונן ללמוד באוניברסיטה העברית בירושלים, בחוג למזרחנות. לעתים קרובות היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ואת רובן עשה על גדות

תעלת סואץ, בימי מלחמת ההתשה. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים התגייס אבינועם ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. לאחר שלושה־עשר ימי לחימה קשים, ביום כ״ג בתשרי תשל״ד (19.10.1973) נפל בקרב במובלעת הסורית, באזור צומת ״חצרים־אמריקה״. פגז פגע בדופן הזחל״ם שלו, רסיס חדר לחזהו והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ אפק. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סרן.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בתקופת שירותנו המשותף הצליח אבינועם ז״ל להאציל מרוחו ומהתלהבותו על כולנו, מפקדים וחיילים. הוא קשר עם כולנו יחסי ידידות ורעות עמוקים, אף מעבר למסגרת השירות. הוא התחבב עלינו במרצו ובהתלהבותו הבלתי־נדלית, בגישתו הישירה והבלתי־אמצעית לחייליו, בקור־רוחו ובביטחון שהשרה סביבו. שמור וזכור עמנו צחוקו המתגלגל ואהבת החיים שבו״.

ביום שהובא למנוחת עולמים הוציא קיבוצו לאור חוברת לזכרו.

שרון, אברהם

אברהם (אבי), בן אסתר ורוני, נולד ביום ח׳ בכסלו תש״י (29.11.1949) בטוניס, למשפחה ציונית ומסורתית. הוא עלה ארצה עם הוריו בשנת 1954, והמשפחה שוכנה במעברה, שם חיה בדוחק ובצמצום ורק אמונתם העזה בדת ובציונות, היא שעמדה להם. לאחר שנה ניתן להם שיכון ואבי התחיל ללמוד בבית־הספר היסודי ״רמב״ם״ באשקלון, והשתלב מיד בחיי הכיתה ובפעילות החברתית. הוא המשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון פרטי, אך לא הצליח לסיימם בגלל המצב הכלכלי הקשה בבית והוא יצא לעבודה. אבי היה ילד עליז ושובב, עירני וסקרן, שרצה תמיד לדעת איך נעשה כל דבר ומדוע. הוא גדל בחיק משפחה חמה ואוהבת, חונך על ברכי המסורת היהודית והיה ילד ירא שמים, שמילא אחר כל מצוות הדת. מנעוריו היה חבר במועדון הנוער הדתי, היה פעיל מאוד בכל התחומים אך העדיף את חוגי הספורט והספרות. הוא היה חביב מאוד על חבריו והיה הדמות המרכזית בכל אירוע חברתי. גם בתקופת לימודיו וגם בתקופה שעבד, המשיך להקדיש את זמנו הפנוי לפעילות חברתית. הוא היה עלם תמיר ויפה תואר, בעל ארשת פנים מאירה ועיניים מלאות טוב־לב. מטבעו היה רציני ושקול ותכנן את כל מעשיו בתבונה ובתושייה. הייתה בו פתיחות רבה לאנשים ויכולת ליצור עמם קשר מיידי. תמיד היה חבר למופת, מוכן לעזור לזולת, ויודע לכבד רצונם של אנשים. הוא אהב מאוד את הוריו, כיבד את אביו החזן ונהג ללכת עמו להתפלל. גם לאחר שעזב את הבית ברבות הימים, נהג לבוא בחגים וללוות את אביו לבית־הכנסת. על אמו הרבה כל כך לדבר, עד שאפילו אנשים שלא ראוה מעולם חשו כאילו הכירוה. הוא היה קשור אליה בכל נימי נפשו והעריץ את דמותה ואת אשר עשתה למען גידולה וטיפוחה של המשפחה. גם את ארבעת אחיו ואחיותיו אהב מאוד והיה להם חבר נאמן ואח טוב.

אברהם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1968 והוצב למשטרה הצבאית. הוא התגייס מתוך הכרה, נכונות וגאווה והיה חייל למופת. כתב עליו מפקדו: "אבי שירת תחת פיקודי כשנה וחצי בעזה. מעולם לא עורר בעיות משמעתיות או תפקודיות, תמיד גילה יחס מבין ורציני לתפקידים שהוטלו עליו וביצע אותם מתוך הכרה ונכונות, באופן הטוב ביותר. אבי תמיד התנדב לתפקידים ולמשימות קשות ומורכבות במיוחד ואם היה דבר שאבי לא אהב הרי זו השגרה. הוא לא הסתפק בעבודות היומיומיות ותמיד יזם פעולות נוספות. ואם לא היו כאלה בתחום המשימות הצבאיות, הפנה את כושרו ומרצו לתחום החברתי־תרבותי, כגון שיפוץ או קישוט מגורים או מועדון. הוא היה מקובל מאוד על החבר'ה וידע מתי להיות רציני ומתי לצחוק". בכל תקופת שירותו הקפיד שלא להדאיג את משפחתו, שמר על קשר עם הבית ועשה מאמצים רבים להודיע אם עוכבה חופשתו או בוטלה, כדי שלא ידאגו בבית. למשפחתו סיפר מעט מאוד על הקורות אותו בצבא ומעולם לא התפאר או התרברב במעשיו.

בשנת 1971 השתחרר אברהם מהשירות הסדיר, עבר לגור בתל־אביב וסיים קורס משולב לחוקרים פרטיים וקציני ביטחון. בשנת 1972 נשא לאישה את חברתו סוניה, שהכירה בתקופת שירותו הצבאי ויחד החלו להקים את ביתם. אבי שאהב כל־כך חיי משפחה והיה בן למופת ובעל נאמן – חלם על משפחה גדולה, אך המלחמה שמה את כל תוכניותיו לאַל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס ולחם עם יחידתו בגזרת תעלת סואץ. גם במהלך הקרבות הקשים ביותר שמר על אומץ לבו וקור רוחו ועודד את חבריו ליחידה. באחד מימי המלחמה הראשונים, נודע לו באמצעות הרדיו שהוא אב לבן בכור. אבי שלא ידע את נפשו משמחה, לא העז לבקש חופשה אך נשלח על־ידי מפקדו הביתה לברית־המילה. למחרת, ביום 18.10.1973 שב ליחידה, ובאזור ציר "עכביש" נקלע להפגזה קשה ונהרג באש האויב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בהיות אברהם על הציר המוביל לתעלה, הופגז הציר קשות ואברהם נפגע ונהרג במקום. עד רגעי חייו האחרונים מילא אברהם את תפקידו במסירות ולא נטש את משמרתו, על אף ההפגזה הקשה".

משפחתו הנציחה את זכרו בכתיבת ספר תורה מיוחד ובהצבתו בבית־הכנסת שאביו משמש בו חזן. במשך שש שנים שכן בית־הכנסת במקלט. ביוני 1980 עבר בית־הכנסת למשכנו החדש ונקרא בית כנסת "ברית אברהם".

שרון (שינד), אברהם

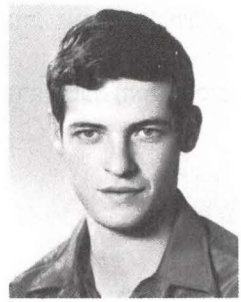

אברהם (אבי), בן יוכבד ובנימין, נולד ביום י״ז באלול תש״ז (2.9.1947) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי על־שם ברל כצנלסון בכפר סירקין ואחרי־כן למד בבית־הספר התיכון המקצועי על־שם הולץ, במגמה של מכונאות מטוסים. בבית־הספר היה תלמיד חרוץ וטוב, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. בנעוריו נמנה עם חניכי תנועת ״השומר הצעיר״ בפתח־תקוה. בשעות הפנאי עסק הרבה במלאכת כפיים, בעץ ובמתכת.

אברהם גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1965 והתנדב לחיל־האוויר. לאחר הטירונות השתלם, בארץ ובחוץ־לארץ, כמכונאי מטוסי תובלה, מטוסי סילון ומסוקים. הוא היה חייל טוב, מסור ומתמיד. מפקדיו כתבו עליו בחוות דעתם: ״הוא בעל מקצוע טוב, יעיל מאוד, משתדל ושוקד על עבודתו לעשותה באיכות טובה. יש לו רצון עז להתקדם והוא ממלא את תפקידו כראוי. הוא חרוץ, ממושמע, עצמאי, הגון ובעל אופי נוח״. שנתיים שירת בצבא הקבע, ולפני שהשתחרר ביקשו מפקדיו ממנו להמשיך ולשרת בתפקידו, אך הוא לא נענה להם. במסגרת שירותו השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר שהשתחרר משירותו הסדיר הצטרף לעסק שניהל אביו, בענף הבניין. עד מהרה היה לעמוד התווך בחברה, השתלב בה יפה והצליח ליישם הרבה מניסיונו הצבאי במסגרת חייו החדשה. הוא תכנן תכניות רבות לעתיד, שהיו בהן הרבה דמיון ותעוזה, אך כולן היו מחושבות לפרטיהן ומציאותיות. אברהם היה חברותי מאוד וקל להתיידד. חבר טוב היה למכריו הרבים, אהוב על כולם ונכון לסייע לכל נזקק. היה לו חוש הומור ולעתים אהב להתבדח. מטבעו ניחן בעקשנות, ברצון חזק והשתדל תמיד למלא כל משימה שנטל על עצמו. כן היה והגון, ישר־דרך ובעל־מצפון. בשנת 1969 נשא לאישה את חברתו מרים, ולאחר שנתיים נולד להם בנם הבכור – תומר. אברהם היה בן נאמן להוריו ורחש להם כבוד והערכה, היה בעל טוב ומסור לרעייתו ואב אוהב לבנו. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא אברהם עם ראשוני המתגייסים. כל ימי המלחמה עסק בחילוץ נפגעים והעברתם לעורף. ביום כ״ב בתשרי תשל״ד (18.10.1973), בעת חילוץ פצועים על גדות התעלה, נפגע מטוסו באש נגד־מטוסים והתרסק על אדמת האויב. תחילה הוכרז אברהם חלל שמקום קבורתו לא נודע. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח־תקוה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סמל.

שרון (שקלר), איתן

איתן, בן רחל ויוסף, נולד ביום ה' בטבת תש"י (25.12.1949) בעפולה. הוא למד שנתיים בבית־הספר היסודי "נתיבים" בקרית חיים, וסיים את לימודיו בבית־הספר "ארלוזורוב", ואחרי־כן למד שנתיים בבית־הספר התיכון "בסמ"ת" בחיפה. בגלל נטייתו למקצועות הומניים עבר לבית־הספר התיכון בקרית חיים וסיים בו את לימודיו התיכוניים בציונים טובים. הוא היה ילד כישרוני מאוד. בילדותו החל לנגן בחלילית וכעבור זמן הצטרף לתזמורת הנוער של עיריית חיפה. כשנוכח מורו לנגינה לדעת שאיתן חונן בשמיעה ובתפיסה מוסיקלית חורגות מהרגיל, שלח אותו אל מורה מיוחד, כדי שכישרונו הטבעי לא יבוזבז לריק. איתן היה גבה־קומה ותמיר, ומטבע הדברים נמשך לספורט הכדורסל. בהיותו בן ארבע־עשרה שנה החל להתאמן בקבוצת הנוער של הפועל קרית חיים, ושלוש שנים אחר־כך כבר שיחק במסגרת הליגה הלאומית בקבוצת הבוגרים. בהמשך דרכו בספורט שיחק בנבחרת הכדורסל של אוניברסיטת חיפה והיה נציגה באליפות אס"א. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" ובתקופת בית־הספר התיכון היה פעיל בגדנ"ע.

איתן גויס לצה"ל ביולי 1968 והוצב לחיל האוויר. מאחר שלא עמד במבדקי הטיס מסיבת בריאות, הועבר לחיל השריון. כאן עבר מספר קורסים והשתלמויות להכרת הטנק על כל מערכותיו. בזכות הישגיו הטובים ובקיאותו בנושאים שלמד, הוחלט להשאירו בבסיס כמדריך. איתן, שמאז ומתמיד אהב את מקצוע ההדרכה וההוראה, שמח מאוד כשנודע לו על כך ואמנם לא עבר זמן רב ומפקדיו נוכחו לדעת שהחלטתם הייתה מוצדקת. הוא ניחן בכושר הדרכה ולימוד מעולים וביחס אנושי ואוהב לזולת. חיילים מפלוגות אחרות ביקשו לעבור תחת פיקודו ולהשתתף בקורסים שהוא הדריך. הוא היה אהוב על הכל בזכות יחסו הלבבי לכל אדם ובזכות מזגו הטוב ואהבתו את תפקידו.

במחצית יולי 1971 שוחרר איתן מהשירות הסדיר, וכעבור זמן נשא לאישה את חברתו לכיתה בבית־הספר התיכון ושניהם יחד התחילו ללמוד באוניברסיטה. הוא למד שנתיים באוניברסיטת חיפה במגמות של מדעי המדינה וחינוך. כמו כן נשלח למכון וינגייט והשתלם בקורס למאמני כדורסל. לפרנסתו עבד בעיריית חיפה כמנהל "בית מילר" בכרמל. הוא גם עסק בהדרכת נוער שוליים ובאימון נוער בענף הכדורסל. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס איתן והצטרף ליחידתו בצפון. חטיבת השריון שעם שורותיה נמנה נכנסה לקרבות הבלימה כבר ביום הראשון ללחימה. הקרבות היו קשים ומאמצי בלימת האויב תבעו קורבנות רבים. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בקרב נגד האויב באזור סינדיאנה נפגע הטנק שלו והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה — אופירה, בן — סער, שנולד לאחר נפילתו, הורים ואח — עופר שנפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. לאחר נופלו הוענקה לו דרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "...איתן שירת ביחידת שריון והיה בין אנשי הצוות המצטיינים בה. השקט הנפשי והרצון לעזור לזולת יצרו קרבה

מתמדת בינו לבין חבריו ומפקדיו. את תפקידו מילא בנאמנות, באחריות ולשביעות רצון מפקדיו".

ביום 28.6.1976 הוענק לו תואר "ב.א. לזכר", כאות הוקרה מטעם האוניברסיטה בחיפה.

שרון (בן־משה), דוד

דוד, בן דינה תבדל"א ודוד ז"ל, נולד בשנת תשי"א (1951) בפרס ועלה ארצה בהיותו בן שמונה שנים, בשנת 1959. בתחילה למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי, בכיתה קדם־מקצועית, במגמת הצנרת והמסגרות. מאחר שהצליח בלימודים המקצועיים והעיוניים, נשלח על־ידי הנהלת בית־הספר למרכז הנוער 'נעורים', להתמחות מקצועית, וגם שם הגיע להישגים נאים ביותר. דוד היה תלמיד חרוץ, אהב לעבוד קשה ולא חסך עמל כדי להגיע להישגים טובים. הוא הצטיין בכל המקצועות ואהב במידה שווה את הצד המעשי ואת הצד העיוני של הלימודים. למרות היותו יתום מאביו, ולמרות שאמו היא אישה חולנית וידועת סבל, ששכלה כבר אחדים מבניה, התמיד דוד בלימודיו ולא הניח לקשיים בבית לפגוע ברצונו להתקדם ולהשתלם. הוא סבר שאדם ללא השכלה וללא מקצוע אינו יכול לקוות להשיג את מטרתו בחיים. הוא גם האמין, שאדם המתאמץ ורוצה באמת להגיע להישגים, אין כוח בעולם שיכול לעצור בעדו מלעשות זאת. דודו, כפי שאהבו לכנות אותו בני משפחתו וידידיו, גם רצה להיות עצמאי ובלתי תלוי, ולכן התגורר בתקופת חייו האחרונה בגפו בתל־אביב. הוא מצא סיפוק רב בעובדה שהצליח להסתדר בעיר הגדולה, רחוק ממשפחתו, ללא כל עזרה. גאה היה על שהצליח לנהל את חייו כפי שהוא באמת רוצה, באורח אחראי ובוגר. הוא עבד כמכונאי וראה ברכה רבה בעבודתו. כיוון שניחן במיומנות ובכישרון הצליח מאד בתיקון כלי רכב ושמו הלך לפניו במוסך שעבד בו. חלומו הגדול היה לחזור לאופקים, מקום שם עברה עליו ילדותו, ולפתוח מוסך עצמאי. למטרה זו הקפיד לחסוך סכום קטן משכרו בכל חודש. אומנם הסכום היה קטן, אך הוא לא פסח על שום חודש וכך הלך החיסכון וגדל, והחלום נראה כעומד להתממש. דודו היה איש חברה נעים הליכות, שכל מכיריו חיבבוהו ואהבו להיות בחברתו. הוא נהג לצאת לבלות עם חבורת נערים בני גילו שבחברתם גדל מאז עלייתו ארצה. כשהתגורר בתל־אביב, מצא לו במהירות חברה חדשה של נערים שהתחבב עליהם בזכות אופיו הנוח, עליזותו ונכונותו הרבה לעזור תמיד. דודו היה בן נאמן ואוהב לאמו, אשר ספק רב אם הייתה מצליחה להחזיק מעמד ולהתקיים ללא עזרת ילדיה. הוא נהג לעתים לשלוח לה סכומי כסף שהצליח לחסוך ובא לבקר אצלה לעתים קרובות ולעודדה.

דוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1968 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות השתלם בקורס מכונאי רכב וסיים שם בהצלחה רבה. לאחר הקורס הוצב ליחידה של חיל החימוש בסיני. כפי שהיה בחייו האזרחיים איש מקצוע מעולה, כך היה גם

בצה"ל. הוא נחשב מכונאי מצוין, עבד הרבה יותר משעות העבודה המקובלות והרבה למלא תפקידים שלא היה חייב בהם. כיוון שעבד למען הצבא של מדינתו לא חס על עצמו ועבד בפרך יומם ולילה כדי להספיק ולתקן כלי רכב לצורך אימוניהן ופעילותן של יחידות. תמיד היה נכון לקום ולעזור ותמיד היה מוכן לבצע כל תפקיד שיוטל עליו. הוא היה חייל למופת וחבריו ליחידה העריצו אותו על כושר התמדתו ועל יכולתו בעבודה. גם מפקדיו העריכו את מסירותו ואת זריזות ידיו. מפקדו הישיר כתב עליו: "הוא היה מכונאי מצטיין, בעל ידע מקצועי רחב ורצון עז לעבודה. הוא הוכיח עצמו גם כיחיד וגם כמפקד על צוות אנשים גדול". בזכות הצטיינותו בעבודה נשלח לאחר תקופה קצרה לקורס נוסף למכונאי רכב בשלב מתקדם יותר, שבסיומו הוענקה לו תעודת הסמכה על ידי מפקד בסיס ההדרכה. לאחר הקורס הזה הכפיל דודו את מאמציו, כיוון שהרגיש עד כמה זוכים מאמציו להערכת מפקדיו. התנהגותו המופתית הועלתה לא פעם על נס על־ידי מפקדיו ובדרך כלל נהגו לציינו כדוגמה לחיילים ביחידה. במלחמת יום־הכיפורים שימש דוד בתפקיד מכונאי רכב ראשי ביחידה, שליוותה את הכוחות שלחמו בקרבות הבלימה ובקרבות הפריצה לתוך מצרים. הוא הפסיק לאכול ולישון, לא התרחץ ולא התגלח והקדיש את כל כולו לעבודה. הוא עבד בקצב קדחתני והחזיר עשרות כלי רכב פגועים לכוחות הלוחמים. ללא ליאות נסע עם יחידתו אחרי הכוחות הלוחמים וטיפל במקום בכלי רכב פגועים, בלי לשים לב לקרבות המתחוללים סביבו. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973) נפצע אנושות בהתקפת קטיושות בשדה התעופה דוור־סואר ומת מפצעיו הקשים תוך כדי העברתו לטיפול בעורף. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית בבית־העלמין בבאר־שבע. השאיר אחריו אֵם, אח ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "הוא היה חייל מצוין וחבר נאמן. דוד היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק. יהי זכרו ברוך".

שרון, נמרוד

נמרוד, בן דינה ועדי, נולד ביום י"א בשבט תרצ"ט, (31.1.1939) בקיבוץ בית־השיטה, ולמד בבית־הספר במשק. נמרוד נולד בחיק הטבע והחקלאות, וגדל בין אנשים שעבודת האדמה היא אהבתם הגדולה. מילדותו נמשך לכל הקשור בגידולי שדה ובבעלי חיים ובפרט בכל הקשור במיכון. היה לו חוש טבעי למכונות. די היה לו להתבונן במכונה ולמששה כדי לדעת להפעילה. היה הילד היחיד שזכה לקבל רכב ולנהוג בו. את כל שעותיו הפנויות מלימודים בילה במוסך של המשק. בסקרנות היה מביט בעוסקים בתיקון המכונות. לעתים היה תוקע ראשו בקרביו של מנוע מפורק, ולא היה מניח בורג שלא ידע את תפקידו. תקופה של סיפוק מיוחד היה לגביו פרק הזמן שבין סיום הלימודים לבין הגיוס לצה"ל. באותה תקופה עבד קשה בפלחה ובמספוא, והייתה לו הרגשה טובה, שהוא עוזר לשאת בעול.

נמרוד גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1957, והתנדב לשרת בחיל הצנחנים. גם בצבא בלט ביזמתו. לאחר הטירונות סיים קורס מפקדי כיתות ונשלח לקורס קצינים. מאחר שחלה בדלקת הריאות החליט שלא לשוב עוד לקורס. במקום זה דרש – ואף הצליח – לעבור לגדוד סיור של הצנחנים.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר, שב נמרוד למשק. אט־אט גילה את האיכויות שהיו צפונות בו. הוא החל יוצא מן התחום הבלעדי של המיכון כאשר הגיע, כמגויס במסגרת "השנה השלישית", לקיבוץ נווה אור. ("שנה שלישית" היא שנת עזרה למשקים צעירים של מסיימי שירות חובה בצבא, כמקובל בקיבוץ המאוחד). המצב הקשה במשק הצעיר הכתיב לנמרוד כיוון חדש. הוא השתלב בחקלאות ולאחר תקופה קצרה הפך לרכז הפלחה. תוך כדי עבודתו בחקלאות, חש שכל עשייתו הקודמת במוסך הייתה רק שלב הכנה לעבודה בחקלאות. ואכן, כאשר שב לבית־השיטה תבע לעבוד בכותנה ועסק בפיתוח מכונות חקלאיות. הוא החל יוזם שיפורים שונים והחל דורש העזה ודמיון בתחומים, שהייתה בהם גישה שמרנית. ראשו היה מלא המצאות, אלתורים וחידושים. נמרוד בורך גם בתכונה הנדירה של יצירת קשר בלתי אמצעי עם כל אדם, בכל מקום ובכל מצב. כישרונו בתחום יחסי־ציבור וקסמו האישי פתחו לפניו את כל הדלתות. אנשים שפגש בענייני עסק הפכו עד מהרה לידידים מסורים שלו. היה בו שילוב נדיר של חוש מסחרי מפותח עם הגינות ויושר ללא פשרות. בזכות כישרונותיו הרבים זכה נמרוד להגשים חלום ילדות שלו: לנסוע לחוץ לארץ, ובעיקר לארצות הברית. כאשר קיבלו חברי המשק את רעיונותיו לפיתוח מיכון ענף הכותנה, טבעי היה שהוא נבחר – למרות שלא שלט בשפה האנגלית – לצאת לניקרגואה, לקנות קטפות משומשות וזולות, ולהעבירן באנייה לארץ. הקטפות הובאו לבית־השיטה, שופצו ונמכרו במחיר נמוך למספר קיבוצים. כל מי ששמע לראשונה את הרעיון של הבאת הקטפות מניקרגואה, ראה בו חלום. אבל את נמרוד, שהיה מהיר והחלטי בפעולותיו, כבר אי אפשר היה לעצור. "מבצע קטפות" הפך להצלחה רבה. הוא העיד על כישרונותיו, שאיחדו תחומים רבים ושונים: ידע טכני עשיר, כושר אִלתור ויכולת ליצור קומוניקציה מיידית. במלחמת ששת הימים השתתף בכיבוש העיר העתיקה בירושלים. הוא יצא בשלום מהתקלות הסיירת בדרך לתפיסת הר־הזיתים, מול שער האריות, בה נפגע טנק מעל גשר גת־שמנא. למחרת השתתף בפריצה דרך שער האריות, המשיך עם הסיירת בכיבוש רמת הגולן, וחזר לאחר הניצחון לחיי המשק. בשנת 1972 נבחר בקיבוצו לרכז את מפעל "חרושת מתכת" של המשק. את עבודתו החדשה החל בפרוייקט שעליו עבד שנה שלמה והשאיר אותו ממש בראשיתו, כשפרצה המלחמה. במלחמת יום הכיפורים השתתף נמרוד בקרבות הבלימה והפריצה לגדה המערבית של תעלת סואץ, סמוך ל"חווה הסינית". על גילוי גבורה במילוי תפקידו הקרבי תוך חירוף נפש, הוענק לו "עיטור העוז". וכך מתואר המעשה בתעודת העיטור: "כוח זחל"מים אשר סמל נמרוד השתייך אליו, נקלע מול מתחם חטיבתי, שניהל מלחמה עקשנית. ארבעה זחל"מים נפגעו במהלך הדקות הראשונות והנפגעים היו רבים. במהלך הקרב נסע סמל נמרוד בעצמו בזחל"ם אל תוך האש, תוך חירוף נפשו, וחילץ נפגעים. על מעשהו זה חזר מספר פעמים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), בקרב האחרון על המוצב "פוקסטרוט" נפגע ונהרג. במעשיו אלה גילה אומץ לב עילאי, קור רוח ואחוות לוחמים". נמרוד הובא למנוחת־

עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בית־השיטה. השאיר אחריו אישה וארבעה ילדים: עמר, הלה, יואב ואסף, שהיה אז בן שנה וחצי, והורים.

הוריו, אשתו וחברי קיבוצו הוציאו לאור ספר לזכרו ובו סיפורים שסיפרו עליו חבריו הרבים, מכתבים ששלח מסיוריו המקצועיים ברחבי העולם, וצילומים מעשה ידיו.

שרון (שרעבי), יוסף

יוסף, בן שושנה ויפת, נולד ביום ז׳ באלול תש״ד (26.8.1944) בפתח תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״נצח ישראל״ בפתח תקוה ולימים עמד בבחינות בגרות אכסטרניות. כבן למשפחה של בני תימן למד בילדותו בחדר, בשכונה התימנית מחנה יהודה שבפתח תקוה. כשהתבגר, התמיד והצליח בפעילות חברותית ענפה למען הנוער בשכונתו ובעירו. מנעוריו היה תלמיד חרוץ ואחראי, שאף ללמוד ולרכוש דעת והשכלה. מוריו אמרו עליו, כי הייתה בו מזיגה של משמעת ושל דרך ארץ בפני מורים ומבוגרים, עדינות ותקיפות. כבר אז עשה לשיפור חיי התלמידים בבית־ספרו.

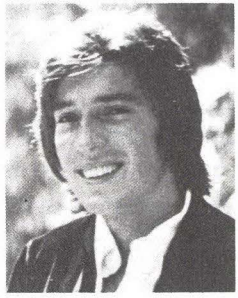
יוסף גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1961 והוצב לחיל התותחנים. הוא עבר קורס מ״כים חי״ר וקורס מש״קי תותחי שדה ותותחים מתנייעים. ביחידתו היה חייל מצטיין וממושמע, בעל מקצוע ובקי במקצועות התותחנות, בהם עסק תחילה כחייל ואחרי־כן כמפקד צוות בסוללות תותחים.

אחרי שהשתחרר מהשירות הסדיר עבד בדפוס ואחרי־כן למד ניסור יהלומים והצליח מאוד בעבודתו. בערבים למד להשלמת בחינות הבגרות. הוא השתתף במלחמת ששת הימים בסיני, במסגרת שירותו במילואים. לימים סיים תקופת הכנה לקורס קציני חת״ם. בשכונתו ובקרב חבריו וידידיו הרבים ייזכר יוסף כאדם שהקדיש את מלוא מרצו וכישרונותיו הברוכים לקידום חיי החברה במקום. הוא הקים חברה מאורגנת לפעילות תרבותית של צעירים וצעירות בשכונות שעריה ומחנה יהודה, ושיכנע את מועצת עיריית פתח־תקוה להקצות מבנה לשם כך. הוא נדהם למראה העזובה והשממון התרבותי בקרב הנוער בשכונתו ובסביבתה ונתרם לעשייה ברוכה. הוא יזם הרצאות לבני הנעורים, ארגן תערוכות ותצוגות של ציורים ופסלים, הקים חדר קריאה ופעל ללא ליאות לגיבוש הנוער. מתוך דאגה ל״ישראל השנייה״ יזם עם עוד שני חברים הקמת בית דפוס בעיירת פיתוח. בביצועה של תכנית זו השקיע ימים ולילות של עבודה, השתדלויות והתגברות על מכשולי הבירוקרטיה. עז היה רצונו לסייע בקליטת עולים חדשים ובמתן אפשרויות לעבודה ולפרנסה בכבוד לצעירים, שקשתה עליהם ההיקלטות בחברה ובעבודה. הדאגה לכלל ולזולת עמדה במרכז חייו של יוסף. יחד עם זאת מצא פנאי לעזור להוריו, לטפל בארבעת אחיו ואחיותיו ולהקים בית בישראל. הוא היה בעל נאמן לאשתו ואב למופת לבנו. במלחמת יום הכיפורים היה יוסף מפקד בכיר של צוות תותח מתנייע, בגדוד שלחם בסיני. עם גדודו

עבר את כל מסלול הקרבות, מתחילת המלחמה ועד לבלימת הכוחות המצריים. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע ונהרג בהתקפת מטוסי האויב על סוללתו, מערבית לאגם המר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בפתח תקוה. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שתי אחיות ושני אחים. בתו נולדה אחרי מותו ונקראה על שמו – יוספה. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי יוסף היה ממפקדי הצוותים הבכירים בגדוד, חייל אהוד על חיילים ועל מפקדים כאחד.

שרון, רומן

רומן, בן כריסטינה ורודולף, נולד ביום כ"ז באדר א' תשי"א (5.2.1951) בורשה שבפולין. כשהיה בן חמש שנים עלה עם משפחתו לארץ. המשפחה קבעה את מושבה בחולון, שם למד בבית־הספר היסודי "שנקר". כדי לסייע בכלכלת המשפחה, החל להופיע כשוליית־קוסם לצדו של אביו כבר מגיל תשע. באותן שנים התחיל גם לשיר ולמד לנגן בגיטרה בקונסרבטוריון למוסיקה בתל־אביב. הוא גם הלחין שירים רבים ואף הוציא לאור כמה וכמה תקליטים, שהראשון בהם יצא בשנת 1966.

רומן גויס לצה"ל במחצית פברואר 1969, ומאחר שהיה זמר במקצועו, הוצב לחיל הכללי. בתקופת שירותו היה סולן בצוות הווי של חיל התותחנים ובימי מלחמת ההתשה הופיע בבסיסי צה"ל שונים.

במחצית פברואר 1972, משסיים רומן את שירות החובה שלו אימץ אותו האמרגן איתן גפני, ותחת חסותו הופיע בערבי שירה ובפסטיבלים. תקליטים נוספים מפרי יצירתו יצאו לאור, ולו עצמו היה אוסף תקליטים גדול. במלחמת יום הכיפורים הצטרף ללהקת הווי של צה"ל והופיע עמה ביחידות שונות. ביום י"ד בשבט תשל"ד (6.2.1974) בהיותו באזור בלוזה שבסיני, בדרכו לאחת ההופעות, נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים. לאחר מותו הועלה לדרגת סמל.

שרוני (המלט), דן

דן, בן יהודית וקורט, נולד ביום כ׳ באדר תש״ב (9.3.1942) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי ״שילה״ ברמת־גן ובבית־הספר התיכון בכפר הילדים והנוער ״הדסים״. דן היה תלמיד חרוץ ושקדן והצטיין בעיקר במקצועות הריאליים – במתמטיקה ובאלקטרוניקה. הוא היה צעיר חברותי, פעיל בתנועת הצופים והצטיין בארגון טיולים ומחנות. בפעילות חברתית המשיך בכפר הנוער ״הדסים״, שם היה פעיל בגדנ״ע, הדריך בקייטנת נוער ויזם תערוכות אמנות ועבודות עץ ודיקט. כיוון שידע שפות אחדות תירגם יצירות ספרות מאנגלית ומגרמנית לעברית.

דן גויס לצה״ל בתחילת אוגוסט 1960 והוצב לחיל הקשר והאלקטרוניקה. הוא עבר קורס אלחוטנים וסיים בהצלחה קורס קציני קשר והגיע לדרגת רב־סרן. דן היה קצין־קשר מצטיין, בעל ידע מקצועי רב, חייל ממושמע, מפקד ומדריך אהוב על מפקדיו ועל חייליו. בעת שירותו הצבאי ובתקופה הקצרה שהיה אזרח, למד שנה בפקולטה להנדסת חשמל ואלקטרוניקה בטכניון בחיפה וכן למד שנתיים בפקולטה למדעי החברה ולסטטיסטיקה באוניברסיטת תל־אביב. כאשר היה רב־סרן בצבא הקבע נשלח על־ידי צה״ל ללמוד באוניברסיטת הנגב בבאר־שבע וסיים בהצטיינות שתי שנות לימוד בפקולטה להנדסת חשמל ואלקטרוניקה. במלחמת יום הכיפורים היה דן קצין מערכות טלפונים של מרחב פיקוד הדרום. הוא פעל ללא ליאות יומם ולילה כדי לספק קשר מבצעי ליחידות הלוחמות בחזיתות. ביום כ״א בתשרי תשל״ד (17.10.1973) בזמן המלחמה, נפטר דן בבית־החולים בבאר־שבע והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, אחות ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, קצין קשר ואלקטרוניקה ראשי, כי דן היה אחד הקצינים המוכשרים, שנועדו לו תפקידים חשובים בחיל. המפקד ציין לשבח את תרומתו של דן למערכות הקשר במלחמת יום הכיפורים.

שרטר, משה

משה, בן פרידה ואליעזר, נולד ביום ט׳ באלול תרצ״ח (5.9.1938) בצ׳כוסלובקיה ועלה לארץ בשנת 1964. הוא סיים את לימודיו בבית־ספר יסודי ובבית־ספר תיכון בארץ מולדתו והשתלם בבית־ספר גבוה להנדסת מכונות בסלובקיה. משה היה בן למשפחה של ניצולי השואה, ובעצמו ישב במחנה ריכוז כשנה, בהיותו ילד בן חמש. אחותו נספתה באושוויץ ומשה נותר בן יחיד להוריו. אחרי שסיים את לימודיו בהנדסת מכונות, החליט כי

מקומו בישראל. הוא יצא מצ׳כוסלובקיה בדרך לא־חוקית ועלה לארץ לבדו, שכן הוריו נשארו בצ׳כוסלובקיה. לאחר עלייתו למד עברית באולפן ועשה כשנה וחצי בקיבוץ. כל העת לא חדל ממאמציו להעלות לארץ את הוריו. לאחר שנשא לאישה את חברתו שושנה, יצא לוינה ונפגש שם עם הוריו. הוא דיבר על לבם והצליח לשכנעם לעלות לארץ. הם באו ארצה והשתקעו בדירתו ומשה עשה ככל יכולתו כדי לחבב עליהם את מולדתם הישנה־חדשה: הוא טייל עמם ברחבי הארץ והראה להם את כל הטוב והיפה הגלום בישראל. ההורים סיפרו, כי הייתה זו החוויה המרשימה ביותר שידעו בחייהם. משה היה אדם משכיל ורציני, רחב אופקים ובעל נפש חמה וחוש הומור מצוין. במקצועו הצטיין כעובד אחראי ובעל ידע מקצועי רב. הוא עבד כמהנדס מכונות באוניברסיטה העברית וכן עסק בעבודה אקדמית. מטבעו היה פעיל ורב־גוני ועסק בתחביבים שונים: ספורט, טיולים, צילום ופיתוח תצלומים שצילם.

משה גויס לצה״ל במחצית ינואר 1967 ושירת כקשר בחיל התותחנים. ביחידתו נחשב חייל מסור וממושמע, והיה אהוב על מפקדיו ועל כל החיילים. הוא השתתף במלחמת ששת הימים ולחם באזור המרכז.

בתום תקופת שירותו הסדיר, הוצב ביחידת מילואים. ביחידה זו התנדב ברצון לצאת לשירות בעת הצורך ולחם בחזית הצפון. במלחמת יום הכיפורים היה משה קשר ביחידת מרגמות כבדות שלחמה בסיני. ביום י״ט בתשרי תשל״ד (15.10.1973) נפגע ונהרג בהפגזה על סוללתו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני בנים — ירון ואריאל, והורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי משה היה חייל מצוין וחבר למופת.

שריג, יוסף

יוסף, בן תקוה ונחום, מראשוני קיבוץ בית־השיטה, נולד ביום כ״ט באדר תש״ד (24.3.1944) בקיבוץ בית־השיטה וגדל שם. הוא למד בבית־הספר היסודי בקיבוץ ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר התיכון בקיבוץ. הוא היה תלמיד מצטיין והתעניין בשטחים רבים, אך הקדיש עניין מיוחד להיסטוריוזופיה. מטבעו היה נער סקרן וער מאוד לכל המתרחש סביבו. כן היה בעל תפיסה מהירה וכושר ביטוי תמציתי ובהיר. נער חברותי היה וכל רעיו אהבוהו; תמיד היה מקור שמחה לכל מי שהכירו ועם זאת היה נער מופנם ובודד. מילדות הצטיין בנפש עשירה, שהיו בה אופי תקיף ועדינות רבה. הוא גדל במשפחה חמה, שאהבה וריעות שררו בה והיה קשור מאוד להוריו ולאחיו. כישרונו הגדול בתחום המוסיקה נתגלה עוד בילדותו והוא למד לנגן על פסנתר, החל לכתוב פזמונים ומנגינות לחגים במשק ואף הופיע בשירה ובנגינה באירועים שונים. גם

בציור ניסה ידו. כבן משק היה חבר בחטיבת בני הקיבוץ ולאחר סיום לימודיו התיכוניים, כשהיה בן שבע־עשרה, יצא לשנת י"ג בתל־אביב ובמסגרת זו ערך את רבעון חטיבת בני הקיבוץ המאוחד "יחדיו".

יוסף גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1962 ולפי המסורת במשפחתו התנדב לשרת בחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שסיים קורס מפקדי טנקים, השלים קורס קצינים והשתלם בקורס קציני שריון ובקורס מפקדי פלוגות שריון. הוא היה חייל מעולה וסיים את הקורסים בהצטיינות. מפקדיו מאותה תקופה ציינוהו כמפקד בעל גישה רצינית לתפקידו ויעיל בעבודתו. גם בצבא היה הרוח החיה בכל פעילות חברתית, כתב פזמונים, ניגן ושר במסיבות של היחידה. בכל אשר הלך היה אהוב על חבריו ועל פקודיו.

בשנת 1965 השתחרר מהשירות הסדיר ושב למשק. זמן מה עבד בענף הפלחה ולמד בערבים ובשנת 1966 יצא ללמוד מוסיקה במכון "אורנים". אחרי־כן השתלם בתזמור אצל המלחין נועם שריף. כשפרצה מלחמת ששת הימים גויס והשתתף בקרבות בחזית הדרום, ולאחר המלחמה הוענקה לו דרגת סרן. בשנת 1968 סיים את לימודיו ומאז חילק את זמנו בין עבודה במשק לבין פעילות מוסיקלית עניפה ופורייה. הוא לימד מוסיקה בבית־הספר של הקיבוץ ובאולפנים למוסיקה בעין־חרוד ובבית־שאן, ניצח על מקהלת המשק ועל תזמורת הריקודים של בית־השיטה והשתתף במקהלת הקיבוץ המאוחד. באותו זמן כתב שירים, הלחין יצירות רבות וגם כתב מסות פילוסופיות. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים גויס יוסף ונשלח עם יחידתו לרמת הגולן. הוא לחם כמפקד מחלקת טנקים שהדפה את כוחות הסורים ברמת־הגולן, באזור חושניה. ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973) נפל בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ בית־השיטה. השאיר אחריו אישה ושני בנים, הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו "עיטור המופת" על גבורתו בקרב. בתעודת העיטור נאמר: "לאות ולעדות כי רב־סרן שריג יוסף גילה אומץ־לב הראוי לשמש מופת. והרי תיאור המעשה: עם פרוץ הקרבות שימש רס"ן יוסף שריג ז"ל כמפקד פלוגת טנקים, שנלחמה ברמת־הגולן. ב־8 באוקטובר 1973, בהובילו את הכוח לעבר קוניטרה, נתקל במארב סורי. למרות שנפגעו מפקדים מכוחותינו וטנקים ניזוקו הצליח רס"ן יוסף שריג ז"ל להדוף את האויב בקור רוח. מאוחר יותר נתקלה פלוגתו בירי טילים מכיוון תל־סקי. רס"ן יוסף שריג הכווין את הטנקים לעמדות נמוכות והצליח להשמיד חלק מנושאי הטילים. ב־10 באוקטובר 1973 הוביל את הגדוד לכיבוש מוצב, שהוחזק על־ידי עשרות טנקי אויב והצליח במשימתו. הוא נהרג למרגלות המוצב, ממארב סורי, ביום רביעי בצהריים, בשעה האחרונה של הדיפת הסורים. בכל פעולותיו גילה אומץ־לב, קור־רוח, כושר־מנהיגות ודבקות במשימה למופת".

בעזבונו של יוסף יש שירים רבים, שחלק מהם הוצא לאור בהוצאת הקיבוץ המאוחד בספר בשם "עשרים שירים". ספר תווים מעזבונו יצא לאור בשם "שירת יוסף" ובו 31 יצירות למקהלה, ליחיד ולכלים שונים; תקליט בשם "אחי חזר מן השדה" יצא בהוצאת "הד ארצי" ו"רשות השידור"; בחוברת שהוציא לאור קיבוץ בית־השיטה לזכר בניו שנפלו, כלולים דברים על דמותו ואחדים משיריו; גם החטיבה שלו הוציאה לאור ספר לזכר הנופלים ובו ביוגרפיה של יוסף; בעלון "הקיבוץ"

נתפרסמה רשימה על דרכו האמנותית ואחדים משיריו. שירים רבים תורגמו לשפות שונות. המלחינים שלמה יפה מבית־אלפא ויהודה אנגל ממעגן־מיכאל חיברו יצירות מוסיקליות על יסוד שירי יוסף.

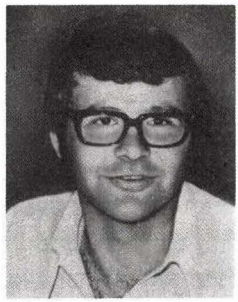
שריון, מיכאל

מיכאל, בן ברכה וזלמן, נולד ביום כ״ט באב תשי״ד (28.8.1954) בתל־אביב. הוא למד בבית־הספר היסודי ״בר־גיורא״ והמשיך את לימודיו בבית־ספר תיכון־עירוני ו׳, במגמה הלבורנטית, וסיים את לימודיו בבית־הספר האקסטרני ״תיכון קולג׳״. מיכאל היה נער עירני ופעיל, עצמאי מאוד בחשיבתו ומבוגר במעשיו, מלא יזמה ומרץ. הוא היה בן מסור להוריו, אח ורע לשלוש אחיותיו המבוגרות ממנו. מנעוריו התעניין מאוד במקצועות הטכניים, ומקצוע המדידות היה המקצוע שהעדיף על פני האחרים והקדיש לו את חופשותיו. עם קבוצות מודדים יצא לעבודה באזורי ספר ועוד כשהיה תלמיד בבית־הספר התיכון נתמנה אחראי על קבוצת מודדים. היו לו תחביבים רבים והוא עסק בכולם במרץ רב. הוא היה משתתף קבוע בצעדות, בהקפת התבור ובאירועי ספורט אחרים, אהב לשחק בכדורסל ובזכות קומתו הגבוהה וכוחו הרב הגיע להישגים נאים גם בענף זה. הוא היה חובב מוסיקה, תופף בתופים בכישרון רב ותקופה מסוימת היה חבר בתזמורת הנוער של עיריית תל־אביב. אך יותר מכל אהב לטפל בבעלי־חיים, בעיקר בכלבים. מילדותו גידל וטיפח כלבים, שאהבו אותו והוא אהבם והבין לנפשם. בתקופת בית הספר היה חבר בגדנ״ע־אוויר ושאף להיות טייס. הוא הרבה לבנות טיסנים, שקד ללמוד כל פרט בענייני תעופה והיה בקי מאוד בכל הקשור למטוסים, אך משניסה להתקבל לחיל האוויר, נפסל במבדקי הטיס בשל פגם בראייתו.

מיכאל גויס לצה״ל במחצית פברואר 1973 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות הטנק, הוצב באחד הגדודים שהיה מוצב באזור תעלת סואץ. הוא אהב את חיי הצבא, על הקושי שבהם ועל האתגר שבהם, וקיווה להתקדם במסלול הטכני והפיקודי. ביחידתו היה חייל טוב, מסור לתפקידו, נאמן למפקדיו וחבר למופת לשאר החיילים ועל כן אהבוהו כולם. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו של מיכאל עסוקה עדיין באימונים בסיני, ליד מעוז ״נוזל״. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973) נשלחה פלוגתו להדוף כוחות של האויב שצלחו את התעלה. בקרב קשה, שמיכאל לחם בו באומץ לב, נפגע הטנק שלו בטיל נ״ט והוא נהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה שלו: ״צוות הטנק בו לחם מיכאל ז״ל, השמיד כלי שריון רבים של האויב ועמד במשימה בגבורה, תוך גילוי אומץ והכרה בשליחות שמילא, עד שנפגע הטנק שלו״.

שרל, חיים (קורנל)

חיים, בן אורליה ואהרן, נולד ביום י"א באלול תש"י (24.8.1950) בבוקרשט שברומניה, ובהיותו בן עשרה חודשים עלה עם משפחתו לארץ. ארבע שנים התגוררה המשפחה במעברת "שומרון" ליד נהלל, ואחר־כך קבעה את מושבה בטירת הכרמל, ליד חיפה. בטירת הכרמל למד חיים בבית־הספר היסודי "הגבעה", ומגיל צעיר ניכרה אצלו נטייה למקצועות הריאליים. הוא היה תלמיד טוב ופעיל ועשה רבות בתנועת "הנוער העובד והלומד". בשעות הפנאי עסק בצילום, באיסוף בולים ובשחייה, ולעתים אף כתב שירים. משסיים שמונה שנות לימודים, עבר עם משפחתו להתגורר בחיפה, שם למד בבית־הספר התיכון־מקצועי "בסמ"ת". הוא השתלם במגמה של מכשירנות והצטיין בלימודיו.

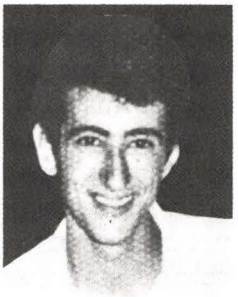
חיים גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1968 והוצב לחיל השריון. במסגרת שירותו עבר קורס למקצועות הטנק, קורס תותחני טנקים וקורס מפקדי טנקים. לאחר שהוצב ביחידת שריון השתתף בקרבות מלחמת ההתשה.

במחצית נובמבר 1971, משסיים חיים את שירות החובה, החל ללמוד הנדסת מכונות בטכניון. כדרכו תמיד, הצטיין בלימודים ויחד עם זאת לא זנח את תחביביו מילדות. יחד עם חברו ערך חוברת, שעסקה בהווי הגדוד שלו, ושלח אותה כמזכרת לגדוד. הוא רכש ארבע מצלמות והתרכז במיוחד בצילומי נוף. חיים היה חובב טבע מושבע, אהב לטייל וכמעט לא הייתה פינה בארץ, שלא סייר בה. במלחמת יום הכיפורים לחם בחזית הדרום, בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973) נפגע ונפל בקרבות שנערכו ליד "החווה הסינית". הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אני זוכר את חיים כרודף שלום. פעם, קטף פרחים בשדה וקישט את הטנק שלו. הוא אמר: 'וכי לא נאה מראה זה יותר ממראה טנק עמוס בפצצות?'. בימי קרבות הבלימה גילה מסירות ואומץ לב. כתותחן מעולה השמיד טנקי אויב רבים. חיוכו ועליזותו של חיים ליוו אותנו כל ימי הקרבות, ויישארו חקוקים בזכרוננו, חבריו הלוחמים".

רשימה לזכרו פורסמה בביטאון ארגון נכי המלחמה בנאצים, "קול נכי המלחמה".

שרמה, מרדכי

מרדכי, בן שושנה ושלום, נולד ביום י"ג באדר תשי"ג (28.2.1953) בנס ציונה. הוא למד שם בבית־הספר הממלכתי ב' ובבית־הספר להכשרה מקצועית של משרד העבודה, במגמה של מסגרות. מורדוך, כפי שאהבו לכנותו בני משפחתו וידידיו, היה נער צנום, גבוה ויפה־מראה ביותר. הוא ניחן בתווי פנים יפים במיוחד, שהרשימו כל מי שפגש בו. לא פעם זכה להיקרא "בעל פני המלאך". למרות שהיה נער ביישן מטבעו, שקט ונחבא אל הכלים, לא התבודד ולא הסתגר. הוא השתתף יחד עם בני גילו בכל המשחקים ובכל מעשי הקונדס בשכונה, היה עליז ומלא התלהבות. מורדוך היה בן נאמן למשפחתו, וגרם הרבה נחת להוריו, לאחיו ולאחיותיו. מעולם לא סירב למלא משאלות בני המשפחה ובפרט היה מקפיד גדול במילוי מצוות כיבוד אב ואם, אפילו עמדו דרישות הוריו בניגוד לדעתו. היה לו ביטחון רב בניסיון החיים שלהם והוא רחש הערכה רבה לדעותיהם ולעצותיהם, שבסופו של דבר נתגלו תמיד מכוונות לטובתו שלו. גם עם אחיו ואחיותיו המבוגרים שמר על קשרים הדוקים. הוא אהב לבקרם בבתיהם ולבלות שעות ארוכות עם משפחותיהם. המסגרת המשפחתית הייתה קודש בעיניו והוא היה מלא הערצה לאחיו הנשואים, שהצליחו כל כך בהקמת בתיהם. בבית־הספר היה מורדוך ראש וראשון לחבורת תלמידים שהתלכדה סביבו. בין חבריו נחשב מנהיג ורבים ביקשו את קרבתו. הוא נתברך בכישרון לפשר בין רצונות ואינטרסים מנוגדים של חבריו וביכולת ללכדם לחבורה אחת מאוחדת, הפועלת מתוך שיתוף מלא. הוא היה בעל לב פתוח וידע להקשיב, בדרכו השקטה והמיוחדת, לדבריו של כל אדם. מורדוך היה גם חבר פעיל בתנועת "הנוער העובד והלומד" וגם שם התבלט באופיו החברותי ובגישתו החיובית לבני אדם. לאחר שסיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי והוסמך כמסגר, החל עובד במקצועו באחת המסגריות בעירו. כיוון שניחן ב'ידי זהב' וכל מה שנגע בו צלח בידו, התקדם גם כאן יפה וראה ברכה רבה בעבודתו. הוא התמיד בעבודתו זו עד שהגיע מועד גיוסו לשירות חובה בצה"ל.

מרדכי גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל השריון. לא קלה הייתה דרכו אל החיל הקרבי הזה. משהגיע מועד גיוסו, סירב צה"ל לגייסו עקב חוסר משקל. אבל הוא לא ויתר בקלות על זכותו לשרת יחד עם חבריו. הוא ערער על ההחלטה ועבר שורה נוספת של בדיקות, שבסיומה הוחלט בכל זאת להיעתר לו ולגייסו. מבין שלוש האפשרויות שעמדו בפניו, חיל השריון, חיל התותחנים או חטיבת "גולני", בחר מורדוך בחיל השריון. הוא היה גאה מאוד להשתייך למשפחת חובשי הכומתות השחורות והשקיע מאמצים רבים באימונים. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון וסיים אותו בהצלחה מלאה. לאחר הקורס הוצב לאחת מיחידות השריון המבצעיות בסיני בתפקיד נהג טנק. באותה תקופה ניסה אחיו, עובדיה, לשכנעו לעבור לחיל אחר, או לפחות לעבור ליחידה עורפית, אבל מורדוך סירב בתוקף. "אני לא עוזב את השריון" אמר בהחלטיות. הוא גם חשב להמשיך ולשרת בצבא הקבע בחיל השריון. ביחידתו נחשב לנהג טנק מעולה, שמעטים יכלו להידמות

לו, ואמנם בתחרויות שנערכו ביחידה ביום השריון זכה לא פעם במקום הראשון. חבריו לפלוגה הכירו אותו כחייל מעולה וממושמע. הם אהבו בו את עליזותו ואת נכונוזו לעזור לחברים תמיד. מפקדיו העריכו אותו כחייל מצוין וכלוחם עז. מפקדו הישיר כתב עליו: "הוא היה חייל טוב, הדבק במשימתו, אמיץ ומסור לחבריו". למרות התלהבותו מחיי הצבא ואהבתו לשריון, לא שכח מורדוך את משפחתו ובחופשות המעטות הקפיד לבקר קודם כל אצל הוריו ואצל אחיו בבתיהם, ורק אחר־כך התפנה לענייניו הפרטיים. כשלא ניתן לו לצאת לחופשה היה כותב להם בקביעות או מתקשר אליהם בטלפון. במלחמת יום הכיפורים השתתף מורדוך כנהג טנק בקרבות הבלימה האכזריים מדרום לתעוז 'צידר', בציר המקביל לשפת תעלת סואץ. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נפגע הטנק שלו ועלה בלהבות. מורדוך לא הצליח להיחלץ מתוך הטנק הבוער. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בנס־ציונה. השאיר אחריו הורים, ארבע אחיות ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

הוריו תרמו ספר תורה לזכרו.

שרמן, בנימין

בנימין (בני), בן איטה ויצחק, מניצולי השואה, נולד ביום ה' בניסן תשי"ד (8.4.1954) בבית־יהושע. הוא למד בבית־הספר היסודי "גאולים" ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "אהל־שם" ברמת־גן. בני היה תלמיד חרוץ ומתמיד. מחנכו סיפר עליו שהיה "מאותם תלמידים שאין המחנך יכול להגדירם הגדרה שלמה, שתבטא את כל תכונותיו גם יחד, אלא יכול הוא להעלות במקוטע ממעשיו, שכן היו אלה מעשים נאים, מעשים בחכמה, בתבונה, שאין לדלג על אף אחד מהם, מעשים שנעשו בלב חם ובאהבת אמת וכל תכונותיו אלו משלימות יחד את דיוקנו – בחור מצטיין. בכל שטח שעסק בו ובכל מקום שהיה, הוא ביצע את כל שהוטל עליו באהבה ובמסירות" ומורהו כתב: "בני עזר לכולם ללא חשבון, ללא הבחנה וללא סיבה. דומה כי הייתה זו מטרת חייו, עיקר ייעודו. וכל זאת עשה בשקט האופייני לו ובדרכו המיוחדת לו". נעמן, שהיה המחנך של בני בשלוש שנות לימודיו האחרונות בבית־הספר התיכון, סיפר: "בוגר מצטיין היה בני. נער יפה־תואר וטוב נפש, גבה קומה, צנוע, עוזר לזולת ואהוד על כל חבריו בכיתה ובבית הספר... כזה היה בני – בחור העשוי כולו חוליות־חוליות של מעשים טובים, של תכונות נשגבות ויקרות, של בחור מצטיין בכל שטח בו עסק, ובכל מקום שהיה ביצע את המוטל עליו בחובה קדושה ובאהבת אמת, במסירות אין קץ ובקדושה המיוחדת רק לו... בני היה יקר לכולם, ידיד ורע לחברים, בן מסור ונאמן להורים ולמורים... קשה לדבר על בני כעל מי שהיה, אין הדעת והלב נותנים שבני איננו". חברו לספסל הלימודים, אודי סבירסקי, סיפר: "בני התגלה לי כבחור טוב לב, תוסס וערני, טיפוס חברתי מאין כמוהו, שופע הומור וליצנות, ותרן ונוח מאד לבריות, טיפוס צברי במלוא מובן המלה. תמיד ידע לצאת מכל סבך שאליו נקלע

בצורה חלקה ונקיה". בני נמנה עם חברי "נוער לנוער" ופעל הרבה במסגרת הארגון. יחד עם חברי הארגון נסע לטייל באירופה וחזר משם גדוש רשמים וחוויות. חברו בארגון אמר עליו, שהיה אהוב על כל מכריו בזכות יושרו וטוב לבו ובזכות היותו חברותי, שופע הומור ומעשי ליצנות, תוסס וערני, תר כל העת אחר החדש, סקרן ומבקש לרכוש לו ידע. שמח בחלקו היה ולא נפל ברוחו גם בשעות קשות. הוא היה נוח לבריות, בן נאמן ומסור להוריו ויחסי אחווה ורעות שררו בקרב בני משפחתו.

בנימין גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1972 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק והיה בו חניך מצטיין. אחרי כן השתלם בקורס למפקדי טנקים ונודע אחר־כך כמפקד טנק אחראי ומסור לתפקידו. במשך כל ימי שירותו בצבא, דאג להוריו, ביקש להסיר דאגה מלבם ולא התאונן כדי שלא לצער אותם על האימונים הקשים. לאחר שסיים את קורס המט"קים הוצב כמדריך באותו בסיס. הוא התגאה בכך מאוד, משום שראה בעובדה זו אות לאמון ולהערכה כלפיו מצד מפקדי הבסיס. שי, שהיה אחד מחניכיו, סיפר: "בני היה אחד המפקדים השקטים ביותר שהכרתי. מעולם לא היו לנו סכסוכים אתו. את הסמכות שהייתה בו כמפקד ניצל באופן כזה, שאנחנו ראינו בו חבר ולא מפקד. כמדריך היה בני אחד הטובים שהיו לנו. הוא ידע את החומר על בוריו, אולם ראינו שאין זה הכל לגביו. בני אהב את הכלי". במהלך מלחמת יום הכיפורים השתתף בני בקרבות הבלימה נגד המצרים. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) כותרה יחידתו על גדות תעלת סואץ מול קנטרה. הוא הזעיק את חבריו באלחוט, אך לא עלה בידם לחלצו. חבריו סיפרו שלחם בטנקים של המצרים, שעלו עליו, וגרם להם אבדות כבדות. לאחר שהצליח להוציא שבעה־עשר טנקים של האויב מכלל פעולה פגע טיל בטנק שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר. לימים זוהתה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

חברו חזי, כתב לזכרו את השורות הבאות: "הלכת – אלמו מלים / נמחק חיוך / דמעות קפאו // נפל – לב כואב / עין דומעת / שיש אילם מדבר".

שרעבי, אהוד

אהוד (אודי), בן מרים ומשולם, נולד ביום ג' בתמוז תש"ז (21.6.1947) בפתח־תקוה. הוא למד בבית־הספר היסודי־דתי "שארית ישראל" ובבית־הספר היסודי־דתי "נצח ישראל" בפתח־תקוה, למד כשנה בפנימייה בכפר פינס, בקורס לחשמלאות, ואחרי־כן למד בבית־הספר המקצועי "עמל" בפתח־תקוה. לבסוף למד בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר בחיפה, בקורס דו־שנתי לאלקטרוניקה. אהוד היה תלמיד שקדן והיה אהוב על חבריו בבית־הספר. הוא היה חבר בתנועת "הנוער העובד והלומד" וברבות הימים גם הדריך בה. היו לו תחביבים רבים, וגם מקצועו, האלקטרוניקה, היה כתחביב לו.

בלילות היה בונה מכשירים אלקטרוניים ומתקן מכשירי חשמל. הוא הרבה לעסוק בנגרות ובשעות הפנאי היה בונה רהיטים לשימושו. אודי היה חובב ספורט, ובעיקר אהב כדורסל וכדורגל. כן אהב לדוג דגים ולצאת לטיולים עם חבריו הרבים. כל דבר שנטל בידיו, היה יוצא מושלם. הוא הצטיין בסדר ובניקיון, ובכישרונו להוציא דבר שלם מתחת ידיו. כל ימיו היה חבר טוב, המוכן תמיד לעזור לזולת, וכל מי שהכירו היללו ואהבו.

אהוד גויס לצה"ל במחצית יוני 1966 והוצב לחיל הקשר. עוד לפני שגויס עבר כשוחר קורס לטכנאי קשר בבית־הספר הטכני של חיל־האוויר. לכן הוצב כטכנאי קשר בגדוד קשר פיקודי. במלחמת ששת הימים השתתף בקרבות בסיני, אחרי־כן שירת ביחידת פיקוד בחיל התותחנים ועבר השתלמות במקצועו. לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בגדוד תותחים מתנייעים. בתעודת השחרור שלו צוין שהוא בעל ידע מקצועי מעולה. כעבור זמן הועלה לדרגת סמל במסגרת המילואים, הוצב כטכנאי קשר במפקדת יחידה ארטילרית ובראשית 1973 חזר לשרת במקצועו, בגדוד תותחים מתנייעים. הוא שירת בנאמנות והתחבב על חבריו החיילים ועל מפקדיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, עבד אהוד כטכנאי אלקטרוניקה בחברות שונות בתל־אביב וברמת־גן, ובאחרונה עבד בחברת "עציון" ברמת־גן ואצל קבלן פרטי. זמן לא־רב לפני שנפל נשא אישה, ולקראת נישואיו שכר דירה, ובמו ידיו שיפץ, סייד, צבע וקישט אותה. הוא היה בן, אח ובעל מסור ואהוב. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב אהוד ביחידתו, נשלח עמה לסיני והשתתף בקרבות כטכנאי במחלקת קשר. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973), נפגע אהוד מרסיס בראשו בהפגזה כבדה בקרבת צומת הגידי, פונה ומת מפצעיו בדרך לבית־החולים. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ושישה אחים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אהוד היה מן האנשים המביאים אתם חיוך ואווירה טובה לכל מקום. רוחו הטובה ואישיותו החמה עודדו את כל חבריו בשעות הקשות של המלחמה".

משפחתו תרמה לזכרו ספר תורה וספרייה תורנית לבית־הכנסת "בית יוסף" בשעריה, שליד פתח־תקוה.

שרעבי, אלעזר

אלעזר (אלי, עזורי), בן רבקה ומשה, נולד ביום כ"ז בניסן תשט"ו (19.4.1955) ברחובות. הוא למד בבית־הספר היסודי הממלכתי־דתי "מוריה" ברחובות ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון "אחוזת יעקב" בגן יבנה. אלעזר היה תלמיד חרוץ, הקפיד על הכנת שיעורים והיה אהוב על מוריו ומקובל על חבריו. מנהל בית־ספרו כתב עליו: "אלעזר היה תלמיד מסודר, מנומס, חביב ועליז. הוא היה נאמן לבית־הספר ולמוריו.

אדיבותו הייתה נדירה. אמנם האדיבות היא תכונת כל בני משפחתו, אך הוא הצטיין בה. תמיד השתדל להתקדם וכל תפקיד שקיבל מילא באחריות. אציל היה ורב־חן". אלעזר היה חובב ספורט ונלהב היה בעיקר לג'ודו. את זמנו הפנוי הקדיש לקריאה בתחומים שונים ועסק במלאכת יד, בעץ ובמתכת. אלעזר היה בן תורה והקפיד מאוד על שמירת המצוות ועל כללי המסורת. נוח היה לבריות, סלחן, טוב לב, חביב ונעים הליכות. חברותי היה מאוד, קל להתיידד והרבה מרעיו ביקשו את קרבתו. תמיד מוכן היה לעזור לזולת, התעניין בבעיותיהם של אנשים שפנו אליו, ידע להשיא עצה טובה ונבונה, והצליח לפשר ולתווך בין חברים שהסתכסכו. אלעזר היה צנוע מאוד בכל הליכותיו, מסתגר וביישן במקצת, מעולם לא התנשא על איש ולא הרים את קולו, אהב את הפשטות וידע להיות מרוצה. מטבעו היה דייקן ועשה את מלאכתו באמונה, במסירות ובצנעה. כל ימיו היה בן מסור להוריו, רחש להם כבוד והערכה, התחשב בדעתם וכיבד את רצונם.

אלעזר גויס לצה"ל במחצית מאי 1973 והוצב לחיל הצנחנים. ביחידתו נחשב חייל טוב וממושמע, אשר גם חבריו וגם מפקדיו ראו בו דוגמה למסירות ולהתנהגות. הוא השתדל שלא להדאיג את הוריו ולכן הקפיד לכתוב להם מכתבים ולהתקשר הביתה ותמיד ניסה להרגיע אותם ולשמח את לבם. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלחה יחידתו לסיני. שם הוטל עליה ללחום בחיילי קומנדו מצרים, שפשטו בדרום חצי האי. ביום 9.10.1973 נפצע אלעזר מרסיס בחזהו במהלך אחד המרדפים האלה, אך לאחר שנחבש סירב להישלח לטיפול בעורף. יומיים אחרי־כן, ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), בשעות הערב של חג הסוכות, נפגע ונהרג בקרב ליד אבו־רודס. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ברחובות. השאיר אחריו הורים, אח וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

הוריו תרמו לזכרו ספר תורה לבית־הכנסת על־שם האחים עוקשי ברחובות.

שרעבי, יואל

יואל, בן כוכבה ויששכר, נולד ביום ד' באדר תשי"ג (19.2.1953) בתל־אביב. את לימודיו היסודיים השלים בבית־הספר "התקוה" בשכונת התקוה. הוא היה ילד עליז ושובב, ובתחילה קשה היה לו להסתגל למסגרת. רק בשנים מאוחרות יותר, לאחר שלמד להוציא את מרצו הרב באימוני ספורט, נרגע והחל ללמוד כראוי. סיפרה עליו מורתו: "היכרנו את יואל כנער שובב וחביב, ויחד עם זאת ביישן, עדין ומנומס. הוא כיבד מאוד את בני משפחתו, שהרעיפו עליו אהבה ללא גבול. יואל היה חבר טוב והרבה להתלוצץ עם חבריו. הצחוק והעליזות היו חלק מאופיו הבסיסי, ולכן כה רבים רצו את קרבתו". אהבת חייו היה הספורט. הוא היה חבר באגודת הספורט "בני יהודה" בענף הכדורגל, ובאגודת הספורט "הפועל" תל־אביב בענף הכדורסל. נער אמיץ היה ומלא מרץ, ומעולם לא פחד לבצע את תרגילי הספורט הקשים והמסוכנים ביותר. מדי יום

ביומו היה הולך לאימונים, ובשבתות שיחק כשוער בקבוצת הנוער של "בני יהודה". לא פעם הביא פרסים והישגים של מקומות ראשונים לבית ספרו, ועל כך הייתה גאוות חבריו. סיפר עליו המורה לחינוך גופני: "יואל היה נער ישר, אמיץ, ופשטות ונועם השרה על סביבתו. כתלמיד בשיעורי הספורט, אין לשכוח את כישרונותיו של יואל. בתחרויות הספורט תמיד עודד את חבריו לקבוצה, להמשיך ולהתאמץ ולזכות בניצחון. הוא שקד על פיתוח יכולתו הגופנית, ותמיד יצא אתנו לכל תחרות". אהבתו השנייה של יואל הייתה הקריאה. לאחר שנדרש לעזוב את מגרש הספורט, היה יושב בבית וקורא ספרים בלהיטות. בשעות הפנאי בילה עם חבריו במועדון הנוער המקומי "עזרא", שם השתתף בחוגים שונים. הוא השלים את לימודיו התיכוניים בבית־הספר המקצועי "אורט" בתל־אביב, שם התמחה במקצוע המסגרות.

יואל גויס לצה"ל בשלהי פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס לנהגי זחל"ם והוצב ביחידה. חבריו ליחידה ומפקדיו אהבו אותו והעריכו את מרצו הרב ואת הידע המקצועי שלו. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בחזית הצפון. ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נפגע יואל ונפל בקרבות הבלימה באזור חושנייה. הוא הובא למנוחת־עולמים בחלקה הצבאית של בית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים וארבע אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יואל היה נהג מעולה ומהבולטים בחיילי פלוגתו".

המשפחה תרמה לזכרו ארון ספרים, נברשת וספרי קודש לבית־הכנסת בשכונת התקוה.

שרף, יעקב

יעקב, בן עליזה ומאיר, נולד ביום ה' באלול תש"י (18.8.1950) בחיפה. כשהיה בן חודש ימים, קבעה המשפחה את מושבה בירושלים, שם למד בבית־הספר היסודי "גאולים". ששת בני המשפחה מעוטת האמצעים, שהצטמצמו בחדר מגורים אחד, היו זקוקים לתמיכתו הכלכלית של יעקב, ולאחר שסיים שמונה שנות לימוד חובה, התחיל לעבוד. בבקרים היה עובד ובערבים למד בבית־הספר התיכון "אופקים". על אף זמנו הדחוק השתתף בפעילות תנועת "הנוער העובד והלומד", ויחד עם בני מחזורו הקים גרעין.

יעקב גויס לצה"ל בשלהי אוקטובר 1969, וכחבר גרעין הוצב לנח"ל המוצנח. שלושה חדשים עשה בקיבוץ כפר־הנשיא ואחר־כך סופח ליחידת צנחנים. במסגרת שירותו עבר קורס צניחה, קורס מקלען וקורס מפעילי מקלעים. בשירותו קנה לו חברים רבים, שאהבו אותו וביקשו את חברתו וכן זכה להערכת מפקדיו.

בשלהי אוקטובר 1972, משסיים את שירות החובה, הוצב לשירות מילואים ביחידת שדה. הוא התכונן להמשיך בלימודים גבוהים, אך בשל קשיים כספיים נאלץ

תחילה לצאת לעבודה, ובחר לעבוד כטכנאי במכון הגיאולוגי בירושלים. במלחמת יום הכיפורים שירת כקשר חת"ם בחזית הצפון והשתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים. ביום ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), נפגע יעקב ונפל בהפגזה ארטילרית על כוחותינו, שלחמו ברמת הגולן. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "יעקב היה חייל מסור ונאמן, בימי שגרה ובימי קרב. הוא היה אהוד על מפקדיו ועל חבריו לנשק".

המשפחה תרמה לזכרו ספר תורה לבית־כנסת בירושלים.

ששון, אדמון

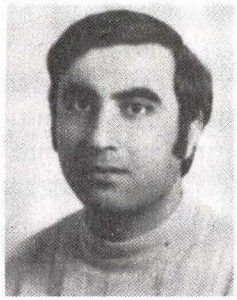

אדמון, בן סמיה וחביב, נולד ביום כ' בתמוז תשי"ב (13.7.1952) בראשון־לציון. הוא למד בבית־הספר היסודי "רמז", ומכיוון שהצטיין במקצועות הריאליים, המשיך את לימודיו התיכוניים בגימנסיה הריאלית בראשון לציון. סיפר עליו מחנכו, מר ברנשטיין: "צנום ורזה היה אדמון, היו לו עינים גדולות, יוקדות ופקחיות. שקט היה ומנומס מאוד. תמיד רציני, אך גם חביב וחייכני. אמנם היה חלוש בגופו, אך במה שנוגע למתמטיקה, נמנה עם האריות. הוא אהב להסביר בעיה מעניינת, להדריך את חבריו בפיתרון תרגיל מסובך, ובהפסקות בילה ליד הלוח ופתר תרגילים. חבריו אהבו אותו וכיבדו את דעותיו". לאדמון היו תחביבים רבים: הוא השתתף בחוג מתמטיקה לחובבים במכון וייצמן למדע שברחובות, היה חבר בקן התעופה המקומי, נהג לבנות דגמי דאונים וחלם להיות טייס. בשעות הפנאי נהג גם לצייר.

אדמון גויס לצה"ל במחצית פברואר 1972 והוצב לחיל הקשר. את חלומו להיות טייס, לא יכול היה להגשים בשל בריאותו הלקויה. הוא ביקש להצטרף לעתודה האקדמית, אך מבוקשו לא ניתן לו. במסגרת שירותו עבר קורס למפעילי טלפרינטר ורדיו, קורס נט"ר וקורס מדריכי מקצועות חש"ן. ביחידתו עבד קשה, לעתים גם שתים־עשרה שעות ביממה, וכשהיה בא הביתה לחופשות "רק רצה לישון", כפי שמספרת אמו. במלחמת יום הכיפורים לחם עם יחידתו בחזית הדרום. ביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נע עם יחידתו באזור פאיד, בגדה המערבית של התעלה. רכבו עלה על מוקש ואדמון נפל. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אדמון שירת ביחידה תוך מסירות רבה, ומילא תפקידים אחראיים ביותר. הוא השקיע הרבה ממרצו ומיזמתו מעל ומעבר לנדרש, היה אהוד ומקובל על כל חבריו".

ששון, אליאס

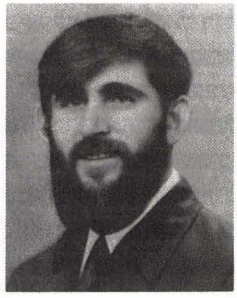
אליאס (אלי), בן סעידה וששון, נולד ביום ג' בניסן תש"ג (8.4.1943) בבגדד שבעירק, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הוא למד בבית־ספר יסודי בבגדד ואחרי כן במעברת מגדיאל, המשיך בבית־הספר התיכון "דביר" ברמת־גן. לאחר עלותה ארצה, התגוררה משפחתו במעברת מגדיאל. תנאי הדיור והמצב הכלכלי היו קשים, וכדי שאלי ילמד בבית־ספר טוב ויגדל בתנאי רווחה, שלחוהו לבית סבתו בגבעתיים. אולם למרות האהבה והתפנוקים שהשפיעו עליו שם, היה ממרר בבכי מדי בואו לבית הוריו. לבסוף לא עמדו הוריו בכך והחזירוהו לביתם. בשנת 1953 עברה המשפחה לרמת־חן. אלי היה ילד נוח. הוא לא היה מהבולטים בלימודים בבית־הספר היסודי, אך היה תלמיד ממושמע, לא הפריע והיה אהוד על מוריו ועל חבריו. אחרי שסיים את לימודיו בבית־הספר היסודי, למד בבית־ספר תיכון בערב, מפני שרצה לעבוד כדי לעזור בפרנסת המשפחה. ואמנם הוא שילב לימודים עם עבודה במחלקת המדידות בתל־אביב, כפקיד מדור השרטוטים. במשכורתו רכש חפצים שונים בשביל הבית. עוד כשהיה תלמיד בבית־הספר היסודי התבלט כספורטאי; הוא אהב מאוד לעסוק בספורט, ובשעות הפנאי הרבה לשחק בכדורגל. כמו כן אהב לצפות בתחרויות בענפי ספורט שונים – כדורגל, כדורסל ושחייה – והיה עוקב בקפדנות אחר התוצאות. תמיד נהג לעזור ברצון לכל אדם: חברים, שכנים ואנשים שנקרו בדרכו. הוא נודע ביושרו הרב ובאי משוא־פנים, שכן לכל אדם התייחס בכבוד ובהתחשבות. במקום עבודתו היה מקובל מאוד והתבקש לחזור לעבודה שם, אחרי שיסיים את שירותו הסדיר.

אליאס גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1961 והוצב לחיל הרגלים. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס מ"כים חי"ר, התמנה מדריך טירונים בבסיס הדרכה. כעבור זמן מונה כנגד רובאים והועלה לדרגת סמל. בתעודת־השחרור שלו צוין כ"בעל תפיסה טובה, חברותי, אחראי ומסור לתפקידו".

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים בחיל השריון ונקבע תפקידו כמש"ק חרמ"ש בגדוד. במסגרת שירות המילואים השתתף בקרבות מלחמת ששת הימים. כעבור זמן הועבר לגדוד חרמ"ש בחיל השריון. לאחר השחרור חזר לעבודתו במחלקת המדידות, אך העבודה המשרדית לא הייתה לרוחו והוא החליט לחפש עבודה שיש בה יותר תנועה ופעילות. הוא עבר קורס לקירור והחל לעבוד ב"אמפא" כטכנאי קירור, אהב את העבודה בחוץ ואת המגע עם אנשים. ברבות הימים אף נבחר כחבר ועד עובדי "אמפא". הוא התייחס לתפקידו ברצינות רבה, תרם מזמנו ונלחם בנאמנות על זכויות העובדים. בשנת 1971 נשא לאישה את חברתו אביבה והתגורר עמה ברמת־גן, לא הרחק מבית הוריו. הוא שמר על קשר הדוק עם הוריו ועם אחיותיו ולאחר שאביו נפטר, עזר הרבה לאמו ושימש למעשה כראש לשתי משפחות. אלי היה גאה ביותר בבתו והיום שבו עשתה את צעדיה הראשונים, היה מהמאושרים בחייו. עוד בערב יום הכיפורים, כשהורגש מצב הכוננות, הכין אלי את חפציו והיה מוכן ליציאה, לפני שנקרא. הוא השתדל להרגיע את משפחתו שדבר

לא יארע לו ואף בגלויות, שהקפיד לשלוח מדי יום מהחזית, השתדל להפיג את דאגתם. הוא נשלח עם יחידתו לחזית בסיני וביום כ"ה בתשרי תשל"ד (21.10.1973) נפגע ונהרג בהתקפה על מתחם "חמוטל", בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, מטיל שפגע ברכבו. זמן רב היה בחזקת נעדר ורק כעבור תשעה חודשים, ביולי 1974, הוחזרה גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובת, אם ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "בנכם לחם למופת בקרב הקשה אשר בו השתתף".

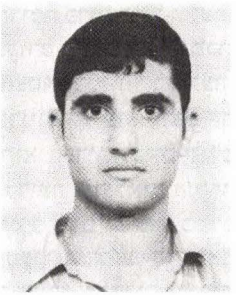
ששון, אליהו

אליהו (אלי), בן שולמית ונח, נולד ביום ט"ו בטבת תש"ז (7.1.1947), במושב אלרואי. הוא החל את לימודיו בבית־הספר היסודי במושב, אחרי־כן למד בבית־הספר היסודי במגדל־העמק, וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון־חקלאי בנהלל. אליהו, שהיה ידוע בין מקורביו בכינוי אלי, הצטיין באהבתו העזה לארץ ולנופיה. הוא הרבה לסייר ולטייל בארץ, עסק בדיג ובציד ונהג לשוטט שעות ארוכות ולחפש אתרים מיוחדים ומראות נוף. בגלל מידה של הרפתקנות ורצון לחיות בדרך שונה מהמקובל החליט לקשור את עתידו בשירות בצבא הגנה לישראל.

אליהו החל את שירותו בצה"ל בתחילת נובמבר 1965 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר שהשתתף בקורס צניחה הוענקו לו "כנפי צנחן". אחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות והשתלם בקורס למש"קי הנדסה. לאחר תקופה של שירות, שעשה בו חיל רב, נשלח בשנת 1968 לקורס קציני חיל רגלים, בבית־הספר לקציניים של צה"ל, עמד בו בהצלחה והוענקה לו דרגת סגן־משנה. בשנת 1969 הועלה לדרגת סגן ובשנת 1971 סיים בהצלחה קורס מפקדי פלוגות בחיל הרגלים. לאחר סיום הקורס הועלה לדרגת סרן. באותה שנה נשא לאישה את חברתו שרה והקים יחד עמה את ביתו בירושלים. אלי מילא מספר תפקידים ביחידות של חיל הרגלים ושל חיל הצנחנים. הוא היה מפקד פלוגה וקצין מבצעים בחטיבת חיל רגלים, והשתתף בפעולות מבצעיות רבות של יחידות הצנחנים. בשנת 1972 עבר הסבה מקצועית והוצב לחיל השריון. הוא עבר את כל מסלול האימונים של חייל בחיל השריון והשתלם בקורס להכשרת צוות טנק. לאחר שסיים את תקופת ההכשרה בשנת 1973 נתמנה מפקד פלוגת טנקים בסיני. אלי הוערך על ידי מפקדיו כקצין מוכשר, בעל כושר מנהיגות ויכולת פיקוד. הוא השתלב בעבודת הצוות בכל יחידה והיה אהוד על פקודיו ועל חבריו המפקדים. במלחמת יום הכיפורים השתתפה יחידתו בקרבות הבלימה וההבקעה נגד המצרים בסיני. הוא פיקד על יחידתו בקרב הקשה על "החווה הסינית". בראש כוח קטן חדר אל תוך מערך מצרי צפוף וגדוש טנקים ותותחים נגד טנקים, שביניהם נערכו קבוצות גדולות של חיל רגלים. הכוח של אלי ניהל קרב עיקש נגד

כוחות שריון מצריים גדולים. בקרבות אלו גילה אלי תעוזה ואומץ לב, לרבות יכולת מקצועית מעולה וכושר מנהיגות. בהסתערות על כוחות שריון של האויב, שנערכו מצפון ל"חווה הסינית" וניסו לחסום בפני כוחותינו את האפשרות לצלוח את תעלת סואץ, נפגע אלי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין במושב אלרואי. השאיר אחריו אישה, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־סרן והוענק לו "עיטור העוז" על גילוי גבורה במילוי תפקיד קרבי תוך חרוף נפש. בכתב העיטור נאמר: "בכל משך הלחימה ניהל רס"נ ששון אליהו ז"ל קרבות עם האויב ושימש דוגמה אישית ומופת לכל הסובבים אותו, במילוי המשימות הרבות שנטל על עצמו. ב־18 באוקטובר 1973 הוביל את פלוגתו בהסתערות על "החווה הסינית", כשהוא נע עם הטנק שלו בראש הכוח המסתער, בשטח המכוסה אש טנקים וארטילריה. בקור רוחו ובדבקותו במשימה סחף אחריו את כל אנשי הפלוגה. בקרב זה נפגע ונפל, כשהוא מגלה אומץ לב ודבקות במשימה".

ששון, הרצל

הרצל, בן סוניה וציון, נולד ביום ט' באייר תשי"ג (24.5.1953) ביקנעם. הוא למד בבית־הספר היסודי "אורנים" ביקנעם וסיים את לימודיו בבית־הספר התיכון בכפר יהושע, במגמה ההומניסטית.

הרצל גויס לצה"ל בתחילת אוגוסט 1971, לאחר שסיים את לימודיו. הוא הוצב לחיל השריון, ולאחר הטירונות הוכשר בקורס ללוחמי חרמ"ש. אחרי־כן סיים בהצלחה קורס מפקדי כיתות בחיל הרגלים המשוריין, ונשלח לשרת בפלוגת חרמ"ש, במסגרת גדוד טנקים בסיני. הוא היה מפקד מסור לתפקידו ולפקודיו, מילא בדייקנות ובשלמות את המשימות שהוטלו עליו והיה מקובל על מפקדיו ואהוד על חבריו ליחידה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים הייתה יחידתו בקו החזית בסיני ויצאה לבלום את התקפות המצרים, שחצו את התעלה בגזרתה. ביום הכיפורים, י' בתשרי תשל"ד (6.10.1973) נפגע הרצל ונהרג בקרב על העיר קנטרה. תחילה הוכרז כנעדר ואחרי־כן כחלל שמקום קבורתו לא נודע. שבעה חדשים לאחר נפילתו בקרב, הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין ביקנעם. השאיר אחריו הורים. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "בנכם, ששון הרצל ז"ל, שירת ביחידה כלוחם חרמ"ש. על מחלקתו הוטל לפרוץ אל אזור העיר קנטרה ולטהרה מכוחות אויב. במהלך התנועה לעבר העיר עלה הכוח על מארב והסתער עליו. הרצל ז"ל השיב אש מן הכלי שבידיו, תוך גילוי אומץ לב והכרה בשליחות שמילא, עד שנפגע הזחל"ם בו לחם והרצל נפגע".

הוריו תרמו לזכרו תיבה, אשר לפניה עובר החזן בבית־כנסת ביקנעם.

ששון, זאב

זאב, בן בלה ואברהם, נולד ביום ט"ז באלול תש"ח (20.9.1948) בבת־ים. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי "תחכמוני" בבת־ים, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר התיכון־עירוני א' בבת־ים, במגמה הביולוגית. זאב, שפּוּנה בפי מיודעיו "זאביק" ו"זבקו", היה ילד מפותח וכישרוני. בבית־הספר היסודי היה תלמיד מצטיין, מוריו שיבחוהו ללא גבול והוא נשלח לכיתה ברמה מוגברת. ביחוד הצטיין בלימוד התנ"ך ובסוף כיתה ח' אף הוזמן לתחרות תנ"ך בישיבת "מרום ציון" בירושלים. לאחר שזכה במקום הראשון הוענק לו פרס, סידור של הישיבה. הוא סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי ובידו תעודת־גמר מעולה. עוד כשלמד בכיתה החמישית, נקבע כתלמיד המצטיין בין תלמידי הכיתות החמישית והששית בבית־ספרו, וזכה בפרס כספי ובספרים. יחד עם זאת הצטיין כספורטאי והוענקו לו תעודות ומדליות על הישגיו. כשלמד בבית־הספר היסודי, ייצג את בית ספרו בתחרויות קפיצה לגובה ולרוחק, הדיפת כדור ברזל וריצה. כמו־כן היה שחיין מעולה ועסק גם בדיג. בנעוריו השתלם בקורס אתלטיקה ב"מכון וינגייט" וגם התעמל שם. מנעוריו היה פעיל מאוד בגדנ"ע והצטיין במיוחד בקליעה. הוא היה חבר במועדון הקליעה באבו־כביר וייצג אותו בתחרויות קליעה. הוצע אף לשלחו לטוקיו שביפן כנציג הנוער הישראלי בקליעה, אך הוא העדיף לסיים קורס התעמלות שהשתתף בו ב"מכון וינגייט". באחת מתחרויות הקליעה זכה לאות הוקרה מדוד בן־גוריון – ספר בחתימתו. במסגרת הגדנ"ע עבר קורס מ"כים ושימש כמ"כ וראש קבוצה. בגדנ"ע־אוויר היה מדריך תיאוריה. לדברי מפקדו בגדנ"ע, היה זאב חניך מצטיין, מסור ובעל יזמה. הוא היה גם חבר אגודת "הפועל" בבת־ים. זאביק היה חובב מוסיקה וניגן במפוחית־פה, אהב לקרוא, ובעיקר קרא ספרות יפה. המקצוע האהוב עליו היה ביולוגיה, והיה לו אוסף של פרפרים וחרקים, שהתבונן וחקר את אורח חייהם. כן אהב לצייר ואהב ליצור דברים מחומרים שונים. זאביק היה בחור יפה ונעים הליכות. תמיד מוכן היה לעזור לזולת וידע לשמוח בשמחתם של אנשים ולשם כך היה מוכן לעשות הרבה. ידידיו אהבו להיות במחיצתו, שכן טוב ונעים היה בחברתו, וכל מי שהכירו חיבבו מיד. לאחר שסיים את לימודיו התיכוניים, נרשם תחילה לעתודה האקדמית במטרה ללמוד רפואה, אך עוד לפני שנודעו לו תוצאות בקשתו, החליט להתגייס מיד לצבא, משום שחלה הרעה במצב הביטחוני.

זאב גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק. מיד אחרי־כן פרצה מלחמת ששת הימים והוא השתתף בה כתותחן טנק. לאחר שהשתלם בקורס מפקדי טנקים, נשלח על־ידי מפקדיו לקורס קצינים ואחר־כך השלים את הכשרתו בקורס קציני שריון. לאחר שהוצב ליחידת שדה של החיל, השתתף במבצע כראמה, שירת ברמת־הגולן והשתתף במלחמת ההתשה כמ"מ טנקים בגדוד שריון. כמפקד דאג תמיד לחייליו והתייחס אליהם בהבנה ובידידות, ומפקדיו העריכו אותו כבעל יזמה, הגון וישר. כעבור זמן הועלה לדרגת סגן. בתעודת השחרור שלו צוין כמפקד אחראי ומסור לפקודיו.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כמ"מ טנקים בגדוד שריון. גם בתפקידו במילואים הוערך כאדם בעל עקרונות, וחוש צדק מפותח, המגיע להישגים בעבודה, מסור לתפקידו וממלאו בצורה הטובה ביותר, בעל תושייה, הגון וממושמע. כמה חודשים לאחר שסיים את שירותו הסדיר, נשא זאב לאישה את חברתו מימי בית־הספר התיכון. הוא החל ללמוד מדעי המדינה וכלכלה באוניברסיטת תל־אביב ובאותו זמן החל לעבוד כסוכן של חלקי־חילוף ואבזרי־רכב. הוא עבד בימים ובלילות ונעשה בעל חברה משגשגת. כל ימיו היה בן טוב, בעל אוהב ואב מסור. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים מיהר להתייצב ביחידתו ונשלח לסיני. הוא השתתף בקרבות הבלימה הקשים וביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973), נפגע זאב ונהרג בהפצצה אווירית של מטוסים מצריים על חניון טנקים בציר "מאדים", בגזרה המרכזית. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה, בת ובן, הורים ואח.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: "הכרתי את זאב כלוחם אמיץ לב, כמפקד בעל כושר מנהיגות וכאיש שריון מעולה. הוא ביצע את המשימות שהוטלו עליו במסירות ובדבקות. תוך מסירות נפש דאג לחייליו והנהיג אותם בקרב כיאות לקצין מעולה. הוא היה חביב על חייליו ועל מפקדיו והם העריכוהו כאדם וכחבר לנשק".

משפחתו קראה על־שמו "זאב", את החנות הראשונה שהייתה לו בבת־ים.

תובל, מרדכי

מרדכי, בן גולדה ושמואל שולמן, מניצולי־השואה, נולד ביום י״ח בניסן תש״ז (8.4.1947) במחנה־פליטים איינרינג שבמערב־גרמניה, ועלה לארץ עם הוריו בשנת 1948. הוא למד בבית־הספר היסודי ברמת השרון ובבית־הספר היסודי ״אחוה״ בבאר־שבע, ואחרי־כן סיים את לימודיו התיכוניים במגמה המתמטית־פיסיקלית בבית־הספר התיכון־מקיף א׳ בבאר־שבע. לימים הוענק לו תואר מוסמך למדעי־הטבע מהאוניברסיטה העברית בירושלים. מילדותו היה תלמיד מצטיין ולמרות נטייתו למקצועות הריאליים, התבלט גם במקצועות הומניים. עבודת־בית שהכין בנושא השואה עוררה הדים רבים ופורסמה בירחון של בית־הספר. בתעודת הבגרות זכה בציון ״מצוין״ במקצוע הפיסיקה, על אף ששאלון־הבחינה היה קשה במיוחד. הוא היה חבר בתנועת ״השומר הצעיר״ ובמסגרת גדנ״ע־אוויר עבר קורס והתאמן בהטסת דאונים. מנעוריו היה אוהב־טיולים וחובב־ספורט ושיחק בכדורסל. כן היה פעיל בחברה ובבית־הספר, חברותי ואהוד על כל חבריו ומכריו, שכינוהו בשם־חיבה ״מוטי״. תמיד היה עליז, מלא שמחת־חיים ואופטימי, ועם זאת ענוותן, שמח בחלקו וצנוע בהליכותיו. הוא היה מוכן לעזור לכל אדם ולא היסס לסייע למכריו, אפילו על חשבון זמנו ונוחיותו. להוריו היה בן נאמן ומסור, דאג למשפחתו ומיוזמתו השתדל שלא להיות למעמסה כספית עליה.

מרדכי גויס לצה״ל בסוף ספטמבר 1965. לאחר הטירונות ולאחר שעשה בשל״ת עבר קורס מ״כים וקורס קציני־חי״ר והשתלם בקורס־הסבה לקציני שריון. הוא הוצב ליחידת טנקי שלל בתפקיד מפקד מחלקה והוענקה לו דרגת סגן. ביחידתו נחשב קצין אחראי ויעיל ולדברי מפקדיו היה מפקד מוכשר ואהוד. בחוות־דעת שכתבו עליו הגדירוהו מפקדיו כ״אחראי בקבלת משימה ונותן הרגשה, כי יש על מי לסמוך. מנהל את ענייני יחידתו לשביעות רצון. רציני, מגלה בגרות בכל הנוגע למשימותיו, משתף־פעולה ופעלתן, בעל יוזמה ורצון להצליח. בעל כוח־סבל יוצא מן הכלל״. במלחמת ששת הימים השתתף כצוער והוענק לו ״אות מלחמת ששת הימים״.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר היה נקרא לתקופות של שירות מילואים ובשנת 1969 נענה לפניית צה״ל והתגייס לשירות־קבע לתקופה של חודשים אחדים ושירת כקצין־שריון בחזית תעלת סואץ במלחמת־ההתשה. תמיד השתדל שלא להדאיג את הוריו ולא הרבה לספר להם על הקשיים והסכנות שידע בשדה. בתום שירות החובה שלו הלך ללמוד באוניברסיטה העברית. באוניברסיטה נמנה עם התלמידים המצטיינים ובשנת 1971 הוענק לו הפרס על־שם יהויכין קנת ז״ל. בשנת 1972, לאחר שהוענק לו תואר ״בוגר״ בתוספת ״בהצטיינות״, הועבר מיד ללימוד במסלול ישיר לתואר הדוקטור. העבודה שעשה במסגרת הלימודים במחלקה לכימיה אורגנית, הוקדשה לנושא ״יונים ויניליים״. כן החל ללמוד כלכלה וסיים לימודי השנה הראשונה. בתקופת לימודיו עסק בעבודות שונות לפרנסתו והיה פועל ב״מכתשים״, שומר במתקנים שונים ומרכיב תריסים. בקיץ 1972 השתלם כחודש בלימודים

ובעבודה בהולנד, במסגרת חילופי סטודנטים. אחרי־כן טייל באירופה וחזר ארצה בתחילת שנת הלימודים 3–1972, שבמהלכה היה יו"ר ארגון עוזרי־הוראה בכימיה באוניברסיטה העברית. במלחמת יום הכיפורים השתתף מוטי בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. בקרב שנערך ביום י"ט בתשרי תשל"ד (15.10.1973) מול הפירדן, בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נהרג מוטי מפגיעת טיל בטנק שלו, לאחר שחילץ שלושה פצועים שנפגעו בקרב. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בבאר־שבע. השאיר אחריו אישה ובן שנולד לאחר נופלו, הורים ואחות.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "מרדכי נלחם מתוך הכרה. הוא לא שש אלי־קרב אך מרגע שהתייצב למשימתו – התייחס במלוא הרצינות אל המוטל עליו. הוא וחבריו חסמו בגופותיהם את הדרך בפני שואה".

יחידתו הוציאה לאור חוברת לזכרו ולזכר חייליה שנפלו בקרב; בביטאון־התלמידים של בית־ספרו פורסמו דברים על דמותו; בחוברת "נזכור" של האוניברסיטה העברית ובכתב־העת "הכימאי בישראל" בעברית ובאנגלית, פורסמו דברים על מוטי; בעיתון "הארץ" פורסמה ידיעה על הענקת פרס על־שם יהויכין קנת ז"ל למוטי, על הצטיינותו בלימודי הכימיה.

תור, חגי

חגי, בן רוזה וחיים, נולד ביום ט"ו בחשון תשי"ב (14.11.1951) בקיבוץ רשפים, ולמד במוסד "גלבוע" בבית אלפא. חגי היה תלמיד מצטיין והמורים ביקשו 'להקפיץ' אותו בכיתה ז', אולם הוא סירב, כיוון שלא רצה שינותקו יחסי החברות ההדוקים עם התלמידים בכיתתו. הוא היה נער סקרן מאוד, בעל רצון רב להרחיב את אופקיו, התעניין בתחומים שונים והיה מצוי במאורעות השונים שהתרחשו בארץ ובעולם. עם זאת היה חובב ספורט נלהב, עסק בעיקר בכדורעף והיה שחקן נבחרת הקיבוץ בליגה הארצית. בשנת הלימודים התשיעית הדריך בני נוער בעיירה בית־שאן. חגי היה טוב־לב וחברותי מאוד, וידע לשתף עצמו בבעיותיהם של חבריו בכנות ומתוך דאגת־אמת. גלוי־לב היה ונהג לומר כל שהיה על לבו, אפילו היו הדברים עלולים להסב לו אי־נעימות. הוא היה ישר, מסור וחרוץ, נאה דורש ונאה מקיים. במצבים קשים ידע לשמור על קור־רוח, תושייה ויזמה. יותר מכל הרבה לעסוק ביחסי אנוש, השקיע מחשבה רבה במערכת היחסים בין אנשים וביקש דרכים לשפרה. כל ימיו היה בן נאמן ומסור להוריו, רחש להם כבוד והערכה ודאג לשלומם ולרווחתם.

חגי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות הטנק "פאטון" ובקורס מפקדי טנקי "פאטון". לאחר שהצטיין בהישגיו שלחוהו מפקדיו להשתלם בקורס קציני שריון. אחרי־כן הוצב ביחידת שדה, שם נחשב קצין מוכשר, בעל ידע מקצועי רב, יעיל ואהוד. הוא דאג לפקודיו וראה בעיקר את האדם שבחייל. בתחום זה עסק בעבודת הגמר שלו בקורס

הקצינים, שנושאה היה "תפקיד מפקד המחלקה בחינוך מפקדים וחיילים במחלקה". הוא שימש דוגמה לפקודיו בכל מעשיו, לא בחל בשום עבודה שחורה והשתתף עמם בכל "העבודות השחורות" של אחזקת הטנקים. אחד מפקודיו כתב עליו: "מעל לכל היה אדם. הוא הבין ללב חניכיו וידע כי הטעויות הרבות שעשינו נובעות מעצם היותנו טירונים. הוא דאג להקל מעל החניכים את העבודה הקשה ולהיטיב עמהם". במשך כל ימי שירותו השתדל חגי שלא להדאיג את הוריו והרבה לכתוב מכתבים הביתה. תמיד סיפר על געגועיו, וביקש לדעת על כל המתרחש במשק ובחברה, ובעיקר בענף הכותנה שעבד בו. על חלקו בפעילות המבצעית הוענק לו "אות השירות המבצעי". כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נשלח עם יחידתו לסיני והשתתף בקרבות הבלימה נגד המצרים. בקרב שהתחולל ביום י"ז בתשרי תשל"ד (13.10.1973) מול "החווה הסינית", על רכס מוצב "טלוויזיה", הצליחה יחידתו להשמיד טנקים רבים של האויב ולגרום לו אבידות כבדות. במהלך קרב זה פגע טיל בטנק של חגי והוא נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוץ רשפים. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סגן, והוענק לו "עיטור המופת" על גבורתו בקרב. בתיאור המעשה שבתעודת העיטור כתוב לאמור: "ביום 7 באוקטובר 1973, החל סגן חגי תור את המלחמה כמפקד מחלקה, ותוך מספר שעות מונה לתפקיד מפקד פלוגה. בעת תקיפת המעוז מול איסמעיליה, על־ידי כוחות אויב גדולים, פגע בהם סגן חגי תור ז"ל עם פלוגתו והדף את התקפתם. כאשר נפצע מפקד הגדוד, פיקד מספר שעות על הגדוד בביטחון רב והמשיך בלחימה. עד יום 13 באוקטובר 1973 מילא תפקיד של מפקד פלוגה, כשהוא משמש דוגמה אישית לחייליו באומץ לבו ובכושר הלחימה שלו. סגן חגי תור ז"ל נפגע ונפל באותו יום, בקרבות עם שריון האויב. במעשיו אלה גילה אומץ לב ומנהיגות בקרב".

הוריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה דברים על דמותו.

תורגמן, מיכאל

מיכאל (מיכה), בן רוחמה ושמעון, נולד בשנת 1941 בקזבלנקה שבמרוקו ועלה ארצה בשנת 1956. הוא השלים את חוק לימודיו בישיבות במרקש ובצרפת, ובבית־ספר יסודי ביבנה. לאחר שעלתה משפחתו ארצה, נשלח מיכאל לצרפת ללמוד בישיבה, אך כעבור מחצית השנה חזר לחיק משפחתו, שהשתקעה בקרית־גת. עד שגויס לצבא, עבד כפועל בקרית־גת.

מיכאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1959 והוצב לחיל הרגלים, לחטיבת "גולני". לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס חובשים קרביים, הועבר לחיל הרפואה, אך נשאר מוצב בגדודו ב"גולני".

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, ועקב הורדת הפרופיל הרפואי שלו, הוצב מיכאל לשירות מילואים כחובש מחלקתי ביחידת חימוש עורפית. במסגרת יחידתו השתתף במלחמה בשנת 1967 והוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר

שהשתחרר יצא לעבוד כדי לסייע בפרנסת המשפחה מרובת־הנפשות, שמצבה הכלכלי היה קשה במיוחד לאחר שבשנת 1962 טבע אחיו בים. תחילה עבד מיכאל כמזכיר בבית־הספר היסודי־דתי "משואה" בקרית־גת, ואחרי־כן עבד כאחראי משמרת בתשלובת "פולגת" בעיירה. בשנים האחרונות היה עצמאי ועבד כטפסן בבדק־מטוסים בלוד, במדידות בתל־אביב ובחברת בנייה בתל־אביב. קשריו של מיכאל עם הוריו, אחיו ואחיותיו היו אמיצים ביותר, וגם לאחר שנשא אישה בשנת 1972, המשיך הזוג להתגורר בבית הוריו של מיכאל, אף־על־פי שהייתה לו דירה משלו בקרבת מקום. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים נקרא מיכאל ליחידתו ונשלח עמה כחובש קרבי לסיני. ביום כ"ב בתשרי תשל"ד (18.10.1973), במהלך הפגזה בציר טסה – פאיד בגזרה המרכזית של תעלת סואץ, נפגע מיכאל ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה ובן, הורים ושמונה אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "מיכאל היה מסור לתפקיד ולחבריו בכל שעה".

המועצה המקומית של קרית־גת הוציאה לאור חוברת בשם "לזכרם", לזכר בני קרית־גת שנפלו במערכות ישראל. בחוברת כלולים דברים על מיכאל ז"ל.

תורג'מן, עמרם

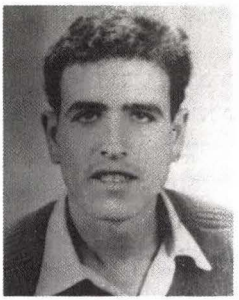
עמרם, בן רחל ואברהם, נולד ביום ד' בטבת תשי"ג (22.12.1952) בחיפה, שם למד בבית־הספר היסודי ובבית־הספר המקצועי "אורט". עמי, כפי שכינוהו באהבה בני ביתו וחבריו, היה ילד נבון, עירני ומלא שמחת חיים. בהיותו הבן הבכור במשפחה, זכה לאהבה ולתשומת לב מיוחדות. כבר בגן הילדים, ואחר כך בבית־הספר, היה עמי חביב ואהוב על מורים ועל חברים ללימודים כאחד. כיוון שהחל לומד בכיתה א' בגיל צעיר יחסית, קשתה עליו הפרידה מגן הילדים והוא לא הסתגל בקלות לעול הלימודים. בכל זאת מצא פיצוי בפעילות החברתית שעמד במרכזה, גם בבית־הספר וגם בשכונה. תמיד ארגן ויזם פעולות שונות וידע היטב כיצד לרכז סביבו את חבריו וכיצד לעורר בהם עניין. הוא הקים בשכונה חבורת נערים בנוסח "חסמבה", שנקראה "הקבוצה". את כל ימי החופש בילו יחד במשחקים ובהגשמת רעיונותיו מלאי הדמיון של עמי. פעם הקימו סוכה בצמרתו של עץ בשכונה, ופעם בנו סירה מדגם 'חסקה' במו ידיהם, כדי לשוט בה בים. היה לעמי כישרון נדיר ליצור בקלות קשרי ידידות, שהתבססו על הדדיות, עם כל אדם. תמיד היה מוכן לעזור בכל מקום שנדרשה עזרה, אך ידע גם להיעזר בזולתו. כשהתקשה בלימודים, היו רבים מחבריו ואף ממוריו מוכנים לעזור לו, וגם לא חסכו זמן ומאמצים כדי להסביר לו בעיות שהתקשה בפתרונן. עמי היה אוהב־אדם ורגיש לצורכי הזולת. על דמותו האמיתית מעיד היטב מעשה שעשה בנערותו. באחת מנסיעותיו על גבי אופנוע שרכש, למרות התנגדותם העזה של הוריו,

נקלע למצב שהיה עליו לבחור במהירות בין שתי אפשרויות קשות: להציל את עצמו ולפגוע בהולכי רגל שהיו לפניו, או להסתכן בירידה מן הכביש. עמי לא היסס להסיט את אופנועו לשולי הדרך. כך אמנם לא נפגע איש, אך עמי ריסק את לסתו ושבר את רגלו. עמי היה צעיר פעלתן ובגלל כישרונותיו הרבים לא יכול להתרכז בתחום יחיד. הוא היה ספורטאי מצטיין, שהצליח בכל ענף ספורט שניסה ידו בו. הוא אהב שחייה, ריצה והתעמלות, התאמן בקביעות בקרב מגע ובג'ודו ואף הגיע לדרגה של חגורה חומה. הוא גם התמיד בלימוד יסודות הימאות במסגרת האגודה הימית "זבולון", שהיה חבר בה עד למועד גיוסו. בבית־הספר לא היו לו מתחרים ב'יום הספורט'. מדי שנה בשנה זכה ב'אות הספורט' ונשלח לייצג את בית־ספרו בתחרויות ספורט שונות. מלבד הישגיו בספורט בורך עמי גם בידיים זריזות ובעין בוחנת. הוא היטיב לעבוד בעץ ולעבד מתכת, והפליא לבנות דגמי סירות, ואף בנה גיטארה וחנוכיה, שעוררו התפעלות.

עמרם גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות השריון, שבסיומו נשלח ליחידת שדה, בתפקיד תותחן־טנק. למרות שלא היה מרוצה מתפקידו (הוא שאף לשרת ביחידה מובחרת אך פציעתו הקודמת מנעה זאת ממנו), מילא את תפקידו בכובד ראש וברצינות ונחשב חייל למופת. במשך שירותו ביחידה, השתתף בהרבה פעולות שנקט צה"ל באותה תקופה נגד מחבלים בלבנון, ואף השתתף בפשיטה הגדולה לביעור קני המחבלים ב"פתח־לנד". בכל הפעולות האלה הצטיין כחייל מאומן וכלוחם מעולה, היודע לעמוד באתגרים הקשים ביותר. בצניעותו הרבה ובדאגתו הכנה להוריו, מעולם לא סיפר בבית על פעולות אלה, והדברים נודעו לבני משפחתו רק לאחר נפילתו. במלחמת יום־הכיפורים השתתף עמי בקרבות הבלימה המרים, שניהלו כוחותינו נגד הצבא הסורי ברמת הגולן. הוא נבחר לפעול כתותחן בצוות הטנק של מפקד הפלוגה שלו, אייל שחר ז"ל. מעשי גבורתו של צוות הטנק הזה זכו לתיאור מפורט בספרו של זאב שיף, "רעידת אדמה באוקטובר". ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) נהרג עמי מפגיעת פגז מרגמה בצריח הטנק שלו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב שר הביטחון: "סמל ראשון עמרם היה חייל מעולה, נאמן ומסור לתפקידיו. הוא היה אהוב על מפקדיו ועל חבריו".

תורג׳מן, קלוד

קלוד, בן זהבה ואברהם, נולד ביום כ״ד במרחשון תש״ט (26.11.1948), בקזבלנקה שבמרוקו. בשנת 1950 עלה ארצה עם משפחתו. עד כיתה ד׳ למד בבית הספר היסודי ׳בר־אילן׳ בבאר שבע. הוא סיים את לימודי היסוד שם, בבית־הספר ׳שורשים׳. אחר־כך המשיך ללמוד בבית־הספר החקלאי בפתח תקוה, אך לא יכול לסיים את לימודיו עקב מצבה הכלכלי הקשה של משפחתו. קלודי, כפי שכינוהו בחיבה כל מכריו, נולד למשפחה ברוכת ילדים שמנתה שנים־עשר אחים ואחיות. כבר מילדות התבלט בתבונתו, בחן הליכותיו ובשלוותו. עד מהרה נודע כבעל חלומות, שנפשו יוצאת להבין מה מתרחש בעולמו. הדרך לבית־הספר, שלגבי אחרים הייתה סתם רחוב בעיר, הייתה בשביל קלודי נתיב הרפתקאות מלא הפתעות ועניין. גם בבית־הספר מצא הרבה דברים שעוררו בו תשוקה ללמוד ולהבין. הוא היה תלמיד שקדן, חרוץ ומסודר ביותר. עם כל רצינותו בלימודים היה גם עליז ושמח, וכפי שמעידים חבריו ללימודים ״קלוד ידע להצחיק״. קשה היה שלא להתאהב בילד הפיקח, מלא אהבת החיים, אהבת הבריות ואהבת הטבע. ואכן, קשרים מיוחדים במינם, שנמשכו עד ליום מותו, נוצרו בין קלוד לבין מנהל בית־הספר היסודי שלו ולבין אשת המנהל, שהייתה מורתו לטבע ומחנכת כיתתו. הוא נמשך במיוחד לכל הקשור בחקלאות ובטיפוח בעלי חיים. הרבה משעות הפנאי שלו בילה בטיפול בחיות שבפינת החי של בית־הספר. מורתו, שהבחינה בהתלהבותו ובמסירותו לעניין, מינתה אותו כאחראי על כל הקשור ללימודי הטבע וקלוד אף החל מבקר בביתה, כדי ללמוד לטפל בכוורת הדבורים שלה ובפרחי גינתה. הוא לא הסתפק בכך וגם בביתו שלו הוסיף ובנה שובך יונים ולול תרנגולות. כן הקדיש שעות ארוכות לטיפוח גן הירק, ששתל במו ידיו. בתוך הבית הקים אקווריון גדול ועקב בעניין אחרי אורחות חייהם של הדגים השונים. אין פלא, שלאחר תום לימודיו בבית־הספר היסודי, ביקש להמשיך וללמוד טבע וחקלאות. בהמלצתו החמה של מנהל בית־ספרו — מר פרץ — התקבל קלוד לפנימייה של בית־הספר לשתלנות בפתח תקוה. הפרידה מן הבית ומן המשפחה החמה והגדולה הייתה קשה עליו מאוד. הוא היה רגיל לתמוך באחיו, גם בגדולים ממנו בשנים, וראה עצמו אחראי לכל אחד מבני המשפחה. כולם הכירו בכישרונותיו ונהגו להיוועץ בו בכל בעיה. קלוד הפך להיות כמו אב שני לאחיו ואחיותיו הרבים. משום כך, לאחר שנתיים של ריחוק מן הבית, לא יכול עוד לעמוד בריחוק מהמשפחה, שחשה בחסרונו ונזקקה לו. בצער רב עזב את הפנימייה, שהשתלב יפה בחיי העבודה, הלימודים והחברה שבה, וחזר הביתה, כדי לעבוד ולעזור בפרנסת המשפחה. באותה תקופה עברו הוריו להתגורר בדימונה ושם מצא קלוד עבודה כפועל בניין. גם שם התבלט בכישרונותיו ולאחר תקופה קצרה ביותר נתמנה למנהל העבודה בחברה שעבד בה. חלק משכרו חסך והיתר היה קודש לתמיכה בהורים ובאחים. הוא גם דאג למצוא עבודה באותה החברה לכמה מאחיו. כל מי שהכירו אמר: ״אשרי המשפחה שיש בה בן כזה״. ברבות הימים נעשה עצמאי ועבד כקבלן לעבודות בניין.

קלוד גויס לצה״ל במחצית נובמבר 1966 והוצב לחיל ההנדסה. לאחר הטירונות

השתלם בקורס חבלנים ואחר־כך נשלח לקורס חבלנים גדודיים. גם שם, כמו תמיד, היה חייל מצוין ואיש מקצוע מעולה.

לצערו הרב שוחרר משירות ביחידה קרבית לאחר שסבל משבר בגבו, בעקבות תאונת דרכים. הוא לא יכול להשלים עם רוע הגזרה ועשה מאמצים גדולים ואף שכר עורך דין, כדי לעשות להחזרת הפרופיל הרפואי שלו. לאחר שזכה הוחזר לשירות קרבי והוצב לחיל הצנחנים כחבלן. במלחמת יום הכיפורים, השתתף קלוד בקרבות הפריצה למובלעת הסורית ברמת הגולן. בליל ט"ז בתשרי תשל"ד (12.10.1973), בהשתתפו בסיור בכפר חאן־ארנבה, נפגע הרכב המשוריין שנסע בו על־ידי פצצת נ"ט וקלוד נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בדימונה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

תורי שמעון

שמעון, בן סופיה וגדליהו (טורקלטאוב), נולד ביום ב' במרחשון תרצ"ה (11.10.1934) בנובידבור ליד ורשה שבפולין. שמעון נולד כבן בכור להוריו, וכבר בהיותו ילד רך בשנים הגיב בתבונה רבה על המתרחש סביבו. הוא ניחן בכושר מנהיגות טבעי, נהג לחלק תפקידים במשחק לכל ילד וילד, ולהסביר בקיצור את חוקי המשחק. מעולם לא נזקק להסברים חוזרים ונשנים כשהוטלה עליו משימה, משום ש"תפס" מיד בהסבר הראשון מה עליו לעשות. חמש השנים הראשונות של חייו עברו עליו בנוחות ונעימות בחיק משפחתו שנתנה לו מכל טוב. מלחמת העולם השנייה שינתה את חייו תכלית שינוי. המשפחה נאלצה לברוח מאימת הנאצים אל החלק הסובייטי של פולין. חמישה קילומטרים צעדו בני המשפחה עד שעברו את הגבול, ושמעון התנהג למופת ולא התלונן על עייפות או על כאבים. כאשר הגרמנים ירו רקטות תאורה היה שמעון משתטח ארצה עם כולם. אותו לילה בא הקץ לחיים השלווים שלו. משפחתו הוגלתה ליערות העד של רוסיה הצפונית ונלחמה על עצם קיומה בתנאים של קור עז, של רעב ושל דלות מרה. שמעון הפך עוד גבר במשפחה. בשעה שאביו היה חוטב עצים ביער היה הוא כורת גזעים דקים יותר לתנור, שומר על האש שלא תכבה חלילה ומשגיח על הסיר שלא יתהפך. הוא גם הביא מים מן הנהר לצורכי הבית ועמד שעות בתור לקבל את מנת המזון היומית, כשהוא רועד מקור בבלויי סחבות. בתנאים אלה החל את לימודיו היסודיים בבית־ספר רוסי. לאחר שהמשפחה הועברה לאוקראינה המשיך ללמוד בשפה האוקראינית. בתום המלחמה שבה המשפחה לפולין ושמעון למד שם בבית־ספר פולני. כעבור שנה היגרה המשפחה לצרפת ושם למד את השפה הצרפתית, שהייתה הרביעית במניין השפות שכבר ידע. שמעון עלה ארצה עם משפחתו בשנת 1949, והתקבל למוסד הנוער "הדסים", אשר למדו בו ילדי עולים מכל ארצות תבל. בזכות כח רצונו ותפישתו המהירה התגבר על קשיי השפה החמישית, העברית, ואף למד את השפה השישית, האנגלית. כעבור שנה התקבל לבית־הספר התיכון על־שם

קוגל בעיר מגוריו, חולון. את לימודיו התיכוניים סיים בציונים טובים בשנת 1953. שמעון שאף ללכת ללמוד בטכניון בחיפה, אולם בגלל קשיי הפרנסה של משפחתו, ובגלל התחשבותו בשני אחיו ובאחותו, שגם הם רצו ללמוד, החליט לבחור במקצוע שיוכל להתמחות בו תוך כדי השירות הצבאי.

שמעון גויס לצה"ל במחצית אוגוסט 1954 והוצב לגייסות השריון. במהלך שירותו השתתף במלחמת קדש בשנת 1956. הוא מילא את תפקידיו ביעילות ובאחריות. מפקדו כתב עליו: "...יכול לשמש דוגמה בגישתו הרצינית לתפקידו. מילא את תפקידו בנאמנות ובמסירות, אפשר היה לסמוך עליו".

לאחר תום שירותו הסדיר הוצב ביחידת מילואים של חיל השריון ולעתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. תוך כדי לימודים לתואר "רואה חשבון מוסמך" עבד ופרנס את עצמו. לאחר שהוענק לו תואר "רואה חשבון מוסמך", התקבל למשרות בכירות במפעלים גדולים. בשנת 1963 נשא לאישה את כרמלה לבית שטרן. בתו הבכירה אורלי נולדה בשנת 1964 ובנו אמיר נולד בשנת 1968. כל מי שבא במחיצתו הכירו כאדם בעל אופי ורצון חזק להגיע להישגים, אדם ישר הליכות, שהצדק עומד תמיד לנגד עיניו והוא דבק בו אפילו במחיר ידידות. בזכות כישוריו המצוינים, יכולתו האירגונית ועמידתה של רעייתו לצידו בזמנים הקשים, הצליח להגיע לפיסגה במקצועו – משרד עצמאי משגשג לראיית חשבון. לרעייתו ולילדיו העניק את הטוב שבחיים ולא חסך מהם מאומה. הוא גם שמר על קשר הדוק עם הוריו ועם בני משפחתו, והמשיך להיות מעורה בענייניהם. להוריו היה בן למופת. הוא נהג לייעץ בלי שנתבקש וראה חובה לעצמו לעשות כמיטב יכולתו למען טובתם, שכן ראה עצמו מופקד על שלומם ועל רווחתם. חייו וחיי רעייתו עברו עליהם בעבודה קשה ומאומצת וכאשר הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה לא ניתנה להם האפשרות ליהנות מהן. ילדיו אורלי ואמיר, אשר כל חייהם השתוקקו לאב שיהיה בבית, פנוי למשובותיהם, לא קבלו את מבוקשם, אשר כמעט היה בהישג ידם. השיחה של ימי השבת, הצחוק המתנגן של הילדים, שכן זהו "היום שלהם", היום שאבא כולו אך ורק שלהם, הסיפורים שסופרו בכל יום ששי וריתקו את כולם (ואמנם ביקשו תמיד שאבא יהיה סופר), כל אלה אבדו ולא ישובו עוד. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נקרא שמעון למלא את חובתו ביחידתו. ביום כ"ז במרחשון תשל"ד (23.11.1973) נפל בעת מילוי תפקידו. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, בן ובת, הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

תורן, אריה

אריה, בן הילדה ומשה, נולד ביום ו׳ בתשרי תשי״ד (19.9.1953) בחיפה. את לימודיו היסודיים והתיכוניים השלים במספר בתי־ספר, עקב נדודי המשפחה בארץ ומחוצה לה. את הלימודים התיכוניים סיים בבית־הספר ״תיכון חדש״ בתל־אביב. מלבד היותו תלמיד שקדן, היה אריה – אריק בפי חבריו – ספורטאי מצטיין. הוא אהב את הצלילה, אשר לקסמיה ולמסתורין שלה התוודע כשהתגורר זמן־מה באילת. אך יותר מכל אהב סוסים והקדיש להם הרבה מזמנו. שעות ארוכות היה מבלה בחברתם, נהנה לרכב עליהם, מטפל בהם, מאלפם ומאמנם. הוא למד לרכב מצעירותו, ובעודו תלמיד בכיתה ח׳ קנו לו הוריו סוס רכיבה מיוחד והוא זכה במקום הראשון באליפות הנוער ברכיבה. כשלמד בבית־הספר התיכון עסק רבות באימון סוסים ובאילופם והגיע להישגים ברכיבה התעמלותית. אגודת חובבי הסוס, שהיה חבר בה, שלחה אותו בקיץ של שנת 1971 לגרמניה, כחבר במשלחת האימונים של הנבחרת הישראלית הלאומית, לצורך השתלמות בהתעמלות־ברכיבה ובתורת אילוף הסוסים. תחביביו של אריק, שההתבודדות הייתה מכנה משותף לרובם, הביאו אותו למקומות מרוחקים משאון העיר ומצפיפותה. הוא אהב את המרחבים, את שריקת הרוח ואת המהירות ובחופשותיו הרבה לדהור במכוניתו ברחבי הארץ. אריק היה בחור גבה־קומה, מוצק ואתליטי, שאהב את החיים והצטיין בחדוות־נעורים ובחוש הומור. מטבעו היה טוב־לב, נאמן ומסור מאוד, ביחוד לאנשים שאהב. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם ועשה כמיטב יכולתו, אפילו על חשבון נוחיותו ורווחתו. בביטחונו העצמי הרב ובאישיותו העצמאית השרה על אנשים תחושת־ביטחון. דומה היה כאילו מעולם לא פחד, אם מפני שלא חשש מפני פגיעה ואם משום שבטח כל־כך בכוחותיו. הוא היה אהוב על בני משפחתו, על חברתו ועל חבריו הקרובים, אך מעולם לא פעל בניגוד לעקרונותיו כדי להתחבב על הכל. שלם היה עם עצמו ושאף לחיות ביושר עם עצמו ועם הזולת, ומעולם לא נהג צביעות וערמומיות. כשהיה בן חמש־עשרה נסע עם בני משפחתו לקניה והתגורר שם חמישה חודשים. הארץ הפרימיטיבית, הנוף הפראי והשינוי לעומת חייו בארץ, השאירו עליו רושם חזק.

אריה גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והוצב לחיל הרפואה. לאחר סיום הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס לחובשים קרביים, עבד תקופה מסוימת עם חיילי מילואים בבקעה, ולאחר שעבר קורס סיור, הוצב כחובש פלוגתי בסיירת של חטיבה 7 ברמת הגולן. אריק לא אהב את המסגרת הצבאית. בגלל אישיותו העצמאית וסלידתו מן המוסכמות, התקשה לקבל מרות. לעומת זאת אהב מאוד את עבודתו בצבא. הוא התנדב לשרת בסיירת, שכן ראה בה אפשרות להגשמה עצמית ולא סתם אמצעי קל להעברת שלוש שנים מחייו. בתפקידו כחובש הצטיין ברגישות וביחס לבבי לאנשים. באימונים היה מסוגל לשאת פצוע על גבו ולרוץ למרחק של קילומטרים בלי לעצור ובלי לבקש שיחליפוהו. ביחידה היו לו חברים, שברר בקפידה רבה, והוא היה מזמין אותם אליו למרפאה, שם היו יושבים שעות ארוכות ומגלגלים שיחה על כוס קפה.

באחת מ"שיחות המרפאה" שלו עם חבריו, אמר פעם: "אני רוצה לאסוף לתוך חדר אחד את כל האנשים שאני אוהב: לדעת, שאם אני יוצא למלחמה אני עושה זאת למען אותה קבוצת אהובים עלי, ולא איכפת לי ליפול בידיעה שעשיתי זאת למען אותם אנשים אהובים". אותה שעה לא ידע, שאחרית דבריו בהתגשמותם הנוראה. אריק לא אהב את הצבא גם בגלל הריחוק מהבית שנכפה עליו. אף־על־פי כן שמר על קשר אמיץ עם המשפחה ומדי בואו לחופשה היה הבית מתמלא שמחת חיים. במלחמת יום־הכיפורים לחם אריק ברמת הגולן. אמנם לפי התקן היה חובש בפלוגה, אך למעשה היה איש צוות כיתר הלוחמים. בימי קרבות הבלימה עסק בפינוי נפגעים, טיפל בפצועים רבים וניסה להקל את מכאוביהם עד שהגיעו לידי הרופא בתאג"ד. ביום הרביעי למלחמה, י"ג בתשרי תשל"ד (9.10.1973), כשנסעו הוא וחבריו לחלץ נפגעים של כוחותינו, נתקלו במארב של חיילים סורים. אריק, שהצטייד בתחילת הקרבות ברומ"ט, נוסף לעוזי, הפעיל אותו בדייקנות וביעילות. בקרב שהתחולל נפגע באש האויב ונהרג. לחברו, שנחרד למו־אה פציעתו, אמר ברגע האחרון: "זה בסדר, לא צריך כלום", ומת. אריק הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול. השאיר אחריו הורים ואח. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

בדברים לזכרו כתב מחנכו ב"תיכון חדש", מנחם סדן: "...מהר מאד גברה אצלך הרצינות על הילדותיות... ייחד אותך כח ההתמדה הבלתי־רגיל שהיה אצור בך, מין עקשנות ודבקות במטרה, מסירות ללימודים ועמידה בחובות שעוררו תמיד התפעלות והערצה".

תורן (טרון), טוביה

טוביה, בן רגינה ואריה ז"ל, נולד ביום י' בטבת תרצ"ט (11.1.1939) בלודז' שבפולין. בעודו תינוק עברה משפחתו לגור בגיטו, לאחר כיבוש פולין על־ידי הגרמנים. כל אימי השואה עברו עליו, אך למזלו הצליחה המשפחה להשאר יחדיו ולהינצל. באוקטובר 1948, לאחר שנתיים של סבל וטלטולים במחנות פליטים באוסטריה ובגרמניה, זכתה סוף סוף המשפחה לעלות ארצה. חבלי הקליטה היו קשים. עוני, מחסור ועבודה קשה היו מנת חלקם של ההורים ושני ילדיהם. המשפחה התיישבה בחיפה וכאן סיים טוביה את לימודיו בבית־הספר היסודי "מרכז", אחרי־כן המשיך ללמוד בבית־חינוך תיכון. כשעקרה המשפחה לתל־אביב סיים טוביה את לימודיו התיכוניים במגמה הריאלית בבית הספר התיכון־עירוני ד'. מילדותו אהב את הספורט והרבה להשתתף בתחרויות בבית־הספר ובפעולות אחרות הקשורות בספורט.

טוביה גויס לצה"ל באוגוסט 1957 והוצב לחיל השריון. הוא עבר את מסלול האימונים כאיש צוות טנק, אחרי־כן התמנה למפקד טנק. לימים עבר קורס קצינים וסיים את שירותו הסדיר כמפקד מחלקת טנקים, בדרגת סגן.

לאחר שהשתחרר מהשירות הסדיר נשא אישה, עבר לגור בחיפה והחל ללמוד

בטכניון. הוא סיים את לימודיו כמהנדס ובשנת הלימודים האחרונה אף שימש מורה לפיסיקה ולמתמטיקה בבית־הספר "הריאלי" בחיפה. הוא המשיך את לימודיו לתואר השני ובאותה שנה שימש גם כמורה בבית־הספר להנדסאי מיכון חקלאי "יד נתן" וגם כאסיסטנט בטכניון. בשנת 1968 מונה למנהל "יד נתן" ובתפקיד זה כיהן שנתיים. בשנת 1970 מונה למנהל בית־הספר "בסמ"ת" שליד הטכניון. מנסיונו למד טוביה שיהודים חייבים לבטוח בכוחם ואל להם לסמוך על איש. לכן ראה בצה"ל מבטח יחידי לעם בארצו ונתן לצה"ל ממיטב אונו. מסלול הקידום שלו בצבא כאיש מילואים היה מרשים. בתום שירותו הסדיר היה סגן ופקד על מחלקת טנקים. במלחמת ששת הימים כבר היה מפקד פלוגה ובמלחמת יום הכיפורים כבר שירת כמג"ד שריון. טוביה הצטיין ביחוד בתחום העשייה. "הוא היה מן הנחשונים", אמר עליו אחד ממורי בית־ספרו. מעולם לא נהג לספר על מה שעבר עליו בשנות ילדותו, אולם אלה השאירו את רישומן עליו ועצבו למעשה את אופיו ואת דרך חייו. חרד היה לגורל המדינה ונהג לתת ביטוי לכך כשנשא דבריו בפני תלמידיו בבית־הספר. "אילו היו רבים כמותו בצבא", אמר עליו חבר לנשק משנים רבות, "לא היה בא עלינו אסון מלחמת יום־הכיפורים. המדינה ניצלה בזכותם של מפקדים ולוחמים כטוביה. הוא הנהיג את אנשיו כמפקד מעולה, ברגעים קשים ומרים ואכן בזכותו ובזכות שכמותו ניצלנו. חייליו העריכוהו בזכות אומץ לבו, יושרו וכושרו להנהיגם. הם ידעו שאין כמוהו מחמיר וקפדן בכל מה שנגע לכושר הלחימה, לתחזוקה של הנשק והטנקים. בעניינים אלה מעולם לא ויתר. רבים חשבו שהיה איש צבא בכל רמ"ח אבריו ושאהב את חיי הצבא, אך לא כן היה. הוא פשוט דאג לחוסנו של הצבא, בידעו שזה מעוזו של העם היהודי". טוביה קיבל לידיו את ניהול בית־הספר "בסמ"ת", שעה שבית־הספר היה על סף משבר. איש לא האמין שהמנהל הצעיר, שהיה כה שונה מהטיפוס המקובל של מנהל, יוכל להתמודד עם הבעיות הקשות שעמדו לפניו. אך הוא עמל וטרח בשקט ובמרץ ותודות ליסודיות שאיפיינה את גישתו לפיתרון בעיות, ובזכות שיקול הדעת שלו, הצליח להשליט סדר ולקבוע מסגרות חדשות לעבודה היום־יומית, וכך הביא את המוסד לידי פריחה ושגשוג. הוא היה סבור כי כמנהל בית־ספר מחובתו לדעת על כל המתרחש בין כתליו ולהתמצא בכל תחומי החיים בו. ואכן, לא היסס להעמיק וללמוד כל בעיה מיסודה. לפיכך תמיד היו הכרעותיו שקולות ונכונות. הוא הפך להיות חלק מנוף בית־הספר, ואם כי נראה כאדם קשוח לפעמים, לא היה כמותו מוכן לעזור, להקל ולסייע בפועל ובעצה טובה. בשלושים וארבע שנות חייו הצליח להעפיל בשלבי הפיקוד בצה"ל מזה ובמערכת החינוך מזה, כשעוד נכונו לו גדולות בתחום החינוך והוא מלא תכניות לעתיד. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים יצא עם גדודו לחזית רמת הגולן, לסייע בבלימת השריון הסורי. הוא זכה להשתתף בבלימתו, בהדיפתו ובהבסתו, אך שילם את מחיר הניצחון בחייו. ביום כ' בתשרי תשל"ד (16.10.1973) נפל טוביה מפגיעת רסיס של פגז והובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות הצבאי בחיפה. השאיר אחריו אישה ושני בנים, אם ואח.

לאחר נופלו הוציא בית־ספרו לאור חוברת לזכרו של טוביה ובה מדברי חבריו, תלמידיו ואוהביו על דמותו ועל פועלו; בבית־הספר "יד־נתן" נקרא חדר התרבות על שמו ובבית־הספר "בסמ"ת" נקרא על שמו אולם הספורט.

תורן (תורגמן), יוסף

יוסף (יוסי), בן פורטונה ואברהם, נולד ביום כ״ו באלול תש״ד (14.9.1944) באורן שבאלג׳יר, ועלה ארצה עם משפחתו בשנת תש״ח (1948). את שלוש שנות לימודיו הראשונות סיים יוסי בבית־הספר ״גאולים״ בירושלים, ואחרי־כן השלים את לימודיו היסודיים בבית־הספר ״ענף החיים״ בירושלים. בהיותו בן למשפחה מרובת ילדים לא יכול היה להמשיך בלימודיו, ונאלץ להפסיקם בגיל צעיר ולהתחיל לעבוד, כדי לסייע בפרנסת משפחתו. למרות שרצה להמשיך בלימודים הבין יוסי את המצב הקשה שמשפחתו נתונה בו ונרתם במרץ לעזרתה. את השנים הראשונות הקדיש יוסי לחיפוש מקצוע הולם, וכך ניסה ידו במקצועות שונים: זבנות, כריכה, אפייה ומכונאות־אופנועים. לאחר שנתיים של התלבטויות ובדיקת האפשרויות נאלץ ללכת לעבוד בצבעות, והתמיד בעבודה במקצוע זה.

יוסף גויס לצה״ל בפברואר 1963 והוצב לחיל התותחנים. חלק מתקופת שירותו עשה כנהג טנק.

לאחר חמישה חודשים שוחרר מהשירות הסדיר, עקב התחשבות השלטונות הצבאיים במצבה של משפחתו, והוא חזר לחיים האזרחיים והוסיף לסייע בפרנסת אחיו ואחיותיו הקטנים. יחד עם זאת הועבר לשרת במסגרת כוחות המילואים, והוצב בתחילה בתפקיד בהגנה האזרחית ואחרי־כן הועבר ליחידה של חיל הרגלים. במסגרת יחידתו השתלם בקורס מפעילי מקלעים, ולאחר מלחמת ששת הימים סופח לחטיבה הירושלמית, ובה שירת עד ליום נפילתו. לימים נשא לאישה את חברתו מרים והקים משפחה משלו, שגדלה עם הוולדם של ילדיו – ירון ומזל. במשך השנים ערך יוסף כמה ביקורים בצרפת, ובשנת 1967 עשה שם חודשים אחדים בניסיון לבדוק אפשרויות להשתקעות שם. עם פרוץ מלחמת ששת הימים חזר ארצה, החליט להישאר בארץ וויתר על אזרחותו הצרפתית. במלחמת יום־הכיפורים השתתף יוסף בקרבות הבלימה נגד המצרים על קו תעלת סואץ. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע ונהרג במהלך הקרב על מוצב ״לחצנית״ שבאזור התעלה. כשבועיים אחר־כך התעוררה סברה שנפל בשבי בידי המצרים, אולם לאחר בדיקות חוזרות ונשנות, שנמשכו כחודש ימים הוכרז כנעדר. רק לאחר חודשיים נוספים התאמתו החששות והתברר שנפל בקרב. לימים זוהתה גופתו הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו אישה ושני ילדים, הורים, אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

משפחתו תרמה לזכרו מנורת זיכרון לבית־כנסת.

תם, יוסף

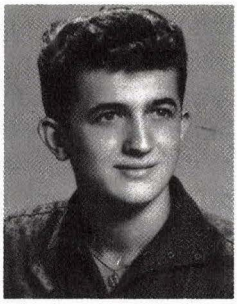
יוסף, בן נעמי וחיים, נולד ביום ט"ו באלול תשי"א (16.9.1951) במעברת עמק חפר. הוא סיים את לימודיו היסודיים בבית־הספר "מזרחי" בהרצליה, ואת לימודיו התיכוניים סיים בישיבת "קרית־שמואל" בחיפה. אחרי כן המשיך בלימודים אקדמיים באוניברסיטת "בר־אילן" ברמת־גן. יוסי, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, נולד להורים יוצאי תימן, כבן שני בין שבעה אחים ואחיות. כילד היה ביישן ונחבא אל הכלים, נצמד אל אמו ואל אביו בראותו אדם שהיה זר לו. בחיי היום־יום בבית הצטיין בחביבותו ובחוש ההומור שלו. ברבות הימים התפתח וגדל להיות נער רגיש ומתחשב בזולת. בבית הספר אהב את הלימודים והיה שקדן וחרוץ. התלמידים בכיתתו אהבוהו, ואף מוריו העריכו את הישגיו במקצועות השונים, ואת המאמץ הרב שהשקיע בלימודים. יוסי הרבה גם לעזור בעבודות הבית אחרי שסיים את הכנת שיעוריו, ועזרתו הייתה תמיד חיונית בבית מלא ילדים כביתו. הוא נהג לטפל ברצון באחיו הקטנים, ובכך הקל על אמו והסיר מעט מן המעמסה שרבצה עליה. בעודו ילד הבין שמשכורתו של אביו, שהיה פועל בבית־חרושת, אין בה די לפרנסת כל בני־הבית. לפיכך ביקש ללמוד לימודים אקדמיים, גם בגלל העניין שבהם וגם בגלל הסיכוי להשתכר היטב ולעזור למשפחתו. הוא הלך ללמוד בישיבה תיכונית, כדי לחזק ולבסס את אמונתו העמוקה בדת אבותיו. בישיבה התיכונית למד לימודי קודש לצד לימודים רגילים. הוא מצא ענין בשינון, בפלפול ובהתעמקות במצוות ובחובות, וביחסי אנוש. יוסי היה אוהב־אדם וחדור קשר עמוק אל הארץ ואל העם. דווקא משום היותו דתי ומאמין כל־כך, ראה צורך להתגייס לצבא, ולהגן על העקרונות והאידיאלים, שנראו לו חשובים ויסודיים בקיומנו כאן.

יוסף גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1969 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק "פאטון", הוצב לשרת בתפקיד תותחן טנק ביחידה של חיל השריון בדרום. הוא אהב את חיל השריון והיה גאה בו. לא אחת ציין את האחווה השוררת בין החיילים ובין צוותי הטנקים. במכתב שכתב לאחותו סיפר על היותו תותחן בטנק של מפקד המחלקה, ועל שהוא גאה שבחרו בו לתפקיד זה בצוות. יחד עם זאת הודה, שהדבר מעמיס עליו עבודה נוספת ודרישות גדולות יותר, שכן המתח בטנק המפקד אינו דומה לזה שבין אנשי צוות טנק אחר. במכתב שכתב המפקד על יוסי נאמר: "...חייל למופת, חבר נאמן לנשק". בתקופת שירותו רכש חברים רבים, שידעו להעריך אותו כאדם, כלוחם וכידיד. יוסי ידע תמיד לעזור לחבר ברגע הנכון, וחבריו שתפו אותו בבעיותיהם ובחוויות שעברו עליהם. הם נהגו גם לבקר איש בבית חברו, לשוחח הרבה ולבלות ימי חופשה יחדיו. כשהיה בא הביתה בחופשות נהג יוסי לעזור להוריו בטיפול באחיו ובתיקונים קטנים בבית.

עם תום שירותו הסדיר שוחרר והוצב ליחידת מילואים, שבה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. לאחר ששוחרר נתפנה להגשים את שאיפותיו והחל בלימודים אקדמיים בפקולטה למשפטים של אוניברסיטת בר־אילן. קשיים רבים נערמו בפניו,

מחמת היותו בן למשפחה מרובת ילדים. אביו לא יכול לעזור לו במימון לימודיו, והוא נאלץ לפרנס את עצמו ולממן את לימודיו בעצמו. לפיכך עבד כסוכן ספרים ואחרי כן עבד במשתלת־פרחים. בהעדר חדר שקט שיוכל לעשות בו את שיעוריו באין מפריע, הפך את המחסן שבבית הוריו לחדר לימודים. למרות הקשיים תמיד היה חיוך על פניו, ולא ניכר שמץ מרירות בשיחות עמו. על בעיותיו הגיב במלים: "הכל שטויות", כמנסה לומר: זו דרכו של עולם, ואל לנו להתייחס לדברים ברצינות רבה מדי. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יוסי ונשלח לחזית בסיני. בקרב שנערך ביום י"ד בתשרי תשל"ד (10.10.1973), ממזרח לאיסמעיליה, נפגע יוסי ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל, בירושלים. השאיר אחריו הורים, שלושה אחים ושלוש אחיות.

תמיר, אברהם

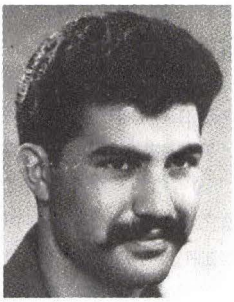
אברהם, בן זיסל וזליג, מניצולי השואה, נולד ביום ז' בשבט תש"ז (28.1.1947) בגרמניה. בשנת 1949 עלה לארץ עם משפחתו ולמד בבית־הספר היסודי "השבעה" באזור ובבית־הספר המקצועי "אורט" ביפו. אברהם היה תלמיד חרוץ ומוכשר במיוחד בתחום מלאכת הכפיים. מגיל צעיר התעניין באלקטרוניקה ואהב לפרק, לתקן ולהרכיב מכשירים שונים. הוא בנה דגמי מטוסים וטיסנים, וכאשר למד בבית־הספר המקצועי עסק הרבה בצילום ובהסרטה. מנעוריו היה חבר בתנועת "השומר הצעיר" ואהב לטייל ברחבי הארץ עם חבריו. בטיולים אלה שילב את תחביבו – צילום והסרטה – עם אהבת הארץ ונופיה. הוא היה צעיר רציני, מלא מרץ ויזמה, גאה בהישגיו ושאפתן.

אברהם גויס לצה"ל במחצית נובמבר 1964 והתנדב לשרת בשייטת הצוללות בחיל הים. הוא נשלח לאנגליה ללמוד שם פרק בהפעלת הצוללות החדשות ועמד לשוב ארצה בצוללת 'דקר', שעקבותיה נעלמו. בגלל סיבות מסוימות לא יצא בה בהפלגתה האחרונה, וניצל מטביעה. אברהם היה חייל טוב ומסור לעבודתו, ואיש צוות מצוין. הוא עמד בהצלחה בלימודים הקשים, בקורסים הרבים שעבר ובמשימות המיוחדות שהוטלו עליו כאיש צוות צוללת.

אחרי ששוחרר מהשירות הסדיר נשא לאישה את חברתו מזל, הקים עמה בית ועבד במקצועו כטכנאי אלקטרוניקה. הוא היה איש משפחה למופת, קשור מאוד להוריו ומסור לרעייתו ולבתו הקטנה. במלחמת יום הכיפורים לחם אברהם כפלס ביחידת הנדסה קרבית ושימש מפקד דוברה ביחידת צליחה של חיל ההנדסה. ביום כ"א בתשרי תשל"ד (17.10.1973) נפגע ונהרג בעת הפגזה קשה על הדוברה שלו, בעת שחצתה, טעונה חיילים, את תעלת סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובת, הורים ואח. בנו שנולד שלושה חודשים אחרי נפילתו נקרא על שמו. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו, כי אברהם היה מפקד מעולה, חייל לדוגמה וחבר נאמן.

תמיר, אורי

אורי, בן רחל ורחמים זיגדון, נולד ביום ג' בתשרי תרצ"ט (28.9.1938) בחיפה. הוא סיים את לימודיו היסודיים בעיר הולדתו, ואת לימודיו התיכוניים סיים בבית־הספר האקסטרני בנהריה. עוד בטרם נולד אורי, נפרדו הוריו. האֵם לא יכלה לעמוד במעמסה ומסרה אותו לסבתו האלמנה, שהפכה לדמות המרכזית בחייו, והחליפה את אביו ואת אמו מכל הבחינות. היא הייתה בת למשפחה ספרדית ותיקה ומושרשת בחיפה מדורות, וברוב תושייה פירנסה את עצמה ואת הסמוכים אל שולחנה, השפיעה עליהם אהבה ורוך, וטיפלה בהם במסירות ללא גבול. מנעוריו התרגל אורי להיות עצמאי. הוא היה יוצא לבית־הספר אחרי שסבתו כבר יצאה והשאירה בשבילו את תרמילו, ארוחתו ובגדיו. כשהיה חוזר מלימודיו, עדיין הייתה הסבתא בעבודה, והוא נותר לבדו שעות ארוכות ולמד להעסיק את עצמו. באותם ימים נתגבשו אצלו תכונות השקט והאיפוק, שציינו אותו. אורי אהב את סבתו והעריץ אותה על כל אשר עשתה, ותמיד חלם לעשות למענה, כדי שתגיע למנוחה ולחיים שלווים. הוא עשה חיל בלימודיו, היה תלמיד מעולה וספורטאי מצטיין. בשנת 1953 הגיע לקיבוץ גשר־הזיו במסגרת ההכשרה הצעירה, שם השלים את חינוכו וגם למד את מקצוע המכונאות. בקיבוץ רכש חברים רבים, וכשהגיעה שעתם להתגייס, הקימו הוא וחבריו גרעין כדי ללכת יחד לנח"ל.

אורי גויס לצה"ל בשלהי דצמבר 1955. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס צניחה ובקורס חובשים מחלקתיים, הוצב בתפקיד חובש קרבי ונהג־מכונאי ביחידת צנחנים. במהלך שירותו השתתף בקרבות מבצע "קדש", וחברים ששירתו איתו סיפרו עליו, שהיה כל כך נלהב במילוי תפקידו עד שלא החמיץ שום הזדמנות להתנדב למשימות, וקפץ בראש לכל מקום של סכנה. אורי היה אדם פתוח לרעיונות, ויחד עם זאת ביישן מעט, ובעל קסם אישי רב, אך בתוכו פנימה היה סוער, והתלבט הרבה לגבי דרכו בחיים.

עם תום שירותו הסדיר, חזר לחיים אזרחיים בקיבוצו ולעתים היה נקרא לתקופות של שירות מילואים פעיל. הוא המשיך בלימודים בתחום ניהול מוסכים ושמאות רכב, ויחד עם זאת עבד בענפי המשק השונים, התרכז בניהול המוסך ואף פיתח אותו והרחיבו לקליטת עבודות־חוץ. בקרב חניכיו מ"כפר־גלים" זכור אורי כמדריך מיוחד במינו. הוא הגיע אליהם בסערה על אופנועו, "עם בלורית עצומה ושפם גדול ממנה", כולו בטוח בעצמו ומלא מרץ. "היה בו משהו מסקרן, משהו אחר ושונה, שלא היה במדריכים קודמים. הוא לא נדנד בהרצאות מדיניות, ששיעממו את החבר'ה בגיל ההוא, אלא פנה לכיוון ההרפתקני יותר של "קומזיצים" וטיולי־פתע, ושל שיחות מלב אל לב על בעיותיו של כל אחד מחניכיו".

הם העריצו אותו על מראהו החסון ועל כושרו הספורטיבי, אהבו את חיוכו הממזרי, והעריכו את נכונותו לעזור, בלי להתחשב באנרגיה שהיה משקיע כדי לעשות זאת על הצד הטוב ביותר. הוא גם הפליא לרקוד. בשנת 1965 נשא אורי לאישה את חברתו ירדנה, ובשנת 1966 נולד בנו בכורו ברק. בשנת 1968 נולד בנו השני צור,

ובשנת 1971 נולד בנו שחם. אורי אהב את ילדיו ואת אשתו בכל מאודו, הקדיש להם תשומת לב וחום רבים, וכתב עליהם ביומנו. כשנמצא במילואים או בעבודה רחוק מהבית, היה נוהג לכתוב לכל אחד מהם מכתבים מלאי געגועים ואהבה, ושיתף אותם בכל אשר עבר עליו. בשנת 1973 יצא עם משפחתו בשליחות לקניה לשנת עבודה במקצועו. כשנודע לו על פרוץ מלחמת יום־הכיפורים, מיהר ועלה על מטוס היוצא לישראל. הוא רצה להיות לעזר, להיות במרכז העניינים החשובים באמת. המטוס היה עתיד לעבור מעל לוב, אבל זה היה סתם "פרט קטן" בעיניו. במלחמת יום הכיפורים השתתף אורי בקרבות הבלימה נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973) נפגע אורי ונהרג בזחל"ם, שנכנס עם הכוח הראשון לתוך העיר סואץ. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בגשר הזיו. השאיר אחריו אישה ושלושה בנים.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "אורי היה מתנדב מלידה... חבר טוב, שידע להשרות אווירה נוחה במצבים הסוערים ביותר... היה תמיד בקו הראשון, במקום הקשה והמסוכן ביותר ..."

קיבוצו הוציא לאור חוברת לזכרו, ואשתו הנציחה את שמו בפסל ברזל, שעוצב מכלי עבודתו.

תמיר, בן־עמי

בן־עמי, בן אסתר ומשה, נולד ביום א' באייר תשי"ב (26.4.1952) בקיבוץ מזרע וסיים את לימודיו היסודיים והתיכוניים בקיבוצו. בניק, כפי שכינוהו בחיבה בני משפחתו וידידיו, היה בן בכור להוריו, שחזו על בשרם את השואה במזרח אירופה. הוא זכה בתשומת לב מיוחדת ובאהבה רבה מהוריו. כבר כילד ניכר בו, שהוא חושב על מעשיו ומכלכלם בתבונה. בניק היה חדור ערכים של אהבת הארץ ושל אמונה בצדקת המטרה הנעלה של היותנו פה. כבן קיבוץ מלידה הכיר את הטבע המיוחד לארצנו, התמצא בשמות של פרחים, של עצים ושל חיות הבר. בכיתה א' התחיל לקרוא מכל הבא ליד. במיוחד ענייניהו ספרי האנציקלופדיה, והוא נהג לרבוץ שעות על גבי שעות שקוע בקריאה והיה זוכר את שקרא לפרטי הפרטים. גם ספרים אחרים קרא בלהיטות של "תולעת ספרים". הידע העצום שרכש בתחומים שונים הפתיע לא פעם את מחנכיו ואת הילדים בקבוצתו, שלא תמיד ידעו איך להגיב בשעת ויכוח על נימוקיו ההגיוניים, המלווים בדוגמאות, שלא שמעו עליהן מעודם. לא פעם מצא את עצמו משתעמם, פשוטו כמשמעו, בשיעורים בבית הספר, שכן "הוא כבר קרא על זה מזמן". בבית־הספר התיכון היה לעלם גבה קומה, בעל השקפת עולם ברורה ומיוחדת לו. הוא קבע לעצמו דרך להבחין בין טוב ורע, וגיבש לו מערכת אידיאלים מנומקת וחיובית. בגלל רצינותו היו פניו חתומות בתו של בגרות, ומי שלא הכירו היטב ראה בו אדם מבוגר מכפי גילו האמיתי. בניק היה מעורה ופעיל בחיי החברה של קבוצתו. הוא השתתף

בשיחותיהם, ארגן טיולים ועזר בעריכת מסיבות. מנעוריו הצטרף כחבר לתנועת "השומר הצעיר", ואהב את הפעולות השונות במסגרתה. במשך שנתיים, בגיל שש־עשרה ושבע־עשרה, שימש מדריך תנועתי לבני הקבוצה הצעירה ממנו בשנתיים בלבד. הוא הוביל אותם לטיולים, לימד אותם אורחות מוסר ויחסי חברה תקינים, סיפר וקרא להם מספרים שונים, והם אהבוהו וראו בו דמות להערצה. גם מוריהם היו פונים אליו בבקשת עצה לגבי ילד זה או זה, משום שהוא – כמדריך – יכול לשוחח עם חניכיו על כל בעיה ביתר חופשיות וקרבה. בניק חלם לשרת בחיל קרבי. באחת משיחות החברה בשנת הלימודים האחרונה אמר, שהוא חולם על כך משום שחונך על ברכי המסורת הקיבוצית המלמדת לחפש בצבא תפקיד קרבי ולא "לתפוס ג'וב" קל ונוח. יחד עם זאת ציין, שלא יהפוך לעולם ללוחם־מריונטה עיוור וחסר מצפון. הוא ישאף להיות מונחה תמיד בהחלטותיו ובמעשיו, על־ידי חוש הצדק שלו. לא פעם הרהר גם באספקטים השליליים שבשירות הצבאי ואמר, שהשירות כיום אינו כשהיה פעם: חוייה "ספורטיבית" של שנתיים. עכשיו זה נמשך שלוש שנים ומי יודע כמה עוד, והוא חש מחנק כלשהו, בראותו שמות של חברים ומכרים בתוך מסגרות שחורות בעיתונים.

בן־עמי גויס לצה"ל בראשית נובמבר 1970. הוא לא היה קיצוני בשאיפתו להצטרף ליחידת שדה לוחמת, שכן ראה את שני צדי המטבע ובחר, כדרכו, במה שנראה לו חשוב וחיוני יותר. מה גדולה הייתה אכזבתו כשנסתבר לו, שנקבע לו פרופיל נמוך מכדי להצטרף ליחידה שבחר. הוא שלח מכתב לסמכויות הצבא, ערער ולבסוף ניצח והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות ולאחר שהשתלם בקורס קצינים ובקורס לקציני שריון הוצב כמפקד מחלקת טנקים ביחידה של חיל השריון. ביחידתו עשה את המוטל עליו במסירות וביעילות ומפקדיו העריכו אותו כקצין בעל ידע מקצועי וכושר הדרכה יעיל, מוכשר ואהוד. הוא ידע לכבד את הזולת, ותמיד שימש דוגמה לפקודיו, ורכש חברים רבים, מבין רעיו ששירתו אתו. עם רובם מצא שפה משותפת והם העריכוהו על שהיה שלם עם עצמו בתפקידו ובביצוע המשימות שהוטלו עליו. במלחמת יום הכיפורים השתתף בניק בקרבות הבלימה והפריצה נגד המצרים בסיני. בלילה שבין השישה לשבעה באוקטובר, נלחמה מחלקתו בקרבות באזור צומת איסמעיליה, כאשר נודע לו כי הטנקים של מפקד הפלוגה ושל מפקד המחלקה השנייה נפגעו באש הכבדה של המצרים. בלי להסס חש סגן בן־עמי עם צוותו לחלצם ונפגע במהלך פעולת החילוץ. הוא נפל ביום י"א בתשרי תשל"ד (7.10.1973) והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקיבוצו, במזרע. השאיר אחריו הורים ושני אחים. לאחר נופלו הוענק לו ציון לשבח על לחימתו האמיצה, ועל אחוות הלוחמים שגילה, ותעודת הציון לשבח ניתנה לבני משפחתו.

תמיר, יצחק

יצחק, בן מרים ומרדכי תמיר־ליפסקי, נולד ביום כ״ב בתשרי תשי״ג (12.10.1952) בקיבוץ תל־יוסף. ילדותו של יצחקל׳ה – כך קראו לו – עברה עליו בנועם, בחיוך תמידי על פניו ובעינים קורנות מאושר. היה אהוב על כולם בחברת הילדים ובבית־הספר, והשתדל תמיד להושיט יד עוזרת וליטול חלק בכל פעילות. לא קל היה לו להסתגל לתנאי המשמעת בבית־הספר, ולא פעם גילה אותות התמרדות וחוסר השלמה עם המוסכם והמקובל במסגרת הלימודים. עם זאת לא אבד חינו בעיני חבריו ובעיני מחנכיו והוא זכה לידידותם. הניסיון להעבירו למסגרת אחרת בבית־הספר החקלאי בחדרה לא עלה יפה. געגועיו של יצחקל׳ה לבית ולמשפחה לא עמדו בתנאי המרחק מן המשק, מהחברה ומהמשפחה. בפרוץ מלחמת ששת־הימים עזב על דעת עצמו את כותלי בית־הספר והגיע לבדו לתל־יוסף באומרו שמקומו בשעת חירום זו בקיבוץ, מקום שם יוכל לעזור במשק ולהחליף את החברים המגויסים בעבודותיהם החיוניות. חריצותו בעבודה הייתה ללא גבול ומסירותו הייתה בלתי רגילה. ענף העבודה שהעדיף על פני האחרים ובו אהב להשקיע את מרצו, היה ענף הכותנה, שעבדו בו גם אביו ואחיו הבוגר. גם לאחר גיוסו לצבא, היה מקדיש כל חופשה לעבודה זו, ודאג לעזור לחברים ולשמוח על כל התקדמות במשק ובענף. בימי חופשתו האחרונים למד להפעיל קטפת־כותנה ושאיפתו הייתה להשתלב מיד בצוות מפעילי קטפות הכותנה, לכשישוב הביתה מן השירות. תוכניות רבות היו לו עוד ורעיונות רבים הגה לקראת תום שירותו בצה״ל. אף אחת מהן לא זכה להגשים. הוא נפל ביום שאמור היה להשתחרר מן הצבא.

אמרו עליו חבריו בצבא: ״תמיר היה חבר. לא מאותם החברים שאתה מכיר מילדות ואתם התבגרת. הוא היה חבר ורֵע בצבא, למסעות אלונקות מתישי כוחות, מבחני מנהיגות ומצבי לחץ. דמות בלתי שגרתית ויוצאת דופן הייתה דמותו, מן האדם שחולם ופותר חלומו. אדם שחושב ומבצע. להאמין כי הכל ייתכן וברבות הימים להוכיח הן אפשר. שופע ביטחון עצמי. צועד ללא מורא לקראת כל אתגר...״. ״גאים על שזכינו להיות במחיצתך, על שהיכרנוך, יחיד ומיוחד הנך בלבותינו, לבבות שידעו חברות וריעות״. במלחמת יום הכיפורים השתתף יצחקל׳ה בקרבות הבלימה בסיני, בתפקיד רב־סמל פלוגתי ביחידת חרמ״ש. בשלושת ימי המלחמה עד לנפילתו עסק בפינוי פצועים משדה הקרב. רבים החיילים הפגועים, אשר נחלצו משדה הקטל הודות ליצחקל׳ה והנגמ״ש שלו. אך אתו עצמו המר הגורל, וכאשר נפצע נותר בודד בשדה. יצחקל׳ה נפל ביום י״ג בתשרי תשל״ד (9.10.1973) בהיותו באזור אבו־ואקיפה. כמעט חמישה חודשים התענתה משפחתו באי־ודאות לגבי גורלו, לאחר שהוכרז כנעדר. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־הקברות שבקיבוצו. השאיר אחריו הורים, שני אחים ושתי אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

הוריו וחבריו הוציאו לאור חוברת לזכרו, ובה מדברי בני משפחה וחברים על דמותו.

תמר, יגאל

יגאל (וליד), בן לטיפה וסלים, נולד במוסול שבעיראק בשנת תש"ט (1949) ועלה ארצה עם משפחתו בשנת 1951. הגא למד בבית־הספר הדתי "אגודת ישראל" ובבית־הספר התיכון "השרון", ברמת השרון. יגאל היה תלמיד מצטיין, ברוך כשרונות ובעל תפיסה מהירה. בזכות הצטיינותו וחריצותו דילג על כיתה בבית־הספר היסודי, אך בגלל קשיי פרנסה נאלץ להפסיק את לימודיו לאחר שתי שנות לימוד בבית־הספר התיכון, כדי לשאת בעול כלכלת הבית. תחילה היה עוזר לצבע ואחרי־כן היה לעצמאי. הוא אהב מאוד את עבודתו ונהנה ממעשי ידיו. ביום עמל קשה לפרנסת המשפחה ובערבים השתלם בקורס שרטוט בניין ב"טכניכון". יגאל היה חברותי מאוד וקל להתיידד. חברו סיפר עליו: "הוא ידע לכרוך בתוכו תודעה יהודית ואידיאלים לאומיים. הוא היה איש נעים־שיחה, הגיוני ומבריק, אהוד ומקובל בכל חברה שהתרועע בה". הוא היה אדיב ומנומס, נענה לכל אדם בסבר פנים יפות, והיה מכניס אורחים למופת. תמיד מוכן היה לעזור לידידיו, אפילו היה הדבר כרוך באי־נוחות. טוב־לב היה, נדיב וידו רחבה.

יגאל גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1966 והוצב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק "סנטוריון". הוא היה חייל טוב, ממושמע, שקט ובעל כוח סבל רב. היו בו אומץ לב ודבקות למלא כל משימה שהוטלה עליו. על חלקו במלחמה בשנת 1967 הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". הוא השתתף במלחמת ההתשה בכל החזיתות — בסיני, בבקעת הירדן וברמת הגולן, וכן נטל חלק בפעולות גמול רבות, במסגרת חטיבתו — חטיבה 7. בתעודת השחרור שלו מן השירות הצבאי הסדיר כתבו מפקדיו: "יגאל הוא חייל אחראי ומסור, בעל ידע מקצועי, ומוכן לשתף פעולה בכל עת".

יגאל רחש אהבה רבה ומסירות לבני משפחתו, היה בעל חרוץ ומסור לאשתו, שושנה, שנשא בשנת 1970, ואב אוהב לבנו הקטן, גור. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים גויס יגאל ונשלח עם יחידתו לחזית ברמת הגולן. ביום ט"ו בתשרי תשל"ד (11.10.1973) נצטוותה חטיבתו לכבוש את הכפר חאן־ארנבה. ליד הכפר נפגע הטנק שלו, מפקדו הועף ממנו מחמת ההדף העז ויגאל נפצע בידו. הוא לא גילה דבר לחבריו, ירד עם חברו מן הטנק שהחל לבעור, כדי לסייע למפקד שנפצע. בעוז רוח ובתושייה רבה גרר את מפקדו הפצוע אל עבר מחסה, כדי לגונן עליו שם ולחובשו. לפתע התפוצץ פגז בקרבת המחסה ויגאל נהרג במקום. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה ובן, אֵם, אח ושש אחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל־ראשון.

המועצה המקומית של רמת השרון הוציאה לאור חוברת בשם "בנינו", לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ויגאל בתוכם; חטיבתו הוציאה לאור ספר, "החטיבה במלחמת יום־הכיפורים", ובו דברים על הקרבות שניהלה ודברים לזכר אנשי החטיבה שנפלו בהם.

תמרי, מיכאל

מיכאל, בן רחל ויואל, נולד ביום ז׳ בטבת תשי״ג (23.1.1953) במושב תימורים. הוא למד בבית־הספר היסודי ממלכתי ד׳ בנוה־מגן ואחרי־כן המשיך בלימודיו בבית־הספר התיכון בכפר הירוק ובבית־הספר התיכון־חקלאי בחולדה. מיכאל היה חובב ספורט ועסק בעיקר במשחקי כדור, בהתעמלות על מכשירים ובריצה. הוא היה בעל גוף חסון וכושר גופני מצוין. מאחר שמתמיד אהב את עבודת האדמה, הלך ללמוד בבית־ספר חקלאי ואף תכנן להצטרף לקיבוץ, לאחר שישוחרר מן השירות הצבאי. ליד ביתו טיפח גינה קטנה ונהג להקדיש שעות רבות לטיפול בה. מיכאל היה טוב לב, ותרן ונעים הליכות. מתרחק היה ממריבות וסיכסוכים ונוהג באיפוק ביחסיו עם אנשים. תמיד מוכן היה לעזור לכל אדם והכל אהבו אותו. הוא קנה את לב ידידיו ברוחו הטובה ובחוש ההומור שלו. אנשים שהכירו אותו היטב חיבבו אותו והעריכו את יושרו, את הגינותו ואת הקפדתו על קיום הבטחותיו ועמידתו בדיבורו. מטבעו היה צנוע ומסתפק במועט, ומשתדל לעשות כל דבר בשלמות וברצון טוב. כל ימיו היה בן טוב ואח נאמן ומסור. הוא כיבד את הוריו, החשיב את דעתם ודאג לשלומם ולטובתם.

מיכאל גויס לצה״ל בתחילת נובמבר 1971 והתנדב לחיל השריון. לאחר הטירונות השתלם בקורס למקצועות טנק ״פאטון״, היה בו אחד החניכים המצטיינים והוענק לו ציון גבוה מאוד (95). ביחידתו נחשב חייל אחראי ומסור לתפקידו, גאה בחיל שלו ואהוב על מפקדיו. מאחר שלא הרבה לבקר בבית, בגלל תפקידו בצבא, הרבה לכתוב להוריו, כדי שלא להדאיגם. ביחידתו הרבה להשתתף בפעילות מבצעית והוענק לו ״אות השירות המבצעי״. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים נמצאה יחידתו בחזית סיני, וקדמה את פני התקפות המצרים. ביום י׳ בתשרי תשל״ד (6.10.1973), פגע טיל פגיעה ישירה בטנק שלו, במהלך קרב שריון צפונית למוצב ״טלביזיה״ ליד ״החווה הסינית״. מיכאל נהרג בקרב והובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית שאול. השאיר אחריו הורים, שני אחים ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: ״בנכם מיכאל ז״ל שירת ביחידת שריון תקופה ארוכה. הוא היה בחור טוב־לב, רציני ואהוב על חבריו. הוא עשה את המוטל עליו במסירות רבה ובדרך הטובה ביותר. הוא היה בעל יזמה, ולחם באומץ־לב ותוך דבקות במטרה״.

המועצה המקומית של רמת השרון הוציאה לאור חוברת לזכר בני המקום שנפלו במלחמה, ומיכאל בתוכם.

תנעמי, זכריה

זכריה, בן ברכה ושלום, נולד ביום כ״ג בכסלו תשי״א (2.12.1950) במושב צוריאל. הוא למד בבית־הספר הממלכתי־דתי ״בר־אילן״ בכפר־סבא ואחרי־כן סיים את לימודיו בבית־הספר המקצועי לדפוס ״יד החמישה״ בכפר חב״ד. זכריה היה הבכור במשפחה מרובת־ילדים, ובילדותו עברה המשפחה מצוריאל לכפר־סבא. כילד היה זכריה רודף שלום, נוח לבריות ואוהב אדם וכזה היה גם בבגרותו. תמיד היה שומר מצוות והרבה במעשים טובים. הוא היה אהוב על חבריו ועל כל מי שהכירו וכן היה מסור מאוד להוריו ולאחיו. בבית־הספר בכפר חב״ד למד את מקצוע הדפוס והוכשר כסדר־יד.

זכריה גויס לצה״ל בסוף יולי 1969 וכחבר גרעין התיישבותי ״חלמיש״, הוצב לנח״ל. לאחר הטירונות היה בשל״ת במשק קוממיות ולאחר שהשתלם בקורס למקצועות טנק ״סנטוריון״ ונקבע תפקידו כטען־קשר, הוחזר לשל״ת במשק קוממיות. בתעודת השחרור שלו צוין, שהיה חייל טוב ומילא תפקידו כראוי ובמסירות.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר הוצב ליחידת מילואים של חיל השריון בתפקיד טען־קשר בטנק. משחזר לחיים האזרחיים החל לעבוד במקצועו בדפוס ״מעריב״ בתל־אביב והצליח בעבודתו. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, התייצב זכריה ביחידתו. יחד עם גדודו השתתף בקרבות הבלימה נגד הסורים ברמת־הגולן כאיש צוות טנק. ביום י״א בתשרי תשל״ד (7.10.1973) נפגע זכריה בקרב ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין הצבאי בהר־הרצל. השאיר אחריו הורים ואחד־עשר אחים ואחיות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד יחידתו: ״בנכם מילא את המוטל עליו במסירות ובנאמנות. יכולתו המקצועית ודבקותו במטרה תוך כדי לחימה שימשו מופת לחבריו. אבד לנו רע ולוחם עשוי ללא חת״.

תפוחי, יצחק

יצחק, בן שושנה ויחזקאל, נולד ביום י״א באדר א׳ תשי״א (17.2.1951) בפתח־תקוה, ונקרא שמו על־שם דודו, שנפל על הגנת מוצא במלחמת העצמאות. יצחק למד בבית־הספר היסודי ״ההגנה״ ביד אליהו ובבית־הספר התיכון־מקצועי ״יד סינגלובסקי״ בתל־אביב, במגמה של חשמל. בבית־הספר היה תלמיד מוכשר ומצליח, אהוב על מוריו ומקובל על חבריו התלמידים, היה עירני מאוד והצטיין בפעלתנות ובכושר מנהיגות. מנעוריו טיפח בלבו חלום – להיות טייס, הרבה להתעניין בכל הקשור בתעופה ובנה

דגמי מטוסים. היו לו כוח רצון והתמדה רבה, וכאשר נטל על עצמו משימה, היה משלים אותה בשקידה וביעילות. הוא היה חברותי, ידע לקרב אנשים ורבים ביקשו את קרבתו. מטבעו היה מנומס ונעים הליכות, בעל הומור מצוין והרבה שמחת חיים. נוח היה לבריות, סבלן ויודע להקשיב ומוכן לעזור בעת הצורך.

יצחק גויס לצה"ל בתחילת פברואר 1971 והתנדב לשרת בחיל־האויר. לאחר הטירונות עבר סדרת קורסים בנתיב הכשרתו כטייס. הוא השתלם בקורס טיס מכין, בקורס צניחה, בקורס טיס ראשוני, בקורס טיס בסיסי ובקורס טיס מתקדם. הישגיו היו טובים ובכל אשר עשה, התחבב על חבריו ועל מפקדיו. באחת ההערכות עליו כתבו מפקדיו: "יצחק הוא חייל נוח וחברותי, דבק במשימתו ומשתדל לעשותה בדרך הטובה ביותר". במשך כל תקופת שירותו השתדל תמיד שלא להדאיג את בני משפחתו והיה מתקשר עמם בטלפון לעתים כדי להרגיעם וכדי לשאול לשלומם ולמעשיהם. בתום שירות החובה שלו המשיך לשרת בצבא הקבע. ביוני 1973 נשא לאישה את חברתו אירית והשניים רקמו תוכניות רבות לעתיד. כל ימיו היה יצחק בן נאמן ומסור למשפחתו. להוריו רחש כבוד והערכה ולאירית היה בעל אוהב וידיד נפש. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים יצא למשימות מבצעיות רבות. הוא פִּינה במסוקו נפגעים משדה הקרב למקום מבטחים וביצע משימות קשות ונועזות בעבודה מפרכת במשך ימים ולילות ללא ליאות. לאחר המלחמה השתלם בקורס טייסי "יסעור", והשתתף במלחמת ההתשה בגבול הצפון. ביום כ"ז בניסן תשל"ד (19.4.1974), הוא יום השואה והגבורה, נפל בעת מילוי תפקידו בשדה תעופה בצפון הארץ, בשובו ממשימה בסוריה. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בקרית־שאול. השאיר אחריו אישה, הורים ואחות.

בני משפחתו הקימו לזכרו קרן מלגות לתלמידים מצטיינים ממשפחות מעוטות יכולת.

תרדיון (אלמליח), אליהו

אליהו (אלי), בן רחל ושלמה, נולד ביום ו' בכסלו תשי"א (15.11.1950) בחיפה. הוא למד בבית־הספר היסודי "הלל" בכפר־שלם, ואחרי־כן המשיך את לימודיו בבית־הספר המקצועי של התעשייה האווירית בלוד, ובבית־ספר תיכון ערב לנערים בגבעתיים. אליהו, שכונה אלי בפי המקורבים לו, התייתם מאמו כשהיה בן שתים־עשרה ומאז השתדל להסתדר בכוחות עצמו והיה אף מכין לו את ארוחותיו. אליהו סיים את לימודיו בבית־הספר היסודי בהצטיינות ואחרי־כן התחיל ללמוד מכונאות מטוסים. כעבור שנה החליט ללמוד מכונאות רכב ואף יצא לעבודה. ביום עבד ובערב למד שנה בבית־הספר תיכון ערב. עד שגויס לצבא, עבד כמכונאי רכב במוסכים שונים בתל־אביב. בלימודים הצטיין במיוחד במתמטיקה ובדקדוק, שכן ניחן בזיכרון מצוין ומסוגל היה לחזור מלה במלה על דברים ששמע. הוא אהב לקרוא ספרות מסוגים שונים והקדיש לקריאה שעות עד מאוחר בלילה. מטבעו היה צנוע ולא אהב להתבלט. היו לו חברים רבים

והכול אהבוהו בשל חביבותו, בשל חוש ההומור שלו ובשל נכונותו לעזור לזולת.

אליהו גויס לצה"ל בראשית פברואר 1969 והוצב לחיל החימוש. לאחר הטירונות הוכשר כמכונאי רכב ושירת בבסיסים שונים של חיל החימוש. אחרי־כן עבד בסדנאות מרחביות בסיני כמכונאי טנקים. בתעודת השחרור שלו צוין כחייל מסור ואחראי.

לאחר שסיים את שירותו הסדיר, הוצב לשירות מילואים כטכנאי רכב ביחידה של חיל החימוש. עוד בזמן ששירת בצבא, נשא אליהו לאישה את חברתו דליה ואחרי שסיים את שירותו הסדיר, עבד כמנהל עבודה ב"רדיאטור" וכנהג מונית בלילה. כשפרצה מלחמת יום הכיפורים, מיד טלפן ליחידתו ונחפז להתייצב בה. כטכנאי רכב היה עליו לגייס כלי רכב. משראה כעבור יומיים שהוא יושב בעורף בעוד חבריו נלחמים בחזית, נסע לסיני, אף בלי להודיע למשפחתו. בסיני התנדב להעביר שיירות תחמושת לאזור התעלה, תחת מטר פגזים, ומילא את המשימה ביעילות ובאומץ. הוא אף נפצע ברגלו, אך חבש עצמו והמשיך בתפקידו. ביום כ"ד בתשרי תשל"ד (20.10.1973), בשעה שכוחות צה"ל פרצו אל מעבר לתעלת סואץ, נפגעה המשאית שלו בהפגזה כבדה ואליהו נפגע ונהרג. הוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחולון. השאיר אחריו אישה ובת, אב, אח ושלוש אחיות (אחות רביעית נולדה אחרי נופלו ונקראה על־שמו "אלית"). לאחר נופלו הועלה לדרגת סמל.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקד היחידה: "הוא התבלט מיד בבואו ליחידה בנאמנותו ובמסירותו לתפקידו".

תרשיש (הלברשטט), יגאל

יגאל, בן ציפורה ויונה, נולד ביום כ"ו בניסן תש"ג (1.5.1943) בנהריה. כשנתמנה אביו למפקד חבל צפת מטעם ההגנה, עברה המשפחה שמה. הוא למד בבית־החינוך בצפת ואחרי־כן השלים את לימודיו בבית־הספר החקלאי בנהלל. יגאל הרבה לטייל בצפת ובסביבותיה, ובאותם הימים ניטעה בו האהבה הגדולה לטבע ולאדמה. הוא טרח ושקד בחריצות על הקמת גינה ליד ביתו, וגם גידל חיות בית וטיפל בהן במסירות. למן הימים שלמד בבית־הספר החקלאי גדלה עוד יותר אהבתו לעבודת האדמה, והוא שיקע בה הרבה מרץ ויכולת רבה. על אותה תקופה סיפר וחזר וסיפר, ונזכר בה בחיבה ובגעגועים. יגאל היה חובב ספורט נלהב ועסק בעיקר במשחק הכדורגל. גם מוסיקה אהב, ונהג לשיר ולאלתר לחנים, בנגינה במפוחית־פה ובחליל, כלים שלמד לנגן בהם בכוחות עצמו. יגאל היה אדם שקט וצנוע, סגור ולא נוטה להתבלט. דומה שהיה שתקן וביישן, ואף־על־פי־כן ראו בו חבריו דמות מנהיג. הם סיפרו עליו, שהצטיין בהעזה, באהבה לזולת, בשמחת חיים ובחוש הומור מצוין. כתב עליו אחד מהם: "ברוח טהרת הערכים, כפי שהייתה ביגאל, מתברכים יחידי סגולה".

יגאל גויס לצה"ל בתחילת נובמבר 1961 והתנדב לחיל הצנחנים. לאחר הטירונות

השתלם בקורס צניחה ובקורס נהיגה. ביחידתו נחשב חייל מסור, אחראי וממושמע, ולפיכך היה אהוב על מפקדיו ומקובל על חבריו, שראו בו דוגמה לצייתנות ולכוח סבילות.

לאחר ששוחרר מהשירות הסדיר הוצב ליחידת מילואים ועמה השתתף בקרבות לשחרור ירושלים בשנת 1967. על־כך הוענק לו "אות מלחמת ששת הימים". לאחר ששוחרר מן השירות הסדיר עבד כטרקטוריסט על גדות תעלת סואץ, בהקמת המעוזים. הוא הצטיין בכוח־עבודה עצום ובאומץ לב רב. סיפר חברו: "יגאל בז לסכנות, וכששאלנו אותו כיצד יכול הוא לעבוד זמן רב כל־כך בעצם ימי מלחמת ההתשה, הוא משך בכתפיו והצית לו סיגריה... כשיגאל היה מחליט, שום דבר לא היה מזיז אותו מהחלטתו". כל ימיו היה בן נאמן להוריו, בעל מסור לאשתו קלרה ואב אוהב לבנו הקטן גיא. כשפרצה מלחמת יום־הכיפורים חש מקניה, שעשה בה בשליחות חברת הבנייה, שהיה אחד ממנהליה. הוא הצטרף לחבריו הלוחמים והשתתף בקרבות נגד המצרים בסיני. ביום כ"ח בתשרי תשל"ד (24.10.1973), כשנע בשיירה לתוך העיר סואץ, נפגע הזחל"ם שלו והוא נהרג במקום. תחילה נחשב לנעדר. לימים החזירו המצרים את גופתו והוא הובא למנוחת־עולמים בבית־העלמין בחיפה. השאיר אחריו אישה ובן, הורים, אח ואחות. לאחר נופלו הועלה לדרגת רב־טוראי.

במכתב תנחומים למשפחה השכולה כתב מפקדו: "הייתה לו היכולת והיה בו הכישרון לפתור בעיות ולאלתר במצבים הקשים ביותר, וכל זאת בקור־רוח, שהיה כה אופייני לו. אך הייתה בו ביגאל, תכונה עמוקה יותר ונפלאה – רוח ההתנדבות שבו, תכונה שבוודאי אינה באה בן יום, אלא תוצאה של חינוך רב־שנים. ורוח זו הביאה אותו אלינו, לצנחנים, והיא שהביאתהו מקניה הרחוקה, ללא צו כתוב".

לַמְנַצֵּחַ עַל־מוּת לַבֵּן מִזְמוֹר לְדָוִד: אוֹדֶה יהוה בְּכָל־לִבִּי
אֲסַפְּרָה כָּל־נִפְלְאוֹתֶיךָ: אֶשְׂמְחָה וְאֶעְלְצָה בָךְ אֲזַמְּרָה
שִׁמְךָ עֶלְיוֹן: בְּשׁוּב־אוֹיְבַי אָחוֹר יִכָּשְׁלוּ וְיֹאבְדוּ מִפָּנֶיךָ:
כִּי־עָשִׂיתָ מִשְׁפָּטִי וְדִינִי יָשַׁבְתָּ לְכִסֵּא שׁוֹפֵט צֶדֶק: גָּעַרְתָּ
גּוֹיִם אִבַּדְתָּ רָשָׁע שְׁמָם מָחִיתָ לְעוֹלָם וָעֶד: הָאוֹיֵב תַּמּוּ
חֳרָבוֹת לָנֶצַח וְעָרִים נָתַשְׁתָּ אָבַד זִכְרָם הֵמָּה: וַיהוה
לְעוֹלָם יֵשֵׁב כּוֹנֵן לַמִּשְׁפָּט כִּסְאוֹ: וְהוּא יִשְׁפֹּט־תֵּבֵל בְּצֶדֶק
יָדִין לְאֻמִּים בְּמֵישָׁרִים: וַיְהִי יהוה מִשְׂגָּב לַדָּךְ מִשְׂגָּב
לְעִתּוֹת בַּצָּרָה: וְיִבְטְחוּ בְךָ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ כִּי לֹא־עָזַבְתָּ דֹּרְשֶׁיךָ
יהוה: זַמְּרוּ לַיהוה יֹשֵׁב צִיּוֹן הַגִּידוּ בָעַמִּים עֲלִילוֹתָיו:
כִּי־דֹרֵשׁ דָּמִים אוֹתָם זָכָר לֹא־שָׁכַח צַעֲקַת עֲנִיִּים: חָנְנֵנִי
יהוה רְאֵה עָנְיִי מִשֹּׂנְאָי מְרוֹמְמִי מִשַּׁעֲרֵי־מָוֶת: לְמַעַן
אֲסַפְּרָה כָּל־תְּהִלָּתֶיךָ בְּשַׁעֲרֵי בַת־צִיּוֹן אָגִילָה בִּישׁוּעָתֶךָ:
טָבְעוּ גוֹיִם בְּשַׁחַת עָשׂוּ בְּרֶשֶׁת־זוּ טָמָנוּ נִלְכְּדָה רַגְלָם:
נוֹדַע יהוה מִשְׁפָּט עָשָׂה בְּפֹעַל כַּפָּיו נוֹקֵשׁ רָשָׁע הִגָּיוֹן
סֶלָה: יָשׁוּבוּ רְשָׁעִים לִשְׁאוֹלָה כָּל־גּוֹיִם שְׁכֵחֵי אֱלֹהִים: כִּי
לֹא לָנֶצַח יִשָּׁכַח אֶבְיוֹן תִּקְוַת עֲנוִיִּם תֹּאבַד לָעַד: קוּמָה
יהוה אַל־יָעֹז אֱנוֹשׁ יִשָּׁפְטוּ גוֹיִם עַל־פָּנֶיךָ: שִׁיתָה יהוה
מוֹרָה לָהֶם יֵדְעוּ גוֹיִם אֱנוֹשׁ הֵמָּה סֶלָה:

תְּהִלִּים, פרק ט

